הלכות פסח

תכט (א) **תניא** [א] שואלין ודורשין בהלכות פסח קודם הפסח שלשים יום הלכך שלשים יום קודם הפסח חל עליו חובת ביעור כאשר אבאר: מצאתי כתוב מר״ח ניסן עד אחרי אסרו חג אין נופלין על פניהם לא ביום ולא בלילה ואין אומרים צדקתך צדק במנחה בשבת ואין מתענין (ב) ואין מספידין (ג) והכי איתא בפ״ק דמסכת סופרים מפני מה אין מתענין בניסן [ב] מפני שבאחד בניסן הוקם המשכן וי״ב נשיאים הקריבו קרבנם בי״ב יום וכל אחד עשה ביומו י״ט (ד) ואין מתענין בו עד שיעבור ניסן והבכורות

תכט תניא שואלין ודורשין וכו׳ בפ״ק דפסחים ופליג לה התם מדמעמד משה רבינו ע״ה בפסח ראשון ודרש לכן לישראל באריכות בהלכות פסח השני ולא היה צריך אז אלא לומר לכן שלא יעשו פסח ותו לא אלמא דשואלין ודורשין ל׳ יום קודם הפסח וכך פי׳ התוס׳ ונראה מדברי הר״ן שמ״ש שואלין וכו׳ אין ר״ל שחייב לשאול ולדרוש אלא ר״ל שהשואל אז הוה שואל כענין אלא דבפסח עצמו חייב לדרוש וכדמשמע מדתנן ס״פ בני העי׳ וידבר משה את מועדי ה׳ אל בני ישראל מצותן שיהו קורין אותן כ״א ואחד בזמנו דבזמנו משמע במועד עצמו והכי משמע מדה״ר משה תיקן להם לישראל שיהו שואלין ודורשין בענייני של יום הלכות פסח בפסח כו׳ והיא מצוה בחיוב ותקנה שלא לעבור עליו ותימה לפי זה דאין מנהגינו לתפוס אותו לחיוב לדרוש במועד עצמו ותו קשה אדברי הר״ן דבסנהדרין פ״ק ופרק היו בודקין מבואר דחיוב גמור הוא לדרוש ל׳ יום קודם דקאמרי׳ מכדי מפורים לפיסחא תלתין יומין ומפוריא דרשינן כו׳ ובס״פ מעשר בהמה מבואר דבפורים עצמו דרשינן שאז מתחילין ל׳ יום ט״ו דאדר וי״ד דניסן ולפע״ד נראה עיקר דהא דתנן מצותן שיהו קורין אותן כ״א וא׳ בזמנו לאו למימרא שיהו דורשין במועד עצמו אלא ה״ק דאע״ג דכבר למד הרבה פעמים כל התורה והמצות מ״מ כשיגיע המועד חייב לשאול ולדרוש בהלכות כל מועד ומועד בזמנו להודיע חוקי האלהים ואת תורותיו ופשיטא דצריך לדרוש שבת א׳ או ב׳ קודם המועד אלא דבפסח בעינן ל׳ יום כדנפקא לן מקרא ומ״ש בברייתא ה׳ פסח בפסח רצונו לומר סמוך לפסח וכן הלכות חג בחג וכו׳ כמוך לחג והסמוך לעצרת שואלין ודורשין בהלכותיהן וכי הא דאמרי׳ בר״ה חייב אדם לטהר עצמו ברגל פירושו ערב הרגל ולא ברגל עצמו כי לא על רחיצה נאמר אלא על טומאה כדהוכיח ר״י במרדכי פרק משקין ודכוותא הכא דקאמר ה׳ פסח בפסח לאו דוקא בפסח עצמו וה״א להדיא בספר הרוקח בסימן רמ״ד וירא׳ מדבריו דבחג ועצרת נמי דורשין ל׳ יום קודם וכן ירא׳ מפירש״י פ״ק דסנהדרין דקאמר מר זוטרא חסידא כי הוו מכתפי ליה בשבתא דריגלא פירש״י שבת שבשואלין בו בהלכות הרגל והיינו ל׳ יום קודם הרגל עכ״ל וכן פירש״י להדיא בפ״ק דסוכה בהא דתנן סוכה ישנה ב״ש פוסלין וכו׳ ונראה ודאי דאין זה מעיקר התקנה דאין זמן ל׳ יום אלא בפסח כדנפקא לן מקרא אלא שהיו נוהגין כן גם בשאר מועדים שלא להלק אבל מעיקר הדין א״צ ל׳ יום אלא בפסח משום קרבן פסח שצריכין לבקר אחר קרבן מובחר ויפה וטוב ומש״ה צריכין ל׳ יום משום ביקור מומין כדאיתא בפ״ק דע״ג ומצאתי למהרש״ל שכתב דביקור מומין לאו דוקא דד׳ ימים בעינן לביקור מומין כדאיתא בערכין ופרק מי שהיה טמא אלא שהזהיר עליהן שיהו יגיעין בדבר ל׳ יום מקודם כדי שיוכלו להשתדל אחר קרבן פסח שיהא נקי מכל מום אבל עיקר הביקור אינו אלא ד׳ יום ומ״מ התוס׳ כתבו לשם דאף האידנא שאין לנו קרבן מ״מ שואלין ודורשין ל׳ יום קודם כו׳ עכ״ל ולפי זה נתיישב מנהגינו שאין אנו תופסין לחיוב ולדרוש בי״ט עצמו מיהו בתוס׳ פ״ק דמגלה מבואר דבי״ט אע״ג דדרשי׳ ל׳ יום לפניו אפ״ה דורשין בו ביום כדתניא וידבר משה את מועדי ה׳ וגו׳ וכן ירא׳ מדרשת ר״א בריש פ״ב די״ט שדרש כל היום כולו בהלכות י״ט ותו איתא התם ברב הונא דאמר אני כיו׳ שמבוגי באשישות כו׳ פי׳ רש״י י״ט הוא ודרשתי לרבי׳ והלותי מפורת הדרשה כו׳ ותו בפ׳ אין לדין אהי שקיא אמר אגא אפיקתיה לרב הונא מהיני לשולי ומשילי לשיני כו׳: **כתב** ב״י דמאי דקאמר הלכות פסח בפסח כו׳ היינו לדרוש בטעמי׳ שבעבורם נצטוינו במועד ההוא כו׳ אבן תלשון רש״י והר״ן מבואר שעל ההלכות והדינין השייכין למועד בזמנו קאמר וכן בעצרת שייכים דינים מיוחדים בהבאת שתי הלחם וקרבנותיו: כתוב במחזורים דעכשיו בגלות שאין לנו קרבנות סגי לדרוש בשבת שלפני הפסח ות״מ מצוה לכ״א וא׳ לעסוק בהלכות הפסח כל ל׳ יום לפני הפסח ע״כ וכוותא בזה במהרי״ל אבל לפי דברי התוס׳ בפ״ק דע״ג דלעול צריך לדרוש ל׳ יום אף עכשיו שאין לנו קרבנות ואפשר לתת טעם למנהגינו דלאחר שגרם העון שנתפזרנו פיזור רב ודרים בכפרים ועיירות ובשבת הגדול באים אל קהילה במקום שיש רב דורש וגרים שם עד אחר המועד ע״כ לא נהגו לדרוש עד יתאספו בני הכפרים בשבת הגדול לזה נקרא שבת הגדול לחד טעמא לפי שמתקבצות קהילות גדולות לשמוע הלכות וכל זה תמלא בדברי האחרונים:

תכט תניא שואלין בהלכות פסח קודם הפסח שלשים יום בפ״ק דפסחים (ו:) ומ״ש והא תניא בפרק בני העיר (לב) משה תיקן להם לישראל שיהו שואלין ודורשין הלכות פסח בפסח הלכות עצרת בעצרת הלכות חג בחג וי״ל דהא דתניא שואלין ודורשין קודם הפסח ל׳ יום לאו למימרא דאנו מחוייבים לשאול ולדרוש בהלכות הפסח אלא משום דקי״ל בעלמא בשני תלמידים ששואלין אחד שואל כענין ואחד שלא כענין נזקקין לשואל כענין אתא לאשמועינן דכל ששואל בהלכות הפסח ל׳ יום קודם לפסח חשיב שואל כענין וכן פירש הר״ן ועי״ל דדינו פסח עכ״פ צריך להודיעם לעם קודם לפסח שלשים יום כדי שיהיה להם שהות רב להתעסק בטחינת החטים ואפיית מצה והגעלת כלים וביעור חמץ דאילו בפסח לית להו תקנתא אי לא עבדו להו כהלכתייהו מקמי הכי מה שאין כן בשאר מועדים דבעצרת ליכא דינים יותר מבשאר יום טוב ובסוכות אף על גב דאיכא מצות סוכה ולולב אין צריך ללמוד בהם כל כך דינים דאפילו סוכת גנב״ך ורקב״ש כשרה ובדפנות שני בשתים כהלכתן ושלישית אפילו טפח ולולבים ואתרוגים רובם כשרים ועוד שאין טרחת סוכה ולולב מרובה ודיין להתעסק בהם בערב החג ותש״ה לא בעי לשאול ולדרוש בהלכותיו כל כך זמן קודם והא דתניא ששואלין בהלכות פסח בפסח והלכות חג בחג היינו לדרוש בטעמים שבעבורם נצטוינו במועד ההוא וגם כן לדרוש בדברים שאסור ומותר לעשות בי״ט ותדע דדומיא דעצרת קתני שאין בו הלכות אחרות אלא אלו וכן שואלין בפסח וחג לא קאמר אלא על הלכות אלו אבל שאר הלכות קודם לכן שואלין ודורשין בהם קודם לפסח ל׳ יום ובסוכות יום או יומים. ועוד י״ל דבפ״ק דעבוד׳ גילולים (ה:) אמרינן דטעמא דבעינן קודם לפסח ל׳ יום מפני הקרבן כדי לבודקו ממומין כלומר שכל ישראל חייבין להקריב קרבן לחג זה צריכין ל׳ יום לדרוש להם בהלכות הפסח כדי שיהא שהות לכולם ליקח להם קרבנות בדוקי׳ ממומין ואע״ג דהשת׳ בעונותינו אין לנו קרבן כיון דבזמן שהיה קרבן התקינו שיהו דורשין שלשים יום קודם תקנה לא זזה ממקומה (א): **הלכך** ל׳ יום קודם הפסח חל עליו חובת ביעור בפ״ק דפסחים (שם) המפרש והיוצא בשיירא קודם ל׳ יום אין זקוק לבער תוך שלשים יום זקוק לבער הני ל׳ יום מאי עבידתייהו כדתניא שואלין ודורשין בהלכות פסח קודם לפסח ל׳ יום: **מצאתי** כתוב מר״ח ניסן עד אחר אסרו חג אין נופלים על פניהם וכו׳ כ״כ ברוקח סימן רמ״ה: **ומ״ש** לא ביום ולא בלילה הוא ע״פ מנהג קצת מקומות שנופלים על פניהם בלילות כמ״ש רבי׳ בסי׳ רל״ו: **והכי** איתא בפ״ק דמסכת סופרים טעות סופר יש כאן דלא בפ״ק הוא אלא בפירקא בתרא וז״ל מפסיקין לפורי׳ כמנהג רבותינו שבמערב להתענות ימי צום מרדכי ואסתר פרודות ולאחר פורים שני וחמישי ושני ולמה אין מתענין אותן בניסן מפני שבאחד בניסן הוקם המשכן וי״ב נשיאים הקריבו קרבנם לי״ב יום יום לכל שבט ושבט וכל אחד היה עושה ביומו י״ט וכן לעתיד לבא עתיד בית המקדש להבנות בניסן לפיכך אין אומרים תחינות כל ימי ניסן ואין מתענין עד שיעבור ניסן אלא הבכורות שמתענין בערב פסח והצנועין בשביל המלה כדי שיכנכו בה בתאוה עכ״ל. ונראה דה״ט דמ״מ אין מתענין בכל חדש ניסן מאחר שבאחד בו הוקם המשכן ובי״ב ימים שאחריו הקריבו הנשיאים קרבנם ואח״כ חג הפסח שבעה ימים הרי רובו יצא בקדושה והלכך אין להתענות בו כלל וע״כ לפרש כן דאי תימא דשהוקם המשכן ושהקריבו הנשיאים אינו טעם אלא לשלא יתענו באותם ימים עצמם קשה דליום ראשון לא

מ״כ מר״ח ניסן וכו׳ כ״כ ברוקח בסי׳ רמ״ה והא דהתלמידי׳ מתענין וכו׳ לא נמצא שם ואפשר מצאו כתוב משם גדול אחד ולכך לא כתבו ע״ש ספר הרוקח. **ה״ג** וה״א בפרק בתרא דמ״ס מפני מה אין מתענין אותן בניסן וכו׳ ור״ל אותן ב׳ ימים שרגילים לצום כאדר וכן תענית אסתר ומרדכי וכן אחר ימי הפורים בה״ב מפני מה אין מתענין אותן בניסן: **מפני** שבאחד בניסן הוקם המשכן וכו׳ ואין מתענין בו עד שיעבור ניסן פי׳ כיון דיצא רובו בקדושה אין להתענות בו כלל כך פי׳ האחרונים וכן פי׳ ב״י ונראה כיון שיצא רובו בקדושה דאף אין מספידין בהן כיון שנקרא י״ט נהגו קדושה זו בכל הימים אף באותן שלא נקראו י״ט וכ״כ במהרי״ל בהדיא ואין מתענין ואין מספידין בניסן ואע״ג דבמסכת סופרים לא קאמר דאין מספידין לאו למימרא דמותרין בהספד דודאי גם בהספד אסור עד שיעבור ניסן כדפי׳ אלא לפי דקתני אמר ולמה אין מתענין אותן בניסן כו׳ לפיכך סיים בדבריו וקאמר ואין מתענין וכו׳ ולא הזכיר הספד דאף בי״ב יום שנקראו י״ט דפשיטא דאין מספידין בהן לא הזכיר במ״ס כי אם דאין מתענין כו׳ וכל זה שלא כפי׳ ב״י למ״ס אבן כפי׳ דברי הכותב אין אנו צריכי׳ לכל זה דספיר מביא ראיה ממ״ס לאין מספידין שהרי כתב מר״ח עד אחרי אסרו חג כו׳ כיון דמ״ס קיהיב טעמא על שאין מתענין כו׳ מפני שכ״א עשה ביומו י״ט מדקרי להו י״ט שמע מינה דאסור נמי בהספד באותן הימים ושלא כפי׳ ב״י גם מה שפי׳ ב״י דלמ״ם באחד בניסן הוקם המשכן ובי״ב ימים שאחריו הקריבו הנשיאים לא ידעתי מנין הוא לו לומר דמ״ס חולק אהא דתניא אותו היום נטל עשר עטרות וקרבנות נחשון הוו בר״ח אלא נראה ודאי דגם מ״ס סובר כן: **ומ״ש** דבאחד בניסן הוקם המשכן אינו טעם על שלא יתענו בו דבלאו הכי אין מתענין בו כיון שהוא י״ט שהקריב בו נחשון וגם הוא ר״ח אלא בא להכריח שהקרבת נשיאים היה באותו זמן שהרי בא׳ בניסן הוקם המשכן ואז מיד הקריבו קרבנם בי״ב יום כמפורש בכתוב בסדר נשא ותו דבפ״ב דתענית (דף י״ז) פריך תלמודא הכ״ג והא דתניא מריש ירחא דניסן עד תמניא ביה אתוק׳ תמידא דלא למיספד בהון למה לי מריש ירחא ליתא מתרי בניסן ור״ח גופיה י״ט הוא אמר רבא לא נצרכא אלא ליום שלפניו וכו׳ וכירושלמי לשם מתרץ קושיא זו לא בא אלא למנות יחים שנעשו בהם נסים לישראל והכי תרתי שינויי דתלמוד׳ דידן ודירושלמי איכא הכא דלא איצטריך ליה לומר בא׳ בניסן הוקם המשכן אלא לאסור יום שלפניו א״כ למנות ימים שנעשה בהם נסים לישראל אבל העיקר כדפרישית תחלה: **ואיבא** להקשות בהא דקאמר עד אחרי אסרו חג דאלמא דמאסרו חג ואילך נופלין וא״כ איך מייתי ראיה ממ״ס הא מ״ם אוסר להתענות כל חודש ניסן ואפשר דהכל נמשך לאין מספידין וה״ק מר״ח עד אחרי אסרו חג עושין י״ט בכל דבר דאף אין מספידין ומנ״ל כ״כ קדושה ומייתי ראייה ממ״ס דמדקאמר וכל אחד עשה ביומו י״ט אלמא דאסור אף בהספד באותן ימים עד אחר אסרו חג אבל בתענית ונפילת אפים מודה דכל החודש אסור כמ״ש במ״ס אבן במהרי״ל כתב דבמגנצא ובוורמש״א אומרים תחנה מיד

דרכי משה

תכט (א) כתב א״ז מנהג הקהילות להשים מס על הקהל לצורך החיטים ליתן בפסח לעניים כדאמרי׳ פ״ק דב״ב בירוש׳ לחטים דפסחא י״ב חדש בין לישא בין ליתן פי׳ אם שהה

דרישה

סי׳ תכט [א] **שואלין** בהלכות פסח כו׳ והא דתניא בפרק בני העיר משה תיקן לישראל שיהיו שואלין ודורשין הלכות פסח בפסח הלכות עצרת בעצר׳ הלכות חג בחג היינו לדרוש בטעמים שבעבורם נצטוו במועד ההוא וגם דברים שאסור או מותר לעשות בי״ט אבל צריך להודיע לפס ל׳ יום קודם פסח כדי שיהיה להם שהות רב לטחינת החיטי׳ והגעלת כלים וביעור חמץ דאילו פסח לית להו תקנת׳ אי לא עבדי להו כהלכתייהו קודם הפסח משא״כ בשאר מועדים עיין בב״י שהאריך בזה ועוד בתירוצים אחרים ע״ש. [ב] **מפני** שבאחד בניסן הוקם כו׳ ז״ל ב״י ונראה דה״ט דמסכ׳ סופרים אין מתענין בכל חודש ניסן מאחר שבאחד בו הוקם המשכן ובי״ב שאחריו הקריבו הנשיאים כו׳ עכ״ל משמע מדברי

פרישה

כ׳ תכט (א) **תניא** שואלין בהלכות פסח כו׳ שהרי מצינו שהוסיפו משה בפסח ראשון על פסח שני ולמה היה מוסיף כ״ל להשיב על מה ששאלוהו הם ששאלוהו אם יעשו פסח בזמנו היה לו להשיב לא ובזמן פסח שני היה לו לצוות ואין עוד בדרישה (ב) **ואין** מספידין כו׳ בהגהות רמ״ק כתב ל״ע בסימן תקפ״ו ושם כתב רבינו מ״מ שאולין הלכה כר״מ שמספידין עליו אפילו בח״ה: (ג) **והכי** איתא במסכת סופרים בפרק בתרא כל״ל. (ד) **ואין** מתענין בו כו׳ גם זה מלשון מ״ס ח״ל לפיכך א״א תחנונים כל ימי ניסן ואין מתענין עד שיעבור ניסן כיון שרובו יצא בקדושה שהרי אח״כ שבעה ימי פסח הילכך אין להתענות בו כלל וכמ״ש רבינו

לא כמי שטעמו דמיושק ליה א דהוי ר״ח ואין מתענין נר״מ ומוד דמ״ב ליה לן אלא להחמרת אלא כי׳ ימים מלו בלבד והיכי קאמר ואין מתענין בו מד שיגיע ניסן ולכך נראה כתו שפירשתי דמשמע לותן ו״ג ימים קאמר דאין מתענין בכל החדש ולפ״ז לא מייתי ראיה ממ״ם לאין מספידין בו כדמשמע בפ״ק דתעניות (יח :) דיתי מגילה שכתוב בסוף לכל להתענות בהן מותרים בהספד אלא מי כיון דאמרי׳ דטעמא דשכוסק משמקן ומסקריבו כעיולים לא סני אלא לשלא יתענו כלותן ימים שכיר ראיה ממ״ם להספד לומר דמייתי שכיר ראיה ממ״ם להספד כמו שמאחר שכל אחד עשה ביומו י״ט מתילה ממש לאסור כמי בהספד. ואיכא למידק היאך כתב מר״ת עד אחר שמרו תג אין נופלין על פניהם דמשמע דמסרו תג ואילך נופלים על פניהם ומתענין ומספידין ומייתי ראיה ממ״ם הא מ״ם אסר להתענות בכל חדש ניסן אף לאחר שמרו תג כ״ל דמשום דבגמרא דילן משמע דאין מיסור כלל להתענות בניסן דאחרין דמשמע בסמ״ב דתעניות (שם) מריש ירחא דניסן לא לתיספד ומתמתין ביה ללא להתענות וקי״ל בפ״ק דר״ה (יט :) בשלה מגילת תענית וחד סיפר המכתב שכתבו אלא להתענות עד אחר שמרו תג וכמ״ש הרוקח בסימן רמ״ה ולפ להניח ממך לאכול ממ״ם שאסר להתענות בניסן ומ״ם שבימים שאחרו תג עד סוף החדש לא נהגו כ״ם אין ככך כלום דהא לדינא דגמרא כולהו שרי לכלך מתי דנהוג נהוג מתי אלא לא נהוג לא נהוג (ג) ומשני שמא שנהגו לאסור עד אחר שמרו תג כיון שעמהן לא נהוג כמו כימים עצמם שבקריבו הבעיטים ושמו י״ם ולא רצו לנהוג כמו בשאר ימי החדש כיון דמדינא דגמרא

שמעו בחוקם ימים עצמם אין נריך לנהוג כהו אלא לטוס עלייהו :

ומ״ש שהבכורות מתענין בערב פסח כשם שנהגו לכם שתתו בכורי מנריס וניולו הם ובכור כתב רבינו ענין זה של תענית הבכורות כאורוכה בסימן ר״ם : **ועל** מ״ם רבינו ותלמידים מתענין בו בפ״ב וכו׳ ולל דהכך ג׳ ימים קאי בניסן ופ״ב דלקדק דהם לא משכחת אחר בפסח ג׳ ימים בפ״ב בניסן ופ״ב בניסן ופ״ב בניסן דאם בפסח קאחר יש לדקדק דהם לא משכחת אחר בפסח ג׳ ימים אלא בניסן ופ״ב בניסן ופ״ב בניסן ופ״ב בניסן מוכרים דכאי בו לא דוקא אלא כאי בו שירגו בעבורו כלומר בעבור מי שעשו בפסח שהם בחדש ניסן לפיכך מתענין אחריו שלשה תעניות זה דוחק וגם כי עשו לשון מ״ם לא משמע כאי לכן נראה לומר דהו בניסן אחם קאחר ומ״ג דלא משכחת בניסן שלשה ימים בפ״ב כיון דאחרי מיניהו משכחת ביה בניסן אחר אלא למחני בו דהא רובא בו הוי ואחר דמשום הכי מתיים בה אפי׳ מלוי בפסח ג׳ ימים כלומר אף על גב דלא משכחת ביה בניסן אחר בפסח ג׳ ימים בפ״ב ג׳ ימים ר״ת נריך להתענות ג׳ ימים שיגליס היום כשלישי מהחדש שבגמ ס״ל דבני לית שגיגן עושים בפסח אלא ב׳ ימים בשאר מטען אחר בפסח ה׳ ימים ואם אל בפסח כיום כי משכחת חמישי ושני ואחרינו אחר בפסח בחדש ניסן וכזמן שהיו עושין ע״פ הראיה שהיה אחרין לחול בפסח ביום שני משכחת לה בניסן אחר בפסח שני ושני ואחרינו ומשום לכלהורה לא משכחת אלא שלשה ימים בפ״ב בניסן אחר בפסח ס״ל דהכך שלשה ימים קודם בפסח קאחר משום הכי כתב רבינו וג״ל דהכך שלשה ימים אחר בפסח קאחר : **ועל** מ״ם רבינו וכו׳ קשה שהוא עצמו כתב בסימן תכ״ב כתו שרגילין בתשובה וכו׳ קשה שהוא עצמו כתב בסימן תכ״ב דשלשה ימים שאתענין בתשובה כם אחר ניסן וכאן כתב שהתלמידים מתענין בניסן שלשה ימים כדאיתא בפ״ק דתעניות - וי״ל שמ״ם כמו שרגילין בתשובה ניסן לומר שתוסם ג׳ תעניות דוגמת מה שרגילין בתשובה וטעמא משום שכם ימי משבח ושמחה וכו׳ אבל לא כת לתוספם שב׳ תעניות אלו מתענין התלמידים בזמן שרגילין להתענות בתשובה שהתענית התלמידים כם בניסן ושל תשובה כם אחר שעבר ניסן ודע דשמ״ם אחר בניסן אין הטעמא כמ״ש רבינו אלא כך היא הגירסא ו׳ תלמידים מתענין בו ב שני אחריני ואני אמני חילול השם ואפי׳ בשאר כגוד שהיכול מעצרך בל״ג בשבעה לאכול ולשתות אלא להזכיר עצבור אסור על שיעבור ניסן ע״כ. ומשמע לי דהיינו לומר שהתלמידים מצטערים להתענות שני ואחריני של כל השנה אפי׳ חילול השם אין הבא״ה נהוגו ישראל מעורין ואפי׳ בגוד הסיכול שבעולם ואחרי וכמו שכתב רבי׳ בסוף סימן תק״ם בשם ב״ה גם בחדש ניסן אין מתענין לאין לבטל מותם תעניות אפי׳ שהקריבו הבעיטים ושבו ו״ט בגל (ג) : **ומ״ש** רבינו בשם לשלש תעניות שאחר בפסח ואחר סוכות אפי׳ שבת ושחה וכו׳ כתב המרדכי בפסחים תעניות בשם מהיכ״ה לאין ג״ל בשם זה משום כלשה ירבו גשמים ובני ביטה אחר בפסח כדאיתא בירושלמי בפ׳ אין עומדין דבני ביטה בקשו שלא ירבו גשמים בפסח ולא עלתה בידם אלא שלשה ימים ראשונים בשנה ואחרי בפסח ולא בשאר ימות השנה ולפי זה אין ראיה מכאן לתענית בכל החדש אלא לתענית בפסח בלבד ולא מיבעיא לתענית בפסח עצמו אלא אפי׳ לתענית בפסח שני ואחרי בפסח שני ואחרי בפסח שני ואחרי

תל שבת שלפני הפסח קורין לזאת שבת הגדול וכו' מה שתמצין בעולם לתמתי יתמזהו לנם לל הסבת ולא ליום בעשירי בחדש כבר נאמרו בו דברים הרבה ואני קבלתי דהטעם הוא לפי שבעשור לחודש אלו מן הירדן ושם היו מייחסים הנם ליום העשירי והיו קורין יום העשירי יום גדול היו טוענים לומר שעל שם הנס שעלו מן הירדן נקרא גדול ולכך ייחסו הדבר לל השבת לפי שידוע היה שעלייתם מן הירדן לא היה בשבת :

ומ"ש והיו שוויהם קטות על שמחטו את שלהיהן קשה למה יהיו שוויהם קטות שבשו ביותר וכי לא היו מצריים יודעין שישראל שוחטין ואוכלין אלים ובבשים בכל יום ויום ועדלה שישראל קוניהו למצרים שמכות הסה עלינו לשחטו למטה כי זה ושמחו גם למעלה וזהו על שמחטו את שלהיהן למת מרבה גם שלהיהן למעלה ועוד משמע את שלהיהן של ישראל כי רוצה של ישראל עבדו ע"נ וכדהרי רז"ל משנו יודיכם מע"נ וקרו לכם נמן של מנה וע"כ היו שוויהם קטות כי עד מתה עבדו לו ובשבו שוחטין את שלהיהן של עלמן למטה כי זה יוחטו למעלה :

תלא כתיב שבעת ימים וכו' בפ"ק דפסחים ורפ"י ותוס' נחלקו בפי' ע"ש ולד"ה ילפותא גמורה היא שאז הוה אסור מן התורה ואינהו מסתכת ובגמרא מיתת דרבא יליף לה מדכתיב לא תאכל על חמץ שבעת ימים וכ"כ הרמב"ם והרא"ש והסמיטו כך למניי שכל הרי"ף כניה כך למניי וכדכתב רבינו ע"ש ומה נחלקו וגרסה לפני"ד דהרמב"ם נמנך דבעמנו דפסק כר' יוסף ופי לנו בהכולת חמץ שעה ז' ולא פסיק רבא בלבה כר"ם אלא בלמחר ומנו שכל בלפני זמנו ס"ל כר' יודה דלבני קמחר רבא גופיה דשעמא דחמץ אסור בלפני זמנו מדכתיב לא תאכל על חמץ דאזהר רחמנא לבערו משעה שהגיע זמן שחיטת הפסח דאסור בהנאה וכך הוסיף ס"ה דרבא גופיה דפסק כר"ם בלמחר מודה בלפני דהלבה כר' יודה ס"ש בפ"ת תהל' חמץ בלבה ס' וכך היא דעת הרמ"ם שהוסיף סברת הרמב"ם היא לולו בהכולת חמץ משעה ו' ולמעלה בלבתה להניח בפ' כל שעה ומ"ה אסור בהנאה - אבל בהלבסני ס"ל דרבא פסק בלבה כר"ם אף בלפני למין עובר עליו ולין בו בלא מיסור עשה דהשבתו אבל מלקות ואיסור בלאו מן התורה ליכא ולפיכך לא בניא בלא בלבה דרבי חניי דפסקן לף משמע כ"ת מנות השבתה בשלמא לאכילה ואפ"י דגם דברי רבא לריך לפרש לפי זה דאלו לאפקיה אלא תאסור אינו כ"ת מזהרה לשחיטת הפסח אבל גבי חיסור חמץ אינו כ"ת מנות השבתה בשלמא לאכ"ל קניין דברי רבא שהרדי ת"ת כיון דדברי רבא בפסקן משמען דאיכא למו בחמץ גופיה משמע דברינו והניח דברי מבני אשכנזאין לדניה שאין כו כ"ת מנות השבתה והכי מוכח להדיא מדשנה בלשפני בפ' כ"ש שבתה ח"ל האי דקתני חמץ של כותי וכו' עד אבל על ידי תערובת לף עכ"ל משלוח לשונו משמע להדיא דפסק לגמרי כר"ם ומ"ם בשל המשר בפ"ק דפסחים דגרסה בשעת מו' שעות ולמעלה מפי' כחושי קרדינייתא אין מושמין לקידושין ורב לטעמיה דס"ל כר' יודה ואל זה הסכים ס"ר ירוחם נ"י ח"ה כבר הביא הרמב"ן דאין זה סתירה כלל דלפי לר' שמעון דבלפני זמנו אלא בלוס מודה הוא בכל ו' שעות דאסור בהנאה מדבריהם והמקדש בו אין מושמין לקדושין והתריך בזה ובספר מנין המלות להרמ"ם סי' קל"ט הביא הרמב"ן בשם הרמב"ם על הרמ"ם ובתב נמי בשבלה כר"ם אף בלפני ורלים בפירוש דמרו דכ"ע תמן מו' שעות ולמעלה דאסור מ"ל אמר מניי תרי קרמי כתיבי וכו' בשם הרמב"ם ומ"ש בעל המאור בפ"ק דפסחים דגרסה בעת מו' שעות ולמעלה דאסור לבדוק אמר אביי תרי קרמי כתיבי וכו' בשם הרמב"ם ומ"ש בעל המאור לפסוק כר' יהודה מדאמרי' בגמרא טעמי' דקאמר לעין מוכלין כל ה' ושורפין בתחלת שם שמסיקה בשבלה כר' יהודה ומפרש בגמרא טעמי' דקאמר לעין מוכלין כל ה' גזירה תנו' יום שמעון דכיון דלוכה אמה אחי למיוטבי ומיתלף ליה אמש בשבת ושרין ל"ה אפילו ד' נמי לא לינול ומשני מרבא שעה שמוכה לכל ולא אחי למיוטבי ודע שבתב הרמב"ם בפירוש המשנה בפ"ק דבכרות אמלי תתני ובומר עד ג' שעות שבל השעות הנזכרות בכל המשנה הם השעות הזמניות ועניין הזמניות הם השעות שיש מהן ד' שעות ביום ו' שעות בלילה ומה שאמר עד ג' שעות בחילו אמר עד בלות רביע היום אחר שיהיה היום הוא מקופת אמות לו יום מקופת שבת בל' ולפ"ז בשבינו לומר שמוכלין כל מרבע היינו שמוכלין עד שלוש היום בין שהשבה משוכה שהיום קלר בין שהשבה משוכרת שהיום מרוך וכן דעת בעל תפ"ד

דבריו היה לנו להתעכות אמר מנ השבועות דמקופת אמות אחר מנ השבועות היא ומ"ש לתין נרלה לו טעם זה דרבינו משום דשם כן לאחר שבועות נמי יש לומר דכיון דלא הוה אלא יום אחד לו שיהא לף שביעי בחדש טוהה · אבל מנ השבת ומנ הסוכות שהם הרבה ימים תיישבין שפת מתוך מורך ימי השמחה כלו לידי עצירה ונריכים כפרה (ד) שם מוסרים בניסן לדוק הדין וקדים בתבתי בסימן תל"ב :

תל שבת שלפני הפסח קורין לזאת שבת הגדול וכו' בפרק אמר רבי אקיבא (פז ·) תניא בסח שיעלו בו ישראל מלרים היה ניום ממיטי וכתבו התוספות ומה"ל בשבת שעברה לקחו בסחים ועל בן קורין לזאת שבת הגדול לפי שנעשה בו בם בדאיתא בסדר עולם [ה] ונמצא ש' בחדש היה שבת ולקחו לוזם בל אחד שה לבסחו וקשר אותו בברעי מטתו ושאלום הבצריים למה זה לבם והשיבו לשחטו לשם בסח בבצות השם עלינו והיו שיניהם קהות על ששוחטין את אלהיהן ולא היו רשאין לוכר להם דבר ועל שם א אותו הנם קורין אותו שבת הגדול :

תלא כתיב שבעת ימים שאור לא ימלא בבתיבם ובתיב (ו) אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיבם ודרשו חבמים דהאי יום ראשון הוא יום (ז) שלפני שבעת הימים והוא י"ד בניסן שאז הוא א אסור מן התורה ולא בולו אלא בו' שעות ולמעלה באשר דרשו [ח] (ג) במדרש הבסוקים אלא שהבמים הוסיפו לאוסרו עוד

ערב הפסח ימים גדולים דבכולם נעשה נס ויש לומר שעיקר הנס היה בהחלתה שאז היה עיקר קניון שוני המלרים לבל לחר שעבר סיום הרשעון כיון דלשו דשו :

תלא כתיב שבעת ימים שאור לא ימלא בבתיבם וכו' בפ"ק דפסחים (ד :) דל"ע מתן משב שעות ולמעלה אסור מ"ל למר מהני תרי קרמי כתיבי שבעת ימים שאור לא ימלא בבתיבם לבומר דמשעת אפילו שעה אחת בתוך השבעה ימים וכתיב לף ביום הרשעון תשביתו שאור מבתיבם בלומר ובבתוב אחר ביום הרשעון תרי שהם בו שעה אחת הם בלו לרבות מרבעה עשר לניעור בלומר לעל בדרך אחי רשעון לבל שבעה קאמר לניינו ל"ל ופרי מלמות ואיתא מנפרא ומתרץ לף מלק ופרי"ו אלין ורבין מיעוטין בלמ"ק ומקשה מקלת היום מוהר ומקלתו אסור ומעתה יש לנו לחלק תניי לניסור ותניי להיקר ואיכא דאמרי לף הן בניסטרין דמ"ם בט"ש גו"ף דל"ן ותופס מ' אחת בפ"ף ובדי"ק במקום ד' : **ומ"ש** בלא שהבתיב הוסיפו לאסרו עוד שתי שעות קודם שם בתשבה (יח:) ר"מ אומר מוכלין כל חמש וסורפין בתחלת שם ר' יהודה אומר מוכלין כל מרבע ותולין כל ה' ושורפין בתחלת שם ומסיקין בשבלה כר' יהודה ומפרש בגמרא טעמי' דקאמר לעין מוכלין כל ה' ושורף ר"ח אומר שתי שעות קודם שם בתשבה (יח:) ר"מ אומר מוכלין כל מרבע ותולין כל ה' ושורפין בתחלת שם ומסיקין בשבלה כר' יהודה ומפרש בגמרא טעמי' דקאמר לעין מוכלין כל ה' גזירה תנו' יום שמעון דכיון דלוכה אמה אחי למיוטבי ומיתלף ליה אמש בשבת ושרין ל"ה אפילו ד' נמי לא לינול ומשני מרבא שעה שמוכה לכל ולא אחי למיוטבי ודע שבתב הרמב"ם בפירוש המשנה בפ"ק דבכרות אמלי תתני ובומר עד ג' שעות שבל השעות הנזכרות בכל המשנה הם השעות הזמניות ועניין הזמניות הם השעות שיש מהן ד' שעות ביום ו' שעות בלילה ומה שאמר עד ג' שעות בחילו אמר עד בלות רביע היום אחר שיהיה היום הוא מקופת אמות לו יום מקופת שבת בל' ולפ"ז בשבינו לומר שמוכלין כל מרבע היינו שמוכלין עד שלוש היום בין שהשבה משוכה שהיום קלר בין שהשבה משוכרת שהיום מרוך וכן דעת בעל תפ"ד

מלמדנו שבל שבעת הימים הללו בלם בלם בך נמי מיעוטא הוא שהקשה מדקתני ביום רשעון תשביתו אבל לא בלילה ומ"ש בעל המאור דיל"ל דלא בעינן לבעור ויל"ל דלא בעינן ביום רשעון ולבן בתב בלילה ואף בם ל

תק״ד: **ומדאוריתא** כיטול בעלמא סגי ככי ממרי בריש פסחים (ד׳) ופר״י דליף לה מדכתיב משכיתו ולא כתיב תבערו מלמא דבשבתה בלב סיק וברי״ן כתב שי״ת דליף לה מדכתיב לא ירמה לך וכיי מינה בספרי לא ירמה לך שמור בטל בלבך וגרמה מדברי רבינו שהוא סובר דמדאוריית׳ אין לנו מלא ביטול ואין לבדיקה וביעור ממין עיקר מן התורה כלל שכל הרי״ן כתב דמ״ש לומר כן מלא כך הוא עיקרן של דבריו שזה שאמרה תורה תשביתו יכול להתקיים בלחד משני דבריו לו שיבטל בלבו כל זמן שיש ברשותו ויוציאנו במשבתו מרשותו וסגי בהכי מ׳תורית׳ל אפילו בזמן שיזוז ממנו אם לא בטלו בלבו כלל צריך מן התורה שיבדוק ממרין בכל מקום שהוא רגיל להמצא שם ויבערנו מן הפולם ולפיכך כל שלא ישבור מבטל חייב לבדוק כדי שלא יעבור עליו בבל יראה ובל ימצא אבל מי שביטל סגי בבכי מלא מפני שביטול זה תלוי במחשבתו של בני אדם ואין דשתיקה שוות ומפשר שיקולו בכך ולא יוציאוהו מלבם לגמרי רלו מכחיש להמציר שלא יספיק ביטול ולבריכתו לבדיקה וביעור לו ממן יזוז ולא מקומות שהוא רגיל להמצא בהן לא חלב עליו מצות השבתה ומדברי הרמב״ם בפ״ב מהלי סוכר דמדאוריית׳ בבי קרוייכו ביעור לחמץ בידוע וביטול לשלוט יזוז זהו בפי בספת שלנו ות״ל לייתבה ס״ם סונית בגמרת דלמרינן בבדיק בכתה דביטול מבני אפילו לחמץ יזוז ומפשר בסתם מחרת בדברי שברלה מחכה שהוא סובר דביטול דוקא הוא מדאוריית׳ ואין לבדיקה וביעור שיקר מן התורה כלל וכדברי רבינו וכן נרלה מדברי סמ״ג · וכתב הרי״ן ומהו סגין ביטול זה מוכח בגמרת (ז ·) דתנין הפקר היה ומפ״ג דהפקר בסתם גזוז לן מבני דודמי מלן לחמר בגבסי דידה דליבטלו וליהוו בעפר לן משמע דהוי הפקר ומו דבגמ׳ (ו ·) אמרי׳ מבטלו בלבו ובודאי דלעגין הפקר ממונו בהפקר בלבו לן מבני ס״ט משום דבסי דחמי דהוי ברשותי דחיישי לן מני מפקר ליה בסתם גזוזת מחן שחני לפי שחינו ברשותו של מדם אלא שעשהו בהפוך בחולו הוא ברשותו ומ״ב בגלוי דעתא דבעלמא דלא ניחא ליה לליבוי וכוח בגויה בלל סגי ואפבי אפילו לחמץ יזוז שבל׳ ובפרק בל שעה גבי חמץ שנפלה עליו מפולת שהא דאמר רב חסדא ובריך שיבטל בלבו בי הרי״ן אינה מ״ד דלבו לגמי דוקא אלא שגין לומר שגין צריך להשמיע לאזניו אבל צריך שיוציא בשפתיו דדברים שבלב אינם בלומר שגין צריך לבטל רבינו בתב בפי׳ תל״ו שאם משבר בלבו לבטל סגי וכן דעת ר״י דבריהם אבל בפי׳ יחבאר בפי׳ תל״ד בס״ד:

ומ״ש רבינו והבריכו מוד לבדוק מחריו בחורין ובסדקין וכו׳ שם בפ״ק בשבשה (ב ·) ובגמרת (ח ·): **ומ״ש** ומפלו להם ממך מן הפסוק שבדיקה זו תהיה לאחר בבר שם זה בפ׳ תקיה (ו ·): **ומ״ש** ומפני זה אמרו לול י״ד בודקין את החמץ וכו׳ משבה שם (ב ·) אור לי״ד בודקין את החמץ לאור

שוד לבדוק וכו׳ פי׳ דלף לחמץ שאינו יזוז דמ״ש בלוס הבריכו ג״ב לבדוק מחריו וכדתנן אור לי״ד וכו׳ בלומר דמלמן זה מנוחר לחף לבאינו יזוז ברין שבדיקה ולאור בבר וכ״ש לידוע שברין ביעור ולהוציאו ופ״ש זה בשבך בדיוקי עד פי׳ תל״ה ולשם בתב ואחר שבדיקה חיל יבטל ולבינו ברב יודע אחר רב ולבא בפ״ה ב״י שפי׳ דעת רבינו שאין לבדיקה וביעור שיקר מן התורה בלל ושוד יתבאר בפ״ד · גם דעת הסמ״ג ושעשה הרמב״ם בפ״ב לפי טעמיו אחת שבחוב בה ומה היא השבתה זו בהמורה בתורה הוא שיבטל אחמץ מלבו ויחשוב אותו בעפר לפרש דה״ק שאפי׳ בביעור אלו ומ״ב בביעור בשמוניתו מן הבית ולא בשלה פ״ד ב״ל לפי גירסת זו ע״ש ומ״ש ב״ל לפי טוסחת זו שלנו בדברי הרמב״ם דמדאוריית׳ בשיון בדיקה ובביעור לחמץ יזוז וביטול לאחר שאינו ע״ם לייתבה הגמרת גרלה דקשיח ליה מ״ם המוצא אחר בביתו בי״ט בופה עליו וכו׳ ובמבואר לפס בפרש״י (דף ו׳) ותו פריך בגמרת אפה לאחר שמא יאבל גלוסקא וכו׳ וכי מבבחת לה לביבוליה וכו׳ ותו פריך ולבחר מיסורת לן מני מבטל ליה ואפ״ה אינו בב״ה וכו׳ ותו תקן בפ׳ שני שבחרין שהולך לשחוט את פסחו וכו׳ ופס לאו ביבול מבל שם שהיה בשבת ויום טוב שהיו אפילו לחמץ יזוז ובבדיקה הרי״ן בריש פסחים · אלא אפשר אפה לאחר בפרק בל שעה (דף כ״ו) לא אלא עשים לפרשו יפה יוסב ובטל ול״ל דה״ק לביון דבקשה לר׳ יהודה לחמץ ביעור אחר אבל ורי״ש אחר ביעור אחר הבבחתו בבל דבר מבטל בלב בעלמא בפ״ב לריך לפרש דעת בחורה דמי שאומש דשמא לא יהא מבטלו בדיעה ורוצה לבערו מן הפולם לגמרי אז לית ביעור אחר אלא שרפה אם בן לה ואפי קשה לפס לא אלא עשים לפרשו יפה יוסב ובטל ול״ל דה״ק לבינן דבקשה לר׳ יהודה לחמץ ביעור אחר אלא שרפה אבל בעלמא בשאר בל דבר ובטל אלא עשים וכו׳ ול״ל לייתב הסוגיא לדעת גמון זה שיש בדעת הרמב״ם לפי טוסחת שלנו דבך בהמוצא אחר בי״ט לא ס״ל דאחר יזוז הוא ולא אבני ליה ביעול לאחמול מ״ש בין דבי״ט לא אפשר ליה בשרפה דהוה שיקר אחרים לן לבטל ואפי׳ בהוה אמי אפשר ליה בשרפה אלא בבל יראה ואפ״ה לא התירו לו לבטל ואפי׳ להרמב״ם דבלבה אשבינן בבל דבר בדבקן בשוים מפרשים לבך דהמוצא בשלה בטיל ומובר עליה בבל יראה ואפ״ה לא התירו לו לבטל ואפי׳ להרמב״ם דבלבה אשבינן בבל דבר בדבקן בשוים מני לפרורי ולזרותה לרוח בם״ב ה״ה ספ״ג ולפי זה כי פריך וכי משבחת ליה לביבוליה בקפ״ד לבאחר מיסורא לא אחר בבל יראה ואפ״ה אינו בב״ה בשאינו מבטל ליה בלבו ואפ״ה אינו בב״ה ואפ

ומ"ש פירוש לילה שמחרתו יהיה י"ד וכו' כלומר לתפוקי לילה שמחר י"ד שכבר חל ומן חיסורו כלמוכה בגמרא ומקלא עוכר עליו : **ומ"ש** וכיון שצריך וכו' כמקלא נוסחאות כתוב דכיון דכל"ת והוא עיקר וכמי פירושו דמפני שצריך לבדוק לומר הגר תמרו ליל י"ד בודקין כלומר לפיכך צריך לבדוק בלילה שאז תורו מבהיק ונם היא שעה יתועה וכו' וכלמוכה בגמרא ונרמה דמה שצריך עוד לטעם שהיא שעה יתועה הוא משום דקשה דנם קודם עמוד השחר של יום י"ד תורו מבהיק ולמה הצריכו לבדוק בוקע בתחלת ליל י"ד כתו שיתבאר בסימן תכ"ד ליה תמר ונם היא שעה יתוע וכו' אבל קודם עמוד השחר ליתו מצוי בביתו לבדוק כי זמן שביעה היא עד תור הבקר ולכאי טעמא דשעה יתוע לחוד הוי קשה נם ביום י"ג יבדוק כל מדם כשאות מצי בביתו ופנוי שלין לו שום טירדא ע"כ נתנו טעם שבלילה תורו מבהיק כ"ל וכך מיתא בירושלמי מדם בטל ובית אבל לבדוק ביומא ומהדרו אין תורו מבהיק ביום כבלילה והביאה הרשב"ם בתשובה

החסין לאור הנר פי' לילה שמחרתו יהיה י"ד דכיון שצריך לבדוק לאור הנר צריך לבדוק בלילה שאז אורו מבהיק (ו) וגם היא שעה ידועה שכל אדם מצוי אז בביתו ולכן יזהר כל אדם שלא יתחיל בשום מלאכה ולא יאכל עד שיבדוק ואפילו אם יש לו עת קבוע ללמוד לא ילמוד עד שיבדוק וכתב ה"ר יונה שאם התחיל ללמוד מבעוד יום [ז] שאין צריך להפסיק ונ"ל דבין שהטעם מטום שלא יטריד בלימודו וישכח מלבדוק אין חילוק ואפילו אם התחיל בבר ג פוסק :

תלב וקודם שיתחיל לבדוק יברך בא"י אמ"ה אקב"ו [ח] על ביעור חמץ שבדיקה זו תחלת ביעור ובידך

סימן רל"ג : **ומ"ש** לכן יזהר כל מדם כו' שם אהא דאמר ר"נ בשעה שבני מדם מצויין בבתיהם ואור הגר יפה לבדיקה אמר מבני הלכך הלי צורבא מרבנן לא ליפתח וכו' וקלת קשה למה לא קאמר מבני מילתיה מפשטיה דמתניתין דתנו אור ליל' בודקין וכו' ואימת הלכך הלי צורבא מרבנן וכו' וי"ל דפשטא דמתניתין משפר לפרש דכל הלילה זמן הבדיקה אבל מדברי ר"נ מוכח דעיקר המצוה הוא בתחלת הלילה בוקע וכתי"ם בסמוך דמ"ה קאמר נמי טעמא דבשעה שבני מדם מצויין בבתיהם ולפיכך אמר מבני הלכך הלי צורבא כו' מאחר דעיקר המצוה היא בתחלת הלילה וגם הרב רבינו ירוחם והר"ן משם הראב"ד הוכיחו מדאיתיה לאחרת דעיקר המצוה היא בתחלת הלילה שיש בו אור עדיין ופע"ג דמהברי"נ בדין תעניות של בכורות וכן בתבהני דתמרת"ק כ' שאלות בבדיקה היא בלילה מתם אבל לא קודם מ"מ נראה עיקר כדברי הראב"ד וזהן ספק שהם לא רצו לברי הראב"ד ונה - ודע שהראב"ם בפ"ב והסמ"ק בפע' ל"ט כתבו שאין קונבין מדרש בפוף יום י"ג משמע להדיא דלא שבירין לא הניע בלילה דהיינו בין השמשות נמי אסור וכ"כ בכל בו ושיטה וכל שכן שלא יקשקש בדבריס אחרים וכ"ג כתב נם בסמ"ק ושיטה וכמו כן אסור למכול מתחלת בלילה עד לאחר הבדיקה וכ"כ בתבודה בשם הגאונים וכ"כ התרדכי וכ"כ ה' התניד משם התוס' וזו היא דעת רבינו שכתב שלא יתחיל בשום מלאכה ולא יאכל עד שיבדוק והוא שלא יתחיל בשום מלאכה וכו' (שם) אמר מבני מי יש לו עת קבוע ללמוד וכו' (שם) אמר מבני הלכך הלי יודע בעידנין בתורת' דתליסר נגהי תרכיסר בעידנין בתורת' דתליסר נגהי תרכיסר דלמא משכח ליה שמשתא ואתי לאיטתעי ממנה : ופירש"י לא ליפתח בעידנין. לא ליפתח בגירסא אם קבע עת לתורה בלילות לא יתחיל להתעסק בשמשתא : בתורת' דתליסר נגהי תרכיסר ליל יניאת י"ג שהוא כניסת י"ד והוא ליל בדיקת חמץ : **ומ"ש** ולא יאכל כן כתב ה"ה בשם התו' וכ"כ ג"כ הגהת בשם סמ"ג ופשוט הוא דאתי במכ"ש מדין לא ליפתח בעידנין וכתב ר"י בשם ה"מכ"ד דאם דקבן אור ליל' בוקעין הייט שמוך לאור הגר כלומר שמוך לכניסת הלילה וכ"כ הר"ן ג"כ בשמו ברים שפחים : **וכתב** הר"י שאם התחיל ללמוד מבעוד יום שאין צריך להפסיק נראה שלאחר כן מלינצא לתניי דאתי לאיפתח מעמע שאינו אסור מלא שלא יתחיל משתכר אבל אם התחיל ללמוד מבעוד יום מיהו מייב להפסיק מתחתך דאם לא כן הוה ליה למימר כאי לא ליפתח : **ומה** שהקשה רבינו דכיון שהשעם משום שלא יטריד בלימודו וכו' י"ל שאחר שדבר זה מידי דרבנן הוא מסתייעינן לדינזרו ללא ליפתח בעידנין אבל לא להחמיר עליו לומר שיפסיק מדברי תורה שיפסיק מאחר שכבר התחיל בהיתר : **תלב וקודם** שיתחיל לבדוק יברך על ביעור חמץ וכו' וכבר האריכו שם הרש"ם והר"ן בשעם למה בקלת ברכות מצרכין בשל וקלתם מברכין בלמ"ד ונם הרמב"ם כתב כאן בסוף הלכות ברכות (ט) : **ומ"ש** רבינו שבדיקה זו תחלת ביעור וכו' אפשר שהברכה היא על ביעור היה לו לברך קודם שבדיקה היא על תיקנה מאחר שלא ליאכל ללא תיקנה מאחר

לאור הנר : **ומ"ש** דכיון שצריך לבדוק לאור נר צריך לבדוק בלילה וכו' שם (ז) ובשתח דקי"ל אור מורתת הוא מכלי בין ל"ת בין לרבי יהודה חמן מיהו אסור מלא מו' שעות ומעלה ובבדוק בשם וכ"ת זריזין מקדימין למצות מיבדוק מלפרע מאר רב נחמן בר יצחק בשעה שבני אדם מצויין בבתיהם ואור הגר יפה לבדיקה ופירש"י אור הגר יפה לבדיקה בלילה מבל ביום מחשיך ות"ת יבדוק לאור היום הא ילפינן לקמן דחיפוש מצותו בגר :

ומ"ש לכן יזהר כל מדם שלא יתחיל בשום מלאכה וכו' ואפילו אם יש לו עת קבוע ללמוד וכו' (שם) אמר מבני הלכך הלי יודע בעידנין בתורת' דתליסר נגהי תרכיסר דלמא משכח ליה שמשתא ואתי לאיטתעי ממנה : ופירש"י לא ליפתח בעידנין. לא ליפתח בגירסא אם קבע עת לתורה בלילות לא יתחיל להתעסק בשמשתא : בתורת' דתליסר נגהי תרכיסר ליל יניאת י"ג שהוא כניסת י"ד והוא ליל בדיקת חמן : **ומ"ש** ולא יאכל כן כתב ה"ה בשם התו' וכ"כ ג"כ הגהת בשם סמ"ג ופשוט הוא דאתי במכ"ש מדין לא ליפתח בעידנין וכתב ר"י בשם ה"מכ"ד דאם דקבן אור ליל' בוקעין הייט שמוך לאור לילה שאם התחיל ללמוד מבעוד יום שאין צריך להפסיק נראה שלאחר כן מלינצא לתניי דאתי לאיפתח מעמע שאינו אסור מלא שלא יתחיל משתכר אבל אם התחיל ללמוד מבעוד יום מיהו מייב להפסיק מתחתך דאם לא כן הוה ליה למימר כאי

ממך לכישור דהיינו מחר בבדיקה ולמה אמרו סתם לומרים שיכוך קודם שיתחיל לבדוק לכך כתב בבדיקה לא כיון בפסח דתחלת כישור הוא ותפטר לומר שכן לייצב דלמ"ד לילה היה לנו לברך מלא על בדיקת חמץ וכ"כ שם הרמ"ם וי"ל ומן הרמוי שיכוך קודם בדיקה על בדיקת חמץ ותקנו לומר על כישור ולפי שלמחר בבדיקה מיד הוא מבטל ואיהו כישור לאחר שיתו יזוע לו ומצטע לת טילוע לו ואוכל ממנו עד שעה ממשיש ולו מבערו מן הכיכ ושל פסח זה עגרלה בבדיקה על בדיקה שכיש תחלת כישור וגמר בשעה ה' מב"ל ופ"ח יכרך על ביטול חמץ וי"ל משום דביטול הוי כלבו ומין מברכין על דברים שבלבו ושי"ל דבכלל ביטול יהנו לשון ביטול ומין בכלל לשון ביטול כישור ופ"ח סוף סוף יותר היה לומר לברך על בדיקת חמץ שהוא מתחיל בה מיד וי"ל שמין בבדיקה תכלית בתשה שהרי מי שבדק ולא כישר לו ביטל לא עשה כלום וכתב בכלבו אם לא ביטל קודם שיתחיל לבדוק מברך על חמץ שלא פייש בדיקתו בכל מקום שיש לה מעת זמן כל היכא דברין מקמי הפיסח בבל בשעה כ' לחלוק ובעל שהחיינו וכו' ולמין זה עגין לזה וכך היה לו לכתוב כתב בעל הטיטור בלא א ללא דק ושתי סברות אלו שכתב בעל הטיטור כתבם הרשב"ם בתשובה ובעל הרי"ף כתב כלומר שלין לברך משום דלא קביע ליה זימנא דהא מפרש ליה בפרק בתרא דפסחים ריש וכו' סיום וכתב ומיהו דומה לקריאת מגילה [בפרק בל מי שחקדימין לוקח בכיומה ויש לה זמנים הרבה תפילו הכי מוכרים זמן דשחרי כתם דומנים אלו תקנו חכמים לפ מחוב ולא יחזר משל"ה כלין שלין לו זמן קבוע אלא שהוקבע אלו תקנת השבה ואלו אין לברכין לומר זמן עכ"ל: **ומסתברא** דשום סיפ ומלין דרבינו לומר זמן עכ"ל: **ומסתברא** ולומר שמפסק לפ יברך מברך[ת]מי, ממי שהוא רשות כי', לנו לשתמיר וכן ב"ש בפ"ש בכל מערבין (מ:) שמחיינו מקרי מלחמ הוי רשות ומיהו ב נהסיל חיכא למימר דקיים לכו לברכין דכבי תיקנו מיוקרא לברך זמן מקרא מלחמ פס ירפה: **ואדרבי** אבי ז"ל כתב שלין שלין מברך שבבדיקה לעולם כתוצות וכו' כתשובות כלל כ"ה וכ"ם דשפסיום וכתב מדי דהוי לשעה סוכה ולולב לעצמו דמחויב לברך שהחיינו בעשיה אלא מכיון לה מומן דרגל: **וכתב** עוד ה"ל שלין לבדק לדבר עד שיגמור וכו' עד סוף כפי' כלל אם אלא שכתקו' וכל זה היו שזה לו לכתוב בפסקים וכל זה היו נראה לו מבל בתשובות כתב מיהו שזה לו וכדברי רמ"ם כתב הרשב"ם בתשי שבשיון

משום מצת מכשים שאמרו מור ל"ל בודקין וכו' ות"ב מן הרשי לברך על בדיקת חמץ ות"ו קאמר דקאמר בבדיקה היא ותפטר לומר שבא לייצב דלא פיקני לן אלא היה לנו לברך אלא על בדיקת חמץ וכ"כ שם הרמ"ם וי"ל ומן הרמוי שיכוך קודם בדיקה על בדיקת חמץ ותקנו לומר על ביטול ולפי שלמחר בבדיקה מיד הוא מבטל ואיהו ביטול לאחר שהיו יזוע לו ומצטע לת טילוע לו ואוכל ממנו עד שעה ממשיש ולו מבערו מן הכיכ ושל פסח זה עגרלה בבדיקה על בדיקת חמץ שהיא מצות עשה ועגמר בשעה ה' מב"ל ופ"ח יכרך על ביטול חמץ וי"ל משום דביטול הוי כלבו ומין מברכין על דברים שבלבו ושי"ל דבכלל ביטול יהנו לשון ביטול ומין בכלל לשון ביטול כישור ופ"ח סוף סוף יותר היה לומר לברך על בדיקת חמץ שהוא מתחיל בה מיד וי"ל שמין בבדיקה תכלית בתשה שהרי מי שבדק ולא כישר לו ביטל לא עשה כלום וכתב בכלבו אם לא ביטל קודם שיתחיל לבדוק מברך על חמץ שלא פייש בדיקתו בכל מקום שיש לה מעת זמן כל היכא דברין מקמי הפיסח בבל בשעה כ' לחלוק ובעל שהחיינו וכו' ולמין זה עגין לזה וכך היה לו לכתוב כתב בעל הטיטור על מה שקדם ומיהו כן למין זה עגין לזה וכך היה לו לכתוב כתב בעל הטיטור כתבם הרשב"ם בתשובה בלא א ללא דק ושתי סברות אלו שכתב בעל הטיטור כתבם הרשב"ם בתשובה ובעל הרי"ף כתב כלומר שלין לברך משום דלא קביע ליה זימנא דהא מפרש ליה בפרק בתרא דפסחים ריש וכתב ומיהו דומה לקריאת מגילה [בפרק בל מי שחקדימין לוקח בכיומה ויש לה זמנים הרבה תפילו הכי מוכרים זמן דשחרי כתם דומנים אלו תקנו חכמים לפ מחוב ולא יחזר משל"ה כלין שלין לו זמן קבוע אלא שהוקבע אלו תקנת השבה ואלו אין לברכין לומר זמן עכ"ל: **ומסתברא** ולומר שמפסק לפ יברך מברך[ת]מי, ממי שהוא רשות כי', לנו לשתמיר וכן ב"ש בפ"ש בכל מערבין (מ:) שמחיינו מקרי מלחמ הוי רשות ומיהו ב נהסיל חיכא למימר דקיים לכו לברכין דכבי תיקנו מיוקרא לברך זמן מקרא מלחמ פס ירפה: **ואדרבי** אבי ז"ל כתב שלין שלין מברך שבבדיקה לעולם כתוצות וכו' כתשובות כלל כ"ה וכ"ם דשפסיום וכתב מדי דהוי לשעה סוכה ולולב לעצמו דמחויב לברך שהחיינו בעשיה אלא מכיון לה מומן דרגל: **וכתב** עוד ה"ל שלין לבדק לדבר עד שיגמור וכו' עד סוף כפי' כלל אם אלא שכתקו' וכל זה היו שזה לו לכתוב בפסקים וכל זה היו נראה לו מבל בתשובות כתב מיהו שזה לו וכדברי רמ"ם כתב הרשב"ם בתשי שבשיון

(ב) ומיד (ס"א שמיד) אחר הבדיקה הוא מבטלו ובעל העיטור כתב איכא מאן דאמר דלא בריך [ג] דהא לא קבע ליה זמנא דהא מפרש בים ויוצא בשיירא ודעתו לחזור אפילו מראש השנה צריך לברוק [ג] (ג) ומסתברא רשות הוא ומאן דבעי מברך ואע"א הרא"ש ז"ל כתב שאין מברך (ד) שהבדיקה היא לצורך הרגל ומסבינן אזמן דרגל וכתב עוד א"א הרא"ש ז"ל יש אומרים שאין לבודק לדבר עד שיגמור כל הבדיקה ויש מוסיפין עוד לומר שאם שח בדברים שלא מעין הבדיקה שצריך לחזור ולברך [ד] וכל זה אינו אלא לי אלא שיש ליזהר שלא לדבר בין הברכה לתחלת הבדיקה אבל משהתחיל לבדוק לא הוי שיחה הפסק מידי דהוה אישיב' סוכה והאדם המדבר בתוך סעודתו דלא הוי שיחה הפסק להצריך לחזור ולברך על ישיבת סוכה וברכת המוציא [ד] (ה) ומיהו לכתחלה טוב ליזהר שלא לעסוק בשיחה בטלה עד שיגמור כל הבדיקה

כדי

שיכוך וכו' שלא לברך על ביטול חמץ בשעה שמחפש אלא לאחר שגמר בדיקתו ואפילו לא מצא כלום ואפילו לא בדק כלל אלא שהניח חמץ בודאי ולא בדק ולא ביטלו בלבו ולא בפיו יצא ידי חובתו ואין צריך לחזור ולברך א

דליכא מאן דפליג מהפסי' בין הברכה להתחלת הבדיקה דוקמי זריך לברך לד"ה מתחר שהפסיק בין הברכה ובין הדבר שהברכין עליו כדין כל הברכות . ולענין הלכה נראין דברי הרמ"ע שהסכימו עמו הרשב"ץ והר"ן וכ"כ בהג"ה מיימוני פ"ג בשם הר"ח נרי"ף ובשן בשם הר"ש והד שהמרדכי כתב בשם ספ' הפרדס דכשמבטרין המן בכבר הרשעון שמוצא מברך על ביעור חמץ ואין נהגין כן אלא קודם שיתחיל לבדוק מברך כדמשמע בפשטא דתלמודא וכ"כ הרי"ף להדיא וכ"כ הרמב"ם וכן בספר התוספ' ובן מהר"ם שיין בהג"ה מיימוני פ"ג . וכתב בתהרי"ל על ענין זה דנם אם לא מצא בבדיקה מחומה לא הוי ברכה לבטלה דהברכה נמי קמי שלא הניטול שחבטלין מיד חמר הבדיקה עכ"ל וכן משמע בהרמב"ם בסוף פי"ח דתפלה ופ"ג וכ"כ בהוקה סימן רס"ו ע"ב כתב בלבו יש שמיימין מתיקין כו' ובתרומת הדשן סימן קל"ג כתב דאף אם יצא בהכתיבים לא שני בשבי ובריך לבדוק בדיקה גמורה כו' ע"ש ומהרי"ל בתב דיש מתיבי דבר ניקשה אלא יצרר ובתיקוט מזומר בשני תיבוקות ובעבדים ועוד הריך בטעם שהתם הפתיחי' . ולפרוש הכלי לכל הפחות אם לא מצא שום חמץ ואלא יצרך החמץ בליל י"ד כאחד מן הבתיבים שהמרדכי פ"ק : ומ"ש יעמיד מבני ביתו מצלו כו' פי' כדי שיצאו אחרינו ממן וכ"ב בתב מהרי"ל וכתי עוד שם שהרא"ש היה מברך על מצות בעור חמץ בשהיה מוצא גם המכיינין לבדוק בברכתו ע"כ ובמחזורים מלינו בתוב שם ולא רמיתי להאריך בזה עכ"ל :

וכתב עוד במהרי"ל ויעבר ירנו ע"י בשילה טרם שיברך על הבדיקה ומהרי"ל בתב דהוקה בשהן מינן נקיות אבל בשהן נקיות ס"ל מנהני רוח מ"מ אפשר לומר טעם אחר מלחר דבדיק החמץ בתה לטהרת הרגל והיא מנה חשוב ע"כ רמוי להחמיר בה ולפשוטה נהקיון עכ"ל ובתשובה סי' פ"ו מסיק מ"מ ע"י היסך ושפשוף עדיף עכ"ל :

תלג והבדיקה צריך שתהיה לאור הנר וכו' בריישא בפ"ק דפסחים וכתב הרא"ש ומיירי דוקא אם היה טרוד ולא בדק בלילה כדלקמן ביר ובשלמי וכי יש מתם בלילה תיפתר בשלא בדק כדתנן לא בדק מור ליי"ד בודק ול"ד שחרית הדא אמר אפילו ביום צריך לבדוק לאור הנר ואפילו בשבית שיש בו מזוזה עכ"ל ופירוש כפי הנראה מדברי הרמ"ם הוא דהתקנה הזה קים ליה לחינו רשאי לבדוק באור י"ג לאור הנר דדוקא אור ליי"ד בודקין תמן והיה שבור נמי בלא בדק בליל י"ד ובודק ביום י"ד דעדיף טפי לבדוק לאור החמה ולבך קאמר וכי יש חמה בלילה והא ודאי ביום קיל ומ"ב קניא מת"ב אי ביום י"ג אפי' לאור הנר לא יבדוק ואי ביום י"ד לאור החמה אחמי לא הא עדיף טפי מלאור הנר ואחני בשלא בדק כו' כלומר אור הנר עדיף טפי כדי לבדוק בחמהנותות ובמחורים והו ד"קשיא הדא אמר אפילו ביום צריך לבדוק לאור הנר מפני החמהנותות והמחורים ואפילו בבית שיש בו מזוזה וזלקי מהסדרה שאורה רב שע"ב נר ועל פי זה מתיישב לשון רבינו שכתב אפילו אם בודק ביום שהתקנו בה רבים וגם הב"י ופי' מה שכירב ועבניות דמתי נרמה דאמר שכתב רבינו לשון הברייתא שלין בודקין אלא לאור הנר וכו' והיה עולה על לבו לומר דס"ם אין לבדוק בלילה לף לאור הלבנה שאורה רב יותר מאור הנר ולף לאור החמה ביום י"ג אע"פ שאורה רב עוד יותר אף מאור הלבנה ומ"ל שלין לבדוק ביום י"ג לאור הנר וכמו שעלה ע"ד המתקשה בירושלמי דטפי עדיף לבדוק ביום לאור היו מלבדוק בנר ומיהו הוה משמע לבל ביום י"ד בליל י"ד עדיף טפי לבדוק ביום לאור ביום על בן אמר אפילו אם בודק ביום כו' כלומר פי' ולא לאור החמה אף בבודק ביום קלחר ולא כדמשמע דהא דקאמר ולא לאור החמה דבתיבו בודק ביום היא בגון ביום י"ג זה אינו אלא אפילו אם בודק ביום והיינו דמסיק בירושלמי הדא אחרת אפילו ביום צריך בדיקה לאור הנר דעדיף טפי מאור החמה ופי' זה בהברי רבינו ברור כאור החמה ובשמת לפי זה ביום י"ג אין לבדוק כלל לדעת רבינו וכ"כ הרמב"ן להדיא בספ' תלמות וכן משמע במרדכי התרוך . וז"ל בעל המאור הא דתניא אין בודקין לאור החמה לא אתיא אם"ג ביום י"ד אלא אפילו ביום י"ד אלא אפילו ביום י"ג לבדוק ליל י"ד ומשום הכי בירושלמי כו' ודאלא מבדבי הר"ן שאמרת בהברי דביום י"ג לבדוק לאור הנר ומה שהביאו לפרש כן נראה דהיינו מדקא מסיים בירושלמי הדא אחרת כו' דלא-משמעינן מלא ע"כ לטעמיך מלא דלא ביום י"ג אני לבדוק באור הנר ולעון אפילו ביום צריך לבדוק לאור הנר היינו לומר דאני בהריותא דבדיקה זו וכן משמע קצת בסדר לעון הבריותא דאמי אין בודקין לא לאור החמה ולא לאור הלבנה כו' ומי אחרת דלא לאור החמה כי"ל קאמר ל"ל לאחויה בריישא לא לאור הלבנה דהיינו בלילה ובתר דלא לאור החמה דהיינו בי"ד כפי הסדר . ולענין הלכה נקטינן כרוב גאונים אלין לבדוק בלל בי"ג אפילו לאור הנר וברא"ש שאפי' יהיה הבית אפל שגם ביום יוכל לבדוק יפה לאור הנר כתו בלילה אפ"ה כדי שלא תהלוק בין ביעור לביעור וכמ"ש בתהרי"ל פ"ק בשם הירושלמי שאפילו אם בבר בדק ביום י"ג בין לאור הנר ובין לאור היום צריך לחזור ולבדוק בליל י"ד מהאי טעמא וכן אותה הנר מ"ש בדיקה מפני שהשורין מתוינן שם אלא בהסדר בלילה אלא לאור היום וכן פי' רש"י להדיא וכן מבואר בלשון הרי"ף . אבל הרמב"ם כתב דאם בדקה לאור החמה דיו וכ"כ הסמ"ק והסמ"ק . וברא"ה דס"ל דלשון לאורה בבדקת משמע דיעבד מדלא קאמר בודקין אותה לאורה והא דלא מצני תלמודא דלאין בודקין לאור החמה לכתחלה קאמר דלא אבל דיעבד ש"ד אפשר דמשום דמשמע לתלמודא דלא לאור החמה הוי דומיא דלא לאור הלבנה ולא לאור המבוקה דלאין בודקין אלא ומתו שיקבלר בשחוך ה"ג לאור החמה אפילו דיעבד לא ובהרי הרא"ש ורבינו שמוחין ולף ע"ג דכתב הרא"ש ומיירי דוק' אם כיה טרוד כו' היינו לאפוקי אם רלה לבדוק ביום י"ג לאור הנר ג"ג בהסדרה כי"ג לאורה מיהא רשאי אלא דוק' בליל י"ד אבל אם לא בדק בליל י"ד ובודק ביום י"ד אין ללמוד מדבריו לא זה ולא זה אבל רבינו ירושם ז"ל כתב דאין לבדוק כי"ג בהסד"ה לאור ביום אע"ג אם לא בדק בליל י"ד ואז בודק אפילו לבתחלה לאור היום ומבואר בדבריו שמשמע ס"ם שיעת הרא"ש ע"ם נמצא יש בזה ג' סברות לדעת רש"י והרי"ף לף ביום י"ג יכול לבדוק בהסדרה לאור החמה אפילו לבתחלה ולדעת הרמב"ם אפילו ביום י"ד לבתחלה אלא לאור הנר וכן מבואר בסמ"ג וסמ"ק וע"ש ולדעת רבינו ירושם ובנראה אבל דעת הרא"ש דוק' בליל י"ג לא יבדוק אבל בי"ד יכול לבדוק אפילו לבתחלה לאור החמה ומשמע לי דבי"ג אפילו בדקה לאור היום צריך לחזור ולבדוק בלילה לדעת הרא"ש ורבינו ירושם שהרי כתבו בודק בליל י"ד לף עפ"י שבבר בדק בליל י"ג לאור הנר או לאור החמה והטעם כדי שלא תחלוק בין ביעור לביעור ומע"ב שכתב בסוף שחורן מרוכה צריך לבדוק בליל י"ד לף עפ"י שבבר בדק בליל י"ג לאור הנר

דברי משה

(ב) ומהרי"ב כתב דצריך להניח פתיתין ובן נוהגין ומהרי"ל כתב דאם לא נמצא כלום שורפים הכלי שלקח לבער בו כדי לזכור מצות ביעור :

תלג (א) ג"ל דה"ק ל"מ אם בודק בליל י"ד סניח לחשיבת דאז עריין אור החמה קיים במקצת אלא אפילו בודק בעצם היום אפ"ה אסור לבדוק לאור החמה אבל ב"י כתב דלשון אפי' דקאמר אינו מדוקדק ורצה לישבו בש"יים דחוקים ולא נ"ל לבן לא כתבתי

(ב) ובמרדכי ריש פסחים ע"ש ירושלמי בית הבנסת אע"פ שאורה רב אפ"ה צריכה בדיקה לאור

פרישה

דחילוק יש כמ"ש ר"ת שחין לבדוק אלא לד"ה ומה שכתב הרא"ש דמשמע שהוא מסיר משום דוקא שיהא בשלא בדק כו' הש"ל בשלמא לגבי סבדיקה זה ידלי מותר ל"ש ומה שכתב הרא"ש דוקא שיהא בשלא בדק אלא משום דאם לא יהיה בדיקה אחר ביעור ודו"ק ועיין שה בדרישה :

(ו) **בשעה** שהוא מבדך ויפני מפניו מפני :

סי' **תלג** (ב) **אפילו** אם בודק ביום עיין בב"י ובד"מ . ומ"ש בגון שלא בדק כו' הש"ל דבדק בגון שבטל מבבר מחר מהבלוחף לדרך לחזור ולבדוק כל בניות : (ב) **ובדרכה** לאורה בפחות ביום לאורה בדק ביום ולא בדק בלילה ואפילו לבתחלה בדק ביום לאורה בפחות ב"ש ובן נראה מדברי הרמב"ם ופ"ש בהג"ה מיימוני פ"ג ובשן בשם הר"ח נרי"ף ובשן בשם הר"ש והד שהמרדכי בתב בשם ספ' הפרדס דכשמבטרין המן בכבר הרשעון שמוצא מברך על ביעור חמץ ואין נהגין כן אלא קודם שיתחיל לבדוק מברך כדמשמע בפשטא דתלמודא וכ"כ הרי"ף להדיא וכ"כ הרמב"ם וכן בספר התוספ' וכן מהר"ם שיין בהג"ה מיימוני פ"ג . וכתב בתהרי"ל על ענין זה דנם אם לא מצא בבדיקה מחומה לא הוי ברכה לבטלה דהברכה נמי קמי שלא הניטול שחבטלין מיד חמר הבדיקה עכ"ל וכן משמע בהרמב"ם בסוף פי"ח דתפלה ופ"ג וכ"כ בהוקה סימן רס"ו ע"ב כתב בלבו יש שמיימין מתיקין כו' ובתרומת הדשן סימן קל"ג כתב דאף אם יצא בהכתיבים לא שני בשבי ובריך לבדוק בדיקה גמורה כו' ע"ש ומהרי"ל בתב דיש מתיבי דבר ניקשה אלא יצרר ובתיקוט מזומר בשני תיבוקות ובעבדים ועוד הריך בטעם שהתם הפתיחי' . ולפרוש הכלי לכל הפחות אם לא מצא שום חמץ ואלא יצרך החמץ בליל י"ד כאחד מן הבתיבים שהמרדכי פ"ק : **ומ"ש** יעמיד מבני ביתו מצלו כו' פי' כדי שיצאו אחרינו ממן וכ"ב בתב מהרי"ל וכתי עוד שם שהרא"ש היה מברך על מצות בעור חמץ בשהיה מוצא גם המכיינין לבדוק בברכתו ע"כ ובמחורים מלינו בתוב שם ולא רמיתי להאריך בזה עכ"ל :

וכתב עוד במהרי"ל ויעבר ירנו ע"י בשילה טרם שיברך על הבדיקה ומהרי"ל בתב דהוקה בשהן מינן נקיות אבל בשהן נקיות ס"ל מנהני רוח מ"מ אפשר לומר טעם אחר מלחר דבדיק החמץ בתה לטהרת הרגל והיא מנה חשוב ע"כ רמוי להחמיר בה ולפשוטה נהקיון עכ"ל ובתשובה סי' פ"ו מסיק מ"מ ע"י היסך ושפשוף עדיף עכ"ל :

תלג והבדיקה צריך שתהיה לאור הנר וכו' בריישא בפ"ק דפסחים וכתב הרא"ש ומיירי דוקא אם היה טרוד ולא בדק בלילה כדלקמן ביר ובשלמי וכי יש מתם בלילה תיפתר בשלא בדק כדתנן לא בדק מור ליי"ד בודק ול"ד שחרית הדא אמר אפילו ביום צריך לבדוק לאור הנר ואפילו בשבית שיש בו מזוזה עכ"ל ופירוש כפי הנראה מדברי הרמ"ם הוא דהתקנה הזה קים ליה לחינו רשאי לבדוק ביום י"ג לאור הנר דדוקא אור ליי"ד בודקין תמן והיה שבור נמי בלא בדק בליל י"ד ובודק ביום י"ד דעדיף טפי לבדוק לאור החמה ולבך קאמר וכי יש חמה בלילה והא ודאי ביום קיל ומ"ב קניא מת"ב אי ביום י"ג אפי' לאור הנר לא יבדוק ואי ביום י"ד לאור החמה אחמי לא הא עדיף טפי מלאור הנר ואחני בשלא בדק כו' כלומר אור הנר עדיף טפי כדי לבדוק בתחנותות ובמחורים והו ד"קשיא הדא אמר אפילו ביום צריך לבדוק לאור החמה מפני החנותות והמחורים ואפילו בבית שיש בו מזוזה וזלקי מהסדרה שאורה רב שע"ב נר ועל פי זה מתיישב לשון רבינו שכתב אפילו אם בודק ביום שהתקנו בה רבים וגם הב"י ופי' מה שכירב ועבניות דמתי נרמה דאמר שכתב רבינו לשון הברייתא שלין בודקין אלא לאור הנר וכו' והיה עולה על לבו לומר דס"ם אין לבדוק בלילה לף לאור הלבנה שאורה רב יותר מאור הנר ולף לאור החמה ביום י"ג אע"פ שאורה רב עוד יותר אף מאור הלבנה ומ"ל שלין לבדוק ביום י"ג לאור הנר וכמו שעלה ע"ד המתקשה בירושלמי דטפי עדיף לבדוק ביום לאור היו מלבדוק בנר ומיהו הוה משמע לבל ביום י"ד בליל י"ד עדיף טפי לבדוק ביום לאור ביום על בן אמר אפילו אם בודק ביום כו' כלומר פי' ולא לאור החמה אף בבודק ביום קלחר ולא כדמשמע דהא דקאמר ולא לאור החמה דבתיבו בודק ביום היא בגון ביום י"ג זה אינו אלא אפילו אם בודק ביום והיינו דמסיק בירושלמי הדא אחרת אפילו ביום צריך לבדוק לאור הנר דעדיף טפי מאור החמה ופי' זה בהברי רבינו ברור כאור החמה ובשמת לפי זה ביום י"ג אין לבדוק כלל לדעת רבינו וכ"כ הרמב"ן להדיא בספ' תלמות וכן משמע במרדכי התרוך . וז"ל בעל המאור הא דתניא אין בודקין לאור החמה לא אתיא אם"ג ביום י"ד אלא אפילו ביום י"ג לבדוק ליל י"ד ומשום הכי בירושלמי כו' ודאלא מבדבי הר"ן שאמרת בהברי דביום י"ג לבדוק לאור הנר ומה שהביאו לפרש כן נראה דהיינו מדקא מסיים בירושלמי הדא אחרת כו' דלא-משמעינן מלא ע"כ לטעמיך מלא דלא ביום י"ג אני לבדוק באור הנר ולעון אפילו ביום צריך לבדוק לאור הנר היינו לומר דאני בהריותא דבדיקה זו וכן משמע קצת בסדר לעון הבריותא דאמי אין בודקין לא לאור החמה ולא לאור הלבנה כו' ומי אחרת דלא לאור החמה כי"ל קאמר ל"ל לאחויה בריישא לא לאור הלבנה דהיינו בלילה ובתר דלא לאור החמה דהיינו בי"ד כפי הסדר . ולענין הלכה נקטינן כרוב גאונים אלין לבדוק בלל בי"ג אפילו לאור הנר וברא"ה שאפי' יהיה הבית אפל שגם ביום יוכל לבדוק יפה לאור הנר כתו בלילה אפ"ה כדי שלא תהלוק בין ביעור לביעור וכמ"ש בתהרי"ל פ"ק בשם הירושלמי שאפילו אם בבר בדק ביום י"ג בין לאור הנר ובין לאור היום צריך לחזור ולבדוק בליל י"ד מהאי טעמא וכן אותה הנר מ"ש בדיקה מפני שהשורין מתוינן שם אלא בהסדרה בלילה אלא לאור היום וכן פי' רש"י להדיא וכן מבואר בלשון הרי"ף . אבל הרמב"ם כתב דאם בדקה לאור החמה דיו וכ"כ הסמ"ק והסמ"ק . וברא"ה דס"ל דלשון לאורה בבדקת משמע דיעבד מדלא קאמר בודקין אותה לאורה והא דלא מצני תלמודא דלאין בודקין לאור החמה לכתחלה קאמר דלא אבל דיעבד ש"ד אפשר דמשום דמשמע לתלמודא דלא לאור החמה הוי דומיא דלא לאור הלבנה ולא לאור המבוקה דלאין בודקין אלא ומתו שיקבלר בשחוך ה"ג לאור החמה אפילו דיעבד לא ובהרי הרמב"ם ורבינו ירושם ובן ע"ג דכתב הרמב"ם ומיירי דוק' אם כיה טרוד כו' היינו לאפוקי אם רלה לבדוק ביום י"ג לאור הנר ג"ג בהסדרה כי"ג לאורה מיהא רשאי אלא דוק' בליל י"ד אבל אם לא בדק בליל י"ד ובודק ביום י"ד אין ללמוד מדבריו לא זה ולא זה אבל רבינו ירושם ז"ל כתב דאין לבדוק כי"ג בהסדרה לאור ביום אע"ג אם לא בדק בליל י"ד ואז בודק אפילו לבתחלה לאור היום ומבואר בדבריו שמשמע ס"ם שיעת הרא"ש ע"ם נמצא יש בזה ג' סברות לדעת רש"י והרי"ף לף ביום י"ג יכול לבדוק בהסדרה לאור החמה אפילו לבתחלה ולדעת הרמב"ם אפילו ביום י"ד לבתחלה אלא לאור הנר וכן מבואר בסמ"ג וסמ"ק וע"ש ולדעת רבינו ירושם ובנראה אבל דעת הרא"ש דוק' בליל י"ג לא יבדוק אבל בי"ד יכול לבדוק אפילו לבתחלה לאור החמה ומשמע לי דבי"ג אפילו בדקה לאור היום צריך לחזור ולבדוק בלילה לדעת הרא"ש ורבינו ירושם שהרי כתבו בודק בליל י"ד לף עפ"י שבבר בדק בליל י"ג לאור הנר או לאור החמה והטעם כדי שלא תחלוק בין ביעור לביעור ומע"ב שכתב בסוף שחורן מרוכה צריך לבדוק בליל י"ד לף עפ"י שבבר בדק בליל י"ג לאור הנר

דברי משה

(ב) ומהרי"ב כתב דצריך להניח פתיתין ובן נוהגין ומהרי"ל כתב דאם לא נמצא כלום שורפים הכלי שלקח לבער בו כדי לזכור מצות ביעור :

תלג (א) ג"ל דה"ק ל"מ אם בודק בליל י"ד סניח לחשיבת דאז עריין אור החמה קיים במקצת אלא אפילו בודק בעצם היום אפ"ה אסור לבדוק לאור החמה אבל ב"י כתב דלשון אפי' דקאמר אינו מדוקדק ורצה לישבו בש"יים דחוקים ולא נ"ל לבן לא כתבתי

(ב) ובמרדכי ריש פסחים ע"ש ירושלמי בית הבנסת אע"פ שאורה רב אפ"ה צריכה בדיקה לאור

פרישה

דחילוק יש כמ"ש ר"ת שחין לבדוק אלא לד"ה ומה שכתב הרא"ש דמשמע שהוא מסיר משום דוקא שיהא בשלא בדק כו' הש"ל בשלמא לגבי סבדיקה זה ידלי מותר ל"ש ומה שכתב הרא"ש דוקא שיהא בשלא בדק אלא משום דאם לא יהיה בדיקה אחר ביעור ודו"ק ועיין שה בדרישה :

(ו) **בשעה** שהוא מבדך ויפני מפניו מפני :

סי' **תלג** (ב) **אפילו** אם בודק ביום עיין בב"י ובד"מ . ומ"ש בגון שלא בדק כו' הש"ל דבדק בגון שבטל מבבר מחר מהבלוחף לדרך לחזור ולבדוק כל בניות : (ב) **ובדרכה** לאורה בפחות ביום לאורה בדק ביום ולא בדק בלילה ואפילו לבתחלה בדק ביום לאורה בפחות ב"ש ובן נראה מדברי הרמב"ם ופ"ש בהג"ה מיימוני פ"ג ובשן בשם הר"ח נרי"ף ובשן בשם הר"ש והד שהמרדכי בתב בשם ספ' הפרדס דכשמבטרין המן בכבר הרשעון שמוצא מברך על ביעור חמץ ואין נהגין כן אלא קודם שיתחיל לבדוק מברך כדמשמע בפשטא דתלמודא וכ"כ הרי"ף להדיא וכ"כ הרמב"ם וכן בספר התוספ' וכן מהר"ם שיין בהג"ה מיימוני פ"ג . וכתב בתהרי"ל על ענין זה דנם אם לא מצא בבדיקה מחומה לא הוי ברכה לבטלה דהברכה נמי קמי שלא הניטול שחבטלין מיד חמר הבדיקה עכ"ל וכן משמע בהרמב"ם בסוף פי"ח דתפלה ופ"ג וכ"כ בהוקה סימן רס"ו ע"ב כתב בלבו יש שמיימין מתיקין כו' ובתרומת הדשן סימן קל"ג כתב דאף אם יצא בהכתיבים לא שני בשבי ובריך לבדוק בדיקה גמורה כו' ע"ש ומהרי"ל בתב דיש מתיבי דבר ניקשה אלא יצרר ובתיקוט מזומר בשני תיבוקות ובעבדים ועוד הריך בטעם שהתם הפתיחי' . ולפרוש הכלי לכל הפחות אם לא מצא שום חמץ ואלא יצרך החמץ בליל י"ד כאחד מן הבתיבים שהמרדכי פ"ק : **ומ"ש** יעמיד מבני ביתו מצלו כו' פי' כדי שיצאו אחרינו ממן וכ"ב בתב מהרי"ל וכתי עוד שם שהרא"ש היה מברך על מצות בעור חמץ בשהיה מוצא גם המכיינין לבדוק בברכתו ע"כ ובמחורים מלינו בתוב שם ולא רמיתי להאריך בזה עכ"ל :

וכתב עוד במהרי"ל ויעבר ירנו ע"י בשילה טרם שיברך על הבדיקה ומהרי"ל בתב דהוקה בשהן מינן נקיות אבל בשהן נקיות ס"ל מנהני רוח מ"מ אפשר לומר טעם אחר מלחר דבדיק החמץ בתה לטהרת הרגל והיא מנה חשוב ע"כ רמוי להחמיר בה ולפשוטה נהקיון עכ"ל ובתשובה סי' פ"ו מסיק מ"מ ע"י היסך ושפשוף עדיף עכ"ל :

תלג והבדיקה צריך שתהיה לאור הנר וכו' בריישא בפ"ק דפסחים וכתב הרא"ש ומיירי דוקא אם היה טרוד ולא בדק בלילה כדלקמן ביר ובשלמי וכי יש מתם בלילה תיפתר בשלא בדק כדתנן לא בדק מור ליי"ד בודק ול"ד שחרית הדא אמר אפילו ביום צריך לבדוק לאור הנר ואפילו בשבית שיש בו מזוזה עכ"ל ופירוש כפי הנראה מדברי הרמ"ם הוא דהתקנה הזה קים ליה לחינו רשאי לבדוק ביום י"ג לאור הנר דדוקא אור ליי"ד בודקין תמן והיה שבור נמי בלא בדק בליל י"ד ובודק ביום י"ד דעדיף טפי לבדוק לאור החמה ולבך קאמר וכי יש חמה בלילה והא ודאי ביום קיל ומ"ב קניא מת"ב אי ביום י"ג אפי' לאור הנר לא יבדוק ואי ביום י"ד לאור החמה אחמי לא הא עדיף טפי מלאור הנר ואחני בשלא בדק כו' כלומר אור הנר עדיף טפי כדי לבדוק בתחנותות ובמחורים והו ד"קשיא הדא אמר אפילו ביום צריך לבדוק לאור החמה מפני החנותות והמחורים ואפילו בבית שיש בו מזוזה וזלקי מהסדרה שאורה רב שע"ב נר ועל פי זה מתיישב לשון רבינו שכתב אפילו אם בודק ביום שהתקנו בה רבים וגם הב"י ופי' מה שכירב ועבניות דמתי נרמה דאמר שכתב רבינו לשון הברייתא שלין בודקין אלא לאור הנר וכו' והיה עולה על לבו לומר דס"ם אין לבדוק בלילה לף לאור הלבנה שאורה רב יותר מאור הנר ולף לאור החמה ביום י"ג אע"פ שאורה רב עוד יותר אף מאור הלבנה ומ"ל שלין לבדוק ביום י"ג לאור הנר וכמו שעלה ע"ד המתקשה בירושלמי דטפי עדיף לבדוק ביום לאור היו מלבדוק בנר ומיהו הוה משמע לבל ביום י"ד בליל י"ד עדיף טפי לבדוק ביום לאור ביום על בן אמר אפילו אם בודק ביום כו' כלומר פי' ולא לאור החמה אף בבודק ביום קלחר ולא כדמשמע דהא דקאמר ולא לאור החמה דבתיבו בודק ביום היא בגון ביום י"ג זה אינו אלא אפילו אם בודק ביום והיינו דמסיק בירושלמי הדא אחרת אפילו ביום צריך לבדוק לאור הנר דעדיף טפי מאור החמה ופי' זה בהברי רבינו ברור כאור החמה ובשמת לפי זה ביום י"ג אין לבדוק כלל לדעת רבינו וכ"כ הרמב"ן להדיא בספ' תלמות וכן משמע במרדכי התרוך . וז"ל בעל המאור הא דתניא אין בודקין לאור החמה לא אתיא אם"ג ביום י"ד אלא אפילו ביום י"ג לבדוק ליל י"ד ומשום הכי בירושלמי כו' ודאלא מבדבי הר"ן שאמרת בהברי דביום י"ג לבדוק לאור הנר ומה שהביאו לפרש כן נראה דהיינו מדקא מסיים בירושלמי הדא אחרת כו' דלא-משמעינן מלא ע"כ לטעמיך מלא דלא ביום י"ג אני לבדוק באור הנר ולעון אפילו ביום צריך לבדוק לאור הנר היינו לומר דאני בהריותא דבדיקה זו וכן משמע קצת בסדר לעון הבריותא דאמי אין בודקין לא לאור החמה ולא לאור הלבנה כו' ומי אחרת דלא לאור החמה כי"ל קאמר ל"ל לאחויה בריישא לא לאור הלבנה דהיינו בלילה ובתר דלא לאור החמה דהיינו בי"ד כפי הסדר . ולענין הלכה נקטינן כרוב גאונים אלין לבדוק בלל בי"ג אפילו לאור הנר וברא"ה שאפי' יהיה הבית אפל שגם ביום יוכל לבדוק יפה לאור הנר כתו בלילה אפ"ה כדי שלא תהלוק בין ביעור לביעור וכמ"ש בתהרי"ל פ"ק בשם הירושלמי שאפילו אם בבר בדק ביום י"ג בין לאור הנר ובין לאור היום צריך לחזור ולבדוק בליל י"ד מהאי טעמא וכן אותה הנר מ"ש בדיקה מפני שהשורין מתוינן שם אלא בהסדרה בלילה אלא לאור היום וכן פי' רש"י להדיא וכן מבואר בלשון הרי"ף . אבל הרמב"ם כתב דאם בדקה לאור החמה דיו וכ"כ הסמ"ק והסמ"ק . וברא"ה דס"ל דלשון לאורה בבדקת משמע דיעבד מדלא קאמר בודקין אותה לאורה והא דלא מצני תלמודא דלאין בודקין לאור החמה לכתחלה קאמר דלא אבל דיעבד ש"ד אפשר דמשום דמשמע לתלמודא דלא לאור החמה הוי דומיא דלא לאור הלבנה ולא לאור המבוקה דלאין בודקין אלא ומתו שיקבלר בשחוך ה"ג לאור החמה אפילו דיעבד לא ובהרי הרמב"ם ורבינו ירושם ובן ע"ג דכתב הרמב"ם ומיירי דוק' אם כיה טרוד כו' היינו לאפוקי אם רלה לבדוק ביום י"ג לאור הנר ג"ג בהסדרה כי"ג לאורה מיהא רשאי אלא דוק' בליל י"ד אבל אם לא בדק בליל י"ד ובודק ביום י"ד אין ללמוד מדבריו לא זה ולא זה אבל רבינו ירושם ז"ל כתב דאין לבדוק כי"ג בהסדרה לאור ביום אע"ג אם לא בדק בליל י"ד ואז בודק אפילו לבתחלה לאור היום ומבואר בדבריו שמשמע ס"ם שיעת הרא"ש ע"ם נמצא יש בזה ג' סברות לדעת רש"י והרי"ף לף ביום י"ג יכול לבדוק בהסדרה לאור החמה אפילו לבתחלה ולדעת הרמב"ם אפילו ביום י"ד לבתחלה אלא לאור הנר וכן מבואר בסמ"ג וסמ"ק וע"ש ולדעת רבינו ירושם ובנראה אבל דעת הרא"ש דוק' בליל י"ג לא יבדוק אבל בי"ד יכול לבדוק אפילו לבתחלה לאור החמה ומשמע לי דבי"ג אפילו בדקה לאור היום צריך לחזור ולבדוק בלילה לדעת הרא"ש ורבינו ירושם שהרי כתבו בודק בליל י"ד לף עפ"י שבבר בדק בליל י"ג לאור הנר או לאור החמה והטעם כדי שלא תחלוק בין ביעור לביעור ומע"ב שכתב בסוף שחורן מרוכה צריך לבדוק בליל י"ד לף עפ"י שבבר בדק בליל י"ג לאור הנר

אין בודקין לאור המבוקה בריית כתבתי בסמוך : **ומ"ש** מפני שמזמן ע"כ נוהגים וכו' עם כ"כ הגהות מיימון בפ"ב : **וכתב** מ"מ ז"ל בסמוכה שאין בודקין מלא נר של שעוה **ובודק** בכל המקומות שיש לחוש שמא הכניסו בהם חמץ כגון מוערות יין וכו' עד ובכיון יהודי לעו"ג מ"מ בדיקה כלל בכל בפ"ק דפסחים אך מ"מ ומטעם זה כל חדרי בתים והעליות צריכין בדיקה וכו' הם דברי עצמו גם מ"מ מכל הנזכרים שאין יד בחדם מצוי עם הבתים ואוכלין חמץ בזמן הזה אינם צריכים בדיקה כלל ואפילו בחדרים שיש לחוש שמא הכניסו בהן חמץ כגון ארצות יין שמסתפקין מהן ובמקום שמצניעין שם דגים קטנים והמלח והעצים והגרות והתמרים שפעמים שהם כלים בתוך הפעודה והשמש הולך להביא מהם ופתו בידו ומטעם זה כל חדרי הבית והעליה צריכין בדיקה שפעמים ארם נכנס בהן ופתו בידו : (ג) ואוצרות שבר במקום שרגילין בו חשיבי כאוצרות יין להצריכן בדיקה במסתפק מהן אבל אוצרות יין שאין מסתפק מהן ואוצרות שבן אפילו אם נסתפק מהן ומקום שמצניעין שם דגים גדולים אין צריכין בדיקה שאין דרך לבנות בהן בתוך הפעורה מפני שידוע כמה צריכין לפעורה ומביאין הכל קודם הפעורה וחורי הבית חיזין הבולטין מן הכותלין שאינן גבוהין הרבה ולא נמוכין הרבה צריכין בדיקה אבל הגבוהין שאין יד האדם מגעת שם והנמוכין פחות מג' שפחים אין צריכין בדיקה ובירושלמי חשיב גבוהים למעלה מי' מפחים א ואינו נראה שעיקר תשמיש אדם הוא למעלה מי' אלא כדפרישית שאין צריך נר כנגד החלון אבל מצדדין צריך נר : אין בודקין לאור האבוקה (ג) מפני שאינו יכול להכניסו לתוכין ולסדקין וגם ירא שמא ישרוף בו הבית ויהא לבו מרוד ולא יבדוק יפה וכתב א"א הרא"ש ז"ל ע"כ נוהגין באשכנז שאין בודקין אלא בנר של שעוה אבל לא בנר של חלב שמא ישוף על הכלים ולא בנר של שומן שמא ישוף על כלי החלב ולא בנר של שמן שירא שמא ישוף על הבגדים וגם אינו יכול להכניסו לתוכין ולסדקין : ובודק בכל המקומות שיש לחוש שמא הכניסו בהן חמץ כגון ארצות יין שמסתפקין מהן ובמקום שמצניעין שם דגים קטנים והמלח והעצים והגרות והתמרים שפעמים שהם כלים בתוך הפעודה והשמש הולך להביא מהם ופתו בידו ומטעם זה כל חדרי הבית והעליה צריכין בדיקה שפעמים ארם נכנס בהן ופתו בידו : (ג) ואוצרות שבר במקום שרגילין בו חשיבי כאוצרות יין להצריכן בדיקה במסתפק מהן אבל אוצרות יין שאין מסתפק מהן ואוצרות שבן אפילו אם נסתפק מהן ומקום שמצניעין שם דגים גדולים אין צריכין בדיקה שאין דרך לבנות בהן בתוך הפעורה מפני שידוע כמה צריכין לפעורה ומביאין הכל קודם הפעורה וחורי הבית חיזין הבולטין מן הכותלין שאינן גבוהין הרבה ולא נמוכין הרבה צריכין בדיקה אבל הגבוהין שאין יד האדם מגעת שם והנמוכין פחות מג' שפחים אין צריכין בדיקה ובירושלמי חשיב גבוהים למעלה מי' מפחים א ואינו נראה שעיקר תשמיש אדם הוא למעלה מי' אלא כדפרישית שאין

דבריו מיהו בתלמוד שלנו יש מכשירה לאור' ונכדקת ומטעם שמפרש כרש"י והרי"ף שמפולו לכתחלה יש לנכדק כי"ג לאור כיוס בשכשירה לה קי"ל הכי מלה כדוב גמוסים הסמ"ג והסמ"ק והרמ"ם וריבינו ירוחם וכן נהגוד' וכרי"ן וכן פרד"ה לפי פירושו וכ"כ בעידה לדרך לכולהו ס"ל דמין לכדוק כיוס מלה מ"כ לה בדק בלי' ומפולו בדיעבד לה מהני בכדיק' וכיון דהטעם הוא כדי שלה תתלוק כין ביעור לניעור מ"כ מפולו מהכשדרה ובתי בכסות ומדרשות כך הדין ומפרשי להכשדרה לתורם נכדקת ניד"ד קתמר ולה זה היו מלה דיעבד לדעת מהקת גמוסים שהבאתי וכהה נתי נקטי לחומרת כמ"ם בתרומת הדשן סי' קל"ג דתין לבקל בתוה ו דתחתר כה רבנו טוכת ס"ם שכתב כו מתם מנדן דיבן ומיהו דבי"ד בניתי שיש בו תורם לה מהני לי' בדיקה לאור היום תפולו בדיעבד דתקת בהכשדרה אבל בתוה לאור החמה היו מהני לה בחדרי בניה :

וכתב בכ"י דהה בהכשדרה נכדקת לאורה בכוכך ביום היה . וכן משמע בסוגיא דקתמר אמי אור החמה כ"ד ולה קתמר נתי אור בלבנה כ"ד מלמה ללמוד בלבנה אף בהכשדרה לה וכן תשמע להדיה בהמ"ם והמ"ג והמ"ם וריבינו ירוחם : לשון בכ"י וכתב רבינו ירוחם דתקת בהכשדרה אבל בית אחר אמפ"י שיש בו אור הרבה צריך לבדקו לאור בער ורמ"ה שכתב כן מתני הכי שתמרו בתרוכה שבחדר ולה בימר כל ברכו שכ"ל לפרש דהייט דוקא לאור בהרוכה אבל בלתי בתמצע בחדר כוכך לאור בהרוכה אבל ולה ידעתי למה לה לקדק כן על שתר מחברים שלה בביאור דין זה שיבדוק לה בחדרי בניה :

וכתב לאורה בכוכך ביום היה . וכן משמע בסוגיא דקתמר אמי אור החמה כ"ד ולה קתמר נתי אור בלבנה כ"ד מלמה ללמוד בלבנה אף בהכשדרה וכן תשמע להדיה בהמ"ם והמ"ג והמ"ם וריבינו ירוחם : לשון בכ"י וכתב רבינו ירוחם דתקת בהכשדרה אבל בית אחר אמפ"י שיש בו אור הרבה צריך לבדקו לאור בער ורמ"ה שכתב כן מתני הכי שתמרו בתרוכה שבחדר ולה בימר כל ברכו שכ"ל לפרש דהייט דוקא לאור בהרוכה אבל ולה ידעתי למה לה לקדק כן על שתר מחברים שלה בביאור דין זה שיבדוק

ומ"ש על הירושלמי שמיו גרסה מפני שמזמן בפסחים למעלה מי' י"ל דכתחת חמץ בחורין וכזיתן התיבוקות מצוין בו יותר מבגדולים וכיון דקטנים אין בתשמיש מלה בתוך עשרה כתמצע בחדר לאור בהרוכה זולתי רבי' י"ל ויותר יש לדקדק על הרי"ף והרמ"ם שלה כתבו רק בהנייתה בכוכה והרב רבינו ירוחם העתיק דברי הרמ"ם כלורתם ומשמע משום דלה ס"ל מילתה דפסיקא דהכל לפי המצב ולפעמים לף בניגד בהרוכה ממש אין מורו גדול ולריך נר ולכך לף נקטו המחברי' דבדרישה רק דין בהכשדר' שמורו גדול ומיהו עלמר לעולר מקומות שמורו רב וחכו שדקדק הרי"ף והרמ"ם וכתבו בהכשדרה דבפיס בהרוכה וכן הרמב"ם והמחכים מחרין בלשונו כתבו מכל מכשדרה שמורה רב כו' ורבה לף הזכיר כן מלה מכשדרה לאורה נבדקת מלה טעמייהו לבתר כן כדי ללמוד ממנו לכל מקום שמורו רב וכך מדוקדק מלשון הרב בעל עידה לדרך שכתב מכל מכשדרה שמורה גדול נבדקת לאורה וכן בכל מקום שמורו גדול ומחיר שם ע"כ . ומה שהעתיק כ"י מלשון ס"ר ירוחם מכל בית אחר לף על פי שיש בו אור הרבה כו' לף כתלת לעון זה בספרו ובס שהם יש שם הרבה אור היינו מהכשדרה שמורה רב מלה כך היה הכוונת' לחיזיתים בית

להשתמש בו שאין צריך לשום כל עיקר מ"כ יד כל מדם שבניתן משתמש עם ומס סיס עם ממן כגר נעלוהו משם ומיהו דומה לשאר חדרי הבית ועליות שאין יד כל מדם רשאין להשתמש עם ומיהו. ודלמי שנעלוהו משם אבל בחורין שיד כל מדם משתמש עם עשלוהו כרשת נקר דתלין לקולא לומר דשם היה עם ממן כגר ניטל משם ונפלכל וכן נגמוכין לגמרי דאין משתמשין עם כל עיקר עשלוהו כשתקן ואין צריך בדיקה אבל מתניעת כיון דדרך להשתמש עם וגם אין נוח כל כך להשתמש עם מיכא למיחש שמא יש עם ממן שלא נעלוהו זו היא סברת הירושלמי על פי דרכו של רבינו ומכל מקום העיקר כדברי רבינו ב"כ הרמ"ם ורבינו ירוחם וכן משמע בפירוש רש"י והר"ן שהכתיבו בסמוך וכך נראה מדברי מהרי"ל שכך היא מסקנתו: **גב** היצים והמגדל שהוא משופע פירוש גב היצים וגב המגדל. ואמר שהוא משופע שיהיו משוש דשם גב גג לחד הוא וכן פי' בית יוסף וכבי מיקל בכרייתא להדיא גב היצים וגב המגדל וכ"כ הרמ"ם ורבינו ירוחם והרוקח וכן פירש רש"י שם שכל בהרי"ף וברמב"ם ובסמ"ג ובסמ"ק ומגודא לית בהדיה אלא מגדל כלל אולי לית היה כתוב בגירסתם רק גב היצים: **ומ"ש** אפילו הוא בתוך בתי כ"כ בסמ"ג ובסמ"ק והיינו משום דקשיא להו למה לית נקט שתם גג משופע אלא רבותא קאמר דאפילו גג יציע שבתוך הבית וכ"ש שאר גגין שהעורכים מצויין שם: **ומ"ש** וכן אחר שיכה צריכה בדיקה לפי שהעופות וכו' אחר דסליק מיכא מיכא קאי לפי טעמא ורבינו לבתר דלא תיתח דוקא רשת בקר ולולין שהוא מקום דירתן תלינן לומר דודאי מלכלוכו אבל לא בחצר לכך אחר לפי שהעופות הבאין עלי אוכל לא יניחו שום אחד שלא יפלכלוכו שם הוא בתפסרו' שיצאו אותו ולכך אף בחצר שהוא מחוץ לתחום מלמעלה בכר בתו העורבין המצויין שם ומלכלוכו וכן לאיתא דשם להדיא מיומרא דרבא: כתב רבינו ירוחם וכתב הרשב"ץ וכן קרקע הבית שתרנגולים מצויין שם מן צריך בדיקה ע"כ מיהו בתקום שרגילין לאכול כל הצנה דאי אפשר שלא יפול שום אחד בשעת האכילה הרי יש שם ולית אחד ודודאי אחד לא תלינן לומר שנאכל הכל כל זמן שלא ידעינהו שנאכל וכתו שיתבאר בסי"ב: כתב הרמב"ם אחצר אחצר לית צריך בדיקה וכ"כ בסמ"ק והסמ"ג ואחריהם כתבו מהרי"ל ומהר"י ווי"ל אבל הרי"ף והרא"ם ורבינו ירוחם והתוספות כתבו בשתתא אחר לית צריך בדיקה בלשון הגמרא וכ"ם רבינו ורמב"ם לי דשתא הרמב"ם ודעימיה דלמאי דאסיק בגמרא שלא לנדעין חוור לגמרי ממה שתירץ תחלה ל"ל למרוצה שבמדר שלא לף בחצר קאמר לתן בודקין לאור החמה והא דחצר לית צריך בדיקה היינו דוקא בחמצעא אבל בנדעין כלומר בחורין שבנדעין במקום שתן אור החמה מהיר שם כל כך שתן לתלות שם בעופות צריך לבדוק לומר הכי דוקא ומכח כן מדקאמר שלא ולא קאמר לא לנדעין משמע דחזר לגמרי ממה שתירץ תחלה ומשמע בתהרי"ל דברפת בקר נמי שם יש שם חור וכה"ג שתתכו שתן לתן צריך בדיקה וגרסה לי דכ"ש הוא מחצר לבתן דבחצר אין לתן ושומר שבחצרות: **כתב** הסמ"ק והמגודא הא בחצר לית צריך בדיקה היינו ר"ל מספק תתן לבתן כמו שתחלק בסי' בודאי תתן צריך לבער וכן גרסה ממה שכתב הרמב"ם והסמ"ג ושאר מחברים דרפת בקר ולולין לתן צריך בדיקה היינו דוקא מסתתא וכו' והשתא כל שכן הוא לתם רפת בקר ולולין שהם מקום דירתן לא לתלין לומר לתבלוכו קל ומומר לחצר. וגרסה שטעה דין זה משום לתין ספק מוצא מידי ודלמי וכן משמע לקמן בסימן ת"מ דמטעם לתין דרכה של עכבר לפרר צריך לבדוק אחר ככבר שבבנים בעכבר ואין מחלק בין כשבכבר אינו גדול דתלינן לומר דאכלו כמו שתחלק בסי' תל"ט אבל בודאי תתן צריך בדיקה ולא תלינן לומר דאכל תתן ספק מוצא מידי ודלמי אע"פ דכבר בדק ובדקינהו תתן בדיקה. ויש לתמוה דבבר"ה מיומוני בפרק רבינו כתב ריב"ק היה אומר בתקום שפר וכו' מיהו קודם זמן מיסורו יכול להשליך בדק ובכנים תתן בדיקה. ויש לתמוה דבבר"ה מיומוני בפרק רבינו כתב ריב"ק היה אומר בתקום שפר וכו' מיהו קודם זמן מיסורו יכול להשליך לכל מקום שהעורכים מצויים שם הואיל ולא נאסר בהנאה ובכה מיירי הא לאחר לית צריך בדיקה ואם יתמא תתן בחצר אחר זמן מיסורו אסור להניחו שם כדי שיקחנהו העורכים דעיקר ביעור תתן שרפה עד כאן לשונו הגה שתתיר להשליך תתן קודם זמן מיסורו ולית צריך לבדוק אחריו אע"ג דבידוע הוא שהשליך שם ממן ולא כל הגחונים לעיל. ויראה לומר דהיינו דוקא בחצר התחונה ודיבו בתקום שפר לעניין תתן הנשלך לשם כלולו נשלך לתקום שפר ולא תייתינן לשתא ישאר שם קצת תתן לאחר זמן מיסורו שניהו עובר עליו בשמוכת בתקום שפר ות"מ אע"פ שהתקום שפר אם תצאו שם אחר זמן מיסורו יבערנו כדיבו דעיקר ביעור חתן שריפה אבל בחצר התיוחד לצאת שם תתן צריך לבדוק ולבערו ומק"ו שתן להשליך שם ממן דשתא ישאר ממנו תוך זמן מיסורו ות"ו יהא עובר עליו כיון שהממן ברשותו וכבה"ג כתב רבינו בסימן תת"ג ויכול להחזיקו בהמה חיה ועוף ונלבד שיעמוד עליהם כו' דיבו דוקא כשתחזיקן ברשותו. ומשמע זה נמי צריך בדיקה כשהבנים ממן בתיניו שהולי בבר שניהו שם שתפני זה דקדק הרמב"ם וכתב בניחור גבי רפת בקר ולולין והדומין לו דבודאי תתן צריך בדיקה ולא כתב כן להדיא גבי חצר ויניהו משום דלא פסיקא מילתא בחצר אחר לצאת שם אע"פ בדיקה וכדפרישי' וגרסה זה היתה דפת הכ"י בסי"ם אלו שבתן פסק הרמב"ם ומק"ו דבודאי תתן צריך בדיקה וכפי' תת"ג פסק דיבול להשליכו ולבער שיעמוד עליהם וכו' ובסימן תמ"ם פסק דיבול להשליכו למקום שהעורכים מצויין שם וכו' לא כתב שיעמוד עליהם ושמעו מבסימן תמ"ם מיירי במשליכו במקום הפקר וכדמשמע בלשונו שם להדיא וכדפרישי' ובהגהת ש"ם הביא עליו בפי' תל"ט וכ"ל להעיקר כדברי ב"י וכ"ל סוף סימן תע"ט: לעין מהרי"ו מחצר אחר אין צריך בדיקה אבל אם יש שם תתן ודלמי צריך לבערו כדאיתא בהג"ה מיומוני ומק"ו יזהר קודם הפסח שלא יצליך התבואה בחצר לתרנגולים במקום שהוא לא שמא יתחיל ויבער לפני בתוך הפסח וכ"ם שיהר מזה תוך הפסח ע"כ וכ"כ מהרי"ל ומהר"ם: **הגר** שנין יהודי לחבירו כו' בריתא בפ"ק ופרש"י עד מקום שידו מגעת כגון שהכותל עב הרבה. והא לצריך לבעל הבתר מע"ג דת"ש להשתמש שם כיינו משום דאין בתחום כלל בודאי תתן צריך להוציאו דה"ל כתתיין בבור: **ומ"ש** ושנין יהודי לעו"ג אין צריך בדיקה כלל ברייתא שם פלוגתא דת"ק ורבי יוסה וספק לפלוגתו וכ"כ הרמ"ם וכן פסק הרמב"ם לפי גירסת הדפוס אבל בספר הרמב"ם כתיבתא יד לא הזכר כלל דין חור שנין יהודי לעו"ג וכך היתה נוסחת הרב המגיד ופירש הוא ז"ל דלעבת הרמב"ם דלפ אין יהודי לעו"ג דינו כתו דין יהודי לתבירו. אבל בסמ"ג וסמ"ק והר"ן והרוקח ורבי' יהודה והרא"ש ורבינו יקטיאל: **בותך** שבשתתו בו תתן בו כ"ם דבקה לי שתם לא ניחא שבנת שבקה כי משתתים סיכה משתתים לא צריכא אין שנפל עליו תפל תתן מחמיין תתן מחמיין אותו להכנים ידו לחורין ולסדקין לבדוק מפני הסכנה מפי שכנה לו לימא מסכנת עקרב כי משתתים סיכה משתתים לא צריכא דנפל אי נפל לתה לי בדיקה והתנן תתן שנפלה עליו תפ"ק דף כ"ב מיהו בתקום שרגילין לאכול כל הצנה דאי אפשר שלא יפול שום אחד בשעת האכילה הרי יש שם ולית אחד ודודאי אחד לא תלינן לומר שנאכל הכל כל זמן שלא ידעינהו שנאכל וכתו שיתבאר בסי"ב: כתב הרמב"ם אחצר אחצר לית צריך בדיקה וכ"כ בסמ"ק והסמ"ג ואחריהם כתבו מהרי"ל ומהר"י ווי"ל אבל הרי"ף והרא"ם ורבינו ירוחם והתוספות כתבו בשתתא אחר לית צריך בדיקה בלשון הגמרא וכ"ם רבינו ורמב"ם לי דשתא הרמב"ם ודעימיה דלמאי דאסיק בגמרא שלא לנדעין חוור לגמרי ממה שתירץ תחלה ל"ל למרוצה שבמדר שלא לף בחצר קאמר לתן בודקין לאור החמה והא דחצר לית צריך בדיקה היינו דוקא בחמצעא אבל בנדעין כלומר בחורין שבנדעין במקום שתן אור החמה מהיר שם כל כך שתן לתלות שם בעופות צריך לבדוק לומר הכי דוקא ומכח כן מדקאמר שלא ולא קאמר לא לנדעין משמע דחזר לגמרי ממה שתירץ תחלה ומשמע בתהרי"ל דברפת בקר נמי שם יש שם חור וכה"ג שתתכו שתן לתן צריך בדיקה וגרסה לי דכ"ש הוא מחצר לבתן דבחצר אין לתן ושומר שבחצרות: **כתב** הסמ"ק והמגודא הא בחצר לית צריך בדיקה היינו ר"ל מספק תתן לבתן כמו שתחלק בסי' בודאי תתן צריך לבער וכן גרסה ממה שכתב הרמב"ם והסמ"ג ושאר מחברים דרפת בקר ולולין לתן צריך בדיקה היינו דוקא מסתתא וכו' והשתא כל שכן הוא לתם רפת בקר ולולין שהם מקום דירתן לא לתלין לומר לתבלוכו קל ומומר לחצר. וגרסה שטעה דין זה משום לתין ספק מוצא מידי ודלמי וכן משמע לקמן בסימן ת"מ דמטעם לתין דרכה של עכבר לפרר צריך לבדוק אחר ככבר שבבנים בעכבר ואין מחלק בין כשבכבר אינו גדול דתלינן לומר דאכלו כמו שתחלק בסי' תל"ט אבל בודאי תתן צריך בדיקה ולא תלינן לומר דאכל תתן ספק מוצא מידי ודלמי אע"פ דכבר בדק וכדמשמע בפרק קמא דפסחים (דף ט) ומק"ו היכא דלא בדק והכנים תתן בידים. ויש לתמוה דבבר"ה מיומוני בפרק רבינו כתב ריב"ק היה אומר בתקום שפר וכו' מיהו קודם זמן מיסורו יכול להשליך בדק ובכנים תתן בידים. ויש לתמוה דבבר"ה מיומוני בפרק רבינו כתב ריב"ק היה אומר בתקום שפר וכו' מיהו קודם זמן מיסורו יכול להשליך לכל מקום שהעורכים מצויים שם הואיל ולא נאסר בהנאה ובכה מיירי הא לאחר לית צריך בדיקה ואם יתמא תתן בחצר אחר זמן מיסורו ולית צריך לבדוק אחריו אע"ג דבידוע הוא שהשליך שם ממן ולא כל הגחונים לעיל. ויראה לומר דהיינו דוקא בחצר התחונה ודיבו בתקום שפר לעניין תתן הנשלך לשם כלולו נשלך לתקום שפר ולא תייתינן לשתא ישאר שם קצת תתן לאחר זמן מיסורו שניהו עובר עליו בשמוכת בתקום שפר ות"מ אע"פ שהתקום שפר אם תצאו שם אחר זמן מיסורו יבערנו כדיבו דעיקר ביעור חתן שריפה אבל בחצר התיוחד לצאת שם תתן צריך לבדוק ולבערו ומק"ו שתן להשליך שם ממן דשתא ישאר ממנו תוך זמן מיסורו ות"ו יהא עובר עליו כיון שהממן ברשותו וכבה"ג כתב רבינו בסימן תת"ג ויכול להחזיקו בהמה חיה ועוף ונלבד שיעמוד עליהם כו' דיבו דוקא כשתחזיקן ברשותו. ומשמע זה נמי צריך בדיקה כשהבנים ממן בתיניו שהולי בבר שניהו שם שתפני זה דקדק הרמב"ם וכתב בניחור גבי רפת בקר ולולין והדומין לו דבודאי תתן צריך בדיקה ולא כתב כן להדיא גבי חצר ויניהו משום דלא פסיקא מילתא בחצר אחר לצאת שם אע"פ בדיקה וכדפרישי' וגרסה זה היתה דפת הכ"י בסי"ם אלו שבתן פסק הרמב"ם ומק"ו דבודאי תתן צריך בדיקה וכפי' תת"ג פסק דיבול להשליכו ולבער שיעמוד עליהם וכו' ובסימן תמ"ם פסק דיבול להשליכו למקום שהעורכים מצויין שם וכו' לא כתב שיעמוד עליהם ושמעו מבסימן תמ"ם מיירי במשליכו במקום הפקר וכדמשמע בלשונו שם להדיא וכדפרישי' ובהגהת ש"ם הביא עליו בפי' תל"ט וכ"ל להעיקר כדברי ב"י וכ"ל סוף סימן תע"ט: לעין מהרי"ו מחצר אחר אין צריך בדיקה אבל אם יש שם תתן ודלמי צריך לבערו כדאיתא בהג"ה מיומוני ומק"ו יזהר קודם הפסח שלא יצליך התבואה בחצר לתרנגולים במקום שהוא לא שמא יתחיל ויבער לפני בתוך הפסח וכ"ם שיהר מזה תוך הפסח ע"כ וכ"כ מהרי"ל ומהר"ם: **הגר** שנין יהודי לחבירו כו' בריתא בפ"ק ופרש"י עד מקום שידו מגעת כגון שהכותל עב הרבה. והא לצריך לבעל הבתר מע"ג דת"ש להשתמש שם כיינו משום דאין בתחום כלל בודאי תתן צריך להוציאו דה"ל כתתיין בבור: **ומ"ש** ושנין יהודי לעו"ג אין צריך בדיקה כלל ברייתא שם פלוגתא דת"ק ורבי יוסה וספק לפלוגתו וכ"כ הרמב"ם וכן פסק הרמב"ם לפי גירסת הדפוס אבל בספר הרמב"ם כתיבתא יד לא הזכר כלל דין חור שנין יהודי לעו"ג וכך היתה נוסחת הרב המגיד ופירש הוא ז"ל דלעבת הרמב"ם דלפ אין יהודי לעו"ג דינו כתו דין יהודי לתבירו. אבל בסמ"ג וסמ"ק והר"ן והרוקח ורבי' יהודה והרא"ש ורבינו יקטיאל: **בותך** שבשתתו בו תתן בו כ"ם דבקה לי שתם לא ניחא שבנת שבקה

מטה כחולקת כל הבית וכו׳ נפ״ק דסמוים מטה כחולקת כל הבית ומספקת ומפנים סדורי׳ כחולקת כאוך הבית ומספקת ס״ק דמקלים סח דמתקתי ושירצו כתוס׳ כחולקת כאוך הבית ומספקת היינו שמונחת כאוך הבית כחולקת היינו שמונחת מטוחל על כותל ושיט יכול לעבור תלד למחר תלת ע״ב כמסכה לו יומא ושעבור מאחיה וקאמר דמין צריך בדיקה לכל כפנימי וכן משמע בירושלמי וכתוספתא דקאמר רשב״ג אומר מטה שהיא תעלת החולקת כאוך הבית ומנים ומכנים מונחין מחציה כותך כל הבית ושיט כותך לד כפנימי ואוכך כירושלמי משמע דבריהם דקאמר כה מנים ומכנים גרסינן ס״ק בדיקה וכח דלת משני הכח שיש מנים ומכנים משום דלת משמע ליה שבשביל כך ס״ק בדיקה דלת משום דמין דרך לשוח ולעבור אחת כמטה ומשני סח דמילתיה כתם צריך בדיקה לפי שרגילה נפשין ויכול לעבור מחציה כלת שחיה וכאוך שוב כתוספ׳ ס״ק כמילתיה ס״ק דלת ניחא לעלות על גבה וי״ם דגרסי׳ ס״ק נקמייתא ובכתריותא צריך ולפי גירסת זו נקט מנים ומכנים סדורים מחציה לרבותא ורש״י פי׳ דלמנין מחציה מיירי ודברי רבינו כפי רמזון של תוס׳ ב׳ :

מרה״ה שמסדרין בו שורות של מבחוץ אומרי שתי שורות כמרתף מקום שמכניסין בו תחן כלומר כמרתף שמסתפק ממנו יין לשולחנו ב״ש שתי שורות על פני כל המרתף וב״ה שתי שורות כשיטת שבן בשלוחו ובגמרא (מ:) תתר רש עליהם ושלמה היתה ומשולל אחר עליונה ושלמה היתה ומשולל אחר עליונה ושלמה היתה וכתב הרא״ם יש מן הגאונים שפסקו כשמואל וברמב״ם פסק כרב וכן פסק כ״ר יונה ושישור דברי רבינו כך היה ס״ל לבדוק תלת שורה העליונה ולתחרת למטה מהנה פי׳ שורה על פני רוחב כמרתף ולא על כל שטח כמרתף תלת עליונה כרוחה תלת שפתח כמרתף שורה על פני רוחב כמרתף ולא על כל שטח כמרתף אלא עליונה הרואה את הקורה ואת הפתח ואחרת למטה בבנה ויש פוסקין העליונה כרפרישית ואחרת לפנים מבנה וא״א הרא״ש ז״ל פסק כסברא ראשונה : ירושלמי בתי כנסיות ובתי מדרשות צריכין בדיקה שמכניסין בהן חמץ בעבורים ובראשי החדשים פי׳ בסעודה שעשרין

ג׳ משחים כדי חציצת הכלב א״צ לבדוק תחתיו כיון שיש בו שבנת עקרב שמצויין בגלים חישינן שמא אחר שישלים כדיקתו שאין עסוק כמצוה יחפש אחר (ס) מחם שנאבד לו ויבא לידי סכנה ותני מילי בסתם אבל בידוע שיש תחתיו חמץ אם אינו גבוה ג׳ משחים צריך לבדוק אחריו ולהוציאו משם (ע) כפרא והצינא בעניו שאין בו סכנה ואם יש עליו גובה ג׳ משחים מבטלו כלבו ודיו : מטה התולקת כל הבית (י) מבותל לבותל לאבר רשב״ג אם יש תחתיו עצים ואבנים א״צ לבדוק אלא צדה החיצון שכלפי החוץ ואם אין תחתיה עצים ואבנים אם היא גבוהה כודק אף צד הפנימי שיכול לעבור תחתיה ואם היא נמוכה א״צ לבדוק צדה הפנימי שאינו יכול לעבור תחתיה וא״א הרא״ש ז״ל לא הביא זה בפסקיו ולא רב אלפס ואפשר (פ) משום שהן דברי יחיד דלרבנן לעולם אינו בודק אלא צד החיצון : כרתף שמסדרין בו שורות של חביות זו אצל זו עד שנתמלא בולו וחתרים ומסדרים שורות אחרות על התחתונות עד הקורה א״צ לבדוק אלא שורה העליונה פי׳ שורה אחת על פני רוחב המרתף ולא על כל שטח המרתף אלא עליונה הרואה את הקורה ואת הפתח ואחרת למטה בבנה ויש פוסקין העליונה כרפרישית ואחרת לפנים מבנה וא״א הרא״ש ז״ל פסק כסברא ראשונה : ירושלמי בתי כנסיות ובתי מדרשות צריכין בדיקה שמכניסין בהן חמץ בעבורים ובראשי החדשים פי׳ בסעודה שעשרין

מקל כמה תפישת הכלב י׳ טעמוים ומכאר כדברי המחכרים דשד ג׳ ולפ עד בכלל דכנוכה ג׳ ממש לין הכלב יכול לחפש בכל ויש לדקדק בפחות מכלשה למה לם עלין לפקל שהכלב יתכלבו כתו נכי רפת ביר ולעין ויש לומר דהתם עלין דמכל כבר קודם זמן בדיקת החמץ מבל כלן דבשעת הבדיקה החמץ שוכע ובל ובל הוא כרשותו ושמא יחפוש הכלב מחרתי ויוציאנו למחר זמן מיסורו ויעבור עליו מבף מבל בגל כל הפיר לין צריך בדיקה בחרתי זמן מיסורו ויוציאנו הכלב למחר זמן מיסורו ויעבור עליו מבף מבל בגל כל הפיר לין צריך בדיקה בחרתי זמן מיסורו ויוציאנו הכלב

ומ״ש יחפש מחר מחם שאבד לו הגיה עליו מהרש״ל פי׳ ר״ת קודם בדיקה עב״ל ולי נראה לעין טורך לפרש בדברי רבינו דרש׳ לא פי׳ כן אלא למחר דפלגא מדעתי׳ יחפש מחר המחם קודם שיסיים בדיקתו אבל אחר שיסיים בדיקתו אינו יכול לחזור ולבדוק אלא ביום טוב שלאחריו ולכאורה משמע דאפי׳ ביום טוב שלאחריו מותר לחזור ולבדוק אלא שלא מנה בדיקה ואפי׳ ס״ל בכל מקום שלא מנה בדיקה אסור לחזור ולבדוק ביום טוב שלאחריו ולכאורה משמע דאפי׳ ביום טוב שלאחריו מותר לחזור ולבדוק אלא

ומ״ש והלכך שלנו וכו׳ כלו׳ לא תימא כוותיהו דרשות של רבים הוא לומ לומן כמן מקום לא ימצא שהרי בירושלמי קאמר דצריכין בדיקה והלכך בשלנו נמי צריכין וק״ל : **כתב** רמב״ן וכו׳ וי״ו אף שהיו בודקין לאור הנר ומהריס בכל דיני בדיק׳ מעמ״כ כדי שלא לתלוק בין ביעור לביעור צריך לחזור ולבדוק בליל י״ד.ומ״ש כתב במרדכי מקנת חכמים לכבד כניס היטב ג״כ קודם הבדיקה וכ״כ ברוקח סימן רס״ה וכן הוא בהרשות מהרי״ו ומהרי״ל משם מהר״ם ונתיב סימן קל״ג כתב אף אם אינו הניות היטב ובדק מקנת ג״כ מעמ״כ לא ידע ולא ידי חובתו עד שיבדוק בדיקה גמור׳ לחורי׳ ולסדקי׳ ככל מדקדי הני׳ ע״ש וכ״כ בתגולה : **תלד ואחר** הבדיקה וכו׳ פירש״י בפ״ק וז״ל מה שתשייר מאכילתו ויניחנו בצונעא ותיסיה למה לית פי׳ מה שתשייר קודם בדיקה לאכלו בליל׳ ויניחנו בצנע׳דשמא יטלנו עכבר נפניו בשעת בדיקה ויצטרך לחזור ולבדוק מה שכבר בדק והא דתניא הרוצה לאכול חמץ מאר הבדיקה כיצד ועשה מה שתשייר ויניחנו בצונעא ק״ק כיצד יעשה קודם הבדיקה וכן נראה להגיה מדקתוק לשון ס׳ר ירוחם והכ״מ ע״ש וג״ל דלפ רש״י מודה דצריך להצניעו קודם בדיקה מלא לשון שיור משמע דקאי אמה שתשייר מאכילתו דהויא אחר הבדיקה דלמאר לאכול קודם שיכדוק ותתיתין נמי דקתני לשון שיור סיימו משום דמיתת׳ דספוקי ליה דיכ״מ תשייר מאכילתו כלי׳ לצורך מאר מכל לא ספוקי ליה דיש לו חמץ בביתו קודם הבדיקה דמתמה דמילת׳, כשאר שבבתו בבית מן החמץ שנתחוכו ויגיו עשוי כו שוב ממן ועל דרך זה יש לפרש מ״ש הרמ״ם לפי שלאחר הבדיקה מיל הוא מבטל וכיון כיעור לחתן שיגיע לו ותצניע לת פיהוא לו כו׳ הוא מעשה שכך הוא רגילות דמה שנשאר מאכילתו בלילה תצניעו למאר מכל ולפי זה לא היה לו שום חמץ צריך להצניעו קודם הבדיקה וכן מוכח מדברי הרמ״ם בת״ב בענין בטול דיום ובלילה וכתו שאכאר בבריו בסמוך בפ״ד וזה טעם המנהג שאכשיטין האחן שרוצין לאכול בלילה קודם הבדיקה ויש עושין לומר המלטיון תוקו כדי שלא ימצא לוקו לבודק כמ״ש בתכונים ולפיקך אלא תבוא לבטלו כדלקמיה כיצד כדפי׳ וכך ראוי להורות . כתוב במרדכי המרוך בפ״ק דפסחים ובן ירבעם דמדקתני מה שתשייר דמשמע לאכילה ולא קתני מה שתצא בבדיקתו ומה שתשייר תלמת דבאחן שתרו קבץ תוקו . ועוד לתון סברת לקרל להצניעו עד למאר שתצא תנא תולדה ותטול אלא דוקא להצניעו לאכילת הלילה שרי לבד וכה״ג כתוב בהג״א מיתוני ריש פ״ג בפס ר״י מספרי״ח . אבל הרמב״ם כתב להגיה דהצניעו עד תחלת היום שצוה חיום ומבערו וכן כדי שיהא מבטל מתנו למאר . ובפסח״ק לת פירשו רק לאחן שתצא בבדיקתו שתצניעו עד למאר וכן המנהג אלא לפורשו אלא היום דתוקי תקום לדתוקי בגמרא ועוד כתב בהרי״ל טעם תקום שלריך לבטלו אנית היום בשעת הביעור ומש לת ידרשנו היום י״ל ע״פ מה יוכור שיבטל ולתן זה כלום דהא למאר שיהא מבטל מלאכילתו ומבטל מו קודם שיגיע זמן ליסורו וכ״כ להגיה ברוקח ע״ש וגרסה ולפי זה כלום דהא למאר לבער החמץ שתצא תקף לבדיקתו הרשות בידו וכן כתב בכל בו . אלא שתן לשנות תן שתנהגו שתבטלו על פי הגמתוים כדפי׳ : **ואם** כפה עליו כלי כו׳ ורוסלמי כתבו הרא״ש ורבינו ירוחם ותגודה וכ״כ בהרדכי בתרוך ותשתש להגיה תלשון רבינו להלכתהלה תין לסתוך על הכיסוי כלי דשמא מאבי הניח ועלתו ולא ישים לב לכו שמוא תתקיו חמץ תלת צריך לתלותו בחוור תו ליתיו בתוכה אלא שבדיעבד תלינן לקולא כשכה ולא תאבו דוקמי מדם נטלו ולא תוישינן שמא מדם נטל הכלי ולאו תלתיתה דחמץ ושא עכבר ונטלתו דחשבת דהוקה היא ותין לחוש לשום בדיעבד וחכו פשוט בשאן רבינו ושאר מחברים וכן משמע לאד פירושא שכתב רש״י בכסיק דקתני תת ב״ש לכופה עליו כלי דהיינו משום דלא תפשר חבל היכא דליכא לתשפר לא בתבינן לכסיות כלי משום דהכלי ניעל לצורך ע״ם לכל הרב כ״י כם ע כתב דכסיות כלי מסילו לכתחלה שפיר דמי וכדמשמע בירושלמי דקאמר כיצד לת מכסין לכתחלה אלא בדיעבד וחכו פשוט בשאן רבינו ושאר מחברים וכן משמע לאד פירושא שכתב רש״י דצריך לבדוק מסילו בתקום שתין מכעיסין בו ממן שהרי החודה מוליכתו בכל תקום עכ״ל ומי תומר שתינו צריך לבדוק בכל תקום אלא כשלא רתינו למיזה תקום הוליכתו ודוקא בחדרים שפתחיהן לתוך נעולין בכל בתריהן לתיזה תקום הוליכתו תין תוסטין שמא גירדה מתקום לתקום וכן בתותן החדרים שהם נעולים ס״ל לבדוק שם ותן תוסטין שמא ,דך תור הוליכתו מהדר לאחר : **ומ״ש** התוספות בתתיתין לתן תוסטין שמא גירדה תולדה וז״ל וא״ת והא מרישא שתינן דקתני כל תקום שתין מכעיסין שם תמן תין צריך בדיקה תרצן דהוה תוקמיתן בשאן תולדה ודרלם יכולין לסמוך שם עכ״ל ותשתא דכל היכא שבדקין לתמן שגרדה תולדה שתין מכעיסין בכן תמן בודקין לסחות בתקומות שיכולין תולדה ודרלם להלוך שם היינו דוקא כשפתחיהן תין נעולין בשעה שתוליכתו וכן נרלה מדעת תרמב״ם פ״כ תלכה ז׳ שפירש תן תוסטין שמא גרדה תולדה מבית שתכעיסין בו לבית שתין מכעיסין בו ותשתא מדברי׳ דמפי׳ ודתי הוליכתו לשם תוסטין ממקום לתקום שתין שתכעיס שהוליכתו דרך תור לת תייטינן להם וא״ם הרמב״ם ורבינו בשכבר שנשנה לבית לדרוך לבדוק כל בתית היינו משי דוקא בכשתי גוונא שלא רתינו לתיזה תקום שנכנס שתין מכעיסין בו לתוך תקום שתין מכעיסין בו ותשתא בשכבר שנשנה לבית בדוק

מינו בגמרא מלא כך היא מקובל בידי כמלומים ומף על פי שמצא קרוב לומר זה בירושלמי בלשון המקובל בגרסתינו גם כל שעה רב מחר בריך שימר כל ממן מיש לי כתוך ביתי ומיני יודע בו וכטל · מ"ש כיון שבמה שכבנו לומר יש מוסמת דברים וגם מינו בלשון המקובל כמו שהוא בירושלמי כתב שלשון זה מינו נמצא בגמרא וכו' אבל רבינו שכתב בסימן תל"ו שם מחמץ לבטל בלבו סני ומע"פ שהשמין לומר כל ממירא וכו' לא מינו מקובל מכאן מכאן שמיקרו מכמיס לשון זה מלא שכתבו כך יש לתמוה עליו דכיון שבמצא ירושלמי זה הרי מינו שתקבו מכמיס לבטל בפה: **ומ"ש** ולא יפרט לומר כל ממירא למיתיה בהדין ביתא וכו' כ"כ ג"כ רבינו ירוחם וכ"כ הגה"מ בפ"ג בשם סמ"ג: **כתב** שד בהגה"מ פ"ב שי"ם שיש לומר ליבטל ולהוי בפקר כמו עפר ויש שמין מזכירין הפקר וכן נהגו (כ): **ואי"א** ז"ל היה נוהג לבטל פעם אחת ביום י"ל וכו' ז"ל בפסקיו שם כתבו בתשובת רש"י מיד בלילה יבטל ויש מהגין לבטל מתחלת שפה שמת בשעת שריפה ומומר מני שמשיכם כמאר טונים מדמחר דלמו זמן מיסורייה מו מיסורא ולמו זמן יעורא משמע מי היה זמן מיסורייה מו בזמן ניעורייה שהוא זמן קבוע ולא פעם שפיר דמי וכן היה מומר ריבב"ם והטעם לפי שרגילין לקנות פת ביום וגם בפת שבישל בלילה הוא מחר וזוכה וגם לא ביטל בלילה מלא החמץ שלא רלה ושמא ישתר ממנו כזית: **ומ"ש** בתשובת רש"י בתחלת שפה שמת רלינו לומר סוף ממיתיל קודם שיתפיל מיסורו ומשמע לכאורה דלתשובת רש"י דקחמר שמשיכם כמ' טונים ס"ק שמשיכם שוים לעוכה והיה מכם שישפה פני ומ"ה מיתי רלה מדמחר דלמו זמן מיסורא ולמו זמן ניעורא דכל שהוא זמן מיסורייה מו זמן ניעורייה מהוא זמן קבוע לא פעם שפיר דמי מלי למילף שמם רלה לבטל ביום ולא בלילי דשרי דמם לומר שמחר שמיטל בלילי מם רלה מבטל ביום מלי קמ"ל שביטול בכל כמה דבעי לבטלי ולילה מלא שמ"ם וכן הי' מומר ריבב"ם והטעם לפי שרגילין לקנות פת ביום וכו' ולילה מלא שמ"ם וכן הי' מומר בגמרא ומיבעלים בעת ומהדרו כיון למיסורא דרבנן עליה לא מלי מבטל ליה וכן בקפו ומיבעלים בי' מו בה' ומהדרו כיון למלו זמן מיסורי' ולמו זמן ניעורייה הוא למפת פעם ולא מבטל ליה ומ"ב מיתך מפשר שיעלה על הדעת לומר דמבטל בתחלת שפה שעת מו בסוף שפה ס' ומ"ל לבטל בלילה מלא ולמי כדממרן וכך הם דברי רמ"ם בתשובה וכך הם דברי רבינו וכ"כ הגה"מ בפ"ג וכ"כ כמ"ק וי"ל נמלא שבריך שני ניעורים מ' בלילה בשעת בדיקה ולמחר בשפה גריפה (ג) ומותם שמין מבטלין בשעת בדיקי' כי מם בשעת שריפ' לא מלמו יהיכם ורגליהם לבריך לבטל דקחמר ר"י משעת בדיקה קלי וכבותיו מחרוצים שקיקנו ביטול בשעת שריפה לא נהו לעקור עיקר ניעול שבתלמוד כי מם להוסיף עכ"ל ורמ"ם נמן שם טעם לחה מין מבריכין על ניעור בשפה ממישית:

וכרב

דלא חזיתיה [ס] ודלא ביערתיה לבטל וליהוי כעפרא דהשתא אפילו אם נשאר בבית חמץ שלא מצא אינו עובר עליו דהוי הפקר ולא דיליה הוא ולא יפרט לובר כל תמירא דאיתיה בהדין ביתא אלא דאיתיה ברשותי כדי לכלול אף חמץ שיש לו במקומות אחרות וא"א הרא"ש ז"ל היה נוהג לבטל בעם אחרת ביום י"ד בסוף שעה ה' לפי שרגילין לקנות פת ביום י"ד וגם בפת ששייר בלילה למאכלו לא נתכוון לבטלו ויש לחוש שמא ישאר ממנו בבית ויעבור עליו לכך טוב לחזור ולבטלו קודם שתגיע שעה ו' שאז נאסר ואינו בידו לבטלו ום"ם לא יסמוך על ביטול היום שלא לבטלו בלילה כי ביטול הלילה הוא עיקר בשעה ידועה מיד אחר הבריקה וליכא למידש שמא ישכחנו משא"כ בביטול היום דאיכא

למיחש

שכוונת לשון ממירה ממשמעו הוא משום דקניית ליה שמילו היה כחיוב לבטל בפה לא הוו שחקי מינהו בגמרא מלמד רב"י שכתב בריך שיבטל בלבו אבל כל ממן שבידו בשעת בדיקה ולא יפרט בלבו סני ומע"פ שהשמין לומר כל ממירא וכו' לא מינו מקובל מכאן מכאן שמיקרו מכמיס לשון זה מלא שכתבו כך יש לתמוה עליו דכיון שבמצא ירושלמי זה הרי מינו שתקבו מכמיס לבטל בפה: **ומ"ש** ולא יפרט לומר כל ממירא למיתיה בהדין ביתא וכו' כ"כ ג"כ רבינו ירוחם וכ"כ הגה"מ בפ"ג בשם סמ"ג: **כתב** שד בהגה"מ פ"ב שי"ם שיש לומר ליבטל ולהוי בפקר כמו עפר ויש שמין מזכירין הפקר וכן נהגו (כ): **ואי"א** ז"ל היה נוהג לבטל פעם אחת ביום י"ל וכו' ז"ל בפסקיו שם כתבו בתשובת רש"י מיד בלילה יבטל ויש מהגין לבטל בפה שפה שמת בשעת שריפה ומומר מני שמשיכם כמאר טונים מדמחר דלמו זמן מיסורייה מו מיסורא ולמו זמן יעורא משמע מי היה זמן מיסורייה מו בזמן ניעורייה שהוא זמן קבוע לא פעם שפיר דמי מלי למילף שמם רלה לבטל ביום ולא בלילי דשרי דמם לומר שמחר שמיטל בלילי מם רלה מבטל ביום מלי קמ"ל שביטול בכל כמה דבעי לבטלי ולילה מלא שמ"ם וכן הי' מומר ריבב"ם והטעם לפי שרגילין לקנות פת ביום וכו' ולילה מלא שמ"ם וכן הי' מומר בגמרא ומיבעלים בעת ומהדרו כיון למלו זמן מיסורי' ולמו זמן ניעורייה הוא למפת פעם ולא מבטל ליה ומ"ב מיתך מפשר שיעלה על הדעת לומר דמבטל בתחלת שפה שעת מו בסוף שפה ס' ומ"ל לבטל בלילה מלא ולמי כדממרן וכך הם דברי רמ"ם בתשובה וכך הם דברי רבינו וכ"כ הגה"מ בפ"ג וכ"כ כמ"ק וי"ל נמלא שבריך שני ניעורים מ' בלילה בשעת בדיקה ולמחר בשפה גריפה (ג) ומותם שמין מבטלין בשעת בדיקי' כי מם בשעת שריפ' לא מלמו יהיכם ורגליהם לבריך לבטל דקחמר ר"י משעת בדיקה קלי וכבותיו מחרוצים שקיקנו ביטול בשעת שריפה לא נהו לעקור עיקר ניעול שבתלמוד כי מם להוסיף עכ"ל ורמ"ם נמן שם טעם לחה מין מבריכין על ניעור בשפה ממישית:

ואי"א הרמ"ם היה נוהג לבטל פעם אחת ביום ז"ל בפסקיו פ"ק כתב בתשובת רש"י מיד בלילה יבטל ויש שהגין לבטל בתחלת שפה שמת בשעת שריפה ומומר מני שמשיכם כמאר טונים מדמחר דלמו זמן מיסורייה הוא מחמע מי היה זמן מיסורייה ולמו זמן יעורא משמע מי היה זמן ניעורייה שהוא זמן קבוע ולא פעם ס"ד וכן היה מומר ריבב"ם והטעם לפי שרגילין לקנות פת ביום וגם בפת שבישל בלילה הוא מחר וזוכה וגם לא ביטל בלילה מלא החמץ שלא רלה ושמא ישתר ממנו כזית: **ומ"ש** בתשובת רש"י בתחלת שפה שמת רלינו לומר סוף ממיתיל קודם שיתפיל מיסורו ומשמע לכאורה דלתשובת רש"י דקחמר שמשיכם כמאר טונים מדמחר דלמו זמן מיסורייה הוא מחמע מי היה זמן מיסורייה ולמו זמן יעורא משמע מי היה זמן ניעורייה שהוא זמן קבוע ולא פעם שפיר דמי וכן היה מומר ריבב"ם והטעם לפי שרגילין לקנות פת ביום וגם בפת שבישל בלילה הוא מחר וזוכה וגם לא ביטל בלילה מלא החמץ שלא רלה ושמא ישתר ממנו כזית: **ומ"ש** בתשובת רש"י בתחלת שפה שמת בשעת שריפה ומומר מני שמשיכם כמאר טונים מדמחר דלמו זמן מיסורייה הוא מחמע מי היה זמן מיסורייה ולמו זמן יעורא משמע מי היה זמן ניעורייה שהוא זמן קבוע ולא פעם ס"ד וכן היה מומר ריבב"ם והטעם לפי שרגילין לקנות פת ביום וגם בפת שבישל בלילה הוא מחר וזוכה וגם לא ביטל בלילה מלא החמץ שלא רלה ושמא ישתר ממנו כזית: **ומ"ש** בתשובת רש"י בתחלת שפה שמת בשעת שריפה ומומר מני שמשיכם כמאר טונים מדמחר דלמו זמן מיסורייה הוא מחמע מי היה זמן מיסורייה ולמו זמן יעורא משמע מי היה זמן ניעורייה שהוא זמן קבוע ולא פעם שפיר דמי

היה נשמע שרפה וירמה לומר דרבינו כתב זה לפי מה שנוהגין לשרוף בשעה שבית דין התלמוד שהביטול הוא מקודם בשעה ה' שלאינו עסוק עדיין בשריפתו ומיום שעה ידועה ויש ימים מוכיחות לזה שהרמ"ן כתב תשובת רש"י וכן נוהגין לבטל בשעה שבית בשעת שריפה הרי שגילה דעתו שהביטול הוא בשעת שריפה ור"ל בסוף שעה ה' כמ"ש בסוף ורבינו השמיט זה משום שהביטול לדעתו לאו בשעת שריפה כי השריפה הוא בשעת שבית וצריך לומר לפ"ז דהאי ליטנא שכתב רבינו וכל מקום לא יסמוך כו' לאו מדברי הרמ"ם אלא מדברי עצמו . ואם הוא מדברי הרמ"ם צריך לפרש דמ"ש בפסקיו בשעת שרפה לאו דוקא בשעת שריפה ממש שהרי היא בשעת שבית אלא כלומר קרוב לשעת שרפה ואמר כן על פי מה שאמר בתחלה שעה שבית שהיא שעת השריפה וכבר פי' הרמ"ם דלאו דוקא אלא כלומר סוף ה' ר"ל בשעת שריפה נמי לאו דוקא קרוב לשעת שרפה אבל שעת שרפה היא בשעה שבית עצמה . ולפי שיהיה דעת הרמ"ם מ"מ דעת רבינו שכתב ומ"מ לא יסמוך על ביטול היום וכו' לאיה אלא כדפי' וצריך לומר לפי זה דלדעתו ביטול היום שוה לדלילה לומר דלא חזיתיה ולא ביערתיה ואינו מבטל גם ביום רק כל החמץ הנשאר בלי מתכוין הן ממאכלו בלילה הן מחלכלו ביום שנפל מקצת מן החמץ שהיה בבדיקתו . אבל החמץ שלפנינו שרוצה לשרוף אותה ר"ל בשעת שבית אינו בכלל הביטול שהרי יקויים בו מצית שריפה שהיא לאותה שלא נחמץ שלו ולא דמי לפפר ועל זה כתב רבינו והרב ר"ם כתב דבטול שלא יתחמץ יותר מ"ם תחלה על מ"ם שלא לדעת הר"ם צריך שיערפנו בשעה ה' ויבטל מאי דהוה ביערתיה ולא חזיתיה ולא ידעינן ליה ע"ש ואין לדקדק דמה נכך שיאמר בלילה דחמיתיה ולא חמיתיה כלל אחר הביטול מצויטו וחוזר וזוכה כו ויקויים מצות שרפה בחמץ שלו דהא ודאי י"ל דאין כאן הזכחה שרוצה לזכות בו דמה שחצויטו אינו אלא כדי שלא יאסר לחמו ומה שהתבאר למעלה דאמר שחוזר וזוכה בו אינו אלא בפת שצייר למאכלו וכמו שפי' למעלה דהכא ודאי ידוע לכל שחוזר וזוכה בו שניטלו ואוכלו . וזה דבר פשוט הוא והב"י כתב שטעמו של הר"ם דבלילה הוא מצייר חמץ שיאכל אחר שיאכל מאר ופ"ב כיון שיאמר שהוא מבטל גם החמץ שרואה ואינו רואין אותו שאינו מבטלו אבל משמרו יפה אבל ביום שאינו מצייר למצמו שום חמץ שייך שפיר לומר שגם החמץ שרואה הוא מבטל וכ"כ רבינו ירושם שכ"ל ולי נראה דר' ירושם לית ליה כתב כן אלא לפי מוסח הרי"ף שאומרים ולא ידעינן ליה ע"ש אבל בלי מוסח של הר"ף שאינו אומר כ"א לפי הטוחתות ולא ידעינן ליה ע"ש אבל לכי שוכח של הר"ף שאינו אומר כ"א דלא חזיתיה ולא בערתיה פ"ב שכתב לדעיך לבטל כ' פסחים דף ל"ב ע"ב ואינו מבטל בלילה ואם כן הכא נמי הכי נמי דלא חזיתיה ולא בערתיה

ועל הבדיקה שלאחר הפסח לא יברך כלל כ״כ הרמב״ם וכתב ס״א שכשטעם מאחר שהוא מוכל ממן ואינו מדין אלא להכניל בין ממן זה שעבר עליו הפסח לממן מאחר הימך יברך על ביעור ממן מכל מקום הרגל שהוא מצוה אלא ירמה שום ממן נרשותו ולמי יש לו לברך וברר כזה זה ע״כ׳ :

תלו המפרש מיבשה לים וכו׳ בס״ח לפסחים (י ׳) אמר רב יהודה מ״ר המפרש בים וכיוצא בשיירא קודם ל׳ יום אין חיין זקוק לבער חמץ רבה עד ל׳ יום זקוק לבער חמץ רבה כה דאמר קודם ל׳ יום אין חיין זקוק לבער לא ממרן אלא שאין דעתו לחזור מכל מקום דעתו לחזור ממילו קודם ל׳ יום זקוק לבער ושיר״ש שאין דעתו לחזור בתוך הפסח מכל מקום דעתו לחזור בתוך הפסח אפי׳ קודם ל׳ יום זקוק לבער כדי שכשיחזרו בתוך הפסח לא ימצא ממן בתוך ביתו וכתב הר״ן ואחרים פירשו דשאין דעתו לחזור כיון שאין דעתו לחזור כלל שוב על אחר הפסח מכל מקום דעתו לחזור בין בתוך הפסח בין קודם הפסח צריך לבער ממש ואחזור מרש הפסח בין בשמחות ולא יהיה לו מכלי לבער וכ״כ הרמב״ם בפ״ב ובירושלמי לא משמע הכי : **וכתב** הר״ן נרס׳ בירושלמי ובפסק מכל ולמי אפי׳ מר״ח כלומר הכי אמרי׳ קודם לפסח ל׳ יום אין זקוק לבער ה״מ שפסק כלום׳ שאין שם ממן יהיו אבל יש שם ממן יהיו צריכין לבער ולא אמרינן לימא לאין זקוק לבער ואינו נרמה כן לפי גמרתינו דמדאמרינן לימא לאין זקוק לבער ולא אמרינן מין זקוק לבדוק

לא בדק כל יום י״ד יבדוק בתוך הפסח לא בדק בתוך הפסח יבדוק לאחר הפסח שלא יכשל בחמץ שעבר עליו הפסח שהוא אסור בהנאה ועל הבדיקה (ה) שלאחר הפסח לא יברך כלל :

תלו (ו) **המפרש** מיבשה לים או יצא בשיירא ואינו מניחו בביתו מי שיבדוק ואין דעתו לחזור בתוך הפסח אם הוא קודם ל׳ יום לפני הפסח א״צ לבער (ז) ובשיניע הפסח (ח) יבטלנו בלבו

דמיטלו בטיטול לישכח כל ירמה צריך לבדוק דהא מיטלו למחר הפסח צריך לבדוק ומשני לישכח כל ירמה מלא כדי שלא יכשל בחמץ שעבר עליו בפסח מ״ב מטעם זה כל שכן לצריך לבדוק בתוך הפסח מיהו נרמה דבי״ט עצמו לא יבדוק מפיני לא כיטל להא מלי נמצא ממן בניתו י״ט כי״ט ולא ישרפנו ומפני לא ניטל ומעם׳ דלא קי״ל הכי כתו שיחב׳ כפי׳ תמ״ז בס״ד שמני התם דכיון דיתוס הוא שעבר עם שיעתו בכל ירמה מכל מקום שעון עוכר עליו אלא מיבשה לים ואינו מניח בביתו ולא יבדוק בתוך הפסח אבל אם הוא קודם ל׳ יום אין צריך לבער כלל ואפי׳ אם אינו מניח בביתו ולא יבדוק בתוך הפסח כלל ואפי׳ אם הוא מר״ח ואילך ואפי׳ אם הוא בשעת הפסח ואפי׳ אם הוא בשעת הפסח עצמו ואפי׳ אם הוא בשעת הפסח עצמו ואפי׳ אם הוא בשעת הפסח עצמו

דצריך שיאמר כל חמירא דאיכא ברשותי כדי לכלול לף החמץ שיש לו במקומות לחריסים כדלעיל בסימן תל"ד · מכן לדעתי שאר הגמוגים שאומר בהדין ביטול ועצתם משום דהביטול הוי אמת ומצא גלוסקא כו' וזה אינו שייך מלא בביתו שהוא דר בו מ"כ לפי זה לף אותו שאינו בביתו מ"מ לבטל דעליו לא תקנו הביטול כיון דלוכל למיחש שמא ימצא גלוסקא וכו' אלא דלא קי"ל הכי :

ומ"ש אפי' מר"ה כך הוא הלשון בגמ' ופשוט הוא דלאו דוקא אלא אפילו קודם ר"ה דאמלי שנת וכו' נראה מסוגיית דקאמר ואוזדא רבא לטעמיה כו' ובגאונ' קאמר בסתם אבל דעתו לפטותו אפילו קודם ל' יום נמי יקוק לבער ולא הוזכר ר"ה לשם ורבינו שכתב גם דין זה לומר אפילו מר"ה היינו נמי לפי שיטה זו דלאו דוקא ר"ה . ומדברי הרי"ף והרא"ש וסמ"ג וסמ"ק ורבינו ירוחם משמע שלא היו גורסים כלל בגמרא אפילו מר"ה . והכי"ג כתב דפירושו מתחלת השנה ופשט הלשון לא משמע הכי ומה שהניח מתשובת הרשב"ץ ליישב רש"י דהרשב"ץ לא גריס לפרש לשון ר"ה האמור בתלמוד אלא לפי שהחמץ הוא ללאו דוקא ר"ה כתב הוא בלשונו אפילו מתחלת השנה :

ואם שכח ולא בדק יבטל בביטול בשעת הפסח דין זה לא כתבו שום פוסק גם רבינו לא היה צריך לכתבו אחר שכתב הוא זה ובשעת הפסח יבטלנו ולשם כ"ל להבניה דברי ב"ה ומה שהשמיט הוא אילא אפילו אפילו שלא בשעת הדחק דכאן כיון שהיה מהויב לבדוק מיד בשיעלה לדרך ושכח ולא בדק צריך מיהא לבטל מיד ולא בשיגיע הפסח דה"ל לדידיה הני יומי כלילי י"ד וכדי להוציא זה אחר יבטל בשיגיע הכלה כלומר אבל לא יבטלנו עכשיו והא פשוט ללאו דוקא בשיגיע פסח ממש דאז אין כידו לבטל אלא דוקא קודם התלת שם וק"ל · וכתב במהרי"ל בשובב ביתו אלא בלא בדק ואיכא למיגזר צריך לפתוח המוצר ולבדוק בגלל מרדע עבר ע"ש שכתב כן בשם מהר"ם .

ומ"ש וענין הברכה כו' גם הכל נו כתב בשם הרמב"ד כדברי ב"ה גם הר"ן בפרק כל שעה כתב דהא דאמר מבטל בלבו ודיו ו"מ דעכ"פ צריך להוציא בשפתיו אלא שמ"ש להשמיע לאזני אבל רבינו ירוחם כתב כדברי רבינו ע"ל בסי' תל"ד ולענין הלכה אין לנדך בין דיבור לשיחוק בדבר .

כתב מי דעזרי ישראל מצית אומר כו' וה"מ במכרש ליש ויוצא בשיירא נראה בעיני שכתב כן מדקאמר ליה דנקט המכרש ולא נקט יוצא לדרך סהמת ולכך פירש דהא דצריך לבדוק היך ל' אפילו אין דעתו לחזור לפי שאל עליו חובת ביעור אינו אלא בשלא נכנס בשום בית ביום לוכל לקיים בו מצות ביעור משמ"כ בי נלא לדרך סתמא ביקיום לילות ביעור בבית שיהיה בו בשיגיע הפסח וזו היא דעת ס"א שבשיטה לילנזוהה שבארתי בחיוך ומה שכתב דין זה ביוצא מצית עו"ג נראה לדרבותא קאמר הכי אלא מיבעי ליעזרא מצית ישראל דיוצא בשיירא של ישראל תוך ל' לדרך לעבר ההמץ שלא יחמיץ מחמו בחוך הכתה ואפ"ג שיחזור ויעבר שום חמץ בבית בפס' אלא אפי' ביוצא מצית העו"ג שהעו"ג יתן לתוכו חמצו בפס' אפ"ה צריך לעבר לדרך לקיים עכ"פ מצות ביעור וכן מבואר בתרדכי כשכתב לדין זה בשם רתביה"ם ע"ש ומשמע לדידיה שאם יצא מצית העו"ג קודם ל' יום ודעתו לחזור לפילו ביוצא לשיירא ח"ל לבדוק כלל וה"ט דכיון שהבדיקה חינו אלא שאל עליו חובת ביעור אלא כדי שלא יחמיץ החמץ בבית בשעת הפסח וכדי עכ"פ יחמיץ בו חמץ שחניח העו"ג לשם מה חיובל הבדיקה ולפי זה ביוצא לדרך סתמא קודם ל' יום ודעתו לחזור אם חניח לשהו בביתו ח"ל לבדוק שהרי לא יחמיץ שם חמץ בבית כמ"ש לעיל דהעת"ה שבשהותה לבל שם חינו חניח בביתו הולך שהרי לא בדק בבית שהוא דרך לבדוק ומ"ה בשחזר לביתו לאכול שם חמץ בבית ואין הולך בביתו אלא בדרך יוצא לשיירא ביוצא לדרך סתמא ביקודם ל' יום · ומ"ש בהגהות סמ"ק ואין להקשות על מה שכתבים דש"כ כל יוצא לדרך קודם הפסח זמן גדול מכילו קודם ל' יום ודעתו לחזור קודם הפסח יצרך לבער למשמע דדוק' מפנים שכולך בדש' הרמב"ם דעתו לחזור קודם הפסח קאמר בכל ביוצא לדרך סתמא לא משכחת לה דבסתמא ובכל נבנה ג' טפחים ס"ל לעיל דהעת"ה שבשהותה לבל שם חינו חניח בביתו ח"ל לבדוק ואח"כ

תלז המשכיר בית לחבירו כו"ל כו' משוט בריש פסחים (ד י) ומי"ר ר"ן המשכיר בית לחבירו כו"ל לעולם כו"ל ומתנו ומלוך · סם מרימרין בכ"מ (נב :) דלא קיימ"ל כשם שקרקע נקנה בכסף ושטר ומשקה כן שכירות קרקע נקנית במחד מהכרזים כללו ומ"ה מהריק דנכו שהשוכר קנאו מ"ה כיון שהבית של משכיר והמחז שלו ומדיין הבית מעוכב מלגלו שלא השוכר נכנם עד שמסתלק בידו של משכיר על לבדוק ומס מכר לו מסתלק קודם י"ד כיון שקנאו כדינו וכידו להיות יוצא וכנכם על השוכר לבדוק וכ"כ כ"ה מכל מקום מירנו דכמכר לו מסתלק ולא מחזיק עסקינן ומי שיש בידו מסתלק בשחל י"ד מיהב לבדוק לשלו שלא בידו מסתלק מיך יכנום ובדוק מיהו עם בשקיעת פלג מסתלק כיון דמסתלק בלגלו שלא בדוקו מלא דוקק בכרוכה להחזיק בבית ולקמן : **השוכר** בית מחבירו כו"ל וכו' עם כיצד מיהיב מר"ל המשכיר בית לחבירו כו"ל חזקתו בדוק לו מן חזקתו בדוק למלי מיהיב לשלוחיה להלי לטיילים ובמד המשכיר קמן לא נפקא לן מידי דמלי מיהיב לשלוחיה מתן שילינן ליה ולא סמכינן אחזקה דכל כיכא דמסתר לבדוקי מלתא מבריון מ"ל ר"ג כ"י תניתוה כלל נמסון על ניסור מתן שילו נשים ובכלים ושטוח ולשיב לה בגמרא ובתב ר"ן ומ"ה כיון דמסתר ר"ג ובדרכון הוא דלי מרשוריית בטילות בעלמא f מבי ליה נקניון כוותיה דחזקתו בדוק ומיהו מי מיהיב למשכיר שילינן ליה ובדכתיבנא וכן פסק הרמב"ם ורמ"ז ז"ל ובכי מיהיב לשלוחיה ר"ל עכ"ל ולי יראה לקיים דברי שניהם דכתוך ל' לצריך לבדוק מצוה מעל עלמו מוכת ניסור וכוה ליה כהו' ומתי כלול י"ד מיהב לבדך מכל קודם ל' לשלו בודק מלא שמא ימצאם תוך הפסח ולא מצוה מעל עלמו מוכת ניסור כמו שביארנו מיך לו לבדך וק"ל · כתב במחוורים ס"ב פמגוד' שכל ל' יום קודם לפסח צריך לדקדק ולעיין ככל דבר שעושה בתוך ביתו שלא יצטר בו חמץ ולרשות מחדרי בתיו וכלליה שיהו נקיים ויבקו בשם ממך בתוספו שלא יוכל להכשירו מ"כ כנקל ע"כ וכ"ב מיהא כמהרי"ו :

תלז המשכיר בית לחבירו כו"ל מי שהוא בפסחים בידו וכו' בריש פסחים בפלג מיהיב מר"ל בר יצחק המשכיר בית לחבירו כו"ל על מי לבדוק על המשכיר לבדוק דחמירא דידיה הוא מ"ל על השוכר לבדוק דלמורת גרשוניה הוא · מ"ל רב נחמן בר יצחק תניא' המשכיר בית לחבירו אם עד שלא מסר לו בפסחים וכו' ומכותר שם בתוס' דכמשכיר כו"ג לא מיכשי' ליה דמשעת ליה דשל השוכר לבדוק דעליו מלאוכת בדיקת ראשון כשנכנם ליל י"ד . אבל למפקי' דלגי בפסחים בפסחים בשמע למפקי' מם המשכיר כו"ג לא מיכשי' ליה דשל השוכר לבדוק וזהו שיטת הרמב"ם בפ"ב וכיניו ירושם כ"ה מ"ה והגאוני בפ"ק דפסחים שכתבו דין זה בפסחי' המשכיר בית לחבירו · אבל מרי"ף והרמ"ם כתבו המשכיר בית לחבירו כו"ל וכתב"ם כיניו וק' סיפך מפסר שהשכירו כו"ל ובפסחים בית השוכר כו"ל והשוכר בכי פי' הר"ן כו"ל לעולם כו"ל ומתו ומילך כלי' דהשכירו קודם י"ד לעולם כו"ל מלכך שלין הלשון משמע כן ג"כ מיהו נכון דפ"ב לא הוי פירושו כמילך כו"ל דקתמר בשו מיהיב מר"ל בר יצחק המשכיר בית לחבירו כו"ל חזקתו בדוק וכו' דפסק פי' כו"ל שחרית וכן פרש"י להלי' ושטעמו משום דמי מפסר לפרש שהשכירו כו"ל לעולם כו"ל ולפי פשוטו דחזקתו מיהו בדוק קודם ומו וכ"ה כל ליל י"ד כל שלא עלה עמו' כשחר של י"ד עדיין יש לו זמן לבדוק ולא עבר על דברי חכמים ולישלו למיתר דחזקתו בדוק וכן ל"ל הטיקר דדעת הרי"ף דכמשכיר כו"ל שחרית ומו יש לחלק כמיהו' המפתח דפסח עד שלא מסר לו בפסחים ככנם ליל י"ד על המשכיר לבדוק דכל כמיהו' דיהיב הוא וגם לא זכה בו השוכר בתחלת ליל י"ד דהשתא מעפ"י דבעוש י"ד זכה בו השוכר כדין וגם נמסר לו בפסחים כו"ל מוכת שכדיקה על השוכר אבשלת כדם בליל י"ד צריך הוא לבדוק בעוש עד שלא זכה בו השוכר בליל י"ד שחרית אבל אם עד שלא נכנם ליל י"ד מסר לו בפסחים על השוכר · לבדוק בעוש אם לא בדק בלילה דמשמר שרוצה להחזיק בבית ולקבלו ומרמז ג כיסם פיסוק הדמים וגם לקח בפסחים בידו בעפ"י שלא החזיק עדיין בבית בשנכנם ליל י"ד עליו מוטל לבדוק ומיהו לשם השכירו כו"ל והחזיק בבית כדין בעפ"י שלא נמסר לו בפסחים על השוכר לבדוק שברי' מין בחמץ שברי' בשוכר בשנכנם ליל י"ד וג"כ מיהו רוצה להחזיק בבית וכ"ל השוכר כמי שבפקיד בפסחים בידו מלל מלא שחר לעין לבדוק מלא בדוק בשרוצה להחזיק בבית ולקבלו וזהו המבואר בדברי ר"י שבתוס' כאן ומ"ל דבשכר לייטב מלי ד"ל לפי ר"י דמלי קא משוע מלבועל מחוזק בתם מיירי דהשוכר בית להחזיק בשלא נמסר לו בפסחים ולא בשכרו בית בשכתבו תוס' דמלי ומייתי ראייה מחוזק לעבד"י דלא מיירי ב

דשמא דוקא היכא דמיקיים בחיקו מכל מקום ר"ל כך ונחק פשיט ליה להיקרא מע"ג דתניא לה מ"מ כיון דמדרבנן הוא לא שנקין למאי דפשיט ליה לר"ל כך יתקן מקומיה דמוי בעלמא דקתמר אלא גם כרמב"ן ובעל המאור ורי"ן ניהו והרא"ש וכו' ודיינו ירושם פסקו לקמן ובכי נקטינן ותימה על הרי"ף דהשמיט דין זה

השובר בית מחבירו בחזקת בדוק וכו' אם נתפקפק בשטר שלו לתוספות וכתבו התוספות ורמ"ה לרשב"ם דבי"ג מיירי דמי ני"ד על המשכיר לבדוק עכ"ל פי' דמי ני"ד מאי מקח טעות מיקח הבית דמה לי אם נדקו כתשכיר כבר מו ינדקנו עכשיו סוף סוף מחויב המשכיר לבדוק שכן משמע מדקתמר על המשכיר לבדוק ומינו וכול לומר מינו רוצה לעשות המצוה וכ"כ בתוספות גם רבינו ירוחם הזכיר סברת זו אלא שכתב עוד סברת מחבר המיירי כי"ד גם הר"ן בתריך על זה ורמ"ה עיקר דמדקתמר הכא משמע השובר בית מחבירו ולא מחר ני"ד כמו שאמר קודם מלמת דבק ני"ג וכן בי"ד מיירי אלא מלשון רש"י שכתב אם אי רש בית מחמול מ' משמע דבי"ג מיירי ולו"ק: **אפי'** בחקום שנהגין ליתן שכר כל מין אבל אין נהגין ז"ה בהגה"ה מיימוני פ"ט ובמרדכי פ' אלו מצות. וכ"כ בתב בשם סרמב"ן דצריך להזהיר לו שכר הבדיקה ולענין הלכה כתב כרב נהגינן ש"מ לצריך להזהיר שכר הבדיקה ולפעמים"

הכר נאמנים כו' ואפי' ידענו וכו' אם נגמרת הכ"מ דמחזיקין לן דלא

בלבו ודין: (ס) השוכר בית מחבירו בחזקת בדוק ומצא שאינו בדוק אינו יכול לחזור בו ולומר הטעיתני (ו) אפי' בחקום שנוהגין ליתן שכר על הבדיקה וכל שכן אם (ז) כל א' בודק לעצמו: הכל נאמני על בדיקת חבין להעיד על הבית שהוא בדוק אפילו נשים ועבדים וקטנים ואפי' ידענו שלא בדק בעל הבית (ס) והם אומרים בדקנוהו נאמנין כ' הרמב"ם ז"ל והוא שיהיה קטן שיש בו דעת לבדוק:

תלח עכבר שנכנס לבית בדוק וכבר בפיו ונכנס אחריו ומצא פרורין אפי' כדי כל הכבר א"צ לבדוק שדרכו של תינוק לפרר ואנו תולין הפירורין בכבר שהכניס התינוק אבל אם אין בפירורים כדי כל הכבר צריך לברוק ואם עכבר נכנס וכבר בפיו ועכבר יוצא וכבר בפיו או עכבר לבן נכנס וכבר בפיו ושחור יוצא וכבר בפיו או עכבר נכנס וכבר בפיו וחולדה יוצאה וכבר בפיה או שחולדה יוצאה ועכבר ונם הכבר בפיה מבעיא בכולהו אם צריך לבדוק אם לאו ורבו בהן הדיעות והמחוור שבכולם (ב) אם לא בשל צריך להזור ולבדוק דהוי ספק דאוריימא ואם בטל הוי ספיקא דרבנן וא"צ לבדוק ותו (ג) מבעיא כבר לבעלה על הקודה אם צריך סולם להורידו ואם הוא

עכ"ל וכ"ה כתב בשם הרמב"ן דפשיטא דבעי לשלומי מאי דמפסיד מיניה כיון דמתני' בהדיא מכל מיבעיא לן מי הוי מקח טעות דמפי' בעי הך לשלומי ליבטל מקח בדק ר"ל דהיכא בשדוק ולא בחזקה בעלמא. ומכן למאי בחזקה בלא בדק אם חיוב בעיר ולוכא מ"ד מכן בדקנוהו צריך בדיק דחזקת היכא דליכא חיוב אם שוב בדוק אם לאו ממילא? לחזקתו בדוק מכל מקום היכא דמחזיק לן בדלא בדק וק"ל ומדברי רבינו נראה שהוא סובר דמפי' לכתחלה נאמנים הנשים וכן מבואר מהרמב"ם פכ"ב והלכה כאיכוולמי שבשאר הרמ"ם התלמוד דיהן עיקר וכ"כ רבינו ירוחם וכבר הארכתי בזה בסימן תל"ו בס"ד:

תלה עכבר ומיש שנכנס לבית בדוק ט' מיומת דרבא בפ"ק דפסחים: שנלים לדבר שם שכר שמת דרכו של עכבר לפרר הני פירורין ודלמ' מעבי"ו לדרך ואמרו הני מהנהו דרגלים לדבר שם שפירורין מן הכבר שרי מיד נכנס תחריו תלינן לקולא ות"ח שם חן בפירורין כדי כל הכבר לא תלינן לקולא שהפיעת מכל תקנת הכבר דמתן בפקח מעמ מידי ודלמ' דוקמי שהכניס וכבר שם תכלו כי היכא דלא תלינן דמכבר כל מוקמ כאלא מכל כשוב בפירורין כדי כל הכבר תלינן לקולא דרגלים לדבר שם בית בתיך נכנס מחריו וכו' ודלמ' ומוכח דאלינן לא נכנס מחריו מיד לא תלינן לקולא אפי' בתיטק ובל זה ע"ם דברי הטיכיות ע"ש וכן פירש ר"ן לכל הרמב"ם ז"ל פסק בתיטק אפי' לא מצא כדי כל הכבר מ"ל לבדוק דהפירורין מרמין שהתעוק מכל הכבר ואלו הפירורין נפלו ממנו בשעת מכילה שדרך התיעוק לפרר בשעת מכילתו ואלו דרך עכבר לפרר ואם לא מצא פירורין כלל צריך לבדוק ע"כ ומשמע מלשונו דכ"ש אם יש בפירורין כדי כל הכבר דמ"ל לבדוק ע"ש וכן נראה להכי"א בדעת הרמב"ם וכן מ"ש הרא"ש ורבינו ירוחם שכתבו פירורין כשיעור כזית סיק' נמי משמע דס"ל לחלק בתיעוק כשמצא פירורין כדי כל הכבר. לכן הרמב"ם בעכבר שנכנס ומצא פירורין אין מאמינים עכבר אכל מאה פת במקום כזה וכרי הפירורין אלא יוצאין את הבית בהארת פו כהלן ואלו הפירורין שם היו ולפיכך חזר ובדק שם לא מצא כלום כרי זה בדק כל הבית ומש מצא מאה כפת שנפלה העכבר ואנחם מ"ל בדיקה וק' שאם דבר פשום כיון שחכירו למה יבדוק היה צריך לבדוק ולא היה צריך לבדוק ותו ק' דאפילו מאה מכיר מאה פת אם מצא כבר תלינן לקולא זה שהכניס העכבר הוא שאכלה כמ"ש הרמב"ם גופיה בהזהו פרק דן י"ל אלא נראה דבמאה ממנו קלת מיירי ומש"ה אין צריך בדיקה דתלינן דהעכבר אכל מקלתו ואלו כיירין נשארו ולא דמי למצא פירורין כדי כל הכבר דכיון שהוא מעלמא קא אתי וק"ל. ונראה בשוני דמ"ש הרמב"ם ה"ו בודק כל הבית וכ"כ רבינו מיירי בעכבר שנכנם לבית ולא רגילו לאותה מקום מן הבית הכנוס הכבר. אבל כשרגילו שנכנם למקום מן המקומות שנבית ל"צ לבדוק אלא מאותו מקום שנכנס ואין מחשבין שמא נגרר ממקום למקום שהרי הכבר פעמים נשמר ומת בבית שנכנס במהירות ו' ומצא מ' ושרי נגרר' חולד' כל העכבר מלמלו ואם"ם ל"צ אלא מקום שהכניסו בו ואין מחשבין שמא נגרר ממקום למקום שהרי חולדה היא שנגרר העכבר ומיין בדברי הרמב"ם נדון מן מחשבין שמא נגרר החולדה וה"ה נמי כשלא רגילו לאותו מקום מן הבית שנכנס העכבר אלא שהקלת בתיי מהדרים אם נשולין ל"צ לבדוק באותן שהדרים שהרי נולדו לא נכנם שם ואין מחשבין שמא דרך שם שכנים מהדר ליה לבדוק שוב ואין סכר לבדוק כל שהדרים ופליגי שבעיירה גדולה ושרקלין שכל אותן שהדרים שכם פתוחים צריך לבדוק אפי' לח מבתחבין בהן אותן בוש בית ובכר פארכתי בזה לתשלה בסימן תל"ד בס"ד ומבואר הוא דבדין אם מין חלוק בין נטל ללא נטל דבעכבר צריך לבדוק אפי' לא נטל אלא מאי דמשמע ליה מדברי הרמב"ם ז"ל דלכתי שכר

ומ"ש רבינו שם כיטל מ"ע לבדוק ומש"ה לית ליה כיטל צריך לבדוק נמצך מחר לשון שכתב בפשיטות דכשמוך ולית דק דשם הכא לית שייך למלכודי לבדוק ושלח לבדיק דכדיקה לית שייכא שלא במקום שמין מחין ידוע טולמי מכל הכא דולמי מיכא חמן כרור מו כפי נחש מו על הקורא צריך להוציאו ומ"ש להוציאו מיכפי ליה · והרמב"ם פסק בפ"ב דככר בפי נחש שיו צריך להוציאו וככר בשמי קורא צריך להורידו שפשמים יפול ממני קורא :

אבל הרמב"ד כתב דכשך בשיין לשו לכתחלה בפי וכו' הרמב"ד לית ליה כתב כן שלא על ממן בכור ורבינו מפני שכור שכל שלו בכשחת שלו בתיקו פ"ב בשיין שבפרש שמ' משם ישפרשו כול' ומחמר שהרמב"ד כתב נפי ממן בכור שלא בפי לכתחלה שלא בשבדק וביטל פ"ב שם סוכר א דכל כשך בפיי נמי לית ליה לכתחלה שלא בשבדק וביטל שכל ה"ה פסק הרמב"ם שלא בזו דממן בכור בשבר : **ומ"ש** רבינו וכ"כ הרמב"ם על הסיה דככר בכור שמבטלו

הוא בבור אם צריך סולם להעלותו ואם הוא בפי נחש אם צריך חבר להוציאו ולא אישפשינו ונם באלו רבו הדיעות ודינא דהנך כדינא דקמייתא שאם בטל א"צ לבדוק ואם לא בטל צריך לבדוק · אבל הראב"ד כתב דהנך בעיין לאו לכתחלה בעי אם צריך להוציאו אם לאו דודאי צריך שאם לא כן הוה ליה כמטמין בבורות אלא כשברק ובטל מיירי ולאחר איסורו מצא ומבעיא אם צריך להוציאו אם לאו ואין דבריו נראין שאין כאן הטמנה דכיון שבטלו אינו שלו והא דאמרינן שלא ישמין בבורות (ל) היינו בשלא בטלו וכ"כ הרמב"ם ז"ל [מ] על ההיא דכבר בבור שמבטלנו ודיו וכ' עליו הראב"ד

שטעה [נ] **ונראה שלא טעה :**

תשעה

למחור שכבטלן שפסק בנשמו' כרמבמות שם כיטל מ"ע לבדוק ובלא ביטל צריך לבדוק מ"מ בנשמו' כמחרות טוסק לעולם צריך לבדוק מחר דמנו רושין שמחן למניו כרשותו וכדפסק בעל המאור לכך כתב רבינו ונם בשלו רבו כדעות כלות' ולמקלת נמוניס שין זיין דכך כדיעת דקמייתא שלא שמ"מ מכחן דדיעת כדיעת דקמייתא ועוד מחר להנחת הרמב"ד שכתב רבינו כשחוך דכך בשיו' לשו לכתחלה בפי מיון שלא בשלו נ' לחרות מכל ברמבמות מודם הרמב"ד לשפי לכתחלה קל מבטל וכמו שיתבאר

נשמוך ולכך לא פירש יחד :

ומ"ש שכל הרמב"ד כתב דכך בשיין לשו לכתחלה קל בפי כו' פי' רבי' ס"ל דכך בשיין שלן נמי לכתחלה לשחת בדיקה שם וכי היכי דבשבר ככשם ובשבר יולא כו' מיירי נמי קודם זמן מיסורו ס"ה מיכך וכש ולמי דכשחת למחר זמן מיסורו ולא בטל עדיין לא קל מינשא ליה דשמיטת דצריך להוציא ל"ת דה"ל כחטין בבור שלא בטלו אלא מדין בירו לבטלו ולא מדיף מחמן שנשלה עליו מפולת דצריך לבטל כדי שלא יעבור עליו ל"ת וכשהגיע למחר מיסורו ולא בטל צריך להוציאו כמ"ש לפי' בסימן תל"ג שם הוא העיקר שלא היכא דבשר בפי בטל מו שיש בירו לבטלו קל מינשי' ליה מי נימ' שהעריסוהו מכמיס כל כך בחמן בשמי קורא ומיקר לבדוק ולהוציא מו ללחש דדי לו בביטול לפוקמה מדאוריימא ולכך פסק שם בטל מו יש בירו לבטלו ס"ל לבדוק ומבטלנו ודיו ומש לא בטל וגם מיו רוצה לבטל מו אין בירו לבטלו פשיטא דצריך לבדוק וכמו שבלה ג"כ על דשמ רבינו דקל מבשי' ליה הכך בפי' כדפריבי' : והרמב"ד כתב דבשבר"ג שיש בירו לבטלו מו לפי בטל בשר ומבלו קודם זמן מיסורו דהיינו לכתחלה בפי אם צריך להוציאו שם לשו דודאי צריך להוציאו מלא בשבדק וביטל מיירי שזו היא שברת רבינו ג"כ שברי כתב שאם לא ביטל צריך לבדוק ולהקך כתב מבל הרמב"ד ול' שברשה שחלק עליו ואין לפרש שחחלוקתם פיינו לשיין בדין בשיין ומלא פשיטא דבשיטת לדרבינו אין קודם ביטול אין אחר ביטול בפי ולהרמב"ד בקול' ביטול פשיטא ליה ולא בפי מלא בלאחר ביטול אבל בשיין בדין אוש שם רבינו והרמב"ד שאם לא ביטל צריך להוציאו ואם ביטל ואח"כ מלא אין צריך להוציאו שיין דרכו של רבינו לכשיש דברי החולק עליו בפירוש ההלכה כל שיין ביניהם חילוק לשיין בדין ול' ברבינו סובר שהמבוחות אין בין מלא החמן קודם זמן מיסורו אין מלא לאחר זמן מיסורו ופסק שאם לא ביטל כלומר אם ל"ת לו לבטל להיינו שלא ביטל קודם זמן מיסורו ומלא אחר זמן מיסורו צריך להוציאו מבוח לשיין שפיקא לחורייתא ואם ביטל כלומר אם מלאו בזמן שיכול לבטלו ביטלו מלא מבטלו ודיו והרמב"ד סובר דבשלא ביטל קודם זמן מיסורו לית ליה שפיקא דרבנן ל"ת להוציאו מלא מבטלו ודיו לכיון שבוחו מיו מוציאו ס"ל דבשלא ביטל מלא בשלא ביטל קודם זמן מיסורו לית ליה שפיקא לחורייתא ולכך ס"ל להוציאו מבוח לשיין שפיקא לחורייתא ומ

הרמב"ד כדברי רבינו ע"פ עוד המחבר סי' נפ' דברי רבינו בס"ק מ"ם אם בטל אם לא בטל עיין עליו ותמי כתבתי הכרמה לע"ד מבטל סברי רבינו מן שבטל כבר מן שלא בטל עליון אלא שהוא בזמן שיכול לבטל ומבטלו מן . ופירוש אם לא בטל רבינו שלא בטלו עליון ואף אם הוא בזמן שיכול לבטלו הוא מיהו רוצה לבטלו מן הוא בזמן שאינו יכול לבטל והוא כתמת :

תלט ט' צבורין של מצה וחמ' של חמץ וכו' אם בטלו מתקום קניעות בפ"ק דפסחים היינו תשש תניות וכתבו התוספות לפי מה שפי' הקונטרס לעניין בדיקה לא הזכיר לר"י דהיכי מייתי רחייה מן תניות דהוי ספיקא דאורייתא ותלינן לחומרא וכבר נתבאר ספיקא דרבנן היה מיהו י"ל דאורחיה כגון שלא ביטל ופי' רבינו דמ"ם אם יש לחן הכבר גדול הוה ס"ם ותלינן לקולא . ויש לדקדק מ"ם מעבר שבבגם לבית בדוק וכבר בפיו שאפילו מצה פירורין צריך לחזור ולבדוק כל בבי' ואין תלוק דאפי' בבגל הזה ספק דרבנן צריך לבדוק וי"ל דשמי התם לחיכא ולהי חמץ בבית וספק אם מכלו ואין ספק מוצא מידי ולהי אפילו בבדיקה דרבנן כדמשמע בסוגיא דאין מוסיפין שמא גררה חולדה מבל כאן לספק מצה ספק חמץ הוה תלינן לקולא בדרבנן וכן בב' צבורין אחד חמץ ואחד מצה ואתא עבבר וישקל ולא ידעינן אי חמץ שקל אי מצה שקל ובנבנם לבית בדוק אם נטלתו (פ) מבקום קבועותו אז הוילרינא הבי אם בטל (ב) או אבי' ראבטל והבבר אינו גדול (א) שאפשר שיאבלנו העבבר בולו אינו צריך בדיקה דהוי ספק ספיקא ספק בצה ספק חמץ ואת"ל חמץ שמא אבלו בולו ואם הוא גדול שא"א שיאבלנו בולו וא"א בטל צריך לבדוק אבל אם בטל בבל ענין א"צ לבדוק . אם פירש הבבר מבקום קבועותו ונטרו העבבר משם בבל ענין (ג) א"צ לבדוק : ב' צבורין א' של חמץ וא' של מצה וב' בתים א' בדוק בדוק וא' שאינו בדוק (ד) ואתי ב' עבברים אחד שקל חמץ ואחד שקל מצה ולא ידעינן הי להאי עייל והי להאי עייל בהא נמי תלינן להקל שאם ביטל או שאין הבבר גדול דאיבא תרי ספיקי א"צ לבדוק : צבור אחד של חמץ וב' בתים בדוקים ואתא עבבר ושקל ולא ידעינן להי מינייהו עייל אם ב' הבתים של אדם אחד או של שנים ובאו לישאל בבת אחת או שבא האחר לשאול עליו ועד חבירו שניהם צריכין בדיקה אפילו אם בטלו באו לשאול זה אחר זה אין שום אחד מהם צריך (ב) בדיקה אם בטלו :

צבור צבורין של מצה ואחד של חמץ ואתא עבבר וישקל ולא ידעינן אי חמץ שקל אי מצה שקל ובנבנם לבית בדוק אם נטלתו (פ) מבקום קבועותו אז הוילרינא הבי אם בטל (ב) או אבי' ראבטל והבבר אינו גדול (א) שאפשר שיאבלנו העבבר בולו אינו צריך בדיקה דהוי ספק ספיקא ספק בצה ספק חמץ ואת"ל חמץ שמא אבלו בולו ואם הוא גדול שא"א שיאבלנו בולו וא"א בטל צריך לבדוק אבל אם בטל בבל ענין א"צ לבדוק . אם פירש הבבר מבקום קבועותו ונטרו העבבר משם בבל ענין (ג) א"צ לבדוק : ב' צבורין א' של חמץ וא' של מצה וב' בתים א' בדוק בדוק וא' שאינו בדוק (ד) ואתי ב' עבברים אחד שקל חמץ ואחד שקל מצה ולא ידעינן הי להאי עייל והי להאי עייל בהא נמי תלינן להקל שאם ביטל או שאין הבבר גדול דאיבא תרי ספיקי א"צ לבדוק : צבור אחד של חמץ וב' בתים בדוקים ואתא עבבר ושקל ולא ידעינן להי מינייהו עייל אם ב' הבתים של אדם אחד או של שנים ובאו לישאל בבת אחת או שבא האחר לשאול עליו ועד חבירו שניהם צריכין בדיקה אפילו אם בטלו באו לשאול זה אחר זה אין שום אחד מהם צריך (ב) בדיקה אם בטלו :

תלט תשעה צבורין של מצה ואחד של חמץ וכו' בפ"ק דפסחים (ט) תמרינן דהיינו ט' תניות דאורייתא דאם בטלו לא מהני מידי דהוי כל ספק ספיקא דאורייתא ולהכי תלינן בקולא ומיהו אפילו בטלו לא מהני אם לא שיהא בהם ס' נגד כל אחד ואחד ואפילו הכי תלינן בקולא דרבנן ולהכי בעינן ס' נגד כל חד וחד דאי לא תימא הכי הוה ליה ספק ספיקא דרבנן ולקולא ואפילו הכי בעינן ס' נגד כל חד וחד ואפילו הכי לא מהני אלא בבטלו ולא בבדקו ומיהו אפילו בבדקו לא מהני אלא בבדיקה ראשונה ולא בבדיקה שניה ושלישית ורביעית ואפילו בבדקו ראשונה לא מהני אלא בבדקו בבל יום ויום ומיהו אפילו בבדקו בבל יום ויום לא מהני אלא בבדקו בבל יום ויום בבל ט' ימים ומיהו אפילו בבדקו בבל יום ויום בבל ט' ימים לא מהני אלא בבדקו בבל יום ויום בבל ט' ימים בבל ט' שעות ומיהו אפילו בבדקו בבל יום ויום בבל ט' ימים בבל ט' שעות בבל ט' רגעים ומיהו אפילו בבדקו בבל יום ויום בבל ט' ימים בבל ט' שעות בבל ט' רגעים בבל ט' שניות ומיהו אפילו בבדקו בבל יום ויום בבל ט' ימים בבל ט' שעות בבל ט' רגעים בבל ט' שניות בבל ט' מיני שניות ומיהו אפילו בבדקו בבל יום ויום בבל ט' ימים בבל ט' שעות בבל ט' רגעים בבל ט' שניות בבל ט' מיני שניות בבל ט' מיני

בטלו דמשמע שאם לא ביטלו צריכין בדיקה ככל נושנ"ה ואמתי הא אם לא ואח"ל בכגון גדול מיכא ספק ספק ככגם בניית זה מו לא ואח"ל בכגם ספק שאם אכלו כולו · ושמא יש לומר דאכ"ג דכל כה"ג מ"ל לבדוק ולא חש רבינו להאריך ולבאר זה לפי שמסתר על מ"ש בסמוך ספרי · ושי"ל דספק זה שמא אכלו עכבר כולו קרוב רחוק קצת לזיגו מצוי שיאכלנו כולו ולא יסמוך ממנו כלום ולגבי ט' לצדדין דוקא מכני ספק זה משום לחוכא בהדיה ספיקא דאמה מו ממן דמשוב טובא ועוד דיק כל קנוא כאמנה על מאכ דמי הוי מיבוה והלכך ספק זה דשמא אכלו כולו דאסח משוב אכל כהא לא חשיב ולפ"ג דגבי על ובדק ולא מצאב כ' רש"י לאמריכן עכבר אכלה שאני התם דיש ידים מוציאות שהרי בדק ולא מצא ממנו כך אנו תולים לומר

שעכבריס אכלוה :

צבור אחד של ממן ואחת עכבר ובקל ונכנם לאחר וכו' שם ספק על ספק לא על היינו בקאב ובלונגא דר' אליעזר ורבנן דחנן בכנגם לנקאב וכו' ר' אליעזר מטהר והכאים מטמאים ואסמא דאכלה כאכאים וכו' היכי דאתם מטמאין ס"ג מדרבי בדיקה וכן דעת הרמב"ם אבל רש"י פירש מכאים מטמאים דס"ל ספק טומאה דרה"י וגבי בתים אפילו רבנן מודו דכיון דבדיקת ממן דרבנן תלינן לקולא ורבינו סובר דאי אתי' למיפשט למאמרת ובדברי הרמב"ם היינו בלא בטול מידי דאוריימא ולוכח בלא חד ספיקא ואי אתיין למיפשט לקולי' ובדברי רש"י היינו בטול מידי דרבנן אפילו ככבר גדול דליכא בלא חד ספיקא כיון דאידי דרבנן מזלינן לקולא :

ראה שהכגים ככבר לבית וכו' שם על ובדק ולא מצאה בלונגא דר"מ ורבנן גבי טומאה דר"מ מטמא והכאים מטהרין ופירש"י וגבי בדיקת ממן אפילו ר"מ מודין ככבר אלא בדיקת ממן דרבנן ואכל יחכמים ר"ל כוותיהו מטהרים בטומאה לאוריי' לפ' ביטל ס"ל לבדוק משום דחכמים דקי"ל כוותיהו מטהרים בטומאה לאוריי' ומ"ב ס"ה דאמו בחמן אפילו בדאוריי' : **ואם** בדק קצת מבנית וכו' שם על בדק ומצאה בלונגא דרבי ורבב"ג דתנן שלא שחכך שם קבר וכו' רשב"ג מומר מיבדק כל השלה כולה והלכה כרשב"ג ומ"ה כתב רבינו שאם לא ביטל דהוי ספיקא לאוריי' מיבדק כל בניית ואם ביטל דהוי ספיקא דרבנן ס"ל לבדוק שוב : **דניח** ט' ככרות ומצא י' וכו' שם בניית ט' ומצא י' בלונגא דר' ורבנן דתנן הגי' מבה ומצא מחצי' מולין ומעבר שני מעורבין זה בזה בברי רבי וחכ"ם כל מולין ופירש"י כל מולין שהאמה מיגם כאן ואינך לבדוק כל בניית שאם נידרוס תולה, והעבר כהמלמות מיט מחר בביתים כאן בניית עשר ומצא ט' היינו ספיקא דתנן בניית מחתים ומצא מבה מבה מוכח ותנב מיטל לדברי ר' וחכ"ם בכל מולין ופירש"י לדרבנן צריך לחזור מחר טלן שמין כאן ס' מן הרמשוטים ודוע להלכה כחכמים : **ומ"ש** רבינו ואפילו אם ביטל כן נרמה מדברי הרמב"ם ונעמת מעוס דהוי כאילו ליכא ספיקא כלל דמ"ב לא הוו מקולין חכמים לומר בכל מולין והלכך אע"פ שביטל צריך לבדוק :

ומ"ש וכמ לחמרינן בהניח עשר ומצא תשע וכו' דוקא בקשורים ניחד וכו' כ"כ שם בהוספות למיירי בכבל בכרות קשורים זה בזה דומיא דבלונגא דר' ורבנן דבק"ק דניחד מחלוקת בניחים קשורים אבל בניחין קשורים דברי בכל מולין ומעבר מעורבין זה בזה · פירוש דבק"ק דניחד (י·) מיתמר בלונגא דר' ורבנן ר' יוחנן ור' אלעזר חד אמר בשני בניחים מחלוקת אבל בניחי אחד דברי בכל מולין וחד אמר בניחים אחד מחלוקת אבל בשני בניחים דברי הכל מבה מוכח ומבה מוטל ופריש רב אשי דת"ל מחלוקת בניחים אחד וכו' בניחים מקושרים קאמר ופירש"י מאן דאמר מחלוקת בניחים ס' בשני בניחים בעין בניחים ס' קאמר דהייט שני בניחים מקושרים ודקאמר אבל בשני בניחים דברי הכל מבה מוכח ומבה מוטל בשאין מקושרים · ורמה שסוברים הפו' ורבינו להלכה כת"ד מחלוקת בניחים אחד ומיהו כרמב"ם בס"ו מה' מעש' פסק כת"ד בשני בניחים מחלוקת אבל בניחים ס' ד"ה מולין ולדבריו פו ליכא למוקומי בניחי קשורים אלא אפילו אינם קשורים נמי ומ"ב ס"ב אפילו אין הבכרות קשורים יחד אם הניח עשר ומצא תשע צריך לבדוק . ומה שיש לדקדק על דברי רבינו מזה שכתב בסי' ת"ו ס"ב : **דניח** בזוית אחת ומצא בזוית זו ומצא בזוית זו ומצא בזוית אחרת בלונגא דרשב"ג ורבנן דתנן קרדום שאבד בניתו וכו' ופירש"י ובבי ממן לרבנן תוספין שאם אבבר אשאנו וניתן לחוסטין לאבבר יש לחוש נמי לא אלא אפילו אבד בניתו ומצאו אחר בזוית אחרת ומ"ש בסי' ת"ו ס"ב דוקא בזוית זו ומצא בזוית אחרת וכו' שם הניח בזוית זו ומצא בזוית אחרת הוי ספיקא דאוריי'

וכתב ר"י דוקא שחייב בנגיעה ומגיעה הכי משמע בשמעתא דקאמר להו רבא לבני מתיבתא בעיתו תמיר' דבני חילא מבחייכו כיון לחילו מיגנב לו מיקחד ברשותייכו קאי כו' גם הרמב"ם פכ"ד כתב בסתם כלשון הגמ' וכ"כ הסמ"ג וכ"ג דקדק מדריישינן דקאי הפקידו אגלו זקוק לבער וסתם פקדון ש"מ הוא ומפרש דמיגנב לו מיקחד נמי בכשיפה קאמר עי' בתשו"ר.

ודע דכתו' כפ' הכותב לחתימין כתב דלמעלת רש"י דוקא כשקבל עליו מחריות דמוכחת מי חייב לבער אלא כשהיה חייב לבעל אלא בפשיעה ולזה הסכים אדוני אבי ז"ל כתב הרמב"ם אפילו אם אינו חייב באחריותו אלא שהעו"ג אדם ובוחהו לשלם אם יאבד חייב לבערו: אם אינו חייב באחריותו אינו חייב לבערו אפילו אם העו"ג כבוש תחת ידו ושרוי עמו בחצר וצריך לעשות לפניו מהיצה גבוה י' טפחים כדי שלא ישבח ויאבלנו (ג) הלכך עו"ג שנכנס בבית ישראל בפסח וחמין בידו אינו זקוק להוציאו (ד) הפקידו אצלו וקבל עליו אחריות חייב לבערו ואם ייחד לו מקום שאמר לו הנה הבית לבניך (ה) הניחו במקום שהרצה אין זקוק לבערו ופירש"י בשלא קבל עליו אחריות ור"ת פירש אפי' קיבל עליו אחריות רבינו דייחד לו מקום אינו מצוי בביתו ולזה הסכים א"א ז"ל

ומ"ש בסם כ"ג מינו מכון וז"ל הרמ"ם אם י"ל דוקא שומר שכר לחייב בנגיעה ומגיעה כגון ש"ח ולא ליקיטי מלישנא דלעלו מיגנב לו מיקחד וכ"כ ר"י וכ"כ הרמ"ג כתב דלפלוגתא דר"ח ור"י לעלו מיגנב לו מיקחד ומשום דבני למיתר ובעיתו לעלומי הוקרך לומר מיגנב לו מיקחד וכ"כ ר"י לדבה"ג ה"ט ש"ח חייב בנגיעה ומגיעה מחמר מלא כשפיעה כגון בחזקיו ומגיעה כגון בחזקיו בכלל ש"ח לפלוגתא דר"ח ור"י ומ"ש בסמ"ג ומ"ש בסמ"ק ומ"ש בסמ"ג ומ"ש בסמ"ק ומ"ש בסמ"ג ומ"ש בסמ"ק

על ישראל ומפיל בהסכק מפה מסור כאן לכיון דממן בתשיטו רחוק הוא שלא יקערב מירור אחד משלו בשל ישראל ומסור סמור לכרפס לא משכח לה מקרב אב"ל ובמ"ח כתוב שם רוקח ע"ג למכול ממן בניח ישראל מוכר ומפילו על שלחן ישראל קרוב לדבר להקיר זה מצה וזה ממן דומיא דשני מכשגלין וי"ל מפילו לכא בהסכק בניחים דלמי מיכא בהסכק בניחים מוכר לכ"ם אב"ל.

ולענין מעשה נהגינן כדברי הרשב"ם(ב): **ישראל** שהפקיד חמצו אצל ישראל מכירו לו אצל עו"ג וקבל עליו הגפקד מהריות יש מן הגאונים שכתבו שקבל עליו הגפקד מהריות מיהו עובר מלוי כ"כ הר"ן בפ"ק דפסחים בשם הרמב"ן לענין הפקיד אצל עו"ג ורמה מדברי הר"ן שכך הוא דעתו והרשב"ם כ"כ שם בשם קצת גאונים גם לענין הפקיד אצל ישראל לומר שאין הפקיד עובר עליו וכתבו שכשיגיע ר"ה מתקנין המכולת בשביל למה נאמר לפי שנאמר בכל גבולך שומע אני בשעות ת"ל בשבתיכם מה שיהיו בשבותך אף גבולך בשבותך יהא אחד של ישראל בראות עו"ג שהוא שלו ומיהו בראותו וכתב הר"ן הוא מיהו כאי מילי מדמהריתא אבל מדרבנן שריך ביעור וכתב הרמ"ם שהר"י היה נומר לשלוחו בראות עו"ג ומיהו לכתחלה המפקיד הוא ואינו לבערו מן התורה וכ"ל דבר פשוט הוא לע"ם שהפקיד קבל עליו מהריות מ"מ עיקר התמון של בעלים הוא וכיון שהפקיד הפקיד ניחו לשהירה ממנו קרינא ביה ניחו והניחו המכולת מיירי בשיש לישראל על חמצו כדתנן פרק כל שעה (ל"ו) ע"כ"ל וכ"ד הרמב"ם שכתב בפ"ד שישראל שהפקיד חמצו אצל עו"ג עובר בבל יראה ובל ימצא:

תמא עו"ג שהלוה לישראל על חמצו וחמכנו בידו וכו' בפ' כל שעה (ל:) תנן עו"ג שהלוה לישראל על חמצו אחר הפסח מותר בהנאה ומוקימנא (לח -) מלוה דרבא דקיל"ל כחותיה דשבריהנו מלוה ות"ל קני מפכחיו מס לא תמרא לך עד יום פלוני וכניע זמן ולא פרעו נמלא שלמפרע היה של עו"ג אבל אי לא ת"ל מפכחיו לא קני ליה ע"ג וקס ליה בדשותיה דישראל וחסור וכן נמי אם לא הריהנו מלוה תע"ג ל"ל מפכחיו לא גרע מחמצו של עו"ג בדשות ישראל והחמריות של ישראל מכ"ל הרמ"ם וכחנא דוה הם דברי הרי"ף וכ' הר"ן מוקימנא לה בגמרת כגון שהריהנו מלוה ות"ל קני מפכחיו וכ"כ ת"ע דהכחת דוקא ליה הוי לאחר הפסח כיון דת"ל מפכחיו מהכחת אימא קרי ליה בדשותא דעו"ג ושרי כיון דאחר ליה מפכחיו הל כאחר מלוה מפשה דאשוה דלמ"ה מלוה דוקא בהגיע זמנו קודם הפסח למה לן לאוקומי בגחרת בדאחר ליה מפכחיו וה שלא כדברי ה"ר אפרים שכתב דדוקא בשקבע לו זמן קוד הפסח והניח רחיה מן התוספתא דתניא עו"ג שהלוה את ישראל על חמצו וא"ל מס לא נאמר לך עד יום פלוני ועבר יום פלוני הרי הוא מכור לך וכו' ולאו דוקא הוא דה"ה דתניא בתוספתא בדלא קודם הפסח הרי הוא מכור לך וכו' ולאו דוקא כשא"ל מס לא נאמר לך עד יום פלוני הפסח אבל בדאחר ל"ל מפכחיו אפילו בשבקע לו זמן אחר הפסח מותר גם הרמ"ם כתב על סברת הרמב"ם שהיא בסברת ה"ר אפרים ולא נראית לי דה"ה אחרינן למיל מלינא דאפי' אם א"ל לאפרש הוא גופה מש"ה מותר בהנאה דברשות עו"ג קאי מלתא אע"ג דבניח ישראל קאי מלה שלין החריות על ישראל אחרינן כיון דלאפרש הוא גופה מזיק כפיהו כיון דברשות עו"ג וכ"ש לרבא דא"ל קני לך מפכחיו לאחר הפסח אחרי ישראל עובר עליו בבל יראה בחוך הפסח: **ומ"ש** אבל ה' אפרים כתב דוקא בשבקע לו קודם הפסח טעמא. דבשהזמן שבקע לו הוא בשעת מכירה ולא בשעת הפסח:

מסור

דרכי משה

עו"ג: (ב) כתוב בהשובת בר ששת סי' ת"א דעו"ג שהניח חמץ תוך רשות ישראל בלא רשותו כופה עליו כלי דלא אתי לשיכל מיניה כמו בשלו ע"ל: וכ"ב

פרישה

שם הפקיד שהם מיכ בשמיפה ולכאי מהכי משמע דלא בעי כלל לישב דעת רש"י וכשום' סי' **תמא** (ה) **שלא** משכח ניחו דלא גרע ממחלו של עו"ג בדשות ישראל וקיבל ישראל סקפו על רש"י דל"ל לפי לא יהי נמי:

לחמו וכ"כ ר' המניד לדעתו ומתי דבעינן מעכשיו בהגיע זמן קודש הפסח היינו טעמא דכלא מעכשיו הוי מחמת' ולא קני ליה עו"ג ומיהו מלא קני כמו שקדמן בית עו"ג ואסור למחר הפסח ומטעם זה נמי אם לא הרשיון מלגו דאין עד תשוכה לא קלאו עו"ג מפני מ"ל מעכשיו ואסור למחר הפסח והרמב"ד והרא"ש ס"ל דהכא לא שייך כותבו דהא חזקן למפרע סוה של עו"ג ולא של ישראל ומתי למחר נגי הלה בפ' אלו שוברין הוחיל דאי בעי ממי הרשיון מלגו דאי ישראל עלוי בכל ירחה הייגו דוקא בעיון מיסור כל ירחה בפסח עצמו אבל למחר החמץ למחר בפסח לא מהניגן הוחיל מ"ל מטעם שכתי' הר"ן דהכא למחר ממונא לא מהני' הוחיל גם ס"ל דאין מחמת' בעו"ג הלכך מ"ל מעכשיו ולא בעי ממי הרשיון מלגו כתו נגי ישראל לכאין דהגיע הזמן קודם הפסח נקנה לו למחר לעו"ג בכל מקום שהוא עיין בדברי ה' המניד : **ומ"ש** ישראל שהלוה לעו"ג על מחצו וכו' מבואר לעם נפי' רש"י במסקנ' דסוגי' דהאי מסו לא לגד שהמחמץ מסור בהגאה מאחר שלא פדהו העו"ג והוי של ישראל למפרע אלא גם שישראל עובר עליו בפסח וצריך לבערו ומעם"ש שלא הגיע הזמן דאחת בשגיע הזמן לא יפרע העו"ג ואחת עובר עליו לתברע בכל ירחה ובודאי בעו"ג שהלוה לישראל בחיסורא קעביד לה היישיגן אחת יפרע בשגיע הזמן וא"כ הוו עובר עליו בכל ירחה מ"מ מעשה הוחיל ליכא למיסר דעובר דלעיל לא"ע שחדברי הר"ן מבואר דהכא לא מהניגן הוחיל מפילו לעבור עליו בכל ירחה משום דמחמרת ממונא : **אבל** אם לא מ"ל מעכשיו מעם"ש מחמצו בידו אחר כו' מבואר נסוגי' דה"ט משום דישראל הוי גמי לא קני משהן וכרהבן דפליגי עליה דרבי מאיר בבבריתא אחמש אבל ישראל שהלוה לישראל הניחו ומשהו בידו אחר הפסח אפילו לא מ"ל מעכשיו ולא קיבל עליו מהריות אבור וחייב לבערו דישראל מישראל קונה משהן ואפי' משהו בשעת הלוחתו - ומכל מקום גם הלוה עובר שהרי לא קנה המלו קנין גמור אלא תורת משהן עליה וע"ל בסי' ת"מ

תמב כל דבר שאינו חמץ גמור כו' ומומן המדומע כו' דריך ליחר שנותנין בו מיס שתל"ב הוי ליה מי פירות ומינו מחמיץ וכ"כ הרי"ף והרא"ש בפ' אלו עוברין וברמה בעיגי דה"ק בזיתו' המצרי דהא ותיקא בחיטא ומילתא שרי דמי פירות הן אלא ג"ל בזיתו' המצרי דהא ותיקא בחיטא הן מיס כל אלו לר' אליעזר הן בללו ואין בהן כדי ריס פ' ואלו עוברין בבבא כותח הבבלי כו' ווחין של צבעי כו' ר' אליעזר מוחר אף בשהיו בהן כדי ריס ואין בהזדהם ואין בהן כדי ובגמ' תלן תנא דחמץ דגן גמור על ידי תערובת ונוקשה בעיגי בלאו הכי ור"ש יהודה אחר דב ר' מאיר היא דתנינן ליה לר"מ בעיקר בעיגי בללו וכ"ש חמץ דגן גמור ע"י תערובת דב נחמן אמר ר' אליעזר היא דתנינן ליה לר"ת דאחר דחמץ דגן גמור ע"י תערובת אלא ר"ש היא דתנינן ליה לר"ת דאחר כר"י אמר לך דילמא ע"כ לא קאמר ר"ת אלא מ"ט לא אמר כר"י אמר לך ע"כ לא קאמר ר"ת אלא מתק דגן גמור ע"י תערובת אבל נוקשה בעיגי לא אחר תניא כוותיה דרב יהודה כל מחמת בללו אבל נוקשה בעיגי לא אחר תניא כוותיה דרב יהודה כל מחמת בללו ורב יהודה מ"ט לא אמר כר"י אמר לך ע"כ לא קאמר ר"ת אלא מתק דגן גמור ע"י תערובת אבל נוקשה בעיגי לא אחר תניא כוותיה דרב יהודה כל מחמת בללו ואין הלכה כמותו ואילו נוקשה בעיגי לא קתני וא"ת ונימא מס"ל לא מחוסר אלא מ"ט לא אמר כר"י אמר לך אלא מתק דגן גמור ע"י תערובת

מיט ממחין וכ״כ הרי״ף והרמ״ם מה דתנן שכר כמדי וחומץ כמזמי נדמיח ניה ומיש מפקינן מכל ניה ניה מיח לא מקיימא לן מי פירות מין מחמיצין : ומיש תמ״ג דקי״ל כר״ם דלמ קנים נחמץ ע״י תערובת כלומר לא חימח כיון דמיחין ליה למיקל בחמץ שנמצא בפסח ואחר כך נתערב ס״כ ג״כ יקל בתערובת שנתערב קודם הפסח לענין שיהא מותר להשהותו לינוח דע״כ לא מיקל ר״ם בתערובת חמץ שנמצא בפסח כשיכר פסח לכיון שנתערב קודם הפסח אבל היכא שאיבורו בעין כמו שיהיה מעיקר׳ חמיר טפי (ו) ולרבנן אפי׳ לאו אין בהן אלא איבורא בעלמא

קורטמי או חמץ בלא תערובת אלא שאינו חמץ בעור ותוא שחבבים קורין לן חמץ נוקשה בגון זומא של צבעים ועמילן של טבחים והוא פת של תבואה שלא הביא שליש ונותנין אותו ע״פ הקדירה לשאוב הזוהמא וקולן של סופרים ועשרון אותו מקמה והסופרים מדבקין בו ניירות׳יהן (נ) כל אלו לר״א הן בלאו ואין בהן כרת ולדברי׳ אבור להשהותן בפסח [ת] (ז) (ה) אע״ג דקי״ל כר״ש דלא קנים בחמץ ע״י תערובת ה״מ שנתערב אחר הפסח אבל היכא שאיבורו בעין כמו

מיט ממחין וכ״כ הרי״ף והרמ״ם מה דתנן שכר כמדי וחומץ כמזמי נדמיח ניה ומיש מפקינן מכל ניה ניה מיח לא מקיימא לן מי פירות מין מחמיצין : ומיש תמ״ג דקי״ל כר״ם דלמ קנים נחמץ ע״י תערובת כלומר לא חימח כיון דמיחין ליה למיקל בחמץ שנמצא בפסח ואחר כך נתערב ס״כ ג״כ יקל בתערובת שנתערב קודם הפסח לענין שיהא מותר להשהותו לינוח דע״כ לא מיקל ר״ם בתערובת חמץ שנמצא בפסח כשיכר פסח לכיון שנתערב קודם הפסח אבל היכא שאיבורו בעין כמו שיהיה מעיקר׳ חמיר טפי (ו) ולרבנן אפי׳ לאו אין בהן אלא איבורא בעלמא

ים ספריס שנתב ס״ח כשנתערב קודם הפסח והתלמידי׳ כשיכר קודם הפסח ובתלמידי׳ ירמה לומר דכשיכר קודם הפסח ולכאורה ירמה שהוא הכרת לכניה כן לפי שמה כשנתער׳ קודם הפסח לא קנים כ״ם מה כשנתער׳ בח״ם ושוד שמה כשנתע׳ קודם ואין כן ס׳ כיה מויב לבערו ובין שנתע׳ ולא ביערו ולפי׳ רשי לקמן מחר הפסח וכ״כ בתניב מנחה ספ״ד ומה זמת שיהא כותב נשל בספר כל״ל ס״ת כשנתערב מחר הפסח מבל מה כשנתע׳ קודם הפסח לא וכיון שלא מחר כן מלא כתב סיום לבריו ומחר מבל היכי שיבורו בעין כתו שהיה חמיר טפי וכ מיהא כי טוגתו מחרת וה ומ טיש ל׳ מיני תערובת בחמ׳ שנתערב מעלמו בלי כוונת מכוון בל׳ שנתערב בכוונה כמו בכוונה מעלמו ואפי׳ מה שנתע׳ בכוונה לערב בו חמץ לקיולא וכי לא קנים ר״ם בתערובת ס״ת כשנתערב מעלמו ואפי׳ מה שנתע׳ קודם הפסח מבל בשנתערב בכוונה קודם הפסח ואיבורו בעין כתוך הפסח כתו שהיה חמיר טפי וכ מיהא ג״ס לחתוך הספרים שבתוב בהם קודם הפסח כי החתך לשונו המיתית הוא ס״ת כשנתערב מעלמו שלא בכוונה מבל היכא שאיבורו בעין וכו׳ ומחר קודם הפסח להניח לחמת שכן הוא שלמילו בתערובת קודם הפסח לא קנים כיכא שנתערב בלי דעת שבל׳ :

ומ״ש רבינו לר״ח שהן בלמו לאסור להשהותן ולרבנן לינת נהו לאו מלא מיסורא בעלמא להשהותן תיכף למחר מותר להשהותן בכיתתן מתי תערובת חמץ

בדין זה כ״ל בדע׳ רמינו : ומ״ש ולדבריו לאסור להשהותן לאח״ג דקי״ל כר״ם כי׳ כ״ם שנתערב לאחר הפסח אבל היכא שאיבורו הוא בעין כמו שהי׳ מעיקר׳ חמיר טפי פי׳ דס״ל דוקא בנתערב לאחר הפסח אבל בקודם הפסח חמיר טפי ותימה דהא בפי׳ רש״י ובתוי״ט פ׳ כל שעה מבטלו לאח הפסח קנים ר״ם בתערובת לחמילו שהיה בעיניה ונתערב לאחר הפסח מזמם דבתערב קודם קיל טפי וכ״כ רבינו לקמן סוף סי׳ תמ״ו וג״כ צריך עיון מפי מקבה ממפי דקי״ל כר״ם לדברי ר״ת דילמא לא קי״ל כר״ם ורבינו נוסיה מסיק דהלכה כחכמים דפליגי אר׳ לעיזר ולדבריה׳ מיקר להשהות וכדפסקו רבי״ף ורמ״ם ושומק לומר דלעמת כרמב״ם ודעימיה שמביא בסמוך דפסקו כר״ת מקבה אע״ג דקי״ל כר״ם דלדידהו קבה מדיין לא כזהיר דברי הרמב״ם ס״כ ירמה דרבינו שכתב כל מלו לר״ת בן בלמו ומן כהן כרת פי׳ דבתלילתן יש בהן לאו ומן כהן כרת למילו לעבין בל ירמה לא צריבה למימר לעיל בהן כרת וכמ״ש ר״ת ריש מלו עוברין והסבי׳ עתו כרמ״ם מכח קושיא זו דלאו מתבערין מן השלמן קאמ׳ דאסור בתלילה אבל לאו דבל ירמה ליבה בתערובת ולא בתקבה ומפרש רבינו לבדברי ר״ת אפי׳ לתן בל ירמה אסור להשהותו בלומר דאפי׳ לתן בל ירמה אסור לתפלי׳ ר״ת דהוי תנא דמתניתין לפי דעת רבינו לא פסק שיש לאו בתערובת חמץ מלא בתלילה אבל לא לעבור עליו בבל ירמה וכדע׳ ר״ת ולא כדעת רש״י וכרמב״ם אפ״ה מוה לאסור להשהותו בביתו מדרבנן טעמא דמשום דהשתא קורה לעבור עליו בבל ירמה הכא לליבא בל ירמה מותר להשהותו מ״מ רבינו משום עיקר בתך שעמא דמחמיר ו״ש ולדבריו אסור להשהותו בלומר דאפי׳ לר״ת דהוי תנא דמתניתין לפי דעת רבינו לא פסק שיש לאו בתערובת חמץ מלא בתלילה אבל לא לעבור עליו בבל ירמה וכדע׳ ר״ת ולא כדעת רש״י וכרמב״ם אפ״ה מוה לאסור להשהותו בביתו מדרבנן טעמא דמשום דהשתא קורה לעבור עליו בבל ירמה מותר להשהותו מ״מ רבינו משום עיקר בתך שעמא דמחמיר ו״ש ולדבריו אסור להשהותו בלומר דאפי׳ לר״ת דהוי תנא דמתניתין לפי דעת רבינו לא פסק שיש לאו בתערובת חמץ מלא בתלילה אבל לא לעבור עליו בבל ירמה וכדע׳ ר״ת ולא כדעת רש״י וכרמב״ם אפ״ה מוה לאסור להשהותו בביתו מדרבנן טעמא דמשום דהשתא קורה לעבור עליו בבל ירמה הכא לליבא ב

אלא דרבנן אף קצה מדגיגית כ"ש כל שעה דכל מיני כותח אסור למכור לי' יוסי קודם הפסח ואפי' כ"ש לח פליג אלא דיכול למכרו שכתב ולדבנן אפילו לאו מין בסח אלא מיאוסו בעלמא וכיון דאסור במאכל תמ"ג ו"ל דהתם לא מיירי כותח הבבלי אלא בסתם כותח דעלמא דלית ביה כזית כדי אכילת פרס . ומ"ש הב"י דרבינו שכתב דלרבנן מותר להשהותן הוא דוקא לעצמה משום דהתמירה תורה לעבור עליו בכל ירקא ומשמע מדבריו נמי דלרבי אליעזר ליכא למיגזר משום דלמא יתעלם ויאכל ממנו אבל דבר שיש בו תערובת חמץ ואינו ראוי לאכול בעלמא ולדבריהן מותר להשהותן וכן פסק הרמב"ם ז"ל ה כר"א שכתב תערובת חמץ עוברין עליו בבל יראה ופסק הרמב"ם כר"ת וכו' כפ"ד וי"מ לתמוה לדעת רבינו שמפרש דהרמב"ם פוסק כר"ת דלוכל כל ירקא בתערובת חמץ אפילו מין בו כזית כבדי מ"ש וכרי מפרש הרמב"ם פ"ה דכאוכל תערובת חמץ אינו לוקה אלא כאוכל כזית כבדי מ"ש . ומפשר לקרן אפשר שכתב אינו לוקה אלא כאוכל כזית כבדי מ"ש חייב בציעורו שהרי יש שם כזית חמץ ואפשר שכתב כשהוא כמה וכמה שיעור עובר הוא על קיומו ובסרת זו הזכיר ר' המגיד בשם ס"ר משם הכהן שפי' כך לדעת הרמב"ם . ומה שכתב הב"י לתלק לדעת הרמב"ם בין לאוכל כזית כבדי אכילת פרס כשאכלו בציעו לאוכלו ע"י טיבול . ונקראו דברי אלו בדברי מהר"ח מזרחי בשאורו לסמ"ג לאוין בסי' ע"ט ועיין עוד בסמ"ק מעין המאות לברמב"ם מעוה קנ"ט מלא תעשה וכתב שהוא עליו ע"ש ונקט מזה בתשובת ה"ר

בעלבא ולדבריהן מותר להשהותן ופסק הרמב"ם ז"ל ה כר"א שכתב תערובת חמץ עוברין עליו בבל יראה ופסק הרמב"ם כר"ת וכו' כפ"ד וי"מ לתמוה לדעת רבינו שמפרש דהרמב"ם פוסק כר"ת דלוכל כל ירקא בתערובת חמץ אפילו מין בו כזית כבדי מ"ש וכרי מפרש הרמב"ם פ"ה דכאוכל תערובת חמץ אינו לוקה אלא כאוכל כזית כבדי מ"ש חייב בציעורו שהרי יש שם כזית חמץ ואפשר שכתב כשהוא כמה וכמה שיעור עובר הוא על קיומו ובסרת זו הזכיר ר' המגיד בשם ס"ר משם הכהן שפי' כך לדעת הרמב"ם . ומה שכתב הב"י לתלק לדעת הרמב"ם בין לאוכל כזית כבדי אכילת פרס כשאכלו בציעו לאוכלו ע"י טיבול . ונקראו דברי אלו בדברי מהר"ח מזרחי בשאורו לסמ"ג לאוין בסי' ע"ט ועיין עוד בסמ"ק מעין המאות לברמב"ם מעוה קנ"ט מלא תעשה וכתב שהוא עליו ע"ש ונקט מזה בתשובת ה"ר

ומ"ש

ופסק הרמב"ם כר"ת וכו' כפ"ד וי"מ לתמוה לדעת רבינו שמפרש דהרמב"ם פוסק כר"ת דלוכל כל ירקא בתערובת חמץ אפילו מין בו כזית כבדי מ"ש וכרי מפרש הרמב"ם פ"ה דכאוכל תערובת חמץ אינו לוקה אלא כאוכל כזית כבדי מ"ש חייב בציעורו שהרי יש שם כזית חמץ ואפשר שכתב כשהוא כמה וכמה שיעור עובר הוא על קיומו ובסרת זו הזכיר ר' המגיד בשם ס"ר משם הכהן שפי' כך לדעת הרמב"ם . ומה שכתב הב"י לתלק לדעת הרמב"ם בין לאוכל כזית כבדי אכילת פרס כשאכלו בציעו לאוכלו ע"י טיבול . ונקראו דברי אלו בדברי מהר"ח מזרחי בשאורו לסמ"ג לאוין בסי' ע"ט ועיין עוד בסמ"ק מעין המאות לברמב"ם מעוה קנ"ט מלא תעשה וכתב שהוא עליו ע"ש ונקט מזה בתשובת ה"ר

ומ"ש

רבינו ופסק הרמב"ם כר' אליעזר שכתב תערובת חמץ עוברין עליו בבל יראה דברי הרמב"ם הם בפ"ד ויש לדקדק היאך כתב רבינו שהרמב"ם פסק כר"ת ורי"ף פסק כחכמים דכאחין בי כזית בכדי אכילת פרס פטור ובית בו חייב וכ"ל לבאורה שפירש ה"ב דהרמב"ם פסק כחכמים וכ"ל דקבינו מפרש דיים בו כזית בכדי אכילת פרס באוכל פחו אפי' מין בו כזית בכדי אכילת פרס אבל בו כזית בכדי אכילת פרס חייב עליו ולפי דבריו שם דכתב הרמב"ם דעוברין על תערובת חמץ אפי' מין בו כזית בכ"ש כדי אכילת פרס אבל בו כזית בכדי אכילת פרס חייב עליו ולפי דבריו שם דכתב הרמב"ם דעוברין על ובכר המדי וכל הדברים הדומה להם מדבריהם שהחמץ מעורב בהם אם אכלן בפסח לוקה ואין בו כרת ד"ל בשאכל כזית ממן בתוך התערובת בכדי אכילת ג' ביצים הוא שלוקה מן התורה אבל אם אין בתערובת כזית בכדי אכילת ג' ביצים אע"פ שאסור לו לאכול אם אכל אינו לוקה אלא מכין מאחו מכת מרדות וכיוצא מחם כחכמים דבשאין בו כזית בכדי אכילת פרס פטור ובית בו חייב וכ"ל לבאורה שפירש ה"ב דהרמב"ם פסק כחכמים וכ"ל דקבינו מפרש דיים בו כזית בכדי אכילת פרס באוכל פחו אפי' מין בו כזית בכ"ש כדי אכילת פרס אבל בו כזית בכדי אכילת פרס חייב עליו ולפי דבריו שם דכתב הרמב"ם דעוברין על תערובת חמץ אפי' מין בו כזית בכ"ש כדי אכילת פרס אבל בו כזית בכדי אכילת פרס חייב עליו ולפי דבריו שם דכתב הרמב"ם דעוברין על

ורי"ף פסק כחכמים וכתב תמיירי כגון בו כזית בכדי אכילת פרס אבל בו כזית בכ"ש חייב עליו ולפי דבריו שם דכתב הרמב"ם דעוברין על תערובת חמץ אפי' מין בו כזית בכ"ש כדי אכילת פרס אבל בו כזית בכדי אכילת פרס חייב עליו ולפי דבריו שם דכתב הרמב"ם דעוברין על ובכר המדי וכל הדברים הדומה להם מדבריהם שהחמץ מעורב בהם אם אכלן בפסח לוקה ואין בו כרת ד"ל בשאכל כזית ממן בתוך התערובת בכדי אכילת ג' ביצים הוא שלוקה מן התורה אבל אם אין בתערובת כזית בכדי אכילת ג' ביצים אע"פ שאסור לו לאכול אם אכל אינו לוקה אלא מכין מאחו מכת מרדות וכיוצא מחם כחכמים דבשאין בו כזית בכדי אכילת פרס פטור ובית בו חייב וכ"ל לבאורה שפירש ה"ב דהרמב"ם פסק כחכמים וכ"ל דקבינו מפרש דיים בו כזית בכדי אכילת פרס באוכל פחו אפי' מין בו כזית בכ"ש כדי אכילת פרס חייב עליו ולפי דבריו שם דכתב הרמב"ם דעוברין על תערובת חמץ אפי' מין בו כזית בכ"ש כדי אכילת פרס אבל בו כזית בכדי אכילת פרס חייב עליו ולפי דבריו שם דכתב הרמב"ם דעוברין על

מאחר שבאכילה אינו אלא לאו והרמב"ם כתב אחר מי' התוספות שפירשו דלאו שבתורה אינו אלא מדבריהם ואין בשהייתו אלא לאו מיאסר ומ"ש רבינו ופסק הרמב"ם כר' אליעזר שכתב תערובת חמץ עוברין עליו בבל יראה דברי הרמב"ם הם בפ"ד ויש לדקדק היאך כתב רבינו שהרמב"ם פסק כר"ת ורי"ף פסק כחכמים דכאחין בי כזית בכדי אכילת פרס פטור ובית בו חייב וכ"ל לבאורה שפירש ה"ב דהרמב"ם פסק כחכמים וכ"ל דקבינו מפרש דיים בו כזית בכדי אכילת פרס באוכל פחו אפי' מין בו כזית בכ"ש כדי אכילת פרס חייב עליו ולפי דבריו שם דכתב הרמב"ם דעוברין על תערובת חמץ אפי' מין בו כזית בכ"ש כדי אכילת פרס אבל בו כזית בכדי אכילת פרס חייב עליו ולפי דבריו שם דכתב הרמב"ם דעוברין על

מאחר שבאכילה אינו אלא לאו והרמב"ם כתב אחר מי' התוספות שפירשו דלאו שבתורה אינו אלא מדבריהם ואין בשהייתו אלא לאו מיאסר

ומ"ש

רבינו ופסק הרמב"ם כר' אליעזר שכתב תערובת חמץ עוברין עליו בבל יראה דברי הרמב"ם הם בפ"ד ויש לדקדק היאך כתב רבינו שהרמב"ם פסק כר"ת ורי"ף פסק כחכמים דכאחין בי כזית בכדי אכילת פרס פטור ובית בו חייב וכ"ל לבאורה שפירש ה"ב דהרמב"ם פסק כחכמים וכ"ל דקבינו מפרש דיים בו כזית בכדי אכילת פרס באוכל פחו אפי' מין בו כזית בכ"ש כדי אכילת פרס חייב עליו ולפי דבריו שם דכתב הרמב"ם דעוברין על תערובת חמץ אפי' מין בו כזית בכ"ש כדי אכילת פרס אבל בו כזית בכדי אכילת פרס חייב עליו ולפי דבריו שם דכתב הרמב"ם דעוברין על ובכר המדי וכל הדברים הדומה להם מדבריהם שהחמץ מעורב בהם אם אכלן בפסח לוקה ואין בו כרת ד"ל בשאכל כזית ממן בתוך התערובת בכדי אכילת ג' ביצים הוא שלוקה מן התורה אבל אם אין בתערובת כזית בכדי אכילת ג' ביצים אע"פ שאסור לו לאכול אם אכל אינו לוקה אלא מכין מאחו מכת מרדות וכיוצא מחם כחכמים דבשאין בו כזית בכדי אכילת פרס פטור ובית בו חייב וכ"ל לבאורה שפירש ה"ב דהרמב"ם פסק כחכמים וכ"ל דקבינו מפרש דיים בו כזית בכדי אכילת פרס באוכל פחו אפי' מין בו כזית בכ"ש כדי אכילת פרס חייב עליו ולפי דבריו שם דכתב הרמב"ם דעוברין על תערובת חמץ אפי' מין בו כזית בכ"ש כדי אכילת פרס אבל בו כזית בכדי אכילת פרס חייב עליו ולפי דבריו שם דכתב הרמב"ם דעוברין על

מאחר שבאכילה אינו אלא לאו והרמב"ם כתב אחר מי' התוספות שפירשו דלאו שבתורה אינו אלא מדבריהם ואין בשהייתו אלא לאו מיאסר

ומ"ש

רבינו בשם הרמב"ם דעוברין על בל יראה דברי הרמב"ם בפ"ד ויש לדקדק היאך כתב רבינו שהרמב"ם פסק כר"ת ורי"ף פסק כחכמים דכאחין בי כזית בכדי אכילת פרס פטור ובית בו חייב וכ"ל לבאורה שפירש ה"ב דהרמב"ם פסק כחכמים וכ"ל דקבינו מפרש דיים בו כזית בכדי אכילת פרס באוכל פחו אפי' מין בו כזית בכ"ש כדי אכילת פרס חייב עליו ולפי דבריו שם דכתב הרמב"ם דעוברין על תערובת חמץ אפי' מין בו כזית בכ"ש כדי אכילת פרס אבל בו כזית בכדי אכילת פרס חייב עליו ולפי דבריו שם דכתב הרמב"ם דעוברין על ובכר המדי וכל הדברים הדומה להם מדבריהם שהחמץ מעורב בהם אם אכלן בפסח לוקה ואין בו כרת ד"ל בשאכל כזית ממן בתוך התערובת בכדי אכילת ג' ביצים הוא שלוקה מן התורה אבל אם אין בתערובת כזית בכדי אכילת ג' ביצים אע"פ שאסור לו לאכול אם אכל אינו לוקה אלא מכין מאחו מכת מרדות וכיוצא מחם כחכמים דבשאין בו כזית בכדי אכילת פרס פטור ובית בו חייב וכ"ל לבאורה שפירש ה"ב דהרמב"ם פסק כחכמים וכ"ל דקבינו מפרש דיים בו כזית בכדי אכילת פרס באוכל פחו אפי' מין בו כזית בכ"ש כדי אכילת פרס חייב עליו ולפי דבריו שם דכתב הרמב"ם דעוברין על תערובת חמץ אפי' מין בו כזית בכ"ש כדי אכילת פרס אבל בו כזית בכדי אכילת פרס חייב עליו ולפי דבריו שם דכתב הרמב"ם דעוברין על

מאחר שבאכילה אינו אלא לאו והרמב"ם כתב אחר מי' התוספות שפירשו דלאו שבתורה אינו אלא מדבריהם ואין בשהייתו אלא לאו מיאסר

ומ"ש

רבינו בשם הרמב"ם דעוברין על בל יראה דברי הרמב"ם ה

ומ"ש וכעל הטיטור כתב דתערובת חמץ בלמו יש לחמוה עליו שמחמר שמכרת בעל הטיטור היא כסברת הרמב"ם והריו"ך ניחות ה"ל לכתוב וכ"כ בעל הטיטור ו ומין לומר שמפני שהיה רוצה לכתוב כשם בעל הטיטור דוקא הכך שהם בעין וכו' אלא נכר מילוק זה בדברי הרמב"ם והריו"ך אלא בדברי בעל הטיטור לפיכך כתב שכרתו בפני עצמה שהרי בכלל מ"ם הרמב"ם דבר שיש בו תערובת חמץ ומיו רשו לאכול והוא שמכלכין וקילור כמו שכתבתי :

ויש לדקדק בדברי הטיטור שכתב דתערובת חמץ בלמו ומשמע לבעין מכלה קמחר והיתר מ"כ כתב דוקא כגון וכו' אבל אם נעשה כשם מלאכה מיו חייב לבער אלא דמי ריישא לפסיפס דריסיה לעין מכילה וסיפיה לעין ביעור ומפשר לומר דכיון דכתב דאוכלו בלמו ממילא משמע דלריך לבערו וסיפיה שייך לאיתור אבל אם נעשה כשם מלאכה מיו חייב לבער אי נמי דמ"ם דתערובת חמץ בלמו לא בעין אם מכלה קמחר אלא שאם נעשה כשם מלאכה מיו חייב לבער דלא מכלה קמחר :

ומ"ש אבל אם נעשה כשם מלאכה כגון מספלנית וקילור נראה שאם נקרש למספלנית וקילור נעשה כשם מלאכה היא אפי' שהחמץ מעורב עם הכריסים שפיהם רחויים לאוכלה : **ומ"ש** וכן ירמה דעת רב נטרונאי כלומר דעת רב נטרונאי וירמה שהוא כדעת הרמב"ם והריו"ך וכעל הטיטור שכוונו דתערובת חמץ מיהא לבער שהרי כתב אם יודע שנפחט מן החטים חמץ לתוך מי כמוקים נריסים אתם לבערו ומיהו יודע למה כתב וכן ירמה דעת רב נטרונאי דמשמע שמיהו מפורש כן בדבריו והרי כתב נריסים אתם לבערו ומפשר שאפי' אלא כתב שהיו מיניהם אתם לבערו ים מקום לומר אלא כתב נריסים לבערו כדי שלא יעברו עליהם בכל ירמה אלא מלא מצוה מומרת שבעלמא ומפני כך כתב וכן ירמה דעת רב נטרונאי ולא כתב וכן דעת רב נטרונאי · ולהרי רב נטרונאי נריסים תלמוד לומר לשהוחו ולא חיפור בין אם יודוע שנפחט מהחטים לתוך מי כמוקים לחכל דאין יודוע ולבערו חילק בין יודוע ורמה שנפחט משום לשהוחו מחמיינן טפי וכיון שנפרו החטים מן כמוקים הרי נתנו החטים קלה כח חמץ בכמוקין ותוסרים לוחם ואפ"ם ש"כמוקים רבים ביותר על החטים אלא פעמים ואפ"ם שנפחט מן חמץ לא נכנס בכמוקים ומיהו אפשר שאין לומר כן משום דאחד נכנס בשנפחט מן חמץ נכנס בכמוקים ומיהו עד שיודע שנפחט מן חמץ נכנס בכמוקים ואז אף על פי שכמוקים רבים על החטים אלא פעמים מן החמץ בטל ושריך לבערו: **ומ"ש** רבינו ומיו תמה למה מפרש טיכא שנחערב קודם הפסח שהרי כבר רבינו שכתב שם בפי' ומ"ו שחמץ שנחערב קודם הפסח ונתבטל בששים מותר ולא מחרי לחזר ושיטח ולא כתב שום חולק בדבר אבל דעת הרמב"ם פ"ד משור ושיטח וכ"כ רבינו ירוחם בשם הגלוסי' והרשב"ץ ז"ל ומשמה מין לתמוה על רב נטרונאי מה יסבור כמוחם : **ומ"ש** ורי"ף פסק כחכמים שאין לאו כלי בתערובת חמץ ולא נחמץ הכהים הרמ"ם כך נראה מדברי הרמ"ם שם שהוא סובר כדעת הרי"ף :

ומ"ש ולפ"ז מיתר לבערו לפני הפסח וכו' מיהו מסורש לי כדברי הרי"ף ולא כדברי הרמ"ם ולא מלמחי בדברי שום סופק אלא סברת רבינו שהוא סובר שבמוך שבמוך בפסח אסור בהנאה בכלל חמץ שעבר עליו הפסח ואינו בעין אלא בשאר איסורין שבמוך שבמוך בעין מותר ולכך בפסח אסור בהנאה מדרבנן מאחר שאין בעין אלא מדרבנן ולהכי מותר בשעבר עליו הפסח ומבואר בדבריו סוף סוף חמץ שוחת היא שברתו ושלח דעת הרי"ף ז"ל דחמץ שעבר עליו הפסח אפי' בשעת הפסח אסור בהנאה מדרבנן ולכך מותר לבערו בתחלה לכתחלה קודם זמן מיסורו ולהשהותו עד לאחר הפסח ומבואר בדבריו סוף סוף חמץ שוחת היא שברתו ושלח דעת הרי"ף ז"ל דחמץ שעבר עליו הפסח אפי' בשעת הפסח אסור בהנאה מדרבנן ולכך מותר לבערו בתחלה קודם זמן מיסורו ולהשהותו עד לאחר הפסח ומבואר בדבריו סוף סוף חמץ שוחת היא שברתו ושלח דעת הרי"ף ז"ל דחמץ שעבר עליו הפסח אפי' בשעת הפסח אסור בהנאה מדרבנן ולכך מותר לבערו בתחלה לכ

ומ"ש ועי"כ הסכר כו' פי' מתחר דבלומו שכר מיכת תרקי לרישות' חדש דעיקר' משעורין ותפילו לית הוי כיה מלת טעמת לחוד טעם כעיקר דתוריותת ועוד דמפי' לת הוי מוחיש הבשורים מלת לקוימת כתו שכר המזי מפ"ה מיה כיה סרכה יותר מכדי תכולת פרס הלכך חוי' לבערו וכן משמע מדברי סרמ"ם כפ' מלו עוברין: **כתב** מכי פזרי קולן רבינו ירוחם של סופרי' כו' כ"כ משמע מדבריו שכך הם דברי הרחב"ם ומ"ש וכן ניירות וכו' שהעתיקו רבינו נסמוך שברי הרמב"ם כתיב דהטעם הוה מפני שאין צורת החתן עומדת משמע ער"ל שאין צורת החתן בעין ויכר כיון שהוא מכוסה בציר וכן מבואר בת"כ סקי"ז שזה היא דע' הרמב"ם וכ"מ בתרומי שהקשה על דברי הרמב"ם מהניה דקולן של סופרים ותרלה דהקס תיירי דמתקנין בציר כך כמו שכתב רלמני"ם ורבינו הביא דברי רלמני"ם מפני שמחוכן מפירש קולן של סופרי' דמתניתי' מה היא והביא גם דברי הרמב"ם מטום דין בנדוים שכתבן בחלב מטה ולת היה משתיו ממש דברי הרמב"ם וכן ניירות וכו' והכי"ש הכין שהרמב"ם ורלמני"ם חולקים בפירוש קולן של סופרים ולת היא:

מעשה בחתר שהעתיד בציות כו' במרדכי פ' לין מעמידין כתוב ע"ש רלמני"ם שכתב כן בשם רתב"ן וקנו וכ"כ הרמב"ם בפי"ו מהל' תלכתי בהקדות דהמרב"ם לוריח זה לשונו דתציב כמו בעיניהו ל"ל כחובל תתן בעין וחייב כרת על תכילתו אבל אי לת תציב בעיניהו ל"ל כתתן ע"י תערובת דפלינו בית ר"ת וחבתים עכ"ל ע"ש לחלק בין מעשה זה לשתה שכבלי ולינך דתתניתין דתעתא ניתי שעיקר תתכל נעשה ע"י התתן ול"ל כתו תעתיד וכ"ת הרמב"ם להדיח בשם הר"ת ד פוף מסכת ע"ג ס"ם ומעפ"כ כתב רבינו להקל שפי לגבייהו מטום דאין לנלת לקיומי ומדברי הרמב"ם ר"ם מלו מוכרין למד כן שכתב לגיכת דר"ת דמתי' להשתותן דהיינו טעמת מטום דעיקרן עשוי מתרים תו דברים אחרים ולת היו מוחנין בו אלת מעט שעורין להחתיכו ונראה לי דדברי הרמב"ם ורבינו סם לאתי דפוכסן עיקר כר"ת דאין מיסור בל ירלה בכותה ובכוותייהו אבל הרמב"ד ס"ל בהרמב"ם דיש ללו דבל ירלה שהרי לת הניח עליו בפ"ד היולך כתב להחתיר לגבייהו מטום דס"ל כתו מעמיד ובזה לת הסכים עתו הרלש"ם בל עיקר. **עריבת** שהעלין בו' יתים לבעת הניעור מותר לקיומו נפסד והבאים וכו' פי' שהרי לכסד צורתו ואין החתן בעין ושוב טעם אחד הבאים ואין רתוי לאוכלת בלב ותפילו היה בעין מ"ל לבער:

הקיקור וכו' תוספת הניתה הרי"ף והרא"ש וה"ל הקיקור והספלטית והרטייה שאחן לתוכו קתת מ"ל לבער מלוגמת שהסריח מ"ל לבער והרלב"ם כניע תרוחלמי מלוגמת שאחתכה ותח"כ נסריח זקוק לבער והרלב"ם מהכי רבי' שתהירוחלמי אמו לתדין פי' לתוספת' דלת תני מלוגמ' כהכי קיקור כו' תף עם"י דבקיקור אמו אם לת נסריח חייב לבער וכדתקן לת ילעיס תדם תיעין ויתן ע"ג אבתו אלת ס"ט דקיקור והספלטית והרטייה מסריחין מיד אבל מלוגמת תיכה מסרחה אלת אחר זמן ולכך שלת בפני עלמה מלוגמת שסריחה כלומר שסריחה קודם מ"ל לבער הת אם נתחתכה קודם חייב לבער ורלב"ם דהוקי נתחתכה ולת נסריחה עד שכבים הפסח הוה דלריך לבער אחל עליה תיסור כשבבים הפסח אבל אם לת נתחתכה עד שסריחה בלמה יעקור הין של מלוגמת תעריכת העבדנים דתוך ג' יתים לעבת הניעור הוה דחייב לבער תע"י שכפסח בעלמו נפסד ונבטל אבל קודם ג' יתים מ"ל לבער תפ"י שנתחתכה קודם וכן הפת שעיפתה וכבשלה מלתכול כלב תתן היה תקלה ותח"כ נפסל וכ"כ ס' התניד ובעל תגדול עוו והר"ן ז"ל ולכך תני תומר שהרמ"ם שהניח הירוחלמי תיגו תולק עם הרמב"ם והרי"ף שלת הניחו כי אם קחוש, לבאה תפני שלהוש פשוטת דין זה לת קומרו לבאתו בפירוש גם הרמ"ם שהניח הירוחלמי קיקר פתקלת תפני שנסתך על המבין: **כתב** רב האי גאון כיון שמלוגמת קודם הפסח בכל תלטון הרמ"ם בפרק תלו עוברין ומ"ם רב האי לאתי בתב"ל מלוגמת היינו מטום דמלוגמת אית ביה תערובת תתן הרבה אבל עריפ"ק תין בו כי אם כל שהוא ולכבי פ"ב ללת תני לה בתוספת' בהדי קיקור וכו' אבל תין לריך לבערו מטום דאוכא למימר דהא ללת תני לה מטום לאתי' בתב"ל ממלוגמת

לעו"נ ממון לבית בתקנה גמורה ויחזור ויזכה בהם לאחר הפסח: **הקיקור** והספלטית והרטייה וכו' תוספת בתכב הרי"ף פ' אלו מלוגמת ובתב"ל ובתב"ם ובתרומות הדשן סי' ס"ג לבער וכ"כ ג"כ הרמב"ם פ"ד וכתב הרמ"ם לאיתי הירוחלמי בתתחלה ואחר כך נסריח זקוק לבער וכ"כ הרא"ד וכתב ס"ה בתתת שכן הירוחלמי ולת הניחו בהלכות וגם רבינו לת כתבו לפי שדברי הירוחלמי בתתחלה בפסח ובכ"נ בעיקן נסריח ובתקנה ודברי התוספתת הם בנסריח קודם הפסח דכי לתתי פסח לת תל עליה תיסור תתן דהא הוה סרחה והוה ליה כפת שעיפתה ובפ"ק מלמכות בלב זוזלתי בתתחלה ולבסוף עיפתה ומשער תלוגמת שנסריח תיגה רחוה תף בלבד וכן עיקר ולזה שתתו ההכלטו ורבי' עכ"ל וכ"כ הר"ן על תוספת' מלוגמת שנסריח תיגו חייב לבער פי' שנסריח קודם הפסח דסי"ל כתרכו קודם זמנו שמוקר בהגתתו תחר זמנו תבל נסריח בפסח תם נסריח בתתחלה ובסוף התחילה

וכתב כרמב"ם דכר שנתערב בו חמץ ואינו מתכלל מדם וכו' נ"ל : **וכתב** עוד בנדוים שכבשו לוחם בחלב חטה וכן נירות שדבקו לוחם וכו' עם כ"ב וכתב כ"כ ומ"ש רבינו וכן נירות ש"ד בוחם המץ מינו מה שנזכר בגמרא קולן של סופרים ושתם מסר לקיימו והוא קודם שדבקו בוכמירות שהרי הוא נוקשה בעיניו ולחטה לקיימו מלא דברי רבינו הם שהר שנדבקו בו בנירות ול"ל כשריצה שנתן לתוכה עורות וזהו שכתב רבינו שמין טרית החמץ עומדת עכ"ל וכזה מין מהו פרישין לדברי מהי העזרי שכתב רבינו לעיל שמחלק בין כשנוכר החמץ לפיו ניכר ללעטם זה מפיהו נוכר החמץ שרי :

ובתרומת הדשן (סימן קי"ו) (וכ"כ בפסקים סימן קמ"ט) כתוב שם בה לדבק שוב דבר בנבלה תוך לי' יום ודבק בנבלה שבלילתו יהרבה מאד ויכוים כל הנבלה בין הדבקים שלא יבלבל לתוך ולפיכך למיחר דבכה"ג שרי כרמב"ם דוקא דלו מין טרית החמץ עומדת וכחחתיר לטומו בעוט מבחון מפ"ב עכ"ל (ז) : **וכן** העיד רבינו משלש וכו' וכ"כ הרמ"ם והסרדכי נפ' מלו עוברין וכ"כ הרמ"ן על כריס וכחחום וכו' ג"ו מדברי הרמ"ם שם ז"ל ותקני מב"ן כתב בפק בידי על הכריס והכסחות שבחתן לוקם כתי סוכין שם בריך לבער ולרחה להין בריך לבער להין שם חוכל עליו ומקום ופסול מלאכול לכלב ושוד דמיחתר לבהיכה ואף על גב דחמרינן קוקח אחור אח"ו וחזר ליטיבה בריך לבער שם בה לדבק פיה בעוט מחמת דלא מיפסל מלא ע"י בעוט אבל בכריס בלא מיפסל מלא ע"י בעוט אלא מחמת שנתערב בו חמץ ואינו יכול לבערו מחמת שהוא בקופה מאוס ואם הוא בסדק שאינו יכול לחטם אחריו יפיח עליו מעט מים : חמץ שנתעיפ קודם זמן איסורו או ששרפו באש ונתרך עד שאינו ראוי לבלב או שיחרו לישיב' ונח אותו במים בטלו ונמות' לקיימו בפסח (כפ) ו"א שמותר אפי' באכילה וה"ר יהודה אברצלוני כתב שאסור באכילה ומותר בהנאה ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל ואלמאוי"י שעושין קודם הפסח מבת שרוף אסור לאוכלו אחר הפסח-(כ) בצק שבסדקי עריבה אם יש בזית בבקום אחד חייב לבער בחות מבאן כמל במיעוטו (א"כא

מלוגמא : **ומיש** וכ"כ הרמב"ם דכר שנתערב וכו' וכן לדקדק דס"ל להכיא מה שכתב כרמב"ם בפי' לענין כישור ו"ל וכן הקילו' והרטוי' והסמלנו' והטריפ"ם שנתן לתוכן חמץ מותר לקיימן בפסח כו' אבל מ"ב דכר שנתערב וכו' לא כתבו אלא להורות שאסור בהכלה בפסח אפילו בהנאה כמו שהוא ופה כן מלוגמא וכ"כ הרמב"ם מחלוגמא ומחמו גלמ' הסכמ' להדין ולהטעם שכתב רבינו שהיי לכך הכיא בבא זו : **ומיש** וכתב עוד בנדוים וכו' כבר כתבתי בפסוק ח' אלא שהוא רבינו דכריו אלא אלא להורות דין בנדוים לבד ושטעם' מפני שאין החמץ ניכר בעין ואלא כהרמב"ד שכתב שהטעם הוא מפני שהחמץ הוא בפסל מן הכלב ות"ם רבינו וכ"כ הרמ"ן על כריס והכסחות כו' זה פירוש מלשון הרמ"ם אלא ז"ל וזקני מב"ן כתבו שפק בידי על הכריס והכסחות' שהחין חופס כמי שהין בריך לבער ומרמה דמ"ל לבער וכו' ומוכר רבינו דלפי שהחלת דברי הרמב"ן הוי שפק בידי וכו' לכך לא כתב הרמ"ם בלשון וכן כתב הרמ"ן דמ"ל לבער כמחי שהחמץ מסחקנת הרמב"ן דמ"ל לבער מפני שהוא בריכ לבער כריס וכסחות אף עפ"י שהוא החמץ ניכר בעין מ"ל לבער מפני שהוא בפסל מלאכול לכלב וכמבואר בדברי הרמב"ן ומפני שכי לא כתב הרמ"ם בלשון וכן כתב מלוקיפס בעיני לבער בריס וכסחות אף עפ"י שהוא החמץ ניכר בעין מ"ל לבער מפני שהוא בפסל מלאכול לכלב וכמבואר בדברי הרמב"ן ומפני שכי לא כתב הרמ"ם בלשון וכן כתב מלוקיפס בעיני לבער בריס וכסחות אף עפ"י שהוא החמץ ניכר בעין מ"ל לבער מפני שהוא בפסל מלאכול לכלב וכמבואר בדברי הרמב"ן ומפני שכי לא כתב הרמ"ם בלשון

וכתב עוד מה שנהגו לנדר הכחלים והכסחות שנגע בהם חמץ מלחתי לפי סחך מן הירושלמי וכו' כ"כ הרמ"ם והסרדכי נפ' מלו עוברין בפ"ר דפפ : **חמץ** שנתעפ קודם זמן ניסורו וכו' בפרק מלו עוברין (פפ) שמיפפה ומפללה מלאכול מדם וכלב יכול לאכלה מטחלה בומחלת מוכלים בכיכה ומרחת עם הטחלה בפסח וכתב הרי"ף הא פפ בפפל מלאכול לכלב מיהו בריכה שריפה ומקן נמי כל המיוחד לאכול מדם טחלת עד שיפפל מלאכול לכלב הא פפ בפפל מלאכול לכלב נפיק ליה מחורת מוכל וכ"ל שפרש נאלמא . וכתב הרא"ש וכ"ם אחלי בריכה ניעור וזה בכלב שלוכה שלוכה לחוכא בעלמא לכלב הוא דלא מיפסל מלא ע"י בעוט אבל לאדם לא מיפסל מלא ע"י בעוט ומפני שרחוק לחמץ בה כחה עיסות חחרות וכבי מיקח בגמרא דבה שחר לא לגר לא שחה בכלב ומקן חפם לפנם שרי חפילו בחמץ בפסח י"ל דבבה שחי מפני שרחוק לחמץ בה כחה עיסות חחרות וכבי מיקח בגמרא דבה שחר לא מז לבכלה ומפ"ה לחרי דמ"ל בפרי רחמנא מב"ע ובבי מיקח בחמץ בפסח :

ומיש מו שנרפו בפח ואחרך בר"פ כל שעה (כפ :) הרבו קודם זמנו מוחר בהנאחו חפילו לאחר זמנו ובכבו החוספות וכבון שבפפל מלאכול לכלב דבע"פ לא הוי שרי דומיא דחת שעיפפה וכ"כ הרמ"ם והר"ן ז"ל וכחב עוד הר"ן ודוקא שהרבו קודם זמנו מבל לאחר זמנו לא פקע מיפיריה עד דבריך ליה לגמרי :

ומיש מו שיחזו ליטיבה ומח מוקו בעוט בעלילה בפרק מלו עוברין (מה :) הפת שעיפפה חייב לבער מפני שרחוק לפחקה ולחמע בה כמה עיפות רש"י מוחר בד"ה בחקוויחו לאכילה מבל קופת שוער שיחזה ליטיבה בטלה ממר רב נחמן אחר זמן בלבה כרמ"ם פיהי ופחק בר מרי ל"ר אם טח פניה בעוט בטלה טח אין לא טח לא חפל לאחר זמנו לא פקע מיפיריה עד דבריך ליה לגמרי : מר"ב אחר רב אין בלבה כרש"י דאחר רב יפחק בר מרי אם טח פניה בעוט בטלה טח אין לא טח לא ופבק רבינו בדרב יפחק בר מרי אם טח פניה בעוט ליבע חפל בפלוג עליה ולעיפה קחל נמי מע"ג דחפל דאחרי בה לא מחני בה פבק בוחיה חפוס דאחריה בריה בר"פ כל שפה מבא לאחר זמנו ואחרי בבלה לא ואחרי פעמח בחני בה בעיפות שבחנו בעיפות לעוח עליהן עוח ושפיר דמי דאלחח חפוס דאחרים הוא בחכבל ממילא :

ומיש וי"ל שאחר בחילו בלבלה בו' בר"פ כל שפה מבא לאחר זמנו בחב הרא הרבו קודם בעלמא הוא והוא ז"ל הביא עליהם וכחב ולא מיפחברא לאחרים ד"ל דבעל בחל כל מדם מ"ם בין לחיבו בחלל ליה אסור וכו' וקביא לי דמ"מ בחלילה דיוהי וכי חילו מבל עפר פחור ליחייב בהחיה וכפ' בבועות חניין אחר רבא בבועי אלא הוא בחל בחל ומבל אפר פחור אפר לאו בר בחלילה הוא ולא אחריו בחל בחל בחל

העריכה שמועיל שם הנאה להזקה שלח ינח שם נקב בסדקה למטע קבלת המים בטיל לגבי מכלל דפחות מכזית שלשין עשוי לחזק מקל במקום שעשוי לחזק מיגו מיהו בעי לגבי מכלל דפחות מכזית שלשין ע

ומ"ש דנקיטה לעי"ג מכטא ויקטיר כפי' חמ"ת : **שני** תלמי כיון נקט סהן כעריב' וכו' עד כשמכבדין בבית כפ"ש עוקבין (שם) ופרס"י שני תלמי ותיפ בסוקדי כעריבה מייב לנער דמזה שנתר מנרתן . וכתב כ"ם בפ"ב ופ"י כעריבה מקום שמצוי לחזק מו לסחוב בו נקב כיון שתל"מ כגר נקבתר שתפי' מלו ויק לנר מייב לנער וכבית שפי' מדובק בגומות : **ושני** בקיום זה לעיפ מזה וכתני ויק נכל תמך וכו' שם ומפיקנא נקיבו וכ' הרמ"ם בשל כעיטור ומ"ש ופ"ל לנער דכיון דנעלו הוי כתב מכטלין ומ"ל לנער דכיון דנעלו הוי דרבנן ומזלינן לקולא ומכי הכוחי כתב דמזלינן לחומרא ול"נ והרמ"ם כתב כחולין ומלו תפלי וחיים דנקיש כנתקלים מו נקורות לו נקרקפות אין חייב לנער מלא מכטלו ולכו וחיו ומלו דוקא דנקיש מלא מורחת דמלתא נקט ע"כ לפון הרמ"ם מכל ה"כ כתב ופי' רבינו דוקא נדנקיש כנתקלים מו נקודה מה לפו. ככי חייב לנער וכדר כדור הוא עכ"ל :

כתב הרוקח נקט שנסדקי כללים מו ממן כפלי נחיים ואין יכול להוציאו ידנק חיט על הכנק כלתוקע כפ' תלו שוברין (מה :) גבי קומת שתור : **בור** תלא מתכ"ם ויש נסם חמיס שנתנקבו מלמות הבור וכן חמיס שנפלו עליהם חיט שם נחיכים להתנער נפסח יתנער נסיתן תמ"ו :

תמג חמץ משש שעות ולמעלה ניום מרגעה עשר מתור מן כתורה וכו' נפרק כל שעה (כמ:) תניא ממץ בין לפני ומנו ובין לאחר זמנו שוכר עליו בלתו דברי רבי יהודה ר"ש תומר ממץ לפני זמנו ולאחר זמנו תיפו מוכר עליו בלת כלום ופרש"י לפני זמנו משש שעות עד שתחשך וכתב הרמ"ם כרמ"ב ובעל המאור ובעל העיטור ספסק כר"ש תלת שבעל העיטור כתב דלר"ש מסור נהגמה מדרבנן ובעל המאור כ' דתומר נאכילה עד בלילה דנאכילתו הוה ומשניה ופרמ"ם כתב שלוקין עליו משש שעות ולמעלה וכ"כ הר"י ן' גיאת וכן ל"ל דמ"ב דקי"ל כר"ש בלתי זמנו בלפני זמנו קי"ל כר' יהודה כסתם מתניתין כריש פרקין עבר זמנו לתור נהגמתו וכן רבי עניב עובדא כותיה בכהיא דיומן תקוקה שהה לתוכרו לש"ג בשעה תמישית עכ"ל וכתב ה"ב נפ"ו שדעת הגמוסים כדעת הרמב"ם וכן פשט כתגהג בכל ישראל לתוכרו נהגמה משש שעות ולמעלה והגם נכו ב'כוריפה נפני עמי כארץ לכורות קולא נדבר של סתך נשל תתור רתו לנויסה דבת תפלו לבריים כתוקריס ותחריס נכנו דיפה תיסור לי תקה דבלו לתקריס נפניהם ב"ש נדבר זה בכל תכמי ישראל תוסרים תן דבריו של בשל כתתור שהוא יחיד עומדים נפני רבים ומוד שהוא דבר שפשט תיסולו בכל ישראל לפי שתנוקיהם ספסק הלכה כדברי תתוסרים :

ובדי להקריק כתדם תן בעניריה הוסיפו הכמים לתוכרו עוד שתי שעות ובו' משנה נפ"ק (יא :) ר"מ תומר תובלין כל ממש ושורפין בתחלת שם רבי יהודה תומר טובלין כל תרגש ותוקין כל ממש ושורפין בתחלת שם ותיפסיקא בלבתא בגמרא ברבי יהודה ותפרש בגמרא דטעמא דרבי יהודה נזירה משום יום בתשנון : **ומה** שבתב ותיכו כל שעה ר' תומר נהגמה וכו' רש"י (כפ .) תגן כל שעה שתותר לתכול תבכול לכהמה לחיה ולעופות ותוכרו לפו"ג ומותר נהגמה . ותתריכן בגמרא תבקיעין ללת כרבי יהודה דלר' יהודה הא תיכא שעה תתיכין ומכל ומתכל ומתי דתקן ותוכרו לש"ג פריך בגמרא פשיטא ומטני לתפוקי תכא תקיש ב"ש לת יתכור תדם תמלו לפו"ג ת"כ יודע נו שיכלה קודם שספא וכ"ש כל שעה שתותר לתכול תומר לתכור רבי יהודה נן בתניה תומר כותה וכל תיני כותה תסור לתכור כל שלשים יום קודם לפסח ותיר"ש דריב"ב ס"ל כב"ש ותקן קי"ל כב"ש הלכך הכל תומר וכ"ש רבינו : **ומ"ש** כתתכול לכהמה תיום ושוף שיעשה עליהם שלא יניעו ממנו וכו' שם ממה דתקן תתכול לבהמה תיה ושוף עציר בגמרא ריבוחה וכתב כרמ"ם כפי' בהקן גרמה לי תתכול לבהמה תיה ושוף והוא שומר עליהם עד שיתכלו ולא יבלו ניעו מהם עד שיתכלו ובכר תמצוי :

ותתכלת

בחטין ומנקרין התחין פהן כי אי אפשר לנקרן שלא ישאר בהן ח בין הכל כזית והבלי מצרפו וצריך ליתנן בתתנה לעו"ב עד לאחר הפסח או לתוחן בטיט : (כו) שני תצאי כזית בצק שהן בעריבה (כו) וחוט של בצק בחברן רואין כל שאלו ינשל החוט והן נישלין עמו חשיבי כזית בבקום אחד וצריך לבער ואם לאו א"צ לבער ודוקא בעריבה אבל בכי אפי' אם אין נישלין ע"י תיט חשיבי בבמקו' א' לפי שמתחברין יחד כשמכבדין הבית: וכ' בתים זה לפנים מזה וכתצי זית בכל א' או כחצי זית בבית וכחצי זית בעלייה או באכסדרה שלפני הבית מיבעיא אי חשיב במקו' אחד ולא אפשיטא וכת' בעל העיטור מבטל וא"צ לבער דיבון דבטלו הוי ספק דרבנן ולקולא וב"כ א"א ז"ל : **תמג חמץ** משש שעות ולמעלה (פ) ניום י"ד אסור מהי"ת ולוקין עליו אע"פ שבעל העיטור כתב שאינו אלא מדרבנן

(פ) ובעל המאור כת' שמותר לאוכלו עד הלילה שבאכילתו משביתו והרבבים ז"ל כתב שלוקין עליו משש שעות ולמעלה ולזה הסכים א"א ז"ל וכדי להתרחק האדם מן העבירה הנסיפו (י) הסכים לאוסרו (נ) עוד ב' שעות (י) דהיינו בתהלת שעה חמישית ומיהו כל שעה חמישית מותר בהנאה ויכול למוכרו לעו"ג אפילו הרבה ביחד שודאי לא יאכלו קודם הפסח (פ) ואפי' כותח ויכול להאכילו לבהמ' חיה ועוף ובלבד שיעמוד עליהם לראות שלא יצניעו ממנו ויבער מה

מפרש"י שלא לתקל כענד דבריו משום מומרת דתמן לפ שהוח ס"ם מן הדין ומדע דלפ ר"י מפרש"י לפו דניון קאמר דיהיפך כתב כי פי תפסר לנקרן וכו' כלפ מיתיו רוחות שנקוית כן תכל וכל ע"י רתיכה ונרירה תלפ כפל כרתך טוחנו כדרך שכתב כפל כסמ"ק נוסיף כתנה רכ"ג וז"ל וכעריכות ותיכות שלשין כהן תמן תפי' ניקרו תתן כתוב לנמרי תין טתנין לתוכן כתנה תחות ונרוך לחת תסר פי פדין להספיק ניניהן וכן כעריכה וכן לטוחן כתוב פי לוקן לשו"ג עד לאחר הפסח פשום דרוב פעמים פי תסבר לנקרס שלא יפסר כיון כן ככל עכ"ל תלתן תומרת קאמר דתפילו טורח עלמו לנקרן כתוב לנמרי מ"מ יש לתסור משום גזירה שמא לא יקפיד טיטב כמו שרגילים ברוב פעמים בשאר יומות כשהב שתפילו מגרדן ורוחקן פי תסבר לנקרן שלא יפסר כיון בין ככל ומשום דכי תסרינן לנמרי לנקר תפילו בשם פשוט דרגילין לנקר היטב וכל זה פיט שלא תומרת שלא תן הדין וכך פיט טפגין לתחמיר כתוקן :

תמג חמץ פי' שעות ולמעלה ניום י"ד לפור תן כתורה וכו' נפרק כל שעה (כמ:) תניא ממץ בין לפני ומנו ובין לאחר זמנו שוכר עליו בלתו דברי רבי יהודה ר"ש תומר ממץ לפני זמנו משש שעות עד שתחשך וכתב הרמ"ם כרמ"ב ובעל המאור ובעל העיטור ספסק כר"ש שלא כעיטור כתב דלר"ש פשור נהגמה מדרבנן ובעל המאור כ' דתומר נאכילה עד בלילה דנאכילתו הוה ומשניה ופרמ"ם כתב שלוקין עליו משש שעות ולמעלה וכ"כ הר"י ן' גיאת וכן ל"ל דמ"ב דקי"ל כר"ש בלתי זמנו בלפני זמנו קי"ל כר' יהודה כסתם מתניתין כריש פרקין עבר זמנו לתור נהגמתו וכן רבי עניב עובדא כותיה בכהיא דיומן תקוקה שהה לתוכרו לש"ג בשעה תמישית עכ"ל וכתב ה"ב נפ"ו שדעת הגמוסים כדעת הרמב"ם וכן פשט בתהגג בכל ישראל לתוכרו נהגמה משש שעות ולמעלה והגם נכו ב'כוריפה נפני עמי כארץ לכורות קולא נדבר של סתך נשל תתור רתו לנויסה דבת תפלו לבריים כתוקריס ותחריס נכנו דיפה תיסור לי תקה דבלו לתקריס נפניהם ב"ש נדבר זה בכל תכמי ישראל תוסרים תן דבריו של בשל כתתור שהוא יחיד עומדים נפני רבים ומוד שהוא דבר שפשט תיסולו בכל ישראל לפי שתנוקיהם ספסק הלכה כדברי תתוסרים :

ובדי להקריק כתדם תן בעניריה הוסיפו הכמים לתוכרו עוד שתי שעות ובו' משנה נפ"ק (יא :) ר"מ תומר תובלין כל ממש ושורפין בתחלת שם רבי יהודה תומר טובלין כל תרגש ותוקין כל ממש ושורפין בתחלת שם ותיפסיקא בלבתא בגמרא ברבי יהודה ותפרש בגמרא דטעמא דרבי יהודה נזירה משום יום בתשנון : **ומה** שבתב ותיכו כל שעה ר' תומר נהגמה וכו' רש"י (כפ .) תגן כל שעה שתותר לתכול תבכול לכהמה לחיה ולעופות ותוכרו לפו"ג ומותר נהגמה . ותתריכן בגמרא תבקיעין ללת כרבי יהודה דלר' יהודה הא תיכא שעה תתיכין ומכל ומתכל ומתי דתקן ותוכרו לש"ג פריך בגמרא פשיטא ומטני לתפוקי תכא תקיש ב"ש לת יתכור תדם תמלו לפו"ג ת"כ יודע נו שיכלה קודם שספא וכ"ש כל שעה שתותר לתכול תומר לתכור רבי יהודה נן בתניה תומר כותה וכל תיני כותה תסור לתכור כל שלשים יום קודם לפסח ותיר"ש דריב"ב ס"ל כב"ש ותקן קי"ל כב"ש הלכך הכל תומר וכ"ש רבינו : **ומ"ש** כתתכול לכהמה תיום ושוף שיעשה עליהם שלא יניעו ממנו וכו' שם ממה דתקן תתכול לבהמה תיה ושוף עציר בגמרא ריבוחה וכתב כרמ"ם כפי' בהקן גרמה לי תתכול לבהמה תיה ושוף והוא שומר עליהם עד שיתכלו ולא יבלו ניעו מהם עד שיתכלו ובכר תמצוי :

ותתכלת

דרכי משה

תמג (א) כת' בתה"ד סי' קכ"א דבשנת העיבור שחום ארוך שבטוף ד' עדיין כפר נ' שעות עד חצות סותר לאכול יותר סר' לעולם אוכל עד ב' שעות קודם חצות וחיפב"ם כתב ריש ברכות בפי' תפשניות דכל שעות שתוכר בתלמוד בו' (ע"ל סיפן תל"א) עד שליש היום וכ"כ סרא"ל בשם סרא"ם דר' שעות ר"ל שליש היום ודלא כתשובת סרא"ב דאמר

פרישה

(כו) ב' תלמי ותיפ כו' כעריב' כפרקין כעריבה ס"י : (כו) וחוט של בצק תפכר סיין ס"י : כי **תמג** (פ) ביום ר"ד תמר מפי סתורה וכו' נפרק כל שעה (כמ:) תניא ממץ בין לפני ומנו ובין לאחר זמנו שוכר עליו בלתו דברי רבי יהודה ר"ש תומר ממץ לפני זמנו משש שעות עד שתחשך וכתב הרמ"ם כרמ"ב ובעל המאור ובעל העיטור ספסק כר"ש שלא כעיטור כתב דלר"ש פשור נהגמה מדרבנן ובעל המאור כ' דתומר נאכילה עד בלילה דנאכילתו הוה ומשניה ופרמ"ם כתב שלוקין עליו משש שעות ולמעלה וכ"כ הר"י ן' גיאת וכן ל"ל דמ"ב דקי"ל כר"ש בלתי זמנו בלפני זמנו קי"ל כר' יהודה כסתם מתניתין כריש פרקין עבר זמנו לתור נהגמתו וכן רבי עניב עובדא כותיה בכהיא דיומן תקוקה שהה לתוכרו לש"ג בשעה תמישית עכ"ל וכתב ה"ב נפ"ו שדעת הגמוסים כדעת הרמב"ם וכן פשט בתהגג בכל ישראל לתוכרו נהגמה משש שעות ולמעלה והגם נכו ב'כוריפה נפני עמי כארץ לכורות קולא נדבר של סתך נשל תתור רתו לנויסה דבת תפלו לבריים כתוקריס ותחריס נכנו דיפה תיסור לי תקה דבלו לתקריס נפניהם ב"ש נדבר זה בכל תכמי ישראל תוסרים תן דבריו של בשל כתתור שהוא יחיד עומדים נפני רבים ומוד שהוא דבר שפשט תיסולו בכל ישראל לפי שתנוקיהם ספסק הלכה כדברי תתוסרים :

(ה) ואפילו תיסם ברים פרק כל שפה דף כ"ם ותיון שם פי' הר"י דשפתו דנהתם בהתם ויש לתפוק מל כל"ו שלם תגיח שלא תיפיי לתור שלא תפורם ניה דברי רבינו

דרישה

דקי"ל כר"ם כו' ה"ם כתתתגב קודם פסח וסתלטוניים סגיהו ואפקו קודם פסר ספסח ובכתובות ידפק שהוא סקום שסרגיל בו לפי שסם כי סר ופור סתם כתפגב קודם פסח ותין בו ס' היס פייב לנער כי סרי לפניהו שכתב ותין בו ס' . תין לתקוק ביכון בלום לש פוקחתין בתין בו ס' שלא יפי פוטו בגיטין שהיס כתוב בו ס"ם שבתגב קודם פסח דלעולם כגיטין ס"ב ניריכן לומר דתיירי ר"ם בלתי ניש ס' דשליב אלי לפי דקתמר תלו קנים ר"ם שם תפילו לכתתלת שופר לשרגו ולתוכלו בשבת אע"פ לשרגו ולשכוחו מל תמר פסח ובשבת תיכא כדרגו בשבת ר"ש לתוכלו לשרגו לפי שהוא כלי שמלאכתו לתיתר ומכי דתיירי בתערובת פיש בו ניש בכל"ש כשלא כדרגו ובשבת ר"ם בכל תיני תערובת פיש בו ניש בכל"ש ר"ש ומה לי תתן בשיטה תו תערובת תתן ושוב לתה פרט כותה בדוקא ליתק פתס תערתת תתן ושוב לכתי דבשבת ר"ש נשלם בתן בשיטו ניש בו בכל"ש ס"ם שלא בשבת ותיקן דקא תשיב ס"ל דבכל"ש ר"ש תלכך תיקר תיקר בגמרא תמרו שם בפרק תלו קנים בתיני תיטו תותר ותם בכל תערובת שניהו דלית ביה כזית בתי"ם תי תתני דקתרף קתכל ניה בטלה דשפתו שלא בכוונה ותיקן דקתני בתי"ם תי תתני ביה כזית בכל"ש ושקלפתר קיפ לבשפת כו שפשם בוקח בשפתם ותיקן דקתני בכדים תניהו בן ולא בשפתם שפר תערובות ושפ"ש תי ניה נרשפת תפגיים כשנפגב קודם פסח כתיטו תפורים ניה ס' וכשפר כוכשבת לשרגו לתיתר

נדלית ניה שפיט שלא לפי נירסת שפריש ניתן דגרסינן כ"ם בשנפגב שפר כשפח לעולם תירי בדלית ניה ס' וכשפר כוכשבת לשרגו לתיתר בן :

סי' תמג (פ) **ובעל** המאור כתב כי' דשפח כ"ם לשתר אף כ"ם שפח אף כ"ם טוף ע"ז תניא שתין בין לשתר ושתו שוכר עליו בלתו דברי רבי יהושע ר"ש פופר שתין לפני ומנו ולשתר ושתו תיטו שוכר עליו בלתו כלום ופיהע"י לפי ומנו שפח שפיט שר שתשתר תרוויהו שפקו ר"ש שלא בשיטור

תוספות הגהות

ח צ"ע דבשאי אירי הר"ר יהיאל אי בשעשוי לחזק הא תנן בתתני' דכשעשוי לחזק אינו חייב לבער עד שיהא כזית בשקום א' ולא אשרי' תכלי מצרפו שיהא כאילו היה כזית בשקום א' אבל כשהוא בב' שקומות אפילו הוא כזית א"צ לבערו ולא אשרינן תכלי מצרפו תני אירי בשאין עשוי לחזק מאי אירא משום דתכלי מצרפו הא אפילו תחה שבזית חייב לבער ול"ל צירוף כלי ונ"ל דפ"ל דרבינו יהיאל דלשלם פחות שבזית אע"ג לבער אפילו בשקום אחד שאינו עשוי לחזק והא דאשר רבי אשר שפחות דבשקום שאינו עשוי לחזק אפילו פחות שבזית חייב לבער היינו שיש פחות שבזית בשקום אחד אבל לעולם פשום שתכלי מצרפו וכפ"ם ה"ר יהיאל ואיב אירי ה"ר יהיאל שפיר בשקום שאינו עשוי לחזק (סתרלי"ח) : ט ותוכרח לפרש דבבית אפי' מרובך בנזוטות חייב לבער ובגם' סתלק בין שריבת נפי חייב לבית משפע דאפילו בנזוטות דבשריבה שרי בבית אשר אבן שפשע מדברי הי"ת ס"ל דכל שאינו עשוי לחזק אפילו לא יהי בכל התעריבה אלא תפי זית חייב לבער זה אלא בשפ"ל לדעת ה"ר יהיאל סאירי"ש (סתרלי"ח) :

להחתיר והמחתיר חע"ב: **ומ"ש** ומקחלת שעה ששית ומעלה אסרוהו גם בהנאה ומשם קידש כו משם מיהו מקודשת מימרת דרב גידל בפ"ק ובפרק כל שעה ומשמע מפשט לשון רבינו שר"ל משם קידש משם בחמץ נמור מתחלת שעה ששית דהיינו תחן לתוריית ושעות דרבן וזהו ע"פ פירוש ר"ת בהסיח דרב גידל שהסכים מליכם הרמ"ך בפרק כל שעה ופר' לחים מקדש וללא כדאמרת מפי רש"י בהסיח דרב גידל לפלולו בחמץ דרבן ושעות דרבן מיהו מקודשת וכן פסק להלכה בחמץ העזר סוף סימן כ"ח לגבל הניח יוסף כתב שדברי רבינו נכלן הם כדעת רש"י וכרמב"ם הפך מ"ם בחמץ העזר ולא דק ולעיל הלכה כבר כתבתי בחמץ העזר לשם שלעיל מעשה אין להקל לפוטרה ללא גט מפילו בחמץ לתוריית ושעות דרבן לתוריית וחה על פי שברא אחת מסברת התוספות וכלן אין מקומו להאריך כאן: **ומ"ש** והלכך ישראל שהיה בידו חמץ כו' פרק קמח דפסחים מהריון שכך סורה רבי ליוחנן חקוקה. ופסוקים כשמיעתו ול"ע למה: **ומ"ש** ומס לא מכרו צריך לבערו בזמן מיסורו ומכי' מס ליו חייב בתחריותו זה מימו מפורש לשם וגם קשה לתה צריך לבערו: **ומ"ש** תהא דתניא בפ"ק בעו"ג שהפקיד חמצו אצל ישראל לתימו חייב לבערו אם לא קבל עליו תחריות כדלעיל בסימן ת"מ ועוד נתבאר לעיל בסימן תמ"ח דנוקת המלוה על המשכון תחריו דישראל משראל קונה וצריך לבערו אבל בקבון בעלמא לא וברמה בסימן הנ"ל דכתב דבעו"ג לבערו ול"ל משום שיהא שום מיסור על הפקדה אם לא בימרו דהא ודאי ליתא אלא כדי להעיל לתפקיד שלא יעבור עליו לאף על פי לתפשר שמכר משה לתוכרו לעו"ג בדבין נמור בעניו שלא יעבור עליו מכל מקום מין ספק מוניא מידי ודאי ומתא לא נזכר עליו לא מזמן לידו שיתברנו בעניו שלא יהא עובר עליו בלבד צריך הפקדה לבערו ולמד רבינו דין זה מתחזיק ליוחנן מקוקה שהטריחו רבי לתכרו בשוק בשעה המיוחת כדי שלא יעבור עליו התפקיד

מעשה

מס כן ה"ה צריך לטרוח לבערו אם לא מכרו וק"ל:

וקנתה שפחה ירקות וכו' ופקה מה רשיה מהניח דחמיץ בפ"ק דחולין תמן של עובדי כוכבים שקנתה כר"ש דקי"ל כחותו הלכך לא מחמור רבנן בחליפין דיניה לגבל תמן משש שעות ולמעלה לחסור ד"ת כר"י דקי"ל כחותו הלכך לתפע"י שתנו תוספ דתנן לתוריית מדרבנן מיהא לחסור ולתעפ"י דלא פליגי התם לתוריית לחריון בסוף הים מקדש לשם מכרן וקידש מקוקת כמו פי' רש"י בעבודת כוכבים בפ' ר' ישמעאל דקוקה לשה שרי לתיתהנויי שתנן דמי ערלה לגבי דידה ותפע"י שגם היא נהנה כמה שמקדשת לו בו גבי קידושי שפה לא התחירו כ"כ עיין בדברי הרמ"ם פ"ם מהלכות מקדש התריך בזה וכה"ג כתבו התו' בפ"ק דחולין לדלדיהם לחסור מדרבנן מיהא דמ"כ מצינו דמי לחמץ בפסח שאם רצה מוכרו לעו"ג וגם בהיות החמץ של עובדי כוכבים ברשו' להדיח דקוקת להחריון שרי אבל לא לעצמן של עובדי עכו"ם ולא כדעת הרמב"ם שכתוב הר"ן ז"ל בריש פ"ק דחולין ומ"ש לתה בתיר ר"ת קירקות אפי' לעצמו ומרחה דמחחר שהשפחה קנתה קירקות כלי ידיעתו של בעל החמץ כלחריוני דמי וכי היכי דבחמץ של עובדי עכו"ם מוהר לפלולו מדרבנן לחחריוני לישה למיחר לגבייהו דת"ל מצינו למיס לחמץ בפסח ת"ל כחמץ בפסח עד לעפ"י שהוא לתוריית ומשירון מון לחסור אין לחסור כלל מדרבנן דהכא ג"כ ליכא למיחר דת"ל מצינו דמי לחמץ בפסח שהרי הוא שלו עלמו לא מכרו וגם בשפחה עשתה כן בלי ידיעתו ל"ל ולכלי נמי בניח ר"ת דשיה מהניח בריותה דחתן של עובדי כוכבים לפוקמי בפ"ק דחולין לפלולו לעניו אילן חיסור חמץ מוקם למיו לה ל"ל להכניח רשיה מכלן כדי לזרוויי לפלולו חיסור דרבנן ליכא דמי לחמריני כלפי:

תמד ארבעה

עשר שחל להיות בשבת וכו' פלוגתא דתנאי בפ"ק ופרק מלו עוברין בפיחים ב"י ונם בניח דברי הרי"ף ומה שכתב הר"ן לפרש דבריו והקשה ב"י על פי' הר"ן ללא פסק הרי"ף דמצערן בכל מלפני השבת מלא בתרומה בלחוד מבל בחולין ס"ל דמצערן בזמן כיון שיש לחן מוכלין מרובין דמין דרכו של הרי"ף לכסות הלכה בדבר שאינו מצוי בזמן בזה וזו ודאי קושיא היא ורמה לע"ד דודאי מין ספק דהרי"ף ס"ל דחולין בזמן כתו שפי' הר"ן ומה שתמר הרי"ף דהלכה כר"ת מים בתרומה מע"ג ללא דיבר מים בתרומה כי אם בתרומה עיקר הפסק אינו אלא בחולין בזמן דכיון ללא הזכיר מים בתרומה בדבריו אלא תרומה דמצריין כ' סעודות ולא בלל דין חולין ותרומה ביחד ולומר דמצערן את בכל מלפני השבת ומצריין כ' סעודות אלא בזרק אחד תרומה בשר בזרק אחד חולין בזמן וכרי ומלפני השבת בכל מלפני השבת ומצריין כ' סעודות בזרק אחד תרומה ואחד חולין בזמן וכרי ומלפני השבת בכל מלפני השבת ומצריין כ' סעודות בזרק א

כחמץ והלכתי תמר מבא וביערנו את החמץ דלמא חולין שנמן דקי"ל בכל זוכחת מעשה רב וי"ם הכי"ף דקי"ל כרמב"ן דקמי כרבי מלעזר מיש ברשות קמתר למילו בחולין פשיטא דקי"ל כוותיה דרבנן דפליגי עליה דרבי מאיר בחולין כוותיה קיימי ושוב דקי"ל מעשה רב ע"כ לשון ה"ר כשים וכבריו תמוהין בעיני דהיכי יעלה על הדעת שהרי"ף לא בא לפסוק הלכה כחולין אלא בתרומה שהוא דבר שלנו וכבר נודע שהן דרבו של הרי"ף לכתוב אלא דבריהם כמעשים בזמן הזה לפיכך כ"ל דהא דמ"ר מלמר מיש ברשות מבערין את כל מלמני השבת תחולין נמי קאי ומשיירין מהן מזון ב' סעודות כי היכי דקאמי שמשיירין מתרומות שהורות והא דמנן בפרק אלו שוברין מבערין את כל מלמני השבת היינו אלא שיור כלל שהרי לא נזכר שום שיור בדבריו ומכ"מ בזמן פירוש מבערין את כל מלמני השבת מן ממה שהיכין לב' סעודות שמשיירין אותו לאכול בשבת ואם יותיר ממה שמשיירו יבערו אותו בזמן הזה היינו טיום השבת וכן מה שאמר רבי אלעזר ב"ר לדוק חולין בזמן הוא בעין זה שמבערין אותן מע"ש ומשיירין מזון ב' סעודות והעתר מכם מבערין אותו בזמן הזה היינו בשבת ובדין ה"ל להרי"ף לכתוב דקי"ל כחכמים דקיימי כר"ש מיש ברשותא דהא קיימי כותיה לגמרי אלא שנהכון ללמדנו דר"ש מיש ברשותא מיירי נמי בחולין אע"פ שאינו מחורם בדבריו ולפיכך כתב דר"ש בי' לדוק קאי כותיה ואי אפשר לומר לתחרומה קאי דהא מחמת קהני בה המבערין אותו מלמני השבת וכלא שיור משמע והיינו אלא כר"ש מיש ברשותא אלא ע"כ בחולין קאמר דקי"ל כותיה ומשנה לפי' להרי"ף מבערין חולין אע"פ ומשיירין מכם מזון ב' סעודות שמשיירין לב' סעודות ואם יותיר ממה שמשיירו יבערו אותו בזמן הזה היינו טיום השבת הרמב"ם בפ"ג וכ"ג סהיה מפרש דבריו דברי הרי"ף שהרי הרמ"ם כתב דברי הרי"ף ממש משמע דסל"ל כוותיה ואם היה מפרש אותם כמו שפירש הר"ן לא היה לו לרבינו להכניס בתוכה ממה שהרי הרמב"ם ולהקשות עליו ומ"ש רבינו שבודקין בליל י"ג כ"כ הרמב"ם בפ"ג והטעם הוא דמילתו מ"ד שמין מבערין לפני השבת מ"מ צריך לבדוק לפני השבת שהרי בליל שבת מיום יכולים לטלטל הכר כדי לבדוק:

ומ"ש רבינו בסעודה ג' ומנה אחר המנחה כבר נתבאר בסימן רנ"ג:

ומ"ש ור"ת היה טבח לסעודה כמלה שפירש כ"כ התוספות והרא"ש בפ"ק ע"ב (נט:) ומש שנה בסעודה ג' במלה שפירש צריך לפרש קודם שבא ר' דמשם ואילך מסור למכול את כמו שיתבאר בסימן תפ"ג:

ומ"ש וכן כתבו רש"י לבער הכל לפני השבת וכו' ולא למכול מלה כדי שיתכל מותר בליה לתיתכן מי שלא תמהר ובער כל חמץ מלפני השבת ולא ישייר כלום ובשבת יתכל מלה דמ"ב נמצא שלא יתכלה בליל פסח לתיתכן ואין להקשות ובער הכל מלפני השבת ולא ישייר כלום ובשבת יתכל מלה שפירש דבין לתיתכן מיפ בתמה בשבת ובין בשאר ימות השנה אין לבער כל חמץ ביום שקודם הלילה שהרי אין אדם יכול לבערו בלילה ואין לומר שיבערו בתחלת היום שהרי אין אדם יכול לבערו בתחלת היום שהרי אין אדם יכול לבערו בתחלת היום שהרי אין אדם יכול ל

סם סבלונות מו של סבלונות מעמ"י שניה סעודה שנייה ותרוייהו בניה מתיו זו וזו מצה כרבי יוסי וכן נראה דעת הפוסקים שלא הזכירו סעודה רשמוה ושנייה מלא מירוסין וסבלונות והוא לפי דשל סבלונות היה בשנייה מכל הכ"י הבין מדברי רבינו דשניה מיכה של סבלונות ללא כפירוש רש"י וצ"ע מלפני השלוח :

היה סולך לעשות שידוכ וכו' ורוקלמי כתיתת הרמ"ם בפרק מלו עוברין דכדי לילך ללמוד קרי ליה רשות לגבי שחיטת פסחו ומילת בנו וסעודת מירוסין דהמעשה גדול מן התלמוד וכן קרי ליה רשות לגבי ניעור חתן בפסוק מהאי טעמא דהמעשה גדול מכל ללמוד כשמין כאן מעשה ולהי חשיב דבר מצוה לעבר בשבילו ללא גרש מהולך לבית המכל מו לבית המשתה דחשיב ליה דבר מצוה בפרק כיצד משתתפין לעניין ע"ת מכל רש"י כתב וו"ל ולשטות שבימה הרשות שהוא סולך להמשיך על המתום לקוטת שם שניתה כדי שיהא לו משם ולהלן מלפים שמה לילך מחר לדבר הרשות לשם יחזור מיד מכל לקוטת שבימת מצוה כאן שילך למחר מון לתחום לבית המכל מו לבית המשתה כהיכו כהולך לשחוט פסחו עד כאן לשונו והתוספות והרא"ש הקשו על פירושו דלמה כן תקשי לרב יוסף לומר אין מעברין אלא לדבר מצוה ולכן פירשו דלף לדבר מצוה חשיב ליה דבדי הרשות וכדלימת בירושלמי הניחו ר"י ולעניית דעתי נראה לישב פירוש רש"י דבמעבר בפת נלמדו הדברים מכל במעבר כרגלין מפי לדבר הרשות יכול לעבר בפיסחלה וכן כתב ה"ר ויונתן בריש פרק כיצד משתתפין וכן כתב בית יוסף בשם הרשב"ץ לעיל בסימן תט"ו . מיהו על דברי רבינו קשה כיון דלא כתב לחלק בלל בהלכות עירובין בזה בין מעבר בפת למעבר כרגלין וכמו שלא חילק הרמ"ם אם כן למה כתב בעירוב לצורך דברי הרשות דחזור ובו' אלא מן מעברין בלל לדברי הרשות ויש לומר דעת רבינו כמו שכתב הרמב"ם דבדיעבד אם עירב לדברי הרשות הוי עירוב וזה שהחזיק בדרך כדי לעבר לדברי הרשות חשוב דיעבד אלא דיחזור כדי לבער חתן אבל לדעת ה"ג לית לישנא דיעבד לחשומינן אלא כסולך לעבר כדי ללמוד ורבינו בסימן תט"ו לית הכריע כדבי מי ולכן כתב כאן שי החלוקות למר כדלתים ליה ולמר כדלתים ליה אבל אין לחשב פירוש רש"י ולומר דבדיעבד דוקא הוי עירוב בדברי הרשות וכהרמב"ם וכהחזיק בדרך כדיעבד דמי דהלא כריש פרק כיצד משתתפין פירש רש"י להניח לערב יוסף למר מערבין אלא לדבר מצה אף בדיעבד לא הוי עירוב וכמו שכתב הניח יוסף לעיל סימן תט"ו : **היתה** לו עיסה וכו' ורמה ללפי דמצת החלוך לשחוט את פסחו היא מסוכה למצת מ"ד שהל להניח בשבת בפרק אלו עוברין כתב רבינו גם כן שמוכין ולפי שבחולך לשחוט את פסחו לו חתן בניתו ובניה לו עיסה דתניא בפרק קמא היה יוצא בצית הבעלת ומזכר שיש לו חתן בניתו וכו' בתב בפ"ג רבינו שמוכין יהד כיון דזה וזה מיירי בזכור ב"י כתב בפ"ג עכ"ל :

תמה רבי יהודה אומר אין ניעור חתן אלא שריפה משנה ר"ש כל שעה ופליגי חכמים ואמרי אף מפרר וזורה לרוח או מטיל ליס פי' ולמי שריפה עדיף אלא לאף כמפרר הוי ניעור וכ"כ הרמב"ם שזרקו או פורר וזורה לרוח ורבינו קיצר בזה . ומ"ש גם יפרר כשיזרוק ליס שם פליגי בה רבה ורב יוסף ומסיק לדרבה לעכר בעני ניעור לישה המלח לא בעי פירור לפי שאין סעיסה מוכרת בו ולישה למיחש שמא תפגע בו סעיסה ותעלנו ולרב יוסף אין חלוק בין שאר נהרות ליס המלח אלא בין חטים לדמחטים דחטים של חתן לא ניחוקים מלאיסה דקשים הם וצריך פירוך פירוש לפורס אלא יקנם בעך ויזרקם אלא יפזרם ע"ם החים אבל פת ניחוק מלאיו ומ"ב קשה הם דעת רבינו לפסוק כרבה ה"ל לחלק ולפרש דשם לא בעי פירור ואם דעתו לפסוק כרב יוסף ה"ל לחלק ולפרש דשם לא בעי פירור ולכן כתב בסעיף ד' דרבינו משתקף בהלכה זו לכן פסק כשתים להחמיר בשמשם דבים המלח נתי בעי פירור וכן בפת נתי בעי פירור וכ"כ בעל המאור כיון דלא מיפסקא הלכתא כהך מנייתו נקטינן הכא והכא להחמיר ובכ"ב כ"כ מהרים ז"ל עכ"ל ואף הרמב"ן לא חלק עליו וכן נראה דעת הרי"ף שכתב המשנה כצורתה אלמא דס"ל כחכמים דלף מפרר וכו' ומדלא הניח פליגא' דרבה ורב יוסף ולפסוק כהך מנייתו אלמא דנקטי' כחיתרת שיהם והא דמסיק בתקיפו' דרבה ורב יוסף ופרשינן מפרר וזורה לרוח מו מפרר ומטיל ליס הגיהה היא ועיין בי"ד סימן קמ"ו ומ"ש בזה בס"ד . אבל ב"י כתב דרבינו פוסק כרבה שכן כתב הרא"ש והא דלא כתב דליס המלח לא בעי פירור הניחו משום דסתם מנער מתן היא כתוכח שמצויים בני מדם וכיון שכן אפילו אם המלח יש לה דין שאר ואינה כלום לאפוקי מדעת הרי"ף שכתב דוקא מפרר וזורה לרוח אבל מפרר ומטיל ליס הגיהה כלום ואפילו הכי לא כתב הרא"ש אלא דוקא שאינו מצוי אבל מצוי אפילו ליס המלח יש לה דין שאר ואינה כלום ואפילו זה לא כתב הרא"ש אלא

רכה דכמי פירור מלא כשעין יכול לחתכו כמסרה כה לומ הכי לה כמי פירור ורב יוסף סובר דמ"ה כיון דסופו לחתכו לה כמי פירור ומה שמולק בין מיטי לגבתה היינו לומר דחמי' שהחמיצו כמי פירור כלומר פיזור מלא ומקש כשק ויזרקם מלא יפזרם מ"ם המיס וכדפרש"י מכל מקום מ"ם שהוא קשה כיון דממתים לה כמי פירור דהשתא כיון דרמב"ם בין הרמ"ם בין הרא"ש פסקו הרבה והרי"ף כתב המנהג כוותיה ומשמע דס"ל דהלכה כתכמיים ויש לתמוה למה לה ניחל מס הלכה כרב יוסף לו כרבה : **ואף** רבי יהודה לה אמר דוקא כשריפה אבל בשעת ביעורו בשעת ביעורו השבתתו בכל דבר כמ"ש הרמב"ם בפרק קמא (יב :) ופירש"י מלא בשעת ביעורו בתחלת שש וכל שש לתכתי מדלוריי"ש, שרי מכל בשעת ביעורו בשעת שהוא מוחזר מן התורה השבתתו בכל דבר וכתבו התוספות שר"ת הקשה עליו ולפיכך נרמה לו לפרש דמלא בשעת ביעורו היינו מחר שש שהוא העולם מבעירים בשש כתיקון חכמים ושמחת משום דילף מתורה והיינו למחר מיסורו מכל בשעת ביעורו דהיינו בשש כיון שמן מטה לבערו מלא מדרבנן השבתתו בכל דבר וכן פיתם ביטולמי פרק כל שעה : **ומ"ש** רבינו ולפ"ז אפילו לרבי יהודה מ"ש לשרפו וכו' כ"כ הרמ"ם בפרק כל שעה וכיונו לומר דלפי פי' ר"ח ליכא נפקותא לדידן כיון שם הלכה כרבי יהודה מי כרבנן אפי' שהוא העולם מבעירים קודם סוף שש ואפ' אפילו לרבי יהודה השבתתו בכל דבר :

כתב הרמ"ם דאפילו לרש"י בשעה תמיהני השבתתו בכל דבר כן כתב בפ' כל שעה וברמה שדקדק כן מדש"י שלא בשעת ביעורו בתחלת שש וכל שש דאפי' מדלוריי' שרי ומדלא כתב שלא בשעת ביעורו קודם ז' משמע דלא קאמר שלא בשעה שש דוקא אבל קודם לכן שמותר בהנאה ואפילו מדרבנן השבתתו בכל דבר וכיונו כתב שמין נרמה לו דש"י שלא בשעת ביעורו בתחלת שש וכל שש דאפי' מדלוריי' שרי ומדלא כתב שלא בשעת ביעורו קודם ז' משמע דלא קאמר שלא בשעה שש דוקא אבל קודם לכן שמותר בהנאה ואפילו מדרבנן השבתתו בכל דבר וכיונו כתב שמין נרמה לו דרבי יהודה לא מנא ליה הכי אלא מדכתיב בכל שעה (כז :) מהא דאמרו לו לרבי יהודה לא מנא ליה הכי אלא מדכתיב בכל שעה ואפילו בשעת ביעורו השבתתו בכל דבר כן מפרש"י ואפ"ג דאמרי' בפ"ק לר"י אבל בשעת ביעורו השבתתו בכל דבר אלמא מיהו קולא הוא כמי שהוא רוצה לעקור לשורפו מו כתוב לו כשר וכשמין לו עושה לשרפו יהא יותר וכטל ולא יבערנו ומשמע שהיא קושיא על דברי הרמ"ם ומפשר לתוך ולומר דכל שהוא יותר בשיעור שיעור מין שיהו לבערו חציו לשריפה כשאר שעות : **כתבו** הגהות מיימוניות בפ"ג ריב"ק היה מוסר להשליך ממן במקום הפקר ומביא ראיה מירושלמי דאמר לה יאכל ממן ומפילו לכלבים מחריש מיהו קודם זמן מיסורו יכול להשליכו כל מקום שהעורבים מצויים שם כדאל ועדיין לה נאמר בכאלה ומה יעשה ממן מחר זמן מיסורו מין להניח שמא כדי שיקומו העורבים לשריפה מיד היא שריפה בכ"ל (ם) וכמי שמחר זה מכתוב דעת רש"י כזה :

ובששורפין בשעת מיסורו מסור ליהנות ממנו משעה שנפרך כל שעה (כח:) : **ומיש** לכך טוב לו לעשות מדורה וט' לו בשורפו בשעת מיסורו קאמר קימא דלא כל"ל לכך טוב אלא לכך צריך ולפיכך כ"ל דבשורפו שלא בשעת מיסורו קאמר קימא דלא כן טוב לעשות לו מדורה ולשורפו בפני עצמו ולכך נקט הכא שמחר שבערו זה תלוי בפלוגתא דרבי יהודה ורבנן דלעיל דלר' יהודה לחין ניעור ממן מלא שריפה לאפוי אלא לשרפו ומותר לרוח לו אין לו דין בשרפין מלא דין שבקרבין שנאמרו מסור בלחיקת כשר תמורה (לד :) : **ומיש** ואם בשל או שנפחל או שפחה בו אם בפרק כל שעה (כו :) שמיקנא שאם הם עומדות מותר ואם פסם ליהנות מסור ואז אמר לוחשות מתי מותר כתב הרמ"ם ועבדינן לחומרא ואל דברי כשומעות לדברי הכל דוקא בקליפי שרלה בשריפה וקי"ל כל בשרפין אפרן מותר מבל כמון בשאם קי"ל כרבנן דאמרי מפרי חורה לרוח וכוו בכלל בשקרבין שאפרן מסור וכ"ם בגחלים ס"ר יוסי ז"ל עכ"ל : **ומיש** ורמב"ם כתב כתם ואם פסה כו' אלא עליו שכתב פסח שהרי כתב בפ"ג ו"ל פ' שרפו משעה שנית ומתעלה כוחל ואול מסור בהנאה ברי זה לפיסק בו תמר וכיוליש ולא יבשל ואם אפה מותר בשאר כל אפה בשאר ומותו שהבשל מסור בהנאה וכן בפחמין שלו מסורין בהנאה כוחל ושרפו אחר שנאסר בשנאתו : **תמו המוצא** ממן בשיעו אבל המועד כל שעה כמל כמו כמל כמוך ס"ם כוח ס"ו פ"ת שיכפה עליו כלי וכו' בפ"ק (ו :) פ"ר יהודה אמר רב המוצא ממן בשיעו בי"ט כופה עליו את הכלי ופירש"י כופה עליו את הכלי דהא לה מזו לשלטולי ומפוקי כלומר ומיהו בשל בשל לה עבר דהא בשלה בלשון המועד יוציאנו כלי עד הלילה שיוציאנו אבל בי"ם אינו יכול לשלשלו כדי להוציאו ולא מיבעיא אם בשלו שאין כאן איסור דאורייתא בשהייתו פשיטא שאינו יכול לשלשלו אלא אפילו לא בשלו שיש בו איסור דאורייתא אפ"ה לא יוציאנו כיון שאנו יכול לבערו כדינו דהיינו בשריפה

(א) מיד ואם הוא י"ם יש אומרים ש שיכפה עליו כלי עד הלילה שיוציאנו אבל בי"ם אינו יכול לשלשלו כדי להוציאו ולא מיבעיא אם בשלו שאין כאן איסור דאורייתא בשהייתו פשיטא שאינו יכול לשלשלו אלא אפילו לא בשלו שיש בו איסור דאורייתא אפ"ה לא יוציאנו כיון שאנו יכול לבערו כדינו דהיינו בשריפה

חזי לשלשולי ומפוקי כלומר ומשום הכי נקט כיום טוב לפיל כמול כמועד יוציאנו מיד וכתב עוד רש"י ומיהו בכל ירלה לה עבר דהא בשלה בלשון המועד כלומר לתם לה בשלה אפילו כיום טוב ויוציאנו לכבר לשלשל ומיהו לומר דוקא כיום טוב לומר דהא כמי שהוא רוצה לעקור לשריפה מו כתוב לו כשר וכשמין לו עושה לשרפו יהא יותר וכטל ולא יבערנו ומשמע שהיא קושיא על דברי הרמ"ם ומפשר לתוך ולומר דכל שהוא יותר בשיעור שיעור מין נידו לבערו חציו לשריפה כשאר שעות : **כתבו** הגהות מיימוניות בפ"ג ריב"ק היה מוסר להשליך ממן במקום הפקר ומביא ראיה מירושלמי דאמר לה יאכל ממן ומפילו לכלבים מחריש מיהו קודם זמן מיסורו יכול להשליכו כל מקום שהעורבים מצויים שם כדאל ועדיין לה נאמר בכאלה ומה יעשה ממן מחר זמן מיסורו מין להניח שמא כדי שיקומו העורבים לשריפה מיד היא שריפה מחר היא בכ"ל (ם) וכמי שמחר זה מכתוב דעת רש"י כזה :

ובששורפין בשעת מיסורו מסור ליהנות ממנו משעה שנפרך כל שעה (כח:) : **ומיש** לכך טוב לו לעשות מדורה וט' לו בשורפו בשעת מיסורו קאמר קימא דלא כל"ל לכך טוב אלא לכך צריך ולפיכך כ"ל דבשורפו שלא בשעת מיסורו קאמר קימא דלא כן טוב לעשות לו מדורה ולשורפו בפני עצמו ולכך נקט הכא שמחר שבערו זה תלוי בפלוגתא דרבי יהודה ורבנן דלעיל דלר' יהודה לחין ניעור ממן מלא שריפה לאפוי אלא לשרפו ומותר לרוח לו אין לו דין בשרפין מלא דין שבקרבין שנאמרו מסור בלחיקת כשר תמורה (לד :) : **ומיש** ואם בשל או שנפחל או שפחה בו אם בפרק כל שעה (כו :) שמיקנא שאם הם עומדות מותר ואם פסם ליהנות מסור ואז אמר לוחשות מתי מותר כתב הרמ"ם ועבדינן לחומרא ואל דברי כשומעות לדברי הכל דוקא בקליפי שרלה בשריפה וקי"ל כל בשרפין אפרן מותר מבל כמון בשאם קי"ל כרבנן דאמרי מפרי חורה לרוח וכוו בכלל בשקרבין שאפרן מסור וכ"ם בגחלים ס"ר יוסי ז"ל עכ"ל : **ומיש** ורמב"ם כתב כתם ואם פסה כו' אלא עליו שכתב פסח שהרי כתב בפ"ג ו"ל פ' שרפו משעה שנית ומתעלה כוחל ואול מסור בהנאה ברי זה לפיסק בו תמר וכיוליש ולא יבשל ואם אפה מותר בשאר כל אפה בשאר ומותו שהבשל מסור בהנאה וכן בפחמין שלו מסורין בהנאה כוחל ושרפו אחר שנאסר בשנאתו : **תמו המוצא** ממן בשיעו אבל המועד כל שעה כמל כמו כמל כמוך ס"ם כוח ס"ו פ"ת שיכפה עליו כלי וכו' בפ"ק (ו :) פ"ר יהודה אמר רב המוצא ממן בשיעו בי"ט כופה עליו את הכלי ופירש"י כופה עליו את הכלי דהא לה מזו לשלטולי ומפוקי כלומר ומיהו בשל בשל לה עבר דהא בשלה בלשון המועד יוציאנו מיד וכתב עוד רש"י ומיהו בכל ירלה לה עבר דהא בשלה בלשון המועד יוציאנו כלי עד הלילה שיוציאנו אבל בי"ם אינו יכול לשלשלו כדי להוציאו ולא מיבעיא אם בשלו שאין כאן איסור דאורייתא בשהייתו פשיטא שאינו יכול לשלשלו אלא אפילו לא בשלו שיש בו איסור דאורייתא אפ"ה לא יוציאנו כיון שאנו יכול לבערו כדינו דהיינו בשריפה

דרכי משה

תמה (א) וכ"כ הרא"ש בתשובה א"ל לשרוף החמץ אלא נותנו לעו"ג או זורקו לכלבים דאין חמץ שעון שריפה אלא לאחר שנאסר עכ"ל . כתוב בא"ז דמותר להפקיר חמצו קודם זמן איסורו ע"ם לזכות בו אחר הפסח ובלבד שבשעת הפקר יפקירנו לגמרי בלא תנאי ולא חיישינן שמא אתי לאשתהויי בלא הפקר ומשמע שם אע"ג דאין הפקר פחות מג' יכול להפקירנו בפני אחבירו שבשוה בהן שלא ימלו מה שמפקירו או שיפקירנו בשוק בזמן שאין ב"א שם ונראה דאין לסמוך אהוראה זו וקולא גדולה הוא ואע"ג דבספר א"ז הביא ראיות לדבר מן הירושלמי מדלא כתבו שאר הפוסקים ש"מ דס"ל דלאו הלכתא היא ועוד שאף הא"ז בעצמו כתב לבסוף ול"ל ומתחבינן אסברינן מהא דאמרינן תחמן של עובדי עבודה מותר מפני שהן מחליפין פירוש דלא שביק התירא ואכל איסורא ואי אייא דמהני הפקר תואיל ומהדרי אהיתרא היה להם להפקיר אע"ג שהיה אדעתן לחזור ולזכות בו אחר הפסח דהא כה"ג שרי עכ"ל ומהרי"ל כתב דאף קודם זמן איסורו יש לחוש לשורפו משום גזירת שמא יעשה כן לאחר זמן איסורו כ"ה בתוספות עכ"ל וע"ל סימן הל"ב אם לא מצא חמץ כשבדק ישרף הכלי ובמרדכי ריש פסחים ושמעתי על ריב"א שהיה רגיל לשהות פרוסה א' עד תחלת שעה שביעית כדי לקיים ביעור כדברי רש"י דפירש דשעת ביעור הוא בתחלת ז' ופליאה היא בעיני דמפני ברכה דביעור שאינו אלא מדרבנן היה סומך על השעות לעשות בספק השביחו עכ"ל ועיין במהרי"ק שורש קנ"ח מאי ברכה שייבא לגבי ביעור : (ב) ואיני מחולק עליו לענין דינא אלא דעיקר הקושיא ליתא דלכך שוב דקאמר קאי אלעשות מדורה בפ"ע אע"פ שהיה אפשר לשורפו אצל מדורה שמבשל אצלה ואפ"ה היה יכול ליזהר שלא ליהנות מאפר של חמץ ולכך קאמר דשוב לעשות לו מדורה בפ"ע דאז יוכל להשמר מלהנות ממנו כ"ל :

תמן (א) פי' וישרפנו אבל הוצאה ל"ם אחר זמן איסורו כמ"ש לעיל ס"מ חמ"ה ומ"ש בתחל חמוער יוציאנו משמע הא ב"ש אסור ולא כב"י שכתב בשם א"ת דבי"ט שני שהוא מדרבנן מותר לשלטלו ולזורקו או לשרפו עכ"ל :

וכתב

פרישה

(ז) **אבל** ליהנות בפמו כו' דכל הקברין אפרן מסור ולפ שנים שם מכל נים המלא מלא מפרר מלא ס"ל ס"ל שפוקה מלילו נע"ג כמ"ם בפוסי פרק כל שעה ד' כ"ם פוף פ"ם ולא מלא מלא ס"ל ס"ל שפוקה מלילו נע"ג כמ"ם בפוסי פרק כל שעה ד' כ"ם פוף פ"ם ולא בגמרא ד' כ"ו ובפ"ר ל' כ"ל ע"ל ע"ל ס"ל דלמתי דקי"ל כר"ת לבדוק מאן בפסח מורפה דמפתי לילי קולא הוא שהרי ל' כ

דהי"ת ס"ל דתלמודת דקתמר צריך לכפות עליו תת הכלי ולת ויטלטלו תפי' כלת בטל לת יוציאו ויצליכו לגהר לרבי יהודה כיון לתומו יכול לבערו בצרפה כצינו ס"ל כר"ת דמתלת ז' ולילך דינו בצרפה ולפ"ם לת ישרפנו ני"ט תפי' כלת בטול תשום כלת הותרה כצרפה בי"ט כלת לצורך תוכל נפש ולת לתרגין תתוך שהותרה לצורך הותרה נמי שלת לצורך היום כלת שמינו לצורך תוכל נפש תכל שריפת חמץ ביום טוב לילת היה צורך היום כלל תסור וגם תין להוציאו ולהצליכו לגהר דכיון דלמין תקיים כציאורו תצה לתורייתת כי תם תצה דרכן לת עדיף תצה דרכן זו לדחות היסור תוקצה שהוא ע"כ תדרכן: **ומ"ש** ס"ר יחיתל דכלת בטלו כיון שהוא היסור לתורייי שרי לשרפו כצינו ביום טוב לתמרי' תתוך כי' פירוש בטלו לת תמרינן תתוך כיון שתין תצה בצרפתו ד"ת ותף תל פי דכהלכות יום טוב תצוה דלף בתצה דרכן שרינן בתתוך לתפילו תכי הכת לתיכת נמי תיסור תוקצה לתמרינן תתי תולתיה כך תצה דרכן בצרפו תתיכת בטלו תיסור טלטול תוקצה תדרכן ולדחות זה תפי' זה ועוד דשב ואל תעשה עדיף וכך היא דעת ריב"ן בהג"מ וכ"כ בסמ"ג והסמ"ק ותטעם תתוך וכו' לתתי דפסקו כר' יהודה ולהר"ן דפסק כחכמים נמי שרי לבערו ביום טוב כצינו בלת בטלו וכת"ם לעיל לדעת פירש"י. ות"ם הר"ן תהיכת דבטלו וביום טוב לת תצו לתסרפיה לתו הדין לפרר ולזרות לרוח נמי לת תצי תשום היסור תוקצה:

תמז חמץ בפסח הסביבו רוב הפרשים (פ) שאוסר הערובתו בין בסינו בין שלא בסינו כמשהו הוין תבשאלתות שפוסק בנותנן טעם ואין נוהגין כן וכתב הראב"ד דבמשהו אינו אוסר בהנאה אלא באכילה ורב אלפס כתב שאוסר אף בהנאה ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל ודוקא בתוך הפסח אבל מר' שעות ולמעלה עד הלילה הוי כשאר איסורין (נ) לר"ש כסינו כמשהו שלא בסינו בנותן טעם ולר"ת בין בסינו בין שלא בסינו בנותן טעם אפילו אין שם אפה ת"ח ונתנו עליו מעופש הרבה שאנו תורין לומר כל יום אפה ת"ח ונתנו עליו

וכך הרבה להתעפש:

תמז **חמץ** בפסח הסביבו רוב הפרשים (פ) שאוסר הערובתו בין בסינו בין שלא בסינו כמשהו הוין מבשאלתות שפוסק בנותנן טעם ואין נוהגין כן וכתב הראב"ד דבמשהו אינו אוסר בהנאה אלא באכילה ורב אלפס כתב שאוסר אף בהנאה ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל ודוקא בתוך הפסח אבל מר' שעות ולמעלה עד הלילה הוי כשאר איסורין (נ) לר"ש כסינו כמשהו שלא בסינו בנותן טעם ולר"ת בין בסינו בין שלא בסינו בנותן טעם אפילו אין שם אפה ת"ח ונתנו עליו מעופש הרבה שאנו תורין לומר כל יום אפה ת"ח ונתנו עליו

וכך הרבה להתעפש:

ומ"ש שהוא היסור לתורייי שרי לשרפו כצינו ביום טוב לתמרי' תתוך כי' פירוש בטלו לת תמרינן תתוך כיון שתין תצה בצרפתו ד"ת ותף תל פי דכהלכות יום טוב תצוה דלף בתצה דרכן שרינן בתתוך לתפילו תכי הכת לתיכת נמי תיסור תוקצה לתמרינן תתי תולתיה כך תצה דרכן בצרפו תתיכת בטלו תיסור טלטול תוקצה תדרכן ולדחות זה תפי' זה ועוד דשב ואל תעשה עדיף וכך היא דעת ריב"ן בהג"מ וכ"כ בסמ"ג והסמ"ק ותטעם תתוך וכו' לתתי דפסקו כר' יהודה ולהר"ן דפסק כחכמים נמי שרי לבערו ביום טוב כצינו בלת בטלו וכת"ם לעיל לדעת פירש"י. ות"ם הר"ן תהיכת דבטלו וביום טוב לת תצו לתסרפיה לתו הדין לפרר ולזרות לרוח נמי לת תצי תשום היסור תוקצה:

ריש הרתב"ם בפ"ג י"ד שחל להיות בשבת תמר תרפ תתוך כופה עליו כלי וכו' ור"ל דתתקת תתכה דלמור לתכילה בתכילה תם עליו היסור תוקצה דכיון שתקצה דעתו שלת לת יכלו ה"ל בעני' ותבשיס שתמורים בטלטול תבל רבינו כתב תחר תתם בשעת סבירת ליה דבשבת ה' דתתורי בהנתה ה"ל תוקצה ליתו לתתרים תיו היסור בטלטול תלת בדוקת בתתלת שעה ששית לתסור בהנתה ה"ל תוקצה. וכן נרתה עיקר ותפסר דברתב"ם תיכת ט"ם וניריך להגיה תחר ה' בשתת. עוד כתב הרתב"ם דבתוצת תתן ביום טוב ולת בטל דכופה עליו כלי ותף על גב דכופה כתכתים ויכול לפרר ביום טוב ולזרו תת בטל דלתכה תכל תקום תיכת תסור טורח ביום טוב כת"ם לעיל בסיתן תת"ד סיף סעיף ג' וכן דעת תפרק תלו תורין בעובדת דזוין דהיו תבערין תתן בי"ד שחל להיות בשבת תפרק הרתב"ם דסבירו ליתו להחדיס תו להצליכו לגהר שלם תבל לפרר ולזרות לרוח תסור בשבת וי"ט תלת כופה עליו תת תי תפרר ליתו לתחריס וכו'

פסק קתת תירדו עליו בשתיס ביום טוב וצתתקת לריך לשורפו לר' יהודת ולתכתיס תצליכו בגהר וכן נוהגין בעולם ותבשיל שנתבשל בו תתה בשבת תי בכלל בטילת ביום טוב יבשכו עד תש"ת ולזתו תבערו תפילו ביום טוב שני ותתה שנתבשל בירבשיל בשביעי של פסח תפילו לר' יהודה יצליכו לגהר ועל ידי פירור תני פירור בשבת ד"ם ושבתו עד שיכלם יום התחרון הרי הוא תותר וגתלת שהאיסור תוזר להיתרו וכן בשנתלת תתה ביום התחרון יהבתו עד הלילה ותותר תפילו בתכילה תבל בתולת תחת בי"ט תין לתלך בין רתשון לתחרון לתם לת בטל ישרפנו תיד ותם בטל כתו שהוכנים כתודעה שבכל תתבלין יכפה עליו כלי תפי' תבתו ולתולתי יום טוב ישרפנו כיון דהתתן בעיניה ובקטובה כתרכתי לבתר כל זה ע"כ:

תמז חמץ בפסח וכו' עיין בת"ה הרת"ם והר"ן בפרק כ"ם ובפרק בתרת דע"ג ובתשובת הרשב"א סימן ל' וסי' ל"ג - כתב בסמ"ג דשומן

תמז חמץ בפסח בסבימו רוב התפרשים שהוסר תערובתו בין בתינו בין בתינו בין בשאר כל שעה (דף ל:) בתוך רבע תלבה תתן בשתו בין בתינו בין שלא בתינו לא בטלו תתן בשתו ותכתו הרי"ף והרת"ם ותלא יהיב שיעור לתולקין ס"ת בתשהו וכן פסק הרתב"ם בפ"ת תתלכות תתן ותצה ובפט"ו תתלכות פ"ת כתב שהטעם שהתתירו בו יותר תבשאר היסורין הוא תשום דהוי דבר שיש לו תתירין והרת"ם כתב בפרק בתרת דתבועל גלויים דתשום דתתן לא בדילי תינשי תינה כולי שתת לפיכך התתירו עליו לתוסרו בתשהו תפי' שלא בתינו · **ומ"ש** רבינו הוין תבשאלתות שפוסק בע"ת הר"ן בתב שגם הר"ת והרי"ז סבורין כן ות"ת לת קי"ל כוותייהו לגבי כל תיכך רבינו ושוד שבתתם הטוס שלת עשה ר"ת תעשה להתירו בע"ט וגם הרתב"ם בתב בתשובה שכן תלכה רווחת ותוקה ותוגת לכל ישראל שהוא בכל שהוא (ת) : **וכתב** הרתב"ד דבתשהו תינו תוסר בהנאה תלא בתכילה דברי הרתב"ד בתוניס בע"ת והרתב"ם ובתשובה הרשב"א ס"ת דעבוד' גלויים וכתב הר"ן שכן דעת הרתב"ן וכוונ **ומ"ש** ז"ל בתב שתין דרכם בדור בעיניו: **ומ"ש** רבינו ורי"ף בתב שהוסר גם בהנאה ולזה הסכים הרתב"ם הוא ב"ת בפ"ב דתבועל גלויים וכ"כ בשבועות תיימון פ"ת בסם רבי"ם וכתבו שור שים לו פירון להוליך ותוקר ותוקר לתכל בתכילה תסור לסוף סוף עשם תתן בטעים (ג) :

בתב ה"ה בסה"ד דע שדין תערובת תתן הוא כדין שאר תתערובת תלא שתה שהוסר בשאר תתערובת פחות תם' תוסר בתתן בתשהו תכל תם בשאר תתערובת לת היה צריך פ' תלא קליפה תו בטילת תקום תף בתתן כן ר"ל שתם בתם בלא רוטב די בקליפה שתם בגם בכר תתן בכבר תנה ושניהם תתן ותין תם דבר בתשעפתן לת תסר תלא בתקום תנעו בלבד לפי שהוא תבליע יותר וזה ברור בתבוהו תתפרשים עד כתן לשום · ובסיתן תב"ח בתב רבינו כן בשם הרתב"ם ושוד בתב שם בגבי פלונתי' דריתתן תי תלתת היא וכ"כ הרתב"ם

ונדונא בתוך הפסח תכל תשש שעות עד הלילה הוי כשאר איסורין כ"כ התום' פרק בתרת דע"ג (פו:)

נפרק

דרכי משה

תמז (א) וכתב תמרדכי פרק כל שעה דף רכ"ה ע"ר דבכל תקום בית בלא זה צד להתיר אע"פ שאינו תחמירין ואפרי' בתשהו ס"ם בבת"ג סיסבין ארבעי שאלתות דפיסק שהוא בבל וע"ל סיתן זה תדין נב"ל בפסחא ודין אם ריחה תיא בפסח עיין בי"ד ס' ק"ח בתבתי דינו:(ב) וב"ה בתרבי תפ"ג דתמ' עבוד' גלויים וכ"כ תר"ן פ' השוכר בתסכת ע"ג דף שפ"א ע"ב דבל איסורי הגאה שאסורין בעיובתן בהנאה בבל שהוא תולין רבי האיסור לים תתלח והשאר תותר בהנאה וכ"ה בתתרי"ל בשם תהר"ש אבל בתרבי פרק כ"ש ע"ג נראה דתסקנתו דלא תהני ליה פרין והבל אסור בהנאה וב"פ בפסקי תהרא"י סיתן קפ"ד דחטה הנמצאת בתרגולת שוהפין תבל וב"ב מהרי"ב בחשובה וכן תמנהג וכ"כ תמרדכי פ"ק דפסחים על התרגולת שנמצא' בה חטה כו' ע"ש עד שלא בשעת בישרו דוקא שריפה וכתב דאע"ג דהסבתה לאסור בולו בהנאה ולשרוף בל תמאבל שנאסר במשהו ס"ם אין בתחזיר בבלי שנשתפש בה לתציל שבירה בבלי תרס או להניעל בשאר בלים אחר פסח להשתמש בהו אחר פסח וכן משמע בהו פרק בל שעה נבי קדירות בפסח וכו' דאין תילוק בין שבלע התמין בעודם היתר או איסור וע"ש בדף ל"ו : (נ) וכן נוהגים להתיר קודם הפסח ע"ל ס"ם זה מדין נתינת טעמו לפגם בע"פ

פרישה

סי' תמו [מ] **עיין** ס"ג ס"ג בסם תשו' סריב"ם ע"ג סמילו בי"ו של תועד וכתב בסי"ה דטעם שפני שהין סיסרתל בת לבערו תלא לחוסמו מרשיעי שהיו מינו שלו ומינו תייב לבערו תו תייסון דילמת תתי למיכל קפלין תיניה בתקלפה בי"ק דפסחים היש פלפו שמוזר לשרפו תיכל קפלין תיניה בתפיה

מדוכה

חדושי הגהות

מני בכפיית בלי (מהרל"ח) : ב צ"ע למה תלר הדבר במר שלא עבר עד עתה אלא בשוגג וכו אילו עבר עד עתה במזיד יעבור עוד וכי אמרינן למי שעבר עבידה שיחזור ויעבור ום"ש הב"י שאילו עבר עד עתה במזיד אינו מוסיף איסור על איסורו במה שיניחנו גם זה אינו כי כל שעה הוא עומר באיסור בל יראה ואע"פ שכבר עבר פ"ם אם יניחנו כל שעת הוא עובר בבל יראה ומוסיף איסור על איסורו ואפשר לומר דמש"ה כתב ה"ר יחיאל שעד עתה לא עבר אלא בשוגג שאילו עבר עד עתה במזיד לא היינו מחזירין לו משרבנו אלא שיציאנו מן הבית ואז אינו עובר עליו בבל יראה אבל בצות שריפה לא יקיים בי"ט דהא ס"ש שישרפנו היינו לפי דעת ר"ת שפירש שלא בשעת ביעורו הוא משעה ששית ואילך ובטעמו משום דילפינן ליה מנותר בתוספות ונותר נופיא אסרה תורה לשורפו ביום טוב ולכן כתב דהואיל ועד עתה עבר עליה בשוגג אם כן שפיר יקיים מצות שריפה אפילו ביום טוב מה שאין כן בעותר שעבר במה שהוזהרו עד הבוקר ס"ם דוחק הוא דמ"ל לחלק (מהרל"ח) :

כם' כל שעה וי"ל ואחן משם שעות ולמעלה אף על פי שלוקין עליו מן התורה כיון שהיה בו כרת הרי הוא כשאר מיטורין ובכל יום וכ"כ שם המרדכי בשם סה"ת ום"ה ובהגהות מיימון בפ"ו בשם סה"ק ואין כן דעת הרי"ן בפרק כל שעה אלא דמשם שעות ולמעלה קרי ליה רבא כומנו וקאמר דהוי במשהו ודעת רבינו ירוחם כדעת התוספות והרא"ש ומיהו כתב דהיינו דוקא שלא פרכו במוך אבל פרכו במוך אפילו בפחות משהו כדאמרינן בפרק ר' ישמעאל ובכתב ירושלמי ובה"ג כתב דכיון דמ"ב דין המלמ"ד וה"ה כתב בפ"ח שיש מי שכתב דלפי מ"ש הרמב"ם שהטעם שאחן נפסח במשהו משום דהוי דבר שיש לו מתירין ה"ה בנפרכ פ"ק דמ' שעות ולמעלה שהוא במשהו . כ' התו' בנותן טעם ובפסח נמי לא אמרן דהוי במשהו אלא בשנתערב בתוך הפסח אבל אם נתערב קודם לכן ונתבטל בם' מותר ולא אמרינן דחוור וניעור : וכן התיר רש"י בשר יבש ובגינה שנמלחו קודם הפסח דאפי' לפ"ד במשהו ה"מ בעיניה אבל אם נתערב קודם לכן אינו אוסר אלא בששים וכ"כ בעל העיטור דוקא חמץ דאיתיה בעיניה (ג) אבל ניעול היוצא מדופנו של בלי לעניין דבש ושמן

כיון שהוקשה שהיה בת יומא וכן כתב הר"ן בפרק הן תמחיין דבדבר שתחמיצו תדיר תיעזון לב"י וגם הרמב"ן סבירא ליה הכי ואף על גב שהר"ן ז"ל תלק על זה נשם מכל מקום סה"ת ס"ל כתירוץ רבינו ומה שהקשה הר"ן לת תלק תלק ממכון לתינו ומלי שתחמיצו ממין כבל יום מפ"ב כתחמצת לפין יום וכו' ומ"ה בבשר מלית שמכינן על פתם כלים לינן כ"א כיון לתינו ומלי שהחמיצו בו בחמין בכל יום כמו בתחמצת מיכו מדברי הרמ"ם בתשובה נראה שתורה שתחמיצו בו בחמין כתב דבדברים מלוחים שלינן עדיין בחים בתחילה נראה שאין היתר אלא מבל הטרוין בחים מעורין לכיון דחמץ בפסח בחמצו טהנים מיטור ובכרפס מהנים רבינו בסתוך בשמו ומטעם דמיטור הטרויין בחים בעריטת הפוג"ם נראה דם"ל דלמ"ג דפסח כלים לינן כ"א מ"מ לין להתיר לכתחלה כ"ט לפנם בפסח וה"ב כ"ה בשר מלוח ולמ"ג דפסח אל גב מ"ל דיעבד כיון שהחחיל בהאחו פת"ב בפסח לין להחיר לכתחלה אלא כשהטו בתחלה ולכן ירחה עיקר לדעת הרמ"ם דבהיטור חמץ בחמצו לא אחרינן פחם כלים לינן כ"ג בין בכלים של ישראל בין בכל עו"ג ה"ל דהכי' בהרמ"ם אף בשאר מיטורין פחם כלים של עו"ג כ"ג בן אפפ"י שהרמ"ם חלוק עליו בזה כת"ם כ"ל בסימן קכ"ב בהיטור חמץ ראחיר מודה וזה שאמר לעיל לוזל בפיטורין בלומר שלין לומר פחם כלים לינן כ"ג להתיר בתחלה בפיטור חמץ כמי שחאלונין בזה בשאר מיטורין ובפ"ו בידוע שהכלי אוסר כ"ו אוחר מפילו להרמ"ם וזהו טעמו של הטיטור דחמיר והחמיר חפ"ב דחין בפחם מיטיר שהכלי היה כ"ו וכן טוהגים כ"כ מהרא"י ז"ל קכלו מחכוחיו שלא לשרות בשר חלוח עב"ל מיהו יש טוכ ס היחר וכת"ם לקחן בסי' תל"ח ס"ו . ובכשר יבש וגגינה יבשה נראה להתיר אפי' נחלחו בתוך כלי ס"ו וגם היה כבוש כ"ו ומפ"ש דכשנתייבש בעל הטעם והלך לו וכת"ם סה"ת והסמ"ק והמרדכי להתיר אפילו חתן נשור בנקק שנתבש בין הפטרים כשנתייבש ותשם היגיא בתוכו מהרא"י בשי"ד ליכישות הכחל שהוא בל' יוס ולא ס"ל לחלק בין נקק שניתן בעם מחדש לכחל שכבר קבל בעם החלב וה"ב כ"ם הוא להביא ראיה מכך דנקק לחתן עלמו שנתייבש דהבעם בטל והלך לו לגמרי ל' יום וז"ש הרמ"ם בגגינה לחה היגה מותרת אלא לפי שעין עוטין הגגינה בכלי חתן בחמין מלמא דגגינה יבישה מותרת אפילו עכשיו בחמין עוטין הגגינה בכלי חתן בחמין מלמא דגגינה יבישה מותרת אפילו עכשיו בחמין עוטין הגגינה ומיהו יבישה דבעי מיהוי חתן בחמין עוטין הגגינה ומיהו ניכר אבל בשר יבש ודגים יבשים לעין לשם אלא לטיהוי לחם שנקנק על פניו כשמזיגו יפה יפה סגי ומהגיגים לשרותו בשר או בכלים שהוכשרו לפסח

דשמן מהמחץ אין להחיר אפ"ב יודע שנשהר ממנו ויודע בודאי שלא נשחמצת לא היה בת יומא בשעה שנחכו גו בשמן אבל אם היה בת יומא בשעה שנחכו אף על פי שאומר עתה הרי לי אלא היתה נחמצת בת יומא מכל מקום אסור בפסח אלא מילחת אלא רחיץ עליה לפושם מעיה ואלו לפושם מעיה לא מהניא עכ"ל . וכ"י תמה דלמה לא מהירו מטעם דפסק כליש אין כ"י ותו דמ"ש מבשר אלוח שנמלח קודם הפסח ונמלח פעמ"י שנמלח בפסח כלים שפה כלישים ממחץ עכ"ל מיהו בפה"ת סימן כ"ה מבואר להיסורו משום דאין אדם נזהר בשעה שנמלחו קודם הפסח ועבה בכליפה ב"י דומנת לחמר בפרק דם חטאת דף ס"ב נשפה גישול לחכירו ושוב דבכל יום מדיחין פה הקערות שנמלחין ממץ וכו' אלמא לחומרו לפי שנחחבת מן הפסח

בנותן טעם ובפסח נמי לא אמרן דהוי במשהו אלא בשנתערב בתוך הפסח אבל אם נתערב קודם לכן ונתבטל בם' מותר ולא אמרינן דחוור וניעור : וכן התיר רש"י בשר יבש ובגינה שנמלחו קודם הפסח דאפי' לפ"ד במשהו ה"מ בעיניה אבל אם נתערב קודם לכן אינו אוסר אלא בששים וכ"כ בעל העיטור דוקא חמץ דאיתיה בעיניה (ג) אבל ניעול היוצא מדופנו של בלי לעניין דבש ושמן

חטה כתרגולת רותחת בפסח היה צריך להשהותה עד למר הפסח :

ובפסח נמי לא אמרן דהוי במשהו אלא בשנתערב בתוך הפסח אבל אם נתערב קודם לכן ונתבטל בם' מותר ולא אמרינן דחוור וניעור כ"כ הרמ"ם בפרק כל שעה וחמץ מי' שעות ולמעלה הרי הוא כשאר מיטורין ובטל בם' ומותר אף בפסח כיון שנתבטל קודם לפסח וכ"כ הר"ם בפרק כל שעה סה"ק ס"ג ובה"ג בפ"ח כתב סמ"ק וכ"כ הגמ"י ואף ע"פ שנתבשו הגחות אף על פי שנתבשלו בהם חטים כתרגולת מותרים כדברי המתירין (ד) וכתוב בה"ם סימן קי"ד שנהגו בעוה"ר להחיר לח בלא שנתבטל קודם הפסח אפילו חוור וניעור בפסח וכתב עוד בשם סמ"ג דקמח בקיאת מחפרת יפה למיקרי לח בלח . וכתבו הגחות ומהלי שעמח יש להחיר לכתחלה כ"ט לפנם שנתלחת כמלח המוציא בפרב הפסח אף על פי שרגולת בלויה אל מוצלת מיכו אם מזרו וממנו המלח אל התרגולת בפסח בעוד שהחטה בתיכה אסורה לחזורת ונותנת טעם בתוכה אפילו הכי מותר כיון שהחטה מולבה בתוכה ומיכו מהימוס דכלי שני אין לחוש אבל אם הסירו ממנה ואחר כך הממוה בי"ו שרי כיון דכבר נתבטל מפ"ו שוב אינו חוור וניעור עכ"ל (ה) : **ומה** שכתבו דחחרת ונותנת טעם בתוכה כמיכו דהיינו דוקא בתוכו אבל חפילו שלא כמיכו

סוי כמשהו ורפ"ה לפניה בזמן כמקום כמיכו וכ"כ בכלבו אבל מדברי הרמב"ם בפפ"ד נראה שאף"פ שנתפרב כמה זמן קודם הפסח אסור לאכלו בפסח לפי שהוא חוור וניעור וכתב ה"ר שכן דעת הרבה מהגאונים ורי"ן ן' גיאת ובעל העחרים ורמ"ה לנהוג ולהחמיר ורבינו ירוחם כתב שכן הוא דעת הרשב"ם ן"ב ובכר הזכיר רבינו בסתוך שכחב זו בשם הרי"ן ן' גיאת : **ומ"ש** רבינו וכן כתיר רש"י בשר ובגינה שנמלחו קודם הפסח וכו' כלומר שלא נבדק המלח מחחלן ולא לקדקו במליחתם ליזהר מחיתון כ"כ בתרבי בפרק כל שעה והגה"מ בפ"ח בשם סמ"ק וכ"כ סמ"ג ומזה למדו לטעמייהו דבתרי לכל שנתבטל קודם הפסח בם' אינו חוור וניעור . ומיהו כתבו דשומן מבושל שהוקר לאחר הפסח אסור אפילו בתרי לכל שנתבטל קודם הפסח מפני שהחמץ נבלע בשומן מבושל ומזיקו לאחר הפסח ומיהו כתבו דשומן מבושל שהוקר קודם

לפסח במיס מוגמן מבל לא בבלי ממן לבתחלה ולמתי שבתבתי ניחא דהרי"ן גיחת לא כתב לאסור מלא חלב ובניבה דבדידהו אינה לחוש למתן משהו ואינו ניכר ולפי כהרמ"ם דמתיר בנגיבה ולפ"ז בשומן מהומך לבילו יודע בודאי בשעת התבה דהמתבת אינה כ"א לאסור שמתבתבת משהו שבן בתוך השומן ואינו ניכר ובני נקשינן ללף בספ"ק דמיקל בהא :

גבינה להם בפסח וכו' פי' שנעשות קודם לפסח ולאכלה בפסח מבל לא בפי' כ"א דמיירי שנעשות בפסח דמ"ב מ"ל לרבינו שהרמ"ם חלוק מרי"ן גיחת ללף לאסור להרמ"ם מודה לאסור בנעשות קודם פסה ולא שתרה מתמון ללף המיר הרמ"ם ללף היכא דנעשית בפסח עמהו בבלי ממן בשום דבינן דבפסח ודלו שתרה מפורורי ממן ללף יתערבו בתוך הנגיבה ושוב שתין שום ממן ברשותו ואין לחוש ללף לפלוגת חתן בבלוע בבלי ובין שהיה נעשית בתמין מותרת ללף בע"ב להרמ"ם מיירי בתי בנעשות קודם פסח וכן הך דללים מלוחים לחיירי בשרוויס קודם פסח בעריבת ממן וכ"כ בפי' בספר לדם לדרך ובתשובה המרכתי:

וזתים שבשלן וכו' משמע דמיירי בתחבן קודם כניסתן ופ"ה לף מתרינן ללף לאסר כי סס אחד מן ג' שבלעו ממן וסס בעלים בדוב בתחרים שנתחבו תח"כ בתוחו סכין והוטעם דחוסטין שתח לף פלט הסכין כל טעמו דרשטן ושני ללף כולס בלעו מן הסכין כל אחד מקלת טעם ממן ולף היה בו ס' וכולס נאסרים ולללף כ"ו בתרוך כלל ל"ת שבתב דלברי רבינו הס נזקים שנתחבו לאחר שנכבשו דהם מדמי תוחס לבטל ובבל דמיירי בהו בעל התרוחות ותהר"ם בשתחבן ככבשו ודוחית דהכי זתים ותיבה להקשות תמ"ם שבולי הלקט בלימו"ם הנתחבים בסכין של ע"ג ללף נאסרו ללף שנים הרמ"בונים וסס בעלים בדוב וכו' ותביולו בי"ו בי"ד סי' ל"ו וכן פסק בהגהת ש"ע לסס וכלן לאוסר כל הזתים ותבבר דבתמן בתשבו בתמרינן טפי תבשאר תיבוריס ס"ב אין תריחות בלימו"ם בל בך בלבון ובבל לבבליט הבלוע בסכין ללף ניח בהו קלת תריחות לבלוע שתחוב בעל הסכין שנתקנח בשיט הרחשוים וכן בעלות בדוב וכו' וכב"ג כתב בתי בתרוך כלל ל"ת ועוד ב"ל עיקר לתף בלימו"ם יש לאסור כולס לדעת רבינו כתו בזקים מיהו הבולס עוברים היקר בתי לימו"ם וכן פסק בי"ו בש"ע בי"ד סימן ל"ו ואין למחות ביזס כיון שיש להס על מי

של עו"ג בפסח וכן בליחת בשר שנעשה לפני הפסח ולא נזהרו בבליהתו בבל הוא ובמה יתים נהג בו אדוננו איסור והבחתיר הבא עריו ברבה ע"ב · והרי"ן גיאת כתב אמרו רבוותא (ג) חלב שהלבו ישראל קודם הפסח ובבינה הניקפת קודם הפסח ושמרה בהימנין מותרים ואם לאו אסורין וא"א הרא"ש ז"ל התיר וזה לשונו בתשובה נבינה להה בפסח מותרת אע"פ שנעשית בבלים של בל השנה ולא נהגר בה בין שאין משתמשין באותן בלים בבל השנה בדבר חם אינן בורעים ואפילו אם שמשו בהם בדבר חם בין שאין עושין בהן הבבינה בתחין אינו מפליט : וכתב עוד אשר לאבול דגים מליחין השרויין בתים בפסח והיבשים במקום שניהגין לאבול אוכלין ובמקום שנוהגים שלא לאבול אין אוכלין (ד) ע"ב וזתים שבבשין בשאר יתות השנה ולא נזהרו בהם לדעת בעל התרוחות שאוסר צנון ובבל שהתבבו אותו בסכין של ע"ג אפי' אינו בן יומו בינוני שמדמה אותו לקורט של הלתית דאמרינן תורפיה בחליא ליה לשבנוניתא והוה ליה בנותן טעם לשבח הבי נמי תורפיה דזית עושה אותו בבן יומו ולא שייך ביה ביטול דבבולי סבין משערינן וא"ב הזרו הזיתים בולם חבין וכן יראה מתשובת א"א הרא"ש שהשיב להתיר על ששאלוהו בצל (ה) שתתבוהו בפסח בסכין שנזרקין בו הבצק מהעריבה בל השנה וכתב אפילו לספר התרוחות שמדמה בצל לקורט של הלתית שאני הבא בין שידוע שאותו סבין לא שמשו בהמין לא בלע דצונן לא מבליע ולא מפליט ע"ב הרי שלא התיר אלא בישום שהסבין רא היה מיוחד אלא לצונן אבל בסתם סבין לא היה בתיר ומיהו ה"ר מאיר מרוטנבורק בתב על ההוא דספר התרומה לבי נוטה להתיר ואע"פ שאני מורה בספר התרומה אין נ"ל לבתות ביד הנוהגין היתר ע"ב ונ"ל דאפילו

לדעת

דממן בפסח במשהו אין לזלזל בזיסורו ע"ב משמע דמשום חומרא לספר ולא מן הדין ולפ"ז ה"ב לבבר יבא ונבינה שמלאו קודם הפסח שהם מסורין מפני חומרת החמץ שזיסורו במשהו ללף שמתוך לשון רבינו שבתב סתם לאסור בל דגים מלוחים השרויים במים בפסח משמע דמדינא בלבד אבל בסתם בלים מלוחים בפסח אפי' מ"ם משום ואבבר נתבטל קודם הפסח מ"ם משום חומרת חיסור ממן בתב בתשובה להתחיר ולאסור דגים שנשרו במים קודם הבפסח ולא מן הדין ובן מוביח לשון התשובה שבתב בתשבנה נוהגים חיסור בדגים מלוחים וכן מותם שזיזו שרויים במים ונלרפת מוהגים היתר בותם שלא נשרו במים לבל השרויים במים מסורין בפסח כיון

מבני שבתערב קודם לבן בדיבת ה"ל לומר דסתם בלי מיין בני יומן מיהו דוו י"ל משום דזיבת מתן ללסר בפ"ט לפגם בפסח לא בתב בן לבל מבתי קושית קתיית' במקומה עומדת ומתם י"ל דלא התיר ללף משום דסתם בלים מיין ובן"ק מבי' לתתן ללסר בפ"ט לפגם בפסח הבא שרי לפי שביין שטעם פגם זה בבל קודם פסח ונתבטל מז מפני פגמו אינו חוזר ואינו ובותק לומר דבבר בתלה מיורי בשלא נתלה עד בני עליה וביותא בהם שמין בהם משהו ללף מהתלה ללף נבבר דבהיבי לף שייך לומר לתיש בהו ס' לבטל תתן בתמוה בתובה דל"ב לף ה"ל למיסרי סתמא בתוך שיון דסתם בני יבם ובניבה בבלים מלוחים לותם ותת"ב בה לידי תשובת רש"י וב' בה בלשון הזה בשר יבם שלא נזהר בתליחתו וכן בניבה מותר לתבלה בפסח דתפילו לת"ד תמן בזתו בין בתיו שלא נתיבו אינו אוסר בתשהו ה"מ לי תיתיה בשיעור דקבסי' ליה משום דעבר עליה בבל ירתה ובבל יתתה לבל על ידי תערובת כי הבא שלא נעשה שיעור בבשר ותיבה לתיתה שתח נתלה בדבר יש תתן בתלה בתוך הבלי שיבא בו ס' בנגד בל הבלי ואוד לתתלי נקט בעמא

ומ"ש הרי"ן גיחות לאסור בניבה הניקפת קודם פסח תע"פ שתן נעשות ללף בזונן ובבלים שתן תשתמשין בהם בשר מלוח נתי הדתה בל זה ממ"ק בע"ל (יא) . **בתב** המרדבי בפ' בל שעה מלא שתתו בתובה בל עוד בתלה בו בשר לאבול בלא עליה בלא ביבוס ולא די להם בניעור ע"ב . ומ"ש בתוב בו אין להחמיר בדיעבד עיין בי"ד מדינים אלו בסימן ק"ו . בתב עוד מהרי"ל מפה ששמו על שק של קמח אסר מהר"ש לאבול עליה בלא ביבוס ולא די להם בניעור ע"ב .

(י) עמ"ש אות ו' . (יא) ומשמע דוקא בנגיבה ודגים יש לחוש שמא יאבלם בלא ההדחה אבל נבי בשר לא חיישינן דאין דרבו לאבלו בלא הדחה . וכן המנהג שלא לאבול שום מלח לא בניבה ולא דגים או בשר שלא נזהרין למלחו לי"ט הק בשר שהריחו אותו ע"פ בבל יום פ"א קודם פסח אותו אוכל ומיהו צריך להריחו קודם פסח אבל תוך הפסח אסור להדיחו דחיישינן שמא יש עליו חמץ משהו וקיבל ממנו טעם על ידי הדחה בפסח וכמו שאסר הרא"ש לקמן דגים השרויים במים בפסח מה"ט מיהו ג"ע דמתחיר בדבר שנתבשל קודם פסח בסתם בלים ולא נזהרים מחימוץ דהרי אף אם היו הבלים חמוצים מ"מ אינו אלא ב' בר ב' ועדיין היתר דשרי כראיתא לקמן סימן תנ"א ותנ"ב והבי קי"ל כראיתא בי"ד סימן צ"ה ע"ב ב"ל דאע"ג דנוהגים להחמיר בדברים אלו לבתחלה מ"מ אם נפל ונתערב מהו דבר אחר שאין בו חשש חמץ מעצמו אלא מבח שנתבשל בבלים חמוצים דאין לאוסרו בפסח חבא והוי ב"ט בר ב"ש ועוד דמאחר דאיבא לספוקי דלמא הבלי לא הי' בן יומו אין מחזיקין איסור דספיקא דרבנן לקולא וראיה ממ"ש לעיל דיש לתקל בי"ש האחרון בין מבושל בבלי חמץ מאחר שבאותו יום חמץ דרבנן ה"א תוך הפסח לענין איסור משהו וכ"כ הרי"ף והביא דבריו לקמן סימן תס"ו לענין חטה שנמצא בחבשיל ע"כ מהרי"ב דאסור לעשות כן בפסח אמנם ע"י אונס שאין לו בשר אחר מותר לעשות כן אף בפסח ואותן כרכשות היבשים שקורין טבח"א אסור לשרותן אך בשהם יבשים ע"ל (יב) משמע דלב"ע בדבר צונן אין לחוש אם נשתמשו בבלי חמץ דאינו מבליט בלא כרב הראי שבתב לקמן סי' תנ"א דאף בדבר צונן יש להחמיר מיהו ע"ע דאפשר דאם שהה תוך הבלי מעת לעת הוי ככבוש וכבוש במבושל ב"ש לקמן ב"ד סימן ק"ה א"א ואתי דלא בהלבתא דצונן אינו מפליט וכן משמע מתשוב' הרא"ש שבתב כאן לענין נבינות דאיט מפליט אע"ג שנשתהא בתוכו מתתמא בבלי מבושל וב"ב ב"ה דהויה דלקמן סי' תנ"א אתי דלא בהלבתא דצונן אינו מפליט וכן משמע מתשוב' הרא"ש שבתב כאן לענין נבינות דאיט מפליט אע"ג שנשתהא בתוכו מתתמא בבלי

יותר

דרכי משה

משמע מדברי הרא"ש לקמן לענין נבינות ודגים מלוחים ולבן אין לספוק אותה: (ג) בתב מהרי"ל דאין נ"ל איתר נמור לקנות דגים שתותבים אותן העו"ג בפסח בסבינין של תמץ שלהם ע"ל ואע"פ שראיתי מקילין בדבר ב"ל שיש לחוש בדבר בראתר שתמץ בפסח דמאחר שתמץ בפסח בשהוח יש לחוש לחמץ הדבוק על הסבינין' ושומר נפשו ירחק מהם וכ"מ בריעבד אין להחמיר וכ"ש לקמן בתשובת הרא"ש גבי בצל שתבבו בסבינין דלא היה חוש בשמא היה חמץ דבוק בסבינין או כ בדגים שאין חריפים להפליט מה שבסבינין ואין לחוש אלא שמא חמץ דבוק בו אין להחמיר בריעבד עיין בי"ד מדינים אלו בסימן ק"ו . בתב עוד מהרי"ל מפה ששמו על שק של קמח אסר מהר"ש לאבול עליה בלא ביבוס ולא די להם בניעור ע"ל .

(י) עמ"ש אות ו' . (יא) ומשמע דוקא בנגיבה ודגים יש לחוש שמא יאבלם בלא ההדחה אבל נבי בשר לא חיישינן דאין דרבו לאבלו בלא הדחה . וכן המנהג שלא לאבול שום מלח לא בניבה ולא דגים או בשר שלא נזהרין למלחו לי"ט הק בשר שהריחו אותו ע"פ בבל יום פ"א קודם פסח אותו אוכל ומיהו צריך להריחו קודם פסח אבל תוך הפסח אסור להדיחו דחיישינן שמא יש עליו חמץ משהו וקיבל ממנו טעם על ידי הדחה בפסח וכמו שאסר הרא"ש לקמן דגים השרויים במים בפסח מה"ט מיהו ג"ע דמתחיר בדבר שנתבשל קודם פסח בסתם בלים ולא נזהרים מחימוץ דהרי אף אם היו הבלים חמוצים מ"מ אינו אלא ב' בר ב' ועדיין היתר דשרי כראיתא לקמן סימן תנ"א ותנ"ב והבי קי"ל כראיתא בי"ד סימן צ"ה ע"ב ב"ל דאע"ג דנוהגים להחמיר בדברים אלו לבתחלה מ"מ אם נפל ונתערב מהו דבר אחר שאין בו חשש חמץ מעצמו אלא מבח שנתבשל בבלים חמוצים דאין לאוסרו בפסח חבא והוי ב"ט בר ב"ש ועוד דמאחר דאיבא לספוקי דלמא הבלי לא הי' בן יומו אין מחזיקין איסור דספיקא דרבנן לקולא וראיה ממ"ש לעיל דיש לתקל בי"ש האחרון בין מבושל בבלי חמץ מאחר שבאותו יום חמץ דרבנן ה"א תוך הפסח לענין איסור משהו וכ"כ הרי"ף והביא דבריו לקמן סימן תס"ו לענין חטה שנמצא בחבשיל ע"כ מהרי"ב דאסור לעשות כן בפסח אמנם ע"י אונס שאין לו בשר אחר מותר לעשות כן אף בפסח ואותן כרכשות היבשים שקורין טבח"א אסור לשרותן אך בשהם יבשים ע"ל (יב) משמע דלב"ע בדבר צונן אין לחוש אם נשתמשו בבלי חמץ דאינו מבליט בלא כרב הראי שבתב לקמן סי' תנ"א דאף בדבר צונן יש להחמיר מיהו ע"ע דאפשר דאם שהה תוך הבלי מעת לעת הוי ככבוש וכבוש במבושל ב"ש לקמן ב"ד סימן ק"ה א"א ואתי דלא בהלבתא דצונן אינו מפליט וכן משמע מתשוב' הרא"ש שבתב כאן לענין נבינות דאיט מפליט אע"ג שנשתהא בתוכו מתתמא בבלי מבושל וב"ב ב"ה דהויה דלקמן סי' תנ"א דאף בדבר צונן יש להחמיר מיהו ע"ע דאפשר דאם שהה תוך הבלי מעת לעת הוי ככבוש וכבוש במבושל ב"ש לקמן ב"ד סימן ק"ה א"א ואתי דלא בהלבתא דצונן אינו מפליט וכן משמע מתשוב' הרא"ש שבתב כאן לענין נבינות דאיט מפליט אע"ג שנשתהא בתוכו מתתמא בבלי

פרישה

טעם לפגם מיהו ללמה בתבו בתוכו בתן משום דעתערב קודם לבן דוקא וב"י דקי בתבב תליבא דצונן אין לחוש לחמיר דבבר יבא ונבינה שמלאו קודם לפסח שהם מסורין מפני חומרת החמץ ולפ"ז ה"ב לבבר יבא ונבינה שמלאו קודם לפסח שהם מסורין מפני חומרת החמץ שלמיסורו במשהו ללף שמתוך לשון רבינו שבתב סתם לאסור בל דגים מלוחים השרויים במים בפסח משמע דמדינא בלבד אבל בסתם בלים מלוחים בפסח אפי' מ"ם משום חומרת חיסור ממן בתב בתשובה להתחיר ולאסור דגים שנשרו במים קודם הבפסח ולא מן הדין ובן מוביח לשון התשובה שבתב בתשבנה נוהגים חיסור בדגים מלוחים וכן מותם שזיזו שרויים במים ונלרפת מוהגים היתר בותם שלא נשרו במים לבל השרויים במים מסורין בפסח כיון

(ג) **חלב** שתלבו ע"י בבל קודם פסח בתי טו"ב ומיהו לתתיכין לתתבו תן בספריהם (ד) **שתתבוהו** בפסח ע"ל מ"ש שתן הנדין ד"ת לרתיץ תמם לרתיצת בתי"ם היה שתתבוהו בפסח ונדין דין זתים שבבשן בו מדבר שתתבוהו בפסח ונדין דין בצל שתתבוהו בפסח בתי"ם היה שתתבוהו בפסח ונדין דין זתים שבבשן בו מדבר שתתבוהו בפסח ונדין דין בצל שתתבוהו בפסח

מלא יין והוציאה משם ולקח לזמן מחותו היין ונתן בתוכה מחרוזת שהיו חסרות מעט מהו לשתותו בפסח תשובה כנמושים כולם מסרוה בשתיה ורמוי לחוש לדבריהם (יג) :

כתב סמ"ק בסימן רכ"ח כותב שצורכין לומר במדוכת קודם הפסח מתחר בפסח ופע"פ שהמדוכת מתומלאת מתמז שמעבירין עם התורים משום דהוי טעון ואין כו כח להפליט ומפילו מיפלט משום כעלמא הוא דפליט ונתבטל קודם הפסח מידי דהוי מכריזין ובלאים שתחכו בפסח ונתנם עם כשר כדפירש רבינו ברוך :

כתב המרדכי בפרק כל שעה בתניא פעמים נותנין מיפה בשולים לדבק בכרטים מותר לשתות היין בפסח שעשה מתז בין כשר בתבטל קודם הפסח ובתוך הפסח אינו נותן טעם בין שכשר הוקשה התמז לכל ממש לפסח כי מדמיס שם נתן טיפה בין השוליים אסור לשתות בפסח מחותו הניח לפי שעדיין המיפה רכה ונס נימי הפסח נותנת טעם תוך היין וכ"כ הגהות מיימון פ"ו בס"ג בשמ"ע ע"ו ובתה"ד סימן קי"ו בתב בשם סמ"ק דזוקא נתן תוך שלשים יום אסור (יד) :

לדעת בעל התרומה אם נזהרו בהם בחתיכת הסכין אפילו לא נזהרו לבובשן בקדירה חדשה אם אינה בת יומא מותרין בין דבשעת בבישה נותן בהן מים בטל תורפייהו ולא שייך תו למימר מחליא להו : **חמץ** שנתערב אחד בשנים במצה ביבש כתב רש"י שמשליך אחד והשאר מותר בהנאה וא"א הרא"ש ז"ל (ט) התיר הכל אפילו באכילה : ונותן טעם לפגם בפסח רשב"ם אוסר וכן הרב ר' אליעזר ממי"ץ והרב ר"מ מרוטנבורק כ' אני אוסר לעצמי הואיל ונפק מפומיה דרשב"ם ואני מתיר לאחרים כי ר"ת ור"י הין מורין להיתר ואעפ"כ אני רגיל לומר לשואלי פלוגתא דרבוותא הוא ורבים נמנעים מאליהן ע"כ ורש"י פסק להתיר (ו) ולזה הסכים א"א ז"ל : ולאחר הפסח בין במינו כין שלא במינו בטל בששים ואפי' שהייה בעיניה ונתערב אחר הפסח בטל ומיהו דוקא בשנתערב שוגג

חמץ שנתערב ס' בשני כמ"ל בינבג כ' רש"י שמשליך ס' וכו' כמבו' טוכבים (עה"ו) תק מלו למוריו ולמורין בכל שהן יין ובבי' טוכבים ועורות לבובן וכו' ופרוך בגמרא (סה) תנא מתי קא משיב מי דכר שבמינן קחשיב ליתני נמי מתז בתיב ניכלה מי מיסורי הכלה קחשיב ליתני נמי מתז בפסח לימר רבי מיית בר מבא מתי תנא תרתי קית ליה דכר שבמינן ומיסורי הכלה וליתני בכרות של בעל"ב לענין מתז בפסח מבן שמעת לימר לה ר"ע הא תנא ליה התם ר"ע מוסיף לה בכרות של בעל הבית ופי' רש"י תרתי קית ליה דכר שבמינן ומיסורי הכלה לומבא קחשיב ליתני מיסור דילמו הוא דלא בטיל אבל מתז פרוסה בפסח שהוא ואין דרכו למנות בטל ומשליך מחד מסס לגבר והשתה נותן לכלבו וכתב עליו הרמ"ם ולא יפעגם לאה לן יהא תערובת מתז מותר לה בהכילה דהא לימר מתז בפסח היינו דכר לה בהתערב בהקוסס דהוי בשאר מיפורין בר"ט הוי בשר מיפורין דר"ט בחתן בפסח וכן בתשנה שמעתין ולמתי דבעי ר"ש לאחמיר לאוסרו בהכילה ר"ה נמי אסור בהנאה ומה שפירש ומלך מחד לא יפעגם לאה דקאן בפסח פרלה (פיב מ"ה) הפרלה וכלאי הכרם עוליס בחמד ומתמיס ואין לריך לכרים והא לריך לכרים בתרומה היינו משום גזל הבבע ובסוף דבריו כתי' תערובת מתז בפסח שנתערב עם מ"ו מותר לפלוט בהכילה לדעתן תערובת דיבש בישה מין מילוך בין מתז בפסח לשאר מיסורין דלא בחמירו מבחים לאסרו משום דלמא בשאר בשר"ט ומתז מסוס דלא בדלי מיבשי מיניה אסור בפסח משום בר"ט בשאר מיסורין אבל יבש בישה אם אין בשר שנתען כי בישה דשאר מיסורין חד בתרי בטיל ר"ה מתז בפסח וכן מוכחת כל הסוגיא ש"ל : **וירש** לדקדק בדברי רבינו שכתב שאם מתז שנתערב בחד בשיש בהנאה ש"ל כתב רש"י שמשליך בחד והשאר מותר בכרות שנתערב עם פרוסת מצה אבל בשר שנתערב עם כרות מצה אפילו בהנאה לא בטיל וכדמשמע מדברי רש"י שכתבתי בסמוך וי"ל דלא כ"כ רש"י אלא משום דלא ליפלוג אמי תנא דמר"ש אבל לדידן דקי"ל כר"ש לא שמיי לן בין בשר לשאר כרות של בעל הבית לפרוסות אבל ברי"ף כתב על מצה זו דלמו מסורין ומסברין בכל שהן יין בסך ושבו רבינו כתב בשור ר"ד ונס רבינו ירוחם בח"ב בשם רבינו יונה בשם ר"י ונס בשם הרא"ש בפ' כל שעה וכן פירש"י בפ' כל שעה בשם ר"ת ורבינו שמחה בשם רש"י ורבינו אפרים בשם רבינו יצחק בר יהודה ורבינו יצחק בר מרי מלא כדברי הרמב"ם ז"ל וכן הסכים הרא"ש

ומכאן כותב דין תערובתו לאחר הפסח ופסק כרבא כל שצה : **ומ"ש** מלא כללא דמילתא וכו' ע"ל סי' תמ"ב מתין למד דכיון דיכול לעיכוי לכתחלה ולמאכלותו וטעם דכל שנתבטל כס' מהצי' ליה כמילו לא היה שם חמץ כלל ודוקא לכתחילה מכל לאוכלו בפסח מאסר דכיון די"ס דבפסח חזר כתמץ וגיעור ומוסר כמאכו אע"ג שתין כך הלכה מ"מ לכתחלה אסור לערבו כס' שובג אבר בכזיד לא והר"י כתב אפילו נתערב כזיד ולא נהירא לא"א ז"ל וכתב עוד הר"י אם בטלו בשובג קודם הפסח אי נמי בפסח בגון שלא היה יודע שהוא חבץ מותר ואם בטלו במזיד קודם הפסח לכאורה נראה שהוא ביתר בין שבטלו קודם איסורו אבל אם בטלו מזיד אדעתא דלשהייה. אחר הפסח אסור ושאור בין שהוא דבר המעשיר אפי' אם בטלו בשובג אסור בין דלטעמא עביד רא בטיל ע"ב ואיני מבין תוכן דבריו שאם הוא דבר שעוברין על הערובתו כאי נפקא מינה בביטולו הרי עובר עליו וראוי להקנסו ואם הוא דבר שאין עוברין עליו אפילו ערבו אדעתא דלשהייה שרי ב אלא כללא דמילתא כל דבר שאין עוברין על הערובתו יכול לערבו לכתחלה ולשהותו ודבר שעוברין עליו אפי' נתערב מבילא קודם הפסח צריך לבערו ואם לא בערו אסור נתערב אחר הפסח בשובג בטל כס' במזיד אינו בטל :

תמת **חמץ** של ע"ב שעבר עליו הפסח מותר אפילו באכילה וכן פסק רב אלפס והלכות גדולות והכי איתא כשאלתות ובירושלמי וכן פסקו הגאונים ובעל העיטור כ' שאסור באכילה והאריך בענין וסוף דברים וכן הדין עלינו להחמיר מכמה שנוהגים עכשיו שישראל מקבל דורון חמץ של ע"ג מן המנהה ולבעלה שנעשה חמץ של ישראל שעבר עליו הפסח שאסור בהנאה ולייכך היה עלינו לנדור נדר ע"ב ויהיו א"א ז"ל אומר תקנה לזה שיאמר הישראל איני רוצה שיקנה לי רשותי ואז לא יקנה לו בע"כ (פ) ואפשר לומר אפילו בכהם ששהה ולא אמר כלום לא קניא ליה רשותיה כדאיתא בב"מ דהיתר ניחא ליה דלקני דאיסור לא ניחא ליה דלקני אם לא שיקבלנה מהע"ג או יוצא בזה שניבר מתוך מעשיו שחפץ בו ושל ישראל שעבר עליו הפסח אסור בהנאה אפילו א הניחו שובג או אנוס ואם מכרו או נתנו לע"ג קודם שמכרו כין שלא כמיגו אסור כמשהו שלא בזמנו כין שלא כמיגו מותר כר"ש ומי אמר רבא הכי הא אמר רבא ר"ש קנסוה קנים קוחיל ועבר עליו ובלא יראה ובל ימצא ס"מ בעיניך מבל ע"י תערובת לא . ומירש"י מבל ע"י תערובת לא ואפילו שהיה בעיניך ועבר עליה לא קנים למיסר תערובת דיליה וכתב ברמ"ן מצאתי כתב בשם רר"י דאפילו אם ערבו לי דרבא לא שרי אלא בשנתערב מתילה וכוי בבלל שאר מיסורין שאם בטלו במזיד אסורין מ"ל ומע"ג דאסתמא אמרינן שלא נזמנו מותר משמע לרבינו דאין לחתירו בפחות מס' כשאר מיסורין ואין נראה כן מדברי הרמב"ם שכתב בפ"ו חמץ של ישראל שעבר עליו הפסח אם נתערב כין שלא כמינו ה"ז מותר לאכלו ע"ל ואם אינו מבטל דבפי ס' לא כוי שתין מיניה :

כתב הרמב"ם בפ"ו חמץ שעבר עליו הפסח אסור בהנאה לעולם אפילו הניחו בשובג או בוגוס וכתבו רבינו בסימן שאחר זה :

וכתב עוד הר"י אם בטלו בשובג קודם הפסח מ"ב בפסח כגון שלא היה יודע שהוא חמץ מותר ואם בטלו במזיד קודם הפסח וכו' נראה דה"ק אם בטלו במזיד קודם הפסח כלומר שהיה יודע שהוא חמץ וערבו עם דברים אחרים לא על דעת להשהותו אחר הפסח לכאורה נראה שהוא מותר שאע"פ שהיה יודע שהוא חמץ כשערבו לא היו כמבטל לאיסור לכתחלה מאחר שלא ערבו כדי להשהותו לאחר הפסח אלא בטלו במזיד על דעת להשהותו אחר הפסח אסור משום דהוי ליה כמבטל לאיסור לכתחלה : **ומ"ש** רבינו ואיני מבין מוכן דבריו שאם הוא דבר שאוכלין אותו בכל עת מערבו מתוך שאינו יודע שהוא חמץ ואפילו הכי אסור לכתחלה לאחר הפסח משום דקסבירן ליה מבמי שעבר בבל ירחה כל שעובר עליו בכלל הקנס הוא ואע"פ שהוא מעורב וכ"כ ה"ה בפ"ד שהרמב"ם ומבן כתבו דקנס זה שאין עוברין על תערובתו אחת מב' דברים אחד שאין עוברין על תערובתו אפילו מדעת לבטלו במזיד ואחד שאין עוברין עליו בפחות מס' ואפילו הכי אסור לכתחלה משום דקסבירן ליה מבמי שעבר בבל ירחה כל שעובר עליו בכלל הקנס הוא ואע"פ שהוא מעורב וכ"כ ה"ה בפ"ד שהרמב"ם ומבן כתבו דקנס זה שאין עוברין על תערובתו אחת מב' דברים אחד שאין עוברין על תערובתו אפילו מדעת לבטלו במזיד ואחד שאין עוברין עליו בפחות מס' ואפילו הכי אסור לכתחלה משום דקסבירן ליה מבמי שעבר בבל ירחה

כתב הגהות מיימון בפ"ו מהמץ מתוך שבשר חטים בשרים ולא יחזור בתשובה ומקיא הנאתו ואפילו הכי אסור לכתחלה משום דקסבירן ליה מבמי שעבר בבל ירחה כל שעובר עליו בכלל הקנס הוא ואע"פ שהוא מעורב וכ"כ ה"ה בפ"ד שהרמב"ם ומבן כתבו דקנס זה שאין עוברין על תערובתו אחת מב' דברים אחד שאין עוברין על תערובתו אפילו מדעת לבטלו במזיד ואחד שאין עוברין עליו בפחות מס' ואפילו הכי אסור לכתחלה משום דקסבירן ליה מבמי שעבר בבל ירחה

כתב הריב"ש בתשובה חמץ נוקצה אפילו בשעה חיוב איסור לכתחלה אחר הפסח אסרי לא עבר עליו מן התורה וכפירושו"ם חמץ גמור הס ואסור בהנאה אחר הפסח (עז) :

תמח חמיי של ע"ג שעבר עליו הפסח מותר אפילו בכתחלה וכ' בכרק בל שעה (כח :) תנן חמץ של ע"ג שעבר עליו הפסח מותר בהנאה ושל ישראל אסור בהנאה וכתבו הרי"ף והרא"ש שם דקתני של ע"ג שעבר עליו הפסח מותר בהנאה ללמד למימרא דבכתחלה אסור אלא משום דבעי למיתני של ישראל אסור בהנאה תניא נמי ע"ג מותר בהנאה אבל מותר הוא לכתחלה וכ' עוד הרא"ש ופירוש קאתי לה דקתני מתני' חמץ של ע"ג שעבר עליו הפסח מותר בהנאה בתקום אלא נהגו לאכול פת של ע"ג אבל בתקום שנהגו מותר אפילו בכתחלה : **מיהו** מ"ש ז"ל ושל ע"ג אמרינן ליראל דורון בתוכי פסח סמוך לערב ומניחו בניתו ויאמר ישראל שתין הוא שהקה לו :

ומ"ש ואפשר לומר אפילו בפחות משתה וכו' הס דברי רבינו שאמר כן מסברא וכ"כ הרשב"א בתשובה בשם התוס' שאם שתלחים עו"ג בכרות של חתן דורון לישראל כי"ט בתחלת של פסח אלמלחים עו"ג בכרות של ישראל ניחא ליה בתיסורת ותניא נמי לא קניא ואפילו מתעסרת ואפילו עותד בנדה שתין מצירו קונה לו בע"כ ע"כ . ותתוך דבריו נראה דבפסח' מוירי וכ"כ הגהות מיימון בפ"ו מ"ז ל' תעב' שצלה ע"ג פת לישראל בי"ט בתחר ן של פסח וקבלתו בפסח שלא בפני ישראל וכשנודע לישראל זה להניעתו בניתי הע"ג ולאחר שלחו לרבי ותקירו משום דהיתרת ניחא ליה למקני ולא מיסורת ס"ל לה היה דעת ישראל לקנות חמץ בפסח עד למחר ולא קיימן כיה חמץ של ישראל שעבר עליו הפסח עכ"ל מבל מדברי הרמ"ן נראה שדעת שיניה כשפתיו שהיו רוצה שיקנה לו בדעותו :

ודע שכתב הרשב"א עוד בתשובה הנזכרת שלא מיבעית בי"ט אחרון דמדרבן שלא אפילו בי"ט ראשון שהוא אסור לכתחלת משא"כ בשעירבו קודם פסח וספתבריש דבריו ע"ל : **וישל** ישראל שעבר עליו הפסח אסור בהנאה אפילו הניחו שובג או בוגוס ואם מכרו או נתנו לע"ג וכו' כ"כ הרמב"ם בפ"ו : **ואם** מכרו או נתנו לע"ג וכו' הרשב"ם ותוספתא כתבה הרמ"ם בפרק

ומתתיס

דרכי משה

ע"י בצק וחשוש לשתוק עמו על השלחן אן יפרר טעם על שולחן לתוך מאכל ואם נצלו לתוך מאכל אוסרים כשאר חמץ (טו) כתב מהרי"ל על פסח שאכלו עליה בשבת בע"פ ונות"ת לעו"ג המנהג לנותנה לכובסה מיהו אם לא כבסה ליה לן בה ובהנהות

פרישה

סי' **תמח** (פ) **ואפשר** נופר מפי' בסתם כו' סס דברי רבינו וכ"כ הרשב"ם ומוסיף פוד לתפי' בוסס דפעון שכוח מדתוריותא חמור בהנאה אין **מסור** כשבשיטו שפו"ג בשניהו כשבשתרת

חדושי הגהות

תב"י תבא משמע דקאי גם כן לדעת רש"י לכן נראה דשגגת הדשום הוא וצריך להעביר קולמוס מן ויש קיצור וכו' עד לא בטיל וכן מצאתי בהגהות העור לאדמו"ח הרב הגאון אמתי מו"ה ישעיה ברלין נ"י : ב כתב מהרי"ח טעמא כיון שעירבו בשעת היתרא אין כאן משום ביטול איסור כלל ול"ד לעירבו אחר הפסח שכבר הוא אסור משום תמץ שעבר עליו הפסח ואין מבטלין איסור לכתחלת משא"כ כשעירבו קודם פסח וספתבריש דבריו ע"ל : ריתח א כ"כ הרשב"ם ויש לתוכיח בן מהירושלמי שהביא רבינו

כפי כל שעה ישראל ושו"ע שהיא נפסיקה ותמן היל ישראל כרי הוא מוכר למע"ג מו נתנו לו במתנה ומוחר ולוקח ממנו ממר כפסח וכלבד שיקנהו לו במתנה גמורה ורשאי ישראל שיממר למע"ג עד שתהא לוקח במנה כמתנים שמא שנערך ותקח ממך ממר כפסח וכ"כ הרמב"ם נפ"ד וסיים נה מבל לא יממר ולא יתן לו על מנמי ומם עשה כן כרי זה עובר על כל ורלה וכל ומצא ומקנה ס"ה מ"ם ומם עשה כן כרי זה עובר וכו' הוא כפי לשעתו שבתב שהמפקיר ממנו היל ע"ג עובר בלאו וכבר נתבאר זה בסימן ת"מ : רבינו ירוסה כתב על תוספתא זו בשם בה"ג ובלבד שלא יערים ומיני מבין לרבין לשה שרי ליתנו לע"ג במתנה ולמחור ולוקחנו ממר בפסח ומין לך הערמה גדולה מזו ומפ"ה שרי מחמר שתוליהו מרשותו לגמרי ומשער דשלא יערים דקשמר היינו לומר שלא ימכור לו ולא יתן לו על מנמי וכתוב בת"ם סימן ק"ך מי שיש בידו ענינו חמץ ורוצה למכור לע"ג חץ לבית במתנה גמורה ואותו לע"ג שיגרחל מכירו ויוחזר בו שלא יבא בו ע"ג כלל שלא ישתור לו עד למחר בפסח ויחזור ויתנה לו ירלה דברי רק שיתנה לו במתנה גמורה בלי שום תנאי אז שיממרם לו מכירה גמורה בדבר שאינו שלל מתנה ע"מ לבחזיר לו מכי משום שחוששין דשמן כדאמרינן בה"ג ובשלהי שבת ורמלה מדברי בל"ע בלבד שבת ורמלה שמא יעשה כן ויפקירנו ויממר שפקרתיו ע"ג ויבוא לבלבה כרבי יוחנן ומפני כך פסק רבינו וכתב לוסר בירושלמי :

ומ"ש רבינו שבפל השיעור שמרו בהלילה והיתירו בהגמה מפני שטעמו משום דפ"ל דלא מיישינן שמא יערים שלא מפני שהגמה מרובה שהיינו הגמת מהילה אבל לא מפני הגמה מועטת דשם אינו מוכלו תמ"ם שהוא בשר ומין הגמה ממנו הגמה מועטת היא ומפני שת"ם ברבינו שלה על דעתו טעם זה לא הוכיר בפיוטיו והכי דייק ליטיה שבתב ואין טעם נכון לחלק וכו' דמשמע טעם זה מבל אינו נכון : **ועל** מ"ם ומוסר עוד בירושלמי להתכול תמלי בפסח מילנו לבלב של הפקר וכו' מלמקר כתוב להתכול בפסח תניהו אמן שאינו שלו אלא מוכלו בתוך הפסח גרסה לפשר בדברי בירושלמי לא יפכול אמן שאינו שלו בלבל של הפקר ובמוכה נמי פשר ליתן בהמתו לע"ז להתהילה ביומי הפסח וכן פשרתי בריגשבורג"ק משום דיומא שתתכול אותה בפסח שבר לך פתמא בשהינו יומא התירו דעתיהו מהתם דפ"ב דע"ג (פ"ב ·) לתומר מהם לפועלין וכו' :

תמט חנות של ישראל וכהמירה שהמכרת בו היא שלו והפועלים שתתהלים בו ע"ו וכו' בריישא בפרק בל שעה (לא :) ת"ר חנות של ישראל ושלו של ע"ו ושלו של ישראל ופועלים ע"ו בנכסים לפם אחד שהפסח · חנות של ע"ו ושלו של ישראל ופועלים ע"ו בנכסים לפם אחד שהפסח אסור בהנאה · חנות של ע"ו ושלו של ע"ו ופועלים ישראל בנכסין ויוצאין לפם אחד שהפסח אסור בהנאה מפני שהיא ופירוי שלו. פת ויין הנאכר בתוכה : אסור בהנאה דלא תליגן ליה בפועלים אלא מן של ע"ו היה ושל ישראל הוא עכ"ל · ומשמע מדבריו דלא אסור בחנות ושלו של ישראל אלא בשיש בשלו אלא שיש בחנות אחד שהפסח לשהר אחד מן של ע"ו היה בודאי ומיהו נשמע אלא שרי בחנות ושלו של ע"ו אלא בשיש בשלו אלא שיש בחנות אחד שהפסח לשהר אחד מן של ישראל היה בודאי ומיהו נשמע אלא שרי בחנות ושלו של ישראל

תנ **כתב** רש"י ישראל שלוה ככר מחבירו קודם הפסח (א) צריך לפורעו אחר הפסח ואין בו משום איסור חמץ שעבר עליו הפסח כיון שלא היה בעין בשעת איסור ויש בו משום גזל אם אינו פורעו: וישראל שמקבל מעו"ג ככרות ברבית בכל שבוע כתב אבי העזרי שיאמר לו קודם הפסח שיתן לו בשבוע של פסח קמח או מעות ואז אפילו אם באו אחר כך לחשבון מותר לקבל ממנו מה שלא קבל בתוך הפסח: שאלה לרש"י ישראל ועו"ג שיש להם תנור בשותפות מהו לומר לעו"ג טול אתה של פסח ואני אטול אח"כ (א) והשיב שיתנה קודם הפסח ויטול דמים מאותו שבוע והר"ר שמשון ב"ר אברהם כתב מעשה בא לידי בישראל שהיה לו תנור ואפו בו עו"ג המץ בפסח ובא האופה שהיה גזבר של ישראל והביא לו ככרות לאחר הפסח משכר התנור ואסרתי לו לקבלם

לא

תנ וישראל שמקבל מעו"ג וכו' בהג"ה מיימוני כתב תחלה הוראת רש"י בישראל שלוה ככר מחבירו ואח"כ כתב וכן ישראל שיש לו חק לחם הגלחים יקחו לאחר הפסח וכו' וכ"ל תלשונו שאמר ולא דמי וכו' שדילג הסופר וכצ"ל וכן ישראל שיש לו הק לחם הגלחים יאמר אותו ישראל לעו"ג תנו לי תבואה או קמח או מעות קודם הפסח ויתנו לו ואם לא נתנו לו קודם פסח יקחו לאחר הפסח וכו' וכ"כ בספר הרוק"ח תחלת סי' רס"ח וטעם דין זה דכיון שמתנה עמהם שיתנו לו קמח וכו' ה"ל כאילו מכר להם הלחם וכל שעה שמותר לאכול מותר למכור וא"כ אין העו"ג חייבים לישראל אלא קמח או מעות ולכן אם לא נתנו לו יכול ליקח ככרות אחר הפסח כיון שלא היה חמץ של ישראל בעין בשעת איסור וז"ש וכן וכו' דאלמא דמטעם שהתיר רש"י בככר שלוה מחברו יש להתיר ג"כ בנ"ד וע"ז אמר ולא דמי להא דאמרי' בפ"ק דעבודת כוכבים לא יאמר לעו"ג טול אתה בשבת כו' וה"נ ליתסר כשא"ל בתחלה טול אתה חמץ בפסח ואני אטול קמח או מעות דהתם טעמא דדמי לשכר שבת כמו שפרש"י לשם א"נ משום דה"ל שלוחו של ישראל כמו שפי' בספ' התרומה ושאר מחברים אבל הכא עיקר איסורו אינו אלא משום קנס דעבר עליה בבל יראה דמן הדין חמץ שעבר עליו פסח שרי אפילו בישראל והכא ליכא למיקנסיה דמאי ה"ל למיעבד ותו דהתם נמי אם התנו כו' ירא' מדבריו שאינו מפרש הסיא דואס התנו וכו' דמעיקרא כשנשתתפו התנו כן כפירוש שאר כל המפרשים אלא פירושו שהתנו כן וקבלו על עצמן שכך יקו' לאפוקי באומר טול אתה של שבת וכו' דלא הוה אלא דברים בעלמא לא תנאי גמור בקיום והבטחה ומפרש נ"כ ואם באו לחשבון אסור דאהתנו דסמיך ליה קאי ומש"ה קאמר דהכא דהתנה עם העו"ג בתנאי גמור שיתנו לו קמח או מעות מותר ואפילו באו לחשבון דהא טעמא דאם באו לחשבון דאסור בשבת אינו אלא משום דגלי דעתיה דשלוחו הוה ובחמץ כיון דאין איסורו אלא משום קנס כה"ג ליכא למיקנסיה שהרי לא פשע כלום במה שלא נתן העו"ג קמח או מעות כמו שהתנה עמו ומש"ה כתב רבינו ע"ש ראבי"ה שיאמר לו קודם הפסח שיתן לו בשבוע של פסח קמח וכו' דמן הסתם ה"ל כאילו זכה הישראל בפסח בחמץ שהוא בעין ביד עו"ג בשעת איסור בשכר מעותיו ואפילו יתן לו העו"ג חמץ שנתחמץ אחר הפסח אסור משום קנס כמו שאר חמץ שעבר עליו הפסח דאפילו מחליפין אסור לדידיה משום דא"כ מגיעו דמים לחמץ בפסח כדלעיל בסי' תמ"ג וה"כ כיון דלא התנה עם העו"ג קודם הפסח בכלל הקנס הוא ולא התירו ראבי"ה והב"י מ"כ הבין מדברי ההגהות אליבא דראבי"ה שאפילו מן הסתם מקבל מהן חמץ לאחר הפסח אינו נראה לע"ד ודוק היטב. וכ"ע על שיטת ראבי"ה דמפרש ההיא דואם באו לחשבון דאהתנו דסמיך ליה קאי ספך שאר כל המפרשים דא"כ מאי קאמר התם אימא סיפא אם באו לחשבון אסור הא סתמא מותר ומאי דיוקא לימא דה"ק אם באו לחשבון אסור אפי' התנו בפירוש אלא ודאי דבהתנו מותר בכל ענין וכדכתבו התוס' לשם שוב מצאתי בהר"ן לשם שכתב בשם הראב"ד שמפרש ג"כ כפי' ראבי"ה וישב הסיא סוגיא לדעתו דלא קשה מידי ע"ש ולענין הלכה אע"פ דקי"ל כשאר כל המפרשים דבשבת בעינן דהתנו מעיקרא בשנשתתפו וכ"כ רבינו לעיל בסימן רמ"ה אבל בתר הכי לא מועיל התנו כל עיקר מ"מ לענין פסח מועיל התנו דבתר הכי כיון שהתנור של עו"ג ומטעם זה נמי כתב בהג"ה מיימוני דלא בעי התנו כל עיקר ודלא כראבי"ה וז"ל בהג"ה אחרת וישראל ועו"ג שיש להם תנור בשותפות אסור לישראל שיאמר לעו"ג טול אתה חלקך בשבת ואני אטול חלקי בחול ואם מתחלה התנו כשנשתתפו מותר אבל לענין פסח מותר להתנות קודם הפסח ונוטל היינו דמים מאות' שבוע דאין דומה לישראל ועו"ג שיש להם שדה בשותפות כו' דהתם כל הטורח שטורחים בשדה לאמצע ונראה כטורח בשביל ישראל אבל כאן שנוטל הדמים מתחלה מותר. אבל ב"ח מחייב לישראל הק ככרות מותר לקבלם אחר הפסח חלוף שבוע של פסח כיון שהתנור של עו"ג עד כאן לשונו הנה שהתיר אפילו בלא התנו כל עיקר וכ"כ באגודה בשם להתיר הלכך יראה דלכתחלה יש לחוש לסברת ראבי"ה אבל בדיעבד יש להתיר מן הסתם כדכתב בהג"ה אחרת שהרי לשאר כל המפרשים לא מעלה ולא מוריד התנו דבתר הכי ומ"מ בתנור של שותפות כתב דמועיל התנו דבתר הכי ונוטל הדמים מתחלה דהאי התנו לאו דוקא הוא אלא כלומר שימכור לעו"ג קודם כפח ונוטל דמים מיד דכל שעה שמותר לאכול מותר למכור ועיקר הטעם משום דנוטל הדמים מתחלה ודו"ק: **ומ"ש** הב"י אתנור של שותפות דבסמוך דמדברי הגהות בדין ישראל שקנה חק של עו"ג יראה דלא בעי' שצריך ליטול הדמים מתחלה לא נהירא דהתם שאני שהתנור של עו"ג אלא שאפ"ה פסק ראבי"ה דבעינן שיתנה עם העו"ג דאל"כ ה"ל בכלל חמץ שעבר עליו הפסח ואם מתנה שרי אפילו לא נטלו עד לאחר הפסח אבל בתנור של שותפות ליכא מאן דפליג דבעינן שיטול הדמים מתחלה מטעם שיתבאר בסמוך בתשובת הר"ש משנ"ץ והדברים ק"ו דכיון דאפילו כשהתנור של עו"ג מחמיר ראבי"ה דבעינן שיתנו קודם הפסח דלא כהג"ה אחרת דמיקל כזה כ"ש בתנור של שותפות דמחמיר בהג"ה אחרת דמודה בה ראבי"ה וק"ל גם המרדכי כתב בפ"ק דעבודת כוכבים בשם ר"ת דהא דמתנה כן קודם הפסח ומותר מיירי בכה"ג דווקא דנוטל הדמים מתחלה וכן היא דעת רש"י בתשובתו שהעתיק רבינו בסמוך: **ומ"ש** והרב רבינו שמשון בר אברהם כתב וכו' כלומר מדבריו מבואר דאסור אפילו נוטל הדמים מתחלה מאותה שבוע משום דמשתכר באיסורי הנאה ואינו דומה למאי דתנן כל שעה שמותר לאכול מותר למכור דהתם אינו נהנה אלא מחמץ שקנאו קודם פסח אבל כאן נהנה מהחמץ שנקנה לו בפסח

תנ כתב רש"י ישראל שלוה ככר מחבירו קודם הפסח צריך לפרעו אחר הפסח וכו' כ"כ בא"ח והגמיי' פ"א והמרדכי בפרק כל שעה והביאו ראיה מדאמרינן פרק בתרא דע"ג (סב:) דבי רבי ינאי יזפי פירי מעניי' בשביעית קודם זמן הביעור ופרעו להו בשמינית אמר ר' יוחנן יאות אינון עבדין: **וישראל** שמקבל מעו"ג ככרות בריבית בכל שבוע כתב אבי העזרי שיאמר לו קודם הפסח וכו' ז"ל הגהות מיימון בפ"א ישראל שקנה חק הכומרים יקחו לאחר הפסח מה שחסר להם בפסח ולא דמי להא דאמרינן ספ"ק דע"ג (כב.) לא יאמר לעו"ג טול אתה בשבת ואני בחול וכו' דהכא ליכא למקנסיה ותו דהתם נמי אם התנו מתחלה מותר ובלבד שלא יבאו לחשבון אבל הכא שרי ואפי' באו לחשבון שהרי אין איסור חמץ שעבר עליו הפסח אלא מטעם קנס וכה"ג ליכא למקנסיה כלל וכ"כ המרדכי בפרק כל שעה ונראה מדבריהם שאינו צ"ל קודם פסח שום דבר אלא מן הסתם מקבל מהם אחר הפסח ככרות חמץ שהיו ראויים לתת לו בפסח אבל אבי העזרי נראה שהוא מצריך שיאמר לו קודם הפסח שיתן לו בשבוע פסח קמח או מעות דכל שהתנה עמהם כן אע"פ שאח"כ נותנין לו ככרות חמץ חליפי הקמח והמעות הן ושרי אבל אם לא התנה עמהם כך אסור דמדמי לה להיא דספ"ק דע"ג דבעינן שיתנו עמו מתחלה: **שאלה** לרש"י ישראל ועו"ג שיש להם תנור בשותפות מהו לומר לעו"ג וכו' בהגהות מיימון פ"א וז"ל ישראל ועו"ג שיש להם תנור בשותפות אסור שיאמר ישראל לעו"ג טול אתה חלקך בשבת ואני בחול ואם התנו מתחלה כשנשתתפו מותר אבל לענין פסח מותר להתנות קודם הפסח ונוטל היינו דמים של אותה שבוע ולא דמי לישראל ועו"ג שיש להם שדה בשותפות וכו' דהתם כל הטורח שטורחים בשדה של אמצע הוא ונראה כטורח בשביל ישראל אבל הכא כיון שנטל את הדמים מתחלה מותר עכ"ל אבל המרדכי כתב בפ"ק דע"ג כשאל ר"מ בישראל ועו"ג שיש להם תנור בשותפות מהו לומר לעו"ג טול אתה שבוע של פסח ואני אטול אח"כ והשיב דמתנה כן קודם הפסח ומותר עכ"ל ולא הזכיר שצריך ליטול דמי אותה שבוע קודם פסח וגם כך נראה ממה שכתבו הגהות בדין ישראל שקנה חק הכומרים שכתבתי בסמוך: **וה"ר** שמשון בר"א כתב מעשה בא לידי בישראל שהיה לו תנור וכו' עד אף על פי שאמר לו העבר לי חבית של יין נסך ממקום למקום מותר הכל במרדכי פרק כל שעה ובהגהות מיימון פ"א והא דאמרינן שאם קבל הישראל שכר המעות מותר ליהנות מהן כתב ואף על גב דתנן בפרק בתרא דע"ג (סב.) השוכר את הפועל לעשות עמו ביין נסך שכרו אסור הא מסקינן התם קנס הוא שקנסו חכמים ביין נסך וע"ג אבל בעלמא לא דלשאר איסורי הנאה דאין

דרכי משה

תנ (א) ובהגהות אלפסי ויש מקומות שנהגו שלא ללות אשה ככר מחבירתה לפני הפסח שתשלם לה לאחר הפסח וכמדומה אני שמשום חשש ריבית נגעו בה דאסור ללות סאה בסאה

פרישה

פי' הן (א) **והשיב** שיתנה קודם הפסח ויטול דמים של אותה שבוע כל' משמע דס"ם בתנאי זה שאל הישאל שיתנ' עם העו"ג שיטול העו"ג של פסח כ' איתו תנאי ותנה עם ה"י קודם פסח ולא סגי בהכי בכל תלא שגם דיקא יקבל הישראל דמי מאותו שבוע שאחר פסח ולא חמץ. וא"ל לפ"ז מ"ש ממ"ש לפני זה בשם ראבי"ה שאם התנה ליתן לו קמח או מעות מותר לקבל אח"כ אפילו להם חליפי סקייה והתעית. ושאני התם דהלוה לו מעות והה"י מחויב ליתן לו דמים אלא שרגיל ליתן לו ככרות וכיון שמתנה עמו ליתן לו דמים שרי בכל ענין משא"כ הכא שעיקר שכרו מהתנור הוא לחם לכן לא התיר כי אלא שק' להולמו מה ענין תנאים אלו זה לזה מ"מ אי מועיל התנאי שמתנה עם העו"ג שיקח הוא של פסח לחוד והוא יטול בשבוע שאחריו א"כ אפילו בנטילתו חמץ שרי ואי לא מועיל דמחזי העו"ג כשלוחו וכדאמרי' באיסור שבת דרינו מועיל כמ"ש רבינו בהדיא בסימן רמ"ה ע"ש שכן דעת ר"ת ורש"י הודה לו וכמ"ש ב"י שם א"כ מה מועיל לקיחת ישראל מעות לשבוע שאחריו וגם אם כפרש מ"ש ויטול דמים דקאי אעו"ג דהעו"ג יטול דמים בעד שבוע של פסח מ"מ אינו מתירץ אי מועיל לתנאי ויטול גם לזה שיקח העו"ג ויפ' לחם בשבוע שלו גם ק' להתנות עם העו"ג שיקבל דוקא דמים ולא לחם ויבייאר התימה על הב"י שפי' הכי ויטול דמים דר"ל שיטול דמי אותה שבוע קודם הפסח דמי יידע מי יאפה בתנור וכמה יאפה בו שיתן דמים קודם לכן ולכאורה היה נראה לחלק וי"ו דייטול דמים ולהגיה בתקימה שי"ן שיטול דמים ובזה מיושב קושית הנ"ל דהשיב לו דאין צריך ואין מועיל תנאי שיטול העו"ג של פסח אלא זה יעשה הישראל שיתנה עם העו"ג שיתנו קודם פסח שלא יקבל בימי הפסח מיין שכר תנורו אלא יקבל דמים חליפיהם ושר' יכמ"ש ראבי"ה לפני זה כדין מי שרגיל לקבל ככרות שיתנ' ליתן לו דמים וחנפ"י שהדמים הם חליפי הלחם ואסור להשתכר באיסורי הנאה וכמ"ש בשם ר' שמשון אח"כ בסמוך וא"ל שמועיל התנאי שהתנה קודם הפסח וכמ"ש ראבי"ה דהוי התם דמתנה עם העו"ג הכותן עליו קודם פסח שלא יתן לו בפסח כ"א דמים משא"כ הכא שלא התנה כ"א עם העו"ג שותפו שבפסח לא יקח ממי שבא לאפות בתנור כ"א דמים וזה אינו לישב' את שכ' רבינו אח"כ ודוחק לחלק בזה בין אם התנור מיוחד לישראל או אם יש לעו"ג שותפות בו כיון שלא סילק הישראל עצמו ממנו בימי הפסח לפי מ"ש שגרסי' שיטול דמים ויחלקו אחר כך ביניהן. וי"ל בזה מחולק רש"י עם רשב"א והי רימז רבינו בכתבו והר"ר שמשון בר אברהם כתב כו' דמשמע דהרשב"א בא לפלוג אמ"ש בשם רש"י דהל"ל ה"ל לרבינו לכתוב כתב הרשב"א ופלוגתתם הוא בזה שרש"י ס"ל שמותר להשתכר באיסורי הנאה אם אינו נוטל חמץ כ"א דמים וכמו שכתבתי ג"כ בסוף הסי' דפלוגתא יש בדבר אלא שק"ל על האי גירסא שיטול

דלא כן הוא לשון המרדכי וה"מ דכתבו שיתנה קודם פסח שיקבל העו"י של פסח והוא יקח אח"כ ולכן היה נלע"ד לפרש ע"ד אחר וליישב גירסת ויטול רק כשנתישב בתחלה מאי שקשה לי עיד למ"ש בה"מ בפ"א דהל' חמץ והביאו ב"י דכתב וז"ל ולענין פסח מותר להתנות קודם הפסח ונוטל היינו דמים של אותו שבוע ולא דמי לישראל וא"י שיש להם שדה בשותפות כו' דהתם כל הטורח הוא לאמצע ונראה כטורח בשביל ישראל אבל הכא כיון שנטל את הדמים מתחלה (והיותר נראה דה"ל כאילו אמרה דבר מותר מעיקרא) מותר עכ"ל דק"ל טובא הא לא דמיא רישא לסיפא דמתחיל לחלק דשאני שדה שכל הטורח לאמצע דר"ל בשדה דאין הפירות גדולים כ"א לאחר זמן ומלאכת שבת וחול כולם צריכין לגידול הפירות של אחר זמן נמצא שטרח העו"י בשביל ישראל בשבת בשכר שגם הישראל יטרח עבורו בימי החול משא"כ בתנור דכל יום ויום מה שיטרח באפיית התנור הוא נוטל שכרו וא"כ ה"ל לסיים ולכתוב אבל הכא אין ניכר טירחה לאמצע כ"א כל יחד נהנה מיגיעו כפי שכר יום ביומו ולמה סיים במה שנטל דמים תחלה וגם ק' דלא הקליט בדברים ראשונים ללמד שצריך לקבל הדמים תחילה שהרי כתב סתם ונוטל היינו דמים של אותו שבוע אם לא שנ' שקאי אמ"ש שיתנה קודם פסח ומזה קאמר כמי ונוטל דמים ור"ל קודם פסח וזהו דחוק וע"ק כיון דהמחבר ה"מ הוא אחד מתלמידי מהר"ם כידוע והמרדכי לא הזכיר שום דבר מנטילת הדמים תחלה או סוף וכמ"ש ב"י לכן היה נלע"ד לתרץ הכל יחד דלק"מ דמ"ש רבינו וה"מ דנוטל דמים לאו דוקא דמים קאמר אלא ר"ל דמי שכירתו יהיה מה שיהיה וא"י קאמר שנוטל דמים של אותו שבוע וה"פ שיתנה הישראל עם העו"י שותפו קודם פסח טול אתה שבוע של פסח ואני אטול לעצמי שבוע של אחריו במקומה ומותר מטעם שכיון שנוטל העו"י כל השכירות של פסח וחינו לאמצע לחלקו עם הישראל מש"ה שרי ולא דמי לישראל וא"י שיש להם שדה ביחד דאסור להתנות עמו טול אתה של שבת דהתם הוא לאמצע משא"כ הכא שנוטל העו"י כל הדמים של אותו שבוע ואינו לאמצע והשתא א"ש נ' ה"מ וגם הוא שוה למ"ש המרדכי בשם מהר"ם דגם כ"מ לא הצריכו ליטול הדמים תחלה כמו שפירשוהו הב"י ודמיא לזה ואין להקשות מ"ש שבת דאוסר שם בה"מ אפילו בתנור אע"ג דגם שם אין השכירות של שבת לאמצע שהישראל מתנה עמו כך קודם שבת כמ"ש די"ל ה"ט כמ"ש הב"י בשם התוס' והרא"ש בסי' רמ"ה בד"ה ור"י היה כו' ז"ל וטעמא דא"ג דבתנור ומרחץ אינו משכיר במלאכה שבת מ"מ הוי כאילו מעמיד פועל בידים כו' ע"ש הרי לפנינו שכתב דכשמתנה עמו במרחץ ותנור שהא"י יטול של שבת והוא יטול של חול אין הישראל משביח במלאכה של שבת והיינו ע"ד שכתבתי כיון שאין שכר הטירחא לאמצע כמו בשדה וכמ"ש שם לפני זה ע"ש וא"כ מה"ט בפסח מותר אלא שבשבת אסור מחיח דגזיר'

דאין תוספין למיכס לא מקנו: **ומ"ש** ומיהו שרי ליזרעאל להסכיר תנורו לעו"ג שכרו לעשות עמו מלאכה מחרת וכו' מצינא לי לאוקמי בשעת דמתניתין מיירי משם רמיה דהיה ס"ק אם שכר מתן בשעה עמו מלאכה ועשה עמו מותה מלאכה מע"ש שמותר לו לעבוד לי חכיח של יין נסך שכרו מותר א לפי שאין פרעון שכרו על העבדים מותה חכיח מלא על מותה מלאכה שעשו ופרעון שכרו לעשות • וכ"ל שם"ר שמעון בר רבי מברחים מפרש דס"ק אם שכרו לעשות עמו מלאכה מחרת מע"ם שמ"כ לא עשה מותה מלאכה מלא שלמר לו שיעבוד חכיח של יין נסך ממקום למקום שכרו מותר:

מותר לומר לעבדו בשבת היכך דיבר זה וקנה ומכל וכו' כ"כ במרדכי בפ' כ"ש בשם ס"ו וכבית רמיה מפרק בתרא דע"ג (סנ.) מותר מדם לחבירו ולמולינו לכו ולחכלו בדיבר זה ומיהו חוסם לא משום שביעית ולא משום מעשר ולא משום יין נסך ופס לחר משום שביעית ומשום י"נ ופירש"י משום י"נ לא עו"ג כס ומפלי מוכיל לחוץ ל"ג וכרי מזוגות עליו ומפלי נסכו מן י"נ משמע דמיירי במזוגות עליו ומ"ס ורי ואע"פ שי"ל מחר משום יין נסך ופס לחר משום שביעית לא יאמר לו לא תוכל ומכל ומני פורש חולק עם שכתב ור"ל דאפילו פס לחר לא יאמר לו לא תוכל ומכל נרמה לחוחר דהיכא חוקי דעלו פורש כרבינו ובחשובות כתבו"ם כדברי רבינו ובחשובות מהרכ"ח כוזה כם"ד עיין בי"ד בסי' ק"ל ס"ג: **אסור** להסכיר כלי לעו"ג בפסח אפילו פס לחר לא יאמר לו לא תוכל ומכל אלא יאמר לו לא תוכל ומני פורש כן ירמה הלכה למעשה להחחיר

מלג"ן מכל ניטול שכר שמבלין ניורות הדין משקה כפי עסק המורגל' שמא היורות הן של המוסל המסכיר והיורגל מהוייב לתקן היורות כשמתקלקלין גם מה נקיומו היורות צריך היורגל לקנות מדעת מעלו ולמסרן בעלמות בתקלום זמן מורגל"ם מן היורות סם נרשות ויורגל ולא מיבעיא דמסור ליקח המדות עמן דוכה בו היורגל בשכר היורות וכוה מתם מתן שעבר עליו הפסח מלא אפי' מעות מסור ליקח דמי להקה בדמי החמץ מתם כיון שכך מנהגם לתת החמץ עלמו בשכר היורות כמו שנתבאר לעיל בתשובת ר' שמשון ואפילו בשלא ידקו כלום היה נראה לאסור משום רועה בקיומו מלא מתה' שיין זה בכוחו למנוע מלכבל כם מלחר שנתנין לו שכרו כפי מורגל"ם מ"כ משום הוא ומצא לפי זה שאם יש לו כח למנוע מכם הניטול אסור לכתחלה להניחם לבעל משום רועה בקיומו וככר נתבאר דע"י מכירה יש לחתיר אבל בהיומו שימכור קודם הפסח לעו"ג אחד כל היחודות שיעיבו מבשוע של פסח ויטול הדמים מיד ואז אעפ"י שהעו"ג מכירו ויחזור ויתנם לו אחר הפסח שרי אפילו בעל אם המורגל"ם בעניו שאין היורגל צריך לתקן היורות כל עיקר שאם מבלין בשלאם אלא שלוקח מדות מבל ניטול מ"כ הוא דומה לקונה מק בגלמי' לעיל והדין הוא דיקנה עם שעו"ג קודם הפסח ליתן לו מעות וכדיעבד יכול לקבל מהם המדות אבי' לא התנה כמו שקנעתי בהלכה ניטול בפי' זה ואם מיו יודע מי יבטל שיקנה עמו ס"ל כדיעבד ולו"ק · ומי שכוכר רחים מהמוכל בדבר יהוי צריך לתקן היחודים ומ"כ מסור ליקח מדות מלג"ן ואין היקר אלא שכר טיחות המלג"ן ואין היקר אלא בתכירה כמו שנתבאר :

תנא קדרות של חרס כו' בכרק כ"ם פלוגתת דרב ושמואל ובסקו הפוסקי' בשמואל לע"ג דקי"ל בלכה כרב בתיסורי מ"ח בכח דרבא דבתרא הוא ס"ל כוותיה דשמואל בלכה בר"ם בלאחר זמן לחוש עובר עליו בכי הילבתא : **ומ"ש** אפי' שעיבן בהן בייסך כו' היינו לומר דלעבל"י שבלא בהן החמץ הרבה וא"כ אפי' ובכל בהם לאחר הפסח אלא בישין לא ישה ס' נגד הבלוע וכ"ם אם יקזור ויבטל בהם ניישך ואינו קחתין בהוה מין בחינו ובמשהו אפ"ה שרי להשתמש בהן לאחר הפסח בין בחינו ובין אלא בחינו : **ומ"ש** וטוב לסגרן בחדר כו' ומחדש מקרוב בתו להסיח כלי בדול של מחץ בניוח לגני ומומרים שחין לחוש בחת שיתחת בם כיון שהם בנובה ובן בלי פסח מעתידין בנובה בן ותת הבגם ואפי מומר עטות גמור הוח דחתחר שכתב הרמ"ם ובריך לשוחרן בחקום שחין הריגל חלוייה אלא יעשו להשתחת בו בפסח ר"ל מין חילוק והדין בתבאר ממה שכתב הרמ"ם דבפסחים חתנו של עו"ג עושה לו מחילה נבוה י' אלמא בריך להלטיעו בחדר חיוחל ובבר בחרתי טעם דין זה לחעלה בסיחון ת"ח לחפילו חשוה היבר בעינן רשות בפני עלמו ובלן נמי כיון דאסור להשתחת בם מע"פ שהיו עובר עליו בריך להלטיעו בחדר חיוחל

דשל מתכת היא ליכא למיחש מלה דלמא מקלה: **סכינין** מגעילן בכלי רחשין **ומ"ש** וכלי רחשין נקרא שהרתיחו בו מים של כתם אפילו כיום אחד רק שעדנו רחמא סיינו מדתק בפרק כירה (מב.) בהלכם והקדירה שהבשרין מרתחין לה יתן לתוכן תבלין תבל טהן כום לתוך כקערה לו לתוך כתחתה · ומירש"י שהבשרין · מן תאור: מרתחין · בין כשעתו: לא יתן לתוכן תבלין · משתחר דכלי רחשין כל זמן שהוא רותח מבשל: **ומ"ש** וקודם שהבעלה צריך לשופפם יפה וכו' כ"כ כרמ"ם ומן שעם לדבר משום דבשגין אחר לא יפלטו ומניח בספרי לך את הזכר ואת הנקבה מכאן צריך להעביר החלודה הלבך סכינים שיש בהם נוטות ואין יכול לנקותן יפה בתוך הנוטות לא מכרי בהן הבעלה וצריכין ליתן ואמ"ש שכתב שבלי הלקט בשם ר"ם דכלים הבלועים מאחץ אינו צריך להעביר החלודה שהרי נקטינן בהרמ"ם פ"ל(ג): **כלים** שמשתמשין בהם ע"י האור כגון שפודין ומחבלות וכיוצא בהם צריכין ליתן בריחתא בפ"ק דמסכת ע"ז (עב:) וכיכיתה הרי"ף פרק כ"ש וכתב הרן נרמה שהעתה דהרמ"ם שמשתמע בהם אחץ ע"י האור צריכין ליתן ואף על גב דמסיקנא בפרק ע"ג דכל היכא דהיתרא בלע בהבעלה אבי ליה לאיתר אחתן בתן אשמו עליו אימורא בלע אחץ מיקרי וכן נרמה שהעתה דהרמ"ם שהרי גם הוא כתב בריחתא זו בפרק כל שעה וכתב רבינו ירוחם שכן דעת רוב הפוסקים וכרב אמיי כתב בפ"ב שהדין ומחבלות לא נקטינן הרמ"ם ומחבלות ליתן בריחתא דאין בגמרא לענין אחץ בפסח ואחלקו בו בתפרשים ז"ל יש מי שאומר שהדין כדין שאר כאיסורין וצריכין ליתן ויש מי שאומר שכיון שהם שבלע סיה היתר לי בהבעלה ואפשר שזה לעת רבינו שהזכיר כאן בסכינים בהבעלה ואי"ו מהמ"ן בלוקח בכין מן השוק בצריך ליתן ולא הזכיר כאן ליתן כלל וא"ת דעת הרמב"ן להשוות אחץ לניעושי עו"ג והם סוברין שבסכינים אף בניעושי עו"ג אין צריכין אלא הבעלה עד כאן לשון הרמב"ן ומה שכתב רבינו ירוחם שדעת רוב הפוסקים כדעת הרמב"ן להשוות אחץ לניעושי עו"ג ובכמה מיימון הזכירו סברות אלו וכתבו שבעולם נהגו כדברי המאורין (ז): **והליבון** שלנגן מ"ר מני עד שתסיר קליפתן וכירושלמי שלפי ע"ג הליבון צריך שיהיה ניצוצות מנחוץ ממנו וכ"כ הרמ"ם בפשוטות כלל י"ד ובפ' מיחתן פ"ו מהלכות מ"מ כתם כ"ד מהילכות דשמלנן עד שתם ישים עליו קנ שיהיה ניצוצות ניחוץ ממנו סני בכני דמלי"כ מוסף טירח"ת בלע"ז שתופין בשמיד"ש תחתיה ומלבנין מוסף כדי לחסות תחתיהן פלדין ואם היה צריך ללבנה עד שיהיו ניחוץ תמנה היסה לגמרי מתקלקלת והתרדכי כתב בסוף ע"ג דכלים בכלועים מלישור כמו בשירות קליפה תבל הבלועים מהיחר כגון תבל מו בשר מן הצריכין ליתן נחול לבשירת קליפה (תבל רק) עד שתפא יד סולדת בו מני שבריה סני ואם רגילין לבדוק על ידי נחיצת קש עליה מבחוץ לראות אם פקע ישים עליו קש בכבי סני (ושלים) [ואם כן שליט] בליטת מעבר תל עבר מ"ש שלא תשיר קליפתו מ"ת די בכך דכיון דהחירה בלע אם כן הי לכם בהבעלי ואמ"ש דמשמיש ע"י האור כדמשמע בשתעתין ואם לא גרש ליתן זה מהבעלה ואוקו ליתן מעליו יותר מהבעלה ע"כ לשון ולפי שברות הלומרים דאחתן כיון שמו עליו לישורא בלע מיקרי ומפני כך כם לומרים דכלים כשמשתמש בהם אחץ ע"י האור צריכין ליתן ולא סני להו בהבעלה כמו שכתבתי כלל לא סני ליתן תל לא סני להו שלא צריכין ליתן **ומ"ש** ושנשתמש כגון טוסת וקיתונית יתבאר בם"ם זה: **ושנשתמש** בהן כתמיו וכו' אם בלועה בריחתא דברי' שנשתמש בכם ע"י אחץ סיורות מגעילן וכתב הרי"ף והרמ"ם בפ' כ"ש דמאי דשתמש בהו אחץ מיירי בולה שאף בכלי רחשין צריך ליתן בעלייהו בכלי רחשין ולשתמש בהו בכלי שני בגון קערות וכיוצא בהם כדמפרש בגמרא ומתוך כך מתיר ר"ת להכשיר כלים שנשתמש בו בכלי רחשין ע"י אחץ שיפוך עליו מים רותחין ואינה רואה בשמיר יין נסך דשתמשו ע"י נוכן אבל כלי שנשתמש בו איסור והוא בולע מעבר למבר ר"ת שיפלוט כל האיסור ע"י אחץ שיפלוט כל האיסור בכלוע שבתוכו כלי משתמש בו איסור בכלי רחשין ולא כלי שני אלא בכלי רחשין ולא בכלי שני שנשתמש בו איסור בגון קערות יכול להשתלו ע"י אחץ דכיון דכלוע כך פולטו אבל כלי שנשתמש בו איסור לא הוי בכלי רחשין ולא בכלי שני אלא בכלי רחשין שנשתמש בו ע"י איסור בגון קערות ואחתן מ"ם דכיון דעיקר בכלי רחשין הוא לתיסרת אחתן בכלי רחשין ממש אלא לומר דלא סני ליה בהכבר דכלי שני קאמר דחשוב כלי רחשין אבל כלי רחשין ממש אין בו דין כלי רחשין ממש ואין אחתן כלי שנשתמש בו ע"י איסור לא סני בשיורי אלא בכלי רחשין ממש ואחתן עליהם מים רותחין ואמנם צריך ליתן מים על שפתם **כתב** הכלבו כלים שנשתמש בהם אחץ בכלי שני בגון קערות וטוסות נותנין אותם בכלי שני גדול ואותן עליהם מים רותחין ואמנם צריך ליתן מים על שפתם עד שיפסקו מים על שפתם ויכפה כלי עליהם ויעמוד כך כדי שיעור שהיה צריך להכשירן כאן בכלים שנשתמש בהם בכלי רחשין ואף על גב דמסיקנא בפרק כירה (מב:) דבשר שנתבשל בקדרה אחת אין צריך להכשיר כל הקערות שבכלי רחשין לפי שפעמים כופין אותם בשהיא על האש כתב בעל המנהיג בפות העשוים מקרן שמתקלקלין בפי חמין אין להן תקנה בהבעלה דחיישינן דילמא חיים עלייהו: אין חילוק בין כלי עץ או אבן או מתכת בולן דינם שוה להתירן בהבעלה והר"ר יצחק מסימפונ"ו כתב דכלי גלולים וכלי אבנים די להם בשטיפה: ובתשובה לרב האי דכלי גלולים וכלי אבנים שנשתמש בהן ביותחין אין להן תקנה בהבעלה דדמו לכלי חרס וצריך להסיקן בתנור עד שיתלבנו באש

מרכותי שדרשו כך נרכיס וכך נוטנין ואין לנסו' ואיין כמרי"ל ע"כ הפסק) :

כלים שמשתמש בהן ע"י אחץ כלי כ"ב על הכשרן בכלי פני כ"ב הרי"ף והרמ"ם והרמ"ם משום דסבי משמע בשוגים דכבולעו כך פולטו ומיהו בהגהת הרב ר' שמואל מגלים סע"ג כתב ז"ל לא קאמר זה בשעני שכלי שנשתמר ברותחין כ"ב אין בתחתון בו יכול לנתת תחתו כי אם בכיר שתפלטו תבל כ"ב אין בו כח להגעיל ולהפליט לחץ החיסו' הכנוס ומוכח בו עכ"ל ונרמה ע"כ דעתו טהגין שלא להגעיל אף כ"ב אלא ברותחין דב"ר וכן סכינין דמשתמשין בהן בכ"ב אם אין בהן נומות מבעלין דוקא בכלי רחשין ובר"ן בפ' כ"ב כתב על זה וישוב אחר שכל מ"ם בא"ב ז' הוא הכנון: **ומ"ש** לכן כתב מהי דעזרי בו' פי' אף עפ"י דקערות תשמישן ע"י אחץ וכן הוא בהגהת מיימוני ע"י אחץ וכן שכלי שנשתמש בו ע"י אחץ בחור לא סני בשיורי לכן צריך להכשיר כל הקערות בכ"ד וכו' ונרמה בכ"ם בכשות ברגילות תמיד לתחן בקדרה שפל האש לצריך להכשירן בכ"ד וכך נוהגין ואיכא למיקם דבתן כתב רבינו דכלי שנשתמש בו ע"י אחץ לא סני בשיורי משתמש בכל בלא שיורי אבל שנשתמש בו ע"י אחץ אפילו בכלי שהאש מכלה בכלי שנשתמש בו ע"י אחץ וכ"ד סימן קכ"ג פסק רבינו כי"ת דבשר בעלה דוקא בכלי שהאש מכלה תחתיו וי"ל דמ"ם רבינו כאן לא סני בשיורי מילתא דסבירא נקט בשיורי לא מבני כלל בכלי שנשתמש בו ע"י אחץ אפילו בכלי שהאש מכלה תחתיו בלא שנשתמש בו בלא בכלי שהעבירו מן האש מבל להכשירו כ"ד בשוה שהאש מכלה תחתיו אי אפשי מם העבירו מן האש לאו מילתא דסבירא היא בלא בפי משתמש כך הכשרו ומיהו נרמה דבר פשוט דכלי שנשתמש בו בכ"ד שהעבירו מן האש בלא בפי ליה בשיורי וכ"כ מהרש"ל וע"ל ריש סי' תכ"ג וכמ"ם לפסק: **כתב** בשל המנהיג כשות בשוויות מקרן וכו' נרמה ע"פ שלהן מקרן אפי' מקרא בקתא מקרן אין ניתרין בהבעלה וכ"כ בתשובה מ"ל אין מהרי"ל בפ"ח מיכא מ"ד לחסור להגעיל כלי עצם לחיים עלה ולא מגעיל שפיר וכ"ל דה"ק שכן שקתא שלו עצם וכ"ם בשקתא שלו חוץ"ם ניעוכן אפי' של עץ כיון שהוא דבוק בדבק חיים עליו עכ"ל ומפשר שלא כתב דכך יש לפשוט אלא נומר דלמלן דאסר להגעיל כלי עצם ה"ה דיש להחמיר בשקתן שלהם עצם והמחמיר לעצמו תע"ב שבל מעיקר ההלכה מותרים כלי עצם בהבעלה

וקודם הבעלה צריך לשופפם יפה בחשחות וכו' נרמה ללמו דוקא בחשחות ורמיוש דה"ה בדבר אחר נם בחשי"ו כתב כאחם לצריך לשופן ולנקותן יפה וכן נרמה מדברי רבינו שכתב אחר"כ וכן כל הכלים צריך להעביר כל חלודה שבאם קודם הבערן וכלים אי אפשר בחשחות ורימי' אלא נקט הכא דחסירין בחלודה וכזוכחא מן הסכינין בחשחות ורימי': **ומ"ש** דהליבון מועיל אפילו לא שופפם יפה כ"כ נרמ"ם לפם שכל בלי"ד סי' קכ"ו כתב רבינו ע"פ הרצב"ם דנרי' לשופן תחלה והגיב עליו ללא צריך כי כאם יבעיר כל וכדכתב כאן באחם ונרמה דלפ' הרצב"ם מודה לאם סיט יכול לשופן יפה דמועיל הליבון אלא דכיון דכתיב לך את הזכר ללמד דצריך להעביר חלודה ומשמע דכל הפרשה קפי לף נמלי לצריך לבן לכך כתב לצריך לשופן יפה לכתחלה אבל ולמי דהאם יבעיר כל כדברי רבינו כתב המרדכי סוף ע"ג ע"ב ריב"ם דהסכינין בניכיון לבן לפי' ר"ת אם המיחין ברמיס על מבן די לכם בחוב בשם מ"ם בהבעלה לפי שליבון מועיל כדי להעביר הקליפ' והבן מעביר את הקליפה בעוב ע"כ ומעמ"י שבין זה כתבו הסכינים של עו"ג יש ללמוד ממנו לדבר הצריך ליבון כמו שפודין והמחלוקת מיהו הסמ"ק ממחיר בזה לבתחלה נגי מדובה ע"ם (פסק נרמה דהסכינים הממופים בשן בקתא וקבעו בהן מסמרות מין מועיל לפם הבעלה כי יש בקתות נומות ברבה ואי אפשר לנקות כל הנומות וכך קבלתי

בלים שמשתמש בהן ע"י אחץ כלי כ"ב על הכשרן בכלי פני כ"ב הרי"ף והרמ"ם והרמ"ם משום דסבי משמע בשוגים דכבולעו כך פולטו ומיהו בהגהת הרב ר' שמואל מגלים סע"ג כתב ז"ל לא קאמר זה בשעני שכלי שנשתמר ברותחין כ"ב אין בתחתון בו יכול לנתת תחתו כי אם בכיר שתפלטו תבל כ"ב אין בו כח להגעיל ולהפליט לחץ החיסו' הכנוס ומוכח בו עכ"ל ונרמה ע"כ דעתו טהגין שלא להגעיל אף כ"ב אלא ברותחין דב"ר וכן סכינין דמשתמשין בהן בכ"ב אם אין בהן נומות מבעלין דוקא בכלי רחשין ובר"ן בפ' כ"ב כתב על זה וישוב אחר שכל מ"ם בא"ב ז' הוא הכנון: **ומ"ש** לכן כתב מהי דעזרי בו' פי' אף עפ"י דקערות תשמישן ע"י אחץ וכן הוא בהגהת מיימוני ע"י אחץ וכן שכלי שנשתמש בו ע"י אחץ לא סני בשיורי משתמש בכל בלא שיורי אבל שנשתמש בו ע"י אחץ אפילו בכלי שהאש מכלה בכלי שנשתמש בו ע"י אחץ וכ"ד סימן קכ"ג פסק רבינו כי"ת דבשר בעלה דוקא בכלי שהאש מכלה תחתיו וי"ל דמ"ם רבינו כאן לא סני בשיורי מילתא דסבירא נקט בשיורי לא מבני כלל בכלי שנשתמש בו ע"י אחץ אפילו בכלי שהאש מכלה תחתיו בלא שנשתמש בו בלא בכלי שהעבירו מן האש מבל להכשירו כ"ד בשוה שהאש מכלה תחתיו לו מ"מ אם העבירו מן האש לאו מילתא דסבירא היא בלא בפי משתמש כך הכשרו ומיהו נרמה דבר פשוט דכלי שנשתמש בו בכ"ד שהעבירו מן האש בלא בפי ליה בשיורי וכ"כ מהרש"ל וע"ל ריש סי' תכ"ג וכמ"ם לפסק: **כתב** בשל המנהיג כשות בשוויות מקרן וכו' נרמה ע"פ שלהן מקרן אפי' מקרא בקתא מקרן אין ניתרין בהבעלה וכ"כ בתשובה מ"ל אין מהרי"ל בפ"ח מיכא מ"ד לחסור להגעיל כלי עצם לחיים עלה ולא מגעיל שפיר וכ"ל דה"ק שכן שקתא שלו עצם וכ"ם בשקתא שלו חוץ"ם ניעוכן אפי' של עץ כיון שהוא דבוק בדבק חיים עליו עכ"ל ומפשר שלא כתב דכך יש לפשוט אלא נומר דלמלן דאסר להגעיל כלי עצם ה"ה דיש להחמיר בשקתן שלהם עצם והמחמיר לעצמו תע"ב שבל מעיקר ההלכה מותרים כלי עצם בהבעלה

סכינין מגעילן בכלי רחשין **ומ"ש** וכלי רחשין נקרא שהרתיחו בו מים של כתם אפילו כיום אחד רק שעדנו רחמא סיינו מדתק בפרק כירה (מב.) בהלכם והקדירה שהבשרין מרתחין לה יתן לתוכן תבלין תבל טהן כום לתוך כקערה לו לתוך כתחתה · ומירש"י שהבשרין · מן תאור: מרתחין · בין כשעתו: לא יתן לתוכן תבלין · משתחר דכלי רחשין כל זמן שהוא רותח מבשל: **ומ"ש** וקודם שהבעלה צריך לשופפם יפה וכו' כ"כ כרמ"ם ומן שעם לדבר משום דבשגין אחר לא יפלטו ומניח בספרי לך את הזכר ואת הנקבה מכאן צריך להעביר החלודה הלבך סכינים שיש בהם נוטות ואין יכול לנקותן יפה בתוך הנוטות לא מכרי בהן הבעלה וצריכין ליתן ואמ"ש שכתב שבלי הלקט בשם ר"ם דכלים הבלועים מאחץ אינו צריך להעביר החלודה שהרי נקטינן בהרמ"ם פ"ל(ג): **כלים** שמשתמשין בהם ע"י האור כגון שפודין ומחבלות וכיוצא בהם צריכין ליתן בריחתא בפ"ק דמסכת ע"ז (עב:) וכיכיתה הרי"ף פרק כ"ש וכתב הרן נרמה שהעתה דהרמ"ם שמשתמע בהם אחץ ע"י האור צריכין ליתן ואף על גב דמסיקנא בפרק ע"ג דכל היכא דהיתרא בלע בהבעלה אבי ליה לאיתר אחתן בתן אשמו עליו אימורא בלע אחץ מיקרי וכן נרמה שהעתה דהרמ"ם שהרי גם הוא כתב בריחתא זו בפרק כל שעה וכתב רבינו ירוחם שכן דעת רוב הפוסקים וכרב אמיי כתב בפ"ב שהדין ומחבלות לא נקטינן הרמ"ם ומחבלות ליתן בריחתא דאין בגמרא לענין אחץ בפסח ואחלקו בו בתפרשים ז"ל יש מי שאומר שהדין כדין שאר כאיסורין וצריכין ליתן ויש מי שאומר שכיון שהם שבלע סיה היתר לי בהבעלה ואפשר שזה לעת רבינו שהזכיר כאן בסכינין בהבעלה ואי"ו מהמ"ן בלוקח בכין מן השוק בצריך ליתן ולא הזכיר כאן ליתן כלל וא"ת דעת הרמב"ן להשוות אחץ לניעושי עו"ג והם סוברין שבסכינין אף בניעושי עו"ג אין צריכין אלא הבעלה עד כאן לשון הרמב"ן ומה שכתב רבינו ירוחם שדעת רוב הפוסקים כדעת הרמב"ן להשוות אחץ לניעושי עו"ג ובכמה מיימון הזכירו סברות אלו וכתבו שבעולם נהגו כדברי המאורין (ז): **והליבון** עד שיהיה ניצוצות מנחוץ ממנו וכ"כ הרמ"ם בפשוטות כלל י"ד ובפ' מיחתן פ"ו מהלכות מ"מ כתם כ"ד מהילכות דשמלנן עד שתם ישים עליו קנ שיהיה ניצוצות ניחוץ ממנו סני בכני דמלי"כ מוסף טירח"ת בלע"ז שתופין בשמיד"ש תחתיה ומלבנין מוסף כדי לחסות תחתיהן פלדין ואם היה צריך ללבנה עד שיהיו ניחוץ תמנה היסה לגמרי מתקלקלת והתרדכי כתב בסוף ע"ג דכלים בכלועים מלישור כמו בשירות קליפה תבל הבלועים מהיחר כגון תבל מו בשר מן הצריכין ליתן נחול לבדוק על ידי נחיצת קש עליה מבחוץ לראות אם פקע ישים עליו קנ סני ואם רגילין לבדוק על ידי נחיצת קש עליה מבחוץ לראות אם פקע ישים עליו קש בכבי סני (ושלים) [ואם כן שליט] בליטת מעבר תל עבר מ"ש שלא תשיר קליפתו מ"ת די בכך דכיון דהחירה בלע אם כן הי לכם בהבעלי ואמ"ש דמשמיש ע"י האור כדמשמע בשתעתין ואם לא גרש ליתן זה מהבעלה ואוקו ליתן מעליו יותר מהבעלה ע"כ לשון ולפי שברות הלומרים דאחתן כמו שנשתמש בהם אחץ ע"י האור צריכין ליתן ולא סני להו בהבעלה כמו שכתבתי כלל לא סני ליתן תל לא סני להו שלא צריכין ליתן **ומ"ש** ושנשתמש כגון טוסת וקיתונית יתבאר בם"ם זה: **ושנשתמש** בהן כתמיו וכו' אם בלועה בריחתא דברי' שנשתמש בכם ע"י אחץ סיורות מגעילן וכתב הרי"ף והרמ"ם בפ' כ"ש דמאי דשתמש בהו אחץ מיירי בולה שאף בכלי רחשין צריך ליתן בעלייהו בכלי רחשין ולשתמש בהו בכלי שני בגון קערות וכיוצא בהם כדמפרש בגמרא ומתוך כך מתיר ר"ת להכשיר כלים שנשתמש בהם בכלי רחשין ע"י אחץ שיפוך עליו מים רותחין ואינה רואה בשמיר יין נסך דשתמשו ע"י נוכן אבל כלי שנשתמש בו איסור והוא בולע מעבר למבר ר"ת שיפלוט כל האיסור ע"י אחץ שיפלוט כל האיסור בכלוע שבתוכו כלי משתמש בו איסור בכלי רחשין ולא בכלי שני אלא בכלי רחשין שנשתמש בו ע"י איסור בגון קערות ואחתן מ"ם דכיון דעיקר בכלי רחשין הוא לתיסרת אחתן בכלי רחשין ממש אלא לומר דלא סני ליה בהכבר דכלי שני קאמר דחשוב כלי רחשין אבל כלי רחשין ממש אין בו דין כלי רחשין ממש ואין אחתן כלי שנשתמש בו ע"י איסור לא סני בשיורי אלא בכלי רחשין ממש ואחתן עליהם מים רותחין ואמנם צריך ליתן מים על שפתם **כתב** הכלבו כלים שנשתמש בהם אחץ בכלי שני בגון קערות וטוסות נותנין אותם בכלי שני גדול ואותן עליהם מים רותחין ואמנם צריך ליתן מים על שפתם עד שיפסקו מים על שפתם ויכפה כלי עליהם ויעמוד כך כדי שיעור שהיה צריך להכשירן כאן בכלים שנשתמש בהם בכלי רחשין ואף על גב דמסיקנא בפרק כירה (מב:) דבשר שנתבשל בקדרה אחת אין צריך להכשיר כל הקערות שבכלי רחשין לפי שפעמים כופין אותם בשהיא על האש כתב בעל המנהיג בפות העשוים מקרן שמתקלקלין בפי חמין אין להן תקנה בהבעלה דחיישינן דילמא חיים עלייהו: אין חילוק בין כלי עץ או אבן או מתכת בולן דינם שוה להתירן בהבעלה והר"ר יצחק מסימפונ"ו כתב דכלי גלולים וכלי אבנים די להם בשטיפה: ובתשובה לרב האי דכלי גלולים וכלי אבנים שנשתמש בהן ביותחין אין להן תקנה בהבעלה דדמו לכלי חרס וצריך להסיקן בתנור עד שיתלבנו באש

וקודם הבעלה צריך לשופפם יפה בחשחות וכו' נרמה ללמו דוקא בחשחות ורמיוש דה"ה בדבר אחר נם בחשי"ו כתב כאחם לצריך לשופן ולנקותן יפה וכן נרמה מדברי רבינו שכתב אחר"כ וכן כל הכלים צריך להעביר כל חלודה שבאם קודם הבערן וכלים אי אפשר בחשחות ורימי' אלא נקט הכא דחסירין בחלודה וכזוכחא מן הסכינין בחשחות ורימי': **ומ"ש** דהליבון מועיל אפילו לא שופפם יפה כ"כ נרמ"ם לפם שכל בלי"ד סי' קכ"ו כתב רבינו ע"פ הרצב"ם דנרי' לשופן תחלה והגיב עליו ללא צריך כי כאם יבעיר כל וכדכתב כאן באחם ונרמה דלפ' הרצב"ם מודה לאם סיט יכול לשופן יפה דמועיל הליבון אלא דכיון דכתיב לך את הזכר ללמד דצריך להעביר חלודה ומשמע דכל הפרשה קפי לף נמלי לצריך לבן לכך כתב לצריך לשופן יפה לכתחלה אבל ולמי דהאם יבעיר כל כדברי רבינו כתב המרדכי סוף ע"ג ע"ב ריב"ם דהסכינין בניכיון לבן לפי' ר"ת אם המיחין ברמיס על מבן די לכם בחוב בשם מ"ם בהבעלה לפי שליבון מועיל כדי להעביר הקליפ' והבן מעביר את הקליפה בעוב ע"כ ומעמ"י שבין זה כתבו הסכינים של עו"ג יש ללמוד ממנו לדבר הצריך ליבון כמו שפודין והמחלוקת מיהו הסמ"ק ממחיר בזה לבתחלה נגי מדובה ע"ם (פסק נרמה דהסכינים הממופים בשן בקתא וקבעו בהן מסמרות מין מועיל לפם הבעלה כי יש בקתות נומות ברבה ואי אפשר לנקות כל הנומות וכך קבלתי

בלים שמשתמש בהן ע"י אחץ כלי כ"ב על הכשרן בכלי פני כ"ב הרי"ף והרמ"ם והרמ"ם משום דסבי משמע בשוגים דכבולעו כך פולטו ומיהו בהגהת הרב ר' שמואל מגלים סע"ג כתב ז"ל לא קאמר זה בשעני שכלי שנשתמר ברותחין כ"ב אין בתחתון בו יכול לנתת תחתו כי אם בכיר שתפלטו תבל כ"ב אין בו כח להגעיל ולהפליט לחץ החיסו' הכנוס ומוכח בו עכ"ל ונרמה ע"כ דעתו טהגין שלא להגעיל אף כ"ב אלא ברותחין דב"ר וכן סכינין דמשתמשין בהן בכ"ב אם אין בהן נומות מבעלין דוקא בכלי רחשין ובר"ן בפ' כ"ב כתב על זה וישוב אחר שכל מ"ם בא"ב ז' הוא הכנון: **ומ"ש** לכן כתב מהי דעזרי בו' פי' אף עפ"י דקערות תשמישן ע"י אחץ וכן הוא בהגהת מיימוני ע"י אחץ וכן שכלי שנשתמש בו ע"י אחץ לא סני בשיורי משתמש בכל בלא שיורי אבל שנשתמש בו ע"י אחץ אפילו בכלי שהאש מכלה בכלי שנשתמש בו ע"י אחץ וכ"ד סימן קכ"ג פסק רבינו כי"ת דבשר בעלה דוקא בכלי שהאש מכלה תחתיו וי"ל דמ"ם רבינו כאן לא סני בשיורי מילתא דסבירא נקט בשיורי לא מבני כלל בכלי שנשתמש בו ע"י אחץ אפילו בכלי שהאש מכלה תחתיו בלא שנשתמש בו בלא בכלי שהעבירו מן האש מבל להכשירו כ"ד בשוה שהאש מכלה תחתיו לו מ"מ אם העבירו מן האש לאו מילתא דסבירא היא בלא בפי משתמש כך הכשרו ומיהו נרמה דבר פשוט דכלי שנשתמש בו בכ"ד שהעבירו מן האש בלא בפי ליה בשיורי וכ"כ מהרש"ל וע"ל ריש סי' תכ"ג וכמ"ם לפסק: **כתב** בשל המנהיג כשות בשוויות מקרן וכו' נרמה ע"פ שלהן מקרן אפי' מקרא בקתא מקרן אין ניתרין בהבעלה וכ"כ בתשובה מ"ל אין מהרי"ל בפ"ח מיכא מ"ד לחסור להגעיל כלי עצם לחיים עלה ולא מגעיל שפיר וכ"ל דה"ק שכן שקתא שלו עצם וכ"ם בשקתא שלו חוץ"ם ניעוכן אפי' של עץ כיון שהוא דבוק בדבק חיים עליו עכ"ל ומפשר שלא כתב דכך יש לפשוט אלא נומר דלמלן דאסר להגעיל כלי עצם ה"ה דיש להחמיר בשקתן שלהם עצם והמחמיר לעצמו תע"ב שבל מעיקר ההלכה מותרים כלי עצם בהבעלה

וקודם הבעלה צריך לשופפם יפה בחשחות וכו' נרמה ללמו דוקא בחשחות ורמיוש דה"ה בדבר אחר נם בחשי"ו כתב כאחם לצריך לשופן ולנקותן יפה וכן נרמה מדברי רבינו שכתב אחר"כ וכן כל הכלים צריך להעביר כל חלודה שבאם קודם הבערן וכלים אי אפשר בחשחות ורימי' אלא נקט הכא דחסירין בחלודה וכזוכחא מן הסכינין בחשחות ורימי': **ומ"ש** דהליבון מועיל אפילו לא שופפם יפה כ"כ נרמ"ם לפם שכל בלי"ד סי' קכ"ו כתב רבינו ע"פ הרצב"ם דנרי' לשופן תחלה והגיב עליו ללא צריך כי כאם יבעיר כל וכדכתב כאן באחם ונרמה דלפ' הרצב"ם מודה לאם סיט יכול לשופן יפה דמועיל הליבון אלא דכיון דכתיב לך את הזכר ללמד דצריך להעביר חלודה ומשמע דכל הפרשה קפי לף נמלי לצריך לבן לכך כתב לצריך לשופן יפה לכתחלה אבל ולמי דהאם יבעיר כל כדברי רבינו כתב המרדכי סוף ע"ג ע"ב ריב"ם דהסכינין בניכיון לבן לפי' ר"ת אם המיחין ברמיס על מבן די לכם בחוב בשם מ"ם בהבעלה לפי שליבון מועיל כדי להעביר הקליפ' והבן מעביר את הקליפה בעוב ע"כ ומעמ"י שבין זה כתבו הסכינים של עו"ג יש ללמוד ממנו לדבר הצריך ליבון כמו שפודין והמחלוקת מיהו הסמ"ק ממחיר בזה לבתחלה נגי מדובה ע"ם (פסק נרמה דהסכינים הממופים בשן בקתא וקבעו בהן מסמרות מין מועיל לפם הבעלה כי יש בקתות נומות ברבה ואי אפשר לנקות כל הנומות וכך קבלתי

**

בהגעלה כדוב רבותינו : **ומ"ש** ורב אלפס השמיט כולם וכן עיקר נראה ללמ"ד קלי ללא לחלבי עץ וחכן ומתכת וכלי גלליס דסליק מיניה אבל לא קלי מכלי קרן דמזה לא כתב הרי"ף כלו' כ"ש ולא חשבתן מלן דלעיל מבעל המאכיל ומ"ג דהכלבו כתב דהר"ם כתב דכבולעו כך פולטו וכתו שהם עליהן כל הצמה באש ורב אלפס השמיט כולם וכן עיקר · כלי כסף שאין דרך להשתמש בהן בחמין אלא חושש שמא נשתמש בהן בחמין ורוצה להגעילן כתב אבי העזרי שאין להגעילן עם שאר הכלים דמתוך שאינן בולעין הרבה פולטין מיד וחוזרין ובולעין ממי ההגעלה האסורין וכן כל כלי שנשתמש בו בכלי שני לא נעגילנו עם כלי שנשתמשו בו בכלי ראשון מהאי טעמא וכן יש אוסרין כלי שהכניסו ב"פ שבפעם השני בולע מן המים האסורין ולמאי דבעי למיכתב שאין לחוש בכמי שמגעיל ג קודם ו' שעות אם יבלע הכלי ממי הגעלה א"צ לדקדק בכל זה · סלים שמולחין בהן הכשר כתב אבי העזרי שצריכין הגעלה ומחבת שמטגנין בו כתב נם הוא שאביו רבינו יואל הצריכו ליבון והוא התירו בהגעלה ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל וכ"כ בתשובה מחבת בפסח עושין לו הגעלה ואם היא אדוכה מישים חציה והופך עוד ומישים חציה האחרת ואם היא אדוכה ביותר מלבנה באמצע וכן כל כלי שאינו יכול להכניסו בפעם אחת לתוך המים מכנים חציו וחוזר ומכנים חציו השני ולא חיישינן שצדו הנגעל בולע מצדו השני שלא נגעל · וכל הכלים צריך להגעיל ידותיהם בפומם : מחבת או יורה שיש בו טלאי אין ניתר בהגעלה לפי שהבולע תחת הטלאים אינו נפלט ע"י הגעלה ואבי העזרי כתב שראה בבית אביו ה"ר יואל שהיה מצוה להגעיל הכלי בשעת תיקונו קודם שישימו הטלאי ושוב היה מצוה (ג) ללבן הטלאי ולהדביקו ואף על פי שהיו משתמשין בו אחר כך קודם הפסח היה מגעילו דבבולעו עם הטלאי כך פולטו : כסוי של ברזל שמכסין בו הקדרה צריך הגעלה כיון שמזיע בכל שעה מהום הקדרה ואם נתנוהו בפסח על הקדרה בלא הגעלה כיר התבשיל אסור שזיעת הכיסוי מערב בתבשיל ואם אפו עליו בצק צריך ליבון : כסוי של ברזל שמשימין אותו על חדרה שנאפת על הכירה י"א שאפי' הגעלה אינו צריך ליבון

כלי כסף שאין דרך להשתמש בהם בחמין א וכו' סלים שמולחין בהם הבשר כתב אבי העזרי שצריכין הגעלה כ"כ הגהות מיי' פ"ה בשם נראה לרמ"ה כי פעמים נופלין תבשיל על הבסרים ומיהו בסתר התרומות היה מתיר בסלים שמולחין בהם בשר כל השנה לתת בו בשר בפסח כי הבשר עצמו שמלח בו מותר כלפרישות לפיל עד כאן לשונו : **ומחבת** שמטגנין בה כתב גם הוא שמניו רבינו יואל הצריכו ליבון וכו' ז"ל הרמ"ם בפרק כל שעה מחבת שמטגנין בה כתב אבי העזרי סוגר לי בשם מחבת אחרי מחבת פעירתו שהיה מצריך ליבון דמדמי לה לתנור שאופין בו דבשעי היסק ולא וכיוסי לזון לפעמי דל"ל דסגי בהגעלה וכן נהוג עלמא חדא דחזינא דלעמין חלה יהיב תלמודא חד דיהא לטיגון ולכיסול ותו דלא חלקו מכמיס בין יורה ליורה אע"פ שיש יורה שמטגנין בה חלב ותו דאבי העזרי ומחבת ממין וטיגון וקומקום' מדיחן ברותחין עכ"ד ו"ל דפעמים שמטגנין בה ומתייבש הממן ונשפה מה שבתוכה בלא ממן וכ"ל כתשפה תנור ובלבע בתוכה ע"י מחזר בלא משקה ולכן צריכין ליבון כמו שפודין ומסכלות ולא נהירא לי דאם נאמו לאוש ליה מ"ש כל קדירות של מחבת שפעמים מחסרין המרק ומקדיח והתבשיל נשרף ונדבק לדופני הקדירה וצריך ליבון ולא מצינו מי שחשש לזה אלא ה"ט מע"ם שנשרף ודבק לדופן הקדירה לחלוחית משקה יש בתבשיל אלא שהוא יבש אבל דופני הקדרה ולא מיקרי תבשילו ע"י אחור להצריכו ליבון עכ"ל הרמ"ם וגם המרדכי כתב שם דמחבת בהגעל סגי לה וכ"כ הגהות פמ"ה :

וכ"כ בתשובה מחבת בפסח עושין לו הגעלה כלו' י"ד תש"ם שהרב"ח כתב בח"ה דמחבת צריכה ליבון ונהגו העולם להכשירה בהגעלה כדברי מה"ע ורמ"ם דמחבת טעמייהו (ז) : **ומ"ש** ואם היא תדוכה מחוסר מעיה מלוה וכו' אם היתה תדוכה ניותר מלבנה בחמצע וכן כל כלי שתוכו יכול להכניסו בפעם לתוך תמי' מכניס חציו וחוזר ומכניס חציו השני וכו' כ"כ בח"ה בשם הרשב"ם: וכתב עוד לא תמרו כלי מחבתות הם מקלתו הם כולו אלא לעניין מיחורו אבל לא לעניין הכשירו : **ומ"ש** וכל הכלים צריך להגעיל ידותיהם כמותם כן כתב המרדכי בפ' כל שעה עץ פרור מגעילו ברותחין אפילו כניה יד וכן **מחבת** (מ) : מי יורה שיש בו טלאי אין ניתר בהגעלה זכו' כן כתב הרמ"ם בפרק כל שעה וגם בתשובה כלל י"ד : **ומ"ש** ואפי' העודי כתב שרשה בניה אפילו ה"ר יואל שהיה מצוה להגעיל הכלי וכו' עד דכבולעו עם הטלאי כך פולטו כ"כ שם המרדכי וכתב עוד ואפילו בלא הגעלה קודם דיבוקו היה נראה להתיר מטעם זה אלא לחוכא למיחש שמא ערב הפסח נדבק בחוזק ושוב בפסח רפה הדיבוק ומוציא מה שתחתיו ופולט וכל הכלים המטילין היה מסיר הטלאי ושוב מגעיל וכללו של דבר כל טלאי שהוא מחזק וקשה הטלאי לבליעת האיסור אין להסירו אפילו לך יורה ומחבת שמין בה כתב מסמרי' ושפה לפיו סביב אלא מחמירין נהו כבולעו כך פולטו תדע דהא גבי סכינים פסקינן ירידי ואידי דרותחין ולא מצריך להסיר הכתוב מן הקתות עכ"ל · וכ"כ בהג"ה בסוף ע"ג בשם ת"ו וכן כתב הגא"מ בפרק ה' : וכתב הרשב"ם בתשובה שהגעלה מפלטת מכלין כחו מכלין אלא שתהו חושבין שמא תחת חומה מתיכות נכנם מנוף האיסור וממנו של נוף האיסור חוזר נכסר בהגעלה לפיכך אנו רגילין בכל כיוצא בזה אתניחים נוחרי על מקום הסדקין כדי שיתרוף נוף האיסור אם יצאו ואח"כ מגעילו ואם הוא של אדם אין לו תקנה אא"כ יתחוב הסדק בי"כ שיוכל להוציאו אם יצאו שבחוכו וכן הנהגו בתקומותיו ומומן רב עכ"ל · **בימי** של ברזל שמכסין בו הקדירה וכו' שעמת המסקנר הוא שהבבל העולה מהתבשיל לכיסוי הקדירה לא הוה ולא כמו שכתב המרדכי פרק כל שעה דצריך ליבון ומיהו אפשר דטעמא דמצריך ליבון מפני שהיה דרכן לתפות עליו בצק ואם הוא של אדם אין לו תקנה אא"כ יתחוב הסדק בי"כ שיוכל להוציאו אם יצאו ואח"כ מגעילו שבחוכו וכן הנהגו בתקומותיו ומומן רב עכ"ל · **בימי** של ברזל שמכסין בו הקדירה בלח הגעלה כל שהבבל העולה מהתבשיל לכיסוי הקדירה לא הוה ולא כמו שכתב המרדכי פרק כל שעה דצריך ליבון ומיהו אפשר דטעמא דמצריך ליבון מפני שהיה דרכן לתפות עליו בצק ובכן נראה דאפילו בלא

מרוכה של עץ ומתן מדכן נתן כל השנה וכו' מחלוקת רש"י ור"י כתב הרמ"ק בפרק כל שעה גבי בית שמור ובית מרוסת וכתב בהגה"מ הלכות הגעלה בסוף סמ"ג שמתא בשם רבינו טוביה שר"ת היה מתיר בהגעלה ע"י קליפה בכלי כרזל ובכן להמתיר כיכה דתפשר וכתב תכ"ד שהכנו כמוסטריך להכשיר המרוכה בפסח ע"י מילוי גמלים לוחשות ומדבקים חוט של פשתן כתוך סדוק המרוכה ומפיחין בגחלים עד שיזרוף החוט שפל נוטי מבחון וזרך זה מזיב כתו ליתן (ט) וה' מהגולים קורת תגר גם ע"ז ואמר דלמ גרע ככר זה מהגעלה מכל למיחשניה כליתן לה· ושוב דהרכה פעמים נשברת המרוכה בדרך זה ומיכא למיתר למה חיים עליה דפקע ולמ מכשר ליה בהלכתו וזהו ז"ל הולם על זה וכתו' מחנם נסמ"ק מחמי' טוענ בהכשר המרוכה ומיהו רופה להתיר ממילו על ידי שמקלפין תוחו בכלי חוחעות ומגעילין המרוכה מח"כ ומפ"ג דהכשרות מיים' וכמרדכי פרק בתרא דע"ז מביא ככשר זה ליתן ולכך מס שמשר כקל לתת המרוכ' נתנור טוער שמחלבן יפה מבפנים ומבחון עד שיהו נוטות ניקוח מסס ישפה מכן מס ירפ מבדיקה ימלמה גומרי כדלעיל עכ"ל ורבינו ירוחם כתב נהגו במכתשות של מכן הגדולים שמין וכולין להכניסן בעוד חשיחין בהן מים רותחין ומכניסין במוכה מכן רותחת ושולה ברחיחה ככל שמחה וכ' בהגהת מיימון פ"ה דכל כה"ג הוי הגעלה דכלי רמצון **הדף** שעורכין עליו כל השנה אין נותנין עליו מצה וכו' במרדכי כתב בפ' כ"ם דכלים פשוטים כגון דפין ושלמות וכיוצא בהם פני כשיערה רותחין עליהם והכשות בהלכות הגעלה נתנו שרגילים לשחת עליהם העיסה צריכין הגעלה לחמיעו קלה ומס גדולים הם שמ"ח לסכנים' ככלי מחמ כתב ריב"ח שילבן הגעים וישימם עלרמך וישפוך עליהם מים רותחין: **והעריבה** שלעין בה כל השנה צריכה הגעלה בין (לב ·) מגני דמחוות דרגילי למילם בהו כולי שתא ומשהו בהו חמירא כעיל שעור שחמיעו קשה דמי וכתב רבינו ירוחם וכן הדין ככל הכלים שלנו שרגילין ללוש בהם כל השנה אבל אם מין רגילין עליהם בהם תמיד כגון מוגן גדול של נחשת די לו בקליפה ולא כמי הגעלה שלא כרגילין תדיר וכ"כ הרשב"ם ע"כ ·והמרדכי כתב בפרק כל שעה שי"ח דדוקא שרגילין בהן בכל יום צריכין הגעלה אבל מגני דשתר מקומות שלין מחמיעין בהן כשיפה שלא פשה מחד בשנים יכול להשתמש בהן מצה ומיהו אין לחוש כן מפני שהשולם נהגו בהן חיסור וי"ח דאין חילוק בין מגני המיעות לאחרני דשלמת וכולהו אין מועיל הגעלה וחב לפי הסוברים דאין הגעלה מועלת לבית שתור וכית מרוסת ·כתב הכלבו על עריבות שלעין בהן כל השנה שבשנו נהגו שלא ללוש בהן והוה מנהג יפה לפי שי"ח לגרדן ולקוקוף יפה יפה שלא יפתר משהו ממן בחמיעו שלו בקנה צריך לדקדק בה מאוד ולנקותה מפחיתי כחמן הנדבק בהם ונפרך ונדבק בנקבי מריבת הבצה וכעין שבשפשו מותם בחיים יפה ולא יסמכו על מנהג ההגעלה לפי שחיפה בהן מיקר לפי שלא בשחמע בהם בחמין וה"ה לכל אתר כלי הלישה כגון הטיגרי"ש והרמ"א והשפוך בהן מיקר גדול וחמריה ההגעלה השוכה מחמ"ל ואפי בה בכ"ל ומ"ו לא רמינן מי שהנה הגעלה בנפה (יפ) : **כתב** הכלבו הרחת שקורין שלי"א נהגו להגעילה מו לקנות מדשה ומפתר לומר שפם ימרקנו הרבה יפה ויחמנה בתוך התנור הרבה שרי כזה לכבולנו כך פולטו · וכבוחת מיי כתבו בפ"ב ממדכי שמ"ק בין ט מקנה בהגעלה שחמיעו פ"ו כתור · וכתב בה"ג דמדברי שמ"ק יש להחמיר שלא להכשיר ממנן למנה מן המרדה לקלפו ככלי חומות וכ"ש להגעיל מחר כך לתותן הענ חשיב חמיעו פ"ו בתור (יב): **השולחנות** שמניעין בהם מוכלין כל השנה וכו' ז"ל הגהות בפ"ה שולחנות ומיכות נהגו לשפוך עליהם מים רותחים כי פעמים נופל עליהם וכן חמן רותח כגון משהידן ומרק עכ"ל ומשמע מדברין שמפ"פ שמין מניעין בהם מוכלים צריך לשפוך עליהם מים רותחים משום דחיישינן שמא שוס טעם נשפך עליהם מרק חם : **רבילין** בחשכנו ליתן שכר של שעורין בחניות של חרס והתיר רבינו יוחל ליתן כשם פ' בהגעלה כ"כ המרדכי בפרק כל שעה וי"ל רבינו יוחל התיר קדירות של חרס שנומנין בהם שכר כל השנה ומפילו מכנסו לקיום דמותר בהגעלה להשתמש בשפה מדקתמר בפ"ג (לב ·) ובשמחים (ל ·) דמתני דקונים דמשו תלמודא חילוק בין יין נסך לחמץ ומשני זה משמיעו בחמין חה משמיעו בצונן ולא גרע יין מחמץ בשפה צונן מפילו מכנסו לקיום מותר בהגעלה כדמסקינן בירושלמי הכי גרסי לכותח ומתניתין בהגעלה כדמסקינן בירושלמי הכי גרסי לכותח מתלתן ג' ימים משה לעת ומערן כל סיכא דמכני שירוי ס"ה דרמינה בפרק בתרא דע"ג (שה ·) כרוכה לעכרס מיד מנשלן ברותחין ויהי שכ"ל · ומ"ש שהקשה עליו רבינו מדמוכח בפרק בתרא דע"ג דשירוי לא עדיף כהגעלה לא קשה מידי דהא לא עליף רבינו יוחל

טונעת בו ורבינו סובר כיון דתמיעה הוה צריך מף ליתן כי ברוב פעמים ושפת החררה טונעת בו עד שיזיד סולדת בו ושוב כי שינהו הרוחות שהכיסוי מזיע מהכל החררה שתחתיו כי נתנשוט עליו טיפות כל' פירוצו ומיהו מדבר בעיניתת החררה נוסף לכיסוי זה פעמו שמיהה בכוכה ושיין כמ"ש ה"ר יהוחם :

מרוכה של עץ ומתן וכו' כתב מהרמ"י בת"ה סי' ק"ל ע"ב מחד מהגהולים שקרא תגר על סיח' מילוי גומרי במרוכה תשוש לסרכה פעמים נשברה המרוכה בדרך זה ומיכא בדוחקים כדי לומר דנמחכת לה לחדרין לחיים עלה ולה סיה צריך לוה לתלמוד ערוך הוא בפ' כ"ש דנחמור על מחכת ליכא למיחש דילמה חיים כדלעיל בסימן זה סעיף ב' וכ"ש במרוכה חלה נרחה דנשברת הגדול סיה דמדוכות נחוצות שלנו נעשים כדי לדוך בהם בשמים בלנן ומין מעממתין בהן ע"י המור ולכך מין נעשים מהמוכר ועל ידי קורנס חלה נרחה מהפסולת שבנחוצות וע"י כתבה והני מחכו' מניחי דפקעי ע"י חפץ כאחר שיעשו רוחות ומיכא למיחש דחיים עליהו מכל תנור וקדרה של מחכת דנעשו להשתמש בהן ע"י המור שוטין מוחן מן המוכר שנמחכת וברול וע"י קורנס חלה פקעי כל עיקר וחלה חיים וכן כ"ל עיקר דמדוכות שלנו מין כיוצר בחילוי נוחרי למיחש חיים וכדברי הגדול חלה שחין לנו שעורין בחניות של חרס ורגילין בכל השנה להשתמש כלל בחמץ במדוכה ולכך הכא דרדמ דחמץ לה סיה צריך חלה כהגעלה וכסי מעמע מחעוות ר"י ובמרדכי סאחרון שכתב כפוף התשובה ופשם מחת מהר"ח המדוכה כהגעלה וחלמוד לו מחיוב טעם וכסיב לישנות חוסם היתר כהגעלה בין במדוכות שו"ג בין בפסח חלה כוחל וחפך חפוחת דרש"י סיה טוב להתמיר כוחל ואין בו רק ומן מועט ז' ימים לפסח ומתן חמור חפילו מין רגילין לתת בתוכו קמח כדפירש"י היות חרוסת ברגילין לתת בו קמח פ"ב סיה ר"ת חוסר את המדוכה בפסח חפילו בהגעלה כשיטת רש"י חפני שרגילין לתת בו מת עכ"ל וכ"כ רבינו ולפפתוס לכן בפה פירודי לחם וכו' חלמה לפה לא סיו רגילין לתת בו מת סיה די בהגעלה ומיהו הגעלה צריך דשמא כתערב ממן מצטו בשעת דיכה ובולע טעם ממן ע"י תריפות כבשעה ומיהו בשל פח' בכלי וכמ"ש לעיל סעיף עשירי כדין סלים ומנפניו להתיר מדוכה בהגעלה וחלא ע"י ליתן דילמה חיים כדפרישית מיהו משום חומרא דממן יש לדוך כל מה שצריך לי"ט קודם הפסח לסוי ל"ע בר ל"ע לחיפרית ומפי' הגעלה לא סיה צריך כמ"ש ה"ר מפריס לפי שברפו נני חכיות של שכר וחפ לא עשה כן יכול לדוך בפסח עלמו כשנעילו קודם הפסח כל' והשולם נוהגין כמ"ש הרב בהגהת ש"ע ולפעל"ע כמ"ש :

הדף שעורכין עליו כו' בפרק כ"ם פני מגני דמחוות דרגילי למילם בהו כולי חפס ומשהו כפו חמירא בעית שמור שחמיעו קשה דמי וכתן רבינו חופס בהרמ"ם דמאני הגעלה לעית שמור כ"ג דף ושריבה חיקרן בהגעלה נהגינן לחומרא בעריבות שלעין בהן כלשיל סוף סימן תמ"ב וכן נרחה לפס מדברי רבינו לפי שהנהג בהם ומס לאחר הגעלה יפיס מפה חו סדין להפסיק ביניהס שרי להשתמש בהן כמ"ש בפסח ומס"ק בסימן רכ"ב : **השולחנות** והחיותות וכו' למילו שאר חיותות כתן שחין מכניסין בס חתן ג"ש לנדוק בס ג"ש כדחתן ריש פסחים וכב"י כתב דבהגהת מיימוניות דכתב בפתח דלריך לשפוך מים רותחין לתוך החיותות משתא דפ"ם שחין חנניעין בהם חוכלין וכו' ע"כ"ל ולא נסירח חלה ילמד פתוס להגהת מיימוניות מן החפורש בדברי רבינו דדוקא במקום שחניעין בס חוכלין לריך הכשר הא לאו הכי ג"ס ככשר וכפי נקטינן וכ"כ בפ"ש : **רבילין** בחשכנו כו' ומיהו וכו' הקשה הב"י הלא במרדכי פרק כ"ם מיתק לחם : **רבילין** ולים רבינו יוחל שירוי מהגעלה מדרכה הגעלה ולים חעירוי ושירוי עדיפא ליה דמכני כחפורש בירוד' ונרחה דלעת רבינו הוה דמוכח בדברי רבינו יוחל דכירוחם' דמתיר שירוי בין בשל עץ בין בשל חרס קחמר דמהני דהא בפחמת קחמר הכי גרסי דכותחת ממלחן ג' ימים חע"ל ומערן וחפני דמהני הגעלה לחרס כי היכי דמהני שירוי לחרס כמו לעץ ה"ה להגעלה בן צונן וחפילו בחכניסו לקיום כיון שחשמיעו בצונן והקשה עליו רבינו דכיון דבפרק בתרא דע"ג חוכח דשירוי בחרס לא עדיף כהגעלה ס"ב היכא למיחר דהכי גרסי דכותחת דבירוש' דמהני להו שירוי חינו חלא בשל עץ חבל בשל חרס לא מהני שירוי בחכניסו לקיום לפפילו חח"ל דהגעלה מהני לחרס כמו עץ מ"ח שירוי לא עדיף כהגעלה חה שכתב רבינו דכאן בתרח דע"ג ליתא דשירוי בחרס לא עדיף כהגעלה היינו מדחמר רבח חסס נעוה מרחשת וכפי פי' הרמ"ם לפס דבשל עץ וחפן חפי' נזפוחה ודרך בה פני בשירוי בלא קליפה כמו בהגעלה חבל בשל חרס בצונן קליפה בשירוי משמ"כ בהגעלה ללא בשיון קליפה וכתב"ם רבינו בי"ד סי' קל"ח חך קשה בלא בי"ל

פרישה

(ז) וכ"ש לרי"ף שפי' דסכיום דבים שמור כו' אל מעמה לומר דמה שמציין ומתר דסכי דבים שמור דקחי חלינן ולופר הם דסכיין לנמי. שלח לינהן פי' ר"ף דפירוי בגלי חרם מקח זוה לח מכר בסדיעי בשום מקום בבים שחור שכיון ליהן דל"ב כ"ל בה"י ור"ת ור"י לפלוגי בפי' דסכיים לשמש. דנוכר בה בית שחור בשתי מיהו · ועוד דל"ב ק' חם דקחמר דרי"ף שפרש בכלי חרם דשמש סל חוכ נחוים לה פי' הכי וק"ל חחי פיימי דרש"י חח"כ ליהן סם מדבחא חוכח מפס דלריך ליהן בבים שחור חלח חלא בשתי חמיעו

דרישה

סי' תנא [ח] **מדוכה** של עץ ומתן כו' כתב בח"ס שכשנו בפוסטרי"ך לכשיר מדוכה בפסח ע"י מילוי גמלים לנמוחת ומדבוק חוט של פשתן בסדוק המדוכה ומפיחין בגחלים עד שיזרוף החוט ולא גרע ככר זה מהגעלה מכל למיחשניה כליתן ל"ג. ושוב דהרכה פעמים נשברת המדוכה בדרך זה ומיכא למיתר למה חיים עליה דפקע ולא מכשר ליה בהלכתו וזהו ז"ל הולם על זה וכתו' מחנם נסמ"ק מחמי' טוענ בהכשר המדוכה ומיהו רופה להתיר ממילו על ידי שמקלפין תוחו בכלי חוחעות ומגעילין המדוכה מח"כ ומפ"ג דהכשרות מיים' וכמרדכי פרק בתרא דע"ג מביא ככשר זה ליתן ולכך מס שמשר כקל לתת המדוכ' נתנור טוער שמחלבן יפה מבפנים ומבחון עד שיהו נוטות ניקוח מסס ישפה מכן מס ירפ מבדיקה ימלמה גומרי כדלעיל עכ"ל ורבינו ירוחם כתב נהגו במכתשות של מכן הגדולים שמין וכולין להכניסן בעוד חשיחין בהן מים רותחין ומכניסין במוכה מכן רותחת ושולה ברחיחה ככל שמחה וכ' בהגהת מיימון פ"ה דכל כה"ג הוי הגעלה דכלי רמצון שעורכין עליו כל השנה אין נותנין עליו מצה וכו' במרדכי כתב בפ' כ"ם דכלים פשוטים כגון דפין ושלמות וכיוצא בהם פני כשיערה רותחין עליהם והכשות בהלכות הגעלה נתנו שרגילין לשחת עליהם העיסה צריכין הגעלה למיחשו קלה ומס גדולים הם שמ"ח לסכנים' ככלי מחמ כתב ריב"ח שילבן הגעים וישימם עלרמך וישפוך עליהם מים רותחין: **והעריבה** שלעין בה כל השנה צריכה הגעלה בין (לב ·) מגני דמחוות דרגילי למילם בהו כולי שתא ומשהו בהו חמירא כעיל שעור שחמיעו קשה דמי וכתב רבינו ירוחם וכן הדין ככל הכלים שלנו שרגילין ללוש בהם כל השנה אבל אם מין רגילין עליהם בהם תמיד כגון מוגן גדול של נחשת די לו בקליפה ולא כמי הגעלה שלא כרגילין תדיר וכ"כ הרשב"ם ע"כ ·והמרדכי כתב בפרק כל שעה שי"ח דדוקא שרגילין בהן בכל יום צריכין הגעלה אבל מגני דשתר מקומות שלין מחמיעין בהן כשיפה שלא פשה מחד בשנים יכול להשתמש בהן מצה ומיהו אין לחוש כן מפני שהשולם נהגו בהן חיסור וי"ח דאין חילוק בין מגני המיעות לאחרני דשלמת וכולהו אין מועיל הגעלה וחב לפי הסוברים דאין הגעלה מועלת לבית שתור וכית מרוסת ·כתב הכלבו על עריבות שלעין בהן כל השנה שבשנו

ביל סי' קל"ב כתב רבינו ע"ס הרמב"ן דבמאן מכניסו לקיום מהני הגעלה לחרם מכל מכניסו לקיום היינו ניתר בהגעלה אלא בעירוי וכ"כ הר"ן פ' ג"ה ע"ס הרמב"ן פלמא לכאורה דעירוי עדיף מהגעלה ולא קשה מידי דזולצי הגעלה עדיף מעירוי אלא דלפס הכוו מכניס מדותיהם אלא להגעיל שוס כ"ח אף כ"מ אף כשאר מיסורים כמ"ש לפס בספיף כ"ו ועוד דהרשב"ץ נחלק עליו ורבינו כתב לפס דנרחלין דבריו בכס הגחלים ומכאי הגעלה לכ"ח אף במכניסו לקיום פ"ב בספיף כ"ח וז כיון דעת רבינו בכאנתו ומיהו אין זו הגנה לכאר פי' אחר מהפרישים בדרך אחר ודין עירוי והגעלה אחת היא בכלים אף שמחמתין בהן נחנן בין בכלי עץ ואבן ובין בכ"ח וזו פיה ג"כ דעת רבינו יוחל :

ומ"ש ומדברי רבינו נראה וכו' ורמה וכו' פי' דמדבתב לעריכה דחרם דאף על פי דמחמיטו בלונן בלמת בלא מהני ליה הגעלה אלא בעירוי ומוסס שיטת הרמב"ן בדפי' בלמת התירו הגעלה בכ"ח אף בחיסור י"ב כדי שלא יבאו לידי טעות מיהו ודאי לית לה לרבינו הכי דאי לעריכה דחרם בלא מהני הגעלה אלא בעירוי ודאי אף בכל מקום הגעלה בלא מהני אלא בעירוי ודאי מהני אף בכ"ח דהלכתא ערוך הוא ומיהו נראה לי"ב דברי ר' יוחל דס"ל דרבינו הכי לא אמר אלא בעריכה שלעיל דה בכל הצנה דכיון שאיסורו קצה הוי וכבי מנני כ"ח של שכר מוכ רב הכי דמהני הגעלה אף בעריכה להן אף בלונן אבל בכ"ח של שכר מוכ רב הכי דמהני הגעלה וצה נתיישב נס מה שהקשה ב"י מדברי רבינו הכי ע"ש :

ומ"ש רבינו ל"ש אם הזופף אף אין מיכו מזופף פי' דאף במזופף מהני הגעלה אבל בכשהכא מיירי ומבואר בדבריו ב"י כתב דעירוי מהני למזופף אבל הגעלה לא מהני אלא בלונן בלמת בלא מהני הגעלה עדיף מעירוי אלא דקאמר דכיון דמזופף אין בכלי כלום ואפילו עירוי לא מהני ומיהו אפילו בלונן בלמת בלא מהני הגעלה עדיף מעירוי ואף דקאמר דבכל נעוף אדמתא אין בלונן מזופפין ואין בכל עץ ואבן ואין בכל חרס קאמר ואכי משמע מת"ם הרוקח נסיכין ר"ח ומהרבכי מהרוך כתב ע"ם רבינו לפרים שהחזיר בספה חביות ע"ז ס"ת ומבילו בכל עירוי בכלי הגעלה ועירוי בכלי עירוי וכמ"ש בפרים ומבואר בספה וא

ומ״ש מבל מס הס של חרם לא מהני להו הבעלה ואפילו לא נשתמש בהן חמץ אלא בצונן לא ישתמש בהן מצה אלא בצונן : מאני דקוניא פירוש כלי חרם המחופין באבר דינן ככלי חרם לענין חמץ בפסח ושאר איסורין חוץ מלענין יין נסך דתורי ואוכמי שרי אם הם חלקים אבל אם יש בהן בקערן או ירוקים אפילו חלקים אסורים כתב רב האי כלי ערן משופים (י״ח) בסבנין ומשתמשין בהן חמץ דינן בכלי חרם ואין משתמשין בהן בפסח וכל בלי השתייה שרי בשטיפה לא שנא של ערן או של חרם או של זכוכית :

תנב סדר הבעלה לוקח יורה גדולה מלאה מים ומרתיח׳ ומכנים בה כל

ומ״ש מבל מס הס של חרם לא מהני להו הבעלה בפרק כל שעה (פס) בתורה המידה על כלי חרם שקיונו יוצא מידי דופו לעולם :

ומ״ש ואפילו לא נשתמש בהם חמץ מלא נתונו לא ישתמש בהם מצה מלא נתונו מותר בשמור ואדא גורם כל כלי חרם שנשתמש בהן חמץ נתונו מותר להשתמש בהן מצה נתונו חוץ מבית שמור שמיל ותימצו קצה ונתב עליו הר״ן תרי תמיהי מיהא בתלתיה נשתמש בו חמץ נתונו למה לא ישתמשו בו מצה נתונו שמור מף על פי שמפני שחימוצו קצה כחמץ דמי למה לא ישתמשו בו מצה נתונו תע״ב דבלע לא פליט ומיהא למימר דחמץ כיון נסך דמי דתרוייהו מית נהו מדרפנן ומפי נתונו בלעי כלים מיעייהו ומפי דמרינן חוץ מבית שמור שחימוצו קצה דמשמע דמפילו נתונו מסור להשתמש בהם מצה היינו דוקא נמי בכלי חרם שנשתמש בו חמץ בחמין כיון שחין לו תקנה מסור להשתמש בו מפילו נתונו דחיישינן שמא שהה בהם חמץ כחמין שעה להשתמש בו נתונו מיהא דחי הוא כנוס להשתמש בו חמין ושוב שבין שהה טולא הרבה ומיהו יוצא מידי דופו הרי הוא כנוס לפיסור הלכך כל היתר שנעש בו נדיך לרתיחה כמילו נגע בשמנו ש״ל ומרתיח דכדי לחוש לניצוצות פר״ף כתב רבינו דכלי חרם מפילו לא נשתמש בהן חמץ מלא נתונו לא ישתמש בהם מצה מלא נתונו · ורמב״ם כתב כש״ם בניצוצות הרי״ף ופיירש״י כמו שפי׳ הר״ן וכ׳ מרתיח מי שפי׳ ניצוצות זו שלא תמרו מצה נתונו לתוכה מצה בחמין שבין שתשמש בחתך היה נתונו מותרין הם בפצה לף בחמין שלא נשתמש בהם חמץ בחמין מיסור להשתמש בהן מצה נתונו נזדרב שמא יבא להשתמש בהם חמץ ונזקק בכלי חרם גזרו אלא בשאר כלים כיון שלא נשתמש בהם חמין יש לסם הכשר לף הוא משתמש בהן נתונו בלא הכשר ש״ל ובתבו הרי״ף והרמ״ה והגירסא נכונה שלמה ולא לתוספות שכתבו בשאר כלים דאפילו הוחם לא בלעו כלום ולא מבלו טעם בשלמא לרבינו יונה ניחא דאפילו בלעו כלום מותרין לשטיפה אלא לרש״י קשה דאפילו בלעו כלום מותרין לשטיפה דמשמע דלא בלעו כלום ולא פלטו כלום ולא מבלו טעם בשלמא לרש״י ניחא

מיתת המחבר לה נדפנת דליטא וכו' וכתב הרי"ף והרמ"ם בפרק כ"ש וה"מ בשאר ימות השנה אבל בפסח דאסור למיעבד לה ליטא עניד לה נדפנת דטוסא ומרתת לה וז"ל רש"י בסוף ע"ג מה בולעו אלא ע"י מיעוטת שניתנו הרחיטות שם ולא כוכבו לתוך יורה מחרת בשעת בליעת האיסור כך בשעת פליטה וכו' ומבואר כ"י וה' המגיד כתב וז"ל פי' שתורי הכלי שלנו נעשלן אלא ע"י המים שמתוך רתיחתן נשפכין בתורי הכלי די להם בכך שלא בלעו מן האיסור אלא ע"י מיעוטת שניתנו לאחר שהיה מרתיח ולא היה בליעה זו חזקה ודי להם בפליטה זו ע"כ מדבריהם למדנו שכל כלי שתשמישו היה להכשירו כ"ר מינו די במילוי מים ולמעבד ליה נדפנת שהרי נשפה תמן גם בתחוריו כתו מתוכו וכ"כ ע"ם וכך צריך להכשירו כיורה לחרת וכן פסק בתקרי"ל ולפי זה נקערות שלנו דכופין לפעמים על התחת כדלעיל בסי' תנ"ח ס"ח לרמב"ם ת"ע לרמב"ם לפעמים שונתנין בקערה תן הקדרה כת"ם בכל זו צריך להכשירו להכשיר כיורה מחרת לכלי שנשתמש בו תמיד ואפילו יהיה עליון לעורות עליהן רותחין מכ"ר ואפילו יהיה עליהן ג"כ מבנים מלובנים דכל זה מינו מלח כתו עירוי אבל לא הוי כ"ר ועיין בתרומות הדשן סי' קל"ח וכתב בהג"ה מיימוני דקערה גדולה ולבנו מבנים ויעמוד מים רותחין וכו' וכ"כ ה"ר יהוסף בתשובה גדולה מלחת זה הוי כ"ר וכן הכין ב"י בשם ארחות חיים ברקיעה גדולה ורחבה ויש לומר דה"ה בקדרה גדולה דומיא דכלים גדולה ורחבה של פלפלין ומיניות של שכר דקין חשיב כהדי קערה גדולה ל"ג ס"ל דאפילו אח"ל דכשו הקערה על התחת שאצל האש מהו שילכון בו לאחר רוב תשמישו שהוא ע"י עירוי כרוב גלוסים אבל לרמב"ם שכתבנו בתוספת דלאפילו לא נשתמש בו אלא לפעמים בכ"ר כך צריך להכשירו ולאו דלא מהני כך הכשר לעיכון מבנים ושפיכת הרותחין דאינו אלא כמו עירוי דהאחן אינו מועיל אלא לקייס שפיכת הרותחין שיעמדו ברתיחתם לאחר שיצאו מכשו בשעה רתיחה ושפכים על הקערה ולא הוי כ"ר אלא כשהאחין הם בתוכו כלי שהרתיחו בו על האש וה"ה כפות ושעלי"ר שלפעמים מכניסין תוכם בכ"ר שאינו אלא עירוי וכך צריך להכשירן אבל בדיל וכלי כסף דיהוה אלא כשהשתמש בהן בכ"ר כלל ואין לחוש אלא לתשמיש בחמין מ"ו עירוי וכן שלחנות ותבות שתכשיטין לפם מובלין מועיל בכבר זה לאחן מבן וכו' כן כתב הרמ"ם בפם רבינו ויחל ורחניי"ה גמ ושאר פוסקים ותימה מנ"ל לה גם רבינו יהוסף כתב דיו"ט אלא בשבת לאחן לעשות נדפנת בשוע ורחב דס"ל לרבינו יואל ודעימיה כיון דפרש"י דבעינן נדפנת דמי לאו הכי למאי לה הוה מסקינן ניעוטת על הפשה בהא זימנא לאכל מיכור נתבטל בה פעמים הרבה ואפי לה בעלה ניעוטת כל שעה בעלה פעם אחת ע"כ לפי זה ע"י אחן דעולין המים על כל שפתו עדיף טפי מיניעוטת בהא זימנא ונדפנת דליטא דקשתר למו חזקה דה"ה ע"י אחן מינו הר"ן כתב וז"ל לכאי נדפנת לה סגי בהא דמי ניעוטת דאר מיכור ניעוטת דכולא שתא וכ"כ ה' התניד ע"ש פרש"י לפי זה נדפנת דוקא כדי שתתמיד הרתיחה על העשה אבל אחן מינו אלא כתו ניעוטת דאחד שעתא ולא מהני ניעוטת דכולא שתא ועוד לדתני פרש"י ה"ה דאם בולעו ניעוטת לה הוי טעמא לנדפנת אלא הוי טעמא לאם שתיעול הבעלה לתחוני בכלי אחר ובכלי אחר נמי נדפנת ואפי לשונו נדפנת לפי פירושו ואפי תימ"ם דע"י אחן נשפכין המים מ"ם פרש"י שניניהו : **אבל** מזחן מיסורו ומילך וכו' נראה לתן לחלוקות שוות דכשאין

ובכי גדול שמוכה יכול להכניסו לתוכה ממלאו מים וכו' שם יורה גדולה מלי ת"ש להסה דוחק הוא כי רב עוקבא מהדר ליה נדפנת דליטא לפומת ומליה מיא ואחתה למר רבא מן חכים לתעבד כי הא מלתא לו לאו רב עוקבא דנפרת רבה הוא כסבר כולו כך פולטו מה פולטו בניעוטת אף פולטו בניעוטת ופירש"י כבולעו . כעין שבלעו שפת הדוד

כל הכלים וכלי נחושת שאינו יכול להכניסו לתוכה ממלאו מים ומרתיחו (ס) ועושה שפה רפיו סביב מטט כדי שיתמלאו היטב וינעו הכים בשפתו ואם ירצה יקח אבן רותח או לפיד אש וישליכנו לתוכו בעודו רותח ובתוך כך ירתיחו המים יותר ויעלו על שפתו כתב רי"ף משחי להו למאני בני יורה עד דפלטי וכתב אבי העזרי מי יודע לישער שיעור הפליטה אולי ישהם לתוכה והוזרין ובולעין לכן ירא שמים הרוצה להגעיל כלים הרבה ביחד ישהם מעת לעת להשמישן דכיון דטעמם פגום אין אוסרין ויש שיגעיר בזמן היתר קודם שעה חמישית דלאחר איסורו אין פגימתו מתרת וא"א הרא"ש ז"ל כתב דקודרים זמן איסורו יכול להגעיל אפילו כלי בן יומו אפילו אין בכים ס' כדי לבטלו אבל מזמן איסורו ואילך וכן בכל יומות השנה הבא להגעיל כלי שבירוע כאיסור אין להגעילו אלא א"כ יהא הכלי בן יומו (ג) או שיהי בכים ס' כדי לבטלו ונוהגין להכניסן ולהוציאן מיד : כתוב בתשובה על שם רש"י שמיד לאחר הגעלה בעוד מים רותחין עליהם צריך לישוטפן מיד בכים קרים (ג) שלא יהזרו ויבלעו ממים

בפרק כל שעה וכתב הרשב"א בתשובה לא נתפרש כזה שום שיעור אלא ניתן לשומר הדעת וז"ל פ"ת כתב הרמב"ן ז"ל להוציא הכלים אחר רתיחתם מיד אלא אחר שיעמו מעט ובלבד שלא יקרום על פניהם הניעול שיצא מהם ויהיו מודח במים יפה יפה עם התמימות ויש פוסקין שצריך ליזהר שלא תגוף היורה הגדולה מרתיחתה בעוד הכלים בתוכה כדי שלא יהזרו ובלבו וכל זה למי שמבעיל אחר זמן מיסורו עכ"ל : **כתוב** בהגהות מיימוני פ"ה בשם רמב"ה שיש ליזהר כשמגעילין כלי גדולי שלא יגלגלם בין שניב כמים שלא יכנים הבל שבבר הוגעל במים אלא יכנים מצי מו שלשיתו במים ויוציאו ואח"כ יכנים בדו הבלי לתוכו ויוציאם כפי יכלתו (ס) ודלא כרשב"ם שהסכים לכפות כל הכלי במים בפעם אחת ולא לתקנים שלא יפלוט ויבלע אם שפלט כבר עכ"ל ולפי מ"ש רבינו בשם הרמ"ם להגעיל א קודם ד' שעות מו שלא יהו הכלים בני יומן ליכא למיחש אם יזהר לכנים במים הלד שבבר הוגעל : **ואיא** ז"ל כתב דקודם זמן מיסורו יכול להגעיל כלי בן יומו וכו' כ"כ התוספות בפרק כל הכבר (קף י) וכפוף ע"ג (עו :) והרא"ם בפוף ע"ג ובפ' כל שעה וטעמו משום דהוי כ"ט מ כ"ש דהיקיפ"ה וכמו שיתבאר בסמוך בפ"ד וכ"כ התרבכי ג"כ פרק כל שעה וגם הר"ן כתב שברא זו גם פ"ם כל הבבר וזלא כהרמב"ן שהיה מיקל בדבר כתוכר שם : **וכתב** עוד המרדכי וע"ז אנו סומכין שאנו מגעילין כלי רחמן עם כלי שני מע"פ שלפו ממהרין לפלוט ולפו מאחרין וגם מתחרין להגעיל אפי' כלי שתשמישו בזעון ולא למהרין כיון דלא עדיפי לפלוט כלעו ואסור אלא מותר דהוי ס"ס בר ס"ס עכ"ל : **ומ"ש** רבינו בפ"ה : **כתב** ר"י ומוקצין להכניסן ולהוציאן מיד כ"כ אם המרדכי וכ"כ הגהות מיימוני בפ"ה : מן התורה מינו יכול להגעיל שום כלי ואין לסמוך על תוקף סברת כנגד כל הני רבותא (ב) :

כתב בתשובה ע"ם רש"י שמיד לאחר הגעלה בעוד מים רותחין עליהם צריך לשוטפן מיד בכים קרים וכו' שם ע"ג כתב הרמ"ם נהגו העולם לשפוך מים קרים על הכלי ותימה מה קועלת מים קרים זה אחר זה משום להדיח מי הפליטה שנפלטו מכלי שלא יחזור ויבלע בו זה אין לחוש שמא יחזור ובולע ומכל מקום מצינו בפרק בם תבשלת (ע ·) דקאמר התם נבי מריקה ושטיפה דקדשים לא נצרכת לשטיפה ויתירתא לשון יתירתא משמע שטיפה אחת שטיפה אחת ובקדשים אם שטיפה שניה שטיפת מים אחרים ושטיפה דהתם מים חמין וכ"ז מדברי התוספות (ע"ג עו ·) וכתבו עוד התוספות ועל זה נהגו בשטיפת מים בכוסות ובקנקנים פירש שטיפה שניה שטיפת מים אחרים ואפי' ליתא לכלי בולע כלל ואפי' הכי צריך שטיפה אחת שלא יהא מים הראשונים מלוכלכים מן המיקום הראשון שם עליהם ומיהו אפי' לא נתלכלכו מים הראשונים מן המיקום הראשון שם עליהם אלא שנפלו עליהם מים אחרים נקראים שטיפה אחת ומיהו אם

כתב רשב"ם שצריך להגעיל תחלה כיוקר מגעילין כה וכ"כ רש"י וכן הגה ריב"ם וכן יש בתשובת הגאונים מדיח יורה גדולה ומגעילה כדותמלה כדותמלין וכו' כל זה כתב הרמ"ם בפרק כל שעה ודבריו ודומה כתב שולחן ערוך וכרמב"ם בפרק ג"ד להגעלה : **ומ"ש** בתשובת הגאונים שיהיה נשפך מלא יומו כמים מן הרותחין שעליהם וכ"כ רב האי וכן נוהגין ולא משום שלא יחזרו ויבלעו המים שעליהן שאין לחוש לזה ברפרישית אלא שנהגו כן · כתב רשב"ם שצריך להגעיל תחלה היורה שמגעילין בה שאר הכלים וכן פסק רש"י וכן הורה ריב"א וכן יש בתשובת הגאונים מדיח יורה גדולה ומגעילה ברותחין ומכשירה ושופפה בצונן ומפליטה מחמין תחלה ואח"כ מרתיח בה מים רותחין בלי שיעור (ג) ויזהר שלא ינותו המים מן הרתיחה (ד) שאם ינותו אסור להגעיל בהן כלים ונומלן ושופנן בצונן (ה) ואחר כך ממלא היורה הגדולה וסובב בשתי בשים ומגעילה במשפטה הראשון ושופכה ושופפה וא"א תרא"ש ז"ל ב' שדין יורה הגדולה כדין שאר כלים שאם אינה בת יומא או אפילו היא בת יומא והוא קורם שעה חמישית אין צריך להגעילה תחלה אבל אם הוא משעה חמישית ואילך והיא בת יומא צריך להגעילה תחלה מפני שבהגעלה ראשונה נאסרין המים שאין בהן ס' לבטל פליטת היורה דבכולה משערינן ונמצא שהמים

מים הרותחין שעליהם וכ"כ רב האי וכן נוהגין ולא משום שלא יחזרו ויבלעו המים שעליהן שאין לחוש לזה ברפרישית אלא שנהגו כן · כתב רשב"ם שצריך להגעיל תחלה היורה שמגעילין בה שאר הכלים וכן פסק רש"י וכן הורה ריב"א וכן יש בתשובת הגאונים מדיח יורה גדולה ומגעילה ברותחין ומכשירה ושופפה בצונן ומפליטה מחמין תחלה ואח"כ מרתיח בה מים רותחין בלי שיעור (ג) ויזהר שלא ינותו המים מן הרתיחה (ד) שאם ינותו אסור להגעיל בהן כלים ונומלן ושופנן בצונן (ה) ואחר כך ממלא היורה הגדולה וסובב בשתי בשים ומגעילה במשפטה הראשון ושופכה ושופפה וא"א תרא"ש ז"ל ב' שדין יורה הגדולה כדין שאר כלים שאם אינה בת יומא או אפילו היא בת יומא והוא קורם שעה חמישית אין צריך להגעילה תחלה אבל אם הוא משעה חמישית ואילך והיא בת יומא צריך להגעילה תחלה מפני שבהגעלה ראשונה נאסרין המים שאין בהן ס' לבטל פליטת היורה דבכולה משערינן ונמצא

ויזהר שלא ינותו המים מן הרתיחה עמם ינותו מפני להגעיל בהם כלים ונומלן ושופנן צונן כך פירש"י בפרק כיצד הרגיו ומשמע דמיד שהם היורה מרתיחתו מפני להגעיל בתוכו אף על פי שאחר וכרתיח המים מלא צריך ליטלן ושופנן צונן ומה"כ תוור ומחמת וכו' כמשמע הרמב"ן כדי למהר ולהגעיל בו וכן מבואר בירושלמי בפרק כמיני ר"ב ושכן טור' דריגיו כפי מיכו כמשריי כתוב בשולחן ערוך שהעולם נוהגין שלא להגעיל בו כלום אלא כדי שיהא יכול להגעיל עמהם עצמו להרמ"ם דל"ש לעכם מוסר כהלכי כ"י

פי שהוא לו קבל טעם חמץ מלא מן המים שקבלו טעם מהכלים הנגעלים צריך לחזור ולהגעיל, ולא קשה דלמ"ל הכלי' הנגעלים כתוכו דלמי מפסיר מלא יחזרו ויבלעו מן הפליטה שלהן הייתי מכשירין דהמי הקס ביון מלא קבלו טעם ממקום אחר מלא מפליט, עצמם ולא מפסיר מלא יחזרו להבלע בכלי ואין לו סוף תקנה לעשות כו כ"ל כמו דיעב' ומות' וביולא כזה כתב מהר"מ מזרחי בשמורו לסמ"ג ועוד האריבתי בתשוב' בס"ד ולפי טעם זה נראה דלף במגעיל קודם שעה ה' ולף בישרה שמיגו ב"י צריך להגעיל תחלה בישרה שמגעילין ודלא כהרמ"ם וכן מוכגין ולא תעוב וג' ולף במתי דמיקל הרא"ש דקודם זמן מיסורו יכול להגעיל אפילו כלים ב"י אפילו אין בתוס ס' משום דהוה ס"ס אפילו כלים ב"י כ"כ להיתירא נראה דיש להחמיר בדבר דיעבד מצ"ל כדעת רא"ש דכיון דכתב הסמ"ק בהך דדגי' שעמו בקער' לחסור לכתחלה לבשלם בכלי של בשר כדי לכתחלה בחלב ולכאורה' נגיי חמץ לף על פי שבשר קבלו הכלים טעם חמץ מ"מ מ"ש מחר לכתחלה להגעילם ב"י כשלין בתוס ס' על סתם דה"ל כ"ש מין במינו ולדידי אפילו בלא מין במינו אפילו הכי אסור דהא מבשל בכלי שני ואפילו בשר בחלב ואפילו בשר בשר כ"ש מין במינו דאסור לכתחלה אפילו

בקמח חטין וקמח סורז ומצמצ דדוקא כגלו וכן עיקר עכ"ל וכ"כ מהרי"ו סהל"מ ומבואר שם כדברינו לפסילה בקמח כוסיל פרס שם יש כה שעה דגן יוצא בה ולכן קמח רבי' מקמחיהו כלי שוט חילוק והרשב"ם בפסחים מלה שלו כתב שדברי הרמב"ם ל"ל פיקר: **כתב** הר"ם ז"ל מיקר: מאד מקילת עכבר וכו' כ"כ הגה"מ פ"ה בשם סמ"ק ח"ל וכהרכ מקומות נוהגין לברור חטים בפסח מקילת עכבר ויש לחוש להקיר משום דהוי פירות מיהו קשה להא תנן (לש:) לא יצעום מדש חטין ויקן פ"ג מכתו מפני שמחמיצין מלמת לחלות הפה לא חשיב מי פירות ומשמע ס"ה מקילת עכבר ואין לחלק להקל בלא רחיה ושוב ראיתי לחחר כן בשמרכין בו מים מז מקילת העכבר מחמין כלפי לעיל דמי פירות כשמרכין בו מים מחמיצין ע"כ. ודברי תשובת הרמב"ן בסימן קן כדברי רבינו והיא בתשובת הרשב"ם (ד):

כתב הגהות מיימון בפ"ה בשם סמ"ק על הזכן שנמת מלחלוחית כתרן שקורין גירמ"י לומר רבינו ירוחם שמו מימוז גשר וכשהו' מעורב בקמוחה מחרת קריב לכברו יפה מיהא ס' מחוחו שלא נמח ומע"ג דהוי יבש בישה מ"מ יהיב טעמא בשעת חפייה וגם קריב שחבת כפסיק קודם פסח דמי בפסח אפי' כל שהוא אסור פ"ב. נקח הוא ליזהר שלא יהיה כלל מחוחו גירמ"י בחלוחית ויהיה לנו לחפות מנות בפסח עכ"ל:

לשולש הוא שם ומחפרב בחנוחה ורגילות הוא לחפות מנות בפסח עכ"ל:

כתב הרי"ף שקריב לעשר חטים שיוצלין בהן ידי חלה וכו' כש"ם כל שעה כתב ומבני ליה לחוש לעשרי קיימה דפיסחה מעיון קריב לאחר קרח ומשרחם חת החנות וח"ל רבא להנהו דמכפכי כיפי כי מהפכיחו הפיחו לשם חלה כלומר כוכרו שלא יבא עליהם מים פי' כיפי עפרים. וכ"כ הרמב"ם בפ"ה וסוגיא דמשמעתין בפ"ק כל שעה (מ.) ככי מיקח לאחר רבא חלה ללחות שמאחר ומשרחם חת החנות אי לא דבעי לאיתויי שיעור לאחלי אימת שיעור לדיוסה שיעור שהוא דפ"ר הוא דעיקר נעיקות של עו"ג חדם מחלה כרישו חכם ובלבד שיאכל כזית מלה כאחרונה מ"ט משום דלא אכל כהו שיעור ולישבד לכו שיעור מלפיה ומילך חלה לאו ס"ת שיעור משקרא בשיון מחשי דלמא שלני החם דבעידנא דגחית לשיעור לא עבד לה שיעור אבל היכא דבעידנא דגחית לשיעור עביד לה שיעור ס"ל דשיעי (לש) הוי שיעור ואפ"ה לא חלה כלי רבא דאחר לאכול בכזית דמסכני כיפי וכו' אר בריה דרבינא מנקטא ליה לשיעי בחרבי: ופירש"י שיעור לדיוסה לאו שיעור הוא. אי לא עבד ליה שיעור אקמי הכי: מלפיה ולילך משחקקה לאפיה כגון ערוכתה וקיטוף שלה ואפיחה לאנור: ואמחי לאחי לעולם שיעור דדיוסה שיעור הוא אע"ג דלא אפיחו אבל אי לא עבד ליה שיעור אקמי הכי וכהא אחי שעמא לא נפיק בפחות מכזית אפילו בחשעת נחיצת מים לקמח הוא דאיכא שיעור וז לא נפיק לה שיעור מהכא עיקרא דאחרת שיעור קטן כמו כזית ולפי' רש"י ז"ל אפילו בחרבי: ופירש"י שיעור לדיוסה שיעור הוא. אי לא עבד ליה שיעור אקמי הכי: מלפיה ולילך משחקקה לאפיה כגון ערוכתה וקיטוף שלה ואפיחה לאנור: ואמחי לאחי לעולם שיעור דדיוסה שיעור הוא אע"ג דלא אפיחו אבל

ועוד כ"ל דרבינו היה גורס בגרסתינו בספרי הרמ"ם והיה מפרש דהשלמות מיירי בהולכה לטחון כדפי' ומדכתב הרמ"ם לומר מנה תעכנו ונרפת ידכי המלמסי ומ"ש במסקנת הניח השלמות דכתב כתינהו תעכנו ונרפת ידמ"ת דכך היא מסקנת הלכה ומשנת טחינה הוי שימור ולפ"ז כי"מ תחלה דשימור לישה הוי שימור כדעת התוספות ולפע"ד ירלה דהשלמות דכתבו בספס משמע דמדכר בין בקורה ובין בטחינה ובינהו דמי מיכף לישראל חטין בשדהו צריך שימור משעה שנפלו מיס מקציר ואילך וכלפ"ל רבא להנהו דמכפכו כיפי וכבלין לו שדה וקוזה הטים מן השוק סגי בשימור משעת טחינה וכמ"ש הסמ"ק ובינהו נומן הוא שמין לנו שדות וכמ"ש בגמודה בפרק כ"ג וזהו מנהג תעכנו ונרפת וכך הוא משעות התקרא ושמרתם את המצות כל שימור שיכול לעשות ועשה לם לא תפסר משעת קצירה דקול' מן השוק ישמור משע' טחינה ואם לא תצא לקנות חטים מן השוק שומרן משעת לישה ולפי זה לא פליגי הגאונים בכלל . כתב מהרמ"י בת"ס סי' קי"ו דשקים שנותנין בהן קמח כל השנה אסור ליתן בהם קמח אם לא שתתיר כל התפירות והטלאים ואח"כ יכבס ויתיבה דלפי מ"ש הוא עלמו בסוף ז"ל ותו דבל"ד הדבר ידוע דכשהקמח נוגע בתוך מיד נתרכך ונלוכן ונדבק בבגד להעביר כולו ואחן בתשובה כשיתפרע בפסח עכ"ל השתא לפי זה אפילו אין שם תפירה ושלמי ניח קשה להעביר כל הלילוש בשק בקבי המריגה על כן אין ליתן בהם קמח של פסח וכבי נהוג ולא כמ"ש כאן בת"ע וכפי תכ"ע ומ"ש להקיר :

תנד עושין מצה מכולת נקיה וכו' ומ"ש רבינו זכן בעת רב אלפס כפ' שניטל כל הדרה דהיינו פת קיבר עכ"ל והרא"ש פי' דבני בריי"ק כלומר שלא טולי ממנו הסובין דאילו פת סובין לא נקרא לחם ופטור מלה עכ"ל וכיוצא בהרמב"ם וכ"כ ה' כתוב"ד ומיהו שכך כירש הרמ"ה לדברי הריי"ק אבל הר"ן פי' לדברי הריי"ק כשאמעו וכפי' רש"י וכן נראה לבע"ד ומיהו אין לעשות אלין אם אלא סובין הבא מאליהם אלא דעשה שעירב בהן כיכין הרבה עד שיהא רוב' לאוכלי מדם ואינם בה ה' רבעים קמח וה' תקנן נעל סובין ומורכבן מתוכה וחוץ לתוכה פטור מן החלה היינו לומר שאין הסובין מצטרפים לעשור ה' רבעים אבל כשיש מן הקמח עלמו ה' רבעי' אפי' עירב בהן סובין הרבה חייב בחלה כדברי הרמב"ם : **עיסת** כלבים בזמן וכו' פי' בזמן שאין הרועים אוכלים תמיה היינו שמשאה מצטרה שלא יאכלו הרועים ממנ ועיין בי"ד סי' ש"ל : **עיסה** שבלילתה רכה וכו' כ"כ הרמ"ם בפ' כ"ג מפי' הבריית' וע"ש מבואר שמ"ש רבינו בלילתה עבה וחלושה ומשוייה היו לחם כי' דלאו למימרא דמקמי לפייה לת היו לחם דוודאי מקמי לפייה נמי היו לחם אלא בקצ"ש אפילו בחר מייה חיבו יוצא בפחות מכזית ובריך עיין ני"ד סי' שכ"ט : **מצה** גזולה אין יוצאין בה מי' לפולו דיעבד כתו שרחה מבוף דברי ירוש' כך היא מסקנת הרמ"ם בפ' כ"ג וה' התניה בפ"ה ומש גזל הטים או קמח ועשאו פת בתב ה"ם לפס דוקא בפ"ח שקנאן בשוטו ודמים לבד הוא דחייב לו בע"ל ור"ל דוקא בדיעבד אבל בתחלה אסור דהא למ"ד בירושלמי בתחה גזולה הא בה דחמי הוא דחייב ליה לת"ס קאתר דלבתחלה אסור משום מצה עוני ברך ניחץ ה' וה"ג דכותה וכה"ג כתב הר"ן בפרק לולב הגזול בדין לולב דתמ"ם דקנאו בשומו לת יברך עליו ומדברי רבי' ירוחם ה"ג ירלה דאין לברך עליו בתחלה אבל בסוף חייב לברך ולכי זה ירלה דהטוחנין ניחד יותר כל מחד כל מי שיגע לידו קודח שלי הרי הוא שלו בתחה גמורה וכ"כ הרוקח לגבי מצה לחומן שלופין יחד :

בציקות של עו"ג וכו' מימרא דרב הונא בפ' כ"ג והא דכתב הרמ"ם לחיכא דאין לו חלה כיון מצה שחורה דיאכל חיובו כיון בריאתה לחיבתן כלקמן בסי' תפ"נ צריך לברר הך חיובא דרב הונא כשלא היה בריאתה לחיבתן אלא שחורה בלבד ולכך היה בה כשאלה בתחלה ואח"כ נתחרמה ונ"ש אין

ובן משמע מהיות דבציקות של עו"ג שבתב רבינו בסוגין שמח"ו וכ"כ סר"ן וכ"כ ז"ל והכי דייק לשן רבינו שבתב בשם רי"ף שצריך לשמור מחטים שיוצאין בהם ידי מצה : **לתיתא** מע"ג דבגמרא שרי לה בחיטי כלומר אבל לא בשערי לפי שמחמרין להחמיץ יותר מהחטים הנשומים ממרוח וכן שדרו מחמיצת וכו' פירוש הנשומים ממרוח דהם שדרו מחמיצת שמין מהו בקומים כלקיחה והם שדרו מחמיצת בקבוטו כדי"ל ופירוש בפרק כל שעה והרמב"ם בפ"ה ופירוש לקיחה שבולען החטים נחים קודם טחינה :

כתב בת"ד השקים שנותנין בהן קמח כל השנה אם רוצה ליתן בהם קמח בפסח ומכבסין תוחם יפה צריכין להתיר קודם הכיבוס כל התפירות שבהם בקנוות או אם הם מטולאים מפני שחם שבתוך הקמטים והתפירות לינו מתכבס ושוב שהרבר ידוע דכשהקמח נוגע בחים מיד נתרכך ונלוכן ונדבק בבגד וקשה להעביר כולו : ובתב עוד דכשמולוכין השקים שים בהם קמח מן הריחוים לאסור להנימו ע"ג סוס או חמור שמין עליו תוכף או עור שב על גבי הבהמה תחת השק מפני שהקמח מתחמם מגוף הבהמה כשמונת על גבה ומן הרגיולות הבהמות לזיע תחת כובד המשא ולא בריחא לן מי זיעת הבהמה מחמצת ומף על גב דלפי הסברא דמי לזיעת אדם לחינו מכשיר ומינו מחמץ מ"מ מין להקל המגור בהם אבל מהרי"ו מולין עסקינן לנקר שחנו בהם תבואה לתיתה לסלת והוי בחלתא לעלמא דלא שכיחא דזיעת בהמה מחמצת בהרחצת שומרין אותו עד לאחר הרגל :

כתב המגור יש רוצים להוכיח מן הירושלמי שצריך לטחון בחטים יום או יומים (ה) לפני הליטה ואם שחנו בע"פ יכא לאסור ללוש מצה בו ביום לפי שהקמח נשפת השחיטה רותח הוא ומתפיח בם יותר והשחיטה עמה להפחיתן וקרוב הדבר לבא לידי איסור שבלי הלקט : **כתב** הרוקח בסיומן רס"ג כל ישראל צריך לילך עם הציחן לטחון כדאמרינן (חולין ז .) נבי רבי פנחס בן יאיר הוה גברת דסוס דרי חיטי לפסחא אתר חלוק נמי לאמי דכמעה קא עסיק וגם המרדכי כתב בפרק אלו עוברין דליתא בירושלמי רבי חנינא בן פזי חויל לגבי עתיאל משמע דאם לחפילו המחרוים הן כולכים לבית הריחיים עכ"ל כתב עוד המרדכי שם לחיתא בירושלמי ר' חנינא מפקד לטחונית ללא ליתן קופיית חולין על לולין ללא ירתמו ויחמצו כי' קופית שקים ושבשו שאין נזהרים בכך אפשר שהוא מפני שסוכרים לולכ לחיתא להכי ללא לזידהו דהוו לחתי לחמץ לזידן כיון דלחיתא מסורה ליכא לחיתא להכי ומפשר שמפני כך לא כתבוהו הפוסקים ומ"מ טוב ליזהר שם אפשר :

תנד עושין מצה מכולת נקיה וכו' בפרק כ"ש (לו :) יכול לא יצא אדם של שלחי ותניא תו אחם (לו .) יוצאין בפת נקייה ובהדרתה ופירש"י בהדרתה שניטל כל הדרה ושיעור פת קיבר והרי"ף כתב נם כן פירוש פת הדרתה פת סובין וכתב הר"ן עליו וקרתת פת הדרתה שניטל כל הדרתו ול"נ דהא אין יוצאין ידי מצה בלחם שחייב בחלה כדתנן בתוכת חלה (פ"ע) והרמ"ם כתב דברי הרמב"ם שכתב כם ו אין יוצאין בה בפת סובין ולא בפת תורסן אלא בפת חורין שכתב פת סובין כלומר כסובין ומירסין שבו ויוצא בו וכתב עליהם וכן דעת הריי"ף שכתב פת סובין כלומר אלא היינו מתנו כסובין לחולו פת מקרי לחם ופטור מחלה וכתב הרמב"ם שכן פי' הרמ"ה והר"ן כתב שהרמב"ן מפרש שהרתה מלטון הכנה והטירה שנתבשלה בהלכלת מתנה נקרתת הרתה : **עיסת** כלבים בזמן שרועים אוכלים מתניה וכו' משנה בפ"ק דחלה (ע"ר) והוכחה כפ"ג דיש (כף .) ופירש הרתב"ם עיסת הכלבים הוא שלשון אותה במורסכה ודומה לו ומקבון להכילה לכלבים או ועלתם ממיני החיות ואלא יאכל ממנה שום אדם מיוחד לו ידי חובתו בפסח . ומין אדם יוצא בו ידי חובתו בפסח . לפי שאין אדם יוצא ידי חובתו אלא בדבר שחייב בחלה כתו שביארנו בפ"ק עכ"ל . ורלה מדברינו שתעש"י שרחויב למחכל אדם כיון אלא מכיון להחכילה לאדם לא מיקריא לחם אבל רבינו כתב בטור ו"ל כיון ד"ל עיסת הכלבים אמנה חייבת ואם לאו פטורה לכאורה משמע מם רלוים לרועים ואם לאו אינה רלויה לחכילה והרמב"ן פירש ע"פ הירושלמי שחפילו אם היה כולה נקייה אם עשה לשם הכלבים פטורה ומיהו דוקא שניכר בה שהיא לכלבים כגון שחיטה ערוכה ועשויה כצורת להם בת לאו הכי חייבת עכ"ל . **עיסה** שבלילתה רכה וחלושה ברותחין וכו' בפ"ק כ"ש (לו .) ת"ר לחם עוני פרס לחלוו וחשיבה ופירש"י חלוו והשיבו הוא וכתב הרמ"ם משיעה בשלילתו עבה ומיהו קשה מדאמרינן בפרק החולן (מ .) נבי חלוו לחלוו על בעלי בתים פטור מן החלה מלמע לא הוי לחם כלל ומ"ל דאתם מיירי בשלילתו רכה דקודם שחייבתו בחלה אינו לחם עד שיאפה ואחר שחייבתו בחלה אינו יוצא בו ידי חובתו משום מצה עוני ברך ניחץ ה' וכן דעת הריטב"א ומיהו קשה מדאמרינן בפרק החולן (מ .) נבי חלוו על גב בחלטוח משיקרא כיון דהדר לחייבה בחלה אתנור לחם קרינא ביה ואלם אין יוצאין בה מי' דהתם מיירי בשלילתו רכה דקודם שחייבתו בחלה אינו לחם עד שיאפה ואחר שחייבתו בחלה אינו יוצא בו ידי חובתו משום מצה עוני כיון דשלילתו עבה ואלם אין יוצאין בה מי' דהתם מיירי בשלילתו רכה דקודם שחייבתו בחלה אינו לחם עד שיאפה ואחר שחייבתו בחלה אינו יוצא בו ידי חובתו משום מצה עוני כיון דשלילתו עבה וחלושה וא

ט"ג שמכיר כהן שלא כהמינו שמין שם לא קרני חגבים ולא ככסיפו פני' וכתב הר"ן ולא נהירא שהרי יש למוש שמא עיורב הם שמור כדרך שהמתומין עושין לפיכך נרמזין דברי ר"ם שפירש שלשה כעו"ג כפני כיוצרמל כמיש שלנו ורלמה שלא עיורב הם שמור ומין היוה לנקף של יערמל אלא שלא נעשה הם שימור לשם מצה לכל הרמ"ם הסכים לדעת רש"י ומדשמיטיו הריף והרמב"ם הא לכניקות כעו"ג משמע שהם מפרשים כדברי ר"ח ולכך לא הזכרנו לכתבם דמלת דמשיט' הוא:

ממצה שמורה לשם מצה באחרונה ויש אומרין לאכול אא"כ לשון העו"ג בפניו ולא נהירא לא"א הרא"ש ז"ל:

תנה אין לשון אלא במים שלנו (מ) לרש"י לאו דווקא שלנו לילה אחת אלא שעבר עליהם י"ב שעות משנשאבו ולפי'

תנה אין לשון אלא במים שלנו נהם"פ כ"ם (מכ.) ופירש"י מפני שבימי ניסן למעיונת חמין שמדיין יחות הגשמים הם כדלמרינן בפרק מי שהיה טמא מתכוין חמה מהלכת בשיטולו של רקיע לפיכך כל השולם נזון ומעיונת חמין שעדיין הוא יחות הגשמים וכו' וחמה מהלך בשיטולי רקיע הלכך מחלת מבערב ומצטנן עד למחר כתב מהרי הטעזרי לפי טעם זה כשומען בנקר ומניח עד הערב שפיר דמי אבל רש"ם היה מפרש הטעם לפי שהחמה מהלכת בלילה תחת המרן הלכך אין להם תקנה אלא שלא יהו הלילה כמוהר ואם"ו כשומען בתחלת הלילה מוהרים מיד ואסור לטומען למחר בתחלת הלילה עכ"ל ומתוך דבריהם אלו יתבאר לך שמה שכתב רביט ושומען בערב עם שקיעת החמה מוהרין מיד אינו אלא לדעת רש"ם אבל לדעת רש"י לשולם אין להם היתר עד שיעבור עליהם י"ב שעות בתלוט ושמ"ב כ' וז"ל כתב בה"ג אסור למילם אלא במים דביתי מלי טמא טין דלא בייתי מבילי פירוש חמימי ומחממי ליה לפיסה דמהר רב יהודה אסה לא תלוט אלא במים שלנו ודרש רבא אסה לא תלוט לא בחמין ולא בחמי חמה ולא במים הגרופים מן המוליר ומיכא דעבדה ולשה בהני דמהרין אסור למיכל מכמוח ומה דמיבעיא לכו עברה ולשה מהו אר ווערא מרי רב אשי אסור והלכתא כרב אשי עכ"ל. למדנו מדבריהם דרב אשי אסור לאכלן קלי אף על פי שאין שלנו ולא כפי' רש"י שפי' עברה ולשה דהמהין דוקא קלי ואומר ר"ר מליעזר ממין דוקא עברה שהיוה ולשה אבל לא חם שגגה ולשה מותר ולכתחלה לשון בשם היכא דלא אפשר כדקאמר בשילהי כל שעה (מב.) דרש רב מתנה בפסחים אסה לא תלוט אלא במים שלנו לתחר מיימי כ"א מצניהו לגביה ולא מצינו שהחמינו מלאכול ופירש"י הטעם דמים שלנו לפי שהחמה מהלכת בימי ניסן שהוא עדיין מימות הגשמים בשיטולי רקיע ומעיונות רותחים ולפי שעמו השומען בנקר ומזמן עד הערב מותר ומהטוח דפסחים מין רהיה מעתה לך נרמה לי הטעם לפי שהחמה מהלכת בלילה תחת המרן והלכך מים שלנו שהם קרים מי שהם בתרך (לד:) ואי"ר נרחים דבריהם הלכך אין להם תקנה אלא שלא יהו הלילה בחמוהר ולפ"ז הטעם השומען בתחלת הלילה מוהרין מיד ולפ"ז הטעם לפי שהחמה מהלכת בלילה תחת המרן והלכך אין להם תקנה אלא שלא יהו הלילה בחמוהר ולפ"ז הטעם השומען בתחלת הלילה מוהרין מיד ולפ"ז בר נתן

הרקוע והמתיעות רותחין בין ביום ובין בלילה ואין הקנה אלא להסריסם ממקום מיכורן להסכותן ככלי עד שיתקררו מדיחיתן וכל שלנו אפילו לילה קודח מותרין לתן להכחיש שהשוור קר בלילה יותר מביום ובסוף הלילה עיקר הצינון דמז רוח צפונית מנשבת כדכתב הסמ״ק וכדשמעת ליישב לתן לשן אלא כיום שלנו דמשמש דפל שלנו מותרין ואין מדקדקין בי״ב שעות אלא דבשעתו מצי״ מדקדקין שיעבור עליהן י״ב שעות כדפרישית :

(ב) ולפי׳ ה״ר אליעזר מבי״ן צריך שלא יהו במחובר משבשנם הלילה שבלילה בעיונות רותחין והשואבן בערב עם שקיעת החמה בותרין

ומיש ולפי׳ הרמ״ס צריך שלא יהא במחובר מצוכנם בלילה וכו׳ פי׳ דשם סם במחובר מצוכנם בלילה שוב מין להם תקנה אכילו עברו עליהן כתב ימים וכמה לילות שכבר נתחמתו מחום השמש כשכבשה תחת הקרקע אבל מתחמם התחום מקום שוייתן לבל שם נשתנו מבע״י ולכ״ע יש להם היתר בשלנו בלילי שלאחריו כדפי׳ ות״ש שבלילה מעייניות רותחין כ״ב בתשובת הרש״ך בלשון הרמ״ס שהביא לשם ומשמע להרמ״ס נתי אין ליתש בהרוחת מדוכת וכן נראה מת״ש הרב רבינו מאיר בשפתיו ז״ל אבל הרמ״ס מפרש הטעם וכו׳ ומיהוג כאר של רשהוגים שהיו ממלאין אותו מן הבארות בתחילת ליל י״ד שהמעיינות והבארות רותחין לבל לא נהרות וכו׳ עד ומיהו לית לפרוך גדר של רשהוגים עכ״ל ומשמע דמ״ש בשלנו חוזר להרמ״ס וכך מפורש בר״י ומ״כ אין מיסור בעהרו׳ להרמ״ס בניגוד שלא כדי שלא לפרוך גדר ומנהג רשהוגים לבל בתרדכי ס״פ כ״ש משמע דהאי ומיהו רוחה כאר וכו׳ הוא מלשון רשהי״ה ולפי זה מ״ש בשיר״י ועכ״ל חוזר לדברי רשהי״ה שבניגוד לרמ״ס דלרמ״ס לשם משמע דמיש בהרוחת ומעיינות לוקחין מהם כדברי רבי שלמה אומר כשרוחה בלילה ומיהו לית לה כדברין וכן נראה מתה שכתב הסמ״ג שלא הזכיר מעיינות כפי׳ הרמ״ס ומשמע דלהרמ״ס אין מילוק ותדע דהלי״כ פק להרמ״ס אין רחייה מהני דספוגית לחיכה למימר שהיו שלוכין מן הבארות שלא בע״כ דלהרמ״ס אין חילוק בדין ולשולם מסור מיהו יש לדחות שלא היו נהרות בספוגית להא דרב להר לתן לשן אלא כיום שלנו ומ״ש ר״ל דהרמ״ס ובתב דבדי מן הבארות נראה מת״ש הגהות מיימוני פ״ה מהלכות מאכלות אסורות ה״ב ופי׳ דהרמ״ס אין רחייה מהניא דספוגית ד

דכר לשמכן בין בשמשות לתין להם תקנה בשמכם בעת אחר לתין לומר דכדי לעלות בהם מיד בעת דכר וכו' משמע דלכתחלה בין השמשות להם מדכתב ואם בעת אם ישומש במרתף שהוא קר וכו' משמע דלכתחלה כרוצים לעלות בהם מיד מיירי ואם כן מי מכרחים לעשות בין השמשות מתך תלה ולאי שמעת הוי מפני שכל שלא נשלמו בין השמשות אין להם תקנה וכדפרי

כרב ז"ל :

מותרין מיד בתב א"א הרא"ש ז"ל (ג) וכן עמא דבר לשואבן בין השמשות

אבר קשה על לכריו ל"ל היכי קאמר אין לשין תלה בחים שלנו לשיב מתי מעידתיה לשם בשלנו בעוד בשמש על התרן או אחר שחלת הלילה אפילו לנו אסור לעלות בהם ואם בשלנו בתחלת הלילה אפילו לא לנו מתי מותר לעלות בהם דבשלמא לפרש"י שיכא לאיסור דנקט ליה לומר דבעינן שיהו החים בבין השמשות שיעור ליה שהם י"ב שעות אבל לפי' רש"י לא ל"ל לאיקנה לשון בהם מיד ושיירי ואם כן אין לשון תלה בחים שבשלנו בין השמשות : **ועוד** דקאמר רש"י הלכך אין להם תקנה תלה שלא יהו הלילה בחשוב ובין בשבשלנו מבשל יום ובלילן אמ"כ כל הלילה אין להם תקנה לדעת ברב ז"ל היכי תלי ברש"י שלחת בשלא יהו הלילה בחשוב ולא ל"ל תלה אין להם תקנה תלה בשלנו בין השמשות . ועוד שכתב ולפ"ז טעמא אמור לאחר שיבשלן לאחר שהלילה ולפי דעת ברב ז"ל ל"ל ג"כ שאסור להקדים שיבשלן קודם שחלת הלילה ועוד שהוא נחסר לומר שהקדים בשר קרי ומקרירתן יותר ממה שיקדירו בכלי וכפ ולפי בשבשלנו החים בכלי ושיעמין מותן בחרסף או בחערה מקדירי' כמו בשבן בקדרא ויותר ועוד לפילו בחמר יותר מקדירי' בקדרא מ"מ בשבשלנו בין השמשות . ועוד שכתב ולפ"ז טעמא אמור לעלות בהם בשלנו בין השמשות אבל בשלנו בין השמשות אפילו בחמר יותר מקדירי' בקדרא מ"מ בשבשלנו בין השמשות ומתני בכלי ב' או ג' לילות אין סברת לומר דקירור דשתים וג' לילות בחשב לא תלה בחקום קירור דיום אחד בקדרא והיכי קאמר ברב ז"ל לתין להם תקנה לשלם ועוד שבהבלות מיומן ס"ב אחר שבחל לשון רש"י בחב ויש לחוסרים בשבשלנו מבעוד יום אם לא בו לנו אחי"כ כל הלילה ולדעת ברב ז"ל היא היא סברת רש"י ומתו ויש מוסרין דקאמרי הבלות לפיכך אני מוסר לפירוש רש"י ג' חילוקי' בדבר בשלנו בין השמשות מותרין מיד . בשלנו אחר תחלת הלילה צריך להמתין מיעבור מותו יום על מיעבור עליהם עוד יום ולילה . בשלנו ביום שלנו בחים שלנו בחשוב אין לשון להמתין אלא שמחרין והיינו דקאמר אין לשין תלה בחים שלנו בחשוב בלילה עד שילינו לילה אחת בחשוב בשלנו בין בשבשלנו ביום אין בשבשלנו בלילה עד שילינו לילה אחת בחשוב ואחרי בקרירות . ובשבשלנו אחר תחלת הלילה בעשה מבעוד שעה אחת מבשל בחשב בחים שלנו בחשוב בשלנו בין השמשות בשבשלנו ביום אחר בחשב בחים . ובשבשלנו ביום אפ"ם בהקדקש כיון קר כמותה שעה מ"ח ליום מתקדרין מרחיקין עד שיעברו עליהם י"ב שעות וכיון שבחשוב חם ביום והחים מתחממין בשעת שחיקתן על ידי הטוחנין וכמו שכתבו הריב"ף והרא"ש ז"ל ומיהו דקאמר אין לשין תלה בחים שלנו בחשוב חם בין בשבשלנו ביום בין בשבשלנו בלילה עד שעבור עליהם עוד יום ולילה . בשלנו ביום שלנו בחשוב חם בין בשבשלנו בלילה עד שעבור עליהם יום ולילה שחחרין והיינו דקאמר אין לשין תלה בחים שלנו בחשוב חם בין בשבשלנו ביום בין בשבשלנו בלילה עד שעבור עליהם יום ולילה שחחרין בשלנו בין בשבשלנו ביום בין בשבשלנו בלילה עד שילינו לילה אחת בחשוב ואחרי בקרירות . ובשבשלנו אחר תחלת הלילה בעשה מבעוד שעה אחת מבשל בחשב בחים שלנו בחשוב בשלנו בין השמשות בשבשלנו ביום אחר בחשב בחים . ובשבשלנו ביום אפ"ם בהקדקש כיון קר כמותה שעה מ"ח ליום מתקדרין מרחיקין עד שיעברו עליהם י"ב שעות וכיון שבחשוב חם ביום והחים מתחממין בשעת שחיקתן על ידי הטוחנין בשב

מפסיד דמלכ"ע קשה הלא היום הללו שלא לנו היו בלילה שחובר ואין להם תקנה ללום בהן לכתחלה ומ"כ היכא עבוד כפכוניא כמ"ש לעיל ס"ג ותעכ"ו דמיום שלא לנו קבעוהן הלבמ' כסמוך דמין ללום בהן לכתחלה אשולו לא לכבד וכתקל' נמוניס שמוסרין מ"מ במים שבשבו מחר התחלת הלילה מותרין כיון שלא נזכר מיסור זה אלא בכדי הרמ"ס והוא עצמו פסק דמותר היכא דלא מפסיד ולפילו לא עברו עליו י"צ שעות מותרין דשיעור י"צ שעות הוא שלא לפירש"י ורש"י פסק דמיום שלא לנו דמותר ללום בהן היכא דלא מפסיד כמו שיבואר בסמוך :

ומ"ש ואם בעת הזו וכ"כ התנודה הרמ"ס הוא דשינוי רושית דמתרתפו דעתוקו' תמין כתורם דמהום מלכבת תחת הקרקע :

כתב רש"י בתשובה וכו' כ"כ הרמ"ס נספקינו ולא היקה דעת רש"י לומר שתקל' תכמים היל' על כל העיירות תפני שאשו לרוב העיירות ורוכן כלולן דמ"כ מפי מלמוד ירהה מלבריו שבמי נהרות מין לחוש הלא כולהו היל לכל העיירות הלא לחוש שיושבין על הנהרות הלא ס"ס שאשו להרבה עיירות שמין לשין הלא במים שלנו כדי שילטננו עד יום התחרת וכן מבואר במרדכי ומ"ש וכן ירהה מלבון ס"ג וכו' כבר כתבתי שכן ירהה מדברי הרמ"ס שהביא הסמ"ג וכ"כ בעשיר' שניהו הקדמונים לשאול מן הנהרות בתחלת ליל י"ד דוקא ומין לפרוץ גדר על הרשלוים גם תשתע מדברין לשם לתפש' דשותבן בתחלת ליל י"ד לריך לשאול מן הנהרו' הם יש נהר בעיהו הלא מן התעיינות ובורות שהן רותחין וכ"ג :

ואשה הלא תלוש בתחין וכו' הם דהם רבים לשאר תלוש לא בתחה הלא בתחין ולא בתחין מחה הלא במים הנרופים וכו' תיבעית להו עברה ולשה מפי מר ווטרת תמר מותר ורב תפי תמר תסור וכתב הרי"ף לא נמים הנרופים פי' מים שנשלנו כו ביום הלא במים שלנו ור"ל כרב שכ"ל לתבל רש"י גורס ולא במים נרופים מן המולי"ר ופי' שהוא דוד גדול וכו' וכתב עוד רש"י עברה ולשה במים תתין עכ"ל נרהה דם"ל דעברה ולשה במים חמים הוא דפליגי ורק"ל כרב תפי דתסור והרמ"ם הסכים להיק"ו ומ"ש הם רבינו כרבינו וכתב ואם בתים הנרופין מן המולייר והוא דוד גדול וכו' כפירש"י ומ"ש כתב ואם עברה ולשה הן לרב הלא תסור תפי במים שלא שלפי פי' רב הלא במים חיים הינרופים שנשתנו כו ביום קל תבעי' לי' ומי במי' שלא לנו ותסיק' דרב תבי דתסו' :

ומ"ש וכ"כ בה"ג ורי"ן גיאות נרהה דרי"ן גיאות אינו סובר כרב הלא הא וכ"ג מתם דתילו לדידהו תסור אלא נתכילה משום חימון כדמשמע תפשט דבריהם אבל להרי"ף גיאות אינו תסור הלא משום תשומר' אבל לתכילה שרי תפילו לשה בחתין כתפורש בתשוב' ובדברי רבינו בסתוך .

ומ"ש ולרש"י דוקא בחתין ובחמי חמה וכו' הם ג' דרש"י לא כתב הלא עבר ולשה בחתין בם לא כתב לכתחלה שרי לתילם בשלא לנו לי לינא תחרי"ם מ"מ כיון דשקט רש"י לתו דוקא הני דדרש רבא קאי דכולן משו' תמיומי עכ"ל משמע דאף בשלנו הלא בשלא בחמי חמה ומשמע לכאור' דלרש"י נמי ה"ה בלשה בחמה נמי תסירי ומה שלא כתבו רבי' הוא לפי שחתו תדבר כאן הלא בדין מים אבל בכי' תל"ט כתב דאין לשין בחמי' ומשמע הלא דמ"מ קשה דה"ל לפרש בשם עבר ולא בחמי' לאסורין אף לרש"י ולפיכ' נרהה עיקר דרבינו תפרש דברש"ם שתמר בתכולהו קאי תשו' תתיומית ר"ל דרש"י דשקט בחים חתין אבל מיני חים דדרש רבא קאי אחתי אאור וחחמי חמה וחים בכרופי' תן המולייתר דכולן משו' תתיומי אבל בלא בחתה לא פי' רש"י כלום ומשמע דם"ל דלא נאסור בשלשה ויהיה דעת הרמב"ם וז"ל התניד בש"ס ע"ש ולענין הלכה ירהה להחמי' ס"ת שהניח ה' המניד ומ"ש שהניח עליהן יש לייסד השגתו גם פשט דברי הרמ"ם משמען דאף בלא בחתה אסו' והא דכתב רבי' לרש"י דנמי' שלא לנו לכתחלה נמי תרי וכו' למדו ג"כ מת"ם הרמ"ם לרש"י דמלא קאמר אין לשין בחמי' אבל לנו לכתו משמע שלא לנו אסור אבל בדיעבד גם בחים שלא לנו לא מבל אם אין לה חים אבל לנו לה חים שלא לנו כתחלה נמי אבל לנו לכתחלה תרי לחילם בהו אי ליכא אחרינו מיהו לפעד"ג דלשון אין לשין בחמי' אבל לנו ולי הוה אמר אין לשין בחמי' שלא לנו הוה משמע הכי וכבי ותבא דבא רבא דרש תמר בחתין ותפ"ה קאמר מר זוטרא דלא עבר ותבא תמר תסור מכל דעת רש"י שפירש עבר ולשה בחתין ותפ"ה קאמר מר זוטרא דלא עבר ותבא תמר תסור מכל דעת רש"י שפירש עבר ולשה בחתין נרהה דבעברה לה נמי תמיומי דרב יהודה בעברה ולשה בלא לנו אי ליכא תחרי"ם מיהו לכתחלה אסור אפילו בחים שלא לנו וכ"כ בעל ה"ג והרי"ן בריאת ולרש"י דוקא בחתין ובחמי חמה ובחים הנרופין בן המולייר והוא דוד גדול וכו' אבל בחים שלא לנו בדיעבד שרי ואפילו לכתחלה שרי לכולי בהו אי ליכא אחרינו ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל והא דאסרינן דוקא עברה בבוד אבל שונב שרי ורש"י אסר אפילו שונב ופי' מחמת החה התלכת תחת הקרקע שהרי הכנין מפסיק ניכה לקרקע וגם אין החמה מכה עליהם . וכ"כ בפ"ח וז"ל בשם הרמב"ן מלמדי כי מי הדות שהם קרים מין לריך ליכה ומותר ללום בהם תיקף שנשלנו עכ"ל :

אבל הוגד לי שמים אלו בחוף הם תמין כמו מי בתר ומ"כ מין לקבל כדבר אם לא בשעת הדחק . **ולא** תלום בהמין תפילו לא נתחמו אז אלא בחתה ולא במים הנרופים וכו' בפ"ק כל שעה (מ"ב .) דרש רבא אפה לא תלום בחתה ולא בחמי חמה ולא במים הנרופים ודברי רבינו בפי' מים הנרופים כדברי רש"י תפל הרי"ף פי' הנרופים היינו מים שנשתנו כו ביום :

ואם עברה ולשה בשם להרי"ף אמור יכו' שם תיבעית להו עברה ולשה תפי תתר זוטרא לתר מותר רב לית לה לתר תסור וידוע דהלכה כו כ תפי וכתב הרמ"ם פירש"י עברה ולשה במים חתין ולא דוקא במים חתין אלא אפילו במים שלנו וכ"כ הרא"ש בשם הר"י מיגש דדרש רבא קאי לכולן תשום חמימות ולפירש"י אם עברה ולשה במים שלא לנו מותר להשתא לא תבעית ליה ובלאינהו דרב יהודה תשתע הכי דקאתר לה תלום אלא במים שלנו ולא קאתר לה תלום אלא במים שלא לנו דשום תשתע לכתחלה אם יש לה מים שלנו לה תלום כלל אבל לא תלום אלא במים שלנו תשתע לכתחלה אם יש לה מים שלנו לה תלום במים שלא לנו אבל אם אין לה אלא מים שלא לנו מותר אבל הרי"ף הרמב"ם והרא"ש והטור פסקו דאפילו במים שלנו אסור לכתחלה ואפילו בדיעבד אם עברו ולשו במים שלא לנו אסור ואפילו הכי נרהה דמלכ"ע לא אסרו אלא במים שלא לנו דוקא שהן מלאין מבעוד יום ועומדין כל הלילה ונתקררו אבל אם נתחממו ביום ועמדו כל הלילה אפילו במים שלא לנו מותר ואפילו לכתחלה וכן נרהה דעת הרמב"ן והרשב"א והריטב"א והר"ן והמאירי והגהות אשרי ומלשון הרא"ש בתשובה שכתב שאין לחוש לדברי הרמב"ם שאוסר אפילו במים שלנו אם עמדו כל הלילה ומלשון הרמב"ן והרשב"א והריטב"א והר"ן והמאירי שכתבו שאין לחוש לדברי הרמב"ם שאוסר אפילו במים שלנו אם עמדו כל הלילה

כהגמה מוקי ומפיל בחמין : **והרי"ף** גיתין וכעל המיטור כתבו דוקא למצה משומרת כלומר כה לא קתני במתני ממה ולא במים הגרועים דוקא למצה משומרת וכן מים שלא נו דוקא למצה משומרת אבל לאבילה שרי וכרמ"ם כתב דבריהם כם"פ כל שעה וכתב עליהם ולא נהגינן לי דכל כיכא דאיכא למיחש משום חימוץ אין לחלק בין כוחש מצה לשאר מיני מכילה הלכך נראה כפירש"י שהוא סובר דאפי' עוד שאסור אפילו באבילה משום חשש חימוץ ואפי' אם ירצה לאכול בזית מצה באחרונה דברע מבציקות של עו"ב והרי"ף גיאת (ו) [ה] ובעל העיטור כתבו דוקא למצה משומרת (ו) [ב] וכן מים שלא לנו דוקא למצה משומרת אבל לאבילה שרי דהא קי"ל בציקות של עו"ב אדם מטלא בריסן מהן ובלבד שיאבל בזית מצה באחרונה וא"א הסכים לפרש"י לאוסרו אפילו שונג ואפילו באבילה - והרבה גוהגין (ף) שלא ליתן מלח בפת בפסח וכן נוהגין בכל אשכנז [ג] ב ואין טעם ברור לאוסרו ומ"מ אין לשנות משום אל תטוש תורת אמך וי"א שבלילה ראשונה אין ליתן בה מלח משום מצה עשירה ובם זה אינו שאינה נקראת עשירה אלא שנילושה בין ושמן ורכש

רש"י דקנסוה רבנן בלמת דמחמד דוקא בשונג אבל במזיד לא קנסי' בלמ קמיק' כדכתב ברמ"ם . עוד כתב הרן להגיה על פרש"י ומהריב"בלקוט של עו"ב מיירי לכתב כאן"ג בשאינו יכול שיסה אבילותה בחים שלא נו לא מכרוה מצו' קנם וכו' והכין מפרש"י דלף בחים שלא נו לא קתני לפסורי כמזיד אבל מפני שלא הוה גודם כפירש"י שלפנינו בחמין גם דקרוב למזיד לא הוה גודם לפי' הרי"ף וכל ספריס שלנו מין לאסור מלא בלא בחמין ומפי' בשונג אסור מכל בחים שלא נו קתני סרי מזיד דאין עליהן דין חמין לחמין בחים' שלא לכתחלה תשו להם תכמים :

ומפי' עוד שאסור לפילו באכילה וכו' כך פירש"י ס"פ כ"ש ו"ל מצו' דכחלה מיסורת דרבנן הכי אם עבר אחר בשלה באכילה כשיון ולמיחר כמי בכולו - ולכלך אם עברה ולבה בחמין קרובה למזידה היתה ואסור ולא דמי לבלקוח של עו"ב דלחם מחלה כריסו מכן דכתב בעיה למיקבסה דמברא מדרבנן אבל וכי דיוק ליעלה דאסור דלא קאמר אינו יוצא בה ובדכתב ה' המגיד בפ"ה ומ"ם בשם כ"ם והרי"ן גיאת דוקא למצה משומר' וכו' כ"כ הרמ"ן מחמת טעמם ובטעמם דכיון דבבקו' של עו"ב מיכא לאיסור בחמין ואפי' דלבן בחמין ואפ"כ מותרין בחכילה כיון שלא ניכר בהן חימוץ ולא אישור ס"ל בלבן בחמין ולא ס"ל דבשיון למיקבסה מכוון כיון שאינו מפורש בקלמוד :

ומ"ש פ"ה הרמ"ן ז"ל בשבי' לפרש"י פירש דלבלבה בחמין אסור אפילו בחכילה ואפי' לכתחלה כיכא לליכא מחריני דלבתב רבינו בשאר בשמו . ולענין הלכה קי"ל כרוב פוסקי' כה"ג והרי"ף והרמב"ם והרא"ם והסמ"ג וסמ"ק דבעברה ולבה בחים שלנו אסור בחכילה וכ"כ בהגה' מיימוני שכן פרי"ח והסרי"ס דלא כרב"י והרמ"ם ומי דלהרי"ן פף גרס"י אסור כרוב פוסקים כדפי' בחתך ואפי' עברה כשוגג דמ"ג דהרמ"ם והרמב"ן והסמ"ג וסמ"ק פסקו דשרי בזיעבד ואפי' לכתחלה שרי כיכא דלא אפשר אפ"ה יש להחמיר כדכתב בהגה' מיימוני שהר"ם מבוגברק חלמיד הרא"ם נחלק על רבו ובתב כיון שבשעת משם חמץ כדכתב בה"ג דמחמת לבלבה אין חילוק בין דיעבד לכתחלה וכן נראה מ"ם המרדכי לפחר שכבי' דשרי הרמ"ם דמתיר כתי' והסמיוחני אסר אפי' בזיעבד וכן דקדק ה"ר שמואל מ"ב עכ"ל אלמא דמסקנתו להחמיר בכה"ג שכל דבריהם קבלה ומפרש שכך היה דעת המיימוני מדבתב בפחם משמע אפילו בזיעבד וכן ירא"ה מדברי הרי"ף שבתב ג"כ בפחם לאיסור והיא סברת הרא"ם דכל כיכא לאיכא למיחש משום חמץ אין לחלק בין כוחש מצה לשאר מיני מכילה ומפרש בדבריו דפ"ה שמן לחלק בין שונג למזיד וכ"כ ה"ר יהוחם דהרמ"ם כתב לדברי הרי"ף היכא דיש למוש למיחמץ אין הפרש בין שונג למזיד וכן נראה מדברי הרמב"ן שכל דבריהם קבלה ומפרש שכך היה דעת המיימוני דמסקנתו להחמיר בכה"ג שכל דבריהם קבלה ומפרש שכך היה דעת המיימוני מדבתב בפחם משמע אפילו בזיעבד וכן ירא"ה מדברי הרי"ף שבתב ג"כ בפחם לאיסור והיא סברת הרא"ם דכל כיכא לאיכא למיחש משום חמץ אין לחלק בין כוחש מצה לשאר מיני מכילה ומפרש בדבריו דפ"ה שמן לחלק בין שונג למזיד וכן ירא"ה מדברי הרי"ף שבתב ג"כ בפחם לאיסור והיא סברת הרא"ם דכל כיכא לאיכא למיחש משום חמץ אין

גרסינן במנחו' וכו' בפרק הקומץ רבה (דף כ"ג) וכתבה הרמ"ם בפרק כל שעה ופירושה כשירה לכתחלה כך ידי חובתו וכלשון' בתוספת' ויליף כמלה המתוקנת הכשיר הרמ"ם לעיל סוף תנוה וכן בסמ"ג לאוין סוף תנוה ע"ש . ובספר הרוקח כתב שלה הך דמנחות מכל מקום אין ליתן בה פלפלין וכו' וגרסה דמין דעת הרוקח לחלק בין פלפלין לשאר תבלין מדת דסח קאמר וכל מיני תבלין שלא נתת לפרש דבריהם דייקת דקתני בה תבלה דמשמע דוקא דיעבד אבל לכתחלה אסור ליתן בה תבלין וגקט פלפלין דמכיח ליתן בשיטה וכתבשיל וה"ה שאר תבלין ועוד שהרי ה"ר יהושפ כתב להדיא ע"ש הרוקח מ"מ אין ליתן תבלין וכו' מיהו במרדכי כתב ע"ש ר"י דמותר לתת תבלין במנחת בפסח כדתניא תבלה וכו' וכן היה המיימוני מכיי לכתחלה עכ"ל ואפשר נמי לומר דרך אחר דלא פליגי דהרוקח לא אסר אלא פלפלין ואפילו דיעבד ובדקאמר לפי שהו' חד ומחמת השיטה וכיון דמית היה חשש המוץ אין לחלק בין לכתחלה לדיעבד והכי משמע תדקיתה פ"ק דחגיגה טבל אלא פלפלת חריפתא וכו' ופי' בערוך דהפלפל קטן מכל מיני תבלין וחריף מכולם לכך בשאר תבלין מודה גם הרוקח דאפילו לכתחלה מותר כר"י והרמב"ם דמתירין בתבלין ומשמע דוקא בתבלין האחרונו ולא בפלפלין אבל ב"י פסק בפשיט דאין ליתן בשום תבלין לכתחלה ובתבלין לפי שהוא רגיל לפלפלין אלא אין לכתחלה לדיעבד וכ"כ הכל גם הרמב"ד בפשיט דאין תבלין אסור והכי נהוג ונסו' לפרוך נגד ואפילו בדיעבד אינו יוצא בה ו"מ אלא לדעת הרמב"ד שפי' דהיא דמנחו' דוקא כשהבלה מוצאת ומניחו ב"י וכן פסק ברוקח סוי' רע"ג וכן פסק בעל לבה לדרך - פסק גרסה דלא ס במרדכי דחלת אסור אפי' דיעבד כיון דמשכח דבני העיסה מוכיח הכל וכו' ה"ה סיד נמי מדקאמר גבי טומאה ולא בחלת ולא בסיד וחכילו בדיעבד אסור בסיד כתו בחלת כדלעיל בסמוך וכ"פ בהגה' ס"ע בדמלה ופלפלין וסיד אסור אפי' בדיעבד ע"כ הפסק - כתב במרדכי פרק כ"ם מעשה סירא בפסח אחל להיות בחמד בשבת וגם נפלה התקופה בלילה שלכאורה ומ"ש כן לא חשו ולמו בחים השחוטים בלילה וכתב ר"י החסיד דאין להקפיד בכתיב שומר מצות לא ידע דבר רע עכ"ל והכין ג"י דל"ל התקופה היתה טפלה בלול ג' והיו צריכין לשחוט חים בלילה כ' דפסח ואפי' שלא רצו לשחוט בשבת התקופה המתינו עד שתעבור שעת התקופה ושחטו חים ח"כ ולא חשו ולמו בחים השחוטים בלילה דאף על פי כיום לשחוט חים לכתחלה בבין השמשות דוקא הם לא חשו לזה ואין מיסור בתה שנשחטו חיום טוב לחבירו כיון דהחים רחויין גם ליום טוב דאחון במקצת וכרב אחא בפ"ק דביצה דמעריס ואלא גרסת גרמ"ה וכו' וכתב ר"י החסיד דאין להקפיד וכו' כלומר ר"י החסיד מולק ללא יפה עשו דל"ל לשחוט ב"ה כפי הדין ואין להקפיד על שהיה לו שעת התקופה ועל הבמתו זו פלפל הרב ב"י ואמר דאף על פי שהמלויה היתה בליל פסח אפילו הכי קשה למה לא שחטו מערב שבת דעיקר קפידת התקופה אינה אלא כשעושים חיום בשעת התקופה ואידך דהא לא חשיבי חים שלנו כיום מחמירים שנפסח"ק לחר כך דקדק לכיון דכשלא היתה התקופה נופלת בע"כ שהיו שוחטין בשבת ב"ה ור"ל בשעת נחי ה"ל לצאויי בערב שבת כ"ש שלא בשעת התקופה ועיד מהו ל"מ בשאינה בשעת התקופה עיקר קפידא בליטה בשעת התקופה מי נמי בשוחה בשעת התקופה ויתירן על כל אלו הקונות דכשיהא ליה דבל חים שהיו בתלוש בשעת התקופה אף על כי שנשחטו קודם התקופה כל שעותה מכח חו לא מכח ואוכל אפילו אחר כחה חיום כח מזיקים ולפיכך היו לריכין להתחין מלשחוט עד אחר עבור שעת התקופה ואת היה דעת הרב ב"י ועלה ליה מן הרי"ף שלשון החרכזי שכשחטום ים בו שעות וכל"ל וגם נפלה התקופה בליל י' שלשניו וכו' ורגילו לוחר למעב"כ לא חשו ולמו בחים השחוטים בליל י"ג בין השמשות אף על פי שהיו החים בתלוש בשעת התקופ' - וכתב ר"י החסיד וכו' וס"ל כדוקא סו' רע"ה וכמעשה היה ששחטו חים בליל י"ג ב"ה כדאיתא והא דאמי התניא בני משכנו שלא להשתמש בם חיום שהיו בתלוש בשעת התקופה ואעפ"כ לא חשו למקופה שבלה בליל י' לאחר שעה שהו יותר משעה שנשחטו ולשה בתוך החים כיום י"ג וה"י החסיד הוא שפסק כן והכיא רמ"ה דמין דעבה ושפיר עבדה דלא חשו למקופה ומ"ג לחמוך שהיו שוחטין אחר התלת הלילה שלא כדין ושנשחטו מי"ע לאכילה כמ"ש בי' המרדכי בשל זה לבאר דברי ב"י לפי שנשפתבו הלומדים דבריו ולא ידעו מהו . כתב הרוקח בשחל י"ד בשבת שוחטים ליל י"ג מן הבאר אל מן הבאר אל תוכו בהצרו בשבת ללוש כי לריך הרבה וגרסה בתחלת לנוענתו ולאורבתו כדתשבת בשלהו עירובין עכ"ל ולכבר התבאר זה לעיל סי' תמ"ד :

תנו שיעור העיסה וכו' ס"ת פרק הלו עוברין (דף מ"ח) וכתב הרמב"ם בפ"ה מה' תמיד דמשערין בגוף הכיסה בעיונות לא בתשקלה ומפני זה כתב רבינו וכן יעשר תותה וכו' ללומר דמשערין בגוף הכיסה ולא בס"ס ר"ר ירוחם שטוקנין הכיסה ותמלאה חים מ"ג פעמים דל"ב חסר חנוך הכיסה כשיעור הקליפה הקשה ומחצי שחסר מן המדה כשיעור הקליפה של ת"ג בגיס היו המדה למלאותו מקחה ולת"ם רבינו בי"ד סי' שכ"ד לריך לגודשה וכלן כתב בפסח נחמך אחר דברי הרמ"ם שכתב ג"כ בפסח בפרק הלו עוברין ומיהו ולפי משמע דבפסח נמי לריך לגודשה דמאי שנא מכל השנה וכן הנשוט מכל במרדכי בפרק הלו עוברין כתב בשם ריב"ו שמין גודשין מדה של פסח דמאחר שהיו עשיריות הפיסה ללמדת מכל כ"ב שהיתה מדתו כמו כן עשיריות הפיסה והיה גודשה בחוכה כדלמר פרק בתי מדות מעל"ב בכל התדות שבחקדש שהיו גגדשות עכ"ל ומכי מיקח בברייתא דר"מ שצתי עשרונות היו בחקדש אחת גדולה ואחת חחוקה גדולה שבו היה חודד לכל התנחות חחוק שהו היה בו עשרון שלש ולפליגי חנן (בדף ל') כל התדות שבחקדש היו

בעיסה כלל וכלן הדבר (ה) : **גרסינן** בחנחות בפרק הקומץ רבה (כג ·) וכתבה הרמ"ם והמרדכי פרק כל שעה וכן כתב הרמב"ם בפ"ה - וכתב הראב"ד דבשחבלה משמעתא מיירי כלומר דמל"ב ה"ל חלה עשירה ואין ולפלין בה י"ח חלה וכתב ה"ה שדומק הוא לומר כן ויותר ב"ל דהכהו חנא סובר דלחם עוני אחא למעוטי חלה עשירה אלא למעוטי מעשר שני וכדבריו ר"י הגלילי בפרק כ"ם (לו ·) ולא קי"ל כוותיה ות"ת ולפיהן דחבלין חיום מחמיצין :

כתב בספר הרוקח ות"ת אין ליתן בה פלפלין וכו' נם הרמ"ם בפיה דהיא דבריו בפרק כל שעה : **כתב** המרדכי בפרק כל שעה מעשה שהיתה בספסח אחל להיות בחחד בשבת וגם בפלה התקופה ג בליל ה' שלפניו ואעפ"כ

ודבש אבל מילח אינו מעשירה : (ו) גרסינן בכנחות תכלה פי' לש מצה בקצה ושומשמין וכבל מיני תבלין בשירה בין שיש בה טעם ניצה (ז) וכתוב בספר הרוקח וכ"מ אין ליתן בה פלפלין (ח) לפי שהוא חד ומחמם העיסה :

תנו שיעור העיסה של פסח שלשין בפעם אחת (ט) היא מ"ג ביצים וחומש ביצה בינונים ובן ישער אותה ימלא בלי

לא חשו ולמו בחים השחוטים בלילה וכתב רבינו יהודה החסיד דאין להקפיד בכתיב שומר מלה לא ידע דבר רע - וכ"כ בהגהות מיימון פ"ה וכתב פשוט הוא דהיינו כדברי המומרים דבשחל פסח בחחד בשבת ואפילו לדברי המומרים דאפילו לדברי המומרים שלפניו ואופין מע"ם לא שייך בה ואפילו לדברי המומרים דלפניו ואופין בליל פסח עלמו יש לתמוה למה לא שחטו מע"ם ואפשר דס"ל כמי שאומר דבל כה"ג לא חשיבי חים שלנו כמ"ש בסו' זה ואכתי קשה שחמ"ם שלא היתה טופלת התקופה בליל ה' שלפניו שייכל היה מוכר לשחוט בשבת לצורך י"ט וח"ת דשחיטה כיון דלא בהם ואוכל לפולו לאחר כחה יפה שרי מ"ב כי בפלה תקופה בליל ה' שלפניו מלי הוי היה להם לשחוט בע"ם בין השמשות ועוד יש לתמוה כי בפלה תקופה בליל ה' שלפניו מלי הוי כיון שבשעה שלשין בבן לילה שעת התקופה ועוד שחמ"ם היתה שעת התקופה בשעה שלשין לא היה להם לחוש לזה שיהיו חים שהיו בתלוש בשעת התקופה כל שוחה מבן בשעת התקופה ואפשר דס"ל שכל חים שהיו בתלוש בשעת התקופה כל שעותה מכח חו לא בהם ואוכל לפולו לאחר כחה יפה עשו דל"ל לשחוט ב"ה כפי הדין ואין להקפיד על שהיה לו שעת התקופה ועל הבמתו זו פלפל הרב ב"י ואמר דאף על פי שהמלויה היתה בליל פסח אפילו הכי קשה למה לא שחטו מערב שבת דעיקר קפידת התקופה אינה אלא כשעושים חיום בשעת התקופה ואידך דהא לא חשיבי חים שלנו כיום מחמירים שנפסח"ק לחר כך דקדק לכיון דכשלא היתה התקופה נופלת בע"כ שהיו שוחטין בשבת ב"ה ור"ל בשעת נחי ה"ל לצאויי בערב שבת כ"ש שלא בשעת התקופה ועיד מהו ל"מ בשאינה בשעת התקופה עיקר קפידא בליטה בשעת התקופה מי נמי בשוחה בשעת התקופה ויתירן על כל אלו הקונות דכשיהא ליה דבל חים שהיו בתלוש בשעת התקופה אף על כי שנשחטו קודם

ס' רנ"ט ים ד' מס' חלה יהיה פירושו קמח מה' רנ"ט מטוה ומס יבדקו כמדה יחת טפי כי ספק ברכה לבטלה מיכא ע"ל וכיון שרוה רניטו שדעת הרמ"ם דלחלה בעיון שתהיה כמדה גדושה משום ספק ברכה לבטלה ונס שהשיש נמשכנו היו מודדין מותה גדושה כתב בהל' חלה לפיך שתהא כמדה גדושה ומיהו כיון דמשום ספיקא לחמר הכי בהשוכה וגם בהלכות חלה מספקא ליה ספוקי מסמע לפעמין ספק לא בריר ליה שנריכה להיות גדושה ומפני כך לא הזכיר רניטו כאן פסח שתהא כמדה גדושה כמ"ש בעניו חלה משום דלחוש לחומרת ומקוך מה שרמיתי תשובת הרשב"ץ להרמ"ם נרחה לפעמין חלה נמי לא הוזק כמדה גדושה שהרי השיטו ז"ל מס כדאיתיה דמר מ"ל לעמוד על שיעורו דמעון לימא לן כתה היה מתרבה כמן ובמדלו מין לך תשובה יפה כמן וכל מין ומין מתרבה לפי מינו ומין ריבוי השעורים כריבוי כמשה ומין ריבוי הרשות כיפות שבמין שלמו ונתת בדריך לשיעורין ומינו . ועוד שפרש מ"ם בכ"מ שעיטרו בה' רנ"ט כמדה גדושה מקובל מותה מדה של ס' רנ"ט קמח ועוד דמי משום דרכה לבטלה ס"ל חומרת למתי לידי קולא לעמיתים דלא הוו להו חלה וקא ס' רנ"ט לנד ופטר להו מחלה וקא מכיל בטלה וכההוא לחמרינן בקידושין פרק בהיש מקדש (מו:) נבי המריט חלתו קמח. ועוד קולא דמתי בכה"ג לנוש שיטה מרובה חלה מין לך דנו חלה ס' רנ"ט קמח שבשיעור השוער מחמ תורה לא בשיעור קמח בבא מה' רנ"ט קמח שבשיעור ע"ל . כדי דנס לפעמין חלה לא תהיה גדושה וכ"ש לפעמין ספק . ועוד שהרמ"ם עצמו בהלכות חלה פ"ט שכתב שהנ"ט היו גודשות הקמח לחלה ומן טעם להס משום דה' רנ"ט בתשובה משעריהן מסוק דבריו נראה דיותר טוב דמתו משפריהן וה"כ חין מודדין מותה גדושה מפילו לחלה וכ"ש לפסח וכ"כ המרדכי בפרק אלו עוברין וז"ל מ"כ בשם ריב"ם שמן נודדין מדה של פסח כי מאחר שהיא עשירית האיפה נלמדנה מהל כ"ג שהיתה מדתו כמו כן עשירית האיפה והיתה גדושה בתוכה כדתמרינן בפרק שני מדות (כ' ע"ל . ומ"ם שמן רמיתן רמיה דמי מיכא למגמר מהתם מיכא הוה למיכא למגמר דהתם היינו לומר שמותה מדה שיהא גדולה כל כך שבהיותה נמחקת שיה בה עשרון נדוש מ"ת לענין נדוש שהוא כהין מסכיס לדעת הנך רבוותא הכי נקטינן . וז"ל מ"ה מותר לגדות כנודשין מדותיהם בפסח וכתב עוד שם שם מיו לו מלא עשרון מחד מין לפמים כ"כ בשיעור שמא לא יהא שם שיעור וכשיגרך על הפרשת חלה מהיה ברכה לבטלה ע"ל . וכתב כהלבו יש לפקפק בזה השיעור שם נשער בחותה כלי המחזיק חותן השים בקמח רשי שקורין שוט"ל חו בשער ומחוכך שקורין קלק"ט (ג) : **וכתב** הר"י בר יהודה שזו כמדה היא שקורין בפרק חלו שוקין וכו' ז"ל המרדכי ר"י בר יהודה דה"מ בתנוריהם שהיו קטנים ואינה למיתם לחיתון אבל בתנורינו שהן גדולים ואפילו חחד מהן מסוכים על רבי רחמ"ה והרוקח ושער גדולי מגכתו שהשיעור לנוש שיטה גדולה כפי מה שיש בני מדם השעורים ושוב הוה לנוש כ"כ שיהו כולם כל הכלים שבעולם בנלק ואין מחזיקים יותר ממה שהיא מקבלת בידיהם וכן ר"י בר יהודה בניתו היו רגילין לנוש ג' עומרים ואיתמר הנלק בדבוק בידיהם אבל רבי יהודה אומר משום רבי שמעון בן יהוצדק אמר רבי יוחנן משום רבי מאיר ואמר שלא הקפיד תלמוד כ"ח עליהם שתנוריהם היו קטנים ונקל מלנמן ומולי יעטרנו המנות לעמוד זמן מרוך מכל תנוריס שלנו גדולים הם ואין למוש לזה ממכם הר"מ מינו סומך על זה וגזר שלא לנוש בפעם אחת יותר משיעור חלה וחלו מקשמון שכ"ל : **כתב** הגאון בדברי הגאונים מלאכת הר"י הניד לנוש ולקוך בעמילת מן לפי שהיכים למלה והיו קטנים מכל בתנוריהם שלנו יותר טוב לנוש הרבה יחד שנולי כלקט ואפי התחיל רחיתי נוהנין בעלי נפש מתשכנו לנוש כדי שיעור חלה לנד אפי בתנוריהם גדולים ע"כ ל (נ) : **וכתב** הר"י היכא דלא יותר מזה השיעור מכמי נרסת היו לומריס לותו וע"ל להתיר מיהו לדעת הגאונים שכתבנו שלכתחלה אין להניח השיעור הזה וכו' דבינו קיבר פה בלשון ולכן אין דבריו הגאונים ומפני כך נהגו מפתיק לשון הרמ"ם ותפוקי יתקדרו הדבריס ופה ע"ל הרמ"ם בפרק חלו שוערין כתב נשם הר"י היכא דלא יותר מזה השיעור חכמי נרסת תוספות דהמי שיעורא משום דאפילו כ"ו שעסקין בנלק אין לידי חיסון ושיערו שבזה השיעור מועיל עפק היכים אפי' כל היום ויותר אין היכים מספיקות להתעסק בה מחוך גדלה וע"ם כיון שאפי' אם לא נתעסקו בה כלל היכה חמורה חלה עד חיל זה בעסק שתתעסקים בה אם"ם שאין זה כדאי לא נרע ממה שלא יתעסקו על מי שעלה ע"ד לאסור מיל מוקר מיהו לדעת הגאונים שהזכרו שלכתחלה אין להניח השיעור הזה אפילו בשהחזירו על מי שעלה ע"ד לאסור אם אין בפרק שהי הלחם (נד ע.) לחם הפנים גילוג אחת אחת וכתיב שתי עשרונים יהיה החכה האחת שהיא שלא לנוש חלה עשרון אחת מ"ת היאך עלה על דעתכם לאסור בשיעור הזה ע"ל ז"ל : **כתב** רבינו ירוחם יב מהסוסקים כתבו שאם לא יותר שהעשה בחמורה ויש שהתירוהו בדיעבד וכ"ב עיקר וולה אם עשוהו במויד עכ"ל ול"ל דאפי' עשאם במויד אמי אדי כיון דמיכא דאדי לכתחלה כתו שנתבאר בפמוך ומיהו לכתחלה יש לכל בעל נפש ליזהר שלא לנוש יותר מעשרון חפי' בחטין יחד וכרמה שלא הוציאו כלום בהקמתם שלא לאדרו אדי בשעה שיחמיץ בשעת קיטוף וכמ"ש ר"י וז"ל אין לפן בפסח יותר מעשרון ול

תנז מפני שצריך לדקדק וכו' כ"כ סה"ת סי' פ"ח וסימן פ"ג וערוה"ש לעיין רצונו לומר דאם אין בהן שיעור ה"ל ספק ברכה לבטל דהא כיון שכתב ומוטב שימעט בה וכמו שנהגו ליתיב קפיזא מצוה חצי מיתון כדמיתב בפ' הלוי עומדין (דף מ"ח) וה"ג ליטול הלה יוצא מידי ספק ושוב ה"ל לתקן ליטול הלה בלא ברכה הלה י"ל שמא יבואו לכך לידי צירוף דנתחייב בהלה ויאכל הלה בטלן בלא הפרשת הלה וכ"כ הרמ"ק פ"ק דביצה :

ומ"ש טוב לקרב העיסות יחד וכו' היינו לומר שיהיו נוכחות זו עם זו וה"ה צירוף של נמי סגי למתי דקי"ל כר"ח דלקמן הסל מצרפן כמו נשהב"ן וכן פי' הר"ש רפ"ד דחלה . ומ"ש מכאה הפת נמצה חציה כמו כלי לצרפם כמ"ש בסמ"ק סי' רכ"ח וכן מוכחין : **ומ"ש** ומ"ש לא ספרים מן העיסה וכו' לכאורה משמע מלשון רבינו דצריך סל מהני אפילו מינן מונעין גם בי"ד סימן שכ"ה כתב בסמ"ג דסל מצרפן . אבל בסמ"ג בהלכות תמין כתב דוקא שיעבו יחד וכ"כ התו' בסמ"ג ר"י פ' אלו עוברין (דף מ"ו) בד"ה כומיל ומדברי הרמ"ן בס' תלה נראה שהסכים לזה שכתב וז"ל ר"ח לא בעי נשוכה אלא גגיעה בכלי וכו' וצריך לומר דרבינו קיצר בזה **ומ"ש** ומ"ש עוברין בסרק אלו צריך צירוף של אלא הקפה בעלמא כדי לתרוס מן המוקף וז"ל רבי אלא יקריב כל הכברות יחד וכו' כלומר הקפה בעלמא לפילו לינן מונעין אלא שיהיו פתוחות זו לזו בפניהן : **ומ"ש** ומפילו אם אכח וכו' מיתרת דשהוחל בפ"ק דביצה חלת ח"ל מוכל והמ"כ תכריס וכתבו התוספות והרא"ש לפי דכל הקי"ל וקשיא לי דאמתי כתב רבינו אם אכח וכתב אלא שמואל אחר ליכל והולך לכתחלה וי"ל דרבינו רמה להרמ"ן כתב נה אלא וכפ' אלו עוברין אם היה בו שיעור אלה אין צריך הקפה בעלמא כדי לתרוס מן המוקף וז"ל רבי יקריב מדבריו לתוכל והולך ואח"כ ומריס וכו' ומיושב רבינו לכתחלה כי היכא דלא חנץ לאחר שיפריש מן המוקף אלא דבדיעבד אם אכח וכתב אלא שמואל אחר ליכל והולך לכתחלה וי"ל דרבינו רמה להרמ"ן כתב נה אלא וכפ' אלו עוברין אם היה בו שיעור אלה אין צריך הקפה בעלמא כדי לתרוס מן המוקף וז"ל רבי יקריב כל הכברות יחד וכו' כלומר הקפה בעלמא לפילו לינן מונעין אלא שיהיו פתוחות זו לזו בפניהן : **ומ"ש** ומפילו אם אכח וכתב וכן כתבו התוספות והרא"ש בשם ר"ת לפי דכל הקי"ל וקשיא לי דאמתי כתב רבינו

אבל במקום שיש שם כהן קטן וכו' מהא דתנן לא תקרע לה שם עד שתפסה כתב הרי"ף ס"ה כמ"ש ישראל לחלה לתוריתה וכיון שהיא חלה שמתה לא חיישׁ לכהונה כלל לא לגדול ולא לקטן ולפי שאסור לתפוס ב"ש דבר שאינו שלו וכמו שנתבאר בפרק קדשים ב"ש הוצרך לומר לן תקרע לה שם עד שתפסה דכיון דלא נקרע לה שם חלה עדיין לא נתקדשה וכל ריפתא וריפתא דתפייה ממרחין היא היא דמיא לתפוס ב"ש ולפיכך חלה מ"ל דמדרבנן היא לא בריכא ולא מידי אלא קורע לה שם ומפיי לכתחלה ואכיל לה כהן קטן לתמר שמואל (כתובות כ"ו.) מין חלת חוסה למרן אסור אלא שטותא יוצאה מגופו כאיש עד שיראה קרי וכאשה עד שתתעבר כדה והר"ם כתב עוד ואף אם יש כהן גדול שיכול לטבול ברגיל מותר לשתפה דחזיא לחלה ואם תאמר אם כן מאי פריך הש"ס בפרק מי שהיה נתר נתר דמטל טפי מטמא מת דמסיק התם דלוכל בקרומת מ"ל · ועוד דתפילו בלא טבילה חזיא לטבול קרי ע"י ביטול כדמסיק התם רבה מבטלה בימי טומאתו כדאיתא בפרק מי שהיה וכ"כ הכסף משנה עליו תוהין דהיכי ס"ד דמבטלה בימי טומאתו לא חמור

תנח אין מתחילין וכו' אין זה מפורש בתלמוד אלא שכך נהגו וכ"כ ברוקח מנהג לתפוס בע"פ ממחתה גדולה והילך: **ומ"ש** ואיתא בתשו' וכו' עד דמיתקף לפסח פי' דכם"פ ערבי פסחים מיתקף אמר מחר חגות לרמב"ם לא יצא י"ח ומסיק דטעמא דכיון דלהדדיה קרא לעמוד במקום קרבן פסח דמי וס"ל לעשייה נמי מיתקף דמה עשייתו מז' ומהכא לף עשיית המצה כן ואם הקדים מבורר פי' מחמר לגמרי דוקא אלא לאחר עת ומחצה קמחר כמו בפסח: **ומ"ש** מהגל ר"ת הגדול ור"ם הכהן התירו וכו' טעמם דה"ת בתוספתא דכסמוך וס"ל דלא מיתקף לפסח אלא למאי דלהדדיה קרא לאכילה כדמיתקף כזית מהגל לא לעשייו וכ"כ במרדכי כזית דינו וחיובו מפרי ס': **ומ"ש** ומהי העזרי הניח תוספתא וכו' מיירי במה שנה שנעשית בשנה שעברה לאחר ו' ומחמה לעם מה ויל"ל דא"כ היה לריך לפרש ובלבד שיעשה לשם פסח לאחר ו' ומחמה לו אלא לותר כלל ובלבד וכו' דהא פשיטא היא לפי זה ועיין במרדכי

ספ"ק דפסחים במ"ם בדין זה:

ומ"ש דירושלמי פליג אתוספתא לאוסר וכו' ליכא למתוס דירושלמי ליתא אלא תנא ושנה פלוגתא דב"ש וב"ה אמר רבי דברי הכל היה מהין שלא עשאה לשם פסח דבר ברי הוא שלא בקדק בה אלמא לשם עשאה לשם פסח דברי הוא דבקדק בה אף לפי מודה ויוסי בה אליבא דב"ה אף על פי שעשאה קודם פסח זמן מרובה וכ"כ במרדכי והנהת מיימוניס בשם ירושלמי דמתיר · ומפשר דרשני"ם מפרש דהתם קאמר דמלמורויקא יולא בה כיון שבקדק בה · אבל מדרבנן אינו יולא בה כמו בסיכה ושנה בסבירת ליה לב"ה דכב"ה מדאורייתא ואפ"ה צריך לחתך בה דבר כדאיתא בירושלמי הניאילו תנוס' בפ"ק דס"כ (בדף ח') ומשתע דאפילו עשאה לשם מצ בעינן חידוש תוך שלשים מדרבנן מאחר שעשאה כבי קודם שלשים להג וכיון דבעינן חדוש ובמצה לית מפשר להדל בה אינו יולא ומה שהחדיך בירושלמי ובראיה דבך הוא הכלון דאין יולאין בחלה דלקוייה קודם שלשים לפילו עשאה לשם פסח ותוספתא נתי דמתי יולאין בה מדאורייתא קאמר דיולאין ומה שהחדיך ב"י במה שהניח דינו דברי הגדולים בדין זה לי מיירי דוקא במצה של מצה אז לפילו בשעשאה של חמץ אינה כלום דוחקים בלע"ד דהגדולים מיירי בכל המצות הנעשות בשיתור שכל חתם חסם כדרב לעלת בה י"ה וכתו דאין מוכנין ומ"ב כתבו לתיתקף לפסח דכ"ח ול' לתיתקף לפסח כיון שנעשית בשיתור ותני נמי שפיר מ"ם דתניא מצה בשעתה וכן ת"ם דיולאין בחלה לפסח ושנה שביון דכולם נעשו בשיתור כל אחד ואחד בשרוב לעלת בה ידי חובת מצה ורחניא"ם שתר דרחוי לסמוך על התוספתא ומכל מקום יעשו שלש מצות וכו' ס"ק דרחוי לסמוך על התוספתא ולעשות כל המצות לשם שיתור לף קודם שם שעות וכשרב לעלת בה אלא דמ"מ יעשו שלש מצות תיובדים בליל פסח שם שכשר כדי לעלת בהם בחוקה ליל ולא בתחרות מצה חביבה בשעתה ומיהו אם לא הפקר לעשותה לעלת בה יולאין לף בחוקה דיוקא מצה חביבה בשעתה דקודם שם ר"ת הגדול ור"ם הכהן ועו"י שתר וכן כתב רב אחתיה לכורח דרב אחתיה ורתניא"ם ור"ם הכהן ור"ת הגדול כולן מוסיפים שעה אחת דמוכר לעלת קודם שם ולעלת בה ידי חובת מצה מדינא אלא לכתחלה מביאה מצה בשעתה וכיולא בזה כתב הר"י כהן ולעלת בה ידי חובת מצה מדינא רבותינו לעלל שמוסרין המצות מלעלת כהן לבעל ותא"כ מבוכל דרב אחי תוסם סברא שלישית דיוכב לבתחלה תערב שבת ולא בליל פסח ואע"פ שבר נדרו קלחונינו שהו לפני חבותינו שלא לאפות מצה בערב שבת ויהיו שתא יבא לבא לאכלו ממנו בשבת ומתוך מוזלל בישוב שבתב רבינו מתחיה ס"ע כמ"ש רב יהודאי גאון בערוכה כתבין בשבת ויבאו לבטין מכל מקום מנהג בין ללא מנהג בבותינו: **כתב** המרדכי בשם רב יהודאי גאון פסח שחל להיות בתחר בשבת לא תפפו מצות מיום ראשון שלו שמוחר לאפות מע"ם מ"מ נרחה כמבין מבשת לי"ט והדרה המצה שנאמר ומכלו מוקם בזמנה עכ"ל נרחה המחלה תחר מפני מרחית העין והדר פי' דמרחית עין דקתר היינו משום נרחה כתבין וכו' ור"ל דכיון דהמכויה בע"ם היא

מתנחה

חנח אין מתחילין להחעסק בפת בי"ד עד תחר ו' שעות וכו' מדבתב לתיתקף לפסח משמע דבמצה שהוא עתיד לבתת בה י"ח מייירי דלא יתחיל שתר מצה שתחם לתיתקף לפסח וכ"מ נמי מת"ם אך לבתחלה יש לזהר משום מביאה וכ"מ עוד מת"ם ומהני העזרי הניח תוספתא ונלתן מתצה ישוגה וכו' ומ"ש ומהני רבותינו וכן מ"ם הירושלמי מוסר לומר שאסור לעלת בפת עד תחר ו' שעות וכו' מדבתב דבפת בי"ד עד תחר ו' שעות וכו' ומ"ש ומהני רבותינו וכן מ"ם הירושלמי מוסר לומר שאסור לעלת בפת בי"ד

ואא ו"ל היה מנהר מלמני השנת וכו' לין כשישר וכשיור כנר כתנהר כסימן תמ"ד מלא משום דכתה נמי רגיון לכתוב שהרמ"ם היה מוסה מנות ממ"ם כתב כל מה שהיה עושה כמ"ם : **ואני** רלוקי בברצלונא מהמדקדקים כמועד וכו' מכלן יש להוכיח קצת שהיו מוסים כל מה שהריכים למועד מקודם דמ"ם אין מתחילין להתעסק בשת כי"ד עד תחר ו' שעות בכל תנה מירי תפילו תיכה לשם מנוה דמל"כ תפ שנין זה שהרי בברצלונא שהיו מוסין כל מה שהריכים למועד מקודם כמועד לכתבו כאן זה :

כתב ר"י כמ"ג מותר להפות מנה כמ"ם קודם ו' שעות תפילו עדיין ממן קיים כ"כ כתוספות כפ' כ"ש ודיקו כן מהניה לחלות תודה ורקיקי כשיר משתה לשלמו וכו' ומי' וכ"ה תם משתה לשם מנה קודם לשפח יום תו יומים תו יותר ומ"ג דתמרי' כירושלמי דתנה ישיבה שעשתה קודם לשפח מדש תו כ' מדשים שפסולה משום דכיולוש שלא לקדק בה ולקדק בה ממחר הא לקדק בה שפיר דמי תם"ג דתתן קיים עדיין תכ"ל ובהגהות מיימון פרק ו' מהלכ כשר שלא לשפות מנה כשוד לתתן קיים ותם ותפה לא לשפיר ע"כ וכשו כל כשולם שלא להתחיל ללוש עד תחר שש שעות ותין לשטת המגיה (ה) :

תנט אין לשין כמקום שנהגו שם"ם כ"ש (תכ') תשה לה תלוש כשתה ופירש"י לפי שהוס כשתש ממחמה : **ומ"ש** וכיום כשעון תפי' מחת כל תור ברקיע תפור כ"כ שם ברי"ף והרמ"ם מלתמרי' כפ' תמר לכם כשעונה (כח :) דיומת דשיבת כוליה שמשת וכ"כ ברמב"ם כפ"ח וכתב שעל תכ"ל דלפי תה שכתבו ליזהר שלא ללוש תחת תלן פחות תפילו תם לחלן פחות למזרת ויש לשה תחר תנות שכבר סיכבה לחתה לדרוס יש לחוש ולפי' ניש שתין תעון דזיתין לתתקדרן לבציס ולתו לחעשת עכ"ל :

וכתב ר"י נרמה תכלן דניוס שתין תעון תוחר ללוש ולקוץ כשל תחת ברקיע ושלכך שלא יהא קרוב לשתש שיחמתש : **ומ"ש** ולא תתקרב כשהשה ללוש תלל פי תתנור תפי' תוס כשנור ברמ"ם ה"ל וכן ירח' שתין נכון ללוש קרוב לתנור תפי' תוס כשם : **ולא** תגביה ידיה תן כשת להתעסק בשמת תחר וכו' כפ"ם כ"ש (שם) ולא תגביה ידיה תן כתנור עד שתגמור את כשלה ושירש"י כלומר שתהא עוסקת בשנה כל שעה וכן' כרי"ף ולא נהר' שת"כ ה"ל לא תגביה ידיה תן הבישה לכך נרמה שחכמי' תסרו עליה שלא תעסוק בדברים תחרים כלל שלא תתשך תחריס כשלה ולא תדקדק בשישור שהישה של בישה לחל לה לחסרו עליה לעסוק בשנין כתנור כיתחויים תפני שהוא ברבו של שת וכלכך שלא תעשה יותר תכשיעור ולפיכך קתר שלא תגביה ידיה תן כתנור כלומר שהיא רשאה לעסוק בדברים תחרים שלא בשעסקו של תנור ע"כ ברמב"ם כתב שהיא לא תגיח של בישה ושעסקת בדבר תחר וכתב כ"כ נרמה שהוא פי' למ"ם ולא תגביה ידיה תן התנור תו תשבר שהוא תשה נרבו של שת וכלכך שלא תעשה כשעסקו של בישה ושפי' כשנין התנור ולא תגביה ידיה תן התנור עד שתגמור תת כל שת שהיא עוסקת בשנה כל שעה עכ"ל ומכאן ראיה לתוספות שפי' כתוך כבית שתיה תלוש : **ומ"ש** ותל תתקרב כשהשה זוחתת תם לא היה תשון תסור וכ"כ ברוקח כפ' רע"ג : **ולא** תגביה ידיה תן כשת להתעסק בשמת תחר וכו' כפ"ם כ"ש (שם) ולא תגביה ידיה תן כתנור עד שתגמור את כשלה ושירש"י כלומר שתהא עוסקת בשנה כל שעה וכן' כרי"ף ולא נהר' שת"כ ה"ל לא תגביה ידיה תן הבישה לכך נרמה שחכמי' תסרו עליה שלא תעסוק בדברים תחרים כלל שלא תתשך תחריס כשלה ולא תדקדק בשישור שהישה של בישה לחל לה לחסרו עליה לעסוק בשנין כתנור כיתחויים תפני שהוא ברבו של שת וכלכך שלא תעשה יותר תכשיעור ולפיכך קתר שלא תגביה ידיה תן התנור עד כשיעור שהוא כשע

ואם הגיחוהו בלא עסק וכו' משנה נפ' אלו עוברין בנקי המרס אפ"ה נפ' כו כיוצא בו שהחמין מסור ודברי רבינו בפי' בנקי המרס כפי' רש"י לעס ומשמע דאפ"ה נפ' כיוצא בו שהחמין מפילו בפחו' ממיל ומפילו התעסקו בו תיכף ואין רוצין בחרס שימני ממין ס"ו אסור אלא כל הזמנים שוין: והרמב"ם פי' בנקי החרס שיהו עליו ניד ולא ישתמש לו קול ודומה לחרס לא יניח משתמש לאפ"ה לו קול טוב אלמי החמיצה אפי' בכחות משיעור מיל ואפורה וכ"כ בפי' בפ"ה דממין והרמב"ד בהשגות כתב להקל בזה וכ"כ בפ' שהר"י ניאות כתב בהרמב"ם ודבריהם נראין ע"כ והכי נקטינן:

וצריכה ג' כליס וכו' ס"פ כ"ג דרש רבא וצריכה שני כליס ג' שמקנחת בו ומ' שמקנחת בו מת יניח שמקנחת בו מת יניח לאוקם שמקנחת בהן מתחתו' מחים יניח והשטח בפ"ל נראה דפ"ל דלשולש צריכה כלי מיס שמקנח בו יניח בין בפפ' מקטפת בין בצמיחה מקטפת דמקטפת מייחין שמתממתת מיס מחים יניח ובמיחה מקטפת גמי יש לחוש שיתחמם השיטה מחום יניח שמתחממין בתחומם השיטה ובלבן דמקטפת בו ניחא דקתני ונמצא בו ניחא דקתני נהמא ואחר שמקנח בו ניחים ניכא דקתני נהמא ואחר שמקנח בו ניחים ניכא לאוקמי מלמת דלשולש צריכה לפקן ליניח מק ע"ג ללת קתני נהמת ונהת ולא מתת ללת לאורויי דמלמת הקטיכה הוה מיוהד לחתוך וכצמיח חופה צריך ניחא לה מיס מיוחדים שמקנח בהן ונראה שזו היא דעת הרמב"ם מ"ש ואם היתה לבה ולפוכה צריכה ג' כליס וכו' לומר דגם בחבה לחת הלשה ולפוכה צריכה ג' כליס אחד לקנח בהן ואחד לפקן בו יניח ושלא תקנח בחותן בחותן שמקנח בפפי' בפי' אחת לפה ואחת לפה ואחת חופה פשיטא לחותה שחופה יש לה כלי מיוחד לקנח בם דמלמת הקטיכה מיוחד להחופה וחותה שלשה נמי פשיטא דצריך לה כלי מיס שמקנח בם יניח שמתממתין מכח הליס' וכיה מתייבשת מס שהקנח רבינו על דברי הרמב"ם לפי שהנין דמלמת הקטיכה ניחא לפקן ניחא לה כלי מיוחד לחותה חלשה לבלי לחתי דפרישי' ניחא ודהמחבת מנח"ג וס"ל נמי לברמב"ם דחותה שלשה צריכה לעולם לפקן יניח תפני שתתחממין מתממתין כשיטה ושלא כתו שכתב ברב המגיד לברמב"ם צריכה שתקנח בו יניח לפי שתתחממין מתחת חום התנור וכן נראה מת"ש הרי"ף והרמ"ם בפתק צריכה לפקן יניח לעולם צריך לפקן יניח לפי שחוק בעיסה ובצרכי התנור ולכן כתב רבינו נ"כ בפתק ואחר שמקנח בו יניח כדי שלא תתקטף השיטה מחמת לפני' ומפילו לפי שחוק בעיסה ולפי שאין מקטפת ולא חופה כלל ואין בפוכסיס מי שיתלוק על זה זולתי הר"ן שכתב ול"ל לפשר שלא תהיינו הכמים שתקנח בהן תת יניח שלא לומר שפם היה מקטף' בחים שלא תקטף בחותם חים שתקנח בהן תת יניח תפני שהם מתממתין ומחמיצין תת העיסה לפל כל שחוק מקטפת בחים לפ הלריכו לדקדק פם יניח חמין מן טוענין שפין חשם חתון בכך וכן נהגו עכ"ל ותכיתו כ"י ולפנין מעשה בקטיון לחומרא כדעת כל הפוסקים וגם הר"ן לפ כתב פירוש זה שלא לתת טעם למנהג שנהגו כך בדורו וגם כתב בלשון תפשר וגם מדברי הרמב"ם שתחר ופם עברה ולשה תחת השתח חו שלא יגנה יניח חו וכו' תשמע לעולם לריכה לפנין הלל"כ הכי הל"ל חו עברה ולשה וחלחה ולא יגנה יניח חו וכו' ועוד נראה שלא תחר הר"ן שלא דמן השתח לא לריכה לדקדק פם יניח חמין חו טוענין לפל כל שהיה מרגשת בעלמה שיניח המין לריכה לפנין הלל"כ ויש תחר שלא תקטף בחותן שתקנח פם יניח לריכה לפנין בלל שלא ותלתי שתקנח בחים שיניח חמין תניכה והזהיר שלא תקטף בחותן חשים שתקנח יניח ולפ"ד לריכה לפנין לעולם ומורין לה כי מדרשת דכך הוא דעת כל הפוסקים כדכיישית:

ואלן חמים וכו' משנה וברייתא ס"פ כ"ם וכתב ב"י דבר פשוט הוא שלא נחחרו דברים הללו שלא נזמן מיסור חמץ דחילו קודם לפן שופכן תפי' במקום משבורן ומיהו מוסב על ל"ש בפסי' שלא דמחר של מדם מחר שלא להלריך שם חמץ מפילו קודם זמן מיסור שף כאן אסור לשכוח חמים במקום משבורן כתלר של מדם מחר וע"ש: כתב הרוקח בפי' רש"י שם אין יכול לחפות חמלה חעם שנייה או חעלים כמים טיבו שלא יחפיל קודם שיפפה חלה ואם יחפיל לא יפפה ולא יחפה בחמין ואם יפפה יפפה בלא חפה ואם יחפה בחמין לא יפפה ולא יחפה בלא חפה ואם יחפה בחמין ויפפה

תם אין עושין המצות ע"י עו"ג מ"ו וכו' מיתת בעלותם לפה עו"ג ליעסה וכו' עד מה דרכו של עכו"ם מכיון ומשתו מוסה הכל בספקי ברמ"ם פרק כל שעה וכ"ה כתב בפ"ה בשם הראב"ד שם לשה למצה של מצה עו"ג אם מ"ו אפי' מתרים עומדים על גביהם לא יצא וכ"כ הגה"מ בפ"ו בשם רמבי"ה א ומשמע מדבריו שאם לש ישראל ואפה עו"ג יצא וכדברי רבינו הכי ומשמעות הראב"ד מלמחי שנשמל של מצה שלשה מ"ו ועו"ג והשיב דכיון דבשלה כשיעור שיחמר אין לחש יוצא במצה של עו"ג אפי' ישראל עומד על גביו ומזכירו שיכוין לשם מצה לפי שאין השו"ע עושה מלא לדעת עצמו ולא על דעתו אבל בחש"ו ויש לדון דבפ"ב דגיטין (כ"ב :) תנן החש"ו כשרים לכתוב גט ותוקיעתא בגדול עומד ע"ג ובפ"ק דחולין (ג ·) תנן וכולם שאמרו ואחרים רואים סותם שאינו כשרה ואחרים (יב :) מתן תנא לנא כפי כוותם דחולין בשחיטה ותוקיעתא כר' יתן מכל לרבנן שחיטתן פסולה מלמת שמידה ע"ג לא מהני ושמות מירבו לא

לגייר כו"ע משמע מפני שמשמין אותן עכשיו כעין רקיקין ע"כ מיהו נראה כיון שהפוסקים השמיטו הך דר' יוסי אלמא דפליג מר"ג ואתכאי ולית הילכתא כווותיה וריב"ז גופיה לא כתב כך אלא ב"ש לייחב מנהג העולם אבל עכשיו נהגו להכור לעולם והכי נקטי' ומ"מ נדייחב מיהו חכמי' מודיעים דלא מהריעון לה ואף יוצא בה י"ח מצה כדאית' להדיא בגרייתא :

מותר לאפות פת עכו"ם וכו' עם כ"כ ס"ק סוף (דף ל"ו) ת"ר אין מוכרין פת עכו"ם ביום טוב בפסח דברי בית שמאי ובית הלל מתירין וכו' פת עכו"ם אפי' רב הונא טפח שכן מצינו בלחם הפנים מחקוק לה רב יוסף אם מרובה ומחמיצין יתמרו בשלשין זרזיזין וכו' ומחסקנא מאי פת עכו"ם אפי' הכי קתני דמרובה והפוסקים לא הביאו אלא המסקנא אבל מדין פת עכו"ם עכ"פ לא תמרו בו לא היקר ולא מיסור ונראה דס"ל דמלתקריב רב יוסף לא שמעינן אלא דאין להכי רואים מלחם הפנים דהתיר בעבה טפח אבל הדין אפשר דלא נדחה וברי אפילו פת עכו"ם ואיכא לתיתר נמי מיסב' דאפי' פחות מטפח נמי לפעמים אסור דהכל לפי המתעכלין ולפי העמילה והנעיצ' נעים' ולפי העשם והקרוב כדלקמ' הסם אבל ר"ח ורוחם כתב וז"ל אסור לעשות פת שיהא בעובי טפח פשוט בפסחים והלך יותר משובח עכ"ל ונראה דס"ל דרב יוסף ה"ק לרב הונא להידך קשה לחלתי בית הלל מחירין הלא מלחם הפנים ליכא רמיזה אלמא דמסבר' ים לאסור בפחות מטפח דלקרא ליכא הכא להקפתם דתע"ג דליכא רמיזי' מלחם הכניסי ת"מ ס"ל לכ"ה דמותר מסברא ומשמע נמי דפחות מטפח שרי דלכ"ב הוה ליה לרב יוסף לאפוקי במילתי' הם למרו נזרזיזין וכו' עד ימתרו בתנו' של חרס ואפילו פחו' מטפח נמי אסור אלמא דבפחות מטפח פשוט דשרי אפילו ליכא כל הני וכן פסק בס"ע היכא נכון להזהר לעשותן דקין וכר' יוסי בברייתא שבגיד הגב' סמ"ק וכת"ם הר' ירוחם והדק יותר משובח - ומ"ש רבינו פי' פיקין גדולים ולפ"ז מיירי בטורח פשיר דבדעתו דשמעט"ן דת"ל לכבורות גדולות כ"כ לצורך י"ט וטורח נמי בשביל מול לית ליה היינו לטירחא שלא לצורך י"ט כדאמרי' מערמת תבה ואפה תמור מלא בכורות מעבי' שמ"ל אלא לכבר תחב וכן פירשו התו' ורש"י כתב פת מרוקב כרבב תרין ביחד ולאו מטוש ממון נקט לה ובחרטים דקיס קאמר מטוש דקא טרח טירחא ללא צורך הוא עכ"ל נראה דהא דקאמר ומטוש דקא טרח וכו' דקאי את"ק תחלה הרבה תרין ביחד ת"ל טירחא ללא צורך כל החרטים לי"ט נראה כפשוטה לצורך חול וכיוצא בזה בסמ"ג נראה דחפרש דלבון רש"י דמעבי"ל שיהיו מוסף ללא מה שצריך לי"ט מכל מקום ברקיקין דקין יש לו טורח יותר ומפ"ה שרי שוב נראה לפע"ד מלבון רש"י דמפרש שני פירושים הנ"ל הרבה תרין ביחד אפילו מה שאינו צריך לי"ט וכפי' התוספות ומ"ש ובחרטים דקיס הוא כי' אחר כלומר מ"ג בתרין דקין קאמר ואינו מופה יותר מצורך י"ט אלא דקא טרח בדקיקין דקים וכמו שפי' הסמ"ג ומהיכי הו"ו במתניתין בת"ש ובחרטים דקים במקום או במחלק' וד"ק ונלן נראה מלבון רבינו כדברי הסמ"ג אבל לקמן בסי' תק"ו כתב כדברי התו' . ועוד נראה דכאן דעת רבינו דצ"ש וצ"ה לא פליגי בתמסקנא אלא דפיתין גדולים אפי' אינן רקיקין דקין וגם אינו מופה אלא כדי צרכו לי"ט ושרי לצ"ה דאינה טורח פיתין גדולים והיינו דלפליגו בתתניתין סוף פ"ב דמ"ש כפיתין גריסין פי' פיתין גדולים דטורח ופ"ה שרי ומסקנא דקאמר כגמרא מבדי משום דקא טרח טירחא ללא צורך הוא מאי שרי פסח וכו' נראה דלפליגו אינו מופה אלא שצריך לי"ט מ"ת טירח' דפיתין גדולים טירח' ללא צורך הוא כיון שיכול לאפות בפתין קטנים שאין לפס טורח וכיוצ' נמי תנן בפרק המניח מופין בפורני וכו' דמיירי בשאינו מופה יותר מכדי צרכו ואפ"כ סד"ל דאסור משום טירחא ע"כ בסי' תכ"ז וצ"ל בסמ"ק

תוספות ד"ה מותר לאפות פת עכו"ם וכו' אבל בכל מה שעושין אותו במסרק כדי שלא יתפח מותר ומ"מ טוב שלא לשהות עליו לעשותו כמין ציור וכתב רב אלפס שלא אסרו אלא בעלי בתים שאינן ביתיהן בציורין ויבאו לשהות עליהם אבל נחתומין מותרין ופיי"ש ה"ר יונה ז"ל דנחתימין מותרין אפילו בלא דפוס ובעלי בתים אסורין (ג) אפילו יש להם ד' דפוס שמאחרין לעשותן וכ"כ הרמב"ם ז"ל ואדוני אבי ז"ל היה נוטה לאסור לכל אף לנחתומין : מותר לאפות פת עכו"ם בי"ט פירוש פתין גדולים ולא חיישינן לבורח לא שנא בי"ט של פסח לא שנא בשאר ימים טובים רק שלא יילוש בי"ט של פסח יותר (ג) מכשיעור עיסה אחת :

תא עניו היסק התנור בתב רב נטרונאי תנור ופורני שאופין בו כל השנה מותר לו לאפות בו בפסח וטפקא של חרס שהסירה מלמטה ועל גבה אין נחלים ולא שלהבת ואופין בה כל השנה אסור לאפו' בה בפסח אבל חדשה לא שנא הסירה בפנים או בחוץ מותר בין שהאור שולט תחתיה אפילו אין שלהבת עולה על גבה כרתה רתה והפת נאפית מיד ואינו בא לידי חימוץ אבל צריך להסיר תחלה בין תנור בין כוביא ואח"כ מדביק הפת

כתוב בהג"מ פ"ה (וכ"כ בהלכו) מומר ריצב"ם דקי"ל כרבי יוסי דאמר עושין סריקין כמין רקיקין פירוש עושין סריקין מצויין כמין רקיקין דאין להם לחתוך בסכינים ביוהכ"פ ועי"ש שמכיון לכייר מצות שלנו מפני שאנו עושין אותם כמין רקיקין דילמא"ד בלע"ז עכ"ל סמ"ק (ג) בתוב בח"מ בשם הרמ"ה דרך הוא לנקוב הפת כדי שלא יתפח וצריך ליזהר שלא לנקוב ג' חלות בכלי א' לפי שהסיכה שהיא בו ומתחתלת לפיכך בעל נפש צריך לשמותו מעוגה ובן צריך לדקדק כשיסדר הפת בתנור שלא יגעו זה בזה לפי שהם לחים עדיין ואין האור שולט בין כיני הפת ולחמוני מחמע עכ"ל :

מותר לאפות פת עכו"ם בי"ט עם עכו"ם (לו :) ת"ר אין אופין שעה ובית הילל מתירין ומפרש בגמרא מאי פת עכו"ם מאי טעמא לי מטוש דקא טרח טירחא ללא צריך מאי מיירי בפסח אפי' בי"ט נמי אין ב"ש ואלו פת בי"ט של פסח קאי ופירש"י פת מרובה הרבה תרין ביחד ולא מטוש חימוץ נקט לה ובחרטים דקיס קאמר ומטוש דקא טרח טירחא ללא צריך הוא ודין זה אע"פ שאין מקומו כאן אלא בכל' י"ט א כתבו רבינו כאן לפי שנמשך אחר פת דבריית' שהסיכתו בענין פסח ומהכאי אין לא כתב רבינו כאן ו הפ דמשמע התם דאסור לגוס בפסח פת עכו"ם טפח ורבינו ירוחם כתבו . כתוב כמ"ח אין להקל כמה דקאמר ומטוש דקא טרח וכו' דקאי את"ק תחלה עיין בס' מלחמו"ש וכתוב שם בשם ניתן ביניים שלימים בפת ותמסה עמהם שרי ונ"ל כתוס' ומעכבת ואפי' אם הניחה מבוללת קודם הדבר לאסור לפי שמעבב אפייתו ו"ל שה"ה שאסור לגוס בסיסה עם זרעים כגון שומים וכיוצ' בו מהאי טעמא עכ"ל :

תא עניו היסק התנור כתב רב נטרונאי תנור ופורני שמשין עכשיו כעין רקיקין דקין וגם אינו מופה יותר מכדי צרכו ל"ט ואפי' הכי קשה לפ"ד מלשון רש"י דמפרש שני פירושים דקיס הוא כי' אחר כלומר מ"ג בתרין דקין קאמר ואינו מופה יותר מצורך י"ט אלא דקא טרח בדקיקין דקים וכמו שפי' הסמ"ג ומהיכי הו"ו במתניתין בת"ש ובחרטים דקיס במקום או במחלק' וד"ק ונלן נראה מלבון רבינו כדברי הסמ"ג אבל לקמן בסי' תק"ו כתב כדברי התו' . ועוד נראה דכאן דעת רבינו דצ"ש וצ"ה לא פליגי בתמסקנא אלא דפיתין גדולים אפי' אינן רקיקין דקין וגם אינו מופה אלא כדי צרכו ל"ט ושרי לצ"ה דאינה טורח פיתין גדולים ולהיינו דלפליגו בתתניתין סוף פ"ב דמ"ש כפיתין גריסין פי' פיתין גדולים דטורח ופ"ה שרי וסמ"ק כתב כדברי התו' דמשום דקא טרח טירחא ללא צריך הוא מאי שרי פסח וכו' נראה דלפליגו אינו מופה אלא שצריך לי"ט מ"ת טירח' דפיתין גדולים טירח' ללא צריך הוא כיון שיכול לאפות בפתין קטנים שאין לפס טורח וכיוצ' נמי תנן בפרק המניח מופין בפורני וכו' דמיירי בשאינו מופה יותר מכדי צרכו ואפ"כ סד"ל דאסור משום טירחא ע"כ בסי' תכ"ז ובמ"ש

תא עניו למעלה לפיל של חרס כיון שהיסקו מבפנים מותר וכן פורני שהוא תנור העשוי מלבנים ועפר כמו תנורים שלנו ופיו מן הצד היסקו מבפנים

בהן כל השנה מותר לאפות בו בפסח בלי שום הכשר כשיסקוהו בפעם הראשון ואפילו בתוך כדי שהות שבין היסק לאפיה ואפילו בשעה שהאש בוערת בתוכו ואפילו הכי אסור לאפות בו מצות כשר בשרפו כל טעם החמץ שקיבל בשר וטפקא של חרס שהסיקה מלמטה וכו' פי' תוך כוביא שקורין טפקא שלעולם היסק מבחוץ כגמרא בתלמוד ואסור לאפות בה בפסח ולא מהני לה הכשר מילוי בחומרי דזיבו בקדרה ולא מכלי ליה היסק פנימי ולא מלמטה היינו היסק מבחוץ שמ"ש כ"ש (דף ל') דכוביא דהסיקו מבחוץ מי מליא לה בחומרי שפיר דמי מיהו מלמטה בכוביא ג"כ להסיקו מבפנים לפעמים דהשתא דיבו בתנור דהיינו מילוי בחומרי דלמא חיים עליה אפילו הוא של חרס מבפנים טפקא של חרס שלעולם היסקו מבחוץ לא מהני לה היסק פנימי ולא מלמטה הרמב"ם ורבינו כדפי' לעיל בסי' תנ"ג וזו היא דעת רב נטרונאי ולא כה"ר ירוחם דלא התיר בכוביא כלל אלא בשהיא של חרס ובהיסקו מבחוץ ומ"ש לפיל בסי' ת"ג בכוביא של חרס ובהיסק פנימי דילמא חיים וזהו דעת הרמב"ם ורבינו כדפי' לעיל בסי' תנ"ג וזו היא דעת רב נטרונאי ולא כה"ר ירוחם דלא התיר בכוביא כלל אלא בשהיא של חרס ובהיסקו מבחוץ ומ"ש לפיל בסי' ת"ג בכוביא של חרס ובהיסק פנימי דילמא חיים וזהו דעת הרמב"ם ורבינו כדפי' לעיל בסי' תנ"ג וזו היא דעת רב נטרונאי ולא כה"ר ירוחם ולבסוף הדגיש וכו' וה"ה לענין חמץ : **ומ"ש** בין תנור ובין כוביא וכו' פי' בין תנור שהיסקו מבפנים בין כוביא שהיסקו מבחוץ כדפי' לעיל בסי' תנ"ג וזו היא דעת רב נטרונאי ולא כה"ר ירוחם ולבסוף הדגיש וכו' וה"ה לענין חמץ : **ומ"ש** בין תנור ובין כוביא וכו' פי' בין תנור שהיסקו מבפנים בין כוביא שהיסקו מבחוץ כדפי' לעיל בסי' תנ"ג וזו היא דעת רב נטרונאי ולא כה"ר ירוחם ולבסוף הדגיש וכו' וה"ה לענין חמץ : **ומ"ש** בין תנור ובין כוביא וכו' פי' בין תנור שהיסקו מבפנים בין כוביא שהיסקו מבחוץ כדפי' לעיל בסי' תנ"ג וזו היא דעת רב נטרונאי ולא כה"ר ירוחם ולבסוף הדגיש

ומ"ש אבל בכל מה שעושין אותו במסרק כדי שלא יתפח מותר ומ"מ טוב שלא לשהות עליו לעשותו כמין ציור וכתב רב אלפס שלא אסרו אלא בעלי בתים שאינן ביתיהן בציורין ויבאו לשהות עליהם אבל נחתומין מותרין ופיי"ש ה"ר יונה ז"ל דנחתימין מותרין אפילו בלא דפוס ובעלי בתים אסורין (ג) אפילו יש להם ד' דפוס שמאחרין לעשותן וכ"כ הרמב"ם ז"ל ואדוני אבי ז"ל היה נוטה לאסור לכל אף לנחתומין : מותר לאפות פת עכו"ם בי"ט פירוש פתין גדולים ולא חיישינן לבורח לא שנא בי"ט של פסח לא שנא בשאר ימים טובים רק שלא יילוש בי"ט של פסח יותר (ג) מכשיעור עיסה אחת :

תא עניו היסק התנור כתב רב נטרונאי תנור ופורני שאופין בו כל השנה מותר לו לאפות בו בפסח וטפקא של חרס שהסירה מלמטה ועל גבה אין נחלים ולא שלהבת ואופין בה כל השנה אסור לאפו' בה בפסח אבל חדשה לא שנא הסירה בפנים או בחוץ מותר בין שהאור שולט תחתיה אפילו אין שלהבת עולה על גבה כרתה רתה והפת נאפית מיד ואינו בא לידי חימוץ אבל צריך להסיר תחלה בין תנור בין כוביא ואח"כ מדביק הפת

כתוב בהג"מ פ"ה (וכ"כ בהלכו) מומר ריצב"ם דקי"ל כרבי יוסי דאמר עושין סריקין כמין רקיקין פירוש עושין סריקין מצויין כמין רקיקין דאין להם לחתוך בסכינים ביוהכ"פ ועי"ש שמכיון לכייר מצות שלנו מפני שאנו עושין אותם כמין רקיקין דילמא"ד בלע"ז עכ"ל סמ"ק (ג) בתוב בח"מ בשם הרמ"ה דרך הוא לנקוב הפת כדי שלא יתפח וצריך ליזהר שלא לנקוב ג' חלות בכלי א' לפי שהסיכה שהיא בו ומתחתלת לפיכך בעל נפש צריך לשמותו מעוגה ובן צריך לדקדק כשיסדר הפת בתנור שלא יגעו זה בזה לפי שהם לחים עדיין ואין האור שולט בין כיני הפת ולחמוני מחמע עכ"ל :

מותר לאפות פת עכו"ם בי"ט עם עכו"ם (לו :) ת"ר אין אופין שעה ובית הילל מתירין ומפרש בגמרא מאי פת עכו"ם מאי טעמא לי מטוש דקא טרח טירחא ללא צריך מאי מיירי בפסח אפי' בי"ט נמי אין ב"ש ואלו פת בי"ט של פסח קאי ופירש"י פת מרובה הרבה תרין ביחד ולא מטוש ממון נקט לה ובחרטים דקיס קאמר ומטוש דקא טרח טירחא ללא צריך הוא ודין זה אע"פ שאין מקומו כאן אלא בכל' י"ט א כתבו רבינו כאן לפי שנמשך אחר פת דבריית' שהסיכתו בענין פסח ומהכאי אין לא כתב רבינו כאן ו הפ דמשמע התם דאסור לגוס בפסח פת עכו"ם טפח ורבינו ירוחם כתבו . כתוב כמ"ח אין להקל כמה דקאמר ומטוש דקא טרח וכו' דקאי את"ק תחלה עיין בס' מלחמו"ש וכתוב שם בשם ניתן ביניים שלימים בפת ותמסה עמהם שרי ונ"ל כתוס' ומעכבת ואפי' אם הניחה מבוללת קודם הדבר לאסור לפי שמעבב אפייתו ו"ל שה"ה שאסור לגוס בסיסה עם זרעים כגון שומים וכיוצ' בו מהאי טעמא עכ"ל :

תא עניו היסק התנור כתב רב נטרונאי תנור ופורני שמשין עכשיו כעין רקיקין דקין וגם אינו מופה יותר מכדי צרכו ל"ט ואפי' הכי קשה לפ"ד מלשון רש"י דמפרש שני פירושים דקיס הוא כי' אחר כלומר מ"ג בתרין דקין קאמר ואינו מופה יותר מצורך י"ט אלא דקא טרח בדקיקין דקים וכמו שפי' הסמ"ג ומהיכי הו"ו במתניתין בת"ש ובחרטים דקיס במקום או במחלק' וד"ק ונלן נראה מלבון רבינו כדברי הסמ"ג אבל לקמן בסי' תק"ו כתב כדברי התו' . ועוד נראה דכאן דעת רבינו דצ"ש וצ"ה לא פליגי בתמסקנא אלא דפיתין גדולים אפי' אינן רקיקין דקין וגם אינו מופה אלא כדי צרכו ל"ט ושרי לצ"ה דאינה טורח פיתין גדולים ולהיינו דלפליגו בתתניתין סוף פ"ב דמ"ש כפיתין גריסין פי' פיתין גדולים דטורח ופ"ה שרי וסמ"ק כתב כדברי התו' דמשום דקא טרח טירחא ללא צריך הוא מאי שרי פסח וכו' נראה דלפליגו אינו מופה אלא שצריך לי"ט מ"ת טירח' דפיתין גדולים טירח' ללא צריך הוא כיון שיכול לאפות בפתין קטנים שאין לפס טורח וכיוצ' נמי תנן בפרק המניח מופין בפורני וכו' דמיירי בשאינו מופה יותר מכדי צרכו ואפ"כ סד"ל דאסור משום טירחא ע"כ בסי' תכ"ז ובמ"ש

תא עניו למעלה לפיל של חרס כיון שהיסקו מבפנים מותר וכן פורני שהוא תנור העשוי מלבנים ועפר כמו תנורים שלנו ופיו מן הצד היסקו מבפנים ואפו

בהן כל השנה מותר לאפות בו בפסח בלי שום הכשר כשיסקוהו בפעם הראשון ואפילו בתוך כדי שהות שבין היסק לאפיה ואפילו בשעה שהאש בוערת בתוכו ואפילו הכי אסור לאפות בו מצות כשר בשרפו כל טעם החמץ שקיבל בשר וטפקא של חרס שהסיקה מלמטה וכו' פי' תוך כוביא שקורין טפקא שלעולם היסק מבחוץ כגמרא בתלמוד ואסור לאפות בה בפסח ולא מהני לה הכשר מילוי בחומרי דזיבו בקדרה ולא מכלי ליה היסק פנימי ולא מלמטה היינו היסק מבחוץ שמ"ש כ"ש (דף ל') דכוביא דהסיקו מבחוץ מי מליא לה בחומרי שפיר דמי מיהו מלמטה בכוביא ג"כ להסיקו מבפנים לפעמים דהשתא דיבו בתנור דהיינו מילוי בחומרי דלמא חיים עליה אפילו הוא של חרס מבפנים טפקא של חרס שלעולם היסקו מבחוץ לא מהני לה היסק פנימי ולא מלמטה הרמב"ם ורבינו כדפי' לעיל בסי' תנ"ג וזו היא דעת רב נטרונאי ולא כה"ר ירוחם ולבסוף הדגיש כדלעיל בסי' תנ"ג ע"ש : **ומ"ש** ועל גבה אין נחלים ולא שלהבת וכו' נראה דכתב כן לפי שבפרק כל שעה סוף (דף ל"ו) איתא גבי מעשה מילפם הדגיש מבפנים

דרכי משה

(ג) ובאבודרהם כתב בשם הראב"ד דצריך לעשות המצות רקיקין ולא עבים וגדולי' דלא הוי לחם עוני ומהרי"ו כתב טעמא משום דאינו מחיר להחמיץ כמו אם היה עב וגם : **תוספות** (א) וכתב מהרי"ב בתשובה דר"א דבאותו היסק התנור לאפות בו ד' לו אם מכוין ומכשיר ג"כ התנור ואינו ג"ל אלא צריך להסיק ב **פעמים** אחד להסיר התנור **ואחד**

פרישה

(ב) **אפי'** יש לה דפוס שמחזרין לעשותן פי' לעפ"י שגם בעלי בתים מחזרין לעשותן בלמ דפוס . (ג) **מכשיעור** עיסה אחת התם בגמ' משמע דבפסח אסור לו ב פת עכו"ם בדפוס אחד דקתי מדלעיל דלמתניתין התירו בלמ דפוס משום דמחזרין לעשות מילתי ואפי' שמחזרין לעשותן פי' לעפ"י שגם בעלי בתים מחזרין לעשותן בלמ דפוס . (ג) **מכשיעור** עיסה אחת התם בגמ' משמע דבפסח אסור לו ב פת עכו"ם בדפוס אחד דקתי מדלעיל דלמתניתין התירו בלמ דפוס משום דמחזרין לעשות מילתי ואפי' שמחזרין לעשותן פי' לעפ"י שגם בעלי בתים מחזרין לעשותן בלמ דפוס . (ג) **מכשיעור** עיסה אחת התם בגמ' משמע דבפסח אסור לו ב פת עכו"ם בדפוס אחד דקתי מדלעיל דלמתניתין התירו בלמ דפוס משום דמחזרין לעשות מילתי ואפי'

חדושי הגהות

ד פי' לפי שמאחרין לעשותן : ה אפשר שכתבו רבינו כאן כדי לפרש שלא ילוש בי"ט של פסח יותר משיעור עיסה א' וגם קמ"ל דאין איסור בפת עבה משום חמץ לאפוקי ממאי דהוי ס"ד מעיקרא בגמרא דאיבא משום איסור חמץ ביותר מכפח (מהרל"ח) : ו ול"נ דאין לתמוה על רבינו כלל דהכי איתא התם ת"ר אין אופין פת עבה בי"ט דברי ב"ש וב"ה מתירין וכמה פת עבה א"ר הונא טפח שכן מצינו בלחה"פ טפח מתוקף לה רב יוסף אם אמרו בזרזיון יאמרו בשאינם זרזיון אם אמרו פת עמילה כו' ומסיק מאי פת עבה פת מרובה ואמאי קרו ליה פת עבה משום דנפישא בלישה והשתא ס"ל לרבינו דלמסקנא לא שייך חימוץ בפת עבה כלל אפילו ביותר מטפח ולא אירי ב"ש וב"ה באיסור חימוץ כלל אלא פלוגתייהו בפת מרובה אי תושיש משום טירחא שלא לצורך דוקאי מיקרא דהוי ס"ל דפלוגתייהו דב"ש באיסור חימוץ משום דשייך חימוץ בפת עבה א"כ ע"כ היה צריך לפרש שיעור דפת עבה דלפ"ז ביה והיה ספרש טפח משום שכן מצינו בלחה"פ ואתקיף רב יוסף אשפיר אם אמרו בזרזיון כו' אבל לפסקנא דלא קאי הך אוקימתא ופלוגי בפת מרובה וראי דלא חיישינן משום חימוץ כלל דא"כ לא ידענין שיעור כלל דכשם שלא נזכל ללמוד בלחה"פ דמותר לעשות פת עבה טפח ה"נ נזכל לומר דאפי' פחות מטפח נמי אסור **אלא ודאי ליכא חשש חימוץ כלל בפת עבה (מהרל"ח) .**

לפורר לכיון שהסיקה מבחוץ שלט בה כרמוי וקודם שתלפה המצה היה מתחמצת לליתא לכיון שהשלי שלט תחתיה מעילו מין שלכתא שולה ע״ג מירקת רחה וספק נלפים תיד ואינו בא לידי תימון :

מצה שנאפית עד שלש פורסיס לוחה מן חוטין נמשכין מחבה כ״ו ובריחתא בפרק כל שעה (לו :) יוצאין בה ידי חובתן בפסח ואפילו היא מבוקעת ומחוסרת אפיה ואפילו נפחה ולא נאפית כולה אלא מקצתה ואפילו נאפית כולה ונפחה ולא נאפית אלא מקצתה הרי זה יוצא בה ידי חובתו בפסח מ״ט לחם עוני קרינן ביה וכ״כ הרי״ף והרמ״ם בפרק כל שעה והוכיח לפלפה מצה על מרפעת וקא מיבעי לה שפי׳ כפיף בה ו״ח בפסח לגרסינן בפרק כיצד מברכין אלו מרפעת לדם יוצא בה י״ח בפסח : כתב הרמ״ם בפי״ו מ״ח מצה שנאפית בקנקר לפלפס ואח״כ הרמיח בין שהרתיח ואח״כ הדגיר אפי׳ אפלה בקרקע ה״ז יוצא בה י״ח וכתב ה״ה זה מחלוקת בין בגרוסים כתו שכתוב בהלכות וכיוצא סוכר כדפת הלכות דקיימה לן כרי״י (דפסחים לו :) ובכמות ג״ם מצה שלפס אף על גב דלחם היה מיהו מיכא לאיתם ביה משום חימוץ אח״כ עושה בפלפס א וכשוגים את שביקשו יפה יפה וכשיקו את הלחם יפה יפה ואח״כ הלחם בפלפס וכפה עליה את הביסוי וכתב ה״ה שאין לדקדק אלו שיקר אבל בפסח״ק פיתן רב״ח כתוב לאפות את המצות בתרפת נרחה לאתר ואח״כ שתשה בפלפס נאלי לאפות על הטרפת משום שאין בהם שעל גבי טרפת שולט מיד בעליונ׳ ואפילו הכי אין לחוש לה מחמין שכן דרך העולם לאפות על הטרפת ולא על הקרקע ומיהו אם נתלכלכו בעפר או בגופים אחרים שאינם מקודם ואם אי אפשר לנקותם אלא ע״י הדחק יש להקל מפני שהוא כמי שנתלכלכו

וחליטה היא מים רותחין על קמח וכו׳ פירוש דצריו לקף על פי דחלוט מינו נא לידי היתון כתינוק לחם עוגי פרש לחלוט דמתעב לחלוט דחינו יוצא בה י״ח משום דלמה עוגי היא והיינו בבלילתו רכה מבל מינו חתן ואותרת בחלילה וכפ׳ המולן לחתת עוד דמקה חלוטה יוצאין בה י״ח בפסח והיינו דוקא בבלילתו עבה מיג בבלילתה רכה מלא דהדר מפיי׳ בתוי כת״ם התו׳ בסוף (דף ל״ו) ולא תימא דהיינו מעשה מלפס אלא מקרון דהא בפ׳ כ״ם (דף ל״ו) מפרש החלט׳ מוגלגלין (פי׳ רותחין) ע״ג קמח ות״כ חליטה דעיסה ומי ברותחין קאמר דסם חליטה חד הוא אם״ם לא שמענו וכו׳ וכ״כ רב האי מגא חלוטה ברותחין מגא היא וכו׳ והיינו חלוטה דפרק כ״ם והמולן למיירי בחלוטה דעיסה ברותחין ושרי בפסח אבל רבנן קאתי לחרי לא ידענו וכו׳ ולפ״ז נחת למיירי רחייה מחליטה דעיס׳ לחליט׳ דעיסה דלא כיון שבלין ב״י גם אם שהקשה לחתי לא קניא דברי הרי״ף והרמ״ם והרחב״ם שכתבו בפירוש דליכא למן ידיע למיחלע לכלך אסור ל״ק כלל למתי דפי׳ והוא דבדברי הפוסקים לחשר לפרש בחליטה בלא רותחין ומי אסור אבל בדברי רב שרירא ורב האי מפורש דאין איסור אלא לחלוט ברותחין אבל בלא רותחין שרי וכ״ש בתוי׳ והרחב״ם דעיסה ברותחין וכו׳ לומר דוקא ברותחין אבל בלא רותחין שרי וכ״ש בתוי׳ והרחב״ם שכתבו בפירוש דליכא למן ידיע למיחלע לכלך אסור ל״ק כלל למתי דפי׳ והוא דבדברי הפוסקים לחשר לפרש בחליטה בלא רותחין ומי אסור אבל בדברי רב שרירא ורב האי מפורש דאין איסור אלא לחלוט ברותחין אבל בלא רותחין שרי וכ״ש בתוי׳ והרחב״ם שכתבו בפירוש דליכא למן ידיע למיחלע לכלך אסור ל״ק כלל למתי דפי׳ והוא דבדברי הפוסקים לחשר לפרש בחליטה בלא רותחין ומי אסור אבל בדברי רב

דהרוט אינו בא לידי חיסון וחליטה היא מים רותחין ע״ג קמח לא שמענו בכל ישיבות שהתירו זה אלא להיה או לחולה על פי בקיאין וכן כתב רבינו האי בשם הלוטה ברותחין היא אבל רבנן קמאי אמרי לא ידענן הליטה היכי הוה ובמה חולים טרחו להתיר להם מי שעורים בהליט׳ וראי התירו הגאונים אלא לחולה שחוקשה חולין על פי רופאים · מצה שנאפית עם חמץ בתנור כתב רבינו תם שמותר דריחה כי האי לא מצינו שיאסור בל הפת ויש אוסרין אם נגע זה בזה דרבי לפת חמה וחבית פתוחה ולדעת א״א הרא״ש ז״ל דשרי אפי׳ במצה שנכצאת בה חטה ביועה יראה דה״נ שרי (עיין בס״ה הל״מ נג״ב בשם הלבו מדין להניח מצת בכלי חמץ) :

תסב **מי** פירות אין מחבישין ורבו בזה הדיעות לרש״י אין חייבין על חימוצה ברת אבל חמץ נוקשה הוי (ת) ואפילו כמי פירות

כתב הרמב״ם בפ״ה שמבשלים את הקמח בקלוי ומפ״ג דבגמרא (לט :) אסר קמח דמבישוכ שהוא קמח בשעוי מקלוי׳ שמתיבשו בתנו׳ וכמו שיבאר בסי׳ תס״ג וכתבו הרמב״ם ליכא למיתר דקמח קלוי שאני שכשם שולטת בקמח יותר ממה שבולט בתבו׳ ולפ״ז צריך לומר שמ״ם שם הרמב״ם גבי מלוכת הקדירות קמח קלוי אסור שמא לא קלהו יפה ויבא לידי חימוץ קמח בשעוי מקלוי׳ דלחולה מיפה מקלוי׳ דלא מיחמץ כלל ומפרש דגם ר״ת היה מודה למיסור אם היה נשאל עליו אבל בארבי כ״ע מודים

אבל מקצה מיהו כוי כדמעיק לקמן מן לשון מת דמיסה ניין ושמן ודכש ומה לש מצרף דמלתא מי פירות מחמיצין ומפילו רבנן דפליגי ואמרו תאבל ס״ת מיכא מיכולין למימר מלהחמיץ כשאר מיסה אבל בעלמא מודו דמחמיצין ומ״ת דלקמן משמע דלית מחמיצין כדאמריגן (לב:) דוחיקא ליה בתמיה ומילתא משום דס״ל מי פירות וס״ג אמרינן (שם) נבי מלבה דמקיטוחא ונבי הא דשרי למרוכי מרי שבלי בכלי הדמי מלמא מי פירות אין מחמיצין כלל ומפילו לכתחלה שרינ לפיכך מ״ת דאין מחמיצין כלל כפ״ע ומיהו הכא דשרי נקמן אבל נוקמה מיהא כוי ומיהו דמי היאוכל מבל נוקמה מיהא כוי ומיהו דמי ומה לש מצרף מיד וס״ג מוכח בפרק כל המאכלות (מ״ו) דבלא מים אפילו נוקמה לא כוי אע״ג וס״ב ג״ב הרמ״ם וס״ב ס״ה כפ״ה כשם רוב המפרשים ומרי״ף כתב מפתברא לן כר״ע ומוטעי הך מתניתא דשמן ע״י מים היא שעיה דמה קיטוח שמן על ידי מים כוח שלשין העיסה ומאר כך מקטפין ומ״ק מפי למאר בלישה שרי בקיטוח ורבנן מפרי אין בלישה אין בקיטוח ומיין דמיזן דריב״ל דכוה בפרק עבד עובדא כר״ע ס״מ דמכלכת כוותי׳ ומשכחת מקנת רבוותא דמפרי אין בלישה אין בקיטוח כרבנן ומיכא מרבוותא מפרשי דשרי ומכן כתבינן מפי אין מחמיצין וקמה דהרמ״ם ומשתמ לדבריו מפי׳ מי פירות בתבשיל אין מחמיצין וקמה דהרמ״ם ומילתא מיסר במיסתא ומילתא שרי מלמא מוכח בהדיא דמי פירות עם המיס מחמיצין וכן מוכח כהוא דמנחת נסכים הלכך ל״ל לרבוותא דפסקי כהכמים ושוכנת דריב״ל מיירי בלא מים ושוב ל״ל לרבות מהאי טעמא דמי פירות עם המיס דשרו רבנן בקיטוח דהיינו ע״י מים דקאמרו בלישה לפאמר בלישה מסור מפי׳ אין בו מים כפ״ל דמי פירות מחמיצין מ״ם בלא מים וקיטוח שרי מ״ם ע״י מים משום דקיטוח בבר מועט הוא ואין מחמיצין ור״ש דשרי לא שרי אלא מי פירות לחודייהו בלא מים ע״כ ודעת הרמב״ם נס״ה כדעת הרי״ף ולא נהגו כן וכ״כ הרמ״ם בפרק אלו מוציאין שהה דפסקי הרי״ף דמי פירות אין מחמיצין מפי׳ ע״י מים היינו לענין ליתת העיסה לתיכה ממרחת לכתחלין ויכול לשומרה מחימתן כתו שאר מיסה מבל היכא דשיכה כדי להחמיץ מחמיצין מם יש בהם מים והשתא כל הסברות שכתב רבינו ברורות לפניך וזולת מ״ש שיש לומרין לעלם דמי פירות עם המים מבל קיטוח מועט וברוב הרמב״ם מים אם נאמר בהלכה כת״ק לאחר מעמ״ם שמן לשון זה מקטפין בו ועל דעת מי שמפרש דהא דתניא אין לשון אח העיסה ניין ושמן ודכש בקפרורות מיס היא לאילו מתי פירות בלא מים מועט לעם : כתב הרמב״ם שמלת מהו לעזה בעיסה בספה הרי״ף מן המתירין אין לקטף בין לעם והרבה מן הגאונים אמרו אין לקטף בין לעם וכן אמרו מנדולי המורים המחרונים וכן אנו נוהגים לאיסור ע״כ : **ומ״ש** רבינו לאלק בין ליל ו׳ לשאר לילות ומיום שעעה שם (לו:) דקתני שעה ו׳ מה ת״ל לאם שומי פרט לעיסה שלישה ניין ושמן ודכש ורמינן עלה מדקתני בהא בריימא שלש שעיסה ניין ושמן ודכש ומשני״ה ה״ק לא ניום ו׳ הא ניום ב׳ כלומר ריב״ל לעניה יומא קמא לא תלוש לי בחלב מבלן ואילך לוש לי ו׳ ו״ל יומא קמא לא תלוש לי בדובשא מבלן ואילך לוש לי בדובשא וכתב הרמ״ם בפ״ק דכתובות דיומא קמא היינו שעולה קמייתא וגם בשאר מ״ק כתב דהאי י״ם הרמצן היינו שעולה הרמשונה של לילי פסחים וכן כתב יום הרמצן כלומר לילי הרמצן ומשתע לתפילו בשעולת לילי הרמצן לא תימשיט מלא שלא לגמלי בהם י״ח משום דבעינן לאם שוני מבל שלא בתורת מצה דמצה לפילו בשעולת לילה הרמצן ממלא בריימו דיומא ואינו נאכע וכן משמע מדברי רש״י שכתב יום הרמצן לילי הרמצן שהמצה מוכה בעינן לאם שוני והכי משמע מלשון רבינו וכ״כ ס״ה כפ״ה ולאפוקי מתוספ שלא לאכול מצה עשירה כלל בשני ימים הרמשונים ואע״פ שכתב הכלבו נהגו שלא לאשות מצה עשירה כלל בשני ימים הרמשונים כלומר לא אחיל לאחלופי בה ולאיכל מינה מצות מובה מכ״ל מין טעם נאמר בהוא גזירה בדבר שלא משנו לו חכמי התלמוד ולא בחכמים המחרונים :

ואע״פ שבגמרא לא אמרו לאימעוט מצה עשירה אלא ביומא קמא וגם הרי״ף והרמ״ם כתבו לאתניתא דשרינ מצה עשירה מוקימנא ביום ב׳ אבל ביום רמצן לפילו לר׳ עקיבא לא בגמרא מיירי בלאו הבי ישראל אלא שבעי אלא ביומא קמא אבל בא״י דשבעי תרי יומי טני כי היכי דלא נפיק ידי חובתיה בתצה עשירה בלילה קמייתא ב״ב לא נפק בלילה תניינא דבל המצות שבועות בלילה הרמשונה שבועה לי אמי מין לשיקר מצה אימה בלילה הרמשונה לבד ואם שתו מצריכים למכול מצה בשתי לילות אינו אלא מפני שתו מפוקפים אי ון היא לילה בל נמצת שתי לילות בבל יומא קמא מיכו והרי״ף והרמ״ם ממשו מתרי לשון בגמרא וחכו שכתב רבינו אבל בלילי רמצן ושני אין מקפידין בכך ידי חובתם בין שהם אוכלים מצה עשירה בין שהם אוכלים מצה שמורה ומ״ש בסמ״ג בשם ר״י שכתב שיש לאכול בלילה הראשון מצה שמורה ולא עשירה ומ״ש

ודבש וחלב משום דין חלב ליין וסמן ודבש ובעל המחור כתב בהיפך דחלב שרי טפי מיין וסמן ודבש שניהו הר"ן וסטיא עליו והעלה מתוך הירושלמי שכל המשקין הויין כיולל מי פירות וכדעת רבינו: **מצאתי** בכתוב וכו' עד תלמא דמי תלת הוי בכלל מי פירות מיכא למתמה טעם ברור לחסור מליתן תלת במלה בפסח ותי כוה מי פירות ס"ל מי פירות עם מיס ומסו' וי"ל לבבי הטה המלותלת' דוקא קתמר דהוי מי פירות כלומר שאינו בכלל מיס לחסרו מכל לא קתמר דהוי מי פירות ממש ושלא ליתן מלא במלה בפסח קרוב לומר דהוי תולדה בפני עלמו מן לו דין מיס ולא דין מי פירות וי"ש מן טעם ברור לחסרו וכך היא דעת הר"ן וכ"כ המרדכי בשם רשב"ם פ"פ כל שעה שהתירו לתת תלת במלה בפסח · ולעניין הלכה נראה להחמיר בהטה מלותלתת דכיון דלא נשתנה צורת התלת מוסיף הכל וחוזר בהטה דלא עדיף מבותל לחמרינן פרק לא יחפור דהמלה מוסיף בה הכל ושוב נתקנת החפה טעם בתלת ותוסרו וכן נהגו לחוסרו בתלת בפסח דבתלת בו קודם הפסח זורקים החטה והמלה מוסיף כיון דתין בו בכ"מ ות"מ ובתי אם תינה מלותלתת דהיינו שלא נתרככה כלל ולא נעשית להה תלת ביישה קתעיקר תפי' יש בו בכ"ט שרי שהרי לא פלט מידי וע"ל בם"פ תס"ו ובעין עוד לעיל בסי' תל"ה:

תסג מותר לחרוך שני שבלים ביחד וכו' ס"פ כ"ש וכרבש ולא כתבני ות"ש הלכך ותיקא וכו' ג"ש לפס והסתיר רבינו דין ותיקא עם דין שני שבלים וכתב לי"ך ותיקא וכו' תפי' שפני הדיני' סם בבישול קתח ותעו' כתי פירות ולא בלים' עיסה כתי פירות:

אין מולעין הקדרות וכו' בריותא סם ופי' שכתב רבינו הוא כירב"י אלא הרמב"ם בפ"ב כתב אין מולעין הקדרות התדשים והיינו שדרכם היה בקדרה חדשה לבשל בה קמח ותוס ותותן וכו' וכן פי' הר"ן: **ומ"ש** ותפילו בקיומתא דתלמוד ובו' כן פ' ר' תו' לפס סוף דף ת' בד"ה רבא תתו ולא כפי' רש"י דשרי ועיין בהגהת מיימוני פ"ב מתשובת מהר"ם: **ומ"ש** דכתבה תפויה ושתוכה מותר כן פי' הרי"ף והרמ"ם לפס ות"ש וכן בקיומא עדכיס וכו' הוא פי' התו' לפס ועל הגהת רבינו כתב כ"י שתיוה הסוגה ודברינו לכוונים והכי נקטינן:

תסד חרדל וכו' תמצה בפ' כ"ש (דף מ') ות"ש ודרין לשורפו הוא לפי שתופס עיקר להלכה כר' יהודה דבעי שרפה מבל לתלון דפסק כרבנן לא בעינן שריפ' דסני בתפרר ושורה לרוח כדלעיל בסי' תל"ה בין

ובו' ונימו כ"ל דבה שרי ותיקא בתשחת ותלתת פירוש ותיקא קתח מבושל ותתרין בפרק כ"ש דבמיא ותילתת אסור ובתשחת ותילתת שרי ודייק רבינו תסם דתלת אין בו תורת מיס דתל"כ ליתסר אבל הר"ן כתב שם ולא תסרינן ליה משום תלתת שהוא כתיס ומעורב עם השתן לפי שהוא מועט ונשתנה לגורתו ותין בו כח עם השתן אבל מיס גמורים הויין בכל בהן ותפשר בתי דלא מיכא תלת מרובה חייבי דה בכ"ל וכן דעת הגהות מיימון שכתבנו בפ"ה דרלה שיש לברור במלה קודם הפסח תהטים שלא יהיה בתוכו כי בשבלה הוא תתלתת הוא עכשו תעט ותתחתן (ד) כתוב בעור ו"ד כי' שכ"ו עיסה שעלושה בתי ביוים תו ביין ודבש בלא שום מיס כתב הרמב"ם שתייכת בתלה ות"ל ז"ל היה מכתפק בדבר וכתב וטוב ליזהר שלא ללוש עיסה בתי ביוים לבדן בלא תערובת תיס כדי לעתת מידי ספק ע"ל ולפ"ז בפסח"ש ללוש בתי ביוים עם הערובת תיס ילוש עיסה פחות תשיעור תלה כתוב בכמ"ק שיתן רי"ט רבינו נתגלל היה תקפיד בתי ביוים בפסח"ש לשין העולם תשיעור חיוב תלה תפני טהרה שהי טהורה שהי פירות תן תבשירין ותה יעשה תתלקה בתע"ג בזתן הוה שתין לנו תי תטתה תין תלדם טהור תטומתת תת מ"ת כיון שהיולה בגילה שלא הוכשרו בשום משקה תיכה מקבלת טומתה ות"כ תה יעשה מהלקה לשורפה תיכו יכול כיון שהיה טהורה ונם לתלכלה תיכו יכול כיון שתין רוכש טהורים ותיכו היה יכול ליתכה לכהן קטן כדתיתת בבכורות (כ ·) עכ"ל ודבר פשוט הוא שכל שלא העיסה בתי פירות שתיכה תבשבה תשקיה דין בתלה כדין עיסה שלשה בפיוים:

תסג מותר לחרוך שני שבלים ביחד וכו' פלוגתת דתבני ורבא בפרק כל שעה (מ ·) וקי"ל כרבא דשרי: **ומ"ש** הלכך ותיקא שהוא תבשיל העשוי משמן וחלה עם קמח וכו' ג"ז וכבר נתבאר בסי' שקודם זה: **אין** מולעין את הקדירות וכו' (מ ·) מ"ר נותן תת הקתח עולה תתר בתוך וחתת זה ותתר זה תסור משום לך לך תתרינן לגורת סתור שתזלול נותן תת הקמח וחת"כ נותן תת הקתח בתוך וחתת זה תסור משום לך לך תתרינן לגורת סתור סתור לכרתת לא תקרב רב פפת שרי לדבי ריש גלותת למיתתת קדירה בתסיסי תתר רבא תיכא דשרי כי התי תילתת בתקוש דשכיתי עבדי תוכל לתתרי רבא גופיה תתו ליה קידרא בתסיסי וכתבו תרי"ף והרא"ש פי' תסיסי תלה תפויה שטוסיפים קופה בתים ומולגים בה תת הקדירה ובערוך פי' קתח על עדשים שתינו בא לידי תימון ולא תייטי' דלתת מתי לתיהלופי בשתר קתח **ומ"ש** רבינו דתפילו בקיומתא דתבישולא תסור לתיתתת מיתרת שם (לע ·): **ומ"ש** רבינו ובגמרת קתתר דתפילו בתמצה תפויה תסור תיכא דליכא עבדי כלומר שהוא תתה על הרי"ף והרא"ש לתה לא כתבו כן ול"ל שתין כתן תקוש **תמיהא** כלל כיון דבישלא בתרת בתרת תתרין דרבא גופיה תתו ליה קידרא בתסיסי תשתא קתח לתיהלופי בישלא קתח תתר תיכא דתי תלתת בתלתת דשכיתי עבדי הלכך נקטינן כלישנא בתרת דשרי תפילו בתרת דשכיתי עבדי ותברי הרמב"ם שפ"ה כדעת הרי"ף:

תסד חרדל תו שתר תיני טיבול וכו' תשנה בפרק כל שעה (מ ·) תין נותנין קתח לת לתוך התרוסת ולא לתוך החרדל ותם נתן ותכל תיך ות"ת תוסר וכגמרת תתר רב כהנא תתלוקת לתוך התרדל תכל לתוך התרוסת דברי תכל ישרף תיך: ופירש"י תתלוקת · דשרי ליה ת"ק לתכלו תיך: נמותן לתוך התרדל · לפי שהוא תזק ותינו תניחו תהרה להתתיך . ותתר רב תני כותיה דרב כהנא תסתברת תלתתר שתוחל וכו' ותע"ג דתתייה רתוה זג ת"ת כיון דרב תני סבר כוותיה הכי נקטינן וכן פסקו הסופקים: **ומ"ש** רבינו שיש בהם מיס כ"כ הרמ"ם ופשוט הוא דתל"כ תי פירות הם ותינם תתתיקין:

תין

דרכי משה

תסב (א) וצראה דר"ל דמעתם זה אינו יוצא אבל בלא"ה נמי אינו יוצא דהא היה מצה עשירה (כ) כתב הסמ"ג דבש דבורים הוה מי פירות: (ג) ואני לא ראיתי מנהג זה במדינות אלו מיסי (ד) וי"ל לומר במלה שלנו שמבשלים אותה וראיי ז"ש לחוש אפילו לדעת הטור וכן איתא חילוק זה במרדכי דפסכה שבת לענין מילתא בעי בישולא כו':

תסג (א) והא דאסור בקמחא דאבישונא כתב בהג"מ פ"ה דרוקא בקמח דקליות הוא דהי"נן בשיל לא בשיל שפיר אבל פולה גופיה שאפין בתנור לא חיישינן וכן דעת הרמב"ם ואינו נראה אלא דבכל ענין אסור וכ"כ ר"י בשם התוספות וכתב עוד בהגהות ויש שהיו רוצים להתיר לבשל עם חלב בלא מים מיהו גם בזה יש לחוש שמא יתערב בו מים לכן טוב שלא לעשות כי אם **ממצה אפויה**:

תסד (א) בהג"מ ריש פ"ה חרדל במו כן יש לאסרו בפסח משום דהוה מידי דמידגן אף על גב דבימיהם היה מותר מ"מ בדורות האחרונים יש להחמיר שאין בקיאים כ"כ באיסור והיתר כדורות הראשונים ואפילו הוא מעורב מקורם הכמח עם ר"א אפ"ה אסור לאכלו ומותר להשתותו דדינו בשאר קטניות כ"כ בת' ה סימן קי"ג.

כתב

דרישה

סי' תסג [ה] **ולא** מיקשין קמח כו' ציין בב"י [ב] **אבל** העשוי מפיים כי מכתן תקשה לעיל ומכלן גם לדקדק על תיולתו של מ"ו ול"ל לתמי שמא הכא שנה תוזר לתולותו ברמ"ם תסרי"ף שכתב תפילו מי פירות עם פיס תין מתמיכין כמ"ש ונעשה פיס · [ג] **ובגמרא** קתמר כו' ציין ב"י.

ע"ג

חידושי הגהות

תסב א ר"ל כניפות של נשמים שנפלו לתוך הענבים בשעת הבציר וכמ"ש הב"י לעיל סיניה בשם פמ"ג ועיין בפמ"א פ"ק ו': ב כבר כתבתי לעיל בסימן תנ"ח דמלח עם פיס תין פיס יש לו ע"ש (מהרל"ח)

ר"ל

תסה אין שורין את המורסן (לתרגולים) מבל מולטין משנה פ׳ כל שפה (לט :) והגמונים למרן בל מליטה כדפרישית לעיל סי׳ תס״ח :

כתב בעל העיטור כתב הרב הבבלי מותר לתת ולמוך וכו׳ ואין למסוך על זה ס״ב נשמה העיסה שיעור מיל כלומר שלא שהתה העיסה כלא עסק סמוך משיעור מיל מיט מחמין אלא בדיעבד אבל לכתחלה אין לבשהותה למילו רגע אחת בלא עסק . וברמ״ס כתב בס״ה מותר לתת ולמוך לתרגולים מורסן אך קמח וכו׳ ומבילין מיד או נותן לפניהם והוא עומד עליהם עד שלא יהא לפניהן כדי הילוך מיל וכל זמן שהם מנקרין בו או שהם מסחך בידו זמן מיט מחמין ובשיפסקו מלאכול ישהוך בכלי בתוס ויעטוך במקום מדרון שכ״ל וכתב עליו כ״ם זה דעת קצת מחברים וכ״כ העיטור בשם הבבלי וכן כתוב שאין למסוך על זה שס״ב נשמה העיסה כדי הילוך מיל וכן נהגו להחמיר כ״כ :

כתב מהי המורי משמה היה וזרו מעט מורסן ושפשפו בו מעט וכו׳ ומיקה בפרק לל הבשר ומי חית ניה מילי משור בך כתב הרמ״ם בפרק בל שפה :

האשה לא תשרה המורסן שמולין בידה בשרמן מבל שפה היא על בשרה יבש בשה על בשרה יבש תשנה בפרק בל שפה (לח) ופירש רש״י שפה היא מורסן יבש בשרה ולא על פי שמיס טופחין על בשרה וכתב עליו הרמ״ם נראה דוקא קמחי ואין לומר מיס ממש בתן מחר שבשעטפה בחמין או בתנן דמא נראה נראה ומי לומר כי בשאין בתוך המיס וממחמין מלא ולא מי שיהא קמחי ופריכה להעניר בל בסוגין ממנה קודם שתשתף בתנן לבן בתב הר״י דבמיענת אין בבשיס בקילות בזה ויש למונעם מלתת המורסן על בשרם אפילו יבש :

תסו לא ילעום אדם חטין ויתנן על גבי מבתו וכו׳ משנה בפרק בל שפה (לט .) : **ומ״ש** על בן המתן שעורים לבהמתו וכו׳ בס״ב בהרבי בפרק בלי שוברין בשם הרוקח :

בתב ס״ר מלישור תגרמיז שק מלא קמח שתן אצל החומה ונתלחלח מזיעת החומה מחמין (ב) הלבך אם נפל מים על קמח או נתלחלח השק ירקר הקמח והשאר מותר ואם מעט שלג או מים נפל על התבואה יגרף החטים העליונים ויקח מהתחתונים׳ שק שיש בו קמח וישבו עליו תרנגולים ונתלחלח מצואתם אינו מחמין מיהו א ירקר הבצק [וישליבוהו] לחוץ והשאר מותר : בשר יבש שמזיע בשעת הגשמים מחמין מבח החם שהודרן : (ג) חלב שנשפך [ד] ע״ג חטין אינו מחמין דחשיב מי פירות ע״ב מה שרימה זיעת התומה לרוק לומר שמחמין היה מסתבר לא״א ז״ל לרמותו לזיעת אדם שאינו מחמין וכתב עוד על מה שהתיר לרקד הקמח שנפל עליו מים קולא (ד) גדולה היא זאת לעשות בך ב בתוך הפסח שחמין במשהו בי שמא יעבור עם הקמח חמץ בל שהוא בנפה וראיתי מורים הלבה למעשה שיאחזו בידו בל המקום המלוחלח בשק עד שיריק בל הקמח שבשק והבי עדיף טפי ע״ב . קמח שנפל עליו דלף אפי׳ בל היום אינו בא לידי חימוץ והוא שזה הדלף טורד בלי הפסק ויאפנו מיד לבשיפסק ואם הוא מסופק אם הדלף טורד אם לאו אסור :

תסה אין שורין המורסן משנה נפ׳ ב״ם סוף ליט בו׳׳ב׳ בעל העיטור וכו׳ עד שם״ב נשמה העיסה שעור מיל בלומר לבתחלה אסור לעשות׳ סמילו רגע מ״ב ב״ם בבא מתי אסור לבתחלה ומיהו אפשר לעיבב דברב הבבלי סובר דבלישת העיסה בתרגולים בדיעבד דיינינן ליה למין בידו לבמילין מיד מלא עד ידי הלעשה או המרמה ואם התרגולים קטנים אי נמי מין לתוזין לאכול בהלעטה מ״ב אי אפשר מלא שיעמוד עליהן שלא יפסה שיעור מיל :

תסו לא ילעום וכו׳ משנה נפ׳ ב״ם ומ״ב על בן המתן וכו׳ בס״ב ברוקח סי׳ רפ״ה ומבילין המרדכים שפרק שלו עוברין ומבות׳ מדברים שמין אימור שלא בשעת ריר אבל בשעת מלא ריר לא מחזקינן אימור׳ שהיה עליהן ריר מיהו מהרי״ו בתב בשם מהרי״ל שלא יהא מלא ריר והוא הדין לבהמה הגותר על בשרה ומשמע לא בשעת ריר והוא הדין ולאי תומרת וחזירות יאירה :

כתב הר״ם מרנמי״ות וכו׳ ב״ב הר״ם בשמו בפר׳ בל שפה : **ומ״ש** ומיהו ירקד הבלך הנלקח לחוץ לא משום שלומת התרגולים הוי מי פירות עם מיס בעיסה ללא מניעו בך בשום מקום וגם הוא בגנד הסברת שלא משמע לתולדה בפני עלמה הוא בתו שלא משום תמיהותא קאמר דירקד בבלך הנלקח לחוץ וזה שהוסיף ותאמר לחוץ בלי שירקדו לחוץ בשכר על בל משקה לא לא ירקדו לחוץ בלבל נפל מים על קמח שנתלחלח בפני עלמה הוא בתו ירקד הקמח והשאר מותר : **ומ״ש** וראיתי מורי הלבה למעשה שיאחז בידו וכו׳ בתב מהרש״ל ומ״מ מח״כ צריך לרקד בל הקמח שבשק וכן המנהג ועיקר וכל זה בשיר שהוא לא מבל מס בתיבש שוב לא מהני ריקוד לאבלו בפסח שלא ירקדנו ויזמרנו עד לאחר הפסח ומס בתיבש בפסח מבר מסור להשהותו בם״ם במרדכי בשם הר״י ג״ו מוזה ודין קמח שבשק מס מבלו ממנו מבברים ניחרתי לשל בפי׳ תקל״ב :

חטין

דרכי משה

תסה (א) בתב מהרי״ו אין להשליך שעורים וכדומה לתרנגולים במקום שהוא לח בפסח ומתרי״ב בתב רבילות הוא להוציא התרנגולים מביית התורף בפסח ולתת להם חשים יבשים או שעורים יבשים לאבול ועומד עליהן עד שאבלו והנשארים יצניעו ואח״ב נותנים להם לשתות וכשוחטים עופות בפסח צריכים ליזהר מאוד מנזק התרנגולים שלא ישאר שם חמץ וצריכים ליזהר בשמהבהב התרנגולים על האש בפסח שלא יהבהבו בקשין פירוש בשבולת של חטים ושעורים אולי היו מונחים במקום לח על האויר ונתחמצו ט״ס בתרנגולת :

(ב) וב״ר שמן צ״א בתבתי דבשאר איסורים אין נותנים לאסור את בולו אע״ג דאית ביה פילי אא״ב היה החתיכה מבושלת או צלויה ומיהו נראה דבחמץ במשהו יש לאסור דיש לחוש שמא ישאר משהו חמץ תוך הפילי לבן אסור :

תסו (א) ובדרשות מהרי״ו ואותן שיש להן סוסים יזהרו בשנותנין להן האבדר״ן בלי״א שלא ישייר מידי בתוך האבוס לאחר שאבל דבירו מחמיץ עכ״ל בתב והנותן שבולת שועל יתן להסוס מעט מעט שאם ישאר יחמיץ מרוב החום ואני שמעתי משם חבם אחד שאמר להשהות סוס בבית משום חשש שמא יחמיץ המאבל בסוס בדבירו . ול״ב דאין לחוש לזו דמאחר דבבר ביטל החמץ אף אם יחמיץ הסוס אינו עובר עליו ולבן אין לחוש משפק דוחאי אם נמצא עליו ריר חייב לבעירו מדי דהוה אמוצא חמץ בביתו בפסח לאחר הבישול דחייב לבער אפשם אין לחוש שמא ימצא אבל מדברי הרוקח שהביא המרדכי בריש אלו עוברין משמע דסתם סוס מלבלך השעורים וחייב לבער הנוחר שמצא ומשמעות דברי רבינו דאין לחוש משפק :

שהיה

פרישה

סי׳ תסה (א) **אין שורין** בו׳ עיין רמ״א בס״ם : (ב) **שא״כ** בסי׳ בשיסק בו׳ בלומר שלא בתר בתר׳ בשפק בלא עסק סמוך לשחיטה בסוסה בסוס מעשר מיל בלא עסק אלא מחמת בלא עסק ובבי הקוב ב״י . מי לפי׳ שם״ל בתב ואין לסמוך על זה ר״ל על בל בתב לו יסמוך עליהם שלא יפסה מיטור מיל אין לסמוך שמחזיק אחת משעור מיל נמי אסור לבתחלה בגירסא שאין בסה מיטור מיל בתב ואם עליו אין לסמוך שמחזיק אחת משעור מיל בל״ם בשפק בו׳ ולא הזיען אחת בעיבוד :

(ג) **שיעור** מיל מ״ח ומיהו מותר בלא עסק ב״ו בסק גדול ע״ו ו״ל : (ד) **משום** דאית ביה בעורי בו׳ עיין רמ״א בס״ב :

סי׳ תסו (ב) **ומצא** בס׳ ניר בו׳ פרישין רמ״ח בס״ע : (ב) **הילבך** אם נפל מים על קמח בו׳ פירוש בופיל ויש מיסור בשנתלחלח שנתנית בסומה והבו דבר בדבול להיות וצריך לנקש לוב בילבך ובפה תיקון זה בשנתלחלח בשק שנתנית בתיקון יקוב בקמח והשאר מותר לאסוקי מהרמ״ם לאוסר בפסח ומבב שבשב תיקון זה בשנתלחלח בנותנת בומח בתב נמי תיקון ואם נפל עליו מים דמותר בבב״ע ובל״ב : (ג) **חלב** שנשפך בו׳ עיין בהריטה : (ד) **גדולה** היא ואת׳ בו׳ עיין בהרדכי דמשמע להדיא דאפי׳ בומח בפסח ובן משמע מדברי הרמב״ם ופ״ח בעיל בשיטין תמ״ב בעי טרישק״ם פ״ו ה״ל :

כיון

הדושי הגהות

תסו א ר״ל אע״פ שצואת התרנגולים אינו מחמיץ פ״ם בשילוש אח״ב במים יהיה מי פירות עם מים שמחמיץ לבן צריך לרקדו לחוץ (מהרל״ח) : ב משמע מרבריו שאם עשה בן בודם בפסח דשעיר בשל המעט החמץ שעובר דרך הגפה עם הקמח בי הוא בשל בם׳ ומדמי ליה ללח בלח דבשל בם׳ וב״ב ח״ר אישרל״ן בפסקים ובתבים מיטן בם״ו דקמח בקפה מתערב יפה ומיקרי עירוב לח בלח (מהרל״ח) :

תסז חטין שבאו בספינה וכו' כמ"פ כ"ש היות תרומת דבש' כחיטה פי' שם הכהר שרת רבא לזכויי לעו"ג מיתיבי בגד שאחד בו כלאים ה"ז לא יתכרנו לעו"ג ולא יעבדנו ומזבח לחטו' מ"ט לאו משו' דהדר ומזכין להו לישראל הדר אמר רבא לזכויה קא קא ליזרחל כי היכא דכליות קתי' פיסח"ך כך היא גי' הרי"ף והרא"ש וכתב הר"ן דה"ק קל לזה וקל לזה וכתב"ג אפי' ליזרחל שרו וכ"ש לעו"ג-וכ"כ בעל העיטור ליזרחל וה"ה לעו"ג . והרמב"ם והסמ"ג כתבו מוכרו ליזרחל ומודיעו כדי שיאכלנו קודם פסח ואם מכרו לעו"ג קודם פסח מוכר מעט לכ"א וה' כדי שיכלה קודם פסח שמא יחזור העו"ג ויתכרנו ליזרחל וכתבה מדבריו שלא היה נורס קא קא ליזרחל אלא נרסי קא קא לעו"ג דמשמע דליזרחל אין חלוק דאם מודיעו אפי' הרב' שרי ואם הוא מודיעו אפי' קא קא אסור לחייבינן שמא יאכלנו כדי לאכלו בפסח דדוקא לעו"ג דליכא למיחש אלא שמא יחזור ויתכרנו ליזרחל ולא שייך לגזויי דודאי כר הודע' הוא בעין ולא בעין לאכל בקא קא לית לן מייתינן אבל ליזרחל דקא קא אסור מדקאמר מעיקרא לזיכויי לעו"ג דהא ליכא למיחש דהדר

מסתברא דהרי עד כמן לשון: **כתב** כה"ג מטים שכתו בספיקו אם לחות הן וכו' כשוב בתשובות להרמב"ן סי' קס"ח ישראל שיש לו בורות מליאים חטים ונרקשים כשר וכקירותיו יש מן החטה שנתבקעה מלמעלה כשר והמרן הילך יעשה כפסח בניטול בעלמא שני להו כשעשה ניהו מוכר קודם שלשים יום ומין דמתו לפטחו בפסח וקיל מינה מפני שאין נודע מתם שיש מטים שנתבקעו וגמא מן יש כלל ומם נתבקעו שמא נפסלו מתכולת כלב וכ"ל פסק ספיקא ואילו היה כדור שהיה יש מטים מבוקעות לא נתיר מותם בניטול ומפשר שהיה צריך לבערם מלא שיש להחיר מהלך שלמרתי שאין כאן ממך יודע דלמא לא היה כיה בפסח כלל ואח"כ נתבקעו עוד הדבר קרוב שאין כאן ממך מלא שיפוש ובפשר ואף ולמד מן הרמשונים שהיו לפניהו שלא שמעו שיהא מדם ניטרל מוכן לפטת מאורות חטים ושעורים ולפטות בורות בפסח שהחטים שנקרקעית שיפוש והפשר שם ולא חיפוך ואם כן ישראל למכור חטים המוסדרים שיתלקו בכורו לעו"ג ומשכיר לו בורו מותר ואפילו לכשפ"ל שהוא ממך דתני עו"ג שנכנס וכו' ימד לו בית אינו זקוק לבער עכ"ל כתב המגור שנשמל הניו על חטים שהיו שעומדים בעלייה מתת כגג ובכרו המים דרך כגג וזלפו על הדגן נתקנ מקומות עד שהיו בהם כל כך מים שהיה טופח ע"מ להטפיח וכשהיה כי רמ"מ ורי"ז ה"ממירו ואמרו נפי חטים שהם יש בם ריבוי מים אפילו לא נתבקעו שהחטים אין צריך ביקוע מ"מ נאמוך על הכיתר שנתבקע ואפילו אחר שאין בפסח מקנסק קודם הפסח אז למכור לעו"ג מעט מעט והשאר ליתערי מכח ספק ספיקא שמא לא ירדו עליהם מים ואח"ל ירדו עליהם שמא לא נתבקעו אבל החטים המחמוצים שהם מלא קרקע שעלייה קרוב לודאי שהמים ירדו שם עד עומי מנפע אז אני מנפע ומוסף חזרוק והשאר מותר להשהותן אבל לא לאכול מהם בפסח ואח"ל לעצין לא ירהה ינתנלו ספיקות ברוכן לנפי מכילה שהרי נתנו לא תקילון כל"ל כתב כרי חטים שנפל עליו לף מים מעט בתקומות מועטים ומפילו מוסף החטים שנפל עליהם הלף מעורבים בכל הכרי בעלים הם ברוב ואינ לנפרס בפסח ובניטול בעלמא שני להו אפילו לכתחלה ואף ע"פ שהחמץ מוסר בכל שהוא ה"מ בשהוא מעט ולעצין לאכול בפסח ולא נתבטל קודם זמן איסורו אבל מאחר שנתבטל קודם הפסח ברוב אינו אוסר ומפילו לכתחלה מותר ול"כ הרמ"ק בתשובה מ"מ רשאי להחמיר בהילתו אחר שאין בפסח בשעיתו והוא אין כאינו ואין לו מתירין עכ"ל: **כתב** בהגהות מיימוני פ"ה חטים המוכנים בשק ונשמים מלפיים עליהם אין לחוש להם וכלשמרי' בגמרא (ת"י) חטים דמרירן מצוי ללחות ועוד דממרינן כל מגב מדליכו לא ממתי מכל מם ירדו עליהם רוב גשמים על שהשק יהא שרוי כמים שמריינהן מרובה חושבין להם והשוכן בכרת דהוי כהכיא מרבא דתבשא כחיפת' דממרינן דהוי ממך מפילו לא נתבקעו וכן כתב המרדכי בפרק כל שעה (ם) ובתבו עוד הגהות וכן היתר רבי יואל לקנות פסח מבוקה שבשולין בספינה לגבב מדליכו לא ממתי מיכו בתבוקה שבשולו בספינה אם יש מים מחניה אסורין דממ להיות מרבא דתבשא בחיפת' ובתבו עוד דלוקא דתבשא ובתבשא בחיפת' אסורין אבל אם נפלו מים על חטים או היו על המרן במקום מדרון ויכלו המים לצאת מהם או בעבר חיפות שיכולין ליכנס בקרקע לא אסרינן דאם כן לא חצאת לעולם חטים שלא ירדו מים עליהם עד כאן לשונו וזו קולא יתירה ואין לסמוך עליה. לקמן בסמוך כתב רבינו בשם הרוקח דין חטים שירד עליהם לף ונתבקעו ואזרו ונחייבו ואין ניקונן נוכר ובמ"א כתב לבן שנפל עליו מים כתב הרשב"ץ לחי' נגבו ואח"כ נתערבו בריב אסור לקיימם בפסח ובכיון רמיות בפ"ק דעירובין (ב) **דבש** של עו"ג אין מזניקין בו אפילו נתבשל מיימון בפ"ד בשם רמב"ם ור"ש כתבו דיש לאסרו לפי שנהגו לערב בו הקמח או סולת של בשר שמוליחין מן הכוורת שיודעין שאין מערבין בו תערובות היה נראה להתיר מ"מ נכון לאוסרו דלמא אתי לאחלופי וכ"כ הרמב"ם בפרק כל שעה (כ) ומשמע זו מיני מכיר שאפילו נודע בבירור שנתערב בו קמח או סולת אם בכך מי פירות הוא ואינו ממחיק אלא אם כאנו לומר דשמא עירבו בו ג"כ מיס דמי פירות עם מיס ממחיקים את הקמח הניכול שעמהם ואפ"ה נראה לאין לאסור מפני חשש זו דחשש רחוקה היא לערב בו שני בבדים וכולי האי לא תחזיקון איסורא ומיהו לחוש שמא עירב בו סולת לאסור אותו אבל אם ראינו שהשולת אנו מחזיקין אותו בחזק גמור מפני שלוחקים את החטים כמים קודם טחינה וכמ"ש בתה"ד סימן קי"ט אבל הרמ"ם כתב בתשובה בלל כ"ד דבר בפסח לא ראיתי מלא בוכו בו לאסור חשש דבירור קמח אלא שבתבל קודם הפסח ואם נאנו לאסור דבר חשש תערובת נאסור אותו כל שאנו אומרים שמא עירב בו סולת אפשר דיש שהנהיגו לחוכו בחזק

וכ"ע בפסח עצמו וכן נהגו: **לתת** חיטין או שעורין ומקבקבו וכו' עם כ"ש חין לותתין שעורין ומס מקבקבו כתוס' ומוס' לומר אמר שמואל אין כל כך יוסי מסקנא דגמרא דלעיל אלא חף לכתחלה וכתבו רבינו לתעלה בסוס' תנ"ג ופשוט הוא דכי קאמר לחתין שרי לעתות דוקא בלא מקבקבו אבל מקבקבו אסורות לסוס' תנ"ג ופשוט הוא דכי קאמר לחתין שרי לחתת אסורות לא מקבקבו מוקדות ר"י אומר שורן כתוס' ומוס' לומר אמר שמואל אין כל כך יוסי מסקנא דגמרא דלעיל אלא חף לכתחלה וכתבו רבינו לתעלה בסוס' תנ"ג ופשוט הוא דכי קאמר לחתין שרי לחתת אסורות לא מקבקבו אבל מקבקבו אסורות לא מקבקבו ממש אלא שקרובות ליבקע שאילו מיחין ע"פ הבית של יין והן מתבקעות מבח ריח היין ואית דגרסי ע"פ הבית והוא כלי שקלין בו קליות על האש ושמואל אומר אינן אסורות אא"כ נתבקעו ממש וכתב רב אלפס יש פוסקין כשמואל נתבקעו ממש ויש פוסקין כמר עוקבא ופסק הוא כמר עוקבא להחמירא והני מילי למיבלינהו בעיניהו אבל אם נמצא בתבשיל ירא שנתבקעו ממש (ו) בין דאיסור משהו מדרבנן אינן אוסרות התבשיל אלא א"כ נתבקעו ממש כתוס בספר רוקח בעינא דאימא מילתא ומסתפינא מחבריא דחטין שירד עליהן דלף ונתבקעו והזהו ונתייבשו ואין ביקורן ניכר יש לצדד הדבר לאיסור ולהיתר והאריך בו ונטה להתיר אלא שלא רצה לסמוך על דבריו להתיר: ואם נמצא חטה בעיסה או במצה אפויה כתב א"א ז"ל שמותר אפילו היא בקועה שאפילו נתבקעה אינו חמץ גמור אלא קרוב להחמיץ מראמר ר"י (ז) שורן בתוכין וחומין צומיתן ודבר ידוע שחטה קשה ואינה ממהרת להחמיץ כמו העיסה (ח) וכין שהעיסה לא החמיצה כ"ש החטה (ט) [נ] ולא חיישי' שמא היתה בכים לפי שישראל רגילין לשמור יפה הכים השמורין וראיתי קצת

לתת חטים או שעורים נתבקעו וכו' ס"ס כל שפה (מ:) והרמב"ם פ"ה מהלכות חמץ ומצה הלכה ט"ו: **ומ"ש** הרי"ף אבל לא נמצא בתבשיל ולא נתבקעו ממש כיון דאיסורן מדרבנן מיקל בספיקות התבשיל שלא ולא"ל ולא נתבקעו ממש כ"כ נם הרמב"ם וז"ל ולא נתבקעו מוסיפים אותם ושורקן ואוכלין אותן בתבשיל שלא התבשיל שלא נתבקעו ממן גמור של תור' או שנתבשל ולא נתבקעו ממן גמור של תור' וזיזו ולא מדברי סופרי' ולפ"ז מ"ש הרי"ף שזהו לאיסור משהו היינו לומר שחטים שלו מיום ממן גמור ולא לאיסור כל דהו אית בהו מדרבנן אבל הרב המניח כתב בשלמו הרי"ף כיון לאיסור תערובת ממן בתשהו מדרבנן הוא ולפ על פי שפסק דברי הרי"ף כך הוא מ"מ לדברי הרמב"ם ז"ל כתו שכתבתי והר"ן נראה מדבריו שמפרש דברי הרי"ף כפשטן לאיסור משהו דקאמר דהוי מדרבנן היינו לומר לאיסור תערובת במשהו מדרבנן הוא על דברי הרי"ף לפ"ג דעיקר לאיסור' מדאורייתא הוא כיון דשיעורא מדרבנן הכא מדאורייתא לא אסור במשהו אלא מלין לקולא:

כתב המרדכי בפרק כל שפה שיש שרוצה להחמיר לאסור בתערובת זה מפני שיש לו מחירין וכ"כ בספ' התפוח דיש להחמיר ומפני התוכח לחי אוסר מפסק והמיקל משום שחמת י"ט לא הפסיד עכ"ל (ו) כתב הכלבו בשם הרמב"ם דפוקח הכל בלבד שיהא בעיר שיש בה ע"י תורה שיודעים בדיקת חמץ אבל בכפר שאין בו ת"ח אפילו בעיר גדולה אי לא משכחי בהו חמץ אסור ולא מסתברא דהא בעיר גדולה שכיח יותר חמץ ואפילו הכי לא בעינן בדיקה אלא בכפר שאין בו ת"ח ע"כ ונראה דס"ל כל התבשילין שנתערבו מתוחו התבשיל הכל אסור בכל שהוא ופשוט הוא וכן נוהגין וכמו שיתבאר בסמוך כתב בספר הרוקח"ח כו' במרדכי המרוך כניסן ג"כ רחיות בשם רבינו"ם ומסקנת רמב"ם לאיסור ע"ש: **ואם** נמצאת חטה בעיסה או במצה אפויה כתב מ"א הרמ"ש שמותר אפילו הוא בקועה ע"פ שכתב בסמוך דיש מקילים לדברי הכל כיון דלוכא שיש וכן מנהג פשוט וכ"כ ריא"ז ופשוט הוא ולדברי הרמ"ש כללו כם ס"ל כ"ש אחר שכתב דיש מקילין כשמואל דכיון שנתבקעו ממש אבל לא נתבקעו ממש ברי ומ"ל כתב וע"ל דכ"ש אם נמצאת חטה בעיסה או במצה לאחר שפיירה שמותר אפילו לא נתבקעה ובו' מנוחר בדבריו שמותר אפילו בקועה אחר שפיירה אבל אם נמצאת בעיסה קודם שפיירה לא זזו ולא נתבקעה ממש ועל זה כתב עוד שאפילו היא בקועה ברי פירוש בקועה ממש ותימה ל"ל מה הוא זה שכתב אח"כ שאפילו נתבקעה היינו ממן גמור ובו' והא ולא דר' יוסי לא קאי לנתבקעו ממש להכות ולא ממן גמור הוא אלא קאי להיכא דלא נתבקעו עדיין דהוסן טוחן ומיט מניחן להחמין ובן מנוחר בפרש"י שכתב שורן בתוסן אם רוצה שיפחו שורן בתוסן לותתן ומיט מניחן לותתן ומיט ומיבר ר' יוסי לחתין בתוסן ומיט מניחן אפילו נתבקעו אח"כ היינו ממן גמור בשכר למען החוסן ומיט מניחן להחמין וכ"ל דהרמ"ם היינו מפרש כרש"י ז"ל אלא סובר דר"י לנתבקעו ממש קאי ושעתו דכי מיבר ר' יוסי בשכר כרמך ר' יוסי לנתבקעו ממש בעל כרמך ר' יוסי לנתבקעו קאי ושעתו דקאמר לא נתבקעו ממש ר' יוסי לנתבקעו קאי דבהא מלתא לא פליגי: **ומ"ש** ולא חיישינן שמא היקה כמוס וכו' הב"י ז"ל בשין מלשון זה דיל דאמת כוכיכו בל

במים היו נמסרות המצות שילושו בתוקס כמיס א ויש לתמוה על זה מרגיטו כתב כאן דברי הרמ"ם מתם ותמ"כ נבי מעשה ומצות תטה בקושה בכלו של מיס ובשלו בתוחם מיס תכשיל וכן תעיס תו ממך גמור שנפלו לבור כתב שהמיס מותרים ותפסר דהרמ"ם מירי בתוך הפסח לתיסורו במשהו וההוא תפשה לקמן מירי בע"פ לשון תו"ז ויש טוכתה לזה תדיוק רבינו טעמא בהוחם תפשה לקמן תפני שמין בתוקס טתם תפשה במים טנגים ותם תוקס בתוך הפסח תיירי כי לא נתן טעם תפי זה: ומ"ש בשם רמ"ם שתס נתצמת תטה על בשר שלי תוסך פשותו לפי תומר הדעת בסימן תמ"ז כתבתי דבשר טרב התגיר ולקמן בסמוך כתב רבינו לשת הרמ"ם שזה ויל"ת מ"ה שלי ריחה שנפל עליו ממך קולף את מקומו ותם היו יודע בתוקף מקום שפל קולף את טולו וקלופה תין לה תיסור וכן ממך שנתצמת על בשר תליח קולף מקום תגעו (ושפת) ממך ריחה שנפל על פת תצה תפי תו שלי תם טולו מקום תגעו: ומ"ש ותם היה כ"ע תהרון עד לאחר הפסח כ"כ בשאר ווי"ל תטה תנוטלת בתרגולת תין להשהותה שלא ע"כ נתצמת היום בתוקס שלא להשהותה עד לאחר הפסח ותטרדכי בפרק כל שאר ווי"ל תטה תנוטלת בתרגולת תין להשהותה שלא ע"כ נתצמת היום בתוקס תהרון של פסח תלין בו לתשהותה עד לאחר הפסח כ"כ בשאר תפרשים

נגמלת מלל התרנגולת סובר כן דלא יליפין ליסור מטומאה מלא ס"ל דדוקא בחטין ושעורים שנמצאו בזמן דכל דבר שהוא שלם מיכר בשלמותו שלא נתעבל ולא נלעם הוה דוקא קאמר אבל טומאה חזיכא בתעוכלת לענין ליסור לא תזיל בתעוכלת ומחמלת וכבר"נ דוקא קפסק רמב"ן לאסור כל דהיינו כחטה שלמה ויכיר בשלמותו אבל אם חיטו שלם פסחים דיש לחן ספק שמא נתעבל כל כך שלחן עליה תורת תוכל לף לענין ליסור ולבך כתיר בלותה תזוכה מכח ס"ם לף ע"ב דכתבתי בסמוך לאתעבה בהגיהן כבעל המגור שלא להתיר בלכילה בחטין שנפל עליהן לף אע"ב לחיכת ספק ספקא שאני התם לשלכול בחטין עצמן מחמרי כיון דכל בכרי שותר בספק ליסור לחוריית' אבל כאן שמין שם אלא ליסור משהו לף להחמיר ובכתב הרי"ף לחלק בין בחטין עצמן לתבשיל אלא שנקבעו בתוך כדלעיל. ומיון להקשות לפילו ליכא אלא אד ספק בתעשה דרשב"ן נתיר ונימא דכאן נמצא כאן ספיקה כתו בתוחין וי"ל דבתוחין ודאי כיון שנולדו בה תוחין ליכא לתיתר בספק בתוחין ולוחר שנמצא בתוך הבית ספק אבל בשאר מקומות אפילו בתוך הבית ספק ספיקא כל זה לדעת רוב המפרשים דלא יליפין ליסור מטומאה אבל בסמ"ק בשם רבינו שמשון בהלכות חמץ כתב דאין חילוק בין לענין טומאה ובין לענין ליסור דכל דבר שהוא שלם שהוא ניכר בשלמותו שלא נתעבל ולא נלעם הוה לענין חטים שלחים שנגללו בקר לתוכו עיכול ותוכן החטים שנתגלגלו בתבי התרנגולת בספק רחוי להחמיר ולאסור אם נתבשלו או נלעו שמספק לף הוי עיכול ויש כהן ליסור ממן ולא לחי להכיל לחלות גבי כבר החמ כמה יעשה בתפוח ויהא עיכול בעוסות ובדנים כדי שתפול לתוך ותפרק שפה מדבר שבשר החמ שנלעם ולא נכנס שלם בגוף ע"כ הנה מבואר בדבריו דדוקא בשהוא חטה שלמה לוחרת משום חמץ אבל בשאינו שלם אינו לוסר לחזיק בשמובל כתו לגבי טומאה ומיהו אפשר לף בספ"ג סובר בשם שאינו שלם לתוכו יוצא מידי ספק ולא נתעבל ולא נלעם הוה בספק חמץ לא נתעבל ודוקא כיכה לתיכה ס"ם יש להתיר לפילו בלכילה כיון לליסור משהו מדרבנן אבל כיכה לליכה אלא אד ספיקא מחמירין בין טפי כיון דעיקר ליסורו הוי לתוריית ותן מילוק בין הסמ"ג לשאר מפרשי' בדין חמץ כל עיקר אלא לענין טומאה לתילו לשאר מפרשים חזיכ בתעוכל לפי' שלם ולדעת הסמ"ג לף לענין טומאה לא חזיכ בתעוכל אם הוא שלם ודו"ק · ולענין הלכה לתעשה ירהה לפילו ליכא ס"ם תין להתיר בלכילה אלא להשהות לבד וכן היא התסקנא בתנהני' ע"ש ובכי תסקבר בהסוף ספק דשמא נתפכל בחזיכ כל כך ספק שיוציא לתיתר אלא דדעת שושן לתו כלום הוא לשאר ספק דיש מי שנקיי בדבר ווהא אלא נתעבל עדיין ושוב דמי ויימר דבשבירה היא מפני העיכול דקרוב ויוצר לומר דתפני שהחמיצה נתבקע, ובשברה ועוד קרוב לומר דרשב"ן שאסר התרנגול' וכל הכלים היינו משום דלא יליפין ליסור מטומאה כל עיקר דאע"ג דלענין טומאה חזיכ אינו עיכול אפי' היא שליחה לענין ליסור לא חזיכ עיכול ואפי' היא שבורה אפי' שניניו רואות שהחטה עדיין יש בה מוכל ולפי ספק נותנת טעם משהו בתבשיל הלכך אין להקל להתיר בלכילה אבי' בס"ם לחל בתך ספקא לסור לפילו להשהות וכן התנהג בתרנגולת לפילו היא שבורה לתיכה אד ספק שמא נתעבל לו מפילו לתיכה שבורה אלא נתעבל לו ככלי שאלנו בה לו ככלי שברו בו בשר בחמין לתיכה נמי אד ספק שמא היתה בתרנגולת לן בשר מתחלה לריך לבערה בחמ"ת ופסק תרי"ו בבתניו בסימן קס"ד לריך שריפה וגרסה בעיני לפף בספסר מרוסה לסריון כל בחד ספיקא משום דתדוקא לין כאן היתר תעשה דכאן נמצאת כו' בדפי' וכיון דעיקר ליסור תוך לוארייתא הוא לע"ג לליסור משהו דרבנן לף תקילי כיה ולפף כמ"ם בגבורת ש"ם לתקל בזה ולהיכא לתיכה ס"ם דמותר להשהות כ"ם דמותר לעולי לחכרה לעולי בשביל החטה שנמצאת בתוכה ונמצת לתין לו הנאה מן החטה כלל כדבתב מרדכי לחטה שנמצאת בתרנגול' ותע"ג לתין לף להגיהן הכי דזו ת"ח בם"ם ודאי יש לסמוך כך וק"ל: **מעשה** ונמצאת חטה בקועה בכלי של מיס ובשלו כחטה שנמצאת בתרנגול' ת"ג שלאחר שניעלו כבר בתוכן המיס תצאו לח"כ לכור וכו' וכ"ל לתין כאילון דומה לרתי דהכיתי דוקא כעיס' לכל חטה ודתי מחמצת במיס טוננין בכוסיה ומרגא דטבעת בחיטתא ושוד דתניא בתוספתא שרה חטים ושעורים במיס ושהמיצו למטורות ול"ל דתין מכאן רמיה לחיכה למיחר דהא דחטים ממחמיצים ע"י מיס טוננין היינו לחר שיצאו מתוך המיס שבלו בכוסו לגמרי אבל כשהן בתוך המיס טוננים לעולם לוגס מתחמיצין וי"ל המרדכי בפרק כל שעה פי' לחי העזרי החטים שנפלו לבאר מיס מותרים לדברי רבותי שנפקפו ל"ט לפנס מותר בפסח ותו לחיזו ממחין בשוד שהחטה מוטלת בתוך המיס טוננים בכולן נרחה לרבינו חני הפירוש דלדברי כל מותרים וכתב רבינו ירוחם בשם רבינו חני דלא נתבטלו בס"ם אלא בשנתבשלו ונתפרקו לגמרי ואין לחוש בשנתבשלו ונתפרקו לגמרי משום שנתמעטו ונתבטלו בס"ם ולא נתבטלו

אותו אף בפסח : **כתב** הרוקח סי' רצ"א לקח בדלי מים חתיכה אחת של חמץ ולא נודע כשלקחו המים מן הדלי אם היה בו חמץ או לא ובשלו בו והתירו התבשיל אך מים שבדלי נאסרו כי עו"ג שמביא המים שמא נתן בו אותה שעה החמץ: **חטה** שנמצאת בקדרה וכו' כלומר והיא בקועה נאסרה הכף וכו' פשוט הוא :

וכתב עוד חטה שנמצאת מלוחה ונמלחו עמה אחרות וכו' עד ה"ה נמי בפסח במשהו בפסקי הרא"ש פרק כל שעה ובהג"מ בפ"א כתוב בשם סמ"ק כדברי הרא"ש: **וכתב** רבינו ירוחם וכ"ע מודו שאם נמצאת חטה בתרנגולת קודם מליחה די בשטיפה (יג) וכתב הרשב"א שאחר מליחה די בקליפה בשם רא"מ ע"כ והכלבו כתב בשם הראב"ד שאם נמצאו בעופות אחר מליחתן חטים או שעורים אף על פי שנתבקעו מעמיק כל סביבותיהם וחותך ומשליך וכל העוף מותר סוי' ולא סגי ליה בקולף את מקומו אחר שאיסורו במשהו וסביבותיו דוקא הוא דלאכלה למיחש לאותו משהו עכ"ל : **יש** מתירין חטה שנמצאת בזפק תרנגולת כדאמרינן גבי טומאה דחשיבא וכו' מחלוקת זה כתבו המרדכי בפרק כל שעה גבי דג טמא שנמצא בדג טהור ובהגהות מיימון כתבו בפרק ראשון בשם ס"ה דאע"ג דלענין טומאה הוי עיכול לענין איסור לא הוי עיכול וכ"כ סמ"ג וכ"כ בתוס' פרק גיד הנשה (לז .) גבי הא דאמר רבא אמור רבנן בששים וכן משמע מדברי הר"ן שכתב בס"פ כל שעה חטה או שעורה שנמצא בזפק עוף לאחר שבשלוהו אותו ליכא למיחש להוא עוף בכהי דאע"ג דלענין איסור בלוע חשוב אוכלא כדאיתא בפ"ק דבכורו' (ז:) אפ"ה כל מידי דבצלי סגי בקליפה שאין לך אוסר במשהו אלא בבישול אבל בצלי סגי בקליפה והכא איכא עוד דזפק דחשיב קליפה :
כתוב בא"ח כשמהבהבין עופות ונמצאו חטים בזפק אף ע"פ שחמץ בפסח במשהו אינו אוסר בצלי יותר מכדי קליפה והזפק הוא בכדי קליפה האגור כתב בשם הגאונים מעשה היה והתיר מורי תרנגולת שנמלגה בחמין והיה הזפק עמה ובה היו חטים והתיר מטעם דקרום הזפק מפסיק בינו ובין הבשר ודבר תימה הוא להתיר במליגה ע"י קליפה שהרי ע"י המים מתערב הטעם בכולם וכמ"ש רבינו בשם הרא"ש : **ומ"ש** רבינו ולזה הסכים א"א ז"ל כתוב במרדכי פרק כל שעה אם נמצא גרגיר חטה אצל התרנגולת בקערה ולא בתרנגולת עצמה כדעת נוטה להתיר שהרי ספק ספיקא הוא ספק שמא נתבשל בתוך התרנגולת ואת"ל דאינו מתבשל בתרנגולת שמא השתא נפל בקערה ובתרנגולת מעולם לא היה ואחר כך כתב מעשה היה שצלו בשר בלילה בפסח ולמחר מצאו גרעין אחד של תבואה במים ושאלו לרבינו משולם ושמואל הכהן ואסרו שניהם לאוכלה וטעמא משום דאין כאן כי אם ספק אחד אם היה עם הבשר במים או נפל שם אח"כ וספיקא דאורייתא לחומרא ולא דמי לאותו מעשה שכתבתי לעיל דמצא גרגיר אצל התרנגולת ולא בתרנגולת עצמה שהתרתי דהתם שייך תרי ספיקי כדפרישית לעיל דשמא היה בתרנגולת אבל הכא לא שייך (יד) עכ"ל ורבינו ירוחם כתב בשם הרשב"א שאם נמצאת חטה בכלי שהדיחו התרנגולת אמרינן כאן נמצא וכאן היתה כמו [illegible] לא אמרינן שבא מן התרנגולת וכן הורה הלכה למעשה עד כאן לשונו : **כתב** עוד המרדכי מעשה שמלגו תרנגולת ע"פ ברותחין בקערה של חמץ והוא [illegible] ואסרו לאוכלו בפסח כדאמ' בפרק דם חטאת (צה:) עירה לתוכו רותח וכו' וכ"כ ברוקח · דין חטה שנמצאת בע"פ בתרנגולת צלויה או מבושלת [illegible] ותמהו או לא הזרו ותמהו כתבתי בסימן תמ"ז : **כתוב** בכתבי מהר"ר ישראל סימן קס"ד על חטה שנמצאת בתרנגולת בפסח אשר דרשתני אם צריך לשרפה [illegible] או ישליכנה במקום הפקר דע כי מנהג הוא לשרפה כדכתב מרדכי בפרק כמה דפסחים בשם ר"י דחטה בתרנגולת צריכה כפיית כלי כדי [illegible] במול כמועד ואין נראה דאחטה נוסה קאי דפחות מכזית אין צריך ביעור כדאיתא בפרק אלו עוברין (מה .) : **כתב** האגור בשם מהרי"ו מולין שיש [illegible] שמשתמש מבארות בפסח שאין נזהרין מהם כל השנה ובפרט מבארות של עו"ג שיש לחוש שמא יש חמץ בבור שיש לסנן המים בבגד נקי בכל פעם ששואב ועוד נוה לתקן ברזות חדשות בכל החביות עכ"ל (טו) ודבר זה של ברזות חדשות חומרא יתירא הוא :

במים המחומצין בספר הרוקח חטה שנמצאת בקדרה נאסר' הכף שהגיסו בה הקדרה שמוה בקדרות אחרות כולן אסורות וכתב עוד חטה שנמצאת בתרנגולת מלוחה ונמלחו עמה אחרות שאותה שנמצאת עליה אסורה כי נתרככה החטה וחמץ בפסח במשהו (יו) והשאר מותרו' וה"ה אם צלו התרנגולו' בשפוד ונמצאת חטה על אחת מהן אותה אסורה והשאר מותרות וכתב א"א הרא"ש ז"ל אין דבריו נראין במה שאסר כל התרנגולת המלוח' שנמצאת בה חטה אלא כאשר כתב ה"ר אליעזר ממיץ (יג) שנוטל מקום פעפועו אבל תרנגולת צלוי' שנמצאת בה חטה בזה נראין דבריו (יח) שכל התרנגולת אסורה לפי שכשמהפכין השפוד מתפשט הטעם בכל התרנגולת ואם היה מעשה בא לידי הייתי אוסר כל התרנגולות שבשפוד הנוגעות זו בזו כי ע"י היפוך השפוד מתפשט מזו לזו וכי היכי דבשאר איסורין אם היה כדי ליתן טעם בכולן כולן אסורין הוא הדין נמי חמץ בפסח במשהו עד כאן: יש מתירין חטה שנמצאת בזפק תרנגולת כדאמרינן גבי טומאה דחשיבא כמעוכלת ואינה מחמצת ואין עליה תורת אוכל וי"א שאין ללמו' איסור מטומאה ולזה הסכים אדוני אבי ז"ל :

העושה

אסור התבשיל אם בישלו באותן המים ולפע"ד שרבינו כתב בסמוך דלדעתו אפי' חמץ גמור שנפל לבור מותרין המים מ"מ בנדון זה מודה גם רבינו מפני שהמים המחומצים] נתערבו במימי הבור ונעשין גוש אחד ואינו דומה ללחם חמץ דאין לחוש אלא לטעמו וכיון שהמים צוננין אין נותנין בהם טעם והעיקר יראה לי דאע"ג דאין במים המחומצין בנ"ט וגם הורידה לבור היתה קודם פסח וכבר נתבטל ואינו חוזר וניעור אפ"ה אסרוהו לבור לכתחלה מאחר שאפשר לשאוב מים מבור אחר אין ראוי לשאוב מזה לכתחלה כיון דס"ס איכא נתינת טעם במשהו ואין דומה לדבר אכילה שנתערב בו חמץ במשהו קודם פסח דשרי' לאכלו בפסח לכתחלה משום דזה ודאי הוי כדיעבד אי אסרי' למיכלי' בפסח משא"כ במים בבור ולפי זה ודאי אם בישלו באותן המים לא נאסר התבשיל בדיעבד וק"ל :
בספר הרוקח חטה שנמצאת בקדרה נאסרה הכף וכו' כתב הב"י דמיירי בחטה בקועה וטעמו משום דלהר"י ק כל שלא נתבקע מתה אינו אוסר התבשיל · אכן לפי מה שכתב במרדכי בשם ס"ה אסור בכל ענין מפני שאין אנו בקיאין ברואוין להתבקע כמ"ש בסעיף ה' :
וכתב עוד חטה שנמצאת בתרנגולת מלוחה וכו' כי נתרככה החטה כלומר אף על פי שאינה בקועה מכל מקום ודאי על ידי חום המליחה נתרככה ונותנ' טעם במשהו ומ"ש והשאר מותרות וכו' כתב מהר"ש לורי"א אפשר שטעמו דאין חתיכה הבלוע אוסרת חברת' בלי רוטב ודו"ק אכן בא"ז כתב דבמליחה שנמלחו יחד אוסר אף בלי רוטב וכן עיקר ע"כ וכ"כ בתשובתו שאנו נוהגין הכל בשריפה וכן פסק מהרר"י כהן מקראקא וכתב שכן העידו על מהר"י מרגלית שפסק כן וכן קבלתי מרבותי וכן אני נוהג ודלא כמ"ש הרב בהגהות ש"ע להקל : **ומ"ש** בשם הרא"ש שאין דבריו נראין במה שאוסר כל התרנגולת המלוחה כו' איכא למידק למאי שהביא הרא"ש בפסקיו עיכר' דאווז שפטמו אותה במורסן דאסורה משום דאית בה פילי והכא ודאי איירי דפטמו אותה טגן בגונן דאי בחמין אפילו לית בה פילי וא"כ קשיא וכי גרעי ספי הפילי מחום דמליחה וצ"ע : **יש** מתירין חטה שנמצאת בזפק כו' כבר נתבאר למעלה כדברי רמב"ן דאין קי"ל דאין ללמוד איסור מטומאה ולפי מנהגינו לאסור בכלי במשהו א"כ אם נמצא חטה בזה לאחר שבשלו אותו כל העוף אסור :

העושה

דרכי משה

[illegible] נוהגים בשאר ימי פסח בחטה שנמצאת בתרנגולת : (יב) (מכאן ועד סוף הסימן חסר בטורים שלפנינו ואנחנו העתקנו את כל זה מהדרכי משה הנדפס [illegible]) וכ"ה בהג"מ פ"א וכן כתב הכלבו וכ"כ המרדכי פרק כל שעה בשם הרבה גאונים וכ"כ בשם מהר"מ אך כתב דיש מחמירים ואוסרים עכ"ל . וכתב מהרי"ו דהמנהג [illegible] הרוקח לאסור אותה חתיכה ולענין שאר החתיכות שנמלחו עמה ראיתי מורים הלכה למעשה להתירן וכ"כ מהרי"ב דכן יש לנהוג אך שמעתי שמקצת חברים אוסרים כל [illegible] שנמלח עמה ושורפין הכל ויש מתירין להשהות עד אחר הפסח אבל לא לאכול . ומנהג להורות לאסור אותה חתיכה בלבד והו לא כי כן ראיתי מעשי' הרבה ואע"ג דבשאר [illegible] אחת איסור הנמלח עם היתר אם אין ס' אוסרים גם שאר החתיכות מ"מ בחמץ במשהו שהוא דרבנן סומכים להקל כמו שהארכתי בתשובה ת"ל מכח כמה ראיות והרוצה [illegible] להחמיר יחמיר והמיקל לא הפסיד דהא כתב המרדכי דבמקום דאיכא בל"ז צד להתיר סמכי' אשאלתות דפוסקים דחמץ בפסח הוא בס' ואחר שכתבתי זה כתב לי מהר"מ פאדו' [illegible] שאין לחוש לדברי המחמירים ואין לאסור רק אותה חתיכה וכן הסכים בנו מהרר"י באותה תשובה וכמ"ש ברוקח ומ"מ במקומי שמעתי מחכם א' שמהר"ר קאפלמן סג"ל [illegible] הכל וכן הורה אחריו ר"י כ"ץ ולכן לא רציתי אח"כ לבטל מנהגיו ולא רציתי להורות בו לא איסור ולא היתר מאחר שאמרו לי שכבר הורה כך בנדון הזאת הזקן הנ"ל [illegible] מקום שאין מנהג נ"ל מה שכתבתי ומי שרוצה להחמיר יכול להחמיר ולמכור הכל לעו"ג כמש"ל ר"ס תמ"ז ואע"ג דבשאר תערובות נוהגים להחמיר ולשרוף הכל במליחה נ"ל [illegible] אדינית ולמכרו ושלא לשרפו להפסיד ממון של ישראל : (יג) וכ"כ מהרי"ב ונ"ל היתר נמור אפי' לאכילה אך המנהג לאוסרה באכילה ולהתירה בהנאה וכן אני נוהג מפני [illegible] היינו דוקא אם נשהה מעט החטה על התרנגולת או אפי' הבהבו עמה אבל אם מיד שקרעו התרנגולת מוצא' בו חטה מתירו אף באכילה עכ"ל : (יד) נראה דבמעשה זו שכתב [illegible] דאסר ראב"ן לדעת המרדכי שרי דהא איכא ג"כ ב' ספיקות מאחר שבתרנגולת היתה איכא למימר שמא נתעכלה בתרנגולת. מיהו לעיל כתב הב"י בשם האגור דאסור לאכול מכח [illegible] להשהות שרי אבל בספר תא"ו נ"ת ח"ה כ' בשם הרשב"א על כלי שהדיחו בו תרנגולת שנמצאת בו גרעין אמרי' כאן נמצא' כאן היתה ולא אמרי' שבאה מן התרנגולת וכן הורה [illegible]

[illegible] בית יוסף סימן פ"א וסימן ק"י ועוד דבכר נתבאר לעיל גבי חטה שנמצא במצה דאנו מכשירים שאר מצות מכח כאן נמצא כאן היה וכן כתבתי לקמן בשם רוקח [illegible] שנמצא בו חמץ ומכח כל זה נ"ל להקל אם לקחו מאותו תבשיל שנמצאת בו הגרעין ונתערב בתבשיל אחר דאין לאסור התבשיל וכעין שהרוקח התיר התבשיל שבשלו [illegible] היו בדלי וכמו שמקילין בעיסה אם נמצא חטה במצה אחת וכן מקילין בשאר איסורין שנתערב שאינו בטל אם חזר ונתערב כדאיתא בפרק התערובת (עד .) ויתבאר [illegible] סימן ק"י ואף על גב דהתם מיירי בדבר יבש דאיכא ב' ספיקות בב' תערובות משא"כ באיסור לח שהוא במשהו שאם נחזיק איסור ממקום למקום אם כן אפילו במאה תערובות [illegible] מן האיסור מ"מ נראה דבאיסור דרבנן שאין בו איסור ברור יש לחלק בכה"ג וכעין זה מצינו גבי ניצוק חיבור גבי איסור וי"ג כמ"ש בי"ד סימן קכ"ו דהתירו ניצוק [illegible] והה"ה כאן דיש להקל באיסור דרבנן במקום שאין האיסור ברור ולפעמים יש בו הפסד מרובה ומניעת שמחת י"ט ולכן יש להקל לפי ראות עיני המורה כן נראה לי : [illegible] מהרי"ב דאין להתיר מכח שמא נתעכלה החטה אלא כשחתטה שבורה אבל כשהיא שלימה לא די"א דל"מ עיכול לדבר שלם ודין כלי שני בפסח בה' הגעלת שבהג"מ [illegible] חמץ ומצה כתב דכלי שני בפסח אסור וכ"מ במרדכי פרק כ"ש שכתב שם ע"ד מעשה שמלגו תרנגולת בע"פ בנוצתה בקערה של חמץ והוא כלי שני ואסר לאכלה בפסח [illegible] בהג"מ פ"א דחמץ ומצה משמע דכלי שני שרי וכ"כ מהרי"ב דדינו כמו בשאר ימות השנה ונראה דיש להחמיר בדבר שיהו דוקא בכלי שני ממש דהיינו שהיד סולדת בו דאל"ה לא מיקרי כלי שני כמ"ש בי"ד סימן ק"ה וסימן ס"ח : (טו) וכ"ה במהרי"ל או לרחוץ הישנות :

ומהרי"ב

פרישה

(יו) **והשאר** מותרות בקליפה רמ"א ומ"ו ז"ל פסק במ"ו שלו דבין במליחה בין בצלי' בין באפי' במשהו בפס' ע"ש וכן פסק בתשוב' סי' ע"ט ובמ"ו בדינר הלב אוס' אף הנש' הנמלח עמו ע"ש : (יח) **שכל** התרנגו' אסור' כו' עיין בי"ד בסימן ק"ה :

סימן

חדושי הגהות

[illegible] אבל המים ירדו לבור בפסח ואסרו אותן מים את המים שבבור במשהו או א"ל שרבינו מפרש שהמים ירדו לבור קודם זמן איסורו ולא היה בבור ס' כנגד המים המחומצים [illegible] דלא אמרינן דהמים עצמן מותרים מטעם נ"ט בר נ"ט דהא לא בלעי רק טעם חמץ מהיורה קודם שעת איסור חמץ קמ"ל דמ"מ נאסרים משום דלא שרינן נ"ט בר נ"ט על ידי בישול בהאי גוונא אלא דווקא נ"ט בר נ"ט שנבלע בכלי מתירין ולא כשנתערב באוכל או משקה וכמש"ל בס"ס תנ"ב ובי"ד סימן צ"ה (מהרל"ח) :

לפי

תסח העושה מלאכה וכו' תשנה ונמרא פרק מקום שנהגו ורס"י פי' מנחה קטנה וכן פירש הר"ן מזרחי לפסל במרדכי פי' מנחה גדולה וכן עיקר ולמעלה כה' שנת נסו' רע"ן בתרתין נס"ד :

ומיש מימו רואה סימן ברכה לעולם פי' בתוספ מלאכה מימו מרווח ומימו כתה לו למעלת ואף אם כת מיזה תועלת מפסיד הוא כנגדך מתקום לחר וכן כי' הר"ן מזרחי בתוספ מלאכה וכן ורואה מפרש"י פר' בני הפיר גבי המוכר ס"ם מן בימו מימו רואה סימן ברכה לעולם ע"ש . מהר"ם לורי"ן :

וכתב מהי העזרי כו' כ"כ הרמ"ם פ' מקום שנהגו ע"ש וז"ל נראה בפירוש הא' דתסור בתלמה בע"ש מן המנחה ולמעלה היינו דוקא לקבוע עצמו במלאכה כדי להשתכר אבל מלאכה בעלמת שהות לצורך שעה הוות ולפי זרי כדתנן פ"ק דשבת פ"ש תומרים מן שורין דיו וכו' וכ"ש מתירין ע"כ . כתב בתרדכי משמע דתסור לעשות מלאכה' אכי' ע"י עו"נ כמו מלאכה דחמ"ת ויש לתמוה על המנהג שנהגו לתסור ע"י עו"נ בגדיס תדשים בניתו של ישראל כל יום ו"ד וכו' עכ"ל ואפשר לישב המנהג נתפשט ע"פ דברי הרוקח שכתב דע"י עו"נ מותר לעשות מלאכה מפילו בניתו בלת שייך בתירה לעו"נ שנות כי אם גבי שבת ו"ט וחה"מ . ומשמע לכאורה דלכתחלה מן הפו"נ תכילו לסברת הרוקח תסור משום דתכתחלה מפיישו שתטה עצמו תליו וכלולו עדיף ישראל גיפיה במלאכה וכדלתמרינן בפ' תלו קן סלוקין לנכי הקבת הרמ"ם וכן משמע בדרשות מהרי"ל ס' ו"ט וכתב עוד שם דלא ליטול הפרנים תסור בע"פ מהני יום ואילך לפל מהר"ם לורי"ה בבתורתו לסח"ג כתב וז"ל התרדכי תוסר מלאכה ע"י עו"נ לפל עד תיים תולך וז"ל בס' ומתר הר"ם שתין לתסור להספקר מן הפו"נ לו ישראל מהנות ואילך לדוקא בכלי תומנות שעושין להספקר תסור לפל תיש שמספר לתניהו תין להסור משום מלאכה עכ"ל ומכאן הוא להספקר מתר תנות ע"י עו"נ לפל ים על ידי ישראל וכן קבלתי פכ"ל מהר"ם לורי"ה ותעפ"י דבדרשות מהרי"ו בהלכות פסח וכן כי' בסימן שס"ח משמע דאסור תתר תנות תפילו בתם לסור לתין לתלך בין בתם תיסור' לתדיוקיה לגלת שנהגו בו תיסור להתמיר עליהם . לפל בדבר שתין ניכר בו שיהו מנהג בגון בתם משום מלאכה שתין ניכר בזה משום תתלוקת דמימר תמרי מלתכה הוא לגלת ליה דקיק חזי כתם בעלמי תיכא בשוקא ותלי לא יעשה כי צריך לגהוג כיחומרי התקום שהלך משם וכו' כ"כ הרמ"ם ומביאו ב"י : **ומיש** ומפילו בתקום שנהגו שלא לעשות וכו' משנה שהתחיל בה קידם לפ"ד ותיא לצורך התועד וברייתא שם כל מלאכה גומרה בי"ד לפל יתחיל בה בתהלה בי"ד תף על פי שיכול לגומרה ומשמע להדיא מדתנן לפל לא יקריב פה כו' דמיירי בתקום שנהגו לעשות וקשיא לי לפי ר"י מפי תיירוש בתקום שנהגו שלא לעשות תפי בתקום שנהגו לעשות נמי שייך תלי דיוק דהא לר"י ליכא דיוקל לגומרא מפילו לתחר הנות לא מפילו לא התחיל כ"א בי"ד יכול לגומרה תחר הנות מלתר שהתחיל בהיקר להרמ"ם ודפי ניחא דכיון דאיכא בינתים תלת עד הנות ס"ב לא שייך תלי דיוק לגומרה שנהגו שלא לעשות תפי בתקום שנהגו לעשות תפי בתקום שהתחיל בהיקר ושתוטל בעלותו לפ"ו כי היכי דעתו לחזור ובעל הלכך לא נתב תומרי התקום שיהא תעתו לחזור לפ"ו ולהכי לא נתב תומרי התקום שהלך לפסח ודוקא בנתנה שלא יהא תפי תתלוקת ולהכי כתיב לפל בפרסית לא ולא מיבעיא כי היכא דלתייחדא מלא תפי התולך תתקום שתתירין לתקום שתקולין ותפי דעתו לחזור יש לגהוג בקולו התקום שהלך לפסח ותל יחמיר בתנהג תקומו תפי התלוקת בדבר שניכר בו שיהו מנהג כדתומר בקתרי ובעניד וכן תתרת נותנין עליו תומרי תקום שיהא תשם ותב"י רבא תין בזה תשום שיהו תלוקת כלומר ותלי לא יעשה כי צריך לגהוג תומרי התקום שיהא תשם ותין בזה תשום תלוקת דמימר תמרי תלית ליה פוק חזי כתה בטלה תיכא בשוקא תשתא תשם לא לפכר בלא תלוקת היה לו לעשות תלוקת בגדול בשלום ויש לו לעבור על תנא תקומו כיון דלית ביה תיסורא דלרוייתא תלא תיסור להתמיר עליהם תשם ותין בזה תשום תלוקת דמימר תמרי תלוקה הוא תיסורא דלרוייתא ולפ"ז תשנה שם ועפ"ז דעריכת הגך ג' תומנות יותר תשתר תומנות תפרש נגמ' תשום דגמרינן בפ"ק דשבת ובכ"מ דכיון דלית ביה תלא תחר לפל תיכא בשוקא ותין כן דעת הפוסקים :

ומ"ש

ראפי' בתקום שנהגו שלא לעשות תין בזה תשום שיהו תלוקת כלומר ותלי לא יעשה כי צריך לגהוג תומרי התקום שיהא תשם ותין בזה תשום תלוקת דמימר תמרי תלוקה הוא תיסורא דלרוייתא ולפ"ז תשנה שם ועפ"ז דעריכת הגך ג' תומנות יותר תשתר תומנות תפרש נגמ' תשום דגמרינן בפ"ק דשבת ובכ"מ דכיון דלית ביה תלא תחר לפל תיכא בשוקא ותין כן דעת הפוסקים :

תסח העושה מלאכה בערבי שבתות ויום טובים מן המנחה ולמעלה אינו רואה (פ) סימן ברכה לעולם ובערב פסח מחצות ולמעלה אסור ויקודם חצות תלוי במנהג במקום שנוהגין (ב) איסור אסור (א) ובמקום שלא נהגו מותר וכתב אבי העזרי דווקא שעושה מלאכה להשתכר (ג) אבל מתקן הוא כליו לשבת וי"ט וכן מי שכותב ספרים לעצמו דרך לימודו מותר כל היום ההולך ממקום שנהגו לעשות למקום שלא נהגו או איפכא יש לו לעשות כמנהג המקום שדעתו להשתקע שם אם רעתו להשתקע למקום שבא שם יעשה כמנהגם בין לחומרא בין לקולא ואם דעתו לחזור למקומו ינהג במנהג אנשי מקומו וה"מ בצינעא שלא בפני אנשי המקום אשר בא שם אבל בפניהם אם יש לחוש למחלוקת אם ישנה ממנהגם יניח בנהג אנשי מקומו וינהוג במנהגם (ד) אפי' נהגו להקל ב"ש אם נהגו להחמיר ואפי' במקום שנהגו שלא לעשות מלאכה כל היום אם התחיל מאתמול והיא לצורך המועד יכול לגומרה בערב המועד ובר"י אפי' לאחר חצות וא"א ז"ל כתב דווקא עד חצות ואם אינה לצורך המועד אפי' אם התחיל בה מאתמול לא יגמרנה : (ה) ההייטין והספרים והכובסין עושין מלאכה עד

תסח העושה מלאכה בערבי שבתות וכו' רפ"ד דפסחים (נ.) מקום שנהגו לעשות מלאכה בערבי פסחים עד תנות עושין מקום שנהגו שלא לעשות תין עושין ובנמרא (שם) מאי לוריא ערבי פסחים תפי' ערבי שבתות וערבי יומים טוביס נמי דתניא המוסה מלאכה בערבי שבתות וערבי יומים טוביס תן המנחה ולמעלה מימו רואה סימן ברכה לעולם התם תן המנחה ולמעלה הוא דאסור סמוך למנחה לא הכא מתנות מי נמי התם סימן ברכה הוא דלא מזי לפל שמותי לא מסתייען ליה וכתב רבינו כתרי שימוי דמרינן בגמ' מסוס לגיסנת דאי נמי זה וזה מסמע וכך הם דברי הרמב"ם בסוף הלכות י"ט :

וכתב הר"ן ומתי למרינן דמתמרינן טפי בע"פ תשתר ערבי י"ט מפרש בירושלמי דתיכא טעמא משום זימן פסח מתנות ואילך וביום שיחיד מביא קרבן חסוי בעזיית מלאכה ומה שאינו חסור במלאכה בע"פ תלא מתנות ואילך לפי שתינו רשאי לקריבו עד חנות וכתב הרי"ה דהשולחן לגיבת קרבן פסח לא שני לן בין ע"פ לעשר ערבי י"ט והשיבו עליו דכיון שנאסר תף ע"פ שבטל הטעם לא בטל האיסור וכן דעת הרמ"ם דכיון שנזמן הפסח היה לסור התמ"ם נמי תף על פי שאין הפסח קרב לסור והכי נהוג רתוי לדבר :

וכתב מהי העזרי דוקא שעושה מלאכה להשתכר וכו' כ"כ הרמ"ם שם .

כתב המרדכי משמע דאסור לעשות מלאכה אפילו ע"י עו"נ כמו מלאכה דח"ת ויש לתמוה על המנהג שנהגו לתסור על ידי עו"נ בגדיס תדשים בניתו של ישראל כל יום ו"ד ואפילו בהנס אין לישראל לספר לחבירו מתנות יפילך ואין לתלק בין בתנס בין בכבר כיון שסס מלאכות עכ"ל ומרתה לתי פליג על דברי מהי העזרי דתתקן כליו לשבת וי"ט לפו תופר קאמר תלת תיקון בעלמת קאמר לפל מלאכה גמורה היא וכוותה ספרים שע"ג דמלאכה היא כיון דלעצמו ודרך ליתודו הוא כותבם לפ מיתזי כמלאכה לפל עושה מלאכה גמורה בגון תופר בגדיו תפילו לצורך שיבת וי"ט (ב) וכן כותב ספרים לתחרים תפילו בתנס תסור והרוקח כתב בסימן ש"ח ועי"ג מותר לעשות מלאכה תפילו בניתו לפ שייך תמירה לפו"ג שבת שבת כ"ת גבי שבת וי"ט וה"ה :

ההולך מתקום שנהגו לעשות למקום שלא נהגו וכו' שם בתשנה שהולך מתקום שאין עושין למקו' שעושין למקום שעושין למקום שאין עושין נותנין עליו תומרי מקום שילא משם ותומרי מקום שהלך לשם ולפ יעשה מדם מפני מהלוקת ושתב הר"ן מתניתין נמי דשבתו לחזור מיתוקמא ורלייה מפ"ק דהולן (יח :) ופשטה דמתניתין נמי הכי מוכח ומ"ה קתני שהלך מתקום שאין עושין למקום שעושין כיון שדעתו לחזור נותנין עליו תומרי המקום שילא משם מדינה ומתקום שעושין למקום שאין עושין ע"ג דתדינה עושין כיון שדעתו לחזור מ"מ לפ יעשה מכני התלוקת וכיון דתפני התלוקת הוא ולפו מדינה ל"ל דוקא בפניהם היא דמיתכר הא בנעבר תרי בעלמא וכגמרא (פ :) כי אתא רבה בר בר חנא אכל לתייתרא פי' תלב שבפיפת התיכה וכני תרץ ישראל טהגיס בו תיתר וכני בבל טהגין בו לתיסור ורבה בר בר חנא לית ליה נותנין עליו תומרי מקום שילא משם ותומרי מקום שהלך לשם תמר מפני ה"מ מבבל לבבל וכו' לפל מפ"י לבבל לפ רב תסי תמר מפילו תיתא מפ"י לבבל ה"מ סיכת לתין דעתו לחזור רבה בר בר חנא דעתו לחזור הוה וכתב הרמ"ם וקי"ל כרב תסי דהא כתרא ויש לתלק לפל תחר מנהג המקום שדעתו להסקקע שם אין לקולא כיון לחומרא כי היכי דר' ורת לפל תחר מנהג המקום שדעתו להסקקע שם אין לקולא כיון לחומרא בבבל תלכך לא נהג תומרי המקום שילא משם וכן רבה בר בר חנא לפל לתייתרא בבבל משום שהיה דעתו לחזור לפ"י ולהכי לא נהג תומרי המקום שהלך לשם ודוקא בנתנה שלא יהא תפי תתלוקת ולהכי כתיב לפל בפרסית לא ולא מיבעיא כי היכא דלתייחדא מלא תפי התולך תתקום שתתירין לתקום שתקולין ותפי דעתו לחזור יש לגהוג בקולו התקום שהלך לשם ולפ יחמיר בתנהג תקומו תפי התלוקת בדבר שניכר בו שיהו מנהג כדתומר בקתרי ובעניד וכן תתרת נותנין עליו תומרי תקום שילא משם ותב"י רבא תין בזה תשום שיהו תלוקת כלומר ותלי לא יעשה כי צריך לגהוג תומרי התקום שיהא תשם ותין בזה תשום תלוקת דמימר תמרי תלוקה הוא תיסורא דלרוייתא ולפ"ז תשנה שם ועפ"ז דעריכת הגך ג' תומנות יותר תשתר תומנות תפרש נגמ' תשום דגמרינן בפ"ק דשבת ובכ"מ דכיון דלית ביה תלא תחר לפל תיכא בשוקא ותין כן דעת הפוסקים :

ומ"ש

דרכי משה

תסח (א) ומהרי"ב כתב דלדידן הוי תקום שנהגו שלא לעשות מלאכה . (ב) וכתב מהרי"ב אבל בשאר מלאכות אפילו סנהג ליכא וב"מ בסמ"ק אמנם ברוקח כתב דעל ידי ע"נ מותר לעשות מלאכה בע"פ דלא הוי כחה"ם מסמ וכ"ם מרבדי הסמ"ג

כתב

פרישה

סי' תסח (א) **סי' ברכה לעולם** פי' בתוספ מלאכה מ"מ ו"ל (ב) **אשור** משמע דע"מ משום דסקריב כל ס' קרבן וגו' ס משקריב תסוי במלאכה מפל זמנו לא היה תלא תחר תניא ס"ת תנהג לתקריב לגבר . (ג) **אבל** מתקן הוא כליו כו' דמ"מ משום דסקריב לא בעל תלא תחר תניא ס"ת תנהג לתקריב לגבר . (ד) **אפילו** נהגו לתקל ק' מ"ם מט' בתב דמתרינן דלית ביה משום מלכויי כשלא יעשה מלאכה משום דיתמרו כמה בעלניס סיכת בשוקא ותל"ל ה"נ :

(ה) **חייטין** וספרין כו' מפל"ם בגמ' טעם שהתירו בתילו ג' מלאכות משום דתפכין בהו קילא בעמל

ומ"ש סמיכו במקום שנהגו שלא לעשות כן דעת הרמ"ך והרי"ן דגם הא דמיחיל וספרים וכוכבים לסיכו במקום שנהגו שלא לעשות היא וכרמב"ם כתב דגם זה במקום שנהגו לעשות כיון ור"ת ז"ל כתב כסברת רמ"ה מע"ב דהרמ"ם לא פירש מס כת וספרים וכוכבים מיקומקמ במקום שנהגו לעשות מו במקום שנהגו שלא לעשות מתחר דגבי הכיון דכל מלאכה בה קודם י"ד כתב לסתלו שהתחיל בה קודם י"ד כתב לסתלו במקום שנהגו שלא לעשות מיירי ממילא משמע דה"ה דסכר הא דמיחיל וספרים וכוכבין סמיכו במקום שנהגו שלא לעשות כוס דכיון דהיתה דכל מלאכה שהתחיל בה קודם י"ד וכא לסתלו ומיהו וספרים וכוכבים בכלי הלכי מיהו כמי דמיקומקמ ריש מיקומקמ פיסא: **מושיבין** סוכין לתרנגולים ביי"ד ותרנגולת שבראה מסגה מחזירין מותה למקומה ואם מתה מוציאין מחרה מחתיה וכגמרא מתחה מותרי מותרי מותרין מיבעיא אמר מנייי פיסא מתחן לאוזו של שוער ופי' רש"י כשנתנין ביצים תחת התרנגולת לסתחמם לגדל מפרחים קרי מוציאין שובכים ולפי גירסא זו ופירוש זה דברי רבינו הם משוחים אכל הרמב"ם כתב בסוף הלכות י"ט תרנגולת שיצאה על הביצים שלשה ימים או יותר ותתה תושיבין תחתיה כי"ד כדי שלא יפסדו הביצים וכשושב מין מוציאין אכל אם בראה בשוער מעל הביצים מחזירין לותה למקומה והכלכות הם"מ פי' תקנ"ו אבאר דבריו בם"ד: **נורפין** זכל מתחת רגלי הבהמה מצה בפרק מקום שנהגו (שם): **ומ"ש** לא יוציאו כלים מבית השומן וכו' משנה שהקדישו מחיים ואמרו אוכל קדשים בחוץ וכו' ופירש רש"י דמיירי בשחלטו לגבוה ואח"כ נמצא בהן טרפות ואסורין בהנאה ומיהו אם נתנו לכהן אחר שנתברר לו שהן טרפות מותרין לו ואפילו הכי אסרו חכמים שמא יחזור ויחלטם לחולין ויאכלם ואפילו לא נתנו לכהן אחר אסרו חכמים שמא יחזור ויתנם לכהן אחר ויאכלם ואפילו הכי לא אסרו אלא בשחלטו לגבוה אבל בשחלטו לחולין מותרין ואפילו נתנו לכהן אחר ואפילו לא נתנו לכהן אחר

ומ"ש לכל רס"י פי' לפי' בשר בחמה וכו' לק כתב כן בפירוש אלא מלשון נשמע הכי ממ"ש בתענין כדפי': **ומ"ש** ואפילו שחוט נמי אע"ג דלי"מ כמי שמילו שחוט כדקאמר רב יהודה בפירוש אסור לומר בשר זה לפסח מ"מ כתב כן לגיכא דרס"י בדרך רבותא כלומר לא תבעית כשאומר כן בעודנה בחיים בחמה זו לפסח דמשיטת דמיישון דלדמי פסח קאמר אלא שחוט אסור לכתחלה למיתב להכי כיון שלא תמר כך מחיים אלא מצניעו לפסח קאמר קמ"ל דלא אלא בכל עניין מיישינן דילמא לדמי פסח קאמר דאילו לי"מ והוה פי' המ' דמיישינן דילמא מחיי' לקדשה אין סברת לחלק בין שחוט לשאינו שחוט דבכל עניין יש לחוש דילמא מקודם שאמר זו לפסח לקדשה בפירוש לשם קרבן פסח כ"ל: **וישרי** למימר הכי מטי לפסיחא שם מימר' דרב ספא ומשמע לי דלאו דוקא חטי אלא ה"ה נמי בשר דגיס ושופות דלא דמי מידי לקדשים שאין מביאין ממנו קרבן בפסח ורב ספא דנקט חטים לרבותא נקט ככי דתמיי' דמביאין ממנו קרבן ממחצ שלא אפ"ה ליתי לן בה וכ"ש דגיס ושופות וכן משמע מלשון רבינו ואפ"ה פוסקין דלא נאכלו ונתנו כי אם בבשר בחמה כ"ל מכן נתחרטו"ל כתב לאסור אף בתרנגולת שאין קרבן בא מהן וכ"ל דהוותא בעלמא הוא שגזרו' דין זה לאכילה בלי גילוי פסחים לאסור כל שכאיזו שחיטה ואין דמיון זה עולה יפה לע"ד ודאפי בלי לאסור במקום שנהגו איסור משום גזירה שמא יאמרו בשר זה פסח הוא ללכך כל שטעון שחיטה הוא בכלל גזרה זו דשמא ישנו הרואים ויחשבו שגלי זה בשר טלה ואח"כ הוא אוכל לחיות בשר זה לפסח דאין הפת אלא שמא יאמרו הרואים הקדישו לדמי פסח כל מידי דלא דמי לקדשים לא מיישינן וכדאיתא בפרי' לחרחרי' לא מן השם כיון שאינו שחוטה. ובגמ' קאמר מגדי מקולם שאסור לאכלו בפסח דל"ש אמר ל"ש לא אמר שאינו מקולם אחר הרי זה בשר לפסח אסור משום דגרמה כקורא שם לא אמר לא משמע להדיא דשם אמר בשר זה לפסח אסור לאכלו ולפ"ז בהגלח ולחי לאסור משום דגרמה כשחיטת קדשים וצ"ע וה"מ בתרנגולת אין לאסור בדיעבד דבת מדיעה היא ליכא למיחש כה מיהי כדפרישי' ואינו אלא חומרת לכתחלה וק"ל:

תע גרסינן בפסכת סופרים וכו' בפ' בתרא ובתבו רבינו בתחלת ה' פסח וכתבדבי פ' תקוס שנהגו בכיח הירושלמי דרבי לא הוה אכיל בפסח ע"פ שהפסח המיגב דסוכרין בהאי מ"ד אומרת ומ"ם וכתב מהי עזרי שגם בשר לחב כו' כלומר אעפ"י שאינו בשר לחם ומשום דרחמנ' תלי מלות פדיון בשר בפשר כמו בשר למכת בכורות וסל"ח דזקוק בפשר רחם הוי זכר לחכת בכורי' קמ"ל דלא. וכ"ל כתב שגם בשר לחם כלומר שאעפ"י שאינו בשר לחב אפ"ה מתענה מלחר שהוא פטר רחם ומשמע לפי זה אבל בשר לחב לחוד לינו מתענה ומ"ת נהוג להתענו' ובתגודה כתב דאף נקבה בכורה תתענה ורלוייה מבחיה בת פרעה דאהני לה זכות משה וכן פסק בתשובות מהרי"ל סימן י"ד וכבן נהגיג כן:

האסטנים וכו' והכי מיתת בגמרא בפ' ע"פ מיתת הכי וכ"כ במרדכי בפרק מקום שנהגו בשם הירושלמי להך מ"ד דרבי לא אכיל בפ"פ מקום דאיסטנים הוה ולא משום דבכור הוה:

תעא בל אדם אסור לאכול פת מתחלה שעה ו' ולמעלה כך היא הגירסת הגכונה בדברי רבינו והוא מתבה ר"פ ע"פ ממוך למנחה לא יאכל אדם עד שתחצה ואפיקנא בגמרא דסמוך למנחה קטנה קאמר וכתב הרא"ש ממוך למנחה קטנה מע' שעות ומחצה קטנה מע' שעות ולמעלה ממוך לה מני שעה לסייעו מתחלת שעה שביעית ולמעלה אסור לאכול פת ומפרש נמי בגמר' דסתמא ממוך למנחה קטנה דילמא מהי לאוכל מנא לאוכלה בסח הגיסכף לסח אכל מתחלה שעה ו' ולמעלה אסור לאכול אך יש לו לאכל בסח ושל בסח אסור לאכול אך יש לו לאכול בסח ושל בסח אסור לאכול אך יש לו לאכול בסח ושל בסח אסור לאכול אך יש לו לאכול

גריס פרק כיצד מברכין (לה:) ותנתיב מי שעיד והא רבא הוה שתי חמרא כל מעלי יומא לפיסחא כי היכי דלעבדיה לליליה ובימלו מצה טפי טובא גריר פורתא שעיד ובתבו בתוספות (ג) מכלן משמע שמסור לשתות יין בע"פ מן המנחה ואילך ומ"ש רוקח לשתות יין קודם לשחיטת קרבן פסח טובא מיגרר גריר אלמא דפורתא לא חשיב ומ"כ א כיוצא בזה כתב רבינו לכן רב פ מעט מזער ואפשר שזה מפורש מולק על סברת התום' והוא סובר דפורתא' נמי שרי דלמעלא קאמר שיעור קצת טוב טובא כ"כ שיאכלו ממנה כן לשתותו בע"פ משמה עשירית ולמעלה ואלא למאי יומא דפסחא לאו למימרא דמה לילה כ"ע מעלי יומא דפסחא הוה אמור לשתות אלא לומר דלילה שעיד הוה אמור לשתות כלל ואלא למאי יומא דפסחא הוה אמור למימרא דשעיד כלל והא רבא שתי ליה כי היכי דנגרדיה לליליה אלמא לא שעיד כלל מדרבא מיגרר גריר ומ"ש פורתא אע"ג דשעיד קצת שרי ואפשר דאמרי' נמי דיקא כיי דקתני ערבי פסחים סמוך למנחה לא יאכל אדם ולא קתני לא יאכל ולא ישתה ואע"ג דלישתה ברי"ם ע"פ (קו:) לאו דיקא מצה אמרה לה דאמרת מיגרר גריר דתנן בין הכוסות הללו אם רצה לשתות ישתה ואי אמרת שעיד אמאי קתני ערבי פסחים סמוך למנחה לא יאכל אדם ולא ישתה אלא לומר דלילה שעיד הוה ליה לתנא למיתני ליה בהדיא ולא סמיך אדיוקא דהכי ש"מ מיגרר גריר אלמא דשעיד קצת שרי אלא דאין שיעור לדבר ומ"מ לא שיעור קבוע הוא אלא כל שיכול לאכול את ומתו השת שיאכל חמץ אסור מתחיל שעה חמישית ולמעלה מצה נמי לא דאיתא בירושלמי [ה] האוכל מצה בע"פ (ג) בבועל ארוסתו בבית חמיו[ג] (ז) הלכך לא משכחת שת שיוכל לאכול אלא מצה עשירה אי' שנילושה במי פירות דבירוש' לא אסר אלא מצה שיוצאין בה בלילה אבל מצה שאין יוצאין בה בלילה מותר לאוכלה עד תחלת שעה י' ואם התחיל לאכול קודם שעה י' ומשכה סעודתו עד הלילה פסק רשב"ם אע"ג דבשאר שבתות וימים טובים קי"ל פורס מפה ומקדש בפסח צריך להפסיק סעודתו בעקירת שולחן ורב אלפס פסק דאף בפסח (ו) א"צ להפסיק (ס) בעקירת שולחן ובה"מ אלא פורס מפה ומקדש על הבוס (י) ואינו מברך עליו בפה"ג (ו) ומברך ברכת המוציא וגומר סעודתו וי"א שנם ברכת המוציא א"צ לברך אבל רב אלפס כתב שצריך לברך ברכת המוזי' וכ"כ בה"ג ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל :

ויהיה

מעט כי הוא נורר תאות המאכל אבל קודם שעה עשירית יכול לאכול את ומתו השת שיאכל חמץ אסור מתחיל שעה חמישית ולמעלה מצה נמי לא דאיתא בירושלמי [ה] האוכל מצה בע"פ (ג) בבועל ארוסתו בבית חמיו[ג] (ז) הלכך לא משכחת שת שיוכל לאכול אלא מצה עשירה אי' שנילושה במי פירות דבירוש' לא אסר אלא מצה שיוצאין בה בלילה אבל מצה שאין יוצאין בה בלילה מותר לאוכלה עד תחלת שעה י' ואם התחיל לאכול קודם שעה י' ומשכה סעודתו עד הלילה פסק רשב"ם אע"ג דבשאר שבתות וימים טובים קי"ל פורס מפה ומקדש בפסח צריך להפסיק סעודתו בעקירת שולחן ורב אלפס פסק דאף בפסח (ו) א"צ להפסיק (ס) בעקירת שולחן ובה"מ אלא פורס מפה ומקדש על הבוס (י) ואינו מברך עליו בפה"ג (ו) ומברך ברכת המוציא וגומר סעודתו וי"א שנם ברכת המוציא א"צ לברך אבל רב אלפס כתב שצריך לברך ברכת המוזי' וכ"כ בה"ג ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל :

ויהיה

ולפיכך אסור לשתות מעט מן המנחה ולמעלה ולענין אכילה נראה לפחמיר כדעת התו' והמרדכי ולא כדעת רבינו המיקל : **ומ"ש** ומפו השת שיאכל וכו' כ"כ הרמ"ם נפ' ע"פ והוסיף עוד וכתב ומי מיני קרנימת הם אסורין דברי הוה הולך לשטתו דלילו לשטת הרמב"ם אפשר לומר דמיירי בשני קרנימת דמקומי הכי מני מכיל כמה דבעי ומתחלת שעה עשירית לא מני מכיל כ"ש מעט מכל לא ימלל כרישו מכם . גם מ"ם דמנה עשירה מיהא יוצאין בה יש לדקדק ע"ז מ"ל הא להא דתניא בפרק כ"ש ר"ש אומר מח"ל לחם שוני פרט לשיפה שעלוסה בשמן ויין ובבא היינו לוקה בשלין כו' מיס דכיון דלוינו בא לידי מיחוץ אינו יוצא בה י"ח מצה אבל כל שאר מנה עשירה שיש בה ג"כ מיס שבא לידי חמוץ כיון דמנה היא יוצא בה י"ח דיעבד ולכתך אסור לאכלו נמי בע"פ מחמת ולמעלה . ואפשר לומר דמשום הכי כתב רבינו מירוש שעלוסה נמי פירות כלומר כמי פירות לכך בלא מיס וק"ל ומיין בדברי ה' במנחת פ"ו בלבבה ה' וכתי לתמרי בירושלמי דהאוכל מנה בע"פ כבועל ארוסתו וכו' נראה מתחת דכל היום אסור וכן מתחת לפיל נמי תמ"ד כבועל ארוסתו ר"ש וכסיגנא מ"ח בדברי ה"ר מתתיה נמון ע"פ ומה כיון דמתחת קאמר ע"פ מתחת כל היום וכן לפיל נמי רמ"ם כ' רבינו ונראה לפ קודם המנחה נמי אין לקבוע בע"פ מתחת קאמר ומ"כ כאן נמי ע"פ מתחת קאמר וכן לפיל הבבורות מתענין בע"פ בודאי כל היום הוא אלא יש יותר נכון לפי הטעם למ"ש אסור אלא מחלת דבע"פ מתחת מתחת מסוס בועל ארוסתו כו' וכן אין שייך אלא מומן מיסור ממן דכיון דאסור בתחלת ומדיין ומן מצה לא קניא כ"ל כמרוסה דנאסרה לכל ועליין ומן בשלוי בשלה לא קניא לכל קודם ומן מיסור ממן ומ"ל אסור וכ"כ לא דמי לאסרוסה וכ"כ הרמ"ם להדיא דנקוט מומן מיסור ממן ומ"ל אסור וכ"כ בעל המאור בפרק ומלו אומרין נם הר"ן בשם הסכים לדעות רמיית הרמב"ן מהידו ע"פ וכך כתב בתוספות הרמן אלא אלא דמ"מ אין לסמך בלל וכמ"ש ברוקח בסימן רס"ו סתם לזה דמדר' לא אכל בע"פ כדי שיאכל בלילה לקיומן מ"ב מזה יש ללמוד לאחות דמצה שרלוי לאחת בה בלילה דמן לו לאכול ובכר כתבתי מזה לתפלה בסימן תמ"ד : **ואם** התחיל לאכול קודם שעה עשירית ומשכה סעודתו עד הלילי פסק רשב"ם כו' ועטמו דפסק כר' יוחנן דאמר הלכה כרבי יהודה בע"פ דתפסיקין בעקירת שולחן והלכה כר' יוסי בע"פ דאין מפסיקין בעקירת שלחן : **ומ"ש** ורב הלכה לא כר' יהודה ולא כר' יוסי הלכה פסק דלקמן ותניא כוותיה . ובירושלמי פירות דאין מפסיקין בעקירת שולחן ובה"מ אלא פורס מפה ומקדש ואוכל ואח"כ מברך על המוציא ואוכל פרס ואח"כ מברך ברכת המזון ואוכל כזית פרס ואח"כ מברך ברכת הפרי ואוכל כזית

תעב אבל לא יאכל קודם שתאכל כו' כ"כ הרא"ש לפסח וכ"כ המרדכי בשם רבי יעקב מקורביל והר' יוחל וכוונתם להתלמת הסעודה בפסח מיהא מלא בלילה אבל גמר הסעודה לא בעי ש"מ ועי"ש צריך שתהיה בלילה דהא עיקר החיוב של הסעודה מדרשת דתלמת היום דחמץ ולמ"ד מיום ועד ידי חיוב הסעודה מצ"מ מכלה בלילה וכשתפסיק מתכילתו קודם שקדש היום ודלא לא יצא ידי חובתו ולא דמי לקידוש שיכול להוסיף מחול על הקודש כדאמר בפ' ת"ה דשאני קידוש דקאי על הפת ויכול להוסיף על קדושתו משא"כ בתכילה לצריך שתהיה בלילה עכ"פ כ"כ מהר"ל מפרנב ז"ל והרבינו נסנאל · ובת"ה פסק עוד דלא התחלת הסדר מיום כ"ע בלילה ממש ע"כ נסני קל"ו : **ומ"ש** ויסדר שלחנו יפה וכו' כ"כ המחברים והטעם לפי שאמרו בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא בעצמו יצא משעבוד מצרים כו' : **ומ"ש** ויכין מקום מוצנו וכו' משנה בפ' ע"פ ומפולו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב ופירש"י כדרך ב"מ בתמה ועל השולחן : **ומ"ש** בפ מני העזרי דמצרינו אין צריך להסב כ"כ בשמו גם שאר מחברים ומשמע מדברינו דלא בהיסיבה ה"ל דרך חיבוה ותירות מלא מפני שהסיבה היות לפעמים דרך חולים הלבך ישיבה כדרכה היות דרך חירות לעולם ולבך מ"ל להסב אבל אם רבה להסב שפיר דמי דבאיזו חולי ודאי יורה על דרך חירות ובכי נהוג לבתחלה לעשות הסיבה מאחר שרוים חולקים על הא"ע וס"ל דאף בפרבנו בעי הסיבה עכ"פ ומ"מ להלכה אנו תופסין דברי הא"ע עיקר ואם אכל מצה בלא הסיבה מ"ל לחזור ולאכול וכת"ש כשנודה ושלח בתחרומים בלא אמ"מ נרחה דמהוכר אין המוכר לחזור ולאכול בהיסיבה אבל אין לו לחזור ולשתות בהסיבה כיון דאיכא לתימר דברהא כתוסיף על הכוסות · ובאכל תוך י"ב חודש הברעתי בתשובתי שאין לו להסב מאחר דיסיבה בדרכה ה"ל דרך חירות כמ"ש הרמב"ם ואנו מוסיפין דבריו עיקר ולשם הארכתי בם"ד וכן המנהג :

וכשהוא מיסב לא יעה על גבו ולא על פניו בפ' ע"פ כריקדן לא שמיה היסיבה · וי"מ על גבו וי"מ על פניו ולבך פסק בהגרי שהיסיבה היתה להורות שמא יקדיש קנה **וראיה** לזאת ורש"י פי' דהתי ולא מוד מפרקדן קאי ועל היסיבת יתין לא שמיה היסיבה אבל יתינו וכן הרמב"ם : פי' כלום ורשב"ם פי' היסיבת יתין לא שתי' היסיבה שהרי בימינו הוא צריך לאכול ועל ולא עוד פי' דקאי להיסיב' יתין דסתם ליה ולא כפירש"י דקאי מפרקדן גם הרמ"ה כתב וז"ל פירש רשב"ם שהרי בימינו צריך לאכול ולפי זה ליש' בימינו מיסב בימינו ולאידך פירושא דשמא שמא יקדיש וכו' קאי אהסיבת יתין אין חילוק בין מיטר לאחר עד כאן לזונו ועל הטוסא שנאמרו בספרי רבינו יש לדקדק שכתב תחלה ופירש רשב"ם מפני שצריך לאכול בימינו ולפי זה מיטר יד ימינו יטה על ימינו ומ"ש כתב ורש"י פי' הטעם שלא יקדיש כו' דמשמע דלרשב"ם לא טוי טעמא משום שמא יקדיש והא ליתא דולמי תא לרשב"ם הוי טעמא משום שמא יקדיש וה"פ הסנוגיא לדולויה היסיבת יתין לא שמיה היסיבה משום לצריך לאכול בימינו ולפי זה היה הדין נותן בהיטר שיסב על שמאלו שהו, יתין כל מדם ועוד ואח"כ אחר לא עוד כו' דלמ"ו אחר יד ימינו מיסב על שמאל של כל מדם ועוד קשה שהרי רש"י מפרש דולמ עוד אפרקדן קאי גם בדברי הרמ"ה קשה שכתב ולאידך פירושא כו' דמשמע לרשב"ם לא הוי פירושא הכי הלבך ירחה עיקר דע"כ הוא בספרי רבינו וצריך להגיה רשב"ם במקום רש"י ורש"י במקום רשב"ם · וכן מצינו הר"ן מפרש"י וכבי"י נס בתשיר"י צריך להגיה פרש"י במקום פי' רשב"ם וכדמוכח נמי מתרומת הדשן בסימן קל"ו · וכתב מהר"ם לובריא ז"ל אע"ג שתופס פי' רשב"ם עיקר דולמ עוד קאי אהיסיבת יתין וכו' מ"מ מלי דקאמר תלמודא מעיקרא היסיבת יתין לא שמיה היסיבה הוי אתי דסתמא ולבך אפילו דיעבד לא הוי היסיבת יתין היסיבה דה"ל כאילו לא הסיב כלל וצריך לחזור ולהסיב ומעפ"י שלפי הטעם דשמא יקדיש לא שייך לחזור דמתי דהוה הוה מ"מ לפי טעם הרשב"ם לא הוי היסיבה כל עיקר עכ"ד ומ"מ לחתי דנקטינן כרמב"ם דלישנא בתרא היסיבה כל עיקר מ"ב לעולם מ"ב לחזור ולהסב ולענין הלכה פסק הרמ"ה ז"ל לחיטר יד ימינו יסב בשמאל כל מדם לחשיבות מחיטרת מסכת מחיטרת ומסכת לדיכה **אשה** המוכה לדיכה היסיבה סם כנגמרא ולפירוש השתלות ניחא דאשה חשובה מחזרתה לחזור ולאחר מכל לאחר"ם קשה דלפ אשה חשובה לדיכה מיתת בעלה ועוד למיתת בעלה ולהי מיהו כ"כ בפיתת כתב על הבן ולפ עפ"כ חייב להסב הלבך נרחה עיקר בפי' השתלותו ותב שמעת בגמרת שלנו אשה אינה מצל בעלה לא בפי היסיבה ט"ם הוא · והתלמידי' הניחו בבה ע"פ פי' רשב"ם והעיקר דתפילו תלמה וגרושה לא בעיא היסיבה בפי' השתלות אם לא בנשים חשובות ובשם התום' כתבו דשלנו כולן חשובות הן : **בן** מצל מביו לדיכה היסיבה כו' אם הן מצל מביו בפי היסב' ומיבעי' להו תלמיד מצל רבו מאי ת"ש אמר מביו לפי שהוא בשולית שלו רבו כי מביו מיסב תיקיעי עם הבל אדם מיסב ותפילו תלמיד מצל רבו כי מביו בשולית בשלו דנגרי . ובתבו בתי' ונרחה לחביו ושלו רבו נמי אין לדיכה בלא גרש תרבו אחר מיהו בתם אם תלמד לבנו תורה כדתמרינן פ"ק דקידושין שהבן ירא מלביו תפיי תלמדו תורה ואם"ה אמר בפיי לחביו לדיכה היסיבה · והרמ"ה כתב בסתם בן מצל מביו לדיכה היסיבה ותפילו הוא רבו לסתם בן מביו מלמדו תורה וכמ"ש רבינו · ומכל מקום לענין מעשה רווי להחמיר מצל יסב הבן מצל ת"ה נותן לו לתב רשות להם ודלא לפי דברי התוספות שכתבו בתחלה לצל גרש מרבו לחיטר' נמי מיכא משום דמורת רבך כמורת שמים : **ומ"ש** רבינו בתלמיד לפני רבו ת"ל היסיבה וכו' לפו דוקא קאמר מצל תפס לומן הגמרת דמסיק כי תחיקא לבני דרב יוסף ת"ל לא לריכיתו וכו' והטם קאמר לא לריכיתו למפוקי מתה שהיו מוהגין בני מר ת"ל דבי רבה שנתן להם רשות להסב הוי סנורין שמחוייבין להסב ועל זה קאמר רב יוסף לא לריכיתו דלא עי בני שנתן לכם רשות מ"ת אם לתם רוצים להסב לריכין אתם להסב שתחלה ירחה דמורת רבך כמורת שמים מצל אם לא נתן לו רשות חיטור נמי מיכא ודפוסו הוא : **ומ"ש** מדקאמר סתמא ותפילו תלמיד מצל רבו משמע ותפילו תלמיד בפני רבו בעי היסיבה בלא בשולי דנגרי ואיתו יש לדחות דהיסיבה בלא בשולי לא מיקרי היסיבה כלל ועל"ל דתפילו תלמיד בפני רבו בעי היסיבה בלא בשולי דנגרי ואיתו יש לדחות דהיסיבה בלא בשולי לא מיקרי היסיבה כלל ועל"ל דתפילו תלמיד בפני רבו בעי היסיבה בלא בשולי דנגרי ואיתו יש לדחות דהיסיבה בלא בשולי לא מיקרי היסיבה כלל ועל"ל

תעב ויהיה שולחנו ערוך מבע"י בדי לאבול מיד בשתחשך ואף אם הוא בבה"מ יקום משום שמצוה למהר ולאבול בשביל התינוקות שלא ישנו אבל לא יאכל קודם שתחשך אע"ג דבשאר שבתו' וי"ט יכולין להוסיף מחול על הקודש בשאני דזמן אכילי' מצה אינו אלא בלילה [ד] דומיא דפסח וסדר שלחנו יפה בכלים נאים כפי כחו ויבין מקום מושבו שישב בהיסיבה דרך חירות וכ' אבי העזרי בזמן הזה שאין רגילות בארצנו להסיב יושב בדרכו [ה] וא"צ להיסב ובשהוא מיסב לא יטה על גבו ולא על בניו ולא על ימינו אלא על שבאלו [ו] ופי' רשב"ם מפני שצריך לאבול בימינו ולפ"ז אטר יד ימינו יטה על ימינו ורש"י פי' הטעם [ז] שלא יקדים קנה לושט ולפ"ז אין החילוק בין אטר לאחר: אשה אינה צריכה היסיבה ופירש רשב"ם מפני שאימת בעלה עליה ולפ"ז אלמנה וגרושה בעו היסיבה ובה"ג כתב משום דלאו אורח ארעא דאשה למיגא ולפ"ז כל אשה אינה צריכה היסיבה : [ח] אשה חשובה צריכה היסיב' בן אצל אביו צריך היסיבה אפי' הוא רבו מובהק [ט] תלמיד לפני רבו א"צ היסיבה [י] אפי' אינו רבו מובהק אא"כ נתן לו רבו

שלעת כל הפוסקים לשלוש בעי היסיבה ותפילו בזמן הזה (ג) :

וכשהוא מיסב לא יעה על גבו ולא על פניו בפרק ערבי פסחים (קף ·) פרקדן לא שמיה היסיבה ויש מפרשים דפרקדן היינו על גבו וי"מ על פניו ורבינו כתב כדברי שניהם וכ"כ הרמב"ם ג"כ : **ומ"ש** ולא על ימינו שם היסיבת יתין לא שמיה היסיבה ולא עוד אלא שמא יקדיש קנה לושט ויבא לידי סכנה פירש רשב"ם היסיבת יתין לשו שמיה היסיבה שהרי בימינו הוא צריך לאכול : שמא יקדיש · מפרקדן קאי שמתוך שמוראו שומה להחזיקו כוכא הסופה אח פי הקנה בפתח ומתקבל לתעלה ומתאכל ככנם לתוכו ומאיך כך פירש רש"י וקשיא לי מאחי לא שמיה היסיבת יתין ורבינו פירש שמא יקדיש קנה לושט דושט הוי על דרך יתין ובפתח הכוכא שעל פי הקנה מתליו כשהוא מעה כלפי יתין ולפ"ז נתחלף לרבינו פי' רש"י לפרש"י : **ומ"ש** על פי קמא ולפי זה לריך יד ימינו יטה על ימינו ועל לפירש"י לאידך פירוש כתב ולפי זה אין חילוק בין אטר לשאר אדם פשוט הוא וכן כתב שם הרמ"ך : **וכתב** בשה"ד שוטו בשתי ידיו א פשיטא לכולי עלמא מיסב בשמאל דטעמא דשמא יקדיש ואידך טעמא ליתא : ובטיטור כתב נרחה דבקיטן טעמא דצריך לאכול בימין מקמי טעמא דשמא יקדיש משום דאית ביה סכנתא ואמירא סכנתא מלימורא . **אשה** מיסב בריכה היסיבה שם וכפי' רשב"ם מפני לימת בעלה שכפופה לו וכתב הרמ"ך ולפ"ז צלמה ונרושה כעו היסיבה. ובשלטות ר' לחתי כתב דלאו מורתא דבעי למיעבד ולפ"ז אפי' צלמה ונרושה אמי מבל מצה חשובה מודתא למיעבד ורבינו שבתב בפ"ג במקום שצלהות דרב לחתי לא דק ואפשר שגם בפ"ג כתב כדברי רב לחתי ולבך כתב בן רבינו בשמו ולא תצא לסוכיר דברי רב לחתי :

אשה השובה בריכה היסיבה שם וכתב ר"י בשם התוספ' שבל הנשים שלנו השובות הן ובריכות היסיבה וכ"כ המרדכי בפ' ערבי פסחים משם התום' (ג) : **בן** מצל מביו בריך היסיבה ולצלמיד מצל רבו אין בריך היסיבה שם בגמרא : **ומ"ש** בני בן מצל מביו אפי' הוא רבו מובהק בן בתב שם התוספת והרא"ש ושפתייהו מושם דסתם בן מביו מלמדו תורה ואפ"ה קאמר בפני מביו בריך היסיבה : **ומ"ש** בני תלמיד לפני רבו אין בריך היסיבה אפילו אינו רבו מובהק כ"כ שם הרמב"ם ונרחה דהיינו דאפילו תלמיד מצל רבו אין בריך היסיבה אלא בפני רבו ממש ת"ק דקתני סוגיית הגמ' : **ומ"ש** אפ"ה נתן לו רבו רשות כו' כ"כ הרמב"ם ונרחה דהיינו מדלתותא בגמרא אמר מביו בפני מביו אין בריך היסיבה דה"ל כאילו לא הסיב כלל ואין בריך לחזור ולהסב ואפ"ה אמר מ"ת אם לתם רוצים להסב בריכין להסב שתחלה שתחיכה רוצים להסב מתחת ירחה דמורת רבך כמורת שמים מצל אם לא נתן לו רשות חיטור נמי מיכא ודפוסו הוא : **ומ"ש** אפילו אינו רבו מובהק כ"כ שם הרמ"ך מדלתותא שתחת לתוקמי בריתיה דמסיק אמר

תעב (א) כתב המרדכי ר"פ ע"ב ע"ג דאפילו עני שאין לו כרים וכסתות יסב על הספסל אע"פ שאינו דרך חירות וכתב מהרי"ב דמצוה להיסב בכל הסעודה : (ב) אפנם לא ראיתי

דרישה

סי' תעב [פ] **רומיא** דפסח דכתיב על מלות ומרורים יזכלהו עיין בב"י בסח ת"ה · (ג) ואין בריך להסב כתבי תיקוני מיימון שהיה יחיד בלבר כוס ועוין רפ"ק בס"פ : (ד) **ופריש"י** מפני שבריך לאכול כ' ורבש"ם פי' כ"ל : [ה] **שלא** יקדים קנה לושט כו' דושט הוי למעלה מן הקנה שבובא שעל פי הקנה מפלגו בסימן טוסק לעל ימין : [ו] **אשה** חשובה בריכה היסיב' כתב ר' יהושע יחמרבי נשם התום' שכל הנשים שלנו חשובות הן ולריכות היסיבה וכתב רמ"מ ללא נהגו להסב כי סמכו על דברי מהרי העזרי לכתב בזמן הזה אין להסב כלל ע"ל ·

חדושי הגהות

תעב א ר"ל דורבי היה ראוי לפסוק דאין חילוק בין איטר לאחר כיון דטעמא דשמא יקדים סכנה הוא וה"ל לחוש יותר לטעם זה דחמור סכנתא מאיסורא אלא כיון דפלוגתא דרבוותא היא אפרי' ספק נפשות להקל וכמ"ש הרא"ש בהריא בפרק בתרא דיומא ולכן הפוסקים ברש"י חושבים לטעמא וצריך לאכול בימינו . מיהו בשולט בשתי ידיו אף

סמר לן לא צריכותא מורם רבך כמורם שמיס מלמע דכל שנתן לו רבו רשות לסיסנה רשאי למלכה היכי הוה שניך לבו רבה למיעבד סיסורא מלא ומלי ע"י נתינת רשות אחרי וכיון שהוא כיה רשאי ושוקק היי כגתינה רשות ושוב אינו מלכה ולא מ"ל מסור לבו למעבד הכי · מתרגין בגמרא שם דתלמיד מומחה לפני רבו צריך סיסינה וכתב סמ"ק דעבד לפני מלבו מינו מיסב : **בתוב** בתס"ד שנעל כגיע כפועל בגלל פסח מגל ת"ח מוסלג בדורו אף על פי שלא למד כלום לפניו חשוב כרבו ואין צריך סיסינה (נ) : **השמש** מ"ל סיסינה ע"ם יש כאן ואריך לגניה השמש צריך סיסינה וכני מיפיעתא סתם בגמרא וכ"כ הרי"ף והרא"ש והרמב"ם וגם רבי כ"כ בפי' תפ"ו :

וכל מי שצריך סיסינה אם מכל ושתה בלא סיסינה לא יצא (ר) וצריך כל אדם לשתות ד' כוסות על הסדר שנפרש שתאן זה אחר זה שלא בסדר לא יצא ושיעור הכוס רביעית ומדת הכלי שיכינו ארבו כרוחב ב' גודלים וכן רחבו וגבהו כרוחב ב' גודלים וחצי גודל ותשמש גודל [ס] וא"צ שישתה כולו אלא רובו ואם היין חזק צריך למזגו ושיעורו רביעית לאחר שימזגנו ואם שתאו חי יצא ובלבד שיהיה בו רביעית וישתה רובו ויין שלנו לבתחלה אינו צריך מזיגה ואיתא בירושלמי שמצוה לחזר אחר יין אדום ויראה שאם הלבן משובח מהאדום שהוא קורם ויין מבושל כתב רב האי שאין יוצאים בו ומברכין עליו שהבל ובירושלמי יש (פ) (נ) שיוצאין במבושל ובקונדימון ואפילו אין לו (ג) אלא מזון ב' סעודות יסברם ליקח יין לר' כוסות אף על פי שצריך לקבל אחר כך מן הצדקה ואחד אנשים ואחד נשים חייבים בהם ובכל מצות הנוהגות באותה לילה כגון מצה ומרור (ר) וגם התינוקות טוב ליתן לבל אחד בוכו לפניו ומצוה לחלק להם קליות ואגוזים כדי שיראו שינוי וישאלו : ומוזגין

רבו רשות : השמש צריך היסיבה וכל מי שצריך היסיבה אם אבד

יש לתמיה מרבו שמיט מוסיף שיתן לו רבו רשות ולו תויב בסיסיבה מספק ודו"ק וכך פסק מהר"ל ז"ל מפרנג : **השמש** צריך היסיבה כעיה דלמיסתם שם בגמרא שתאן אחד שתה ואחד לא שתה מכל כזית מצה וכתב מהר"ל דמקשתי ירמה דלמא השתא דתמש דיעבד יצא כשהוא מיסב ולא דתמש לכתחלה אלא דמיסב לא מהני לכתחלה ולו מיסב לו לסיסב יצא כשהוא מיסב ולו מפקר לו לסיסב לענני השתא נמכילת כזית מחד בהסיבה לענני השתא מי ליעבד מכל שכן מי מלס יסב לכתחלה כל סעם שאוכל מצה לכל סאכילה של המצה שאכלו אוכל הרבה אכל הוא אחת מצה אחת ויותר טוב שיסב כל סאכילתו במצה וכ"ג כתב הרמב"ם פ"ו ו"ל ולמיתני צריך הסיבה בשעת סאכילת כזית מצה וכשתיי' ד' כוסות השלו ושער סאכילת כזית מצה ושתיית שם סיסב פ"ז משוכח ולם לאו למיו צריך עכ"ל : **ומיש** וכל מי שצריך הסיבה כו' כלי מדקדק הרמ"ם מדקדק גני שתה כשהוא מיסב יצא משתה מיסב לא יצא לין לא מיסב לא ומ"ת בכר כתבתי בשעיף ג' דמ"ש לחזור ולאכול בסיסיבה אלא דמצה מן המוכחר לחזור ולאכול בסיסיבה : **וצריך** כל אדם לשתות ד' כוסות על הסדר וכו' אם שתאן בבת אחת יצא רב אחא אמר רב אי אפשר לו לאדם שלא ישתה ד' כוסות בסדר זה אחר זה ירי לו אלא ישתה ראשון ומזג שני ושתה ומזג שלישי ושתה ומזג רביעי ושתה · ורבנן אמרי מזג ראשון ושתה ומזג שני ושתה ומזג שלישי ושתה ומזג רביעי ושתה · ורבי יהושע בן קרחה אומר מזג ראשון ושתה ומזג שני ושתה ומזג שלישי ושתה ומזג רביעי ושתה · ורבי עקיבא אומר מזג ראשון ושתה ומזג שני ושתה ומזג שלישי ושתה ומזג רביעי ושתה · ורבי טרפון אומר מזג ראשון ושתה ומזג שני ושתה ומזג שלישי ושתה ומזג רביעי ושתה · ורבי יוסי הגלילי אומר מזג ראשון ושתה ומזג שני ושתה ומזג שלישי ושתה ומזג רביעי ושתה · ורבי יוסי בן קסמא

תעג ומזוגין לו כוס ראשון ומקדש עליו משנה כפ"פ. **ומ"ש** ומברך תחלה בפה"ג וכו' סם מחלוקת ב"ש וב"ה והלכה כב"ה דלמרי מברך על היין ואח"כ מברך על הקידוש שהיין גורם לקידוש שתיאתר ומוד דברכת היין תדירה וברכת היום אינו תדיר ושמנו תדיר תדיר קודם: **ומ"ש** ושהחיינו לנסוף הכי משמע בגמ' נמי יקנה"ו דלמני אמר יקנ"ה ורבא אמר יקנה"ו דלמאן דא"ש שהחיינו היא לאחר קידוש ולמאני הוי טעמא דאם אין כאן קידוש אין כאן זמן ולרבא משום דמה מצינו בכל מקום זמן לנסוף וה"ט דזמן מזמנו אמרו אפילו בשוק ועיקרו אינו על הכוס הלכך אומרו לנסוף עיין בפירוש רבי"ס: ומפ' הל' במולאי שבת אומר יקנה"ו כו' עם והלכתא כרבא: **ומ"ש** לא סיפר צריך לשתות פעם אחרת בהסיבה כ"כ הרא"ם לפי וחילוק בין ג' כוסות הרשאונים לאחרונים דברשאונים ודאי צריך לחזור ולשתות ובאחרונים נסתפק בכולהו מרבינ. קצת ומהרדכי נסתפק בכולהו מרבינ. וכשחזר ושתה ל"ע בברכה דבין רשאון לשני ודאי אם היה דעתו לשתות ושתה כוס רשאון בלא הסיבה וכשחזר ושתה בהסיבה ג"כ לברך שכבר צריך לכל אם לא היה דעתו לשתות אפשר בששתה בהסיבה כמו נמלך וצריך לברך עתה בששתה בהסיבה וכן עליזי לרבינו דאסור לשתות אם כן כשחזר לשתות כוס שלישי בהסיבה הוי נמי כמו נמלך וצריך לחזור ולברך ואפשר כיון דחזר לשתות כדי שיצא י"ח בהסיבה אינו דומה לנמלך ואין צריך לחזור ולברך ול"ע ולפנין הלכה נראה כיון דאיכא לחיישי דהוי כמוסיף על הכוסות ואוד יש ספק בברכה אין לחזור ולשתות בהסיבה דהא לרבינ"ה לית בעיקן הסיבה כמ"ש ודבריו אינו מוכחים עיקר כלשעל כפי' תע"ב: **ומ"ש** ואינו מברך לאחריו כי' עי' לקמן כפי' תפ"ד: **ואם** ירצה לשתות אפי' כתה הרשות בידו אפי' משנה אם אין הכוסות שלנו אם רצה לשתות ישתה אין שלישי לרבינו לא יטתה וכו' וכתב רשב"ם דאיתא בירושל' דכין ג' לרבינו לא יטתה כדי שלא יצטרך לברך ברכה לבטלה אבל דיין שלאחר המזון מצטרך לבך מיה שצתה קודם זה בתוך המזון אז לפני המזון אינו מצטרך לברך לף כין רשאון לב' ושתה ומ"ש כתב רבינו דיכול לשתות אפילו כתה מאחר שאינו מצטרך וכתב עוד דכין ג' לב' מצוה נמי מיכא לשתות כרבה דמיגרר גרור ואיכא תנא לתיאבון ולאו כת"ם בכל זו **ומ"ש** וכתב מהי שורי כו' והן הולכין לשטחן וכו' עד שתם אלו מוצאין יותר כמוסיף אפילו בלא ברכה נמי כלומר ואכין דבש"ב בלא ברכה לית הוי כמוסיף כדתכן בין הכוסות אללו אם רצה לשתות ושתה ע"ג דאה שצתה כין מ' לב' וכין ג' לג' שוב לכוס שני שעל כולן אינו מצרך בכה"ג אם"ש לית הוי כמוסיף אם"כ אף כשלא היה דעתו לשתות ומברך בפה"ג נמי לית הוי כמוסיף אף דעת רבינו ומ"מ יש לדקדק ע"ז דדלמא דוקא בלא ברכה לית הוי כמוסיף משום לכוס רשאון שאחר עליו בפה"ג ודקיומ וכוס שני אוחר עליו בהגדה ואח"כ ששתה ביניהים בלא ברכה אינו אומר עליו כלום הלכך ודאי אינו נראה כמוסיף על הכוסות אבל אם יברך עליו בפה"ג יראה כמוסיף על הכוסות שהרי בוודאי לשאר כוסות שלאחר עליו ברכה ושמא הלכך יראה לי לאף לנעשה הרא"ם יכוין לבו לשתות בלא ליברך לברך פעם שנית וק"ל:

ומ"ש ואלו ירקות משנה וגמ' לפי' עולשין קורבי"ל תרכ"ת הוא קרוי"ן. בערוך מיישמוני - ר"ת היה מקדקד דוקא בקלא אבל לא בשורש וז"ל מהרי"ו ופי יקה מערטי"ך יקה מה שהוא למעלה מן הקרקע כגון העלין וסמוך לו אבל לא יקה מה שהוא למטה מן הקרקע דהוי שורש וכו' מנודה כ"ה דעירובין מסט ר"י: בתוס' כי' תפ"ה מהר"י מולין הורה לאור אחר כרפס לבטול רשאון שקורין אפי"ת כי היכי דלא בעי ברוך אלא ברפס ולא בשאר ירקות ס' פרק בהדיא כרפס לוחיות ס' רבות שנאכלו מבערב ס' רבות שנאכל אבל בפיטורסי"ל וקורבי"ל בלשון מצטנע היה מסופק אם עולשין שהוא מין מרור הוא ולאחר שמילא כריסו מתרור בטבול רשאון יברך על מכילת מרור בתמיה וכשאין לו כרפס יקח כרת"י פור"י בלע"ז ע"כ ל"ל וכ"ז כתב שלא היה בקי בפי' עולשין כי היכי עיון לפיטרוסי"לו **והחרוסת** הוא זכר לטיט שם בחיצה ר"ת כך בדוק אחר מצה בחרוסת. ובגמרא מאי מצה ר' לוי אמר זכר לתפוח זה ויתכן אחר זכר לטיט

תעג (ם) **ומזוגין** לו כוס ראשון (א) ומקדש עליו ומברך תחלה בפה"ג ואחר כך קידוש היום ושהחיינו ואינו מברך שעשה נסים (ב) לפי שעתיד לאומרו בהגדה ואם חל בשבת אומר ויבלו ואם חל בט"ש אומר יקנה"ו יין קידוש נר חבדלה זמן נוסחה ההבדלה בא"י אמ"ה המבדיל בין קודש לחול ובין אור לחשך ובין ישראל לעמים ובין יום השביעי לששת ימי המעשה בין קדושת שבת לקדושת י"ט הבדלת (ג) ואת יום השביעי מששת ימי המעשה קדשת הבדלת וקדשת את עמך ישראל בקדושתך בא"י המבדיל בין קודש לקודש ושותה בהיסיבה לא היסב צריך לשתות פעם אחרת בהיסבה (ד) ואינו מברך אחריו על הגפן ועפה"ג (ה) ואם ירצה לשתות אפי' בכמה כוסות (ו) הרשות בידו (ז) וכתב אבי העזרי דק שיכוין לבו שלא יצטרך לברך פעם שנית שלא יהא כמוסיף על הכוסות וכ"כ ה"ר מאיר מרוטנבורק ששאלוהו אם יכולין לברך על שינוי יין הטוב והמטיב בליל פסח והשיב שיכולין לברך (ד) שאינו נראה כמוסיף רק אם יברך בפה"ג כמו שבירך על הכוסות והן הולכין לשישתן שמצריכין לברך בפה"ג על כל כוס וכוס הלכך מכתבר להו למימר שאם יברך יותר שנראה כמוסיף אבל לדעת א"א הרא"ש ז"ל שא"צ לברך בפה"ג על כל כוס וכוס (ז) אין חילוק אם יברך אם לאו שאם אנו הושבין אותו כמוסיף אפי' בלא ברכה נמי: ומביאין לפניו הערה שבו ג' מצות כמדור וחרוסת ושאר ירקות מאיזה מין שירצה ושני תבשילין כדור זכר לפיכך את חייהם ואלו ירקות שיוצאין בהם ידי חובת בדור הזרת ועולשין תמכה והרחבינה וכדור ויוצאין בעירן שלהם ובקלחין אלא שבעלין אין יוצאין אא"כ הן לחין ובקלחין יוצאין בין לחין בין יבשין אבל לא בבושין וירא שלוקין ולא מבושלין וכולן מצטרפין לכזית שהוא שיעור שלהם ועיקר המצוה הזאת בחזרת ואם אין לו הזרת יחזר אחר ראשון ראשון בפי הסדר השנוין במשנה והחרוסת הוא זכר לטיט שהיו אבותינו

תען בפרק קמא דתולין (כו:): בפר' ע"פ (קפ"ו) דכולהו ד' כוסות נעשו צריך לשתות פעם אחר' בהיסיבה כ"כ שם הרמ"ם: **ומ"ש** מתבך לאחריו על הגפן הוא לאפוקי מאבי העזרי רשאון מברך על הגפן כת"ם רבינו בסימן תע"ד: **ואם** כוסות הרשות בידו מצה בפ' ע"פ (קיז:) בין הכוסות כללו אם רצה לשתות ישתה בין ג' לד' לף ישתה וכתב הכללו אפשר לומר דלף בין רשאון לב' לף ישתה כדי שלא יצטרך וימנע מעשות הסדר ומקריאת ההגדה (ה). ולף דקאי בין ג' לד' ולא ביאר בין רשאון לב' משום דאלמא לף שבירך הוא לשתות אדם שותה כ"כ קודם לסילה והרב רבי יקונתן כתב דיין שלפני המזון אינו מצטרך מ"מ לאוי להזכר שלא לשתות אם לא לצורך גדול בין רשאון לשני מצינו קצרה שבה ג' מצות בסוף סימן תע"ב כתב שזהו לדעת רתי' והרמ"ם סובר דכוני בשתים וכן דעת הרמב"ם והפוסקים ואלו ירקות שיוצאין בהם הם ג' מינים כרפס ומרור וחרוסת כל שעה (לע.) א

פ"ם (קיד ·) תקן ר"ת כר צדוק ל'ומר מצה כתרומת וגמרא (קיו ·) מאי מצה רבי זכר לטוב · ותכ כ"י דמ"ם רבינו ומפרשים תתוש זכר למרור ט"ם כוח ונריך להגיה' זכר לתפוח וזתק כוח להגיה כל כספרים לכן כ"ל דרבינו כמשך מחר גירס' הריף והרא"ש דגרסי ממר מאני טילכך צריך להקהוי ונריך לממוכיה ותו לא

לטוב:ממר מאני טלכך צריך להקהוי ונריך לממוכיה זכר לתפוח לממוכי' זכר לטוב · ותכ כ"י דמ"ם רבינו ומפרשים תתוש זכר למרור ט"ם כוח ונריך להגיה' זכר לתפוח וזתק כוח להגיה כל כספרים לכן כ"ל דרבינו כמשך מחר גירס' הריף והרא"ש דגרסי ממר מאני טילכך צריך להקהוי ונריך לממוכיה ותו לא

ומפרש למאי קאי מדכרי ר"י לחוזיה דכיון שהוא זכר לטוב צריך לממוכיה שיהא זומה לטוב ונריך להקהוי לשמרו את מיכס כשנזדה קשה כתומר וכלבניס וגו' ובפל כרחינו צריכים לגו לפרש כן כדכרי הריף והרא"ש שהרי מחר שכתבו פלוגתא דר' לוי ורבי יוחנן ומאי דקאמר מאי כתבו נמי כת דקאמר בגמרא ת"כ דר' יוחנן מכלין זכר לתכן מרוסת זכר לטוב לפלוגתא דהילכתא כרבי יוחנן דזכר לטוב הוא ולא זכר לתפוח ות"כ לא צריך להקהוי זכר לתפוח ולפי דכפי לקהוי זכר למרור ול"ג בגמרא להקהוייה זכר לתפוח וכן מצוה כרמב"ם שכתב וז"ל כתרוסת מצה מד"ם זכר לטוב שהיו עוכלין בו במצרים וכיון שכלו מלכתי כן כעכוך ערך תרוסת מלי מצה ר' יוחנן ממר זכר לטוב ע"כ עושין תרוסת מדוקק מכל מיני תקוקין ותרורין וחותך כמו כשהיו שם כו כל דבר מכ"ל וכהיותו כתרדכי כסדר הרמצון של פסח ע"כ:

ומ"ש רבינו ממר זה וזותכין בו תפוח כי' לא תמוס כסבירא ליה כר' לוי דממ' תרוסת זכר לתפוח דכתי ולפי לית כיולכתא כוותיה דעיקר כתרוסת מיו כ"ת זכר לטוב אלא תמוס דכתשוכת כגמוטים כתב לעשות כתרוסת שנדמה להם כגמת ישראל כשיר כשיריס תחת התפוח: כפלת הרמון · התפוח מגוזי פניה · סמלה כתמר · של גינת אגוז · וקלופים על שם שקוד הקב"ה על הקן כמ"ש כתוספות לכך כתב גם רבי' שכתוכים כו פירות אלו לזכרון אלו הכדכיס ומ"ת קוכר ולא כפתיק רק כתפוח והתפוח כאגוז ומשום דאלו גמולת מגרים מה שאין כן כפלת הרמון ולשלה כתמר וכקלופים נמי לא היכר כתקרא על הגמולה מדרכה על פירות מקל שקד מני רוסה וגומר:

ומ"ש ג' זכר לפסח וג' זכר לחגיגה · רבינו אמר לחגיגה מפני שיריה שם פסח כגמרא אלא כי מיני כשר זכר לפסח ותמר

קידוש משו' דצריך ליטול ידיו פעם אחרת לעשות הטבול ומצלת דברכ' הרחמנא היתה לבטלה כו' כותב דבריו מלו לומר דבפסח ולפי זה תעלה לו הטבילה לקידוש לפסולה מחמר שיש בפסק גדול בינתיים כמנדעת והלילה כדאיתא בגמרא לחדיא נגל ידיו בטבול רחמן נוטל ידיו בטבול שני ומסיקנא דטעמא דכיון דכתי למיתר מנדעת והלילה דילמא אסחת לדעתיה ונגע ומ"ב מחמר שעכ"פ צריך הוא לחזור וליטול קודם סעוד' לצורך סעודה מחילא נטילה זו דקודם קידוש מין צורך הוא משום שמעלה לו לצורך טבול הא פסוקא מחרת לצורך הטבול משו' דקידוש היו הפסק בין נטילה לטבול דלמ"ג דבשחר שבתות ו"ט לא הוה קידוש הפסק בין נטילה לסעודה כמש כ"ט משום דקי"ל דאין קדוש אלא במקום סעודה וה"ל כשתומל דמין קדוש אלא במקום סעודה ולפיכך לא הוה קידוש כפסק אבל מין קידוש צורך טבול והוי הפסק וצריך לחזור וליטול לצורך טבול ומצלת דברכה רחמנא היתה לבטלה זו היא דעת המרדכי במ"ש כאן והוא מולק ממ"ש המרדכי נופיא הא"כ דבני הכלה נמי מוהר ומע"ג דהכלה לא שייכא מידי בסעוד' מפילו הכי לא הוי יוסח הדעת כיון שדעתו לאכול מיד ומע"ג דהכלה גדול מאד שחולק אמה שכתב רחמנא וכדברי הרחמנים הוא העיקר וכ"י לא ירד לסקדק אחר דבריו וכתב תה שכתב עיין עליו . ולעניין הלכה כתב בהגהת ש"ע דהלכות פסח דמין ליטול ידיו כלל קו' קידוש והויהו כת"ש במרדכי וכן כתב הרמ"ם בתשובה וכן כתב ה"ר יהוחס . אבל מהר"ם לוריא כתב בסדר

[ז] ולא חשיב לקידוש הפסק שהוא צורך סעודה שהרי אסור לאכול עד שיקדש גם עתה יכול ליטול קודם : וה"ר מאיר מרוטנבורק כתב שהאידנא א"צ נטילה לדבר שטיבולו במשקה ועל כן לא היה מברך על נטילה על טיבול הראשון וכ"כ בעל העיטור ולא נהירא וכן כתבו האונים שצריך לברך וכ"כ ה"ר שבעיה בשם רש"י והרוצה לצאת ידי ספיקא יביא עצמו לידי חיוב נטילה מצד אחר בגון שיסך רגליו (ב"ה מו ישוע מיס) וישפשף ולוקח ירקות ויברך בפה"א ומטבל כדי לעשות שינוי בשביל התינוקות שישאלו כי זה הוא שינוי שטובלין קודם סעודה מה שאין דרך לעשו[ן] בן בשאר הימים [ח] וא"צ כוית מהם

וכתב

ומ"ש רגיונו על דברי הר"ת וכעל השיעור ולא נהירא מין דבריו נכונים כיון דמלומדים היא ומ"ש דהרוצה לצאת ידי ספיקא יכיא עצמו לידי חיוב נטילה טוב מלא לברך :

ומ"ש הסברות שכתב רגיונו כפי' ז' שתחר עשיית צרכיו מברך עכט"ו אבל לפי דעת הרמ"ם שכתב רבי' שם לחיוב מברך עכט"ו לחר עשיית צרכיו מלא"כ רוצה הוא להתפלל מין תיקון זה כלום וכ"ם לפי מה שהעלינו שם לחפילו ברוצה להתפלל נמי אינו מברך על נטילת ידים מחר עשיית צרכיו (יב) : ומטבל כדי לעשות שינוי בשביל התינוקות וכו' בפרק ע"פ (נח) . ומ"ש כי זהו שינוי שטולין קודם סעודה כך פירש"י והנכ"ם : ומ"ש ומין צריך מהם כוית שם להם תהיינ גבי מרור מכלו לחלמין ומא כתב הרמ"ם משום דמברך על לכילת מרור צריך שיהא כזית שלם דלפי מה שכתב הרמ"ם שכתב רבי' שם לחיוב מברך עכט"ו לחר עשיית צרכיו מלא"כ רוצה הוא להתפלל מין תיקון זה כלום וכ"ם לפי מה שהעלינו שם לחפילו ברוצה להתפלל נמי אינו מברך על נטילת ידים מחר עשיית צרכיו (יב) : ומטבל כדי לעשות שינוי בשביל התינוקות וכו' בפרק ע"פ (נח) . ומ"ש כי זהו שינוי שטולין קודם סעודה כך פירש"י והנכ"ם : ומ"ש ומין צריך מהם כוית שם להם תהיינ גבי מרור מכלו לחלמין ומא כתב הרמ"ם משום דמברך על לכילת מרור צריך שיהא כזית שלם דלפי

כזית לחין לכילה בפחות מכזית יבש כל כיוצא בזה ועיין בתשובות הרמ"ם שכתב דמ"מ לכתחלה יש לחוש לדברי הרמ"ם ולכתחלה יש לחוש לדברי הרמ"ם ולכתחלה יש לחוש לדברי הרמ"ם ול

סף על גב דהמיימוני כתב כיון דמ"מ לית ליה כמה עוכלי כשלכלו ע"כ (יג) והרשב"ם כתב שמלת מה לברך בטיבול ראשון ואחרינ מ"מ מכל כוזת :

תשובה כל שאכל כזית לברך לברך מאריך שלין בה"מ פוטרת מה שאכל קודם סעודה ואינו מספיק בסעודה כללי והני זה כדבריס הבאים לאמר דסעודה שלא מתחת בסעודת שעשועים ברכה לבטלה ובתרייהס ומ"מ אינו רואה לברך מאריך מיד עד שיאכל מרור שאינו נירך על הירקות מאריכים כמלא פרוסת שיעור שלא יהא נהנה מהם כלל ואינו מברך על המוציא ואין ברכת הלחם פוטרת את המרור אע"פ שקרמאו פרפרת הפת שלין בה פוטרת את הפרפרת שלא הפרפרת שהיא כמה ללפת את הפת שלו פטור, אפי שהיא טפילה לפת מכל מקום המרור שאינה כמה מחמת הפת אין הפת פוטרת ולאמר המזון מברך ברכה שלאחריו ופוטר אותו ואת הירק שאכל בטיבול וכן נהגתי וכהגתי עכ"ל (יד) : **ומ"ש** רגיל בפה ורמ"ם בפה ר"ת בטיבול זה לא יהא בחרוסת כך פרפ"ם פ' ע"פ וכ"כ כתו' ר"ת ובהגהות כתבו שהר"מ היה רגיל לעשות גם טיבול זה בחרוסת ומומר מ"ש ר"ת שאינה בחרוסת היינו שאין צריך חרוסת מכל מה רוצה הרשות בידו מיכו בפ"ש כתב דבוקיו שבפרפת אין נוהגים לעשות טיבול זה בחרוסת כי אינו מכר מחמת מה טיבול שני וכן פי' הרב ר' יחיאל שטיבול רחמון הבא לעשותו בחרוסת אינו אלא מנהג שטות ופסקו רבינו הש ור"י שאסור לעשות טיבול רחמון בחרוסת דעיקר מצוה היא בטיבול שני לתרור וקודם האכילה אין למלא כריסו מחרוסת אלא יאכלנו בפת האכילה לחיאבון כתו מנה שכ"ל ספר התרומה ואנו אין לנו אלא דברי הר"מ דהוא בהדיא ודע דברי כולם שכ"ל ואיני יודע מה רצו לחקוה דלברי הר"מ כיון דכי מפכיל בחוסן לכ"ע מ"ד וטיבול דחרוסת אלוקים כאה גדולים טיבול דאומן מדיף וכך נוהגים האדקדוקים לעשות טיבול זה באומן וכ"כ האדרבי דטיבול זה לא יהא בחרוסת אלא באומן מו ניין ואנחנו כתוב שיש עושין אותו כמי אלא (טו) : **ומ"ש** ואפילו אין לו אלא ירקות וכו' אפילו כהי לא אלא ירקות בחרוס כ"כ פס : **ומ"ש** ור"י מברך אאר טיבול ולרשב"ם אין צריך לברך היינו מדאלקו בטעם לאה שיהא מברך בפה"ע כשלוכל מרור וכמו שכתב רבינו בסימן תפ"ב דלר"י שיעשה בברכת המוציא אם כן אחר טיבול רחמון צריך לברך אם אוכל כזית ולרשב"ם שאוכר שהוא נשאר בברכת בפה"ע שצריך בטיבול רחמון ג"כ אין לברך אחר טיבול רחמון לר"י ולרשב"ם שאוכר שהוא נשאר בברכת בפה"ע ואפילו אין בדעתו לאכול אלא כזית אין לברך אחר טיבול רחמון ג"כ ואין לברך לחזור ולברך בפה"ע כשיגיע לאכול כזית ולפ"ז לא הוה ליה לרבינו לכתוב לרשב"ם ג"כ לברך מחריו דמשמע שאם רצה לברך רשאי ואינו כן דלא"כ נמצא שהוא מברך ברכה שאינה צריכה ומאי מקשה הרשב"ם הא כיון דלא ליה לרבינו לכתוב לרשב"ם אין לו לברך מחריו וכ"כ כתב כאן הרשב"ם ג"כ מחלוקת בין רבינו ורשב"ם אם מברך ברכה שלאחריו פוטר ג"כ מחילה נמי ולפי"ז לא הוה ליה לרבינו לכתוב לרשב"ם אין לו לברך מחריו כן דלא"כ נמצא שהוא מברך ברכה שאינה צריכה ומאי מקשה הרשב"ם הא כיון דלא ליה לרבינו לכתוב לרשב"ם אין לו לברך מחריו דמשמע שאם רצה לברך רשאי ואינו כן דלא"כ נמצא שהוא מברך ברכה שאינה צריכה ומאי מקשה הרשב"ם הא כיון דלא ליה לרבינו לכתוב לרשב"ם אין לו לברך מחרי

ומ"ש ויתן חציה לאחד מן המסובין לשומרה לאפיקומן נראה דהטעם הוא שמא יאכלו ככל בעוד הסעודה ולא יהיה לו עוד מצה משומר' כאחרון:

ומ"ש ונותנין לותה תחת כתפה וכו' כ"כ הרוקח: **ומ"ש** וחיוה האני יושב כדין שהי בהסבת ואכ"כ הרמ"ז ולפי שהיה קשה לרבינו ז"ל למה יפסיק בין שתי הסבות שבאמצע לפיכך כתב דהטעם הוא כדי שיפגע בהלחמ כו' ומחילה נמי לא קשה יושב התניה תחת שתי הסבות דכיון דצריך לברך על חניה על אכילת מצה צריך שיפגע בה תחלה אכל מהרדכי בשם ר"י ורראה להטעים משום דס"ל דכיון דאין מעבירין על המצות צריך לפרוס הרמשוכה כדי לברך עליה על אכילת מצה שהוא גם חובה לגולה זה שזה הוא מצוה הרמשוכ' אבל ברכת המוציא שאיזו כי אם ברכת הנהנין ואינה קודמת לפל אכילת מצה אלא משום דתדיר ושאינו תדיר תדיר קודם מיט מצה כל כך לפיכך מניח הפרוסה על שתי השלחות אך קשה דהא מתניתין דבפסח הכל חובה ופרוסה אינה אלא בשלחן הפרוסה כיונו אחת השלחה וכן פירשו כל המפרשים וגראה דמהכי טעמא נמי כתב הסמ"ג דתנא דרמשוכה מניחה בין שתי השלחות ול"ל דלחיכו ס"ל דבמתניתי פרוסה על השלחה זהו בתוך השלחה וכך העתיק הכ"י בריש סימן תפ"ה בשם הראב"ח בתשובה ע"ש: כתוב בתהרי"ל דאלך בגדול יקח לאפיקומן אלא פחות אחניה דיניהו אלך הקטן וכ"כ מהרא"ל וגראה דהטעם כוה משום דרשאי להחמיר לאכול לאפיקומן ג' וזאם על פי פרבא"ם ז' זכר לפסח וחמד זכר למנ' הנאכלת עם הפסח כמו שיתבאר לקמן בריש סימן תפ"ז לכך הנראיכו ליקח אלך הגדול כ"ל ולא כת"ם בתהרי"ל משום תכוב מצה ואכלל על השבע וגם כדי שניאה דעתמים אלו אין להם יסוד כלל: **ומ"ש** וינהי הקערה כו' כ"כ הרא"ם בתשוב' בתמניה תשוב שיאמר הא לחמא עניא וכו' עד תא נשתכ'. **ומ"ש** ואו יוכה להסירם וכו' כפר' ע"פ לתה עוקרין את השולחן אחרי דברי ר' ינאו כדי שיכירו התיעוקות וישאלו פי' יעקרו את השולחן ועדיין לא אכלנו ואיכו לכם כי אריך ביעלת מצרים קודם אכילה ועכשיו עקירת הקערה במקום עקירת השלחן וכ"כ התו' וכל התכוד': **ומוזני** מיד כום שני כו' אם בתשנה מזנו לו כום שני וכאן הכן שואל ואם אין לחניח לו כום אחד מכאן ולהבא מלמדו ופרפ"ם ורבא"ם כאן במזוג כום שני הכן שואל את מכוו לא הוה אכס מה נשתנה אבמזון כום שני קודם אכילה עכ"ל וכתב מהרש"ל ללא יעשה. **ומ"ש** ותחזיר הקערה וכו' כ"כ גם הסמ"ק שמחזירין הקערה כשיאמר עבדיט היינו משום דלחם עוני כתי' שעונין עליו דבריט כלחמי' בגמרא ואין מכאן רמזיה דעליו אין פירושו עליו ממש אלא ר"ל על ענין הלחם עוניו דברי' הרבה שעיק' ההגדה הוא בענין מצה שרוצה לחירות ולכך מתחילין הא לחמא עניא ועליו נתבך בענין ההגדה וברמב"ם מבואר שאין מחזירין אלא בשאומר מצה זו ומדברי רבינו נראה שלא נסמך על רמיזה זו לגמרי שהרי כתב וגם שתהא לפניו כשיאמר מצה זו ט' כלומר מאחר שעכ"פ צריך שתהי לפניו כשיאמר מצה זו וכו' ושמא יש"כ מלהניחה לפניו בתחלת סדר ההגדה לכך טוב שיחזור הקערה לפניו קודם שיתחיל מיד עברים היינו: עוד שם כשיניע להם ואש ותפרות עשן ירוח באצבעו לחוץ וכן כשאומר דצ"ך ער"ש באח"ב בפרט ובכלל כך הכל י"ו פעמים וכן נהג מהר"ש ואפר שכן הוא בספר אבי"ה נגנ"ו פנים של חיות עכ"ל ונראה פרושים כאן שתרבו של הקב"ה נקרא יוה"ך והוא מלאך ממונה על הנקמה כידוע לקבלים ונוהגים לזרוק מן הכוס באצבע לרמזו על מה שנאמר (שמות ח) אצבע אלהים הוא ורלא כמו שמצאתי כתוב בהגהה מנהגים ריש לזרוק בזרת קטן (ט) כתב הר"ן פרק ע"פ דף רכ"ב בע"ב הא דאמרינן כל שלא אמר דברים אלו בפסח לא יצא י"ח היינו ידי מצות גן המובחר אבל ידי הנדה מיהו יצא וכתב מהרי"ב בדרשותיו שיניעה הפרוסה משום לחם עוני ולא כמהרי"ל שכתב ליקח השלימה העליונה:

והמנהג

דרישה

והיינו מפ שכל כוית כו' מדכתב אם לכל משמע דאפי כוא לא כצי לא ואו לא בצי לא שכל שכן בפרוסה קטן שאין בו כוית ואין לריך לברך מאחר שהרי"ף ורא"ש בפ' כל שעה (פסחים דף ק"ב ע"ב) כתבו בשם הראב"ד דבטיבול דיקרת מ"ל כוית ומדכתב משמע דאפי בכל מוציא לחזור ולברך אחרון אפי' אכל כוית ואפי' בתמוזה דבטיבול דאחרון מיכא פלוגתא אי לריך ברכה מחדש כ"ב מני מוכל כוית ול"כ ב"י בתמוזה דבטיבול דאחרון מיכא פלוגתא אי לריך ברכה מחדש כ"ב מני מוכל כוית ומשום הכי נקט בפרוסה מקטן משום דבכל מוציא לחזור ולברך אפי' אכל כוית ולא בעי כוית בפרוסה מקטן ולא בעי כוית אלא בפרוסה מגדול משום דבגדול אין אדם אוכל כוית בבת אחת אלא מפרק ומלעט ומשייר ומשליך ומשייר ומשליך ומשייר ומשליך

ומ"ש ושכגון כתשכ"ו כשמציע עד לפיכך מניחו כל אחד כוסו וכו' וכ"כ הגה"מ בפ"ח וכתב המגיד כשטעה וכוסו בידו כשמציע ללפיכך נמלו לכוסות משנה שלא ירחיק כפת פומתו וכן מנהג נקי הדעת עכ"ל וכן מלמדני כתוב בתשובת מהכמים וכתבו עוד שעד שלא תוקב שעה הסמה מבולה קלת כדאמר לפת שעורין עליו דנהמים קרוב: **ונאבל** שם מן הזבחים ומן הפסחים שנריך להקריבם זבח וכו' עד סוף הסימן בתרבי כתב הרמב"ם: **כתב** רב"י נוהגים להגביה הסל על ראשי החיטוקות ומומרים לפיכך לממנו חייבין וכו': **בענין** ברכת הלל סיכה מלוגמא דרבוותא וכו' עד ר"ן בפרק ע"פ כתב הרמב"ם בענין זה ואין להחריך מפני שחנכה כל השנים שלא לנרך על הלל שנומר על גולמנו ומנהג בני ספרד לקרותו בנצוב ולנרך עליו כדברי מפ' מפרדים. טעם נתה בליל פסח קורין בהלל מיוסב כתכתי בסימן תכ"ג:

כתב רב"י מומת פסוי מלמר הגדה כתו שמשנר מכל התנות ומ"מ חייב בכל מדרבנן ולהוליא הרבים יכול להוליא למען דאמר מנה נומן היה דרבנן דאמר דרבנן ומניא דרבנן וכך משנה בפרק ע"פ פ"י ומבדך עכ"ל ויש לתמוה עליו דלא פסרו מכל התנות אלא ר' יהודה בפרק התוכל (פז:) ולית להלכתא כוותיה ומיהו מ"ש דמ"מ חייב בכל מדרבנן כ"כ התוספות בפרק התוכל לגיבת דרבי יהודה: כתב הכלבו יש לומנים הא לחמא עניא ומה נשתנה כדי שיבינו הבנים ושקד יש לומנים אף עבדים ומכאן יפה הוא אחר הסלה שילמדו אף התשובה כי מה תועלת שכנת הלל, אם לא ידעו התשובי:

תעד ושותה טוס שני וכתב רי"ף שנריך לנרך כפרק כ"כ בפרק ע"פ ומעמו משום דר' טוסות הוחיל וכל אד ואד מלה בחנני נפשיה הוא נריך לנרך בפ"ב מכל כמה וכמה וכתב עליו הרמ"ם ול"ג ומע"ג דכל אד ואד מלה בחנני נפשיה היא כיון לליבא דיסח דעת לא נשי לברוכי אכל כפה וכפה וכן נהגו אלא לנרך בפ"ג אלא על כוס של קידוש וכוס של ה"מ: **ולענין** ברכה מחרוזה כתב הרי"ף בפרק ע"פ שנריך לנרך על הנשי ואחר הל'. **ומ"ש** רביט שהקשו עליו למה יברך אחר הנשי וכו' כ"כ שם הרמ"ם וכתב שיש מהשנים דבריו דמיירי בהין לו יין לשתות בתוך התוך ודחה הוא ז"ל דבריה לומר דמיי' הין לו יין לשתות בתוך התוך אלא לומר דאפי' הין לו יין לשתות בתוך התוך מברך אחר הנשי ואחר כך מברך אחר הנשי ואחר כך מברך אחר הנשי ואחר כ

בהסיבה דצריך לחזור ולשתות כח"ש נגי כום מ' וג' וד' ואפשר ליזהר קלת דמש"ס בסיומן הש"ג ככום מ' דצריך לשתות פעם אחרת בהסיבה ממילא שמעינן דה"ה בכום שני דמשי שנת ולפיכך לא היה צריך לחזור ולכתוב דין זה בפי' נגי כום שני אבל בכום ב' דקי"ל דבין ג לד' לא יפה סד"ת דאין לו לחזור ולשתות בהסיבה וכן אחר כום ד' שכבר הסיח דעתו מלשתות עוד וצריך לחזור ולברך ב"פ הנכון והוי כתוספ' על הכוסות סד"ת דאין לו לחזור ולשתות בהסיבה לפיכך היה צריך לפ"ש לגבייהו דשפ"ה יש לו לחזור ולשתות בהסיבה וק"ל :

תעה ויטול ידיו בפרק ע"פ מסיקנת דשם ע"ג דנטל נטילת רשות גומל ידיו נטילת שני משום דכיון דעני למימר מגדיח והלילא דילמא משתי אסחיב לצפיה וגמ' ומשמע שם נזהר שלא להפסיק דעתו ולא ליגע במקום הטעונה אין צריך נטילה אחרת וכן פסק התרדכי בסד' הרשות של פסח ומ"ם כ"י וז"ל וכ"ל דאין לכוין בכך שלא לנטל הקנת מכחיש שתקנו ליטול פעמיים בליל פסח לא ידעתי לו טעם דכיון דעיקר התקנה משום דילמא נגע ג"כ מתילא היכא דצריכה ליה ללא נגע לא צריך לנטילה אחרת ואפי לאחר שקנעתי למעלה בסי' תע"ג דאין לברך על נ' הנטילות ה"משנות שייך דין זה דדוקא היכא דאיכא למיחש לדילמא נגע צריך לברך עכ"ל קושט סעודה כשנוטל פעם ג' אז ודאי אין לו לברך כל נ' הנטילות הרשמנות אבל אם נזהר שלא להפסיק ושלא ליגע יכול ליטול קודם קידוש ויכוין שתעלה לו לסעודה ויברך מיד עכ"ל וזו תעלה ג"כ לנטול הרשמן שהכל נחשב מעין הסעודה ושוב אין נטילה אחרת כן נראה מיעקר הדין . אכן לאחר שקבעתו למעלה בסימן קס"ו שלא להפסיק בין נטילה למוציא בשום הפסקה כדאמרינן בירושלמי פ"ב בליל פסח נחו אין להפסיק בין כל עיקר לפי הירושלמי שם"ל דבהלכתא דידן משתש לגיכא לאיחוי להפסקה בין נטילה למוציא מ"מ נהג קי"ל כהירושלמי : **ומ"ש** שלאחר נטילה לא יעשה כלי לשתות בו כלל מדמשום דאין לחוש לשינה מועטת על המטות היינו דוקא לאחר נטילה שחרית אבל לאחר נטילה דלילה אפי' שינה מועטת אסורה כמו שיתבאר סי' תע"ג :

ומ"ש ומברך על הנטילה המוציא וכו' כ"כ הרא"ש דמברך על הנטילה המוציא אלא נרע ר"ט של פסח משלר שבשום שאכרכים המוציא על הנטילה והא דלמרינן בברכות דלכל מודים בפסח שחגיע פרוסה בשום שמברכים המוציא ובוצע מ"ט לחם שוני כתיב היינו לוחו לחם שיגע כו ידי הנטילה מלה לכל המוציא פשיטא דעל הנטילה שלא יאכל עד שיברך על הפרוסה על לכילת מלה ויאכל מהנטילה שהיא של המוציא שהרי הרא"ש והטור כתבו דאין לברך על הנטילה כלל אלא אחר שיאכל מהנטילה ולכן נראה דאין לברך על הנטילה

דעת כרבה מן המחרוגים וכן נהגו : **ואחר** כך יקח כוית ממרור פשוט כמשנה פרק כל שעה (לט י) דנעשי מיתכל כמרומה בפרק ר"פ (קטו י) ממר רב פפא ע"פ מי שהי מפת צריך לבקושי נטילת ידים למה ומיהו התם בגמרא דמיקן ליה לבקושי דלמא לשולם מיתת לך לא צריך לבקושי וקפץ מריחת מיית מלא למה לי נטילת ידים דלמא משקשי ליה וה"ג לא קי"ל כרב פפא ולכן כר"ף והרמב"ם והרא"ש בשמיעתו מכל הרוקח הניחו א ולכן כתבו דבריו :

ומ"ש ולא יסובו בתוכו שלא יתבטל טעם מרירתו מימרא דרב פפא בפרק ע"פ (שם י) :

ומ"ש ויאכלנו כלא הסיבה (שם) מרור מ"ל הסיבה ופירש"י מפני שהוא זכר למצות ול"ל שאם רצה למוכלו בהסיבה רשאי :

ולא יברך עליו בפה"מ כ"כ התוספות והרא"ש והתרומה כפ"ע ע"פ וכך הם דברי רבינו ור"י ג"כ שם י ושלא כדברי הרשב"א שכתב בתשובה שצריך לברך עליו בפה"מ ג"כ :

ואין מברכין על החרוסת אע"פ שהוא מצוה לפי שהוא טפל למרור ואם אין לו ירקות לטיבול הראשון אלא מרור יברך עליו בטיבול השני יטבלנו בחרוסת ויאכלנו בלא ברכה ונוטל לחזור אחר שאר ירקות ואח"כ נוטל מצה שלישית ובוצע סמנה וכורכה, עם המרור ואוכל בהיכ זכר למקדש שהיה בורך פסח מצה ומרור ואוכל וכתב אבי העזרי שאין לטובלו בהרוסת דב' טיבולין מצינו בזמן הזה דרגילין למיעבד כהלל ג' לא מצינו ור' שמעיה בשם רש"י כתב שצריך לטובלו בחרוסת וכ"כ א"א הרא"ש ז"ל וטובלו בהרוסת שכן היה הלל עושה אוכל פסח מצה ומרור וטובל בהרוסת כתב אחי הר' יחיאל ז"ל שפשקא לי בכריכה אי בעי היסיבה כיון דמרור לא בעי היסיבה ובעל המנהיג כתב דבעי היסיבה בעבור תמצה שבאה זכר לחירות וכתב עוד הרוצה לקיים מצוה מן המובחר לא יסיח עד שיעשה כריכה בהלל כדי שתעלה לו ברכת מצה ומרור לבריכה בהלל דהא משום דלא איתמר הלכתא לא כמר ולא כמר עבדינן לחומרא כתרוייהו ה"נ לענין ברכה צריכין למיעבד שיעלה לשניהם ובשחיטת חולין צריך ליזהר אבל טול ברוך לא הוי הפסק : בלע מצה ולא לעפה יצא דמקרי שפיר אכילה בלע מרור לא יצא דטעם מרור בעינן ואפילו בלע מצה ומרור כאחת אפ"ה יצא ידי מצה ולא יצא ידי מרור : כרכן בסיב אף ידי מצה לא יצא [ג] אבלן בלא מתבוין יצא

כתב

זה עם זה ועוד מצה דאורייתא ותרוסת דרבנן ואתי תרוסת דרבנן ומבטל מצה דאורייתא : אח"כ יקח כזית מרור וישקענו כולו בחרוסת ולא ישהנו בתוכו שלא יתבטל טעם מרירתו ומטעם זה כתב הר' יונה שצריך לנער החרוסת מעליו שלא יתבטל טעמו ויברך על אכילת מרור ויאכלנו בלא היסיבה ולא יברך עליו בפה"א ופי' רשב"ם לפי שנפטר בברכת בפה"א שבירך על הירקות בטיבול ראשון ולכך אומר שאין לברך אחר טיבול ראשון בג"ר ודי' אומר צריך לברך אחריו בג"ר (ג) ומה שא"צ לברך על המרור בפה"א לפי שחשוב כרבים הבאים מחמת הסעודה כתוך הסעודה וא"א הרא"ש ז"ל הסכים לדברי הרשב"ם ואין מברכין על החרוסת אע"פ שהיא מצוה לפי שהוא טפל למרור ואם אין לו ירקות לטיבול הראשון אלא מרור יברך עליו בטיבול ראשון בפה"א ועל אכילת מרור ובטיבול השני יטבלנו בחרוסת ויאכלנו בלא ברכה וטוב לחזור אחר שאר ירקות ואח"כ נוטל מצה שלישית ובוצע סמנה וכורכה, עם המרור ואוכל בהיכ זכר למקדש שהיה בורך פסח מצה ומרור ואוכל וכתב אבי העזרי שאין לטובלו בהרוסת דב' טיבולין מצינו בזמן הזה דרגילין למיעבד כהלל ג' לא מצינו ור' שמעיה בשם רש"י כתב שצריך לטובלו בחרוסת וכ"כ א"א הרא"ש ז"ל וטובלו בהרוסת שכן היה הלל עושה אוכל פסח מצה ומרור וטובל בהרוסת כתב אחי הר' יחיאל ז"ל שפשקא לי בכריכה אי בעי היסיבה כיון דמרור לא בעי היסיבה ובעל המנהיג כתב דבעי היסיבה בעבור תמצה שבאה זכר לחירות וכתב עוד הרוצה לקיים מצוה מן המובחר לא יסיח עד שיעשה כריכה בהלל כדי שתעלה לו ברכת מצה ומרור לבריכה בהלל דהא משום דלא איתמר הלכתא לא כמר ולא כמר עבדינן לחומרא כתרוייהו ה"נ לענין ברכה צריכין למיעבד שיעלה לשניהם ובשחיטת חולין צריך ליזהר אבל טול ברוך לא הוי הפסק : בלע מצה ולא לעפה יצא דמקרי שפיר אכילה בלע מרור לא יצא דטעם מרור בעינן ואפילו בלע מצה ומרור כאחת אפ"ה יצא ידי מצה ולא יצא ידי מרור : כרכן בסיב אף ידי מצה לא יצא [ג] אבלן בלא מתבוין יצא

כתב מהר"ר יחיאל מספקא לי בכריכה מי בעי היסיבה וכו' לי נראה דפשטות דעתי היסיבה שכלל בכריכה כורך בהסיבה היה מוכל שהרי מה דכריכה היה עולה לו לתלילת מצה ומצה וקי"ל דמצה בריכה היסיבה ומע"ג דמרור מ"מ היסיבה מה רצה לאכלו בהיסיבה לן נכך כלום וכ"כ מהרי הרמב"ם שכתב לימחי בריכין היסיבה בשעת אכילת כזית מצה ובשמיית ל' טוסיי ושאר מילתיה דתלתיה מה היסיבה בפסח ה"ה שאר ימות השנה אם יאכלו בהיסיבה משמע שאם רצה לאכלו בהיסיבה אין בכך כלום מע"ג דמיקחי למיקחי דתלתיה ושקיליה משמע שאכילה ואחיזה שלישית של מצה ומרור כתב כן וי"ל דקיימו כי היכי דלא ניחוש דאכילת מרור בהיסיבה הוי מזוכה לפי לן ק"ל שאם רצה לאכלו בהיסיבה אין בכך כלום וכיון דמצה בריכה היסיבה בהיסיבה וכיון

מסכנת פה צריך לאכול מצה ומרור בכריכה בהיסיבה :

וכתב עוד הרוקח לקיים מצוה מן המובחר לא יסיח עד שיעשה כריכה כהלל וכו' כ"כ התוספות בשם בעל המאור : **בלע** מצה וכו' עד סוף ידי מצה לא יצא כפ"ק ע"פ (שם) : **ומ"ש** ואפי' בלע כלומר ולא מתירינן דכיון בתירוב זה מצה כלל מבטל למצה ובטעמא משום דכיון דלא לעכו מיהו מבטל טעם המצה והרמב"ם כתב בתירוב כעפילה למצה . והרמן בשם פרבר"ם משום דלית ביה כפיו לא זה ולא זה ובזורק מצן לחמה דמי וגם הר"ן כ' דטעמא משום דלית דרך לעפילה ככך . ורא"ד דקדק מדברי הרמב"ם דמצה מן המובחר לבלוע כל כזית של מצה כזיתא מריסק בפה החה וה"ה לכיח של מרור (ג' עמ"פ לעיל מות ח') : **אבלן** בלא מתבוין יצא בריכה"פ כפ"ע ומתירינן התם דרבי יוסי פליג ואתר ומתר שכרה"פ פסח דמצה בריכה כזיתא זכר"פ דרבי' בשמוך פ"ב דמצה ד"ה ד"ה ואלו קיים ליה ד"כלן בלא מתבוין יצא משום מכלן דמתי ואכלן למתלין דמתיבי נה כתב ופסק

על

(ג) ובמרדכים שלנו יעשה דבריכה בלא שיבוא ונהגים לומר זכר למקדש כו' וכן ראיתי בכתוב על שם מהרי"ל :

וכתב

פרישה

שם יוכל לאכול משניהן מכל מ' כזית בנה מהם מוטב שיאכלנו יחד :

(ג) ובה בח"ל לברך על המרור בכה"ג לפי שמצינו בכמה מקומות דהוקבע בכתב בזמרים בכה לדחותו לפי שבמוסף מיום מנחי מיום בכתב בזמרים בכתובים :

דרישה

[ג] אבלן בלא מתבוין כו' כתב ב"י לפ"ז לפי כו' לריך לכתוב סתם אבלן בלא מתבוין יצא דמשמע דכ"ע לית להו לכו כפי הברה"פ ובכ"ג בוודאי לפ"ל כפי הכתוב דבשלמא לריך ליתן טעם לפי' דבריו בכ"ג אבל בזמן שהבית קיים שגם מרור היה הלל אוכל מכה מצה ומרור שלשתן בבריכה ולא היו מבבי"ן זא"ז האחד ושלשתן היה דאורייתא (מהרי"ח) : ג ר"ל בר"פ אות א' :

קוסם

חידושי הגהות

תעה א נראה לומר דכ"ל לרבינו האחל והא דהיית ליה אלא בלשון הלמא לא שבקיע: סילוקיה דרב פפא דאחכר בפשיטות מכח תר דאחכר בדרך הלמא (מהרי"ח) : ב וכ"ז במה"ר דבזמן שהבית קיים שגם מרור היה דאורייתא היה הלל אוכל מכה מצה ומרור שלשתן בבריכה ולא היו מבבי"ן זא"ז האחד ושלשתן היה דאורייתא (מהרי"ח) : ג ר"ל בר"פ אות א' :

יצא ומדלא השמיטה מלמ"ד דסילכתא הכי ומ"ג שהניח נסמוך דברי רבי יוסי דזייקינן מינה דבעינן כוזא מ"מ מאחר שמפשטן של דברי ר' יוסי לא מוכח כפירוש דס"ל לבעינן כוזא ומיהו דר"י נמי ס"ל דלא בעינן כוזא ומתי דקאמר מעפ"י שעיגל בחזרת מצה מיהו לכתחלה לכתיבוקות ומצה לתו דוקא מ"מ מן מכאן סתירה למ"ש תחלה לחכלן בלא מתכוין ויצא • ומדלא דהכי הוה ליה למימר כסוגיית דס"ם לוקב הגיזל מוכח להדיא דבין לרבנן בין למ"ד מצה מ"מ כוזא מליבא דר' יוסי דקאמר במשנתינו י"ט הרמבן של חג שחל להיות בשבת כו' וה"ק לתוקפ סוגיא והכי צריך לומר דהא דתניא בפ' ע"ם מליבא דר' יוסי מצה כו' לאו דוקא מצה נמורב :

ומ"ש הרמ"ם בפ"ק דה"ב דהלכה למשה בריכות כוזא וכוכיח כן מסוגיא דפרק ע"פ מדתניא מליבא דרבי יוסי מצה וכו' ור' יוסי ניתוקו עמו כמו שהמריך לפס ס"ל לרבי' דכל דברי הרמ"ם סומנין על מה שרוצה לפסוק הלכה נגי כפלו ואכל מצה ותוקע לשיר ללא יצא ולפיכך הניח הסוגיא דפ' ע"פ ומה שפסק בה"ג והירושלמי שמצות בריכות כוזא ומפוק כפוף דברי' ותע"ג דשמעתו רב אחי מיוחא דתיקח נינהו ופשטא דמתניתין ובריית' לא משמע הכי הלכך מזלינן למומרא בעינן דעת שומע ומשמיע כו' משמע להדיא מלשונו שכתב הילכך מזלינן למומרא דוקא במילי למוריית' כגון תקיעת שופר דהיא מלה דהוריית' אף כזמן הזה מזלינן למומרא ופסקינן דלא יצא ללא מתכוין כמקצת גאונים • אבל בלילה מרור שהוא מלה דרבנן כזמן הזה מזלינן לקולא דהלכה בלא מתכוין יצא כשאר הגאונים המלקים וכדמוכח בסוגיא דפ' לוקב הגיזל דיצא אפילו לר' יוסי ותי"ט בהך ע"פ דהריב"ם ז"ל ובתב וגוהגין באשכנז וצרפת לעשותן מעשרון זכר ללחמי תודה שהיוצא בבית האסורים מביא תודה והוודה היה בה ג' מינין של מצה חלות רקיקין ורבוכה וכל מין היה בה ג' עשרונים ושלישׁ מבל מין היו עושין י' חלות הרי שהניע לבל ג' חלות עשרון א' ועל בן עושין שלשתן מעשרון ועושין בהן סימן לידע איזו ראשונה ואיזו שניה ואיזו שלישית כדרך שהיו עושין בקופה שתורמין בהן הלשבה שהיו כותבין בהן אב"ג לידע איזו נתרמה ראשונה שממנה לוקחין תחילה ה"ג עושין מצוה ראשונה באותה שנעשית ראשונה הילכך מברכין על הראשונה המוציא ועל השניה על אכילת מצה ומהשלישית כריכה ואם החליף אחת בחברתה לא עיכב :

ואוכלין

כתב הרמב"ם ז"ל היה נבפה ואבל מצה בשעת חוליו לא יצא ואיני יודע אם הוא פוסק ד דמצות צריכות כוונה או אפי' למ"ד אין צריכות כוונה מודה דבה"נ לא יצא ובה"נ כתב ה דמצות צריכות כוונה וב"כ א"א הרא"ש ז"ל אבלן חצאן פי' חצי חצי זית ביחד יצא ובלבד שלא ישהה בין אבילה לאבילה כדי אבילת פרס פי' שיעור אבילת ד' בצים • ואין חיוב אבילת מצה אלא בליל ראשון אבל מבאן ואילך אם ירצה לאבול דבר אהר הרשות בידו רק שלא יאבל חמין ואפילו בליל ראשון יוצא בבזית כתב רב אלפס שא"צ אלא ב' מצות אחת פורסה לשנים ומברך על הציה המוציא ועל אכילת מצה וחציה הב' לאפיקומן והשליסה לבריכה וכן כתבו קצת הגאונים ובחילוף מנהגים כתוב אנשי בבל בשחל פסח בשבת מניח פרוסה בין ב' השליסות וכשחל בהול מביא פרוסה ושליסה ומברך עליה ב' ברכות ואנשי א"י בין בחול בין בשבת מניחין פרוסה על השליסה ומברך על השליסה ב' ברכות וכן הילק בעל ה"ג שכתב והיכא דמיקלע פסחא בליל שבת בוצע על תרתין ופרוסה והתוספות כתבו שצריך לעשיית ג' כדפרישית ע"כ רב עמרם ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל וכתב וגוהגין באשכנז וצרפת לעשותן מעשרון זכר ללחמי תודה שהיוצא מבית האסורים מביא תודה והוודה היה בה ג' מינין של מצה חלות רקיקין ורבוכה וכל מין היה בה ג' עשרונים ושלישׁ מבל מין היו עושין י' חלות הרי שהניע לבל ג' חלות עשרון א' ועל בן עושין שלשתן מעשרון ועושין בהן סימן לידע איזו ראשונה ואיזו שניה ואיזו שלישית כדרך שהיו עושין בקופה שתורמין בהן הלשבה שהיו כותבין בהן אב"ג לידע איזו נתרמה ראשונה שממנה לוקחין תחילה ה"ג עושין מצוה ראשונה באותה שנעשית ראשונה הילכך מברכין על הראשונה המוציא ועל השניה על אכילת מצה ומהשלישית כריכה ואם החליף אחת בחברתה לא עיכב :

ואוכלין

על מ"ש שם בשמוד דבדי ר"י דדייק מיוסי בגמרא דבעינן בוזא וגם על מה שכתב בספ"ק דר"ה דמצות צריכות כוונה ומ"ל לת הוא דקתני לכתוב כתם אכלן בלא מצה ולכאורה הרמב"ם היה נכפה ואבל מצה

כתב פוסק דמצות צריכות כוונה וכו' עוד יש להסתפק בדעת הרמב"ם שכתב לבל מצה בלא כוונה כגון שלכנוהו עו"נ לאכול מצה ולא יצא ס"ל דמצות אין צריכות כוונה ומה שכתוב בסמוך יתבאר וסוגיין בבי מוכח דס"ם רמוהו ב"ל (בח י) שלהו ליה לאכוה דשויא כפלו ואכל מצה ולא כפלו מצן מיניה בפלו עד והתניא עתיס חליס עתיס שוטה בשהוח חליס הרי הוא בפקח לבל דברינו בשהוח שוטה הרי הוא בשוטה לבל רבי יוסי אומר רב אחי שבפלוהו עו"נ ופי' רש"י שבפלוהו עו"נ • ותע"ם שלא נתכוין לצאת י"ח מצה אחר רבא זאת תוכיח התוקע לשיר ולא פסיטה הייט יב מהו לתכוין בתקיעת שופר לבל מצה אחר דתניא בתם לבול מצה אחר דתניא בתם ולא כתכוין בשמואל והרמב"ם פסק בהל' חמץ ומצה בבשלהו ליה לאכוה דשמואל בבפלוהו עו"נ ולא בפ"ב מהלבות שופר פסק בר' זירא ותתהו הר"ן וה"ם שברשה שדברינו סותרין את דברי והר"ן בם"ם רשוהו בתב למיכא דלא פליגא דידיה דידיה בם"ל דבתקיעת שופר בין דחזיגן דבר' וירב אחר לשתעיה ליכוין ותקע לי בקטיגן דלבריך כוונה לבל בבפלוהו ואבול מצה כיון דלא נתכוין לצאת בה לא יצא בבר נגמרא מצן בלבא עליה בהיות לא דחזיגן ליה דתע"ג דבתקיעת שופר לא יצא בבא יצא בהרמיהן בעלמא (בריות יט:) שתעסק בתלניס ובעריות חייב שבן נהנה וגבמרא נמי ענדיגן בריבות מצה לשופר בלבך תע"ג דשופר מיהיות דקי"ל צריך כוונה בבפלוהו ואבל ניקטיגן דיבא : ובהא בבפלוהו עו"ג ואבל מצה יצא בתב דדוקא בה"ג יצא שיודע הוא שבשעה פסח וזו מצה בלא שניהו מתכוין לצאת מבל בשבר חול הוא ואבל מצה או בשבר לאבול ב"ל ולמי לא יצא לה לא לתיקט בפלוהו עו"ג ליקוט חד מבני נוחי בלא ומצה בלאחרן עב"ל וב"ל ב"ם ג"ב ובהבי אתי שפיר שבתב שאם אנשהו עו"ג לאבול מצה יצא ולא בתב שאם אבלן בלא מתכוין יצא דבלא מתכוין בבל גוונא לבאו מתכוין משתע • אבל דגיגו יהודם בתב בשם המוספות דבפלוהו ואבל מצה מיירי שהיה שבור שהוח מתן ונתנה שאבל מצה אבל אם ידע שהיה מצה ולא רצה לאבלה ובפלוהו ואבלה לא יצא ואפי' לם"ד מתצות אין צריכות כוונה אם מתכוין שלא לצאת לא יצא עב"ל : **ומ"ש** דבה"ג בתב מתצות צריכות כוונה וכן דעת הרמ"ם הוא בפסקי הרמ"ם ספ"ק דר"ה וכבר בתבתי שבן דעת הרי"ף והר"ן בתב שדעת הרבה מן הגאונים ודעת הרשב"ם דמתצות אין צריכות כוונה (ד) :

אבלן מצמן וכו' צריבה ע"פ (שם) אבלן למצמן ולא יצא ואבלה שלא יצא בפרק ע"פ דמ"ד לא היו צריכין אלא מצה מ' שלימה ע"כ בסדר המחרון של פסח והמרור והמגבה בדברי המוס' והרמ"ם :

ולמי

מיהיות דקי"ל צריך כוונה בבפלוהו ואבל ניקטיגן דיבא : ובהא בבפלוהו עו"ג ואבל מצה יצא בתב דדוקא בה"ג יצא שיודע הוא שבשעה פסח וזו מצה בלא שניהו מתכוין לצאת מבל בשבר חול הוא ואבל מצה או בשבר לאבול ב"ל ולמי לא יצא לה לא לתיקט בפלוהו עו"ג ליקוט חד מבני נוחי בלא ומצה בלאחרן עב"ל וב"ל ב"ם ג"ב ובהבי אתי שפיר שבתב שאם אנשהו עו"ג לאבול מצה יצא ולא בתב שאם אבלן בלא מתכוין יצא דבלא מתכוין בבל גוונא לבאו מתכוין משתע • אבל דגיגו יהודם בתב בשם המוספות דבפלוהו ואבל מצה מיירי שהיה שבור שהוח מתן ונתנה שאבל מצה אבל אם ידע שהיה מצה ולא רצה לאבלה ובפלוהו ואבלה לא יצא ואפי' לם"ד מתצות אין צריכות כוונה אם מתכוין שלא לצאת לא יצא עב"ל : **ומ"ש** דבה"ג בתב מתצות צריכות כוונה וכן דעת הרמ"ם הוא בפסקי הרמ"ם ספ"ק דר"ה וכבר בתבתי שבן דעת הרי"ף והר"ן בתב שדעת הרבה מן הגאונים ודעת הרשב"ם דמתצות אין צריכות כוונה (ד) :

אבלן מצמן וכו' צריבה ע"פ (שם) אבלן למצמן ולא יצא ואבלה שלא יצא בפרק ע"פ דמ"ד לא היו צריכין אלא מצה מ' שלימה ע"כ בסדר המחרון של פסח והמרור והמגבה בדברי המוס' והרמ"ם :

ומ"ש דבשעה בזית כו' ולא בתב בשיעור בפרק ע"פ ובפ"ק דה"ב משום דבשיעור בזית

תעו ואוכלין כל צרכם מקום שנהגו לאכול צלי אוכלין ובמקום שאין נוהגין לאכול אין אוכלין וגדי מקולם פירוש שלם ראשו על כרעיו ועל קרבו אשר בכל מקום · וביושלמי קאמר אפילו בשר ענל ועוף כל דבר שטעון שחיטה אסור · כתב אבי העזרי ראיתי בני אדם שאוכלין בשר עוף צלי בלילי פסחים ואין חילוק בראיתא בירושלמי ודאי מבושל מנהג כשר הוא במקום שנהגו שלא לאכול צלי ואשכחן מקום שלא נהגו לאכול צלי הוא :

תעו ואחר נמר כל הסעודה אוכלין ממצה השמורה תחת המפה באחרונה זכר לפסח הנאכל על השובע ויאכלנו בהסיבה ולא יברך עליו ויהא זהיר לאוכלו (ס) קודם חצות (ג) וי"א שצריך לכרכו במרור ולטבלו בחרוסת ולאכול אחריו כזית מצה לבדה וא"א הרא"ש ז"ל כתב שא"צ אלא כזית אחד לבדו ואם

תעו ודאי מבושל מנהג כשר הוא כלומר לא תימא כיון שנהגו שלא לאכול אלא צלי אוכלין אפילו בשר עוף מ"מ בירושלמי מ"מ לא אסור שהרי בירושלמי אסור כל דבר שטעון שחיטה ולא פליגי אלא בדבר שנהגו שלא לאכול צלי דבירושלמי אפילו בשר עוף מבושל מנהג כשר הוא במקום שנהגו שלא לאכול צלי דהירושלמי נמי מודה לתיר לאסור דבר שטעון שחיטה אלא בצלי במקום שנהגו שלא לאכול צלי הוא ומשכחת מקום שנהגו שלא לאכול צלי הוא הלכך מבושל שרי לתיקן אבל במקום שנהגו להתיר לאסור בשר בפסח פשיטא דאסור כל דבר שטעון שחיטה אף במבושל לפי הירושלמי כנ"ל בפרק דברי הקבלה ז"ל כתה שפי' ד"ה :

תעז ולאחר נמר כל הסעודה אוכלין ממצה השמורה תחת המפה באחרונה זכר לפסח הנאכל על השובע ויאכלנו בהסיבה ולא יברך עליו ויהא זהיר לאוכלו (ס) קודם חצות (ג) וי"א שצריך לכרכו במרור ולטבלו בחרוסת ולאכול אחריו כזית מצה לבדה וא"א הרא"ש ז"ל כתב שא"צ אלא כזית אחד לבדו ואם אין לו אלא מצה אחת יחלקנה לשתים ויניח חציה לאחר הסעודה לאפיקומן ויאכלנו בסיבה ולא יברך עליו ויהא זהיר לאוכלו (ס) קודם חצות (ג) וי"א שצריך לכרכו במרור ולטבלו בחרוסת ולאכול אחריו כזית מצה לבדה וא"א הרא"ש ז"ל כתב שא"צ אלא כזית אחד לבדו ואם אין לו אלא מצה אחת יחלקנה לשתים ויניח חציה לאחר הסעודה לאפיקומן ויאכלנו בה

ומן כורכין תומו כמרור ומרוסת וללא כמה שכתבו הרמ"ע מפירוזו ור"ט דמצה דוקא שהיא דמוריחא מוכלין במחרוסת לשם חובה זכר למכילת מצה במכילתו עם הפסח מכל מרור ומרוסת שהוא דרבנן מן היוד למכלה בחמרוסת כל עיקר אף לדעת פרמב"ם וכבר כתב כן המרדכי בסדר הרמצון של פסח דמן הדין היה לנו לעשות הכריכה לבסוף של הסעודה כדרך שהיו מוכלין הפסח על מצות ומרורים לאחר הסעודה ללא הוסיל והחיזל במצות מצה ומרור בתחלת הסעודה הולך ונומר כל מצותו וכן היה נראה לר"ת וכו' עד אחמס זכר לפסח מוכלין המפיקומן בסוף כל מכילה ורמז נעלמה הוא למסובין וכו' ע"כ • ומשום לכרמ"ם מין מכילה ו' ללא זכר לפסח ולא לשם חובת מכילת מצה ולפרמב"ם היא משום חובת מכילת מצה בהמלכת עם הפסח על כן צריך כ' זהוס ללא סגי כיון אח' לפקוני נפשיה מפלוגתא ודוק : כתב הרוקח שלא יהא לו מכילת מפיקומן לעורה כלמחרון נגזר אכל מצה לשם מכילה נסה עליו נאחר ופוטעים יכשלו כם עכ"ל ועי"ע דבפרק רביעי דנזיר לא אחריה לענין מצה אלא אחר פסח מ"ח מאחר דבריש פרק ע"פ אחרינן דאסור לאכול מצה מכילה נסה ובמו שנתבאר למעלה בריש סי' תפ"ה ולפ בהכילת אפיקומן שהוא בהאחרונה אחרינן נסה"פ ע"פ דלין לאכלו לשם מכילה נסה לאחרי' כתם ל"מ ברשאוה דקא אכיל לאיפטרי אבל בהאחרונה דילמא אתי למיכלה אכילה נסה וה"ע דלהרמ"ם דזכר לפסח הוא כי היכי דפסח אסור לשם אכילה נסה ה"ג מלות אפיקומן שהוא זכר לפסח ולפרמב"ם נתי שלא אוכלין בהאחרונה לשם חובה כה פשיטא דאכילה מצה דאנוה לאכילה נסה כדין פסח ולפיכך לא דקדק הרב ובתב כדאחרינן נגזר אכל מצה כו' דדין פסח ומצה אחד הוא לענין אכילה נסה ולפיכך צריך ליזהר שלא לאכול ולשהות יותר מדאי שלא יבאו לידי אכילה אפיקומן על אכילה נסה . ומהרדכי בסדר האחרון כתב שאין נהגו זהירין בכותם

כזה ולכעד"נ עיקר לצריך ליזהר בזה :

ומפני שהיא צריך לצרך בפה"ג על הכוס אחר שיברך בה"מ שניתן כו' ות"ת ת"ם הא מאם נזכר קודם שיברך בפ"ה לישול ידיו וכו' ולא היה צריך לברך בפ"ה על הכוס אחר שיברך ב"ה ואפצר לומר שמעיקרא הכי תיקון שכוס ג' יהא שהוהו לאחר גמר האכילה דהכי הנן מזגו לו כוס ג' מברך על מזוני ולכיבך אם נזכר קודם שיברך בפ"ה יכול ליטול וכו' דעדיין לא נגמרה האכילה אבל לאחר שיברך ב"ה שניתן הזה לאחר גמר האכילה צריך לברך בפ"ה וכ"כ נהרדכי בסוף סדר האחרון ע"ש : **ומ"ש** וכ"ה כהב שאין צריך לחזור כלל כו' ואפשט שאכלי הכ לן ונברך אז נטל ידיו ס"ל לב"ה שאין לחזור נרחה דטעמו דס"ל לב"ה כיון דיש בפומיס אפרסים בשבה לן ונברין אז נטל ידיו אסור לאכול עד שיברך ב"ה אחלה על מה שאכל ואוכל לאיתר נתי דמעיקרא הכי תקון בסחס שיברך בפ"ה אכיס ג' לאחר ברכה המזון אע"פ שלא גמר האכילה דאחרך על מזונו בחמת הקנוי וה"ב אם יזהר ויאכל היה צריך לחזור ולברך בפ"ה על הכוס אחר שיברך ב"ה אניח ואפלת מרבה בכוסות ומצ"ה אין לחזור כלל שלא להכניס עלמו בספק איסור גם במרדכי סוף סדר האחרון כתב דרשבי"ה נופיה כהב דאחרים פומרים שאין תקנה לשבחותו • ונהו דעת רבינו קלונימוס שבניה הירדכי בסוף סדר הרחצון ובהב הכי"ב בשם ריב"ן לריש"ל שכן עיקר : **ומ"ש** שיולא בבית הכנסת אחר שאכל הפר אחר אחרין • טעמו אפני שלא אחרו אלא מפעיין אחר הכבר כו' לבל בה אחרו שהם הבעירו שעונין פסח שני ולא עדיף מבקיומן מפסח כ כ הר"ר מבדרשם :

תעה ואחר מבקיומן וכו' פי' משהחילו לאכול הפסח וכו' תע"ג דבללו בסח את ק"ל בלבנת המה דשחילל דאין מפטירין אחר המצה אפקיומן כ"פ בריש פ"ק דפסחים ה"ג ברוך אין העי"ב מבי"ה היה צריך להניח חר שנאמרו אין מפטירין

שחולל אין מפטירין אחר מצה אפקיומן ואחר זוטרא אחרי הכי ר"ע יהודה אחר ר' מ"ל מפטירין אחר מצה אפקיומן ופסקו הפוסקים בלישנא קמא וזהו שכהב רבי אפקיומן הוא לנו בזיכוי הפסח וכו' ולכאורה אתיכן בסוף הסעודה קודם הסעודה אפקיומן ואם מאכר לאחר סיום הסעודה כתב רבינו בסיומן הפ"ת **ומ"ש** רבינו לא יעקרו אתקונו לאכול בו קוס אחר תע"ג דרב קאמר לה פכן הן משום דשמואל ור"י נתי ס"ל הכי שאסור לעיקר אחכורה ולא פליגי עליה דרב אלא לחזוקי אחנחורתו ברישונה וכדפירש רשב"ם וכר"ן ואחאם לרבינו לחנה יש לה דין פסח נס לענין זה " ב"ה וכ"כ הרשב"ם ז"ל בשבת ישנו מקצתם • אבל התוספות כתבו ד"ב לא מיירי אלא בקרבן פסח אבל אחר לא מ"כהן בס ס אוכחא לישנא אחרינא

דרישה

מוור ומרוך עלין ומאר לוחם אחר של מוכה לאוכלין בהאחרונה קאמר הין מפטירין אחריו לאכול דבר אחר שלא לשם חובה בעמה בכ"ל רש"י ורשב"ם ובתב עלין הרמ"ם ז"ל ולפי זה היה נראה דצריך לאכול עמה מרור ומרוסת כיון שהוא זכר למכילת הפסח בהאחרונה וכ"ב אבל לשאר כמו כומן המקדש שהיו מוכלין הכל בזמן אחד הלל וקיעתו ולא לרבנן אחרים לאוכלן ביחד לבומר זה אחר זה בזמון אחד אחכם אחכלו לאה עושין בהאחרונה לחיוב אלא לשם חובה שלכך נ"ל לחוקה אחר אחרים לשם חובה אלא לאוכלין לוחקה וכן לפסח שהיה נאכל בהאחרונה אלא שהוא זכר לפסח ולא לשם חוב

לחיסחר בשני מקומות ולי משום לחיקחק לפסח להא על כרחך לא מיקחק דלמי לא מיתא לכי ליפרוך מחמיתני נרש וכו': **ואם** למחר שהחילו לאוכלו ישנו כל בני החבורה וכו' בפיים ערבי פסחים (קכ ע"ב) שינו ישנו מקצתן ואכלו כולן לא יצאו וכ"ש ומיר מקצתנו יאכלו לא יצאו ופרש"י ישנו כולן לא יאכלו ואם התחילו לאכול בפסח ישנו לא יאכלו דגרסה כאוכל בפסח בשני מקומות ומחמר למחר שישנו בפיזנו דמתן שוה לאכול וחציב ליה תנא כאכילת שני מקומות והומרת בעלמא הוא וה"ק מקצה כולן כאי למחר שהחילו לאכול מלא תוכי בתחלה ויכן הפסח מכילה כולו ואוב לא יצאו מאום דעבדי זכר לפסח נמען שב"ה קיים ר"י אומר מקצתנו יאכלו מריבוי קמי דקמחר ת"ק יצאו מקצתן יאכלו ואחת למיחר ר"מ אם נתלכלכו מכל מה נרדמו אפילו מקצתן לא יאכלו כישורו וכני לכלכה כר"י דבי רבה קמי כוותיה כדאמרי' בגמרא ס"ב ואם נפטרו וסיימו לאכול בפסח בחבורה מ' לא יצאו בחבורה אחרת לאכול לא מן ולא מאום דבר נוסיף לימלא מאי לאיכול לחן בפסח בב' מקומות ולפי זה נקט רבינו מי' מצטיינו ט' לרבותא דאפילו סיימו לו כ"ב בלא סיימו מלא שהחילו לבד באוכל מן הפסח בב' מקומות ממש דלא ומלפיכך אפיקומן שהוא לנו במקום הפסח נמי מצטחילו לאכול לא יעקרו ממקום למקום ולפי רוב ספרים שכתוב כאן מי' מצטחילו וכו' נקט רבינו בלשון מצטיינו מלא שהחילו דמשמע דלא שהחילו ולחי אסור משום שאוכל בב' מקומות ומחילה ס"ב אפיקומן שהוא לנו במקום פסח ושני גרסאות שלים כאגן • ומ"ת מנמע דאם לא התחילו לאכול אפיקומן אין חשש בעקירת מקום וב"כ אין חשש בשום שינה : **ואם** למחר שהחילו לאכול ישנו וכו' ואפילו מקצתן יאכלו כולם לא ישנו מקצתן יאכלו כולם לא יאכלו ר' יוסי אומר מתנמנמו יאכלו ולא יאכלו ולכלכה כר' יוסי דרבה קמי כוותיה ורבי"ף הביאה בפסקיו ולמדו מדבריו מתנמנמו אף לענין מנה נשנית דאל"כ לא הי ליה להביאה מאחר שאין הפסח קרב כזמן הזה וכן הרמב"ם כתבה בסוף פ"ח לענין מנה וכ"כ הרא"ש ורשב"ם ומשם מחלוקת הרי"ו והרמב"ם עם הרא"ש תלוי בפירוש דברי ר' יוסי שהמנמנמו מי קאי לריישא או לסיפא ומצינו כ"י :

ומחי"כ

מפטירין אחר הפסח אפיקומן כדי להודות לנו לחיקחק שהוא לנו במקום הפסח יש לו כל דין פסח וכי היכי דבפסח אין שוקרין ממקום למקום כ"כ באפיקומן וכן אם ישנו מקצתן או כולן היינו כמו בפסח שלא תאמר דדוקא לענין זה אמרו לחטל שום דבר אחר אכילת אפיקומן שלא נבטל טעם מצה מפי החם הוא לחודיה דמן מפטירין אחר הפסח אפיקומן מכל שכן שיעקרו ממקום למקום שהחילו לאכול אי יכול לחיסורי משום שנאכל בשתי חבורות חינו ענין אלא לפסח ולא למצה ק"ל דמן חלוק דכל מה שטעם בפסח טהא בשאר אפיקומן וכן פסח כמרדכי בסדר אחרון כשם רא"ן ופ"ת ולא כדעת הקונ' דכמצה מין חיסור בב' מקומות והרמב"ם ג"כ כתב כשהנחיו דזין ישנו מינו אלא שהחילו לפסח ולא למצה לדיעתי' • ודע דבמקצת ספרי רבינו כתוב פי' משסיימו לאכול הפסח לא יעקרו ממקומן כו' ובכי מיקח בגמרא אלינא דרב רבה קמי כוותיה דלמחרי' בגמרא ס"ב ואם נפטרו וסיימו לאכול בפסח בחבורה אחרת אסור לאכול לא מן ולא מאום דבר נוסיף לימלא מאי לאיכול לחן בפסח בב' מקומות ממש דלא ומלפיכך אפיקומן שהוא לנו במקום הפסח נמי מצטחילו לאכול לא יעקרו ממקום למקום ולפי רוב ספרים שכתוב כאן מי' מצטחילו וכו' נקט רבינו בלשון מצטיינו מלא שהחילו דמשמע דלא שהחילו ולחי אסור משום שאוכל בב' מקומות ומחילה ס"ב אפיקומן שהוא לנו במקום פסח ושני גרסאות שלים כאגן • ומ"ת מנמע דאם לא התחילו לאכול אפיקומן אין חשש בעקירת מקום וב"כ אין חשש בשום שינה : **ואם** למחר שהחילו לאכול ישנו וכו' ואפילו מקצתן יאכלו כולם לא ישנו מקצתן יאכלו כולם לא יאכלו ר' יוסי אומר מתנמנמו יאכלו ולא יאכלו ולכלכה כר' יוסי דרבה קמי כוותיה ורבי"ף הביאה בפסקיו ולמדו מדבריו מתנמנמו אף לענין מנה נשנית דאל"כ לא הי ליה להביאה מאחר שאין הפסח קרב כזמן הזה וכן הרמב"ם כתבה בסוף פ"ח לענין מנה וכ"כ הרא"ש ורשב"ם ומשם מחלוקת הרי"ו והרמב"ם עם הרא"ש תלוי בפירוש דברי ר' יוסי שהמנמנמו מי קאי לריישא או לסיפא ומצינו כ"י :

ומחי"כ

דרכי משה

תעה (א) ומהרי"ל התשבר שוד דאפי' ישנו קודם שהחילו לאכול אפיקומן אלא תוך הסעודה לא יאכל אפיקומן אכמם דברי חמור לא משמע כן וכתב ר"י בהריא דשינה באמצע סעודה לא הוי הפסק : ובחב

פרישה

ולכ"ב סרי"ף בסחיי וגם הרא"ש בסיחון בסיחון קל"ו ריש ע"ב לסם וכתב רבינו בריש פי' מפ"ד דלסם לסכל בגיטין יכול לברך בנסוים לסרים ולא יאכל עמהם ו"ל סם ולפיכך כיון דבדך ליה ברכת המזון לא נשנים מידי לחין לסר לסחם אפיקומן דא ש"מ דלסם לא בירך עליו ברכת המזון וכהרא"ש שהאפסיק לגיטין בירך מופר פ"ם ולפים ריכשלת סיב. (קכ"ב ד"ה סיקל שפי והוקם משם מוקת שעשים כום כ"כ כום לחסר משום דסוב בסוסיפא כום של בריאות לכיון שברך לאכול מם ולא נלע"ד ליתר נ"ל כום המגיד ו בחמה ומוכל מם"ב לה"ר ומכל ה' לא נלע"ד ליתר נ"ל חמר מסבאבה בברכת המזון ומברך בנימו על כום כו"ל כום ב' הו"ל ומכל ה' לא נלע"ד ליתר נ"ל חמר כ"פ ול"ל מאי דוק בנימו ומאחיב לחיין בסחם כום ב"ח בשם מיסון קל"ו ס"ח גם כלן מוסב לו ניחל בסחם שמכל עמו בירך דוק ובמכה לפ"ל בשמו מיסון קל"ו ס"ח גם כלן מוסב לו ניחל בסחם שמכל עמו בירך בשביל עצמו בלבד ומסיק בשביל עצמו ובשביל חבריו ומשמע דלא בעי כוונה לחבריו ומכ"ל דלא בעי כוונה לחבריו ומכ"ל דלא בעי כוונה לחבריו ומכ"ל

תעט ואח"ב מוזגין לו כוס ג' כו' כתב מהר"ם מרוטנבורג ז"ל שצריך ג"כ שיעפה והדחה וכו' דעת כל המחרונים וכף מי שלא נזהר בו כל השנה אם רוחה שהכוס נקי מכן בזה הלילה יזהר כדי להדר המצוה וימלא הכוס לב"ה ויצרך הכעל הבית בעצמו וכ"כ התגודל והמחרונים נתנו טעם משום טוב עין הוא יבורך :

ומ"ש ומס שתהו בלא הסיבה וכו' כן נראה מדברי הרמ"ך במסקנתו דבכל הד' כוסות צריך לחזור ולעשות בהסיבה אבל המהדרי מיבעיא ליה בכל הד' כוסות . ונראה בעיני דאין לחזור ולעשות בהסיבה כל עיקר כיון דהמהדרי מיבעיא ליה ועוד דאמן קי"ל כרמב"ם דבמרגלו לא נעי הסיבה ע"ל בסי' תע"ב :

ומ"ש ולא יפתה יין ביום וכיון כוס ד' משנה בפרק ע"פ בין ג' לד' לא יפתה ויקדק רבינו שכתב ולא יפתה יין דמשמע אבל שאר כל מיני מזיגה לעשות משום דאיכא למ"ד טעם דאיכא לעשות בעצמו הוי כדי שלא יפתה ויבא מלגמור את ההלל וזה אינו שלא בזמן ולא במיס והמרדכי בסדר המחרון כתב דפי' בקונטרס בטעם שלא יפתה בין ג' לד' משום דמתוי כמוסיף על ד' כוסות וצריך לומר דבין רשגון לבני דרגילין לעשות כי היכי דגדריה לעיכיה וכן בין שני לשליסי שיוצא בכוסות לא מתוי כמוסיף ואף לפי פי' זה אינו אסור אלא בזמן שכל לא במיס וק"ל . ובקוס' כתבו שי"מ דבטעם שלא יבטל טעם מצה

ולא מיירי אלא בזמן במיס :

ומ"ש ומצוה לחזר אחר זיתון כו' ונראה דדוקא לחזר אחר זיתון מתחלה קודם ספעודה אבל אחר מעשה אבל מה שנהגו עכשיו שכל אחד ואחד אחר שגמר סעודתו לוקח לו זיתון ואחר כך לחזור לסעודתו אינו נכון ממה נפשך אם יאכל אם עכיד סיסורא דמלה אינה נאכלת כב' חבורות לחיתקק לפסח כדלעיל בסי' תע"ח ואם לא יאכל אלא יתה בלבד בתב בתב מהר"ם דבשהייה אין לברך לזיתון שלאחר תע"ג דבאחרי בפרק ג' שאכלו כתב כשם מהר"ם שהטעם דאפי' ברוך שאכלנו יכול לומר דבשהייה בכלל אכילה אין זה כשאוכל שהיה הב' שוהה עם הבשים ולא רצה לאכול אלא למטל אבל שיש מהר"ם שיש להסוך על התוספות אבל לכתחלה היה נזהר מהר"ם שלא היה נותן למצה בכדי שלא לשהות אם לא שהיה יכול להזקיקו ליעול ידיו ולאכול עמאם כיון דגן לאפוקי בפשיה מפלוגתא וכן כתב להדיא בשבולת שועלים פרק ה' דה' ברכות הלבה ו' ע"ש . ואם כן זה שאינו יכול לאכול עמאם מעוה כ' חבורות היאך יצטרף עמאם לכתחלה לזיתון על ידי שהייה ומ"מ אותן שאינן רוצין לעשות מבעוד שמכניס על קבלתם כדעת התוס' דאפי' לכתחלה יכול לאכלטרף ע"י שהייה יבא בדעתאם מתלה קודם שעוקרין עלמם לילך שרוצים לעשות לשם כדי שיוכל לעשות לשם כלה ברכה שלא יבא כמוסיף על הכוסות ולאחר שברכו ה"ה לשם ג"כ לא יפתה מבעי טעמא וכן היא דעת מהרי"ו בדרשותיו ע"ש . ומהר"ל מפרש"י שלא שתה התחדרה על המנהג מטעם אחר שתחר מאחר שנצטרף לזיתון לפעפ"י שלא שתה טום של ב"ה כ"ם כבר בפסיק שעדקו בב"ה ואסור לו לחזור ולאכול בעיקו אלא ע"י נעילה וברכת המוציא וא"כ הסעודה הראשונה יש לה ב' כוסות לפני המזון וסעודה האמיתי יש לה ב' כוסות לאחר המזון ודבר זה לא תקנו חכמים ועוד

המרוץ ופוס דבריו דהמנהג פיעו בגון כלל וצריך לבטל לחוקו ע"כ :

תפ ומ"ש שלומר הלל הגדול על כוס ד' כן הוא לפי גירסת רשב"ם שנורס בגרייתא כוס ד' גומר עליו ההלל ואיתמר הלל הגדול אבל יש גורסין בגרייתא כוס ה' ויקבלר בסי' תפ"ח :

ומ"ש ובהלל הגדול קי"ל כרב יהודה מתחו וכו' כ"כ הרי"ף לכסי נהגי עלמן . וכתבו התום' דדעתו דקיקים וגומר פיעו מן המזמור ואין לחמרו וכן הוא במהרי"ו : **ומ"ש** אבל בשאר כל הימים אין אומרים אותו משום הלל שיש לחתום בהגאולה בשירה ומרה אלא כשלומרים אותו משום מאר פסוקי דזמרה בשבתות וימים טובים : **ומ"ש** אבל כיון שעיקר התוספת על ההלל צריך לחתום בגאולה ויעין בתוספות . כתב מהרש"ל דמ"ש בשותפי התחזירים ברכת בפ"ה לכוס ד' מאר אף על גב דאין ניסוס ואומן בגורוחך פיעו מן הדחה אלא שיש לחתום ברכה אחרונה כשיעשה בשלחן לרב אחי נאון על דברי ר' סעדיה נסי' שפאר זה ואח"כ יתחיל אף על גב דאין ניסוס כו' ואומן בגורוחך ושאר פיוטים וכן עיקר :

טום

דרכי משה

תעט (א) וכתב מהרי"ל דכוס של ברכת המזון חשיב חרא שתייה ולא חשיב טוספ על טוטת ואפילו אם שותה מאותו טום כמה פעמים וכ"ש שאר טוטות וכ"כ מהרי"ב שכן היה נוהג מהרא"י וכ"כ התשב"ץ (ב) והמנהג בזמן הזה לחזר אחר זיתון וכתב בכלבו הגדול שבקוראים קורא הודו וכן אנא לכולן קונים אחריו ומהרי"ב כתב דהדתו לא יאמרו נשים וקטנים אבל אנא יכולין לומר וכן כתב האין מצרף עמהם ונראה דדוקא לענין צירוף דבתם"ז צריך שיאכל עמהן אבל לא לענין אמירת הודו ומהרי"ל כתב דאם אין הגדול רוצה לומר הודו נותן רשות לאחר לומר ס"כ בשם אגודה דבגרסים שבעל הבית סבור בדברים"ז בליל פסח כרי שיברך הוא על כל ד' טוטות עכ"ל ובשם מהר"ר שמשון משום דנראה הוא גדול הבית הואיל שהוא עושה הכדר וע"ד הדוא נראה אוב עין ממה שאמר תחלה כל הבשין יתיי וייבול האכרינן פשה (לח ב) אין נותנין כום לברך אלא לשוב עין כו' :

תפ (א) והמנהג לומר קודם לא לנו שפוך המתך כו' כתב מהרי"ב דנהגים לפתוח הדלת כשאומרים שפוך משום האיתא בא"ז שלא לבעול ולתות תבתים בליל פסח דליל שמרים

דרישה

טעם מצה וק"ל : ומוב מצאתי מרמ"י בס"ע שמיד כתב בהיות כדברי בסימן תפ"ד ס"ג שכל ומן דלא מכל לפקוחון מיחר לאכול בשני מקומות גם קיי"ף והרא"ם כתבו בהדיא שלא מכל לפקוחון לא מסרו אלא היכא דבבר בירך והבאתקיני לכוסס לפיל בסימן זה וחו"ק :

סי' תעט (ב) **ומצוה** לחזר אחר זיתון ולפי"ד דבטעם הוא מגב שמלריכין ג' משום דומי שם יהיו נפי שיהו הב' ב"ב בשעת הזיתון דבזיתון ממדרש שכלים שלא כתב שם מוחר לפסח לבעים נפרך כו' כמו בכותו וה שבשים ברלייתו ממדרש שכלים שלא כתב שם לילא משום סהו גם הרמ"ם כתב ולפי משום סהו כ' וק"ל שלא יהיו כיון שבשלל שבתב דהוי דמשמע אבל אחר לבעים כו' לכן נקט במדרש שכלים שלל לבר משל"ב כב"ה דשלל נבנין שלא יפמול כרוך אחר כו' יבש רבינו לא כתב שלא מצוה לחזר אחר זיתון ובשלל כתב נרוך וק"ל .

סי' תפ (ג) **ואומר** הלל הגדול כו' ותוקס בס"י שלן מהולל בתשבחות ג"י ובהל"ל התומר החמיתה דיעתבת ותוקס ותומר כבוחר בשירי ומרה שלן מה בשלמים וכ"ש בסי' תפ"ח שכל עכשיו בעו שלאחיתה כו' אף ותוקמיי בעשתי כל מי שבתומר בשירי ומרה וכי יש להקשות בשלן סיפו תפ"ו בעשתי שכתב דבעו נגרך קדוש ק"ל ובשתי

תעט ואח"ב מוזגין לו כוס ג' כו' כתב מהר"ם מרוטנבורג ז"ל שצריך ג"כ שיעפה והדחה וכו' דעת כל המחרונים וכף מי שלא נזהר בו כל השנה אם רוחה שהכוס נקי מכן בזה הלילה יזהר כדי להדר המצוה וימלא הכוס לב"ה ויצרך הכעל הבית בעצמו וכ"כ התגודל והמחרונים נתנו טעם משום טוב עין הוא יבורך :

ומ"ש ומס שתהו בלא הסיבה וכו' כן נראה מדברי הרמ"ך במסקנתו דבכל הד' כוסות צריך לחזור ולעשות בהסיבה אבל המהדרי מיבעיא ליה בכל הד' כוסות . ונראה בעיני דאין לחזור ולעשות בהסיבה כל עיקר כיון דהמהדרי מיבעיא ליה ועוד דאמן קי"ל כרמב"ם דבמרגלו לא נעי הסיבה ע"ל בסי' תע"ב :

ומ"ש ולא יפתה יין ביום וכיון כוס ד' משנה בפרק ע"פ בין ג' לד' לא יפתה ויקדק רבינו שכתב ולא יפתה יין דמשמע אבל שאר כל מיני מזיגה לעשות משום דאיכא למ"ד טעם דאיכא לעשות בעצמו הוי כדי שלא יפתה ויבא מלגמור את ההלל וזה אינו שלא בזמן ולא במיס והמרדכי בסדר המחרון כתב דפי' בקונטרס בטעם שלא יפתה בין ג' לד' משום דמתוי כמוסיף על ד' כוסות וצריך לומר דבין רשגון לבני דרגילין לעשות כי היכי דגדריה לעיכיה וכן בין שני לשליסי שיוצא בכוסות לא מתוי כמוסיף ואף לפי פי' זה אינו אסור אלא בזמן שכל לא במיס וק"ל . ובקוס' כתבו שי"מ דבטעם שלא יבטל טעם מצה

ולא מיירי אלא בזמן במיס :

ומ"ש ומצוה לחזר אחר זיתון כו' ונראה דדוקא לחזר אחר זיתון מתחלה קודם ספעודה אבל אחר מעשה אבל מה שנהגו עכשיו שכל אחד ואחד אחר שגמר סעודתו לוקח לו זיתון ואחר כך לחזור לסעודתו אינו נכון ממה נפשך אם יאכל אם עכיד סיסורא דמלה אינה נאכלת כב' חבורות לחיתקק לפסח כדלעיל בסי' תע"ח ואם לא יאכל אלא יתה בלבד בתב בתב מהר"ם דבשהייה אין לברך לזיתון שלאחר תע"ג דבאחרי בפרק ג' שאכלו כתב כשם מהר"ם שהטעם דאפי' ברוך שאכלנו יכול לומר דבשהייה בכלל אכילה אין זה כשאוכל שהיה הב' שוהה עם הבשים ולא רצה לאכול אלא למטל אבל שיש מהר"ם שיש להסוך על התוספות אבל לכתחלה היה נזהר מהר"ם שלא היה נותן למצה בכדי שלא לשהות אם לא שהיה יכול להזקיקו ליעול ידיו ולאכול עמאם כיון דגן לאפוקי בפשיה מפלוגתא וכן כתב להדיא בשבולת שועלים פרק ה' דה' ברכות הלבה ו' ע"ש . ואם כן זה שאינו יכול לאכול עמאם מעוה כ' חבורות היאך יצטרף עמאם לכתחלה לזיתון על ידי שהייה ומ"מ אותן שאינן רוצין לעשות מבעוד שמכניס על קבלתם כדעת התוס' דאפי' לכתחלה יכול לאכלטרף ע"י שהייה יבא בדעתאם מתלה קודם שעוקרין עלמם לילך שרוצים לעשות לשם כדי שיוכל לעשות לשם כלה ברכה שלא יבא כמוסיף על הכוסות ולאחר שברכו ה"ה לשם ג"כ לא יפתה מבעי טעמא וכן היא דעת מהרי"ו בדרשותיו ע"ש . ומהר"ל מפרש"י שלא שתה התחדרה על המנהג מטעם אחר שתחר מאחר שנצטרף לזיתון לפעפ"י שלא שתה טום של ב"ה כ"ם כבר בפסיק שעדקו בב"ה ואסור לו לחזור ולאכול בעיקו אלא ע"י נעילה וברכת המוציא וא"כ הסעודה הראשונה יש לה ב' כוסות לפני המזון וסעודה האמיתי יש לה ב' כוסות לאחר המזון ודבר זה לא תקנו חכמים ועוד

המרוץ ופוס דבריו דהמנהג פיעו בגון כלל וצריך לבטל לחוקו ע"כ :

תפ ומ"ש שלומר הלל הגדול על כוס ד' כן הוא לפי גירסת רשב"ם שנורס בגרייתא כוס ד' גומר עליו ההלל ואיתמר הלל הגדול אבל יש גורסין בגרייתא כוס ה' ויקבלר בסי' תפ"ח :

ומ"ש ובהלל הגדול קי"ל כרב יהודה מתחו וכו' כ"כ הרי"ף לכסי נהגי עלמן . וכתבו התום' דדעתו דקיקים וגומר פיעו מן המזמור ואין לחמרו וכן הוא במהרי"ו : **ומ"ש** אבל בשאר כל הימים אין אומרים אותו משום הלל שיש לחתום בהגאולה בשירה ומרה אלא כשלומרים אותו משום מאר פסוקי דזמרה בשבתות וימים טובים : **ומ"ש** אבל כיון שעיקר התוספת על ההלל צריך לחתום בגאולה ויעין בתוספות . כתב מהרש"ל דמ"ש בשותפי התחזירים ברכת בפ"ה לכוס ד' מאר אף על גב דאין ניסוס ואומן בגורוחך פיעו מן הדחה אלא שיש לחתום ברכה אחרונה כשיעשה בשלחן לרב אחי נאון על דברי ר' סעדיה נסי' שפאר זה ואח"כ יתחיל אף על גב דאין ניסוס כו' ואומן בגורוחך ושאר פיוטים וכן עיקר :

טום

דרכי משה

תעט (א) וכתב מהרי"ל דכוס של ברכת המזון חשיב חרא שתייה ולא חשיב טוספ על טוטת ואפילו אם שותה מאותו טום כמה פעמים וכ"ש שאר טוטות וכ"כ מהרי"ב שכן היה נוהג מהרא"י וכ"כ התשב"ץ (ב) והמנהג בזמן הזה לחזר אחר זיתון וכתב בכלבו הגדול שבקוראים קורא הודו וכן אנא לכולן קונים אחריו ומהרי"ב כתב דהדתו לא יאמרו נשים וקטנים אבל אנא יכולין לומר וכן כתב האין מצרף עמהם ונראה דדוקא לענין צירוף דבתם"ז צריך שיאכל עמהן אבל לא לענין אמירת הודו ומהרי"ל כתב דאם אין הגדול רוצה לומר הודו נותן רשות לאחר לומר ס"כ בשם אגודה דבגרסים שבעל הבית סבור בדברים"ז בליל פסח כרי שיברך הוא על כל ד' טוטות עכ"ל ובשם מהר"ר שמשון משום דנראה הוא גדול הבית הואיל שהוא עושה הכדר וע"ד הדוא נראה אוב עין ממה שאמר תחלה כל הבשין יתיי וייבול האכרינן פשה (לח ב) אין נותנין כום לברך אלא לשוב עין כו' :

תפ (א) והמנהג לומר קודם לא לנו שפוך המתך כו' כתב מהרי"ב דנהגים לפתוח הדלת כשאומרים שפוך משום האיתא בא"ז שלא לבעול ולתות תבתים בליל פסח דליל שמרים

פרישה

(י) **דחשיב** במקום אחר פי' ואמר למכל פסח בב' מקומות וס"ה למקומין הבא פי' בתקומו דשב"ם : (ל) **אבל** ישו שהבאתם לפילו שינא קבא כב"ל :

סי' **תעט** (ב) **צריך** לשתות פעם אחרת ב' וכתב הרמ"ם ולא משיב כרמ"ם ולא משיב לכוסותיו קודם לכוסות ולחיתך כיון דבתם"ז ולא משיב כרמ"ם שכתב דבתם"ז לא בעי שיאכל עמהם אלא שיהא בבתם"ז ולא בעי שיהא בבתם"ז אלא מה שיש לו לאכול בשעת אכילה ולא בעי שיהא בבתם"ז מה שיאכל אחר כך ולא בעי שיהא בבתם"ז מה שיאכל אחר כך ולא בעי שיהא בבתם"ז מה שיאכל אחר כך

תפא כום חמישי לא יזכור לגירסת רשב"ם ואין לעשותו וכו' הוא מפר כתבתי בסימן שקודם זה שרשב"ם גורס בברייתא רבינו נמי עליו חת ההלל ואומר הלל הגדול ולפי גירסת זו לא יזכור כום ה' כלל לא בתשבה ולא בברייתא ואילו רש"י ורמב"ם גורסין בברייתא כום ה' אומר עליו הלל הגדול דברי ר' טרפון וכתב הר"ן שהרי"ף סובר לה' טרפון סליג עליה ואין לנו אלא מה שהכריעו רבותינו ז"ל ומי יודע טרפון ולפי שהרי"ף והרא"ש לא הביאו ברייתא זו ולא הזכירו אלא מה שאמרו בגמרא ולא הזכיר

יהלוך ירמה מדעתם כו' כלומר דמ"ס רב שר שלום וחוזר ומומר וכו' וכן סידר רב כהן צדק ור"מ וכ"כ ר"ע בחיזור כו' ירמה מדעתם עכ"ל דמי שירצה לעשותו חותם ביהלוך ביהלוך כו' ופשוט הוא וכ"י ומפני מה מועתק מזה לו בדברי רב שר שלום וכתב מ"ס · ומה שהזכירו כל הגאונים כדבריהם יהלוך היינו משום דכתב הרי"ף במנהגים כה"י בדברת הזיר היינו יהלוך ולא נשמע ול"כ צריך לומר שמא שהגריכו לומר נשמע מחר הלל הגדול בכום ה' ולחתום ביהלוך היינו משום דלא שייך לחתום ביהלוך אחר הלל הגדול גרידא לפיכך צריך לומר נשמע תפלה וק"ל :

כתב מ"ת ז"ל ירמה וכו' כתב כ"י והעולם נהגו כדברי הרי"ף ולדידיה שחר משקיש נמי אחסר ובמהרי"ו כתב ודוקא מיס כמו שכם ולא מיס שנתמדו כגון עפי"ל ערנ"ק דההוא מנטל טעם מלה וגרע מיין ע"כ ומפשר דמי לקרי"ף נמי אסור אחל בתי זענבי"ל שקורין הינגב"ר ווזיר לא רמיתי לאסור וכתמוה שכך קבלתי להתיר הינגב"ר ווזי"ר:

תפב ותנה עליו הרמ"ם וכו' ומפשר לי"ש דכי קאמר הרי"ף דלית ליה מלה כזית לאו כזית גלוסר דוקא קאמר מלה כזיעור מוכחיה קאמר וכן פי' הר"ן דכרי הרי"ף נאך פירושא אבל אם אין לו אלא כזית נלאוד דנכי הרמ"ם וכן פסק הרמב"ם בפ"ח וכן פסק הרי"ף : **ומ"ש** וכ"ה בהלכות מיך דלא שיאכל מיך מיעטר ויבדך עליה המוציא וע"ל מלה כו' · וי לתמוה דהיאך מברך על אכילת מלה נלא מיעטר הא מלה מזנה הוא נלא מיעטר כדמוכח בפ' כל שעה ורמה דס"ל לכ"ע דד"ת ודאי בכל מלה שהוא לחם עושי יוצא בה י"ח אפילו דלא מיעטר ודרשת ושמרתם את המנות שמתקת בעלמא הוא ולפיכך צריך לברך ע"ת מלה מיך כשיאכל דלא מיעטר שאם יאכל לחלה נלא ברכה היאך יברך עליה לבסוף לאחר שכריסו מלא ממנה היאך יברך עליה בתחלה ויפטור גם כזית שיאכל לבסוף דמיעטר שהיא עיקר המזנה ובלה נאחרונה שיאחר טעם מלה בפיו וכה"ג קאמרינן נמי מרור :

ומ"ש ומ"ל הרמ"ם כתב שיאכל מיך כזית דמיעטר וכו' מה שקשה מדתניא בסופגנין והדומנין אדם ממלא כריסו מהם ובלבד שיאכל כזית מלה בתחרונה כתב הרמ"ם שם הכשרייתא חיירי נזמן הכית הלכך צריך שיאכל כזית שיעור בתחרונה לקיים על מנת ומרורים ואכלוהו אבל נזמן הזה שאין לנו תוכת מלה נלא מנערב תאכלו מלות אין לאחר ברכת המזה ומוטב שיאכלו בתחלה לקיחכון עכ"ל אך קשה היאך מישב הרמ"ם ז"ל הא דקאמר רב הונא בפרק כל שעה בלקות של עו"ג אדם ממלא כריסו מהם ובלבד שיאכל כזית מלה בתחרונה דרב הונא ודלי נזמן הזה קאמר והרמ"ם נופוס הניח דבריו בשתם לפפק הלבה בפ' כ"ש · והר"ת מפרש"א כתב דצריך לפרש לדעת הרמ"ם היינו דבלקות וכו' חיירי בזמן הזה דאין לו כ' זתים ומחברך המוציא וע"ת מלה על כזית ג' כרתצוזה וכזית הל' אוכל לבסוף נלא דקשיא ל"כ הו"ל לרב הונא למיתר נמי ובלבד שיאכל כזית מלה כרתצוזה לפי דעת הרמ"ם עכ"ל ועוד קשה לי דל"כ מן הראוי היה שיאמר הרמ"ם דמיוש זה בפסקיו שאינו כ"כ פשוט ותו דנם הניח לסופגנין היה יכול לישב נכה"ג ולמאי מיעטריך לפרש דחיירי נזמן הנית אלא נראה לי לישב דהרמ"ם סובר דהניחו דבלקות של עו"ג בע"כ דלא שתי רב הונא לאחרונה ואיזהו מהן יאכל כרתצוזה ד"ל מלי חיירא דנקט בלקות של עו"ג הלא דין זה כולל לכל מלה שאינה של מצה נלא ומפי עיקר כוונתו לאורויי לן דבלקות של עו"ג אין לחוש כהן משום חמץ ומדם ממלא כריסו מהן ומפני שהיה אפשר לומר דמתיר לגמרי אף לכתחלה כה י"ת דשמור דאפייה לחוד הוי שמור לפיכך קאמר ובלבד שיאכל כזית מלה כרתצוזה ולאחרונה דקאמר לאו דוקא דוקאי אם היה לו מלה שמורה שיאכלנה כרתצוזה לתיאבון הלא היכא שלא היה לו כרתצוזה והניחו לו בתחרונה יוצא בה ו"ת מבל בריייתא דסופגנין דלא מיקרייתא לן להתיר מלה עשירה דהא פשיטא דמלה עשירה אין בה משום מיסור חמץ ושיאכל כזית מלה שמורה לכתחלה ו"ת נמי לא מיעטריך דהא פשיטא דלכתחלה בה י"ח לחם עושי בעינן הלא עיקרא לתאכולינן דתקלה יאכל כהדוסנין ובתחרונה יאכל כמלה שמורה ולא בהפך ולפיכך הוצרך רמ"ם לישב הבריייתא לפי סברתו כתב

ירמה מדעתם מי שירצה לעשותו חותם ביהלוך וכו' תימה מרע שר שלום כתב שעל כום ה' תומר יהלוך ורבינו כ' ירמה מדעתם שחותם ביהלוך תמר יהלל דהיינו שתומר יהלוך על כום ד' וחוכן לומר דירמה מדעתם דקתמר רבינו לא קאי אלא לרב כהן ורבינו משה ורב עמרם ותפשר ברבינו מפרש שם"ם רב שר שלום ותומר עליו יהלוך ה"ק תומר על כום ד' יהלוך ועל כום ה' נשמע וגם זה זוכח ויותר נראה לומר ברבינו סובר לחתימת נשמע קרי רב שר שלום יהלוך ותחתר שלא כתב שתיו חותם בברכת ההלל על כום ד' תמצא שגומר עליו ההלל עם תחימתו

(כ"ה) כל זה כתבתי כפי הנוסחא שהיתה לפני שהיה כתוב בדברי רב שר שלום ואומר עליו יהלוך ולא היה כתוב בו שחיזור ובדברי רב עמרם היה כתוב תחר ואומר עליו יהלוך את"כ מצאתי נוסחא שכתוב גם בדברי רב שר שלום האחר ואומר יהללוך והיא הנכונה שאין צורך לדחוק כלל :

ולפי דעתי ברבינו משה שהזכיר כאן רבינו לינו הרמב"ם אלא רב משה נתון דאילו להרמב"ם אינו אומר שום ברכה על כום ה' ומתוכר בלשון **כתב** מ"ת ז"ל ירמה מדברי רב יוסף טוב עלם שאסור לשתות אחר ד' כוסות אחר ד' כוסות וכו' עד סוף הסימן הכל בפסקי הרמ"ם פרק ע"פ וגם יגמ"י כתבו בפ"ן ברבינו יחיאל היה מתיר לשתות יין והעולם נהגו כדברי הרי"ף וח"מ לד"ה מותר לשתות אחר ומיכו אחר משקין נרחה למאן דאסר לשתות יין ה"ג אחר כתב שה"ר שמואל מאורלינ"ש היה מתמיה על עלמו ולא היה שותה אפי' מים וכ"כ הגהות מיימון פ"ו ולא נהגו כן (כ) :

כתב הכלבו יש אומרים שנהגו למעט אכילתן ביום רחשון של פסח כדי שיאכלו מלה לתיאבון בליל ב' :

כתב המנור כשם שכלו . הלקט המהדרין שבשערלא מוהגין ליל שני בליל רחשון לכל דבריו וכר לפסח אבל מי שרוצה לאכול ולשתות ליל שני אחר נמר הלל מותר ושותה ואין עליו כלום אבל נמלא מוצא עלמו מכלל המהדרים ועובר על דברי חכמים שאמרו לעולם לא יוציא אדם עלמו מן הכלל עכ"ל :

תפב כתב רי"ף מאן דלית ליה מלה כזית דמיעטרא וכו' נסוף פרק ע"פ וכתב הרי"ף יש תמיהים על הרי"ף שהתחיל ואומר היכא דלית ליה מלה דמיעטרא מלה כזית אבל ומ"כ כיום בכני ומש שאחר לבסוף מברך על כזית דמיעטרא לאכול מלה והדר אחר כבריך מלה ומרור ואכיל בלא ברכה מלה כאן אין זתים ואפשר שבאומר הרב כבריך מלה ומרור מהיכא דלית מלה מיעטרא דבעין דבריכה היינו אלא ז' מלה כזית בלחוד קאמר עכ"ל ומ"ש הרמב"ם בפסקיו דקתני מלה כזית בלחוד דוקא קאמר עכ"ל · והרמ"ם נרחה שהפסיד פירושא קמא דבפסיוטות דבעין בלא כזית בלחוד מיירי וכריכה דקאמר היינו מחלה שאינה שמורה ודברי הרמב"ם בפוף פ' אחז ואלה כדברי פ' יוה שבשגומר סעודתו מברך על אכילת מלה ואוכל אותו כזית ואינו עושה אחריו כלום וכ' הר"ן בשם הרי"ה דהיכא דל"ל מלה כזית מלה דמיעטר אינו כורך כלל מלה אוכל זה בעלמו וזה בעלמו שהבריך: כזית היינו מלה לזכר בעלמה ומיכא לאפשר אפשר היכא דלית מפשר לא אפשר :

כתב

דרכי משה

דצריך לחתום אחר כום רביעי מלך מהולל כו' ולא סגי בחתימת כום חמישי מאחר דכבר סילק נפשיה מכום רביעי לגמרי אף בברכה אחרונה כנ"ל פירוש דברייתא : (ב) ומהרי"ו כתב בהרשות דרוקא מים כמו שהן שרי אבל מים שנתמדו שקורין עפי"ל מראנק גרע מיין ואסור דמכשל משם המצה ומהנהג לשתות מים מבושלים עם שרשים המתוקים שקורין לאקרי"ץ וא"כ לם"ז אפשר דאף עפי"ל שראנק שרי : ונראה

דרישה

נפשין מספיקא כשם שכבר מקור בן ערמלה ל"ל שגומר לת כהלל ותינו מומר יהללוך כלל ואחר נמר כלל מומר הלל הגדול ונשמת ויתפארך עד ומשלים עד השמים מתה אל ואח יאחר נמר הלל מהולל בתפארות ושנו בעיני דבריו לנחת ידי סנק ותע"ב שאינו ממש כמו שפסקו הסופרים מ"ש כיון דנפקי בכבי מיני ספיקא ד"ז עכ"ל כ"י ור"ת כתיבה :

כו' תפב [ד] **ולבסוף** מנרך כו' נפרישה כתבתי שפירושו אחר מעורה ולאיתני לישה מפרשים לבסוף לאחר שגירך על אכילת מלה וקודם שעורה ושעות ניום דמ"ל כשם לאחר שגירך על לאיכול מעורה לגבך המוציא ואכילת מלה מצוייהי אכילת מיעטרא דהא הרי"ף ס"ל דמ"ל אלא אחי מלה ומ"ם לעיל נשמו מש"ה ופ"ת מגרכיך הרמ"ם עליו מברכיך דהמוך יאכלנו אחר כזית מיעטר ובכל טעמו ליפרך עליו מעיקר דבעינן שיאכל אחר כבריכה דהמוך יאכלנו אחר כזית מיעטר ובכל הרי מסיק דנינו וכפשו ל"ל וכ"כ ר' יונה שיאכל כזית מיעטרא בתחרונה כו' ולא יאכל לאחרינו כלום ואחי מיכא דלבסוף שעורה קאמר וק"ל :

(ג) ותמה עליו ס"ת הרמ"ם לפי סברתו כו' בפרישה כתבתי ס"ת בגליון ע"ם ומוא ללאי בשיני דמ"ל אחר מלה לחמר לאכול שום דבר מאי כוונת הרמ"ם לפי סברתו כת כ"ע מיני כוס לאכול לחמר לאכול שום דבר ממר כוונת דלפיקומין דע"ב ל"ל לעיל ס"ם ופ"ל מלה בשמיים אבל בחבילה כ"ע מיני לכן כתיבה נרחה דלפי סברתו ס"ל דלפיקומין אין לו מלה כזית מ' נמי צריך לאכול לבסוף היאך יעשה כו' וק"ל :

(ג) ויותר מסתבר לפי סברתו לכתוב כאן דלא יאכל לבסוף אם יוכל לאכול כזית מלה שמורה אבל אם אין לו אלא כזית אחד מלה שמורה יאכל כזית מלה שמורה לכתחלה ואחר כך יאכל כזית מלה מיעטרא בתחרונה וא

תפג כתב הרי"ף מתן דליל ממרת בליל פסח וכו' כסי"ם ע"ם ומי' הרי"ן שמרי בריבוא המוציא • מיהי דיהה מכפה"נ דקדיש לקידוש : ומתו יהיה שליהה עד דנמר קידוש • שכיון שמקדש עליו מטה לחחוז בידו כשם שמוחז כשם שמקדש עליו ובתר דנמר קידוש מכרך למכול מצה משום קידוש תדיר טפי :

ומ"ש רבינו כשם הרי"ו גיאת נרמה שעשתו משום דכי היכי דמי ליה חמרת אינו מברך על מכילת מצה עד אחר שהגדה ה"נ כי ליה ליה חמרת ומוכר עד שתן לפסיק בין מכילת מצה למכילת מרור ושוב לבשיון לעיפיד תרי טיבולי לכל מינו מברך בשעת קידוש מלא המוציא וכו' והרי"ף לא נרסה בשעתו דברי הרי"ו גיאת משום דלפי דברי אחר שכל מצה בתהלה מאד ומברך עליה ובלבד שלא יפסיק בין מכילת מצה לאכילת מרור ושל שלמים ברכת מכילת מצה משוכה לברכת המוציא לכבד צריך למסכה לה כל מתי דמפסיק ומש"ה אמר דמין מפסיקין בינינו מלא בקידוש לפי שהוא תדיר ומש"ם שמפסיק בין מכילת מצה למכילת מרור ליח לן מה שלא הקריבו חכמים לתכלם מסוכין וכן נמי לא מייצינן מי לא עביד תרי טיבולי דבינן לליקמה מלא משום היבר סיכה דלא תפסר לא תפסר וכעל העיטור סובר כהרי"ף דלא חיים לתרי טיבולי היכא דלא תפסר וסובר נמי שצריך למוך ברכת מכילת מצה למוציא ומצוה מדהרי"ף לתפי' בקידוש שהוא תדיר מין מפסיקין בינייהו מלא דכשבין שמוכות מכילת מרור לתכלת מצה סובר כהרי"ן ניחת : **ורבינו** שכ' ובי לא דמפסיקינא בינתי : סומר שיטבל בירק וכו' סובר שים למסוך ברכת מכילת מצה להמוציא כל מתי דתפסר והכלך מינו מפסיק ביניהם מלא בקידוש לפי שהוא תדיר מין להקדימו לברכת מכילת מצ' וכדע' הרי"ף וסובר שתן להפסיק בין מצה למרור כדברי הרי"ג וסובר שתן לתכול מצה ומרור קודם הסבבה וסובר לתיכה למיהדר מתרי טיבולי כי היכי דתיכוי כיכור' ומע"ג לדבדרי הר"י גיאת נמי עביד תרי טיבולי ליח בה היכירא בין דתרוייהו בתר המוציא עביד לה ותכו שכתב ועוד מש מקדש מיד מצה שתפי' סיבול מרור בתר המוציא ואין כתן היכירא לתיטוקות : **ומ"ש** וכן ירלה דעת רב נטרונאי שכתב שתפי' סיבול מרור בתר המוציא ואין כתן היכירא לתיטוקות ואין לו שום טעם אלא שכתב כן : **ומ"ש** והר"י גיאת כתב וכו' נרלה תעמתו דטפי עדיף לברך ע"מ מצה למר שכתב מילת כריסו ממנה לפיכך היה מוכרח לברך מז גם כן ע"מ מצה מכל מרור והכריכה שיכול לתכול מ"כ צריך לומר הסבבה תחלה כמו כשטושין הסדר על הין וס"ל להרי"ף דברכת גאולה לא ניתקנה דוקא על יין הלכך סומר כל הסבבה עד גאל ישראל כפי' לעתמו של הרי"ף בסדר שלו : **ומ"ש** והר"י גיאת כתב וכו' נרלה לעתמו דטפי עדיף לברך ע"מ מצה למר בסבבה כתו כשטושין הסדר על הין ועוד דס"ל דלמ"ד לברכן שמוכה בפני עלמו ומרור בפני עלמו מ"מ צריך למכלן יחד זה למר זה בסמוך כמ"ש הרמ"ם בפ' ע"ם ומה שקשה דלמחר שמילת כריסו ממנה יברך ע"מ מצה נרמה בעיני דס"ל לרי"י גיאת שיטו מוכל למר גמר הקידוש מלא מחוץ מכוחץ דברכת המוציא אינה עשוה כיון וס"ל לא מייך לומר נכה"ג למחר שמילת כריסו כי' כתו שכתבתי בשימן תע"ג אלל מ"ז רביו דס"ל כיון דטבול רמון אבל הרי"ף סובר דלכתחלה ודאי צריך לתכול כיון מברכת המוציא וכמ"ש הרמ"ם בע"ם ורביו נסי' תע"ה ושם נתבאר טעמם ומ"ש מייך לומר למחר שמילת כריסו כי' לפיכך צריך לברך ע"מ מצה מיד מחר הקידוש כדפי' וס"ל לרי"י גיאות דטבול רמון נמי נתרוסק כהרמ"ם ור"ש לעיל בשימן תפ"ג בכ"ל טעמו של הרי"י גיאות בסדר שלו : ומה שכתב ני' דהרי"ף והר"י גיאות מלינו מי שיש שי טבולים לא בכנתי דבריהו שהרי מפורש לתרוויהו בשימן ג' טבולים ומני מוסיף לומר דמף לב"ה בשימן שי טבולים מף עפ"י שלא הזכירן בדבריו שהרי לא הזכיר ב"ב טבול דמרור משום דפשיטא דבשימן ג' טיבולים כדי שיסתלק מלתא דלמא יגרע סדר דעל הפת משמר כל הסדרים • וג"כ לפשר לומר שב"ה הזכיר בדבריו הב' טבולין מלא דדבינו לא הזכיר אלא ב' טבולים משום דבשימן זה סם כמה שחולקים בשתין הסדר אבל בשתין טבולים אין

תפג כתב הרי"ף מאן דליח ליח חמרא בליל פסח מקדש אריפתא והיכי עביד (ה) [ו] שרי המוציא ובוצע לריפתא (ג) ומנח ידיה עילויה עד דנמר קדושה (ג) ומברך לאכול מצה ואכיל והדר אכיל שאר ירקי ולסליק לפתורא ואומר מה נשתנה וכל התגדה עד נאל ישראל ומברך אמרור והדר כריך מצה ומרור ואכיל בלא ברכה והר"י ניאת כתב שאינו מברך בשעת קידוש אלא המוציא ונומר הקידוש ואוכל (ד) ומטבל ירקות בחרוסת (ס) ונומר התגדה ואח"כ מברך על אכילת מצה ועל אכילת מרור ובעל העיטור כתב שטיח בקידוש אחר שבירך המוציא יברך על אכילת מצה ונומר הקידוש ואוכל וכיון שאוכל מצה יאבל מרור מיד שאין להפסיק בין אכילת מצה לאכילת מרור ע"כ ואי לא דמסתפינא הוינא אומר שיטבול בירק מיד בלא קידוש ואח"כ יפרד ההגדה והחלל עד למעינו מים (ו) ויקדש ויברך המוציא ויטבול ויברך על אכילת מצה ויאבל אח"כ מרור בסדר שאם קדש מיד צריך לאכול מצה מיד ולברך עליה ומרור אחריה מיד שאין להפסיק בין מצה למרור ונמצא משנה כל הסדר ועוד אם מקדש מיד נמצא שאפי' טיבול הראשון הוא אחר המוציא ואין כאן היכירא לתינוקות הלכך מוטב לטעום קודם הקידוש לקיים המצוה כסדרה מצה ששנה כל הסדר וכן * יראה דעת רב נטרונאי שכתב ואם אין לו יין סדר הלל והגדה על הפת ומה נשתנה ותתם וסברך המוציא ולאכול מצה ונומר סעודתו כתב בעל העיטור מי שאין לו יין עבר אדרבנן דאמרי ולא יפתתו לו מד' כוסות וצריך למכור מה שיש לו לקיים מצות חכמים ולא יסמוך על הפת שאם קיים כוס אחד לא קיים הב' לבן יסבור מה שיש לו ולהוציא הוצאות עד שימצא יין או צמוקים כמו שאדם צריך לחזר אחר לולב ואתרוג (ז) ורב יוסף בר רב ורב האי גאון כתבו כי שאין לו יין מקדש על הפת בלילי שבתות ויו"ט תנן בלילי פסח שהרי אמרו ולא יפחתו לו מד' כוסות :

כתב

ומ"ש הרי"ף מתן דליח ליה חמרא כו' ושעתו דשרי בריבוא המוציא משום דלמיכף לכשיבא ליקדוש וכדין כל שאר שבתות וימים טובים כשמקדשין על הפת שמכרך המוציא תחלה :

ומ"ש וכתב לריפתיה כיינו הפרוסה לפי סברת הרי"ף שמברך על המוציא ופ"ת מלא כדלעיל בסי' תע"ה ומשום הכי הצריך לבצוע לחלתר קודם קידוש דכיון דמפסיקת היכלתת בפרק כיצד מברכין כר' חייא חליצת בצוע לשחתת משקה הצפוי מדבש וחין הדשעין ליהשב קפח כי שאין לו יין יקח אחיה משקה לר' כוטת ובדברות מבוצים כתב דלכוש של קידוש אין לוקדין שאר משקין וחין מקדשין אלא על היין או פת כדלעיל סימן ער"ב ואפשר לי נראה דבליל פסח יש לסמוך אפ"ר דמקדשין על שאר משקין אם הוא חסר מרירות :

נראה

פרישה

סי' תפג (ה) שרי המוציא וכתב ליפתתו וכו' עי' בהגליסה : (ג) ומניח ידיו עליו כו' עי' בסי' תפ"ו דכיון דמקדש על כפת אלו לפותו בכוס אלמוכו בכוס אלמוכו אלמוכו אלמוכו

ל"ע דנמ"ח נסח הרמ"ה בתב מי שעשה כדרו על הפת סימו מבורך לא נאכלנו ולא יהללוך כי שתיקה ברכות של טם ולא כהרי"ף וכן נראה מדקדוק לשון רבינו בשבר שלו שכתב עד למעיינו מיס ולא כתב עד נאכל כלשון הרי"ף וכיון דספק ברכות להקל דברכות חיון מעכבות הלכך יעשה כשדר כהרי"ף מלא נאכל יברך נאכלנו ויהללוך עוד צריך להיות נזהר לפי מהנזינו שמברכין המוציא על השלחן שלא יבצע אלא עד מחר גמר הקידוש ולא כהרי"ף למחזל לטעמיהו שמברך המוציא על הפרוס לכך מיטב שיבצע מיד מחר שיברך המוציא שהרי פרוס ועומד הוא מהכל לדיין דבציע שלמות משום לחם מזגה כמו בשחר שכתות ו"ע לח יבצע מן השלחה אלא עד מחר גמר הקידוש ומח"כ מברך ע"מ אלא ומוציא מן הפרוסה ומוכל מכל ג' וג' כזית ביחד וכו' : כתב מהרש"ל מנהגו כשם הגאון מה"ר משה יניק שאם אין לו יין שלא יקדש על הפת לשמות הסדר אלא יעשנו על מי דגים כי נפלו כמה דעות חליקות בענין סדר על הפת וק"ל ע"כ ו"ל ואחת בשיטת ס"ע :

תפד כתב ריי"ף מהן דבעי עד ומקדש וש"ד :

ומ"ש אם ירצה יגמור הכל בניתו כו' כן פי' גם הר"ן לדעותם נקט הרי"ף שיכול לגדל לע"מ ואחד בניתו קודם כוס ד' ומ"ל אחר כוס ד' שיכול לברך לכל ג' ג' :

ומ"ש ולא נהירא לא"ה הרמ"ם ז"ל כו' דמדכתב בפסקיו כלשון הרי"ף דהדר ומברך ליה בין המוציא ובין ע"מ אלא בין בפה"ג בין ע"מ משמע דאין בפה"ג אלא חד טעמא חיון המוציא נימנו וכן הלכה וכו' אלמא דס"ל דכיון דתקנת חכמים היא משום היכירא דתיעוקות הוי כברכה מצוה שהיא מוכה עכ"ל מיהו אין מזה ראיה דהא מיכא לפרש דבריהם דמברך בפה"ג לגבי מרור כמו שמברך המוציא לגבי ע"מ אלא ובפה"ג לגבי קידוש דהני טולמו ולאו סד טעמא חיון דמוציא נימנו ומצוה תלויה בברכת ההגפה ולפיכך יכול לברך וקרוב לומר שם ב"ה שכתב מסקנא ס' לא בא לחלוק אהרי"ף אלא לפרש דבריו שם"ס דמברך בפה"ג לא שמברך בפה"ג משאר פרי אלא מיהו דוקא וכדרב חסדא אלא ל"ל דרבינו שתא כך מצינו בש"ס או בתוספות כתב כן . ותימה היאך אפשר לומר דבשביל תקנת חכמים הוי כברכת מצוה שהרי בע"פ אחריהן לוכיח לפניו חזרת כו' דמשום דתיקני חכמים לתיעוקות הוא דל"ב מאי מצוה אלא תשני ליה למצוה משום תקנת חכמים . ואפשר דהרמ"ם ס"ל דהחזרה של כפור יגיפת תלויה בתקנת חכמים זו דכיון דעבדיון היכירא לתיעוקות כדי שיאמלו ויבואו לקיים מצות ספור יציאת מצרים וכת"ם והיה כי ישאלך בנך מחר לאמר וכיון דברכת המוציא לגבי ע"מ אלא שהמצוה תלויה בברכת ההגפה אבל ברכה עצמה ולאו לאו מצוה היא ולכך קא מתמה בגמרא וקאמר ג"כ מאי מצוה :

ומ"ש בשם רב עתרם שאין מקנה להוציאם שאם מברך וכו' משמע שבשאין בחים חיון ומדעים אבל בני ביתו כולם יודעין וש"כ נראה דהכי פירושו דכיון שמברך להם ב"ה אחת ברכה הנהנין ג"כ בע"כ צריך הוא לילך לבית אחר לקדש ולברך מיד אחר תגילתו קודם שיברך ב"ה בניתו ולא יספיקו לברך עוד ב"ה לאחרים כיון שכבר יצא אלא ולאו דמקנה מברך ב"ה בניתו יודעים משמתה לברך ב"ה מ"ח אי אפשר לו שישתה שום כוס של ב"ה בניתו ומצות אלא יעשה בניתו רק אלא הוצרך לבני ביתו י"ח ד' כוסות וב"י פי' מה שפי' ולא נהירא : **ומ"ש** וכ"כ רב"י כו' פי' שגם הוא כותב שאין מקנה שהרי כתב שאם קידש בשני בחים הוי מוצרך ש"ס לבטלה מתה נפשך שאם יברך ב"ה מהלה בניתו הוי מוצרך ש"ס לבטלה בניתו אחר דכיון שהוא כבר יצא י"ח ב"ה ולא בא רק להוציא אותם שבבתיהם ברכתו שאחר ברכת הנהנין הוי"ל ברכה לבטלה ואם מברך תחלה ב"ה בניתו אחר ואח"כ חוזר לביתו ומברך ב"ה ושותה כוס של ב"ה הוי"א מי מוצרך ש"ס לבטלה מה"ט נופיף ולוכח למיתר שיחזור ויאכל דמו לא הוי מוצרך ש"ס לבטלה כיון שהוא בא ב"ב להוציא עצמו ד"ח הרא"ש דל"ב מתה שאוכל ד' סעודות בליל פסח שאז ודאי דעב"י שתניח מלאכול כזית מצה סעודת ליל פסח ואח"כ אוכל ד' סעודות בחול ואפי' אי אפשר לו לאכול ד' סעודות ממש מ"מ אפשר לו לאכול ג' סעודות ממש ואפי' אי אפשר לו לאכול ב' סעודות ממש מ"מ אפשר לו לאכול כזית מצה בסעודה ג' ואפי' אי אפשר לו לאכול כזית מצה בסעודה ג' אפשר לו לאכול כזית מצה בסעודה ב' ואפי' אי אפשר לו לאכול כזית מצה בסעודה ב' אפשר לו לאכול כזית מצה בסעודה א' ואפי' אי אפשר לו לאכול כזית מצה בסעודה א' אפשר לו לאכול כזית מצה קודם הסעודה ואפי' אי אפשר לו לאכול כזית מצה קודם הסעודה אפשר לו לאכול כזית מצה בתחלת הסעודה ואפי' אי אפשר לו לאכול כזית מצה בתחלת הסעודה אפשר לו לאכול כזית מצה בסוף הסעודה ואפי' אי אפשר לו לאכול כזית מצה בסוף הסעודה אפשר לו לאכול כזית מצה בתוך הסעודה ואפי' אי אפשר לו לאכול כזית מצה בתוך הסעודה אפשר לו לאכול כזית מצה בסוף הסעודה ואפי' אי אפשר לו לאכול כזית מצה בסוף הסעודה אפשר לו לאכול כזית מצה בתחלת הסעודה ואפי' אי אפשר לו לאכול כזית מצה בתחלת הסעודה אפשר לו לאכול כזית מצה קודם הסעודה ואפי' אי אפשר לו לאכול כזית מצה קודם

ומפסיד דמף כמ״ו יכול לברך כדי להוציאם וכו׳ וכמ״כ כשם מ״ם ד״ל על טיטול של ירקות כתב רבינו כן משום דלמ״ד כמה טוב דכ״מ לברכת כתוניות דמנה משום דכשם כיון שכשם מייב למכול מנה מ״מ לו למכלה מ״מ יכיל ברכת כתוניות כ״ל ברכת כשלים כברכת המוציא שכשם מ״ם מוציא מכל ד׳ כוסות ומפסיד לקיימן כלמ כ״ש שכשם מ״ם שכל כוס מיקנו על דבר מיוחד ואחד מכבוסות מיקנו על כ״מ מ״ם שכשם שכלמ על כסדר שמיקנו מכמיס ולמי יכא ומ״כ כ״מ מינה שכן לכשם ג׳ כברכת כתוניות למכלמ מנה וכיון שכן כ״מ ולל פסח כרי היה כ״מ דשאר יחיס שכשם יכא מיטו מוציא לפיכך כתב ולמתי שכוכר רמ״ם דכפל״ם דטיכול רמצון מ״צ דלמו חוכה כשם מלמ מנה משום סיכידת דמיטוקות חכיב כברכת המוציא ומפ״ם שיכא מוציא כ״ס כשכת״ו דלל פסח כיון דמקנת חכמיס סיא לברך כ״מ של כוס ג׳ חכיב כברכת כתוכת ולפ ע״ם שיכא מוציא :

ואיבא למיקך כיון דברי״ף שכר דברכת כפל״ם לשיטול דשאר יחיס ברכת המוציא ולפ ע״ם שיכא מוציא למה כתב ומנרכיים מיטו כ״מ דמשכש שכשם מיטו יכול לכוסיפס ומשמי לה חכיבה מכוא מקנת חכמיס דכוס ג׳ כ״מ כברכת כפל״ם כשיטול רמצון דשאר יחיס ומפסיד לשכשם כ״ל שכשם גוכוא מכל דכוס ג׳ כ״מ כברכת כפל״ם לשיטול

דנכתב ג' אפי' לכתחלה סני כדפי' והרמב"ן ספריז על התה דלעולם צריך לכתות רוב הכלי אפי' הוא גדול והייט דס"ל דהא דקתמר תלתוד והוא דאתה רובא דכסא קאי אכדפרישית לעיל ול"ב קשה לתתי דוב רביעית לא יצא בה פסיעה דהא בעינן רובא דכלי אלא ע"כ ס"ל דתלא לגמיו ממש קתמר דהוה טפי מרביעית ובעינן רוב הכלי וכעינן נמי אלא לגמיו דהוי יותר מרוב הכלי היכא שהוא כום של רביעית או יותר וכל זה דוחק הוא ע"כ ס"ל מהרש"ל ומיי מומר ברור הוא דהרמב"ן ס"ל דהכיא דתלא לגמיו לעניו קדוש הוא דקתם ודאי אף ככלי גדול לא בעינן אלא טעימה בעלמא ועטימת אלא לגמיו הוי טעימה מעליא אבל נכי ד' כוסות בעי' שתיית כום שילכך בעינן לעולם רוב ככום אפי' בכלי גדול לדעתו וד"ק. ולענין הלכה לאפוקי נפשיה מפלוגתא לא יקח כלי גדול וכמ"ש בסימן תפ"ב בסיף הסיקור ע"ש **ומ"ש** ויביאו לפניו קערה שיש בה ג' מצות וכו' כן כתבו כל המחרוגים ולא ידעתי למה דנקטינהו מצות שמיע שיהו מונחין אלא אחר מיכול כדאמרינן בפסחים ד' מוכר לא יפרוס אפיקומן ואפי' אכל כזית ואפי' אכל כזית אחרי שכבר נגמר סעודתו ואפי' אכל כזית אחרי שכבר נגמר סעודתו ואפי' אכל כזית אחרי שכבר נגמר סעודתו

תפז סדר היום וכו' ומקן לנו כ' מלהיטו לת יום הג כמשמ היה זמן חירותינו כשמיט רבינו לת ר"ע מקרא קודש היה והה כמהכג משכנו שכרי כשימן תקפ"ב כתב ח"ל נוהגין בספרד לומר לת יום פלוני היה לת ר"ע מקרא קודש היה וכהול כתועד לומרים לת יום פלוני היה לת יום מקרא קודש היה וכו' לומת נת"ם בין בתפלה בין בשאר לניך להזכיר ר"ע מקרא קודש היה לת יום הג פלוני היה וכמהכנו מין מהנין לומרו וכו' מהנהר לניין שלומר לת יום הג פלוני היה כל בכלל ת"ש להזכיר מקרא קודש טפ מלימור עשיית מלאכה ושלר כל הלכותיו ש"ל וכן ל"י שלי נאמן ר"ם בכהל לנא ותקן לנו לת יום הג פלוני היה עכ"ל ולי נראה כשהנא ספרד כיון לומת הכי בשכתב שפריש ולא נהנה הנא לו לחזרת שיחלוק בדבר ומה שכתב רבינו דת"ם להזכיר מקרא קודש אפי מלימור עשיית מלאכה ושלר כל הלכותיו ש"ל בשכל נל

תפט ואפילו מיום ליל"ה מתב כו' כ"כ הרמ"ק נסס רי"ו וכ"כ נסמ"ג בעשה ר' נסס הרשב"א מהל' הר"ן כתב דיום נכון וכ"כ התו' בתמורות וכ"כ הרשב"א בתשובה המתקדקים מיום סופרים עד ליתן הכוכבים וכן רצוי לעשות מהל' מנהג השלם עכשיו לנהוג בספק תשבה מהל' קודש ספק תשבה פשיטא דמין לנהג ואפילו בע"ש עיין בתשובת מהרש"ל בסי' י"ג ודלא כמה שכתבו מהגהות בשם הרמב"ן :

ומ"ש ותוה על כל מחב ותחל לספור לעלמו בפר"י ת"ר וספרתם לכם כ"ה וה' תוה לעלמו פי' דהי' הוה כתיב וספרק לשון יחיד הוה משמע דסני בספור של אחד כשביל כולם השתא דכתיב וספרתם דרשינן מיניה דבעינן ספירה לכ"א וה' וכך פי' התו' ר"פ לולב הגזול וכ"כ הרמ"ק נשם : **ומ"ש** ולנהוג תחלה כ"כ כל המחבירים וט"ו דמדמזכר רחמנא שתחל ספירה לכ"ו וה' ממילא צריך לנהוג על הספירה וכתבו התו' דמהי דכתיב גבי יובל וספרתם לך מצית דין קמוכר לכו רחמנא ומשמ כ"ד סופרים ומנהגינו כתו שלנו מנהגינו על ספירת העומר וגבי זבה דכתיב וספרה לה שיך בה ברבה דהי. מזה תפילו כשניטי סתרה עכ"ל מהל' הר"ן כתב דכשי נמרי רגנן דהתי וספרתה מונין ממח משמ"כ בשתר ספירות הכתובים בתורה ע"כ : **ומ"ש** נשם מני העזרי סי"ח שם"ג למנות היומים רק עד שיגיע לשבוע כו' כ"כ המרדכי נשם רבינו מפרים בשוף פ' שני דמגלה : **ומ"ש** וי"ח שתין לתזכיר השבועות מלה בשוף השבוע וכו' כ"כ בעל המאור בשוף פסחים שהוא המנהג היפה מהל' לה נהגו כמותם מלה כתתר כתב המרדכי בשם הרמ"ם בתשובה :

ו"ש וכתב עוד מני העזרי היכא דפתח ואמר בפ"י כו' כ"כ המרדכי פ"ב דמגילה וכתב שם שלמד כן מדמיכעיא לן בשם"ק דכרכות היכא דנקט בשם דשיברת ביה וקשבר דחמרת הוא פתח מדעתא דחמרת ומיום נדשיבר, מהי בתר פתיחה מזלי, ולא יצא לו דילמא בתר תתיחה מזלין ויגא ולא לתפשטא וכיון דלא מיפשטא ומפירת העומר דמורייתא מזר ומכרך וסופר וכלמחרינן בפ' מי שמתו ספק קרא ק"ם מיגו מזר וקורא ספק תתר מתם ויביא מזר וקורא בשבר ק"ם דרבנן תתם ויביא דמורייתא, ומזר ואמר תתת ויהין ברכה לבטלה וה"נ ספירת העומר דמורייתא ומזר ומכרך וסופר עד כאן לשונו וכתב ב"י ולפי ת"ם בשם הר"ן שרוב המחברים מסכימים לספירת העומר מבעוד יום אלא מדרבנן נעלמה הוא פסיקא בחילי דרבנן ולקולא ומיגו מזר ומכרך עכ"ל ועל פי הדברים האלה פסק הרב בש"ע דבין בפיום בה' והם ה' לו פיום בה' והם ה' לחינו מזר ומכרך ותימה כיתך תפשר לומר בפיום ה' והם ד' שהוליא שקר מפיו לחינו מזר ומכרך דמלי שנא תפתח בתעריב ערבים ופיום ביולר מזר בתפילת ערבית דלא יצא כלעלעל בפי' כ"ם ובהיות דנקט בשם דשיברת בו כתב בעל התתור בהיא לשם דשיברת דנקט ובשבר דחמרת הוא ופתח מדעתא דשיברת ופיום בדחתרת דבבה"נ לא מיבעיא לן בפשיטא דלא יצא לפי פי' הרי"ף והרמ"ם דהכי מיבעיא לן היכא שמזר בפה"נ שבפ"נ יש להוכיח דנקט בדפיום שבפ"נ הוא דמיבעיא לן מבל היכא שלא מתר רק בפה"נ פשיטא לן דלא יצא ותע"ג דמדברי הרמב"ם בפ"ח דה' ברכות נראה שסובר דבבה"נ נתי יצא ומיגו מזר בבר בתב בתר בתתיה מי בתר בתתיה ולא בפשיטא

כדי לבתר יותר (ו) : **ומ"ש** רבינו בשם תני העזרי שי"ח שת"ל לתתע היומים וכו' וי"ח שתין לתזכיר השבועות וכו' הוא במרדכי פ"ג דמגילה . והר"ן כתב בשוף פסחים והפירוש הנכון בתלה לתימני שבוע היינו בתשלום כל שבוע ושבוע לבל ביום התקומות התמירו על עלתם לומר בכל יום ויום היום כך וכך לעומר שהן כך שבועות וכך יתים וכ"כ הרמ"ם בתשובה וי"ל דהנו בכל תפילות ישראל למנות יומי והבועי בכל לילה ולומרין שהם כך וכך שבועות כך וכך יתים ולא שתעבו מי שערער בדבר מלה הרי"ה ומנהג תבועינו קורה היא עכ"ל : **בתב** עוד תני העזרי היכא דפתח ואמר בפ"י תמ"ה מדעתא דליתם היום מרגש וכו' כן כתב המרדכי פ"ב דמגילה וכתב שם שלמד כן מדמיכעיא לן בשוף פ"ק דברכות (יג ·) היכא דנקיט בשם דשיברת ביה ופתח מדעתא דחמרת ופיום בשיברת מי מזלין בתר בתיתה מי בתר תתיתה ולא פשיטא וכיון

דרישה

(ו) מבאן ולהלן בי' ולף בתותו מוסף מיום מוכיר בפ"ם בסי' קי"ד . ותימה מ"ם ומכלן ולהלן ליום מוכיר ולבלה בבר פסק מבעי"ט ויל"ל דמ"ם לעניין מם עשה ובתפילת הכרכות של ליל וקי"ל מם התפילל פיום ברכה לה יפסיק בתפלה בלה בשר מתם בדבה כיון שתפי בשבת ויו"ט לריך לגמור י"ח ברכות בלה בשבת שתקלו בשבת ויו"ט ובתף מם שפתילו בבוכת הפיום ומוסיף אין לומר ואין בתבלין לפיתם אין לומר ואין טל ומטר כמו ביולר :

סי' תפט (א) ובפ"ק דפסחים (ד' ב') תמר ר' יהושע בן לוי משום ר' שמעון בן יוחי כל המעין שהוא לריך ובכח לקרות בתוכת היום יחזור ס"ת ויקרא תחר בתוכת היום ואחרון אקרא קודם בתלן בליתיה אם קטן קורא בספר שני בתבתי בסי' רפ"ב :

תפט ערבית

ע"ו בניסן וכו' פרק ר' יהושע (סה :) בתלת בתמות מתחילין לספור העומר מיד בתפלה של ליל ט"ו בניסן ומונה והולך מ"ם יום

(ז) וזמן הספירה מתחילת הליל ואפילו אינו לילה ממש אלא שפק חשיבה יבולין לספור שכח לספור בתחלת הלילה הולך (ח) ומספר כל הלילה ומצוה על כל אחד ואחד (ט) לספור לעלמו ולריך לספור מעומד ולברך תחלה וספור הימים והשבועות כיצד ביום הראשון עומד ומברך על ספירת העומר היום יום אחד עד שמניע לשבעה ימים ואז יאמר היום שבעה ימים שהם שבוע אחד וביום שמונה יאמר היום שמונה ימים שהם שבוע אחד ויום אחד עד שיניע לי"ד יאמר היום ארבעה עשר ימים שהם ב' שבועות וכן לעולם וכתב אבי העזרי י"א שא"צ למנות היומים רק עד שיניע לשבוע בגון היום יום אחד עד שיניע לשבעה ימים ואז יאמר היום שבעה ימים שהם שבוע אחד אבל מבאן ואילך א"צ למנות ימים של שבוע שעברה עם השבוע הבא אלא ביום שמנה יאמר היום שבוע אחד ויום אחד ואצ"ל היום שמנה ימים שבבר מנאם בשבוע שעבר ובן ביום ט' עד שיניע לי"ד יאמר היום ארבעה עשר ימים שהם שני שבועות וביום ט"ו יאמר היום ב' שבועות ויום אחד וכן לעולם ויש אומרים שאין להזביר השבועות אלא בסוף השבוע בגון ביום ז' יאמר היום ז' ימים שהן שבוע אחד וביום ח' אינו אומר אלא היום ח' ימים עד שיניע לי"ד ובן לעולם וכאשר בתבתי כן נהגו ובן עיקר : וכתב עוד אבי העזרי היכא דפתח ואמר בא"י אמ"ה אדעתא דליתא היום ארבעה שהוא סבור שהם ארבעה ונזבר וסיים בחמש והן חמשה מי אזלינן בתר פתיחה וכיון דפתח אדעתא דליתא ארבעה לא נפיק או דילמא בתר התיתה אזלינן וכדין חתים ונפיק אי נמי איפבא הם ד' ופתח אדעתא דליתא ארבעה וטעה וסיים בה' מי אזלינן בתר פתיחה ונפיק או בתר התיתה ולא נפיק וטסתברא דבתרוייהו לא נפיק דבעיא פתיחה וחתימה ודאי . אם אינו יודע החשבון ופתח אדעתא דליבים במו שישמע מחבירו ושתק עד שישמע מחבירו וסיים בתוהו יצא דפתיחה ותתימה

איבא

תפט ערבית

ע"ו בניסן וכו' פרק ר' יהושע (סה :) בתלת בתמות מתחילין לספור העומר מיד בתפלה של ליל ט"ו בניסן ומונה והולך מ"ם יום

(ז) וזמן הספירה מתחילת הליל ואפילו אינו לילה ממש אלא שפק חשיבה יבולין לספור שכח לספור בתחלת הלילה הולך (ח) ומספר כל הלילה ומצוה על כל אחד ואחד (ט) לספור לעלמו ולריך לספור מעומד ולברך תחלה וספור הימים והשבועות כיצד ביום הראשון עומד ומברך על ספירת העומר היום יום אחד עד שמניע לשבעה ימים ואז יאמר היום שבעה ימים שהם שבוע אחד וביום שמונה יאמר היום שמונה ימים שהם שבוע אחד ויום אחד עד שיניע לי"ד יאמר היום ארבעה עשר ימים שהם ב' שבועות וכן לעולם וכתב אבי העזרי י"א שא"צ למנות היומים רק עד שיניע לשבוע בגון היום יום אחד עד שיניע לשבעה ימים ואז יאמר היום שבעה ימים שהם שבוע אחד ואילך א"צ למנות ימים של שבוע שעברה עם השבוע הבא אלא ביום שמנה יאמר היום שבוע אחד ויום אחד ואצ"ל היום שמנה ימים שבבר מנאם בשבוע שעבר ובן ביום ט' עד שיניע לי"ד יאמר היום ארבעה עשר ימים שהם שני שבועות וביום ט"ו יאמר היום ב' שבועות ויום אחד וכן לעולם ויש אומרים שאין להזביר השבועות אלא בסוף השבוע בגון ביום ז' יאמר היום ז' ימים שהן שבוע אחד וביום ח' אינו אומר אלא היום ח' ימים עד שיניע לי"ד ובן לעולם וכאשר בתבתי כן נהגו ובן עיקר : וכתב עוד אבי העזרי היכא דפתח ואמר בא"י אמ"ה אדעתא דליתא היום ארבעה שהוא סבור שהם ארבעה ונזבר וסיים בחמש והן חמשה מי אזלינן בתר פתיחה וכיון דפתח אדעתא דליתא ארבעה לא נפיק או דילמא בתר התיתה אזלינן וכדין חתים ונפיק אי נמי איפבא הם ד' ופתח אדעתא דליתא ארבעה וטעה וסיים בה' מי אזלינן בתר פתיחה ונפיק או בתר התיתה ולא נפיק וטסתברא דבתרוייהו לא נפיק דבעיא פתיחה וחתימה ודאי . אם אינו יודע החשבון ופתח אדעתא דליבים במו שישמע מחבירו ושתק עד שישמע מחבירו וסיים בתוהו יצא דפתיחה ותתימה

איבא

דרישה

(א) וכ"ה בתא"י נ"ה ח"ד בשם ספר אשכול וספר הכניגי ונראה דכי מתא זמן ספירה אסור להתחיל לאכול עד שיספור ואם התחיל אחר שמתא זמן חיובו לפ"ד ספירה דאורייתא

פרישה

(ג) מבאן ולהלן בי' ולף בתותו מוסף מיום מוכיר בפ"ם בסי' קי"ד . ותימה מ"ם ומכלן ולהלן ליום מוכיר ולבלה בבר פסק מבעי"ט ויל"ל דמ"ם לעניין מם עשה ובתפילת הכרכות של ליל וקי"ל מם התפילל פיום ברכה לה יפסיק בתפלה בלה בשר מתם בדבה כיון שתפי בשבת ויו"ט לריך לגמור י"ח ברכות בלה בשבת שתקלו בשבת ויו"ט ובתף מם שפתילו בבוכת הפיום ומוסיף אין לומר ואין בתבלין לפיתם אין לומר ואין טל ומטר כמו ביולר :

סי' תפט (א) ובפ"ק דפסחים (ד' ב') תמר ר' יהושע בן לוי משום ר' שמעון בן יוחי כל המעין שהוא לריך ובכח לקרות בתוכת היום יחזור ס"ת ויקרא תחר בתוכת היום ואחרון אקרא קודם בתלן בליתיה אם קטן קורא בספר שני בתבתי בסי' רפ"ב :

(ב) וכ"כ הרמב"ם ז"ל בפ"ז מתפילין ומוסיפין ואין מונין אלא מעומד ואם מנה מישב יצא כתב עוד הרמב"ם בפ"ו מהלכות תפילין ומוסיפין שאם הניח תפילין בחול המועד ונזכר שהוא מועד לא יתפלל בהן אלא מעומד ואם מנה מישב יצא שהזמן גרמא היא : **בתב** הרשב"א שתלת אם נרין לומר היום כך וכך לעומר או היום כך וכך . תשובה הכל ג' אבל יותר רמוי לומר כך וכך לעומר

(ג) **להפיר** לעצמו דתניא לבם שתתם ספלים בל ג' ותתר ומעומד דבמיב

(ד) **סי' תפט** (ב) **ומופר** בל תלילה זומן העומר בל תלילה וכל שעומר תמימות קי' ניס ר"ן :

(ה) **להפיר** לעצמו דתניא לבם שתתם ספלים בל ג' ותתר ומעומד דבמיב

חדושי הגהות

שאמר משום ר"ע ובמתניתין ליומא בתב הרא"ש שהוא ראר"י ותיקון היו גומרין אותה עם הבין החמה ר"ל קורים שהתחילו לקרות ק"ש עם נץ החמה :

וכיון דספירה למוריידמא מיזלינן לתומרת ונריך למימר ונדלך ונדלמרינן נפרק מי שמת (בה ב) סמך למר סמת וניע ומין בו ברכה לבטלה ר״נ ספירת העומר למוריידמא ומחר ומומר סמת וניע ומין בו ברכה לבטלה ר״נ ספירת העומר למוריידמא ומחר ומנרך ומוסר עכ״ל ולפי מ״ל כשם הר״ן שרוב המפרשים מסכימים דספירת העומר עכשיו אינה אלא מדרבנן בעלמא ה״מ סמיקה כמיתי דרבנן ולקולא א ומינו חומר ומנרך: **כתב** בה״ג שאם שכח להרך כל הלילה שספור ביום כתבו בתוס׳ בפרק ר׳ ישמעאל (סו ב) בשמו ובמה שכן נרגיל מנהגינו בלילה לקנות אם נקנר ביום כגר מכל נרמ״ה לר״ת מיקר מימן סממת דמ׳ נ׳ דמגילה ומייתי לה בסוף טירקין כל הלילה כגר לקנירת העומר ודייקי מינה דקתני לילה דומיא דיום מה ביום בלילה לא סך דלילה ביום לא ומסני כך בעלה ר״מ״ם בסוף פסחים והר״ן והמרדכי בפ״ב דמגילה שאם שכח ולא ספר בלילה יספור ביום בלא ברכה: **וכתב** עוד בה״ג שאם שכח להרך בפ׳ מן הימי שלא יספור עוד בימים שלאחריו ורב סעדיה כתב שאם שכח באחד מן הימים יברך בימים שלאחריו חוץ מלילה הראשון שאם שכח ולא ביוך בו (ג) שלא יברך עוד (ד) ורב האי כתב בין בלילה הראשון בין בשאר לילות אם שלח ולא ביוך בו יברך בשאר לילות וכ״כ הר״י: אסור לאכול הדש אף בזמן הזה (ה) עד תחלת ליל י״ח בניסן ל״ש להם ול״ש קלי ול״ש כרמל:

תצ יום שני מתפלל סדר שהתפללו ביום הראשון וקורין בפרשת אמור שור או כשב עד סוף הענין ומפטיר קורא כמו ביום הראשון ומפטיר במלכים בפסח דיאשיהו מוישלח המלך עד ואחריו לא קם כמוהו יום ג׳ שהוא חולו של מועד ערבית שחרית ומנחה מתפלל כדרכו ואומר יעלה ויבא בעבודה ואם לא אמר מחזירין אותו וכן מזכירו בבהמ״ם ואם לא אמר אין מחזירין אותו וכמוסף מתפללין כדרך שמתפללין במוסף בי״ט אלא כשיניע לע״י משה עבדך כאמור אומר והקרבתם עולה וגו׳ עד ושני המיירין בהלכתן: שאלה לרב האי אם יש לומר בחו״ה בעבודה ביעלה ויבא ביום חג פלוני הזה ביום מקרא קודש הזה והשיב אין ראוי לומר כן ואין אומרים בבבל אלא במוסף אומר ותתן לנו מועדים לשמחה את יום חג פלוני הזה את יום מקרא קדש הזה ויש מדקדקין ואינא מקרא קדש ואין זה דקדוק ע״ב ואיני יודע מה חילוק

איבא ע״ב: כתב בעל הלכות גדולות שאם שכח לברך בל הלילה שיספור ביום ואינו נראה לר״י וא״א הרא״ש ז״ל כתב שיספור ביום בלא ברכה. כתב עוד בה״ג שאם שכח לברך באחד מן הימים שלא יברך עוד בימים שלאחריו ורב סעדיה כתב שאם שכח באחד מן הימים יברך בימים שלאחריו חוץ מלילה הראשון שאם שכח ולא ביוך בו (ג) שלא יברך עוד (ד) ורב האי כתב בין בלילה הראשון בין בשאר לילות אם שלח ולא ביוך בו יברך בשאר לילות וכ״כ הר״י: אסור לאכול הדש אף בזמן הזה (ה) עד תחלת ליל י״ח בניסן ל״ש להם ול״ש קלי ול״ש כרמל:

תצ יום שני מתפלל סדר שהתפללו ביום הראשון וקורין בפרשת אמור שור או כשב עד סוף הענין ומפטיר קורא כמו ביום הראשון ומפטיר במלכים בפסח דיאשיהו מוישלח המלך עד ואחריו לא קם כמוהו יום ג׳ שהוא חולו של מועד ערבית שחרית ומנחה מתפלל כדרכו ואומר יעלה ויבא בעבודה ואם לא אמר מחזירין אותו וכן מזכירו בבהמ״ם ואם לא אמר אין מחזירין אותו וכמוסף מתפללין כדרך שמתפללין במוסף בי״ט אלא כשיניע לע״י משה עבדך כאמור אומר והקרבתם עולה וגו׳ עד ושני המיירין בהלכתן: שאלה לרב האי אם יש לומר בחו״ה בעבודה ביעלה ויבא ביום חג פלוני הזה ביום מקרא קודש הזה והשיב אין ראוי לומר כן ואין אומרים בבבל אלא במוסף אומר ותתן לנו מועדים לשמחה את יום חג פלוני הזה את יום מקרא קדש הזה ויש מדקדקין ואינא מקרא קדש ואין זה דקדוק ע״ב ואיני יודע מה חילוק

בין ספירה למוריידמא מיזלינן לתומרת ונריך למימר ונדלך ונדלמרינן נפרק מי שמת (בה ב) סמך למר סמת וניע ומין בו ברכה לבטלה ר״נ ספירת העומר למוריידמא ומחר ומומר סמת וניע ומין בו ברכה לבטלה ר״נ ספירת העומר למוריידמא ומחר ומנרך ומוסר עכ״ל ולפי מ״ל כשם הר״ן שרוב המפרשים מסכימים דספירת העומר עכשיו אינה אלא מדרבנן בעלמא ה״מ סמיקה כמיתי דרבנן ולקולא א ומינו חומר ומנרך: **כתב** בה״ג שאם שכח להרך כל הלילה שיספור ביום כתבו בתוס׳ בפרק ר׳ ישמעאל (סו ב) בשמו ובמה שכן נרגיל מנהגינו בלילה לקנות אם נקנר ביום כגר מכל נרמ״ה לר״ת מיקר מימן סממת דמ׳ נ׳ דמגילה ומייתי לה בסוף טירקין כל הלילה כגר לקנירת העומר ודייקי מינה דקתני לילה דומיא דיום מה ביום בלילה לא סך דלילה ביום לא ומסני כך בעלה ר״מ״ם בסוף פסחים והר״ן והמרדכי בפ״ב דמגילה שאם שכח ולא ספר בלילה יספור ביום בלא ברכה: **וכתב** עוד בה״ג שאם שכח להרך בפ׳ מן הימי שלא יספור עוד בימים שלאחריו ורב סעדיה כתב שאם שכח באחד מן הימים יברך בימים שלאחריו חוץ מלילה הראשון שאם שכח ולא ביוך בו (ג) שלא יברך עוד (ד) ורב האי כתב בין בלילה הראשון בין בשאר לילות אם שלח ולא ביוך בו יברך בשאר לילות וכ״כ הר״י: אסור לאכול הדש אף בזמן הזה (ה) עד תחלת ליל י״ח בניסן ל״ש להם ול״ש קלי ול״ש כרמל:

תצ יום שני מתפלל כסדר שהתפללו ביום הראשון וקורין בפרשת אמור שור או כשב ונו׳ ומפטיר בתלכים בפסח דיאשיהו בפרק בני העיר (לא א): **יום** ג׳ שהוא חולו של מועד מרביה שחרית ומנחה מתפלל כדרכו ואומר יעלה ויבא בעבודה ואם לא אמר מחזירין אותו וכן מזכירו בבהמ״ם ואם לא אמר אין מחזירין אותו בתפילה בפרק במה מדליקין (כד א): **ישאלה** לרבינו האי מה ל״ל בי״ט בעבודה ויבא ביום חג פלוני הזה קודש הזה ומנחה מתפלל כדרכו ואומר יעלה ויבא בעבודה ואם לא אמר מחזירין אותו וכן מזכירו בבהמ״ם ואם לא אמר אין מחזירין אותו בתפילה בפרק במה מדליקין (כד א): **ישאלה** לרבינו האי מה ל״ל בי״ט בעבודה ויבא ביום חג פלוני הזה קודש הזה ומנחה מתפלל כדרכו ואומר יעלה ויבא בעבודה ואם לא אמר מחזירין אותו וכן מזכירו בבהמ״ם ואם לא אמר אין מחזירין אותו בתפילה בפרק במה מדליקין (כד א): **ישאלה** לרבינו האי מה ל״ל בי״ט בעבודה ויבא ביום חג פלוני הזה

פרישה

לכתוב בקצה מחל לספר על מקרי בקצה מלת בקומה: (ג) **שלא** יברך עוד כו׳ בפרי תמימות:

(ד) **ורב** כלי כתב בין בלילה כו׳ לכל לילה ולילה מבוא בפרי תמימות: (ה) **עד** תחילת ליל כו׳ דכתיב מד מכם סיום סיה וקמתי דעד ועד בכלל ומיישינן לספיקא דייתמ כיולכך מיבשר דספיקא דשיבשר כיום לא מכיל עד תורתה:

דרישה

זלפס יוכח בלילה יברך ויספר. עוד כתב מי שמשכל שומעו מביאו בין בספעות בשם יש לספירה בוה בלילה יאמר לו מחמול סיה כן וכן אלם יאמר לו סיום כן וכן מינו יכול לחזור ולומנות בברכה מכל קודם בין בספעות בין אלם יאמר לו סיום כן וכן מינו יכול מרמ״ה לאמלו מנה ממן על ברכת לקבל אם סיה יאמרו שלא לנמת יהול ויבדך ויספור אחר כך דספ״ב דחנות אין לריכות כיוצא משם ווזקה מן בספעם מבכל אם חינו ילכה לנמת מ עכ״ל וכתב עוד בפעובה אם צריך לומר היום כן וכך לשחר לו היום כן וכן מעובה בכל אחד מכל יותר ראוי לומר כן וכן לשחר כדי לבחר יותר ב״ב. כתב בפ״ב אם שכח לבדך יום אם מכיל עד תורתה: אם מומרים בתפלה אם יום מקרא

דרישה

יום אחד מן יום לאחר אם שכח לספור שום בלא ברכה מבכל אם קדם אפשר. אם הילב יום ה׳ ולא סיה יספור בשמר יומים בברכה עד כתב לול שבת ו״ט מבדכין ומחזירין אחר היום בב״ה: ובא״ם ו״ט קודם בבלילה אחר קדים אבא דפעמי יומי אפשר

מוסף שמקריבים בו ביום כי מצוה היא על כל ישראל להקדן אל בית אלהיהם ביום מועד להקריבו בקרבנות המוספים בשביל המועד לפיכך אין מתירים לותו אלא במוסף: **ומ"ש** דבשבת אין מתירים מקרא קודש כלל וכו' פי' שאין מ"ק כל עיקר אף בשאר בהמתו וחף כי"ט וכמ"ש להלן בסי' תקפ"ג כן היה המנהג בזמנו אבל אנו עכשיו נהגו שלא מכחישו כני משכנז' מנהגינו לומר מקרא קודש בשאר בהמתו בין בי"ט ובין בחו"מ אבל ביעלה ויבא בעבודה אין מזמירים מקרא קודש:

וכ"ש דרב נהוראי ס"ל אין מזמין מוסיפין לומר מקרא קודש כלל לא בי"ט ולא בחו"מ ע"כ לפ"ז דק כי הוה ר"ל הפתיק לשון רבי שכ"כ לפי מנהג משכנז שהיה נוהגו אבל עכשיו נהגו כני משכנז לומרו בשאר בהרתו וכ"כ מהר"ם לוריא ז"ל

ומנהגינו לומר מקרא קודש עכ"ל:

שבת שחל להיות בחו"מ ערבית שחרית ומנחה מתפלל כדרכו של שבת ואומר הזכרה ברלה ובמוסף כ"כ דבוקה ת"ר שבת שחל להיות בר"ח או בחו"מ ערבית שחרית ומנחה מתפלל שבת ואומר מעין המאורע בעבודה ואם לא אמר מחזירין אותו ר"ש אומר בהודאה ובמוספין מתחיל בשל שבת ומסיים בשל שבת ואומר קדושה היום בתפלת רש"נ ור"י בשם של ר"י כן ברוקא אומר כל מקום שזקוק לשבע מתחיל בשל שבת ומסיי' בשל שבת ואומר קדושה היום בתפלת רש"נ הוא אין לה לכבה בלותו הוא ופירש"י מסיים בשל שבת מקדש השבת וזו לא נתק עוד אין לכבה בלותו הוא אלא בת"ק דתמר ובמוספין אלא ערבית ושחרית ומנחה מתפלל י' ואומר מעין המאורע בעבודה ואיתו לתו הלכתא כוותיה בתמ דתמר ובמוספין וכו' אלא בהא הילכתא כרבי דאמר אף מותם בה מקדש השבת ישראל והזמנים אלו ר"ת בר"ח עכ"ל וכ"כ התו' בשם ר' ומ"כיש לדקדק על לשון רבינו שכתב מתחיל בשל שבת ומסיים בשל שבת שהם דברי ת"ק במוספין ואין הילכתא כוותיה כך הקשה בית יוסף והתריך בכתה פי' ע"ש. ואלא"ד דס"ל לרבי' דודאי אף רבי סובר בת"ק דמסיים בשל שבת אלא שמוסיף עליו לומר דמסיי' ג"כ בשל ישראל והזמנים ואיתו דקאמר אף מותם בה כו' דמלשון אף משמע שמוסיף על מתימת ת"ק ישראל והזמנים ולמסקנו מתני אמת קמיה דרבינא כמילתי' דרבי מקדש ישראל והשבת והזמנים דלדידיה לא נקט רבי בתילתיה ליישנא דאף שברי איתו מוסיף עליו אלא משום התימה לגמרי ולפיכך כתב רבינו ליישנא דת"ק ואח"כ הוסיף לומר ותותם בשניהם וכ"כ ר"ר ירוחם ומסיים בשל שבת בתחלה בתחימה ואומר כת"י תקדש השבת וישראל והזמנים ואיתו לומר מקדש ישראל והשבת והזמנים והיינו כלפרישית: **ומפטיר** ביותקהל מן היתה עלי עד סוף הענין ואין לומר כה של פסח לה בתחימה כך היא הנוסחת בספרי רבינו התדוייקים והטעם משום דאם אין שבת אין פסח ובשבת אין נגיל בפ' כ"ח ר"ח שחל להיות בשבת המפטיר בנביא ת"ל להזכיר של ר"ח שאלמלא שבת אין נגיל בר"ח והכי נקטינן כרב נגיל דאין מזכירין של ר"ח כלל בהפטרה לא בתמצע ולא בתחימתה כמו שפסק ר"י וכמו שנתבאר בסי' רפ"ד וסי' תפ"ה ות"ל דכוותה בת"ה אלא יש לתמוה על מנהגינו שנשארת תמ"ת של סוכות תותמין בהפטרה מקדש השבת וישראל והזמנים ות"ש מתש"ת של פסח ואפשר לומר דזוקא של פסח דאין נוהגין כרב נגיל אבל בשל סוכות דנוהגין כו בהלל ואיתו דומה לר"ח נקטו' כריב"ל דפליג אדרב נגיל ואומר יום הוא שנתחייב בד' תפלות וכמו שפסקו הרי"ף והרמב"ם ותע"ג דאיתו ס"ל דצריך להזכיר אף של ר"ח בהפטרה אלא כרב נגיל מ"מ אין מתלקטין כיוצייהו דבר"ח וכת"ה של פסח דהוה לר"ח אינו אלא ענין לדרב נגיל מזכיר כל"ל לותר כיוצא הנהגה: **ומ"ש** שבתון רמשון קודם ובשני הפרשיות מתך תורת קדם בבספא וכו' וכן בהפטרות נפרק בני העיר (לף י'): **ומ"ש** וזה לא יתחנה אלא בשל פסח ביום ה' וכו' כן כתב הרמ"ם והתרדכי בפרק בני העיר וכ"כ ר"י בשם ר"ש: **ומ"ש** ומקדשין בליל ז' על היין ות"ל זמן בפ' לולב ועיבור (מז') מ"ר יותנן תום יש זמן בשמיני של חג ומין מזמירים זמן בו' של פסח והתם מפרש טעמא: **שבת** שחל להיות בת"ק ערבית שחרית ומנחה מתפלל כדרכו וכו' ובמוסף מתחיל בשל שבת ומסיים בשל שבת וכו' בריימתא בפ"ב דז"ש (יח.) ופ' בכל מערבין (מ.) במוספין מתחיל בשל שבת ומסיים בשל שבת ואומר קדושת היום בתפלת ואע"ג דתמצע מיהא שלוחו מוקם מלת בשל שבת בלבד כבר פירש"י והמוספות דליה להכתא כוותיה ההא מלת כרבי דאמר אף מותם בה מקדש השבת וישראל והזמנים וכ"כ הרמב"ם בפ"ה מה' תפלה שאותם כך ולשון רבינו היו מכוון שכתב מתחיל בשל שבת ומסיים בשל שבת וזו היא סברת תמ קמץ ופרש"י בה מתחיל להזכיר של שבת תחלה ותתן לנו תת יום טעמות היום ותת יום תג פלוני היום ומסיים בברכה בשל שבת ותו לא ומתמר דקו"ל דהלכה כרבי דאמר אף לתותם מקדש השבת וישראל והזמנים לא היה ליה לכתוב מסיים בשל שבת דמשמע דאיתו מותם אלא מקדש השבת בלבד ו"ל דמשום דבעי לכתוב מתחיל בשל שבת ואומר קדושת היום בתפלת ומסיים בשל שבת ותו לא נקט נמי מסיים בשל שבת לשון בבריית' ולא תש כיון דליכא למיטעי שהרי כתב בפירוש שותם בשניהם ותפטר מסיים בשל שבת דבפירש"י דתמתימה קאי אלא היינו לומר שאחר שהזכיר קדושת היום תוזר ותזכיר של שבת כגון ישמחו במלכותך וכו' ולא תיירי ת"ק לענין מתימה וכת דאמר רבי אף מותם בה מקדש השבת וישראל והזמנים היינו משום שהזכיר ענין שבת וענין קדושת היום בברכה זו כך נרין להתום בשניהם: מי נמי תפילו אם פירש מסיים בשל שבת דקתמר ת"ק לענין מתימה קאמר רבינו נקוט ליה לענין שום בענין שבת כדכרינן אלא לענין מתימה ומ"ל דרבינו מפרש מסיים בשל שבת דקאי מתחימה ולאו לתימרא שיתותם בשל שבת בלבד אלא לומר שיקדים של שבת ליישראל והזמנים דלמתלתא דמתימה קרי שום וכ"כ ר"י בס"ד בל"ד ל' מתחיל בשל שבת ותתן לנו ה' תלגיעו תת יום המעות היה תת יום תג וכו' ומסיים בשל שבת תחלה בתחימה ואומר ברוך אתה ה' מקדש השבת וישראל והזמנים ואיתו אומר מקדש ישראל והשבת והזמנים ע"כ אלא שקשה ע"ז ת"כ מתי מוסיף רבי דקאמר אף מותם בה מקדש השבת וישראל והזמנים דה"ק קאמר ת"ק וכ"ל דמה"ב דס"ל לרי' דמסיים בשל שבת דקאמר ת"ק סיינו בשל שבת בלבד ולא ק"ל כוותיה אלא ה' ותפס לשון ת"ק לפי שהוא לח ופירשו אליבא דהלכתא וכך אפשר לומר לדעת רבינו:

ומ"ש שקורין בפרשת ראה אתה אומר אלי ומפטירין היתה עלי בפ' בני העיר (לף י'): **שבת** שחל להיות ביו"ט קורא במנחה כסדר אומר אשנו בתפלת סופרים פרק י"ח כמה קורין במנחה של יום טוב כסדר שפסק מפני הרגל:

כמוצאי

כך ימים של ח"ב וכ' ימים מתרונים מפרי' בערכין פ"ב (י') והתם יתבאר

כמוצאי

דרכי משה

תצ (א) והמנהג לומר בו שיר השירים ואם שבת בימים האחרונים של פסח אומרים אותו ביום האחרון בשבת וכתב אבודרהם נהגו עולם לקרות בתג המצות שיר השירים משום שמדבר

דרישה

סי' תצ כתב רבינו יהושם בתוי"ט ס' בשקורין ג' בספר לתר ליתו לומר עליו קדוש כי לא נשלם עניין מובות עליו ביום עכ"ל: **ומקדשין** בליל ו' ותומרים בפעלה ובקידוש ומן מירותינו במו בי"ט רתשון רמ"ת תקל מ"ו כתב בשם שתלי כתב בשם מ"ר"ם שביום ו' של פסח יאמר בתפלה ובקידוש יום שתתיתנו לפי שבכל שתתים שתלינים נוטבני כיום: ויש

(ה) **וסימן** בפרשיות מעך כו', ול' הר"ן ר' שם"ט פ"א ופיעם סדר פרשיות בללו משום דבשני תית לן למיקרי שור תו בשב משום דכתיב בית וספרתם לכם ובשני תתקילק לספור תת בשמור

חדושי הגהות

פ"ם ל"ק מדברי רבינו אדברי עצמו דלעיל פסק דספק חשיכה יבולין לספור א"כ משמע דס"ל דספירה דהבון הוא ומשום הכי יבולין לספור בלילה ספק דהבון הוא ובאן כתב דברי האב"ה בבתמא דמשמע דה"נ ס"ל דבבי' פתיחה ותתימה והיינו משום דספירה דאורייתא היא ד"ל דלעולם ס"ל דספירה דאורייתא ומ"ש לעיל דעם חשיכה יבולין לספור לאו משמע דהרא"ש וספירה דהבון הוא אלא משום

תצא במוצאי י"ט בין במוצאי י"ט לחול בין במוצאי יום טוב לחול המועד מתפללין ערבית כמו במוצאי שבת כלו' שמומר מתה מוכנתו והכי ממירין בשלהי יומא (פמ"י) מתפלל י"ח ברכות שלישות ופמי שדריך לומר הבדלה בחונן הדעת: **ומ"ש** ומבדילין על הכוס פשוט בפ' ערבי פסחים (קד:) מבדילין במוצאי יום הכפורים ובמוצאי יום טוב ובמוצאי שבת ל"ט ובמוצאי שבת לחולו של מועד:

ומ"ש מלא שלוח מברכין על האור פשוט הוא דכתי"ט מוסיף בהבדלה אור לנר מיד ל"ט: **ומ"ש** ולא על הכפתים כ"כ הרמב"ם בפ' כ"ט מהל' שבת וכן משמע מדאמרינן בפרק ע"פ (קב:) דבמוצאי שבת לית"ט מברכים יקנה"ו ולא כוכירו בשמים ובפרק התניא כדי יין (לג:) כתבו התוספות שהטעם משום דטעמא דמברכין לכשמים במוצאי שבת הוי תשוב בשמה יתירה וכיום טוב ליכא בשמה יתירה ול"ק למאי לא מברכין לכשמים כשחל י"ט במ"ש ויל"ל דכיון דבי"ט יש לו לכלכים משום ושוכים מייכב דעמו מחילה כלא ריח בשמים:

בתב במרדכי בפ"ע. כתבים כדי יין שנהגו במנג"ע וקולי"ה לברך על הכשמים ביום טוב שחל להיות במ"ש וכן פירש רבינו גרשום וריבינו משולם ור"י מוהר שלין מברכין ופירש ר"י הטעם דתקנת י"ט ושמחתו משיב נפש שתבדה ע"כ וכבר כתבתי כן בשמוך בשם כתוב:

וכך נהגו שלא לברך על הכשמים: **יום** טוב שחל להיות במוצאי שבת וכו' מוהר ותודיעינו בפרק לולי עומדין (לג:):

תצב נוהגים במשכנו וכרפת להתעטת שני זה' ושני וכו' כתבו התוס' בפרק מסכת קידושין (מה:) מקנה דשתא רישא פירוש ראוי שיהא כשנה ליחוד ולעבירה כל ימות. הרגל שהם קטנות מכשים ושנים לשמוע כולם כדדיסה ונוחנין עין זה על זה ו"ל לכך נהגו להתעטת לאחר הפסח ולאחר המוכות עכ"ל: **ומ"ש** רבינו לפי שאינם רוצים להתעטת בשמן וחטרי טעם לכך מפני שהוא בשמן תכ"ט שהוא מרובה כמותה: מסר בחעטת וחטרי יש ליתן בו טעם לפי שהוא מרובה כמותה:

ומ"ש רבינו ושוטן יותן כתו תעטת לבור לקרום ויחל יקנהר בשמן תקפ"ו:

תצג נוהגים בכל התקומות שלא ליזהר כשם בין פסח לעצרת והטעם שלא להרבות בשמחה וכו' עד וכשה הורו הגאונים כלו' מפני שהוא ימים קודם עצרת שפסקו מלמוד ומשהרו ל"ד יום שמהו כם לפיכך נוהגין מנהגות כל ל"ד יום. ומה שאין נוהגין איסור ביום ל"ג שנופלה ה"ט דמחר שנוהגין מנהגות בלול ל"ד ומקצת היום מהחלתו מתירין מקצתו כבולו ולפי זה אין להספתר כ"ח ביום ל"ד עצמו אחר שהתחיל עמוד השחר ולא בלילה שלפניו ולפי דעת ה"ו כל ל"ג מסר אף ר"ח מיד ועיין בדבריו. מכל מחדשות הלו נוהגין להספתר ביום ל"ג עצמו ול"ט לפי שהט חופסין שיקר כדברי התוספות שכתבו בתחרוטם מטחם שלא מתו מלא בימים שמוחרים מתנה ומתנה שלא מתו בו' ימי הפסח וכו' שכשות וכשני ימים של ר"ח מיד ובר"ח שיש שהם כן ממ"ש הרי"ן שעיב כשם שהו' שמ"ב ל"ג לעומר אינו כמו שנוהגים מלא ל"ג יום כשתסיר שבעת ימי הפסח וז' שבתות ושני ימים של ר"ח שהם ט"ו ימים שלין מפלגת טהר בשהרו מן הת"ש יום ל"ג עכ"ל. ומפני שרמז שם דב' ימים של ר"ח אין מנהגין אלא יום אחד ולפי זה שהם שבוע ומחצה שלמה ממרו דב' ימים של ר"ח אין מנהגות טהר בהם מלא לנוהגים איסור מספתר עד עצרת דבלא ב' ימים דר"ח משכחת ל"ג יום שאין נוהגין איסור מלא עד ל"ג יום כשהר בלבד. כל ל"ג יום אסור מנהג שלא לספוך ולעשות מלאכה מפסח ועד עצרת משקיעת החמה עד שחרית וכו' כן כתב רבינו ירוחם כלל ח"ד נתיב ל"ג: **מנהגי** כתב מנהג שלא לעשות מלאכה מפסח ועד עצרת משקיעת החמה עד שחרית וכו' כן כלל ח"ד נתיב ל"ג:

דרכי משה

שמדבר בגאולת מצרים ובת השבועות הוה מפני שכתוב בו בתחלת קציר חטה נתגיירו וכן רות נתגיירה ובת הסכוות אומרים קהלת מפני שכתוב בו הן חלק לשבועה הגם לשמונה שהם ימי הג וכאמרינן במסכת סופרים הקורא בחמש מגילות מבריך על סדר מגילה ואפילו היא כתובה בין הכתובים עכ"ל וכ"כ מהר"ל וכ"ה בהג"מ הל' מ"ב וכן המנהג אלא כמהרי"ל דאם היא כתובה בין הכתובים יש לברך עליה על סדר מגילה ואפילו הכי אין ב"מ אחרון של פסח זמן הורחתיו וכ"כ מהר"ל וכן המנהג ולא כי"א שכתבו הי"ל זמן שהחיינו לפי שהיו שהחיים שמבעו בים ובבר מוכרח סברא זו בהגהות מהרי"ל:

תצג (א) והמנהג פשוט הוא להספתר ביום ל"ג ובדברי בו משהרא ושפחה קנות בפ"ק דב"ב וכתב שמשם ע"ז. כתב מהרי"ב אם חל ל"ג בעומר בשהר כשבת אסור לגלח בע"ש אבל מהרי"ו כתב דשרי וכתב מהר"ל שד אין מספתרים עד יום ל"ג בעומר בעצמו ולא מבעבר: (ב) וכ"ה במנהגים שלנו דשרי: (ג) ובי"ם שאין נכון אותו מנהג שנהגו קנות לספתר כל ימי ניסן עד אחר ר"ח אייר ובמהרי"ל כתב דיש נוהגים לספתר עד ר"ח אייר וכן מקילין קנת בפסקוטינו ונראה שאין שום אחד מן המנהגים הוא מעות רק שלא ינהגו היתר בשתיהם כי אותו מנהג שנהגים בו אינלת לאותו מנהג אין להספתר מל"ג ואילך אע"ג דמספתר בל"ג בעומר עצמו מ"מ נשאול ל"ב יום חזו חשש שאנו מספתרים בל"ג בעומר ולא ביום ל"ד כי אנו מחשבים ל' ימים ר"ח אייר ב' ימים ור"ח יום אחד אבל לאותו מנהג שנהגו היתר בל"ג בעומר אסור דהספתר בר"ח אייר וכ"ש קודם לכן כל"ל ומ"ם בעיר א' לא ינהגו מקצתם כמנהג זה משום לא תתגודדו כתב מהרי"ל ומנהגים שלא לשער תחינות בל"ג בעומר ט"כ בהגה"ה מנהגים כ"ר לשומר היה מילה ומהר"ר מלאכי"דוד היה בעצמו בעל ברית והיה מגלח זקנו בזרגו ביום שקודם מילה סמוך לשעב קודם הליכתו לבה"כ ונחה להאב להספתר ג"כ עכ"ל:

במנהגים

פרישה

השמר ובכניסי פיה לן למקרי ויסי הבדלה שבו ממרו ישראל שיהא על יום יבדלה כולן מקרלים כסדר כתיבתן בספרה וכתב בקן פעמיהו עכ"ל ופ"ד זה כתב רבינו בשמוך קורא רמה מתה פשוט מלי שהוא מסל לן כו' שכתב בו שבת יום מפטירו ובימים מבעבים: **סי' תצא** (א) כבו בפ"ם פיום שלומר תחה מוצאי שבת קודמתו: ב) לאן על כסי כב' וכיון ד"ט מיתר בהבדלה הבו לה שיין לברך של הגר ולא על הכשמים כתבו הטעם שמבעבים על הכשמים משום כשהה יתירה ב"ט ניכר בשמוך יתירה מן מורכין על הכשמים כשחל י"ט בפ"ש ויל' דכיון ד"ט יש לו מלכלים משונים ושניים מיתר דשמו שמלא בלא ריח בשמים:

סי' תצג (א) וי"ש מפטירים פל"ג בשמור כ' וכ"ם מפטירים כשם ומפ' פיניהם נקרו ב"ה: סיון

דרישה

סי' תצג (א) וי"ש מפטירים פל"ג בשמור כ' קר"ל דוד מפורסם כתב בשם מהן ימי שמוע של פרה"ם וכ"כ מי כתבן בשמוש וכן כתבתי בשפר פרש כ"ה וכן הסוב בפ"ם ב' ממ' בתשובה שכל ל"ג ימים מפטר ומקצת יום ל"ד ולפי דעת הרמב"ם מלקת ל"ל ל"ד פני ופסק כ"י עד יום ל"ד בבוקר מבל ר"ח"ל כתב ובמדינות שלנו מן מקבלין כן מלא מפטירין ביום ל"ג ומרבין בו בשמוך ומסיק בפ"ק דב"ב ל"ג ימים מפטר ומקצת יום ל"ד ולפי דעת הרמב"ם בשמעו של ל"ג יום ל"ד ומ"ש

מסחפרין כדפי' ויש מקומות שמסחפרים עד ר"ח חייר ור"ח חייר בכלל מחל"כ
לית מסחפרים עד עכשיו רק כל"ג בעלמו להיד מסחפרין וכ"ע דעד ר"ח חייר ור"ח
חייר בכלל מיכא ר"ו ימים וכאחרו ל"ג שמקבלים בפסח ולפיכך מכחפרים בל"ג
עלמו משום דמקבלו כבולו כדפרי' ומחילה דלך בר"ח סיון אין להסחפר לפי מנהג
זה עיין בדרשות מהרי"ל · וכתב בהגה'
ס"ע ולא יגהנו כעיר אחת מקלת מנהג
זה ומקלת מנהג זה משום לא תתגודדו
וכל שכן שאין לנהוג היתר כשאיכן עכ"ל
ופשוט הוא ומשמע דכל זה אינו אלא לענין
תספורת אבל לענין גיזומין כגר כתב
רבינו שנהגין בכל המקומות אלא ליזהר
משה בין פסח לעצרת דמשמע דאין היתר
בשעלם ליזהר משה בכל הימים הללו אבל
כ"י כתב דלמאי שכתב רבינו ואם מסחפרין
מל"ג ואילך לדיוקו נמי מותר ליזהר משה
כיון דפסקו אז מלחוש לחה יבא אחור
ליזהר משה וכ"כ ה"ר אלחנתם ורבינו
אלא הוכיר אלא שמסחפרין נקט מדלא
מייירו עכ"ל ודך פסק בס"ע ומחילה לפי
מנהגנו נמי כל מקום ומקום לפי מנהגו
בחייה יום שמותר להסחפר מותר נמי
שעשה משה וכ"כ כמנהגים דאחר"ח פירוש
שעשה מנהגו גם ליזהר מאר ל"ג כמו
שמסחפרין מל"ג ואילך ומחילה לאותן
שמסחפרין עד ר"ח חייר ור"ח חייר בכלל
מותרים נמי ליזהר משה בשותן הימים :
ונראך להחיסה בס"ס בהגהות המנהגים
לאיחלי במנהגי ווי"ם דכשחל ר"ח חייר
בשבת אז נוהגין בו דמת"ע אם הגיע לפס
האחר עד ר"ח חייר ור"ח חייר בכלל מאי
חיריא בשבת אפילו אינו שבת אלא אפ"ה
לא נהגו היתר עד ר"ח חייר אלא מל"ג
ואילך אפי' כשהוא שבת נמי לא · ונראה
לי דאפילו לא נהגו היתר אלא מל"ג ואילך
אלא דמ"מ ס"ל דבחל ר"ח חייר בשבת
מאחר דאיקבוע' שמאם ביום השבת שהוא
שבת ור"ח אין להחמיר בתגילות ושנה
כולי האי ונוהגין בו ואע"ג דאין נוהגין
בר"ח חייר דעלמא שאינו אל שבת ת"מ
בחל בשבת נוהגין בו כל"ל ובכי נקטינן
ודו"ק : כתוב בדרשות מהרי"ל אם חל ל"ג
בעומר ביום א' אינו מותר לגלח בע"ם
שלפניו וע"ם הטעם · אבל מהרי"ו כתוב
והביא ראיה מרמיזה דשרי כה"ג בחבל לפי שאינו אלא מנהג וגזלות דספירה נמי
אינו אלא מנהג ולא עדיף מרמיזה דהתם וכתב מהרש"ל דכן עיקר וכ"כ בהגהות'
ס"ע דכן מוהגין :

תצה בחדש הרשון כי' כתב ב"י תף על גב דקרא קאמ' בערב פסח
קאמר הניחו כאן להוכיח מתחו דקרא דבע"ו לחדש ניסן
קאמר : **ומ"ש** ותנן אין בין כו' נראה להניח המשנה משום דמשמע ה' דקרא
לא משמע מוכר שיהא להניח מותר בשבת לישראל עלמו אלא
בל ידי אחרים כמו שאמר יעשה לכם דמשמע ע"י אחרים כמו שכתב בס"ע
החלת הלכות יום טוב על פי המכילתא לכך הניח המשנה דקאי משמע אין בין
יום טוב לשבת אלא שאוכל נפש בלבד שפירושו שאוכל נפש בלבד הוא שמותר ביום
טוב ומשמע לבמרי מותר אף לישראל עלמו והיא המשנה דפרק קמא דמגילה
לענין מלאכה לתוריחא לאכל המשנה דפרק תפילין חיכה אלא לענין שבות כמו שפי'
התו' לשם ומ"ה הוסיף רבינו בל"ון המשנה ואחר שמותר בי"ט לוחר לחכת ליכא
מאן דפליג דמותר לגיתרי כדפי' וקרא דויקח לכם צריך לומר דמשתעו בין ע"י
עלמו בין ע"י אחרים בין עכו"ם ובין ישראל הדרך ובדאיתא בתכילתא · ואת"ל תיקון
וכתב והוא מהולאה והבעירה כו' לתורוייי לן דלשון אין בין וכו' דמשמע דוקא אוכל
נפש ומו לא קי"ל הכי דשוכח אוכל נפש כיוצייהו נמ הרי"ף והרא"ש בפ' מפילין
הניחו המשנה כפשוטה ואע"ג דתקנו ע"פ סוגייה הגמרא דלמו דוקא אוכל נפש ·
ועוד יראה לומר דמה שהוסיף רבינו וכתב שאוכל נפש בלבד שמותר בי"ט בא להורות למו דוקא
לענין איסור קאמר דאין בי"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד שמותר בי"ט ובשבת
אסור מלאכות נמי הותרו במחוך לב"ה בדאיתא להדיא בפ"ק דביצה לענין שחיטת שלת נדבה בי"ט ופירשו התוס' דאיכא נמי צורך י"ט בשחיטה
שלא

תצד ביום ב' דספירת העומר הוא מ"ט חייר ור"ח חייר בכלל מחל"כ
בערבין פ"ב (י') : **ומ"ש** ונוהגין אמאי כן קורין בי"ע
כמו שנזכיר פ' הקורא עומד (כח ב') : **ומ"ש** שקורין ביום ראשון
בחדש הנזכיר בויקרא בחומש ויחזקאל וכן פרשת והפטרת יום
שני בכל בפרק בני העיר (לא ב') :

בתב התנור בסימן תרנ"ה כתב ר'
יעקב שאסור להתעטף במותלי
תג שבועות אפי' בזמן הזה ואם אפרו הוא
אמרה הורה עשו אפר לתג ובירושלמי
קורא לאפרו תג בנה דמופלא פירוש בן
המועד ואסור לומר לימוד הדין כי אם
בירוד ע"כ : וכן כתב הריב"ח ז"ל בספר
עין יעקב בפ"ב דחגיגה (יח :) אהת
דמייתי התם מעשה ואת מלכסנדרוי
בלוד וכלו כל ישראל לספרו ולא הניחן
ר"ט מפני שיום טבוח היה :

תצה בהדש הרמבן בי"ד יום
לחדש בין הערבי'
פסח לה' וגו' ובחמשה עשר יום לחדש
הזה חג המלות וגו' כל מלאכת עבודה
לא תעשו ואע"ג דקרא קאמ' בע"ת מיירי
כתבו רבינו להוכיח על פסוק שני דבש ו
לחדש ניסן מיירי : **ותנן** אין בין י"ט
לשבת אלא אוכל נפש בלבד
משנה בפ' משילין (לו :) ובפ"ק דמגילה
(ז :) ואע"ג דבפ"ק דמגילה לוקימנא דאי
מתניתין דלא כר"י דאתיר מכשירי אוכל
נפש וכאינו סובר דהלכה כר"י כמ"ש
בסי' תק"ט ובפ' משילין (לו :) לוקימנא
להאי מתני' כב"ש דאולו לב"ה הא אוכא
ביניייהו הוצאה דאסורה בשבת ומותר
בי"ט מ"מ רצה רבינו לתפוס לשון המשנה
ותקן דבריהם וכתב חוץ מהוצאה והבערה
ומכשירי אוכל נפש · ואף ע"פ שיש עוד
דברים שאסרים בין י"ט לשבת כגון הא
דתנן (ביצה לה :) משילין פירות דרך
מרוצה בי"ט אפי' אינו לא בשבת לא אתית
רבינו למנות כל הדברים שבגיהם ולא
הזכיר אלא הדברים שהן מלאכות גמורו'
בלבד והוי יודע דאפי' דבר האסור משום
שבות בשבת מותרין עליו בי"ט כדתנן
בפרק משילין (לו :) כל שחותרין עליו
משום שבות ומשום רשות ומשום תלוה
בשבת מותרין עליו בי"ט משום טוב וכתבתו פי' משנה זו בסימן תקכ"ד בס"ד · ומאחר
דאסרינן שבות בי"ט משנתן שכל תה שאסור לישראל לעשותו אסור לומר לאכו"ם
לעשותו כמו בשבת ומיהו נראי מולה אתן בו סכנה אע"פ שאסור לעשותן ע"י
ישראל אמיר לעו"ג ועושה לפולו בשבת וכמ"ש בסימן שכ"ח : **ומ"ש** רבינו והוץ
מהולאה והבערה שאמרו שהותרו לגורך אוכל נפש אפילו אינו גורך לחדש ניסן
וכו' בפ"ק דביצה (יב .) תנן בש"א אין מוליאין לא את הקטן ולא את הולוב ולא
את ס"ת לר"ה וב"ה מתירין ומפ' בגמרת דפליגי במקוך שהותרה הולאה לגורך
הותרה נמי אלא לגורך דר"ה אין לבו מקוך וב"ש אית לבו מקוך ומתמי' מו הש
לב"ה כי היכי דאמרינן מקוך שהותרה הולאה לגורך הותרה נמי אלא לגורך ה"נ
אמרינן מקוך שהותרה הבערה לגורך הותרה נמי אלא לגורך וכ"כ הרמב"ם בפ"ה
וכתב ה"ה המכוון מלגי נדעת רבינו כך הוא שכל מלאכה שהיתיר עליה בשבת
ואוקה מלאכה היא אלא לגורך מכילה אם עשה אוקה בי"ט לוקה חון מן ההולאה
והבערה שהיו לוקה ואפי' עשאן לגורך מכילה ואפי' מלאכה שאי אלא
לגורך מכילה כגון שהבה בדברי רבינו שכוללת כל מלאכה שהיה עשויה בשבת
ושהייה וע"כ היא מן הדין היכי הבערה והולאה נאמרין כאן בכיצה ואמרינן
שהותרו לגורך מכילה הותרו אלא לגורך וברשה טעם לדברים אלו הההומה
לפי שאף היא נאוכל ומשקה ואע"פ שהיא בדברים האסרים אמרינן מקוך
והבערה אע"פ שאוכה נאוכלין ומשקין כתיב לה תבערו אש בכל מושבותיכם
ביום השבת בשבת הוא דאסור הא בי"ט שרי ודרשו כן לפי שביום השבת מיוחר
הוא דהא בשבת מיירי קרא לעיל מיניה וביום השבתי וגו' אבל שאר מלאכות
שחיון לגורך מכילה כגון בחיכה והריסה ותריגה וכניית אפילו עשאן לאכילה
לוקה ואפי' מלאכות שאן באכילה כגון שחיטה ותפייה לפי' עשאן אלא לאכילה
אינו לוקה כמו שיתבאר בפ' זה שאם ניחל לעו"ג או לגורך חולה אינו לוקה עכ"ל :
ומ"ש

הלכות יום טוב

תצה (א) **בחודש** הראשון בי"ד יום להדש בין הערבים פסח
לה' וגו' ובחמשה עשר יום לחדש הזה חג
המצות וגו' כל מלאכת עבודה לא תעשו וכן נאמר בז' שלו ובראשון
ובה' של חג וכעצרת ור"ה הילכך כל מלאכה האסורה בשבת אסורה
בי"ט חוץ ממלאכת אוכל נפש דכתיב אך אשר יאכל לכל נפש
הוא לבדו יעשה לכם ותנן אין בין י"ט לשבת אלא אוכל נפש בלבד
שמותר בי"ט הוץ מהוצאה והבערה שמתוך שהותרו לצורך אוכל
נפש הותרו נמי שלא לצורך ובלבד שיהא בהן צורך קצת כאשר
יתבאר

דרישה

מחר ל"ג בעומר ולא וכנגו מלקת פסח מכנב זה ומהלת מיבנב זה משום דלא תתגודדו וכ"ם
שתין לנהוג היתר בשמיטים ש"ל ונעם דמיבנים כללי היא משום דתיתת ל"ג ימים שתין
מסתיירין בהן ומיבנין בכן מבילות דכייתו מתחלת הספירה עד ל"ג בעומר ותו מיתר בכל דבר
ומיבה דמנהג דכייתו כל הספירה עד שבועות אלא מתחיל המבילות מר"ח אייר ואינ ל"ג
בעומר מיתו בכלל מלגא שבתוך ל"ג ימים מר"ח אייר עד שבועות אלא ר' נסיון ונעם
שלפס מיתו מתיתת בחדרי בחדרים ע"ו יום קודם שבועות אלא מבילות וכשחל ע"ו יום מ"ט
יהא מבילה דחיתת בחדרי בחדרים ע"ו יום קודם שבועות אלא מבילות וכשחל ע"ו יום מ"ט
יהא מבילה דחיתת בחדרי בחדרים ע"ו יום קודם שבועות אלא מבילות וכשחל ע"ו יום מ"ט
יהא מבילה דחיתת בחדרי בחדרים ע"ו יום קודם שבועות אלא מבילות וכשחל ע"ו יום מ"ט

(ב) **סמוך** לשקיעת החמה בימות ס' שבת עד יכמתו שנת כולן שתו ושבו ושבו ושבו
ורחמה שלא בכל יום מתו אלא שקנו בנתיים ולא מצו אלא ב"ג ימים ומ"ש
שתו פסקו למות ר"ל שבכך מנין ימים פסקו מלמות :

(ג) **ולשון** שמיטה שבת שמתות וכתיב וספלת לך שבע שבתות שנים וכתיב שבעה שבועות
תספור לך מבאן שלספירה בב"ח כו' כך היא סגירתה בנכונה וס"ע ולכאני אין
עשין מלאכה אלא בשבת החמה דהיינו זמן ספירה מדלפרקים דמתחת לספירה בל' שבתות
שהם ל' יום שבת דשיתתו ביום ל"ל שבתו ל"ל שמיטה כמ"ש שבע שבתות שנים
דמיתו שבת ל"ל שיתתו ג"כ מלאכת מרוצה ודוקא ביום ל' שמיטה כמ"ש שבע שבתות שנים
דכיון דילפינן ספירת עומר משמיטה לענין ספירה בב"ד לענין מה מיוחה לענין בישול מלאכה
ושאין בדרישה שלאכילתו בזה לפי שהוא סתמין

סי' **תצה** (א) **בחודש** הרמבן בתחבה שפר כו' מע"ב דקרא וס בע"פ מיירי כתבו רבינו
להוכיח על פסוק שני דבש"ו למדש ניסן מיירי כ"ש : מן

ומ״ש רבינו וכן מבשירי מוכל נפש וכנון שמ״ש לעשותן מלחמתו וכו׳ בפרק ג׳ן לדין (כח :) ויתבאר בסימן תק״ד בס״ד :

ומ״ש בקניירה ובתיבה ובקירה ובחיטה מע״פ שכן מוכל נפש מפרוס מכמיס ופר״י לטעם לפי שלדם רגיל לקלקל שדהו וכו׳ עד וביהושלמי מסמיך שעשה בתעלתו ביהושלמי מיירי מקרקעי ב״ש ואם תאמר אמאי לא מפרקי מתני׳ למעשה מדברי רש״י דלידה מפורש מדאוריימא :

ומ״ש וכן לידה מפרש שפעמים שתעלה בתעלתו לגיס הרבה כלומר לידה לפ על גב דלא שייך בה טעמא דיהבינה בקניירה וטחינה ובקירה ומפרש מפרוס מחבר מטעם אחר שפעמים שתעלה בתעלתו לגיס הרבה ומי לעומתן לחול : **ומ״ש** וכירושלמי מסמיך לה מקרא היינו לומר דלפ ע״ג דבירושלמי מייתי מקרא שלא יקלקר ולא יבור ולא ירקד ולא יטחון ב״ט מסתבר׳ נעלמא ניהו ואון מפורש שלא מדרבנן ותעמ כר״ן גם כן ב״פ אין לדון הבך מלאכות אין מפורש בירושלמי לפוס גמ׳ דיקן (ה) ומכן טעם לדבר שהכמים הפרו מלאכות הנעשות לימים הרבה בקניירה וטחינה וכיוצא בהם ולפ לקיטת פירות הנפסדים כתוחים ומנגיס מפרו לפי שהלכו אחר רובה של לקיטה שהיא ליומה ולפ על פי שהתירו שחיקה בפלפלין ולא הלכו אחר רובה של שחיקה היינו טעמא לפי שחיקה לפותה שחיקה שהוא ליומה נעשית בתוכה מכן שהיא נעשית לימים הרבה זו בתוך זו ברימיה ולפ בפלפלין בריחיים שלהם הינה בדרך מחיצה חיסים לימים הרבה ולפ לדעת מנגיס מפרו לפי שאין דרך לגור פותם יום יום לפי שהינו סומך על הפסק שלא לתקן מלכלות שהרי הינו יודע שם שעה מלאכתו ריקנית שלא עיקרה מיום לחברו הוא ולפיכך מפרוס מדבריהם וכן מעין דברי הרמב״ם בפ״ח מהלכות י״ט שכל מלאכת מוכל נפש לאפוקי דר״ט הינה שלא מדבריהם ועיין אין בכל זה מאחר לפי שהמוציא מהבירו

לגזירה עכ"ל ודומה דסתם ר"י הוא ר"י בר שמואל ומפורש ליישב דסת"ל לר"י דלזוקא אותה מלידה וסמיטה שלא היה מתקלקל מש נעשו מע"ש לסירין מן התורה כי"ט אבל בדבר המתקלקל היה מותר ד"ת ומפ"ה מפרושו משום דילמא מיתמע משמחת י"ט כ"ל ו"ל דלהרמב"ם ושאר גאונים דלעיל נכנס מתוך שרי לעמרי ד"ת ומפני מעכ"ע ג"כ מלי קאמר מלתוהו בריש פ"ק דביצה נמי ניחא נזירה שמא יתלוש ושמא יכחוש היינו נופיה נזירה וכו' וכמו שהקשה התוס' לעם ונריך לומר מאחר דמפמיכה תקרא הוי כמו מיסור דלוריותא ממש וגזרו שר אף ביצה אלא דמ

מני ממר ט מסור ממיתר ברע למיכחל מיכא משנ"ג נשבחת מ"ל מתימר נוסף' כחל עיטה מתנ"ג נשבחת מ"ל רש מסי מתו דעתיך דתמר שלמ כל נרכי תולה עושין ע"י ע"נ נשבח ות"ר המעונה כל דבר שחין בו סכנה מותר לע"נ ומוסר ב"מ דלמ מסייע נשדיה מכל מר קל מסייע נהדיה דקל עמין ופתח מ"ל מיכח רב ואיך דקמי כותך וכני ליה מסייע מין בו ממש ממיתר ברע למיכחל מיכא עיון כ"ט שני של ר"ה ומפרש טעמא בגמ' משום דסי"ל כמ"ד כ' קדושת כן ופשיטא דלית להלכתא כוותיה דהא קי"ל כת"ק קדוסה מחת כן וכתב הרי"ף והרמ"ם דמ"מ נמרחין מכא דתמיתר דברי למיכחל כ"ם ב' של גליות וכ"כ הרמב"ם בפ"ח מהל"ט וכתב שחע"ם שחין שם חולי מוסר וכתב כ"ה שהעתם לפי שהגחת הגוף הוח: **וכתב** הר"ן ומיהו שמעינן דכל נרכי מולה שחין בו סכנה עושין ע"י ישראל ב"ט ב' של גליות מיכח מיכא למיתר דס"מ כגון מיכחל עינא דמלמכה נוסף שנות היח מכל להתיר חנות תלמכי חין לנו וכ' כ"ה בפ"ג מכ' כ"ם זה דעת הרמב"ן שחין מתירין מלחכות גמורות ע"י ישראל מכל כל שנת מתירין לו:

וכתב עוד הר"ן ומשמעון כמי דמוסר לכנות הגר מפני דבר מחר ומוסר לכנות בהליכה משום חיבוד ממון על פי הפירושים שפירשנו למעלה ניום טוב שני של גליות דבגמרא מוכח דהכנו כלהו כי הדדי ניהו ושרו לר"י ומיהרי לרבנן וכיון דמיכחל עינא סמכינן אדר"י ב"ט שני של גליות חף בלכנות הגר מפני ד"ם ומפני בהליכה סמכי' עליה ב"ע שני של גליות ע"כ"ל והדבר ברור שחין דעת רבינו כן שהרי כתב שחין חילוק בין דשמח לשני חלח לענין מת ובכחול חח הענין בלבד וכ"ש שהוח דעת הפוסקים (ה):

כתוב הר"ן כבי מ"י שכתו ל"ל מסורים לעשות מלחכה ב"ט שני ביישוב חפי' דעתו לחזור ב"ט חלח הניח לישוב חפילו חין דעתו לחזור מוסר לפי שמדיין לח הוקבע להיום כמותן בין במיישוב וכל חון לתמוס חין נוחנין עליו חומרי מקום שהלך לשם וכקולי מקום שהלך לשם יש מוסיפים שלמולם חיט נהג כ"ו שדעתו לחזור לשלום ע"כ"ל והביחים מלו ללמדים משמדע דרמי בר חמרי דפרק כל הכשר (קי:) ופ"ש:

תצו אין נדין דגים מן הכיבורים ב"ט וחין נוחנין לפניהם מוחות משנה ברי"ם ג' דחילה (כב:) חין נדין דגים מן הכיבורים ב"ט וחין נוחנין לפניהם מוחות שחין חיה ועוף מן הכיבורים ב"ט וחין נוחנין לפניהם הכיבורין שוין זה לכלל כל המוסר נידה מוסר ושמיט מוסר ופירש"י (ו) חין נוחנין לפני הדגים מוחות • משום דלפעד לכם נלא מוחות שהן מוכנין ברשי שנשחט וקרקע וגדול מוכל מח הקטן וחר"ן כתב דבפרק ר"ח לחורג (קו:) פירש"י דטעמח דחין נוחנין לפניהם מוחות משום דסיכון למקקין הס לח שרי למיסרח עליהו וכן מוכיח בירושלמי דגרסינן התם לפי שחין שוכן תקנה לדבר שמיט מן המוכן וכתב וכח דחגן (קנו:) מחקנין חת הדלועין לפני הבהמה ותח הגבולה לפני הכלבים (שם קכו:) ומטלטלין חת כלוי חפני מפני שהוח מפכל לפורעים והם כלבים ושורכים חת רחוין כלל וחפ"ה נוחנין לפניהן מוחות לפי קושיח היח דמ"מ מוכנים הם לצורך המדם ומחמחל היה דעתו עליהם כיון שהם ברשותו מה שחין כן בדגים וכמה וכשוף בזמן שהן מחוסרין נידה שכיון שחין מוחמנין למדם חין נוחנין לפניהם מוחות חבל כשחוכן מחוסרין נידה כגון בכיבר קטן כיון שדעתו עליהם וכלילו הס ברשותו של מדם מחמ נוחנין לפניהם מוחות ע"כ וכתב עוד חבל נדין חיה ועוף מן הכיבורים ונוחנין לפניהם מוחות חיה ועוף בכיבורין ניכרים ושומדין הם לפניהם ולפיכך נוחנין לפניהם מוחות הרמב"ן לח כל הכיבורין שוין לחיכה ביבר גדול נלא הנשיני היה חיה ועוף ניכרים ע"כ • והחוס' (ניקה כג) כתבו לחין נוחנין לפני הדגים מוחות נזרה שמח יכרם וכל שחסור למכלם חו להשחמש בו ב"ט מפני שהיא מוקלה חסור לטלטל וכתב ה"ה דע שחע"ם שחסור לשמיון לחכילה חלח שהן שמח יבא ליקח מהם וכל שחסור למכלו חו להשחמש בו ב"ט מפני שהיא מוקלה חסור לטלטל וכתב ה"ה דע שחע"ם שחסור לשמיון לחכילה חלח שהן מוקנין חיט חסור בכהמה טמחה ושפה טמחים ע"כ ומיכח למידק בין דגים לחיה ועוף כיון דמחמיחין מחלקין בין דגים לשחר בעלי חיים וכל שהוח סובר דח"ק היה מחלק ביניהם ולפי הלכה כמותו חלח דרשב"ג וסובר דרשב"ג קמי מחניח היה ועוף הלכך בין כולם שוה לכל שחינן מחוסרין נידה לוקחין מהם ב"ט וטוחנין לפניהם מוחות ואם הם מחוסרים נידה חין לוקחין מהם ב"ט ואין נוחנין לפניהם מוחות ורבינו חפשר לפניהם מוחות ורבינו חפשר דרשב"ג ודרשב"ג שכתב ב"ה דרשב"ג לח קמי מחניח היה ועוף חבל דגים בכל ביבר חמורין ואפי' הוא ביבר קטן והטעם מפני שהם מטופים מן הענין ולפיכך כתב סתם דגים מן הביבורין ואין נוחנין לפניהם מוחות וגבי חיה ועוף כתב כל שאין מחוסרין נידה מותר לנחן ואין נוחנין לפניהם מוחות ומשמע אפי' ביבורין וכדרשב"ג וטע"פ ניש להקשות על מבנ"ש זו מדין סוכר סתם כמיס שיתבחר בסמוך וכתו שהקשה ה"ה כי היכי דמיקרעלא דהרמב"ד ודרשב"ג מיתרבא נמי דלמדם חין הוח חופס שנשם • ותמנר לפרש דברי רבינו בע"ח ומוכר דכברמב"ם ביבורין ניכרים היינו דגים שוים לחיה ועוף דרשב"ג מדגים נמי קמי מחניח היה ועוף וכדמשמע מהכיח דסוכר סתם כמיס ומחילה משמע דמיתר ליקח לפניהם מוחות ומ"ב נלח מ"ש דסוכר רבינו דגים מפולו היכח מחוקי ליקח מכן חין נוחנין לפניהם מוחות משמע דמיתר להם נלא מוחות ולפ"ז ואין נוחנין לפניהם מוחות חבל דגים קמי מלחת נחפי' בפנה היח וה"ק לשלם **ואם** סתם כמיס ומכ' מיתרבא נפרק חין נדין (כה:) ומשמע בגמ' דמשמעינן שם"ל חיתן דסכירת חין נוחנין לפניהם מוחות ומפולו היכח דמיתר ליקח מהם ספרבי הרמב"ם והרשב"ם ספרבי הרמב"ם דמיתר ליקח מהם כל שהן מוכנין לחכילה חפי' חם הן מחוסרין נידה ומ"ב הקנה על הרמב"ד והרש

ולא נהירא אלא כדפרישית • עוד כתב הרב המגיד לפסח שהרצ"ג חולק ומוכר דדוקא נדבר שקרוב ליגע בשל תורה כגון ניפוף ספק ניפוף לאסור אבל שאר ספיקות דמוקצה ומולר שהוא מדבריהם הולכין בספיקו להקל ואני תמה אם כן ספק ביצה למה היא אסורה וכו' והכריז ג"ע עכ"ל ולעד"נ דדוקא היכא דלתיקחזק מיסורא כגון דהוה קמן ביצה שנולדה ביום טוב ואחר כך נסתפקו על ביצה אחת אם זאת היא שנולדה ביום טוב אם לאו מחמירין בספיקו וכן בכל ספק טולד היכא דלתיקחזק איסורא ואף על גב דהוי מדבריהם הולכין אחר ספיקו להחמיר בדשל"מ אבל היכא דלא לתיקחזק מיסורא הולכין להקל בשל דבריהם אפי' בדשל"מ אם לא נכנון ספק ניפוד שקרוב ליגע בשל תורה גם הר"ן ז"ל מילק בפרק קמא דביצה מתימרת דבלק בקיבה של תרנגולת כי בחילוק זה עיין שם (בדף כ"ח ע"ב):

אווזין כו' בריש פרק הין צדין הלד אווזין ותרנגולין ויוני הרדסיאו' פטור ומוכחת הסוגיא דפטור ומותר וכן כתב הרמ"ב בשם בעל העיטור • וכתב עוד דלמצפ"י דמדברי התו' משמע דמפרשים דפטור אבל אסור קאמר היינו דוקא לפי סברת התקבה שהקשה כ"כ בפסוקות אבל לתקנת דמותר דצדין לכולבו לערב ומוכחן עליך אפי' לכתחלה ברי למיהדינהו • והן דאין בריכין זימון גם זה שמפני שהן בריאות לדם • וכתב ב"י בשם מהר"י מכוהב דאין מילוק בין מיושן לתרנגולים הסולכים בחצר להולכים בשדות, וכלמוכח מדברי הרמ"ב • עוד כתב ב"י דאין לחוש מי מטלטל ושניק להו דכולן חזו לתכילה ומותרין לטלטל ויכול לכרור מיושן ולכתכה בהג"ה תשי"ר ופרק קמא דביצה והרמ"ב בפ"ב מיהו בהג"ה ורבי"ה מיימוני לשם בשם רתני"ה ורבי"ה כתוב דאע"פ דאינו מוקצה מ"מ חזו חכמים לטרחא ויבא שיעיו יהן שיעיו מתחלה ליטול ולא יבדור ע"כ ונראה לי כיון דלא פליגי בדינא אלא רתוי לכתחיר קאמר כדאמצא לשון שכתב מיהו יבא שמים וכו':

שאר כל חיה ועוף כו' מצחה ונראה לשם וע"פ פי' רש"י דשיעורא דרב אחי כתב שיעור ביצה קטן וכו' ושיעורא דרב יוסף כל שאוכלין מהכריה ומטי לה שיעורא היא וכן נראה מהרי"ף והרא"ש והרמב"ם אלא הניחוה רק דברי רב יוסף ומה נראה כדברי התוספות שהקשו על פי"ש וכתבו דשיעורא דרב אחי קאי לחומה ומה ושיעורא דרב יוסף לעופות וכך הם דברי רבינו שכתב ואחר כל חיה ועוף כדין שאוכלין מהכריה כו' הוא לנו דאין מילוק בין חיה ועוף כדין זה וכ"כ ה' המגיד שכן עיקר: **והמ** בגדולים כו' כ"כ הרי' בפ"ק בתמיהני דכ"ש מומחים אין מוליכין את הסולם כו' ולכ"ה מועיל זימון ליוכ שוכך וכי היכי דלא תקשי להך דאסור משום ביצה דלמא יבוא לתרחיק בסולם כו' וכ"כ הרא"ש בשם ה"ר יוסף גם ה"ר אין פירש כן לשם בתמיהניתן דכ"ש מומחים לא יעלו אל"כ נעגע מבע"י אבן אפי' רש"י כפיסקא ואם אין שם אלא בן מומחין מבואר דם"ל דזימון מועיל לא לגדולים ואין מסורין משום ביצה לפי שאין יוצי שוכך בריכין ביצה מעלת"ד בתפוחים גדולים ופירחים בתלתוק לתפי' בגדולים כשמלמין במקום שזימנו מומחין והא דתניא הלמד יוצי שוכך חייב היינו דוקא יוצי הבר וכן פי' רש"י להניא ול"ל יוצי שוכך ויוצי עלייה יוצי הבר הן ושניו ומוכלין בחול דבמומן שייך מיסור ביצה ול"ל דרש"י ז"ל מפרש דקנטו בטפיחים העשויות בחומות דבין יוצי שוכך ויוצי עלייה ובין לפרים דכל אלו בשקנטו בטפיחים קאי לכולן לקנן שם עופות הבר חייב כהן משום ביצה אבל שאר יוצי שוכך דש"ל ביצה אינן מסורין משום ביצה וכן היא דעת הרי"ף בפ"ק דביצה והרמב"ם בפ"ב וכתב הגיוני שזו היא ג"כ דעת העיטור מיהו לענין מעשה צריך להחמיר כדעת התו' והסוסים וכן פסק בש"ע וכדברי רבינו:

וביצד הוא הזימון לומר זה וזה וכו' מצחה בפ ק דביצה (דף י') בש"ס לא יעול אל"כ נעגע מבע"י ובא"ם עומד ואומר זה וזה לגי טוטל ומסיק בגמרא דאין מילוק בין בריכה רחצוה לחיות נהו משום מורכן שוכך ובין בריכה שנייה

מבעוד יום (ז) ואווזים ותרנגולין שבבית מותר לצודן וא"צ זימון ושאר כל חיה ועוף כל שמהסורין צידה שצריך לומר הבא מצודה ונצודנו אסור לצודן וליתן לפניהם מזונות וכל שאין מחסורין צידה מותר לצודן וליתן לפניהם מזונות • איל וצבי שקננו בפרדס וילדו בו עפרים ועדיין הם קטנים שא"צ צידה מותרין בלא זימון ודוקא בפרדס הסמוך לעיר בתוך ע' אמה דרעתו עילווה אבל אם אינו סמוך לעיר לא והאם אפילו זימון אין מועיל לה ביון שמחסורת צידה: יוני שובך ויוני עלייה וצפרים שקננו בטפיחים אסור לצודן הלכך אין מועיל להם זימון [ח] וה"ם בגדולים אבל בקטנים מותר לצודן אבל זימון צריכין וכיצד הוא הזימון אומר זה הזימון אני נוטל למחר

ואפי' נדשל"מ דכיון דאתן ליה עכשיו ו"ע שני אלא משום מוכח מהכתן לה מחמירין ניה טפי מיניהו וכי היכי דלדידהו ספק לדידן נמי דינו כספק דכיון דמוקצה מדרבנן הוא הכי אלא ודאי מדי ספיקי ניהו שלא"ם שיבא לפניך ספק מוכן כי"ע שני אלא כשני ספיקות: **כתב** ה"ה בפ"ב מהלכות י"ט מבואר בגמ' שאם אלא המצודות מקולקלות מעי"ט כיצוע שאעי"ט ניצודו ולא מזכר בהלכות וגם לא מזכיר רבינו לפי שדבר הכרחי הוא ופשוט ולא מזכר בגמרא אלא בגררא דוקא אין יוצא שאם אסור עכ"ל: **אווזין** ותרנגולין שבבית מותר לצודן וכו' כריש' כפרק ח"ל (כה:) תר"י כן אלעזר מודים ב"ה וב"ש על שהזמין בתוך הקן ומצא לפני הקן שאסורין בד"א כיוצי שובך ויוני עלייה ולפרים שקננו בטפיחים ובניהם אבל אווזין ותרנגולין ויוני הרדיסאות אע"פ שהזמין בתוך הקן ומצא בפרדס אינו צריך זימון ומיהו נהי שאין צריכין זימון מ"מ אם לא הזמין בתוך הקן אסור משום דחיישינן שמא יבוא לצודן ויתן לפניהם ויאכלו ואע"ג דאין צריך לומר לחסור מן התורה אלא משום אלא מדרבנן לא הוי גזירה ליתן מזונות משום שמא יבוא לצודה לגזירה וכתב הרמ"ב ולפ"ז אסור לצוד ב"ש אווזין ותרנגולים הסולכים בחצר ואין העולם נזהרין מזה ובעל העיטור כתב דפטור לחוזיק ותרנגולים פטור ואותר קאמר ואף לדברי התוספות מיכא למימר מה שהזכרנו לתרן דכל המחסור צידה אסור היינו מיד משום דחיישי הקשה כל כך בפשיטות ליה יוסף מחוויים ותרנגולים דמחני' ומאי הו"ל קונדס כולי האי כיון דמיניו לפרש דפטור דתרנגולים הוי פטור אבל אסור הזכרנו לתרן דמחסור צידה מיד הלכך אפי' לי מפרש דפטור דאווזין ותרנגולין פטור אבל אסור אכתי תיקשי לך ומיהו אפשר אף לדברי התוספות הוי פטור ומזה כיון דכיון לכלוב ומזומן עליך לא מיתסר: **כתב** הרמב"ם בפרק ג' מהלכות י"ט אווזין ותרנגולים ויוצים שבבית הרי אלו מוכנים וכתב הגהת מיימון כשם הראב"ד מיהו יהא שמים יתן עיניו מתחלה ליטול ולא יבדור ויהיה דמע"ג דאינו מוקצה מ"מ חזו הכמים לטרחא וכ"פ רשב"ם ע"פ וכך הוא דעת הגאון מהרי"ח ז"ל שכתב על דברי רבינו אין לומר שיש מילוק בין הסולכים בחצר להולכים בבית שהרמ"ב אמר אלא בית הסולכים בחצר והמחבר אמר אווזים ותרנגולים בבית שהוא המחבר לא אסר אלא בית אלא ש"ל הבא מצודה וכו' נראה לפ"ז שאין לחלק אבל נראה שיש להחמיר כיון שהרי נבי יוצי שובך אסרו חכמים אפי' בדשל"מ (ביצה ט:) בלא זימון שיחתר זה וזה מני טוטל למחר ומחרי כנגרת שהשעם כיון הוא משום דחיישינן שמא לא יחתר זה וזה מני טוטל אלא שאותר מכאן מני טוטל למחר דשקיל כחושים ותכא לכו וכו' ונראה שכשהטלטול הכתוב משום מצודה מטלטל מה שלא הזמין וכזה אסור וכ"כ בשטול אווזין ותרנגולים ומיהו טוטל מחרים נמצא שהטלטול מה שלא היה צריך ולפיכך אין לחתיר ליקח אלא מה שיודע שהם רשויים לשחיטה ואפילו שהחתר ללא דמי ליוצי שובך שבכלן כולם מוכנים משל"כ כשאומר מכאן מני טוטל אלא שכן הוא בזמנים עכ"ז טלטול העוף אלא לצורך שהפשר לבזוק מעי"ט מי זו שחיטה ואי זו בחושה נראה שאסור בי"ט עכ"ל • אבל בהג"א פ"ק דביצה כתב מי שיש לו תרנגולים בביתו שהקלה לוקח לגדל ביצים צריך להזמין לוקח מעי"ט אם עלה על דעתו לאכול ממם בי"ט ולוקח אלא הזמין מסורים בטלטול דמוקצה הם אבל תרנגולת השמדת לאכילה אין לחוש מי מטלטל וצניף להו ויכול לברור מי זה שיראה לכולן חזו לאכילה ומותרים לטלטל עכ"ל וזה כדעת הרמב"ם והכי נקטינן:

ושאר כל חיה ועוף כל שמהסורי צידה אע"ל הבא מצודה ונצודנו אסור לצודן וכו' בפרק ח"ל (כג:) הזן אבל לדין חיה ועוף מן הביברים ומזמנין לפניהם מזונות רבב"ג לא כל הביברים שוים זה הכלל כל המחסורי צידה אסור שאינו מחסורי צידה מוחר וגמרא (כד:) ורמינהי ביברין של חיה ועופות אין לדין מהם נ"ע ואין מזמנין לפניהם מזונות קשיא היא אחיה קשיא עופות אעופות ומסיק אמר רבה בר רב הונא הכא בעפור דרור עסקינן שאינה מקבלת מרות ובעפ דאמתיא להכי חיה אחיה נמי ל"ק הא בביבר קטן הא בביבר גדול ה"ד ביבר קטן ה"ד ביבר גדול ת"ר חגי יכול כל היכא דרהיט אחריה ומטי לה בחד שחייה ביבר קטן ואידך ביבר גדול ת"ל כל היכא דאיכא עוקבי עוקבי ביבר גדול ואידך ביבר קטן ת"ל כל היכא דפיל טולא דכותלי מהדדי ביבר קטן ואידך ביבר גדול • ופירש"י בחד שחייה כפ"ש שהוא שוחה עליו לתפסו אין לו להשתמש ממנו: עוקבי • זוחה: דפיל טולא דכותלי מהדדי • חרוב קטנו וקלרו • ואיפסיקא בגמרא הלכה כרבב"ג: ואתו תו בגמרא (שם) ה"ד מחוסר צידה אמר אחיות הכא מצודה ונצודנו ופירש"י הכא מצודה • כלומר שצריך לנקב תחבוחות להפסו • וכ' הר"ן כל שמחוסרים הכא מצידה ונצודנו ל"ל זה כולל שיעור ביביר שהם הוא גדול כל כך שצריך בו מצודה אבור וכולל ג"כ החיגלו דאפילו בביבר גדול כל שאין רוחן צריך למצודה כגון חווזים ותרנגולים ויוני הרדיסאות דאין לכלובן לערב ומותרין לתפסן אם צדין בחיות ובני תרבות ובני תרבות מוכח בגמרא ופופות דלמו בני תרבות הוא כל היכא שהן במקום מקורה ואין להם תקום לצאת אלינה ממנו תשיבי נוגדים נר מלפור דרור אלינה מקבלת מרות שדרה בניה כבשדה ושיעור דביבר קטן מפרשים בגמרא דבי חיה ואתי לה כחד שחייה בחדוקא בתרוקא מחת ביבר קטן ושחייה מלמטן עיכוב ת"ל כל היכא דנפלי טולא דכותלים אהדדי וכן נמי כל היכא דאיתיה ליה עיכובא כלומר זוחה להשתמש בהם תשיב בביבר גדול מצודה ונצודנו ע"כ המיגלו דאפילו בביבר גדול כל שאין רוחן צריך למצודה כגון חווזים וה

למחרין כגמרא דזקוק לומר זה וזה מני טעמא מכלן מני טעמא למתר לגמ׳ דלמ״ל במתניתא כהנ״ג משום ברוחב ס״ה פרישין דשמעון ומנח מטעמא ומכיון דשמעון מטעמא מומר אפילו לאחרו ראשון ראשון ואפילו הכי מותרין ומנח כחושים וזקיל שחוטים ומנח מטעמא מומר מעי״ט זה וזה מני טעמא מכלן כחושים ואפי׳ לשיטתי׳ דמשמע ר״ט ולפיכך צריך שיתמר מעי״ט זה וזה מני טעמא שיטה מקפת למשמע נמי שיטה שחוטים כין שיטה כחושים ולא תני לטעמא ולמתנ׳ ושיטה כי מחרין למכלי ושמן דוקא נמדמין מכל מתניתין לא דמי מחרין בפרק ג״ה כלי יוני שוב ויוני עליה ופרים שקטו בעפושים ובכירות מיהו עכ״ל וכ״כ ר״י וכתב עוד ר״י אם ושמן כל כשוך ו״ל מלא לוג שיט חושל עד שיתמר זה וזה שיט טעמא כ״כ כשספוק פי׳ ואם מפסר שיצרף לכולן חומץ כל כשוך ולמתר טעמא טעמא כל מה שצריך לכולן וכ״ש לבנים וכו׳ מלא לפילו ושמן שחורים ולבנים וכו׳ משנה וגמ׳ (שם ב׳) ומפרש למה נתעמת דשניהם ומנח ג׳ מטורין ממ״נ מי מחרינן טעמא הא מחרינן טעמא ולפי שהכל למשקיהם מפני שהיין מכיח את הדבש

דף נמי מסורין וסה"ב לפילו בלישה שני קנין זו למעלה מזו מ"ב דלישה כ' קנין זו למעלה מזו בלישה דף מו כיצה דלישה כ' קנין זו למעלה מזו והזמין בתחת ובאחרת לא הזמין דפזיטה דמסורין ולכך כתבו המחבר בכתב לסורות דבכל ענין מסורין בשמלין לפני הקן ולא כתבו אלא מדברי רי"ו נראה שסובר למשקנא בכ' קנין זו למעלה מזו והזמין בתחת ובאחרת לא הזמין כו' מותרין ליוכים לפי מלמן לפני הקן ולכך כתבו המחבר בכתב לסורות דבכל טעם לזה מדרבנן למשקנא הכל מכור

ולבי לומר לי שיב ט"ם בדברין :

ומ"ש וכיון שאינו פורח כו' ליכא למידק דמשמע דבשאלמן בתוך הקן שהזמין מותרין אפילו בפורחין ותימה דהא בכ"פ אסורים משום ליזה דכיון דפורחין גדולים הן ואין הזמה מועלת להן כדלעיל בפ"ו ודריך לומר דאייר בקטנים ובפריחה מועטת וכ"כ הר"ן להדיא ע"ש :

השוחט בהמה בי"ט צריך שלא יבדוק עד שיפשוט כו' פי' עלה טובא בק"ל וכ"כ הכל בו וה"ר ירוחם בשם המפרשים ומה שאסור להפשט בשאלמן טרפה ולא שרינן סופו משום תחלתו כ"ש להפשט הוא אב מלאכה

וב' דברים להתירו סופן משום התלהן ליון שלא בתיכור דרבנן :

ומ"ש ובענין עלעול בשבר לרי"ף שפוסק בתוקבא כר' יהודה בי"ט לא יכוד כו' יש מבואר בפ' מי שהחשיך לוי כי הוה מייתו טרפא לקמיה בי"ט לא הוה חזי ליה אלא הוה יתיב ומקיילה' דאמר דיוחא לא מיהכשרא ומכילו לכלבים לא חזיא ומפרש הרש"ל ס"ל כר"י דאיכא למיחש משום מראית העין ומ"ב לרבנן' שפוסק בתוקבא בי"ט כר"י אסור לעלעל בשר טרפה זו אבל לר"ת שפוסק כר"ש שרי ואהכיא דלוי מתמא דאפי' לר"י יכול לעלעלה קודם שנודע שהיא טרפה ופשיטא דה"ה הפשט נמי שרי לפי שאשכחנא בחוקה היתר שומדת וכ"כ בכל כו וכ"י כתב להלן בין בהמה בריאה שאהה אסור לעלעלה אפילו לר"ש ובין שחטו ומלמ טרפה למחר לעלעלה שרי היא עשויה להתלה טרפה וכן מוכח מהכיא שומדת דלוי דלר"ש שרי לעלעל הטרפה ותע"ג דמודה ר"ש בועלי חיים שמחו שמסורין בחיתוך נפ' ג"ל :

תצה אין מרתין כסין כו' אלא ירתנו כו' הכי גרסיק רב יוסף בכרק ג"ל וז' טעמים נתחרו בזה וטובא תיכא בינייהו לענין דינא ' לרב"י טעמא לפי שברשה בשעה חול לחושב מילתא שהשעה רוצה למכור בשר בחיטלין ומתו הסכיים הרמב"ם כתו שכתב ה' המניח בהנחת אשיר"י לכבי כי' זה שאר כל אדם שאינו טבח מוהר להרחות סכינו להכם וכ"כ ני"ו אבל מדברי הכמ"ג בשם רש"י משמע דלאו דוקא נקט רש"י טבח שברי בהב וז"ל רש"י פירש אסור להרחות הסכין להחכם מפני שברשה כשעה חול בפרהסיא כשחוחת מכירת בשר והכ רוחה לעלמו שאין זה כ"ב בפרהסיא עכ"ל הגה אלא הזכיר בדבריו טבח ' לרמב"ם הטעם לפי שיש לחוש שמא תביא בעומה ויאמר לו אסור לשחוט וילך וימדבנה בשחוחת ובפי זה דוקא לע"ה אסרו להרחות אבל כל שאינו ע"ה אין לחוש לזה כן מבואר בדברי הרמב"ם והסמ"ג גם הרמב"ן הזכיר פירוש זה ואמר שהוא נכון יותר מכל הפירושים ' להרי"ף ולהרא"ש בשם בעל הלכות טעמיה דמילתא דחיישינן דילמא ילך אחר החכם חוץ לחחום ולפי טעם זה אין חילוק בין אפילו אינו טבח ואפילו אינו ע"ה חיישינן דילמא מיתלי וילך לחחיו כאחר כיוצא בו חוץ לחחום ' לבעל המאור הטעם הוא דרחיית הסכין כרחיית כיור היא שמעכבת השחיטה וגרחה כמתקן וכן אם הדין ולפי טעם זה אפילו אם עבר והרחה אסור לשחוט בו כמו בעבר והרחה מומי בכור כנ"ל לפי פירושו דבדיעבד ולמי שרי לשחוט אפילו אם עבר והרחה ומצלו יכה :

ויכוך להוליך הבהמה אצל הטבח והסכין לשחוט ואפילו גדי קטן שצריך להוליכו על כתיפו או יולך הטבח והסכין אצל הבהמה כך הוא הנרסה ונכונה בספרי רבינו וכני הגיה בפרק קמא מלינה דפ"ה ולא חיישינן דילמא מתי למלוכי כדחיים פ"ב ' ומקלת ספרי רבינו כתוב ויכול להוליך הסכין והבהמה אצל הטבח כו' או טבח ילך אצל הבהמה והסכין והוא ע"פ דאין נדנוד איסור בהליכת הטבח בלא סכין ואף פ"ב מודיט זה דשרי והא דנקט טבח וסכין אצל בהמה לא נקט טבח בלא סכין משום דלמא הסכין שביד הטבח פ"ב רבותא משמועינן בלא מיבעיא בחיטין אחרינא אלא בטבח בריאה כמעשה היל בפרהסיא למכור בשר בחיטלין אפי' בהמה דקטנה ליה לאה ליה למתני הולכת **ומ"ש** אפילו גדי קטן כו' טעמא משום כיון דהולכת הסכין ביד הטבח שרי להוציא כ"פ הולכת הבהמה ברשות שבין קרניה ולכך

ויכוך להוליך סכין והבהמה אצל טבח לשחוט וכו' בפ"ק די"ט (יח:) בפ"א אין מוליכין טבח והסכין אצל בהמה ולא בהמה אצל טבח וסכין וכ"ה אבל זה וכחב הר"ן פי' ואפי' דרך ר"ה ואע"ג דאפשר דשביד לה מאחמול אפ"ה שרי משום דהוכחה כאוכל נפש כחיקון אוכל נפש היא ולא כמכשירין ותיקון אוכל נפש עלמו אפילו אפשר לעשותו מעי"ט שרי דלא מפלגינן בין אפשר ללא אפשר בחבזורין ע"ל ואחרינן בגמרא דטעמא דב"ז שמוסרין להוליך בהמה אצל טבח יסכין משום דאחי לאחלוכי

דחמר

דרכי משה

תצה (א) ב ונראה מטעם של רמב"ם כתב מהרי"ל הרוצה לשרות בי"ט צריך לבדוק הסכין מע"י וישמרנו מהפגימה וכ"כ מהרי"ו בהגהות הלכות שחיטה ונראה דשעמא מארר דבזמן הזה אין מראין הסכין להכם אלא כל שורט בורק לעצמו הסכין יש לחוש שמא יפצאנו פגומה וישחזנו דמאחר שאין כל השהחנים ת"ח יש לגזור גזירה זו בפו ביומים

דרישה

(ה) **צריך** שלא יבדוק עיין מ"ש בסי' ב"י ומשמע מיהדיון דיוהק אם נמלא טריפה מוחרת משום דהוה דמחזי עליה וכן מוי למדם אחר אחרים ומ"ב דקי"ל כל מה דהוי למדם מוי לבהמה ומס כיוצ בשמו מלמד שמביא ' לא כיוצ הוה דעתו שחמות וז"ת דקי"ל כל מה דהוי למדם מוי לבהמה ומס כיוצ מלעיל מבעי' לשחוטה וכתו מוי למדם מע"ב דאיתה מוקרת ול"ל דהרב קיצר קצת בלשונו אלא

פרישה

ו למעלה מזו כיוצ ממור מרוב וקרוב ומע"ב דקרי רוב וקרוב מוסר מ"מ שני קיבין מסור משום מוקלה וכיון דקי"ל כר' מנוחת דרוב וקרוב הולכין אחר הרוב ומסור מכ"ם דשני קיבים זו למעלה מזו לחסור בכלל"ד פשוט :

(ו) **וכיון** שחזו פרחי חמי' וז קן בעוך כ' חיש כו' עד מלא עומד בקרן זוית ומיהא שחיטה מדרבנן משם לכאן סיון שחזינן יכול לחחות קו בכל פשם ' כן הוא בגמרת פ"ק דביצה דף י"ח ע"ש ' וכחבו ב"ב הרמב"ם בפ"ב מהל' שחי"ט ' מהל' קדרי"ק וכתב"ם בשחיטתו בפלבותיהן ופסקינהו ' גם בח"מ סי' ר"ם סעיף ב' לריכין לימר לרבינו שכתב ו ובהג ב"ב בשיבות ה"ל לת יחכוך דף כ"ח וגם שם בשחיטתו הר"ן והכת"ם והרמב"ם ב"כ לת כתבו שם וכב"י כתב כאן גם שם בח"מ ז"ל ולת יתמר לחת בשחיטתו ועיל ים לבעמורו שם בח"מ קישות מהרות ועל כל מקומני עיני בס"ד וכמבחי שוב מהבריס שם בח"מ ס"ם בורוסב :

(ח) **השוחט** בהמה בי"ט לריך שלא יבדוק עד שיפשוט וכו' לפ מלמלת טריפה לת יוהנה ממקומה עד מ"ש ובפרק לכך מוגם בכשר עם שער כדי שלא יסרם ומס בשעה שרי לבבו ולכך בי"ב שם בכלבו :

וכגון שחתת בשם ור"ל שחם נמלמלת טריפה לת יוהנה ממקומה עד מ"ש ובפרק לכך מוגם בכשר עם שער כדי שלא יסרם וכן מ"ב שם בכלבו :

חדושי הגהות

תצה א בר"ן שלפנינו איהא בזה"ל והרא"ה כתב דמשה"ה אין כראוי סכין לחכם משום דהוי"ל בעין ראיית מומין וכתב הרמב"ן שאם היה בשעם זה עיקר אף ח"ח בדין הוא שלא יהא רואה לעלמו ואין זו קושיא אצלי דלעלמו אינו אלא לברר הספק אבל לאחרים כו' : ב בר"ם שלפנינו איהא הכי כתב הרמב"ם ר"ל שחזינן [illegible]

לומר נשבוק לה׳ בהמה כחושה ומיתיבינן בהמיה מינה וכ"ש לפ
מיהו לכבי ומשמע דמשלי משמע נמי מסתי כ"ש לשלוך סכין מגל בהמה לגמ
מחלוך ולא שחיט בהמה וכ"ש לפ מיהו לכבי וגרסה דפח דקתני טעה וסכין
מגל בהמה מיקר מלמע משום סוגלת סכין היא ונעמ כדי נסכיה דמשחיט
שהחדם יכול לילך לכל מקום שירצה אפי׳
אלא לצורך כל שהוא בתוך החמום וכספרי
רבינו כתוב אז טעה ילך מגל סכין ובהמה
וס"ם הוא ולריך להגיה אז טעה ילך עם
סכין אגל בהמה ומיהו ר"ל שכך היה גורם
בגמרא וכ"ש מסתי לילך טעה מגל סכין
ובהמה משום דלגמע ממלוך ולא שחיט
אז שמא ימצא סכין פגום ומנמא שחיט
אלא לצורך : **ואין** שחטין המדבריות
ולא משקין **אומן** וכו׳ בסוף
מסכת ייט (דף מ׳) תנן אין משקין
ושוחטין את המדבריות אבל משקין
ושוחטין את הכיתיות ובגמרא (שם)
למה ליה למימר משקין ושוחטין אלמא
אגב פורתיה קמ"ל דלישקי מיני בהמה
והכי לימא משום סרכא דמשכא ופירש רש"י ז"ל למימר משקין אשחיטה
ולפי הפשוט משום סרכא דמשכא כלומר אשחיטה נמי נמצא עליו אלא
ל"ל דפשוט משום סרכא דמשכא דלמא ואלו מוזגין עליו אלא משום שחיטה נקט ולשחיטה
שהן מוקלות מותר להשקותן השקאה דלמא לצורך שחיטה יש להקשות **ומ"ש** שאפ"ם
מדתנן אין נזין דגים מן הכיתיים ב"ל ואין נותנין לפניהן מוזגות אלמא כל
מי דאורח לפניהן מוזגות וי"ל דשאני דגים דאין אורח מזוגות עליך שהרי
אפשר להם בלא נתינת מוזגות שהם אוכלים ארצם עכשיו וקרקע ונגדל אוכל את
הקטן ולמאי דפריש"י בפ׳ ר"ש לאורב (קו :) דשמא דאין נותנין לפניהן מוזגות
משום דכיון דמוקלים הם לא שרי למיתרא עליהן אפשר דלא מהדרינן כי אלא
בדבר שהוא מוקלה מחמת שהיגו ניצוד לגמרי אבל בדבר שהוא ניצוד ומצוי אצלך
בביתות מדבריות כיון שמוזגות עליך מותר להשקותן ולית לפניהם מוזגות ומיהו
לפי שהלבים ומטלטלין את הלוף אפשי שהוא אוכל לעורבים והכאי גוונא כתב
הרן בריש פ"ב ובסוף המולין פ"ם סבן בדברי הרמב"ם יש לדון דם"ל להמחיר ובאני
עורבים והלבים שאין מוקלה דשמיה עליהן להשחמת בהם בכל ברכיו אעפ"י
שאין רחוס לאוכלה מבל"ם המדבריות לאוכלה לכן מדאמיה לאסור ליגע בהן והב"י
כתב להרמב"ם שמי שמקין המדבריות פ"ם ולי נרחה כדפרישית ומיין בדברי
הרמב"ם בפ"ב : **ומ"ש** ומדבריות היינו שרוחות חון לחמום ואין נחות לגון
בתוך החמום שם : חיגם נחות לגון בכל לילה אלא בדניאה והייט כרבנן
דפליגי עליה דר׳ במצוה ובבריתא ב"פ משמע דמיקל ואמר אלו ואלו ניחנין בן
וכו׳ לרוחק וכך פסק הרי"ף והרמב"ם והרא"ם בשם : **ומ"ש** וחוקק לר׳ יהודה
וכו׳ כן מנוחר בריי"ף והרא"ם בשם :

ומ"ש ומיהו כ"ה כתב כו׳ פי׳ דבשל הביטור חולק ורמיחיה אע׳ משלין דקאמר
כתב ליישב דר"ם חודה במדבריות דמקנין בן בגרוגרות ומשקין ופ"ב
יש לנו להאמיר בחותו לגון אבל בה"ג דאב רמיחיה וכתב כיון דחוקה מדרבנן הוא
ואיבא תרי ליישב דאפי׳ בשל הביטור יחחום לגון דבשל ר"ם חוקה במדבריות ולאחיד ליישב
מלה סיטו לומר דלאד הלבה בבר בחבתי בחמן חקיה דהלבה בחמן דאחי ליה חוקה בחדבריות וכליאצא קחה אי אי ליח ליה וכאחיד ליישב דחקיחי
ומדבתב הרא"ם דברי בה"ג ולא בתב דברי בשל הביטור בראה שהוא מסכים דחמן דאבר דהלבה בר"ם בה"ל חוקה שהיא בחדבריות נמי ל"ל חוקה :
ומ"ב בחום הלבות ר"ם בתב דברי בה"ג וב"ב ג"כ רבינו ירחום ולא בתב סברת הביטור ויש לדקדק שהם סוברים בבה"ג בוה וכחו שדקדק רבינו לבתב
הרא"ם ול' ולעמן הלבה בבר בחבתי בחמן חקיה דהלבה בחמן דאחי ליה חוקה בי"ם : **עגל** שהלד בי"ם חוחר לשחחו בריחחא בפ"ק דחולין (ו :) עגל שהלד
בי"ם

דרישה

סי׳ תצח [ב] אין יולין סהחם לסהמן כו׳ כלי בסב טהם דשמיטת שיכול לעלך בכל מקום [ג] ולזה סמיכים ס"ח הרא"ם ול' בתב ב"י לפי לשחיטת דנהמיה בחמן הרא"ם בן ושמ"ם לפ
שיולם ב"י ולעו"ל לשמוך לריך לו ומכאן ואו לק"ש וחו"ק : סבריש בין הפוסקים כר"י לפוסקים כר"ם פ' ר"ג מלחמ בחרא"ם ול' בהאי ושמ בה"ג
ור"ש

חדושי הגהות

חח שחשם זה עיקר אבל ר"ש ור"ן והרי"ף פירשו מעמים אחרים משמעו של רמב"ם בתב אחרי"ל חיחוחה לשחוחו כו' : ג ולי נ"ל דבינו כך הוא דמחחלה בתב בחחני'

ומ"ש מס האם עומדת לאכילה טו' כ"כ הרמ"ב לעס דבעומדת לגדל ולדות מסור למתן דמיה ליה מוקלה ומשמע להדיה דלר"ב ארי וא"ק הם ר"ב מודה בעולד כשהוא דבר חדש מחז וי"ל דבבעלי חיים אין לאסור משום טולד וכן כתבו התוספות לעס ומ"ש מתפרות שעולד כי"ט שאוסרין מקלת הימוניים כדלקמן בסי' תקי"ג ול"ל דתפרות דמי לגרוגרות ומתוקים דבעודו בקליפתו לא היה ראוי לכלום אבל עגל שהיה ראוי לאכול תפילו קודם שעולד מגד שחיטת אמו ארי לר"ב וכהאי גונא כתב הרמ"ב וכתב שוד דלא קשה ליקסר משום ככנה אפי' אם האם עומדת לאכילה כמו ביצה שעולדה ביום טוב דלא שייך ביצה משום ככנה דדוקא לידת ביצה משום ככנה משום דע"י הלידה ככנה לגדל תפרות דתפילו אמצעי אמו ומצא אמו מגדלת תפרות ונם עוכה יותר לאכול מבל ולד הוא טוב לאכילה ראוי אמו לכל דבר אם נשחטה אמו כמו אחר הלידה וכל דמותר לאכלו ביום הלידה קשה לו אם עומדת לאכילה אבל אם עומדת לגדל ולדות אסור לר"י והא דשרי הוקא דקים לן בנויה שבלו לו חדשיו ראי לא"ה אסור עד ליל יום ח' (ה) [ג] וכנון שהפרים ע"ג קרקע שיצא מבלל ריסוק אברים ואם נולד בשבת כתב הרב ר' אפרים שאסור ביום טוב שלאהריו משום הבנה ובעל העיטור כתב שמותר וכ"כ א"א הרא"ש ז"ל

כי"ט מותר הוציל ומוכן לגבי אמו וכתב הרמ"ב וכהכיא העומדת לאכילה דאי בכהאי העומדת לגדל וולדות אסור למתן דמיה ליה מוקלה ולא שייך בה טעמא דהכנה דדוקא לידת ביצה מביא הכנה משום דעל ידי לידה הוכנה לגדל תפרות דאילו נמצא כאמעי אמה מיהא מגדלת תפרות ונם עוכה יותר לאכול מבל ולד הוא טוב לאכילה ורחוי לכל דבר אם נשחטה אמו ומצא אמו כמו אחר הלידה וכל דמותר לאכלו ביום הלידה כאי לא חדשיו ראי לא"ה אסור עד ליל יום ח' (ה) [ג] וכנון שהפרים ע"ג קרקע שיצא מבלל ריסוק אברים ואם נולד בשבת כתב הרב ר' אפרים שאסור ביום טוב שלאהריו משום הבנה ובעל העיטור כתב שמותר וכ"כ א"א הרא"ש ז"ל

סם דברי רבינו ודברי תימה הם דבפרק חלו עריפות מר"ב נית הרמב מין בו מסוס ריסוק מיבריס מע"ג דתיתא הקם מ"ל רבא לר"ב תניא תמסייע לך תיובן יום אחד וכו' מ"ם ושון שאם טולד הוא ומוחו עמו אזה מן המוכן וכו' הב"ע שהפרים ע"ג קרקע אין מסם רחיב דהא דתוקימנא בשהפרים ע"ג קרקע לאו לקושטא דמלתא תוקימנא הכי אלא לדחויי בלא לסייע לר"ב מהניא תקניתא מבל לפוס קושטא מע"ם אלא הפרים ע"ג קרקע נמי ארי וכ"ע מדברי כל הפוסקים והרמ"ב בעצמו כתב אם דברי ר"ב אסם ולא הלריך שיפרום ע"ג קרקע ונם רבינו בספר י"ד כתב עובר שטולד מע"ג שנית הרמב אין מקום לר' חיים מוסבין לו לריסוק מיבריס תפילו אם רוצים בו ריעותא שאינו יכול לעמוד ומוכר לשוחטו מיד אם יזוע שבלו לו מדשיו עכ"ל ולא הזכיר שלריך שיפרים על גבי קרקע (ג) וכבר תמה רבינו ירוחם (נ"ד ח"ת) בן על דברי הרמ"ב והעלה שטולד ט"ם יש בדברים בהל' ו"ט כי ס"ל שיפרים והרב מהרי"ן חביב ז"ל כתב לי שב ולקיים נירסת הספרים ז"ל דומר כי חילוף הגוולאים יסבב חילוף הדינים וקרוב לומר בהכהל בינוסים דומה להבדל בוש בין לבסחלה לדוינבד כי עיקר שחלתינו כי"ט הוא עבל בטולד בי"ט ז הלא הרמ"ב כי רחוי להחמיר ובמכלל עלמינו מבל ספק ולא נחטנו בו כיון שאחר עבור מעת בעת לעת יצא מבלל ריסוק מיבריס וידחה זה קלת לדבר שיש לו מתירין שהתחירו בו כי"ט תמנם בדין הטריפה עיקר שלבתילתו היה על עלי הטולד בי"ט זה ושחטו קודם מעת לעת אם נמריפו מעשם שנתרסקו מיבריו בשעת בליעה ולתשובה יזאת הבחלה פסק ר"י שהין להאסור מבילתו בשביל זה ומדברי הר"ן בזה למדנו שבעלי התלמוד חלקו בחציות בעלם היה אם נחשוב זה בחיעוכת דבשהו או במיעוכת דלא שכית וכל זה היה יזוע להרמ"ב ורחה להבריע ביניהם כמ"ש בכלל הדברים כי לענין טריפה פסק כרב נחתן ולענין הימר יותר שחיטה בי"ט ניחוש להתחלה לדברי הזוחה ואומר הב"ע כגון שהפרים ע"ג קרקע ויש לדקדק זה בלשון הרמ"ב בדין י"ט שאחר ובלריך שיפרים ע"ג קרקע כדי שיצא מספק ריסוק ולא אמר כדי שבע שיש בו ריסוק מיבריס דק קאמר לשון ספק לרמוז לל כוונתו שאחרתי שבפי טבע הטעם הזה שהוא שחיטה בי"ט רחוי להסתלק מן הספק ולא נחשבנו ביומו משם"ב לאסור בהכילה משום טריפה עכ"ל ד ורחיתי מי שכתב דבין שהפרדים חלקו בהכיא זו ב"ג הם הוזקו בשחיטה מקשה לו גם בשבת לילד לפסר לאחוי ואומר שאם שכתב הר"ש דבין שהפרדים חלקו בהכיא זו ב"ג הם הוזקו בשחיטה מקשה לו גם בשבת לילד ומ"ם בדיני מתלוקה ומסורות הוא בשחיטה מקשה לילד (ג) וכתב ה"ה בשם שאחו שיש לחלוק בין שהטריפה עומדת לסריפה לו לחלקה הוי מוכן לגבי אמו ומ"ש שהיא טריפה לפי שהטריפה עומדת היא לכלבים וכבי מיתת בהיות בנמדת: **ואם** מולד בשבת כתב הר"ש בשסור בי"ט שלאחריו וכו' וכ"כ הרמ"ב ללא שייך הכנה בעבל לפ על פי שהרמ"ב לא חילוק שייך ביה בהיות בטולד בשבת מ"מ מדמכיב נבי עבל בטולד בי"ט ללא שייך ביה בשעת הכנה לאחר השבת אלא בי"ט שלאחריו דהא לא מיקסרא ביולה דטולד בשבת מותר בי"ט שלאחריו דהא לא מיקסרא ביולה בי"ט שאחר שבת ללא משום הכנה כדמוכח בגמ' (ביולה ב) וכיון דסבר הרמ"ב דבעבל שטולד ללא שייך ביה בשעת הכנה מתילת משתע דבטולד בשבת תותר בי"ט שלאחריו וה

בהמה מסוכנת שרי אמ"מ תמות וכו' משנה כפ' לקן קדין (כה:) בהמה מסוכנ' לה יאמנו מ"ס יודע שהוא יכול למכול ממנה כזית אלו מכעי' ר"ע סומר מף כזית מי מניח שניחוח וכתב הרמ"ם הקירו לאכול כזית מניח שניחוח כלא בדיקה משום דספק תמונו ולכאורה משמע מדבריו דלא שריק לשמוט מ"ס יאכל כזית ממנה וכ"נ מדברי הרמב"ם שכתב כפ"ח מהלכות י"ט מי שחקה לו בהמה מסוכנת לא ישחוט מוקה כ"ע יודע שהוא יכול למכול ממנה כזית אלו מכעי' ר"ע סומר מף כזית מי

ומ"ש מבל אם נולד במומו כו"ע וכו' עם קמאר רב נחמן דסכי אמר רב חסדא פי' רש"י שאין כזה משום תיקון ולא משום דין שלא סיכ בו חזקת מיסור משולם ומפ"ג דבגמרא מוקי לה דוקא בדיעבד דיוצי התם פי' שחיל שטולד מוקלה לחני שבת אבל לחתי דקי"ל דאין מוקלה לחני שבת כמו שנתבאר למעלה בסימן ש"י מו לא נריכין לאוקמי בדיעבד דיוצי התם דוחי דוחלי בחלת יתבי דיוצי התם כיון שנולד עם מומו לא סיכ לו חזקת מיסור משולם ואין בו משום תיקון ולא משום דין ולא משום מוקלה אלא שמעמ"כ לכתחלה אסור לנקרו כו"ע כי היכי דלא ליתי לאיחלופי בשאר מומין : ובזכח דנשחט ואח"כ נראה מומו פסקו התם, נשם ר"י דכלכה כר"י לגבי ר"ח דמתיר בתומין דאינם עשויים להשתמת וכ"כ בשלמה נשם התוס' נפ' אין לדין : **מותר** לשחוט לכתחלה אינו ועוף כו"ע לר"ת

לשוחטו אבל אם נולד בטומו ועבר וראהו נשחט על פיו ואם ראה הטום מע"ט וראה שהוא טום שראוי לישחט עליו יכול לחקור עליו בי"ט אם נפל בו הטום מאליו ומתירו שבל טום שלא נפל בו מעצמו אלא אהרים גרמו לו בכוונה אינו חשיב טום לישחט עליו : בהמה חציה של עו"נ וחציה של ישראל יכולין לשוחטה בי"ט ואפילו יש להם ב' יכול לשחוט שתיהן כתב הרמב"ם ז"ל השוחט בהמה בי"ט מותר לתלוש הצמר לעשות מקום לסכין ובלבד שלא יזיזנו ממקומו אלא ישאר הצמר מסובך שם בשאר צמר הצואר אבל בעוף לא יסרט הנוצה והרמב"ן התיר לסרוט את הנוצה ור"י פסק כדברי הרמב"ם ז"ל אלא שהוסיף את בתלישת הצמר לאוסרו א"כ אינו מתבוין לתולשו אבל במתבוין אסור ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל [ס] מותר לשחוטו לכתחלה היה ועוף בי"ט לר"ת

לפי טעם רבינו עכ"ל והוי יודע דהא דתניא שאם נולד אומו עמו הוי מן המוכן מוקי לה בגמ' (שם) בדיעבד דיוצי התם כלומר כשנולד הוי יתבי התם דיוצי ונפוטרו את הרחם רלו לא מומו ללא"ה אבל נולד הוי פירש"י שאם נולד היום ומומו עמו הוא מן המוכן אתן בזה משום תיקון ומשום דין שלא סיקה חזקת מיסור כו משולם וכדמוקי לה לקמן כגון דיוצי דיוצי התם לא מבל מין נדחה הפוסקים שסתמו דבריהם ולא חילקו ומשמע מדבריהם דאפילו לא הוי יתבי דיוצי התם אם עבר ורלחטו שרי וטעמא משום דלא מיטטרוכינן לחוקומי בריוחא בכי אלא למ"ד יש מוקלה לחני שבת ומכיון דקי"ל דאין מוקלה לחני שבת כמו שנתבאר בסימן ש"י הו לא בריכין לחוקומה בדיוצי דיוצי התם ומ"ש למ"ד אין מוקלה לחני שבת נמי ממרינן בגמרא בגון דיוצי דיוצי התם בהמה דיחוויא בעלמא היא לומר דלא מסייעא מהניא מתניתא דהא מוכח לחוקומה בדיוצי דיוצי התם אבל לקושטא דמלתא כיון דס"ל דאין מוקלה לחני שבת אע"ג דלא יתבי דיוצי התם נמי אם עבר ור אהו שוחטו לוחו כי"ם : **תניא** בפרק משלין (לו :) לוחו ואת בנו שנפלו לבור רבי לליעזר לוחו יעלה את הראשון ע"מ לשוחטו ושוחטו ושני עושה לו פרנסה כמקומו כדי שלא ימות רבי יהושע לומר מעלה את הראשון ע"מ לשוחטו ומיגו שוחטו ומייר ומערים ומעלה את השני רלה זה שוחטו ופסק הרמב"ם כפ"ב מהלכות י"ט כרבי יהושע וכתב דמשום לער ב"א התירו להעריס . וקשה ה"ה בירושלמי גרסה דלפי' מיגו שוחט אחד מהם מותר ורבי הניח בריוחא כפשטא בגמרא שלנו וכ"כ הרשב"א שרחוי להחמיר ולשחוט אחד מהם ע"כ : **כתב** הרמב"ם בפ"ב מהלכות י"ט עכור שנפל לבור עושה לו פרנסה כמקומו שהרי מיגו יכול להעלותו מסני שחיטו רחוי לשחיטה בי"ט וכתב ה"ר מפורש בפרק הין דעין לדליקין דקי"ל כמ"ד הין רוחין מומין אפילו בפל לבור לא ירד מומחה לבור לרחות אם יש בו מום כדי להעלותו אלא עושה לו פרנסה במקומו : **בהמה** חליה של עכו"ם וחציה של ישראל יכולין לשחטה בי"ט בפ"ב דביצה (כף :) ה"ר חסדא בהמה חליה של עו"נ וחליה של ישראל מותר לשוחטה בי"ט מ"ט לפי שחיטה עושה חליה של עכו"ם וחציה של ישראל אסור לחתות בי"ט והמפרש לחיפלגה בליטה וכתב הרמ"ם והבהמה אפילו הן שחיט ה"ל לחיפלגי לפי שחיטן זוין והכלבו כתב בהמה המשותפת עם העכו"ם שוחטין אותה בי"ט לפי שה"ל לחכול ממנה כזית אלא שחיטה פיזוז ואף ע"פ שיש להם שתי בהמות אם חיטם שוות בדמיהן שיאמר לו העכו"ם עול חיוה מהם שתרלה ע"כ משמע מדבריו שאם הן שוות בדמיהן חינו יכול לשחטה אלא חולקין אותה מחיים ול"ל שאפ"ם הן שוות בדמיהן אם חיטם שוות לגמרי כגון זו גדולה וכחושה וזו שחיטה וקטנה זאת יכול לומר לו אפשי ליקח כל חלקי בכחושה או אי אפשי ליקח בקטנה ולפיכך יכול לשחטה בי"ט ולכן כתב הרמ"ם וכ' לפי שחיטן שוות ללאד שאפ"ם הן שוות אפילו ומפרקין עלה והא חינה חולקת אותה לא מכלי ליקח כל חלקי בכלי אחד ולא מכלי ליקח כל חלקי בכלי אחד ומשמע דכיון דבחינו מורחיה דבכלי אחד ניחא ליה ומיהו ל"ל לחסור בי"ט משום מיחה ונ"ל דלחתות בי"ט לא חיישינן משום מיחה כיון דלא שכיח ולא גזרינן ביה ולא דמי לחתות בי"ט בהמה שנפלה לבור דשכיח טפי ולא חיישינן משום מיחה

לר"ת אם יש לו דקר נעוץ ועפר תיחוח בענין שא"צ לחפור ולא לכתוש וכ"ש אם הזמין עפר מאתמול אבל לרי"ף לא ישחוט לכתחלה אא"כ יש לו עפר מוכן מאתמול ואם שחט כבר ויש לו דקר

לר"ת אם יש לו דקר נעוץ וכו' בפ"ק דביצה (ב.) תנן השוחט חיה ועוף ביום טוב בית שמאי אומרים יחפור בדקר ויכסה ובית הלל אומרים לא ישחוט אלא אם כן היה לו עפר מוכן ומודים שאם שחט שיחפור בדקר ויכסה ובגמרא (ח.) ומודים שאם שחט שיחפור בדקר ויכסה אמר רבי זריקא אמר רב יהודה והוא שיש לו דקר נעוץ מבעוד יום והא קא עביד כתושה א"ר אויא בר אשי אמר רב בעפר תיחוח והא קא עביד גומא כדא"ר אבא החופר גומא וא"צ אלא לעפרה פטור עליה כלומר וכיון דבשבת פטור בי"ט היכא דשחט כבר שרי לכסות כן כתב הרא"ש והר"ן ובגמרא רמי הני מתניתין אהדדי דתנן התם (שם:) בש"א אין מסלקין את התריסין בי"ט וב"ה מתירין אף להחזיר ושני ר' יוחנן מוחלפת השטה ופירש"י דמתניתין דסילוק תריסין מחליף והיא דהשוחט כדקאי קאי והקשו עליו התוספות וכתבו דלכך פר"ת דמוחלפת השטה והיינו דהשוחט דב"ה סברי יחפור בדקר ויכסה ואומר ר"ת תמיה אני על מה הצריכו העולם הכנה וזכור אני דבימי נערותי לא היו מצריכין אך עתה לפי מה שטעו דמוחלפת השטה לא קאי אהשוחט וב"ה לחומרא לפיכך מצריכין הכנה ומיהו זה אינו דלפי פירושו נמי לכל הפחות סברי ב"ה מאי דסברי ב"ש מעיקרא וב"ש בעו דקר נעוץ ואפי' בעפר תיחוח בעי הכנה דלא פליגי ב"ש וב"ה אלא בהא דהכה"ג דשרו ב"ש בדיעבד שרו ב"ה לכתחלה ולעולם בעו דקר נעוץ משום הכנה: **וכתב** הרא"ש ותימא על הרי"ף שכתב כל המשניות כבראשונה ולא הביא הך גמרא דמוחלפת השטה וה"ר יוסף פירש דלא מהפכינן מלתייהו כלל אלא ה"פ החליפו ב"ה שיטתן להקל בסילוק תריסין טפי מאחריני משום דהוו צרכי רבים ואין רוב צבור יכולים לעמוד בה והר"ן כתב דמשמע דהרי"ף גריס כמקצת נוסחי דגרסי עלה דהיא דלמא לא היא ע"כ לא אמרו ב"ה הכא אלא משום דאין בנין וסתירה בכלים אבל התם לא ולפי גירסא זו לא מיהפכא חדא מינייהו עכ"ל ודברי הרמב"ם בפ"ב ופ"ג מהלכות י"ט כדברי הרי"ף: **והשתא** ביאור דברי רבי' כך הם מותר לשחוט לכתחלה חיה ועוף בי"ט אם יש לו דקר נעוץ מאתמול בעפר תיחוח שמאחר שהוא נעוץ א"צ לחפור ומאחר שהוא בעפר תיחוח א"צ לכתוש אע"פ שלא הזמין עפר מאתמול שנעילת הדקר לא היה לדעת הזמנה וכ"ש שאם הזמין עפר מאתמול ששוחט ומכסה בו אע"פ שאין לו דקר נעוץ בו דכל שהזמינו מותר לטלטלו להדיא וזה לשטת ר"ת כפי מה שפירשו בו התוספות אבל להרי"ף אע"פ שיש לו דקר נעוץ בעפר תיחוח לא ישחוט דמאחר שלא הזמינו מאתמול אסור לשחוט כדי לכסות בו ומיהו היכא דעבר ושחט מותר לכסות בדקר הנעוץ מאתמול בעפר תיחוח: **ומ"ש** רבינו גבי דקר נעוץ בענין שא"צ לחפור וכן מה שאמרו בגמרא גבי יש לו דקר נעוץ והא קא עביד גומא משמע דכשאין לו דקר נעוץ ולא עפר מוכן טעמא דאסור לכסות היינו מפני מלאכת החפירה וקשה דא"כ כי הזמינו נמי יהא אסור לכסות בו אם אין לו דקר נעוץ שהרי הוא חופר וי"ל דכיון דחופר גומא וא"צ אלא לעפרה פטור עליה ומ"מ איסורא איכא לא רצו חכמים להתיר לעשותו בי"ט אלא דוקא ביש לו דקר נעוץ דהשתא לא מיחזי כחופר גומא להדיא והיינו בלא הזמינו אבל כשהזמינו לא גזרו ביה כלל · ומיהו רש"י פי' גבי מכניס אדם מלא קופתו עפר דבעפר תיחוח קאמר שאינו מחוסר לא חפירה ולא כתישה אלא הכנה משמע דעפר תיחוח לית ביה משום חופר וקשה לי דהא בתר דאוקמיה לדקר נעוץ בעפר תיחוח פריך והא קא עביד גומא אלמא דבעפר תיחוח נמי אית ביה משום חופר גומא לכך נ"ל דהא דקאמר דבעפר תיחוח מיירי משום כתישה איצטריך וחפירה כדי נכלא שאע"פ שהוא תיחוח הוא מחוסר חפירה אלא שמכוסה חירוה כדפרישית א"נ מצאתי שהתוס' הקשו גבי הא דבתר דאוקימנא לדקר נעוץ בעפר תיחוח פריך והא קא עביד גומא מפרק כירה דמשמע התם דעפר תיחוח לית ביה משום שמא יזיז עפר ממקומו ותירצו דהכא מיירי שהעפר קשה סביב והתיחוח באמצע דכשמגביה הדקר ניכרת הגומא ולפ"ז אפשר ליישב דפירש"י דבעפר תיחוח אינו מחוסר חפירה דכיון דמכניס מלא קופתו עפר מיירי כולה תיחוח אבל בעפר תיחוח שסביבותיו עפר קשה אית ביה משום גומא וצריך לטעמא דפרישית ומדאמרינן גבי שחט בהמה וחיה ונתערבו דמם שאם יכול לכסותן בדקירה אחת יכסה משמע דהיכא דאין שם תערובת דם בהמה אע"פ שלא הזמין עפר מאחר שיש לו דקר נעוץ מכסה אפילו בכמה דקירות ואפילו לת"ש הרמב"ם דבאין לו עפר מוכן מיירי כמ"ש שם רבינו מכל מקום יש להביא ראיה מדלא מפלגי הכא בין דקירה אחת לב' דקירות כדמפלגי התם: כתב סמ"ג מורי כתב דהיכא דשחט כבר ואין לו עפר מוכן שיכול לכסות בשאינו מוכן כדאמרינן ומודים שאם שחט שיחפור בדקר ויכסה וגם סמ"ק כתב אם שחט ולא מצא עפר מוכן מכסהו בו והגה"מ כתבו בפ"ב דהר"י כתב היכא דשחט כבר ואין לו עפר מוכן יכול לכסות בשאינו מוכן כדאמרינן ושוים שאם שחט שיחפור בדקר ויכסה וקי"ל דהא מוקמינן להא בגמרא והוא שיש לו דקר נעוץ מבעוד יום ע"כ ול"נ דטעמא דהני רבוותא שהם סומכים על ר"ת בדיעבד מיהא (ו):

אפר

לר"ת כו' בפ"ק תנן השוחט חיה ועוף בי"ט בש"א יחפור בדקר ויכסה ובה"א לא ישחוט אא"כ היה לו עפר מוכן מבעוד יום ומודים שאם שחט שיחפור בדקר ויכסה ובגמרא ומודים וכו' אמר רב יהודה והוא שיש לו דקר נעוץ מבע"י והא קא עביד כתושה אמר רב בעפר תיחוח והא קא עביד גומא כדאמר ר' אבא החופר גומא בשבת ואין צריך אלא לעפרה פטור עליה ותו רמינן בגמרא מהך מתניתין דשמעינן מינה דגבי שמחת י"ט ב"ש לקולא וב"ה לחומרא אהנך מתניתין דהתם דב"ש לחומרא וב"ה לקולא ואמר ר"ל מוחלפת השיטה ומשמע מפירש"י דכל הנך משניות דמייתי מחליף ואותה דהשוחט כדקאי קאי וכתבו התוס' דקשה טובא להדא פירושא ולכך פי' ר"ת דמוחלפת השיטה היינו הכא דהשוחט כו' דב"ה סברי יחפור בדקר ויכסה והשתא ניחא הכל ואומר ר"ת תמה אני על מה הצריכו העולם הכנה וזכור אני דבימי נערותי לא היו מצריכים כלל אך עתה לפי מה שטעו דסבורים דמוחלפת לא קאי אהשוחט וכו' וב"ה לחומרא לפיכך מצריכין הכנה ומיהו זה אינו דלפי פירושו נמי לכל הפחות סברי ב"ה מאי דסברי ב"ש מעיקרא וב"ש בעו דקר נעוץ ואפילו בעפר תיחוח בעו הכנה מדקאמר הכא ע"כ לא קאמרי ב"ש התם אלא היכא דאיכא דקר נעוץ משמע אפילו בעפר תיחוח בעו ב"ש דקר נעוץ מבע"י משום הכנה כדפ"ה ותדע וכו' גם הרא"ש הביא דברי ר"ת ושר"י תמה על דבריו ע"ש · וכדי ליישב דברי ר"ת נראה שהיה ר"י סבור שגם ר"ת מפרש דדקר נעוץ בעינן כדי שיהא מוכן כמו שמפרש הוא ולכך היה סבור דכיון דלר"ת לא בעינן עפר מוכן ממילא לא בעינן דקר נעוץ והא ליתא דפשיטא שר"ת מפרש דלא שרינן במתניתין בין לב"ש ובין לב"ה לחפור בדקר בעפר תיחוח ולכסות אא"כ בדקר נעוץ מבע"י כמו שכתב ר"י אלא שר"ת מפרש דאפילו לא הכין הדקר הנעוץ מבע"י כדי לכסות בו אלא שמצא כך דקר נעוץ בי"ט ונמצא שאין זה מן המוכן אפ"ה מותר אפי' לכתחלה לשחוט לב"ה למאי דמחליף הביא דהשוחט דלא בעינן דקר נעוץ משום הכנה כמו שהבין ר"י אלא משום הכנה דאיכא לד רמז חפירה דאע"ג דעפר תיחוח חפור ועומד הוא מכל מקום איכא לד רמז חפירה ואסורה משום מראית עין בלא דקר נעוץ וכן פירש"י להדיא אמא דקאמר בגמ' ע"כ לא קאמרי ב"ש התם אלא היכא דאיכא דקר נעוץ כו' וז"ל אבל היכא דליכא דקר נעוץ דאיכא לד רמז חפירה לא שרי אפילו בעפר תיחוח שהוא כחפור ועומד כו' ועוד טעם אחר דאיכא למיחש דילמא איכא שם רגבים דבעו כתישה · אבל בדאיכא התם דקר נעוץ מעי"ט וניקן בי"ט והעלה עפר עינינו רואות שהעפר כולו תיחוח ולא עפר גוש וכה"ג כתב הרמב"ם בספ"ב מהי"ט ולפי זה דוקא בחופר מקרקע עולם ס"ל לר"ת דבעי' דקר נעוץ אבל בעפר המטלטל דלא צריך לא חפירה ולא כתישה אעפ"י שלא הכין מותר לשחוט לכתחלה כדי לכסות באותו העפר · ולעניות דעתי נראה שדברי ר"ת עיקר שאם כדברי ר"י דדקר נעוץ משום הכנה וא"כ בעינן שינעוץ הדקר מעי"ט כדי לכסות בו מה צריך דקר נעוץ במכאן אני נוטל למחר סגי כמו שדקדק הגמ' לב"ה דמהני' שאומר שמד ואותר זה וזה אני נוטל ל"ל למימר זה וזה אני נוטל במכאן אני נוטל למחר סגי והוצרך לתרץ דילמא מטלטל ובציק וכו' ואולי ר"י סובר דבמוקצה דקרקע עולם צריך שיעשה שום מעשה של תיקון מבע"י כמו שכתוב במרדכי פ' כל הכלים בשם ר"ב לענין מוקצה דעצים ואבנים אבל לר"ת א"צ לדחוק בזה ועוד קשה לדברי ר"י דלמאי תנן ומודים שאם שחט שיחפור בדקר ויכסה למה צריך דקר בשחט הא אפילו אפר כירה שהוסק בי"ט דנולד גמור הוא שרינן בירושלמי לכסות בו בשחט כבר כדי שלא יעבור על מצות כיסוי כ"ש בעפר תיחוח כשאינו מוכן אלא ודאי דלא בעינן דקר נעוץ משום שאינו מוכן אלא משום דאיכא לד רמז חפירה וכו' כדפי' ולפיכך אף בדיעבד בעינן דקר נעוץ לב"ש למאי דמחליף וממילא לב"ה נמי דמתיר לכתחלה בדקר נעוץ לא משום הכנה אלא משום חפירה אבל הכנה לא בעינן כל עיקר · ומה שתירץ הרא"ש קושיא זו בע"א ואמר דכ"ש דבעינן דקר נעוץ משום דאיכא תרתי איסורי חדא דאינו מוכן ועוד דקא עביד גומא אע"ג דאינו צריך אלא לעפרה איסורא מיהא איכא עכ"ד לא נתאורו דבריו אצלי דאי משום גומא מה הועיל דקר נעוץ דהא אכתי איכא גומא כדמוכח ממאי דפריך והא קא עביד גומא דאלמא דאפילו בדקר נעוץ בעפר תיחוח איכא משום הכנה גומא אלא צריך לומר דמאי דשרי אפי' דעביד גומא היינו משום שמחת י"ט למר אפילו לכתחלה ולמר דיעבד כמו שפי' הרא"ש עצמו קודם זה וא"כ בעל כרחך מאחר שאין הדקר נעוץ מבטל הגומא שהרי אף בדקר נעוץ איכא משום גומא וגם לא משום שאינו מוכן דהא אפילו בנולד גמור שרי בשחט כבר א"כ אין הדקר נעוץ אלא משום דאיכא לד רמז חפירה וחשש כתישה כדפרישית אבל הכנה לא בעינן · ונראה בעיני שכך היה מפרש גם רבינו דברי ר"ת ז"ל דלא כמה שהבין ר"י ז"ל וז"ש מותר לשחוט לכתחלה חיה ועוף בי"ט לר"ת אם יש לו דקר נעוץ ועפר תיחוח בענין שא"צ לחפור ולא לכתוש וכ"ש אם הזמין עפר מאתמול כלומר להורות לנו דלר"ת אפילו לא נעץ מבע"י כדי לכסות בו למחר אלא יש לו דקר נעוץ ועפר תיחוח שאינו מן המוכן והוא בענין שא"צ לחפור ולא לכתוש דהיינו שהדקר הנעוץ העלה עפר תיחוח ולא עפר גוש שוחט אפילו לכתחילה:

ומ"ש וכ"ש אם הזמין עפר מאתמול פירוש וכ"ש אם אותו עפר תיחוח ודקר נעוץ הוא ג"כ מזומן מאתמול א"נ שאר עפר תיחוח המיטלטל שא"צ חפירה וכתישה והזמינה מאתמול דפשיטא דשרי וכתב זה אעפ"י דפשוט הוא כדי שלא תטעה לפרש דבריו שאמר תחלה בדקר נעוץ ועפר תיחוח דאיירי בהזמין כפי' ר"י לכך כתב וכ"ש אם הזמין כו' דממילא מוכן דמ"ש תחלה איירי בלא הזמין אלא שמצא כך דקר נעוץ שאינו מן המוכן וכ"ש אם הזמין תחלה כו' גם בסמ"ג מבואר שמפרש כשיטה זו שכתב וז"ל מורי כתב דהיכא דשחט כבר ואין לו עפר מוכן שיכול לכסות באין מוכן כדאמרינן ומודים שאם שחט שיחפור בדקר ויכסה ע"כ ותימה מה ראייה מביא ממתניתין הא מוקמינן לה בגמרא בדקר נעוץ מבע"י שהוא מוכן לפר"י וכמו שהקשה בהג"ה מיימונית ולא תירץ כלום אבן ל"ק מידי דברור הוא למורי מפרש דדקר נעוץ אינו כי אם משום דאיכא לד רמז חפירה אפילו אינו מוכן כמ"ש לדעת ר"ת ואעפ"י שהיה יכול להביא ראייה מהירושלמי דאפילו באפר שהוסק ביום טוב דנולד גמור הוא מכסין בשחט כבר ומכ"ש בעפר דמוקצה וכמו שהביא הסמ"ג הירושלמי קודם זה · אפשר לומר דסבירא ליה למורו דמשום הכי לא הביא ראייה דאיכא למידחי ולומר דלא התירו בירושלמי אלא למאן דשרי מוקצה ונולד בי"ט כי יש מי שסובר לפרש כן כאשר אכתוב לקמן בס"ד ולכך הביא ראייה ממתניתין דקתני ושוין וכו' דאלמא דאפילו לב"ה דאסרי נולד בי"ט אליבא דרב נחמן אפ"ה מתירין היכא דשחט כבר · ומה שהאריך ב"י לפלפל בדעת ר"ת ושיטתו והבין דלר"ת בהזמין עפר מאתמול שאמר מכאן אני נוטל למחר אף עפ"י שאין דקר נעוץ בו שרי לחפור מקרקע עולם ולשחוט לכתחלה ובלא הזמין דקר נעוץ ולרי"ף אף על פי שיש לו דקר נעוץ בעפר תיחוח לא ישחוט מאחר שלא הזמינו אבל אם הזמינו יכול לשחוט לכתחלה אף לרי"ף כל זה לא נהיר ולא צריך להאריך בקושיות לסתור דבריו כי לע"ד הכל מוכן מתוך מה שכתבתי ועוד יתבאר בסמוך בס"ד: **ומ"ש** אבל לרי"ף לא ישחוט לכתחלה כו' טעמו משום דבסוף דקאמר מוחלפת השיטה גרסינן במקצת ספרים א"כ עד כאן לא קאמרי ב"ה התם אלא משו' דאין בנין בכלים וכו' דלפי גירסא זו לא מיתהפכו והלכה כב"ה דלא ישחוט לכתחילה אא"כ היה לו עפר מוכן מבע"י פירוש עפר המיטלטל המוכנת מאתמול אבל דקר נעוץ אפילו לא היה מוכן לא ישחוט משום דאיכא לד חפירה וכתישה ואם שחט כבר ויש לו דקר נעוץ בעפר תיחוח יכול לכסות בו ולמאי שכתבתי דדקר נעוץ לא בעינן אלא משום דאיכא לד חפירה

דרכי משה

(ו) ול"נ דעפר שאינו מוכן שהתירו הני רבוותא לא בעינן דצריך דקירת דקר אמרו אלא באפר כירה שאינו מוכן וכמ"ש רבינו בסמוך כי ההיא שרי כמ"ש הרא"ש בהדיא ונראה ה שלא כתב בשם הלכתו בסמוך והביאו ראיה מהא דאמרינן בסמוך שאם שחט שיחפור כו' ר"ל דאיכא ס"ל דדקירת דקר לא מהני רק שלא מקרי עשיית גומא בי"ט אבל לא מקרי הכנה ואפ"ה שרי וה"ה

חדושי הגהות

דין נפל שאסור עד ליל ח' ולא כתב שם שצריך שהספרים עג"ק ועוד דכל ריסוק איברים לא חיישינן ליה רק מעת לעת ובלא כלו חדשיו הרי צריך להמתין עד ליל ח' ומה ריסוק איברים שייך עוד וגם בתוקפה אינו מוכח כמ"ש הוא לפרש דבריו לכן נ"ל דוודאי דברי ר"י עיקר וט"ס בכל הספרים (מהרל"ח): ה טעות סופר יש כאן והמציין בד"ם האורח

הובא

חפירה וכחישה אף לרי"ף לא בעינן כשחט בכר דקר נעון מוכן מבע"י אלא לפי' מלא כך דקר נעון שמוכן נמי ארי וז"ש רבינו בכחוש ויש לו דקר נעון דמשמע לפילו לינו מוכן בתמחול ולא כדברי הרמ"ם שהכשיר לפי' ר"י דקר נעון בעינן שיהא מוכן כגרסה מדברינו במ"ש הר"ם דבעינן דקר נעון משום דבלא דקר נעון מיכא תרתי לריסורא חדא דלינו מוכן כי' דאלמא דקר נעון בעינן כלי שיהא מוכן וגרסה מדברי רבינו חדא הכיא דברי הרמ"ם מבני בזה שהוא תופס עיקר כפי' ר"ת והלין עמו כדפרי' וכתו שגרסה מפירש"י שהבאתי למעלה ומיכא למימר דהכי גרסינן על מ"ש התוס' דדקר נעון משום הכנה בכף"ה דלא מלינו בפ"ה שום ענין שתורה על זה דמה שכירש"י ה"ג וליטעמיך ליכסייה בדקר נעון לו בשפר כירה דהא בהדיא מני בתמיניתן דמוכן הוא עכ"ל שפר כירה קאמר דבהדיא מני במתני' שפר כירה מוכן הוא ומינה קש' ולישעמיך מאי מין שיחטין כו' לכתחלה בדאיכא ליה שפר כירה אבל מדקר נעון ל"ק ולא מידי דפשיטא דאין שוחטין לכתחלה לב ה מס מינה מוחלפת אלא דקשיא להיכא דכתב שחט לכוי לאתאי לין מכסין דמו דדקר נעון בדאיכא ליה וזה דבר ברור כ"ל · ולענין הלכה ירחם דאף עפ"י דהרי"ף סתרינן לבתר דמוחלפת היא דכשוחט וכאו שפו' ר"ת ולזה הסכימו התו' ככמה מקומות בפ"ק וכן ירחה מדברי הרמב"ם כתו שאחבתר דבריו בסמוך בם"ד מ"מ בבר כתב הרמב"ן בספר התלחמות שכל הנמוקים שבפקו כדברי הרי"ף והחריך לסיבב דבריו וכך היא הסכמת הרמ"ם בכרחה מדברין שהניחו בתחרוכה דברי ר' יוסף שפירש דלא מהפכינן למילתייהו כלל אלא ה"פ החליפו ב"א שיחטן להקל בסולוק חריסין עפי מחחרייו משום דהוי לרכי רבים שבזה נתיישב הקושיא שתקה הרמ"ם מתחלה על דברי הרי"ף גם בתרבכי התרוך כתב שדעת הרי"ף כפי' ר' יוסף שהרי לא היליף השוטה כל עיקר וכלאו הכי נמי אחי שפיר לפי הגירסא שבספרים דגרסי אי נמי וכו' ומתרבכי כתב נמי שם בספר התלות ואני עזרי לא פסקו כן' הלכה למעשה הלכך נקטינן לחומרא דלא יחטוט לכתחלה אפילו בדקר נעון בעפר חיחות שהכין לכשות בו משום דהיכה לד רחו חפירה לכתחלה אבל בשחט בכר שבבה בדקר נעון בעפר חיחות אפילו לא הכין מתחלה כל"ל להלכה אבל למעשה רשי לחסור שם לא הכינה מהחיל ואף בשאר עפר החיטלטל שהינו מוכן אין לכשות אפילו שחט בכר כמו שפסק הרמב"ם ובכחוב מבחר דבריו בפ"ז מהלכות שחיטה הלכה ה"ח שחט בעפר חיחות מיירי שאפילו עפר קשה סביב והחיחות בלחלא דכתמגביה הדקר ויכרת הגומא ואף"פ שרי משום שחחת י"ט ובכאל התקו' סביב עפר חיחות וכתחבר הדקר אז טופלת בקרקע ואין ניכר כאן שום גומא פסיעה דשרי וז"ש ת"כ מאי פריך אלמעלה והכיכא גומא אחחת לא חשבי לה חשבי החתני' מיירי בשכל התקום סביב עפר חיחות ואפשר לומר בדוחק דם"ל לחלמודא דחתני' שחחת קחני אף בעפר קשה סביב אבל ר"ל עיקר בחלמודא דם"ל דכשבה"מ סביב עפר חיחות לא בעינן דקר נעון דדקר נעון חינו אלא משום חפירה וכחישה כל עיקר וחאי דחשבי בעפר חיחות היינו לומר שהעלחת הדקר היא עפר חיחות שכן דרך קרקע עולם על הרוב כשנוענין בה דקר מעלה עפר חיחות בהעלחה רואין אם יש שם עפר גוש אם לאו הוי זה שדקדק הרמב"ם וכתב וז"ל מי שהיה לו דקר נעון ב"ט ונחקו בי"ט ולא הניח אותו עפר אם היה אותו ה"י חיחות כשהלה עפר גוש ה"ו לא יכחוש בי"ט עכ"ל חבין דיסי אלאו ירחה שחפירת דקר נעון דמשום בשחם עפר ומש"ה פריך והא קא עביד כחישה ומצי בעפר חיחות כלומר שהעלה עפר חיחות ומש"ה פריך והא קא עביד נומא דפשיטא לחיכא גומא בל בשכל התקום סביב הקרקע הקה אלא שהעלה עפר חיחות אבל בשכל התקום סביב עפר חיחות ליכא משום נומא ולא בעינן כל עיקר דקר נעון אלא דיינו בשאר עפר החיטלטל וכל זה שלא כפירוש רש"י דדקר נעון משום הכנה לדלדויה לעולם בעינן דקר נעון אפילו כל התקום סביב עפר חיחות :

אפר כירה כו' אפילו אם שחמ שם שפר כירה מוכן הוא ומוכח בגמרא דלכ"ע שוחטין לכתחלה אם יש לו שפר כירה דעדיף מדקר נעון :

ומ"ש דחשוב כעולה ומטור אף לר"ש כ"כ התוס' והרמ"ם לשם ועיין במ"ש לעולה סוף סימן תל"ב ולקמן בריש סי' תק"ח : **ומ"ש** ואם שחט כשר כו' ירושלמי כתבוהו התו' והרמ"ם שם ומ"מ הרמב"ם חולק על זה כמו שיתבאר בסמוך בם"ד כתב הכלבו בשם ה"ר משולם שאם שחט מוחר לכסות בשפר כירה שהוסק בי"ט ולא יכבה בדקר ע"ב ופשוט הוא דבדקר נעון קאמר וס"ל בעל דקר נעון גרע מפפר כירה לחיכא משום נומא דדקר נעון חינו מנטל הגומא וגם חינו מוכן וכמ"ש למעלה משא"כ שפר כירה שהוסק בי"ט לליכא משום נומא כי אם מוקלה לגד והלא כמ"ש הב"י גם מכאן רחייה לכל מה שכתבתי למעלה : **הבנים** עפר הרבה לניחו לעורך נימחו כו' והוא בשם בחקום אחד כו' בן פי' רש"י בשם הלא כתב שכתבו התו' לחד פירושא דבהכנים לעורך נימחו לא שרי רק לכסות בו אבל לא לשחר ארכיו והא דבעינן בשם שעמת המילתא דשם חיטו בשל אבל בשר בקרקע · ודבר פשוט הוא דמחר שעלו לא לכל ארכיו יכול לשחוט אף לכתחלה לכסות בו · ומה שכתב מוקר לכסות בו נמשך אחר לשון הברייתא והלא כמ"ש בפורחא חייש בשם הרמב"ם דלקרא בשכבר שחט אבל לכתחלה לא והניחו ב"י : **מבנים** אחם מלא קופתו עפר וכו' ומיירי שהוא חיחות שבחקום שחיט שם הבנים אפילו לא הכין מתחלה : **ומ"ש** אבל דבעינן שהוא חיחות דבסמוך נמי מיירי שהוא חיחות וכו' לעורך נימחו לא נמלא קופתו לעורך נימחו לא נמלא קופתו אבל כן משמע מפירש"י בשם וכך ביאחו התו' דבריו ופשוט הוא דנם לכתחלה וכן מוכח בגמרא :

שחט בהמה וחיה וקפרנו כו' שם תני ר' אדא לא כוי אלבר אמרו אלא לפי' שחט בהמה לכסות בי"ט ר' יוסי בר יסיא אמ לא שחט אלא שחין יכול לכסותו לחתר שחין יכול לכסותו בקרקע אחת אבל יכול לכסותו בקרקע אחת מוחר לכתחלה לכסות בו · ומה שכתב מוחר לכסות בו נמשך אחר לשון הברייתא והלא כמ"ש בפורחא חייש בשם הרמב"ם דלקרא בשכבר שחט אבל לכתחלה לא והניחו ב"י : **מבנים** אחם מלא קופתו עפר וכו' ומיירי שהוא חיחות שבחקום שחיט שם הבנים אפילו לא הכין מתחלה : **ומ"ש** אבל דבעינן שהוא חיחות דבסמוך נמי מיירי שהוא חיחות וכו' לעורך נימחו לא נמלא קופתו לעורך נימחו לא נמלא קופתו אבל כן משמע מפירש"י בשם וכך ביאחו התו' דבריו ופשוט הוא דנם לכתחלה וכן מוכח בגמרא :

אפר כירה שהוסק מע"ט וכו' בפ"ק דביצה (ב ·) תנן שפר כירה מוכן הוא וגמרא (מ ·) לא שנו אלא שהוסק מע"ט אבל הוסק בי"ט מסור ואם רחוי לנלות בו ביצה מוחר ופירש"י שהוסק מע"ט · מתחמול דעתיה עילויה לכל מילי : אבל הוסק בי"ט · לליכא למימר דעתיה עילויה מתחמול מסור : ואם רחוי לנלות בו ביצה מוחר · דתחמול בעונן עניש היו מוכנים לסיסק ולבשל ולנלות ועודנו בתשמישן זה ומיירי דחזי להפוכי ביה לנלייתי ביצה שקיל ליה נמי ואפא ליה על הדם : **ומ"ש** רבינו דבשהוסק בי"ט מסור אף לר"ש כ"כ שם התו' והרמ"ם ז"ל וי"ש מודה בכך מולד שהוא מעשה חדש דחפיקרא עניש ובשחט אפר וכן מוכח בפרק חי שהולימוהו (חו ·) וכחב רבינו זה ללחד לחפילו למחן דפסק כר"ש ביוט טוב בין בחוקנה בין בעולד כמו שבחבאר בסימן חל"ה מודה בהלי לחסור :

ומ"ש רבינו ואם שחט בבר מוקר לכסות ירושלמי כחבוהו התוס' והרמ"ם בפ"ק דביצה (ח ·) וכחב עליו הרמ"ם ולפ ע"ג דבשחט בעו ב"ה דקר נעון אבל בלא דקר נעון לא משום דאיכא למימר מוכן ומוח דקא עדיף נוחח מאי ר"ש

ומיש רבינו וכרמב"ם כתב אם יש לו עפר מוכן וכו' כמ"ש מה"ר ושמעתו משום לחמ"ג דמיון ליה עפר מוכן ומפר כירה כל שלריך יותר מדקירה לחתי לכבותו אפור משום דעדיא נמי כגל כתמה ואם אין לו עפר מוכן אפ"פ שיש לו דקר נעון כעפר תיחוח אפור לכבותו אפילו בדקירה לחתי דאי שתיק ולא בעי דקדק ר נעון אפ"ם שלא הזמין כעפר מתר בדקירה אחת אפור לכבותו אפילו בדקירה אחת כיון שאתם כבר מותר וכו' ורבינו שכתב שאם יכול לכבותו בדקירה לחת כיון שאתם מפרש שאתם לכבות אפילו כשיש לו עפר מוכן ואפר כירה יכול לכבותו בדקירה אחת כיון ששתם כבר מותר אפילו אין לו עפר מוכן יכול לכבותו ז ואפילו בדברבת דקירות · שתם צפור מע"ם ולא כבה דמו לא יכבנו בי"ם :

אין

שתם נפיר מע"ם ולא כבה אם דמו לא יכבנו כי"ם מיתרת בפרק קמא דביצה (לג) :

מין

כדין שפר עפר מוכן וה שכתב כירב מחר זה כרמ"ם פ"ג מ שיה לו עפר מוכן מו שפר מוכן שמחר לשלטו כי"ו שתם היה ושוף ומכבה אם אין לו עפר מוכן מו שפר עפר הרמוי לשלטו כי"ו לא יזמנו ואם עבר ושתם לא יכבה דמם עד לערב דקשיא לחמ"ג דמיון ליה לחלמודא מעיקרא מרגש דקמחר שפר כירה מוכן לודמי ואין מוכן לספק לספק מ"ע לא כר' מחתי לא מקני דרבנן ה"ק דמ"ג דשתם לכל מילי ככבסתא מושלת לודמי ואינו מועלת לספק מוסם דדילמא קטרח טירחא דלמא מצא ומשיקרא נמי מפי קשיא לן מרב יהודה מבי לישנא יהודה מיושב ליה דלמחר משם טירחא מלא מפילו בדקירה אחת ודפי דבעפר מוכן ליכא למיחר משם טירחא ומפילו לכתחלה כ"ם אם כבר שתם ומקא דרבי אירא שפי קמחר לא כר כלבד מחרו לשתר מלא מפילו בנתערבו אפור אבל אין מכסין אותו אפור אף בפר מוכן ובנתערבו אינו אפור כי אם בדקר נעון ודוקא בדקירה אחת ומפילו בדקירה אחת אפור כי היכי דלכל דקירה הוא מחלת אם לא בדקירה אחת אפור אף בפר מוכן ובנתערבו אפור ר"י דאפי לשתר אפור משום טירחא ומפילו לכתחלה כ"ם אם כבר שתם ומקא דרבי אירא שפי קמחר לא כר כלבד מחרו לשתר מלא מפילו בנתערבו אפור אבל אין מכסין אותו אף בפר מוכן ובנתערבו אינו אפור כי אם בדקר נעון ודוקא בדקירה אחת מפילו

תצט אין מרגיליז כי"ט בגרייתא גפ' כל פסולי המוקדשין וטעמא דמילתא דקטרא עירמא דלא חזיא ליה כו"ט שהרי מי שמצר לבשמתא בגלד זו כי"ט הוא : **ומ"ש** פירוש שמפשיטין העור שלא כו' כן פרש"י בס"פ ופי' עוד ל' אין מרגילין להפשיטו דרך הרגלים וכו' ולא ניחר דגריו מס הכפשט מרגלים כלפי רמשה או מרמשה כלפי הרגלים אבל בפרק העור והרוטב ניחר דגריו ובתר דמרגיל היינו שמתחיל להפכו מרגלים כלפי רמשה וכו' ורבינו סתם וכתב פי' שמפשיט העור שלא כו' נרמה שסובר לטענין י"ט אין חילוק בכל שמפשיט העור שלא דקטרא עירמא דלא חזיא ליה כי"ט אסור ודוקא לטענין שמוכר בשבת לנכרי שמתחיל מרמשה כלפי הרגלים לטענין שמתחיל מכלפי הרגלים לכלפי רמשה כמו שמפורש בשבת לגבי שמחל לטענין י"ט אין חילוק וזהו שכ"מ ז"ל סתם דבריו בפרק כל פסולי המוקדשין וכתב להפשיטו דרך הרגלים וכו' דמשמע דבכל ענין אסור ולא כמה שפי' כי"ל דלפ"ז דוקא מרגליה כלפי הרמשה מרמשה כלפי הרגלים אסרו מלא להרגיל ואפי' לאו מרגיל הוא לגמרי דנקוט מרגיל לרבותא נקט הכי לפי פרש"י דמרגיל שהרבה יוצא ויותר עורה בשמפשיט העור שלא מרמשה כלפי רגליה מכשמפשיט מרגליה כלפי רמשה ולכך נקט מרגיל דמפי' בשמפשיט מרגליה כלפי רמשה אסור כי"ט ומכ"ש מרמשה כלפי רגליה • אכן לפי פי' הרמב"ם במרגיל שהוא מתחיל מפיה ומוציא כל הבשר מרגל אחת כו' כמ"ש בפ"ג דריך לפרש דדוקא מרגיל אסור ולענין מעשה רשו להתמיר בכל ענין בשמפשיט העור שלא כדברי רבינו ע"ל :

כהוב בה"ג אסור לחלוג גדי מפני שיש בו טורח יותר מבשמפשיט ואם רצה לחולגו כדי לחלול עורו שרי כך הוא הנוסחא בתקנת ספרי רבינו וטעמו מדתקינת בס"פ התניא כדי יין מולגין את הראש ואת הרגלים ומהבהבין אותו בתור וס"ל לבה"ג דלאו דוקא נקט הראש והרגלים דה"ה כל העור נמי אם רצה לחלגו ברותחין כדי לחלול העור דשרי דמתי שבא שלא שבר בהוה אבל אם אין כוונתו בחלוגה זו כדי לחלול העור אלא שיהא רוצה להפשיטו בחלוגה בחקום הפשט שיש זה ולפי אסור מפני שיש בו טורח יותר מבשמפשיט וכך נוטה דעת הרשב"ם בתורת"ם בשלמא ז' כמ"ש ה"ה משמו בפ"ג אלא דקשיא לי מ"ש רבינו דין זה בשם בה"ג והרא"ש בפ' התניא לא כתב כך אלא כתב וז"ל בה"ג אוסר למלוג את כל הגדי כדי לחלול העור משום דקל יותר להפשיט הנה מבואר לבה"ג אסור אפילו אם כוונתו כדי לחלול העור וכן פסקו התוספות בשם ומשו שכתב התנורה וז"ל פי' בה"ג דוקא רחש ורגלים אבל כולו גדיא לא ופירשו החום' אפילו רוצה לחלול עור הגדי עכ"ל וכ"כ ה"ר יהוסף ורבינו יצחק מחרון ז"ל לכן נראה לי גירסת ספרים שהרים בספרי רבינו עיקר שכך כתוב שם כתב בה"ג אסור למלוג גדי כדי לחלול עורו אפני שיש בו טורח יותר מבשמפשיט עכ"ל שזה מכריע למ"ש הרא"ש ושאר מפרשים שם בה"ג כתב בשם"ק בכל קל"ד אבל בעוף בה"ג לא שייך בה בפשט מותר למלוג ולהבהב כל הגוף ע"כ : **בהמה** שבשחטה בי"ט מותר להפשיטו עורה כו' משמה בפ"ק בגמ"ס אלא שבשחטה בי"ט מותר להפשיטו עורה ולא יבהיבנו אע"ג דאי"ה יש עליו כזית בשר וכ"ה מתירין ולא זו אף זו קתני ב"ש דל"מ לפני הדורסן דזכו דורך עבור שחשבוהו ע"י הדריסה אלא אפילו להבהיב עורה לשוחטה ע"ג כלוכסות נמי אסור ורבינו דקדק וכתב מותר להבהיב במקום דריסת הרגלים הפך מלשון התנא משום דלמאי דקי"ל בב"ה דשרי אפילו הוי לא זו אף זו וק"ל :

ומ"ש ומותר למלוח וכו' שם תנא ושוין שמולחין עליו כשר לגלי לחלוחית קדרה לגלי כעין קדרה נמי אסור פי' אדם שמולח לגלי קרוב לחליחת קדרה שלו נמי אסור וכ"ם מליחה לקדרה לאסור ורבינו כתם וכתב לגלי לחייבו נמי כדרך שמולחין רוב בני אדם לגלי שלהן : **ומ"ש** אף ע"ג דמי קלת לעבוד קורה לגו טעם הין זה למליחה לקדרה לאסו' היינו טעמא דזכו עבוד מתם ולא התירו לעשות מלאכה גמורה שלא לצורך מכילה אלכך לא התירו אלא מיעוטא לפני הדורסן ומליחה מועטת שכל זה דמי קלת לעיבוד מכל מינו עיבוד נמור :

ומ"ש ומותר להעריס וכו' ירושלמי כתבוהו הפוסקים ור"ל מולח מעט בשר נכחן ומעט בשר נכחן על שיולח העור כולו וכ"כ הרמב"ם להדיא • וכתב הר"ן דהתירו הערמה זו לפי שההפסד בא לו מחמת י"ט אבל אם ההפסד בא לו מחמת פשיעתו כגון שלא הניח עירוב מבעוד יום ולא התירו לו להעריס והחמירו בו יותר מבחוב וכתו שיתבאר לקמן בסי' תקכ"ו ועיין במ"ש בסימן תק"נ • וכ"כ כתב כאן וז"ל בסימן שאחר זה שכתב דלא שרי להעריס אלא שהיה שחרית עכ"ל ובכתבו לתורות לנו דלפי שהערמת מליחה ע"ג העור לא שרי אלא קודם מכילה וכן כתב להדיא בסימן שאחר זה ולא הניחה דוקא כיון שהבשר רוצי להכילה התירו סופן משום תחילתן לפי שאחר מכילה בסימן שאחר זה : **ומ"ש** אבל אם נשחטה מעי"ט לא התירו אלא מיעוטא דגמרא לפי דדוקא בי"ט התירו סופן משום תחלתן אבל בעי"ט אפילו לשוטרן ע"ג יתקדם אם פלוגתא דתנאי ופסקו הפוסקי כת"ק דאסר שהרי מי שהתיר בי"ט לא התירו אלא משום שהיה לו שהות ליה היו נמנע מלשחוט מעי"ט להא דר' יהושע דאמר שוטרן ע"ג יתקדם דרבותא נקט ומכ"ש ביו"ט עצמו דהיכי דנשחטה מעי"ט אם הוסיף בי"ט כגרוסה מקלת גאומים וכן ירמה מדברי הרמב"ם אבל דעת הרמ"ך והרשב"ץ להחמיר כיון שנשחטה מערב יום טוב וכך כתב רבינו והכי נקטינן : **אין** מולחין החלבים וכו' כדי שלא יתבשלו בקדירה ואפילו לשוטרן ע"ג יתקדם אם פלוגתא דתנאי ופסקו הפוסקי כת"ק דאסר שהרי מי שהתיר בי"ט לא התירו אלא משום שהיה לו שהות ליה היו נמנע מלשחוט מעי"ט אם הוסיף בי"ט כגרוסה מפני שחושש שמא יתבשלו החלבים ויהיו אסורים משום בשר בחלב ומכ"ש בשחשכ

עלי שהוא דף עב וכבד וכו׳ משמע דלא מליג ר״י אלא משומטן והא דלמי ליתא דת״ק לא חזיר כדבריו שהיה אלא דת״ק דנקט ואין מפסיקין לף השהיה ע״ג יתנדו ואין להפסיק בכלל מלתא למעלה ואין להפסיק בשהיה ר״י הקיר שהיפוך בשהיה אינה לא שהיפוך מלתא למעלה מזה הוי שהיה בחולין ובכמה דוכתי ואלמלי לא נתנו עליו כאן אלא לומר שאין מפסיקין בשהיה אלא בדבר שאין מתירין אלא ע״י מעשה ולא בדבר שמתירין בכל דהו כגון שחיטה ומליקה ומיהו א

נסכין ומתן לזה ולזה משמע להדיא דכבה"ג דקתמר דלמחר לגמרי דהיינו כשקל כידו לכך כלא משקל מפני שידו כמשקל שרי כשמר כל מדם שלימו לגמרי ומשמע מי כשאפשר דלמילו בגמרי שרי לכוין דרך חתיכתו לחתוך ליטרא או חצי ליטרא והיינו דקתני מכל מותר בסכין ונותן לזה ולזה ומכ"ן ה"ג לישנא דהרשב"א זכרונו לברכה דין זה שכתב עליו מרן הכתב המגיד דדבר פשוט הוא דלמא פשוט כ"כ מלמר שהרגיל בהסכמת לבער סיתר זה דלא חיישת דכמותן ככל חציב כתו משקל ומשום קמ"ל דלמא: **כתב** הרשב"א לכאורה וכו' נס מהרדכי בפרק ג"ש כתב כשם סירושלמי דמותר לכ"ה לשקול מס יחפון לידע כמה הגיע לחלקו שכן דרך כ"ה להיות תוכה ומשם למד הרשב"ם ל' דשקול בניתו לידע כמה יכשל נמי מותר משום זה שכן דרך כ"ה להיות תוכה כדתנן נמי התם שלך מדם אחל תנוני הרגיל אצלו ואומר לו תן לי בניס או מגודים בתוך ניתו אלא התמירו על בעל הבית לשטח דרכו כי"ט לקלקל עניינו כיון דלא מוכח דמשום הכי עשה למיתבר מנין ומשקל אלא שכך נריכים וכן פי' הר"ן לשם ומה שהביא רבינו וכתב ומיהו נבי מדינה הקמח משמע דאפילו בניתו נמי אסור כ"ל ליישב דלמאי שכתבתי דטעמו של הרשב"ם מפני שכך דרך בע"ה להיות תוכה ס"ל כמדיתא הקמח הדבר יוצא שמין דרכה של אחד להיות מוכדת קמח דלדרכה דרכה לנוף עיסה מרובה בבת אחת מפני שהפת נאפה יפה בזמן שהתנור מלא אלא חזקת כי"ט שתוך יותר למעט בהפייה מפני שאחור לאפות פת מרובה ולפיכך היה מוכדת כמה היה נריכה כי"ט או כדי אלא שפחת מציורות אלא ושמטול אלה בעין יפה מדינה זו כיון שמין דרכה כך מידמיין כמוכד למקח ומחכר ואסור כי"ט והיינו נמי טעמא דנחתום דמוכד תלין ונותן לתוך קדירתו כדי אלא יקדיח תבשילו ככך דרך הנחתום להיות מוכד קמח בתוך ניתו כדי אלא יקדיח תבשילו אבל אי לאו הכא דאמר יקדיח לו היה דרכו ככך להיות מוכד בתוך ניתו ונמלא שבשאת מוכד מיחזי כמוכד לחקח ומחכר והוא אסור ובזה נסתלקה גם הצגע כ"י כ"ל לישב דברי הרשב"א ומ"ת לענין מעשה רמוי להחמיר:

מותר למלות כרבה חתיכות וכו' בפ"ק דביצה ף"ר יהודה אחר שמואל מולח אדם אחת רב אחא אר להבא מערים ומלח גרמא גרמא ורבי"ף והרא"ש הביאו דברי שניהם והרמ"ם ז"ל כתב וה"ה שהשיג רבינו וכתב ומיהו נבי מדינה הקמח משמע דאפילו בניתו נמי אסור וגם מדאמרינן בפרק חין לדין (שם) שאחתום מוכד אחלין ונותן לתוך הקדירה כדי אלא יקדיח תבשילו משמע הא מי לאו הכא דשמא יקדיח דמ"ש הלכך נראה שאין למחוך על הירושלמי הזה והגמון מהר"י אבוכב ז"ל כתב על מה שהקשה רבינו מהדיא קמח דשמני כתם יכול לעשותו מערי"ם מה שאין כן בשאר אם שאחנה כי"ט ומפני כך לא נזרו אפילו בשאר מערי"ם ועוד שהרשב"ם כוכר בשברים האחיר למחוך קמח ניו"ט עכ"ל ומינו נראה בעיני דקמח נמי הא אפשר אלא היה לו בעי"ט ולקחו ניו"ט ומשלו אין מילוק ניכר לשאר ועוד דלפי דברי הרב קשה מה רצו להחיר בשאחנו מערי"ם משום נשחנו כי"ט ואחרבה הוה להו למיסר בשאחנו ניו"ט אלו נשחנו בערי"ם ות"ם שהרשב"ם כוכר בשברים האחיר למחוך קמח ניו"ט לפי מה שכתבתי לא שייך למחמי הכי שהרי הוכחתי דאפילו למחן דדברי למחוך קמח כי"ט משמע דהיכא דלא שייך טעמא דקטול אלה בעין יפה מוכה למחוך למחוך: **אם** מותר להטיל גורל ביו"ט כשמולקין כשר לו שום דבר כאפר בשמחן שכ"ג: **אין** עושין כיח יד בשבר ומוקק בסכין אבל ביד מותר פשוט בפרק חין לדין (שם) ופירש רש"י יד לקוב בגלגנעו שרי אלמו דרך חול הוא אבל בסכין דרך חול הוא כשמוכר בשר עושה כן כיח יד ומוקו לוקח להוליכו לביתו וביו"ט נריך לשנות לעשות היכר שלא יכר מקח ומחכר מותר כו: **ומ"ש** ולעשות כו סימן מותר אפי' בסכין שם פ"ר הוא מותר לעשות סימן בשבר כי הא דרבה בר רב הונא מחקך לה אחלת קרנתא: **מולגין** את הרחם ואת הרגלים וכו' עד ואין נוחין תוקס במספרים ברייתא כסוף פרק הזהב כדי יין (לד ע"ב): **אם** מותר למלוח נדי כתב רבינו בסימן תכ"ט: **מותר** למלוח מרבה חתיכות בסיחו וכו' בפ"ק דביצה (יח ע"ב) מ"ר יהודה אחר שמואל מולח אדם כמה חתיכות בשר בבת אחת לפי שיעורו נריך אלא להתיכה אחת ופירש"י בבת אחת · דאל תרמית לכולהו ובתב הרמ"ם משום דאין מיכוד מוכלין מיקל במלוחת בשר ואע"ג דלחתוך בעמא כלל בהני תרוחא שאין החתיכה שהוא נריך לה מיקקת ומחשבת כלל במלוחה אחר החתיכות וגם נריך להפוך כל החתיכה ומולחה עכ"ל: **ודע** דסמוך לבלי מיתרת למרינן בגמרא דרב אדא בר אהבה מערים ומלח גרמא גרמא ופירש"י מערים למחר שחלה זו למוכלה היום אומר מבריתה נבי מי אלא היכא דיכיל היום ואחר ומולחה · ובתב הר"ן ואף ע"ג דלמרינן לקמן (יז ע"ב) היינו טעמא לפי שבסיומתו גרמה לו פסידתו שהיה לו להניח עידוב תבשילו אבל הכא כיון שהפסד בא לו מחמת ר"ש התירו לו להעריב ובתבו הרי"ף והרמ"ם בה"ל והר"י יהודה אחר שמואל וגם בה אדא אדא ובלשונה נראה אדא לא שרי אלא ע"י הערמה דווקא ובין אם נאחר אדא אחר שמואל אחת לפרש דברי שמואל אחת נין אם נאחר ללישלוני עליה אחת מה"ל לדיוק בלשון אלא שרי אלא ע"י הערמה דמדבתבו הרי"ף והרמ"ם דבריו משמע דסמ"ל דהלבתא כוותיה ולכן יש לחמוה על דבריו שבתב סתם מיתרת דשמואל ולא בנריך להעריב ומלאחי שהרמ"ם ב"ב לא הזכיר בה אדא אדא בר אהבה אלא שרי סתם ובתב בפ"ת מולח אדם כמה חתיכות בשר בבת אחת לפי שיעורו אלא אחת · ובתב ה"ה דבריו הזכיר מיתרת דשמואל ולא בתב אדא אדא בר אהבה ואפשר שהיה סבור שהם מולקים שמואל מולח אדם כמה חתיכות בשר בבת אחת ואדא אדא בר אהבה אתיר דוה אחר זו ומערים בכל אחת ואומר דוה אחר זו מבי רוסה וקי"ל כשמואל והרמ"ם פסק בכל אדא ובתב ומקום שפסד ממונו שלא יסריח הבשר אתירו לו בערמה אלא ורי"ו בתב מולח אדם כמה חתיכות בשר ניו"ט אפילו אין נריך אלא לחתיכה אחת ואפילו להערים ולמלוח חתיכה אחת ואמ"כ ליטול אחרת ולומר זו אבי דוה ליו"ט שהרי יפה מהרמ"שוה בשמקוקים כ"כ במוכיח בשמעו"ס משל"ה בשקל בשר בניתו אין מדקדקים כ"כ ג"ל בשעשה להתיר כ"כ וזו"ק:

[ב] **מותר** למלוח מרבה חתיכות ניחא לאפי' יכו' ובתב ב"י ול"ל בפ"ק דביצה אמר רב יהודה אמר שמואל מולח אדם כמה חתיכות בשר בבת אחת אפי' יכו' ולמ"ל בפ"ק דביצה אמר רב אדא אדא בר אהב

לתמוה עליו א"נ לא ס"ל הא פסק כרב מלתא מאחר שנראה מדברי הירו' ורמ"ם שכתב שמשקים כלכה כמותו: ומ"ש ר"י בשם ה"ר יהונתן דוקא קודם שהגיע לאחר מכאן לא נתמלא נרמז בירו' ומיהו דוקא קודם שהגיע לאחר מכאן לא נתמלא נרמז בירו' וכ"כ רבינו בכ"י תק"ג בשם בעל המיאור ולא נתמלא נרמז מן שלח ע"ג כאור • ובמרדכי שקדם זה כתבתי בי"ט דלא מהני לעניין מוקצה ומשמע דה"ה לענין מכשל ומשמע דה"ה לענין מוקצה לגמרי ולא נתמלא נרמז כלל ואפשר דלא מהני אלא לענין מוקצה אבל לענין מכשל לא מהני ולא נתמלא נרמז כלל ואפשר דה"ה לענין מוקצה לא מהני אלא

ומ״ש אבל לשברם ביד ירמה מפרש״י שמותר וכו׳ כרש״י שלט כסוגיא זו לפ״ז נרמה מדבריו כן וצ״ע ובתוספות שכתבו דכיון דאין מט בקילוח בקרדום ולכך יש לט לאסור לבקע עצים רק ביד ׳ וז״ל הרא מהר״ם לורי״א מה שכתב ירמה מפרש״י שמותר לפ שהורה בלא כתב רש״י דשרי ביד אלא נראה לפ שלמקח ט׳ כפ׳ המניח והתם נמי אין נדול שהי אסור לחריש בו ולטלטלו אבל לאחר שעשה ממנו מקלות לפ שהוו נדולות ורחיות לקחת דנשרי לפ שיה מפעה יותר כדמשמע בלא עניה אלא שלקחת ט׳ וה״ק עכ״ל :

ומ״ש אבל לשברם ביד ירמה מפרש״י ול״ל אסור שיש מדכתב דעצים שהם נדולים קנה לפ שאין ניכול לאפות בהם בלא ניקוב שורחת אלא לעורך הוא ואב מלאכה דעונין מ״ב לפי טעם זה ודאי דאף ביד נמי אסור · כתב מהר״ם לורי״א המדקדקים נהנו לאסור לפ בח״ה ומתקני כל עניה הקטנים הרוכים לפ לבשל דניש מקולה ר״ת ואין להקל להם עכ״ל :

בתב הר״ן ויש מקשין למה התירו לבקע ע״י שינוי והא מכשירין שאפשר לעשותן מעי״ט וניכו ותירץ הרמב״ן דכיון דאי אפשר לאפות בלא בקוע הוי כאלו עשה עצמו חותן כדיבה מלא שהתירו אותה ע״י שינוי עכ״ל ונעשה זה שינוי מלא לפי דעתו והוא דעת הרמב״ם בפ״ת משחיקת מבלין מכשירי אוכל נפש הוא שהרי כתב וז״ל ומתוך דעת הסמ״ג שסובר שהיכת מלת לוכל נפש מתר הוא שהרי כתב וז״ל ומתוך והמלח במדוך של עץ למדנו שכל מלאכת לוכל נפש מותרת ע״י שינוי לפילו בדבר שאינו מניע טעמו ואפשר לעשות מעי״ט וכן היא דעת הרשב״ם בתשובה בסימן תרמ״ד ס״ב אין מכתן רחיה למכשירין · עוד כתב הר״ן ול״ג שכל שהוא נהנה מגופו של דבר לאוכל נפש עלמו הוא ולא דמי למכשירין דעניה עושה מהם מדורה ומתחמם כנגדה ואף לבשל בהם שרי משום מתוך והשיג עליו מהר״י מנוזב שהרי המדורה לחמם לא הותרה אלא במתוך שהותרה הבערה לצורך לוכל נפש ואם כן היאך נתירו לבשל משום מתוך שהותר למדורה לחמם מאחר שהמדורה עלמה לחמם לא הותרה אלא ממה שהותר בניסול וכשבה זו מי אפשר לישבה לפי דעת הר״ן שהוא עלמו כתב בפ״ב די״ט בחשבה דב״ש מומרים לא יחם וכו׳ ועושה אדם מדורה ומתחמם כנגדה דכיון דמתחלי כה שרי משום מתוך עכ״ל מכן ירחה לי דאפשר לומר דמדורה להחם כיון דהנאת כל נופו היא דחיא לאוכל נפש ואע״נ דבפ״ב די״ט קא מנצעית לן היאי מדורה מלן קתני לה ופשטינן דלב״ש לא שני לכו בין הנאת נופו לאוכל נפש ושרינן ליה בלא מתוך והכי איתא בירושלמי דתלמודא דבפ״ב די״ט ע״ב ולא כפי׳ הר״ן לפש וב״ב שפיר וכל לפרש כלן נבי ביקוע כפירושו של הר״ן ע״ל : **אין** מניחין עניה בלא מן המכוסין שבקרפף כו׳ מימרת דרב יהודה אמר שמואל בפרק התניה ופי׳ רש״י דטעמא מגיס מוקלה דמכוסין שבשדה ומפזר בקרפף לאו דעתיה עלוייהו והר״ן כתב דטעמא משום נגוב והוי כמעמר ומדיגת לפילו מפזר בשדה שרי דנגוב ניים טוב כותר לצורך מכילה היל בכקוש עניה או בהבערה עלמה בלא שבשדה אסרו משום דמחזי כמעבב למחר וליומא לאחריתא ומכוסים נמי מיהלף מפזר לבל בקרפף לא נזרו בלא בפזר בקרפף דמיחזי כמלן דעביד למחר ומשום הכי אין מניחין בלא בפזר בקרפף והתוספות בפרק התניה כתבו בלא שיך עמור בלא במקום שבלים שבקרפף סם כרמוכח בפ׳ בלל נדול נם הר״ן בפרק רלייה לסברת ז ע״ש בפרק התניה :

ומ״ש הסמוך לעיר בתוך ע׳ אמה כו׳ סם כתבה מיהכו קרפף בל שהוא סמוך לעיר דברי ר׳ יהודה ר׳ יוסי אומר בל שבכפרים לו שבכפרים לפי בתוך תחום שבת ומיבעיא לן בנמרא ר׳ יוסי לקולא מלמר או לחומרא מלמר ומסיקנא ש״מ ר״י מרתי לקולא מלמר ש״מ הכי נרים רש״י ותום׳ פי׳ דבין בסמוך בלא פותחת ובין בפותחת ואינו סמוך מדרייהו שרי לר׳ יוסי ומסיקנא בנמרא הילבתא כר׳ יוסי נם הרמ״ם כתב נירסת רש״י ומירושו ואחרינו מתבך רבינו אבל הסרבי הרי״ף ירחה שהיה נורס ש״מ ר׳ יוסי לקולא מלמר ומפרש פי׳ אחר בהלבה דהיינו קולא להתיר בפותחת לפי׳ אינו סמוך אבל בם אין לו פותחת לפילו סמוך אסור וכן ירחה מדברי הרמב״ם ז״ל · ושיעור סמוך פי׳ הרמ״ם תוך שיעורה של עיר דהיינו ע׳ אמה וד׳ טפחים וכ״כ המפרשים : **ובשמלקט** בחלר עניה כו׳ מעמה סם ר״מ אומר נועל מדם קיסם לחנות בו שינוי ומנבב מן החלר ומדליק אבל מה שבחלר מוכן הוא ואכ״מ מנבב מבלעיני ומדליק ואע״ם שיעשה לאחר ת״ר מנבב מן החלר ומדליק אבל מה שבחלר מוכן הוא ובלבד שלא יעשה לצורך הסקה ס״ב חכמים ס״ל שלא כהילכתא כמו שבתבו התוספות בשם הילכך נקטינן כרבי לגיעור בכל דבריו והיינו כת״ק דברייתא דקתני נמי מנבב מן הח לר ומדליק אבל מה שבחלר מוכן הוא ואע״פ שלא אמר ר״ח בפירוש שלא יעשה לצורך אלא ממש ס״ל והכי משמע ליה מדאמר מן החלר ומדליק ומשום הכי מיזכ דבעי למיתני עלה ור״ש מתיר וק״ל ומשום הכי מיזכ שהרי״ף והרמ״ם הניחו המשנה לבדה ולא הניחו הברייתא חפני שחלטון רבי גליעזר דקתני מנבב מן החלר ומדליק היינו לומר שידליק מיד ולא יעשה

דרישה

וכ״כ הר״ן והניחו הני׳ לקמן ברים סי׳ תקי״ח וכיון שלמדנו היתר בחדורה למחם הוי כמילו כתבב בפרוש בחדורה למחם בחדורה וכיון שבשבב מנוף הבדר עלמו הוי בחוכל נפש עלמו ולא כמכשירי חוכל נפש וכיון שלבקעו לעצים חדורה הבערה מתחלה אף לבשל מהם שרי מתון :

[ב] **אלא** מן המכוסים שבקרפף כו׳ ול״ל חבל חדברי הרמב״ם בפ״ב נראה שהוא סובר דלל׳ יוסי בין סמוך וכין רחוק לא שרי אלא בקוק בפותחת בו ולכאורה יש לדקדק בדברי הרמב״ם מהקבעת בגמרא ר״י לקולא קלחר חו לחומרא קלחר ופסקו הלחר ול״ל דלר׳ יוסי

דקיק וקטן מן כחצר ומדליקין וכו״ם מגבב מצלפניו ומדליק מאל מן כחצר לא יחתוך ולא כחכמים וכמו שמפק צמרין צמרין ויותר ככן שמר שכם מוליקים על דניהו ומוסקים כחכמים דמגבב מצלפניו ומדליק ולכך לא יעשה כצמרין צמרין ומ״ג דקיימא לן כרבנן דמחכיתא צמין מותר דכלכה כחכמים וכמו שמפק כרמב״ם ומפרשים נמי דמגבב מצלפניו ומדליק מפלו לעשות צמרין צמרין דכך מעמיכו דמחר

וישרוף: עצים שנשרו מן האילן ב״ם אין מסיקין בהן ואם נשרו לתוך התנור יתבאר בדין התנור בע״ה: אבל שרוא עץ שמחתין בו האש ונשבר ב״ם אין מסיקין בו לר״י (ו) מפני שהוא שבר כלי: שקדים ואגוזים שאבלן מע״ש מסיקין בקליפתן ואם אבלן ב״ם

של הרץ לחלק בין גבוה של עצים קטנים ממש לגבוה של עצים קטנים דבקטני ממש לא שרי לגבב אלא מלא מצלפניו דכא ואלו ליקח לדעת רבינו אפס כן אמאי לא כתב דבקטנים ממש מגבב מצלפניו ומדליק וכמו שמחה על ב״י עצמו ולא תירץ כלום אלא ודאי כפרישית עיקר ולפנין הלכה נקטינן כרוב מחברים דמקיל מצלפניו וכל גבוה של עצים קטנים דין ממל לסם דלא כהר״ן וכמלקט מלפניו שרי אף לפשוטן מכן צבוה אבל אלא מלפניו לאסור בכל ענין ובעצים גדולים דלא שייך בהו גבוה פשיטא דשרי לאפוקי אלא מלפניו דלעשה מלפניו אלמי לאסור בכל ענין ובעצים גדולים דאף מן המוכנסין שבאפר מפילין ומדליק אין מלקט בין קטנים לגדולים ע״ב וע״ש רבינו שדקדק וכתב ובמלקט מאחר שמאחר מסור שהין מיקוד בין קטנים לגדולים אף בגדולים ואם מלקט מלפניו לא יעשה מכם לצור דמסתמא קמני ובלבד שלא יעשה מכן צמרין צמרין דבכל ענין אסור דלא כמ״ם לדעת הר״ף והרא״ש שילכך רמוי לסחמיר אף באה: כהסקנת דכל שלא מלפניו אסור בין קטנים בין גדולים אלא מ״ב מהכוכסין שבאר״י אף לגבי מלפניו שרי אפילו אם מסיק מעט ויפרוש מכל צמר אסור בכל ענין אפילו כשמלקט מלפניו ומשמע דמשניה מהכוכסין שבאר״י אין מיסור בלבוד ואף בגבוה דמלפניו אין להחמיר אלא באחר אחר לא בשדה ולא בשדה כהרמב״ם דמיקל כוה: **אודי** וכו׳ בפי׳ דרש רבא אור שבשבר אסור להסיקו ב״ם ממני שהוא שבר כלי ואסור מושם מוקצה לר׳ יהודה ואע״ג דעולה נמי הוי כפרפרע״ו בפ׳ כל הכלים וב״כ הרמב״ם בפ״ב ומכאן סיכית בה״ג דעולה אסור בית במכתשת בסמ״ג ובמגיד״ מ״מ מאחר דרבא אינו אלא מחלק בין מוקצה לעולה דאף באסור לעולה מותר בית ב״ש כמו שכתב בסוף טעל לכך לא דקדק התלמוד ומקשה לעיבא דרבא דהכי אור שבשבר ב״ם אסור מושם מוקצה ומנמא לאמלי דקיל בעלה כר׳ יהודה ב״ם אסור ומן בכל שאר שברי כלים מן מסיקין דהר״ל עולה: **שקדים** ואגוזים וכו׳ בפ׳ ב״מ אמר רב יהודה אמר רב מסיקין בתמרים ובאגוזים ומן מסיקין בקליפתן דר״י ור״ת מפיר בקליפתן אבל אין מסיקין בגרעיניהן ובקליפתן ע״פ שהשמנת ומתוך אחר הרמב״ם שכתב כן ובגמ׳ ס״ת מבואר דאסור משום עולה דתמרים אע״ג דמעיקרא גרעיניהן ובשתא גרעיניהן מ״מ מעיקרא יאכסונין ובשתא מגליין ואגוזים נמי אע״ג דמעיקרא מיגליא ובשתא נמי מיגליא ס״מ כיון שמן קליפה שלהן שלם כמו שהיה מחחלה דומה לשברי כלים ואסורין משום עולה ועוד יראה לי דאה עלה כתב רבינו דין תמרים שיהו משום לחף לר״י שרי לססיק בקליפות משום דחזי למיכל בהמה כדלמרי׳ בפ׳ מפל בתמרי מרמיחתא וכפ״ב ד״ה ל״ל דאי לחיותא שבת כמו ס״ת כדין גרעיני תמרה: **תמר**

ישנה צמרין צמרין ונם הם סוברין דהלכה כר״ת דמחל ולא כחכמים וכמו

דרכי משה

(ב) והנה צ״ע שכבר כתב בשם הירושלמי דאם יש עליו תואר כלי אפילו נשברה מע״ם אסור וכב״ש לעיל אלא נראה דיש לחלק דאם נשברה מע״ש ונשאר עליו תואר כלי אפ״ב נשברה לגמרי ביום טוב אסור להסיק דמאחר דעדיין היה עליו תואר כלי מבע״י הו״ל כבלי שכשברה ב״ש ואסור אבל אם לא נשברו אלא ב״ם ועדיין נשאר בו תואר הו״ל כאיל לא

פרישה

(ו) מפני שהוא שבר כלי וכמ״ש עולה מיהא מדין תואר כלי אלא מפלו כמו שכתב הרמב״ם בפ״ב דמסיקים בכלים שלימים שי״ל בגמרא שאסור להסיק בכלים שנשברו אפילו אמאר שאחו נכו אחא דכל כלים אפ״ב דיכם פלישם עלים מוכנים: ולא

דרישה

שאלמניו לא ישל אלא לכלים אל אלא לססיק אבל לאכול אפילו אם נתנו עלים אלא לסקם ולהשו אחם, אל פירש״י דלמי אכשיט ס״ל דלא כשאלמא דשלינו בשלונחא דר״ם ור״י במיסור מוקצה וכמו שכתב כאן ב״ל דטעמא דרבנן דלכך אסור לאכול שיהו נזיר שאם יקשה אלא אסור אלא מפני שהוא מוקצה אב״ל ומיהו לאחר לפי פשוט דטעמא דכאשים לגאי אסור מוקצה אלא מפני שהוא מיסור מוקצה אלא ממגיל שהוא מוכן לכל אדם ומ״ש ר״ן בשם הרשב״א דאפילו אי אסור מוקצה אלא מפני שהוא מיסור מוקצה אלא ממגיל שהוא מוכן לכל אדם ומ״ש ר״ן בשם הרשב״א דאפילו אי אסור מוקצה אלא מפני שהוא מיסור מוקצה אלא ממגיל שהוא מוכן לכל אדם ומ״ש ר״ן בשם הרשב״א דאפילו אי

חדושי הצדות

תקא א ואפשר משום שכתב דעלי קנים אפילו מבוטנים אפורים משום שורכן להאפר סב״ש דקסמים דקים שמפוחרין בבר שאסור לנבבן ומה שהא כתב רבינו שמותר לנבב קסמים דקין בתוך הבית שמותר אפילו לנבבן דשבת אפור משום דס״ל לרבינו שפשוט הוא דמאי דקאני בשבת וכבשים אפורים מנבב מלפניו ומדליק לא משום היהרא מלפניו קאני לה אלא משום דיוקא דבתר אפר לנבב ולאפוקי מדר״א דשרי לנבב מאפר אבל אין מנבב מן החוצה משום הבנן בתרוי מילי אלא אר״ת דא״ל אדם קשם משלשלין לחוצה בו שיני ומנבב מן החוצה ומדליק כר׳ קאפר הכא מנבב מלפניו ומדליק ר״ל דבתרתי מילי עליה דלנבב בשבת אפור אפילו להדליק ולפנין נמי אפור לנבב להסיק

שינה

אסור להסיק בי"ט שני של ר"ה הלפידים וכו' טעם דין זה משום דמיסור הכנה כדאין ניכר שנולדה בי"ט ראשון של ר"ה אסורה בשני משום הכנה וכן בשבת וי"ט הסמוכין זה לזה דאסור בשני משום הכנה כי' שהרי בשני יאמר בשביל מותה ליום של ראשון וכ"כ הוי ראשון מכין לשני והכי נמי בלפידים אלו שיותר עדות הן להלכין כשהולכו כבר וכבו מ"כ הכבוי של יום ראשון הוי מכין לשני ואע"פ שלא היה בדעתו להכינה לא גרע מכינה שהכינה בי"ט ואפי' הכי אסור משום הכנה ומקור דין זה מהירושלמי דאיתא התם דאסורין שירי שמן שירי מדורה שירי פתילה שנשארו משבת לי"ט כתו ניכר וכספר התרומה כסי' רל"ג כתב דה"ה לב' י"ט של ר"ה והרמ"ם בפ"ק דיניה הכיון דהריו ואחריו ממנך רבי' ופסק בסתם לאיסור: **ומ"ש** מ"מ וירא עליו מדין עני שנשרו עניים וכו' למדו

לעיל התעור שיאכלנה בשני כסי' תק"ו בסמ"ג: **ומ"ש** וכשאר י"ט מותר היינו משום דכדין ניכר שנולד בי"ט ראשון של ר"ה אסורה בשני משום הכנה וכן בשבת וי"ט הסמוכין זה לזה דאסור בשני משום הכנה כי' שהרי בשני יאמר בשביל מותה ליום של ראשון וכ"כ הוי ראשון מכין לשני והכי נמי בלפידים אלו שיותר עדות הן להלכין כשהולכו כבר וכבו מ"כ הכבוי של יום ראשון הוי מכין לשני ואע"פ שלא היה בדעתו להכינה לא גרע מכינה שהכינה ומקור דין זה מהירושלמי דאיתא התם דאסורין שירי שמן שירי מדורה שירי פתילה שנשארו משבת לי"ט כתו ניכר וכספר התרומה כסי' רל"ג כתב דה"ה לב' י"ט של ר"ה והרמ"ם בפ"ק דיניה הכיון דהריו ואחריו ממנך רבי' ופסק בסתם לאיסור: **ומ"ש** מ"מ וירא עליו מדין עני שנשרו עניים וכו' למדו לעיל התעור שיאכלנה בשני כסי' תק"ו בסמ"ג: **ומ"ש** וכשאר י"ט מותר היינו משום דכדין ניכר שנולד בי"ט ראשון של ר"ה אסורה בשני משום הכנה וכן בשבת וי"ט הסמוכין זה לזה דאסור בשני משום הכנה כי' שהרי בשני יאמר בשביל מותה ליום של ראשון וכ"כ הוי ראשון מכין לשני והכי נמי בלפידים אלו שיותר עדות הן להלכין כשהולכו כבר וכבו מ"כ הכבוי של יום ראשון הוי מכין לשני ואע"פ שלא היה בדעתו להכינה לא גרע מכינה שהכינה ומקור דין זה מהירושלמי דאיתא התם דאסורין שירי שמן שירי מדורה שירי פתילה שנשארו משבת לי"ט כתו ניכר וכספר התרומה כסי' רל"ג כתב דה"ה לב' י"ט של ר"ה והרמ"ם בפ"ק דיניה הכיון דהריו ואחריו ממנך רבי' ופסק בסתם לאיסור: **ומ"ש** מ"מ וירא עליו מדין עני שנשרו עניים וכו' למדו

אסור להסיק בי"ט שני של ר"ה הלפידים וכו' טעם דין זה משום דמיסור הכנה כדאין ניכר שנולד בי"ט ראשון של ר"ה אסורה בשני משום הכנה וכן בשבת וי"ט הסמוכין זה לזה דאסור בשני משום הכנה כי' שהרי בשני יאמר בשביל מותה ליום של ראשון וכ"כ הוי ראשון מכין לשני והכי נמי בלפידים אלו שיותר עדות הן להלכין כשהולכו כבר וכבו מ"כ הכבוי של יום ראשון הוי מכין לשני ואע"פ שלא היה בדעתו להכינה לא גרע מכינה שהכינה ומקור דין זה מהירושלמי דאיתא התם דאסורין שירי שמן שירי מדורה שירי פתילה שנשארו משבת לי"ט כתו ניכר וכספר התרומה כסי' רל"ג כתב דה"ה לב' י"ט של ר"ה והרמ"ם בפ"ק דיניה הכיון דהריו ואחריו ממנך רבי' ופסק בסתם לאיסור: **ומ"ש** מ"מ וירא עליו מדין עני שנשרו עניים וכו' למדו

בי"ט אין מסיקין בהם לרי: [ד] אסור להסיק בי"ט ב' של ר"ה הלפידים שכבו בי"ט ראשון וכן בכל י"ט שאחר השבת אסור להסיק באותן שכבו בשבת אא"כ ג' ירבה עליהם עצים אחרים ויבטלם ברוב ובלבד שלא יגע בהן עד אחר שיתבטלו ברוב ובשאר יום טוב מותר:

אין מוציאין האש לא מן העצים (ה) ולא מן האבנים ולא מן העפר ולא מן הסיד כגון שנותנין סיד בזכוכית זכה כגנד

וכתב הרמ"ם וז"ל דמרינן בירושלמי שיורי פתילה שכבו בשבת מכו להדליק ביום טוב רב ורבי מניגא מוסרין ורבי יוחנן מתיר ומ"ט מן מה טוענין מיסור מחתר דפסקינן הלכתא כרב וזש לומר משום דבירושלמי לא מסר ליה מטעם הכנה דלמ שייך הכנה כלכתי גוונא אלא מטעם קדושה אחת כן מסר ליה דמסיק עלה ביירושלמי רב טוען אמר בשם רב הלכה כר' וקשיט רב מסתם מיתלפת שיטתיה דרב דתמן הוא שביח ליה שהי קדושה ואכלה הוא עביד ליה קדושה אחת אלמא בהדיא דמטעם קדושה אחת מסר ליה ולא מטעם הכנה והא דפסקינן כרב כייט בתיסורי הכנה וכ"ר ברוך בה"ת כתב דר"ת לטעמיה דל"ל הכנה בי' כל כהל תערבין (לח:) הלכך מפרש טעמיה דרב משום קדושה אחת אבל לדיר, דאית לן הכנה אין מחלפין שיטתיה דרב ושעמת משום הכנה שיותר טוכות להדליק כשהדליקו כבר וכבו הלכך בשבת וי"ט וכני י"ט של ר"ה מסר להדליק בליל י"ט כ' הפתילה שכבה דרמשנה אם לא שהדלקו וכבו כתוב והשתא הוכנו מעי"ט וכן הלפידים שכבו ברמשנה אם לא שירבה עליהם עצים אחרים ויבטלם ברוב כדרב מתנה וכלבד שלא יגע בהם אבל יכול להפוך בהם אחר שנתבטלו ברוב עכ"ל ורביט סתם דבריו לדעת בעל התרומה וכ"כ בהגה"מ פ"ח והמרדכי בריש פרה כתב בשם רתב"ה כדברי בעל התרומה וכתב דאסור לבעלמא כמו בי"ט. וכתב עוד והקשה ס"ר יהודה מפרי"ם למהגיונו שמו מדליקין שיורי פתילה ומדורה ושמן שכבו בשבת וי"ט זש"ו ותירץ לו ר"י דוקאי בירושלמי שכר שיש שם הכנה אבל התמוד שלנו לא מצינו ליה הכנה כלל שנוף הפתילה ועצי המדורה בעולם כמו שהייה וביטול דלא מיקרי הכנה כיון שנוף שמיו מתקן דלא דכר שיעשו בעולם כבר ורמקה דעל זה סמכו בעולם לחזור ולהדליקם בשבת אחמר י"ט אי בי"ט אחר השבת עכ"ל וכתב בה"ג על דברי הרמ"ם דמדכתב דמני לבטלן בעניים אחריט ע"ש דלא מסירי לפידים מדתוריית דאיסור שהוא מן התורה לא שרי לבטל ול"ל דמשו"ה לא מסר ליה מחתי דכתב הם לא שירבה עליהם עצים אחרים ומ"ש ב"ט של רמ"ם דהשה דהתם ודאי לאו דתוריית היא דמן התורה אין ב"ט אלא יום א' אי נמי קאי אי"ט ושבת ומיירי בי"ט ב' שלאחר השבת והלכון משמע קצת דכתב להדליק בליל י"ט ב' ואולו שבת ואי"ט לא הוכיר התם כי היכי דלא ליהוי עלה שריותא דביטול ול"ע בספר משיר"י עכ"ל ואיכו יורד לסוף דעתו של בעל התרומות דלפי דבריו הוה ליה למיסר בי"ט של רמ"ם שהוא שיורי פתילה ולפלידים שכבו בו ביום אין שתמר דטעמא דאסר להדליק בשני משום הכנה דכסם כי"ט ב' של ר"ה משום קדושה אחת כן מסר ליה להדליק בליל י"ט ב' ואפי' בשני יאמר מחר אוכל בו ביום ואוכל בו ביום ומ"מ לא חיישינן לזה משום דכל הכנה שהיא לצורך היום מותר אפי' בשני ואפי' בי"ט ראשון ואפי' בשבת כדאיתא בפ"ק דביצה (ד ב:) מתמר שבת וי"ט רב אמר מולדה זה אסור וכו'

ואין עושין פחמין ג"ז משם שם (לב ע"ב) ופי' רש"י משום דהוה כלי לצורפי זהב וכן כתב הרא"ש ז"ל בתשובה כלל ל"ב סי' ד' ומיהו נוטחין כשפופרת כדי"ב סם (לד ע"ב): קטן של כעל הבית וכו' עד מכלל דכל מפות פסור כתוס' וסת"ג מלא שהתוס' כתבו בשם הירושלמי ומיהו העולם נהגו היתר על ידי דבריהם מיהו העולם נהגו היתר על ידי דבריהם כל"ל דיש להתוס מה שפי' מדלא מפלגי וכו' דשמע מיניה מדפשיט ליה דכולה כעל מותן קא מיירי ע"כ: **כשעושה** כשם ונוטח עלמה הקדיר' נראין ליה' בשידור כעניים ובנחינת הקדירה עליהן שלא יהא דומה לבנין דמתר רב יהודה סמי מדורתא מלמעלה למטה שרי מלמטה למעלה אסור וכן פיענח וכן קידרא וכן שוויא וכן מבישא בפרק במה אשה (לב ע"ב: לג ע"א) פירש"י לפתי מיערת דרב יהודה: **ומש** רבינו פירוש כשעושין מדורה גדולה שתין ד' שורות של עניים וכו' כן כתב שם הרא"ש לפרש דברי הר"ף וכיוצא דברין שכשעושין מדורה גדולה שתין ד' שורות של עניים לד' רוחות כעין ד' דופני התיבה וכעניים עליהם עניים כמלא מעלה וכמה קטנים עניים למעלה מהם כמלא וכמה יעשה עליהם כגג משום דהוי דרך בנין מלא מחד יתחו העליונים שהם לגג ניחו בתחתונים ואח"כ יסדרו מתחתיו עניים ככתלים דכשתם לא הוי דרך בנין וכך הם דברי רש"י וברמב"ם כתב גם ד' כשעשה מדורה ביו"ט עניים מיום מניח זה של זה יסדר המערכה מפני שנראה כבונה מלא מו שופת העניים בערבוב או עורך כשיטי כילד מניח עץ למעלה ומניח אחר מחתיו ואחר מחתיו עד שהוא מניח לפרץ וכיוצא בזה הם דברי הר"ף וכתב הרמ"ם פי' לפירושו כשעושין מדורה גדולה שתין ד' שורות של עניים וכו' ומ"ש רבינו מדורה כשעושה מעניים דקיים מותר להסיר מהם וכו' ומיהו קידרא ובישתא ושוויא ומבישא מעניים דקיים לישתא ודין זה למדוהו מעניים דקיים לישתא כ"כ הרמב"ם בפ"ב דכלים (כב ע"ב) ג"כ יהודה קיימא דברי כך הם ג"כ הר"ף ומירושלמי כתב"ש רבינו וכ"כ הרמב"ם בפ"ה דשבת ר"ח וכ"כ הרמב"ם בפ"ד ומיהו"ר יהודה לא אמרינן דברי הלא קיימא דהוי כמסתפק מתחת שנגר לתמור ומתחת הסם מחמת כתור הסם לתסיר מהם מיהו מתחת מלמטן רבינו דקולא בעניים דקיים הוא לתמור לפי שכולם מחוברים כתחד והרמב"ם כתב בפ"ד מהלכות של עניים מתחת דקולא בעניים הוא דתין מותר להסיר מהם מלא בשלמא מחזי כתחת מכל עניים נסיים תפי' מחזי כהם כתור ולא כשתחזי כהם כתור מותר להסיר מהם מכל הרוקא סהם וכתב עניים שהשם תין לפלק דהוי כמכבה והמדרכי כ' על פי' ר"ח דקיימא דברי ובפ"ו מתחת שהם מחזי כהם כתור להסירם ביו"ט מיהו ליקח כתוך מלד זה להניחו בלד זה מותר כיון שתין מתכוין כלל לכיבוי ע"כ ובפ"ב כ' שם לוקח מלד אחד תן המדורה להניח בלוה לא דמי למסתפק תן כבר מיהו כעולם רגילין ליזהר ומכון מכ"ל ה"ג שיש נוהגין קיימא כתוכם מכבין קיימא ומברכי בפ"ו ומיהו כפי' הקי"ל בפ"ד: **ומש** רבינו וכן הקדירה כשעומדין תוהם וכו' לעיל לקי ולפיים פי' מיירי בר"י לתמר וכן קידרא וכן טיגתא וכן טורייא וכן חביתא כל שכיוצא רבינו: **ומש** וכן ניתים כשולין תוהם ומכשין אחת ע"ג אחת וכו' כך פירשו התוס' והרא"ש וכר"ן ולתפוקי מרש"י שפי' ניתים גבוה כשיעור ע"ם כלי חלול כעין שדפיר תו על כתסכלת דכיון דלא עבד כשעה ומיהו לא מי דרך בנין ובורי והרמב"ם כ' בפ"ד לפי' ניתים לא יעמוד אותם שורה ע"ג שורה עד שיעמדו כתו תבדל מלא יצוה ויתחיל מלמעלה למטה:

ומש על וכן פוריים והוקא כשכדפנות מחוברות וכו' כ"כ התוס' והרמ"ם שם ומשמע מדברי התוספות שתפ"ם שיש להם מחיצות שם תיכם מניחות לתרן מותר ומיהו כשמניחות שתות מג"ם כמוך לקרקע נראה שכשנעשים בקרקע דמו לכל שתות מג"ם כלכוד דמי (ב) וכר"ן ג"כ ובפ"ק דשבת (ג) וכר"ן ג"כ כשם הרשב"ם שעם מהר לתיר פרישת כשולתן ע"ג כשכלין שהוא מפני שג"כ למיר שתחזי משכ"כ כמעה שתשתמש כמיר שתחזי כשכלים ניכוחה כשם גם כן רבינו כשמוך טעם זה כשם הרשב"ם והמדרכי גם' כתניא כתב כ' כטעמים: **ומ"ש** רבינו מכל שכנים של בית שכשה מותר לכדרן מימרת דר"ל בפרק כתניא כדי יש (לב ע"ב) ופירש"י שכנים גדולות שתלדין תותם להיות כתין תוכר תוכל ויתכון כמקום שתחזר לכ"ה ותפרש טעמת כגמרא משום דכעין ערשי מלוכלכות שרי ורכנן הוא דגזרו ביה וכתב משום כבוד הברוות לא גזרו: **ומש** רבינו רש"י פי' דכל זה בלא כהלכתא וכו' כ"כ שם תכא דקתמר בגמ' והלכתא יבשתא שרי ר"ת אוסר מטר שהוא כתוספות כתבו דדוחק הוא לומר דכל מילי בלא כר"ת מלא נראה לומר לתפי' ר"ת מודה שכא לתסר דהא דתר"ת דבר שתין מתכוין מותר היינו כגון שעשה בר שתין מתכוין לעשותו מבל שכא מתכוין לעשות מה שהוא וגם הרמ"ם כתב על דברי רש"י ול"ב דמה ענין זה לבר שתין מתכוין הרי הוא שעשה מה שמתכוין לעשות ותפ"ם שתין מתכוין לבנין מ"מ מתכוין הוא לעשות בר הדומה לבנין ותפרושו חכמים נזדרש תעו בנין ותלינהו דהלכה היא תלמיד דרב יהודה וכן דעת הר"ף שפסקה להא דרב יהודה וכ"כ הרמב"ם בפ"ד: **כתב** הרשב"ם בשם התוספות שלא תסרו שלא כר"ת שנריך לתיר של מעה וכו' ג"כ כן כתב הר"ן בשם התוס': **אין** סומכין תת תקדירה נבקעת עץ לתה וט' נמ' המניח כדי יין (לב:) תבן תין סומכין תת הקדירה נבקעת ופי' רש"י קסבר לא ניתנו עניים שלא להסקה ור"ת ור"ם מתיר ופי' רש"י ור"ם מחתר דלית ליה מוקצה ובתר הכי תילפינו מתורתי (לב ע"ב) כתירוצא קלוסר ענף תן שכא להסקה מלא ניתנו עניים שלא להסקה ומיהו אפילו לתקנו ככלי כתין שכול ולנטות בו ותסיקנא דלכתחלה יניחנו תסור ור"ת ור"ם מחתר דלית ליה מוקצה ובתר הכי תילפינו מתורתי (לב ע"ב) כתירוצא דתמן לתין ליה מוקצה לתיקנא מכל תן להסקה מלא ניתנו עניים שלא להסקה תחו להסקה ורבינו דלא חזי להסקה ורבינו דלא חזי להסקה מסרו לכל דבר ורבינו דלא חזי להסקה מסרו לכל דבר ולא משום דמוקצה מלא משום דגזרינן ביו"ט משום שבת א' עכ"ל וכך הם דברי רבינו והמדרכי כ' בשם מהרי כדברי רש"י שכל הר"ף כתב תין סומכין תת הקדירה נבקעת וכן הלכה לפי שלא ניתנו עניים שלא להסקה וכ' הר"ן פי' שכין שתין מיוחדים

דרכי משה

בשכשכתו בדיך שנותם לו כיבוי אבל בלא"ה שרי ואפילו בכלי כמו שאומר שם בגמ"א שכותן כלי ע"ג תנר מפני השביש המשה וכ"ש לצורך אוכל נפש: (ב) תין דבריו נראים דלא אפיינן לבור להחמיר אלא להקל וכ"כ הרא"ש בפ"ק דשבת וכ"ה שם בגמרא (יח:) והוא לקבן ס"ם הר"ב (וע' מג"א):

פרישה

(כ) ואין עושין פחמין ומחתין מפני שהוא כלי לצורפי זהב כר"י. ול"ן פרש שהוא מכבה: (ב) דלא ימי למלאכת פיחם ולא לנפחים ולא לצורפי זהב מלא מלאכת פיחם ומחתין כ"ם ג"כ נפחים ומ"ש ר"ן: (ו) ומיהו תין לקבל כו' ול"ל כתוס' מיכו כשולם נפגו כיתר ס"ו לפסכו מלמעלה למטה ומושר הר"ם שיש לחתת ס"ם שהלך שפליב כי דשתת לה תניחו ליה כבל: (ב) דאמר ר"י הפי מהורתא מלמעלה למטה שרי מטמה למעלה למטה אסור וכן בשתת ובן קידרא ובן פרוייא ובן מבישא ושוויא כשפשיה מעניים דקיק מגב דשתיי בתין מהורה וס"ם תפ"ב וכן הקדירה שהר שרתל מכא דשתר רב יהודה כר"ב ר"י: (ו) **בורתר** לפסול שפן כו' מיבשתין בתפוחין שרי ללא"ת שמשם מהרי דכיון דבשלים גדולים קטי לא מקרי שהר שרתר לפסיל מו שהוקם שהר יכשהרבו כתב מיכו ליקח כשהר מלד זה להניחו בלד שמשם שבבר כו' שהר ומשם מהרי דכיון דבשלים גדולים קטי לא מקרי שהר שרתר לפסיל מכם ובכ"ש בשלים שבל שהוקם שהר יכשהרבו כתב מיכו ליקח כשהר מלד זה להניחו בלד שמשם שבבר כו' שהר ומשם מהרי דכיון דבשלים גדולים קטי לא מקרי שהר שרתר לפסיל מכם ובכ"ש בשלים שבל שהוקם שהר יכשהרבו כתב מיכו ליקח כשהר מלד זה להניחו בלד

(ו) **דכיון** שתין לו משלות כר' ותפילו יש לו משלות מר' רותות שם תיכ מניחות פתת שב"ע לשתין לשהר כדכשתון: (ם) **אבל** שכשם של בית שכשת כר' דכיון שתין מלמלתיים שהר ודכיון שי

תקג אסור לכבל ביו"ט מלא כדי צורך סיום כו' בריימ"ק ס"כ דכיולא ס"ק ו' מן חופין מיו"ט לחבירו ק"ו מ"ט לחול בחמת תחרו ממלאה מזה קדירה בשר מע"ם שתיהא צריכה מלא למחר מלא מים מע"פ שתיהא צריך מלא לקיחון אחד אבל לאחות מיט אופה מלא מה שצריך לו רשב"א ממלאה מזה כל התנור פת מפני שהפת יפה נזון שהתנור מלא מחר רבא הלכה כרשב"ג ופי' רש"י ממלאה מזה כו' ובאד טירחא סגי וכן בנחתום לגבי מילוי אבל לאחות כל ככר וככר צריך לפייה ודייהב לעצמו ומשתע לכאורה דלא שייך האי טעמא שהוא יפה נזון שהוא מלא מלא לגבי פת אבל לא לגבי תבשיל והכי משתע בכל דברי הפוסקים הרי"ף והרא"ש והרמב"ם והסמ"ג והסמ"ק והגהות מלא כוכירו זה מלא לגבי פת. והשתא ולאי דלף למאי דקיל"ן כרשב"א מ"ם בתבשיל תימו מותר מלא בחד טירחא אבל אסור ליתן בקדירה תחילה לחחר שהיית קדרה ע"ג מ"ם כיון דאין ההבשיל מיתקן יותר נכך אבל רבינו ס"ל דלף התבשיל מיתקן יותר כשיש הרבה בקדרה וכ"כ הרוקח וכ"כ הרב התניד כשם ר"ת וצריך לפרש לדיהבו דאמאי דמתיר ת"ק בתבשיל יותר מבפת היינו דוקא כשנותן כל התחיתה בקדירה בבת אחת דהוי חד טירחא אבל בב' טירחות אסור בתבשיל כמו בפת דמשום תוספת תיקון התבשיל והפת לא שייכן ליה לטרוח ולפ"ז למאי דקיל"ל כרשב"א אבל מותר בין בתבשיל בין בפת ולפסר לפי רש"י סובר כן דאי אפשר להכתיב התפוסקים שהתבשיל מיתקן יותר כשיש הרבה בקדרה ומ"ם דבאד טירחא סגי הייט דוקא לת"ק אבל לרשב"א אבל מותר וכך אפשר לפרש לדעת שאר כל הפוסקים ומה שלא הזכירו האי סברא אלא בפת נמצאו אחר לשון הברייתא אבל דת"ק בתבשיל מיתקן יותר כשיש הרבה ומותר אפי' בב' טירחות וכן עיקר: **ויש** מומרים דאפילו אמרה בפירוש שהיא רוצה אותו לצורך מחר שהוא מותר ויש מפוסרין ורבינו הכניס לפוסרין שהרי הוא מוקצה מפני שהוא מלוכלך בדבר שאינו מתקן אלא ע"י מלאכה ואסור לטלטלו ואפיל

ולאיזה מיכרת הערמה: **ונראה** שטוח מותר כיון דטעם היתר מפני שהתוספת נורם טעם בהכשל וכו' כמ דברי רבינו והניחים של טעם כם לפי דבריו שכתב דטעמת דברי למלאות קדירה כשר מפני שהתכשל מיתקן יותר קאיז הרמה בקדירה ומיהו לפי טעמת של רש"י דמשום דחד טרחת הוא שרי הכי מיכא למימר דלא התירו אלא בהכשל כתם שהערמה שלו מותר מכשל אלא לצורך יו"ט: **ונראה** דמיכא מו בין הכי שרי לעשל כיון דטעמו למכשל מהתכשל ולדברי רש"י מטעם שצריך היכא דטעמו כשאר שהכשל למכול כיוצ מתוכו כשר ט ביום מכל יעריס ומס הערים מכור ופי' רש"י אלא יעריס לכשל כג' קדרות שיאמר מי צריך להזמין מורחים מו יכולו לי מורחים מכל בקדירה אחת מותר להעריס ולהיזהר וכן פי' הקוסטות ומשר מהגריס מהריסים כתו שיתבאר בסמוך וכן מפרש בעל העיטור והשתא ודאי כיון דמפילו קודם מכילה מפרו הערמה לכשל לצורך היום ומה"ב ומשר ודאי למי שיש לו כשר בקדירה שתן מתירין לו להוסיף כשר בשביל הוספת תיקון התכשל דשתי כתם שכשר יש לו כשר והכשל ושביל הוספת תיקון כל דהו לא שריגן ליה: **כתב** בעל העיטור דוקא קודם מכילה יכולה להרחות בכישול וכו' והקוסטות. כתבו בפ"ק דביצה (יח:) נגי הא דאמרי' דב מדא כר מכבה מעריס ומלח גרמת וכן רגילים העולם שמעריסים ומוליס המרעולה ומוכלין ממנה מן הכבד ומיהו ר"ת כמוכל היה מומר להיזהו דוקא קודם מכילה אבל לאחר מכילה לא ב"כ בהג"א סם וכן דעת הריב"ם בתשובה ובחג היום ומה"ב מכילה לא עבר ושיכל אחר מכילה שיתמין עוד תורחים מכ"ם כשאור ומכשל אחר התכילה דעיכר הערמתו והדבר פשוט דקודם מכילה נמי סם מיכו צריך לתמילו לאחריכה אחת שכבר ניכל לצורך כשהות אחריה כתב מיכו הכשילין אף שהיכו מוכל מכל הכשיל רק מקצתו ואחר ומכשל תכשיל אחד לצורך כלילה דאסור ואף על פי דאוכל ממנו כזית בתוך הסעודה אחריה דלמן הצרייתה מצטע להניח דוקא קודם מכילה אבל לאחר מכילה לא ב"כ בהג"א סם וכן דעת הריב"ם בתשובה ובחג היום ומה"ב מכילה לא עבר ושיכל אחר מ

ז. והמחמיר קע"ב. והיכא דעבר והעריס ובישל לצורך הלילה על כמך שיאכל מחט קלח מע"פ שם"ל מסור להחזיל וכ"כ מדבריהם מע"פ שלא הניח ע"ז החמירו בחמריס יותר מבמיוד ונראה דכמו שמפילו במיוד שמבשל לצורך הלילה ואין דעתו לאכול ממנו כל עיקר כמי דינא הכי ומע"פ דבמי שלא הניח ע"ת שרוין ההבשיל במיוד כאן יש להחמיר יותר ולא כהריב"ש בתשובה סימן רל"ד שמתר דהכל מתך וכבר האריכתי בזה בתשובתי בס"ד ותפילו לדידיה מבל לחחריני שרי ונכי ניתו נמי בחחריני דמו:

ומ"ש וכן נחהום כו' כהב ה"הנשם סרשב"ם לריך שיהן שם הכל קודם שהניח החבית ע"ג התם שרי חין כמים יפים יותר כיון דרגה בבלי ואין היחירו חלח משום דחד טירחה הוא והכא חיכא ג' טירחות ונראה בעיני לפ"ז שחסור לומר בפירוש שהוא רוצה שתהו לצורך מחר לעשת רבינו שמתר דטעם הסיתר מפני שהוספת מורס טעם בהבשיל ולכן אפילו פירש בפירוש נמי מוחר מ"ב לפ"ז בחילוי מים חסור ויש לוכחה לזה מדכתב רבינו הרחבוקת שחבשיל לבד ולה כתבה בסוף הסימן גם בחילוי מים בלחת דמחילוי מים חין היקר ג"ל וכבר בתבתי לחעלה דחף בהבשיל רחוי להחחיר:

תקד תבלין

סו פלפלין נידובין בדרכן [ס] לרב אלפס אפילו במדוך של אבן נדולה בזו [ס] וכן נחתום יכול לחתם חבית טלא מים אע"פ שאינו צריך אלא לקיתון אחד:

ובן נחתום יכול לחתם חבית טלא מים אע"פ שם"ל: כבר נהנחר בחחלת סימן זה:

תקד תבלין סו פלפלין נדוכין כדרכן לרי"ף חפילו במדוך של אבן וכו' נפ"ק דביצה (יד:) תנן בש"ס חבלין נדוכין כדרכן במדוך של אבן והחלח בפרור של אבן ובנמרת בש"ס מיהא חלח בעיא שיעי מ"ט רב הונא ור"ח חד אמר כל הקדירות לריכות חלח ואין כל הקדירות לריכות חבלין וח"ק כל חבלין מפיגין טעמן וחלח פוטא מפיגה טעמא חפי ניעייכו ופי' רש"י כל הקדירות. כל מיני חבשיל לריכות חלח הילכך בבשולי ג"כ בחוריקא ופי' רש"י כל הקדירות. ואין כל הקדירות לריכות חבלין. ומדמתרלינן מינכון נחוכן כבדרכן בבשולי ס"ל ופ"ה ריף שפסק כרב יהודה חמר שמואל לא ס"ל כחנא דמתניתין ומבר ניחוש לדבריהם ומ"ב ומכ"ש בחבלין שבתבשיל שהן מפיגין טעמן יותר מן הבשר שבתבשיל ומ"מ נהגו העולם להקל בזה ולבשל בשר בחבלין שבתבשיל ואפילו בפרוסין ואפילו בשר שמבשלין אותו בחבלין שבתבשיל ואפילו בשר שמבשלין אותו בחבלין שבתבשיל ואפילו בשר שמבשלין אותו בחבלין שבתבשיל

דרך זה כ"ל להרי"ף והרמב"ם לכתוב דמדוקא כעי שלישה כיון שלישה מפיג משמו ובטלתא להרמב"ם שהכיר בטלת משמע דלישה מפיג טעמו ולישה מפיג טעמו לגמרי דמתילת מצמע למוריקא כיון שלישה מפיג טעמו דיינו שה שלא למלה מכל להרי"ף אלא מיכיר טעמא דכשנת טעמם קשיא ונם להרמב"ם קשה לפני מ"ש כ"ב דסכר לכרטם דיינו כשום מצמע דמ"ל שיטי כלל ולפשר שהם סוכרים לכרכום יש בו קצת הפגת טעם ומע"ג דבגמרא למרי דלישה מפיג טעמו ומע"ג דבגמרא למרי מוריקא למכלים כיון שאין הפגת טעמו דומה לשלהם אבל למה לתשקיה דמלה לה נמי אלא שיטי לכל דהו אלמא מחיקה מפיג טעמו כולי האי כולכך כיון דכרכום מפיג טעמו אין להשוותו למלה והרא"ש כתב בתשובה דמכלין נדוכין כדרכן ומלה כל שאפשר לעשותו מבערא כמי שיטי שאין דכין אותה אלא מחיקה ואף ע"פ דלמאי דלא מיחלף כמין לכלוכית מיכה לתמחיר בתוריקא אפילו לא יהא ס"ל לקרמ"ם דמ"ח מילתא קיל"ל כדקאמר תלמודא וילמלא מכלין הוא ולמלמא דכל מיני מכלין לא כמי שיטי ואפי' כשהם דכין וילמלא מכלין הוא ולא יהא מאי קרקה כמי לבשולי מ"ח אפשיון דכל מיני מכלין שאין לא כמי שיטי וכשיטי דקשיא מי תרי קרי לסור רבא לאמר לא מכלין לא כמי שיטי ואפי' טובא נמי אפשר לומר דלמ"ד בריחיים שלא מחיקה לא יהא מאי קרקה כמי לבשולי ורבינו רמה דכשר הרמ"ם וה"ל לגרוס דרבינו ואין כן דעת

זמ"ש וכיון שאין שיעור מפורש וכו' קשיא לי כיון שרש"י פירש דקטנה מיבה ואין נתחד מן המירושים לענין לתבלין כל שמיומד לדוך ט תבלין הו"ל קטנה וה"כ מפורש השיעור : **אסור** למדוד תבלין וכו' כ"פ מ"ז דרש רב חסדא האחסום מודד תבלין וכו' ומפרש רבינו דוקא נחתום אבל אחר כל למדם אסור אבל ה"ה כתב כשם שהקל נחומים לעלמו דוקא נחתום וכן פסק כ"פ מותר למדם למדוד תבלין כו' : שיש בה מוכלין וכו'

תקה קדירה מיתורת דרב חסדא בפרק חבית ופסק הרי"ף לפי כותיה והטריך על זה וכתב דדוקא כשהוא לתוך הקדירה דכשהוא מוכן מוכל הוא אבל כיוצא מן הכשהה כשהוא משקה הוא ואסור מ"מ לא בשהוא לצר גניחת הלב כדלקיתא בפרק חרש והר"ן כתב דכשהוא לתוך הקדירה שיש מוכל נמי אסור מ"מ הכשהה היכא עומדת לאכילה דהו"ל כבורר מוכל מתוך הפסולת אבל מ"מ רבינו פסקם להיתר משמע דאפי' היכא עומדת לאכילה ברי כדעת הרמב"ן מיהו בפ"ע האחיר כהר"ן :

זמ"ש וה"ת מוסר לף בשיש בו מוכל טעמו דמדמה תולב לויוק שהוא מותר אלא שיש בו מוכל טעמו ואין היכלבתא כרב חסדא אבל הרי"ף הביא דברין והכריע עליהן ומוכח להמוה דרבינו הביא כאן דברי ר"ח במסקנתו ולעיל ריש סי' ס"ב משמע מדבריו דלא ס"ל כר"ת דלא כהרי"ף :

תקו אין מודדין קמח וכו' ס"ם אין נדין פליגי בה רב מתיר למדוד כדי שתעול תלה בעין יפה ושמואל מוסר וכתב הרמ"ם יש פוסקין כרב דהלכה כרב בחומרי ויש פוסקין כשמואל כיון דלפשר מלתתול וכן פסק הרי"ף והרמב"ם וכ"ה וכן הוכרות הגיוס דלא למדוד בחדא שמודדין בחול אלא מו פותחות לו מוסיפות ואף למתירין דוקא בימיהם שהיו נותנין לחד מכ"ד בחלה ועשם זה לא שייך למילבא ומיהו בפסח שאין לבין יותר מעשרון ונם אין לפחות משיעור חלה אפשר שהוא מפני שרומה לנטילת החלה בעין יפה למתירין אף בפסח לחומרין ע"ל מתני' הלוקח מן העכו"ם כדברי רבינו שכתב תחלה לדברי הכל אין מודדין קמח בי"ט כדי ללוש וכו' כלומר לחיכת לחין התדיה תשוש נטילת חלה בעין יפה אלא כדי ללוש בלחוד אסור לחדול לל"ה ורמה דלף בפלי המיוחד למדה שרי אם יפחות מו יוסף וו"ם הרמ"ם שלא למדול בחדא שמודדין בה בחול לא על הכלי שמודדין בו קמח אלא על כחות החדה קמחר ולכן עשה איסור דבריו לבין שיהא רבינו כהר"ם וכתב אין מודדין וכו' אלא יפחות או יוסף מעט על החדה אח"כ כתב ויש מתירין בפסח וכו' פי' מותר לדקדק וכו' : מותר לדרוך וכו' ורב

בגון זה לאלא לחייב בידים ולא עבר עליו אפי' בשוגג מכיון שבסתלק האיסור נסתלק האוקלה ומ"ה שרי האי חלב שנחלב לתוך הקדירה אע"פ שהעיו אוקלה מ"מ האי חלב שנחלב בסתלק ממנו תורת אוקלה ולא נעשה איסור בדבר ובכה"ג ליכא לאיקשי אשוה ע"כ בבר כתב בס"ק בניה שלוחו דרך שכתב שם דבעיו העומדת לאכילה עסקינן הוא עיקר וכ"כ בסמ"ג וסמ"ק בהלכות שבת דבעיו העומדת לאכילה עסקינן וכ"כ הג"מ בריש בילה חלב שנחלב בי"ט אפילו אחולה אסור בי"ט ל"ש נחלב לתוך הקדירה ול"ש לתוך הקדירה משום עלה וכן אם נחלב בשבת האסור בי"ט אסור בי"ט משום הבנה והכיון לחולה לחדש עו לתוך הקדירה מיירי בהכשהה שלא הקלוה לאכילה דאי בעי מצוי עולה ואפ"ה לתוך הקערה אסור משום עולה דמעיק"ל חיכל והשתא משקה והכלכלו כתב יש שהחמירו בדבר זה אם היו עומד לאכילה שמאחר שהעו אוקלה חלבה גם כן אוקלה וי"ל דאפי' עומד לאכילה מן חלבה אוקלה אם אינו עומד לגבן ולייבש הגבינות לאחורה דומיא דתרנגולת העומדת לנדל ביציים ולגדל אפרוחים וכ"ד הרא"ה ז"ל ע"כ : **כתב** בהג"ה סמ"ק דבינה אם חולב עכו"ם ויש"ראל רואהו והבינה לישראל קודם שנחלב בי"ט של גליות מותר לערב בבינה ע"כ בראה מדבריו דבו ביום אסור אבל הרא"ש כתב בתשובה אם שתחרת בעו"ג אחולב בי"ט אחל להיות אחר הנחת בפני ישראל אפשר שהוא מותר לאכילה כדין אתרת וחלב שינו אוקלה שרי מוכן הוא אפי' ישראל אפשר שהוא מותר לחלוב אותו לתוך הקדירה

שיש בה מוכל ע"כ (ל) ולטעמיה מוזל שכתב בפ' חבית שבדברי הרמב"ן הוא הנכון : ולענין הלכה כיון דמיזלי דרבנן הוא נקטינן כדברי המתירים :

כתב סמ"ג בהל' שבת חולב מדם עז לתוך הקדירה ולא לתוך הקערה ואם יש בקערה פרורין ע"ד ודוקא בי"ט ועז העומדת לאכילה שיוכל לשחטה בי"ט אבל סמ"ק כתב הה' שבת חולב מדם עז בי"ט לתוך הקדירה אבל לא לתוך הקערה ואי אית בקערה ניטולת שפיר דמי ויש שסומכין לעשות כן כשתשימין פירורין בקערה לחלוב עליו בי"ט אבל אין רוח חכמים נוחה היתנו אך הם העו"ג עשה כן מותר ישראל לאכול החלב לאחרי שישראל אבל לשתותו אסור וכ"מ בס"ח מהלכות שבת כתבו דברי סמ"ג ודברי סמ"ק וכתב דברי סמ"ק כלשון הזה ואי אית בקערה ניטולת ע"ד לחלוב לתוכה בי"ט עו אבל אי אית ביה פירורין ולפי שרי שהחלב נכנס בתוכו ונעשה תוכל ותזו משקה הבא לאוכל אך מ"מ אין רוח חכמים נוחה היתנו אבל על תתיקה את שאין החלב מתערב עמו זה אסר רבינו ויהיה אך אם עו"ג עושה כן וישראל רואהו מותר ליישראל לאכלו אבל לשתותו אסור ע"כ : **כתב** הריב"ש בתשובה פי' לאוקל הקדירה שהוא מותר כשיש בה תוכל דמשקה הבא לאוכל כאוכל דמי וכו כשבא לאוכל לתקנו אין נראה לפי שיש למשקה וכן הם דברי רש"י אבל החולב כל כאתו למשקה אסור אפני פרוסה אחת שנתן בכלי : **אם** מותר לומר לעו"ג לחלוב בהמתו בשבת ונתבשר בשי"ט ש"מ : כ"ר יוסף כתיר לדון שומין בי"ט ולקתה הבוסר על השומין המבוקין תשוש לסוי תשקה הבא לאוכל בסחיעת תשבול הבא לקערה ולא הוזה לו ר' יעקב דדוקא נקט תשבול של עבדים שעבדים רשוויש לאכילה אבל בוסר שיו רחוי לאכילה כי אותן שאוכלין בעלה בעתן והוי כבושר תוכל מתוך פסולת ע"כ וסמ"ק לא הניח אלא דברי ר"ח לאסר וכבר נתבאר זה בסימן ש"ך ושם נתבאר אם מותר לסמוט ליומו"ט :

תקו אין מודדין קמח בי"ט כדי ללוש וכו' בפ' אין נדין (כח :) מ"ר יהודה בר חנה אמר רב מודדין תשה קמח לעיסתה כדי שתעול חלה בעין יפה ושמואל אמר אסור ואי תנא דבי שמואל מותר אמר מנהי כיון דאחר שמואל מותר ותנא דבי שמואל מותר שמואל הלכה כותיה בעשה לתת לשמואל ופירש"י הבא לשאול הלכה לתעשה מורין לו אסור ואי חזיון מינים דעביד לה מחיון בידיה דהלכה כותיה אבל מן מורין כן וכתב הרמ"ם ולפ"ז מנהו לפרושי דרב דשרי לאו הלכה לתעשה קאמר ולא פליגי ואיתר ברייה דרב ושמואל בהלכה לתעשה פליגי והלכה כרב כדאיתרי בי"ט בה נ"ב בשם שיטת מהלכות אבל מתיבתא דפומבדיתא שרו לאיסורת כשמואל ושטעמייהו משום דיכול לתדול מתתמול ולאו פורך הוא דניחא ליה שלא יפגים טעמת או שלא יקדים התבשיל וכ"פ הרי"ף והרמב"ם פ"ד ובעל העיטור וכן זהירות הגיוס שלא לתדול בחדא שמודדין בה בחול אלא או פותחות או מוסיפות ואף למתירין היינו דוקא בימיהם שהיו נותנין ג' מ"ד חלה ושעם זה לא שייך למילבא ומיהו בפסח שאין לבין יותר מעשרון נם אין לפחות משיעור חלה אפשר שהוא לנטילת חלה בעין יפה למתירין עכ"ל והר"ן כ' ופסק הרי"ף כשמואל למעשה אסור ומיהו מסתברא דלעורך הפסח שהמעשה לריכה למדול אפי' למעשה דלא גרע מתבלין לנחתום וה"ה כ' בפ"ד דלקרי"ף והרתב"ם מיסור גמור היא למדול קמח ביו"ט אלא מחזיק בדברי המתירין ואף על גב דהלכה כרב נמי מחזיק בידה דמנהי דעביד הכי ושכן נראה עיקר והחרדכי כתב בשם מהרי"ב מהכא כשר למדול מע"ם אבל לא שרי של פסח כשתופין מלות ואף על גב דהלכה כרב בשם ק"ו כשמואל דהלכה למעשה קאמר ורתב"ן פסק כרב עכ"ל והב"ח כ' בפ"ד עשה שאין מפריסין חלה כ"ש מהכא למדול בי"ט וכלל ו"ט שרוך ל'שות ג' בשם מלות אלא שרוך לעשות שיעור חלה לא יחדול חותם חלא חלא חותם כשני פעמים וכבל פעם ושם יותר מן חלי מדה וכן כתבו התוס' בסוף פרק חין נדין

דרכי משה

דיש אוסרים לפרר המצות קודם פסח כמש"ל סי' תע"א וא"כ א"א לעשות מצ"מ אבל בי"ט אחרונים של פסח נראה דיש להחמיר אבל בסהרי"ל כתב דשרי דאין מחיצה אחר מחיצה ובזה דבריו נראים אבל מ"ש עוד שם דאסור לפרר משום פירורים הגדולים הרגי בריירה לא נהירא דהרי אפי' פסולת מתוך האוכל שרי לברור בי"ט כהלקטן סימן תק"י :

הקה (א) ואפשר דבעו העיסה לאכילה אפי' הג"א מודה דשרי מטעמא דרשב"א וט"ש דאסור היינו בעו שאינה עומדת לאכילה ולמעשה אזיל רמ"ל דאסור לחלוב לתוך הקדירה וכ"מ בב"י וא"כ לפי מה דנקטינן דבכל עו שרי לחלוב תוך הקדירה כט"ש א"כ גם כאן שרי בכל ענין אבל בסהרי"ל אוסר כדברי הג"א :

ואין

פרישה

(ו) **ולנחתום** מותר כו' למבשל קדירה קמי ליש כמי נקטום בפרק חין נדין וה"ל סע"ש בפ"ד ל"ד נחתום מלת ס"ם לכל מדם מלת שדנהו מכמים בהווה וכתב שכן מלקה מלבני קנת נחומים :

סי' תקו (ב) **אין** מודדין קמח בי"ט וכו' אבל מותר ליעול קמח מן הכלי בלא מדידה אף ע"פ שעושה מלוי שאין מפריסין מעשרון וכמ"ש ס"מ וכשימה כ"י .

וכו

תשלו

לזין לשבשו שלח מפרישין חלה כ"ש משכו מסור למדוד ניר"ש וכפסח נמי יש ליזהר מלמדוד ס"ע למקום פחות מכשיעור ולא ימדוד כמדה שעשוי למדוד כתב בעמקנו שלא יפחות לו יותר מס כמדה קטנה :

ומיש נפסח קפו לא מלחמו לפס שמסרו בפסח נהדיא ומי משום למפרע ס"ם פסח ולא כתבו בפסח שרי זו מיהא רשיה שם פסחו לשון בגמרא ולדעת המפרשים על ל' בגמרא לשיטו בשאר יום טוב שלל בפסח שרי גם על דבריהם יפרש כן ומי לא קפו מלחדיה קמח בשאר ס"ע לא ה"ל לכתוב ורי"ף תוספ וכן הרמב"ם דמשמע שקודם לכן כתב דמותר שלל מלחר בשאר יום טוב ולא ס"ל כהני תלמידי רבי הוא ליה לכתוב וכן דעת הרי"ף והרמב"ם וכ"ל דבשיטת הרא"ש כתב כן שהוא כתב דבפסח אפשר שהומה לבשילת חלה בשר יפה למהילין משמע דבשבתי הפוסקים דמסור בשמועל בפסח גמי אסור שהרי אפילו בימיהם שהיו טהנין ממ מכ"ש חלה אפר שמועל והרמב"ם לא עדיף פסח מבשילת חלה בשר יפה בימיהם וכיון שהרי"ף והרמב"ם פסקו כשמועל לאסור ממילא ומשמע דאפי' בפסח אסור למדוד לדידהו כבי נקטינן :

ואין מרקדין קמח בתחלה כ"ש טיטו כ"כ הרמ"ם בפרק מין בשרין וכ"ה בטור ומ"ש הרא"ש בשם יש נרסינן בגמרא שוק חזי כמה מהולתא רקדן בשבתא ולפי גירסה זו נראה שפרי' ריקוד מותר בטיטו וכך כתבו בתוספות על רבינו שמועל שהיה מתיר לרקוד בטיטו שלל ר"י גורס כמה מהולתא כדרך בשבתא כלומר מוריות בעור כדי לשבות שלל ריקוד לשולש אסור ש"ל וכן דייק ה"ה מדברי הרמב"ם בפ"ג שהרקדה בתחלה אסורה וכן בעלה הרשב"א ומפי בטיטו אסור ש"כ וכתום' כתבו דיש לסמוך על רשב"ם להתיר לשפחה ש"ג תחלת הרקדה ע"י טיטו שלל אסו לעשותו מין לסמוך ע"כ :

ומיש שלל אם רקדו מתחלתו ונפל בו גרור או קיפס וכו' וכן מ"ש לא נפל בו כגר אלא מוקה לרקדו שנית וכו' שם ת"ר מין שונין קמח כ"ע משום ר' פפוס ור' יהודה בן בתירא אמרו שונין שפס שפל לשוכו גרור או קיפס ששונין דניחו דרב יוסף הות נהלא קיימת מנבא דמהולתא מ"ל מזי לשנא ריפתא מעלית בשינא דניחו דרב שפי הות נהלא קיימת מנבא דפקורת מ"ר שפי הא דיתן בריפיה דרמי בר חמא מרא דשבתא הוי אפי לא דחזמי בבי נשא לא הוה עבדא וכתב הרמ"ם וכל הני שובדא דשונין דבריתא קאי שלל התלת הרקדה שפילו ע"י שיטו אסור ומה שכתב הרי"ף הני מרי עובדא דשונין אף ע"ג דלבסוף משמע דשלני מהבדי מומר שפי הלא פלינו דשיטו דמהר מהולתא לא בשית לפי שיטו בריקד יפה וסיינו דקאמר רב יוסף חזי לשנא ריפתא מעלית בשינא ומהר דמהולתא שן קמח יפה שלל שיטו אלא לחמורת בעיבול ושלל כהרמב"ם שדומה שניהם יאמ שכתב שם שיטה מוקר מחמורי הגפה שו שבריקד ע"ג דשלמן ע"כ הרמ"ם ומשמע דהרמ"ם פוסק כמ"ד שונין כדדרב רבא בר רב הונא שלא לכעני שיטו מגבא דפקורת ושונין דקמחר ר' פפוס ור"י ב"ב היינו ג"י שיטו דוקא . וכך הם דברי רבי שלא לסיכה לחמוה דמקיר בנפל בו גרור בלא שיטו והא ודאי משמע דכמי שיטו אלא לחמורת בעיבול ושלא

סכי ליקח בתקנת נוסחאות כפרק משילין וכפ"ק דיבמות נמי מוכח דלכ"ע בנגלגל עיסה כי"ט דמפריש ממנה חלקה כי"ט כיון שהמיחו כה עכצ"ו :

ומ"ש ולהוליכה לכהן וכן מתנות כהונה כלומר ל"ת בחלה דטולוסה ביום טוב ומפריש כי"ט דהוליכה לכהן כי"ט אלא למילוי מתנות כסבאתה מע"ט מפריש סיום ומליכן לכהן ניו"ט דאין כו משום מתקן דכמפורשות ושומדות קן ונירות סס קוסם כפרשה כלאחר כפרשה וכי תפריש לה השתא לאו מידי עבד מצ"ב כחלה דדוקא בהורמו מתחש יכול להוליכן ניו"ט וכ"כ מ"ב רניט אפילו הורמו מתחש לא כתב אלא משום חלה דאין יכול להוליכה ניו"ט אף"ב הורמה מתחש אבל בלא עיסה מעבד י"ט אסור להפריש חלקה ניו"ט בפ"י לר"ה ואם הפריש אסור להוליכה לכהן וכן כתב הרב מהר"י מבוקא בסה הרמצ"ו ז"ל והוא דבר כרור לפע"ד אלא כב"י שהשיב על דבריו : **ומ"ש** ועיסה שעילוסה מע"ט וטולי . פלוגתא דאבוה דשמואל ורבה בפ"ק דביצה ופסק הרי"ף כאבוה דשמואל דאסר וה"ת פסק כרבה דמתיר וכתב הרא"ש דטעמת דרבה כיון דחלת ח"ל מוכל והולך ואח"כ מפריש לא מיחזי כמתקנו ואע"ג אסר אבוה דשמואל כיון דאם קרא עליה שם אסור לזרוס אלמא שם תרומה עליה ואיתקו כבלל אין מנכיחין תרומות ומעשרות ני"ו אבל בפ"י סוה כמתקן כיון דאסור לאכול בלא הפרשה : **ומ"ש** בשם רניטו חיים כ"כ הרמ"ם בשם ורצונו לומר דאם מצייר כדי שיעור חלה לכל שהוא כזית דברי אחוד לדעת רש"י אבל ני"ט אסור דאוס כיון דאם בכלל אין מנכיחין וכו' דכיון דלא בשעת הקוס' והרמ"ם דמוקלקס אפירש"י אלא כדיק ליה כי"ט אין מנכיחין בעניין שכתבתי בכמוך דאפילו מצייר חלה מעט יותר כמ"ש הקוס' והרמ"ם וכמ"ש בי"ד ריש סי' שכ"ו וע"ל בכיומן ת"ו : כתבו הקוס' והגהות מיימ"י בשם ירושלמי דלא רבה לא אתיר אלא בעיסה שלא נגמרה ליפתה לגמרי תע"ט דאי נגמרה בשם שנגמרה לגמרי מודה דאין מפרישין בי"ט וכ"כ בתרומה דאחל ה' אתעניך בשם הרשב"ם כתב נראיה דלא אסוה דשמואל לא פליג אלא בשנגמרה לגמרי תע"ט דאי אם שמר לגיסה כי"ט מכריע מתנה ב"ט נותן סוה שם ואע"ג דאיכא תוקת ח"ל כיון דאתרבי לתרומה אחל ה' אתעניך בשם הרשב"ם וכ"כ בתרומה דא

מותר לעשות את עבה כ״מ וכו׳ בסוף ס״ב דביצה (כב ׳) ת״ד ניתן אמתי מוחרים מן תוספת את עבה כ״ו וכ״ה מתירין (שם) מפי את עבה את מרובה ומי׳ התוספת דמת מרובה היינו פיתים גדולים ולפי שאין בו טורח כ״כ מיושי כ״ג שמא יעשה יותר מכדי צרכו וכתי משמע בירושלמי דקאמר מתוך שמחה מיושנו ומיטו עושה מלא כדי צרכו דמה קטן יש בו טורח יותר נעריכת כל שהו וה׳ וכ״ה לא היושי לכתי ונפרק כל שהו פירש״י את מרובה כרכה מרירן ניחד ונחררין דקין קאמר ומשום דטרח טרחא לאו צריך ע״כ ולא״ה בכל מותר :

בתב סמ״ק סם יש לאדם כרכה את נקייה מן תוספת את מלוכלכת כרכה יכול לאפות את נקייה וכ״כ הר״ן בפרק כל כתבי נשם התוספות ולחדש מן תניא סתם לענין הלכה מפני הדליקה הניל את נקייה מן מלוכלכת מלל את כדרכה מלל את נקייה מיטו כתב שהרשב״ם תולק נדבר הלא דמי לסתם גבי הלכה מסרו חפי׳ דברים כתוספתין משום דלמי שריק ליה לתפי לכבוי מכל ני״ט את כדרכה מלוכלכת את נקייה כמנג ע״כ והרמ״ם כתב שם ור״ל הניל את נקייה מן מלל את כדרכה מלוכלכת ואיטו נקי כמי ני״ט של פסח שם יש לו מלוח נקיות מספיקים לאותו היום מן לאפות את כדרכה אימא שם יש לו נמי ניח ורגיל להשכילן את כדרכה משמיר עכ״ל : **היה** לו קמח או עיסה בשותפות עם ש״ג אסור לאפות בי״ט מימרא דרב חסדא כפ״ב דביצה (כא ׳) ומשמע משום דאסור למיפלגא בלישה וכתב מהר״ן מיוכף ז״ל בקונטרס מעשמת דרשב״ם דאמר שפעת נפיחת יפה בזמן שהתנור מלא דלא שרי מהאי טעמא מלא בשלו אבל לרבות בשל ע״ג לא ומיוכף ז״ל דרבי ורב חסדא לא אסר אלא בעיסה מרובה שיש כה יותר ממילוי קמור ע״כ : כתב התרבץ דאפי׳ לרבה שעשה שלוי לעיסה כי״ם נראה דאסור ומשמע מפני שיש אפשר לעשותו מבע״י וה״מ שרי מהאי טעמא דרשב״ם אמר שלו מבע״י כמו בשעשה ביומו ע״כ וה״מ נראה דפ״י שיעי מותר : א כתב הגמון מהרי״ם ז״ל בשם הרשב״ם בתשובה מפיטל שנשחטו מעמד יכול להפריש היום לנ״ה כיון דלא טהלן ועוד דבתשובות ושומדות הן ויכריס הם קודם הפרשה כלאחר הפרשה כי מפריש לנו בשבת לנו מידי עכיר :

תקנ אופין בפורני ולא מייתיכן לעורמת וכו׳ פרייתא פ״ם המביא כדי יין (לד ׳) מופין בפורני ומחממין ממין במבושיל ואין מופין בפורני אלמא שמא תפחת ופירש״י פורני · הם תנורים שלנו הגדולים ופיסא בלדם ולא מייתיכן לעורמת אם יש לו מוכלין הרבה דלא סגי ליה בתנור : שמא תפחת · ע״י שחדשה היא ומעמ טורח שלא לצורך והרמב״ם כתב כפ״ג דטשמת שמא תפחת ותפסיד כלום ומעמ משמתת פ״ו וכך הם דברי רבינו וכתבו התוספות דהא דתניא אין מופין בפורני חדשה בפורני גדול מיירי שיש לחוש יותר שמא תפחת דאילו בפורני קטן משמע התם בגמרא דצרי (ה) : **ועל** מחממין ממין במבושיל כתב הר״ן ומ״ש שמצחר חומו הרבה אפילו לאחר י״ט לצורך חול · וה״ה כתב כפ״ב פירוש שאם גדולה ואין מוכנין שמא יאחרו לחול הוא שעשה וכבלבו כתב מחממין במבושיל פירוש הוא כלי מחמת ואין מוכנין לו אבל אם מוכנין לו מותר אפילו בכלי שני : **אעיפ** שעיסה שנאדרו מן הקדל כי״ם מו בשבת שלפניו מאור להסיקון וכו׳ כפ״ק דביצה (ב ׳) מ״ר יוחנן עיסה שנאדרו מן הקדל בשבת מאור להסיקון כי״ט כלומר כי״ט שמתוך לו וכתב הרי״ף והרמ״ם דטעמא משום הכנה דהיה ואם נאדרו מן הקדל כי״ט מאור להסיקון כפ״ט משום דהוי טלל ומאדרו לנו רננן נוהיר בשמא יעלה ויתקלט : **ומ״ש** אם נאדרו מן הקדל מתחילה עיסה שנאדרו מן הקדל

מותר לעשות את עבה כי״ם וכו׳ בשם״ב דביצה עליני שם כ״ם וכ״ה ושלכה כ״ה דמותר לתפות את עבה ומפרש בגמרא מפי את עבה את מרובה ופירש״י את מרובה יותר מכדי צרכו דקת טרח טירחא שלא לצורך וכ״ה מתירין משום דרשב״ם אמר שהפת נאפה יפה כזמן שהתנור שלא והתוס׳ דקאי על פירוש וכתבו דכ״ם מוסרים דמיושין כיון שעשה כצרכו נדילת מתי למיעבד יותר מלצרך ר״ת וכ״ה לא מיירי לכתי ומיין בזה ס״ם בזה לעיל סוף סי׳ ס״ם פ״ם פירש״י ותוס׳ כפ׳ כל שעה :

היה לו עיסה וכו׳ כך דעיסה מימרא דרב חסדא כפ״ב דביצה (לד כת) והך דקתמ נמי שם כני כי כנגו ומה שקשה יזרשב״ם דאמר ממלמה תשה מצר מלא את כדרכה וכתב במרדכי המירוץ דרביט יוחל כלי מירון דרב חסדא מיירי בדשלין ליה מעיסת ושרשל שיוכל למלאות כל התנור ועי״ל שמי התם דשלו כל כריסו מחזיק הכל הכל רמוי לו מכל למפות להדיח לצורך ער״ג או לבשל תמור והר״ן כתב ב׳ הסברות וע״ל בסימן תק״ב ולקמן בסימן תקי״ב :

תקנ אופין בפורני ולא מייתיכן לעורמת וכו׳ בריימא פ״ם המביא ושמע רש״י לפרש דמשמעי׳ סיכא דיש לו מוכלין הרבה ורוצה למפות כל צרכו בתנור הגדול שקורין פורני מפני מן הצד כמו שעורים שלנו למיכא מירחה מרובה בהפקה ובכבול הגלוים בתכבדות מקמי שיעים קפת בתנור משל״כ שם יאפה כל צרכיהם קטנים שפיו למעלה שמין כן מורת אפ״ה לא מייתיכן לעורמת מיבו יותר מכדי צרכו ולפי שאר לא קאמר דשב״ם מתלמה מצה בתנור מלא את כדרכה :

וכו׳ מלא בתנורים קטנים מצל לא בתנור גדול כמו שיתבאר בסוף סי׳ זה :

ומ״ש למייתיכן שמא תפחת ומחמת משמחת ר״ם כך פי׳ הרמב״ם בפ״ג שמא תפחת ותפסיד כלום ומחמת משמחת ריט וכ״כ בסמ״ג והמרדכי בשל רש״י פי׳ שמא תפחת ומצלת שמורת עלה לצורך וכן פי׳ הרשב״ם ונקד כרש כתבית שהגיה הרמב״ם עיקר ומלה דנפקא מינה לענין דינא דלרש״י אין לחוש מלא לשמא תפחת ע״י הפקה ובצלת הפחת ע״י הפקה שוב אין לחוש שמחמת מה״כ והפסיד כלום דלמי זה מה הפיקוהו בע״ם ומשימין בתוכו הלחם כי״ט מותר מבל לבערמ״ם מיכא לחוש שמא תפחת לאחר שעמו בו הלחם כי״ט :

ומחממין חמין במבושיל כי״ו הניח ג׳ פירושים מ׳ בשם הר״ן ב׳ בשם הה״מ ג׳ בשם הכל בו ולפמ״ל קרוב לפרש דמחממין ומסיקין ומופין בפורני ומחמין חמין במבושיל משמע דבמבושיל נמי משמעינן דלא מייתיכן לעורמת והוא דנפרק כירה מפרש במבושיל כי דודי פי׳ יורה גדולה שיש לה ג׳ שוליים ונתלים בין שניהם ומים על האליונה ומחרי לה בי כירי פי׳ תלל יש בכירה אבל תלולה שבתלאים בו ומים נתונים בתלולה בשני בין בין ובין בזו מיכא עורמת מרובה בחמים כמים לצריך להשים בתלים פעם ושנים ולהוציא הכבושים ולהכניס תחתיהם להשהות עד שיחמו כמים ולא ״ל אף ״ז נקט לא מינעית ללא מייתיכן לעורמת לפורני מלל מפילו לעורמת לתנורי שהוא רב נמי לא מייתיכן :

אעיפ שעיסה שנאדרו מן הקדל וכו׳ כלומר אף על פי שכתבתי בשמין תק״מ לעיסה שנאדרו מן הקדל וכו׳ מפורים וכלתיתא בפרק קמא (דף י׳) דקאמר רבי יוחנן לאף על פי דנבי ניסה בשבת ויום טוב כמכוכן סבירא לסו דטלדה בזה מוקרת בזה לית ליה בבבה דרבה מפילו הכי עיסה שנאדרו בשבת מפורין ביום טוב כמהך לו מפי עשמת וכו׳ מלמת לדרב דאית ליה בבבה דרבה גבי ניסה אף בעיסה מפור משום בבבה וכן כתב הרי״ף והרמ״ם ומשמע מפי דנאדרו ביום טוב מפורין משום מוקצה ומפילו לרבי שמעון דמתוקצה שבמחובר דמיפ לגאדרות ומימוקים כמו שכתב רש״י בפרק מן מדין נבי דורן והתוספות הביא פירושו רפ״ק (דף ג׳) בד״ה נאדרה מי נמי מפור משום נאדרה דמשמ יעלה ויתפח דמוכח ר״ם בפירות הנושרין והרמב״ם בפ״ב כתב דמפורין העיסה משום גולל נרמה דס״ל דשמא יעלה ויתלוש לא שייך מלא בפירות שמלם מתלוש לבן ובשלם נכפו יבלעם וכדכתבו התוספות לשם והרי״ף והרמ״ם כתבו ה״ל משום דהוי״ל טלל ומפרו להו רבנן שמא יעלה ויתלוש ונדאה דה״ק מפילו משום טלל דמחיר טפי כגון שיה דעתו עליהם מי שהיה עליו לבבה לפי דמהני נמו תגלה לפי דמפורי מדרבנן משום גזירה דשמא יעלה ויתלוש וכ״כ להדיא הרמב״ן בספר המלחמות : **ומ״ש** אם נאדרו בתוך המתנור וכו׳ אם מיתחיל דרך מתנור ואם״ל לרבינו לפף בשאדרו בשבת מותרין כי״ם ע״י ניטול בדוך דמע״ג דמפורין משום הכנה והכנה דמוריית׳ היה כאן מיגה הכנה לפף ניסה שנולדה בשבת מיגה מפורה כי״ם בשמוך לו משום הכנה דמוריית׳ שהרי נגמרה בע״ם שהם יום חול ולא תמצא הכנה דמוריית׳ אלא בניסה שנולדה כי״ם שאחר השבת אם בשבת שאחר ר״ה שנגמרה מאתמול ביום קדש אבל ביום קדש בע״ם שנתגלה לו מיפסרס מקע דהא עגל שנולד כי״ם שאחר השבת דאסור ליה ואתמי הלא נתגלה בשבת אלא ודאי דלא מצינו לה הכנה אלא כי נמרה מפני שהו מתקדש כיום שנמרה ובי״ד הרי״ן בפ״ק ומפ״ב כתב הרי״ף דאין הלכה כמותו ר״ם שבשמוך לה מין בו מיפור הכנה דמוריית׳ כיון שנמרה ביום חול מלא הכנה מלכי קמתרינן כיון דאפ״ם מיכא מלוה כי״ט עלמו היא ומלמי שנולדה בשבת שלפניו בשמוך לה מין בו מיפור הכנה דמוריית׳ שלמחרי ניתי מיכא הכנה לי״ט ס״ל דלפ שבשת מכין ליה הכנה אלא מדרבנן ס״ם ובי״ד התוספות (ד׳ ד׳) בד״ה מלא הכנה ובי״ד הרי״ן והרמב״ן לפ״ז דלפ״ם מעיס שנבר נגמרו ביום חול מלא שנתגלה בשבת אין בהו משום הכנה דמוריית׳ מלא כשין הכנה מלא עדיף מניכה וניתרין ע״י ניטול מרוב ומה״ט כתב רבינו בפי׳ הקי״ד בדין לפרים שמשיל לכן ניטול בדוך לפי שאין בהן הכנה דמוריית׳ מלא כשין הכנה וכ״כ מהרמ״י בח״ה סי׳ פ״ם לפרים ליה נהו מלא כשין הכנה מבל כ״ר יהיאל סובר דנבי עיסה דמחרין דמשמ משום הכנה מף ע״ג דמין בהן הכנה נמורה מ״מ יש בהן דין הכנה כיהו היו מסורין מדמוריית׳ דמין מבטלין מיסור דמוריית׳ וכ״ה נבי לפרים נמי ס״ל לר׳ יהיאל דאמר לבטל מלא דעל מעיס שנאדרו לתנור שלנו

ולפ״ז היה צריך להגיה מלא שלנו ס״ל בפשמ דנבי לפרים ס״ל לר׳ יהיאל כדשמ מקבת גלוסים דלא שייך מיסור הכנה בגבייהו כלל :

ומ״ש כיון דקלי למיסוריה מותר לבטל וכו׳ אם מוקימתא דגמרא מלא דקאמר דלכמורה מצמע

דרכי משה

יבול לשייר מאחת על האחרונה נראה דמירי שלא נילוש העושה מתחלה ביחד כלל אלא שמחלה לשוי כל מצה ומצה בפ״ע אבל בסתם שאדנו האידנא שלשים עישות גחלות ואחר כך מחלקים למצות ועורכים כ״א לבדה יבול לסרוש מאחת על האחרונה מאחר שמלושה ביחד וכ״ט בחג״מ פ״ג :

תקנ (א) וכ״ל דאף על גב דאין אנו בקיאים איזה קדיר גדול או קטן ולכן כולם אסורות וכ״ש הפור לעיל ס״ם תק״ל לענין מחכה ס״ם מאחר שבתב רבינו לקטן סיטן זה דמחזר להסיק תנור חדש ש״ם דסתם תנוריס שלנו אינם נקראים גדולים וכן נתבאר בי״ד סימן ק״ו וע״ש :

פרישה

(י) ולא מייתיכן מאחר כך כו׳ פי׳ כיוהיל שמין בם טיהמת כ״כ כמו שיש בפת קטן בשריבת כל לפת כבר :

(יא) **אסור** לאפות ביום טוב מלא יבלקנה ויפסה את שלו ולא יסתיר משום שכשת נפיחה יפה כשבתנור מלא מלא בשל ושרקל ר״ן :

סי׳ תקנ (ה) **אופין** בשולי כוס כמו שלנו כגולוים ושיפס בלידם וכשבו כסוכשת דבשרמי קטן מפשת בגמ׳ מפי מרי :

מעמר

חדושי הגהות

תקנ א כפי׳ כתב הכ״י כל זה לעיל בסימן זה ובניך לשתם דמקלי קלי דמשום הני שקמא בשיל שפיר ואפילו רבר שיש לו מתירין אוכל אפ לא הני רבר שיש לו מתירין בלא שתם דמקלי קלי קאמר שם דמבשלין אישור לכתחלה בשקשה שאין לו שיש מהאחרונה ובפ״ש בחוספות שם פ״ם רבינו פ״ל בדברי הרא״ש שם שהאריך דלמסקנא כל אישור דיבבן אפי׳ שאין לו מתירין נמי

מעמר

משמע שלא הוצרך התלמוד לחלק בין מקלי קלי למיסוריה ללמ"ד שאפילו מקלי קלי אינו מותר אלא במי שאין לו אלא זה לצורך היום בלבד שיש לו מתירין אפי' באיסור דרבנן לא בטל והכי עשיס נמי כדבר שיל"מ הן שיש להן תיקון אחר י"ט והוו להו מתירי אי לאו משום דמיקלי קלי מכל איסור דרבנן שאין לו מתירין אפילו ליתיה למיסורה כשיניה מבטלין לכתחלה כשאין לו שורה מן התורה דוגמתו מפורש לו ולזיכא למגזר כמו מוקלה שגזרו משום הוצאה שאינו דומה לו אבל שאר משום שמא יפלו על פי שהוא מדרבנן כיון דכתיב ישמו יין וכיוצא והוא שנתנסך בפירוש לע"ג אין מבטלין לכתחלה אפי' שאר יינם וכ"כ במרדכי בתרוב ע"ג רמב"ם וש"ך שכתב אפילו מתוך שכתב רבינו בשאר יינות לבטל לאיסור דרבנן אלא היכא דאיכא מאן דמשתמש בהו וי"ל דרבינו נמשך אחר דברי הרמ"ה דלאחר שכתב לשון המלפפי אחר והא דקתמרינן נמי דמבטלין לאיסור דרבנן לכתחלה היינו דוקא היכא דאיכא מקלי לאיסורא אבל נעלמא אין מבטלין לכתחלה אפי' באיסורא דרבנן ואפי' אין לו מתירין כלל ע"ל מלמא דאפילו דאיכא מתירין מלתורייתא אבל בדרבנן מבטלין אמסקנא אמיך דדוקא במקלי קלי מבטלין בדרבנן, והא דלא הוה מצני מעיקרא ס"מ היכא דאיכא לאיסור בעיניה הכא מקלי קלי לאיסורייה היינו כי היכי דלא תיימא דאף איסורא דתורייתא מבטלין כי ליתיה לאיסורא בעיניה והא ליתא דבאיסורא דתורייתא אין מבטלין אפילו כי ליתיה לאיסורא בעיניה ולכאי קאמר תלתודא ס"מ בדאורייתא לאורויי דבדאורייתא אין היתר לבטל כלל לכתחלה וכן פסק במרדכי בשם רשב"ע והיא דעת מהר"ם לקמן בסימן תרע"ו וגבי גר מובטח ע"ש ועיין עוד בי"ד סוף סי' ק"ו ובמ"ב בשם ס"ד . והע"ש בשם רשב"ם בהגהתו להרי"ף ומביאו המרדכי ורמה דדוקא במילי דלכילה אין מבטלין כגון תרומה שנפלה לפחות מק' שעל דבר זה נאמר אין מבטלין איסור לכתחלה וכן איסור שנפל לקדירה בפחות מס' אין מוסיפין עליו וכן בעלים לאיסור אסור להוכיח ולבטל אפי' שהגוף נהנה בחמוס דהוי כמו לוכל נפש אם לא שעשה דמקלי קלי אבל בשפוך פסול דכוכה מבטלין לכתחלה דרוב שכך של שיהר בתקון התקרי שוכתו בשפודין וכו' וכתב הר"ן שמסתברא דבטיול ברוב בעלים דוקא שאינו מוכיר האסור לאחר שנתערבו הא מכירן אין מועיל להן שאין ביטול מועיל לדבר שהוא עיכר לעין ע"כ וכן פסק הרב בהג"ה ס"ע ולפע"ד יראה לתסקנא דמקלי קלי לאיסורא עיכר מתחלה כיון דלבסוף לא יהא עיכר דמקלי קלי מועיל להן ביטול ואין רחוה משאר מיסורין שבשאירן בעין וכדפי בסמוך דמיכ שעשה דמקלי קלי נתי שרי לבטל לכתחלה מעפ"י שיש לו מתירין כנ"ל להלכה פסק הרב בהג"ה ס"ע ולפע"ד יראה לתסקנא דמקלי קלי לאיסורא עיכר מתחלה כיון דלבסוף לא יהא עיכר דמקלי קלי מועיל להן ביטול ואין רחוה משאר מיסורין שבשאירן בעין וכדפי בסמוך דמיכ שעשה דמקלי קלי נתי שרי לבטל לכתחלה מעפ"י שיש לו מתירין כנ"ל להלכה פסק הרב בהג"ה ס"ע ולפע"ד יראה לתסקנא דמקלי קלי לאיסורא עיכר מתחלה כיון דלבסוף לא יהא עיכר דמקלי קלי מועיל להן ביטול ואין רחוה משאר מיסורין שבשאירן בעין וכדפי בסמוך דמיכ שעשה דמקלי קלי נתי שרי לבטל

אסור ליקח עץ מבין העצים וכו' בפרק הזורק (לקמן סימן תרע"ו) אסור לקחת מהם מוך ופירש"י משום מוקלה ללא ניקנו עליהם להסקה והיו כשאר מיני עצים שאין מבטלין אותם לכתחלה אפילו בדבר שיש לו מתירין כגון שנפלה לפחות מק' שעל דבר זה נאמר אין מבטלין איסור לכתחלה וכן איסור שנפל לקדירה בפחות מס' אין מוסיפין עליו וכן בעלים לאיסור אסור להוכיח ולבטל אפי' שהגוף נהנה בחמוס דהוי כמו לוכל נפש אם לא שעשה דמקלי קלי מבטלין לכתחלה בכל דבר שיש לו מתירין כנ"ל להלכה פסק הרב בהג"ה ס"ע ולפע"ד יראה לתסקנא דמקלי קלי לאיסורא עיכר מתחלה כיון דלבסוף לא יהא עיכר דמקלי קלי מועיל להן ביטול ואין רחוה משאר מיסורין שבשאירן בעין וכדפי בסמוך דמיכ שעשה דמקלי קלי נתי שרי לבטל לכתחלה מעפ"י שיש לו מתירין כנ"ל

אסור ליקח עץ מבין העצים וכו' בפרק הזורק (לקמן סימן תרע"ו) אסור לקחת מהם מוך ופירש"י משום מוקלה ללא ניקנו עליהם להסקה והיו כשאר מיני עצים שאין מבטלין אותם לכתחלה אפילו בדבר שיש לו מתירין כגון שנפלה לפחות מק' שעל דבר זה נאמר אין מבטלין איסור לכתחלה וכן איסור שנפל לקדירה בפחות מס' אין מוסיפין עליו וכן בעלים לאיסור אסור להוכיח ולבטל אפי' שהגוף נהנה בחמוס דהוי כמו לוכל נפש אם לא שעשה דמקלי קלי מבטלין לכתחלה בכל דבר שיש לו מתירין כנ"ל להלכה פסק הרב בהג"ה ס"ע ולפע"ד יראה לתסקנא דמקלי קלי לאיסורא עיכר מתחלה כיון דלבסוף לא יהא עיכר דמקלי קלי מועיל להן ביטול ואין רחוה משאר מיסורין שבשאירן בעין וכדפי בסמוך דמיכ שעשה דמקלי קלי נתי שרי לבטל

תנור שנפל לתוכו משיח הטיט וכו' בפרק המביא כדי יין (לב) תנן התם נורפין תנור וכיריים של מכבשים ופירש"י מין נורפין . סם נפל לתוכו מן הטפילה והטיח הין נורפין שותו דמתקן תנא הוא ואתי כרבנן דאמרי מכשירי תוכל נפל לאסור : מכבשין הן הפחר והעפר שיהא חלק משפילו ומשוחו שלא יגע בפת שמתוכף בזפונותיו ויפרכנו . וגמרא (שם) תני רב חייא בר רב קמיה דר"ל מם מי מפסר למפות שלא ס"ב נורפו מותר לבישתהו דרבי חייא בפרק נוטל וז"ל ולפי זה כ"ל תע"ב שלא מיתקנא ליה תפ"ה אסור נזרעין שמא יבא לידי תקון כלי ע"כ : **תנור** שנפל לתוכו משיח הטיט וכו' משנה פ' התניח דף (דף ל"ב) ורש"י פי' מין נורפין הטיח דמתקן תנא הוא ואתיא כרבנן דבפרק ג' (דף כ"ח) דאמרי מכשירי תוכל נפל לאסור שנפל לתוכו ונתקנו אסור ובגמרא תני רב חייא בר רב יוסף קמיה דרב מתנו אם לאסור לחפות ס"ב נורפו מותר ופי' רש"י מותר כרבי יודע ע"כ מבואר מדברי דמפרש דבר בריירתא פליגא אמתניתין דאוסר לנורפו בפחות אפילו לא מפסר למפות בלא גריפה כרבנן ובריירתא לחומר בנורפו בפחות מכשירי תוכל נפל שאי מפסר לעצותו תני' כרבי יהודה דמתיר בפל הטיח בי"ט . ג"ם תני"ט ולא היה יודע מבע"י וכן פי' רש"י להדיא בפרק אין לנין בהם בדרך רב חסדא בגריפה תנור וכיריים בי"ט בתנו לתתלוק ר"י ורבנן בללא היה יודע מבע"י שנפל הטיח לתוכו וכיון דקי"ל הלכה כר' בתכשירין שמ"ש לעצותו מעי"ט דמותרין לעצותו בי"ט כללעיל ריש סימן תכ"ה ג"ם קי"ל נמי כאן רב חייא בר יוסף לתיתא כר' יהודה ללא כתנא דתתניתין מיהו ודאי מודה ר"י דכשמפסר לתפות ובללות בו בלא גריפה דאסור לנורפו משום דתתקן תנא הוא לרש"י אבל הרמ"ם כתב דאסור לנורפו משום דאסור בטלטול דמוקלה דעפר ותניא מודה בה ר"ש דאסור אבל אין בגריפה זו משום תקון תנא ומכי מתקן בגמרא דקא מפרש לריש מסכת אין בוחרין את החרס משום דקא מתקן תנא ולא קאמרש הך טעמא לסיפא דאין נורפין את התנור אלמא דאין בו משום מתקן תנא ולא קאי נמי לפרש דאסור משום בטלטול דפשוט הוא

אחד גריפת מתנר נתנו למחלוקת ר״י ורבנו וכתב הרן גריפת מנר שנפל לשופה מכשיר שלו ולא סיה יודע מבע״י כ״כ רש״י אבל הרב בעל התוספות מוסר אלא בשנפל ביום טוב ומבער שלף רש״י לזה נתכוין שנפל לשופה ביום טוב אלא שלא היה יודע מבע״י שיפל שמיו סיה יודע מתקן והיה כתב בפ״ג בשם הרשב״ם דהא דשרי לגרוף זוקא בנפל ביום ורבינו לא חילק בין נפל ביו״ט לנפל מעי״ט לפי שחעשה דרבי חייא

כך סיה ונלמו זוקא בי״ט ע״כ :

זדוקא בחנורים שלהם שסיו מדביקים בפת סביבם וכו׳ אבל בחנורי שלנו שחכלים בגריפתם אלוקה וכו׳ אסור לחחזה דנסי שכתב הרמ״ם דגריפה שלנו לא סיו מחירים המחורלים בשביל פת סיינו מי סוה מבער לחשת נלא גריפה אבל כיון שבחם חנורים דיקן מ״ש נלא גריפה כשכתב הרמ״ם הלכך מוחר מחמת דבשל חנורים דיקן מוחר לחון גם אחר בשם שלא יהא קרוב ואיכ כך הו״ל לרבינו לכחוב אבל חנורי שלנו כיון שמ״ש לאחות להם נלא גריפה מוחר וכ״כ רבינו ירוחם ונלא הו״ל לרבינו לכחוב גם אסור לאחות אלוקה אסור בחמחת דבחנורים דיקן מבשת שאסור לאחות נלא גריפה ואפילו כדפרישית • ורמה דגריפה דיקן אסר שרף ריבוי הפת ולאסור אין לנטל החבשת בשיט ולאחור ולגרוף אפני שחו לא בשאר נלא מעט אפר ואם ויכה יכול לאחות הפת או שלא נלא גריפה ואין מבשלין אותו נלא לצורך אוכל נפש ואסור גם כלי שיהא הפת יפה ומבשת שהוא מבשה נאלים שלא לצורך אוכל נפש ואסור גם מ״ש להפיק חוס החנור ואיכו לבשל נלא לצורך המבשלת בשיט שרי מ״ש בשאר שיבשה מהאילה כיון שאחנוללה בפחי וגם ע״י חוס כלי גם בשאר כח בשיט שבה לבשות נאלים וכן גם חוסק החנור ביוחר ומבשל המבשלת בשיט להפיק חוס הרגיר שרי וכ״ש רבינו בסחוך נרחה דבעגין זה הו שרייח המבשלת שבחב רבינו בשם ר״ח דשרי : **ואפשר** שמ״ש רבינו גם אסור לאחות אלוקה וכו׳ אסור נחכון לטיבול המבשלת בשיט פעם שנית שבחבחי לאסור דבה״נ משבחת בחנורים דיקן גריפה אסורה אבל ה״ב בחב בפ״ג בשם הרשב״ם לגרוף מן הפחר וכגאלים לאחר בפקה יראה לי שהוא מוחר ואע״פ שהוא מבשה ע״י נלא כן וכשם שמוחר להבעיר לצורך אוכל נפש וה״ו בשיטת בשר על הגאלים וכן נהגו עכ״ל ורגרה מדבריו שגורף כדרכו נחול ואינו מוחש :

תנור וכיוצא מהשים הרי הן בכל הכלים הגיטלין בחאר אבל אין נוחן לחוכן אוכל וכו׳ בריישא בפ׳ המביא כדי יין (לד :) ופירש רש״י חדשים • וכ״ש יבישים : הרי הן בכל הכלים הגיטלין • בבבת אחאר לחזו למיחב בגוויהו מידי : אין מכין אוכל אחן • להחליקן ולאחלחן : ואין מפיגין אוכל • לאחר בפיקו בגוכן שחחקשין על ידי הלבון וכולהו משום דחחקן חגא הוא : וכחב הרמ״ם וכיון לחדשים הם ס״ל בלא הבבת גחן אפי׳ בישן אסור בלאחלחן חגא לוא : וכחב הרמ״ם נרעשים חדשים וי״ל דאחור אינו נגמר בהסקה עד שיפגנו בגוכן ע״כ וזהו שכחב רבינו אבל בישן מוחר : **ומיש** רבינו ואם נרוך להפיגו כדי לאחות בו וכו׳ אסור לכחחלה אבל בדיעבד אם הפיגו כדי לאחות בו אפי׳ בשרייח וכחב הר״ן דלא דמי לגיכון רעשים לאחרין לעיל בחסה קיקונו של כלי קודם לחקחים שחחחם בו אבל כאן בשעת חמיכה הוא דאחקן לחמיחו ול״ח כיכי שרי הכא לאחות בחאר חדש והחניא בחסה אין מופין בפורני חדשה שחי חפחת וכחבה רבינו בסחוך חירגו בשום׳ דפורני שום שהוא נדול ויש לחוש יותר שחי חפחת : **ומיש** ולכך היה חומר הר״ח מרוטנבורג שחוחר לשרות שחי חפחת : **מוחר** לאחות חנור אלא אם כן שהם בפ״ב דביצה (ח) בחחת אחרו אחלוקה שהה קדירה בשר אע״פ שלא נח אע״ב שלא לחחיכה אחת אחלוקה שהה אחד של בשר אע״פ שלא נח אע״ב שלא לקיחון אלא לכל לאחות אין אומר

כתבו כפרש"י דאפר מותר לגבלו ולטוח בו בי"ט דלאו כר' ניגול הוא לכל התוס' כפ"ק דשבת (דף י"ח) ובפרק המניח בוכיותו דמידי דלאו כר' ניגול הוא חייב משום ניגול מיד שנתן עליו מים לרבי דהלכה כותיה לגבי ר' יוסי כר' יהודה מ"ב כי נתן עליו מים מתחמול דמקבל מעי"ט שרי לטוח בו בי"ט וכמ"ב רבינו משם ר"י ומיהו נראה דאסור לחזור וליתן מים עליו בי"ט דוחלי מיחזי קלתו ה"ל מגבל בי"ט:

ומ"ש ור"ת פי' וכו' היינו לפי שהוא כר

דכל מי דמרי כגון שהקלקלו ב"ם או שהיה מתחמל טרוד כדמתרגינן לקמן לא כתיב ר"י מלא בהכשירין שפי' מפסד לעצמם מערב ר"ה ותיתח תו בגמרא ס"ל יוסף סכין שעמדה מותר לחדדה ב"ש והוא דמסקה מגב דוחקא וכתב הרי"ף על זה ודוקא מגב ריחיים אז היא דיקולא אבל במשחות לא כתב הרמ"ם מה שפסק הרי"ף מכל מקום נראה לי שיש לחלק בין משחות של אבן שמותר לחדד בה (ד) אין מורין לעשות כן אבל להעביר שמנוניתו אף בשל אבן מורין לעשות כן ואם (ה) נפגמה מעי"ט אסור והרמב"ם כתב אפילו על גבי עץ הלכה (ו) ואין מורין כן ועל גבי משחות של אבן אין משחיזין כלל וא"א הראיש"ל כתב בסברא ראשונה נפגמה מעי"ט (ז) אסור לחדדה בכשחות ואם לא נפגמה מעי"ט אלא עמדה פי' התחילה קצת להתקלקל ואינה חותכה יפה אם יכול לחתוך בה ע"י הדחק יכול להשחיזה ביו"ט [ח] ופי' רב אלפס אנב ריחיא או דיקולא

ומיש והרמ"ם כתב אפי' ע"ג עץ וכו' טעמו דפסק כי היא ליטעמיה דמחמיר בשל עץ לפי שהוא מפסד לעצמו ע"ג עץ ואיתא הו בגמרא ס"ל יוסף דמתניתין וכתב הרי"ף וכ"י כתירוץ הראשון שכתבו הרי"ף והוא דמסקה מגב דוחקא וכתב הרי"ף על זה ודוקא מגב ריחיא אז היא דיקולא אבל במשחות לא כתב הרמ"ם מה שפסק הרי"ף מכל מקום נראה לי שיש לחלק בין משחות של אבן שמותר לחדד בה בכל ענין מפני שאין עיקר כוונתו לעשות חריצים בשפת הסכין אלא להעביר שמנוניתו שעל פני הסכין ולפיכך אפילו נפגמה מעי"ט אין בכך כלום ומותר לחדד בה בכל ענין ומה שכתב הרמב"ם אסור לחדד בה אפילו להעביר שמנוניתו שעל פני הסכין ולפיכך אפילו נפגמה מעי"ט אסור

דמיקל מדין כן שהפיוט ליט במשמע דלשון הרי"ף מלא ס"ל מדינא לאסור במשחזת לף לר' יהודה דכיון שעמדה ומתמוגל התחילה להתקלקל ר' יהודה נמי מודה דאין להתיר מלא ע"י שינוי דריחיים לו דיקולא ואם עמדה לנתרי שלינה חוזכת כלל דינו כנפגמה מע"ט דס"ל מתקן מגא ממש ב"ט ואסור אבל בשאוהך מגב דוחקא לית כו משום תיקון ממש ושרי ריחיים דיקולא אבל לא במשהזה ובעל העיטור כתב אפילו במשחזת והבי מסתבר (מ) אבל אם אינו יכול להתוך בה אפילו על ידי הדחק אסור להשחיזה דהוה להי סתקון סנא :

תקי מולין פליולות ומפרכין קטניות בי"ט ומנפח מעט מעט ואוכל אפילו בקנון ותמחוי אבל לא בנפה ובכרה :

הבורר

ודברי רבינו כדעת הרי"ף : ום כאן מיתור כדברי רבינו שכתב לעיל ואם נפגמה מע"ט אסור וחזר וכתב כאן נפגמה מע"ט אסור לחודיה כמשחזת א :

ומ"ש רבינו בשם העיטור דאפילו במשחזת כ"כ הרא"ש ג"כ שברי כתבתי שעל דברי הרי"ף שכתב להכין שעמדה ודוקא מגב ריחיים אז דיקולא מכל משחזת לא כתב הרא"ש דהייט לומר שאין נראה כך אלא דלשון הרי"ף משמע כן ומ"ש הרא"ש בשם יש מפרשים דמיירי בשעמדה מעט מעט ואוכל אפילו בקנון ותמחוי אבל לא בנפה ובכרה אינו נראה דהא מתני' לא מיירי אלא בשאוהך מגב ריחיים ולא בשעמדה מעט מעט ועוד דאם כן היה לו לומר אוכל אפילו בקנון ותמחוי אבל לא בנפה ובכרה ומ"ש הרא"ש בשם יש מפרשים דמיירי בשעמדה מעט מעט ואוכל אפילו בקנון ותמחוי אבל לא בנפה ובכרה אינו נראה דהא מתני' לא מיירי אלא בשאוהך מגב ריחיים ולא בשעמדה מעט מעט ועוד דאם כן היה לו לומר אוכל אפילו בקנון ותמחוי אבל לא בנפה ובכרה ומ"ש הרא"ש בשם יש מפרשים דמיירי בשעמדה מעט מעט ואוכל אפילו בקנון ותמחוי אבל לא בנפה ובכרה אינו נראה דהא מתני' לא מיירי אלא בשאוהך מגב ריחיים ולא בשעמדה מעט מעט וא

הבורר קטניות כו' אפי' דבר קטן יש פורת בבירורת כשאוכל וכו' עד ללא מיקרי פסולת מרובה כיון דמרחיקינן בכהי והוי כמו שאר לפרי ככל נתקלר בסי' ס"ב (ס) ודע דבנפה אבורר אסור לבחר כ"ש וכהי מן בפדים בס"ק דבנפה (ק"י) ולא תמצי רבינו לכתבו פה לפי שממך על ס"ב גבי מוללין מליתת : וכתב בסי' נ"ב (ע) שכתב הרשב"א שאם אחרתו אסור לא בנפה היא אפי' כ"ש ואפי' לא נתלה עליו ואומר שאין חילוק כ"ש בין טורד לאלתר לבורר לבו ביום אלא כרי דיש כאופה וחכל שאחר לאכול בו ביום והו שבאלטות ובדברי רבינו לא נכר חילוק זה כלל עד כאן לשון

רבנו בפרק קמא דביצה (ל"ב) רב"פ אף מדיח וחולה ובגמרא תמא פרש"י כיר לדוק כך הוא מנהגן של בית ר"נ שהיו מביאין לפי אלא מדשים ומניפין עליו מים ובמלח אוכל לאחר ומסולת לאחר שאינו אוכל ל"ק הא בפרפרת הא בגולי · ופרש"י מדיח יכאים : ושולה · מסולת שלא לאחר : פשר · לאחר מן האוכל ובתר שחיכ"ם בפי' בתשובה לפי אלא מדשים מן האוכל בו ביום ולא יבא לידי לישה : גולי · קש לאחר מן האוכל ובתר שחיכ"ם בפי' בתשובה דפח כיר"נ ואלא שמעתא משום דאמרי' בפרק כל כתבי (קלד ·) ופרש"י מן מסננין · משום דמיחזי כשולחן של בית מנחת ומשום הכי אין מסננין את החרדל ובו' בריותא בפרק ר"מ דמלה (קלד ·) ופרש"י מן מסננין · משום דמיחזי כשולחן של בית מנחת : ואין מתקיקים מותו את כגחלת מו מכן נפוחה : בגחלת של עץ · לאחר דמיין כה כיבוי : נחלת של מתכת · לא מיין כה כיבוי לפיו נעשה פחם : ומברש בגחרת שעמא לאחר משום דהוה לאחר לפיו מתחמל כפי תק"ח בתכתי שלאחר לפיו כיום טוב בגחרת שקורין פורנ"ש : **אין** הולין בחשחרת ר"ט וכו' פלוגתא בתכתי' פרק ר"ה דתולין (קלו :) והלכה כחכמים דלאחרי אין הולין בחשחרת אבל מתפין לאלתר ר"ט ואחרם בגחרת דטעמא דאין הולין בחשחרת שהיא כדרך שחיטה כתוב : **ובי"ש** והולה מותה ליתן בה רמונים ומתן בה אחרים ובלבד שיתן בה רמונים קודם שיתחיל לחלוב (קלו :) ופרש"י אין בה רמונים כדי שלא יהא כדרך שחיטה ולא יהא נראה כמי שחולה ומתקן כלי לצורך עצמו ולא לצורך חולה ואין בכך כלום ואפי' בשעת הדחק ואין לחוש לכתחלה ואפי' בדיעבד אין לחוש לכתחלה ואפי' בדיעבד אין לחוש לכתחלה ואפי' בדיעבד א

תקיא מותר לעשות מדורה להתחמם כנגדה ולחמם מים לרחוץ רגליו מצנה בפ"ב דביצה בד"ה לא יחם מדם תמין לרגליו מ"מ כה רמוייס לו לשתייה ובד"ה מתירין ופוסקה מדורה ומתחמם כנגדה וכנמ' מסיקנא דב"ש פליגי גמי מחמדורה ומחמורה · וכבר כתבתי בסי' תק"ח דמיכא למיחם מע"ג הלב"ש מדורה מיהו כאוכל נפש ומש"ה מסרוה דלמ ס"ל מתוך מ"מ ב"ה ס"ל דמדורה דהמת כל גופו היא דמיא לאוכל נפש ושריון ליה בלא מתוך אבל רחיצת רגליו ב"ה נמי מודו דלמו לאוכל נפש היא ולא שריון ליה אלא במתוך ולא כהר"ן שפירש דמדורה נמי שריון ב"ה מטעם מתוך והביאו מלו סומרין ל"ש בפ' התניא דמדורה כיון שהגוף נהנה מנופו של דבר כאוכל נפש עצמו הוא : **אדם** מותר לעבול בי"ע מטומאתו מצנה בפ"ב דביצה פלוגתא דב"ש וב"ה ולכה כב"ה דאדם בשבת וכלים מלפני הבבת : **ומ"ש** אבל מסור להעביל כלים שדשים בחרחור הרמ"ם מדקתי יניב רבא

כגון שזימן הרבה אורחים וצריך לסהר ולהביא לפניהם יעשה כדרכו :

תקיא מותר לעשות מדורה להתחמם כנגדה ולחמם מים לרחוץ רגליו אבל לא כל נופו לרחוץ כל נופו במים

שהוחמו מע"ט כתב רי"ף שמותר ור"י אסר ולזה הסכים א"א ז"ל : אדם שיתר לטבול בי"ט מטומאתו אבל אסור להטביל כלים הדשים או טמאים לטהרם אין עושין מונטר פירוש שמפזר מיני בשמים על הנחלים בין אם מכוין להריח בין אם מכוין למנטר הבית או הכלים אבל אם עושה כדי ליתן ריח טוב בפירות למתקן לאכילה מותר לא שנא אם מפזרן על גבי חרם או על גבי נחלת של עץ אין

כתב הר"ן בד"ה דלא אמרו דמדורה דהמת כל גופו מיא ולא מיבעיא דשריון ליה אלא אפי' לרחוץ בה פרקים ואפי' לשתות מינה ולא מיבעיא לרחוץ בה פרקים דמיא לדמת אלא אפי' לשתות מינה ולא מיבעיא לשתות מינה דמיא לדמת אלא אפי' לרחוץ בה פרקים דמיא לדמת אלא אפי'

תקיב אין מבשלין לצורך מ"ע כ"ע פסוס כפ"ב דביצה (כה:) ועשמת משום כבוד יום טוב ואפילו לצורך מ"ע יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם והרשק לכם ולא למ"י: **ומיש** הלכך אפי' להזמינו לאכול עמו אסור אפי' ע"י נכרי כשבת ואין מזמנין לאחר כיום טוב גזירה שמא ירבה בשבילו:

ומיש ודוקא להזמינו וכו' אבל לאכול לעצמו ושמחתו בביתו וכן שלוח משלוח לו וכו' כ"כ שם הרמ"ם וה"ל שם נשלח שלח מ"י ליערמל ני"ם מותר להשתלו בי"ט וכן מהנין כשבת לכם לכם עבדיס ושפחות מ"י ללא אפר ריב"ל אלא לזמן אח המ"י שאח מהנין ביקרו וחרבה לו מעם ומשיעין שמא יבשל קדירה לבדה שלא היה מבשל כה אם לא בשביל המ"י אפי' לא בשביל המ"י אלא בקדירה שאח מבשל בה ליכא חשש שיאכל ממנה לעצמו ואפי' ליכא למיחש בשבילם שבשיעין ישראל וכ"ב גם כן, מי שכפך שלא אפרו מכמים אלא לימן המ"י שהח רוצה לכבדו ומרבה מעח בשבילו אבל אם יש לישראל עבדיס ושפחות מ"י מוכלין עמו בי"ט ולא רמיעו מי שנזכר מזה וגם שליח מ"י שנשתלח לישראל מוכל

ומ"ש וכה"נ התיר כו' וכ"כ הרמב"ם וכו' טעמם דלא הוי גרסי בגמרא ופליגא דרבי"ל ומפרשי דלא פליגי דהוקא בגבי זימון מ"ש דמפשר למיפלגי מקודם ניסול מה שהוא רוצה למכול ממנו לכך מיקרי מוציא ומביא ומ"ש דמפשר לאכול ממנו מקצתו מאחר שעיקר ניסול הקדירה בשביל הפ"י לכבוד מכל מכל כבה שלא היה חפצר ליקח מן הקמח לאפות לעצמו שהיו מקפידין שלא שלאחר שיקח את הכל מ"מ לא קפדי אלכך כל שיפסיד ורוצה את חבירו ליקח מכל וכרי מכל וכיוצא כמשך לגרסינן דגרסינן ופליגא דר' יהושע בן לוי וכן הוא גירסת הרי"ף והרמ"ם ועל כן כתב ואיני כן לפי גירסת הגמ' שלנו ועיין בכדרכי ה' המניד בפ"ק :

ובשם וכו' פלוגתא דר' יוסי הגלילי ור"ע ופסקו המחברים כר' יוסי הגלילי דאמר לכם וכו' ולא כרבינ"ה והרז"ה דפסקו כר"ע דמקיר לכלניס :

ומ"ש מכל לשלשל מזונות ויקח כו' כן הוכיח הרמ"ם דשך לר' יוסי הגלילי אין מיסור אלא לאפות ולבשל ג"ט לצורך בהמה מפני שהיא מלאכה ממש לכל שלשול שאינו מסור אלא מדרבנן שרי וכן פסק בהג"ה מיימוני פ"ו ומ"ה פסק דאסור להניח דרך ר"ה ג"ט כל מאכל בהמה דהוה מלאכה מכלל תהוה מלאכות מו שוקקין מוקן אלא שלפעמים מוכלין מוקם ע"י הדחק כלבך לר' יהושע הגלילי ש"מ להקנו ג"ט היכי מטלטלין להו לתיסדי להיותם והלא מוקצין הם כיון דמיהם רחויים לאכילה כ"פ על ידי הדחק ומזגי דחזו להסקה ופריך בשבת מאי מיכא ותפילו לר' עקיבא מיכא למיתר דמוטלטלין להו מגב ריפתא עכ"ל וכתב ה"ה בפ"ח דשבת הרשב"ם דכיון דקי"ל כר' הגלילי מין מוניתין תבן והתוהמ מרשות לרשות להכניל לבד שהוא מד"ס עכ"ל וזה כפי שהוא שכתבתי למעלה בדין הכוהמה ע"כ וכ"כ הגה"מ בפ"ח בשם ר"ת וכ"כ הרוקח אסור להניח כל מאכל דרך ר"ה ע"כ וכ"כ המרדכי דקי"ל כר' הגלילי הלכך אסור להניח דרך ר"ה מאכל בהמה וכן מין עוזין תורכן לעופות כי"ט דמטעינן מלכם ע"כ ויש לתמוה דהא מרדכי בפרק מסכת שבת לגבל לשוורים ע"י שינוי ואפשר דמ"ש מין עוזין מורכן לעופות כיוצא בזה שינוי מועיל דאילו ע"י שינוי מיהא שרי הלא כוה אלא שלפעמים מוכלין מוקם ע"י הדחק כלבך וכ"כ הכלבו בהל' י"ט שרייש המורכן לתרנגולים מותרת ובלבד ע"י שינוי לפי שהדבר קרוב לגיבול · ואפשר דאין עושים הכלניס בזמן שהרועים מוכלין מתנה נאפית כי"ט כתב הר"ן ומתרגין בגמרא דדוקא בדאית ליה נגילה אבל אין נגילה שם דשרי מפני שיכול לפיים הכלניס בנגילה עכ"ל · ויש לתמוה עליו לתה כ"כ דהא כי מתרגין הכי בגמרא הייט למיתן לית ליה הוחול ומ"ה בעינן דאית ליה נגילה שיכול לפיים כה והלכך הוחל כל שעשה נאכלת לאדם ומותר לאפותה אחילו לא היה לו כמה לפיים ע"כ צריך להתירון מעשה זו והו"ל כעושה תנור של ע"י ואיני של ישראל שאסור לאפות כל שכן בשבת אלא ודאי דכיון דאית ליה נגילה שאפשר לפיים כה אפילו אית ליה הוחול מ"מ שרין לו כמה לפיים שרי דהוחול ואם היה לו כמה לפיטו הוי שרי ומתאר דקי"ל כתתן לתית ליה הוחול וכתו שפסק שם הרי"ף וכ"ם הרמב"ם בפרק ו' ה"כ אפילו אין לו כמה לפיים שרי · וי"ל דאפילו תתן ליה הוחול היינו לענין חיוב מלקות אבל מ"מ מיסורת מיהו מיכא והלכך כי מתרגין בגמרא שאני עושה כלניס הוחול ויכול לפיים בנגילה היינו לומר שתין כה חיוב אבל מיסורת מיהא מיכא · ואף על גב דאפשית קתני דמשמע לכתחלה לכתחלה לא שרי אלא דוקא בשיש לו כמה לפיים כנ"ל ואחר שכתבתי זה מצאתי לו ז"ל שכתב כיוצא בדברים אלו בפרק האזהר לפתח אחר שכתב דאפילו שרי לו ישראל לאפות ע"י שינוי אסור לאפותה בשבת מ"מ אבל כ"ם כתב כפ"ו שכתב בשל השיעור הרמב"ם דלדידן לתית לן הוחול מפני מין לו נגילה מוהר הוחול ואפשר אחזדמן לו ולזה כתב רבינו עכ"ל ולפ"ז מיכא למידק מין לו נגילה שאפשר לפיים כה מאחר שרי לאפות כל שעשה אכלת לאדם ולמ"ד זכו מתרגין אף על פי שאפשר נאפית יפה בשעה אחתון אלא של ע"ג אפי' בתנור אחר ואפילו למ"ד אין מתרגין אלא בשלו מבל בשל ע"ג לא מיכא למיתר דאפשר לאפות אחתון אלא של ע"ג בתנור אחר או בקדירה אחת אסור ולעיל בר"ם זה כתב שאין כן דעת הפוסקים כו' לכן נראה לי מה שכתוב הוא מבוארה על פי סוגית הגמרא דאל"כ לא הוי מקשה מידי מהדדיא עשית כלבים להחזיא דעשית עובדי גלולים וע"ש :

ובמרדכי

דרישה

לא מסרו י"ט אלא לצורך אכילה ושתיה ולפסור משום מוקצה לכך מסר רב משום מוקצה דמלכ"ע שרי בכל מקום וגם זה שבקשה דמי מיתא דשיך ביה לכלכה מ"ט דר"י"ה דמיתיר מ"ם דגבי ביצה כו' ולפי מ"ש דמה שלאכלו משום לכלכה גבי מפרות היא משום לישור מוקצה מכל ר"ה לגלות ליה משום מוקצה גבי מפרות מ"כ לדידיה לח הוי בו מיסור לכלכה כלל וק"ל · כתב בת"ה דשרי משום לפי תומו שלאכלה קיום י"ט ושיני יוצא שהשיכחאל ניכא מיסור בדבר שם מל י"ט בשלמא לשבוש בשבי י"ט של ר"ה דמו מיסור ביצה אלא משום שרי בשלמא בשבת אלא משום מוקצה דמלכ"ע משום מוקצה אלא משום שרי מיהו אלא משום מדרבנן שרי מאחר דביום מותר לשבת לאכלה משום מוקצה דמלכ"ע משום מוקצה אלא משום שרי מיהו אלא משום מדרבנן :

פרישה

סי' תקיג (ג) **ביצה** שנולדה בשבת ויו"ט אסור ליגע בה וכו' פשוט הוא דאסור לטלטלה דהוי מוקצה משום דאיכא למיחש שמא יטלנה לצורך אכילה ויבוא לידי תולדת בונה ואפילו אם נתכוין מתחלה שלא לבנות אלא לצורך אכילה בלבד אסור לטלטלה דאין מחשבה מועלת כלום כמו שכתב הרשב"ם בפרק ר' אליעזר (דף ק"ל ע"ב) גבי מחשבת שחיטה לצורך אכילה בלבד דאסור לשחוט בשבת ואפילו אם נתכוין לשחוט לצורך אכילה בלבד א

ולפי מה שפי"ת דהא דאמר דשי"מ דוקא כשהוא נרפה דאין זה מוכרח לומר דלר"ת אפי' מתחיל כיון שלא נתכוון לבטלה נרפה דאין זה מוכרח לומר דלר"ת אפי' בתחילה נמי אסור משום לבזויי ושמא עביד וכל שידי שנעשה לתת טעם לא בטיל וכן כתב ת"ה דלכך דמעשה זה ג"כ היה לומר מהי"ב דלא בטיל (ג) ונרפה שמעשה זה כתב הרש"ם בתשובה ברישא שכתב כי"פ בשילה גת יומם אסור דשי"מ הוא ולא בטיל ובסוף שכתב דשי"מ הוא דוקא כשהוא נרפה אבל בכל גוונא אסור ומשמע מדבריו דאפי' בשילה גת יומם אסור דומם מ"מ נשם ר"ת ליכא למיחש לה ור"ל משום דלמא אתי לאפרושי ומשום חוזק מלאכה ליכא למיחש לה ור"ל משום דלמא אתי לאפרושי ומשום חוזק מלאכה ליכא למיחש לה כמו שכתב כ"פ: **כתב** הרן דיש ליקח לה מדשי"מ לפילו בלחלף לא בטיל דוקא כשהוא בעין אבל טעמו בטל בס' היה נראה שהתבשיל מותר (ב) כיון שלא נתבטלה בטילה ומותר לכתחלה בשני ש"ט של גליות אבל בשני ש"ט של ר"ה או משבת לי"ט של אחריו (ג) אי מי"ט שלפני השבת לשבת אסורה בשני: ביצה שיצא רובה מעי"ט וחזרה ויצאה בי"ט מותרת החשיב לידה משיצאה רובה הלכך אפילו בדק בקינה של הרנגולת מעי"ט מותר לחשיבה ולא מצא בה בצים ולמחר השכים ומצא בה בצים מותרות שהרנגולת אינה יולדת בלילה ובודאי מאתמול ילדה אף על פי שבדק אתמול ולא מצא בה אנו תולין שמאתמול יצא רובה וחזרה ובגון דאיכא זכר בהדה ואפילו עד ס' בתי ובלבד שלא יפסיק נהר שאין בו גשר שאז אינה יולדת בלילה אבל אי ליכא זכר בהדה לא (ד) שאז יולדת בלילה ואם לא בדק מעי"ט אפילו אי ליכא זכר בהדה שרייא דתלינן דמאתמול היתה שם דאף בלא זכר רובן יולדות ביום הלכך מותר ליקח בצים מן העו"נ בליל ראשון של י"ט דתלינן מעי"ט ילדה ובן בליל ב' בשני י"ט של גליות אבל בליל ב' של ר"ה ולא בליל א' של י"ט שאחר השבת (ה) דאימור מאתמול

ומ"ש ולפי מה שפי' ר"ת כו' כתוס' נפ' מגילין כ"ב ע"ב ד"ה ולינטל (ד"ק ל"ח) ו"ל כתב ליאשב דלינטל למימר דלר"ת נמי אסור משום דלמוחתת ושמא עביד וכו' ומי לומר מה בכך מ"מ מוכח ר"פ מרמנ"ה דמשמע מדבריו כשעשה הכלי שלכתחלה דאפי' לא עביד למחר ואפי' לינו ממש ג"כ אסור משום דשי"מ כו' ע"ש ולפי"ז ל"ק מ"ש לקמן בסי' תקיד דמותר לכתחלה בשני ש"ט של גליות אבל בשני ש"ט של ר"ה או משבת לי"ט של אחריו ומ"ש שם

במ"ת מס מומר שנולדה קודם שבת ופסוט הוה : **השוחט** חרנגולת ומפני ני"ט שלאחר השבת כ"כ הרמ"ס לפס יכן כל שאר על ה"ר מרים שאומר בי"ט שלאחר השבת מספק דילמא מתמהמ נמרי לה ואין שבת תכין לי"ט דלא מיקרית הכנה אלא ע"י לזה עיין בספר המלחמות להרמב"ן ריש ביצה : **אפרוח** שנולד בי"ט כו' סס רב לאסר מסור מוקלה ושמואל ואחיזמא ר"י אומר מותר וכתב הרא"ש דלן פסק כוותיה דכיון דאיכא ספק דרבנן לקולא ומשום דבמרת מזמע דרב כהנא ורב חסי סברי כוותיה : **ואם** נולד בשבת כה' אחי הר"י שאסור בי"ט שלאחריו משום הכנה וכו' פי' ביצה נזה לישור הכיצה כמו נבי ביצה שנולדה בשבת שאסורה בי"ט שלאחריו משום הכנה כדמיתה בגמרא ס"ג בשפרוח הלא בגולד בשבת שלפני י"ט דאסור בי"ט משום הכנה ולאו הכנה לאורייתא הלא מדרבנן אבל בי"ט שאחר השבת שאסור מדאוריית' משום הכנה לא מסכינן עליה לאסס נרה לאס בי"ט בשבת ויום ש' דהשתא הוי י"ט שני י"ט שלאחר השבת מסכינן ואע"ג מסיח לפי תומו משום לדידן דבקיאים בקביעת דירקא מיהו הלא מדרבנן ומרהה נמי דכ"ע בי"ט של ר"ה דקי"ל נולדה ניה לאסורה נזה אס האו"ג מסיח לפי תומו סמכי' עליה דהכא ליכא הכנה מן התורה כל עיקר כ' . ואע"פ שכתב הרא"ש בתשובה כלל י"ח דלמן שו"ג מל"ת נאמן הלא בעדות הלא נלבד וכ"כ נס הרמב"ם והריב"ס בהשגות כיון למיודי דרבנן שרי ויש בנתן תמי' בריטב"א בריש ביצה הוא הסומך על הפסיק (ד) :

השוחט חרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות (ג') וכתב הרמ"ס משמע דכבר י"ט מיירי קס בי"ט שלאחר השבת ומ"ת כיון דלמחר נמורות דלמח אס לא נשחטה היום יולדה היום ומיאסר מספק' וי"ל דלא מיקרי הכנה אס לא שגמרה הביצה היום ע"י הכנה שמאתמול ומתני' אמה לא נתרחב עד שתלא למויר ולא כר' אליעזר דמתני' כך בריטב"א בי"ט דעלמא אבל בי"ט שלאחר השבת מסורה מספק דלמח הוו מקילה היום ע"כ והר"ן הסכים לדעת הרמ"ס וכתב ע"כ מדברי הרי"ף וכתב ה"ה בפ"ק דשבת שכיוצא החמירו ז"ל : **אפרוח** שנולד בי"ט רב אחר מסור מוקלה הוא ושמואל ואחיזמא ר"י אחר מותר וכתב הר"ן לן פסק כזה הרי"ף הלכתא כמאן מסור למסמקא ליה ור"ח פסק כרב וכ"כ הרמב"ם בפ"ב מהל' שבת שהשבת הרי"ף פסק כשמואל וכ"כ הרשב"ם ז"ל . והרא"ש כתב יש מוסקים הלכה כרב ויש מוסקים כשמואל והגאונים פסקו כרב חסי ואע"ג דבעי בגמרא מי שנולד לו בן בשבת בין השמשות מהו שימול למחר ומסיק בגמרא דאין מלין אותו אלא ביום שלישי ומשמע דאפילו בי"ט של אחר השבת : אפרוח שנולד בי"ט יש מתירין והגאונים אוסרין וגם רי"ף אוסר ואם נולדה בשבת כתב אחי ה"ר יהואל ז"ל (ו) שאסור בי"ט שלאחריו משום הכנה דוודאי שייך ביה הכנה דבעודו בקליפתו לא היה ראוי לכלום :

תקיד **אסור** לכבות הדליקה בי"ט אפי' רואה את ביתו שנשרף . אסור לכבות הבקעה בין אם מכבה מפני שהם עליה שלא תשרף בין אם מכבה כדי שלא תתעשן הקורה ודוקא

מאתמול הוה : השוהט תרנגולת ומצא בה ביצים גמורות מותרות : אפרוח שנולד בי"ט של אחר השבת : אפרוח שנולד בי"ט יש מתירין והגאונים אוסרין וגם רי"ף אוסר ואם נולדה בשבת כתב אחי ה"ר יהואל ז"ל (ו) שאסור בי"ט שלאחריו משום הכנה דוודאי שייך ביה הכנה דבעודו בקליפתו לא היה ראוי לכלום :

תקיד **אסור** לכבות הדליקה בי"ט אפי' רואה את ביתו שנשרף . אסור לכבות הבקעה בין אם מכבה מפני שהם עליה שלא תשרף בין אם מכבה כדי שלא תתעשן הקורה ודוקא

דקי"ל מפיליו בחנף לא נטיל ומפשר דהתם שאני לחיתחוק חיסורא עכ"ל . מכל מ"מ כתב בפרק ד' כתם הרשב"ם כיון דלכך ניח לו מתירין הוא מסור וכ"נ מדברי רבינו בסימן תקי"ו וכ"כ המרדכי בריש ביצה וי"ל מין להקיר בימים של ט"ג בי"ט מטעם דלולינן בתר רובא דנולדים קודם ל"ט דאיכא למיתר דנוסים הוו כמו דכר המתכבד שמתמעט בכל יום דמיד שנולדו הניסים מיד מוכלים מותם ומ"ב ליכא זוכ כדמוכח פ"ק דסמחים (ו' :) כלכך המתכבד נבי מעוט דאתנלין בכר הנוח ללא מזלינן בתר רובא משום דלמחרים הרשבונים נתבטלו . וכתב שד שתם התנוני שו"ג מסיח לפי תומו דנולדה קודם י"ט גרמה כוחיל ומין השו"ג מצניים מקום דיותר מוכים שנולדו מחדש מחומם שנולדו מעו"ג והוא שתין השו"ג נקי נטוש ישראל מכל שם יש השו"ג דעלך מסור בי"ט לא מסכינן עליה דמקכין להבניה מקום להקיר דרבנן מדאורייתא לא מסכינן עליה לחתם נרה לאס בי"ט בשבת ויום ש' דהשתא הוי י"ט שני י"ט שלאחר השבת מסכינן ואע"ג מסיח לפי תומו משום לדידן דבקיאים בקביעת דירקא מיהו הלא מדרבנן ומרהה נמי דכ"ע בי"ט של ר"ה דקי"ל נולדה ניה לאסורה נזה אס האו"ג מסיח לפי תומו סמכי' עליה דהכא ליכא הכנה מן התורה כל עיקר כ' . ואע"פ שכתב הרא"ש בתשובה כלל י"ח דלמן שו"ג מל"ת נאמן הלא בעדות הלא נלבד וכ"כ נס הרשב"ם והריב"ס בהשגות כיון למיודי דרבנן שרי ויש בנתן תמי' בריטב"א בריש ביצה הוא הסומך על הפסיק (ד) :

אפרוח שנולד בי"ט רב אחר מסור מוקלה הוא ושמואל ואחיזמא ר"י אחר מותר וכתב הר"ן לן פסק כזה הרי"ף הלכתא כמאן מסור למסמקא ליה ור"ח פסק כרב וכ"כ הרמב"ם בפ"ב מהל' שבת שהשבת הרי"ף פסק כשמואל וכ"כ הרשב"ם ז"ל . והרא"ש כתב יש מוסקים הלכה כרב ויש מוסקים כשמואל והגאונים פסקו כרב חסי ואע"ג דבעי בגמרא מי שנולד לו בן בשבת בין השמשות מהו שימול למחר ומסיק בגמרא דאין מלין אותו אלא ביום שלישי ומשמע דאפילו בי"ט של אחר השבת : אפרוח שנולד בי"ט יש מתירין והגאונים אוסרין וגם רי"ף אוסר ואם נולדה בשבת כתב אחי ה"ר יהואל ז"ל (ו) שאסור בי"ט שלאחריו משום הכנה דוודאי שייך ביה הכנה דבעודו בקליפתו לא היה ראוי לכלום :

תקיד **אסור** לכבות הדליקה בי"ט אפי' רואה את ביתו שנשרף . אסור לכבות הבקעה בין אם מכבה מפני שהם עליה שלא תשרף בין אם מכבה כדי שלא תתעשן הקורה ודוקא

דקי"ל מפיליו בחנף לא נטיל ומפשר דהתם שאני לחיתחוק חיסורא עכ"ל . מכל מ"מ כתב בפרק ד' כתם הרשב"ם כיון דלכך ניח לו מתירין הוא מסור וכ"נ מדברי רבינו בסימן תקי"ו וכ"כ המרדכי בריש ביצה וי"ל מין להקיר בימים של ט"ג בי"ט מטעם דלולינן בתר רובא דנולדים קודם ל"ט דאיכא למיתר דנוסים הוו כמו דכר המתכבד שמתמעט בכל יום דמיד שנולדו הניסים מיד מוכלים מותם ומ"ב ליכא זוכ כדמוכח פ"ק דסמחים (ו' :) כלכך המתכבד נבי מעוט דאתנלין בכר הנוח ללא מזלינן בתר רובא משום לדידן דבקיאים בקביעת דירקא מיהו הלא מדרבנן ומרהה נמי דכ"ע בי"ט של ר"ה דקי"ל נולדה ניה לאסורה נזה אס האו"ג מסיח לפי תומו סמכי' עליה דהכא ליכא הכנה מן התורה כל עיקר כ' . ואע"פ שכתב הרא"ש בתשובה כלל י"ח דלמן שו"ג מל"ת נאמן הלא בעדות הלא נלבד וכ"כ נס הרשב"ם והריב"ס בהשגות כיון למיודי דרבנן שרי ויש בנתן תמי' בריטב"א בריש ביצה הוא הסומך על הפסיק (ד) :

אפרוח שנולד בי"ט רב אחר מסור מוקלה הוא ושמואל ואחיזמא ר"י אחר מותר וכתב הר"ן לן פסק כזה הרי"ף הלכתא כמאן מסור למסמקא ליה ור"ח פסק כרב וכ"כ הרמב"ם בפ"ב מהל' שבת שהשבת הרי"ף פסק כשמואל וכ"כ הרשב"ם ז"ל . והרא"ש כתב יש מוסקים הלכה כרב ויש מוסקים כשמואל והגאונים פסקו כרב חסי ואע"ג דבעי בגמרא מי שנולד לו בן בשבת בין השמשות מהו שימול למחר ומסיק בגמרא דאין מלין אותו אלא ביום שלישי ומשמע דאפילו בי"ט של אחר השבת : אפרוח שנולד בי"ט יש מתירין והגאונים אוסרין וגם רי"ף אוסר ואם נולדה בשבת כתב אחי ה"ר יהואל ז"ל (ו) שאסור בי"ט שלאחריו משום הכנה דוודאי שייך ביה הכנה דבעודו בקליפתו לא היה ראוי לכלום :

תקיד **אסור** לכבות הדליקה בי"ט אפי' רואה את ביתו שנשרף . אסור לכבות הבקעה בין אם מכבה מפני שהם עליה שלא תשרף בין אם מכבה כדי שלא תתעשן הקורה ודוקא

ואם נולד בשבת כהני אחי ה"ר יהואל שאסור בי"ט שלאחריו משום הכנה דולמ' שייך ביה הכנה וכו' ויש להשיב דהא רב דאסר נעלד בי"ט משום מוקלה הוא דאסר נולד בי"ט משום דסייך ביה הכנה מאי שנמעיתו דשמואל ור"י דמרו אם נולד בשבת שלפני י"ט מיירי קס בי"ט שאחר השבת ומיהו לכאורה נראה דאפילו לשמואל ור"י דאסרי נולד בי"ט שלאחר השבת משום הכנה מ"מ מיירי בנולד בשבת עצמה דהא מיירי בנולד בי"ט שלפני י"ט ומ"ש מנולד בי"ט שלאחר השבת דמסתמא בשבת עצמה לא הוכנו כלל משא"כ בי"ט שלאחר השבת דמסתמא הוכנו כבר בי"ט שלפני י"ט ומיהו לכאורה נראה דאפילו בנולד בשבת עצמה לא מיירי אלא בנולד בי"ט שלפני י"ט

שתין בו טורך י״ט כלל מלא דר בניתו מחר מכל דר בחותו בית ואין לו בית מחר לזור בו מין לך טורך י״ט נדול מזה ומחר ממילו לרבנן דר״י וכתוב בח״ח בשם התוס׳ לליקה שנפלה בנדי שבות דר בו ואם לא יכבנה יספיד שטורתו מוחר ומשמ דאתיגיא שם בשבול שלא יתעסק הניה מותר כתב המרדכי דמפרש בירושלמי סיום בשתין שם מזיר מכל יש שם מזיר משליכה ומתני דאתרין הכיא ר״י סיע כי קלמיגא לרבנן כתב הרי״ף וכן רבה וכן מחבר כולהו דתו להא מתניתא ולוקמוה כר״י לחיתר דלמו הלכתא כי הא מתניתא שלא מחר לבבות את הנקעת בין לחום עליה בין שלא יתעסק הניה אל בקדירה אסור אפילו אם צריך לבבותו כדי לשמש מטתו (ג) ואפי׳ להטותו כדי להתרחק השמן מן הפתילה אסור דאף זה ״שיב כבוי ואסור ליקח פתילה מנר הדולק אפי׳ ליתנה בנר אחר שהרי מיד כשמוציאה מבבה אותה ומאי נפקא מינה כשידליקנה אחר כך : נר של שעוה שרוצה להדליקן ביו״ט וחם עליו שלא ישרף כולו יכול ליתן סביביו דבר המונע מלישרף בענין שיכבה

(ה) וזווקא כשאפשר לו להצילה מעישון בלא כבוי בנון שיסיר נה מאש זה ויתננה על אש אחר אבל אם אין לו אש אחר ואם לא יכבנה תתעשן הקדירה מותר לכבותה (ב) כדי שלא תתעשן הקדירה אסור לכבות את הנר אפילו אם צריך לכבותו כדי לשמש מטתו (ג) ואפי׳ להטותו כדי להתרחק השמן מן הפתילה אסור דאף זה ״שיב כבוי ואסור ליקח פתילה מנר הדולק אפי׳ ליתנה בנר אחר שהרי מיד כשמוציאה מבבה אותה ומאי נפקא מינה כשידליקנה אחר כך : נר של שעוה שרוצה להדליקן ביו״ט וחם עליו שלא ישרף כולו יכול ליתן סביביו דבר המונע מלישרף בענין שיכבה

אסור

לכבות את הנר וכו׳ אפילו אם צריך לכבותו כדי לשמש מטתו פי׳ לא מבעיא לכבותו מפני שחם עליו שלא ישרף כולו אלא אפי׳ כדי לשמש מטתו אסור מ״ב הכי קאמר לא תעשה לו שיכבה אלא אפי׳ כדי לשמש מטתו כלומר כבוי גמור אלא לשמש מטתו כגון לילך לבית הכסא אחר או לבבות עליו ככלי או לעשות מחיצה דבשביעת דאסור לכבותו אלא אפילו אם צריך לכבותו כדי לשמש מטתו כגון שאין לו בית אחר ואין כלי לכבות עליו ואין לו לשמש ממנו מחיצה אפ״ה אסור ואכי חיתת בגמרא אפשר להניח ואין להקשות ומאי שנא מעישון קדירה וכיון דצריך לה לכבות אם אי אפשר להניח קדירה וכיון שנאה בו בלא כבוי לעצם רניו כדפי׳ דיש לומר דסתם דמי לאוכל נפש • כתב בהגהת מיימוני׳ סתוספות הוכיחו מכאן דלא יועיל שיתעלם בטליתו דלא משכח תלמוד שמותר בכה״נ ע״ת דבלילה אסור לשמש לאור ע״י התפלח טלית אלא יעשה לו מחיצה או יכפה עליו כלי או יוצא וכן מלתתי ביסוד של בר״ח אבית ע״כ וה״ה בשבת מותר לבבות כלי על הנר כדי לשמש מטתו ואין לחלק בין שבת לי״ט כשום חילוק וה״ה רחייב דכיפין קעריה על הנר כדי שלא תחתו ואין לומר דהתם משום שבבה דהא לשם בח״פ בתורג פרש״י ותשתעינן דכלי ניטל לגורך הלילה הקורה שיש ניטל ע״כ משמע דליבא שום משם מיסור מחבר דאין קי״ל דכלי ניטל לגורך דבר שיש ניטל אף לגורך דבר גדול וקי״ל כשם תרמ״ג והרי תרי״ב לגורי״ה כתב וי״ל והא דעשין מחיצה בפני הנר אינו צריך לעשות אלא בשבת כדאמרי׳ בגמ׳ ומ״ש בח״ח בשם ס״ת אבל לא בשאר ימות השנה יבואר בסמוך כתוב בשם הרמב״ן ז״ל דאין לו לעשות מחיצה אלא בשבת דוקא משום דהוי בנין אבל בחול אין לו לעשות מחיצה אפי׳ לשבת עצמו ולא ביום טוב אלא לשבת עצמו ולא לאחרים ולא לשבת אחר ולא ליום טוב אחר ולא לחול ולא לאוכל נפש ולא לשמש מטתו ולא לשום דבר אלא לשבת עצמו ולא ליום טוב עצמו ולא לאוכל נפש ולא לשמש מטתו ולא לשום דבר ולא לשבת אחר ולא ליום טוב אחר ולא לחול ולא לאוכל נפש ולא לשמש מטתו ולא לשום דבר ול

בתוך כדי שלא ישהוך שלא כשיעור שיראה עכ"ל: **נר** שכבה מותר לחתוך רשת הפתילה כו' בפ"ק דביצה תמר רב יהודה קינוב' שרי והסכים הרמ"ה לפירוש הערוך דתמר שכבה הכר תוקעין רשת הפתילה שנשרף כו' כמ"ש רבינו ות"ם ודוקא שרוצה לחזור ולהדליקו בו בלילה כלומר צריך שיהא כוונתו להדליקו בלילה אע"פ אבל אם כוונתו בתקונו זה אינו כי אם להדליקו בליל שני הוי מתקן מי"ט לחבירו או מי"ט לחול דאסור ומשו"ה דנקט להדליקו בו בלילה מורחת דמילתא נקט שאין דרך להדליק ביום דשרגא בטיהרת מאי הכי: **ובש** אבל בליל ב' של ר"הוכו' כלומ' הא דלא מסרינן ליה אם כוונתו להדליק בליל ב' של י"ט אע"פ שהוא ליל"ט מהר רשת הפתילה כדי שתהא נוח לילקח ביו"ט של ר"ה וכן בליל י"ט של אחר השבת אסור להדליק בו פעם שני של ר"ה וכן בליל ו' של אחר השבת אסור להדליק שיורי פתילה שכבו בראשון שבשה שכבה בראשון הוכנו להדליק בו פעם שני והוה ליה מכין משבת לי"ט ואסור אם לא שהודלק ונכבה מע"ש: **נר** של בטילה פירוש שאינו צריך לו אסור להדליק אבל של ב"ה לא חשיב של בטילה ומותר להדליקו ובתב א"א הרא"ש ז"ל בתשובה שמותר להדליקו ביום הראשון בערב לצורך ליל ב' ואפילו בי"ט שני בערב ואין בזה משום אין י"ט מכין לחול שמיד בהדלקתו יש מצוה לאותו שעה שבכל שעה אפילו ביום יש מצוה בהדלקת נרות שיכבה בשיגיע שם דגרם כבוי מותר: נר שבשה מותר לחתוך ראש הפתילה כדי שיהא נוח לידלק ולא חשיב תיקון מנא (ז) ודוקא שרוצה להזור ולהדליקו בו בלילה (ס) אבל בליל ב' של ר"ה וכן בליל י"ט של אחר השבת אסור להדליק שיורי פתילה שכבו בראשון שבשה שכבה בראשון הוכנו להדליק בו פעם שני והוה ליה מכין משבת לי"ט ואסור אם לא שהודלק ונכבה מע"ש: **נר** של בטילה פירוש שאינו צריך לו אסור להדליק אבל של ב"ה לא חשיב של בטילה ומותר להדליקו ביום הראשון בערב לצורך ליל ב' ואפילו בי"ט שני בערב ואין בזה משום אין י"ט מכין לחול שמיד בהדלקתו יש מצוה לאותו שעה שבכל שעה אפילו ביום יש מצוה בהדלקת נרות

ראש הפתילה כדי שיהא נוח לידלק ולא חשיב תיקון מנא (ז) ודוקא שרוצה להזור ולהדליקו בו בלילה (ס) אבל בליל ב' של ר"ה וכן בליל י"ט של אחר השבת אסור להדליק שיורי פתילה שכבו בראשון שבשה שכבה בראשון הוכנו להדליק בו פעם שני והוה ליה מכין משבת לי"ט ואסור אם לא שהודלק ונכבה מע"ש: **נר** של בטילה פירוש שאינו צריך לו אסור להדליק אבל של ב"ה לא חשיב שיורי פתילה שכבו בראשון שבשה שכבה בראשון הוכנו להדליק בו פעם שני והוה ליה מכין משבת לי"ט ואסור אם לא שהודלק ונכבה מע"ש: **נר** של בטילה פירוש שאינו צריך לו אסור להדליק אבל של ב"ה לא חשיב בתשובה שמותר להדליקו ביום הראשון בערב לצורך ליל ב' ואפילו בי"ט שני בערב ואין בזה משום אין י"ט מכין להול שמיד בהדלקתו יש מצוה לאותו שעה שבכל שעה אפילו ביום יש מצוה בהדלקת נרות

ובש שיכבה בשיגיע שם דגרם כבוי מותר: נר שבשה מותר לחתוך ראש הפתילה כדי שיהא נוח לידלק ולא חשיב תיקון מנא (ז) ודוקא שרוצה להזור ולהדליקו בו בלילה (ס) אבל בליל ב' של ר"ה וכן בליל י"ט של אחר השבת אסור להדליק שיורי פתילה שכבו בראשון שבשה שכבה בראשון הוכנו להדליק בו פעם שני והוה ליה מכין משבת לי"ט ואסור אם לא שהודלק ונכבה מע"ש: **נר** של בטילה פירוש שאינו צריך לו אסור להדליק אבל של ב"ה לא חשיב שיורי פתילה שכבו בראשון שבשה שכבה בראשון הוכנו להדליק בו פעם שני והוה ליה מכין משבת לי"ט ואסור אם לא שהודלק ונכבה מע"ש: **נר** של בטילה פירוש שאינו צריך לו אסור להדליק אבל של ב"ה לא חשיב בתשובה שמותר להדליקו ביום הראשון בערב לצורך ליל ב' ואפילו בי"ט שני בערב ואין בזה משום אין י"ט מכין להול שמיד בהדלקתו יש מצוה לאותו שעה שבכל שעה אפילו ביום יש מצוה בהדלקת נרות

רגמן דר' יוסי מודו בהאי גרסא כיבוי דחייב דע"כ ל"פ התם הא מצוה דאיכא בדבר הנעשה מעצמו הוא לו דבר הגורם שכבוי כשחניא שמה בהדלקה אבל בהדלקה אסיכם גורמים הדלקה והמעמע מאחד מהם מיהו לת הכיבוי ואין ליטול פתילה דולקת מנר זה ליתן בנר אחר דמיד שפלקה מן הנר הו"ל מכבה ומה הועיל אם חזר והדליקה ע"ל ונראה מדבריו דקנדיל"ן של שעוה בעודו דולק אסור להחזו לנטיה אף אם מתכו בתור דכיון שעשה מעשה בשעה ובפתילה שניה מכבה ואסור ולא דמי לפתילה דשרי לפתכה בתור דשאני התם דכשנתן להתכה בתור עדיין לא היתה דולקת אלות היה משום מכבה וכך הם דברי רבינו אלא מצא תיקון לנר של שעוה אלא לתת סביביו דבר המונע מלנשוף קודם דהדלקה כמו שנראה מדקתאמר נר של שעוה שרגה להדליקו בי"ט משמע דלכתחלה אין להדליקו ועדיין לא היתה מיירי לכתחלה אבל אם היתה דלוקה כבר מיו יכול לעשות שום תיקון וכ"ת מדברי הרמ"ה שכתבתי · כתב המרדכי בפ' כל כתבי שום תיקונים ביום טוב לתת סכין או כלי או דבר הניטל על נר של שעוה אלא במקום הדלקה שהיא גרם כיבוי לכתחלה אלא במקום היזק דוקא עכ"ל:

רגמן דר' יוסי מודו בהאי גרסא כיבוי דחייב דע"כ ל"פ התם הא מצוה דאיכא בדבר הנעשה מעצמו הוא לו דבר הגורם שכבוי כשחניא שמה בהדלקה אבל דלא מסרינן ליה אם כוונתו להדליקו בליל שני הוי מתקן מי"ט לחבירו או מי"ט לחול דאסור ומשו"ה דנקט להדליקו בו בלילה מורחת דמילתא נקט שאין דרך להדליק ביום דשרגא בטיהרת מאי הכי: **ובש** אבל בליל ב' של ר"הוכו' כלומ' הא דלא מסרינן ליה אם כוונתו להדליק בליל ב' של י"ט אע"פ שהוא ליל"ט מהר רשת הפתילה כדי שתהא נוח לילקח ביו"ט של ר"ה וכן בליל י"ט של אחר השבת אסור להדליק שיורי פתילה שכבו בראשון שבשה שכבה בראשון הוכנו להדליק בו פעם שני והוה ליה מכין משבת לי"ט ואסור אם לא שהודלק ונכבה מע"ש: **נר** של בטילה פירוש שאינו צריך לו אסור להדליק אבל של ב"ה לא חשיב שיורי פתילה שכבו בראשון שבשה שכבה בראשון הוכנו להדליק בו פעם שני והוה ליה מכין משבת לי"ט ואסור אם לא שהודלק ונכבה מע"ש: **נר** של בטילה פירוש שאינו צריך לו אסור להדליק אבל של ב"ה לא חשיב בתשובה שמותר להדליקו ביום הראשון בערב לצורך ליל ב' ואפילו בי"ט שני בערב ואין בזה משום אין י"ט מכין להול שמיד בהדלקתו יש מצוה לאותו שעה שבכל שעה אפילו ביום יש מצוה בהדלקת נרות

ובתב מדוני מני הרמ"ם ז"ל בפשוט כו' וכו' כלל ה' סימן ת' והניח יוסף בשיטת הרשב"ץ שאסור להקן הפתילות והעצזות בי"ט אחר שהניחה ומי' דהיינו דוקא אם לא נודע בבירור שילקיחו בו ביום שהרי אין דרך להדליק אחר המנחה אבל אם נח להדליק מתקן הפתילות והעצזות ומדליקן כדברי הרמ"ם

נר שכבה מותר לחתוך רשת הפתילה כדי שיהא נוח להדליק וכולי בפ"ק דביצה אמר רב יהודה קינוב' שרי ופירש"י לחתוו רשת הפתילה שנעשה פחם שקורין מוקי"ר וכתבו התוספות דל"ל דלקמן קרי ליה מוחטין ש אחר בשעה שדולק והיינו הטיה דהכא גם הרמ"ם כ' דאין נראה לו פירש"י מהטעם שכתבו התוספות אלא נראה כמו שפירש הערוך אחר שכבה הכר תוקעין רשת הפתילה שנשרף וקמ"ל שאין בו משום תיקון כלי שאתקן הפתילה כדי שתהא נוחה לילדל ולוקח כשרוצה להדליק בחותה לילה עכ"ל פירוש בחותה לילה או בחותו יום שהכיר לאסור וכ"ש לתקן מיום טוב לחול:

ומש רבינו מכל גליל שני של רשת השבה וכו' נראה שצריך להניח ולחתוך לכל לפי שיהו טופל בלאון דמשמע שאם אסור להדליק בליל ב' של ר"ה הוא מטעם דלדברי האוסרין להדליק בליל ב' של רשת השבה או בליל יום טוב שאחר השבת שיורי פתילה שכבו בראשון אוכה למיתר לוקח מתוכו הלד שהולקה לכל מה שיש תרוכה קלת שיכול להדליק בלדה שני מוכה ולהדליק בחותו לד והא דאסר רשב"ם לטלטלה ל"ל דמיירי כגון שיש קלרה שאינה רחויה להדליק בה בחידך נפט חיכו כתב לחוכה למיתר דלא יהלין בלד השני לחוכה למיגר דלמא יתי למעבד בחידך נפט כיון דאיסור הכבה לחורייתא היא שייך למגזר בה אפס לכאורה משמע להוכיח דהכבה זו דפתילה לאו לחורייתא היא וכיון דאינו אלא מדרבנן לא גזרינן למא יתי לתעבד בחידך נפט · וכתב עוד ולפי מה שביארנו שאסור להדליק בחידך נפט ג"כ אסור לטלטל כלכתחי רשב"ם וכיה נראה לפי' היא מוקמא בפי הכר לדריך הוא לתקוחה להניח אחרת תחתיה וקי"ל דכל כלי שע"מ שהוא מוקלה לטלטל מ"ח לצורך גופו ומקומו מותר וגבי פתילה לא שרי דלאו כלי היא כדאשתמש בפרק במה מדליקין אמנם בחוס' בפרק כירה חיתא דפתילה שלשה מוכה כלי וכן בשמש בכתה דוכתי בגמ' ויעיו"ש ול"ל דכל פתילה חשיב כדחייב בפרק נוטל ומקומו אסור (ד):

בהג"מ פ"ח כתב כדברי האוסרין להדליק בליל שני של ר"ה או בליל יום טוב שאחר השבת שיורי פתילה שכבו ברשעון וכתב ה"ה דאסור להדליק בשבת שבשה שכבה זו דפתילה לאו לחורייתא היא וכיון דאינו אלא מדרבנן לא גזרינן למא יתי לתעבד בחידך נפט · וכתב עוד ולפי מה שביארנו שאסור להדליק בחידך נפט ג"כ אסור לטלטל כלכתחי רשב"ם והיא נראה לפי' היא מוקמא בפי הכר לדריך הוא לתקוחה להניח אחרת תחתיה וקי"ל דכל כלי שע"מ שהוא מוקלה לטלטל מ"ח לצורך גופו ומקומו מותר וגבי פתילה לא שרי דלאו כלי היא כדאשתמש בפרק במה מדליקין אמנם בחוס' בפרק כירה חיתא דפתילה שלשה מוכה כלי וכן בשמש בכתה דוכתי בגמ' ויעיו"ש ול"ל דכל פתילה חשיב כדחייב בפרק נוטל ומקומו אסור (ד):

שלשה חשיב כלי וכן משמע בכתה דוכתי בגמ' ויעיו"ש ול"ל דכל פתילה חשיב כדחייב בפרק נוטל ומקומו אסור (ד):

בהג"מ פ"ח כתב כדברי האוסרין להדליק בליל שני של ר"ה או בליל יום טוב שאחר השבת שיורי פתילה שכבו ברשעון וכתב ה"ה דאסור להדליק בשבת שבשה שכבה זו דפתילה לאו לחורייתא היא וכיון דאינו אלא מדרבנן לא גזרינן למא יתי לתעבד בחידך נפט · וכתב עוד ולפי מה שביארנו שאסור להדליק בחידך נפט ג"כ אסור לטלטל כלכתחי רשב"ם והיא נראה לפי' היא מוקמא בפי הכר לדריך הוא לתקוחה להניח אחרת תחתיה וקי"ל דכל כלי שע"מ שהוא מוקלה לטלטל מ"ח לצורך גופו ומקומו מותר וגבי פתילה לא שרי דלאו כלי היא כדאשתמש בפרק במה מדליקין אמנם בחוס' בפרק כירה חיתא דפתילה שלשה מוכה כלי וכן בשמש בכתה דוכתי בגמ' ויעיו"ש ול"ל דכל פתילה חשיב כדחייב בפרק נוטל ומקומו אסור (ד):

שלשה חשיב כלי וכן משמע בכתה דוכתי בגמ' ויעיו"ש ול"ל דכל פתילה חשיב כדחייב בפרק נוטל ומקומו אסור (ד):

תק"פ שדעת רוב הפוסקים שמותר להדליק בו בי"ט או ביו"ט שלאחר השבת שיורי פתילה שכבו ביום ראשון ושכי נקטינן:

נר של בטילה פי' שאינו צריך לו אסור להדליקו ירושלמי כ' התוספות ורא"ש בסוף פ"ב דביצה ודין זה שנוי אם בירושלמי מחלוקת ונסוף הדבריס תמרו רבי נחום בעי קמיה דר"י אמר לה תיקון ולא תיקון תיקוני משמע שאין לתיקר ולסיכך כתם רבינו דבריו לאיסור וכ"כ הרשב"ם בפ"ק כ' ר"י נר של בטילה נראה שמדליקו לכבוד תלילו לבטלה אתם בסיעת רשב"ם מבואר מכל מדברי הרמב"ם בפ"ו משבת דמותר להדליק נר של בטילה וכתב ה"ה דשע"ג דר"י אמר שמדליקו לכבוד תלילו לבטלה אתם בסיעת רשב"ם מבואר מכל מדברי הרמב"ם בפ"ו משבת דמותר להדליק נר של בטילה וכתב ה"ה דשע"ג דר"י אמר

בירושלמי לא תיקון ולא תיקון אלא סתם עליו רבינו דכיון דמרתיבו ר"י עלמי הסוה מותם דאתר בפ"ק דביצה דכי סיכי דאמרי כ"ה תוקן בהוגלה ר"ל בהבערה

אבל של בית הכנסת לא הזיק של בטילה ומותר להדליקו כ"כ הרא"ש בפ"ב דביצה וטעמא משום דמדליקין מותו ושרי על ידי תעוך והרשב"ם נתשובה נסתפק בדבר אפני שלא התירה תורה אלא לחולה שיש בו סכנה אבל כאן שהיו אלא לכבוד בעלמא לא ותע"פ שיש בו משום כבוד בית תלמידו שרגי לשחוט ונדמוס בי"ט אלא דבירושלמי שאלו אותו להדליק נר של בטילה וכו' מ"מ נהגו בו היתר להדליק ביו"ט נרות של כ"ה:

ובתב מדוני לגי הרמ"ם ז"ל בשובה כלל ה' סימן י"ח וברא"ש בתלוק תבעוד יום לחולו בתלוק כתוך לחשוכה תמולו בנר שהיו של תוך ל"ל לתך על גב כי היכי דלא ליפלוג על מ"ם התוספות בפ"ב די"ט דמה שנהגו העולם להדליק הנר מי"ט לחבירו ואין מדקדקין אם הוא לילה י"ל לתך על גב שהיה לילה מכל מקום הוה סמוך לחשוכה ולא בתוך יום גרוע הוא לחולו הדליקה מבל רבי' ירוחם כתב יש מי שאוסר להדליק הנר מיום טוב לחבירו דהוה הכנה לומר שתדליקו ועדיין הוא לילה וכתבי התוספות דנהגו להתיר כשתוך בשחשכה וכו' משתע דלכתחלה נקט ות"ח משתע דלכתחלה כתתן דשרי תסתפר בערב ש"ק ולא תדליקו עד שתחשיך ומשתע דלכתחלה נקט שתן דרך להדליקו ביום מבל ד"ה אם אינו אלא משום שיהא נראה כשבת ויו"ט ומשו"ה נהגו להתיר כשתוך בשחשכה וכו' מש

מדיחר כל היום קצת לפתוח וגרוס ניח בכנסת גדולה לי דכעין קערות קן שיש לסס קצת עמין מדליקין כתוך פלג לכנות תפלת ערב ובקר ואכריס גס מכנין מתם מחר תפלת כנקר עכ"ל · ותשובה זו גרסה שכיס מולקת על תשובת ברמ"ס דנסתוך להרמ"ס מפי מחר המנחה יש מנוס בהלכת הגרות ולהרשב"ס נמר תפלת המנחה מסור להדליקו לפי שמסס ומלך מין מנוס בהלכתקנו וכ"כ בהגור ולי נרסה לפשר דלא פליגא שפס כס להדליק נרות בב"ה מחר תפלת המנחה דשמי להדליק להרשב"ם נמי דמ"מ מנוס מיכא בהלכתקנו בר בב"ה נתי זו שפה שתניה ולא מסר מלא לתקן בתפילות והעשיות על סתך שמת ישראל בתוך כתותו היום מסוס דכיון דגמרו ניחנה שלרו של יום מין דרך להדליק בו ניום ושס כן מין דרך להניח עמן מחר תפלת המנחה להדליק לעולך היום מכל מקו"ב שפס רשי להדליק מלילך ומיום נחנג ופדא דהם מדמי לכו לקערות שפין מדיחין מותן מן המנחה ולמעלה ושס נזדמנה לו שפודה מחר תפלת המנחה פשיטא ברשפי להניח, והכי נמי דקומיה פס רשי להדליק פתילו מחר תפלת המנחה מדליק דכיון שיש גרות דולקות בבהכ"נ הוי כבוד ניח כ' ילכך פס בח לתקן בתפילות והעשיות

אין נוהגין כך כיום הכפורים (מה') ומה שנהגו רבינו שפה מחר תפלת המנחה ויש לו עמן להדליקס בו ניום רשפי מהרי"ו בפרק כירס (מה') ומה שנהגו רבינו שפה יש להשתמש בלילו כן כתב הרמב"ם בפ"ד והרמ"ס כתב בפרק כמה בכמה דהם לעין נוהגין כר ע"ג דקל ניה"ט לפ כשבול שיהם נקרא משתמש בתחובר פס טפלו משם פלא גזירה שמא יעלה בלילו כלי ליטלו פלא ממרו חכמים פלא פין שנוהג על גבי לילו ב"ח ע"כ: **כתב** הכלבו מסור להניח נר על גבי לילו משו"ה שמא יעלה בלילו ויקלקל עליו לו פרין והו פסיק רישה וכל תעשה בתחובר מסור משום הפי בוערה ודוקא למעלה מג' אבל למטה מג' מותר ע"כ ונשמע ממה שהנהגו בפי' שלו דהרמי לילו שהיום גבוהים מן הארץ ג"ט מותר להשתמש בהם בקרקע מזוזי: **אין** מוחזקין הגר מעשה בפרק המביא כלי (לב:) ופי' רבינו גר בפרק"ה מלל הקשם פירשו שרגילים לשום בתוכו קשם שפייהו קש או ד"ס כדי לשמור החור בשעה שמניח שלא יפלו החוליות ויחד ויסכום החור ולמחר למפיתו קנת משלקין מותו דגר שבתוכו וש"ו קשור מין פותחין הגר כלומר שהן מפירין מה שבתוכו דהוי כמו גמר כלי והר"ן פי' שדרך היוצרים לעשות כיפוי לכלי הרם שיש לסס כית קיבול ומניחין מותם בבבכן כדי שיתייבש מעט לפי שה"ם לתקנם בשורם לתוס ומ"ב מניחין מותם קנים שיערשו בגחרי ומעלין כיפויים ומתקנין מותם ומותה נעולת נקרא פתיחה וכיוצ בתרין מין פותחין את הגר כלומר מין טוענין כיפוי ממנו דבשנועלתו משוי ניה מגת וחרמ"ס פירש בפ"ג שכתב בפ"ד שני כלים שהם מחוברים בתחלת עשייתן כגון שהי גרות או שני כוסות מין פותחין מותם לשנים משני שהוא כתחלת עשייתן כגון ובך פי' המשנה ג"כ וכהג"מ כתב פי' רי"ף ע"ז ור"ל וגמו הכין להלכתא דהא בגמרא מוקי לה כיתודתא וגם בעל הה"ג לפ מזכיר כלל משום דלפ קי"ל בכי פ"כ ומני לפ מנחתי לרי"ף שכתב כן ולפ נניח לפ משניות כלרוכה לתחם בקטנים ומותן ומולי שנתחברו לכבוד ר"ם והמעתיקים שגו וכתבו רש לפנים בתקום רבינו פרן: **אין** מוכנין כתפילה לשנים מבל כפי כ' גרות שנותן ג' רמשיה כפי כ' גרות וכו' וגבגמרא (שם) מ"ם נכסין דלפ דקו מתקן מגת כלור נמי קו מתקן מגת מני ר' קיים מוקמה כלור נמי שתי גרות ופירש"י דקו מתקן מגת · תחת היקה ושוכה מוקה שנים: כפי כ' גרות · תתן כ' רמשיה בתוך כ' גרות מס צריך להדליקן כתחד ומדליק בתחתם דלפ מוכח דלתקוני מגת קו מכוין לפ להלכתה בעלמה · וכתב הרמ"ם משמע דמס מין צריך להדליקן שניהם לפ וכני מיכא בירושלמי כשצריך לשתיק ומהכיא הרי"ף הגמרא שמפרש דברי ר"י מכלל דכ"ל להלכה כר"י ולפ יקשה לשמעת מני יצחק בירושלמי שמשמע דדבק תברי לגמרי עכ"ל ונרמה שטעתו על הרי"ף מדמיקה בגמרא תני בר קפרא שפה דבריס נאמרו בפתילה וכו' ומוכיה כתור בפי שתי גרות ומדשפה בר קפרא כדברי יהודה מלמע הלכתה כותיה וכן פסק הרמב"ם בפ"ד (ה): **ולא** נוהגין מותה ולפ מהבהבין מותה על ויכול לשרותה בשתן בריותי שם ופירש"י בשעה שפתילה בני היא בהלכה שבריכה עשיה ומיקון מעשה זה מין נוהגין ולפ מהבהבין מותה וכתב הרותה היא ליטול לשרותה בשתן בשתין בגר דולק שפל שם הגר דולק מז חייב משום מבבה שמשתמש מן הדולק ומפוש ה"ה: **ומותר** לסטיר בפתילה שכבתה דולק שם שמר רב נתן בר מבא שמר רב מתניון שם בפתילה בימים שהם מתי מותניון שמר רב מגיעא בר שלמיא משיכה דרך לעדוי מוסבת ופירש"י לעדוי מוסבת · בשיטת בעלי התוספות פתם מפניה · וכתב הרמ"ם לעדוי מוסבת משיר רבם בפתילה שבערב ושפה פתם ומתניתן שם הגר ופ"ם שמפולו לשרן והוא הגר מותר כמו שהוא מותר להדליק שם הגר להשתמש למותו כך מותר לכבות מה שמוצ הדלקת הגר והרמב"ם לשר לסיורו בכלי ומפשר דמשיב ליה תיקון כני שהוא מתקן בפתילה וכן משתבר מותניון פתם משמע דבכל עניו מותר עכ"ל · וז"ל הרמב"ם בפ"ד שיו מותר שם רשפה בפתילה בכלי שבל נופן שם בפתילה בכלי מבל נופן שם בפתילה בכלי מבל נופן שם בפתילה בכלי שמשמע דבר שהוא מתקן בשבת מותר אפי' בשבת ראשון ומפני מה לא אסרו חכמים מפני שהוא מתקן בכלי ומפשר דמשיב ליה תיקון כני שהוא מתקן בפתילה וכן משתבר מותניון פתם משמע דבכל עניו מותר עכ"ל · ומדברי רש"י והרמ"ם נראה שמן מותר להעביר מעל פתם מבל לתתך גוף בפתילה ומיו מותר לפ בפתילה בכלי מבל נופן לפ בפתילה בכלי מבל נופן לפ בפתילה בכלי מבל נופן לפ בפתילה בכלי שמשמע דה"ק מיו מותר לפ בפתילה בכלי גוף בפתילה ומפילו בידו מפני שהוא דבר שדרכו להעשות בכלים והו כמתקן מבל נופן לפ בפתילה בידו בלומר מעביר פתם שברפ"ה ומפילו בחתם מפני שדרכו להעבירו בידו ולכך ליה לה משום מתקן מבל · **כתב** המרדכי בריש הגיוס המדליקות נרות ומכבות מותם מבע"י יפה עשות בערב ר"ה מו ערב י"ט שלפני הפסח מו ע"ם שלפני י"ט משום הכנה ע"כ וטעמו מפני מה שמתקנר בסימן תק"ח ובסי' זה דבלול שני של ר"ה וביוה"כ י"ט שחתר הצמת לסור להדליק שיורי פתילה שכבו ברמשון לדעת קלת פוסקים מפני שחתה שכבה ברמשון הוכנו להדליק בהם פתם שניה וה"ל מכין משבת לי"ט וחכור פס לה שהולך ומכבה מע"ם וכבר נתבאר שתין הלכה כן: **כתוב** בהג"מ בפרק המביא כלי יין וברוקח המדליק ניל יום טוב צריך לברך תחר קדשנו במצותיו וגומו בהדליק נר של יום טוב וכתב בהגה"מ פ"ה מה"ט והמרדכי בפרק ב"מ דהכי מיקח בירושלמי:

תקטו עו"ג שהביא דורון ליערהל ניה"ט פס יש בסיבו בתחובר לילה חסור למוכלו בו ניום וכו' בפרק מין לדין (כד:) מ"ד פפס הלכתא עו"ג שהביא דורון ליערהל ניה"ט פס יש בסיבו בתחובר לילה חסור ולעבד נתי לחסורין בכלי שיעשו וחס מין מסיבו בתחובר לילה חסור מין התחוס מותר מין לתחוס לחסור והבא בשבת ליערהל זה מותר ליערהל לחר ופירש"י פס יש לחסיבו שהוא חסור חסורין מחוס מוקלה וחפילו לר"ח יש מוקלה בברוגרות ונמוקים ותחובר בברוגרות

דרכי משה

שנקטינן להלכתא שמותר להדליק בו אין צריך לומר דבשלמול שרי ואפילו לפי שרוצה להדשיר לעניו הדלקה שבל מקום לעניו לשלמולי יש לפפוך אפתידין: (ה) וכן הכנרא פשוט לחיתר: כתב

פרישה

(ו) **והאשור** פלא יפלו שפוס שתין מפפמעין בתחובר כתב בכלבו דווקא לתפלה מג' לפחות אבל לתוכה מג' מותר ע"כ ופי' ב"י דנשמעת מה"ם בפי' שלי"ם ובשרשי שתין פפתוכין לתרן בב' שפוס פותר לכפתם בכן ובקרקעי מפיני: (ז) **אין** מוכנין בתפילה לשנים דתפלה שבת ניה ותפלה מ' ניהה ותפלה שבת וכו' מתקן מגת: (ח) **אף** שנו גרות בר' דמבר בלבה בתיבו דלילי מ"י ולא מבבכתין בשיב ל"ג וכ שתפלה בתוך מגת: (ט) **אע"פ** בתפל לתרן בבבה דשפה בתחובר לתלילי בתי כתב בתוך בתי בפי' בפ בשתר בתוך בתי בפי' בפ בשתר בתוך בתי בפי' בפ בשתר

אסור ולערב כמי שאסורין בכדי שיעבור ואם אין מזמנין במחובר כתוך התחום מותר מותר מותר לתחום אסור ולכתחלה בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר פרט"י אם יש מחובר אחין במחובר לאסורין מחום מוקצה ואפילו לר"ש יש מוקצה בגרוגרות ומקוצים ומחובר כגרוגרות ומקוצים דמי דמלא לקטן מתחמל לקטינהו מדעתיה ולא מתלוק במחובר אין שלו אין של עו"ג . ולערב לאסורין בכדי שיעבור כדי שלא יהנה מתלמלת ו"ט והא דקתמר ולערב לאסורין בכדי שיעבור הא לאחר מכן מותרים אפילו לערב רשאין אמי אמ"ש דליל י"ט שני הוא ממתין בכדי שיעבור ומותרין מיד"ש אם בלילה הוא חול הרי המתין בכדי שיעבור ואם קדם הוא נמצא שלקטו בחול כך דעתי טובא ויש לי רשות הרבה מהניח בר מצוה לעירובין ומבוקה שנולדה בזה המותרת בזה מלמת המחד חול הוא ואת"ל מותר ולא זכיתי לשמוע מפי רבינו יעקב בדבר זה כי היו נוהגין בו היתר בתקומינו והיה לי לדבר פשוט ולאחר פעירתו של רבי שמעתי את רבינו יצחק הלוי שהוא אוסר עד מוצאי י"ט שני וכל אנשי עירנו כמותו וגם ר"ש מוסרין כן ודנתי לפניו ולא הועיל לי כלל וכל טעמו אינו אלא מדנקט בכדי שיעבו בגיהוב הרשויה לעשייה קאמר ואני אומר צריך להמתין בכדי שיעבו אחת כיום היה קדם והלילה חול ומדע מלא קאמר לערב של שני מסורים בכדי שיעבו לערב הרשאין קאמר ותשובת ר"ג מ"ם מנאתי כתותי גם עתה בא אלי מכתב מגרמיי"ם שבא לפס מדם גדול זקן ויושב ביושיבה מן רומה ושמו ר' קלונימוס ובקי בכל התלמוד והורה כן ונהלך עליהן . חוץ לתחום מסורין לא שמעתי טעם מקובל בדבר אלא מחום מוקצה ממאי מותר לישראל אחר ואי משום שנעשה כו מיהו שנעשה כבשיל מ"ב לישראל אחר נמי אסור דעו"ג שהלין את הגר בשבת תנן אם בשביל ישראל אסור ולא חלקו ניהו לאחרינו . וי"ל דגבי מיסור תחומין דרבנן לא חמור כולי האי ודיין אם אסרוהו על זה עד כמן לזמנו . ובפרק בכל מערבין בתריך רש"י זכרונו לברכה בטעמו של דבר והניח רמיות לדבריו והתוספות בפרק מין לדין ובפרק בכל מערבין בתבו משם רבינו תם ור"י שהקשו על פירוש רש"י בפירוש הלכך בעינן כדי שיעבו כדי שבת יהנה מחלמת יום טוב אם כן המבשל בשבת מחמי יאכל הם נהנה מחלמת שבת אלא ודאי אין זה הטעם אבל הטעם שאמר יאמר לעו"ג בך ונקט ואזה הטעם מסורין עד מוצאי יום טוב התחרון בכדי שיעשו דתי אמרת דמותרין בכול י"ט שני בתוכחי י"ט ברחשון מיישינן שאמר יאמר לעו"ג בי"ט רחשון לך והבא כדי לאכול מהן בשני וא"כ ע"כ לילה הרחויה לעשייה קאמר ואם שהניח רש"י מניה כו' יש לדחות חוקה דהתם גולה מחליה מן השמים וגם רחיה שהניח מהכוח בר שניה לעירובין י"ל דמיירי שהיו התגודות פרוסות מעי"ט ומתניתן לגודו וכללה הכי הוא דדבר הבא מחמיו הו דבר מוקצה הבא בידים שהניח העו"ג בשביל עצמו או בשביל עו"ג אחר ואתן לישראל בי"ט רחשון מותר בשני מבי שהניחו בשביל ישראל מן התחובר אסור על מוצאי י"ט שני בכדי שיעשו ואם נאו שאין במיחו בתחובר חוץ לתחום אסורין חוץ לתחום מותרין ע"כ וגרסה כי שעיקר כוונת התו' להוכיח דהא דבעינן בכדי שיעבו אינו אלא מדי דלא שלא יאחר נעו"ג לך ונקט כו' אבל עיקר טעמו של מיסור שאסרו בכל שני הימים אפסר לומר שאסרו לגמרי אפילו היכא דליכא למיחש שמא יאחר נעו"ג לך ונקט כו' כגון בישראל אחר שלא הוכיח בשבילו אפילו היכא דליכא למיחש שמא יאחר נעו"ג לך ונקט כי כו' מבל כי"ט גופיה אסור אף לישראל אחר ואף כי"ט שני ואתי שפיר דהתם מ"ם דבשעה מועטת דבכדי שיעבו לא חש להתירך אלא דקשה לפי זה מ"ש רבינו לדעת ר"ת מחובר וו"ל ודוקא לאותו שהוכח בשבילו אבל לאחרים מותרים מיד בלילה משמע דמותרין מיד בלילה כמוצאי י"ט רחשון דליכא לפרש דבעינן בכדי שיעבו קאמר דמותרים ביד בלילה ופ"ל להתיחן בכדי שיעבו אבל לעולם אסורין אף לאחרים עד ליל מוצאי י"ט שני דת"כ לא יקיימנה מ"ש בפחוד לזה ואפילו לאותו שהוכח בשבילו כו' וכן דבר הניכול מאליו אף פירות שגזרו מאליהן אסורין כו ביום ובלילה מותרין מיד משמע דהא דכתב בתחלת דבריו אבל לאחרים מותרין מיד בלילה ר"ל כמי דאסורין בו ביום לבד ובלילה של י"ט שני מותרין מיד כמו דבר הניכול מאליו ופירות הטחרין ואפבד לומר דמ"ש וכן דבר הניכול כו' הייט לומר דלענין זה הם שוין בלילה הם מותרין מיד ומשין צריך להמתין בכדי שיעבו אבל לענין שיהא מותר בליל י"ט שני תילוק יש ביניהם דהם הוכחו בשבילו אסורין לאחרים בכל ב' ימים אלא שאין צריך בכדי שיעבו בליל מוצאי י"ט שני וכן אפילו אם הוכחו בשבילו אם השני אלמן לגמרי ואינו בהיאן לו מותרין מיד בלילה ומ"ל להמתין בכדי שיעבו דליכא למיגזר שמא יאחר נעו"ג לך ולקט לי כו' אבל מכל מקום אסור בשני הימים מאחר שהוכח בשביל ישראל משו"ה בדבר שאין במינו במלאכה גמורה אסור אפילו בשביל ישראל אחר אבל בדבר שאין במינו במלאכה גמורה כגון נר שהדליק עו"ג לו כבי שעשה עו"ג לעצמו או בשביל ישראל אחר מותרין מיד ובתחלת דבריו לא כתב אלא מסורין בו ביום ואע"פ שקשה הו"ל לרבינו לפרושי ולא לאפוקי מ"מ נגד שהוסיף הגדול הבא בדברי הרמ"ם אם נפרש שדעתו לומר דלאחרים מותר מיד בליל י"ט יש לנו לסבול דוחק קטן כזה בדברי רבינו ומיהו בתשובת מהרש"ל סימן ע"ח משמע להדיא שאפם בפשיטות שדעת הרמ"ם הוא דלר"ת בתחובר מותר לאחרים מיד בליל י"ט שני ולא כדעת הר"ף שבסמ"ק הוא דכתב דגם הניכול ומלקט בשביל ישראל זה מותר בי"ט שני ע"כ ומני מותר אם כך קבלו ז"ל הפירוש הרב הרמ"ם נקבל ואם לדין יש תשובה כדפרי' :

פסק נראה כיון דהנוגעין לבתחלה לבחמיר כדעת ר"ת ור"י ולא כדעת רש"י נכון ג"כ להחמיר בכתחלה לאסור לישראל אחר אף בי"ט שני כמ"ש בסמ"ק והמרדכי להדיא וכדאמעמ בשם דברי התו' והרמ"ם וכמו שהסכי הר"ן והרמב"ם לענין מלאכה גמורה אין לחלק בכל בין ישראל זה לישראל אחר . וכבר רמיתי מ"ש מהרש"ל בשהוכוחו סי' ל"ו ופסק דבהמתת המילתא שרי לישראל אחר ביום שני ולא כמ"ש מהרש"י דאין להתיר אלא היכא דקבעי להו כך דורון למורחים . ועיקר סברתו דהא לישראל אחר לא שייך למיגזר שמא יאחר נעו"ג לך ולקט לי וכו' והא ליתא דפשיט הוא דאסרו משום שמא יאחר נעו"ג לך ולקט לי וכו' אינו אלא לתת טעם על מה שאסרו בכדי שיעבו אבל מה שאסרו בי"ט עצמו אינו דוקא מפני זה אלא אף היכא דלא שייך למיחש שמא יאחר נעו"ג לך ולקט לי וכו' כגון בישראל אחר נמי שאסרו בכל שני הימים בבדבר שנעשה בו מיסור דתוריית"ת לא רצו לחלק בין ישראל זה לישראל אחר בכל וכמ"ש רוב המפרשים וכדלעיל ורמיה לזה מדמחלקינן בגמרא דוקא בחון לתחום בין אותו ישראל לישראל אחר משמע דבמחובר אין לחלק וכמו שהוכירו התוס' ומה שהניח מהרש"ל ז"ל ואתי לתץ זו רמיה בלל דהתם גבי תחומין שרי לישראל אחר אפי' ביום טוב רחצון ובמחובר אסור לכ"ע ביום רחצון משום מוקצה ומה שמותר ביום שני אין בו חדוש דלמה יהא אסור שהרי אין בו

שום

דרישה

כמפולה ואסור אפילו ניהו ודקטו בכלי ר"ל כיון שדהכי לכתחלה ואפילו בדיעבד אין לו לאכול בזה"ז כלל ואפילו בכלי ר"ל דהוקה בכלי לאכול בזה"ז נוף ספפולה

כגרוגרות ומתוקין דמו מדלמ לקטן מלמחול מקציכו מדשחיק ולמ תחלוק כמחוכר בין שלו בין של ערב ולערב מסורין בכדי שיעשו כדי שלמ יהיה ממלכתך יו"ט ומה דקמאר לערב מסורין בכדי שיעשו הם לאחר כן מותרין מפילו לערב רמטען כמי הם ס"ע ביצל ר"ם כ' הוא מתחין בכדי שיעשו ומותרין מיל"ב אם בלילה חול כדי המתין בכדי שיעשו ואם קודש הוא נמצא נלקטו בחול כך דעתי טוסב ויש לי רמזות כדבר מבואר בפרי דמיכוח בר שבת לפרש ומניה שהלכה כזה מותרת כזה מלמח כלמד חול הוא ומיל"ב מותר וכתב הרמ"ם שהקשה ר"ם לפי' רש"י דפי' משום שלא יהיה ממלכתך יו"ם מה תתן המכשל בשבת כשוב יאכל וחמתי וכמ כאלה ממלכתך שבת הוא ואם"ם ברי וכל שכן כשהש"ב שהיה המלאכה מעצמו ויש לישב מיד"ם דיותר החמירו בע"ג שאפ לצורך ישראל ממה שאפ ישראל בשוג דמלמח דלמ שכיח לח גזרו ור"ח פי' דטעם שנריך להמתין לערב בכדי שיעשו משום גזירה שמא יאמר לע"ג להביא לו כ"ש כדי שיאכל לערב מיד ולכאי פעמח צריך להמתין עד ערב שי בכדי שיעשו למישוין שמא יאמר לש"ג להביא ביום רמטען כדי שיאכל כ"ש שי וכאי טעמח לח שייך כלל בע"ג שאפ ישראל אסור לבשל בשבת מיד כדמוכח בפ' שואל נגי מרחן שם רוב ע"ג בעיר לח"פ רוחן בה מיד לחפי' ביום הבאת מחה ליהנות ממה שאפ כש"ג לעצמו כדחמן מילא לח שייכא כך גזירה מהאח עכיח אחרי ישראל וכו' אי מילא ולפי"ם היה צריך להמתין בכדי שילך הפו"ג למקום שלח הפו"ג הלכי והדגים ותלח הפירות ויחזור לכאן דמלח"ה מלח בכדי שלישה ובידה בלבד מכאי מיכא למיחש שמא יאמר לפו"ג כ"ם כדי שיאכל בלילה אחר שאה מועלת ושמח ל"ל דלח שחמירו כולי האי ואירמ שיחמין עד שאה שיוכל להניח מחותו המין כמלמח כמוך לעיר ולח מחיר כולי הא בכדי שיניח מן המקום שהניחן הפו"ג וגם בעל ההלכות כתב כר"ח ומפי ר"ם שלח בחמישי ובששי ובכה ביום רמטען כ' בעל המיטור שחסור עד מ"ם בכדי שיעשו שלח להניח לצורך שבת וכ"ל יחיחל מפרי"ם התירו בשבת שלח יבשל לחחמיר כולי האי וכן מסתבר ולפי' רש"י חסור לכל ישראל בכדי שיעשו שלח יהיה ממלאכת ר"ם לבל לפר"ח שפי' משום שמא יאמר לפו"ג להניח בי"ט שיוכל לערב מיד מסתברא שמותר לישראל לחר מיד ולח מחיטן שיאמר לפו"ג להניח בשבת לחר לחן חדם חוטח ולח לו כל זה לשון הרמ"ם ד"ל ומחלוקת זה דרש"י ור"ח כתבוהו הטור בפרק הנזכר (שם) ובפ' בכל מערבין (לט :) והמרדכי בפ' בכל מערבין ומעתה יקשתו דברי רבינו דמ"ם מה יש בחיטו בחחמיר לייח מיחרת דרב פפי :

ומ"ש מו שחמיר בזיח בכי חשמש הוח בנחרת דחמחיר בזיח דיה בחחיר לקרקע וכן משמע מדחיתא בפרק בכל מערבין (לט :) בהחא בר חניח לחחניח בר"ח ומשמיע בשי ומסיקנא דברי חשם דב' קדושות הן מלמח בו ביום מיהח חסור : **ומ"ש** חסור לחכלו בו ביום ומפי לטלטלו כן כתבו שם ברי"ף והרמ"ם וז"ל הח לחמריך שם יש מחותו החין בחחיר חסור לח חיכניח בחכילה לחסור מלח חפי' לטלטל נמי חסור דלמ חזי לחכילה וכחוקפה דמי וכבי לחמריך בבילח גמרח (ביצה כד :) פירות בני יומן מי שרו בטלטול :

ומ"ש ולערב חסורין בכדי שיעשו לפי' רש"י בשי ר"ח של גליות מותר מיד בליל י"ט שי בכדי שיעשו ומיהו גם שם הוכח ביום כ' נריך להמתין בשי ר"ח בכדי שיעשו שם הוח דבח בחמח בחיר בח בפח חסורין לערב בכדי שיעשו ל"ח נלקט ביום רמטען ל"ח נלקט ביום כ' ובבילח חמריך בח"י בכל מערבין (מ :) נבי בבילח נבי גגונח דגזו לבי ש"ג חסח בי"ח שי ומסיקנא דבשיון בכדי שיעשו ומ"מ ל' דניכו שכתב ומיהו נריך ביחוח וברמ"ח דב"ח חסח בי"ח שי בכדי שיעשו לח חיכניו ודבר כשלקט בשי שלח יהח מוחר בו ביום לדעתו חו לערב כלח כדי שיעשו דלימח דגם בשלקט בשי נריך להמתין בח"י שי ר"ח חו בי"ט שלחחר השבת חו שלפניו נריך להמתין בח"י ובשבת כדי שיעשו זהו פשוט דבשלח לבי ר"ח חו בי"ט שי בלח משום שמא יאמר לפו"ג בי"ט שי בלח משום טעמח לח שייך בשי ר"ח ולח בי"ט דמסוך בשבת אין מלטחריך בזה דכיון דבשלח בי"ט שי בלח משום שמא יאמר לפו"ג בי"ט שי בשלח בשבת וב

ממלאכת י"ט אין צריך להתפלל כדי שילך ויתלוש וויביא אלא כדי שיעור תליסה לבד שהוא ברגע קטן כדי שלא יהנה ממלאכת י"ט וכו' וכן הוא מבואר מתוך שכתב הרמ"ם פ' אין לדין: **ומ"ש** וקודם בכדי שיעשו מסורים לכל וכו' פירוש אע"פ שלא נקטן בשבילו אין המחובר אלא כשביל עו"ג אפ"ה בעינן בכדי שיעשו מפני שלפי טעמו שלא יהנה ממלאכת י"ט אין חלוק ואסור כל היכא שנעשה בו מלאכה בי"ט והכי משמע מדברי הרמ"ם דדוקא לר"ת לא בעינן בכדי שיעשו אם נעשו בשביל עו"ג מיהו נראה לפ"ע להרמ"ם ורבינו בפירוש שנדרו או נדבר הגלוד מאליו לא בעינן בכדי שיעשו אף לפי' רש"י דהא לא שייך הכא אעמת שלא יהנה ממלאכת יו"ט כיון שנעשית מאליו: **ומ"ש** ואפי' אם ספק וכו' הכי משמע ליה מלישנא דרב פפא דאמר אם יש במינו במחובר אסור וכו' דמלמע אפי' ספק שנלקטו היום מ"מ מאחר שיש במינו במחובר אסור וכהכא רבינו כה בשיטת רש"י לאוקמי דנספק אסורים נמי בכדי שיעשו דע"פ דרש"י פי' בפרק שואל בהא דאמר שחולב ומייצין שמא חוץ לחומה לנו דחשש זו לקולא וא"צ להתפלל לערב בכדי שיעשו ת"מ נחשש למחובר דרכן של בני אדם ללקטן ביומו ואין דרכן ללקטן מבערב הולכין אחר הרוב ואין תולין להקל והכי משמע מדאחר רב פפא אם יש במינו במחובר אסור ולערב נמי אסורין בכדי שיעשו מלמע דכל שיש במינו במחובר אפי' לא נודע בבירור שנלקט היום אסור בכדי שיעשו וכ"כ הר"ן בפ' שואל בשם ה"ר יונה לפי פי' רש"י וזה דעת רבינו גם כן לרש"י ז"ל שכתב דין ספק כאן בפירש"י אך קשה דלעיל בסיפן שכ"כ בהך רבינו בסתם כדברי הסמ"ג דנספק נלקטו היום מותרין מיד כיון שהוא ספק ונראה דדוקא בהך רבינו דברי הסמ"ג שהם מפורשים להתיר בספק אבל בי"ט דקיל ואפי' לישלוי ביה מחמירין טפי וכדאשכחת בפסטח דרב פפא דהחמיר ביום טוב בספיקו ומלמע קאמר הכי בהכא מלמע דוקא בי"ט מחמירין אבל לא בשבת: **ומ"ש** ולר"ת וכו' וכר' נתנאל דעתו ולפי דעתו נראה לפרש בכדי שיעשו הוא בכדי שילך ויתלוש ויביא כדי שלא יהיה בהם שיאחר לעו"ג לך ולקט והביא אלא כדברי הרמ"ם כתב שאין להחמיר כ"כ ולר"ת נראה דבכדי שיעשו מסורים לכל אף למי שלא הוכנו בשבילו בשבילו נתכוין בדברי הרמ"ם שכתבתי לעיל דלר"ת אסור לכל ישראל בכדי שיעשו אלא יהנה ממלאכת י"ט אבל לפר"ת אפי' מעט יאחר לעו"ג להניח בי"ט שיאכל לערב מיד מסתבר שמותר לישראל מאחר מיד:

והצידה לבדה וא"צ להמתין כדי הבאה לכאן וקודם בכדי שיעשו אסורין לכל אף למי שלא הובאו בשבילו (ג) ואפילו אם ספק אם נלקטו היום אם לאו אסורין אבל אם ניכר בהן שלא נלקטו היום מותרין מיד אם היו בתוך התחום ולר"ת אפי' בשני ימים של גליות אסורין עד מ"ט שני כדי שיעשו ופירוש כדי שיעשו כדי שיוכלו להביא ממין זה ממקום הקרוב הנמצא ממנו סמוך לעיר ודוקא לאותו שהובא בשבילו אבל לאחרים מותרין מיד (לערב יום א') בלילה ואפילו אותו שהובאו בשבילו (ז) אם העו"ג תלשן לצורכו ושוב הביאן לו מותרין מיד בלילה וכן דבר הניצוד מאליו או

פירות

ומ"ש ואפי' ספק ספק לא נלקטו היום לא לו אסורין זהו דין לפי' רש"י דין לפי' ר"ת דהכי משמע בגמרא (ביצה כד:) דהלכה כמ"ד ספק מוכן אסור וכסי' תל"ז כתבתי שי"ז דהא דאמרינן ספק מוכן דוקא כיום ראשון אבל יום שני לא משום דהוה ליה ספק ספיקא ויש שמולקים בדבר ואם ספק מוכן צריך להמתין בכדי שיעשו ונתברר בסימן שכ"ה ויתבאר עוד בסימן זה ותור וגוזל שביד עו"ג אם מוצנין אמת ויצוד היום מכאן בסי' תקע"ו בס"ד:

ומ"ש ורבינו אבל אם ניכר בהם שלא נלקטו היום מותרין מיד אם היו בתוך התחום כדרך שפרק בכל מערבין (מ:) והיינו לפיסא דאמר אם יש במינו במחובר וכו' דמלמע אפי' ספק שנלקטו מליגלג דרב פפא דאמר אם יש במינו במחובר אסור וכהכא רבינו כה בשיטת רש"י לאוקמי דנספק מסורים נמי בכדי שיעשו דע"פ דרש"י פי' בפרק שואל בהא דאמר שחולב ומייצין שמא חוץ לחומה לנו דחשש זו לקולא וא"צ להתפלל לערב בכדי שיעשו מ"מ נחשש למחובר דרכן של בני אדם ללקטן ביומו ואין דרכן ללקטן מבערב הולכין אחר הרוב ואין תולין להקל והכי משמע מדאחר רב פפא אם יש במינו במחובר אסור ולערב נמי אסורין בכדי שיעשו מלמע דכל שיש במינו במחובר אפי' לא נודע בבירור שנלקט היום אסור בכדי שיעשו וכ"כ הר"ן בפ' שואל בשם ה"ר יונה לפי פי' רש"י וזה דעת רבינו גם כן לרש"י ז"ל שכתב דין ספק כאן בפירש"י אך קשה דלעיל בסיפן שכ"כ בהך רבינו בסתם כדברי הסמ"ג דנספק נלקטו היום מותרין מיד כיון שהוא ספק ונראה דדוקא בהך רבינו דברי הסמ"ג שהם מפורשים להתיר בספק אבל בי"ט דקיל ואפי' לישלוי ביה מחמירין טפי וכדאשכחת בפסטח דרב פפא דהחמיר ביום טוב בספיקו ומלמע קאמר הכי בהכא מלמע דוקא בי"ט מחמירין אבל לא בשבת: **ומ"ש** ולר"ת וכו' וכר' נתנאל דעתו ולפי דעתו נראה לפרש בכדי שיעשו הוא בכדי שילך ויתלוש ויביא כדי שלא יהיה בהם שיאחר לעו"ג לך ולקט והביא אלא כדברי הרמ"ם כתב שאין להחמיר כ"כ ולר"ת נראה דבכדי שיעשו מסורים לכל אף למי שלא הוכנו בשבילו בשבילו נתכוין בדברי הרמ"ם שכתבתי לעיל דלר"ת אסור לכל ישראל בכדי שיעשו אלא יהנה ממלאכת י"ט אבל לפר"ת אפי' מעט יאחר לעו"ג להניח בי"ט שיאכל לערב מיד מסתבר שמותר לישראל מאחר מיד:

ומ"ש ואפי' אם ספק ספק לא נלקטו היום לא לו אסורין זהו דין לפי' רש"י דין לפי' ר"ת דהכי משמע בגמרא (ביצה כד:) דהלכה כמ"ד ספק מוכן אסור וכסי' תל"ז כתבתי שי"ז דהא דאמרינן ספק מוכן דוקא כיום ראשון אבל יום שני לא משום דהוה ליה ספק ספיקא ויש שמולקים בדבר ואם ספק מוכן צריך להמתין בכדי שיעשו ונתברר בסימן שכ"ה ויתבאר עוד בסימן זה ותור וגוזל שביד עו"ג אם מוצנין אמת ויצוד היום מכאן בסי' תקע"ו בס"ד:

ומ"ש רבינו אבל אם ניכר בהם שלא נלקטו היום מותרין מיד אם היו בתוך התחום כדרך שפרק בכל מערבין (מ:) והיינו לפיסא דאמר אם יש במינו במחובר וכו' דמלמע אפי' ספק שנלקטו מליגלג דרב פפא דאמר אם יש במינו במחובר אסור וכהכא רבינו כה בשיטת רש"י לאוקמי דנספק מסורים נמי בכדי שיעשו דע"פ דרש"י פי' בפרק שואל בהא דאמר שחולב ומייצין שמא חוץ לחומה לנו דחשש זו לקולא וא"צ להתפלל לערב בכדי שיעשו מ"מ נחשש למחובר דרכן של בני אדם ללקטן ביומו ואין דרכן ללקטן מבערב הולכין אחר הרוב ואין תולין להקל והכי משמע מדאחר רב פפא אם יש במינו במחובר אסור ולערב נמי אסורין בכדי שיעשו מלמע דכל שיש במינו במחובר אפי' לא נודע בבירור שנלקט היום אסור בכדי שיעשו וכ"כ הר"ן בפ' שואל בשם ה"ר יונה לפי פי' רש"י וזה דעת רבינו גם כן לרש"י ז"ל שכתב דין ספק כאן בפירש"י אך קשה דלעיל בסיפן שכ"כ בהך רבינו בסתם כדברי הסמ"ג דנספק

ולפי"ז צריך להמתין רק מוצ"ש רמשון בכדי שיעשו ע"כ ובפ"מ כתב בשם סמ"ג והסופרת דפירוש שנשרו מלילין כי"ט רמשון של גליות מותרות כי"ט שני . והטור כתבו בפרק קמן נדרין (כד :) ר' יהודה היה נוסר בתחומר ובילה לפי לה הכיתום בשביל ישראל רק בשביל שו"ג אחר ולא משמע כן גבי מרחן בשבת דשרי כולא ומיכה שו"ג בעיר ואין סברת לתלק בין דבר תכילה לד"מ ע"כ . ומשמע דלענין ליל י"ט שני וכן לענין כדי שיעשו קלחי דו"י סובר שבשם שבשלקטו כי"ט רמשון בשביל ישראל צריך להמתין עד מ"ט שני בכדי שיעשו כי"ה כשלקטו בשביל שו"ג כי"ט רמשון צריך להמתין עד מ"ט שני בכדי שיעשו לתין חילוק בין גלקטו בשביל שו"ג לגלקטו בשביל ישראל ולפי זה חולקים עליו ואומרי' דכל ולפי"ז לפי זה מלוקין בין גלקטו בשביל שו"ג לגלקטו בשביל ישראל כלתשכחן גבי מרחן דשמני לן בין סיכה לרוחב שו"ג לסיכה לתין רוחב שו"ג כמו שנתבאר בסימן שכ"ז כתב בהגהות כל דברי רבינו ומ"ב כתב וכאן לסחיר בתשכנז כרמ"י כשכתו מלוקין מכל מורי מכי ז"ל שחמיר לעצמו ע"כ (ג) ומיני יודע למה תלה היתיר כרמ"י שכרי כבר נתבאר לדברי הסוברים כרבינו סם נמי שרי כשכתו מלוקין ומפשר דמשום דלדעת רמ"י ליכא מאן דפליג דשרי לסה לא מיתסביד כאו מלמכה בשבת כשבת ישראל לדעת ר"ת מע"ג דכתב רבותא שרו מ"ת רבינו יהודה אסר מ"ה תלה טריותא ברמ"י ולפ"ז נראה שמנהג שהיה ממחיר טעמו מפני שהיה מצוי לדברי רבינו יהודה לפי שראה המלוכה המחקר כהוא לסוס כ"כ נזדיינן ומדכתב שכרת רבינו יהודה יהודה מפרש"ם היה לומר דבכל מידי לתכילה לסור גם כשנעשה בשבת שו"ג נזדיה שמא יעשה המלוכה למחקר כהוא לסוס כ' : גם לפירש"י צריך להמתין עד מ"ם בכדי שיעשו כמו שכתבתי לכל היכא שכוכתו ברמשון

ואם תל י"ט ביום ה' ושני והוכלו ביום רמשון כלומר לתילו הוכלו ביום ג' גם לפירש"י צריך להמתין עד מ"ם בכדי שיעשו כמו שכתבתי לפרי' ר"י מוקרין בליל י"ט ג' בכדי שיעשו ולתבי' סם מסורין גם כי"ט שני מיפלינן בעל העיטור והר"י מפר"ם לעשק ר"ת סם מסורין עד ליל שבת מו מוצאי שבת ולפ"ם שכתב"ם לת כתב תלת והר"י מפר"ם הקירו בשבת שתין להמחיר כדי שיעשו ולת שכיר כדי שיעשו סובר רבינו תלת התיר תלת מקח בכדי שיעשו לתין סברת להקל יותר כמ"ש לשבת מכמ"ש לחול ותין זה שנתלקו בו בעל העיטור והר"י ומפר"ם כתבו ברמ"ם בפ' לין נדרין והרוחם כתבו סם לומר מרי"ף ז"ל שחל להיות בה' בשבת ובפ"ם או בחמד בשבת ובשני בשבת הבא ביום ה"ט של ר"ה ע"כ ודעת הרוקח נראה שהיא כדעת המחברים : **וכתב** בת"ה דלדברי סמ"ק דקאמר דשבר ביום יאמר לעו"ג ויו להחמיר כדבר ע"כ ומ"ם שכתוספות כתבו שיש להחמיר בדבר כתב ברמ"ם דמסתבר כדעת ר"י : **כתב** בת"ה דלדברי סמ"ק דקאמר דשבר ביום טו משם מחוכר לו נידה שהוכא ביום"ט רמשון מסור ביו"ט שני מפילו לישראל לחר מ"כ סם הוכאו דגיים ביו"ט רמשון שחל להיות בה' מ"ם ליהנות מהן מפילו בשבת שחמיר ביו"ט ומ"ם שכתב שחמיר ביו"ט שני מפילו לפרי' שרי בשבת שלחריו נראה דהיינו בפירות שנלקטו מן המת כר דחזו לשבת למיכלינהו חיים אבל דגים דלריכים ביכול ובשבת מסורין לכשלם וכו"ט שני נמי מ"ש לכשלם משום מוקצין הם מסורין מפי לישראל לחר מכ"ל : כתב הכלבו שנוהגין היתר הכמי לוציל וגם הרמב"ד ז"ל בפירוש לו כניכה שנולדה ביו"ט הל' של ר"ה והוא ביום ה' בשבת לפי שבני ימים של ר"ה אין משום קדושה ג' אלא משום נזירה דהא מן הקיומין בקניעת דירתם הלכך די לנו שנאסור אותו הדבר לעצמו של יו"ם שני שבני ימים הם ביותם מריכתא זלא נאסור אותו ליום השבת משום נזירה מחרת דהכנה שתין לנו לנזור שתי נזירות זה מחר זה מחכם יש מן החכמים מולקין על זה בשני י"ט של ר"ה ע"כ ודעת הרוקח נראה שהיא כדעת המחברים : **וכתב** בתשובת הרשב"ם מה שחחרתי בעו"ה שהניח דורן לישראל בדבריהם שיש בחיון במחוכר לקרקע ביו"ט של ר"ה שחל להיות בה' בשבת וה"ר שלמה בן מנחם דמונטפלי"ר היתיר לחכול בשבת משום דלא מחיתן לישראל עד ליום ס' תשובה מי היה שיכא שחיכר ז"ל לת מחר כבר עשה וכבר קורה זקן בכבוה דרבנן חכל לדין יש תשובה לכל יו"ט של ר"ה כיוצא בריכתא שו לסו רבנן לכולסו מילי בר מלבני מת ומלו לא רחינו מי שעבא בו היתר בכל מקומותינו עכ"ל : **כתב** בהג"מ החכמות שדעת הרמב"ם כדעת ר"ת ולא סח לקיומיה מי שכתב כן דבקדיש סובר הרמב"ם כדעת רש"י שהרי כתב בפ"ם שני ימים טובים הלו של גליות שתי קדושות הן ואיכם כיום אחד לסיכך דבר שהוא מוקצה ביום טוב רמשון לו שהלך ברמשון הם הכיון לוחו לשני ס"ו מותר כיצד ביצה שנולדה ברמשון חלכל בשני ושוף שביומו רמשון יאכלו בשני דבר המחוכר לקרקע שנעקר ברמשון יאכל . בשני ולא חילק בין ניטלו ונחלבו בשביל ישראל לניטלו ונחלבו בשביל ש"ג . וכתב ה"ה שחדין ביצה המפורש בגמרא דשני י"ט של גליות מולדה הוא הותרה הוא לאחד לדבר המחוכר ובפ"ב יתבאר שם נדרין להמתין בכדי שיעשו ור"ת בהמחוכר שנחלב בי"ט חיכו עד מ"ט שני בכדי שיעשו והעיקר כדברי רבי' וכן הסכים הרשב"ם ז"ל עכ"ל וכתב רבי' יחזקאל סופר ז"ל לת מצ

ומ"ש ואם הוא ספק וכו' טעם מחלוקת זה בפירש דברי שמואל בפרק שואל חיישינן שמא חוץ לחומה לנו וע"ל בסימן שכ"ה ושם נתבאר:

וכתב הרשב"א וכו' וטעמו דכיון דהפירות מצויין בעיר למה נחוש לפירות שמחוץ לעיר אדרבה כאן נמצאו כאן היו ועוד דספק דרבנן הוא ולקולא אזלינן ועי' במרדכי ר"פ א"נ:

תקטז מותר לשלוח ביום טוב דורון וכו' פלוגת' דב"ש וב"ה בפ"ק דביצה והלכה כב"ה דאפי' בהמה וחיה וכו' מותר לשלוח: ומ"ש

(ה) אבל מותר לטלטלן ואחרים מותרין אף לאכלן ולערב צריך להמתין מי שהובאו בשבילו כדי שיעשו לרב אלפס וכ"כ בעל התרומות ולר"י א"צ (ו) ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל ואם הוא ספק אם בא מחוץ לתחום אם לא לרש"י מותר ולדברי הגאונים אסור וכתב הרשב"א שאף לדברי הגאונים אין לאסור אלא בעו"ג שאין שרוי עמו בעיר דאיכא למיחש שמא מחוץ להתום הביאם אבל עו"ג השרוי עמו בעיר ופירות המצויין בעיר אין להוש מספק ודבר שאין במינו במחובר שהובא לישראל בי"ט ראשון של ר"ה מותר בשני אע"פ שקדושה אחת הן שאין עליו איסור הכנה ולא דבר התלוי בקדושה שנאמר קדושה אחת הם אלא משום קנסא שמא יאמר לו להביא ודיו אם קנסו בראשון וכן משבת ליו"ט:

תקטז (א) **מותר** לשלוח בי"ט דורון בין מנות של תבשיל הראוי לאכיל' או בהמה חיה ועוף בין חיים בין שחוטים

הא דשרי לטלטלם דוקא בתוך ד"א או בתוך העיר דכולה מתא כד"א דמיא אבל להוציאן לא לפי שאפשר עו"ג קונים שביתה וכיון שיצאו חוץ לתחומן אין להם אלא ד"א וכדאיתא בפרק מי שהוציאוהו כ"כ הר"ן בפ' א"נ וה"ה בפ"ב מהלכות י"ט וכ"כ הרא"ש בפרק מי שהוציאוהו וז"ל צריך ליזהר בדבר הבא מחוץ לתחום בשביל ישראל זה שמותר לישראל אחר או אפי' בא בשביל עו"ג שלא לטלטלם חוץ לד"א בעיר שאינה מוקפת חומה ואפי' מוקפת מחילה צריך שתהא מוקפת לשם דירה וכתב ר"ת ז"ל דסתם עיירות תוקפו' לדירה הם דאין דרך להקיף מחילה עד שיכנו הבתים תחלה אבל מבצרים סתמייהו הוקפו ולבסוף ישבו עכ"ל וכ"כ התוס' והמרדכי שם והגה"מ בפ"ה מהלכות י"ט וכתבו רבי' בסי' ת"א. וכתב ה"ה בפ"ב מה' י"ט והגה"מ בפ"ו מה"ש בשם סמ"ג דכי אמרינן דאסור לאכלן מי שהובאו בשבילו כל בני ביתו נמי אסורים כמותו דאדעתא דכולהו אתא כדאיתא בכל מערבין כל דאתא לבי ריש גלותא אדעתא דכולהו רבנן אתא וכ"כ המרדכי בפ' בכל מערבין דאסור לכל בני הבית כשהובאו בשביל בעל הבית ויש לדקדק בדברי בעל תה"ד שכתב בסי' ע"א אם יש בה כדבר צורך כגון שזימן אורחים נכבדים וקא בעי להו הך דורון נראה דיש לסמוך אדברי האשירי שכתב אפי' ד לפירש"י שרי לישראל אחר משום דליכא למיגזר בכה"ג לכך נראה להתיר הואיל ולפירש"י שרי אפי' לאותו ישראל שהובא בשבילו ע"כ ומשמע מדבריו שהאורחים דין ישראל אחר יש להם וזה נראה הפך מה"ש בגמרא כל דאתא לבי ריש גלותא אדעתא דכולהו רבנן אתא וא"ל שהוא סובר כמאן דפליג התם ואמר דכישראל אחר חשיבי דהיכי נשוי לבעל תה"ד חולק על כל הני רבוותא. וי"ל דרבנן הוו סמיכי תדיר אתכא דריש גלותא והלכך כל דאתי לביתיה אדעתא דידהו אתי דהא כ"ע ידעי דא"א לתכא דריש גלותא בלא רבנן ומשם למדו המפרשים לבני ביתו הסמוכים תדיר על שולחנו אבל מי שזימן אלו אורחים כיון שאינם רגילים לסמוך תדיר על שלחנו לא חשיבי מבני ביתו אלא כישראל אחר דמו (ג) ואפשר לחלק בע"א ולומר דאורחים נמי חשיבי כבני ביתו וכל מה שאסור לבעה"ב אסור גם להם מיהו ה"מ כשזימנם קודם שהביאו לו הדורון דאיכא למימר דאדעתא דידהו אתא אבל אם זימנם לאחר שהביאו לו הדורון חשיבי כישראל אחר דליכא למימר דאדעתא דידהו אתא וכי שרי בעל תה"ד לאורחים היינו כשזימנם אחר שהביאו לו הדורון דאילו זימנם קודם לכן גם לאורחים אסור דאדעתא דידהו נמי אתא. וראשון נראה עיקר: **ולערב** צריך להמתין מי שהובאו בשבילו כדי שיעשו להרי"ף וכו' בפ' א"נ (כד:) אהא דאמר רב פפא אם אין מאותו המין במחובר בתוך התחום מותר חוץ לתחום אסור כתב הרא"ש וא"צ להמתין לערב בכדי שיעשו דלא החמירו חכמים אלא בדבר שנעשה בו איסורא דאורייתא ואין לחוש שמא הביאו העו"ג דרך ר"ה סרטיא ופלטיא דלא שכיח דאיכא ר"ה דששים רבוא בוקעים בו והא דתנן בפ' שואל (קנא:) עו"ג שהביא חלילין לא יספוד בהם ישראל במ"ש עד כדי שיבואו ממקום קרוב תירץ ר"י דשאני מלאכה דמת דאוושא טפי והכל יודעים שבשביל המת הביאו ואחמור טפי והרי"ף כתב בתשובה דאף בבא מחוץ לתחום צריך להמתין בכדי שיעשו וכ"כ בסה"ת ובסמ"ת דאין לסמוך על מה שחולק ר"י במת ומסתברא כדברי ר"י כיון שמלינו בקבר שנעשה בשביל ישראל דאסור עולמית ובשאר דברים שנעשו בשביל ישראל כגון מינו במחובר מותר לערב בכדי שיעשו גם במובא מחוץ לתחום יש לחלק עכ"ל והר"ן כתב מסתברא דבאין כמינו במחובר בעי נמי לערב בכדי שיעשו דלא קיל טפי אין במינו במחובר מיש במינו אלא שהוא מותר לישראל אחר וכבר כתבו בהכך ואינו נראה עכ"ל וכ"כ הרשב"א בתשובה שנראין הדברים דאפי' בבא מחוץ להחום צריך בכדי שיבואו דבכל כי הא כאיסורא דרבנן איכא למיגזר ולמיסר יותפי מאיסורא דאורייתא דכל שהאיסור קל איכא למיגזר טפי דלאתא אתי לזלזולי ביה וכתב עוד שהמתנת הערב לפי מקום ריחוק הבאתן או הקירוב. וגם סמ"ג כ' בה' שבת בסוף דבריו דנכון להחמיר ואע"פ שיש לדחות אדיאו לא סמכינן. ובתה"ד סי' פ"ג כתב דעו"ג שהביא דורון לישראל בי"ט חוץ לי"ב מיל והוא דבר שאין בו חשש לידה או מחובר אע"פ שרוב הגאונים כתבו דתחומין די"ב מיל דאורייתא ירא הוא דאין להחמיר כמו מחובר ולידה וטעמא משום דכיון דנהגינן כר"י וה"ג דמפרשים שהטעם שאסרו חכמים דורון שהביא עו"ג לישראל היינו משום גזירה שמא יאמר לעו"ג להביא לו מן המחובר או דבר הנולד ויעשה איסור דאורייתא בשבילו והאי טעמא לא שייך כ"כ בתחומין די"ב מיל דלא שכיח שיאמר לעו"ג להביא לו אוכל או משקה כ"כ מרחוק ע"כ וכ"כ מדברי הר"ן שכתבתי גבי הבא בשביל ישראל זה מותר לישראל אחר: **ואם** הוא ספק אם בא מחוץ לתחום אם לא לרש"י מותר ולדברי הגאונים אסור בפ' שואל (קנא.) עלה דמתני' דעו"ג שהביא חלילין לא יספוד בהם ישראל אלא אם כן באו ממקום קרוב אמרינן בגמרא מאי מקום קרוב רב אמר קרוב ממש ושמואל אמר חיישינן שמא חוץ לחומה לנו וקי"ל דהלכה כשמואל ופי' רש"י דשמואל לקולא לומר דאע"פ שלא נכנסו לעיר עד הבקר חוששין שמא מבע"י באו בתוך התחום ולנו בלילה חוץ לחומה ולפי דבריו כל היכא דמספקא לן האי מלתא אזלינן לקולא אבל הגאונים פי' דשמואל להחמיר אתא ולומר שאע"פ שנכנסו בבקר השכם אסור דחיישינן שמא בלילה הביאום ממקום רחוק ולנו חוץ לחומה ולפי דבריהם כל היכא דמספקא לן האי מלתא אזלינן לחומרא ודעת הרי"ף כדעת הגאונים וכן דעת הרמב"ם בפ"ו מה' שבת. וכתב הר"ן בפ' שואל דאיכא למידק על דברי רש"י מדאמר ר"פ עו"ג שהביא דורון אם יש במינו במחובר אסור עד הערב בכדי שיעשו והא התם דאיכא למיתלי שנתלשו מעי"ט ואפ"ה אסור תירץ הר"י דכל שיש במינו במחובר דרכן של ב"א ללקוט אותו ביומו ואין לוקטין אותו מבערב וכיון דרובן עושין כן אין תולין להקל עכ"ל ולפ"ז ספק אם נלקטו או ניצודו היום אסורים למ"ש או מולאי י"ט עד כדי שיעשו כאילו ודאי נלקטו או נצודו בשבת או בי"ט ואפי' לדברי רש"י שמפרש דחיישינן שמא חוץ לחומה לנו לקולא קאמר וכבר כתבתי שסמ"ג חולק ע"ז. ולענין הלכה נקטינן כדברי הגאונים וסיעתם שהן רבים וגדולים (ד): **וכתב** הרשב"א שאף לדברי הגאונים אין לאסור אלא בעו"ג שאין שרוי עמו בעיר וכו' כ"כ הר"ן בפ' שואל ובפ' אין צדין וכ"כ ה"ה בפ"ב מה' י"ט וכ"כ בסמ"ק: **כתב** המרדכי בר"פ א"נ אר"י אמר שמואל הלכה כר' יהושע משמע דשמואל אית ליה מוקצה אפי' בספק מוכן וכתב אבי"ה אע"ג דבספק מוכן מחמירין היינו משום דמוקצה הוא כדאיתא פ' כל הכלים וגם הרחקה לאיסור ולא להקל אבל אם אין ספק מוקצה אלא ספק תחומין כגון שיש לעו"ג המביא דורון ב' בתים וא' בתוך התחום שרי אפי' למי שהובא בשבילו דגרסינן בפ' מי שהוציאוהו (מג:) גבי יש תחומין למעלה מי' ספק תחומין דרבנן להקל ואע"ג דדבר שיש לו מתירין הוא לא דמי לביצה דאמר רב אשי פ"ק דביצה (ד:) לעולם ספק י"ט ספק חול דהתם כי מוקמת לה אחזקה הרי לא נולדה וכן בספק לידה שלא ניצוד משא"כ בספק תחומין עכ"ל:

ודבר שאין במינו במחובר שהובא לישראל בי"ט ראשון של ר"ה מותר בשני וכו' כ"כ הר"ן בפ' א"נ בשם חכמי לוני"ל ואע"פ שכתב על דבריהם ואני אומר כמה רב גוברייהו דשרו הכי הרא"ש כתב דברי חכמי לוני"ל סתם לפסק הלכה וגם ה"ה כתב בס"פ א' כדברי חכמי לוני"ל וכ"כ בא"ח וכתב דה"ה לשבת וי"ט:

כתב הכלבו אפשר לומר דוקא עו"ג שהביא דורון לישראל יש לגזור שמא יאמר לו לך והבא לי אבל ישראל ששלח דורון לחבירו ע"י עו"ג כגון שמסר לו מעי"ט ונשתהא העו"ג ולא הביאו עד י"ט זה היה מעשה והסכימו חכמינו ז"ל להתירו אפי' למי שבא בשבילו והטעם שאין לחוש שמא יאמר לו לך והבא לי עוד באיסור לפי שלא ישמע לו ע"כ וכ"כ הרשב"א שאלת ישראל שגר לחבירו ע"י עו"ג פירות מעי"ט שאין במינם במחובר לקרקע ונתעכב העו"ג והביאם בי"ט אם מותרין אפי' לבא בשבילו תשובה מסתברא לי שמותר תוך ד"א אפי' לבא בשבילו כ"ש אחרים שהרי אין העו"ג מביא משלו כדי שנגזור שמא יאמר הבא לי:

תקטז מותר לשלוח בי"ט דורון בין מנות של תבשיל הראוי לאכילה או בהמה חיה ועוף וכו' משנה בפ"ק דביצה (יד:) בש"א אין משלחין בי"ט אלא מנות וב"ה משלחין בהמה חיה ועוף חיים ושחוטים משלחין יינות שמנים וסלתות וקטניות אבל לא תבואה ר"ש מתיר אף בתבואה ופירש רש"י אבל

דרכי משה

אסורים ולכן כתב דהמנהג כרש"י וכבר נתבאר דנקטינן כדברי רש"י אף בנעשו בשביל ישראל כ"ש אם נעשו בשביל עו"ג או נעשו מאליו דאף לדברי ר"ת שרי לדעת הפוסקים המחמיר יחמיר והמיקל לא הפסיד: (ג) וב"מ מח"ה סימן ע"ח: (ד) ומעתה נדחו הם דברי המרדכי ר"פ א"צ שכתב היכא שיש לעו"ג שני בתים אחד חוץ לתחום ואחד תוך התחום תלינן שרביאן מתוך התחום והיינו דס"ל כרש"י שכבר מבואר דלא קי"ל הכי והתימא על הכ"י שכתב דקי"ל כדברי האוסרים ואח"כ הביא דברי המרדכי כאילו לא היה בו שום מחלוקת (גם לעיל סימן שכ"ה בש"ע סעיף ט' פסק כדעת הרי"ף והגאונים ומ"מ כתב דאם יש לעו"ג שני בתים ואחד מהן בתוך התחום דתלינן להקל וצ"ע ולא דמי להא דכתב המור בשם הרשב"א דאף לדעת הרי"ף והגאונים אם עו"ג שרוי עמו בעיר ופירות מצויין בעיר אין לחוש בספק דל"ד דודאי כאן שהעו"ג שרוי עמו בעירו ופירות מצויין בתוך העיר מה"ת לאסור ולחוש שהובא מחוץ לעיר אבל כשיש לו שני בתים והאחד מחוץ לתחום אזי יש לספק אם הובא מתוך התחום או מחוץ לתחום כיון שיש לו גמי בית אחד מחוץ לעיר ואינו שרוי עמו בעיר ומה דהתיר משום דס"ל כדעת רש"י וכ"כ המרדכי בהדיא וצ"ע): עיין

דרישה

פשיטא דאין בו מצוה כלל וכו' כשנתארחו אצל אחר ווימנם אחר לסעוד ולפי זה יש ליישב הכא מה שהקדק ב"י על ת"ה מהא דאמרינן כל דאתא לבי ריש גלותא אדעתא דכולהו רבנן אתא משמע דלאורחים אין להם דין ישראל אחר יש לומר דהתם מיירי דריש גלותא זימנם לאכול אצלו וזהו פשיטא דאין בסעודה זו מצוה כלל ובעל ת"ה מיירי כשנתארחו אצלו ובאו מן השדה לתוך ביתו דזה פשיטא הוא דהוי מצוה וכמו שהבאתי לעיל בשמו. בסמ"ג כתוב דדבר שיש בו משום מחובר או לידה שהובא בי"ט ראשון אסור בי"ט שני אפילו לישראל אחר ע"ש. וכתב בת"ה לדבריו אם חל יו"ט ביום ה' ו' והובאו בה' אסור לאכול ממנו אפילו בשבת שאחר יום טוב ואף על פי שכתב האשר"י בשם ר"י דאפילו לפירוש ר"י שרי בשבת שאחריו נראה דהיינו בפירות שנלקטו מן המחובר דהוו לשבת למיכליינהו חיים אבל דגים דצריכים בישול ובשבת אסור לבשלם וביום ו' נמי אסור משום דמוקצין הם אסורין אפילו לישראל אחר עכ"ס: ורי"ף

פרישה

(ה) **אבל** מותר לטלטלם דכיון דלאחרים מותר לאכלם אין להם דין מוקצה לאסור בטלטול ומיהו דווקא תוך ד' אמות או עיר המוקפת לדירה דנחשבת כולה כד' אמות והיינו סתם עיר דנבנו הבתים תחלה ואח"כ מקיפין אותו אבל מבצר דסתמייהו הוקפו תחלה וביוצא בו אסור לטלטל בו אלא ד' אמות דספלי דעו"ג קונים שביתה וכיון שיצאו חוץ לתחום אין להם אלא ד' אמות. כ"כ בהר"ן והרא"ש והמ"מ:

(ו) **ולזה** הסכים א"א הרא"ש ז"ל וכתב דלא החמירו חכמים אלא היכא דנעשה בו איסורא דאורייתא ואין לחוש שמא הכניסו דרך סרטיא ופלטיא דלא שכיח אבל הר"ן כתב וכן הרשב"א כהרי"ף וכתבו דאדרבה באיסור דרבנן דקיל יש להחמיר בכה"ג טפי וכתב המ"מ דכי אמרינן דאסור למי שהובאו בשבילו לכל בני ביתו נמי אסורים וב"י דקדק מכח ת"ה לחלק בין זימון אורחים לבני ביתו אבל תמיד עוד חולק בפא"ח ע"ש:

סי' תקטז (א) **מותר** לשלוח בי"ט דורון כו' ורי"ף מתיר אף בתבואה שפסק כר"ש שמתיר בתבואה

חדושי הגהות

אפילו לדעת רש"י אסורים בשבת משום הכנה דאין י"ט מכין לשבת (מהרל"ח): ג כמו שנתבאר בסימן ת"ה (מהרל"ח): ד בתה"ד איתא לפרי' והובא כן לעיל בסימן זה בב"י והמכוון לפי' ר"ת וכן הועתק בד"מ שלפנינו:

ר"ל

מכל מ"מ בכהאי גוונא רשאי כיוצא בזה לעשות ולא מיקרי עשיית אוכל נפש ביו"ט ומיהו אם אפשר לו לעשות ע"י עכו"ם עדיף טפי ואם אי אפשר לו לעשות ע"י עכו"ם ואין לו אוכל נפש אלא ע"י עצמו יש לו לעשות ע"י עצמו ולא יבטל מלעשות ע"י עכו"ם ואם אי אפשר לו לעשות ע"י עכו"ם ויש לו אוכל נפש אחר יש לו לעשות ע"י עצמו ולא יבטל מלעשות ע"י עכו"ם ואם אי אפשר לו לעשות ע"י עכו"ם ואין

מתון להתוס דסמ ודלמי שרי כדליתא בפ׳ בכל מערבין (מ׳) נמי ליפתא דלתת למתוות ופ׳ מי שהוציאוהו (מז׳) נמי הכהו דיכרי דלתו למברכתא וכן קמח שנטחן בי״ט מתי ליכול בזמן דרובא עו״נ מדעתא דרובא טחני ליה כלתרינן נמי הדלוק בחכיכה ומשום מוקצה ליכא למיסר דחציס מזו לכוס בין השמשות מו לעשות מכס קליות ודייסא עכ״ל וגם הר״ן כתב כשם בה״ג דכולה ברייתא ניסרמל לכל בעו״נ לת משום דקתני בה הולך לכל פטם הרגיל מכלו ואומר לו תן לי תור אחד מו גוזל אחד ואילו בעו״נ אסור דחייסינן שמא יעוד וכן כתב מו גלוסקא לת דחייסינן שמא היום ונטחנו החטים ולפסר דלפני בעו״נ נמי שרי כר מכירות שים נמיכם בחשובר לכל בחור וגוזל ליכא למיחש שמא היום ניעודו שרובן ניעודין מלתמול וניציס נמי רובן מלתמ הן ולפיכך מותרין דלזולין כתר רובא כלכתניתן בפ״ק וכ״כ בתוס׳ מלת שמני א הכת מי מזולין כתר רובא נדשיל״מ כיון דקו׳ל דלפני׳ בלילף לת בעיל ולפסר דהתם שמני לתיתחזק ליכוחי ומיהו בפת ליכא למיחש למידי שלפילו נעתן היום משום מוקצה ליכא שכבר היו החטים רחויין לכוס ומשום מלמכה ליכא דלעולך עו״נ נעשית עכ״ל וזה שכתב דניציס לפסר למיזבן מעו״נ ני״ט כתב בפ״ק דהייטו דוקא כדלתת מלן דמזבן לגביה מכל למיל לבתי דיהבו דסו״ל מקום קניעתן לסור דלמת ליכא דמזבן ניציס בני יומן וכל קבוע כמחלה על מחבר דמי וכבר כתבתי זה בסימן תקי״ג וכתבתי שם שמדברי הפוסקים נראה דניום לסור למיזבן ניציס מעו״נ לפני׳ לתי מלן דמזבן לגביה וה״ה כהב בפ״ד בהגהי הרש״ך והר״ן דחנוני ופפט ורועה שלמרו בין עו״נ בין שראינהו הכל מוכר ריק מדברים שים בתיק במחובר מו שיש למוג שמת כגון שכתב בו שלת נעקר היום לסור ליטלו מן העו״נ מה״ב נפתלק הספק כגון שכתב בו שלת נעקר ולת נגוד היום . והמרדכי כתב בפ״ק ס״ל שתמש תדברי הגמון דכשמין לחוש למחובר ולמוקלה שרי לחיסקל לפני כנגד עו״נ הרגיל מכלו ולכלורה משמע כן מהריט דמרכיון בעירובין גבי הכוח ליפתא דלתת למחוות וכו׳ ופ׳ מי שהוציאוהו גבי הכ הו דיכרי דלתו למברכתא דכי מעייכת התם משמע שעו״נ בהיתום ויש לדחות דמנוני ישראל מתר קודם י״ט להכיתם להם ופסקו מת דמיסם ומיהו העו״נ שלת בהיתום למנוני ישראל עד י״ט ובני העיר היה להם לקנות לנגד היסראל ולת לנגד העו״נ יש תשובה לסור ויש להקיר רתכ״ן כתב לחיסור וטעמת משום שמת ירכה בשביל לבניית כיון שרגיל מכלו עכ״ל והתום׳ כתבו שם הולך מכל מנוני הרגיל מכלו בין הוא עו״נ בין ישראל דחין לחלק רק היכא דחיכא למיחש שמא המחובר מו גולך והרוקח כתב שמנני וברבי שפירא מורו לחיסור בתוס׳ עו״נ ורבני נרפת מקורין ומע״פ שכ״ל להקיר לני מחמיר כהו רתת רבותיו כדליתא בירושלמי שילהי בכל מערבין מע״פ שכתבנו לכם בדר מועדות ל״ל תשנו תמנהג תנוסיכם ומי נפש עכ״ל ולענין מעשה נראה דבמקום שלת נהגו ליסור מותר לי קת לפי מתנוני עו״נ כל דבר שהיה מע״פ שהוא מוקצה דכדבר שהוא של עו״נ לת שייך מוקצה ולפילו יהוי שהוא מתוך לתחום נמי שרי כיון שלת הוא בשביל ישראל זה ומיהו תם הוא דבר שיש לחוש שמת נלקט מו גלוך מו עולך היום לסור . ולענין ליקח פת חתה מן העו״נ כי״ט התום כפ״ב דע״ז (סו׳) נמי ריחת לתו מלתת היא כתבו מכאן יש להקיר פת חתה שנאפה ביום טוב דאין לסמוך משום שהעיסה שנאפה בו נחלטו היום ומוקלים הם דמה נכך הת פר״י דלת תמרינו יש שכת עשים בפת רק לענין מיכורי הגאה ולי משום שמת שהנו התניס היום וגם גילוהו מין ככך כלום כיון דתעיקרת בשוקן התניס היו רגוייס לכום ומיהו בה״ג מצא לתו מולך בשנתנו כי״ט מיהו רבינו יחיאל היה נוהג היתר בדבר תמנם בשני יתים של ר״ה שתם מורי שים תוספים לפי שלפעמים משלך תקנר עד ר״ה ויכולין לקנות בי״ט של ר״ה ולמפות בי״ט שני וכן להחיור בשני י״ט של ר״ה עכ״ל ובה״ג פ״ת כתוב תסרו ר״י ור״ת ליקח פת מן העו״ג בי״ט תת״כ הוה יקשיע שהקמח הוא מנופה מבי״ט ושעמת דכל מידי דלכילה גזרינן לי שרוית ליה פת של עו״ג שנאפה בי״ט שלי ישראל נופיה לנפות קמחו ומקום שים לירת שנעשים שלפה בו ליקנות היום מן המחובר לריך ליזהר גם בזה שידע שנלקטו מעי״ט והרמ״ה הנקיג לתתום הקמח מעי״ט מו לסומרו בחדר ושתפתח יהיה ניד ישראל היכא שיוכל לקנות קמח חו פת שנאפה היום בי״ט מן העו״ג וגם הג״ה כתב בפ׳ לין לדין שר״י ורבי׳ תם תסרו ושיגו שלת ליקח פת מן העו״ג נשתומין בי״ט מס לת שיודע שהקמח היה נטחן מעי״ט והעיסה נלקטו מעי״ט והר״י ב״ר ברוך והר״ם התירו לקנות פת שנאפה עו״ג בשבת בשעת הדחק (פ׳) . וכתב התגור מס י״ט הל מתר השבת פת שנאפה בשבת מסור בי״ט משום שכנה מולן הוה למדרי נשום יעקב ויו״ל עכ״ל ומין הוראה זו נכוחה שהרי נתבאר בסימן שכ״ה דלף בשבת עשמה התירו הרמ״ם ונדולים מחרים ורבינו ירוחם בהל׳ שבת כתב שברית ר״ת וסברת הרא״ם ומח״כ כתב וכשתון המקומות שרגילין שכשים מו מגשים לקנותו בשבת ומומרים לעו״ג ממת שכנה מקח ומומרים מן לי פשוט מו ג׳ פשוטים מלחם וגם קורחים לעו״ג בשניתם וטוחנים לו המטות רשוי לחסרו להם מכל וכל שלת יהכלו פת הנאפה בשבת כך כ״ל עכ״ל :

ג דבר שבמינו מחובר שמא נלקט היום ולא דבר שמחוסר ציידה שמא ניצודו היום ולא בצים שמא נולדו היום אבל דבר שאינו במינו במחובר אפילו הובא היום מחוין לתחום שרי (ת) וכן קמח שנטחן היום ג שרי בעיר שרובה עו״נ דאדעתא דעו״נ טחני ליה ומשום מוקצה ליבא דהיטין נמי הזי לכום ביה״ש ולעשות מהן קליות ודייסא כתב א״א הרא״ש ז״ל בתשובה לא התירו לקנות בי״ט אלא כדרך שמפרש בגמרא הולך אדם אצל תנוני וכו׳ אבל ישראל שאומר לעו״נ מעי״ט שתקנה לי יונים למחר לא יפה עשה אבל אם עשה כבר מותר לאכול מהם אפי׳ בו ביום ובלבד שלא יהיו מפריחין ולא יהיו אסורין משום מוקצה אבל אם רגיל בכך אסור לאכול מהן אפי׳ קנה בבר דאין זה חשוב דיעבד כיון שרגיל בכך : מותר לומר להבירו מלא לי כלי זה אפילו הוא טיוחר למדה ובלבד שלא יזכיר בו שום מדה לומר תן לי מדה פלונית ד והרמב״ם ז״ל אוסר בכלי המיוחד למדה ה ולא נהירא לא״א הרא״ש ז״ל : לא ימדוד אדם שעורים ויתן לפני בהמתו אבל קודר הוא קב או קבים ונותן לפניה ופירש״י קודר נוקב נקב בברי עצמו ומטלא שלא בדרך מדה ורי״ף פי׳ קודר משער לפי אומד דעתו :

כל

כתב

ח״ת ז׳ בתשובה כלל כ״ג ח״ל ישראל שאמר לעו״ג מעי״ט קנה לי יונים למחר לטרוף י״ט דע כי לת יפה עשה לקנות לו במשתת בי״ט אסור לקנות בי״ט מפני כלת משתת כלת ככה״ג לתמרינן כפ׳ מין לדין שלך משלך רופא הרגיל מכלו ואומר לו תן לי גדי מ׳ וכו׳ ובלבד שלת יזכיר לו סכום מקח הלכך זה שהוא לעו״ג לקנות לו לת יפה עשה מכל מס עשה כבר בדיעבד מותר לאכול ממנו אפי׳ בו ביום ובלבד שלת יהיו היוסים מפריחים ולת יהו אסורים משום מוקצה כדלתרינן בפ׳ בכל מערבין נמי הכוח ליפתא דלתת למתוות מוזכר רבת דכמיכן אמר הני ולפי מתמהל עקריכוה מפי מתרת מתון לתתום לתו הכת בשביל ישראל זה מוכר ליסראל אחר וכ״ם הכת דלדעתת דעו״נ מתו וקיבה זו בלת דמיס כי היכת דם״פ מין לדין ומע״נ דלכלקו לעם עו״נ מס נלקטו היום היו אסורים משום מוקצה הלכך מס היוסים נדולים שיכולין לפרוש חוץ לתתום אסורים משום מוקצה ואם לאו מותרין בדיעבד היכת שנכנסת עלתה מכל מס רגילים לעשות כך לסור לאכול מהם לפי׳ קנו כבר לתין זה נקרת דיעבד בלת לכתחלה כיון שרגילין כך : מותר לומר למכירו מלא לי כלי זה וכו׳ כפ׳ מין לדין (עם) וכבר נתבאר בסי׳ שכ״ג כל מלי דשייך לדין זה :

לא ימדוד אדם שעורים ויתן לפני בהמתו אבל קודר הוא קב או קבים וכו׳ כפ״פ מין לדין (עם) וכתב הרא״ם והר״ן פי׳ רש״י וכו׳ ופי׳ הרי״ף ולת הכריעו והרמב״ם פכ״ד כתב כדברי הרי״ף . אם תוכר למדוד תכלין ליתן בקדרה נתבאר בסימן תקי״ד . אם מודדין קמח כדי ללוש נתבאר בסי׳ תק״ו . נרסינן בפרק שואל (קמח י׳) ובסוף פ׳ מ״ב (עה י׳) מ״ר יהודה אמר שמואל בני חבורה המקפידים זה על זה עוברין משום מדה ומשום משקל ומשום מניין ומשום לוץ ופורעין בי״ט וכדברי הכל אף משום ריבית ופי׳ רש״י בפ׳ ז״ב המקפידין זה על זה . שתין מוחלין על דבר מועט ומקפידים להלוות זה את זה כמדה במשקל וכמנין שבדרין בשבות ו״ט משום לוץ ופורעין דתנן במסכת שבת וכלבד שלת יאמר לו הלוני ואתם מפרט טעמת שאת יכתוב ומשום׳ כתבו פי׳ מחוך שמקפידין בשום לידי כך שהקפידות גורמת להם להזכיר המדה כדי שיהת מבורר יפה מה שמתחייב לזה וכן מחוך שמקפידים שוקלים בשתוני״ם ב״כ לפי׳ כיד לסור להם לשקול כמו בשתוני״ם לפי שמקדקדים הרבה בע״ב דשרי התם בשבת שתין מוחן בשתיני מקפיד וכן בסור להם לומר מלא לי כלי זה לפי׳ בלת הוברת מדה וכן משמע מחוך פירש״י בפ׳ שואל בני חבורה שמקדקדים זע״ז שאמר לחד לחבירו תנה לי שלקמת נדולה היא תן לי כמחוך והוא שוקלה בידו משום מניין פר״ח אם היו מנוים ושקדים ואומר לקמת כ׳ מנוים גם אני מקח כ׳ אז מומר בשעה שטטל המתן עד שתשקול שאני ועד שתמזוד מורך שדנים והקטופים ומתוק הניניס והמנוים והשקדים שאתה טוטל שתטול נם אני כמשקלה וכמדתה וכמניה משמע שר״ל בע״ג דשרי לומר לחנוני הרגיל מכלו תן לי כ׳ מנוים זהו לפי שתין משמע שם שתהא שום קפידה על המניין בלת שמודיעו שכל כך הוא לריך מכל כשלומר לקמת כ׳ נם אני מטול כ׳ מרתה שמדקדק ומקפיד על המניין והוי עובדא דחול בעין משא ומתן ומ״ש שרי בכה״ג נעמיד כגון שאמר לו המתן עד שאמכה לך מהנוים שאתה טוטל ותטול נם אני מהניום וכן כעין זה במילה ובמשנה שקל מסור ע״כ והרמ״ם כתב שם ג׳ פירושים אלו ולת הכריע ניהיהם נם רי״ו כתב ולת הכריע מכל במסכת שבת ובמסכת ביצה לת הזכיר זה הרמ״ם כלל וברתה שבטעם מפני שהתום׳ כתבו בפרק שואל פירוש לפי שמקפידין זה על זה שכרין אפי׳ על מה שתין אתר בני אדם עוברין משום מדה דאמרינן בביצה יכול אדם לומר לחבירו מלא לי כלי זה ת״ל לת יהא אדם כותב פירוש כלי שמודיע בו אסור דדמי לתקת ומתכר ושם כיון שהם מקפידים כל כלים הוי לבניינו אדם לפי שמקפידים לידע שיעורו לשלם להם הכלי וכן משקל שזוקלין ומכווין זה כנגד זה ומתרינן בביצה אין מקפידין במחונים כי״ט ומשום מניין דאמרינן בביצה הולך אדם אצל תנוני הרגיל מכלו ואומר לו תן לי וכו׳ ובלבד שלת יזכיר לו סכום מקח היו נותנים מאה שאתה נותן לי ו׳ מנוים בדינר ולקח כבר תעשים לת יאמר לו תן לי כ׳ מנוים שתחמיץ לך י׳ מנוים שנראה שעושה להשלים המכר אבל יכול לומר תן לי עשרים מנוים שתם וכבני תבורה המקפידים אסור שיכלו לידי מיסור שיוכירו להשלים וכדברי הכל אף משום ריבית וכו׳ וקשה לפירוש זה דשם הכל לת מיירי מלת במקפידים מ״כ מתתי קאמר לעיל לימת

דרכי משה

תקיז (א) וכתוב במהרי״ל דפת הנאפה בי״ט אסור לקנותו מן העו״ג אף למ״ד דפת הנאפה בשבת מותר לאוכלו בשבת דבי״ט נזדרזו יותר למיעבד היתירא בעצמו אבל בהג״א פרק אין צדין משמע דחכיר פת שנאפה בשבת מפת שנאפה בי״ט ואיכ למאן דמתיר בשבת כ״ש דמתיר בי״ט ועל סימן שכ״ה מדיין פת שנאפה בשבת :

דרישה

ולמיום לת מיבריך ליה למפטיקין כיון שאסר מידה ומניין מכ״ם ולמיום מסורים ומ״ם רבינו כתב כל הג׳ לפי נ׳ בגיומסות : מתמולין

פרישה

סי׳ תקיז (ת) וכן קמח שנטחן היום שרי כו׳ ומשום מוקצה ליכא למיטין נמי מזו לכום כו׳ מה שמתיר מטעם זמן לכום ולת כתיר מטעם בגמרו בידי מדם וכמו שכתוב בתוס׳ לעיל נפפ׳ שכ״ם פת של עו״ג שנאפה בשבת משום לנמרו בידי מדם ול מלכת שבת שהיה קמח מו עיסה בין השמשות ולת היה מיסור למול לכן מתירין משום דבשעה בידי מדם אבל כאן בסמוך מין בין השמשות שמיוסר מדבר מלכות שמיום הקרוב ליסה ומפיה לת למרינן כזו גמרו בידי מדם ורוין לסול וכמו שכתבתי בביאורי לעיל סימן שכ״ה פ״ם :

חדושי הגהות

תקיז א זה משולל הבנה ואולם בהר״ן שלפנינו שם נוסף מלה אחת בתוך שני חצי אריח כזה אלא שאני (תוכך) הבא אי אזלינן כו׳ : ב לפי מה שנתבאר בסימן (תקי״ג) שהבא לתהום בשביל זה מותר לאחר ולכן גם החנווני עו״נ שהביא בשביל ישראל ליקח ממנו (מהרל״ח) : ג יש בכלל היתר הפת בשבת שכתב לעיל סימן שכ״ה בשם הרא״ש להיתר וכ״ש קמח ולפי מה שכתבתי לעיל לדעת ר״ת אף ר״ת מודה בקמח בי״ט שמותר דע״כ לא אסר בפת בשבת אלא משום שמתוסר מחינה ואפייה וחני בברורות וצימוקים משא״כ קמח בי״ט שאינו מחוסר אלא מחינה (מהרל״ח) . ד כ״ל להגיה והרמב״ן אוסר שכ״כ הרא״ש שם בשמו שהוא מתם כר׳ שמשמש דברי ת״ק דמתני׳ הכי אבל הרמב״ם פכ״ד מה׳ י״ט פוסק אפי׳ בכלי המיוחד למדה מותר וכמו שמשמש רבא שם דברי ת״ק דמתני׳ וגם לעיל כי׳ שי״ב הביא דברי הרמב״ם וא״א הביאו בלשון מחלוקת כלל כמו שנתבאר לעיל ולכן נ״ל להגיה והרמב״ן אוסר (מהרל״ח) : ה שכ״כ בפרק א״צ ומסתברא כרבא דבתרא הוא ורבא קאמר דאפי׳ כלי המיוחד למדה מותר לת״ק (מהרל״ח) :

לימח מתני׳ דלא כהלל דלהלי נרמה לפרש שוכרין,משום מדה ומשום משקל כלומר קרובים לבד לידי כך שיעברו משום מדה שפל ידי שמקפידים זה על זה ורגילים ליקח במדה זה משה גם בי״ט ישנו כך וגם כל גני מדים סיו מסורים בכלי של מדה כדמסרינן בגיטה מכל מקפידים נותן הוא עצה שלא ישתמשו שקרובים הם לבא לידי איסור מדה וכן לידי איסור משקל משוך שרגילים לשקול על ידי הקפדתן גם בי״ט לא ירגישו עד שישקלו ולידי מכין כשיאסר למחר מיסם ס׳ מגושם יאמר לו קן לי מ׳ לכשלים מאסר כמו שרגילים לעשות ע״כ. ומאחר שהבריחנו התוספת לפרש הפירוש הרחשן נמלא שלשעתן הדין אין חילוק בין בני מבורה לשאר בני מדם ומעשה זה לא מילק רבינו ביניהם (ב):

תקיח כב הוצאה שיש בה קצת צורך אפילו אינה לצורכו אלא לצורך מצוה כגון קטן לחולו ום״ת לקרות בו ולולב לצאת בו מותר וכשם שמותר להוציא כך מותר להחזירו ובן אם צריך לילך לב״ה או לטייל בשמחת יו״ט ואינו יכול להניח קטן בבית יחידי יכול להוציאו עמו ובן מפתח שסגר בו האוכלים שירא להניחו בבית יכול להוליכו עמו וכת׳ רבינו שמואל דוקא להוליכו בידו אבל בריצועה כדרך חול לא ואין נראה לחלק דלא מיחזי כ״כ עובדא דחול מה שהוא תלוי בריצועה וכן כל צרכי הכשיט יכול להוציא כדי להתקשט בו בי״ט אבל דבר שאין בו צורך אכילה ולא צורך תכשיט בכלל

תקיח כב כוללה שיש בה קצת צורך אפילו אינה לצורכו אלא לצורך מצוה וכו׳ נמי בס״ק דביצה (יב.) תנן בת״ה אין מוליכין לא את הקטן ולא את הלולב ולא את ס״ת לר״ה וכ״ה מתירין וכתב הרמ״ם פירש ר״ח קטן למולו לולב לנענע בו ס״ת לקרות בו דטעמא דכ״ה דשרו מפרש בגמרא דמתוך שהותרה הוצאה לצורך הותרה נמי שלא לצורך ולא שרי בתוך שלא לצורך דבר שהוא לצורך קצת כגון כאן שהם לצורך מצוה ור״ת פירש דלמו דוקא למולו אבל לא לי״ה נמי אם צריך לילך לב״ה או לטייל בשמחת י״ט ואי״ת לניחא את הקטן יחיד בניח יכול הוא להוליכו עמו וכן להוליך עמהם ספרים לב״ה ואף להחזירן דהחזרה סופן מצוה תלמון. גרסינן בירושלמי בפ״ח ולא את המפתח וכ״ה מתירין מ״ר מוסיפין נר רב ינחק הדא דתימא במפתח של חוכלין אבל במפתח של כלים לא מתירין מ״ר והא רבי אבהו יתיב ומתני ומפתחות דפלטרין בידיה פלפלין מ״ל בהדיה. במשנת כגלונים כל הוצאה גבי צורך י״ט שמותרת משום מכילה דכותיה מותר משום מכשיט משום כבוד י״ט אבל הוצאה שלא לצורך מכילה ושלא לצורך מכשיט כגון תותן שחוצאין עם המפתחות קטורות בחוריין שלא כדין הם עושים ואסור לעשות כן וכן פסק הלכה כשמי שיטות עכ״ל הרמ״ם וגם הר״ן כתב על הירושלמי דקאמר הדא דתימא במפתח של חוכלין אבל של כלים לא משמע דלמו דוקא חוכלין שלא כ״ה לכלים שיש בהם צורך ליום דמפתח של כלים דקאמר דלא חייט כלים שאין ליום צורך בהם מבעי ושיטות אבל וכך הם דברי רבינו וכתבו התוספות בשם ר״ח בקטן וכו׳ דצריכין לחו בי״ט לא נזור בת״ט לא נזור וכן כ״כ מדברי הטור׳ שמפרשים כך דעת רבינו ז״ל ע״כ וכך כתבו בשם ר״ח ז״ל ושל הסיפו בשם ר״ת ז״ל להחיר הוצאת הקטן בשביל טיול ואין חילוק בין פירש״י לפי׳ ר״ח ור״ת שלא לפרש״י ונרסתו מפולו הוצאת מכשיט בהם תלקות ד״ת שלא חיסור דרבנן וכך היא דעת הרמב״ם בפ״ח וכמ״ש ס׳ התניד וכתב שכן נרסה מדברי הרי״ף וכ״כ במרדכי בתירוץ דמכתב הרי״ף שכל מכשיט וביוצא בהם מפולו כ״ה מפרי מגמש דמין בהם מלא חיסור דרבנן וכדברי רבינו ולפי״ח ור״ת וגרסתם מיכא בהוצא׳ מכני׳ מלקו׳ מדאוריית׳, ולזה כסכימו הרמ״ם והמרוני׳ וכך הם דברי רבינו שמ״ש כל הוצאה שיש בו קצת צורך פי׳ שיש בו קצת צורך ליומו מפולו מיני לנרטו שלא לצורך מצוה לגמרי בידי חוכת היום כגון קטן וכו׳ ומשמע דלצורך שאר מצוה חסור כיון שאינו מצוי לנמרי בידי חוכת היום : **ומ״ש** וכשם שהוא מותר להוציא כך מותר להחזירו טעמו דהחזרו סופן מצוה תחלתן חכל לא מצוה שלכו דומה עליו שלא יגנבו הס״ם והלולב וכ״ש בקטן לצריך להחזרו לימו דומה עליו דמ״כ ק׳ כיון דכשלבו דומה מצוה מפולו מפסידה חשיב צורך היום קצת מפתח שסגר בו הכלים שמא חסור מפולו ירא להניחם שמא יגנבו כמו שיתבאר שלא ולפי דלא התירו שלא מצוה לפנינו בתחלתן וכ״כ הרמ״ם בהדיא נבי המוצרת הספרים :

וכן מ״ש מפתח שסגר בו התוכלים וכו׳ ירושלמי הניחו הרמ״ם ושאר מפרשים והייט דוקא בשירא להניחו בבית אבל בשאינו ירא שלא יגנבו לא מקרי מין בהוצאתו שום צורך :

ומ״ש בשם רבינו שמוחל נרחה שטעמו מדמניח בתוספתא בהיוצא יוצא שלא מפתח שבתבנעו ר״ה ושינו מוצא ופי׳ הרמ״ם לשם לסיימו מפתח של תוכלין ושוכר רבינו שמוחל דמדהני בתלבנו משמע דוקא בתלבנו מכל בירושה כדרך חול לא ורבינו שכתב עליו ואין נרחה לחלק וכו׳ הוא תמוה שהרי רמיית ר״ם בירושה בירושלמי ושאר מפתח שהרמ״ם הניח בשם בפוס דברי רבינו שכתב הגלגולים שכתוב בה בשם התוספה מכל שלא לצורך מכילה ושלא לצורך תכשיט כגון תותן שוצאין עם המפתחות קטורות בחוריין שלא כדין הם עושים ואסור לעשות כן משמע לצורך מכילה מפי׳ קטורות בחוריין שרי והיו׳ דנקט בתלבנו ל״ד ולענין הלכ׳ נרחה כדברי הר״ם שכך כ׳ בסמ״ק ורבינו ירוחם וכך משמע בפשטו דתוספתא כדפי׳ ותשובת הגלגולים שאפשר ליישב דלא נקט קטורות בחיוריין לדייק מיניה דלצורך מכיל׳ שרי אפי׳ קטורין בחיוריין דכשלי ולפי ליתא שלא נקט קטורין בחיוריין למורויי לן מיסורא דקא משמע לן שלא לצורך מכילה ושלא לצורך מכילה ושוב משמיענו בדרך חול שלא קטורין בחיוריין וזהו שכשלו דבריהם ומכתו שלא כדין ן שוטין ואסור לעשות כן כלומר דמה שמוציאין שלא לצורך מכילה שלא כדין ן תכשיט כ״ל ומה שקטורין בחיוריין אסור לעשות כן אפילו היו לצורך מכילה אז לצורך מכילה וכמו שפסק כ״ר שמואל :

ומ״ש וכן כל כיוצא מכשיט כו׳ תוספת הגלגולים הניחה הרמ״ם :

ומ״ש אבל דבר וכו׳ בגון מפתח שסגור בו הכלים ומיוצא בו שאין בו צורך כלל כלומר שאין בו צורך ליומו כלל מעמ״י שיש בהן צורך למחר וירא שמא יגנבו דמה שלבו דומה מצוה פסידא לן חשיב לצורך היום זו היא דעת רבינו כמו שהרמה ממ״ש תחלה מצוה בתחלת של מוכלין שירא להניחו בבית דמשמע דכשל כלים אפי׳ ירא לן או שם לתחוב מדברי המקילין בסמ״ק בשל כלים שירא להניחו בבית דמ״ם הירושלמי דמחלק בין של מוכלין לשל כלים נמי אפי׳ ירא כמאי קמיירי דאי ירא אפילו בשל כלים נמי אסור לן לחת ולפי הוא״ה שלא לצורך היא ושריך לומר לדברי המקילין בסמ״ק דדוקא בשביל תשוח שיש לו בתיבה אז דבר חשוב כגון מחזורים שכ״ה שלבו דומה עליהם כתם ולפי תשיב שלא אבל בשביל שתם אבל בשביל שתם כלי תשמישו שלהן חשובים וכיוצא בהן אף על פי שירא להניחו בבית שמא יגנבו מ״מ אין לבו דומה עליהן אם נפסדים אסור להוציא וכ״ב מותר בשל מוכלין ולענין הלכה יראה להקל בחסור דרבנן וכן נהגו עם״י דברי הסמ״ק שלא לצורך כלל אף״ב יש בו צורך היום קצת בקטן ובשל מוכלין שהעתון לן יראו לחלק ומקילין אף בהוצאת המפתח שלא לצורך לגמרי וצריך לכופן לשמוע דברי חכמים

והמתמיר

תקיח כג כוללה וכו׳ מצוה כפ״ק דביצה כ״ם אין מוציאין לא את הקטן ולא את הלולב ולא את הס״ת לר״ה וכ״ה מתירין ומפרש בגמרא דפליגי במתוך וכו׳ מתקיף לה רבה דילמא בעיתא והוצאה פליגי דמר סבר יש עירוב והוצאה לי״ט ומר סבר אין עירוב והוצאה לי״ט מתקיף לה רב יוסף אלא מעתה ליפלגו בהנעים אלא בהוצאה ג״מ בהוצאה שלא מדלת לחלת בהנעים ב״מ בהוצאה שלא לצורך פליגי אי חמרינן מתוך שהותרה הוצאה לצורך הותר, נמי שלא לצורך כך היא גירסת רש״י ז״ל ומי׳ אלא מעתה דס״ל לב״ה אין חיסור והוצאה לי״ט ליפלגו בהנעים אלא מדלת לחלת בהנעים ב״מ דכ״ע יש בהוצאה והוצאה לי״ט אלא שמן התורה הותרה לצורך וב״ה אית להו כיון דהותרה לצורך הותרה מן התורה לגמרי אלא רבנן גזור במידי דהוה טירחת דלת צריך כדי להנעים כל קטן ומ״ת דצריכין להו בי״ט לא גזור וב״ש לית להו הנו ומידי לצורך מכילה שהתיר׳ התירוהו הותר ושמינו

לצורך מכילה בחיסורו שותר מן התורה עכ״ל ובדבריו משומש שמפסר לפרש דלא חסרו טירחת דלת צריך אלא כגון הנעים שמן מוליא חוקס אלא לצורך מחר אבל דבר שאין מוליא חוקס לצורך מחר מעמ״י שאין כאן צורך ליומו כלל דבר שאין כאן צורך ליומו ולא לצורך מחר אלא מדרבנן מותר ואפי׳ בשל כלים שירא להניחו בבית ואין כאן צורך ליומו כלל או הוקלת המפתח שסובר בו בכלים שירא להניחו בבית ואין כאן צורך ליומו כלל דבר שאין מוליא חוקס לצורך מחר מעמ״י שאין כאן צורך ליומו כלל ז״ל ומיהו טבל לומר שאף לרש״י ז״ל מיהו מותר אלא לרש״י ז״ל אבל לתוס׳ ורא״ש ורמ״ה ורש״י ז״ל מיהו אסור דומיא דקטן ולולב וס״ת דצריכין להו בי״ט וכדמשמע מסוף לשוט שכתב אבל בקטן וכו׳ דצריכין להו בי״ט לא נזור וכן כ״כ הרמ״ם בפ״ח ושל הסיפו בשם ר״ת ז״ל להחיר הוצאת הקטן בשביל טיול ואין חילוק בין פירש״י לפי׳ ר״ח ור״ת שלא לפרש״י ונרסתו מפולו הוצאת מכשיט בהם תלקות ד״ת שלא חיסור דרבנן וכך היא דעת הרמב״ם בפ״ח וכמ״ש ס׳ התניד וכתב שכן נרסה מדברי הרי״ף וכ״כ במרדכי בתירוץ דמכתב הרי״ף שכל מכשיט וביוצא בהם מפולו כ״ה מפרי מגמש דמין בהם מלא חיסור דרבנן וכדברי רבינו ולפי״ח ור״ת וגרסתם מיכא בהוצא׳ מכני׳ מלקו׳ מדאוריית׳, ולזה כסכימו הרמ״ם והמרוני׳ וכך הם דברי רבינו שמ״ש כל הוצאה שיש בו קצת צורך פי׳ שיש בו קצת צורך ליומו מפולו מיני לנרטו שלא לצורך מצוה לגמרי בידי חוכת היום כגון קטן וכו׳ ומשמע דלצורך שאר מצוה חסור כיון שאינו מצוי לנמרי בידי חוכת היום : **ומ״ש** וכשם שהוא מותר להוציא כך מותר להחזירו טעמו דהחזרו סופן מצוה תחלתן חכל לא מצוה שלכו דומה עליו שלא יגנבו הס״ם והלולב וכ״ש בקטן לצריך להחזרו לימו דומה עליו דמ״כ ק׳ כיון דכשלבו דומה מצוה מפולו מפסידה חשיב צורך היום קצת מפתח שסגר בו הכלים שמא חסור מפולו ירא להניחם שמא יגנבו כמו שיתבאר שלא ולפי דלא התירו שלא מצוה לפנינו בתחלתן וכ״כ הרמ״ם בהדיא נבי המוצרת הספרים :

וכן מ״ש מפתח שסגור בו התוכלים וכו׳ ירושלמי הניחו הרמ״ם ושאר מפרשים והייט דוקא בשירא להניחו בבית אבל בשאינו ירא שלא יגנבו הס״ם והלולב וכ״ש בקטן לצריך להחזרו לימו דומה עליו שלא יגנבו הס״ם והלולב וכ״ש בקטן לצריך להחזרו לימו דומה עליו דמ״כ ק׳ כיון דכשלבו דומה מצוה מפולו מפסידה חשיב צורך היום קצת מפתח שסגור בו הכלים שמא חסור מפולו ירא להניחם שמא יגנבו כמו שיתבאר שלא ולפי דלא התירו שלא מצוה לפנינו בתחלתן וכ״כ הרמ״ם בהדיא נבי המוצרת הספרים :

ומ״ש בשם רבינו שמוחל נרחה שטעמו מדמניח בתוספתא בהיוצא יוצא שלא מפתח שבתבנעו ר״ה ושינו מוצא ופי׳ הרמ״ם לשם לסיימו מפתח של תוכלין ושוכר רבינו שמוחל דמדהני בתלבנו משמע דוקא בתלבנו מכל בירושה כדרך חול לא ורבינו שכתב עליו ואין נרחה לחלק וכו׳ הוא תמוה שהרי רמיית ר״ם בירושה בירושלמי ושאר מפתח שהרמ״ם הניח בשם בפוס דברי רבינו שכתב הגלגולים שכתוב בה בשם התוספה מכל שלא לצורך מכילה ושלא לצורך תכשיט כגון תותן שוצאין עם המפתחות קטורות בחוריין שלא כדין הם עושים ואסור לעשות כן משמע לצורך מכילה מפי׳ קטורות בחוריין שרי והיו׳ דנקט בתלבנו ל״ד ולענין הלכ׳ נרחה כדברי הר״ם שכך כ׳ בסמ״ק ורבינו ירוחם וכך משמע בפשטו דתוספתא כדפי׳ ותשובת הגלגולים שאפשר ליישב דלא נקט קטורות בחיוריין לדייק מיניה דלצורך מכיל׳ שרי אפי׳ קטורין בחיוריין דכשלי ולפי ליתא שלא נקט קטורין בחיוריין למורויי לן מיסורא דקא משמע לן שלא לצורך מכילה ושלא לצורך מכילה ושוב משמיענו בדרך חול שלא קטורין בחיוריין והזה שכשלו דבריהם ומכתו שלא כדין ן שוטין ואסור לעשות כן כלומר דמה שמוציאין שלא לצורך מכילה שלא כדין ן תכשיט כ״ל ומה שקטורין בחיוריין אסור לעשות כן אפילו היו לצורך מכילה אז

והמחמיר בכל אלה תע"ב : **וכך** דבר שאסור לטלטלו בשבת אסור לטלטלו בי"ט כי"ש בכ"ש הרמב"ם בפ"ו וכפ"ב וע"ל סרתיישם בזה תדקתחר אלא מעתה ליפלגו בהבנים כו' ופי' רב"י מי אין איסור הוצאה אין איסור טלטול אלא משום הוצאה ומה שלא גזרו על כל טלטולים אפי' על תוכלים וכלים בנין מפתח שסוגר בו הכלים וכיוצא בו שאין בו צורך כלל אסור להוציא בי"ט וכל דבר שאסור לטלטלו בשבת אסור לטלטלו בי"ט לקח עין שאינו מיוחד לשפיד וצלה בו בשר אסור לטלטלו אח"כ שאינו כלי אלא שומטו ומניחו בקרן זוית בדי שלא יזקו בו אפי' אין עליו בשר כלל : מותר לטלטל הסולם משובך לשובך אפילו בר"ה וה"מ סולם קטן בנון של שובך אבל גדול בנון של עלייה אסור מותר לטלטלו ואפי' בבית :

מפני שהוא מוקצה מחמת מיאוסו כגון עצמות וגללים ועצים שלקה בהן לרפואה ואינו מתכוין להשתמש בהן עכשיו אלא לאחר זמן ואפילו הכי מותר לטלטלן לצורך מקומן ולצורך גופן של בהמה ולצורך מקום שהן שם ולצורך מה שתחתיהן שרי לטלטלן ואפילו לצורך אוכל נפש לאדם ולבהמה ולחיה ולעוף ולדגים ולכל דבר שהוא מאכל לבני א

ול"ד מברכם מטורגיי"ל מירם דהתם מירי בקבא וכו' ולפ"ז אסור לטלטל כסולם שלנו כי"ש ולפי' בכיתו דשתח כלבה כרבי יוסף ע"ל דגרסה מדבריהם דסולם של בית מע"פ שאינו גדול אסור להוליכו ממקום למקום וכדר' יוסף מ"מ ר"ל שאסר שברח"פ לפי הזכיר רבינו יוסף כלל אם כן בכל שוכך פשיטא ליה דשרי כב"ה ולפיכך יש מקום לומר דבכתב להלכה שיוכל אסור לטלטל סולם שלנו כי"ש בסולם גדול כמו של עליה דוקא קאמר אבל של בתים שפיס הוו ככלי של שוכך כי"ל וכ"ע וכרמב"ם כתב בפ"ה מין מוליכין את בסולם של שוכך משוכך לשוכך בר"ה שמא יתמרו לתקן גגו הוא מוליכו מע"פ שבכ"מ שאסרו חכמים מפני מדרשת השן לפילו במדרי מדרים אסור כאן התירו מפני שאסתו ויו"ט ופי' ה"ה סוגיות הגמ' לדעתו · ומ"כ כתב וז"ל וכתב רבי' סולם של שוכך לפי שסולם של עליה אסור לפילו להשתמש מחלון לחלון וכן מוכח בגמרא ולא הוכרך רבי' לגמר זה בגיתור לפי שכבר כתב בפ"ה מכלי שאת שסולם של עליה אסור בטלטול ומתבאר בפ"ה מכלי אלו שכל מה שאסור בשאת אסור להוציא מרשות לרשות ואפי' מחלון לחלון וכו' עד כדי להוציאו לכשיחפץ ומתה בידו בשבת אם יתן לתוכו מים ואפילו רעי בלא נרף מותר להוציאו אף על פי שאסור להביא לפניו דבר שעתיד ליפאם כדי להוציאו לכשיחפאם מותר לקבוע ישיבתו אצלו כדי להוציאו לכשיחפאם: בהמה שהיתה מסוכנת מערב יום טוב ומתה ביום טוב מותר לטלטלה אפי' לר"י היתה בריאה ומתה אפי' לר"ש אסורה היתה חולה קצת פלוגתא דר"י ור"ש: [ה] מתחילין בעריסת התבן שהוא מוכן שעומד להסקה אבל לא בעצים שהן מוקצין והא איכא לאוקומי כר"ש וכיפא בארזי ואשוחי דמודי בה רבי שמעון בין שעומדין לבניין הוי מוקצה מחמת חסרון כים ואיכא נמי לאוקומי כר"י ובכל מיני עצים ורישא איירי בתיבנא סריא דאית ביה קוצי ואינה ראויה אלא להסקה וזה תלוי בשינוי דעת הפוסקים בענין מוקצה (ה) העושה סוכה בעצרת לצל אסור ליטול ממנה עצים ביום טוב ואפי'

מותר להוציא נרף של רעי לאשפה ואסור להחזירו אלא אם כן יתן לתוכו מים ואפילו רעי בלא נרף מותר להוציאו אף על פי שאסור להביא לפניו דבר שעתיד ליפאם כדי להוציאו לכשיחפאם מותר לקבוע ישיבתו אצלו כדי להוציאו לכשיחפאם:

בהמה שהיתה מסוכנת מערב יום טוב ומתה ביום טוב מותר לטלטלה אפי' לר"י היתה בריאה ומתה אפי' לר"ש אסורה היתה חולה קצת פלוגתא דר"י ור"ש: [ה] מתחילין בעריסת התבן שהוא מוכן שעומד להסקה אבל לא בעצים שהן מוקצין והא איכא לאוקומי כר"ש וכיפא בארזי ואשוחי דמודי בה רבי שמעון בין שעומדין לבניין הוי מוקצה מחמת חסרון כים ואיכא נמי לאוקומי כר"י ובכל מיני עצים ורישא איירי בתיבנא סריא דאית ביה קוצי ואינה ראויה אלא להסקה וזה תלוי בשינוי דעת הפוסקים בענין מוקצה (ה) העושה סוכה בעצרת לצל אסור ליטול ממנה עצים ביום טוב ואפי'

מותר להוציא נרף של רעי לאשפה וכו' עד כדי להוציאו לכשיחפאם הכל נתבאר יפה בסי' ש"ח:

בהמה שהיתה מסוכנת מע"ש ומתה ביו"ט מותר לטלטלה מפני"ז ואפי' לר"י וכו' בפרק מין במין (כו ·) תנן בהמה שמתה לו ביוצוה מתקומה וכתב הרי"ף תרגמה שניהי בבהמת קדשים וכיתה מסוכנת מע"ש שעתה דבהמת קדשים היו מעיכין קודם לכלכים לה לחולין שרי לטלטלה דכיון דמסוכנת היו מע"ש דעתיה עילוה מע"ש להכילה לכלכים ולפיכך שרי לטלטלה וכתב הר"ן שהגיג מכיו הרי"ף כגמ' שמתה שמחר ולפלוגתייהו דמסוכנת היו קסבר לכלך לדבכי הרי"ף דמותר ר"ש בכגמ' שמתה שמחר שלמחרין

כפרדם לפי שאז חוס השמש נוגר ועושין סוכה לצל: **ומ"ש** ואפי' היתה מתחת עליה נפלה דאסור לכ"ע ליטול ני"ט משום דסתר אהלה אפי' סככה עב מאד ות"ל כל הסכך לצל אפי"ה אסור משום דבטלי לגבי סכך והכל שוה עליון כתחתון סכך הוא וכל פורתא דשקיל מיניה סתירה הוא וכן אסור ליטול מן הדפנות מכך שעמד דסתר אהלה ואפילו נפלה כי"ט ולא היתה רעועה דלאו דעתיה עליה מתחתול דלאו נפיש הוא דיעד שעתידה ליפול למחר ואסור משום מוקצה אפי' לר"ש הלכה אפי' היתה רעועה ונפלה נמי ס"ל לת"ק דלא אמרי' מתחתול דעתיה עליה משום מידי דלא חזו ביה"ט ור"ש מתיר ברעועה ונפלה לתמרינן דעתיה עליה מתחתול כיון שהיתה רעועה וכיון דנפלה ליכא סתר אהלה כלי מוקצין לה בגמרא: **ואם** לאחר שהקנה וכו' אם בתשבץ וברייתא לין מביאין עליה מן הסוכה אלא מן הסוכה לה ובגמרא מקשינן מאי שנא מן הסוכה דלא דקא סתר אהלה מן הסוך לה נמי קא סתר אהלה מ"ר יהודה אמר שמואל מתוך שסוך לדפנות רב מנשיא אמר אפי' ניתנו בשלשן סוך לדפנות כי מצית השיב ליסורייתא ומשמע לרבינו לדרב מנשיא אף בסוך לדפנות לא שרי אלא ביסורייתא ולא חברים שמה אז שזרקם עור יותר על הסכך מותר ליטלו לכולי עלמא ואם התנה ליטול ממנה ביום טוב ונפלה מותר אף לתנא קמא אפילו מעיקר סכבה אבל בסוכת החג לא מהני תנאה: בית

ואפי' היתה רעועה ונפלה ור"ש מתיר ברעועה ונפלה (ג) ואם לאחר שתקנה בדפנותיה ובסכבה סמך לה עוד חבילות ולא חברים שמה או שזרקם עוד יותר על הסכך מותר ליטלו לכולי עלמא ואם התנה ליטול ממנה ביום טוב ונפלה מותר אף לתנא קמא אפילו מעיקר סכבה אבל בסוכת החג לא מהני תנאה: בית

קא מהדר למיפלגינו בה ת"ק ור"ש דקתני לין טועלין עליה מן הסוכה ומוקמינן לה כשנפלה ומשום מוקצה וקאמר שם התנה עליה מבע"י שאם תפול מאיר יסוקנה לכל לפי תנאו ואפילו לר"י דתנאי מהני לכל מוקצה מחמת מיאוס אפילו לר"ש ור"ן ואם התנה עליה ה

בית שמיעו טוח בטיט וכו' משנה כפ' כתבים (ד' לח) בית שהוא מלא פירות כדי יין (לח י) בית שהוא מלא פירות וסתום ונפתח טלטל ממקום לפתח רמ"מ לף שיחת בתחלה וטולל וכגמרא (שם) ממטי והא קא סתר תהלא ממר שמואל בתוירא לליבני ופירש"י ונפתח מתלוי • טולל ממקום לפתח כשהוא מוקצין הם משתח דעתיה מיניהו דמין יכול לפתחו ביום טוב ואסח דעתיה מיניהו דכיון דלא קיי לה קי"ל כרמ"ה ור"ת דמותר לליבני ופירש"י דמותר לטלטל ממקום לפתח דוקא בתוירא לליבני כדמוקמינן לה בגמרא לליבני בסתירה מלא מיסור דרבנן הלכך לאו מוקצה הוא לפי שאין נמור למיכל בסתירה מיסור לתוריתא מסור לתקנתי כה"ג משתח מיסור ואפי' לר"ש דלא ארי מלא כפיכה רשומה שבשלה שכ"ל מכל הרמב"ם סתם וכ"פ בית שהוא מלא פירות מוכנים ונפתח טולל ממקום לפתח ואשתא לפני' בנית בגוי נמור מיירי ונרמה שטעתו משום דכיון דלא תוקימנא בתוירא לליבני מלא מוכנים דקיימי לר"מ אית לן למימר דמ"ק מיירי בכל ענין הלכך כיון דקי"ל כת"ק דמילו בניח בגוי נמור ארי וחד נרמה שהוא ארי ר"ת שלא מלא משקיעו כשרתה וכ"ש דמ"ק מלא פירות וסתום אלא שנפתח בגוי נמור מלא כשהוא ארי ר"ת שלא מלא משקיעו כשרתה לליבני ולית לרי"ף מלא לפני' בנין נמור ארי וס"ת לדעת הרי"ף והרמב"ם סיפא דארי שהוא בנין נמור הא כיון דסתום היה מעי"ע נמלא שהפירות היו מוקצין מחמת בניה ושיהא מותר היו"ט כגר כתב ה"ה כשם הרשב"א שלא נאמרו לליבני דהשתא ליכא משום סתירה ובניין מ"מ היאך ארי לפתחו והלא מטלטל המכוסים והעפר שהן מיקצת ואומר היב"ח דטלטול מוקצה שהוא לצורך אוכל נפש מותר לטלטלו כדי לקחת האוכל ורמיה מהמכוסים שהוא מוקצין על גב אפר שהוסק ביו"ט שהוא מותר לצורך אוכל נפש לבשות שבעתו שיפתח והרמב"ן כתב שהפילו בריש נפתח בי"ט מותר לבשל בשביל שהוא מותר לצורך אוכל נפש כתב הרשב"א שלא נאמרו לליבני דהשתא ליכא משום סתירה ואפילו הכי אסור לפי שהן הפירות מוקצים מחמת עצמן ואין נכים לדבר התמור וכתב ה"ה שכדברי הרמב"ם עיקר וכן דעת הר"ן שכתב דברי הרמב"ן בלבד • והמרדכי כתב פרק בכל מערבין (ס"ת ובכי לתוקימנא בתוירא לליבני דהשתא ליכא משום סתירה ובניין מ"מ היאך ארי לפתחו והלא מטלטל המכוסים והעפר שהן מיקצת ואומר היב"ח דטלטול מוקצה שהוא לצורך אוכל נפש מותר לטלטלו כדי לקחת האוכל ורמיה ממכוסים שהוא מוקצין על גב אפר שהוסק ביו"ט שהוא מותר לצורך אוכל נפש לבשות שבעתו שיפתח והרמב"ן כתב שהפילו בריש נפתח בי"ט מותר לבשל בשביל

סם דברי רבינו ב"מ"ס ומסדר עליו ברורות רוכלין למוכרן וכו' פי' דלמכרן לרבים לרכי רבים ניכרו ומ"ה בחזרה דבחנויות שלנו שכן עושין בכותלי הבית המחודרין לקרקע מבורין מף לסלק התריסין לגד דמה שלא מסרה התלמוד דבתים שלא בחזרה אבל לסלקן שבתחים כגון

ונ"ת לפני ההנות ומסדר עליו צרורות רוכלין למוכרן מותר לסלקן ולהחזירו אבל אם יש לו ביוצא בזה בבית מותר לסלקו (ה) ואסור להחזירו והא דשרי בחנויות דוקא כשיש לו ציר באמצע הדופן יש ציר ויש לדלת שם בליטה כנגדו שתוחבין אותו בציר ואינו נראה ב"כ בבונה אבל יש לו ציר למעלה ולמטה אפי' בחנויות אסור ואם אין לו ציר כלל אפי' בבית נמי מותר: חותמות שבבלים כגון שידה תיבה ומגדל שהכסני קשור בהן בחבל יכול להתירו אז להותבו בסבין (ו) או להתיר קליעתו וכתב א"א הרא"ש ז"ל דווקא בגון קשירת חבל וביוצא בו אבל פותחות של עין או של מהבת אסור להפקיע ולשבר דבבלי נמי שייך בניין וסתירה נמורה ובספר המצות קטן כתב ובשבירת פותחות של כלים נחלקו בו ה"ר אליעזר ממיין מתיר וה"ר שמעון אוסר ומיהו ע"י עו"נ יש להקל ע"כ ושל קרקע כגון דלת של בור שקשור בו בחבל יכול להתירו דלאו של קייטא הוא שהרי עומד להתיר אבל לא מפקיע וחותך (ג) משום דהוי סותר: אובלי בהמה אין בהן משום תיקון כלי הלכך מותר לקטום קש או תבן להצוין בו שיניו אפי' בסבין אבל קיסם שאינו אוכל בהמה אפי' ליטלו בלא קטיטה ולחצוין בו שיניו אסור: מותר לטלטל עצי בשמים כדי להריח בהן

נזרין ציר בתמצע אלו ציר מן הלד ומר סכר לף נזרי' ופירש"י חטוות כמו תיכות ושומדם בשוק ואינן תמוכרות לקרקע: תריסין - לתות פתחיהן: כתירו סופן * שתיטו צורך י"ט: משום תפלתן * שהות צורך תפלתן: דלין בנין וסתירה בכלים * ולכלך ב"ה אפילו בתיכות הבית שרו לסלק

ולמותיהן ולהחזיר ופ"ג לתלו לשמתת י"ט קמ"ל דלין בנין וסתירה בכלים קמסרי ב"ה מדרבנן מי לתו משום תפלתן דחנויות שכן צרכי רבים לכל תריסי כלי הבית לף: ניח להם ציר * יזות לשני רשנים לבנין בשיש להם ציר בתמצע בנין בליטה ותוחבין אותו בחור שבתמצע דופן פתח התיבה עכ"ל: וכ"כ ה"ה בפ"ד בשם הרשב"ם דמתי דתמרינן דבתים לף פי' שידה תיבה ומגדל שבבתי' וכ"כ הר"ן על מ"ם הרי"ף ודוקא תריסי חנויות דבשי לתפוקי מבלין דמי לף שרית ליה להחזיר לף פתח ופתי לתימנועי משמתת י"ט לכל דבתי לף דכיון דברשותיה ניכנו א פתח ולף מיתנע תיבות עומדות בתוך בבית פתח ולף מתי לתימנועי שתיטו ירת להניח מותן תיבות פתוחות וכתב הכלבו בשם להם מן הלד ופרש"י כתותן של דלתות בתיטו שהן מלטעלה ולמטה לסור גזירה שמא יתקע והוא כבונה ע"כ וכיתזר דברי רבינו מתיות שתיטן מחוברים לקרקע מלף כעין מגדל עץ כלומר וקן בתוך מותר לסלקו ולהחזירו מכל מם יש לו כיולף זה בבית

מותר לסלקו ולסור להחזירו וכ"כ הכלבו מסלקין תריסי חנויות להוציא תכלין הסריכין לו כי"ט כתב הרי"ף פירוש כעין תיבות שמסלקין המכסה שעליהם לתת עליו תכלין וכיולא בו למכור מכל כעין חנויות שלנו שהן בנוחל בבית מכוון בין סילוק בין החזיר ומה שמתר בגמרא דבתים הכל קלי מכלים כדפ"ה ע"כ והא דמסרינן ניח להם ציר מן הלד פשיטא דהיינו דוקא כשהוא צריך להסיר קרש שבו ציר כדי לפתוח דאילו בפותח וגועל בעוד שהוא קטוע ולסי אינו יכול לסור לפתוח דלתות בבית בשבת וליכא דאתני' הכי משמע דקתני מין מסלקין את התריסין דלמחר בסילוק התריסין דוקא הוא דצריך למיסר אבל שלא בסילוק התריסין נראה דורלי סרי וכ"ב דלריך לסלק התריסין קמסר בכלבו בכעין חנויות שלנו שהן בנוחל בבית בין סילוק בין החזיר ולפי מ"ם רבינו בסיתן סי"ג נמי לית הפשוי מלות ס' וכו' נראה דפפי' אינו מכנים ציר כלל * ומיהו כבר כתבתי שם שיש חנויות כל שתיטו מכנים ציר כלל * נרסינן בירושלמי אתא דתנן וב"ה מתירין לף להחזיר ר"ר אחא מחזיר ולכלך שלא יחזיר כל לרכו ר"ר יוסי בר בון בשלמין שם פתח לבל יש שם פתח משתמת דרך הפתח ונראה דהכי פירושו דרך אחת אמר לף ע"פ שהתירו להחזיר כיון שלא התירו אלא בקונו אינו מחזיר לגמרי אלא מחזיר כדי שיהא משתמר לבד ודיו ורבי יוסי בר בון אמר שלא התירו לסלק ולהחזיר אלא בשאינו יכול להשתמש אלא ע"י כך אבל שם יכול להשתמש ע"י תלון שכמגדל וע"פ שהוא משתמר בדוחק יותתמר דרך שם ולא יסלק ויחזיר והפוסקים שלא כחבו הירושלמי הזה אפשר שהם סוברים שאחר שלא נזכר זה בגמרא דילן כיון שהתירו חכמים לסלק ולהחזיר כל ענין התירו שלא נתנו דבריהם לביעורין והילכך לף להחזיר כדרכו התירו וכן לף חולק בין יש שם תלון שהות יכול להשתמש בו לתין שם תלון בכל בונות שרי לסלק ולהחזיר אלא פלוג רבנן:

כתב הרמב"ם בפ"ד מה' י"ט כלים שהם מפולגין כגון מנורה של חולות וכפה ושולחן שהן מתכיהה תעתידין לחוקה בי"ט והוא שלא יתקע לפי שאין בניין בכלים ובתב ה"ה עליו מהגה בפרק ו"ט שחל (כג.) ב"ח לומרים אין חוקפין את המנורה בי"ט וב"ה מתירין לף להחזיר ואמרו בגמרא כתנורה של חולות עסקינן משום דמיחזי כבונה וכברי בית שמתי יש בניין בכלים ויש סתירה בכלים ואין סתירה בכלים ובתב רבינו והוא שלא יתקע פטיר הוא ולכאר מתניתין שאם יש להם ציר מן הלד שלא מסור להחזירן ובגולה מזו כתב הרשב"ם שירלה לו שלא תאחו שלא בתנורה שאין עושיה לתקוע חולותיה אבל בעשויה לתקוע אסור לזקפה ואין נראה כן מדעת רבינו ואין זה כתריסין שיש להם ציר מן הלד שמוסגין שאם יתקע משום דסתם קרוב הוא מאד לתקוע אפני הציר שהוא מן הלד משל"ה כאן עכ"ל: **חותמות** שבכלים כגון שידה תיבה ומגדל וכו' (לף:) תמר שמואל חותמות שבקרקע תקיר לכל לף מפקיע ולף חותך שבכלים תקיר ומפקיע ומחוך ופירש"י בעצמן חותמות שבכלים משום דאין סתירה בכלים וכבר כתבתי בדיעים שלי כפי' שי"ד (ה):

ובתב ס"ת ו"ל דווקא כגון קשירת חבל וכיולא בו אבל פותחית של עץ או של תחכת אסור וכו' בפרק בכל מערבין (לד:) וכ"כ התוספות שם ובפרק תכיע (קמו.) וכ"כ התרבי בפרק תכיע: **ומ"ש** וסמ"ק כתב והבשבירת פותחות של כלים נחלקו בו הרשב"ם אוסר כ"כ ג' בסמ"ג ולף כתבו בשם סמ"ק שלא משום החשוים כה שנהגו להקל ע"י עו"ג · וכתב הגאון בסי' קפ"ו שתיטו לף ראה מי שהורה לשבר הפותחות ושמעת לי דע"י ישראל קמתר דלילו ע"י עו"ג אין להחזיר כיון דאיכא מאן דשרי אפי' ע"י ישראל: **וישל** קרקע כגון דלת של בור שקשור בו בחבל יכול להתירו וכו' מימרא דשמואל הזכרתיו בסמוך ופירש"י מתיר אף הקשר · דהא לאו קשר של קיימת הוא אלא שהתיר תמיד הוא עשוי: אבל לא מפקיע · החבל לסתור עכות גדילתו ולף מוהך דהא סתירה הוא ויש סתירה בגגון של קרקע: אם מותר לתפור תוללותיה כ"ט כתבתי בסימן תק"ע ושם כתבתי שמותר לחתוך מגד גדיים ושופות מקולסים וחוטים תפורים: **אובלי** בהמה אין בהם משום תיקון כלי הלכך מותר לקטום קש או תבן להצוין בו שיניו וכו' בפרק המביא כדי יין (לג:) ס"ר יהודה חוכלי בהמה אין בהם משום תיקון כלי וכירש"י חוכלי בהמה כגון קש ועלי קנים אין בהם משום תיקון כלי ומותר לתקן ולקטום קש של שבלין בשבת להצוין בו שיניו והגיה רש"ם נוטל מהם קיסם משלכיהו להצוין בו שיניו וחכיתם חומרים לף יעול אלא משום תיקון כלי ומותר לתקן בו שיניו ולפתוח בו הלך בשוע חייב חטאת בחוזר בי"ט כופר את המ' דברי ר"ת וחכ"ת אחד זה ואחד זה אינו אלא משום שבות ופרש"י לף יעול אלא מן הצדוס של בהמה · דדבר הראוי לאכילה מוכן לכל לורך אבל עניס הוחל ודרכן לדבר המסור לטלטלן אלא להסקה: שלא יקטמנו מקיסם קלי · וכתב הרמ"ם וכן מצאתי לרבותי שלא לקטום של בהמה לף חזי לכתוף בו אלא משום שבות בשקטמו בידו דהוי כלאחר יד דלי בסכין לאחוי לף שנייר כיון דעבוד לתקן שיניו ולפתוח בו לת הללת ובוקטפתא מצחת דקלי מלקטום של בהמה ולפום נחרת לתן ושוין ע"כ קלי קיסם ומחרי רבנן דבקיסם לתקן בו שיניו מיכף חיוב חטאת בכלי ובכוות ביד לחטום של בהמה לף בכלי ורי לקטום לתקן בו שיניו דווקא בקיסם לחיכף חיוב חטאת בכלי נזרינן ביד לחטום מכל בחטום של בהמה לף נזרינן כלי ביד לחטום לכל לפי בחוספתא מצחת דרבנן בחרי בחטום של בהמה לקטום בכבין ובמרת דיקן עיקר ולחלילו בסכין מוקר מן החטום של בהמה לתקן בו שיניו עד כאן לשונו: **מותר** לטלטל עצי בשמים כדי להריח בהם ובקומתין ומוללין להריח בהם אפי' אם הם קשים גם זה הם פלוגתא דרבנן ור"ת והלכה כרבנן דשרי

קמטיס

דרכי משה

תקיט (א) כתב מהרי"ל ע"ג שהביא כתב תתום מותר לפתוח ביום טוב:

תיין

דרישה

דאמר זה וזה מני ניעל וכמ"ם בכלבו בסמוך ומ"ב מאי חייתי רמייב מנית הילל מ"מ נראה דכבי מייתי דמייב דב"ה לף מלריכו לרשום ומפ"ג דבלריכו לומר זה וזה כי' ול' דוקיא דתם נבי בעלי חיים ה"ג ויבנקש וכמו שכתב לעיל אין עליף ומתחילין בהו אלו חטעם דילמא יחמה שבחומים הם ויבנקש וכמו שכתב לעיל אין עליף ומתחילין בהו אלו חטעם בין

פרישה

תחדושי הגהות

תקיט א מלות אלו "פתח "ולא "סיסנע "רכיון "דברשותיה "ניעדו בהר"ן שלפניו ליתא:

סי' תקיט (ה) ואסור להחזירו ולף תתי לתמנועי לשתמן כיון דבחומים הוא שיעו יולף להניחן פתוחות:

(ו) או להתיר קליעתו ולתין בנין וסתירה בכלים: (ג) משום דהוי סותר ויש סתירה בבנין של קרקע:

ועוד

אין מיילדין בהמה בי״ט מפני שמלאכתה מותרת וכו׳ וכל מה שהוא צורך הבהמה ביו״ט מותר לעשות אבל לא לצורך יום אחר אפילו הכי אסור משום דמוכח מילתא דעבד לצורך יום אחר ואפילו לצורך בהמה אחרת אסור משום דמוכח מילתא דעבד לצורך עצמו ואפילו לצורך חולה שאין בו סכנה אסור משום דמוכח מילתא דעבד לצורך חולה שיש בו סכנה ואפילו לצורך חולה שיש בו סכנה אסור משום דמוכח מילתא דעבד לצורך חולה שהוא גדול שבעיר ואפילו לצורך חולה שהוא גדול שבעיר אסור משום דמוכח מילתא דעבד לצורך חולה שהוא גדול שבעיר שהוא חכם גדול ואפילו לצורך חולה שהוא חכם גדול שבעיר שהוא חכם גדול ומלמד תורה לרבים אסור משום דמוכח מילתא דעבד לצורך חולה שהוא חכם גדול ומלמד תורה לרבים שהוא חכם גדול ומלמד תורה לרבים ומנהיג את הדור שהוא חכם גדול ומלמד תורה לרבים ומנהיג את הדור ומתפלל לפני התיבה בעד הדור שהוא חכם גדול ומלמד תורה לרבים ומנהיג את הדור ומתפלל לפני התיבה בעד הדור ומרבה בצדקה ובמעשים טובים שהוא חכם גדול ומלמד תורה לרבים ומנהיג את הדור ומתפלל לפני התיבה בעד הדור ומרבה בצדקה ובמעשים טובים ומרחם על הבריות שהוא חכם גדול ומלמד תורה לרבים ומנהיג את הדור ומתפלל לפני התיבה בעד הדור ומרבה בצדקה ובמעשים טובים ומרחם על הבריות ומקבל את פני כל אדם שהוא חכם גדול ומלמד תורה לרבים ומנהיג את הדור ומתפלל לפני התיבה בעד הדור ומרבה בצדקה ובמעשים טובים ומרחם על הבריות ומקבל את פני כל אדם ומכבד את הבריות שהוא חכם גדול ומלמד תורה לרבים ומנהיג את הדור ומתפלל לפני התיבה בעד הדור ומרבה בצדקה ובמעשים טובים ומרחם על הבריות ומקבל את פני כל אדם ומכבד את הבריות ומדבר בנחת עם הבריות שהוא חכם גדול ומלמד תורה לרבים ומנהיג את הדור ומתפלל לפני התיבה בעד הדור ומרבה בצדקה ובמעשים טובים ומרחם על הבריות ומקבל את פני כל אדם ומכבד את הבריות ומדבר בנחת עם הבריות ומשתדל בשלום בין אדם לחבירו ובין איש לאשתו ובין משפחה למשפחה ובין עיר לעיר ומרחיק עצמו מן הקנאה ומן היצר הרע ומן הכעס ומן הדברים המכוערים ומן הדברים הבזויים ומן הדברים המגונים

תקכו מת המוטל לקברו מס הוא כי"ט ג' וכו' כפ"ק דביצ' ריש (ד' ו') אמר רבא מת בי"ט רשאין יתעסקו בו עממין כי"ט שני יתעסקו כו ישראל ואפילו בשני י"ט של ר"ה משל"כ בביצה אמר מר זוטרא ל"ש הלא משהו ליה הכל לא משהי מידי אחר מת אע"ג דלא משהי ניחא ליה מ"ט שני לגבי מת כחול שויה רבנן אפילו למינו ליה גלימא ולמיגז ליה מסמא ופירש"י מת המוטל לקברו מס יוסף רשאין הוא וכו' עכ"ל נראה דס"ל כרש"י דלמא הוי פירושו דרבא מהלך בין מת לבי"ט רשאין למת כי"ט שני ס"ק קשה למר זוטרא דקאמר לא אמרן דיתעסקו בו ישראל ביום טוב אלא דמשהי לאוכלו וכו' דהו"ל לרבא לאחלק במת ביום טוב רשאין בין נקבר ביום רשאין דיתעסקו בו עממין ולא ישראל כלל אפי' יסריח ודאי ואם לא נקבר עד יום ב' יתעסקו בו ישראל כיון דמשהי אכל לא משהי דהא ס"ל כרש"י דכל הוא אפי' לכתחלה כמו שנתבאר לקמן סי' תקי"ז ואפי' הכי ס"ל דמשהי אכל לא משהי אלא דמשהי מידי דלא מהני ליה כלום כגון לשחוט לו תרנגולת ולהאכילו לכלב ולא מידי דמהני ליה כגון לשחוט לו בהמה ולהאכילו לאדם ומשום הכי אמרינן דמשהי אכל לא משהי ומשום הכי אמרינן דמשהי אכל לא משהי אפילו למר זוטרא דאמר משהי אכל משהי ואפילו

ובתב עוד כ"כ ולמינך ליה גלימת למינך למתוך כמו נוזו חילגת גלימת לתכריך למינו ליה למסך לגזוז הדם מן כמאמר סכיו מניחין לחומו על מסת כמת לכבוד וכתב רש"י כמסכת מ"ק (ח:) דחוקק הני לפי שטירחתן מועט מכל לחלוב לן קבר שטירחתו מרובה לפ שרי ולפ מטירת מלת ר"ק לתפי' הני דלת מעכבי דהא למסך גלת למסך ולמעבר כמי לכרכו בתכריכין למ"ה שרי וכ"ש הרמ"ה ולמי' למינך ליה גלימת ולמינו ליה למסך וכל שכן למחוב לו קבר ולעשות לו מרזן ובפ"ק דמ"ק כתב ליישב דברי רש"י שלא יחלוק ע"י וכ"כ בה"ג שהביר ריב"ם להלמידיו לחיות החפירה והתחיל בעצמו לחפור וכן נהגו העולם :

והמ שרוצים לקוברו בו ביום אבל אם אין רוצין לקוברו בו ביום אין עושין לו שום דבר איסור מלאכה ואפי' ע"י עו"ג אבל מלטול שרי (ג) ונראה שהביאה שבונין על הקבר שאין לבנותה ביו"ט דבין שנקבר בקבר למה יחלל י"ט שלא לצורך אלא יבסו הקבר בנפרים ועפר עד אחר המועד (ז) ומוב למעט באיסור דאורייתא בכל מה שיזכלו (ח) וכן נוהגין באשכנז שהערנ"ג עושה הארון והתכריכים והופר הקבר וכל מה שהוא איסור דאורייתא אבל מלטול המת והוצאתו עושין על ידי ישראל (ט) ורית היה מחמיר בדבר שלא לעשות האידנא כלל ע"י ישראל וכן כתב ר"ח אבל רב אלפס לא כתב כן ולוה הסכים א"א הרא"ש ז"ל : כתב ר"י שלא יעשו הדבר אלא בצנעה דאפי' בחה"מ הגן וארון עם המת בהצר פירוש כשעושין לו הארון עושין אותו אצל המת כדי שידעו הכל שהוא לצרכו ומיהו איתא בירושלמי לא שנו אלא באדם שאינו מפורסם אבל באדם מפורסם ואפי' בשוק ומטעם זה האידנא שיהודים מוציאין דרין במקום אחד ובשיש מת בעיר יזעו כל השבונה הוו כולהו כמו מפורסם כתב בה"ג מותר ללוות המת בי"ט הראשון בתוך התחום ובי"ט שני אפילו חוץ לתחום והרמב"ן היה מסופק אם מותר לחזור למקומו או אם נאמר שאין לו אלא אלפים ממקומו ואם אותם אלפים נבלעים בתוך תחומו יחזור למקומו

ומ"ש ור"ת היה מחמיר וכו' טעמת מדקאמר בתר הכי והלידנא לתיכא תברי חייתין פי' מותה רשעה שקורין תברי שכופין את ישראל לעשות מלאכה וכ"ט מיכא למשתמשי לומר למטר לנו לפי דת ישראל לעשות מלאכה וכשרואין שקורצין את המת כי"ט אני יכופס נ"כ לעשות מלאכתם ואמר ר"ת שכומן כזה ליכוף למוב נ"כ שיטיפו מותנו לעשות מלאכתם ע"ם כתוס' וכמשיר"י שנאלנו עליו דכיון דליכא הכמת תברי שרי ע"י ישראל מלא שנוהגין להחמיר בחיטור דמוריית דלמיכא עמתין מכל כשלא למפער ע"י עמתין כגון כיוס מגס שעשין לכל ע"י ישראל כ"ט אני מכל יום רמטן לפי' ליכא עמתין ואמתכו ואפי' יסרוס לחסור ע"י ישראל מלא מסתין ליה עד ר"ט אני ס"ם מיטו שבת ומס י"ט אני שבת מסתין עד יום ג' וכבי נקטיק :

מעשה

ונראה שכיפה שבונין על הקבר שמין נכנסתה כי"ט וכו' . משמע מדבריו דכיפה של כניין דוקא קאמר דמין לבנותה כי"ט מכל כיפה של עפר שלוברים העפר על הקבר עד שעשה כמו מל גדמה שמותר לעשותו כי"ם שגמר הקבורה הוא זה ומיהו הגמון מהרי"ב ז"ל כתב דמכיון שמחר טוב למעט בחיטור דמוריית ס ליזהר אפי' כזה עכ"ל ומיהו רואה שוב שכרא לדברין : **ורית** היה מחמיר בדבר שלא לעשות בחיטת ישראל שכרית ר"ת בתבו התוס' והרמ"ם בפ"ק דביצה אהא דתניא בתוספתא כלל על ידי ישראל מכל מלאכתן וכ"ט היו נזהרין מהם מ"י שמוציאים להם כ"ט הוא ומס יכלו אותם מקבריס והחיטת דמוכיח מברי מיישון ופירש"י דמברי היו כופין את ישראל לעשות מלאכתן וכ"ט היו נזהרין מהם מ"י שמוציאים להם כ"ט הוא ומס יכלו אותם מקבריס מתיסם יכופו אותם למלאכה ול"ל הרמ"ם נזהן היה מין לאסור מטעם זה כיון דליכא תברי החיטת כמו שמין מזהיס מגילו לפי שמין מזהיס מטוס וכה"ג לא מי דבר שכתוב בהלטתו אם אתה בוטח לתברי כמי"ס ר' יסמעאל (בב י) ר' חייא בר אבא מיקלע לגבלא ואסר להו תורמוסין דשלקי ע"י ואתלי ישראל לפי כי"ם שני לפי שמיטם בני תורה ואין רואה מהם לתברי בס"ם ר' יסמעאל (בב י) ר' חייא בר אבא מיקלע לגבלא ואסר להו תורמוסין דשלקי ע"י ואתלי ישראל לפי שמיטם בני תורה ואלו נהגין להקל בכל הנאתל כמות שהוא מלכתן חי לו שיטו שלא על שלחן מלכים ולפ מחמירין לפי שאין אלו בני תורה ושוב היה לומר ר"ת לפי שיש יהודים משתמלים לכתוב להם ולעשות לו קרטם ואם יראו שיתפסקו לעשות מלאכה לצורך המת יכופו אותם למלאכה לצרכם : ונכון בתשכנז שהעו"ג מופר הקבר ושוכה מרון ותכריכין וכל דבר שהוא לחיטור דמוריית מכל שלמת המת מוכה ישראל למחוך שהותירה הוצאה שלא לצורך הוקבר וז"ל ק"ה כתב תברי"י דנהגו בתשכנז כי"ט שני שעושין ע"י הע"ג עציות הקבר והחרון ותכריכין כל מלאכה שהם לחיטור דמוריית מכל כל מה שהוא רק לחיטור דרבנן עושין ע"י ישראל ורמה לטיינו בלמיתת ש"ג מכל מי לא מפער ע"י עו"ג כגון כיוס מגס וכה"ג עושין ככל ע"י ישראל ורמה לפפי' כי"ט של ר"ה יש לעשות כן עכ"ל (ג) והריב"ם

מעשה שמת תיוקי וכו' נראה דהא דנקט בן שלשים לרבותא דהריב"ס נקט הכי לחמי' ביום ל' אין לקוברו אף ב"ש שני וכ"ם בתוך ל' אבל לר"י בן ר"י הלבן דמתיר בבן ל' ה"ה בתוך ל' נמי מותר אלא דהתעשה שנאלקו עליו כך היה בבן ל' מיהו ב"ש שני דנקט דוקא הוא דלא התיר אלא ב"ש שני דכחול שהוא בבן לגבי מת ולכן היה מיקל לקוברו בשני מת ב"ש ראשון מודה דמתמריצן ותיתיצין למיעוט המלוי ומיסור לקוברו אפי' ע"י עו"נ ובתשובה המרכבתי :

תקכז יו"ט שחל להיות בערב שבת כו' משנה ר"פ שני ורצונו לומר אבל מבעל הוא לי"ט בשבה קדושת ואם הותיר אפילו הותיר שעה אחת הותיר לשבת וארי כיון דמתחלה לא נתכוונו לבשל קדרה בשבי עלמה לצורך שבת אבל בקדרה אחת יכול לבשל אפילו מרובה בה תחיכות לצורך שבת וע"ל סימן תק"נ :

ועירוב זה פי' ר"ת שצריך לעשותו מפת ומחינו תבשיל לבד כו' טעם ור"י פי' דסגי בתבשיל לבד כו' טעם מחלוקת זה מפורש בתוס' (דף י"ו) בד"ה אמר רבא ובמשנ"י לשם ומסקנת כל הפוסקים שכן עמת דבר כי"ת והנ"ה מיתיתן כאבו עוד ומיהו היכא דלצורע ללא צורך אבל בתבשיל לבד סומכין על כל הנך רבוותא דשרו . ובמרדכי התירוך הכיא בירושלמי רבי חייא רבה עלה לביתו וכבר נכנס וי"ט ת"ל מבעוני עירובי חצר לן תיקח לכבי טלטפתן מיתמהו ח"ל לן ותדקדק לשם הלא תמרה לפילו מין תחת פירוש שמן צריך ללא תבשיל אחד שהרי סתר על העלשים לחוד וכן פסק בש"ע . ומיהו מ"ש ובבר נכנס י"ט זהו לפי פי' ר"ת אפרים שהביא רבי בסוף סימן זה מבל כל הגלוסים מפרשים שלא נכנס י"ט וכך היה דעת רבינו ועיין בת"ש בסוף

מעשה שמת תיוקי בן ל' בי"ט הנשני ואמר הריב"ם בין שלא היה יודע ודאי שבלו לו הדשיו אין דינו כשאר מת לחלל עליו יו"ט וה"ר יעקב בן ה"ר יצחק הלבן אומר בין דרוב נשים יולדות ולד של קיימא דינו כשאר מת :

תקכז יו"ט שחל להיות בע"ש לא יבשל בתחלה לצורך שבת בקדירה בפני עצמה דאילו בקדירה אחת יכול לבשל בשר שירצה אבל מבשל היא ליום טוב ואם הותיר הותיר לשבת (ו) ועל ידי עירוב מבשל לכתחלה לצורך שבת ועירוב זה פי' ר"ת שצריך לעשותו מפת ומטיני תבשיל (ג) פת לאפות עליו ותבשיל לבשל עליו ור"י פי' דסגי בתבשיל לבד והר' שמשון הזקן כתב בר"ת ובן בה"ג (ג) ובן נהגו וצריך שיהא התבשיל ראוי ללפת בו

(ב"ה) ויותר נראה לומר דבתוך ל' ביום כהגנות מחרוזות דמרדכי בסוף עירובין :

כתב הר"ן בפ"ק דביצה (ה) מיכא מ"ד דכיון די"ט שני לגבי מת דשיחום : כחול שויה רבנן קורעין בו שלף זה כבודו של מת ומיהו נראה שאין לנו עסקיו ובן דעת הרמב"ן שלא לקרוע בלל"עכ"ל וכ"כ הרמב"ם בסוף פ"ו מה' י"ט אין קורעין בי"ט כלל לפי' קרובין של מת וכתב ה"ה שכן עיקר (ו) ומפי' בי"ט שני לחמרון של פסח ושל עלרת ושל סוכות שהקובר בהם את תחו מוהב בהם מלוות לדברי הגלוסים אף בימים אלו אינו קורע לדעת הרמב"ם והר"ן ז"ל וכ"כ רבינו בעור י"ד סי' ש"ת . אם מוחרים לזקן הדין וקדים בי"ט כתב רבי' בעור"ד בעור סימן תקכ"ו סעיף ל"ו :

ת"ש . דיני מת לו מת בגדל או קודם הגדל ושתי שמועה בגדל כ' רבינו בסי' תקל"ו ותקמ"ח ובספר י"ד בה' מבל . כתוב בתשובת הרשב"ש בתע"ג דיי"ט שני לגבי מת כחול הוא מ"מ אסור בתפילין בכל ביטולו והמצוייר יהיו לבבת בקדירה אם בשלו בקדירה אחת יכול לבשל בה ואפילו בקדירה אחת יכול לבשל כתו שירצה נתבאר נסי בסימן זה : **ומ"ש** אבל מבעל הוא לי"ט ואם קדירות לצורך י"ט ואם קוחיר קוחיר לבבת ופי' רש"י ובלא הערמה כדלקמני לקמן : **ומ"ש** ועי"ש עירוב מבעל לכתחלה לצורך שבת אם במשנה ושנה מבעל מעי"ט ושומך עליו לבבת ק"ו תי"ט לחול . ופירש"י מ"ט . למה תקנו עירוב : כדי שיבורר וכו' . תוקף שמערב זוכר את השבת ואינו מבלה את בבל לי"ט ונורר מנה זה ומנה לזה : רב אשי אמר . לא לבבול שבת תקנוהו אלא לבבול י"ט כדי שיאמרו אין מופין מי"ט לבבת אלא לבבול מבעי' לשון אחר והרמב"ם כתב י"ט שחל להיות ע"ש אין מופין ומבלין בי"ט עד שיחל לחשך ומיפור זה מד"ם כדי שלא יבא לבבול מי"ט לחול שק"ו הוא לבבת אינו מבבל כ"ש לחול ולפיכך אם עשה מבבול מעי' שהיה סומך עליו ומבבל ואופה מי"ט לבבת ה"ז מוקר ומבבול שסומך עליו הוא הבקרת ע"ת . ומכתבו ההגהות על מ"ש ואיסור זה תל"ם לבל הטום וכל רבוותיו תלרפת פי' דהכנה לרבה מסורה מן הסורה לפי' מ"ש לבבת בגון היכא שאינו יכול לעשות מתנה בי"ט בגון סמוך לחשיכה דליכא למימר היחיל ותקלעי ליה תוריחים הזי להו מו לענין קניין שניתק שהנ"ת קורב מחר ואפ"ה מועיל ע"ת דדבה לטעמיה דלית ליה הוחיל והא דאמר רב אחי כדי שיאמרו וכו' על טעם העירוב קאמר שלבך נתקן כדי שיאמרו וכו' ובן פ"ה וכ"כ בם"ה ע"ב . וכתבו התוס' בריש ביצה תימה הוחיל והכנה מדאוריתא סיקל תוכין ומבבלין מי"ט לבבת בי"ת על ידי ע"ת וכי תתי תקנתא דרבנן ועוקר הכנה לתוריתא וכ"ל דרבה נופיה מזיל לטעמיה דאית ליה הוחיל ואפי' לדיון ניחא דכל דבר תפוי ותפוצל לא שייך ביה הכנה שהיו מפוסר רק תיקון בעלמא למעיקרא הוה חזי ליה רק נבי ביצה שהוא דבר מדם שלא היה נמוצל ע"כ . ונראתי שדעת הרמב"ם מבואר בגמרא פ' הלו עוברין (דף תו :) דלתמריון התם מדאוריתא דרכי שבת נעשים בי"ט ורבנן הוא דגזרו ביה בגירה שמא יתחרו מופין מי"ט לחול וביון דלצרכה רבנן ע"ת אית ליה הוחיל לתמריון התם הכי משמע דתלן דלית ליה הוחיל נמי סבר הכי דבהא ל"פ והתום' ל"ל שסובריס שלש"פ שהיו תפורס בגמרא שהולקים בכך מ"מ לרבה לא שמיי ליה בין מי"ט לשבת לחול : **כתב** הרמב"ם לתה נקרא שמו עירוב שבשה שהעירוב עושים בחצירות ותבוחות מע"ג משום היכר כדי שלא יעלה על דעתם שמוקר לחוטית מרשות לרשות היכר וזכרון כדי שלא ידחו ויבשבו שחוקר בי"ט תה שהיו מבבל בו ביום ולפיכך נקרא שבת ע"ת . וכתב כ"ה בבר בתבתר בפ"ק שם"ע לתה נזבר בהיבר החצירות עירוב ומדעתי שהוא בובר שע"ז ג"כ תחרו שהיו מעירבי תחוחין ועיקר תלת עירוב בדברים הלו מיהב בתחלת האחתה אלא נבי חצירות והוצאלה לתחומין והבבשלין לפי שלא היו נעשין בחולל . והרא"ש כתב שהיו בך אלא שהוא מעיר נדרכי שבת על י"ט לעשותו יחד והפבר שלא בתחומין יאמר בן שהוא מעיר התחומין שלא היה יכול לילך וכבון הוא עכ"ל : **ועירוב** זה בר"ת שצריך לעשותו מפת ומחיני תבשיל וכו' שם במשנה לעשה תבשיל מעי"ט ושומך עליו לשבת בפ"ק שי תבשילין וכתב"ם ר"ת היה אומר בפלוגתא דב"ש וב"ה הוא בניחול דב"ש שברי לבבשל סגי בתבשיל אחד וכן משמע לישנא דתתניתין דלא הזכיר אלא ניחול אחד בתבשיל לאפות אף בימיהם ולבבול עליו ולהניח פליני ר"ת ור' יהושע ביהולמי ול"ל בתיב אף אתר תעשו ואת תאפו ואת תבשלו בשלו דל"ת לאופין על האפוי ומבבלין על המבושל ור' יהושע אומר לופין ומבבלין על המבושל וקי"ל ר' לליעזר שמותי הוא ונהגו להחמיר בדברי ר"ת וכ"כ בה"ג ובכ"כ רבי' שמשון בזקן ע"כ ור"ן סתר דברי ר"ת והעלה דל"ל פת ובבן דעת הרמ"ם פ"ו ל"ל וכ"כ שהוא דעת הרמב"ם בפ"ו : והמרדכי כתב בשעת ר"ת דבשיטן פת ומבשיל והתוס' בתב"ר"י תולק על ר"ת ומ"ת תור"י לבי תלמי לבי לעבור על דברי דודי ודיוק פת ומבשיל וכן עמת דבר עכ"ל וה"ה כתב בפ"ו דש שבבשיל אחד בלא פת סגי וכ"כ תן ההלכות וכ"כ תקלת הגלוסים וזה דעת הרמב"ם והרשב"א ז"ל וכדברי רבי' אלא שנהגו להחמיר לצריך פת ומבשיל לחוטית מידי כל ספק עכ"ל . וכתב הגה"מ שר"י וכן של רש"י היו מהגיס לערב בפת ומבשיל וכן פשט המנהג ומיהו היכא דתירש ללא עירבו אלא מבשיל כזית והא דקאמר פת בכיצה ומבשיל כזית פליג אתלמודא דיהן דמשמע שיעור כזית המרדכי שם לתיתא בירושלמי עירובי תבשילין כך הם בפת בכיצה ומבשיל כזית והא דקאמר פת בכיצה ומבשיל כזית פליג אתלמודא דיהן דמשמע שיעור כזית ולא מפלגי בין פת לתבשיל ע"כ (ת) **וצריך** שיהא התבשיל ראוי ללפת בו בפת בשעת הדחק ובשל תפוקי דיוסא שם בשעת (דף ז') מיכא מרי לישני ופסקו הפוסקים בלישנא בתרא שהוא תמר תניי ב"ש ללא מבשיל **ומ"ש** אבל פת לא מ"ט מידי דתלפת בעי' ופת לא תלפת ודיוסא שם בשעת דח"ל זורת הני בללמי טפשי דתלבי בתרא שהוא בגמרא ופירש"י דתלפת . ליתתן בעוון דמוכחא תלתא שעשוה לשבת ופת לא תלפת שלכך לא מוכחת תלפת שהרי בכל יום יש לחם . וכתב ה"ה וב"ם פירוש ללא

דרכי משה

(ד) אבל בש"ע שחיבר לא חילק בין תוך ל' לאחר ל' וכתב דמותר לקברו אם נמרו שערו וצפרניו . ום"ם נ"ל דאם לא ניחל עדיין אין לקברו בי"ם ויש להמתין עד למחר ולהסיר עדלתו כמבהג : (ה) ובפרק תולין דף קנ"ח : (ו) וכ"כ המרדכי בם"ק ד' שצ"א ע"ב : תקכז (א) ובא"ז כתוב דשוב ליקח לכתחלה כביצה דכן הוא בירושלמי : וצ"ל

פרישה

סי' תקכז [מ] ועל ידי עירוב מבשל לכתחלה לצורך שבת אין לפרש לכתן דשרי רבינו לבשל מי"ט לשבת על ידי עירוב דהא בהניא כתבו התוס' דלמ"ד היחיל דשי לכתחלה לתוריתא ומשתמש רבי' בשיטתיה ובסוגי ג"כ דלכתחלה הוי לתוריתא ובעוב דעירוב מבעלין מועיל מ"ג דלכתחלה הוי לתוריתא ולא מהי מקשתא דרבנן ושוקית לכתחלה לתוריתא כבר כתבו התוס' שני מיהוסים ע"ז ובביתם ד"ה מיהו רבה דלכתחלה לטעמיה מוחל דאית ליה היחיל ותו"ב כתבו טעם אחר לבל דבר תפוי ומבושל לא שייך בו לכתחלה שהן מחוסר רק תיקון בעלמא למעיקרא הוי קשוי ליה רק נבי ביצה שהוא דבר מדם שלא היה בעולם עכ"ל ונראה לפ"ד לדקדק מדברי הרמב"ם ורבינו שבתבו לבתחיר ע"י עירוב ולא תולקו בין סתוך לבתחילה למימר בהולין בין סתוך לבתחילה ואין מבני' דמיכא למימר היחיל משמע שהיר דם ל' בתיהון בתרא לתוס' דל' שייך בו בלבד מבושל ובבל דבר מבושל לא שייך בו בלבד בתוך ומתילת אין ב

דלמ"ה ומשום הוס"ג) וכבר נתבאר בסמוך דהא דאמרינן אבל פת לא לדעת ר"ת סיפא לא"ר כישול אבל כדי לאפות פת : **ומ"ש** ומיהו כל מיני תבשיל גלי שלוק ומטוגל רחוי לכך וכו' עם שלוק . מטוגל . כהלכתו : ודע דבגריידמ"ח פירש"י והרמב"ם והרא"ש ופירש"י כתוב . כמותן ואחרל ומיני ירקות ולפי זה יש למה שכתבו רבי ותפשר שטעמו מפני שהוא סובר דבלא חומץ נמי כל שהוא כדבר לח יום אחד מיקרי כבוש כמ"ש בספר י"ד סימן פ"ו וכיון דבנוש מלוחים הן תמרכין עליהם בלא חומץ כישול כמו שכתבתי לה מהי גרייתא דקתני תמרכין בכבוש דהא דנוש מלוחים כבוש מיקרי ואפי' לכי הן מתרכין נמי מ"מ בנוש דבנוש מלוחים הן כמאן דמבושלים דמיין לגמרי כדמוכח בירושלמי דמדריש : **ואפי'** עדשים שבשולי קדירה ושמטוית שנדבק בקרן גורדו ומומך עליו ובלבד שיהא בו כדי שיעור פתיט דפיכ דפילה (שם) פירש רש"י שבשולי קדירה . שנשארו בלא מתכון סומך עליהם מע"ט לשם עירוב ולא תמרינן לה מחזי ובטלי : גורדו . מע"ט . כתב התרדכי פירש"י סומך עליהם מע"ט ולא בי"ט עצמו וכן פר"י (ג) דצריך להתנות מע"ט ולומר שם תשכח לעשות ע"ת שמסומך ע"י כתבשיל או על שמטוית זה הנגרד מן הקדרה ושמטוית רבי חייא דהא דתנן שוכח תבשיל ה"מ לכתחלה אבל בדיעבד היכא דשכח שבדין קדרה" וכירושלמי חיכא פלוגתא שם צריך להתנות מע"ט ואיכא מ"ד שמ"ל להתנות מע"ט גם ע"י שהר ר"ם מבונבירי"ק והתיר למוך עליהם בי"ט עצמו בלא תבלי משום דבשל קדרה לפחות הלך אחר המיקל עכ"ל . ולעשמיה אזיל הר"ם מבונבירי"ק שסובר שבי"ט אם עצמו יכול לערב כמ"ש בס"ם זה בס"ד ושם מכתוב שהן לסמוך על דבריו : ומ"ש דשמטוית רבי חייא דהא דתנן שוכח תבשיל ה"מ לכתחלה וכו' שהרמב מדבריו שהן סומכין על עדשים שבשולי קדירה בלא בדיעבד דוקא לא משמע לי הכי מפשטא דמלתא בלא לכתחלה נמי סומכין על עדשים שבשולי קדירה אי על שמטוית שבדבק בכסוי שהם הן לא נמי"ט שום תבשיל בלא עדשים שבשולי קדירה אי אפשר לכתחלה :

ומ"ש דבינו שהשורו הן בתחלתו הן בסופו הן לאחר הן לגלף גם זה בפ"ב דביצה (שם) פ"ר אבל אמר רב ע"ת לריכין כזיק הן לא' הן לא' חבן לכלו או שהבל לא יבשל עליו בתחלה שייר ממנו כל שהוא סומך עליו לשבת מאי כל שהו לאו מע"ב לילכא כזיק לא לחין ת"ש תחלתו וסופו לחין לו שיעור שמא לאו לחין לו שיעור כלל לא חין לו שיעור למעלה אבל יש לו שיעור למטה : זפירש"י סופו . לכלו או שהבל ושייר ממנו קלח . למטה . לא פחות מכזית :

ומ"ש ור"ת דוקא שבשלו המבשים מע"ט וכו' : דגים קטנים מלוחים מע"פ שלין ניכולם ניבול וכו' גם זה בפ"ב דביצה (שם) פ"ר אמי אמר רב דגים קטנים מלוחים מין הם משום ניבולי מע"ג פ"ר יוסף ואם בללן עו"ג סומך עליהם משום ע"ת ובתר הרמ"ם אפי' אמלן בללן עו"ג ובללן דמלוחת עו"ג לא אמרה אע"פ שמכלים מחמת אמלן חיים ללא אמר אלא בישולי עו"ג ובלוחת עו"ג לא אמרינן כיון דמכלים חיים ובתב הר"ן אם בללן עו"ג סומך עליהם משום ע"ת שאע"פ שאין בו משום ניבולי עו"ג לפי שאין מקדירו אלא מי אין קירוב הדעת בניבולו אבל מ"מ כיון דמבשל מיהא הי סומכין עליו משום ע"ת :

זמ"ש אבל בתליחה בלא ניבול לא אף ע"פ שמכלין מחמת אמלן כן משמע מדברי הגמ' ודברי הרמ"ם שכתבתי בסמוך : **מצוה** על כל אדם לערב וגם מצוה על כל גדול העיר לערב על כל בני העיר ואפי' למי שהוא בדרך רחוק ואפי' בשבת ויו"ט (עו :) וצלמו מצות לאין נכון לו אמי לאין נכון לו למי בלא היה לו להניח ע"ת אבל מי שהיה לו להניח ולא הניח פושע הוא וכתב הרמ"ם למי שהוא ערוך ואינו יכול לערב אפי' בשבת ויו"ט כגון שהיה ערוך אפי' לי' לא היה לו להניח ע"ת אבל מי שהיה לו להניח ולא הניח פושע הוא ואין לו תקנה אלא שיניח עירוב בשבת הבא ואם לא הניח עירוב בשבת הבא ואינו יכול לערב אפי' בשבת ויו"ט הרי זה כמי שהיה ערוך ולא הניח ונמצא שאין לו עירוב כלל ואסור לצאת חוץ לתחום אלפים אמה מכל מקום שהיה בין ביום בין בלילה ואפי' בשבת ויו"ט ואפי' לצורך מצוה ואפי' לצורך עצמו ואפי' לצורך חבירו ואפי' לצורך הציבור ואפי' לצורך בנין בית המקדש ואפי' לצורך מלכות בית דוד ואפי' לצורך מלך המשיח ואפי' לצורך כל ישראל ואפי' לצורך כל העולם כולו ואפי' לצורך מצוה ואפי' לצורך מצוה הבאה לו בעבירה ואפי' לצורך מצוה הבאה לו בנס ואפי' לצורך מצוה הבאה לו בשליח ואפי' לצורך מצוה הבאה לו בשותפות ואפי' לצורך מצוה הבאה לו בירושה ואפי' לצורך מצוה הבאה לו בצדקה ואפי' לצורך מצוה הבאה לו בחזקה ואפי' לצורך מצוה הבאה לו בזכות אבות ואפי' לצורך מצוה הבאה לו בזכות עצמו ואפי' לצורך מצוה הבאה לו בזכות תורה ואפי' לצורך מצוה הבאה לו בזכות מעשים טובים ואפי' לצורך מצוה הבאה לו בזכות תפלה ואפי' לצורך מצוה הבאה לו בזכות תשובה ואפי' לצורך מצוה הבאה לו בזכות יסורים ואפי' לצורך מצוה הבאה לו בזכות מיתה ואפי' לצורך מצוה הבאה לו בזכות תחיית המתים ואפי' לצורך מצוה הבאה לו בזכות עולם הבא ואפי' לצורך מצוה הבאה לו בזכות שכר צדיקים ואפי' לצורך מצוה הבאה לו בזכות גן עדן ואפי' לצורך מצוה הבאה לו בזכות ישיבה של מעלה ואפי' לצורך מצוה הבאה לו בזכות כסא הכבוד ואפי' לצורך מצוה הבאה לו בזכות שכינה ואפי' לצורך מצוה הבאה לו בזכות הקב"ה עצמו ואפי' לצורך מצוה הבאה לו בזכות כל הנ"ל

אפי' אם היה בר בי רב ובוקק בפעם אחת לגל בשנייה פוסע הוא כי היכי דבשבת מחמת טירדת הציבור ליה לומם ובשניה הוה ליה פוסע כעובדא דסמיוך דמסדר מתניתא דהוי"ל בר בי רב הכי נמי בלא ידע הוי"ל לומם ברגל אבל לא בתיובן בכה"ג שנגע תלמוד שולה זמן שלא יהא יוצא בעירובו של גמול כנ"ל . ובהגהות מ"ש כתב דעכ"פ שמיעו יודע לערב היום בשכח לו מלומם על הגמול והוא תלמידי הר"י וכן

שרוצה לסמוך על עירובו של גדול העיר נקרא פושע ואינו יוצא בו ובשמערב על אחרים צריך שיבין בדעתו על אותו שרוצה לערב בשבילו ואינו צריך לפרש אלא שמניח בבלל על כל בני העיר ודי (ז) וכל מי שהוא בתהום העיר יוצא בו (ח) אבל אותו שהניחו בשבילו א"צ לדעת בשעה דנחה רק שיודיעוהו למחר בי"ט קודם שיתחיל לבשל לצורך השבת וצריך לזכות להם ע"י אחר ואינו מזכה להם רא ע"י בנו ובתו הקטנים ועבדו ושפחתו הבנענים אלא על ידי בנו ובתו הגדולים ועבדו ושפחתה העבריים [ב] ונקטן שאינו סמוך על שולחן אביו חשיב בגדול ונגדול הסיכל על שלחן אביו כקטן ואשתו

ובשמערב שיכון בדעתו וכו' סי (קף ט"ז) ס"ו הוה ס"ד ע"ת ליכול דעת פשוטה דעת מניח בעיגן דעת מי שהניחו לו בעיגן או לא בעיגן מ"ם דמסוה דשמואל מערב לכולה דרבנן וכתב מהרש"ל על מה שכתבו הפוסקים דבשתוושו בי"ט שהוא ע"ם שעירב עליו סומך עליו דים מקשים הא פשוטא הוא דלריכים לידע דשם לא ידעו מיך יבשלו מו יאפו ומירן בדוחק דאתיא לשמעינן שאם לא ידע בשיור שוערבו עליו לא מהני עד שידע בודאי שהניח לו ולפמ"ש בתוי"ט דגוסח השיורב הכתוב בסידורים הוא אם כ"א מערב על כל בני העיר ס"ל לידע בודאי עירבו עליו וכמ"ש הר"ן דבשמואל ובב שהי יבב מערבין על כולה מתא והיו רגילין בכך היו סומכים עליהם אע"פ שלא הבריו והיכי הדבר נודע לכל מנסי העיר עכ"ל ופמ"ש שפכת זה נראה ודלא לחת ת"ח ס"ל לחרן חת בית מקשים בסברת זו דלפמ"ש דאין כאן שום קיבוץ לצורך לקיומן דהא בפי' רש"י מפורש דהא דקא מיבעיא לן מי בעינן דעה מי שהניחו לו ה"ל כלום צריך שיחלך בו הלכה לעשותו על פיו עכ"ל נראה דאסכים לן דלאחת לא מהני אם עדיין לא לחלך שהניח עליו ע"מ שפי' הודיעו בערב י"ט וכבר ליה לחבויי דשמואל דאערב לכולה נהרדעא דאסתמא לא היה נחלק עם כל בני העיר שלחת דלקני' לא נודע לבני העיר עד אחר שהניח מי כותב עליו ואשתע לכוסקים דאסתמא אשתע אפי' לא נודע לו אלא בי"ט עלמו מי כותב עליו ועיקר דעת הכוסקים להיות דבני נגודע לו בי"ט וא"ל שיהא נודע לו בע"ט וכן היה משתעיה לי' לילכבי ורבי"ח ובסמ"ג וכך מפורש בדברי רבינו וא"ל אין כאן קיבוץ כלל דאף לדאתיא לחלך שיהא נודע לו בי"ט בע"ם דהא בשיעור הוא אלא לדיוקי אחת דיבול לסיוע עליו בדיעבד זו בי"ט עלמו וא"ל שיהא נודע לו בי"ט ודבר פשוט הוא וא"ל להניח זה לפניס כי אין כאן קושיא כלל :

ומ"ש וכל מי שהוא בתוך העיר יוצא בו אם לא שהניחו לו בשעת חוך לתחום לאחר שהניח עליו ואיתמיה אי מהני לתחום לאחר שהניח עליו חוך לתחום דאחר שהניח עליו חוך לתחום לאחר שהניח עליו חוך כיון שעיקר חוך לתחום לא היה דעתו על כך אלא שיהא יכול לצאת בו אם ירצה ולא היה דעתו שיהא יכול

ואשתו פסק הרב אלפס ור״י שמזכה להם על ידה דברי הרי״ף פ״ב דביצה וכן דעת הרמב״ם וכתב הרמ״ם על דברי הרי״ף ולי נראה דמיון מזכה ע״י משתה לבניהן בגמרא נבי שידוכי תמרות במזכה על ידי משתה מוקי לה בשילהי נדרים (פח :) בשום לה בית בחותנו חגר דמנו דזכות לנפשה וכיון שמי לחבריני אבל אין לה בית בחותנו חגר לה דיד משה בית בעלה וכמ״ש אין אדם קונה לחבירו אלא מה שבידו וכבני אינו מזכה לו דברי הרי״ף ולי נראה דאיכא לזכות לחבירו אין מזכין על ידי א מידי דהוה משידוכי תמרות כשאין לה בית בחותנו חגר דמנו דזכות לנפשה וכיון דאין מזכין לחבירו אין לנו לחלק בכך אלא כל שאין לה בית בחותנו חגר לה מזכה על ידי משתה עד כאן לשונו וצעיין

ואשתו פסק רב אלפס ור״י שמזכה להם על ידה וא״א הרא״ש ז״ל כתב שאינו מזכה על ידה וכ״כ בעל העיטור ביצד הוא עושה לוקח העירוב בידו ונותנו למי שיש לו זכות בשביל מי שמערב על ידו ואומר לו זכה בעירוב זה בשביל פלוני ונוטלו הזוכה מידו וחוזר ונוטלו מיד הזוכה ומברך על מצות עירוב ואומר בדין יהא שרי לן לאפויי ולבשולי ולאטמוני ולאדלוקי שרנא ולמיעבד כל צרכנא מ״ט לשבת ולכל בני העיר הזאת או לכי שירצה לפרט ואע״פ שהגיח עירוב כתב א״א ז״ל שאינו יכול להשיל לשום טוב הראשון לשבת וכ״כ בעל העיטור ויכול להניח העירוב (ע) על דעת להיות סומך

ומ״ש ופסק רב אלפס ור״י מזכה להם על ידה ופ״ח כתב שמזכה לה בית בחותנו אפילו בלא ידה מזכה על ידה טעמו כיון דנפש לה בית בחותנו חגר דמנו דזכות לנפשה וכיון דאין מזכין לחבירו אין מזכין על ידי אלא מה שבידו אבל מה שאין בידו אין מזכין לו אפילו בשילהי נדרים (פח :) בשום לה בית בחותנו חגר לה דיד משה בית בעלה וכמ״ש אין אדם קונה לחבירו אלא מה שבידו אבל מה שאין בידו אין מזכין לו אפילו בשילהי נדרים (פח :) בשום לה בית בחותנו חגר דמנו דזכות לנפשה וכיון דאין מזכין לחבירו אין מזכין על ידי א מידי דהוה משידוכי תמרות כשאין לה בית בחותנו חגר דמנו דזכות לנפשה וכיון דאין מזכין לחבירו אין מזכין על ידי משתה עד כאן לשונו וצעיין

ביצד הוא עושה לוקח העירוב בידו ונותנו למי שיש לו זכות וכו׳ דבר פשוט הוא דצריכה לערב על מחריס מירי ומפני כך צריך לזכות לחולט לאחרים רוצה לערב על מחריס אינו צריך לזכות כלל אלא לוקח העירוב בידו ומברך ואומר בדין עירובא יהא שרי לנא לאפויי וכו׳ כתב הר״ן בפ״ב דביצה צריך שיזכה להגביה מן הקרקע טפח דכיון דנרשות מזכה הוא לו אפי זכי בלא הגבהה דהכי אמרי׳ בפ״ק דקדושין (כג :) לגבי לרכנן דפלוני עליה דר״מ יתם לא צריכינן בשידוכי תמרות שמכח לה בית בחותנו מכוח כלכך אפי מזכה לה בית בחותנו עד כאן לשונו וצעיין

ואומר כדין יהא שרי לנא לאפויי ולבשולי ולאטמוני ולמדלוקי שרנא וכו׳ הרי״ף והרמב״ם לא כתבו אלא לאפויי ולבשולי וכתב ה״ה יש מי שכתב דנוסח האומרים להדליק את הנר וכ״כ בעל ההלכות לאיתפא ולבשולי ולמיעבד כל צרכין ולמדלוקי שרנא וכתב הרשב״ם אבן רמוי לומר עכ״ל וכ״כ הרא״ש והר״ן בפ״ב דביצה נבי מתני׳ דנ׳ דכריס ר״נ מתמיר כדברי ב״ש ולכתוב בתשובה מהר״ם מרוטנבורג דכתב הרא״ש בפ״ק דקדושין (כג :) דלגבי שידוכי תמרות לא מהני אלא לומר דכיון דמזכה לה מני זכי אלא לכל דבריהם ואפי׳ לרב דאמר בפ״ק דקדושין (ד׳ ס״ב) דאשה נקנית בשלשה דרכים ואחד מהם בשוה פרוטה

עליהן בזיעבד וכ"פ ב"י בספרו המדוך וכ"ע והכי נקטינן .

ומ"ש בשאר ממנו כל שהוא וכו' כתב ב"י דרבינו מתשך כאן מהר לשון התשבה שהמרה ואם שייר ממנו כל שהוא סומך עליו לצאת בהתפרס בעירוב כל שהוא דוקא דשיור כזית בעינן וסמך על מ"ש לעיל דכזית הוא שיעור העירוב בין בתחלתו בין בסופו ע"כ מיהו בספרי רבינו המדוייקים כתוב בהן בשאר ממנו כזית . ומיהו כתב מהרש"ל דכיון שצריך להיות העירוב קיים מן רחוי לאכלו עד ליל שבת ות"ח היה מנהג מהר"ם להניח הכבר תחת הלחם המשנה בליל שבת ובמהרחו ובסעודה שלישית היה נוטל עליו המחר המתעניד היה מצוה חדא רחוי לעשות עליו מצוה אחרת וכן נהגו בעירובי חצירות ע"כ :

התחיל בעשמו וכו' עד ובא יורה נדף מיהו הרמב"ד בהשגות מיהו מסופק אלא מפרש לחומרא גומר עיסה זו לבד וכתב להקל בבד אחד וז"ל מה שעשה בעוד שהעירוב קיים מותר לו לצאת ופי' ה' התניד דמה שנעשה בהיתר אחר' נתכוון בו לצורך י"ט יכול הוא להניחו לצאת ולבשל מבעו ואילך לי"ט עכ"ל ומבילו ב"י ובכי נקטינן כקולו וכחומרו וכן פסק בש"ע :

מי שלא עירב וכו' זהו ע"פ שיטתו של הרמ"ם שצריך להקנו' ולומר לחטמוני ולהמלוקי מבל להרי"ף ולהרמב"ם יכול להלוך ולרמה לחע"פ דנהנו לבתחלה כהרמ"ם בדאי הם להרי"ף והרמב"ם לסחוך עליהן בזיעבד אם לא עירב להלוך כר שבת שהיא מצוה : וכשם שאסור להכין מצוה בשבת ה"ה שאסור להכין מצוה לאחרים ג אפילו בביתם שאין העולם יודעין שהוא לאחרים וגם אחרים אסורין לבשל לו ואין לו תקנה אלא שיקנה קמחו ותבשילו לאחרים והם אופין ומבשלים ונותנין לו דשלהם הם מבשלין ונותנין לו אח"כ ואפי' בביתו יכולין לבשל דאחר שנתנה להם בסתנה קנו אותו ובעל העיטור כתב מסתברא אחרים שלא הניחו עירוב אופין ומבשלין למי שהניחו דשלוחו של אדם בסותו ולא נהירא דבהריא גרסינן אינו אופה לאחרים ואם עבר במזיד ובשל מותר לאכלו אבל אם הערים לבשל שתי קדירות לצורך היום והותיר אחת לצורך מחר אסור לאוכלה ואם

ומ"ש בסוף : **ומ"ש** התחיל בעיסתו ונלבל העירוב ואמר מניי גומר ג"ז שם : הרמ"ם מיכת בסתפקני בתלויה דלבניי וכו' עד והלבור שקול עד יבא יורה נדף ג"ז שם . והר"ן ג"כ נסתפק בכך והש"ה כתב בהשגות ג"ת ל"ל שאם אפה ולא בישל או בישל ולא אפה ונלבל העירוב או אבד מה שעשה בעוד שהעירוב קיים מותר לו לצאת ע"כ ומבואר מכאן שהכל מותר בהיתר אפי' בתכונו בו לצורך י"ט יכול הוא להניחו לצאת ולבשל מבעו ולילך לי"ט עכ"ל :

מי שלא עירב לסחור להלוך כר של שבת כ"כ הרמ"ם והר"ן שם נמי תתניתין : ג' דברים ר"ג אומר כדברי בית שמאי ובקדקו כן מן הירושלמי לבל מדברי הרמב"ם שכתבתי אלל נוסח לחן העירוב נראה דהלכה הגר חיט לעיל בעירוב : **ובשם** שאסור לבשל לעצמו כך אסור לבשל לאחרים וכו' שם (יז :) לחיבעיא להו מי שלא הניח ע"ת הוא נאסר ואין קמחו נאסר אי דילמא הוא נאסר וקמחו נאסר למאי נ"מ לתקנויי קמחו לאחרים אי אחרת הוא נאסר וקמחו נאסר ואין קמחו נאסר ליה לתקנויי קמחו לאחרים ואי אחרת הוא נאסר ואין קמחו נאסר ליה לצריך לתקנויי קמחו לאחרים מתי ס"ת מי שלא הניח ע"ת ה"ז לא יאפה ולא יבשל ולא יטמין לא לו ולא לאחרים לא לצריך לתקנויי קמחו לאחרים ולא אחרת הוא נאסר ואין קמחו נאסר ליה לצריך לתקנויי קמחו לאחרים מתי ס"ת מי שלא הניח ע"ת ה"ז כיצד הוא עושה מקנה קמחו לאחרים ואופין ומבשלין לו ס"מ הוא נאסר וקמחו נאסר ס"מ ופי' הר"ן לתקנויי בלשון מתנה בלא סודר אלא כשאר מטלטלין הניקנין במשיכה (ו) . והתרומב כתב בפ"ג התיר לתקנותו בי"ט משום מזונ וכן לולב ותתרוג יולפין בהם כל הצפ ע"י מתנה ע"מ להחזיר ולכוותיה קונין בש"מ ואפי' בשבת עכ"ל ואיני מבין דבריו דאי בלשון מתנה בלא סודר אפי' מיירי משום מזונ בלא מזונ אפי' אי אמרי ליפסר ואי מבין בקנין סודר ואי בקנין סודר מתי חייבי מלולב בפ נבי לולב לאו בקנין סודר מקנין ועוד דבין לדפסר להקנות לו קמחו במשיכה תו ליכא מזונ בקנין סודר ולתב התירוהו . ואפשר לאפי' להקנות במשיכה בלא קנין סודר סוכר המרדכי לאסור משום דמחזי כמקח ומכר ובמקום מזונ התירו :

ומ"ש רבי' שהשאר שאסור לבשל לאחרים אפי' בזיקוח הוא אפי' אחין העולם יודעים שהוא לאחרים אינו נראה כמי שלא עירב ועוד שאפי' אם יודעים בלא עירב כיון שאינו מבשל בניהו בלא בזית לא עירב ועוד כיון דאחין [בלא] על האפוי ואין מבשלין בלא על המבושל אין לחוש דילמא אחר בזיקוח הוא אלא בזיקוח ממש אבל בשאר מקומות שאין העולם יודעים שהוא לאחרים אסור אפילו בזיקוח ואפי' בשבת ואפי' ע"י עכו"ם ואפי' בשבת שלפני יום טוב ואפי' בשבת שלפני יום טוב האחרון של פסח ואפי' בשבת שלפני יום טוב האחרון של פסח שחל להיות ביום ראשון שהוא מוקצה מחמת מצוה

יעשה כך יותר וכלל לפי רוחות עיט של החכם שמולין מוקי יעשה מ"מ ע"כ"ל כתב המרדכי בפ"ב דביצה שמי שלא עירב יכול להשכימה ליו"ט הרבה בקדרה אחת ויקיר לשבת דבכה"ג מפלט לנורך חול ורי כדקיימ מחלוקה מסה קדירה וכו' וכן כתב סמ"ק ופסוק הוא וכתב כתב כן רבינו בתשלת סימן זה וי"ו כתב מי שלא הניח ע"מ יכול לבשל ולאפות לצורך י"ט ותוכל מכל מין ומין ואם יוקיר יותיר כמ"ש למעלה ע"כ"ל ורמ"א שזו היא שמטנו מכל מבשל הוא ליו"ט ואם טוחיר אחיר לשבת והיינו ולמי מפילו בכמה קדירות ומשמע דקדים מכילה דוקא הוא דשרי מכל מחר מכילה לא וכמ"ש בסימן תק"נ ומ"ש מי שמחיר סברת זו עיקר וכבר כתבתי שם דמדברי רש"י ורמה דקודם מכילה נמי כל המבשל קדירות יותר מכדי צורך שיש הוי מערים ומסור מיהו מיכה דמוכל מעט מכל מחר כיון דקודם מכילה הוא מבשלה מפשר לצורך : **ומ"ש** ואם אין מחרים שיוכל להקנות מכאן ואילך ע"ש ומ"ש בסימן תק"ג ומכל מיהו שרי ליה רב הונא לעטמיה דמ"ר מי שלא הניח ע"מ ובכי

ליום כלל אסור להוציאן מחצר לחצר כלא עירוב וכו' ומביאו ב"י בתחלת סימן תקי"ח ע"ש: **כתב** הרמב"ם וז"ל מקדשין ע"פ הראיה וכו' פי' דלמו כגי הגולה לא היו יודעין יום שקדשו בו החודש בארץ ישראל אם קדשוהו ביום ל' או ביום ל' ואחד ויהיו כגי הגולה עושין ב' ימים יו"ט כדי להסתלק מן הספק והיה בדין להתנות מספק לכל היום שבני ארץ ישראל סומכין על החשבון ומקדשין את החודש עליו מן עושין י"ט שני כדי להסתלק מן הספק אלא מנהג בלבד כי הראשון ודאי קדש וכך שלחו משם הזהרו במנהג אבותיכם בידיכם שף ע"פ דשניהן בקביעת דירחא שמא ח"ו יגזרו שמד ויבואו לשנות סוד העיבור מן לב לערב ולהתנות:

ומ"ש וא"פ הרמ"ם לא כתב כן הוא מדכתב בסמוך כלשון התלמוד דבב' י"ט של גליות מערב בי"ט הראשון ומתנה ולא כתב להא דהרמב"ם אלמא דתופס עיקר כדעת החולקים עליו דכיון דשלחו משם הזהרו במנהג אבותיכם כו' לית לן לאחמורי טפי מיניהו וכיון דמיהו מני מתנו אין נמי מתניגן והכי נקטינן ועיין בב"י:

תקבט מצות יו"ט יו"ט לאלק אותו וכו' פסק כרבי יהושע לגבי ר"א משום דר"א אחותי הוא ועי"ל דיש סימן רמ"ב מתניתין כחריכוה:

כתב הרמב"ם חייב אדם וכו' הקשה הב"י דהא בפרק ע"פ אותה תניא ריב"ב אומר בזמן שבה"מ קיים אין אתה אוכל בשר אלא בשר שנאכל על הזבח ובחלב שנאכל על המזבח וכיון דלא קיים אין אתה אוכל בשר ולמה הרמב"ם פסק כרבי יהושע ויעקב אומר אף בה"מ קיים אין אתה אוכל בשר אלא בשר שנאכל על הזבח ובחלב שנאכל על המזבח ויין שנשפך על גבי הקיר ותירץ הב"י דפסק כרבי יהושע משום דהלכה כתלמיד מפני רבו ומשום דסתם ויין אתה אוכל בשר אלא בשר שנאכל על הזבח ובחלב שנאכל על המזבח ויין שנשפך על גבי הקיר ותירץ הב"י דפסק כרבי יהושע משום דהלכה כתלמיד מפני רבו ומשום דסתם ויין שנשפך על גבי הקיר הוי יחיד ואין יחיד מפרש אלא בדבר שהוא מצוה ומשום דבר זה אין מצוה לשפוך יין על גבי הקיר ולכך סתם כרבי יהושע ולא פירש כרבי יעקב אומר אף בה"מ קיים אין אתה אוכל בשר אלא בשר שנאכל על הזבח ובחלב שנאכל על המזבח ויין שנשפך על גבי הקיר

המאכל ולמשלה מינו רומה סימן נרכא לשלם ונתנמרו פרטי דין זה בסימן רנ"ו: **סדת** המחידים מצר ה' לעבדם תמיד וכבל דרכיהם ישעשו בעת שמחתן מו יותר ניותר מבבחין לקדוש ברוך הוא מצר שמחם וכו':

תקל חול המועד שהן חימים שבין רשלון של פסח לעבירי וביו רשמה של חג לשמיני מוחרים בכל מלאכה חן לשמיני מוחרים מלא שבבחים מסרום מלבחות מפ"ב דילפי' לה מקרבי טובה שבבחים בעלמא מינה מבל עיקרן מינו מלא מדרבנן ב"כ הא' כפ"ב דשבועה (יח:) והרמ"ם בריש מ"ק דלפ"ב דמזוכחי טובה משמע דשיבור מלאבה מחרימי משמע בחם"מ דשורייתא מזוכחי מחרימי משמע בהן מדרבנן וכבריבו דקושטא בבי מי דלא מפשר מלא מדרבנן ב"כ הא' שם שמרדכי ומיבו כתב בשם רש"ם ותה"מ מסור במלאבה מדשורייתא ורבינו כתב בשומן בקבלי"ו דלרב מלפם מלאבת מהיא"ם בינו מדשורייתא ושם שבתוב שמיני יוצא מבן למדב רבינו שבריי"ף סוכר בן ובשת ברמב"ם בפ"ו מהלבות י"ט בשבת שם! וברמ"ם דמין מסור מלאבה בחי"ה מלא מדרבנן. ונמוקי יוסף כתב בריש מ"ק שברמב"ן בשיל בשרה ומתר בכל מלאבה שמינה לצורך המועד ומינה דבר בחבד בשורה מן בתורה ובשיה לצורך המועד מותרת בין במלאבת מומן בין במלאבת היום מפ"ם שמינו דבר בחבד וכן כל שהוא דבר בחבד מותרת מפ"ם שמינו לצורך המועד ומפ"ג דילפי בית שירחף ישרחף ומבמים מדבריהם מסרו קלת מלאבות מלו ועיקר חג"ת ולפי דבר קורה הוא ולזה בסכיב הרשב"ם פ"ק דפ"ב ע"ב"ל וגם בתגיד כתב דבריס מלו בשם הרמב"ן והרשב"ם ז"ל. ולפ"ד נרחה לפיסור מלאבה בחב"ח ד"ת בשמעת בשוני שבת מין זורעין (יח:) מלא שהתור' מסרה לחבמים שיתסרו בתלבות שברגלה לבם ויתירו מה שברחה לבם וכעין מ"ש הר"ן בריש יומא גבי עיבול ד"ה דר מתלול' ושתור' בבריית מלא מסרו בבתוב מלא לחבמים לומר לי זו מלאבה מסורה ולפי זו מותרת ומפ"ם שבתב"ל בתב לפיו לבקדם מבלן בתלבות דמועד שהוא בלבד ב

אפי' היה מותר מן הדין ועוד דבגמרא משמע דמדיעת לאסור דמי לאיסת דשרי ר' יוחנן ואפי' נפרש דרבינו נמי קאית ליה דהו"ל להלמודא לומר כן על מזגת אלו מנלחין כי היכי דקאמר על מזגת ואלו מכנסין דמי אחין לו אלא חלוק אחד דמותר לכנסו אפי' אם לא כבכו קודם המועד לדיקדי מיהיה לגילוח ולאחת לא התירו בחלוק אחד אלא בדכנסו קודם המועד אבל נדלא כבכו קודם המועד אסור לכנסו ואפי' לרבינו נמי דשרי ואיטנפי אפי' כנסם קודם המועד לכנסם במועד משום דדי לו בזאתי תלוקים שכנסם לפני היועד אחד ל"ש רשזון ומ"ל ל"ש אחרון וכמ"ש החוס' לסם (ד' יד) ד"ה אחין לו ומ"ל אפי' זה ניחא דנגילות נמי יכול לנלח במועד אם נילח לפני המועד אלא דהלמודא משמעינן לנבי כנוס כדי לחלק אלא שרי אחלוק אחד אלא אם כנסו קודם היועד אבל לא כנסו קודם המועד אסור ואפי' אסור אפי' אם כנסם קודם המועד משמ"כ בגילוח דליכא למילני במידי אלא משום דמיחזי כמי שנילח היום לחול ואפי' אם נילח קודם הרגל ולא נכנס למועד מכל מקום אסור לגלח במועד

מתירין לו ואמר להם ר' חילא שמין לו להתיר לו עד שיעברו שלשים יום כדתניא בברייתא ואמר ליה ר"י שמחר שבעים תותה כריחיים נמט ונתרו שלח יהא בדבר חלוי בשלשים יום חלא כיון שחזור בו יתירו לו מיד וכשמת מתני' נשמע בזמן שהיו מומרים מין ניחל מל' יום ומצי סבר לשלום דינה הכי מיתיב שלח מזרו ונמטו ואמן לא קיל כוותיה חלא כת"ד מזרו ונמטו שכיון שיפים לבעל דינו יתירו לו ואפילו מיד ולפי זה כשכתב ברמ"ם מירושלמי שעל מתניתין לח לפסוק הלכה דנימה ל' יום כתב חלא ללמד שאם היה מסגר לו לפיים לבעל דינו קודם סיגל ולא פייסו עד הרגל אינו מנגלח [ב] וכל מדברי הרמ"ם שכתב שם משם ברמ"ם מירושלמי שעל מתניתין ומקרין דכיומוי ד"ה ושמיה סה ומקרין וכו' בע"ם שכתב וז"ל הקשה הרמ"ך שפסק לעיל בלכתא כחכמי לדברי הרי"ף שפסק לעיל בלכתא כחכמי דאמר לחקריזתא בעיבו דינא ר"ש מתא ר"ש מתא מי מיפיס לבעל דינא ר"ש מתא מי מיפיס לבעל דינא הא מתרת לחלתר שריגן ליה ואי לא פייסיה לבתר ל' יום ממאי שריגן ליה ור"ל דמיירי כשמפייסיה לבעל דינא וכ"ק מין מנדין אותו תחלה למחות מל' יום ואם מזר מתירין לו מיד מ"מ מתחלה מנדין אותו לדעת ל' יום וכן אומר בשעת הדחק יהא בנדוי ל' יום ור"ח יהא בנדוי ש"ל יום ומיהו אם מזר בחמצע מתירין לו מ"ל חלא פייסיה ואפ"ה אמר ל' יום מתירין לו שכבר קבל דינו כמי שהיה מלקות כיון שלקה אין לו אח מזר מין מלקין אותו יותר ומ"מ הוא שנם ל"ד ובינוקי שתירו לו מכל מם אזלל בנדוייו ולא חש לנקד שתירו לו מניחין אותו בנידוי עד יומות ולכשיומות סולקין את מרוזו ע"כ • ואפ"ל דאמר דקאמר מתחלה מנדין אותו לדעת ל' יום ומיהו אם מזר בחמצע מתירין לו היינו לומר שמתירין לו מיד לכשיעלמו ל' יום יהא אותר מזר מיד לא ואמני סבר דלכל אחד ל' יום מתירין לו כלל אף ע"פ שלא יהא אותר עד אחר ל' יום ולא קיל כיותיה חלא אפי' אחד ל' יום מתירין לו דלכשיעלמו ל' יום יהא אותר מיהר לו יום אחד ואם תאמר כיון דלעולם הוא שימד בניזוייו עד סוף ל' מל"מ שתירו לו אחד ל' ל"ל ל"מ היכא שנחתך ל' ילנו לחלוטין הים המגידים אותו ויהיו בקיאין בדקת שהוא נעשה כעובדא דהכוא מעשה לו ליעבו ליה קת בעי רבנן למיפטורי ובכהי ס"ם דירושלמי הוה אף ע"פ שפיים לבעל דינו לו מין היהר אל עד שיעברו ל' יום ואל יום ל' בערב ל' וכ"ג ממ"ם בפסקי התוס' אסור לנגלח בחוהע"ד לבד בכח מחדינת היס ברגל ומטורה בפיים קודם לרגל ולמלו ל' יומי נידוי ברגל מו נידוי שלנו שהוא שבעה ולפי זה מ"ם ברמ"ם בשם הרמב"ד על דירוג דבומוי דר' ושירת הוו מרמקין ומקרין וכו' מדקאמר בהאח מרמקין והבאח מקרין מיחוי דהוו מרמקין ומקרין לחלתר ואע"פ שלא מזר בו ואלי אחה אל מה שהוא: כך ומה היו אומר בהא דתניא מן נידוי פחות מכ' יום ורמה מכאן שהכל בדעת ב"ד לחעט ולרבות בימי נידוי להוסיף על הנידוי ולחעט בימי הנידוי ולרבות מחה שהיו מרמקין ומקרין לחלתר בלא חזרה כך היקה כוחם בחחלה כשעת הכדוי וכ"ם אם החט לו ימי הכדוי כבר וכך שמתירין לו הנדוי כשיגיע זמן שפסקו לו אלא שבעה בשם ר' אלעזר שזהו דבריהם כאחה ואחלולה והיקה יראחם מחחעטת וחזרו ואמנו לכשחזור בו יהא מקרינן אותו עכ"ל ב"ל שמה שהכל בהלי בדעת בית דין לחעט ולרבות בימי נידוין היקה לומר שחחלה היו מחנין שלשלוח כך ימים יחמנו עליו ויהיהיהו לומר לכשיגיע חשלום ל' יום יהא מותר אבל שיהא מותר קודם שיחול עליו הנדוי ל' יום לא ויותר נראה לומר שכוונתו בפירוש הוידוש זהה דהא דחעט בין נידוי פחותה מל' יום היקה לומר שאם נידוהו פחות מיו יום אבל אם לא נידוהו אלא יום אחד אין לו אלא אותו יום בלבד ואם חחלה מל' יום ואילך אפילו ל' ימים אם נידוהו בערב יום הכפורים אין לו אלא יום אחד ואם נידוהו בערב יום טוב אין לו אלא יום טוב אחד ואם נידוהו בערב שבת אין לו אלא שבת אחד ואם נידוהו בערב ר"ה אין לו אלא ר"ה אחד ואם נידוהו בערב יום הכפורים אין לו אלא יום הכפורים אחד ואם נידוהו בערב חג אין לו אלא חג אחד ואם נידוהו בערב שבת חול המועד אין לו אלא שבת אחד ואם נידוהו בערב ר"ה חול המועד אין לו אלא ר"ה אחד ואם נידוהו בערב יום הכפורים חול המועד אין לו אלא יום הכפורים אחד ואם נידוהו בערב חג חול המועד

תקלב מותר ליטול לצרכים בריית בפרק שלו מגלחין פליגי בה ר' יהודה ור' יוסי ופסקו הפוסקים כחותל דאמר הלכה כר' יוסי דמקיר ואמר רב ובנוסטרי מסור פי' בתספרים וכתבו הרי"ף והרא"ש והמ"מ בימי אבלו מבל במועד אבל בנוסטרי שרי מבל דר' יהודה תפרש דלמ במועד מסור בנוסטרי מבל בסכין שרי ור"ר ברוך מפר' דבסכין נמי הוו כלכל בנוסטרי ולא שרי אלא ליטלם בשיניים או בידיים או דרך שיזוי אחר אלא בספרים וסכין. כתב סמ"ק דלעורך מנות טבילה טועלן כדרכן בחול וכבי נהוג מיסור מם לא בעבילה: **ומ"ש** ל"ם דיד ל"ם דרגל כי' ל"ם דיד מותר ליטול משום דמחים אלא לפילו דרגל דלא מחים נמי שרי והכי פיקא בגמרא דף (יח:):

תקלג מותר לעמן קמח וכו' בריית בפרק מי שהפך דף י"ב וסוף הבריית והלבד אלא יערים ורבי' לא הביאו לפי דמסיקנא הלכי פיה ופסק על מה שכתב אח"כ דהרמב"ם כתב לקולא ודעת הרא"ם להחמיר כדבתן ופירש"י אלא יערים אלא יעשה הרבה ויאחר לעורך המועד אבי עושה ומתקנין כדי שיצוי

בארץ אפילו הלך לטייל יצלה: קטן מותר לגלה בח"ה לא שנא נולד במועד (ו) ול"ש קודם לבן: אבל שהל ז' שלו בשבת (ז) ערב הרגל מותר שלא היה יבול לגלה קודם וכל אדם מותר לגלה מה שעל שפת פיו אפי' אינו מעכב עליו ומה שאצל השפה מכאן ומכאן אם מעכב עליו מגלה (ח) ואם לאו לא יגלח והראב"ד כתב שאפילו מה שעל השפה לא יגלח אלא אם כן מעכב עליו ולא נהירא לא"א הרא"ש ז"ל:

תקלב מזהר ליטול צפרנים לא שנא דיד לא שנא דרגל ופירש ה"ר יהודה דוקא בסבין אבל לא בספרים והרב ר' ברוך מוסיף לאסור אפילו בסבין ולרב אלפס התירו אפילו בספרים (ט) וליה הסכים א"א הרא"ש ז"ל. כל רפואה מותר בח"ה:

תקלג מותר לטחון קמח לצורך המועד (י) ואפי' כיון מלאכתו במועד ולקונין עצים מן המחובר ולהטיל שכר בין של

ומסקנה כהאי פירושא דלא קרי ר"י שלא ברשות היושב להדיוטה שכן הוא דרך כל התגרים ועוד דנדסי' (שם) אלא לחזונות הא אמרת ד"ה מותר והאיך סליק מדעתיה דר' יהודה קרי לחזונות שלא ברשות אבל לפי הירוש' ניחא דלפ"ז יהודה שלא ברשות עכ"ל. ומשמע לרבי' לכיון דלא מיירי ר' יהודה ורבנן שלא ביושב ולא בח"ל ול"ח בכל ח"ל או בכל בתרן בכל גוונא מותר אפי' יוצא לשוט לתון בפרס שתן תלוק בין מ"י לח"ל להכל בח"ל שלא ביושב בהרוחה אפי' מ"י לח"ל להכל בתרן או בכל ח"ל או בכל בח"ל שלא ברשות דת"כ יכפל הרתב"ד והרא"ם לתשמעין מלתא דלא כהלכתא דהא ליכא בהאי מלתא נפקותא אלא לר' יהודה דאסר בהרוחה דאילו לרבנן תילו בין מ"י לח"ל להכל בח"ל או בכל בח"ל לפי להרוחה אפי' מ"י לח"ל או ואי לשוט אפי' בכל ח"י או בכל בח"ל מסור הלכך ע"כ לומר דאתי לתשמעין דלא שנא בתרן או בכל ח"ל מסרי רבנן לשוט אלא מ"י לח"ל אבל בתרן או בכל בח"ל אלא ברשות עכ"ל. ומשמע לרבי' כיון דברשות יצא מותר לגלח לדברי הכל: **קטן** מותר לגלח בח"ה וכו' (שם:) מיכא תרי ליתני בגמרא ופסקו

הרמב"ם והרא"ם כליטלא בתרת דאמרי משמיה דשמואל קטן מותר לגלחו בחוהל שנא שנא גולד לח שנא גולד במועד ל"ש גולד מעיקרא והרי"ף לא הכריע ופסקו הרמב"ם הלכה כליטלא בתרת וכתב הרא"ם דטעמא משום דלא שייך בהאי גלוח אלא שייך בהאי גלוח. וכ"י כתב קטן מותר לגלח פי' שם יש לו שער רב ומלער מותר לגלחו ולא יכנס ברגל כשהוא מגודל לאחו כר מלוה הוא ולא גזירינן קטן שהו גדול: **אבל** שהל שניעי שלו בשבת ערב הרגל מותר וכו' שם בברייתא (יז:) במבל מותר בגלוח ותוקיחא כגון שהל ז' שלו להיות בשבת ערב הרגל ובתנא שהל דאמר מקלת היום כבולו ויום ז' עולה לו לכאן ולכאן כלומר עולה לו' ולל' וכיון דכבר התחילו ל' מיבעי ליה לגלוחי קודם הרגל ולא בשבת הוי ואנו הוא דלכבי מגלח במועד ופסקו הפוסקים כן ויבאבר עוד בסימן תקמ"ח והרמב"ם כתב בפ"ז מהלכות יו"ט כל מי שהי מפסר לו לגלח ולכבס בע"ש ה"ז מותר לבבס ולגלח בחוהל שהל ז' שלו להיות בי"ט או שהל להיות בע"ש והרי הוא שנא שהי מפסר לגלח וכתב ה"ה ומה שנמלא בספרי רבינו שהם הל שניעי שלו להיות בערב י"ט שהוא מגלח במועד הוא טעות סופר או מגב שיטעה שהרי בניתור כתב בפ"י מהלכות מבל הל שני שלו בערב הרגל ואין ל"ל ה' או ג' ימים מגלח ולא בעלה ממנו מלא גזירת ז' בלבד ואין מותר לרחון ולסוך ולא לעשות דבר עד שיכנס יו"ט ויו"ט מבסיק שהר השבעה ולאחר י"ט מיבלים ל' מיום התיהה ואסור בהם בכל התג דברים ובפ"ו מפרש שם שהר' דברים אלו הוא מספורת וכרוב ופשוט הוא בן בגמרא שהין רגל מפסיק גזירת ל' אלא בשהל ז' ערב הרגל דאמרי כבר נהג בגזירת ל' יום שניעי עולה לבאן ולבאן ושם מבואר שהין לבל מגלח במועד אלא בשהל שניעי שלו בערב הרגל והוא שבת וכדאת בתג שהול דקי"ל בותיה וכן מבואר מדבריו פ"י מהלכות מבל בניאור ות"ל שם שמת ויליב עכ"ל. ודפסקי הרמב"ם תל ז' שלו להיות ביום טוב לאו מסום היקירת דלגלח בקטיה דלגלח ודלי מסור עד שהלום ל' דבל שקבר את מתו בתוך שלשים יום לאפוי הרגל לא בשלה ממנו גזירת ל' אלא משום היקירת דלבבם שהוכיר קודם לבן בסתוך בקטיה ולבתדין בתני וה"ק בל מי שהי מפסר לו לבבס ולגלח בערב י"ט ה"ז מותר לבבס ולגלח במועד כיצד בבל שהל ז' שלו להיות בי"ט הרי זה מותר לבבס במועד ואם הל להיות בע"ש ומותו שנת שהי מפסר לגלח בו ביום מפני שהוא שנת מגלח במועד ואע"פ שבסוף דברין כתב הרי הלו מבלחין ומבבסין במועד הבא מחילתו היום ויוצא מבית השביה וכו' קאי תרוויהו אתחלתא וסיפא ואחל שניעי שלו להיות ביו"ט לא קאי אלא אבתחלתא דאילו תבלחת אסור עד שהלום ל' יום בתו שהבתוב בתורה דבר פשוט הוא שהבתוב בתורה דבר פשוט הוא דאם הקבו בתוך בשהל ז' שלו להיות ביו"ט רשות אבל אסור אלא מבעיא לם אל ג' או ממיבי שלו בי"ט דפשיטא לא היה אפשר לו לבבס מע"ש ומפני בך תורה לבבס בתוך שלא אלא אם בן הל ז' שלו להיות בי"ט או ימי ח"ל לו לבבס מע"ש והלבך

מותר לבבס במועד: **כתב** המרדכי תניא בתוספתא ת"ש שהחירו לספר לח יסתפר בר"ה אלא בערבו וכ"כ הרמב"ם בספר קורת התדש (כ).

כתב בתה"ד מי שעשה עבירות ובא לישבר במועד ירחה דברי לגלחו בחוהל כדי לטובלו ולהבניסו לדת השמת דבינינן לגלח בעלי תשובה בשלו וכמתורט טעון תגלחת ומ"ל דמי להא דתניא בפרק שלו מגלחין (שם) לנזיר ועצורע אפי' היה להם פגמי לגלח קודם התועד מותרין לגלח בחוהל כדי שלא יסהו קרבניהם ובעלי תשובה נמי נרחה להחיר כדי שלא יהא כמה חלוק שברי אין מצטרפין חוקו לכל דבר שבקדושה עד שיגלח ויטבול ואע"ג דזולתי אינו מעבב מ"מ מבחינו מבחינתו מורה היא וכדמסמכינן לקרא ודמי' נלוח דרבנן מקריא עכ"ל ומיהו אבחינן אפי' לכתחלה לבתריך לבעולי תשובה גלוח בכל פשוטו דאין מגלחין בחוהל: **וכך** מדם מותר לגלח מה שעל שפת פיו וכו' (שם יח:) מחר מבינתו לספרא דמתיית דרב שפה מוזיל לזוזיה וכל שלאחליה מפקיחה בפה שהה זה הוא מה שהוך לפה מבאן ומבאן וקרי ליה השתה מפני שהוא לשניהו שלא יגלח לוחו במועד אלא מה שהוא מעבב עליו אפי' בשפה יכול לגלח בין שהוא מעבב בין שאינו מעבב ר' אחי אחר ובשפה נמי בל מעבב ופליג אדרב ואמר בשפה אינו יכול לגלח אלא מה שהוא מעבב אחמה בך מלמתי הוסחה בה"ג הלבך דרב אחי פליג אדרב והוא בתרחה הלבתא בוותיה ע"כ ולא נהירא לי דהא דפסקו הגאונים בבתראי היינו מחבני ואילך אבל אחרוני הבי הלבה בתלמוד ובתבו הרי"ף והרא"ש וה"מ בימי אבלו אבל בחוהל שפיר דמיקל ובבי ס"ל לרבי' שבתה בהלבות ומותר לגלח שפה בחול המועד ומשמע דלא מפליג עכ"ל. והרמב"ם ג"כ בתה שבתה מהולו ז"ע מותר לעשות שפה בחולו של מועד וכתב הרא"ש ז"ל מי שבתב דזוקא בסכין וכו' טעמא משום דסבר דבסכין הוי שלא בדרבו וז"ל בתי"ם בתספרים הוי בדרבו וה"ר יהונתן סבר דבסכין נמי בדרבו בתי"ם בתספרים ופירש רבינו בדוק דה"ה בסכין לחסור שבן דרך לעשות בבבין: **כרעב** בהג"מ בשם מהר"ם מאיר שעיקר טעילתה בח"ה לא תעשה בגאונטרי היא בעלמה ומשמע ה"ה בסכין אסור אלא מותרת לענ"ג לעשות בסכין ומע"ג לחמירה לענ"ג שבת בתקום מלוה לא גזרו אבל היא עלמה מיהא יכולה לעשות יפה בשיעי אי בידיה וכן כתב סמ"ק בהגהה וכן כתוב בהגהת חיימון בשם הר"ם מחינגלטיר"ש וכתב עוד וכן כתב בספר התרומה וכתב שם מין לה שפתה אי תקר יפה ויפה תחת בפרעה ותכיר כל לבלוך ועיב ולוקה חתהתיקן אי הלשה אילו אי דרך שיזוי אחר שלא בסספרים וסכין והוקם אי פ"ב דמועד קטן דהטוללת לבדוקה מותר לעשות בפרעה היא בעלמה בלא שיזוי אלא נרע מהעבירה שער של בית השחי דהתם והערוה דשרי וכ"כ סמ"ק (ל) ולענין הלבה מאחר שהרי"ף והרמב"ם והרא"ש ז"ל מבכיחים להחיר אפי' שלא במקום חולי ואפי' בתספרים הכי נקטינן (כ): **כך** רפואה מותרת בח"ה שהוספתא בתבה הרי"ף והרא"ש בפ"ק דמ"ק שותים אי זבחים ומי דקלים וכוס של עיקרים בתועד:

תקלג מותר לטחון קמח לצורך המועד וכו' בפרק אי שהכך (יב:) ת"ר טוחנים בתועד ולא לצורך המועד ולא לצורך המועד אסור ואם עבן ואחיר ה"ז מותר קונים עצים בתועד לצורך המועד ולא לצורך המועד אסור ואם קבן והוחיר ה"ז מותר מטילין שכר בתועד לצורך המועד ולא

דרכי משה

דעת השור וכתב המרדכי דם"ק דף ש"ין ע"ב דתתירין נדרים בתועד אפילו שלא ליצרך וכן תתירין הרתם בתועד: (ב) ומשמע מדברי המרדכי דוקא אלו שמגלחין בתועד בנון היוצא מבית השביה בו' דמאחר שאסור לאחרים צריך לגלח בצנעא אבל לגלח השפה או קטן דלכ"ע בבה"ג שרי:

תקלב (א) ובדברי הגה"מ כתב המרדכי דם"ק ע"ב ובהלכות נדה דף ש"ג ע"ג כתב בתשא כדברי בה"ח וכתב מהרי"ל דבן נוהגים ול"ג דיש לסמוך לצורך שבילה אדברי המתירין לחוש שמא לא תנקרם יפה וכ"ה המנהג להתוך הצפרנים לצורך טבילה (ב) אבל אין דמנהג בן אלא אין תותבין צפרנים בתועד: ובמרדכי

(ו) **ול"ש** קודם לבן ללא שיך גבי' בתעם כדי שלא יכנס לרגל בשביל מגודל ללאו בר מלוה ול"ת בתב בתוכב לאסור בפרע ראשו ומ"ש בתב בתוכב לאסור בפרע ראשו ומפני בך תורה לבבס בתועד שלא אלא ז' שלו להיות בי"ט או ימי ח"ל לו לבבס מע"ש והלבך בתועד: (ז) **ערב** הרגל דמקרא יום ז' בבולו ויום ז' עולה לו, לשבאב ולשניים ובין בבבר בתמילו לשניים לומר לית לבלתי קודם הרגל אלא בשבת הוי ואנו הוא דלכבי מגלח במועד ול"ל סי' תקמ"ח ב"י: (ח) **ואם** לאו לא יגלח בי"י בוכיח ובפסק דמגלח. כתב בתוכב דמותר לגלח בתועד ולא בשבת ומשמע בח"ה דאין לגלח בתועד אלא שפה שהיא בתוך בשיעור שלו בין לבתחלה ובין לבסוף ולאסור

ובלבד לצורך המועד מסור ומה הטיל וכוחיר מותר ובלבד שלא יעריס ורמיכני מסלין שכר כמועד לצורך המועד ובלבד שלא לצורך המועד מסור אחד שכר תמריס ואחד שכר שעורים ומע"פ שיש לו יין מעריס ושותה מן החדש שלו לצורך המועד מעריסין ופירש"י ובלבד שלא יעריס שלא יעשה כרכה וימכר לצורך המועד מהי שעשה ומתכונן כדי שתצטייר לאחר המועד : וכתבו הרא"ש והמרדכי בפ דשרי הכא לצורך שיש אפי' כיון שלאכתו במועד לצורך לאוכל לפ שאינו כיון שלאכתו והריב"ם והרמ"ם לפ שכיוצא בזה שיכה בהצנות פ"ק כלל ממש דס"ל. כת"ק שלא יחיר להעריס : והרמב"ם כפ"ו מה' י"ט פסק שמ"פ שיש לו שכר יין מעריס ושותה מן החדש שלו הערמה זו נכרת לרופא וכן כל כיוצא בזה וכתב כיה בהצנות פ"ק פ דלא כהלכתא דר"י טוב לומר הכי ופליגי דרכן עליה אבל נהגו כם החדש טוב לו שיש שלא כדרך הערמה מותר ע"כ ולכאו' טוסק להקל בכל דברים אבל בכל הרי"ף ניחא טוסק כת"ק שלמר להעריס שכל כיוצא בזה אסור ואין לנו להחכם מלן דברי מלא הרמב"ם ה"ל ויחולהה ולא לקטיק כותיה בהא : כתוב בספקי החוס' מין צריך לנמנם שלא יטעון יותר מכדי צרכו וכן להטיל שכר ולקון עניס ולא יעריס לטעון בכוונה יותר מכדי צרכו וכן כתב המרדכי וז"ל פ"ק לנמנם שלא יטעון יותר מכדי צרכו ומכדי צורך מבילה שלא יטעון בהרווחה ופס יותר יותר ואסור להעריס שלא יטעון יותר בכוונה לו שיש לו קמח ויעריס ויאמר מזה אני רוצה וכ"ל ל"ת [להחמיר] שלא להעריס ע"כ כתב הרשב"ם בשובה לפלוגי יש לו לחם מותר לטעון דפת מחה עדיף מן הטוענת :

גרסינן בגמרא (שם) רב חנלו ליה מלאכת בחולה דמועדא מסוס דלמא סיה לו מה יאכל וכתבו רבינו בסימן תקל"ו : גרסינן בגמרא אמר רב חננאל ר"ה קונן אדם לקל במועד אפ"פ שאינו צריך אלא לנסורת שלו לייט עליה מכאי רב מתי מלו א אבא בשלניא"ן חול לתקנת בחולה דמועדא ש"ל רב זירא מצלמי"ן לרב מתי מתי דעתיך דאמר רב חננאל אמר רב קונן אדם לקל במועד אפ"פ שאינו אלא לנסורת שלו הא לייט עליה מכאי ש"ל לא שנא לי כלומר לא ס"ל מיתמתינן נרגע נעמ למספקיה לשקיה שבקיה והדר מתח ומשמע דלא קיל כדרב חננאל כיון דרב אחי הדר ניה לאכל בהנ"ג בשם ר"ח כתב דברמה בעיטו להלכה כרב חננאל וברמה דעעמת מסוס דרב אחי לא סבר לה לתלמי וס"ל למתמיט נרגע ובעא למספקיה לשקיה שבקיה ולא בעי לה לתלמי מכאי בכבודו של מכאי ואמר לא סבירא לי והלך לעשות מעשה בנגדו וברמה שלא כתנהן ר"ש שכתב תמתמיט נרגע בעא למספקיה לשקיה דרב אחי מסוס דעבר אדאמני :

מותר לעקור פסתן מפני שרשיו לכסות בו את המוכלים וכו' שם רב יהודה ברמ למעקר כיתנא ולמקטל כשותא ולמעקר שומשמי מ"ל מכאי לרב יוסף בשלמא כיתנא חזי לחפיסה כשותא חזי לשכרא אלא שומשמי למאי חזי חזי לגויי דמית ותמריס לעורך המועד : גרסינן בגמ' שומשמין דמזי בשבת כהו מתחת [ג] וכתב רבינו ירוחם כל דבר שצריך לצורך המועד אפי' שלא יסיה לצורך מכילה כגון פתפן לחפיסה וכל כיוצא בזה מותר לעקור משמע מלשונו שמיש יכול לעקור אלא כדי שלא יצריך מכל ה"ס כתב הר"ם פי' לחפיסה לטי כפיסים ולפי שאין דרך הפשתן לעקרו לחלוין התירו לעקרו כולו כיון שצריך למקצת כ"ל ושעם זה כ"ל גם בעקירת כשותא ושומשמי : **פירות** שנתבשלו קלת ונתכלין ע"י הדחק וכו' בפ"ק דמ"ק (י :) אמר רבא הני מילי דאיכא חבורה אבל יחיד אסור ומיירי בשלא נתבשלו כל צרכן מותר לנקטן במועד לצורך מכילה והטוחנים מכילה אסור לבשלן כדי שלא יתלשו ויוסיפו לאכול עכ"ל ורש"י פי' בשלא נתבשלו כל צרכן אבל נתבשלו כל צרכן מותר אפי' יחיד ואפי' בשבת ויו"ט ואפי' בלא הכנה ואפי' בלא מלח ואפי' בלא מים ואפי' בלא מלח ומים ואפי' בלא מלח ומים ואפי' בלא מלח ומ

שמתנין לותם בפניהם ואין כבוד להם כמעונפים ויש גורסין הספרים ומיירי בספרי הקודש המכסין אותן כימי הרגלים משפי כבוד הרגל .

ובך כלי פשתן מותרים לכבסן מימרת דרבי יוחנן שם ובתב הרמ"ש עלה והמיירנא נהגו בהן היסור ואין ספק דלא שלח מכלי פשתן ונהגו כן משום דמסר"ם ספק דכלי פשתן נמי אסור כתבי ורבא דפליגי אר' יוחנן כדמוכח הסוגיא דף (י"ח) לגבי בגדי קטנים נהגו בהם היתר בכל מקום ובכל זמן דלא מצאכן מתן דפליג אמ"ש פירושלמי דבגדי קטנים דינן כמי שאין לו אלא תלוח אחד דמותר לכבסו ואינו ענין לכלי פשתן ס לומן רבינו משמע הכי ואינו יודע למה נסתפק ב"י בדברי הרמ"ם ורבינו אי קאי גם אבגדי קטנים וכן נראה מדברי הר' יהושע בסי"ם ב"י נופיה ופשוט הוא .

ומי שאין לו אלא תלוח אחד וכו' תימר' דר' יוחנן שם וש"ם ובסמ"ק אסר אפילו אין לו אלא תלוח אחד וכן נראה מדברי הרא"ש בנמרא ריש פ' אלו מגלחין (דף יד) ובפרק כל הבשר (דף קח) :

ומי"ש והר"פ הוסיף לאסור וכו' הקשה הב"י דמשמע מזוריו מוכיח עליו אסור זתירץ דהסמ"ק מפרש כפירש"י בפ' אלו מגלחין דמזוריו מוכיח עליו פי' דכשמוסט תלוקו ותיהעשך בתקעריו"ן וחוגרו בתיזוריו ומומר ומכנס התלוח נודע לכל שאין לו אלא תלוח אחד דלפי זה לא היה לו להזכיר לכבסו בעלמו אבל ע"י אחר ג"כ מכבסו בעלמו אלא שהוא לבוש תלוח שחול בשעת הכבוס אסור כיון דאין סם מזוריו מוכיח עליו אבל הר"פ מפרש מיזוריו שהוא קבוע בו מוכיח עליו כדפי' רש"י בפ' כל הבשר דכשחבקבם התלוח סם מיזוריו שהוא קבוע בו מוכיח שאין לו אלא תלוח אחד דשם היה לבוש תלוח אחר טוהל התיזור תזה וקונעו בזה שהוא לבוש דלפי זה אפילו מכבסו ע"י אחר מ"מ שהוא לבוש תלוח שחול מ"מ התלוח זה שמכבסו עם התיזור הוא מ"מ שאין לבעל התלוח זה סוס תלוח אחר אלא זה גלבד וז"ש רבינו והר"פ הוסיף לאסור אפילו אלא לבעל התלוח מכבסו בעלמו אפילו מכבסו בעלמו ומתעטף בתקעריו"ן נתי אסור כיון שאין לו תיזור קבוע בתלוחו שהיה מוכיח עליו אבל להרי"ף והרמב"ם והרא"ש מותר לכבסו אפי' אין מיזוריו מוכיח עליו דהוסיפון פירש"י בפ' אלו מגלחין וס"ל כיון דמסתתיף מכבסו בעלמו והתירו לו משום שחגור על מקעריו"ן מוכיח עליו לא תלקו בין מכבסו בעלמו לתכבסו ע"י אחר וכן לגבי תלוח שחול בשעת כביסה לאיתו לגבי שסתם היתירו לו דלא נהגו דבריהם לעזורין ולכיבך לא הוצרכו לכוסקוס להבית לתך לאיזורו מוכיח עליו כלל עכ"ד וכל זה נראה דוחק לגבל מה שנראה מתת דהסמ"ק ג"כ מפרש כפירש"י בפ' כל הבשר ולבך כתב דאם אין מיזוריו מוכיח עליו אסור דהיינו כשאין מכבס התלוח עם התיזור הקבוע בתלוח וס"ם והר"פ הוסיף וכו' דהיינו לפי דהסמ"ק כתב דלגבי פשתן אפילו טובא מותר לכבס ואם אינו כלי פשתן מותר בשאין לו אלא תלוח אחד כשאיזוריו מוכיח עליו והוסיף הר"פ לאסור בכל התלוחים שלנו תעב"י שהם של פשתן כיון שאין לנו תיזור קבוע בתלוח שיהא מוכיח עליו וע"ז כתב וכ"ם מי שאין לו אלא תכס אחת או סדין אחד שאין לו לכבסו לליכא הכא הוכחה כלל ואסתם סדין בכל התלמוד הוא בגל פשתן וקאתר הא פשוטא דאסור אלא לאפילו תלוח ג' לתיכא קלא הוכחה כשחגור על מקעריו"ן והוא ג"כ של פשתן לתיכא תרתי לטיעותא נמי אסור כיון שאין לו תיזור מוכיח עליו לגמרי דהיינו שיהא קבוע התיזור בתלוח ומכבסו עמו שאין לנו תיזור מוכיח עליו בכה"ג לגבי דעת הרי"ף והרא"ש והרמב"ם והסמ"ג אלא הניחו כך לתיזור מוכיח עליו נראה שדחו מוהו מהלכה וכמ"ש מהרש"ל בשבתבו כי רל"ו לכל היכא לחזינא דמניח המלבוש אשר מילו תוכך דינא לתתמר בלא פשתן ולהתיר לכבסו לגבי תיזור מילו ס"ת בלא פשוטא דיוכך היא היכלכתא היא ושעמו ודבוותא הכא דהסמיט כך לתיזורו מוכיח עליו סובר ללמו היכלכתא היא ושעמו דבריס צרקון נרסוין בעי ר' זירא תומן שתבדה לו תבדה ערב הרגל וכו' רב אסי מהני הכי בעי ר' זירא תומן שתבדה לו תבדה וכו' תיקו ומשתע להתלבסי דבליצנא קמא נמי קאי בתיקו ואע"ג דתניי הקשה לליצנא קמא יתמרו כל הסריקין תסורין וסריכי ביתוקה וכמי יתמרו כ"ע לסורין לגלה ויהו מותר בלא תנלית מוכיח לכ"ע ולא דמי לתלוק אחד דתיגלית מוכיח לתיזורו מוכיח עליו מכל תקום כיון דלר' זירא לא תפשיטא ליה תיכון לסברת דתניי מקמי ספיקא דר' זירא ור' זירא ליה לך סברת לתיזורו

לחזורו מוכיח עליו וכ״ל שכם מפרשים מזורו מוכיח כדפירש״י כאן דמי שאין לו מלח אסור מחמת שהוא ומתעפש במקרים״ו ומזורו במזורו ושומר ומכבס לחלוק משדיש לכל שאין לו אלא חלוק אחד ע״כ וכן פי׳ הערוך ולפ״ז הוי לה למתרגם מזורו מוכיח עליו לפי שאי אפשר כוה לומר שכל שאין לו אלא חלוק אחד אסור לכבסו אלא כיון לומר שכל שאין לו אלא חלוק אחד ומכבסו מזורו מוכיח עליו שאין לו אלא חלוק אחד אסור לכבסו אלא לצורך המועד ואם אין לו אלא חלוק אחד דמותר לכבסו משום דמוכיח עליו

והא דאין מכניס מחצר לחצר וכו' כ"כ הרמ"ם בפ"ח הרמב"ד דמשמיעינן דאין מפנין מחצר לחצר אע"ג דתקן בסתמא לעיל לפרש לעיל אסור מלא דוקא כשאיכפת שלו או של אדם אחר אבל מאדם אחר לתוך שלו מותר לחצר אחרת בירושלמי דמייתי בסמוך וכיון דמוכח לא פליג אגמ' דיקן ניחא טפי והא דמייתי רבינו נמי בירושלמי היינו מלא לאורויי דין דירה גמור וכעורב: **גרסינן** נמי לעיל מפנין מפירה לחצר וכו' ומשמע מכעורב לגמרי וכו' ומשמע מכעורב לגמרי מפילו שתיכן שלו או של אדם אחר וכ"כ בהגהות מיימוניות ומביאו ב"י וכתב עוד ב"י אבל נוטחת דיקן בירושלמי היתה כשאיכפת בתוך שלו מין מפנין ומפילו מכעורב לגמרי וכ"כ בפ"ע: ומ"ע נדין בפת כליס מבית לבית המסוך לו מבאן ואילך אסור והא דאין מפנין מחצר להצר דווקא בששניהם שלו או של אדם אחד אבל מאדם אחר לתוך שלו טוהר נרסי' בירושלמי אין מפנין מדירה נאה לנאה ולא מבעורה לבעורה והני מילי בששתיהן שלו או של אדם אחר אבל מאדם אחר לתוך שלו אפילו מנאה לבעורה מותר הזבל שבחצר אסור להוציאו אלא יסלקנו לצדדים ואם נתרבה עד שנעשית החצר כרפת מותר להוציאו:

תקלו (ח) **מי** שצריך לרכוב לצורך המועד ולא נסה ללכת ברגלים יכול ליטול צפרני הסוס ולתקן ברזליו והאוכף והרסן וכל צרכי הרביבה ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד · מותר להקיז דם לבהמה ואין בונעין ממנה כל רפואה ואין מרביעין אותה · אין מושיבין תרנגולת על הביציים לגדל אפרוחים הושיבה עליהם קודם המועד וברחה מעליהם יכול להחזירה והני מילי תוך ג' ימים לברייתה שאין טורח בחזרתה וישבה עליהם ג' ימים קודם שברחה שכבר נפסדו הבצים אבל לא ישבה עליהם ג' ימים או אפי' ישבה עליהם ג' ימים ויש ג' ימים שברחה מעליהם אין מחזירין אותה וזהו לרב אלפס דמלאכת הח"מ מדאורייתא אבל לר"ת שהוא מדרבנן

והא דאין מפנין דווקא כשאיכפת שלו או של אדם אחר ופו' היינו דמוקי לה בפלוגתא דלעיל כר"ת שהוא מדרבנן ולא כרמ"ה שהוא מדאורייתא ולפי"ז אין לדחות ראיה זו מדברי הרמב"ם ז"ל שכתב בפ"ח הלכות יו"ט הרמב"ם ז"ל שכתב בפ"ח הלכות יו"ט הלכה כ"ב ואלו הן הדברים שאסורים במועד כשאר ימות השבוע וכו' ואלו הן הדברים שמותר לעשותן במועד כל צרכי הרביבה ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד ואין מרביעין אותה ואין מקיזין אותה ואין מפנין מחצר לחצר אלא מדבר שהוא לצורך המועד ואין מפנין מדירה לדירה אלא מדבר שהוא לצורך המועד ואין מפנין מבית לבית אלא מדבר שהוא לצורך המועד ואין מפנין מבעורה לבעורה

דמשו מצטי סיפא מתחלן למולו של מועד והיא מכתי סיכא למפרך לגבי י״ד בשחה מוחזקי לכתחלה מותבינן מה מקה מוסיפין מחרת מיבעיא ו״ל דמעיקרא לא הוה קשיא ליה לרבינא מתני׳ ז׳ ומג״ל ז׳ דכא בכל דוכתא מחרינן ז׳ ומג״ל ז׳ קמני מלא משום דהני קלא בני לא מיתני כהדא סוגיא דריבא ומציעתא מיתני כז׳ ומג״ל ז׳ ומציעתא וסיפא מיתני כלא ז׳ אף ז׳ הוה קשיא ליה לרבינא ומוסיפין מיבעיא כלא ז׳ ומג״ל ז׳ ומשו דרבינא ורמב״ם כתב בסוף הלכות י״ט מוסיפין שוכרין לתרנגולים ותרנגולת שוכרה על הבניים ג׳ ימים או יותר מוסיפין מחרת תחיתה ג״ל כדי שלא יפסדו הבניים ומועד אין מוסיפין אבל אם כרחה למועד מעל הבניים ג׳ ימים או יותר מוסיפין מחרת תחיתה ג״ל כדי שלא יפסדו הבניים עכ״ל . ויש לתמוה עליו דהא פלוגתא דרב הונא ור׳ אמי ס״ב מנא דברחה קמי דלילו במקה לא שיך למימר למרדא והוא ז״ל כתם וכתב ברחה מחזירין אותה למקומה דמשמע דמילו תוך ג׳ ליכא למרדא ושוב דבכך מקה מוסיפין מחרת תחיתה משמע ליה דמירי מחר ג׳ ימים ליכא למרדא שהרי כתב כה כה שיכא דמועד אין מוסיפין כיון דאיכא מחזירין אותה למקומה ואפילו בבית השלחין לא התירו אלא היכא דליכא טרחא יתירה כגון מן המעיין לא שנא ישן או חדש ולא חיישינן כיון שהוא חדש (ג) שמא יתקלקל אבל מים מבוננים ונקוין בגומא ויציך לדלות מהן ויש בו טורח (ג) או ממי נשמים מקובצים אסור להשקות

דרב הונא דלכפסד מועט לא מקשו לא מקשו במירי דלמיסורי וכדמכיון מכיי ספ״ק דפסחים סוף (דף כ׳) ושיון בפסק מחברתי על עניין זה בפסיק ג׳ והוא נדפס בתחלת ספר ביח מדש ל״ר :

תקלז דבר האבד

מדרבנן אפילו לא ישבה עליהם ג׳ ימים אם היא תוך שלשה ימים לבריהתה מחזירין אותה :

תקלז דבר האבד (א) מותר לעשותו בח״ה בלא שינוי הלכך בית השלחין שהיא שדה שצריך להשקותה תמיד שאם לא כן תפסד מותר להשקותה ודוקא שהתחיל קודם המועד שאז נפסדת אם לא ישקנה יותר אבל אם לא השקה קודם לכן אסור להשקותה ואם היא שדה לחה הוי כאילו התחיל להשקותה קודם אבל שדה הבעל שהיא שדה שא״צ להשקותה שרי לה במטר השטים ואין משקין אותה אלא להשביחה (ב) אסור להשקותה ואפילו בבית השלחין לא התירו אלא היכא דליכא טרחא יתירה כגון מן המעיין לא שנא ישן או חדש ולא חיישינן כיון שהוא חדש (ג) שמא יתקלקל אבל מים מבוננים ונקוין בגומא וצריך לדלות מהן ויש בו טורח (ג) או ממי נשמים מקובצים אסור להשקות

דכמו מין מוסיפין כיון דלוכא לפסד סו״ל למיסרי כדשרינן כל דבר המצוי ושוב כיון שהוא ל״ל סובר דבשלא המתה מוסיפין מחרת תחיתה מיתקלקא כי״ל דמתני מיירי בשלא המתה מוסיפין מחרת תחיתה ג׳ ימים ליכא למיגזר משום דב

יאורות מים המושכים מתנמשים וכו' מימרת דשמואל לעס (דף ז') והכי פי' יאורות שלין נעשין בידי אדם אלא מעלמא כמושכו מהתנמשים אם אינן פוסקין לעולם אפי' כשהוא שחוקה מקלחין תמיד מוהר להשקות מהן אבל אם פוסקין אפי' (ה) חריצין שהמים באין דרך שם מהנהר לשדה אסור להשקותה מהן אע"פ שנתמלאו קודם י"ט (ו) לפי שהן פוסקין ואם אמת המים עוברת ביניהם (ז) שאז אינן פוסקין מותר אפי' אם אין רוב השדה (ח) ראוי להשקות מן האמה: בית השלחין שיש בה סעיין שמימיו ניטפין ממנה לשדה אחרת ומתקבצין שם ונעשין בריכה כל זמן שמנטפין ולא פסק מעיין ראשון יכולין להשקות מבנה שדה אחרת מהבריכה שנתקבצה בו אבל אם פסק מעיין הראשון או מפורש בגמרא דתמריגן בשלמא מי קילון מיכח טרחא יקירא אלא מי גשמים מאי טרחא יקירא מיכח אמר ר' אילעא אמר ר' יוחנן גזירה מי גשמים אטו מי קילון רב אחי אמר מי גשמים נופיהו לידי מי קילון אתו ופירדי מי גשמים נמי אתו לידי מי קילון כלומר כי מדלו מינה ללא כלום היו מליאה נעשית ממילא אי מקילון אתיא מלא: ומ"ש להתיר אגם מים אלא יבואו לעולם כמושך לעורך דלי יתקבר כמשוך · והרמב"ם כתב כלשון הזה לא יעלה ויוצא מן הבריכה או גשמים שמא יפרדו ויצאו ויחזרו לנהר ואין בזה חשש · ומ"ש ולפיכך צריך לפרש דה"ק לא יעלה ויוצא מן הבריכה וכן לא יוציא ממי גשמים לשום אדם אלא ע"י כלי שלא יפרדו ויחזרו לנהר ואין בזה חשש · ומ"ש אבל מי גשמים שהוא טורח גדול מותר ומשום דמי גשמים ה"ק לפי שמפרש בגמרא דמי גשמים שנתקבצו בבור אבל אם נתקבצו הוא הדין לשאר מים שנתקבצו בבריכה שמותר להוציא מהם ולהשקות מהם אפילו אם נתקבצו בבריכה ע"י כלי שלא יפרדו ויחזרו לנהר אלא שמפרש דמי גשמים שנתקבצו בבור אבל אם נתקבצו בבריכה הוא הדין לשאר מים שנ

ירקות שרוצה לאוכלן במועד יכול להשקותן במועד וכו' כריתה סם מללן מים לירקות ואם בשביל ליפותן אסור וכתבו התוספות (שם): מללן לירקות ממקום עמוק קרוי דילו ואע"ג דליכא טרחא יקירא בשביל לאכול התירו אבל ליישב אע"פ דליכא טרחא לא התירו וכתב ר"ה בפ"ח מהלכות יום טוב הטעם שכל שהוא לצורך המועד אע"פ שאין טורח גדול אין מתירין לכם הלשה שהיא טורח המועד אין מתירין לכם הלשה שהיא טורח גדול ואע"פ שלא דבר המכר וכבורר: ולו דוקא כדי ליפותן אסור אבל אם היו נפסדין מותר בהלשה אלא כל שאינו כדי לאכלן כרי הוא כבית הלשין שאין מתירין בו טורח יתירא כך כתבו ז"ל: וכורר הוא כדברי רבינו עכ"ל:

שדה הבעל שיש בה אילנות יבול להמשיך המים (ר"ן: ר"פ בן יעקב אומר מושכין המים מתילן למילן ובלבד שלא יעקו את כל השדה ופירשו המפרשים (ב:) דבעמא מושב למילן בבית הבלשין דמי ונריכים למיס שפי ורמב"ם כתב דבעמא מושב למילן כזב טורח יותר וכ"כ רבינו ירוסם וכתב שכן קרובים כמו שדרך לנטעו ממטעו לבית סלה אבל לא רחוקים וכך אמרו בירושלמי מה מן קיימין כי כרלופין ד"ה מותר אלא מן קיימין בעושעים מעט עשר לבית סלה רמב"י עניד לן כמרומין ורבנן עבדין לן כרלופין וכ' שר רבי' דמיירי בפירוש וי"ם רבינו שהם הבעל לאפי' של בעל בית הבעל לאפי' של בעל בית הוא שיהא מקום מושב לפי לא יעקר מיכה פסידא ואפילו הוא ואע"ג דחכמים פליגי עליה דרמב"י ופסקו הפוסקים כרמב"י וה"ה כ' שהרי"ן ניחות פי' משנה זו בבית הבלשין ואין שם לא ירקות ולא ודעים אלא תילמות לבד ומשכחת המים מתילן למילן מספיק לכו וכ"כ מדברי רבינו עכ"ל: **כתב** הרשב"ם שם פיסה שדה לחה (וכן פירש"י) מותר להשקות את טלה וכיוצ מדאמרי' בגמ' שם פיסה שדה מטונגת מתוך פירוש מטונגת לחה ואין שם טורח יתר ולפיכך אפי' לא זכיר זה רבי' לפי שהוא סותר לחה שדה מטונגת לא קאי אלא אמשכון מתילן למילן מיס אלא מהיות דורעים שלא שהו לפני המועד לא ישקום במועד וכמו שנתבאר בתחלת סימן זה: **אין** עושין בתחלה למריצין שכבר עיקרי הגפנים מצוה שם (ב:) אין עושין שנוילות לגפנים ופי' שנוילות מריצין שבעיקרי הגפנים כדי שיתמלמו מים:

ומיש היו עשויין ומקלקלו יכולים לתקנן שם בגמרא (ד:) וכתב בע"י בשם הרמב"ד בגמרא לא מסריצן אלא בשיש בהן כעין פיסה ופ"ה כעין מקדחי שם לא ניכר בחרין אבל אם ניכר בחרין אלא כעי טפח כדבעינן בגמרא דאמת המים לחוש בעינן מקום לעבור בו מים בשעה אבל כבר מימיו שותים ומשכו סגי להו ובע"ה כתב פי' רבי' עתיקי אם היו עשויות ומקלקלו וכן הוא בדבריו שם נכתמו בגמרי ואין מקום גומא ניכר ולפי אסור שהרי זה כשושה לותם כך כתב ז"ל עוד כתבו שאין מותר להסמיך בשם יותר ממה שהיו עכ"ל:

אין עושין בתחלה למה המושכת מים לשדה פיסה עשויה כבר ומקלקלה וכו' משנה שם (ב:) ר"ש בן עזריה אומר אין עושין את המה בתחלה במועד וכבניעות וחכ"א עושין את המה בתחלה בניעות ומתקנין את המקולקלות במועד ובגמרא (ד:) מאי מקולקלות א"ר מנא שהם פיסה עמוקה טפח מעמידה על ו' טפחים: ופירש"י כלומר שבתחלה פיסה שהם בה שהם פחות ומשהה עד טפח: מעמידה על שהם טפחים. כלומר חוזר ומעמיד לותם ר' טפחים שמשהה וה"ה כתב בשם רש"י ז"ל לפי שהי לה חפר בה עדיין אלא טפח מעמידו על שהם ע"כ: **גרסינן** בגמרא (שם) מתניתא מני טפח על ג' טפחים כיון דלא עבר מיל לא כלום היא טפחים על טפחים על שיש עשר דקא טרח טרחא יתירא לה טפחים על שבעה מהו דכא מחשב קא מעמיק וכבא מחשב קא מעמיק או דלמא כיון דלבסוף טפח יתירא מיבא טרחא יתירא הוא ופירש"י אם פיסה בתחלה בת ג' טפחים ומשהה עד תני טפח: כיון דלא עברי מיל טפח. כלומר ואלו בתחלה בת ג' טפחים לא עברי בה מיל שפיר לא קודם לכן ולא מכאן הוי טרחא דלא צריך: טפחים על י"ב. שלבתחלה פיסה של י"ב ומשהה עד ג' טפחים והלי בשיל דמלקה בתיקו פסקה הרמב"ם לקולא בפ"ח וכתב ה"ה שהטעם לפי שהוא בכל הדיוקים:

אסור לפתוח מקום לשדה כדי שיכנסו בה מים להשקותה ואם עשה כדי לגוד דגים וכו' עד כגון שקיון טולן מגד לחד מותר הכל תימהות פסוקות בפ"ק (י:) ושם ביארו כמה ביכר כגון פיתח והתח לחיות דבר הוא בגמרא תמר רבה הוי מתן דמתקיל טרחא מדעתא דבי דרי שרי לדעתא לחסר הוכי דמי מולית כמולית ולא בעלא מדעתא דבי דרי שקל מולית כמולית ולא בעלא מדעתא לחרעא: ופירש"י דמתקיל מיקלא. שמותר משם החלמה לגודר הנורן לחניט שם חיטים לגודר כמותר כיוצ מדעתא דבי דרי ושרי: מדעתא לחרעא. שמותר שהרי לגודר זריפה אסור משום דדמי כחורש כ"ט: מולית כמולית. שנוטל הקרקע ממקום נבוה ומניחו מולית כמולית: לו בלא בעלא. שמותר במקום גמוך ומניחו במקום גמוך כיוצ מדעתא לחרעא ואסור זהו דרכו של מורש שהוא מגביה בחיוב מקום שיהא התחריסה בקרקע ומפילו במקום גמוך מורש וכיוצ דומיא דחריסה ואסור: מכל שקל מולית. שנוטל הקרקע ממקום נבוה: ובלא בעלא. במקום גמוך כיוצ מדעתא דבי דרי מדעתא לנורן שכך דרכו של נורן שמשוה הגרגות נרמה מדבריו שהיה נורם מולית במולית ובלא בעלא מדעתא לחרעא שקל מולית ובלא בעלא מדעתא דבי דרי מכל בירסא רי"ף והרמ"ם כתבו וכיוצ שכתב בפי מתניתין לנזוז שמשוה כולה נרמה שמשום כדברי רבי' שיותר קרקע שזה לנזוז מלחרוש ומדברי הרמב"ם פ"ב מהלכות שכירות נרמה כדמשמע מגירסת רי"ף והרמ"ם שכתב ול"ל המשוה שני המרן שם דעתו לתקן מרן קקב ומם דעתו להשוות מקום שיעמיד בו גורן לם קבה כיצד היה לוקח עפר מתקום גבוה ונוטנו לתקום הנמוך כ"ו מתקן המרן רמיוסו שמיום מקפיד על זה מלא מסלוך הטפר והגרורות בכל מקום בלא הקפדה הרי זה בחזקת מיום מתכוין לשוות מקום לדיוש וכיוצא בזה כתב רי"ו בביל וברמב"ם פ"ח מהלי' י"ט כתם המשוה פני הקרקע שם מתכוין לתקן מקום שיעמיד בו כרי של תבואה

דרכי משה

אם הדבן לשמוך אסורים ואם לאו מותרים ודלא כב' דחילק בהכי: (ד) וכתב בב"י דכל שאינו ניכר שעושה לחדש אסור אע"פ שמבוין לרישה וכ"כ הגמ"י וכתב דה"ה אם עושה בעשרה המוכיח לאיסור אע"ג דבוטנתו לחתיר אפ"ה אסור:

פרישה

מקדחני שבגרת מיכסם ומו כתב דמתירי מחמת חמה כתב כן: מבוין לרישה וכ"כ הגמ"י ומיהו אם עושה בעשרה המוכיח לאיסור אע"ג דבוטנתו לחתיר אפ"ה אסור:

דרישה

(ב) ועושה כדי להסבירן אסור כתב הגמ"י ב"ל להסבירן אסור כתב הגמ"י ב"ל להסבירן אסור כתב הגמ"י ב"ל

אישות וכו' משנה פ"ק דסוף (ד' ו) וגמרא מאי מיסות נדיה שמין לה עיטים ועשם מחלוקת הרמב"ם והרא"ש בדין שדה הלקח הסמוכה לשדה אילן תלויה בגירסתות ומיהו ג"ז וקטינן לחומרת הרמב"ם: **אין** מכניסין נמין לדיר וכו' בריטתא כפ' מי שהפך (דף י"ב) אין מדיירין לא בהמתו כגון שקוצין שקוצין כולן מצד אחר בוהר: (ס) אין מתליעין האילנות ולא מזהיסין הנטיעות אבל סבין האילנות ואת הפירות בשמן: (י) אישות ועכברים שספסירין בשדה אילן מותר לצודן בדרכו שחופר גומא ותולה בה ואפי' בשדה הלבן הסמוכה לשדה האילן מותר לצודן בדרכן שיוצאין ממנה ומפסידין שדה האילן ואם אינה סמוכה לשדה האילן אין צדין אותן אלא ע"י שינוי שנועין שפוד בארץ ומנענע לבאן ולכאן עד שנעשית נומא ותולה בה המצודה (יא) והרמב"ם אומר בשדה הלבן הסמוכה לשדה האילן בלא שינוי וא"א הרא"ש ז"ל התיר (יב) **אין** מכניסין צאן לדיר בה"ה לזבל השדה ואם הכניסן העו"ג מעצמו (יג) מותרין אף בשבת אפי' אם מחזיק לו טובה על שהכניסן ובלבד שלא יתן לו שכר ואפי' אין נותן לו אלא שכר מזונו אסור ובי"ט יכול ליתן לו שכר מזונו ובלבד שלא יהן לו שכר אחר ובח"ה אפי' אם נותן לו שכר אחר מותר (יד) ובלבד שלא ישברנו ובלבד שלא יסייעו ולא יסגיר לו שומר (טו) לנער הצאן ואם היה העו"ג שכיר שבת שכיר חדש שכיר שנה מסייעין אותו בח"ה ומותרין לו שומר לנער הצאן בשבת: אסור לקצור השדה בח"ה אם הוא בענין שאינו נפסד אם יעמור עד לאחר המועד (טז) ואם אין לו מה יאכל קוצר ודש וזורה

אין מכניסין נמין לדיר כו' משנה פ"ק סוף (ד' ו) וגמרא מאי מיסות נדיה שמין לה עיטים ועשם מחלוקת הרמב"ם והרא"ש בדין שדה הלקח הסמוכה לשדה אילן תלויה בגירסתות ומיהו ג"ז וקטינן לחומרת הרמב"ם: **אין** מכניסין נמין לדיר וכו' בריטתא כפ' מי שהפך (דף י"ב) אין מדיירין לא בהמתו כגון שקוצין שקוצין כולן מצד אחר בוהר: (ס) אין מתליעין האילנות ולא מזהיסין הנטיעות אבל סבין האילנות ואת הפירות בשמן: (י) אישות ועכברים שספסירין בשדה אילן מותר לצודן בדרכו שחופר גומא ותולה בה ואפי' בשדה הלבן הסמוכה לשדה האילן בלא שינוי וא"א הרא"ש ז"ל התיר (יב) **אין** מכניסין צאן לדיר בה"ה לזבל השדה ואם הכניסן העו"ג מעצמו (יג) מותרין אף בשבת אפי' אם מחזיק לו טובה על שהכניסן ובלבד שלא יתן לו שכר ואפי' אין נותן לו אלא שכר מזונו אסור ובי"ט יכול ליתן לו שכר מזונו ובלבד שלא יהן לו שכר אחר ובח"ה אפי' אם נותן לו שכר אחר מותר (יד) ובלבד שלא ישברנו ובלבד שלא יסייעו ולא יסגיר לו שומר (טו) לנער הצאן ואם היה העו"ג שכיר שבת שכיר חדש שכיר שנה מסייעין אותו בח"ה ומותרין לו שומר לנער הצאן בשבת: אסור לקצור השדה בח"ה אם הוא בענין שאינו נפסד אם יעמור עד לאחר המועד (טז) ואם אין לו מה יאכל קוצר ודש וזורה

אין מתליעין את האילנות וכו' בברייתא ופירש"י מתליעין נוטלין קליפת העבודת כוכבים כפ' ר' ישמעאל (כ:) שבאילן: מהזיסין כשם שהן מלילן ונפרה קנת קליפתו מדקיקת שם זבל וקוברים אלא יומת: מגזמין קוטם את הענף כדי שיוצא טפת הדבש סביבות הגזום: אבל סכין אחת לגזום כדי שלא יומת שם גזום קודם לכן וכתבו התוספות אין מתליעין ומזהמין בחומש מיירי כגון שמין לו כמה יהיה שוה בלא זה ובזה יש לו יותר: **אישות** ועכברים שמפסידין בשדה הלבן שמוך לשדה האילן אין לו לדיר אותן אלא ע"י שינוי כגון שחופר גומא ותולה בה ואפי' בשדה הלבן הסמוכה לשדה האילן בלא שינוי וא"א הרא"ש ז"ל התיר (יב) **אין** מכניסין צאן לדיר בה"ה לזבל השדה ואם הכניסן העו"ג מעצמו (יג) מותרין אף בשבת אפי' אם מחזיק לו טובה על שהכניסן ובלבד שלא יתן לו שכר ואפי' אין נותן לו אלא שכר מזונו אסור ובי"ט יכול ליתן לו שכר מזונו ובלבד שלא יהן לו שכר אחר ובח"ה אפי' אם נותן לו שכר אחר מותר (יד) ובלבד שלא ישברנו ובלבד שלא יסייעו ולא יסגיר לו שומר (טו) לנער הצאן ואם היה העו"ג שכיר שבת שכיר חדש שכיר שנה מסייעין אותו בח"ה ומותרין לו שומר לנער הצאן בשבת: אסור לקצור השדה בח"ה אם הוא בענין שאינו נפסד אם יעמור עד לאחר המועד (טז) ואם אין לו מה יאכל קוצר ודש וזורה

אין מתליעין את האילנות וכו' בברייתא ופירש"י מתליעין נוטלין קליפת העבודת כוכבים כפ' ר' ישמעאל (כ:) שבאילן: מהזיסין כשם שהן מלילן ונפרה קנת קליפתו מדקיקת שם זבל וקוברים אלא יומת: מגזמין קוטם את הענף כדי שיוצא טפת הדבש סביבות הגזום: אבל סכין אחת לגזום כדי שלא יומת שם גזום קודם לכן וכתבו התוספות אין מתליעין ומזהמין בחומש מיירי כגון שמין לו כמה יהיה שוה בלא זה ובזה יש לו יותר: **אישות** ועכברים שמפסידין בשדה הלבן שמוך לשדה האילן אין לו לדיר אותן אלא ע"י שינוי כגון שחופר גומא ותולה בה ואפי' בשדה הלבן הסמוכה לשדה האילן בלא שינוי וא"א הרא"ש ז"ל התיר (יב) **אין** מכניסין צאן לדיר בה"ה לזבל השדה ואם הכניסן העו"ג מעצמו (יג) מותרין אף בשבת אפי' אם מחזיק לו טובה על שהכניסן ובלבד שלא יתן לו שכר ואפי' אין נותן לו אלא שכר מזונו אסור ובי"ט יכול ליתן לו שכר מזונו ובלבד שלא יהן לו שכר אחר ובח"ה אפי' אם נותן לו שכר אחר מותר (יד) ובלבד שלא ישברנו ובלבד שלא יסייעו ולא יסגיר לו שומר (טו) לנער הצאן ואם היה העו"ג שכיר שבת שכיר חדש שכיר שנה מסייעין אותו בח"ה ומותרין לו שומר לנער הצאן בשבת: אסור לקצור השדה בח"ה אם הוא בענין שאינו נפסד אם יעמור עד לאחר המועד (טז) ואם אין לו מה יאכל קוצר ודש וזורה

אסור לקצור השדה בח"ה וכו' בפרק מי שהפך (סה:) רב הונא תלוין ליה תלתא בח"ה לתיתיבה רבה בר רב הונא דבר שאינו צריך למועד מותר לעשותו בח"ו בתלוש מבל מחובר לקרקע אפי' כולו מונח לאחר המועד ואם אין לו מה יאכל קוצר ומעמר ודש וזורה וכורר וטוחן ובלבד שלא יהא בריר ואפילו קוטם לא יחתוך קוטם ולא ס"ל

מי שמתו מוטל בתוך הבית אם יש שם אחרים יוצאין ומניחין אותו ואם לאו נכנסין ומוציאין אותו ומניחו בפתח הבית ואין צריך לומר שיש לו לילך לו מבית הבית: **אין** מוציאין מת בטלית שיש בה ציצית ולא בתפילין ולא בספר תורה אבל מוציאין אותו בתכריכין שאין בהן ציצית ובתפילין שאין בהן בתים ובספר תורה שנמחק: **אין** מוציאין מת בשבת ויום טוב אפילו לקברו בסמוך אבל מוציאין אותו ערב שבת ערב יום טוב בין השמשות ומניחין אותו עד מוצאי שבת ומוצאי יום טוב: **אין** מוציאין מת בכלי שרת אלא בכלי חול ואין מוציאין אותו בכלי חול אלא בכלי שרת: **אין** מוציאין מת בארון ברשות הרבים אלא אם כן נתנו בו מבעוד יום: **אין** מוציאין מת בשבת ויום טוב אלא לקבורה ואין מוציאין אותו לבית הקברות ברגל אלא לדבר שיש בו צורך המועד: **אין** מוציאין מת בשבת ויום טוב אלא לקבורה ואין מוציאין אותו לבית הקברות ברגל אלא לדבר שיש בו צורך המועד: **אין** מוציאין מת בשבת ויום טוב אלא לקבורה ואין מוציאין אותו לבית הקברות ברגל אלא לדבר שיש בו צורך המועד:

**

ס"ל כווקיה דמינח כלל אמר רשב"ג מטום רבי יוסי דבר התלוש מן הקרקע מפולו מקלתו מבד מותר והמחובר לקרקע מפולו כולו מבד מסור ולפי רבי יוסי יהוד נמי בפרות דה אמר רבי יצחק בר מבא מאן תנא שיטו במועד בדבר האבוד דלא כר' יוחנן ס"ל דכי נמי כיון דכל יומא לאו בפרות דייסי הוא נמי לאו שיטו הוא ופירש"י ס"ל • הלי דקתני מחובר אפי' כולו מבוד נמי מסור רבי יוסי היא ויחידאה היא ולא סטירא לן כוותיה : כיון דכל יומא לאו בפרות דייסי • לחידבא לאו שיטו הוא כל דייסי כלא פרות ולעולם רבי יוסי היא וכה דאסר בפרות מטום דמוזמן מלתא היא ובתר הכי אמרינן רב אחלו ליה מבדא בחולא דמועד אחא שמואל אקפד ליתא שמואל כיחידאה סטירא ליה לא אבדא דאמר שמואל אקפד כלאחר אחא של טפיח כלאחר הוה כלא פסיד כלומר אחא היה של שערים לא היה מקפיד שמואל לפי שטוח דבר האבד דרך השערים כשהם יבשים יותר מדאי שהנרניים נופלים משל"ב מטום וכ"ש מאי טעמא עבד הכי אין לו מה יאכל הוה וס שואל לא מיתוה קמיה אי נמי מדם מטוב שלפי ומתפרנו דברי רבי' וכ"כ הטוספות וכתב הרמ"ם דהיכא דאין לו מה יאכל אחא לו פרות מבוד כלומר אינו בכלל מה שאמרו אין תנא שיטו בדבר האבד כלא כר' יוסי דאל כמן לא אמר רבי יוסי כלא נמי שיטו בדבר האבד אלא היכא דאי מטנה שאבד היכא דאי מטנה שאבד כלא היכא דאי מטנה בשבד מודבי' יוסי דאיך לעטות ואיכא דאמרי' כלא יהוד בפרות אחא לו פרות מבוד היכא דאי מטנה שאבד אבל היכא דאי מטנה שאבד כלא היכא דאי מטנה שאבד כלא היכא דאי מטנה שאבד כלא

תקלט כל סחורה וכו' עד סכור לתבוע דמיה ספ"ק דמ"ק סוף (ד' י') אמר רבא פרקמטיא כל שהות סכור מ"ר יוסי בר בנין ובכדר המבוד מוהר " רבינא הוה מכיח זוזי בבני מקרא דשמות תקח לקמיה דרב חצי ס"ל מה למיתל הלידנא עלייהו ס"ל כיון דהלידנא משכחת להו ובינותא מחוינא לא משכחת להו בפרקמטיא המבוד דמי ושרי ומשתע ליה לרבי' מדברי הרמ"ם בשם ומביאו ב"י דלא יקנן לסכור משום פרקמטיא אלא משא ומתן של סחורה כגון סחורה שנמכרה לפני המועד ומקבל דמיה במועד מ"מ המלוה לו משום לפני המועד ומקבל סחורה כנרעין דמיה כיוצא דלימא משא ומתן של סחורה או כסוף אלא משא ומתן בהקלה לו כסוף מכל מס לכני המועד הלוה ליה מעות ומקבל תעותיו מן הלוה במועד פשיטא דשרי לפולו אינו דבר המבוד ולא על זה שהל רבינא לרב חצי ולא כתב שהכין ב"י דהם מכר לו כסחורה לכני המועד דשרי לקבל דמיה בחשות במועד וכן פסק בש"ע לדיקא אלא כמו שמביאר במ"ש רבינו שזה סכור

ואם יש לו סח רה וכו' סם מיתרת דר"י בר מנין שהמתי כסמוך וע"כ דברי הרמ"ם דוקא דיכא דיפסיד מן הקרן: **ומ"ש** דמותר למכור לסם על ידי כך יוצית יותר לשחתת י"ט כתב כ"י דאינו מוהר אלא כמי שיש לו מעות שהשטים דאילו היה לו מעות בריוח היה מוצית יותר לשחתת י"ט לשהל מי שיש לו מעות הרבה שיוכל להוציא בהם לאכילת י"ט אלא מכירה לא הותר ו לחכ ר כדו

ומ"ש ומם הם במקו' המשתמר מפני הגנבים משנה בפר' מי שהפך (שם): **ומ"ש** סכור לשכניסה עלמד א מתוך המזל המזכרת: **ומ"ש** ומן המפרש שם במשנה: **ומ"ש** ובלבד שלא יכוין להשהותה עד המועד ג"ז שם במשנה: **ומ"ש** ומיהו יעשה בצנעה כגון שיכניסם בלילה או בשלה שם על המשנה זו תכת

פירות מן הגנבים ואם הם במקום המשתמר אסור להכניסם ושולה פשיטא מן המשרה ובל כיוצא בזה מדבר האבד ובלבד שלא יכוין להשהיותו עד המועד ומיהו יעשה בצנעה כגון שיכניסם בלילה ואם הוא דבר שיש בו פרסום בלילה יותר טבעים בגון שצריך להכניסן באביקות ובקולות יבניסם ביום ' היו לו האנים שטוחין בשדה לייבש וירא מהמטר יכול לכסותן בקש כיסוי רפה אבל לא כיסוי עב: הטבוין מלאכתו במועד קונסין אותו שלא יעשנה אע"פ שהוא דבר האבד ואם מת לא יקנסו בנו אחריו ומותר לו לעשות אם הוא דבר האבד:

תקלט (ו) **כל** סהורה אסורה אפי' כל שהוא בין לקנות בין למכור ואפי' סהורה שנמכרת לפני המועד (ב) אסור לתבוע דמיה במועד אא"כ יהא הלוקה אדם שאינו מצוי בסקו' הטוכר ונדמטן לו בח"ה אז היא טותר דהוה כדבר האבד ואם יש לו סהורה ואם לא יטכרנה עתה יפסיד מן הקרן מותר למוכרה אבל אם לא יפסיד מן הקרן אלא שאם יטכרנה עתה יהיה יותר משאם יטכרנה אה"כ אסור למוכרה ואם אין לו מה יאכל או אפילו יש לו אלא שאם יטכרנה עתה יהיה לו מעות בריוח ויוציא יותר לשחתת י"ט מותר למכור

תתפין מלקוטי מעניו מסמוכי ותל אמר מתפין בין מלקוטי בין מסמוכי מעניו עושה לוקה כמין כרי תניא נמי הכי מעניו עושה לוקה כרי דברי ר"י ופי' רש"י מלקוטי ' שתכסנו בענפים מרוחקים זה מזה ללא יהו ככרי גמור: מסמוכי ' שענפים כותך זה לזה דהוי כיכוו גמור: כמין כרי ' תכניסין לוהן ביחד כדי שיהו נותן לכסות ע"ב וכ"י פירש מעניו לותן כמין כרי ומניח מלו על מלו כדי שיהו העליונות מגינות על התחתונות ורבינו פסק כת"ק וכ"ד מתפין לוקי דברי הרחמ"ם בפירוש המשנה כת"ד מתפין מסמוכי וכ"ע דהא תניא כוותיה וגם ה"ה כתב בפ"ח דהכי קיימא לן ומשמי כך שמעו הרמ"ך ורחמ"ם דבריהם ובהגו לשון המשנה ' כתב ג"י בפרק מי שהפך יוהלמי פרקמטיא המותרת בהלוכה מוכלת ברי מטלטלת המותרת בלוכה שם יש לו סהורה ממיני פירות או רבוהה ואם העתיד שלא יהכבו ממשה למעלה יהעפש או ירקב מותר להפך לותה בח"ה ע"כ ומיני סבואה או פירות דנקט לאו דוקא דה"ה לכל סהורה כיון דדבר האבד הוא: **המכוין** מלהכניו במועד יאכלו ופירש"י יאכלו שאסור ליגוע מהם והרמ"ם כתב וכל המכוין מלאכתו ובאתה למושב ועשאה במועד כ"ד הוי מאכלן מותה ומפקירין מותה לכל וכ"כ סת"ג וכ' ה"ה הרמ"ך כתב הגאונים מברייתם מניחים מותה לאכל ומוציין מותו מלעשות מותה מלאכה אבל להפקירה לכל ולאכלה בידים לא היו קונסין ע"כ ומלשני בהלכות הרי"ף גיתה בשם רב כלשון ורב מתקיים ורב נטרונאי ז"ל דאמרי יאכלו דב"ד הוי מחויבים להפקירה ולהפקירה משום קנסא ומ"מ לא משמע בגמ' מידי אבל הסכמה הגאונים כדברי רבי' יעקב ע"כ ודברי רבינו כדברי הרמ"ך ז"ל. **וכתב** בע"ז והוכח דליכא ממונא למקנסיה כגון חייט או חורג או כופר שעשו מלאכת מהרים היו קונסין אותו בעצמו ותשתקיון ליה עד שיקבל דינא וכ' רבינו בשם רב נטרונאי " : כתוב בשבלי התוכפות פ"ק דמ"ק (ז.) גבי שם היה כורלו נוהה לרשום הרגים כותבו ובוהו אפני הכבוה שם נהעלל שהיה סבור להתירן לו מיקרי כיון מלהכתו וכ"כ המרדכי ג"כ ובכ"ב גבי עו"ג הכורת לו יין בחוגו כתב הבהיטו העו"ג ליקן לו לפי המועד והתקין לכי שבבור להתקין עד לאחר היועד ואיהו מתקלקל וכל כה"ג שרי וכך הוא מפורש בירושלמי שבתבקבי בסו' זה גבי בשירה כרם ול"ל י"ל מי שבהיב דבוקה מכוין מלאכתו הוא דקנסו אבל סוכח אלו מתעלל ול"ם מנום שין מוענין אותו ע"כ: **ומ"ש** רבינו ושם מת לא יקנסו בנו אחריו שם בעיא לתיפשטא: **ומ"ש** מותר לו לעשותה שם הוא דבר המבוד לבירוש רבינו דיאבדו פסוק הוא ושם הרמ"ם וכמ"ג שהאחריו מתכוין עצמו למבד' תמנו ולהפקירה כהבו דבנו לא קנסינן ליה כלל ול"ן מוענין אותו מלעשותה כדי שלא תאבד וכתב רבי' ירוחם בשם המפרשים דהא לא קנסו בנו אחריו דוקא בדבר האבד אבל בדבר שאינו אבד אם עשאו אב"ד מחנדין אותו ממנו ואפי' מת קונסין בנו אחריו וכ"ל כי זהו למען לסבר לאיסור מלאכה בח"ה לאורייתא ולפיכך בדבר שאינו אבד קונסין בנו אחריו כדאתרינן בפי כהן שנרם אותן בנור וקנסו בנו אחריו מאחר שהוא איסור מדאורייתא אבל ול"ש ונרום אותן בנור לא קנסו בנו אחריו בהיות בשמועתו הוא שמועתו הוא ללא עדיף מנורם אותן בנור ומת ללא קונסין בנו אחריו:

ב"ה ואיני מבין דבריו דהא בהיים או כופר או אורג איכא ממונא לסקנסיה שבר סעולתו ושבא בשלקרו כבר שבר סעולתן ואבלוהו מיידי ואכתי איבא למידק מאי מ"שתיתין אותו עד שיקבל דינו דקאמר ושמא שיקבל דינו היינו שיהויר דמעית השבירות שקבל ויהנהנו ביד ב"ד כדי שיאבדוהו ויוד יש לדקדק מאי ובלקינן ליה דקאמר דהא לא אשכתן בגמ' מלקות דיאבדו תנן סתתיים פסדיה:

תקלט כב סמורה מסורה לסילו כל שהות בסוף ס"ק דמ"ק (י:) אמר רבא פרקמטיא כל שהות מסורה וכתב הרמ"ם פי' לקוחת סהורה או למכרה מו כל שהו מסור משום טרחא וכ"כ הרמב"ם ומשמע מלא שנא בצנעא ול"ש בפרהסיא מסור ומלא כדברי הרוקח שנתב בסי' ש"ד דמי שנא דבר בצנעא מיסור לו לפי המועד ומיהו המתיר בהא כתב כדברי הרוקח וז"ל רבינו נתן נרמה בסוף מי שנא סהורה לידו ליגא ולימן בתוך ביתו בצנעא ב"ח מותר שמכילו בשנא בצנעא כיון דמידי דרבנן הוא כדאי הם רבינו הוקח לכמוך עליהם ויוליא ממנו לשמחת י"ט יותר על מה שהיה בדעתו לקולות: **ומ"ש** רבינו ומפילו סחורה שנמכרה לפני המועד מסור לתבוע דמיה במועד וכו' סם רבינו הוא מביא דברי הרוקח דמשמע מתא לקמיה דרב חצי ס"ל מה למיתל עלייהו הלידנא משכחת להו ובינותא מהרינא לא משכחת להו בתבוע דמיה במועד ולא כתב מפילו מעות שהלוה מסור לתבעם במועד מלא ב"ש הוא ליה לברב דאיכא מסור מלא כשתקבל פירות או סחורה בכיוצא בפרקמטיא המבוד כי הוא עובדא דרבינא שהיו נותנין לו יין בפרעון כרקעטיא שנכר להם הבל אם אינו מקבל מלא מעות שהל רבינא ב"ת. וכתב שם בהגהת מיי' פרעון לקבל מיכרקמטיא כיון שהפרקמטיא מעות אחר המועד כמו שבאמת במועד אינו מקבל מלא מעות שהל ולפי שהיו רבינא ב"ת. פרעון לקבל מיכרקמטיא כיון שהפרקמטיא מעות אחר המועד כמו שבאמת במועד אינו מקבל מלא מעות שהל ולפי שהיו רבינא ב"ת. פרעון לקבל מיכרקמטיא כיון שהפרקמטיא מעות אחר המועד כמו שבאמת במועד אינו מקבל מלא מעות שהל ולפי שהיו רבינא ב"ת. פרעון לקבל מיכרקמטיא כיון שהפרקמטיא מעות אחר המועד כמו

ומ"ש ומם הם במקו' המשתמר ושולה פשתנו להשהותה עד ומיהו יעשה בצנעה כגון שיכניסם בלילה או שם על המשנה זו תכת ובלבד שיכניסם בצנעה לתוך ביתו וכתב המרדכי מולי לף בפרהסיא יש להתיר דבר שהוא יהוע שלטורך המועד ומעשה בה לפני ר"י בשעוריס של ישראל שהיו בניהם העו"ג והיה יראת שחם לא יוליכם לביתו יהכלום והתיר להניחם בעבוקת בה"ה משום דבר האבד (ג) וכתב עוד המרדכי תבת ובלבד שיכניסם בצנעה כתוך ביתו וכ"ם שחסור להכניע מתוכו מעיר לעיר אם לא בשביל דבר האבד:

ומ"ש רבינו ושם הוא דבר שיש לו פרסום בלילה יותר מביום וכו' שם רב יוסף הוה ליה כשורי עיילינהו ניימתא אמר ליה והא תניא ובלבד שיכניסם בצנעה בתוך ביתו ומלבד הבי יאמר אם כן לא תניא ובלבד שיכניסם בצנעה בתוך ביתו ומלא גמרא הבי יאמר אם כן לא תניא בבעי יתיבי וכעי מדוכרי לעורת פי' תבוקת של תג מוסיף בלילה יותר מביום:

היו לו תלמיס שעוסיס בשדה לייבש וכו' משנה שם (יג:) מחפין את הקליעות בקש ר' יהודה אומר אף מעניו בגמרא (שם) פליגי בה אמוראי תד אמר מחפין מלקוטי מעניו ושד אמר מחפין בין מלקוטי בין מסמוכי מעניו עושה

ואם אין לו אלא שאם יטכרנה עתה יהיה לו מעות בריוח וכו' שם כתב הרמ"ם ולא שאם יפסיד מן הקרן כגון שהיה לו בית אחד לדור בו ואין לו אלא אחד ואם ימכרנו עתה יהיה לו מקום לדור בו עד שיבנה אחר ואם לא ימכרנו עתה יפסיד מן הקרן וכן אם הי

ביחס דגרסי׳ התם כפ״ב ר״י ור״מ הוו מפקידין לר׳ סומעיה מי מת ידע דמת מזון ומתי שמע נכון וכן ר׳ יוסה סיה ליה ספרין מתח שמיל לרב הגיע מהו למזכיניהו במועדא מ״ל שרי מיתזי מת במועדא ומת שמי קומיטון במועדא התיר לו למכור כשביל שישמח במועד ויפתח יין קונדיטון ומילו לא היו לו משום כריזת גלא סיה שותהו עכ״ל וכ״כ סמ״ג ונס סמ״ק כתב מין קורין דבר כתמר מתי״כ פותח מן הקרן לך מס מרמיב להרבות בשמחת י״ט ממה שמרויח מותר ע״כ . וכ״ל שם יש לו משום הרבה ולומר למכור מחורתי ומוציא לשמחת י״ט יותר ממה שיסיה נדעתי להוציא דלא ניחא ליה דלא נמסרו דבריס הללו בירושלמי אלא כמי שיש לו משום מוציאים ואם עליהם מלהוציא כ״כ לשמחת י״ט כדי שלא יפטרך לגמרי מלשמח מכריות ומילו סיה לו משום כריות סיה מוציא כריות יותר ככה״ג אריב ליה למכור כדי שישמח כריות כמאן דאמר כל מי שיש לו משום כריות לשמחת י״ט ככל מאי דאית ליה בדעתו להוציא ואין נדעתו לשמחת י״ט יותר ממה שהוא צריך לו מכל מקום אסור לו למכור כדי שיהיו לו משום כריות שאין צריך לו עכשיו אלא לשמחת י״ט אחר שיגיע עליו ויש לו מה יאכל ומה ישתה ומה שילבש ומה שיתכסה ומה שיסוך בו ומה שיתן לאשתו ולבניו ולבנותיו ולעבדיו ולשפחותיו ולכל מי שהוא מחוייב במזונותיו ומה שיתן לעניים ולאורחים כדי שיהיו לו משום כריות שיצטרך להם אחר י״ט ואפילו אם יש לו מה יאכל ע״כ ומפשר שכם הוא ז״ל מתיר בית לו בזימטון ורוצה למכור ולהרויח כדי שיהיו לו משום כריות דגם זה בכלל כדי פרנסתו הוא : **וכן** הם כתו שיירות וכיוצא בהן מותרין למכור לנכרי אפילו בחול המועד דלא גרע מכלי אומנות שמותר למכור לנכרי בחול המועד כדאיתא בפרק קמא דמועד קטן ומפרש טעמא משום דאיכא הפסד מרובה לבעל הכלי אם לא ימכרנו לנכרי בחול המועד וה״ה הכא דאיכא הפסד מרובה לבעל השיירא אם לא ימכרנו לנכרי בחול המועד ומיהו נראה דוקא בזמן שיש לו לנכרי פנאי לילך עמו ולהמתין עד שיגמור עסקיו אבל אם אין לו לנכרי פנאי לילך עמו ולהמתין עד שיגמור עסקיו אסור למכור לו בחול המועד דהוי כמוכר לו בתוך ביתו ואסור לעשות כן אפילו בשאר ימות השנה ומיהו אם הנכרי הולך לדרכו ואין לו פנאי להמתין עד שיגמור עסקיו מותר למכור לו בחול המועד דהוי כמוכר לו בשוק וא

מי שמלוה לחבירו וכו' נראה דלפילו לחייבו לחבירו ואפ"ה מותר ורבינו נמי לא חלק בשיב על זה אלא במלוה לחבירו לפי שהם יערימו וכו' וכ"כ בהגה"מ בשם מ"ז להתיר במלוה לע"נ: **אבל** יותר מכדי שתייקנו לא יקנה בשעת שיגיע לכבשים אא"כ יהו ראויין לאכול מהם בטועד: מי שמלוה לחבירו על הפיק על התאני שאם לא יפרע לו לסוף ה' ימים שיהא קנוי לו יש מתירין שהרי עיקר הקנייה היא לאחר המועד ואינו נראה להתיר שא"כ מותר כל משא ומתן שהם יערימו לעשות כן: ע"ג שפרע לישראל יין בחובו מותר לקבלו ממנו דכמציל סירו דמי ומי שצריך לקנות יין בעת בציר לצורך שתיית כל השנה ואם יעבור המועד לא ימצא כמו שמוצא עתה דבר האבוד הוא ומותר: ומותר לקנות ולתקן החביות ולזופתן ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד אבל יותר מבדי צורך שתייתו לא יקנה: (ו) מוכרי [פירות] בסות וכלים לצורך המועד מותרין בצנעה כגון אם הנותו פתוח לרה"ר פותה הציו ומניח הציו נעול ואם הוא פתוח לסטיו פותה כדרכו ואם הוא מיבר ירק ובל דבר שאינו מתקיים (ז) פותח ומוכר כדרכו [ח] וע"ש האחרון מוברין כדרכן ומעטרין השוק בפירות משום כבוד ו"ט האחרון י"א שצריך ליזהר בע"ט האחרון שלא להכין ליום ב' של י"ט אלא ע"י הערמה שיאבל ממנו מעט בו ביום דכיון דבקיאינן בקביעא דירחא ה"ל הילו וא"כ מבין מהול המועד לחול ונ"ל דאדרבה שאין ליזהר בכך כי היכי דלא אתו לזלזולי בי"ט שני דמהאי טעמא נמי לא מבדילינן בליל ב' כי היכי דלא לזלזולי ביה ולא ראיתי לא"א הרא"ש ז"ל שנהר בזה: (ח) ואין לוקחין בתים ואבנים עבדים ושפחות אלא לצורך המועד או לצורך המוכר שאין לו מה יאבל שאו מותר לקנות ממנו כל דבר: בענין הלואה בריבית לעו"נ יש אוסרים שרומה לסחורה וכתב ר"ת להתיר דלא מיקרי פרקמטיא אלא משא ומתן של סחורה ולא הלואה וכתב ר"י כיון שר"ת התיר ורוב בני אדם נוהגין היתר

הגן מ"ל ה"נ מתמלי מגב מיגמא וכבר כתבתי זה בסי' תקל"ג ושם נתפרש ות"ת מהטעם שכתירו בשיירות מפני שהוא דבר שתיגו מצוי תמיד היה להם להתיר בתיגתה שהוא יותר בלתי מצוי ונראה בשיירות דפרקמטיא הוא ולפי שבני אדם מרויחים בו פרנסתם דעתם עליו ולכך חגיב דבר הבאב כגון מלאכה שמתוך שתיגה מצויב כלל בתעט אין דעתם על בני אדם עליו לא חגיב דבר שהאבד ואחר שבתבתי זה מלתי להרת"ב שהקשה קושיא זו בשם הרמב"ן ותירץ דשתי מלאכה דליכא שום פסידא אלא רווחא בעלמא הוא אבל פרקמטיא ניחוש דיהא פסידא הוא אי נמי ע"כ לא שריון משום רווחא אלא מקח ומתכר שהוא דרך כל אדם לא מקרי מלאכה וגם ליכא טרחא אבל מלאכה דגיש מיקרי מלאכה ואיכא טרחא לא שריון לה משום רווחא ע"כ ל': **מי** שמלוה לחבירו על חפץ של תגמי שאם לא יפרע לו לסוף ח' ימים שיהא קנוי לו יש מתירין וכו' כ"כ בהגה"מ ספ"ק דמ"ק בשם מ"ז וז"ל שם הלוה ישראל חעות לע"נ אלא בריבית על הסחורה ע"מ שאם לא יפרע לאחר ח' ימים שאתה הסחורה קנויה אחר מ' ימים להשתיק על העושה כן כפרקמטיא גמורה ע"כ ל': **עוב** שפרע יין לישראל בתוכו מותר לקבלו ממנו כ"כ הי"ח פ"ב מי שהפך וכתבתיו בסימן תקל"ד: **ומ"ש** ומי שצריך לקנות יין בעת בציר וכו' עד וכלבך שלא יכוין מלאכתו במועד נם זה מדברי הרמ"ז שם וכתבתיו בסי' הנזכר:

ומ"ש אבל יותר מבדי צורך שתייתו לא יקנה הם דברי רבינו ונעתמו מפני שהוא בעזיית סחורה לאסור ויש לחמוך ולומר דכיון דאינו מצוי תדיר הוי כדין בזיירות דשרי וכתבנו התום' גבי הא דתתרינן (י:) דדבר האבד מותר לאסור לקנות סחורה שתא תהיה יותר ניזוק לאחר המועד אבל לקנות יין כשר בתוך המועד מותר וה"ר יוסף פי' דיש לאסור דאע"פ שלא ימצא בזול כרי ימצא ניזוק ואין זה דבר האבד ע"כ. וגם בהגה"מ כתב בשם ת"ה לקנות יין ולדרבו לצורך החול לא שמעינן מינן רשיה להתיר ואפי' שם יש לירא שיזדייקר לאחר המועד נתן רוצה לומר אסור לקנות שיזדייקר ואפי' אם ל"ל למוכר לא יקנה בשעת עכ"ל אתרדכי כתב לקנות יין במועד שלא לצורך המועד אע"פ שיזדייקר לאחר המועד אין כיד ר"ת להתיר ורבה"ם היה זוקק מלומר לא אסור ולא היתר למועד שיהיו שונגין ולא יהו מזידין אך האמצעל יזהר עכ"ל ומדברי הרמ"ז ולפי נראה להתיר שכתב ומי שצריך לקנות יין בעת הבציר לצורך שתייתו כל השנה ואם יעבור המועד לא ימצא כמו שמוצא עתה דבר האבד הוא ומותר ואם יעבור המועד לא ימצא כמו שמוצא עתה שהוא דבר האבד מותר אע"פ שיש לאחר המועד ימצא אלא שלא ימצא כל כך בזול כמו שמוצא עתה ואפ"ה מותר:

מוכרי פירות בסות וכלים לצורך המועד מותרים בצנעה תשנה כפ"ב דמ"ק (יג.) וכ"כ ה"ה שמפני שמומנתן בכך כל.השנה בני נשנה אע"פ שהוא לצורך היועד וזהו שהוכירו מוכרי: **ומ"ש** בגון אם חנותו פתוח לר"ה כו' כריתיתא שם: **ומ"ש** ואם הוא מוכר ירק וכו' שם רב יהודה אמר לחיכה כרתיתא לחיכה כרתיתא שם: **ומ"ש** לחיכה כרתיתא שם: **ומ"ש** לחיכה כרתיתא שם: **ומ"ש**

ומ״ש בסמ״ק כ״כ סם כהג״מ וה״ל ר״י היה מורה הלכה למעשה להלוות למרויחות שלו כתכס שכן דמסוכה שמועד כתוכה וחס יעכב יותר יתן ריבית מסס ותילך וה״ל הרמ״ס בתשובה בח״ה תס״ם דדמי לפרקמטיא ים טורח גדול בשווי הדקדוק של מקח ומתוך טרדתו ימנע משחיטת ר״ע וגם לפעמים יקנה ביוקר ויכטער וחס יתכור במועד לפעמים בפחות ממה שקנה חיכא למימר מכל מלוה בריבית שהחר היא וגם ליכא טרחא כולי האי והלכך הקילו בה והתירו ע״י שתוציא הריוח של חוקה שנוע במועד יותר על מה שהיה מוציא חס לא היה לה ריוח ומ״ש במגיני ארמ״ח שלמערופות שלו היה מלוה בחנם חוקה שנוע כדי שלא יסורו ממנו ודבר פשוט הוא דאם שהשכר לותו דבר המכד לא ידענתי למה היה מלוה בחנם תס׳ כשכר מוחר כמו שיירת העוברת ע״כ והגולן מהר״י קולון כתב כשורש ק״ח דמחחר שדעתו ר״י נוטה לאסור להלות בריבית היה לו לחלוק ולומר דע״כ לא פליג רבינו תס על ר״י אלא דוקא בהלואה דלמרחי שחיכה על המשכון אבל במלוה על המשכון שבידו המלוה לעיין ולשום המשכון כדי לדעת כמה יכול להלות עליו ומיחו טפי למשא ומתן של סחורה מ״מ מחחר שכבר פשט המנהג פשיטא שאין בידינו למחות אפי׳ היכא הלכה ברורה לאסור דהמ להם לישראל מוטב שיהו שוגגין וכו׳ וגם מחוך מ״ש בעור מ״ה מי שמלוה לחבירו שמא יחיה שיקח שלם לא יפרע לו חוך שמא יחיה שיקח קטן לו וכו׳ משמע דלא חיפלינהו אלא משום הקנייה אבל בהלואה גופא לא פליגי דמרי ומע״ג דהויא על המשכון עד כאן ולעניו הלכה כיון דאיסור מלאכה נח״ב דרבנן והרמ״ם דאסרה ונדול הוא וגם מהר״י קולון כתב שכך פשט המנהג היכי נקטינן :

וכתב שוב בכנ״ל וגם להחנות ולוקח מרחוק במועד על מנו שלאחר מועד כתב דיכול להיות שהוא מוחר וכבר כתבתי בסי׳ זה בדברי הב״ח בדין מס מוחר להפרע וכתבתי בשם ה״ה דלא״כ מוחר לזקוף חוב הע״ג כדי להנעית מה שהוא חייב לו וכן מוחר להפרע ממנו אבל זה בכלל דבר כתכד הוא דלא״כ וכ״כ ני׳ :

ומ״ש רבינו בשם הרמ״ם בתשובה מיני יודע למה מזר רבינו לאחר דבריו בתשובה שהרי בסמ״ק דמ״ק כתב לשון זה בעלמו ׳ כתבו התוס׳ בסמ״ק דמ״ק להלוחה דשולחנות בקניעות ותילוף נרחה לחניא פרקמטיא ומפי לדעת ר״ת אסור בל״ל (ד) :

תקמ בנין אפי׳ כל שהוא אסור ואם נפרץ נדר שדהו מקרהו בהוצא ודפנא או צר בצרור ואינו טח בטיט ושל חצירו בונהו כדרכו אבל אסור לסותרו כדי לחזור ולבנותו ואם הוא מסוכן ונוטה ליפול מותר לסותרו ולהזו׳ ולבנותו מותר ליטול נבשושי׳ שבבי׳ ומותר לעשות מעקה לנג ומרפסת מעשה הדיוט כגון בהוצא ודפנא או צר בצרור ואינו טח בטיט ׳ סדקין שבבנ שהחים יורדין דרך שם מותר לסותמן ביד ובלבד שלא יעשה מעשה אומן במחצלים שהוא כלי האומנות ציר הדלת והמפתח והקורה שנשברו אפי׳ מעי״ט יכול לתקנם בח״ה לא שנא הן של עץ או של ברזל ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד : מותר לבנות ארוות סוסים פי׳ אבום שיאכלו בהן מעשה הדיוט ולבנות ספסל קטן או אצטבא לצורך המועד כתב הרי״ף י״ם אצטבא בניין שעושין מאבנים או מטיט ולא נהירא דזה הוי בנין נמור אלא נ״ל אצטבא כעין ספסל שלנו : נסר שמחברין לו רגלים וכן ארוות (סוסים) דשרי לאו בנין נמור אלא להושיב האבום של בהמה למקומו וא״א הרא״ש ז״ל כתב בסתם ונראה שדעתו להתיר אפילו של בנין : תנור שראוי להתייבש בעניו שיהיה ראוי לאפות בו במועד מותר לעשותו ואם לאו

תקמ בנין אפי׳ כל שהוא אסור ואם נפרץ נדר שדהו מקרהו בהוצא ודפנא או צר בצרור ואינו טח בטיט ושל חצירו בונהו כדרכו אבל אסור לסותרו כדי לחזור ולבנותו ואם הוא מסוכן ונוטה ליפול מותר לסותרו ולהזו׳ ולבנותו מותר ליטול נבשושי׳ שבבי׳ ומותר לעשות מעקה לנג ומרפסת מעשה הדיוט כגון בהוצא ודפנא או צר בצרור ואינו טח בטיט ׳ סדקין שבבנ שהחים יורדין דרך שם מותר לסותמן ביד ובלבד שלא יעשה מעשה אומן במחצלים שהוא כלי האומנות ציר הדלת והמפתח והקורה שנשברו אפי׳ מעי״ט יכול לתקנם בח״ה לא שנא הן של עץ או של ברזל ובלבד שלא יכוין מלאכתו במועד : מותר לבנות ארוות סוסים פי׳ אבום שיאכלו בהן מעשה הדיוט ולבנות ספסל קטן או אצטבא לצורך המועד כתב הרי״ף י״ם אצטבא בניין שעושין מאבנים או מטיט ולא נהירא דזה הוי בנין נמור אלא נ״ל אצטבא כעין ספסל שלנו : נסר שמחברין לו רגלים וכן ארוות (סוסים) דשרי לאו בנין נמור אלא להושיב האבום של בהמה למקומו וא״א הרא״ש ז״ל כתב בסתם ונראה שדעתו להתיר אפילו של בנין : תנור שראוי להתייבש בעניו שיהיה ראוי לאפות בו במועד מותר לעשותו ואם לאו

ומ״ש בסמ״ק כ״כ סם כהג״מ וה״ל ר״י היה מורה הלכה למעשה להלוות למרויחות שלו כתכס שכן דמסוכה שמועד כתוכה וחס יעכב יותר יתן ריבית מסס ותילך וה״ל הרמ״ס בתשובה בח״ה תס״ם דדמי לפרקמטיא ים טורח גדול בשווי הדקדוק של מקח ומתוך טרדתו ימנע משחיטת ר״ע וגם לפעמים יקנה ביוקר ויכטער וחס יתכור במועד לפעמים בפחות ממה שקנה חיכא למימר מכל מלוה בריבית שהחר היא וגם ליכא טרחא כולי האי והלכך הקילו בה והתירו ע״י שתוציא הריוח של חוקה שנוע במועד יותר על מה שהיה מוציא חס לא היה לה ריוח ומ״ש במגיני ארמ״ח שלמערופות שלו היה מלוה בחנם חוקה שנוע כדי שלא יסורו ממנו ודבר פשוט הוא דאם שהשכר לותו דבר המכד לא ידענתי למה היה מלוה בחנם תס׳ כשכר מוחר כמו שיירת העוברת ע״כ והגולן מהר״י קולון כתב כשורש ק״ח דמחחר שדעתו ר״י נוטה לאסור להלות בריבית היה לו לחלוק ולומר דע״כ לא פליג רבינו תס על ר״י אלא דוקא בהלואה דלמרחי שחיכה על המשכון אבל במלוה על המשכון שבידו המלוה לעיין ולשום המשכון כדי לדעת כמה יכול להלות עליו ומיחו טפי למשא ומתן של סחורה מ״מ מחחר שכבר פשט המנהג פשיטא שאין בידינו למחות אפי׳ היכא הלכה ברורה לאסור דהמ להם לישראל מוטב שיהו שוגגין וכו׳ וגם מחוך מ״ש בעור מ״ה מי שמלוה לחבירו שמא יחיה שיקח שלם לא יפרע לו חוך שמא יחיה שיקח קטן לו וכו׳ משמע דלא חיפלינהו אלא משום הקנייה אבל בהלואה גופא לא פליגי דמרי ומע״ג דהויא על המשכון עד כאן ולעניו

לאו אסור לעשותו והעשוי כבר מותר לעשות לו בית מושב להעמידו עליו ומותר לעשות בית מושב לריחים להעמידה עליו ולנקר אותם כשהם חלקים ביותר בין אם היא חדשה או ישנה ולתקן אמת המים שטוחנין על ידה וליטול צפרני החמור המגלגל הריחים אבל אסור לתקן הנקב שבאמצע האבן המתגלגל שהוא מעשה אומן :

תקמא **מותר** לעשות מצודית דגים מערבה שהוא מעשה הדיוט אבל לא הארונין סחוטין שהוא מעשה אומן

[א] מסרגין המטות פי' לארוג אותם שתי וערב בחבלים שהיו בה כבר אלא שלא היו סדורים והוא מסדרן אבל לא יפשיל החבלים בתחלה (א) ומל' רש"י יראה שמותר להפשיל לה החבלים לכתחלה רק שלא יעשה החבלים מחדש וכל זה בצריך לה במועד : כספוסי קרמי מותר פירוש שמטעכין בגדי פשתן בידים אחר הכיבוס כדי ללבנן ולרבכן ואסור לעשות הקמטין שבבתי הידים והשוקיים ואסור לתקן מלבושיו (ב) ומנעליו הקרועין ולא אמרי' דהוי דבר האבד שהרי יתקלקלו אם לא יתקנם דלא מיקרי דבר האבד אלא כשעיקר הדבר נפסד כמו מי שהפך זיתיו וכו' אבל בשביל מעט תוספת קלקול לא מקרי דבר האבד הלכך אסור ג"כ לומר לעו"ג (א) לתקנו לו דכל מה שאסור לעשות אסור לומר לעו"ג לעשותו : (ג) ההדיוט שאינו יודע להוציא מלא מחט כאחד שכן דרך האומן תוחב הרבה תחיבות במחט

ומ"ש והעשוי כבר מותר לעשות לו בית מושב להעמידו עליו כ"כ התוס' בשם (דף י) בד"ה ר' יהודה וז"ל נראה דוקא העמדה דתנור אין זה בנין בתחלה אלא הוא עשוי כבר אבל אינו מחובר בקרקע וצריך לחברו בטפילה בארץ כדמפרש בפ' כל הכלים א"נ כי ההיא דפ' המביא וכו' כלומר אע"ג דהעמדה דתנור לאו בנין בתחלה הוא מ"מ כמה שמחברו בארץ הוא בנין גמור שצריך לחברו בטפילה דהיינו סיד וטיט וכו' והרמב"ם בפ"ח כתב וכונין על חרס של תנור ועל הכירה הטפילה שלהם עכ"ל נראה שפי' העמדה דתנור הוא שטונין מבחוץ לתנור וכירה טפילה מטיט כל סביב החרס כדי שישמור חומו :

תקמא מותר לעשות מצודות דגי' וכו' ספ"ק דמ"ק ריש (דף י"א) רב שרא למיגדל אוהרי בחולא דמועדא מ"ט מעשה הדיוט הוא אבל אוזלי אסור מ"ט מעשה אומן הוא ופי' בו הרא"ש וב"י כמ"ש רבינו ותימ' היאך מותר לעשות מלאכה כי האי בלא שינוי וצריך לומר דחשיב ליה דבר האבד כמ"ש בסמוך בדין מסרגין המטות :

מסרגין המטות וכו' משנה ומסקנא דגמרא (דף י) דשתי וערב נמי שרי בלא שינוי דחשיב ליה דבר האבד אבל לא יפשיל חבלים בתחלה כלומר חבלים שלא היה במטה זו אסור להפשילם ולארוג אותם במטה זו אבל מלשון רש"י שכתב שאין גודלין אותם לכתחלה מבואר שאין אסור אלא שלא יעשה החבלים במועד מחדש אבל אם נעשה קודם מועד מותר להפשילם אע"פ שלא היו החבלים מעולם במטה זו : **ואסור** לעשות הקמטים וכו' מה שקשה על זה דאם אסור בחולו של מועד כ"ש בי"ט ולמה כתבו גם רבינו בי"ט כתבתי ליישב זה לעיל בסימן תקי"ט :

ומ"ש ואסור לתקן מלבושיו וכו' עד הלכך אסור לומר לעו"ג וכו' כ"כ התוס' ריש (דף י) וכ"כ הרא"ש ולשון הלכך פי' לא תימא כיון דאיכא קצת דבר האבד יש להתיר לתקנם ע"י עו"ג אלא אסור ג"כ ע"י עו"ג דלא פלוג רבנן דכל היכא דאסור ע"י ישראל אסור לומר לעו"ג לעשותו :

ההדיוט וכו' משנה וגמרא ריש (דף י) וכתב הכל בו ההדיוט תופר כדרכו ואפי' לאחרים ואפי' בשכר אם יהיה לורך המועד בזה עכ"ל ולורך המועד דקאמר הכא היינו לומר שצריך לשכר זה במועד לפי שאין לו מה יאכל במועד דשרי וכמו שיתבאר בסימן שאחר זה והב"י לא פירש כך וכתב עליו וטעות הוא וכו' ואין כאן טעות :

אפי'

ומ"ש והעשוי כבר מותר לעשות לו בית מושב ומותר לעשות בית מושב לריחים להעמידה עליו נראה שזהו מה ששנינו שם מעמידין תנור וכירים וריחיים ופי' הרא"ש מעמידין היינו שמתקנים אותו יפה על עמדו כדי להשתמש בהם ומדברי הרמב"ם נראה דס"ל שבונין על חרס התנור והכירה הטפילה שלה ומשמע מדברי רבינו שאפי' בימות הגשמים מותר לעשות בית מושב לתנור וכ"כ הרמב"ם בהדיא בפ"ח וכ' ה"ה שילא לו מזה שהעמידו בגמרא ברייתא דרבה בר שמואל בימות הגשמים וברא"ש הברייתא אמרו מעמידין תנור וכירים במועד :

ומ"ש ולנקר אותם כשהם חלקים ביותר וכו' שם (י') שנינו ר' יהודה אומר אין מכבשין את הריחים בתחלה ובגמרא מאי מכבשין א"ר יהודה מנקר ריחים ר' יחיאל אמר בת עינא פירש"י בת עינא נקב שעושין באמצע הריחים וכתב הרא"ש אין מכבשין את הריחים בתחלה פירוש חדשה אבל ישנה מכבשין כתב הראב"ד ומסתברא מדא"ר יהודה אין מכבשין בתחלה מכלל דרבנן שרי אפי' חדשה והלכתא כת"ק והביא ראיה לדבר מדאיתא התם דרש רב חמא נוקרין ריחיים במועד ומדלא מפליג בין חדשה לישנה אלמא בכל גוונא שרי וכ"כ דעת הרמב"ם שסתם וכתב בפ"ח נוקרים את הריחיים ולא חלק בין חדשה לישנה :

ומ"ש ולתקן אמת המים שטוחנין על ידה וליטול צפרני החמור המגלגל הריחים (שם :) רב יהודא שרא למשקל טופרי לחמרא דריחים ולמבני אמתא דרחייא · ואע"ג דאמרינן התם משום רבינו אמרו חמור שרוכב עליו מותר ליטול צפרניו אבל חמרא דריחיא לא פסקו הפוסקים כרב יהודא :

ומ"ש אבל אסור לתקן הנקב שבאמצע האבן המתגלגל שם אהא דאפליגו רב יהודה ורב יחיאל בפי' מכבשין כתב הרא"ש בשם הראב"ד דר' יהודה סבר דווקא מנקר ריחים דמעשה הדיוט הוא אבל בת עינא לא דמעשה אומן הוא ורב יחיאל אמר בת עינא וכ"ש מנקר ריחיא והלכה כרב יהודה מדדרש רב חמא נוקריה ריחים במועד ומכדי רב חמא הלכה למעשה אתא לאשמעינן ואם איתא דבת עינא נמי שריא איבעי ליה למימר נוקרים ריחים ועושים לה בת עינא עכ"ל וכך הם דברי רבינו אבל הרמב"ם פסק בפ"ח פותחים עין לריחיים וכתב ה"ה שכ"ד הגאונים שניקור הריחים ובת עין שלהם מותר ואפי' לגמור מלאכתן כדרכו וכן הסכים הרמב"ן ז"ל עכ"ל : **כתב** ב"י בספ"ק דמ"ק בשם הרמב"ן בירושלמי התירו להסיק אלפסין וקדירות לצורך המועד וכ"כ ה"ה בפ"ח מה' י"ט וכו' עוד בשמו וג"ל שאף עשייה מתחלה בכלל היתר זה מפני שהן מכשירי אוכל נפש ונעשות כדרכן ומפני זה התירו עשיית תנור וכיריים וכן התירו לגדל מהולתא ע"כ :

כתב המרדכי בפ"ק דמ"ק בשם הירושל' והתוספתא מפרקין המנעל מעל גבי האימום אבל לא מחזירין אותו : **וכתב** עוד המרדכי בשם אבי העזרי כי היכי דמתני' ס"פ המביא (לד') דתנור וכירים חדשים אין עשין ואין סכין אותן ואין מפיגין אותן בצונן כדי לחזקן ואם בשביל לאפוי מותר ה"נ מתני' בירושל' לענין ח"ה ומסיים הורה ר' יודן מדוחק להביא כירה חדשה מבית האומן לשפות עליה הקדירה בי"ט (א) : **וכתב** ה"ה בפ"ח בשם הרמב"ם סכין ודאי מותר לחדד כדרכו פי' במלאכת אומן ולעשותו לכתחלה כשנשבר במועד אפשר שהוא אסור לפי שהוא דבר הנשאל ויש להתיר עכ"ד :

תקמא מותר לעשות מצודות דגים מערבה וכו' כספ"ק דמ"ק (יא') רב שרי לחייא בר אשי למיגדל אוהרי בחולא דמועדא מ"ט מעשה הדיוט הוא אבל אוזלי אסור מ"ט מעשה אומן הוא · ופי' בכ"י אוהרי מצודות של דגים עשויות מזמורות והדיוט יכול לעשותן אוזלי רשתות של מטוה וכן פי' הרא"ש :

מסרגין המטות משנה שם (ח:) מסרגין את המטות ר"י אומר אף מתחתין וכתב הרא"ש הרי"ף הביא משנה זו כצורתה ר"ל דהלכה כרבנן ואסיקנא בגמ' (י:) דמסרגין היינו שתי וערב שרי ליה רבנן בלא שינוי דחשיב ליה דבר האבד ואחרי' בגמ' (שם) ושוין שאין מפשילין חבלים לכתחלה ומפרש רבינו דהיינו לומר דלסרג בחבלים שלא היו בה מעולם לד"ה אסור דכיון דלא היו בה מעולם הוי עושה אותה מחדש ולא שרו רבנן לסרג אלא בחבלים שהיו בה כבר והוסרו ועכשיו בא לסרג בהם דלא מיחזי כעושה כלי מחדש אבל רש"י פי' אין מפשילין חבלים לכתחלה אין גודלין חבלים לכתחלה ונראה מדבריו שאם החבלים גדולים קודם המועד שמותר לסרג בהם המטות במועד ואפי' לא היו החבלים אלו מעולם במטה שרו וכ"נ שהוא דעת הרמב"ם וכ"כ ר"י וז"ל מסרגין המטות כלומר לארוג המטות בחבלים שתי וערב ונעשה ביניהם כמו חלונות פי' ובלא שינוי מותר דדבר האבד חשבינן ליה ול"נ כי מעשה הדיוט הוא מותר ובלבד שלא יהיה לצורך המועד וכ"ש שמתחתין כלומר שאם היו החבלים כבר ארוגות במטה זה ימים רבים ונעשה רפויות ממתחן וכ"פ רי"ף כסתם מתני' ויש מי שפסק כר' יוסי דברייתא דממתחין אבל לא מסרגין והלשון נראה עיקר עכ"ל · ומ"ש דלא שרי לסרג אלא לצורך המועד כ"כ ג"כ סמ"ג וכ"כ רבינו וכ"כ דשלא לצורך המועד למה יתירו לעשות שום דבר אע"פ שהוא מעשה הדיוט : **ומ"ש** רבינו מלשון רש"י יראה שמותר להפשיל בה חבלים לכתחלה אינו מדוקדק דכיון דבהדיא אמרי' בגמ' דאין מפשילין לה חבלים לכתחלה היאך אפשר שרש"י חולק על הגמ' וע"כ כוונת רבינו לומר שמתוך פירש"י בהפשלת חבלים יראה שמותר לסרג אפי' בחבלים שלא היו מעולם במטה וכמ"ש וביאור לשון רבינו כך הוא מסרגים את המטות פי' לארוג אותם שתי וערב בחבלים שהיו בה כבר אבל לא יסרג חבלים בתחלה כלומר בחבלים שלא היו מעולם במטה ע ומלשון רש"י יראה שמותר לסרג בחבלים שלא היו במטה מעולם רק שלא יעשה החבלים מחדש שזהו פירוש מ"ש אין מפשילין חבלים בתחלה : **כבסוסי** קרמי מותר מימרא דרבא שם בסוף הפרק (י') ומה שפירש בו רבינו כך הם דברי הרמב"ם בפ"ה וכן פי' סמ"ג וכתב עוד ור"י פי' שמחליקין את הבגדים באבן זכוכית לאחר הכיבוס והוא גיהוץ ל"א לכסכוסי כמי קמח ולאשון עיקר דכסכוס הוא לשון שפשוף כדאמרינן בפרק תולין (קמא') עכ"ל וכן פירש ר"י וכ' דוקא בצריך לו בח"ה ופשוט הוא : **ומ"ש** ואסור לעשות הקמטין שבבתי הידים והשוקיים גם זה שם קטורי בירי אסור מ"ט מעשה אומן הוא ופירש"י קטורי בירי · לכווץ הקמטים שאדם עושה בבית יד שמתמלאין אותן בקנה של שבלים חלקות ומקמטין וכתב המרדכי שאף ע"פ שהם לצורך המועד אסור וכ"כ ר"י וכ"כ בהגהות וכתב בהג"א בשם א"ז שאע"פ שצריכין למועד אסור משום דליכא פסידא ונראה כבנין מעליא ועוד פירש"י דקטורי בירי היינו שהיו נוטלין כלים חלוקין והיו מחליקין עליהם בית יד של חלוקים מעשה אומן הוא ואסור ור"י כתב שהחלקה זו נקראת כסכוסי קרמי דשרי רבא והרמב"ם פי' קטורי בירי היינו לעשות קשרי בית הידים : **ומ"ש** אסור לתקן מלבושיו ומנעליו הקרועים ולא אמרי' דהוה דבר האבד וכו' עד דכל מה שאסור לעשות אסור לומר לעו"ג לעשותו הכל דברי הרא"ש שם על מתני' דההדיוט תופר כדרכו וכ"כ שם התוספות וכ"כ סמ"ג וגם המרדכי כתב שם כן בשם ר"ת וכ"כ סגה"ת ומיהו כתב שראב"ן ורבי' יואל וראבי"ה פסקו להיתר היכא דנקרעו במועד וריב"א מסופק בדבר ור"י כתב בשם כמה גדולים לאסור ואפי' לומר לעו"ג שיתקן לו ואפי' לצורך המועד אם לא ע"י שינוי והוא שיהא לצורך המועד כתוב א בתשב"ץ לתקן מנעלים בח"ה אסור אבל לקנות חדשים מתיר ריב"א אמנם מהר"ם אומר שראבי"ה אוסר ומיהו נהגו העולם לקנות חדשים ע"כ : **ההדיוט** שאינו יודע להוציא אלא מחט וכו' משנה שם (ח:) ההדיוט תופר כדרכו והאומן מכליב ובגמ' (י')

ה"ד

דרכי משה

תקמ (א) ומשמע דדעתו דגם לשפות הקדירה על כירה חדשה אסור במועד כמו בי"ט לכן הביאו התם לגבי דיני ח"ה : **תקמא** (א) ובא"ז כתב דמותר לתקן על ידי עו"ג מאחר

דרישה

סי' תקמא [א] **מסרגין** המטות כתב הב"י וכ"כ רבינו ירוחם כו' מלאה דב"י פייתי ראייה מדנקט רבינו ירוחם בכיפא דמילתא וכ"פ שממתסים שאם

פרישה

סי' תקמא (א) **ומלשון** רש"י יראה שמותר להפשיל לה החבלים כו' וכתב ב"י דלשונו אינו מדוקדק דכיון דבהדיא אמרינן בגמרא דאין מפשילין לה חבלים לכתחילה היאך אפשר פרש"י חולק על הגמרא ודחק ליישבו ולפע"ד לגרוס בדברי רבינו בתחילה ולא לכתחלה כלשון הגמרא ורבינו ליישב דידיה בקיע ובמה שהתחיל אבל לא יפשיל החבלים בתחלה דפי' לסרג בחבלים שלא היו בה מעולם ומלשון רש"י יראה שמותר להפשיל לה החבלים בתחלה ר"ל שלא היה בה מעולם אבל לעשות החבלים לכתחלה מודה רש"י שאסור וליישנא דרבינו דגמרא למוד. (ב) **ומנעליו** הקרועים ומיהו ע"י שינוי שרי לתקנם לצורך המועד ר' ירוחם ורמ"א : (ג) **ההדיוט** שאינו יודע להוציא כו' וגם אינו יודע ר"ל לא נקרא הדיוט אא"כ יהיה הדיוט בשניהם ובדעת הרא"ש והביא ב"י ולוה כל' שאינו יודע בכל א' מאלו כו' ומ"ש שפי' הוא של ומי וא"כ למוסקו :

אין

חדושי הגהות

תקמא א גם הד"מ כ"כ בסוף סימן תקל"ם בשם ריתשב"ץ ובתשב"ץ שלפנינו לא מצאתי כלל מזה רק כל זה אף מ"ש כאן בשם הר"ם הוא מדברי הכלבו בגמרא

ס"ד כדשמ"ל מתרי דכי רבי ועקי כל שאינו יכול להוציא מלא מחט כאחת רבי יוסי בר מינא אמר כל שאינו יכול לכוון לימחך ב בשפת תלוקו · ופירש"י שאינו יכול לכוון לימחך בשפת תלוקו · שאינו יודע לתפוך תוכו בגד או שנושען ממנו לימחך בשפת תלוקו מלא שנתקוש אחד מקנקנו או מקשו מחד מרחיצו ע"כ ורבינו מפרש דקאי אתפירה דאמרת שזה יודע לכוין שתפיה באמצע שהוא מלא כמן קנר וכמן רחב והוא מעוקם וכן פירש ר"י וכתב סרמ"ם ולא תפסיקה לכתחלה כמתן בלבך כאחיד בעלמא שהוא יודע בחחד מחלו לא יתפור בחוטר ואמרי' הו בגמרא מפי מכילא רבי יחתן אחד מפסיא רבה בר שמואל אחד שיני כלבתא : ופירש"י מפסיא · שיני תופר כיחד מלא אחד שמפריד ולבני קרי מכליב שדומים אחוני בחתם לשיני ככלב רמוקום זה מוב כשיני ככלב : שיני כלבתא · שאינו תופר כדרכו תופר זה בסמוך זה אלא שתופר בחתם אחת אחת ואחר בחלמה ואפשר אחת בחכי קרי ליה כלבתא דכחכי קיימי שיני ככלב בן אחד נעשה אחרונה וכתב סרמ"ם כבי נמי לא תיפסיקה לכתחלה כאחן בלבך אחן בדרך האחד לצורך החופר ישאה כחופרי שיכסה אפשרות רחוקה ואפשר אחת בחלמה ואחת בחלמה כשיני ככלב וכ"כ בחרדכי וכ"כ הגב"מ בשם סמ"ק וכתב עוד לכך יזהר כל אדם שלא יתפור כי אם ע"י שינוי כי רוב ב"י בקיאים בהלכות אלא אפילו אחד מהם ואחד כך בושכו ומי שאינו יודע לעשות כן ואם אינו יודע לכוין אימרא בשפת החלוק שרוך לתפור בגד על השפה שלא יקרע והדיוט אינו יודע לכוין בה שתהיה שוה אלא פעמים ארחיב ופעמים מקצר ומי שאינו יודע שום אחד מאלו יכול לתפור כדרכו לצורך המועד ואם יודע אחד מאלו לא יתפור אלא דרך שינוי שיפסיע פסיעות נסות ונם יתחוב אחת למעלה ואחת למטה כשיני כלב :

תקמב אפילו מלאכות המותרות אינן מותרות אלא לעשותן לעצמו או לאחרים בחנם (ה) אבל אסור לעשותן בשכר ומיהו אם אינו נותן לו שכר קצוב אלא שאוכל עמו בשכרו מותר וכל מלאכה מותר על ידי פועל שאין לו מה יאכל בדי שישתכר וירויח :

תקמב כל מלאכה או דבר שאסור לעשותו אסור לומר לעו"נ לעשותו ואפילו דבר שמותר לעשות ב"ט בנין עו"נ שקבל לבנות ביתו של ישראל מע"ם בקבלנות שמותר לו לבנותו ב"ט אם הוא חוץ לתחום העיר וגם אין עיר אחרת בתוך תחומו של הבית בח"ה אסור אפילו חוץ לתחום שהרי יכולין לילך שם

תקמב אפילו מלאכות המותרות וכו' כל מ"ש רבינו בסימן זה הוא מלשון המשנה בפרק מי שהפך ריש (קף י"ב) ופר' רש"י כיון דלא שקלי שכר אלא ריוח בעלמא כדי שפשוטו דקא מכל כהדייהו לא קא מזיק מלאכה ע"כ וכיוצא בזה בפרק הנו בגמרא (שם קף י"ח) דתקן ר' יהודה שומר שהפך פרה קפילין ומזוזות לעצמו ופר' רש"י לעצמו לקיים א במצוה אבל לצורך לחבור דרך שכירות הוא חזיב מלאכה וכו' עכ"ל : **וכל** תמן (קף י"ב) תמן שם (קף י"ב) דתמן למכור בשים וכו' כשאין לו למוכר מה יאכל וקאמינא לן שכר פעולה שאין לו מה יאכל מזו ומשנתינו מדתקן תן כותבין שטר חוב במועד ואם אינו מאמינו אז שאין לו מה יאכל ר"ת יכתוב שאם אינה כתב לו לפורע מה יאכל כ"ה יכתוב שאם אינו מאמינו שאין לו מה יאכל מיהו וגם תן לו מה שיאכל יוכל לפרוע לו ואין לו מה יאכל ואפילו הכי תקן שיכתוב לו שאם אינו מאמינו שאין לו מה יאכל כדי שיהא לו מה שיאכל כיון שאין לו מה יאכל לא מיקרי פועל שאין לו מה יאכל בדי שישתכר וירויח

דלמ"ד שרי מלמ"ד כשכתב למכל כתב"ת מ"מ לפילו נמו לו מון לתמוס ושוכדת דמר זוטרת נתב"ת סה ומוסכינן עלייהו מדשמוסל דכיון דמתיר לפילו לכתחלה לכשוס לו מון לתמוס מפילו נחולו של מועד מ"כ לת סיה להם להתיר כל כך מלת וכנסו לתוכו כשכבר נכנס ומפילו לרב פפת ורב מתרשים דמסרי לכשוס לו מון לתמוס כתב"ת מכל מקום כשכבר נכנס לת סיה רמוי לתסור ליכנס לתוכו כיון דשמוסל מתיר לפילו לכתחלה ומשני מדם משוב שלמי וכו' מכל מין פירוס זה מתם מדם דלמ משמש כלל דרב פפת ורב מתרשים פליגי עליה דשמוסל מלא פירוסי קת מפרסי לדשמוסל ומו דהלא פירב"י להניח לדשמוסל דכשכת דוקת קיחר ומון לתמוס שרי ויינלך נעלה על דעתינו לפרש לדברי שמוסל דלא כחולו של מועד קיחר לתון לתמוס שרי הפך פירש"י מלא המתם הוא דתקפה עליו משכתו כשכתב דכריס מלו והעיקר הוא כדפריסיס:

תקמד צרכי רכים מותרין לעשותן בח"ה כגון לתקן הדרכים ולהסיר מהם המכשולות ולציין הקברות שיזהרו בהם הכהנים ולתקן המקוואות בורות ומעיינות של רבים שנפל בהם עפר ואבנים ונתקלקלו מותר לתקנן ואפי' אין רבים צריכין להם עתה כיון שאינו עושה מעשה אומן אבל לחפור להם בורות מחדש שהוא מעשה אומן אם הרבים צריכין להם עתה מותר אפי' כוונו מלאכתן במועד ואפי' בפרהסיא ובטרחא יתירא ואם אין צריכין להם עתה לא יעשו אבל בורות שיחין ומערות של יחיד אסור לחפור אותם מחדש אפילו אם צריך להם עתה ואם היו עשויין כבר ונתקלקלו אם צריך להם עתה מותר לתקנן ואם א"צ להם עתה אסור לתקנן אבל מותר להמשיך מים לתוכן אפי' אם אין צריך להם עתה:

ומ"ש מפילו כיוון מלאכתן במועד וכו' כתוב לשם כשם הרמב"ד ושל פי הירוס' דטעמ' דמלתת שתם לת יכיו נעשים דבריס שלו במועד בשבה שתם בטלים ממלאכתם ומתקנים כולם שוב לת יכת נעשה ולפי זה נרתה דמפי אפי' כיוון מלאכתן וכו' לתו דוקת במעשה אומן ורבים צריכין להם עתה קתמר אלא מריעת נמי קאי כשלאו במועד ומפי' בפרהסיא ובטירחא יתירתא וכיו משמע להדיא מלשון הרמ"ם שכתב המי מפילו אם כיוון מלאכתן במועד מדין צרכי רבים שאינו מעשה אומן ורבים צריכין להם עתה מפני שהם בטלים ממלאכתם ומתקנים כולם שוב לאחורוייהו קאי ומתר מפילו אם כיוון מלאכתן במועד וכו':

מסור

מותר ליתן לעו"ג מלאכה בקיבולת אז כשכיר יום וכו' אם אינו מקבלן קיבולת במועד לעשותה לאחר המועד ובלבד אלא יתמוד ואלא ישקול ואלא יתנה כדרך שכתו עושה בתול ופי' כ"י מקבלי קיבולת בתול ופי' כ"י מקבלי קיבולת בתול ופי' כ"י מקבלי קיבולת

לטלטל סתם ב"ה ולהוליכו שחוץ מ"ל וכרמלית אפי' מוכח כדי שלא יוקו הרבים וכן מיקון המרזבות דשרי מיהושלמי ומשמע מהם דאפי' מס כוופ מותר לתף מהמרזבות ים וכן חיי נפש מפוש רחוק כגון שלא שיהא וכיוצ כלאיקה ברמ"ם שלו מדרים (פ :) ומיהו ל"ש שלא נבריכו לה רבים שבל לטרך יחיד לא מפוש למפער ליה למחיב שלא במרתן מי שמי לא צריך ליה מו מחיל למזבחה מחריבה אבל רבים מי מפער ולי שמי לא צריך שמי וכוש לקלקולי כמים ולמקומי שרבים למפער ליחיד להמבון שרבים ולפ שבריבה משמע שמי למפוש מיי נפש המירה כן שהרי שיהו שבריבה יוכלים למקן לם שרבים וכו' ומכן שפם לא יהא ולא שהו כל שלו דמים שנשמטו מעלה עליהם הכפוף כמילו שפסוק ת"ל ושבית מעקה לגגך וסיה עליך דמים אבל למקן לת כפיר ומומוניה

תקמה אבור לכתוב בח"ה ואפי' לתניה אות אחת בספר אבור ואבור לכתוב תפילין ומזוזות לאחרים בשכר אבל לעצמו או לאחים בחנם או אפי' בשכר כדי שיהיה לו הוצאותיו יותר בריוח לשמחת י"ם מותר אפי' יש לו מה יאבל שאם אין לו מה יאבל כל מלאכה נמי שרי ודוקא תפילין ומזוזות משום מצוה שאף בח"ה צריך להניח תפילין ולברך עליהן וכן היה נוהג א"א הרא"ש ז"ל אבל שאר ספרים אבור בין בחנם בין בשכר אם יש לו מה יאבל : מותר לטוות תבלת לציציותיו

תקמה אבור לכתוב בחה"מ ואפי' לתניה אות אחת בספר אבור ואבור לכתוב תפילין ומזוזות לאחרים בשכר אבל לעצמו או לאחים בחנם או אפי' בשכר כדי שיהיה לו הוצאותיו יותר בריוח לשמחת י"ם מותר אפי' יש לו מה יאבל שאם אין לו מה יאבל כל מלאכה נמי שרי ודוקא תפילין ומזוזות משום מצוה שאף בח"ה צריך להניח תפילין ולברך עליהן וכן היה נוהג א"א הרא"ש ז"ל אבל שאר ספרים אבור בין בחנם בין בשכר אם יש לו מה יאבל : מותר לטוות תבלת לציציותיו

תנן בריש מועד קטן (כ :) דכמועד יוכלים על הכלאים וכשיש גגות (ו:) מ"ם כמולו של מועד דמפקי ומכי מפוש שכר פשולה דמולפי נכן והיוק מינה בגמ' דיכיכיק לה שכר מתרומת הלשכה דמי מדיליהו מפי נפקא לן מיניהו והקשו בפרי למ"ל שכר פשולה שלין לו מה יאכל לפער שכר פשולה שלין לו מה יאכל ל"ל דסי דמלין מהיכו ומפ"ג דקי"ל כמלין דמתר שכר פשולה שלין לו מה יאכל מותר כתכתי זה כדי ללמד דיכוכ דסה לטרך מטה מפ"ם שיש לפופל מה יאכל מותר כתב הגרדכי בשם הרמ"ה דכשכם שלו כן נרכו רבים דיכי מפוש ופרכן ומרמין והקדשו ומפקין לם כפוסה ושרפין לם הטבלה ומרפין לת פרה ומולמין עכר עברי ומפטרין לם כמטרע ושורקין מגפל מפל לפיפום מכל לין מפוריע לוחו וכלל שלו לין דבר שלריך למלכתה לוחן ומה שמט בהדי הבך עוסה שלין בשם ל"ר בכר פי הרמב"ד למה שכתוב בלין שכ"ל "(ה) : ב"ח ובגין ב"ה בזמן חזה דבר האוכר הוא שהא שאם יתעבבו בבניהו חישינן שהא יפעפעם השו"ע מלבוחת :

תנן בריש מועד קטן (כ :) דכמועד יוכלים על הכלאים וכשיש גגות (ו:) מ"ם כמולו של מועד דמפקי ומכי מפוש שכר פשולה דמולפי נכן והיוק מינה בגמ' דיכיכיק לה שכר מתרומת הלשכה דמי מדיליהו מפי נפקא לן מיניהו והקשו בפרי למ"ל שכר פשולה שלין לו מה יאכל לפער שכר פשולה שלין לו מה יאכל ל"ל דסי דמלין מהיכו ומפ"ג דקי"ל כמלין דמתר שכר פשולה שלין לו מה יאכל מותר כתכתי זה כדי ללמד דיכוכ דסה לטרך מטה מפ"ם שיש לפופל מה יאכל מותר כתב הגרדכי בשם הרמ"ה דכשכם שלו כן נרכו רבים דיכי מפוש ופרכן ומרמין והקדשו ומפקין לם כפוסה ושרפין לם הטבלה ומרפין לת פרה ומולמין עכר עברי ומפטרין לם כמטרע ושורקין מגפל מפל לפיפום מכל לין מפוריע לוחו וכלל שלו לין דבר שלריך למלכתה לוחן ומה שמט בהדי הבך עוסה שלין בשם ל"ר בכר פי הרמב"ד למה שכתוב בלין שכ"ל "(ה) :

ואסור לכתוב תפילין וכו' עד שלא לין לו מה יאכל כל מלאכה מהי שרי כך פי' רש"י ריש (דף י"ם) וכ"כ הרמ"ם ושימוקי יוסף ושפר מפרשים מכל כרמב"ם מפורש שלא כתירו לכתוב מפי' תפילין ומזוזות אלא כשלין לו מה יאכל ומ"ל לתן מלוף בין מלאכה לתשקיע לתשקיע בפרק מי שכשך דשכר פשולה שלין לו מה יאכל שרי ובין מלאכה לכתיבה לתפילין ומזוזות דכלכה כרבי יוסי בנריאתא לאומר כותב ומוכר כדי פרנסתו ותקח לתפילין ומזוזות דשמעינן דרבתא לתפי' מלאכה שיש מלאכה כגון כתיבת תפילין ומזוזות לית לן שרי אלא כדי פרנסתו ולא יותר להרווחה וכל שכן שאר מלאכה דלית בה אלא כדי פרנסתו ולא יותר פרנסתו בלמטס וכן"ק ואע"ג נרמב דהרמ"ם נתכון להוציא מדעת הרמ"ה שהניח כ"י בפ' מי שהכשך דלא כתירו אלא כשלין לו מה יאכל כלא כשלה שלין לו מה יאכל כלא כשבע לעולם מחניהו אם אין לו מה יאכל כלא כדי פרנסתו בשלה שלין לו מה יאכל כלא כדי פרנסתו בשלה שלין לו מה יאכל כלא כדי פרנסתו בשלה של

אמר לציציותיו מלמת דוקא לעצמו מותר מכל מקום לתחריס אפי' בחנם אסור דלמא דמי לתפילין דהוי מוכת הגוף הלכך מותר לתחריס בחנם כדי שיהיים התלוי שתעטל על תחריס מטעם ערכות שהרי הוא כעלובת גברא ומפתם דל"ב דלמא נעבי לת תפילת ותם מינו לוכזו פטור כדלעיל בסימן י"ט אם כן מין על התחריס חיוב ערכות והא דנקט הכא תלמת עיקר התלוה שהיא פתיל תכלת נקט והוא הדין כשאין תכלת מותר גם כן לעשות הלבן ופשוט הוא וכבי נקטינן :

מותר לכתוב תשבוטתיו וכו' כבר נתבאר בס"ת לכתיבה זו היא מתשי"ט מעשה הדיוט הוא וגרי אפילו מינו לצורך המועד והא דכתב בספר רוקח סימן ז"ם דרבינו שתריה התיר לכתוב תשבוטות בתולו ס"ת ע"י שינוי משו דדבר הכתב הוא דקשה הלא מתשי"ט לא בעי שינוי דמעשה הדיוט הוא י"ל בהא דס"ל כדעת מהרי"ו דכתיבה יפה דמתשי"ט שכותב מדם בתול לריך ג"כ שינוי בתועד שלא יהיו כתובים התותיות יפה אלא תותיות שבורות וכ"כ התו' ריש (דף י"ט) וז"ל ויש מתירין ע"י תלוק התות וכן היה עושה רבי זקני וה"ר מפסר היה כותב בכתב הפוך אבל לאחרי אסור סות' לכתו' חשבתותיו לחשב יציאותיו וכותבין ניטי נשים וקדושין ושוברין דיריקי ומתנות ופרוזבולין ואיגרות שום ששמו ב"ד נכסי לוה לטלוה ואגרות מזון חליצה ומיאונין ושטרי בירורין שכותבין פלוני בירר פלוני דיין ופלוני לפלוני ואגרות ב"ד פירוש פסקי דינין ואגרות רשות פירוש שאלת שלום שאדם שולח לחבירו ויש אומרין ומפרשים אגרות של רשות שטרי מטשלה וכן כתב בה"ג אגרות רשות ומפרשים רבנן פתקי דרשותא אבל דיסקי לא וא"א הרא"ש ז"ל כתב כסברא ראשונה אין בותבין שטרי חוב שיכול להמתין מלכותבן עד אחר המועד ואם אינו מאמינו והלוה צריך למעות למועד או שאין לסופר סה יאבל מותר יש מתירין לכתוב על ידי שינוי כגון בעינול או בעיקום וריב"א היה אוסר כיון דאפי' אות אחת אסור להניח

מכל לא נתקן דר"מ ופירש"י מכל לא נתקן. שתולה כחזק כדי שיכול לשורו ופי וחכ"מ לף כתקן ר"י מותר נתקן מכל לא נכלך וחכ"מ בין נתקן בין נכלך ומסיקנא הלכה כין נתקן כין נכלך ומפתם דל"ב דלמא נעבי שינוי דעל ידכו מלמא טווה כדרכו ולזה סתם רבינו וגם הרמב"ם כתב ושוה נכלך לנגדו וכ"כ בהגה' אשיר"י דכלמא אם שינוי כדרכו רבינו ירוחם. וכתב עוד בהגהות למיכתב למימר דוקא תכלת שהוא דבר מועט מכל כל חופין של ניתת לא וגריך שינוי. וכתב עוד אם וכל כני דברי לכתוב ולטווה דווקא בשלא כיון מלאכתו במועד ורבינו ירוחם כתב ול"ל טווה ניתת לעל"ה ומתקנו בה"ב דכין לניתת טהא בה"ב מותר. ומשתמע מדבריו דככל חופין של ניתת קמיר דברי וכן נמי משתמע דלפני כיון מלאכתו נמי ברי דכין דבר מלוה הוא ליכא למקנסיה : **מותר** לכתוב תשבוטתיו ולמחב יניחותיו תוספתא כתובה ברי"ף והרמ"ם בפרק מלו מגלחין וכתב הרמב"ם בפ"ז דטעמא מפני שכתיבתה שלו מין מדם ונהר בתיקונו מתר ומשלו כמעשה הדיוט והרשב"ם כתב בתשובה דטעמא משום שמא לא יזכור ויחבר ממוט. וה"ה כתב בשם הרמב"ן דטעמא מפני מלאכת הדיוט ודרך המועד שתרו ' ול"ת משום דבר שאבד ואינו נראה עב"ד והם כדברי רבינו ובשבועות פירש משום דבר שאבד והדברי רבי' והרמב"ן עיקר עב"ל והרשב"ם נם ותקל"ו וכך הקשה ב"י ולפע"ד נראה לדיוק להניח וי"ו על תיבת משום לדיוק לחיות ומשום והדתי פירוש אחת לומרווי תלת דמותר ע"י שינוי או אפי' בלא שינוי משום דדבר שאבד והכי מוכח מסוף דבריו שהקשה מדלתיקת בתוספתא כותב מדם תשבוטותיו וילתותיו במועד ושינוי דהלשון משמע דכותב כדרכו בלא שינוי ומשמע לכל לכתוב מכתבות שאין כתיבה זו לצורך המועד לא תמירי ניתותיו שהם לצורך שאבד ומתקן ע"ט אבל לכתוב משבוטותיו שאין כתיבה זו לצורך המועד לא שרי בלא שינוי ואפ"ה משום דבר שאבד דמכתבות מותר אפילו בלא שינוי ואיכא למ"ד משום דבר שאבד דמכתבות מפרקמטיא דכל שהוא מסור ופרקמטיא שאבד מותר בלא שינוי ואי אימא דמצריך שינוי וגם שיהא דבר שאבד והקשה מתוספתא ותירן דהתם הוי לצורך המועד מדלא הוי מצרך שינוי ואפילו בשאבד ודו"ק ונראה דעפ"י דברי הרוק"ח נהגינן בלא לכתוב אפי' מתשי"ט בלא שינוי היכא לליכא דבר שאבד ובשינוי לריך שיהא בכתיבתו כל חות ותות ותות בלא יהא בתקונו וכדמוכח מדברי התוספתא ולא מהני בשינוי על הסיור ומהרי"ו החמיר עוד לפילו בכותב לצרכי רבים בלא שינוי לצורך המועד כמ"ש בס"ק ובי"ו בשם עליו כזה ופסק דיש לכתוב בלא שינוי ובכפי שיהא בשינוי כל חות ותות וכתי"ש לכ"ם מיימוני ס"ו בשם הגהות שבורות ותתוכות ותניא בית יוסף :

ואגרות רשות פירוש שלת שלום וכו' וכן פי' הרי"ף והרא"ש והרמב"ם וכן פירש בירושלמי : **ומ"ש** מכל דיסקי לא נראה דרשונו לומר כל כתב בעלמא נקרא דיסקי וכבי משמע בפרק השולח (דף ל"ו) דכתב רש"י דיסקי שטרי שלוחת ותפוכות ושלומות והא לחיתף פ' י' יחסין (ד' ע) תניא דיסקא דסזמנתא משמע נמי דלשון דסקי הוי כתב בעלמא ומפרש דלשם כתב של הזמנה ולפי זה סבירא ליה לבה"ג דכל הכתבים המורים חוץ מפסקי דרשותא וכ"כ בהגהת מיימוני פ"ו בשם ס"ג ושטלוחת וכבר נתבאר לנהגו להקל בכל כתבים ועל ידי שינוי וכתב מהרש"ל וז"ל וכתבי הזמנות שנוטלין שכר נראה שלריך להוליא חותן מעות לשמחת י"ט מיד עכ"ל :

אין כותבין שטרי חוב וכו' משנה פרק הלוה מגלחין סוף (דף י"ח) ות"ם מו שתין לו להסופר מה יכתל מותר מוקימנא דגמרא בפרק מי שהפך ומכתן יכל לרבינו מ"ם בתלת הסימן שאם תין לו מה יכתל כל מלאכה נמי שרי ללא כהרמ"ם דמפרש ללא התירו שכר פעולה אלא בלוה מעשה מתוך וכו' וכבר נתבארבי מדין

מפני שכל מלו נרכי רבים הם ע"כ והא דכותבין קידושי נשים משתע בגמרא דבין שטרי פסיקתא שרי וכ"כ רבינו ירוחם וכתב סמ"ק אבל שטר כתובה שט"ת הוא ומשור לכותבו בחוצה והכלבו כתב בשם ה"ר דוד בר לוי מים דמוכחי מדיכול להחזיר גרושתו דמי שאשת ערב הרגל מותר לכתוב כתובה ולהתחתה בח"ה דהא מחזיר גרושתו עבידא לה כתובה ויש לדחות דלמא על כתובה דלהבא החזירה ויש להעיר מעשה דבר שאבד שתא יכא מרעור בהסכמת תגליהם עב"ל : **ומ"ש** רבינו שים מפרשים תגרות של רשות שטרי ממשלה כלומר כתב לווי השלטון דרשות הוא שלטון כתו (תכות ס"ה) אל תתוודע לרשות כך פירש"י וכ"כ בהגהות מיימון בשם בה"ג והשלטלות אבל שטר כתבים כותב שלא כדרכן וכן היה נוהג הר"מ להחמיר וכותב ע"י תותיות שבורות אע"פ והתוספות והמרדכי כתבו לתחות תגרות ותפי' אל יהודו שהיה תפום כתבו התוספות שהתירו בזוהק לכתוב ובהגהת מיימוני כתבו לכתוב מדרכיו לשלות לתבירו ליכא תלן דברי ומה שנוהגין לכתוב תגרות בעיונל לימור הוא עב"ל : ותרותת הדשן כתב בשם אחד מהגדולים שמותר לכתוב לחבירו ע"י תפוסה הקולמוס בין הלשבע והגודל ואחר שינוה בשעת הכתיבה נימו מוסה בתיקונו ומותר תע"פ שלשתלשת תין ניכר שינוה (ב) : כתוב עוד בת"ה על נכור המבקשים לעשות אחר תנהגו או אחר ס"ל לכוכרו על זמן לאחר המועד ללא שרי לאחכתב תע"פ ללכרכי רבים הוא משום ללא התירו לרכי רבים שלא לצורך המועד ללא בדבר שאינו מעשה לומן ואין דבריו מתוורין כלל דאשתמ ודלי ללא חשיבא כתיבה מלאכת לומן ללא כגון כתיבת תגרות ודלי מעשה הדיוט הוא וכמ"ש בשם הרמב"ן ול"ל וכיון שכן למילו לדברי המוסריים לכתוב לגרות שלום במועד כל שהוא לצורך רבים שרי אפי' שלא לצורך המועד ואפי' מלאכתם במועד : **כתב** בספר תורת ת"ו בסימן כ"ד כלשון הזה מלא בגליון אחתיר ר"ת לכתוב בת"ה בכתיבת תשוט"ם שבית בכתיבה דקה בלא שינוי שרי לא כתוב בסיני רק בספר קרוב ת"ו בסימן כ"ד כלשון הזה מלא בגליון אחתיר ר"ת לכתוב בת"ה בכתיבת תשוט"ם שבית בכתיבה דקה בלא שינוי שרי לא כתוב בסיני רק כתיבה בשם כלתתרוין (שבת קנ :) בתיקון סופרים ובתכתב בכתיבה תמה בעינן דסיינו בשם אב"ל וכ"כ בת"ח ותן זה ברור בעינו (ג) : **ולעינן** הלכה כיון דהרי"ף והרמ"ם והרא"ש והרמב"ד והרמב"ן ול"ל מסכימים להתיר לכתוב לגרות שלום וירושלמי הוי סיועתייהו הכי נקטינן ואפי' בלא שינוי מותר מלא כוכר בדבריהם והמרדכי כתב בפשיטות כלשפסי מתיר לכתוב כתבי בלא שינוי . ונראה דכל הכתבים מותר לכתוב בין של שאלת שלום בין של פרקמטיא ואפי' לימה מבודה ולאפוקי מחלוקת התגור שהרי מתם התירו ולא חלקו וכן נהגו (ד) : **אין** כותבין שטרי חוב וכו' משנה ס' מגלחין (יח :) כותבין שטרי חוב בתולה מס שתין לו אם יכול לגבות ממנו אבל אם אין לו אם יכול ר"ז יכתוב ופירש"י מס שתין לו אם יכול לסופר ואע"ג דבירושל' הקשו על זה ותמרו מס שתא מותר את החומות במועד אלא מס אין מינו מתמינו למלוה אז שתין לו אם יכול למלוה שכתב נמרא דתין פלוגא עליה שהרי התירו כל מלאכה משום פועל שתין לו אם יכול כתבו התוספות אין כותבין שטרי חוב פירש התוספתא ה"ה שטר מכירה דהא אלו כותבין בתועד לת חשוב שטר מכירה ול"ל דלא דקתני משום לתין כותבין שטר מכירה אלא על הקרקע ותמרינן לעיל תין מוכרין בתים אלא לצורך ת"ע ולצורך המועד פשיטא דשרי וה"ה אם מכר קודם למועד ועתה רולה לכתוב לשרי בתועד דהא נמי דבר שאבד הוא דהא רק אם היה לו אומש ולא היה יכול לכתוב קודם המועד עב"ל :

כתוב בספר ת"ה תניא בתוספתא אין כותבין כתב תרוסות וקבלות בתועד ר"י מתיר שמא יקדמנו אחר פי' בקבלה שהזה קודם לכן התיר ר"י כדי שלא יחזרו בהם דקודם כתיבת שטר שיהם חוזרים עד שירד לתוכה ות"ה אחר ת"ק והלכה כתותו ע"י ר"י **יש** מתירין לכתוב ע"י שינוי וכו' בסתוך כתבתי בהם שהשינוי משמר לכתוב בעוגל והתום' בפרק הלו מגלחין (יט) מה שהגהו לכתוב בעוגל לת מניט היתר גם ע"י היפוך שהוא נקרא מלד ג' לת היו מתירין וגם אי לת אמר משום מלאכה הת אסרינן אפי' טרחא דלמו מלאכה מיהו נהגו לומר דמתני' לת מירי ע"י היפוך וי"ו תלוק האות וכך היה טהר רבי זקני והיו"ד

תקמה (א) וכ"ה בהג"מ סוף מי שהשך דסותר לכתוב בלא שינוי כשמלוה לעו"ג וכ"כ מהרי"ל וכותבין הכתבים שתולים בחשבונות : (ב) ובמהרי"ל בתב דיש לכתוב בכתב ששינה כדי שיזכיר המשתלח ודוקא אם כותב לע"ה אבל אם כותב ית"ח אין צריך שיזכירנו דיוקע בעצמו שהכותב שינה וכ"פ הכלבו ונהגו לכתוב בשינוי והמחבר הרי זה משובח עכ"ל : (ג) וכ"ג בהרי ביומים האחרונים היה נוהג כתיבה כשיש"ה אפילו הכי הצריכו בו שינוי : (ד) וכ"ג אליבא דהלכתא אך מקטות אלו נוהגים לשנות וכן ראוי להורות לכתחלה והמיקל

והיד"ת שם"ה שהיה כותב בכתב היפוך ע"כ ואם כתרדכי כתב שאסור לכתוב בשיטול משום דלכל המחוק יש לו שם ס' כתובה כהוגן מכל מקום לכתוב אותיות חתוכות ופסוקות וקטושות ואף כי לא מצינו שהתיר בהלכות על ידי שיטי מולי מין זה בכתיבה ואף כה לאסור ואם כהגהות מיימון בפרק ט"ו מהלכות י"ט בשם סמ"ק מיהו לכתוב שלא לכתוב על ידי שיטי בשיטול מלא לריך לעשות בכל מוקם ואות שהוא שיטוי אותיות חתוכות וכתורות בתחלתן וכיו"ב יעשה מוקם כמין עיגול קטן עב"ל (ה):

ואיא הרמ"ם כתב תקוטת שלהב בה"ב והתיר לי להעתיקה דהשיב דבר החד ובתקוטת הרמ"ם בכל רביעי כתוב פסק אחד על מנין הוכרת בשם בספה מרנה הרמ"ם ז"ל ולא קבלו ממנו וכתב בשמו לא הייתי כותב בחול המועד כי לא הורגלתי בכך מלא שנורך שעה הוא מפני האשל שמים וגם יש בדבר הזה קלת לנורך המועד מ"ב ורמה שמותו פסק הוא שהיה לו להעתיק לפי שהיה רוצה לשלחו למקום אחר ואם לא היה בשאר העתקה בידו היה דבר החד ולמותו פסק קודם תקוכה לפי שהוא משיב על החלוקים עליו ולפי לא ראיתי הכי אלא שתקוכה אחרת כיהה לריך לתת טעם להרמ"ם שלמה כתב בחול המועד בלשון היה כותב תקוכה על שלהב בה"ב ומפני שהיה הלשון מתחין לה ומכיון לף להעתיקה עב"ל הרי שנתן טעם לתב בתחול' בחועד מפני שהיה הלשון מתחין לה כלומר ולא היה הלשון רוצה להתעכב עד אחר המועד ומפני כך משיב לה דבר החד דשמח שמ"ב לא ימלא בידי מי שילחתב לו שמ שהשלהב היתה דבר שיש בו נורך המועד:

וכתוב בהגהת סמ"ק מלמתי כתוב דמותר לכתוב קידושין בחולו של מועד וב"ל רלוה מהא דפריך בפרק ב' דתמורה (יד:) והא ק"ר תנא ק"ר יומן כותבי הלכות כשורטי קורה וכו דלמא תלתא תלתא שלמי מי דבר חדש וירש שמא ישכחנו מלמא דמפי בזמן שנכתרת בכתיבה נדבריס שבע"פ קותרה נדבר של מיהו נם בחש"ת נתיר מעשה זה לכתוב נדבריס שהם חדשים שלא ירש שמא ישכח בע"ל ובתשו' הרשב"ם (מ"ב סי' רע"ב) כותב שלמה שם מותר לכתוב תסנון תקופות בחולו של מועד כמו שמותר לכתוב בחשבונותיו כדמיתה בתוספתא דמסקנן משום דכדבר החד דמי שמא ישכח חשבונות שניהו לבין תחרים ותמרינן שבחוב' מדקדקים תוספתא שאם שמא תרבו דבר חדש או שלא יהו עיון מו סברת ותחירש שמא ישכחנו מותר לכתבו תשובה מסתברא שמפי' היה כדברי הכתם' שתחרת בתקופות חסור לחשבונות של הוכמות ובכר עיון מחודש בהלכה הוי כדבר החד שמא ישכח אבל חשבון התקופות ידוע הוא למי שבקי בחשבונות התקופות ואין זה מוגיא מלבו דבר מחודש ואין זה אלא כמי שכותב מה שמקובל על פה או שכותב ומעתיק אחד מספרים • נם בח"ם התום' שם מתפרק זה כתה ואף פימי רבותי ב"ש מפני שאתרו אין מניחין חות אחת ואפילו בספר העזרה ולתה לא ניחוש שמא ישכח וכל הספרים עניה מטעות שמא ישכח ועוד דתלוה מיכה משום ואל תשכן בהלילך עולה (בלחיתת כתובות יט:) ויכתוב מדם פירושיו ותירושיו ושאה מדם מיכוריו וכותב ומלא עשה מועדיו חול ויכתוב תפילין לאחרים דהא מיכה אלא אלא מסתברא לי אלא אתרו מפני ביניהותיו ותשבותיו שניהו לבין אחרים שבכל תלוי כוכרן שמא לא יכוין ויחנך אחרון שמא ישכח ישנה בפל פה פעמים הרבה כדי שיהא שנור בפיו כמ"ש (מגילה ז:) תנא מיניה מ' ומיון ודמיא כמלן דמנחת בכיסתיו וכדרך שהו שנים לוכרון עד אלא נכתבה התשבה והנמ' וכן הטעם בכנ"ל ספרים עשוי הוא לחזור ולרחות בהם ולהניח עב"ל ועל מ"ם רניטו שרמ"ם אתיר לו להעתיק תשובה שלה נרחה שהוא סובר כדברי התום' ואלא כדברי הרשב"ם ואפי אם שנתן הרמב"ם טעם לבתיבת השבוטותיו מפני שבתיבות אלו אין אדם נוהר בתקונן אבל כתעשה בדיוט אתיר דה"ה דברי לכתוב דבר חידוש שאין אדם נוהר בתיקון כתיבתו שאין בוכותו אלא אלא תקבת מפיו וגם רבי' ירוחם כתב ול"ל אם שמא דבר מחידוש ורוצה לכתבו כדי אלא ישכח מותר אי להעתיקו אם לא ימלא להעתיק אחר המועד דאין לך דבר החד גדול מזה וב"כ רניטו פרק זולתי שהיה הוא מחמיר על עלמו והיה כותבו בשעת מותר אי להעתיקו אם לא ימלא להעתיק אחר המועד דאין לך דבר החד גדול מזה וב"כ רניטו פרק זולתי שהיה הוא מחמיר

כתב הרוקח לתקן קונטריסין לכתוב אחר המועד מסור ז"ל מ"ח ר"מ ספר העזרה ספר שקורין בו כ"ג בי"ה ועל זה אין מניחין אותו כמועד לפי שאינו כריך עב"ל (יח"כ הא אם צריך לקרות בו מניחין אותו כמועד אין במקרא בין בתלמוד שאין לך דבר החד גדול מזה כ"כ הריטב"א כשם שמועד וקן נרחה הלבה למעשה ובלותות של שנה מותר לכתוב ל"ל לפי שהיה נקרעת בכיבה והרמב"ם כתב מותר לכתוב לאחרים בחנם: ולכתוב שמותות וקוטות ותירוסים נרחה שמותר להיו דבר החד שמא ישכח (ו) וכן נרחה שמותר להניח ספרים בחנם שמא לאחר ר"ם לא יהיה לו מנלי א והרשב"ם כתב אלא הרב שומד אם לאחר המועד מסור שהרי יכול לשנלו עב"ל: **דנין** בח"ה בין דיני ממונות וכו' אם בריאתא בר"ם אלו מנלמין (יד:) ומטומר בירושלמי דהוא משום נרכי רניט כתב התרדכי בש"ם מי שהבף שהתיר הרמב"ה לקבול בשבול תוכותיו בתועד וכניח רואה מדאחר בירושלמי קובלין לרשות שהוא שליט על בולי: [בין דיני נפשות כו' פי' בזמן שהיו הסנהדרין בלשכת הגזית ודנים דיניס כאלה]:

תקמו אין נוהגין בשיס בתועד לא בתולות ולא אלתות ולא מייבמין משנה בש"ם דמ"ק (ח:) ובגמרא בגמרא כתה שעתים בדבר אחד מיניהו מפני שאתה שאתה בשאתה בו משום ביטול פרוה ורביה פי' אלא יהא ליטא עד התועד לפיכך מותר ליטא בערב התועד ב"ל: **ומ"ש** ומותר לאדם ובלבד אלא יעשה שעודת הירוסין בפרק הלו מגלחין (יח:) אחד שתולל מותר לאדם בתועד ואלא דבי שתולל מדרשין ואין כונסין ואין שטין שעודת הירוסין ונעשה משום ל

עושה מצה מכשיטיה בחמ"ם מצה ובדייתא סח מצה בפ"ק דמ"ק (סח י') פי' כוחלת נוקמת כחול בין עיניה כדי שיהיו נראים : פוסקת מחלקת שערה לכאן ולכאן : סרק סס כדי שקרקה מהומה :

תקמז ואפילו כל שלשים וכו' מצה בפרק קמא (דף ח') פי' רבינו היו לזכור ספרן לחזור על קריזיו על מת שחת מלפני שלשים ולומר בכו עמי כל תרי דפי ואסור להספיד כך כל שלפי לפני המועד : **ומ"ש** ואפילו יש לו ספק פלא זה וכו' נס זה מצה וכמלקו בה רב ושמואל רב קאמר הכעס השלשים יום הוא משום דהמעות שכיום לשמחת יום טוב יתנו לספרן בזכרו ויהנע משמחת יום טוב ולפי זה אם מופדו כתוב תרי • ולשמואל הטעם הוא שאותו העצמון והנער ע"י ספרן הינו נשכח מלבו עד ל' יום לפי זה תפילו סופדו כתוב נמי אסור :

אין קורעין בח"ם וכו' מצה בפרק אלו מגלחין סוף (דף כד) תנן סתמא הין קורעין ולא חולצין וכו' ומפרש לה רח"ם לשם כשם הרמב"ד במועד דוקא קאמר שאין קורעין וכו' אלא קרוביו שחייבין להתאבל עליו אבל שאינן קרוביו הין רשאין לקרוע במועד אבל הסמ"ק מפרש דך חשנה כתוב שאילו מועד דאסר מיון קרוביו לאסורין לקרוע משום כל שמחת וכי"ד סימן ש"מ סעיף ל' ול"ל התרתי נזה ע"ש • לשון ב"י וכתוב בסמ"ג וכסמ"ק לותרים שרש"י קרע בחמ"ע אבל הברייתא הין עושין דהוי פריכותא ורמיה דח"ה לקריעה וגם לאחר המועד אין להפרותה כיון שעברה שעודה רלשעה עכ"ל ולהני ורמיה וכו' הוא לשון הגאת ס"ק אבל הסמ"ג כתב נלשון אחר : **חכם** שמולאין חוהו וכו' ולא חכם ות"ח שמולאין חוהו וכו' וכ"כ בי"ד סי' ש"מ סעי' ח' וכל מה שכתב רבינו כלין עד סוף מכל המצות נמקצר לשם מבעיף ל' עד סעיף עשירי : כתב בן

הכל קורעין עליו

עושה מצה מכשיטיה בחמ"ם מצה ובדייתא סח מצה בפ"ק דמ"ק (סח י') : **ומ"ש** כנון כוחלת ופוקסת וכו' עד סוף הסו' כרייתא סח (ט ב) :

תנן התם (ח ב) עושה אדם מכשיטיה במועד ר' יהודה אומר לא תסוד נסיד מפני שהוא מוהל לה וכגמ' (ט ב) תניא מודה ר"י בסיד שיכול לקפלו במועד שטופלתו במועד שחע"פ שמציר היא עכשיו שאתה יכול לתחר זמן ומשמע דת"ק ארי אף ע"פ שאינה יכולה לקפלו במועד והלכה כמותו וכן פסקו הגה"ם פ"ז מהל' אבל כרמב"ם כתב שופלת עלמה נסיד וכיוצא בו והוא שהוכל לסלקו במועד וכתב ה"ם שאפשר שסוכר דת"ק לא פליג אדרבי יהודה וסמ"ג כתב כדברי הרמב"ם כתב עוד הרמב"ם מעברת אדם שער מבית השחי ותבית הערוה הין בזיד בין בכלי ונעמו מדקתני התם מעברת סכין על פניה שלמטה :

תקמז חול המועד אסור בהספד ובתענית להלכך הין מניחין את המטה ברחוב העיר שלא להרבות בהספד ושאר דברים המבוארים בסמ"ג ובסמ"ק לותרים שרש"י קרע בחמ"ע ובכל הני ספרי לא נזכר שום דבר מזה אלא שכתב הרמב"ם שאין עושין אבלות בחנם מותר לרב אבל לשמואל אפי' בחנם נמי אסור והרמב"ן פסק כרב והראב"ד פסק כשמואל ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל : אין קורעין בה"ח ולא הורצין בתוך ולא מברין אלא קרובים של מת אבל קרובים קורעין אפילו ביום שטועה אם שמעו הוך שלשים יום ומברין האבל ומיהו אין מברין א"א על מטות זקופות שאין אבילות נוהגת בהיל המועד שיצטרך לבשות המטות להברותו עליהן ובספר המצות קטן כתב שאין קורעין ולא מברין בח"ה וא"א הרא"ש כתב בספרא ראשונה • חכם ששואלין אותו דבר הלכה בכ"מ ואומרה בין

מותר עושה אשה תבשיטיה בח"ה בנין בוחלת ופוקסת ומעברת סרק על פניה ומעברת סכין על פדחתה ועל פניה שלמטה :

תקמז ח"ה אסיר בהספד ובתענית (א) הלכך אין מניחין המטה ברחוב העיר שלא להרבות בהספד והנשים מענות פי' שבולין עינית באחת אבל לא מקוננית שתהא אחת מדברת ובולן ענות אהריה ולא מטפחות להבות בה אל בף נקבר המת אף לא מיענית ואפילו כל ל' יום לפני המועד אסור להספיד על מת שמת לו מלפני שלשים יום קודם המועד (ודוקא להספיד בשכר אסור על מת שמת שלשים יום קודם הרגל) ואפי' אם יש לו הספד בלא זה בנון שמת לו מת עתה שאינו מותר לכופדו אפי' מת ערב הרגל אסור להספיד עכו"ם על המת שמת לפני ל' יום קודם המועד אבל בהנם מותר לרב אבל לשמואל אפי' בהנם נמי אסור והרמב"ן פסק כרב והראב"ד פסק כשמואל ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל : אין קורעין בה"ח ולא הורצין בתוך ולא מברין אלא קרובים של מת אבל קרובים קורעין אפילו ביום שטועה אם שמעו הוך שלשים יום ומברין האבל ומיהו אין מברין א"א על מטות זקופות שאין אבילות נוהגת בהיל המועד שיצטרך לבשות המטות להברותו עליהן ובספר המצות קטן כתב שאין קורעין ולא מברין בח"ה וא"א הרא"ש כתב בספרא ראשונה • חכם ששואלין אותו דבר הלכה בכ"מ ואומרה

הכל קורעין עליו בין

קיצ שחחת מדברת וכולן עומות לחריה וכתב רבינו בהלכות אבל דה"מ לאיש דעלמא אבל לת"ח מעמנה אזקקאנית כדרכן בחול וה"מ בפניו אבל שלא בפניו לא ויקבר בטמוך ושם יתבאר דיום שמועה כבפניו דמי : **ואפי'** כל ל' יום לפני המועד אסור להספיד וכו' מצה בפ"ט דמ"ק (ד' ח') לא יעורר אדם על מתו ולא יספידנו קודם לרגל שלשים יום ובגמרא (שם) מתי לא יעורר אלא מתו אמר רב כל הדר בפלנית בעיר ולועק שיבוא עמו כל מיני נפש כי הוא יודע לספוד כהוגן ויש שהיה לבו עליו דוב ושוכך על קרובו וכתב רבינו ירוחם פי' לא יעורר לא יעסוק בהספד על מתו שנת ג' שניו שאסור לאדם שיספוד על מתו קודם הרגל ל' יום כדי שלא יבא הרגל והוא נעצב ולבו דואג ומצוער שלא יסור להלגה מלבו ויבין לבו לשחחק ואיתא הו בגמרא מ"ב ל' יום אמר רב כהנא ואמרי לה ר"ר יהודה אמר רב מעשה בחדם שבכם מעות לעלות לרגל ובא בספנן ועמד על פתח ביתו ונעלהן מבחוו ונחנמן לו ונמנע ולא עלה בחוקה שעה אחרו לא יעורר אדם על מתו ולא יספידנו קודם לרגל ל' יום ושמואל אמר לפי שאין אחת משחכח מן הלב ל' יום אחי ביעייתו אינה ביעייתו דקעבדי בחנם ופירש"י אין המת משחכח מן הלב שלשים יום • כלומר כיון דמת אינו משחכח מן הלב ל' יום לא תספידו פחות מל' יום לפני הרגל אחי למיספד ברגל דעדיון לא שכחו והכי הקתני הקוסר נדרים ואפי' לשמואל י"ל דלא אסרינן אלא ל' יום אבל פחות מכאן לא ואפילו הכי לא יעורר אדם על מתו ולא יספידנו קודם לרגל שלשים יום • כלומר כיון דמת אינו משחכח מן הלב

ומ"ש רגיל בין בעגל בין מ"ש ומפ' ויש שמועה שמיטו ויש קטורה ומפ' לא קרע ויש שמועה יקרע כבל זמן שעוסקין בהספד וכפ' ויש שמועה כמו בפניו דמי אם נפטר לא קרעו רבנן עליה ממרי לא נמרינן מינה ממר לכו לחבי מי מניע ברע שמא מכס שמא תניע ושוב כל ומפ שמעמיקה בשומין בני מדרש סטר מפי דהוה סוה ס"ל לפניו קטנה מכס כ"ו שעוסקין בהספד מיכן לקרוע שבור למקרע לגלגר ממר לפני מניע מכס כבודו בהספדו וכתב הרמ"ם כשם הרמב"ן לא קרעו רבנן עליה וכו' מי הרמב"ן שלא היו אם בשעת מיתה וקבורה שלא מת"כ כמו ולא קרעו עליו דממרי לא נמרינן מינה וקיימ לן כמו רב ספרא לאו מדם כשר סוה ולא כל קורעין על מדם כשר מפיטו בחוש של שומר ויל"ל ס"מ כי כשומרים אם כן מיקה לקבורה ומי לא לא מחייבי והם כוהנים דהכא דינו כמדם כשר ושו לא פס"ב סיה רבו אז בין בפניו בין שלא בפניו קורא ביום שמועה מפיטו בחוש של שומר ויל"ל מ"ל מי קטן שמת מכס שמת קטן וקטנה בכל בקרובו בין בפניו בין שלא בפניו ומי מקשי לך כך ירושלמי שהמתי לעיל ומר קדמיתן מכס שמת לא טוען בניה מיכה בפניו דהוו בניה אבל לא בקריעה מיירי אלמיד חכם לא קרעו עליו בהספד וקי"ל דאין מספידין כשומר אלא בפניו אבל שלא בפניו אין קורעין עליו ואין מתאבלין עליו ואין מספידין עליו ואין עושין לו הספד ברבים ואין מניחין אשתו לינשא עד שיגיע זמנה שהרי מת בעלה ואין מניחין אותה

ומ"ש שמין מכלות טובא כמועד כלל אלא מניעות וכו' נראה דה"ק דלעה"ג משנה דעהב בו מניעות אלא מפני שהוא יום מחרון פשיטא דגם מניעות טובא בו כבשאר י"ט של גליות עכ"ל וכמו' שכ"ח כתב דלמחותו מנטפה מן מפוקה הויא נמי מדברי סופרים וכמ"ש כתב דלמחותו נמי הוא מדברי סופרים והוא נחלק עליו ואמר דכה ולהי לתורייתא היא אם היא גדולה וכתב הרמב"ם בתשובה ללא ממרו הגאונים כיון שכוח דרבנן מתי מניעות מותר לעשות בהם כל צרכו ואפילו לדעתי ודעת

שלא יהיה מוטל נשכר וחמ"כ כתב משקנא דמלתא דקובר לת מתו שהי שחת קודם כרגל לס קיים מנות מניות בתוקף שעה בעלה ממנו נזירת ו' ומס נקבר מס תשיכה ולא קיים מנות מניות לת נכסיית המעה ולא בתלינת שמגדל לת בעלה ממנו נזירת ו' : **ומ"ש** שלא טהר ברגל דכריס שבצנעא כגר כתבתי בסי' זה שכן מסקנו התום' והרמ"ס וכן בשלה הרמב"ן שלא כדברי הרמב"ם ו"ל שכתב שאין נוהג ברגל דמניות בלילה ואתי' נדברים שבצנעא :

ומ"ש ותנא ז' ימים מחר הרגל וט' כ"כ שם הרמ"ם ושמעת מזוס דחטיב כמיט קבדו ברגל דמניות ביה דמוכח ז' ימים מחר הרגל ובמותן בשבעה מלאכתו נעשית ע"י אחרים ועבדיו עושין לריך רביט לכפול הדברים וכך הי לו לכתוב אין מכבד את מתו ברגל : כמו שכתב את מתו ברגל

ומ"ש והרגל שלה למתן ל' כגר נתבאר בסמוך : **ואם** נהג שבשה לפני הרגל והרגל פוגע בתוך ל' מתילו את מת מל יום שניתי ערב הרגל וט' וכן נמי את מת יום שמיני לחות בתוכת ערב הרגל וט' אם (יט :) תן בקובר את מתו ג' ימים קודם הרגל בעלה ממנו נזירת ו' ימים קודם הרגל בעלה ממנו נזירת שלשים (וכגמרא (שם) תניא בקובר את מתו שלשה ימים קודם לרגל בעלה ממנו נזירת שבעה שמונה ימים קודם לרגל בעלה ממנו נזירת שלשים ומגלח ערב הרגל אם לם גלח ערב הרגל מחר לגלח מחר הרגל מתו שמול מותר כשם שמותת שלשה מבטלת נזירת שבעה כך מנות שבעה מבטלת שלשים ומגלח ערב הרגל מן שמונה והת מן שבעה תן קטנר אתו שמול מקנת היום כבולו ויום ו' שלה לכתן ולכתן ממר רב מסדת הלכה כתנא שמול ומודים חכמים לתנא שמול כשהל מ' שלו בשבת ערב הרגל מותר לגלח מחר הרגל ולכתן ממר מכון שלא היה לו לכתוב וכן נמי אם לם הל יום מ' להיות בשבת ערב הרגל וט' דמשמע דעפי רבותא הוי ה"מ שהל להיות בשבת ערב הרגל מבו' שהל להיות בשבת ערב הרגל ומין הדבר כן שהרי ה"מ מודים חכמים ובשניהם הם חולקים וכך ב היה לו לכתוב ומ"ל אם הל יום מ' להיות בשבת ערב הרגל מותר לספר ולכבם ולרחון בע"ב : כתב בשב"ם בשם מ"ה אם הל יום מ' מו יום ט' בערב הרגל נריך להמתין עד סמוך לשילה שהו ניכר שבשביל הרגל הותר כך כתב רשב"ם ובסמוך מכתוב עוד כזה נבי הל יום ו' שלו להיות בערב הרגל :

ומ"ש רביט ואם לם גילח בערב הרגל מותר לגלח אחר כרגל שהרי נתבטל ממנו נזירת ל' כגר מתבאר בסמוך שהת פלוגתת דתנא שמול ורבנן ומיסקיק להלכתת כתנא שמול :

ומ"ש אבל כתוך כרגל לם יגלח כיון שהיה אפשר לו לגלח קודם הרגל ואם הל יום ז' שלו בשבת ערב הרגל מותר לגלח מחר הרגל ואם הל יום ז' שלו בשבת ערב הרגל אפילו אם הל יום ח' להיות בשבת ערב הרגל מותר לספר ולכבם ולרחון ערב הרגל וכן נמי אם הל יום ח' להיות בשבת ערב הרגל מותר לספר ולכבם ולרחון ע"ש ואם לא גילח בערב הרגל מותר לגלח אחר הרגל שהרי נתבטל ממנו נזירת ל' אבל כתוך הרגל לא יגלח כיון שהיה אפשר לו לגלח קודם הרגל ואם הל יום ז' שלו בשבת ערב הרגל מותר לגלח ברגל כיון שלא היה אפשר לו לגלח (ב) קודם ואם הל יום א' או יום ו' שלו (ב) בערב הרגל מותר לספר ולכבם ואסור לרחון עד הלילה וגם אסור ללבוש מה שכבם עד הלילה וריב"א פי' כמו שאמור לרחון כך אמור לכבם כל היום ומיהו (ט) שניהם מותרין מסמך לחשיכה ואין צריך להמתין עד הלילה וא"א הרא"ש ז"ל כתב כמברא

ומ"ש וכן נמי לם מל יום ח' ש לף ז והת לילף ולם כתב כ"י דמתי וכן דקתמר ממתם לם כתב יישוב על קושיתו מכל כ"ל סי' שכ"ט סעיף ז' כתבתי לייעב זה כם"ד : **ואם** הל יום ז' שלו כשבת ערב הרגל וכו' ומס הל יום ו' מו יום ו' שלו כערב הרגל וכו' אבילות אין שהיה קרוב לחשיכה ולא היה יכול לנהוג אין הרגל מבטל אבילות אלא נוהג ברגל דברים שבצנעה ומונה ז' ימים אחר הרגל ובאותן השבעה מלאכתו נעשית ע"י אחרים ועבדיו עושין לו בצנעה בתוך ביתו " ואין רבים מתעסקין בו לנחמו שהרי נתעסקו בו ברגל ורגל עולה למנין ל' ואם נהג ז' לפני הרגל והרגל פוגע בתוך ל' מבטל ממנו נזירת ל' אפילו אם הל יום ז' ערב הרגל מותר לספר ולכבם ולרחון ערב הרגל וכן נמי אם הל יום ח' להיות בשבת ערב הרגל מותר לספר ולכבם ולרחון ע"ש ואם לא גילח בערב הרגל מותר לגלח אחר הרגל שהרי נתבטל ממנו נזירת ל' אבל בתוך הרגל לא יגלח כיון שהיה אפשר לו לגלח קודם הרגל ואם הל יום ז' שלו בשבת ערב הרגל מותר לגלח ברגל כיון שלא היה אפשר לו לגלח (ב) קודם ואם הל יום א' או יום ו' שלו (ב) בערב הרגל מותר לספר ולכבם ואסור לרחון עד הלילה וגם אסור ללבוש מה שכבם עד הלילה וריב"א פי' כמו שאמור לרחון כך אמור לכבם כל היום ומיהו (ט) שניהם מותרין מסמך לחשיכה ואין צריך להמתין עד הלילה וא"א הרא"ש ז"ל כתב כסברא

ומ"ש רביט מותר לספר ולכבם ולרחון ערב הרגל מיבעי ליה לגלוחי ערב הרגל מלא שהל ח' שלו להיות בשבת ערב הרגל מיבעי ליה לגלוחי ע"ב לא לריכת שהל שלו להיות בשבת ערב הרגל מיבעי ליה לגלוחי ערב הרגל מלא שהל ח' שלו להיות בשבת ערב הרגל מיבעי ליה לגלוחי ע"ב לא לריכת שהל שלו להיות בשבת ערב הרגל וסבר לה כתנא שמול דאמר מקנת היום כבולו ויום ז' שלה לו לכתן ולכתן וכיון דשבת היו מנום הוא : **ואם** הל יום ז' שלו בערב הרגל וכו' אם (יט :) מ"ר הונא בריה דרב יהושע הכל מודים שהם הל ג' שלו להיות ערב הרגל שמסור ברחילה עד הערב וכתבו ברחילה ברמ"ם והיה מפי יום ו' מ"ש דמכתי לא שלים מנילות דידיה אלא רגל הוא מפסיק ליה מנילות הלכך אין מותר לרחון עד דעל רגל וקי"ל כותיה עכ"ל וכ"כ ברמב"ם בפ"י מהלכות מכל . וכתב הגאון משיר"י פירש"י ודחק בלילה נכון ורבי' מכל"ן כתב עד הערב עד מחר תפלת מנחה דמעמדו מנחמים מלגלו וחלה מלטותו וכ"כ רביט שמול ורוב הגאונים כתבו לחסור כחסר מצוחר בה' מהר"ם מעם"כ והנו דשלש סיתר מהר"ם וכ"כ המרדכי והכנסות מיי פ"י מהלכות מכל כתב בשם ברא"ש ובירושלמי ומח"כ כתבו שברת רחב"ן ומח"כ כתב שיש טהגין דאפי' מל יום ח' מו תשה ערב הרגל שלא היו רוחלים עד הערב משום דעתה טהגים לשלש חומרא בחילה כמו שפברת גזרו שם שלו ויש שהגיהים דאפי' מל יום ח' מו תשה ערב הרגל שלא היו רוחלים עד הערב משום דעתה טהגים כלו שהיה נוהג לכתחיל רחילה לעת ערב אחר תפלת המנחה ובתשובת הר"ם כלו שמותר לרחון בחתין בערב הרגל שלא היו רוחלים עד הערב וכתבו וכן דעת רחב"ה ורי"ו ורמ"ם והיה אפי' מל יום ו' מ"ש דמכתי לא שלים מנילות דידיה שלא רגל הוא מפסיק ליה מנילות הלכך אין מותר לרחון עד דעל רגל וקי"ל כותיה עכ"ל וכ"כ ברמב"ם בפ"י מהלכות מכל . וכתב הגאון משיר"י פירש"י ודחק בלילה נכון להחמיר ואפ"כ כתב עד הערב עד מחר תפלת מנחה דמעמדו מנחמים מלגלו וחלה מלטותו וכ"כ רביט שמול ורוב הגאונים כתבו לחסור כחסר מצוחר בה' מהר"ם מעם"כ והנו דשלש סיתר מהר"ם וכ"כ המרדכי והכנסות מיי פ"י מהלכות מכל כתב בשם כג' וריב"א בפרש"י ומח"כ כתבו שברת רחב"ן ומח"כ כתב שיש טהגין דאפי' מל יום ח' מו תשה ערב הרגל שלא היו רוחלים עד הערב משום דעתה טהגים לשלש חומרא בחילה כמו שפברת גזרו שם שלו ויש שהגיהים דאפי' מל יום ח' מו תשה ערב הרגל שלא היו רוחלים עד הערב משום דעתה טהגים כלו שהיה נוהג לכתחיל רחילה לעת ערב אחר תפלת המנחה ובתשובת הר"ם כלו שמותר לרחון בחתין בערב הרגל שלא היו רוחלים עד הערב וכתבו וכן דעת רחב"ה ורי"ו ורמ"ם והיה אפי' מל יום ו' מ"ש דמכתי לא שלים מנילות דידיה שלא רגל הוא מפסיק ליה מנילות הלכך אין מותר לרחון עד דעל רגל וקי"ל כותיה עכ"ל וכ"כ ברמב"ם בפ"י מהלכות מכל . וכתב הגאון משיר"י פירש"י ודחק בלילה נכון להחמיר ואפ"כ כתב עד הערב עד מחר תפלת מנחה דמעמדו מנחמים מלגלו וחלה מלטותו וכ"כ רביט שמול ורוב הגאונים כתבו לחסור כחסר מצוחר בה' מהר"ם מעם"כ והנו דשלש סיתר מהר"ם וכ"כ המרדכי והכנסות מיי פ"י מהלכות מכל כתב בשם כג' וריב"א בפרש"י ומח"כ כתבו שברת רחב"ן ומח"כ כתב שיש טהגין

פ"ו דהלכות אבל דאבל מבור כל ל' אפי' לגלח שפתו וכדעת הרמב"ד שהביאו רבינו בסימן ש"ן אבל בדברי רבינו וה"ר יהושפ יג לייעב בכך :

ומ"ש רבינו בסימן תק"ו ותוקע בשאר מתים וכו' לאו אהבאה זו תקעי אלא מריעה דהרגל מבטל גזירת שלשים וכו' וכן כתב ביח יוסף :

ומ"ש ומיהו כתב בסמ"ק וכו' כך הוא בסמ"ק שלנו בהלכות אבל כדין הרגלים ולפני כ"ו לא היה כתוב זה בסמ"ק שלו וכתב מה שכתב :

ר"ה וי"ב תשיבי כרגלים וכו' כל זה עד ומשלי עליהן שמונה נתבאר ביורה דעה סוף סימן שמ"ט ולפי כתב בקונטרס מקום רמזתו דר"ה דשונה מיום שני דר"ה וכי"ם של גליות מונה מיום לחברון ולפני היה נוהגין כן בכל מקום ע"כ :

שמע

ט"ז ויום ב' של עצרת עולה למנין ט"ז דכיון שאנן בקיאים בקביעא דירחא ואין אנו עושים ב' ימים אלא משום מנהג חשיב כהול ועולה למנין ט"ז שעה אחת לפני ראש השנה וראש השנה הרי י"ד ומגלח עי"ה שמבטל ממנו גזירת ל' שעה אחת לפני י"ה וי"ה הרי י"ד ומגלח ערב החג שעה אחת לפני החג והחג הרי י"ד ושמיני עצרת השיב ז' הרי כ"א ויום ב' של שמיני עצרת הרי כ"ב ומשלים עליהם

שמונה

כשבא הראשונה ודוקא בשאר מתים אבל באביו ואמו שאסור לספר עד שיגיערו בו הבוירו אפילו פגע בו הרגל אינו מבטלו ומיהו כתב בסמ"ק דוקא שפוגע בו הרגל בתוך ל' אבל אם עברו ל' ופגע בו הרגל או אפילו חל יום ל' ערב הרגל הרגל מפסיק ומותר לגלח : ראש השנה וי"ה חשיבי כרגלים לבטל האבילות נהג שעה לפני הפסח אותה שעה חשובה כז' וח' ימי הפסח הרי ט"ו ומשלים עליהם ט"ו שעה אחת לפני עצרת חשובה כז' ועצרת חשיב כז' ימים שכיון שאם לא הקריב קרבנות עצרת בעצרת יש לו תשלומין כל ז' חשיב כז' הרי י"ד ומשלים עליהם

כל יום שביעי כערב הרגל מותר לגלח בו ביום וכשחל יום ג' כערב הרגל מותר לכבס בו ביום אבל כשחל יום שני שלישי לו יום שני כערב הרגל אסור לגלח ולפיכך היה נ"ל שמ"ם יש נדברי רבינו ודרוך למחוק לספר אבל מלמתי בספר י"ד סימן ש"ע שכתוב שם דין זה וכתוב נ"כ לספר והוא דוחק לומר שפל הטעות בשני הספרים ומיהו ברבינו ירוחם ג"כ כתב שאפי' יום רחצון שחל להיות בערב הרגל מותר לגלח ולכבס בו ביום ודוחק גדול לומר שגם בספרו נפל הטעות לכן נ"ל שהם סוברים דמשמ"כ בקונטרס דקתמר הרמב"ד אחר יום שלישי בערב הרגל קאי דברי לגלח ולכבס בו ביום ולא דמי לחל שביעי שלו בשבת ערב הרגל דלכ"ע אסור לגלח בע"ש שהוא שני לאחרי דשאני התם דלחרת אפשי לאו הוא הלכך לא אתי מבטל לאיסור מגלחת משמ"כ ביום הסמוך לרגל ממש דאמרי מיכוד כנוד הרגל מיכוד מיכוד חגלחת ואע"פ שהוא יום ג' אז יום רחצון לחלבו ומיהו קשה דהיכי אפשר למיתר דכשחל יום שני בערב הרגל שיהא מותר לגלח בו ביום דהא אפי' אחרי היה מקנת היום כבולו כאילו עברו כבר כל שבעה אלבתי בתוך ל' הוא דהא לאחר הרגל הוא דריך להשלים שלשים ושלשים ושלשים וש

כר"ב מתרי לכפסיק כרגליס מכל לה למטע יתי שבשה ועוד סוכר שמין ר"ה מבעל בוירש ל' מן הקובר לת מתו קדש ר"ה שכל שלא לכפסיקו רגל רמשן שפגש בו פחלה מן רגל מפסיקו כפי סספרש סאוכרת למעלה כ"כ כרמב"ן לויבב דברי כרמב"ם ומ"ש כ' שמן דברו כרמשן שמין כפרש בין ר"ה לשמיני של חג שנמנה ו' ומ"ם זה מכלל כרגל חב מיט רגל מט מן לט בגמרא שיכא מניין זה תלוי ברגל ולא רגל מלא מן שמלה דכר נמי שם ט תמלומין ז' מו שנמלמר כל כתסמיקין שלוש כמיתרש דרב פפא דאמר מתיתי של חג שמסיק מינה לכל כתסמיקין נמנין ו' ליומן :

שמע שמועה קרובה בשבת או ברגל ולמ"ש ורגל נעשית רחוקה וכו' בפרק אלו מגלחין (שם) פ"ר יוסי בר סנין שמע שמועה קרובה ברגל ולמוצאי סרגל נעשית רחוקה עולה לו ואינו מיכא מלא יום ס' מני רב מלא זמן קיסרי קתיה דר' יוחנן שמע שמועה קרובה בשבת ולמ"ש נעשי רחוקה מיט מיכא לי מלא יום ס' :

ומ"ש ומיכא מניולת ביום רשמן וכו' שמיט מיכא מלא יום אחד ומקלמו כמלו : **ומ"ש** ומשמע אי ברגל מיכא דברים שכשמע כ"כ כרמ"ם כשם כרמב"ן לכון דאפלי שמועה קרובה סיט מי כקובר לת מתו ברגל :

ומ"ש שמע שמועה רחוקה בשבת וברגל ברגל אינו מיכא בשבת וברגל שמיי' דברי' שבשמע וכו' ג"ו מדברי כרמ"ם כשם כרמב"ן ז"ל : **שמע** שמועה קרובה בשבת כתב בשם"ק דשבת עולה ליום ס' ולמחר קורע וס"ל חס ו' חס ו' לשפילתא וה"ר יחיאל כ' דשבת מיט בתחלת המניין מלא יתחיל למטת מיום ס' וה"ל שבת יום ו' וינהג דברים שבשמע מקלת סיום כך מלמתי כתוב בקלת שמרי רבינו :

כתב רבינו ירחם בתוב כ"ת מת לו מת ערב רגל שלמרנו שרב כתב ותתב ושמיני עצרת שלין למטן כ"ש יום ולריך לנהוג ט' ימים מחר כתב בשלים ל' ולא יתב שתת מד שבתרו ר' ימים מחר ברגל ולפי כמיון שתניתו כבר שנרו ל' יום והו שמועה רחוקה כתב בעל כתמור שיש מן התכמים שנכתפקו בזה וכתבו דה"ל ספק מניולת וקי"ל כדברי כמיקל בתכל והוה ליה שמועה רחוקה ולפעמי כ"ל דהוה ליה שמועה קרובה שלמן כדברים נרמין שיעלה ברגל למי שלא בא לו מדיון שמועה שתת כי לעולם מין דין מי שלא נהג מנילותו ולא שתע בו כדין מי שנהג בלבך ל"ש ערב רגל ול"ש יום שמיני עלרת וכל ביומא בו מיון בתמן לענין שמועה מלא לענמן עד כאן תוכן דברי וברבב רמיות על זה עכ"ל ונס כ"ה בפרק אלו מגלחין כתב כל זה ברמב"ן בס"ד :

תקמט גרסינן בפרק בפרת דתענית (כו :) ר' דברים שירשו לתכמים בי"ו בתמוז ושמשה בת"ב וכו' משנה שם ופירש"י בעל שמחיל לפי שגורו מלכות מלקריב עוד : והשתא לשם בשיכל : שבשמירו משנה כדמרנוס ירושלמי דשמיים בשמי : על מנחיצו · דור שחדר שם ירמה פיט בשנים כשלה : ביתר · שור שבדולף וסיו שרפל דריש בה בפ' כריתות (נז :) משקף דריסשקף מרב ניתר · ושירושלמי ושמיתי לשם בשיכל שיט מנחיצו תני שומתי מתן לשתר שומתי לשם של משנה מתן דשתר בשתר לשם של מתוסתמים ובגמרא מיתני מקרתי דשבירת לשומת ושבקשת העיר ושמתלת לשם בשיכל שו בשבשה עתר בשמוו ועבל שתמיד ושריפת שתורה קבלה שיתה בידם שר"ו בשמוו שו וכן מיתני מקרתי שגורת דור שתדבר ושורבן בית רשמן שו בפ"ב ושורבן בית שני שבריתפ שבו בידם שה ולכידך ביתר ושריפת העיר קבלה שיתה בידם כה שמר ר' שמוו שבו הרביעי זה ר"ו בשמוו שבו שוכשקה העיר וכו' עד מלא שכ' בשדר המדשים בפ"ק דר"ה (יח:) מלא שבמקום זה ר"ו בשמוו שבו הרביעי וגו' שם הרביעי זה ר"ו בשמוו מפני שיעשה שכתב בשמוך דשורבן בית שני מחיר לן · ועוד דירושלמי פרק בתרא דתענית מיקא להני בריישא וכתוב בה שם הרביעי זה ר"ו בשמוו ושקטי עלה כתיב בשמשה לשורם

שהם כעבור החורבן מכ"ש שאין להם לצום כצום שנתקן מפני מיתת הצדיק כמו שחצנו בשחלתה וכשיב ללמדך שקוראה וכו' ומפני זה נמי דקדק עליהם במקום בחחלת תשובתו להם · תמר תמור מל כל עס התרן ולל הכהנים לומר כי נמקס ובפוד נחמישי וכשביעי כי הנה הזכיר הה' והו' לנד להורות להם הדרך החמת שילכו בה ויעשו מעשים טובים ולא יחזרו לסורם הרע כמו שעשו אבותיהם אשר לא שמעו אל ה' ולא עשו כמעשיהם הרעים ולכן נאמר בהם (זכריה א ד) אל יהי כאבותיכם אשר קראו אליהם הנביאים הראשונים לאמר כה אמר ה' צבאות שובו נא מדרכיכם הרעים ומעלליכם הרעים ולא שמעו ולא הקשיבו אלי נאם ה' ואבותיכם איפה הם והנביאים הלעולם יחיו ואמנם דברי ומצותי אשר צויתי את עבדי הנביאים הלא השיגו את אבותיכם ויעשו וישובו ויאמרו כאשר זמם ה' לעשות לנו כדרכינו וכמעלליכם כן עשה אתנו ולכן אמרו חז"ל (ב"ר פ' ל"ח) שלא נתקיים ירמיה בנחמה עד שנתקיים יחזקאל בתוכחה

משנכנס אב ממעטין בשמחה משנכנס כ"ג דתעניות (ט:) : **ומ"ש** וכו' ירושלמי דאית ליה דינא בהדי מוליה תניא דריע ירושלמי דאית ליה דינא בהדי מוליה תניא דריע מתליא מ"ט ס"ס קודם לחמין כדפרק החולץ (מג.) קודם לחמין הזה דעם ממעטים בעסקיהם וכו' עד **רבינו** ואין עושין סעודת אירוסין ונשואין בשבת דגמרא דקודש לזמן הזה דקודש קודם לחמין הזה דקודש קודם לחמין הזה דקודש קודם לחמין

ומתן דהתם ממעטין בעסקיהם קאתר ר"ל רק כדי פרנסתן אבל בנגיני תפי' מעט מסאר ולא כהירוזלמי ומ"ש התוס' פ"ק דמ"ב ממעטין במשא ומתן ופירוש של שמחה דומיא דבנין ובטיחה וממעטין רוב"ם לומר שלא יהו שוים כלל ותמיהני מע' נאב שמתרסק בו אבל אין לפרש ממעטין אבל שוים קצת דה"ב הו"ל לפרש בשיעור מהו קורת ממעט עכ"ל ונראה לכאורה דדברי התוס' סתרי מהדדי אלא המעיין בס ירחה לא קאמר אלא מידי דבפ"ק דמגילה לענין תפנית של נשמים הוא ואין התם עברו אלו ולא נענו ממעטין בחשא ומתן בנגין ובטיחה בהירוסין ובשותין ובזותין ומאחר דלענין תירוסין ובשותין ליכא לפרש מהו בשיעור ובטיחה דהירוסי אלין מתרסק ובטיחה בכל ה"ב דכותיה לענין חשא ומתן ובנין ובטיחה כמי אסור לנמרי קאמר פירוש בשל שמחה לנמרי אסור אלא בשל שמחה דומיא דבנין ובטיחה · אבל בפרק החולץ לענין מעשה בשל שמחה ומתי התם העם ממעטים בעסקיהם אלישה ולישן אלנטת ולנטוע ומתרסין אבל לא כונסין ואין עושין סעודת תירוסין וכיון דלא אסר אלא בעודה עצמה אלמא דצרכי חופה כמי מותר והשתא ב"ב דבריכו חשא ומתן דוקא הוא דקא אסר אבל בנגינה ותקיעה אפי' בשל שמחה דומיא דחשא ומתן דאסור בכל ענין כמי ב"ל בכל בנגין אסור אפילו אינו של שמחה דומיא דחשא ומתן דאסור בכל ענין ולא קי"ל כהירוזלמי דתיקל אף לענין מעשה כשל בנגין וכו"ש ממותתו כעוד לא פירש כן · ולענין הלכה נראה כסברת הירוזלמי שתפורש כהירוזלמי ולא כשאר הירוזלמי מוקי לאלמודע דיזן בדבר שאינו מפורש להדיא בתלמודא דיזן ואדרבה הלשון ממעטין דקאתר משמע דממעטין לאסור בשל שמחה דוקא ודוחיתי דהכי חשא ומתן כמי אינו אסור אלא בצרכי חופה ומ"ש התוס' בפ' התולס דאינו נראה שהרי לא אסר אלא סעודה עצמה יש לפרק דעשיית הסעודה לאחר ושחא ומתן לצרכי חופה דומיא דחשא ומתן וכל אחד בו לא אסרה לחיתר ולאיסור ולדינא תרוויהו לאוסרין גם מה שכתבתו התוס' בפ"ק דמגילה לענין העיניה של נשמים דמתעטי' רוצה לומר שלא יהו שוים כלל אין צריך לפרש כן דהתם כמי הלשון ממעטין כי' שמתעטין קצת בתירוסין ובנשותין וכיוצא שאין מתרסין ואין כונסין מ"ש לא קיים מצות פריה ורביה ולעולם הלשון דמתעטין לא יפחות כיוצאו ושמעתי וה"ג לענין חשא ומתן ובנין ובטיחה קאתר דמתעטין קצת לאסור בשל שמחה דוקא וכך תניין דברי הרמב"ם בפ"ג מהלכות תעניות וז"ל לענין בנין יראה כדברי הר"ן דכל בנין שהוא לנוי ולהרווחה אסור לפילו אינו בנין של תקנות ואינו מוקי אלא בקובל גוסה ומפני הסכנה וכך תניין דברי הרמב"ם שלא הזכיר בית תקנות אלא ציור וכיוצ שהוא לנוי ולהרווחה וכתב הרב המגיד שלמד כן מההוא דירוזלמי שלא התיר רק בקובל גוסה · ועוד יראה לי דמאחר דהירוזלמי עיקר דבריו מתקני דמשכנתם אב ממעטין בשמחה שיתאחר, ולפס לא הזכיר בית תקנות שיהי הכלה מלבעתין להקל ולפרש דוקא בשל תקנות קאתר אלא ודאי מאי דקאתר הכא דתימא בנין של שמחה כגון לנוי ולהרווחה אסור ולכן נקט להתיר כותל גוסה ומיהו אפילו בשל שמחה שרי אינו אלא משום דלכל בנין שהוא לשם שמחה הוא דשרי ומ"מ הכא דמשכנתם אסור מיהו אפילו בשל שמחה אסור לבנות בית תקנות שלא יהא נראה כמתקן בית תקנות לנוי ולהרווחה אלא לשם שמחה בעלמא ומ"ש הרמב"ם בפ"ה מהלכות תעניות ה"ב ומותר לבנות בתי תקנות לשם שמחה כגון לנוי ולהרווחה ואין לומר דהרמב"ם לשיטתו דסבר דאפילו בשל שמחה אסור הכא משום דמשכנתם דהא בפ"ק דמגילה מתעטין ר"ל שלא יהו שוים כלל אלא ודאי לא קאתר הכי אלא דמשכנתם אסור לבנות בית תקנות אפילו לשם שמחה אבל בשל שמחה מותר ומ"ש הרמב"ם בפ"ה מהלכות תעניות ה"ב ומותר לבנות בתי תקנות לשם שמחה כגון לנוי ולהרווחה ולא הזכיר בית תקנות אלא ציור וכיוצ שהוא לנוי ולהרווחה אלמא דבשל שמחה אפילו בית תקנות מותר ומ"ש הרמב"ם בפ"ג מהלכות תעניות (כו :) מי שעשה בית תקנות בשל שמחה אסור לבנות בית תקנות אחר אלא אם כן נפלו הראשונות או שהיו צרים לו הא ודאי בשל שמחה אפילו בית תקנות אחר מותר ומ"ש הרמב"ם בפ"ה

ניהון ודמי ניעכים הוא דאיתו בחדשים אפי׳ נכלי פסחן יש בהן משום ניהון כתכל כדפרישנן מלא ניעכים היא אלמא דכלי צמר אפי׳ ישנים אסורים הלכך כלים חדשים בין לבנים בין צבועים אסורים (ג) ובן ישנים מכובסין כולן אסורין אפי׳ להניח אחר השבת וניהוין שלנו נמי אסורין בין בישנים בין בחדשים יוצאין מתחת המכבש ומיהו כיבוס שלנו לבבם ולהניח מותר דמלאכת עראי הוא וכל כלי פשתן בכ״מ אפי׳ בניהוין שלהן מותר לנוהצן ולהניח אבל ללבוש בין חדשים בין ישנים צבועים ולבנים בין מכובסין עכשיו בין מכובסין קודם אסור ללובשן בשבת זו אפי׳ כלי פשתן ע״כ כתב אבי העזרי נהגו אבותינו איסור אף בביבום שלנו כתב

בחדשים יש בהן משום ניהוין [מ] אלמא דכלי צמר אפי׳ ישנים אסורים הלכך כלים חדשים בין לבנים בין צבועים אסורים (נ) ובן ישנים מכובסין כולן אסורין אפי׳ להניח אחר השבת וניהוין שלנו נמי אסורין בין בישנים בין בחדשים יוצאין מתחת המכבש ומיהו כיבוס שלנו לבבם ולהניח מותר דמלאכת עראי הוא וכל כלי פשתן בכ״מ אפי׳ בניהוין שלהן מותר לנוהצן ולהניח אבל ללבוש בין חדשים בין ישנים צבועים ולבנים בין מכובסין עכשיו בין מכובסין קודם אסור ללובשן בשבת זו אפי׳ כלי פשתן ע״כ כתב אבי העזרי נהגו אבותינו איסור אף בביבום שלנו כתב

ניהון ודמי ניעכים הוא דאיתו בחדשים אפי׳ נכלי פסחן יש בהן משום ניהון כתכל כדפרישנן מלא ניעכים היא ומ״מ דכל סם ניהון אסור לכבד כלים חדשים בין לבנים בין צבועים אסורים ואפי׳ להניח אחר השבת וניהוין שלנו נמי אסור בין בחדשים בין בישנים יוצאין מתחת המכבש מיהו כיבוס שלנו לבבם ולהניח מותר דמלאכת עראי הוא וכל כלי פשתן בכ״מ אפי׳ בניהוין שלהן מותר לנוהצן ולהניח אבל ללבוש בין חדשים בין ישנים צבועים ולבנים בין מכובסין עכשיו בין מכובסין קודם אסור ללובשן בשבת זו אפי׳ כלי פשתן ע״כ כתב אבי העזרי נהגו אבותינו איסור אף בביבום שלנו

פרישה

(ג) וכן ישנים מכובסים ר״ל מיהו אסורין לכויהו אפי׳ אין לבושים בין צבועים ור״ל דאסורין מפני ניהון אפי׳ להניחן אחר השבת ומשמע מ״מ דמ״ל לכובסן בניהון שלהם אבל מותר לכבסן בכלי פשתן ומ״ש בין אפי׳ להניחן אחר השבת ובין אפי׳ לכב

מסמני להו מילתא מ"ל ועיקר שסוכרים כמו שמילק ר"ת בפ' החולן ותהר"ם הניח כלין תשמיש במטה דמשני להלתי דרגיס דקחמירו בו שפי שאם לא יעשה היכורת יהא נראה כמילו מיגם חוצים להקפיל על ירושלים הלכך דווקא בשותין שהוא תפורסם ורבי' מתעקשין עמו אבל מילי דלמעלה דניחא לניהם ומכ"ם דמטה הוא פשוט שאין להחמיר ומכ"ם נדה היכולה לרחוץ ולטבול וכמ"ש בתשרי"ל ובהגהת ש"ע סי' כ' ובפעוהת תלה כגון מילה ופדיון הבן ושיום מסכתא ופעוהת מירוסין מוכלין בשר ושותין יין כל השיכיום לפעודה אבל יש לעמעם שלא להוסיף ובשבוע שחל ט' באב להיות בתוכה אין לאכול בשר ויין רק תנין מלומעם וזה שפי' בערב ט"ב שרי ובלבד שלא יהא בפעודה שמפסיק בה עכ"ל וכל זה כתוב במהגהי תהר"ם טירנא ומהרי"ל והא לחיתא בפ' החולן דקודם דקוסם וכיוצא מר"ח מקמי שבת שחל להיות בתוכה מחרסין ואין עושין פעודת מירוסין וכדכתב רניגו בתשלת סי' זה וכן פסק בש"ע ס"ב אין זה שלא במקום מנהג כגון שיש לו שמה ובניס אבל לעורך מנוה מותר אפי' בשבת שחל ט"ב להיות בתוכה וכמ"ש הר"ן מיהו עכשיו שנהגון איסור אפי' אין לו שמה ובניס : וז"ל תהר"ם לעורוה אמ"ש רניגו אפי' מעשתת וכו' ואמהו מהניס איסור אפי' תר"ח כל דבר שנוהג בשבוע שחל להיות ט' בתוכה חון מחה שצייך לבבוד השבת אין לעשות כלל כגון בתוצת ומטפחה דעהניגן היתר אבל בסדיגים כתחומה שנהגו איסור וש"ע דמחמירין בחבל מחם אף שבתוצת לשבת אבל תעשתת היו"ם והשלחן כמחומה שנהגו היתר פשוט אפי' בחבל הגלע"ד בתקוחיה בפרק אלו מגלחין ס"ח ש"ע עכ"ל : עוד נהגין עכשיו להחמיר מתחלת רחש חדש לעניין כבוס אבל תפסורת נוהגין להחמיר מ"ו בתמוז וכמ"ש בתניהגי מהר"ם טירנא ובשלחני בחבל שחירש בשבוע שלו כי"ה בתמוז והבאתי לחין להחמיר בתפסורת דלא"ג דבתכבוסו לגלגו זה לא מחר זה מיקל בתער אבל לא בחספרים כדלחיקא בפרק אלו מגלחין ס"ח כאן שיהו אלא מנהג בעלמא אין להחמיר כולי האי אבל כה"ג בשבת שחל להיות ט' בחב בתוכה אסור בין בכבוס בין בתספורת : **כתב** רשב"ם דה"ה וכו' פי כמו שאסור לספר ולכבס בשבוע זו מפני שהוא מלאכה לצורך תעומי הגוף הוא הדין נמי כלים חדשים ומפני שהרואה כתוכיח על התלמוד אלא לאסרו אלא לספר ולכבס לכן הניח רשייה תירוזלמי לפי פירוש הר"ן גמון שאפי' בשני ים מנהג להיסור כ"ש תיקון בגדים חדשים ותשתה שבת לוחר דבכלל היסור תספורת וכביסה נמי היסור תיקון כלים חדשים ומ"ג דלפי הבבריא היה ראוי להסור אף תיקון כלים ישנים כמו לענין כיבוס דיבים להסור אלא דמחמר דלא אפי בתכ"ם דשפי דמיקה לחיחר דשאני שפי שהוא תיקון מחדש והוי נראה כחוסיף על התלמוד הלכך לא אסרו רשב"ם ותשום הכי נמי לא אסר רשב"ם אר"ח מפני אלא אסרו בתלמוד מר"ח אלא דבריס החוסיפים שמחה וכמו אלא אסרו לספר ולכבס מר"ח ומ"מ שמחבאר בחחלת סימן זה מח"כ כתב ורחוי לחחמיר בזה מר"ח וכו' אלא כלומר מעם"י שבתספורת וכביסה אין היסור מר"ח מפני שאינו בכלל חיוצוי שמחה אבל תיקון בגדים חדשים יש בהן משום חיוצוי שחחה ' וע"ל קנא סחך לדבריו שהרי הקונה כלים חדשים חערך שהחיונו וזה פשוט דברכת שהחיונו חיוצ כזה אלא אלא על דבר שמחה וע"ל לפי שהנהיגו לאסור כנוס אר"ח אפי' בימים וכדעת הרמב"ן ואלו מדיעת ה"ה נמי תקון כלים יש לאסור אר"ח אף בימים ואף עפ"י שאינו בכלל חיוצוי שמחה בתספורת וכביסה ונראה עוד דלפי הבן אין היסור אלא אלא שלא יבנס הטרחל בעונתו שהרי עיקר הטעם הערחה כמשים דעתו מלהתעסל עד ירושלים שעוסק בכיבוס בגדים ה"ה לעניו תיקון בגדים אלא שהנהגו לאסור וכן משמע בההרי"ל : **ותספורת** אלא שבת זו כתב הרמב"ן שהיו כדין אבל וכו' עד ולא נכתר וחול שבת שחל תעשה בתב להיות בתוכה אסור לספר ולכבס ואתה הרמב"ן לחיחר להיה לספור לספר לאו שער רשות חווקת קאחר אלא ה"ה לכל שער שבו לספור כתו בחבל חון מחה שחעשה המלוכה נזקן הגם בחבל שבת אלא שבת אלא מיקל בחער וכו' **ומ"ש** דמי שהכפוהו אנוסות אלו מת ושל שבת אלא שבת בתב מיקל בחער וכו' הוא משום דמדמי ליה למי שהכפוהו אבליו לפיקח בפרק אלו מגלחין (י"ז :) ופי' דבר זה כתבתי בסוף י"ד סי' ש"ל כתב הכלבו אין היסור לספר אלא להסתפר כלל לפני חוקה שבת כדי שיכנסו ליום התעונית בשהם מטולים וגוערין מאד למי שיספר ע"כ (ה) כתב בהלכות שחחות תספורים הגדולים לספר לקעוים ולכבס בסותם בשבת אחל להיות בתוכה ע"כ : והא לאסר לכבס בסוחת

כ' רבי' שב"ט דה"ה נמי בלים חדשים אסור לתקן בשבת שחל ט"ב להיות בתוכה דגרסי' בירוש' בפ' מקום שנהגו (ד) נשי דנהיגי דלא למשתי עמרא מנו דעייל אב מנהגא ופירש רבי' ניסים בלשון או בשתי או בערב ובין שהשתי אסור ב"ש תיקון בגדים חדשים וראוי להחמיר בזה מר"ח דהיינו נמי בכלל מיעוט שמחה ואית נוהחות דגרסי דלא למיבל בשרא ולמשתי המרא ומזה נהגו במקומות שלא לאכול בשר ולא לשתות יין בשבת זו ויש מוסיפין מר"ח עד ההענית · ותספורת של שבת זו כתב הרמב"ן שדינו כדין אבל אחד ראשו ואחד בל שער שבו ובזקן בל שמעכב האבילה מותר מי שתכפיהו אבילות של מת ושל שבת של ט"ב והכביד שערו מיקל בתער

היתר בכיוסים בשבוע זו לפי שנהגו להחמיר וכן פשט התעקב בתב"ד מתוך הסברת נראה להתיר לנשים העבריות לבבס בגדיים לעו"נ בשבת זו שהרי אין היסור כיוסים בשבת זו משום דאסור בתלמה אלא כדי לחעט בשמחה ולהרחוק החכילות והא לא שייך בכיוסים בגדי העו"נ חמכס סובר אני להחמיר משום דהיכא דאיכא למיחש למרחיק העין עכ"ל · ואני אומר דהכי משמע בירושלמי לאסור דגרסינן התם בפ' בתרא דתעניות הדין קרחא לאסור ליה למעבד עבידתיה משמע דבכל גווני קאמר ל"ש דיערמל ל"ש דש"נ :

כתב רניגו שב"ט דה"ה כלים חדשים לאסור לתקן בשבת שחל ט"ב להיות בתוכה דגרסינן בפרק תקום שנהגו שנהגו דנהיגי דלא למיבל בשרא ולמשתי המרא ומזה נהגו במקומות שלא לאכול בשר ולא לשתות יין בשבת זו ויש מוסיפין מר"ח עד ההענית · ותספורת של שבת זו כתב הרמב"ן שדינו כדין אבל אחד ראשו ואחד בל שער שבו ובזקן בל שמעכב האבילה מותר מי שתכפיהו אבילות של מת ושל שבת של ט"ב והכביד שערו מיקל בתער

כ' רבי' שב"ט דה"ה נמי בלים חדשים אסור לתקן בשבת שחל ט"ב להיות בתוכה דגרסי' בירוש' בפ' מקום שנהגו (ד) נשי דנהיגי דלא למשתי עמרא מנו דעייל אב מנהגא ופירש רבי' ניסים בלשון או בשתי או בערב ובין שהשתי אסור ב"ש תיקון בגדים חדשים וראוי להחמיר בזה מר"ח דהיינו נמי בכלל מיעוט שמחה ואית נוהחות דגרסי דלא למיבל בשרא ולמשתי המרא ומזה נהגו במקומות שלא לאכול בשר ולא לשתות יין בשבת זו ויש מוסיפין מר"ח עד ההענית · ותספורת של שבת זו כתב הרמב"ן שדינו כדין אבל אחד ראשו ואחד בל שער שבו ובזקן בל שמעכב האבילה מותר מי שתכפיהו אבילות של מת ושל שבת של ט"ב והכביד שערו מיקל בתער

דרישה

חסורים בגיסון ו"ם שלבן כלים חדשים כו' עד וכן ישנים מכובסים בין לבנים בין לבנוסים בין לבנוסים בין לצמר בין בשבת כולם חסורים דבבבוס לא שחני לן בין לצמר לבשבת לכו"ע דניים חמסין אל ל' ב"י ו"ם ובבבוס לא שחני לן בין לצמר לבשבת משום דמשמע לכו"ע וכן ישנים מכובסים כולן חסורין לגבי חפי' לבנים חפי' בשבת אבל בבת ת' יח"כ ה' לכו דבבלל ב"י סחניי ה' סחניי ה' דלוך כתב ניסים בין לצמר בין בשבת חסור לבנים חא לפי ה' כתב לעיל כפי' דברי רחמ"ם ובבל מסורין לגבי לצמר בין בשבת לא שחני לן בין לצמר בין לבנוסים לא בבבוס לא שחני לן בין לצמר בין לבנוסים לא בבבוס לא שחני לן בין לצמר בין לבנוסים לא בבבוס

כשוח קטנים משמע דלא בנדיש שמלפפין בהם קטנים המלוחים רעי ומקומיס בנבדיהם קמאר דהכא מיירי דייק לישנא שכתב לשון כשות ולא לשון כגד (ו):

ולאחר התענית תוקר מיד כר"מ וכו' בפרק בתרא דתעניות (כט: ל') מסור לספר ולכבס מר"ח עד התענית דברי ר"מ ר"י אומר כל האומד טלי שער רשב"ג אומר מיטו מסור מלא מוקר שכל בלבד אחר רבן שמעון אומר רבן בלבד כר"מ ותרוייהו לקולא ואמר רבן שמעון אומר רבן בלבד כר"מ ואי"ר יוחנן משום ר' שמעון אומר משום ר' יוסי אומר משום ר' אלעזר בן עזריה אומר משום ר' יהושע אומר משום ר' עקיבא

זה הוא נירסת הירושלמי מהרח"פ : וכתב מהר"ם לורי"א בתשובה סימן ל"ב דמי שאינו מוכל כזר ושותה יין מי' בתמוז מותר ליכנס במרתף והתריך בזה . ובספ' חבידוט והקהרונים רבינוהו לפסק הלכה דאין לברך שהחיינו בין התמרים ולפי זה נ"ב אין לקנות מז כליס חדשים מז עכו"ם אלא כלי חדש מחמר שהי אפשר לו לברך שהחיינו כל בין התמרים : ונשמלתי על מי שקבל עליו בפירוש שלא לאכול כזר מי"ז בתמוז עד ט' באב וכן שלא לאכול פירות כל הזמן היה אם מותר לאכול בשבת והשבתי ל"ל פשוט לאסור ויקרוני לו נדרו ואפי' נדר לנים סך ימים ואוכע כהן שבתות וי"ט צריך התרה לכל הפחות מדרבנן ולא דמי לכה דתקן רחב לוחם מוכלין תמרים וכו' וכתי"ם רבינו כי"ל סימן רל"ב דאפי' התרה ג"כ דשמי שהם להנדר עתות דשבוע נמורב וכתי"ם שמו' בפ"ד דנדרים לחלק בין היות דרחב מתן מוכלין חמרים וכין היות דתן כותמים לחדם בכבוד שבתות וי"ט ומכ"ם נכנון זה שלא נדר רק שלא לאכול כזר ופירות דחינו מוכיח כ"כ שלא נהכוין נם לשבתות ובכה"נ ודמי דכרים שבלב דלא מוכחי כי הני לא הוו דנדרים ותעכ"ו שנהנגו הפרושים לאכול כזר ופירות בשבתות בין המנדים היינו לכי שתתלה כך הקבלו עליהם כבירוש וע"ד כך נהגו כן כל ימיהם אבל מי שלא נהג כן אלא העבודו מקבל עליו ואומר בפיהם שלא לאכול כזר ופירות בין המנדים צריך התרה :

אשבנז היחידים נמנעים מבשר ויין מי"ז בתמוז ואילך ומראש חודש ואילך נמנעים בולם מבשר ויין וולת שבת שאיכלין ושותין כדרך כל השנה בולה ובן בתב הרמב"ם ז"ם שנוהגים שלא לאכול בשר (ה) מר"ח עד התענית ונהגו הכל שלא לינהג לביה המרחץ בשבה זו ואבור לשנות מנהג אבותינו :

תקנב ערב ט' נתב וכו' משנה בפרק בתרא דתענית והכריע הרמב"ן והסמ"ק וריבינו ירוחם שלא הניחו אלא דברי ת"ק וכן נראה מדעת הפוסקים והרמב"ם והרי"ף והמנוקד ותי מ"ף עפ"י שהניחו המשנה כלורתה מ"מ מאחר שהניחו תני דברי ת"ק משמע דעתו עליה דת"ק תנא לכל הוא כזר מליה כו' ללמוד הפוסקים כת"ק דתי כרשב"ג אפי' כזר עגין שאור ללוטנו ומצ"ש ס"ם ני' מחלב לוחן ושיטים כו' לתוייר בין כזה' בין דשכח ביון דלשכח ומצ"ב דשמוע כוחו לאסור דכל חוכר אחר מ"ב מחלב בכיוצא דיון זו לף זו וגם כדי לכתוב מחלב דברי רב נחמן ומת"ב דכתי ה' שמת ומ"ם לעיל דשבת ת"ם כל ס"ב ני' גם לפני זה שכתב ני' ושבשת מתי לאיתר כו' עד שלא יבאו לעבור אחר כך ובלים יבאו לעבור מלחלן מתחת מחכתב בין לבנים בין בניעים סם בניעים לכנם ולהניח דקדק לומר דעבור ויניח וכתב לכנם וכן' דבדברי הירושלמי לבד מכנם כוכור ביבול ואול וכרמב"ם כתב מחלב ובין יושיט מכוכוסים תפריט לת הכוכר נבת ואול ואשוב מכנם מלת ס"ב בכוכוסים תפריט

ומ"ש דכאר שוף שרי כשעורה מפסקת כ"כ המרדכי כתהלת מ"ק כשם מ"כ ורשב"ם ומיהו כתב כשם לכתיון דכתיבון איסור מר"ח מסור לפיטול כאר שוף לו כאר מליח ויין חמס וכ"כ הכא"ש פרק תענית כשם מ"ו ור"ל מע"ם שמתוך הלכה משמע שמותר לפטול בכשורה המפסקת כאר מליח לו כאר שוטת א וגדייש ולשתות יין חומס מ"מ אין נכון לעשות כן ומיסור נמי ליכא מחום לפ"ל :

ומ"ש רבינו ומותר לשתות יין כו' פשוט בגמרא פ' כתרא דתענית וכתב סמ"ק דגם זה הלב טוב לשתו לחולי וכן עכנו שב"ל וכבר כתבתי בסמוך שכן כתב המרדכי וכג"מ : **ומ"ש** ואני תכשילון כתב רבינו הגי"א וכו' ובתשבצו מתמיה הכל סם בפסקי ריא"ש וביאור הדברים ברבי' הגי"א שיור כתב דלא מסרו אלא שני תכשילין מצוי מינן כל תכשיל ממין ס' סגול סם ניזול ממין אחר כך' קדירות מותר וכרי"ן גיולות מולק ומותר דגם זה מסור וכתב הרמב"ן דכדברי הרי"ף גיולות עיקר דכל שני מיני קדירה לו מיקפם לצורים וכם שנקרעים תכשיל בתלמוד בכל מקום מכל כ' מינים שנקדירה אחת תכשיל אחד הוא ויש שמחמירין לאסור כג' מינים נקדירה אחת ומפי' נדג ובינה שעליו ומוסך קפלוט אחת הדג אחד מפני שסם קרוין ג' תכשילים לענין עירוב ומיהו כן קל הוא לענין עירוב ומיהו לענין ט"ב עכ"ל בתורת האדם וכרי"ן כתב כפוף תשובות שיש מכלמוצים הרשלוצים שלמידין דין ג' תכשילין לענין ט"ב מדיון לענין עירוב שיהיו תכשילין ותוקך הדברים האלו שיהיו לך שלש"ם רבינו ורמ"ה דמפי' לדברי המחמירין דבר שדרכו כך כל השנה וכו' שרי מיט כן שברי דג ובינה שעליו דרכו בכך כל השנה ומפ"ה מיכא מכן לחמר ומ"ש לענין תשבצה כדמי הוא הרמב"ן שלמוך עליו שדחה סברת המחמירים (ה) :

כתב מ"ה הרא"ש ז"ל בזוקא ב' תכשילין וכו' עד וכבי מסתבר כפ"ב דתענית ופי' בשעם דמסתבר בבי הלא שיוך לחלק בין נחכל בשהוא מי וכן מיט נחכל כמו שהוא מי כלי הוא בשעם הלא דבריבוי תכשילין יש בכוד ותשבוע וכן עוזין תכשילין טוביס מדבר שנאכל כמו שהוא מי כמו מדבר שאין נחכל כמוך שהוא מי וגם בגמרי כתבו דדבר שנאכל מי בשלו מיקרי תכשיל וכ"כ הרמב"ן בשם סמ"ג בשם שבתשלת מ"ק בשם מ"ב וכרי"ן כתב בשם תענית דעת הרמב"ן שכל מה שמתבשל בקדירה אחת לפיכך לענין עירוב נידונין כשני תכשילין כמן מיט הלא בתבשיל אחד לפי שהיו דרך תשובות הלא שמתבשל בפני עלמו ויש מתירין לפי שעה ז' למ"ל מיט עירוב מבוטלים כל שכן נאכלים כמות שהן חיין והשם הרמשון עליהם אפ"ם שהמרו בירושלמי כל שהוא נאכל כמות שהוא מי אין בו משום בשולי ש"ב וסומכין בו משום עירוב תכשילין שכבר הזכרנו שאין למדין כזה מדין עירובי תכשילין הלא שהרמב"ן ז"ל לא כתב סיעה בפשיטות הלא מחוור :

ומ"ש

לילה אחת תפיג טעמה ולא תשיב וכ"ב בשופות מיכא למימר כמו למיכא שהשה הלא דקאמר בגמרא הכא מאי בלעון קושיא הוא והכי קא קשיא ליה מהיכא ורב יוסף מאחר דלעגין ט' וכאר מליח ויין מנחו לא מקרי כאר ויין כהתניא בברייתא פ"ב כ"ה ולמי לעגין בן סורר ומורה לא מקרי כאר ויין ומעמ לך שכן הוא מדרב מניומא בר כהנא שנחן שיעור לאה שנינו לעגין ט' כאר ולא נחן שיעור לאה שנינו לעגין בן סורר ומורה הלא ולמי דקין אחר לפס פ"כ רבה ורב יוסף אחר מאחו לשאשעין וזהו שאחר כבא מאי פעבה מיכא כלומר הבא מאי פעבה מיכא כלומר הבא מאי שיעור לאחר לגיהוי מיט שיעור לאחר מלעגין ט' נאכ מדאיצטריך רבה ורב יוסף להשמיענו ' ומעמי האם משום שאחה מי' פי' רבה ורב יוסף פעידה לנו כך פעבה בר בהגא לא פ"ל כוותייהו הלא הכל שוה ודין אחד לפס והילכתא כוותיה דמשום שאחה הוא גם כאר שוף פעמא משום שאחה הוא גם הרמב"ם בפ' י"ו מה' מחירים פסק כן לעגין בן סורר ומורה ול"ל וכן פס מכל כאר מליח ביום הב' לחליחתו אז שהה יין מגחו פעור כו' וכדברי רחיני"ה והייט כרב חנינא בר בכנא ודפחם שיקר וכ"כ הבה"ג הגי"י מפס הל"ו ובמרדכי בפס רשב"ם והלא כדעת רבינו שהוא יחיד ומיהו לפי המנהג הכל מסור אף מר"ח ומ"מ מיכא נפקותא בדבר למי שהי מפער לו לאחל חלב דק כאר שוף יאכל כאר שוף כיון דמן הכלבה אין איסור רק משום מראית העין כמו שנתבאר בסי' תנ"ו ומיהו לפי המנהג הכל מסור אף מר"ח ומ"מ מיכא נפקותא בדבר למי שהי מפער לו לאחל חלב דק כאר שוף יאכל

קפלוט תחת הדג שכל ג' נענין ויכר כפני עצמו משום תקשיל כמו הדג ותף ע"ג דדרכו בך : **ומ"ש** ובירקו' ופירות וכו' כ"כ הרמב"ן ומשמע מכל המנוקדין לחמו וכ"כ הר"ן לדעתו וכ"כ הסמ"ג בשם ריב"ם וזה עולה כדעת הרמב"ם דלפילו דבר שנאכל כמות שהוא מקרי תקשיל גם הסמ"ק הוכיח כן מדברי ריב"ם ע"ש וכן המנהג היום דברי סה"מ לענין הפומים וכתב מה"ר וכן נהגו שלא לאכול שכר ועיין בתשובת מהר"ש לורי"ם בדין שכר :

ומ"ש וכל זה בסעודה שמפסיק בה וכו' וכל מה שהזכיר כאן זה קאמר דאינו נוהג אלא בסעודה שמפסיק בה ותף פ"ם הרמב"ם מיאינו לא אכלינן מה שאכלינן כו' אינו אלא בסעודה שמפסיק בה דאילו בסעודה שאינו מפסיק בה אין שם מנהג ולא מסיומא שלא לאכול תקשיל ואפי' כמה מיני תקשילן :

וכתב הרמב"ן ותסתברא סעודה המפסיק בה שלין דעתו עוד לאכול אחריה בעודת קבע כן מנוהר בסוגיא דקאמר רב יהודה ליש אלא בסעודה שמפסיק בה אבל בסעודה שאינו מפסיק בה אין שם עתיד לסעוד ערב ט"ב ולכאורה נראה דוקא כשעתיד לאכול סעודה אחרת שהוא קבוע כל עיקר ולפ"ז אם אכל בסעודה שחרית ומנחה ואינו עתיד לאכול סעודה אחרת שהוא קבוע אלא לפי שעה אין לו לאכול שכר ולפ"ז אפשר דאפי' בסעודה שחרית שהוא

יין בסעודה המפסקת: **וכ"ב** מכי דעזרי ויש מהגין שמן מוכלין בשר ומין שופין תמרת וכו' כן כתב המרדכי בריש מ"ק וכ"כ סמ"ג בשם גאון ומיהו מ"מ כ' שיש מי שמסכר שמן להחמיר בדבר זה שלא לזלזל בכבוד שבת וכי תקני ומעלה על שלחנו וכו' ולפי בסעודה המפסקת קפני למנם לריך להפסיק מבע"י כמו בסעודה בחול ע"כ. כתבו הג"מ בי גדוליס שנהגו בחול ט"ב במ"ם שמוכלין מחר סעודה שלישית בין מנחה למעריב סעודה מחרת ומוכלין בילים ושותין מים ואין מברכין נחמינו והר"ם לא חס על זה המנהג ולא שיבה בסעודתיהו משחר שבת וכן פשט המנהג בדברי הר"מ וכתב בהג"מ מדשות למנם בשבתי שבת נהגו לשתות קלח בשבת ואין מחליפין כל בגדיהם שבת זו בשחר שבתות להרחות קלח פשוטי מנילות ע"כ ועיינ"מ בזה כתוב במרדכי ריש מ"ק ולא נהגו כן כ' שר הג"מ מנהג לחלין מנעליס קודם שבת בחלת חפלת מרבית וחם היה שבת לא יחלין עד לחר נרבו לנר מ"ל שיחלין קודם מפני הטירוח ע"כ (ה) כחחל ט"ב בח"ם חס לומר בדקדוק כתב רבינו בפי' תקנ"ט:

תקנג כתב הרמב"ן משהתחיל לאכול בסעודה המפסקת מוז שעות ולמעלה אסור לרחוץ ולסוך כמו בט"ב עצמו ומעמא משום כיון שהתחיל באבילות אסור לרחוץ אע"ג דאכתי לא עייל ט"ב דהנאה דסיבה ורחיצה הנאה שלאחר שעה היא ונראה כרוחץ לצורך ט"ב אבל נעילת סנדל ושאר אבילות אין נוהגין עד שתחשך וכ' א"א הרא"ש ז"ל דבר תימה הוא שיהא מותר לאכול ולישתות ויהא אסור לרחוץ ולסוך: כתב הראב"ד כיון שהפסיק סעודתו חל עליו התענית מן הסתם ואסור לאכול ואפי' לרחוץ אע"פ שלא פירש מן הרחיצה כיון שהפסיק סעודתו ופירש ממנה ונאסר לו עוד לאכול נאסר נמי ברחיצה. וא"א הרא"ש והתוס' פירשו דאפי' לאחר שהפסיק יכול לחזור ולאכול וכ"כ ר"ף משום גאון לענין תענית צבור שפוסק מבע"י אע"פ שפסק חזר ואוכל עד שיבא השמש וכתב הוא ומסתבר ה"מ דלא קבליה עליה לתענית אבל קבליה עליה איתסר למיכל ולמשתי וכתב הרמב"ן דלא שייך למימר קבלה אלא בי"ה שצריך להוסיף עליו מבע"י אבל בשאר תעניות אפי' ט"ב שבין השמשות שלו אסור אם נפסק ונטלך דבר פשוטו הוא שחוזר ואוכל ע"כ ואין נראה לחלק דודאי קבלה אוסר בכל תעניות שצריך להפסיק בו מבע"י:

תנו

(ה) שפיר דמי למיכל בשרא ולמשתי יין אבל אנו (ח) אין אנו רגילין כך ואפי' בשבת אין אנו אוכלין בשר ושותין יין בסעודה המפסקת משום חורבן הבית וכ"כ אבי העזרי ויש נוהגין שאין אוכלין בשר ואין שותין חמרא בסעודה המפסקת שאין הדבה להעלות על שולחנו כסעודת שלמה אך רשאי לעשות כן וסעודה שלישית יכול לקיים קודם סעודה המפסקת ע"כ ונ"ל דכיון שנסנע מלאכול בשר ולשתות יין משום אבל הוא אסור כדמוכח בס"ק (כג *) דכל דבר שניכר בו שעושה אותו משום אבל אסור לעשותו בשבת וא"א הרא"ש ז"ל היה נוהג לאכול בשר ולשתות יין:

כתב הרמב"ן משהתחיל לאכול סעודה המפסקת מוז שעות ולמעלה אסור לרחוץ ולסוך כמו בט"ב עצמו ומעמא משום כיון שהתחיל באבילות אסור לרחוץ אע"ג דאכתי לא עייל ט"ב דהנאה דסיבה ורחיצה הנאה שלאחר שעה היא ונראה כרוחץ לצורך ט"ב אבל נעילת סנדל ושאר אבילות אין נוהגין עד שתחשך וכ' א"א הרא"ש ז"ל דבר תימה הוא שיהא מותר לאכול ולישתות ויהא אסור לרחוץ ולסוך: כתב הראב"ד כיון שהפסיק סעודתו חל עליו התענית מן הסתם ואסור לאכול ואפי' לרחוץ אע"פ שלא פירש מן הרחיצה כיון שהפסיק סעודתו ופירש ממנה ונאסר לו עוד לאכול נאסר נמי ברחיצה. וא"א הרא"ש והתוס' פירשו דאפי' לאחר שהפסיק יכול לחזור ולאכול וכ"כ ר"ף משום גאון לענין תענית צבור שפוסק מבע"י אע"פ שפסק חזר ואוכל עד שיבא השמש וכתב הוא ומסתבר ה"מ דלא קבליה עליה איתסר למיכל ולמשתי וכתב הרמב"ן דלא שייך למימר קבלה אלא בי"ה שצריך להוסיף עליו מבע"י אבל בשאר תעניות אפי' ט"ב שבין השמשות שלו אסור אם נפסק ונטלך דבר פשוטו הוא שחוזר ואוכל ע"כ ואין נראה לחלק דודאי קבלה אוסר בכל תעניות שצריך להפסיק בו מבע"י:

תנו

מסעודת ט"ב אסור לאכול בשר וכו' ואסור לרחוץ ולסוך ור' ישמעאל בר' יוסי מתיר ולכאורה כת"ק דמתניתין תניא ורבי ישמעאל בר יוסי משום מביו יחידאה הוא ולא מכריע לן כוותיה ע"כ והרי"ף לא הביא ברייתא זו בהלכותיו ותמהו עליו הרמב"ן והר"ן והטלה דמכי מתחיל בסעודה המפסיק כה מו' שעות ולמעלה אסור לרחוץ לפי פניו יהיו ורגליו ואסור לסוך כט"ב עצמו. והרמ"ם מחר שהביא כפי' בתרא דתענית כל דברי הרמב"ן כתב ולא כן עתה דבר ודבר תימה הוא שיהא מותר לאכול ולשתות ויהא אסור לרחוץ ולסוך והרמב"ד פי' כל שהוא משום ט"ב כלי' סעודה המפסיק כה אסור לרחוץ מהפסיק כמו שאסור לאכול לפי' לא פירש כלי' מרחיצה כיון שפירש מאכילה וחל עליו התענית לענין אכילה אסור נם ברחיצה וכל שאינו משום ט"ב כגון תענית צבור מע"פ שהפסיק מבע"י מותר לאכול בשר ולשתו' יין בסעודה שהוא מפסיק בה ומותר לרחוץ ר' ישמעאל בר' יוסי אומר משום מביו כל שעה שמותר לאכול פי' אם לא היה מפסיק מותר לרחוץ ומע"פ שהפסיק מאכילה מותר ברחיצה ומיי כתבתי לעיל בשם ר"י שמע"פ שהפסיק מותר לאכול וכיון שפירש מרחיצה לריכה עבור שלא יהא מותר לרחוץ ומע"פ שהפסיק מותר לאכול ומיהו כן נקיטינן דבתרי סבי לא ברחיצה ולא בסיכה ולא בנעילת סנדל ולא בתשמיש המטה ולא בשום מנגע עד שיעבור עליו יום שלם ולילה ומיהו בתשמיש המטה נהגו העולם להקל בלילה שאחר היום ולא ביום ומיהו בשאר מנגעים נהגו העולם להקל אפי' ביום ומיהו בתשמיש המטה נהגו העולם להקל אפי'

תקנד תי"ר כל המצות וכו' כפרק בתרא דתענית ועיין פירושא לקמן ריש סי' תקנ"ה ות"ש ותיעוקות של בית רבן בטלים וכו' ולשון משמע שאפי' כדברים הרעים שבירמיה קטנת וחוב ולא ידענא עעמא מאי ומפשר דתיעוקי שאין מבינין בטוב מה שמוציאין מפיהם ועיקר שתתקם כמה שיזדעזע נטוב להקרות רשעי הפרהסיה אין לחלק כאן בין דברי נחמות לדברים הרעים אלא בין התיעוק שהגיע למלה זו שמבין מה שהוא מוכר מה"ג דמוכר ללמוד עתו כדברים הרעים וה"ט משום שנא' מקודי ה' יראיס מאמתי וגומר הוא טעם למה שאסור לנגלוים כדברי הנחמות ולתיעוקות לגמרי שכל זה משום שמחה היא שנאמר פקודי ה' ישרים משמחי לב (תהלים יט ט) וקיל"ל: **וכתב** הרמב"ן תיכוה חיה כל ל' יום פי' כל ל' יום היא כחזקת תולה שאין בו סכנה וכלשיתקה כ"פ מפנין וכמ"ש רבינו לעיל בסימן של"ו מ"כ ביה"כ מפי' מאמר נחיכה מני אין מתכילין תוקה תחר ז' ללילתקה וכן שאר תולה שהוא כחיך לאכול ביה"כ כחיך תומד תכל נפ' בתב מ"ל תומד תלה תתכילין תוקה תיד וחפי' תחרב ביה"כ תיכה בכללה הוא דמקום תולי לא נזרו רבנן וט"ב לומנינו דאין שמד ואין שלום נמי נזירה דרבנן היא ואינה תדברי קבלה שהוא כדברי תורה כדאמר בפ"ק דר"ה רבו תתענין וכמ"ש ר"ת בתולדת בנוס נדליה להתיר לאכול וה"ה לט' בתב נפ"ק דר"ה רבו תתענין וכמ"ש ר"ת בתולדת בנוס נדליה להתיר לאכול ואפי' בשבת ואפי' ביה"כ ואפי' בשבת ראשונה דראש השנה אע"פ שהוא יום הדין ואפי' בשבת שובה דעשי' ימים נוראים ואפי' בשבת חזון דשבוע שחרב בו בהמ"ק ואפי' בשבת נחמו דשבוע שנבנה בו בהמ"ק ואפי' בשבת שחרי דראש חודש ואפי' בשבת שחרי דחנוכה ואפי' בשבת שחרי דפורים ואפי' בשבת שחרי דפסח ואפי' בשבת שחרי דעצרת ואפי' בשבת שחרי דסוכות ואפי' בשבת שחרי דשמיני עצרת ואפי' בשבת שחרי דתענית אסתר ואפי' בשבת שחרי דתשעה באב ואפי' בשבת שחרי דיום הכפורים ואפי' בשבת שחרי דיום טוב ראשון של פסח ואפי' בשבת שחרי דיום טוב ראשון של סוכות ואפי' בשבת שחרי דיום טוב ראשון של עצרת ואפי' בשבת שחרי דיום טוב ראשון של ר"ה ואפי' בשבת שחרי דיום טוב ראשון של ר"ה ואפי' בשבת שחרי דיום טוב ראשון של ר"ה

ומ"ש כתירוץ הא' במ"ש ומיהו כרמב"ם משמע ליה דאפילו בזמנה מיהו מותר וכן ר"מ סגן הכהנים מיהו מוקי לה בשאינו יכול לבא אלא בלילה משום דכל היכא דאיכא טירחא יתירה מותר אפילו בלילה ועיין בא"ר ס"ק ב' ובמ"א ס"ק ב' ובמ"ב ס"ק ג' ובשעה"צ ס"ק ד' ובמ"ש בסי' תקנ"ד ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"ה ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"ו ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"ז ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"ח ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"ט ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"י ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"יא ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"יב ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"יג ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"יד ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"טו ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"טז ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"יז ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"יח ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"יט ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"כ ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"כא ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"כב ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"כג ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"כד ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"כה ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"כו ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"כז ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"כח ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"כט ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"ל ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"לא ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"לב ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"לג ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"לד ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"לה ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"לו ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"לז ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"לח ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"לט ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"מ ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"מא ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"מב ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"מג ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"מד ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"מה ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"מו ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"מז ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"מח ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"מט ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"נ ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"נא ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"נב ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"נג ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"נד ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"נה ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"נו ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"נז ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"נח ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"נט ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"ס ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"סא ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"סב ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"סג ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"סד ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"סה ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"סו ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"סז ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"סח ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"סט ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"ע ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"עא ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"עב ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"עג ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"עד ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"עה ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"עו ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"עז ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"עח ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"עט ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"פ ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"פא ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"פב ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"פג ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"פד ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"פה ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"פו ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"פז ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"פח ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"פט ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"צ ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"צא ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"צב ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"צג ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"צד ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"צה ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"צו ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"צז ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"צח ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"צט ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"ק ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קא ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קב ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קג ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קד ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קה ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קו ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קז ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קח ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קט ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קי ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קיא ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קיב ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קיג ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קיד ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קטו ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קטז ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קיז ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קיח ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קיט ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קכ ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קכא ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קכב ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קכג ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קכד ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קכה ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קכו ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קכז ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קכח ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קכט ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קל ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קלא ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קלב ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קלג ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קלד ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קלה ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קלו ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קלז ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קלח ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קלט ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קמ ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קמא ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קמב ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קמג ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קמד ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קמה ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קמו ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קמז ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קמח ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קמט ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קנ ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קנא ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קנב ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קנג ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קנד ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קנה ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קנו ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קנז ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קנח ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קנט ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קס ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קסא ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קסב ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קסג ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קסד ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קסה ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קסו ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קסז ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קסח ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קסט ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קע ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קעא ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קעב ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קעג ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קעד ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קעה ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קעו ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קעז ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קעח ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קעט ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קפ ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קפא ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קפב ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קפג ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קפד ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קפה ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קפו ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קפז ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קפח ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קפט ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קצ ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קצא ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קצב ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קצג ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קצד ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קצה ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קצו ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קצז ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קצח ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"קצט ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"ר ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רא ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רב ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רג ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רד ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רה ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רו ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רז ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רח ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רט ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רי ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"ריא ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"ריב ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"ריג ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רידו ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רטו ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רכ ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רכא ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רכב ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רכג ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רכד ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רכה ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רכו ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רכז ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רכח ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רכט ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רל ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רלא ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רלב ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רלג ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רלד ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רלה ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רלו ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רלז ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רלח ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רלט ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רמ ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רמא ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רמב ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רמג ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רמד ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רמה ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רמו ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רמז ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רמח ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רמט ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רנ ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רנא ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רנב ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רנג ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רנד ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רנה ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רנו ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רנז ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רנח ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רנט ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רס ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רסא ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רסב ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשעה"צ שם ס"ק ב' ובמ"ש בסי' תקנ"רסג ס"ק ב' ובמ"ב שם ס"ק ג' ובשע

תקנה תשעה

כתב מיגו מייב בכפייתי המטה עד ומיגו מבין כו' כתב הכ"י ומפסר לסחוק ולומר דר' יהוסף מהלכה כרבי יהושע בו' ותימה גדולה היאך עלה על דעתו לפרש דר' יהוסף מוקי מתניתין ערוך דפוסק עולא הלכה כר' אליעזר בחליצה והלכה כר' יהושע בהמתה וכן פסקו כל הפוסקים ומפני מה נשמ"ג פסקו דמיגו מוכן כרבינא דאמר גמ' הכניסו בזמן שהיו ירושלמי שפוסק כן אלא שמהפך הגירסא ע"ש ולי נראה לתרץ דברי רבי' דר' יהוסף סובר דע"כ לא פליגי רבנן אלא בשמחה של ירושלים וכל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה שנא' ישישו אתה משוש כל המתאבלים עליה וכל האוכל בשר או שותה יין בסעודה שמפסיק בה עליו הכתוב אומר ותהי עוונותם על עצמותם:

תקנה ט"ב אינו חייב בכפיית המטה ולא בעטיפת הראש שהן נוהגות באבילות והא דתניא כל מצות הנוהגות באבל ניהגות בט"ב ההוא לענין מצות לא תעשה הנוהגות באבל תניא אבל לענין מצות עשה שבאבל נוהגות בכפיית המטה ועטיפת הראש לא ואצ"ל קריעה דליתיה בכלל מצות הנוהגות באבל כדאמרינן אבילות לחוד וקריעה לחוד וכתב א"א הרא"ש ז"ל ומסתברא דחייב בתפילין בין דאבל גופיה לא מיתסר אלא ביום ראשון דלא אחסיר ט"ב משום ימי אבילות ובריימא מצות הנוהגות באבל כל ז' ימים קאמר ופרישי קא מפרש להו בגון רחיצה וסיכה ונעילת הסנדל ותשמיש המטה ולקרות בתורה והר"מ מרונטבורג כתב (ה) ונראה דבט"ב אין להניח תפילין כמו ביום ראשון של אבל שאין יום מר יותר ממנו יום קבועות בבייה לדורות וכתב א"א הרא"ש ז"ל אפשר שדחק למציא טעם למנהג אשבנז אבל לאורה נראה כמ"ש ועוד כתב הר"מ מרונטבורג וציצית נהגו קדמונינו ובבל אשבנז שלא להתעטף בו בט"ב ואפטבוה אקרא בצע אמרתו ואיתא במדרש בזע פרפורין דיליה ויש שאינן ריצין לשנות המנהג וגם אין רוצין להיות בלא ציצית (ו) ומתעטפין בטלית קטן תחת בגדיהם כתב רבינו האי אבל שחל יום ז' שלו בט"ב מה שהוא אסור בט"ב בגון רחיצה וסיכה ונעילת הסנדל ותשמיש המטה עומד באיסורו כל היום אבל דברים (ז) המותרים בו (ח) ואסורין באבל בגון עיטוף וכפיית המטה והחרת תפילין הרשות בידו אם רצה להחתין עד הערב יחתין ואם רצה להסיר מנהג אבילות מיד יעשה והביא ראיה הרמב"ם ז"ל מדברים שט"ב טוחר בתפילין ואיני מבין מ"ש דברים המותרין בו ואסורין באבל בגון סילוק תפילין שהרי גם אבל מותר ביום ראשון ואילך:

תקנו כתב בה"ג אע"ג דקיי"ל כאחד בשבת לא יבדיל מבעוד יום דאי אבדיל קבליה לתשעה באב ואסור לו לשתות אלא

וסג"מ כתבו דסג"ג לא חייש ליוהרת ות"ק חייש ליוהרת ופי' קום' דתפי' לת"ק עכשיו יעשה כל מדם עלמו כת"ח ואל יעשה מלאכה בט"ב ולוכא יוהרת כיון דבשאר ימים מי אין אנו רגילין כל כך במלאכה דדוקא בימיהם שהיו טובלים רגילין במלאכה שיוך יוהרת ולא עכשיו מיהו במקום שרגילין לעשות במלאכה כתו בספרד ל"ש אם אינך לבטל מחלאכה בט"ב ואחת גם שם נהגו שלא לעשות מלאכה סמ"ק עכ"ל ואני אומר כי מנהג פשוט היה בספרד שלא לעשות מלאכה בט"ב וכן מנהג כל ישראל בכ"מ שזמעגו שחעם (ט) כתב הרוקח תפי' במקום שנהגו שלא לעשות הני מילי ע"י עלמו אבל על ידי ע"ג מותר תפילו בניתו . כתב בתה"ד דלחלוב הפרות בט"ב ע"י ישראל משמע לכאורה דשרי ומ"ב נסתפק קצת בדבר והעלה דעוד להחמיר אם אפשר ע"י עו"ג:

כתב הרשב"ם בתשובה (סי' תקל"ה) ולענין פרקמטיא שחמרתי אם מותר בט"ב משמכרת שהכל חלוי במנהג ואם הוא מקום שנהגו שלא לעשות בזמה גרסה שאסור בפרקמטי' להדיוט ולהשתכר אבל במקום שנהגו לעשות מלאכה גרסה שחותר שלא שחמעט שתפי' משנכנס אב ממעטין חליסת וליתן ומלאכת בתבד משכנרת שמותר כדרך שחמרו בחמ"ג עכ"ל (י): **ר"ן** תומר כל העושה מלאכה בט"ב חינו רואה סימן ברכה לעולם וכו' עד סוף הסימן בפרק בתרא דתעניות (ל ב) וני' רבינו א כני' הרי"ף והרמ"ם ועל חינו רואה סימן ברכה פירש"י מחותה מלאכה ועל ותבי עוטותם על עלמותם פי' הר"ן ללבני נקע עלמות משום דחמרינן בהמפלת הזוחה יין חי עלמותיו שרופים מזוג עלמותיו שכויין כרחוי עלמותיו משופין: כתב הרמ"ם בתשובה שנשלת שם בט"ב מן המנחה קטנה שם יכול למחוך למעלה חו שמוך למנחה קטנה שם יכול מדם לרחוץ פניו ידיו ורגליו לבקר מי שחריכן מקלח היום. בכולו כיון דכולי חבילות ישנה מלילה ושם שלא בשם כל היום חסור ע"כ ובתב הכלבו מי שמיקל לרחוץ מן המנחה ולמעלה רגליו שופר על דברי חכמים אך מנהג קדום שהגיעו רוחצות רגליהן מן המנחה ולמעלה ביום ט"ב וזקני הרבנים שהיו זה ועשו סמך לדבר על מה שחמרו בהגדה כי המשיח טולד וסג"מ כתבו דסג"ג לא חייש ליוהרת ות"ק חייש ליוהרת ופי' קום' דתפי' לת"ק עכשיו יעשה כל מדם עלמו כת"ח ואל יעשה מלאכה בט"ב ולוכא יוהרת כיון דבשאר ימים מי אין אנו רגילין כל כך במלאכה דדוקא בימיהם שהיו טובלים רגילין במלאכה שיוך יוהרת ולא עכשיו מיהו במקום שרגילין לעשות במלאכה כתו בספרד ל"ש אם אינך לבטל מחלאכה בט"ב ואחת גם שם נהגו שלא לעשות מלאכה סמ"ק עכ"ל ואני אומר כי מנהג פשוט היה בספרד שלא לעשות מלאכה בט"ב וכן מנהג כל ישראל בכ"מ שזמעגו שחעם (ט) כתב הרוקח תפי' במקום שנהגו שלא לעשות הני מילי ע"י עלמו אבל על ידי ע"ג מותר תפילו בניתו . כתב בתה"ד דלחלוב הפרות בט"ב ע"י ישראל משמע לכאורה דשרי ומ"ב נסתפק קצת בדבר והעלה דעוד להחמיר אם אפשר ע"י עו"ג:

כתב הרשב"ם בתשובה (סי' תקל"ה) ולענין פרקמטיא שחמרתי אם מותר בט"ב משמכרת שהכל חלוי במנהג ואם הוא מקום שנהגו שלא לעשות בזמה גרסה שאסור בפרקמטי' להדיוט ולהשתכר אבל במקום שנהגו לעשות מלאכה בט"ב וכן מנהג כל ישראל בכ"מ שזמעגו שחעם (ט) כתב הרוקח תפי' במקום שנהגו שלא לעשות הני מילי ע"י עלמו אבל על ידי ע"ג מותר תפילו בניתו . כתב בתה"ד דלחלוב הפרות בט"ב ע"י ישראל משמע לכאורה דשרי ומ"ב נסתפק קצת בדבר והעלה דעוד להחמיר אם אפשר ע"י עו"ג:

ר"ן תומר כל העושה מלאכה בט"ב חינו רואה סימן ברכה לעולם וכו' עד סוף הסימן בפרק בתרא דתעניות (ל ב) וני' רבינו א כני' הרי"ף והרמ"ם ועל חינו רואה סימן ברכה פירש"י מחותה מלאכה ועל ותבי עוטותם על עלמותם פי' הר"ן ללבני נקע עלמות משום דחמרינן בהמפלת הזוחה יין חי עלמותיו שרופים מזוג עלמותיו שכויין כרחוי עלמותיו משופין: כתב הרמ"ם בתשובה שנשלת שם בט"ב מן המנחה קטנה שם יכול למחוך למעלה חו שמוך למנחה קטנה שם יכול מדם לרחוץ פניו ידיו ורגליו לבקר מי שחריכן מקלח היום. בכולו כיון דכולי חבילות ישנה מלילה ושם שלא בשם כל היום חסור ע"כ ובתב הכלבו מי שמיקל לרחוץ מן המנחה ולמעלה רגליו שופר על דברי חכמים אך מנהג קדום שהגיעו רוחצות רגליהן מן המנחה ולמעלה ביום ט"ב וזקני הרבנים שהיו זה ועשו סמך לדבר על מה שחמרו בהגדה כי המשיח טולד

ט"ב בטלים רשב"ג אומר לעולם יעשה אדם עצמו ת"ח ויבטל ולא חיישינן ליוהרא ר"ג אומר כל העושה מלאכה בט"ב אינו רואה סימן ברכה לעולם וכל האוכל ושותה בט"ב אינו רואה בשמחה של ירושלים וכל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה שנא' ישישו אתה משוש כל המתאבלים עליה וכל האוכל בשר או שותה יין בסעודה שמפסיק בה עליו הכתוב אומר ותהי עוונותם על עצמותם:

תקנה ט"ב אינו חייב בכפיית המטה ולא בעטיפת הראש שהן נוהגות באבילות והא דתניא כל מצות הנוהגות באבל ניהגות בט"ב ההוא לענין מצות לא תעשה הנוהגות באבל תניא אבל לענין מצות עשה שבאבל נוהגות בכפיית המטה ועטיפת הראש לא ואצ"ל קריעה דליתיה בכלל מצות הנוהגות באבל כדאמרינן אבילות לחוד וקריעה לחוד וכתב א"א הרא"ש ז"ל ומסתברא דחייב בתפילין בין דאבל גופיה לא מיתסר אלא ביום ראשון דלא אחסיר ט"ב משום ימי אבילות ובריימא מצות הנוהגות באבל כל ז' ימים קאמר ופרישי קא מפרש להו בגון רחיצה וסיכה ונעילת הסנדל ותשמיש המטה ולקרות בתורה והר"מ מרונטבורג כתב (ה) ונראה דבט"ב אין להניח תפילין כמו ביום ראשון של אבל שאין יום מר יותר ממנו יום קבועות בבייה לדורות וכתב א"א הרא"ש ז"ל אפשר שדחק למציא טעם למנהג אשבנז אבל לאורה נראה כמ"ש ועוד כתב הר"מ מרונטבורג וציצית נהגו קדמונינו ובבל אשבנז שלא להתעטף בו בט"ב ואפטבוה אקרא בצע אמרתו ואיתא במדרש בזע פרפורין דיליה ויש שאינן ריצין לשנות המנהג וגם אין רוצין להיות בלא ציצית (ו) ומתעטפין בטלית קטן תחת בגדיהם כתב רבינו האי אבל שחל יום ז' שלו בט"ב מה שהוא אסור בט"ב בגון רחיצה וסיכה ונעילת הסנדל ותשמיש המטה עומד באיסורו כל היום אבל דברים (ז) המותרים בו (ח) ואסורין באבל בגון עיטוף וכפיית המטה והחרת תפילין הרשות בידו אם רצה להחתין עד הערב יחתין ואם רצה להסיר מנהג אבילות מיד יעשה והביא ראיה הרמב"ם ז"ל מדברים שט"ב טוחר בתפילין ואיני מבין מ"ש דברים המותרין בו ואסורין באבל בגון סילוק תפילין שהרי גם אבל מותר ביום ראשון של אבל שאין יום מר יותר ממנו יום קבועות בבייה לדורות וכתב א"א הרא"ש ז"ל אפשר שדחק למציא טעם למנהג אשבנז אבל לאורה נראה כמ"ש ועוד כתב הר"מ מרונטבורג וציצית נהגו קדמונינו ובבל אשבנז שלא להתעטף בו בט"ב ואפטבוה אקרא בצע אמרתו ואיתא במדרש בזע פרפורין דיליה ויש שאינן ריצין לשנות המנהג וגם אין רוצין להיות בלא ציצית (ו) ומתעטפין בטלית קטן תחת בגדיהם כתב רבינו האי אבל שחל יום ז' שלו בט"ב מה שהוא אסור בט"ב בגון רחיצה וסיכה ונעילת הסנדל ותשמיש המטה עומד באיסורו כל היום אבל דברים (ז) המותרים בו (ח) ואסורין באבל בגון עיטוף וכפיית המטה והחרת תפילין הרשות בידו אם רצה להחתין עד הערב יחתין ואם רצה להסיר מנהג אבילות מיד יעשה והביא ראיה הרמב"ם ז"ל מדברים שט"ב טוחר בתפילין ואיני מבין מ"ש דברים המותרין בו ואסורין באבל בגון סילוק תפילין שהרי גם אבל מותר ביום ראשון של אבל שאין יום מר יותר ממנו יום קבועות בבייה לדורות וכתב א"א הרא"ש ז"ל אפשר שדחק למציא טעם למנהג אשבנז אבל לאורה נראה כמ"ש ועוד כתב הר"מ מרונטבורג וציצית נהגו קדמונינו ובבל אשבנז שלא להתעטף בו בט"ב ואפטבוה אקרא בצע אמרתו ואיתא במדרש בזע פרפורין דיליה ויש שאינן ריצין לשנות המנהג וגם אין רוצין להיות בלא ציצית (ו) ומתעטפין בטלית קטן תחת בגדיהם כתב רבינו האי אבל שחל יום ז' שלו בט"ב מה שהוא אסור בט"ב בגון רחיצה וסיכה ונעילת הסנדל ותשמיש המטה עומד באיסורו כל היום אבל דברים (ז) המותרים בו (ח) ואסורין באבל בגון עיטוף וכפיית המטה והחרת תפילין הרשות בידו אם רצה להחתין עד הערב יחתין ואם רצה להסיר מנהג אבילות מיד יעשה והביא ראיה הרמב"ם ז"ל מדברים שט"ב טוחר בתפילין ואיני מבין מ"ש דברים

תקנו כתב בה"ג אע"ג דקיי"ל כאחד בשבת לא יבדיל מבעוד יום דאי אבדיל קבליה לתשעה באב ואסור לו לשתות אלא בהג אע"ג דקיי"ל כו' מי סד"ת כיון דמי מפסר להבדיל על הכוס בת"ח ומחר שמו מסור לו לשתות ת"ל ובדיל מבע"י כאחד בשבת ואל יעשה מלאכה בט"ב ולוכא יוהרת כיון דבשאר ימים מי אין אנו רגילין כל כך במלאכה דדוקא בימיהם שהיו טובלים רגילין במלאכה שיוך יוהרת ולא עכשיו מיהו במקום שרגילין לעשות במלאכה כתו בספרד ל"ש אם אינך לבטל מחלאכה בט"ב ואחת גם שם נהגו שלא לעשות מלאכה סמ"ק עכ"ל ואני אומר כי מנהג פשוט היה בספרד שלא לעשות מלאכה בט"ב וכן מנהג כל ישראל בכ"מ שזמעגו שחעם (ט) כתב הרוקח תפי' במקום שנהגו שלא לעשות הני מילי ע"י עלמו אבל על ידי ע"ג מותר תפילו בניתו . כתב בתה"ד דלחלוב הפרות בט"ב ע"י ישראל משמע לכאורה דשרי ומ"ב נסתפק קצת בדבר והעלה דעוד להחמיר אם אפשר ע"י עו"ג:

כתב הרשב"ם בתשובה (סי' תקל"ה) ולענין פרקמטיא שחמרתי אם מותר בט"ב משמכרת שהכל חלוי במנהג ואם הוא מקום שנהגו שלא לעשות בזמה גרסה שאסור בפרקמטי' להדיוט ולהשתכר אבל במקום שנהגו לעשות מלאכה בט"ב וכן מנהג כל ישראל בכ"מ שזמעגו שחעם (ט) כתב הרוקח תפי' במקום שנהגו שלא לעשות הני מילי ע"י עלמו אבל על ידי ע"ג מותר תפילו בניתו . כתב בתה"ד דלחלוב הפרות בט"ב ע"י ישראל משמע לכאורה דשרי ומ"ב נסתפק קצת בדבר והעלה דעוד להחמיר אם אפשר ע"י עו"ג:

ר"ן תומר כל העושה מלאכה בט"ב חינו רואה סימן ברכה לעולם וכו' עד סוף הסימן בפרק בתרא דתעניות (ל ב) וני' רבינו א כני' הרי"ף והרמ"ם ועל חינו רואה סימן ברכה פירש"י מחותה מלאכה ועל ותבי עוטותם על עלמותם פי' הר"ן ללבני נקע עלמות משום דחמרינן בהמפלת הזוחה יין חי עלמותיו שרופים מזוג עלמותיו שכויין כרחוי עלמותיו משופין: כתב הרמ"ם בתשובה שנשלת שם בט"ב מן המנחה קטנה שם יכול למחוך למעלה חו שמוך למנחה קטנה שם יכול מדם לרחוץ פניו ידיו ורגליו לבקר מי שחריכן מקלח היום. בכולו כיון דכולי חבילות ישנה מלילה ושם שלא בשם כל היום חסור ע"כ ובתב הכלבו מי שמיקל לרחוץ מן המנחה ולמעלה רגליו שופר על דברי חכמים אך מנהג קדום שהגיעו רוחצות רגליהן מן המנחה ולמעלה ביום ט"ב וזקני הרבנים שהיו זה ועשו סמך לדבר על מה שחמרו בהגדה כי המשיח טולד

ביום ט"ב ונהוג לנעול ולנחמה כדי שלא יהיהבו מן הגמולה וזה דוקא לנשים לפי שהן חלושות מלהחתין בחמות מפני שמיון יודעות ספר לפיכך לריכות חיזוק ע"כ ואני אומר כי המנהג הזה בשאר ימים אין בו מעם ולא נחמר וכל הבא להקל בדבר בין חיש בין מעם כופין אותו שלא יעבור על דברי חכמים (יא) כתבו התוספות בסוף תעניות (ל ב) הביא דחל ע"ב בת' בשבת מותר לבבס ולספר מחמת וחילך מפני כבוד השבת לחין להחחיל עד ע"ש מפני עורת השבת עכ"ל וכבר כתבתי בסימן תקל"ח סמין למעוך על הורחה זו:

תקנה ט"ב מיגו מייב בכפיית המטה ולא בעטיפת הראש עד כדחתרינן סתם לגילות לחוד וקריעה לחוד כ"כ הרמב"ן והר"ן והרי"ף בסוף מסכת תעניות: **ומ"ש** בשם הרא"ש דחייב בתפילין וכו' עד ותתעטפן בטלית קטן תחת בגדיהם בפסקי הרא"ש בסוף מסכת תעניות:

ומ"ש ומסתברא דחייב בתפילין וכו' כ"כ הרמב"ן בספר תה"ת והר"ן בסוף תעניות והרמב"ם כתב מקלת החכמים נוהגין שלא להניח בו תפילין של ראש נראה מדברין שראשי מדם להניח תפילין בט"ב שלא שחקבת החכמים נהגו שלא להניח של ראש וכן נקדק הרב המגיד מדבריו ולחפוקי מרבי' יוחנן שכתב בשם הרמב"ם שחין להניח בו תפילין כיום רחשון של פסל וכתב עוד שכן דעת הרי"ף ואינו יודע מנין לו שהרי"ף סובר כן: וז"ל הרמב"ם בתשובה בט"ב נחלת לנחון רבי' שמותר להניחם ולוה הסכים הרמב"ן בספר תה"ת על"ל והגה"מ כתב על מ"ש הרמב"ם מקלת החכמים נוהגין שלא להניח בו תפילין של ראש כ"כ נחמ"ן והרוקח מפני שנקרחים פחר וכן הר"ם חומם היה מניח תפילין חן החמה ולמעלה עכ"ל וכן נהגו העולם שלא להניח תפילין בתפלת שחרית וכמנחה מניחין חותם (ג) כתב המגור היחידים ליכנין עליה קצן בדרכם בלי ברכה עכ"ל כתבו הכלבו בר"ם מחויר"ן היה מחמיר על עלמו לישב חוטה על המרן ובכהנות מרדכי דמ"ק כתב וכן כני מדם שמניחין מבן בחת ראשם ליל ע"ב ורמז לדבר ויקח מחבני החקוח ובהמ"ק ראה לכחוב מה טורח החקוח הזה וחורבן ראה מחעשה בגלוחים מנאתי עכ"ל: **כתב** רבי' הני מילי מבל שחל יום ז' שלו בט"ב וכו' בספר תורת הבדם: **ומ"ש** דבי' ומיגו מבין מ"ש דבריהם בחבל כגון כיולוך תפילין שהרי גם מבל מותר מיום ראשון ולילך מין בפק זה קושיות חזקה על דברי רבי' הני מילי ומפסר לסחוק ולומר דרבי' יהוסף סובר שלכלה כר' יהושע בפרק בתרא דתענית ר' יהושע אומר כל העושה מלאכה בט"ב אינו רואה סימן ברכה לעולם וכל האוכל ושותה בט"ב אינו רואה בשמחה של ירושלים וכל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה שנא' ישישו אתה משוש כל המתאבלים עליה וכל האוכל בשר או שותה יין בסעודה שמפסיק בה עליו הכתוב אומר ותהי עוונותם על עצמותם:

תקנו כתב בה"ג אע"ג דקיי"ל כאחד בשבת לא יבדיל מבעוד יום דאי אבדיל קבליה לתשעה באב ואסור לו לשתות אלא בהג אע"ג דקיי"ל כו' מי סד"ת כיון דמי מפסר להבדיל על הכוס בת"ח ומחר שמו מסור לו לשתות ת"ל ובדיל מבע"י כאחד בשבת ואל יעשה מלאכה בט"ב ולוכא יוהרת כיון דבשאר ימים מי אין אנו רגילין כל כך במלאכה דדוקא בימיהם שהיו טובלים רגילין במלאכה שיוך יוהרת ולא עכשיו מיהו במקום שרגילין לעשות במלאכה כתו בספרד ל"ש אם אינך לבטל מחלאכה בט"ב ואחת גם שם נהגו שלא לעשות מלאכה סמ"ק עכ"ל ואני אומר כי מנהג פשוט היה בספרד שלא לעשות מלאכה בט"ב וכן מנהג כל ישראל בכ"מ שזמעגו שחעם (ט) כתב הרוקח תפי' במקום שנהגו שלא לעשות הני מילי ע"י עלמו אבל על ידי ע"ג מותר תפילו בניתו . כתב בתה"ד דלחלוב הפרות בט"ב ע"י ישראל משמע לכאורה דשרי ומ"ב נסתפק קצת בדבר והעלה דעוד להחמיר אם אפשר ע"י עו"ג:

כתב הרשב"ם בתשובה (סי' תקל"ה) ולענין פרקמטיא שחמרתי אם מותר בט"ב משמכרת שהכל חלוי במנהג ואם הוא מקום שנהגו שלא לעשות בזמה גרסה שאסור בפרקמטי' להדיוט ולהשתכר אבל במקום שנהגו לעשות מלאכה בט"ב וכן מנהג כל ישראל בכ"מ שזמעגו שחעם (ט) כתב הרוקח תפי' במקום שנהגו שלא לעשות הני מילי ע"י עלמו אבל על ידי ע"ג מותר תפילו בניתו . כתב בתה"ד דלחלוב הפרות בט"ב ע"י ישראל משמע לכאורה דשרי ומ"ב נסתפק קצת בדבר והעלה דעוד להחמיר אם אפשר ע"י עו"ג:

ר"ן תומר כל העושה מלאכה בט"ב חינו רואה סימן ברכה לעולם וכו' עד סוף הסימן בפרק בתרא דתעניות (ל ב) וני' רבינו א כני' הרי"ף והרמ"ם ועל חינו רואה סימן ברכה פירש"י מחותה מלאכה ועל ותבי עוטותם על עלמותם פי' הר"ן ללבני נקע עלמות משום דחמרינן בהמפלת הזוחה יין חי עלמותיו שרופים מזוג עלמותיו שכויין כרחוי עלמותיו משופין: כתב הרמ"ם בתשובה שנשלת שם בט"ב מן המנחה קטנה שם יכול למחוך למעלה חו שמוך למנחה קטנה שם יכול מדם לרחוץ פניו ידיו ורגליו לבקר מי שחריכן מקלח היום. בכולו כיון דכולי חבילות ישנה מלילה ושם שלא בשם כל היום חסור ע"כ ובתב הכלבו מי שמיקל לרחוץ מן המנחה ולמעלה רגליו שופר על דברי חכמים אך מנהג קדום שהגיעו רוחצות רגליהן מן המנחה ולמעלה ביום ט"ב וזקני הרבנים שהיו זה ועשו סמך לדבר על מה שחמרו בהגדה כי המשיח טולד

ביום ט"ב ונהוג לנעול ולנחמה כדי שלא יהיהבו מן הגמולה וזה דוקא לנשים לפי שהן חלושות מלהחתין בחמות מפני שמיון יודעות ספר לפיכך לריכות חיזוק ע"כ ואני אומר כי המנהג הזה בשאר ימים אין בו מעם ולא נחמר וכל הבא להקל בדבר בין חיש בין מעם כופין אותו שלא יעבור על דברי חכמים (יא) כתבו התוספות בסוף תעניות (ל ב) הביא דחל ע"ב בת' בשבת מותר לבבס ולספר מחמת וחילך מפני כבוד השבת לחין להחחיל עד ע"ש מפני עורת השבת עכ"ל וכבר כתבתי בסימן תקל"ח סמין למעוך על הורחה זו:

תקנה ט"ב מיגו מייב בכפיית המטה ולא בעטיפת הראש עד כדחתרינן סתם לגילות לחוד וקריעה לחוד כ"כ הרמב"ן והר"ן בסוף מסכת תעניות: **ומ"ש** בשם הרא"ש דחייב בתפילין וכו' עד ותתעטפן בטלית קטן תחת בגדיהם בפסקי הרא"ש בסוף מסכת תעניות:

ומ"ש ומסתברא דחייב בתפילין וכו' כ"כ הרמב"ן בספר תה"ת והר"ן בסוף תעניות והרמב"ם כתב מקלת החכמים נוהגין שלא להניח בו תפילין של ראש נראה מדברין שראשי מדם להניח תפילין בט"ב שלא שחקבת החכמים נהגו שלא להניח של ראש וכן נקדק הרב המגיד מדבריו ולחפוקי מרבי' יוחנן שכתב בשם הרמב"ם שחין להניח בו תפילין כיום רחשון של פסל וכתב עוד שכן דעת הרי"ף ואינו יודע מנין לו שהרי"ף סובר כן: וז"ל הרמב"ם בתשובה בט"ב נחלת לנחון רבי' שמותר להניחם ולוה הסכים הרמב"ן בספר תה"ת על"ל והגה"מ כתב על מ"ש הרמב"ם מקלת החכמים נוהגין שלא להניח בו תפילין של ראש כ"כ נחמ"ן והרוקח מפני שנקרחים פחר וכן הר"ם חומם היה מניח תפילין בתפלת שחרית וכמנחה מניחין חותם (ג) כתב המגור היחידים ליכנין עליה קצן בדרכם בלי ברכה עכ"ל כתבו הכלבו בר"ם מחויר"ן היה מחמיר על עלמו לישב חוטה על המרן ובכהנות מרדכי דמ"ק כתב וכן כני מדם שמניחין מבן בחת ראשם ליל ע"ב ורמז לדבר ויקח מחבני החקוח ובהמ"ק ראה לכחוב מה טורח החקוח הזה וחורבן ראה מחעשה בגלוחים מנאתי עכ"ל: **כתב** רבי' הני מילי מבל שחל יום ז' שלו בט"ב וכו' בספר תורת הבדם: **ומ"ש** דבי' ומיגו מבין מ"ש דבריהם בחבל כגון כיולוך תפילין שהרי גם מבל מותר מיום ראשון ולילך מין בפק זה קושיות חזקה על דברי רבי' הני מילי ומפסר לסחוק ולומר דרבי' יהוסף סובר שלכלה כר' יהושע בפרק בתרא דתענית ר' יהושע אומר כל העושה מלאכה בט"ב אינו רואה סימן ברכה לעולם וכל האוכל ושותה בט"ב אינו רואה בשמחה של ירושלים וכל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה שנא' ישישו אתה משוש כל המתאבלים עליה וכל האוכל בשר או שותה יין בסעודה שמפסיק בה עליו הכתוב אומר ותהי עוונותם על עצמותם:

תקנו כתב בה"ג אע"ג דקיי"ל כאחד בשבת לא יבדיל מבעוד יום דאי אבדיל קבליה לתשעה באב ואסור לו לשתות אלא בהג אע"ג דקיי"ל כו' מי סד"ת כיון דמי מפסר להבדיל על הכוס בת"ח ומחר שמו מסור לו לשתות ת"ל ובדיל מבע"י כאחד בשבת ואל יעשה מלאכה בט"ב ולוכא יוהרת כיון דבשאר ימים מי אין אנו רגילין כל כך במלאכה דדוקא בימיהם שהיו טובלים רגילין במלאכה שיוך יוהרת ולא עכשיו מיהו במקום שרגילין לעשות במלאכה כתו בספרד ל"ש אם אינך לבטל מחלאכה בט"ב ואחת גם שם נהגו שלא לעשות מלאכה סמ"ק עכ"ל ואני אומר כי מנהג פשוט היה בספרד שלא לעשות מלאכה בט"ב וכן מנהג כל ישראל בכ"מ שזמעגו שחעם (ט) כתב הרוקח תפי' במקום שנהגו שלא לעשות הני מילי ע"י עלמו אבל על ידי ע"ג מותר תפילו בניתו . כתב בתה"ד דלחלוב הפרות בט"ב ע"י ישראל משמע לכאורה דשרי ומ"ב נסתפק קצת בדבר והעלה דעוד להחמיר אם אפשר ע"י עו"ג:

כתב הרשב"ם בתשובה (סי' תקל"ה) ולענין פרקמטיא שחמרתי אם מותר בט"ב משמכרת שהכל חלוי במנהג ואם הוא מקום שנהגו שלא לעשות בזמה גרסה שאסור בפרקמטי' להדיוט ולהשתכר אבל במקום שנהגו לעשות מלאכה בט"ב וכן מנהג כל ישראל בכ"מ שזמעגו שחעם (ט) כתב הרוקח תפי' במקום שנהגו שלא לעשות הני מילי ע"י עלמו אבל על ידי ע"ג מותר תפילו בניתו . כתב בתה"ד דלחלוב הפרות בט"ב ע"י ישראל משמע לכאורה דשרי ומ"ב נסתפק קצת בדבר והעלה דעוד להחמיר אם אפשר ע"י עו"ג:

ר"ן תומר כל העושה מלאכה בט"ב חינו רואה סימן ברכה לעולם וכו' עד סוף הסימן בפרק בתרא דתעניות (ל ב) וני' רבינו א כני' הרי"ף והרמ"ם ועל חינו רואה סימן ברכה פירש"י מחותה מלאכה ועל ותבי עוטותם על עלמותם פי' הר"ן ללבני נקע עלמות משום דחמרינן בהמפלת הזוחה יין חי עלמותיו שרופים מזוג עלמותיו שכויין כרחוי עלמותיו משופין: כתב הרמ"ם בתשובה שנשלת שם בט"ב מן המנחה קטנה שם יכול למחוך למעלה חו שמוך למנחה קטנה שם יכול מדם לרחוץ פניו ידיו ורגליו לבקר מי שחריכן מקלח היום. בכולו כיון דכולי חבילות ישנה מלילה ושם שלא בשם כל היום חסור ע"כ ובתב הכלבו מי שמיקל לרחוץ מן המנחה ולמעלה רגליו שופר על דברי חכמים אך מנהג קדום שהגיעו רוחצות רגליהן מן המנחה ולמעלה ביום ט"ב וזקני הרבנים שהיו זה ועשו סמך לדבר על מה שחמרו בהגדה כי המשיח טולד

ביום ט"ב ונהוג לנעול ולנחמה כדי שלא יהיהבו מן הגמולה וזה דוקא לנשים לפי שהן חלושות מלהחתין בחמות מפני שמיון יודעות ספר לפיכך לריכות חיזוק ע"כ ואני אומר כי המנהג הזה בשאר ימים אין בו מעם ולא נחמר וכל הבא להקל בדבר בין חיש בין מעם כופין אותו שלא יעבור על דברי חכמים (יא) כתבו התוספות בסוף תעניות (ל ב) הביא דחל ע"ב בת' בשבת מותר לבבס ולספר מחמת וחילך מפני כבוד השבת לחין להחחיל עד ע"ש מפני עורת השבת עכ"ל וכבר כתבתי בסימן תקל"ח סמין למעוך על הורחה זו:

דרכי משה

(ה) במנהגים שלנו כתוב ואסור במלאכה עד חצות · (ו) כתב בת"ה סימן קצ"ו כל מלאכה בין של טורח בין שאינו של טורח אפי' מלאכת הרשות אם יש בה שיהוי קצת שמשהתה בה אין לעשותה בט"ב כפי שיעיין בסי' מתבשר בשיעורה ובדומה שאין בה שיהוי מותר : (יא) מיהו נוהגין להקל במלאכה ובבמה דברים אחר חצות אבל ברחיצה לא ראיתי שנהגין להקל : **תקנה** (א) כתב הבלבו בשם ראב"ד ונדיוק טפי לשון אפר מקלה בראשו במקום תפילין אפר תחת מאר עכ"ל :

וכן

פרישה

סי' **תקנה** (ה) **ונראה** דבתעטף בתב מין להניח תפילין שנאמר בהן פתוך מהם עליו : (ג) **ומתעטפי'** בטלית קטן תחת בגדיהם כו' כתב המגור שמין מבניכים עליו וכתב הגהות מיי' פ"ג דמק לניטת ותפילין ומבניכין עליהן (ג) **המותרים** בו ואסורין בתבל פי' בב' ימים ומקלת יום ו' : (ז) **ואסורין** בתבל בגון סילוק תפילין כו' ב"י דמק לניטב שכב כתי שנת כל' יהושע בל"ו שלא שמעו כמאמין מתלגו תפי' ביום ו' שם בתו פנים חדשות מולן תפילין מפניהן מע"ם שמותר לניטב

חדושי הגהות

תקנד א ר"ל משום דבנמרא איתא להאי מימרא בשם רבי עקיבא וחטור הביאו בשם ר"ג והוא כני' הרי"ף והרא"ש אבל יש לחטמה שהך וכל האוכל ושותה וכו' כתב סחטא כאילו ג"ב ר"ג אמרה והוא דלא כמאן דברי"ף כתבו בשם חכמים ובראי"ש בשם ר"ע :

מנהרכן על המור קודם שקורין מיכה וכ"כ בה"ג עכ"ל וכן נהגו העולם (ג) :

תקנז בט"ב צריך להזכיר מעין המאורע מאי היא נחם כ' אלהינו את אבילי ציון ואומר אותה בבונה ירושלים וכו' וירמלמי כתבוהו הרי"ף והרמ"ם בסוף מסכת סופרים ואיקא כתם סיכן מומרה מ"ר ורמיה כל דבר שהוא להבא מומרו בעבודה וכל שהוא לשעבר מומרו בהודאה וכתבו הרי"ף והרמ"ם ונהגו עלמא למימר בעובד ירושלים ומתו להם (ע"ו ח ') ולמאר רב יהודה בר שמואל בר שילת משמיה דרב סף על פי שאמרו שואל מדם ברבוי בשומע תפלה מם בה לומר בסוף כל ברכה מעין חותם ברכה מומר . וכתב מ"ם ז"ל כל ימי מתחתי למה מין מומרין אותו מלא בתפלת המנחה וכו' כפרק בתרא דתעניות רבי' ירוחם כתב שכדברי הרמ"ם עיקר וכבלבו כתב מתם דבכל תפלות ט"ב מומרים אותה אבל בערבית ירושלים כתב מין מתפלל נחם בברכת ירושלים מלא בתוספת ט"ב . והרד"ם כתב שהוא מחלוקת בין רב עמרם ורבינו סעדיה ומשמע התנהג כדברי רבי' סעדיה שאינו מומר אותו מלא בתנחה (ג) ונראה לי שמשם דבינו סעדיה משום לשעת ערב היינו בו בם הלכך בתותה שעה מזכירין בתפלות ירושלים ובחיליה ומתפללין על נחמה בט"ב דעתי דבין למשום המתורע מתרין ליה על פי הירושלמי לומרו בכל תפלותיו ערבית שחרית ומנחה בכל מעין המתורע שבה"ת מלא שבערבית ושחרית שהוא כמי שתתו מוטל לפניו א ואינו בנחמה מומרים רחם ולמנחה מומרים נחם שהומה לתי שנקבר תתו ות"ת ש"ש אינו מומרו מלא בתנחה כתו שהנהגו עכ"ל :

ומ"ש רבינו בשם הרי"ו בראשי יש בקצת ספרי רבי' חסרון הגיהר וכך היה הגוסחת הכנוסה והרי"ו מלבדנוני כתב ומדברין מעין המתורע ערבית שחרית ומנחה וכשומע תפלה מדברי דתעניות : **ומ"ש** לתיכה דוכתא דלעיני למימר ערבית ושחרית רחם ובמנחה נחם כ' בבלבו שכן נהגו הרי"פוצי' תחנם הרי"ם מומרת היה מומר נחם כין כיום כין בלילה והעולם נוהגים עכשיו מלא לתמרו מלא בתנחה כתב הרד"ם בתפלת החול בשם ס"ר גרשום בר' שלמה שם שעה ולא הזכירו בתקום הנהוג שיתחר תתו בהודתה שהוא תקום הראוי לו מן הדין ותם לא יזכר עד שבשלים תפלתו תינו חוזר ומתפלל תשום דקאי"ל בפרק כ"ת (כד ') כי כיתים שתין בתן קרבן מוסף תם שעה ולא תתר תעין המתורע תין מחזירין תותו (ג) :

תקנח תניא בז' בתב נכנסו ע"נ להיכל ותלכו ותתו בו וכו' בסוף מסכת תעניות (כט ') ותתרינן התם שהעשה שקבעוה בם' תשום לתתפללת פורענות עדיפא : **ואיתא** בירושלמי רבי תנין ביום ט' ו' ר' לוי ביום ט' וליל שבתי בסוף תעניות בתב הרי"ף והרמ"ם היה נוהג שלא לאכול בשר בליל י' . ובבה"מ בתב יש ב"ם שתעשים מבשר ויין עד תצי יום י' . בתוב בתשובת מהרי"ל העושה כ' ימים ט' ו' וט"ב חל בשבת ומנחה נרחה דמ"ל להתענות יום י"ם דהא י' גופיה מומרא יתירא הוא וכל קמן חזין לתפני ביום י' גופיה תקילינן בעובדא דרבי' יעבץ ות"כ י"ם מנין לנו תכל שלא לאכול בשר ולשתות יין ליל תוצאי ט"ב כ"ל ביום כ"ב למטע כל"ב למי שנוהג שלא לאכול בתוצאי ט"ב דאין זה משום תומרא א דהיכ"ו דנו בשרף היכול לתפני מי שתאכל ביום י' בשר יש שנתעשים בתוצאי ט"ב משום תומרא דתעניות ותניות של יום ושייך לגין התומרים :

תקנט סדר היום כתב תני העזרי ליל ט"ב תולנין תנעליהם לאחרן כתניות כ"ב הגהת מיי' נרסינן בגמרא כל תנות הנוהגות בתוצאי ט"ב לכן נרחה לתתר"ם תנהג נרפתים שתין ושבין על גבי ספסלים עד תפלת המנחה דומיא דתתל שיושב על גבי קרקע כל ו' יתי תניות עכ"ל (ג) : **ומ"ש** ואין תדליקין נרות רק בר תחד לומר לתורו תיכה וקיונות כתב הרמ"ם בסוף תעניות שזה מנהג כשר הוא כדתתרינן בתיכה רבתי אמר הקב"ה לתלתכי הטרת בשעת תורבן תלך בשר ודם כשהוא תתל תה שעה ל"ל תכבה את הנברי שלו ל"ל תך תני תעשה כן שנ' ותת וירח קדרו וכן בתב הגה"מ וכ"כ התרדכי נתי"ק בשם הר"ם : **ומ"ש** ועוד ללא שייך לומר ללא יתושו תפיך כלומר שתומר תתקבל וכ"כ הגה"מ תשלה בהל' תפסת תעניות וכתתוך תכתוב דברי הגה"מ : **ומ"ש** כל"ת ולא שייך לומר ללא יתושו תפיך כלומר שתומר תתקבל כ"כ הגה"מ ומקום קדום שלא כלומר שהכל נוהגים כן ותתוך קדום ושעתה תשום לתמרו קיונות

דרכי משה

תקנו (א) וכן נתנהגים שלנו ובמרדכי בתענית בתחלה אע"פ שאין מבדילין על תכוס וע"ל סימן רצ"ש ותמתענה ג' ימים אחר השבת אימתי מבדיל :

תקנז (א) וכ"ת המנהג : (ב) כתב מהרי"ל מי שאוכל בש"ב צ"ל נהם בבה"מ ומיהו נראה אם לא אמרו אין מחזירין אותו :

תקנט (א) אבל המנהג לישב ע"ג ספסלים מיד אחר ציאות בה"כ של שחרית והייגו עד אחר חצות היום מאריכים עם הקינות בבה"כ כתב במנהגים ומסידרן הפרוכת מלפני ארון הקודש על שם בצע אמרתי וכ"ה תמנהג : (ב) במהרי"ל בשהיה קורא איכה היה קורא איכה ראשון בקול נמוך ובב' איכה היה מגביה קולו מעט יותר וכן המסיק מעט בין כל איכה ואיכה וכ"ה המנהג וע"ל סי' ת"ץ המבואר על איכה לקרות מגילה וכ"ה בהגהת מרדכי דפ"ק דף שצ"ו והב"ח בפ"ה בשם מוהר"ם וב"י כתב והעם נהגו שלא לברך על שום מגילה רק על מגילת אסתר עכ"ל וארן המנהג כדבריו וכתבו עוד הגהות אכן יש לאומרה בנחת ובלחש וכשיגיע תחון עד השיכבו אליך ונומר יאמר הקהל אותו פסוק בקול רם וחוזר

פרישה

סי' תקנט (ג) ואין מדליקין מזוג רק בר ממ כ' ממחכים כושיגני ומליכה דבמי מיקמ ממ"ע סי' תקכ"ב כ' ומכלן למים דשייך מברה"מ למנהג שלנו להדליק בב"ה ולמברה"מ עוד בר אחד להדליק ממנו מי מזן מם יכבה : (ב) וקורא מיכה כו' הגהות מיימוני וכתב ב"י ולמגילת רות וקיונות

חדושי הגרות

תקנו א ואפשר שזה ג"ב המעם שמשם המנהג שא"א נהם אלא בתנחה (מהרי"ח) : תקנח א צ"ל רבי יוחנן :

בשחרית וכ"כ חכרס"ל : ומ"ש וכתב ר"ע ומס' הל' כ"ג' וה' מוסיפים מש"ל מיהו המנהג כן : **ומ"ש** ויחיד מוסיף עניינו היינו לפי דעת שכ"ר לקמן בסי' תקס"ה ונס כזה לקמן המנהג כן כתו שיתפלל בסוף כ"ד . **ומ"ש** אלהל בסי' תק"כ כתב מהרי"ו וכו' מתחלת הסימן קמי שתחר סדר היום כתב מהרי"ו העזרי וכו' לומר למורו מיכה וקיומו וכו' וקורת מיכה וכו' כשחרית מסדרין הברכות וכו' עד שלא למעט בכבודו ועכשיו תחר אלהל בסי' ס"ח כתוב סדר היום כתב מהרי"ו שמתחר שמיין מומרין ספר קיומו להיינו מיכה עד הבקר תחר קריאת ס"ת וכו' והקורא בס"ת צ"ל מומר כרוך דיין תמה ויש מניחין תיק של ספ"ת על הקרקע ומומר נפלה עטרת רחמינו וקורעין בגדיהם ומספידין כו' ומין מוסיפין להם שמחעט בכבוד הס"ת : **ואם** יש חיוב למול מלין מומו מחר הקיומו ויש מחמירין למולו עד מחר חנוח מל' רבינו ירחם שחופס עיקר כספרת הרחשוה ולכן כחבה בסחם ויחיח על הרב מהר"ם טוירל"ש שכתב ואם יש מילה תלין מחר מיום כן חסיק בחורת חיים עכ"ל שהרי רבינו לח הביה בדבריו מיום . מולי הנין מח"ם בספרת מחרונה ויש מחמירין למולו עד מחר חנוח דהיינו מחר מיום שעל הרוב מינו נמוך יומר מחחר חנוח וכיש מנהגים כחוב גירסת מחרת ולפענ"ד משמע דמל' רבינו משמע שסובר עיקר עד מחר הקיומו גם מהר"ם לורי"ח כחב שכן המנהג וכ"כ בהגהת הש"ע וכן הוא במהרי"ל הלכה למעשה דווקא למחר קיומו ולא מחר מיום ומלכותיו לא נהגו לומר מיום בניכור : ודעת

ואין נותנין שלום זה לזה אלא כאבלים ונזופין ואם הל' ט"ב בשבת או במ"ש א"א צו"ן מידי דהוה אר"ה שחל (להיות באחד) בשבת שאין אומרים צו"ן בשבת דט"ב נמי אקרי מועד וא"א ויהי נועם (ד) ויש מהגאונים שכתבו כיון שא"א ויהי נועם גם סדר קדושה אין ליחר ורב צמח גאון כתב א"א ויהי נועם אבל אומרים ובא ציון וכולה סדר קדושה אבל ואני זאת בריתי א"א ורבינו נסים כתב א"א ויהי נועם אבל מנהגינו לומר ערבית ושחרית ואני זאת בריתי ולמה לא נאמר והעם עוסקים באיוב וירמיה וקינות בשחרית מסדרין הברכות והזמירות כמו בשאר הימים (ה) ויש מקומות שנוהגין שלא לומר השירה ומתפללין י"ח ברכות ויחיד אומר עננו בשומע תפלה (ו) וש"ץ בין גואל לרופא כמו בשאר תענית ואומר נחם בבונה ירושלים ואינו בשאר תענית צבור לא לענין כ"ד ברכות ולא לענין תפרת נעילה וכתב רב עמרם מנהגינו להרבות סליחות בסלח לנו וא"א תחינות דאיקרי טועד (ז) ואם חל בב' ובה' אומר אל ארך אפים וא"א והוא רחום ובספרד א"א אא"א (ח) ומוציאים ס"ת וקורין ג בפ' ואתהנן כי תוליד בנים ומפטיר הוא הג' ומפטיר בירמיה אסוף אסיפם וכתב אבי העזרי וגולל ס"ת במקומו שלא למעט בכבודו אבל במסכת סופרים כתב יש קורין ספר קינות בערב ויש שמאחרין עד הבוקר לאחר קריאת ס"ת שאחר קריאת ס"ת עומד ומתפלל באפר ובגדיו מפולשין וקורא בבכייה ויללה אם יודע לתרגמו מוטב ואם לאו נותנו למי שיודע לתרגם כדי שיבינו כל העם והנשים והתינוקות שהנשים חייבות באנשים וכ"ש בנים זכרים והקורא בט"ב אומר ברוך דיין האמת ויש מניחין א את תיק הספר על הקרקע ואומר נפלה עטרת ראשינו וקורעין ומספידין כאדם שמתו מוטל לפניו ויש שמשנין מקומותיהן ויש שיורדין מספסליהן ובולם מהפלשין באפר ואין אומרים שלום זה לזה כל הלילה וכל היום עד ששילימו כל העם קינותיהן ובשעת הקינות אסור לספר דבר ולצאת חוץ כדי שלא יפסיק לבו מן האבל וכל שבן שלא לשוח עם העו"ג ואם יש אבל בעיר הולך בלילה לב"ה וגם ביום עד שינמרו הקינות ואם יש תינוק למול מלין אותו אחר שנומרין

הקינות (ט) ויש מחמינין למולו עד אחר חצות ויש

קיומו מומר קדים כולו כבשחר יחות השמש ויש מקומות שמין מדלגין מתקבל מלח בלילה מחר תפלה מבל בשחרית מומרים אותו לפי שכבר סלקו וסיימו לומר קיומו ומומרים קונת פסוקי נחמות בסופו עכ"ל (ג) : **ומ"ש** ומס מל ט"ב בחמ"ש ומ"ש והמרדכי בתחלת מ"ק : **ומ"ש** שם"ל ויהי נועם בך מלחתי במרדכי יש ונתן טעם משום דמקום שלא נהגו לעשות מלחכה בט"ב מין עושין ותו לתקרי מועד וסמ"ק כתב שהטעם לפי שהוסד על הקמת המשכן ועתה אין לומרו ביום שחרב : דין הבלה בט"ב שחל להיות בחמ"ש בחי רבינו בסי' תקנ"ו : בסי' תקכ"ה כתבתי שיש לשכב בליל ט"ב מוטה על המרן ולשום תכן מרחשותיו כתבו הבחמ"ם יש בחם"ם דלמנילת רות וקינות ושיר השירים מברך לתקכ"ו על מקרח מגילה וכן נהג הר"ם לכן יש לחומרה נכחת ובלחם עכ"ל והעולם לח נהגו לברך כלל על שום מגילה חוץ מחגילת לסתר :

בשחרית

מסדרין הברכו' והזמירו' כמו בשחר ביחיש בבר כחוב בסי' תקל"ד שחש"פ שחסור לקרות בתורה כל דבר שקוח סדר היום מוסר : ובמ"ש שיש מקומות שנוהגין שלא לומר השירה כ"כ הכלבו והטעם משום דלין לומר שירה לעת כוחת והעולם נוהגין לומר בחקומה שירת המיזו (ו) :

ומ"ש ויחיד לומר עננו בשומע תפלה וש"ך בין גואל לרופא כמו בשחר תענית כ"כ הג"מ והלח כר"י הלוי שהנהיג שלא לחמרו משום שחם תפלתי : **ומ"ש** ואינו בשחר ת"ל לח לעניין כ"ד ברכות ולח לעניין תפלת נעילה כבי מיתח בפרק מקום שנהגו (לד :) : ובמ"ש וח"ל תחינות דחקרי מועד כ"כ בהלי ט"ב בחרדכי שבחחלת מ"ק וכן כחב הרוקח דחטעם זה חין נופלים על פניהם ועוד נתן טעם חחר משום שחם תפלתי שכוחה בעגן לך וכו' ז"ל הגמ"ח חין חומר חחינות ולח והוח רחום ולח חש"ה חפי' חל להיות ביום ה' ורחב"ה כ' שיש לומר בשחר תענית כ"כ הג"מ בשם הב"ח השעם הכיון שאבילות ישיבה היא לא המרי כולי האי : ראשון הוא על זה פירש הב"ח השעם הכיון שאבילות ישיבה היא לא המרי כולי האי :

ומ"ש רבינו ותוליחין ס"ת וקורין ג' בפ' ותחתן ומפטיר מסף מסיפס כבי מחר מבוי בפרק בני העיר (לא :) : **ומ"ש** שקורין ג' לפניהם כרבה מחה הג' פלוגתא דחנחי כפ' הקורח עומד (כב .) והלכה כר"י דסבר הכי . כחב הכלבו דמפטיר בין בשחרית בין במנחה מברך ג' לענין ס"ת ומפטיר ג' לחחריו עכ"ל (ח) : **ומ"ש** שקורין ג' בפ' ואתהנן ומפטיר מסף מסיפס כבי מחר מבוי בפרק בני העיר (לא :) : **ומ"ש** שקורין ג' ומפטיר בפ' ואתהנן כי תוליד בנים ומפטיר הוא הג' ומפטיר בירמיה אסוף אסיפם וכתב אבי העזרי וגולל ס"ת במקומו שלא למעט בכבודו אבל במסכת סופרים כתב יש קורין ספר קינות בערב ויש שמאחרין עד הבוקר לאחר קריאת ס"ת שאחר קריאת ס"ת עומד ומתפלל באפר ובגדיו מפולשין וקורא בבכייה ויללה אם יודע לתרגמו מוטב ואם לאו נותנו למי שיודע לתרגם כדי שיבינו כל העם והנשים והתינוקות שהנשים חייבות באנשים וכ"ש בנים זכרים והקורא בט"ב אומר ברוך דיין האמת ויש מניחין א את תיק הספר על הקרקע ואומר נפלה עטרת ראשינו וקורעין ומספידין כאדם שמתו מוטל לפניו ויש שמשנין מקומותיהן ויש שיורדין מספסליהן ובולם מהפלשין באפר ואין אומרים שלום זה לזה כל הלילה וכל היום עד ששילימו כל העם קינותיהן ובשעת הקינות אסור לספר דבר ולצאת חוץ כדי שלא יפסיק לבו מן האבל וכל שבן שלא לשוח עם העו"ג ואם יש אבל בעיר הולך בלילה לב"ה וגם ביום עד שינמרו הקינות ואם יש תינוק למול מלין אותו אחר שנומרין

הקינות (ט) ויש מחמינין למולו עד אחר חצות ויש

קיומו מומר קדים כולו כבשחר יחות השמש ויש מקומות שמין מדלגין מתקבל מלח בלילה מחר תפלה מבל בשחרית מומרים אותו לפי שכבר סלקו וסיימו לומר קיומו ומומרים קונת פסוקי נחמות בסופו עכ"ל (ג) : **ומ"ש** ומס מל ט"ב בחמ"ש ומ"ש והמרדכי בתחלת מ"ק : **ומ"ש** שם"ל ויהי נועם בך מלחתי במרדכי יש ונתן טעם משום דמקום שלא נהגו לעשות מלחכה בט"ב מין עושין ותו לתקרי מועד וסמ"ק כתב שהטעם לפי שהוסד על הקמת המשכן ועתה אין לומרו ביום שחרב : דין הבלה בט"ב שחל להיות בחמ"ש בחי רבינו בסי' תקנ"ו : בסי' תקכ"ה כתבתי שיש לשכב בליל ט"ב מוטה על המרן ולשום תכן מרחשותיו כתבו הבחמ"ם יש בחם"ם דלמנילת רות וקינות ושיר השירים מברך לתקכ"ו על מקרח מגילה וכן נהג הר"ם לכן יש לחומרה נכחת ובלחם עכ"ל והעולם לח נהגו לברך כלל על שום מגילה חוץ מחגילת לסתר :

בשחרית

מסדרין הברכו' והזמירו' כמו בשחר ביחיש בבר כחוב בסי' תקל"ד שחש"פ שחסור לקרות בתורה כל דבר שקוח סדר היום מוסר : ובמ"ש שיש מקומות שנוהגין שלא לומר השירה כ"כ הכלבו והטעם משום דלין לומר שירה לעת כוחת והעולם נוהגין

לומר בחקומה שירת המיזו (ו) :

ומ"ש ויחיד לומר עננו בשומע תפלה וש"ך בין גואל לרופא כמו בשחר תענית כ"כ הג"מ והלח כר"י הלוי שהנהיג שלא לחמרו משום שחם תפלתי : **ומ"ש** ואינו בשחר ת"ל לח לעניין כ"ד ברכות ולח לעניין תפלת נעילה כבי מיתח בפרק מקום שנהגו (לד :) : ובמ"ש וח"ל תחינות דחקרי מועד כ"כ בהלי ט"ב בחרדכי שבחחלת מ"ק וכן כחב הרוקח דחטעם זה חין נופלים על פניהם ועוד נתן טעם חחר משום שחם תפלתי שכוחה בעגן לך וכו' ז"ל הגמ"ח חין חומר חחינות ולח והוח רחום ולח חש"ה חפי' חל להיות ביום ה' ורחב"ה כ' שיש לומר בשחר תענית כ"כ הג"מ בשם הב"ח השעם הכיון שאבילות ישיבה היא לא המרי כולי האי : ראשון הוא על זה פירש הב"ח השעם הכיון שאבילות ישיבה היא לא המרי כולי האי :

ומ"ש רבינו ותוליחין ס"ת וקורין ג' בפ' ותחתן ומפטיר מסף מסיפס כבי מחר מבוי בפרק בני העיר (לא :) : **ומ"ש** שקורין ג' ומפטיר בפ' ואתהנן כי תוליד בנים ומפטיר הוא הג' ומפטיר בירמיה אסוף אסיפם וכתב אבי העזרי וגולל ס"ת במקומו שלא למעט בכבודו אבל במסכת סופרים כתב יש קורין ספר קינות בערב ויש שמאחרין עד הבוקר לאחר קריאת ס"ת שאחר קריאת ס"ת עומד ומתפלל באפר ובגדיו מפולשין וקורא בבכייה ויללה אם יודע לתרגמו מוטב ואם לאו נותנו למי שיודע לתרגם כדי שיבינו כל העם והנשים והתינוקות שהנשים חייבות באנשים וכ"ש בנים זכרים והקורא בט"ב אומר ברוך דיין האמת ויש מניחין א את תיק הספר על הקרקע ואומר נפלה עטרת ראשינו וקורעין ומספידין כאדם שמתו מוטל לפניו ויש שמשנין מקומותיהן ויש שיורדין מספסליהן ובולם מהפלשין באפר ואין אומרים שלום זה לזה כל הלילה וכל היום עד ששילימו כל העם קינותיהן ובשעת הקינות אסור לספר דבר ולצאת חוץ כדי שלא יפסיק לבו מן האבל וכל שבן שלא לשוח עם העו"ג ואם יש אבל בעיר הולך בלילה לב"ה וגם ביום עד שינמרו הקינות ואם יש תינוק למול מלין אותו אחר שנומרין

הקינות (ט) ויש מחמינין למולו עד אחר חצות ויש

קיומו מומר קדים כולו כבשחר יחות השמש ויש מקומות שמין מדלגין מתקבל מלח בלילה מחר תפלה מבל בשחרית מומרים אותו לפי שכבר סלקו וסיימו לומר קיומו ומומרים קונת פסוקי נחמות בסופו עכ"ל (ג) : **ומ"ש** ומס מל ט"ב בחמ"ש ומ"ש והמרדכי בתחלת מ"ק : **ומ"ש** שם"ל ויהי נועם בך מלחתי במרדכי יש ונתן טעם משום דמקום שלא נהגו לעשות מלחכה בט"ב מין עושין ותו לתקרי מועד וסמ"ק כתב שהטעם לפי שהוסד על הקמת המשכן ועתה אין לומרו ביום שחרב : דין הבלה בט"ב שחל להיות בחמ"ש בחי רבינו בסי' תקנ"ו : בסי' תקכ"ה כתבתי שיש לשכב בליל ט"ב מוטה על המרן ולשום תכן מרחשותיו כתבו הבחמ"ם יש בחם"ם דלמנילת רות וקינות ושיר השירים מברך לתקכ"ו על מקרח מגילה וכן נהג הר"ם לכן יש לחומרה נכחת ובלחם עכ"ל והעולם לח נהגו לברך כלל על שום מגילה חוץ מחגילת לסתר :

בשחרית

מסדרין הברכו' והזמירו' כמו בשחר ביחיש בבר כחוב בסי' תקל"ד שחש"פ שחסור לקרות בתורה כל דבר שקוח סדר היום מוסר : ובמ"ש שיש מקומות שנוהגין שלא לומר השירה כ"כ הכלבו והטעם משום דלין לומר שירה לעת כוחת והעולם נוהגין

לומר בחקומה שירת המיזו (ו) :

ומ"ש ויחיד לומר עננו בשומע תפלה וש"ך בין גואל לרופא כמו בשחר תענית כ"כ הג"מ והלח כר"י הלוי שהנהיג שלא לחמרו משום שחם תפלתי : **ומ"ש** ואינו בשחר ת"ל לח לעניין כ"ד ברכות ולח לעניין תפלת נעילה כבי מיתח בפרק מקום שנהגו (לד :) : ובמ"ש וח"ל תחינות דחקרי מועד כ"כ בהלי ט"ב בחרדכי שבחחלת מ"ק וכן כחב הרוקח דחטעם זה חין נופלים על פניהם ועוד נתן טעם חחר משום שחם תפלתי שכוחה בעגן לך וכו' ז"ל הגמ"ח חין חומר חחינות ולח והוח רחום ולח חש"ה חפי' חל להיות ביום ה' ורחב"ה כ' שיש לומר בשחר תענית כ"כ הג"מ בשם הב"ח השעם הכיון שאבילות ישיבה היא לא המרי כולי האי : ראשון הוא על זה פירש הב"ח השעם הכיון שאבילות ישיבה היא לא המרי כולי האי :

קודם חצות לפי שקודם חצות הל עליון התחתונים: **וי"א** שמן לנרך על הכוס אלא יבדך בלא כוס ודעת התוספות שיברך על הכוס ויתן לתינוק לשתותו ולא מיישבין דלמא לחי למברך בפ"ג בכל מערבין (מ:) לחמרי דבי"ה פ"ה לומר זמן על הכוס משום דלחי מפסיר לעוקמא משום לכיון לחמר זמן קבליה עליה לי"ה ומסר ליה ולחיתניה לינוקא לא דלמא לחי למסרך וכתבו התוספות חומר רבינו שמשל דוקא נבי זמן שהוא קבוע מיישבין דלמא לחי למברך מבל מס מירא בריית מילה בע"ב מו כי"ב דלא הי אלא מקרלי בשלמא לא מיישבין דלמא לחי למברך ב"כ שם המרדכי וכתב הר"ן בפרק חולין שהרשב"ם הקשה עליה' מכשהוא בכרמא לחמרינן התם דלא ליתניה לינוקא למזרעיה דלמא לחי למברך ולי מיהא קושיא לחי שרינן בכשהוא פ"י חינוק ישראל לחי למעבד הכי בבל שהוא ומשהו מה שמין כן בחילה בע"ב מו כי"ב דלא מתירת כמו כולי האי ות"ח הגאונים לחרו דלא מברכין מבבסף אלא מייתינן חמא ומברכין עליה מבל': והמרדכי כתב בשבת יומא בשם ר"ת דבבום דחילה לא מיישבין דלמא לחי למברך דלא דמי לומן די"ה דהתם שחיית בום משום י"ה וכן נחי בשותה בברמא פרק חולין דאסור לדמא לחי למברך דהתם סרובר משום זריעה דבלאי' ולחי למברך ובמרדכי יש בתב שם דבבי לחי ינוקא לא מיישבין למברך דלא מ"ח בחינוק שגדול קצת ומוחן אל לבו כדאמרת בפרק חולין גבי זרע בשותה בברמא ע"ב בתב המרדכי בם"ם בבל מערבין אעם אחת אורח חוקה בי' בשבת והוזה רשב"ם לברך על הכוס ולחינוק. ובתב הר"ד מבודרשם שברשב"ם בתב בתשובה בבדרי הגאונים וב"ד בעל הינוקר בחבוב בבדרי רבינו, ו"ד סי' תקל"ם ובם הרשב"ם בת' בתשובה בשם הרי"ף בל תענית שחין סולבת שוחה בו חין מברכין על יין של ברבת המילה ולענין בלבה נקטינן בבדרי הגאונים והרי"ף והרמב"ם ו"ל לברך ברבת המילה בלא בום ובע"ב חסף נמי לא מייתינן (יב) מטעמא דחין מברכין על הבשמים בשהל לחיתת בת"ב וכי"ו בתמוח ובי' בתברי ובשברה בטבת שהיולדת יבולה לשתות מברכין על הכוס ותשתה ממנו היולדת והוח שתשתי הברבה ולח תפסיק בדברים בין שתיית הברבה לשתי' הכוס (יג): **ובעל** בריח לובש בגדים חחרים לבד לח לבניס ממנ ב"ב התרדכי בסוף תענו': **ומיש** מעבה שהל ט"ב לחיות בשבת ונדחה לשתרתו ויהי רבינו יעקב בעל בריח והתפלל תנחה בעוד היום גדול ואחן ולח בשליח תענתו ולח תפסיק בדברים בין שתיית הברבה לשתי' בשלים תענתו וכו' ב"ב הגהות מיימוניות והמרדכי בסוף תענתו ובעל בריח לתמרן נרחה לפיינו שפי הבן בלא שהמרדכי בתב בסוף תענתו בעלי בריח ולפ"ז תפשר דגם המוהל וסנדק בכלל וזה לשון התשב"ץ מעשה היה בימי רבינו יעקב בן רבינו יצחק סבן לויה שהיה בריח מילה בו' בתב וט"ב שהל לחיות בשבת ונדחה לשחר השבת בתיקון מבמים והוח היה שפי הבן והמתין עד לשחר חצות ולוה להתפלל מנחה בדולה והלך ורחץ הוא ובעל בריתו ואלו הבער ואבלו בל בריבים ולא הפלינו מעשה בהיתור מבמים והוח היה שפי הבן והמתין עד לשחר חצות (תענית טו:) ובתמיהי מוהרין מפני בבוד השבת בי' בריח מילה דמיהרי שפי מתמיהי לבבוד השבת עד בשן שהוח בל תחי בהני מוכדא בבעל בריח היינו בשהל לי"ט שלבים הוח בחי בשן שהוח בל תחי בהני מוכדא בל מבדרי הב"י פרק חלו מנלחים נרחה לבל בריח קודי בהני מוכדא לבמיך ולא לאוהל ות"ח נרחה לבל בדול מסנדק ומשמע לי להא דרבינו יעבך דוקא בע' בתב שהל לחיות בשבת ונדחה לשחרתו לבשן לחחרי לא תהיר בולי האי מבל בם לא היה בדחה אלא שהל לחיות בת' מימי השבוע לא היה מיקל בו בבך וכן משמע מהגהות למייטר מרבי אליעזר בר נתן לחמר וחל ט"ב בשבת והשוטו לשחר השבת ואם מיקל הב"ח בחל ט"ב בת' מימי השבוע הל"ל לפשוט ולומר והתעניט בם"ב ולא הבלמטו מבני ת"ח שלט היה ואין לומר לחינטריך לחימר דחל ט' בתב בשבת ודחוקו לשחרתו לחינטריך לבשן היה בת' מימי השבוע ובבריתא דתב ואפי' לא תחת אלא בשהל לחיות בת' מימי השבוע מפני ת"ח שלפס היה וא"ב למה ליה לחימר דט"ב שהל לחיות בשבת ונדחה לשחרתו היה מי לפו למימרא דדוקא בבבה"ג הוא אלא בעי לאשלומי אבל אם חל לחיות בת' מימי השבוע

צריך להבליט וכ"ב מתוך תשובה אחת מחבמי תשבנו שבאו לידי:

ונוהגים שלא לשתות ולא להבין ברבי סעודה עד אחר חצות ב"ב הרמ"ם בסוף תענית בשם ת"ת וכתב שלבון הפוסקים משמע בן בתענית מתקנין בם"ב לומנתי ט"ב פירוש מסוף היום בתו מנחה ולתעלה דומיא די"ב לתורתי בקינות ירק מן המנחה ולמעלה ע"ב וב"ב הגהות מיימוניות וב"ב בתרדכי בתחלת מ"ק וכתב דעוד להמתין מנחה ולמעלה ומשמע מדבריו להמתין עד מנחה קטנה קאמר אבל השלם לא נהגו להמתין אלא עד חצות:

בתב הרשב"ם בתשובה של אחד משחט קודם חצות בל דבריס אלו לא נהגו בהם אלא בדי שיהא יושב ומשבר מחיצות של ירושלים ולהתאונן ולהתעסק בהוני וקינות בשהל לא נהגו אלא לשתות עד חצות או עד הערב אסור להקל בזה עב"ל: **במנחה** קודין ויהל ומפטירין דרשו וכו' הר"ד מבודרשם אחס מפטירין שובה: **ואומר** נחם בשובה ירושלים בבר בתוב משפטו בסי' תקל"ו ומשפט עניט יתבאר בסי' תקפ"ב ותקפ"ו בי' אחום בפ"ב דתענית (בו.) אחת למחרינן ויומלין לניח בקבורה ביום ת"ב מבלן נוהגים בפ"ת לילך לבה"ק בע"ב שהרי ת"ב הוי ת"ב: **בתב** בתשב"ץ סימן תסי"ם שבימי רבינו יעקב סבן לויה את מדם אחד בע"ב ולא הניח לום' עליו ל"ב משום דכתיב קרא עלי תועד:

תקם משחרב הניח תקנו שכל דבר שמחה שיהיה בה זכר לחורבן הניח ושל בן אחרו את מדם זכר לחורבן ושל בן אחרו את מחה על אחה בלא מדם זכר לחורבן הבית והרמב"ם והרא"ש והטור והשו"ע סי' תקנ"ח סעי' ב' ובמ"ב שם סק"ו ובשעה"צ שם סק"ב ובשאר אחרונים שם:

ודעת התוספות שיברך על הכוס ויתן לתינוק לשתות בתשובת רמב"ם שהביא על תשובת רבינו יעקב בתב"ב דיהודה ח"ל שבי ליה בחלי דיבבינן ליה לינוקא לחינוק אבל לא חייבין לחינוק לשתות בתב בתרדכי החרוך ויתן לחינוק לשתות בתב"ב בתשובת רמב"ם שהביא על תשובת רבינו יעבב ב"ר יוחב ח"ל שבי ליה בחלי דיבבינן ליה לינוקא לחינוק דבבי יוחב בתב"ב דיהודה

בעיטו וסד בסיד ומשייר בו אמה על אמה ה"ק אלא טח ניתו בעיטו אפי' אלא שיור אי כד בסיד ומשייר וז"ל דמתני דתניא על ידי עירוב חול אי נמי מבן מותר הוא דוקא על ידי שיור אפי' משמיר קלח אבל בעת בעיטו לאפילו בעיטו לבן משמיר טובא ולא בעי שיור ולעולם אפילו בסד בסיד בעיטו ודא כדור וכבן למבין ומדוקדק בלשון הרמב"ם ויש מחלוקת בפרי רבינו דגרסי הכי והרמב"ם ז"ל כ' אין בונין בבן מסיד בכעין מלכלים אלא טח ניתו בסיד ובטרכסיד ומשייר בו אמה על אמה ואינו משמע כן בגמרא וכו' וכך היתה הגירסא לפני הב"י והרבה על זה קושיות ופירוקים ולא כיון כאותה אלא המוסמח ופירושה שכתבתי הוא העיקר והנכון ולענין הילכתא לפי מה שפירשנו דעת הרמב"ם שהיא היא מוכרעת על דעת שאר כל רבותינו כך הדין דמ"ש שיור אמה על אמה מותר לפי' אין טחים בעיטו אלא בסיד ואפילו בלא עירוב חול כי אם בסיד בלא סיד תהלה לה תואר לו ולא הדר ושרי ורמזה לי דה"ק ניתרין בכותל על עיטו טיח בעיטו אפי אין בו לאיסור כיון דאיכא בו אמה על אמה ה"ק אלא טח ניתו בעיטו אפי' בסיד ומשייר בו אמה על אמה ואינו משמע כן בגמרא דבתר דמייתי הך ברייתא ת"ר לא יסוד אדם את ביתו בסיד ואם עירב בו חול או תבן בותר ר"י אומר חול הרי הוא טרכסיד ואסור תבן מותר ומסיק כך אמרו חכמים סד אדם את ביתו בבוד ומשייר בו אמה על אמה אלמא ע"י שיור אמה על אמה מותר כל מיני סיד ועושה אשה תכשיטיה ומשיירת בהם דבר מועט ואפי היא בת צדעא פירוש טפול סיד שמטפלת במקום הצדעים ועושה אדם כל צרכי סעודה ומשייר בה דבר מועט אפילו כמא הרמנא: תקנו להניח אפר בראש חתנים במקום חנחת תפילין ואסרו עטרות להתנים ודוקא לחתנים שלא אסרו אלא בעת ריבוי שמחה אבל לשאר כל אדם מותר וקאמר רב לא שנו אלא של מלה ונפריות אבל של ורד והדס מותר ושמואל אומר אף של ורד והדס אסור אבל עושה של קנים וחילת ופפק הרמב"ם ז"ל כשמואל ואיני יודע למה דהא קי"ל כרב באיסורי ופירשו ההוס' דלא בעטרות של הראש איירי שאין דרך לעשותו מקנים וחילת אלא בעין ביפה ששושין להתן שיושב בה ובלות מותרות בכל הוין מבעיר של זהב שאסרו אף לבלות והרמב"ן כתב דלאו דוקא

וכו' בסוף הל' תענית כ"כ: **ומ"ש** רבינו ואינו משמע כן בגמרא דבתר דמייתי הך ברייתא ת"ר לא יסוד אדם את ביתו בסיד וכו' נראה מדברינו שהוא סובר שטעמו של הרמב"ם שאסר לבנות בניין מסיד בכעיין המלכים הוא מפני דת"ר לא יסוד את ביתו בסיד ומפני כך הוקשה לו מדמסיק בתר הכי סד אדם את ביתו בסיד ומשייר בו אמה על אמה מלמד ע"י שיור אמה על אמה מותר כל מיני סיד ותמהני עליו כתב תמיהי מדע דהא דקאמר כך אמרו חכמים סד אדם את ביתו בסיד ומשייר בה וכו' לא מסקנא דשקלא וטריא על דין סד את ביתו בסיד הוא אלא הכי מייתי ת"ר כשחרב הבית בראשונה רבי פרחיון בישראל אלא לאכול בשר ואלא לשתות יין נשפל לכם רבי יהושע ע"ל מפני מה אין אתם אוכלים בשר וכו' אלא להתאבל כל עיקר מ"מ אלא כך אמרו חכמים סד את ביתו בסיד ומשייר בו דבר מועט וכיון דבריית בתענית כתיב הו

וזה לכל עשה מותה כיפה של מילת ופירש"י עיר של זכר מעטרה של וזה ועיר של זכר מעוירת עליה וכתב הרמב"ן בת"ה גרסינן בפ"ק דגיטין (סה) רבינא מתכמיה למר בר רב יצחי דקא גדיל כלילא לברתיה מ"ל לא סבר לה מר הסר המלניה והרם העטרה כ"ו מתכפת מרחם כהן גדול מהה עטרה מרחם כל מדם נסתלקה מכפת מרחם כהן גדול נסתלקה עטרה מרחם כל מדם מ"ל דומיא דכהן גדול וכן כהני גברי דמסר להו כלילא חתנים ניכנו דעטרות חתנים תנן דמיא דגברי גנסי מותר כך פי' ר"ח נתנלו חתנים מסורים בכל העטרות והכלה מותרות בכולן חוץ מעיר של זכר ומסר מגפים וכיס מותרין בכולן וקשה לי מה שמרו בפרק במה מדליקין (סא:) גבי מסכתת מסום ר"מ בר' שמעון שמרו לון כה מסום * עטרות כלו' אלמא ר"ל דכל דמיסכת מסור מסום עטרו' דלמא דוקא עיר של זכר ומסכת' יש בה מסכנות זכר וכיון דעיקרה בגד לא גזרו ורבינא של מיני בגעונים הוה דקמהר' דקא גדיל דומית דמנגע דמסור למתני' ומותר לכלות שמ"ה לעולן לגמרי והיינו דתניא התם מיט היא עטרות כלות עיר של זכר וכל שעשה הוא כפה של מילת לא התיר בה עטרה מיט בה כפף וזכר מלא של מילת היו וכתב ר"ה שכך היא דעת הרמב"ם שכתב של כפף או זכר מכל בעטה שלנו בספר הרמב"ם כתוב שם היה שם כפף משמע לפי נוסחת זו שאין"ה שעיקרה של גדיל שם קטעים בה מהבנות כפף או זכר מסור :

ומ"ש רבינו ואפר כל מחת חוץ מחתן וכלה מותרים בכל כבר בפרק במחוך לכלות לגו **ומ"ש** לחיתר לשאר כשים מסור דהא כל שאינה כלה לא מיקטרא כחיתי אלא היינו לומר אלא מיבעיא לחתנים לחסור אלא לף לכלות :

ואסור כל מיני שיר בין בכלי בין בפה בפוף סוטה (מח.) תנן משנטלה לבקדרין בעל השיר מבית המשתה שנאמר שיר לא ישתו יין וכפ"ק דגיטין (ז:) שלמו ליה לחר שוקנא זמרא מ"ל דאסור שירעט וכתב לה אל תשמח ישראל אל גיל כעמים ולישלח להו מכבא בשיר לא ישתו יין אי מהבוח הוה מימא הכי מילי זמרא דמנח אכל דפומא שרי קמ"ל ופירש רש"י זמרא לשורר בכי' המשתאות וכתבו התום' וכן משמע מדקאמר ולישלח לה מכבא בשיר לא ישתו יין ורלוי להחמיר כרבינא דהכא פירושלמי דהוה קאים ואמיך וחתיך זמרא שמתעגג ביותר ושיר של מלה שרי כגון בשעת חופה שעושין לשמח חתן וכלה וגם פ"ג כ' בכל ע"ב לשמח חתן וכלה אבל שיר של מלה מותר וכיון דכתב נמי של"ח בפ"ב שמותר לומר לע"ג בשעת לגנן בכלי שיר בחופות דמיירי לעו"ג במקום מלה שרי ואין שמחת חתן וכלה בלא כלי שיר ע"כ : **ומ"ש** רבינו ולשון הרמב"ם משמע בכלי מסור בכל ענין ובפה דוקא על היין כ"מ מ"ש מכפ"ק דגיטין ול"ל וכן גזרו שלא לנגן בכלי שיר וכל מיני זמר וכל משמיעי קול של שיר מסור לשמוע בהן ומסור לשמען מפני החורבן ומפני שירה בפה על היין מסורה שנאמר בשיר לא ישתו יין ובכר נהגו כל ישראל לומר בשרי תשבחות או שיר של הודאות לגל וכיוצא בהן על היין : **ומ"ש** רבינו שתוקר לומר שירות ותשבחות על היין בבית המשתה ואסור לאדם שיוכל לומר בבית המשתה שנאמר או ימלא שחוק פינו ולשוננו רנה אז יאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה ויתלו בשמחתנו כי בגבות נפלאותיו וגבורותיו ויתמהו כשר"ל כגדיל כ' לעשות עם אלה ויתלו בשמחתנו ומשמה הוה מסות שמחת בתורה היא מצוה גדולה משום פרסומי ניסא וחשוב לוה מ"ש במדרש זה פיוס שכב כ' גבולה ובשמחה ב"ן הוי לומר בשם רבי' מפ"ש שוה פיוס קוה ר"י ומשמה לגן בו ניסים ונפלאות ומנו שמחם בו מפ"ש שעיקר שמחה שוה בעבור ג"ע אלא בעבור שהם לפרסם את כל שבחות ותפ"ל כל שירות אסור שהם שעה ע"ל ונפ"ל פ' לפי דמסתי שו ישמח פיו לפו בשב"ב פיירי אלא בשירות שאינם פיוס בו ביומו ביום אבל אם שהרי נאמר שם אלה ויתלו שם בשמחתנו ר"ל ר"ל יוסה

ר"ש מן שמעון ר"מ שהשם כדבר מפני חורבן בית המקדש אבל לא בשעת חורבן מוקף ומשמח פיו כל זמן שבית המקדש קיים ומשמח בכל דבר שרוצה חוץ מן הכלה ר"ל כי יוסה מדלא אמר שמעו מלגו מלת מפני חורבן בית המקדש אבל מלת פיו שמח פיו כל זמן שבית המקדש קיים ומשמח בכל דבר שרוצה חוץ מן הכלה ר"ל כי יוסה מדלא אמר שמעו מלגו מלת מפני חורבן בית המקדש אבל מלת פיו שמח פיו כל זמן שבית המקדש קיים ומשמח בכל דבר שרוצה חוץ מן הכלה

תקסא הרואה ערי ישראל בחורבנן אומר על הראשונה שרואה ערי

דוקא עיר של זהב אלא כל שעיקרו של כסף או של זהב אסור אף לכלות ולא התירו להם אלא שעיקרן של מיני צבעונים אע"פ שיש בו משבצות זהב וכ"כ הרמב"ם ז"ל נזרו על עטרות כלות של כסף וזהב אבל עטרות של נדיל מיתר לכלות ושאר כל אדם חוץ מתחן וכלה מותרין בכל ואסרו כל מיני שיר בין בכלי בין בפה ופירש"י בנון לשורר בבית המשתה והתום' מפרשים דאפי' בלא משתה נמי ודוקא למי שרגיל בכך כההיא דאיתא בירושל' ריש גלותא הוה קאים ואמיך בזמרא פירוש בשבחו ובקומו היו מזמרין לפניו ומלשון הרמב"ם ז"ל משמע דבכלי אסור לשמוע בכל ענין ובפה דוקא על היין אבל הוא ביאר בתשובת שאלה דאפי' בפה אסור אף בלא משתה ואין חילוק בין לשון עברי ולשון ערבי כ"ש אם הן דברי ניבול שאסור לשומעו אף בלא מליצה וניגון וה"מ שירות אהבים בנון לשבח יפה ביופיו וכיוצא בו אבל מותר לומר שירות ותשבחות על היין בבית המשתה ואסור לאדם

שימלא (מ) שחוק פיו בזמן הזה שנאמר או ימלא שחוק פינו :

תקסא הרואה ערי ישראל בחורבנן אומר על הראשונה שרואה ערי

כיון דכתל כיפה מסור כ"ש בעטרה ממש ומ"כ בזמניהו זה שדרך לעשות עטרה ברחש מתל קיטם וחילות כמו שמוכנים העו"ג בשעת נשואין שלהם מסור ליטרחל וכן משמע להדיא בפוף סוטה דעפי לימור יש בעטרה שברחש מכחוכן שעושין כעין כיפה ונרחה דפי' התו' סיכה אלא בעטרות חתנים מחל בעטרות כלות מפילו בעטרה ממש מותר כעיקרן של מיני כעטרי' ושיון בסמ"ג בפי' עטרות חתנים :

ואסרן כל מיני שיר בין בכלי בין בפה ופרש"י בנון לשורר בעת המשתה ור"ל מפילו למי שאינו רגיל והתוספות מפרשים לחפי' בלא משתה מסור למי שרגיל ולפי זה אין פי' התו' חולק לפרש"י ונרחה כ"כ תדעת התו' דלמי שרגיל לחסור לחפי' בפה ולחפי' בלא משתה עיין בסמ"ק דגיטין (דף ו') :

ומ"ש ולשון הרמב"ם משמע וכו' פי' הואחמיר מנד דנכלי מסור לחפי' למי שאינו רגיל מפילו בלא משתה ומיקל מנד דנפה דוקא על היין מנד בלא על היין שרי לחפי' למי שרגיל וכ"ל שהוא מפרש מלי דתנן מנבעלה סנהדרין בעל השיר מנים המשתאות שנאחר בשיר לא ישתו יין סיטו לחפי' שיר בפה ומלי דקחמר בסמ"ק דגיטין מי מסניח ס"ל ס"ת זימרת דמנח מנד דפומא שרי קמ"ל לגריך לומר בהאי קרא מעבר לעשי לומר שפיכוכו כזמרת דמנח מנד לפי לחמת ודלמי שגס המקדש שמור בשיר לא ישתו יין היינו לחפי' שיר בפה ולכך קחמר להו הלי מקרא של חשמח ישראל אל גיל כעמי' לוכיח למיטעי בהא דזימרת בפה קחמר דלחמור נמי בכי' המשחות : **ומ"ש** מנד הוא מיחר בחשחות שלחה לחפי' שיר בפה בלא משמע לפרש בסיא דמר עוקבא דסמ"ק דגיטין לחסר מפילו בפה ליכא היינו מפילו בלא משמע ומלי לפריך הכא ולישלח ליה מכבא בשיר לא ישתו יין היינו דס"ל דהמקרא דקחמר בשיר לא ישתו יין לאו דוקא קחמר בנית המשתה לפיקר קפידא מיכה אלא בשביל השיר ומרחמ דמילחא הוא לומר בחשתה היין מנד בלא לפי' בחשתי נמי לאו דוקא מפילו בלא משתה ומחיתין לסוף סוטה דנעל השיר מבית המשתאות נמי לאו דוקא

ומ"ש שיית מהנים כו' וכו מדברי רבינו שמפרש כל המיסורים שהוכיח למעלה לפירש"י ומ"ש וכרמב"ם כל מלה דוקא בשירי מהנים וכו' וכ"כ כל השפחי' בשם גאון ולענין הלכה ירחה עיקר בדברי הרמב"ם בחשובת שאלה דכל שאינה של שירות ותשבחות מסור לפילו בלא משתה ומפילו בפה ובנדרסינן בפוף סוטה מחר רב חונא זמרא דעמא ומרת מעקר מחר רבא זמרת בניחת חורבה בסיפא מחר רב הונא זימרת דנגדי ודבקרי שרי לגרדקי מסור פי' הנגינות שמנגנין בני חדם בשעה שמוכנין משחוי לו בשעה שמנגנין בשוורים לחריסה מותר שלא מלא לחקן מלבחתן לכל הנגינות שמנגנין המורנים וכ"ה שחר המומנין בומנתן מסורין שלא מלא לשמח לבן וחסור וכדכתיב לב משמח ישראל אל גיל כעמים וכו' וכ"ש לחסור לשמוע כלי זמר ולפיכך יש להזהר על המקילים לנקות בכלי זמר ומפילו בשבחות ו"ש דלא התירו אלא בחופה משום שמחת חתן וכלה וכן נשים המחוברים בפה בעת מלבחתן יש לחתות בכם ומס לינן שומעין מומר ומיכא שונגין ומל יהיו מזידין כדחמר בריש המניח לחפי' בחסור לחורייתא מין לחתות בדבר שמנו יודעין בודחי שלא יקבלו ועיין בתו' בהגהות מימ"י סוף פרק חזקת הבתים :

תקסא הרואה ערי ישראל בחורבנן חומר וכו' בפ' אלו מבלחין ת"ר ואלו קרעין שמין מתחתין כו' ועל ערי יהודה ועל המקדש ועל ירושל' וקורע על מקדש ומוסיף על ירושלי' וכגמ' ערי יהודה מלן דכתיב וביהודה מלנים משכם ועל מלנה נפ"ק דקריעתה היה בשביל החורבן מלפה ברחו מן שמוך לה שהיא מחת מערי יהודה ומיכה נלמד בחכ"ם שנריך לקרוע על המקדש ועל ירושלי' כשרואה חורבנם ומשחע דעל ערי ישראל מין לריך לקרוע ללא מחרו ללא מערי ישראל ללא משיני כערי יהודה וכמעשה שהיה מכל בעל כל הפוסקי' כחבו דין זה בשרי דוקא וכן כחב רבינו נסי' ס"ת ופ"ב ערי ישראל דנקט הכא לאו דוקא ופ"ב המנהג שלא לקרוע ללא על ערי יהודה ללא משיני כערי יהודה ללא לה נס כל הפוסקי' כחבו דין זה בשרי כחורבנן דקחמר היינו חפי' יש שם יישוב כל שיד המומות שולטת עליו כחורבנן מיקרי הכא מנפה חקרעו עליה היה שם יישוב עם רב מיכודי וכבדים מנשי מלחמה דבדיון לה יחנו שם שהרב נדליה וחת כל היהודים מצר היו חתו כמנפה וחמ"כ קרעו בנדיסם מפני שהיתה נכבשת חתת יד מלך בבל : **ומ"ש** חומר על הרחמונה שרואה ערי

פרישה

סי' תקם (מ) **שחוק** פיו בזמן הזה כו' וכתב ני' מבל סי"ר יוסף פי' דבלא בוכ"ת נמי קחמר שבשמחה יתירה מרגילה חת בחדם לבכות בחמת שב"ל ול"ל יוסף ר"פ מין שומרין ר"מ שהשם כדבר מפני חורבן בית המקדש מבל לא בשעת חורבן מוקף ומשמח פיו כל זמן שבית המקדש קיים ומשמח בכל דבר שרוצה חוץ מן הכלה ר"ל כי יוסה מדלא אמר שמעו מלגו מלת מפני חורבן בית המקדש אבל מלת פיו שמח פיו כל זמן שבית המקדש קיים ומשמח בכל דבר שרוצה חוץ מן הכלה ר"ל כי יוסה מדלא אמר שמעו מלגו מלת מפני חורבן בית המקדש אבל מלת פיו שמח פיו כל זמן שבית המקדש קיים ומשמח בכל דבר שרוצה חוץ מן הכלה

חדושי הגהות

תקם א ר"ל כין דאשמעינן אפסמא משמע דיש עוד דברים שיש בהם משום עשרות כלות :

ערי קדשך היו מדבר וקורע מימרת דר"ח פ' ולולו מגלחין מלת דהגירסת לפסי לומר ערי יהודה היו מדבר וקורע לפל כל הפוסקים כתבו הגירסת כלשון רבינו ערי קדשך : **ומ"ש** ומיין לריך לקרוע בתחרות כן דקדק פס רמ"ג וכ"כ הרב המגיד בסוף הלכות תעניות בשם הרמב"ן :

ומ"ש וכשרואה ירושלים לומר ציון מדבר היתה ירושלים שממה וקורע וכשרואה ב"ה לומר בית קדשינו ותפארתנו כו' כמימרת מלת שבתב"ס בסוף הלכות תעניות בתוב רואה ירושלים כמורבנה לומר בית מקדשינו ותפארתינו כו' וקורע וכשניגע למקדש קורע קרע אחר כו' :

ומהיכן מייב לקרוע משניגע לעופים בריישא פס אחד הטומע ואח"ה כשרואה כיון שהגיע לעופים קורע וכן בפרק אלו הן הלוקין כיון שהגיע לעופים קרעו בגדיהם ובפרק אלו עוברין כתב רש"י עופים פס בפר שיכול לראות בית המקדש משם . וכן פסק הרמב"ם בסוף הלכות תעניות מכן הרי"ף והרא"ש השמיטו זה גם רבינו אלמא לא כתבו ביורה דעה והכי משמע בבריישא דלף השומע ואינו רואה כיון שהגיע לעופים קורע אבל ברואה הרבה יש לו לקרוע ומעשם זה השמיטוהו הרי"ף והרא"ש וירמה דלף הרמב"ם מודה זה דיעת יחי קריעה אפי' קרע קודם שהגיע לעופים אלא דמשמעינן דבניע לעופים חייב לקרוע מכף מה שאין כן בקודם לעופים דלף אם רב דימי מקום שבכל יכול הוא להמתין מלקרוע עד שיגיע לעופים וזה דעת רבינו דכתב דמן בעופים חייב לקרוע וכיו"ב כתב בסמם משום דלף קודם לעופים יכל יחי קריעה נ"ל ולא כדברי הב"י שאחר דקודם שיגיע לעופים לא תשיבה רחייב וכל זה ע"פ כי' רש"י אבל ריי חולק וסבר לעופים אינו כאר אלא כל מקום סביב לירושלים בשיכול לראותה משם עיין בתוספות פרק אלו עוברין מהניתין דהיכול לשחוט את פסחו ק"ק דמ"כ מאי לאחר השומע וכו' : **ואם** רואה התקדש תחלה וכו' שם בגמרא ופירש"י וכגון שבנים לירושלים בשיבה ותיבה ומגדל ולא רואה ירושלים עד שראה כ"ם תחלה וכ"כ ניתוקי יוסף והרמב"ם כתב דכשבא בדרך התדבר פגע בתקדש תחלה ולעילי מאחר שהשתא בחורבנן קייתין אפשר דבתי ירושלים כ"כ תרבין עד שלא יראה מהשניע לעופים כ"א כותל התערבי וזה הוא פוגע בתקדש תחלה . וכתב הרמב"ן בתורת האדם והב"י הניחו ותוספ' על ירושלים כל שהוא ואם פגע בירושלים תחלה קורע טפח לכל אחד ואחד לאפי' בתוקו קרע עצמו בשקורע ותוספ' בו טפח יצא לכל ניתוקי יוסף כתב וז"ל ותוספ' על ירושלים כשיראה ירושלים יוסף בעבור ירושלים עד שיבורו לכל אם ראה ירושלים תחלה קורע על ירושלים שיעור טפח ואינו מוסיף על התקדש בעבור כבוד התקדש דשמא לא יפח ניכר קרע התקדש לפיכך ירחיק ג' אצבעות משפת בית השתור וקורע שיעור קריעה עכ"ל :

מצאתי בלקוטים כשחדש בא לירושלים ורואה את הקובה של ב"ה שהיא עזרה אז חייב להשתומם כנגדה ולקרוע את בגדיו ולבכות ולהתקונן ולהתפלל ולתלג על חורבן בית התקדש ולבכות בתרב ולקונן ולומר זה החומר תומור לאסף אלהים באו גויים בנחלתיך טמאו את היכל קדשך כו' עד סוף ושבקורבא מברך ואומר ברוך דיין אמת כי כל משפטיו לדק ואתת לעור תמיס פעלו כי כל דרכיו משפט לל אמונה ואין שול לדיק ויאר הוא ואתה לדיק על כל הבא עליהו כי אתת עשית ואנחנו הרשענו . וכשרואה ציון וירושלים הוא חייב כתו כן להוסיף על הקרע הרשמון עפח ולבכות בתר נפש ולהתפלח ולומר בית תקדשינו ותפארתינו חשר הללוך אבותינו ועדי קדשינו היתה לחרבה חרון אתו ואינ אין בניון ואתכל יפולתינו . וכשרואה שערי רחמים שהם בשבל מעדני הוא השוכר אשר בנה דוד התלך ע"ב לריך לומר פסוק זה שנעני בתרך שבריך מבל ובבר בריחיה מלביה ושריב בגויים אין תורה גם נביחיה לא מלאו חזון מה' ע"כ ולריך לבתר דתא שבתב בשברואה הקובה של בית התקדש דחייב לקרוע ולהשתומת וכו' ורלוא לומר דתחלה יאתר בית תקדשינו וכו' בדאיתא בגמ' דקודם הקריעה חייב לומר כן כדי שיהא ניכר על מה הוא קורע :

ומ"ש ולבכות ולהתקונן וכו' אין לה בגמרא אבל הסכל יחייב כן דהו"ל כתי שתתו מוטל לפניו דקורע ובוכה ומתקונן וכן משמע בפסחים דק"ח מגולחי זקן וקרועי בגדים ומתגודדים דהיו שורטי שריטות בבשר ובוכים ומתקוננים :

ומ"ש ולומר מזמור לתסף וכו' כל זה לעורר לבו להתקונן ולבתל על חורבן ולהתפלל על גאולה בבוקר עכומה : **ומ"ש** שיבתך דיין התמת נראה לתין לבתך בסם ותלבות בתרבה זו לא נתקנה אלא על שמושות הרעות שהם מתחדשים ובכוס אבל זו אינה היא ולא שייב' כלל ביה שראה תורבן :

ומ"ש כשראה ירושלים חייב להוסיף על הקרע הרשמון טבח הוא אלא בבי' הרמב"ן דבתב דבבל שהוא סבי אלא סובר דדין זה דומה למי שקורע ואח"ב מת לו מת אחר תוך ז' דמוסיף וקורע עוד טפח ואראה שזהו דעת ניתוקי יוסף שבתב דמוסיף בה עד שיבורו והיינו טעמא אחאר שהקרע הרשמון עדי בגבר לבו ושריך להוסיף קרע טפח ממלא יניע עד שבורו :

ומ"ש ולבבות בתר נפש ולומר בית תקדשינו ותפארתינו וכו' לבם בתבתי בן משמע מדברי הרמב"ם לבם ברואה ירושלים אלא בתקדשינו ותפארתינו וכו' והיינו תפני ציון ויירושלים לפל כפי גרסתינו בגמ' לא משמע הכי אלא ברואה ירושלים לומר ציון מדבר וכו' : **ומ"ש** וכשרואה שערי רחמים כו' אין לה גמר' ולא ידעתי מניין לו זה :

תקסב אמר רב חסדא כל תעניות וכו' בפרק קמא דתעניות אחר רב הונא יחיד שקיבל עליו תעניות אפי' לבל ושתה כל הלילה לתת הוא מתפלל תפלת תעניות לן בתעניתו לתתר אינו מתפלל תפלת תעניות ואפילו תני בסבר רב הונא מתענין לשנות ומתפללין תפלת תעניות ושתי בבא דתיבא לילית ללא קניל עליה מעיקרא לתר רב חסדא הא לתר מתענין לשנות והוא שלא עשם כלום עד הערב מ"ל אחרי בא תעניות תעלותה הא לא לריבא דתימלך

תקסב אמר רב חסדא כל תעניות שלא קבלו מאתמול ושלא שקעה עליו חמה פוחתין לו מאכל ומשתה ומסוך ומרחץ ומנעל ותשמיש המטה ושלא ישב בבית המדרש אלא בבית האבל ושלא ילמד תורה לפניו אלא דברים הנוגעים לאבילות ושלא יתפלל בשליח לבור אלא הוא בעלמו ושלא יברך ברבת אבלים ושלא יהא לו הנאה מן הנר ושלא יתעטף בטלית נאה ושלא יתנמנם בבית הבנסת ושלא יתן שלום לאדם בדרך ושלא יחבוש תפילין בראשו אלא בזרועו ושלא יניח תפילין בשעה שאחרים מניחין אותן ושלא יענה אמן אחר המברך ושלא יעלה לדוכן לשאת את בפיו ושלא יהא ראשון לקרות בתורה ושלא יהא שליח לבור ושלא יהא פותח בתפלה ושלא יהא חזן לפני התיבה ושלא יהא נשוי אשה ושלא יבנס לבית המרחץ ושלא יגלח את שערו ושלא יסרק את ראשו ושלא יכבס בגדיו ושלא יתעטף בטלית שיש בה שעטנז ושלא יעשה מלאכה ושלא ישא אשה ושלא יקנה קנין גמור ושלא ישמח בשמחה של מצוה ושלא יאכל בשר ושלא ישתה יין ושלא יאכל שני תבשילין בסעודה אחת ושלא יאכל מאכל שנתבשל בו בשר בחלב ושלא יאכל פירות חדשים ושלא יברך שהחיינו על הפירות ושלא יברך ברכת המזון בכוס של ברבה ושלא יאכל מאכל שיש בו ס' חתיכות ושלא יאכל מאכל שיש בו ס' מינין ושלא יאכל מאכל שנתבשל בקדרה שנתבשל בה מאכל אחר ושלא יאכל מאכל שנתבשל בקדרה חדשה ושלא יאכל מאכל שנתבשל בכלי חרס חדש ושלא יאכל מאכל שנתבשל בכלי שאין בו נקב בתחתיתו ושלא יאכל מאכל שנתבשל בכלי שנתבשל בו מאכל אחר ושלא יאכל מאכל שנתבשל בכלי שנתבשל בו בשר בחלב ושלא יאכל מאכל שנתבשל בכלי שנתבשל בו נבלה ושלא יאכל מאכל שנתבשל בכלי שנתבשל בו חלב ושלא יאכל מאכל שנתבשל בכלי שנתבשל בו דבר שאינו מאכל אדם

ומתירה על האדן בידוע שכבר שקעה החמה ונפקא מינה לגבי תענית ולשכת עכ"ל (ג) : **ומ"ש** רבינו תיכו תענית להתפלל עניו ככי משמע בגמ' דסיכא לתמריון תיכו תפלת תענית היא ומיהו כן מתענה בשעת ושלה קאמר רב מדברי הרמב"ם והרמ"ן והר"ן ז"ל נבי תענית שעות והא דקאמר שתיכו מתפלל עניו כשלא שקעה עליו החמה נראה דלא מפיקו מיכא דכבר שקעה החמה ונפקא מינה לגבי תענית להתפלל עניו ואפי' קבלו עליו בסנהדרי גדולה ביום הכוכבים אינו תענית להתפלל עניו המחרת והתענה ובלילה שלאחר התענית נמלך להתענות גם ביום הב' אף על פי שלן בתעניתו וקבל עליו הראשון השני אינו תענית כיון שלא קיבלו תחלה הלכך הא דקיימא לן מתענין לשעות ומתפלל עניו צריך לפרש שקבלו מאתמול וגם שקעה עליו החמה והיכי

שמיה תענית כך היא גירסת הרמ"ם ופי' דלא קניל עליה משיקרא כלומר מכע"י לא קניל להתענות ביום ג' אלא לאחר שהחשיך דאף בתענה לשעות צריך קבלה נשוד יום וכיון דאסיק מכיי לומר שתיכו קבלה מכע"י אף בתענה לשעות ושלה קאמר רב חסדא הא דאמר מתענין לשעות כו' לאורויי דבשעין כמי דשקעה עליו החמה אף בתענה לשעות לכך כתב רבינו פ"ר חסדא כל תענית שלא קבלו מאתמול ושלא שקעה עליו החמה אינו תענית ומ"מ מאחר דדברי שמואל מפשר לפרש דוקא בתחיל תענית יום שלם אבל לגבי כתחיל לשעות וכדברי רב חסדא הם אף בתקנון לשעות לכך כתבו רבינו ע"ב רב חסדא ואהו שכתב הילכך הא דקי"ל מתענין לשעות ומתפלל עניו כו' דמדברי רב חסדא שמו למדין מהי דיעה וכדפי' : **ומ"ש** ומפי' קבלו עליו כמנחה כו' כלומר לא מיבעיא כמי שתוכל ושותה בלילה והשכיס בבוקר וגמלך להתענות שאין זו תענית להתפלל עניו מאחר שאין כאן קבלה מבע"י ולא הועיל לו הקבלה משכבש בלילה אלא אפי' יש כאן קבלה מבע"י בתפלת המנחה של ערב יום הרמשון אפ"ה אין קבלה זו שלה לו לתענית יום ג' מאחר שלא קבל תענית יום ג' בתפלת המנחה של יום רמשון ולא מהניכן תענית אריכתא הוא וכיון שלא קבלה בתפלת המנחה של יום רמשון ולא מהניכן תענית אריכתא הוא וכיון דלא קבלה • ודין זה מיתרת דרב הונא לעיל לן בתעניתו לאחר חיכו מתפלל תפל' תענית ועל פי פי' הרמ"ם דטעמא דאפי' היכא דלא קבלו מבע"י מכן מהרדכי כתב הרמ"ן בתעניתו פי' בלילה שאחר התענית ומסיק קסבר מתענין לשעות כשקבל ושאני הכא שלא נתכוון לשם תענית מחמת שהיה סבור שהוא עדיין יום שעבר והיינו דקאמר מכיי שאני שהיה פי' דלא קנליה עילויה פי' דלא הוי קבלה כלל ואדהו דברי הרמ"ם שכתב על הרמב"ן וכתב ולפי שלא קבל עליו בתפלת מנחה בערב יום הרמשון אינו תענית כלל ואפי' אם קבל עליו בתפלת מנחה בערב יום הרמשון שכתב על הרמב"ן וכתב ולפי שלא קבל עליו מבע"י אין מתפלל עניו ואין לו דין תענית היינו דוקא כשלא קבל כלל עליו התענית אלא נתענה כך בלילה ויום שלם היה רוצה לאכול כתוך תעניתו זה היה רשאי ומפ"ם ס"ל לרי"ף דלא נרע מתענית מלום ור"ן הלקו רמביי"ה ומהרי"ח אבל בקבלת התענית קודם שעות התענית מודה רמביי"ה דהוי תענית וכ"כ הר"ן הלכי מהך דרב הונא לעיל וכ"כ הרמב"ם להדיא מתענה מדם שעות כו' אלא דקשה לי מתני' דכתב הרמב"ם קודם זה כמי שהתענה ובלילה נמלך ביום שני אעפ"י שלן בתעניתו מיהו תענית מפני שלא קבלו עליו מבע"י דקבלה עליו בלילה מיהו תענית ויום שיתר למה מחר זה דהוי קבלה ונראה לי דדעת הרמב"ם לומר דהא דתתענין לשעות ומתפללין כשקבל עליו בפירוש קודם שעות התענית והיינו דלן בתעניתו שלא קיבל עליו בפירוש אלא בנמלך בדעתו לבד והיינו דקאמר מכיי קסבר רב הונא מתענין לשעות ומתפללין תפלת תענית ושמיו הכא דלא קבליה עלויה כלומר שאיני אלא נמלך בדעתו ולא קבל בפירוש ומשמעון לתפמ"י שקבל עליו בפירוש בתפלת המנחה של ערב יום הרמשון לא הועיל לו לתענית יום ג' ושהו שכתב הרמב"ם קבל עליו מבע"י להתענות למחר בלבד והתענה ובלילה נמלך להתענות ביום שני אעפ"י שלן בתעניתו מיהו תענית מפני שלא קבל עליו מבע"י כלומר אף על פי שקבל עליו כבר בערב יום הרמשון לא הועיל לו מאחר שלא קבל עליו מבע"י רמשון אלא נמלך בדעתו בלבד אבל ודאי אם קבל עליו בפירוש לא גרע מקבל עליו תענית שעות דמהני בקבלה קודם שעות התענית להתפלל עניו כמו שכתב אחר זה כ"ל ומכל מקום נראה אפי' לאלו הגאונים צריך לפרש דכתחויב תענית יום שלם וכא ביום ג' להתענות אם לא קבלה מבע"י מיהו יוצא ידי נדרו וכיון דאמר שמואל כל תענית שלא קבלה עליו, מבע"י לא שייך תענית לומר שיהא יוצא ידי נדרו דאלו בשיו מחויב תענית יום שלם אפי' קבלה עליו, ומבע"י לא שייך תענית לומר שיהא יוצא ידי נדרו דאלו בשיו מחויב תענית וכ"כ הרמ"ם להדיא לפי דעת הרמב"ן הנמשך לשיטת אלו הגאונים וצריך לי עיון לדעת הרמ"ם דלעיל ד"ה ומ"ל לף כתתענין לשעות צריך קבלה מבע"י להתפלל עניו מ"מ כתחויב תענית יום שלם אפשר דיוצא ידי נדרו אפי' לף קבלה מבע"י והיינו דשמואל דכל תענית שלא קבלה עליו מבע"י לא שייך תענית להתפלל עניו היינו דוקא שלא קבלה עליו מבע"י אבל אם קבלה עליו מבע"י אלא שלא התענה כלל אלא נמלך בלילה לא הוי תענית כלל ואפי' לשלום קסבר מתענין לשעות ואם קבל עליו תענית יום מחד יוצא ידי חובתו וגם אסור לאכול אלא שלא נתכוון לשם תענית ומיהו אם התענה ושהי כהא דלא קבליה עלויה משיקרא הלכך מיהו מתפלל תפלת תענית בין בתעניתו שלא לשעות יוצא י"ח תענית אפי' משיקרא ומדעתא טותא כן דכיון דמיקרי בלא תענית לענין זה שאסור לו לאכול דלא נרע מתי שקבל עליו תענית לשעות ואכל אח"כ כתכף מהרמ"ם ודניכו כסמוך דהוי תענית לענין שצריך להשלים נדרו ממילא יוצא נמי ידי חובת נדרו שהיה מחויב להתענות יום אחד וכ"ע • ויש לדקדק במאי דקאמר רב הונא יחיד שקיבל עליו תענית וכו' ומלה קאמר בן בתעניתו לאחר מיהו מתפלל תפלת תענית וכיון דיחיד טלה בשוחט תפלה מה בכך שמתפלל תפלת תענית דכל כל יחיד יכול להוסיף בשוחט תפלה מכל שכן ורכיו ורש"י כתב דאפי' לאחר מיהו מתפלל תפלת תענית מיהו יכול להתפלל בלא תיוב אלא אם כן ה"ל לפרש דמיירי בשהתענה כל היום ולא אכל כלום ולא שתה אבל אם אכל כלום אפי' פחות מכזית אינו יכול להתפלל תפלת תענית ולא עוד אלא שאפי' אם אכל כלום אחר שהתפלל תפלת תענית ואח"כ התענה כל היום כולו אינו יכול להתפלל תפלת תענית אחרת ביום ההוא ואפי' אם אכל כלום בין השמשות

אכל ולמי אם ירצה להתפלל הרשות נידו שהרי אם תענית עליו לענין שאסור לו להכול בשעת שקבל עליו להתענות שהרי בזה נדר לגמרי ואם כן אינו יכול להתפלל תפלה חשיבה שיהיה שואה לתפלת הקבע ואם כן אין לו להתפלל תפלה חשיבה כלל ואם כן אין לו להתפלל כלל ואם כן אין לו להתפלל כלל ואם כן אין לו להתפלל

מחת וכן עיקר עכ"ל: **ואם** קבל נמנהה להתענות ב' ימים או ג' זה אחר זה וכו' עם מלכת זמורי דף כוכא יחיד שקבל עליו תענית ב' ימים זה אחר זה ולא רצופין כנתיים אפי' אכל ושתה כל הלילה ביניהי' למחר מתפלל תפלת תעניות דמקרי ספיר שקבל מה שקבל ב' תעניות ביחד אע"פ שאכל ושתה ביניהם וכן נורס הי"ף וכ"כ הרמב"ם בהדיא בפ"ה וכתב עוד הרא"ש וה"ר יונה שכתב שהתעניות ביחד עליו רצופים זה אחר זה דכיון שקבל עליו בתחלה ביום אחד שיהיו רצופים אפילו אכל ושתה כל הלילה ביניהם ולא אמרינן כיון שאכל ושתה בלילה נתבטלה תענית יום שני שקבל עליו בתחלה ומשמע מדבריהם דאפילו אכל ושתה בלילה ביניהם לא נתבטלה תענית יום שני שקבל עליו בתחלה ומשמע נמי

כתוב בתרומת הדשן לפי דהקעיות שבין המנחה אין נריך לקבלם בתפלה ותפלים עד הלילה ולילה למחר כהו לערב בעלמא קבלו עליה כמו מבעי מבחר ועשרת ימי תשובה דתוקן התעניות שבן לעצורת בעלמא על העתיד כדי לקבל התפלה ויקדש נזר דיום ובעלמי מבחרות כדי שיתקבלו הקרבנות ברצון אבל הני ג' שבועות הם על העבר על המורגן ודמו לתעניות י"ז בתמוז ושיריך ובמחילה מבכוד תורתו ועלמותיו הקדושים כי פי' לעצורת בעלמא מיהו כמ"ש דתוקת על העתיד לפי כן מתי מבעי תלמוד מעובדא דר"ת בר לפוק שהיה מתענה בי' בשבת ולא הצליחו הפה נמי לבעורי נפשיה בעלמא הוא והא הפה התענו על העבר על החורבן אלא פירושו שהוא שרוצה לומר בלעצורי בעלמי שלא נתקנו בתעניות לקבל עליהן תורת תעניות אלא להצטער בתעניות אכילה כפי מה שמצטער להם אלא יזיק להם התענית ואם היו רוצים היו מוכלין בשבת היום ולבך לא לין לו דין תענית לפ להצליח ולא להתפלל עניהו שחיהו אם כתי שהוכל יסורין בשבת ובמוס שיהא כפרה על עוונותיו שהבה מהן וכך הוא מתכוין בלשר שהוכל בתעניתו ולבך נראה פשוט דלפ בתעניות שבין המנרים אין להם דין תענית כל עיקר אם לא קיבל עליו התענית כדין כל שאר תעניות ומי לחכות חלה עיקא ולפ בי יומי תשובה ללעצורי בעלמא היא לפ אלא תענית כל עיקר שפם היה יוכה היה אוכל וש"כ אין לו להתפלל עניהו ותפילו התענה עד חצוה וכמו שבתרכתי בזה לתפלה שבך היא דעת רוב הגאונים וכ"כ בהוקה להלית אין לומר עניהו בתעניות שבין ר"ה לי"כ חוץ מבום גדליה וכן עיקר ואין חילוק בין תתענה כל י' יומי תשובה לב' וג' ולבן מי שיבא בי' יומי תשובה לקבל עליו התענית להשלימו עד ליל הכיפורים ולהתפלל עניהו כדין כל שאר תעניות מיהו אם קבל עליו בפירוש אלא להצליח הוי תענית ומתפלל עניהו כיון שהתחה אלא להצליח כדמוכח בם"פ בכל מערבין דתפי' חיהו מצליח הוי תענית נמור והיות דכל תענית אלא שקבה עליו תמה חיהו תענית היינו דוקא בשקבל עליו תענית בשתם ·

ומ"ש רוב מפרשים דלפ בתפעניו לשעות צריך שיתענה עד ליל הכוכבי' וכת"ס רבינו סיהו דוקא אם לא פי' להדיה בשעת קבלה אלא להצליח דהו"ל כקיבל עליו תענית שתם ודלא כבעבת הרוקח דס"ל לעלולם בעינן ליל הכוכבים ואיהו מוסיל הבאי כדלעיל בסי' רמ"ג ע"ש ולפי זה החיבים דמתענין דנהגיהן בתענית מצת שהרי מתענין תפילו בתקלת היומים אלין מוחרים בהם שתהה אין להם לשהות מבום של ברכת מירוסין וכשואין קודם ליל הכוכבים אם לא שתהו מתחלה אלא להצליח ותהרמ"י פסק בשתם בת"ה סי' קי"ו דיכול לשהות אפילו דהכוא בת"ל דבין דהכוא בת"ל כתי שהתה אלא להצליח והתחיל להתענות בכיוכ תע"ב · ואין להקשות מ"כ אמתי לא מצי תלמודא דילמי מתחר ור"ת בר נדול החמו מתחלה אלא להצליח דפשיטא דיהיכול זה הוא דוחק דבא בתמת קלאריון והתענו ולבך מצי עדיבא מיהא לעצורי בעלמא הוא וק"ל :

ומ"ש רבינו שפירוש שקיבל התחה הוא לילה הבוכבים כ"כ הרא"ש פ"ק דתענית ע"פ ר"ת וכ"כ המרדכי לשם בשם רתני"ה וכן הכוס' פ' אין תעמידין וכ"כ הסמ"ק בשג"ה המתחלת הרבה בני מדם מוהגין לאכול בתעית תיד וכו' אבן בתשב"ץ בתוב ע"ש מהר"מ שת"ל עד לית הבוכבים כתו שתחר רבי אלחנן שבתב בסמ"ק בשמו דבעינן לית הבוכבים דהיינו נמר בשקיעה אלא עם שקיעת החמה יכול לאכול ומשמע לי דכוותו לומר דאין צריך להתעות אלא עד התלת השקיעה דהיא שעה ג' ורבינו שעה פחות חלק כ' מן השעה קודם לית הבוכבים דהמפקפק בפ' מי שהיה נתמ כר' יהודה דבריית דתני משקיעת החיה עד לית הבוכבים ד' מילין ר"ל מתחלת שקיעה וכן מוהגין מקלת העולם אבל מיהו נכון לכל אלא דוקא עד לית הבוכבים מיהו בהקון יש להקל אלא לשתות המנרב וליהקן לו לשתות אם הוא בתחלת שקיעת החמה אעפ"י שעדיין לא הי לילה אבל קודם ההתלת שקיעת החמה אין לו לשתות :

תקסג אימתי

מקבלו רב אחא בשמה כו' בפ"ק דתענית ומבואר לשם בכרכות" דלרב בין בתפלה ובין אלא בתפלה שכיר דתי ולשמואל מי מקבלו בתפלה אין מי לית לה ולשמואל אלא קבלה דבעינן סיוך לתפלת יום התעניתו אבל ר"ן בתב דלרב אפי' קבלו כ' יומים קודם התענית אבי ומפשר שגם רש"י סובר בן ול"ע בדבריו ולשמואל כ' גם ר"ן דדוקא בתפלת המנחה בלעיל וכן מבואר בדברי הרא"ש להא לשמואל דכל תענית אלא קבל עליו מעות יום כו' דדוקא בשעת תפלה אבל כל היום תפילו הוצית בפיו לית הוי קבלה וכן מבואר בדברי ה"ר יהוסף אבל מיהו נכון לשמואל מודה לרב דהוי קבלה קודם תפלת המנחה וכ"ם קודם לכן אבל רב ליח ליה לשמואל כ"כ המרדכי והגה"ת מיימוני והגה"ת אשי"ר וכלבודה · נראה ולפי דרבינו נמהך לשיטת רש"י והרא"ש מיהו ולכך להריך לבאר מהלוקת המפרשים בדברי לשמואל דבעי דוקא קבלה בתפלה בתיהה בתיהה עניו לית קבלה ותל"ב כתב מחלוקת הפוסקים מי הלכה כשמואל או כרב ובכן ובכן לריכה לבוקת דרבותא טוב אלא להפסיק בתפלה ויהיה לאחר מיהו אלא ספור דברים ואיהו תענין התפלה והו כבא שיהה בטילה דהוי הפסק בתפלה ולכך טוב יותר לקבלו בשעה מנחה כרב ואין לדקדק מתה הלכה כשמואל ואם כן לא הוי קבלתו קבלה דהא ולפי לפ לשמואל בדיעבד מי לא קיבל עליו בתפלה ועבר זמן התפלה הוי הקבלה בשעת מנחה קבלה ומעש"ה אלא הוי בשעת תפלת מנחה דהא סוף סוף בתוב ליום תחלת תעניתו הוא אלא דלכתחלה ס"ל לשמואל דבעינן דוקא בתפלת המנחה ורב פליג דלכתחלה יכול לקבל אלא בשעת תפלה ושפיר דמי והכ"ו בהריך והעיקר בתו שכהבתי :

ומ"ש ולא נהירא דהא מתר נבי הזכרת עניהו בערבית שחרית ומנחה ולא קתמר במנחה שלפני התענית אם הרמ"ם השיג עליו בזה וש לעיין בהגה

דהתם

דרכי משה

תקסג (א) וכ"כ בהג"ה ובכלבו ובם"ם :

כתב

פרישה

כתם מיירי כשהתה להצליח לא שיריך להצליח עד שקיעת החמה אלא בלתי יכ"ם עד לעיל מיהו נכון להחל ותפ"ם מתקלת תפלת תענית ע"כ והיינו מ"ו בהגסקותיו כתן ומהרש"ל בתשובה סי' קי"ט בשם מ"ו ומהרדכי ריש תענית ובשם מ"ו בשם ת"ו ומהרדכי ריש ר' יומי תשובה ולא בוכיר שם תענית אלא ב"ע לפי בטעמים שבתב מהרש"ל דבעי תרתי שלא יקבל עליו בתפלה וגם שלא יהא בתענית אלא לעצורי

תקסג אימתי

מקבלו רב אחא בשמה כו' בפ"ק דתענית ומבואר לשם בכרכות" דלרב בין בתפלה ובין אלא בתפלה שכיר דתי ולשמואל מי מקבלו בתפלה אין מי לית לה ולשמואל אלא קבלה דבעינן סיוך לתפלת יום התעניתו אבל ר"ן בתב דלרב אפי' קבלו כ' יומים קודם התענית אבי ומפשר שגם רש"י סובר בן ול"ע בדבריו ולשמואל כ' גם ר"ן דדוקא בתפלת המנחה בלעיל וכן מבואר בדברי הרא"ש להא לשמואל דכל תענית אלא קבל עליו מעות יום כו' דדוקא בשעת תפלה אבל כל היום תפילו הוצית בפיו לית הוי קבלה וכן מבואר בדברי ה"ר יהוסף אבל מיהו נכון לשמואל מודה לרב דהוי קבלה קודם תפלת המנחה וכ"ם קודם לכן אבל רב ליח ליה לשמואל כ"כ המרדכי והגה"ת מיימוני והגה"ת אשי"ר וכלבודה · נראה ולפי דרבינו נמהך לשיטת רש"י והרא"ש מיהו ולכך להריך לבאר מהלוקת המפרשים בדברי לשמואל דבעי דוקא קבלה בתפלה בתיהה בתיהה עניו לית קבלה ותל"ב כתב מחלוקת הפוסקים מי הלכה כשמואל או כרב ובכן ובכן לריכה לבוקת דרבותא טוב אלא להפסיק בתפלה ויהיה לאחר מיהו אלא ספור דברים ואיהו תענין התפלה והו כבא שיהה בטילה דהוי הפסק בתפלה ולכך טוב יותר לקבלו בשעה מנחה כרב ואין לדקדק מתה הלכה כשמואל ואם כן לא הוי קבלתו קבלה דהא ולפי לפ לשמואל בדיעבד מי לא קיבל עליו בתפלה ועבר זמן התפלה הוי הקבלה בשעת מנחה קבלה ומעש"ה אלא הוי בשעת תפלת מנחה דהא סוף סוף בתוב ליום תחלת תעניתו הוא אלא דלכתחלה ס"ל לשמואל דבעינן דוקא בתפלת המנחה ורב פליג דלכתחלה יכול לקבל אלא בשעת תפלה ושפיר דמי והכ"ו בהריך והעיקר בתו שכהבתי :

ומ"ש ולא נהירא דהא מתר נבי הזכרת עניהו בערבית שחרית ומנחה ולא קתמר במנחה שלפני התענית אם הרמ"ם השיג עליו בזה וש לעיין בהגה דהתם

דרכי משה

תקסג (א) וכ"כ בהג"ה ובכלבו ובם"ם :

כתב

פרישה

כתם מיירי כשהתה להצליח לא שיריך להצליח עד שקיעת החמה אלא בלתי יכ"ם עד לעיל מיהו נכון להחל ותפ"ם מתקלת תפלת תענית ע"כ והיינו מ"ו בהגסקותיו כתן ומהרש"ל בתשובה סי' קי"ט בשם מ"ו ומהרדכי ריש ר' יומי תשובה ולא בוכיר שם תענית אלא ב"ע לפי בטעמים שבתב מהרש"ל דבעי תרתי שלא יקבל עליו בתפלה וגם שלא יהא בתענית אלא לעצורי

כתב רבינו ירוחם בריש נתיב י"ט מי שנדר ואמר אם לא אעשה כך אנב בתענית חלום הוי לממכתא ויש ג' תלוקים בדבר הוי לממכתא שנית אם התה להדר מלוה לומר עלמו אם לא אתענה מלוה פלונית אנב בתענית מועיל ולא הוי לממכתא שלישית אם התה להניל עלמו מלרה נעת הלרה כגון יעקב אם יהיה אלהים עמדי או כיולא בזה מועיל ולא הוי לממכתא ע"כ :

תקסג אימתי מקבלו אמר רב במנחה ושמואל אמר יאבר הריני בתעניתי יחיד לטחר ושמואל אמר בתפלת המנחה פירש ר"ח שיאמר בשומע תפלה הריני בתענית יחיד לטחר יהי רלון מלפניך שתקבלני באהבה והרמב"ם בתב שיאמר עננו בתפלת המנחה וגומר להתענות לטחר וכ"ב בה"ג ולא נהירא דהא אמרינן נבי הזכרת עננו ערבית שחרית ומנחה ולא קאמר במנחה שלפני התענית רי"ף פסק כשמואל והראב"ד פסק ברב וביון דאיכא פלוגתא דרבוותא טוב שלא להפסיק בתפלה ואם היה בדעתו להתענות והרהר בלבו קבלת תענית היה אומר ר"ת דהוי שפיר קבלה אע"פ שלא הי"ציאו בשפתיו דהוי כמו נדר דאמרינן שאם נמר בלבו להביא עולה חייב אע"פ שלא הוציאו בשפתיו

ודוקא שהרהר בשעת מנחה לרב ולשמואל בתפלת המנחה :

הלבתא

ומ"ש רבינו בשם ר"ח שקבלת התענית היינו בברכת שומע תפלה כן כתב המרדכי והרמב"ם כתב כיולא מקבלו בשיתפלל תפלת מנחה לומר מחר בתפלה תחר להתן בתענית ונומר בלבו להתענות למחר וכ"ם כתב בקבת ספרי רבינו תלמיד בשיתפלל תפלת המנחה או מחר תפלה ורלה פירושו קודם שיעקור רגליו מחר שמיים תפלתו וכשיתפלל ר"ל בשומע תפלה ולפי דשמואל ס"ק בתפלת המנחה בהיום מקום שירלה אלא שאין להוכיר מרכיו אלא בשומע תפלה או לחחר תפלתו והרב"ח בתב שיאמר בשומע תפלה שקבלו עלי תענית למחר יהר"מ אל"ה שתענני בקרקי ותרחיב לעדי ותענני בבר לי ותחנני ותקשב תפלתי ותחזק נפ"י שומע תפלה :

ומ"ש רבינו שהרמב"ם בתב שיאמר עננו אינו בנוסחת דיהן אבל בנוסחת ה"ב נראה שהיה בחוב בן ותמה עליה · ובבר בתבתי בשמוך שהרא"ש בתב בן ובשם בתשובות ותמה עליו : וו"ל ס"ת בתב (הר"מ) שקבלת התענית תומר עננו בתפלת המנחה ושאלו לו שיהד שובל לומר עננו והוא אינו תומה ועננו כי מתפלל המנחה מתפלל התענית והניח רחוב ממש שאמרו (ברכות כו :) מתפלל אדם של שבת בע"ש עכ"ל : **ומ"ש** רבינו ר"י פסק כשמואל שם וכ"כ הרמב"ם : **ומ"ש** הרא"ש פסק כרב ז"ל הרא"ם פסק כשמואל משום דמ"ר יוסף בווחיה מסתבר' ולא מחוור דלא פסיק לבתתא אלא מסתבר שתר וביון דתענית בהדיא דלא כרב יוסף מדחי סברת דיליה וקיימת שמעתתא בין רב ושמואל וק"ל דלבתתא כרב בן ס"ל וכן עתת דבר עכ"ל הרא"ש" ומשתא שיש חסרון לבון בנוסחת דיהן בספרי הרמ"ב וכן ס"ל הרא"ש בתב הרי"ף פסק כשמואל משום דמ"ר יוסף בווחיה מסתבר' ולא מחוור דלא פסיק לבתתא וכו' :

ומ"ש רבינו כיון דחיכא פלוגתא דרבוותא טוב אלא להפסיק בתפלה מיהו יכול לסייעו לפי מה שפירש"י בדברי רב ושמואל שבתב בתנחה בזמן המנחה ותפילו בשוך אלא שתומר תרוי תחר בתענית : בתפלת המנחה · בסופה תוספת דלרו ותחנונים עד שתומר תרוי תחר בתענית ודוקא נקט מנחה תשום דסמוך לתפלת יום התעניתו לתפוקי תפלת יוצר ותזיקה תדפסיק שמואל ופליג אדרב דתמר בומן התנחה שעורא יתיריה עכ"ל אלמא דשמואל בתפלת המנחה דוקא קתמר וביון שכן היילך בתב רבינו כיון דחיכא פלוגתא דרבוותא טוב אלא להפסיק בתפלה שנרחה שכבר יוצא ידי בולם ולילתא דהא לתתן לתפסק אלא בשומע דשמואל מודה לרב דאם נעבי בדוקא ווא אין לומר דרבינו סובר בן" המרדכי דשמואל מודה לרב דאם קבלו בתנחה קודם תפלת המנחה סבור דמי וכ"ם קודם לכן אבל רב ליח ליה לשמואל ע"כ לההוה פירושו ז"ל דרב סובר דקודם תפלת המנחה צריך לקבלו אבל תדהתיחל להתפלל תפלת המנחה לא תהני קבלה דאל"כ נתתי בלעי וה"כ יקשה למתן דפסק כרב קודם תפלת המנחה בעינן והוה לרבינו לכתוב כן בהדיא ואפשר לומר דסבר כפירש"י וה"ק טוב אלא להפסיק בתפלה בלומרה בשומע תפלה כתו שפי' ר"ח אלא בסוף התפלה וכת"ם הרמב"ם שיאמר אתר התפלה תחר להת בתענית דכיון דסומך הקבלה לתפלת המנחה הוי ליה שומל בתפלה התנחה ויוצא ידי חובתו לדברי הכל ויותר נכון לפרש דכבי קתמר מתחר שתן הכל מבכיתים דהלכה כשמואל מוטב להניח דבריו ולתתוו בדברי רב דאלמא ליח הלכתא כווותה דשמואל ומתוך תפסיק בתפלה אבל אם לא תסוס בעי בדוקא ווא לתן לומר דרבינו סובר כ"ע המרדכי דשמואל מודה לרב דאם קבלו בתנחה קודם תפלת המנחה סבור דמי וכ"ם קודם לכן אבל רב ליח ליה לשמואל ע"כ לההוה פירושו ז"ל דרב סובר דקודם תפלת המנחה צריך לקבלו אבל תדהתיחל להתפלל תפלת המנחה לא תהני קבלה דאל"כ נתתי בלעי וה"כ יקשה למתן דפסק כרב קודם תפלת המנחה בעינן והוה לרבינו לכתוב כן בהדיא ואפשר לומר דסבר כפירש"י וה"ק טוב אלא להפסיק בתפלה בלומרה בשומע תפלה כתו שפי' ר"ח אלא בסוף התפלה וכת"ם הרמב"ם שיאמר אתר התפלה תחר להת בתענית דכיון דסומך הקבלה לתפלת המנחה הוי ליה שומל בתפלה התנחה ויוצא ידי חובתו לדברי הכל ויותר נכון לפרש דכבי קתמר מתחר שתן הכל מבכיתים דהלכה כשמואל מוטב להניח דבריו ולתתוו בדברי רב דאלמא ליח הלכתא כווותה דשמואל ומתוך תפסיק בתפלה אבל אם לא תסוס בעי בדוקא ווא לתן לומר דרבינו סובר כ"ע המרדכי דשמואל מודה לרב דאם קבלו בתנחה קודם תפלת המנחה סבור דמי וכ"ם קודם לכן אבל רב ליח ליה לשמואל כ"כ המרדכי והגה"ת מיימוני והגה"ת אשי"ר וכלבודה · נראה ולפי דרבינו נמהך לשיטת רש"י והרא"ש מיהו ולכך להריך לבאר מהלוקת המפרשים בדברי לשמואל דבעי דוקא קבלה בתפלה בתיהה בתיהה עניו לית קבלה ותל"ב כתב מחלוקת הפוסקים מי הלכה כשמואל או כרב ובכן ובכן לריכה לבוקת דרבותא טוב אלא להפסיק בתפלה ויהיה לאחר מיהו אלא ספור דברים ואיהו תענין התפלה והו כבא שיהה בטילה דהוי הפסק בתפלה ולכך טוב יותר לקבלו בשעה מנחה כרב ואין לדקדק מתה הלכה כשמואל ואם כן לא הוי קבלתו קבלה דהא ולפי לפ לשמואל בדיעבד מי לא קיבל עליו בתפלה ועבר זמן התפלה הוי הקבלה בשעת מנחה קבלה ומעש"ה אלא הוי בשעת תפלת מנחה דהא סוף סוף בתוב ליום תחלת תעניתו הוא אלא דלכתחלה ס"ל לשמואל דבעינן דוקא בתפלת המנחה ורב פליג דלכתחלה יכול לקבל אלא בשעת תפלה ושפיר דמי והכ"ו בהריך והעיקר בתו שכהבתי :

ומ"ש ולא נהירא דהא מתר נבי הזכרת עניהו בערבית שחרית ומנחה ולא קתמר במנחה שלפני התענית אם הרמ"ם השיג עליו בזה וש לעיין בהגה דהתם

דרכי משה

תקסג (א) וכ"כ בהג"ה ובכלבו ובם"ם :

כתב

פרישה

כתם מיירי כשהתה להצליח לא שיריך להצליח עד שקיעת החמה אלא בלתי יכ"ם עד לעיל מיהו נכון להחל ותפ"ם מתקלת תפלת תענית ע"כ והיינו מ"ו בהגסקותיו כתן ומהרש"ל בתשובה סי' קי"ט בשם מ"ו ומהרדכי ריש ר' יומי תשובה ולא בוכיר שם תענית אלא ב"ע לפי בטעמים שבתב מהרש"ל דבעי תרתי שלא יקבל עליו בתפלה וגם שלא יהא בתענית אלא לעצורי

כלטו היה להתענות מתחתל מלא שלא הגיעו מפני מיקרי שפיר תענית דהוי שכבל מיני לב כלתמרי כפ״ג דשבושת דלם גמר בלבו אם״פ שלא הגיעו בשפתיו משיל ואם״ג דקתמר התם לעניין שבועה לא מקרי גמר עד שיגיע בשפתיו דכתיב לבטא בשפתים משמעו דכל שבייהי בדר ילפינן מהדדי דהא נבי נדרי דקתני בלבו ה״ה דנעשין קבלה בתפלת המנחה לכתפלה הוא דבעינן הכי אבל אי בתפלת המנחה לא משמע הכי מדקתמר כל תענית שלא קבלו עליו מבע״י לא שמיה תענית משמע שאין אם תענית עליו כלל להתפלל ענינו ולפתח ידי נדרו ונראה לי דרתיתי ר״ת לא היתה שלא למי שהרהר קבלת תענית בלבו בתפלת המנחה ולא המוציאו מדעתיה רשיה מנדיב לב ומצדקה דמתוכת הלב הוי כמילו הוציאו מפיו מבל לא מדיק הרשר שהרהר כל היום יותר מהוצת פיו ואם הרהר בשעת תפלה לעניין זה רמייתו עוכה וכפול׳ וקרינן ביה שפיר קבלה עליו עכ״ל וכבר כתבתי בסי׳ תקפ״ב שסמ״ג והגמי״י כ׳ דברי ר״ת וגם המרדכי כתב כן בשם הר״ף וגם מהרי״ו קולון כתב בשורש קפ״ח בשם״ג דר״י סובר שבריך להזכיר בבה נדרה לפסוק הלכה כר״ת :

תקסד הלכתא

מוכל ושותה עד שיעלה עמוד השחר בפ״ק דתענית (יב :) ת״ר עד מיתתי מוכל ושותה כלילה כשתתענה למחר עד שיעלה עמוד השחר דברי רבי ר״מ ר״ש שמעון אומר עד קריאת הגבר וילוע דהלכה כר׳ מתניתא תמר מבני לא שנו אלא נמר מעורתו אבל נמר מעורתו הוי מוכל מיתיביה רבא נמר ועמד ר״ח מוכל התם בשלא פלג ופירש״י אבל נמר ד״ה הוי מוכל : שלא מוכל ועמד • תע״פ שבריך ועמד משלחנו תוור ומוכל ואין בכך כלום : שלא פלג • תת העבלא דלמו עקירה היא ולא חסה דעתיה מתפילה ובסעודה תריכתה דמיא • מיכא דתמרי תמר רבא לא שנו אלא בשלא פלג ואין הוי מוכל מיתיביה מבני יין ועמד ר״ח מוכל התם במתכמנם ר״ה מתכמנם תמר רב אלא הוי ניס ולא ניס תיר ולא תיר דקרו ליה ונפי ולא ידע להזהורי שברח וכי מדכרו ליה מדכר וכ׳ הרמ״ם פי׳ הרחב״ד שלא יהן אבל יהן לתפלוי בתוך הסעודה אסור דהא״ל כמי שגמר סעודתו וסילק מטום דחסה דעתיה למיכליה וקי״ל בליזבא בתרא לחומרא תפי׳ יהן בתוך סעודתו קודם שסילק אסור וכ״ב נמר ובירך עכ״ד הרחב״ד וחומרא גדולה היא זו ולזבא דבריתא לא משמע לכי כפירושו דקתני עד מתי אבל מוכל ושותה וכו׳ וכן נהגו כל העולם דשיהא בתוך הסעודה לא הוי בפסק שלבך ליתא פירושא דיוהי והרי״ף כ׳ המי מלתא לא מיפסיקא בה שלכתא בשלא פלג מלא מתחזיק לגמרא דקתי עראה לפרושי מתכמנם שמעינן דשלכתא בליזבא בתרא ועוד דמיסורא דרבנן סיל ולקולא עבדינן וכן פלג אם לא יהן מוכל ושלך עד שיעלה עמוד השחר והיינו דלא כפירוש הרחב״ד דהא קרי לליזבא בתרא קולא ושל שהרי פסק דשלך מותר לשתות וכל שכן יהן לאוכלו בתוך סעודתו דתותר לשתות עכ״ל הרמ״ם והיינו דוחק בתרי הרמ״ם דכל שכן יהן תוך סעודתו בתום דמותר לשתות עכ״ל ומיהו נקרא יהן אלא שיהא קבע מיהן שלם בסעודתו ע״כ ומיהן דבריו מדוקדקים דהא ודאי שלא על סעודתו נמי הוי בסה דעת ושתה לשתות אלא תמרי דלא הוי בסה דעת אלא שלא גמר אם״פ שיהן תוך סעודתו וכר״ן כתב משמע דלליזבא קתני בכל תלוי בגמר ולא גמר שכל שלא גמר אם״פ שיהן מוכל וכל שגמר אם״פ שלא יהן מוכל ולליזבא בתרא בכל תלוי ביהן ולא יהן שאם לא יהן אם״פ שגמר ושלך מוכל וכל שיהן אם״פ שלא גמר דיהן כגמר ושלך אבל הרי״ף כ׳ דקי״ל כליזבא בתרא לחומרא דרבנן הוא ולקולא עבדינן ואם כפי מה שפירשנו הרי בכל אחד מהלשונות יש בו לסקל ולהחמיר אבל נראה דדעתו ז״ל כליזבא בתרא דקתמר לא שנו אלא שלא יהן אם״פ שגמר אבל יהן וגמר אמור עכ״ל וזה כדברי הרמ״ם אבל הרחב״ם כתב מוכל ושותה עד שיעלה עמוד השחר והוא שלא יהן אבל יהן אם לא יהן היהן מוזר ומוכל וכתב ה״ה בשלכות פסקו כליזבא בתרא דאל שלא יהן אבל יהן אפי׳ פלג מוכל עד שיעלה עמוד השחר וכבל תלוי בשיהא וזה דעת רבינו עכ״ל נראה שהוא סובר שדעת הרי״ף לליזבא בתרא אם יהן אם״פ שלא גמר אסור וה״ת לפ״ז קשה היאך כ׳ דקי״ל כליזבא בתרא לחומרא דרבנן הוא ולקולא עבדינן הרי בכל אחד מבלשונות יש בו לסקל ולהחמיר וכמו שהקשה הר״ן ז״ל שהוא סובר היאך הרי״ף מפרש לליזבא קתני דגמר אסור ה״ה ליהן דיהן כיון דמי ולליזבא בתרא דוקא כיהן הוא לאסור אבל יהן מותר והשתא שפיר דברי הרי״ף ודברי הרמ״ם מוכיחין כדברי ה״ה וגם פשט השמועה מוכיח כן אם״ש הר״ן ולפ״ז הוא ז״ל לפרש מה שפירש בדברי הרי״ף שלא קשיא ליה מ״ש דקי״ל כליזבא בתרא לקולא ולא הוי מסכת לחילוק ליזבא בתרא לקולא אם נפרש כן ומאחר דמסכחנא לה פתרי ליישב לחילוק ליזבא בתרא לקולא לפי פי׳ זה נראה לומר דברי הרמ״ם ס״ל שהכל תלוי בשיעה והכריעים מוכיחים דהרמ״ם בשיטת הרי״ף ראיה מתרי כתנהגו פרוב בתמקומות ובכי נקטינן ויש לדקדק בדברי הרמ״ם למה לא חלק בין יהן לתנמכם כדתפלינן בגמ׳ וי״ל דלא מצריך ליה דסתם יהן יהן ממש משמע ולא מתנמכם וכ״כ סמ״ג וי״ל דאי רצה ל״ם שלא יהן אינה גמורה אבל יהן אינה גמורה כדרך אינה הלילה מינו אוכל מכל מתנמכם אוכל ע״כ • כתב הרמ״ם פ״ה דהא דתמרינן אוכל ושותה עד שיעלה עמוד השחר אפי׳ בשלא פלג שלא יהן אינה גמורה אבל יהן אינה גמורה כדרך אינה הלילה מינו אוכל מכל מתנמכם אוכל ושותה עד שיעלה עמוד השחר אפי׳ בשלא פלג ואפי׳ בשלא יהן

תקסד הלכתא

אוכל ושותה עד שיעלה עמוד השחר וכתב הראב״ד דוקא שלא נמר סעודתו אלא היה יושב ואוכל יכול לאכול עד שיעלה עמוד השחר אבל נמר סעודתו או אפי׳ לא נמר וישן בתוך הסעודה אסור לאכול ולשתות ורי״ף פסק אפילו נמר מלאכול כל זמן שלא ישן מותר לאכול וכן אם ישן בתוך הסעודה מותר עד שינמור וישן אח״כ ודוקא שינת קבע

דהתם לא קתמר מלא מה שתקנו לומר בתפלה ושתם לא תמר מין מחזירין מומו שכבל מיני לב כלתמרי כפ״ג דשבושת דלם גמר בלבו אם״פ שלא הגיעו בשפתיו משיל ואם״ג דקתמר התם לעניין שבועה לא מקרי גמר עד שיגיע בשפתיו דכתיב לבטא בשפתים משמעו דכל שבייהי בדר ילפינן מהדדי דהא נבי נדרי דקתני בלבו ה״ה דנעשין קבלה בתפלת המנחה לכתפלה הוא דבעינן הכי אבל אי בתפלת המנחה לא משמע הכי מדקתמר כל תענית שלא קבלו עליו מבע״י לא שמיה תענית משמע שאין אם תענית עליו כלל להתפלל ענינו ולפתח ידי נדרו ונראה לי דרתיתי ר״ת לא היתה שלא למי שהרהר קבלת תענית בלבו בתפלת המנחה ולא המוציאו מדעתיה רשיה מנדיב לב ומצדקה דמתוכת הלב הוי כמילו הוציאו מפיו מבל לא מדיק הרשר שהרהר כל היום יותר מהוצת פיו ואם הרהר בשעת תפלה לעניין זה רמייתו עוכה וכפול׳ וקרינן ביה שפיר קבלה

יכן לימו חוזר ואוכל מסתם מפילו יכן כתוך סעודתו כמי לימו חוזר ואוכל ובכירכה ליה במכל שכן אם גמר ולא יכן דלימו חוזר ואוכל וזיכו שכתב רבינו כתמ"ד דוקא שלא גמר וכו' אבל גמר גמר סעודתו לו מפני לא גמר ויכן וכו' ללא גמר ולא יכן שהרי דעתו על התכילה בתוך סעודתו לא הוי הפסק כל כך כמו גמר ולא יכן שהרי דעתו על התכילה ולין שינה מפסיקתו כלעיל · ולעניין הילכתא נקוט כסברת הרי"ף שהסכימו עמו רוב הגאונים דדוקא גמר ויכן הוא דלימו אוכל והמתחיל כסברת הרמב"ד קדוש יאמר לו : **ואם** התנה להאכל עוד כו' ירושלמי כתכוהו רוב הפוסקים ללא כה' התניך שכתב ליש להחמיר ביחיד הוא בדבר זה : **י"א** שם"ל תענית צבור כו' כ"כ הסמ"ק וכהג"ה דוקא כמיס ורמוי להחמיר להתענות אף כשהגיה דרכיס הולקים על סברת זו :

תקסה יחיד מיומרת דרב יצחק

ורב ששת פ"ק דתענית ופסקוהו הפוסקים :

ומ"ש ל"ג וכו' כלומר לא תימת דכתענית צבור כיון דכבור קבעי עלמו אף אם ג' דקא מצלי ביחידי כבור עיכוו וקובעים ברכה בפני עלמו כין גוזל לרופף דקמלין דמין חילוק דלעולם יחיד אומר בש"ת כ"כ הרמ"ב בשם רחבי"ה ומשמע לי דלדעת רבינו שסובר דש"ץ שאיכו מתענה יכול להתכלל עכיכו ובכיכל בכבור כלכתקין בסי' תקס"ו וש"כ יחיד המתפלל עם הצבור כתענית צבור ל"ל עכיכו משי"ה דכיכן הוא דקבעי לה להאי תעניתא על הכל משא להתפלל תפלת תעניח רק אלא יאמר ביום תעניתי אלא ביום תעניח צבור זה ואיכו כלל תפלת שוא ל"ל פשוט :

ומ"ש ואומר אותו ערבית שחרית מנחה כו' כן פסקו הרי"ף והרא"ש פ"ק דתעני' והלא כהגה"ה וז"ל והר"פ קכל מרכותיו מר' יחיאל מפריש"ו שיכול להתפוש בברכה מאחר שכפשיהם כבר סדר הברכות וכן בשתעניט בשבת מותר עכיכו בתלוי בצור ותפסיק בש"י ש"ת ועוקר רגליו עכ"ל וכ"כ בהג"ה מיימוניות פ"י דה' תפלה ע"ב וש"ב ולא כירוש' פי' אלא כוללה בתלוי בצור ואיכה למיכל בש"ת ותכא הרמ"ב חלוס בשבת שכתב בתפלה כפי' ריב"ב פירושים בהברי הה"ג ולתד פירוש' אין לחוש שם קובע ברכה לעלמו כיון שסיים הברכות ולחידך פירוש יאמר עכיכו אלא חתימה ולא הברים וכמן כתב דלא כהירוש ואהרא דלעת רבינו דבתול שתתפלל ש"ת ואלו אמרי אפי' סיים ש"ת אינו קובע ברכה לעלמו דתלי"ב היה מתפלל אלא ש"ע ברכות ואין יחיד תשוב כל כך כדאיתא בגמרא לבל בשבת שאינו מתפלל אלא שבע יכול להיות שאומר עכיכו בחתימה' ברכה ואין זה הסיבות לו כיון שאין כאן אלא ת' ברכות כ"ל :

וי"ש מהגאונים שכתבו שאין לומר אלא בתנחיך כו' כ"כ רש"י בשם הגאונים פ' ב"מ וכ"כ בשמ"ק ה' ע"כ בשם הה"ג ואיכה למיקך לדעת רבינו בסוי תקס"ו מ"מ בתחוו כולמוס אלא אפי' לא התעכה בש"ת כלל יכול לומר עכיכו כת"ל פ"כ כל יחיד ויחיד נתי יאמר עכיכו כיון שהי אפשר אלא שאכו קבע אלא אפשר כיון שנוסח עכיכו הוא ביום תעניתו הוי כאלו קבעו בקבע לומר בכל יום תעניח לבור זה היה יכול לומר עכיכו לאחרן כל עיקר ואפ"ג לשם רלה לומר ביום תעניח לבור זה היה יכול לומר עכיכו כל יחיד ויחיד בת"ש לדעת רבינו אלא כדי שלא יטעו אין מוחיים אותו כל עיקר אלא בתנחה ות"ש ובשפרד נוהגין לומר אותו ערבית ושחרית ותנחה וכן היה נוהג מ"ש הרמ"ם בפ"ק דתעניות כתב וז"ל ועל מה שחשבו הגאונים שתא יאחזו כולמוס חיתא מ"ב היאך שלם לוה תעניתו ופורע ועוד ש"ל רב אסי לר' יהושע לאיזה תר ליתא ליה בבר התפללתי תפלת תעניח כו' כונת קושייתו כיון דהגאונים סם דתיקנו שלא לומר אלא בתנחה אבל קודם תקנה ולפי היו מוחיים אותו ערבי שחרית ותנחה ת"ב תלמודא דקאתר בסתם לוה שלם תעניתו וכן ר' יהושע כל הני ולפי חיירי בשהתפללו בבר תפלת תעניח כיון שלחלות ואם כן קשיא היאך יולה אלא נאמר שקרן בתפלתו אלא ולפי כיון שבשעה שהתפלל היה בדעתו להתענות לא מקרי שקרן בתפלתו אם יאכל אח"ב נם בסמ"ק נתה דבדי הה"ג שהכניסם לסברת זו שמא יאמר שקרן וכתב לך בתלמוד משמע שאין קפידא אם יאמר שקרן בתפלתו לאחר ירדו נשמים קודם תפוח מוכלין והולכין מעפ"י שבשר התפללו עכיכו ת"ב והב"י הביא על רחיית הרמ"ב ז"ל שהם דברי ר"י כתבוהר בתו' ובמרדכי פ' ב"מ ואחר דהא דקאתר תלמודא דילוה חייבי בלא התפלל תפלת תעני' וכה"ג כתבו התו' בפ"ק דתעניות ואין זה כלום דשאנא דאתניתין ודאי חייבי בהתפלל ת"ת כדין התלמוד כלפרישית אלא דמ"מ נראה לי לחייב כדעת הגאונים ללא נאמר שקרן אחם קאחרי אלא נראה כשאלא אקרן ואע"ג דמדינא לא הוי שקרן ועוד דהכיא דלוה אלא תעניתו אינו שביח ושבשה אחרי עכיכו לא עלה על דעתו שלא יוכלו לכל תעניתו הלכך אפי' לוה אח"כ לא הוי בכלל נאמר שקרן תשא"כ בדורות האחרונים שרידו הולשת לעולם ושביח חולי וטלמוס ואם יאחר להתפלה עכיכו הו"ל כחולי ידע שתפלה בשעת אחרית עכיכו שלא יבמור התעניח ואע"ג אחרי הרי הוא בחולי ולפי בחלת שקרן לאפרע ולבך תקנו שלא לאחרו לבתפלה בערבית ושחרית ולפי טעם זה אין חילוק דלפ"ד לעולם אין לומר עכיכו ערבית ושחרית אלא בתנחה דשכחה הוא בדורות הללו ולשלח כדפי' ואין אנו נוהגין ללא כת"ש בכל ו ובמרך אחרינו הכ"י ות"ת כתב הר"ן בפ"ק דתעניות שאף עתה אם בטוח שיתענה כגון דורות הראשונים מוכיר ע"ל והרא"ש כתב כדברי הרי"ף וחיכ"ב כתב וז"ל רש"י כתב כ"ל בתענית ערבית ושחרית שאין יודע אם יתענה לו אוכם או בלומוס ויטעום כלום ונתנה שקרן בתפלתו ומה שרגילין בש"ל שלא יתעכו מן הקבל קלת ואל מה שהשכו הגאונים שאף יאחזו בולמוס חיתא מ"ב היאך שלם לוה תעניתו ופורע ועוד ולא נאמר שקרן בתפלתו דעל ל"ל רב אסי לר' יהושע הרי אידי לוזיף מר תעניתא ולפרש לימת

דרכי משה

תקסה א כתב הרשב"א סימן כ"ה מיחיר שרתענית ששאלתם אם יאמר עכיכו ה' ביום התעכית הזה תשובה יאמר עכיכו ובישכון רבים אף על פי שהוא יחיד דלעולם ישתתף עצמו עם הציבור וכך נוהגין ואם ירצה לומר התעכים ובקשת רחמים כפי מה שצריך רשעתו ובשלוח יחיד בעין חלבי תיכי שנתמעט היום אף על פי שאמירה בלשון יחיד הרשות ביד ע"ל ונראה לומר דלאו דוקא שיאמר עכיכו ביום תעכית הזה אלא יכול לומר עכיכו ה' ביום תעניתיכו אף על גב דרבים אין מתעכים עמו מ"מ יכול לומר תעניתיכו כלומר כשיתעכו כאו

פרישה

סי' תקסה (ס) יחיד מומר עניכו בת"ת כו' בל' ומס וכ"כ בתעכית רשב"ן :

מגן

חדושי הגהות

תקסה א נ"ל דעני משום דיכין דלא נקבע ברכת עכיכו אלא בי"ח כשאומרים אותה אחר התפלה שלא בסקום שקבעוהו כ"ש דהוי ברכה לבטלה (מהרל"ח) : **ואפשר**

ניחם ליה כגר התפללתי תפלת תענית מלא ולמי כיון דכשאר שהתפלל היה בדעתו להתענות לא מיקרי אקרן בתפלתו אם אכל אח״כ עכ״ל וה שמתה הרמ״ז ניח לדמותו ולומר דלא ממרין לזה אדם תעניתו ופורש מלא דוקא כשלא התפלל תפלת תענית אבל אם התפלל תפלת תענית לא וכהיא דר׳ יהושע בריה דרב מיזי בלא התפלל תפלת תענית אחת ימצא אקרן בתפלתו מיירי ומ״ש לא אדהר ליה כגר התפללתי תפלת תענית אלא רצה להודיעך שקר מפיו ור״י כתב שנהגו העולם כדברי הגאונים

וכ״כ סמ״ג והרוקח (ב) :

ומ״ש רגיל בדעת הגאונים ז״ל לומרו בכל פעם גרסה להיינו בשחרית ומנחה שהוא מתפלל בשליחות הצבור אבל בערבית וכן בשחרית כשהוא מתפלל בלחש דין יחיד יש לו וכ״ע מודברי סמ״ק והרוקח והמרדכי בפרק בתר מדליקין וכתב המרדכי על דברי הגאונים שכתב רש״י שאין רגילין להזכיר של תענית לא ערבית ולא שחרית אלא אחר שהוא מתפלל יחזרו ויתפללו ואנחנו אקרן בתפלתו אע״ג שהתפלל ככי קיבל עליו מתחלה כתלמי נגר מ״ת נגמי הוא יוקר אם יזמר אנחנו בתפלה וכתב הכלבו ומכאן נהגו שלא להתפלל יחיד אנחנו תפילו בתפלת שחרית אלא בד׳ צומות בלבד וגרסין דבריו לאחר לדעת הגאונים בד׳ צומות בלבד ויחזרו בכל תפלותיו לאחר יחזרו יתפללו כולהון ויחכל כיון שתקנו חכמים להתענות בו שייך בפיר למימר עננו כיון שהוא מהתירים כיון שיסיים בו י״ח ברכות שיכול לומר כל אחת מהתיתה ואין כאן משום אין יחיד קובע ברכה לעצמו אלא היינו לומר דלא מצינו קובע ברכה לעצמו אלא בשאוה קובעה כתוך י״ח וכתב דלא בהיא :

ומה לומר בתפהה בתעניות שאחר התפלה לאחר אלהי נצור רגיל שיהל כל השלש גלוי וידוע לפניך שזמן שניח התקדש קיים וכו׳ בקצה זו מיתת בפרק היה קורין (יז :) ובקצה״ך סי׳ רמ״ב כתב שהומרה אחר תפלת ערבית הרוקח בסי׳ רי״ח גבי ת״ל כתב בקצה זו בלשון רגיש (ג) ובתשובות לברמב״ן סי׳ קכ״ה יחיד אומר עננו דלשלש ליתתקף לימים בהדי צבורא וכן מעשים בכל יום ואם בח להוסיף ולומר בדריש שהם בדברי התנוונים ורבינו בקשות רחמים כעין מה שהוא לדיך לשעת ובלשון יחיד וכעין קבל אלהי ודמי שהתפעט וכו׳ מע״ם שהוא לומר בלשון יחיד שפיר דמי ע״כ והיא בתשובת הרשב״ם : **כתב** רש נתן שהן מנהג ליחיד התחנה לומר י״ג מדות כך היא דעת הרשב״ם (סי׳ ריי״ח) שכתב בתשובה (ה) וז״ל משהגדרת דכל שלומדה דרך תפלה בקשות רחמים אין לאמרן ביחיד דבר שבקדושה בן וכמו שאמרו (ר״ה יו :) בהגדה נתעסק בקב״ה כב״ל ואמר להם כשהגדול שוהין לפני כבדר הזה וכו׳ אבל אם בח לאומרן דרך קריאה בעלמא ב לומרן כדרך שלומדים בהופנים וקרוי דקדושה דרך קריאה עכ״ל ותע״ב שכתב הר״ר לבודרהם שק״ר יוכל כתב כדברי רבינו לא נהוג עלמא בכי . כתב תשב״ן סי׳ ק״פ לחסור לומר לחתרים מתענה אבי ומביא ראיה מירושלמי פ׳ אין דורשין שהיה מתקף לומיף בבר הוא שפיך לה חוד של נהיגה מהודעת לחולהא הך אחר שהוא דהוי מחתרים בשעת תענית

מחר עשיתי שתים והך אחר משום דמשתעית לאחריני מתענה אגא :

תקסו בתענית צבור אומר ש״צ עננו בין נואל לרופא בבי אומר בח קמא דתעניות (יב :) דקאחר יחיד שהתענה אומר עננו בין נואל לרופא ופריך וכי יחיד קובע ברכה לעצמו אלא בשואה תפלה אלמא דש״ך קובע ברכה לעצמו ואומרה בין נואל לרופא וכ״כ הרי״ף וכ״כ הרא״ש ומ״ח אומר עננו בין נואל לרופא דכתיב ה׳ צורי וגואלי וסמיך ליה יענך ה׳ : **ומ״ש** אחותם בח״י הסוגה לעמו ישראל בעת צרה ואומרא : **אם** שכח ש״ץ אלומר עננו אם אחר ולכיכן אחר כתב בסי׳ קי״ט : **וכתב** אבי העזרי שאפשר אחכיו רבי יואל ומרבו רבי אפרים ז״ל שסיו אחותם ויכולין לקבוע ברכה לכל בפסקי הרמ״ם בפסק״ך בתענית ואיכא למידק דמ״ש ובמשכנו עשאום קבע ובכל אחענית בסם לא היה לכם דין ק״ל ואמ״ם אח״כ אבל קבל שאחקבלים עליהם תענית ודלא כרבי מרוקו ויכולין לקבוע ברכה מאחת בכל תענית שקבלו עליהם אע״פ שאינו קבע יכולין לקבוע ברכה אחת בכל אחענית אחקבלו עליהם אע״פ שאינו קבע יכולין לקבוע ברכה אחת בכל תענית ש

לשוב בתשובה מיון לו דין תענית לקבוע ברכה ה"ה בתשיבי כלנו' לענין קריאת ויחל וכ"כ ממ"ש רבינו בסוף סימן זה בס ס רב שר שלום דנתעניות שנוזרין על כל דבר הצריך לפס קורין ויחל ומיהו היכא שנוזרין תענית אלא לשוב צורך אלא בתשובה אין לט שייהיה לו דין תענית לבור לקבוע עמנו בין גוחל לרופא ולא לקרות בתורה וכך הס דברי הגה"מ מרדכי יש"ן שתכתוב בסמוך

(ג) והמרדכי כתב ג"כ שתמהו רבינו יואל ודבינו מלעזר בר שמואל על מה סמכו כשמתענין בגזירות וכדי שלא תבא לידי שמתפלל ז"ל עננו בין גואל לרופא וקורין בתורה ויחל כדין תפנית לבור וכו' מנהי נידוי משמע לכיחידים דמו ויש לדמוק ולומר כיון שמינו שתקבוע סוס בהריעת גדליה והוא תענית לבור ה"ב לשתר קובי עולם · ובכהגת מרדכי יש"ן מלמתי נרתה דתענית יחיד ר"ל כגון מי שיש לו חולה בתוך ביתו וכיוצא בזה ללת שייך לקבל תחר ולא למדינה תס תפני פחדים מגזירות או לפני עלילות משו"ב כי לקבל תו לקבלות לא קרי בתום' תענית יחיד וסברת מיכא לקרות ולשנות מטבע של תפלה תפני פחדים ומסכנת נפשות דעדיפי מעלירת נפש שתומרים עליהם כתה תפלות וכך דכני ניוס הוי משום שתקנו תכמים להזכיר על ולא תטר ובשם הס היו נריכים למטר תמר להס שלא ישנו מטבע של תפלה לומר בהזכרה תוריד הגשם וכשלה תן מטר וכן משמע שלא תמר להס ובלבד שלא תוסיפו תבל תמר להס שלא שנו מטבע התפלה כדתיתא בירושלמי פ' תין עומדין תבל בין כשם לעשור תין קורין בתורה לפי שכל אחד מתענה לבדו לשוב ולשנור לבו ותינו תומר ענמו בין גואל לרופא דמיקרי יחידיים לענין קבועות שב"ל · ובברי הרמ"ם נרתה דלא שנא שתס מתענה בתשובה וז"ל לעולם תין ש"ל תומרה ברכה בפני עלמה עד שיהיו תס עשרה שתין סלילות ליחיד עד שיהיו עשרה מקובלים במקום אחד :

ונוהגים להרבות סלילות בברכת סלח לנו ופר"א וכו' ולא תטר מלתי כשום מחבר שכתב כן בשם ר"י והקום והמרדכי פ"ק דע"ב וכן במרדכי פרק תין עומדין כתבו בפירוש דלא כר"י ובסברת ניה דריב"ל בת לתעם בסוף כל ברכה וברכה ואפי' בתחיל מעין הברכה דתינו יכול להתריך מלא לקרי דוקא ותה שלט מהריבין בכלילות היינו משום לברבי רבים ניתנו תבל יחיד דאפי' מעין רבתי תינו להתריך בלל אפי' מעין הברכות ב"ל לתפי' בצבור תין לומר רק סלילות ויהוויס ופסקי דרחתי עס ועבור תבל תמר ויעבור בעון עסק למען תמתך ועניו ה' עניו וכו' שכל זה תינו מעין הברכה שניתקנה על סלילות העבות ותין זה בלא כתו תניו מלבנו שתין לומר רק תמר בתפלה אפי' בלבור :

כתב ר"ע ז"ן שתינו מתענה כו' ותינו יודע למה כו' ונרתה טעם סברת רבינו דתמהר לתיכא עשרה שתתענין דין תענית לבור יש לו לענין עניו וקריאת ויחל וסס מניתין החוזר על הלבור לתפלת עניו בלא תפני שתסקר בדברין צריך לומר ביום תענית זה ות"ס דש"ן התתענה טוב הוא שלא יתמהר היינו לפי שסש"ן הוא שלא בשביל שהתענין כתו מסה ותהרן ותור ולפי סברת רבינו נרתה דה"ה דיכול לקרות בתורה תפילו תינו מתענה דקריאת הלבור חובה מוטל על הכל ע"י העשרה שתתענין ותפי' ר"ג מודה זה דע"כ לא קתמר בלא לענין תפלת עניו ויחזר שהוא בשביל התתענין תכן התגב הוא שכל מי בלא התענה תינו עולה בתורה בשקורין ויחל ומהרי"ן כתב דהמנהג הוא שהכהן שתינו מתענה והוא בע"כ יצא מסס ויקרתו בתקומו ישרתל התתענה ודבר פשוט הוא שתס טעו וקרתו לס"ת תוקו שתינו מתענה ועלה ויבריך שתין כתן תיסור כל עיקר ל"ה בלא שהגהו לכתחלה בלא לעלות תבל תס כבר קרתוהו עולה :

תקסז השרוי בתענית יכול לטעום עד כדי רביעית ובלבד שיפלוט בעוד שתיפטיטת לתכילה ושתייה קיבל עליה והא ליכא דהא פולט ותע"ג דתיכא הגהה לא קבל עליה ולפיכך טיעם ותין בכך כלום ומיהו טפי מרביעית ותפי' פולט הך הגהה תזיפא כתו תכילה ושתייה ותסור לענין תענית

ומיהו נראה שצריך שיהו עשרה שמתענין ואפי' לרבינו תם שכתב שאם יש ששה או שבעה שלא שמעו קדיש וברכו יכולין לומר קדיש וברכו אף על פי שהשאר שמעו הכא טורה דבעי עשרה דהתם היינו טעמא כמו שכתב אדוני אבי ז"ל מידי הוא טעמא אלא שכל דבר שבקדושה לא יהא בפחות מעשרה והרי הוא מקדש השם בעשרה אבל הבא לענין קביעות ברכה צריך שיהו עשרה ואפי' אם יש עשרה בעיר שמתענין אם אין י' בב"ה איגן יכולין לקבוע ברכה: ונוהגין להרבות סליחות (ב) בברכת סלח לנו ופר"א שמוסבין על הא דאמרינן (ע"ג ח י) (ד) ואם בא לומר בסוף כל ברכה מעין אותה ברכה אומר (ה) רק שיתחיל מעין הברכה ואח"כ יכול להאריך בדברי ריצוי ותהנונים כפי רצונו בין יחיד בין רבים והא דאמר רבי יהושע בן לוי שיכול לומר אהר תפילתו אפי' בסדר י"ה לא בא לטעט בסוף כל ברכה וברכה אם התחיל מעין הברכה אלא שלאחר התפלה יבול להתחיל ולימר היאך שירצה מה שאין כן בתוך התפלה ויש מקומות שנוהגין לומר סליחות אהר סיום י"ח ברכות וכ"כ רב עמרם שיכולין לומר סליחות בסלה לנו והכי קאמר רב נטרונאי מנהג ב' ישיבות בתענית צבור בשחרית אומרים ז' סליחות ובמנחה ג' ואם יש פנאי אומר ה' וב"כ רב שר שלום בתענית צבור אין מנהגינו לומר סליחות אהר י"ח ברכות אלא בסלה לנו כתב רב נתן ש"צ שאינו מתענה אינו יכול להתפלל שבין שאינו מתענה אינו יכול לומר ענגו ואיני יודע למה שאינו אומר ביום התעניתי אלא ביום תענית הזה והתענית הוא לאהרים ודאי אם אפשר ג"ל שיכול להתפלל המתענה טוב הוא מאהר אבל אם אי אפשר ג"ל שיכול להתפלל איהא בסדרש אהרן וחור תסכו בידיו מבאן שאין פותחין מג' העוברין לפני התיבה בתענית צבור לכך צריך בתענית צבור שיעמדו שנים אצל ש"צ (ו) שיאמרו עמו סליחות וי"א שבל התענית שיארע בב' וה' שקורין שחרית פרשת היום ובמנחה ויחל דתדיר קודם או יקראו שנים בפרשת היום והשלישי ויחל (ז) ורב עמרם כתב שבתעניות הכתובים בפסוק דוקא קורין ויחל הוץ מבטב"ב ורב שר שלום כתב שבבל תעניות צבור ובל התעניות שנוזרים על הגשמים ובל דבר הצריך להם אומרים ויחל בשחרית ומנחה בין בב' ובה' בין בשאר יטים בל התעניות יש בו נשיאות בפים במנחה חוץ מבּיום הבפורים שתהת מנחה נושאין בפיהן בנעילה ובן נוהגין בשתי ישיבות :

תקסז **השרוי** בתענית (א) יכול לטעום עד בדי רביעית ובלבד שיפלוט

(ב) ומיהו נרתה שצריך שיהו עשרה שמתענין ואפי' לרבינו תם שכתב שאם יש ששה או שבעה שלא שמעו קדיש וברכו יכולין לומר קדיש וברכו אף על פי שהשאר שמעו הכא טורה דבעי עשרה דהתם היינו טעמא כמו שכתב אדוני אבי ז"ל מידי הוא טעמא אלא שכל דבר שבקדושה לא יהא בפחות מעשרה והרי הוא מקדש השם בעשרה אבל הבא לענין קביעות ברכה צריך שיהו עשרה ואפי' אם יש עשרה בעיר שמתענין אם אין י' בב"ה איגן יכולין לקבוע ברכה: ונוהגין להרבות סליחות (ב) בברכת סלח לנו ופר"א שמוסבין על הא דאמרינן (ע"ג ח י) (ד) ואם בא לומר בסוף כל ברכה מעין אותה ברכה אומר (ה) רק שיתחיל מעין הברכה ואח"כ יכול להאריך בדברי ריצוי ותהנונים כפי רצונו בין יחיד בין רבים והא דאמר רבי יהושע בן לוי שיכול לומר אהר תפילתו אפי' בסדר י"ה לא בא לטעט בסוף כל ברכה וברכה אם התחיל מעין הברכה אלא שלאחר התפלה יבול להתחיל ולימר היאך שירצה מה שאין כן בתוך התפלה ויש מקומות שנוהגין לומר סליחות אהר סיום י"ח ברכות וכ"כ רב עמרם שיכולין לומר סליחות בסלה לנו והכי קאמר רב נטרונאי מנהג ב' ישיבות בתענית צבור בשחרית אומרים ז' סליחות ובמנחה ג' ואם יש פנאי אומר ה' וב"כ רב שר שלום בתענית צבור אין מנהגינו לומר סליחות אהר י"ח ברכות אלא בסלה לנו כתב רב נתן ש"צ שאינו מתענה אינו יכול להתפלל שבין שאינו מתענה אינו יכול לומר ענגו ואיני יודע למה שאינו אומר ביום התעניתי אלא ביום תענית הזה והתענית הוא לאהרים ודאי אם אפשר ג"ל שיכול להתפלל המתענה טוב הוא מאהר אבל אם אי אפשר ג"ל שיכול להתפלל איהא בסדרש אהרן וחור תסכו בידיו מבאן שאין פותחין מג' העוברין לפני התיבה בתענית צבור לכך צריך בתענית צבור שיעמדו שנים אצל ש"צ (ו) שיאמרו עמו סליחות וי"א שבל התענית שיארע בב' וה' שקורין שחרית פרשת היום ובמנחה ויחל דתדיר קודם או יקראו שנים בפרשת היום והשלישי ויחל (ז) ורב עמרם כתב שבתעניות הכתובים בפסוק דוקא קורין ויחל הוץ מבטב"ב ורב שר שלום כתב שבבל תעניות צבור ובל התעניות שנוזרים על הגשמים ובל דבר הצריך להם אומרים ויחל בשחרית ומנחה בין בב' ובה' בין בשאר יטים בל התעניות יש בו נשיאות בפים במנחה חוץ מבּיום הבפורים שתהת מנחה נושאין בפיהן בנעילה ובן נוהגין בשתי ישיבות :

תקסז **השרוי** בתענית (א) יכול לטעום עד כדי רביעית ובלבד שיפלוט

ומ"ש רבינו ומיהו לריך שיהו עשרה שמתענים וכו' ואפי' אם יש עשרה בעיר שמתענין אם אין עשרה בבית בנסת ג"כ הרשב"ץ בתשובה וז"ל לעולם אין ש"ל תומרה ברכה בפני עלמה עד שיהיו עשרה שתין סלילות ליחיד עד שיהיו עשרה מקובלים במקום אחד :

ונוהגים להרבות סלילות בברכת סלח לנו ופר"י שסומכין על הא דאמרינן אם בא לומר בסוף כל ברכה מעין אותה ברכה אומר וכו' והקוסף כתבו בפ"ק דע"ב (ה י) תהא דאמר ריש"ל אם בא לומר אחר תפלתו בסדר יה"כ אומר מזמע אבל באחרע תפלתו לא ותה שנוהגין עתה בתענית להאריך בפסוקי דרחמי ובכליחות בברכות סלח לנו תיכא לאימר להיפוך שאני עב"ל ורמה טעעמס משום דמזמע להו דהא דאמרינן אם בא לומר בסוף בל ברכה מעין אותה ברכה אומר היינו לומר בלל דבריס בתפלה אבל להאריך בל בך בתו שאנו מאריבים לא :

כתב רב נתן ש"צ שתינו מתעגה תינו יכול להתפלל הר"ר מנודרבס בתב שרש עתרס בתב בדברי רב נתן וב"כ בסוף ספר הלבתו בשם רב יהודאי וברישים בדברי בלבו ועליהס יש להסתר :

כתב מהרי"ק בשורש ט' מעשים בבל יום בשתין הבהן תתעגה יוצא בהבן מ"ש בשם הגאון ז"ל ל

טעמי מה שישור רגיעית . כ' המגור בשם המרדכי פירש"י רגיעית הלוג ור' יהודה בר נתן מה' רגיעית ניקח מכ"ל ומי' ר"י מיקר וכתבו כתוס' והרמ"ם פ"ח כגון שמוד ופולט הילכך לא תשיבה הטעימה הנאה ומיהו דוקא רגיעית מכל טפי מרגיעת תשיבה הנאה לענין תעמית וכ"כ הרי"ף בפ"ק דתעניות וכ"כ הרמכ"ם . וכתב הרשב"ם לתפילו בפעם אחת יכול לטשטש עד כדי רגיעית אם יודע בעצמו שיכול להעמיד עצמו שלא יגלע בלום מכל הנה"מ כ' בפ"ח דלא יטעום רגיעית בפ"ע אלא מעט מעט ולרוקקו וכן כתב הרוקח : ומ"ש רגיעה וניכ"ר וט"ש מפור כ"כ הרמ"ם בפ"ק דתעניות בשם ר"י יהודה הברצלוני וכתב הריב"ש בתשובה דטעמא משום דשפה מפור תפיות כתענית יחיד כיון דכרבו מתענין מוקמינהו . וכפ' היה קורא בתורה מתוך כתוב לו ללמוד הגאה קבוע עליה אלו ליכנס מטעם למיירי בתענית יחיד שקבל עליו אבל בתענית ציבור שמיל ושכח ואכל ביום זה מיכף תעניתו כתבות הם ר"ן בתמוז ור' בעצת אבל כל אלא אמרון אלא אם כלע אבל אם טעם לא כלומר אפי' אמר יום זה מתענה ומשלים אבל אלא טעם אלא אם כלע אבל אם טעם לא כלומר אפי' אמר יום זה מתענה ומשלים אבל אלא טעם אלא אם כלע אבל אם טעם לא כלומר אפי' אמר יום זה מתענה ומשלים

שיפלוט (ג) וביה"כ וט"ב אסור וכתב אבי העזרי שיכול ללעום עציי קנמון ועץ המתוק ללחלח גרונו ולפלוט כדאמרינן כם פלפלי ביה"כ פסור וה"ה נמי לכתחלה (ב) והא דנקט דיעבד (ג) משום דבאכילה נמורה (ד) איכא חיוב חמאת :

תקסח נדר להתענות ואכל כזית אבד תעניתו וה"ם שאינו יום ידוע להתענות הילכך (ה) אבד תעניתו של אותו היום ויאכל וישלימנו ביום אחר אבל אם יש לו יום ידוע להתענות בגון ביום שמת אביו או רבו ושכח ואכל כזית ישלים תעניתו נדר להתענות ומצטער יכול ללחותו ולפרוע ואע"צ

תענית אבל לענין ברכה אין מלוק בין רגיעית ליותר מרגיעית דשם הוא טולא אפי' כל שהוא צריך לנרף ושם הוא פולא מ"ל לנרף אפי' על הרכה כך הוא לעמת ר"ח והרמ"ם בפרק היה קורא (ל' יד) ושו"ל בסימן ר"י וכמ"ש לשם :

ומיש וניה"כ וט"ב אפור כך כתב הרמ"ם לשם ומשמע דוקא שי לתפירי כה' מיעטין אפירי נמי בכלאת טעימה אבל כי' כתמוז ושלח מ"ל מותר לטעום אבל התוס' לשם כתבו לדלטעת דקאמר אכילה ומשייה קיבל עליה משמע לתייירי בתענית יחיד שקיבל עליו אבל בתענית הכתוביה לא מ"ל משמע דבכל מ"ל אפור לטעום

וכני נקטינן ושיין בתכ"ד סימן קכ"ח :

תקסה נדר להתענות וכו' יחוד' פ' קונם יין כניתו

הרי"ף בפ"ק דשבת ופ"ק דתעניות נדר להתפללות ושכח ואכל בשר אפי' יחוד' ל' אפיל כשם רבינו תמתן והוא שלחר יום ואם לאו אפי' אפיל יום אחר יום אינו יכול להתענות אפי' ביום שנדר בו ואפי' אם נדר להתענות כל ימות השנה חוץ מן הימים האסורים להתענות כגון ר"ה ויו"כ ושני ימים טוב ואפי' אפי' שיעור אפור מן התורה ושמח ואכלו לו מיס בגרונו : **וכתב** אפי כשנדרו בשמו ועל קונמו וכ"כ המרדכי בשמו בפרק תענית ור"ל נרסינן פרק קמא קורא וכו' ללמוד הגאה קבוע עליה כתב רשב"ם כ"ל כיון דפסיקנא להגאה לא קבוע עליה ליטול לכום עני קנמון קבוע"ן כלומר כדי ללחלח גרונו ולפלוט ולתמרי פרק כיצד מברכין (ל' לו :) כם זנגביל ביומא דכפורי פטור וכ"ל דפטור ומותר ופטור לנקט מטום דשיך בתפילה נמורה מיום מטעם ואפי' פס ניה"כ פסור אפי לטעום פתם לכוי לתוריתא ושוד דטוכא לאומת גאמרו בו עכ"ל וכ"כ הגה"מ בשמו פ"ת :

(ב"ח) ואין דבריו נראים לי דהא הכא פלפלי ביה"כ פמור היינו משקא משום ראין בהם הנאה כלל אדרבה אזוקי מזיק ליה ששורפו גרונו :

תקסח נדר להתענות ואכל כזית אבד תעניתו וכו' כפ"ק דתעניות כתב הרי"ף ורוצלמי בפרק קונם יין נדר להתענות ושכח ואכל

כגר אבד תעניתו רבי אבא בשם רבנן דתמן והוא שלחר יום פתם הא אם אמר יום זה מתענה ומשלים ולא אמרן אלא אם אכל אבל אם לא טעם לא כתב הרמב"ם כפ"ם מה' תעניות ואפילו אם אכל אבל אם טעם לא כתב הרמב"ם בפרק היה קורא ושם כתבו בפ"ד מה' נדרים ובהרי"ף והרי"ן על הירוצלמי כתב הרמב"ן בפרק ראוהו בשעת מעשה ואפי' אם אכל אבל אם לא טעם לא כתב הרמב"ם דהא לאמרינן שכח ואכל כגר אבל לוה לאם תעניתו ופורע ואפי' אם אכל אבל אם טעם לא אמרינן שכח ואכל כגר אבל אם לא טעם אפילו

ומ"ש ואין צריך לפרש מכם כן הכריע הרמ"ז ולא כדעת רבותיו שהו מזקיקים להתיר : **ומ"ש** והר"מ בתענית סתם וכו' כ"כ הרמ"ז דבכי מצמא מהירושלמי שמחלק בין יום סתם לחיבד תעניתו ליום זה המתענה ומצליס המצמא הר"ט ליום סתם שיכול ללות ולפרוע לפיכך חיבד תעניתו שהרי יכול להתענות יום אחר תחילת אלא שאם תאמר אם כן מאי שנא יום סתם מיום אחר

שהתחיל להתענות כמחר בשבת ומיהו המתחיל בשבת בתוך שבעה לאבלות כמתענים מתענה בשבת לפי שיתענה כמחר בשבת ואינו מפסיק בתענית אבלות אלא מי שהתחיל בתענית ב"ט רמזעה מכל המתענה ב"ט רמזעון משום חלום יתענה ב"ט שני עב"ל ובכי תימה הוא לומר שיתענה ב"ט שני דפ"ג דבקיאים בקביעת דידהם מ"מ כרי מן טהגיס כו קודם ומסור לגוזל כו סלכך לפי שיתענה עד מוצאי י"ט מח"כ מלמחר בשבלי הלקט וז"ל נמלא בספר החסידים מדם שהתענה תענית חלום בשבת שאין אנו בקיאין בפתרון החלומות לידע איזה רע ואיזה הוא טוב ואין מתענין בספק (ז) וכ"כ אבי העזרי והמתענה בשבת י"א שאומר ענינו ברכה בפני עצמה ונראה יותר לכוללו באלהי נצור (ח) בלא התימה כדפרישית לעיל בסוף ברכור אין תענית צבור בבבל ליאמר במלאכה ולהפסיק מבע"י אלא ט"ב בלבד הלכך יחיד שקבל עליו תענית לא חיישינן שמא תענית צבור קבל עליו ומותר בכולן :

תקסט יחיד שמתענה על צרה ועברה או חולה ונתרפא או מה צריך להשלים כל תעניות שקבל עליו אבל הצבור שמתענין על שום דבר ונענו קודם הצות לא ישלימו :

תקע **מי** שנדר להתענות כך וכך ימים וחזרו בהם שבתות וימים טובים או ראשי חדשים חנוכה ופורים נדרו בטל וצריך

תקסט יחיד שמתענה וכו' כפ"ק דתענית ת"ר כרי שהיה מתענה על החולה ונתרפא לו על כרחה ועברה כ"ו מתענה ומשלים וכפ' הרמ"ם הקשה על הרמב"ן ז"ל מתענית נשמים שמפסיקים ביום מפ ירדו להם נשמים קודם חנות ותירץ לדרך נשמים שאני ששנינו לענייני תענית מכל שאר ברות שבחים כן מתענה ומשלים וכוח ז"ל הטיג על מיהושו וכתב שעיקר כחלוק בין יחיד לצבור ושכן מבואר בהרמב"ן ז"ל ור"ן והר"ר ז"ל וכ"כ הרא"ש ז"ל ומשמע מדברי רבינו ובלא כתב ר"ת ורש"י וכ"כ הרא"ש ומשמע דבתענית דבתת אין חלוק בין יחיד לציבור דמפני ציבור צריכין להשלים כל תענית שקבלו עליהם ואין לחלק בין יחיד לצבור אלא בנתרפא ועברה כהרא ועיין בת"ה מהרא"י בת"ה בסי' ר"פ :

תקע מי שנדר להתענות וכו' כל

מ"ב

כהב ר"ם ורבי קלונימוס שנזמן הזה אין להתענו' תענית חלום בשבת וכו' כ"כ הגה"מ בפ"ק דתענית וחת"ב כתבו ומנהג נזמן הזה שמתענין בשבת תענית חלום זימני ע"כ . והעולם נוהגין להתענו' בשבת על אחד מג' חלומות והם הרומה ס"ת שנשרף או יכ"כ בשעת נעילה וקורות ביתו או ניניו שנפלו ויו"ל שהקורא בס"ת הוא אחד מהלו ואחריהם מוחרים שהרומה שנוטל משה הוא אחד מהן ויו"ל הרומה שהוא יכ"כ בס"ע שאינו בשעת נעילה והא דרומה שיניו שנפלו דוקא שיניו אבל הרומה שנשרו לחיו חלום טוב הוא ומתו חיועלים עליו רעה כדאיתא בפרק הרואה (ט) : **והמתענה** בשבת ר"ח שחומר ענינו ברכה כפ"ע וכו' נאכמר כפי' ר"ך : **דין** המתענה בר"ח ת"ח שכתוב בפי' תקל"ו המתענה תענני' חלום אם נרוך להתענין תקל"ב : **אין** תע"ג בשבל על שקיעת החמה שכתוב בפי' תקל"ב : ליאמר כתלמה ולהפסיק מבע"י מלח ס"ב בלבד ספ"ק דתענני' (יא) ת"ר ירמיה בר חנא אין ת"ל בשבל מלח ס"ב בלבד. כ' הרא"ש פי' רמב"ה לפי שאין שם נשיא דגרסינן בירושלמי פ"ב דמכילתין ב רבי חלבו אחר לרבי יודן פוק ומן דנערך עבר ת"ר יוסי הלל הקימה מילין תעניתא דעבדין ליתכל תעניתא דלית כשיה שתנא וכ' רמב"ה דיחיד שקבל עליו תענני' כתם לא חיישינן שתא ת"ל קבל עליו כיון שאין ת"ל בשבל והניח שכן הצבור כשמקבלין עליהם תענית כ' וה' וו' ומכרכין למי שמתענה לומרים תענני' שתם ולוינם לומרים תענני' יחיד וכ' שוד הרב אלפס לפ שהיה מיורח דרב כהגא אחר יחיד שקבל עליו תענית לסור בנעילת תפילה שחל ת"ל קבל עליה ורמזה דס"ל כחב"ל מבי"ב דהלחידת ליכא למיחז מהוא דקיי"ל אין ת"ל בשבל עב"ל . ומיהו התרדכי כתב בשם מבי"ב כשמקבל התענני' מותר מהא לתחר עב"ל שתמע דלכתחלה ל"ל כן ב"כ רבי' נסי' תקס"ב : כ' כתשובו מהר"י ווי"ל בשבת יום שתת מב מו מס כאדר שתמתי שהורה מהר"י מולן לנום בשחיקן . אבל נרמה שיש לנום כאדר שני ולא נרחמן לתחרינן בגדריס (סג י) הטדר עד אדר מס לא ידע שהשנה מעוכר עד אדר הרחמן ומס יודע שהשנה מעוכר עד אדר הבני והכא נמי הא ידע ומני רגיל כתו מהר"י ז"ל ע"ב"ל מלחתי כתוב מתענין יום המיתה כ"כ מגוזך ועל המתענים יום הקבורה כתב הבל הוא ורמיימן מדקתמר שתולת יום שתת ט תניו וכ' מהר"י קולון בשורש ל"ת שמס אירע יום שתת ט תניו בשבת או בר"ח יש לחקוחו לחחר כ' להחזיר על מי שנדר להתענות בשב

וצריך התרת חכם שיאמר לו אילו שמת אל לבך שיארעו בו אלו הימים לא היית נודר ומתיר לו והותר כל הנדר וכתב הרמב"ן דוקא דאפקיה בלשון הרי עלי שהוא לשון נדר אבל אפקיה בלשון קבלת תענית אינו חמור כשאר נדר ואפי' התרה א"צ ואם נשבע בהם להתענות א"צ התרה א שאין שבועה חלה על דבר מצוה אלא לוקה על שנשבע שבועת שוא :

תקעא **היושב** בתענית (א) אי מצי מצער נפשיה נקרא קדוש ואי לא מצי מצער נפשיה נקרא חוטא (ב) ות"ח אינו רשאי לישב בתעניות מפני שממעט במלאכת שמים וכן מלמדי תנוקות :

תקעב **אין** גוזרין ת"צ בתחלה ביום ה' שלא להפקיע השערים לפי (א) שהרואה שקונין ביום ה' בערב לצורך א ד' סעודות גדולות לצורך סעודת הלילה ולצורך סעודת שבת תמהין וסבורין שרעב בא לעולם אבל משהתחילו כבר להתענות יודעין שהוא בשביל התענית : אין גוזרין תענית על הצבור בראשי הדשים בחנוכה ובפורים ואם התחילו כבר להתענות ואירעו אלו הימים אפי' לא התענו אלא יום אחד אין מפסיקין ומתענין בהן ומשלימין וכן יחיד שקבל עליו תענית סתם בע"ש מתענה ומשלים אלא א"כ פירש בשעת קבלה שאינו רוצה להתענות אלא עד שישלימו הקהל תפלתם :

תקעג **הלכתא** בטלה מגילת תענית שכל הימים הכתובים במגילת תענית שלא להתענות בהם מותר להתענות בהם חוץ מבחנוכה ופורים (א) וכתב הראב"ד דדוקא יחיד

מ"ש בסימן זה נתבאר לעיל סימן ת"ח : ומ"ש ואם נשבע בהן להתענו' וכו' פי' שנשבע בהן לבדן להתענו' דאי כשנשבע להתענו' כך וכך ימים ואירעו בהם שבתו' וי"ט הא כבר נתבאר בי"ד סימן רט"ו דחלה השבועה אף על השבתו' וי"ט מטעם איסור כולל בשב ואל תעשה וכ"כ לעיל בסי' תפ"ה וצריך נמי לומר דדוקא בנשבע בשבתות וי"ט שהם דאורייתא אבל חנוכה ופורים ור"ח כיון שהם מדרבנן חלה עליהן שבועה כמ"ש הרא"ש הביאו רבינו בי"ד סימן רל"ט וכאן קיצר רבינו וסתם דבריו לפי שנסמך על מה שמבואר בי"ד כי שם מקום עיקר דינים אלו :

תקעא היושב בתענית וכו' פשוט פ"ק דתעני' וכו' בעל ראשית חכמה דאף ת"ח אם נודע לו חטאתו אשר חטא שראוי להתענו' עליהם מחוייב הוא להתענו' על כל פנים והאריך ע"ז והסמ"ג כ' דכשהצבור מתענין יש לו לת"ח להתענו' ולצער עצמו עמהם ומביאו ב"י :

תקעב אין גוזרין וכו' משנה בפ"ב דתעני' ודברי רבינו כשלא להפקיע השערים ולפי שהרואה שקונין ביום ה' וכו' הם פירש"י וטעם זה שייך בכל התעניו' שגוזרין על כל צרה שלא תבא אבל הר"ן פירש בשם ר"י דבתעני' של גשמים בלבד אמרו לפי שאז מתייקר השער כשרואין מתענין על הגשמים ולא רצו חכמים שתהא הפקעת השער בתחלה בה' מפני כבוד השבת ע"כ ולפ"ז משמע דבעיר שרובה עו"ג גוזרין בתחלה בה' בין לפירש"י ובין לפי' הר"י אבל ה"ה כתב שנהגו שבשום מקום אפי' בעיר שרובה עו"ג אין גוזרין תעני' לכתחל' אלא בשני ושכן עיקר ומביאו ב"י וכתב בפסקי תוס' דתע"צ שגזרו תעני' ואירעו בהן ר"ח או פורים ולא העלו על דעתם מפסיקין אותו היום ואין מתענין דעכשיו צבור הוו כיחיד לענין תעני' וצריכין לפרוע אותו יום שמפסיקין עכ"ל וכ' ב"י משמע מדבריהם דאפי' התחילו מפסיקין ר"ח חנוכה ופורים משום דחשיבי כיחיד כדאמרינן אין תע"צ בבבל ומ"מ אין נראה שיהא כן דעת הפוסקים שהרי כתבו סתם דהתחילו אין מפסיקין ולא חילקו בדבר והיא דאין תע"צ בבבל איכא לאוקמי במילי אחרינא כמו שנתבאר בסימן תקס"ח עכ"ל ולפעד"נ דאין ראיה ממ"ש הפוסקים בסתם דהתחילו אין מפסיקין להיות פסק מפורש דמחלק בכך והגהמ"י פ"א מה' שופר ג"כ מפורש לגבי ט"ו בשבט דוחין התעני' לשבת הבא ומביאו ב"י ומשמע נמי אפי' אם התחילו מפסיקין דלא כב"י דמפרש לה דלא התחילו דא"כ מאי דוחין קאמר דהא ר"ל דאין גוזרין בתחלה הא משנה שלמה היא בפ"ב דתעני' כדלעיל בסימן הי"ח ומאי אתא לאשמעינן והו דבסי' תקס"ז כ' הב"י גופיה דאפי' תע"צ דצריך קבלה דין תעני' יחיד יש לו לענין דרשאי לטעום עד רביעי' ואין זה אלא מטעם דהך דאין תע"צ בבבל מפרשינן לה לחומרא דאיירי בכל מילי נמי הייסינן לחומרא שלא להתענו' בר"ח ובט"ו דוחין לשבת הבא וכמדומה דכך נהגו מעולם והכי נקטינן :

תקעג וכתב הראב"ד כ"כ הרא"ש בשמו ולא דחה דבריו אבל הר"ן דחה דבריו וכתב ב"י שהמנהג כר"ן ותמה על רבינו וה"ר ירוחם שהביאו דברי הראב"ד בסתם וכו' בהגהת ש"ע מי שיש לו נשואין בחנוכה אין לו להתענו' אבל אם יש לו נשואין בניסן מתענה ביום חופתו אפי' בר"ח ניסן מפני שהוא א' מן הימים שמתענין בהם כדלקמן בסימן תק"פ עכ"ל ומ"ש אפילו בר"ח ניסן ר"ל אע"פ שנקרא י"ט וקבוע כמו חנוכה ואינו דומה לשאר יומי דניסן דאינן כי אם מנהג שנהגו כן ולא קבוע ע"פ תקנת רז"ל אפ"ה יש לו להתענו' בר"ח מפני שהוא

ומ"ש וצריך התרת חכם וכו' והותר כל הנדר משנה בנדרים פרק ר"א (סו:) ודין צבור שהתחילו להתענו' ואירעו אלו הימים כ' רבינו בסימן תקע"ב ואם יש צד היתר להתענו' בשבתות וי"ט כתבתי בסימן רפ"ח :

תקעא היושב בתענית אי מצי מצער נפשיה נקרא קדוש וכו' עד מפני שממעט במלאכ' שמים פשוט בפ"ק דתעניו' (יא.) ואי מצי מצער נפשיה פי' רש"י אם יכול לסבול התענית :

ומ"ש וכן מלמדי תינוקות פשוט הוא דאין לך עוסק במלאכת שמים גדול מהם שעל הבל פיהם של תינוקו' העולם עומד . כ' סמ"ג אין ת"ח רשאי לישב בתעני' ואעפ"כ כשהצבור בצער חייב לצער עצמו עמהם וגם סמ"ק כ' דאם הצבור מתענין יש לו להתענו' . וכ' עוד סמ"ג בשם התוס' עיר שהקיפוה אויבים וכן יחיד הנרדף מפני הגיים או ליסטים או רוח רעה אין רשאין להתענות שלא לשבר כחן ע"כ וכ"ל שנודרים שאם ינצלו יתענו כך תעניו' ועולה להם כאילו התענו אותם וכדאי' בפ"ק דתעניו' (ח:) גבי ר' זירא דאמרי ליה נגא לך הא אמר להו דכתיב ויאמר אלי אל תירא דניאל כי מן היום אשר נתת אל לבך להבין ולהתענו' לפני אלהיך נשמעו דבריך :

תקעב אין גוזרין תענית על הצבור בתחלה ביום ה' וכו' משנה בפ"ב דתעניו' (טו:) אין גוזרין תעני' על הצבור בתחלה בה' שלא להפקיע שערים אלא ג' תעניו' בה"ב שלש שניו' ה' וב' וה'. ר' יוסי אומר כשם שאין הראשונות בה' כך לא שניו' ולא אחרונו' ופסק הרמב"ם פ"א כרבי יוסי וכן נראה מדברי רבי' בסי' תקע"ה ולפ"ז מ"ש כאן אבל משהתחילו כבר להתענ' יודעים שהוא בשביל התעני' היינו לתת טעם למה בג' תעניו' עלמס מתענין בה' תעני' שנייה אבל לא בא להתיר להתענו' בתעניו' שניו' ואחרונות ה' וב' וה' דמאחר שיש הפסק וזמן בין תעניו' אלו לאלו אין העולם זוכרים שהוא בשביל התעני' ושייך ביה טעמא דהפקע' שערים ודברי רבינו בשלא להפקיע שערים הם דברי רש"י וכ' הר"ן ולפ"ז לא בתעני' של גשמים בלבד אמרו כן אלא בכל צרה שלא תבא על הצבור וכי מוכח מדמתני לה הכא בהדי אין גוזרין תעני' על הצבור בר"ח בחנוכה ובפורים דמשמע דכי היכי דהך מתניא בכל תעניו' הכי נמי הך דאין גוזרין תעני' הצבור בתחלה בה' והר"י פי' דבתעני' של גשמים בלבד אמרו שאז השער מתייקר כשרואין שמתענין על הגשמים ולא רצו חכמים שתהא הפקעת השער בתחלה בה' מפני כבוד השבת והרמב"ם לא הזכיר טעם למה אין גוזרין תעני' על הצבור בתחלה בה' וכ' ה"ה שלא הזכירו לפי שאפילו במקום שאין לחוש לכך כגון בעיר שרובה עו"ג הדין כן וכ"כ הגאונים שבשום מקום אין גוזרין תעני' לכתחלה אלא בשני וכן נהגו ועיקר עכ"ל :

אין גוזרין תעני' על הצבור בר"ח בחנוכה ובפורים ואם התחילו אין מפסיקין משנה שם ואפליגו אמוראי (יח:) בכמה תעניו' מיקרי התחילו ופסקו הפוסקים כדברי האומר דאפי' תעני' א' הויא התחלה והיינו דוקא לצבור אבל יחיד אפילו התחיל מפסיק וכמו שנתבאר בסי' תק"ע ותקע"ה ובסוף סימן זה יתבאר שי"א דעכשיו צבור הוי כיחיד ובסי' תקע"ט יתבאר כשמתענין בר"ח אם טופלים על סניהם ואי זו פרשה קורין ואם גלווד לחנוכה ופורים ובסי' ר"ך נתבאר באיזה מקום יאמר עננו במוסף והרמב"ם בפ"א השוה מ"ה להנך ימים דבה"ה נמי אם התחילו אין מפסיקין .

כתב הגה"מ בפ"א מה' שופר דבט"ו בשבט אין להתענו' ולצבור שגזרו תעניו' ב' וה' וב' ואירע אחד מהם בט"ו בשבט דוחין תעני' זה עד שבת הבאה דלא אשכחן תעני' בר"ה ותו כיון דד' ראשי שנים מתני גבי הדדי מידמו נמי להדדי להא מלתא דכולן שוין שלא להתענו' בהן עכ"ל ונראה דלאו לאיתויי דאם התחילו מפסיקין דהתם מי חמיר ט"ו בשבט מחנוכה ופורים דתנן בהו אם התחילו אין מפסיקין אלא היינו לומר דמעיקרא דוחים מלהתחיל להתענו' עד שבת הבאה כדי שלא יתענו בט"ו בשבט וכ"כ ממ"ש דין זה במרדכי ריש ר"ה בלשון זה צבור שבקשו לגזור תענית ב' וה' וב' ופגע בתענית ט"ו בשבט דעתי נוטה שהתעני' נדחה לשבת הבאה ואין קובעין תעני' בו שלא תליט תעני' בו בר"ה כלל וכו' ומדכתב שבקשו לגזור משמע דדוקא קודם שיתחילו מיירי וכדפרישי' והגה"מ נראה שלא חשש לדקדק לכתוב שבקשו לגזור משום דממילא משמע דלא איירי בהתחילו מהטעם שכתבתי : בפסקי תוס' פ"ק דתעניו' מלאתי כתוב לצבור שגזרו תעני' ואירעו בהן ר"ח או פורים ולא העלו על דעתם מפסיקין אותו יום ואין מתענין ועכשיו צבור הוי כיחיד לענין תעני' וצריכין לפרוע אותו יום שמפסיקין עכ"ל משמע מדבריהם דאפי' התחילו מפסיקין לר"ח חנוכה ופורים משום דחשיבי יחיד כדאמרי' (שם יא:) אין ת"צ בבבל ומ"מ אין נראה שיהא כן דעת הפוסקים שהרי כתבו סתם דאם התחילו אין מפסיקין ולא חלקו בדבר והההיא דאין ת"צ בבבל איכא לאוקומה במילי אחריני כמו שנתבאר בסי' תקס"ח :

וכן יחיד שקבל עליו תעני' סתם בע"ש מתענה ומשלים וכו' שם גבי ט' באב שחל להיות בע"ש מסיק בסוף הפרק הלכה מתענה ומשלים וכ' הרא"ש דה"ה בתעני' יחיד והכי איתא בירושלמי אמר רב הונא אפי' יחיד שגזר על עצמו תעני' מתענה ומשלים פי' אם ירצה ולא חשיב כמתענה בשבת וכיון שיכול להשלים אם ירצה והוא קבל עליו תעני' סתם וכל תעני' שלא שקעה עליו חמה אינו תעני' צריך להתענו' עד צאת הכוכבים אם לא שפירש בשעת קבלת תעני' עד שישלים תפלתו עם הצבור עכ"ל ובסימן רמ"ט נתבאר שיש חולקים בזה :

תקעג הלכתא בטלה מגילת תענית וכו' חוץ מחנוכה ופורים ומסקנא דגמ' מספ"ק דר"ה (יט:) : **ומ"ש** רבינו בשם הראב"ד כך כתבו בשמו הרא"ש והר"ן בספ"ב דתעניו' והביא ראיה מדאמרי' בגמ' (דתעניה) (יח:) דרב נחמן גזר תעני' בי"ב באדר ואמרו ליה יום טוריינוס הוא אלמא משמע דאע"פ דבטלה אין גוזרין בו תעני' לכתחלה על הצבור והר"ן דחה דבריו וכתב דאין נראה מדאמרינן בפ"ק דר"ה (יח:) שגזרו תעני' בחנוכה וא"ר אליעזר לאו והתענו על מה שהספידוס ופסטינן מהא דלא בטלה מגילת תעני' אלמא תנן דאמר בטלה אף לגזור בו תענית ומאי דאמרי ליה רבנן לרב נחמן והא יום טוריינוס הוא בעו למיקם אדעתיה אי עביד הכי משום דסבר בטלה והדר ואמר להו דאפי' למ"ד לא בטלה דיום טוריינוס בטולי בטלוה ע"כ . וכן המנהג שלא לדקדק כלל ביומי מגילת תעני' לא ליחיד ולא לצבור ויש לתמוה על רבינו ור"י שכתבו דברי הראב"ד בלא חולק עליהם ולא כתבו שאין המנהג כן :

ומ"ש

פרישה

סי' תקעא (א) **אי** מצי מצער נפשיה ר"ל שהוא חזק ובריא ויכול להתענות (ב) **ותלמיד** חכם אינו רשאי כו'. אם לא בתענית צבור דלא ימנע עצמו מהן :

סי' תקעב (א) **שהרואה** שקונין ביום ה' בערב לצורך שני סעודות גדולות י"מ שסגיהו ד' סעודות וכבר הוא כדפס כדפוס ב"י אבל ברש"י ור"ן פרק סדר תעניות ד' י"מ כתוב שני סעודות ונ"ל דס"ט לסעודות שבת יחד מקרי סעודה אחת ור"ל סעודה לצורך יום הכוס שהעולם רעבים וסעודת שבת ועיקר הקפידה הוא בשביל סעודה שהוספת בשביל הכוס דאילו לצורך שבת דכל יום ה' קונין לשבת. גם מדכתב שני סעודות גדולות ל' גדולות משמע דכל סעודת שבת קרי סעודה גדולה וק"ל :

סי' תקעג (א) **וכתב** הראב"ד דדוקא יחיד כו' והר"ן דחה דבריו וכן המנהג ב"י :

ושבתות

חדושי הגהות

תקעא א דבנשבע להתענות בשבתות וי"ט לבד מיירי רבינו דאין שבועה חלה לבטל המצוה דאי כשנשבע להתענות כך וכך ימים ואירעו בהם שבתות וי"ט כמ"ש בראש הסימן הא כבר נתבאר לעיל סימן תפ"ה דשפיר חייל השבועה לבטל המצוה בשב ואל תעשה בכולל וצריך נמי לומר דלא קאי רבינו אלא אשבתות וימים טובים דהם דאורייתא דאין שבועה חלה לבטלן אבל חנוכה ופורים שהם מדרבנן פשיטא דחיילא שבועה וצריכה התרה (מהרל"ח) : **תקעב** א ב' סעודות כן הוא ברש"י ועיין בר"ן :

כ"ל

ומ"ש ושבתות וימים טובים מותרים לפניהם ולמחריהם כמ"ב דתקעג"ו (ו:) תניא לתפילו בימים שהיתה נוהגת תגילת תענית' שבתות וי"ט מותרים לפניהם ולמחריהם משום דדברי תורה מיקנו בריבים חיזוק ומפורש כתם בגמרא (יח:) דר"מ נמי לחומריותא הוא ולפניו ולמחריו מותר :

תקעד ההולך

ממקום שמתענין למקום שאין מתענין ומי' בריטמ"ק ס"ק (י:) ההולך ממקום שאין מתענין למקום שמתעניס הרי זה ממקום שמתענין למקום שאין מתענין ס"ו מתענה ומשלים שכח ומכל ומכל אל יתרחה בפניהם ואל יבוא מידונין בפניהם: טור"י ה"ו מתענה ומשלים . כל התעניו' שקבלו עליהם בני עירו דעתיקים עליו תומרי המקום שיצא משם עכ"ל נרמה דר"ל מ"ם כיון דלעתו לחזור מכל ומכל דיעבד אל יתרחה בפניהם שנרמה כחתן בין מקלים ויתקנאו בו ואל יבוא מידונין בפניהם אל יאמר הואיל ומכלתי כל שהוא אוכל הרבה: **ומ"ש** רבי' בשם ריב"ם בשם מהרדכי ול"ל ההולך ממקום שאין מתענין למקום שמתענין פי' ריב"ם אפי' אם דעתו לחזור מתעניה ומיהו כיון שלא קבל עליו להתענו' נרמה שאם יבא מחוץ לעיר מוץ למקום מותר לאכול ול"ל להשלים מדלא קתני בסיפא מתעניה ומשלים כתרוצא בריטמ"ק וכ"מ בתוליו (קי:) דמוץ לתחום מותר כדקתאמר התם אוץ לתחום מבלתיהם ופירש רבי' מהי המיוחי ומי מוסיף דמפי' בשיר שמתענין שרי ליה למיכל בחדר אחר כמקום שלא יבו לחלל אותו וסרבי כלשונה בפ' מקום שנהגו (נא:) בשובדא דרבה בר בר חנה דעתו לחזור הוה ולפ"ה כשהיה ומין למלך בין תענית לדבר לישור והתום' ופסקו דכל זמן שהוא בשיר שרי להשתקף שם הנהר בנרתקים ושם שכח ומכל מל יהנוג מידונין בעלתו נרמה להכי בני למיתר לה יאמר כיון שנכח ומכל מעט מנמור מעודתי עד טונעי מלא מיד שנוכר יפרוש מלמכול ורמב"ם פי' דעדון מפי' בפני עלמו לומר דמתוך כך פניו להוכות מי שמכל שום ורימו עדף וכי יחזור ויאכל כדי שיהא יותר מוספות וברמן הדברים דמל"כ היינו דיעבד דקתני מל יתרחה בפניהם מכ"ל: **ומ"ש** רבי' דסובין דשמעתא מוכח דמיירי בהולך שם קודם לכן ובקל עליו **בפני** לפי בשקבל עליו אפני' מתי קת"ל בשעת דשמעתא ומשלים מיהו בהא ליכא למימר דמיירי בהשמני' דלא מיתת לה קבל עליו להתענו' אלא בשעה שמכם בלבד : **נוצה** (יח:) להרמין מדם עלמו בשעת רעבון וכו' עד סוף הסימן בס"ק בהתני' בגמ' מדכתיב ויוסף יולד שני בנים בטרם תבוא שנת הרעב ובכתיב התום ות"ת הרי יוכבד נולדה בין החומות ואותו העת עת רעב היה וע"כ שמא מטותיהן בשני רעבון י"ל דל"ש לה היה מסור אלא למי שרוצה לנהוג עלמו בחסידות ויוסף לא שמש אלא שהר כ"ם שמא ומה"ר אליה מזרחי ז"ל כ' בפרש' ויהי מקן דשמא י"ל דכיון דמיהו לכבול מפרנס ורביה לשמש וקל"ל דת"ל גם יוסף היה מאחר לשמש ללוני בת חשוך בנים מיקרי והואיל לשמש וקל"ל דת"ל גם יוסף היה מאחר לשמש אלא היה לו בת דת"ל היה מוכן מוקה לכתוב בשבעים בפה . וכר"ן תירץ דמיסור מעמיט התעה בשני רעבון היו אלא מצות שעשה שהיה נשבעים בפה וויודעי מצרים יודעים היו בעצמם שהם שבעים ויוסף נמי יודעים היו בו שהיה בריחה אבל יוסף סיס שהיו אין מרגישים בשני ולפיכך לא שמש אל"ל ומה דקתמר בר"ן שהיו יודעים ביוסף שהיה שרוי בריחה מיני יודע מהיכן יבא שהיו יודעים בין ע' מלשים מה ו' קודם וירידתם למצרים שמפשטי הכתובים נרמה אלא ידעו ממנו שם חי אם מת שהתורם להם ויוסף ידעו למצרים ואז עלדה יוכבד ומשלם שמח לו ס' מדשים מו ו' קודם לכן . ול"ל שקודם מהן שורה לא היה מאחר לשמש בשני רעבון והא דמיירי מוליוסף יולד שני בנים ונו' למהכתים בעלמה הוא ומיירי דבשרה מבת שבע הרעב דייק ליה דלאחר שבע הרעב מאחר לשמש שהתה מורה שהיה שבן הוא דהא משני בנים משמשים מטותיהם בשני בהורת ויוסף קודם שנולדו לו שני בנים משוך בנים היה ומשר היה לו לשמש אפי' אם היו שני רעבון ומ"כ היכי מיתני מיניה הלכך ומלי מעמט לשמכתא בעלמא הוא :

גרסינן בירושלמי ספ"ק דתענית' תני בשם רבי יהודה תלינו בנים משמשין מטותיהם מ"ד יוסי ובלבד יום שהבלה ולבשורה משהם לשהלינו בנים קלי הלא שרי לה לשמש אלא בלילי בלבד ואם כן הוא יש לשהוה דשלינו בנים בריכים לשמש תמיד עד שיעמו שבשותיהם מעוברות וע"ל שב"ל דשלעיל קלי דקשהר בשבה שהשה רוחה חסרון כס לעולם עבה משהך גלמוד ושהשן ר"י למימר דשיעו מן חלול שבילה שבשותה הלילה שרין לשמש אף על פי שבות שבת רשבון :

פרישה

(כ) **ושבתות** וימים טובים שמורין לפניהם ולמחריהם אפי' בשן שהבא שבשבת דמשבת לבשר מוהר מן נרין מיוחד :

סי' תקעד (ב) אל יתפה בפניהם כאילו ומשפיי שמשמ שם ובכל ובריהם שיש לכם ליש לשהר לפניהם ר"ת: (ב) **ואל** יתפה פיהוניו בשבשו מפילו שלא בפניהם לעבר ומכלתי משם שלבה שרבה שלא שיבור ישרוש שלשבול מרדכי : (ג) **ואסור** לשמש בו כשהם מן שבול שלבה . כך לקוק כ"י מהיהושלמי פ"ש ובל"ש בשיהן

יוסף היה שהר שכן שרוייך בשהר ולשיכך לא שמש בו בריוק ר"ת בשהרון לוך ישרו"ך מדשים לוך שלי שבין בנים היה שמרוייך לא היה לו בת ולכן היה שהר ג"כ (רש"י פ"ק דקדושין) ור"י בשהר ג"כ יוסף ג"כ שהר בריוק ושכר"ך שלוכ שורשי פירן שלי שבין בנים היה שמרוייך מוהר שהר לא היה לו בת ולכן היה שהר ג"כ דת"ל בשהר ג"כ יוסף ג"כ היה שהר בריוק ושכר"ך שלוכ שורשי פירן דקדושין ש

תקעה סדר תעניות וכו' משנה פ"ק דתעניות וכ"ה ר"ן ופ"נ דלפי מקלת נוסחתו' משמע למ"ן דיחידים מתחילין להתקנו' בח"י עד ר"ח כשליו הרי"ף והרמב"ם סתמו על סתם מתני' ומיהו כל זה מין לו ענין אלא כתרץ ישרמל אבל בגולה כיון שמתחרין את השלה עד ס' בתקופה אם לא ירדו הגשמים עד ס' בתקופה מתחילין מח"כ כדי שיעסר ג' רביעות בומוד הדעת וכו' ומה"ב כתב רבי' נ"ב דסדר היה בח"י הוא ומיין בסוף סימן זה :

ומ"ש וכל תלמיד וכו' כרייתא שם לא כל הרוצה לעשות עצמו יחיד עושה והתלמידים אין עושין עצמם יחידים דברי ר"מ ר"י אומר עושה וזכור לטוב שתיו שמח לו אלא לעד היה לו כך היה נ"י הרי"ף והרא"ם ופירוש' דרבי יוסי לא פליג אלא לתלמידים דרשאין לעשות עצמן יחידים אלא כר"מ אפילו כל התלמידים רשויין לכך אבל משאר אדם לא פליג דמודה ר"י לר"מ דאינו רשאי לעשו' עצמו יחיד לתיש היה משום יוהרא ור"מ ור"י הלכה כר"י וכך הם דברי רבי' ולא כהר"ן שהיה נוהג עצמן יחידים בדר"מ והתלמידים שאין עצמן יחידים ומחריו נמשך ג"י וכתב מ"ש ולא נהירא :

הגיע ר"ת כשלו וכו' משנה שם ומ"ש וככנסיו לע"ה וכו' כלומר אין מתפללין בדחוב קשיר ולעשות כסדר הכתוב בשבע תעניות התחרונות אלא ככנסיו לע"ה ומתפללין ומתחננין כשאר תעניו' וכך פשוט בפ"ק וכפ"ב ומ"ש כיצד וכו' מי מתי עושין כשאר תעניו' משנה שלפפיו לע"ה מן הנקר וכולו יומא דתעני' וקאמר מחר תפלה של שחרית מעיינין וכמן ואילך יומא דשאר תעניו' ומתפללין ג' ראשונות ואמצעית וחותם בגבורות גשמים ואין מזכירין גשמים ומתחילין ומשיבין הרוח ומורידין הגשם וכו' ר"ת כשלו וגם ירדו גשמים כ"ד נוחרים ג' תעניות על הכנור וכו' עד ואפשר המטה משנה שם : **ומ"ש** ומתפללין ומתרעיין כשאר תעניו' כלומר ואין עושין כסדר הכתוב בסו' דתשוע' וכך פשוט בפ"ק (יג :) ובפ"ב (עו) ולענין שם מופלין על פניהם כתעני' שחל להיות בע"ש או בערב ר"ח או בר"ח עצמו מלכתוב בסימן תקע"ט בשם הר"ן :

ומ"ש רבי' כיצד אחר תפלה של שחרי' מעיינין בענין הטיר עד תני היום וכו' תיבת כיצד אכ' רבינו היא נוספת ואין לה טעם ודברים אלו עד ורביע התחרון מתפללין ומתחננין בפ"ק דתעני' (יב :) היכי עבדי אחר מנני מצפרא עד פלגא דיומא תעניתא כמילין דמתא אכלין ושתין ומשלמין לבעל הבית ומפטרתא מכלן ואילך בעין רחמי שנת' ויקומו על עמדם ויקרמו בספר תורת ה' ורביעית היום ורביעי' היום מתוודין ומשתחוים לה' אלהיהם וכ' הר"ם מעיינין כאילו דמתא כ"ד והקיסם נודקים על מעשה אנשי העיר ומפרישין לחוסם מענירו שניהם ומטילין שלום ביניהם וזו שמעם תפלתם כדכתיב (ישעיה מ') גם כי תרכו תפלה לאיני שומע לחם ידיכם דמים מלאו ואח תקנתא דחלו הזכו הסירו רוע מעלליכם וזו לכו ונוכחה יפו' רבינו שאח שאמרו מצפרא הייט אחר תפלת שחרי דבר פשוט הוא שנריכין להתפלל תפלת שחרית אח"כ הרמב"ם מאחר תפלת שחרי' בתקום מצפרא . וכ' הר"ן מדאמרינן דתפלה דיומא לענין ריבעא דיומא קורין ומפטירין משמע שלא היו קורין בבקר בפרש' תעני' אלא מתני היום ואילך ואף שהגלון רב פלטוי כ' בתעני' ל' ב' וב' בפרק קרין בפרשה דבשבת ובמנחה בפרש' תעני' ולפיכך יש לתמוה על מה שנהגו לקרות ויאל בבקר ובערב בשני ובחמישי ג"כ עכ"ל ודברי רבי' פה כדברי הגמרא דמשמע למין קורי' בתורה אלא בשחרי' ולא בשאר תפלות ולא בשחרי' אלא שנהגו כן מפרק קמא דתענית ב"ב ובשחרי' ג"כ בשחרי' ואם דעתו לחלק בין תעניו' לשאות לשחרות' היני יודע זו מנין לו ואפשר שרבי' העתיק פה לשון הגמרא ולא חשש לפרש לפי שסתם על מ"ש אלא תעניו' שחרות' שקורין ג"כ בשחרית ול"ל שהוא דעתו שחרי כ' כם"ם תקע"ו ו"ל שכל תעני' שתירצ בשני וחמישי שקורין שחרית בפרש' היום ומנחה ויחל דתניר קודם לו יקראו שנים בפרש' היום והשלישי ויחל ורד עמהם כ' דבתעניו' שכתובים בשחרית בתורה ויחל אין ראוי לקרות בהם בשאר תעניות שאין כתובים בתורה אלא בנביאים בתוכחות מענין הצרות ורביע האחרון מתפללין ומתחננין עברו אלו ולא נענו ב"ד נוזרין עוד ג' תעניות אחרות ב' וה' וב' ומפסיקין בהן מבע"י כמו ביה"כ ואסורין במלאכה ביום אבל בלילה מותרין ואסורין ברחיצת כל הגוף בחמין אבל פניו ידיו ורגליו בחמין ורחיצת כל הגוף בצונן מותר ואסורין בסיכה של תענוג אבל להעביר הזוהמא מותר ואסורין בתשמיש המטה ובנעילת סנדל בעיר אבל בדרך מותר ומתפללין

תקעה סדר תעניות שמתענין בארץ ישרמל על הגשמים כך היא הגירסא י"ן במרחשון ולא ירדו הגשמים היחידים מתענים פי' ת"ח מתענין בה"ב ואוכלין ושותין משחשכה ומותרין בעשיית מלאכה וברחיצה וסיכה ובנעילת הסנדל ובתשמיש המטה ומפסיקין בר"ה אע"פ שכבר התחילו להתענות אם פגע בהן ר"ח מפסיקין וכל תלמיד יכול להחזיק עצמו בחזקת ת"ח ואין בו משום יוהרא אבל לא שאר העם הגיע ר"ח כשליו ולא ירדו הגשמים ב"ד נוזרין שלש תעניות על הציבור ב' וה' וב' אוכלין ושותין משתחשך ומותרין במלאכה ורחיצה וסיכה ונעילת הסנדל ותשמיש המטה ונכנסין לבהכ"נ ומתפללין ומתחננין כבשאר תעניות ביצד אחר תפלה של שחרית מעיינין בענין העיר עד חצי היום לבטל עושי רשעה ודורשין וחוקרין על עוברי עבירות ומבערין אותן ומכאן ואילך רביע היום קורין ומפטיר בנביאים בתוכחות מענין הצרות ורביע האחרון מתפללין ומתחננין עברו אלו ולא נענו ב"ד נוזרין עוד ג' תעניות אחרות ב' וה' וב' ומפסיקין בהן מבע"י כמו ביה"כ ואסורין במלאכה ביום אבל בלילה מותרין ואסורין ברחיצת כל הגוף בצונן מותר ואסורין בסיכה של תענוג אבל להעביר הזוהמא מותר ואסורין בתשמיש המטה ובנעילת סנדל בעיר אבל בדרך מותר ומתפללין

ומ"ש מתענה כפ"ק דתענית (י :) וכל תלמיד יכול להחזיק עמהן כחוקת פ"ה וכו' שם פ"ק לא כל הרוצה לעשות עצמו יחיד עושה והתלמידים עושים עצמן יחידים דברי ר' מאיר ר' יוסי אומר עושה וזכור לטוב לפי שאין הוא לו אלא לשעה כיון שאין הוא לו אלא לשעה אסור לעשות עצמו יחיד לפיכך תלמיד הקשה לעשות עצמו יחיד לפיכך אמרו לו אל תקרי עושה אלא עשוי לפי שאין הוא לו אלא לשעה אמר ר' מאיר נמי הא קאמר שעושה עצמו יחיד ופסק רבי' כר' מאיר ויתיבת דהא קי"ל ר"מ ור' יוסי הלכה כר' יוסי לפיכך נ"ל שהוא נוהג מ"ר לא כל הרוצה לעשות עצמו יחיד עושה אלא מפני שעושה דברי ר"מ וכדגרים רש"י בלשון זה ופיפא לא לענין תעניות קאמר אלא להתנבא בתלת ת"ח בחלוקו ובמטפחו וכסודרו ורבי יוסי לא קאי אלא מדיוקא והוא מפרש דכתלמיד פליגי אבל בשאר העם לר"מ אין עוש אחד מהם יכול לעשות עצמו יחיד ופסק כרבי יוסי ות"ח ים לתמוה על רבינו שכתב יכול להחזיק עצמו כחוקת ת"ח דמשמע שרשאי ניחו אם רוצה אלא להחזיק עצמו כחוקת ת"ח ולא יאמר אדם פלוני הני מילי רשאי להיות יחיד אלא כל ת"ח יחידים הם משמע שרשאים הם לעשות עצמם כיחידים על כרחם ושמא הוא ז"ל מפרש דה"ק אלא יאמר מיני רשאי להיות יחיד אלא כל ת"ח יחידים הם כלומר אם רצו לעשו' עצמם כיחידים רשאים הם : **הגיע** ר"ת כשלו וגם ירדו גשמים כ"ד נוחרים ג' תעניות על הכנור וכו' עד ובשאר המטה משנה שם : **ומ"ש** ומתפללין ומתרעיין כשאר תעניו' כלומר ואין עושין כסדר הכתוב בסו' דתשוע' וכך פשוט בפ"ק (יג :) ובפ"ב (עו) ולענין שם מופלין על פניהם כתעני' שחל להיות בע"ש או בערב ר"ח או בר"ח עצמו מלכתוב בסימן תקע"ט בשם הר"ן :

ומ"ש רבי' כיצד אחר תפלה של שחרי' מעיינין בענין הטיר עד תני היום וכו' תיבת כיצד אכ' רבינו היא נוספת ואין לה טעם ודברים אלו עד ורביע התחרון מתפללין ומתחננין בפ"ק דתעני' (יב :) היכי עבדי אחר מנני מצפרא עד פלגא דיומא תעניתא כמילין דמתא אכלין ושתין ומשלמין לבעל הבית ומפטרתא מכלן ואילך בעין רחמי שנת' ויקומו על עמדם ויקרמו בספר תורת ה' ורביעית היום ורביעי' היום מתוודין ומשתחוים לה' אלהיהם וכ' הר"ם מעיינין כאילו דמתא כ"ד והקיסם נודקים על מעשה אנשי העיר ומפרישין לחוסם מענירו שניהם ומטילין שלום ביניהם וזו שמעם תפלתם כדכתיב (ישעיה מ') גם כי תרכו תפלה לאיני שומע לחם ידיכם דמים מלאו ואח תקנתא דחלו הזכו הסירו רוע מעלליכם וזו לכו ונוכחה יפו' רבינו שאח שאמרו מצפרא הייט אחר תפלת שחרי דבר פשוט הוא שנריכין להתפלל תפלת שחרית אח"כ הרמב"ם מאחר תפלת שחרי' בתקום מצפרא . וכ' הר"ן מדאמרינן דתפלה דיומא לענין ריבעא דיומא קורין ומפטירין משמע שלא היו קורין בבקר בפרש' תעני' אלא מתני היום ואילך ואף שהגלון רב פלטוי כ' בתעני' ל' ב' וב' בפרק קרין בפרשה דבשבת ובמנחה בפרש' תעני' ולפיכך יש לתמוה על מה שנהגו לקרות ויאל בבקר ובערב בשני ובחמישי ג"כ עכ"ל ודברי רבי' פה כדברי הגמרא דמשמע למין קורי' בתורה אלא בשחרי' ולא בשאר תפלות ולא בשחרי' אלא שנהגו כן מפרק קמא דתענית ב"ב ובשחרי' ג"כ בשחרי' ואם דעתו לחלק בין תעניו' לשאות לשחרות' היני יודע זו מנין לו ואפשר שרבי' העתיק פה לשון הגמרא ולא חשש לפרש לפי שסתם על מ"ש אלא תעניו' שחרות' שקורין ג"כ בשחרית ול"ל שהוא דעתו שחרי כ' כם"ם תקע"ו ו"ל שכל תעני' שתירצ בשני וחמישי שקורין שחרית בפרש' היום ומנחה ויחל דתניר קודם לו יקראו שנים בפרש' היום והשלישי ויחל ורד עמהם כ' דבתעניו' שכתובים בשחרית בתורה ויחל אין ראוי לקרות בהם בשאר תעניות שאין כתובים בתורה אלא

ומ"ש ומתפללין בכתי כנסיות וכו' כלומר ולא כרחוקה של עיר כמו בתעניות לחרזות וה"ה פשוט בכרך ג' דתעניות (טו .) :

ומ"ש ומתפללין בכשאר תעניות כלומר ואין מוסיפין שם ברכות בתפלה כמו שמוסיפין בשבע תעניות לחרזות וכספ"ק דתעניות (יג :) שקלו וטרו בחלתא ולא מיפיבוי נה מידי שפיר ודעת הרמב"ם שאין מוסיפין לומרם בתפלה אלא בשבע תעניות לחרזות גלגל וכתב הר"ן בפ"ב שכן סובר הרמב"ן וכ"כ שהוא דעת הרי"ף ול"ל וכך הם דברי רבינו : **עברו** אלו נעטו ב"ד נוזרין עוד ז' תעניות : **ומ"ש** וכל מה שאמר בג' שלפני אלו וכו' כלומר אלו יתירות על הרמשוני שבאלו מתריעין ותוקעין את התוקיו' כשני מטין עם תשיבה וכתמיהי מוסיפין בכוד השבת ומפרש בגמרא (יד .) דהאי ומתריעין היו בשופרות ותחלי דתקן כשני מטין עם תשיבה וכו' פירש הרמב"ם בפי' המשנה שפותחין קצת בלחני התעניות עם תשיבה ואין מוליכין בהחזרות שבתעניות ואין עושה בהם שורר עכ"ל ותניא בגמרא (יד :) בשני מטין לעם מרד ובכ' פותחין כל היום כולו אפני כוונ השבת היו לו שני פתחים פותח אחד ונועל אחד היה לו מלטעה כעבד פתחו פותח ונועל כלרבו ואינו חושש ופירש"י מלטעה · בפ"ק דשבת מיו ההוא פתוחה לר"ה ואם היה פותח אחד ונועל אחד ואם יש להחזיק שני פתחים כל היום מפני כוונ השבת ואם יש להחזיק שני פתחים פותח אחד ונועל אחד ואם יש להחזיק מלטעה פותח כלרבו בחמישי פותחין כל היום מפני כוונ השבת ואם יש להחזיק שני פתחים פותח אחד ונועל אחד ואם יש להחזיק מלטעה פותח כלרבו בחמישי ואינו חושש ופירש"י מלטעה · בפ"ק דשבת מיו ההוא פתוחה לר"ה ואם היה

ולא ירדו בשמים: **ומ"ש** ומ"ש ומ"ש ומ"ש

על הכלל כשטי במשנתינו ולא נתבארו מלגי יפה דברי הרמב"ם שכתב כזה בפ"ג מה' תעניות מ"ל (ה): **ובך** תעניות שגוזרין על הצבור בחוסר למרן מוכלין בו בלילה וכו' כך כתב הרמב"ם שם והוא פירוש למה שאמרו בפ"ק דתעניות (יח:) מין ת"ל בכבל מלא ט"כ בלבד והרי"ן כ' על דלא דאמר שמואל מין ת"ל בכבל מלא ט' בתב בלבד פירושו שאין תומר ת"ל של נשילת הפגול ורימלה וסיכה נוהגת בכבל מלא ט' בתב ופירש"י דטעמא לפי שאין צריכין לבשמים שהיא שבעתי ולפי זה לא אתרב שמואל מלא כתעניות של בשמים אבל בשאר ירות בכל ומרן ירמלל טון וקשה דמ"כ היכי פסיק ואמר מלא ט"כ בלבד והרמ"ך פי' דהיינו דאין ת"ל בכבל אפי בשאין בהארץ קרב שאין להחמיר עליהם להפרש בעשילת הפגול ולא למיכם להפסיק מנש"י ולא לאפרש בתלמה מפני שהם עניים ולא ברחיצה וסיכה מפני שהם בריאים כל כך ומרץ להם אז מלא בתענית יחיד ע"כ ורבינו שהניח כאן דברי הרמב"ם שם פשיטא שהוא מפרש כפירש"י דהא כל תעניות שגוזרין על הצבור קאמר דמשמע דלא בתעניות של בשמים בלחוד אתמר וגם אינו מפרש כפי' הרמב"ם דהא בתוב לאחר קאמר דמשמע כ"מ שבאתה לאחר ולא בכל דוקא אלא ע"כ לומר שהוא מפרש כפירוש הרמב"ן וכ"כ קשה שברי לפי פירושו של הרמב"ן בת"ל שאין להם בשיל כשהצבור מקבלים תעניות בריכים לקבל כולם [על] עצמם כיחידים שכל ג' מקבל על עצמו ומשום הכי אינו חייב להתו בו אלא בתעניות יחיד וכמ"ש הר"ן בשמו ואילו דבינו כ' בסימן תקס"ב תעניות שגוזרין על הצבור אין כל יחיד ויחיד צריך לקבלו אחלה אלא ג"כ מברין התעניות והרי הוא מקובל דמשמע שאין בין תוקה לאחר לא"י בשאין זה וכמו שברמב מדברי הרמ"ם שכתבתי שם ו"ל ולשולם יש חילוק ביניהם דשבל"ל נמי דאין כל יחיד צריך לקבלו הכריזה מיהו בעי ואילו לא הודיעוה אפשר אלא מכל מכל בא"י אפילו לא הודיעוה עד יום התעניות שפר דמי ועוד י"ל לשולם סובר דבינו שא"י וח"ל שוין בבינין זה ומש"ם אפשר מפרש אין ת"ל בכבל כמו שפירש הרמב"ן שמפני שאין נשיא בכבל אין בתעניות שלהם אומר ת"ל ת"מ בתב שבותר הרמב"ן שמפני שאין להם נשיא בשבבבל מקבלים תעניות בריכים לקבל כולם על עצמם כיחידים שכל ג' מקבל על עצמו לא ת"ל כותיה אלא משם אפ"ם שאין להם נשיא אין הצבור בריכין לקבל על עצמם כיחידים בתפלה כת **כתב** הרמב"ם שאלא בכל מלכותנו נמנע המטר מחדש מייר עד נתת תג הבשניות והתחילו הצממים לשנות מקומן וגזרו תעניות ונהלקו התלמידים בתפלה כת מוסרת שאין לומר עכשיו ו' ברכות אלא שמרבין בתפלה ומתריעין בשופרות בלבד וכת שבשאר ימות השנה אין מתריעין לפי שיסייעם כל העולם ולפיכך נתנו לזה שתורת תעניות וכך מלאתו מפורש בת"ר יונתן שמוכח ב"ל בדברי הכת הראשונה דכיון שאינם מזכירים בשמים אז אלא בשומע תפלה וכהניה דבני ניטוב סיפך יוסיפו ו' ברכות ולא ראינו מעולם מי שעשה כן עכ"ל :

וכתב בתבו מחרת מה שאמרת שעשית יתשה בשירדו בשמים בעקה ותפ"כ נעלרו בשמים וזינו זרעים ומחרת להקריב ולקוסיף הברכות כמו שתקנו בז' תהדושות ולא שאמרת שתלמת כן להרמב"ן ז"ל לא כייתי לומר כן שלא תקנו על הבשמים להקריב אלא בתחדושות דוקא אבל בשירדו בשמים וזינו זרעים לתפ־ מכאן מתחת עלינת בשמים זה לא שמענו ומה שבאנו אינו מתריעין מיד לא אמרו אלא בשבינו מחמת מכה אחרת כשדפון וכיוצא בו וכן פי' הרמב"ד וכן כראה גם ונעמו כתה ירדו ויכו פוסקין משיכבו בעומד לתרן בתריבה טפח וכו' בספ"ג דתענית' (כה :) פליגתא דתכמי ופסקו' ד' כרבי יהודה לתמר הכי נהירא הרן בתריבה קרקע אלא היכא עבודה מזמן קרוב ובכשיו אינה עבודה ורש"י פירש בתריבה · קרקע יניחה טפח בין לתריבה היא ובכאן כה בבשמים טפח ולפי רוב בשמים ירדו : בעבודה · תרוצה בגון שדה ניר בבבכים כה בשמים הרבה ג' טפחים לפי' בשמים מועטין ובבשמים הרבה בטפח או בטפח' : **ואם** התחילו לירד לתר חטת ישלימו וכו' תשבה סם (יט ·) היו מתענין וירדו להם בשמים קודם להבין החמה לא ישלימו לאחר הבן החמה ישלימו רבי אליעזר תומר קודם לחטת לא ישלימו לאחר חטת ישלימו תשבה שגזרו תעניות בלוד וירדו להם בשמים קודם חטת אתר להם ר' טרפון אתו ואכלו ושתו ע"ט ובוחו בין בתריבה יבאו ואכלו ושתו ע"ט הלל בין הערבים וקרתו הלל הבדול וגמרא (כה :) ולימרו הלל הבדול תעיקרא אניי ורבא דאתרי תרוייהו מ"ת הלל הבדול אלא בשבשם שגישה וכרם תלפה ובפרק ע"פ (קיח ·) אתרי' אי זהו הלל הבדול רב יהודה אתר תהולו לה' עד על ההרות בכל וקיימת לן כותיה ופירש"י אלא בשבשם שגישה תתוך שבתוב בו נתון לתם לבל בשר כאה להיאתר על השבע ואתרינן נמי דבתקום לחיכה לתיתם לעבכות לתורים לתזו קודם שיאכלו וישתו · כתב הרשב"א בתשו' (סי' קל"ב) קרוב אני לומר שאם ירדו להם בשמים בליל התעניות שא"א הלל הבדול כלל לפי שאיכם תתחילים להתעות אלא תעתות השחר שזהו עיקר תעניות שבבכל ותע"ש שקבלתו תבערב וירדו להם בשמים לאחר שקיעת החמה או לאחר שאת הבוכניס אין זו התחלה ואם תפני שהבתוב אומר למן היום אשר נתת אל לבך להבין ולהתענות בשתו לבריך תפי' כן אין זו התחלה שא"כ לפילו קבלוהו קודם יום זו ליומים וירדו בשמים בתתבע יהו תורים כן אלא לא אתרו אלא שהתחילו תתז ע"כ : **ובתב** עוד בתשובה ת"ש אלא אלא בשבשם ביום התעניות ואם התעבו ביום ב' ואלו ירדו בשמים תע"פ שירדו ביום ג' א"א הלל תדרבה בתעניות לא נעבו ורתחי **ובתב** שמע ירדו להם ביום אתר עכ"ל " ב"ה וכך הם דברי רבינו ס"ם והמגיד בפרק א · ותשה דתנן שאומרים הלל הבדול בתב תרי"ף אי זהו הלל הבדול רב יהודה אתר תהולו עד על נהרות בבל וקיי"ל כיותיה תוזים תתתו לך ה' תלקינו על כל עפה ועפה שבורדת לנו ברתתיך וכו' בדתתינה תפ"ק דתניא תסכתא וכתב הר"ן ודתתרינן נמי"ק תתבדכין על הבשמים ואילו פיגו תרתב"ד ז"ל כ' דתתינה תתן לקרתת כלה תברכין ואילו בין הערבים תומרים הלל הבדול אי תפשר שבשירדים בשמים בלא התעניה תתבדכין ע"י תעני' כיון שבריכין לומר הלל הבדול ולבריך תחריו ת"ש ליתידים לברך ואילו פיגו ת"ש בסי"ל (ב) דין ברכת הבשמים בלא התעניה תברכין ואילו פיגו תבל בשירדין ע"י תעני' כיון שבריכין לומר הלל הבדול ולבריך תחריו ת"ש ליתידים לברך ואילו פיגו ת"ש בסי"ל (ב) דין ברכת הבשמים כ' רבינו כאן' ר"ש כתוב בספרו התופפי' הלל הבדול תפני הבשמים יתתילו בשותדים בניות ס' בלילות שזירות בשמים בלילה וכתיב תעלה בשיתים וגו' · כתבו הרמ"ב והר"ן דטעמא דתפלגינן בין קודם תצות לאחר תצות תפרש בירושלמי קודם תצות לא יאלימו עד כיון שברת הוא לאחר הצות יאלימו בבר עבר רובו של יום בקדושה וכתוב בהב"ע בפ"ג דתענית' דגרסינן התם בירושלמי דרבי יונן גזרין תעניות ובתת מטרת בירתת סליק רבי תנא לגביה אמר ליה בנין דתנת נאי תבו דבתתי ת"ל תורין שתת ירושלמי בפ"ג דתענית' דגרסינן התם בירושלמי דרבי יונן גזרין תעניות ובתת מטרת בירתת סליק רבי תנא לגביה אמר ליה בנין דתנת נאי תבו דבתתי ת"ל תורין שתת יתלכו להבשלים :

תקעו בשם שמתענין ומתריעין על הבשמים כך מתענין ומתריעין על שאר הצרות בנון שצרין על עיירות ישראל כתב הרמב"ם ז"ל אפי' לא באו אלא לשאול מהם מם או לנזור עליהם אפי' על מצוה קלה מתענין ומתריעין עד שירחמו ובל הערים אשר סביבותיהם מתענין ולא מתריעין אלא תוקעין להתקבץ לעזרה ואפי' לא באו אלא לעבור דרך ארצם שאין להם מלחמה עמהם אלא על אחרים ועוברים על מקום ישראל מתענין

תקעו בשם שמתענין וכו' משנה פ"ג על מלו מתריעין בשבת על עיר שהקיפוה חוזים וכו' ואיכא למידק על לשון רבינו שתמר כשם דהא לא תמיין להדי דבגשמים אם לא נעבו כ"ע תעניה אין נוזרין שד תעניות וכשאר צרות מתענין והולכין עד שיעבו כדלעיל בסימן תקע"ה ס"ג וי"ל דלא אתא אלא לאורויי כן דאף בשאר צרות נוזרין תעניה כתגין זה וכתומרות אלו של תעניה בשמים וכמ"ש הרב תמגיד בשם הרמב"ן וכ"כ הר"ן שבשאר צרות יש בתן תומרות אלו לתוניה מדברי הרמב"ם שבשאר צרות אפילו בא"י אין להם תומרות אלו ולכך תמר בם רבינו בשם וכו' לתמוקי מדברי הרמב"ם אלא מיהו דבמ"ם הרמב"ם בפ"ב דתמוזים שגזרין על עיירות ישראל עיירתן ישראל נתי מתענין נתשך רבינו תתרין אלא שבתב דעל עיר שהקיפוה חוזים אין נוזרין תעניה על הצבור בלל לפי שבבתם בבל יום ויום היא והלאתם ברינה שאתה נתפות תאד ולפי שאי אפשר לנזור תעניה על הצבור בבל יום שאין מתריתין על הצבור יותר מדאי ולפי ענייתם אין תקום לתעניה של בת"ב לא ראו לנזור תעניה בלל וכך היא שיטת הרמב"ן :

בתב הרמב"ם אפילו לא בתו וכו' דסניבותיהם מתענין ולא תריכין להקשות תאין ינא לו להריב ז"ל תתענין ולא מתריעין דהא דקי"ל בת"ק בתענה בעיר אלא ירדו עליהם בשמים אז עיר שיב בה דבר או תפולת דסניבותיהם תתענות ולא תתריעות התם אינה תבה שהקיפוה חוזים ואין תתענות אלא להשתתף בצרתן בתי"ת הר"ן בשם תגאי שהקיפוה חוזים דתתבה תיא תתענות ותתריעות בבל תקום וכדתתן התם ושל אלו תתריעין בבל תקום וכו' ושל הברב תפני הבשמים שיא תבה תלכת ואריך לומר דהרמב"ם תחלק בין על הברב ובין עיר שהקיפוה חוזים דתרב תיו תיולת התולבים לתלחתה ותקום לתקום תפ"ם אלא בתו על ישראל אלא בתלחתה היא ע"ג עם ע"ג תפ"ם תבה תלכת היא ותתענין ותתריעין עליהן בבל תקום בתותו תלכות בי בולם בסבנה עומדין תבל עיר שהקיפוה חוזים שבתו לנזור עליהן תם בלתוד זו תיבה תבה תלכת אלא בתו אלא על תותב העיר בלבד ולפיכך סניבותיהם תתענין בדי להשתתף בצרתם אבל לא תתריעין ובבין עיר שיב בה דבר או תפולת : **ומ"ש** אלא שהקיפוה חוזים דתין תתריעין בשבת לר' יוסי אבל לעזרה תתריעין שתענין תיבה דלת"ק נתי דתתריעין אלא סניבותיהם אין תתריעין לא לעזרה ולתי אף בסניבותיהם נתי תתריעין ואפי' לא בתו אלא לעבור דרך ארצם וכו' אם תשבה וברייתא ווו תבה תלכת היא ובל סניבותיהם נתי תתענין ותתריעין

בתב בתבו תתם בשתינו ולא נתבארו תלגי יפה דברי הרמב"ם שבתב זה בפ"ג מה' תעניות מ"ל (ה): **ובך** תעניות שגוזרין על הצבור בחוסר למרן מוכלין בו בלילה וכו' כך כתב הרמב"ם שם והוא פירוש למה שאמרו בפ"ק דתעניות (יח·) מין ת"ל בכבל מלא ט"כ בלבד והרי"ן כ' על דלא דאמר שמואל מין ת"ל בכבל מלא ט' בתב בלבד פירושו שאין תומר ת"ל של נשילת הפגול ורימלה וסיכה נוהגת בכבל מלא ט' בתב ופירש"י דטעמא לפי שאין צריכין לבשמים שהיא שבעתי ולפי זה לא אתרב שמואל מלא כתעניות של בשמים בלבד ולא בשאר ירות בכל ומרן ירמלל טון וקשה דמ"כ היכי פסיק ואמר מלא ט"כ בלבד והרמ"ך פי' דהיינו דא

ומתריעין כדכי' מלת מרגיזו קוצר בזה . ומשמע דבמ"ל אם אין שיעור קולות להתענות כיון שהן רמוקים משום דאין זו חיבה מהלכתא לאחר מכל מקום כל סכיבותיה מתענה ולא מתריעות כדתנן בפ"ג מלישה דת"ק דהלכה כחותו דמתעניות כדי מתענין ומתריעין דכתב הרמב"ם ז"ל ואין נשים בהם ת"ק רגלי ויצאו ממנה ג' מתים בג' יומים בזה אחר זה הוי דבר ביום א' אי בד' יומים אינו דבר יש בה אלף ויצאו ממנה ששה בשלשה יומים זה אחר זה הרי זה דבר יצאו ביום אחד או בד' יומים אינו דבר ובן לפי החשבון זה וכתב הרמב"ם ז"ל ואין נשים וקטנים וזקנים ישובתו ממלאכה בכלל אנשי המדינה לענין זה ואם היה דבר בארץ ישראל מתענות שאר גליות עליהם היה בהוצה לארץ וישיורות הולכות ובאות ממדינה למדינה אחרת שתיקן מתענות אע"פ שהם רחוקות זו מזו יכן מתענין על מפולת שבעיר ואיזו היא מפולת שנופלין בתים חזקים שאין ראויין ליפול ועומדין במקום שאין ראוין ליפול אבל אם הם עומדים על שפת הנהר אפי' הם חזקים הם ראוין ליפול וכתב הרמב"ם ז"ל וכן על הרעם והרוחות שמפילין הבנינים מהריעין עליהם וכן ההולים בנוף שיש אסברה בעיר להרבה אנשים אם מתים ממנה מתענין ומתריעין ואם אינן מתים ממנה אין מתענין ואין מתריעין וב' הרמב"ם ז"ל וכן היכוך לח הרי היא כשהין פורה ואם פשט ברוב הצבור מתענין ומתריעין עליו אבל היכוך יבש צועקים עליו בלבד . וכן על חיה רעה שנשתלחה אפי' לא הזיקה אלא נראית בלבד מתענין ומתריעין בכ"מ אפי' הרחיקים אבל אם אינו משילהה אינו אלא מקרה ואין מתענין וה"ד משולחת נראית ביום בעיר הרי זו משולחת אבל בלילה או ביום בשדה אינה משולחת ראתה ב' בני אדם ורדפה אחריהם משולחת ברחה מפניהם אינה משולחת טרפה ב' בני אדם ואבלה אחד מהם משולחת שאינה עושה מחמת רעבון כיון שאינה אוכלת שניהם אלא שנשתלחה להזיק אכלה ב' אינה משולחת שמחמת רעבון עשתה נבנמה לבית ולקחה תינוק מהעריסה הרי זו משילחה כתב הרמב"ם ז"ל שאר מיני רמש ועוף ורמש הארץ ששולחו והזיקו בנון שיללה נחשים ועקרבים ואצ"ר צרעין ויתושין והרומין להם אין מתענין עליהם ואין מתריעין אלא זועקין בלא תרועה ע"כ ונראה דנחשים ועקרבים מתענין עליהם ועל

ואם היה דבר בת' ויצו' פ"ק דתעניות ובגמ' ממדינה למדינה ג"ל ומשמע מתניתין כתנאי קמא דמתניתין דתני ת"ק רגלי ויצאו ממנה ששה בשלשה ימים אינו דבר ביום א' אי בד' ימים אינו דבר יש בה אלף ויצאו ממנה ששה בשלשה ימים זה אחר זה הרי זה דבר יצאו ביום אחד או בד' ימים אינו דבר ובן לפי החשבון זה וכתב הרמב"ם ז"ל ואין נשים וקטנים וזקנים ישובתו ממלאכה בכלל אנשי המדינה לענין זה ואם היה דבר בארץ ישראל מתענות שאר גליות עליהם היה בהוצה לארץ וישיורות הולכות ובאות ממדינה למדינה אחרת שתיקן מתענות אע"פ שהם רחוקות זו מזו יכן מתענין על מפולת שבעיר ואיזו היא מפולת שנופלין בתים חזקים שאין ראויין ליפול ועומדין במקום שאין ראוין ליפול אבל אם הם עומדים על שפת הנהר אפי' הם חזקים הם ראוין ליפול וכתב הרמב"ם ז"ל וכן על הרעם והרוחות שמפילין הבנינים מהריעין עליהם וכן ההולים בנוף שיש אסברה בעיר להרבה אנשים אם מתים ממנה מתענין ומתריעין ואם אינן מתים ממנה אין מתענין ואין מתריעין וב' הרמב"ם ז"ל וכן היכוך לח הרי היא כשהין פורה ואם פשט ברוב הצבור מתענין ומתריעין עליו אבל היכוך יבש צועקים עליו בלבד . וכן על חיה רעה שנשתלחה אפי' לא הזיקה אלא נראית בלבד מתענין ומתריעין בכ"מ אפי' הרחיקים אבל אם אינו משילהה אינו אלא מקרה ואין מתענין וה"ד משולחת נראית ביום בעיר הרי זו משולחת אבל בלילה או ביום בשדה אינה משולחת ראתה ב' בני אדם ורדפה אחריהם משולחת ברחה מפניהם אינה משולחת טרפה ב' בני אדם ואבלה אחד מהם משולחת שאינה עושה מחמת רעבון כיון שאינה אוכלת שניהם אלא שנשתלחה להזיק אכלה ב' אינה משולחת שמחמת רעבון עשתה נבנמה לבית ולקחה תינוק מהעריסה הרי זו משילחה כתב הרמב"ם ז"ל שאר מיני רמש ועוף ורמש הארץ ששולחו והזיקו בנון שיללה נחשים ועקרבים ואצ"ר צרעין ויתושין והרומין להם אין מתענין עליהם ואין מתריעין אלא זועקין בלא תרועה ע"כ ונראה דנחשים ועקרבים מתענין עליהם

ויש"ל מלאכים מה לי ולך מלך יהודה לא עליך אתה היום כי אל ביתי מלחמתי : **ומ"ש** וכן על דבר ואיזהו דבר עיר המוציאה ת"ק רגלי ויצאו ממנה ג' מתים בשלשה ימים כ"ו דבר ביום ג' או כתרגמה אין זה דבר מצמה שם (יט י) ועשמת משום דכשמתו ביום אחד או כד' ימים אין זה קבע אלא מקרתי בעלמא :

ומ"ש יש בה אלף ויצאו ממנה ו' וכו' וכן לפי החשבון פשו"ר שם שם בגמ' (כא י) גרסינן בירושלמי תני א מסכרה כל שהוא שנים כדבר ואחד כתסכרה תהו מיתת חמי מסכרה כל שהוא ואת אחר כהין לכן צריכה בהתרישו על התסכרה והלכה לה מת"כ מתו שנים כדבר ואחד בתסכרה :

ובתב הרמב"ם ומין נזיס וקטנים וכו' בכלל מנהג התדיכה לענין זה בפ"ב כתב כן וכתב הרב המגיד דסכי דייק מתניתין דקתני עיר המוציאה ת"ק רגלי דרגלי משמע הגברים לבד מטף והכי"ן כתב לשון המוציאה דייק סכי ול"נ שתירושלמי למד כן דגרסי' התם בתים שאחרו בריחים ולא תרועעים והכווחה בחורים אבל לא זקנים וכי היכי דתתעב זקנים יש למעב קטנים וכן יש למעב נשים לפי שהן חלושות החוג : **ואם** היה דבר בפ"י מתענין אחר גליות עליהם היה בתולה לארץ ושיורות הולכות וכתות וכו' פשוט בפ"ג דתעניות (כא :) ותמרי' בגמרא דטעמא דכשיב דבר בארץ ישראל מתענין כני חון למרן משום דגבירה לוקח שפחה לה כ"ש וכתב הר"ן דהיכא למידע מדתניא בתוספתא שאם היה בת"י אין מתריעין עליה בסוידא תירץ הרמב"ן דהמבר לומר דקסבר דכיוכו יחיד שמיה כיכוד וגבירה וגבירה כיכו אי נמי אין מתריעין מפני שאין המבה הולכת כל כך אבל מתענין מפני גבירה ושפחה אי נמי כי אמרינן גבירה ושפחה ה"מ כשהמבה בכל ת"י אבל אם אין מתקבלת בני מוצה למרן אין מתענין כלל דהא מיבא גבירה למרן ושפחה תבלל עם הינקולים נרסי' בגמרא (שם :) ומהו ליה לרב יהודה מיבא מוקצה בחזירי גזר תעניתא משום דממיין מיעייהו לבשר אסם וכתב הר"ן יש לומדו מכאן בק"ו שנוזרין תעניות אם יש בעו"נ דבר ואתריס סולקין כיון שאם שתי תותות וסמכו דבריהם מלמדרין בפ' ב"ח (לב :) סיטנא בתרי תומי לא שליט ע"ל (ג) והתו' כתבו בסכרת רגזוה ומשמע כיון דר' יהודה עניד עובדא ולימא מלן דפליג עליה נקטו' כוותיה ומיהו יודע למה בסמיטוה לפוסקים : **ובן** מתענין על מפולת שבעיר משנה שם (יט) . וכן עיר שיש בה דבר או מפולת שיהא העיר תתענה ומתרעה ומכיכותיה מתענות ולא מתריעות : **ומ"ש** ואפי' זו היא מפולת שאחרו בריחות ולא תרועות שאין רגילות ליפול ולא בריחות ליפול מי ניכו שאין רגילות ליפול כי ניכו רגילות ליפול לא בריחות ולא תרועות וכ' ס"ק (כ) ת"ר אפולת שאחרו בריחות ולא תרועות שאין רגילות ליפול ולא בריחות ליפול מי ניכו שאין רגילות ליפול כי ניכו רגילות ליפול לא בריחות ולא תרועות ואפי' ביבתייהו מי נתי דקיימן מגודל דנהרא וכיוצ"ב לא בריכה היא דקתני שאין רגילות ליפול אלא בגון דקתי דנהרא שתע"פ שהיא בריכה רחוק היא ליפול שהרוח מכילים לוחה שוקלקלים הקרקע ומוקיקים את היסוד : **וכתב** הרמב"ם וכן על הרעם והרוחות וכו' וכתב ה"ה נראה שזה בכלל כל מפולת שהזכירו חכמים . **ובן** התולי כגון יש לסמרה בעיר וכו' כרייתא בת"ק (יט :) שאין רגילות ליפול אלא שהזכירו חכמים עליה כזמן שאין עתה מיקה אין מתריעין עליה . וז"ל הרמב"ם פ"ב דהי בירך חלי אחד לאנשים הרבה בתוקה העיר בגון שאין רגילות ליפול אלא שהזכירו חכמים מהיום בתוקה החולי הרי זה בירך לבור ונוזרין להתענות ותתריעין וים להקדים לתת לה חלקו בין סם מהו ג' תתיים בג' יומים לת"ק רגלי למתו ביום אחד או בד' יומים כשם שחלקו בדבר ותכתר שאחר דבר בהיות שיעור אחד בכולן אין מתענין אלא ביום שיש בו מיתה בכולן ואין מתענין בשאר ימים אלא אם כן מתו בכולן ביום אחד כדי שיהא בכל יום מהן שיעור ד

מתתן שטסכין וממיתין וכמה שניתרתי דעת הרמב״ם מין טורף לדברי רבינו :

ועל הירקון והשדפון משנה בפ״ג (יט :) על מלו מתריעין בכל מקום על השדפון ועל הירקון וכו׳ מפני שהיא מכה מהלכת : ופירש״י שדפון בתבואות וירקון מין תולעת לכל מדברי הרמב״ם נראה שהוא מפרש הירקון נמי הוא בתבואה :

ובש״ך ס׳ כתולה פי׳ לפיל לא התחיל אלא במקום אחד בכולא פי תנור מתעניו ומתריעין בכל המקומות אפילו הרחוקים שהם דברים המתפשטין וכן על המחזרות שנזדלזלו בענין שהשכר אבד וירדו רוב המחזרות שרוב חיי אנשי אותה העיר תלויין בה ונתמעט המשא ומתן עד שצריך למבור עשרה בו׳ מתעניו ומתריעין אפילו בשבת אבל על כל האחרים אין מתעניו ולא מתריעין לא בשבתות וי״ט חוץ מהעיר שהקיפוה אויבים או נהר וספינה

דמין לתרץ דהו״ל בכלל של הירקון ועל השדפון שהן ג״כ מכת החבואה דכיון שמין שיעורן שוה לירקון ושדפון דוקא בתולה פי התנור ומרבה ואסיל אפי׳ לא נראה אלא כגף אחד בכל ס״י מתריעין עליהן מיד בכל מקום ס״ב הו״ל להזכיר גם דין מרבה ואסיל בפני עלמו ואיכא להקשות מיהך קאמר דבתקומות הרחוקי׳ מתריעין על שום מכה דל״ב היו ניריכין להתענות לשולם בהתענות נהי דלא ניריכין כפי זה מרב כמאך מן המקומות וביון שאף הרחוקים ניריכין להתענו׳ מפני שהיא מכה מהלכת ס״ב ויתענו לשולם ו״ל דלא במכה מהלכת אין ניריך לחוש לה אלא שכאותו הפרטים שהיינו בתוחו וכתב הר״ן דכך היה שנוהיי בתוספתא ולפי זה מה שפירש הר״ן במכה דאל אלו מתריעין בכל מקום אם נראו בהתפשטות מתריעין בכל מקום אלא שהוא מכה מהלכת ולפיכך כל המקומות יש להם לראות כאילו התחילה בהם מכה . וכ״כ הר״ן וכתב שד ופירוש מתריעין מתעניו ומתריעין קאמר וכן דעת רש״י והרמב״ן ז״ל וכך הם דברי רבינו . ואלא כדברי הרמב״ד שפי׳ דהסרוחה אלא תענית קאמר וכו׳ ועקימא דאמר סכיבותיה מתריעה ולא מתעניה :

אבל הרמב״ם לא כתב כאל׳ תענית שיהו מתריעין על שום מכה בכל מקום ובריך לייחד מכה זו לדעתו ול״ל שנתעמו משום דלפעמים מתני׳ משמע דעל אלו בלבד מתריעין בכ״מ מפני שהיא מכה מהלכת אבל על שאר נזקות כגון מטר או דבר או חפולת אין מתריעין עליהם בהקומות הרחוקים לפי שהיא מכה מהלכת וסביבותיה לבדם מתענות ולא מתריעו׳ לת״ק והילכך לו ז״ל היו מניחין למיתר דבר אחר בכלל מכות מהלכות והלא הדבר יוצא שאין בשולם מכה מהלכת ומתפשטת יותר ממנה . ושוב ראיתי מפשר לומר דבהקומות הרחוקים מתריעים על שום מכה דל״ב היינו ניריכים להתענות לשולם שהרי אין זמן בשולם שלא יהא בו מרב כלי׳ מהקומות וביון שכן כשל השולם היו ניריכים להתענות מפני שהיא מכה מהלכת ולכך הוא מפרש דהא דתנן על אלו מתריעין בכל מקום לאו בהקומות הרחוקים קאמר אלא בסביבותיה דוקא ובקיי אתני׳ דקתני לעיל דעל מטר או דבר או חפולת לוקה העיר מתעניה ומתריעה וסביבותיה מתעניה ולא מתריעין ר״ע אומר מתריעות אבל לא מתעניה וסתמא קאמר דגם על אלו הראו׳ מתריעין בכל מקום כלומר בסביבות שלו בהתפון ועל הירקון וכו׳ מפני שהיא מכה מהלכת ויש לסביבות לחוש לעלמם מן מדבקת הרעה אבל עיירות שמון לסביבות אין חוששין לדבר כלל והאי אתני׳ דקתני על אלו מתריעין בכל מקום אתיא כר״ע לפיכך על אלו מתעניו בכל מקום מיבעיא ליה וניון דקי״ל כת״ק הוי דינא בין בהבך דאתי הלי אתני׳ שדפון וירקון ומרבה וכו׳ בין בחיוב לעניל מטר דבר חפולת לוקה העיר מתעניה ומתרעת וסביבותיה מתעניה ולא מתריעות וזהו שכתבה אלו בן הראוי על עניה שמתעניו ומתריעין עליהם על הראו׳ המיוחדים לה ועל השדפון ועל הירקון ועל החסיל ועל המרבה וכו׳ בין בחפולת לוקה העיר מתעניה ומתרעת וסביבותיה מתעניה ולא מתריעות ומזה הראו׳ מנקטים עליהם רחמים . ועדיין יש לדקדק בדבריו שכלל כל הראות ומסק בהן דסביבותיה מתעניה שם בן היכי יניע אתני׳ שעתה אפני שהיא מכה מהלכת דמשמע לניכוי מכה מהלכת שאין הסביבות מוזכר להם כלל ול״ל שהוא מפרש דמפני שהיא מכה מהלכת אין מכה בגדל בין מכה למכה אלא מפני טעם הוא כלומר למה כשיש ראה אחת מתעניה אז מתריעות סביבותיה ויהיה טעמא מפני שהיא מכה מהלכת ומתפשטת לסביבותיה :

והוי יודע דתניא בראש׳ דתענית (יט :) על טלא אין מתריעין אלא בהפרניא עליהם וכו׳ הר״ן שבא לומר מפי׳ מכה מהלכת אע״פ שבאין שתתריעין עליהם כגל מקום אעפ״כ אין מתריעין אלא בהפרניא שלא לפי שאפילו מהלכת אין לחוש על יותר מכאן וכך שהיה בתוספתא מתריעין על הגובאי בכל שהן מפני שהיא מכה מהלכת ר״ת מוסר לפי׳ הרמב״ם מרב השוכר מחקום לחקום אפי׳ מרב על אלו אין מתריעין עליה וכו׳ ועל כולם אין מתריעין עליהם אלא בחוקה הפרניא בלבד היה בסוריא אין מתריעין עליהם בא״י אע״פ אין מתריעין עליהם בסוריא ולפי״ז ל״ל אע״פ שבאין ג׳ מרעות לחוקה יחדיו ועבר הירדן והגליל אע״ה כל א״י הפרני׳ אחת חשובה שהרי זקנים שבא״י נזרו תענית על שאכלו זחלים שבי תיטקות שבעבר הירדן כשהיקן וכן תוכח מן התוספתא שבתגנו לקמני היה בא״י אין מתריעין עליו ומגמרא משמע דאפי׳ לא נראה אלא מין אחד בכל א״י מתריעין עליו מיד ומשקלון נמי תע״ב דתוכה לגזרן הוה כדתנן בגיטין (כ :) כיון שבבשוהו שלו מלרים אף ע״פ שלא בחוץ גו שולי בכל ניהון כל״ה לענין תענית ולפיכך נזרו תענית וקנים שבירושלים על שנראה כאלו פי תנור שדפון בשקלון כדתנן בפירקין שב״ל . ומפי לחוכיח למיזל מן תוספתא זו מלמדנין בפ״ג דתענית דלפי תיכף נזדרין תענית אם ל״ל בה אלא מכה מהלכת ס״ב ורש״י פי׳ בה דאין מתריעין אלא בהפרניא שלפי שהיא מכה מהלכת בע״ח ובתכתיו בסימן תקפ״ה : **ובן** על הסחורה : שנזדלזלו בענין שהשכר אבד וכו׳ בס״פ הספינה (בא :) ת״ר מתריעין על פרקמטיא ואפי׳ בשבת אלא מפני שהרבים בכלל ויין ושמן בפי׳ מאי רב יוסף והוא דזל וקש שוי עשרה בשיתא : **ומ״ש** רבינו מתעניו ומתריעין אפילו בשבת קשה דהא אין מתעניו בשבת על שום נזק אלא שהמתריעין אבל לא מתעניו . ואין לפרש דה״ק מתעניו ביומות הסול ומתריעין אפילו בשבת דהא מדקאמר אבל על כל המרים אין מתעניו ולא מתריעין לא משמע הכי ול״ל דהוה אין מתעניו ע״כ בשבת קאמר דבחול הוא אמרן לעיל דמתעניו ויכול לתלן מתעניו דסיפא בשבת קאי ס״ב אתעניו ולא מתריעין לא בשבתות וי״ט וה

המטורפת כיס ר' יוסי אומר לעזרה אבל לא לנעקה ומפרש רבינו דכיון דכתב הרמב"ם אבל אין תוקעין אלא אם כן תוקעין לקבץ העם לעזור וכו' שהם דברי ר' יוסי אלמא דפוסק כר"י והתרעה שהיא לתקוע לנעוק הוא לסטור אבל תקיעה לעזור ולזעוק אלא דקשה דהכא קתני פירש דר' יוסי דקאמר לעזרה היינו לומר שנתקעין על בני אדם שיצאו לעזור ולא כת"ק דמתריעין נמי בתפלה להתחנן ולזעוק וכיון דהלכה כר' יוסי אף תפלה לזעוק אסור אלא דקשה דהכא קאמר תלמוד מתריעין כמאי מילתא כשופרות שופרות נשבח מי שרי אלא לאו נעניו אלמא דהתרעה כשופר לבולי עלמא אסור והתרעה נמי הוא דפליגי ולר' יוסי נמי אסור ואם כן היאך פסק הרמב"ם דברי ר' יוסי וכך הקשה ב"י ול"ל לייחס דהרמב"ם מפרש דת"ק ואמאי לא שרי התרעה בשופר אלא נמי לא פליג להתחיל ולאסור התרעה נמי אלא להקל בהתרעה בשופר קא מתני ר' יוסי ולומר לעזור שרי אף לתקוע ולא כדאמרת מת"ק דלאסור התרעה בשופר לגמרי אבל בהתרעה בפה לכ"ע שרי וכתב רבינו דהכי משמע דברי ר' יוסי לבולי עלמא בהתרעה בפה דכיון דאפילו בשבת כ"ש בעיר שהקיפוה חומים וכו' אבל כל מודים דברי התרעה בפה אפילו בשבת כ"ש בעיר שהקיפוה חומים וכו' אבל כרך שמגיד היה סבור הרמב"ם פסק כת"ק ותימה דת"כ ממאי כתב הלשון שמיהר ר' יוסי לעזרה ולא לנעקה כיון דלית הילכתא כוותיה ותו קשה דילמא ר' יוסי לא פליג אלא לענין זה לתף התרעה בפה לת שרי אלא לעזרה ולא לנעקה ולית הלכתא כוותיה ושרי לנעוץ בפה כת"ק אבל כל מודים דתקיעה אסורה אפילו מיום תוקע אלא לעזור ולא שרינן אפי' לנעוץ אסור פיקוח נפש לתקוע בשופר כיון דאפשר בפה אלא כדעת רבינו אפי' דברי הרמב"ם הוא העיקר עוד יש להקשות מה שכתב הרמ"א בסוף דברי רבינו שהשיגו עליו הרמב"ן והרשב"א והריטב"א והמאירי והר"ן והרא"ש והטור והמגיד ומהרי"ק ומהרי"ו ומ"ב הרמב"ם שתקעו קמא נהג לא לחייבם להלוים אע"ג דר' יוסי קאמר לה ומאן קי"ל הלכה כתנא קמא נהג לא כפסק הרמב"ם ז' ועיין בח"י בסי' תרפ"ד :

תקעז מתפללין וכו' משנה ספ"ג דתעניות וגמרא מייתי לה מקרא דכתיב עד בלי די ואומר רב עד שיבלו שפתותיכם מלומר די כיון דכך היה מדתו של הקב"ה שכשה ג נעשה לעתו ישראל מכניע להם מטונפתן עד שיבלו שפתותיהם מלומר די אין מתפללין עליה ומיהו ישראל מרצין לפניו בעוסק בתפלה שכתבתי ב"י ור"מ ו"ח ומלכו לכוונתו שיכוונו להמיר את כעסך ויגולו רחמיך על מדותיך ותכבוש עם בניך במדת הרחמים ותכניס להם לפניך מצורת הדין בטובך הגדול ויחס עליהם שתין פורענות בא לעולם אלא בשביל ישראל והם עתך ומלתך אשר הוצאת מארץ מצרים ואינם יכולים לקבל לא רוב רעה ולא רוב טובה

ספינה המטורפת בים ואפי' על יחיד הנרדף מפני לסטים או רוח רעה זועקין ומתחננין בתפילות בשבת אבל אין תוקעין אא"כ תוקעין לקבץ העם לעזור לאחיהם להצילם כך כתב הרמב"ם ז"ל ורש"י פי' אפי' תפילה להתחנן ולזעוק אין לעשות אלא צועקים על בני אדם שיבואו לעזרתם ומסתברא כדברי הרמב"ם :

תקעז מתפללין על כל צרה שלא תבא עליהם חוץ מעל רוב הגשמים שאין מתפללין על ריבוי הטובה וה"מ

דפליג ר"י ואמר לעזרה אבל לא לנעקה אבל התרעה בפה לר' יוסי נמי שרי ולכיכך כתב זועקין ומתחננין בתפלות בשבת אבל לא תוקעין ויזיונו כר' יוסי כ"ל שהוא דעת רבינו דאין לפרש שהוא סבור דלהרמב"ם מתריעין ת"ק דאמר אין בשופר אלא תקיעה ולאו מלתא היא דהא בשופר נמי לא שרי אלא לעזרה אבל לא לנעקה ואמאי פליג ר' יוסי ואמר לעזרה אבל לא לנעקה אבל התרעה בפה לר' יוסי נמי שרי ולכיכך כתב זועקין ומתחננין בתפלות בשבת אבל לא תוקעין ויזיונו כר' יוסי כ"ל שהוא דעת רבינו דאין לפרש שהוא סבור דלהרמב"ם מתריעין ת"ק דאמר אין בשופר אלא תקיעה ולאו מלתא היא דהא בשופר נמי לא שרי אלא לעזרה אבל לא לנעקה ואמאי פליג ר' יוסי אומר לעזרה אבל לא לנעקה אבל התרעה בפה לר' יוסי נמי

ומ״ש וכני מילי בתרע הריס שבריכים לרוב גשמים מכל מרן מטלה וכו׳ ג״ז פשוט שם (כב׳) כתב הר״ם כר׳ נסים שבכל מקום שם גשמים מטשטשין הקרקע ומונעים החריסה מהריעין ומהקשים רחמים והחרסה הוחת יש לעיין אם הוא כסדר שאר תעניות ממה שכתבו וכן עיר שלא גשמים וכו׳ מאחר שעיר מתענית ומתרעת וכו׳ וכתבו שלא רבותא למתענת שלא כסדר התעניות לפי שבכל הסביבות ירדו גשמים וכה לא ידעו הדבר מוכיח שבא להם בגשרים של מקום לפיכך מהריעין בה מיד ובכל לפי הענין שהם הענין נמצי ואין פנאי להחריע כסדר נראה שאין נוהגין בו תענית על הכתוב שאין מהריעין יכולים להתענות בכל יום אלא מהריעין בכל יום ובכל תפלה ובחרסה בפה די ואם יתחיל רוצים להתענות רשאין הם בכך ובתרעת בפה דהיינו בעניני מניני עננו תקן נוסח תפלה שהיא ברכבת כ׳ תפלות של ר׳ ישמעאל בן אליעם כ״ג ושל חוני המעגל ווה נוסחה ירמי״ה ואלקי מכותינו שיכבשו רחמיך את כעסך וינולו רחמיך על מדותיך ותקנהנו עם בניך כמד׳ רחמיך ותכבם להם לפניה מעורת הדין ובטוכך הגדול רחם עליהם שאין פורעניות בא לשולם אלא בשביל ישראל והם עמך ומחלתך אשר הוצאת מארץ מצרים ואינם יכולים לקבל לא רוב רעה ולא רוב טובה הספעת עליהם רוב טובה אינם יכולים לקבל כספעת עליהם אינם יכולים לקבל יהי רצון שיהיה ריווח בשולם וכתוב רחמיך (ג) :

תקעה כתב הרמב״ם כתב שלכור מתענין ומתפללין על צרתם כך כל יחיד מתענה ומתפלל על צרתו וכו׳ בפ״ת מהל׳ תעניות כתב כן : וכתב הרב המגיד שם״ם שאין לו מקור מן הגמרא הדברים נראים הם שכיון שהתענית הוא מדברי הסופרים וכלבעה כל יחיד ויחיד ממויב לתפס בדברים נעת צרתו ולשוב אל ה׳ וכתוב הוא בברכה מקומות שאינו רשאי להתענו׳ בימים שכתבתי רבי׳ ואפי׳ התחיל כגון שקבל להתענות ג׳ וה׳ של כל השנה והתחיל בו ופגע בו ר׳ מימים אלו אינו מתענה בהם וכיוצא מהרו בפ״ק שבימינים מפסיקין לרשמי מדבים :

תקעט כב יום ויום מצאנה תעניות המהרוסים או מצאר תעניות שמתריעין בהם עושין כסדר הזה מוליאין את התיבה לרחבה של עיר וכו׳ רפ״ב דתעניות (טו ׳) סדר תעניות כיצד מוליאין את התיבה לרחובה של עיר וכו׳ וכל הסדר הזה שהזכיר רבינו עד הרי אנו כאתים אם לא תרחם עלינו הכל עם בתוכה ובגמרא (טו :) : **ומ״ש** או שאר תעניות שמתריעין אין מתריעין כתו לאתויי תעניות מתנעיות דבכהנו

בתוכה פ״ק דתעניות (יב :) שלא לאתויי מאי דאיתמר ביה מתריעין עליהם תיד כגון פסקו גשמים בין בעם לבעם ר׳ יוס או כשאין להם מים לשתייה וכיוצא בהם וכסוף פ״ק דתעניות (יג :) ליה שיטויא בתעניות מתנעיות שלכור כ״ד ברכות ולחד שיטויא לא מצלינן לכו בתעניות מתנעיו׳ ודעת הרמב״ם בפ״ד הלל מהלי כ״ד ברכות שלא כמתרוטות ולא בתתנעיות וכתב הר״ן שכן סוכר הרמב״ן ושכן נראה דעת הרי״ף וכן דעת רבינו וכוח סוכר לכיון דבתעניות רבוטות ומהרוטות שאין מתריעין בהן אין עושין כסדר הזה בשאר בתענה ואין מוסרים כ״ד ברכות וכו׳ מהרוטות שמתריעין בהם עושין סדר זה ומוסרים כ״ד ברכות ותעשית אותם חוץ מג׳ כסדר הזה ומוסרים כ״ד ברכות ותעשית אותם חוץ מג׳ כסדר הזה ומוסרים כ״ד ברכות ותעשית אותם חוץ מג׳ כסדר הזה ומוסרים כ״ד ברכות וכו׳ כפי׳ תקע״ב דכהכך דתנן מתריעין מיד וטוניס בכם כל חומר שבעה מהרוטות ומ״ב ברכות ג׳ כתבתי שם שאין כן דעת הרמב״ם שאין מתריעין בשופר בשאר תעניות וכן אין נוהג בהם חומר שבעה מהרוטות ומ״ב לפי דעתו אין סדר זה נוהג בהם וכ״ב מדבריו בפרק ד׳ שאין עושין כסדר הזה אלא בשבע מהרוטות : **ואם** עושין כסדר הזה בתעניות שאר גרות לכתוב בסוף הסימן בפ״ד : **ומ״ש** רבינו וכל העם מתכנסים ומתכסין בשקים שם (יו ׳) למה מתכסין בשקים ר״ת חיות בר מבא לומר הרי אנו מסוניים בבהמה ופירש״י למשער בהמה נינהו מעלה של עניים :

ומ״ש ונותנין אפר מקלה וכו׳ שם בתענה (טו) נותנים אפר מקלה על גב התיבה בראש וברגלים וכרגלים אב בית דין וכל מ׳ נוטל.ונותן בראשו ופירש״י אפר מקלה אפר מתו ונגמי הוא מעבר בתם וכתו׳ כתבו שתותו אפר הוי מעשה מדם שהרי אפר זה לוכרון העקידה ועקידה היה עלמות ומחרינן בגמרא (שם) נשיא ואב ב״ד נמי נשקלו מינהו ואינהו בריישיה מ״ם דשקיל מינים מהריעין ומתם להו מ״ר מבא דמן קיסרי מינו דומה מתבייש מעלמו למתבייש מאחרים ויכיל מבא להו מ״ר

יכתב במקום חפילין שבאחר לשוס לתפילי ניון לתת להם אפר תחת אפר : **ומ״ש** רבינו וע״ג ס״ת כך כתב הרמב״ם ולא ידעתי מניו לו :

ואהא להבא מוליאין את התיבה לרחובה של עיר בשעת בגמרא (יו ׳) למה יוליאין לרחוב ר׳ חייא בר אבא אמר לומר זעקתו בלעבה ולא נעבו בגזה עלמינו בפרקיהון ר״ל אמר ביבי גלוחינו הכבר עליהו מלי בייביהו מיכל כיוצאה בזו בשיבתא ולמה מוליאים את התיבה לרחובה של עיר אמר ריב״ל לומר כלי לעוב היה לנו ובקבה בעוותינו ולמה נותנין אפר מקלה ע״ג התיבה מ״ר יהודה בן פזי בלומר עמו אנכי בצרה ר״ל בכל דרקם לו צר מ״ר זירא מריש כי הוה חזינא להו לרבנן דיוכי אפר מקלה פ״ג מיבה מודעוע כל נופלי ולמה נותנין אפר בראש כל אחד ואחד שלא כל אחד ואחד מכיר את חבירו שמא יאמר אין אני כיוצא באלו חד אמר הרי אנו מצוים לפניך בשפר ואד אמר מלי בייביהו מיכל בייביהו אפר בתם . ובירושלמי ר׳ יוחן בי״ר מנחם ור׳ שמואל בר נחמן אד אמר כדי להזכיר זכותו של אברהם ואורחא אמר כדי להזכיר זכותו של יצחק מ״ד כדי להזכיר זכותו של אברהם בין אפר בין עפר על בם ואנכי עפר ואפר מ״ד כדי להזכיר זכותו של יצחק ובלבד אפר דוחין אפרו של יצחק כאילו עבור ע״ג המוכח : **ומ״ש** ואת״כ מתעדדים בייביהם זקן שהוא חכם וכו׳ שם שם יש זקן והוא חכם הומר ואם לאו אומר חכם ואם לאו אומר ח״ם של תורה ופירש״י אדם של תורה קומה שיאמתו ויקבלו דבריו למרך את הלב . וכן פירשו התוס׳ אבל הרמ״ם פירש אדם של תורה ת״ח ולא נאתר כאתם בת״ק (ט ׳) הללו כ״א של תורה שם ס״ג שראוי למתוא פרנם על הלבור לומר מנויר הוא לאתם ושומר לקבל גדולה ורבי דיבש כדברי הרמ״ם ולפיכך כתב מעמידין החכם שביניהם כלומר אותו שיודע יותר מכולם אע״פ שאינו חכם לפי האמת :

ויש להשיב על מ״ש רבינו ולא היה שם זקן שהוא חכם מעמידין זקן אע״פ שאין חכם והא ליתא דהא אמאי דת״ר אם יש שם זקן שאינו זקן ול״ל לומר אדם של תורה מתבריון אלו זקן דקתבריון אע״ג דלאו חכם הוא ואני פי״ה אם יש שם זקן שהוא חכם לומר ואם לאו לומר חכם ואם לאו לומר אדם של תורה וכ״כ הרמב״ם ולכיכך ל״ל שיש ט גוה בספרי רבינו ונריך להגיה לא היה שם זקן שהוא חכם מעמידין חכם אין שם לא זה ולא זה מעמידין ההכם שביניהם : **ומ״ש** ובקבלה הוא אומר וקרעו לבבכם וכו׳ שם בתענה (טו ׳) ובקבלה נקרא מה שהנביא מצוה ומודיע ומזהיר את ישראל ובקרא למיניהו לעגל בכמוך וירח אלהים את מעשיהם לא קאתר ובקבלה הוא אומר אפוי שאומרו פסוק לא בא בדרך ניווי ואזהרה אלא בשאתר בכתוב והולך ולמיכך אינו נקרא קבלה : **ומ״ש** ואם היה אומר שאומר בפניהם דברי כנוסין בקי ורואי להתפלל עומד להתפלל ואם לאו מעמידין ש״ץ הראוי להתפלל ואם יהיו בקיאין בו כאחד הראוי להתפלל עומד להתפלל ואם לאו מעמידין חכם אין שם לא זה ולא זה מעמידין ההכם שביניהם ובכיוצא בזה ובכיוצא בזה ובכיוצא בזה

ובסדור הגמוניס מסדר זה מאר קריאת הספר פ׳ זה שוצאין לבית הקברות מסדרן מאר קריאת הספר וכו׳ : **ומ״ש** וזה סדורו וכו׳ פי׳ זהו סידור התפלה מתפלה ע״פ הגמוניס יתמיל כל הברכות והקדושות כתו שנתקבר בתפלת ספר זה :

ומ״ש רחה בעניינו וכו׳ עניינו ר׳ עניינו וכו׳ עד בפ״י גואל ישראל שם במנחה מפורש שנברכת רחה בפ בעניינו מוסיף בה דבריס ומסיים בה מי שענה אח אהרכה מגיני וכו׳ וסיים הברכה בפ״י גואל ישראל והר״ן כ׳ בשם הרמב״ן שמריכין בברכת גואל ישראל בעומה זה של תפלת תענית ואומר בה עניני ביום צום תעניתנו וכך היא דעת רבינו וכל כנראה מדברי הרמב״ם שלא הוכיר עניני מצום דס״ל דשם ברכות אחרות שומדות במקומה :

ומ״ש והוקעין תר״ת ר״פ בבריית לשם אחר ברכת גואל ישראל והן עונין אחריו אמן וחזן הבנסת אומר לשם תקעו בני אהרן תקעו :

ומ״ש ויעבור היום יבואנו וכו׳ וסיים הברכה אלו ויעבור היום וכו׳ שסידר רבינו כאן אין לשם סתך בגמרא .

אתה זוכר מעשה עולם וכו׳ שם במנחה ובבריית קתני המוסיף שם ברכות אין ברכת רחה בעניינו ואין ברכת רפואה ובברכה הרשובה משם אלו אומר פסוקי וכרונות ומסיים מי שענה את אבותינו על ים סוף וכו׳ וסיום הברכה בפ״י זוכר הבטחות וכשעם לבני שהיו ישראל בגלות מצרים כתב שנים וניתיישבו מן הגמול׳ ומכרם המקום ונגלם :

ומ״ש ותוקעין תרועה תקיעה תרועה שם בבריית שנינו אחר כתוך זוכר הבשכות והן עונין אחריו אמן וחזן הבנסת אומר לשם תקעו בני אהרן תקעו וכן בכל ברכה וברכה בתחת אומר תקעו ובתחת אומר תריעו וכך הוא סדורו של רבי׳ וכך הוא בתמב״ם פ״ד ומ״ם ב״י לשעלם היו תוקעין תר״ת אלא שבאו לתלוק בכוד להרועה כמו לתקיעה אינו יודע מי הזקיקו לפרש כן אלא מפורש בדברי רבינו שכתב על כי הגמרא וכמ״ש הרמב״ם :

אתה בגליה וכו׳ שם בשנייה אומר פסוקי שופרות ומכניס בה מי שענה את יהושע בגלגל ובסוף הברכה בפ״י אומר חרועה והשעם לפי שיהושע בעמה בשופרות בריחו וזהו בעוד שהיו ישראל בגלגל : **שיר** המעלות אל ה׳ בצרתה שם בשלישית אל ה׳ בצרתה ומסיים בה מי שענה לשמואל וכו׳ ומותם בפ״י אומר לעקה והשעם לשמואל במלפה קול מעין אל ה׳ בצרתה בכתיב ויעקד שמואל אל ה׳ :

שיר למעלות אשא עיני אל ההרים שם בריבועית אומרים אשא עיני וכו׳ והשעם לחליהו בעמה בהר הכרמל מעין אשא עיני אל ההרים ומותם בשומע תפלה בכתיב בחליהו עניני ה׳ עניני בהיותו תפלה :

שיר למעלות מעמקים וכו׳ שם בחתיכת אומרים מעמקים דיומה בחתי מעין מעמקים קרחתיך ה׳ ומותם בשנה בעת צרה שכן כתיב ביה קרחתי מצרה לי :

תפלה

ומ״ש ויוצאין לבה״ק להתקן וכו׳ (שם :) למה יוצאין לבה״ק פליגי בה רבי לוי בר חמא ורבי מניומ חד אמר הרי אנו מחזיקים לפניך כמקום ואח אמר כדי שינקשו מקום עליהו רחמים מאי כיוייהו לוקה קברי עו״ג : **ומ״ש** וכסדור הגמוני מסדר זה מאר קריאת הספר וכו׳ מיוצאין לבה״ק להתקן קאי אכ״ב ברמב״ם ז״ל פעניני בה ואח״כ ואין מקום שנוהין מקום שם מאר שמתפללין יוצאין כל העם לבה״ק וכוכין ומתחנני׳ שם כלומר הרי מקם מקום כאלו שם לא תקשו מדרכיכם וכ״ב הר״ן ז״ל ותמהני׳ למה יוצאין לבה״ק היינו שהיו נוהגים מאר שמתפללים שוצאים כל העם לבה״ק וכוכים ומתחנין שם אבל לא שוצאו את התיבה ום״ת לבה״ק ויתפללו שם וכ״ם בקברי עו״ג ח״ו אלא כמנהג המקומות שוצאין את התיבה לבה״ק ומתפללים שם עכ״ל : **ומ״ש** וזה סדורו פי׳ זה מסדור התפלה מתחלקה יתמיל אשר יצר כלומר ויסדר כל הברכות והקדושות כתו שנתקבר בתחלת ספר זה והקדים כל מי שענה את אבותינו וכו׳ ואח״כ אתה בגליה וכו׳ ואח״כ שיר המעלות אל ה׳ בצרתה ואח״כ שיר למעלות אשא עיני וכן הלאה עד סוף הסדר וכן הוא בסדורי גאונים מסדר זה מאר קריאת הספר פ׳ זה שוצאין לבית הקברות מסדרן מאר קריאת הספר וכו׳ : **ומ״ש** וזה סדורו ויסדר סידור התפלה מתחלקה ע״פ הגמוניס יתמיל כל הברכות והקדושות כתו שנתקבר בתחלת ספר זה :

ביהו וקרוביו ובכל הגלוים אליו בעל עבירה ויוצאין לבה״ק להתהנן כלומר הרי אנו כמתים אם לא תרחם עלינו ובסידור הגאונים מסדר זה אחר קריאת הספר לפי שאז נתקבצו כל העם וזה סידורו יתחיל אשר יצר יומירות של שבת עד ואראהו בישועתי ואומר אלו המזמורים תפלה לדוד שמעה ה׳ צדק (תהלים יז) לדוד אליך ה׳ נפשי אשא (כה) לדוד משביל אשרי נשוי פשע (לב) בבא אליו נהן הנביא (נא) לך דומיה תהלה (סה) רצית ה׳ ארצך (פה) לדוד הטה ה׳ אזנך ענני (פו) לדוד ברכי נפשי את ה׳ (קג) ברכי נפשי את ה׳ (קד) הללויה הללו עבדי ה׳ (קיג) שיר המעלות אל ה׳ בצרתה לי (קכ) שיר למעלות אשא עיני אל ההרים (קכא) אליך נשאתי את עיני (קכג) לולי ה׳ שהיה לנו (קכד) ממעמקים קראתיך ה׳ (קל) הלל הגדול וב״ש ובדי שלא יעבור זמן ק״ש טוב לומר אלו המזמורים בין יוצר למנחה ולא יאמרו בשחרית אלא זמירות של חול וב״ש וישתבח ויוצר עד גאל ישראל ויתפללו היהידים י״ה ברכות וענינו בש״ת ויחזיר ש״צ התפלה אבות וגבורות וקדושת השם אתה חונן השיבנו וסלח לנו ויאמר כל הסליחות והוידויין וידוי גדול בכללם ויאמר בשחטאו ישראל במדבר ובתכלית הוידיים יאמר עזרא הסופר וכו׳ ראה בעניינו יכו׳ עניני ה׳ עניני וכו׳ עד כי אתה ה׳ עונה ומציל פודה ומרחם בכל עת צרה וצוקה וקיים לנו ה׳ אלהינו את הברית ואת החסד והשבועה שנשבעת לאברהם אבינו בהר המוריה ותראה לפניך העקידה שעקד את יצחק בנו על גבי המזבח וכבש רחמיו לעשות רצונך בלב שלם כן יכבשו רחמיך את כעסך ויגולו רחמיך על מדותיך ויישוב דרון אפך מעמך ומעיירך ומנהלתך מי שענה לא״א בהר המוריה הוא יענה אתכם ויישמע קול צעקתכם ביום הזה בא״י גואל ישראל ועונים אמן ותוקעין הר״ת ויעבור ויאמר היום יבואנו הסדיך עם רחמיך היום הרק עלינו מי נשטים אם כבנים אם כעבדים אם בבנים וכו׳ אתה זוכר מעשה עולם ופוקד כל יצורי קדם כי זכר כל היצור לפניך בא מעשה איש ופקודתו ועלילות מצעדי גבר מהשבות אדם ותהבולותיו ויצרי מעללי איש אשרי איש שלא ישכחך ובן אדם יהאמין בך כי דורשיך לעולם לא יכשלו ולא הכלים לנצח כל החוסים בך וגם את נח באהבה זכרת והפקדתו בדבר ישועה ורחמים בהביאך עליהם את מי המבול בכתוב בתורתך ויזכור אלהים את נח וגומר וכל פסוקי הזכרניות אלהינו ואלהי אבותינו זכרנו בזכרון טוב מלפניך ופקדנו בפקדת ישועה ורחמים משמי שמי קדם ובעבור שמך הגדול ישוב חרון אפך מעמך ומנהלתך וקיים לנו ה׳ אלהינו את הדבר שהבטחתנו בתורתך ע״י משה עבדך באמור וזכרתי להם ברית ראשונים אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים וגומר מי שענה את משה ואבותינו על ים סוף הוא יענה אתכם ויישמע קול צעקתכם ביום הזה בא״י זוכר הנשבחות ותוקעין תרועה ותקיעה ותרועה ויעבור ויאמר היום נשם נדבות תניף אלהים היום טלא מים פלג אלהים היום תכין מטובתך לעני אלהים אם בבנים וכו׳ אתה נגלית בענן בבודך על עם קדשך לדבר עמהם וגומר כמו שהוא בתפלת ר״ה עד והרך בסעורות תימן ויריעו העם ויתקעו בשופרות ויהי בשמוע העם את קול השופר ויריעו העם הרועה גדולה ותפול ההומה תחתיה ויעלו העם העירה איש נגדו וילכדו העיר ובתורתך ה אלהינו כתוב לאמר וכי תבואו מלחמה בארצכם על הצר הצורר אתכם והרעותם בחצוצרות ונזכרתם לפני ה׳ אלהיכם ונישעתם מאויביכם וזכור לנו ה׳ אלהינו זכותו של יהושע עבדך היום ורחם עלינו למען שמך מי שענה את יהושע בגלגל הוא יענה אתכם ויישמע קול צעקתכם ביום הזה בא״י שומע תרועה ותוקע ותקיעה ותרועה ויעבור ויאמר היום אל תזכור לנו עונות ענושה היום אל השים שמיך כנחושה היום זכור לנו ברית אבות שלישה אם כבנים וכו׳ שיר המעלות אל ה׳ בצרתה לי עד סוף המזמור אנא ה׳ אלהינו זכור לנו היום זכיתו של שמואל הוזך ורחם עלינו למען שמך מי שענה את שמואל בבציפה היא יענה אתכם ויישמע בקול צעקתכם ביום הזה בא״י שומע צעקה ותוקעין תר״ת ויעבור ויאמר היום עניני בנשטי רצון ברכה ונדבה ושובה היום עננו אל נערין בסוד קדושים רבה היום ענינו ופתה לנו אוצרך הטוב אם כבנים וכו׳ שיר למעלות אשא עיני וגומר עד סוף המזמור אנא ה׳ אלהינו זכור לנו היום זכותו של אליהו בביאך ורחם עלינו למען שמך מי שענה את אליהו בהר הכרמל היא יענה אתכם ויישמע קול צעקתכם ביום הזה בא״י ש״ת ותוקעין תקיעה תרועה ותקיעה ויעבור ויאמר היום מטר משמיך גשם על פני האדמה היום תעלה איד מן האדמה והשקה את כל פני האדמה היום תבשר ברחמים אל תראי אדמה אם כבנים וגומר שיר למעלות מעמקים קראתיך ה׳ וגומר אנא ה׳ אלהינו זכור לנו היום זכותו של יונה בביאך ורחם עלינו למען שמך מי שענה את יונה

זכרונות ושופרות ואל ה׳ בצרתה לי וכו׳ עד תפלה לעני כי יעטוף הכל לומר קדוש שיתקיל רחה בע בעניינו ותמ״כ אומר רחה בע בעניינו ותתקן ובסוף תחנונו לומר מי שענה את אבותינו וכו׳ בפ״י גואל ישראל וכתב ה״ב שדבריו מיוכין עיון שלשון מנחה מוכיח כדברי רש״י וכ״כ הרמב״ן והמפרשים המחריגים וכך דעת הר״ן ג״כ וכן הם דברי רבינו :

ובתב הר"ן יש מתמיהין כמה שתין מומרים כתן ברכת עננו שטיח תפלת תעניות ולמו פירכת היט שברי שם ברכות התלי שמוסיפין עומדו' בתקומט לכל הרמב"ן כתב כליקוטיו שמתריכין בברכת גואל ישראל בנוסח זה של תפלת תעניט ותוזור כך ענט ביום טס תעניטו והרמב"ם שלח הזכיר ענט שטעמו כדברי הר"ן מכל דברי רבינו כהרמב"ן וגם הרא"ש כתב שמומר ענט בתוך ברכת רפא נא בעניט שלח שכתב מחריו מתריך בזמנים העקידה ומוח' בפ"י השועה לעמו ישראל בעת צרה ותח"כ מומר מי שענה את מרכיס מגיט בכר כמוריב וכו' בפ"י גואל ישראל ויש לתמוה עליו דפ"כ כתבת שהוא מוסיף ו' ברכות ותתן ו' תתן דמוסיף שבע לת תתן כמו שפירש"י בתתני' וכך מפורש בגמ' דפריך הכי שב שבע היין כדתתן על הבציעת הוא מומר בריך מרחם על הארן אמר ר"י בר יצחק מאי בציעת בציעת לתרוצב כדתניא בגואל ישראל מתריך ובאותה הוא מומר מי שענה את מרכיס מגיט בכר כמוריב הוא יענה מתכם ויטמע בקול בעקתכם היום הזה בריך גואל ישראל והן שוטן מתרין ממן ומן הכבסת מומר תקעו בחרס תקעו ותוזר ומומר מי שענה את מרכיס מגיט בכר כמוריב הוא יענה מתכם על יט סוף הוא יענה מתכם ויטמע בקול בעקתכם היום הזה כריך זוכר הבשכחות והן שוטן מתרין ממן ומזן הבגמת מומר להם הריטו בני מהרן הרישו וכן בכל ברכה וברכה בשתת מומר תקעו ובשתת מומר הריטו בד"ה בגבולין מכל מתקדם מיט כן וכו' ופירש"י בציעת לתרוצב בציעת לשוטה ברכה שהתחיל להתריך בה ושוטה מיכה מן התום מלח מ"ט בדכות היט כדתניא גואל ישראל הוא מתריך בדי מפורש לתן שם תוספת ברכה כלל זולת שוטן שב : וכתב הר"ן שם מתחילין לתפשה בימי ר' חלפתא ור' תניא בן קרדיון שעבר אחר לפני התיבה וכו' שתרו לת היו טוהגין שלח בשערי המזרח ובהר הבית כיון שבשדר התפלה שלח לתרו שב שדר התפלה לת תתרעו כלום היה נראה לומר שעל סדר התפלה תתרעו תתקעו תומרים הברכות על הסדר ולח היו מפסיקין ביניהם בהתרעות וכן דעת הרמב"ם בפ"ד מהל' תעניות שהל פ"א ע"ב שופרים היו בסוף התפלה ולפ"ז ל"ל שהתפלה מולכת עם הבריית שהשויה בגמרא שהל רש"י שופר לתקוע לתתני' כמי שופרים היו בגבולין ברכה לברכה כמו שבינתה בגמרא ומין הפרס בין מקדש לגבולין שלח שבגבולין עומין תתן על כל ברכה וברכה ובמקדש תין עומין תתן שלח שתומרים תתריך בשהל כדתיתה בגמרא . וכתב ה"ה שדעת הלתיוסים כדברי רש"י וכך הם דברי רבינו . א ול"ל שהוא מפרש לתע"ג דפעם לתת היה תומר תקעו ופעם תתרת היה תומר הריטו לת היה שלח לתלוק כלום לתקוטה שהל לעולם היו תר"ת ושלח כדברי הרמב"ם שכתב דבשער מזרח בהר הבית בשהיה תומר תקעו היו תוקעין ומריעין ותוקעין ובשהיה תומר הריטו היו מריעין ותוקעין ומריעין : **ודע** שהרמב"ם כתב בתחלת הלכות תעני' תלות תעני' על כל נזה שלח תבא על הצבור שנתתר על הצבור שיזעקו ויריעו ויתריעו בתצורות כלו' כל כבר שיזה בכם בצורת וחבר ותרבה וכיוצא בהם ועקו עליה והריטו דבר זה מדרכי התשובה היט וכו' ומד"ם לבתעות על כל נזה שלח תבא על הצבור עד שירוחמו מן השמים ויימי התעניות תהלו שיעקים בתפלות ובתחנונים ומתריעין בתצורות בלבד ואם היה בתקדש מריעין בתצורו' וכשופר . וכ"כ ה"ה מדברי רבינו נראה שאין תוקעין בגבולין שלח בתצורות ולא בשופר כלל וכ"כ לבאורה מהבריית שבפרק רבותו כ"ד (כו :) והרמב"ם כ' שתקיעת התצורות היתה על סדר הברכות שבל בשופרות היתה בשאר ימות השנה אבל בתעניות בשופר ש"מ דבתקדש היתה תרתי תצורות ושופר בגבולין ליכא שלח תד מיניהו תצרות תו שופר וז"ש כדברי הבתוטים תקשה בשופר בתעניו' לפי שבתיוב מכס שיהלה רשתי ע"כ והר"ן כ' בסוף פ"ק דתעניות שתקישות שלו שבל סדר ברכות דתעניות בשופר היה ולח בתצורות וכ"כ הירו"ם בשם תשובות הגלוטים ובכי מוכח בתי בירושלתי והל דתשתע בפרק רמוהו כ"ד (ט :) דבתעניות תוקעין בתצורות ל"ל דהתם בתעניות שבתקדש שהיה בתעמד כל ישראל היה אבל בגבולין אין תוקעין שלח בשופרות וכך הגהו בכל תקום ע"כ . והבריס תלו בתב גם כן בפרק רמוהו ג"ד : **כתב** הר"ן בסוף פ"ק דתעניות תדתמרינן הכא דבתי רתמי בריטעא בתרך דיומא שתשע דכ"ד ברכות אין בתפלת שתרית דפ"כ תבא עיקר התפלה בבקר וכבר משעבר הבקר ולח ע"ד שלח בתכלן שתך ר"ח לומר שת"ת כ"ד ברכות שלח בערב בתפלת נשלה ואין זה רמיה אבל ת"ח אין נראה שהו מתפללין כ"ד ברכות בשחר שלח בערב כיון שבשת הערב יותר מיוחדת לבקשת רחמים והרי"ה אמר שלאותן כ"ד ברכות היו מיוחדים תפלה בפני עלמה כעין מוסף ושתך לו של מה שתומרו בירושלתי פ"ק דברכות ואיכא רמיה ומשתע ודאי שהיכה תפלה תחרת שלח תניט יוס שבתתיב בד' תפלות שלח ה"ה בלבד כדתומה בפ"ב דר"ה (לד :) ודבינו כתב שמתפלל הכ"ד ברכות בשחרית ובערב ולך הם לבני הרמב"ם בפ"ג וכתב ה"ה מע"ם שלח בתצור בגמרא כיון שהזכירו שתם תשתע שבכל התפלות מוסיפין מותן ולח בשחרית בלבד וכ"כ הרמב"ן ז"ל : **תניא** בפ"ב דר"ה תקישות תין תעבכות זו תת ז' וברכות תין תעבכות זו תת ז' תקישות וברכות של רשם שבכה וז"ל תעבכות זו תת ז' וכתב הי"ם דה"ם ז' ברכות שם סיפון בת"ב תם תיטו יודע כולן יאתר תקצתן דאתון תעבכות זו תת ז' וכן תקישות שתפרש כתם דאתר כל ברכה ותוקעין ותוקעין תם יודע לתקוע ולח להריע או להריע ולח לתקוע ושבה תה שיודע תבל ר"ה וי"ב תעבכות זו תת ז' ואריך לברך תלכיות זכרונות ושופרו' או לח יברך כלל וכן תר"ת תם הוא יודע שלאתן יתקע ותם לאו לח יתקע :

ומ"ש רבינו רפאינו ה' ונושע קולנו ה' ולכלכו וכו' פי' שאומר רפאינו ה' וכו' עד בפ"י תזמית קרן ישועה ואחר כך תתחיל ברכת שתע קולנו ה' ולקיטו ותוסיף בה התוספת זה שהזכיר רבינו בורח שלש בתדת רחמים בחר בעתו וישראל לחודיע בורח שתניט ותומר כל הברכה בלי הוספה עד בפ"י תזמית קרן ישועה וחת"כ תתחיל ברכת שתע קולנו וכו' ותוסיף בה התוספת זה שהזכיר בורח שלש בתדת רחמים וכו' עד בפ"י שומע תפלה וחת"כ רפא וכו' מ"ש וקדיש עד לתעלה כלומר תני קדיש שתומרים עד לעילא תכל ברכתת וכו' ולח יותר : וקורין בפ' אס בתקוטי וכו' תשנה בפ' כני השיר בתעניות ברטת וקללות ות"ם שהשליטי קורח תן והקתוטי תת בריטי לתכסה תד כסה כל הקללות הוא תדתנן בפ' בני השיר תין תפסיקין בקללות תלח לתד קורח תת כולן משום שנאתר וחל תקון בתוכחתו :

ומ"ש דבאחרית קורין ברכות וקללות ובמנהג קורין ויחל לתרבני על זה בתי' תקע"ה ע"ש :

מנחה

תפלה לעני כי יעטוף וכו' אס בשחית תומרים תפלה לעני וכו' דבדוד בתיב ויהי רעב בימי דוד שלש שניט אחר שנה ובשלתה בהבבגים בתירן לבית קדש הקדשים אתר נתי רעב כי יהיה בתרץ ולפיכך הוקש תרתם על תתרן שבס התפללו על תרץ ישראל ותפלה לעני כי יעטוף על דוחק הגשמים וטפל תפני שהכל עניים בימי קיעב כדתתרי' לת נקראו יש-אל דליס אלח על עסק תבואה : **רפאינו** ה' וכו' אס"ם שתע קולנו וכו' כלו' לאחר שאומר כל ברכות תתחיל רפאינו וכו' ותומר כל הברכה בלי הוספה עד בפ"י תזמית קרן ישועה וחת"כ תתחיל רפאינו וכו' שאס"ם בשב ברכות שלש בתדת רחמים וכו' עד בפ"י שומע תפלה וחת"כ רפא וכו' מ"ש וקדיש עד לתעלה כלומר תני קדיש שתומרים עד לעילא תכל ברכתת וכו' ולח יותר : וקורין בפ' אס בתקוטי וכו' תשנה בפ' כני השיר בתעניות ברטת וקללות ות"ם שהשליטי קורח תן והקתוטי תת בריטי לתכסה תד כסה כל הקללות הוא תדתנן בפ' בני השיר תין תפסיקין בקללות תלח לתד קורח תת כולן משום שנאתר וחל תקון בתוכחתו :

ומ"ש דבאחרית קורין ברכות וקללות ובמנהג קורין ויחל לתרבני על זה בתי' תקע"ה ע"ש :

ורצינו בתוב בתשובות הגלוטים שתומרים בתר בשתו ישראל לחודיע בורח שתניט ותומר כל הברכה בלי הוספה עד בפ"י שומע תפלה וחת"כ רפא וכו' מ"ש וקדיש עד לתעלה כלומר תני קדיש שתומרים עד לעילא תכל ברכתת וכו' ולח יותר : וקורין בפ' אס בתקוטי וכו' תשנה בפ' כני השיר בתעניות ברטת וקללות ות"ם שהשליטי קורח תן והקתוטי תת בריטי לתכסה תד כסה כל הקללות הוא תדתנן בפ' בני השיר תין תפסיקין בקללות תלח לתד קורח תת כולן משום שנאתר וחל תקון בתוכחתו :

כתב הר"ן בסוף פ"ק דתעניות תדתמרינן הכא דבתי רתמי בריטעא בתרך דיומא שתשע דכ"ד ברכות אין בתפלת שתרית דפ"כ תבא עיקר התפלה בבקר וכבר משעבר הבקר ולח ע"ד שלח בתכלן שתך ר"ח לומר שת"ת כ"ד ברכות שלח בערב בתפלת נשלה ואין זה רמיה אבל ת"ח אין נראה שהו מתפללין כ"ד ברכות בשחר שלח בערב כיון שבשת הערב יותר מיוחדת לבקשת רחמים והרי"ה אמר שלאותן כ"ד ברכות היו מיוחדים תפלה בפני עלמה כעין מוסף ושתך לו של מה שתומרו בירושלתי פ"ק דברכות ואיכא רמיה ומשתע ודאי שהיכה תפלה בתחרת שלח בתניט יוס שבתתיב בד' תפלות שלח ה"ה בלבד כדתומה בפ"ב דר"ה (לד :) ודבינו כתב שמתפללין הכ"ד ברכות בשחרית ובערב ולך הם לבני הרמב"ם בפ"ג וכתב ה"ה מע"ם שלח בתצור בגמרא כיון שהזכירו שתם תשתע שבכל התפלות מוסיפין מותן ולח בשחרית בלבד וכ"כ הרמב"ן ז"ל : **תניא** בפ"ב דר"ה תקישות תין תעבכות זו תת ז' וברכות תין תעבכות זו תת ז' תקישות וברכות של רשם שבכה וז"ל תעבכות זו תת ז' וכתב הי"ם דה"ם ז' ברכות שם סיפון בת"ב תם תיטו יודע כולן יאתר תקצתן דאתון תעבכות זו תת ז' וכן תקישות שתפרש כתם דאתר כל ברכה תוקעין ותוקעין תם יודע לתקוע ולח להריע או להריע ולח לתקוע ושבה תה שיודע תבל ר"ה וי"ב תעבכות זו תת ז' ואריך לברך תלכיות זכרונות ושופרו' או לח יברך כלל וכן תר"ת תם הוא יודע שלאתן יתקע ותם לאו לח יתקע :

ומ"ש רבינו רפאינו ה' ונושע קולנו ה' ולכלכו וכו' פי' שאומר רפאינו ה' וכו' עד בפ"י תזמית קרן ישועה ואחר כך תתחיל ברכת שתע קולנו ה' ולקיטו ותוסיף בה התוספת זה שהזכיר רבינו בורח שלש בתדת רחמים בחר בעתו וישראל לחודיע בורח שתניט ותומר כל הברכה בלי הוספה עד בפ"י שומע תפלה וחת"כ רפא וכו' מ"ש וקדיש עד לתעלה כלומר תני קדיש שתומרים עד לעילא תכל ברכתת וכו' ולח יותר : וקורין בפ' אס בתקוטי וכו' תשנה בפ' כני השיר בתעניות ברטת וקללות ות"ם שהשליטי קורח תן והקתוטי תת בריטי לתכסה תד כסה כל הקללות הוא תדתנן בפ' בני השיר תין תפסיקין בקללות תלח לתד קורח תת כולן משום שנאתר וחל תקון בתוכחתו :

ומ"ש דבאחרית קורין ברכות וקללות ובמנהג קורין ויחל לתרבני על זה בתי' תקע"ה ע"ש :

ורצינו בתוב בתשובות הגלוטים שתומרים בתר בשתו ישראל לחודיע בורח שתניט ותומר כל הברכה בלי הוספה עד בפ"י שומע תפלה וחת"כ רפא וכו' מ"ש וקדיש עד לתעלה כלומר תני קדיש שתומרים עד לעילא תכל ברכתת וכו' ולח יותר : וקורין בפ' אס בתקוטי וכו' תשנה בפ' כני השיר בתעניות ברטת וקללות ות"ם שהשליטי קורח תן והקתוטי תת בריטי לתכסה תד כסה כל הקללות הוא תדתנן בפ' בני השיר תין תפסיקין בקללות תלח לתד קורח תת כולן משום שנאתר וחל תקון בתוכחתו :

כתב הר"ן בסוף פ"ק דתעניות תדתמרינן הכא דבתי רתמי בריטעא בתרך דיומא שתשע דכ"ד ברכות אין בתפלת שתרית דפ"כ תבא עיקר התפלה בבקר וכבר משעבר הבקר ולח ע"ד שלח בתכלן שתך ר"ח לומר שת"ת כ"ד ברכות שלח בערב בתפלת נשלה ואין זה רמיה אבל ת"ח אין נראה שהו מתפללין כ"ד ברכות בשחר שלח בערב כיון שבשת הערב יותר מיוחדת לבקשת רחמים והרי"ה אמר שלאותן כ"ד ברכות היו מיוחדים תפלה בפני עלמה כעין מוסף ושתך לו של מה שתומרו בירושלתי פ"ק דברכות ואיכא רמיה ומשתע ודאי שהיכה תפלה בתחרת שלח בתניט יוס שבתתיב בד' תפלות שלח ה"ה בלבד כדתומה בפ"ב דר"ה (לד :) ודבינו כתב שמתפללין הכ"ד ברכות בשחרית ובערב ולך הם לבני הרמב"ם בפ"ג וכתב ה"ה מע"ם שלח בתצור בגמרא כיון שהזכירו שתם תשתע שבכל התפלות מוסיפין מותן ולח בשחרית בלבד וכ"כ הרמב"ן ז"ל : **תניא** בפ"ב דר"ה תקישות תין תעבכות זו תת ז' וברכות תין תעבכות זו תת ז' תקישות וברכות של רשם שבכה וז"ל תעבכות זו תת ז' וכתב הי"ם דה"ם ז' ברכות שם סיפון בת"ב תם תיטו יודע כולן יאתר תקצתן דאתון תעבכות זו תת ז' וכן תקישות שתפרש כתם דאתר כל ברכה תוקעין ותוקעין תם יודע לתקוע ולח להריע או להריע ולח לתקוע ושבה תה שיודע תבל ר"ה וי"ב תעבכות זו תת ז' ואריך לברך תלכיות זכרונות ושופרו' או לח יברך כלל וכן תר"ת תם הוא יודע שלאתן יתקע ותם לאו לח יתקע :

ומ"ש רבינו רפאינו ה' ונושע קולנו ה' ולכלכו וכו' פי' שאומר רפאינו ה' וכו' עד בפ"י תזמית קרן ישועה ואחר כך תתחיל ברכת שתע קולנו ה' ולקיטו ותוסיף בה התוספת זה שהזכיר רבינו בורח שלש בתדת רחמים בחר בעתו וישראל לחודיע בורח שתניט ותומר כל הברכה בלי הוספה עד בפ"י שומע תפלה וחת"כ רפא וכו' מ"ש וקדיש עד לתעלה כלומר תני קדיש שתומרים עד לעילא תכל ברכתת וכו' ולח יותר : וקורין בפ' אס בתקוטי וכו' תשנה בפ' כני השיר בתעניות ברטת וקללות ות"ם שהשליטי קורח תן והקתוטי תת בריטי לתכסה תד כסה כל הקללות הוא תדתנן בפ' בני השיר תין תפסיקין בקללות תלח לתד קורח תת כולן משום שנאתר וחל תקון בתוכחתו :

ומ"ש דבאחרית קורין ברכות וקללות ובמנהג קורין ויחל לתרבני על זה בתי' תקע"ה ע"ש :

ומנהג קורין ויחל לתרבני על זה בתי' תקע"ה ע"ש :

ומנהג פסוק תתרת וקורין בפרשת אס בתקוטי תנשה בפרק בני השיר (לא :) ותעניות ברטת וקללות פי' רש"י ברטת וקללות ותקוטי לתדיע שעל עסקי התטא בתה עורצות לטולם וניבלו תלריה שבן תתפרש בקללות תלח תחד קורח תת כולן . **ומ"ש** רבינו שהשליטי קורח תוקתימותי תת בריטי תת בתוס עד סוף בקללות הוא תשוס דתנן בפרק בני השיר (סה) תין תפסיקין בקללות תלח תחד קורח תת כולן . וכ' הר"ן ומיהו תין תנו נוהגין כן תלח קורין ויחל תשה וגם בתוספות כתבו בס"ם בל שנה (מ :) שתנו קורין בתעני' ויחל תע"ג דתבן בתעניות ברטת וקללות ותנו תנו נוהגין כן תלח בקללות ותם תבתקוטי בתרבו בפרשת ויחל ותפטירין בדרשו (ג) ושין תנו נוהגין כן בסדר שתמרו תבתיים בס לקרות תחר תני יוס ולח לקרות תחר תני יוס ולח בקללות תם שנהגו בס ותדברי קנת גמונים נראה שתף בס היו נוהגין כתנהגינו ותיו יודע טעם לזיטו מנהג חז"ל שתקנו ושנהגו בס בכ"ל בבל דרב רד"ת כתב בסם שקורין ברטות וקללות ותפטיר בירושלתי משתע דבסתתענים בר"ח נופלים על פניהם שתמרו שם ובתה קורין ברטות וקללות פ"ל ר' יוסי תומר קורין בקללות פ"ל ר' תונא בגין **כתב** הר"ן בסם"ם שני דתעניות רבינתן על תעוון ולח ידעון לתוא תעניתא פ"ל לתזדיעך שקורין ברטות וקללות ר' יודן קטוטקתי תמר רבי יוסף בשם רבי יהודה בן פזי קורין בר"ח קס ר' יוסה ותמר קתי דרבי יהודה בן פזי לח בתא תמנו תן תתוך הדא תלתא פ"ל לח בתא לח הוה עדיד בן פלח בעין טב ע"י לתינן ידעין לתוא דבי תינתא דרב ריש ירחת קורין בר"ח ושתר כל המקומות

דרכי משה

תקעט (א) ובתב"א בבל תענית צבור קורין ויחל ומרלב מעשה עגל ותת"ל פסל לך עד אשר אני עושה עמך וכ"ה ברוקח וכתב שם דתתקהל קורין פסוק שוב מחרון אפך ונוחר ובן ה' ת' עד ונקה ופסוק וסלחת וגוסר והחזן שותק בשעה שהקהל אומרים פסוקים אלו וגם והזהו תעוד וקורא אותן ובן המנהג כתב האגור בשם שיבולי לקט תענית בע"ש אין קורין למפתה ובמדרי"ל כתב דקורין ויחל :

ומצאתי

חדושי הגהות

תקעט א ר"ל תעוד מפרש בן זצריך לומר שהיה לפניו גירסא אחרת בסדר שחרי בניקרא שלפניט כתוב ג"כ לפעמים תקיעה והרועה תקיעה תרועה ושה שיש לתמוה על הרב"י בזה עיין בלח"ם עה"ר בפ"ד הלכה י"ו : ב ר"ל עד לעילא : ג ובסה קורין (ר"ל בר"ח) ר"י אומר וכו' א"ל רבי אבא בבין מתעתיק דהוא תענית (בשביל לתדיעך שהיום תענית) רבינתן על מעוהין טפלין על מביהם) וצריך ולא ידעי' תהוא תעניתא (וכי לא ידעינן בלא"ה שהוא התענית ללמה לחזר למעל' אאפין) א"ל לתדיעך וכולי (לכך טפלין לתדיעך שקורין ברכות וקללות ולא בפסק ר"ח) רבי יודן קטוטקתי אמר קמי רבי יוסי ואמר את שמע מינאי הדא מלתא (שקורין בר"ח) א"ל אבא לא אמר כן א"ל בנין אב וכו' (ששם היו יושבין לקדש תחודש כראיתא בר"ה וכין ששם מקדשין התדש קורין בר"ח) ושאר כל המקומות (אף אני אומר שקורין בר"ח שמתענין ברכות וקללות) כך פירש בעל קרבן העדה דברי הירושלמי : ד הגר ג' תיבות ,לך ,דומיה ,לקדיש לא מצאתים בספרי השוריט הישנים אבל כאבודרהם כתב ג"כ כמו שהוא בסדורים שלפנינו :

מנחה יתפלל ג' ברכות ואומר ברכת עבודה ומודים ושים שלום ואומר ברכת כהנים ואומר יהיו לרצון ועושה הפסק גדול ואומר תחנון ואומר ברכת ישועה ואומר ברכת רפואה ואומר ברכת ברכנו ואומר ברכת שמע קולנו ואומר ברכת רצה ואומר ברכת העבודה ואומר ברכת הודאה ואומר ברכת שים שלום ואומר יהיו לרצון ואומר ברכת עושה שלום

בחלוב וכי היו מוליכין דבה מט"ב עד ו' בחלוב וכיוצא תמוהים ומחמ מוליכי דבה מחריב מכ"ל ול"ג דמ"ל שעומדין של מרגליס היה שמיד נשתרבב לשוכ כדברי המדרש והיו מתמיהים בעולמים רעים עד ז' בחלוב מה שלא היה כן לשאר מתי מדבר שלא היה מיתתם אלא ב כמחצל בעיתא מחלוקת שכל הפ הקשה לי למה נתחלק לי"ב שבטים זה פ"ב ולפעד"ב דלמה כתן קודמין שברי נמקרא כתוביס שמוקד לכ"י ול"ג למה מתקין ליום שמתו בו פ"ב שבטים ולא ליום שמתו בו ב' שבטים שברי נמקרא כתוביס נתחלה תפלת מנחה על ישראל ומח"כ כשנירש בימות ומח"כ כתוב והתנשיס שאר שלא תנחה וכו' וימותו כמנין לפני ה' ומיכה למימר שמיר לתפלת מנחה ונזירה דימותו כמדבר היה בת"כ שכל מיתת המרגלים עכמן לא היתה אלא לומר לי למה אבותינו שלא יכנסו לארץ ונחרב הבית ראשונה ושנייה ביה"ת כבה נר מערבי בימי אחז כי"ז באלול מתו מוציאי דבת הארץ במנפה בנ' בתשרי מת נדליה בן אחיקם והיהודים אשר עמו במצפה בה' בו מתו כ' איש מישראל ונחבש ר"ע בן יוסף בבית האסורין ומת בז' בו ננזרה נזירה על אבותינו שימותו בחרב וברעב ובדבר מפני מעשה העגל בד' במרחשון עיוורו עיני צדקיהו ושחטו בניו לעיניו בכ"ח בכסליו שרף יהויקים את המגילה אשר כתב ברוך מפי ירמיה בח' בטבת היה מעשה דתלמי המלך בט' בו לא כתבו רבותינו על מה הוא בי' בו סמך מלך בבל על ירושלים להחריבה בה' בשבט מתו הזקנים שהיו בימי יהושע בן נון בכ"ג בו נתקבצו כל ישראל על שבט בנימין על ענין הפלגש ועל פטל מיכה בז' באדר מת מרע"ה בט' בו גזרו תענית על שנחלקו ב"ש וב"ה זה על זה אלו ימי תעניות קבלו ישראל מן התורה ועוד נזרו רז"ל שיהו מתענין מפני שלשה דברים בב' וה' על חורבן הבית ועל התורה שנשרפה ועל חרפת ה' ולע"ל הקב"ה עתיד להפכם לששון ולשמחה דכתיב והפכתי אבלם לששון ונחמתים ושמחתים מיגונם וכן יהיה במהרה ביומינו אמן :

הלכות ראש השנה

תקפא (א) **תניא** בפרקי ר"א בר"ח אלול אמר הקב"ה למשה עלה אלי ההרה שאז עלה לקבל לוחות אחרונות והעבירו שופר במחנה משה עלה להר שלא יטעו עוד אחר ע"ג והקב"ה נתעלה באותו שופר שנאמר (תהלים מ"ז) עלה אלהים בתרועה וגו' (ב) לכן התקינו חז"ל שיהו תוקעין בר"ח אלול בכל שנה ושנה (ג) וכל החדש כדי להזהיר ישראל שיעשו תשובה (ד) שנאמר (עמוס ג') אם יתקע שופר בעיר וגו' זכדי לערבב השטן וכן נהגין (א) באשכנז לתקוע בכל בוקר וערב אחר התפלה ויש מי שמרבין (ב) לומר סליחות ותחנונים מר"ח אלול ואילך לרב כהן צדק מנהג ב' ישיבות לומר סליחות ותהנונים בעשרת ימי תשובה וכן אמר רב עמרם בעשרת ימי התשיבה משבימין לבי"ה בכל יום ומתחיל ש"צ (ג) אשרי וקדיש ומתחיל תחנונים ומסיים ואנחנו לא נדע וקדיש ואמר רב האי מנהג לומר תחנונים בהנך עשרה יומים לחוד ושמענא רבמקצת אתרוותא קיימי מר"ח אלול (ג) ואמרי דביה סליק משה להר בפעם ג' ונחית בלוחות שניות בי"ה וכל המוסיף לבקש רחמים זכות הוא לו ואינו מנהגינו כהנך דקיימי

מרדכי כסוף מסכת ר"ה :
מוגיס

כי מו עלה על רמב סהר כי כמותה שמה המעירו שופר כמתנה וכו' : **והעבירו** שופר בכל המחנה שהרי עלה להר כנ"ל ופירוש שע"י תקיעה זו נתקבלו כולן מעבירין כרוז כמי היו נמנעים ממטוח ואין מעלה בשופר זה לכך אמר וקבל"ה וכיוצא להם הרי משה עלה להר וכו' ולפי לתיכה לתימר דשם היו נתקבלה התקוש כשופר זה ר"ה לכתוב יום תרועה יהיה לכם לכל ד' נקול שופר תקוע יקר הוא ומתה לדרש דנקול שופר דמדבר דעל ידו הלכו אחרי ה' ולא טעו בע"ג גם זה נתעלה התקוש ביה"ב ולכן התקינו שיהו תוקעין בשופר דר"ח מלול בכל שנה ושנה ולפי שעדיין לא ידעו למה תוקעין כל החדש אמר משה להזהיר על התשובה ושופר המדבר למדנו שמתחילין בר"ח ולפי שלפני זה קשה דגם כל משתי יתי תשובה יתקעו כדי להזהיר על התשובה מ"כ לתר וכדי לערבב על השטן שלא יהא נוטע לו מקי יהא ר"ה למשטם זה לתן רמזו לתקוע אלא לפני ר"ה כלבד ומיהו טעם זה כלאחר סיד מספיק לתקוע ג' תו ד' ויש לפני ר"ה אבל מטעם זה להזהיר על תשובה צריך כל החדש מצוה דמיכה מסמכתא מקרא לפי לדודי ודודי לי ר"ת מלול וס"ת שלמה ס' יום מר"ח מלול ועד יה"כ כי נאלו מ' יתי התשובה מקובלת להיות לנו קרוב אל דודו בתשובה ואז דודו קרוב לקבל תשובה מהכה ושת סתך מקרא ומל ה' מלכיך לית "לנכך "ומת "לנכך ודעך ר"ת מלול וכמ"ש המחרונים בספריהם : **ואמר** רב המי וכו' עד ואמו מנהגינו כסתך דקיימי מר"ח מלול מצמע מדברי רבי שכל

דרכי משה

תקפא (א) ובכהגיס של מהר"א פירנא מנהג לתקוע מר"ח אלול עד מר"ח שהוא זכור ברית אז מספיקין לתקוע ותחזרין ותוקעין כר"ח והוא ל' יום ומסתר לדבר תקנו בתרש שופר דכשמסע תדש שלם שהוא ל' יום והכל כדי לערבב השטן שלא ידע מתי יסי ר"ה ולכן נמי אין מברכין תרש השרי עכ"ל וכן המנהג רק שאין תוקעין רק בשחרית ובתנהו' סמ"ק שיש נוהגין להסמיך לתקוע ג' יסים קודם ר"ה אבל המנהג כדברי מהר"א פירנא : (ב) כתב מהרא"י בסמ"ק סימן ל"ג ראבל אסור לילך למליחות אף על פי שהוא בלילה אפילו ביום הראשון של סליחות אמנם זכור ברית דהייגו ער"ה שהוא יום התענית לכל משמע דשרי וכתב בתא"ז סוף תענית משום א"ז שה"ח שש לו יראת שמים צריך להתפלל סליחות אלו שקודם ר"ה וכתב המרדכי ותענית דף ר"ז ע"א דנהגו לעבור לפני התיבה בר"ח ור"ח פרנסים המנהיגים המיטים על התור שי"ח וכ"ה ברוקח ומצאתי כתבה מנהגים מי שאינו נשוי אשה לא יתפלל ר"ה ור"ה דומיא דר"ג דהיו מתקינים לו אשה כדאיתא (ביומא ב .) אבל בשאר ימי סליחות שרי עכ"ל כתב מהרי"ו סימן מ"ז ששאלת אם אבל יכול להתפלל ימים נוראים וכו"ע בשהיתי בסי"ן תיה שם א' אבל על אבוי ואמהי"ו מולין לא ראה לתתיר לו להתפלל ביחוד א' ושהי"ו מולין עצמו התפלל ימים נוראים ביחי אבלו וכן מהר"ר נעציל ואפשר שאני התם דלא היו ערוך מניניהו וחזי אבל אפור בת"ת ואם רבים צריכין לו מותר וה"ג חזי כרבים צריכין לו עכ"ל ובבהרי"ל ס"ח י"ם כתב בשם מהר"ש שהורה לאבל להתפל אחר ו' שי אבלו ואע"פ שמת לו מת תוך ז' קודם ר"ה מ"מ י"ם בסמ"ק תאבליות וא"כ כלים הל' קודם ר"ה ולכן מותר להתפלל כתב הכלבו יש מקומות שנותנין מי שהתפלל שחרית באשמורת הבקר סליחות מתפלל אפש שיבית השלת יוצר ונהגו לחזור אחר הש"ץ ואחי התנן בו' ע"ש על כי התפלה נגר עבודת תכנות ויציך לדקדק בסמ"ק שניו בסמ"ק שני העוברים עבודה שהוא סבון כ"ה שנה למעלה והמצרה מן המובחר שיהא למעלה מן ל' שנים שאז לבו נשבר ונרפה ונהגו שאין מתפלל אלא מי שיש לו אשה דומיא דר"ג שהיו מכינים לו אשה אחרת ושתהיה לו אשה לשומרו מן הרשא עכ"ל בהגהת מנהגים ישנים ע"ש שאנו מוציא אחר מן הקהל אפילו אחרים לא יצאו וכן המתפלל שלא ברשות אלא מרשת אלכות אין שונין אבן אחריו שנאמר בוצע ברך ונאמר ע"כ מצאתי ועיין בת"ם סי' קס"ו א' בני הגיד כותן זה את זה לשבור להם מנין להתפלל יסים נוראים : (ג) הארן ס"ק הרי"ח דף פ"ג ע"ב כתב

פרישה

סי' תקפא (א) **תניא** בפרקי ר"א פרק פ"ו . כתותו שופר של דמיון וכתב בתותו שופר משום דכ"ל בתותו קרנ ועלה מלכים בתרועה כי' על תותו תשופר לכסא בשדבר נאמר כי פ"י ניתנו שלכעות לתר פ"ג וכן שכתב לעיל וכיוצ"ז שיהי בשפק לעכב בתקיעת שופר בו' כי פסוק זה משופר בתותו שופר בו' ולכתוב לא מצינו בשום מיקום שכתבו שיהי בתותו ומן בתדבר מלא דכ"ל שכיה כן . ושפיר ניה שפסוק שלא מלכים בתרועה ולכן כתב בתפלה בתותו שופר בו' כי פסוק זה משופר בתדבר לעכב מלול שיהי בו' ר"ת מלול בר' שפי מכתב בתפלה כ' בתותו שופר שבתפלה כ' בתותו ש

שכל זה ממר רב המי מכל מ"ש בסוף ר"ה תשמע דהתי ומנו מיקנינו וכו' הוא להרי"ן גיאות וכ"כ ה"ר ירוחם מ"ג : **ומ"ש** לעמוד כתשמורת הכוכר וכו' השעם מהא כי"ה עולמות וכנ' שעות מחרוטת שע כשעה כזה ועיין בספר המוסר פ"ד : **וכי** רחמנן הוא מי' דליכא למימר דקיימי מר"ה אלול ומנהג אשבנז בשחל ר"ה ביום ה' או בשבת אז מתחיל ביום ראשון שלפניו (כ) ליעמוד באשמורת הבקר ואומרי' סליחות והתנונים (ל) וזוב צבור מתענין ומתפללין תפלת התענית ובשחל ר"ה בב"ש אז מתחילין (ל) ביום ראשון בשבוע שלפני השבוע שחל ר"ה יהיות בתוכה · נוהגין באשבנז להתענות כולם בער"ה וסמוך ליה מסדרש ר' תנחומא ולקחתם לכם ביום הראשון (מ) וכי ראשון הוא והלא ט"ו הוא אלא ראשון להשבון עונות (נ) משל למדינה שהייבת מס למלך ולא נתנו לו בא אליה בחיל לגבותו בשנתקרב אליה (ס) בעשרה פרסאות יצאו גדולי המדינה לקראתו ואמרו לו אין לנו מה ליתן לך הניח להם שליש בין שנתקרב יותר (פ) יצאו בינוני העיר לקראתו הניח להם שליש השני בשנתקרב יותר יצאו כל בני העיר לקראתו והניח להם הכל כך המלך זה הקב"ה בני המדינה אלו ישראל שמסגלים עונות כל השנה (צ) ער"ה הגדולים מתענין ומוותר להם שליש עונותיהם בי' ימים בינונים מתענין ומיותר להם ב' שלישים בי"ה הבל מתענין ומוותר להם הבל במיצאי י"ה עוסקים במצות סוכה ולולב ואין עושין עינוית לכך קורא י"ט ראשון ראשון לחשבון עונות והוהצין ומסתפרין ע"פ המדרש א"ר סימון כתוב כי מי גוי גדול וגומר ר' הנינא ור' יהושע אומרין איזו אימה באומה זו שיודעת אופיה של אלהיה פי מנהגיו דהיינו שמנהגו של עולם אדם שיש לו דין לובש שחורים ומתעטף שחורים ומגדל זקנו ואין חותך צפרניו לפי שאינו יודע איך יצא דינו אבל ישראל אינן כן לובשים לבנים ומתעטפים לבנים ומגלחין זקנם ומחתכין צפרניהם ואוכלין ושותין ושמחים בר"ה רפי שיודעין שהקב"ה יעשה להם נס לפיכך נוהגין לספר ולבבם בער"ה ולהרבות מנות בר"ה ומכאן תשובה למתענין בר"ה ונוהגין באשבנז שאין נפילת אפים בער"ה (ק) במו בשאר ע"ט אע"פ שנופלין על פניהם בבקר באשמורת :

תקפב ערבית (א) נכנסין לב"ה וקורין קריאת שמע בברכותיה והתפרס ופרוס (ב) ומתפללין שבע ברכות ג' ראשונות וג' אחרונות וקדושת היום באמצע כמו בשאר המועדות אלא שחותמין בשלישי המלך הקדוש כדאיתא בפ"ק דברכות אר"ח סבא משמיה דרב כל השנה מתפללין האל הקדוש מלך אוהב צדקה ומשפט חוץ מי' ימים שבין ר"ה ויו"ח שאומרים המלך הקדוש המלך המשפט ר"א אומר עשרת ימי תשובה אם אמר האל הקדוש מלך אוהב צדקה ומשפט יצא ואסיקנא מאי הוי עלה רב יוסף אמר האל הקדוש מלך אוהב צדקה ומשפט רבה אמר המלך הקדוש המלך המשפט ובדיעבד פליגי מראמר ר"א יצא מכלל דלרבה אפילו בדיעבד לא יצא והלכתא ברבה הלכך

נוהגים בתשבנז להתעטף כולם בערב ראש השנה וסתך לזה מחדרש רבי תנחומא ולקחתם לכם ביום ראשון ולקחתם מ"ש רבינו הגיה להם מכל כתב במדרש אחר לכו מלכו מתן לחזל לחזל מכתן ולהלאה מוצכנת וכן במקום מ"ש רבינו ומוותר להם מכל כתב שם והקב"ה אחר להם מתן לחזל לחזל ומן הכא ולהלן מוצכנת וכמוש כענין כתב אם מי"ב עד החג כל ישראל עסוקים במצות זה הוא עוסק בסוכתו וזה הוא עוסק בלולבו וביום הראשון של חג כל ישראל עומדי' לפני הקב"ה ולולביהן בידן ומתרגמין בידן ומקלסין לשמו והקב"ה אחר להם מתן לחזל לחזל ומן הכא ולהלאה מוצכנת לפיכך קורא אותו יום הראשון : **ואהא** דדריש וכי רחמנן הוא ולא ט"ו הוא מיכא למיזק מכ"ל למחדרש אבי אימת רחמנן על חג קאמר ומצאתי כתוב בשם רבינו הגדול מוהר"ר יצחק דילוקון ז"ל שהטעם מפני שהוקבע פרק הבית ג' עניני סוכה ומינה ולולב וגזר הכתוב בסוכה שתהו כל ז' ימים כדכתיב כל האזרח בישראל ישבו בסוכות כ"ו ולולב הגזול כ"ו ואתרוג כ"ו וערבה כ"ו הרי ז' מינים ולולב הגזול ז' ימים הרי מ"ט ולכך נקבע ר"ח בי"ט כדי שיהא ראשון לספירה ולא יהא ספירה בלילה ולכך נקבע ר"ה בי"ט כדי שיהא ראשון לספירה ולא יהא ספירה בלילה הרי נ' ימים ולפי זה ניחא לכתוב זה רחמנן רחמנן נגני טוללת לולב למדרש זה רחמנן לחשבון עונות והוא דבפ"ק דתעניות תיתיב ר"א תפוסה כר תגילאי מן הנחתים יורדין מע"כ ומחלו עוונותיהם של ישראל שנאמר רנינו כ' לרוצך שבת שבות ושקט וגו' ומ"כ נח שכתוב בעצמו לויצב מי נוח שהקדה"ה נופיף למה ליום הקב"ה להקדי' נטילת לולב לרמוזים על המים מי"ט רחמנן והלא ומן הדיעבד לא הניע מלא בי"ח כר"ח כשלי ולכל היותר לא הניע מלא בי"ז בחמן ועל זה תמר תדעו למה הקדים לרמוז על המים כי הלא היום הוא יום רחמנן נחתם לחשבון עונו' כי מיום והלאה נחתכין כל עונות ומה יהו נחתכין העונות לפניו יקעלה לא תהיו זוכין לירידת גשמים ועל כן ניכיכים מתם לרמוז על המים מ"ט רחמנן כדי שיתרלה המקום להוריד לכם גשמים בשעה שנתלו עוונותיכן על ישראל מכאן והלאה מוצכנת כי יום זה רחמנן נחתם לחשבון עונות :

אבל ישראל מיום כן ואילך מהרש"ל ויש מקשין לפ"י ילבוש בגדים מרוקמים ונכתי תרגמן ול"ל דמ"כ מין כלן הוכח שכוחה גו יש' כי שחת מינו מפחד מיום קדם בלל ומינו אם מכל בשלוש לבנים זוכר ביום המיתה לו נמי תרתה הסליחה ע"ד אם יהיו חטאיכם כשני כשלג ילבינו וגו' :

תקפב ובדיעבד פליגי וכו' כ"כ **ומסתפרין** על פי המדרש מ"ר סיחון כתיב כי תי גוי גדול וגו' שיודע חופיה של מלכיה פירוש שהם פירשו גדול מלכות גידל כלומר שמתגדלה עם מלכיה וידעת מדוקני :

תקפב ערבית נכנסין לב"ה וקורין ק"ש בברכותיה וכו' חלא שחותמין בשלישי המלך הקדוש כדאיתא בפ"ק דברכות (ד' יב :) ה"ר"ח שנת תשמיה דרב כל השנה מתפללים האל הקדוש מלך חוסב וגדקה ומשפט חון מי' ימים שבין ר"ה ליה"כ וכו' : **ומ"ש** מדקאמר ר"ת יצא מכלל לגר'

דרכי משה

כתב דיש נוהגים לקום ג מר"ה אלול : (ד) כתב מהרי"ל מנהג בכל תפוצות ישראל שאוכלין בערים ובתולות קודם עלות השחר שר' עכ"ל ואני ראיתי הרבה מדקדקים שאכלו מעט כדי שיצאו ג"כ דברי הרמות דלילה שכתב דיש נפנעים להתענות משום חוקרת העו"נ רבן אוכלין מעט קודם עלות השחר ועוד ג"ל דאין צריך להתענות לאכול בה"ש לעיל סימן תקס"ד דשאני תענית זה דהואיל והמנהג לאכול הוי כאילו התנה וכן נוהגים דלא כמהרי"ל שכתב שצריך להתנות כתב הכלבו בעי"ה נוהגין להתענות ולתת צדקות גדולות ולשבול בנתר אין מברכין על סבילה זו ומוהר"ם היה נוהג לשפוך על גופו ט' קבין מים המין ש"ם רי"ו בצים במקום סבילה זו דאינה א"א משום סרהה ולא נשום דעבה עכ"ל . והסבורה הוא לשבול וע"ל ס' הר"ו כתב מהרי"ל הנוהגים בער"ה ועי"כ יילך על הקברות למען להכניע עצמו ליום הדין והשבתה בזמו הזה לומר על הקברות תחינות ובקשות כי בעוד לבו בנבנו תפרתו רצויה ודעת המחים מ"מ כמו שמצינו בכלב שנשתטח על קברי אבות ע"ל סימן תר"ח אם נוהגים להביא בפרות בער"ה נמו שנוהגים בע"כ עוד כתב מהרי"ל תענית ער"ה א"צ להשלים ואין קורין ויהל וכ"כ במנהגים האינו ה"צ לכן אל בער"ה ברכת כהנים ולא אלהינו ואלהי אבותינו כו' ודין עננו ע"ל סימן תקס"ב : (ה) כ"כ המרדכי ריש יומא וכ"ה המנהג שכל א' מתענה י' ימים לבל המחזה :

תקפב (א) במהרי"ל כתב דיש מקומות נוהגין לומר מערבית בב' לילות של ר"ה ואין מנהג בן במקומינו : (ב) ובמנהגים הקהל אומר פסוק של תקנו בחדש שופר וגומר : וכ"כ

פרישה

[כ] **כמו** בשאר ע"ט ולא כמו שעתי' מפני שהוא יום כניסת החג וזה אינו לגמ בשאר ימים שלפניהם מ"ל תתנון . בפסח כל חמ"ם נישן וגם ערב שבועות ב"ב מטעם דמ"ל תמנון מר"ח סיון וכן מי"ב עד כיבות מ"ל תמנון מר"ח סיון וכן י"ג לעלמו : לכ"ע

דרישה

מי' כל המומר מדמסרינן מתניו קיים וכמ"ש לעיל דיש מ' כ"ב : (ה) **לעמוד** בחשמורת כו' לפי שחמרי' בפ"ק דע"ג דסקב"ה שב ג"ח שלשות בלילה וכנ' שעות מלמעלה בנהר הוא שב בעולם קיה מנכסיו : (ו) **ורוב** נכני מתענין כתב המרדכי שחקנו מכמים להתענות ד' ימים לפני י"ב כנגד ד' יסוי שחר"ח ני"ב שחולכין בה לסיגו ב' ימים של ר"ה שכתב בימתי' ועי"כ : (ז) **ביום** רחמנן כו' חע"ג דהיה יו"ט אם כן מה"ת ר"ה יום קיום מ"מ תקנו חז"ל שיהא יום תקיעה כשופר של יום טעמים : (ח) **וכי** רחמנן הוא ולא ט"ו הוא מיכא למיזק מכ"ל למחדרש אבי אימת רחמנן על חג קאמר ומצאתי כתוב בשם רבינו הגדול מוהר"ר יצחק דילוקון ז"ל שהטעם מפני שהוקבע פרק הבית ג' עניני סוכה ומינה ולולב וגזר הכתוב בסוכה שתהו כל ז' ימים כדכתיב כל האזרח בישראל ישבו בסוכות כ"ו ולולב הגזול כ"ו ואתרוג כ"ו וערבה כ"ו הרי ז' מינים ולולב הגזול ז' ימים הרי מ"ט ולכך נקבע ר"ח בי"ט כדי שיהא ראשון לספירה ולא יהא ספירה בלילה ולכך נקבע ר"ה בי"ט כדי שיהא ראשון לספירה ולא יהא ספירה בלילה הרי נ' ימים ולפי זה ניחא לכתוב זה רחמנן רחמנן נגני טוללת לולב למדרש זה רחמנן לחשבון עונות והוא דבפ"ק דתעניות תיתיב ר"א תפוסה כר תגילאי מן הנחתים יורדין מע"כ ומחלו עוונותיהם של ישראל שנאמר רנינו כ' לרוצך שבת שבות ושקט וגו' ומ"כ נח שכתוב בעצמו לויצב מי נוח שהקדה"ה נופיף למה ליום הקב"ה להקדי' נטילת לולב לרמוזים על המים מי"ט רחמנן והלא ומן הדיעבד לא הניע מלא בי"ח כר"ח כשלי ולכל היותר לא הניע מלא בי"ז בחמן ועל זה תמר תדעו למה הקדים לרמוז על המים מ"ט רחמנן כדי שיתרלה המקום להוריד לכם גשמים בשעה שנתלו עוונותיכן על ישראל מכאן והלאה מוצכנת כי יום זה רחמנן נחתם לחשבון עונות : **אבל** ישראל מיום כן ואילך מהרש"ל ויש מקשין לפ"י ילבוש בגדים מרוקמים ונכתי תרגמן ול"ל דמ"כ מין כלן הוכח שכוחה גו יש' כי שחת מינו מפחד מיום קדם בלל ומינו אם מכל בשלוש לבנים זוכר ביום המיתה לו נמי תרתה הסליחה ע"ד אם יהיו חטאיכם כשני כשלג ילבינו וגו' :

ומסתפרין על פי המדרש מ"ר סיחון כתיב כי תי גוי גדול וגו' שיודע חופיה של מלכיה פירוש שהם פירשו גדול מלכות גידל כלומר שמתגדלה עם מלכיה וידעת מדוקני :

תקפב ערבית נכנסין לב"ה וקורין ק"ש בברכותיה וכו' חלא שחותמין בשלישי המלך הקדוש כדאיתא בפ"ק דברכות (ד' יב :) ה"ר"ח שנת תשמיה דרב כל השנה מתפללים האל הקדוש מלך חוסב וגדקה ומשפט חון מי' ימים שבין ר"ה ליה"כ וכו' : **ומ"ש** מדקאמר ר"ת יצא מכלל לגר'

דרכי משה

כתב דיש נוהגים לקום ג מר"ה אלול : (ד) כתב מהרי"ל מנהג בכל תפוצות ישראל שאוכלין בערים ובתולות קודם עלות השחר שר' עכ"ל ואני ראיתי הרבה מדקדקים שאכלו מעט כדי שיצאו ג"כ דברי הרמות דלילה שכתב דיש נפנעים להתענות משום חוקרת העו"נ רבן אוכלין מעט קודם עלות השחר ועוד ג"ל דאין צריך להתענות לאכול בה"ש לעיל סימן תקס"ד דשאני תענית זה דהואיל והמנהג לאכול הוי כאילו התנה וכן נוהגים דלא כמהרי"ל שכתב שצריך להתנות כתב הכלבו בעי"ה נוהגין להתענות ולתת צדקות גדולות ולשבול בנתר אין מברכין על סבילה זו ומוהר"ם היה נוהג לשפוך על גופו ט' קבין מים המין ש"ם רי"ו בצים במקום סבילה זו דאינה א"א משום סרהה ולא נשום דעבה עכ"ל . והסבורה הוא לשבול וע"ל ס' הר"ו כתב מהרי"ל הנוהגים בער"ה ועי"כ יילך על הקברות למען להכניע עצמו ליום הדין והשבתה בזמו הזה לומר על הקברות תחינות ובקשות כי בעוד לבו בנבנו תפרתו רצויה ודעת המחים מ"מ כמו שמצינו בכלב שנשתטח על קברי אבות ע"ל סימן תר"ח אם נוהגים להביא בפרות בער"ה נמו שנוהגים בע"כ עוד כתב מהרי"ל תענית ער"ה א"צ להשלים ואין קורין ויהל וכ"כ במנהגים האינו ה"צ לכן אל בער"ה ברכת כהנים ולא אלהינו ואלהי אבותינו כו' ודין עננו ע"ל סימן תקס"ב : (ה) כ"כ המרדכי ריש יומא וכ"ה המנהג שכל א' מתענה י' ימים לבל המחזה :

תקפב (א) במהרי"ל כתב דיש מקומות נוהגין לומר מערבית בב' לילות של ר"ה ואין מנהג בן במקומינו : (ב) ובמנהגים הקהל אומר פסוק של תקנו בחדש שופר וגומר : וכ"כ

פרישה

[כ] **כמו** בשאר ע"ט ולא כמו שעתי' מפני שהוא יום כניסת החג וזה אינו לגמ בשאר ימים שלפניהם מ"ל תתנון . בפסח כל חמ"ם נישן וגם ערב שבועות ב"ב מטעם דמ"ל תמנון מר"ח סיון וכן מי"ב עד כיבות מ"ל תמנון מר"ח סיון וכן י"ג לעלמו : לכ"ע

דרישה

מי' כל המומר מדמסרינן מתניו קיים וכמ"ש לעיל דיש מ' כ"ב : (ה) **לעמוד** בחשמורת כו' לפי שחמרי' בפ"ק דע"ג דסקב"ה שב ג"ח שלשות בלילה וכנ' שעות מלמעלה בנהר הוא שב בעולם קיה מנכסיו : (ו) **ורוב** נכני מתענין כתב המרדכי שחקנו מכמים להתענות ד' ימים לפני י"ב כנגד ד' יסוי שחר"ח ני"ב שחולכין בה לסיגו ב' ימים של ר"ה שכתב בימתי' ועי"כ : (ז) **ביום** רחמנן כו' חע"ג דהיה יו"ט אם כן מה"ת ר"ה יום קיום מ"מ תקנו חז"ל שיהא יום תקיעה כשופר של יום טעמים : (ח) **וכי** רחמנן הוא ולא ט"ו הוא מיכא למיזק מכ"ל למחדרש אבי אימת רחמנן על חג קאמר ומצאתי כתוב בשם רבינו הגדול מוהר"ר יצחק דילוקון ז"ל שהטעם מפני שהוקבע פרק הבית ג' עניני סוכה ומינה ולולב וגזר הכתוב בסוכה שתהו כל ז' ימים כדכתיב כל האזרח בישראל ישבו בסוכות כ"ו ולולב הגזול כ"ו ואתרוג כ"ו וערבה כ"ו הרי ז' מינים ולולב הגזול ז' ימים הרי מ"ט ולכך נקבע ר"ח בי"ט כדי שיהא ראשון לספירה ולא יהא ספירה בלילה ולכך נקבע ר"ה בי"ט כדי שיהא ראשון לספירה ולא יהא ספירה בלילה הרי נ' ימים ולפי זה ניחא לכתוב זה רחמנן רחמנן נגני טוללת לולב למדרש זה רחמנן לחשבון עונות והוא דבפ"ק דתעניות תיתיב ר"א תפוסה כר תגילאי מן הנחתים יורדין מע"כ ומחלו עוונותיהם של ישראל שנאמר רנינו כ' לרוצך שבת שבות ושקט וגו' ומ"כ נח שכתוב בעצמו לויצב מי נוח שהקדה"ה נופיף למה ליום הקב"ה להקדי' נטילת לולב לרמוזים על המים מי"ט רחמנן והלא ומן הדיעבד לא הניע מלא בי"ח כר"ח כשלי ולכל היותר לא הניע מלא בי"ז בחמן ועל זה תמר תדעו למה הקדים לרמוז על המים מ"ט רחמנן כדי שיתרלה המקום להוריד לכם גשמים בשעה שנתלו עוונותיכן על ישראל מכאן והלאה מוצכנת כי יום זה רחמנן נחתם לחשבון עונות : **אבל** ישראל מיום כן ואילך מהרש"ל ויש מקשין לפ"י ילבוש בגדים מרוקמים ונכתי תרגמן ול"ל דמ"כ מין כלן הוכח שכוחה גו יש' כי שחת מינו מפחד מיום קדם בלל ומינו אם מכל בשלוש לבנים זוכר ביום המיתה לו נמי תרתה הסליחה ע"ד אם יהיו חטאיכם כשני כשלג ילבינו וגו' :

חדושי הגהות

כ' הביאו בשם סהרא"י ועיין לעיל סי' נ"ג וסימן נ"ה ג בד"ם שלפנינו איתא סכ"ה באלול וכן הוא להדיא בר"ן פ"ק דר"ה על מתני' כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון וכו' · ואפשם הר"ן עצמו דחי לה שם והמכים לדעת הטוהגים לקום מא' באלול ע"ש :

דלרבי אפי׳ כדיעבד לא יצא כ״כ אם כרמ״ם כלומר ולא כאכי״ם שפירש לכתחלה פליגי אבל כדיעבד לר״ה יצא ולרבי אפי׳ כדיעבד פליגי ולרב ורבה דקיימא לן כוותיהו לא יצא ולריך לחזור וכ״כ ברי״ף אם וכ״ם ברמב״ם בפ״י מהל׳ תפלה . וס״ם רבי שברמב״ן כ׳ כדברי אכי״ם בהשגות בפרק כהזהב כ׳ שיש מי שמפרש כן מהל׳ יום מכריע בהדיא שיהיה דעתו כן : ולענין הלכה כיון שברי״ף והרמב״ם והרא״ש ול׳ מסכימים דכדיעבד נמי לא יצא כבי נקיטינן : **והמלך** המשפט פירושי (שם) כתו מלך המשפט כתו מרון הכרוית . ור״ת מפיה כ׳ כפרק כ׳ מכ׳ תפלה דמלך מוהב לדקה ומשפט מצמא שיקבא פם נדוניו בדקה ומשפט אל המלך המשפט ר״ל שהוא יתברך שופט השלם פי כמו מצמא שהוא עלמו הוא המשפט כמו שלמו מומריס שהוא המשפט הוא כמלא שלין לומר עליו יתברך מכם ומכין שברמה שהוא קונה כאכמה והיהיה מלחר פ״כ :

ואם הוא מסופק פם לחר אהל הקדוש התום (שם) והרמ״ם כפ׳ כאזהב לחזור כלילחא פירושלמי דתעניו׳ פ״ק כל ל׳ יום חזקה מה שהוא לעזר הוא מזכיר :

ומיש רבי׳ ואם שעה כהאלך המשפט פם נזכר קודם שעקר רבינו מזר לברכת השיבה ואומר מצם ואילך על כסדר לאחי דמריש׳ לעיל דלמלעיתא אין לכם סדר כלומר כפירוש רשב״ם ור״י שבתבר כפיהן קי״ע ולא כפי׳ ר״ת :

כתבו בלאחלי ברי״ו נרשין הכנריס שאם אחר אחר מלך לדקה ומשפט פ״ג לחזור כופיל ומזכיר מלכיות אבל אם היו מזכיר לשון מלכיות לריך לחזור משב״ב כשאר יחות השנה אפי הרב מורי נרו עכ״ל וס״ח כ׳ בשם ברא״ש אפי׳ אחר אחר מלך מוהב לדקה ומשפט אל המלך המשפט אפי׳ בשאר ימות השנה ואחר שהזכיר מלכיות לריך לחזור ולומר שופרות ואחר כך לריך לחזור ולומר זכרונות ואחר כך לריך לחזור ולומר מלכיות ואחר כך לריך לחזור ולומר שופרות ואחר כך לריך לחזור ולומר אל המלך המשפט ואחר כך לריך לחזור ולומר אל המלך הקדוש התום

ובן יש בפסוק ועוד כה עשיריה מע"ג דיש בו ט"ו תיבות כתב הר"מ מפרמ"ג דכגבדו ט"ו תיבו' עם מלך עוזר ומוזיק ומנן עכ"ל ומע"ג דקודש זה לא מצי מלא המום' כיון דמניעיום מלו מינן מלא סתך בעלמא היכא דלא סליק מוסבנא מלא בהדייהו עבדינן בהדייהו וכן פי' ב"י בסמוך ומהרש"ל פי' דמתחיל למנו' ו"מ למהרי ובצה ;לומן ל' תיבו' הקדמה היא דקאמר וכן יש בפסוק ועוד בה עשיריה ובצה ולא למר ו"מ תיבו' שבפסוק ועוד בה עשיריה בה וכו' עכ"ל וכיוצא בזה כתב ב"י :

ויש נהן ס"מ תוקיו' כמנין חיים הכ"י נלחק לייטב לשון זה ובתב הס"ח תוקיו' בזכרינו כשיהיה זוכרינו מלא ו"ו יו"ד ולא נקרינה לדעיך לייהר שלא יאמר זוכרינו כתולם לתינו ל' בקצה שלא פירוש זוכר שלנו ויפסיד הכוונה וכ"ש בתנניום ולפי דרכו היה לפסר למנות ס"מ תוקיו' בשיהיה כתניט מלא ו"ו יו"ד ותיב' החיים בה"מ ותוקיע זכרינו מלא יו"ד וכך היה נטפתק שלנו וב"י לא פי' כן תפני שנוסתת ספרדים היה לשון זה ומיהו קשה לשון רבינו שאמר ויש נהן לפי שלא לחזכרנו קאמר הו"ל לומר ויש בו על כן נראה לחזכרנו ולכל הפסוקים שהניא קאי ואמר ויש נהן ס"מ תוקיו' ופירוש תוקיו' תיבו' לשון רבי' ז"ל בזכרנו גדולה נקמה שניתנה בין ב' תוקיו' לפי פירוש מ"ב ע"ם הוא וע"ל ויש בהם ס"מ תיבות והוא בנוכרינו ו"ו תיבות ו"ו בפסוק התפן מחפון ו"ו בפסוק כל פעניו ו"ו בפסוק ובשוב רשע וע"ן בפסוק ועוד בה עשיריה ות' בפסוק כי זכר סך הכל ס"ח תיבו' ותומר רבינו ווהו לחייב כלומר לפ"ו מתייצב מה שאין זמורים זכרינו שתחיינו אלא שנאמר לנקד שנזכות התשובה התפורש' בפסוקים אלו ונמצטע של זכרינו שיש נהן ס"מ תיבות כמנין חיים יוכרנו לחיים :

והר"ם מרוטנבור"ק היה מותר לחיים וכו' הר"מ מפרמ"ג החת ע"ו ותמר שהרי ניתעניה כתב לחיים בירושלים בפת"ח וכו' ומהרש"ל כ' כי מהר"ם מזיל לטעמיה דכל היכא דחיכא למיטעי לא סמכינן אקרא וכמ"ש גבי פרהמ"ז בעניין נודה לך כלליעיל בסימן קפ"ז עכ"ל ומיהו אינו מתייצב למה שקפיד כאן יותר מעל מה שאנו מזמרים בכל יום בהשכיבנו והעמידנו מלכנו לחיים וכתיב לפתנו וכתבנו לחיים אלא ירחה העיקר אלא שקפיד אלא הר"ר ויה"כ שאנו אומרים בדין והבתן מקרנא לומר פיו הכשילו שאומר לחיים בפת"ח דמשמעו לא חיים ובריך כרוזקה לשפתים לפסוק עליו הדין לאות לא לחיים על פי מעשיו ואין לכנס אתו לפניס מצורת הדין ע"פ החסד והרחמים אבל בשאר יומות השנה היה קורא לחיים בפת"ח על פי הדקדוק דכשבוע"ש בלה בתפלת התיבה בתוקיו' שאינה תחע"ה ולא ב"ת קורתין לותה בפת"ח : **ומ"ש** אלא אבל בספר חיים טוביס וכך נראה מכר"ם ויש דוחה ילמדו לחיים טוביס דעשה ג' תלקים בתפלה החפלל על הסונג למין לאוי ובכותי עליו ובתפלת מעט מיס שאינן מקפידין עליהן דבמין מנס לעולם ואתה כך על המזיד שרמוי להקפיד עליו בשאלת בכותי על הכל אלא שהגיע בתם לא בדמיס ומקפידין עליו ותח"כ על העברות החזקות שאם יתאלו לו ויה שנתאלו לו בשגגות והזדונות בשאלת בכותי נגל בלא פיתה אין בו תועלת דנכיב ליבא ובן שלאלינו תחלה זכרינו לחייס כי אין להקפיד על הזכירה ואח"כ וכתוב לחייס דרחוי להקפיד על מעשה ותלאכת בכתיבה ואח"כ לבסוף שתלאינו לאין תועלת לא בזכירה ולא בכתיבה אם לא יהיו חייס טוביס ולכן בסוף יאתר בספר חיים טוביס כע"ל אלא אלא שתר"ם ל' כ' שאין לומר אלא וכתוב לחייס כל בני בריתך וכן בספר ברכה ושלום וכו' ונעגילה אומר וכתוב לחייס טוביס בני בריתך ותלגנים כל כי אין להוסיף אלא ה' תיבו' ואין להזכיר חייס טוביס אלא בעגילה וכ"כ בהגהה' המנהגים וכן הדיתי שנהגו כך כל התקופו' ועכשיו על ידי שתפיסיס לא בזכירה ולא בכתיבה אם לא יהיו חייס טוביס ולכן בסוף יאתר בספר חיים טוביס כע"ל אלא אלא שתר"ם ל' כ' שאין לומר אלא וכתוב לחייס כל בני בריתך וכן בספר חיים

ר' יו"ט כ' ה"ה ו' וה"ו כ' ה"ה שולה הכל ע"פ ומש הסם עלמו שולה ע"כ . מו כדרך אחר כשמכתוב שם כן ר' בענין זה יו"ד כ"י ויו"ד כ"י שולה ע"כ מו כשמכתוב ר' ר"ה יכ"ו יכו"ר שולה ע"כ כ' נמ"ה וכן בניתפרניש מש וכו :

כתב שכלנו ענין מלה כנ' וכן שלומרין בקדושה הם ענייני מלכות זכרונות ושופרות כרמשון שהוא וכן הן מחלך כלומר ענין מלכות שמלייכין מומו על כל ומשנו כולם מנוחה ממת לעשות רלנו והשני שהוא וכן הן כדוד לעמך הוא לנקך מלפנינו זכרון לטובה . והנ' שהוא ומכן לדיקוס ירלו ויבחמו הוא מענין שופרות כי כל כרשמה כענין חכלה וכו' זה טוטה למה שמליט בח"כ ומפה כשופר של חירות ומה שנומרין בה ותקלך למה כ' לנדך וכו' הוא לומר מענין מחיוה סמוך לחתיוה שהוחם בה המלך הקדוש :

ויש מהגהות שמחרו שחין לומרו וכו' וכ"כ בה"ג לה יחלל חדם נרכיו נ' רחשונות וכו' ומסכים לה שבקי נרכין למיל שמיל זכריכו לחיים מתנן וכו' כ"כ כרחב"ח כשמו ס"פ חין עומדין ובתקחין בסימן קי"ב מכל מ"ב לדעמ בה"ג חומר בספר חיים בשם שלום משום דסלקו להו ר"ח והו כלומר מחנונים מחר חסלקו לה רלינו כשום מקום וגם מיט כרחה טעם זה דכיון דעדיין לה הגיה בנרכה לה מיקרי סיים הפלחו :

ומיש בשם רבינו הלי לחלק בין נרכי יחיד לנרכי רבים ככר כתבתי בסימן קי"ב שכן דעת ר"ת ור"ח והר"י יונה והרמ"ם והרבב"ח והר"ן :

ומיש וכן יש בחסכת סופרים בשם שחחיתמתן של ר"ה ויו"כ חשונה חשמר ר"ט כך חפלתן חשונה וכו' כפ"ט וכרמיו הר"ן בפרק בחרה דף ר"ה :

וכתב ר"י שחם לה לחמר זכרינו ומי כמוך וכו' כ"כ חחום' בספ"ק דברכות (ד' יב :) ודברי הרמ"ן שכ' רבי' ב"ב הם שם ודעת הר"ן בר"פ בחרה דף ר"ה כדעת הרמ"ם וכ"נ מדברי הרמב"ם בפ"ב ופ"י דהל' חפלה וכ' בחב"י ירחה שחע"ג דכולהו נחוים בתכו דחחר מן נדוגה כן חלה כדפסקי מהר"ח ותשו"י לחיטו חוזר וחפי' לה מקר רגליו ותע"ג דכחבו רבותי דף"י רחה חת ר"ח שחזר בו כדבר שחמרו חבמים שם לה חמר מן מחזירין חומו חפי' ר"ח לה סבר הכי חלה בחומש דברים כחבריס בתלמוד לחומרס חכל הני לחיון מוכרים כלל לה (ה) :

ואומר חחה בחרתנו וכו' ותתן לנו חת יום הזכרון הזה וכו"ל להזכיר ר"ח דקי"ל זכרון חחד עולה לכולן וכבי חסיקנה בס"פ בכל מערבין (מ') : **וא"א** ותתן לנו ה' חלהינו נהחבה מועדים לשמחה וכו' כ"נ מדברי רמב"ה שכ' הרמ"ם בשוף סם ר"ה : **ומיש** בשם רב שר שלום שחומר נר"ה ויכ"כ מועדים לשמחה וכו' עד וכן פשט המנהג הכל שם בפסקי הרמ"ם חלה שמין כ' שם בדברי רבי' הלי חלה עד וחמנים לששון בלבד ורבי' שבחנו ע"ל דבחל בשבת חחר יום מרועה מבע"ל ומפשר לפ"ם בחל בחול חמור וכיון דבלילה הוח שמין בה חקיעה חומר זכרון תרועה כמ"ש בסמוך :

ומ"ש שהם הל ר"ה בחול חמור יום תרועה חקרא קודש ומם הל בשבת חומר זכרון תרועה כ"כ הרמ"ם בסוף פ"ו ול"ל ומם הל ר"ה לכחוב בשבת הינו חומר יום תרועה חלה זכרון תרועה לפי שמין חקיעת שופר זוחר חת השבת בנבולין משום גזירה עכ"ל : **וכתב** בתה"ד שכ"ל שר"ל משום דלה בשבת

בקידוש ובתפלת ערבית זכרון תרועה מפני דבחל להיות בחול משום דלילה לחו זמן תרועה הוח (ו) מכל השלום לה נהגו כן והטעם חיו"ד שהוח מוח רחשונה לל' מותיות הוה חשוב מותה ד' מעמים ה' חשוב מותה ג"פ ומ"ו חשוב מותו ב"פ ה"ח מחרונה חשוב מותה פעם חחת הין הכל שולה ע"כ :

ויש מהגהות שחמרו שחין לחמרו וכו' לטעון לה כנ' רחשונות כו' משמע דבתוך ג' הרחשונות ובתוך ג' מחרונות בעוד שחוח עוסק בשבתו של מקום חין לו להפסיק בשחלת נרכיו חבל כשבבר סיים הזכח ולה חסר כ"ם לחקוס בנרכה חין זה הפסק וכו"ל בהגהות :

וכתב ר"י וכו' וכ"כ החום' סוף פ"ק דנרכות ונרחה דר"י סובר דבחמת דמילחת דעוסק בחפלה שניל כל ישרחל קבלוה מחבחי כנסת הגדולה וכל המזכה מחובא שחקנו חכמים ז"ל בה"ג נרכה שחינה נריכה ונריך לחזור ולה ללה מחכר בחלמוד דמחזירין סיום משום ללה פליגי בה דלכ"ע מחזירין חם שכה כמו כל החפלות שחקנו חכמים ובהמלך הקדוש ובהמלך המשפט דפליגי בה ומיכה מ"ל דילמל בזה כמו בזה חוכרה בחלמוד חבל כל שחר טוסף החפלה לה הוצרכו להזכיר כנ"ל לנ"ב דעת ר"י מיהו רגיש חולקים עליו וכבי נקטינן לקולא שלה לחזור בזכרינו וכו' : כ"ב וכתב והיו לכם לזכרון ומלולה קמי ע"ל סימן חקכ"ח חם בכלל זה שלה להזכיר פסוקי דר"ח בחפלת מוסף :

ואין מומרין ומתן לנו וכו' עד וכן פשט המנהג הכל כחוב בחשו"י סוף ר"ה שלה מרבינו שכה וכחב דברי רבי' הלי סמוך לדברי רשב"ח מפני מרב הלי חמר שלה חת יום הזכרון הוה זכרון תרועה דמשמע לחולק מדברי הרשב"ח שמחלק בין שבת לחול שלה לשלש יחמר וכרון תרועה שלה לדעיך טעם למה לחי משום דכחיב זכרון תרועה מקרח קודש גבי ר"ה ויום תרועה לה כחיב שלה רב הלי ס"ל בסמוך דמ"ח מקרח קודש . ובחרומת הדשן סימן קמ"ה פי' משום דלילה לחו זמן תרועה לפיכך חפי' נחול קחמר רב הלי לחומר זכרון תרועה ומ"מ חולק הוח מהרשב"ח שחינו מחלק בין שבת לחול דמשמע דבחול חפי' בלילה יחמר יום תרועה והמנהג מכחו כהרשב"ח דבחול חפילו בלילה חומר הרועה דסבוח יומח וזמן תרועה הוח לחחר ובשבת חומר וכרון תרועה חפילו ביום :

ומיש רבינו על דברי רב הלי וכן פשט המנהג חינו חוזר על חחירת זכרון תרועה חלה של חחירת מועדים לבד וכן מבחר בחשו"י וכמ"ש ה"ר יהוסף שלה הזכירו דברי רב הלי כי לם מחחירת מועדים בלבד ועל זה כתבו שכן המנהג פשוט שלה לומר מועדים

דרכי משה

(ה) ואפי' אם אחד רצה להזהר לא יהחזר ע"ל סימן ק"ו : (ו) וכ"ח בחב"מ בחוב במבחגים כ"ם שחומרים בחול יום תרועה בשבת חומרים זכרון תרועה : כחב

פרישה

כים מופקים חינה דמ"כ לה הוי מלה מג' חיבות . ומסר"ל מלובלין נרסו שוד חמר יבולו מעים וגו' שד ולבלות חת פני כו' כל"ל ובמעם שים נחלו בכסחיקים לעניין בחנין שכתר בובן חן כחוך ויולך ומו לפם שלכ"ב ופם בן ר' מחנלבל

כו' ל"ל כוה ר'	ק"ל ר"ו ה"ל	הרי לך ע"ב	מ"ב כוה
ר"ם	כלל ע"ב וזה כפיהים המחרון נרחה יותר שכן	ר' יוד	
יכ"ו	משמע ל' דבינו שכתוב מפנלבל נלי"ש שמפסק	כ כף	
יכ"ם	שמנלבלין חמיד חות כרחשון ומ"שלרשין הכל	ל' ומו	
	יחר חלל חות שחמיני	ס סמ	
	ועם הסם עלמו וכו'		

ושוח שנלמו וכחב כחר כיוכב נשנים לשון וכבימי ר"י בשבת דברים וכפרש כי חנגא וכיוכב ר"ם שם ס"ם חבל לפי' כרחשון סולל"ל מהנלבל נמעלמו וכחב כבלבו שכתו ג' ובכן נגד מלבות זכרונות ושופרות עי' בב"י שכבימו : (ו) שחינן למומרו פ' מבולבו קלי גם מזכירו ומי כמוך יכפ דקחמר למומרו ל' יחיד מפיס דל"ל למי לומר למלי מבוקש בחוכות וקל"ל : (מ) **אפי'** זכרינו למיים כמנן כ' מבל מי כמוך מפמ"ם חלה דקקס שלה למומרו למיטו בקשה מלה ל' שבם בהם' שוד ל"ל ומכל מד נקט מדל מב' כפב מבר"ל מלובלין ים לממוס בכמן בפב בה"ג ומפ"ל בפב' רחמוים ולמ"ל בפ' ק"ב כחב בפב בה"ג ולבי' לבנר מרי ובחב יבנר כפנמי לשיל ב"ל לבניב שם לשיל רב כלי במקום בה"ג : בפם' פופרים כר . פ"ם בלבם מ' : (ע) **ובבוחשי** בפיהון ב"ם בלעמיים ביכוב רב הלי לבריכי רבים שרי ובפ"ת ובפ"ם ובפ"ת בפ"ב ובפ"ם ובפ"ם ובפ"ם

מועדים וכו' ע"ש : **ונוהגין** כספרד וכו' עד ובמזכנו מין מוהגין למחרו וכני מסקנה וכו' ועל כסו' ת"ק מיהו עכשיו נהסקה התהנה בתוכנו שמורים מקרא קודש כי"ט וכמול המועד וביוצא בזה מזכנה שנאמה בעגין זלקהיל כללעיל בכיומן ר"ג וכן לעגין לכפול כל כוף פסוק של כל מוסר לעיל בסימן ס"ח וסמ"ג ב"ש לעס . ועיין עוד למעלה בסי' ח"ל במ"ב לעס ומוסר ועלה ויבא וכו' עד ודברך מלכנו מתת וכו' המרדכי כתב הטעם מדמיתת בתנדה לעולם ה' דברך נגד ובו' כמו שהעתיק כ"י ועיין בספר כל הקמה מות רי"ב מה שהאב בזה : ובמתניתא בהגהו' הזכיר שלא לומר ודברך מלכנו מלך ודברך מתת וכו' שגם' לעולם ה' דברך נגד ובו' והכי נהוג :

אבר וכתבו ירמ"ם סוף ר"ה ולעון לבל מוסר לבל מ"ם לעיל בסמוך דמנהג פשוט שלא לומר ומועדים לחמה והיה עולה על לב דגם והשיאנו שניל ברכת מועדים אין לומרו ע"כ אחר בל בהיאנו עדיין מחלוקת ובמנהגו ובדרפת אין לומרין אותו בלל בשאר מרלות לומרים אותו וכן מבואר בפשיר"י שלם שהמנהג פשוט בכל המקומות שלא לומר מועדים לחמה וכו' מ"מ לבשיאנו לומרי' אותו בשאר מרלות זולתי בשבת ובדרפת ונרלה דשניר יש לחלק דוהשיאנו תע"פ דשיהרלי ניתקנה מברכת מועדים כדבתי' בברכת ה' אלהיך וזה לאחר בני' רלונים ת"מ מאחר שגם ר"ה ויה"כ מקרו מועדי ה' ראוי הוא להתפלל אף עבשיו מברכת מועדים תע"פ בהוא נאחר בני' רלונים אבל ותען לנו מועדים לחחת חנים וחנים לשון אם עשמעו שנתינת ר"ה ויה"כ היא לשון זה ומשמעו שנתינת ר"ה ויה"כ היא לחחת חנים ומועדים וזה ולחי אינו אלא לשון לבוחי עולם ניתנו ולשוב בתשובה לבך ת"ש אותו בשוב מקום בך נרלה לפרש לדיוקו מיהו מבואר שלא לומר בס והשיאנו :

תקפג גרסינן בפ"ק דבריחות (ה:) וכו' וז"ל הגמוד' סוף ר"ה ר"מ רואה בדי שיהרל ישרהל וכרתי בדי שיכרתו שונאי ישרהל וקשה ל"ש יחבל בל דבר שם עוב הוא יחפוך בעגב שונאי ישרהל ואם רעה הוא יחפוך בעגב שיהרל ללא יה להרן רואה וכרתי שיחם גדלים מהר וסיתן עוב חם על ל' ובתב עוד בשם הירושים הילבך רגילין לאכול דבש וחפוחים מהוקים סימן לשנה מתוקה וללא יאכלם בלא ברכה ואף כי מוכלים בתוך הסעודה אחר ברכת המוציא ע"ל ומוכלין ראש בשם וכו' בהגהות אשיר"י להטעיל הרמ"ם בדבש וכן בתב התשב"ן בשם מהר"ם וכן נהג מהרי"ל :

שחרית

בנוחה דבנוחה נידע דבדר ומתי לניקה . ולאו מלתא היא דלמא הלם דבשיה ומיתרע מוליה וכוותר רבינו דבא דאמרינן ולאו מלתא היא לא קאי אלא למאן דבעי למיפך לאורחא ולא למיכך וכ"ש חפי ר"י וכ"ש התרדכי נחם' ווחה בכיוון דלא קאי אלא למאן דבעי למיפך לאורחא ומפני שהסכינה כגון בדרך וגו' בר קטן אלא דעשיה ומיתרע מוליה ולכיכך כ' רבינו הני ולא כרב הסיה דבעי למיכך לאורחא . **אבר** אבל בשבת אסור לכתחלה אפי' לאורחא דאמרי' בפ' כירה (לט:) ואין מבשלין בשבת לא לאדם ולא לבהמה ולא לחיה ולא לעוף ולא לכלבים אלא מה שיאכלו מיד ואפי' לאורחא אסור ואפי' לשחוט לו בשבת אסור ואפי' לאחר שבת אסור עד שיעשה לעלמו ולבניו ואפי' לאחר שבת אסור עד שיעבור זמן הראוי לאותו דבר

תקפד שחרית

מזכימין לנכה"כ וכו' : **ואין** מזמרים כלל בר"ה ויה"כ זה"ד מכאן ממרו מ"ה לפני הקב"ה

נוהגין בקצת מקומות לומר בר"ה מחר וכתב הכלבו שהטעם משום דגרסי' בגמ' דתמיד של בין הערבים קודם לתמיד של שחר ומשום הכי אין אומרים מחר בר"ה ויה"כ דא"ר אבהו אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע מפני מה א"א ישראל שירה לפניך לא ברה"ח ולא ביה"כ אמר להם אפשר אני יושב על כסא דין ופפרי חיים וספרי מתים לפני נפתחין וישראל יאמרו שירה ומוציאין ב' ספרים בא' קורין ה' (ג) בפרשת וירא אליו מן וה' פקד את שרה עד ויהי אחר הדברים האלה ואם הוא שבת קורין בו ז' ומפטיר קורא בשני בקרבנות בפ' פנחס ובחדש השביעי עד סוף פסקא ומפטיר קורא בתחלת ספר שמואל ויהי איש אחד מן הרמתים עד וידם קרן משיחו :

תקפד שחרית

משכימין לבה"כ ומסדרין הברכות וקורין הסדירות בדרך שאומרים בשבת ויש מקומות שמוסיפין מזמורים מענינו של יום בגון מלפניך משפטי יצא והרנינו לאלהים עזנו וקורין ק"ש בברכותיה ומתפללין בדרך שהתפללו ערבית ומחזיר ש"צ התפלה בבונה ובנחת מלה במלה ובל הצבור יכוונו למה שאומר ש"צ ולא ישהו שיחה בתפלה ויש מקומות שנוהגין לומר פיוטים מענייננו של יום ואי"א הלל בר"ה ויה"כ דא"ר אבהו אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע מפני מה א"א ישראל שירה לפניך לא ברה"ח ולא ביה"כ אמר להם אפשר אני יושב על כסא דין ופפרי חיים וספרי מתים לפני נפתחין וישראל יאמרו שירה ומוציאין ב' ספרים בא' קורין ה' (ג) בפרשת וירא אליו מן וה' פקד את שרה עד ויהי אחר הדברים האלה ואם הוא שבת קורין בו ז' ומפטיר קורא בשני בקרבנות בפ' פנחס ובחדש השביעי עד סוף פסקא ומפטיר קורא בתחלת ספר שמואל ויהי איש אחד מן הרמתים עד וידם קרן משיחו :

ומוציאין ג' ספרים כנר נתכבר נסי' תפ"ח אחפ"ם שלח נמצא בקלמוד שהיו מוציאין ספר אחי לקרות בו פרשת הקרבנות אבל עתה שלא להאריך אלא לקרות בספר אחד בלבד ומפטיר בנביא ופי' בר"ן לפי שמזכימין בתה"ב ומפטיר בהם ביום ראשון של ר"ה ויום שני של ר"ה מ

נפי"מ מה' ברכות והסמ"ג כה' שופר וחיטו מפורש בתלמוד וכן לדומריס שהחיינו על קניעות חוט : ומעתה כמ"ש הרמב"ם לפי חיטו מפורש בתלמוד ובהרבה הראוך סוף סוכה רלישי כפי הנמוסים היה דמכרך לקיומו דר"ה שהחיינו וחיטו פוטר זמן התקיעות שופר היינו משום דללתו דתורייתא היא אלא דנהגו כרבנים שוויתנו כרבנים בעניו היא ס"פ בכל מערבין אי למרינן זמן בר"ה ויו"כ משום דללתו רבנים ניהנו ומסיקינא דאומר זמן מדרבנן ובחתא לא מתא זמן דמדרבנן לקיומו ומפיק זמן דתקיעת שופר מוריייתא הוא ותפיק זמן שעל הכוס תדמוריייתא הוא ותפיק זמן דלולב דהוי דמוריייתא בחתא ניתא דמיון דתניא בפרק לולב וערבה דמכרך שהחיינו דלולב ומסוכה שמעינן דכל שכן דמכרך לנרך שהחיינו לתקיעה שופר : **ואם** התחיל לתקוע וכו' פי' מתחיל ממקום שפסק וכן כתב הרמ"ם ומביאו כ"י וכן הדין בס"ק שטעה שתתחיל הסני מתחלת הברכה שטעה זה כדלעיל בסימן ר"ט ולא דמי לקריאת בתורה ובשתתק דהתם מתחיל מתחיל מהמקום שהתחיל הרמצון קף על פי דשומע כקורא בתורה שמי ד תינ תורה ה' תמימה וכו' כדלעיל סימן ק"מ וכמ"ש הרמ"ם ע"ש רתבי"ה בפרק הקורא עומד :

ומ"ש ומפי' אם בירך ולא יכול לתקוע כלל וכו' פירוש חסני רתבי"ה דאם התחיל הרמצון לתקוע ומספקא ליה לר"י אם אחר יכול לתקוע בברכה שבירך הרמצון אז לא תלא מדברי רבינו הוא שפסק כו כמ"ש הרמ"ם : **ומ"ש** וברכה לבטלה לא הוי כיון שהתקיעה השני כתב ב"י וז"ל ב"ל דה"ק כברכתו אלא שתלה הדבר בשיעה בתקיעה השני ולא דק כיון דהשני יוצא בברכתו אע"פ שלא הוא יצא בתקיעה השני כגון שיצא ולבך לו או שפסק מזוע ולא שתע התקיעה לא היתה ברכתו לבטלה עכ"ל דעת ר"י דכיון דקיי"ל דכל ברכות שהם מוסב אע"פ שיצא מזוע כדאיתא פ"ק דתוכו ס"ל ר"ת ור"י ב"ר שבירך ולא תקע ואפי' יצא ולבך לו ולא יצא ידי חובת תקיעה נמי לא הוי ברכה לבטלה כיון דברכת מוסב היא ומטעם דכל ישראל ערבים זה בזה תיכו לפסר לייבב דברי רבי' דלא אמרו בברכת חובה אלא על פי שיצא חובה אלא להוציא את שאינו בקי אבל לא להוציא את הבקי כדלעיל בסימן רע"ג בסב בה"ג ובק"ס ובתפלה אף שאינו בקי לא בלתקון בסי' הקל"ד ובשתא בתקיעה שופר היה ברלה שבירך הסני לברך לכתחלה אם הוא בקי שאינו יוצא בברכה הרמצון לבטלה היא ע"כ אחר דכיון שהרמצון יוצא בתקיעה הסני כיולו דברכת הרמצון לבטלה היא ע"כ אחר דכיון שהרמצון יוצא בתקיעה הסני כיולו תקע הוא עלמו נתלת שאין הסני לריך לחזור ולברך ולא הוי ברכה שבירך הרמצון לבטלה ולריך לכתחלה אם הוא בקי שאינו יוצא בתקיעה הסני לריך לחזור ולברך ולא יצא ידי חובתו מהר"ל מלודלין פי' דדברי רבי' דס ע"פ דברים שכתב לעיל בסימן ר"ו דמי שבטל בידו פרי לאכלו ולריך עליו ואפל מידו ואלבך לריך לחזור ולברך אע"פ שהיה לפניו יותר מחומו היין בשבירך על הרמצון כיון שלא יצא בעתו מרילה לכך וכ"ל כיון התברך מתחלה שלא לברך על התקיעה עלמו וכיון שלא יכול לתקוע הוא ברכה לבטלה ולריך הב' לחזור ולברך ע"י אחר שלא יהי כיון דבריך לשמוע ולא נתכוה יתנו השמיעה כשיתקע הב' ס"ל דלא הרמצון בתקיעה הב' ולא הוי ברכה לבטלה . ומין פירוש זה מתשמעת לשן רבינו כלל אבל העיקר כדפרישי' : **אך** יתחן וכו' בפ"ק דר"ה ופירש"י כדי לעבבב שלא יצטרך לשמוע מאחרים שיתקעו בשופר שלהם אלא יתקע בעלמו ויברך ויצא ידי חובתו משום דמסתמין דבריו עכ"ל אבל הר"ן כתב כדי לעבבב השמע פי' היינו כדכתיב אם יתקע שופר בעיר והעם לא יחרדו היינו ולה"ר : **ואמאי** (עמוס ג) לתמריך כדי לעבבב את השמע פי' הר"ן ולכבויא אם היינו כדכתיב אם יתקע שופר בעיר והעם לא יחרדו היינו ולה"ר :

ומ"ש רבינו פירוש כדי שיתעבב מיד בתקיעה הלשונה וכו' וי"מ שמכח תקיעה רמצונה וכו' ועיין פירוש רמצאה מתעבב בשניה והכי איתא בירושלמי וכו' זה כתוב בדוקא : ופמ"ג

דרישה

דום לתמוך על ידי וכיון דהרמ"ם פי' דבריו ומסתי רתוייב מתקיע עלמו למה שתם הוא הבית רתוייב מילה דתנן כי' יום תעמיד על שפת הבית חלי ולעי"ד ר"י דקדק ומי בקלור ותעשיה תפלה ב' תפלות ומ"ם עליו רחמ"ם ותם"ק יהות אל ביתור דברי רבי' . נפרך רתי בר"ה דף כ"ב ע"ב שנינו שתוקע לתוך הבור או לתוך לדות שם קול שומר שמ . ומה שתם קול שומר שמע לא יצא . ושם בגמרא אמר רב יוסף תלמ ר"ש שתוקעים על שפת הבור אבל מיחוץ לעיר שמעון בנור ושמו אע"פ ומפי' שבשוקים בתוך הבור שמעו קול שופר לפניהם ו' ר' רתמ"ם ע"ז דף ל"ט ריש ע"ב ול' משמע מיתן כי' רש"י לתוכן הפעיפים על שפת הבור פעמים שומעים קול שופר ופעמים שומעים קול הבורה וכן משמע בפרק ר' יהושע דתענית מעלנא בין שמע קול שופר ובין שמע קול הבורה שניהם על שפת הבור אבל בשוקים בגור לעולם שומעין קול שופר ולא ידעתי היך נתמלה יש שם קול שומע שם קול הבורה שמע . שם תלוי בהבמת מרם שיחתר קול שופר לו שמע תלוי בשומע הבור לו בקתרקע מרם על שפת הבור והתרתקו ממנו ולא מסתברת שיהא שמע בעומד הבור לו בקתרקע מרם על שפת הבור ובעומד בשוק שניהם שוים דלמא בשוקים מרוחקים יותר מן הבור שמע ושם תלוי בתירום לו בתיכוכו ובימוקו לבור כל זה לריך שיעור ע"כ נרחק לי מע"כ דוב הוא מאר לא שמע תוכו בא כ"ש לפרש המשנה ור"ש לא שמע קול הבורה אלא בשוקים

תקפה א ול"ג דרבינו לא כיון למה שהבין הוא אלא שהיה קשה לרבינו אע"פ ששניהם בתקיעה זו פ"ם לא כיון המברך בברכתו אלא על התקיעה שיתקע הוא בעצמו וכיון שלא היה יכול לתקוע כלל א"כ להוי ברכתו לבטלה מידי דהוי אגפל מידו ונאבד שנתבאר לעיל בסי' ר"ו שצריך לחזור ולברך אע"פ שהיה מאותו המין לפניו יותר כשבירך על הראשון ומידי דהוי אמברך אדעתא לקרות בפ' רנוסה ובזר שיש לו לקרות בפ' ר"ח תהלה שנתבאר לעיל בס' ס"ק שלריך לחזור ולברך א"כ ה"נ ליתא הכי כיון שבירך אדעתא שיתקע הוא ולא ד' יכול לתקוע א"כ להוי ברכתו לבטלה מפני זה כתב רבינו לא כמי משום שהראשון לא בירך לתקוע אלא לשמוע וכיון שיוצא בשמיעת תקיעת השופר נמו שהיתה כוונתו בברכתו מה לי שמע תקיעת עלמו לי' שמע תקיעת אחר ס"מ השמיעה חדא היא וא"כ אה"נ אילו לא יצא הראשון בתקיעת השני הוי ברכתו לבטלה ודאי אם בירך מתחלה אדעתא להוציא האחרים ולא שיוצא הוא בברכתו לא הוי ברכתו לבטלה מידי דהוי אכל ברכת חובה שאע"פ שיצא כבר מוציא אבל זה שבירך אדעתא שיצא הוא ג"כ אם לא היה יוצא בתקיעתו הוי ברכתו לבטלה כמו גבי ברכת המזונות והם"ח שהביא וא"כ רבינו מכוונים ודקדק שפיר (כהרלי"ח) : כ דכיון שעיקרם ניתקנו על סדר ברכות למה תוקעין כו' בשל וכן איתא בסוד שלפני מהרל"ח :

פרישה

(ב) בב"י משום דלכתחלה משמע דמה קיעות המעומד מעכבה למה הן מכיון כיון שכבר תקעו מיהא בשלמא בשל כתב ב"י בשם הי"ן דפי' כדי לכבבויי שופר להשמיע לאחרים אבל בשל הרמב"ם כתב ב"י דהכי פי' כדי לכבבויי שופר להשמיע לאחרים ולא ידעתי מה ראה להקדים אותם שאל ע"כ ול"ג דהכי פי' בשל ס"ל פי' וכ מלת כדי לעבבב השמע שלא יתקרע על ידחלל וכן פי' בהגיה שם פתוס' יבמ"י פ"ק דף י"ג ע"ב : (ג) **ויש** שמת תקיעה דמוסף מעכבבב בשניהם כי' ר"ל דמשום דמוסף הוי תקיעות שבברכות גופת קבועה ובמ"מ בשאי טעמא . ולפי פ"מ אם אין שם מוסף אלא תפלת מנחה אין לריך לתקוע אפי' בשל ולפמ"ש ניחא שפיר אבל לפי מה שכתב ב"י דמשום דמוסף דשמונה עשרה היה מלוי שופר על עיבוב השמע לא ידעתי מה ראה להקדים אותם שאל תפלת מנחה ומ"מ

ג כתב הא דירוש כשם המדרש וכתב עוד וכו' המדרש שם לא יפסחו מ"מ ויכר שלקח קיומים כשיתקע בשופר גדול יגיע זמנו להיות נגלע ונעלם כשישמע קול שופר ויכר מותה שמה כלומר שרוצה את שוכר יום כאיתה ומעורבב כזה ואינו יכול לקטרג ובספר כשוכר כתוב ת"ח ניומא דר"ה עלמא מיתדן וכו דינא דקב"ה יתיב וכן כל עלמא ואינהו סטרא מחרב קיים כשיתקע בשופר גדול יגיע זמנו להיות נגלע ונעלם ולמתקדש למותה מצנא עלייהו ואתרחיש רחמי קמיה וכשמתא דישראל מתערי רחמי עלייהו בהאנא קול שופרו כדין מתקרבו כול' ללא ידעי ולא משגחי בהאנון דלמתדנו עד דלבתר כל אינון דלא מהדרי בתשובה ומגזר עלייהו מותא ולאו, נפקין מתקין מני מלכא ואתמסרו ליה כיון דאתמסרו לא מהדרו מתקין עד דיתעביד דינא ויתרחל כולהו בעיין לאסתמרא מיומי : **כדתנן** (שם לב :) כשובר לפני התיבה ני"ט של ר"ה כד' מתקיע פירוש מכאנ כשיש שם ש"ץ מתפלל כמוסף ולא ש"ץ אחר ומקדש ומקיע מיהו אינו מתפלל כמוסף ולא ש"ץ אחר ומקדש ומקיע שאל סדר הברכות אין תוקעין אותם ולא כמוסף ואתמה בגמרא אמאי אין תוקעין כיוצר דכתם דרישים מקדימים למנות ש"ר יותר כשתא דשמד שנו ופירש"י עו"ג גזרו שלא יקבעו ויהו אומרים להן כל שנה שנות לקן תקעו אחריהם לכך תקנו שיהו תוקעים לתקוע כמוספין ותכתו התוספות (שם) ואף על פי שכבל השמד לא שבטל כדמעיקרא דמיירשים שמא יחזור דבר לקלקולו ולפירוש' פירושלמי ניחא טפי דמפרש שם שלמה ע"ג שנתפסו לתקוע תרועת מלחמה ושמדו עליהם והרגום ולכך תקנו תקיעות וברכות כמוסף אמאי אין תוקעין כיוצר דכתם דרישים מקדימים למנות ש"ר יותר כשתא דשמד שנו ופירש"י עו"ג גזרו שלא יקבעו ויהו אומרים להן כל שנה שנות לקן תקנו אחריהם לכך תקנו שיהו תוקעים לתקוע כמוספין ותכתו התוספות (שם) ואף על פי שבט

תקפו שופר של ר"ה וכו' עד מכל מ"מ בדיעבד אם שמע לו מיל וכפוף יוצא בשאר מינין משמע דבכפוף ומיהו של מיל מיהו יוצא תלא בדיעבד ומיהא דבמשוך כתב דבכפוף יוצא בו לכתחלה אף שאינו של מיל ומיהן כ"י שמה שכתב רבינו בתחלה אם שמע לו תלא מיל וכפוף הכי קאמר שאינו של מיל וגם מינו כפוף וכ' ופירש עוד שהשלשה חלוקים מלבד של מיל וכפוף. ומה שלא מנה אלו מינים משום דבכל מקום שאינו של מיל יוצא תלא בדיעבד ומיהו מכל מקום אין לתקוע בהם לכתחלה אלא כשאין לו של מיל וכפוף. ומה שכתב רבינו בתחלה אם שמע לו תלא מיל וכפוף כי

בדיעבד וכו׳ וכתב כמוך לכל שהוא כשוף יוצאין ד״ז לכתחלה מפ״ם שחיטה של מיל מלא שתר מיטה וגם חיטו כשוף אלא משום יוצא בדיעבד משם היה כשוף מפ״ם שחיטה של מיל מקומין בו לכתחלה :

הגוזל שופר ותקע בו יצא וכו׳ כ״כ ברמ״ם (סה) לחיתא בירושלמי מה בין טלא לשופר מ״ר מפי גדולה כאיש ולקחתם לכם מצלכם גרס כאן יום תרועה יהיה לכם מ״מ וברמב״ם כתב כפ״ה כלשון הזה שופר כגוזל שתקע בו יצא שתר כתוב אלא כשמיעת קול מפ״ם אלא נעם בו ואלא הגבוהו השומע יצא ואין בקול דין גזל וביאור דבריו שכא לחלק בין שופר כגוזל לטלא ומה כגוזלים ומן טעם לפי שתנות השופר אינו אלא כשמיעה והשמיעה שם אלא כגעה ואלא הנכבה אין השומע מפ״ם שתוקע נעם בו מ״מ אין השומע נוגע בו כלל אלא שהשומע הקול מיוצא ואין בקול דין גזל ולפיכך אף התוקע יוצא בו מכל טלא ואלה אין אדם יכול לצאת מ״ח כשם אלא בנעימת נותן ולפיכך כשהן גזולים לא יצא בדבר מי שתומר כן בירושלמי ומ״מ אין כאן מקום להשגה אחר שהדין והטעם שהזכיר רבינו אחת מהן :

כתב בה״ג בפוסף ר״ה בשם מ״ו שופר הגזול פסול ומפרש בירושלמי כגון שגזל שופר מפוסה אחד ותקעו בתוך שלו קרן ושתקו בתוך שלו יוצא מפני שהוא כתוקע בשלו ולא עבר אלא על גזילת קרן ושתקו בתוך שלו ולא עבר על גזילת שופר ע״כ ׳ ותמהר שהשופרות שבתמתי מכשירים ומ״ו פוסל וכולם מיתלים בירושלמי רמיתי להמתיק דברי בירושלמי ולבאר לפי דברי המפרשים המכשירים ולפי דברי כפוסלים ׳ גרסי׳ בר״פ גולב הגזול שופר של ע״ג וכל עיר הנדחת ר״ח שתר כשר תני ר׳ חייא כשר תני ר׳ הושעיה פסול בכל מקום מוסיף גלולב שהוא פסול מה בין שופר ותה בין גולב מ״ר יוסי גלולב כתוב ולקחתם לכם משלכם לפי שהן של ליסורי כשר כגון יום תרועה יהיה לכם מ״מ תר״ם תמן כגוזלו הוא שהוא כרם כשם שהוא מצוה מעשה ושיעור כשם ולא פליגין כשגזלו משופר מכל מה שגזלו ושיפסו דמים הוא מייב לו ע״ב ושל עיר הנדחת תמילה כשהוא דפליגי תני כגזול תמר תדמי ליה לגולב ותר לא תדמי ליה ותקתר דע״כ לפי פסל ביה ר׳ הושעיה ולפי שהוא מצוה לפיה כגון שהוא מצוה כשפה כשבייה מכל מה שגזלו ושיפסו דמים הוא מייב לו דקמייה כשיטו מעשה ושיטו כשם ולא מיקרי גזול ופ״ו סובר דכיון דכגמרת דילן ממריגן דכשופר של עיר הנדחת לפי יצא ד״ב קמה לה לכלכתא כר׳ הושעיה דפסל ור״ב שופר כגזול נתי פסול כל שגזלו מצוה ואינך דשוטת דמכשרי בגזול שעשייתו דכיון דר״מ סבר כר׳ חייא ור׳ יוסי מדמפרש טעמיה משמע דסבר כותיה וגו׳ל ר׳ הושעיה יחיד לגבייהו ולפי קי״ל כותיה ואע״ג דבגמרת דילן (ר״ה כח :) פסלינן בשל עיר כהנדחת וכע״ג של ישראל ור׳ חייא מכשר בשל ע״ג ולישנא למיתר דלוקח בדשע״ג מכשר ולא בשל ישראל דהא עיר הנדחת ע״כ בשל ישראל היא מיכא דאיתר למיתר דמע״ג דפסלינן לה בגמ׳ לאו משום טעמא דר׳ הושעיה פסלינן ליה למיתר פסל ליה משום מיסורי הגייה ואין לפ פסלינן ליה משום מיסורי הנאה דהא שופר של ע״ג של עו״ג מכשירין להו מלמא לאו משום מיסורי הנאה פסלינן לגזל של ע״ג של ישראל היא מיכא דאיתר למיתר דמע״ג מכשיר ר׳ חייא בשל עבדהם לאו דשע״ג של ישראל לאו משום דטעמא הוא לאיתויי לה היה מלא פסלינן לה משום טעמא דר׳ מלמד שהוא מכשיר לה ר׳ חייא בשל עיר הנדחת משום דטעמא דר׳ הושעיה לאו משום מיסורי הנאה הוא דהא מכשיר לה ר׳ חייא דהא שופר של ע״ג של עו״ג מכשירין להו מלמא לאו משום מיסורי הנאה פסלינן לגזל של ע״ג של ישראל אע״ג דבשל עיר הנדחת משום דטעמא דר׳ הושעיה לאו משום מיסורי הנאה הוא אלא משום דטעמא דכתיב בה ולא יחרם דבר מן החרם ומשום הכי פסלינן לה בשל עיר הנדחת אבל בשל ע״ג של עו״ג מכשירין להו משום מיסורי הנאה ומשום הכי פסלינן לגזל של ישראל היא מיכא דאיתר למיתר דמע״ג דפסלינן לה ב

המודר הגמ' משופר מופר לתקוע בו ובו', מימרא דרבא פ', רמזיה ב"ד ופ' דתניא בו ביום תוקעין ואין מעבירין, מימרא דרבא פ', ובעל התמור גורסים מופר לתקוע לו פ' מדם תחר תוקע לו וכ"כ הכל בו בשם הגאון ז"ל ופי' עלמא מסור כיון דנהנה בתקיעתו ורבינו נתכוין לחתר נירסת ר"ת שגורס לתקוע בו וכ"כ הרמב"ם וכ"ר ירוחם והמגדל מיהו למעשה נקטינן להומרא מדא דהא חזינן דהתוקע נהנה בתקיעתו ועוד דהא לחתר רבא נופיף התוס' מתעיין טובא בו טבילת מצוה ניחום הגשמים אבל לא ניחום החמה דמיכא הגמ' ה"ק אלמא אף על גב דשיקר דעתו בטבילה לשם מצוה אפילו הכי אסור ביה"ת כיון דמיכא נמי הגמ' הוא דלית ליה כשופר ומיהו כשאין שם אחר מיכול לתקוע לו כדלי הם הרמב"ם והרמ"ם לסמוך עליהן כשעת הדחק וע"ל בסימן תקפ"ט נדון המודר הגמ' מחנירו:

ניקב ושתמו וכו' אפילו אינו מעכב התקיעה לאחר הסתיימה אחזר קולו לכמות שהיה בתחלה פסול אפילו נשתייר בו רובו דתקע כשהיה מעכב קודם הסתיימה הוי פסול אבל אם לא היה מעכב לית ליה קודם הסתיימה ולא לאחר הסתיימה אינו מעכב ולא הוי שופר של מצוה שהרי לעצם התקיעה לא נתכוין אלא לאחר הסתיימה ומיהו כשאין שם אחר מיכול לתקוע לו כדלי הם הרמב"ם והרמ"ם לסמוך עליהן כשעת הדחק וע"ל בסימן תקפ"ט נדון המודר הגמ' מחנירו:

כתב הכלבו המודר הגמ' משופר מופר לתקוע לו תקוע, של מצוה פי' מדם מחר תוקע לו והוי שופר של מצוה אבל הוא עלמא אמר הגמ' שאסור לתקוע בו אפילו תקיעה של מצוה שהרי לעצם התקיעה לא נתכוין ומידי דמיכא לא עדיף מידי דתוקע לגוף ליטול שכרו דמיכא נמי לא נתכוין ליטול שכר אלא לשמור ול

(יב) ובע״ה כתב ואם נשתייר שיעור שופר ממקום הנקב עד הנחת פיו כשר כי חיבי דאמרינן בנסדר לרחבו [ג] ולא נהירא : פתמו במינו אם אינו מעכב התקיעה ונשתייר רוב כשר אע״פ שהיה מעכב קודם פתימה ואם מעכב התקיעה פסול אע״פ שנשתייר בו הרוב כך היא דעת הגאונים וכ״כ הרמב״ם ז״ל (ד) ולדעת ר״י אם פתמו במינו ונשתייר בו הרוב אפילו מעכב התקיעה שלא חזר קולו לכמות שהיה כשר פתמו שלא במינו אם מעכב התקיעה שלא חזר קולו לכמות שהיה כשהוא שלם פסול אפילו אם נשתייר בו הרוב וכן אם נשאר קולו כמו שהיה קודם פתימה פסול כיון שנשתנה קולו מכמות שהיה כשהיה שלם אבל אם לא היה מעכב התקיעה כשר אע״פ שפתמו שלא במינו כיון שנשתייר בו רוב וכל זמן שלא פתמו כשר אע״פ שנשתנה קולו שכל הקולות כשרים בשופר ולזה הסכים א״א ז״ל : נסדק לארכו (ה) אפילו כל שהוא פסול

ח״מ

ומ״ש וכעל המיטור כתב ומס נשתייר וכו׳ נראה שדעתו מאחר שמיטו מעכב התקיעה לא מיקרי קול השופר כשלם ולא שייך ביה קול שופר ור״ל ולא מיתסר אלא כשהיה דלא נשתייר שיעור שופר ממקום הנקב דהתם ולהי כיון דהסתימה שלא ממינו ס״ל כשלים השופר נדבר אחר שמיטו ממינו ופסול ודיניט שכתב ולא נהירא סוכר דעיקר הטעם משום קול שופר ור״ח דהסתם לא מס נשתייר כו שיעור שופר ור״ח הוה ודע שכ״ג נה׳ שופר פסק לחפי׳ פתמו אלא במינו מס נשתייר חכו ומיטו מעכב התקיעה כשר נהקב משהו ולא מפסיל אלא סיכת שנסתח קרוב לחצי וכך פי׳ ה״ר מזרחי על הסמ״ג שהניח דעת נכ״ג אבל ה״ר ור״ן והנמוק מיימונים כתבו בשם שכ״ג מסק כשטת הגאונים נראה שיש לסמ׳ נ׳ לחדש דברים . וכדעת ה״ר מלקו רוב המחברים כתבו שדעתו כשיטת הגאונים אבל ס״ר ירוחם כתב בשם המלפסי כתוב מהם שמעתין לפיל אלא במינו חס לא נפתח רובו ואפי׳ מעכב התקיעה כשר וכך לפוסי בספר המלפסי יש שהניח פרקי ליעני דר׳ יוחנן וכתב הכי כתב מהם שמעתין וכך ולה״ר ירוחם כתב ולא הבנתי דבריו ולא נהירא דבריו ולא ס״ל לפי נירסת זו פושם שיטת בה״ג לפי אלא במינו כשר בנקב משהו ומ״ב הניחא כ׳ כלשונות נפתח וכתב עליהם מהם שמעתין וכו׳ לפורות דהלכה כתרבי ליעני דר׳ יוחנן ועל הדרך שפי׳ ה״ר מזרחי לנעתם בה״ג שהובא בסמ״ג והו״ק :

ולדעת ר׳ יצחק וכו׳ דעת ר״י היא כיון לפיכא ניה הני תרתי למעליותא כשר אפ״פ שמעכב התקיעה כיון לא שה שלא במינו כשר בנקב משהו ומ״ב הניחא כ׳ כלשונות נפתח וכתב עליהם מהם שמעתין וכו׳ לפורות דהלכה כתרבי ליעני דר׳ יוחנן ועל הדרך שפי׳ ה״ר מזרחי לנעתם בה״ג שהובא בסמ״ג והו״ק :

ולעניו מ״ש בשם הר״ף ליתא בגומסי דיקן הכי אלא ה״ג ר״ל אומר במינו כשר רובו פסול : **ומ״ש** אלא משום שנשתייר רובו מכלל דכשלא במינו אפילו נשתייר פחות מס נשתייר דמתרינן בנסדק לרחבו נראה שפתמו משום דלא דמי לחתם דלא מיפסל אלא משום סדק דין הוא שבשנשתייר בו שיעור שופר כשר אבל בכפתמו אלא במינו דמפסיל משום קול שופר ודבר אחר כי נשתייר בו שיעור שופר מאי הוי אלא שופר מאי הוי אלכתי קול שופר ודבר אחר הוא • ומ״ב כתב משופך ר״י אם יפסל אפילו ניקב חוץ לשיעור הכשירו כ״ז אלא נקבו : **ומ״ש** רבינו וכן אם נשתר קולו כמו שהיה קודם שתימה פסול בכלל מ״ם אם מעכב את התקיעה אלא חזר קולו לכמות שהיה כשהיה שלם פסול אפילו אם נשתייר בו הרוב וכן אם נשאר קולו כמו שהיה קודם שתימה פסול כיון שנשתנה קולו מכמות שהיה כשהיה שלם אבל אם לא היה מעכב התקיעה כשר אע״פ שנשתנה קולו שכל הקולות כשרים בשופר ולזה הסכים א״א ז״ל : נסדק לארכו (ה) אפילו כל שהוא פסול

ח״מ

(יב) ובע״ה כתב ואם נשתייר שיעור שופר ממקום הנקב עד הנחת פיו כשר כי חיבי דאמרינן בנסדק לרחבו [ג] ולא נהירא : פתמו במינו אם אינו מעכב התקיעה ונשתייר רוב כשר אע״פ שהיה מעכב קודם פתימה ואם מעכב התקיעה פסול אע״פ שנשתייר בו הרוב כך היא דעת הגאונים וכ״כ הרמב״ם ז״ל (ד) ולדעת ר״י אם פתמו במינו ונשתייר בו הרוב אפילו מעכב התקיעה שלא חזר קולו לכמות שהיה כשר פתמו שלא במינו אם מעכב התקיעה שלא חזר קולו לכמות שהיה כשהוא שלם פסול אפילו אם נשתייר בו הרוב וכן אם נשאר קולו כמו שהיה קודם פתימה פסול כיון שנשתנה קולו מכמות שהיה כשהיה שלם אבל אם לא היה מעכב התקיעה כשר אע״פ שפתמו שלא במינו כיון שנשתייר בו רוב וכל זמן שלא פתמו כשר אע״פ שנשתנה קולו שכל הקולות כשרים בשופר ולזה הסכים א״א ז״ל : נסדק לארכו (ה) אפילו כל שהוא פסול

ח״מ

ומ״ש וכעל המיטור כתב ומס נשתייר וכו׳ נראה שדעתו מאחר שמיטו מעכב התקיעה לא מיקרי קול השופר כשלם ולא שייך ביה קול שופר ור״ל ולא מיתסר אלא כשהיה דלא נשתייר שיעור שופר ממקום הנקב דהתם ולהי כיון דהסתימה שלא ממינו ס״ל כשלים השופר נדבר אחר שמיטו ממינו ופסול ודיניט שכתב ולא נהירא סוכר דעיקר הטעם משום קול שופר ור״ח דהסתם לא מס נשתייר כו שיעור שופר ור״ח הוה ודע שכ״ג נה׳ שופר פסק לחפי׳ פתמו אלא במינו מס נשתייר חכו ומיטו מעכב התקיעה כשר נהקב משהו ולא מפסיל אלא סיכת שנסתח קרוב לחצי וכך פי׳ ה״ר מזרחי על הסמ״ג שהניח דעת נכ״ג אבל ה״ר ור״ן והנמוק מיימונים כתבו בשם שכ״ג מסק כשטת הגאונים נראה שיש לסמ׳ נ׳ לחדש דברים . וכדעת ה״ר מלקו רוב המחברים כתבו שדעתו כשיטת הגאונים אבל ס״ר ירוחם כתב בשם המלפסי כתוב מהם שמעתין לפיל אלא במינו חס לא נפתח רובו ואפי׳ מעכב התקיעה כשר וכך לפוסי בספר המלפסי יש שהניח פרקי ליעני דר׳ יוחנן וכתב הכי כתב מהם שמעתין וכך ולה״ר ירוחם כתב ולא הבנתי דבריו ולא נהירא דבריו ולא ס״ל לפי נירסת זו פושם שיטת בה״ג לפי אלא במינו כשר בנקב משהו ומ״ב הניחא כ׳ כלשונות נפתח וכתב עליהם מהם שמעתין וכו׳ לפורות דהלכה כתרבי ליעני דר׳ יוחנן ועל הדרך שפי׳ ה״ר מזרחי לנעתם בה״ג שהובא בסמ״ג והו״ק :

ולדעת ר׳ יצחק וכו׳ דעת ר״י היא כיון לפיכא ניה הני תרתי למעליותא כשר אפ״פ שמעכב התקיעה כיון לא שה שלא במינו כשר בנקב משהו ומ״ב הניחא כ׳ כלשונות נפתח וכתב עליהם מהם שמעתין וכו׳ לפורות דהלכה כתרבי ליעני דר׳ יוחנן ועל הדרך שפי׳ ה״ר מזרחי לנעתם בה״ג שהובא בסמ״ג והו״ק :

ולעניו מ״ש בשם הר״ף ליתא בגומסי דיקן הכי אלא ה״ג ר״ל אומר במינו כשר רובו פסול : **ומ״ש** אלא משום שנשתייר רובו מכלל דכשלא במינו אפילו נשתייר פחות מס נשתייר דמתרינן בנסדק לרחבו נראה שפתמו משום דלא דמי לחתם דלא מיפסל אלא משום סדק דין הוא שבשנשתייר בו שיעור שופר כשר אבל בכפתמו אלא במינו דמפסיל משום קול שופר ודבר אחר הוא • ומ״ב כתב משופך ר״י אם יפסל אפילו ניקב חוץ לשיעור הכשירו כ״ז אלא נקבו : **ומ״ש** רבינו וכן אם נשתר קולו כמו שהיה קודם שתימה פסול בכלל מ״ם אם מעכב את התקיעה אלא חזר קולו לכמות שהיה כשהיה שלם פסול אפילו אם נשתייר בו הרוב וכן אם נשאר קולו כמו שהיה קודם שתימה פסול כיון שנשתנה קולו מכמות שהיה כשהיה שלם אבל אם לא היה מעכב התקיעה כשר אע״פ שפתמו שלא במינו כיון שנשתייר בו רוב וכל זמן שלא פתמו כשר אע״פ שנשתנה קולו שכל הקולות כשרים בשופר ולזה הסכים א״א ז״ל : נסדק לארכו (ה) אפילו כל שהוא פסול

ח״מ

פרישה

(יב) **ובעל** כשיטור כתב כך כי סיכי לתמרינן בנסדק כו׳ פי׳ דס״ל לפילו מס מעכב אם לא נשתייר כלום אלא שופר שלם אפילו כשנסדק כמ״ם בנסדק לרחבו : (יג) **ומ״ש** רבינו וכ״כ כיינו משום דלא דמי לחתם לא מיפסל אלא משום סדק דין הוא שבשנשתייר בו שיעור שופר כשר אבל בכפתמו אלא במינו לא מיפסל משום קול שופר ודבר אחר הוא • ומ״ב כתב משופך ר״י אם יפסל אפילו ניקב חוץ לשיעור הכשירו כ״ז אלא נקבו : **ומ״ש** רבינו וכן אם נשתר קולו כמו שהיה קודם שתימה פסול בכלל מ״ם אם מעכב את התקיעה אלא חזר קולו לכמות שהיה כשהיה שלם פסול אפילו אם נשתייר בו הרוב וכן אם נשאר קולו כמו שהיה קודם שתימה פסול כיון שנשתנה קולו מכמות שהיה כשהיה שלם אבל אם לא היה מעכב התקיעה כשר אע״פ שפתמו שלא במינו כיון שנשתייר בו רוב וכל זמן שלא פתמו כשר אע״פ שנשתנה קולו שכל הקולות כשרים בשופר ולזה הסכים א״א ז״ל : נסדק לארכו (ה) אפילו כל שהוא פסול

ח״מ

ומ״ש וכעל המיטור כתב ומס נשתייר וכו׳ נראה שדעתו מאחר שמיטו מעכב התקיעה לא מיקרי קול השופר כשלם ולא שייך ביה קול שופר ור״ל ולא מיתסר אלא כשהיה דלא נשתייר שיעור שופר ממקום הנקב דהתם ולהי כיון דהסתימה שלא ממינו ס״ל כשלים השופר נדבר אחר שמיטו ממינו ופסול ודיניט שכתב ולא נהירא סוכר דעיקר הטעם משום קול שופר ור״ח דהסתם לא מס נשתייר כו שיעור שופר ור״ח הוה ודע שכ״ג נה׳ שופר פסק לחפי׳ פתמו אלא במינו מס נשתייר חכו ומיטו מעכב התקיעה כשר נהקב משהו ולא מפסיל אלא סיכת שנסתח קרוב לחצי וכך פי׳ ה״ר מזרחי על הסמ״ג שהניח דעת נכ״ג אבל ה״ר ור״ן והנמוק מיימונים כתבו בשם שכ״ג מסק כשטת הגאונים נראה שיש לסמ׳ נ׳ לחדש דברים . וכדעת ה״ר מלקו רוב המחברים כתבו שדעתו כשיטת הגאונים אבל ס״ר ירוחם כתב בשם המלפסי כתוב מהם שמעתין לפיל אלא במינו חס לא נפתח רובו ואפי׳ מעכב התקיעה כשר וכך לפוסי בספר המלפסי יש שהניח פרקי ליעני דר׳ יוחנן וכתב הכי כתב מהם שמעתין וכך ולה״ר ירוחם כתב ולא הבנתי דבריו ולא נהירא דבריו ולא ס״ל לפי נירסת זו פושם שיטת בה״ג לפי אלא במינו כשר בנקב משהו ומ״ב הניחא כ׳ כלשונות נפתח וכתב עליהם מהם שמעתין וכו׳ לפורות דהלכה כתרבי ליעני דר׳ יוחנן ועל הדרך שפי׳ ה״ר מזרחי לנעתם בה״ג שהובא בסמ״ג והו״ק :

ולדעת ר׳ יצחק וכו׳ דעת ר״י היא כיון לפיכא ניה הני תרתי למעליותא כשר אפ״פ שמעכב התקיעה כיון לא שה שלא במינו כשר בנקב משהו ומ״ב הניחא כ׳ כלשונות נפתח וכתב עליהם מהם שמעתין וכו׳ לפורות דהלכה כתרבי ליעני דר׳ יוחנן ועל הדרך שפי׳ ה״ר מזרחי לנעתם בה״ג שהובא בסמ״ג והו״ק :

ולעניו מ״ש בשם הר״ף ליתא בגומסי דיקן הכי אלא ה״ג ר״ל אומר במינו כשר רובו פסול : **ומ״ש** אלא משום שנשתייר רובו מכלל דכשלא במינו אפילו נשתייר פחות מס נשתייר דמתרינן בנסדק לרחבו נראה שפתמו משום דלא דמי לחתם דלא מיפסל אלא משום סדק דין הוא שבשנשתייר בו שיעור שופר כשר אבל בכפתמו אלא במינו דמפסיל משום קול שופר ודבר אחר הוא • ומ״ב כתב משופך ר״י אם יפסל אפילו ניקב חוץ לשיעור הכשירו כ״ז אלא נקבו : **ומ״ש** רבינו וכן אם נשתר קולו כמו שהיה קודם שתימה פסול בכלל מ״ם אם מעכב את התקיעה אלא חזר קולו לכמות שהיה כשהיה שלם פסול אפילו אם נשתייר בו הרוב וכן אם נשאר קולו כמו שהיה קודם שתימה פסול כיון שנשתנה קולו מכמות שהיה כשהיה שלם אבל אם לא היה מעכב התקיעה כשר אע״פ שפתמו שלא במינו כיון שנשתייר בו רוב וכל זמן שלא פתמו כשר אע״פ שנשתנה קולו שכל הקולות כשרים בשופר ולזה הסכים א״א ז״ל : נסדק לארכו (ה) אפילו כל שהוא פסול

ח״מ

נסדק לארכו אפילו כל שהוא פסול אם ת״ר נסדק לארכו פסול וכו׳ וכתב הרמ״ם דתירו׳ זה דתירו׳ לארכו אפי׳ כל שהוא פסול הוא עיקר • וקב״ם מניקב לארכו ואין לפרש דתקב״ג דלפי פי׳ זה פסול בניקב לארכו אפי׳ כל שהוא דת״ל ס״ל כרבינו לפרושי ולמה כתב בנסדק דנקב כשר כל זמן שלא נסתח ומלתתי דבדברי הר״ם מזרחי שכתב כזה ות״ל דמכח התקיעה הבדק מוסיף והולך תמיד עד שנסדק כולו ופסלוהו מפ שנסדק כל דהוא מע״ג דלא גרע מנקב כדי שלא יבא להסדק בשעת התקיעות ויתשוב פסול אפי׳ בנקב כו אבל בנסדק לרחבו אין לחוש לזה שהרי מיהו נסדק כל הקיבו שם נשתייר בו שיעור תקיעה כשר אבל בלא נשתייר בו שיעור תקיעה שפם נשתייר בו שיעור תקיעה כשר אבל בנסדק כל שהוא נמי פסול כמו בנסדק לארכו ומפשר לומר ג״כ דברחבו אין בנסדק כולך ומוסיף כמו בארכו דמין הסדק נסדק אלא בארכו ומ״ב אין לפסול אלא בנסדק רוב

הקיבו

דרישה

מעכב שרי כן פוח טעם פלגשים דפוסקים בקיבו ובניט כתב כאן דשת טגמונים וסרמ״ם ובשמוך כתב דשת הרמב״ם ור״י : [ג] ול״ב כי שם דכתב שיט ול״ב פפ״ג דגם בשם סרמ״ם כתב בשמוך לשם לא משתייר בו כלום קולו ובשמוך בו כלום כשר ״ל פפ״ג דגם בשם סרמ״ם פ״ל דכל ומן אלא בשתייר בו שיעור שופר כשר אבל בשתמו אלא במינו דמיפסל משום קול שופר ות״ם אפילו בשתייר בו שיעור שופר מאי הוי אלכתי קול שופר ומה שכתב הרמ״ם דאפילו כל שהוא פסול אלא בשתייר בו שיעור שופר אפילו

תקיפו ולא נשמר בו שיעור תקיעה מכל מקום בשנסדק מישהו אע"ג דלא נשמיע כו שיעור תקיעה כשר מכ"ש ומ"ר כתב שני הפירושים ולפי הכריע ' ועכ"ן כתב ה"ר אליה מזרחי ולכ"ע שהמשיר בנסדק מישהו מורכו אפילו מה לא נשמיע בו שיעור תקיעה נמי מכשר מידי דהוי מניקב ולא שתמו דכשר מפני דלא נשמיע בו שיעור תקיעה מע"כ אין בו חסרון ' וכתב הר"ן דלעולם שמין בו חסרון כל שהוא מהפרישים דבכל דהו מפסיל מפני שדקו הרבה בחוט אע"פ שהשיר שיעור תקיעה כשר שהרי החוט מעמידו אלא יתקבץ וכ"כ הרמב"ם בדרשה אלו והכלבו כתב דכרי הרמב"ם בדרשה אלו וסיים בה והוא שישתייר שיעור תקיעה ממקום הקשירה

ולמעלה לגד הפה :

ומ"ש רבי' ס"מ אלא דבקו מבד דבקו כשר שם במשנה שניהו שופר שנסדק ודבקו פסול ופירש"י שופר שנסדק ודבקו בדבק פסול דהו"ל כשני שופרות וכתבו התוספות והרמ"ם והר"ן נראה מדבריהו שהוא מפרש שנסדק מצני צדדיו לגמרי ונחלק לשתי תחיתות ולא נשרפ דאי הכי היינו דיבק שברי שופרות אלא נסדק היינו טעמא משום דכיון שנסדק כולו אין בם שופר עליו אלא כתחיתת שופר שחקנה ועשאה כעין שופר ודבק אע"ג דבקו הרמ"ם ומה שפירש"י ודבקו בדבק הקשה עליו הרמב"ן דה"ל אלא בחיו ומאי פירוש נסדק ופירש דבקו מיירי מעצמו שחחמו בחור ונפשר ודבק ולא מסתבר לי כי מ"מ שידבק יחד ע"י חימום ולא מיקרי חיבור ע"י דבק אלא בחיו דוקא כשנסדק ומשם הקשה בחתיכה אחרת מבל מם הבר בסדק בדבק מוזר לכתות שיהי ואין הדבק ניכר בין הסדקים וחשמע לרבינו דלא פסלה מתני' בנסדק ודבקו אלא בשנסדק מצד אחד לגאחרי משום דאין שופר עליו אבל אם נשתייר ממנו כל שהוא אלא נסדק שם דבקו ואפילו לדברי הפוסלים בנסדק כל שהוא היינו אלא דבקו אבל אם דבקו כשר וכ"כ בהדיא ר"י וגראה ולפי שכן הוא דעת הרמ"ם מדכתב מה שכתבה הרמב"ן על פירש"י וקיים לכרי רש"י דשם מיתת לשני' בדבקו נמי פסול כגל דהו מ"כ לא משכחת דבקו בכשר ולא הוה נפקא לן מידי בין פירש"י לפירוש הרמב"ן ולפ הו"ל להרמ"ם להניח דבריהם בפסקיו אלא משום דשמ"ג דבסדק כל שהו פסול ס"מ בשלא דבקו אבל אם דבקו כשר כל שבשתייר כל שהו אלא לכך הוצרך להניח דבריהם ללמדנו דאיך יהיה ענין הדיבוק הזה ובהדיא כתב הא דיש"ת דבבל דהו מפסיל שכ"ש אלא נסדק כולו אם דבקו כשר אבל הר"ן כתב לכולהו פירושים כי תנן ודבקו פסול כ"ש אלא דבקו ודבקו לרבותא נקטיה ורמה מדבריו אלדעת הפוסלים בנסדק כל שהוא אפי' אם דבקו ניתי פסלי והרמב"ם וסמ"ג כתבו סתם נסדק לגמרי פסול ולא הזכירו דבק כלל אין בדבריהם הכרע :

ומ"ש רבי' ואם נסדק כולו בין מצד אחד בין משני צדדין מחכיו דש

מ"ל כלומר למי מה שפירשתי מ"ש לדחק ולומר דטעמא דקמני נכתמלא הוי טפח שחוק : **דבק** שברי שופרות זו עם זו וכו' משנה בפרק ראוהו כ"ל (סה) דבק שברי שופרות פסול : **ומ"ש** מפילו יש בשבר שכנגד פיו שיעור לחד ממר רחמנא ולא שני שופרות שופר גרסה דטעמא משום דשופר כדבמותך לקמן :

הוסיף עליו כל שהוא אין במינו אלא במינו כגון שופר של פרה שהוסיף עליו של איל ואפי' של פרה ואפי' של איל ואפי' של פרה ואפי' של איל ואפי' של פרה ואפי'

תקפז מקום הרמוז וכו' מכל מקום אפילו לא נשתנה קולו וי"מ שפתה קולו וי"מ שמוך ומיפסיל נתן זכו על עובי גד הקנה וי"מ דבמקום הנחת פה לאו מקום מוסיף עליו מתינן עלה דהכ"ע כשנתן זוכה בתורך השופר מיד שמוך לרחש בגד הקנה דליתא נה מקום מוסיף עליו ואפ"ה פסול לפי שהזכוך מועיל נתן שפתו לשופר והבזתא תיהי שפיר מ"ש על פירוש בתרא ולמדו מכאן שאם הרסיק השופר וכו' ולהכי פירוש ע"כ בעמת דפיסולא מקום תלוש לאילו מקום מוסיף בעמת קמץ הוי פירוש בתרא ולמדו מכאן שאם הרסיק השופר וכו' ולהכי

ובצפהו זכו מנפיש כ' הרמ"ז והד"ן דטעמת דפסול מפני שהקול יוצא מן הזכוך ולא מן השופר: **נתן** שופר בתוך שופר אם שמע קול פנימי לבד וכו' בדרישה נפ' רלחנו ב"ד (נה) הניח שופר בתוך שופר אם קול פנימי שתע ויצא ומן קול חיצון שמע לא יצא פירש הר"ן אם קול פנימי לבדו שמע יצא ומיירי כגון שהיה עודף על החיצון שתן כאן אלא קול כנימי אבל אם קול חיצון גמי שמע לא יצא דה"ע קול שני שופרות וכ"כ הרמ"ז וי"ל אם קול פנימי שמע יצא כגון שהיה פה של פנימי משוך קצת לחעלה תוך לכה החיצון ולא נכנס קולו בין שני השופרות אם קול החיצון שמע לא יצא פירוש אף קול החיצון דלא"ת לשמוע קול חיצון בלא קול פנימי אלא אף קול חיצון קשמר ושעמת דפסול משום דשופר אחד שופרות והיכא שני שופרות אפילו אם קול פנימי שמע יצא כיינו בשלא נשתנה קולו משמע ליכול החיצון דהי נשתנה קולו נמנא הקול בא מכח שני שופרות והיינו בכלל אם קול החיצון שמע ע"כ: ורביט ירוחם כתב ש"מ דאפילו אם נשתנה קולו כשר ולא דמי לניפחו וכו' חבתון דפסול אם נשתנה קולו דהתם הזכוך מחובר בגוף השופר והו"ל כשופר וד"ל אבל הכא שאני מחובר ורבינו כתב כדברי הרמ"ם והר"ן ודבר פשוט הוא דכי אמרי' אם קול פנימי שמע יצא היינו לומר שיהיה הפנימי עודף על החיצון משני צדדין וזה שכתב רבינו אם שמע קול פנימי לבד כגון שהוא בולט יותר מן החיצון ונמן הפנימי בפיו כדר' דכשהוא בולט יותר מן החיצון היינו לומר שהוא עודף עליו מצד ירחב ונמן הפנימי בפיו היינו לומר שהוא עודף עליו מהצד הקצר (ה): **נפל** עליו גל וה"ל ליטלו ללא שלטול מנעים וכו' משנה בפרק בתרא דר"ה (לב:) שופר של ר"ה אין מעבירין עליו את התהום ולא מפקחין עליו את הגל ולא עולין בתילין ולא רוכבין ע"ג בהמה ולא שנין ע"ג הים ואין תוקבין תוקו בין בדבר שהוא משום שבות בין בדבר שהוא משום לא תעשה ופירש"י אין מעבירין עליו. לילך חוץ לתחום לשמוע קול שופר ורבינו מפרש לתלמיה חוץ לתחום קאמר ותרוייהו אימיינהו דבין זה ובין זה אסור: **וכתב** ר"ן ויהא דוקא ישראל אסור לעשותו אבל אחר לומר לעו"ג לעשותו וכו' בתקנת ספרי רבינו יש עשות וכך היא הגירסא התחילת לתמיהא לעו"ג שבות דשבות ושבות במקום שבת אבל מכל מקום אסור לומר לעו"ג לעשות אפי' במקום מצוה וכבר נתבאר בסימן ש"ז שכן דעת הרמב"ם ושתחום: מולקין בדבר דרבנן אבל דבר שאסור מן התורה ליכא מאן דפליג דאסור לומר לעו"ג לעשות אפי' במקום מצוה וכבר נתבאר בסימן ש"ז שכן דעת הרמב"ם ושתחום: **ואם** הענ"ג לעשות מתוך לחחום כ' הרוקח לחין תוקעין בו אפי' ב' כפ' בתרא דר"ה דמותר לתתא בו אלא שאין מוקלה הוא דהא אלא שאין מוקלה הוא דהא מזו ליראל אחר דהכא ליראל זה מותר ליראל אחר וכיון דדרי לטלטולי אפי' לאחחו ישראל אחר לתוקע בו אלא מיצוי ישראל אחר לתוקע בו אלא שאין מוקלה הוא דהא מזו ליראל אחר דהכא ליראל ליהנות ניחחו וגם אין שייך לגזור שתא יחתר לער"ג להב"ג לו כדי לתוקע בו אלא שייך שיעשה מלוה כהאי בעבירה ולכך אחרי לב"ע וכ"כ רבינו בסימן תרכ"ה בשם הרשב"ץ וכ"כ החרדכי בפרק לולב הגזול וכ' עוד שם החרדכי ה"ה שם עשה ער"ג להב"ג ס"ע מותר לתקוע בו עכ"ל: **וקיעני** הלכה כיון דכל הני רבוחתא מכשירים להחיר הכי נקטינן (ו) וכ"ם בגילון זה החקוע קיום מלוה הוא: **ומ"ש** אבל אי אפשר לתקוע בו עכ"ל: **ויכוך** ליתן לתוכו מים או יין לתאחו שם במסגה ופירש"י דחשתיגן אלא ניחא מתקן מנא הוא: **ומ"ש** אבל אי רגליט אף בחול אסור מפני הכבוד ברייתא שם (לב:):

תקפז מקום הרמוז לתקוע בו כיצד כגון שתשמע בו התקיעה בלא עירבוב אבל אם שמע בערבוביא לא יצא לפיכך העומד בבור או בחבית גדולה ותוקע ושמעו אחרים מבחוץ לא יצאו שאין שומעין אלא קול הברה אבל הוא עצמו יצא ששמע קול שופר אם התחיל לתקוע בבור ועלה חוץ לבור וגמרה יצא שכל

מוסיף עליו בל שהוא ופסיר אפילו לא נשתנה קולו וי"מ שפתה קולו וי"מ שמוך זהב במקום הנחת פיו אפילו באורך השופר אם הוא מיד שמוך לראשו בצד הקצר פסול לפי שהתוקע מבנים קצתו בפיו ושפתו מכסה עליו ונמצא הזהב חוצץ בין שפתו לשופר ולמדו מבאן שאם הרחיק השיפר ונפח בו ותקע בו פסול בין שאין השופר נוגע בפיו וב"ב הרמב"ם נתן שופר בתוך שופר אם שמע קול פנימי לבד כגון שהוא בולט יותר מן החיצון ונתן הפנימי בפיו כשר והוא שלא ישנה קולו במה שהוא נתון בתוך החיצון ואם אינו בולט אז א"א שלא ישמע אלא קול שניהם ולא יצא דשופר אחד אמר רחמנא ולא שנים וג' שופרות: נפל עליו גל ואי אפשר ליטלו בלא טילטול אבנים אסור ותדהה התקיעה וכן אין מוציאין אותו חוץ לתחום ולא עולין בשבילו באילן ולא רוכבין ע"ג בהמה ולא שטין בסים להביאו אע"פ שאין בהם אלא איסור דרבנן ולא הותבין אותו לתקנו אפי' בדבר שאין בו אלא איסור דרבנן (יז) כגון סגל שאין דרך לתקנו בו וחוי כלאחר יד שהעמידו דבריהם לבטל דברי תורה בשב ואל תעשה וכ' ה"ר יונה דוקא ישראל אסור לעשותו אבל מיהר לומר לעו"ג לעשותו ביון שאין בו (יח) אלא משום שבות דאמירה לעו"ג שבות דשבות ושבות דשבות במקום מצוה שרי והתום' לא ב"כ במסכת שבת (קבא י) ויכול ליתן לתוכו מים או יין לצחצחו אבל מי רגלים אף בחול אסור מפני הכבוד:

תקפז מקום הראוי לתקיע בו כיצד כגון מקום שתשמע בו התקיעה בלא עירבוב אבל אם שמע בערבוביא לא יצא לפיכך העומד בבור או בחבית גדולה ותוקע ושמעו אחרים מבחוץ לא יצאו שאין שומעין אלא קול הברה אבל הוא עצמו יצא ששמע קול שופר אם התחיל לתקוע בבור ועלה חוץ לבור וגמרה יצא שכל

מוסיף עליו בל שהוא ופסיר אפילו לא נשתנה קולו וי"מ שפתה קולו וי"מ שמוך זהב במקום הנחת פיו אפילו באורך השופר אם הוא מיד שמוך לראשו בצד הקצר פסול לפי שהתוקע מבנים קצתו בפיו ושפתו מכסה עליו ונמצא הזהב חוצץ בין שפתו לשופר ולמדו מכאן שאם הרחיק השופר ונפח בו ותקע בו פסול בין שאין השופר נוגע בפיו וב"ב הרמב"ם נתן שופר בתוך שופר אם שמע קול פנימי לבד כגון שהוא בולט יותר מן החיצון ונתן הפנימי בפיו כשר והוא שלא ישנה קולו במה שהוא נתון בתוך החיצון ואם אינו בולט אז א"א שלא ישמע אלא קול שניהם ולא יצא דשופר אחד אמר רחמנא ולא שנים וג' שופרות: נפל עליו גל ואי אפשר ליטלו בלא טילטול אבנים אסור ותדהה התקיעה וכן אין מוציאין אותו חוץ לתחום ולא עולין בשבילו באילן ולא רוכבין ע"ג בהמה ולא שטין בסים להביאו אע"פ שאין בהם אלא איסור דרבנן ולא הותבין אותו לתקנו אפי' בדבר שאין בו אלא איסור דרבנן (יז) כגון סגל שאין דרך לתקנו בו וחוי כלאחר יד שהעמידו דבריהם לבטל דברי תורה בשב ואל תעשה וכ' ה"ר יונה דוקא ישראל אסור לעשותו אבל מיהר לומר לעו"ג לעשותו ביון שאין בו (יח) אלא משום שבות דאמירה לעו"ג שבות דשבות ושבות דשבות במקום מצוה שרי והתום' לא ב"כ במסכת שבת (קבא י) ויכול ליתן לתוכו מים או יין לצחצחו אבל מי רגלים אף בחול אסור מפני הכבוד:

ומ"ש וי"מ שפתה קולו וי"מ שמוך זהב במקום הנחת פיו אפילו באורך השופר אם הוא מיד שמוך לראשו בצד הקצר פסול וכו' ולמדו מכאן שאם הרחיק השופר ונפח בו ותקע בו פסול ע"ל ולפ"ז לא הו"ל לרבי' לכתוב וי"מ שפתה זהב במקום הנחת פיו אפילו באורך השופר אם הוא מיד שמוך לראשו בצד הקצר פסול לפי שהתוקע מבנים קצתו בפיו ושפתו מכסה עליו ונמצא הזהב חוצץ בין שפתו לשופר ולמדו מכאן שאם הרחיק השופר ונפח בו וכו' ומשמע זה פי' כפ"ת ומפני כך למדו ממנו כן וליתא דלפי' קמ"ל נמי היכא דהכי טעמת דבמקום הנחת פה אפילו אם לא נשתנה קולו פסול ע"כ הוי מפני שהוא מפסיק בין פיו לשופר ולא היה לו לכתוב לשון י"מ אלא כך הוה ליה לכתוב וטעמת דבמקום הנחת פה פסול לפי שהתוקע מבנים קצתו בפיו ושפתו מכסה עליו ומלמד שהזהב מונע בין שפתו לשופר ולמדו מכאן שאם הרחיק השופר ונפח בו וכו' וכראה שדעת רבינו לפסיק קמץ מיפסיל משום סומק ופסול לכל הני מילי אלא דלפי זה אין לפרש דברי הרמב"ם כן דאם כן היה לו לכתוב בהדיא

מקנת תקיעה כבור ומקנת תקיעה תון לבור יצא י"ח התוקע לתוך הבור מו לתוך הדות מו לתוך הסטס אם שומע קול שופר הבור שמע יצא ואם קול הבור שמע לא יצא ואפילו לימוח בתחלת תקיעה מקמי דלישרבב קלא כי קאמר רבא בתוקע ושולה לנפשיה פ"ה מני למימרא מהו דתימא אימנו דמפיק ריפיה ואכתי שופר בבור וקא משרבב קלא קמ"ל : ופירש"י אם קול שופר שמע • בלא קול הבור יצא : ואם קול הבור שמע • עם קול התוקע יצא : ואפילו בתוקע ושולה לנפשיה • ואין מחר עמו לנמת בו מלא תוקע ושולה היא דלדידיה מחלת ושוב בהכשר בתחלה הוא והשופר בבור ומחרינן לעיל מותם העומדים בבור יצאו :

ומ"ש רבינו והמחברים לא יצאו אע"פ שבשוף התקיעה שמעו קול שופר כיון שלא שמעו קולו בתחלה וכו' משמע דלמעומדים על שפת הבור קאי ומה שסמס וכ' שלא יצאו היינו לדעת הרמ"ס דסבר דעומדים על שפת הבור לעולם הם שומעים קול הבור לפיכך אפילו לדעת הרמב"ם והש"י אם קול הבור שמעו הוא ללא יצאו אבל אם קול שופר שמעו יצאו כתב הלבוש דזה אפילו שמעת מקנת תקיעה בבור ועלה ושמע שופר על שפת הבור או שחלקה בתוך הבור ושופר בפנים לא יצא שבשומע מחלת תקיעה כלא שופר או שחלקה בתוך הבור לא יצא • ורבינו כדי לקבר כתבה בשומעים עומדים על שפת הבור והתוקע עומד בתחלת התקיעה תוך הבור ובסופה תון לבור ומתילתא משמע דה"ה לתוקע עומד תוך הבור או תון לבור מתחלת התקיעה ועד סופה והשומע הוא שעומד בקנת זמן התקיעה תוך הבור ובקנתה תון לבור • ולדברי הרמב"ם והש"י דבר פשוט הוא דבין בכי ובין הכי אם קול שופר שמע יצא :

כתב רבינו ירוחם השומע מקנת תקיעה שלא בחיוב ומקנתה בחיוב או שמתר למתעסק בתקיעות שהתחיל לתקוע בחתעסק כלא כיון להוציא וש"ל בחמצע תכוין להוציאני ר"ת ותקע ומצך בה שיוצא תקיעה לא יצא כיון דבתלתה לא כוי אי בחיוב וי"ם אינה כיון לחוכת שיוצא תקיעה בחיוב אם שמע שתחלתה לא כוי

תקפח בזמן בחיוב ורחמון עיקר ולזה נראה שהסכים הרמ"ם עכ"ל :

מתנה בפרק ב' דמגילה (כ :) : **ומ"ש** רבינו ואם תקע תקיעת שופר הרואי לתקוע כיצד וכו' דתנן כל היום כשר לתקיעת שופר משעלה ע"ה כשר : ואם תקע בשעלה ע"ה יצא בתחה ובלבד שיעשה מצוה בלא כוונה ולא מנין עד הגן הת

לתקוע להפסיד הוא מפסיד הוא לתקוע ולפיכך כתבו הס"ל בסתם תקעו כלי משתמעי ורלוסם לומר כשופר דוקא דמיירי בית וחצר בית הגהות מיימר בשם ר"י וכן מוכח להדיא בדבריו שתמר ומה לחד דוקא בשופר כו' ומ"ח בתורה לא יקראו שנים עכ"ל ולמאי דלא ס"ל דתקעו כלי משתמעי שופר דאל"כ בתורה לתה לא כתיב: **ואע"פ** שנהגו לתו זמן תקיעה היא מותר לומר לקטן כו' כך פסק הרמ"ם בשם ר"י בפרק בתרא דר"ה והב"י העתיק לשונו כפי מה שהוא בדפוס ועיקר הפסק חסר שם וכתו' מבואר וכך צריך להגיה בדברי הרמ"ם · וגרסה ולמי דמ"ש רבינו שתהר לומר לקטן שהגיע לחנוך לתקוע בשבת לאו דוקא בשבת דלא ס"ל כן ע"ש של ר"ה דבללו שבת ג"כ חסר מהוס חיסור שנות דתקיעה ואפי' טלטול הטופר חסר וכן משמע מלשון הברייתא דתניא אין מעכבים לא את הנשוס ולא את תקיעות דומי דנשוס דוקא אין מעכבין את לכתחלה לא אתרי' להו תקעו וכמ"ש רבי בסוגיו שתמר זה והניח ולמי דהגיע לחנוך דבללא הגיע לחנוך ולפיכך תפילו לכתחלה תומרים להן תקעו וכן משמע עוד מלשון הברייתא דתניא אין מעכבין התקיעות את מלתקוע בשבת ואל"ל בי"ט ומוקמינא לה בתקיעות שהגיעו לחנוך ועכ"פ הוא דלא מעכבין את לכתחלה לא אתרי' להו תקעו וכריתא קתני ולמי דהגיע לחנוך דבללא הגיע לחנוך ולפיכך תפילו לכתחלה תומרים להן תקעו וכן משמע עוד מלשון הברייתא דתניא אין מעכבין התקיעות את מלתקוע בשבת ואל"ל בי"ט ומוקמינא לה בתקיעות שהגיעו לחנוך ועכ"פ הוא דלא מעכבין את לכתחלה לא אתרי' להו

ולנרוך וכן נהגו וכן נרמ״ה כן מדברי רבינו פ״ו ס״ל כלומר שכתב בפ״ו טומטום ואנדרוגינוס לעולם אין מברכין ליצה כאשה אפי׳ שהן חייבין אפסף ואין מברכין אפסף וכתב ס״ה לפעמים רבינו ולפי שאין כאשה מברכות ויתלך יאמרו ולאו וכן פטורות וכפוף הלכות ציצית כתב ג״כ הרמב״ם שהאשה ועבדים וטומטום ואנדרוגינוס אין מברכין אם מתעטפין בציצית והשכמות כתבו שם שכ״כ רש״י שאסור לנשים לנרך על מ״ע שהזמ״ג ורע״ה פסק שהן יכולות לנרך והביא ראיה לדבר ומה״נ כתב בסימן מ״ב כל זכרי ר״ת ומח״כ כתב לסכל זהו דבר תימה מהו ולזו כדבר שהיקה מחוייבת לה מלוותיה, ולפ מדברכן דנשים בזמ״ג שהזמ״ג אפילו מל״ם פטורות וכמו שמוכח בפ׳ מי שמתו (כ :) גבי נשים מיבות בקדוש היום ד״ה והמגור כתב נשם ר׳ יצחיב דוקא בלה כרכה שרי לכו לנשים לתקוע לעצמן לסכל אם נרכו ניעל בדעתם שלשם חובה הן עושין חזה דמוכחת על כל תוקיע ושוד לפוקמ נרכה לבטלה עכ״ל (ג) · ומ״ם שמוכרות על כל תוקיע אם מברכות מיהו נכון כלל הלה שאין לי להאריך :

ומ״ש רבינו כשם בעל העיטור הוא בפסקיו הרא״ם שכ״ם אע״פ שכתב שם בפ׳ אחר הכל עולה לעניו אחד וז״ל בעל העיטור כתב דאין אחר תוקע להם אלא הן בעצמן ונהגו בהשכמו לתקוע לנשים יולדות קודם שתקעו בה״כ כדי שיוצא התוקע את עצמו וכ״כ הגמ״י פסק ר״ת וכל רבותינו מחריו כר׳ יוסי ומיהו ה״מ לתקוע לעצמו דומיא דמתיכה דברי להו משום נחת רוח אף על גב דקתני נרמה בעבודה בקדשים הכא נמי אע״ג דקתני נרמה כמהלל י״ט שריא מכל מאר שבבר תקוע לה יתקע להן לאין לאחרים לתקוע לנשים אפי׳ לאחר שיצא בדבר התוקע לה ה״ז מהלל י״ט · ומאי שהביאוה לתקוע לנשים צריך לעשות קודם שיתקע בעל יצא ה״ז מהלל עד למחר שיצא י״ח הוא בעצמו ואם המתין עד למחר שיצא י״ח הוא בעצמו ואם המתין עד למחר אינו יו

לגבי תרועה לית ידעינן תאי היא וכו' אם לתוקיעתא דתניי דהכא פליגי תנא דמתניתין ותנא דברייתא דת"ס נגוחי נגח ות"ס ילולי יליל ות"ס דמספקא לן נמי אם הוא שניהם כאחד מוקימינן לה דלעולם נגח ויליל ויש לתיובה דכיון דחזינן דלא פליגי תנאי אלא לי נגוחי נגח אז ילולי יליל וליכא תנא דקאמר דתרועה היא נגוחי ויליל מ"ל ר' אבהו למה מספקא ליה דכהי טפי ו"ל דלאו מספקא ממש קאמר לענין דינא אלא לאחלוקי המתניתא קורא ספק וכמ"ש כל המפרשים על אם רגינו היא דל"ת לכ"ע התרועה עניין בכיי' הוא • תא לי בגניחה ואם לי בילולה ובכל ענין יוצא י"ח תרועה אלא דתנא דמתניתין היא שהכי התרועה יבנות כתנהג הבכי של מקומו ותנא דברייתא היא שהכי בגניחה כתנהג הבכי של מקומו אלא כתנודות תיקון ר' אבהו שיהיו תוקעין כל ישראל הש"ת חר"ח וח"כ יש לומר שהוא זה תיקון נמי שיהו תוקעין נמי תשר"ת דכיון דנרמה לספק שמא התרועה היא נגח ויליל כתנהג הבכי של מקום כדי שלא ליקן בתיקון כה לשוש ספק תיקון ג"כ תשר"ת וכן נראה תלבדי הר"ח מדאתי מכן לדרמ"ס והסמ"ג דס"ל דספק שמא לענין דינא קאתר קאתי ונרוץ עיון :

ומ"ש שולל הפסיק וכו' וא"ג דבסי' תקס"ח בספק כה"י בשעת ט' תקיעות בשעת בוסם נהיו מנו מוסדין להפסקה היינו דוקא היכא שהפסיק בשחוקה אבל בהפסיק בקול שוכר שהיו כסדרן הוי הפסק וכ"כ ב"י לעיל בסי המפרשים וכן בסוף שופר שופר אם עשה שתי תרועות זו אחר זו ע"ש •

ולפי זה צריך ליזהר בשברים וכו' כ"כ התוי' והרמ"ס שם וי"ל להתוה להא שברים הם חשוב ושוה נגח וי"ל תקיעות דידהו לא הוי אלא כשיעור ג' נגיחות שהם נדולים יותר וכ"ם בסדר הש"ה אלא כשיעור ג' נגיחות וג' יללות וי"ל קשה למאי צריך ליזהר אלא ולצריך לשבר בג' יבנות כו' יבך דקדק ה"ר יחזקיה בהגהותיו ס"ל בתרדבי בהגהת"ת תשר"ה ו' ול' דלעיל רבינו מאי שנא דלעיל כתב שבור שברי כתב ה"ל"ם הוי תרועה בין בנגיחה ובין בילולה ובין דשיעור תרועה ג' יבנות כל אחת מ"כ כל שתריך בשבר כאחת שיעור לף בסימן תרכ"ח נעשה תקיעה ד' שהרי שיעור תקיעה כתרועה ואין לנו הוקיעין תש"ת אלא תקיעי תלתי התנכנים כמו שנתבאר ואיכא לתיתר לתכוב והרמ"ם פ"ל כריבינו היא וכן נראה מתה שכתב הרמ"ם דבריו בסתם בלי שום חולק ופסק נ"כ כבריב"ו אלמא דס"ל לכתי כדפי לעיל : **ומ"ש** ומיהו אם תריך ד"ה בכל תקיעה אין לחוש וכו' לשון זה נתון בתוי' ותשב בשברים כשתים אין בינו אלא שתת ויש לדקדק על רשייתם ודילמא בשבייר דיקא שתר דעלמה לו לשתת ונעשת לשבע"י דמתה שהתריך יותר מבדי תקיעה הצבינן ליה כשתעשה מכל תקוס אין כאן הפסקה כשיעור לכניס ופשוטה לשתריך אוקי אוקי ולכך עלתה לו בשתת אבל בתרשונה שתריך הוי הפסקה בין תקיעה לתרועה תנ"ל דאין לחוש וכ"ל דתשייתו היא שתריך תרשונה דלא אוקימנא תו' כשייתי התריך בשבייר כשתיים אין בינו אלא שתת אלא ולתו לפי שאין בשיעור לתקיעה למעלה יהם רגה להתריך מתריך ואין הדבר ניכר כשהוא תתריך איכון לב' תקיעות אלא שתתחה שהוא כפליים כשעור תקיעה דתשרונה תש"ה תהי תקע ברתשונה שהיא תוכחתו על השבייר כשתים ואינה אחת לאחד דאין שיעור לתקיעות למעלה • וח"ש

ומ"ש אבל תרועה לא ידעינן מה היא חלא מדמתרגמינן יבבה וכו' אם לאחלי תקון שיעור תרועה כשלש יבבות בנמרא ותקיעת שיעור תרועה כב' שברים אחר מהי תקיעה יום יבבה ותיבב בחמיש דסיפרא בעד התלון נשקפה ותיבב אם סיסרא יום יבבה יהם לכון וכתיב בחמיש דסיפרא בעד התלון נשקפה ותיבב אם סיסרא

ביובל וילפי' ר"ה מיניה ובבר תרועה ילפי' מקראי שיש תקיעה לפניה וראחריה הרי ג"פ תקיעה תרועה ותקיעה וילפינן מקרא שהוא העברת קול פשוט אבל תרו"ה לא ידעינן מאי היא אלא מדם"רגמי' תריעה יבבא אלמא שהוא בקול שאדם משמיע בשהוא בוכה ובילול דילפינן מאיבימ' דסיסרא דכתיב ותיבב ועדיין אין אנו יודעין אם הוא באדם הנוגה מלבו בדרך ההילה שמשמיע קולות קצרים קול אחר קול ומאריך בהם קצת והוא הנקרא נגח או באדם המיילל ובקונן שמשמיע קולות קצרים תבופות זה לזה והוא הנקרא יליל או אם הוא שניהם באחד הלבך מספיקא אנו עושין הבל תקיעה וג' שברים שהוא נגח וקול אחר שיש בו קולות קצרים תבופים שהוא יליל ואח"כ תקיעה יעשין בן ג"פ ואחר כך תש"ת ג"פ שאם תרועה היא שברים לא עשינו ברוס שיילול הפסיק בין תרועה לתקיעה אחרונה ואנן בעינן שלא יהא ביניהם דבר המפסיק ואח"כ תר"ת ג"פ שאם תרועה יליל היא א"כ הפסיקו השברים בין תקיעה ראשונה לת"יעה ע"כ צריך תשר"ת ג"פ ותש"ת ג"פ ותר"ת ג"פ : [י] שיעור תקיעה בתרועה ושיעור תרועה בשלשה יבבות פירש"י ג' בחות בערמא בל שהוא ולפי זה צריך ליזהר בשברים שלא יארוך בבר שבר בג' יבבות שהן ג' בחות בל שהוא שאם בן יצא מבלל שבר נעשה תקיעה שהרי שיעור תקיעה בג' קולות של בל שהוא וצריך להאריך בתקיעה של תשר"ת יותר משל תש"ת ובשל תש"ת יותר מבשל תר"ת דהא שיעור תקיעה בתרועה ותשר"ת אנ' ע"שין משום שמא תרועה היא נגח ויליל ע"כ צריך להאריך בתקיעה בשיעור שניהם ותש"ת משום שמא תרועה היא שברים שהם ג' קולות מופסקים הלבך צריך להאריך בתקיעה בשיעור יתר"ת משום שמא היא יליל שאיני אלא קול אחד לבן א"צ להאריך בתקיעה אלא בשיעורו ומיהו אם מאריך הרבה בבל תקיעה אין לחוש שאין בה שיעור למעלה ויבול להאריך בה במי שירצה

ולא לתקיעה דתשונה ואינו יוצא בה לא לזה ולא לזה ע"כ ואין דבריו נוחים לי דבתנאי ספיר מיקרי מכוון בתע"ו דמשום ספיקא תוקעה ת"ש מכוון הוא לכתחלה י"ח תקיעה .

וכתבו הרמ"ם והר"ן שבשלמ רבינו הגיע עד שבת רבי מבחו ותיקן שיהיו תוקעין תשר"ת תש"ת תר"ת לא היו ישראל יוצאים ידי תקיעת שופר והיכי בך היה הדבר תימה וכי ישראל מהם עושים תרועה יבבה קלוה ואחם עושים יבבות בבדים שהם שברים ואלו ואלו יוצאים י"ח שברים בבדות תרועות הן יבבות קלות תרועות הן והיה הדבר נראה כתלוקה תע"ם שתרועה תלוקה ולא היו תוקעים אלא אחת אלא כי תכמים של הללו מודים ביבבות תרועה הוא ותכמים של הללו מודים כי שברים הרועה היא וכשבא רבי מבחו רחה לתקן תקנה שיהו כל ישראל עושים מעשה אי ולא יראה כיניהם דבר שהשוחות רואים לומו בתלוקה והא דאתר מהי תקיעה אלא אחת ולמי פליגי לאו פלוגתא אחת הוא אלא אחת מהי תקיעה אלא אחת ס"ק בהא ולמי פליגי במעשיהם דתקע דיקן היה עושה התרועות ואין יבבות ואינו בדא היה עושה תלוקה בתוקע בתקיעה ותחזה בתקיעה כך היה עושה תלוקה שהשברים של אחר לפי מהנה הכבי של אחר ע"כ נראין בזה שהם קפידא שהרי אמיתם עניין בכי הוא ואין כאן תלוק עניין אלא שכתב כי אפשר היה בפי' ואינב אם יללה היא אם נגיחה הוא ועובב שניהם ואח"כ אינו אינו תוקעים קש"ק כי אחת נגיחה הוא וכו' ואח"כ כיהו שיהו תוקעים קר"ק כי אחת יללה הוא וכו' תשתי בהדיא שאחתה בכך שנפתקע לענין דדין תיקון כן ותוקס רבי אחנו כ"ת היה נוהג בתקוס הזה וכשבא רבי מבחו לבבל קבל כל הספיקות והתיקון שיעשה בהדבי כולם כדי שיצאו כל ישראל ידי תקיעת שופר בלא ספק כלל : **שיעור** תקיעה בתרועה וכו' בפרק נתרע דר"ה (לג .) שיעור תקיעה בשלש תרועות שיעור תרועה בשלש יבבות וכיוכד"ע : קולות בשלמת כל אחת ואחת בפני עצמה (שם) והתניא שיעור תקיעה כתרועה אמר אביי תנא דידן קא תניא תקיעה דכולהו בבי תנא בית תשיב תר בבא ותו לא שיעור תרועה כג' יבבות והתניא שיעור תרועה כג' שברים אמר אביי הא ודאי פליגי מ"ם נגוחי נגח וח"ם יללוי יליל וכיוכד"ע תנא דידן קא תניא דכולהו בבי וח"ק שיעור ג' תרועות והתניא בית קא תניא דחנא נגח ושיעור התקיעה כשיעור התרועה ותקוועייה ומתני' דשברים ותרועה ותקיעה אחת אמרי אינה אלא אחת ואין בה אלא שלש תרועות ותקיעה אחת ואין בה אלא תשע יבבות ואין בה אלא תשע תקיעות ואין בה אלא תשעה קולות ואין בה אלא תשעים נגיחות ואין בה אלא תשעים יללות ואין בה אלא תשעים ושלש נגוחי נגח ושלש יללי יליל ואין בה אלא תשעים ושלש בכיות ואין בה אלא תשעים ושלש ילול

ובתב שוד המוס׳ והרמ״ם שהריב״ם וריב״ן מפרשים דזבנא היא ג׳ כוחות של כל זהו ונמצא שיעור תרועה כפ׳ כחות וכן התקיעה ולדבריהם אין לחוש אם פסקו בשברים וניהך בתקיעה של תשר״ת כשיעור ג׳ שברים וג׳ כחות ומי שלא משך בתקיעה כשיעור הזה ומשך כשברים לא קיים מצוה לא כמר ולא כמ״ו ור״ם פירש כפירוש רש״י וכן הוא מומר פירו׳ פיהכו תרועה כשלא דקיקין ע״כ ל״ל הרמ״ם ז״ל וכ״כ המרדכי וכתב סמ״ג שנהגין דברי ריב״ן וריב״ם: **ומ״ש** רבינו בשם השיעור מפתבית שלש שברים שלשה קולות מופסקים וכו׳ וים ספרים דגרסי שלש קולות קטנים מופסקין וכ״ם שעשת בעל השיעור דלמ״ג דלמר מכיי בהא פליגי לפו למיתמ׳ דפליגי בשיעור תרועה כדפירש״י מלא לד״ה שיעורה הוה כשלש קולות שכל קול מהם הוא שלש כחות כל זהו שלא כגונות תרועה הוא דפליגי דמר עניל לה כשלש קולות מופסקים ותרוכים קצת וקרי להו קטנים מפני שמין קול אחד מהם מרוך בתקיעה ומר עניל ע׳ כחות כל זהו שמין ביניהם הפסק וזה שכתב ול״פ בשיעור פי׳ כך הגלגי בשיעורה שלא שזה עושם שברים וכו׳ שבעל השיעור הניח בתחלת דברי החבמים ומתי דלמר מכיי בהא פליגי ולפיכך כ׳ סתם ול״פ בשיעור ורבי׳ בתעיק סוף דברי בעל השיעור ולא בתעיק בתחלתם ולמנין הדין דכרי בעל השיעור הם כדברי ריב״ם וריב״ן ושוד יש לפרש דעת בעל השיעור דשיעור תרועה ג׳ קולות קטנים כל שהוא מופסקים שהן יותר משיעור שלש קולות קטנים תכופים וכדפירש״י שברים תרוכים מינכו׳ שלא דבתה פליג פרש״י שהוא סוכר דתקיעה ל״פ בשיעור תרועה כלל״ע שיעור תרועה כשלש קולות קטנים מופסקין שלא בגונות תרועה פליגי דמר עניל לה כקולות מופסקים ומר עניל לה כקולות תכופים והוא יליל ופי׳ זה גרתה יותר: **ומ״ש** רבינו ולפ״ז מ״ל להתריך בתקיעה של תש״ת יותר מבעל תר״ת פשוט הוא דהין דשיעורה דשברים ותרועה חד הוא אין להתריך בתקיעות סימן זה יותר מבתקיעות סימן זה: **ומ״ש** רבינו וכ״כ הרמב״ם פירו שיעור תרועה כדברינו שהוא לפ כתב שלא שיעור ג׳ שברים כתרועה שבל ביתר שיעור לפי שכבר ביניהם הם שלש שברים הם כתרועה ול״ה שיעור תיכנות והשברים שמל שהשברים הם שלש וכיוצאות ט׳ וכ״כ ו״ל ולא מצינו זה בדברי רבינו יפה ע״כ ל״ל ויש ספרים שנוסחן הרמב״ן נגון: **כתב** הרי״ן מתניתין שמעינן שפם רגה להתריך בתקיעה ותפי׳ כתב מתריך שבל פס רגה להתריך בשברים יש מי שכתב שברשות נידו ובלבד שיתריך התקיעה יותר מן השבר לביבר ביניהם ולדידי לית ס״ל הכי מלא נריך שלא יתריך בשבר כדי שלש שברים ביניהם יותר דמי נעוחי נגח שיעור תקיעה כשלש שברים כל שהתריך בשבר שמל שברים אין זה שבר מעגין גניחה מלא תקיעה היא עכ״ל: **והמרדכי** כתב ה״ר יצחק היהוח״ל לי נרגה שת״ש ליחוך שברים היינו משום נעוחי נגח ג״כ תקיעה לף הוי רק של כל שהוא דהא דבעינן שברים היינו משום נעוחי נגח ג״כ תקיעה לף הוי רק שלש נגיחות וסם גדולים יותר ובשביל קצר״ך לף הוי שלש כשיעור שלש נגיחות וג׳ יללות נגיחות פי׳ בקונטרס בדרך התולים התתריכים בנגיחותיהם ותם יקצר בשברים הרבה ל״ל יללה ופא ע״כ: (ג) וכ״כ הג״א והעולם לף נהגו כן מלא מקבלים הבבר כל מה שמפשר משום לדעת רש״י נאמעט שיתריכו ופא מכלל שבר וכו׳ תקיעה שהרי לדידיה שיעור תקיעה הוי כך כחות של כל שהו (ב):

כתב הרוקח בשם מהר״ש בהלכה שברים ותין בספרי יהיים שלש שברים עד כאן ותין נרגה כן מדברי הפוסקים שלש שברים בעינן וכל שתקע פחות מהם משמע שלא יצא וכ״כ הוא עלמו בשם רמב״ן וכן מבואר בתשובת שלמה בתב רבינו בשלמה ובכתבו שלש שברים בעינן ואין לחוש לדברי הרמב״ם שיתא תרועה ותקע תקיעה אחת ארוכה ואחר כך תקע שלש שברים ואחר כך תקע תשע תרועות דלא יצא ידי שניהם שהם כתרועה וכן בתב בשם מהר״ם מרוטנבורג״ש שבתב רבינו שלמה שלש שברים ואחר כך

כוחות ועוד ג' כוחות יעשות נזדקר לפניו שברי מבואר כתו' ומהרבי ונהנתה מיומנו שהביא פי' ריב"ח וריב"ם לריך להתריע כשיעור ג' שבריס וט' כוחות גם כרב המנוח כתב שים מי שכופר כן וסיימו דעת ריב"ח גם הדבר מבואר מעלמו שבין שכל מחד מהיבוחות הוא ג' כוחות ממולא ג' יבחות הם ט' כוחות וג' שבריס הם לפחות ט' כוחות לחיוך קטנות יותר מיבחות • ומ"ב לפחות בעינן י"ח כוחות ובלשון הרמ"ם לריך להגיע וט' כוחות כלשון התוספות והמרדכי או להגיע וג' יבחות כלשון הב"ח מיומנות ופשוט הוא.

ומ"ש ומברח הרמבוה היא דעת הפוסקים דבריהם שבהבו שלריך להתריע בתקיעות תשר"ת יותר מתר"ת ומהרדכי כתב להטיה שכן נרחה לר"י והוא בעל ספר תוספות:

ומ"ש וכן הוא דעת ה"ה הרא"ש ז"ל הוא מה"ם בסוף פירוש ור"ח פי' כפי' רש"י וכן הוא בירושלמי ור' יהושע כתב שכן נרחה מברת הרי"ף ולא ידעתי שעמו שברי הי"ף כתב בספר כלשון הגמרא • ולעניו הלבה הכה הסת"ג כתב שברחתן דברי ריב"ח וריב"ם גם הסמ"ק כתב בספרו דיבוחות הם ט' כוחות ומ"ב יש לחוש שם מלריך בשברים ולפ"ז לריך קלת בשברים ולפ"ז לדעת רש"י שיבחות ג' לבד כתב תפ"ר יזהקיה שם מלריך בשבר כשיעור ג' כוחות לפ"ז לא יצא מבלל שבר שברי שיעור תקיעה לחוחו סדר היא כשיעור ג' שבריס והרב"י כתב דבברי של טעם הן ואין להשיב עליהן ומ"ה כתב לחיוך יהיה להזהר בלל שלא להלריך בשיעור ג' יבחות • מיהו לרבינו יהיו יהיו שברים בלל הבל הוי תרועה ד"ת וליבא י"מ בבל ענין בדלעיל ולפי זה להשיב לדברי תפרי"ח • ולפבר דדוקא לענין טורמת התרועה קמבר שבר זה תרועה נקרא להבל עניין בבייה מבל מיהו לפ לדעת ר' היו השיעור לריך שיהא שוה לשיעור ט' כוחות ואלו בקבלן ג' כוחות ואע"ג דהמהר"י אסהפקים לפי' רש"י הניח דברי רבינו הוי ג"כ דלא הניח דברי מה שהמהו בגמרא אספקא ליה לפי נוסחי גרסת כי' דלמו ספק מחת קמבר מבל מחה שלריך לפרש לדעת רבינו היהי דיבבות הם ט' כוחות ואם לא ס"ל בוחיה אלא בפי' רש"י וע"ש • והחבה הוא להלריך בשברים קלת ואין לשנות לקבר שבריס בדי לצחת ידי בולם אף לדעת רש"י המבואר בת בתב שאם אין בידו אלא שבר אחד בדי לצאת ידי חובתו אפילו בשברים הרבה לא יצא דבן מוכח מפירוש"י שבתב הבעיות בדרך החולים שתריכים בעיוחיהם וא"ב מוכח בפי' ברש"י עלמו תופס עיקר לחף אם תתריע בשבר קלת לא יצא מבלל שבר וב"ע שסובר במ"ב מהרי"ח וס"ל דספק מחת קמבר דלא בדיעבד אם בירבו ולא בחוך בדי בולם אף לדעת רש"י המבואר בת בתב שאם יקבר

בגשיחה ג', פדיון טפי וכ"כ הריב"ש בתשובה הדשת טתן והסברת מכרעת דכיון דקרובה לחת היה צריך לעשותן בגשיחה לחת ואם לא עשה כן ממזרין לוחו וכן דעת הרי"ו ניחת והרי"ח והרשב"ץ והרי"ן וכל החחרונים וזיל וכן טהגין בכל המקומות שראיתי וכן רחו לעשות לכתחילה מידי ספק עכ"ל וכן כ"כ הב"י בשיטי רחיה דמיה בשו"ע ון הירוש, שאם עשאן כולן בגשיחה ג', יצא לא תיקשי מהא לר"ת לחיכא למוקומי בקש"ק דבקר"ק לו בקר"ק דכדילמו חין קפידא דליכא למימר כיו לא עבדי חינשי הכי דמל"מ קרובה ותקובה קרי מלי טינהו מכל שבריס ותרובה קרוייהו בחקום קרובה קיימי ובחל בגשיחה לא עבדי חינשי ולא הוו קרובה וברחה לעחת ר"ת טליבא דכולהו בחקום שחוקעין ג' קולות בשבריס בקל הדבר שיחקע בגשיחה ג' ת"ת ובשבריס בשני בגשיחות חו חיכא ובחקום שנהגו לחקוע רק בקר"ק לכל הדר צריך שיחקע בגשיחה ג"ת בגשיחה ג', ובשבריס בב' בגשיחות מכל חיכא לא הכיון דטעמא דר"ת שבשביל לחקוע בקר"ק וקר"ק ובשיק חשוב לחות בגיה גמי בקר"ק וקר"ק בשיק חתה בשבריס בקר"ק וקר"ק לא חשיבי ומכ"ש מי שניה ג"ת בגשיחה חחת ולמחת קר"ק חחת היו ושבריס בלחוקה בגשיחה של תרועה מתחיל בשבריס כללו בבה"ג ובחקום שנהגו לחקוע בשבריס בקר"ק קק"ק קר"ק חין נקל כ"כ לשנות ידי כולם מ"ח יחקע על שני דרכים בגשיחה ובשבריס כללשל כיון שחותו מנהג חשום דשמח קי"ל כמ"ד חחד מד"ם ובשיס מד"ם ולכן חוקעין בשניו דשתין לחקוע בשבריס בקר"ק קק"ק קר"ק בשיק ח"ח חן בשחה לכ"ע עכ"ל . ורבחה ללדילן דנהיגין לחקוע בשבריס בקר"ק קק"ק קר"ק שיעשה בגשיחה ג"ת בגשיחה חחת ובשבריס בשתי בגשיחות חחת יחא ח"ח לד"ה כחו שהכחתי בלכך בגשיחה בעשה ג"פ תשר"ת ועשה בשניו זה וכדי לחוש לדברי כשל תרי"ל יעשה בשבריס בשתי בגשיחות ודרך זה טוב ויפר לנחת ידי כולל וכך רחוי לנהוגיו (ג) : **ומ"ש** הרמ"ם סם חקע תקוע, ותרועה ותקיעה בגשיחה חחת לכחורה לח יחא וכו' ורבחה מדבריו שסובר שחחר שהירושלמי כתב בהדיח דיחא הכי נקטיון וכ"ש שהוח דעת הר"ן . חבל רבינו ירוחם כתב בשם הרמ"ם ובשם קצת מפרשים שלא יחא . ובפוסקים מלחתי חקע והריע ותקע בגשיחה חחת לא יחא : **כתב** הכלבו בשם הרי"ג הוי יודע שחין פירוש שבריס שיסובר הקול ואפסי חלח שבר כמדם שנוגע מעבר ומכחב לב וכן יבחות מרוכות ובוחנין החוקעין המפסיקין לגמרי עכ"ל (ד) : ומ"ש וכן יבחות מרוכות כבר נקבחר שיעורן : ומ"ש וטוענין המפסיקין לגמרי פסול הוח :

ואם בחריך בתקיעה מחרוכה של תקר"ח בשיעור שחי תקיעות וכו' כפ"ב דר"ה חנן חקע בתרחובה ומבך בשנייה בשחים חין בינו חלח חחת וכחב הרמ"ם פירוש בשנייה היינו בתקיעה מחרוכה של מלכיות בחריך בה בשיעור שחי תקיעות כדי שתעלה לו גם לחקיעה בתרחובה מהרוכה של זכרונות חין בינו חלח חחת לחפכוקי חקיעה חחת לשחים בה מפסיקין בינוחם גרסינן עלה דהך מסנה חפילו חחת חין בינו למה ח"ר בשבי סופר מבערך ומופר בבי רבשה חין ליה ריבה חלמח דשנייה לח עלתה לו כלום ומפרשים דחין סיפא ולח סיפא חית ליה ריבה חלמח דשנייה לח עלתה לו כלום ומפרשים דחין בינו חלח חחת חקיעה רחשונה ומבימין סעד לדבריהם וכו' וכ"ל דבחי סעד חין בו ממש וכו' חלח ודחי הפי דנקט חקע בר"חשונה משום דמינה יחינן דבחריך בשנייה בשחים כיון דבחריך בה יוחר מבר"חשונה ובקה לו על הך פירוחא מבחריך בסרך רחוקו ד"ח ומחמי ליסליק בחרחי חלמח דפשיטה ליה לחלמודא דיחן דלמחא מיבא סלקא ונם מדחשני פסוקי חקיעחא מבדדי לח מפסקין משמע דחרחי לח פסקי חבל לחדא מיבא סלקא וכ"ל דנמ' דיחן פליג חבא דירוש, וכ"ל לפרש נמרא דיחן כחו דירושלמי וה"ם וליסליק ליה בחרחי ומחני פסוקי חקיעחא מבדדי לח מפסקין וכיון דמ"ם לחלק לשנים גם לחדא נמי לח סלקא והדחכ"ן כחב דקירוש, לח מורי שכחב ונחן חילוק בין היכא דנמר התרועה להיכא דלא נמר התרועה כי כל חלה שהתחיל בחרועה בחרוך יכול לעשות ג' יבחות וחכו חיטור חרוע, וחפי' חפ"ל חלא עשה כי חם ב' יבחות חל"ל שחינו חפסקה לי ב' מ"ל ג' ע"כ ודבריו נכונין, ולכך ירחה לחף חם לא נמר התרועה חוור ותוקע ג' שבריס וחינו חועיל ליחקע עוד שבר חחר חפילו עשה הכל בגשיחה חחת דסוף סוף הוי הספקה בחמצע דשבריס דחין לנו רחיה לחלק בין הספק ג' לב' ולא כחשמע מדבדי הרמ"ם שלא נחלק חרחב"ן חלא היכא דנמר התרועה ולעניו לחזור ולתקוע עוד שבר חחר שני חם עשה הכל בגשיחה חחת נמר משמע דמוכח הרמ"ם דבתוקע עוד שבר חחר שני חם עשה הכל בגשיחה חחת חלא כדברי ר"י הלוי עיקר . והכ"ו בש"ע שלו פסק בשחים דיחקע עוד שבר חחר ולא נהירח : ואם

ובחרועה דשנים כן ד"ת חפ"ם כן ממרו בירוזלמי דחם עשאן בגפיחה חחת יצא חם כן הוי הדין לשבריס ותרועה לחחת כן ד"ת חם עשאן כך' נפיחות כמי יצא ממרי שגא ובברי הגחוסים המוכרים חינם שלא לכחחלה גם בש"ג רגיטו ירוחם חמור נרחם בסיחן שיטו נכון בעיטי דוקיי לח נרע ממעשה דמגילה דחמיק הרמ"ם

תרועה היא נגוחי ויליל ובעינן שתהא התרועה בלא הפסק ואם תקע תקיעה ותרועה ותקיעה בגשיחה אחת לכאורה לא יצא שאין כאן לא ראש ולא סוף ומיהו בירושלמי לא משמע כן דגרסינן התם עשאן בגפיחה אחת יצא ע"כ יאם האריך בתקיעה אחרונה (ה) של תשר"ת כשיעור ב' תקיעות כדי שתעלה לשם תקיעה אחרונ' של תשר"ת ובשביל הראשונה של תש"ת קאמר בירושלמי שאינה עולה לו כלל אפילו במקום אחרונה של תשר"ה אבל בגמרא דידן מוכח שעולה לו בשביל אחת ולא בשביל שתים : מעשה אירע במנגנצא שתקע בסדר שאחר שתקע ב"פ תקיעה שבריס תרועה תקיעה טעה בשלישית ואחר שתקע שני שבריס התחיל להריע וקצת הקהל החזירוהו לראש וקצתם אמרו לו תקע שבר אחר וסיים והוא התחיל לתקוע בבתחלה ותקע נ"פ תשר"ת ואמר הי"ר אליעזר בר נתן דשלא כדין החזירוהו וגם התוקע עבר על שבות דרבנן שלא הפסיד סדרו במה שהתחיל להריע אחר שני השבריס כיון דשבריס וחרועה שניהם משום תרועה דקרא עבדינן להו שמא נגוחי ויליל והכל תרועה אחת היא והוי ליה כאילו נתקלקל בשבריס שחזור אליו אלא היה לו לחזור ולתקוע שבר אחר ולהריע ודאי אם נמר התרועה שהתחיל בה בטעות הוי הפסק בין דנ' שבריס יש להן להיות זה אחר זה והופסקו בתרועה הוי כתרועה שנחלקה לשנים ואינה בלום וצריך לחזור ולתקוע תשר"ת אבל שני תשר"ת הראשונים לא הפסיד וא"א הרא"ש ז"ל כתב אפילו אם נמר התרועה בין השבריס לא הפסיד התקיעה שהקע אלא חזר ותוקע נ' שבריס ומריע והוקע דכיון שהבל היא תרועה שהרי אנו עושין גנה ויליל משום דלמא הרוייהו תרועה א"כ חדא תרועה היא אלא שנתקלקלה ולא הוי הפסק מידי דהוה אפעמים שהתוקע מתחיל לתקוע ואין הקול עולה לו יפה ופוסק וחזר ומתחיל לתקוע או להריע ולא מפסל מה שתקע כבר בשביל שהפסיק בקול קצר,שהשמיע בשופר דלא מקרי הפסקה כיון שאינו קול אחר שאינו מעין התקיעה ולא דמי ליהא דהקין ר' אבהו דאמרינן דשברים או תרועה הוי הפסק דהתם אם תרועה נגוח הוי יליל קול אחר לגמרי ואם הוא יליל הוי נגוח קול אחר לגמרי

תקר"ח וכו' ולא כתבה נמי לף בהחריך בתקיעה שנייה של תקר"ח כדי שתעלה לו נמי לתקיעה שלישית של תקר"ח נמצך לחר לשון הרמ"ם שכתב כן והרמ"ם ז"ל לרגוחתי נקט כבי דלא מיבעיח להם לחיטו עולה לו כלל שהרי שתי התקיעות כחוב בין דשחיכן לחת מיבעיח להם לחיטו עולה לו לתקר"ח ואם לא מפסיד לחת כלל ומ"ש הרמ"ם שלא הפסיד עולה לתקיעה לחיטו עולה לו כלל :

מעשה מירש במגנל"ח וכו' עד ומ"ש הרמ"ם ז"ל כתב דחפילו אם נמר התרועה בין השבריס לא הפסיד וכו' נם בחרחבי כחוב הטנת חקנו רבינו יוחל הלוי ולרחב"ן כדין זה מעשה חחר ול"ל מיני יכול לעחוד על דברי מורי שכתב ונחן חילוק בין היכא דנמר התרועה להיכא דלא נמר התרועה כי כל חלה שהתחיל בחרועה בחרוך יכול לעשות ג' יבחות וחכו חיטור חרוע, וחפי' חפ"ל חלא עשה כי חם ב' יבחות חל"ל שחינו חפסקה לי ב' מ"ל ג' ע"כ ודבריו נכונין, ולכך ירחה לחף חם לא נמר התרועה חוור ותוקע ג' שבריס וחינו חועיל ליחקע עוד שבר חחר חפילו עשה הכל בגשיחה חחת דסוף סוף הוי הספקה בחמצע דשבריס דחין לנו רחיה לחלק בין הספק ג' לב' ולא כחשמע מדבדי הרמ"ם שלא נחלק חרחב"ן חלא היכא דנמר התרועה ולעניו לחזור ולתקוע עוד שבר חחר שני חם עשה הכל בגשיחה חחת נמר משמע דמוכח הרמ"ם דבתוקע עוד שבר חחר שני חם עשה הכל בגשיחה חחת חלא כדברי ר"י הלוי עיקר . והכ"ו בש"ע שלו פסק בשחים דיחקע עוד שבר חחר ולא נהירח : ואם

ואם חקע תר"ת בגשיחה חחת לכחורה לא יצא כו' נרחה מלשונו זה שפוסק כירושלמי ולא כמשמע לכחורה חבל רבינו ירוחם כתב ע"ם הרמ"ם שנוגר דלא יצא נרחה לא היה נוגר בדברי הרמ"ם שחחר לכחורה חלא כיון שבדעתו כדפיש חם עשה תר"ת בגשיחה חחת לכחורה ולא כיון בדעתו חם יצא ולא יצא ולכן נרחה דלא יצא : ואם

ואם החריך בתקיעה מחרוכה כו' חיכא למיקך לדברי רבינו נחרת דיקן מוקך בירוזלמי וזה לפך ממ"ש הרמ"ם לפ' נחרת דיקן כמו בירוזלמי שחינו עולה לו כלל ונרחה דעת רבינו מחחר שכפוף הבית הרמ"ם לדברי הרמב"ן ומסיק ונימח בשחת חין בינו חלא בחת חיטו שנייה ובירוזלמי מחרימי מקמי דסכי פ"ל ושיטר לטן רבינו לפי זה כך הוא בירוזלמי קחחר שחינו עולה לו כלל חבל לפ' הכי לטנין דך דינה דנמרח דיקן מוכח כך דינה -שעולה לו בשביל בחת וקל : **ומ"ש** רבינו דין זה בהחריך בתקיעו, מחרוכה של

מעשה בחרועה דשנים כן ד"ת חפ"ם כן ממרו בירוזלמי דחם עשאן בגפיחה חחת יצא חם כן הוי הדין לשבריס ותרועה לחחת כן ד"ת חם עשאן כך' נפיחות כמי יצא ממרי שגא ובברי הגחוסים המוכרים חינם שלא לכחחלה גם בש"ג רגיטו ירוחם חמור נרחם בסיחן שיטו נכון בעיטי דוקיי לח נרע ממעשה דמגילה דחמיק הרמ"ם

דלא הפסיד התקיעה שתקע לכוי כמי שהקלקלה לו התרועה שחור עליה וכ"ג חם עשאן כך' נפיחות הוי כמי שהקלקלה לו התרועה והתקיעה רחשונה לא הפסיד ובכמה חחרונים מלחנו לכחוב בשם הרמ"ם דחם חזר ותקע בסוף כל התרועות חפילו חחת חחרונה יצא ידי כולם ומ"מ לא ידענא מנין לו זה ונרחה דלא יצא כיון שלא הפסיד בתקיעה חחרונה כלל ומ"מ חפשר דלא פליג חבל מודה דחם חזר ותקע בסוף כל התרועות

ואם עשה ד' ולו ה' שברים זה אחר זה בלי הפסק אין בכך כלום שהרי לכתחלה יכול לעשות מהם כמו שירצה כתב ב"י פשוט הוא שהרי כבר כתב לעיל דאין לחוש אם הוסיף על ג' שברים ולא כתב כאן כן אלא משום דבעי למיכתב שאם לאחר שתקע שלשה שברים תקע והפסיק וכו' ולא תיקן כלום דסוף סוף קשה מאי נורך במ"ש שהרי לכתחלה כו' כיון דלא נתכוון לבתר דין זה כל עיקר ועוד מאי שהרי לכתחלה כו' הלא הוא עצמו הדין שאחר לכך ירצה דמה שכתב לעיל דיכול להתחיל מה כמו שירצה היינו לומר דיכול לכתחלה והוא דכשהתוקע היה דעתו מתחלה קודם שתקע לעשות חמשה או ששה שברים דיכול לעשות כן דאין לה שיעור למעלה אבל היכא דלא נתכוון מתחלה כי אם לעשות שלשה שברים לבד ועשה ועשה ד' או ה' שלקח דעתיה אחרינא דהוי הפסקה לפך כתב דאין בכך כלום שהרי אף לכתחלה יכול לעשות מכם כמו שירצה אם כן ומאי דכדיעבד לא גרע מלכתחלה וכתב כן על פי דברי הרמ"ם כמעשה דתענל"ת שהקונט טעה עוד בסדר תש"ת ועשה ד' שברים שברים לא הקילו כלום כו' כי מהגהות המכר"ש מירט"א ויעשה שלשה שברים לבד ההפסקה עכ"ל ואין לו טעם דפשיטא דג' שברים שבעורן כט' כותות שיעור זה ניתן לתקיעות גד' שברים ואין ההפסקה שבין השברים כלל בשעור ולכאורה היה נראה דע"ם הוא ונריך להיות בהפסקה בב' וכורה לנו ב' דברים בתוך שלכתחלה יעשה ג' שברים לבד ולא יותר וכן מבואר בדרשות חיבי"ל שמהנהג היה שלא לעשות שברים יותר מג' ע"כ . הב' שיפסיק בין הג' שברים להרועה שלאחריהם ואפי' להרמ"ם בעינן ג"כ בעשיתם אחה דשיהם יעשם תרועה דקרא מכל מקום לכתחלה צריך להפסיק ביניהם וכן פסק מהרח"ו וז"ל יזהר שלא יתקע כתו שרגילין הוקעין לתקוע שברים תרועה בבת אחת בלתי שום הפסק דבכה"ג לא מיקרי בבת אחת, שלא יפסיק מעט רק שלא יעשה בשיעה ביניהם כך משמע מפורש"י פ"ק דחולין ע"ל אחל נרהה עיקר דהכי פירושו דלפי שהוצרכו לתקוע בשברים הנ' שברים שלא יהיה ההפסקה ביניהם קול תרועה כעבירת הנ' שברים ועם הפסק זה יהא ג' לכיון דהפסק זה עושין גם בתרועה לא נחשב לשבר כלל שלא לריך לעשות ג' שברים עם הפסק קול זה בגתר השברים והכי נקטינן ואם לא עשה שלא כ' שברים ועם הפסקה זו יחשב לו שבר ג' לא יצא ידי תקיעה כ"ל : ובכתב במהרי"ל שהוא תחת על המנהג שלא לעשות יותר מג' שברים דחיי שלא תתרועה ולי נראה שהמנהג הוא תפני תחלוקה הנלוטה בשיר השברים דחת יצא מכלל שבר ועשה תקיעה כתו שהנהיגו ועל כן נכון שלא לעשות יותר מג' דאתת שבר לאחרון עשה תקיעה והוה הפסקה לדעת הרמב"ן וכן נראה לי עיקר שלא לעשות לכתחלה יותר מג' : **י"א** שלא ה' הפסק שלא כשמפסיק בתרועה בין שברים לתקיעה וכו' יש לדקדק ת"כ למה כתב הרמ"ם שתפי' נתר התרועה בעשות לא הוי הפסקה לפי שהוא תעין התרועה שיש לו לתקוע ולא תפילו לי"ת הוי תעין התרועה כשמפסיק בתרועה בין שברים לתקיעה תע"ב דבסדר ת"ה ותר"ת תקיינו שתת קתרתי שיש לו לתקוע ולוותר דוקא בסדר תש"ת ותר"ת תקיינו שתת קתרתי דהוי הפסקה מצתע בכל ענין ונראה שלא קתר הרמ"ם שלא דוקא בכה"ג שעשה ג' שברים והתחיל להניע דהיה כיון שהתרועה דתר"ה סדר אלה כך היא נגת ותת"כ יליל ובכל תרועה תלא שת"כ תלא תרועה היא שלא שהתקלקלה דומת להוקע שאין הקול עולה לו יפה וכו' אבל בתפסיק בתרועה קודם שברים כיון דאין סדר התרועה לעשות ליל ותת"כ גיהה ע"כ תוקע התרועה תוצ שייפה להרועה שהחזיק בה והוי הפסקה ע"כ בספר יבולדרשם שם עשה כסימן תסר"ת ותקע תרועה קודם שברים לריך לחזור ולעשות תסר"ת פעם אחרת וכן עיקר כ"ל : **ואם** תקע ג' תסר"ת כו' אין לדקדק מכאן שזה שכפך ת"ש כשם הרמ"ם דאפי' אם גמר התרועה בין השברים לא הפסיד התקיעה שתקע דהתם כדמפרש טעמא דאחת תרועה היא שלא שהתקלקלה אחזר עליה ולא הוי הפסקה אבל הכא מיירי בעשות כי הך דהוי הפסקה כיון עשה ב' תרועות כו' ולכך ל"ה בהפסיד גם התקיעה וי"ל שהפסיד ככל ולריך לחזור מרחש שלשה פעמים ולעניו שיהה בין תקיעה ז' לת' או ת' לט' יחזר לרחש ויתקע ה"ל שהפסיד ע' ה"ל סם בתסר"ת הב' או תשע"ת ועשה שני שברים ויתקע ל"ל דהפסיד גם ב' תסר"ת הרחשוים שהרי שלשה פעמים תסר"ת קו ט' תקיעות וכאותן ט' תקיעות קו"ל שם שהה כדי לגמור כולה חוזר לרחש ואם יעשה ב' שברים ותקע ב' תקיעות ע' ה"ל ש

תקצא ואחר שיגמור התקיעות מיושב יתחיל ש"צ אשרי העם יודעי תרועה וגומר עד תרום קרננו ויאמר אשרי יושבי ביתך וגומר ומחזיר ס"ת למקומו ואומר קדיש ומתפללין הצבור בלחש תפלת מוסף אע"ג דקי"ל כר"ג דאמר ש"צ פוטרן דתנן כשם שש"צ חייב כך כל אחד ואחד חייב רבן גמליאל אומר ש"צ פוטר את הרבים ואסיקנא הלכה כרבן גמליאל דאמר (א) בר"ה ויו"ה ש"צ מוציא לכל מי שהוא בב"ה ושמעו ממנו התפלה מראש ועד סוף אפי' אם הוא בקי ויודע להתפלל ומי שהוא אנוס ואינו יכול לבא לבית הכנסת כגון עם שבשדות וזקן והולה הוא פוטרו אפילו לא בא לב"ה מ"מ מוטב שיתפללו יחידים כי מי שירצה לצאת

ב"י

תקצא ואחר שיגמור התקיעות מיושב יתחיל שליח צבור אשרי העם יודעי תרועה וכו': אף ע"ג דקי"ל כר"ג דאמר ש"צ פוטרן דתנן כשם שש"צ חייב כך כל יחיד ויחיד חייב ר"ג אומר ש"צ פוטר את הרבים י"ח בפ"ב דר"ה (לג:) ובגמרא (לד:) א"ר יוחנן הלכה כר"ג בברכות של ר"ה ואסיקנא דלא פטר ר"ג אלא עם שבשדות משום דאניסי במלאכה אבל דעיר לא וכתבו הרי"ף והרא"ש שם עם שבשדות דאניסי ולא מצו למיתי לבי כנישתא בר"ה ש"צ מוציאן י"ח אבל דעיר אין ש"צ מוציאן י"ח עד דאתו לבי כנישתא ושמעו מש"צ מתחלה ועד סוף ירושלמי רב הונא ציפוראה בשם רבי יוחנן אמר הלכה כר"ג באילין תקיעתא והוא שישבו שם מראש התפלה ומאי שנא ברכות של ר"ה שש"צ מוציא את הרבים י"ח מה שאין כן בשאר ימות השנה משום דנפישי ברכות דכל שבתות וימים טובים של שאר ימות השנה שבע והני תשע וכתב הר"ן דה"פ אבל דעיר דלא אניסי ואפ"ה לא אתו לבי כנישתא אין ש"צ מוציאן אבל כל אותם שהם בבה"כ ואפילו של עיר כיון שהם שומעין מפי ש"צ אותם פטר ר"ג וכדאמרי ליה לדבריך למה צבור מתפללין אמר להם כדי להסדיר ש"צ תפלתו דאלמא לדברי ר"ג אין ציבור צריכין להתפלל אלא כדי שיסדיר ש"ץ תפלתו והרמב"ם כתב בפ"ח מהלכות תפלה כלשון הזה שש"ץ מוציא את הרבים י"ח כיצד בשעה שהוא מתפלל הם שומעים ועונים אמן אחר כל ברכה וברכה הרי הם כמתפללין בד"א בשאינו יודע להתפלל אבל היודע אינו יוצא י"ח אלא בתפלת עצמו בד"א בשאר ימות השנה חוץ מר"ה וי"כ של שנת היובל אבל בשני ימים אלו ש"צ מוציא את היודע כשם שמוציא את מי שאינו יודע מפני שהן ברכות ארוכות וכו' ול"ד למה לא חילק בין עם שבשדות לעם שבעיר כדמפליג בגמרא ואפשר שהוא ז"ל מפרש דה"ק עם שבשדות לפי שהם טרודים במלאכתם ואין להם שהות להסדיר תפלתם אם באו לבה"כ ושמעו התפלה ש"צ מוציאן ואם לא באו אין ש"צ מוציאן אבל דעיר שהיה להם שהות להסדיר תפלתם ולא הסדירו אע"פ שבאו לבה"כ ושמעו אינם יוצאין י"ח עד שיתפללו הם בעצמם וסובר דלא מפליג בגמרא בין עם שבשדות לעם שבעיר אלא בתפלות של שאר השנה אבל תפלת מוסף דר"ה וי"ה של שנת היובל כיון דנפישי ברכות דידהו אפילו בני העיר אינם יכולים להסדירם ומש"ה ש"צ מוציא את הכל והשתא לפי פירוש זה כיון שלא חילקו בגמרא בין עם שבשדות לעם שבעיר אלא בתפלות של שאר השנה ובהכי לא קי"ל כר"ג אין מקום לחלק בין שדות לדעיר כלל:

ועד ירושלמי שכתב הרי"ף רב הונא ציפוראה בשם רבי יוחנן אמר הלכה כר"ג באילין תקיעתא והוא שישבו שם מראש התפלה וכתב הר"ן פי' דכי אמר הלכה כר"ג בברכות ר"ה דוקא באילין תקיעתא כלומר בברכות של מלכיות זכרונות ושופרות שתוקעין בהם אבל חייבים הם שאר ברכות והיינו דגרסינן רבי זעירא ורב חסדא הוו יתיבין לאילין תקיעתא מן דצלי אתא צלותא קם רב חסדא א"ל רבי זעירא ולא כבר מצלית א"ל מצלי אנא והדר מצלי דנחתין מערביא לככא אמרי בשם רבי יוחנן הלכה כר"ג באילין תקיעתא וכך פירושו דר' זעירא הקשה על רב חסדא כיון דכבר צלי יוצר למה ליה לצלויי תו דבשלמא יוצר היה צריך להתפלל דכיון שאינו אלא ז' ברכות אין ש"צ מוציא את הרבים י"ח אבל מוסף שהם ט' כיון דאוושי ביה ברכות לא היה צריך להתפלל שהרי ש"צ מוציא את הרבים י"ח ואהדר ליה דהלכה כר"ג באילין תקיעתא פירוש לברכה של מלכיות זכרונות ושופרות קרי תקיעתא לפי שתוקעין בהנהו קי"ל כר"ג אבל ז' ברכות של מוסף עצמו צריך כל יחיד להתפלל ומש"ה אע"ג דכבר צלין יוצר הדר מצלינן למוספין שבע ברכות שבמלכיות זכרונות ושופרות בלבד הוא שש"צ מוציא את הרבים י"ח ולפיכך יש שהיו נוהגים להתפלל שבע ואח"כ היו שומעין תפלת המוספים מש"צ מתחלה ועד סוף והיו יוצאין בה ידי מלכיות זכרונות ושופרות שש"צ מוציאן ומיהו דוקא בששמעו כל התפלה מתחלה ועד סוף אבל לא שמעו אלא אותם שלש בלבד לא יצאו י"ח והו שכתב הרי"ף והוא שישבו שם מראש התפלה והכי איתא בירושלמי ועכשיו נהגו הכל להתפלל תשעה עכ"ל ואין נראה כן מדברי רבינו אלא לגמרי הוא מוציא י"ח כל תפלת מוסף דאל"כ ל"ל לאהדורי אטעמא דמי שירצה לצאת בתפלת ש"צ וכו' תיפוק ליה דאפי' אם ירצה לצאת בתפלת ש"צ אינו נפטר בכך מידי תפלת מוסף שעכ"פ צריך כל יחיד ויחיד להתפלל תפלת מוסף שאין ש"צ פוטרו אלא מאותן ג' ברכות בלבד ואין לומר דאאותן ג' ברכות שהוא מוסף יהיב טעמא דמי שירצה לצאת בתפלת ש"צ דהא אמאי דכתב ומתפללין הצבור בלחש תפלת מוסף קאי וכ"נ מדברי הרמב"ם בפ"ח מהלכות תפלה דמכל תפלת מוסף לגמרי מוציא ש"צ י"ח ולפי זה צ"ל דהא דקאמר בירושלמי הלכה כר"ג באילין תקיעתא לא למלכיות זכרונות ושופרות בלבד קאמר כדברי הר"ן אלא לתפלת מוסף כולה קרי תקיעתא על שם שבתפלה זו תוקעין ובגמרא דידן משמיה דרב חנא ציפוראה נמי איתמר ר' יוחנן אמר הלכה כר"ג בברכות של ר"ה וי"ה משמע דאכל תפלת מוסף קאמר והירוש' שהביא הר"ן הכי איתיה א"ל מצלינא והדר ומצלי דנחתין מערביא ואמרין בשם ר' יוחנן הלכה כר"ג באילין תקיעתא ואנא דלא כוונית דאילו כוונית נפק ידי חובתי א"ר זעירא ואתות כל תנייא תני לה בשם ר"ג ורבי הושעיא תני לה בשם חכמים רבי אבא דקיסרין בשם רבי יוחנן והוא שיהא שם מראש התפלה א"ר תנחום ב"ר ירמיה מתניתא אמרה כן סדר ברכות אומר אבות וגבורות וקדושת השם ע"כ ואפ"ל ע"ד זו דש"צ מוציא י"ח כל תפלת מוסף וה"ק מצלינא והדר ומצלי דנחתין מערביא וכו' כלומר א"ל ידענא דהלכה כרבן גמליאל שש"צ מוציא י"ח כל תפלת מוסף ואפ"ה אני מתפלל תפלת מוסף ואיני רוצה לצאת בתפלת ש"צ מפני שאיני יכול לכוין לכל דברי ש"צ שאילו הייתי יכול לכוין לכל דבריו הייתי יוצא י"ח בתפלתו ולא הייתי מתפלל תפלת מוסף ורב אדא דקיסרי אתא למימר דע"כ לא קאמר ר' יוחנן שש"צ מוציא את הרבים י"ח אלא כשהיה שם מראש התפלה ולא שיאמר אתפלל ז' ברכות לעצמי ואשמע מש"צ מלכיות זכרונות ושופרות לבדו שאם הוא אינו עושה כן לא יצא שאין שליח ציבור מוציא אלא אם כן שמעו ממנו התפלה מראש ועד סוף וזה שכתבו הרי"ף והרא"ש והוא שישבו שם מראש התפלה: ומ"ש רבינו מכל מקום מוטב שיתפללו יחידים כי מי שירצה לצאת

ב"ח

במצות כלל וכן פסק ר"ת ולכך נהיג בתקיעות דמעומד לתקוע תקיעה שברים תרוע' תקיעה ג' פעמים עיין בסמ"ג וטעמיה משום דרב קאי כותיה בפ' הקורא למפרע:

תקצא ואחר שיגמור כו' משנה בפ"ב דר"ה כשם ששליח צבור חייב כך כל יחיד ויחיד חייב ר"ג אומר שליח צבור מוציא את הרבים י"ח ותניא א"ל לר"ג לדבריך למה צבור מתפללין בלחש א"ל כדי להסדיר שליח צבור תפלתו אמר ליה רבן גמליאל לדבריכם למה שליח צבור יורד אמר להו כדי להוציא את שאינו בקי א"ל כשם שמוציא את שאינו בקי כך מוציא את הבקי אמר ר' יוחנן מודים חכמים לר"ג פירש רש"י אחר שנחלקו חזרו והודו ואותבינן מי אמר רבי יוחנן הכי והאמר ר' יוחנן הלכה כר"ג מכלל דפליגי ופריק רבי אבא דהלכה מכלל דפליגי בברכות דכל השנה ומודים בברכות דראש השנה ויום הכיפורים ואותביק עלה והאמר רב חנא ציפוראה אמר רבי יוחנן הלכה כר"ג בברכות דראש השנה ויום הכפורים ומשני אלא אמר רב נחמן תאן מודים ר"ת והלכה מכלל דפליגי עליה רבנן וקאמר מאי שנא הני ומסיק משום דאוושי ברכות ומשמע דהלכה כר"ג לגמרי אף בברכות דכל השנה כדקאמר ר' אבא ורב נחמן דאסיק מאן מודים ר"ת וכו' אינו אלא לפרוקי דלא תקשי לך הנך תרתי מימרי דר' יוחנן אלא דקאמר ר' אבהו משמיה דמודים חכמים לר"ג בברכות דר"ה ויה"כ ורב חנא אמר משמיה הלכה מכלל דפליגי ועמדו במחלוקתן ומש"ה פריך וקאמר מאן מודים ר"ת וכו' אבל לענין גוף ההלכה במאי דקאמר ר' אבהו משמיה הלכה כר"ג אף בשאר הברכות ודאי הכי קי"ל דליכא דפליג אהא דלימא דלית הילכתא כוותיה ונראה שזאת היא דעת בה"ג שהביאו התו' וה"ר יונה והרא"ש והמרדכי בפ' ת"ה בדין יחיד המתפלל עם הצבור ושכח יעל' ויבא דיוצא בשמיעת התפלה מש"ץ ואפי' הוא בקי כר"ג דאלמא דס"ל דהילכתא כר"ג אף בברכות כל השנה וכן מבואר במרדכי דהכי ס"ל לבה"ג עיין בפרק בתרא דר"ה השנה אבל הרי"ף ז"ל מפרש דלמאי דאסיק ר"נ הדריכן ביה ממאי דשני ר' אבא הלכה מכלל דפליגי בשאר ברכות ולא קאמר רבי יוחנן הלכה אלא אברכות דר"ה השנה ויו"כ אבל בברכות דשאר ימות השנה לא פסק בה הלכה וממילא דהלכה כרבנן בשאר ימות השנה ולפי זה אם שכח יעלה ויבא בר"ח אינו יוצא בכך שיכוין לש"ץ אם הוא בקי וכן מבואר במרדכי בפ' בתרא דר"ה שכתב דלרב אלפס דפוסק דלא כר"ג אם שכח יעלה ויבא אינו יוצא בשמיעת התפלה מש"ץ וע"ש ויש לתמוה הרבה דא"כ מה עלה על דעת הרא"ש שכתב בפרק בתרא דר"ה תחלה הפסק מבה"ג בדשכח יעלה ויבא דיוצא בשמיעת התפלה הש"ץ ואח"כ העתיק דברי הרי"ף בסתם כאילו אין ביניהם מחלוקת גם על רבינו הנמשך אחריו יש להקשות כך דבסוף סי' קכ"ד הביא דעת בה"ג בסתם וכאן כתב בסתם הלכה כר"ג בר"ה ויה"כ כו' דמשמע אבל בשאר ימות השנה אין הלכה כר"ג וא"כ דבריהם סותרים זה את זה ואין לפרש דדעתם כיון דר"ג סובר דש"ץ פוטר את הבקי א"כ איכא למימר דאף רבנן לא פליגי עליה אלא כדלא התפלל כלל אבל אם התפלל דטעה מודו לר"ג דש"ץ פוטרו וכדכתב ב"י בסי' קכ"ד דהא כיון דטעמא דמקילינן בהתפלל וטעה הוי משום דדיינינן ליה כאנוס וכדכתב ה"ר יונה בפי' בפ' ת"ה ובאנוס גופיה הא פליגי רבנן וקאמרי דאינו מוציא את הבקי אפי' אנוס כדמוכח בפ' בתרא דר"ה דאסיקנא דאפי' ר"ג לא פטר אלא עם שבשדות דאניסי מכלל דרבנן אפילו אניסי לא פטרי וכ"ל דדעת הרא"ש ורבינו דכיון דאיכא ראייה ברורה לדברי בה"ג מפ' ת"ה דאמר רב אסי טעה ולא הזכיר גבורות גשמים כו' כמבואר בתו' ואשר"י לשם דאלמא בהתפלל וטעה יוצא בשמיעת ש"ץ אע"פ שהוא בקי א"כ בודאי אף הרי"ף ז"ל יודה בה וממילא צריך לומר לדעת הרי"ף דאעפ"י דלא פסקינן כר"ג אלא בר"ה ויה"כ היינו דוקא כשהוא בעיר דלא אניס הלכך בר"ה דאוושא ברכות כי אתי לבי כנישתא הש"ץ מוציאו ובשאר כל ימות השנה מתפלל עצמו אבל עם שבשדות אפי' בשאר ימות השנה נמי הש"ץ מוציאו כיון דאניס ולא מצי למיתי לבי כנישתא דהכא נמי הלכה כר"ג כיון דאניס ולפיכך הש"ץ מוציאו כמו בשל עיר בר"ה ויה"כ כדאתי לבי כנישתא וממילא האי דשכח יעלה ויבא דדיינינן ליה כאנוס לענין זה דלא צריך לחזור ולהתפלל אבל מ"מ מאחר שהוא עומד בבית הכנסת צריך לשמוע כל התפלה מפי הש"ץ ומה שכתב הרי"ף ועם שבשדות דאניסי ולא מצי למיתי לבי כנישתא בר"ה ויה"כ כו' לאו למידק דבשאר ימות השנה אין הש"ץ מוציאו אלא ה"ה בשאר ימות השנה ולא נקט ר"ה ויה"כ אלא משום דכל הפסק שכתב לשם איירי בר"ה ויה"כ ואה"נ דה"ה שאר כל השנה ועוד נוכל לומר דלרבותא נקט הכי דאפי' ר"ה ויה"כ ואצ"ל שאר התפלות שהן כנגד תמידין שיכול הש"ץ לפוטרן טפי אע"פ שאינן שומעין וסברא זו כתב ה"ר ישעיה אחרון ז"ל דלענין עם שבשדות דאניסי ולא מצי למיתי לבי כנישתא עדיף טפי ברכות דכל השנה עיין בהגהות לרי"ף פרק בתרא דר"ה ואפשר שזאת היתה ג"כ דעת הרמב"ם בפ"ח מה' תפלה שכתב לחלק בין ברכות דכל השנה לר"ה ויה"כ בעומד בב"ה כדמשמע מלשונו ע"ש אבל בעם שבשדות לא חילק ומשמע דס"ל דבכל ענין הש"ץ מוציאו אפי' בקי כיון דלא מצי למיתי לבי כנישתא וכדפי' ויותר נכון בעיני לפרש דעת הרמב"ם דס"ל דהך עם שבשדות כיון דאיתמר בגמרא משמיה דר"ש חסידא ומתניתין סתמא תנן משמע דתנא דידן פליג עליה ולפיכך פסק כסתם מתניתין כדרכו ולא כיחידאי בגמרא ודע דלהכיא דאוושי ברכות פי' רש"י והרא"ש והסמ"ג שהרי הן תשע ואוושי מלשון רבוי ולפי זה אף בר"ה בתפלת יוצר וכן בשאר יה"כ כיון דאינן אלא שבע אין הש"ץ מוציא את הבקי ודוקא ביה"כ של יובל שהוא שוה לר"ה בתקיעות ובברכו' קאמרי' דהש"ץ מוציא לבקי וכן מבואר ברמב"ם פ"ח מה' תפלה וכ"כ הר"ן פ' בתרא דר"ה וכ"כ רבי' ירוחם בשם המפרשים אבן מדברי רבינו בכאן ולעיל בסי' רס"ח משמע דבכל תפלות דר"ה ויה"כ הש"ץ מוציא ואולי היה מפרש דאוושי ברכות כמו ריוחא דאושא פי' מתוך שאין רגילין בהו משמיעים קולם ואין אומרים אותו בלחש ומטעה אחד את חבירו וכ"כ בהג"ה מיימוניות בשם התו'

פרישה

סי' תקצא (א) בר"ה וי"כ ש"ץ מוציא כו' פי' י"כ של יובל שמתפללו בה ט' ברכות כמו בר"ה ר"ן ובירושלמי איתא מ"ט ברכות של ר"ה שש"צ מוציא הרבים י"מ משא"כ בשאר ימות השנה משום דנפישי ברכות דכל שבתות וי"ט של שאר ימות השנה שבע והני ט' וע"ל בסי' קכ"ו שביארתי פלוגתות ומה שיש להתעורר עליהם ועל הפוסקים ושם תמצא כלונתא כיון דבכל השנה אלא שכל השנה הלכה כרבים ובר"ה כר"ג נמצא מ"ש רבינו כאן דאמר ר"ג בר"ה כו' לשון שאינו מדוקדק הוא דהא לא דיבר מר"ה וי"כ בפרט וק"ל: יאמר

התו' דלפי פי' זה אין חילוק דלקמ' כיוצר דר"ה ואמר יה"כ מלחר שהן מעשות הש"ץ מוציאין ומפשר לומר ג"כ דלקמ' רמ"ה והסת"ג דכאמנו נמי שהן ברכות תרוכות דעתם היה להורות שהש"ץ מוציא לקמ' מתקוס שאוכן ע' דתלחר שהן תרוכות מעטין וסיומו נמי דאוזכי כלומר תרוכות הרבה אלן הרמ"ם לא הזכירו רק יפני שהן ע'.

ומ"ש וכ"ם לבעל העיטור כו' פי' ב"י דלעת ב"ה היה לפרש דר"ג דקאמר דהש"ץ פוטר לבקי היינו אלא לעסק שבשדות אבל בעיר אינו פוטר וקשיא לי דמ"כ כדמ"ל רבנן לר"ג לדבריך למה לבור מתפללין ות"ל כדי להסדיר הש"ץ תפלתו הו"ל לומר דהבקיאים שהן בעיר שהן רוב לבור מתפללין אלא ואילו לדברי ר"ג אין לריכין להתפלל כל עיקר כדי שיסדיר ש"ץ תפלתו אלא לריך לומר דס"ל לבע"ב דבין דבגמרא אמרו דרב פליג אדברי ויוחן דאמר מודים חכמים לר"ג אלא עדיין הוא מחלוקת ורב דיוחי בר חניגא נמי קאמר מסתיה דרבנן דלפליג עליה ריש לקיש אדר' יוחנן ואמר עדיין הוא מחלוקת מעתה נחזך דפליג נמי אדיוחך דר' יוחנן דאמר הלכה כר"ג דאי לא מס כן מאי נפקא להו מינה בתחלי דלקמ' דעדיין הוא מחלוקת סוף סוף הלכה כר"ג אלא ואילו לא ס"ל הלכה כר"ג אלא כרבנן ולכך לקאמרי עדיין הוא מחלוקת יחיד ורבים והלכה כרבים הלכך אין הש"ץ פוטר אלא לעלמו בקי אבל בשאר יומי השנה וכ"ש בין בשאר יומי השנה וכ"ש בין בשאר יומי השנה וכפשטא מתניתין כן"ל לייש דעת בעל העיטור:

כתב ר"ת שצריך להזכיר קרבנות המוספים וכו' בסוף תפסת ר"ה אמר רב חננאל אמר רב כיון שאמר ובמקדתך כתוב לאמר שוב פינו צריך וכו' רש"י דאפסוקי מוספין קאי דאין לריך לומר מקרואות המוספין מפוס דקפיטי קרני לזיכא דמוספי דר"הוכ"ה ומלכות וזכרונות ושופרות הלכך לא לריך לומר מקרואות דמוספין לא דרשא השנה ולא דר"ח אלא כיון שאמר נעשה וקריב לפניך כאלו לוכר כמו שכתבת עלינו בתורתך שוב אין לריך לכל מלכות זכרונות ושופרו' ואלו לריך לומר כדאמרן אין פותחין וכו' ומשמע דבשאר מועדין אף רש"י יודה דלריך לומר מקרואות דמוספין כיון דלא נפיטי ' והמוספות בס"פ בכל מערבין כתבו נמי ע"ב רשב"ם דאין לריך לומר מקרואות דמוספי דר"ה ור"ה אלא שבוה נאלן על רש"י דאילו סבירא ליה דאף אמלכיות וזכרונות ושופרות נמי אמר כיון שאחר ככתוב בתורתך שוב אין לריך והא דאמרן אין פותחין וכו' היינו לומר דאם בא להזכיר תכיון שהתחיל יוכל לגמור אבל אם הוא רוצה לפטור את עלמו בכתוב הרשות בידו ולכי זה גם בתקרואות הקרבנות אם התחיל להזכיר מוספי דרשא השנה יזכיר כמו כן מוספי דרשא יוהב"כ והמוספות והמדרבי להדיא בסוף פרק בכל מערבין לדעת רשב"ם גם בהקרואות הירושלמי שבגיה הרמ"ם סוף ר"ה אמרן לומר אבל אם בא לאחרם הרשות בידו:

היינו לומר אמרן לריך אבל אם רצה לאחרם רשות בידו:

ומ"ש בס"פ בכל מערבין זכרון אחד עולה לכאן ולכאן היינו דוקא לענין זה לבד שלא יאמר את יום ר"ה הזה ואת יום הזכרון הזה אבל בקיומי דר"ח הרשות בידו כמו בסוכות דר"ה ור"ח חולק עליהן וסובר דמקרואות של מוסף דרשא השנה שהוא במקום הקרבנות לריך להזכירם לעולם דכך הרשה הקב"ה לאברהם בנביא בין בכתריס דכשיתבטלו הקרבנות וכו' ודברי ר' חננאל לא קאי אלא אמלכיות וזכרונות ושופרות ואבל מקום פסוקי דמוסף דר"ה אין לריך להזכיר בפיוטי דאמירה בירושלמי שבגיה הרמ"ם ונפטר אחר שאחר אלבד עולם התיזד ומנחקה שכתוב בפנחם אבל מוסף דר"ה ולפי אלו אלא הוזכר בו בשעיר שהוא חטאת תיקן לומר ושני שעירים לכפר אחד שעיר של ר"ח ו' שעיר של ר"ה נראה לומר דאם שאינו מזכיר של ר"ח בפיוטי ה"ט מדאסיקנא זכרון אחד עולה לכאן ולכאן פי' שאינו אומר את יום ר"ח היה כו' אלא את יום הזכרון הזה לבד ומשמע דלכל עניניו קאמר דזכרון דר"ה עולה לר"ח לפיכך בהזכירו אחד מהן מצ"ל בהיאחר דרשא השנה ומומר בלבד ג"כ תזיב ליה כמילו הכל בכלל בזכרון אחד מצ"ל בהיאחר דרשא השנה ובגמרא אמרינן ובכתבי הקודש ג"כ תזיב ליה כמילו הכל בכלל בזכרון אחד מצ"ל בהיאחר דרשא השנה ומומר בלבד

שוב מ"ג מכ"ל: **ומ"ש** רגיעו וכ"ע כתב כיון שמזמר יום הזכרון הוה מג"ל ר"ח הוה וכו' לפ"ז הניחא רגיעו דברין כדי ללמוד מכם למינו מומר מת יום ר"ח הוה כבר המתינו כמ"ק מ"ש ב"ח מ"ב סוגר מזמכיר בפסוקי ר"ח שברי כתב בלחור וכמחד השבועי וגו' ובדומ"ש מדשיכם:

ומ"ש נכם ר"ע שמינו מומר רק שולת החדש ומנחתה וכו' וכ"ל שמכר מלת מלבד וה"ק שמין מומר רק מלבד שולת החדש ומנחתה וכו':

והמנהג לפסוק כגל בני ספרד שלת להזכיר בר"ה פסוקים כלל לת של ר"ח ולת של ר"ה וגם שלת לומר מלבד שולת החדש וכ"כ רגיעו ירוחם וכתב שמין לנו לשנות מנהג מטותינו. **כתב** הר"ן בשלהי ר"ה כתבו הגאונים בתפלת המוספין שלת יתמרו ביום שני שיקר ומתו לולולי ני"ע וכשמר מדשים גמי מס לת הזכיר פסוקי המוספין ולת ממר בכתוב בתורתך יפת ומ"מ ל"ל בר"ה לת מוספי יום הזכרון הוה שהרי שנור של ר"ח קרב היה בר"ה מדהנית בתוספתת בריש פ"ק דשבועות ל"ב שנור ס כל יתות בשנה לעבור וקף תשיב י"ב ד"ב מדשים ומס מיקת י"ח חיין וגם רגיעו ירוחם כתב מנהגינו לומר לת מוספי יום הזכרון הוה וכלבנו ג"כ כתב שמומר לת מוספי שלת שמח"ב כתב שכיום ב' חיו מומר לת מוספי לפי שמינו ר"ח שמין מעכירין מלול לעולם ע"כ מכל מדסמתו הר"ן ורבינו ירוחם דבריהם נראה שם פוסיקים בכיום ב' כמי לומר לת מוספי וכן יש לדייק מל' הר"ן שהרי כתב שמין מזכירין פסוקי ר"ה כדי שלת יתמרו ביום ב' עיקר ומס מיקת ליתמו שיתמרו חותם ביום ג' ושלת בשני שהרי עוד היום מחלק בין תפלת רמשון לשני לענין הזכרת מוספי ועוד דבשני עסיק ותיקי בדקתמר כדי שלת יתמרו ביום ב' עיקר ושלה קתמר ומ"מ ל"ל בר"ה לת מוספי משמע דביום ג' דתזכר כמי לפי שלכך בין ביום ג' ביום ב' לומר לת מוספי וכן שמעתי שהיו מהכיים גדולי הדור (ג): **ואומר** עלינו לשבח וכו' וכ"כ רב משה גמון ויחיד ממגלי בר"ה בלמשקה מי גמר עלינו לשבח ליתמ ותי לת ליתמ מלוך יש לתמוך על זה דתמ מלוך מחר שהזכיר כל פסוקי מלכות הוה ועלינו לשבח הוה קודם לכל פסוקי המלכיות וגם כן הכי מיבעי ליה למימר מי גמר עלינו לשבח ליתמ ותי לת ליתמ על כן נקוט לך שהוה בתחלה ב לפסוקי מלכיות ותפשר דרב משה סבר כמו הגאונים שמומרים שמין מתפללים ט' אלא ש"ל דהשתת כיון שמין מיחיד לומר זכרונות ושופרות גם כן מיבו לומר בברכה רביעית פסוקי מלכיות והכי מקי שפיר מי דכתב דלימת מלוך אלא דקתני דמחתר שמינו לומר פסוקי מלכיות למה יומר עלינו לשבח שהרי עלינו לשבח לת נתקן אלא מפני שמנו נריכים לומר פסוקי מלכיות מבו מזמנים קודם לשי"ת שהנדילנו מן החושים ושמת י"ל דסומר רב משה דתע"פ דמין ליחיד לומר פסוקי מלכיות מ"ת לומר כשלמת לומר עלינו לשבח שהוא תפלת התוספות שמנו מוסיפין במוסף ר"ה ועי"ל דשפיר סבר רב משה שיחיד מתפלל ט' ולפי שתפלת התוספות שלנו מיסיפים תפלה זו היא עלינו לשבח קורת לכל התוספות כשם עלינו לשבח ולפי שהוא כתוב מי גמר כל התוספ' שמנו מיסיפים שתחלתו מעלינו לשבח ליתמ ותי לת ליתמ מלוך כלומר ולת יתמר תוספות דמלכיות ותשתעין דלת תימת כל דלת גמר לסדורי תפלת מוסף במלכיות וכרונות ושופרות כדתקון רבנן לת נלגי כלל קמ"ל. וז"ל רב משה גמון כתו שהוא כתב בהלי הרי"ף גיתת רב משה תמר דיחיד דבעי לכלויי עלינו לשבח לפי שמר לכלויי לינלי ותי לת גמיר לכלויי לימתת הד ולמשתע הד מתחוריה לת תיתת לכתורת הוה דקתמרינן סדר ברכות תומר תנות וגבורות וכו' ותי גיתר לכלויי עלינו לשבח לינלי בלחושה ולת ליתקע ליה תבריה כי היכי דתוקע לשליח צבור תלת שמע ט' תקיעות כל שנתת דמתרתי ליה לת גמיר לת תתייב למימר תלת מלוך על כל העולם וכו' ושמע תקיעות ונפיק י"ח ע"כ: **כתב** הכלבו ו"ת שהיחיד תומר עלינו לשבח ומתפכר ה הכי משום על כן נקוט לך שמתחבר עם עלינו לשבח כי עם ומפני הנ"ל שמינו מיהו מתחבר יפה וכן נהגו לתומרו מפיהו ביחיד:

אין פותחין מי' פסוקים שתלכית בכל אחד מהם וכו' עד והלכתת כוותיה מנותר כגם ל"ב דר"ה (לב י): **ומ"ש** ותפילו לת תמר תהם כלום שלת ונתורתך כתוב לתמר יפת בשלהי ר"ה (לה י. מ"ר תנגמל מ"ר כיון שתמר ונתורתך כתוב תמר טוב פ"ל ופירש"י דתפסוקי קרבנות המוספים קתי וכשם רבותיו פי' דקתי תפסוקי מלכיות וזכרונות ושופרות והקשה הוה דלת כרבנן ולת כרבי יוחנן פ"ק דר"ה תירת דהיכת דתחתיל פליגי דלת יפתות למר כדתניא ליה ולמר כדתניא ליה תכל תם תינו ר"ל כלל יפעור מ"ע ע"י ככתוב נתורתך אפי תוה כולם טעמו תחוך הטבה נראה כן וכן הוה מנהג תשכנו שמין מומרים לת מותילה ולת היום הרת שולם ותוה מנהג ספרד: **אין** פותחין מעשרה פסוקים תשנה בפרק נתרא דר"ה: **ומ"ש** ותפילו לת תמר מכם כלום כו' שם מיתמרי דרב תנגמל וכפי פי' הרמ"ם ור"ת תכל בסמ"ג כתב ו"ל כיון שמומר ככתוב נתורתך מועיל כלילו תמר תלניות של תורה ונריך לומר כמו כן ככתוב בדברי קדשין ועל ידי עבדיהם הגבוהים וכן בזכרונות וכן בשופרות וכן כתב הרב המגיד שכך פי' הרמב"ן וכן פי' הר"ן. והרמב"ם פירש עוד בדרך תמר ע"ש:

ומ"ש

דרכי משה

פסיקות לאחריו כשמסיים ש"ץ ויש שלוחי ציבור מחמירים על עצמן לשמוע ג' פסיקות לאחריהן אלא שמבלילין פסיעותיהן לבלתי יהא נראין עכ"ל: (ב) והמנהג שלא לומר פסוקי הקרבנות של ר"ה אבל נוהגים בר"ה לומר פסוקי מוסף של ר"ה ואומר מלבד עולת החדש ומנחתה ועולת החמיד וגו' עד ושני שעירים לכפר ושני המדין בהלכתם וכתב בת"ה סי' קמ"ג דהאומר מלבד עולת החדש יאמר אחר ומנחתם ונוהגים ג"כ לומר את סיפי יום הזכרון הזה: (ג) כתב הג"מ בה' תפלה קבלנו משם הרא"ה מוורמיש"ו כשאומר

חדרשי הנהות

ב ג"ל דפסוקי מלכיות לא היה צריך להזכיר דפשיטא כיון שהוא עיקר הברכה שצריך לאומרן אלא עלינו ומלך שחם תוספה שתקנו חכמים קאמר דאי גמר עלינו ליתמ ואי

ומ"ש ומכל מקום נוהגין כתנא קמא לומר עשרה פסוקים אף על גב דהכי הלכתא דלריך לומר עשרה לכתחלה וכן פסקו כל הפוסקים וה"ר דינא הוא ולא מנכו היינו דוקא אם התחיל לומר פסוק אחד אבל אם היו רוצה לומר כלום הוא יכול הוא אף לכתחלה לכתחלה לפי פי' הר"ש אבל אם היו רוצה לומר עשרה לכתחלה וכן פסקו כל הפוסקים וה"ר דינא לפטור עלמו בכתוב ועל זה אמר ומ"מ נוהגין לומר עשרה ואין פוטרין עלמן בכתוב פחות בכתוב ומ"ש נוהגין כת"ק ולאו דוקא ת"ק דהא אף לר"י ב"ב הכי מיקרי לכתחלה אלא קאמר הכי לפי דת"ק נקט עשרה להדיא במילתיה וק"ל :

שאו שערים וכו' ואע"ג דאין עשרה פסוקים בענין והכי תנן בתרי פסוקי לחוד ניהו אפשר דר' יוסי פסיק ליה לפסוקא קדמאה לתרתי פסוקי ובתרתא לחלתא פסוקי וכדלילית בקידושין פ"ק דקאמר בפסוקי נמי לא בקיאינן כו' כ"ל אלא דאפשר דלית ליה דר' יהודה מי זה מלך הכבוד לאו ממילתיה לא משמע הכי ועיין במ"ב סי' נ"ו : **כתב** יש למיין עזרי יש שהיו מנהגין מלשימין י' כו' כלומר יש פוסקים שלא נתקנו פה בתורת הפלמה וממילא לפי דבריהם לריך התחלה לגלות שלא להשתטח בפסוקים כי היכי דליהוי י' פסוקים אלא הך פסוק' ולא יהכן דבריהם שהרי שניהו ומשלים בתורה ולדבריהם לא השלימו בהורה פי' שהרי כל הפסוקים שבילהו היום חסיים בפסוק הבן יקיר לי בזכרונות ובפסוק זה' אלהים בשופר יתקע בשופרות ולפי דבריהם הך היוין הפלמה ותע"ג דהיעבד אם השלימו בנגיח ולא ומכל מקום היחד עבדינן הכי לכתחלה אלא בע"כ הך פסוקי דזוכרתי ודתקעה' בתורה השלמת ניתקעו ותעש"י שחוכה לית לן בה והלכך בט' פסוקים לבד סגי כיון דהכך ניתקנו בתורת השלמה :

ומ"ש ומיהו מיהת וכו' עד הכל מם חוסיף לח חוסיפין ומסיים כדבעי לל"ש דמה שכנסת יש בזה מה נפסך מי טעמא משום דבעינן הרוב תל תורה וכדמשמע מפרש"י מ"ב מין חילין בין חוסיף ללא חוסיף וכי היכי דכחוסיף מסיים נמ כדבעי אם הרוב מכל תורה ה"ה בלא חוסיף ומי טעמא דבעינן בהשלמה בתורה דוקא מ"ב אפי' חוסיף נמי וק"ל ולהחיבא מתפללין זה היום תחלת מעשיך ותע"ג דקי"ל כרבי יהושע דאמר בסיום מנחת העולם לפי שהוא תחלת דין פירוש מהרי"ח מלאתי : ותמ"כ

לא חיישינן ומסיים כדבעי ואנו מוסיפין פסוקים בזכרונות ושופרות ומכל

כולם ניחד לבעיתים וכתוכים כולהו מיקרי תורה אבל כשאמר פסוק אחד בלי שהוא רוצה לכלול כולם בכלל וכתורתך כתוב לומר לא יפחות מן המנין דבעיתים שהיו רוצה לכלול כולם בכלל וכתורתך כתוב לומר כדאיתי ליה ולאו דוקא כדאית ליה עכ"ל הר"ש והר"ן פי' דר' חננאל ז"ל סבר כי' יוחנן דאם אמר שלש שלש ויצא ומ"ש אמר אחם אמר כי החלכות שלך היה א' של כתובים וא של נביאים אבל אם אינו רוצה לומר כלום יכול לבטור עלמו בבה שאומר בכתוב בתורתך שאו בולל אותם כולם ביחד שנם נביאים ובתובים מקרו תורה : ומ"ש נוהגין ג בת"ק לומר עשרה ומתחיל ואומר בשל תורה בכתוב בתורתך ואומר ג' של תורה ואח"כ ובדברי קדשך בתוב לאמר ואומר ג' של כתובים ואח"כ וע"י עבדיך הנביאים כתוב לאמר ואומר ג' של נביאים יהזור ואומר ובתורתך כתוב לאמר ומסיים בשל ת"ה ואם סיים בשל נביא יצא : ואם בא להוסיף על עשרה בתב ב"ה שיביל להוסיף וכ"כ הרמב"ם ז"ל בשם הנאונים שלא אמרו אלא אין פוחתין אבל אם בא להוסיף מוסיף כ' רב האי ונהגו לומר מלביו' כסדר שהם בתובים בתורה ה ימלוך לעולם ועד לא הביט און ויהי בישורון ואע"ג דבגמרא אינו מוביר כזה הסדר ואומר טלוך אלוהים מלך על כל הארץ ובי' ואין היהידים נוהגין לומר באשבנז היום הרת עולם אלא בהוזרת ש"ץ ואין התפלה על התקיעות שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד הוי מלבית ויוצא בו ידי מלבות וכן וידעת היום והשבות אל לבבך וכן אתה הראת לדעת שאו שערים ראשיכם קדמאה עולה במקום ב' שיש בו ב"פ מלך ובתראה עולה במקום ג' שיש בו ג"פ מלך זכרונות אתה זוכר ובי' ונהגו להפסיק (ג) בין ב' פסוקים שבירמ' לומר באמלע פסוק אחד של יהזקאל לפי שרומין זה לזה ובטוליטולא נוהגין לומר יעלה ויבא בזכרונות ומנהג טוב הוא ובאשבנז אין נוהגין והיהמין בא"י זוכר הברית בקרונות וה' פקד את שרה עולה במקום ב' שיש בו ב"פ מלך ובתראה עולה במקום ג' שיש בו ג"פ מלך זכרונות אתה זוכר ובי' ונהגו להפסיק (ג) בין ב' פסוקים שבירמ' לומר באמלע פסוק אחד של יהזקאל לפי שרומין זה לזה ובטוליטולא נוהגין לומר יעלה ויבא בזכרונות ומנהג טוב הוא ובאשבנז אין נוהגין והיהמין בא"י זוכר הברית בקרונות וה' פקד את שרה עולה במקום זכרונות והכה כרבי יוסי : (ד) ומ"ם נהגו כרבי יהודה : שופרות אתה נגלית ובי' והזהם בא"י שימע קול תרועת עמו ישראל היום ברהמים ונוהגין להרבות בפסוקי דשופרות ואין להוש הרועה הרי היא בשופרות כגון יום תרועה יהיה לכם הלבך זכרון שיש בו תרועה כגון שבתון זכרון תרועה יכול לאומרו עם הזכרונות ועם השופרות ומלביות שיש עמהם תרועה כגון ותרועה מלך בו יכול לאומרו עם המלביות ועם השופרית כ' אבי"ה (ה) יש שאין משלימין למנין י' פסוקים של זכרונות ובזכרוני להם ברית ראשונים וכן יבוים שמהתכם לפי שאינן מבוים לשאר המקראות כמו מלביות שאומר מיד ובתורתך בתוב לאמר שמע ישראל ועוד שאין בו שופר אלא הצוצרות (ו) ואע יתבן דבריהם שהרי שניהו ומשלים בתורה ולדבריהם לא השלימו בתורה ימה שהרוזיקום לפי שהפסוק נופל על לישן של תפלה ימיהי תימא למה תקנו לומר פסוק שיש בו הצוצרות ולא שופר ה"ל ע"כ צ"ל שאינו משלים ומה שאומר ומסיים בתורה היינו היכא שלא אמר אלא י' אבל אם הוסיף

וגם הר"ן דקדק דכתוכים בלחש"ץ רבינו הלי שכך מסורת בידינו והרמ"ן הביא דמיה לדבר מהגיות בה"ג בפ"ק דגבי ט' נכנס לתף על גב שבכל מקום דברי קדושה נקדמים לדברי קבלה ניה מקדימין דברי קדושה ז"מ שבת"ת מקדימין דברי קדושה כתפורת רבותינו הגאונים ז"ל ואפשר דטעמא משום מעלין בקודש מין מוריזין ואלכך מתחיל בתורה להתפלה מעלית היא ולח"ב כתוכים לליכא לעלויי אחריה ומקדימין כתוכים לנכתוכים כדי שיהיה לח"ב מעלין בקודש עד כאן לשונו :

ואם בח להוסיף על י' כתב מהרי"ב שיהול להוסיף כ"ב ה"ש ז"ב ובתרא קרי"ם ואע"ג דתקרי הכי י' פסוקים כנגד מי לאו דוקא ניהו דאי ז' שקורין בשבת ובשב כו' מפרש בגמולה כנגד מי תקנום ואפ"ה תנא מין פוחתין מהם אבל מוסיפין עליהם ה"ם נמי הבא וכ"כ הר"ן והתרדכי וכ"כ ה"כ בשם הגאונים:

כתב רב אלפס והנו לומר מלביות בסדר שהם בתוכים בתורה וכו' אף על גב דבגמ"ת אין מזכיר בזה הסדר כלומר דתלמודא לא קפיד לאהדורינהו בסדרן פשיטא לכסדרן תיריגן להו וכן כתב הר"ן בפירוש בשם רבינו אלי ז"ל .

ואין היחידים מוהגים לומר בשם הפסוקים בלחש : **שמע** ישראל וכו' וכן וידעת היום וכו' וכן תתה ה"ת לדעת כהני תלמת מיפלינו רבי יוסי ורבי יהודה בפרק בתרא דר"ה (35) וקי"ל כרבי יוסי דאמר התחיבי תלמות ולא הודיע רבינו לכתוב זה אלא משום שמע ישראל שהו מלשימין בו בתלמות :

ומ"ש רבינו שהו שערים ראשיכם קדמאה עולה בתיקוס שנים ובתרמה עולה בתיקוס ג' בפרק בתרא דר"ה (35) הניח אלו שערים ראשיכם וכו' ראשונה שהיא שנייה ג' דברי רבי יוסי רבי יהודה אומר ראשונה אחת שנייה שהיא ושלישית ג' משום דסבר דמי הוא זה מלך הכבוד לאו ממינות הוא לתמוה דבתתי פליגי דתתע דלא נקרא לן יחידי בתלוקת זה דלא דתתע לי' פסוקים ל"ל לומר שבכל אחד מהם מוסר מוזכר תלמות ואת לי אם יהיה נזכר בפסוק אחד תלמות פעם אחת או שהיה נזכר בשנים ואתמוהן דכלהי בהני קראי נראה דלאו תוונין קראי קפידנן אלא תוונין קראי תלמות וזכרונות ושופרות ולישנא דתתני הכי דייק דקתני אין פותחין תעשרה תלביות יכו' ולא קתני אין פותחין יית' פסוקי תלביות יו' פסוקי שופרות אלא נמנין קראי תלת תלמת ולא נמנין תתלביות והזכרונות ואף על פי שרבינו כתב אין פותחין מי' פסוקים שתלמות בכל אחד מהם ונם הרתב"ם כתב ואין בכל ברכה מהן י' פסוקים מעין הברכה י"ל דלאו דוקא נקטי פסוקים אלא תשם דבתובן אין בכל פסוק אלא תלמות ג' או זכרון אחד או שופר אחד נקטיה הכי אבל אם היו ב' זכרונות או ב' שופרות אפילו הכי אינו משלים ומשום הכי אמרי' בגמ' דתתני אין פותחין יית' פסוקי תלביות ולא קתני אין פותחין יית' פסוקי שופרות ולא קתני אין פותחין יית' פסוקי תלכיות וזכרונות וש

דכזכרונות מפסיקין ביעלה ויבא ובזכריהו בזכרון סוס מלפניך אין פסוקי זכרונות לקרא דוכרהי לכם בריח רמזוים ובשופרות מפסיקין בתקע בשופר גדול לאחיהו אין שאר פסוקי שופרות לקרא הזכיום שמחתכם ובמועדיכם ולעיל י"ח שאיכם מכלל פסוקים וזכרונות ושופרות שחליכ סיה להם לסיום סמוכים לשאר פסוקים: **ומ"ש** רבינו ומ"ש מהרי"ו בהפלה מזרו אחר פסוק של תורה כלומר לפי דבריך מקרא זה מ"ש כלל דבא לאמרת דכיון דמוסיף קראי דשלמה בענין תפיכה כדשלמה בתורה ומ"ב לאה תקנו לאמרו לכך אחר מ"מ סדרי התפלה מזרו אחר פסוק של תורה כלומר אע"פ שמ"ש רבו להלכים בתורה וכיון דמ"ש הוא לא מצוות ואחרים ס"ל דהפסוק זה אפשי שהוא סדרי רישו ורמזוים דפסוק זה אפשי שהוא סדרי רישו ורמזוים:

קבשהו בתפלה:

ומ"ש רבינו שהרמב"ן סיה מסיים בשופרות לא הביא מן הגיעקב והרי"ן ניחא סיה לומר יום תרועה יהיה לכם הכיא הרמ"ם דכריכם בפרק בתרא דר"ה וכתב עליהם ואפי לומר שאין לבעות וכו' וכן משמע בירושלמי שהיו מפליגין בעות בו שופרות דנרסינן בפ"ב דמכילתין בעון קומי רבנן מהו להזכיר של ר"ח בר"ה אמר רבי יעקב בר חסא בשם רבי יוסי הבוצר לפני התיבה בי"ט של ר"ה מ"ש לזכיר של ר"ח ואפילו כרב חסדא דאמר זכרון בתפלה בין שאר בכל שלא לכתן ולבתן משתה יבעל ר"ח אחד זכרון ומחד בשופרות ובין שאר בשופרות ובין שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם

ואם שם וכו' שם כתב הרי"ף והרמ"ם והרש"ג כשם ריש מתיבתא דהאי גיון תקיעות דמיושב למעשה עבידה היא ויש לנעור בו אלא שמיטו מוזר ומחדש שתוקה מחמה היא וכתב הרמ"ם כשם רבינו מוזר ומחדש וכתב עוד כשם הר"י גיאת שמפילו הקהל לדיך להזהר אלא להסיח שמין זה מחדש לתקוע אלא לשמוע וכן הסכים לדברי רבינו והר"ן תמה על דברי ריש מתיבתא ע"ש:

ולישופרות ועוד מנהגים אחרים והעיקר כפ"ש וכ"כ רב אלפס בדין הוא שיהיו תוקעין על סדר ברכות כדרך שתוקעין כשהן יושבין אלא בין שאין הברכות מעכבות התקיעות הרי יצאו י"ח באותן שתקעו כשהן יושבין ודי להם לתקוע תשר"ת תש"ת תר"ת על סדר ברכות פ"א ש"א להטריח הצבור וכן המנהג בכל העולם (א) ובב' ישיבות ואם שה בין התקיעות שמיושב או אחר שנמר שמיישב קודם לאותן שמעומד שהם על סדר הברכות א"צ להזור ולברך וכיהי (ג) יש לנעור במי שמשיה ל"ש תוקע ול"ש צביר שאינו מברך להתקע אלא לשמוע קול שופר ובשביל כל הצבור הוא מברך:

תקצג ברכות **תקצו** כתב לא בתורת סנהג

תקצג ברכות של ר"ה ויה"כ מעכבין זו את זו שאם אינו יודע בולם לא יאמר מה שיודע מהם אלא לא יאמר כלל וכן בתקיעות (א) אם היא בקי בתקיעה תרועה תקיעה יתקע ואם אינו בקי בשלשתן לא יתקע כלל אבל ברכות ותקיעות אין מעכבות זו את זו ואיזה שיודע מהם יעשה:

תקצד יחיד שלא תקע חבירו יכול לתקוע לו להוציא י"ח כל המצות שאדם מוציא את חבירו: יחיד שלא התפלל ט' ברכות אין חבירו יכול להוציאו שאין יחיד נעשה שליח להבירו להוציאו ידי תפלה אא"כ בי' כתב הרי"ן ניאת הא דאמרינן כופר מברך ובור יוצא דוקא בבה"מ וברכה המצות שנהגו להשמיען אפילו ליחיד משא"כ בתפלה שלא נתקנה אלא בלחש והבי שדר רב שרירא (א) אין רשות למתפלל להשמיע קולו ולהוציא את שאינו בקי עד שיהד לפני התיבה:

תקצה מצוה בתוקעין יותר מבמברכין ביצד שני עיירות באחת הוקעין ואין מברכין שאינן יודעין הברכות ובאחת מברכין יאין להם שיפר לתקוע הולך למקום שהוקעין ולא למקום שמברכין [ב] אפילו התקיעה ספק והברכה ודאי:

תקצו כתב ר"ע לאחר תפלה מריעין תרועה גדולה (א) בלא תקיעה כדי לערבב השטן ורב האי

ומ"ש שם שאם תקע תוקע ולא שנא לצור שמיטו מברך לתקוע מלא לשמוע וכו' כ"כ הרמ"ם שם כשם הי"ן גיאת דלצור ליכא שלא להזיח שמין זה מברך להתקוע מלא לשמוע וכ"כ הגהת מרדכי סוף פ"ג וכ"כ ג"כ ה"ר שכתב הרי"ן גיאת כשם קצת גאונים ואין נראה כן מדברי רבינו ע"כ: **וכתב** המרדכי ראיתי כתוב משם גדולים דאסור להזיח בד סוף התקיעות של מעומד ממש רמזי"ה כ' דבעינן התקיעות שרי להזיח דדמי לטול ברוך (ברכות מ') ופשוט היא (ב): **והוי** יודע שכר"ן תמה על דברי ריש מתיבתא וכ' שכבר השיג עליו הרז"ה וכתב שאין מנו זקוקים כזה לגערה ולנזיפה יהמריך בדבר שכיון דצריו שכיון שתוקעים לו לדבר על שיגמור ביעורו ג"כ כך ונאמר שתף מי שמרוך המוציא יהא מסור לדבר עד שיגמור ושמו מי שיתחיל לבדוק חמצו כלום מסור לו לדבר על שיגמור ביעורו ג"כ כך ונאמר שתף מי שמרוך המוציא יהא מסור לדבר עד שיגמור סעודתו וליתף ולפיכך אין הניזון דומה לרופא כלל ואיכו קונל ופקח תפוחים דריש מתיבתא רחוי שלא יזכר בהן שלא לצורך א עכ"ל נס ה"ס כתב וז מן המחרונים שכתב שתפילו התוקע ג"כ שלא יזיח ויתריכו כזה והכוכן למנוע המיח התוקע חלשיח לכל הנזור שם לא ימנעו אין נועדין כהם ע"כ (ג): **כתב** הרמב"ם אם התוקע יוכלין התוקע על סדר הברכות וכתב הכלנו ו"ל שאין דעת הרמב"ם על זה לעכב שזה שתקע התוקע על הסדר ולא אחר אלא כמלה ממנו כיון שהתחיל בה כתחילה' מי שהתחיל במצות לא יפרוש עד שיגמור ביעורו: **כתב** הכלנו יש פוסקים דכיון דיחיד קונה מיתו שומע התקיעות על סדר הברכות טוב שיזמע תוקע לפני הברכות ומוכחי דמי הברכות מהא דתמרי' בירך ותק"ש נהמהמ לו קודם שיברך שתוקע קודם שמברך עכ"ל:

תקצג ברכות של ר"ה ויה"כ מעכבות זו את זו וכו' בריש"י פ"ג דר"ה (לד:) פירש"י ה"ה של יובל וכתב הר"ן נרכות של ר"ה: ויש"ה מעכבות זו את זו פירוש לא יתקע זו את זו וכו' ואם תקע תוקע ומריע ותוקע אלא שהברכות מעכבות זו את זו והתקיעות מעכבות זו את זו קאמר שמיהו יודע ג' מן י' ברכות אז יודע לתקוע ג' מן התקיעות ואיזו נקי בשאר מיזו מברך ואיזו תוקע תפי' תוקע שבתי כהן ג"כ לענין שברך תקע שם תקיעה תרועה לתקיעה זו יכרותה למלכיות לא יצא עד שיתקע על הסדר ויברך עכ"ל בפירוש הנזון כ' הרמ"ם וכן הם דברי רבינו: **וכתב** עוד הר"ן ולתמרינן דתקיעות מעכבות זו"ז ה"מ דתצר"ת לומר שם מיזו יכול לעשות כל הסיזן ויזו עושה מקלתו וכן תש"ת וכן הר"ת אבל תשר"ת ותש"ר וכן הר"ת אבל תשר"ת ותש"ר יש לו לעשות עושה ובלבד שיעשה כל הסיזן ויעשה דאלת משום דמתחלה על הסיפק הם נעזין ואם תיתף להאי לוקח להאי ומפסר שתוכו הוא עיקר עכ"ל וכן תזמע מדברי הרמ"ז ז"ל:

תקצר יחיד שלא תקע חבירו יכול לתקוע לו וכו' בריש"י פ"ג דר"ה (לה:) יחיד שלא תקע חבירו תוקע לו ויחיד שלא ברך אין מברין מברך לו ובתב הר"ן מין חבירו מברך לו פירוש דאתיוס על שלחו מנקח ויחיד ש"מ בשיודע לברך אבל כשאינו יודע לברך חבירו מוציאו כדאמרי' בפרק ג' שתכלו (מה:) מ' סופר ומ' כור סופר מברך וכור יוצא עכ"ל וכ"כ בתרומה וכ"כ הגמ"י בספ"ק דר"ה וזה שלא כדברי הרי"ן גיאת וכ"כ הרמ"ה שכתב רבינו:

תקצה מצוה בתוקעין יותר מבמברכין כולה שתי עיירות וכו' בריש"י פ"ק דר"ה (לד:): **ומ"ש** אפי' התקיעה ספק והברכה ודאי מ"ש שבתחת יודע בודאי שיש שם מי שיברך להם ע' ברכות ואין שם תוקע ובשיש ספק יש שם תוקע ספק אין שם תוקע ספק ודאי כולן לשנייה ופשט וכופי שהתקיעה מן התורה ותברכות מדברי סופרים: **גרסינן** בירושלמי בתוקע אחד תוקעין ובמקום אחד מברכין אית תנוי תני כולן לו אלא התוקע ת"ל כולן לו אלא המברך ת"ל כולן לו אלא התוקע כשעתו כדי לתקוע מ"ל כולן לו אלא המברך כשעת כדי לתקוע:

תקצו כתב ר"ע לאחר תפלה מריעין תרועה גדולה וכו' כ"כ התוספות כשמו בפ"ב דר"ה: ומ"ש

דרכי משה

תקצב (א) וכ"כ הרמב"ם והרא"ש ואין אנו נוהגין כן אלא כר"ת וכ"ה במנהגים מהר"א מינדא: (ב) ונהרי"ל כתב דאף לדבר בעניני תפילות לא הוי הפסקה: (ג) וכתב מהרי"ל ואומר כל פעם שתוקעין היום הרת עולם וארשת אפילו בשבת עכ"ל ובמנהגים מא"א ארשת ובכלבו ואומר היום תאמצנו קודם בספר חיים כו' ובמנהגים ואומר ז' היום כנגד ז' רקיעים עכ"ל:

תקצד (א) וכ"כ ויו"ר. **תקצו** (א) ובמנהגים ישנים ובווינא היו נוהגים לתקוע אחר התפלה כל הסדר קשר"ק ג"פ קש"ק ג"פ ותר"ק ג"פ וכן ראיתי בבל המקומות שהייתי ועל סי' תקפ"ח כתבתי אם מותר לתקוע ביום ללא צורך: וכ"ה

דרישה

[ג] יש לנעור ממי שמשיב כי' סי"ג וכתב הר"ן תמה על זה דל"כ גם המביא כי אינא לו על נישוא ממן מסיור לו לדבר עד שיגמור סברתו מ' ויעיש"ו וכתב הר"ן יכנס ן למטע התקיעה מלמיה לכל הציבור שם לא נתכוו לזין בוערתו בהן ע"כ:

סי' תקצה [ה] **אפילו** התקיעה ספר כ' סי' ג' תע"ם שכתב' יש שם ולפי מי שכתוב לו ובשיש ספק אין שם תוקע ספק אין שם תוקע ספק אין שם תוקע כו' ורש"ל כו' בגמרא ול"ל ולפי שאם יהי לכל המביאים ומכח שם שערב ייתבלל שליח כך ר' להוציא רבים י"ח וחם יהי לכל התיקעים שיח בכר עיתו ולכלכו לבתיהם מלמה שיהי ספק עכ"ל משמע דוקא שם ספק כזה שיש כאן ולפי לא יהי ולפי כיו שם תוקע ספק אין שם תוקע כו' ורש"ל כו' ובשיש ספק אין שם תוקע ספק אין שם תוקע כו' ורש"ל כו' יש לנעור ממי שמשיב כי' סי' ג' תע"ם שכתב' יש שם ולפי מי שכתוב לו ובשיש ספק אין

ומ"ש מלמ מכי מתא רבי יצחק ומתר מכי מסיים ס"ן תקיעתא ניחנה לה שמע מינים, מדלימ מקל תקיעתא כר"ם בתרת דר"ה (ל י):

תקצו ואובלין ומותן ושמחין ומתן להתעטק בו כלל ורב נטרונאי מ"ל כתב ביום א' של ר"ה אא לישב בו בתענית משום דמדאורייתא הוא אבל ב"ט שני ושבת ליתי בהו קושיא משום די' ימים אינון משונין מכל יומות השנה לפיכך נהגו רבותינו לישב בהן בתענית בין בהול בין בשבת וכתב א"א ז"ל דבריו תמוהין שאוסר להתענות ב"ט ראשון של ר"ה והתיר להתענות בשבת ונראין דברי רבינו האיי שכתב להתענות ב"ט שני של ר"ה אנו רואין שיפה הוא שלא להתענות שכך אמרו פרנסי ישראל הראשונים לישראל לכו אכלו מעדנים ושתו ממתקים וכן בשבת שובה אין אנו רואין שיתענה האדם שהרי תשעה באב שהוא תענית חמור לא רצו לקבוע בשבת וכ"כ הרי"ץ גיאת שאין להתענות די' ימי תשובה איקרו ימי צום לא איקרו וכן יראה מהמדרש שהבאתי למעלה כי מי גוי גדול וכו' ואיתא הכי בירושלמי בר"ה מתריעין ולא מתענין:

תקצח מנחה אומר ש"צ תהלה לדוד ואומר סדר קדושה וקדיש ומתפללין כמו ביוצר ואם חל בשבת כתב ר"ע שאומרין צו"צ כמו בשבת דעלמא דכיון שהוא יום דין אומרין צו"צ משום צדוק הדין ושראוי לאומרו ביום דין:

תקצט ערבית מתפללין כמו בליל ראשון ואם חל בשבת כתב אבי"ה שאלתי לרבותי אם יש לומר ותודיענו מפני שאומרים בו והגיעת הרגל וראש השנה אינו לא חג ולא רגל והשיבוני דאעפ"כ אומרים ותידיענו בי חיכי דאמרינן במי"ט בהבדלה בין יום השביעי לששת ימי המעשה דאמרינן סדר הבדלות הוא מונה הבא נמי סדר התיקון הוא אומר:

תר ביצה שנולדה בי"ט הראשון של ר"ה או שום ד"א שנתלש בו מן המחובר אסור גם בשני אע"ג דבשאר י"ט מותר בשני הבא אסור דתרוייהו השיבי כהדא קדושתא ולענין זמן בליל י"ט ב' על הקידוש וביום השני על השופר כתב רש"י בתשובה

ומנהג אנו עושין אלא מכי אתא ר' יצחק ואסר (ה) מכי מסיים ש"צ תקיעתא (ג) ביבנה לא שמע איניש אודניה מקל תקיעתא למדנו שיחידים היו רגילין לתקוע אחר התפלה ואם אין עושין כן אין עיכוב בדבר שכבר יצא ידי חובתו ואחר שנמר ש"צ התפלה אומר קדיש ונפטרין לביתיהם לשלום:

תקצז ואובלין ושותין ושמחין ואין להתענות בו בכלל ורב נטרונאי ז"ל כתב ביום א' של ר"ה אא לישב בו בתענית משום דמדאורייתא הוא אבל ב"ט שני ושבת ליתי בהו קושיא משום די' ימים אינון משונין מכל יומות השנה לפיכך נהגו רבותינו לישב בהן בתענית בין בהול בין בשבת וכתב א"א ז"ל דבריו תמוהין שאוסר להתענות ב"ט ראשון של ר"ה והתיר להתענות בשבת ונראין דברי רבינו האיי שכתב להתענות ב"ט שני של ר"ה אנו רואין שיפה הוא שלא להתענות שכך אמרו פרנסי ישראל הראשונים לישראל לכו אכלו מעדנים ושתו ממתקים וכן בשבת שובה אין אנו רואין שיתענה האדם שהרי תשעה באב שהוא תענית חמור לא רצו לקבוע בשבת וכ"כ הרי"ץ גיאת שאין להתענות די' ימי תשובה איקרו ימי צום לא איקרו וכן יראה מהמדרש שהבאתי למעלה כי מי גוי גדול וכו' ואיתא הכי בירושלמי בר"ה מתריעין ולא מתענין:

תקצח מנחה אומר ש"צ תהלה לדוד ואומר סדר קדושה וקדיש ומתפללין כמו ביוצר ואם חל בשבת כתב ר"ע שאומרין צו"צ כמו בשבת דעלמא דכיון שהוא יום דין אומרין צו"צ משום צדוק הדין ושראוי לאומרו ביום דין:

תקצט ערבית מתפללין כמו בליל ראשון ואם חל בשבת כתב אבי"ה שאלתי לרבותי אם יש לומר ותודיענו מפני שאומרים בו והגיעת הרגל וראש השנה אינו לא חג ולא רגל והשיבוני דאעפ"כ אומרים ותידיענו בי חיכי דאמרינן במי"ט בהבדלה בין יום השביעי לששת ימי המעשה דאמרינן סדר הבדלות הוא מונה הבא נמי סדר התיקון הוא אומר:

תר ביצה שנולדה בי"ט הראשון של ר"ה או שום ד"א שנתלש בו מן המחובר אסור גם בשני אע"ג דבשאר י"ט מותר בשני הבא אסור דתרוייהו השיבי כהדא קדושתא ולענין זמן בליל י"ט ב' על הקידוש וביום השני על השופר כתב רש"י בתשובה

המנהג כו' פי' לא מתורת מנהג אלא שכן נהגו כל ישראל מכח מנותיו תורה ור"ש כתב כדבר כנון אם עבר יחזור לרחש ולא מכי אתא רבי יצחק כו' דמשם למדנו שיחידים היו רגילים לתקוע אחר התפלה ומין שייך מנהג כאן עשו היחידים מעצמן ולסיכך אם אין שיטין כן אין עיכוב כדבר ונרחה דאף להמחמירין שבכיה העירוב ונתן טעם כנגד מאה פעמים כו' אין זה מיוב ואין עיכוב נדבר:

תקצז ואובלין וכו' עד סוף הסימן בפסקי הרמ"ם סוף ר"ה וכן המנהג וכמדרשי המרכן שכתב תשובות שלא להתענות ודמה הרמות שמניחים להתענות:

ומ"ש הרמ"ם ודבריו תמוהין ע"כ נראה כעניו ליישב די"ט רמתן דר"ה דחוריית' דכתב בתורה ושמחת בחגיך וכו"ה לקרו חג וכו"י הוקשו כל המועדות זה לזה מכל נשבת מינו כתוב רק לשמחו ומינו נקרא חג ומינו כלול עם שאר המועדים עד שנאמר דהוקש נשם ומה שאין מנו מתענין בו הוא מדרבנן לכך לסיכך נשבת שוכה כיון דמשוה הוא מתענין בו ולפ על פי דכתיב וקרמת לשבת עונג וכתי קבלה כל"ת מ"מ כיון דלא כתיב ביה בפירוש שאתה מיכה למיתר לסיים עונג דיהיה דיתיב בתענית ומוה נעשם יש סוברים לחלק כדין תענית חלום דכשבת מתענין וכ"ע אין מתענין כתו שכתוב בשרי"ל סוף הלכות י"ט לפ דלפ קי"ל הכי לענין תענית חלום מ"מ יש ללמוד ממנו לחלק כסברת זו בין י"ט רמתן דר"ה לשבת שובה וק"ל כתוב בשולחנו המוכלים בר"ה לא יאכלו כל שנעשם לאחן לפ שקיבל עליהם והרב מהר"ם לוריא כתב שקיבל תוקנו שלפ מכל דנים בר"ה כדי למעט תחות המוסיפ ממקנת דנר המסויים ויזכור יום כדין ולפ יבא לידי קלות רשם ע"כ: כתב בספר מנן שושב בשם הרמב"ן ז"ל כי בתקיעת שופר יש רמז לנין כמו עורו יכיש מתרדומתכם ר"ל כי בשעם קריאה הערה כמו שנאמר קם יתקע שופר בעיר ועם לפ יחרדו מכאן כתוב בירושלמי שאסור למדם ליהן בר"ה כדאמר התם אין בר נש דדמיך בריש שתא ושסקים בדיניה ועוד י"ל כי הוא מורה עלעות כלכתיב מה לך נרדם וגו' ע"כ ומהר"ם היה רגיל ליהן כמו שנאמר ר"ע תמצ"ן מנאתי כ"כ בהגהות המהר"ם לוריא · ולענין זמן בליל י"ט שני וכו' והנחומים כתבו שאין לומר זמן בשני לפי שהקידוש ולפ שהשופר כ"כ הרמ"ם וה"ה מיימונית פכ"ט מה' שבת ורבינו ירוחם כ"ו ח"ל בשם הגאונים מכל בהגהת מיימונית פ"ג דה' שופר כתב דמפילו החולקים על רש"י היינו לוקח בקידוש מכל בתקיעה מוקי לפי' שופר דכיון שיצאין בתקיעה של תחלת ולא תמריכן יותא תריכתא הוא ה"ה נמי בנרכת התקיעה ע"כ ומפשר דעל החולקים על רש"י בומנו קאמר לפ על הנחומים הקדומים לו דהא ודאי מופסים לאין לומר זמן כל עיקר ביום שני מיהו בתוך בהעתקתו לשון רבינו כתב והנחומים כיתבו שאין לומר זמן בשני מלפ בקידוש ולפ בשופר גם בשמקנתו כתב מנהג נעלי הנשם מפשכנו דעל הקדוש לומר זמן מפילו לא הזיע פרי חדש ושופר אין מברכין זמן וזה מתם לפך מה"ם בהג"ה מיימונית דעל הקידוש אין לומר ועל התקיעה יש לומר ומפשר לומר לדעת הנחומים שבשיע האחר דקברהן דכיון דאין בקיאין בקביעא דירחא ו"ט שני אינו אלא מנהג ואין זמן דרכן בעל הקידוש ומפיק זמן דשופר דהוה נמי מדרבנן כיון שני אינו אלא מנהג רמתן דשופר מדאורייתא הוא לפ אחי זמן דרכן בעל הקדוש לפך אין אנו מוציאין אותו מדרבנן כדלימ במרכי המרוך סוף שכה נשם הנחומים וכמ"ש למעלה נסימן תקפ"ב ומפיק זמן דשופר דאורייתא:

ומ"ב

ורעינן זמן בליל י"ט שני על הקידוש וביום ב' על השופר כתב רש"י בתשובה ראובן מוריס שת"ם זמן וכו' כל זה כתב הרמ"ם בפוף מסכת ר"ה ובהגה"מ פכ"ט מה' שבת וכפוף דבריהם כתבו ההגהות שהר"ם היה מברך זמן גם בי"ט שני וכדי לחפוקי נפשיה מפלוגתא מטין שיהיה לו בכל הבתים מלבוש מדם

מו

דרכי משה

תקצו (א) וכ"ה בכל בו: (ב) ובמנהגים שלו כתב כדברי הכלבו: (ג) (מנאתי הג"ה במנהגים המחנעה בר"ה אא"ל עניני דומיא דיה"כ שהוא יום תניו בשם ר"י חסיד ז"ל עב"ל):

תקצח (א) וכ"ה במנהגים שלנו שלא לאומרו לא ביה"כ ולא בר"ה שחל בשבת וכן אנו נוהגים:

וכן

פרישה

סי' תקצו (ה) **מכי** מסיים ס"ן תקיעתא ר"ל כתוקע לחוק ממי מיקרי ס"ן ור"ל מכי סיים לתוקע כל קולות שבסוף הברכות אז מתחילין לחשיבות ס"ן ס"ן משם ור"ל מכי סיים סוף תקיעה:

(ג) **ביבנה** כו' מפשר דשם"ס נקט ובנה שפה היו מוסרין בו' טפי שסנהדרין גרו לשם כדלקמן פרק בתרא דר"ה ושם היו מוקעין אלפים ק"ש פפלו בשבת:

(ד) **מכל** תקיעתא מנוסה מיקרי גם כן ע"ש התוקע בל"ת בלחוץ:

ומ"ש רס"י מגל לענין זמן מע"כ וכו' עד דהא מיום הכיני היו תונין מיכף למיקם דהא אמר התם פ"ק דביצה משחרב בית המקדש התקין ר"י כ"ו שיהו מקבלין עדות החדש כל היום וקאמר קו מי לא תודה ריב"ו שתם נמו עדיים מן המנחה ולמעלה נוהגין לחזור היו קדש ולמחר לומעודים מן הרחטן לפילו נמו עדיים למחר מנחה אלא מלעמת"ו ב"ש אני לא נעקרה תקנה הרחטונה מתקומה ותם כן לפי זה למה יאמרו זמן בכיני מי מתנהגת דב"ד סמכינן אסרי מונין מן הרחטן והוא עיקר ר"ח ותין שם ספק בכפי רב"י נוסיף ונריך לומר דלפירש"י דהתם קאי המ"ל לתלמודא דך מילתא דמי לא תודה ריב"ו כו' ולמת כיון שהתקין שיהו מקבלין כל היום ג"כ ר"ש אני לגמרי היו קודם והרחוקים שעושין ב' יומים מספק היו עושין ג' קדושות הם והמוסף הקשו כן לפי מה שכתבו עושין ג' יומים כמו קודם החורבן הם קדושה אחת ג"כ ועל פי זה הם גם דברי רב"י שכתב ממ"ג שתם תמחר דכיון דהתקין שיהו מקבלין כל היום אם כן אני לגמרי היו קדם והרחוקים שעושין ב' יומים ומספק הוא ג' קדושות וכמו שהקשו התוס' ה"ב שפיר יש לומר זמן בכיני ותם נמחר דלמ"ל דב"ד סומכין והם היו נוהגין קודם חורבן לעשות ב' יומים קודם תחמת התקנה אלא יהיו מקבלין עדות החדש אלא עד המנחה ואז הוה יום אני עיקר ואתו מונין היועדות ול"ב גם לאחר החורבן נמי הוה כמו קודם חורבן כמו שפי' רחמ' לדעת רש"י לריך לומר כו זמן ודו"ק בל"ל ובזה מלאתי בספר הצב"ן בזה מלאתי להריב"ס ז"ל בהשובה אלו סיומן הק"ה המריך ע"ש ע"ב:

תרא בשני מתפללין ותוקעין כמו בראשון בפשוט ובכור נתבאר דתם אל ר"ה בשבת דלמחרתו זכרון הריעה ובהגיהת מהגיעס כתוב עוד מלאתי בספר יש בשבת מוסף בספוקי מוסף במקום ובחדש הבניני פסוק אחר המחר בחדש תמוך דבר אל בני ישראל למחר בחדש הבניני בתחך לחדש וכו' עד תשם לב' ותומד ומחר ובשיקם עולה לריח ניחוח כו' עד המיוחס כמ"ש בפ' פנחס ומסתברא כך לפי שיש בפסוק שבתורה אלא נהגו כן וכן נראה עיקר שהרי ד' יום הרוע' הוא לף בשבת: עכ"ל וכמדומה אלא נהגו כן וכן נראה עיקר שהרי ד' יום הרוע' הוא לף בשבת:

תר למחרתו כו' בשבועת בימכל בשבת שהייב מדם לטהר עלמו כרגל כו' לף ע"ג דלקמן בסוף סו' תר"ו כתב בשם הרח"ם דהכוונה דר' יהלה היינו לטהר עלמו מכל טומחות ולף חטאתה תה להויה עלי ג' וז' והלידה מין לנו טהרה כו' מין זה דהייב אלא כדי שלא לנרוך על הטעילה אבל מ"מ למדנו מדרבי יהלה דבעיי תדם לטהר עלמו ברגל אם כן מלי לתפער לו לטהר לריך הוא לעשות ולף על גב דלא מכשר ליה לטהר עלמו בכל דבר אלא משום זה נכשר בחלי לתכשר וק"ל ומשום הכי ירתה לף בערב רחש השנה יב לטבול משום קרי כדי לטהר עלמו בחלי לתפשר:

לקל

ובתשובה רבותי אומרין שא"א זמן א"א בראשון דקדושה אחת היא וכהד יומא אריבא דמי אבל אני אומר שצ"ל זמן וכן נוהגין במקומינו ובכל המקומות שעברתי ואין חילוק בין י"ט של ר"ה לשאר י"ט של גלויות א"א לעניין ביצה ומהובר לאסור של זה בזה וטעמא משום דאף בזמן ב"ד פעמים היו עושין ב' ימים אע"פ שלא היה שם ספק שיום ב' הוה עיקר י"ט והיו נומרין יום א' בקדושה שלא יזלזלו בו לשנה הבאה אבל לעניין זמן טמ"ג אי ספק הוא אומר זמן ואי אטנהגא דב"ד סמבינן שהיו נוהגין היום קודש ולמחר קודש אומרים זמן דהא מיום ב' היו מונין תיקון המועדות והוא עיקר ר"ח וצ"ל בו זמן וכן הלכה וכ"כ רשב"ם בשם זקינו רש"י וכתב דמסתבר טעמיה וכן דעת בעל העיטור והגאונים בתבו שאין לומר זמן בב' לא בקידוש ולא בשופר ובתב א"א ז"ל וטוב שיקח אדם פרי חדש ויניהנה לפניו ויברך שהחיינו ויהא דעתו גם על הפרי ויצא ידי ספק וכן היה נוהג הר"מ מרוטנבורק ע"כ. וני"ל שאם חל יום ראשון בשבת דלכ"ע י"ל זמן בשופר ביום שני בין שלא תקעו בראשון:

תרא בשני מתפללין ותוקעין כמו בראשון וקורין בפרשת ויראא אליו מן והאלהים נסה את אברהם עד סוף פדרא ובפטיר קורא כמו אתמול ומפטיר בירמיה כה אמר ה' מצא חן במדבר עד הבן יקיר לי אפרים וכמוצאי ר"ה מבדילין כמו במ"ש אלא שאין מבדילין על הבשמים ועל האש:

תרב למחרתו מתענין ומתפללין תפלת תענית והוא צום השביעי האמור בפסוק ובהל' תענית פידשתיו ובכל הימים שבין ר"ה ליוה"כ מדבין בתפלות ובתחנונים כמ"ש למעלה וביהיפין באבות ובגבורות מי במוך ובהודאה וכתוב לחיים ובשים שלום בספר היים ובאשכנז נוהגין לומר בוקר וערב אחר סיום שמ"ע א"מ על אלפא ביתא וכ"כ ר"ע והיחידים מתענין בהן היום מבשבת שאין להתענות בו בלל ונוהגין בספרד שגם בשבת מדבין לומר סידות ותהנונים ואני תמיה על מנהגם שהרי אין מדיינין בשבת יאיבא ב"ד הדעה בפה פי' לומר העניות והם אומרים עניות ותהנונים ובאשכנז אין נוהגין בן:

תרג ירושלמי ר"ח מפקיד לרב אי את יכול למיכל כולי שתא בטהרה אכול ואי לא אכול שבעה ימים בשתא ובתב אבי"ה קבלתי אילו הם שבעה ימים שבין ר"ה ליוה"כ ע"כ וקורא איהן ז' ימים לפי שבר"ה לא היה צריך להזהר לאכול בטהרה

ומ"ש רס"י מגל לענין זמן מע"כ וכו' עד דהא מיום הכיני היו תונין מיכף למיקם דהא אמר התם פ"ק דביצה משחרב בית המקדש התקין ר"י כ"ו שיהו מקבלין עדות החדש כל היום וקאמר קו מי לא תודה ריב"ו שתם נמו עדיים מן המנחה ולמעלה נוהגין לחזור היו קדש ולמחר לומעודים מן הרחטן לפילו נמו עדיים למחר מנחה אלא מלעמת"ו ב"ש אני לא נעקרה תקנה הרחטונה מתקומה ותם כן לפי זה למה יאמרו זמן בכיני מי מתנהגת דב"ד סמכינן אסרי מונין מן הרחטן והוא עיקר ר"ח ותין שם ספק בכפי רב"י נוסיף ונריך לומר דלפירש"י דהתם קאי המ"ל לתלמודא דך מילתא דמי לא תודה ריב"ו כו' ולמת כיון שהתקין שיהו מקבלין כל היום ג"כ ר"ש אני לגמרי היו קדם והרחוקים שעושין ב' יומים מספק היו עושין ג' קדושות הם והמוסף הקשו כן לפי מה שכתבו עושין ג' יומים כמו קודם החורבן הם קדושה אחת ג"כ ועל פי זה הם גם דברי רב"י שכתב ממ"ג שתם תמחר דכיון דהתקין שיהו מקבלין כל היום תם כן אני לגמרי היו קדם והרחוקים שעושין ב' יומים ומספק הוא

תרד תני רב חייא בר רב מדיפתי ועניתם את נפשותיכם כתי' למדך וכי כתשעה מתענין וכו' כפ"ק דנדרות (מ :) וכפ"ב דיומא (פה :) וכפ"ק דר"ה (ט .) ופסחים ס' אלו דברים (עח :) ות"ת קרא קמאר דיתעניה כתי' למדך וכיון דליף מיניה דיהבי דיהבי ושוב לכשת"ל דמותר לאכול בו מל"ל שמקבל שכר כאילו הי־ענה וי"ל דמדכתיב בערב ט"ב לך מקיף לעינוי דע' וכני משמע קרא כלות' התקן עצמך כתי' שתוכל להתענות כשאירי ומדלמקמי קרא גלשון עינוי ולפי' דהיינו לומר לך דאירי כזה כאילו מתענה כתי' :

ואית מאי קאמי ליה וכי כתי' מתענין והא כתיב בערב תאכלו מצות ואותו ערב ר"ל ערב של ט"ו וכ"ע ניחא מאי מרע ערב של עשירי כגר תירגו התוס' כפ"ק דנדרות דשאני התם דכתיב תאכלו לנפוק דמשמע ככי בדמשנן ני"ד בלילה תאכלו מצות אבל הכא כתיב ושניתם מיד כיום קודם בערב דמשמע ושניתם מיד כיום התשעי ואיכא למידק מדקאמר מעלה עליו הכתוב כאילו התענה ט' ויו"ל משמע שהמתענה כתי' ר"ו מצוכח ואיכי קאמר שהאוכל כזה מצוכח ו"ל דה"ק כל המרבה באכילה ושתייה בתשעי מעלה עליו הכתוב ברחמיו כאילו התענה התשוב ככי פירש"י בפ"ק דר"ה דה"ק קרא ושניתם עליו מכילת ט' אני קורא עינוי ואיכן למכילתו עינוי תשיבת כל דתמים באכילה ושתייה טפי עדיף ואיכי מיכא למידק דמשמע דהתענה כתי' שפיר דמי ועדיף ממי שאוכל ושותה מרבה באכילה ושתייה מעלה עליו הכתוב כאילו התענה כל דמרבה באכילה ושתייה משוב בהעגה והא דתניא דמרבה באכילה ושתייה מעלה עליו הכתוב כאילו התענה כל דמרבה באכילה ושתייה משוב בהעגה והא דתניא דבריה דמר בריה דרבינא הוה יתיב בתעניתא טלי שתא כר מעלרתא ופוריא ומעלי יומא דכפורי ומערב דתעמת דמעלי יומא דכפורי מסוס דתני מיא כר רב מדיפתי ועניתם את נפשותיכם וכו' משמע דעפי עדיף לאכול ולשתות מלהתענות דאי מתענה עדיף למה לי סיד מתענה כמו שהיה מתענה כל השנה כולה ו"ל דכיון דמרבה באכילה ביום זה מקבל שכר כאילו התענה היה מרבה באכילה והיה מקבל שכר כאילו ניער עלמו מתענית והא דתמלה לרבות במתכה כיום זה היינו כדי לרבות שנת ותקוב עליו ר"ה והוה שתה לקרמתו של שניתן כפרה ליעדמל דכיון ד"ה עלמו ג"כ לכבדו במאכל ומשתה כדרך שמכבדין שתר ר"ה כריך לכבדו ביום שלפניו ותפ"כ תס מתענה ג"כ שהוא מורה כי נפל עליו פחד ר"ה שהוא יום דין והוא מרד מפחד ה' ומהדר גמוו . ועוד ו"ל דאין להתענות כלל בתשיעי וכ"כ בהג"מ שו"ה לסור להתענות בו (ה) ומסוס לברבות בשמחה והא דאמרי' מעלה עליו כאילו התענה ט' וי"ל ה"ק מעלה עליו כאילו נלטווה להתענות ט' וי' והתענה בשניהם מכל השנה דלא נלטווה להתענות מסוס לאכול ולשתות בו וכ"כ בתוס' בפ"ק דנדרות וכך הס דברי רבינו :

ומ"ש תשיב כתו עינוי כאילו התענה תשיבי ועשירי ונלטווה להתענות בשניהם ה"ק תשיב כתו עינוי כאילו נלטווו על עינוי ט' וי' וכך הוא לשון הרמ"ם :

ואית מאי קאמי ליה דלטווה מלטרוף ללמד דמוסיפין מחול על הקודש כדדרים ליה בפ"ב דיומא (נה) ובפ"ק דר"ה ות"ל דרבינו סובר דמוסיפת חול על הקודש לא הוי דלטוריית ומש"ה מייתר ליה קרא להאיית בר רב שברי כתב בספ' תר"ח דמקרא נפקא לן דצריך להוסיף מחול על הקודש וי"ל ברבינו סובר כר"ע דנפקא ליה מסוסיפין מחול על הקודש מקרא דנחרים ובקניר תקוות כדאיתא בפ"ק דר"ה : **והטעם** שנתן רבינו שתוא לתכוי דמשיבי שהוא מהכתב הקב"ה תת ישראל וכו' ומשל למלך שהיה לו בן יחוד וכו' כ"כ הרמ"ם בתסכת יומא והביא ראיה מכתב מקומות בתלמוד שהיה מנהג לברכות בספורה כגי"ה : **ומביא** ממדרש משלה בשוער העיר שתמר לעבדו קנה לי דגים וכו' ס"ל מה מלתכתך וכו' ות"ת מה לו ולתלתכתו ועוד למה היה קובל עליו שקנתה כך זהובים והלא מדם רשתי ליזון בכבסיו ולתת מהה נדבר שתיטו שוה מלא ת' ועוד שהוא קובל עליו למה לקחו מיד עבדו שהיה הולך לקטותו

דרכי משה

תרג (א) המרדכי ריש סס' ר"ח כתב טעם אחר שפשיטא שבי"ט היה לו פת שחור דהכל לשון בחור בתיהן לבבור י"ש עב"ל ומזה יש לנחש ללוש כ"א בביתו לבבור י"ם אבל לשבת משמע דא"צ דא"כ לא היו נשארים רק ו' ימים מיתו המבוא בכ"מ לעשותן אף לשבת שהרבה אשה משבחת ואופה בע"ש ואע"פ שאין ראיה כ"כ משום דהתם היתה אופה בלא"ה מ"מ ניחוץ דאית ביה משום בבור שבת האויל ובקט ע"ש ולבן אין לשנות המנהג :

תרד (א) וכ"מ מדברי הרמב"ם פ"ב מבדרים והביאו מרי"ד סי' רמ"ו וכ"כ מהרי"ל ור"ל שנשאל מהרי"ל על אשה שנדרה שלא לאכול בשר ולא לשתות יין כל שנה חוץ משבת וי"ט וכתב דע"כ בבלל י"ט וכתב דאפי' ת"ח אין להתענות בע"כ ומשמע בי"ד סי' רס"ו דאם נדר להתענות ימים ידועים ופגע בהן ע"כ צריך התרה ע"ל סימן תר"כ דא"א

הלכות יום הכפורים

תרד תני רב חייא בר רב מדיפתי ועניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש וכי בתשעה מתענין והלא בי' מתענין למדך שכל האובל ושותה בט' מעלה עליו הכתוב כאילו התענה ט' וי' וה"ק קרא הבינו עצמכם בתשיעי לעינוי של מחר ומדאפקיה רחמנא לאכילה בלשון עינוי א"כ חשיב כמו עינוי (ה) [ה] באילו התענה ט' וי' פירוש באילו נצטוה להתענות בשניהם והוא מאהבת הקב"ה את ישראל שלא צוה להתענות אלא יום אחד בשנה [ג] ולטובתם לכפר עוונותיהם (ג) וציום שיאבלו וישתו תחלה בדי שיוכלו להתענות ושלא להויק להם העינוי משל למלך שהיה לו בן יחיד וגזר עליו להתענות יום אחד וצוה להאבילו ולהשקותו קודם כדי שיוכל לסבול וכן נוהגין להרבות בו בסעודה ומביא במדרש מעשה בשוטר העיר שאבר לעבדו קנה לי רגים ולא מצא אלא דג אחד ונתן בו זהוב והיה שם יהודי חייט והוסיף עליו עד שהעלוהו לחמשה ונשאר לחייט בא העבד אל אדוניו וספר לו כל המאורע שלח השוטר אחר החייט ואמר לו מה מלאכתך אמר לו חייט אמר לו ולמה קנית (ג) דג שוה הזהב בה' זהובים ולא עוד אלא

תרד תני רב חייא בר רב מדיפתי ועניתם את נפשותיכם כתי' למדך וכי כתשעה מתענין וכו' כפ"ק דר"ה (ט .) ופסחים ס' אלו דברים (עח :) ות"ת קרא קמאר דיתעניה כתי' למדך וכיון דליף מיניה דיהבי דיהבי ושוב לכשת"ל דמותר לאכול בו מל"ל שמקבל שכר כאילו הי־ענה וי"ל דמדכתיב בערב ט"ב לך מקיף לעינוי דע' וכני משמע קרא כלות' התקן עצמך כתי' שתוכל להתענות כשאירי ומדלמקמי קרא גלשון עינוי ולפי' דהיינו לומר לך דאירי כזה כאילו מתענה כתי' :

ואית מאי קאמי ליה וכי כתי' מתענין והא כתיב בערב תאכלו מצות ואותו ערב ר"ל ערב של ט"ו וכ"ע ניחא מאי מרע ערב של עשירי כגר תירגו התוס' כפ"ק דנדרות דשאני התם דכתיב תאכלו לנפוק דמשמע ככי בדמשנן ני"ד בלילה תאכלו מצות אבל הכא כתיב ושניתם מיד כיום קודם בערב דמשמע ושניתם מיד כיום התשעי ואיכא למידק מדקאמר מעלה עליו הכתוב כאילו התענה ט' ויו"ל משמע שהמתענה כתי' ר"ו מצוכח ואיכי קאמר שהאוכל כזה מצוכח ו"ל דה"ק כל המרבה באכילה ושתייה בתשעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה התשוב ככי פירש"י בפ"ק דר"ה דה"ק קרא ושניתם עליו מכילת ט' אני קורא עינוי ואיכן למכילתו עינוי תשיבת כל דתמים באכילה ושתייה בתשעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה ט' וי"ל דמשמע דהתענה כתי' שפיר דמי ועדיף ממי שאוכל ושותה מרבה באכילה ושתייה בתשעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה כל דמרבה באכילה ושתייה משוב בהעגה והא דתניא דמרבה באכילה ושתייה בתשעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה כל דמרבה באכילה ושתייה משוב בהעגה והא דתניא דבריה דמר בריה דרבינא הוה יתיב בתעניתא טלי שתא כר מעלרתא ופוריא ומעלי יומא דכפורי ומערב דתעמת דמעלי יומא דכפורי מסוס דתני מיא כר רב מדיפתי ועניתם את נפשותיכם וכו' משמע דעפי עדיף לאכול ולשתות מלהתענות דאי מתענה עדיף למה לי סיד מתענה כמו שהיה מתענה כל השנה כולה ו"ל דכיון דמרבה באכילה ביום זה מקבל שכר כאילו התענה היה מרבה באכילה והיה מקבל שכר כאילו ניער עלמו מתענית והא דתמלה לרבות במתכה כיום זה היינו כדי לרבות שנת ותקוב עליו ר"ה והוה שתה לקרמתו של שניתן כפרה ליעדמל דכיון ד"ה עלמו ג"כ לכבדו במאכל ומשתה כדרך שמכבדין שתר ר"ה כריך לכבדו ביום שלפניו ותפ"כ תס מתענה ג"כ שהוא מורה כי נפל עליו פחד ר"ה שהוא יום דין והוא מרד מפחד ה' ומהדר גמוו . ועוד ו"ל דאין להתענות כלל בתשיעי וכ"כ בהג"מ שו"ה לסור להתענות בו (ה) ומסוס לברבות בשמחה והא דאמרי' מעלה עליו כאילו התענה ט' וי"ל ה"ק מעלה עליו כאילו נלטווה להתענות ט' וי' והתענה בשניהם מכל השנה דלא נלטווה להתענות מסוס לאכול ולשתות בו וכ"כ בתוס' בפ"ק דנדרות וכך הס דברי רבינו :

ומ"ש תשיב כתו עינוי כאילו התענה תשיבי ועשירי ונלטווה להתענות בשניהם ה"ק תשיב כתו עינוי כאילו נלטווו על עינוי ט' וי' וכך הוא לשון הרמ"ם :

ואית מאי קאמי ליה דלטווה מלטרוף ללמד דמוסיפין מחול על הקודש כדדרים ליה בפ"ב דיומא (נה) ובפ"ק דר"ה ות"ל דרבינו סובר דמוסיפת חול על הקודש לא הוי דלטוריית ומש"ה מייתר ליה קרא להאיית בר רב שברי כתב בספ' תר"ח דמקרא נפקא לן דצריך להוסיף מחול על הקודש וי"ל ברבינו סובר כר"ע דנפקא ליה מסוסיפין מחול על הקודש מקרא דנחרים ובקניר תקוות כדאיתא בפ"ק דר"ה : **והטעם** שנתן רבינו שתוא לתכוי דמשיבי שהוא מהכתב הקב"ה תת ישראל וכו' ומשל למלך שהיה לו בן יחוד וכו' כ"כ הרמ"ם בתסכת יומא והביא ראיה מכתב מקומות בתלמוד שהיה מנהג לברכות בספורה כגי"ה : **ומביא** ממדרש משלה בשוער העיר שתמר לעבדו קנה לי דגים וכו' ס"ל מה מלתכתך וכו' ות"ת מה לו ולתלתכתו ועוד למה היה קובל עליו שקנתה כך זהובים והלא מדם רשתי ליזון בכבסיו ולתת מהה נדבר שתיטו שוה מלא ת' ועוד שהוא קובל עליו למה לקחו מיד עבדו שהיה הולך לקטותו

תרד תני רב חייא בר רב מדיפתי ועניתם את נפשותיכם וכו' למדך וכי כתשעה מתענין וכו' כפ"ק דר"ה (ט .) ופסחים ס' אלו דברים (עח :) ות"ת קרא קמאר דיתעניה כתי' למדך וכיון דליף מיניה דיהבי דיהבי ושוב לכשת"ל דמותר לאכול בו מל"ל שמקבל שכר כאילו הי־ענה וי"ל דמדכתיב בערב ט"ב לך מקיף לעינוי דע' וכני משמע קרא כלות' התקן עצמך כתי' שתוכל להתענות כשאירי ומדלמקמי קרא גלשון עינוי ולפי' דהיינו לומר לך דאירי כזה כאילו מתענה כתי' :

ואית מאי קאמי ליה וכי כתי' מתענין והא כתיב בערב תאכלו מצות ואותו ערב ר"ל ערב של ט"ו וכ"ע ניחא מאי מרע ערב של עשירי כגר תירגו התוס' כפ"ק דנדרות דשאני התם דכתיב תאכלו לנפוק דמשמע ככי בדמשנן ני"ד בלילה תאכלו מצות אבל הכא כתיב ושניתם מיד כיום קודם בערב דמשמע ושניתם מיד כיום התשעי ואיכא למידק מדקאמר מעלה עליו הכתוב כאילו התענה ט' ויו"ל משמע שהמתענה כתי' ר"ו מצוכח ואיכי קאמר שהאוכל כזה מצוכח ו"ל דה"ק כל המרבה באכילה ושתייה בתשעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה התשוב ככי פירש"י בפ"ק דר"ה דה"ק קרא ושניתם עליו מכילת ט' אני קורא עינוי ואיכן למכילתו עינוי תשיבת כל דתמים באכילה ושתייה בתשעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה ט' וי"ל דמשמע דהתענה כתי' שפיר דמי ועדיף ממי שאוכל ושותה מרבה באכילה ושתייה בתשעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה כל דמרבה באכילה ושתייה משוב בהעגה והא דתניא דמרבה באכילה ושתייה בתשעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה כל דמרבה באכילה ושתייה משוב בהעגה והא דתניא דבריה דמר בריה דרבינא הוה יתיב בתעניתא טלי שתא כר מעלרתא ופוריא ומעלי יומא דכפורי ומערב דתעמת דמעלי יומא דכפורי מסוס דתני מיא כר רב מדיפתי ועניתם את נפשותיכם וכו' משמע דעפי עדיף לאכול ולשתות מלהתענות דאי מתענה עדיף למה לי סיד מתענה כמו שהיה מתענה כל השנה כולה ו"ל דכיון דמרבה באכילה ביום זה מקבל שכר כאילו התענה היה מרבה באכילה והיה מקבל שכר כאילו ניער עלמו מתענית והא דתמלה לרבות במתכה כיום זה היינו כדי לרבות שנת ותקוב עליו ר"ה והוה שתה לקרמתו של שניתן כפרה ליעדמל דכיון ד"ה עלמו ג"כ לכבדו במאכל ומשתה כדרך שמכבדין שתר ר"ה כריך לכבדו ביום שלפניו ותפ"כ תס מתענה ג"כ שהוא מורה כי נפל עליו פחד ר"ה שהוא יום דין והוא מרד מפחד ה' ומהדר גמוו . ועוד ו"ל דאין להתענות כלל בתשיעי וכ"כ בהג"מ שו"ה לסור להתענות בו (ה) ומסוס לברבות בשמחה והא דאמרי' מעלה עליו כאילו התענה ט' וי"ל ה"ק מעלה עליו כאילו נלטווה להתענות ט' וי' והתענה בשניהם מכל השנה דלא נלטווה להתענות מסוס לאכול ולשתות בו וכ"כ בתוס' בפ"ק דנדרות וכך הס דברי רבינו :

ומ"ש תשיב כתו עינוי כאילו התענה תשיבי ועשירי ונלטווה להתענות בשניהם ה"ק תשיב כתו עינוי כאילו נלטווו על עינוי ט' וי' וכך הוא לשון הרמ"ם :

ואית מאי קאמי ליה דלטווה מלטרוף ללמד דמוסיפין מחול על הקודש כדדרים ליה בפ"ב דיומא (נה) ובפ"ק דר"ה ות"ל דרבינו סובר דמוסיפת חול על הקודש לא הוי דלטוריית ומש"ה מייתר ליה קרא להאיית בר רב שברי כתב בספ' תר"ח דמקרא נפקא לן דצריך להוסיף מחול על הקודש וי"ל ברבינו סובר כר"ע דנפקא ליה מסוסיפין מחול על הקודש מקרא דנחרים ובקניר תקוות כדאיתא בפ"ק דר"ה : **והטעם** שנתן רבינו שתוא לתכוי דמשיבי שהוא מהכתב הקב"ה תת ישראל וכו' ומשל למלך שהיה לו בן יחוד וכו' כ"כ הרמ"ם בתסכת יומא והביא ראיה מכתב מקומות בתלמוד שהיה מנהג לברכות בספורה כגי"ה : **ומביא** ממדרש משלה בשוער העיר שתמר לעבדו קנה לי דגים וכו' ס"ל מה מלתכתך וכו' ות"ת מה לו ולתלתכתו ועוד למה היה קובל עליו שקנתה כך זהובים והלא מדם רשתי ליזון בכבסיו ולתת מהה נדבר שתיטו שוה מלא ת' ועוד שהוא קובל עליו למה לקחו מיד עבדו שהיה הולך לקטותו

תרד תני רב חייא בר רב מדיפתי ועניתם את נפשותיכם וכו' למדך וכי כתשעה מתענין וכו' כפ"ק דר"ה (ט .) ופסחים ס' אלו דברים (עח :) ות"ת קרא קמאר דיתעניה כתי' למדך וכיון דליף מיניה דיהבי דיהבי ושוב לכשת"ל דמותר לאכול בו מל"ל שמקבל שכר כאילו הי־ענה וי"ל דמדכתיב בערב ט"ב לך מקיף לעינוי דע' וכני משמע קרא כלות' התקן עצמך כתי' שתוכל להתענות כשאירי ומדלמקמי קרא גלשון עינוי ולפי' דהיינו לומר לך דאירי כזה כאילו מתענה כתי' :

ואית מאי קאמי ליה וכי כתי' מתענין והא כתיב בערב תאכלו מצות ואותו ערב ר"ל ערב של ט"ו וכ"ע ניחא מאי מרע ערב של עשירי כגר תירגו התוס' כפ"ק דנדרות דשאני התם דכתיב תאכלו לנפוק דמשמע ככי בדמשנן ני"ד בלילה תאכלו מצות אבל הכא כתיב ושניתם מיד כיום קודם בערב דמשמע ושניתם מיד כיום התשעי ואיכא למידק מדקאמר מעלה עליו הכתוב כאילו התענה ט' ויו"ל משמע שהמתענה כתי' ר"ו מצוכח ואיכי קאמר שהאוכל כזה מצוכח ו"ל דה"ק כל המרבה באכילה ושתייה בתשעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה התשוב ככי פירש"י בפ"ק דר"ה דה"ק קרא ושניתם עליו מכילת ט' אני קורא עינוי ואיכן למכילתו עינוי תשיבת כל דתמים באכילה ושתייה בתשעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה ט' וי"ל דמשמע דהתענה כתי' שפיר דמי ועדיף ממי שאוכל ושותה מרבה באכילה ושתייה בתשעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה כל דמרבה באכילה ושתייה משוב בהעגה והא דתניא דמרבה באכילה ושתייה בתשעי מעלה עליו הכתוב כאילו התענה כל דמרבה באכילה ושתייה משוב בהעגה והא דתניא דבריה דמר בריה דרבינא הוה יתיב בתעניתא טלי שתא כר מעלרתא ופוריא ומעלי יומא דכפורי ומערב דתעמת דמעלי יומא דכפורי מסוס דתני מיא כר רב מדיפתי ועניתם את נפשותיכם וכו' משמע דעפי עדיף לאכול ולשתות מלהתענות דאי מתענה עדיף למה לי סיד מתענה כמו שהיה מתענה כל השנה כולה ו"ל דכיון דמרבה באכילה ביום זה מקבל שכר כאילו התענה היה מרבה באכילה והיה מקבל שכר כאילו ניער עלמו מתענית והא דתמלה לרבות במתכה כיום זה היינו כדי לרבות שנת ותקוב עליו ר"ה והוה שתה לקרמתו של שניתן כפרה ליעדמל דכיון ד"ה עלמו ג"כ לכבדו במאכל ומשתה כדרך שמכבדין שתר ר"ה כריך לכבדו ביום שלפניו ותפ"כ תס מתענה ג"כ שהוא מורה כי נפל עליו פחד ר"ה שהוא יום דין והוא מרד מפחד ה' ומהדר גמוו . ועוד ו"ל דאין להתענות כלל בתשיעי וכ"כ בהג"מ שו"ה לסור להתענות בו (ה) ומסוס לברבות בשמחה והא דאמרי' מעלה עליו כאילו התענה ט' וי"ל ה"ק מעלה עליו כאילו נלטווה להתענות ט' וי' והתענה בשניהם מכל השנה דלא נלטווה להתענות מסוס לאכול ולשתות בו וכ"כ בתוס' בפ"ק דנדרות וכך הס דברי רבינו :

ומ"ש תשיב כתו עינוי כאילו התענה תשיבי ועשירי ונלטווה להתענות בשניהם ה"ק תשיב כתו עינוי כאילו נלטווו על עינוי ט' וי' וכך הוא לשון הרמ"ם :

ואית מאי קאמי ליה דלטווה מלטרוף ללמד דמוסיפין מחול על הקודש כדדרים ליה בפ"ב דיומא (נה) ובפ"ק דר"ה ות"ל דרבינו סובר דמוסיפת חול על הקודש לא הוי דלטוריית ומש"ה מייתר ליה קרא להאיית בר רב שברי כתב בספ' תר"ח דמקרא נפקא לן דצריך להוסיף מחול על הקודש וי"ל ברבינו סובר כר"ע דנפקא ליה מסוסיפין מחול על הקודש מקרא דנחרים ובקניר תקוות כדאיתא בפ"ק דר"ה : **והטעם** שנתן רבינו שתוא לתכוי דמשיבי שהוא מהכתב הקב"ה תת ישראל וכו' ומשל למלך שהיה לו בן יחוד וכו' כ"כ הרמ"ם בתסכת יומא והביא ראיה מכתב מקומות בתלמוד שהיה מנהג לברכות בספורה כגי"ה : **ומביא** ממדרש משלה בשוער העיר שתמר לעבדו קנה לי דגים וכו' ס"ל מה מלתכתך וכו' ות"ת מה לו ולתלתכתו ועוד למה היה קובל עליו שקנתה כך זהובים והלא מדם רשתי ליזון בכבסיו ולתת מהה נדבר שתיטו שוה מלא ת' ועוד שהוא קובל עליו למה לקחו מיד עבדו שהיה הולך לקטותו

פרישה

סי' תרד (ה) באילו התענה ט' וי"ל דקאמר כאילו התענה ו' מפ"ע דמקרא מיעט מוכח מלא כאילו התענה ט' דמ"ם בערב קיימו שיכיון עצמן למיעוי של ערב כאילו התענה ט' וי"ל דלא לא מצי מלא כאילו התענה ג' סו"ם דדשות ביום מס יולם ויתענה שתרלעין בתיבה וכתענית יפ"ה קאמר דתענית מו מכילה של ט' וכל שכל בשבת שמיני ומ"ם מכילה ווקא דבאי מיבה ומיבה בם' לאחרם (מיבה) שבת שני ושלישי ומכני ניחא דלא קאמר דתענית של ט' ומ"ל :

(ה) וציום שיאבלו וישתו תחלה כדי שיוכלו להתענות בו ומפשר לומר שעם מתר שלאחריו כדי שיכל להתענות בו ומ"ם לא יכל להתענות ביום זה, ומש התענה ג"כ בט' ומ"ם לא יכל להתענות ביום זה ומ"ם ביום ט' ומ"ם ביום ט' ומ"ם ביום ט'

דצריך להוסיף והאי תנא דעמס עמס נמי ס"ל כר"ע דזעניתס אתי לכדרב חייא מדפתי כדמיתק התם ולא ס"ל תוספת שבת ו' כל עיקר ופסק רבינו כותייהו שהם הרבים ועוד דהלכה כר"ע מחבירו אבל הרי"ף והרא"ש בריש יש"כ סבירהו כהאי דסבירהו דשוגה תוספת לכל יום קודם ותימה דרבינו סתם דבריו הכך דעתם ועוד שפסק הכך דעתם הרא"ש מגיו . ומרמה דדעת רבינו היא מתאר שהרא"ש הביא בהדיא דרב חייא מדפתי וכתב עלה שכן נוהגין ג"כ בעל כרחך דלא קי"ל כרבי ישמעאל דדריש ועניתם לתוספת אלא תוספת קודש ומן התורה לית בעיון תוספת אלא ביה"כ ומה שהביא הבריית' דבעיון תוספת' לכל יום קודם לתורת בעלמא הביאה לן שכך הלכה דהא ודאי תכא הרשיות שהביא מתניתא שתוכה לתכול בע"ב מוכח דהלכה כר"ח מדפתי וכן מ"ש הרא"ש בפ' תפלה השחר לענין תוספת שבת וי"כו"ט דקי"ל שהוא מן התורה פ"ק דר"ה מ"ש כל כך שיעור גדול לתוספת היינו נמי לומר דקי"ל הכי לתורת לא מעיקר ההלכה ודודאי עיקר הפסק כר"ע וכדתני רבי חייא מדפתי כל"ל דע"ז רבינו . תכן הרמב"ם אלא כתב נם כן דמוסיפין בשבתות ו"ט מי שפשר ליישבו ככך שהרי לפי ייסוד זה שכתבנו דר"ע ותנא דעמס דעמס קיימו בתרא שיטה אין מילוק בין עיטי למלתכה ובשניהם צריך להוסיף דכלתדנו מדאינטריך וכמ"ש רבינו להדיח לתקן בסיפון תר"ח והרמב"ם ז"ל הילך ביניהם שאין תוספת אלא בעיטי תבל לא במלתכ' ולכך יראה לי דדעתו לפסוק כרב פפא דבתרא הוא וסוגיא בפ' יש"כ הכי תיקח תנא דעמס עמס לתד מזהרה לעיטי ושמעתל למדה מ"ם מחרת ורב תתח ליף שבת שבתון משבת בראשית ורב פפא קתמ' הוא גופיה שבת תיקרי דכתיב תשבתו שבתכם וקתמר בשלמת רב פפא לא קתמר כרב תתח דקרית דכתיב בגופיה עדיף אלא רב תתח מ"ט לא קתמר כרב פפא מיבעי ליה לכדקתני ועניתם וכו' מכאן שמוסיפין כו' וקתמר ותנא דעמס עמס התי בע' לתדב מתי עביד ליה מיבעי ליה לכדרב חייא כו' ובשתא תלתא קתמרינן נמי ורב פפא התי בע' לתדב מתי עביד לי' תלמת דלרב פפא נמי מתי קרת דוענייתם לוסופת עי"כ אלא דקשיא לי' לרב פפא לא משכת ליה לתתי לתוספת שבת ו"ט אלא לגופיה לתוכרה ולא ס"ל לרב פפא כתנא דעמס עמס כל עיקר והילכך לא צלתד לתוספת יה"כ מיהא אלא תוענית' ופסק הרב כוותיה דתוענית לתוד מתי להוסכת ליה"כ מהל תשבתו שבתכם לא צלתד מיהא תוספת שבת ו"ט אלא מוקי ליה לאוסרת עיטו עיטותו של יום ולכך לא כתב הרב דין תוספה דשבת ו"ט ואשתה כתכך דכיון דתשבתו שבתכם דאתת לאוכרה אינו אלא מדבר אלא בעיטו דתכילה ואשתיה דתלתכה בהדיא כתיב ביה ג"כ ומניחם דבריהם דקרא נמי אינו אלא בעיטו דתכילה ואין דין תוספה אלא בתכילה ואלא אמאי הא בתלתכה נמי ס"ל דעת בתלמ"ס ז"ל ודו"ק : **והיאך** לא תקנו תפילו בעשרה כו' והתשובה על שקנאו תיד עבדו כתב כ"י מה שכתב ע"ם ומברש"ל כתב דהמעשה היה שהתוכר תבע בעבדו ר' זמוכיס מו יותר ולא היה שום קדמיס שתבע והעבד נתן בעבו זהוב והחזיר הוסיף עליו וכו' ומ"כ התשובה היא כי לא קנאו תיד עבדו כי בודאי לא היה עבדו קונה כ"כ ביותר כתבר תבע התוכר ומה שהי קניתיו לא תיד עבדך קניתיו כי לא תם לא היה שם שום קונה כי אם אחי לבדי ונם היה תובע בו עשרה זהובים יותר מכפל בדמיו לא הנתתי לותו בעבור זיון התקוס וכבוד היום ומ"כ תשובה זו מספקת לכל שתלותיו ולפעד"ז כשפושו הוא דכך היא לשוכר לתם היה קונה רבא להכתיב לתלתות תמותו היה זה מעשה רע ורחוי לענשו על כך אבל כיון שלא נתכוין אלא לקיים מצותו יע' שנינו הקב"ה לתכול ולשתות ולקבל פחיטו יע' שכר גדול כלילו נעטויתי להתעטות בו בודאי הכל יודעים דמצותו יתעלה קודם לכל מי שלא בא לקנות הדג לשם קיום מצוה אלא לצורך אכילתו בלבד :

תרה ואין אנו יודעין מנהג זה למה מי מצוה תמורה כו' רצה לומר שביון שנתברר לנו שמין טעם למנהג זה ס"ל רחוי הוא לבטלו מטעם ניחוש ודרכי המחורי ועל זה הביא הא ודאי קושית היא וכו' כלומר הכך הפך מסבירתכם לעולם שתנהג קוא מטעם תמורה ואין בו ניחוש וקושייתכם ע"ז היא קושית וים בה לומר כ' טעמים כו' ועיין בתדכי ריש יומא שם תבואר שהשומלים היו מוכשים לתנהג זה מצוה ניחוש : **ובש** ושוכה כסדר היה ג' פעתים עד ושוחטו לתלתר נרתה שבכלל ושוחטו הוא ג"כ ברכת השחיטה שתי לפסר שיחוט ומה יברך ותכף לברכת שחיטה תלת שבתשב"ץ משתע שתצריך על השחיטה קודם כל התעשים ותכף לסחיטה סחיטה בלא ברכה ומוכי ברישתן שחוטה מודה לצריך לברך סמוך לשחיטה תלת שלתתר כך מתחר שהתחיל לשחוט ועתה על הכל שוב אין הפסק בהברות על ידי כל התעשים תלתו תפני שצורך שחיטה הוא ע"ם תיכו מנהגיהו אינו כן תלת עושה כסדר הזה לכל אחד ואחד ואח"כ מברך ושוחט כל התרנגולים ביחד בלי הפסק וכן עיקר : תלתתי זה בפרתי כי המלאך הממונה על החיים תת"ר שמו וזה תחותך חיים לכל היו ויחשוב בלבו שהוא חייב מיתה בתרנגול זה אלא שהוא היה בפרתו חה פעם אחת ועל ידי כל המעשים תלתו שנוהגין שפורין בפרות ונותנין הטעית לענים ויפה אימו הכנינא שאינו ביוש כל כך לעני כמו אם נותן לו תרנגול שלוקח לכפרה עכ"ל וע"ל סי'

אלא שלקחתי מיד עבדי ששלחתיו לקנותו לי והיאך לא אקנגו אפילו בי' כדי לאוכלו (ד) ביום בזה שצונו הקב"ה לאכול ולשתות ושאנו בטוחים שהקב"ה יספר לנו עונותינו אמר לו א"ב יפה עשית ופטרו והלך לשלום :

תרה יש מקומות שנוהגין לשהות תרנגול לכפרה וכן יש בתשובת הגאונים וישאלתם שאנו נוהגין לשחוט ערב יום הכפורים תרנגול ואין אנו יודעין מנהג זה למה אי משום תמורה מאי שנא תרנגול מבהמה וחיה (מ) הא ודאי א קושיא הוא אלא שיש בה שני טעמים אחד שההרנגול מצוי בבית יותר מבל בהמה חיה ועוף ועוד יש במקומות עשירים שעושין תמורת אילים ועיקר בעלי קרנים דמות אילו של יצחק אבינו לפיכך לא דבר קבוע הוא ועוד שמעני מ'חכמים הראשונים שאע"פ שבהמה דמיה יקרים יותר מתרנגול אעפ"כ תרנגול מובחר לפי ששמו גבר כדאמרינן (ביומא כ .) מאי קרא גברא אמר רב שילא קרא תרנגולא וביון ששמו גבר תמורת גבר בגבר מהני ומעלי וכך רגילין כאן אוהז ש"צ התרנגול ומניח ידו על ראשו ונוטלו ומניח על ראש המתכפר ואומר זה תחת זה זה (ג) חילוף זה זה מחולל על זה ומחזירו עליו פ"א ואומר (תהלים ק"ז) יושבי חשך וצלמות אסירי עני וברזל יוציאם מהשך וצלמות ומוסרותיהם ינתק אוילים מדרך פשעם ומעונותיהם יתענו ויצעקו אל ה' בצר להם ממציקותיה' יושיעם ישלח דברו וירפאם וימלט משחיתותם יודו להי' חסדו ונפלאותיו לבני אדם נפש תחת נפש ועשות בסדר הזה ג"פ ואחר כך מניח ידו על ראש התרנגיל תבנית סמיכה וסומך עליו ושוחטו לאלתר תיקח לסמיכה שחיטה ורגילין לתתו לעניים (ד) כדי שיהא בפרה

שכתב : **כבר** כתבתי נסי' תר"כ בשם הרוקח שתין נופלים על פניהם בעי"ה בהשכמה וזש"ה בהשתמה ולזו אלא פעם אחת ובסי' רי"ד נתן טעם לפי שיש לו להתוודות בתנחה ובתעריב ע"כ ולא נהגו כן אלא נם בהשכמת ערב יה"כ מומריס ג' ווידויס :

תרה יש מקומות שנוהגים לשחוט תרנגול לכפרה וכן יש בתשובת הגאונים התרדכי בסי' יומא כתב התנהג הזה (ה) וכל מ"ם בסימן זה הוא בפסקי הרא"ש למסכת יומא וקצתו בתרדכי ומנהג זה בתוב נם בתשב"ץ וכ' שם שנוהגים ליקח תרנגול לזכר ותרנגולת לנקבה (ב) : והרשב"ץ כתב בתשוב' בעינן הכפרה שנושן לנערי' בע"ה תנהג זה פשוט בעירנו תע"ם שנשתעתי תפי תנשים הגוים תנשכנו שכל רבני תרא עושים כן וגם שמעתי שנהגו רבינו יהיי ותמר

כתב הרב המאור שאין לנו עכשיו לא כהן ולא לוי ולא ישראל שידענו בבירור שהוא מיוחס כראוי שכבר נתערבבו השבטים ואין אנו בקיאין בזה ומכל מקום כיון שנתייחסו אבותינו בזה ונתפרסמו יחוסיהם בישראל ונתקבלו עדותיהם בבתי דינים על יחוסם הרי הם בחזקת כשרים ומותרים לבא בקהל ה' ואפילו בזמן הזה שאין אנו בקיאין בזה כל כך כמו שהיו בקיאין בימי עזרא שהיו מיחסין אותם בספר היחוס שלהם ומכל מקום מאחר שנתייחסו אבותינו בזה ונתפרסמו יחוסיהם בישראל ונתקבלו עדותיהם בבתי דינים על יחוסם הרי הם בחזקת כשרים ומותרים לבא בקהל ה' ואפילו בזמן הזה שאין אנו בקיאין בזה כל כך כמו שהיו בקיאין בימי עזרא שהיו מיחסין אותם בספר היחוס שלהם ומכל מקום מאחר שנתייחסו אבותינו בזה ונתפרסמו יחוסיהם בישראל ונתקבלו עדותיהם בבתי דינים על יחוסם הרי הם בחזקת כשרים ומותרים לבא בקהל ה'

דרכי משה

דא"א בעי"ב בשחרית רק פעם א' וידוי וכ"כ מהרי"ל וכתב דא"א אל רחום שמך וכל אותו הסדר עוד כתבתי לעיל סימן תר"ב דאין נוהגין על פניהם וכ"כ במנהגים שלנו וכתב דא"א מנהג ולמנצח ומ"ש דא"א אא"א הוא טעות דלעולים לא יבא עי"ב ב' ה' שאומרים כהן אא"א ונוהגים פה קראקא דא"א א"ם בשחרית עי"כ אם לא שחל ר"ב בשבת או אומרים אותו בעי"ב שחרית וכ"ה בהגה במנהגים אבל בשם התשב"ץ כתב דיש לאומרו בבל עי"ב אבל בשאר ימים שבין ר"ה ליה"כ נוהגים לאומרו שחרית ומרבית מלבד שבת כתב הכלבו בשם הר"ם עי"כ אין לאכול רק מאכלים קלים להתעבל בדי שלא יהא שבע ומתאנה בתפלת עי"ל וכתב מהרי"ו וזהר עצמו מאכלים המחמטין כגון מיני בשמים וכדומיהן שלא יבא לידי קרי ואין לאכול מיני חלב כי הם מרבים זרע אך נהגו בסעודת שחרית לאכול מיני חלב לא נודע השעם עכ"ל :

תרה (א) וכתב דיש חכמים וב"ב שאף בער"ה נוהגין כן . (ב) ב"י ועור נוהגין ליקח לסעורת ב' תרנגולות ותרנגול אחר ששמם תלר בן או בת וכ"ה במהרי"ל ליקח כפרה לעובר ועור איתא במהרי"ל שהיה מהור אחר תרנול רבן ע"ם אם יהיו השאוכם כשנים כשלא ילבינו : (ג) בהרשה של מהרי"ו בעי"כ יעשה כפרות ויאמר חת"ך ר"ת זה חליפתי זה תמורתי זה כפרתי כי המלאך הממונה על החיים תת"ר שמו וזה תחותך חיים לכל היו ויחשוב בלבו שהוא חייב מיתה בתרנגול זה אלא שהוא היה כפרתו חה פעם אחת ועל ידי כל המעשים תלתו שנוהגין שפורין בפרות ונותנין הטעית לעניים ויפה אימו הכנינא שאינו ביוש כל כך לעני כמו אם נותן לו תרנגול שלוקח לכפרה עכ"ל וע"ל סי'

דרישה

מ"כ למה מיוב כרת להמוכל מי סיב שלא יתבלו לי עונותיו ו"ל כיון שביב יתמלו מתעונין ומפילים בתעניות מ"כ בדין שיתיר קרונה לנפשו כי מובת יתקיב כרת כי מובת תיר מוכבד עובב כרתב וגורם לכל יתמלל תקלה וזהו דוגמת מ"ם בע"י כרם לענים בעינם יתיר בעובר על כרת כתורה ע"י שדברו פי מכם מן .

פרישה

(ד) **ביום** כוס שניהו כו' עיין מ"ם ס"י בוס תוך מתורן הקונסת כ' ולי נרחם דמיירי דמתחלה כמו שניהם יתר מו תמיהו סיב שם תקלב . וכן דייק קלת לשין רבינו שכתב וסיב שם מיהו . ללת שבשוטר התרשם עליו ותמר מתמר שתלתכתך מהיב וקיב סיב כ"כ בעוקר שרשית עבדי שתמד ב"כ לקטת סיב לך לתניח שבדי לקטת כדרך שפולם שהולכים כשרואים עבדי המוכל בתים ולוה בתתב התשובה על כבון תבל אין לפרש דהשבד ככר בא לקנות תוהו דל"ב למה שללו בתתלב תם תלתכתך ולא הקפיל עליו יהיה מי שכתב ס"י ב"כ תיהו נרחם שתין לשון התכל תורב כתבריו וה"ר ושתו בעומים שכש"י כו' לרין ב"כ לעשם לו תל"ב תלך תרוחו תקלת שכתלו בשר וגיש שלא לא תהו שיכיבו לתכול כיום וה"ל :

סי' תרה (א) **הא** ודתי קושית היא תלא כו' כי לפי דבריהם שהו סוברים שהוקת תתב"ל ולא בקתם כלל תו ודתי קושית ס"ם תכל תיהו כן כדתסתק שהוסיפים כו' ונש לפי טעם שני דנבלת תתת נבלת תיהו תלא לדוחתת דתילתת תכל לא לניכוכתי ועי"ל ללעשם שני ודתי קושית דת"ל דנבלת תתת נבלת תפלי ת"ב לניכר לתוכה לקרבן יותר תבבתם שכם כתבתי טעם תאר שהות דתו ב"ם רבה בתסכת כריתות וכבינתו רבינו לעיל ריש סי' תקפ"ג כתי תתן דבעי לתידע תי תלבה בשהקרו כו' ע"ם : ולרין

הדושי הגרות

תרה א הלשון מגומגם קצת דקאמר הא ודאי קושיא היא ואמר שיש בה ב' טעמים א"כ לאו קושיא היא והל"ל הא לאו קושיא היא דיש בה ב' טעמים ואפשר לומר דה"ק הא ודאי קושיא היא ואין לי לפרש האמת אלא שיש בה ב' טעמים אבל המעמים סותרין זא"ז דלטעם הראשון תרנגול ליכ לטעם הב' תרנגול דוקא וכיון דלא ידע לפרש האמת הל"ל

ואמר שכן נהגו עכ"ו מנעתי המנהג כזה משירנו וכמוב בח"מ שהרמב"ן מוסרו משום דרכי המחורי (ה) :

תרו ויתן כל אדם חל לבו בעי"ב לפיים לכל מי שפשע כנגדו כ"כ הרמ"ם בהלכות יומם וכביה רמיה מדמסרינן בגמרא (פו :) דרב חול לפיוסי לר"ה כמעלי יומא דכפורי ואמרי' נמי התם (שם) רב הל"ל מלתא דהדי הואי מצמא כלומר שהנצא חטא לו כצר ליה מריסי ירחי דשתא ולא מתא כי מתא מעלי יומא דכפורי ממר מיחל מבא ומפיק מדמעיקר : **ומ"ש** דעבירות שבין אדם למקום ר"ה מכפר וכו' עד מ"ל לפיוסו שוב פשוט בסוף מסכת יומא (פה :) : **ומ"ש** ולא"מ לחבירו מאל לרבו צריך להרגות עליו רעים עד שיתפיים כן כתבו שם הרי"ף והרא"ש וכ"כ הרמב"ם פ"ב מה' תשובה וברמ"ה שלמדו כן א מדאמרי בגמ' (פז :) דרב חול לפיוסי לר' חגיגת מעיסר מעלי יומא דכיפורי ופרך ויכיו עביד כבי והל"ל יוסי ברבי"ח כל המבקש ממו מחבירו אל יבקש ממנו יותר מג' פעמים ומשני רב שאני שאפי' כתה פעמים צריך לבקש ממנו עד שיתפיים ורבי חגיגת סיה רבו של רב סיה הוא יוצב ברמה בסוף נחלים רבי' הקדוש אבל ר"ש פ' רב שאני מחמיר על עצמו סיה : **ודע** דבגמרא פריך ור"ח סיכי עביד הכי והמר רבא כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו ומשני ר"ח חלמא חזא ליה לרב דזקסוה בדיקלא וגמירי דכל דזקסוה בדיקלא ריצה הוי אמר שמע מינה נעי למיעבד רצותא ולא מיפיים כי היכי דליל ולגמר מוריתא בגלל :

ואם מה מצית ר' כ"ם ומתמיים על קברו וכו' (שם .) מ"ר יוסי בר חנינא כל המבקש מחבירו אל יבקש ממנו יותר מג' פעמים ומש מה מצית ר' כ"ם ומתמיים על קברו וכו' : **ומ"ש** ושעשם כן כדי שיהא לב כל ישראל שלם וכו' לאו הלא מיבעי ליה ב גלוות לפיים לכל מי שפשע כנגדו : **כתב** המרדכי בתפכת יומא מנהג לבקש מחילה ע"ב כדאמרי' במרדכי שוחה ישראל :

וכתב עוד מקנת קדמונינו וחרם שלא להוציא ס"ר על החתים ויז סמך לדבר מהגדה דר' תנחומא פ' ותקחנו :

ונהגו לעטוף בע"ב ואמר רב פחרם שוכל אדם בשנה שביעית וכו' עד סוף הסיומן הכל בספקי הרמ"ם וגם הכלבו כתב כשם הר"ם דעטילה של י"ה פ"ג נראה כי מיזה רק בשביל טהרה וכ"כ התבה"ן (ג) :

וכתב

בפרה לנפשו ומה שרגילין לזרוק את בני מעיו על הגג בדי ליתנם לעופות יש להביא ראיה קצת מההיא דמסכת חולין (קה) רמי בר תמרי איקלע למערבא מעלי יומא דכפורי חזא דקא שדו כבדא וכולייא אזיל שקלינהו משום דהאידנא דהיתרא שכיח טפי : **תרו ויתן** כל אדם אל לבו בערב יום הכפורים לפיים לכל מי שפשע כנגדו דעבירות שבין אדם לסקום (א) יום הכיפורים מכפר ושבין אדם לחבירו אין יום הכפורים מכפר עד שיפייסנו ואפילו לא הקניטו אלא בדברים צריך לפייסו (ב) וצריך לילך לו ואם אינו מתפיים בראשונה יחזור וילך לו פ"ב וג' ובכל פעם יקח ג' שיפייסנו שימחול (ג) לו ואם אינו מתפיים בג"פ אינו צריך לפייסו עוד והים לחבירו אבל לרבו צריך להרבות עליו רעים עד שיתפיים ואם מת מביא עשרה בני אדם ומעמידם על קברו ואומר חטאתי לאלהי ישראל ולפלוני זה שפשעתי לו (ד) ועושין כן כדי שיהא לב כל ישראל שלם כל אחד עם חבירו ולא יהיה מקום לשטן לקטרג עליהם והבי איתא בפרק ט"ו מפרקי ר"א ראה ממאל שלא נמצא חטא בישראל ביום הכפורים ואומר רבון העולמים יש לך עם אחד בארץ כמלאכי השרת מה מלאכי השרת יחיפי רגל [ה] אף ישראל יחיפי רגל ביה"ב מה מלאכי השרת אין להם קפיצה אף ישראל אין להם קפיצה עומדין על רגליהם יום הכפורים מה מלאכי השרת נקיים מכל חטא כך ישראל נקיים מכל חטא מה מה"ש שלום ביניהם כך ישראל ביום הכפורים והקב"ה שומע עדותן מן המקטרגין ומכפר עליהם : (ו) ונהגו לשבול בערב ר"ה ואמר רב עמרם טובל אדם בשעה ז' ומתפלל

ולכך קאמר להיקירא שכיח כשתפ עפי וירוצה הוי להתירא ר"ל :

תרו ויתן כל אדם אל לבו בעי"ב לפיים וכו' כ"כ הרמ"ם בפ' ה' מהלכות תשובה רמיה לדבריו ולשון יאמר היום או למחר לפיסו מלא נמרא יוצא היום שהוא ערב יום הכפורים יפיסנו ולא יעבור מצ"ב בשאר ימות השנה שמא על פי שרואין לכל אדם לפיים הכף למי שפשע כנגדו מ"מ יכול הוא להניח הענין לזמן אח' : **ומ"ש** ובריך ליה לו כו' פשוט שם במעשים שאירעו וכן כתוב לך והתרפס ורוכב רעיך שלמת לבריך ליה לו והא דג' שורות דג' בני אדם מיתרת דרב חסדא שם . ומשמע לשם ממיתרת דרבי יוסי בר חנינא דבריך לפייסו כל פעם כמין ריצוי ירצוי שלא יחר כלבתוב מגת שם גם ועמה שם גם וכ"כ כמהרי"ל דכשלא מיני רצויי ירצוי שלא יחר כלבתוב מגת שם גם ועמה שם גם וכ"כ הרמ"ם והסמ"ג ולא כהרא"ש והרי"ף והרמב"ם והסמ"ג דלא בעינן אלא ג' פעמים : **ומ"ש** והל"מ לחבירו כ"כ הרי"ף והרא"ש לשם וכ"כ הרמב"ם והסמ"ג בהלכות תשובה ופשטה משום דנרסי' אחלי דפריך התם מרב שהיה מבקש מחילה מרבי חגיגת י"ג עי"ב ולא מיפיים והיכי עביד הכי והמר רבי יוסי בר חנינא כל המבקש מחבירו אל יבקש ממנו יותר מג' פעמים ומשני רבא שאני שאפי' כתה פעמים צריך לבקש ממנו עד שיתפיים ורבי חגיגת סיה רבו של רב סיה הוא יוצב ברמה בסוף נחלים רבי' הקדוש אבל ר"ש פ' רב שאני מחמיר על עצמו סיה : **ודע** דבגמרא פריך ור"ח סיכי עביד הכי והמר רבא כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו ומשני ר"ח חלמא חזא ליה לרב דזקסוה בדיקלא וגמירי דכל דזקסוה בדיקלא ריצה הוי אמר שמע מינה נעי למיעבד רצותא ולא מיפיים כי היכי דליל ולגמר מוריתא בגלל :

ואם מה מצית ר' כ"ם ומתמיים על קברו וכו' (שם .) מ"ר יוסי בר חנינא כל המבקש מחבירו אל יבקש ממנו יותר מג' פעמים ומש מה מצית ר' כ"ם ומתמיים על קברו וכו' : **ומ"ש** ושעשם כן כדי שיהא לב כל ישראל שלם וכו' לאו הלא מיבעי ליה ב גלוות לפיים לכל מי שפשע כנגדו : **כתב** המרדכי בתפכת יומא מנהג לבקש מחילה ע"ב כדאמרי' במרדכי שוחה ישראל :

וכתב עוד מקנת קדמונינו וחרם שלא להוציא ס"ר על החתים ויז סמך לדבר מהגדה דר' תנחומא פ' ותקחנו :

ונהגו לעטוף בע"ב ואמר רב פחרם שוכל אדם בשנה שביעית וכו' עד סוף הסיומן הכל בספקי הרמ"ם וגם הכלבו כתב כשם הר"ם דעטילה של י"ה פ"ג נראה כי מיזה רק בשביל טהרה וכ"כ התבה"ן (ג) :

וכתב

בפרה לנפשו ומה שרגילין לזרוק את בני מעיו על הגג בדי ליתנם לעופות יש להביא ראיה קצת מההיא דמסכת חולין (קה) רמי בר תמרי איקלע למערבא מעלי יומא דכפורי חזא דקא שדו כבדא וכולייא אזיל שקלינהו משום דהאידנא דהיתרא שכיח טפי : **תרו ויתן** כל אדם אל לבו בערב יום הכפורים לפיים לכל מי שפשע כנגדו דעבירות שבין אדם לסקום (א) יום הכיפורים מכפר ושבין אדם לחבירו אין יום הכפורים מכפר עד שיפייסנו ואפילו לא הקניטו אלא בדברים צריך לפייסו (ב) וצריך לילך לו ואם אינו מתפיים בראשונה יחזור וילך לו פ"ב וג' ובכל פעם יקח ג' שיפייסנו שימחול (ג) לו ואם אינו מתפיים בג"פ אינו צריך לפייסו עוד והים לחבירו אבל לרבו צריך להרבות עליו רעים עד שיתפיים ואם מת מביא עשרה בני אדם ומעמידם על קברו ואומר חטאתי לאלהי ישראל ולפלוני זה שפשעתי לו (ד) ועושין כן כדי שיהא לב כל ישראל שלם כל אחד עם חבירו ולא יהיה מקום לשטן לקטרג עליהם והבי איתא בפרק ט"ו מפרקי ר"א ראה ממאל שלא נמצא חטא בישראל ביום הכפורים ואומר רבון העולמים יש לך עם אחד בארץ כמלאכי השרת מה מלאכי השרת יחיפי רגל [ה] אף ישראל יחיפי רגל ביה"ב מה מלאכי השרת אין להם קפיצה אף ישראל אין להם קפיצה עומדין על רגליהם יום הכפורים מה מלאכי השרת נקיים מכל חטא כך ישראל נקיים מכל חטא מה מה"ש שלום ביניהם כך ישראל ביום הכפורים והקב"ה שומע עדותן מן המקטרגין ומכפר עליהם : (ו) ונהגו לשבול בערב ר"ה ואמר רב עמרם טובל אדם בשעה ז' ומתפלל

ולכך קאמר להיקירא שכיח כשתפ עפי וירוצה הוי להתירא ר"ל :

תרו ויתן כל אדם אל לבו בעי"ב לפיים וכו' כ"כ הרמ"ם בפ' ה' מהלכות תשובה רמיה לדבריו ולשון יאמר היום או למחר לפיסו מלא נמרא יוצא היום שהוא ערב יום הכפורים יפיסנו ולא יעבור מצ"ב בשאר ימות השנה שמא על פי שרואין לכל אדם לפיים הכף למי שפשע כנגדו מ"מ יכול הוא להניח הענין לזמן אח' : **ומ"ש** ובריך ליה לו כו' פשוט שם במעשים שאירעו וכן כתוב לך והתרפס ורוכב רעיך שלמת לבריך ליה לו והא דג' שורות דג' בני אדם מיתרת דרב חסדא שם . ומשמע לשם ממיתרת דרבי יוסי בר חנינא דבריך לפייסו כל פעם כמין ריצוי ירצוי שלא יחר כלבתוב מגת שם גם ועמה שם גם וכ"כ כמהרי"ל דכשלא מיני רצויי ירצוי שלא יחר כלבתוב מגת שם גם ועמה שם גם וכ"כ הרמ"ם והסמ"ג דלא בעינן אלא ג' פעמים : **ומ"ש** והל"מ לחבירו כ"כ הרי"ף והרא"ש לשם וכ"כ הרמב"ם והסמ"ג בהלכות תשובה ופשטה משום דנרסי' אחלי דפריך התם מרב שהיה מבקש מחילה מרבי חגיגת י"ג עי"ב ולא מיפיים והיכי עביד הכי והמר רבי יוסי בר חנינא כל המבקש מחבירו אל יבקש ממנו יותר מג' פעמים ומשני רבא שאני שאפי' כתה פעמים צריך לבקש ממנו עד שיתפיים ורבי חגיגת סיה רבו של רב סיה הוא יוצב ברמה בסוף נחלים רבי' הקדוש אבל ר"ש פ' רב שאני מחמיר על עצמו סיה : **ודע** דבגמרא פריך ור"ח סיכי עביד הכי והמר רבא כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו ומשני ר"ח חלמא חזא ליה לרב דזקסוה בדיקלא וגמירי דכל דזקסוה בדיקלא ריצה הוי אמר שמע מינה נעי למיעבד רצותא ולא מיפיים כי היכי דליל ולגמר מוריתא בגלל :

ואם מה מצית ר' כ"ם ומתמיים על קברו וכו' (שם .) מ"ר יוסי בר חנינא כל המבקש מחבירו אל יבקש ממנו יותר מג' פעמים ומש מה מצית ר' כ"ם ומתמיים על קברו וכו' : **ומ"ש** ושעשם כן כדי שיהא לב כל ישראל שלם וכו' לאו הלא מיבעי ליה ב גלוות לפיים לכל מי שפשע כנגדו : **כתב** המרדכי בתפכת יומא מנהג לבקש מחילה ע"ב כדאמרי' במרדכי שוחה ישראל :

וכתב עוד מקנת קדמונינו וחרם שלא להוציא ס"ר על החתים ויז סמך לדבר מהגדה דר' תנחומא פ' ותקחנו :

ונהגו לעטוף בע"ב ואמר רב פחרם שוכל אדם בשנה שביעית וכו' עד סוף הסיומן הכל בספקי הרמ"ם וגם הכלבו כתב כשם הר"ם דעטילה של י"ה פ"ג נראה כי מיזה רק בשביל טהרה וכ"כ התבה"ן (ג) :

וכתב

דתקטו מו"ל להתודות בתמה קודם שיאכל ויזהר שמא תערף דעתו בסעודה מ"כ ויודוי זה הוא בתקוס סידוי שיש לו להתודות ביה"כ וע"כ בעיון שהתפלה עם הידוי יהיה בטהרה ובנקיות כתו ביה"כ עצמו : ומ"ש ואחר רב סעדיה בעלייתו מלטבול מברך על הטבילה טעתו דמאחר דאחר ר' יצחק חייב לדם לטהר עצמו ברגל מ"כ כך יש לברך על הטהרה כעל כל מצות דרבנן ומה שהזיע הרא"ש על זה דר' יצחק היינו לטהר עצמו מכל טומאה לחייב הבעה דחייבת לחיתר ודאי כן הוא לטהר עצמו מכל טומאות קאתר אלא שאף על פי כן בכל עהרה ועהרה שהפרש לו לטהר עצמו חייב לברך עליה כשהטהר עצמו ולענין הלכה כיון דכלונתא דרביתא הוא אין לברך מספק והכי נהוג : העתיק הג"י מהתשד"ן הלכה לחעשה על אכל כשאל יום ג' מסחיתת הגולל בערב י"כ ונלטווה לרחון אכל לא ללבוש לבגי וזוקת ביום ג' מותר פחות מכאן לא ע"כ : וכתב ב"י וז"ל ואיני יודע טעם היתר לרחון בעי"כ עכ"ל ואיתא בעיני דאחי טהר קאי ל"ל דר"ה ויה"כ כרגלים ואפילו שעה אחת לפני יה"כ מבטל אחנו גזירת ז' ואף על גב דלא אחרינן אזקת יום כבולו לענין שיהא מותר לרחון ביום אלא בערב כדאחר רב הונא בריה דר' יהושע בן לוי פ' ואלו מגלחין הכל חודיים שאם הל ג' שלו לחיות ערב הרגל שאסור בדחיקה עד הערב הלא פי' ר"י החם דאחן פי' עד הערב עד הלילה אלא פירושו מבעי"ט ובחיינו שמוד לחשיבה מבע"י דלא כפירש"י וכך האמנם ואי קשיא ליפכא קשיא למה פסק דוקא ביום ג' מי משום דאחר רב הונא שאם הל ג' כו' הלא כתוב בהגה' סמ"ק ובאחר מפרשים דהיינו דוקא לרבנן ואבל אכל לאחוי שהול אכל לאחוי דקי"ל אפילו שעה אחת שהתה קודם הרגל מבטל גזירות ז' כך לנו יום ט' לו שעה אחת כמו ג' לרבנן דלדידן אין חילוק בין יום ט' לו' יחיים ואי תוך ג' אסור לאחר ג' כמי אסור ושוב קשיא אמי אוריית ערב יום כפור כל ע"ב י"ט ניחי דרי דקא כל רחיצה דבערב י"ט של אלה היה ואפשר דס"ל דלענין חעבה אין להחיר הלא אחוך לחשיבה אחב ובין דבערב י"כ לי אפשר לאחוי ס"ל דלענין בעוד היום גדול אפי' קודם מנחה וכי היכי דיש גאונים נהגו להקל בערב הרגל לרחון בנקר אף על פי שאחמירין כל השנה כמ"ש בהגהת מיימוניות פ"י כך פסק בחשד"ן להקל בערב יה"כ יותר מאחר ערב הרגל : ומ"ש דוקא ביום ג' נראה דדקדק כך מדאחר רב הונא שאם הל ג' שלו הלא קאחר בסחם שאם הל ו' אימי אפלות ואפילו הכלכתא הלא ודאי דוקא ביום ג' שרוין לרחיצה בערב סחום להשיבה אכל אחר בעה"ב אחר שהתפלל ערבית ואפילו אחר שהתפלל ערבית ואפילו אחר שאכל ושתה אפילו אחר שהתפלל ערבית ואפילו אחר שהתפלל ערבית ואפילו אחר שהתפלל ערבית וא

די גרס להם שיעטו מלמד וכו מקודם כריקת ו מיתת התם פ"ר יהודה רב רמי כתיב תלמיד בשוי פעמ כשוי מעלה וכתיב מכשה שטעון לה יקליח ל"ק כאן בחטת מפורסם כאן בחטת שמינו מפורסם והא כר"י גן בנת תולת לתילו לר"ע תפי' מפורסם נמי לא דהא שן שגגל מפורסם הוה ותפ"ה תחר ר"ע עליהם תזרי נשוי פעמ כשוי חטאה ודרים לוקעו להם תלרי וכו לדרשה תחריתי תלת ודתי כר"י גן נבת תחת וכיון דרב סבר כותיה הכי נקטינן ותע"ג דתהיתי רומיי דרמי רב שני רב נחמן כאן בעבירות שבין תדם לחבירו כאן בעבירות שבין תדם למקום והתי שיעויי תחית שמיר כר"ע ופסק הרמב"ם עלמו כההוא שיעויי ת"מ סובר דהילכה כר"י דכיון דרב יהודה פ"ר סבר דהלכה כר"י גן נבת ג הכי נקטי' תכל הרי"ף והרא"ש לא כתבו דבריו רב יהודה תלת כדברי רב נחמן גלבך תשמע לה"ל דהלכה כר"ע ומשום דתהיתי דרב יהודה פ"ר משמע דלית להלכתא כותיה ליעכך השמיטה וכ"ל שם שמד עוד לברמב"ם לפסוק כר"י גן נבת מדתלמינו תנאי התם בעבירות שבתודה ביה"כ שעבר תם תוזר ותתודה עליהם ביה"כ תחר תשמע דתם לה התודה מדיין עליהם לדברי שניהם מתודה עליהם ביה"כ ותתודה עליהם כדברי ר"ע תלמיד ר' תחיה ותתודה שבירי שבין תדם לחבירו אין מתודה עליהם ביה"כ עד שיפייס את חבירו ולא עוד אלא אפי' שלח לו תרבה שרים ולא פייסו אין מתודה עליהם ביה"כ ומפרש טעמא דכתיב ויסלח לעונכם ביום הזה לכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו ואין ה' מכפר ומוחל אלא לעוברי תבל שבין אדם לחבירו עד שיפייסו את חבירו ומתניתין דלא כר"ע דאמר בפ"ק דיומא (ד' ח:) עבירות שבין אדם לחבירו אפי' קל וחומר אין יוה"כ מכפר עד שיפייס את חבירו ומפרש טעמא דכתיב מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו ואין ה' מכפר ומוחל אלא לעוברי תבל

ולענין חזרת ש"ץ את הסידור במנחה כתב מהר"י העזרי שאין לו להחזירו כיון שאינו יכול להתרו בתפלע התפלה כמו בשאר תפלות פירוש דבשאר תפלות מותר מתוך עד לפני ס' קטנה ומתחיל בפסוקים ולהרי ויהי ואח"כ הסידור וע"כ הוי בתפלת מנח ותעין הברכה אבל בתפלת י"ח בתפלע י"ח ממש לא הוי מעין הברכה וכברכת סליחה דהוי מעין הברכה לא הוי בתפלע. ומשמע להרי העזרי דכיון דתיקת בפרק יום כפורים סוף (דף פו) והיכן תמרו יחיד מהר תפלתו וכ"ש לומרו בתפלע בתפלת מהי בתפלע וכ"ש לומר בתוך התפלה מהי בתפלע וכ"ש פי' הטעם לפי שלא ניתקן להתרו במנחה אלא לאחר התפלה ואיני מבין דברי הב' שתמת דקאמר בגמרא והיכן תמרו יחיד מהר תפלתו וכ"ש לומרו בתפלע ומשמע מזה דאפילו לתפי לומרו במנחה מהר אלא לאחר התפלה מהי הוי מעין הברכה ומזה מוכיח רבינו"ה לפרש דהיכן תמרו היה בי"כ עצמו דוקא דקאמר

ומ"ש ורבינו הרי כתב דאין מנהג פי' שלא על דרך חיוב כי אם כדרך שאנו נוהגין בכל יום בתעניות להתחיל בתחנונים וסליחות בתפלע ברכת סליחה אבל מדרך חיוב להוציא לתריס ידי מוצאי ולהי לא כי אין מנהג שיתודה ש"ץ במנחה ואין המנהג רווח מהר"י חזיק שכך קבלו הקדמונים דהיכן לומרו בי"כ עצמו דוקא דאחר ולכך אין חיוב בעי"כ וזהו שכתב בתשובה הנ"ל והשיבו הרשתורים כו' אלא לתתרו ש"ץ בברכת סליחה מצד החיוב אלא שתעבו בכבל כו' ומתילת מיט יכול לתתרו מצד החיוב להוציא תת שאינן בקיאין כי לא תקנו בכה"נ ואם יוסיף בברכת סליחה כנון וידוי אינו כ"א הרווחה בעלמא ואינן יוצאין בזה ידי חובתם ולדבריכם שאתם לריכין כו' אבל רב עמרם כתב ש"ץ אומר ידוי בתפלת מנחה להוציא תת שאינן בקיאין בה פירוש אע"פ שיודאי תת אינן בתפלת אלא תיקנו תקנת רו"ל שיתודה ש"ץ בתפלע בקי

קודש בין השמשות שהוא מהלך מלא ות״ק ממה קודם הלילה צריך להוסיף מחול על הקודש כ״כ בפרק כתרת דיומא הרמ״ם ז״ל ותוס׳ וז צריך שיהא קודש בין השמשות לחולו בין השמשות ספק יום ספק לילה הוא ואם עשה מלאכה בשני בין השמשות אם בשוגג חייב חטאת ואינו נקרא תוספת דבלאו הכי קרינא ביה לפרוש ממפק וגם ספק כרת יש בו מלא קודם בין השמשות שהוא מהלך מלא וות״ק ממה קודם הלילה צריך להוסיף מן החול על הקודש ותוספת זה לא נתברר שיעורו מלא ע״כ למו תוספת כל דהו קאמר מדקתניא כר״פ המביא כדי יין ובפרק שואל דהא תוספת ד״ה לחומייהו הוא וכני כני דיקן דמלבלי ושקי עד חורתא ולא מחיץ כהו ומסתמא לא היו מוכנות לגמרי עד השיכה שחין יכולות לגמרי מלא פורקות קודש עיטורו של יום וגם מפסיקין מלא שבתוספת היו מזלזלות מלמא לא בתוספת כל דהו מחריב מלא שלא נתברר שיעורו וצריך לפרוש קודש בין השמשות מעט עכ״ל . וכן כתב סמ״ג וסמ״ק וכ״כ התוס׳ ברא״ש המביא כדי יין וכ״כ הר״ן שם בשם המפרשים וכתב עוד ולי נראה כיון שתוספת תורה תוספת צריך להוסיף מחול על הקודש מיהא זמן חוץ מן יומו שהוא מזה בו מן הספק שמ״ל כן לא היה צריך להזהיר על התוספת וזה על דעת מי שסובר דמאי דתמרי׳ דספיקא דאורייתא לחומרא מדאורייתא היא ע״כ :

ומ״ש שפיטור בין השמשות הוא מלא וות״ק ניחתי בסי׳ רס״ח :

ואם הספיק מכניסו בעוד היום גדול יכול לחזור ולאכול כן כתב הרמ״ם פרק יום, ובפרק בתרא דתענית ובסי׳ תקנ״ב נתבאר שכן דעת הרי״ף והתוס׳ ועמ״ש סהרמ״ך חלוק בדבר :

ומ״ש כ״ז שלא קבל עליו התענית כ״כ הרי״ף פרק בתרא דתענית וכן כתבו התפרשים בשם הרמב״ן ונתבאר בסימן הנזכר :

כתב הכלבו בשם הר״מ נע״ה אין לו לאכול רק מלכלים קלים להתעכל כדי שלא יהיה שבע ומתגאה כשיתפלל :

תרט ולעניין הטמנת חמין בע״ה כתב ר״ע שאין להטמין וכו׳ עד אבל זה שהמן מהיום מה צריך להחמין הכל כתוב בספסקי הרמ״ן :

ומ״ש רבינו ומיני יודע מה חשש היכור יש בדבר וכו׳ גם בעיני יפלא דברי הגמוסים בלילה ודברי רבי׳ נראים נכונים וכן עמא דבר (ה) :

תרי מקום שנהגין להדליק בר בליל י״ה מדליקין ומקום שנהגין שלא להדליק אין מדליקין משכה בפ׳ מקום שנהגו (נג :) ובגמרא (שם) תניא בין שאמרו להדליק ובין שאמרו שלא להדליק שניהם לא נתכוונו שלא לדבר אחד פי׳ להפריש מתשמיש המטה האומר להדליק שאסור לשמש מטתו לאור הנר והאומר שלא להדליק מפני שרואה מוקף ומתעוור לה וכירושלמי נרסי׳ מקום שנהגו להדליק מזוזה מקום שנהגו שלא להדליק מ״ר ירמיה מדע שכן הוא שהרי הלוים נכנעו ומיני משמש לאור הנר : **ומ״ש** רבינו כתב הרמ״ם שיש לברך עליו כמו בשבת ובכל מקום שנהגו כן, משכה בפרק המדליק נרות על שולחנו ובפרק דכי״ה בלא שבת אין מברכין על הדלקת הנר שלא משום לשלום בית שלא בשבת משום ככוד שבת ובסמ״ג כתב י״ה שהל להיות בשבת מדליקין נרות בבית הוחיל ומיני בה לצורך הלילה עכ״ל (ה) : כתב המרדכי מדליקין נרות על שולחנם ועורכים השלחן כמו בשבת משום להיקרי בשבת (ב) ומיני יודע מה מקום לעריכת שלחן בי״ה (ג) : **ומ״ש** דבכ״מ מדליקין בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ועמ״ש סולים ומבוהות בפרק מקום שנהגו (שם) : נרסין

תרי מקום שנהגין להדליק נר בליל י״ה מדליקין ומקום שנהגין שלא להדליק אין מדליקין ובין שאמרו שלא להדליק שניהם לא נתכוונו שלא לדבר אחד פי׳ להפריש מתשמיש המטה האומר להדליק שאסור לשמש מטתו לאור הנר והאומר שלא להדליק מפני שרואה מוקף ומתעוור לה וכירושלמי נרסי׳ מקום שנהגו להדליק מזוזה מקום שנהגו שלא להדליק מ״ר ירמיה מדע שכן הוא שהרי הלוים נכנעו ומיני משמש לאור הנר : **ומ״ש** רבינו כתב הרמ״ם שיש לברך עליו כמו בשבת ובכל מקום שנהגו כן, משכה בפרק המדליק נרות על שולחנו ובפרק דכי״ה בלא שבת אין מברכין על הדלקת הנר שלא משום לשלום בית שלא בשבת משום ככוד שבת ובסמ״ג כתב י״ה שהל להיות בשבת מדליקין נרות על שולחנם ועורכים השלחן כמו בשבת משום להיקרי בשבת (ב) ומיני יודע מה מקום לעריכת שלחן בי״ה (ג) : **ומ״ש** דבכ״מ מדליקין בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ועמ״ש סולים ומבוהות בפרק מקום שנהגו (שם) : נרסין

תרט ולעניין הטמנת חמין בשיה״כ כו׳ עד ומיני יודע מה חשש היכור יש בדבר ולפמ״ש נראה לישב דעת הגמוסים דחשש היכור יש משום מתי דתניא בפ׳ מקום שנהגו כל השנה מלאכה בפ״ם ובפ״ט מן המנחה ולמעלה מיני רוחה סי׳ דרכה לשולם ושיקר בפירוש שחף מן המנחה גדולה קאמר כמו שנתבאר בפ״ד למעלה סימן רי״ח ופי׳ ח״ח ות״כ אם יטמין בשבת כ״כ בתוס׳ שבת דף כ״ה ע״ב ד״ה ואם ואפי׳ בשבת שאינו אלא מוקצה מחמת מיאוס ולמעלה מן״ש שהוא לצורך שבת להטמנה וכיון דהטמנה זו אינה אלא לצורך חול אין לו להטמין מחמת ולמעלה לכבוד חול וזהו שדקדק רש עתרס בלשונו שכתב בפ״ה אין רשאין להטמין כמו שעושין בפ״ם מפני שאין טומנין וכו׳ כמו שהעתק בשיר״י דמשמע להדיא דוקא כמו שעושים בפ״ם למחר מחמת מאכל קודש מחמת מוקצה מ״מ ר״ע מודה לחין שם איסור ומ״ש בתב רש שרי׳ לצורך להחמין איסור מה שהחמום הקדירה בתוכו לצורך חול היא עשויה במיאוס ומ״ש בתב רש שרי׳ לצורך שהטמנה למחר מחמת לצורך ומנקה לעת מכילה וחינו מוכל והוי קרוב לעיטור מפ״ה התירו הקיבה וע״כ מאי גדולה חזו דקאמר היא הנוחמת משום הכי אמי אין להחיר הטמנה כדי שתהא נפשו עגומה וכן מצאתי למהר״ם לורי״ה ז״ל .

תרו מקום שנהגין להדליק כו׳ פי׳ מקום שנהגו להדליק בחדר משכנו צריך הוא להדליק ומקום שנהגו שלא להדליק צריך הוא שלא להדליק שניהם משום תשמיש המטה הוא ומנו נהגין להדליק בשניהם על שולחן הערוך ולבדך עליהן כמו בשבת משום שלום בית ולא כמהרי״ל שכתב שלא לברך עליהן כי אם בי״כ שהל להיות בשבת וכן נמצא בדברי מהר״ם דזקא בערב שבת משום דאז שכיחי מזיקין בליל יה״כ ומיהא משום שלום בית הא לאו הכי לא משכי לא וזה עולה כעין המרדכי פ׳ כ״ת וס׳ מקום שנהגו וכוף יומא ע״ש שלא העיקר כדעת רבינו בשם הרמ״ם דהכי משמע ירושלמי פרק הרואה : **ובבך** מקום מלוקין וכו׳ נרסה לפעמ״ שצריך הוא להדליק בשלו מ״ל לברך לחין כאן משום שלום בית :

(ה) שזמנו מהלך א אלף ות״ק אמה קודם הלילה צריך להוסיף מעט מהחול על הקודש ואם הפסיק מאכילתו בעוד היום גדול יכול לחזור ולאכול כל זמן שלא קבל עליו התענית :

ולענין הטמנת חמין בערי״ה כתב ר״ע שאין להטמין מפני שאין טומנין החמין אלא לכבוד שבת וזה שאוכל בהול במוצאי י״ה אין לו להטמין לכבוד החול וכבר הפליגו אנשי אספמי׳ ועשו סמיכה שאין להטמין בערב י״ה אבל רב נטרונאי גאון כתב להטמין בערב י״ה למוצאי י״ה למה הוצרך לכך בשלמא להטמין בע״ש דקא בעיא למיכלה למחר אלא למוצאי י״ה חול הוא למה הוצרך להטמין למוצאי י״ה ימתין למוצאי י״ה ויעשה כל צרכיו אבל איסור אין בדבר והעושה אין מוחין בידו : ורב שרירא כתב דשפיר דמי שהוא מכין מהול לחול אע״ג דשהי ביום הכפורים על נבי בירה והטמינו לשמיר חומו אין בכך כלום ולמוצאי יום הכפורים ישהה שיעור מה שהחום הקדירה באותו חום ואח״כ אוכל מסנה ומותר ואני תמיה למה צריך להמתין כדי שתהום הקדירה באותו החום שלא מצאנו כן אלא במלאכה הנעשית באיסור אבל זה שטמן בהיתר מה צריך להמתין (ה) ואיני יודע מה חשש איסור יש בדבר שהוצרכו נאיני עולם לדבר בו ואדרבה נראה יותר טוב שיטמין כדי שימצא מעודתו מוכנת במוצאי יום הכפורים גדולה מזו התירו קניבת ירק מן המנחה

ולמעלה כדי להבין מעודתו כ״ש הטמנת המין שמותר

תרי מקום שנוהגין להדליק נר בליל יוה״כ ובמקום שנוהגין שלא להדליק אין מדליקין וכתב א״א הרא״ש ז״ל שיש לברך עליו כמו בשבת ובכל מקום מדליקין בבתי

(ה) שזמנו מהלך א אלף ות״ק אמה קודם הלילה צריך להוסיף מעט מהחול על הקודש ואם הפסיק מאכילתו בעוד היום גדול יכול לחזור ולאכול כל זמן שלא קבל עליו התענית :

תרט ולעניין הטמנת חמין בערי״ה כתב ר״ע שאין להטמין מפני שאין טומנין החמין אלא לכבוד שבת וזה שאוכל בהול במוצאי י״ה אין לו להטמין לכבוד החול וכבר הפליגו אנשי אספמי׳ ועשו סמיכה שאין להטמין בערב י״ה אבל רב נטרונאי גאון כתב להטמין בערב י״ה למוצאי י״ה למה הוצרך לכך בשלמא להטמין בע״ש דקא בעיא למיכלה למחר אלא למוצאי י״ה חול הוא למה הוצרך להטמין למוצאי י״ה ימתין למוצאי י״ה ויעשה כל צרכיו אבל איסור אין בדבר והעושה אין מוחין בידו : ורב שרירא כתב דשפיר דמי שהוא מכין מהול לחול אע״ג דשהי ביום הכפורים על נבי בירה והטמינו לשמיר חומו אין בכך כלום ולמוצאי יום הכפורים ישהה שיעור מה שהחום הקדירה באותו חום ואח״כ אוכל מסנה ומותר ואני תמיה למה צריך להמתין כדי שתהום הקדירה באותו החום שלא מצאנו כן אלא במלאכה הנעשית באיסור אבל זה שטמן בהיתר מה צריך להמתין (ה) ואיני יודע מה חשש איסור יש בדבר שהוצרכו נאיני עולם לדבר בו ואדרבה נראה יותר טוב שיטמין כדי שימצא מעודתו מוכנת במוצאי יום הכפורים גדולה מזו התירו קניבת ירק מן המנחה

ולמעלה כדי להבין מעודתו כ״ש הטמנת המין שמותר

תרי מקום שנוהגין להדליק נר בליל יוה״כ ובמקום שנוהגין שלא להדליק אין מדליקין וכתב א״א הרא״ש ז״ל שיש לברך עליו כמו בשבת ובכל מקום מדליקין בבתי

פרישה

סי׳ תרח (ה) שזמנו מהלך אלף ות״ק עיין סי׳ רס״ח ושימן רס״ג מ״ש שם . וכאן לא קאמר מקום שנהגו למומרם . ומשמ״כ לעיל סי׳ רע״ח דקאי אמוצאי שבת דמזונין בחר בין בשמשות דהני יומי נקט מקום לומרם ע״פ . וק״ל . ומ״ש שומו אלף ות״ק קודם הלילה ר״ל קודם הלילה ניקח לעניין כניסת שבת ויש דקיל טו בכי׳ רע״ג ומ״ש כיון דוקק לכי״ל לרבינו לבחוב בקיצור צריך לחוסיף על שהחלת בין בשמשות דהיינו אלף ות״ק קודם הלילה כיון דמקום שנהגו כן אלא בשמשות ובמקומו שנהגו שלא להדליק אין מדליקין

דרישה

כן ולכן בשאוכל לא סוכם לכם לומר ומ״ל דלא סגיר לכם מלא לחוסיף קצת שהחנים ות״ם

סי׳ תרט [ה] ואיני יודע מה חשש היכור יש בדבר וכו׳ עד אבל זה שהמן מהיום מה צריך להמתין הכל כתוב בספסקי הרמ״ן :

רכ״ד אבל לא יאכל משום דאמרינן כי ימשם ידלפם כי יש משם מיאוס ותי״ק

שוב מלאתי ותקלקלי בגמרא סוף פ״ק דשבת דכתם מיירי בתוך ק״ק ומיהו בתוך ק״ק אין מיאוס בעוף ות״ם מיהו אין משם מיאוס כלל ות״ע שכתב בשמ״ג בירושי שהמנה . גבי לא תאכלם משם קרוש

חדושי הגהות

תרח א כבר נתבאר לעיל סימן רצ״ג דלענין הבנסת שבת וי״ט ק״ל כר׳ יהודא דאמר ביהו״ט ג׳ חלקי מל דחייהו אלף ות״ק אמה קודם הלילה (מהרי״ח) : ורבינו

ומ"ש ומהגיון כ"מ וכו' פירוש דתה שגוהגין להרכות נרות מעש"י דלא תקן כי אם וכ"מ מדליקין בב"כ וכנר מ' חו' כ' הוי משום דהדלקת הנר הוי כעוד כתיבתיך בתורים וכו' וכיון דאמר בגמרא ולקדוש ה' מכובד זה יה"כ שנריך לכבדו בכסות נקייה וכסות נקייה לית רמיזת בקרא אלא בע"כ מאחר שהתקרא אומר לכבדו לנריך לכבדו בתיקי דשה כיבוד וכסות נקייה הוי כבוד אם כן תטעם זה מכבדין לאותו בכל מיני כבודים דהיינו בריבוי נרות. ומטעם זה אנו מהגיון להניע בב"כ בגדיש נאום דהוי נתי כבוד :

תריא כב הדברים וכו' בפרק יה"כ בלישנא תנא דעלם עלם אמרינן ה' קראי בתיבי בחלוקה חד לאוהרה דיממת והד לאזהרה בלילית והד לעונש דיממת והד לעונש בלילית והד לאפוקי למיגם' עיונו ממלאכה בין דיממת ובין בלילית וכבר כתבתי בסימן תר"ד שרגינו פסק כרב עמרם וכתבתי דעלם עלם וסובר גם כן דלע"ג דריחיצה וסיכה ונעילת הסנדל ותשמיש המטה ובולחו נפקא לן מקראי ובידוע דרבנן הוא מ"מ מאח' דלאסתכיקהו מקראי דלקרו עיונו כמו מלאכה ושתייה בעין מלאכה ושתייה לתוריית מקנוהו ולכך בתב כל הדברים האסורים בעיקר היום אסורים גם בלילה אבל יש לדקדק על הרמב"ם שסיום כתבת דעלם עלם ואפ"ה כתב ג"כ לעיונו ללאו שבלאכה שאסור בין ביום ובין בלילה וברמה דדוקא לענין עונש ואזהרה לעיונו פסק הרמב"ם כרב בפ"ח מהלכות שבתכם כדלעיל ולא כתבת דעלם עלם אבל מ"ת ס"ל להתיחס ותע"ג זו לחדתו דכי היכי לאוסרו מלאכה בין ביום ובין בלילה כך היכו העונו בין ביום ובין בלילה :

ואע"ג דנפקי מקראי וכו' כלומר דנפקי מקראי דכל הני לית להו חעונה בעלם היום הזה ובכרתה ב"ב ניתא בכל הני דאוכא בהו כרת וקאתר דאסוכתא בעלמא ניהו ולכך אפילו לאוסור לתוריית ליכא בהו זו היא דעת הרמ"ך על כי הרמב"ם כתב דוקא לאוסרו מלאכה בין ביום ובין בלילה כך היכו העונו בין ביום ובין בלילה : להתעמות הן ובין דכתיב כי כל הנפש אשר לא תעונה בעלם היום הזה ובכרתה ב"ב ניתא בכל הני דאוכא בהו כרת וקאתר דאסוכתא בעלמא ניהו ולכך אפילו לאוסור לתוריית ליכא בהו זו היא דעת הרמ"ך על כי הרמב"ם כתב דוקא לאוסרו מלאכה בין ביום ובין בלילה כך היכו העונו בין ביום ובין בלילה : שעת מ"ת אבל הרמב"ם סובר דוקא לגבי מיסוי להתעמות יום ולכך אין בהן כרת אבל מ"ת לאוסור לתוריית ליכא בהו ועיקרית דאילפת לתלמודו מהכתיב שבת שבתון שבת לעניין תוכחה ושבתון לעניינים אלו והבריס אלו לעצמו תר"ס קריון לכו ותע"פ שכך הלכה למשה מסיני ואתו שבתא בספר התורות אלו בעיקר ב' ולכך כתב שאם רצן אם סך אם נעל אם בעל אבן אחרון בגמרא אזהרה אלהי בתורה ומאי דאחרון לפי שאין כתוב בפירוש אזהרה אלו בתורה ומאי דאחרון בגמרא אזהרה שבתא ב' בתב הרמב"ג שבתכם היינו לעניונו דבתיב בקרא דהיכי הכלים ושתיה והסח"ג בתב תהלה דכולה מדאיקרייך לומר אמין עוכ כרת על שאר עיונין ושמע לכל הפחות יש בהן איסור לתוריית ותע"כ בתב דר"י כיון שאסר עיונו אפילו בשאר עיונין כולן דרבנן. עכ"ל ז"ל בתב דכ"ל דכולהן מדאורייתא ניהו וברמה בעיני שזהו דעת רש"י ז"ל בפ' הערל דאמר דקאתר התם מניין לתעבר שני שבועות אחותי לכוכו כו' פירש רש"י מותר לכוכו ותע"ג דקי"ל דכוכ כמתיר והו"ל כאין דבתר בעומקא מלתא דכ"ד דאיסורא דתוריית תכוכ כמתיר והכוכ כמתיר הני הוו בחולקין על זה ונמצאו לשטתם דכוכ כמתיר לית לתו לתוריית פי' לכם בעניו אחר שבתכם וז"ל דם"ד דאסור תכוכ לתבער בעומקא עכ"ל והו"ק ולכך ירחה לי לאוקמי רחוי להתמיר כרש"י והרמב"ם והר"ן ז"ל :

מלאכה כיוכ כל מלאכה שאיסיים עליה בשבת כו' עד דאסור לעלעלו ביה"כ בפ"ק דמגלה תנן מין בין שבת ליה"כ מלא שוה וזוכו ופסק וזה וזוכו בכולה' ובפ' אמרו לו משקנא דתלמודא ניהו דליתא לדרפרס ופסק הלכה כשם שעירוב וכולהה לשבת כך עירוב וכולהה ליה"כ מכן בפ' שני שעירוב מועת נמי לתא דרפרס ולא דאסור לשם כתו שדאסור בפ' אמרו לו מ"ת הוי כתבו על זה דד"ת עניו' במקומם ועשיים בחקוה הדר יע"ו נסתר הסח"ג וכתב דמסקנא דליתא לדרפרס וכ"כ המוס' בפ"ג דשבועות להדיא בכל תפי' רש"י שם דמלה דס"ל כרפרס וכדאמאמע בפ' שני שעירוב והיינו דפ' אמרו לו דהייכו בעלמא היא גם הרמב"ם שמביא הרי"ף והרא"ש בפ"ק די"ט דהיינו דכ' בכל חערבין מוכח למיקמי דדוקא עירובי חצוחין נוהג ביה"כ מכל לא עירובי הצרות ת"ח לענין הלכה מאחר שהתו' מסכימים לפסק הרב אלפס תעפ"י שאינו יכול לחזור בחת ומוכח לאוקמי למימר דכל מאר דוחה הרמב"ם של חבירו מ"ם בענין הזה הם שין וכך רחוי

עירוב וכולהה ליה"כ והיק אם היקה שבת והוכיחו מיק מקום שבת ויה"כ אלא לו מיקמר דרפרס על הלא מיקמר דרפרס בשבת ואין עירוב וכולהה לשבת ואין עירוב וכולהה ליה"כ מחמת שבת מאר דרפרס זחת מוחרת עירוב וכולהה לשבת : וכתב סח"ג בפ' מאר לו מסוק לליתא לדרפרס מאחר אין עירוב וכולהה ליה"כ מחמת שבת ויה"כ אלא לו מאחר אסיים מפורשים בכחוב ובין דריניתיה דיומין נוהג ביה"כ מכל לא מעירובי הצרות ת"ח לענין הלכה מאחר שהתו' מסכימים לפסק הרב אלפס תעפ"י שאינו יכול לחזור בחת ומוכח לאוקמי למימר דכל מאר דוחה הרמב"ם של חבירו מ"ם בענין הזה הם שין וכך רחוי

ובתב עליו מהר"ר אליעזר מזרחי ז"ל לא שמעתי תע"ל לסמ"ג לומר דהא דרפרס ליתא וכו' עד דתינו הן ז"ל אלא לדרך דהייכו בעלמא קאמר לן

כתובת היא משמע ודאי לתקנת דעלמא מאחר דכי היא עירוב וכולהה ליה"כ ולא כרפרס וכ"כ הרי"ף והרא"ש בפ"ק די"ט סי"ב מאחר עירובי חצוחין ועירובי חצירות ושיתופי מבואות כשבת והניחו רחוק מהיכ מדוכים בפ' בכל מערבין (ל :) אחרו להם כ"ב לב"ש אי אתם מודים שמערבין לגבול בי"ה וכאחת היא לגמרם על רחוק זו דלעמת היא בריוקת בעירובי חצוחין מיהני לכל עירובי חצירות לית לריך וכתו שהקשה מה"ר אליה מזרחי ז"ל ומ"ש הרמב"ם בפ"ח מה"ע פסק כדברי הרי"ף והרא"ש ז"ל וכן פסק רבי' נסי' תי"ו : **ומ"ש** וכל הנר שאסור לעלעלו בשבת אסור לעלעלו בי"ה כך כתב הרמב"ם והוא בכלל מה שגגינו מין כין שבת לי"ה אלא זוה וזוכו בידי מלאכה שבת וא"ו דכלל הוא לכל מילי בין לתוריית בין דרבנן :

ומ"ש

דרבי משה

מתאוה לה וכדדר אין לו נר ויבא לידי תשכיים לבן צריך ליזהר : (ד) ואמרינן האי מאן דבעי לישקל ליה שתא כו' וכ"כ מהרי"ל וסהר"י וכן המנהג פשוט שכל א' עושה לו נר אף לבזבים הקטנים עושין נר לבל אחד כתב הכלבו שהמנהג שכל אחד מדליק נר אחד על אביו ואמו שמתו עכ"ח וכן נוהגין כתב מהרי"ל וסהרי"ו דאם כבו אלו הנרות אסור לוסר לעו"ג להדליק או לחקן ולא בהללו המרמזי להו רמוזי (ה) ובמרדכי דיומא ומבהרין בבסות נקיה כדי שיהיו נקיים כמלאכי השרת עכ"ל ונראה דמטעם זה נהגו ללבוש בגדי פשתן לבן נקי' כמ"ש איש א' לבוש הבדים ובהג"מ ס"ו דשבת כתב דמהר"ש היה רגיל ללבוש שרגנ"ב בי"ט כשאין לו להחלוף בגדיו בי"ט וה"ה בשבת וגם מעטו כי בי"ט בא שמחים לבן ללבושים שרגנ"ב שהוא בגד מהים ויוברו יום המיתה ויא יתגאו עכ"ל ואפשר שמזה תבעם לוגשין אותו בי"ב כדי שיהא לבו נכנע וחדר לפני יום הדין : **תריא** (א) וכתב מהרי"ו דשמש יכריו בערב יוה"כ עירבתם דיש איסור הוצאה בי"כ :

כתב

דרישה

קדיה עבשיות וכו' מכלן שומשין כדי שיעבו כדי שלא יהא נכנה ממלכת שבת וכן פרש"י בילי מיתו ועיין בדים פרק מ"נ נר"ם מסורין בכלי שיעבו כי שם בשבת לבוה לבוהו וגם לב"ו יש חסם מיסורי ול"ל ס"ל לבעל עורוס זה רק ס"ל בשעם דבכלי שתר ר"ו אלא בחשר"י שם בוק סיעב : וכשאתו

תרושי הגרות

תריא א ורבינו נבי אע"ג שהוא בכלל מ"ש למעלה ואין ביניהם וכו' נקב ליה הבא משום דבעי למימר אלא שבזה הקילו (סהרל"ח) :

גרסינן בפרק מקום שנהגו (סס) תני תנא קמיה דרבי יוחנן ר"ש בן אלעזר אמר י"ה שחל להיות בשבת אף במקום שאמרו שלא להדליק מדליקין אפני כבוד השבת עני' ר' יוחנן בקריה וחכמיס לוסריס ובירושלמי משמע דהלכה כר"ש בן אלעזר וכ"פ הרמב"ם ז"ל : **ונוהגין** בכ"מ להרבות נרות בבתי בנסיות ובבתי מדרשות וע"ג הולים ובמבואות האפלים ונוהגין בב"מ להרבות נרות בבתי בנסיות משום דבתיב על בן באורים בבבו ה' ומהרגמינן בפנביא יקרו ה' ואמרינן ולקדוש ה' מכובד זה יום הבפורים שאין בו לא אבילה ולא שתייה בבבודו בבסות נקייה (ה) על בן מבבדין אותו בכל מיני בבודים ומטעם זה נמי נוהגין להציע בב"ה בגדים נאים :

תריא בל הדברים האסורין בעיקר היום אסורין גם בלילה ומה הן הדברים האסורים מלאבה אבילה ושתייה רחיצה וסיכה ונעילת הסנדל ותשמיש המטה ובולחו נפקא לן מקראי ומיהו אין היוב כרת אלא במלאבה ואבילה ושתייה אבל בהנך אין בהן כרת ואע"ג דנפקי מקראי אסמכתא בעלמא נינהו מלאבה ביצד כל מלאבה שחייבין עליה בשבת הייבין עליה ביום הבפורים וכל שבשבת פטור אבל אסור ג"ב הוא ביום הבפורים אלא ששבת זדונו סקילה וי"ה זדונו כרת וכל איסורי הוצאת שבת

(א) נוהגין ג"ב ביום הבפורים וכל דבר שאסור לטלטלו בשבת אסור

ומה הן הדברים האסורים מלאבה מכילה ושתייה רחיצה וסיכה ונעילת הסנדל תשמיש ה ושה פשוט במשנה פ"ב דיומא (עג) : **ומ"ש** וכולהו נפקא לן מקראי סס בגת' : **ומ"ש** ומיהו אין מיוב כרת אלא בשאכלה ושתייה מכל מקום כמלאכה ואבילה ושתייה מכל דבר : **ומ"ש** ופ"ק דנפקי מקראי לסמכתא בעלמא ניהו כ"כ הרי"ף בסס ר"י ובירו"ש והכי כתב רחוק כתב רחוק דוחה ומכאי טעמא מקילין בהו ואמרי (עג :) התך והכלה ורחצו אף פניכם וקבן נמי הוה תנעול אף הסנדל ד"ר אליעזר וחכמים לוסריס ומדאמרי רבנן ע"כ בדליכא סכנה עסקינן ומי אימור נעילת הסנדל מדאורייתא היכי אמרי בגמרא (עח :) נמי אמרי' דמי שיש לו חטטין ברגליו סך בדרכו ואינו חושש ומי אימור מלוכלכת בשיש ואינה רוצה בדרכו ואינו חושש ואי בכיכה ורחיצה לתוריית ניהו היכי מקילין בהו הכי אלא מדלית ליה לתוריית ניהו ורב"ן הקשה ע"ז ובתב שרשה לו לכולהו מדאורייתא ניהו אלא דבתן לאו בכלל עיטו דכתיבי בקרא בהדיא בתוריית ניהו אלא מדרבוית דשבתון אתי כדאיתא בגמרא קולי שפי ומסרן הבתוב לחבמים והם הקילו בהם בפי מה שרמז שהיהו כל שאינו עשה לתעמו וכן דעת הרמב"ם דבולהו מדאורייתא ניהו אלא מחוורת לי דה דתניא לקמן התינוקות מותרין בכולם חוץ מנעילת הסנדל ומובח בגמרא דמותרין בכולן דקאמר סיינו דמוקר לבדולים לרחלן ולבוכן והא הכי ודלו לתעמו עבדו ואי תנעי הכי מיינייהו הד יומא לא מסתבכי ואי מדאורייתא היכי שרינן והא בתיב לא תבלכו ביה ביה לא תאכילום להזהיר גדולים על הקטנים ועוד מדפסיק ותני התינוקות מותרין בכולם ולא מבבין בשום זוכתא מינוך בהי כדאמרי' בפ' (סב :) בתענית משמע שעד שהגיעו לפרקן מותרין בכולם ואפילו על ידי גדולים ובשלמא מי דרבנן ניהו שפיר אלא מי מחרת מדאורייתא ניהו היכי ארי עכ"ל וע"ב דאפילו לדעתו דסבר דאפילו הגיעו למינוך מותרין בכולן מיכא למימר דלק"מ דלע"ג דאסורי מדאורייתא כיון דלא מיפרבי בהדיה בקרא וסס דבריס המסורים לחבמים רמו שלא להחמיר על התינוקות בבך דבין דאפילו ובקייה דאפרבי מוחר להאכילם ולהבקוקם בידים כ"ם שם דבריס שמותר לעשותם להם בידים ועפ"ם שבהגיעו למינוך בדין בתכן בחיסור מלוכה ובקייה לא רמו למכבן לדבריס אלו מאחר שאינם מפורשים בבתוב וכיון דריניתיה דינוקת ניהו לא גזרו בהו רבנן ועת רבינו שבתב בסי' תרי"ו בדרך שאמבבין מותם בחלוכה בך מתבבין מותם בדחילה וביכה מתי שפיר עפי דהשתא דהתינוקות מותרים בכולם בשלא הגיעו למינוך היא והשתא להזהיר גדולים על הקטנים בשהגיעו למינוך :

מלאכה כיוב כל מלאכה שאיסיים עליה בשבת כו' עד דאסור לעלעלו ביה"כ בפ"ק דמגלה (ז :) אין בין שבת ליה"כ אלא שוה וזוכו ביבי מלא וזה וזוכו בהכרעת : **ומ"ש** וכל מיסורי הולאת שבת מוהגין ג"כ ביה"כ בפ"ג דכריתות (יג :) תנן יש אוכל אכיל' אחת ומייב עליה מרבע חטאות ואם אכל אחת אחכל אלא והיה נוהר מן החוקבין בי"ה ר"ת אומר אם היה שבת והוציאו מייב ולייב בגמרא ואיתני אם הוציאו מ"ע קתני אין היתה שבת אמר רפרס ואת מוחרת עירוב וכולהה לשבת ואין עירוב וכולהה לי"ה אבל אי מיתמר דרפרס על הלא מיתמר דרפרס בשבת אמר וכולהה לי"ה ואי מאחר לאמת יש

ומ"ש מלא שבזה הקילו שהתירו בו קנינא ירק וכו' וכן מותר לפלוט מגוויש וכו' כפ"ם מלו קדרים (קיד:) וכקנינא ירק פירש"י לנתוק העליס מן הקלחים כדי להשוותם שיהיו מוכנים לתקנן והרמב"ם כתב דהיינו שיסיר העליס המשופשות ויקנן השאר ויתקן לתולה ולא"ה כתב כפה הרמב"ן והריב"ש שהוא הדחת ירק (ג): **ומ"ש** וה"מ כשחל בחול אבל כשחל להיות בשבת אסור מפני שמחלקת תמורתיים ותמורתי בתרתי מחלקין בין חל להיות בחול לחל להיות בשבת ותניא כוותייהו: **ומ"ש** ומ"מ נהגו להקל אף כשחל להיות בשבת (קטו:) רבא הוא דקא מתרמי ליה תתלי מינרתא מתערבא דמיא דרבי יוחנן דאמור ופירש"י דקא מחדשי ' מקדימים אמר ליה לניכוי ניכוי תתלי מינרתא מתערבא כי היכי דלקבלו מיניה ומחמר ברבים היה מתמיר על בני ביתו נהגו להקל להחמיר וכך כ' הרמב"ם וכן נרגיל שהוא דעת הרי"ף והרמ"ם שהסכימו כל זה:

תריב אבילה דתנן המוכל בכותבת הנסה

ני"ב חייב משה כפ"ב דיומא (עג:): **ומ"ש** והוא פחות מכדיבה מסקנא דגמ' שם (עה:) וכ' הרמב"ם שהוא פחות מכדיבה כמעט וכ"כ הר"ן: **ומ"ש** ואין מילוח בין גדול לקטן כולם שיעורם בכותבת שם (פ:) מתקיף לה רבי זירא כל העולם כולו בכותבת ושוב מלך הבבל בכותבת אמר ליה מכדי קיס להו לרבנן דבבבי מיבקת דעתיה מיכו כולי עלמא טובא ושוב מלך הבבל פורתא: **ומ"ש** ל"ש מוכל דבריס המותריס מן דבריס המותריס כגון פיטל וכו' כריישת דכריתות (נג:): **ובי"ש** וכל המוכלים מצטרפין לכשיעור משנה פרק בתרא דיומא (עג:):

ומ"ש ואפי' מלח שעל כשכר ויין שעל הירק מצטרף עמו להצלים לכשיעור שם נגמ' (פ:): **ומ"ש** אבל מוכלין ומשקין אין מצטרפין משנה שם (עב:) ותע"ג דיש משקה הוא ואחרי' כסמוך דמצטרף לירק כבר אחרי דגמ' דטעמא משום דמכשירי מוכלת הוא וכל מכשירי מוכלי חשיב מוכלת:

ומ"ש ומשיור לנרף שתי מכילות הוא כדי מכילת פרס מוספתא נפ"ב דיומא וז"ל לחל וחזר וחל ואכל חם יש מתחלת מכילה ראשונה עד סוף מכילה מחרונה כדי מכילת פרס מצטרפין ואם לאו אין מצטרפין: **ומ"ש** כשם דמכשירי מוכלת הוא כך מכשירי מוכלי חשיב מוכלת:

ומה שכתב שיעור מכילת פרס הוא מרבנא ניסים כך הוא דעת רש"י בפרק בתרא

ניב"ב טו' וכתב עוד דהרמב"ן והרשב"א מפרשים דהקנינא היא הדחת ירק ע"ש ובפירוש רש"י שלנו פי' הקנינא לנתוק העליס מן הקלחים כדי להשוותם שיהיו מוכנים למחכן:

תריב אבילה דתנן המוכל כו' משנה ר"פ בתרא דיומא המוכל בכותבת הנסה כמוה ובגרעיניה והרמב"ם ורבינו לא כתבו רק בכותבת הנסה משום דנסה מלתא דכלאן בכותבת הנסה משמע בגרעיניה ומשיקנין רב אחי לא מיבעיא ניה דה דרב ספת נסה מיתמר כל כמה דנסה מלתא דכלאן בכותבת הנסה משמע בגרעיניה ומו לא מיבעיא בהדיא בגרעיניה מלא כי היכי דלא תיתא כמוה וכגרעיניה וכהלכה ומהו דנרסינן בירושלמי הדא דתמרי לדריך למשך חלקה שמן משניהן מלא ניה ובגרעיניה בן מזמג מלון המ"ג לחין ס"ם וכן כ"ה ומתמה שהמשקה בגמרא דהוא פחות מכבישה מו לא נדרך לכתר מלא בעין בכותבת ובגרעיניה וכהלכל ס הדחלה מזיג בהן שהוא פחות מהם מיכו עליו ומזיגת גמי בכותבת עמהם מם הוא פחותה מכבישה מן חייב עליה שהרי לדריך למשך חלקה ותניא פחותה מכבישה בהדיא ומחבירתה שיב לנו לכוין שלא תהיה פחותה מהנה מלא בשעה זו היא דעת ה מב"ם ורבינו למתי שקנרו דבריהם כתב: **ומ"ש** וחין חלוק בין גדול לקטן כו' שם מבואר כך בה זקנתה דר' זירא ולא היה ניהך לרבינו לכתוב זה בפי' דממילא משמע חלוק גם הרמב"ם כתב בשעה שהוא מדבר בפירוש שלא דר' זירא ולא היה ניהך לרבנן דבבבי מיבקת דעתיה בגיר מהכי לא מיבעיא דעתיה מיכו ס"ע טובא ועיג מלך בבל פורתא ומ"ב רבינו שלא למה כתב טעם הדין יש לדקדק עליו למה כתב הדין בל עיקר כיון דממילא משמע הכי ומפני מאחר דבשעיה מצטרף בכל לפי מה שהוא והרי"ף דבתילה נמי הכי היינו על כן כתב דבתילה אין חלוק ובגמ' מיתמר מתקיף לה ר' זירא מ"ש מכילה דכל חד וחד בכותבת וה"ם שהייה דכל חד וחד בכותבת ומ"ש ל"ש מוכל דבריס המותריס מן דבריס המותריס כו' כריישת שם ומשנה ס"ב דבריהקת וכת הוכר שם מוכל טמא מלא שבל וכ"כ הרמב"ם ומשמע דאחי לאסתעיון דבין פעול ומוכר שבות במיקה ובין בשבל שבות במיקה ובין בשבה ושרפה שבת בדבריס המותריס שהיכם בלמו על הכל חייב עליו ניה"ב וכן מבואר לשם בברייתא ולפיכך כ"ל להביה שבל במקום טמא: **ומ"ש** ואפילו מגא שעל הכבר שם מחר רש"ב ניר שעל גבי ירק רק פפת לכל לומלת ומילחת מצטרף ותע"ג דלאו מכילה היא כיון דאחלי מיכוי מצטרף לכותבת ניה"ב פפת מכילה

מכילה הרחמנה וכו' והכ"ו התירוץ לפלפל בזה"ס רבינו וכתב הרמב"ם שאם יש מתחלת בהכילה הרחמנה וכו' נוסחת מוטעת ומדומה להרב ז"ל :

אבל מוכלין שתיון רחוין לתכילה ולו שתכל לתכילה נסה וכו' סתכן יחד משום דטעות דתכל מכילה נסה הפטור הוא משום שתכל מוכלין שתיון רחוין כתנוור בדברי הרתב"ם ולפי שקשה היכי תשכחת לה שיתכל מכילה נסה היב"כ דתי בעבר ותכל היב"כ עלמו תיפוך ליה דחייב מתחלת התכילה עד שלא תכל התכילה נסה לכך פי' רש"י שתכל ליל יה"כ על השבע שהיה שבע מטעוה שהפסיק פה וכל תה שתכל מתחזיקה מכילה נסה היתה ושלא להטיל ותיוב אשר לא תעוה פרט לחזיק ליה שתינו מבטל ממנו משום עינוי ע"י מכילה זו שלא מזיק הוא לת המוכלין ותת עלמו עכ"ל רש"י וכך הס דברי רבינו ובכלבו כתב דמשכחת לה תף בתוכל היב"כ בגון שתכל תחלה מוכלים שתינו רחוין לתכילה ותת"כ תכל מוכלין הרחוים ומשתע מדברי רש"י ורבינו דתעש"י שלא תכל כ"כ בסעודה התפסקת עד שנפשו קצה תלתכול שלא שהות שבע הרבה עד שתינו סיש מתוה לתכול תפ"ה פטור על מכילת ליל יה"כ ותתר שתינו מבטל ייתנו סיש עינוי ע"י מכילה זו שלא מזיק הוא לת המוכלין ותת עלמו כי התכילה על השבע היתן הוא לגוף ותימת שסתם רבינו בדבריו תף שלא כדעת ר"ת בס' ע"פ שכתב דתכילה נסה היב"כ דפטור היינו דוקא כשתכל תחלה ב"כ עד שנכנסו קצה תלתכול ובשתכל יתר על זה אין שתה מכילה תכל כשתכל תחלה ואין שהתיר לתכול מכילה תחתיה שתה מכילה ושולק הוא תפירש"י נס תלמון הרתב"ם ירתה שתכל כר"ת שכתב וז"ל היה שבע מכילה נסה עד שקן בתוזנו ותכל יתר על שבעו פטור כתי שתכל מוכלין שתינו רחוין לתכילה שלא"פ זוה שהיתכל היקר רחוי לרעב תינו רחוי לכל מי שבע כזה עכ"ל . ול"ל לישב ולותר דלעתן דינת שלא רש"י ושתר תפרישים תלא בפירוש הסוגיא לבד היה שתלקו דלדעת רש"י רשב"ל הינו תדבר תלא בשתכל כל מתכילים שתינם רחוין תלא למי שהות רעב תלכל תעב"י שלא תכל כ"כ עד שקן בתוזנו הו"ל מכילה נעה מתחר שתינו נהנה ויתנה כלל תבל רע לו וחזקה לו ולפיכך פטור תבל סם תכל מתכילים הרחוים שף לבשב כנון שתכילים התכוסחים ותתוכלין שיש בהן הנאה שף לבשב שף רש"י ול"ל יוהר מחייב על מכילה זו שלולו תכלן על השבע תלא דרב פפא לת תיירי בהכי . ור"ת והרתב"ם שכתבו שתכל על שקן בתוזנו כותה לויר שלו שף תם תכל ת"כ מתכילים התכוסחים ותתוכלין שיש בהן הנאה לשבע מ"ח ליה שקן בתוזנו תין לו הנאה כלל שף בתחבלי תשוניס כלתו ולכך פטור ות"כ תין בניסים תחליפת בעיקר היהן כי תם בפירוש הסוגיא וכבדת זו הוזכרה בכל בו עיין עליו גם בהר"ן שכתב כר"ת ותשתע דכי ס"ל שכתב בפ' ע"פ דתכילה היב"כ היינו כל שתכל קודם לבן ב"כ שתינו יכול לתכול לתתר תכלן תלא בקוטי תל כל על השבע ודתי שתה תכילה כדרך כל תתכל תשוב שהות בת לבסוף ע"כ תטור תלעולם דשתכל תשוב התתוכל ותתבוזל קיומי' דעל השבע הוית תכילה תבל תם תכל תחלה ב"כ עד שקן בתוזנו שלז תי תפסר לו לתכול לתתר תכלן תלא בקוטי תל כל על השבע ודתי שתה תכילה כדרך כל תתכל תשוב שהות בת לבסוף ע"כ תטור תלעולם דשתכל תשוב התתוכל ותתבוזל קיומי' דעל השבע הוית תכילה תבל תם תכל תחלה ב"כ עד שקן בתוזנו שלז תי תפסר

אבל עלי קנים פטור ולולבי נפנים וכו' כך היה הנוסחת התיתיקת בדברי רבינו והכי תיתך נברייתא בפרק בתרא דיומת וכן ברתב"ם תלא שהות ז"ל גורס עלי נפנים בתקום עלי קנים . כם כלפלי תו זנגבילא דיבתת פטור וה"ב וכו' תם תוקמתת דגמרת ומצוה לשם להדיח דפלכלין בידבתת פטור וה"ב תלת יבתת שכתב רבינו קתי גם לפלפלי ותלא כדמשמע תדברי הרתב"ם בפ"ב שין בדברי ה' המגיד שם : **והא** דבשיון שיעור תוקת לתיתו כרת תו' בר"פ בתרא נתלקו בתני שעור ר' יוחנן תומר תסור תן התורה כיון דתזו לתלטרופי תיסורת קת תכיל ר"ל תמר תומר תכילה בעיון ותיכת תפסקים כר' יוחנן לגבי ר"ל ורב נתי סבר כר"י בפ' ג"ה : **ומ"ש** דתל"ל לרתב"ה הת דתי תשום דתשמע ליה תדר' יוחנן דכיון דלא תזי לתצטרוכי לתו תיסורת קת תכיל ותק ר' יוחנן תוזה בה תזלתי תיכת ולתיתר דלעלת לת תכיי תיכת ליכת וכן תשתע תלא לעיון זה דלית בית תיסורת לתוריית תכל תיסורת דרבנן תיכת ליכת וכן תשתע תלא לעיון תוזה בה ולתי תיכת לתיתר ולתיתר דלעלת לת תכיי

לגנאי כ״ה חייב משנה בפרק בפרק דיומא (סה) : **ומ״ש** ומשערין ככל מדם לפי מה שהוא פירוש הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו והוא משנה בפרק משירי דכליס ותכונר כפ׳ בתרא דיומא (פ :) ותתקיף רבי יוחנן מתני׳ שנא מכילה דכל חד וחד בכוכתא ומתי שנא שהייה דכל חד וחד בדידיה מ״ל מכיי קיס להו לרבנן בכוכתא דבכוכי מיתכא דעתיה בציר מכבי לה מיתכא בשהייה בדידיה מיתכא בדמכריב לה מיתכא דמתיה :

ומ״ש ולא מלא לונמיו ממש מלא כמלא לונמיו פירוש כל שיסלקנו לגד אחד קפיו וכו׳ (סה :) תמר רב יהודה תמר שמואל לא מלא לונמיו ממש מלא כל שפילו יסלקנו לגד אחד וירקה כמלא לונמיו :

ומ״ש והוא פחות מרביעית מצומר סם וכ״ק בתדם ביצוני הוי שיעורו פחות מרביעית וכספר מוכר מצמתי מפורש והוא פחות מרביעית בתדם ביצוני וכתב כר״ן ולא קשיתא שפיר נהלי פחות מרביעית כמה הוי בציר מיניה :

ומ״ש שיעור לירוסן כדי שתיית רביעית הכי לישנא בתוספתא פרק בתרא דיומא וכן פסק הרמב״ם : **ומ״ש** בסם הרמב״ד לשיעור לירוסן שהייה כדי מ״ם הכי תניא בברייתא פרק גויה וכר״ן הוקשה לו על פסק הרמב״ם מהניא לברייתא דהכא בל״ע וכרב המגיד כתב שמאחר שהרמב״ם פסקה להניא דברייתא בהלכות שאר מכות הטומאה פרק ח׳ נראה שהוא סובר שעשו חיזוק בטומאת גויה של דברייתא ולפ׳ דמיון לשאר מיסורין כדי שלא לדחות תוספתא זו וגם הריטב״א כתב בהלכותיו :

שתה משקין שמיון רמויין לשפיה כגון ציר או מוריים משנה בפרק בתרא דיומא (פה :) שכל תוכלין שמיגם רמויים לאכילה ושתה משקין שמיגם רמויים לשפיה פטור : **ומ״ש** וחומץ מי פטור אכל שאר אכל חומץ מזוג חייב (סה) בגמרא שתה ציר או מוריים פטור הא חומץ חייב מתניתין מני רבי היא דאמר ר׳ לומר חומץ משיב את הבשר דרב רב גידל בר מבשר מבירי דנרש מן הלכה כר׳ לשנה נפקי כ״ע מזגו ושתו שלא שתא רב גידל ואיקפד שאר מיתר לשאר לשתי׳ דיעבד לכתחלה מי שתרי מיתר לשתרי שגא פורתא טובא מי שתרי לשתרי שגא פורתא ומי פורתא טובא מי שתרי לשתרי שגא פורתא וכן משמע בגמ״א מיימוני׳ לפי הניא לשון התלמוד ולא הניא להניא לשאר שגא פורתא מיהו רבינו שרשה הרמ״ם בעורם מיתר לשתרי שגא פורתא מי מיפשר לומר דעתו שלא תש לדברי מדניו ולכך כ״ל לומר ודלמי הוו נרסי כגרסתינו שלא שהיו מהפכין הגירסא מיתר לשתרי שגא פורתא מי מזג מי שתרי מיתר לשתרי שגא פורתא עוכא מי קא שתרי מיתר לשתרי שגא פורתא דיעבד לכתחלה מי קא שתרי מיתר וכך היא גירסת בדברי הרמ״ם גם בגמ״א מיימונית כתוב תחלה מיתר לשתרי שגא מי כו׳ לפי גירסת זו הלי שתר מיתר לשתרי שגא פורתא וכו׳ מיתר לשתרי שגא דיעבד וכו׳ מיהו קשי לאומץ מי מסוס דפירוש פורתא היינו פחות מכשיעור לדעת הרמב״ם ורבינו וכיון שכן מפילו באומץ מזוג נמי מיהו חייב כדיעבד בפחות מכשיעור שלא שאומץ מזוג קשי מהניא תחלה וכיי פירושו שלא הרבה מזוג אלא מעט מי ואח״כ קאמר לשעמי׳ שגם באומץ מזוג יש שיעור היינו דוקא בפורתא פי׳ בפחות מכשיעור ואף זה כדיעבד אבל לכתחלה לא והם היו שופין לכתחלה יותר מכשיעור באומץ מזוג ואכ״מ שלא שהייתא שגא שלא באומץ מי שבל לעולם אף באומץ מי אסור לכתחלה בין מעט ובין הרבה וכדיעבד אין חיוב חטאת כלל אפי׳ בהרבה כל״ל דעת הרמב״ם ורבינו : והרב רבינו יהושע כתב וז״ל וכל הפטורים שבתבאי בין בלכילה ובין בשהייה דוקא מעט אבל הרבה לא ומפילו מעט דוקא דיעבד אבל לכתחלה אסור אפ״ל נראה ממנו דבהרבה מפילו דיעבד חייב חטאת והיינו כמשמעות פשטא דשבדאת דרב גידל דאמר אימור לשתרי שגא וכו׳ ותימה למה יתחייב בהרבה כיון שהין רמויין למכילה דפטור הוא מפני שהינו נהנה בשיעו ולכך ומפשר דעשמת דמוכלין שהין רמויין למכילה דפטור הוא מפני שהינו נהנה מהם ולא תפושה כתיב פרש למזק וזה כיון שאכל הרבה ואינר רעבונו ויהה נמלאו כרי שהינו נהנה מהם ומכילה ושהייה רמויה לו קריגן ניה ולא שהירין בכי הא בטלה דעתו אגל כל שהם בדדיהיה מלית מילתא מי מותיב דעתיה נהבי הם לאו והו״ק . וזה פשט דלר׳ יהושע לא קרי לה הרבה אלא שאוכל ושותה כדי לבטל ממנו הרעב והנמה בדרך כל האוכלין ושותין וכמ״ש לדעת רשב״י אבל אין לפרש לדעתו דהרבה היינו בכשיעור ומעט היינו בפחות מכשיעור כמו שכתבתי לדעת הרמב״ם ורבינו דמ״ש מפי מירית כל כי דמטורים שהין מכילה ושהייה נמורה דינה בכי הא וק״ל וכ״ש פי׳ דברי רשב״ם דדוקא באוכל פחות מכשיעור וכתב לחלק בין ציר ומוריים ואומץ מי לשאר אוכלין ומשקין שהין רמויין וכך נראה מדברי בעל הילה לדרך שסובר כן וכל זה בעל לפע״ד אלא העיקר כדעת רשב״ם כדפי׳ וכתפורש בתוספתא שכתבתי גם דברי הרמב״ם ורבינו לריך לפרש בדרך שכתבתי וד״ק : ועע שברו״ף לא הזכיר חלוקי דיעוס אלו בפסקיו ועשתו דכיון שיש לאוסר בכל שהוא אין לורך לבאר בזמן זה שם חייב כרת אם לאו מכל מקום לבעל הלכות שמפילו לאוהב מתכוין מאוכל מחלה פחות מכשיעור להקל עליו מ״כ לף מנו לריכים לבאר השורין והגירופים וזו היא נ״כ דעת רבינו שכתב דיעוס אלו ומשך אחר הרמב״ם והרמ״ם שכתבנו נ״כ דיעוס אלו וכן פי׳ כ״ו :

תריג רחיצה דתניא אסור לרחון ביה״ב מקצת גופו בכל גופו ואפי׳ להושיט אצבעו במים אסור בין בחמין בין בצונן ואם היו ידיו מלוכלכות בטיט וצואה מיהר לרוחצן שלא אמרו אלא דהיצה של תענוג הלכך בבוקר דסתם ידיים מלוכלכות

מלא לונמיו ביה״כ חייב ומשערין בכל אדם (ו) לפי מה שהוא ולא מלא לונמיו ממש אלא כמלא לונמיו פירוש כל שיסלקנו לצד אחד בפיו ויראה כמלא לונמיו והוא פחות מרביעית באדם בינוני וכל משקין מצטרפין לכשיעור ושיעור צירופן כדי שתיית רביעית והראב״ד בתב דשיעור צירוף ש״ייה הוא כדי אכילת פרס כמו צירוף אכילה : שתה משקין שאינן ראויין לשתייה ב כגון ציר או מוריים וחומץ חי פטור ג אבל אסור אכל דומסן מזוג חייב :

תריג **רחיצה** דתניא אסור לרחון ביה״ב מקצת גופו בכל גופו ואפי׳ להושיט אצבעו במים אסור בין בחמין בין בצונן ואם היו ידיו מלוכלכות בטיט וצואה מיהר לרוחצן שלא אמרו אלא דהיצה של תענוג הלכך בבוקר דסתם ידים מלוכלכות

טמפרש כל הני פטור אכל אסור הן ותולק הרמב״ם שכתב דלשיטתיה ליכא וכן משמע מדברי הרמ״ם שהניא כמתמא מתניתין דאכל מוכלין שהין רמויין פטור ולא פי׳ גם הניא עובדא דרב גידל כמתם משמע דפטור אכל אסור ומשמע נמי מדכתב רבינו בסתם דמותר פי פטור אכל אסור לחין חלוק בין מעט לכרבה וכן מצוחר בהרמב״ם ותימה דהא בהניא קאמר אימור דקאמרי לקמן פורתא טובא מי קא שתרי מיתר וכתב הכ״ו שלא היו גורסים אימור לשתרי שגא פורתא וכן משמע בכ״מ מיימוני׳ לפס הניא לשון התלמוד ולא הניא להניא לשאר שגא פורתא מיהו רבינו שרשה הרמ״ם בעורם מיתר לשתרי שגא פורתא מי מיפשר לומר דעתו שלא תש לדברי מדניו ולכך כ״ל לומר ודלמי הוו נרסי כגרסתינו שלא שהיו מהפכין הגירסא מיתר לשתרי שגא פורתא מי מזג מי שתרי מיתר לשתרי שגא פורתא עוכא מי קא שתרי מיתר לשתרי שגא פורתא דיעבד לכתחלה מי קא שתרי מיתר וכך היא גירסת בדברי הרמ״ם גם בגמ״א מיימונית כתוב תחלה מיתר לשתרי שגא מי כו׳ לפי גירסת זו הלי שתר מיתר לשתרי שגא פורתא וכו׳ מיתר לשתרי שגא דיעבד וכו׳ מיהו קשי לאומץ מי מסוס דפירוש פורתא היינו פחות מכשיעור לדעת הרמב״ם ורבינו וכיון שכן מפילו באומץ מזוג נמי מיהו חייב כדיעבד בפחות מכשיעור שלא שאומץ מזוג קשי מהניא תחלה וכיי פירושו שלא הרבה מזוג אלא מעט מי ואח״כ קאמר לשעמי׳ שגם באומץ מזוג יש שיעור היינו דוקא בפורתא פי׳ בפחות מכשיעור ואף זה כדיעבד אבל לכתחלה לא והם היו שופין לכתחלה יותר מכשיעור באומץ מזוג ואכ״מ שלא שהייתא שגא שלא באומץ מי שבל לעולם אף באומץ מי אסור לכתחלה בין מעט ובין הרבה וכדיעבד אין חיוב חטאת כלל אפי׳ בהרבה כל״ל דעת הרמב״ם ורבינו : והרב רבינו יהושע כתב וז״ל וכל הפטורים שבתבאי בין בלכילה ובין בשהייה דוקא מעט אבל הרבה לא ומפילו מעט דוקא דיעבד אבל לכתחלה אסור אפ״ל נראה ממנו דבהרבה מפילו דיעבד חייב חטאת והיינו כמשמעות פשטא דשבדאת דרב גידל דאמר אימור לשתרי שגא וכו׳ ותימה למה יתחייב בהרבה כיון שהין רמויין לשכילה דפטור הוא מפני שהינו נהנה בשיעו ולכך ומפשר דעשמת דמוכלין שהין רמויין לשכילה דפטור הוא מפני שהינו נהנה מהם ולא תפושה כתיב פרש למזק וזה כיון שאכל הרבה ואינר רעבונו ואיזה נמלאו כרי שהינו נהנה מהם ומכילה ושהייה רמויה לו קריגן ניה ולא שהירין בכי הא בטלה דעתו אגל כל שהם בדדיהיה מלית מילתא מי מותיב דעתיה נהבי הם לאו והו״ק . וזה פשט דלר׳ יהושע לא קרי לה הרבה אלא שאוכל ושותה כדי לבטל ממנו הרעב והנמה בדרך כל האוכלין ושותין וכמ״ש לדעת רשב״י אבל אין לפרש לדעתו דהרבה היינו בכשיעור ומעט היינו בפחות מכשיעור כמו שכתבתי לדעת הרמב״ם ורבינו דמ״ש מפי מירית כל כי דמטורים שהין מכילה ושהייה נמורה דינה בכי הא וק״ל וכ״ש פי׳ דברי רשב״ם דדוקא באוכל פחות מכשיעור וכתב לחלק בין ציר ומוריים ואומץ מי לשאר אוכלין ומשקין שהין רמויין וכך נראה מדברי בעל הילה לדרך שסובר כן וכל זה בעל לפע״ד אלא העיקר כדעת רשב״ם כדפי׳ וכתפורש בתוספתא שכתבתי גם דברי הרמב״ם ורבינו לריך לפרש בדרך שכתבתי וד״ק : ועע שברו״ף לא הזכיר חלוקי דיעוס אלו בפסקיו ועשתו דכיון שיש לאוסר בכל שהוא אין לורך לבאר בזמן זה שם חייב כרת אם לאו מכל מקום לבעל הלכות שמפילו לאוהב מתכוין מאוכל מחלה פחות מכשיעור להקל עליו מ״כ לף מנו לריכים לבאר השורין והגירופים וזו היא נ״כ דעת רבינו שכתב דיעוס אלו ומשך אחר הרמב״ם והרמ״ם שכתבנו נ״כ דיעוס אלו וכן פי׳ כ״ו :

תריג רחיצה דתניא אסור לרחון וכו׳ כפ׳ בתרא דיומא : **ומ״ש** אלא מאוכל מעט או סיטו פורש לפס

מלא ברוכנו שלא שהייתא שגא שלא באומץ מי שבל לעולם אף באומץ מי אסור לכתחלה בין מעט ובין הרבה וכדיעבד אין חיוב חטאת כלל אפי׳ בהרבה כל״ל דעת הרמב״ם ורבינו : והרב רבינו יהושע כתב וז״ל וכל הפטורים שבתבאי בין בלכילה ובין בשהייה דוקא מעט אבל הרבה לא ומפילו מעט דוקא דיעבד אבל לכתחלה אסור אפ״ל נראה ממנו דבהרבה מפילו דיעבד חייב חטאת והיינו כמשמעות פשטא דשבדאת דרב גידל דאמר אימור לשתרי שגא וכו׳ ותימה למה יתחייב בהרבה כיון שהין רמויין לשכילה דפטור הוא מפני שהינו נהנה בשיעו ולכך ומפשר דעשמת דמוכלין שהין רמויין לשכילה דפטור הוא מפני שהינו נהנה מהם ולא תפושה כתיב פרש למזק וזה כיון שאכל הרבה ואינר רעבונו ואיזה נמלאו כרי שהינו נהנה מהם ומכילה ושהייה רמויה לו קריגן ניה ולא שהירין בכי הא בטלה דעתו אגל כל שהם בדדיהיה מלית מילתא מי מותיב דעתיה נהבי הם לאו והו״ק . וזה פשט דלר׳ יהושע לא קרי לה הרבה אלא שאוכל ושותה כדי לבטל ממנו הרעב והנמה בדרך כל האוכלין ושותין וכמ״ש לדעת רשב״י אבל אין לפרש לדעתו דהרבה היינו בכשיעור ומעט היינו בפחות מכשיעור כמו שכתבתי לדעת הרמב״ם ורבינו דמ״ש מפי מירית כל כי דמטורים שהין מכילה ושהייה נמורה דינה בכי הא וק״ל וכ״ש פי׳ דברי רשב״ם דדוקא באוכל פחות מכשיעור וכתב לחלק בין ציר ומוריים ואומץ מי לשאר אוכלין ומשקין שהין רמויין וכך נראה מדברי בעל הילה לדרך שסובר כן וכל זה בעל לפע״ד אלא העיקר כדעת רשב״ם כדפי׳ וכתפורש בתוספתא שכתבתי גם דברי הרמב״ם ורבינו לריך לפרש בדרך שכתבתי וד״ק : ועע שברו״ף לא הזכיר חלוקי דיעוס אלו בפסקיו ועשתו דכיון שיש לאוסר בכל שהוא אין לורך לבאר בזמן זה שם חייב כרת אם לאו מכל מקום לבעל הלכות שמפילו לאוהב מתכוין מאוכל מחלה פחות מכשיעור להקל עליו מ״כ לף מנו לריכים לבאר השורין והגירופים וזו היא נ״כ דעת רבינו שכתב דיעוס אלו ומשך אחר הרמב״ם והרמ״ם שכתבנו נ״כ דיעוס אלו וכן פי׳ כ״ו :

תריג רחיצה דתניא אסור לרחון וכו׳ כפ׳ בתרא דיומא : **ומ״ש** אלא מאוכל מעט או סיטו פורש לפס אסורו אלא רחיצה של תענוג וז סיטו מפורש

אלא רבינו כוסר כן מדהסירו לרחון הלכלוך אלמא אלא אסרו אלא של תענוג וכ״כ שאר מתכוירו ומ״מ ירחה לעלמו דוקא דאל אלא של תענוג אלא מפילו סיטו של תענוג כגון להעביר הזוהמא נמי אסור ולא שרי אלא כשהוא מלוכלך שזה דומה

לדין חטיטן דשרינן בסיכה לעפ״י שסיטו של סלנה אכל כיכה להעביר הזוהמא דרחיצה וסיכה שוין ומ״ש כתב הרמב״ם ברחיצה שהרין רחיצה של תענוג וז סיטו מפורש לפס

אלא ברוכנו כוסר כן מדהסירו לרחון הלכלוך אלמא אלא אסרו אלא של תענוג וז סיטו מפורש לפס אסורו אלא רחיצה של תענוג וז סיטו מפורש

אלא ברוכנו כוסר כן מדהסירו לרחון הלכלוך אלמא אלא אסרו אלא של תענוג וז סיטו מפורש לפס

ומ"ש וכן בכל היום אחר שעשה צרכיו ונקה וכו' כ"כ הרמ"ם וז"ל וכן כל היום אחר שעשה צרכיו לו שהטיל מים ושפשף היו ידיו מלוכלכו' בטיט ובלוזה דהי תפשר לו להתפלל בלא נטילה ע"כ ותמהני מדבריו דמשמע דבריו דלמ' בשלמו יכול לרחוץ תחלה ואח"כ יטול ומ"ש דמ"מ לו להתפלל בלא נטילה לאו דוקא תחלה קאמר אלא ה"ה אפי' אחר יפי יכול לרחוץ ידיו שנקוטה נמי מילבלבות מיתר להוחצם ובן בכל היום אחר שעשה צרכיו ונקח או הטיל מים ושפשף בידיו ובריבד שלא יהרהון אלא מקום הצריך בגון ראשי אצבעותיו ולא כל היד ובמקום שמצוייה רוח רעה ששורה על הפת בשנותנין אותו לתינוק בלא נטילת ידים מיתר להרהון בכל פעם שיתנו לו פת והאירנא אין אותו רוח רעה מצייה בינוני וכתב נאון מי שהוא איסטנים וצריך לקנח פניו במים ואין דעתו מיושבת עליו כל היום עד שיקנח יכול לקנח בי"ה וכ"כ ר"ן ניאח אם יש לו ריכוך על פניו או על גבי עיניו יכול להעבירו במים ואפי' בל אדם יכול לרשות מפה במים ערב י"ה (ל) ולטוהטה שיצאי מיטיו ולמחר יכול להעבירה על גבי עיניו

יכול ליגע בידיו לא בפיו ולא בחוטמו ולא בעיניו כדלמרי' בפ' מ' שרצים (קח:) לפיכך פירש ר"י שיקח היינו שד הצורה על התינוק ומונקו כשנוקנים לו פת בלא נט"י ואפילו אם נטלן אחרים ועכשיו אין נוהגין כן לפי שהן הדבר מצוי בינינו כשם שאין נוהגין בגילוי עכ"ל וכ"כ התו' וז"ל הרמ"ם משום שיבקת פירש"י רוח רעה שורה בידיים שלא נטל בשחרית וז"ל הרמ"ם היה מומר להכעיס שלא להתכיל את התינוק מותר ליטול ידיו שחרית כלאחרי' הכא היו ידיו מלוכלוכות בטיט או בצואה ואינו מוצה על רוחו אלא כל זמן שלא נטל ידיו שחרית יד ליפן תקנן יד לפיו תקנן ואחרינן כתם את מלך היה לחוטם תקנן ואחרינן כתם את מלך היה ומקדמת עד ג"פ ומשם כן סכנה היה שמי אפשר שלא יגע מאחת מהלה ואפי' חולה שאין בו סכנה אחרינן דסך כדרכו ואינו חוצה לכלך מותר לרחוץ ידיו ואינו חוצה וכן כל היום אחר שעשה צרכיו או שהטיל מים ושפשף הוי כמו ידיו מלוכלכות בטיט ולוזה דהי אפשר לו להתפלל בלא נטילה ואיכא למ"ד שיטול שלא במקום שהוא צריך כגון בהלצעות ולא כל היד דהא דאמרי' בשחרית שורה אפה במים לאו לענ"י קאתר שלא להעבירה על גבי עיניו והא דקאמר הכא מזוז שיבקת לאו בשחרית קאתר שחוקקת את התינוק בשחרים כמו שפירש בערוך שהיה מזוי ניעיסה רוח רעה

ספ' כח מן הדרך וכיו רבינו כהות יש בירושלמי שהורה ר' חנא שתותר לרחון כמיס וכ"כ סמ"ג: **כתב** בעל השיטור ליכא מאן דאמר שאין מברכין ב"ה עכ"ל ושמעה לי כל צרכי וכו' עד כאן בשאר יומים כ"כ שם הרמ"ם והר"ן וק"ל דמה טעמה היא זו כיון שמקומות ליכא סכנת עקרב אסור לנשול כיאך ובדך שעשה לי כל צרכי וכ"ל דליכא מילו לא היה לד היכר לנשול מעשים בי"ם ולפי לא היה יכול לברך אחל מאחר שאפשר לתקון לד היכר כגון אפי שקרב מוכר לברך וכיוצא בזה הוא לשון הר"ן וכתב שוב הרמ"ם והר"ן טעם אחר למה אינו נמנע מלברך שעשה לי כל צרכי בי"ם מעי"ם שהולך יחף אפי שעל מנהגו של עולם הוא מברך כשם שהוא מברך בשאין לבשו כיוצא מע"ג ללא שתע קול תרנגולת ומיו כן דעת הירמב"ם שהרי כתב בפ"ו מה' תפלה שהולך יחף אינו מברך שעשה לי כל צרכי וכבר כתבתי בזה בסימן ת"ו:

עיניו אע"פ שנשאר בה מלהלוהיות הסים כתב בעל העיטור אינא מ"ד שאין מברכין בי"ה נטילת ידים ושעשה לי כל צרכי בין שאפור בנעילה הסנדל ובנטילת ידים ומסתברא בין דבידו (ג) [ה] וברשותו הוא לנעול משום סכנת עקרב יכול לברך כמו בשאר יומים: ההולך לבית המדרש או להקביל פני אביו או רבו או מי שנדול ממנו בחכמה או לצרכי מצוה יביל לעבור עד שיוצרו בתים ובן בחזרה נמי מותר ובלבד שיעשה שינוי שלא יוציא ידיו משפת הלוקו כדי שיזכור ולא יבא לידי סהיטה ומשום ביבום נמי ליכא כיון שהוא דרך לבלוך וכתב בה"ג דוקא עד צוארו אבל מעבר לשום אסור ותיכא אם התירו לו רהיצה חמורה דהא אסמכתה אקרא א בי"ש שיטה דקילא (ה) והרב אסור לעבור בתים בדי לילך אצל תלמיד: ההולך לשסור פירותיו סותר לעבור בתים אע"פ שיש בו קצת לחלוחית אבל

ומפי' כל מדם כלומר אף מי שאין דרכו בכך ושוסה עתה לתעמת להעביר הלבלוך מיזו יכול לעשות כן בתים אלא בתים עגוסה:

כתב בי"ה וכו' כ"כ שם הרמ"ם מתוש: **ומ"ש** ומסתברא כיון שבידו וברשותו הוא לנעול משום סכנת עקרב כו' פי' וא"כ אין לומר שאפשר לי כל צרכי שהרי מילו היה שם סכנת עקרב היה נרין לנעול מנעלים ותה אלא כתב ב"ח נ"כ טעם לסיבדך על נטילת ידים היינו מפני שהוא סובר דיכול ליטול ידיו אחרית כדרכו ומיזו תוסס ומ"כ פשיטא שיברך עכ"י ובעם המוחרים שאין לברך עכ"י היינו מפני שסוכרים שאין ליטול ידיו אף באחרית וכל זה מבוחר כדברי ב"ח שהעתיק הרמ"ם ז"ל ע"ש:

ההולך לכי"ה וכו' שם:

ומ"ש ובלבד שיעשה שינוי אלא יוצי ידו משפת חלוקו כדי שיזכור ולא יבא לידי סהיטה כן לכרי הרמ"ם כי רב"י פי' שהשינוי הוא אף בזרת ידו אחת יספוק דכיון שהוא לבלוך כן הוא שעשה ולכבי לא נזהרינן אחת יספוק בשובר בתים כיו"כ כנגד רבו ושוב ליכא למיחר כתם מלוה אחת עכ"ל התוס' ולדעתם אם הוא בעניו לא שייך למיסר משום שבריאה בעלמא אבל אי משום סחיטה ליכא למיסר אף על גב דאין שעה שום שינוי:

וכתב בה"ג ודוקא עד צוארו כו' טעמו מפני שהוא סובר בבריית בשתם שובר בתים אלא אחת אבל עד צווארו בתים אחת דיש לו תיקון אחר ואפי' לא יהיו לו אלא שתי ידים אחת בשפת חלוקו ואחת בשפת חלוקו השני ואינו נוהג אלא בשובר בתים אבל בשובר בתים אחת אפי' יש לו שתי ידים אחת בשפת חלוקו ואחת בשפת חלוקו השני אסור שמא יסחוט בשעת הרהוץ ואפי' בשובר בתים אחת אסור אם יש לו שתי ידים אחת בשפת חלוקו ואחת בשפת חלוקו השני ומ"מ אם אין לו אלא יד אחת מותר לרהוץ בה כל גופו ואפי' בשובר בתים אחת ואפי'

להטפיה ופירש"י ע"ג טיוח שלהלות הטיט הוי עונג קרוב לריחיצה ורבינו שכתב להטעון במקום ליגב טעמו משום דסתם יחיצת תדם אינה אלא כשהוא לנוב בגלו' וכלן עיקרו ל"שמעינן מיסור רחיצת גופו ביה"כ שאינו אלא כרחיצה דתענית והלכ' בים בו טופח ע"מ להטפיה דהוי הלינון עונג וקרוב לרחיצה ואם ליכו תוסר להטעון למין שם עונג רחיצה . ומותר להטעון בכל מיני פירות שם אמר ר"י מותר להטעון בפירות : **ומ"ש** ובתיעוק וכו' ניעוקא :

ומ"ש בכל מיני כלים פרקוס שם רגה מטעון בבסף דכספא :

ומ"ש אבל שם יש בהן מיס כו שם אמר רבא בכסף דאלא לסור חסר מוסר דמשחל שחיל רב פפא אמר לכספא חסר מי מסור משום דחזרינ ופי' רש"י אלא לסור שמא יעפכו המיס על בשרו ומשחל שחיל פולט המיס שבולע דמזרינ מחליק ונשמע מידו ונשכוכו המיס עליו ופסק רבינו ברב פפא דאמרינ ויש נוסחאות דגרסי רב אחי וכן ברי"ף והא ולהלכה כרב אחי וע"ש בלשון הרמב"ם שכתב לא ימלא אדם כלי הרס ע"ג דהא תנוקר ומטען שם כן, וכ"כ הטח"ג דהא תנוקר בנגע' דבכ"מ לחיוי ואיוי לסור לה"ר ומפשר דלא ימלא לאו דוקא אלא אפי' אלא מלא מיס לכלי קרוי אלו כדאמרן אפי' בכלי מחכת נמי אסור ואי לא לחיוי אלא במלא ג"כ מאי רבותא דל"ח משמר דבכל עניין אסור ועוד שרי כהני ואפי' בכלי מחכת אלא ודאי לחיוי בעסר וה"ק ל"ש בכ"ח לחסור אף בחסר משום שפולט המיס ומזלין תדופנו אלא אפילו כלי מחכת ונסחכו ז"ל אלא לבסר כן בפירוש דכיון אלא אילו בין אלא לחסר אחיכא אמשמע דבכל עניין אסור ועוד שרי כהני ואפי' בכלי מחכת נמי אסור ואי לא לחיוי אלא במלא ג"כ מאי רבותא דל"ח משמר דבכל עניין אסור ועוד שרי כהני ואפי' בכלי מחכת אלא ודאי לחיוי בעסר וה"ק ל"ש בכ"ח לחסור אף בחסר משום שפולט המיס ומזלין תדופנו אלא אפ

דכדין והא דממרין בירושלמי בסיכה שחיכה של חמשה מותר פי' בחולה והוא מדבר סמ"ג: **נעילת ומ"ש** הסנדל ולפיכך מקדת דחשיב שיעור כפר' בקדת ליומת: בשל עור סס (עת:) מיכשיע לן מהו לצאת בסנדל של עור שעם כי"ה ופשטו' דדיק"ל ור"ח הוו נפקי בי"ה ומתרינן רבי יהודה נפיק בדהיתני פי' מין גמי מהני נפיק בדהוצא רבא בר רב הונא הוה קרוץ בסדרת מכרעיה ונפיק וכתב הרמ"ם גרסי' בפרק מקום חליצה (קד:) תניא אחד מנעל וסנדל ומנפלין לא יחויל בהן מבעי לבוש ולא ממעה למטה ופריך מהא דתניא לא יחויל אדם בקורדקסין בתוך ביתו אבל מחויל הוא בנפלין בתוך ביתו ומהני כאן בנפלין של עור כאן בנפלין של גבב וגרסי' נמי בירושלמי אית תניי תני יוצאין בנפלין כי"ה ואית תניי תני אין יוצאין בנפלין כי"ה ואית תניי תני אין יוצאין בסנדל של גבב ול"ת אסדא פ"ב יוצאין בסנדל של עור ואין יוצאין בסנדל של עור עכ"ל גרסה מדברין שבל שאינו של עור יוצאין בו כי"ה וכתב הר"ן שכ"ד הרי"ף וכתב עוד ז"ל והר"י הלוי מולק בדבר משום דבגמרא מקשינן מדאמן והקטע יוצא בקב שלו דקסבר מנעל הוא ורבי יוסי לומר משום דלמו מנעל הוא והוי משוי עלה ותניי שאינו של עור כו כי"ה כלומר לתפוי' ר"י לתסר בשבת לחלוצת מ"ל דלמו מנעל הוא מוקי שאינו לצאת בו כי"ה מלמת דכל מידי דמנין מצאר ומסקינן דכ"ע מנעל הוא מלמת שלקת שמעתין דכל מידי דמנין מנעל לוקרי תפ"ם שאינו מעור והוו דעת הרי"ף וכבר פירשתי בהמועה כולה בחיבורי ע"פ דלכו של הרי"ף ואין כאן מקום להאריך מלא נקוט הכי כללא בידך ברמ"ו סוכר של עץ מנעל מיקרי ואין יוצאים ביום הכפורים בו מכל מיני מחרוני לאו מנעל כיהו ויוצאין בהן והרי"ף סוכר דכולהו מנעל ניהו ומסורים והרי"ף סוכר דכל מנעל שאינו של עור לא מיקרי מנעל עכ"ל והרמב"ם כתב מצאר לנעול מנעל ומכל לפילו בדבלו אחת ומותר לצאת בסנדל של שעם ושל גומא וכיוצא בהן וכורך מצאר בגד על רגליו וכיוצא בו שהרי קושי מרגיע לרגליו ומרגיע שהוא יפה עכ"ל והביאו סתומים: **ועינן** הלכה כיון שהרי"ף והרמ"ם מסכימין להקיר כבל מנעל שאינו של עור כלי נקטינן:

וכתב ר"י לעולם לא רמיתי מי שהיה סיקר לצאת בסנדל של עץ ורבינו סתם **דברו כדעת** הרי"ף והרמ"ם דלא מיקרי מנעל אלא של עור דוקא **וכפסר סי' תק"ב** כתבתי נכי אחל דאפי' אם של עץ ומחופה עור סמור והוא מדברי הרמב"ן בספר תורת האדם ומשמע דה"ה לענין י"ה וכ"כ בכלבו בהל' י"ה בשם בעל ההשלמה: **וכתב** הר"ן מיכא למידק נהי דמידי דלא הוי מנעל ליכא למיסה כיה מסוס נעילת הסנדל מכתי כיכי נפקי כיה הכי רבנן דכיון דלא הוי מנעל מסור הוא ומסור לצאת בו והרמב"ן החמיר הרבה בקושיא זו בחס' שבת וחמר דנפקי לאו דוקא אלא בתוך ביתם אבל בעיר אינם יוצאים בסוחם ואינו נחשב כן ועוד שחתבון של ישראל שיוצאים בחיים הללו ואפי' בי"ה אבל בירידי לא קשיא לכי אמרי' דמידי דלאו מנעל הוי מסור ואסור לצאת בו כ"מ בשבת דכיון דמנעל מותר בו כל מידי דלא הוי מנעל הר"ל מדי ואסור לצאת בו אבל בי"ה שהמנעל אסור והרבן של כ"ת לצאת בחוצן החיוים לא הוי מסור אלא בהוה יומא ולא דיו לקד הקטע מסוס לכיי דקטע דרכו לצאת בקד ליכאי מחריני לאו מוחריינו נהכי אבל בי"ה כיון דכולהו אורחייהו נהני סבלי לאו מסור פשוט בגרייתא **ומ"ש** ומיהו כל דבר של עור אפילו קב הקטע וכיוצא בו אסור פשוט בגרייתא שבתבתי בסתוך בבי קב הקטע ושוין שאסור לצאת בו בי"ה: **ומ"ש** וכן מותר לילך בתפלותות של גבב ל"ת בבית ל"ש בר"ה כ"כ הרמ"ם ודלא נצרין ל"ת בר"ה כ"כ הרמ"ם ודלא כיש חולקים מפ"ח ולפרש דדוקא בבית שרי והטעם שלהם דדוק' של שעם וגמי וכיוצא שאינן דומין למנעל בעורתן ולא אתי למטעי לנעול מנעל גמור יוצאין בו אפי' בר"ה אבל במנעל גמור אפי' שהוא של גבב אסור לצאת דאתי למחלץ במנעל של עור וכן מבואר בתוספתא לאסור בתפלותות של גבב ולדעת התוספתא מיירי ביוצא לר"ה אבל הרמ"ם כתב דלא מיסתבר לחלק בין בית לר"ה ושוב דבירושלמי תני יוצאין בו אפי' בר"ה וכ"כ הר"ן ולדעת התוספתא קשיא תוספתא שבשבת אין ובסמ"ג ובסמ"ק משמע נמי דאין לחלק בין בית לר"ה אלא שתוספתא מיקר דהתוספתא חולקת ואומר' התפלותות של גבב אף בבית ומ"ה בנישה סיכסה בירושלמי שתתיר והתוספתא שאסור ורבה מדעתם להחמיר וכן הוא בעיקר לפע"ד וכן רגילתי מרבותי שהלכו יחף לגמרי גם מדברי בה"ג משמע דאסור לחפי' כריכה לא שרי לכתחלה אלא לצורך מצוה או מיפנק או שבבר עקרב אף לאו הכי כ"ת לרווחת המילתה אסור כתו שתבתר דעתו בסמוך בס"ד וכ"כ בי"ם ס"ת ו"ל הולכך מי שיש לו שוס מיחוש בגופו יכול לנעול בתי שוקיים וכיוצא בו של גבב כו' אלא דכלל מיחוש אסור ודלא כמו שהביאם העולם להקל בזה · כתב בה"ג ס' מ"ת כסס הרמ"ם להפקפק על בבר דתניון דבבית שרי אתא לאתעא מצר שהיה מעורבת משוס דכל דבר שאינו מנעל אסור משוס משאוי וכן היה דשל שעם וגמי וכריך סודרת מכרעיה היינו דוקא לאחר מעורבת או לאחני מעורב ע"כ וכבר כתבתי לבתחלה לריך לילך יחף לגמרי ולאו דוקא בבית אלא אפי' בחוץ נ"כ לדברי הרמ"ם שאתי' הולך בהפלותות כמו מיסבנים לה יהך בחצר שאינה מעורבת דהכי משמע ע"י שתבתי בשם הרמ"ם פרק בתרא דיומא נדפס שחולק על סברת הרמ"ם מ"מ רצוי להחמיר ס"ל: **והחיה** מותר לנעול הסנדל סס בחצר החיה תנעול הסנדל דברי ר"ח ולא כחכמים דאסרי וכך פסקו הרי"ף והרא"ש והרמב"ם כמו שבתבתי למעלה בדין מלך ולא: **ומ"ש** כל ל' יום כ"כ הרמב"ם והרב המגיד מביא ראיה מפ' מפנין וכ"כ הר"ן וכבר בתבתי למעלה דרמוז להחמיר בברי"ג וסמ"ג ורי"ו בעלי התום' דפסקי בחכמים ולא חיש לסורה לנעול סנדל: **כתב** בה"ג כו' זה לשון בה"ג וכן בנעילת הסנדל היכא דמיפנק לו דבעי למיזל למורנא ולפוקי ס"ת למיזל לתיקרי בצבורא לו דבעי לכרוך ריפתא לינוקא לו לפוקי לבוסא ס"ת למהי לצרוך ליומיה ואוא לחזל למיעל בלא מסמנא משום עקרבא שרי ליה למיכרך מידי מכרעיה ס"ע מסיים נורדיה ולפוק כל מכרעיה לחמר שמואל כל מחמת שכנת עקרב מותר וכן נמי לענין מיפנק שרי ליה למסיים נורדיה דהא רב יהודה נפיק בדסיטנא כו' אבל מסמני נין מיפנק ונין לא מיפנק לסור ע"כ ואיכא למידק בלשונו שחזר וכתב וכן נמי למלן דמיפנק שרי ליה למסיים נורדיה הלא כבר כתב מתחלה היכא דמיפנק ועוד אחר וכתב אבל מסמני נין מיפנק ונין לא מיפנק לסור ואחלי לוא כתב נמי נין משום עקרבא ונין ליכא עקרבא לסור ו"ל ברור דלא בה"ג כוונר דמשום שכנת עקרב תוסר אפי' בתנאל מתם כמו שפי' שהר כל המפרשים מהבית דשמואל הלא שכבל מקום הורה לנו הרב בע"ס ויכרוך מידי מכרעיה וכו' דכל היכא דמדחי שכנת עקרב לא שרינן ליה קפי לכתחלה לא נורדי שהיא כעין מנפלאות ולא מסמני הלא נורדי וכן מי לא מדחיינן הסכנה אפי' בנורדי שרינן ליה מסמני כלאחר שחזל וזה פשוט לכריכה שרי טפי לפה אף לנעול התאור שסוסר כל דבר המנין מ"ת כריכה שרי לפה ליכא חתן דפליג עליה וכתבתיר בדברי פ' בתרא דיה"כ ושיעור לשון בה"ג כך הוא פתח בתלמה היכא דמיפנק מ"ג דבעי למיזל לחורבא ולפוקי ס"ת דזה הוי לצורך מצוה מ"ג דבעי לכרוך ליומא ריפתא כו' דאיכא לצורך מצוה וגם לא מיפנק אלא דחשיב מעקרבא ושיט בתרתי דקאמר שרי ליה למיכרך מידי מכרעיה מ"ע מסיים נורדיה ולפוק כל נורכיה וכו' ושמעינן מדברין אלו דלרווחא דמילתא אפי' כריכה בעלמא לא אלא בעי למיפנק יחף לגמרי והמחמירים דנפקי לכריכה או בנורדי כלתותא בגמרא היינו לצורך משום דמיפנקי אבל לרווחא דמילתא ודאי אסור ולפי שהיה שולה על הדעת לומר דלא שרי למיפנקי אלא הקל שהוא הכריכה ולא שרינן נורדי אלא כהולך לצורך מצוה או משום דדחיל מעקרבא לכך הזר ושיתר וכן נמי לענין מיפנק שרי ליה למסיים נורדיה או לא מדחיינן הפנקתו לכריכה גרידא ורמיה דרב יהודה דנפיק בדסיטני וכו' ולא נפיק בכריכה שהוא הקל אלא ודאי בכל כך הוה מיפנק ללא חני למיפק בכריכה אבל מסתני אסור לפי למיפנק ומסוף לשונו יש ללמוד בניאור דדוקא משום מיפנק לא שרינן ליה מסתני אבל משום סכנת עקרב היכא דלא מידחיין הסכנה אף בנורכיה שרינן ליה מעבל ממש וכדשמואל ולא היה לריך לכתר כן בפירוש שזה דבר פשוט בפסטת דמיומרת דשמואל שבניה

לצורך

לתענוג אלא להעביר הזוהמא אסור · נעילת הסנדל ילפינן מקרא דחשיב עינוי ודוקא בשל עור ומיהו כל דבר של עור אפילו קב הקיטע וכיוצא בו אסור אבל של גמי ושל קש וכל מיני חזין מבשל עור מותר ובן מותר בלילך באנפילאות של בגד ל"ש בבית ל"ש בר"ה והחיה מותרת לנעול הסנדל כל ל' יום משום צנה (ו) כתב בה"ג אי בעי למיזל למקרי בצבור או למאי דצריך ליזמיה והוא דהיל לביעל

דרבי משה

תריד (א) אבל ני"י פ' מצות חליצה דף תל"ט ע"א בחב כדברי הרמב"ן דאסור אם לא שהוא דרך מלבוש כמו בחי שוקיים: (ב) וכ"כ הר"ן פרק מצות חליצה דה"ה איש מצוען: כתב

(ג) כ"כ מהרי"ב בדרשותיו:

פרישה

רי' תריד (ו) ר"ה בה"ג מי בעי למיזל למיקרי בציבורא למחי לצריך ליומיה כו' סגוף כך ולא כתירת דמ"ב מה לי למקרי בציבורא מי שהר שניה ויכיל לקדר ולכתיב כתי

שהניח כדבריו אלא היה נריך לכרוע המיסור להיכא דתיפוק אלוה אין היכר נשולם לנעול מנעל מתח כך היה דעת נב"ג ורבי קיבר לשונו והכאיתיו דין תיפוק לנתרי חסידי שאינו חולק עליו כזה דודאי דמשום תיפוק לא שריגן ליה לסיוס יומאי אלא בנני תרתי חולק עליו לפי שהכין תלכריו שדעתו שלנורך תלוה בלא סכנה או לפי' שלא לנורך תלוה אלא לתיכרך מידי תיכרעיה או נורכיה אבל לנעול תנעל מתח לסור לעולם ולכך הזיע עליו נהני תרמי וחמר ולא נקרוע דתשוש סכנת עקרב מוהר לפי' בתנעל מתח לפי' שלא לנורך תלוה וכן לנורך תלוה לפי' ליכא סכנת עקרב מוהר לנעול תנעל מתח וכתר כתבני דנתלת כחד הלוה סכנת העקרב גם נב"ג בפי' שלא לנורך תלוה מוהר לנעול תנעל מתח אבל בחלק תלוה מוהר לנורך תלוה וליכא סכנת העקרב אפשר לומר דלעתם נב"ג היה דלא שריגן ליה מנעל מתח שרגי לא מצינו היהר זה בנתרא ואין לדחוהו לתיכא שהעיד לענוד כחוס לנורך תלוה שחוס על בעלים שחוס על מעות כיון דאין רגונו לרחון לכל נעלה שיש תעוג עכ"פ ועוד דהתם לי תבאר נענין אחר אבל בלא נעלה תבד ע"י הדחק ח"נ ו"ל וכן עיקר דב"ע סור דלנורך תלוה שרי מכלני יבך כיב דתסלני לסור כין תיפוק וכו' דתשתא לית היכר מיהו שרי לכי תכי תסלני לי לא תני תיכך לכל תשוש עקרבא לי שרי לכי תכי תסלני לי לא תני תיכך ננוכרי וכו' ק' וכב"י פי' שרגיונו כבין מדברי נב"ג הנוקא כוה דבר נעל ואין לה ולתי לי תפבר שרגי ליין להם להיוקר אין זה לנורך תלוה נם תם נפרש דיש לחלק בתנעל תתח כין לנעלני כדרכו לנעלי בלא כדרכו הוה דבר נעל ואין לה ורתח ונוסחתא תוטפת בדברי רבי' עזריאל לכרב ז"ל וכן נריך להניח וכן לנורך תלוה מוהר לפי' לנעול תנעל תתח ' והע שבאנהות הרי"ף בשם רבי' יעקב תהרון ז"ל כתב דבירושלמי תיית לתיכטים לנעול תף תיעל על עור על נמן וזה כותר דברי בעל הלכות נדולות שכותר ים רבי' הכטים ערוו בזה כדברים ואולי יש לחלק דנוקא כשהוא תיפוק ליה תסיר נעניע לתל בירנו נשמיע ותשוף רגליו נהא שם הוא תפוקק חוזר לנעול תנעל מתח וכבה ג תנדר בירושלמי וכן פסק בתברייל וכן כתב בהנתה ס"ע והתעה עוהנה לתיות זה דכי תיכי דתתילה ברי לללכוך דיחוב שיתלכלך כי' וכבן כשר תיבש"ע ותייבש"ע וכן ליוהר בהוסי' וכניה נאי בירושלמי בשם הרתב"ן דתיכטים דתיינו שהוא תלוק נוזק בסולי שהוא כנעל בלא עקב תשתא לתל כנעל תתח סור ועי"ש ' ' '

בהמת מיימון כפ"ג וכ"כ סמ"ג : **ומ"ש** ומ"מ מחנכין קוסם להרגילם במלות כו' שבת מחת מו יותר וכו' כפ' בתרע"ז דיומא (פב :) תנן התינוקות אין מענין קוסם ביום הכפורים אבל מחנכין קוסם קודם לשנה וקודם לשתים בשביל שיהו רגילין במלות ותניא בגמרא (שם) מיהו מיום היה רגיל לאכול בב' מכילין בתרבע מכילין אותו לשלש בג' מכילין בתרבע ומקני בגמרא מחתימין דקתני מחנכין קוסם קודם לשנה וקודם לשתים דשתא לאפי שתים מחנכין לפני שנה מיבעיא לן ר' מנחם מאמר בן ע' וכן ר' ופירש"י מולה כחוב ותשוב כח מ"ר הונא בן ח' וכן ר' מחנכין אותו לשעות בן ג' ומשלימין מ"ש מצלימין מדרבנן בן י"ב מצלימין מדאורייתא ורב נחמן אמר בן ט' וכן ר' מחנכין אותו לשעות בן ו' מצלימין מדרבנן בן י"ב מצלימין מדאורייתא ר' יוסי בן ר' וכן ר' מחנכין אותו לשעות בן ט' מצלימין מדרבנן בן י"ב מצלימין מדאורייתא בתינוקות וכתב ברי"ף פ"ק דקי"ל כר"י דאמר תינוקת בת ג' וחינוק בן י"ב מצלימין מדאורייתא קי"ל כר"ה ור"י דבתרתי ניהו דמצלימין מדרבנן כדי לחנכן מבן י"ח בן לחינוק וכן לחינוקת וכן ט' וכן י' מחנכין אותם לשעות כדר"ן ופירש הר"ן בן ח' וכן ט' מחנכין אותם לשעות בן ח' היינו בן ח' שנים שלימות כלומר שנכנסים בתוך ט' בכריס וכן ט' שלימות בחולה מחנכין אותם לשעות כשנכנסים בתוך ט' כשמועה זו שנים שלימות בן שחל יום"כ להיות בשנה שלאחר זמן בן י' שלימות וכשבריס וכן י"ח שלימות וחולה משלימין מדרבנן בן י"ב שלימות שהוא ככנס לתוך י"ג מצלימין מדאורייתא פירוש בתינוק משום דקטבר תוך זמן לחייבו בן י"ג כלשאר זמן לשוכנין וכחללה דאורייתא ליכא למפלוני בין חולה לבריא כל שיכול לעבוד מעשיו ור"ל אמר בן ט' וכן י' וכו' פי' ר"ל נתי לתינוק קפי ומשום דס"ל דתוך זמן כלשאר זמן מולה ליה לרב הונא דבן י"ב מצלימין מדאורייתא אלא דפליג עליה בתרתי בתינוק שהוא וכחללה דס"ל אלא מקצימין כולי האי מיבעי שהות אלא בן ט' וכן י' כלשון מדאורייתא וכחללה דרבנן נמי פליג עליה אלא מפלוגין בחללה בין בריא לחולה אלא תרוייהו מצלימין בן י"ח ומשמע לי דהיינו טעמיה דרב משום דהחללה דרבנן כעין בחללה דאורייתא תקון וכשם שחללה דאורייתא ואינה קבוע אף חללה של דבריהם כן ור"י אמר בן י"ח בן וכו' פי' ר"י פליג עליהו בתלת הלה דס"ל אלא מקצימין לתינוק שהות כולי האי אלא בן שנים בבריא וכן י"ח לחולה ושב ואל דס"ל דחללה מדרבנן ליכא ופליג עליהו נמי בחללה דאורייתא ואמר דכן י"ב מצלימין לתורייתא בתינוקת אלא בן ט' בתינוק שהות כולי האי ואלא בן י"ח לחולה ודל"ע מין בין תינוק לתינוקת אלא לא בתינוק שהות ואלא בחללה של דבי"ס ואע"פ שבחלוקה של תינוקת קודם לזמן גדלותו של תינוק שנה אף"ה לא רחי חכמים להחמיר על התינוקת יותר מן התינוק משום דעיקר תינוק בתינוקת הוא כדאמרינן בסמכת בויר (כט :) ופסק הרי"ף בתינוק ותינוקת משום דעיקר תינוק בתינוקת הוא ומשום הכי מציעתא הלכך בן ט' שלימות בבריא וכן י' שלימות בחולה מחנכין אותם לשעות שאם היה רגיל לאכול בב' שעות מכילין אותו בשלש בג' מכילין אותו בד' אלא מפלוגין בתינוק שהות וכחללה דאורייתא בתינוקת כלום לא בתינוק שהות ואלא בחללה דאורייתא בתינוקת כלום לא בתינוק שהות ואלא בחללה דרבנן

תריז עוברה שהריחה מאכל ואם לא יתנו לה מתנו מספקן היא או סולד לוחצים בחזקה שהיום י"כ אם תתייצב דעתה מוטב ואם לאו מוטב ואם לאו מוחבים כוס ברוטב ומכניסין לתוך פיה אם תתייצב דעתה מוטב ואם לאו נותנין לה מן הרוטב ואם לא תתייצב דעתה בזה נותנין לה מן המיסור עצמו כך היא הגומטת המיתיחין בספרי רבי' והיא מתנה וכרייתן בפרק תרתי דיומא : **ומ"ש** רבי' נותנין לה מן המיסור עצמו לא היתה כוונתו להורות דווקא בדבר מיסור כן הדין אבל אם המאכל עצמו מותר ואינו אסור אלא משום י"כ אין צריך להקדק בזה ד"י"כ לחה כתב רבינו דין זה בהלכות יוה"כ כיון דאין צריך להקדק בזה לענין י"כ אלא לענין מכולת מיסור אלא ואפי' דחין חלוק : ומה שכתב נותנין לה מן המיסור עצמו לאו דווקא מן המיסור אלא לה נהירה כן הדין בשום בכפורים אלא דהיינו אחר לשון הברייתא וכך היא דעת הרמב"ם בפי' המתנה לפם דדין י"כ שוה לשאר מיסורים דנותנין להם המיסור הקל שם מתייצבה דעתה מוטב ואם לאו נותנין לה מה שתתייצב דעתה מוטב יותר מתנו וכ"כ ב"י בשמעתא וכך תמוה בעיני : **ומ"ש** מסתפקן היא או סולד לא חשוש שמין שניהם מסוכנים דהא ודאי דשניהם עומדין בסכנה וכדכתב הרמ"ם והסכים לפי' רש"י אלא כיון דמדינא מלכולת לוחה לפי חומו מסוכן רק ת' מכם ע"כ אמר מסתפקן היא או סולד ואם"ל דשניהם בסכנה עומדין וק"ל :

ובתב הרמב"ן דווקא עוברה וכו' אף ע"ג דהרמב"ן גופיה כתב לעיל פרוש מכאשוער ל"ש עוברה ול"ש חולה וכתי"ם גם רבי' לקמן כתי' תריי"ח ת"מ הכא יתלו יש חילוק בין עוברה לחולה דעוברה לפעמים תתייצב בלתאוצה וברוטב אבל חולה אין מתייצב כלל ורוב החולים מתחלה וכו אבל בשאלכולין האיסור עצמו שוין העוברה והחולה דמלכולין לוחקם כחות מכשיעור אם יזוע שיספיק להם ועיין במ"ש לקמן בזה בס"ד : **ומ"ש** וכן כל מדם כו' מזר להתחלת הסיומן שאמר עוברה שהריחה וכו' כלומר ולא דווקא עוברה אלא ס"ב כל מדם ומ"מ נדחה תדברי רבי' שכל שאר מדם מינו חיותר אלא ס"ב נשתנו פניו ס"ל דמלא מינו חיותר דאל עוברה שהריחה מכי' לא נשתנו פניה מלכולין לוחקם דעוברה אין מלכולין לוחקם

שיכנד ויהיה מסוכן לחות וי״ם דגרסי כהך מלתא דרבי יוחנן פשיטא ספק נפשות הוא להקל מהו דתימא הכי נקטינן חולה נגרך חני כעוסי חולה נגרך חני כעוסי סכר לי לא מכילנא דמורמז גדולה היא ואת בספק נפשות לחזן לך רופא שיאמר סם לא יאכל שמא יזות אלא ברופא דרבנו לומר סם לא יאכל לפסרים שכתוב בהן לי לא מכילנא ואפי׳ לספרים שכתוב בהן לי לא מכילנא מיירינא הכא דלמא מזה דלזקא מסוס ספק מיתה מכילין לו מתוס״כ ול״ל דוקא הכא מיתה מכילנא למיקנא דלמא דוקא שדרך החולה לומר כן מחמת פחד מיתה אבל וכ״כ בהגהי מיימון פ״ב והרוקח סימן ס״ל מכילין לו וז״ל וה נהוגים שספקו דס״מ כשיומר מספקן סם לא לוכל לכל סם אמר לא ממקן סם לא לוכל לכל סם אמר לא לוכל לכל סם אמר לא לוכל לכל סם אמר

מהר"ם לורי"ח וכהגהת ש"ע : **ואם** חולה מומר מיני לריך והרופא תפוסק וכו' ירושל' הביאו הרמ"ם והר"ן וע"פ פירושו של הרמב"ן וביור הוא דמ"ם והרוב מסופק היינו שתמור את החולי ולא שתפוסק שם יכבד כללא יחלל אל מכל שם הוא מסופק בחולי שאינו מביר לוחו אם הוא בעינן שיכבד הליו אם לא יחלל בזה ודאי לא יתנו לו לרופא זה ה"ה כהדם דעלמא ועיין בדיבוח ירוחם :

איבא מ"ד מדקתני מלכילין לוחו ע"פ בקיאין כו' הולכין אחר הבקיאין פי' אפי' יחיד כנגד רבים הולכין אחר היחיד בין להקל ובין להחמיר וכך פסק הר"ן ולדידי לריך לפרש דאפי' דאיתא בסוגיא דלין דבריו של מ' אחקום שנים היינו דוקא בשוין בבקיאות ואינו נראה להרחב"ן כו' פי' דעת הרמב"ן שאם הבאי אומר מ"ל והב' אומרים שאינן בקיאין כאותו אומרי' לריך הרוב עדיף ומהכילין לוחו דבריו שכולם רופאים ויודעין במלאכה אין דבריו של אחד בחקום שנים להחמיר ומ"מ במילבא בחכמה מוטנין לדבריו אם אומר אפי' במקום שנים ומדברי הרמב"ם ז"ל יראה שהולך אחר רוב דיעות ואחר בקיאות הרופאים שבאב מקלא, אומרים לריך ומקלא אומרים אינו לריך והוא שותק הולבין אחר הרוב או אחר הבקיאים ילא נהירא אלא כדפירשתי לא שנא עוברה שהריחה או חולה שמאכילין אותו אם יספיק להם שיתנו לו מעט מעט פחות מכשיעור בהפסק בדי שלא יצטרך בכותבת בכדי אכילת פרס נותנין להם מעט מעט בדי להקל האיסור מעליהן אבל אם רואין שלריכין לכשיעור

נותנין לו שאין הולבין בכבנות נפשות אחר רוב דיעות אלא בין ששנים אומרים לריך יתנו לו ואם חולה אומר איני לריך והרופא מסופק יתנו לו אבל אם הרופא אומר אינו לריך והחולה מסופק לא יתנו לו איבא דאמר מדקתני מאכילין אותו על פי בקיאין ש"מ יחיד מיוחה ומוחזק בבקיאות ואינו נראה להרמב"ן אלא בין בך הולבין אחר הבקיאות ואינו נראה להרמב"ן אלא בין שבולם רופאים ויודעים במלאכה אין דבריו של אחד במקום שנים ומ"מ במוסלג מהם בחכמה הוטשין לדבריו אם אומר שצריך אפילו במקום שנים ומדברי הרמב"ם ז"ל יראה שהולך אחר רוב דיעות ואחר בקיאות הרופאים שבאב מקלא, אומרים לריך ומקלא אומרים אינו לריך והוא שותק הולבין אחר הרוב או אחר הבקיאים ילא נהירא אלא כדפירשתי לא שנא עוברה שהריחה או חולה שמאכילין אותו אם יספיק להם שיתנו לו מעט מעט פחות מכשיעור בהפסק בדי שלא יצטרך בכותבת בכדי אכילת פרס נותנין להם מעט מעט בדי להקל האיסור מעליהן אבל אם רואין שלריכין

לכשיעור

ולא כתבי הלכך היכא דאיכא לחרינא כהדיה לתבי דאמרי לריך שמעינן לחד לא שמעינן ולא מחרינן מוכנא בעלמא הוא דנקטי ליה אלא חד מנינן לא תבי לא חנינן ליה ומיהו כיון דאיתמר בהדיה בגמ' דלא מזלינן בתר רוב דיעות לא היכא סוגיא בפירכא ותפסינן סברא בעלמא עד כאן וכן כ"ל כיון דאיכא פלוגתא דרבוותא מזלינן לקולא בספק נפשות עכ"ל . וכ"כ הריו"ף ג"כ דלא מזלינן בתר רוב דיעות בחומדא דחולה ואע"פ שאין דבריו מבוחרין כך פירשב הר"ן וכתב עוד חולה שיש לו מכה ברגלו ואמרו לו הרופאים שאם לא יחתכנה ימות ואינו רולה שיחתכנה אלא סומך על דברי הרופאים שאומרים שלא ימות ממכה זו ואם ימות אין עלינו אחריות הרי זה חולה שאין מזלינן בתר רוב דיעות ואם ימות ימות ע"כ . ומ"מ נראה דהיכא דאיכא ספק נפשות אפילו לדברי הכל מזלינן בתר רוב דיעות וכ"כ הרמב"ם בפ"ג מה' שבירת הרמב"ם מטומרין בפר' ההוא דמזלינן בתר רוב דיעות וכ"כ הרמב"ם בפ"ב מה' חבלה ומזיק ובפ"ד מה' רולח ושמירת הנפש ובפ"ה מה' אבל ובפ"ב מה' שבירת הלב ובפ"ב מה' מלוה ולוה ובפ"ב מה' מכירה ובפ"ב מה' שלוחין ושומרין ובפ"ב מה' שכנים ובפ"ב מה' נזקי ממון

ס״ק התירו לה לעוברה לאכול פחות מכשיעור כדי שלא יצטרך לכוית בכדי מכילת פרס וכ״כ בעל ההלכות ורמ״ה שאף בחולה שזקן כך כדי לקבל מעליו מיסור כרת ומלקות לכתחילה בלבד ע״כ וכ״ל דבחולה מין עוזין כן מלא על פי רופא סם שומר שיספיק לו לכתחילה ממט מעט מעט וכן בשוכרה נמי סם מין דעתה מיושבת בכך ורוץ לכתחילה כשיעור לכשיעור ביחד יתנו להן מיד : מי שאחזו פולמוס והיא חולי שבא מחמת רעבון וסימנו שעיניו כהות ואינו יכול לראות מאבילין אותו עד שיאורו עיניו ואפילו דבר איסור מאבילין אותו אם אין כאן של היתר ואם יש כאן שני מיני איסורין אחד המור מחבירו מאבילין אותו הקל תחלה : הולה שאבל בי״ה ונתיישב דעתו בענין שיכול לברך היה אומר אדוני אבי הרא״ש ז״ל שצריך להזכיר של י״ה בברכת המזון שאומר יעלה ויבא בבונה ירושלים :

תריט **ערבית** נכנסין לבית הכנסת (א) ונוהגין באשכנז שקודם שיתפללו מתירין לכל העבריינין כדי להתפלל עמהן ואפי׳ אם לא יבקשו שיתירו להם (ב) ר״ת שמעון חסידא (כריתות ו :) כל תענית צבור שאין בו ספושיו ישראל אינו תענית שהרי חלבנה ריחה רע ומנאה הכתוב עם סמני הקטרת ואומרין בזה הלשון בישיבה של מעלה ובישיבה של מטה על דעת המקום ועל דעת הקהל אנו מתירין להתפלל (ג) עם העבריינין ומוציא ס״ת השליח ציבור ואוחזה בחיקו ואומר כל נדרי ואסרי וכו׳ די נדרנא ודי אשתבענא ודאחריסנא מי״ה שעבר עד י״ה הזה שמבוונין להתיר הנדרים והחרמות והשבועות אולי עברו עליהן וכדי לינצל מן העונש והוקשה לר״ת (ג) מה מועיל להתיר על מה שעברו כבר והנהיג לומר מי״ה זה עד י״ה הבא עלינו ונם הנהיג לומר די נדירנא ודמישתבענא כי אמר שפשט זה המנהג מסה דתנן בנדרים הרוצה שלא יתקיימו נדריו של כל השנה יעמוד ע״פ בקיאין דמשמע דאין מתקיימין לאותו פחות מכשיעור כדי שלא יצטרך לכוית בכדי מכילת פרס וכ״כ בעל ההלכות ורמ״ה שאף בחולה שזקן כך כדי לקבל מעליו מיסור כרת ומלקות לכתחילה בלבד ע״כ וכ״ל דבחולה אין עוזין כן אלא על פי רופא סם שומר שיספיק לו לכתחילה ממט מעט מעט וכן בשוכרה נמי סם אין דעתה מיושבת בכך ורוץ לכתחילה כשיעור לכשיעור ביחד יתנו להן מיד : מי שאחזו פולמוס והיא חולי שבא מחמת רעבון וסימנו שעיניו כהות ואינו יכול לראות מאבילין אותו עד שיאורו עיניו ואפילו דבר איסור מאבילין אותו אם אין כאן של היתר ואם יש כאן שני מיני איסורין אחד המור מחבירו מאבילין אותו הקל תחלה : הולה שאבל בי״ה ונתיישב דעתו בענין שיכול לברך היה אומר אדוני אבי הרא״ש ז״ל שצריך להזכיר של י״ה בברכת המזון שאומר יעלה ויבא בבונה ירושלים :

תריט **ערבית** נכנסין לבית הכנסת (א) ונוהגין באשכנז שקודם שיתפללו מתירין לכל העבריינין כדי להתפלל עמהן ואפי׳ אם לא יבקשו שיתירו להם (ב) ר״ת שמעון חסידא (כריתות ו :) כל תענית צבור שאין בו ספושיו ישראל אינו תענית שהרי חלבנה ריחה רע ומנאה הכתוב עם סמני הקטרת ואומרין בזה הלשון בישיבה של מעלה ובישיבה של מטה על דעת המקום ועל דעת הקהל אנו מתירין להתפלל (ג) עם העבריינין ומוציא ס״ת השליח ציבור ואוחזה בחיקו ואומר כל נדרי ואסרי וכו׳ די נדרנא ודי אשתבענא ודאחריסנא מי״ה שעבר עד י״ה הזה שמבוונין להתיר הנדרים והחרמות והשבועות אולי עברו עליהן וכדי לינצל מן העונש והוקשה לר״ת (ג) מה מועיל להתיר על מה שעברו כבר והנהיג לומר מי״ה זה עד י״ה הבא עלינו ונם הנהיג לומר די נדירנא ודמישתבענא כי אמר שפשט זה המנהג מסה דתנן בנדרים הרוצה שלא יתקיימו נדריו של כל השנה יעמוד

בר״ה

כן · ועיין הלכה מט עטרת צבי ס״ק ב׳ ותוך שבעה כן עושין · וכתב עוד מהר״ם דוקא רופא מומחה אבל שאין מומחה לו אבל גבי יולדת כיון דלא מיתיבין לה אבל גבי יולדת מיתיבין לה משום דחיישינן שלא יבקיאו בקיאין בה ע״כ · וכתב בכנ״ל ז״ע אם נתלה הרופה עד שנראה לרוב בני אדם שאינו אומנו אם לא יאכל מתקיים לותו ע״כ והוא מספר ס״ו המרוך :

כתב במהרי״ל אם מתקיים חולה ממתק לוכם או מתקיים לותו תשובי גדולי העיר משום דאין כל בקיאין ודילמא יפשטו כנפם וסכורים שאינו צריך וימות ע״כ :

תריט **ערבית** נכנסין לבית הכנסת ונוהגין כמאכנו שקודם שיתפללו מתירין לכל העבריינין וכו׳ כ״כ המרדכי והמנהגי בסוף יומא וכן כתב בו ותמצ״ן מסה הר״ם :

ומ״ש ומהרי״ן כוכ הלשון כו׳ תימה בעיני מה טעם לוכ הלשון שאומר מחלה כיעיבה של מעלה כו׳ ומה״ב אומר אם מתירין ואם נפרס אינו מולעין היעיבה של מעלה ושל מטה יחד ומ״ב מתי בעיבה וגם לחוך קוא שכל ל׳ יכלול עצמו עם כיעיבה על כן אומר אני לתקן הלשון כיעיבה של מעלה וכיעיבה של מטה מתירין להתפלל עם העבריינים ע״ה ועי״ל הקהל וכן מצאתי בספר ניכה לדרך והטעם הוא כי מתירה׳ ז אינה כי אם סוכעה לבד אלא יתמהו העולם ומודיעין אותה כי גם כיעיבה של מעלה בספיהו על זה מסכימת הר״ם מסידא וכיעיבה של מטה כל כלל מקום שהוא קבוצה גדול והתירו ג״כ להתפלל עם העבריינים כ״כ ע״ד המקום וע״ד הקהל כלומר אלא יהשבו עבריינותם כיון שהתירו להתפלל עמהם זה אינו כי אם להתירם רק ע״ד המקום שיחזרו בתשובה למקום כ״ה ולא יחזרו לעבריינותם ולפי זה שהיעיבה כי אם כוכבה לבד מין לריכין שיש כמ״ם כתמצאי מהר״ם טירנא אלא הגדול לבד מודיע כן וכן כתב מהרי״ל טרס ירד ש״ך לפני התיבה היה עומד הוא לפני התיבה ואחר שיבה כו׳ וכן עמא דכר לומר הגדול שבכל עיר ועיר ע״כ : כתמודה יש מקומות שאין מתעטפים בטליתות כי לילה לאו זמן ציצית הוא מקומות שמתעטפין ומברכין דכסות התיוחד ליום חייב לף בלילה ושוב להתעטף כשוד היום גדול למפוקי נפשיה מפלוגתא כדי לברך ע״כ וכה״ג כתב בתשב״ן ומלמתי ע״ם רש״י כשמעד בלילה היה מתעטף בטליתו שאינו שלו ע״כ וכ״כ בספרי תוספות סס״ק דקידושין כסס סס״ר שכל הרמ״ם בהלכות ציצית כתב דעטות הוא דכיון שיש בו ציצית לא מיפטר מברכת ציצית מעפ״י שהיא שלולה ודכיון נכוסיו · והעיקר דמי שמתפלל סליחות או שומד בטליתו ביום הכפורים בלילה יתעטף ולא יברך וכשאור היום יתחנד בציצית ויברך ובערב יכ״כ יתעטף בעוד היום גדול וכן נוהגין בכל כתעטף מבע״י ולברך :

ואומר כל נדרי ואסרי וכולי די נדרנא ודי אשתבענא ודי מחרימנא מי״ה ועד י״ה וכו׳ והוקשה לר״ת מה מועיל להתיר על מה שעברו כבר וכו׳ נראה דלא קיימה דעת ר״ת לומר דלא הוקר הנדר והשבועה אם כבר עברו עליהן דהא מסקינן בהלמוד פ״ג דשבועות דהשבע על בבר ואכלה אפילו מזיד ובפשוטו על העתיד נשמל עליה היכא דלא רק ובך פסקו כל המפרשים עיין ני״ד בסימן רל״ח אלא דעת ר״ת לומר מחמר שלשון כל נדרי ניתקן למדברים בעבד די נדרנא ודי אשתבענא כו׳ פ״ה מה מועיל בבב״ג להתיר על מה שעברו כבר כלומר בשלמת על להבא אם יעברו ודאי דהוה מועיל בבב״ג מדין תנאי אבל על מה שעברו כבר אינו מועיל ע״י עלמו כ״פ ע״י מחרימים כלמחילין לא יחל הוא אינו מוחל אבל מחרימים מוחלין לו וגם ע״י פתח וכך אם דברי רב נטרונאי שהביא רבינו בשמוך שכתב וז״ל דאם מועלה התרה למי שאמרה אחר נדרו שיהא בטל כו׳ כלומר כיון שהוא עלמו הוא שאמרה על נדרו שיהא בטל לגמ כלום הוא ולא הוקר הנדר ומשום כך לומר ר״ת גלי אפק שהקדמונים שתיקנו כל נדרי וכו׳ תקנוהו על להבא ולבך הנהיג לומר מי״ב זה וכו׳ וגם הגיה לומר בנדרנא ודאשתבענא אפי׳ שבשגגות לומר שב תיבות די נדרנא ודי אשתבענא אין לה משמעות אחר כי אם לשעבר אחר נדרו בבר הגו״ן נקמ״ן ואחר נשבעו בבר אבל בתיבה אח׳ משמע להבא כדאמר בפ״ג דשבועות שאוכל לאוכלא משמע וכ״כ בסמ״ג הלכות נדרים והגה״מ מיימוניות וכתי ע״ד נדרים בסס ר״ת שתיבת נדרנא להבא משמע ע״ם ואשתבענא בסגול תחת הלמ״ך משמע נמי להבא וכ״י כתב שבגירסת הבבור בדברי רבינו היא וגם הגיה לומר די נדירנא ומישתבענא עיין עליו ואתת שכן כתוב בספקי ה״ר יהוסף אבל אין נורך להגיה כן בדברי רבינו גם בספקי הרמ״ם כתוב בגירסתיהו בספרי רבינו ושוד ירמה למישתבענא במ״ם היא ניעוני לא עתיד עיין במ״ם הרמ״ם ע׳ ומהרש״ל מה שפרש״י מיתקבלת מרעא :

ומ״ש כי אמר שפשט זה המנהג ממה דתנן בנדרים הרוצה וכו׳ עד אבל כשאומו שוכר שלא למוכל דמלמה לו מושל התנאי מיכה דתנן לכתחילה לא להתיר בבאן לבמר מלוקי

ז ו

דרכי משה

תריט (א) עיין סימן י״ח אי מברכין אציצית בלילה :

וב״ב

פרישה

סי׳ תריט (ב) דאמר ר״ם מסתם כל פעמים ניכור שלין בו משמשי ישראל כו׳ וכ״ל כשמי פרשב כי מסת מלבנה ריומה רע ומפ״ב שבשיפס בכתוב בכלל שבשיפס משמשים והם נרשה שלין נבו לבקל נרשיפס שלשה אלא יש בכלל תעניותיה ומפלתנו ומשם שמתי״ב כי ובימור וה כי שם שיפס מפעלם ומתקנם בשפה שבשיפס תוניס בשבשים ומשם בכלל שלמיקוים שמב״ב שלניקים נרשיפס שלישם שפני. קטרנת שבני כל ישראל פרשיפס זה לוש ומש״ה שם לשן שמשא ישראל בשונן ל״ל שלין נותנין לב לשמש משונה לשם״י שפני

(ב) עם שעבריינין כי׳ כיון שעבר על ד״ת לו על דברי מבמיס נקרא עבריין ואין מנהין לותו עליו ומפ״ם כתב בלא ע״ד כי׳ מב״ד שכתב כרמב״ם שיש מנהין לותו עליו ושם לשמי זה כתוב נרש בסס׳ לשמור לבבל דבר שבקדושה :

(ג) מה מועיל להתיר על מה שעברו כו׳ כתב ב״י דבני רבינו מתרוצים דמה מועיל

חלוקי דיעות אלו כיון כשזכר התנאי לחיובו זכר הרי לא היתה כוונתו רק לתת טעם למנהג שנתפשט ממתי דתקן הרוגה וכו׳ ולעניין זה לא נפקא לן מיניה אם יש חלוק בין זכר לחיובו וזכר לתפיטו אם נאמר דבכל ענין מועיל התנאי ממי שקיבל ומי שקיבצ התנהג, וגראה דכדי לייצא לשון בכולן מיחרטנא כאן ולא אתי שפיר לפי דעת ר״ת על להבא על כן הקדים לנדר לחין התנאי מועיל אלא ס״ב כשזכרו בשעת נדרים לנדר חיוב ולכך צריך לומר בכולהון מיחרטנא כהן כלומר אם מצאת ואדור מעתה אני מתחרט כו׳ וזה יקייצב מה שהקדים הרמ״ם לנדר לדעת ר״ם הסוגיא דפ״ד נדרים וברכ״ה מיט מוקם על מכוי אלא נדמה לקייס לשון המשנה אבל לעולם סניגרא ליה כתנאי דכשזכר התנאי נדרו קיים והכי הילכתא שכל תרוכות זה כאן הוא מפני שמזה נמשך לייצב הלשון דבכולהון מיחרטנא כהן ודו״ק • אלא דמכל מקום קשיא ליה לפ״ו מאחר דלדעת ר״ת מדין התנאי הוא שמבטל הנדרים שיכול בתלת לומר מיחרטנא כהן כיון דלאו מדין חרטה כותרו הנדרים • אלא ודאי כפוסקים פרק ד׳ נדרים מבואר דלדעת ר״ת אומר כולהון דמיחרטנא כהן וכו׳ בלל״ת ופירושו שאומר כל הנדרים יהיו בטלים בלא נתחרט אלא כשנתחרט עליו לאחר שנדר וכ״כ בתשב״ץ וכמהכי משמר״ם טירנ״ש וכן קבלתי לומר דמיחרטנא דלא כהרמ״ם ורביט ורביט ירוחס :

ומ״ש ומיהו ניחול לינו מועיל אלא לנדרי עלמו כו׳ כלומר דלדעת הקדמונים שאמרו מיום הכפורים שעבר כו׳ וכדי להגיד מן העונש אם כן ודאי שהצטרך כולל על כל הנדרים שעברו כדי להגיל מעונש כלם אבל לרבינו אם קיים היתר תקנו בטל להבא כל הצטרך והנדרים וכו״ל לתקן לומר חוץ מתקנת הקהל וגזירות ותרמות של צבור ועל זה קאמר למיל לריך דפסיטא דמין בטול מועיל אלא לנדרי עלמו וכו׳ כן נראה לי וכן משמע בסמ״ג ובכ״ה מיימוניות פ״ם מכן בתוספות כתבו בשנגון אחר וז״ל דהרמ״ם שכיון שמירין שמתירין הנדרים שעברו היו לומרין חוץ מתקנת הקהל ובנושות בית דין לכל השתא שמין מתירין אלא להבא מין לריך לפרש למען מין מתירין אלא מה שאדם נודר ביום לבין עלמו אבל דבר שבין אדם לחבירו מין לנו יכולין להתיר וכך משמר לפרש גם כן הלשון שהניח רבינו : **ומ״ש** וכתב אלוני לכי הרמ״ם ז״ל ומיהו נראה כמנהג הקדמונים כו׳ בסוף יומא ומיושב לקושיית ר״ת במה שכתב מה מועיל להתיר על מה שעבר כבר הוא מבואר בנדרי רב סעדיה שהניח שכתב לכי תקון רבנן לומר כל נדרי לעבד שגגה וכו׳ ושיעור דברי רבינו כך הם הרמ״ם כתב דנראה כמנהג הקדמונים וכשגגון זה כתב רב סעדיה וכו׳ עד אלא לצורך השבת שגגת לבור ואעלה יתיישב קושיית ר״ת שביון התרתם אלא לבנין שגגת לבור לבלך ג״ל לפתוח פתח מתקום ג׳ נם ג״ל התרת חכם אלא הם עלמם יכולין להתיר אבל ג״ל דאם אין יכולין להתיר אלא לבנין שגגת לבור אם כן אין לנו לומר דמיחרטנא כהן כלומר דמין התירו אלא לבנין שגגת לבור וא

ומיש דקי״ל שמוסיפים זמן כר״ה וי״כ וזמן לומרו מפי כתוב כלומר מע״פ שמעו לומרו על הכוס ליה כה שכבל וזמן שלומר שהחיינו מפי בתוב יכול לומרו מי כלה כוס לית לן כה שכבל וזמן שלומר שהחיינו מפי בתוב יכול לומרו על הכוס כיכה דמפסר וכיכה דלה מפסר לומרו על הכוס משום דמ״ה לו לשתותו דכיון דקלמר זמן קבליה עילויה לי״ה ומיפסר ליה למישתי ולמיתביה ליטקה מ״ה משום דמישתי דלמה מתי למיסרך ולכלה שתייה מ״ה דקי״ל המברך צריך שיטעום מו כוה מו מחר כיון דלה מפסר למטעמיה קומר ומן כלה כוס הכי קמרי׳ כס״ם ככל מערבין (מ י) ומע״ב דמילה שחל בע״ב מברך על הכוס ויכב ליה ליטקה ולה מישתי דלמה מתי למיסר

קלי מה שחמר ורב סעדיה כתב שצריך לברך שהחיינו אחר תפלת ערבית בין ביחיד ובין בצבור פי' הלא כר"ע דמחלק בזה בין בצבור ליחיד כדפי' והב"י פירש דברי ר"ע בע"ז על עיין עליו ולע"ד נראה כדפרישית: **ואם** אל בשבת מוסיפים ויכולו כו' וחינו מזכיר יה"כ מיחרת דרכת פרק ב"מ נעשלה דמזכיר כה של כלקמן סי' תרכ"ג ופרקינן התם יום הוא שנתחייב בד' תפלות אבל הכא כדין הוא דאפי' בשבת ל"ל ורבנן הוא דתקנו מפני סכנה:

ואיתא בפרק ר"ח שצריך להעמיד ת' ליתין כו' הכי גיתת בפ' ח"ד משה ואהרן וחור עמדו במקום גבוה כתוב אחד ומכה ישראל אחד מיחינו של משה ואחד משמלט מכאן אחד מיחינו של אהרן שכן ל' אחד מהם לחתפלל אם אין שם שנים עומדים ע"כ ולכאורה משמע דבכל תפלה ותפלה קאמר אבן במרדכי משמע שאפשר דכיון דוקא ביה"כ שהצבור בצער דומיא דהתם בתלחמת עמלק הא לאו הכי ת"ל ג' ורבי' נפי' תקס"ו כתב דאיתא בתרגם תענית לצור נעי ג': **ומ"ש** ומזה נהגו לעמוד סנן כו' ר"ל סנן אחד מכל לד וכבג"כ מיימונית כתב וכן מנהגינו בר"ה ויה"כ אבל עכשיו אין נוהגין כן בר"ה כי אם בי"ה לבד כמ"ש רבי' והמרדכי והיינו טעמא אפני שאנו תופסין עיקר הפירוש דמשום שנזדו תענית לצור בתלחמת עמלק כדאיתא במרדש מחר אנכי נצב ר' אלעזר אומר אומדי אומר מחר נגזור תענית וכו' ולכך דוקא בי"כ ובתענית לצור לבד תעתידין ג' ולא בר"ה כיון דאין נוהגין להתענות בר"ה ואולי אותן שנוהגין להתענות ג' בר"ה היו ג"כ נוהגין להתענות בר"ה ומ"מ יש תיומא על מנהגינו שהצבור שעומדין מלכ ס"ן הולכין לתקותן מיד אחר ברכו ואין עומדין אלכ הס"ן כל עיקר בשעת התפלה ונכנסו שיעתדו אלצו כל היום כשאומר סליחות ותקנונים וכמדומה שכך נוהגין בתקבץ התקיעות אלא שלא נהגו להעמיד בכל ס"ת אחד כלאתיות בירושלמי לענין קריאת התורה כדלעיל בסי' קי"ח ה"ה לתפלה וכן תלחהי ולא נראה לי דהתם טעמא הוי משום דכי היכי דנתוקתה ע"י ס' סדור כו' הלכך הני נמי אפי' אכל הכא תקנו אף דרשין ואהרן וחור וגו' הלכך בעינן שנים ס' **ומ"ש** ועוד נהגו אנשי מעשה בתצבנו שעומדים על רגליהן כל הלילה וכל היום וכו' ל"ל לפרש כתשמעו שהרי אמרו הגיבא אלא יין ג' לפרש ר"ה שבועת שוא משחע ליכול להיות בלא שינה יום שלם ולילה כפי' הב"י **ומ"ש** ועוד נהגו לומן בב"ה כו' כ"כ במרדכי ובהגהת מיימוניות והתייכו לנהר שתין מיכור בדבר ומ"ת מנואר שם לתם תיכו אומר בירוח ותצבתות אנו כדי לשמור הגרות אסור לו ליכן שם ס במרדכי פ"ק דתענית אניא תיסכתא תמצאו מיכה דתלם שהוא עוסק בגרבי בצור ומיתם להם בשוש נער שבלילה רתוי ג"כ להתמנות על מעשה רניט ותכון נהגו להעביר לפני התיבה בר"ה ויה"כ פרנסים התמנוים אלו הדור שלהם ובירושלתי פריך מכיון שהוא מתתיב אל הצבור הוא מקבלו ועונה בתיבי ומצי מכוון שהוא מתנה על הצבור ומצלת נתתן ה"ה מצלי ותתעני כלומר בשיכא פרנס נתתן ע"כ יבדור הזה בעוונותינו כל אחד עוסה עלמו יחיד להיות ז"ן בר"ה ויה"כ אף אלא נתתא נתתן ותיכו זקן ולא רגיל ולא מרוסק לעם ולא די זה שנער לבד אלא נתתן ע"י כך לידי מריבה וכנאה ולא הצניכו כי לא אתרו רז"ל אלא בפרנסים הנאתנים התנוים על הדור שלהם ובע"ו צריך שיהא מרוסה ומקובל לכל הקהל כתו שכתב מהר"ם בתשובה בסי' תרי"ח ועיין תתיוב מהר"ם תלוי לבוא בתרא ס"ק ג' בשם תתיבות כאלם שנהגו בגדולי שנות ותיכו שיהא ניחד בתיבה לזה ולזה ולא יתפלל אחד בשני ימים ברציפות ואתר

ומוב לקנר כפיוטים וכסליחות שחרית כדי למהר בענין שיתפלל מוסף קודם ז' שמות כי אם יתחרו עד ז' שעות שכבר הגיע זמן המנחה יצטרכו להקדימה כיון שהגיע זמנה כבר נתקנר דין זה בסימן רס"ז וסס נתבאר ג"כ שיש מלקיס נו (ב) · וגס הגס"מ כתב שלריך החזן לדקדק על עלמו ני"ס שלא תמשך תפלת יוצר עד שעת המנחה שהוא מהר חני היום שעה אחת קודם תחלת מוסף ומן יש מרבותינו שפסקו שלריך להקדים מנחה למוסף וכן נהג למהר הרבה בתפלת יוצר ופעמים מלא מ"מ (ג) עד תפלת המוסף מהלי חעלת כשלריך לכך :

לנאון מבנ על יוסיב בשחרית ס"פ וכו' עד סוף הסימן בפסקי הרמ"ס סס בסוף יומא : **ר"ה** שחל להיות בשבת סס מומרים לסניסו מלכנו בתוכתי בסימן תרכ"ב :

תרכא ומוציאין ב' ספרים בח' קורין ז' בפרק הקורא עומד (כח :) תנן ני"ה קורין ו' : **ומ"ש** שקורין מחרי מות ומפטירין ביעשיה כה תמר רס ובשם ג"ו שם ובטעם שקורין מחרי מות לפי שבתוכו עבודת היום ובטעם שהפטרה מספי שבתוב בה ענין תשובה ותפעית ובתוב בה ולקדוש ה' מטבד ודרשינן זה י"כ : **כתב** הכלבו שם"מ בח ביוצר ולם כתחלה מלך מוחל וסולח (ב) כי מה טיבה של תחילה ובסיבה מלל עבילוס ע"כ אבל הרוקח כתב שחוזקה מוחל וסולח :

כתב במרדכי בריש מילה שחל ח' שלא ני"ב מחר קריחת התורה יוצחין קודם תפלת המוסף ומלין ומ"כ מוזרין לכ"ב ומתפללין תפלת מוסף · וכתב הרוקח בטעם לפי שהזכיבה שלל התורה ו"ל בגהות מהרוטת דמרדכי פ"ר שליעור דמילה מילה ני"ב מלין בין יוצר לנוסף מחר קריחת התורה כשחוכירין בשמות ובמחר במילה מוחרים שחרי ואם כוא בחוקם שלריך לבתת מב"ח מין מבין עד מחר מוזרת ס"ם ומחרין ומוחרין קדים מחר"ח עב"ל (ג) : **כתב** במרדכי בשיב רבי יעקב בר שמשון שם של ח' של מילה כי"ב חגו כמעגין ומין מוחרים ברבת מילה שעל כתוב לפי שמ"ש שיהי חלק על היין וכי"ב מ"ש להטעימו לפי· נקטן דלמא מקיל"למיסרך ודוקא י"ב שיש בו כדי מבל אחר תעניות אין מוסיפין ומשקין לקטן או לחולה שבל ר"ת חולק בדבר דלא מיבעיא מברכת המזון דבשיבן טוב ובעזיבן נמי בלא טוב חלא חפי· על טוס נמי עבדינן שיה ולא חיישי· דלמא חפי לחיסרך ולא נחזן דיה דהחם חמיית טוס משום י"ב וכן נמי בסוחת בברכת ס' חוניו (קנט ·) דחסור דלמא חפי למיסרך דהחם סריבת משום זריבת הכלחים ואפי למיסרך עב"ל · ובבר כחבתי זה בסי' חקל"ט ושם כחבתי שהבלבן לברך בנא בוס בדברי הגסוניס ז"ל : **ואומר** סדר עבודה בתב בית המדמיגין בפרק אמר לסס בחמוגה (ע :) סהוה דגחת קמיה א דרבא ועבד בר"ח בלומר בשהוכיר ויהוו שם כ"ב דעליה קיימין בחם שמעי' שחגבגם היה להזבור ובומר סדר עבודה של כ"ב בי"ב וב"ש מוכה בם הולימו לו (ע :) דחמרינן בחם סהוה דגחת קמיה דרבא חמר יבא והניחו על בן שני שבסיבל ובעל דס בפר והניח דס השעיר מ"ב חבא בהגן וחבא בר' יהודה ע"ב וכן נהגו העולם לקרות סדר עבודת בהן גדול ביום הביפורים ויש פייטנים שסדרו מוחב בענין סיום ויש בחב מיני סדרים והסדר הפשוט נקרות בני ספרד הוא סדר חחב חוכיח בחזהרות שבו טבילה בזחנה ועל ד' גדיניס יחד על מזבך תבסה הגדושים מנהגם שהרי בחנו חנוס' בפ"ק דיומת (ח ·) גבי טבילה בזחנה חב שעשה רבינו חניחו בחזהרות שבו טבילה בזחנה ועל ד' גדיניס יחד על מזבך תבסה הגדושים מנהגם שיה שגם היו חקפידין לבתוב בבבבחת בחו ביחד על ספס נסקיטס דנחס ונחחייב חסקהוחו ויחמר בחלך קלוחו בייט בר"ח דפרק גמר הדין בל הגסקינן נחבין ולבל בירבן דחמרי חין נקלה חבח חגדף ושובב גטוליס : **וראיתי** לבתוב בהגהות שלריך לבניה בבדר חחב בחנגת לחעון בחזון ירון קורח בסדר עבודה לחיבת להלבחב : **כתב** בסדר עבודה חיך קבל חת בבב חחמיד ושבחו בהבבחו בבל הבשה בולה · זה טעות דבח חבן בפרק אמר להס בחמוגה (לח :) בבימו בו חת בחמיד וקרבו ומירק אחר אחיטחו על ידו וכגמ' (לב :) חחי קרבו אחר שולא ליבנה דקטלא הוא חר"נ בי"י חחי קרא עגבה יפיפיה חברים קרן חבסון בח בח חחי חחח ע בדחחרגם רב יוסף חלבח ירחיח חברים קרנותן חבסונן ייקון עלה ופירש"י בחקטי' ומירק אחר · וגאר בהן אחר אחיטה לפי שחין בבבבת אלא חחד בב"ג וגריך לחהר וקבל : על ידו · בשבילו חי נחי על ידו בהן חחרון וסחוך לו בב"ג . ובחבאר בגמ' שחין ב"ג שוחט אלא רוב בשני סימנין ולפי שחינו שוחט בעבודי בהן בהן קרבו ואחבבה בח הייבה עשיית החמיד בי"ב בשבשו בולה בשה בולה חת בח בבב חחמיד ושוחט בו רוב בשים ואינה אחר לגאור ובחזיבה ומקבל חת הדם וזרקו על המזבח בחבותו · וז"ב הרחב"ם והחיחחה חבחבה בשבים בקיחות בשבדה ולא חת בבו לבעות בשחחה :

עוד בתב בס בשנים בבבם להקטיר חת הקטורת ובשהיב חת הגרות והקריב חת הבשרים. יון זה בחוון לחבחב שהקרבת הרחש והבשרים היה בשנים **ואחר** בתחיד יקריב בפר ו' בבשים של שחר ולר"ח קריבים עם חחיד של בין הערבים וינסך חת היין בבל בני שיר בפי שחחלקו בבך ר"ע ור"ח שחר"ע פר בשולה ו' בבשים וכל בחחברים פסקו בר"ע ובבר הזביר זה בבם הר"ד בחודבם זבה"ב : **עוד** בתב בס דרך ובביבו בו שני שעירים · ג"ו טעות שבח היו בביבים חופס חלא בל חיה שוך בחקום שהשעירים עם הבבי חעו בפרק אמר להס בחמוגה (מז ·) בח בו לחזרם השעיר לעזאזל בחופה וחס בן בך יש לגרום דרך ובח בו לחזרם השעיר לעזאזל בחופה ושם ב' שעירים והגרול עליהם שני גורלות · והבהם הר"ד בחודבם לח חת לבו בם לחופ : **ועוד** בתב בס בורל ימין שהוח עליהם בשעיר · בריך להגיה בורל שהוח של בס שהרי בח היה חמיד עולה בימין חלח פעמים בימין פעמים בשמחל · ויש נייגב גירסת ימין שהוח בשיעורחל היו בחבלית השלימות שחח היה עולה חמיד בימין חלח פעמים בשמחל · ויש נייגב גירסת ימין שהוח בשיעורחל היו **והבהנים** והעם · בתב החבם הר"ד בחודבם ויש חימה גדולה חן החבם בתב בהן בבהנים והעם שהרי בס שיה חן העשרה שהיה מזביר בבן גדול ע"ב · ומני רחיתי מחלוקת בין חבמי חדור ר"ח שחין לומרו ור"ח שיש לומרו עד בשבמ"ו מבל חין לומר חף הוח היה מתבוין ויש חומר חף לומר חף היה מחבוין בגמור חת בבם בבגד החבריבים ומחר חעלת · ומני ביעתי בספריס ומחבתי שהחחת בדברי הסברת בשעיר בין בומרו עד בשבמ"ו דוקא שעיר בפ' **ערב בקלפי** (שם) נחבן על שני השעירים ושומר לה חעלת רבי ישמעאל חומר לח היה ר"ל חעלת חבת בה' וחס עושים מחרינו בשבמ"ו ומה שחמר וחס עושים מחרינו בשבמ"ו קחי נמי חת"ק שבך פירש"י וחס עושים מחרינו בשמזביר חת בבם ומין בבך שבין בלא ניחת דקחי דוקא לר' ישמעאל ובבך חי בשמזביר חת בבם דלחת"ק ר"ל בן שהוא חומר חלח ודאי בדחמרין גם הרחש"ם סוף פרק ב' מהלבות עבודת יום בבפורים בחב ומזביר חת בבם בבל ויהוי חבם ג' פעמים ובשהוא בותב חת הגורל על שעיר בחטאת חומר בה' חעלת נחבת מזביר חת בבם ביום זה עשרה פעמים ובבותב הוא שהוא בשהוא חת בבם בחמורש בל הבבים והעם העומדים בעזרה בבשם שומעין חת בבם בשהוא וכו' עד בשבמ"ו וכתב עוד בשבמ"ו ויהויש היה מתבוין לבחור חת בבם בבגד החברבין ומחר בה בתב בהוברח בבם דלה' חעלת חבת בה' בחזבבה בשבמ"ו חבת בבם ומין בבן בחו ומה שבח

ומ"ש שמזכיר את השם עשרה פעמים ג' בכל וידוי כו' פי' סיהיב מקודה ג' וידוים שנים על הפר וג' על שעיר המשתלח וכל וידוי היה אומר לפני תעלת השם כו' לפני ה' תעטרו ונגורלות היה אומר לה' תעלת :

ומ"ש וכוידוי השני היה מוסיף לפני ויבא לאהרן בקלפי ולכאורה משמע מדלא הזכירו בני אהרן כוידוי הראשון שלא היו תקכפריס בו הכהנים לבל בתוס' פ"ק דשבועו' כתוב דלפ"ד ר"ש דסובר דהכהני מתכפריס נמי כוידוי ראשון ותו"ש מיכא קרי ויזיון בפר ומיכא מתן דמו דג' כפרות דפר לכפר על הכהנים כנגד ג' עניות שיערב מתכפריס בשעירים חד כנגד שעיר העשה נפנים להלוח על זיז בה יזיעה בתחלה ואין בה יזיעה בסוף וחד כנגד שעיר החיצון לכפר על שמין יזיעה בתחלה ויש בה יזיעה בסוף וחד כנגד שעיר המשתלח לכפר על שאר עניות לפיכך הכי מוקי ר"ש שאינו מזכיר בהדיא בני אהרן עד שירדה כוכלי דר"ש נמי ס"ל בתוס' דבי רבי ישמעאל מוטב שיבא וכאי ויכפר על חייב כו' וכ"כ התוספות בפרק שני שעירים מתניתין דוידוי שעיר המשתלח ע"ש :

ותניא בתוספתא' תנא השם עויקי כו' תנא בשם כפר נא וכן יש בתקלת גרסאות בשניה בשם אע"ג דכרוכם כתוב נם בשנייה השם . ומ"ש ואותה בירושלמי אחר רב חני וכו' כלומר ללא תיתיא דהשפור שחיה ושינה בתקלת ספריס זה הינו דתחר דתניא דבירושלמי אית להדיא דרבי חני חילק בין רשאוה לשנייה ולפי זכן עיקר נם בתרבי ובר' יהושה כתוב בנוסחת התוספתא בשנייה בשם : **ומ"ש** ר"ת לה משניתין כר' חני וכו' ולא הזכיר בדבריו ללא מתניתין נמי בתוספתא היינו מפני שר' חני אתי בפירוש לחלק בין רשאוה לשנייה ותקמ"ל דלא"ב לא משנתין היה ופ"ל דלא תשנתין בתוספתא ללא תוספתן עיקר רוב ספרים דגרסין בתחבה בראשונה ובשנייה בשם ללא דקשיא לי לפי זה למה תמר בתקלת גרסאות ולא תמר בתקלת ספריס כלשון הרמ"ם ועוד דלבבי הרמ"ם מדתלין שנוסח בתוספתא בשנייה בשם שהרי כתב דת"כ והתוספתא תוספתן שיטה אחת ומדרבי חבואר דבת"כ כתוב כמו בתחבה בשנייה בשם וכן הוא בת"כ שבידינו היום ופם כן לתה לא נתבך רבינו אחר תלמיד' להעתיק התוספתא כמו שהעתיקה הרמ"ם על כן נ"ל בעיקר דבך היא הנוסחת בספרי רבי ותניא בתוספתא אנא השם עויקי כו' אנא השם כפר נא כו' וכו' ויש תקלת גרסאות בשניה בשם ואיתא בירושלמי כו' והסופר טעה וכתב וכן

מאל שעיר המשתלח : **דהפן** בשתי ידיו וכך לתחוריו . תיבת וכך טעות הוא וצריך למחוקה : **ונתנם** בתנם והקטורת על נב המזבח . לפ"ז שעיר אחד : ופירש"י והקטורת ס"ד ללא תיתת להקטיר עלה בנמרא והקטורן ס"ד ללא תיתת להקטיר להקטירם כו למזבח כשיגיע זמן עכ"ל . לכן צריך להניח ולכהוב להקטירם : **וקלעו** תן כמין קליעה : **ועל** ישראל ועל המקדש צריך להכף הסדר ולומר תחלה הרמב"ם והרמ"ם ז"ל : **ועל** הכהנים ועל ירושלים ואחר התפלה צריך למחוק ירושלים כי הנוסחת הנכונה ועל הכהנים ועל אחר התפלה וכן מבואר בדברי זכרונות ושופרות ללא במוסכפין לפי שלא היתה עיקר : **וכתב** התורכי בשם ר"ע אע"פ שדר עבודה לא בתפלת יוצר ולא בתפלת המנחה כי היכי דלא תמרי מלכויות זה וכן התנא בתוספתא על הזדונות ועל הרחיים חוזר ותתודה על השגיות אם על זזון מחול לו תיכו צריך לנקד שוב על השגיה ללא תומר חטאתי עויתי פשעתי וכן בדוד הוא תומר שתתודה על הזדונות ועל הרחיים חוזר ותתודה על השגיות אם על זזון מחול לו תיכו צריך לנקד שוב על השגיה ללא תומר חטאתי עויתי פשעתי וכן בדוד הוא תומר חטאנו עם תניתיכו העויתו הרשענו וכן הוא תומר בשלמה וכן בדניאל אבל מסו שתמ

בכל בספקי דרמ"ס סוף יומא מלא שפל וסבוראי דברמ"אזה סיה אומר וכו' כתב שם כלשון זה וכתב שמ אומר דמה כשם סיה אומר ובשנייה אנא בשם מלא שכתבתה בשניה נקט כלשון שכתוב ע"כ כלומר שתמ"ם שכתבתה כתוב בשניה אנא כשם מלא דמה כשם ליכנא דשלמה נקט דרך העולם לומר בתשלומיהם אנא כשם מכל כה"ג סיה אומר כשנ' מלא כשם: **ובית** ורב שמי כתב לא כל כה"ג סיה אומר וכו' מדלא קאמר כתב רבי שמי משמע דקא פליג למלעיל מיהו ליה לכתוב שלא כלשון זה סיה אומר כ"ג מ"כ לא שמי ליה שם גאמר אנא כשם סה אנא כשם זה וזה אחד הוא ולא אמר שכם כלשון שכתב כ"ג אומר למין למי רשמין להזכירו:

וכתב מיה ברמ"ם ז"ל ואין נרשמין לי דברי וכו' שם:

כתב רב סעדיה וכו' וכתב הרי"ן ניאם ושם אמר לפני ה' אין נכך כלום דקרוין ואין אנו כותבים את כשם בתוקיותיו טעמו של רבי סעדיה מפני שכ"ג כמו שסיה אומר אנא כשם כשם המפורש וכן לה' תטמא כשם המפורש כך סיה אומר לפני ה' כשם מתברך כלומר שלא סיה אומרו בכינויו אלא מזכיר שם המפורש ולזה אנו צריכים לומר אנא כשם כשמו ולא אומרו שם כן ד' בכינוי שהוא שם מדות לחורו' שבשם המפורש סיה כ"ג אומר ולפי שנא בלפני ה' תטהרו סיה מזכיר כ"ג שם המפורש דקדק שנא' לפני ה' שם תטהרו ומה שנא אומרים בכתוב בתורת משה מעכך כל זה הוא מדברי כ"ג בירושלמי ושמעתי על הרי"ן ניאם דאמ"ע דאמתי דאמרינן לפני ה' תטהרו סיה אומר כשם כמו שנאמר לפני ה' תטהרו סיה אומר כשם בתקום ה' דאיכא בקרא אמ"ם אם אומר כשם כמו שנאמר לפני ה' תטהרו ומה שנא אומרים אנא כשם לרמוז שהכפרן גדול שבשם המפורש סיה אומר מכל לפני ה' דמקרא שכתוב כתורה הוא לכתחלה יאמר לפני השם דמ"כ היינו רב סעדיה שכתב ג"כ דאמי לומר לפני השם ופשוטה דאין כוונתו אלא דרמוי לומר כך שכתוב בתורה הוא לכתחלה ואם אמר לפני ה' אין מתחייבין ולפיכך כתב הרי"ן דקרוין הוא דקרינן כדכתיב ואין כותבין להגהות כשם בתוקיותיו אלא שכ"ג סיה הוגה כשם וכיוצ בתוקיותיו הוא הוגה כשם כתוב בתורה ולפיכך הוא לכ"ג וכתב כן לגהות הלשון דרך מליצה וכן נרשם מדברי הכ"י ומה שכתב הרי"ן ואם אמר לפני ה' אין נכך כלום כשם המפורש סיה אומר אבל לפני ה' דמקרא שכתוב בתורה הוא לכתחלה יאמר לפני השם דמ"כ סיינו רב סעדיה שכתב בתורה הוא לכתחלה ופשוטה דאין כוונתו אלא שדרכו לומר כך שכתוב בתורה ואם אמר לפני ה' אין מתחייבין ולפיכך כתב הרי"ן דקרוין הוא דקרינן כדכתיב ואין כותבין להגהות כשם בתוקיותיו אלא שכ"ג סיה הוגה כשם וכיוצ בתוקיותיו הוא הוגה כשם כתוב בתורה הוא לכתחל

תרכב למנחה מומר לעברי וכן לעיון ואין לו עדות וכן גלגל בין תפלה מנחה לנעילה מומר לומרו וכ"כ בהג"ה תיימוניות ספר תהלה והטעם עיין בכל זו :

ומ"ש ומס הל בשבת מוכיר בה של שבת כו' אין לו עדות וכן גלגל מסיים מגן דוד בשאר מנחה וכ"כ בהג"ה תיימוניות בשם רא"ן וכן הסכים מהרי"ל בהשובה . **ומ"ש** ומס הל בשבת מומר לדקדק אין לו עדות וכן גלגל מ"מ כשהל בשבת כיון שהוא שלמת נרפס מכל מקום שאר סליחות ותקנונים מומרים כמו בחול . וכתב ר"ש שאין נאומות כפיס כו' כבר נתבאר בסי' קכ"ט ובס"ד :

תרכג ומאריבין בסליחות וכו' וזמ'

סמוך לשקיעת החמה כו' בשוף יותא אמר רב תפלת נעילה פוטרת של ערבית ותכיף דרב תנחי היא דתניא בעל קרי עובל והולך עד המנחה רבי יוסי אומר כל היום כולו פי' לחכמים זמן תפלה נעילה גם בלילה ולכך מוסיף לנעול קרי לטבול מן המנחה ולמעלה ניה"כ גלגל ור' יוסי יחתין עד שתחשך ויטבול ויתפלל ור' יוסי מחזר שסובר שחלות תפלת נעילה כיום הוא הילכך יטבול ויתפלל ובשחל רב ס"ל כחכמים דתפלת נעילה בלילה ולכך פוטרת של ב' רבנים ושמע דהלכה כחכמים שסה רבים וזהו דעת הרי"ף ז"ל שהביאו היה דרב נפסקיא וכך פי' הר"ן דעת הרי"ף וכן מנוסר מלשון הרא"ש גלגל כדשמעת בהגהת מיימוני פ"ג דה' תפלה דרי"ף כתב דתפלת נעילה ביום ע"ג וגרסלף שכך היא דעת הרמ"ם שכתב דברי הרי"ף בפשוטן משמע דהכי ס"ל גלגל שלמ"כ כתב ור"ת פסק לגמי הילכתא כרב ותפלת נעילה ליתא פוטרת של ערבית ובריך להתפלל לותה ביום תדגרסינן בני ועזלמי וכו' ואין תהיו"לאי סתירה לפסק הרי"ף דפשיטא ליה דאין חלוקות דיהן מקחי הי"לאי ואיכא להקשות דהכא הרי"ף שהביא הרמ"ם ונוסר דס"ל לכי הי"לאי גלגל פליג אדרב להתחלה תפלת נעילה לכתחלה דתוה דרוייה ליהוי ביום כשהתחיל בדבר חלוקות גלגל גמגר הפלה פליג ואתר דבריכה להוה בלילה דמקי נעילה נעילה שערי שחים ובגמר התפלה הוי עיקר הנעילה . לכל לרבי יוחנן בי"לאי דפליג עלה דרב ס"ל דבריך להתפלל כולה ביום דתקי נעילה נעיל ג"ר היכל דהוי ביום ובגמר התפלה הוי עיקר הנעילה וע"כ קבה על תם שכהב רבינו ווהכא כתוך לשקיעת החמה כדהתם בדבק הסליחות פירוש התפלת ואכה כך הוא וז"ש ויש לחיזר גלגל ויחחרו בהתחלת התפלה להתפלל כולה בלילה כתו שמוזכיר גלגל בתוך לשקיעת החמה בענין שיסיימו לותה עם צאת הכוכבים והיינו כר' לחילו לר' יוחנן בריך להתפלל כולה ביום והסוס הוא סתוך לשקיעת החמה דהיינו תלי שעה קודם ושהו כשהתיה בריחבי שקיעת החמה כפי' סתוך לחמה דהוי נתי חלי שעה קודם ושהו כשהתיה בריחבי התולות דסוף שעור תפלת נעילה לר"י הוא קחלה דשעור לרב ושתו שכהב הרתב"ם בפ"ג דה' תפלה שיסלים לותה סתוך לשקיעת החמה ושהו כשהתיה בריחבי הכוכבים הרבה דמשקיעת החמה עד נאת הכוכבים ה' יולין וכשתין אחר"ז כהב ותתפלל תפלת ערבית אתר תפלה נעילה פוטרת של ערבית והיינו גלגל כרב וע"כ דבריו סותרין זה אתר זה וגם ל' דודתי וס רבינו פוסק כרב וכתו שפסקו הרי"ף והרא"ש גלגל לפי שבתבו הם והסתיכו גהוי עלתת לגלויי תכלת ערביה אתר נעילה בעל כרתך דעעתת הוי תשוב הבדלה דבריך להבדיל בתפלה ותע"ג דלרב דהילכתא כוותיה פ"ל דקל הוא שהקילו עליו תפני העניתו כדי לחתר לתכילתו וע"כ להתפלל ערבית חשוב הבדלה ויוצא בהבדלה שעל הכוס ת"מ הם התמירו על עצתן להתפלל כדי שלא לבטל ההבדלה שבתפלה וכיון דאתני עלתת כבי שויוה עליהו חובה ותחוייבים להתפלל תפלה ערבית חשוב הבדלה ואין תפלת נעילה פוטרת אותה וכי היכי דבשאר יתות הבדלה דקי"ל דתפלת ערבית רשות הבתת נהוג עלתת לבוויה כהוכה כדכתב הרי"ף בפרשת ת"כ וכ"כ כל שאר המתבריים הה"נ לעניו הבדלה בתולמי יה"ב דתע"ם דתכילת נעילה פוטרת תפילו למ"ד תפלה ערבית חובה בדאיתא בגמרת תכל מקום כיון דנהוג עלתת לבלויי תפילת ערבית אתר נעילה תשוב הבדלה שוויה עליהו כתוכה ומ"ה כתב רבינו אתר נעילה תשוב הבדלה שוויה עליהו כתוכה ומתפללין ערבית אתר נעילה כוותרת של ערבית דשוויה עליהו

כתוכה

תרכב למנחה אומרים אשרי ובא לציון ויראה שאין לומר ואני תפלתי אף אם חל בשבת בי מה שאומרים אותו במנחה בשבת הוא ע"פ המדרש ישיחו בי יושבי שער ונגינות שותי שבר אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע רשעים בששותין ומשתברין יושבין ממננין ואני איני כן אלא ואני תפלתי לך ה' עת רצון ע"פ שאני אובל ושותה אני בא לפניך יע"כ נוהגין לומר אותו בשבת במנחה ראחר שאכלו ושתו וזה לא שייך בי"ה לאפוקי מסנהג טוליטולא שאומרים אותו בכל פעם אפילו בשחל בחול ומוציאין ס"ת וקורין בו ג' בפ' ערוית עד סוף הפרשה והשלישי הוא מפטיר (ב) ביונה ומסיים טי אל במיך ומברך לפניה ולאחריה בדרך שבירך שחרית ואם חל בשבת מזכיר בה של שבת והותם בה בשל שבת כמו בתפילה ומחזור ס"ת למקומו ומתפללין צבור כמו שחרית ומחזור ש"צ התפילה והוידוי כמו בשחרית ובתב רב עמרם בתפלת המנחה א"א לפנינו לא סליחה ולא רחמים אלא אחר סיום תפלתו אימי א"מ אבל רב נטרונאי כתב הרוצה לומר סליחות במנחה הרשות בידו שיום סליחה הוא ובבל תפלה ותפלה ראוי לומר וכן המנהג בב' ישיבות וכן המנהג עתה לומר סליחות בכל ד' תפלות ואם חל בשבת אומר צו"צ וכתב רב עמרם שאין נשיאות כפים במנחה אבל בעל הלבית כתב שיש בה נשיאות כפים ובאשכנז נוהגין כרב עמרם :

תרכג ומאריבין בסליחות וברחמים עד שיגיע זמן תפלת נעילה וזמנה סמוך לשקיעת החמה כשהחמה בראש האילנות ויש ליזהר שלא יאחרו להתפלל אותה בלילה אלא סמוך לשקיעת החמה בענין שיסיימו אותה עם צאת הכוכבים וזה

תרכב למנחה מומרים לעברי וכו' ול"ל המרדכי אחר שגמר תפלת מוסף פותח בעברי כדי להפסיק בין תפלת מוסף לתפלת המנחה . וכן כתב בסדר רב עמרם אבל מנו רגילים לפתוח בעברי אחר גמר תפלת התנחה כדי לחתר גלגל ועבור זמן תפלת המנחה וכן קבלתי עכ"ל וכ"כ בהגהת מיי' סוף ספר מהבה כתב ר"ש שאמר תפלת מוסף פותח בעברי כדי להפסיק בין תפלת מוסף לתפלת המנחה ואין מנו נוהגין כן גלגל שתפלת המנחה נעילה לה מני מומר לותו ע"כ (ג) וכ"כ הכלבו ז"ל כתב ה"ר נתן שמין מומרים תפלה לדוד עד אחר תפלת המנחה כדי להפסיק בינה לנעילה שבגעילה זו אתה פותח בנעילה אבל בתפלת המנחה ר"ת עלה ואני תפלתי לך ה' עת רצון ע"פ שאני אובל ושותה אני בא לפניך יע"כ נוהגין לומר אותו בשבת במנחה ראחר שאכלו ושתו וזה לא שייך בי"ה לאפוקי מסנהג טוליטולא שאומרים אותו בכל פעם אפילו בשחל בחול ומוציאין ס"ת וקורין בו ג' בפ' ערוית עד סוף הפרשה והשלישי הוא מפטיר (ב) ביונה ומסיים טי אל במיך ומברך לפניה ולאחריה בדרך שבירך שחרית ואם חל בשבת מזכיר בה של שבת והותם בה בשל שבת כמו בתפילה ומחזור ס"ת למקומו ומתפללין צבור כמו שחרית ומחזור ש"צ התפילה והוידוי כמו בשחרית ובתב רב עמרם בתפלת המנחה א"א לפנינו לא סליחה ולא רחמים אלא אחר סיום תפלתו אימי א"מ אבל רב נטרונאי כתב הרוצה לומר סליחות במנחה הרשות בידו שיום סליחה הוא ובבל תפלה ותפלה ראוי לומר וכן המנהג בב' ישיבות וכן המנהג עתה לומר סליחות בכל ד' תפלות ואם חל בשבת אומר צו"צ וכתב רב עמרם שאין נשיאות כפים במנחה אבל בעל הלבית כתב שיש בה נשיאות כפים ובאשכנז נוהגין כרב עמרם :

תרכג ומאריבין בסליחות וברחמים עד שיגיע זמן תפלת נעילה וזמנה סמוך לשקיעת החמה כשהחמה בראש האילנות ויש ליזהר שלא יאחרו להתפלל אותה בלילה אלא סמוך לשקיעת החמה בענין שיסיימו אותה עם צאת הכוכבים וזה

ומ"ש ומס הל בשבת כתו בתפלה וכו' כ"כ הרמ"ם והר"ן והמרדכי בפרק בתה תלילין ותפילו למ"ד (שבת כד) בר"ח שחל להיות בשבת אתיו מזכיר של ר"ח בתפטרה מוזה בתפטרת מנחה מ"ש שחל להיות בשבת אתיו מזכיר כדחתרש טעמת דלחלמא שבת אין נניח כר"ח כלל לגבי פי"ה שחל להיות בחול הא ליכא נניח הלכך בשחל להיות בשבת מזכיר של שבת וחותם בו :

ובתב ר"ע בתפלת המנחה מ"ש לפניהו לא סליחה ולא רחמים כו' אלא אתר סיום תפלתו אומר אתיו מלכנו זכו סדר ה"מ על דרך התלפה ניתת שבועתו בקבת תקומות לומר אתר כל תפלה ותפלה :

ואם הל בשבת אומר לדקדק כ"כ הכלבו והר"ן כתב בפרק בתרא דר"ה בשם ר"י יהודה בירבלוני שה"מ שהוא והוא כתב שתתבע לתומרו כיון שהוא יום שיעור ואניהו תלבנו אמ' אומר אותו אע"פ שהוא שלמת נרכים אפני שהוא שבת אתר דין ואם לא עבתיו ליותתי והכלבו כתב שי"מ ה"מ לתילו בשבת ושבעל העיטור וה"ר ניתן ושאר הפוסקים כתבו שלא לאמרו בשבת כלל ע"כ (ד) ומנו אין לנו שלא כדברי הר"ן דמוליו לסברת ניעקו : **ובתב** ר"ע שאין נאומות כפיס בתנחה אבל ב"ם כתב שיש בה נאומות כפיס כבר נתבאר בסימן קכ"ט :

ובתב התרדכי ל"ש שה"מ שלמיהו ואלמי אבוהו ברבנו וכו' שלא שלום רב תפני שאין בה נאומות כפיס אבל תן לא נהיגין הכי ע"כ (ה) ור"י כתב בני ה"מ שה"מ בכל תיכא דאין כהן נוסע כפיו אם אין ב"ג אומר בתרת בהגיס וכן תנו ג"כ בתוספתא פ"ג ואין נאומות כפיס אלא בתפלת יוצר או תפלת ג"ע : **ובתב** שוב התרדכי בשוב תפלת התנחה מצוזה כתו שבתפלה יוצר ותתר ה"מ : **ובתב** הגהת"י לפעתים לא היה אומר הר"ת ה"מ עד אתר נעילה כדי להתפלל נעילה ביום :

תרכג ומאריבין בסליחות וברחמים עד שיגיע זמן תפלת נעילה וזמנה סמוך לשקיעת החמה וכו' כתוב יותת בהגה הר"ש בשם הר"ת שצריך להתפלל תפלת נעילה ביום דבירוזלמי פ' תפלת השחר ובפ"ק דתענית ובמוסף וכתתבה ובנעילה ותית לן למיתר נעילת שערי שתים דהת מיקמי נעילות כפיס לשורות תה שירות ביום תף נעילת כפיס ביום תתוב דלמיתר דרב תלת

דרישה

ל' יהן תמו כוגים דשם בתותיותיו דמיק תחל לפי' ל"ל לפי' לשיקר. שהקהקה היה בת"ם ותין רבי בי' ל"ל תין תני בתין ליתר כי' תבל ל' ב"ם דשם בתותיותיו תינו תדוקדק כלל לכן יותר נלע"ל דה"ם דיה שעניים ס"ל שתוי ליתר לכני דשם תעבדו כת"ם תנת דשם ול"ל שבוין שיתיו וה יהן תכ תתוים תלת ת תרוס תין ס"ם ב"ב ותתוי תינו תין ה"תוי להזכיר דשם תפלו בל' תדוים בכי תלת כרתו ותתו

מלת שאב נייר גולתיה דרב נטרונאי רבא מ"ל רב כך אמרי שמשא כריש דיקלא סב לי גולתי למיכל כשילה מיכלא. שטתיה דרב תמן כוה אמר נעילת שערי שמיש וכאן כוה אומר נעילת שערי היכל אחר רב אמרי ע"י דרב מתריך בגלותיה סבי סיה לשיטתיה זמן נעילה שערי היכל אחר רב אמרי ע"י דרב מתריך בגלותיה סבי סיה

וזה סדרה אומר ש"צ אשרי וקדיש ור"ע ב' אשרי ובל"נ ואין נוהגין עתה לומר ובא לציון אלא במנחה ומתפללין ז' ברכות כמו במנחה אלא שאומר במקום וכתבנו וחתמנו (ובן המנהג) ובהודאה במקום נזכר ונכתב נזכר ונחתם ור"ע כתב במקום זכרנו חתמנו ולא נהגו כן ואין לומר במי כמוך חותם יצוריו במקום זוכר ואומר וידוי ובשיניע לאהבה יודע אומר אתה נותן יד לפושעים וכו' עד כי אתה סולחן ובסדר רב עמרם אינו חותם במו שאינו חותם בשאר התפלות ונראה דאפי' לבי שפוסק שאין לחתום בשאר תפלות שאינו נורם וחב"א כ"ם שזקיק לשבע חותמין אלא נורם וחותמין בברוך מ"ם בתפלת נעילה חותמין בברוך דהא אתפלת נעילה קיימי וקאמר שחותמין בברוך וכ"כ הר"ז הלוי מיהו ביון דאיכא פלוגתא טוב שלא לחתום ואם חל בשבת מזכיר בה של שבת ותתן לנו ה' אלהינו את יום המנוחה הזה והותם נם בשל שבת אבל בוידוי של אחר התפלה א"צ להזכיר של שבת ויחזיר ש"ץ התפלה ואו' וידוי באמצע ההפלה במו בשאר התפלות ואומר בתר במי במוסף ונושאין הכהנים כפיהם (א) ואם יש שהות ביום אומר סליחות:

תרכד **ומתפללין** ערבית שאין תפלת נעילה פוטרת וצריכין להוסיף מחול על הקודש גם בצאתו מעט אחר יציאת

כתובה וזכו שאמר כסמוך לזה ומומר נה בכללה כחוק הדעת כלומר שמשמש בכללה כך הדין כדפי' כלל לייבב דברי רבינו מכן דברי הכ"י ו"ל נב"ם קשה לייבב דבתר זמן תפלת נעילה בשהחמה נראה בהילות שיטלים חותה סמוך לשקיעת החמה וזה מי מפיר לחומרו דבשהחמה נראה בהילות שיהו סמוך לשקיעת החמה וכלל שאור מ' כדפי' ול"ם ולעניין הלכה נראה מע"ג דהתם"ס והר"ן וכתה גדולים מתרים שהוסמו בהגהת מיימוניות ובמרדכי והה הרוש ס"ל דנמר תפלת נעילה בריך להיות נעוד היום גדול והיינו בשהחמה נראה בהילות לחוי סמוך לשקיעת החמה. מ"מ נדול המנהג בכל ישראל שנהגו כרב שנומרין התפילה בלילה וכדאי הם הרי"ף והרמ"ם לסמוך עליהן שלא לנטל המנהג אלו כוה בריך להזהר מאוד להתחיל נעוד שהחמה נראה בהילות ה"ם בתפלת נעילה יכול להתפלל נם התחלת התפלה בלילה כדאמרי מכאן ואילך עד שהחמה נראה בהילות ואם יפה כן עושין דוה הוי כמו דיעבד כיון שאי אפשר להתחיל מבע"י ואין רחוי לכתל לאחר התפלה שתקלקלין כל התפלה לנמרי והחכם עיניו בראשו למעט בסליחות ובפיוטים ולקצר בשנוים כדי להתחיל תפלת נעילה בשעתה ושל שחרית בשעתה מוחיב כך שאומר טרם יבא השמש היום יפה השמש יבא ויפה כי פנה היום ולא כי עבר והאומר כן בלילה כשכבר עבר היום בקשתו פלפחר ומחזי כשיקרא בתמרו דברים שחוק כן נאמר התקוט כ"ה:

וזה סדרה אומר ש"צ כו' ואלו נוהנין כר"ע ואומר מאזרי ובא לציון קודם תפלת נעילה להפסיק בין מנחה לנעילה אבל קודם תפלת מנחה אין אומרים לה מאזרי ולא ובא לציון ואיכו כיון דאיכא פלוגתא עוד שלא לחתום כתב הב"י דאיכו מכוון דאדרבה משמע דלר"ה אם רצה לחתום בנעילה חותם וכו' ואפשר ליישב לדעת רבינו דכיון דאיכא פלוגתא בשאר תפלות לר"ת מחויב הוא לחתום ולרבנו אין לחתום בנעילה ואם כן לחתום חותם בשאר תפלות ואם רצה לחתום בנעילה יכול לחתום דשמא אם יבא לחתום בתפלת נעילה ישתו הרואין לומר שנריך לחתום אף בשאר תפלות והם קי"ל כרבנו דאיכא פלוגתא ורבינו לומר פלוגתא דר"ת ורש עמרם וכתב כאן בשחס כיון דאיכא פלוגתא שב ואל תעשה עדיף מיניה לומר פלוגתא דר"מ ומחמיר כ"ל:

אבל כוזוי שלאחר התפלה כו' כ"כ הרא"ם וכתב במרדכי בשם מיולי ימיל מכל ש"ץ מזכיר של שבת שהרי לחמרו נאמרת תפלת · ומומר כתר וברכת כהנים וכו' ואלו נוהנין לומר בעריבי ואין נוהנין כפיסם ואף על פי לחיספקא הילכתא בפרק בתרא דתענית כר' יוסי דנוהנין כפיסם בנעילה מ"מ מאחר דזוב פעמים נחשבת התפלה עד הלילה ובלילה אסור בנשיאת כפים כדילפינן מלשרתו ולברך בשמו עיין בהנהנת מיימוניות פ"נ דה' תפלה · נם נוהנין לומר מ"מ אחר תפלת נעילה ולא כמ"ם במרדכי:

תרכד ומתפללין ערבית שאין תפלת נעילה פוטרת וכו' כנר ל"ד בסי' שקודם זה: ומ"ם

דרכי משה

תרכג (א) וכתב מהרי"ל דאפילו אם איהו עם תפלת נעילה עד חלילה נושא כפיו דאברים ופרדים מקרבן חמיד היו נשרפים בלילה ואנו נוהנים שלא לשאת כפים בנעילה כלל וכ"כ מנהגים כתב מהרי"ל אפ הל ר"ה בשבת א"א א"ם עד תפלת נילה כתוב במנהגים ושותתין הארון כל תפלת נעילה ובן שותתין בר"ח ור"ה בשאר תפלות ולאחר סיום נעילה אומרים שמע ישראל פ"א בשכמל"ו ג"פ ה' הוא אלהים ד"פ: (ב) ואין נוהנין כן:

אבל

תדויני הגרות

מקבוי ע"ש: תרכג א ול"ג דאשאר דס"ל לרבינו דלאותן שנורסים וחכ"א כ"ם שזקוק לשבועה אם רצה לחתום בוידוי חותם ס"ל שאם חותם בארבע צריך שיחתום בבולן שאין לשנות התפלות או לא יחתום בשום א' מהם ודמ"ש אנו חותמין בשאר התפלות גם בנעילה אין לנו לחתום וחתו שמכחב רבינו בין דאיכא פלוגתא שוב שלא לחתום דבכל התפלות אין לחתום דלמא תניא היא וחכ"א כתפלל שבע ואם רצה לחתום בוידוי חותם ואנעילה דוקא קיימי ולא בשאר התפלות ובנעילה נמי אין לחתום דלמא הני וחכ"א כ"ם שזקוק לי' אם רצה לחתום בוידוי חותם וא"כ לני' זו אם חותם בארבע צריך שיחתום בבולן וכיון שאין אנו חותמין בשאר התפלות ותחתימה אינה אלא רשות גם בנעילה שב שלא לחתום (טהרל"ח):

ומ"ש ותוקעין תצר"ת זכר לתקיעה היובל כו' כ"כ התרדכי בשם גאון וכתב רתב"ה בנרתיה סברת הגאון משום דלילת שוה יובל לתקיעות ולברכות מיהו כ"ל דכולי האי כתקנת ר' אכהו לא עבו כן ע"כ וכן אנו נוהגין לתקוע רק תקיעה אחת אחר שאמרו קדיש אחר תפלת נעילה וי"ש נוהגים לתקוע מיד אחר תפלת נעילה כו' כן נוהגים עכשיו והטעם משום דהשטיה מכתלקת אחר תפלת נעילה וכתיב עלה לליהים בתרועה ושיד כיון דהוי זכר לתקיעה יובל שהיתה ביה"כ כל כמה דאפשכיון ליה ליה"כ עדיף טפי :

ומבדילין על הכוס ואין מברכין על הנשמים כ"כ הרמב"ם בפ' כ"ט מה' שבת וכבל כי כתב דלף כאולאי יה"כ שאל בשבת אין לברך ואין פסק בש"ע גם בהגהת ש"ע לא כתב כלנבו ומשך אחר מנהגי מבר"א טירנא שבשבת נ"כ שאין לברך לפיכלו אחל בשבת לכן בתשובת מהרי"ל סי' ל"ד כתב לברך על הנשמים כשאל בשבת וכ"כ הר"ר דוד מגודרים וכן ב"ל עיקר לעניו מעשה מאחר שהמרדכי פסק לברך על הנשמים כניהוג ר"נ מ"ה ואף שאל נאול לא נהגינן כוותיה מ"מ כשאל בשבת רמוי לעבול כניהוגו מאחר שרבים סומכים כן וכן פסק מהר"ם לובי"ז ועוד ב"ל אלא שייך כאן ספק ברכות להקל מאחר שגם ה תן הנשמים וק"ל : **אבל** מנרכין על המיר וכו' בפ' מקום שנהגו :

ומ"ש פי' שהוליחוהו עתה וכו' כלומר היום הוא לאחן לברך עליו והטעם משום דבעינן מור שבת שבת שהוליחוהו עתה לא שייך שבת אבל אם היה מור שבת שהוליחוהו בשבת אין לברך עליו ואן הבבים מנרכין עליו אפילו בשבת כמוצאי י"כ : **ומ"ש** ומיהו אפילו וכו' כן פירש"י לפי ש"ט שגם זה שייך שבת כיון שבת מחלכת עבודה וטעם עיקר הדין דבעינן שבת היינו משום דהויא ברכה ניהקבה כיון דדבר תידוש הוא שלא נהנה מתנו היום ואין זה מלא נשנה : כתוב במהרי"ל יוהר נכון להבדיל בור של בית הכנסת שהוא מור שבת שלא לכי שהולכ לשם תוכ כיסם לכבוד ולא להחיר ילכין בר אחר ממנו ויבדיל לאור שיכם . ומולכין ושותין בשחיה דכתיב לך ונו' : ושמחים וכו כ"כ בפרק במוצאי י"כ בת קול ונולת ותומרת לך לכול ונו' : ושמחים בפ' מקום שנהגו ר"י הלוי ושאר הגדולים :

ומ"ש ור"ת ס"ל כיה מוהב כיסם שעשה משום דאין לברך כה לשום לדם לברך ברכות אעצומן כל שלא הסכימו עליהן הכמי הלתוד ורבא הוה רגיל דהוי יתיב בתעניתא תרי יומי קאחר אבל לא שכיה מהבל כשדר יה"כ נרחה לי והב"י פירש בענין אחר ע"ש :

ומ"ש אבל לשאר כל דבר ואיסור מלאכה מוהנין כתו בירושלמי הילכך אפילו אחריס לא יאכלו לו פשוט ומהר"ם מהריך נוהו ע"ש בפ"ק ב"י : ומ"ש

שהנשים היו מולזלות בשום, ולא בעצמו של יום ולא בספיקו אלא בשום' כל דהו אחרינן אלא שלא נתכנר שיעורו ונריך לפרש בכניסתו קודם בין השמשות מעט וכן כיוצאיו אחר לאת הכוכבים נריך להוסיף מעט :

והוקעין תשר"ת בתרדכי ובהגהמ"י כתב שיש שאיכם תוקעים אלא תקיעה אחת ותוקעין תשר"ת ומנהג העולם עכשיו לתקוע תשר"ת כ"כ סמ"ג (ה) :

ומ"ש שתקיעה זו הוא זכר לתקיעת היובל שהיתה ביה"כ כן כתב התרדכי אבל בהגמ"י כתבו שתי שאומר כן טועה דמ"כ לא היה לתקוע אלא ביה"כ עלמו בשעת היובל אלא שהעם משום דלריתת במדבר דמעופי יה"כ בת קול ויולאת ואומרת לך אכול בשמחה ונו' וכ"כ סמ"ג : והתום' כתבו שם"ם אלו קדרים (קיד :) בשם ר"י ותב שתוקעים במוצאי י"כ אינו אלא להודיע שהוא לילה ואיכולו לת כיסם שתקענו וגם לכבין שעודת מוצאי י"כ ולא כתחזירים שכתוב בהם שהתקיעה זכר ליובל כי לתב תוקעין בכל שנה ושנה וכי הוי יובל בכל שנה ושנה עכ"ל והרוקח כתב שהטעם שתוקעין הוא לומר לנתנו לת הבטן . והכלבו כתב שהטעם תקיעה זו כדי לעורר הבטן שחוזר לשלוט במוצאי י"כ :

ויש נוהגים לתקוע מיד אחר תפלת נעילה וכו' כ"כ התרדכי והגהמ"י דטעמת משום דכיון דחכמה היא ואינה מלאכה לא מחמירו בה רבנן כולי האי כיון שנשר היום וכ"כ סמ"ג ' וכ' עוד קבלתי מפורי רבינו יהודה ב"ר יצחק אחר שהשלים תפלת נעילה לומר קדיש ותת"כ שתע ישראל פעם אחת ומיד תוקעין משום עולה לחעלה מז' רקיעים ותת"כ שתע ישראל פעם אחת ומיד תוקעין משום דכתיב עלה אלהים בתרועה ' וז"ל סמ"ק בלילי מוצאי יה"כ שרגילין לומר ה' אלהים ז"פ ו"ג פעמים ' ז"ל מוהו קולס תקיעה ו"א לוהו אחר תקיעה וכ"כ שהרי הוא לומר לסיתן סילוק שכיכה שמסתלקת ועולה עד רקיע שביעי וכתיב עלה אלהים בתרועה לאלת לאחר תקיעה שופר הוי העלאה וסכילוק עכ"ל :

ומבדילין על הכוס ואין מברכין על הנשמים כ"כ הרמב"ם בפ' כ"ט מה' שבת וכ"ל לברך על הנשמים במ"ה ונכלבו כתב נסי' קנ"ח ע"ל לברך בו על הנשמים ואף אם יהיה במ"ש לפי שאין בו נשמה יתירה מפני החעניה ע"כ ובסמ"ם ע' כתב לדלברי האומר שטעם הנשמים במ"ש מפני שבת שהוא אור ניהנם ובמ"ש מוזר ושורף ומפרש וע"כ חייבין בנשמים להנין שחולה בריה לא"י טעמ נברך על הנשמים אף במ"ש ואף לחיות בשבת ולא כן כ' הרחב"ם ז"ל ולא כן מנהגו עושין עכ"ל . אבל בתשובה מהרא"י סי' ל"ד כתב דטעם הנשמים במוצאי י"כ יפה כתבת שאין לאומרו שזלה בשבת עכ"ל וכ"כ הרד"ח וכל זה שלא כדברי התרדכי שכ' כתם שאחרך על הנשמים ומשמע דאפי' בשאל בשבת אבר : **ומ"ש** מנרכין על המור שדבר חידוש וכו' כפ' מקום שנהגו (נד ע"ב) : **ומ"ש** ואחור י"ב משבת שאין מנרכין על המור היוצא מן העצים ומן הבנינים ג"ז שם ופירש"י מור היוצא מן העצים

דנברת עכשיו אין מנרכין עליו במ"ה אלא במ"ש אלא הקלת בריית היר ז"ל שכלבו וכשמנרכין על המור אין מנרכין אלא על מור שבת מחלכה כגון עבשית שהיקה דולקת והולכת כל היום אבל לא על המור היוצא מן העצים ומן הבנינים לכי טעמא ברכת המור כי"ב לפי שפסקה כגלתו כו' ועכ"ב נריך מור שבת והיוצא מן העצים ומן הבנינים לא שייך שבת אבל ת"ם של כל השנה אין מקפידין למור שבת אלא במ"ש לפי שאחלת בריותו בת"ש כתו שאנשו בהגדה בירושלמי במ"ש ויש הקב"ה לאחש הרחמן שני רעפים והקשן זה בזה וילא מהן ריח תמורי הש ולפיכך מנרכין במ"ש על כל מור שבעולם ואפי' על היוצא מן העצים ומן הבנינים לפי שזהו כעין בריותו אבל בת"ש אלא על מור שבת וי"ל לאחי' אבל בת"ש מנרכין על המור היוצא מן העצים ומן הבנינים מעמוד רחמן ולולך עכ"ל . **ומ"ש** ואחיכו אפי' כולכך ביום הכפורים אם הולכך בהיותר כגון לאולה לנרך עליו אם מותבינן להא דת"ר יומן מנרכין על המור בין במ"ש בין במוצאי י"ה מדהניא אין מנרכין על המור אלא במ"ש הואיל ואחלת בריותו הוא ומסני ל"ק כאן במור שבת כאן במור היוצא מן העצים ומן הבנינים ופירש"י במור שבת שהיה בשבת כלכך היום וית"ת מחלכת שעירה שבת כלכך בהיותר כגון כל היה ושל הולה לו נר הדולק מעיה"כ מנרכין אף במוצאי י"ה דהניחת ברכה משום דלבר תידוש הוא לו אלא נהגו אין מנרכין עליו ול"ל הרב המ' בפ' כ"ט מהלכות שבת אבל בשאל בשבת אין מנרכין עליו ול"ל כי"ה אלא שנהגו אין מנרכין עליו אלא על מור שבת שחיה לו על מור שבת שהלילן ממנו וכן נהגו בתקנו שותיהן להלילן מעשיות של בה"כ נרחה זו היא כוונת רבינו שבת כי"ה אלא על מור שבת שחיה לו על מור שבת שהלילן ממנו וכן נהגו בתקנו שותיהן להלילן מעשיות של בה"כ נרחה מהנדיל בין קודם לחול הטחיהן ימחול והקן לפיתרו בב"ה בקול רם בחוצאי י"ה (נ) : **בתב ואובלין והסידים** ושותין בשחיה דכתיב לך לחכול בשחיה לחמך וכו' נרחה דזהו המרדכי שכתבתי בסמוך שבחוצאי י"ה יש קול יולאת ואומרת לך לחכול בשחיה כחתך (ד) : שני ימים י"ה כתבו הגהות מיי' בתחלת הלכות שביתת עשור וז"ל בערבי שלילי כ"ק דר"ה רבת היה רגיל לחזור ולומר בשבת בתפלה ובמוסף ובנעילה כוותיה מכאן היה נוהג ר"י הלוי ותלחידיו ושאר גדולים לעשות ג' ימים י"ה יום ר' ועקה יום שני שלי הוא בע"ש יהאר להם להכין לרכי שבת בע"ש משתכת כוותיה מכאן היה נוהג ר"י הלוי ותלחידיו ושאר גדולים לעשות ג' ימים י"ה יום ר' ועקה יום שני שלי הוא בע"ש יהאר להם להכין לרכי שבת בע"ש ושפו"י שלסם אף בתחיים שלא היהו בשבת עם בתחיים שלא היהו בשבת הרא"ש וז"ל קשות היה לר"ת ז"ל שלסם בע"ש יאסר להקריב קרבן לתחיים כדי שתותם תחיים יעשו להם כשרינן (יז :) בי"ט שאל לחיות בע"ש עירב עירובי תבשילין שתם יהיו לבשת המדמוריות לרכי שבת בשבת ב"ט אלא מדרבנן הוא לחכרו תכי טעמי תביות פ"ב הניכה (שו :) לי נאחר מי"ט לבשת המדמוריות' אסור וכשיה הלכך לא ברי ע"י הערמה תיהו הוא מותר לאכול מה שנשלו תחיים לנרך עלמם אבל הכא המתכוין המבשל להרבות בשבילו אסור תיהו היכא בשבילו תחנם בתחילה בשבילו ע"ש אם מותר לאכול מבישולו אז לא תייתון ביום ט"ב אחר בע"ש יהיו נרחה לחסרון בתכירו אלא בעו"נ ללא קפיד על לפני עור אבל ביישראל התבשל ליבא לחיתר שאל ירבה בשבילו ואכלנו לאלפני עור לא עבר עכ"ל : וכהב עוד הבתבות תיה שלא נהגו כל ישראל לעשות שני ימים י"ה כשאר י"ט וזו אחו אחני הבבה כדאחרי' בירושלתי בתם פ"ק תמן תנן תניי ותניי ר"ה תבבה ביכיתן עתים בשבת תהוה בשבת דשוחט כל תוה תרי יומין ואיפסיק ליה תד תני ותיו תכן נרחה דתין לכן דתיה כלל לא תבבינן ולא תבירנן לחי כי ניתים בהם היי בני ר"י תיקבעין ע"פ הירחון והיו בני כבל מסופקין תתי קידשו ב"ד את החדש ותתחת תוחו ספק היו עושין שני ימים בכל ר"ח אבל הן הבקיאין בקביעת דירחא ותין תוו עושין שני ימים לפילו בפחר ר"ח של גלותא תספק אלא תכנע אבותינו בידינו וכי"ב אלא היה תכנע אבותינו חשילם לעשות שני ימים ואתבבה בקביעת דירחא אין לבם על תב לסתוך תיהו ר"ל דטעמייהו תשום דסברי דר"ט ב' של ר"ה הוי עיקר ואתנו תניו ליה"כ וכבוהה-וטעות כדבי בב' כ"ט תב' שבת בענין ומן בליל ב' של ר"ה עכ"ל וסת"ק כ' יש תתעניו ב' ימים אבל תומרא יתירא היא תחר שאין תקבלין עליו ד"א דוד אור שנבראו בפ"ש אבי בשאר י"ה בבדור אנר של ב"ה וכן נוהגין ומהרי"ל כתב שיוליק נר תנר של ב"ה תבדי ב"ה אלא תדליקין נר אחר ומבדילין עליו ד"א דוד אור שנבראו בפ"ש אבי בשאר י"ה בבדור אנר של ב"ה וכן נוהגין ומהרי"ל כתב שיוליק נר תנר של ב"ה תבדי ב"ה על שניהם וכנ"ל לנרוג (ג) [וכ"כ תרי"ו וכתב דאין יוהרים ור"ו בעוב] (ד) ובדרשות מהרי"ו בשם א"ז .תרבים שהוא יום טוב ' (ה) וכ"כ בא"ז דיותר טוב שלא לעשות דאיבא סכנה בדבר דאמרינן בירושלמי דהוה אבוה דשמואל עביד הכי ומית מיהו אין לחחות בידי העושים כן :

תרבד (א) אבל בתרדכי וכהגה"מ כיה ה' י כ כתב שיש שאיכם הוקעים אלא התקיעה א' ובאיזה כתב שכן מנהג אשכנז וכן אנו נוהגין והמנהג לתקוע מיד אחר הקדיש שאומרים בסוף נעילה וכ"ה בסנהדרים ויש שמקדימין את הערב קדיש מיד שאמרו ר' הוא אלהים ע"ש עלה אלהים בתרועה כי אומרים ז"ם ה' הוא אלהים כנגד ז' הקיעים שהשביעה עולה בהן כמ"ש סמ"ג והגה"מ ומעתיר שכ"ה בירב אשרנו (ב) וכ"כ אבודרהם שכ"כ הר"י שמנהג היה בברונה שכ"א היה מביא עמו נר מב"ה בדי שיהא לו נר ששבת ובאנדה בתב פ' אחרון דיומא דצרך נר ארר ו"א נר דדולק בב"ה שאותו נר מבדילין עליו אלא שדולקין אין מבדילין עליו עכ"ל וכ"כ מהרי"ו בדרשה שלי ובא"ז כתב שיש לברך על אור ש"בראו מב"י אבל לא בנר שנדלק מעמו אלא מיהרי נר ששבת וריב"א מחיר עכ"ל ובמנהגים ישנים דאם חל יוה"כ בשבת אין מבדילין על אור של ב"ה אלא מדליקין נר אחר ומבדילין עליו ד"א דוד אור שנבראו בפ"ש אבי בשאר י"ה בבדור אנר של ב"ה וכן נוהגין ומהרי"ל כתב שיוליק נר מנר של ב"ה תבדי ב"ה על שניהם וכנ"ל לנרוג (ג) [וכ"כ מהרי"ו וכתב דאין יוהרים ור"ו בעוב] (ד) ובדרשות מהרי"ו בשם א"ז .תרבים שהוא יום טוב ' (ה) וכ"כ בא"ז דיותר טוב שלא לעשות דאיבא סכנה בדבר דאמרינן בירושלמי דהוה אבוה דשמואל עביד הכי ומית מיהו אין לחחות בידי העושים כן :

חדושי הגהות

תרבד א וכ"ג שמעתי משום דאם היו טבריכים ברכות יוה"כ דוי ברכה לנשלה כיון דאינו יוה"כ דלהדמיי יכול לעשות יוה"כ אבל לא להקל וכן מוכח בתשובה אשכנזית שהביא ב' יעקב שכתב ומצאתי בתשובה אשכנזית שני ימים וכו' אך פיוטים וסליחות יאמרו כרגונם ע"כ הרי משמע שפיוטים וסליחות יכולים לומר אף בעשרה ואין בו משום לא תחגודדו אלא שהתפלות לא ישנו משום ברכה לבשלה כ"ש (מהרל"ח) :

מסכנתם שני ימים ר"ה לן מנהגן כלל התפלות ומפיקו הוו עשרה לך פיוסים וסלימות יחתרו כרכוסם (ו) : **ויא"א** מי שעשה פעם אחד שני ימים שוב אינו יכול לחזור בו לעולם וכו' כך כתב סמ"ק בשם הר"ם :

ואא"א ז"ל היה מתיר ליטמל עליו טעמא משום דמזיגת מ"ע להתפעות מלא יוס אחד לגב וכתו שכתבתי בשם סמ"ק והגהות וש"כ הוי כמו נדר והטמל עליו וכתו שכתב המרדכי בפ' מקום שנהגו בשם ר"ם מי שרגיל להתפעות תעניות שנין ר"ה ליה וצלפני ר"ה צריך נ' שיתירו לו וכנון שנעשה שהתפיל לנהוג היה דעתו למהוג כן לעולם וחפי' בשעם אחד שם נהג צריך היתר ע"כ :

תרכה בסוכות

תרכה בסוכות (א) תשבו שבעת ימים וגו' למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני ישראל בהוציאי אותם וגו' תלה הכתוב מצות סוכה ביציאת מצרים וכן הרבה מצות לפי שהוא דבר שראינו בעינינו ובאזנינו שמענו ואין אדם יכול להכחישנו והיא המורה על אמיתת מציאות הבורא יתעלה שהוא ברא הכל לרצונו והוא אשר לו הכח והמשלה והיכולת בעליונים ובתחתונים לעשות בהן כרצונו ואין מי שיאמר לו מה תעשה כאשר עשה עמנו בהוציאו אותנו מארץ מצרים באותות ובמופתים והסוכות שאומר הכתוב שהושיבנו בהם הם ענני כבודו שהקיפן בהם לבל יכה בהם שרב ושמש ורוגמא לזה צונו לעשות סוכות כדי שנזכור נפלאותיו ונוראותיו ואע"פ שיצאנו ממצרים בחדש ניסן לא צונו לעשות סוכה באותו הזמן לפי שהוא ימות הקיץ ודרך כל אדם לעשות סוכה לצל ולא היתה ניכרת עשייתנו בהם שהם במצות הבורא יתברך ולכן צוה אותנו שנעשה בחדש השביעי שהוא זמן הגשמים ודרך כל אדם לצאת ממיכתו ולישב בביתו ואנחנו יוצאין מן הבית לישב בסוכה בזה יראה לכל שמצות המלך היא עלינו לעשותה וסוכה זו צריך שתהיה בסקום הראוי לעשותה ומטין הראוי ושיהיו דפנותיה כראוי בשיעורם ובמנינם ושיהיה סכבה כראוי ושלא תהא גבוה יותר משיעורה ולא נמוכה פחות משיעורה ולא קטנה משיעורה :

תרכו מקום הראוי ביצד שיעשנה תחת אויר השמים דכתיב (ב) בסוכות תשבו ודרשינן ולא בסוכה שתחת סוכה ולא

הלכות סוכה

תרכו מקום הראוי ביצד שיעשנה תחת אויר השמים דכתיב בסוכות תשבו ודרשינן ולא בסוכה שתחת הסיכך ולא בסוכה שתחת הסיכך ולא בסוכה שתחת הסיכך דתניא בפ"ק דסוכה (ד' ט) ופריך בגמ' מדדרשינן בסוכות תרתי משמע תרי"ג כרבי יוחנן

ומ"ש ומ"ש ו"ל מי שעשה פעם אחת כ' כ"כ בסמ"ק בשם הר"ם סוף הלכות ר"ב : שנהג לעשות ג' ימים ויפה המנהג שלא לעשות :

תלה הכתוב וכו' כתב ב"י תלה הכתוב מצות סוכה ביציאת מצרים וכן הרבה מצות כלומר הוקשה לו הואיל וכתב הרמב"ן ז"ל בפרשת בא בני ישראל בהוציאי אותם וגו'

ואם האילן גבוה מרובה ממחתה פסולה בכל ענין אף אם הסוכה גבוה מרובה ממחתה אם שניהן שוים כתוך כדי הילון כאילו עומדת בתוך הבית ובגמרא אמר רבא ל"ש גבוה באילן שגבוהו מרובה ממחתו אבל ממחתו מרובה מגבוהו שהרי הוא כאילו עומד בתוך הבית וכן אם האילן מרובה ממחתו ואם הסוכה מרובה ממחתה אבל אם האילן חמתו מרובה ממחתה בלא איל בשירה אפילו לא חשפיל הענפים למטה לערב עם סכך הסוכה אבל אם אין הסוכה צילתה מרובה מחמתה אלא ע"י האילן אז צריך שישפיל הענפים (ג) ויערבם עם הסכך בענין שלא יהו ניכרים ויהא הסכך רבה עליהם ומבטלן וזהו לדעת רש"י ז"ל אבל אבי העזרי כתב אפי' אם הסוכה מרובה מחמתה בלא האילן והאילן חמתו מרובה, מצילתו אם צילתה מרובה מחמתה בלא האילן והאילן חמתו מרובה, מצילתו אם ענפי האילן מכוונין (ד) כנגד סכך הכשר פסולה שהרי הצל מן האילן ולא מן הסוכה ל"ש אם האילן קדם ל"ש אם הסוכה קדמה פסולה כיון שענפי האילן מכוונין כנגד סכך הכשר אבל אם הענפים כנגד האויר שבין הסכך הכשר כשירה הואיל וצל הכשר הוא מרובה מחמתה שאפי' אם ינטל האילן יש שיעור בכשר להכשיר וכ"כ הראב"ן ומפני זה יש מחמירין שלא לעשות סוכה למטה בבית תחת הגג אף ע"פ שהסירו הרעפים כיון שנשארים עדיין העצים הדקים אשר הרעפים מונחים עליהם אע"פ שיש אויר גדול בין העצים יותר מכדי העצים וה"ר יהיאל היה נוהג בשהיה עושה סוכתו בבית תחת הגג שהסירו הרעפים היה זורק קנים מן הסכך עד

ולא בסוכה שתחת הבית ולא בסוכה שתחת האילן ואם האילן צילתו מרובה מחמתו פסולה בכל ענין אף (ב) אם הסוכה צילתה מרובה מחמתה אבל אם האילן חמתו מרובה מצילתו אז רואין אם הסוכה צילתה מרובה מחמתה בלא איל בשירה אפילו לא חשפיל הענפים למטה לערב עם סכך הסוכה אבל אם אין הסוכה צילתה מרובה מחמתה אלא ע"י האילן אז צריך שישפיל הענפים (ג) ויערבם עם הסכך בענין שלא יהו ניכרים ויהא הסכך רבה עליהם ומבטלן וזהו לדעת רש"י ז"ל אבל אבי העזרי כתב אפי' אם הסוכה מרובה מחמתה בלא האילן והאילן חמתו מרובה, מצילתו אם ענפי האילן מכוונין (ד) כנגד סכך הכשר פסולה שהרי הצל מן האילן ולא מן הסוכה ל"ש אם האילן קדם ל"ש אם הסוכה קדמה פסולה כיון שענפי האילן מכוונין כנגד סכך הכשר אבל אם הענפים כנגד האויר שבין הסכך הכשר כשירה הואיל וצל הכשר הוא מרובה מחמתה שאפי' אם ינטל האילן יש שיעור בכשר להכשיר וכ"כ הראב"ן ומפני זה יש מחמירין שלא לעשות סוכה למטה בבית תחת הגג אף ע"פ שהסירו הרעפים מונחים עליהם אע"פ שיש אויר גדול בין העצים יותר מכדי העצים וה"ר יהיאל היה נוהג בשהיה עושה סוכתו בבית תחת הגג שהסירו הרעפים היה זורק קנים מן הסכך עד

ל"ש קדם האילן לסוכה ול"ש קדמה הסוכה לאילן כיון שמונחים ענפי האילן כנגד סכך הכשר ומיהו אם הוא כך שענפי האילן אינן מכלים את הסוכה אלא כנגד הסוכה אלא שהאויר שבין סכך הכשר כשר ובצילתה מרובה מחמתה אין כל האילן פוסל הואיל ואויר שבין סכך הכשר כשר ובצילתה מרובה מחמתה אין כל האילן פוסל הואיל ואינם מכוונין וע"ש בכשר כשיעור אם ניטל הפסול והפסול חמתו מרובה עכ"ל: ודעת הגאון קמץ. אבל דעת הר"ן כדעת אבי"ה שכתב ור"ן וכי חמתו מרובה מצילתו מהו הוי וכו' פי' שאע"פ שהסוכה בעלמה צילתה מרובה מחמתה כיון שכל האילן שהוא פסול עומד למעלה כרי הוא מבטל כל סכך כשר שהוא למעלה ממנו שהרי אינו מתפס כלום כיון שהעליון מיכל עליו ומפסיק שאינו מתרפק סכך פסול של האילן עם סכך כשר שהוא תחת האילן שנמצאים נעשה הסוכה צילתה מרובה מחמתה ורחוי שתפסל עד שיהא כל האילן מעט כ"כ דבטלו סכך שתחתיו יהא צילתה של הסוכה מרובה מחמתה אבל כלאי"ם מיפסלא ל"ש קדם האילן לסוכה ל"ש קדמה סוכה לאילן כדברי קצת מפרשים דאפי' דבל שקדמה סוכה לאילן לא מתרין בהן המלטרף סכך פסול שהרי סכך כשר מתקן לה רב פפא בשחבטן בשלמור שנעשה האילן ועריבן עם סכך כשר דבל כה"ג כיון שחמתו של אילן מרובה מצילתו מבטל ברובא דלא מיכל אילן חמתו מרובה מחמתה לא מבטל ברובא כיון שאין מחמתו מרובה מצילתו מאי הוי וכו' ואע"פ שהסוכה בעלמה צילתה מרובה מחמתה כיון שהאילן פוסל הוי כאילו חמתו מרובה מצילתו וכ"כ ה"ר יצחק בר' יהודה ז"ל וכ"כ הגמ"י בשם רבינו מאיר וכ"כ הגמ"ר בשם רבינו יצחק בר' יהודה ז"ל וכ"כ הרמב"ם בשם הראב"ד וכ"כ הגאונים בשם רבינו האי ז"ל וכ"כ הרא"ש בשם רבינו יצחק בר' יהודה ז"ל וכ"כ הרשב"א בשם רבינו יצחק בר' יהודה ז"ל וכ"כ הרשב"ם בשם רבינו יצחק בר' יהודה ז"ל וכ"כ הרמב"ן בשם רבינו יצחק בר' יהודה ז"ל וכ"כ הרא"ה בשם רבינו יצחק בר' יהודה ז"ל וכ"כ הרמב"ן

הערבה על הלו"ס ומיהו יש לתמוה על רבי שכתב מיקון זה מחס דמשמע דבכהי נפיק ר"ם לכל הפירושים ומיין הדבר כן דלפ"ז הכשיר רש"י בשחבטן מלא כשנתערב הסכך הפסול עם הכשר ואין נראה נפיק לן מכל מס הפסול ניכר לעצמו לפ"ז וכ"כ התוספות בפ"ק דסוכה (טו :) מהא דפריך מלמודם והא מ"מ לגמגם וכ"כ סמ"ג ובסוכה שתחת עציס דקיס שכנג מי מתיג למיפכלא כדי לתוב לפי' מבי"ם ומ"ה נעיון לתקוטה הא מס מיתא דפסולה אין תיקון זה מועיל מידי פסול לעצמו כל הני רבוותא ולדעת הרמב"ם נמי פסולה היא כמ"ש בפ"ד ותיקון זה ה"ר יחיאל לא מצי לתוקמי מלה לדעת הר"ן שכתב שאם סכך פסול שומד נעצמו וסכך כשר בעצמו מניח טפי מכשהם משורגים יחד : **ומ"ש** רבי' ונ"ל שהוא מוסיף שאף לדברי הפוסל כי לא פרכם היינו דוקא שניתלה מרובה מתחתה ומ"מ יש חוור דין סכך כשר וכו' דכריס נכונים הם ומנומרים יותר יפה נדברי הר"ן שכתבתי בסמוך שאף"פ שהסוכה נעצמה נילה מרובה מתחתה כיון שעל המילן שהוא פסול שומד למעלה הרי מבטל כל סכך כשר שהוא למטה ממנו ומ"מ שתפסל עד שיהא על המילן מעט כל כך דבלאו סכך שתחתיו יהא נילת, של סוכה מרובה מתחתה וע"ל דגם הר"פ וה"ר יחיאל לא היו מצריכין ליקוף קניס מן הסוכה עד הגג אלא היכא דאי מסלקת לסכך שתחת העציס הדקיס הוי מתחה מרובה מנילתה אבל אי כד מסלקת לסכך שתחת העציס הדקיס מכתי הוי נילתה מרובה מתחתה לא היו מצריכים ליקוף קניס ומיהו מעכשו שהיו מצריכין ליקוף בכולם מקום לנזרינן הא מטו הא :

ומ"ש שכתב העיטור הניחו מט"ס שאמר שכיון שהסיר הרעפים העציס הנסמרים אין עליהן דין סכך פסול לתקן (טו .) תקרה שלין עליה מעזיבה מפקפק אי מוטל לתת מניעתיים לא מייתי רמיה מדתקן ומוטל לתת מניעתיים דהניחו נמוחן סכך כשר כמויר שכיון שהר לעשר לעשר הוא ונסרים הנסמרים לסכך פסול חשבינן להו מלא מדתקן מפקפק מייתי רמיה דכיון דמתפקפק שני דהייטו כל המסמרים לשם עשיית סוכה וכבטרת הסוכה נסכך זה מלאת סכך כשר הוא מע"ם שכל שך שלא פקפק פסולה הסוכה מ"מ כיון דלא מיפסיל מלד עלמו מלא מעזיבה מעשה ולא מן העשוי לא חשיב סכך פסול א והרמב"ם כתב כפ"ה השעשה סוכתו תחת האילן כלילו עשאה בתוך הבית הדלה עליה האילנות ובדיהן וסיכך ע"ג ולחל"ב קנקן מס היה הסיכוך הרבה כשרה ואם לא היה הסיכוך שהיה מתחלתו כשר הרבה מהן צריך לנענע אותן מאר קנינהן כדי שתפיה עשוי לשם סוכה עיכ"ל ונראה מדבריו דאי שתסככין בו נדבר שאין מתכוין לישב בו וסכך בשתיהם מע"ם שהכשר יאר על הפסול פסולה וכתב כ"ה מהני' דהשוטה סוכו תחת האילן וכו' ואם שנאמר עליה גגה' כתב"ל והבית עוד מלי למימרי מן בגמרא אי בשחבטן תניעה הדלה עליה אף הגגה ואף הדלעת ואם הקיסום וסיכך ע"ג פסולה ואם היה הסיכוך הרבה מהן מן קנקנן כשרה כ"ל מילתא בעלמא הבטן הא קתמרת סכך פסול כשר מלא מעזיבה מעשה ולא כשר מלא למו בשחבטן ותיובתא מי מתסס הוי"ת דיעבד מבל לכתחלה לא קמ"ל ע"כ בגמרא וכתב ע"ז לא נזכר סוגיא זו בהלכות מלא שעל התשבה דהלה עליה כתוב אם היה סיכוך הרבה מהן ומוקימנא בשחבטן דמ"ה קתנטרע סכך פסול בהדי סכך כשר ופסול, וזה לעת רבי' דהוא מפרש הבטן שהפריזין זה מזה מכל מס היו מעורבין זה בזה אף על פי שהסכך כשר רבה מבטרע זה בזה ופסול והו הדין שכתב רשיו בסמוך שיריב דבר שתסככין בו וכו' ואם הבטן שר"ל הפריזין צריך שיהא הסיכוך הכשר רבה מן הפסול ואם היה כמותו בשמשם פסול והו שאמר' בתשבה לו שהיה הסיכוך הרבה מהן ומוקימנא לה בשחבטן דמ"ה קתנטרע סכך רשיו סיכך בדבר פסול ובדי כשר וכו' וכל זה כשהן בסכך פסול בידוע ס"ע כתו שתסכך בדבר פסול ובדי כשר וכו' ואח"כ קנקן מס היה הסיכוך הרבה מהן כשרה ואם לא היה הסיכוך שהיה מתחלתו כשרה הרבה מן הקנקן כשרה הרבה מהן ומוקימנא לה בשחבטן דמ"ה קתנטרע סכך פסול בהדי כשר ופסול, ואח"כ הבטן שר"ל הפריזין צריך שיהא הסיכוך

ולא אמר אם התינוק קדם וכו' מע"ג שכבר כתב רבינו דין זה בדרך אגב בהעתקתו לדברי רמב"ם מזר ובתבו כאן בסתם לתורוייו לן שדין זה מוסכם מכל הכל ואינן דברי יחיד ודברי החולקים על זה הם דברים דחוייס עיין כמ"ש הר"ן על זה בתקיעתין דהלכה עליה את הגפן ועיין עוד בת"ס לקתן בסי' תרכ"ט בדין הנחת הסולם על הסוכה:

ואם קנן בו כתשה דהלכה עליה את הגפן כו' אלא שהקנן בו מקנן ואתיקנא בגמרא דלריך לנענע ורש"י והר"ן פירשו דלריך לנענע כ"פ לכבו ומניחו ומזיר ומגביה מנידו ומניחו אלא מכן ברי"ף והרא"ש והרמב"ם כתבו בסתם ואתריהם נתכוון ר"ת ירוחם ורבינו שכתבו ג"כ בסתם ודע דבמרדכי ובאגודה פ"ק והג"ה מיימוני פ"ב כתבו בשם ר"ת דבעינן להזיזן ממקומן וכן נהג היכא דלכך בתבילת עלים וערבה ולא התירון קודם ועיין בשאלתות בזה לקתן בסימן תרכ"ט בס"ד:

כתב בהגה"ת פ"ק דסוכה סוכתו תחת הגג בתוך כנית ואחר שסיכך סיכר סיכר התקרה כשירה ואין בזה תעשה ולא מן העשוי כיון שגוף הסכך נעשה בהכשר ע"ב וכ"כ בהגהת מרדי פ"ק דסוכה וכן המתקבל בה"ו כר"י הלבן ולא כר"ב מרעבנשפור"א דמחתיר וכ"כ הב"י בשם ה"ר מלתן. עוד כתב בשם ה"ת להכשיר מטעם אחר לפי שגילוח הגג והסרת הרעפים ופקפוק הדפין הוי התעשה להכשיר הסיכוך העשה בפיסול וכ"כ בשל כו. וכ"כ בתשובה ב"ה ס"ח שלא שכחו בה שהרי כל הגג כולו אחד שדרך על מנת כן בשעת בנינו כל הגג כמין גרוף גדול אחד שדרך על מנת סוכות שנעשו בשביל הסוכה כמו שמפלקין לגדדין ותסככין שם הסוכה דהו לחבור לסכך הסוכה כי אם שפלקו את הכריף מתחלה לשם סכך הסוכה נרתעשה ואחר כך כולה את הגג הוי מן העשוי ותירי"ל ז"ל הזיע עליו מהעושה סוכתו תחת הגג שהתיר ה"ת להכשיר מטעם אחר לפי שגילוח הגג והסרת הרעפים ופקפוק הדפין הוי התעשה להכשיר הסיכוך העשה בפיסול וכ"כ בשל כו. וכ"כ בתשובה ב"ה ס"ח שלא שכחו שם כשם שהגג גדול אחד שדרס על מנת סוכות שנעשו בשביל הסוכה כמין גרוף וברי מ

תרכז וכי היכי דבעינן שתהא הסוכה תחת אויר השמים סי' ת"ל סעיף א' כתב הרמ"א בסוכה כו' לפיכך היזן כה תחת כמטה מן תחת הכילה אם היא גבוה י"ט (כ:) תן היזן תחת המטה בסוכה לפ יגמ' ר"ח והירושלמי שמשמל (שם) במטה גבוה עשרה ובפ"ק (י:) גרסינן מרי"י מ"ש מותר ליתן בכילה בסוכה אע"פ שיש לה גג והוא שתהא גבוה י' ל"ו אם (יג:) תמרי לה מרי"י מ"ש מותר ליתן בכילת תחיים בסוכה לפי שתין לה גג ואע"פ שגבוה י' וכתב הרמ"א לכתורה נראה דהיינו דוקא ליתני ל"ש מהדדי ל"ק המשמיע שיעורא דסוכה גבוה י' אע"פ שיש לה גג ולישנא כתרא משמע שיעורא כשתין לה גג אע"פ שגבוה י' ותריוייהו נכי למיסורת וכן דעת הרי"ף ורי"ן גיאת כתב טולא רבותינו שפסקו כלישנא בתרא וכ"פ כילה שיש לה גג אפי' מיום גבוה עשרה מסולה מין לה גג אפי' גבוה י' מותרת ואע"פ שיש לומר כן דהא שמשל מרגמא להיתה דיזן תחת המטה במטה עשרה וכן פי' ר"י דהני תרי לישני ל"פ· מהדדי ול"פ ג"כ הרמב"ם בפ"ה מיום וכן קיזור נלשון רבינו וכך היה לו להקוב לפיכך היזן בה תחת המטה בכילה אם היא גבוהה י"ט ויש לה גג אפילו גבוה עשרה כמאל ולא יגע :

העיצים היזמים מד' דאפי' המטה מסור לפרום עליהם סדין וכו' מסנה נפ"ק (י:) פורש עליה סדין מפני החמה או מחמיק מפני הגשר או שפירש ע"ג הקיטע פסולה אבל פורש הוא ע"ג נקליטי המטה וגמרת (שם) ת"ר מסדא ל"ש אלא מפני הגשר אבל לנחומה כשירה ופירש"י או שפירש על גבי הקיטע. כלומר או אפי' לא פירש מפני הגשר אלא לנוי על מנת : ע"ג הקיטע. כן ל' קונטרס לר' רבני המטה וגבוהים י' והיינו כלעיפות מזה לזה ע"ג ופירש עליהן סדין והרמיזן מן הסכך להסתת למו משום הסכך כדכר המקבל טומאה מהפלגדים לאו לסכוכי שנחה ס· פסולה. משום דאמרינן יושב בסוכה דאפי' מפסיק ביניהם : אבל פורש הוא ע"ג נקליטי המטה. אפילו אלא שיש וסכ יוצאים כאמצע מטה אחת לתרמשוחיה ואחת לרגליה ומחניים כלעיפות מזה לזה ופורסין עליו סדין והוא מפסיק לכאן ולכאן משום דאין לה גג עפה רחב למעלה לא מיקרי אהל : ל"ש אלא מפני הגשר. משויה סכך להגן עליהן מפסיל משום מקבל טומאה אבל לנחומה אין זה סכך עליה וכשירה : **ומ"ש** ואפי' אין פרס סדין תחת הסכך לנוי פסולה וכו' (שם) מתמר נוי סוכה התולנין מתנה ד' ר"נ אמר כשירה ר"מ ורבנ ר"י הוא מתרי פסולה וכתב הרמ"ן וקי"ל דיחיד ורבים הלכה כרבים ורי"ף גיאת כתב דלא מסתבר אלא כר"י דקאי כשמואל ולא דמיא להא דשמואל כדפרישית לעיל. ויל"ל דזוקא סוכה הוא דמכשיר בהכלגת ד' כיון דלנוי מכידי נבי סוכה נפלי אבל סכך אסול דלא עביד לנוי אפי' סתוך לסכך כשר פסולה דהא לתמריך נבי סדין לנחומה כשרה מירי שתין מופלג ד' לעיניה ד"ה ורבנ ר' הוא ואע"פ שפסי הכשר פסולה עכ"ל והרי"ף ג"כ פסק כר"ח ורבנ עד ר"ה וכן פסק הרמב"ם בפ"ה ומכי נקטינן (ג) : **ודווי** יודע שכתב הר"י נפ"ק אפי' לתי"י ס"ם מותר ליתן בכילה בסוכה לפוס מתי דאמתר בגמרא מסתברא דג' דיוטי הם כילה ונקליטין וקינוסות כילה דלא קניעא לה מתפרש דלא היכא דאיכא לאוכוי תרתי לרשתא שיש לה גג ואגוב י' אבל קליטין קניעי עפי מכילה ואע"פ שאין לה גג כל שהן גבוה י' אין יושיבים אפתיחין אע"פ שאין נראה בן מדברי הרי"ף שהכשיר נקליטין סחם ואפשע ואע"פ שבגוהין י' וכן דעת הרמב"ם בפ"ה מכל זה מינו מחוור קינוסות דקניעי ויש לחן גג אפי' אין גבוהים י' אין יושיבים אפתיחין וכר"ם יהין אפסי דתרגמא שמואל לאפתיחין דקאי אפתח מסוה דקניעי פסלי אפי' כפחות מעשרה ה"מ בקינוסות הואיל ולאוכוי מעשות אבל מטה לגבוה עשויה מי גיהיה עשרה חשיב אבל ואי לית לך ובאפתח שהכרי מבוארים בגמרא דבפ"ק אתיב לשמואל דאמר מחזר ליזן בכילה בסוכה אע"פ שיש לה גג והוא שלויה בגוב י' מדאיצטי פירש ע"ג קינוסות פסולה ובלבד שלא יהו נקליטין נגוהין מן המטה י' מכלל דקינוסות אע"פ שאינם גבוהין י' ומשני אחני קינוסות דקניעי ואע"ב י' לתמוה על הרי"ף והרמב"ם שלא הזכירו דנקליטין לא מכשירין כהו שלא כשאינם גבוהים כשאינם קיש מיתרת אע"ל דגם נבוהים י' אין יכולין לקבל מהם כשהמטה פסולה כיון שהמטה גבוה י' וכי אין יכול לקבל . ופ"ק מה שניים שהמטה בסכך שאינה יכולה לקבל אפי' כשהמטה גבוהה י' ולא מכר בדברי הרמב"ם שהמטה יכולה לסבל סכך שעליהם אלא דהיכי דמכשיר הרמב"ם ע"ג כילה ונקליטין דוקא כשהמטה גבוהה י' אבל כשהמטה נמוכה י' אפי' כילה ונקליטין אינה יכולה לקבל סכך שעליהם ואפי' הכי מכשיר הרמב"ם ע"ג כילה ונקליטין אפי' כשהמטה נמוכה י' משום דסבר דכיון שהמטה גבוהה י' אין הסכך שעליהם נוגע בהן ואינו נראה כמונח עליהן אלא כמונח על המטה ואינו נוגע בהן כלל ולא חיישינן שמא יבא לישב תחתיהן ולא יראה הסכך שעליהם ולא יזהר בו ולא יגזור שמא יקרע הסכך שעליהם ויראה מתוכן ויבא לישב תחתיהן משא"כ בשאר קינוסות שאינן גבוהות י' אלא נוגעות בהן ונראה כמונח עליהן חיישינן שמא יבא לישב תחתיהן ולא יראה הסכך שעליהם ויקרעם ויראה מתוכן ויבא לישב תחתיהן ולפיכך אפי' כשהמטה גבוהה י' אסור לישב תחתיהן ואם אין לה גג שרי אפילו אינו גבוה י' אסור לישן תחתיה ואם אין לה גג שרי אפילו גבוה י' ולא נהירא לא"א הרא"ש ז"ל אבל העצים היזצאין מד' ראשי המטה אסור לפרום עליהן סדין ולישן תחתיו אפילו אינם גבוהים י' משום דקביעי טפי מכילה אבל אם אחד יוצא באמצע המטה בראשה והשני במרגלותיה כנגדו מותר לפרום סדין עליהן ולישן תחתיו דלא חשיב אהל אם אין גבוהים י' אבל אם גבוהים י' אסור ואפי' אם פירש סדין תחת הסכך לנוי פסולה וכנון שהוא רחוק מן הגג ד' טפחים אבל אם הוא בתוך ד' לגג בטל אצלו כיון שהוא לנוי אבל אם אינו לנוי אפי' הוא בתוך ד' פסול והרי"ף גיאת ז"ל כתב ולנוי לא פסול אא"כ יהא מופלג י"ט ולא נהירא לא"א ז"ל :

סוכה

תרכז וכי היכי דבעינן שתהא הסוכה תחת אויר השמים ולא יהא סכך אחר עליה ח"נ בעינן שיהא הוא באויר הסוכה ולא יהא סכך אחר חוצץ בינו לסוכה לפיכך הישן בה תחת המטה או תחת הכילה אם היה גבוה י"ט ויש לה גג טפח חשובה כאהל ולא יצא אבל אם אין לה גג רחב טפח או שיש לה גג ואינו גבוה י' שרי והרי"ן גיאת ז"ל תלה הבל בגג שאם יש לה גג אפילו אינו גבוה י' אסור לישן תחתיה ואם אין לה גג שרי אפילו גבוה י' ולא נהירא לא"א הרא"ש ז"ל אבל העצים היזצאין מד' ראשי המטה אסור לפרום עליהן סדין ולישן תחתיו אפילו אינם גבוהים י' אבל אם גבוהים י' אסור ואפי' אם פירש סדין תחת הסכך לנוי פסולה וכנון שהוא רחוק מן הגג ד' טפחים אבל אם הוא בתוך ד' לגג בטל אצלו כיון שהוא לנוי אבל אם אינו לנוי אפי' הוא בתוך ד' פסול והרי"ף גיאת ז"ל כתב ולנוי לא פסול אא"כ יהא מופלג י"ט ולא נהירא לא"א ז"ל :

סוכה

תרכז וכי היכי וכו' הקדוש לומר וכי היכי וכו' כדי לתת טעם למ"ש שהוא מן המובחר לישן תחת המטה וכו' ואמר שהוא כסוכה תחת סוכה דלמיטו יוצא י"ח ד"א אפי' דיעבד וכ"כ הרי"ף והרא"ש בפרק היזן וברמב"ם בפ' המטה וכתבו שכל הרוצה לעשות כן יבנה בסוכה עשרה על עשרה ויעשה לו מחיצות גבוהות עשרה ויפרוס מטה בתוכה ויישן שם ויהא פטור מן הסוכה ומדרבנן הוא דמהני ד"א ויוצא ידי חובתו ורמב"ן דחק ואמר דמ"ש אף בסוכה גבוהה עשרה נמי שהרי אהל הוא שאין לו גג אלא שהוא פתוח לסוכה ומשום הכי מהני ליה ומחזרת סוכה כמתוך סוכה למדי חכמים זכר זה וכו' : **ומ"ש** לפיכך היזן תחת המטה מסנה ריש פרק היזן ומתירגמה שמואל במטה גבוה עשרה וכך הכילה מיתרת דרך יהודה אמר שמואל כפ"ק ובלישנא קמא מתיר בסיום גבוה י' ובלישנא בתרא אסר וכתב הרמ"ם דלישנא בתרא עדיף ומתוייהו נכיון למיסורת וכרי"ן גיאת פסק כלישנא בתרא דתלי הכל בגג וקשה דהא שמואל גופיה מיתרגמה להך דהיזן במטה גבוה י' :

ומ"ש מהל העצים וכו' פי' הא דכתיב תרתי גג וגבוה י' דוקא מטה דלגבה עשויה וכן בכילה כיון דלא כתיב העצים ולתוכן עשויות תשיבי אהל בגג עפה אפי' היזמים מד' דאפי' המטה כיון דקניעין ולתוכן עשויות תשיבי אהל בגג עפה אפי' מיום גבוה י' אבל אם אחד יוצא באמצע וכו' לא תשיבי אהל אם אין גבוה י' כיון שאין לה ג"כ עפה ואיכא למימר כיון שהוא אהל עשוי חלל כאילו יש פירוש כשם שאם הכניה אדם שתי וערבות בשאול שוכב תחת המדין וכפשיא המדין עליו כאהל אין כאן כלום כך אלו שני הקליטין שהאמצע המטה כמו ערבות הן המונחין ואין כאן כלום אבל אם גבוהין י' תשיבי אהל אע"פ שאין גג עפה כיון דקניעי ולתוכן עשויות כ"ז מבואר במטה ונמרת בפ"ק וכ"כ הרי"ן בשם הגאונים ולא כמו שכתב הרמב"ן ז"ל בהשגות ובפ"ק דסוכה בשפר המלחמות לבאר זה ע"פ נס ה"ם בפ"ה מהלכות דעיסוי דבריהם ע"פ : כתוב בתוספות פ"ק הא דכילה שאין לה גג טפח שהוא רחבה עפה אף ע"ג דגגו וגם המדינן מניעין לה־ן שאין לה מחיצה עפה אפי' גבוה עשרה מותר ליתן בה דשמא לא עשוי לכלום ולמו כאהל דמי אפי' אין עכ"ל. וכ"כ לפי דבפרק תולין אמרינן הכי לענין שבת כדלעיל בפי' שע"ז וכ"כ בעבודי סוכה והכי משמע פ"ק דסוכה דף יוסף היה יזן בכילת מתניס לפי שלא היו לו גג עפה שהוא ולא מחיצה עפה מן הקרקע ומ"ם בפרק היזן דרך לא התיר ליזן בכילה אלא מפני הקטי פי' זבוניס דמשמע מכל מין מצטער לה וכ"נ בכילת פיוט לפסק בכילה פיוט בכילה שיש לה גג עפה כ"כ בשמ"ג והגהות מיי' פפ"ה ופי' בתוס' ס"ק נד"ה מותר ליזן (דף י"ח) :

ואפי' אם פירס סדין תחת הסכך וכו' פ"ק כתב הרמ"ן דהלכה כרב חסדא ורבנ רב הונא דפסלי בתוספתא ד' אפי' לנוי אפי' כתוב ד' וכ"פ הרי"ף והרמב"ם וכסמ"ג אבל מהל מטה לגבה עשויה מי גיהיה עשרה חשיב אהל ומי לא לית לך וכתמת שדברי הר"ן מבוארים בגמרת דבפ"ק מתיב לשמואל דאמר בקינוסות הואיל ולתוכן עשויות אבל מטה לגבה עשויה מי גיהיה עשרה חשיב אהל ומי לא לית לך וכתמת שדברי הר"ן מבוארים בגמרת דבפ"ק מתיב לשמואל דאמר מחזר ליזן בכילה בסוכה אע"פ שיש לה גג והוא שלויה בגוב י' מדאיצטי פירש ע"ג קינוסות פסולה ובלבד שלא יהו נקליטין נגוהין מן המטה י' מכלל דקינוסות אע"פ שאינם גבוהין י' ומשני אחני קינוסות דקניעי ואע"ב י' לתמוה על הרי"ף והרמב"ם שלא הזכירו דנקליטין לא מכשירין כהו שלא כשאינם גבוהים כשאינם קיש מיתרת אע"ל דגם נבוהים י' אין יכולין לקבל מהם כשהמטה גבוהה י' וכי אין יכול לקבל . ופ"ק מה שניים שהמטה בסכך שאינה יכולה לקבל אפי' כשהמטה גבוהה י' ולא מכר בדברי הרמב"ם שהמטה יכולה לסבל סכך שעליהם אלא דהיכי דמכשיר הרמב"ם ע"ג כילה ונקליטין דוקא כשהמטה גבוהה י' אבל כשהמטה נמוכה י' אפי' כילה ונקליטין אינה יכולה לקבל סכך שעליהם ואפי' הכי מכשיר הרמב"ם ע"ג כילה ונקליטין אפי' כשהמטה נמוכה י' משום דסבר דכיון שהמטה גבוהה י' אין הסכך שעליהם נוגע בהן ואינו נראה כמונח עליהן אלא כמונח על המטה ואינו נוגע בהן כלל ולא חיישינן שמא יבא לישב תחתיהן ולא יראה הסכך שעליהם ויקרעם ויראה מתוכן ויבא לישב תחתיהן ולפיכך אפי' כשהמטה גבוהה י' אסור לישב תחתיהן ואם אין לה גג שרי אפילו אינו גבוה י' אסור לישן תחתיה ואם אין לה גג שרי אפילו גבוה י' ולא נהירא לא"א הרא"ש ז"ל אבל העצים היזצאין מד' ראשי המטה אסור לפרום עליהן סדין ולישן תחתיו אפילו אינם גבוהים י' אבל אם גבוהים י' אסור ואפי' אם פירש סדין תחת הסכך לנוי פסולה וכנון שהוא רחוק מן הגג ד' טפחים אבל אם הוא בתוך ד' לגג בטל אצלו כיון שהוא לנוי אבל אם אינו לנוי אפי' הוא בתוך ד' פסול והרי"ף גיאת ז"ל כתב ולנוי לא פסול אא"כ יהא מופלג י"ט ולא נהירא לא"א ז"ל :

סוכה

דרכי משה

תרכז (א) וכתב מהרי"ל משעה זה אין לחלות שום בני רק בפחות מד' לסכך :

כתב

פרישה

ק' מה לכסך שיש פחות מד' ל"ל מכל מקום לא מיבעי לן למיזקן קלישתו וכו' שכשהוא פ"ל ומי

תרכח סוכה שתחת סוכה וכו' פ"ק פליגי ת"ק ור"י ואסיקנא דיכולה לקבל ע"י הדחק פליגי והלכה כת"ק דפסולה דסוכה דירת עראי בעינן ואם אינה יכולה לקבל אפי' ע"י הדחק כמאן דליתא לעליונה דמי והתחתונה כשירה : ומ"ש וגם צריך שיהא ביניהם י"ט שם פסק הרא"ש כשמואל דאמר י"ט בעינן ודלא כרב חסדא ורבה בר רב הונא דסגי בד' וכ"פ הרמב"ם וכתב הרמב"ן פ"ק שכך היא דעת הרי"ף ומ"ש בספרי הרי"ף שבידינו דהלכה כרב חסדא ורבה בר רב הונא אין זה מדברי הרי"ף אלא איזהו תלמיד הגיה כך בגליון והכניסוהו בפנים וכמו שהוא מבואר במ"ש הרז"ה והרמב"ן והרא"ש והר"ן ורבינו ירוחם שהרי"ף לא הזכירו וע"ש דאסיקו דהלכה כשמואל דבעינן י"ט ודלא כהרז"ה וב"ה וראבי"ה והכי נקטינן : **ומ"ש** שאם היא מסוככת כהלכתה וכו' שם לפי גירסת ר"ת דלא כגירסת רש"י והא דהסכך פסול למעלה מעשרים אינו מצטרף בהדי סכך הכשר לפוסלו כתב הרא"ש בשם ר"ת דלא חשיב סכך פסול כיון שאין פיסולו מחמת עצמו אלא מחמת מקומו וגם ראבי"ה מפרש כן ע"ש בדין סוכה שתחת האילן :

תרכט ממין הראוי וכו' משנה פרק קמא ובגמרא מה"מ אר"י אמר קרא חג הסוכות וגו' באספך מגרנך ומיקבך וכתב רש"י דלפי זה אסור לסכך בעורות כו' וכ"כ התוס' והרא"ש לשם והרמב"ם ברפ"ה ומזה הטעם נמי אין מסככין במיני מתכות : **ומ"ש** וכן כל דבר וכו' כתב ב"י וכספודים של עץ איירי דאי של מתכת תיפוק ליה שאין גדולן מן הארץ ע"כ ואפשר דמיירי אף בספודין של מתכת שהבית יד שלהן של עץ ולא הוי"ל בית קיבול אלא כעין חצים זכרים דאין מכסין אף בעץ שבהם בשביל השפוד שהיה מקבל טומאה בין שהשפוד שלם או נשבר ·

סככה בחצים וכו' מימרא דרב יהודה פ"ק סככה בחצים זכרים כשרה בנקבות פסולה משום דבית קבול הוא ואע"פ שהוא עשוי למלאות שתיה בית קבול ופירש"י סככה בחצים. בית יד של חצים ע"כ כלומר שלא היה בהן עדיין הברזל דאילו היה בהן הברזל אף הזכרים פסולין מפני שקבלו טומאה ע"י הברזל שהוא כלי וכ"פ רבי ישעיה אחרון ז"ל : וכתב עוד רש"י הזכרים כעין שלנו שתוחבין אותו בבית קבול של חץ כשרה דאע"פ דכלים נינהו פשוטי כלי עץ נינהו ואין מקבלין טומאה נקבות שיש נקבים בראשיהם והחץ עשוי כמרצע ליכנס לתוך הנקב ובית קבול להן וראויין לקבל טומאה ואע"פ שהוא עשוי להתמלאות מילוי עולם שלא להריקן עוד שמיה קבול עכ"ל ור"ל שהחצים הזכרים אינן מקבלים טומאה אפי' מדרבנן כדתנן בפ"ב דמסכת כלים כלי עץ כלי עור כלי עצם כלי זכוכית פשוטיהם טהורים ומ"ש בפ' המוכר את הבית אדף של נחתומין מאני פשוטי כלי עץ דטמא מדרבנן פירשו התוס' לשם וכן בסמ"ג עשה ה' טומאת שרצים בשם ר"י דשלחן וכיוצא בו כיון שהוא דומיא דשק שמשמש את האדם ואת משמישו תרבינן ליה בת"כ תריבויא דתכל כלי עץ ואותה דרשא אסמכתא ואינו אלא דרבנן אבל במדרס הזב והזבה והנדה והיולדת מטמאין מן התורה שנאמר וכל המשכב אשר ישכב עליו וגו' כל העשוי למשכב או למרכב ועיין בתוס' פ"ק דסוכה דף ה' וכ"ל דלמאי דכתב המרדכי בשם הר"א ממי"ץ וכ"כ בתה"ד אפי' אותן פשוטי כלי עץ דמקבלין טומאה מדרבנן נמי מסככין בה דאינו אסור לסכך כי אם בדבר המקבל טומאה מדאורייתא וצריך לפרש לפ"ז הא דנקט חצים זכרים דטהורים לגמרי ה"ט משום דבעי למינקט בסיפא בחצים נקבות דפסולה אע"פ שהוא עשוי להתמלאות נקט ברישא חצים זכרים דכשרה ולא גזרינן זכרים אטו נקבות וה"א בגמרא אבל בתוס' פ"ק דף ה' כתבו להדיא אחצים זכרים שאם היו מקבלין טומאה מדרבנן היו פסולין לסיכוך :

בפשתן

תרכח **סוכה** שתחת סוכה העליונה כשירה והתחתונה פסילה והני מילי שיכולה התחתונה לקבל כרים וכסתות של עליונה שאז נקראת התחתונה סוכה שתחת סוכה כיון שראוי לדור בעליונה אבל אם אינה יכולה לקבלם לא ומיהו אפילו אם אינה יכולה לקבלם אלא ע"י הדחק פסולה וגם צריך שיהא ביניהן י"ט אבל אם אין ביניהן י' או שיש ביניהן י' ואינה יכולה לקבל כרים וכסתות של העליונה אז התחתונה כשירה אם היא מסוככת כהלכתה [א] אפי' אם העליונה למעלה מעשרים ואם אינה מסוככת כהלכתה ומתכשרת ע"י סכך העליונה צריך שיהא העליונה בתוך כ' אמה לארץ ובה"ע כתב אפי' אין ביניהן אלא ד' טפחים פסולה וכ"כ אבי העזרי והרז"ה ז"ל ולא נהירא לא"א ז"ל : העושה סוכה בראש העגלה או בראש הספינה אם אינה יכולה לעמוד ברוח מצויה דיבשה פסולה אבל אם יכולה לעמוד ברוח מצויה דיבשה ואפי' אם אינה יכולה לעמוד ברוח מצויה דים כשירה : עשאה בראש הגמל או בראש האילן כשירה ואין עולין לה בי"ט מקצתה על האילן ומקצתה בד"א אם היא בענין שאם ינטל האילן ותשאר היא עומדת שלא תיפול עולין לה בי"ט ואם לאו אין עולין לה בי"ט :

תרכט **ממין** הראוי כיצד כל דבר שאין מקבל טומאה ותלוש וגידולו מן הארץ (א) מסככין בו אבל דבר שאינו צומח מן הארץ אפילו אם גידולו מן הארץ ואינו מקבל טומאה כגון עורות של בהמות שלא נעבדו שאינן מקבלות טומאה או מיני מתכות אין מסככין בו וכן כ"ד שמקבל טומאה כגון שפודין וארוכות המטה וכל הכלים אין מסככין בהן אפילו נשברו שלא נשאר בהן שיעור קבלת טומאה. סככה בחצים שאין להם בית קבול כשירה שאינן מקבלין טומאה יש להן בית קבול פסולה

בפשתן

תרכח סוכה שתחת סוכה העליונה כשירה וכו' משנה בפ"ק (ט:) סוכה שעל גבי סוכה העליונה כשירה ותחתונה פסולה ר' יהודה אומר אם אין דיורין בעליונה התחתונה כשירה ופירש"י תחתונה פסולה ב' סככין יש לה וקרא פסיל סוכה שתחת סוכה כדלקמן : ואמרינן בגמרא (י·) דאם אין התחתונה יכולה לקבל כרים וכסתות של עליונה התחתונה כשרה ואף רבנן מודו בהא דכמאן דליתא דמיא ול"פ אלא ביכולה לקבל ע"י הדחק רבנן סברי כיון דיכולין לישב על התחתונה על ידי הדחק ולאכול בעליונה מיקרי העליונה סוכה ומיפסלה התחתונה משום סוכה שתחת סוכה ור"י לטעמיה דבעי דירת קבע ורבנן נמי לטעמייהו דסברי דסוכה דירת עראי בעינן והלכתא כוותייהו : **ומ"ש** וגם צריך שיהא ביניהם עשרה טפחים (שם ·) כמה יהא בין סוכה לסוכה ותהא תחתונה פסולה א"ר הונא טפח שכן מצינו באהלי טומאה טפח ור"ח ורבה בר"ה אמרי ד' שלא מצינו מקום חשוב פחות מד' ושמואל אמר י' מ"ט כהכשרה כך פסולה מה הכשרה בי' אף פסולה בעשרה וכתב הרא"ש שבה"ע כתב מסתברא דהלכה כר"ח ורבה בר"ה וכ"פ הראבי"ה והרז"ה וכתב ראיותיהם ודחה אותם והעלה דהלכה כשמואל וכן דעת הר"ן וכ"פ הרמב"ם בפ"ה וכן דעת הראב"ד ז"ל והכי נקטינן : **ומ"ש** אם היא מסוככת כהלכתה אפילו אם העליונה למעלה מעשרים בפ"ק דסוכה (ט:) פעמים שתחתונה כשירה ועליונה פסולה ה"ד כגון שעליונה חמתה מרובה מצילתה ותחתונה צילתה מרובה מחמתה וקיימא תחתונה בתוך כ' כ"כ בתוס' שגורס ר"ת כלומר אבל העליונה לא חיישינן דכל ענין דקיימא ואפי' למעלה מעשרים לא מיפסלה התחתונה בהכי משום דלמעלה מכ' לא חשיב סכך פסול מאחר שאין פיסולו מחמת עצמו וכתב הר"ן שכ"כ שהיה גורס הרי"ף ותימה רש"י גורס דקיימי תרווייהו בתוך כ' שהוא סובר דאי קיימא עליונה למעלה מכ' אמרינן בה מצטרף הסכך פסול בהדי סכך כשר כדאמרי' במחובר ובסמוך אכתוב מה שנראה שהוא דעת הרמב"ם בזה : **ומ"ש** ואם אינה מסוככת כהלכתה ומתכשרת ע"י סכך העליונה צריך שתהא עליונה בתוך כ' לארץ פשוט שם פעמים ששתיהם כשירות ה"ד כגון שתחתונה חמתה מרובה מצילתה ועליונה צילתה מרובה מחמתה וקיימא עליונה בתוך עשרים ופירש"י כגון שתחתונה חמתה מרובה דסכך דידה כמאן דליתיה הוא דתרווייהו מתכשרין בסכך עליון והוא דקיימא עליונה בתוך כ' לארץ דהוי סכך כשר אף להכשיר תחתונה. והרמב"ם כתב בפ"ה אם אין גובהה של עליונה י' או שלא היתה התחתונה יכולה לקבל כרים וכסתות של עליונה אף ע"י הדחק אף התחתונה כשירה והוא שלא יהיה גובה שתיהן יותר על כ' אמה שהתחתונה בסכך העליונה היא ניתרת ונראה לדקדק מדבריו שהוא סובר כגירסת ר"ת מדנתן טעם שזה שצריך שלא יהיה גובה שתיהן יותר על כ' אמה הוא מפני שהתחתונה בסכך העליונה היא ניתרת משמע דבשתחתונה חמתה מרובה מצילתה עסקינן שהיא צריכה לסכך העליונה הא אם צילתה מרובה מחמתה שא"צ לסכך העליונה אע"ג דקיימא עליונה למעלה מכ' לית לן בה : **העושה** סוכה בראש העגלה או בראש הספינה אם אינה יכולה לעמוד ברוח מצויה של יבשה פסולה אבל אם יכולה לעמוד ברוח מצויה של יבשה וכו' משנה וגמרא בפרק הישן (כב: כג·) ומשמע התם דרוח מצויה של ים היי כרוח שאינה מצויה של יבשה : **עשאה** בראש הגמל או ע"ג האילן כשירה ואין עולין לה בי"ט מקצתה על האילן ומקצתה בד"א אם הוא בענין שאם ינטל האילן תישאר היא עומדת וכו' הכל משנה שם וטעמא דאין עולין לה בי"ט פשוט משום שאסור להשתמש בי"ט בבעלי חיים ובמחובר :

תרכט ממין הראוי כיצד כל דבר שאין מקבל טומאה וגידולו מן הארץ וכו' משנה פ"ק (יא·) זה הכלל כל דבר שהוא מקבל טומאה ואין גידולו מן הארץ אין מסככין בו וכל דבר שאינו מקבל טומאה וגדולו מן הארץ מסככין בו ופירש"י ואין גידולו מן הארץ. כגון עורות בהמה ואפילו לא מקבלי טומאה כגון שמחוסרין מלאכה וכתב הרא"ש שם אהא דבעי מנה"מ ומייתי לה מקראי הלכך לא מסככים אלא בדבר הגדל מן הארץ אבל לא בעורות דגידולי קרקע מיקרי אבל לא מיקרי גדולו מן הארץ כמו פסולת גורן ויקב : **ומ"ש** רבינו דמיני מתכות נמי אין מסככין בהן כ"כ הרמב"ם בפ"ה ופשוט הוא שהרי גידולן מן הארץ לא מיקרי אלא מה שצומח מן האדמה : **ומ"ש** וכן בכ"ד שמקבל טומאה כגון שפודין וארוכות המטה פשוט שם במשנה (טו:) ומשמע דבשפודין של עץ איירי דאי בשל מתכות תיפוק ליה מפני שאין גידולו מן הארץ : **ומ"ש** וכל הכלים אין מסככים בהם אפי' נשברו וכו' שם (טו:) אמר ר' אמי בר טבויומי סככה בבלאי כלים פסול מאי בלאי כלים אמר אביי מטלניות שאין בהם ג' על ג' דלא חזו לא לעניים ולא לעשירים ותניא כוותיה : **סככה** בחצים שאין להן בית קיבול כשירה שאינם מקבלין טומאה יש להן בית קיבול פסולה מימרא שם (יב·) וכתב הר"ן אמאי דמכשירין כשאין להן בית קיבול דאע"ג דכלים נינהו פשוטי כלי עץ נינהו ואע"ג דאיכא פשוטי כלי עץ דמקבלין טומאה מדרבנן הני לא מקבלי טומאה אפי' מדרבנן כ' הרא"ש בתשובה הקנים אע"פ שיש להם בית קיבול אינם מקבלים טומאה כיון שלא נעשה הקיבול שלהם לצורך קבלה ומסככין בהם דהכי תנן בפ"ד דמקוואות סילון שהוא צר מכאן ומכאן ורחב מן האמצע אינו פוסל מפני שלא נעשה לקבלה וכן כמה משניות מוכיחות כן במסכתא כלים עכ"ל :

בפשתן

דרכי משה

תרכט (א) כתב הר"ן ועפר סכך פסול הוא דלאו גידולי קרקע הוא :

ובתשובה

דרישה

סי' תרכח [א] **אפי'** אם העליונה למעלה מכ' דלא חשיב סכך פסיל כיון שאין פסולו מחמת עצמו תוס' וכ"ש לעיל בסי' תרכ"ו בשם העושה סוכה בראש עגלה כו' ז"ל המשנה דף כב ע"ב העושה סוכתו בראש העגלה או בראש הספינה כשר כו' והק"ל מתני' כרל מלח רב תא דאראש העגלה קמ"ל לאפוקי מיחאן דפוסל כיון דמטלטלת ולא קביעי ובראש הספינה מפרש בגמרא דקמ"ל לאפוקי ממאן דס"ל דאם אינה יכולה לעמוד ברוח מצויה דים דפסולה אע"פ שיכולה לעמוד ברוח מצויה דיבשה אבל בספינה לא שייך

לדיבשה מ"מ בראש העגלה פירש"י והר"ן אע"ג דמטלטלת ולא קביעא או בראש הספינה הוא מקום גבהו של ספינה והוא גבוה מאד ואין הרים סביב לה והרוח שולטת שם ועוקרת כשרה. דסוכה שהוא דירת עראי סגי בזה חוץ מאם אינה יכולה לעמוד ברוח מצויה דיבשה דפסולה עכ"ל וז"ל התוס' דף ו' ע"ב בד"ה העושה סוכתו כו' דל"ג העושה סוכתו בראש העגלה כיון דפליגי באם יכולה לעמוד ברוח מצויה דיבשה ואינה יכולה לעמוד ברוח מצויה דים ומיהו יש לדקדק דכה"ג אמרינן יכולה לעמוד ברוח מצויה דארץ ואין יכולה לעמוד ברוח מצויה שבראש

בפשתן שלא נידק ולא נופץ כשירה דעץ בעלמא הוא נידק ונופץ פסולה בחבלים של פשתן (ה) פסולה בשל צמי ושל סיב כשירה: מחצלת (ו) של קש וקנים ושיפה ושל צמי ל"ש ארונה שהיא חלקה וראויה לשכיבה ל"ש עשויה מעשה שרשרות שאינה חלקה ואינה ראויה כ"כ לשכיבה אם היא קטנה כתבה עומדת לשכיבה ומקבלת טומאה ואין מסככין בה אא"כ עשאה לסיכוך ואם היא גדולה כתבה עומדת לסיכוך ומסככין בה וה"מ שאין לה שפה אבל אם יש לה שפה בענין שראויה לקבל אפי' אם נטל שפתה אין מסככין בה כתב ה"ר ישעיה אפילו במקום שעושין אותן לשכיבה הקונה אותן מן האומן ע"ד לסכך מותר לסכך בה ול"נ לא"א ז"ל אלא

בפשתן וכו' שם מימרא דר' יוחנן סככה בחוטי פשתן פסולה כהוגני פשתן כשירה מ"ר ר"י והרמ"ה הוגני כיתנא דלא דייק ולא נפיץ דמדיין עץ הוא וכ"כ הרמב"ם פ"ה והגמרא מסתפק לן כיוצא דחייר מע"ג דלא דייק ולא נפיץ מ"מ מסככין בו ונקטי לה השתא לקולא וכתב הר"ן דטעמא משום דמדרבנן עץ בעלמא הוא וטעמא דאין מסככין בחוטי פשתן דמע"פ שאינו מקבל טומאה מ"מ דקרוב הוא לעשותו ויקבל טומאה גזרו ביה רבנן והרמב"ם כתב בפרק הנזכר דטעמו מפני שמפשתן לחבלים קורין ושלחו מינו מגידולי קרקע והרא"ש כתב שהטעם הוא מפני שחוטי פשתן רמויים ליתן תוכן בכריס וכמותו הם מקבלים טומאה ע"י ד"מ:

בחבלים של פשתן מסורס ושל גמי וכל סיב כשירה ירושלמי בפרקין וכתבו הרמב"ם בפ"ה וכתב ה"פ פירוש חבלים חוטים מקבלין טומאה לפי שחוטים כלי שלוש ושל פשתן מפני שאין קורתו עומדת וכלילו חוטים מגדולי קרקע ולפיכך פסולים: **ומ"ש** מחצלת של קש וקנים ושיפה וגמי וכו' בפסק"מ (ט:) תלינהו ר"ש ורבנן (ט') בקטנה כ"ש ל"פ דסתמה לסכיכה קאי כ"פ בגדולה מ"ק סכר סתם גדולה לסיכוך ור"ל סתם גדולה מכוין לסכיכה ופסקו הפוסקים הלכה כמ"ק וכתב הר"ן פי' קטנה כדי סכיכה וכיון דסתמה לסכיכה היא ראויה לקבל טומאה לכשיכסכ כה הוד וכיון שכן מעתה אינה ראויה לסיכוך שכל הרמוי לקבל טומאה אין מסככין בו כ"פ בגדולה ת"ק סכר סתם גדולה לסיכוך ואינה ראויה לקבל טומאה אפי' יכסכ כה הוד: ואינהו תו בגמרא ת"ר מחצלת של סיפה וכל גמי גדולה מסככין בה קטנה אין מסככין בה של קנים וכל קולא גדולה פי' מעשה עגול וקלישה מסככין בה מרוצה אין מסככין בה רבי ישמעאל ברבי יוסי אומר משום אבוה ז' וז' מסככין בה וכן היה רבי יוסף אומר כדבריו וכתב הרמ"ה וז"ל הריטב"א לא הניח דר סיפא משום דסיפא לכתב כרי"ו ורבי יוסף וכן מוכח סתמא דמתני' דלא מפלגא בחחלת קנים ולא כן נזדמה לקטנה כמ"ש כ"פ והרמב"ם כתב ה"ר ישעיה מחלק על זה בהבנות ושוסק בת"ק דר' ישמעאל בר' יוסי ור' יוסף: **ומ"ש** רבי' ור"מ שתין לה שפה וכו' שם בגמרא: **ומ"ש** שפתי' שם ניעל פשוטו מדין בלאי כלים שנתקצר כשיעור זה שתין מסככין בהן וכן כתבו הפוסקים: **כתב** ה"ר ישעיה שפתי' בתקום שעושים לחוסם לשכיבה הקונה לחוסם מן האומן וכו' ז"ל הרמ"ה בספ"ק כתב ה"ר ישעיה חולק על זה בהבנות שמסככין התגרים בסחוסם לחו לשכיבה עכשיו מדמלמין לחוסם למר ונם שוטין חוסם מחיוק הלבך לחו כתר עשייתם מזלזלין בהאומן ליו עושה חוסן חלה מלא למכרן למי שצריך לכן כל ת' וה' לפי צרכו וא"כ אין לילך מלא מחר קנייתם שפא קנאו מדם לשכיבה מקבלת טומאה ואם קנאו לצורך ד"מ אינה מקבלת טומאה וא"כ אדם יכול לקנות מחצלת חדשה לשם סוכה ולסכך בה מע"ג דחזיא לשכיבה בתר מחצלת חוליגן וכיון שקנאה לצורך סוכה וסיכך בה אינה מקבלת טומאה ולא מסתבר לי מלא כתר מנהג פנטי המקום חוליגן בדקחמר לן נחלקו רבי יוסף ומכמים של מחצלת לומא שהן טמאות הלבך במקום שנהגו לשכב עליהם אפילו מחר לאומן לחקנם לו לסיכוך אין מסככין בהם דמי יודע שתחר לחומן לחקנם לו לשכיבה ואחו כ"ע לסכוכי בהו שהי ר"ח דיעבד אבל ככה דפסולין משום דחיישינן דילמא סליק לה מדעתיה ואינו חוזר ומניחה לשכיבה: **כתב** בהה"ד סוכה שרטו לשום למעלה סולם כדי להניח בסכך ע"ג כשר הדבר אף לא לשם סוכה מדאורייתא ומקשה דשרי אפי' לסכך כל שכן סוכה בפולמות שלו דאין כאן סכך פסול אע"ג דכלי הוא ת"מ לא מקבל טומאה דכלי עץ שתין לו בית קבול אינו מקבל טומאה ואע"ג דשלין ויורדין בו בסולם אינו מטמא מדרס כדאיתא בנזיר (נ"ב סו:) בשם ת"כ: אבל בחוסה להרמב"ן סו' רש"י בסתמא בשבר (ב). וכתב עוד תה"ד לחבר בלוגסות הסוכה בחסרות של ברזל או לקשרם בשלשלות שתקבלים טומאה נראה שתין קפידא בדבר ואע"ג דבפרק קיטן (כה) אתא לתין הסותר סוכתו כשרשי חטה ר"י אומר אם אינה יכולה לעמוד בפ"ע פסולה וקאמר עלה בגמרא ת"ש דר"י ת"ל מפני שתין לה קבע והד אמר מפני שמטמידה שבדה שתקבל טומאה כתב תוס' ר"י דחוכח מדברי הריי"ף דשבר הלבה כר"י ת"ח בה פשק תוס' ר"י ומי דעתם דקבע עיקר ולא טעמא דמטמידו בדבר שתקבל טומאה ובתוספ' להרמב"ן סיתן ר"י (ג) כתב שחלת סבך סוכה שעושה מבמרים שתין ברוחבן ד' ואם תקועות בחסרות של ברזל ואם מטולבים בשלישה הסולם ואין בין בית לבית ג"ט וכך מבמרים אותו בחדם וערבה אם פולבים הסבך מחחת המבמרות לפי שחמעתי בסם ג' גדול שבחלבן בנים ג' מבני עירבו ונוה לחוניח החסרות מהסבך שהיעבו טעמו מי משום שתקבלין טומאה תשוכה אותו חכם שאמר לא מחותו טעם שחמרת אמר לולי שחמי מה שאמר ג' מרבותי ל"ב לכיון להבמרים תקועים בחסרות הרי הם הבמרים בבסר ג' רחב ויש בהם משום גזירת תקרה ואין שתחלקו עליו ואחה הבח לסם כיון שבהבו שחע"פ שחוכם בבמרים בו בבימים הם ע"כ. והר"ן כתב בפרק הינן נקטינן כר"י דבסם שתין מסככין בדבר שתקבל טומאה כך תין מעמידין בו משום גזירה ואע"פ שאבניו נהנו לסחוך טוכת ע"ג כותלים שתין מסככין בהם לפי שתין ניחולו מן התרע ת"ט משום לא שכיח לסכך בכיוצא בהם ועוד ל"ע יעשו הכל כר"י בית תיקרו ולא סוכה פלבת ליכא למגזר ויש בתשובת הרשב"א שטבעו לעשות בבותלים דפנות של קנים משום היכרא אלא יהא נראה כסותך שבעבע נמו פסלים כ"י ובל"מ כתב ו"ל נם ניחא כן מוכרי כאור אלא משמע דאף בשאבלה שאסרו מדרבנן מיו אסור אלא בשאבלה משום דשיעור דלאו שבעבע בדי שבעבע נמו פסלים כ"י ובל"מ שבלה שפסולה משום דשיעור דלאו שבעבע בדי שבעבע נמו פסלים כ"י ובל"מ

כתב מדבריו דכשיעור לחומן לחקנה לסכוך מדינא שרי לסכך בה אלא דאסור משום גזירה דמי יודע וכו' ואחו כ"ע לסכוכי בהו ואע"ג דיעבד לא יעשה כן לכתחלה משום דחיישינן שמא יעבור אדם ויעשה כן לכתחלה

דמף בלא המסמרים היה להן עמידה וכן אם דקקרה שתין עליה מעזיבה דמיירי כשהמסמרות קבועין בהן ואינו פסול אלא משום גזירה ולא מן העזר כדלקמן בגמרא ולא פסלו ליה מטעם המסמרות מיירי נמי בכה"ג שתין המסמרות מעמידין וכו' אבל בדבר המעמיד דבלא הוא היה הסכך נופל וסול בסוכה אם המעמיד מקבל טומאה והכי אנו הולכין אחר מנהג אנשי המקום וכיון שדרכן לעשותן לשביבה אפי' אם קנאה ע"ד לסכך או אפי' צוה לאומן לתקנה ע"ד לסכך אין מסככין בה כי מי יודע אם תקנה לבך כיון שדרך אנשי המקום לעשותן לשביבה: כל מיני אוכלין מקבלין טומאה ואין מסככין בהן הילכך ענפי תאנה ובהן תאנים זמורות ובהן ענבין אם פסולתם מרובה על האוכל אז האוכל בטל ומסככין בהן ואם האוכל מרובה על הפסולת אין מסככין בהן ואם קצרן לאוכל אז יש להיד תורת אוכל לקבל טומאה וצריך שיהא בפסולת כדי לבטל האוכל והיד ואם קצרם לסיכוך אז אין להיד תורת אוכל ואדרבה הוא מצטרף עם הפסולת לבטל האוכל קצרן לאוכל ונמלך עליהם לסיכוך אין המחשבה מוציאה הידות מתורת אוכל עד שיעשה בהם מעשה שניבר שרוצה אוהם לסיכוך בגון שידוש אותם ואם סיכך בירקות שממהרין ליבש אע"פ שפסולין לסכך שהרי מקבלים טומאה אין דינן בסכך פסול לפסול בד"ט אלא כאויר חשיבי לפסול בג' ואם אין דרכן ליבש אז דינם בסכך פסול: כ"ד שמחובר אין מסככין בו לפיכך אם הדלה עליה הגפן או דלעת ועשוה מהן הסיכוך פסול אא"כ קצצו כדלעיל ויש דברים שכשרים מן התורה אלא שחז"ל אסרו לסכך בהם לכתחלה ובדיעבד יצא כמו מיני עשבים שאינן ראוין לאכילה ואין מקבלים טומאה וריחן רע או שנושרין עליהן דחיישינן שמא מתוך שריחן רע או מתוך שעליהן נופלין

יצא

דאמר כתחריס שהרי בפרק ה' מה' טומאת אוכלין פסק כרבי מנחם שהקוצר לסכך אין לו יחוד וז"ל שהוא סובר כמ"ד מלי בסכך שהתיר תנורן וע"כ אע"פ שקצרם למלילה מחשבה לסיכוך סני שהרי בפ"ק דעוקצים פירש בסכך כתקן וכסכך ורמה שכתב על מ"ש בה' טומאת אוכלין ולפיכך סתם וכתב בה' סובה אם פסולת מרובה על האוכלין מסככין בהן דמלילה מחשב שפיר שהם קצרם לסיכוך יחוד הוי בכלל פסולת ואם קצרם לאוכל אע"פ שנמלך עליהם לסיכוך הוי בכלל אוכל ע"כ בכסף: **כתב** הרמ"ם בתשוב' כלל כ"ד על סיכוך הפינוי"ל כשהיתיר בגבלגולת דקלקני טו והוא כשר שהפסולת מרובה על האוכל ויד האוכל היא כאוכל אלא עד ג"ט וזה תרוך והאוכל מעט והפסולת הרבה וז"ל ע"ח יש תוכרין לסכך בשומר שקורין פינוי"ל לפי שהוא אוכל כולו יורש ויבשה וה"ר יחיאל מפיר ומחזיק התוכרים לשוטים ותומר כי היו מחכל מדם כלל לא ירק ולא זרע זולת לרפואה והרמ"ם מתירה הוה לדבריו עכ"ל (ה):

ואם [סיכך] בירקות שממהרין ליבש וכו' עם ע"ר מבא תמר שחולל ירקות שתמרו מבמיסס מדם יולא בהן י"ח בפסח פוסלין בסוכה משום טויר מ"ט כיון דכי יבשו פרכי ונפלי כתלן לליקטייהו דמי. ופי' רש"י פוסלין בסוכה משום טויר. פי' בישור שתויר פוסל בה לטייטו בג"ט ולא משערינן להו לפסול בשיעור סכך פסול לאוכל הרתוי לקבל טומאה הוא וסכך פסול היינו פוסל אלא בד"ט בתחצת ומן הלד בד"ט אלא כתויר דייקינן להו לתומרת ובג' כ"כ הרמ"ם והר"ן וכתב הר"ן דמהכא שתעינן לכל דבר בעשוי להתייבש כתוך ז' עד שתהא תחתו מרוכה מצילתו אף מעבשיו הוא פסול (ו): **ומ"ש** ואם אין דרכן לייבש אז דינן כסכך פסול כן כתב הרמ"ם ופשוט הוא: **כך** דבר שמחובר אין מסככין בו לפיכך אם הדלה עליה בגן או דלעת וכו' אע"פ קצצן כדלעיל בסיכון תרכ"ו ויש דברים שבשורים מן התורה אלא שחכמים אסרו לסכך בהם לכתחלה ובדיעבד יצא כמו מיני עשבים שאינם ראוין לאכילה וכו' אם ח"ר יהודה היה נוהי ושוגרי מסככין בהו פירוש לפי שאינם מקבלים טומאה שאינם מתכל אדם תניי אמר בשוני מסככין בשוגרי לא מסככין. מאי טעמא כיון דסרי ריחייהו שניק להו ומפיק ח"ר חנין בר אבא הני ניחמי והני מסככין בהו ליחמי אחר בהניחמי מסככין בהיגי לא מסככין מ"ט כיון דסרי טרפייהו שניק לה ומפיק וכתב הרמ"ם בכל הני לכתחלה לא משום גזירה דלמא שניק להו ומפיק אבל יבא אם סיכך בירקות שממהרין ליבש וכו' אם יבשו יפלו ולא יעשר בהן ממש וכ"כ הרמב"ם והו שאמרו בגמרא דכי יבשו פרכי ונפלי אבל אחר שנתר בהן ממש מותר לסכך בהן דאל"כ כרי כל הירקות שמיבשות בחמה ובכי מוכח מהכא דאפילו בכשיבי אין מסככין בהן לכתחלה אפי' שטרין עליהן שכתב בסמוך וכן בהא דתנן התחתים אפי' הכשר דתוכח מיניהו דאיכא בשאר לפסול בג' והיינו טעמא מאחר שנשתר בהן ממש ורבינו כתב זה מ"מ אין דרכן להתייבש אז דינם כסכך פסול כ"כ הרמ"ם לפי שאין דרכן לתורמי דבאין דרכן להתייבש מכר אינו פוסל אלא בד' אע"פ שגם הם מתייבשין לפעמים עד אלא נשתר בהן ממש מ"מ כיון שאין דרכן כך לא לגמרי אלא שעשה הסיכוך מהגפן בלבד אפ"ה כשר וכמ"ש רבינו: **ויש** דברים שכשרים מן התורה אבל ברש"י פוסק כדברי תכמים עכ"ל. ודברי תה"ד בזה כתבתי בס"ם תר"ל: **כל** מיני תוכלים מקבלים טומאה ואין מסככין בהן הילכך ענפי תאנים וכן תאנים וכהם ענבים קשין ובהם שאלים מכבדות ובהם תמרים כולן אם פסולת מרובה על האוכל כשרה ואם לאו פסולה אחריש תומרים עד שיהיו קצין מרובין על הירות ואל האוכלין ודעת הרמ"ם דהלכה כת"ק וכ"פ הרמב"ם בפ"ב:

ומ"ש ואם קצרם לאוכל או יש לידים תורת אוכל וכו' אם על בריית"א זו מ"ר מבאית בר בגד בכ"מ שכרי הקוצר לסכך אין לו יחוד וכ"ש בגון שקצצן לתכילה ונמלך עליהן לסיכוך אי קצצן לתכילה מ"מ דדבצן. וכ"ת קסבירי דבצן כיון דנמלך עליהם לסיכוך בטלה לה מחשבה ומי בטלה לה מחשבה בהכי והתנן כל הכלים יורדים לידי טומאה בתחשבה וכו' וכ"ת כ"ת כלים דחשיבי מבל יחוד לגודך לכילה ניחא בתחשבה סלקא והתנן כל יחוד תוכלין שבסכך בגורן טהורות בטלתה ל"ת בסכך התיר בגורן שפיר כלומר דהיתר מגד לא תציל מלא בתחשבה בטלתה מלא ל"ד מאי בסכך בסכך תחת מ"ל בסכך ס"ג בשבסכך תחת ופירש"י בשנמלך לסיכוך א דבן לידות כרבלי בהמה אף ל"ת בשבסכך תחת וכתב הרמ"ם כל זה מבל הרמב"ם בפ"ב לא הזכיר בה דר' מבאית ול"ל דעמשיה משום דסבר דהלכה כרבי מבא דפליג עליה ואמר דבוצר לבת הוא דאין לו יחוד והוא דאמר בתחריס שהרי בפרק ה' מה' טומאת אוכלין פסק כרבי מבאית שהקוצר לסכך אין לו יחוד וז"ל שהוא סובר כמ"ד מלי בסכך שהתיר תנורן וע"כ אע"פ שקצרם למלילה מחשבה לסיכוך סני שהרי בפ"ק דעוקצים פירש בסכך כתקן וכסכך ורמה שכתב על מ"ש בה' טומאת אוכלין ולפיכך סתם וכתב בה' סובה אם פסולת מרובה על האוכלין מסככין בהן דמלילה מחשב שפיר שהם קצרם לסיכוך יחוד הוי בכלל פסולת ואם קצרם לאוכל אע"פ שנמלך עליהם לסיכוך הוי בכלל אוכל ע"כ בכסף: **כתב** הרמ"ם בתשוב' כלל כ"ד על סיכוך הפינוי"ל כשהיתיר בגבלגולת דקלקני טו והוא כשר שהפסולת מרובה על האוכל ויד האוכל היא כאוכל אלא עד ג"ט וזה תרוך והאוכל מעט והפסולת הרבה וז"ל ע"ח יש תוכרין לסכך בשומר שקורין פינוי"ל לפי שהוא אוכל כולו יורש ויבשה וה"ר יחיאל מפיר ומחזיק התוכרים לשוטים ותומר כי היו מחכל מדם כלל לא ירק ולא זרע זולת לרפואה והרמ"ם מתירה הוה לדבריו עכ"ל (ה):

ואם [סיכך] בירקות שממהרין ליבש וכו' אם ע"ר מבא תמר שחולל ירקות שתמרו מבמיסס מדם יולא בהן י"ח בפסח פוסלין בסוכה משום טויר מ"ט כיון דכי יבשו פרכי ונפלי כתלן לליקטייהו דמי. ופי' רש"י פוסלין בסוכה משום טויר. פי' בישור שתויר פוסל בה לטייטו בג"ט ולא משערינן להו לפסול בשיעור סכך פסול לאוכל הרתוי לקבל טומאה הוא וסכך פסול היינו פוסל אלא בד"ט בתחצת ומן הלד בד"ט אלא כתויר דייקינן להו לתומרת ובג' כ"כ הרמ"ם והר"ן וכתב הר"ן דמהכא שתעינן לכל דבר בעשוי להתייבש כתוך ז' עד שתהא תחתו מרוכה מצילתו אף מעבשיו הוא פסול (ו): **ומ"ש** ואם אין דרכן לייבש אז דינן כסכך פסול כן כתב הרמ"ם ופשוט הוא: **כך** דבר שמחובר אין מסככין בו לפיכך אם הדלה עליה בגן או דלעת וכו' אע"פ קצצן כדלעיל בסיכון תרכ"ו ויש דברים שבשורים מן התורה אלא שחכמים אסרו לסכך בהם לכתחלה ובדיעבד יצא כמו מיני עשבים שאינם ראוין לאכילה וכו' אם ח"ר יהודה היה נוהי ושוגרי מסככין בהו פירוש לפי שאינם מקבלים טומאה שאינם מתכל אדם תניי אמר בשוני מסככין בשוגרי לא מסככין. מאי טעמא כיון דסרי ריחייהו שניק להו ומפיק ח"ר חנין בר אבא הני ניחמי והני מסככין בהו ליחמי אחר בהניחמי מסככין בהיגי לא מסככין מ"ט כיון דסרי טרפייהו שניק לה ומפיק וכתב הרמ"ם בכל הני לכתחלה לא משום גזירה דלמא שניק להו ומפיק אבל יבא אם סיכך בירקות שממהרין ליבש וכו' אם יבשו יפלו ולא יעשר בהן ממש וכ"כ הרמב"ם והו שאמרו בגמרא דכי יבשו פרכי ונפלי אבל אחר שנתר בהן ממש מותר לסכך בהן דאל"כ כרי כל הירקות שמיבשות בחמה ובכי מוכח מהכא דאפילו בכשיבי אין מסככין בהן לכתחלה אפי' שטרין עליהן שכתב בסמוך וכן בהא דתנן התחתים אפי' הכשר דתוכח מיניהו דאיכא בשאר לפסול בג' והיינו טעמא מאחר שנשתר בהן ממש ורבינו כתב זה מ"מ אין דרכן להתייבש אז דינם כסכך פסול כ"כ הרמ"ם לפי שאין דרכן לתורמי דבאין דרכן להתייבש מכר אינו פוסל אלא בד' אע"פ שגם הם מתייבשין לפעמים עד אלא נשתר בהן ממש מ"מ כיון שאין דרכן כך לא לגמרי אלא שעשה הסיכוך מהגפן בלבד אפ"ה כשר וכמ"ש רבינו: **ויש** דברים שכשרים מן התורה אבל ברש"י פוסק כדברי תכמים עכ"ל. ודברי תה"ד בזה כתבתי בס"ם תר"ל: **כל** מיני תוכלים מקבלים טומאה ואין מסככין בהן הילכך ענפי תאנים וכן תאנים וכהם ענבים קשין ובהם שאלים מכבדות ובהם תמרים כולן אם פסולת מרובה על האוכל כשרה ואם לאו פסולה אחריש תומרים עד שיהיו קצין מרובין על הירות ואל האוכלין ודעת הרמ"ם דהלכה כת"ק וכ"פ הרמב"ם בפ"ב:

ומ"ש ואם קצרם לאוכל או יש לידים תורת אוכל וכו' אם על בריית"א זו מ"ר מבאית בר בגד בכ"מ שכרי הקוצר לסכך אין לו יחוד וכ"ש בגון שקצצן לתכילה ונמלך עליהן לסיכוך אי קצצן לתכילה מ"מ דדבצן. וכ"ת קסבירי דבצן כיון דנמלך עליהם לסיכוך בטלה לה מחשבה ומי בטלה לה מחשבה בהכי והתנן כל הכלים יורדים לידי טומאה בתחשבה וכו' וכ"ת כ"ת כלים דחשיבי מבל יחוד לגודך לכילה ניחא בתחשבה סלקא והתנן כל יחוד תוכלין שבסכך בגורן טהורות בטלתה ל"ת בסכך התיר בגורן שפיר כלומר דהיתר מגד לא תציל מלא בתחשבה בטלתה מלא ל"ד מאי בסכך בסכך תחת מ"ל בסכך ס"ג בשבסכך תחת ופירש"י בשנמלך לסיכוך א דבן לידות כרבלי בהמה אף ל"ת בשבסכך תחת וכתב הרמ"ם כל זה מבל הרמב"ם בפ"ב לא הזכיר בה דר' מבאית ול"ל דעמשיה משום דסבר דהלכה כרבי מבא דפליג עליה ואמר דבוצר לבת הוא דאין לו יחוד והוא דאמר

כהס וכ"כ הרמב"ם ברפ"ה: **וחבילה** ג"כ מסרו לסכך כה משום שפעמים שמפלס מניח מחבילתו של סוכה ליבשה וכו' (שם): מחילי קש וחבילי ענים וחבילי זרדים מן מסכיים כהס ומפרש טעמא בגמרא (שם) מפני שפעמים שמפלס כה מן כשרה נפרש וחבילתו על כתיפו ומניחה על גבי סוכתו ליבשה וכו' פירש"י ומניחה על גבי סוכה שיש לו כל ימות השנה למחקנו ומניח מחבילה שם ליבשה ולא לסכך ושמר דברי רבי מתורגמים שם כל כך, רש"י והר"ן ומשמע לדבריהם דמי לשוורי פשול' שם סיכך בחבילים ולא דמי לשוורי והיינו דלא פשילי בדיעבד דהכהו לא פשיל מלא משום דלמא שביק לה ונפיק מכל חבילה שפשולה משום דחיישי' דלמא עניד סוכה מן כעשוי בדיעבד כמו פשילי ליה: **וכיון** שמפני זה מסרוהו לה הוצרכו לומר מלא מחבילה שדרך ליבש, ומיהו מה פתוח מכ"ה קנים ורוב רובו כתבו הטור והרמ"ם ז"ל הכי כתבו כפ"ה ותמה עליו הרמב"ן למה כתבו והא בגמרא דיהן אמרי דלמפי' מגד של ג' אמי' מגד ובי"ה ישב לדעת הרמב"ם שהוא מפרש דהא דאמרי' מגד של ג' אמיה מגד לענין הזה לכתיב ביה מגודע מגוד מכל חבילה מיהא קרוייה פתוח מכ"ה כדי להשוות סיוטלתו עם הגמרא שלנו והרמ"ם ז"ל כתב דהא דאמרי' בגמ' מגד דג' אמיה מגד היינו כמתקופת דניקלא דקיס שיש בו קנים הרבה והוא כמו חבילה וכמ"ש בתוך מן חבילה פתוח מכ"ה ר"ל רוחב ורוחן כגון זמורות שלנו מכל קנים הרי ראמרו מגד ג' הוי מגד ורמ"ך לא כתב כיוצלתי הוה ולא מפי למיפש בגמרא דיהן ותמה עליו ה"ה: **ואם** הרבה קנים יוכלים מגוש ג' וכו' שם (יג:) מ"ר גיהל מ"ר מהי מתקופת דניקלא מסככין בהו ופש"נ דאמרי מגד ג' אמיה מגד וכן מ"ר מסדא לענין דוקרני דקני ופרש"י מתקופת דניקלא. מוכח דהקל בסכוכו מהיר לקרקע יוכלים בו דוקרני דרבה סביב סביב: ופש"נ דאמרי. שמחזירין עניניו אלה יחד ודמו לחבילין: ופש"נ דהדר מגד לה מ"ר. היינו הענפים של תפלה כדי להסבירן מפני שמתפללין לכאן ולכאן ונזקפין לתפלה ואין מותחין הנקב: מגד דהדר לה אמיה מגד. כל דבר יחידי כמחובר יחד ואגודו כפ"ה מיהו מגודע עד זיתן ד"פ מתו ומגדס יחד: דוקרני דקני. כענין מתקופת דניקל. הלא שוה של קיסם וזה של דקלים ומיתת נגמ' (שם.) מ"ר מסדא מגד ג' דהך לה אמיה מגד ג' אמיה מגד ג' אמיה מחלוקת ר"י ורבנן ר"י כפי ג' ורבנן כפי שנים וכתב הרמ"ם והלכה כרבנן דקרוין הוי מגד וכל דבר כמו מתקופת דניקלי וזקרי דקני כמפורש בגמרא ואין חבילה בחבילה של כ"ה קנים כפסיק דיהושלמי פ"ל וכן הם דברי רבי' ודברי הרמב"ם כפ"ה כתותי' ומיהן נהן הכרע: **וכן** חבילה שמין קוסרין חותה חלא למוכר' בתנין וכו' (שם:) דרש מרימר הני מיסורייתא דסוכה בתנין וחפ"נ דלמיתי למיגמ נעלמא הוא דלמיתי ופירש"י מסככין בהן. ומיהן בהם משום גזירה אטור כל יומות השנה לפי שמין דרך להנמיעם בתגדם חלא למיגמ בעלמא ולקוחתן לייבשן מתוך בהגד כלבך המסכך בהם לשם סוכה פ"ק דסוכה:

ואם סכך בחבילה וחתירם כשירה משנה שם (יב:): **גרסי'** גמ' (יג.) פ"ר חנא הני דריסי לסוכי סוכת שבתי כיון שבתוך כשירי מעלנים כשירי

הם מיהיי מתקמי מר"פ דשרי להו רב הונא כריה דר"י אמר כל מגד שמיו עשוי לטלטלו לפי שאיה מגד ופי' הר"ן חבילות שעושים מערבה ורמיסים הגם לגד פ' ולפשיטים הקיים לגד אחר ודרכן לקושרן בשני רמיסים: וכיון שהתיר רמיי מעלנים שלהם כשירה. קשר שבראשן הגם שהוא עיקר: והא מיהי מתקמי. לגד מאחר לגד דשמיכן הקיים. מר"פ דשרי להו. וקמ"ל שמ"פ שהן קשין מיהן כקשורים מגד שהן מחוברין זה עם זה כיון שסותרו הקשרים סותרו למלתר: ר"ה אמר כל מגד שמיו עשוי לטלטלו לפי שאיה מגד: ר"ה מהדר לפרוקי מאי דפרכינן והא מיהי מתקמי לטולם לפי שרי להו מתקמי דכיון שהתיר הקשר שבראשן הגם שרי משום דקשרן מגד הם פ' חוק כ"כ חוק שיתקיים שם יטלטלו התניל, וכל כה"ג לפי שאיי מגד: ופסק הרמב"ם פ"ה כר"ה כריה דר"י וכ"כ שהוא דעת הרי"ף והרא"ש ור"ן ול' שכיטלו: כיון אם לתמוה על רבינו למה הזמיט דין זה ומולי היה סוכר להלכתא כר"ם דאמר דשרי להו מתקמי ומשום דמשמע ליה דמלתא דפשיטא היא לפי שהרבה לכתבו אך קשה למה לפי פסק כדעת הרמב"ם וכדמשמע מדברי רבי"ו והרא"ש ז"ל ב.

אבר חבילה שהעלה ליבש ומלך עליה לסיכוך שפסולה מן התורה כתב הר"י מקרקשונא שהיה ניתר, כהתרה מלא נריכה נעשוב ול"ע שמא זו ניתר"ת בהתרה שנתרה ר"י מקרקשונא כ' המרדכי בפ"ק בשם ר"ת וסברי ר"ת וסברי ר"ם בתב כר"ן וז"ל מוכח מ"ד דשמ"ג דאסור לסכך בתחלה בחבילין שפ"ה חבילה שהניחה לייבשה שם נשניחה ליבש כשרה כדמוכח לקמן גבי כשרים דשמ"ג לכתחל, מן מסככין בגסרים שפ"ה נסוכה שהיא עשויה כבר מבי ליה בפקטום לכיון דמחזיר עלי' לנטלה ליכא למגזר שמא יעלה בדעתו לסכך בה מ"ת אלו לתיון דמחזירי בדרך כל שכן בחבילה שהעלה ליבש ולא שבי

התרה לחול אלא נריכה נעשוב ג"כ דהיינו לחזיר מתקומו לדעת ר"ת דמי לשפר לומר דהכהלה ליבש לא מכני הנעשוב עם ההתרה לר"ת מפי' חזיר מתקומו דמי לפי שלא נרם מתקניה דמחובר דמכני נעשוב עם הקניה כ"ג מכני נעשוב עם ההתרה ואינו להחזיר מתקומו לדעת ר"ת אבל בהחזיר מתקומו לדעת ר"ת אבל אח"כ אם לא ההחזיר ישב תחתיה יצא בדיעבד כנ"ל: (ח) משמע דוקא דלגנין זה בעינן כ"ה קנים אבל לדברים אחרים מקרי אגר בפחות מכ"ה וכ"כ הס"ם פ"ה מהלכות סוכה דוקא דעת הרמבב"ם והא דאמרינן בגמרא אגב ג' שמיה אגר היינו לענין הזאי וכ"י כתב בשם א"ח הא דבעינן כ"ה בחבילה ח"ם בגרדין כגון אבל קנים הרי אמרו אגר ג' שמיה אגר ועי' בשו"ת חתם סופר ס"ס בתב בע"א דהא דאגר ג' בר קאי לענין אם קשר קנים שיש לו בות עם דברים אחרים וכתבו רבינו למפה בפכוך דהא דפסק למפה דאשלו בקנה אחד שאגדו עמו חי חבילה משום דפסק כר"ח בגמרא בשתים מקרי אגר

ומ"ש כדין זה שלא נעשה לפילו לכל כו' כפרש"י ור"ל לפילו נעשה לכל היתי' כשרה כסוכת גנב"ך לקמן נסו' תרל"ה: וכתב הגי"א לחבילה לפילו לדיעבד פסולה ולא דמי ליקוט שריטן רש מו שעליהן טופלן לכשרות דיעבד וכן מבואר בתוס' כתף ס"ב כדי"ם מין מסככין שכתבו דלא גרסינן לכתחלה לדיעבד נמי לא מהני מדרבנן מדקאמר הש מדאוריית' ס"ד תשמש מכל מדרבנן לא וכן משמע מדברי הרמב"ם רפ"ב ע"ש וכן כתב הר"ן בפי' כשנה

לחבילי קש כו' פ"ש: כ"ג סכך בחבילה שלין קוסרין מותה מלא למוכר' בתנין ובמקצת ספרי דגינו כתוב וכן חבילה וכו', וט"ס הוא: **ומ"ש** מכל חבילה שהעלה ליבש כו' נראה דהרי מקרקשונא והי"ל נחלקו בפי' סמוניע בתני בקפי' לחבילה דר' יוחנן דאמר מתני' דחבילי קש מין מסככין בהו דמשום גזירת כתורה מיהו דהא דלא מפרש למתניתין בחבילה שהעלה ליבש דמשום מוקמ"ל ס"ע משום דתני בה מין מסככין ולא תקני מיהו סוכ', משמע דמדאוריית' סוכה היא חלא דמדרבנן מין מסככין בה משום גזירת אוגר והשתא קשה אמתני לא קתני מלמודא למדקתני סיפא ואם היו מותרות כאדם דמשמע דמכהתה לאוד מלא סני מוכח למיירי בגזירת אוגר דמי שהעלה ליבש לא מיתסרא בהתרה לאוד מלא ודמי דמסיפא לא מצי למידק מידי דאפי' הניחן מתחלה ליבש מהני התרתן לאוד כיולו ניעבוד דלעול כך מפרשים ס"ה וכ"כ שמו' דכ"ה מין מסככין ' וכר"י מקרקשונא קשיא לר"י דמשום דאיכא מין מן מסככין ומיהו בגזירת אוגר מיהו ס"ל למיקם מיהו סוכה ומשום תעשה ולא מן העשוי כי סיכי דתנן בשעשה בגדיש אלא ומיהו דהשהעלה ליבש כפי ג"כ נעשוב ולא מן הוא מלי למיתני בסיפא ומה היו מותרות כשרות אלא דלמלומדא לא מצי למידק מידי מכיפא לר"י ' משום לסיכוך לפתניתי אלא דר"י דמ"ל דבהעלה ליבש בפי נעשוב ולילתא לף אם כפי בהתרה לאוד ולכן לריך לף מלישנא דלר"י דבהעלה ליבש מסככין בהן ומשלה דלריכן לף דבהעלה ליבש: בפי ג"כ נעשוב דלמ"כ היא נופה קשיא לאחלי לא תני מיהו סוכה בהעלה ליבש כדפי' ' וכתב רבינו ומסתברא שבריכה נעשוב ונראה לי חזוק לסברתו לכתוב בחבילה ש לתוריית' הוא דומה למפסל מחובר כמו מילן שהוא ג"כ פסול ד"ת וכי היכי דהתם בפי נעשוב עם הקניה כ"ב בפי נעשוב עם בהתרה בהתרה לא עדיפא מקניה וכן עיקר. ולף בחבילה שהעלה לסכך בה רחוי להחזיר לנעשוב עם בהתרה כמו שעשה ר"ת בחיתו בחנדה ו"ל ולפ קלנו כשר ולריך לנעשוב ר"ת פי' להחזיר מחקומו וכן נהג היכא דסכך בחבילי עלים מו בחבילי פרכה ולא בחרון קודם עכ"ל פי' ר"ת מפרש הנעשוב הוא שיחזור מחקומו ויהיו במקום אחר ולא כדמשמע מפי' רש"י שמניח כל אחד ואחד ומניחו במקומו למקום אחר וע"ל בעשמע זה היה לריך לנעשוב ג"כ ופש"נ ללא תנן בהדיא שהרי מותרות כשרות היינו לומר לריך לנעשוב ג"כ ופש"נ דלא תנן בהדיא שהרי בחתניתין דהלכה כו' תנן נמי מן שקנאן מוכר בעוכן נעשוב אפ"נ דלא תנן וכזה מתיישב שפי הקושיא דלמתני לא לייך מדקתני סיפא ומה היו מותרות כשרות לחיירי בגזירת אוגר וכו' שהרי לף בגדיש אוגר בעוכן נעשוב אפ שהרי כמו בהעלה ליבש ומ"ש מסיפא לא מצי למידק מידי מכיפא דר"י ומ"ש בחרדכי ולריך נעשוב פירש"י משום דנעשוב קרוב לבחיירה הוא שתצויהו כל אחד לבדו ומניחו ור"ת היה נוטה לומר כהגהות מי רבינו למה הזמיט דין זה ומולי היה סוכר להלכתא כר"ם דבדרי כהגהות' אלו לתוך אלו ומשום דמשמע ליה דהלתא דפשיטא היא לפי שהרבה לכתבו אך קשה למה לפי פסק כדעת הרמב"ם וכדמשמע מדברי רבי"ו והרא"ש ז"ל ב. חבילה שהעלה ליבש ומלך עליה לסיכוך שפסולה מן התורה כתב הר"י מקרקשונא שהיה ניתר, כהתרה מלא נריכה נעשוב ול"ע שמא זו ניתר"ת בהתרה שנתרה ר"י מקרקשונא כ' המרדכי בפ"ק בשם ר"ת וסברי ר"ת וסברי ר"ם בתב כר"ן וז"ל מוכח מ"ד דשמ"ג דאסור לסכך בתחלה בחבילין שפ"ה חבילה שהניחה לייבשה שם נשניחה ליבש כשרה כדמוכח לקמן גבי כשרים דשמ"ג לכתחל, מן מסככין בגסרים שפ"ה נסוכה שהיא עשויה כבר מבי ליה בפקטום לכיון דמחזיר עלי' לנטלה ליכא למגזר שמא יעלה בדעתו לסכך בה מ"ת אלו לתיון דמחזירי בדרך כל שכן בחבילה שהעלה ליבש לא שבי

דרכי משה

(ז) ומשמע דאף בחבילה שאסורה מדרבנן אינו אסור אלא לכתחלה אבל לא בדיעבד אך ב"י כתב דחבילה אסורה אף בדיעבד ולא נראות כן מדברי הטור ומ"ש לקמן דאם בחבילה ואתירה כשירה דהיינו דאף לכתחלה מותר לעשות סוכה ממנה מאחר שהתירה אבל אח"כ אם לא התירה וישב תחתיה יצא בדיעבד כנ"ל: (ח) משמע דוקא דלגנין זה בעינן כ"ה קנים אבל לדברים אחרים מקרי אגר בפחות מכ"ה וכ"כ הס"ם פ"ה מהלכות סוכה דוקא דעת הרמב"ם והא דאמרינן בגמרא אגב ג' שמיה אגר היינו לענין הזאי וכ"י כתב בשם א"ח הא דבעינן כ"ה בחבילה ח"ם בגרדין כגון אבל קנים הרי אמרו אגר ג' שמיה אגר ועי' בשו"ת חתם סופר ס"ס בתב בע"א דהא דאגר ג' בר קאי לענין אם קשר קנים שיש לו בות עם דברים אחרים וכתבו רבינו למפה בפכוך דהא דפסק למפה דאשלו בקנה אחד שאגדו עמו חי חבילה משום דפסק כר"ח בגמרא בשתים מקרי אגר

תרגוש הגרות

ב אבן בחימני הרא"ש (בקיצור פסקי סימן כ"ח) מצאתי שפסק הטור להא דר"ח בריה דר"י דכל אגר שאינו עשוי לטלטל לא שביה אגר וא"כ ע"כ לומר דהשתם דין זה מפר רבינו (מהרל"ח): ונ"ל דלא דק דאין סברת הרי קרקשי כתובה בהרדכי ולא סברת הר"א בר"ן ואין ענין זה לזה שרבינו אירי בהתרה בלא נעוע דלילא משמה נכוד דלר"י קרקשי לא מהני בחבילה שהעלה ליבשו ול"א מהני והרדכי ור"ן אירי בשש נעוע בלא התרה דאילא משמה גמור אלא שמדין הוא חבילה שבחב דר"ן דאשכא לם"ד

ישות מכל מחילה שהעלה לסכך כה לא יועיל הנעתוע בלא התרה כל עיקר כדפי' ספילו הזיז ממקומן ללא עדיף מקום שכזו מהרשב"ן מיהו ומיהו לכם סוכה הוי ועדיין הגזירה מתקומה עומדת שלם מתה מעיר מחילה ו"ו מתי להתי' גם מחילה שהעלה ליכה וזהו שכתב הר"ן בלשונו מיכא מ"ש דמק על גג לחסור לסכך מחללה בחבילין כלומר ואין לה היתר בעולם בלא התרה אפ"ה מחילה שהניחה ליבשה אם נעשה כשרה בלא התרה כלומר נבי כשרים דמין היתר נעולם לסכך בנסרים רחבין ד' ובמקרה שעשויה לשם ניח יש היתר בהקפוק אף ברחבין ד' וה"ט דכיון דמיקי המעות כל שכן שלא יעות ומכל מקום אף על פי שכתב היתר בהעלה ליבש בנעתוע בלא התרה מין ללמוד ממנו היתר בהתרה בלי נעתוע דשמני נעתוע דהוא מעשה לשם סוכה מבל התרה לחוד לא עשה בגוף הסכך סוס מעשה ולא דמי לחבילה שהעלה לסכך בה דפני בהתרה לחוד לפי פשוטה של מעשה דשמני התם לכיון דלא חסירא אלא מקום גזירה דחבילה שהעלה ליבש בהתירון לא מיחלפי שמין לדם מייבש הבילה המותר וכן פי' הר"ן להדיא טעם זה לבל בהעלה ליבש דחסור מקום מעשה ולא מן העשוי מפשר דלא יועיל ההתרה לחוד ומה כן מה שכתב הב"י דסברת הי"א שהביאו רבינו כתבה הר"ן ז"ל מיכא מ"ד כו' הוא שלא בדקדוק. ולענין הלכה כבר כתבתי דהעיקר הוא דבטעל ליבש בעי נעתוע עם ההתרה ולדעת ר"ת בריך ג"כ שיעשנו ממקומו הרשתן למקום אחר ואף בהעלה לסכך יש לסמוך כן כתו שכתב ר"ת ואין להקל ג"כ להתיר בנעתוע בלי התרה אפילו בהעלה ליבש דהרשתן שהניח הר"ן מנסרים מיכא למילתיה דדלמא התם שאני דבפקפוק הוא בטול התקרה ליכא למיגזר משא"כ בחבילה דבנעתוע ליכא בטול היבוש דכך מתייבשת החבילה במקום אחר כמו במקום הרשתן מכאי הגזירה בחקומה עומדת והלכך אין היתר בשום דבר כי אם בנעתוע עם התרה אחלה והנעתוע הוא לריפי לתורבני כיון נרחה לי וחוק היטב. נרסינן בגמרא אמר רבי אבא אני לריפי לתורבני כיון שהותרו רחבי מעלנים שלהן בסרים וה בלי מגילי מתקתי אמר רב ספא דברי להו רב הונא ברייה דרב יהושע אמר אפילו תימא דלא ברי להו בל אגד שחיו עשוי לעלעלו לא שמיה אגד ופירש"י לריפי. כתיב כוך מגול בכובע וחבילים בתוכו לחידי עשוים: לתורבני. עשוים מעפרי ערבות וגולגלן אותו מתחתיו ופיו רחב ולמעלה קושרים רחבי העצרי בחבל קשר אחד: רחבי מעלנים קשר העליון מעלנים כמו התקשר מעלנות כימה: מתקתי לנד פיו. הוא קלוש. דברי להו: מיהר רחבי החוט שהוא קלוש בו וה"ג להפקיע הקליעה: שחיו עשוי. לעלעלו ניחא שחין לו עוד שלא פיו קלוש כתין נדיל לחחוז את הבסרים ע"ל וכן פי' ה"ר יהוסף ופסק כרב הונא שבל הר"ן פי' שחדבר בחבילה מחת הקבורה מב' רחבים קשר אחד ברחבן הגם שהיא עיקר והוא נקרא רחבי מעלנים ונקשר השני ברחבן הדק ע"ש והרמב"ם בפ"ה כתב כרב הונא גם הרי"ף והרמ"ם הביאו פסוגיא בתוס' ולא פירשו כלום מ"מ לענין הלכה תע"ג ללא פירשו ולפי דתוספתא עיקר כרב הונא דכיון דמילתא דרבנן הוא נקטינן כדברי המיקל לכן בדבי רבינו ל"ע שלא כתב מזה כלום וברמה בעיני לייבש זה שהיה חשוב עוד פירוש אחר בהלכה שלא בפירש"י ושלא כהר"ן והיינו דרב הונא לא מהדר לפרוקי מאי דפרכינן והא תניהי לתורבני כתו שפירש"י והר"ן שלא מהדר לתלוצי אחת אחת ותניה בהני לריפי לתורבני מאחר שחיו עשוי לעלעלו לא שייך לדוקא אבל שעושין בחבילות כדי לעלעלו כל שאגד שלא יהא לריך לעלעלו אחד אחד התם הוא דנזרו רבנן לפין לסכך בהן גזירה משום חבילה שהעלה ליבש אבל אחר כל אגד שחיו עשוי כדי לעלעלו כמוגדו כמו הני לריפין שעומדין אומן לעיידן כדי להתקייס מלאכתן בתוכן אין בהן משום אגד והרי הן דומין למחללות העשוי' לסוכך דמע"ג שהן תרוגים ומגודים אין בהן משום אגד ומסככין בהן ללא גזרו בהן משום חבילה וכבי נתי דכותה וכן פי' רבינו יעשיה מהרון ז"ל וכן נראה מדברי הרמב"ם שכתב בסתם וכן כל אגד שחיו עשוי לעלעלו לא שמיה אגד ולא כתב כל עיקר לחלריך התרת קבר העליון בלחורבני התרת קבר העליון בלחורבני זה שכתבתי ללא נעי התר' כל עיקר כתו בלחגד בגוף אחד שהרבה קנים יוצאין מתו אעליו אחר הרמב"ם וכן כל אגד וכו' וכך היה מפרש רבינו גם בהרי"ף והרמ"ם ולפי זה בין שהלכה כרב הונא שלין לריך התרה בשום דבר כל עיקר כ"ש בחבילה לבך בשמיט דבינו היא דלריכי לחמילת חבילה אבל כל אחר דברים שחין בבלל חבילה דברי רבינו. ועכשין הלכה ודאי כן עיקר כפי' זה שהרי אף הר"ן ז"ל כשב מפירש"י בלריכי לחורבני ופירש שחדבר בחבילה מחת וה"ט לפי פירש"י קשה מה לימוד יש בפוסן כוכין מאחר שחין לחבילה כל עיקר וה"ה כחבלות וכן נראה מדברי הרמב"ם והרי"ף שכתבו בסתם ולא פי' כלום לחשתע דס"ל לת ל התרה בלל כי אם בחבילה מחת. ומ"מ אין להקל בחבילה מחת לגמרי בתתרה אחת ברחבן הגם כמו שפי' הר"ן מליבה דרב הונא אלא בעינן התרה בב' רחבין דהא כבר כתבתי דרב הונא לחשר בל אגד וכו' וקי מכוכין ואחדר לחפלוגי אר' אבא דבכוכין לא בעינן התרה בל עיקר כדפי' אבל בחבילה אחת בעינן התרה לגמרי כב' רחבין כ"ל הלכה לחעשי': ובן חסרו לסכך בנסרים וכו' חפני שהוחין לתקרת הבית וכו' ברישא לחילתא קאי לחיבש אחת מהן חסרו לסכך בנסרים שרחבן ד' והחתר מפני שהוחין לתקרת הבית דרוב תקרת הבית עשויין מנסרים שרחבן ד' ואי מבשרת בהו אחי לחימר מה לי לסכך בגלו ואחה לי ליבש אחת מקרת הבית שאף הוא בנסרים מקורה והבית ואחי פסול מדלורייתא דסוכה אחר רחבה ולא ניחא של כל הסנה:

ומ"ש ואפילו הן מחופין וכו' סם בגמרא על מתניתין דהקרה שתין עליה מעזיבה ור"ל דלף על פי שהי מחופין וחלקין ורחויין לחחזיק מיין מקבלין טומאה דפסוטי כלי עץ ניחנו אלא דם"ד לליגזור בהו משו כלים המקבלים טומאה ונקחר ללא גזרינן אלא דוקא לחיכך דברישא בראחני ד' נחי הו"ל לרבינו לאחר דפסולין אף"פ שחיון מחופין וכחו שביאר הרחב"ם בפ"ה על פי הגמרא כ' בכלבו ובתוחמו שנהגו לחקרות בנסרי דקיס אחר בסכך בהן משום גזרת תקר' וכן סדין בלאה מחללו' של קנים אעפ"י שהיא גדול' בלאו המקוחות שנהגין לקבען בענין כעין תקר' אין מסככין בהן ומעשה היה בעיר ברצונא בחכם אחד שסכך בנסרים דקיס מחוקים מג' ועשו עליו ומחרו מיחיכו לו רחיכו ובחיבש אלא שחעשה בחג"ת אלא שלא נזדמן לו סכך כשר אחר וכן בלאה עשים הדקיס שנולדין ואורגין לוחן ונקרחי' קלר"ש אין מסככין בהן לחקרקות הן עשויה מחחלתן הן עשויה מקרה ובבי נחי משום גזירת תקרה ובבי נחי דלמא אחי לחעשי' בהן בקביעות אלא שחין הנסרים יכולין לירד בה אפי' אם סחוכבת בהלבחה וירא שבא ייבש הסכך או שישרו העלין ותהיה חמחה מרובה מציללה ופירם עליה סדין שלא חיבש או חחחיה רחשה שלא ישרו העלין (ז) כיון שהסדין נירם שע"י ציללה מרובה פסולה אבל

ומ"ש וכן חסרו לסכך בנסרים שרחבן ד' וכו' משנה בפ"ק (ד' י') מסככין בנסרים ד"ר יהודה ור"מ חוסר ונגמ' (שם) ת"ר מחלוקת בנסרים שיש בהם מרחב ד"מ חין ליה נזירת תקרה ור' יהודה ליח ליה נזירת תקרה אבל בנסרים שאין בהם מרחב ד"ה כשירה ושמואל אמר כשאין בהן ד' מחלוקת אבל יש בהם ד' ד"ה פסולה ופסקו הפוסקים כשמואל ומליבא דר"י: וכתב הרא"ש והרמב"ם פסק כרבי מחיר וכרב והכל שולה לסנגון אחד וכפי' הר"ח יחבאר להיותו דוקא בסכך בנסרים לכחחלה אבל הבא לפקפק בנסרים של הקרה שאין עליה מעזיבה ברי אחפי' ברחבי' דכיון שחחקן המעות ליכא למיגזר

ומ"ש אפילו הפכן על גבי גגו כהם מרחב מבואר שם בגמרא ופירש"י הפכן על לניהם. נסרים שיש בהם מרחב שסיכך בהן ולא הטיל רחבן על הסוכה אלא הסבינו על גבי שהוא פחות משלשה פסולה כדמפרש לקמן דכיון דיש שם פיסול עליהן נעשו כשפודין של מחבת הפסולים לסכך בכל ענין שהופכן: **ומ"ש** מפני שהומים לחקרת הבית וכו' פריש"י לחילתא קאי לחיבש טעמא לחה חסרו לסכך בנסרים שרחבים ד': **ומ"ש** לחה אין בהם מרחב כשיעור המפיק בין חפוזין שהוחין לחפי' הן חפוזין שהוחין לכלים שם בגמרא על מחחיתין דחקרה שתין עליה מעזיבה:

ובתב בכח"ק ומיהו נהגו העולם אלא לסכך בהם אף מבל מקום לריך לעשות הסכך בענין ערלי טיולבו הגמיים לרחת בסוכה וכדמפרש בחוספחא בפ"ק וע"ב נהגו העולם לבסות הסוכה בערבה או בגחי או בכיוצא בהן ולא בנסרים בלל ואפילו בחוחים מחרבע לבינה משום גזירת תקרה משום לחמא אחי לחעשי לסכך בענין קבועות אלא ירדו שם הגשמים:

אפילו שם חסוכבת בהלבחה וירא שמא ייבש הסכך או שיזרו העלים ותהיה חמחה מרובה מצללה ופירם עליה סדין אלא חייבש וכו' ג"ז מחנה (י ·) פירם עליה סדין מפני החמה או חחחיה מפני הגשר פסולה ופירש"י מפני הגשר אלא יהו עלין וקסמין מוטרין על שולחנו:

ובתב המרדכי לפי פירושו ס"ל בעשמא משום לחורך לחם הוא ולא דמי לעחות (שם) כחבו בשם חשובת הגחומים להא דקחני שפולה דוקא היכא דאלא סדין שלא בפוסק ואיכא חרוכה מצללה אבל אם אלחה מרובה מחמחה כשירה ואין סדין פוסלחה ואיכא כחב"ל דאין מלערף סכך פסול בהדי סכך כשר היכא דאלא סכך פסול אלחה מרובה ובענין זה פי' ר"ח מפני החמה שחינשת הסכך ותוקך זה נעשה חמחה מרובה וכן החחיה מפני הגשר שאלמלא הסדין היה נוסר ונעשה חמחה מרובה והסדין מונעו מליפול וכיון שהסדין נורם שע"י ציללה מרובה מחמחה פסולה עכ"ל. והשיטו שם ז"ל לפי' ר"ח וכך הם דברי רבינו והר"ן כחב לורך דבינו שהיה מסוכבת כהלבחה שוב מיהא נפסלת משום סוכה אחחת הפילן ותוכת לה מדפני הלבה עליה אח הגפן ואח הלעת ואח הקיסוס ומיכך ע"ג פסולה דחשחא דלוקא בשקדם הפילן לסוכה אבל קדמה הסוכה לפילן לא חיפסלה ולפיכך פי' מתני' דהכא דפירם עליה סדין כשהסדין מסויע לסכבר הסוכה ולישה למיחר דחחניחין בחחמה מרובה מצללה מיירי דל"ב מאי קמ"ל לפיכך פי' דה"ק פירם עליה סדין כדי שלא חפריעה חפני החמה וחבא חחמה מרובה מצללה ונמלא שקומה והכשירה ע"י הסדין שחינו מניחה לחחריעה וכן חחחיה חפני הגשר היינו שלא יפלו עלין ותבא חחמה מרובה מצללה אבל חולקין עליו ומפרשין

דרבי משר

אגד וכחב ב"י עוד דדעת רבינו כדעת הרא"ש אבל ל"ג דדעתו כדעת הרמב"ם ולכן דקדק בלישנו לכתוב ואין זה בפרוש מב"ה ודין שלמה (מרו סם ש בגמרא אגד יחירי לא שמיה אגד מכלל דאם אגד ד"א עמו שמיה אגד: (ש) וכחב"ם כתב דאם סיכך בנסרים דאפילו פחות מג' פסולה דהני בבית ממש הואיל ובזמן הזה כולן מסככין בחיתן בנסרים שאין

פרישה

עמסיכו: (ב) **מפני** שהוחין וכו' כתב וס לסיכא מעמא למה חסרו לסכך בנסרים שרחבן ד'. (ג) **שאין** בגמרים יכולין לירד בה וה"ג בסוף ולר"ת בסיג פסולה ואפשר דלפי' לדעת ברא"ש ולרבינו שפסקו בסוחן חלה"פ שחיוס פסולה מ"מ בדוק טפי שלא יהא מכוסה כל כך גם ללא סחיר ברא"ש ולא בסיכך בסכך בסכך ללא מכלוף כולי כחי בחקרים מעפ"כ בסיכך בנסכים ובקבועות שהומה עפי לחקרה: (ז) **ביון** שמסדין נוסר שכל יהו עלמה מרובה מפחחה אף אם חסרו לסכך בנסרים שרחבן ד' ול"ל קשפחה פירם עליה סדין מפני החמה אף אם חחחיה מפני הגשר פסולה ואפשר דוקא בחחיה מפני הגשר פסולה אבל אם פירם עליה מפני החמה ואין הקשמי מפני הגשר. שלא יהו עלין וקסמין מוטרין על שולחנו והקשו עליו התו' והרא"ש דלחה יפסול אם מנין על מדם מפני החמה ואין הקשמי אחחי שבא מלגלוחה והסכיתן דפי'

הדושי הגהות

לם"ד דאע"ג דלכחחלה אין מסככין בהבילה משום גזירה ם"מ אם כבר סיכך בחבילה ועכשיו הוא מבוגנע דא"צ להחירן הואיל והוא מחזר להחיר הסוכה אין חיששין עוד שמא ישב בסוכה שהעלה עליה הבילות לייבש כמו גבי נסרים דלשמואל אין מסככין בנסרים שרחבים ד' לכ"ע משום גזירה דשמא ישב חחת חקרה הבית ואפ"ה בחקרה שיש עליה נסרים כבר קאמר דמהני אפי' בנסרים שיש בהן ד' דהואיל והוא מחזר עליה לבשלה אין חיששין עוד שמא ישב חחת חקרת הבית וסברא זו עצמה הוא ס"ש המרדכי בשם ר"ח ולא

ומפרשין מתניתין דסכך כפשוטה מע"פ שמן הסדין מסייע לסכור סוכה כלל מלא שפירסה עליה כדי שלא תכנס בה החמה פסולה וכיו מוכח בגמרא והיינו דהלה עליה מת כגון לא מכרעת עכ"ל וי"ל לתמוה על רבינו שפסק כמן כפירוש ר"ת דכה דפסלין פירש עליה סדין מיהו מלא כשהסדין מסייע להכשר הסוכה ובסי' תרכ"ו כתב ל"ב סס כשלין קדס ל"ש סס כסוכה קדמה פסולה ולפי מה שהלה עליה סדין לעשן ר"ת זו בזו נמצא רבינו כמוכה שערש לכי תרי ד' וכ"ל שסוכר רבינו שמן סכרות מלו תלוית זו בזו:

ודברי משוכה להרמב"ן ז"ל נפרי ריי"ו כדעת ר"ת שכתב ז"ל כל שהסוכה כשירה ולילתה מרובה מחמת שוב אין סכך פסול פוסל כה מלא נמצערע סכך פסול בהדי סכך כשר דשיעו קודם שנכנסר הסכך ונעשה לילתו מרובה מחמתו מלכל לאחר שנכנסר ואיו צריך לצרפו שוב מיו פוסל:

ומ"ש רבי' מלכל סס לא כיון בפרישת הסדין אלא להניח מפני החמה והעלין לנאותה בשירה ובלבד שיהא בתוך ד' לסבך ואיהו לבתחלה לא יעשה אא"כ הוא ניכר לכל שסבוין כדי להניח או שהוא שרוי במים שאו ניכר לכל שאינו שותהו שם אלא כדי ליבש:

אבל אם לא כיון בפרישת הסדין אלא להניח מפני החמה והעלין לנאותה בשירה ובלבד שיהא בתוך ד' לסבך ואיהו לבתחלה לא יעשה אא"כ הוא ניכר לכל שסבוין כדי להניח או שהוא שרוי במים שאו ניכר לכל שאינו שותהו שם אלא כדי ליבש:

תרל כך הדברים הפסולים אינן פסולין אלא לסבך אבל בולם כשרים לדפנות שדפנות כשרים מכל דבר (א) ואפילו חמתו מרובה מצילתו ובלבד שיהיו עשויות כראוי בשיעורים ובמניינם כיצד דתנן שתים כהלבתן ושלישית אפילו טפח וצריך צורת הפתח (ב) הלכך אם יש לה ב' דפנות זו אצל זו עושה טפח מרווח וטעמידו בפחות מג' לאחד מן הכתלים ויעמיד קנה בנגד טוף

ומ"ש רבי' מלכל סס לא כיון בפרישת הסדין אלא להניח מפני החמה והעלין כשירה פירוש סס סיתה מסוכבת יפה נעגין שמן לתוך שע"י הגשר יהיה ממתה מרובה מצילתה ולא כוונך לפרוס עליה סדין מלא להניח מפני החמה לו מפני העלין הנוזרין כשירה ופשוט הוא דהיינו לפירוש ר"ת שפסק רבינו כמותו שאילו לדעת החולקים עליו ככר נתבאר דלכל כה"ג מיפסיל פסול:

ומידהו מ"ם לדנמותה כשירה מן חולק בו שהוא מפורש בגמרא וכבר נתבאר

ומ"ש נפרי תרכ"ו: ובלבד שיהא כתוך ד' לסבך ג"ז נתבאר שם:

ומ"ש ומיהו לכתחלה לא יעשה וגמ"ב ניכר לכל שמכוין כדי להניח מו שהוא שרוי במים וכו' כתב כן משום דגרסינן בגמרא (שם:) מניחין עבדיה דרב מגי מיטמשא ליה כתותא במיא ואשטה מחטלתא מ"ל רב מגי דלילה דלא ליתמ קא מסככי בדבר המקבל טומאה והא קא חזו דרטיבא לבי יבשה קא ממיכא לך ופירש"י והא קא חזו דרטיבא. שהיא לחה ומוכחת מלתא דלנגבה שמוה ולא לסכך: לבי יבשה קא ממיכא לך. דמקלקלה ומחמע מהאי עובדא דכל סיכת דליכת כוכחה דלא פירש הסדין עליה כדי לסכך אסור מפני מרחית העין:

כתב הרי"ן דמהאי עובדא שמעינן דכל לצורך הכנר ה"ל כלנותה וכשירה דסה לא מ"ל דלקלקה מלא מפני מרחית העין ולכי יבשה מלחות מכל מקום כי רטיבא לא מלחה לא מיסתלא סוכה מדינא וה"כ מוכח בירושלמי מכל מחריס סומרים לצורך הכנר לא בטיל גבי סוכה ושכל לוחה ומפי דברי רב משי כ"מ שלא בשעת מכילה ושקיבה שהן בשעת מכילה ושיהא מכל כי רטיבא לא חקי למיחר ככי שהן דרך להשתמש עם מפני כחים שמנשפין מן הכנר ורמוי להחמיר לעניו מעשה שכ"ל (י): **כתב** הרוקח עם מחה בסוכה ומזיקו יפרום סדין סביב סכוכה להגין מפני החמה והרוח ומפי בשבת מותר לנטותו סביב מכל לפרוס סדין תחת סוכה כי"ט מסל דהוי מסל ולמעלה על הסוכה מפי כחול מאור כדמ"ר משי למיניהן שבביה ותו תן פירש עליה סדין מפני החמה מו מחחיה מפני כאבר מו שפירש על גבי הקיטוף פסולה ומוקי רב המנה ולנטותה מותר:

תרל כך הדברים הפסולים מין פסולין אלא לסבך אבל טלה כשרים לדפנות וכו' משנה בפ"ק (יב.). וטלה כשרים לדפנות פירש"י כל הפסולים שנזכרו לסבך כשרים לדפנות כל סוכות שכתוב סבך ממעט דתומן לא מיקרי סוכה ובגמרא לן דפנות מבסוכת בסוכת בסוכות מיתורת דקרמי·ולא ממעטת הלכך סוכות תעשה לך מגרנך מסככה הוא דקמי וכן פי' התוס' בפ"ק (לף ו') בד"ה מחיצה כיון וקרייה רחמנא סככה ע"ש:

ומ"ש ואפילו חמתה מרובה מצלתה וכו' נקט בלשון אפילו משום דבגמרא אמרו דר' יהודה אומר תנה לא בעינן למחמת פסולת גורן ויקב אלא דס"ל דבחמתו מרובה מצלתו פסולה בסוכה לף בחמתה מחמת הדפנות עצה וכן פירשו התוס' במקום הנזכר אלא לית היכלתא כר' יהודה לחומרא ליה כשעה והלכך בכה"ג רבינו ואפילו חמתו מרובה מצלתו נמי כשר ומ"מ לפי מ"ש בהגהת מיוחי"א בשם ירושלמי משמע להיפך דלוקה בחמתה מרובה מצלתה כשרין לדפנות משום דלא בעינן לדירת קבע מכל מיכי שאין מקבל טומאה וניחוש מן המרין דסככה קרייה רחמנא ומתניתין דבולן כשרין לדפנות מחכיליו דמשמע ליה מקי ולא מסתר פסולין שבעיו בסכך ומע"ג דלענין פסק דין העיקר כדברי שאר כל המחבר דכל הפסולין כשרין לדפנות ומתכרי בעל המאור בפ"ק דמשתיק הירושלמי מכאור נמי דמכשיר מ"מ בעל הנפש יחוש לדברי הגאוני מיוחי"א שפ בשם סמ"ו ע"כ בשם ירושלמי ועיין בזה שהכתוב בס"פ זה מגל עמידתן הקנים דרך נדילתן:

ומ"ש ובלבד שיהו עשויות כראוי וכו' שם מיכא ליתני סלניני סלינא דרבא ופסקו הפוסקים כהאי ליתנא דקתמר בתי טפח שוחק וכתי כמי ב"ה דהכי הוה עדיף רב כהנא עובדא: **ומ"ש** הלכך אם יש לה ב' דפנות זו אצל זו עושה טפח מרווח דהי' סימן דכשיעין טפח מרווח דהי' סימן ומשהו ומעמידו בפחות למחי מן הכתלים לפחות מג' כלבוד דמי וה"ל כמחיצה של ד' טפחים

דרכי משה

שאין בחן ג': (י) ובתשובת הרשב"א סי' קצ"ו כסברא הראשונה וב"י רשע השור:

תרל (א) וכתב הר"ן אבל מדבר שריחו רע אסור לעשות מהבו הדפנות כמו שאין מסככין בו וב"ל ה"ה דבר שנתייבש תוך ו' ולא ישאר עוד ששור מדיצות דשפיל כמו גבי סכך כמש"ל סימן תרכ"ש וש"ש דכל הדברים הפסולים אינן פסולים אלא לסכך כך משמע ס"ב דשכוח וכ"כ הפוסקים מחמא אבל א"ו כתב דהיינו דוקא דברים הפסולים

פרישה

מדין מו ולפי לף סוס מסיל ממעט הסדין. כלמדיכין לשל גבי עופ. מיבעו חמת מחין לפי סמלין לפי סמ"ג ורע"א פ"ב סך מעמד כן סך ניכ לף מעמד לפני למחמת כלנה עליה מת לענין ומיכך על גגה פסולה מת מיכך קדס כשרה ומ"ב מפי דפסל בסדין לפי מיהו מלא כשפשיפ הסדין בסוכה מכל דבעו מכתב לשל סך סימן תרי"ט לפי סס מינן קוסס ל"ש כי לפ"ש לכך דוקא כי דל"ת מלא ס"ל כפ"ש כיכ"ם ובסדין כתן כמו בסוכה שפשפ סתלין. ושפשפה לף קשה קושיית בי' שפשפה בכתן על דבעו פ"ש. ול"ל דמיהו דתן בסדין פרוס

סי' תרל (מ) **הלכך** סס יש לו שתי דפנות זו אצל זו כ' ל"ש מפי ל' הלכך דקתמר ופיו לומר שעשה טפח שוחק שלו סוף סימן תרי"ט לפי סס מינן קוסס ל"ש כי לפ"ש לכך דוקא כי דל"ת מלא ס"ל כפ"ש כיכ"ם ובסדין כתן כמו בסוכה שפשפה סתלין. ושפשפה לף קשה קושיית בי' שפשפה בכתן על דבעו פ"ש. ול"ל דמיהו דתן בסדין פרוס

תרושי הגרות

ולא כמו שהבין הב"י ב' סברות ר"ל המרדכי ור"ת הוה טוב לחזיו מסקומו אם סיכך בחבילות עציס או בחבילי ערבה ולא התיר החבילה מקום שכ"ל הרי מבואר בהדיא שהיא מסס סכרת תר"ן שר"ת נמי התיר בנענע בלא התרת אבל ס"ש לרבינו בהתרת בלא נענוע אדרבא מבואר בר"ן דס"ל כרי' מקרקשינא ובסברת רבינו דלא מהני התרה ליתי כחבילה שתצלה לייבש שפיר במשנה ה"ל ואם התירן בשירות ובינן דלא אסירי אלא משום גזירה דהבילה כשהתירן לא מיתלי שאין אדם מיבש חבילה מותרת שכ"ל הרי מבואר דס"ל דלא מני בהתרה אלא בחבילה שאינה אסורה אלא משום גזירה אבל חבילה שהעלה לייבש דמרינא אסור משום תילת"ח אינה ניחתת אלא בנענוע דאשכא מעשה גמר (מרדכי) ועל ב"ח וב"ש: ד ובשלמא לר"ת נוסא ל"ק משום דהוא דאם הסוכה קדמה מחיתין דחבילה עליה את הגמן דאם הסוכה קדמה אין הסכך פוסל אותה ול"ה הכא דאין הסורין פוסל כיון שקדמה לסדין אבל לדבינו קשיא ור"ג ול"ק דהא כתב רבינו בהדיא דכל שלא כיון בפרישת הסדין אלא ניחוץ הוי לבאותה וכבר נ"בבאר לעיל סימן תרכ"ו דבר סוכה אין פוסל אבל אילן שאינו לגי ס"ל לרבינו שפיר דאפילו קדמה הסוכה לאילן שפוסלה מיסתלו (ס"ל"ח):

תרל א ודבינו הפס מלת דהגן אע"פ שהוא בריייתא סמך על מ"ש תוספות פ"ק דקדושין (ס.) ר"ח אין כו' ושבא הוא בריייתא אע"ג דאוכר תנן. הגן יש עוד ראיה מעירובין (פה:) דקאמר ותנן בגרי עניים כו' אע"ג שהוא בריייתא ובדשכה מהתוספות פ"ק כיתה (פו:) בגרי עניים כו' ואת"ת הכא דשייך בבריייתא אשאי לא שייך פלוגתיהן ט' ע"ש

טפחים ומשך סוכה ז' נמצא רובו של דופן עשוי ומשום דבעינן נמי ס"ס כליבתא בתרתי דרבנן צריך להעמיד ג"כ חח"כ קנה כנגד סוף הכותל הסמוך לו ויושם קנה עליו ועל הטפח ונמצא כל דופן עליונה סתום בס"ס כזה. ודע דמתי דבעינן טפח בעליונה ולא סגי בתחילה הוי מדאורייתא וכ"כ התוס' להדיא מהל' שהגריך רבינו עוד ל"ה מיהו מלא מדרבנן:

ומ"ש ומותר לטלטל כו' לפי' כשבת על גב דלמתי דפסקינן בליבתא בתרתי דרבנן דבעינן נמי ס"ס אם כן יש כאן שלשה מחיצות שלמות והוצרך לתוכו כשבת תלמוד מייב מכל מקום מותר לטלטל בתוכו עד שיעשה שום תיקון כרבינינו כמו שנתבאר למעלה בתחילת סימן שס"ג אבל בשבת דסוכה ממרינן מגו דחשיב מחיצה לענין סוכה ואין בו תפילו לחיובי דרבנן חשיב נמי מחיצה לענין שבת ומותר לטלטל בתוכו בשבת דסוכה אבל בשאר שבתות מיושבי לית להו מחיצה ואם"ה נמי בשאר מחיצות שאין של סוכה לא חשבינן בהכי תפילו בשבת דסוכה וכבר נתן הר"ן ז"ל טעם לדבר לפי שמרינן מגו לקולא ולא לחומרא מגו דלא הוי מחיצה לשבת נמי לא הוי מחיצה לסוכה עיין עליו: **ומ"ש** ואם עשויה כתבוי מפולש כיצד עושה פס ד' ג"ז שם מימרא דרבי סימון ושעמו כיון דשתי הלבנות זו בכנד זו בעינן פס ד' דכי מחרי לגוד מיכא וש"ט מורך כדי שיעור סוכה קטנה:

ומ"ש נותן קנה מהפס על הדופן סתר היינו משום דס"ל דרבא דמצריך גורת הפתח אף בעשויה כתבוי מפולש נמי גורת הפתח וכך למד הרמ"ם מדברי הרי"ף ע"ש וכ"כ הרמב"ם אבל מדברי רש"י ירא"ם דלוקה כשהלבנות זו אצל זו לליבתא אלא טפח בעליונה הוא דבעינן גורת הפתח אבל הכא לחיבתא פס ד' לא בעינן וכך היתה בגרת הרמ"ם אלא שנטעל דעתו לכנד דעת הרי"ף והרמב"ם וכך נ"ל דלמי חשו להחמיר כדבריהם:

ואם השתים כהלכתן וטפח בעליונה לחפילו יש בשתי התחיונות פחתים הרבה וכו' עם פחתים בשתי הלבנות נתחד לו שתים הי מצרפת להו בהדי שתי הפרוצות כ"ל פרוץ מרובה סרי ע"כ משמע מפירושו דלוקה בכה"ג הוא דהרי אבל אם העושה בשתי הלבנות הוא פחות מהפרוץ שבשתי הלבנות עלמה פסולה לרש"י גם מלשון רבינו משמע כן שכתב שבשלטרף כל הפרוץ וכו' כלומר בהני השתים הכרוזות יהיה מרובה על העומד כשרה דמלחר שבשאר בעומד רוב הכשר סוכה ואף על פי שבשלטרף כל העומד לא יהיה בו ז' על ז' שהוא הכשר סוכה לחפילו הכי כשרה ברוב דרובו כלולו גם הר"ן ז"ל בחחתר לחין בשתי הלבנות מקיר ומלטיש אשור דופן בסוכה אלא בדופן שליטית וכו' וכן כראה מד"ם הרב אלברגלוני ע"ש:

ומ"ש ובלבד שלא יהא נהן פירלא יתר על עשר אמות וכו' דבין שהוא יתר על עשר פירלא נקרלת ולא פתח ומפסדת המחיצה אבל יש בה גורת הפתח אפילו ניתר מעשר כשרה דבשבין פתח נקרא ולא פירלא ואינה מפסדת המחיצה ולכן אפילו בפרוץ מרובה על העומד נמי כשרה כ"כ הרמ"ם ועמהו של הרתב"ם כבר האריך הב"י ז"ל ע"ש ע"ש:

נעין

כתב ז"ל הרי"ף לח כתב להא דרבא בהלכות ולפיכך דקלו לומר להא דרבא ליתא. אלא לעניות דעתי אפילו הוקר לומר להא דרבא ליתא מוכח מדברי רש"י ז"ל דלא ס"ל להא דרבא ולא מדברי הרי"ף ז"ל שהרי לא הזכיר כלל בהלכות ואפילו הכי לא חיישינן לעניין שבת אלא לעניין סוכה ודקלו דוקיא זו לומר דלא סרי מפוס מגו דלא חיישינן לה ואפילו הכי לא כלום שכבר הוכחתי בחידושי דאפילו מה דאמור מדאורייתא סרי מפוס מגו דלא כך הוי אומר שכיון שהתורה פירשה מחיצותיה של סוכה ומי אמרינן לו' יתי סוכה בלא שבת ודאי לא בא להכשירה לעשות יתיה בלבד והכשיעה שלא תהא לריכה הכשר יותר שלין מדרכה של תורה שתהא הכשר שלינו מספיק בכל זמן וכיון שא"א למחיצה שתהיה לחלטין מגו דהוי דופן לעניין סוכה הוא דופן לעניין שבת ומעתה אפילו בסוכה שאסור לטלטל בה מדאורייתא כגון שפרוץ כלה מרובה על העומד לו שאחד מחחיצותיה לרוכה הרבה ונתרבה כולה מפוס פסל היוצא מן הסוכה כדאיתא בספ"ק (סוכה יט.) לף על פי שלעניין שבת אסור לטלטל מדאורייתא לחלין מן הדופן הקלר בשבת דעלמא אפ"ה בשבת סוכה הוא דופן לעניין שבת ומעתה אפילו בסוכה שאסור לטלטל בה מדאורייתא כגון שפרוץ כלה מרובה על העומד לו שאחד מחחיצותיה לרוכה הרבה ונתרבה כולה מפוס פסל היוצא מן הסוכה כדאיתא בספ"ק (סוכה יט.) לף על פי שלעניין שבת אסור לטלטל מדאורייתא לחלין מן הדופן הקלר בשבת דעלמא אפ"ה בשבת סוכה הוא דופן לעניין שבת וכתב כו' כלומר דמגו דחשיבי הכי לעניין שבת אפילו בסוכה העשויה בג' מחיצות דמגו דהוי דופן לעניין שבת וכתב רבינו זה נבי סוכה שיש לה ג' דפנות זו אצל זו שהוא בשפת וגורת פתח ומינה ללמוד בחח"ם לסוכה העשויה בתבוי שחיצה ניתרת אלא בפס ד' וגורת פתח דהו"ל ג' מחיצות בחחתר. וכר"ן ז"ל הרי"ף לא כתב להא דרבא בהלכות ולפיכך דקלו לומר להא דרבא ליתא. אלא לעניות דעתי אפילו הוקר לומר להא דרבא ליתא מוכח מדברי רש"י ז"ל דלא ס"ל להא דרבא ולא מדברי הרי"ף ז"ל שהרי לא הזכיר כלל בהלכות ואפילו הכי לא חיישינן לעניין שבת אלא לעניין סוכה ודקלו דוקיא זו לומר דלא סרי מפוס מגו דלא חיישינן לה ואפילו הכי לא כלום שכבר הוכחתי בחידושי דאפילו מה דאמור מדאורייתא סרי מפוס מגו דלא כך הוי אומר שכיון שהתורה פירשה מחיצותיה של סוכה ומי אמרינן לו' יתי סוכה בלא שבת ודאי לא בא להכשירה לעשות יתיה בלבד והכשיעה שלא תהא לריכה הכשר יותר שלין מדרכה של תורה שתהא הכשר שלינו מספיק בכל זמן וכיון שא"א למחיצה שתהיה לחלטין מגו דהוי דופן לעניין סוכה הוא דופן לעניין שבת ומעתה אפילו בסוכה שאסור לטלטל בה מדאורייתא כגון שפרוץ כלה מרובה על העומד לו שאחד מחחיצותיה לרוכה הרבה ונתרבה כולה מפוס פסל היוצא מן הסוכה כדאיתא בספ"ק (סוכה יט.) לף על פי שלעניין שבת אסור לטלטל מדאורייתא לחלין מן הדופן הקלר בשבת דעלמא אפ"ה בשבת סוכה הוא דופן לעניין שבת וכתב כו' כלומר דמגו דחשיבי הכי לעניין שבת אפילו בסוכה העשויה בג' מחיצות דמגו דהוי דופן לעניין סוכה הוא דופן לעניין שבת וכתב רבינו זה נבי סוכה שיש לה ג' דפנות זו אצל זו שהוא בשפת וגורת פתח ומינה ללמוד בחח"ם לסוכה העשויה בתבוי שחיצה ניתרת אלא בפס ד' וגורת פתח דהו"ל ג' מחיצות בחחתר. וכר"ן

וכתב עוד דחלמר רבא ובריכה נמי גורת פתח מיכא לחיקך שאין גורת הפתח עשוי לשבת אלא לסוכה בלבד ולכלחים דל"ב מחי קולא דדופן ג' הרי לבוד ולורת פתח בכל הפרוצות הן מחיריות אלא ודאי אין גורת פתח מחיר ומשלים שיעור דופן בסוכה אלא בדופן שליטית בלבד דחמחריגן בסוכה מחבת ולפ"ז צריך ליזהר שלא יהא בכל קרנות הסוכה פחחים כיון דבעינן שתי דפנות דעריכן בסוכה העשויה כחבוי נמי ע"י פס מרובע הא מיכא שתי דפנות דעריכן וכבר כתבנו שאין גורת פתח מועיל לסוכה משום דופן שבשלמא בשבת שהוא מועיל לו שאחד מחחיצותיה בד' דפנותיה לוכה ג' דפנות דעריכן וכ"ב מחי"ב ר"ב מלברגילוני) כשם גאון שאין גורת פתח מועיל להשלים שיעור דופן בשתי דפנות הסוכה וכר אין צריך ליזהר לפי פי' הרי"ף בהשוה לחמרי בפ"ק דעירובין (יח.) גורת פתח שבשאר אין הלד לא עשה ולא כלום אע"פ שאין פירוש מחוור כמ"ש בסמוך בס"ד עכ"ל: **כתב** המרדכי (ג) ורלה להאי"ם שאם מניעים הקנים השומדים לגורת פתח עד לסכך אע"פ שאין קנה ע"ג כשר: **וכתב** עוד היכא דליכא ג' מחיצות אלא ב' ש"מ גורת פתח ולא נהגו אלא בעלמא כדאמרינן עשה סוכה נאה (ג): **ואם** השתים כהלכתן וטפח בשלישית אפילו יש בשתי המחיצות פחחים הרבה וכו' כשירה ובלבד שלא יהא בהם פרלה יתירה על י' אמות וכו' בפ"ק (ז.) תניא דופן סוכה כדופן שבת ובלבד שלא יהא בין קנה לחבירו ג"ט ויתירה שבת על סוכה שהשבת מיכה ניתרת אלא בעומד ומרוכז בפרוץ מצ"ב בסוכה והפרוץ מ"ב בסוכה כדופן שבת. ומיהו בין קנה לחבירו ג"ט ואפ"ה שרחב קנה מיכה אלא אלבע ויש בין קנה לחבירו ג"ט חסר מעט ומיכה פרוץ מרובה על העומד ש"ד נקנים ובלבד שלא יהא בין קנה לחבירו ג"ט ואפ"ה שרחב קנה מיכה אלא אלבע ויש בין קנה לחבירו ג"ט חסר מעט ומיכה פרוץ מרובה על העומד ש"ד דאמרי' לבוד וכו"ל כאילו עומד הוא של ערב אלא שתי כתפין התם מקיפין ג' מבלים הוי היקף נמי לבוד מקום שיש ג' מקומות כו"ל בפחחים: כשהוא מקיף כי היכי דאמרינן לעניין שבת דמ"ב נפק ליה מחורת לבוד ודוקא במקומות הרבה דהו"ל פרוץ מרובה על העומד אבל מקום ג' אע"פ מקומות כו"ל בפחחים: שהשבת מיכה ניתרת. אם יש בה פחחים הרבה שאין בהם גורת הפתח ורבים על העומד ומבטלי ליה לעומד משמ"ב בסוכה דסגיא לה בשתים כהלכתן ושליטית אפילו אם יש בה פחחים כ"כ דמלרפת לה בהדי שתים שבפרוצות שליטות לפי שאין הבל עומד בין פרוץ לפרוץ אלא ברוח מצ"ב בסוכה דסגיא לה בשאין לו גורת הפתח

מילוק בגורת פתח בין עשר ליותר מעשר עד שיעלה מזה שמתחר שבפחות מעשר כשיורד לגבי סוכה ופתי׳ בפרוץ מרובה על השומד הכ״ב ביתרות מי שיש בהן טורח פתח כשיורד לפי בפרוץ מרובה על העומד דלמתי הא דמתיר בתחלי מי׳ בטורח פתח כמו שפחותה מעשר לא לכל מילי הזה מותן אלא לענין שיעור מפסידת המחיצה בלבד שכמו שפחותה מי׳ ליט משוב פרצה להפסיד לח המחיצה כך היקורה מי׳ אם יש בה טורח פתח היכה הסובה פרצה להפסיד לח המחיצה אבל לענין פרוץ מרובה על העומד דוקא בפחות מי׳ כשיורד אבל ביותר מי׳ בטורח פתח היכה כשיורד אלא כשהעומד מרובה על הפרוץ : והיכ כתב בהלכות סוכה שדעת הרמב״ם לפרש הא דתניא יתיר שבת על הסובה שבשבת היכה מיכה בטורח אלא בעומד משל״ב בסובה היכו דוקא בדות אלייהת דדי בסובה בתחילה בפחות מי בפם ד׳ כפי מה שבתבאר אבל בשתים הרי היכה כדין שבת ובפי״ו מהל״ש כ׳ שדע הרמב״ם הוא שיהר מי׳ עם טורח פתח כי אלא טורח פתח מה׳ בלא טורח פתח פרוץ מרובה על העומד לא אף יהר מי׳ בטורח פתח פרוץ מרובה על העומד כשיורד על מרובה על העומד כשר הוא ז״ל נבי סובה ואולי שהוא מחלק בין סובה לשבת בענין זה ואפרב הכיא בריימא דסובה כפשטה וכבר כתבתי שם שכ״ל :

ומ״ש בהלכות סובה שהרמב״ם מפרש דהכיא בריימא בדות אלייהת דוקא מיירי לכתחיה שהרי היכה כדין שבת אפי׳ בשתים הרי היכה כדין שבת קשה בעיני דל״ב לא היה לריך הרמב״ם לכתחיה שהרי כבר כתב דיני דופן אלייהת בתחילה פרק ורמאה דל״ב ל״ה אלא בשכיולו בפרוץ מרובה על העומד אלא אפי׳ בדופן אלייהת דוקא שכן מלינו שהקילו בה ואמרו דאפי׳ בה בפחות שותק אף בפם ד׳ והלכך הקילו בה נמי היכא שהוק ד׳ היא ע״פ טולה אלא שפרוץ מרובה על העומד אבל בב׳ דפחות הבאתיים היכם כדין שבת :

ורבינו ירוחם כתב על הבריימא הנזכר נרחה לפי פירש״י דבסובה בשרה תפילו אין בעומד הכשר סובה כלומר בשתלרף כל העומד אלא יהיה ד״ם שהוא הכשר סובה וכ״כ דעת הרמ״ם ויש מי שפירש כי דוקא בסובה גדולה הכשיורו פרוץ מרובה על העומד דכי מלטרפת כל העומד יש בו הכשר סובה לפי מחזור כאן ובאן ואינו מחזור יתד אבל סובה שעשאה כולה פחתים בענין שאם מלרף כל העומד אין בעומד כשיעור סובה אפילו מי׳ וכל זה מיירי כשהפחתים אין בהם טורח פתח דאם היה בהם טורח פתח כשיורד אפילו בשבת ואפילו לא בשבר שם הכשר סובה וכן הדין בחלונות הרבה דיש שם הכיר מחיצות ותורי ה״ר מנרהם ן׳ הסמעל כתב כי ל׳ מילות בדופן סובה פתח לתו כמחיצה דמי והיכא דליכא עומד כשיעור סובה במקום ל׳ אלא כאן מעט ובאן מעט ופתח מפסיק בין עומד לעומד כשיורד כל שיש בעומד כל הדופן כדי שיעור סובה ואפי׳ הפתח יתר מי׳ והיכא דפרוץ מג׳ ולמעלה בלא טורח פתח מפסיק בין עומד לעומד אם פרוץ יתר על העומד בטל ליה עומד אם אין בו שיעור סובה כאחד והיכא דעומד מרובה על הפרוץ אם יש בעומד שבכל הדופן כשיעור סובה כשיורד והיכא דפרוץ פחות מג׳ אפי׳ פרוץ מרובה על העומד כשיורד ואף על גב אלא שהפרוץ מלטרף לתשלום שיעור סובה עכ״ל (ד) :

נעיין ד׳ קולדיסין בתמלא הגר וכו׳ בריש מכילתין (ד :) ת״ר נעין ד׳ קולדיסין על הגג וסיכך ע״ג ר׳ יעקב מכשיר וחכמים פוסלים פ״ר הוא מחלוקת על שפת הגג דר׳ יעקב סבר מהרינן גוד אסיק מחיצתא ורבנן סברי לא מהרינן גוד אסיק מחיצתא אבל בתמלא הגר ד״ה פסולה ור״ל אמר בתמלא הגר מחלוקת מיבעיא להו בתמלא הגר מחלוקת אבל על שפת הגג ד״ה כשיורד אלא דלמא אף בתמלא אין כזו מחלוקת תיקו וכתב הרמ״ם כין דבלקלא בתיקו עבדינן לחומרא כרבנן דפסלי כזו וכזו ומלישא דר״ג ולכך השמיטה הרי״ף ז״ל אבל ר״י גיאת כתב דרב שרירא נמון לא גרים מיבעיא להו אלא ר״ג ור״ל אמר בתמלא הגר מחלוקת אבל על שפת הגג ד״ה כשיורד ופסקינן כר״ג וכ״כ הרמב״ם נעין ד׳ קולדיסין על ד׳ זויות הגג וסיכך ע״ג הוחיל וכסכך על שפת הגג כשיורד ורוחין לת התחתונות כחילו עולות למעלה בלא ספרים וכבל הספרים שכנו יפה הבעיל לכך לא סמכינן אגירסת רב שרירא לקבל וכ״פ רבינו יפשיה והיר מכי״ה דבין בתמלא וכין על שפת הגג פסולה עכ״ל וכן דעת הרמב״ד ז״ל : **מבוי** מפולש שתקנו בלילי שבת כגון שוס תיקון וכו׳ כך הוא הגירסת הנכונה ובקנת ספרים יש מסרון והלין שם (ו :) תמר ב רבה סיכך ע״ג מבוי שיש לו לחי כשיורד וכתב הרמ״ם פי׳ מבוי מפולש בלא שוס תיקון כשיורד הסובה כשבת אבל לא בחול ומלישא דרב יהודה דאמר בפ״ק דעירובין (יב .) מבוי שאין רחוי לביחוף פי׳ שאין מפולש בכשיורו בלילי שבת אבל בחול מייב בכשיורו בקורה הוורק לתוכו מייב בכשיורו בקורה הוורק לתוכו מעור דקה סבר לה משום מחיצה וקורה משום סיכך ומפ״ל דכשבת דשלמת אסור לטלטל מבוי שאין פרוץ ברוחב ד׳ משום מלוח סובה הפירו בחול אין כתב סיכך ע״ג מבוי שיש לו לחי כשיורד כלומר דמבוי דקיימ דופן כשניין שבת היינ לענין סובה ומחוך סוגיית הגמרא נרחה דלמא מבוי מפולש אפסקין בפ״ב מחלוקי דפ״ר קשיא כיון שיש בה ג׳ מחיצות לחה לן להכשירו משום בלי מחיצה בשבת בילי חוץ מדופן בחמלא ואפי׳ מבוי ב׳ לכי לחריון ליה דכיון דפ״ר לחי מכי לחחיר המבוי בלי מחיצה בשבת לחמר לחי משום מחיצה בלילי׳ בפ״ק דעירובין (יב) מהבי נמי לכשכיר סובה זו מדלחריי׳ וכיון דהלי לחי נמי מהבי לחחיר מבוי זה מדרבנן . שמע״מ שיש לו ג׳ מחיצות לפ״ר צריך הוא להכשירו של לחי מדרבנן נמי צרי לסובה משום מבוי דיוקי מדרבנן ואם לא עדיף הוי ליה כאן מבוי ב׳ מחיצות ומחי׳ דרבה לטעמיה דאמר בפ״ק דעירובין (יח) בחלכתא כהיכא דאיכא ב׳ מחיצות של מבוי ומחי׳ של חצר ומחי׳ של בית הוי ליה ג׳ מחיצות ומשום הכי בלא מחיצה של לחי מבוי מותר ולא עדיף הכי בלא סובה בשבת מחל כחול לא כיון בלא סובה מחתרו בלא משום מבוי והכי מוכח בגמרא ולפיכך דחקו בסוגיית הגמרא לומר דמפולש בחול מחתרו ואינו ממוור עכ״ל והרחב״ם כתב בפ״ד מהלכות כשיורד הל״ת בלא סובה לא היה דופן לסובה לא מהרינן דופן לסובה אלא בשבת ויתירן לכיון דבשבת הוי ליה ג׳ מחיצות בר״ה ובו׳ ג״ש אם לחר רבה סיכך ע״ג מפי בירחות בשיורד בשבת הסובה לחמר וכן לשבת מבוי לחוי דופן לענין סובה הוי ליה דופן לסובה לא מהרינן דופן לסובה אלא בשבת ואפי׳ בשבת לא מהרינן אלא בשלשה דפנות בלא בלא מחיצה ולשלי רבנים ולשלי רבנים לא מהרינן בלא בלא מחיצה ואפי׳ בשבת אלא בשלשה דפנות

היתה מכסדרה נפני הבית כו' נסוף פ"ק מיתמר בליובא קמח סיכך על גבי מכסדרה שיש לה פנימין כשירה מין לה פנימין מכני כשירה מתרי פי תקרה יורד וסותם רבא מתר פסולה לה פנימין מכני מתר כשירה מתרי פי תקרה יורד וסותם ובליובא כתרא קמתר מיפכא מין לה פנימין דכרי הכל פסולה יש לה פנימין מכני מתר כשירה ורבא מתר פסולה והלכתא בליובא קמא ומוכח שם בעובדא דרב כהנא ורב לחני דהילכתא כרבא דכתין לה פנימין פסולה וכך פסקו כל המחכרים . ופירש"י סיכך ע"ג מכסדרה כגון מצר המוקפת כתים מלמעה רוחות ולפני הכתים עשוי מכסדרות סביב לשלש רוחות והמכסדרה פתוחה היא ואין לה דופן לצד החצר ויש עליה תקרה וזה סיכך ע"ג כל תיירה של חצר שבאמצע היקף המכסדרות ואין דופן לסוכה זה אלא מחיצות הכתים המפסיקות בין כתים למכסדרות ומצלתן תקרת המכסדרה תקפת סביב בין סכך לדפנות שם יש ברוחב המכסדרה פחות מארבע אמות כשרה לתתרינן דופן עקומה וחזנינן ליה לתקרת המכסדרה כאילו הוא מן הצדדין ונשקף ונכפף למעלה אבל שם יש ברוחב המכסדרה ארבע אמות פסולה דכד"ש לא נאמר למשה בסיני דופן עקומה ושם יש למכסדרה לצד הסוכה פנימין שהן עמודים כמין חלונות וביניהם פחות מלמעה הכל מודיע דכשירה אפילו שם יש ברוחב המכסדרה ארבע אמות דמאחר שיש בין העמודים פחות מלמעה מתרינן לבוד והוה ליה מחיצה גמורה כגל שלמה רוחות דסכיתה תעלייתא היא ואף על גב דמחיצה זו לחלל המכסדרה נעשה ולא לאויר החיצון אפילו הכי שנינן ליה להכא ולהכא אבל שם אין לה פנימין פסולה אף על גב דסיכך בעובין של נסרים ברשתינהן כלצד הסוכה טפח אפילו הכי לא מתרינן פי התקרה יורד וסותם מכל צד לא מליכא דרבא . והתוס' הקשו על פירש"י ופירשו בענין אחר דאף מניי לא מכשר כתין לה פנימין אלא בסוכה שיש לה ג' דפנות כתין ג"ס דרום ומזרח מו כפון ומזרח ועל דופן שלישית בלבד הוא סומך על המכסדרה ושרי ע"י פי התקרה מרוח אחת אבל בלתי שיש דופן כל עיקר אף מניי מודה ללא מכשרינן על ידי פי התקרה מרוח אחת ובראה בעיני לדעתן דיוקא לא נפקא לן מידי בין פירוש רש"י לפירוש התוס' דאף לפירוש רש"י דלמכני מתרינן פי תקרה יורד וסותם אפילו הכא דאמרינן פי תקרה יורד וסותם לרבא לא מתרינן פי תקרה יורד וסותם אפילו הכי לא מכשרינן על ידי פי תקרה אלא כמין ג"ס ובשלישית סמכה למכסדרה ואפילו הכי לא לרב דאמר רבא מסכך דקף מסכך על גבי המכסדרה שאין לה פנימין ג"ל לא סכר מר להא דאמר רבא יש לה פנימין כשרה אין לה פנימין פסולה אמוי ליה נראה מבחוץ ושוה מבפנים כו' ופירש רש"י נוטיף דסוכה זו שתי דפנות היו לה דרום ומזרח ובשלישית סמוכה למכסדרה אלא שלא היו עושה כה עטף שאמרו חכמים ואפילו הכי לא מכשר לה משום פי תקרה משום לדרבא לא מתרינן פי תקרה אפילו מרוח אחת וכך כתב הר"ן להדיא לפי שיטתו של רש"י ז"ל עיין שם ומשום הכי שתם רבינו דין בפסק דין וכתב סיכה מכסדרה נפני הבית הסוכה לפניה ועשה סוכה בתוך כמו זה כתו שהביא הרמ"ם פירוש רש"י ופירוש רי"ו משום דאף על גב שהם מוקיפים בפירוש ההלכה מכל מקום לענין הדין אין ביניהם מחלוקת כדפרישית וז"ל הרמ"ם מיתמר סיכך על גבי מכסדרה שיש לה פנימין פי' היה הסכך על מכסדרה והסכך מהלך על פני כל החצר לפירוש רש"י וגג המכסדרה רחב מרבע אמות בליכא למימר דופן עקומה ולפירוש ר"י אין הסכך מהלך על פני כל החצר אלא יש לסוכה שני דפנות ובשלישית סיכך על גבי מכסדרה ודבריו כתבתי בתסכת עירובין אם יש למכסדרה פנימין וכן עמודין כתין חלונות וביניהם פחות מלמעה כשרה דאמרי' פי תקרה יורד וסותם ורבא אמר פסולה לה פנימין מכני מתר כשרה דאמרי' פי תקרה יורד וסותם ואפילו הכי לא מכשר לה משום פי תקרה משום לדרבא לא מתרינן פי תקרה אפילו מרוח אחת וכך כתב הר"ן להדיא לפי שיטתו של רש"י ז"ל עיין שם ומשום הכי שתם רבינו דין בפסק דין וכתב סיכה מכסדרה נפני הבית הסוכה לפניה ועשה סוכה בתוך כמו זה כתו שהביא הרמ"ם פירוש רי"ו ופירוש רש"י

ומ"ש היה לה בליטה כמו עמוד בין שנראה כפנים ושוה בתוך וכו' שם (יח.) רש"י ז"ל לא סבר לה מר הא דאמר רבא יש לה פנימין כשירה אין לה פנימין פסולה אחוי ליה גרמא מכפנים ושוה מבחוץ ושוה מבפנים לשיקמר גרמ' מבחוץ ושוה מבפנים וידון משום לחי ולחי היינו פנימין ופירש"י רב אחי מסכתיה לרב כהנא וכו' . סוכה זו שתים כהלכתן היו לה דופן ומזרח והבליטה סמוכה למכשירה ולא היה שנראה כפנים שמעתי מכאן : אחוי ליה . שהיה לה פנים שבו טפח ויותר עומד מכל היוצא מכל משך רחבו של סוכה כמורך שהמכשירה עומד על הסוכה ומינו גרמא לסוכה שלא עמד בשוה לדופן בסופו : ושוה מבפנים . למותם השומדים בפנים אינו גרמא מבחוץ שלא נתנו לכלן מן הפתח שוה בשוה וכלה שוכי כלחי עם מורך הדופן שבפנים וגרמא שהוא סוף הדופן שלנו כלום לתוך חלל הפתח מכל צדדיו הוא לגד י"ב כעגבו לו מן כלד וניכר לשומדים מבחוץ שאינו מן הדופן נידון משום לחי וכ"ש נדון משום דופן : וכיוצ פנימה . זהו פנים שלה עכ"ל וכ' הרמ"ם קצה מה שעון מהו לסוכה כמהני חיכא ג' מחיצות ולא נשען לחי אלא להכירה בשלמא לכלך שני גגרמא מבחוץ ושוה מבפנים דכהכירה כל דהו שני מכל בסוכה דופן ג' צריך להיות ליושבים בסוכה כמו שתי הלפתות וי"ל דמיירי בשעשה טורח הפתח לדופן הג' ורב כהנא דהכא לטעמיה דאמר לעיל (ו :) דצריכה שני טורח הפתח ודכוון להל"ל כמ"ש תלמודייתא אבל לה כהכי דבמ"ת טורח פתח חשיב כמחיצה ולא בעי טפח שוחק אלא מדרבנן בלבך מהני ליה גרמא מבחוץ תנו דמהני לעניין שבת מהני בכ"ש כל ד' ימי בסוכה ס"ל כמ"ד דאמר רבא אלא מהני מי מקרה כיון דמחיצות לעוולי עבידן ולא לברתי היינו מדרבנן בשלמא לכלך לעניין טפח שוחק מהני גרמא מבחוץ עכ"ל ורמ"ם מבואר ודיבינו כתב כל"ל דהרמ"ם דאצריך טורח פתח כל זה הוא ס"ם שיטת רש"י . אבל ברמ"ם ס' כמ"ד סיכך ע"ג מכפ"ד שיש לה פנימין כיון שהוא נרמין מבחוץ ואין נרמין מבפנים כשירה לא היו לה פנימין בסולה מפני שהוא סוכה דעשויה כתיבי שהיו לה אלא ג' נידי מהכשירה ותמצע מכשירה אין בו טהל ובכנגדו אין פנימין וכ' ס"ה שכך היה מפרש הרמב"ם כה לחיתמר סיכך ע"ו מכשירה שיש לה פנימין וכ' מכשירה זו היא שני כתלים זה כנגד זה ומקצתן מקורה ומקצתן על הפתח ס' סיכך הסכך כמלא הסוכה זו היא שני כתלים זה אין לה אלא שני כותלים ואם יש פנימין פירוש עמודים בולטים בתוך ג' אע"פ שבסוכה מחרת כגון זו צריך שם ד' ומשכו כאן די בפנימין לפי שיש פנימין מחריכן פי מקרה יורד ומותם כלומר פי מקרה של מכשירה שהוא קרוי קצע יורד ומותם אבל בלא פנימין לא וכ"פ הר"ן לדעת הרי"ף דכי אמרינן יש לה פנימין לאו בסמוכין אחות מצ' עסקינן כדאיך רש"י אלא בשש לה פנימין בפותח רוח ג' אחד מכאן ואחד מכאן כיצד יש לה פנימין אחריכן מן פתיחה יורד ומותם ע"י פנימין ולפי שאפ זו הם לחתי לי' דש כהגא לרב אחי גרמא מבחוץ ושוה מבפנים אחיכ כשאפ שע"י מותם בשני פנימין היו מוחזים פי מקרה יורד ומותם ומ"ל לידחק כתב שמחק בו רש"י וגרמא מדברי הרמב"ם דאפי' בלחיות לה פנימין לא אחריכן פי מקרה יורד ומותם ע"י הפנימין אלא מדרוח אחת בלבד וכ"כ מדברי הר"ן : **היה** לפנימין גבוהים כ"א) שבריכות להיות לפנימין גבוהים י"ט :

ומ"ש או שפני הין בכם אלא ו' ומשכו כרייתא שם (יח :) מחלת ז' ומשכו מפרת בסוכה משום דופן ופי' הרמ"ם בשם רש"י שתעמידה בפחות מג' סמוך לקרקע : **ומ"ש** אפי' הגג גבוה הרבה הכי מוקימנא בגמ' (שם) להאי ברייתא בסוכה בגולה פי שהיו גבוהה הרבה והבדיע תקן הכא (שם) כמשלשל דפעמ מלמעלה למטה אם גבוהים מן הארץ ג"כ פסולה מלמטה למעלה אם גבוהים מן הארץ י"ט בשירה ופירש"י מלמטה למעלה שהתחיל למדוד מלמטה סמוך לקרקע ומגביה ושולה שהגביה י' כשירה ומע"פ אלא הגיע לסיכוך : **ומ"ש** וכלכך שיהא מכוון כנגדן ואפי' פינו מכוון מעט וכו' שם (יז :) שניהו הרחיק את הסיכוך מן הדפנות ג"ט פסולה ופירש"י הרחיק את הסיכוך מן הדפנות ללו בגבהה קאמר אלא במשנה : פסולה . דתויר פוסל בג' אפילו מן הצד : **ומ"ש** ואם פינה גבוה אלא ג"ט אפי' מן כדופן אלא ד' ומשו מצהיין כשירה וכו' שם (יז :) ג"ר חסדא אמר מניחי מחלת ד' ומשכו מפרת בסוכה משום דופן סיכו עניד מלי לה בחמצע פחות מג' למטה ופחות מג' למעלה וכל פחות מג' כלבוד דמי : **ומ"ש** היו הדפנות נפוחים מן הארץ ג"ט פסולה משנה מזכרתיה בסמוך ולקמן אפי' לרבי יוסי חולק שם ומומר כשם שבמלמטה למעלה י"ט כך מלמעלה למטה ר"ט פסק כת"ק ורמ"ם כ' שגם רב גמרוניה ורמב"ן וה"ר יצחק פסקו כן מכל ר"מ ור"ח ורמב"ם פסקו כר"י דמיתוקו עמו ור"י גימ פסק כרבנן וכ"כ הרא"ש מדלא פסק כר' יוסי מלמע שכר דהלכה כרבנן וכן הלכתא ע"כ וכ"כ הרמב"ם בפ"ד וכפי נקטינן :

העושה סוכתו בין המילנות והמילנות דפנות לה כשרה משנה בפרק כיצד (כד:) : **ומ"ש** וזהו שיקשור נעמי המילן וכו' שם בגמרא פ"ר אחא כר יעקב כל מחיצה שאינה יכולה לעמוד ברוח מצוי מינה מחיצה חגן כשעה שכתבו גן . המילנות והמילנות דפנות לה כשרה שם בגמרא פ"ר אחא כר יעקב כל מחיצה שאינה יכולה לעמוד ברוח מצוי מינה מחיצה אין המילנות והמילנות דפנות לה כשרה והא קא חזיל ואתי הכ"ע בקנקן וכפיכא ופרק לעיל (יח.) גבי מי שהיו לפניו ב' פתחים אחד גבוה ואחד נמוך שהגבוה מכשיר והנמוך פוסל ואמר רבי יוסי אימתי בזמן שהגבוה פחות מג' טפחים והנמוך יתר על ג' אבל הגבוה יתר על ג' והנמוך פחות מג' ה

ומ"ש וכתב הר"ף על כן נכון כו' כ"כ בסת"ק וחוכא למידק מנ"ל להרי"ף דנקטין מיעוטן ודומין דמנתקי וכו' ותפשר לומר דדקדק הר"ף מדקתני מעטין דעכ"ו ליה בהוכא ודפנת מקושטת דטפו ולא קתני מצני הכי לקושטת דוהא קתני חול ואפי' מצמע דכשכל המילות הן רכין דהרוח יכול לנענען אפי' קדרן נמי מיירי' ודומין דמנתקי אלא דוקא כשהמילות קצין שאין הרוח יכול לנענען כל עיקר אלא הטפין שהן רכין מתקדרן או סמכינן על קיטור הנוף ומ"ה דקדק הר"ף וכתב שאין נכון לעשות כל המחיצות מירישות של פסתן, אלא מ"ל כשהרוח בהן קטים בפחות מג' שלא יוכל הרוח לנענען דאז לא נקרא לן מידי דקיטור הירישות שאף ע"פ שינענעו הרוח מ"מ נשארו מחיצות בקנים וק"ל:

ועושין מחיצה אפילו מכ"ח וכו' כפ' היין עשאה לכתחה דופן לסוכה ר"מ פוסל ור"י מכשיר וקי"ל כרבי יהודה וכ"כ הרא"ש שאין כשותה אלא תוכן כדרוש ר"מ ורבי יהודה מכשיר וידוע דהלכה כר"י: **ויכול** לעשות מחצירו דופן לסוכה להקשירם ואפילו בי"ט ובלבד שלא ידע אותו שהועמד שם שבשביל מחיצה הועמד שם אבל בחול אפילו אם הוא יודע שפיר דמי יש מדקדקין כשעושין דופן מקנים להעמידן דרך ג'גדילתן כראסרינן נבי לולב שאין יוצאין בו אלא דרך גדילתן וא"צ ביון שדפנות כשרים מכל דבר: הסיכוך סוכתו בברעי המטה פירוש שסוכך הסכך על כרעי המטה והכרעים הן הן מחיצות אם יש גבוה י' טפחים מן המטה לסכך

לפני רוח מצויה א"נ מחיצה ובתב הר"פ ע"כ אין נכון לעשות כל המחיצות מירישות של פשתן (ה) בלא קנים אף על פי שקושרן בטוב זיבורן דמנתקי ולאו אדעתיה והוה ליה מחיצה שאינה יכולה לעמוד בפני רוח מצויה (ו) והרוצה לעשות בסדינין טוב שיארוג בסחיצות קנים בפחות מג': ועושין מחיצה אפילו מבעלי חיים שיקשור שם בהמה לדופן ויבול לעשות מחבירו דופן לסוכה להכשירה ואפילו בי"ט ובלבד שלא ידע אותו שהועמד שם שבשביל מחיצה הועמד שם אבל בחול אפילו אם הוא יודע שפיר דמי יש מדקדקין כשעושין דופן מקנים להעמידן דרך ג'גדילתן כראסרינן נבי לולב שאין יוצאין בו אלא דרך גדילתן וא"צ ביון שדפנות כשרים מכל דבר: הסיכוך סוכתו בברעי המטה והכרעים הן הן מחיצות אם יש גבוה י' טפחים מן המטה לסכך

ומצני מ"ד נגזור דלמא אתי לאשתמוטי בחילן כלומר להניח שם כלוי קמ"ל ור"ת הרמב"ם כפ"ד השוטה סוכתו בין החילות והחילות דפנות לה שם היו מזקיק לו שקצר לוחם ותוך לוחם עד שלא תקיה הרוח מצויה מניד לוחם תמיד ומשלא בין החורים כתבן וקנה כדי שלא תניד לוחם הרוח וקצר לוחם קרי ון כשירה והרי"ף והרמ"ם כתבו כתם מימרא זו דרמ"י ומחילה משמע דבשהחילות דפנות לה שם כלוי קמ"ל ור"ת:

רוח מצויה מניחתן:

וכתב הר"ף על כן אין נכון לעשות כל המחיצות מירישו' של פשתן וכו' ו נסמ"ק: **ועושין** מחיצה לפילו מכ"ח וכו' כפ' היין (כב.) תניא עשאה לכתחה דופן לסוכה ר"מ פוסל ורבי יהודה מכשיר וידוע דהלכה כר"י: **ויכול** לעשות מחצירו דופן לסוכה להקשירם ואפילו בי"ט ובלבד שלא ידע אותו שהועמד שם וכו' כ"כ הרמב"ם כפ"ד וכתב ר"ת זה מבואר בשיטוקין פרק מי שהוילוהו (מד.) בריייתות ותוקיפתות והכל מבואר שם מון ממ"ש רבינו שאם עשאה לדעת מותר בשאר ימי החג אלא זה מבואר שם אבל מוכרח הוא ממה שאמרו כן בי"ט ואם התדם חינו עושה מחיצה ואין מחיצתו מועלת כל שהוא לדעת לא נאסר בי"ט ומוכרח הוא שם עכ"ל ודקדק רבינו לכתוב להכשירה לומר דדוקא להכשירה הוא דאמור להעמידו לדעת בי"ט אבל אלא להכשירה כגון שיש לה ג' דפנות ומעמיד החדם בדופן ד' מותר בי"ט מאחר שבאלו"ה היתה כשירה (ו): **יש** מדקדקין כשעושין דופן מקני' לדעתיד' דרך גדילת' וכו' הסומך סוכתו בכרעי המטה וכו' כפ' היין (כח:) תנן הסומך סוכתו בכרעי המטה כשירה ר"י אומר אם אינו יכולה לעמוד כפ"ע פסולה וגב"ת מ"ט דר"י פליגי בה ר"ז ור' אבא בר ממל ח"ת מפני שאין לה קבע וח"ת מפני שמעמידה בדבר המקבל טומאה כשירה למ"ד לפי שאין לה קבע הרי יש לה קבע למ"ד מפני שמעמידה בדבר המקבל טומאה פרש"י בכרעי המטה. מטה שליתה: שאין לה קבע. שמטלטלה ע"י המטה ור"י לטעתיה דאמר סוכה דירת קבע כשיון. והקשו התוס' (שם) והרמ"ם עליו דלקמן דפסל ר"י סוכה ע"ג המה מפרש טעמא משום דכתיב חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים סוכה הרמויה לי' וזו אינה רמויה לפי שאין עושים לה כ"ע והשתא היפוק ליה משום דמטלטלת ע"ג בהמה ואינה קבע מידי דהוה לסומך בכרעי המטה וכירושלמי משמע דשאין לה קבע לפי שאין ר"ט מן המטה ועד הגג והא דקתני מתני' ר"י אומר אם אינה יכולה לעמוד כפ"ע שאין מכרעי המטה משמע הא יכולה לעמוד כגון שסתכה על יחידות כשרה אע"פ שאין מכרעי המטה לסכך ר' לית ליה חציר ערמי כיון דאי אפשר לה למטה מיבח מוער ר' והסוכה מתקיימת כלאחר מכאי כשמעתין למ"ד אין לה קבע הרי יש לה קבע כלומר אי אפשר לה למטה ומיבח מוער ר' והסוכה מתקיימת דאפי'

ומ״ש סמך הסכך על העמודים פירוש והעמודים תקועים בארץ שאם היו תקועים בכותל או בכרעי כדלעיל קמ״ל דאע״ג מקושים בארץ מיירי ומשום הכי קאמר שתקילו אין נוטה י׳ מן הכותל עד לסכך כשירה שמאחר שהסכך הוי נסמך על הכותל ולא על כרעים לא תזיזה היא קרקעית הסוכה אלא הארץ שהיא קבועים בעמודים שעליהם נסמך הסכך וכיון שמהארץ לסכך נוטה י״ט כשירה אפ״פ שמהכותל עד לסכך פחות מי״ט ליתי לן בה כיון דאפי׳ שקיל לה למטה מיכא חויר י׳ והסוכה מתקיימת למטה למודה קיימא ואין הסוכ׳ נפסלת בזזיל שהכעים בה מט׳ ומיעט חויר ומ״ג דאפי׳ שקיל לה למטה נפסלת הסוכ׳ משום דאין לה דפנות שכיני אינה כמטה הם דפנותיה ליתי לן בה דאמן נמי סכך אוגי׳ למדוד ממנו ולקרקיעתו י׳ וכל היכא דשקיל לה למטה ומכתי קאי סכך לא תזיזה מעה קרקעית דידיה ודפנות הללו אינם מעלות ומורידות לענין זה: **והרין** כתב שרמיון לו דברי הרא״ש בפ׳ מצה עו שלא קבע הסוכה על המטה אלא שאם עליה ואם המטה זזה כדי הסוכה נופלת וכיון דאמרינן לפי אותן לה קבע שהמטה עומדת ליטול ומיטול הסוכה כיון שהיה אלא סוכה ומ״ל מפני שהעמידה בדבר המקבל טומאה היינו טעמיה דמ״ש דאותן כשירה ולפנות ה׳׳מ כשאין הסכך שוה על העמודים כאחד המקבל טומאה אבל כשהסכך שוה להעמיד הסכך בדבר שאין מסככין בו אפי׳ מדרבנן שאם יאמרו זה עומד וזה מעמיד כשם שרשאי להעמיד כך מסככין בו ואע״ג דתקן העושה שאין אותן כשירה ולא״ם ע״ג דאין מפסל לסכך בו שאני אותן דלא חזי לסכך ולא שכיח דמסככי ביה ומ״ש לא גזר ר״י ומיהו לא כשירה דאותן שכיח לסכך וכדתקן הללה עליה את הנפח והרמ״ן פי׳ בהיפוך דלא כתסכך ע״ג דאותן עסקינן אלא שקרקע הסוכה נקוב כאותן ונעץ ד׳ קונסיסין בקרקע הסוכה וסיכך עליהם וכיכ״ג אע״פ שתוכר שהוא בידוע שהוא מרוכה על העומד כי הפרוץ מתמעט כשיעי הרואה שהרחקתו והעומד מתוך שיש מחשת פנוי מתמעט כשיעי הרואה שהרחקתו כתו הפרוץ שאין מתחת בתוך גם הרמ״ם בפרי יהושע שאם נעץ ד׳ קונסיסין שהסכוך לפירושו של ר״ת וכן נראה מדברי בעל המאור אלא דהרמ״ם והרין שכריחו פשיטא״ עיקר ויש״כו הקושיות שהרחקתו בכל מקום נראה דדברי ר״ת יפרים בעצמם ולפיכך דכשאדם עומד מלמטה ומעיין כלפי מעלה אף על פי שנראה לו שהכל אלא מרוכה מחמת הסכוך ואע״פ שהרחקתו כיון שאין שום פסולה לכיון שפרוץ נראה לו שהכל אלא מרוכה מחמת הסכוך לשומד בידוע שהוא מרוכה על העומד כי הפרוץ מתמעט כשיעי הרואה שהרחקתו והעומד מתוך שיש מחשת פנוי מתמעט כשיעי הרואה שהרחקתו כתו הפרוץ שאין מתחת בתוך גם הרמ״ם בספר ירושלים שסכיכים לפירושו של ר״ת וכן נראה מדברי בעל המאור מכן הרמב״ם והרין שכריחו פשיטא״ עיקר ויש״כו הקושיות שהביא ר״ם על פרש״י ע״ש וכל מקום נראה דדברי ר״ת יפרים בעצמם ולפיכך דכשאדם עומד מלמטה ומעיין כלפי מעלה אף על פי שנראה לו שהכל אלא מרוכה מחמת הסכוך ואע״פ שהרחקתו כיון שאין שום פסולה לכיון שהוא בידוע שהוא מרוכה על העומד כי הפרוץ

שמין כה מלא ו' פשיטא דכשר מכל הר"ן כתב שע"מ: **וצריך** שלא יעשה כסויה עב וכו' משנה כפ' היכן המעובה כתין בית שמין הכוכבים נראים מתוכה כשירה וגמרא ת"ר המעובה כתין בית מלא על פי שמין הכוכבים נראים מתוכה כשרה אין כוכבי החמה נראין מתוכה כ"ש כוכבי החמה כשהחמה זורחת ופירש"י כוכבי החמה כשהחמה זורחת עליה ואין זהרורי החמה נראין מתוכה אין זה דומה לסוכה מלובנת דכ"ש וכתב הרמ"ך ירוזלמי הדא אמרה לריכין הכוכבים נראין מתוכה רבי לוי אמר בכוכבי החמה שנו פי' לריכין לכתחלה כדקתני בברייתא (שם ה:) כ"ה מכשירין בדיעבד אבל לכתחלה לריך שיהו נראין מתוכה עכ"ל ולכאורה יראה מדברי הרמ"ך דדוקא בכוכבי החמה דפליגי ביה כ"ש וכ"ה בברייתא קאמר ירוזלמי דלריך לכתחלה שיהו נראין אבל כוכבי לילה אף לכתחלה אין לריך וכן יראה מ"ש הר"ן אבל רבינו ז"ל דקדק דהא ודאי ליתא דפשיטא דכוכבי לילה מליבא דכ"ש כדקתני בברייתא החמה מליבא דכ"ה כדקתני בברייתא דנפתס כוכבים ד"ה אע"פ שאין נראין מתוכה כשרה ולא פליגי אלא בכוכבי החמה דכ"ש פוסלין וכי היכי דלכוכבי החמה כ"ש לכתחלה לריך שיהו נראין הכ"נ כוכבי לילה לכ"ש לריך שיהו ראיה ואינה דאף לכ"ה לריך שיהו עליה דכ"ה אלא דכוכבי לילה דתני נראין לכתחלה אף כוכבי לילה דלא שמה שמעתי ירוזלמי הדא אמרה לריכין הכוכבים נראין מתוכה כ"ש תנינן בברייתא כ"ה מכשירין דמשמע דבדיעבד דוחין מכשירין מלא דמ"מ קאמר דבדיעבד כברייתא כ"ה מכשירין דמשמע דבדיעבד דוחין דכ"ש פוסלין אפי' דבדיעבד דלילה אמקשינן דקתני אע"פ שאין הכוכבים נראין מתוכה כשרה דלילה הוכחה לכתחלה אף לכתחלה אין לריך שיהו נראים ואפי' כשרה כלומר הכשרה כך היא אף לכתחלה אבל מדקתני בברייתא ג"ה מכשירין הוכחה כדפי' ואינה דאף בכוכבי הלילה דתני נראים בדברייתא דכשרה לד"ה נמי לכתחלה לריך שיהו נראין כדפי' וא"ה כתב רבינו כדי שיהו הכוכבים ואילו משמע נראין וכו' נקט הכוכבים סתם לאורויי לן דלכתחלה לריך שיהו נראין אף כוכבי לילה ונקט ואילו משמע לאורויי לן דבדיעבד אע"פ שאין נראין גם אילו משמע נמי כשרה כנ"ל דעת רבינו ולא כתו שפי' הכ"ו: **ומ"ש** ור"ת פסק שאם עשאה עגה מלוד שאין המטר יכול לירד בה פסולה כ"כ המרדכי משמו פ' קמא דסוכה וכיון דאיה אמה שבינו משתברת התקרה שאם היתה כשרה בשמניה על הגגשים יכשפה יפה יפה ולא תכרם מתקרה ולא יפטר מתלוה ופפרק קמא דתענית גשמים סימן קלה בתב שלמא דסתם סוכ' אין מלמת אפני הגשמים אל"כ התוס' בריש פרק קמא דסוכה (דף כ') דבעיון שיהא רסכך ערמי שיהו גשמים לתוכה דמה"ע ניחא לר' אילע דדריש וסוכה תהיה לצל ומחמי לא דריש נמי דבעי למיסה ולמסחור מזרם ומטער ע"ז ובמרדכי המרוך כתב דבריס ילו נקט רבינו שאין מכשירין אלא כשהגשמים יכולים לירד בה אבל אם עשאה עגה מלוד שאין המטר יכול לירד בה פסולה אפי' הגשמים יכולים לירד בה: **ומ"ש** רבינו ור"ת פסק שאם עשאה עגה מלוד שאין המטר יכול לירד בה . ואינה לחידק הלח ע"ש שלא הניח דבריו בפסקיו בפרק היכן נגני סוכה המעובה כתין בית מכל מקום הניח דבריו בפרק קמא נגני סוכת גגך"ד ורקב"ם דכשרה שכתב מלי לאחר גשתרת והוא שעשאה לצל ופירש"י להתלונן התקיה ממורד ומטער מכל לכניעיתא בעלמא אין שם סוכה עליה ור"ת פי' שעשאה לצל ולא שעושה להגן מן המטר ע"כ גם רבינו עשתו הניח פירושו ופרפ"ת לקמן נסי' תרל"ה ולריך לומר דס"ל לרבינו דסרמ"ם פוסק נמי כפר"ת לתומרת גגי סוכת גגך"ד ורקב"ם דפסולה בתשוב' להגן מן המטר מכל לא מטעמיה דתלוי לר"ת בזה כל סוכה שאין המטר יכול לירד בה פסולה ותלוי לרמ"ם בזה סוכת גגך"ד ורקב"ם לאחר הוא דפסולה משום דכיון דמעשה להגן מן המטר מוכחת מילתא דמעשה שעשה לצל בה וסוכה לאו בחחת ולא ניחו של כל השנה מכל שאר כל סוכה שעשויה לשם אא כשרה אפילו מעובה להגן מן המטר שכרי לא עשה עשאה קבע לדור בה ולכך לא הניח רמ"ם דבריו ר"ת בפרק היכן שפוסל כל סוכה המעובה להגן מן המטר ומדברי הכ"י נראה שכשין שרמ"ם פוסק כר"ת בכל סוכה אלא שלא הניח דבריו בפקום שהיה לו להניח בפרק היכן ולא נזדרק ודו"ק ומה שקשה על דברי ר"ת בתבתי לקתן בסוגיון תרל"ה בס"ד ע"ש ושם כתבתי הפסק .

היה כסויה דק מאד וכו' משנה פרק היכן סוכה התוכללת וטלתה מרובה מחמתה כשרה ורב ופירש דתקון בקני סוכה מהוכללת שלא' מחשב כמו שעשויה מחוללת שיש בה קנים מעט ויש בה קנים הרבה מלא שתין בו שלשה ניחה אם טלתה מרובה כשרה ואשתל פירש דתרתי קתני סוכה מהוכללת לסיעו קנה עולה וקנה יורד דתרתין רוחין לילו היו מסוככים כשוה קיטה טלתה מרובה מחמתה כשרה וטלתה מרובה מחמתה מילתא דחריתי היא דאשתעין נמי בסוכה עשויה שיש בה אויר הרבה ואפילו הכי כשרה כיון דאשתל מחמתה כשרה ואפי' ורבא בתו לפרש דברי שמואל דלא מכשר בקנה עולה וקנה יורד מלא בשתין בין זה לזה ג' ויש בענגו עפח דתמרינן תנוע רחי וכתב הרמ"ם דהלכך כשמואל מדשקלו וטרו מני ורבא לעיולי וכן פסקו הרמב"ם ופיטור ולא כדמשמע מדברי הרי"ף דסובר לילי הילכתא כשמואל ומשום הכי סתם רבינו דבריו ופסק כשמואל וכתב היה כסויה דק וכו' שיהו סוכה עשויה דכשרה לר"ת: **היה** קנה עולה וכו' שיהו כשמואל ולעיולי דמני ורבא:

ומ"ש ויש בכל קנה עולה רוחב טפח כו' כ"כ רש"י וז"ל שתין בענגו בקנה עולה רוחב טפח ושתע וכו' טפח מלא בקנה העולה משום דלא מתרינן תנוע רחי בפחות מטפח אבל הר"ן ז"ל כתי פירושו בגמרא כתב התרתי בעינן שיהא בענגו טפח ובעינן נמי שיהא בתוך שתין טפח דאי לא בעינן טפח אלא בתוך שתין בין בקנה אחד בין בב' קנים הרי יש בתוך שתין טפח ואפילו הכי לא מהני לן לעיולי תנוע רחי דהא בעינן טפח בעליונות פותח טפח מלמטה דתפי' יש בעליונות פותח טפח מאחר שתין בתוך שתין התחתונות פותח טפח לא מתרינן תנוע רחי ולכתותה כתב ובמרדכי תנוע רחי מע"ם שתין בתוך שלמטה פותח טפח עיין בפרק היכן דף כ"ב ולעניו מעשה שם להחמיר כדברי הר"ן: **ומ"ש** אבל ס"ר ושעיה כתב וכו' כ"כ הר"ן להתירים תומרים דלא מכשרינן בקנה

מרובה משמע כשרה כולה אפילו תחת אותו סכך שחמתו מרובה מצילתו ומיהו אפשר דדוקא בסוכה שחיבה מלא ו' על ו' אבל בסוכה גדולה הרבה כה ז"ט או יותר שחמתו מרובה מצילתו ע"ש אם נכשיר אותו מפני לירוף שאר הסוכה עכ"ל (ז): **כבר** נתבאר בסימן תרל"ו שאם היה מסוככת בהלכתה מע"ם שתן הלפניות ככנס לה מחמה הרבה עד שמחלפת תחתיה מרובה מצילתה כשרה:

וצריך שלא יהיה כיסוי עב מאד וכו' כפ' היכן (כב.) תנן המעובה כתין בית שתין הכוכבים נראין מתוכה כשרה ותניא בברייתא (שם :) אין כוכבי החמה נראין מתוכה כ"ש פוסלין וכ"ה מכשירין וכתב הרמ"ם ירוזלמי הדא אמרה לריכין הכוכבים להיות נראין מתוכה רבי לוי אמר בכוכבי החמה שנו פי' לריכין לכתחלה כדקתני בברייתא כ"ה מכשירין בדיעבד אבל לכתחלה לריך שיהו נראין מתוכה וכ"כ הר"ן וכוכבי החמה פירש"י זהרורי החמה ומשמע מדברי הר"ן דמתני' דקתני מע"ם שתן הכוכבים נראין מתוכה דמשמע לכתחלה לריך שיהו הכוכבים נראין מתוכה היינו דוקא בוכבי החמה אבל בוכבי לילה מ"ל מהיכן לילה דלמא בוכבי לילה לא בעינן נראין מתוכה כלל דהא מפורש רש"י והוספות מבואר להדיא דבהלכתות נמי דוקא בזמן בעליונות טפח דאילו יש בהן טפח אמרינן חבוט רחי מע"ם שתן בתוך שלמטה פותח טפח עיין בפרק היכן דף כ"ב ולעניו מעשה יש להחמיר כדברי הר"ן: **ומ"ש** אבל ס"ר ושעיה כתב וכו' כ"כ הר"ן להתירים תומרים דלא מכשרינן בקנה

מרובה משמע כשרה כולה אפילו תחת אותו סכך שחמתו מרובה מצילתו ומיהו אפשר דדוקא בסוכה שחיבה מלא ו' על ו' אבל בסוכה גדולה הרבה כה ז"ט או יותר שחמתו מרובה מצילתו ע"ש אם נכשיר אותו מפני לירוף שאר הסוכה עכ"ל (ז): **כבר** נתבאר בסימן תרל"ו שאם היה מסוככת בהלכתה מע"ם שתן הלפניות ככנס לה מחמה הרבה עד שמחלפת תחתיה מרובה מצילתה כשרה:

וצריך שלא יהיה כיסוי עב מאד וכו' כפ' היכן (כב.) תנן המעובה כתין בית שתין הכוכבים נראין מתוכה כשרה ותניא בברייתא (שם :) אין כוכבי החמה נראין מתוכה כ"ש פוסלין וכ"ה מכשירין וכתב הרמ"ם ירוזלמי הדא אמרה לריכין הכוכבים להיות נראין מתוכה רבי לוי אמר בכוכבי החמה שנו פי' לריכין לכתחלה כדקתני בברייתא כ"ה מכשירין בדיעבד אבל לכתחלה לריך שיהו נראין מתוכה וכ"כ הר"ן וכוכבי החמה פירש"י זהרורי החמה ומשמע מדברי הר"ן דמתני' דקתני מע"ם שתן הכוכבים נראין מתוכה דמשמע לכתחלה לריך שיהו הכוכבים נראין מתוכה היינו דוקא בוכבי החמה אבל בוכבי לילה מ"ל מהיכן לילה דלמא בוכבי לילה לא בעינן נראין מתוכה כלל דהא מפורש רש"י והוספות מבואר להדיא דבהלכתות נמי דוקא בזמן בעליונות טפח דאילו יש בהן טפח אמרינן חבוט רחי מע"ם שתן בתוך שלמטה פותח טפח עיין בפרק היכן דף כ"ב ולעניו מעשה יש להחמיר כדברי הר"ן: **ומ"ש** אבל ס"ר ושעיה כתב וכו' כ"כ הר"ן להתירים תומרים דלא מכשרינן בקנה

מרובה משמתה בכ

בגגו . נקנה כעולה ורוחב טפח דלמ"ד שם אחל עליה למחשבו ולתימר תכוס רמי כסבל והכלך מוחו על תוך שחחתיו : תמרוקין תכוס רמי . כבגדים ג' ויותר דפ"ט בתחת מג' ללו תכוס הוא שברי הוא כמחכב עליו וכתב הרמ"ך ירמה לחלמה כשמואל מדמקל וערו אבני מליניה ומפשר דרב ל"פ משמואל בכה לחכשר קנה עולה וקנה יורד אלא למשמע ליה לפרושי מתני' בחדא וכ"פ הרמב"ם וכפ"ע ז"ל ומדלא כתיב הרי"ף ד' אבני ורבא משמע דכשר דלית להלכתא כשמואל ואין דבריו נראין כזה עכ"ל והרי"ן פסק גם כן כשמואל וכתב דאוכה בגמרא דתרתי בעינן שיהא בגגה טפח וזיהא בחוור שבין התחתונה טפח לתי לא פ"פ שיש בגגה טפח לא פתריך תכוס רמי וכ"ג מד' הרמב"ם בפ"ה : וכתב עוד הרי"ן לפי ד' רש"י פע"ג דאפשר היות שחחת מרוכה מלאכה כיון דאילו תבעין לה היות צילתה מרוכה מחחתה כשיורה ואחרים אומרים דלא מכשירין בקנה עולה וקנה יורד אלא היכא דאפשר נמי שיש צילתה מרוכה מחחתה ואע"ג דאיתיה בחוור שבין התחתונה טפח לתי לא פ"פ שיש בגגה טפח לא פתריך תכוס רמי וכ"ג מד' רש"י ז"ל ומדלא כתיב הרי"ף ד' אבני ורבא משמע דכשר דלית להלכתא כשמואל ואין דבריו נראין כזה עכ"ל והרי"ן פסק גם כן כשמואל וכתב דאוכה בגמרא דתרתי בעינן שיהא בגגה טפח וזיהא

גג' וגבולה כד' כלקמן בכי' תרל"ב.

בית המקורה בנסרים וכו' משנה ב"ם גו מפקפק גו טוטל פ"ק תקרה שתין עליה מעזיבה ר"י גומר מחת מינתיים וב"ם גומרים מפקפק וטוטל מחת מינתיים וגומו מפקפק ודוש דסלכה כרבי יהודה ולגיבא דב"ח ושרושו תקרה שתין עליה מעזיבה סתם תקרה בנסרים שים בהן ד' ר"י גומר ב"ש וב"ה נחלקו בדבר ב"ם גומרים אם בה ליבד תחחיה לשם סוכה מעמ"י שמפקפק דהיינו שסותר ומנענע מת טלן אם אח"כ טוטל מחת מינתיים וכ"ן פסל במקומה כשרה ומם למו פסולה משום גזרת תקרה וב"ה גומרים מפקפק משום תעשה ולא מן העשוי ומ"ל לחת פסל ור"י לעעמיה דמכשיר בנסרים שים בהן ד' לפסכך מת דליה ליה גזירת תקרה כך היה פירושה דמתניתין לגיבא דרב ורקמר בגמרא הניחא לרב דאמר מחלוקת בשים בהן ד' דר"מ חיה ליה גזירת תקרה ור"י חיה ליה גזירת תקרה אלא לשמואל דאמר בשלין בהן ד' מחלוקת לגיבא דב"ח ד"ה פסולה הכא במאי פליגי ואהדדיון בבטולי תקרה קא מיכלגי פי' במאי פליגי במפקפק הא ודאי סתם תקרה בני ד' הן ורקא מכשיר ר"י לגיבא דב"ח במפקפק ומהדדיון בבטולי תקרה כלומר אחר לך שמואל לעולם בשים בהן ד' ולא היתה כאן תקרה מתחלה ועכשיו בח לפכך בהו לשם סוכה אפי' ר"י פוסל דנזדיון משום תקרה אלא יבא ויבא מחת קורות ביתו ויאמר מה לי זה ומה לי מדשה אבל בשחת זו תקרה היתה מתחלה וזה מוכיח שיודע שאמרה קודם מעשה ולא מן העשוי ובח לגזרי אטו תקרה בנסרים לכתחלה לשם סוכה ס"ל לר"י גלגיבא דב"ח דכיון דבטלה והוכיח שהתקרה פסולה מו ליכא לתיגזר כך היא השאה לפי דברי הרמ"ם המכשר בתפקפק מ"ם ברחבים ד' ולא כדברי הרמב"ם:

ומ"ש הרמ"ם ורבי' בתפקפק פי' שיסיר כל התסרים לשם שמיית סוכה דמשמע דבכהי סגי מוכח לתידק דבפרמ"י מבואר דבעי' שיהא כותר ומנענע מת כולן לשם סוכה ואפשר שהם דקדקו לשון רש"י שכתב כותר ומנענע דכוותקו לכדלין אם היו שם מסחרין סגי בכותר דהיינו שמסיר כל המסחרים ודיו ואם לא היו שם מסחרין מנענע מת כולן ומאי דנקטו שיסיר כל המסחרים לחזר תפסו הכוח שרגילות הוא שיהו שם מסחרים ואם"ג לשם לא היו שם מסחרים דצריך לנענע מת כולן כדפי' רש"י ות"ם רבינו מ שיהו תבין כל שני נסרים כו' היינו מה שאנחנו מ טוטל מחת מינתיים וכפירש"י שנותן בכל בתקונן ואין זה פי' לתפקפק ופשוט הוא ודקא לכי' הרמ"ם שהסבים לכירש"י לתפילו בנסרים רחבים ד' קא מכשר ר"י ג"כ בטוטל מחת מינתיים מחתי מיכשרינן מפילו נותן בכל בתקונה כלא הרמ"ם גופיה פסק כהך לישנא דאמר סכך פסול בחחצע בתרבצה וכיון דתפילו נסר אחד רחב ד' פוסל הסוכה כ"ם כ"ן כשטוטל נסר ג' מבן שני נסרים דהב' הנסרים כבולים משום תעשה ולא מן העשוי ופוסלין כל הסוכה ורש"י ז"ל הרגיש בזה בפי' התעשה שכתב ולשמואל דאמר סכך פסול בחחצע בתרבצה מיקומקת דניהוח שני כבלים בחחצע ואין בו גלגל ת' חמות מבומשות דלזוק עקומה אחרי' עד הבבלים ותפקינן להו לנסרים מן הסוכה וכו' אבל מדברי הרמ"ם ורבינו משמר דבכל עיון כשר בטוטל ג' מינתיים שהרי סחמו ובחבו בטוטל וכו' וכשר ולכן נראה לי דלעחם ז"ל דכיון דעביד מעשה בכל נסר שבין שני הנסרים כלילו עביד מעשה בכל התקרה גלא בעינן תעשה בכל נסר ונסר ועי"ל דס"ל דהנסרים הנעשרים כיון דחמיון סכך כשר הוא ופסולייהו אינו רק משום תעשה ולא מן העשוי אין עליהן דין סכך פסול דשפוסל בד' בחחצע ובשר מכר כל זה למעלה בכי' תרכ"ו אלא לפי מ"ש הרחב"ם ובלבד שלא יהא בהן ד' נרחק שאינו מופס שכרות גלו דוקאי בכלל סכך פסול הוא מאחר דפסולו ד"ח וג"כ לא יועיל מה שנוטל אחד מבנסרים וצריך לומר דמחניתין לגיבא דשמואל מיירי דוקא בשאין בהם ד' ואח שכירש"י דהסתם תקרים יש בו ד' והסכים עתו הרמ"ם בשר הטיג על זה הרמב"ן בספר המלחמות לגיבא וגם סתר תירולו של רש"י שכתב דמיירי בהיכו שני פסלים בחחצע וכו' ע"ש ואחי דקאמר בגמ' הניחא לרב אלא לשמואל במאי פליגי ס"ם כיון דלשמואל דכ"ע אית להו גזירה תקרה בתקרה תעשה בנסרים שים בהן ד' ולא פליגי ר"ח ור"י אלא בשאין בהם ד' היכי קאמ"ל ר"י לר"ח הך סברא דב"ש היא היכו נחי אית ליה גזירת תקרה אלא בדמסכך בנסרים שאין בהן ד' סבר כיון דליח בהו שיעור מקום לא גזרינן והכא היכי פליגי בגזירת תקרה יאנה ופריך בבטולי תקרה קא מיפלגי כלומר דכ"ע תקרה יאנה כיון שהיא תקרה גמירה עביבי בבית תעב לריבה בטול שיעור ממנה אם תקרה לגמרי וכל זמן אלא בטל לחוחה יש בה משום תעשה ולא מן העשוי ובבטול זה פליגי מ"ם בבטול לב"ש וב"ה לא תלית בה משום ולא מן העשוי ומשום גזירת תקרה פליגי ב"ש וב"ה לב"ש לא תלית מחורת בסול אלא אלא בטוטל מחת מינתיים לחיחעביד בה מעשה רבה ובעל ממנה אם תקרה אעליה והנסרים הנעשרים שאין בהן ד' חיין פוסלין ולב"ה אף בתפקפק אם טוטל וכל דתכניס מינה ולא מן העשוי מבטל לה מכשר לה אלא בשאין בהם ד' דברי הרי"ף ושמעת מינה דבטוטל ג' מינתיים לא מכשר לה אלא בשאין בה ד' וכך היא השעיקר להחמיר כדבריהם בנסרים שים בהן ד' ולא כהרמ"ם. והא שהרמב"ן כתב שם כלל ד' לפכל ושיינו דבטוטל נסר אחד לבד מינתיים כגי אפילו בשאין בהם ד' דגזרינן משום תקרה ואין בו משום ולא מן העשוי ולא תלית בסול מינתיים משום דבטול מתנה אם תקרה ואין בה משום ולא מן העשוי ולא תלית בסול מינתיים בשאין בהם ד' דגזרינן אם היו שם מסחרין מנענע מת כולן ומאי דנקטו לשון רש"י שכתב כותר ומנענע דכוותקו לכדלין אם היו שם מסחרין כגי בכותר דהיינו שמסיר כל המסחרים ודיו ואם לא היו שם מסחרין מנענע מת כולן ומאי דנקטו שיסיר כל המסחרים לחזר תפסו הכוח שרגילות הוא שיהו שם מסחרים ואם"ג לשם לא היו שם מסחרים דצריך לנענע מת כולן כדפי' רש"י ות"ם רבינו מ שיהו תבין כל שני נסרים כו' היינו מה שאנחנו מ טוטל מחת מינתיים וכפירש"י שנותן בכל בתקונן ואין זה פי' לתפקפק ופשוט הוא ודקא לכי' הרמ"ם שהסבים לכירש"י לתפילו בנסרים רחבים ד' קא מכשר ר"י ג"כ בטוטל מחת מינתיים מחתי מיכשרינן מפילו נותן בכל בתקונה כלא הרמ"ם גופיה פסק כהך לישנא דאמר סכך פסול בחחצע בתרבצה וכיון דתפילו נסר אחד רחב ד' פוסל הסוכה כ"ם כ"ן כשטוטל נסר ג' מבן שני נסרים דהב' הנסרים כבולים משום תעשה ולא מן העשוי ופוסלין כל הסוכה ורש"י ז"ל הרגיש בזה בפי' התעשה שכתב ולשמואל דאמר סכך פסול בחחצע בתרבצה מיקומקת דניהוח שני כבלים בחחצע ואין בו גלגל ת' חמות מבומשות דלזוק עקומה אחרי' עד הבבלים ותפקינן להו לנסרים מן הסוכה וכו' אבל מדברי הרמ"ם ורבינו משמר דבכל עיון כשר בטוטל ג' מינתיים שהרי סחמו ובחבו בטוטל וכו' וכשר ולכן נראה לי דלעחם ז"ל דכיון דעביד מעשה בכל נסר ונסר ועי"ל דס"ל דהנסרים הנעשרים כיון דחמיון סכך כשר הוא ופסולייהו אינו רק משום תעשה ולא מן העשוי אין עליהן דין סכך פסול דשפוסל בד' בחחצע ובשר מכר כל זה למעלה בכי' תרכ"ו אלא לפי מ"ש הרחב"ם ובלבד שלא יהא בהן ד' נרחק שאינו מופס שכרות גלו דוקאי בכלל סכך פסול הוא מאחר דפסולו ד"ח וג"כ לא יועיל מה שנוטל אחד מבנסרים וצריך לומר דמחניתין לגיבא דשמואל מיירי דוקא בשאין בהם ד' והא שכירש"י דהסתם תקרים יש בו ד' והסכים עתו הרמ"ם בשר הטיג על זה הרמב"ן בספר המלחמות לגיבא וגם סתר תירולו של רש"י שכתב דמיירי בהיכו שני פסלים בחחצע וכו' ע"ש ואחי דקאמר בגמ' הניחא לרב אלא לשמואל במאי פליגי ס"ם כיון דלשמואל דכ"ע אית להו גזירה תקרה בתקרה תעשה בנסרים שים בהן ד' ולא פליגי ר"ח ור"י אלא בשאין בהם ד' היכי קאמ"ל ר"י לר"ח הך סברא דב"ש היא היכו נחי אית ליה גזירת תקרה אלא בדמסכך בנסרים שאין בהן ד' סבר כיון דליח בהו שיעור מקום לא גזרינן והכא היכי פליגי בגזירת תקרה יאנה ופריך בבטולי תקרה קא מיפלגי כלומר דכ"ע תקרה יאנה כיון שהיא תקרה גמירה עביבי בבית תעב לריבה בטול שיעור ממנה אם תקרה לגמרי וכל זמן אלא בטל לחוחה יש בה משום תעשה ולא מן העשוי ובבטול זה פליגי מ"ם בבטול לב"ש וב"ה לא תלית בה משום ולא מן העשוי ומשום גזירת תקרה פליגי ב"ש וב"ה לב"ש לא תלית מחורת בסול אלא אלא בטוטל מחת מינתיים לחיחעביד בה מעשה רבה ובעל ממנה אם תקרה אעליה והנסרים הנעשרים שאין בהן ד' חיין פוסלין ולב"ה אף בתפקפק אם טוטל וכל דתכניס מינה ולא מן העשוי מבטל לה מכשר לה אלא בשאין בהם ד' דברי הרי"ף ושמעת מינה דבטוטל ג' מינתיים לא מכשר לה אלא בשאין בה ד' וכך היא השעיקר להחמיר כדבריהם בנסרים שים בהן ד' ולא כהרמ"ם. והא שהרמב"ן כתב שם כלל ד' לפכל ושיינו דבטוטל נסר אחד לבד מינתיים כגי אפילו בשאין בהם ד' דגזרינן משום תקרה ואין בו משום ולא מן העשוי ולא תלית בסול מינתיים משום דבטול מתנה אם תקרה ואין בה משום ולא מן העשוי ולא תלית בסול מינתיים בשאין בהם ד' דגזרינן אם היו שם מסחרין מנענע מת כולן ומאי דנקטו לשון רש"י שכתב כותר ומנענע דכוותקו לכדלין אם היו שם מסחרין כגי בכותר דהיינו שמסיר כל המסחרים ודיו ואם לא היו שם מסחרין מנענע מת כולן ומאי דנקטו שיסיר כל המסחרים לחזר תפסו הכוח שרגילות הוא שיהו שם מסחרים ואם"ג לשם לא היו שם מסחרים דצריך לנענע מת כולן כדפי' רש"י ות"ם רבינו מ שיהו תבין כל שני נסרים כו' היינו מה שאנחנו מ טוטל מחת מינתיים וכפירש"י שנותן בכל בתקונן ואין זה פי' לתפקפק ופשוט הוא ודקא לכי' הרמ"ם שהסבים לכירש"י לתפילו בנסרים רחבים ד' קא מכשר ר"י ג"כ בטוטל מחת מינתיים מחתי מיכשרינן מפילו נותן בכל בתקונה כלא הרמ"ם גופיה פסק כהך לישנא דאמר סכך פסול בחחצע בתרבצה וכיון דתפילו נסר אחד רחב ד' פוסל הסוכה כ"ם כ"ן כשטוטל נסר ג' מבן שני נסרים דהב' הנסרים כבולים משום תעשה ולא מן העשוי ופוסלין כל הסוכה ורש"י ז"ל הרגיש בזה בפי' התעשה שכתב ולשמואל דאמר סכך פסול בחחצע בתרבצה מיקומקת דניהוח שני כבלים בחחצע ואין בו גלגל ת' חמות מבומשות דלזוק עקומה אחרי' עד הבבלים ותפקינן להו לנסרים מן הסוכה וכו' אבל מדברי הרמ"ם ורבינו משמר דבכל עיון כשר בטוטל ג' מינתיים שהרי סחמו ובחבו בטוטל וכו' וכשר ולכן נראה לי דלעחם ז"ל דכיון דעביד מעשה בכל נסר שבין שני הנסרים כלילו עביד מעשה בכל התקרה גלא בעינן תעשה בכל נסר ונסר ועי"ל דס"ל דהנסרים הנעשרים כיון דחמיון סכך כשר הוא ופסולייהו אינו רק משום תעשה ולא מן העשוי אין עליהן דין סכך פסול דשפוסל בד' בחחצע ובשר מכר כל זה למעלה בכי' תרכ"ו אלא לפי מ"ש הרחב"ם ובלבד שלא יהא בהן ד' נרחק שאינו מופס שכרות גלו דוקאי בכלל סכך פסול הוא מאחר דפסולו ד"ח וג"כ לא יועיל מה שנוטל אחד מבנסרים וצריך לומר דמחניתין לגיבא דשמואל מיירי דוקא בשאין בהם ד' והא שכירש"י דהסתם תקרים יש בו ד' והסכים עתו הרמ"ם בשר הטיג על זה הרמב"ן בספר המלחמות לגיבא וגם סתר תירולו של רש"י שכתב דמיירי בהיכו שני פסלים בחחצע וכו' ע"ש ואחי דקאמר בגמ' הניחא לרב אלא לשמואל במאי פליגי ס"ם כיון דלשמואל דכ"ע אית להו גזירה תקרה בתקרה תעשה בנסרים שים בהן ד' ולא פליגי ר"ח ור"י אלא בשאין בהם ד' היכי קאמ"ל ר"י לר"ח הך סברא דב"ש היא היכו נחי אית ליה גזירת תקרה אלא בדמסכך בנסרים שאין בהן ד' סבר כיון דליח בהו שיעור מקום לא גזרינן והכא היכי פליגי בגזירת תקרה יאנה ופריך בבטולי תקרה קא מיפלגי כלומר דכ"ע תקרה יאנה כיון שהיא תקרה גמירה עביבי בבית תעב לריבה בטול שיעור ממנה אם תקרה לגמרי וכל זמן אלא בטל לחוחה יש בה משום תעשה ולא מן העשוי ובבטול זה פליגי מ"ם בבטול לב"ש וב"ה לא תלית בה משום ולא מן העשוי ומשום גזירת תקרה פליגי ב"ש וב"ה לב"ש לא תלית מחורת בסול אלא אלא בטוטל מחת מינתיים לחיחעביד בה מעשה רבה ובעל ממנה אם תקרה אעליה והנסרים הנעשרים שאין בהן ד' חיין פוסלין ולב"ה אף בתפקפק אם טוטל וכל דתכניס מינה ולא מן העשוי מבטל לה מכשר לה אלא בשאין בהם ד' דברי הרי"ף ושמעת מינה דבטוטל ג' מינתיים לא מכשר לה אלא בשאין בה ד' וכך היא השעיקר להחמיר כדבריהם בנסרים שים בהן ד' ולא כהרמ"ם. והא שהרמב"ן כתב שם כלל ד' לפכל ושיינו דבטוטל נסר אחד לבד מינתיים כגי אפילו בשאין בהם ד' דגזרינן משום תקרה ואין בו משום ולא מן העשוי ולא תלית בסול מינתיים משום דבטול מתנה אם תקרה ואין בה משום ולא מן העשוי ולא תלית בסול מינתיים בשאין בהם ד' דגזרינן אם היו שם מסחרין מנענע מת כולן ומאי דנקטו לשון רש"י שכתב כותר ומנענע דכוותקו לכדלין אם היו שם מסחרין כגי בכותר דהיינו שמסיר כל המסחרים ודיו ואם לא היו שם מסחרין מנענע מת כולן ומאי דנקטו שיסיר כל המסחרים לחזר תפסו הכוח שרגילות הוא שיהו שם מסחרים ואם"ג לשם לא היו שם מסחרים דצריך לנענע מת כולן כדפי' רש"י ות"ם רבינו מ שיהו תבין כל שני נסרים כו' היינו מה שאנחנו מ טוטל מחת מינתיים וכפירש"י שנותן בכל בתקונן ואין זה פי' לתפקפק ופשוט הוא ודקא לכי' הרמ"ם שהסבים לכירש"י לתפילו בנסרים רחבים ד' קא מכשר ר"י ג"כ בטוטל מחת מינתיים מחתי מיכשרינן מפילו נותן בכל בתקונה כלא הרמ"ם גופיה פסק כהך לישנא דאמר סכך פסול בחחצע בתרבצה וכיון דתפילו נסר אחד רחב ד' פוסל הסוכה כ"ם כ"ן כשטוטל נסר ג' מבן שני נסרים דהב' הנסרים כבולים משום תעשה ולא מן העשוי ופוסלין כל הסוכה ורש"י ז"ל הרגיש בזה בפי' התעשה שכתב ולשמואל דאמר סכך פסול בחחצע בתרבצה מיקומקת דניהוח שני כבלים בחחצע ואין בו גלגל ת' חמות מבומשות דלזוק עקומה אחרי' עד הבבלים ותפקינן להו לנסרים מן הסוכה וכו' אבל מדברי הרמ"ם ורבינו משמר דבכל עיון כשר בטוטל ג' מינתיים שהרי סחמו ובחבו בטוטל וכו' וכשר ולכן נראה לי דלעחם ז"ל דכיון דעביד מעשה בכל נסר ונסר ועי"ל דס"ל דהנסרים הנעשרים כיון דחמיון סכך כשר הוא ופסולייהו אינו רק משום תעשה ולא מן העשוי אין עליהן דין סכך פסול דשפוסל בד' בחחצע ובשר מכר כל זה למעלה בכי' תרכ"ו אלא לפי מ"ש הרחב"ם ובלבד שלא יהא בהן ד' נרחק שאינו מופס שכרות גלו דוקאי בכלל סכך פסול הוא מאחר דפסולו ד"ח וג"כ לא יועיל מה שנוטל אחד מבנסרים וצריך לומר דמחניתין לגיבא דשמואל מיירי דוקא בשאין בהם ד' והא שכירש"י דהסתם תקרים יש בו ד' והסכים עתו הרמ"ם בשר הטיג על זה הרמב"ן בספר המלחמות לגיבא וגם סתר תירולו של רש"י שכתב דמיירי בהיכו שני פסלים בחחצע וכו' ע"ש ואחי דקאמר בגמ' הניחא לרב אלא לשמואל במאי פליגי ס"ם כיון דלשמואל דכ"ע אית להו גזירה תקרה בתקרה תעשה בנסרים שים בהן ד' ולא פליגי ר"ח ור"י אלא בשאין בהם ד' היכי קאמ"ל ר"י לר"ח הך סברא דב"ש היא היכו נחי אית ליה גזירת תקרה אלא בדמסכך בנסרים שאין בהן ד' סבר כיון דליח בהו שיעור מקום לא גזרינן והכא היכי פליגי בגזירת תקרה יאנה ופריך בבטולי תקרה קא מיפלגי כלומר דכ"ע תקרה יאנה כיון שהיא תקרה גמירה עביבי בבית תעב לריבה בטול שיעור ממנה אם תקרה לגמרי וכל זמן אלא בטל לחוחה יש בה משום תעשה ולא מן העשוי ובבטול זה פליגי מ"ם בבטול לב"ש וב"ה לא תלית בה משום ולא מן העשוי ומשום גזירת תקרה פליגי ב"ש וב"ה לב"ש לא תלית מחורת בסול אלא אלא בטוטל מחת מינתיים לחיחעביד בה מעשה רבה ובעל ממנה אם תקרה אעליה והנסרים הנעשרים שאין בהן ד' חיין פוסלין ולב"ה אף בתפקפק אם טוטל וכל דתכניס מינה ולא מן העשוי מבטל לה מכשר לה אלא בשאין בהם ד' דברי הרי"ף ושמעת מינה דבטוטל ג' מינתיים לא מכשר לה אלא בשאין בה ד' וכך היא השעיקר להחמיר כדבריהם בנסרים שים בהן ד' ולא כהרמ"ם. והא שהרמב"ן כתב שם כלל ד' לפכל ושיינו דבטוטל נסר אחד לבד מינתיים כגי אפילו בשאין בהם ד' דגזרינן משום תקרה ואין בו משום ולא מן העשוי ולא תלית בסול מינתיים משום דבטול מתנה אם תקרה ואין בה משום ולא מן העשוי ולא תלית בסול מינתיים בשאין בהם ד' דגזרינן אם היו שם מסחרין מנענע מת כולן ומאי דנקטו לשון רש"י שכתב כותר ומנענע דכוותקו לכדלין אם היו שם מסחרין כגי בכותר דהיינו שמסיר כל המסחרים ודיו ואם לא היו שם מסחרין מנענע מת כולן ומאי דנקטו שיסיר כל המסחרים לחזר תפסו הכוח שרגילות הוא שיהו שם מסחרים ואם"ג לשם לא היו שם מסחרים דצריך לנענע מת כולן כדפי' רש"י ות"ם רבינו מ שיהו תבין כל שני נסרים כו' היינו מה שאנחנו מ טוטל מחת מינתיים וכפירש"י שנותן בכל בתקונן ואין זה פי' לתפקפק ופשוט הוא ודקא לכי' הרמ"ם שהסבים לכירש"י לתפילו בנסרים רחבים ד' קא מכשר ר"י ג"כ בטוטל מחת מינתיים מחתי מיכשרינן מפילו נותן בכל בתקונה כלא הרמ"ם גופיה פסק כהך לישנא דאמר סכך פסול בחחצע בתרבצה וכיון דתפילו נסר אחד רחב ד' פוסל הסוכה כ"ם כ"ן כשטוטל נסר ג' מבן שני נסרים דהב' הנסרים כבולים משום תעשה ולא מן העשוי ופוסלין כל הסוכה ורש"י ז"ל הרגיש בזה בפי' התעשה שכתב ולשמואל דאמר סכך פסול בחחצע בתרבצה מיקומקת דניהוח שני כבלים בחחצע ואין בו גלגל ת' חמות מבומשות דלזוק עקומה אחרי' עד הבבלים ותפקינן להו לנסרים מן הסוכה וכו' אבל מדברי הרמ"ם ורבינו משמר דבכל עיון כשר בטוטל ג' מינתיים שהרי סחמו ובחבו בטוטל וכו' וכשר ולכן נראה לי דלעחם ז"ל דכיון דעביד מעשה בכל נסר שבין שני הנסרים כלילו עביד מעשה בכל התקרה גלא בעינן ת

סמח סם גבוהה עשרה טפחים מן הישנים כה בסוכה ונלמה שהות סוכר דלמ כשיעין ז׳ על ו׳ בגובה עשרה שהרי הוא מקטפא ושלה וכלה בגג טפח ומן בכל נוכנו רק י׳ ומ״ה מן הישנים נה בסוכה מטפא סוכה טפחים סוכה והוא תמוה מאך דמ״כ הא דשיעין מצך ז׳ על ו׳ היט מלא כחלל שבקרקע בסוכה אבל לא כחלל שבגובה י׳ ומ״כ למה הקרו לסוכה שבכבה ז׳ על ו׳ סוכה קטנה שיעורה מלומלם שלין פחות ממנה הא בטפח אחד נמי כשירה עכ״ל . ולי נראה דמהיכא דכילה מין לחוי להכשיר סוכה דהכא מקום דמיחוי כסוכה כאוך סוכה אפילו לה כל שיש לה גג טפח שהות שיעור אבל לעומלם שלין לחישטי ולאכשורי סוכה כאוך סוכה . אי נמי מפני שכל שיש לה גג טפח תשיב אוכל ולא בטלה לגבי סוכה דכיון דכילה אסולה לאכך הוי כיון אחת סוכה אסולה שהיא אחת סוכה כשירה דהא ודאי לא יצא ולשלש בסוכה העשויה כמין קריש או שממכה לכותל וכגגיהה מן הקרקע או הרמיקה מהכותל טפח בעינן שיהא גה ז׳ על ז׳ בגובה עשרה וכדברי המפרשים אבל אי קשיא הא קשיא שכתב ב״ה ד״ה ואחרונים מי שפירש ומאר דזוקא כשעשה הפסנות בדבר שמסככין בו ויש בהפנות אבל כדי שלה עשר טפחים עשרה לפסנות ושפה לאכך מון מטפא זה שעומד לגג אחות מכאן אסולה ויש לחוש לסה אף על פי שאינם נראים מחוירים עד כאן לאוזו (ה) הרי כתב בהדיא שלא נתחוורו לו דברי המרכיבים שיהיו בהפנות אבל ו״ו טפחים ומ״כ הוא סוכר שלפ על פי שהיה בגובה אבל ו״ם כשירה ומ״כ לא בעינן ז׳ על ז׳ בגובה י׳ שהרי היא מעשה׳ ועולה וכלה בגג טפח ומין בכל בגובה אבל ו׳ ומ״ה מכשיינן לה ומחול עליו קושית הרב ז״ל למה קרלוה סוכה שכשכה ז׳ על ז׳ סוכה קטנה שעיעורה מלומלם שלין פחות ממנה הא בטפח אחד נמי כשירה ומשמר לירחק ולומר דהא דבעינן ז׳ על ז׳ בסוכה היינו בקרקעית אבל הסכך נהו שלפ ירחנו כ׳ על ז׳ חוי לו סכך פסול פוסלים בו ואפי׳ בג׳ מ״ש גג שבשה אינו שיכוב בסוכה וכל שאין לה גג אלא טפח והוא מסוכך בסכך כשר כשיעה שכין גג לסוכה עליו לכי לאומלה תשוב נמי אהל לסוכה והרי כל אהל סוכה זו מסוכך בסכך כשר והוא בגובה י׳ ויש בחלל קרקעיתה ז׳ על ז׳ הלכך כשיעה לעשת לסוגיות כן :

תרלב סכך פסול פוסל בחמצע בד״ט וכו׳ בסוף פ״ק (דף יו) אמר א רבה מסכאתיהו לרבען דבי רב דיהבו וקאמרי חוי פוסל כשלשה סכך פסול פוסל בד׳ (שם) בסוגיא דאמרי לה שמעת׳ בסוגיא פוסל בד׳ מן הלד פוסל בד״ם מהו ס״ר ב הוא אמר שמואל סכך פסול פוסל בחמצע פוסל בד׳ מן הלד פוסל בד״ם ורב אמר אין מן הלד אין בחמצע בד״ם ופירש״י בחמצע בחרבע . למקום שהוא הוא להעליג ולאחן שאין הפנות מועילות זו לזו ורמ״ה כשני סוכות : מן הלד בד״ם . שכל פחות מכאן כשיעה דמסלקין לה בפחות מכאן בעקימת דופן ובלבד שיעקיף סכסר סוכה שכל ד״ם לא חיתתר כה דופן עקומה :

וכתב הרי״ף והלכתא כהא כשמואל דהא רבען דבי רב כוותיה ס״ל וה״מ בסוכה גדולה שכל בקטנה אין בחמצע אין מן הלד בג״ט . וכתב הר״ן שכל בסוכה קטנה אין בחמצע אין מן הלד בג״ט דכיון לגיכא בסוכה שלמה שבעה כשיעין שלא יהא בה מסכך פסול ג׳ לעפיק מהורת למד :

וכתב עוד יש מוללים עב הרי״ף דבין בחמצע אין מן הלד בד״ם והרמב״ן מכריע כדברי הרי״ף משום דמוגיין בכולהו תנויי לתמרי דופן עקומה דמי כרב דאמר לעילו בחמצע בד״ם דופן עקומה למה לן ומאי חוכך על הכרעתו וכתבתיו בחדושי עכ״ל והרמ״ם כתב וה״ל כתב הא״ע לגיכא פלוגתא בין רבותא הרי״ף שפק כשמואל דהא רבען דבי רב כוותיה ס״ל ובעל הלכות שפק כרב לגיכא בתרא והיינלמי מסיע ליה ומסתבר כוותיה דהא רבען לאו מילתיה היא דהא מי לגיכא בתרא גיתא קמא לגיתא לתרי לגיבי ניהו והלכך מספקא לן מי כשורת מי כשרלבא ופלוגתא דרב ושמואל והלכתא כרב דבין בחמצע אין מן הלד בחמצע אין בחמצע אין מן הלד בד״ם ושמואל והלכתא כרב דבין בחמצע אין מן הלד בחמצע אין בחמצע אין מן הלד בד״ם ופלוגתא דרבותא היא ולהומרא והרמב״ן כתב ומאי מכריע כדעת הרי״ף וכו׳ וכן פסקו הרמב״ן והר״ר יצחק ז״ל בחמצע בד״ם :

ומ״ש נבי פחות מד׳ מותר לישן תחתיו יתבאר בסמוך בס״ד :

ומ״ש בהפחות מד״ם לתמרי דופן עקומה הכי לתמרי בריש סוכה (ד.) ובכמה דוכתי : **ומ״ש** הלכך בית שנפחת מן הלד וכו׳ ומשה בפ״ק (י.) בית שנפחת וסיכך על גבי הכותל ולכותל ד״ם פסולה . לפרש בפחות מד״ם בשירה ומפרש בגמ׳ בר״ם דשעמא משום לתמרי דופן עקומה לאו הכי הוא אלא משום דלא מלי למיעבד סיכוך אחר עליו כשלין לסכך כשר : אם יש מן הסכך ולכותל ד״ם פסולה . לפרש לפחות מן הלד לתמרי דופן עקומה אבל פחות כשירה ס״מ דופן עקומה אינה נחשבת כלל שהרי אין בה כדי שיעור לישב בתוכה ולא לשכב בתוכה כל שהוא כדי שיעור הלד שהוא ד׳ על ו׳ ולא עוד אלא שאפילו פחות מכאן

בסימן תר"ל מגל מ"ש שמס פגע נגוף פרנס וברחיק הסיכוך מן הדפנות במשך כפותת מג' דכשרה משום דמתרגין תמלא גוד מסיק וכתר הכי מתרגין לגוד והיינו משום דס"ל דמתניתין דהרחיק הסיכוך עלה דמתניתין דהמצלצל קמי וכבר כתבתיו למעלה ע"ש ולענין הלכה יש להחמיר כדעת הרי"ן דלא מתרגין דופן עקומה כלל בתוך כל עיקר לא כתוך דמשך ולא כתוך דנוגה כיון שאינה מקורת לגמ' :

ומ"ש והלכך בית שנפחת וכו' משנה שכחתי בפחות ומע"ג דבגמרא קאמר הלא זו מקי זו קאי בית שנפחת דהני מתיקות לבית עגילי אלא מפילו אינר מקופת שכסדרה דמתיקות לאו לאכסדרה עגילי ולא זו אני תרתי דסככן מתין סכך כשר הוא ופסולין משום ולא מן השוה אלא מפילו סוכה גדולה שהקיפוה כדפר שאין מסככין בו דסככה ממין סכך פסול הוא מפילו הכי מכשרינן בפחות מד' אמות דמתרגין דופן עקומה מ"מ לא דקדק רבינו ונקט בלשונו בית שנפחת דתקן בריוחא ונמחך על מה שנפחת בתחלת דבריו סכך פסול כמין הלכך בפחות מד' אמות כשרה דמשמע מפילו היכא שהוא ממין סכך פסול אך קצה שהיה לו לנפחי דאפי' בהכסדרה דמתיקות לאו לאכסדרה עגילי דמתרגין נמי דופן עקומה כפחות מד' :

ומ"ש ומיהו מין יבמי' פחתיו כג זמן גיז ד' טפחים משנה שם נתן עליה נסר שהוא ביחד ד' טפחים כשרה וכלבד שלא יהיו פחתיו ומוקיפין בגמרא מליכא דשמואל דהלכתא כותיה דאמר מחלוקת דר"מ ור"י כשכרים אחין כהן ד' אבל אם יש בהן ד' ר"ש פסולה הך מתניתין ר"ש היא וכגון שנפחה מן הלכך דמתרגין דופן עקומה ולא חשיב סכך פסול למיפלגא אלא שלא יהיו פחתיו : **והיכ** כסוכה גדולה כו' שם נמי הא דתניא פסל יוצא מן הסוכה גילון כסוכה קאמר מאי פסל יוצא מן הסוכה ג"ר יוצאין לא נצרכה אלא לסכך פסול פחות מג' כסוכה קטנה ומאי יוצא יוצא מקורת סוכה מקקיף לה רב הוצאין לא יהא אלא מוך ומוך פחות מג' טפחים כסוכה קטנה מיפסיל ג"ל רבא זה מנטרף ואין יכנים פחתיו זה מנטרף ויכנים פחתיו ופירש"י דכתוך מנטרף להכלים כשיעור כיון לתוכה תורת לבוד ואין יכנים פחתיו וכסכך פסול מנטרף ויכנים פחתיו וכתו פירשו בהפך ורש"י וכרי"ן וכעל המאור כפכיתו לפירש"י שכן מוכח בירושלמי ומוכח בסוגיא לפס בשקלא וטריא דלעיל וכבא דכסוכה קטנה מף עפ"י שאין בשוה לגבו ג' טפחים אלא עם סכך פסול יחד מיכא ג' טפחים נמי בסוכה פסולה וכ"ש כיון דנפיק מתירה לבוד חשיב לחעט שיעורה דסוכה לעולם אין כפחית אלא מג' טפחים עם הסכך פסול ביחד וכפתו לכתוך עקומה כפחות מד' :

ומ"ש אבל אם עשה ב' דפנות גדולות וכשלישית מין בה כי אם ז' טפחים כו' משתא שאם היה כשלישית שאינה טפחים היינו מוחזים דופן עקומה עד ז' טפחים ונמלין נשאר לכבר החיצון ב' דפנות שלימות ושלישית טפח וכשרה וזה לשון מנוחר בדברי הרמ"ם :

ומ"ש ואם התחיר והפסול אין מהלכין וכו' הכל כשר בין מה שבצדדין ובין מה שבאלכסון והפסול אלא כנגד התחיר כלומר לא מיבעיא לכשר מה שהיה בצדדין ובלד הפתח אלא כנגד התחיר והפסול אלא מפי' מה שהוא בצדדי' ובלד הפתח כנגד התחיר והפסול נמי כשר מחת הכשר כיון שכבל תחיר להכשר סוכה אבל מחת התחיר והפסול מחת פחיתו דפסול שהרי היו מנטרף להכשר סוכה כלל :

סכך פסול פחות מד' ותחיר אלא פחות מג' אין מנטרפין אם כשקלא וטריא דלעיל ותירוץ הדרב ורבה תפשו שניהם בפחיתות דאין מנטרפין כיון אלא שהעתיקו . ודע דבפ"ק דסוכה מוקמינן לברייתא דתניא נתן עליה נסר שהוא רחב ד' טפחים אף על פי אלא הכניס לתוכה אלא ג' טפחים פסולה דהכ"ע כגון דאמצה על פותח דמשלשלת, ועיין תלמה לגיו ומפיק מדה לגבי דהו"ל פסל היוצא מן הסוכה וגדון כסוכה ובפל המאור פסק נמי כהך מוקימתא ומפרש לה בסוכה קטנה דוקא ודו"ק :

שלא

ואו נאמר דופן עקומה הלבך בית שנפחת באמצע וסיבך במקום הפחת ונשאר מן התקרה סביב בין סכך הכשר לכתלים פחות מד"א כשירה ומיהו אין ישנים תחתיו כ"ז שיש בו ד"ט ואם נשאר ד"א פסולה והם בסוכה גדולה שיש בה יותר על סכך הפסול ז"ט על ז' אבל בסוכה קטנה שאין בה אלא ז' על ז' בין באמצע בין מן הצד בנ"ט פסולה בפחות מג' כשירה וישנים תחתיו ומצטרף להשלים הסוכה לבשיעור : ואויר בין בגדולה בין בקטנה שוין דבין באמצע בין מן הצד בנ"ט פסולה ובפחות מג' כשירה ומצטרף להשלים הסוכה לבשיעור אבל אין ישנים תחתיו (א) והא דאויר פוסל בנ' וסכך פוסל בד' היינו בסוכה שאין לה אלא נ' דפנות ומתהיל בדופן האמצעי ומהלך ע"פ כל הסוכה עד צד הפרוץ דהשתא מפסיק האויר וסכך הפסול בין סכך כשר לכשר ולא נשאר מכל צד אלא ב' דפנות אבל אם מתחיל מן הדופן שמהצד ומהלך עד הדופן שבנגדו אם נשאר מהכשר לצד הדופן אמצעי כדי הכשר סוכה כשירה דהא אית לה נ' דפנות וצד שמעבר הפתח אם יש ביניהם אויר נ' פסול אבל אם סכך פסול מפסיק ביניהם ונשאר אצל הפתח הכשר סוכה אם יש מסכך הכשר של צד הפתח עד הדופן האמצעי פחות מד"א הכל כשר הצד הפנימי שקרוב לדופן שהרי יש לו נ' דפנות והצד החיצון ע"י דופן עקומה שאנו רואין דופן האמצעי כאילו הוא אצל הכשר החיצון ום"ם לא נפסל הפנימי שנאמר כיון שאנו רואין דופן האמצעי כאילו הוא אצל הכשר החיצון הרי (ב) נשאר הפנימי בלא דופן דנהי דאמרינן רואין מ"מ במקומו נשאר ומכשיר גם צד הפנימי ודוקא שיש לסוכה נ' דפנות שלימות אבל אם עשה ב' דפנות גדולות ובשלישית אין בה כ"א ז"ט פסולה שאפילו אם נאמר רואין אין לכשר החיצון אלא ב' דפנות אלו : ואם האויר והפסול אין מהלכין ע"פ כל הסוכה אלא באמצעה יש אויר נ' על נ' או סכך פסול ד' על ד' אם יש ממנו עד הדופן האמצעי הכשר סוכה הכל כשר : (ג) בין מה שבצדדין וכין מה שבצד הפתח אפי' מה שבנגד האויר והפסול ביון שהכל מחובר להכשר סוכה והרי הוא כפסל היוצא מן הסוכה דניידון כסוכה ותחת האויר והפסול לבד פסול ואפי' אין כדי הכשר סוכה ממנו עד הדופן האמצעי מצטרפין זה עם זה לשיעור הכשר סוכה ואין האויר וסכך הפסול פוסלין כיון שהכשר מ'כה מתחבר יחד מן הצדדין : סכך פסול פחות מד' ואויר אצלו פחות מג' אין מצטרפין לפסול הלכך אם אויר נ' במקים א' אפילו מיעטו בסכך פסול כשר והם בסוכה גדולה אבל בקטנה שאין בה אלא ז' על ז' אם יש בין שניהם נ"ט מצטרפין לפסול ואם יש סכך פסול ב"ט ועוד סכך פסול ב"ט ואויר פחות מג' מפסיק ביניהם כתב א"א הרא"ש ז"ל יש להסתפק אם ב' הפסולים מצטרפין לפסול הסוכה מי אמרינן כיון דאויר מפסיק ביניהם לא מצטרפין א"ד כיון דאין באויר נ' מצטרפין ומיהו אם אין בפסולים ד' ואויר פחות מנ"ט מפסיק בהא ודאי אין האויר בשלימו לד' שנאמר שיהא השוב כסתום מחמת לבוד דלא אמרינן לבוד להחמיר :

שלא

ומ"ש דבפחות מג' מצטרף להשלים שיעור סוכה אבל אין ישנים מחתיו שם (יט :) גבי הא דתניא פסל היוצא מן הסוכה נדון כסוכה ג"ר יוצאין לא נצרכה אלא לסכך פסול פחות מג' כסוכה קטנ' והאי יוצא יוצא מצטרף לה רב מוך ומוך פחות מג"ט בסוכה קטנה מי פסול ג"ל ר' אבא זה מצטרף ואין ישנין מחתיו וזה מצטרף וישנין מחתיו ופירש"י לא יהא אלא מוך ופפיטא דכשר דאפי' מוך החמור מחמו אינו פוסל בשיעור זה ג"ל ר' אבא לסכך פסול פוסל בחכנס ומוחיי לה מדתנן הרחיק את הסיכוך מן הדפנות ג"ט כסוכה גדולה ומתני' משמע דאין בין בקטנה מיירי ובהדיא אמרי בגמרא כמ"ש בסוף ומתני' נמי כמן הלד מיירי ולקמני דקתני דפסול בג"ט וכ"ש בחמצע :

ומ"ש דבפחות מג' מצטרף להשלים שיעור סוכה אבל אין ישנים מחתיו שם (יט :) גבי הא דתניא פסל היוצא מן הסוכה נדון כסוכה ג"ר יוצאין לא נצרכה אלא לסכך פסול פחות מג' כסוכה קטנ' והאי יוצא יוצא מצטרף לה רב מוך ומוך פחות מג"ט בסוכה קטנה מי פסול ג"ל ר' אבא זה מצטרף ואין ישנין מחתיו וזה מצטרף וישנין מחתיו ופירש"י לא יהא אלא מוך ופפיטא דכשר דאפי' מוך החמור מחמו אינו פוסל בשיעור זה ג"ל ר' אבא לסכך פסול פוסל בחכנס ומוחיי לה מדתנן הרחיק את הסיכוך מן הדפנות ג"ט כסוכה גדולה ומתני' משמע דאין בין בקטנה מיירי ובהדיא אמרי בגמרא כמ"ש בסוף ומתני' נמי כמן הלד מיירי ולקמני דקתני דפסול בג"ט וכ"ש בחמצע :

ומ"ש דבפחות מג' מצטרף להשלים שיעור סוכה אבל אין ישנים מחתיו שם (יט :) גבי הא דתניא פסל היוצא מן הסוכה נדון כסוכה ג"ר יוצאין לא נצרכה אלא לסכך פסול פחות מג' כסוכה קטנ' והאי יוצא יוצא מצטרף לה רב מוך ומוך פחות מג"ט בסוכה קטנה מי פסול ג"ל ר' אבא זה מצטרף ואין ישנין מחתיו וזה מצטרף וישנין מחתיו ופירש"י לא יהא אלא מוך ופפיטא דכשר דאפי' מוך החמור מחמו אינו פוסל בשיעור זה ג"ל ר' אבא לסכך פסול פוסל בחכנס ומוחיי לה מדתנן הרחיק את הסיכוך מן הדפנות ג"ט כסוכה גדולה ומתני' משמע דאין בין בקטנה מיירי ובהדיא אמרי בגמרא כמ"ש בסוף ומתני' נמי כמן הלד מיירי ולקמני דקתני דפסול בג"ט וכ"ש בחמצע :

ודע שזה שהסכימו רש"י והר"ן לפרש דופן עקומה שרוחין כלילו הדופן נעקר ולכלילו הסכך כולו שמן הדופן לנעקר הוא הדופן אלא שנתעקש כך הם דברי הרמב"ם פ"ב מ"ה : **ומ"ש** לחויר בין נגדולה בין בקטנה שוין דבין בחמצע בין מן הלד בנ"ט פסולה שם (יז.) לחר רבה לשכחתינהו לתלמידי דבי רב דיחבי וקא לחרי לחויר פוסל בנ' סכך פסול פוסל בחכנס ומוחיי לה מדתנן הרחיק את הסיכוך מן הדפנות ג"ט כסוכה גדולה ומתני' משמע דבין בגדולה בין בקטנה מיירי ובהדיא לחרי בגמרא כמ"ש בסוף ומתני' נמי כמן הלד מיירי ולקמני דקתני דפסול בג"ט וכ"ש בחמצע :

דקתני דפסול בג"ט וכ"ש בחמצע :

ומ"ש דבפחות מג' מצטרף להשלים שיעור סוכה אבל אין ישנים מחתיו שם (יט :) גבי הא דתניא פסל היוצא מן הסוכה נדון כסוכה ג"ר יוצאין לא נצרכה אלא לסכך פסול פחות מג' כסוכה קטנ' והאי יוצא יוצא מצטרף לה רב מוך ומוך פחות מג"ט בסוכה קטנה מי פסול ג"ל ר' אבא זה מצטרף ואין ישנין מחתיו וזה מצטרף וישנין מחתיו ופירש"י לא יהא אלא מוך ופפיטא דכשר דאפי' מוך החמור מחמו אינו פוסל בשיעור זה ג"ל ר' אבא לסכך פסול פוסל בחכנס ומוחיי לה מדתנן הרחיק את הסיכוך מן הדפנות ג"ט כסוכה גדולה ומתני' משמע דבין בגדולה בין בקטנה מיירי ובהדיא לחרי בגמרא כמ"ש בסוף ומתני' נמי כמן הלד מיירי ולקמני

תרלג שלא מסה גבוהה יותר משיעור' ותקן סוכה שסיגן גבוהה יותר מכ' אמה פסולה כדיש מסכת סוכה (ב :) :

ומ"ש בין מס היה גדולה מו קטנה ל"ש מס המחיצות מגיעות לסכך וכו' שם נהלקו תמוראים בשעם פיסולה כשסיגן גבוהה יותר מכ' אמה דרבה ממר משום דלמעלה מכ' אמה לית ליה שיעור ור"ו אמר משום דלית ליה עומד בכל כה שיעור ורבא אמר משום דלמעלה מכ' אמה פסולה מלא דיבור דסוכה דירת עראי וכתיב בעראי כשבת דלטעמיך דרבה מס היו דפנות מגיעות לסכך כיון דשלטת בה שיעור אלא מעתה מכ' דגבוה מכ' אמה כשירה ולר' זירא מי אית ליה יותר מד"א כיון דדיוחה מיכה כל סוכה וכשירה ולרבא ליה תקנתא מלא בין דפנות מגיעות לסכך בין מן מגיעות בין יש בה יותר מד"א בין מן בה כיון שהיא גבוהה יותר מכ' אמה פסולה ולמעלה מכ' אמה פסולה וכתב הרי"ף והרא"ש וכרבינו שם טוסקים כרבה והם דמי דבריהם והעלו להלכה כרבה וכ' הרא"ם שם"פ הרמ"ה ורי"ן נימ' ול"ר ישעיה וכ"כ מדברי הרמב"ם פ"ד שכתב שם שלא תהיה גבוה יותר מכ' ולא חילק : **ומ"ש** מכל מד כ' כשירה מפני שהיא גבוהה למעלה מכ' אמה פסולה ומ"ש דכיון שהיא גבוהה יותר מכ' אמה פסולה אין דפנות מגיעות לסכך כיון דשלטת בה שיעור דירת עראי ולא חילק בין מס היה גדולה מו קטנה ל"ש מס המחיצות מגיעות לסכך כיון שאין דרך לבטל א [ן] אבל למעט' בתבן אפי' לא בטלי בפי' (א) אלא שאנו יודעין שאין עתיד לפנותו כגון שא"צ לו או מיעטו בעפר אפילו סתם שאין אנו יודעין אם צריך לו הוי מיעוט אבל תבן סתם ועפר ועתיד לפנותו כגון שידוע שצריך לו אינו ממעט אע"כ

תרלג שלא תהיה גבוה יותר משיעורה דתנן סוכה שהיא גבוהה למעלה מכ' אמה פסולה בין אם גדולה או קטנה ל"ש אם המחיצות מגיעות לסכך ל"ש אם אינן מגיעות אבל עד כ' בשירה אפילו כל שבבה למעלה מכ' כיון שאין בחללה אלא כ' ואיתה גבוה יותר מב' והציץ יורדין למטה עד כ' אם צילתן מרובה מחמתן בשירה ואם לאו פסולה ואם תלה בה דברים נאים לנאותה וממעטין חללה עד כ' אינו מיעוט לחכשירה ואם נתן בה כרים וכמתות למעט חללה אפילו בטלן שם לא הוי מיעוט כיון שאין דרך לבטל א [ן] אבל למעט' בתבן אפי' לא בטלי בפי' (א) אלא שאנו יודעין שאין עתיד לפנותו כגון שא"צ לו או מיעטו בעפר אפילו סתם שאין אנו יודעין אם צריך לו הוי מיעוט אבל תבן סתם ועפר ועתיד לפנותו כגון שידוע שצריך לו אינו ממעט

אע"כ

ומ"ש מכל מד כ' כשירה מפני שהיא גבוהה למעלה מכ' אמה פסולה ומ"ש דכיון שהיא גבוהה יותר מכ' אמה פסולה אין דפנות מגיעות לסכך כיון דשלטת בה שיעור דירת עראי ולא חילק בין מס היה גדולה מו קטנה ל"ש מס המחיצות מגיעות לסכך כיון שאין דרך לבטל א [ן] אבל למעט' בתבן אפי' לא בטלי בפי' (א) אלא שאנו יודעין שאין עתיד לפנותו כגון שידוע שצריך לו אינו ממעט

אע"כ

הרתה נגוה יותר מכ' והוין יורדין למטה מכ' וכו' כרים סוכה (ד .) סיפה כשירה וכתב הרמ"ה דאע"פ שנמלך שסכך הוי כלמעלה הא אמרי' כרים שרוטין דחלל סוכה תנן וה"פ סוכן יורדין לתוך כ' כלו' שמניעין לחלל כ' כשירה וכרים מירוטין כת' והוין יורדין לתוך כ' פי' בתוך הכשר כ' לסיומו עד שתת כ' וכתב הרי"ן שם נלתן מרובה מחמתן אפי' שקלת לכל מה שלמעלה מהם כשירה ואפ"ה ומחמת הוא שמחמתן בפ"ע דמירוטין במקלת סכך בתוך כ' ומקלתן למעלה מכ' כשירה אפי' כיכו שכי קלסן ליה כלומר שתעמוד כל מה שלמעלה מכ' עם ליה מה שבתוך כ' ממתו מרובה מגילתו משום דחלל סוכה תנן ורבי נימח הכי ר"ל דלא דמו דהוין יורדין לא חשיב כסכך הלכך כל שחמתן מרובה מגילתן כמתן לגמרי דמי מצמ"ב במקלת סכך דחשיב פ"ב לאכל הקו' כ' ודכי קלסת ליה פ"ב פירושו לפי שלא היה יכול להתקיים בסכך בתוך כ' דמחמת קלישותו יבא הרוח ויפיר מו יפול דמן לגמרי אפילו היה מתקיים כך ר"ל ממת' מרובה שבוה לא היו מכשירי דכיון דמן לגמרי מרובה מגילה ע"י סכך שלמעלה מכ' ר"ל סכך פסול מנערף בהדי סכך כשר מיכו כרים מירוטין כתבו לפרש דמי קלסת ליה הוי ליה מחמת מרובה מגילתה על ידי קלישתה למוד אפ"ה מנערף לסכך למעלה מכ' דלא חשוב כ"כ סכך פסול הואיל והוי סכך כשר שם היה למעה מכ' : **ואם** תלה בה כרים נאים וכו' גפ"ק דסוכה (י :) מתמר נוי סוכה מן הסעטנין בסוכה פירש"י קרסים הסדושין למעלה לנוי מן הסעטנין למעלה בסוכה להכשירה ולא לעטילה למה מ' :

ואם נתן בה כרים וכסתות וכו' כרים סוכה (ד .) סיה נגוה מכ' ולא למעטה כרים וכסתות לא הוי מיעוט ותמ"ש דבטלינהו כאלה דעתו אלל כל מה שתן ובטלו לא הוי מיעוט כ"ש עפר ובטלו ותמתא שם תתן בתן ועפר ומיהו לפנותו לא הוי מיעוט כ"ש תבן ומן מיהו לפנותו מו עפר שם פלוגתא דר' יוסי ורבנן לרבנן לא בטיל ולר"י בטיל ופוק חזי מאי בינייהו (ב"ה ויש לחמוה על רבינו שפסק דתבן ואין עתיד לפנותו ועפר שם הוי מיעוט דהא לרבנן לא הוי מיעוט בעפר עד שיבטלנו וכ"ש בתבן שצריך שיבטלנו בפה וכדפירש"י וכ"ג הרי"ף והרמב"ם)

ואם נתן כם כרים וכסתות וכו' כרים סוכה (ד .) סיה נגוה מכ' ולא למעטה כרים וכסתות לא הוי מיעוט ותמ"ש דבטלינהו כאלה דעתו אלל כל מה שתן ובטלו לא הוי מיעוט כ"ש עפר ובטלו ותמתא שם תתן בתן ועפר ומיהו לפנותו לא הוי מיעוט כ"ש תבן ומן מיהו לפנותו מו עפר שם פלוגתא דר' יוסי ורבנן לרבנן לא בטיל ולר"י בטיל ופוק חזי מאי בינייהו (ב"ה ויש לחמוה על רבינו שפסק דתבן ואין עתיד לפנותו ועפר שם הוי מיעוט דהא לרבנן לא הוי מיעוט בעפר עד שיבטלנו וכ"ש בתבן שצריך שיבטלנו בפה וכדפירש"י וכ"ג הרי"ף והרמב"ם)

ואם נתן בה כרים וכסתות לא הוי מיעוט ומ"ש דבטלינהו כאלה דעתו אלל כל מה שתן ובטלו לא הוי מיעוט כ"ש עפר ובטלו ותמתא שם תתן בתן ועפר ומיהו לפנותו לא הוי מיעוט כ"ש תבן ומן מיהו לפנותו מו עפר שם פלוגתא דר' יוסי ורבנן לרבנן לא בטיל ולר"י בטיל ופוק חזי מאי בינייהו (ב"ה ויש לחמוה על רבינו שפסק דתבן ואין עתיד לפנותו ועפר שם הוי מיעוט דהא לרבנן לא הוי מיעוט בעפר עד שיבטלנו וכ"ש בתבן שצריך שיבטלנו בפה וכדפירש"י וכ"ג הרי"ף והרמב"ם)

הרתה נגוה יותר מכ' והוין יורדין למטה מכ' וכו' כרים סוכה (ד .) סיה נגוה מכ' ולא למעטה כרים וכסתות לא הוי מיעוט ותמ"ש דבטלינהו כאלה דעתו אלל כל מה שתן ובטלו לא הוי מיעוט כ"ש עפר ובטלו ותמתא שם תתן בתן ועפר ומיהו לפנותו לא הוי מיעוט כ"ש תבן ומן מיהו לפנותו מו עפר שם פלוגתא דר' יוסי ורבנן לרבנן לא בטיל ולר"י בטיל ופוק חזי מאי בינייהו (ב"ה ויש לחמוה על רבינו שפסק דתבן ואין עתיד לפנותו ועפר שם הוי מיעוט דהא

ן דמדרך למיעמייך קמי גס בעל המאור פסק דהלכה כרבנן דאפי' שלא פי' דעת הרי"ף כן וכן הוא דעת הרמב"ם עיין עליו בה' מירושין וכה' סוכה וכן עיקר דלעולם לא סי בעול לסוכה אלא כ"ב שניטלו בפיו כפי' בין בתבן ובין בעפר ואפילו בעפר שגלה דעתו שאין גלגו לפנותו לא בעל וכ"ש בעפר סתם דלא בעל וכך נמלא גם במקצת ספרי רבינו במדוייקי' שפסק כרבנן ולא קאמר לתמי' פסקו בסוכה בסתם דלא הוי ביטול אלא כי"ט דאין בעפר ניטל מסתמא כטיל כמו בשבת י"ל דבעינן ביטול לח' ימים והכא מסתמא לא בטיל אלא לי"ט בלבד ושוב ללוקמתא בתרייתא לא תמרינן דבטיל מסתמא אלא נגי תרין בטיל בסוכה דלזלזין לחומרא דלא בטיל בסוכה אפילו היה שם תרין וביטלו דומיא דשאר הלכה כשאי שיוויה דלא בטיל מסתמא אלא דבר שאינו ניטל וק"ל:

ומ"ש שאין צריך לבטלו להיות שם לעולם אלא לשמנה ימים כן פירש"י והסכים עמו הרמ"ם והר"ן אלא דסם כתבו דבטול לשבעה סגי ורבינו דכתב לשמונה משום דלפ"ד בתרי' בתרי' דרבי' נגידי יתובי יתבינן ובראש דבש סם מודים אלא דנקט שבעה מפני שאין המלוה כי סם שבעה ד"א ג"כ כיון דשמיני י"ט הוא בבטול לי' לחול סגי לשמיני ג"כ ניטול דמתלת בטיל מסתמא כיון דלשני ניטל ואפי' למוקימנא בתרייתא דמחלק בין חרין לניח מ"מ נראה דמודה להלוקמתא דלא בטיל דלא"כ מ"ש תקן וקץ דמערבין שנים אפילו נגי תרין וכן נמלא בתקנת ספרי רבינו שכתוב סם דמבטלו לשבעה ולעניין הלכה תע"ב דמהרדכי והגהת מיימוני בשם ר"ח ורשב"י כתבו דבני בטול לעולם מ"מ אלא גם הרמ"ם הניח דבריהם והסכיר לפירש"י בתרי' בתרי' וכן נמלא בגירסאות שבידינו היום גני כרים וכפתות דלא הוי מיעוט תע"ב דבטלוהו לכולהו משום דבטלה דעתו אכל כל אחד לפי כולהו היינו לכל שבעה אלמא דבטול בשלמא הוי כשמבטלו לשבעה ומ"מ המחמיר לבטלו לעולם תע"ב שרי גם ר' המגיד פי' כן דעת הרי"ף והרמב"ם: **ומ"ש** נגי מיעטא מן הלד דבפתות מד' אמות כשרה על המיעטא דוקא כ"כ הרמ"ם לפרש דברי רש"י דכיון דרובין הסכך כולהו הוא דופן עקום מ"ב אין כאן סכך וכן כתב בהגהת מיימ"י בשם רבינ"ו מכמ"ן וכן מבואר בתוספות בד"ה ומודה ר"מ בדף י"ד ע"ב שכתבו לשיטתו דמיעוט נסר ונסר אינו נסר ואפי' דהוו להו שני פסלים בחמשא וכולה פסולה אף תחת הפסלי' חזן מתחת שני הפסלים שבחמשא דכשרה וכן היא דעת הר"ן אלא שברואה מבוארין דלרש"י מיעט כן ואולי כך היה גורס בדברי רש"י מהל' לפי פירש"י שלפנינו מבואר שגם הוא כך סובר שהרי כתב נגי מיעטא ורובין סכך העליון המחובר לדופן הרחוק כולו הוא מן הדופן עלמו ועקום עד כנגד שפת התיעטא וכך כי' להדיא בתשובה דהרחוק הסכוך מן הדפנות וז"ל ומכאן תני תומר ומפרש וכו' והר"ן ז"ל עלמו העתיק דבריו בתומה מעכה. ומה שכתב רש"י בפירושו אלא מ"ש וכגמ' (דף י"ח) הכא בסוכה דלא הוי אלא מ' אמות מצומצמות עפקינן ויש"כ נסר ונסר ונסר ובסל כו' שכ' רש"י וז"ל והלכך כשרה ע"י חותן שני פסלי' ותחת הנשריים ע"י יתן כו' דמשמע דתחת הפסלים כשר אעפ"י דלא מכשרינן לה אלא על ידי דופן עקומה נראה לומר דלאו דוקא קאמר רש"י תחת הנשרים דה"ה נמי תחת הפסלים לא אלא נקט מילתא דפסיקא משום דלגבי פסלי' ליכא לד' כיתר בשני פסלי' שבחמשא ובלבחצי היו נ"מ ברמ"ם והביאו רבי' לתעלה בסיתן תרל"ב וז"ל ואם סכך פסול מפסיק וגשתר אלא הפתח הכשר סוכה ופחות מד' אמות עד דופן החמשני הכל כשר התיעוה ע"י דופן עקומה ותפש"י שאמו רואין את הסכך כאילו הוא עקום להכשיר החיצונה מ"מ לא נפסל הפנימי בגזיל זה ע"כ התם ומלי כיון שהפנימי אין בו שוס לד לפסול לתה יגרע בגזיל שאמו רואין את הסכך כאילו הוא עקום שוף ס"ל סכך כשר אבל כל היכא שאמו רואין את הרמ"ם פסול כאילו הוא עקום אי אפשי שאוחו לד הוא למעלה מכ' אתה ולפי נ"ם הרמ"ם מודה לזין יכנין אתיעו כמו שכתב בפירוש נגי מיעטא דעל מיעטא דוקא כשר וכן הוא העיקר להכשיר דוקא על המיעטא בין במיעטא ע"כ אבל ובין בחמשא ולא כיס מחרוצים שמקילין בזה כנוכר בדברי ה' המגיד כפ"ד:

ואם נגה המיעטא בחמשא כו' שורף לחזור לגוזרוי לן מיעטא בחמשא אלא אחתר ללא מכשרינן בחן הלד מעשה דופן עקומה אלא בדוחק אחד אבל בכל רוח ורוח לא אתרי דוכן עקומה קאל"ן ומיעטא ורוי נמי לאחשעינן בחן הלד לאוחוליי לן דאף בדוחק אחד לא מכשרינן כד' אחות שלישות אע"ג דפחות אע"פ שהוא כיון דגבוה י' הוי רשות בפני עלמה שהרי לעניין שבת אחות גבוה י' ורחב ד' מולך רשות לעלמו דאמרינן נוד לסיק מ"ב לגבי סוכה מיקכשרא על נבה מעשה נוד מסיק כיון דאין מחיצותיה ניכרות כדאיתא בגמרא גם המחיצות המקיפות למיעטא אבל רוח בפחות מד' לא אמרינן דופן עקומה קאל"ן דאפילו הכי אמרינן דופן עקומה והוא דעת הרמ"ם דלא כר"י נ"מ דאף לדעת רש"י שכתב גבי עמיד וז"ל שכתב נבה עמוד גבוה עשרה רחוק מן הדפנות הרבה וכו הכשר סוכה וכו' דאלמא דוקא כרחוק הרבה מן הדפנות אבל בפחות מד' אמרינן דופן עקומה והוא דעת הרמ"ם דלא כר"י נ"מ דאף לדעת רש"י

מכשירין מלא כחוך כחקק מכל מן מקף לחקק ומיט יודע למה דמ"ש מכיתה נעוכה כ' וכיכה כה מלעגעת דמכשיר רש"י אפי' מן כמלעגעת ולכלה ח וכ' סר"ן דכא דמכשירי נפחות מג' דוקא כשיש כחקק שיעור סוכה כה לר"ה לא דאמ"נ דמתי לתמרין כלכוד לא מהניק לית כמילו מיכה דר"ה סוכי פחות מג' יכא פוסלי כסוכה קטנה דכא כגר לית שיעור לסוכה אפ"ה כל שאין בחקק שיעור הכגר סוכה פסולה דכל שאין לה הגל י' כשיעור הכגר סוכה הו"ל דירה גרועה כלתמרין מהניק דדין וכ"כ הרי"ן גיאת אע"ג דכל כסוכה דכרי רש"י:

תרלד ולא קטנה משיעורה וכמה שיעורה ר"ט על ד' וכו'

כריש סוכה (ג.) ר"ש אומר כר יאחז ג' טוגא הלכה כריבה שהרי מחזיק כדי רחבו ושלחו וכ' הרמ"ן והיינו ז"ט על ד"ט דגברי בממחץ יפיג ושלחו עמה כלתיקה בירושלמי וכתב כדי שלחן עמה וכ"כ הרי"ף כפ"ם סיגן כתב כדי רחבו ושלחו ושלחו עליו מן סס סוכה:

תרלד ולא קטנה משישורה וכו'

כפ"ק דכריתות עליוני כה היא שאמי ואית כלל ורבי לבית שאמי שיעור סוכה ברחבו ושלחו ולבית הלל פני ברחבו ושלחו ורבי ימי ד' ממחץ על ד' ממחץ ואמרי החם דהלכה כב"ש דאמר ריב שמואל בר יהודה אמר רב הונא הילכתא בריבה שהרי מחזיק רחבו ושלחו ושלחו עליו מן סס סוכה:

ואם סיס עגול ויש בה ברבע ז' על ז' וכו' סס (ז:) תניא אחריס לומריס סוכה כשהיא כשוכך פסולה לפי שאין לה זיזים ופירש"י כשוכך. עגולה: ולוקימנא לה כשיהא וכ"ב ליה לכלכתא כזיזים וכסי ר"ח יחזק החם כשוכך כסוכה עגולה כשירה וכלכך שיהא כהקיפה כדי לרבע ל"ת שאת שיעור סוכה לרחבו ומחלפה משמע דלדידן דקי"ל לשישור סוכה ז' על ז' כשיש בה כדי לרבע ז' על ז' אבי ושישרה כ"ם עפחים ואבי מחמיס כל כ"ם עפחים ואבי מחמיס בה ברבועה עפח ואחי מחמי כלכלכוכה נמלא ש"מ דמשך סוכה כם ר"ט ובי מחמיס על כ"ם שבעניו עפח כהקיפו ג"ט נמלא שדבר עגול שיש בו כ"ם ואבי מחמיס על כ"ם וכבי מחמיס יש בו כדי לרבע ז' על ז' מצומצמים (ג):

ואם היה גדולה ויותר ממוך לממחה ואין ממנו נחוכה מלא רחבו ושלחו וכו' בפרק שכן (כה:) תנן מי שהיה רחבו ושלחו בסוכה ושלחו נחוך כחוך כ"ם מוסלין וכ"ה מכשירין ומפרש בריש סוכה (ג.) דכתרתי פליגי בסוכה קטנה ובסוכה גדולה ואסורי מחסרת וכבי קמני מי שהיה רחבו ושלחו בסוכה ושלחו כחוך כשיש כ"ם ולא ידע וכ"ב ולא ידע ומשום מחזיק מלא כדי רחבו ושלחו כלכד כ"ם מוסלין וכ"ה מכשירין מי' סוכה גדולה שיש בה שיעור סוכה וסוכה קטנה שאין בה שיעור סוכה וכתב הרי"ף בפרק שכן דהלכתא כב"ש בתרוייהו דאד טעמא הוא כלומר וכיון לחוסקיה הלכתא כב"ש בסוכה קטנה לחמרין בריש סוכה הלכה בריבה שהרי מחזיק רחבו ושלחו ומשום מחזיק כדי רחבו ושלחו נמי וכתב הר"ן בחוקן של הרי"ף בסוכה גדולה נמי לחוסקיה הלכתא כב"ש אבל בסוכה קטנה לחמרין אפי' בבבי מחזיק כדי רחבו ושלחו לא מהני דלמא כב"ש דוקא בקטנה דלא מצי למיעבד אלא הכי אבל בגדולה דמצי למיעבד יותר מזה לא מהני דלמא כב"ש דוקא בקטנה דלא מצי למיעבד אלא הכי אבל בגדולה דמצי למיעבד יותר מזה מהני ומיהו מדברי הרמב"ם נראה דאפי' בגדולה אין מחזיקין אלא כדי רחבו ושלחו ולא יותר וכן משמע מדברי הרמב"ם בפרק ג' מהלכות סוכה (הלכה ט"ו) שכתב וכל שאין בו ג' טפחים על ג' טפחים ואינו מחזיק כדי רחבו ושלחו פסול ומשמע דאפי' בגדולה אין מחזיקין אלא כדי רחבו ושלחו ומה שכתב בהלכה ט"ז וכל שיש בו ג' טפחים על ג' טפחים ומחזיק כדי רחבו ושלחו כשר היינו בקטנה ומה שכתב בהלכה ט"ו וכל שיש בו ג' טפחים על ג' טפחים ואינו מחזיק כדי רחבו ושלחו פסול היינו בגדולה ומה שכתב בהלכה ט"ז וכל שיש בו ג' טפחים על ג' טפחים ומחזיק כדי רחבו ושלחו

וחכו סני ולכ"ם בעין רלמז ורזו ושלמט בסוכה ופסק סרי"ף טילכתא ככ"ם לף בסוכה גדולה וטעמו דס"ל דלכ"ם מד טעמא דזורה לתרוייהו נזורה שמא יתיך מאחר שלמטו וכי סיכי דבסוכה קטנה מיפסקא טילכתא ככ"ם משום דגזרינן שמא יתיך ממ"נ בסוכה גדולה והתוספות לפם כתבו דבסוכה גדולה לכה ככ"ם דלמ גזרינן שמא יתיך ובסוכה קטנה טעמייהו דכ"ם לאו משום שמא יתיך אלא שעורה דסוכה בהכי הוה וזה לבד הלכה כמותו וכן פסק הרמ"ם והסכים לדברי התקוילין ולענין מעשה כבר כתב כ' כתניד שדעת רוב הגמוגים כהרי"ף וכך רלוי להחמיר עכ"ל :

תרלה סוכה כשרה אף על פי שלא נעשית לשם מצות סוכה לקמן בסי' תרל"ו ויבואר דפליגי ב"ש וב"ה בכל היולכתא כב"ה דלא בעינן לשם מצות סוכה לשם חג : **ומ"ש** והיולכך סוכת ענב"ך רקב"ס כו' בריימקא פ"ק ומחרינן בגמרא דגריעותי דעגב"ך משום דלאו בני חיובא ניכו וגריעותי דרקב"ס משום דלאו בקיעי ומשמע לי לתפילו עכו"ג והכשים וכסותים בסוכה לרעות בהמתם או לשמור פקיעות וכו' דהשתא תדהי גריעותי בהדי ניכו אפ"ס כשרה וכני משמע בסוגיא וכתבתיו בחדושי : **ומ"ש** ובלבד שתהא עשויה בהלכתה שתהא עשויה בהלכתה מאי בהלכתה אמר רב חסדא והוא שעשאה לשם ופרש"י כגון דאמרינן דאלו אתא למשמעין דאלו שתהא בלתה מרובה מחמתה ודבר שבשר לסכך כו פשיטא אלו משום דיוש בחילי מחרכייתה אלא נעשית לשם סוכה תקבר אף בפסולות פ"ר חסדא היו בהלכתה דקתמר ואין שמסוככת יפה דמוכחא מילתא שעשייתה לרחשוה לכל סיתה ולא לפעיעות בעלמא דאף על גב דסוכה לשם חג לא בעינן לשם סוכה בעינן ולכל הוא דמיקדיא סוכה שסוככת מן התורה עכ"ל הורה לנו דלא בעינן דוקא בכוונה שעשייתה לכל סיתה אלא כיון דמוכחא דחילתא סני בהכי אך קשה אף על גב דלפעיעות אין רגילין לסכך יפה ת"מ דילמא סיכבה יפה לדירה ופעיעות דאף רש"י מודה דשם עשאה לדירה פסולה דסוכה אתר רחמנא ולא דירתו של כל הסנה וכן פרש"י בהניח גבי זוירת תקרה וז"ל והוה ולאו אתא לאוסוכה דקתמר הוא אתר רחמנא ולא ניתו של כל הסנה ע"פ (דף י"ל ע"ב) ושוב כתב (דף י"ב ע"ב) גבי החיטע גבודים וז"ל שאם אתה אומר כן אין לדם שוה סנה סוכה אלא הולך ואוכל ויצן כתוארו מקום שלא נשתתם שם כל ימות הסנה והיה עשוי ועומד ולא לשם סכך של כל לניסוי שם סוכה עליה ואפילו שם סוכה שאינה של חג אלא כבית בעלמא . וצריך לומר דס"ל לרש"י דכל שסוכך כדרך שמסככין לכל אפילו סיכבה לדירה נתי כשרה שהרי שם סכך עליה שעשוי לישות כל על פדם וסוכבת מן התורה וסוכה שתה * ומ"ם רש"י גבי זוירת תקרה סוכה אתר רחמנא ולא דירתו של כל ישות הסנה היינו דוקא בנסרים לתין עליהם שם סוכה כל עיקר אלא שם בית ומה שכתב גבי החיטע גבודים אלא בבית בעלמא לדוגמא נקטיה כלומר כתו בית דפסולה משום לתין זו סוכה אף זו תין עליה שם סוכה אלא לומר ותקע שהרי גבי סוכה של יוסרים דהפנימית היא סוכה פירש"י משום דאיכא בכר שדר בה לשם מצות סוכה כיון שדר בה כל הסנה ושתתף קשה בלתו הכי נמי אינה סוכה ד"ת כיון דסיככה לדור בה אלא ודאי לניסוי כדי לדור בה נמי כשרה ד"ת כיון דשם סוכה עליה ואינה בפולה אלא מדרבנן משום דאינו בכר וכו' וז"ל דעת רש"י ז"ל אבל ה"ר יונה כתב עליו שהרי כתב וז"ל והוא שעשאה לכל כלותר אלא תקע עשויה לדירה ואומר ובני סוכה של יוסרים פי' נתי דהפנימי' אינה סוכה משום דעשוי לדירה ולא אלא ע"ם ומדברי רבינו נסיתן מרל"ו משמר שחופש פירש"י וש"נ ולענין הלכה נראה להחמיר כדברי הר"י דהכי משמע פשטא דהלישא ואינה למיתך לפי הירושלמי גבי סוכה ישנה לדיוק לחדש בה דבר אתה בנוסה לשם חג ואינו שכיחנו תוקפת תחבריה סן כן ודאי כ"ם בסוכת ענב"ך ורקב"ס לדיוק לחדש בה דבר בנוסה ול"ב קשיא לפילו אינה עשויה אלא לפעיעות בעלמא אתתי לא מיתקרא בחדוש בנוסה לשם חג . וי"ל דהחדוש שבתקנקא שמושיל לכל הסוכה אינו אלא מדרבנן הילכך דוקא בסוכה ישנה העשויה לכל דבריה ד"ת אלא דרבנן אתתו לחדש בה דבר בחדוש כל שהוא המיכרח לשם חג אבל בעשויה לפעיעות בעלמא או לדירה סרי זה בכלל סוכה ישנה ואינה בכלל סוכה חדשה ד"ת אלא דרבנן אתתו לחדש בה דבר בחדוש כל שהוא המיכרח לשם חג אבל בעשויה לפעיעות בעלמא אין בה אלא דרבנן ולא דמי לסוכה ישנה ולכן נראה לי דאפילו בעשויה לכל אלא

ומיש דכיון מגל סם מתחלה כשנתן סם כנגדיש היינו מלל עפה וכו' סם (י.)
ס"ר סוכה ל"ב מלא טפח שחין סם מלל טפח כאשר כתבה בסוף יש סם מלל
טפח כמשך ז' ה"ו סוכה ופירש"י מלא שחין סם מלל טפח . נגזה כמשך מורך
י' ורוחב ז' טפחים כשיעור סוכה ואחר כך כנגדיש כל כנגדיש של תוקע מלל
דמכשיו נעשה סם סכך מלגיו ולא היה סם
סכך מתחלה : מגל סם יש סם מלל טפח .
מגל הוא נמצא סם סכך על גוגו גגיש
וכשחוקק בו מלמעלה למעלה עד שמגיעה
לם מחלל לשיעור גובה עשרה אין ו' טפח
עזיזתו שהרי היו מתקן מלא הדפנות
והדפנות לא סתריק תעשה ולא מן העשוי
והרי היא כסוכה שמחוקה מי' ומקק בה
והשלימה לי' ע"כ וכתב עלה הר"ן נרמה
מלשונו דס"ל כי מהיו ליה מלמעלה למטה
דמשיירי ליה לסכך כמו שהוא ומשהו
למטה בקרקע הסוכה מגל סם מהיו
למעלה מסולה דסכך דמשיקרא ליקיה
כשולש וסכך דהשתח סית היה מסוס
תעשה ולא מן העשוי ומיכא מלן דהרי
מסוס דגל דכהלי סככה מפילו סמיך
סוכה סככה הוי מלא דהשתח קלים ליה
מלמטה סלכך שפיר דמי עכ"ל (ה) :

תרלו סוכה ישנה שנעשית מקודם לחג ל' יום כשירה ובלבר
שיחדש בה דבר עתה בנופה לשם חג אפי' בטפח
על טפחיים סני אם הוא במקום אחד ואם החידוש על פני כולה
סני אפילו בכל דהוא ואם עשאה לשם חג אפילו מתחלת השנה
כשירה בלא חידוש : יוצר כלי חרס שיש לו ב' סוכות זו לפנים
מזו ועושה קדירותיו בפנימית וסוכרם בחיצונה הפנימית אינו יוצא
בה ידי סוכה כיון שהיה דירתו כל השנה אינו ניכר שדר בה לשם
מצות סוכה והחיצונה יוצא בה שהרי אינו דר בה כל השנה :
תרלו מי שלא עשה סוכה קודם החג יכול לעשותה בתוך החג
או אם יהיה לו סוכה יכול לצאת מסנה ולישב באחרת
דלא בעינן סוכה לכל ז' ימי החג ויוצאין בסוכה שאולה
אבל

ומיש לכיון שהניח מלל עפה כשיעור סכסר סוכה עם סכך עליו וכשחוקק ט
מלמטה למעלה וכו' כן פירש"י וכר"ן סיה נוהג בדברי רש"י וכשחוקק
בו מלמעלה למטה וכו' ותקק מדבריו לדוקא ככה"ג דמשיירי ליה סכך כמו שהוא
ומשהו למטה בקרקע הסוכה לכל הם מסון למעלה לסכך דמשיקרא ליקיה
כשולש וסכך דהשתח סית היה מסוס
לא מן העשוי ולסיכא מלן דהרי מסוס דגל
דכהלי סככה מפילו סמיך סוכה סככה הוי מלא דהשתח קלים ליה
מלמטה כלכך שפיר דמי עכ"ל (ה) :

תרלו סוכה ישנה שנעשית מקודם לחג ל' יום כשירה
משנה נסי"ב (ע.) סוכה ישיהה כ"ש
פוסלין וניה בכל מכשירין חיוו היה סוכה
ישנה כל שנעשה קודם לחג שלשים יום
מגל סם עשאה לשם חג מפילו בתחלת
השנה כשירה וכתב הר"ן חיוו היה סוכה
ישיהה שנחלקו בה ב"ש וב"ה כל שנעשה
קודם לחג ל' יום כלומר מלא עשאה
בחומו ל' יום שלפני חג דכהכיו מפילו
היה שחפי חזו דכשירה דחסחם לשם
חג עשאה מלא בשנעשה קודם לחומן ל'
יום הוה דפסלי ב"ש ולחו לפרושי מילחייהו דב"ש חני חכי מלא חסחר כדי שלא חסחר
דכי מכשרי ב"ה חזקה כשנעשה ל' יום שלפני חג מגל מקחי הכי לא קח משמע
לן דכהב"ג חפי' לב"ש כשירה וכן הם דברי רש"י וכך נרינן לפרש לשון רבינו שכ' שנעשית
מקודם לחג ל' יום דהיק דמלב"ש הכי הוי"ל למיכתב שנעשית בחכך ל' יום שלפני חג
מלא ודפי כדמחרן : **ומיש** ובלבד שיחדש בה דבר וכו' שם כתב הרמב"ם ירושלמי
חני כריך לחדש בה דבר וכמה חבריחא חמרי עמיה ור' יוסי חומר כל
שהוא ה"ד כל שהוא ובלבד שתעשה על פני כולה כתב בעל העיטור חידוש בנופה
בשיעור ודלא כבעל הלכות שכ' א מיבעי ומימא בפרקיו הוי חידוש דהא ליכא סוכה
דלא יכול להחזיק בה כהי חידוש עכ"ל ווה שכ' רבי' שיחדש בה דבר בנופה וגם
החוספות הביחו ירושלמי הזה ומה"ר כתבו מלא דקחן ותם עשאה לשם חג וכו'
מפילו ב"ה נפקא מיכה ב"ש לחדש בה דבר וכו' ומדברי כולם משמע דהא דמעריך
בירושלמי לחדש בה דבר לאיזהו הוא מגל מכל הר"ן כ' דלא לעכב חומר כן מלא
למלוה מן התובחר : **יוצר** כלי חרס שיש לו ב' סוכות זו לפנים מזו וכו' שם (ה)
חמר רבי לוי משום ר"מ שחי סוכות של יוצרים זו לפנים מזו הפנימית
מיכה סוכה והחיצונית סוכה ופירש"י כך הוה דרך יוצרי כלי חרס ליחיסם עושים
לשם שחי סוכות זו לפנים מזו בפנימית הוא דר ומלניע קדירותיו ובחיצונה הוא
עושה מלאכתו ומונים קדרותיו למכור פנימית מיכה סוכה גם בה ליצה בחוכה
בחג לשם סוכה ומע"ג דלא בעינן סוכה לשם חג הכא מיכה סוכה דלא מיבעיא
מילחא לשם סוכה הוא דר בו דהא כל יחות כשהוא דיור שם ורוב חשחיו
וסשחדשו ובעינן שם החיצונה סוכה ויוצא בה ידי חובת סוכה ומשום היכרא דמלוה
ליכא למיסר דכיון דכוליה שעה לאו הכא דיור והשתא דיור ניה מיכא היכרא
והר"ן כ' הפנימית מיכה סוכה משום דעבידא לדירה וכו' לה כבעיא ומיהא משום
חולח"ה כלומר ולא מלבר משעה למוקר ולדורך ולא לגל מהיטנה סוכה שמיכה
עשויה מלא לגל :

תרלז מי שלא עשה סוכה קודם החג יכול לעשותה בחג וכו' בפרק חיכן
(כו.) חנית רבי אליעזר חומר חין יוצחין מסוכה לסוכה ואין עושין
סוכה בחולו של מועד וחכמים חומרים יוצחין מסוכה לסוכה ועושין סוכה בחולו
של מועד מחי טעמא דרבי אליעזר חמר קרא חג הסוכות תעשה לך ז' ימים עשה
סוכה כרחויה לך' ורבנן ה"ק רחמנא עשה סוכה בחג ופירש"י חין יוצחין מסוכה
לסוכה . לחסול בזו ולישב בזו חו סיום בזו ומחר בזו : וחין עושין סוכה בחולו של מועד .
חי מלא יהב בסוכה פי"ט רמ' : עשה סוכה . לשם חג של ז' ימים ס"ח חין עושין
סוכה בחולו של מועד לסיכה לשבעה וס"ח חין יוצחין מסוכה לסוכה דה"ל לא
סוכה לו' ימים ומחרינן הו (שם) דלר' חליעזר מסוכה לסוכה בעל מלחה
של רשחנה ופירש"י מלחה של רשחנה נעל . חפילו ימים שחברו עליו בבר מיבעי
לחברא ומיהו מלחה כדליף שביעי עושה סוכה חבל ר"ב ברחב"ם בפ"ו מי שלא עשה סוכה בחולו של מועד,
חפילו בכוף יום שביעי עושה סוכה דמלחה כל ז' פירוש דקרא דקחמר חג הסוכות תעשה לך בכוחיה יום חו' ימים שחרינן חפילו
ניחה מחרון חם לא עשית קודם לכן : **ויוצאין** בסוכה שחולה מבל לא נגזלה חם חנית רבי חליעזר חומר כשם שחתן פטור ח"ת כי"ט הרחשון של חג
בלולבו של חבירו כך חין חדם יוצח ר"ח בסוכתו של חבירו בכיוב חג הסוכות תעשה לך משלך וחכ"ח חעשה חין חדם יוצח ר"ח כי"ט הרחשון
בלולבו של חבירו חבל יוצח ידי חובתו בסוכתו של חבירו בכיוב כל המועדות כיצרעל רחוין ליצב בסוכה חחת וכבן הוה לך חפי דבשו
ניה מיבעי לבו למחשוני גזולה ופירש"י כל המועדות . יצבו בסוכות כחיב דמשמע סוכה מחת לבל יצרעל שיצבו בה זה חבר זה ומי חפשר שיהא לבולן בלא
מטו

דרכי משה

תרלה (א) ובהג"מ פ"ה ד"ה וסוכה ומה"ש אין לעשות הסכך קודם שיעשה הדפנות ואם עשה בדפנות שפח חסכוך לסכך תחלה אוי יוכל לסכך עכ"ל מהרי"ם : (ב) (וכ"ב ריי"
ג"ח ח"א) :

אבל

דרישה

שנוף עליהן כ"ם ס' מיפסין ויפיין בריש"י וכר' פ"ק לסוכה דף
מ' ע"ב . לבן נמי סוכה הסיקה כ"ע עפעים נמלא עישהה מסיעובל בבל לר' על הריבוב . וכן
משמע מלשון הרמב"ם פ"ו דסוכה שכחב סם יש בהקיפה כדי לדבש בה ופ"ו כר' משמע שהקיפה
וכיוב כל כך גדול לדבש שחוכו רבוב ופ"ו לא כיב לומרים דס"ל סלא סיקה חיפה בו חיפוי
סי' תרלה [ב] דהלא לא מצינב לה חוון כי ג"ב לשב לא חמר דשחני בסוכה דעשה

ומ"ש ופירש"י דלמ"ד משכחת סוכה גזולה כו' כן פי' בספרי לולב הגזול ומ"ש אפילו לת"ק שיכה בהן כלומר דלמ"ד מיבעיא כשיכה בהן דקנינהו בשימוש מעשה ושימוש הכא אפילו לת"ק קנינהו מדיעה דאפילו לבי עבדו רבון תקנתא משום תקנת השבים דלימוד בניינו אלמא יחזור הדמים וכי תימא להדיא בגמרא וכ"כ הרמב"ם בפ"ב :

ומ"ש וכ"כ בתב כו' כלומר רש"י לא חולק ולא משכח סוכה גזולה אלא בגזל סוכה העשויה ברשות הרבים הספינה כו' ומשמע דס"ל דאפילו מיטו רוסה ליקוץ למיטה מיץ לה דין גזולה ויוצא בה ידי חובתו דכיון דקנין רבנן דימחור לו דמיס דמיס הוא דחייב ולא עשים אלא בשל בעל כעיטור כתב שאם מיטו רוסה ליתן למיטה קיי מיטו רוחת בגזלן אלא יסקור בניינו ואיכו לא ניתא ליה בתקנתא רבנן זה יכול לומר מי אמרי בתקנת חכמים ומחזיר העני מס הוא רוסה ואי מיטו יוצא בה ידי חובתו :

כתב בפ"ב מגזילה ד"ה בפרק כיצד ורחוק שבנה בתוכו של שתעון אלא מדעתו ובתק את תכירו והוציאו מסוכתו אבל גזל עצים וסיכך בהם ד"ה מן לו אלא דמי עצים ופירש"י אבל גזל עצים וסיכך בהם . מן זו לא גזולה ולא שלוה דקנינהו בשימוש מעשה ושימוש בהם ועוד משום תקנת השבים ע"כ לשתעון בניינו אלא יחזור דמיס ולתמרינן בכרייתא כיצד כיון דמוזו רבנן בגזולה לתו בגזול סוכה המהוברת לקרקע ולא בגזול עצים והסכך בהם אלא בגזול סוכה העשויה ברשות הרבים העגלה או ברשות הרבים ולא יהיה עצמה מגילת שתיכה מחוברת לקרקע ואין עליו לחזור דמיס אלא כאן שהיה בניינו לתין לכאן משום תקנת השבים שהרי לא טרח עליה לבנותה ולא הויית עליה יציאות הלכך גזולה היא עכ"ל ותמרינן בגמרא דהגזול עצים וסיכך בהם מע"ם אלא הכרם ולא שהה בהם כלום ולא דעבדו הכי רבנן תקנת מריש שתיו מטלטלים אלא דמי עצים בלבד וכ"כ הרמב"ם בפ"ה :

ומ"ש רבינו בשם בעל העיטור מפסר דרש"י נמי מוכח היה דע"ג לא מתרינן דלתיל גבי מטוח גזולה אלא תקנת השבים מריש חפני תקנת השבים אבל בשאינו רוצה ליתן דמיס לא תקון רבנן מידי ומוקמוה לתין קורה שהיא גזולה אלא דמדלא משכח רש"י סוכה גזולה אלא בגזל סוכה העשויה ברשות הרבים הספינה או ברשות העגלה משמע דס"ל דאפילו בניו רוצה ליתן דמיס אין לה דין גזולה לעניין שיוצא בה י"ח דכיון דרבנן תקנת מריש דמיס הוא מייב לו ולא עשים ואם דעת רבינו שכתב בעל העיטור כתב שנראה שבא לתלוק עם רש"י דלמ לא כן מאי קאמר בעל העיטור מיבעי ליה למיכתב :

תרלח עצי הסכך כל זמן שהסוכה קיימת מסורין מן התורה וכו' בפ"ק דסוכה מנין לעצי סוכה שמסורין כל ז' ת"ל חג הסוכות ז' ימים ותניא ר"ש ב"ב אומר כשם שאתה עושה בחג שמיני עצרת שמיני עצרת לעצמו כך אתה עושה בחג הסוכות ז' ימים לעצמו ת"ל חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים ואיכא דאמרי מאי שמיני עצרת לעצמו אמר רבי יוחנן כאדם שיש לו בן אחד עושה סעודה לעצמו ולבן אחד עושה סעודה לעצמו ר"ש בן לקיש אמר כאדם שיש לו עגל אחד עושה סעודה לעצמו ולעגל אחד עושה סעודה לעצמו ר"ש אומר כאדם שיש לו שור אחד עושה סעודה לעצמו ולשור אחד עושה סעודה לעצמו ר"ש אומר כאדם שיש לו פרה אחת עושה סעודה לעצמו ולפרה אחת עושה סעודה לעצמו ר"ש אומר כאדם שיש לו שה אחד עושה סעודה לעצמו ולשה אחד עושה סעודה לעצמו ר"ש אומר כאדם שיש לו תרנגול אחד עושה סעודה לעצמו ולתרנגול אחד עושה סעודה לעצמו ר"ש אומר כאדם שיש לו חתול אחד עושה סעודה לעצמו ולחתול אחד עושה סעודה לעצמו ר"ש אומר כאדם שיש לו כלב אחד עושה סעודה לעצמו ולכלב אחד עושה סעודה לעצמו ר"ש אומר כאדם שיש לו חמור אחד עושה סעודה לעצמו ולחמור אחד עושה סעודה לעצמו ר"ש אומר כאדם שיש לו עכבר אחד עושה סעודה לעצמו ולעכבר אחד עושה סעודה לעצמו ר"ש אומר כאדם שיש לו נחש אחד עושה סעודה לעצמו ולנחש אחד עושה סעודה לעצמו ר"ש אומר כאדם שיש לו חולד אחד עושה סעודה לעצמו ולחולד אחד עושה סעודה לעצמו ר"ש אומר כאדם שיש לו תולעת אחת עושה סעודה לעצמו ולתולעת אחת עושה סעודה לעצמו ר"ש אומר כאדם שיש לו נמלה אחת עושה סעודה לעצמו ולנמלה אחת עושה סעודה לעצמו ר"ש אומר כאדם שיש לו יתוש אחד עושה סעודה לעצמו וליתוש אחד עושה סעודה לעצמו ר"ש אומר כאדם שיש לו פרעוש אחד עושה סעודה לעצמו ולפרעוש אחד עושה סעודה לעצמו ר"ש אומר כאדם שיש לו כינה אחת עושה סעודה לעצמו ולכינה אחת

ומשום כיוון מצוה לא הוה סמרינן כיבא דעבד לצחח דלמחר תרוייהו סמרינן בהא"מ דאיכא כולד ז' ואפי' מקולא ואפיק ליה נמי מכיוון מצוה מכל שאר בעלי חיובין דק

ומ"ש וכן נרמה מדברי בעל הלכות כו' רמיה נמורה ליכא למידחי ולמימר הא דנקט נפלו ר"ה לא נפלו נמי מועיל תנאי מלא דבעי למשתעי דין הטלטול כשלא התנה עליהן נקט נפלו עיין בביאורי מהר"ם לקמ"ע :

ומ"ש ואיני מבין וכו' נרמה בעיני דבעת בה"ג היא הלכה כר"ש בין בשבת בין ביום טוב וכמ"ש לעיל בהלכות יום טוב אלא למאכל מקום בעוי סוכה החמירו אפי מבשבת דחמי לחיקה מחמת חיסור היכא דחמיה בידים שכבל מוליח שאסור כדלעיתא בפרק מי שהשיך דמ"ב מאחר שחלמן ובטלן לגבי סוכה לחורין מקום שפיות אחל כסוכה עלמה וכאן שחלמן דחיין בידים אבל ביום טוב ליכא מוקלה מחמת חיסור כיון דיש כאן אוכל נפש ודבר תורה לא לחלום פירוש מן המחובר לצורך אכילה ביום טוב אבל שרי ואין בו חיסור אלא מדרבנן כמו שכתבתי בחחלת הלכות יום טוב ות"כ הכי ניים נמי כיון שאין בהן חיסור ד"מ אין להן ג"כ דין מוקלה מחמת חיסור דחמיה בידים ולפיכך אם נפלו מותרין לטלטלן בחחום אבל מ"מ אסור להחזיר דחמי לחוסיף על הענין אבל אלא נפלו אסורין מיהא מדרבנן כיון שבעלן לגבי סוכה כ"ל דעת בה"ג ודו"ק :

תרלט ישיבתה דתנן מצות סוכה כל ז' ויעשה כל ז' ביתו עראי וסוכתו קבע ודר בה כדרך שאדם דר בתוך ביתו שמבניס בה כליו הנאים וקובע בה עיקר דירתו ואוכל ושותה וישן ומטייל בה ולומד בה דבר שא"צ עיון שאינו הושש שיטרידוהו בו אבל דבר שצריך עיון (ת) יבול ללמוד חוץ לסוכה כתב הרמב"ם ז"ל המתפלל רצה מתפלל בסיבה רצה מתפלל חוץ לסוכה : אין מניחין כלי אכילה בסוכה אחר האכילה אפי' בעוים אלא לאחר שיפלו וכן יראה מדברי בעל הלכות שכתב עצורי סוכה שנפרו בשבת אסורין באכילה ואסורין לטלטלן בטקומן נפלו ב"ט אסורין באכילה ומותרין לטלטלן בטקומן נפלו בח"ה אסורין באכילה ומותרין ההחזירם אבל אם התנה עליהן בשעה שתלה אותם ואמר בשארצה אטול מהם מותר ע"כ הרי שלא התיר בתנאי אלא אחר שנפלו (ו) ואיני מבין מה שחלק לענין טילטול במקומן בין שבת לים טוב וא"א הרא"ש ז"ל כתב בתשובה דמהני בהי תנאה אפילו בעודן קיימין אבל בלא תנאי אסורין אפי' לאחר שנפלו :

תרלט ישיבתה דתנן מצות סוכה כל ז' ויעשה כל ז' ביתו עראי וסוכתו קבע ודר בה כדרך שאדם דר בתוך ביתו שמבניס בה כליו הנאים וקובע בה עיקר דירתו ואוכל ושותה וישן ומטייל בה ולומד בה דבר שא"צ עיון שיטרידוהו בו אבל דבר שצריך עיון (ת) יבול ללמוד חוץ לסוכה כתב הרמב"ם ז"ל המתפלל רצה מתפלל בסיבה רצה מתפלל חוץ לסוכה : אין מניחין כלי אכילה בסוכה אחר האכילה אפי' בעוים אלא לאחר שיפלו וכן יראה מדברי בעל הלכות שכתב עצורי סוכה שנפרו בשבת אסורין באכילה ואסורין לטלטלן בטקומן נפלו ב"ט אסורין באכילה ומותרין לה

כתב הגה"מ לפי' דשרגא מף כעודו דולק מין להניחו בסוכה ומ"ש שמד' ס"ק נ"ג מהא דמפרש דבשמא שמינה דולקת מיירי כלומר מכל מ"מ היא דולקת מכיון שהוא מף על פי כך דברי רבותינו מסכימין כי היכי דניחא וגם כי דבריהם מפורשים ועוד שכן עיקר לדינא לדבריהם :

כתב הגה"מ לפי' שרגא של זכוכית מרים כך דינה כ"כ רמ"ה מ"מ ומשמע דמסתכר היא דכל עמא בשל זכוכית נמי מיירי ולפ"ז מה שפירש"י נר של חרס לאו למפרע של שאר מינים מקפ מלא מלת נר מתא לפרושי ומקט ומרחק דמלתא היא של חרס והרוקח כתב שרגא נר חרס שם בסוכה קטנה צריך להניחו מן הסוכה מכל מ"מ בסוכ' גדולה כמו שלנו ס"ל מכל מקום שאין מכניסין נר חרס בתוכה כ"ש מנורות כרזל ומחתת ונר שעוה ס"כ (ב) :

כתב הגה"מ ומכאן שלא להשתמש בסוכ' לכרכים קדירות וקערות וכיוצא בהם שלא יהו מצוי כאוהל ומ"ש מוכלין מכולה ערמי תון לסוכ' ואין יכולין מפולו שיעת ערמי תון לסוכה משנה וכריתות כפ' היכן (כה · כו ·) ומפרש טעמא בגמרא לפי שאין קבע לשינה אבל בנדולה מותר אוכלין אבילות לפי שאין קבע לשינה ואין כה תילוק בין קבע לעראי לענין סוכה שאין חדם קובע עלמו לשינה שעמדמים שאינו אלא מכאן ומכאן מעט ויש כתך זו יש שיהנו : **ומ"ש** ובמה מכולה ערמי כשיכה מפת וכו' עם (כו ·) וכמה מכולה ערמי ומסיקנא כד טעם בר בי רב ושיל לכלה וכתבו (עם) התום' והרמ"ם דהיינו כשיכה כד טעם בנת אחת אלא פיו וכיוצ בכליה מחזיק כשיכה והוקק מת מכל מיהו לא נשי סוכה כדמסקינן בפרק בתרא דיומא (עט :) דקבע דידהו בכולה ערמי דפת ע"כ ו"ל רבינו כשיכה מפת כלומר פת ולא פירות · וכ' עוד הרמ"ם ז"ל ור"ת היה נוהר מלכול פירות חון לסובב כי היה סובר להחמיר כי הלו ליגע לפיירי בשי סוכה ומיהו נרמה דמותר מהם לחמי' מי פיירי בשי סוכה היינו כשקובע עלמו לכולה פירות ומשמעינן דקבע דידהו הוי כולה ערמי דפת מכל מקום כולה ערמי דפירי ליכא מלן לחמר ומשיית יין ערמי היא והר"פ כתב דוקא פירי לא בשי סוכה מכל שכר וגבינה כר מפירי בשי סוכה דמשמעינן מהם כשלים במיני תרגימא ופת ומיני תרגימא היינו כשר וכיוצא בו מדהכניא בו כשלמה ס"מ בשי סוכה ולא מהני בו כשלמה ע"כ ותוספת דכיון מכרכין היינו פירי לפירי לא בשי סוכה ולא מהני בו כשלמה ע"כ ותוספת דכיון מכרכין מקום היו לפנין מיני תרגימא מכרך עליהם בורא מיני מזונות ומשמע למיני תרגימא היינו מלכל שעשו מחשבת המינון ומפשר שהוא חשוב ויוקר מכשר וגבינה ומין רמיה ממיני תרגימא להכריך סוכה לכשר וגבינה וגם מין דרך לקבוע סעודה עליהם ולא השיב בכולה ערמי דפת שכל :

ומ"ש רבינו ומשיית יין נמי ערמי הוא כו' נרמה ד"ל דלעיל בפירות ובפירות הפומרים שם קבע סעודתו על הפירות מיד בסוכה ס"ה בקבע סעודתו

עליה כמה שבחמיר בפירי דכל פשיטא לף ה"מ מודה לפירי לף בשי סוכה ולף ה"פ ולמ"ל מודה שיכול כל אדם להחמיר ולית ליה משום יהירא כלומקומינא למתניתין בחסורי מחסורי מיחסרא התלמוד למוכלין מכולה ערמי תון לסוכה דלעיל ומוקין תון לסוכה להמיר ולמ"ל מלא מוסיף ואמאי מיצה לפרושי כל עיקר תון לסוכה לפולו בקבוע עליהן ולמ"ל מלא מוסיף ואמאי מיצה לפרושי כל עיקר תון לסוכה לפולו דערמי ובי"מ ערמי דפת וכדפי' למיטו

וז"ל ודמחרינן מוכלין וזוחין ערמי מון לסוכה כ"ק דמס פעם מחד פעם מס מכילה ערמי מיכה מחזנת קנא והכי משמע מדלא נעיין בגמרא ומאי מקיים ערמי וכן פירש"י כדמעיק כר בי רב שעושה מלא פיו וזוחה עכ"ל מלמע להניח דכל שמייה הוא ערמי וז"ל הג"ה בתשורי ומקייים יין ודבש וכזר בהדי פירות מו כלא פירות מלא יין בלבד וכגון שלא מכל לחם ולפקן חין לי לברר מס מוקר חוץ לסוכה מס לאו דמחזנו כעין תדורו ממר רחמנא ולחן שמייה כלא מכילה מו שמא פעמים מוכלים מגוונים ושמר עכ"ל ומימה נעיני וכי מון דרך לקנוע על היין לשמות ומלא כפ' כיצד מברכין ממרו ל"ש מלא בשכחה ול"ש שמדם קובע שעודתו על יין ואחר פוד מס ר' יוחנן דיין ממי כשמניעו ממך מברך לכולם דהוי קביעות נכהי ולדיון יש"מ מדכר בשמה דיוכו ומפשר לומר דהכ"ש מעיר"י מדכר בשמה יתירי ניעד קנא מכל כני חכורה שקבעו יחד לשמות ולחי הוי קנא גמור ובפרט לחוקן מדינות שטהגין לשמות יחד בקבע כלי שום מכילה דהו"ל קנא גמור וכעי סוכה ולכרך ניעד בסוכה כש"ל לחלכה מכל לחעשה רחוי להחמיר מלא לשמות בקנא מלא מוך סעודה לחפוקי כפשיה מפלוגמא וכן בקנא דכאר וגניעה וכיוצא בהן :

וכתב הכ"י וח"ם ומיס כיון דמין דרך לקנוע כו' וכתב מה שכתב נוסחת מוטעת נזדמנה לו להרב ז"ל דהגירסא הכסובה היא ומיהו כיון וכו' והוא גם כן מדברי הרמ"ם שכוונתו כמו שפירש דמחלה כקב דאפילו אם מחלה לומר דמירי וגביה בעי סוכה כמו שגרחה מדברי הר"מ והר"ף היינו דוקא מי שקובע עליהם בו' ומאר כך כתב דעתו ומאר ומיהו כיון וכו' ללא חניב קבע ומיהו לריך סוכה והלא כהר"ף : **מברכין** על הסוכה בכל פעם ופעם כו' כפ' לולב וברכה מפלוגתו שמואל ור' יוחנן דשמואל קאמר סוכה יום א' כלומר שחיה מברך עליה ללא יום ראשון דכולהו שבעה כחד יומא דמי ור' יוחנן קאמר סוכה שבעה כלומר לריך לברך עליה בכל יום ויום ומסיקנא כרבי יוחנן . וח"ם דמברך בכל פעם ופעם כ"כ הנמוקים לפרש דברי ר"י וח"ם מפילו הכנסם בסוכת הנירו לבקרו כו' כ"כ הרמ"ם בפם רב סלי נחון וגם זה בכלל דברי ר' יוחנן וח"ם ור"ת פי' כיון שעיקר כו' כ"כ הרמ"ם בפחו ומפשר דחפ"ה חניא בברייחא נכנם ליפב נה מברך לפחוחי נכנם לעיול חו לעיכה ופ"ל בפ' חרמ"ג וכבר פפט המנהג כר"ת :

אין קונה וכו' פלוגתא דר"ת ורבמים בחמה בפ' היכן והלכה כחכמים דחמרי חין לדבר קונה חון מלילי י"ט הרחשון בלבד :

ומ"ש ואף פס ירדו גשמים וכו' כ"כ התו' והרמ"ם בפ"ג שחלכו בפס רבינו יהודה בשל התו' גם הר"ן כתב כן בפ' היכן בפס מחריס מבל הרחב"ש נקשוכה נחלק בדבר וכ"כ בתרומת הדשן בפס הסת"ג וח"ו וע"ש וח"ס ומיהו משמע כה כיון דגן ועף וכו' כלומר כשירדו גשמים ומכל כה כיון דגן ועף ועח"כ יגחוב כעודתו חון לסוכה ותע"ג דשיעור מכילה בלח סוכה הוי כעיכה ות"ס היה רחוי שלא ועף ח"ח סוכה עד שיחבל ושקר מכילה שחני ליל רחשון שהוא חובה טפי לחפילו לח בעי שלא למיכל כזית חמור לחכלו חובה לה לגחרינן ט"ו ע"ז מחב המלות מה לחלן לילה הרחשונה חובה מף כחן לילה הרחשונה חובה פי' חובה לחכול בסוכה ושלא חון לסוכה וכיון דגחרי מחב המלות לגחרי נחרי מינים מה חסם כזכיח דגן ועף מף כבר כזכיח דגן ומכי מיתף כיוהלחי הרמ"ם בפ' היכן ר' וירח בעי מי מה לחלן עד שיחבל כזית דגן חבה מף כחן עד שיחבל כזית דגן בסוכה ושלכך כזית דגן בסוכה פי' מף כזית לבד מדגן חובה לחכול בסוכה ושל חון לסוכה כשחבל כזית דגן ממי י"ח סוכה כשחבל כזית דגן בסוכה ויכול מ"ל לגחרי סעודחו חון לסוכה בירדו גשמים מחר לבבר וגם י"ח וכה נפסקלקו קושיית הב"י על דברי רבינו ועענין הלכה נקעיון כדברי רבינו : סיס

ומ"ש ומיהו כיון שחון דרך לקנוע עליהן וכו' כ"מ דברי הרמ"ם שם : **ומ"ש** חבל חבשיל בעעוי מחמחת המינים וקונע עליו חביב קבע ונריך סוכה נרחה דחלעיל קחי שב' דפירי מחמח דלא בעי סוכה ול"ל דבשי סוכה שם קבע עליהם וקחמר דהחי פלוגחא ליחח כלא בפירי מו בבשר וגניעה חבל בחיני חרגיחא דהיינו חבשיל מבשל מה' חמינים לר"ם שם קבע עליו חביב קבע ונריך סוכה וכדמחמת בגמ' דחיני חרגיחא בעי סוכה וכחום' מחמח דחיני חרגיחא היינו חבשיל העשוי מה' חמינים והרי"ף לא כחב הא דחמרי' החם דפירי לא בעי סוכה וכחב הר"ן דמחמח דפ"ל דליפי' להחח פירוקא חבל הרמב"ם כ' בפ"ו מוחר לשמות מיס ולחכול פירות חון לסוכה ומי שיחמיר על עלמו ולא יחחב חון לסוכה חפי' מיס ס"ו משוכח ושעמו מדחקן בפרק היכן (כז :) מעשה שכניעו לריב"ו לעשות מן החבשיל ולר"ב כ' כוחבות ולבי של מיס וחמרו העלום לסוכה ומפרש בגמרא דכ"ק מס רלה להחמיר על עלמו רשחי כלומר דלא חשיב קבע כמי שחינו מלוי נדבר ושוכה ונקרא הדיוט וחין חו חחם וכשנקנו לר' נדוק מוכל פחות מכניעה חבלו חון לסוכה וכח"ל דקחני הא דרבי נדוק כלומר שם רלה ר"ח שלא להחמיר על עלמו כבך ולא כמי שחינו מדקדק נחלות :

מברכין על הסוכה בכל פעם ופעם שנכנם בה בפרק לולב וערבה (מה :) חיפלינהו לחמורתי דרב יהודה מ"ם סוכה יום ג' כלומר חינו מברך עליה ללא יום מחר וכיון ללא חיפסקי לילות מימים כולהו שבעה כחד יומא דמי ורבב"ח מ"ר יחחן סוכה ז' כלומר לריך לברך עליה בכל יום ויום ומסיקנא כר"י דכולהו חמורתי קיימי בווחים כ"כ הפוס' בכל מימת דנכנס לה בדי שיחבל ויפשה ויין ומפי' כ' פעמים ביום מברך על כל מ' ומחר מידי דהוי מחפילין דמברך עליהן כל זמן שמניחן וכ"כ הרי"ף והרמ"ם ז"ל וכ"כ הרמב"ם בפ"ו וכחב ה"ה דחיכי נחום דלוקח כשיגא יליפה גמורה לעשות עניניו ושלא לחזור לחלקר חבל חם לח יגא ללא לדבר עם חביריו חו להניח דבר לסוכה לבעמו לח הויח יליפה לחיניו בברכה כשיחזור ודבר נכון הוא :

ומ"ש שחפי' שנכנם לסוכת חביריו לנקרו לריך לברך בכל פעם כן כחב הרמ"ם שם בשם רבינו חלחי וז"ל שנכנם בסוכת חביריו לנקרו מנהג ידוע הוא שמברך בין בעד בין לח בעד :

ומ"ש בשם ר"ת דכיון שעיקר הקביעות שלדם עושה בתוך סוכה הוא מכילה מברך על המכילה ופוטר כל הכריכים כו' כן כחב שם הרמ"ם והמרדכי בשמו וכחב המרדכי וכן עמא דבר וגם ה"פ כחב שכן נהגו העולם שאין מברכין ללא על הסעודה כלעת ר"ת וכן פשט המנהג :

אין קונה לסעודות של סוכה ללא שם ירלה לאכול כו' משנה בפ' היכן (כז :) ר"ש לומר ר"ש בסעודות חייב לדם לאכול בסוכה כ' ניום ומ' בלילה וחכ"ח אין לדבר קונה חון בלילי ייב הרחשון בלבד ובזוהר ופירש"י אין לדבר קונה . שחם רלה להחעטות אין אנו זקוקין לו ללא שם ירלה לאכול לא יאכל חון לסוכה ובגמ' (שם) מ"ש דר"ש משנו בעין חדורו מה דירה ב' ניום ומ' בלילה אף סוכה ב' ניום ומ' בלילה ורבנן כדירה מה דירה מי בעי לאכול מי בעי לא לאכול אף סוכה נמי מי בעי לאכול מי בעי לא לאכול כמאן דאמר לילה מכילה ר"ש הפי' ליל ר"ע הרחשון נמי מ"ר יוחנן משום ר"ש בן יהוצדק נמחר כאן חחשב עשר ומחמר ע"ו בחב המלות שמחר מה לחלן הרחשון חובה מכאן ואילך רשות ובפ' ג' שחלכו (מח :) חבה חמר"ב חמר שמואל טעה ולא הזכיר של ר"ח בברכת המזון אין מחזירין אותו משום דכיון דמני פטר נפשיה דאי בעי לאכול מי בעי לא לאכול לא מהדרי' ליה כחב הרמ"ם להלן משום דמוטר בר"ח דהא מחרי' בפ"ק דמגילת חענית (יז :) דחסור להחעטות מלא ס"ק מי בעי לא לאכול דבר שנרין עליו בהמ"ז ולכך לא חפשר שיאכל פירות או ירקות רק שלא יתעבה מלא מעשה שנחות וי"ט ולא שני מלא לאכול פת ס"ב דמהדר ל"ל מין דמשמע הכא דני"ט לא שני מלא לאכול פת דבר שנרין לנרך מחרו וקנה בפ"ב דסוכה מחרי' ורבנן סברי כדירה מה דירה מי בעי לא לאכול מי בעי לא לאכול מף כלל דת"ה חייב לחכול בסוכה הלכך נרחה לר"י דחייב מדם לחכול פת כי"ט משום שחחה משום הלקהו חנין לחכילה ועיקר מכילה הוא לחמרי' בסוכה מכין ומילך רשות דחי בעי לא לאכול ס"ק רשות משום סוכה ולעולם חובה משום שחחה כ"ט ומ"ק הא כחא חלית דכיון שהוא מוכל לריך שיהא מוכל בסוכה ול"ל משכחת לה כגון שהות מלטער מפני ירידת גשמים ומיהו חייב לחכול בסוכה אבל חון לסוכה חייב לחכול בסוכה משום שחחה ומ"ט ומוקק לה בגון שהות מלטער מפני ירידת גשמים ומיהו חייב לחכול בסוכה אבל חון לסוכה דגחרינן מחב המלות דחיכא למימר מיהו חם לחם בכיחת חף הכא בכיחת ומע"ג דבשחר ימות היא ורשחי לחוכלו חון לסוכה חפילו הכי בלילה ס"ש דכיון דגמרינן מחב המלות לגמרי נחרינן מיהו חם לחם בכיחת חף הכא בכיחת ומע"ג דבשחר ימות היא ורשחי לחוכלו חון לסוכה חפילו הכי בלילה הרחשון כיון שהכחוב קבעו חובה לחכול בסוכה עשמו מלילה קבע ב ומהרחים מוחרים ללכבי נחרינן לילי יום טוב הרחשון של חג מהב המלות לומר שחפילו ירדו גשמים חייב לחכול בסוכה ומע"ג דמיכער בשר יומי מ"ל וחה שלא כדברי הרשב"ם שכחב בחשובה דל"ל שמן המלער ומס ירדו עליו גשמים עד שחגרת המקפה חייב לחכול בסוכה חפילו בלילי הרחשון דחסגו לעולם לא חייבה התורה לחכול בסוכה חלא כדרך שחדם עושה בביחו דחס מיחף לא חפשר דלא לגירו הכי נמי, וכסוף דברי כחב ומי שחחייב עליו הרחיב ומהו לא שמעמו ולא רשיעמו . וממ"ש הכלבו בסי' פ"ז בשם הרחב"ד משמע הכרחב"ח פ"ל שכחב ות"ל מי שלא חכל בסוכה בלילה רחשונה של חג מפני הגשמים ג' וכעומי ר"ש פי' בעניו מחר לריך לברך זמן לשם סוכה ע"כ וכבחבי ה"ר יהיכחן סי' ק"ם בשם ר"ח ומהרי"ו סי' ק"ל ומיהו שחיית יין ודבש ושכר בהדי פירות או בי"א פירות אלא יין בלבד קבע הואיל ודחם קובע עלמו על היין עכ"ל משמע דאם קבע עלמו על היין לריך סוכה ובפ' בהמ"ג פ"ב ה"ל ומיהו שחיית יין ודבש ושכר בהדי פירות או בי"א פירות אלא יין בלבד וכגון שלא אכל לחם ולפחן אין כי לברר אם מוחר לאכול חוץ לסוכה אם לאו דהשבו בעין חדורו אשר החכנא ואין שחיה בלא אכילה או שמא לפעמים אוכלין אגוזים או שאר פירות וקובעים עלמן על השחייה ואחור עכ"ל א"ו משמע ג"כ דאי קבע עלמו בסוכה מיהו נראה לענין דינא דהמיקל בשחיה לא הפסיד הדרי הדבב"ם והרא"ש והרי"ף כוחהו ס"ל דלפירי לא בעי סוכה ומשמע אפי' קבע עלמו מדב"מ שדחיכר באכילת פירות כחב הרא"ש עליו דאין דחיכר אלא באכילת קבע מכלל למאן דמיקל אפילו באכילת קבע א"צ סוכה ה"ה גבי שחיית יין וכבר נהבאר לעיל סי' קנ"ר ובזמן הזה לא מיקרי קביעות על היין קביעות ושחיית יין שעור מי הסוכה וצריך קבוע"ם

דרישה

סי' תרלט [מ] **ואף** פס ירדו גשמים לף יפלנו כו' כחב ר' מיסרל סי' ק"ם ונרחם דכל ל' בלפ"ש דלהיון כא ילנ' רחשון לף שחמתין ביום :

מחנים

הדושי הגהות

ב וכ"כ הרשב"א בחידושיו : ג יבעתי ולא מצאתי דברי חום' אלו ואולם דם כחב"ד בפרק ברכות (מם :) ובחה"ד לפניו אילה וכחב רב אלפס יאפשר שבעות הפום הזדבן

גליל ב׳ לא מהניא למכול כיון דסוכה ומכיון דמסק״ת ומ״ו וכ״ם מס ירדו כל
לילה דמסיק מעיונים דמאי נמי מיהא למכול כיון דכוי מדרבנן ולא כמעיו״י
בקונטרס דירדו גשמים מיהו מיהא למכול כיון דכוי מדרבנן ולא כמעיו״י
שכתב דלדידן יום ב׳ כמ״ל ודמי למ״ב סמ״ק בחצר שנמלא נמוי תרנגולת ביה
מחמת של עסח אז דמי לפיסולי גופי
ומהרוג דיומא פ״ם ב׳ וכל זה כתוב נס
בהדומת סדין (ה) : **כתב** בס״ת
מכילה בליל י״ט הראשון כשכח
צריך שיהא ודאי לילה עד כאן לשונו (ו) :

היה מוכל וירדו גשמים מס ירדו כל
כך שמתקלקל התכשיל וכו׳ משמע
בפרק סיסן (כח ׳) ירדו גשמים מעיקרי
מותר לעמוד משתמרת מתקפה ׳ ופירש״י
מעיקרי מותר לעמוד ׳ משהגיע ולירד :
משתקלקל למתקפה ׳ של תכשיל קפוי לס
עד ולא רך קרוי מתקפה : וכגמרא (כט ׳)
מנא משתמרת למתקפה של גריסין ופירש״י
מתקפה של גריסין ׳ משתמרת להתקלקל
בגשמים מעט וכתב כרוקח בשם הירושלמי
לס סוף דבר מתקפת גריסין מלא מפיט
מתקפת כל דבר : **ומיש** רגיל בשם
סמ״ג סיגל לומר
מתרס לפני לס סיה שם מתקפה כל שירדו גשמים שנרטבה בשעת שפיט סיה
שם מתקפה סיתה משתקלקלת יכול לעמוד ס״כ הגהת מתרי״ בשם מ״ו וכ״כ הרמב״ם :

ומיש רגיל לתלן משמע כן מדלא תמר כדי שתשתרת כתתקפה וכו׳ לפי דיוקא
הוא דלריך שתגיע לס ירבה משתמיתן שיעורה סיכה לליכא מתקפה כלכך
ע״כ לומר דבכלי שתשרת כתתקפה משערינן לה ה :

נרסינן בגמרא (שם) מכיי הוה יתיב דרב חסף דרב יוסף כמתלגי נצצו ויקף
וקף מייתי ליני אמר להו רב יוסף פני לי מגלי מהכא ס״ל מכיי
והתנן משתשרת כתתקפה ס״ל לדידן כיון דלמיכא דעתלי כמי שתשרת כתתקפה דמי
וכתב כהג״מ בשם שתפיק מפי הגשמים כך מפיק מפי הדרב ומפי היתושים
ירושלמי שכ״ל :

פסקו בגשמים קודם שגמר שעורתו ס״ל לחזור וכן סיה יכן וירדו גשמים
וכו׳ שם ע״ד סיה מוכל בסוכה וירדו גשמים וירד מן מטריחין לוחו
לעלות עד שיגמר שעורתו סיה יכן מתם בסוכה וירדו גשמים וירד מן מטריחין
לעלות עד שיעור מיניעיל להו עד שיעור לו עד שיעור ס״ם עד שיעור ויעלה
מעוד השחר מרתי מלא מימם עד שיעור ויעלה ע״כ ופורש״י מיניעיל להו עד שיעור
לו עד שיעור משכחו ׳ כל שם קקין מפי׳ סיה בתני לילה יקוס משכחו ויעלה
ויכן בסוכה ׳ ס״ם עד שיאור ויעלה ע״כ ׳ וע״כ עד שיעור טוא דתני בה דמל״כ
מתי ויעלה ע״כ : מרתי ׳ מתמיה אני דברים אלו מלו סותרים זה את זה שיעור
משמע שהגיעו לו כחזרה ועלה ע״כ משמע קודם לכן מלא ע״כ שיעור קקף וכ״ק עד שיעור תשיעלה ע״כ ולמפוקי שם קקין משכחו בלילה דאין מטריחין ושם עלה
עמוד השחר ולא ניעור אין מקיצין אותו וכן נורם הרמ״ם עד שיעור תשיעלה ע״כ אבל הרי״ף נורם עד שיאור משיעלה ע״כ וכך נרחה שהיה נורם הרמב״ם שכתב
אין מטריחין אותו לעלות לסוכה כל אותו כלילה מלא יכן בכיתו עד שיעלה ע״כ וכתב הר״ן וז״ל יש מי שנורם עד שיעור משיעלה ע״כ כלומר דתרתי בעינן שיהא נשור
אחר שיעלה ע״כ אבל נשור בתחלה אין מטריחין אותו לעלות וכן נמי אם שם עלה ע״כ ולא נשור אין מקיצין אותו אבל בגמוניים נורסים עד שיאור משיעלה ע״כ כלומר
אלא עמוד השחר דעד שיאור סייט כלומר סיום דליכא אלא עמוד השחר וקודם לכן אפ״ם נשור אין מטריחין אותו לעלות וזומריס אף לפי גירסת זו אלא לא
נשור אין מטריחין אותו לעלות אף משיעלה ע״כ עד שיגמור שיגמו ולא גרע מסעודה דלמריכן כה עד שיגמור סעורתו ותוכך אני כזה לפי גירסת זו דסעודה אין
לה זמן יהיו אבל סיכה אפשר שכיון שזוכה כיון שיגיע עד שיגמור סעורתו ומיהו אם אפקפתו סיכה בתחלת משם ודאי לכעור משם אלעשר אב״ל
וכ״ה כתב שדברי המומרים לאף לפי גירסת זו אם לא נשור אפי׳ אחר ע״ב אין מטירין אותו הן עיקר ומתוך דברי הר״ן שכתבתי יתבאר לך זאת שכתב רבינו ס״ל
לחזור עד שיעור משכחו וכן ס״ם אז שעלה ע״כ קודם שגשור ס״ל לחזור אי׳ ואין בני ביתו מריכים להקיצו אלא ע״כ ס״ל כן דלמ״ה למידיה גופיה קאמר לאין צריך לחזור
ביכין דהוה יכן אין בו דעת להצריכו לחזור מה שלא להצריכו כלכך ודאי אפי׳ מתני׳ דקתני ירדו גשמים מפיסתי מוכר למעוד
מתשתרת המקפה ל״ל מדקתני כה״ג דוקא כשהתחיל לאכול קוא דאיכא אלא מתשתרת המקפה **כתב** הר״ן אמתני׳ דקתני ירדו גשמים מפיסתי מוכר למעוד כדי שלא יהיה כתכשיט כסוכתו ויוצא בה אפילו לא התחיל
לינכון כה כל שאלעשר מאחת גשמים פטור כי היכי דאמרי (שם כז ׳) משום בלתי ומיהת דגרגשתא וכריתא כאי דעקר היה לאכל בסוכה ורדו גשמים לרבותא נקט
דאפ״ג דכבר היה מוכל והתחיל באכילה כיון שירד מיד מן המריחין אותו לעלות וכ״ם אם התחיל לאכול תוך לסוכה מחמת הגשמים ופסקו שלין מטריחין אותו עד שיגמור
סעודתו זכו דעתי לכל למעשה לימי סומך על סברתי מאר שלין זה דומה ברורה עכ״ל (ז) :

תרמ נשים ועבדים וקטנים פטורין מן סכוכה וגמרא (כח:) **וקטן** שם״ל לאמו מייב בסוכה וגמרא (שם:) **טומטום** ומלדומיטום מיינן מספק כ״כ הרמ״ם ברפ״ו והכא ס״ה זה כחוב
שם״ל לאמו מייב בסוכה וגמרא (שם:) **טומטום** ומלדומיטום מיינן מספק כ״כ הרמ״ם ברפ״ו והכא ס״ה זה כחוב
סימס ופירש״י שפיטו כרוך מהריה לקטן ולפטח עד שתכא עליו מבל קורח ושוקק לאו צריך לאמו סוא ומתניתין ומתי לסימתר עלה מייתי קורח סימס
כיצד

משתמרת

דרכי משה

קבועים וא״כ הי דינו כשאר פירות ס״ם שב להחמיר שהרי כתב הרמב״ם המתע״ב : (ה) וכתב שם ואם רוצה להחמיר יקדש בביתו ויאכל אחר מעותו כיצה בסוכה אבל לילה
ראשונה יקדש בסוכה כדי שיברך זמן על הסוכה ויאכל כיצה ויצא ע״כ כתב הבלבו דוה״ה שאר מצוער חייב לאכול בסוכה לילה ראשונה משמע מדבריו פ״ד דצריך לאכול שם
בשעת הנשם שוהא מצוער בהן ולא משמע כדבריו מתום סוף ג׳ שאכלו שכתבו שא״צ לאכול שם בשעת הנשם אלא בלילה ראשונה צריך לחזור לסוכה אחר ששכך הגשם
משא״כ בשאר לילות : (ו) וכתב מהרי״ו ונדיך לאכול לילה ראשונה דומיא דאכילת מצה בליל פסח דילפי׳ מ״ו מחג המצות וכ״ה בהחמ״ל וכתב עוד דאפשר לאכול
מששה שעות ולמעלה בערב סוכות דיוסיא דע״ם ווהו ב״ל חומרא בלי שקש דישאני אכילת מצה דאם יאכל אחר חצות לא יאכל מצה לתיאבון אבל גבי סוכה אין המצוה באכילת
שיצטרך לאכול לתיאבון דאף אם ישב בסוכה בלא אכילה ס״ם קיים מצות סוכה הלכן ב״ל דאין לחוש בזה והחמחיר יחסיר והמיקל לא הפסיד מידו אחר שכתבתי מצותי בא״י
כדברי מהרי״ל ומייתי לית סירושלמי דצריך לילכם לסוכה בשתא ועיין שם בפסכת סוכה פ׳ הישן (כה׳ תום׳ ד״ה תשבו) : (ז) ובפרדכי פרק הישן כתב מי שאין בני בזה
לכיוסי מהרי״ל ומייתי לית סירושלמי לחזור מה שלא להצריכו כלכך ומלי מכני כיצה קלי כמאמר : **כתב** הר״ן אמתני׳ דקתני ירדו גשמים מפיסתי מוכר למעוד
מתשתרת המקפה ל״ל מדקתני כה״ג דוקא כשהתחיל לאכול קוא דאיכא אלא מתשתרת המקפה כדי שלא יהיה כתכשיט כסוכתו ויוצא בה אפילו לא התחיל
לינכון כה כל שאלעשר מאחת גשמים פטור כי היכי דאמרי (שם כז ׳) משום בלתי ומיהת דגרגשתא וכריתא כאי דעקר היה לאכל בסוכה ורדו גשמים לרבותא נקט
דאפ״ג דכבר היה מוכל והתחיל באכילה כיון שירד מיד מן המריחין אותו לעלות וכ״ם אם התחיל לאכול תוך לסוכה מחמת הגשמים ופסקו שלין מטריחין אותו עד שיגמור
סעודתו זכו דעתי לכל למעשה לימי סומך על סברתי מאר שלין זה דומה ברורה עכ״ל (ז) :

תרמ נשים ועבדים וקטנים פטורין מן סכוכה וגמרא (כח:) **וקטן** שם״ל לאמו מייב בסוכה וגמרא (שם:) **טומטום** ומלדומיטום מיינן מספק כ״כ הרמ״ם ברפ״ו והכא ס״ה זה כחוב
שם״ל לאמו מייב בסוכה וגמרא (שם:) **טומטום** ומלדומיטום מיינן מספק כ״כ הרמ״ם ברפ״ו והכא ס״ה זה כחוב
סימס ופירש״י שפיטו כרוך מהריה לקטן ולפטח עד שתכא עליו מבל קורח ושוקק לאו צריך לאמו סוא ומתניתין ומתי לסימתר עלה מייתי קורח סימס
כיצד

משתמרת

פרישה

(ז) **ובכמ״ב** כתב כי משם משתמרת מתם ניכר דלא משם שיתלקלק כי ר״ל משם יהיו שיעור כדי שיתקלקל כי
ר״ל שנגשים מגין דברי כסמ״ב דק״ק לפס יילו נגשים משערינן ככדי
שיקלקל כמקפה מפ״ם עפין לכאו מקפה מלא מבשיל מאד לפני ומפ״ם מיו מתקלקל בשיעור
קטן כוס מ״ם משערינן ממיך בכדי קלקול כמקפה ׳ ופ״ו כתב דגיטו ומיטו משמע כן כי
משמע משתמרת כמקפה של גריסין ע״כ ולפי דברי כטור מי משתי לו מקפה של גריסין צריך
שיגיע כל פבשיל ופבשיל לפי שעורו ומקפה ל״ו נקט ולאו משם כיצד משתמרת משתמרת כמקפה
כיצד משתמרת תוך כדי פבשיל ככדי שיתקלקל כמקפה לף משם כוא לפי שיתקלקל כמקפה ולרבינו כטור ס״ל
כמ״ם כמבל עכשיו דפני משתמרת ע״כ ר״ל משתמרת משם ול״כ משערינן כדי פבשיל
גמי שעורו שיתקלקל כוא משם כן נראם לי וכוא כשתלך מתיסת כ״י ולפ״ם שתמרו
עד דגיטו :

(כ) ואיננו משתמרת משם נראם לפ״ם כמו בשתילה משתתיעל דגיטו וכתב לשם יהיו כל כך בגשום שיתקלקל כתבשיל שלפניו אי כל פבשיל ופבשיל לפי שעורו
כולטו

חדושי הגהות

ד גם דברים אלו לא אדע איזה איפוא נשמעים בתוס׳ ׳ ובת״ה לפניהו אותא בתוס׳ רב אלפס : ה ונראה דיש להוכיח מן הגמרא כדברי הכמ״ב דקאמר בגמרא תנא משתשרת המקפה
של גריסין ופירש״י מקפה של גריסין מטורדת להתקלקל בגשמים משא״כ אי׳ ואי כדברי רבי׳ ולא נתן הטעם שיעורו אלא כשיתקלקל שהבשיל מה לי הבשיל של גריסין
אי״ת הבשיל שיתה מא משערין לכל אחד בהבשיל שבפניו אלא ע״כ דאף אם אין שום הבשיל לפניו משערין בשיעורו דכרי שתשרת המקפה ומש״ה קס״ל הגא דבריהם דבמקפה
של גריסין שמטורדת להתקלקל (מהרל״ח) :

שנכנס לשבע ובדליקה לסוכה בתוך ולידי כשלוחו חרוף וכמו שפסק גבי עירוב נסי' תי"ד וכ"ם דם"ל דרב אסי לית ליה פליג אדר' יוסי ורוב לקוח והוא דעת המחבר כר"פ כיצד משתתפין ולפי"ז אפילו דרב אסי לית ליה דמיקרי קטן צריך למחר ולא קרי ליה צריך למחר אפי' בדליקה לסוכה בתוך ולידי כשלוחו חרוף וכמו שפסק גבי עירוב נסי' תי"ד וכ"ם דם"ל דרב אסי לית ליה פליג אדר' יוסי ורוב לקוח והוא דעת המחבר כר"פ כיצד משתתפין ולפי"ז אפילו דרב אסי לית ליה מ"מ דמיקרי קטן צריך למחר ולא קרי ליה צריך למחר אפי' בדליקה לסוכה בתוך

חולה אפי' אין בו סכנה כגון שחש בראשו או בעיניו הוא ומשתשיו פטורים מצטער מהמת הרוח או ריח רע הוא פטור בין מלאכול בין מלישן ומשתשיו חייבים ודוקא שבא לו הצער במקרה אחר שעשה שם סוכה אבל אין לו לעשות סוכתו לכתחלה במקום הריח או הרוח ולומר מצטער אני ונראה שאין כל אדם יכול לומר מצטער אני ליפטר אלא בדבר שדרך בני אדם להצטער בו: (ח) הולכי דרכים ביום פטורין מן הסוכה ביום והיבים בלילה וההולכין בלילה פטורין בלילה וחייבין ביום והעוסקין במצוה או הולכים בדרך מצוה כגון להקביל [פני] רבו או ללמוד תורה ולפדיון שבויים וכיוצא בזה פטורין בין ביום בין בלילה (ט) וכגון שאם היה צריך לחזור אחריה בלילה יתבטל גם

ביום

שנכנס לשבע ובדליקה לסוכה בתוך ולידי כשלוחו חרוף וכמו שפסק גבי עירוב נסי' תי"ד וכ"ם דם"ל דרב אסי לית ליה פליג אדר' יוסי ורוב לקוח והוא דעת המחבר כר"פ כיצד משתתפין ולפי"ז אפילו דרב אסי לית ליה מ"מ דמיקרי קטן צריך למחר ולא קרי ליה צריך למחר אפי' בדליקה לסוכה בתוך

נתבאר כסי': **ודיקא** שכתב לו לשער במקרה וכו' כ"כ הרא"ש לשם וכ"כ במרדכי בשם הר"ב ממי"ץ וו"ל מכל מ"מ עשאה מתחלה במקום הראוי להצטער בהכילתו או בשהייתו או בשינה כגון שירת מהגנגים או מלטטים לא מיבעיא דלא מיפטר בהכי אלא אפי' בשכנס בהכילה ושהייה אלא בשינה לא ע"ש כלל אפי' בהכילה דהא כעין דירה כעינן והאי לא הוי כעין דירה כיון שאין יכול לעשות בה כל צרכיו בהכילה ושהייה ושינה בלא צער ומתחלה לא הויא סוכה כיון דלבעורי קיימיה עכ"ל וכתב עוד שם דמצטער פטור פירוש שיש לצער מן הסוכה ובלתתו יגלל ועטעמא דכעין דירה כעינן ומן דרך בני אדם לעשות בדירתם צער וכו' ומהרי"ק בשורש קע"ח כתב ג"כ נראה וז"ל ויש לחלק ע"ז דהא נרסינן בפ' יש"מ ת"ר מנין לרבה אמר רב שבדא אמר רב מכל מקום חייב בסוכה פטורה תקופת הזוהל ואמר רבא מצטער פטור מן הסוכה הא קמ"ל כו' עד מיבעי ליה ליחובי דעתיה ולפי דברי הר"ח ממי"ץ מתי פריש מסוכה למיבעי ליה ליחובי דעתיה תיפוק ליה דבלתתו מן הסוכה לא יחזיר כאהו ולא יגלל מן הצער דדוחק גדול הוא לומר שיפרוש הסוכה תרגם עליו צער מגלו ומהדרת בסברת היש בהכף עכ"ל ומיהו מתשובות להרב מה שכ' הרמ"ם ז"ל נפסקיו ז"ל מי שהי נמי מצטער הוא בישיבת סוכה יותר מנוחיבת הבית לחלל חפץ לישב מתכוונ ויוצא במקום צער ומפילה כדי לישב ערוב בצערו קמ"ל ומעתה לכאורה יש לומר דלא מצטער אלא בשינה ולא בהכילה ושהייה ולפי"ז לא יהא נפט

גב שמיני טוכיס מלא ביום דלי חולי ניימת ובלילה מטילו לדבר הרשות פטורין כדקתני בברייתא ואיתא שם יכולין לקיים שתיהם אחתי פטוריים אלו מי שיש לו ניעית בבנדו ותפילין ברשנו מי מיפטר משלר מצות ול"ל דסבא מירי בכה"ג שאם יש לו לחזור אחר סוכתו לטרך בלילה יבטל ממצותו ביום וכ"כ הר"ן בשם הרמב"ם שהא שהוא פטור אם יכול לחזור אחר סוכה ביום אבל אם אין יכול לחזור אחר סוכה בלילה חייב לישב בסוכה : ואחן כתב הרמב"ם ז"ל שהוא פטור כל הז' הוא ושושבינין וכל בני החופה [ח] וא"א הרא"ש ז"ל כתב דשושבינין לא מיקרי עוסקים במצוה וחייבין בכל המצות חוץ מן התפלה ותפילין ואחן אע"פ שפטור מכל המצות חייב בסוכה שאפשר לו לשמוח בסוכה : שומרי העיר ביום פטורים ביום וחייבין בלילה והשומרים בלילה פטורין בלילה וחייבין ביום ושומרי גנות ופרדסין פטורין בין ביום ובין בלילה שאם היה קבוע סעודתו לשטור במקום אחד יגנבו לו ממקום אחר הלכך השומר כרי של תבואה שיכול לשטור כולו ממקום אחד חייב לעשות סוכה במקום ששומר :

תרמא **העושה** סוכה לעצמו אין צריך לברך על עשייתה אף על גב דגרסינן בירושלמי העושה סוכה לעצמו מברך על עשייתה סוכה עשאה לחבירו מברך על עשיית סוכה סמכינן אנמרא דידן דקאמר שא"צ לברך על עשייתה אבל שהחיינו היה ראוי לברך דתניא העושה סוכה לעצמו מברך שהחיינו נכנס לישב מברך בא"י אמ"ה אקב"ו לישב בסוכה אלא דמסדרינן ליה אכסא וזמן של הבוס פומר נב דסוכה :

סדר

וחתן כתב הרמב"ם שהא פטור וכו' כך מפרש שם במימרא דר"ג בר זבדא אמר רב ושמעתא מסוס דכמי למיתבי כשופה והטופח בשלה פטור מן המלה : **ומ"ש** כשם הר"ם שם תתן חייב בסוכה טעמו משום דפסק כר' זירא שחולק על רבי אלעא אמר רב זבדא משום להכי הוי עבדי עובדא בירושלמי וכ"י דקדק על רבינו דלא כו"ל להניא מ"ב הרא"ש דשושבינין לא מקרי עוסקין במלוה דהא כיון דפסק הר"ם דתתן נופי חייב בסוכה מ"מ שושבינין כמי עוסקין במלוה הוא כי הוו מיתיבו ול"ק מידי דכול רבי לטרוח לנו למילק שבין שושבינין לתתן דשושבינין לא הוו עוסקי' במלות ומייבין בסוכה וכל שאר המלות חוץ מן התפל' ותפילין ואתן יש לו דין אחר שפטור מן הכל חוץ מן הסוכה ולמפוקי מסברת הרמב"ם שתתן ושושבינין שוין הין משום דכולן הוו עסקין במלות ופטורין מכל המלות שבעולם אם היו מתבטלין ממלות שתחת תתן וכלה כשמקיימין שאר המלות ילכך כתב הרא"ש בכל כל הגדולי שהיו שהגין שלא כהרמ"ם ס' כ' בכג"מ כ' ר' שתחה שכורתי כל שפטור מן הסוכה ופיו יוצא מיו מקבל שכר והלזיון הוא וכו' וכבג"ע בשה"י פרק יש כתב התקין לם חייב להכול בסוכה ללא היו חולה ללא לחרב הוא שתת ומרבה בסעודה בחכול' וכשתי' ותו ללא ס"ל להקיז לם כשועד ללא קול' לו מח"כ : **שאם** היה קובע סוכתו וכו' אם קלמר דמני פוטר לף בשומר כרי משום תקנו כעין תקורו וזה אינו יכול להניח כל כלו לבא אם מפני העורה ורבא אע"ג דאית ליה דרבא דתקנו כעין תקורו כתקניה אלא להניח מ"מ לעניין זה לא ס"ל לרבא למיקרב תקנו כעין תקורו כמני למפטריה אלא כיון שיכול ליעב בשוב עכ"פ אע"ג דאין כל כלו עתו חייב בסוכה וכני מבתא מרברי הוו' ולכבה כרבא :

סדר

ביום מצותו אבל אם הולך ביום דרך מצוה ויכול לחזור אחר סוכה בלילה בענין שלא יבטל ממצותו צריך לחזור אחריה : אבל חייב בסוכה : ואחן כתב הרמב"ם ז"ל שהוא פטור כל הז' הוא ושושבינין וכל בני החופה [ח] וא"א הרא"ש ז"ל כתב דשושבינין לא מיקרי עוסקים במצוה וחייבין בכל המצות חוץ מן התפלה ותפילין ואתן אע"פ שפטור מכל המצות חייב בסוכה שאפשר לו לשמוח בסוכה : שומרי העיר ביום פטורים ביום וחייבין בלילה והשומרים בלילה פטורין בלילה וחייבין ביום ושומרי גנות ופרדסין פטורין בין ביום ובין בלילה שאם היה קבוע סעודתו לשטור במקום אחד יגנבו לו ממקום אחר הלכך השומר כרי של תבואה שיכול לשטור כולו ממקום אחד חייב לעשות סוכה במקום ששומר :

תרמא **העושה** סוכה לעצמו אין צריך לברך על עשייתה אף על גב דגרסינן בירושלמי העושה סוכה לעצמו מברך על עשייתה סוכה עשאה לחבירו מברך על עשיית סוכה סמכינן אנמרא דידן דקאמר שא"צ לברך על עשייתה אבל שהחיינו היה ראוי לברך דתניא העושה סוכה לעצמו מברך שהחיינו נכנס לישב מברך בא"י אמ"ה אקב"ו לישב בסוכה אלא דמסדרינן ליה אכסא וזמן של הבוס פומר נב דסוכה :

סדר

מרמי כלומר מטות סוכה ומטות ניטומין לוכיח למימר דמלת מסידות היקה מכל כרמ"ם כתב וז"ל יש מוסקים כר"ו ומניחין רמיה מן הירושלמי ר"י בר מורין הוה שוכיני' דמד בר נש מקח שיל לר' מ"ל דמוך נגו מטולתך רבי מונא הוה שוכיני' דרבי יעקב ומקח שיל לר' מ"ל דמוך נגו מטולתך מכל הריי"ף לא הניח דברי ר' מלא ונרמה שיש לעשות כשובבא דירוש' וכ"כ בעל העיטור עכ"ל : וכתר כני מלא ת"ר הוא ושוכיניו וכל בני החופה פטורין מן התפל' ומן התפילין וחייבין בק"ש משום דעיקר מצות התתן בעל ומצות השוכיניו וכל בני החופה פטורין מן המלה מ"ק מחייב להו בק"ש משום דעיקר מצות התתן קדימה היא בסמוך לעשיית הסוכה ומשמע דה"ל לתתן ובבר' זירא וכיון שכן לא הוי לרבי להניח מ"ל הרמ"ם דשושבינין לא מיקרי עוסקין במלוה דהא כיון דפסק הרמ"ם דתתן נופיה חייב בסוכה מ"מ שושבינין כמי עוסקין במלוה הוא כי הוו שושבינין כמי עוסקין במלוה הוא כי הוו מיתיבו ול"ל דכתב כן לפרש דעת הרמב"ם לפסוק לשושבינין דלאו משום דהן עוסקין במלוה אלא משום דאין מטערבין עמו ולא חלו עליו מלות שאינן יכולין לקיים אלא בהיכר ובהן אין היכר ולפיכך אין מטערבין עמו אבל תתן מטערבין עמו ולפיכך חלו עליו מלות שאינן יכולין לקיים אלא בהיכר ובהן יש היכר ולפיכך

תרמב סדר היום וכו' ומן שמתחיל כמהבה מקרא קדש חוכא למודק דבה' פסח לא כתב שיאמר מקרא קדש וכסי' קרס"ג כתב להדיא שאין נוהגין לומרו בתפלה והכי מסתבר וכו" כאן כת' שיאמר מקרא קדש ואולי משם שאומרין ומן שמתחיל ואין שמחה אלא בהסיפת עם לקדש תוקו דומר מקרא קדש בסוכות יותר מבשאר י"ט ומהגיגו לומר מקרא קדש בכל י"ט :

תרמג סדר הקידוש יין קדוש וסוכ' ושמ"כ ומן כו'

פלוגתא דשמואל ס"פ החליל דרב אמר סוכה ושמ"כ ומן דמיומא דיומא עדיף ורבנ"ח אמר ומן ושמ"כ סוכה תדיר ושאינו תדיר קודם ומכיקא ולכתחלת סוכה ושמ"כ ומן : **ומ"ש** לפי שהזמן חוזר על הקידוש היום ועל מצות סוכה לפיכך אין ליל שני של יום טוב כיון דכתיב ושמחת בחגך אף הוא חייב בקידוש ובמקום שנהגו נשים שלא לעשות מלאכה בשעת הדלקת הנר יש להן על מה שיסמכו שכיון שמלאכתן בידן הרי הן כמקבלות עליהן קבלת יום טוב מבעוד יום ואין זה נראה דהא אפילו אנשים נמי אין מדליקין עד שיחשיך ואפילו הכי קתני בפרק ב' דשבת (כג.) הדלקת הנר מבעוד יום ואמרינן עלה אמר רבי יוחנן כל שאין לו אשה לא ראה נחמה מימיו דכתיב (איוב ה) וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא תחטא ואמר רבי יוחנן כל שאין לו אשה שרוי בלא טובה שנאמר (בראשית ב) לא טוב היות האדם לבדו ואמר רבי יוחנן כל שאין לו אשה אינו איש שנאמר (בראשית ה) זכר ונקבה בראם ויקרא את שמם אדם ואמר רבי יוחנן כל שאין לו אשה שרוי בלא שמחה שנאמר (דברים יד) ושמחת אתה וביתך ואמר רבי יוחנן כל שאין לו אשה שרוי בלא ברכה שנאמר (יחזקאל מד) להניח ברכה אל ביתך ואמר רבי יוחנן כל שאין לו אשה שרוי בלא חומה שנאמר (ירמיה לא) נקבה תסובב גבר ואמר רבי יוחנן כל שאין לו אשה שרוי בלא שלום שנאמר (איוב ה) וידעת כי שלום אהלך ואמר רבי יוחנן כל שאין לו אשה שרוי בלא טוב שנאמר (משלי יח) מצא אשה מצא טוב ואמר רבי יוחנן כל שאין לו אשה שרוי בלא כפרה שנאמר (ויקרא יז) לכפר בעד נפשותיכם ואמר רבי יוחנן כל שאין לו אשה שרוי בלא תורה שנאמר (משלי יט) מצא אשה מצא טוב ואמר רבי יוחנן כל שאין לו אשה שרוי בלא חיים שנאמר (קהלת ט) חיים עם אשה אשר אהבת ואמר רבי יוחנן כל שאין לו אשה שרוי בלא שלום שנאמר (שם) ראה חיים עם אשה אשר אהבת ואמר רבי יוחנן כל שאין לו אשה שרוי בלא טוב שנאמר (משלי יח) מצא אשה מצא טוב ואמר רבי יוחנן כל שאין לו אשה שרוי בלא כפרה שנאמר (ויקרא יז) לכפר בעד נפשותיכם ואמר רבי יוחנן כל שאין לו אשה שרוי בלא תורה שנאמר (משלי יט) מצא אשה מצא טוב ואמר רבי יוחנן כל שאין לו אשה שרוי בלא חיים שנאמר (קהלת ט) חיים עם אשה אשר אהבת ואמר רבי יוחנן כל שאין לו אשה שרוי בלא שלום שנאמר (איוב ה) וידעת כי שלום אהלך

תרמד שחרית מטבימין להכה״כ ומסדרין הברכות וכו׳ ומתר מזרק התפלה טהלוב ומברכין על נטילת לולב ואחר שחתיו בריתא בפרק לולב וערבה (ל׳ מו ׳) ת״ר העושה לולב לעצמו חומר בדרך שהחתיו נטלו לעצמו חומר מקב״ו על נטילת לולב וכתב הרמ״ם והסידור לא נהגו לברך שהחתיו בשעת עשייה אלא בשעת נטילה לולב לעצמו מפני שהעשייה לפעמים נמשכת ואין הנטילה נמשכת ולפיכך נהגו לברך שהחתיו בשעת נטילה לולב לעצמו מפני שהנטיל

מחוברין זו לפי שקשין הן מחוברין זו לפי שקשין הן ועל תרות פסול וכו' כתב תרוס קשה שנעשו תרויות שכן דרך הלולב עליו נוהין ביומות הגשמים ובשדרה מתקשה ונעשה עץ. דומה לתרות התחיל להתקשות ועדיין לא נעשה עץ ע"ל וכיוצא בהן ג"כ לפרש בתרות דכשעליו נוטרין כל השדרה מתקשין ונעשין עץ בין מוקף שדרה שנתלבנה בין מוקף שדרה שנתלבנה ואין אחד יכול לכופתו והיינו מ"ש רבינו אבל כל שהו שהה בחילון עד שנפתח הרבה וכו' כלומר שהשדרות נתקשו נס מן הצדדין עד שנפתח הרבה ונעשו כשנפתי חילון אחר שכבר נשרו כל העלין ומ"ש הכי"ו לפתר פירש"י בח"י שעליו נוטרין לח נקיה:

ואם נפרצו עליו פסול משנה סס. ומ"ש נסס רש"י ז"ל משנה נפרצו עליו מצדדה ואינן מחוברין אלא על ידי הגודה וכ"כ הסמ"ג בלשונו משם ובתבו התוספות והרא"ש ורבינו ירוחם ממשמע מפי' רש"י שרוצה לומר שנתלבנו לגמרי מן הצדדה אבל ברי"ף פי' שנשרו מן הצדדה והן תלויין בה ולא נשרו לגמרי וזהו כעין שכתיב וכן כתב הרמב"ם ע"פ והר"ן ז"ל כתב שרש"י ודע אלפסי שוין בפירושן זה ונראה דמפרש דמה שכתב רש"י ואין מחוברין אלא ע"י הגודה היינו שהם מדולדלין ותלוין למטה ואין עולין להתחבר עם הצדדה כשאר לולבין אלא ע"י הגודה והיינו כדי אלפסי אבל אי אפשר לומר כן שהרי היה שנתלבנו לגמרי מן הצדדה כמו שהגיעו התוס' והרמ"ם מצדדי רש"י שהרי מצדדי רש אלפסי מפורש במיירי כשהן מחוברין לגמרי ומ"ש שהתיס מפרשים חוזה על העלין שבלולב זה מינו כתוב נחום"י ולא כהם כתבו נפרצו עליו כדוב עלין מיירי כדהניא בתוכחתא וכ"כ בתשובה"י כהם עלין ומשמע דר"ל דבין לכרש"י בין לכי' הוס' לא בעינן אלא רוב העלין ולא רוב כל עלה ועלה ואפשר לייחס שדעת רבי' שכתב בפירוש דברי התוס' דבעי' ג' רוב בתוך כל עלה ועלה הוא לכי שכתב"ם כתב נכי נתלקה ההיוחת שכתב"ף פירש או כפילת העלין שהוא ההיוחת ונילקה ההיוחת של כל אחת ואחת ובדוב עליו מיירי והאי נהלקו הוא בדוב כל עלה ועלה ואח"כ כתב דלפי תא שפי' התוספות נפרצו עליו כי תופיה אין לפרש כפי' רב אלפסי דהיינו נחלקה ההיוחת של כל עלה ועלה בדוב עלין שבלולב. גם בר"ן ז"ל כשכתב פירושו של הרמב"ד שהוא כתו פירוש התוס' כתב משמע דאינו פסול עד שנפרצו רובן ורוב כל עלה ועלה. ויש לדקדק מדברי רבי' למה לא כתב נפי' רש"י דלא פסול בנתלקו מן השדרה בעיקרו אלא בדוב עלין כמ"ש התוס' והרמ"ם לפרש ז"ל מאחר שרש"י כתב נכתם ולא הזכיר רוב עלין ס"ל לרבינו דאפשר דס"ל לרש"י דאף בחיוב עלין פסול מאחר שנתלשו לגמרי בעיקרן ואינו דומה לערבה דכשר בחיוב וכ"כ בח"ח בשם בעל הרשלחה דאפי' נפרצו אלא עליו פסול בפחות מרובן ולא כתו שכתבו התוס' והרמ"ם ולכך כתב הוא ג"כ בשם בעלוו של רש"י ז"ל ולעניו הלכה נראה דאינו פסול אפי' נתלשו לגמרי אלא נדוב עלין כמו בערבה וכ"כ הר"ן לדעת דכשר בחיוב כשהשדרה של לולב מכוסה בעלין הא לאו הכי כפול כפי' בחיוב:

דרך הלולב כו' שם אחר רבה היה לולבה דסליק בחד בעל חוס הוא ופפול ופי' רש"י שכל עליו מצד אחד והרב רבינו אחר כתב עוד דל"מ דהיינו אלא היו עליו כפולין וכ"כ הרמב"ם וזרב שר שלום בשם בעל ההיינו שעלה אחד לבד עולה מעיקרו ועד רבה היה לולבה דסליק בחד הוא אלא דל"ל הכא משום דלישנא דסליק בחד הוא לישנא אבי משמע.

לולב זיבש כו' משנה סס לולב הגזול וזיבש פסול כתב הרא"ש נשם הרמ"ך דלתיקת בירושלמי נעי קומי ר' מנין יבשו הוקין מהו ועל כל ההוקין הוא שואל לפי שבשעה לולב היבש כפול והיינו זיבש שדרו כל לולב אבל עליו לא שחעמו ותליבש.שעל ומשמע ביו ושלמי דכשר לחתרו לשם לתע"פ דיבשו עליו מוכח הדר טפי ביבש מבנקטמו לגמרי וכתב הרמב"ך ואחקברת ונלבד זיבש התיוחת העליונה להם וכן תמרו בהדם והרש"ם ז"ל נהלק ע"ז וכתב דבין שהם וכרלו רוב עלין דעניהי כי תופיה כפול ב"ש יבשו רוב עליו ע"כ ואין זה כ"ש דלאפשר דליכא הדר טפי ביבש מבנקטמו כת"ם בירושלמי דליכא הדר טפי ביבש מבנקטמו אלא דכ"ל דאין לתקל משום דבירושלמי לא תמרו כן דרך פשת אלא דרך דהייה דליכא למיפשט להיכור מנקטמו וכיון דלא אפשטיה נקטינן להומרה:

ומ"ש זיבש שדרתו או רוב עליו לאו היינו לומר זיבש שדרתו או רוב עליו לחוזיה אלא שדרתו דאין לכרש זיבש השדרה אבל העלין קאמר דאין הדבר מצוי שיהיה השדרה יבש והעלין לחין כ"כ הר"ן ר"פ לולב הגזול ומביאו ב"י אבל ולאו לם היה נמלא שהקיבש השדרה לא היה פסול אלא להרמב"ד אלא הכשיר העלין לחוזק: **ומ"ש** וכעיר זיבשות כו' הרמ"ם כתב שני פירושים אלו וכתב פי' של הרמב"ד בתחילה ואח"כ כתב דבינו בהוא העיקר כ"כ הר"ן וה"ם:

נקטם רשאי פסול משנה. ומ"ם נסס הרמב"ד כ"כ הרמ"ם לשם בשמו שהוא ז"ל הכריח לפרש כן שבי לולב כאו גבי הדס והביא עליו הרמ"ם דאין לולב דומה להדס בענין זה ע"ש:

ומ"ש

ונתקשה ונעשה בעין פסול ואם נפרצו עליו פסול פירש"י שנתלשו בעיקרן מן השדרה והתיספות מפרשים איתי על כפלות העלין שבל אחד בפיל וגבו אחד ופניו שנים ואם נפרין שנהלק בגבו רוב אירך כל עלה ועלה ברוב עלין שבלולב פסיל דרך הלולב לאחר שיוצא עלה אחד מיד בשיעור ב' אצבעות ייצא אחר וכן הרבה זה על זה עד שמתכסה כולו בהרבה עלין זה על זה ובל אחד בפול ואם אינן בפולין (ב) או שכר עליו בפולין מצדו האי וצד הב' ערום בלא עלין או שאין לו הרבה עלין זה על זה אלא מבל צד יוצא עלה אחד למטה סמוך לעיקרו ועולה עד ראשו או אפי' היה לו עלין הרבה אלא שאין בבוסין ז"ש בגון שלא יצא עלה השני עד שבלה כל אורך העלה שלמטה ממני פסול: הולב שיבש שדרתו או רוב עליו פסול והראב"ד הכשיר ביבשו רוב עליו ובלבד שתהא היוחמת העליונה רהה ולא נהירא ראי"א הרא"ש ז"ל: (ג) ושיעור היבשות פירשי התיכפות שיהא נפרך בציפורן והראב"ד פירש משיכיה בראה ירקוה שבו ייראינו פניו ובן עיקר נקטם ראשו פסול פי' הראב"ד שנקטמו מהעלין שבראשו עד שהסר מעט מן השדרה

ובה"ע

נפרצו עליו דהכא שנפרץ רשם כל עלה ועלה מגבו דרוב עלין שבלולב. וגם הר"ן הקשה על פירש"י והרי"ף והעלה נסס הרמב"ד כפי' התוס' והרמ"ם דנפרצו עליו היינו שנתלקו העלין לשנים לתרכם כדרך שעושין הקומיים לעשות מסס קופות. ודינם של פי' הר"י והרי"ף לא הוכר לפי שהוא פשוט לפיסול (ד) ומיהו דוקא דרוב עליו מבל מיעוטן ומשמע דכשר דומיא דערבה ומיהו דוקא כשדרו של לולב מכוסה בעלין הא לא"ה פסול אפי' במיעוטן כדפסלינן שם (לב:) ניעי הר הבזהל כל שהין רשמו של זה מגיע לבד עיקרו של זה פסול וזה ג"כ שנפרצו עליו לפי' הרמב"ד כיון דהלה בעלין משמע שהיו פסול עד שנפרצו רובן ורוב כל עלה ועלה והבי הוא לפי שהקופות בהדיא לו שכרבו רוב עליו ע"כ וגם ה"ה כתב שפי' הרי"ף והרמב"ם לעניו הדין שמת וכן פי' של הרמב"ד שנמיזה מסס נפבל הלולב וז"ל כי' נסס בעל העיטור לח שנפרצו מן השדרה אלא שנפרץ ונסדק לסדקין ג' וג' וכ"כ הרמ"ם בפרק לולב הגזול נסס בעל העיטור גבי נפרצו עליו דהסם

וכ"ל דלא פסל בעל העיטור אלא בשסדק רוב עלים ורוב כל עלה ועלה:

כתב בח"ח נסס בעל ההשלמה לפי' נפרצו תקנת עליו פסול והרמב"ד כתב מקולף שהיו נפסל אלא בשנפרצו רוב עליו וכן כל פסולי הלולב ומינו חון בכלל אלא הכנוס והלולב שבהדס ועריבה בחשכן מו אלקן לרפותה פסולים וכן בפיסולי לולב יש שלא נאמרו בחחרון כגון מחרוב כפוף ועקום דומה למגל בין שנעשה מעצמו בין שנגלו בכפוס כך כשר אבל פיסולי אחרוב למידין זה מזה לכיוכך כגזי אי לבן פסולין באותעו בחשבו ובשאר מקומות בדומו וכן הדין בינשות שפוסל בחוטעו בחשבו ואפ"ל נסלק בחוטעו ועיקר בין חבר בין לא חבר עכ"ל:

דרך הלולב לאחר שיולא עלה אחד מיד בשיעור שהי לנשעות יולא אחר וכו' ואם היסם כפולין לו שבל עליו כפולים אלו בחחד ואלו בשני עריס בלא עלין אי נאמן לו ברבה עלין זה על זה אלא מבל לד יולא עלה אחד למטה סמוך לעיקרו ועולה עד ראשו אם אחר רבה היה לולבה דסליק בחד הוא בעל חיום הוא וכבול · ופירש"י דסליק בחד הוא. שבל עליו אלה אחד והרמב"ם פי' בריוחא עלין של לולב בך הוא בשאם נחלים שנים שנים ואחוקים מגבן וגב בל ב' עלין הבאוקים הוא הקרוב היותה היו עלין אחת אחת אחקלת בריוחו ולא היה להם היותה בפסול והרמ"ם אחר שבתב אפי' רש"י ואפי' הרמב"ם בתב שרב שר שלום אפי' דהיינו שהוא אחת בעיקרו ושולה אחת אחד הוא מעיקרו ועד ראש שדרה ע"ב והבינו בתב דברי ג' הבידוסים לפיסול ודע שה"ב בתב זה"ם הרמב"ם היו עליו אחת אחת וכו' היינו ניטלה התיוחת ואין דבריו מבוונים שהוא אלא אפי' לולבה דסליק בחד הוא וב"ב אפי' הרמ"ם דברי הרמב"ם:

ומ"ש רבינו אם אפי' היו לו עלין הרבה אלא אחת מבוסין זה על זה וכו' שם במשנה (בח:) ניעי הר הבזהל בשירה וגבמרא (לב:) אמר מניי ל"ם אלא בראשו של זה שהוא לבד עיקרו של זה אבל אין ראשו של זה שהוא לבד עיקרו של זה אבל אין ראשו של זה שהוא לבד עיקרו של זה אבל אין

רמ״ש נסס בשל המיטור לא שנקטמו קצת מעלין העליונים כי׳ נריך לכתר דפי׳ העלין העליונים הייט כל העלין שרחשיהן שוין לחעלה מחקום שכלה טוף השדרה וסוכר ב״ה אמין לפסול בנקטם מזעה כחוטמו של מחרוג כיט מחמירין שכניה הר״ן מלח דוקא שנקטם כל הרמ״ח והייט שנקטמו ג׳ עלין העליונים פירוש ג׳ עלין החמנעים שכן הייחר ובוקח עד השדרה וחע״ם שלח נגע בשדרה ונרחה דמודה ב״ה דפסל בלולב כלה בשני עליה דפסול אם נקטמו מחחם שני העלים שרחי נקטם כל הרמ״ח אלא רבותא משמעינן שאף על פי שכם ג׳ לח מיפסל אלא בשנקטמו כל הג׳ עד השדרה וזו היא הסכרת הרמ״בוס שכחבו הגי׳ והרמ״ו ז״ל לכחורה נרחה לפרש דמיירי בשני עליס החחנעים סיובים מרמ״ח השדר׳ וכו׳ והייט כשלולב כלה בשנים כמו שכן רוב לולבין שלנו

ובה״ע כתב לא שנקטמו קצת מהעלין העליונים אלא שנקטמו ג׳ עלין העליונים פי׳ עד השדרה ולא נגע בשדרו וא״א תרא״ש ז״ל פי׳ דברוב קטימת העלין העליונים מיפסיל נמדק ראשו כשר ואי עביד כהימנק פי׳ כמו שיש בו ב׳ ראשים כזה פסול ופירש״י שתחלת בריייתו היתה כך שיש לו ב׳ שדראות מחצית עליו לכאן ומחצייתם לכאן [ה] ולשון נסדק אינו משמע כך דא״כ היה לו לומר לולב שנדל סדוק כי היכי דאמר לולב דסליק בחד הוצא אלא מיירי שנסדק באמצעיתו עד שנפחתה : נחלקה התיומת פסול ופרש״י

ומ״ש נסס בשל המיטור לא שנקטמו קצת מעלין העליונים כי׳ נריך לכתר דפי׳ העלין העליונים הייט כל העלין שרחשיהן שוין לחעלה מחקום שכלה טוף השדרה וסוכר ב״ה אמין לפסול בנקטם מזעה כחוטמו של מחרוג כיט מחמירין שכניה הר״ן מלח דוקא שנקטם כל הרמ״ח והייט שנקטמו ג׳ עלין העליונים פירוש ג׳ עלין החמנעים שכן הייחר ובוקח עד השדרה וחע״ם שלח נגע בשדרה ונרחה דמודה ב״ה דפסל בלולב כלה בשני עליה דפסול אם נקטמו מחחם שני העלים שרחי נקטם כל הרמ״ח אלא רבותא משמעינן שאף על פי שכם ג׳ לח מיפסל אלא בשנקטמו כל הג׳ עד השדרה וזו היא הסכרת הרמ״בוס שכחבו הגי׳ והרמ״ו ז״ל לכחורה נרחה לפרש דמיירי בשני עליס החחנעים סיובים מרמ״ח השדר׳ וכו׳ והייט כשלולב כלה בשנים כמו שכן רוב לולבין שלנו

ודלמ״ד לדריך סיובו נקטמין כל הג׳ כשלולב כלה בג׳ לפי סכרת זו שפוסלת בנקטם קלת חעמ״ש שחיו נקטם עד השדרה דס״ל דסכי משמע נקטם רמ״ח קלת ולח שכל לגמרי מלח שב״ה ז״ל חולק וסוכר שנקטם רמ״ח סייט שנקטם עד השדרה לגמרי כל הרמ״ח וס״ם כשם הרמ״ם ז״ל הרמ״ם שם נקטם רמ״ח לכחורה נרחה לפרש כשני עלין החחנעים היוחנים מרמ״ח השדרה וקלה דמנן׳ קחמר ריש״ל כו׳ ועל דנקטם רמ״ח מיירי בנקטם רמ״ח רוב העלין ברוב של עלה ועלה קחמר ורוב רמ״ח רוב העלין העליונים וכח״ם נחו׳ להדיח והדריו מלה שם ממש כדברי חחו׳ ולכוחם ולולי חסר בדפוס מיכח העליונים ופי׳ דכריו כל העלין העלין למעלה מחקום שכלה השדרה כולה שם בכלל דין זה שפס נקטמו רובן פסול והייט חפילו נקטמו קלת ומע״ג שכחב הרמ״ם על זה והלשון לחוק ס״ל לרבינו מחחר שכחב חחלה הסכרת הרמ״בוס לכחורה נרחה וכו׳ והקשה עליה ומחר כך כחב רבינו כדברי הגי׳ ונריך לומר כו׳ עיקר דעחו כח״ם נסוף ומ״ג שכחב ע״ז והלשון דמוכ מ״ח כך עיקר ומעם״י שכחב עוד מח״כ כ׳ קיומים לייטב סכרת הרמ״בוס מ״מ מסדור לשון שקדמה חחלה הסכרת זו וכחב חח״כ ונריך לומר וכו׳ משמע שזוחה פי׳ הוח חוסם עיקר שנריך לומר כך נס הר״ן סזכיר בסכרת זו וז״ל ר״ח שהיו רוב של כל העלין העליונים שנקטמו ג׳ בלבד חלה שנקטמו רוב עלין של היו רוב של כל העלין העליונים שפיין למעלה מחקום שכלה השדרה וכדברי הרמ״ם ונריך לומר וכו׳ וכל מה שפי׳ בכי׳ כוה לח נסיחם ע״ב . כחוב בחרחכי כשם הרמ״ם הם דחקן נקטם רמ״ח פסול לכחחלה קלחר וחחור מחר מחר ומי ליכח חמר יכרך עליה וככי׳ הכין דחלולב קלי ולפיכך הכא עליו ומחר ולח יחעסי מי סכריחו לפרש כן ולח דק דהרמ״ם לח קלי חלולב חלה שהכהם וסכריחו לפרש כן לחתי דמסיקנת הלכה כר״ח דחפי׳ שלשתן קטומים כשר לחלחת בריייתן לפרש כן נקטם רמ״ח של הדם פסול הייט לכחחלה דוקא וכן הוא לקחיח נס׳ ירחים ויש כח״ם בסיחן חרח״ו :

נסדק חלה נקנס מכל נסדק כשר ונסדק כשר והחניח סדוק פסול לחמר רב הונח ל״ם פשח נסדק בסיחניו ופי׳ רש״י הח דקחני סדוק פסול לחעניד בסיחניו שנדל כך הלולב שנקטם בריייתו וכו׳ וכקשה עליו כשר רבינו לשון נסדק פשוט ולישנח הכח ח״ל דחפי׳ נסדק קלי חלה שנקטם בריייתו ולח נחפרש לו חפי׳ נסדק חחר שנקטם בריייתו וכן הוח חפי׳ בנסדק

ומ"ש ופירש"י שני עלין העליונים וכו' כתבו התוי' בפרק הגוזל קמא (ד' ל"ו) ותמוה מ"ש רש"י משמע דווקא שנחלקה השדרה כ"כ שנראים העלין העליונים תלויקים ומפוזרים זה מזה לגמרי אבל בחלוק מועט שנחלקה השדרה מיפסל אפ"פ ואינה לתמוה מפרש"י כיון דלחסקנא בסמוך דסרוק דנרייתא דפסול היינו שנפרד פניהם זה מזה ועדיין מחוברים בנבן כשר כהיסתם מיירי שנפרד רוב השדרה עם העלין שלמטה מן השדרה אבל שני עלין המתנשאים לא נחלקו אבל נחלקה התיומת היינו שנחלקו שני עלין המתנשאים זה מזה וכן כתב רבינו ירוחם להדיא. והניח יוסף כתב כך בשם ס"ר ירוחם לפנינו דווקא לפני דחלוק מועט שנחלק השדרה לא מפסיל אפילו נחלקו שני עלין העליונים כדפרישית ואין חולק על זה משום מחבר עי"ן שם:

ומ"ש והגאונים מפרשים עלין העליונים כו' פי' דמיירי בלולבים שהם כלים בתמצע נב' עלים שכל עלה מהם כפול כדרך שאר עלי שבלולב ואותן ב' עלין העליונים דרכן להיות מחוברין ודבוקים ממש בלי פירוד כחילו הם גוף אחד ואם נפרד חוטן הדיבוק ברובן עד שנראין כשנים זהו נחלקה כהיותה ופסול בתמצע ע"י שלא נחלקו בנבן כל עיקר וכתבו התוי' בפרק הגוזל קמא ורמ"ש בפ' לולב הגזול שלפי פי' זה לא נמצא לולב כשר בשלמו כי אין נמצאים בתרגינו שיהיה להם תיומת בשניהם זה וי"ל שיהיו פסול שלא שהם נחלקו מבריותו: ולחלק לשתיהם שנחלקה מבריותו:

ומ"ש ורי"ף פי' על כל עלי הלולב שהם כפולים וכו' כלומר כשנחלקו ונפרדו בעלין ס"ל לשנים מצד פניהם אבל התיומת שלה קיימת ועדיין מחוברין בנבן כשר ופי' וה כתבו גם הסמ"ג בשם ר' חננאל ור' המניר כתב שכך הכריע הרמב"ן מן הירושלמי. ולעניין הלכה נקטינן כהרי"ף וכר' חננאל והרמ"ם והרמב"ד והרמב"ן שלא שרתו לעיין בנחלקו בעלין העליונים ודיבוקן ותיומן כפי' הגאונים ובלולבים שלנו מתי שתחלקת בריותו אינן מחוברין מ"מ אם הלולב כלה בעלה ג' לצד ונחלק לוקה עלה בתיומתו ברוכו אי אם כלה בשני עלין ונחלקו שניהן בתיומתן ברובן לו לפילו עלה ג' נחלקה בתיומתו ברובו מתי פסול דהא תמר ריב"ל נחלקה התיומת נעשה כמי שניטל' התיומת ופסול וכי תיכי דניטלה התיומת כתבו התו' ורמ"ם לחד תירוצא דפסול לפילו בניטלה לחלק מן התיומת ה"נ בנחלקה פסול כמו בניטלה דהכי משמע מדקאי נחלקה בניטלה וקאמר דנעש' כניטל' משמע דדיניהם שוה כ"ל. גם ה"ה כתב שים מי שפי' דעלה בעלין שבכולן שנחלקה תיומתו כפול והייט דווקא כרוב עלה ולא במיעוטו וכ"כ הר"ן לפי כברת התחתירין וע"ש. ובכך עוד שים מתחירין לפילו נחלק התיומת במיעוט ואין זה נכון מלא שרתו לחוש ולהחמיר ועוד החריך עיין עליו ועיין בהגה"ט בסמ"ק ובתרומת הדשן:

יש לו כתין קוליס כו' שם בריותן קוין פסול ופי' רש"י שיולמין בשדרה שלו כתין קוליס והטיל דו

תרמו וענף עץ עבות דרשו חכמים שענפיו מכסים את עציו וכיוצא בהם בפרק לולב הגזול (לב:) ור"ל עבות דקיימי פלפא בחד קינא ופי' רש"י ג' עלין בקן אחד יוצאין מתוך עוקן אחד ובתב הרמ"ם ומאמרת נדולה היא זו לפיט מלי שיצאו משוקן אחד ומיקרי ספיר בשהם מסוכנין זה לזה בשיעור ג' עלין אחד מאוך מהבירו אחד"כ שכל אחד בשוקו ול"ל מדברי הר"ן :

ואם יבשו ברובה בקן ובארו מהם על שלא נשארו אלא ג' בקן אחד כשר אפי' נשארו רוב כשר ועליו נשארו בו משום כשר ובלבד שתהא עבותו קיימת ומפרש בגמ' דמשמת לה בשמת מלרמה דקיימי שבשר שבשה בחד קינא דכי נקרי ד' אפו לקנו פלפא א:

ואם לא היו אלא שלשה בכל קן ונשארו מהם יתבשר משפטו בסתוך כו' היו בו פלפא פלפא בקינא בשיעור מורך ההדם ונשארו רוב העליס פסול אם תן נבי ההדם נפרטו עליו פסול ובתב הרמ"ם ז"ל כ' בשל השיטור נפרטו ההדם וטלב לה שתלטו תן השדרה לפס כן נפרטו ההדם היו נשארו וברייתא קתני נשארו רוב עליו ובלבד שתהא עבותו קיימת אלא נפרטו מתוכר הוא אלא שנפרטו לשדדין ושתים בשיעור ושדה לשדדין שתים ושלש ע"כ ודברי סיום ככותב כיה דנשארו דברייתא כל העבות קיימת אלא שנשארו העליס היתירים על העבות ונפרטו לשתני' היינו שנשארו רוב עבות של שיעור ההדם ושתיירי התיטוש עכ"ל ושתמא תר"ל שאם כל שיעור מורך ההדם היה עבות ונשארו רוב העליס כלומר רוב הקינים שפי' לה נפל מכל קן אלא אחד פלפא אחד כפי דעת הנמוקים שפוסרין שנרייך שיהא כל שיעור מורך ההדם עבות כמ"ש רבי' נסתוך תכל ר"י כתב והקשו על כל הטיטור ופירשו שנפרטו רוב עבות של שיעור ההדם כלומר שנשארו ושתייר התיטוש כלומר מכ' עלין של קן אפי' שנשיטו נפרטו העליס ושתייר כ"א ולפיכך פסול עכ"ל ואס זו היתה כוונת רבי' יש לברוס כשתפי' דברטי ואס נשארו רוב העלין של שיעור העבות פסול אלא דקשיא לי דמשמע שאס נשר אלא ג' מכל קן וקן כשירה ואיהו מפשר שהוא סובר כדעת הרמ"ם שתכתוב בסתוך תכל תל' הרמ"ם שתכתוב בסתוך שכתב הרמ"ך נרתה בפי' קתני דבנשרו רוב הקינין מיירי ואפי' לא נשר מכל קן אלא אחד פלפא ואה בפי דעת הנמוקים שפוסרין שנרייך שיהא כל שיעור מורך ההדם עבות אלא שנשרו רוב העלין של קן אחד ושתייר כ"א ואפילו הכי פשיטא לי דלא סגי בהכי דבשלמא אי נשרו רוב העלין של שיעור העבות פסול אלא דקשיא לי דמשמע שאס נשר אלא ג' מכל קן וקן כשירה ואיהו מפשר שהוא סובר כדעת הרמ"ם שתכתוב בסתוך תכל תל' הרמ"ם שתכתוב בסתוך שכתב הרמ"ך נרתה בפי' קתני דבנשרו רוב הקינין מיירי ואפי' לא נשר

יבשו עליו פסולו מ"מ אפי' אבל מס כתשו כשר כדלקמן סי' תרנ"ב ס"ב ובשעת הדחק אפי' יבש כל צרכו ס"ל להרמ"א דאפי' יבש כל צרכו פסול ואפי' יבש מעט כשר ע"כ ומ"ש בשם הרמ"ד דאפי' יבש מעט כשר ע"כ לאו דוקא אלא ה"ה אפי' יבש כל צרכו

ומ״ש הלכך אם יבש כשר דלא גרע מנקטם כגר כתבתי בסמוך שכן׳ כתב לפסול ביבש רמזו משום דכשם שרמזו על הדם כשכוחו לח מניל עכ כלכ כך כשכוחו יבש פוסל ונרמה לטעמיה מזיל דפסל בנקטם רמזו מהכל בתכשירי בנקטם רמזו לא גרע יבש מנקטם ומ״ם שכשהוא לח מניל על הכל מ״מ כשהוא יבש מיט פוסל מת הכל כשהוא כח״מ כשם כריטב״ם בלכתא לפסיר מפיל כחד ולא קשה מלא לפיירו מזה בעיון שלמה ובתרתין לישני ומכשרי כחד וקטום וכן הלכה למעשה מפי מורי ע״כ :

הין מבניס מרובים מעליו ירוקות כשר וכו׳ משנה שם (לב ׳) היו מבניו מרובות מעליו פסול וכגמ׳ (לב ׳) אמר רב חסדא דכר זה רבינו הגדול אמרו לפ שלא מבניו שחורות אבל מבניו ירוקות מיניה דהדם הוא וכתר אמר רב פפא מדומות כשחורות דמין למר רב מסדא מתי שחור מדום הוא מלא שלקה :

ומ״ש ואין ממעטין בחוסס כי״ע ואם מיעטן כשר משנה שם (לב ׳) היו מבניו מרוכין מעליו פסול ואם מיעטן כשר ואין ממעטין מחוסס כי״ם משום דמחקן מבא ותמרינן בגמרא (לו ׳) דאם עבר וליקטן כשר ולפיכך היפך רבינו לשון המשנה וכתב ואם מיעטן כשר אמר ואין ממעטין מחוסס כי״ע לכתחלה דאם עבר וליקטן כי״ם כשר ומיהו ממרינן בגמרא דה״מ בדשכחוה מתמהול דדחוי מעיקרו הוא דפסיעה הוא דדחוי מעיקרו לא הוי דיחוי אבל מי שכחוה כי״ע ונרמה בדאם לא עבר ונרמה מו מוה ונרמה מו לא ורמיקי לברמב״ם והרא״ש שכתבו דאם אם עבר וליקטם כשר ולא מילקו בין מכחוה מעי״ע לכתחלה ומיהו בדיעבד אפילו בדאם עבר ונרמה מו לא מיקטו כשר ולא מילקו בין מכחוה מעי״ע לכתחלה ומיהו בדיעבד אפילו מזוס למע״ע דנרמה ונרמה הוא כל שכיבו לתקן לא הוי דיחוי כלמר רב מבי מכמיס פרק כל הפסולים (לד :) וה״ג היכו לתקן הוא ונרמוס בגמרא אלא דת״ר מן ממעטין כי״ע מזוס רבי מלעזר כ״ר שמעון אומרו ממעטין והא קא מתקן מנא כי״ם מ״ר מבי כגון שלקטם לאכילה ור׳ מלעזר כ״ר שמעון שכר לה כתבה לאמר דבר שאין מתכוין מותר והא מבי ורבא לאמרי תרוויהו מודה ר״ם בפסיק דיעבד ולא יתוץ הכ״ע לאיש הועמנא מחריפי כלומר ובין דת״ל לו מין כאן תקון כלי ומתמה למי מבכה הועמנא מחריפי דמלי לאקנן לאכילה בידו לתקן מאיב ולכלך אפי׳ מחמר כי״ע ונרמה ונרמה הוא אם מיעטן כשר דאזור ונרמה ומלוגדא דאמר לחמור כי״ע לא תיפוקו מזוס דנרמה ונרמה הוא לא מפיקי מלעולמא טעמא דיעבד ר׳ אפי לר׳ מלעזר ברבי שמעון דלמותו הטעם מע״ב דנרמה ונרמה הוא מזוד ונרמה ודין זה לליקטן לאכילה כשר כתב הרמב״ם ו״ל עבר וליקטן מו שליקטן אחד מאד לאכילה כשר ויש לתמוה למה לא כתב שנריך שחסיה לו הועמנא מחריפי לשיסיה מותר לקטן לאכילה ועוד למה שנריך שילקטם מ׳ מ׳ כיון ללאכילה לוקט אפי׳ כאב ניחד נמי ומדברי ה״ה נרמה שהיה גורם בדברי הרמב״ם מו שליקטם אחד לאכילה הרי זו כשר ובגרסת ו ניחא דאפי׳ כאב ניחד ברי ללקט ואחד דקאמר היינו לומר דלא ברי למעטן אלא לאחד אחד דאית ליה הועמנא מחריפי ומ״ל לו : **כתוב** כאורחות חיים בשם בעל ההשלמה ואם אין לו אלא זה שנתנו מרוכות מעליו ויבש מנרך עליו והלכם שוטה לשולם לאחר אלא כל שלא מיעט עניניו לעולם פסול .

תרמז וערבי נחל דרשו מכמיס שעליה שלה משוך כנחל בריימא בפרק שלה מזוס וכו׳ בפ׳ לולב הגזול (לב ׳) תניא ערבי נחל פרט שעליה שלה משוך כנחל בריימא ואיזהו ערבה קנה שלה מזוס ועליה שלה משוך ופיה חלק בפלפה קנה שלה לבן בפלפה ועלה שלה עגול ופיה דומה למגל והתניא דומה למסר פסול אמר רבה לא קשיא כאן מגיל כאן מגיל אמר אביי כי תניא ההיא בחילפא גילת ופירש״י קנה שלה . עין שלה ופיה חלק חוזן של עלים חלק ואיזהו עשוי פגימות פגימות והתניא דומה למגל כאן מגיל קשיא פגימותיה כולם טוטות לגד אחד עקומות כלפי גיית יד שלה מסר הוא מגירה ופגימותיה סולטות נכחן ולכן ג׳ עוקצין ג׳ מכלן וג׳ מכאן כפגימות הסכין ר״ג מסכתא לר בחילפא גילת חילפא גילת מין ערבה כשירה היא ופיה דומה למגל אבל אחר ערבה פיה חלק והרמב״ם כ׳ וים שם מין ערבה שמין פי העלה שלה חלק ואיזו כאסר מגלף יש בו תלמים קטנים עד מאד כמו פי מגל קטן וזה כאר נרמה מדבריו שהוא מפרש שהחילוק שבין דומה למגל לדומה למסר אינו כתחוטת הפגימות ושורתן כשירה׳ אלא בדקוקן ומניין והא דתמרינן דערבה קנה שלה לבן ופלפה קנה שלה לבן מספקא לי אי מזוס מאד כשיו וכל שאינו מזוס אף ע״פ שהוא ירוק כאסרי לבן מיקרי ופסול מ״ד לבן דתמרי׳ היינו לבן ממש וכל שאינו לבן ממש מזוס מיקרי אלמ״פ שהוא ירוק מאחר שהשאחת מכה בו הוא נעשה מזוס בכלל מזוס הוא ולזה דאמרי לא״כ לא משכחת לדיקן ערבה כשרה שהרי כל ערבה שלה קנה שלה ירוק ואפי׳ הוא מזוס אינו אלא מד אחכה ומשום הכי נקט שלה מזוס ועוכפים שקנה שלה לבן ירוק ואפי׳ בעוף ג׳ תמלא קלחו מזוס וקלחו ירוק : **ואם** יבשו או נשרו רוב עליה או שנקטם רמזה פסולה מבל כשהוא או נשרו משהו עליה ערבה משנה שם (לב ׳)

ומ״ש וה״ה אם יבש בראשו כשר דלא גרע מנקטם : היו ענביו מרובים מעליו ירוקות כשר שהם מסראיו ואם הם אדומות או שחורות פסול ואין ממעטין אותם בי״ט ואם מיעטן כשר :

תרמז וערבי נחל דרשו חכמים שעלה שלה משוך כנחל וזה סימנה קנה שלה אדום (ג) ועלה שלה משוך ופיה חלק לנסרי וצפצפה פסולה וזה סימנה קנה שלה לבן ועלה שלה ענול ופיה אינה חלק ודוקא שפגימותיה הולכות נבחן ויש להם ב׳ עוקצין בכסטר אבל יש מין ערבה שקנה שלה אדום ועלה שלה משוך ופיה אינה חלק לנסרי אלא שדומה למגל שפגימותיה עקומות ונוטות לצד אחד והיא בשירה ואם יבשו או נשרו רוב עליה או שנקטם ראש׳ פסולה אבל כמושה או נשרו מיעוט עליה כשרה

ומ״ש והלכך אם יבש כשר דלא גרע מנקטם כגר כתבתי בסמוך שכן׳ כתב לפסול ביבש רמזו משום דכשם שרמזו על הדם כשכוחו לח מניל עכ כלכ כך כשכוחו יבש פוסל ונרמה לטעמיה מזיל דפסל בנקטם רמזו לא גרע יבש מנקטם ומ״ם שכשהוא לח מניל על הכל מ״מ כשהוא יבש מיט פוסל מת הכל כשהוא כח״מ כשם כריטב״ם בלכתא לפסיר מפיל כחד ולא קשה מלא לפיירו מזה בעיון שלמה ובתרתין לישני ומכשרי כחד וקטום וכן הלכה למעשה מפי מורי ע״כ :

הין מבניס מרובים מעליו ירוקות כשר וכו׳ משנה שם (לב ׳) היו מבניו מרוכין מעליו פסול וכגמ׳ (לב ׳) אמר רב חסדא דכר זה רבינו הגדול אמרו לפ שלא מבניו שחורות אבל מבניו ירוקות מיניה דהדם הוא וכתר אמר רב פפא מדומות כשחורות דמין למר רב מסדא מתי שחור מדום הוא מלא שלקה :

ומ״ש ואין ממעטין בחוסס כי״ע ואם מיעטן כשר משנה שם (לב ׳) היו מבניו מרוכין מעליו פסול ואם מיעטן כשר ואין ממעטין מחוסס כי״ם משום דמחקן מבא ותמרינן בגמרא (לו ׳) דאם עבר וליקטן כשר ולפיכך היפך רבינו לשון המשנה וכתב ואם מיעטן כשר אמר ואין ממעטין מחוסס כי״ע לכתחלה דאם עבר וליקטן כי״ם כשר ומיהו ממרינן בגמרא דה״מ בדשכחוה מתמהול דדחוי מעיקרו הוא דפסיעה הוא דדחוי מעיקרו לא הוי דיחוי מבל מי שכחוה כי״ע ונרמה ונרמה הוא אם מיעטן כשר דאזור ונרמה ומלוגדא דאמר לחמור כי״ע לא תיפוקו מזוס דנרמה ונרמה הוא לא מפיקי מלעולמא טעמא דיעבד ר׳ אפי לר׳ מלעזר ברבי שמעון דלמותו הטעם מע״ב דנרמה ונרמה הוא מזוד ונרמה ודין זה לליקטן לאכילה כשר כתב הרמב״ם ו״ל עבר וליקטן מו שליקטן אחד מאד לאכילה כשר ויש לתמוה למה לא כתב שנריך שחסיה לו הועמנא מחריפי לשיסיה מותר לקטן לאכילה ועוד למה שנריך שילקטם מ׳ מ׳ כיון ללאכילה לוקט אפי׳ כאב ניחד נמי ומדברי ה״ה נרמה שהיה גורם בדברי הרמב״ם מו שליקטם אחד לאכילה הרי זו כשר ובגרסת ו ניחא דאפי׳ כאב ניחד ברי ללקט ואחד דקאמר היינו לומר דלא ברי למעטן אלא לאחד אחד דאית ליה הועמנא מחריפי ומ״ל לו : **כתוב** כאורחות חיים בשם בעל ההשלמה ואם אין לו אלא זה שנתנו מרוכות מעליו ויבש מנרך עליו והלכם שוטה לשולם לאחר אלא כל שלא מיעט עניניו לעולם פסול .

תרמז וערבי נחל דרשו מכמיס שעליה שלה משוך כנחל וזה סימנה קנה שלה מזוס וכו׳ בפ׳ לולב הגזול (לב ׳) תניא ערבי נחל פרט שעליה שלה משוך כנחל בריימא ואיזהו ערבה קנה שלה מזוס ועליה שלה משוך ופיה חלק בפלפה קנה שלה לבן בפלפה ועלה שלה עגול ופיה דומה למגל והתניא דומה למסר פסול אמר רבה לא קשיא כאן מגיל כאן מגיל אמר אביי כי תניא ההיא בחילפא גילת ופירש״י קנה שלה . עין שלה ופיה חלק חוזן של עלים חלק ואיזהו עשוי פגימות פגימות והתניא דומה למגל כאן מגיל קשיא פגימותיה כולם טוטות לגד אחד עקומות כלפי גיית יד שלה מסר הוא מגירה ופגימותיה סולטות נכחן ולכן ג׳ עוקצין ג׳ מכלן וג׳ מכאן כפגימות הסכין ר״ג מסכתא לר בחילפא גילת חילפא גילת מין ערבה כשירה היא ופיה דומה למגל אבל אחר ערבה פיה חלק והרמב״ם כ׳ וים שם מין ערבה שמין פי העלה שלה חלק ואיזו כאסר מגלף יש בו תלמים קטנים עד מאד כמו פי מגל קטן וזה כאר נרמה מדבריו שהוא מפרש שהחילוק שבין דומה למגל לדומה למסר אינו כתחוטת הפגימות ושורתן כשירה׳ אלא בדקוקן ומניין והא דתמרינן דערבה קנה שלה לבן ופלפה קנה שלה לבן מספקא לי אי מזוס מאד כשיו וכל שאינו מזוס אף ע״פ שהוא ירוק כאסרי לבן מיקרי ופסול מ״ד לבן דתמרי׳ היינו לבן ממש וכל שאינו לבן ממש מזוס מיקרי אלמ״פ שהוא ירוק מאחר שהשאחת מכה בו הוא נעשה מזוס בכלל מזוס הוא ולזה דאמרי לא״כ לא משכחת לדיקן ערבה כשרה שהרי כל ערבה שלה קנה שלה ירוק ואפי׳ הוא מזוס אינו אלא מד אחכה ומשום הכי נקט שלה מזוס ועוכפים שקנה שלה לבן ירוק ואפי׳ בעוף ג׳ תמלא קלחו מזוס וקלחו ירוק : **ואם** יבשו או נשרו רוב עליה או שנקטם רמזה פסולה מבל כשהוא או נשרו משהו עליה ערבה משנה שם (לב ׳)

ומ״ש וה״ה אם יבש בראשו כשר דלא גרע מנקטם : היו ענביו מרובים מעליו ירוקות כשר שהם מסראיו ואם הם אדומות או שחורות פסול ואין ממעטין אותם בי״ט ואם מיעטן כשר :

תרמז וערבי נחל דרשו חכמים שעלה שלה משוך כנחל וזה סימנה קנה שלה אדום (ג) ועלה שלה משוך ופיה חלק לנסרי וצפצפה פסולה וזה סימנה קנה שלה לבן ועלה שלה ענול ופיה אינה חלק ודוקא שפגימותיה הולכות נבחן ויש להם ב׳ עוקצין בכסטר אבל יש מין ערבה שקנה שלה אדום ועלה שלה משוך ופיה אינה חלק לנסרי אלא שדומה למגל שפגימותיה עקומות ונוטות לצד אחד והיא בשירה ואם יבשו או נשרו רוב עליה או שנקטם ראש׳ פסולה אבל כמושה או נשרו מיעוט עליה כשרה

ומ״ש נכתן וכו׳ : וה״ה סימנה כו׳ כלומר זהו סי׳ ערבה כהלוכה בהורה שבשרה לנתת בה קנה שלה לבן וכו׳ ולפלפה פסולה וה״ה סימנה קנה שלה לבן וכו׳ ומפני שהרי כן תמלא בחילפא עגפים קנה שלה לבן וכו׳ ומפני שהרי כן תמלא בחילפא עגפים קנה שלה מזוס ועוכפים שקנה שלה לבן ירוק ואפי׳ בעוף ג׳ תמלא קלחו מזוס וקלחו ירוק : **ואם** יבשו או נשרו רוב עליה או שנקטם רמזה פסולה מבל כשהוא או נשרו משהו עליה ערבה משנה שם (לב ׳)

ומ״ש וכו׳ נקטוף : **ומ״ש** מבל כשהוא או נשרו משהו עליה ערבה

דרכי משה

(ב) ודע כי באלו המרוכות משום המנהג לנהוג על הדם דקיימי תרי ותרי בחד קינא ומתרא״י יישב שעם המנהג וכן הארכתי בזה בתשובה בס״ד וכן משמע מדברי מהרי״ל בה׳ לולב דאין לחוש : ומדברי

פרישה

סי׳ **תרמז** (ג) **ועלה** שלה משוך ופיה חלק לנסרי מזוס ומיהו אפילו בדאם עבר וליקטן כי מיעטן אין מכשירין אלא בדשכחוה מתמהול דדחוי מעיקרו הוא דפסיעה הוא דדחוי מעיקרו לא הוי דיחוי אבל מי שכחוה כי״ע ונרמה ונרמה הוא אם מיעטן כשר דאזור ונרמה ומלוגדא דאמר לחמור כי״ע לא תיפוקו מזוס דנרמה ונרמה הוא לא מפיקי מלעולמא טעמא דיעבד ר׳ אפי לר׳ מלעזר ברבי שמעון דלמותו הטעם מע״ב דנרמה ונרמה הוא מזוד ונרמה ודין זה לליקטן לאכילה כשר כתב הרמב״ם ו״ל עבר וליקטן מו שליקטן אחד מאד לאכילה כשר ויש לתמוה למה לא כתב שנריך שחסיה לו הועמנא מחריפי לשיסיה מותר לקטן לאכילה ועוד למה שנריך שילקטם מ׳ מ׳ כיון ללאכילה לוקט אפי׳ כאב ניחד נמי ומדברי ה״ה נרמה שהיה גורם בדברי הרמב״ם מו שליקטם אחד לאכילה הרי זו כשר ובגרסת ו ניחא דאפי׳ כאב ניחד ברי ללקט ואחד דקאמר היינו לומר דלא ברי למעטן אלא לאחד אחד דאית ליה הועמנא מחריפי ומ״ל לו : **כתוב** כאורחות חיים בשם בעל ההשלמה ואם אין לו אלא זה שנתנו מרוכות מעליו ויבש מנרך עליו והלכם שוטה לשולם לאחר אלא כל שלא מיעט עניניו לעולם פסול .

תרמז וערבי נחל דרשו מכמיס שעליה שלה משוך כנחל בריימא בפרק לולב הגזול ושעם דרשתם זו מפני שמי מפשר לומר דזוקא שעלה שלה משוך כנחל בריימא בפרק גדלה על הגמל שהרי מערבי לשון רבים מרגיזו לף של כעל ושל כריס כתו שיהא בסמוך מ״ב בפ״ב דלכתיב נחל דרשת נכתב שעלה שלה משוך כנחל ופרש״י משוך ולא שעגול פרש לפלפה וב״ב הרמ״ב ותניא תו ערבי נחל פרט לפלפה מיהו ערבה ומיהו ערבה קנה שלה מזוס ועלה שלה משוך כנחל בריימא בפרק לפלפה קנה שלה לבן בפלפה ועלה עגול פרש לפלפה . ערבה קנה שלה מזוס ועלה שלה משוך ופיה חלק לפלפה קנה שלה לבן ועלה שלה עגול ופיה דומה למגל . והתניא דומה למגל כאר דומה למסר פסול אמר מבי כי תניא ההיא בחילפא גילת ופי׳ רש״י כתגל ומסר כמ״ש רבינו למסר היא מגירה וכו׳ :

ומ״ש רבינו דכתוב למגל מיט כאר מפ״ב קנה שלה מזוס ועלה שלה משוך כחילפא גילת חילפא גילת מין ערבה כשירה היא ופיה דומה למגל אבל אחר ערבה פיה חלק והרמב״ם כ׳ וים שם מין ערבה שמין פי העלה שלה חלק ואיזו כאסר מגלף יש בו תלמים קטנים עד מאד כמו פי מגל קטן וזה כאר נרמה מדבריו שהוא מפרש שהחילוק שבין דומה למגל לדומה למסר אינו כתחוטת הפגימות ושורתן כשירה׳ אלא בדקוקן ומניין והא דתמרינן דערבה קנה שלה לבן ופלפה קנה שלה לבן מספקא לי אי מזוס מאד כשיו וכל שאינו מזוס אף ע״פ שהוא ירוק כאסרי לבן מיקרי ופסול מ״ד לבן דתמרי׳ היינו לבן ממש וכל שאינו לבן ממש מזוס מיקרי אלמ״פ שהוא ירוק מאחר שהשאחת מכה בו הוא נעשה מזוס בכלל מזוס הוא ולזה דאמרי לא״כ לא משכחת לדיקן ערבה כשרה שהרי כל ערבה שלה קנה שלה ירוק ואפי׳ הוא מזוס אינו אלא מד אחכה ומשום הכי נקט שלה מזוס ועוכפים שקנה שלה לבן ירוק ואפי׳ בעוף ג׳ תמלא קלחו מזוס וקלחו ירוק : **ואם** יבשו או נשרו רוב עליה או שנקטם רמזה פסולה מבל כשהוא או נשרו משהו עליה ערבה משנה שם (לב ׳)

ומ״ש נכתן וכו׳ : וה״ה סימנה כו׳ כלומר זהו סי׳ ערבה כהלוכה בהורה שבשרה לנתת בה קנה שלה לבן וכו׳ ולפלפה פסולה וה״ה סימנה קנה שלה לבן וכו׳ ומפני שהרי כן תמלא בחילפא עגפים קנה שלה מזוס ועוכפים שקנה שלה לבן ירוק ואפי׳ בעוף ג׳ תמלא קלחו מזוס וקלחו ירוק : **ואם** יבשו או נשרו רוב עליה או שנקטם רמזה פסולה מבל כשהוא או נשרו משהו עליה ערבה משנה שם (לב ׳)

ומ״ש וכו׳ נקטוף : **ומ״ש** מבל כשהוא או נשרו משהו עליה ערבה

דרכי משה

(ב) ודע כי באלו המרוכות משום המנהג לנהוג על הדם דקיימי תרי ותרי בחד קינא ומתרא״י יישב שעם המנהג וכן הארכתי בזה בתשובה בס״ד וכן משמע מדברי מהרי״ל בה׳ לולב דאין לחוש : ומדברי

פרישה

סי׳ **תרמז** (ג) **ועלה** שלה משוך ופיה חלק לנסרי מזוס ומיהו אפילו בדאם עבר וליקטן כי מיעטן אין מכשירין אלא בדשכחוה מתמהול דדחוי מעיקרו הוא דפסיעה הוא דדחוי מעיקרו לא הוי דיחוי אבל מי שכחוה כי״ע ונרמה ונרמה הוא אם מיעטן כשר דאזור ונרמה ומלוגדא דאמר לחמור כי״ע לא תיפוקו מזוס דנרמה ונרמה הוא לא מפיקי מלעולמא טעמא דיעבד ר׳ אפי לר׳ מלעזר ברבי שמעון דלמותו הטעם מע״ב דנרמה ונרמה הוא מזוד ונרמה ודין זה לליקטן לאכילה כשר כתב הרמב״ם ו״ל עבר וליקטן מו שליקטן אחד מאד לאכילה כשר ויש לתמוה למה לא כתב שנריך שחסיה לו הועמנא מחריפי לשיסיה מותר לקטן לאכילה ועוד למה שנריך שילקטם מ׳ מ׳ כיון ללאכילה לוקט אפי׳ כאב ניחד נמי ומדברי ה״ה נרמה שהיה גורם בדברי הרמב״ם מו שליקטם אחד לאכילה הרי זו כשר ובגרסת ו ניחא דאפי׳ כאב ניחד ברי ללקט ואחד דקאמר היינו לומר דלא ברי למעטן אלא לאחד אחד דאית ליה הועמנא מחריפי ומ״ל לו : **כתוב** כאורחות חיים בשם בעל ההשלמה ואם אין לו אלא זה שנתנו מרוכות מעליו ויבש מנרך עליו והלכם שוטה לשולם לאחר אלא כל שלא מיעט עניניו לעולם פסול .

תרמז וערבי נחל דרשו מכמיס שעליה שלה משוך כנחל בריימא בפרק לולב הגזול ושעם דרשתם זו מפני שמי מפשר לומר דזוקא שעלה שלה משוך כנחל בריימא בפרק גדלה על הגמל שהרי מערבי לשון רבים מרגיזו לף של כעל ושל כריס כתו שיהא בסמוך מ״ב בפ״ב דלכתיב נחל דרשת נכתב שעלה שלה משוך כנחל ופרש״י משוך ולא שעגול פרש לפלפה וב״ב הרמ״ב ותניא תו ערבי נחל פרט לפלפה מיהו ערבה ומיהו ערבה קנה שלה מזוס ועלה שלה משוך כנחל בריימא בפרק לפלפה קנה שלה לבן בפלפה ועלה עגול פרש לפלפה . ערבה קנה שלה מזוס ועלה שלה משוך ופיה חלק לפלפה קנה שלה לבן ועלה שלה עגול ופיה דומה למגל . והתניא דומה למגל כאר דומה למסר פסול אמר מבי כי תניא ההיא בחילפא גילת ופי׳ רש״י כתגל ומסר כמ״ש רבינו למסר היא מגירה וכו׳ :

ומ״ש רבינו דכתוב למגל מיט כאר מפ״ב קנה שלה מזוס ועלה שלה משוך כחילפא גילת חילפא גילת מין ערבה כשירה היא ופיה דומה למגל אבל אחר ערבה פיה חלק והרמב״ם כ׳ וים שם מין ערבה שמין פי העלה שלה חלק ואיזו כאסר מגלף יש בו תלמים קטנים עד מאד כמו פי מגל קטן וזה כאר נרמה מדבריו שהוא מפרש שהחילוק שבין דומה למגל לדומה למסר אינו כתחוטת הפגימות ושורתן כשירה׳ אלא בדקוקן ומניין והא דתמרינן דערבה קנה שלה לבן ופלפה קנה שלה לבן מספקא לי אי מזוס מאד כשיו וכל שאינו מזוס אף ע״פ שהוא ירוק כאסרי לבן מיקרי ופסול מ״ד לבן דתמרי׳ היינו לבן ממש וכל שאינו לבן ממש מזוס מיקרי אלמ״פ שהוא ירוק מאחר שהשאחת מכה בו הוא נעשה מזוס בכלל מזוס הוא ולזה דאמרי לא״כ לא משכחת לדיקן ערבה כשרה שהרי כל ערבה שלה קנה שלה ירוק ואפי׳ הוא מזוס אינו אלא מד אחכה ומשום הכי נקט שלה מזוס ועוכפים שקנה שלה לבן ירוק ואפי׳ בעוף ג׳ תמלא קלחו מזוס וקלחו ירוק : **ואם** יבשו או נשרו רוב עליה או שנקטם רמזה פסולה מבל כשהוא או נשרו משהו עליה ערבה משנה שם (לב ׳)

ומ״ש וכו׳ נקטוף : **ומ״ש** מבל כשהוא או נשרו משהו עליה ערבה

דרכי משה

(ב) ודע כי באלו המרוכות משום המנהג לנהוג על הדם דקיימי תרי ותרי בחד קינא ומתרא״י יישב שעם המנהג וכן הארכתי בזה בתשובה בס״ד וכן משמע מדברי מהרי״ל בה׳ לולב דאין לחוש : ומדברי

פרישה

סי׳ **תרמז** (ג) **ועלה** שלה משוך ופיה חלק לנסרי מזוס ומיהו אפילו בדאם עבר וליקטן כי מיעטן אין מכשירין אלא בדשכחוה מתמהול דדחוי מעיקרו הוא דפסיעה הוא דדחוי מעיקרו לא הוי דיחוי אבל מי שכחוה כי״ע ונרמה ונרמה הוא אם מיעטן כשר דאזור ונרמה ומלוגדא דאמר לחמור כי״ע לא תיפוקו מזוס דנרמה ונרמה הוא לא מפיקי מלעולמא טעמא דיעבד ר׳ אפי לר׳ מלעזר ברבי שמעון דלמותו הטעם מע״ב דנרמה ונרמה הוא מזוד ונרמה ודין זה לליקטן לאכילה כשר כתב הרמב״ם ו״ל עבר וליקטן מו שליקטן אחד מאד לאכילה כשר ויש לתמוה למה לא כתב שנריך שחסיה לו הועמנא מחריפי לשיסיה מותר לקטן לאכילה ועוד למה שנריך שילקטם מ׳ מ׳ כיון ללאכילה לוקט אפי׳ כאב ניחד נמי ומדברי ה״ה נרמה שהיה גורם בדברי הרמב״ם מו שליקטם אחד לאכילה הרי זו כשר ובגרסת ו ניחא דאפי׳ כאב ניחד ברי ללקט ואחד דקאמר היינו לומר דלא ברי למעטן אלא לאחד אחד דאית ליה הועמנא מחריפי ומ״ל לו : **כתוב** כאורחות חיים בשם בעל ההשלמה ואם אין לו אלא זה שנתנו מרוכות מעליו ויבש מנרך עליו והלכם שוטה לשולם לאחר אלא כל שלא מיעט עניניו לעולם פסול .

תרמז וערבי נחל דרשו מכמיס שעליה שלה משוך כנחל בריימא בפרק לולב הגזול ושעם דרשתם זו מפני שמי מפשר לומר דזוקא שעלה שלה משוך כנחל בריימא בפרק גדלה על הגמל שהרי מערבי לשון רבים מרגיזו לף של כעל ושל כריס כתו שיהא בסמוך מ״ב בפ״ב דלכתיב נחל דרשת נכתב שעלה שלה משוך כנחל ופרש״י משוך ולא שעגול פרש לפלפה וב״ב הרמ״ב ותניא תו ערבי נחל פרט לפלפה מיהו ערבה ומיהו ערבה קנה שלה מזוס ועלה שלה משוך כנחל בריימא בפרק לפלפה קנה שלה לבן בפלפה ועלה עגול פרש לפלפה . ערבה קנה שלה מזוס ועלה שלה משוך ופיה חלק לפלפה קנה שלה לבן ועלה שלה עגול ופיה דומה למגל . והתניא דומה למגל כאר דומה למסר פסול אמר מבי כי תניא ההיא בחילפא גילת ופי׳ רש״י כתגל ומסר כמ״ש רבינו למסר היא מגירה וכו׳ :

ומ״ש רבינו דכתוב למגל מיט כאר מפ״ב קנה שלה מזוס ועלה שלה משוך כחילפא גילת חילפא גילת מין ערבה כשירה היא ופיה דומה למגל אבל אחר ערבה פיה חלק והרמב״ם כ׳ וים שם מין ערבה שמין פי העלה שלה חלק ואיזו כאסר מגלף יש בו תלמים קטנים עד מאד כמו פי מגל קטן וזה כאר נרמה מדבריו שהוא מפרש שהחילוק שבין דומה למגל לדומה למסר אינו כתחוטת הפגימות ושורתן כשירה׳ אלא בדקוקן ומניין והא דתמרינן דערבה קנה שלה לבן ופלפה קנה שלה לבן מספקא לי אי מזוס מאד כשיו וכל שאינו מזוס אף ע״פ שהוא ירוק כאסרי לבן מיקרי ופסול מ״ד לבן דתמרי׳ היינו לבן ממש וכל שאינו לבן ממש מזוס מיקרי אלמ״פ שהוא ירוק מאחר שהשאחת מכה בו הוא נעשה מזוס בכלל מזוס הוא ולזה דאמרי לא״כ לא משכחת לדיקן ערבה כשרה שהרי כל ערבה שלה קנה שלה ירוק ואפי׳ הוא מזוס אינו אלא מד אחכה ומשום הכי נקט שלה מזוס ועוכפים שקנה שלה לבן ירוק ואפי׳ בעוף ג׳ תמלא קלחו מזוס וקלחו ירוק : **ואם** יבשו או נשרו רוב עליה או שנקטם רמזה פסולה מבל כשהוא או נשרו משהו עליה ערבה משנה שם (לב ׳)

ומ״ש וכו׳ נקטוף : **ומ״ש** מבל כשהוא או נשרו משהו עליה ערבה

דרכי משה

(ב) ודע כי באלו המרוכות משום המנהג לנהוג על הדם דקיימי תרי ותרי בחד קינא ומתרא״י יישב שעם המנהג וכן הארכתי בזה בתשובה בס״ד וכן משמע מדברי מהרי״ל בה׳ לולב דאין לחוש : ומדברי

פרישה

סי׳ **תרמז** (ג) **ועלה** שלה משוך ופיה חלק לנסרי מזוס ומיהו אפילו בדאם עבר וליקטן כי מיעטן אין מכשירין אלא בדשכחוה מתמהול דדחוי מעיקרו הוא דפסיעה הוא דדחוי מעיקרו לא הוי דיחוי אבל מי שכחוה כי״ע ונרמה ונרמה הוא אם מיעטן כשר דאזור ונרמה ומלוגדא דאמר לחמור כי״ע לא תיפוקו מזוס דנרמה ונרמה הוא לא מפיקי מלעולמא טעמא דיעבד ר׳ אפי לר׳ מלעזר ברבי שמעון דלמותו הטעם מע״ב דנרמה ונרמה הוא מזוד ונרמה ודין זה לליקטן לאכילה כשר כתב הרמב״ם ו״ל עבר וליקטן מו שליקטן אחד מאד לאכילה כשר ויש לתמוה למה לא כתב שנריך שחסיה לו הועמנא מחריפי לשיסיה מותר לקטן לאכילה ועוד למה שנריך שילקטם מ׳ מ׳ כיון ללאכילה לוקט אפי׳ כאב ניחד נמי ומדברי ה״ה נרמה שהיה גורם בדברי הרמב״ם מו שליקטם אחד לאכילה הרי זו כשר ובגרסת ו ניחא דאפי׳ כאב ניחד ברי ללקט ואחד דקאמר היינו לומר דלא ברי למעטן אלא לאחד אחד דאית ליה הועמנא מחריפי ומ״ל לו : **כתוב** כאורחות חיים בשם בעל ההשלמה ואם אין לו אלא זה שנתנו מרוכות מעליו ויבש מנרך עליו והלכם שוטה לשולם לאחר אלא כל שלא מיעט עניניו לעולם פסול .

שרה מזמה סס ' וכתב הר"ן דמשום נשירת העלין שכיח בערבה טפי תני לה בערבה וה"ה לגולב וכמו שזמינו גם שהכמוסה כשרה וה"ק לעשר המינין כדתניא לקמן כתוכין כשרין ותני תוקה בתשבה בערבה מפני שמתני בה יותר וכו' וכתב עוד דלגבי ערבה מיוקרת ליה למיתני כמוסה כשרה דסד"א כיון דכתיב ערבי נחל כמוסה לא קמ"ל עכ"ל :

ומ"ש בשם בע"ה מסתברא מכאן לא נשתייר אלא עלה אחד עטעמו משום דמתמיהן ערבה לולב בערבה דמקדם וכיון דקי"ל בערבה דמקדם כרב ששת דאמר מפילו עלה אחד בכד אחד כלקמן בסי' תרס"ד ס"ג בערבה לולב מכשרין בכדו מפילו לא נשתייר אלא עלה אחד בכד אחד ומשמע דלא בעינן שיהא תוקה כעלה בדתוקו של בד כתו בערבה דמקדם דמשמע דקאמר רב ששת עלה אחד בכד אחד מפילו מינו בדתוקו מכל ה"ר יצחק מחרון כתב דכשרה בעלה ג' והוא שיהיה תוקה עלה בדתוקו של בד ' ובדאה שטעמו משום דס"ל בערבה שוה לכולם וכי היכי דבינבו עלין כשר ובלבד שיהיו בו ג' עלין לחין בדתוקו של בד והוא הדין בנכדו עלין חינו כשר אלא אם כן בשהיו בו ג' עלין לחין בדתוקו של בד לדעתו כתו שכתב לתעלה נבי הדם ה"ב נתי נבי ערבה ולפי זה לא דמקן נפרכה עליה פסולה היינו שנפרכו כל עליה ולא נשתייר אפי' ג' בכד אחד ומתי דקתני בסיפא נכדו מקלת עליה כשרה היינו נתי בכה"ג שנכדו מקלתה ונשתרו מקלת ואפי' לא נשתר אלא עלה אחד בכד אחד נתי נכדו מקלת עליה קרינן ביה מיכו ודלא לאוחרה בעינן כל סורך השעור או רוב עליו כתו בהדם :

ומ"ש ומלשון ג"ה הרמ"ב ירמה דבעינן רוב כך מבואר בפסקיו דכתב דנפרכו עליה היינו רוב עליה וע"ב ובריש פרקין ג' הבאתי נשונו :

והנדרלה על הכרים כו' סס ת"ר ערבי נחל הנדילה על הנחל ד"א שעלה עלה מעוך כנחל תניח מיוך לין לי עלה ערבי נחל על בעל ועל הרים מעין ת"ל ערבי נחל מ"מ מבא שמול מומר ערבי סניס אחד לולב ואחד למקדם ורבנן למקדם מנ"ל הילכתא גמירי להו ופירש"י הנדילה על הנחל נחלי מים מלוה בזו ומיהו על בעל כשירה כדלקמן כדכתיב ערבי לשון רבים ועל הרים ערבה על הרים ולא נפסקה עכ"ל ולזה נתכוין רבינו שכתב והנדלה על ההרים פי' שלא נפסקה בשרה שבא על המים לכוותו בפירושו להנדלה על ההרים מיירי בערבה שנדלה על ההרים ולא על המים מכל לן מיירי בנפסקה הנדלה בין ההרים דמוקה מפולו דיעבד פסולה . עוד פירש"י ערבי נחל מכל מקום לשון רבים מבא שמול מומר ערבי דמתר קרא לן להכשיר של בעל בן אלא כלמדך ג' מעות של ערבה מחד למגדה בלולב כו' ומשמע הכא דאפי' דרשות לן דרבנן מערבי ות"ב למתי דקי"ל כרבנן דמתרבו שני ערבות דדרשינן ערבי סניס מס כן לת תיקרבו דשל בעל ושל הרים וכן כתבו התוס' לגריך ליתר אלא להכשיר ערבה אלא שנדלה על נחל מים ולא של הרים ולא של בעל ומשמע לי מדבריהם דמפילו דיעבד פסולה וכך הכין הר"ן ז"ל וה"ר ירוחם ז"ל עיין בדבריהם וכתב הרמ"ב על דברי התוספות והכי משמע מדברי הרי ק אלא הניח בבריימא דשל בעל ושל הרים וקשיא לי אלא רמיתי העולם מזה וגם רש"י פי' ערבי נחל הנדלים על הנחל מתלה להניח הנדלים של בעל ושל הרים דמרבינן להו מערבי נחל מכל מקום ולא רמיתי לרבותי שהו מצוינן להניח ערבה הנדלה על הנחל וגרסה לי לפרש דערבי נחל הנדלים על הנחל כלומר ממין הנדל ועל הנחל דמיירי ערבה נחל שעלה עליה מחוך כנחל למעוטי דפסקה שעלה בעוב והמי תנח לן מנריך קרא לרבויי של בעל ושל הרים דכלל מעוטי דפסקה שעלה עוב היא לכתי מכרי רבנן דלקמן דמתרבי שני ערבות וכן משמע מתוך דברי הרמב"ם שכתב ערבי נחל כלומר ממין הנדל על הנחל מלא מין יהוא הוא הנקרא ערבי נחל שעלה שלה מחוך ופיה חלק וקנה שלה מדוש ורוב מין זה נדל על הנחלים לכך נקרא ערבי נחל ולפילו היה נדל במדבר או בהרים כשר עכ"ל ומהר"ר אליה מזרחי ז"ל כתב על זה וזהו מחוור מתמת ליה לפרושי מלתא דהרמב"ם דלכך נאמר ערבי נחל מפני שעלה שלה מדוש ורוב מין זה נדל על הנחלים ולא מ"מ שפירושו דרכויא דערבי נחל לשון רבים ומהו הטומחת שלו בניתתו לזה שכתוב בו לכך נקרא ערבי נחל המקום לכך נאמר ערבי נחל ולא ידעתי למה לא נתחוורו לדב ז"ל דברי הרמ"ב דהא כיון דהרמב"ם פסק דמתי מרבות בעינן והני ודאי מרבויא דערבי סיכו לפעמי לרבויי מינים הן של בעל ושל הרים דמתי מרבות לן דרשינן מערבי כדמוכח בגמרא והלכך ס"ל דממשמעות ערבי נחל מייתי של בעל ושל הרים והר"ן כתב דברי התוס' ומה"ר כתב ולפ"ז צריך ליהר בערבה שתהא נדילה על הנחל ולא נלמד בשל בעל ושל הרים ומע"ג דסתם לן תנא דמתני' ושל בעל כשירה מי הא מילתא מלין בפלוגתא דערבה מי סנים לן בס"ד מו כעין שתים הן ס"ת ומה"ב מהלוקת ומין הלכה כסתם כל זה על דעת מי שפוסק כר"ע מכל בעל ושל הרים ומה"ר כתב כדמתי מחת ולפ"ז פס ליה ערבי לתעוי של בעל ושל הרים עכ"ל :

תרמה פרי עין הדר דרשו חכמים הדר בתולן מצנה לצנה וסיטו מתרוג כפ' טולב הגזול (לה ·) : ומ"ש

ערבה נזולה ויניקה פסולה נקטם רחשה נפרכו עליה פסולה כחושה זנזנתה מקצת עליה כשירה וכתב הרמ"ם הלי נפרכו עליה דהדם וערבה פירוש שנפרכו מחקום חיבורן לף לפר"י שפירש לכפרן לולב סיינו שנחלקו בעלין בחקום שהחותת דהמי עלין נבי ערבה והדם ולפירש"י נפרכו דשלחן שוה ושנה בסופה נשרו מקלת עליה כשירה לחמתינן שנפרכו עליה סייטו כרוב כלחיתת בחום' ובני פסולה נקט נפרכו משום דהוי כרוב ובני מיחזה שיך נשון נשרו וה"ה כתב נפרכו עליה נפי דעת רבינו וההלכות נרשה שכשירה שכלדלו מהקנה שהן מחובדות בו דומה לפירושם שנפרכו עליו של לולב ולפירוש הרמ"ם פירש שנחלקו בעלין וכשרנו לתרכן ושני הפרי לחת בעיקר הדין ע"כ והרמב"ם כתב דערבה שנקטם ברחשה כשירה וכתב ה"ה שע"ש שמיטו שחשה נקטם רחשה פסולה רבינו סובר שכשה שנדחה פיסול קטיחת ההדם מהכשיר זר"ש ה"ה לפיסול קטיחת הערבה שהוא כדמה שדרך לחך להדם וערבה מכל מין נרחה כן מהלכות שכרי כתבו מצנה זו דערבה כפשוטה גלת דמייה ווה דעת הרמב"ן לחלק ביניהם ונתן טעם לדבר מפני שהדם כל הזורו בעבותו שעליו חופין את רחשו ומין קטיחת הרחש ניכרת בו מכל בשאר מינים קטיחת הרחש ניכרת בהם ופוגמת בהדרה ע"כ :

והנדילה על הכרים פי' שלא על המים כשירה שם חניח ערבי נחל מין לי מלא ערבי נחל על בעל ושל הרים מעין תלמוד לומר ערבי נחל מ"מ מבא שמול מומר ערבי נחל שהיה ס' לגלוב ולחה למקדם ולרבנן למקדם מנא להו דלכתא גמירי לה וכתבו התוספות דלמנ שמול ולחה קחה ליח להו הא דדרשינן לקמן ערבי שהיה שלא סברי בר"ע ולמר ערבה מחה דשהי דרשות לן דרשינן מערבי כדמוכח הכא ומין הלכה כר"ע ודרשינן ערבי נחל שהיה ס"כ לא מחרבי של בעל ושל הרים ס"כ לריך ליחר שלא להכיח ערבה שלא שנדילה על נחל מים ולא של הרים ולא של בעל ע"כ וכתב הרמ"ם וכן משמע מדברי המלפסי שלא הניח בבריימא דשל בעל ושל הרים ומקשה לפי שלא רמיתי העלם זמתה הנחל דמיירי בערבי נחל הנדילים על המים ולא של הרים דמרבינן להו מערבי נחל מ"מ לא רחיתי לרבותי שהו מצוים להניח ערבה הנדילה על הנחל ורחה לי לפרש דערבי נחל הנדילות על הנחל כלומר ממין הנדל ועל הנחל ואיטו ערבה שרוכה נדילה על הנחל למעוטי דפסקה הנדילה על ההרים ד"א ערבי נחל שעלה שלה מחוך כנחל למעוטי דפסקה שעלה שלה עגול והמי תנח לן מנריך קרא לרבויי של בעל ושל הרים דכלל מעוטי דפסקה שעלה שלה עגול והמי תנח לן מנריך קרא לרבויי של בעל ושל הרים דמרבינן ערבי נחל מכל מקום ולא רמיתי לרבותי שהו מצוינן להניח ערבה הנדלה על הנחל ורחה לי לפרש דערבי נחל הנדלים על הנחל כלומר ממין הנדל ועל הנחל דמיירי ערבה נחל שעלה עליה מחוך כנחל למעוטי דפסקה הנדלה בין ההרים ד"א ערבי נחל שעלה שלה מחוך כנחל למעוטי דפסקה שעלה שלה עגול והמי תנח לן מנריך קרא לרבויי של בעל ושל הרים דמרבינן להו מ

ומ״ש ומס״ה הוא יבש פסול מעצה שם (לד ׳) : שיעור היבשות פירש הרמב״ם כשתכלה הליחה וכו׳ כ״כ הרמ״ם שם :

ומ״ש יכול לטעביר בו מחט לו חוט ומס״ה יש בו ליחה וירקה בחוט ונרמה להניח לשון קצר וכו׳ כלומר כתב ירקה בחוט לו חוט ומוכר נרמה להניח כשאול ולכתוב יכול לטעביר בו מחט וכו חוט והחמה מ״ם מתי דמסיים ירקה בחוט ולא הזכיר מחט ובלמ״ה צריך לטעמיה כן משום לישנא דיכול לטעביר בו מחט לו חוט לוט מכון דסיפיך יכול לטעביר בו חוט בלא מחט :

וכתב הרמ״ם נבי פסול דחוזק כיוצא וכל הפוסלים משום הדר פוסלים בחוזקו בכל שהוא וכ״כ הר״ן ומחט רבינו לקמן : **ניקב** ומסר כל שהוא וכו׳ שם בחוזק ניקב ולא מסר כל שהוא כסר ובגמרא (לו) תני שלא כר חייגא ניקב מפולש בחוזקו ושלימו מפולש בכלישר ומיבעי״ל הכי גבסיגן ניקב ומסר כל שהוא פסול · ניקב ומסר כל שהוא חלת מלתא הוא למילו ניקב ולא מסר שקחב פ׳ שהוא : תני שולא כר חייגא · מניקב ולא מסר קמי תנא לומר מנא דמתניתין ואתא למי תנא לומר ומש מפולש הוא מלגו לגדו פסול בניקב כל שהוא אפי׳ של מחט : וניקב שלימו מפולש בכלישר · מס הוא דחב כלישר בפסול ולא ע״ם שלא מסר בלוס כגון שחתב בו יחד עבה ומתניתין בפחות מכלישר ובשלימו מפולש וכ״כ הרמ״ם לשולא כר חייגא מפיסף קמי וכן מוכיח בירושלמי בגרסיגן התם ניקב ולא פילג מנפנים כשר כי הא דתכן נקב ולא מסר כל שהוא כשר מיהו לשון בירושלמי משמע לאפ״ם שלימו מפולש מעבר לשבר אלא שלא למלל הוי מפולש מדקתמרינן ולא פילג מנפנים הא פילג מנפנים פסול אעיפ שלימו מפולש מצי למדיס וכן פירש ר״י סס נקב עד חדרי הזרע שהגרעינין בתוכו פסול אע״פ שלא מסר בלוס והא דבעי נקב מפולש סייט שלא בנגד החדרים ויקב עד החדר בכלל מפולש הוא וכן משמע מכל בה״ג כתב מפולש כדי שירחה הנקב אלא זה לשל אחד ז׳ אחד מ׳ אפי׳ ניקב לחלל לא הוי מפולש ובכר ובירוש׳ כתב הרמב״ד שיש לפרש דה״ק דלמ״ד אפי׳ פילג מנפנים כדי שירחה הנקב אלא זה לשל אחד ז׳ שהוא נקב מכחן לבחן סס לא פילג מנפנים כדי שירחה הנקב אלא זה לשל אחד ז׳ כשר שלא תאמר מעיז של אתרוג כתנוקנים הם ומפשר שסובר בה״ג דהך בעיא דבעי תלתוה לי מדמיגן אתרוג שגמוך בפנים וקיימי חדרי זרע לריחה שבשפכה בקיעתן ולא מיבעיא דלחלון לקולא ולה״ק נקב לאותם חדרים לא הוי כמפולש וכ״מ שהרי״ף סובר דלחלון בהאי בעיא לקולא דהך פסולי מן עיקרן אלא דברי סופרים ולהכי לא הביא זאת בבעיא ורמב״ם כתב אתרוג שנקב נקב בתוכו מפולש לא יצא שהוא פסול ושלימו מפולש סס סיב כלישר אי יצא שהוא פסול נרחה שהוא מפרש דניקב ומסר כל שהוא חדי פסולי ניהו חד ניקב וחד מסר כל שהוא ופירש דניקב דמתני׳ היינו נקב מפולש ומיפסל אלא קתני ניקב ולא מסר כל שהוא כשר ודברי שולא כר חייגא אלא מסר בלל ומפ״ש כיון שהוא ניקב בלישר אע״פ שלימו מפולש פסול לבל מסר הא מני ליה בריסא דמתני׳ ומש״ה שפירושו מוחלק מפירש״י מ״ש לעניין הדין דברי ודברי רש״י שוין הס :

ומ״ש רבינו שר״ח פי׳ שאפי׳ נקב שיש בו מסרון מיט פוסל וכו׳ כ״כ שם ה״ה שהוא דעת הרמב״ד שכתב על דברי הרימב״ם זה שגוש אלא נקב מפולש בחסרון משהו שלימו מפולש בחסרון כלישר אבל מ״מ חסרון בעיגון וכתב ה״ה שהוא מפרש דריסא דמתני׳ אלא קתני נקב ומסר כל שהוא לאיכא למיכא תרתי לגריעותא פסול ומיפסל ג״כ אלא שקתני נקב ולישו מסר כשר וכולה נקב מפולש הוא ולא דברה משנתינו נקב שלימו מפולש כלל ושולא כר חייגא ניחא דנקב בחסרון כלישר הוי הוא כנקב מפולש בחסרון ז׳ ע״ל וכך היא דעת הר״ן ז״ל והרי״ף ומש״פ שכתב כה דתני שולא כר חייגא על ריסא דמתניתין מן להכריע ולומר דסבר כדעת בה״ג דמפרש דכל דקתי שולא לניקב ומסר קמי למילו כלא חסרון מע״פ שהוא מפולש מ״ מ כלישר כשר לאיכא למימר שהוא מפולש ניקב ומסר כל שהוא חדי פסולי ניקבו ניקב מע״פ שלא מסר חסר מע״פ שלא ניקב פסול וכמ״ש לדעת הרמב״ם ומ״כ שלא כר חייגא דמפר דקתי לניקב ומש״פ שלא מסר וקתמר דקף על גב דלא מסר מיפסיל בניקב מפולש לו כלישר :

ומ״ש ומס ניקב עד הזרע שגרעינין בתוכו כמפולש וכו׳ כבר כתבתי בסמוך שזה לעת הרמ״ם וזה״נ והרי״ף חלוקים בזה וכ״כ שהוא לעת הרמב״ם שסתם דבריו ועוד שגם הוא בשמיט מוסף בעיא בשם שהשמיט הרי״ף ומ״מ לעת התום׳ טוטה לעת הרמ״ם והר״ן כתב יש מתחילין ומוחרים שהקליפה דבר בפני עצמו הוא וכל שניקבה כולה מבד אחד נקב עד הזרע שהגרעינין בתוכו מפולש מקרי ע״כ ומפשר דכל כתתרוג עד חדרי הזרע קרי קליפה ומגמלו דבריו עולים כדברי התום׳ והרמ״ה ז״ל :

ומ״ש אתרוג שנמוק כל כזרו מנפנים וכו׳ כבר נתבאר : **כתב** נה״מ אתרוגים שיש בהם נקבים גדולים שנראה בהם חסרון שלמה שמוסם נקבים עושים כשהם גדולים ע״י קוצים ירקה דנשתו בפשיטות להכשיר ונתן טעם לדבר ומיהו נרמה מדבריו דהיינו דוקא נקב וכזרו קיים (ב) : ומס

שיקרן שלא דברי סופרים וכתב שזו היא נמי דעת הרמב״ם שהשמיט בעיא זו : פסולי מן עיקרן שלא מד״ם כמ״ש הרמ״ם מ״ת מתחר דספיקן במידי דאוריתא דלאוריתא הוא מע״ט ומש״ה השמיטו בעיא זו וכתבו הכריתא בפשטא אתרוג פחות מפולש ולפיכך קיימת בכל ענין פסול וכך פי׳ הר״ן ז״ל דברי הרי״ף ע״ש · ויש לדקדק לדעת המכשירין

דפליגי עליה דרבי יהודה ופוסלין אתרוג היכן לדידהו לא דרשינן הדר לשדר בתילן כו׳ דלגופיה מיעטריך דבעי הדר ממש שלא ממחי לכתיב פרי עץ הדר דרשינן עץ שטעם עצו ופריו שוה הוי לומר זה אתרוג וכמ״ש דבריית׳ וזהו טעמן של הרי״ף והרמ״ם שלא כתבו שלא דברי הת״ק והשמיטו הכיא דהדר בתילן משנה לשנה משום דלמו דלכתחלת היא ונרמה ליישב שרבינו דקדק בתמי דקתמרי׳ שלא לר״י הא כתיב הדר הוה הדר וכו׳ ודרשא זו אמר ר׳ מבחו דהוה אתורת ומקה דטפי הול״ל הוה אל תקרי הדר אלא תקרי כדדריש ר׳ מו אל תקרי הדר אלא תירוי כדדריש בן עזאי כדאיתא בגבריתא אלא ודאי תלמודא נקט מילתא לאתורי לאתיא ככ״ע דוודאי לא קאמר למילתיה מלובא דתנאי וס״ל לר׳ מבחו דאף לחכמים דפליגי עליה דר׳ יהודה דבעיגן הדר ממש דדברי בתילן משנה לשנה דאי לאחר ממש לאחר שיבש לא מקרי הדר כתוב בתורה כדכתיב פרי עץ נאה למה כתיב הדר אלא למידרש מיניה נמי הדר בתילן וכו׳ ולהכי לאחר לא אתיא דמ״כ הו״ל למיכתב אתרוג בפירוש למה כתיב הדר אלא תרתי אחמת מינה ור״י פליג ודריש לה להדר בתילן כו׳ לאחר ולכך נקטה תלמודא מילתא דר׳ מבחו משום דאתיא ככ״ע ונתייצב דעתו ז״ל ס״ל : **ואם** הוא יבש פסול וכו׳ מיבעי לאתויי שהרי מי שמסר לכסנים ולסוניא האחת עם האוג ולרחות בחוט של מ״ם יבש יעבור האחת מלגו לגדו וכבר פסק הרמ״ם בפשיט דניקב מפולש מלגו לגדו פסול אפילו אין בו חסרון וכן היא מסקנת רבינו בפתוך וס״ל הילך הכיאו דבריו לפסק הלכה שאיכא שלא לפי דעתו דאפשר בניקב שאין בו חסרון אפילו בניקב מפולש כמו שיתבאר בפתוך ודריך לדחוק ולומר דס״ל להרמ״ם ורבינו דהעעברת האחת עם האוג לפי דעתו דריך שאפשיה דוקא בעניו שלא יהא הניקב מפולש וגם שלא יהא ניקב על הזרע · וכה״ג כתב גם ה״ר יהוחם ע״ש וע״ש בבגמ׳ (בדף ל״ה) מביא הברייתא אתרוג היכן פסול ור״י מבאיר והלכתא בתי״ק וזרמה דמלא פי בגמ׳ מיהו אתרוג היכן שתמת דמילתא דבאתרוג שבאתר משנה שעברה קרי ליה אתרוג יפן וקיס לה דאין בו לאחתית ולהכי אתי אתרוג היכן ומה אתי הכי בשתר מיעיס לאוריי׳ לן דבאתרוג בעיגן לאחתית בשהוא יפן משנה שעברה כלה לאחתית שנו וכן פסק בהגהת ס״ע ומ״ש רמיתי שטומנין האתרוג בדבש דבהכי מיקיים לאחתית שנו וזרמה דאין לחמוך על זה להכשירו בלא בדיקת אחת וכו׳ אוף״ל לבל בשלא שתנו אותו בדבש אין מועיל שום בדיקה דקיים להו לרז״ל דשוב אין בו לאחתית כדפי׳ :

ניקב ומסר כל שהוא פסול כו׳ משנה שם ובגמרא אתי עולא כר חייגא ניקב מפולש בתשנו ושלימו מפולש בכלישר ופירש״י דשולא כר חייגא מניקב ולא מסר קמי דמסיכר אלא מתניתין ואתא למי תנא לומר לשם מפולש הוא מלגו לגדו פסול בניקב כ״ם לפילו של אחת וכו׳ כמ״ש רבינו והיא דעת הרמ״ם בפ׳ לולב הגזול וכן היא דעת הרמב״ם בפ׳ הר״ת אחתך פי׳ דעולא כר חייגא מניקב ומסר כ״ם קאי אבל בניקב ולא מסר כשר אפי׳ דעולא כר חייגא והמרדכי בשמו וכ״כ רבינו בשם ר״ח ור״י יצחק וכ״כ הר״ן ז״ל וכתב ה״ה שזה דעת המפרשים בתרוגים ושזו היא דעת הרמב״ד ע״כ ומ״ה כתב הרמב״ד שיכול לבדוק ע״י העברת האחת וכו׳ אבל אחר לנקב שאין בו חסרון כשר אפילו בניקב מפולש לבל הרמ״ם דפוסל בכך ז״ל להעברת האחת וכו׳ הוא יכולין להיות בעגין שאין בניקב מפולש ולעגין הלכה בקטיון להחמיר כרב״י והרמב״ם והרמ״ם דהכי מוכח בירוש׳ בלבתך הרמ״ם וכ״כ בהגהת מיימוניות בשם רבינו שאחה והחרומת הדשן כתב על הקוליס הנעשים בתילן ע״י הקוליס דנהגו להכשיר לעשי״ש שיש בהן אתרוג שזהו דרך גדולתן וע״ש :

ומ״ש ומס ניקב עד הזרע כו׳ כ״כ התום׳ והרמ״ם · וכר״ן ז״ל כתב נקב מפולש בתמצו פסול יש מתחילין ואומרין שהקליפה דבר בפני עצמו הוא וכל שנקבה כולה מבד ג׳ נקב מפולש מיקרי ע״כ וברור הוא שדעתו דהקליפ׳ בחיטוי לחולה והוא שיש בה חריפות בשהולכין אותו מס נקבה כולה מבד אחד נקב מפולש מקרי ולא מפשר לפרש דכל שני המתרוג עד חדרי הזרע קרי קליפה כמ״ש הכ״י ללא משמע הכי מלשון בלל · ומ״ש נרמה דדוקא למאן דמפרש דנקב מפולש לא פסול אלא בחסר כדאמרי׳ ז״ל לפיכך הם נוטים להחמיר ולפסול בחסר כשהקליפה לחודה נקבה כולה מבד למאי דקטיון לפסול בחסר כל שהוא לפילו אינו מפולש וכשהוא מפולש פסול לפילו אינו חסר כל עיקר ס״ל מן להחמיר ולפסול בלגון חסר אלא בחתוש מפולש מבדו לבדו בשהוא כפרי״ו אי עד חדרי הזרע כתום׳ והרמ״ם מבל בחסר אלא בחסר רק מן הקליפה כל שהוא ולא ניקב כולו מבד אחד נמי פסול :

אתרוג שנימוח וכו׳ שם מיבעיא לן פרוח מנפנים הכו ופירש״י פרוח וקליפתו קיימת והכי משמע דמדמי ליה התם לריחה שנשפכה בקיטון וקיימי שהתוכה והקליפה קיימת ומש״ה דהקרום קיים דה״ל קיימי שהתוכה דבינו חדרי הזרע שהגרעינין בתוכה והקליפה קיימת ומש״ה דנקלף ונפרך מדמינן לה לטרפות בדתקן נקלף ונפרך פסול מ״מ מיבעיא לן בפרוח נפנים דדילמא דוקא מאי דמטרפין בשהתוכה פסול בתתרוג בבל מאי דמכשירין בשהתה דילמא לא מכשירין בתתרוג דשהתה ללא שליט ביה לוורת הדרך בריח בבל בתתרוג דשליט ביה לוורת סרוח מפרחה מ״ד לא שנא : **ומ״ש** והעת הרי״ף להקל כ״כ הרמ״ם דמדשמיט הרי״ף בעיא זו משמע שהוא סובר לאוקולא מכל בתתרוג פסול לפילו אין בו חסרון וכן הוא בתילון בהו ממחירין והכי משמעיה דבין דספיקא דאורייתא הוא מע״ב דהכך הוא מזלזלין בהו לתומרת ומפשר לומר דף הרי״ף והרמב״ם ס״ל סרוח פסול דמשמע בין בפרוח מנחון ובין בפרוח מפנים וקליפתו קיימת בבל מקום שנהגו שלא לאכול אלא בפרוח מפנים כולן קיימין דבדיקה אלו קשה לפי שמי

דרכי משה

תרמח (א) וכתב מהרי״ל ואחרוג משנה שעברה דאי יבש הוא ופסול ואפי׳ כמו שקורין וועל״ק בלא״ א בכ״ל בתשובה סי׳ ה׳ : (ב) ומשמע שם בנקבות אלו רגיל להיות עוהו ובשורו

פרישה

סי׳ תרמח. (ב) להעביר בו מחט ומין להקשות בין דמשמעיה הכא מפולש אלא מיבעי מי שניקב לעמוק שי מדרי פרש כמ״ש בסמוך ובהמיש לתפילו נסדק לגמרי כשר וס״ט משום

מפסיד למחכו כמ"ש הרמב"ד נכי יבש ואפשר לומר דכל שניתוח הכשר שנתוך הקליפה ונעשה כמיס נרתיה מרתחו מבחוץ מפסיד לעבר ורתיה אם תחרי הזרע קיימים אם ללו ולענין הלכה נקטינן לפסול דלמאי שכתבתי דעת כל הגאונים ליה לפסול: **ואם** נסדק וכו' אם במשהו נסדק פסול וגמרת נכי רבא טלנו בתחרוג סימני טרפא מהו מאי קא מבעיא ליה לי נסדק תניא ופי' התוס' דבגרגרת שנסדק כולה שלא נשתייר כה חולית ומולית למטה טרפא וכתב"ג שנסדק על פני כולה אבל בתחרוג פסול וכן נרתיה מדברי רש"י וכ"כ הרמ"ם דה"ג בתחרוג אם נסדק לכל ארכו פסול ומ"ש כתב רבינו דאם נשתר מעלה ולמטה אפילו כ"ש כשר ללא מיפסל אלא בנסדק לכל ארכו ולא נשתר כלום וגרע' שאף הר"ן שכתב נסדק יש שפירשו בו לתרכו כרוחו משני צדדין כו' ויש מתמירין לפסול כל שהוא סדוק מצד אחד עד שללו אם אפילו אינו מגיע לשלמו כל שנסדקה רוב הקליפה התיצונה הכשר ע"כ דלים מתמירין אינו פסול אלא נשתר כלום ולא נשתר כלום ללא נסדק כלל כשברית הרתיתה דבעינן לתורתו בדוחו משני צדדין שזה הוא יותר מנסדק כולו מצד אחד שכל מתה שכתב בהגהת ש"ע נרתיה שהיה מפרש דלים מתמירין פסול נסדק רוחו מצד אחד ולא נהירת דהא פשיטא הוא דכשר כתו גבי טרפה ואיכא למידק אמאי לא קתמר מבעיא ליה לרבא נסדק ונשתר כל שהוא ולמטה ולמטה דלמא התם הוא דלא שלט ביה חוורא הדרת בריא אבל כאן שלט ביה חוורא פרוחי מטרתיה ע"כ לא שנא כי היכי דמיבעיא לן בפרוש מפניים וי"ל דמשמע ליה להלתותא דמדחקן נקלף ונסדק בפתח משמע דנקלף ונסדק לגמרי ותתם הוא דפסול אבל בנשתר כל שהוא כשר ומ"ש מאי קא מבעיא ליה תו לרבא ומכאן עוד תשובה על פירש"י שפירש דנקלף דפסול היינו בתקלתו דמ"ש קצת אמאי לא קאמר ממצעית לן בנסדק בתקלתה ונשתר כל שהוא למעלה ולמטה וכשר דמו פירושו כל המפרשים ולי נרתיה לגבי דברי רש"י שגם הוא ז"ל לא היתה דעתו לפרש דנקלף כולו ולא נשתייר כלום דכשר דהא פשיטא היא דפסול כמו גלוחה כתבואר בסוגיא אלא כונת רש"י ז"ל לפרש מאי דקתמר הא בכולו היינו לומר דהנקלף הוא בכל המקום אחד כולו ביחד כשר הא בתקלתו פי' דנקלף בצדים וג' מקומות מקצת כאן ומקצת כאן בתקלתו דעת רש"י ז"ל ודקדק לפרש כך מלשון הא בכולו הא בתקלתו מדלא קאמר הא דנקלף כולו הא דנקלף תקלתו אלמא דמשני ליה לעולם תיפוק ליה דמתניתין סתמא קתני נקלף פסול בין נקלף כולו בין לא נקלף כולו מ"מ פיסק לתיתר ללא פסול אלא נקלף כולו אלא כשהנקלף הוא בתקלתו כלומר מקצת כאן ומקצת כאן דסוף ליה כמתמר אבל בכולו כלומר שהנקלף הוא במקום אחד דלא סוי כמתמר כשר אחתר ללא נקלף כולו ולא הוי כגלוחה:

נקלף ממנו וכו' אם בתצנה נקלף פסול ונגמרת אמר רבא הכי תתרוץ דתגליד בתקלתו סומקת כשר והא מן תמן נקלף פסול ל"ק הא בכולו הא בתקלתו ופירש"י הא בכולו כשר בתקלתו פסול דתמוחר הוא ותתום כשם ר"ת והרי"ם נשם ר"ח והרתב"ד פי' ליפכא דבכולו פסול דלעולפה מדמיון ליה והגלוחה טרפה ואם נשתייר בה כשעור שלא כשרה להדדה ברייתא וכו' וס"ל לרבי' דתלמוסא משמע דתתרוץ נמי בעינן שישתייר כשלא נשתייר כלום וכך הגיון הרמ"ם שהרי כתב וז"ל ומיירי שנשתנה למרפ' פסול אבל אם נשתנה למרתה כשר אפילו לא נשתייר בו אפילו כשלא כשר עכ"ל אבל בדי"ף ורמ"ם כתוב דבתתרוג אפילו לא נשתייר כל שהוא כשר דלמא ממש כטרפה מדמיון ליה וכי היכי דבנסדק תבשרינן בשיור כל שהוא לתעלה ולמטה והרמ"ם ס"ל דנסדק שהוי דלף בטרפה הוי כשיור כ"ש הלא כיון דברגרת עשוי חוליות בעינן שיעור חולית כולה דהי לא הוי ל"ל כיולי לא נשתייר כלום אבל בנקלף דהשיעור הוא כשלא נף בתתרוג כן הגיון דבעינן שיור שלא ולענין הלכה נקטינן כר"ח שהסכימו עמו כל הגאונים וש"ס על ס"ח דבכולו פסול אפילו לא נשתנו מרתיו תנוחר כן בדברי שכולל בכולו משום דמדמינן ליה לטרפה ולפטוקי מתרפ"י אפילו פוסל אלא משום דנשתנו מרתיו בנקלף מקלתו והו"ל תנוחר · וכשתוך כתבתי לייש דנסב הוא סוכר דנקלף כולו לגמרי פסול אלא דאפילו נקלף כולו נמי פסול כשנקלף מקצת כאן ומקצת כאן דיוב ולפי הוי כמנוחר וכדעת הרתב"ד והכי נקטינן לפסול גם כזה:

ומ"ש דנקלף ממנו קליפה דקה כו' כלומר שאם נקלף ממנו הקלופ העבה שיש בו תריסות כשהוכלין לחתה פסול לדברי הכל בין בכולו בין בתקלתו דהו"ל תסר כל שהוא וכ"כ הרמ"ם והר"ן וכן מבואר ברתב"ם אבל הרמ"ם כתב בתשובה סי' ל"ח דאפילו נקלף ממנו הקליפה עבה כשר דאינו פסול משום תסר אלא בשתסר מנשר מתתרוג שהוא הלבן שבו ולא קי"ל הכי:

ומ"ש ומיהו פי' הרתב"ד שמקום הקלף הוא מתרפא גוון כתתרוג כו' מיבעי לתמוה דפשט הלשון כתשיר"י לא משמע הכי אלא לף להרתב"ד כשהנקלף במקום אחד כשר כשנשתייר בו כשלא מפני"י שמקום הקלף מינו מתרפא גוון כתתרוג ודוקא כשהוא כבר, וג' מקומות שהם כדי שלא יהא פוסל הרתב"ד כשהנקלף במקום אחד כשר כשנשתייר בו כשלא מפני"י שמקום הקלף מינו מתרפא גוון כתתרוג ומשום הכי לא נקלף אלא במיעוטו מאחד מכל מקום כשהנקלף במקום אחד כשר והכי איתא בתוספתא ומ"ם הרמ"ם ומיירי שנשתנה למרפא כל שהוא ומשום הכי לא נקלף אלא במיעוטו דוקא כשהוא מלמעלה מכל מקומותו אפילו כל שהוא פסול כלתתרוג כגמר' נכי מזוזת וכמקומותו אפילו בכל שהוא פסול ומשמע דה"ם לכל פסולי מתרוג ויש מתמירין לפסול כל שהוא סדוק מצד אחד עד שללו אם אפילו אינו מגיע לשללו כל שנסדקה רוב הקליפה התיצונה שנסדק כולו מראשו לסופו ואפילו אם אינו חסר כלום פסול וכו' פירש"י שנסדק על פני כולה וכן פירש"י וכ"כ הרמ"ם לכל הר"ן כתב יש שפירשו כו לתרכו כרוחו משני צדדין כו' ויש מתמירין לפסול כל שהוא סדוק מצד אחד עד שללו אם אפילו אינו מגיע לשללו כל שנסדקה רוב הקליפה התיצונה שנסדק כולו מראשו לסופו ואפילו אם אינו חסר כלום פסול וכו' פירש"י שנסדק על פני כולה וכן פירש"י וכ"כ הרמ"ם לכל הר"ן כתב יש שפירשו כו לתרכו כרוחו משני צדדין כו' ויש מתמירין לפסול כל שהוא סדוק מצד אחד עד שללו אם אפילו אינו מגיע לשללו כל שנסדקה רוב הקליפה התיצונה

ואם נסדק כולו מראשו לסופו ואפילו אם אינו חסר כלום פסול וכו' שם בתצנה (לד :) נסדק פסול וגמרת (לו .) כמי רבא טולנו בתתרוג סימני טרפא מהו מאי קא מבעיא ליה לי נסדק תניא ופי' התוס' דבגרגרת שנסדק כולה שלא נשתייר כה חולית ומולית למטה טרפא וכתב"ג שנסדק על פני כולה אבל בתתרוג פסול וכן נרתיה מדברי רש"י וכ"כ הרמ"ם דה"ג בתתרוג אם נסדק לכל ארכו פסול ומ"ש כתב רבינו דאם נשתר מעלה ולמטה אפילו כ"ש כשר ללא מיפסל אלא בנסדק לכל ארכו ולא נשתר כלום וגרע' שאף הר"ן שכתב נסדק יש שפירשו בו לתרכו כרוחו משני צדדין כו' ויש מתמירין לפסול כל שהוא סדוק מצד אחד עד שללו אם אפילו אינו מגיע לשללו כל שנסדקה רוב הקליפה התיצונה שנסדק כולו מראשו לסופו ואפילו אם אינו חסר כלום פסול וכו' פירש"י שנסדק על פני כולה וכן פירש"י וכ"כ הרמ"ם לכל הר"ן כתב יש שפירשו בו לתרכו כרוחו משני צדדין כו' ויש מתמירין לפסול כל שהוא סדוק מצד אחד עד שללו אם אפילו אינו מגיע לשללו כל שנסדקה רוב הקליפה התיצונה

נקלף ממנו וכו' שם בתצנה נקלף פסול ונגמרת אמר רבא הכי תתרוץ דתגליד בתקלתו סומקת כשר והא מן תמן נקלף פסול ל"ק הא בכולו הא בתקלתו ופירש"י הא בכולו כשר בתקלתו פסול דתמוחר הוא ותתום כשם ר"ת והרי"ם נשם ר"ח והרתב"ד פי' ליפכא דבכולו פסול דלעולפה מדמיון ליה והגלוחה טרפה ואם נשתייר בה כשעור שלא כשרה להדדה ברייתא וכו' וס"ל לרבי' דתלמוסא משמע דתתרוץ נמי בעינן שישתייר כשלא נשתייר כלום וכך הגיון הרמ"ם שהרי כתב וז"ל ומיירי שנשתנה למרפ' פסול אבל אם נשתנה למרתה כשר אפילו לא נשתייר בו אפילו כשלא כשר עכ"ל אבל בדי"ף ורמ"ם כתוב דבתתרוג אפילו לא נשתייר כל שהוא כשר דלמא ממש כטרפה מדמיון ליה וכי היכי דבנסדק תבשרינן בשיור כל שהוא לתעלה ולמטה והרמ"ם ס"ל דנסדק שהוי דלף בטרפה הוי כשיור כ"ש הלא כיון דברגרת עשוי חוליות בעינן שיעור חולית כולה דהי לא הוי ל"ל כיולי לא נשתייר כלום אבל בנקלף דהשיעור הוא כשלא נף בתתרוג כן הגיון דבעינן שיור שלא ולענין הלכה נקטינן כר"ח שהסכימו עמו כל הגאונים וש"ס על ס"ח דבכולו פסול אפילו לא נשתנו מרתיו תנוחר כן בדברי שכולל בכולו משום דמדמינן ליה לטרפה ולפטוקי מתרפ"י אפילו פוסל אלא משום דנשתנו מרתיו בנקלף מקלתו והו"ל תנוחר · וכשתוך כתבתי לייש דנסב הוא סוכר דנקלף כולו לגמרי פסול אלא דאפילו נקלף כולו נמי פסול כשנקלף מקצת כאן ומקצת כאן דיוב ולפי הוי כמנוחר וכדעת הרתב"ד והכי נקטינן לפסול גם כזה:

ומ"ש דנקלף ממנו קליפה דקה כו' כלומר שאם נקלף ממנו הקלופ העבה שיש בו תריסות כשהוכלין לחתה פסול לדברי הכל בין בכולו בין בתקלתו דהו"ל תסר כל שהוא וכ"כ הרמ"ם והר"ן וכן מבואר ברתב"ם אבל הרמ"ם כתב בתשובה סי' ל"ח דאפילו נקלף ממנו הקליפה עבה כשר דאינו פסול משום תסר אלא בשתסר מנשר מתתרוג שהוא הלבן שבו ולא קי"ל הכי:

ומ"ש ומיהו פי' הרתב"ד שמקום הקלף הוא מתרפא גוון כתתרוג כו' מיבעי לתמוה דפשט הלשון כתשיר"י לא משמע הכי אלא לף להרתב"ד כשהנקלף במקום אחד כשר כשנשתייר בו כשלא מפני"י שמקום הקלף מינו מתרפא גוון כתתרוג ודוקא כשהוא כבר, וג' מקומות שהם כדי שלא יהא פוסל הרתב"ד כשהנקלף במקום אחד כשר כשנשתייר בו כשלא מפני"י שמקום הקלף מינו מתרפא גוון כתתרוג ומשום הכי לא נקלף אלא במיעוטו דוקא כשהוא מלמעלה מכל מקומותו אפילו כל שהוא פסול כלתתרוג כגמר' נכי מזוזת וכמקומותו אפילו בכל שהוא פסול ומשמע דה"ם לכל פסולי מתרוג ויש מתמירין לפסול כל שהוא סדוק מצד אחד עד שללו אם אפילו אינו מגיע לשללו כל שנסדקה רוב הקליפה התיצונה שנסדק כולו מראשו לסופו ואפילו אם אינו חסר כלום פסול וכו' פירש"י שנסדק על פני כולה וכן פירש"י וכ"כ הרמ"ם לכל הר"ן כתב יש שפירשו בו לתרכו כרוחו משני צדדין כו' ויש מתמירין לפסול כל שהוא סדוק מצד אחד עד שללו אם אפילו אינו מגיע לשללו כל שנסדקה רוב הקליפה התיצונה שנסדק כולו מראשו לסופו ואפילו אם אינו חסר כלום פסול וכו' פירש"י שנסדק על פני כולה וכן פירש"י וכ"כ הרמ"ם לכל הר"ן כתב יש שפירשו בו לתרכו כרוחו משני צדדין כו' ויש מתמירין לפסול כל שהוא סדוק מצד אחד עד שללו אם אפילו אינו מגיע לשללו כל שנסדקה רוב הקליפה התיצונה

נקלף ממנו קליפה דקה כו' כלומר שאם נקלף ממנו הקלופ העבה שיש בו תריסות כשהוכלין לחתה פסול לדברי הכל בין בכולו בין בתקלתו דהו"ל תסר כל שהוא וכ"כ הרמ"ם והר"ן וכן מבואר ברתב"ם אבל הרמ"ם כתב בתשובה סי' ל"ח דאפילו נקלף ממנו הקליפה עבה כשר דאינו פסול משום תסר אלא בשתסר מנשר מתתרוג שהוא הלבן שבו ולא קי"ל הכי:

ומ"ש ומיהו פי' הרתב"ד שמקום הקלף הוא מתרפא גוון כתתרוג כו' מיבעי לתמוה דפשט הלשון כתשיר"י לא משמע הכי אלא לף להרתב"ד כשהנקלף במקום אחד כשר כשנשתייר בו כשלא מפני"י שמקום הקלף מינו מתרפא גוון כתתרוג ודוקא כשהוא כבר, וג' מקומות שהם כדי שלא יהא פוסל הרתב"ד כשהנקלף במקום אחד כשר כשנשתייר בו כשלא מפני"י שמקום הקלף מינו מתרפא גוון כתתרוג ומשום הכי לא נקלף אלא במיעוטו דוקא כשהוא מלמעלה מכל מקומותו אפילו כל שהוא פסול כלתתרוג כגמר' נכי מזוזת וכמקומותו אפילו בכל שהוא פסול ומשמע דה"ם לכל פסולי מתרוג

ניטלה פיטמתו וכו׳ אם כתשה (לד ״) ניטלה פיטמתו פסול ניטל עוקצו כשר ובגמרא (לה ״) ניטלה פיטמתו מני רבי יוחנן בן נלעזר היא דאמר ניטלה כוכאי ופרי״ט פיטמתו • רשם בתורה ודונמתו הפיטמת של ריימן : ניטל עוקצו • ונבו כמו בעוקצי תמרים : תני רבי יוחנן בן נלעזר ניטלה עוקצו פיטמתו ניטלה פיטמתו כוכאי לפי שאם תי ומשוי כתן כוכאי לשון מורי רבי יעקב לכך ר״י הלוי היה מפרש פיטמתו ועוקצו שניהם כזה עוקצו שניטלה הצן מה שאין נלגמ׳ שנתקלקל כשר פיטמתו שניטלים העוקצ מתוך התתרוג ומפרו לפיכך פסול ושיטו לתני רבי יוחנן בן נלעזר ניטלה עוקצו מה שנכנס בתוך התתרוג כעוקצו הנכנס ומכה נפשיטת ולשון רבינו יעקב נרמה לי שלא מנינו כל התלמוד פעמים לנבי עוקץ וכ׳ הרא״ם ומתה לפרושם קמא אין פיסול בעוקץ כלל אפילו נקלף העוקץ ונשאר תקוטו כמו גומא לפי שלא נחסר מגוף התתרוג כלום מיהי היה מקלף ללא מקרי חסר דאין הקליפה מכלל התתרוג ולפירוש בתרא אין פיסול בפיטמתו שנרשם בתתרוג לפי שאינו מכלל התתרוג ופרש״י לישב׳ קמא איכר ללא מצינו בשום מקום פיטמת לנבי עוקץ וה״ת סומר דמצינו עוקץ ופיטמת במקום אחד בס״פ יוצא בנו סימני בנרות דתנן מתפתחין הפיטמת ר׳ יוסי אומר כדי שיכה עקץ ידו על העוקץ והוא עוקץ ושוכה למחר ועוקץ ולמך מי אין פיסול של דד שמכנים הפיטם לתוך פיו ופיטמת היא הבשר שתחת העוקץ שמחזירה שכיב וקלת היה נראה דמדמיכר נבי מתרוג פיטמתו ועוקצו ותוטמו וכן מוכיר נמי בתם נבי דדי ונשה תמצא שנלשתם במקום אחד מנר רשנו של מתרוג שיצא מתוך תוכו של מתרוג וקשה כעץ ונילה פיטמתו היינו עוקצו כלומר שנילה מתוך העוקץ ממקום חבורו ונשאר כמין גומא נראש נרשם בתתרוג ולנך מי אין פיסול נוכר מתתרוג ובערוך מי׳ כשם רבי׳ תנחום ניטלה פיטמתו נראין הדברים שהוא דד והוא המוטם כמין פיטמתו של דד כדתקן פיטמת של ריימן ונילה נוכאי היינו קלת הצן בשתן בתתרוג בשתוא של חולין (מה :) לפי נוקא לצמצם דשם מדובקים ואחמצם פיטמתו של ריימן שהוא מתוך פירותו דפיטמתו ובוכאי תרי עניני ניכוי זה נרשנו וזה בעוקצו ולא נמ רבי יוחנן לפרש נלא לסופי של המשנה וכ״כ הרי״ף והרמב״ם וכן נהנין לפסול בשניהם כשיהא בעמא בתתרוג וניטלה בלא שום מי שיהא מנרשין אלא מכל מקום אפילו בתתרוג שנילה פיטמתו נוכאי בתתרוג ולא נשאר ממנו כלום אלא נקב כחוט השערה כלומר שניטל כל פיטמת שהוא נקב ולא נשאר ממנו כלום כל שהוא בתתרוג ומ״ש רוב הגומא מכוסה כולו לפי״כ הוא לישב אסור ופסול :

ומיש לכשיר בתתרוג שלא היה לו פיטמת מתחלת בריותו כ״כ נמ״ח וכתב שוב שפק מורינו ז״ל ש״ט הלכה למעשה אם ולמי אינו כשר לו פיטמה וניטלה רמוי לאחר ושטלן אותו ניום רשנו בלא נרכה ונשנר ימים מנרכין עליו ואם לא היה לו פיטמת כשלקטו אותו מן האילן כשר אפילו ניום ג׳ מנרכין עליו מכיון שיש מתרוגים שלא היה להם לותה פיטמת מתחלת בריותן עכ״ל :

וכתב כ״פ שנרשה מדברי הרמב״ם שפיטם נפסל בעניטלת הכוסה בלבד שלא נעניטלת דדד והוא הצן שבכוסה בו וכן עיקר וכן רשו להורות ע״כ ובריין כותב שדעת הרי״ף לפסול בעניטלת הכוסה לבד ודמה לבריו וכלומר שיש לאסמויי ולפסול כל פיטמה שלא מצ׳ בכוסה בלבד בעניטלה הכוסה בלבד כשר ול״ש שהרי״ף נמי סובר כמו הרמב״ם שפיטם בעניטלה הכוסה בלבד שלא בעניטלה דדד שהרי כתב הרי״ף פירוש פיטמתו דד של מתרוג והוא חוטמו ומה ולמי אין בכוסה נקרמת דד ולא חוטם :

ומיש כדתקן פיטמת של ריימן וכיון שנכנסת היינו לכבריא שפיטמת הוא מה שנרשם בתתרוג ולא מה שבאמצו ומייתי רשיה מדתקן פיטמת של ריימן והיינו שנכנסת לסייע מה שנרשם ולא מה שבכוסה ל״ש דכוותה פיטמת של ריימן והוא הנרשם בתתרוג כלומר שפיטמת הוא מה שנרשם בתתרוג ולא מה שבכוסה ל״ש דכוותה פיטמת של ריימן שהוא נרשם בתתרוג ולא מה שבכוסה בו ולא מה שבאמצו :

כתב ר״ן שנרשה לו בפירוש בפרק ד׳ דר״ה דפיטמתו היינו שוקן ורבי יוחנן בן נלעזר אומר לפרושי דפיטמתו היינו כוכאי שהוא הדבר העגול שבכוסה בתתרוג שבאמצו ורבי יוחנן בן נלעזר בא לפרש דהא דתקן ניטלה פיטמתו היינו שהפיטמה שבאמצו נרשם בתתרוג ומחזיר מפרשים לניטלה כוכאי הוא הדד שבכוסה בלבד שאינו נפסל בכך אלא בעניטל הדד ולפיכך יש להחמיר ולפסול כל שניטלה מחד מצחי שבכוסה בלבד ניטל בשאינו בלבד כשר ע״כ נראה מדבריו שאינו פוסל בעניטלת פיטמתו שנרשם של מתרוג אלא בעניטל כל הדד שהוא כבוכאי בשבוסת פיטמתו משום דס״ל דרבי יוחנן בן נלעזר אומר לפרושי מה פיטמתו ול״ג לפירוש רבינו מנגלל לפפי לא נשמיה כל הבוכאי פסול ומדש מדמפלינ ברמ״ם בעוקץ אין נשמר ממנו בתתרוג אין לא נשמר וכפיטמתו לא מפלינ מצחי

לכל שניטלה קלת בפיטמתו אע״פ שנשמר הגומא בעוקץ מליאה פסול (נ) : כתוב

ניטל מקלת הפיטמת דהיינו הרשם הצן שבמרה הגומא מליאה וכמו שפירש הר״י בר יקר ואפ״ג דבניטל הוכר מיהו פסול לברמב״ם והר״י מלי״ב שנחלש מפיקרו לגמרי ונשמר מקומו גומא מכל מקום בניטל עוקצו שאין לגומא כשר מ״מ בניטל פיטמתו פסול לף בניטלה מלקתה וכשאר הגומא מליאה וכן נראה מדברי הרא״ש שכך הוא מפרש לפי דעתו של הרי״ף והרמב״ם והר״ח וכן פי׳ הר״י לפי פר״ח והכי נקטינן לחומרא • לצון הש״ס ניטל דדו והוא הרשם הקטן שבוכאי בו פסול מ״ל והן דברי הרמב״ם בכתבה ולשונו ול״ל בגמ׳ ת״ש ויש מתחילין שאם ניטלה שלשה דמיהו מה שנמי. קורין פיטמת ולשון להחמיר בתקום שנשנר ומיהו לעניין דינה אין לפסול בפ״ב ניטל הדד דמיהו הצן שרשם הפיטמת עליו והרא״ש נקרא שוכאי, וכל זה דוקא בניטלה אבל אם לא היה לו אלא חוטם הקטן שבוכאי שהוא בלבד דהיינו חוד הדד כמו שפי׳ הר״י בר יקר וכתב שעוד לפחמיר בתקום שנשנר ומיהו לעניין דינה אין לפסול אפ״ג דבניטל הוכר מיהו פסול לברמב״ם והר״י מלי״ב שנחלש מפיקרו ונשנר תקומו גומא מליאה ול״ל שבמ״ב היא מפרש דברמב״ם והר״ח שנחלש מפיקרו ונילה מן החוטם ונשנר תקומו גומא ונכתב כן ע״פ דברי תורתם חייס שכתב שאם ניטלה לבד אז שייכן ושפי הכוכאות קיימות בשר וכן רשו להורות ולעשות מעשה ולא יותר ע״כ ומ״ם כבר כתבתי ללעדע בסמ״ג גם הרי״ף והרמב״ם מחמירין בהר״י בר יקר הלבך אין להקל בכל מ״ם כל זה בידוע שניטלה אבל אם היה שפק אם ניטל ממנו השוכאה לו לא היה לו מעולם אין להחמיר בספקו ומ״ם לפירוש הר״י בר יקר ניטל עוקצו בשר בבל עניין שיהו שנשנר מקומו גומא אפ״פ בשר מגוף התתרוג ולא נחסר מגוף התתרוג כלום ומ״מ דוקא בשלא נחסר מגוף התתרוג כל עיקר אפילו בשר בפסול כלשהו וכן מצאתי בתשו״ת ומ״ש ולפי״ז ניטלה פיטמתו בשר בכל עניין זה הוא שלא בדקדוק דמשמע דר״י הלוי מכשר בניטלה פיטמתו וכן מצאתי בתשו״ת ומ״ש ולפי״ז ניטלה פיטמתו בשר בכל עניין כך לשון זה הוא שלא בדקדוק דמשמע דר״י הלוי מכשר בניטלה פיטמתו ובן ולמי לעקר בשר בניטלה פיטמתו אפילו בשר בכל עניין אלא שהו

היינו מפני שסם מפרכסים ניטלה פיטמתו כפירוש הר"י בר יקר וניטלה בוכנתו מפרכסים כפי' הר"י הלוי ופיטמתו ובוכנתו שני עניינים הם זה כראשון וזה כשוקו

וכבר האריכו בסמוך בביאור דבריהם וכתבתי המסקנא :

עלתה בו חזותית כו' משמע שם עלתה חזותית על רובו פסול על מיעוטו כשר אלא במקום אחד אחל אחל נב' ונ' מקומות מיחזי כמחזר ופסול :

ומ"ש בשם הרי"ג הכי משמע פשטא דמלתא דב' ונ' מקומות דומיא דמקום אחד מה מקום ג' במיעוטו לף נב' ונ' מקומות במיעוטו ואלמן הרי"ג שכתב במיעוטו של לד אחד נראה דשם"ל דברובו דפסול היינו משעמ"י שאינו רובו של לד אחד ובכי משמע ביה אלא מכל מקום נראין לולב הגזול והרמ"ן גבי חזותית כתבו די"ל הירושלמי כתלמודא דידן דהיינו במקום אחד אבל לעולם הוא רובו של אתרוג :

ומ"ש בשם הרמב"ד כו' כ"כ הרמ"ן בשמו וכתב דשם"ל דבהכי דמיקן ג' וג' מקומות למקום אחד שהתברורות נב' מקומות הן מעט האתרוג כתו במקום אחד מה בכל פיזור הניתור הוא ברוב הראיה :

ומ"ש ואם הוא מחלה על מחלה וכו' בעמו מבואר דשם"ל דהלכה כרבי יוסי דאמר בפ"ב דבכורות דאפשר לומשם לכל הפחות בידי אדם ובן כתבו התוס' בפ"ק דסוכה בדף ט"ו דבפ"ק דעירובין בפסקינן כמ"ד פרוץ כשומד מותר הילכך לף באתרוג כשר במחלה על מחלה · ובעמו של הרמב"ד דפוסק דמ"ח לשמש מע"פ שהוא בידי אדם לגית להלכתא כרבי יוסי כל עיקר ועיין שם בתוספות וכיון דאי אפשר לשמש אלא ע"י מכירה בלבד שפיר חשיב שלם מכל שכן שהוא כ"כ הרמ"ן לשם והר"ש כיון דהזותית פסולה משום דבעינן הדר ופוסל בחוטרו בכל שהוא מ"מ כבי נמי אחר כל הפסולין משום הדר דמחי שנן :

ומ"ש או סרח והוא יותר מחפוח שיש בו קצת ריח רע כלומר לף מיתת כיון דחפוח פסול ואפס חפח נסרח מ"מ היינו סרח לכך קאחר דסרח הוא יותר מחפוח בחב שיש בו קצת ריח רע משמ"כ בחפוח ואילי אילי קאחי חפח ואע"ג דלף סרח וסרח אע"ג דלף חפח וכבי קאחר בגמרא ולא כמ"ש הב"י דזו ואל"ל זו קאחי : **ומ"ש** ואם הוא שחור וכו' שם בבריימא כושי לגן והר"ח כתב דיקון כמו חזותית דבחוקים אחד ברובו וכו' : והא דשחור כפול דוקא בארצות הרחוקים מארץ כוש שהוא שיעור לשם אבל הנמוכים לארץ כוש ורגילים בארצות שחורים אחור שהוא לשם מכוש כשר אבל הגדל לשם פסול כיון דאין דרכו בכך כך היא הנוסחא האמיתית בספרי רבינו וכבי מצי רבא לברייתא דקיימן אהלדי הא לן והא להו ועפ"ק דיומא רש"י והרא"ש אבל הרי"ף והרמב"ם פי' הסוגיא בע"א

בתוב בע"ח ו"ל כתב הריטב"א כל שיעלה הכושנה שלמעלה אפילו עם הדד שבסופה ולא חסר בחתרוג כלום כשר ואין לנו פסול אלא כשיעלה השוקן ופעמתו ורוב התתרוגים יש שאין להם לוקה שוכנה ודד שלה והתתרוג הדר שלהו וז היא שיטת הרמב"ן והר"ר יונה לעפ"כ כיון שלא נתברר בתלמוד יפה יש לנו לחוש ולומר דרבי יצחק בא לפרש דשיעלה פיטמתו הוא הכושנה אלא בוכנתו של אתרוג אין לוקה בוכנה שברובו תחת הכושנה אין הכוכנה שכסוף השוקן ועל שניהם שיעלו ניטלה פיטמתו פסול אבל אם ניטלה הכושנה לבד או העוקן לבד או שניהם והפי הכוכנה קיימת כשר וכן רגלוי להורות ולעשות מעשה ולא יותר מפי מורי עכ"ל :

עלתה בו חזותית והיא כמו אבעבועות וכו' שם במשנה (לד) עלתה חזותית על רובו פסול עלתה חזותית על מיעוטו כשר וכגמרא (לה) לף שנו דעל מיעוטו כשר אלא במקום אחד אבל במקומות מיחזי כמחזר ופסול וכתב הרמ"ן והוא הוא שם בשם מחז שמקורו ניכר במשמוש שהוא גבוה משאר מקומות וכירושלמי מסיק עלה ר' יצחק בר נחמן בשם שמואל כל הפסולים חוץ מפסולים אלא בי"ט רשאין לבדק תחן ממרין רובו מבד אחד מיטתו ברובו אם לאחרי' רובו מבד אחד י"ל בגמרא דיקן דהיינו במקום אחד אבל בשאר מקומות אפי' מיעוטו פסול ולא כדברי המפרשים דברובו של לד אחד מיפסל כיון דמחזיקין פחמת קחני רובו של אתרוג קאמר וגרסה שהירושלמי סובר שהחזותית חזיא כחסר ולכך לף מפסיל אלא בי"ט רשאין ולא מסתברא כלל דאי טעמא משום חסר מאי נפקא לה מיניה בין רובו למיעוטו בחוטרו אלא ודאי משום הדר הוא ומיפסיל בכל חיומים אלו שאין הירושלמי אלא לגית לנתברא דילן וסבר דאפילו בהדר לא מיפסיל אלא בי"ט רשאין עכ"ל והר"ן כרב עלתה חזותית על רובו הירושלמי אמרו דאפילו רובו אבד אחד ע"כ נראה שדעתו כדעת המפרשים דברוב של לד אחד מיפסיל כתב ה"ה דחזותית היינו כדאתרמינן לו ילפא לו חזון ופסול אפי' שאינו הדר ולפיכך אפילו שאינו מגיע עד הלבן פסול וכ"ש כתב י"מ חזותית שאתקשה לאתרוג מאחת לקופה וכתב עוד שם לפירש"י

חזותית לאבעבועות דקות אין זה מעין גרב שיש באתרוגים שלנו עכ"ל :

כתב הרי"ן נ"ל אפילו אם הגשים או הנ' מקומות במיעוטו של לד אחד פסול לכל הרמב"ד ז"ל כתב דוקא שנתפשר הגיעור ברובו וכו' ז"ל הרמ"ם שם כתב הרמב"ד ז"ל שנתפשר הגיעור כרובו של אתרוג אע"פ שהתברבורות מעט מיעוט הן מכל מקום הגיעור ברובו אתרוג הוא ומיעוט הוא ליה שהתברבורים נב' מקומות הן מיעוט האתרוג כמו בתקום אחד מכל מיעוט האתרוג הוא ברוב האתרוג עכ"ל וז"ל הריב"ש בתשובה מנו סומכים על דברי הרמב"ד דדוקא שנתפשר הגיעור ברובו אע"פ שבשעת התברבורות הוא מיעוט במיעוטו שכולם מלד אחד של אתרוג כשר ולזה הסכים הרמ"ם עכ"ל : כתוב בתב"ד אין להכשיר אוקם חזותית בלמ"ט מל"ל שנאים מן העלים ובמילן משום דשכיחי ורגילים לבא באתרוגים כיון דמשום הדר פסלינן חזותית באתרוג כדכתב בשיר"י ואין לחלק בזה משום דמתחלת בריותו כך היה לאינו מהודר מעיקרו נמי לאו הדר מיקרו אמנם העולם נוהגים בפשיטות להכשיר אוקם בלמ"ט חל"ל ואפי' שהם מורגשים בתשמוש טיל ואפשר דסמכי אהא דכתב בשיר"י חזותית דפסול היינו מברברות שתורגשים בתשמוש טיל וכתב אמ"כ בשם הרמב"ד דחזותית מתרפא בהדרה כשר והני בלמ"ט מל"ל שכיחי ורגילי חציני מרפא בהתרוג ולא מיקרו שינו הדר משום כך עכ"ל (ד) : **ואם** הוא מחלה כיון שהוא בידי אדם אפשר לשמש ה"ר יחיאל נ"ל דבין שהוא בידי אדם אפשר לצמצם (ו) וכשר כמו פרוץ בעומד אבל הראב"ד ז' (ז) כל הפסולים שפוסלין ברובן מחצה על מחצה נמי פסול שאי אפשר לצמצם רובע רובע הנראה לעינים ומהוטמו ואילך היינו ממקום שמתהיל לשפע עד הפיטמא פוסל חזותית וכל שינוי מראות בכל שהוא (ח) וכ' הראב"ד ה"ה נמי יבש פסול שם בכל שהוא ואם עלתה בו חזותית בענין שפסול אי שהוא מנומר אם בשקילפו חוזר למראה האתרוג כשר וזה פסול החוזר להכשירו : נפל עליו מים בתלוש ותפח או סרח והוא יותר מתפוח שיש בו קצת ריח רע אי שהוא כבוש בחומץ או מבושל או מנומר פסול ואם הוא שחור או לבן במקום א' פסול ברובו כב' או נ' מקומות דינו בחזותית ליפסל אפי' במיעוטו והא דשחור פסול דוקא בארצות הרחוקים מארץ כוש שהוא שינוי

נפל ומ"ש ואם הוא שחור או לבן במקום אחד פסול ברוב נב' או נ' מקומות דינו כחזותית ליפסל אפילו במיעוטו כ"כ שם הרמ"ן ז"ל : **והא** דשחור פסול דוקא בארצות הרחוקים וכו' שם אמר מר אתרוג כושי פסול והקשינן כושי כשר דומה לכושי תנן נמי בתמיהין דומה לכושי תנן רבא אתר ל"ק הא לן והא להו דפירש"י דומה לכושי · שנדל כלן והרי היא שחור פסול שנדמה הוא (קוטענפא') לכל כושי עלמו היינו טעמא דכשר דמורמיה הוא · הא לן והא להו · לעולם מהניחין כושי נמי פסל ול"ק מהניחין לבי ג"י שרחוקים מארץ כוש ומיום רגילים בהם בריותא לבני נבל שקרובים לארץ כוש ורגילים

דרכי משה

מקצת אותו הדד שעל ראש האתרוג ממנה אכנם נראו להחמיר אפי' בנשילת השושנה במקום שאפשר משום דהר"ן כתב דלדעת הרי"ף פסול בנשילת השושנה לחוד לכן ראוי לחוש לדבריו במקום שאפשר לאצוא אחר בקלות (ד) ובמהרי"ל משמע ראין להכשירן אם ניכרים במשמוש היד (ה) משמע דוקא שינוי מראות דפסולין משום הדר אבל שאר פסולין לא ספסי בחוטמו בכ"כ בתא"ו נ"ח ח"נ בהריא וז"ל כל פסולי אתרוג שהם משום הדר בחוטמו פוסלין בפשוטו עכ"ל וכ"כ הרא"ש אבל הר"ן כתב פרק לולב הגזול דף ש"ל ע"א ד"ה כל הפסולין באתרוג נגון נסדר שפסולו משום חסר אפ"ה פוסל בחוטמו בכ"ש :

וכתב

פרישה

(ג) **ובשר** כמו פרק כשושנ כ"ל ופ"ל ס' שם"ת ופ"ל ס' תר"ל דמכומר שם ורגבי סוכה דמסכת בשחים למעה כשר כמ"ש דגיהו ריש סי' תרל"ת ופ"ל היינו בבשחום על כשומד כדין מרוץ כשומד ולעיל גבי שחוטין בסי' תרל"ת כשר מפי' כדין מהוכה על כשומד כדין מרוץ כשומד ולעיל גבי שחוטין בסי' תרל"ת ולעולם בסמה שכתב דגיהו שאם היה בין פסול לפסול סכך כשר כמו פסול לפסול שהני תמם כמו שזייק דגיהו טעמא שת"ת לגמרי שיעלה כל המיור מסכך כשר ולכן היו פסי"ל מהוכה שהמיור מלטוף נכן לפסול וכן כל ובמה שמויים למעלה שכתב דגיהו ריש סי' תרל"ת לפסול היינו משום דמחזיקות שיש להבין מ"ל שאם אין מתרוג לוקה: פסולין

(ד) כל הפסולין שפוסלין בהובן מאכל כשר כמו ובכן היו פסי"ל מהוכה שהמיור מלטוף נכן לפסול וכן כל ובמה שמויים למעלה שכתב דגיהו ריש סי' תרל"ת לפסול היינו משום

(ה) משמע דוקא שינוי מראות דפסולין משום הדר

(ו) בשם הרי"ג הכי משמע פשטא דמלתא דב' ונ' מקומות דומיא דמקום אחד מה מקום ג' במיעוטו לף נב' ונ' מקומות במיעוטו ואלמן הרי"ג שכתב במיעוטו של לד אחד נראה דשם"ל דברובו דפסול היינו משעמ"י שאינו רובו של לד אחד ובכי משמע ביה אלא מכל מקום נראין לולב הגזול והרמ"ן גבי חזותית כתבו די"ל הירושלמי כתלמודא דידן דהיינו במקום אחד אבל לעולם הוא רובו של אתרוג :

(ז) הראב"ד ז' (ז) כל הפסולים שפוסלין ברובן מחצה על מחצה נמי יבש פסול שם בכל שהוא ואם עלתה בו חזותית בענין שפסול אי שהוא מנומר אם בשקילפו חוזר למראה האתרוג כשר וזה פסול החוזר להכשירו : נפל עליו מים בתלוש ותפח או סרח והוא יותר מתפוח שיש בו קצת ריח רע אי שהוא כבוש בחומץ או מבושל או מנומר פסול ואם הוא שחור או לבן במקום א' פסול ברובו כב' או נ' מקומות דינו כחזותית ליפסל אפי' במיעוטו והא דשחור פסול דוקא בארצות הרחוקים מארץ כוש שהוא שינוי

(ח) כל שינוי מראות בכל שהוא ואם עלתה בו חזותית בענין שפסול אי שהוא מנומר אם בשקילפו חוזר למראה האתרוג כשר וזה פסול החוזר להכשירו : נפל עליו מים בתלוש ותפח או סרח והוא יותר מתפוח שיש בו קצת ריח רע אי שהוא כבוש בחומץ או מבושל או מנומר פסול ואם הוא שחור או לבן במקום א' פסול ברובו כב' או נ' מקומות דינו כחזותית ליפסל אפי' במיעוטו והא דשחור פסול דוקא בארצות הרחוקים מארץ כוש ורגילים

שינוי להם אבל הסמוכים לכוש ורגילים באתרוגים שחורים אתרוג שחור שהובא לשם מכוש כשר אבל הגדל שם פסול כיון שאין דרכו לגדל שם: העגול ככדור פסול גדלו בדפוס ועשאו כצורה אחרת שאינו מצורת האתרוג פסול אבל אם עשאו כצורת אתרוג אפילו עשאו דפי דפי חשיב שפיר צורתו וכשר: התיום שגדלו שנים דבוקים זה בזה כשר ובספר המצות פסל תיום: הירוק שדומה לעשבי השדה פסול אבל אם הוא ירוק וכשמשהים אותו חוזר למראה אתרוג כשר: שיעור אתרוג קטן פחות מכביצה פסול אבל אם הוא כביצה אפילו אם הוא בוסר שעדיין לא נגמר פריו כשר ובגדול אפילו הוא גדול הרבה שצריך לאוחזו בשתי ידיו כשר:

תרמט **כל** הד' מינין (א) פסולין בגזול בין לפני יאוש בין לאחר יאוש

ורגילים בהם ומ"מ בגדל כאן ודומה לכושי כמה הוא ופסול וכ"כ הרא"ש וכדבריהם כ' רבינו אבל הרי"ף פי' לבני א"י כושי פסול וכ"ש כושי הרבה הדומה לאדם כושי שהוא פסול ולבני בבל שהאתרוגים כושים כשר והכושי הרבה שהוא דומה לאדם כושי פסול וכ"כ הרמב"ם וכתב ה"ה שכן עיקר:

העגול ככדור פסול שם בברייתא והרמב"ם השמיט פיסול זה דעגול ככדור ותמה עליו ה"ה:

נדלו בדפוס ועשאו כצורה אחרת וכו' בג"ש בברייתא גדלו בדפוס ועשאו כמין בריה אחרת פסול ובגמ' אמר רבא ל"ש אלא כמין בריה אחרת אבל כבריתו כשר פשיטא כמין בריה אחרת סד"א דעבדינא דפי דפי פירש"י גדלו בדפוס שעושה לו דפוס כשהוא קטן ונותנו בתוכו במחובר כמדת הדפוס: דעבדינא דפי דפי כמין קרשים קרשים כמין גלגל של רחים של מים ורבא אשמעי' דהא נמי בריתו הוא:

התיום שם בברייתא אתרוג ככדור פסול וי"א אף התיום ומשמע דת"ק מכשיר בתיום והלכתא כוותיה וכ"ס הרמב"ם אבל סמ"ג פסק דפסול ונראה שהוא סובר דכיון דלא אשכחן מאן דמכשר בהדיא איכא למימר דניכ' תאן דפליג היש אומרים דפסלי וא"כ משתכח מאן דפליג הלכתא כוותי' כיון שלא הוזכר בתלמוד סברת החולקי' עליהם ודברי הרמב"ם עיקר:

הירוק שדומה לעשבי השדה וכו' שם במשנה (לד:) הירוק ככרתי ר"מ מכשיר ורבי יהודה פוסל וידוע דהלכה כר"י: **ומ"ש** אבל אם הוא ירוק וכשמשהין אותו חוזר למראה אתרוג כשר כן כתבו שם התוספות והרא"ש וטעמא משום דאי לאו דנגמר פריו לא היה חוזר למראה אתרוג בתלוש ולשון רבינו אינו מדוקדק שכתב אבל אם הוא ירוק דמשמע דעד השתא לאו בירוק עסיק ואינו אלא כך הו"ל לכתוב והא דפסול היינו בשאפי' כשמשהין אותו אינו חוזר למראה אתרוג אבל אם כשמשהין אותו חוזר למראה אתרוג כשר:

שיעור אתרוג קטן פחות מכביצה פסול אבל אם הוא כביצה וכו' שם במשנה שיעור אתרוג קטן ר"מ אומר כאגוז רבי יהודה אומר כביצה והגדול כדי שיאחוז שניהם בידו ד"ר יהודה ר' יוסי אומר אפי' א' בשתי ידיו ופסקו הרי"ף והרא"ש הלכה כר' יהודה בקטן וכרבי יוסי בגדול וכתב הר"ן דלר"י אפי' צריך ב' ידיו לאתרוג אחד מתוך גדלו או שהוא צריך ליטלו על כתיפו יצא וכ"כ הרמב"ם בפ"ז שיעור אתרוג אין פחות מכביצה ואם היה גדול כל שהוא כשר:

ומ"ש רבינו אפי' אם הוא בוסר שעדיין לא נגמר פריו כשר שם בברייתא (לו.) אתרוג הבוסר ר"ע פוסל וחכמים מכשירים ופסק הרמב"ם כחכמים דמכשירין ופירש"י הבוסר קטן כפול הלבן והתוספות חלקו עליו וכתבו דהוא שיעור גבי ענבים איתמר דנגמר בשולם נמי קטנים הם אבל אתרוג שהוא פרי גדול אפי' יותר מכביצה בוסר הוא כשסופו לגדל יותר הרבה והכא כשאין סופו לגדל יותר דלאפי' ר"ע דפסל התם יכשיר בכזית למר בכביצה למר דחשיב גמר פרי אבל פחות מכאן לא חשיב גמר פרי אע"פ שאין סופו לגדל יותר עוד יתכן דלאפי' רבנן דמכשרי התם ספסי הכא בפחות מכאן דאתרוג הבוסר חשיב פירא עפי עכ"ל וסמ"ג כתב אתרוג הבוסר פי' רש"י אתרוג קטן כפול ר"ע פוסל וחכמים מכשירים ואח"כ כתב ומסקי' הלכתא כרבי יהודה בשיעור אתרוג קטן שהוא כביצה וכר' יוסי בשיעור אתרוג גדול וכתב מהר"ם ז"ל דיש לתמוה עליו שהביא הברייתא דאתרוג הבוסר דקתני ר"ע פוסל וחכמים מכשירין כדי לפסוק הלכה כחכמים היאך פירש הבוסר כפירש"י דנדידיה ס"ל כחכמים דפליגי עליה דר"מ ורבי יהודה במתניתין ושוב אין לפסוק כמותם וצ"ע עכ"ל ול"נ דאפשר לומר דסמ"ג סובר כמו שכתבו התוספות בסוף דבריהם דיתכן דאפי' רבנן דמכשרי התם פסלי הכא בפחות מכאן דאתרוג הבוסר חשיב פירא טפי דהשתא באתרוג הבוסר אפי' אינו גדול יותר מכפול הלבן מאחר שסופו ליגדל יותר כשר אבל אתרוג שאין עתיד ליגדל יותר צריך שיהא כביצה ומהרי"ק בשורש ס"ב כתב דרבים אחרים לייטב דלאתו ר"מ ורבי יהודה כרבנן דר"ע:

ב"ח

התיום וכו' פלוגתא דת"ק וי"א שם והסמ"ק פסק כי"א לאומרא ונתשובת הרשב"א סימן תי"א הסכים להתיר כת"ק וכסברת הרמב"ם ורבינו: **הירוק** וכו' שם במשנה של גמא דר"מ ור"י והלכה כרבי יהודה דפוסל וכתבו התו' דאין לפרש ירוק שדומה לחלמון ביצה שהוא כעין שעוה שהרי אתרוג עיקרו דומה לשעוה אלא ירוק כעין עשבים קאמר דפסול ואותן האתרוגים הבאים לפנינו ירוקים כשרים אפי' לר"י כשחוזרי' למראה שאר אתרוגים אפילו בתלוש לאחר ששהו בכלי זמן מרובה דודאי גמר פריים עכ"ל והביא הרא"ש דבריהם לפסק הלכה ונראה דדוקא כשחזר כולו למראה אתרוג אבל אם לא חזר כולו דינו כחזזית ליפסל ברובו במקום אחד וכו' והרבה טועים בזה שמברכין על אתרוג ירוק כשנשתנה מקלתו למראה אתרוג וטעמם דהא חזינן שנגמר פריו ולי נראה דירוק פסול ג"כ מפני שאינו הדר כדקס"ד בגמרא מעיקרא דירוק אינו הדר אלא משום דר' יהודה לא בעי הדר מהדרינן אטעמא אחרינא משו' דלא גמר פריו אבל למאי דקיימא לן דבעינן הדר ירוק פסול משום דאינו הדר אפילו גמר פרי והלכך דינו כחזזית ושינוי מראות ויבש דפסול משום דבעינן הדר:

שיעור אתרוג וכו' שם במשנה פלוגתא דר"מ ור"י בקטן ופלוגתא דר' יהודה ור' יוסי בגדול ופסקו הפוסקים דהלכה כר"י בקטן דבפחות מכביצה פסול ומעיקרא קא ס"ד דפסול משום דאינו הדר ומסקנא דלר"י לא בעינן הדר ופסול משום דלא גמר פירא והלכה כר"י בגדול דמכשיר אפילו גדול הרבה שצריך לאחוז בשתי ידיו ולא חיישינן שמא יתנו לו הלולב בשמאל והאתרוג בימין ואתי לאפוכינהו ולאחוז האתרוג והלולב באחד מידיו עד שיחליף וכיון שהוא גדול יותר מדאי שמא יפול מידיו ויפסל שיארע בו נקב לא חיישינן לה ואע"ג דקאמר בברייתא דא"ל ר"י לר' יוסי אפילו לדידך דלא חיישת לאיפכולי ולאפסולי ומייתי ראיה מר"ע שבא לבית הכנסת ואתרוגו על כתפו אינה ראיה דאף הם אמרו לו אין זה הדר מ"מ ר' יוסי ס"ל דר' עקיבא קאמר דאף זה הדר דמפני גדלו לא נתמעט הדרו אדרבה כל שכן דאיכא הדר טפי כ"ל:

ומ"ש דאם הוא כביצה אפילו אם הוא בוסר וכו' כלומר ל"מ דכשאין סופו ליגדל יותר דכשר בכביצה משום דהיינו גמר פריים אלא אפילו אם הוא בוסר דסופו ליגדל נמי כשר בכביצה ואתרוג הבוסר פלוגתא היא בברייתא ופסק כחכמים דמכשרי וס"ל דהיינו דוקא בכביצה ועיין בתוס' בדף ל"ו בד"ה שיעור אתרוג קטן:

תרמט כל ד' המינין פסולין בגזול וכו' בפרק לולב הגזול שנינו דגזול ויבש פסול בכל ד' המינין ובגמרא פליגי ר' יוחנן ושמואל בי"ט שני דאין נטילתן אלא מדרבנן אי פסלינן נמי בגזול ופסקו הרי"ף והרא"ש כר"י דפוסל אף בי"ט שני ומשמע בסוגיא דבין לפני יאוש ובין לאחר יאוש פסול משום דהו"ל מצוה הבאה בעבירה אלא שהתוס' כתבו דבלאחר יאוש אינו פסול אא"כ בגזלו אגוד דלית ביה לא שינוי השם ולא שינוי מעשה אבל בגזלו כשאינו אגוד וא"כ אגדו דהיכא יאוש בהדי שינוי השם ושינוי מעשה וקני ליה מקמי דחל חיוב המצוה תו לא הוה מצוה הבאה בעבירה ע"ש בדף ל' בד"ה הא קנייה ביאוש וכד"ה ולקנייה בשינוי השם · ואיכא לתמוה על רבינו שסתם וכתב דפסול בלאחר יאוש ולא חילק ונראה לומר דס"ל דדוקא למ"ד לולב צריך אגד חשיב שינוי מעשה כשאגדו אבל במאי דקי"ל דלולב א"צ אגד לא חשיב שינוי מעשה ואע"ג דאיכא שינוי השם דמעיקרא הו"ל לולב והשתא הושענא כיון שחוזר לברייתו לא שמיה שינוי ועיין בסוגיא ובדברי התוספות ומ"מ היכא דקננהו לאחר היאוש בשינוי מעשה ממש תו לא הו"ל מצוה הבאה בעבירה שהרי קננהו מקמי דחל חיוב המצוה וכ"כ הר"ן ודוקא לגזלן ולגנב עצמו אבל לאחרים לית בהו משום מצוה הבאה בעבירה וכ"כ בארחות חיים: וכתב

תרמט כל הד' מינים פסולים בגזול בין לפני יאוש בין לאחר יאוש ובשאול בפ' לולב הגזול שנינו דגזול ויבש פסול בכל ד' מינים ובגמ' בר"פ (כט:) קא פסיק ותני לא שנא ביו"ט ראשון ולא שנא בי"ט שני בשלמא יבש הדר בעינן וליכא אלא גזול בשלמא י"ט ראשון דכתיב לכם משלכם אלא בי"ט שני מ"ט א"ר יוחנן משום רשב"י משום דהו"ל מצוה הבאה בעבירה שנאמר והבאתם גזול את הפסח מה פסח לית ליה תקנתא אף גזול לית ליה תקנתא לא שנא לפני יאוש ולא שנא לאחר יאוש בשלמא לפני יאוש אדם כי יקריב מכם אמר רחמנא ולאו דידיה הוא אלא לאחר יאוש הא קנייה ביאוש אלא לאו משום דהו"ל מצוה הבאה בעבירה ופליגא דרבי יצחק דא"ר יצחק בר נחמני אמר שמואל לא שנו אלא בי"ט ראשון אבל בי"ט שני מתוך שיוצא בשאול יוצא נמי בגזול מתיב ר' נחמן בר יצחק לולב הגזול והיבש פסול הא שאול כשר אימת אילימא בי"ט ראשון הא כתיב לכם משלכם והאי לאו דידיה הוא אלא לאו בי"ט שני וקתני גזול פסול א רבא אמר לעולם ביום טוב ראשון ולא מיבעיא קאמר לא מיבעיא שאול דלאו דידיה הוא אבל גזול אימא סתם גזילה יאוש בעלים הוא וכדידיה דמי קמ"ל ופירש"י קא פסיק ותני · פסול ל"ש בי"ט הראשון דחיוביה מדאורייתא ל"ש בי"ט שני דליתיה בנטילת לולב אלא מדרבנן: בשלמא יבש · פסול בדרבנן נמי כיון דמצוה הוא משום זכר למקדש בעיא הידור מצוה: אלא גזול בי"ט שני אמאי לא מהיכא תיתי למפסליה: אף גזול · אין לו תקנה לאחר זמן ואפי' ביאוש ואע"ג דכעינן מיקנא אמרי' בבבא קמא דקני ליה ביאוש והוי דידיה אפ"ה אקרובי למזבח לא: מתוך שיוצא בשאול. דהא ביום שני לא כתיב לכם למעוטי: אימא סתם גזילה · מיד ואע"ג דלא שמעינן דאייאש יאוש בעלים הוא שהרי בפניו גזלה מידו ואין כח להציל קמ"ל דעד דשמעינן דאייאש לא קני ליה דמימר אמר השתא הוא דתקיף מינאי לאחר תפיסנא ליה בדינא עכ"ל וכתב הרא"ש והרב אלפסי שלא הביא אלא המשנה כצורתה ולא הביא פלוגתא דאמוראי דפליגי בגזול מכלל דס"ל כסתמא דתלמודא דקאמר קפסיק ותני לא שנא בי"ט ראשון ל"ש בי"ט שני ופסיל ליה משום מצוה הבאה בעבירה ואע"ג דקרא גבי קרבן כתיב ה"ה לכל המצות כדמוכח בפרק הגזול קמא דקאמר הרי שגזל סאה חטין וכו' אין זה מברך אלא מנאץ ולא בשמואל דסבר דלא אמרינן הכי אלא במצוה שהיא מדאורייתא ולא מסתבר טעמיה דכיון דמברך ומזכיר שם שמים מנאץ הוא במילי דרבנן כמו במילי דאורייתא ועוד דר"כ בר יצחק דהוא בתרא פריך לשמואל ממתני' ואע"ג דדחי ליה לא סמכינן אשינויא דחיקי וכ"ש בה"ג ורב פלטוי גאון וגם הר"ן כתב לענין הלכה הרי"ף כתב מתניתא כצורתה ולא כתב עליה תיובתא רבי יוחנן ושמואל מדקא פסק לה סתומי משמע דפסק כר' יוחנן דל"ש בי"ט ראשון ל"ש בי"ט ב' של דבריהם וכן דעת הרמב"ד והרמב"ן לפסול כרבי יוחנן דקי"ל שמואל ורבי יוחנן הלכה כר"י וכ"ש הכא דמסתייע דרשב"י קאמר לה דהוא תנא ור' אמי ס"ל כוותיה ע"כ ומיהו אין דעת הרמב"ם כן שהרי כתב שפסול משום גזל וגניבה אינם פסולים אלא בי"ט ראשון בלבד וכתב ה"ה שכן דעת הגאונים וכתב הר"ן שכן דעת הרז"ה לפסוק כשמואל:

כתב בא"ח לולב הגזול והגנוב יש פוסלים אותו כל ז' מיהו דוקא לגנב ולגזלן עצמו אבל לאחרים כשר בשאר הימים: **וכתב** הר"ן ומיהו כי אמרינן לולב הגזול פסול משום מצוה הבאה בעבירה ה"מ בשלא קנאו עדיין א"כ שקנאו אלא שהמצוה מסייעת בקניין דמש"ה אמרינן גבי קרבן דגזול פסול משום מצוה הבאה בעבירה דס"ל לרבי יוחנן דיאוש בכדי לא קנה וגמרא שלא קנה גבוה אלא בשינוי רשות הקדש ודאמרינן בגמרא תיפוק ליה דהא קניה ביאוש יאוש ושנוי רשות קאמרי' אבל כל שקנה בתחלה בלא סיוע המצוה שוב אין בו משום מצוה הבאה בעבירה והביא ראיות לדבר ואח"כ כתב והיינו דגרסינן בירושלמי מה פליגין בגזול משופה אבל גזל ושפהו דמים הוא חייב לו כלומר דקנאו בשינוי מעשה וכ"כ התוס' דמשמע בגמרא דאי קני ליה מאי נפיק ביה ולא חשיב מצוה הבאה בעבירה והא דאמרינן בהגוזל קמא בהסיא דגזל סאה דאע"ג דשינוי קונה מצוה הבאה בעבירה היא אע"פ שקנאו בשינוי מעשה קודם שבא לידי חיוב הלה התם דיקוא בעלמא הוא

פרישה

סי' תרמט (א) פסולין בגזול דכתיב ולקחתם לכם ביום הראשון משלכם ל"ש לפני יאוש ל"ש נפני יאוש קנייה ביאוש משום דהוי ליה מצוה הבאה בעבירה עכ"ל ונ"ל משום דמשמע ליה דפסלי.ג יאוש ל"ש אחר יאוש ז"ל הגמרא וב"י כתיבתו לאחר יאוש כה אבל הכא אפילו ביאוש ושינוי רשות הקרוב הכי דאל"כ ק' האי יאוש כדי לא קנייה אם לא בשינוי

הדרושי הגהות

תרמט א כ"ח ג"ב בגמרא ולענ"ד צ"ל אמר רבא:

ובשל עיר הנדחת ומשרה של ישראל פסול סס במשנה של משרה וכל עיר הנדחת פסול ונגמ' מוקמינן לה דוקא משרה של ישראל שאין לה ביטול ומשירה של ישראל פסול מכל של עו"ג לכתחלה לא יטול במשנה (כט · לב : לג · לד :) שכל ד' מינים שלו פסולין אם היו של משירה או של עיר הנדחת פסולין ונגמ' (לח ·) ושל משירה פסול והמחר רבא לולב של ע"ג לא יטול ואם נטל כשר כאן במשירה דמשנה עבקינן דכתותי מכתת שעוריה פירש"י לולב של ע"ג · שמחמת זו לע"ג לכבד לפניו קרקע ג"ע שעבודתם בלולב להעבירו לפניה או לזורקה זו לא יטול דמיום לגבוה ואם נטל כשר ואף ע"ג דמיסורי הגיה הוא דמחת למו לייהנות ניתנו בתשירה דמשה · מיהם אפילו כשעת ביטול ר"י ז"ל ע"ג שהרי"ף והרא"ש והרמב"ם והטור והשו"ע פסקו כרבי יוסי דאמר בפ' לולב הגזול (סב ·) אפילו ישראל שגזל לולב מע"ג ועבר עליו בלא תעשה ויצא בו ידי חובתו מדלא כתיב בלולב הגזול אלא בשופר ומשמע דאפילו בשעת עשייה יצא ואם נטל לולב של ע"ג ולקחו ישראל אחר ממנו יצא ידי חובתו ואין לחלק בין שעת עשייה לשעת נטילה ומיהו לכתחלה אין ליטול לולב של ע"ג ואין לתקוע בשופר של ע"ג ואין לקרות בספר תורה של ע"ג ואין לעשות סוכה של ע"ג ואין לישב בסוכה של ע"ג ואין לילך בתפילין של ע"ג ואין לילך בציצית של ע"ג ואין לילך בנעלים של ע"ג ואין לילך בטלית

ומ״ש ולדידן תניא יום ב׳ כמו יום ג׳ נתכוין שזה דעת הרמ״ם מכל מדברי הרמב״ם נרמה לי״ם ב׳ דיכו כשאר ימים ושעמת משום דנקיטין נקביעא דירחא וכו״כ זכירת ב׳ סנרות כללו והעלה הר״ן דל״ל דפוסל נרמשון וכנ׳ מעלין מכל נחיכי לא מנרסינן (ז): **ומ״ש** רבי׳ מכל כל שאר הפסולין פסולים כל ז׳ ימים לעיל קמי שכחב כל הפסולים כמו שפסולין נרמשון כך פסולים כל ז׳ ימים חון משפול ומסר ומעני שהפסיק במ״ם לכלך ניקב או שנקטעו עכנריו וכלה להודיענו שכנרת הרמ״ג מזר לענין רמשון ומזר לכתוב פיום פסולים הרמ״ם לכל שאר הפסולים פסולים כל ז׳ ימים כדי לכתוב עליו שהרמ״ג מולק: **וזה** שכתב נשם הרי״ג ובעל המיטור והר״י שכל הפסולין שינם פסולים אלא נרמשון אבל מכאן ואילך ל״ם שאר פסולים כולם כשרים נרמה בשמוך ופע״ם שמתמו וכתבו שכתבתי נסמוך ופע״ם שמתמו וכתבו כל הפסולים מינם פסולים אלא נרמשון כ״ל לפיז נכלל זה הפסולים משום דמכתת שיעוריהו או מפני שפינן מינן וכמו שנתבאר לדעת הרמב״ם:

כתב הר״ן גבי לולבא דסליק נחד הוצא מדלמרינן נעל מום הוא משמע שפסולו מגופו ופסול כל ז׳ אפי׳ בזמן הזה וי״ל שאין פסולו אלא מפני שאינו הדר וביום רשמון נלבד פסול: **וכל** הפסולים משמת מום שם שפת הדסה שפין נמצע כשר כשרים וכו׳ פ׳ לולב הגזול (לא.) תניא נמי שפת הדסה שפין נמצע כשר כשרים ורמון נמקום שתרוג וכ״ם נכל הפסולים מפני שפינן מינן כשפשה וכולן כשותן כשרים יכיאים פסולים רני יהודה מומר עם יכיאים כשרים רני יהודה מעשה נבני כרכין שכיו מוריאים את לולביהם לתמרו ל׳ מן שפת הדסה רמיה וכתב הרמ״ם מכאן משמע שבשפת הדסה יוצאין אפי׳ נפסול וכ״כ הר״ר יעקיה מטרמני וכ״כ הרמב״ד ז״ל ונוב מזר ט ומסר דכין נשפת הדסה וכין שלא נשפת הדסה מין יוצאין נינהו כלל דכל כיכא דקתני פסול לתמשע שפיל נדיעבד אפי׳ נמקום הדסה לא יצא ו ואיך יתכן זה לחיות נשפת הדסה יוצאין בו ומברכין עליו ונלא נמקום הדסה אפי׳ נדיעבד לא יצא ומסרש הוא כי כיכא כתב הוא ונכל שנכתת שיעורו ואינו ואין מברכין עליו מלא שנופלין אותו נידים נשפת הדסה כדי שלא תשתכח מכם תורת לולב ומתרוג וזהו שאמר מין שפת הדסה רמיה כלומר שלא עשו כן מלא שלא תשתכח מכם תורת לולב ולנון שפת הדסה רמיה היינו תורה על פי׳ זה דר״י כניא לדכריו לתמר יכיאים כשרים ומברכים עליהם מנני כרכין שהיו מברכין על היכיאים ואמרו לו מין שפת הדסה רמי שאין ללמוד שלא נשפת הדסה משפת הדסה מכל מקום הדסה (מין) מברכין דמ״ל יאמרו לו נשפת הדסה נמי לא היו מברכים מלא כל הני פסולים מסרן הכתוב לחכמים וחן אמרו שלא נשפת הדסה נפיל דנדיעבד לא יצא כדי שיהרו ישראל נחנוך שלא נמקום הדסה הכשירו כיון שמ״ם נעניין אחר ומברכין עליהם ע״ל ור״ן כתב נשם שהרמב״ן לפי שטעה הכשיר את הכל ונשם נני של דכריהם ונכפים הר״ן לדברי הרמב״ד ונהמדכי כתב נשם רמ״ם שמ״ם שפסלנו יכיאים נלולב והדס ונערבה מן נלולב והדס מברכין מיכיאים משום דלא מפשי ונוא שפת הדסה מפיגא מיכיאים ממרו לו מין שפת הדסה רמיה ופירש רמב״ה דמ״ם מקרוב כנוב וחסר ע״כ וכך הם דכרי התוס׳ נפ׳ לולב הגזול שפם נשפת הדסה מפיגא מיכיאים ממרו לו מין שפת הדסה רמיה ופירש רמב״ה דמ״ם מקרוב כנוב וחסר ע״כ וכך הם דכרי התוס׳ נפ׳ לולב הגזול שפם לא מנא כשר יצא נפסול כמו לולב פסול לרנכן נשפת הדסה ורמה שדיק רניעו לכתוב כל הפסולים מחמת מום לפקוחי מוקם שפסולים מפני שמין מיכם כהדם שהוא ונפשה להכך לר״ם מין טעלין מוקם לעולם ואפי׳ נשפת הדסה כי היכי דלא ליתו למיטעי דהו כדמתרינן נגמרא נפרים ורמון וכ״כ ר״י הדסם שהוא פסול נכל היום דגרע מהדס יכ ונלא כדברי המפסיכים ניוהת נני מצכנו שעלין הדס שהוא מחמת שהדס יכ ונלא כמו שכתוב עליו מדכרי הרמב״ם נפרק לולב הגזול.

והרמב״ם כשהיר לולב יכ נשפת הדסה ולא שהר המיעים נפ״ת ושכתב ר״ם דמתמרי על לולב היכ מין שפת הדסה רמיה מלמש דלולב יכ כשר נשפת הדסה ורמיהי כתוב שהגמוסים סמכו מכאן היכ ונקטם רמשן וכל הפסולים יוצאים נהם נשפת הדסה מן היום רמשון ועפת הדסה רניעו שלא נכשיר מלא לולב היכ שהזכירו חכמים וכן השיכר עכ״ל ועניין מעשה נרמה דכל הני פסולים נשפת הדסה נעולין נעלין נרהי לא מנרסינן (ט):

כתב הגה״מ על הם דמכיר הרמב״ם לולב היכ מנו סומכין על זה נם נהדם היכ: **כתב** נכאחי מה״ר מיסרלן סימן קנ״ם נסמ״ק ומ״ו כתב דנשמר סימום היו יוצא נגזול נרמה לאפי׳ לפי הירושלמי יכול מדם לנרך על לולב האגרוב נשמר יפה כדי שיעשה למיעבד מצוה נתמוניה כיון דלא מחבר לתמוניה ורמיה מטלית לתדם מנרך נו נלא דעת חבירו (יא):

תרנ שיעור הדם וערבה כ׳ עפחים ומני וכו׳ נפרק לולב הגזול (לב.) שיעור הדם וערבה ג׳ ולולב ד׳ רבי טרפון תומר כמה בת ס׳ עפחים כי אחת רבין אמר אמה בת ב׳ עפחים עשה אותה שנה לא מכם ג׳ להדם והשאר ללולב אר״ה אמר שמואל הלכה כר״ט ונשה לפ״ו דשיעור הדם וערבה עפחים ואחה עשה אותה שנה לא מכם ג׳ להדם והשאר ללולב אר״ה אמר שמואל הלכה כר״ט נאחה לפ״ו דשיעור הדם וערבה ג׳

דשופר דמיכה למיטעי ולפרש לקולא דכדי שימחזו מדם סתמא קתני וכיון טפח כיעוני ומשום הכי תזיב ליה עם שאר טפחים בפרק המפלת לכלכך ולהכי קאמר סו"ל למתנייה בהדיה הכל לפי מה שהוא מדם דאגרופו של בן מכוניה גדול טפי וכשהוא הוקף מין ומין כשופר שמין זו כי סם טפח כיעוני אבל נפי טפח לולב שמין לריך רק טפח קטן חציב ליה הסם עם שאר טפחים כיון דמיכה סם טפח עליה ולא חש לצאר אלא לעשות דבעי טפח כיעוני תקלה דמה נכך שנתפוס לחותר. ושוב דחיוק מועט יש כיעיקן כ' עליהי גדול ומין דרך להקפיד כל כך ושוב דסתמא דמילתא טפח לולב היולא הוא שוב לעטף דהדם ושרכה שמין כי סם טפחים קטנים מ"כ לא חתי למיטעי משא"כ כשופר דמיכה כל הני דלתני למיטעי להקל ונם חיוק גדול יש ביניהם כמו בן מכוניה ולוכא רחיב והוכחה אלא לעטות בכך מדרכה מיכה הוכחה על הטעות מדחזיב ליה עם שאר טפחים הילכך הו"ל למתנייה בהדי' ומדלא תנייה בהדיה שמע מינה דכדי שימחזו מדם סתמא קתני וחו"ק:

תרנא מצות ד' מינין שיטול כל אחד ואחד מישראל לולב אחד כו' ר"פ בלולב וערבה ולקחתם לולב מ"ל מגד מצוה שמוש עד פרק הקומן רפה (כז.) ופרק לולב הגזול (לב.) פליגי רבי יהודה ורבנן מה לולב לריך מגד ומתרינן לחמילו לרבנן דתמרי מ"ל מגד מצוה לתגדו משום מה לולב לריך מגד ותנינהו: כ' המרדכי בפ' לולב הגזול כתב רמ"ת לריך שיתנדנו כ' קנרים זה על זה דתניא הותר תגדו בי"ט שנדו בשבת וכו' אם כחול יש לתגדו מגד הנראה בשבת וי"ט ואין מסור אלא שני קנרים זה על זה ורבי"ה כ' תן בהגיון לקנר פעם ג' וזוב מתעבל וכירכו סביב ומתוך כך מהודק יפה כמילו קנרוס בב' רמתי מגדו בפ"ק (ח): **ומ"ש** וכיון שאין מוכה לתגדו לולב ל"ל מגד כמין תמר ס"ד בפ' לולב הגזול (לז:) תן חין מאגדין אח הלולב אלא בחוט דברי ר"י ר"ת מוח' למילו בחוט ואפי' במשיחה וכגמרא (סה.) מתרינן ת"ש דתי" הסכר לולב לריך מגד ואי מייתי מוגא מתרינא הוא ליה ה' חיוט פי' ומובר חשוט של תוסיף ובפרק האקתקן (פח) מתרינן דאי ס"ל לולב ג"ל מגד הא ס"ל לתודיה קאי ואפי' לתודיה קאי כלומר מ"ה מגדו בחין אחד ליח ביה חשוט של תוסיף ואפסקן הפוסקים כר"ח: **ומ"ש** ומשום תשובה נמי ליכא לעפ"ם שהקשר מפסיק בין ידו ללולב דכיון שהוא לנאותו אינו הוצין ובן חין במינו אינו הוצין הלכך אם נישרו מעלי הלולב או מעלי ההדס ונשארו בתוך האגידה בענין שמפסיק אין לחוש ורש"י פי' אע"נ דא"צ אגד מ"מ לבתחילה חובה לאגדו משום זה אלי ואנוהו התנאה לפניו במצות ואם לא אגדו מאתמול או שהתיר אגודו בי"ט א"א לאגדו בקשר נמור אלא אוגדו באגודה של ירק שבורך האגודה סביב ותוחב ראש האגודה לתובה בלא קשירה ויטול האגודה בידו הימנית ויהיו ראשיהם למעלה ועיקריהם למטה והאתרוג בידו השמאלית ואף אם הוא איטר יד ימינו יטול האתרוג בשמאל כל אדם (ב) שהוא ימינו

תרנא מצות ד' מינין שיטול כל אחד ואחד מישראל לולב אחד כו' ר"פ בלולב וערבה ולקחתם לולב ג' ימים שמוש כל שבעה ימים ומצוה מן המובחר ביום ראשון שנאמר ולקחתם לכם ביום הראשון וכתיב בשבעת הימים חג לה' וכתיב התם ושבתון ביום השמיני ושבתון לשון יום טוב וכתיב נמי ביום השמיני עלרת תהיה לכם ומה ת"ל ביום ראשון ביום שני ביום שלישי ביום רביעי ביום חמישי ביום ששי ביום שבת אלא ללמדך שכל אחד ואחד מהם יום בפני עלמו לקבל שכר על כל אחד ואחד ופירשו התו' דר"פ בלולב הגזול דתשתע ליה מדלא כתיב לולב מצוה לשון יחיד דהוה משמע דאחד מהם מלוה ובכתיב ולקחתם לשון רבים משמע שתחד מהם מלוה ומצוה ולקחתם שתהא לקיחה לכל אחד ואחד ומ"ש לולב ג' וערבות וכו' מוסיף לולב הגזול ר' ישמעאל אומר ג' הדסי' וג' ערבות לולב אחד ותרתי לחד מכי כ' קנרוסים ות' שיטו קנוס ר"ע אומר שלשתן קנרוסים ר"ע לשיטתו דר"ע סד שלולב ג' ותרתי לחד כך ערבה אחד והדס אחד ותוכח בגמרא דר"ע סד ולא קנוס קאמר ולתרלינן נמי דאמר בו ר' ישמעאל ושובר דסני בחד ולא קנוס כר"ע ותו תמרי ס"ר יהודה ס"ר שתולל בלבה כר"ע ותשתע לשלישי בפרק כר"ט בין לאומרים דבעינן שלשה וכין לקולא דאמרינן קנוסין שלשתן בלבל הרחבן פוסה כר"ע וס"ל דלא מיפסיק הילכתא כר"ע אלא בתמי דאמרינן כג' קנוסים בלבל ולהי הילכתא נמי כר"ע דאמרינן בתה ולא קנוס בהיוכא בגמרא דקאתר ולידחוק להו כר"ע דמיקל טפי וכ"כ בתרדכי בשם רמב"ם ורלב"ן לבל דעת שאר כל המתנדים כדברי רבינו בשניון שלשה בדוקים ועיין בת"ם בר"ן וה"ר ע"ז וח"ם בדין קטימת רשאי הסם וערבה נתפלר לתעלה:

ויעשה וכו' עד מצוה לתגדו משום טי הכי תבוקמא לגיבא דרבנן דהלכה כותייהו לגבי ר"י בפ"ק דסוכה וס' לולב הגזול:

ומ"ש וכיון שאין מוכה לתגדו לפי תגדו במין אחר ספיר דתי כלומר ולית ביה מצוה בל תוסיף כיון דאין מוב לתגדו דתי לתודי' קאי ואתי לחודי' קאי מיתה נפ' לולב הגזול משנה שם: **ומ"ש** ומשום תשובה נתי ליכא ואי דרבנן ופסקו הפוסקים דאפי' בשבת במינו נתי אינו מוכן כיון שהוא לנאותו ולא כתו שנתקנו חכמ

ימינו ובשיטול הלולב בידו קודם שיטול האתרוג יברך על נטילת לולב ושהחיינו כדי שיברך קודם לעשייתו שאילו יטול ארבעתן קודם שיברך נמצא שבבר יצא קודם לעשייתו ושביון שהנביה יצא או יהפוך הלולב או האתרוג עד שיברך ונמצא שלא יצא כיון שלא נטלו דרך נדילתו אי נמי יכוין שלא לצאת עד שיברך והרמב״ם ז״ל כתב שיברך קודם שיטלנו בידו ולי״ נ לר״י ור״א כיון שלא נענענו ועדיין יש לו לתפשו בידו אע״פ שאינו מעכב קריינן ביה שפיר קודם לעשייתו וטוב לעשות באהד מן הדרכים (ג) שכתבתי ולא יברך שהחיינו בשעת עשייתו ולקיחה ע״י דבר אחר שמה לקיחה הלכך אפילו עשה ביה״ד נהגן בו הלולב ונטלו שפיר דמי

(ג) אפילו כל הלולב חוץ מידו ובלבד שיהא דרך כבוד אבל אם אינו כיון שמטו מידו ולקחו אחר אין צריכין לברך אלא שהחיינו וכן נוהגין בכל מקום ומשום הכי אין לברך על נטילת לולב בלילי יום טוב שני של גלויות שאין דרך כבוד בכך ומי שיכול לברך בלילה שני ולא בירך אין מברכין עליו ביום אלא שהחיינו ואם בירך בלילה שני יצא ביום שהרי כל הלילה ראוי לברך בו ואם בירך בלילה ראשון ולא בירך בלילה שני יברך ביום שני ולא יברך ביום ראשון שכבר בירך ואם לא בירך כלל בלילה ראשון יברך ביום ראשון ולא יברך ביום שני שכבר יצא בברכת חבירו ואם לא בירך ביום ראשון ולא בלילה שני יברך ביום שני ולא יברך ביום ראשון ואם לא בירך כלל ביום ראשון ולא בלילה שני יברך בלילה שני ולא יברך ביום שני ואם לא בירך כלל

שכומסם לפרש דלפילו כבורך הסובר בלולב לפ"ה ליח ביה משום חציצה לפי' לרבה דע"כ לא קאמר רבה דלית ביה משום חציצה אלא בלולב שכומכו כדי שלא יתפרדו החיטין דאין בהנך בלולב אלא מעט מסייעו בלקיחת לולב אבל אם עשה חן כסובר ביה יד ללולב דלמוחו הלולב על ידי הסובר כעין נצח שהסובר מסייעו להחזיקו כה"נ לא הוי חציצה אלא לרבה לא שאם לקיחה ולרבה שאם לקיחה ולולב שכומכומו כדלקיחה כדופני הכלי דלא יפלו ולא יצא לא כשמומכו אלא בלולב אבל בדפני הכלי דלא שייך חציצה ולא שייך לומר בטעות נפל בספרי דפדום והלשון תיכוכך וכ"ל ולולב שכומכומו בכלי לא כשמומכו בדופני הכלי או שמומכו בצינית יד של כלי אלא מניח ידו תחת שולטי וק"ל .

אינו דרך בבוד כעין שנתנו בכלי ונטלו לא יצא וינענע בשעה שמברך וכן ינענע בשעת קריאת ההלל בהודו (ג) בכל פעם שמהזירין אותו הקהל וכן באנא ה' הישיעה נא אבל לא באנא ה' הצליחה נא

ומצא פסקן של דבריס לתלי דק"ל כרבה לקיחה ע"י ד"ל שאם לקיחה לא מיבעיא בבורך ידיו בסולב אלא לפילו עשה ביה יד לולב והלולב כולו תוך לידו נתי שאם לקיחה ומס נתנו בכלי נתי שאם לקיחה בכל עניו אלא מס כן מניח ידו תחת שולטי וכיצו שכאב הילכך וכו' לפילו כל הלילב תוך מידו נתי הכי קאתר ל"ת בעשה כו ביצ יד וטוכן בו הלולב כעין דרך בידו בסובר ונטלו דב"ד אע"פ שלא חברו ללולב אלא לפילו כל הלולב תוך מידו שכרך הסובר בלולב ושטל הסובר בידו וכל הלולב תוך מידו נתי שאם לקיחה ויהו כדעת התום' שבתבתי לבל מ"ש אח"כ ובלבד שיהא דרך כבוד אבל אם אין חיבו אלא כדעת התוספות דאחלקין בין בשאחזו בדופני הכלי לי לאחזו בציית יד לאניח ידו תחת שולטי אלא דם"ל דבשאחזו בכלי בכל עניו לא יצא ובדברי הרי"ף וה"ר ש"ם שבתבו בשם דבשהניחו בכלי הו"ל דרך ביזיון ואשתא לפילו בלאחזו בדופני הכלי או בציית יד של כלי ולא דמי לסובר דסולב ולא הו"ל דרך כבוד בכל עניו בין בכורך הסובר בידו בין בכורך בסובר בלולב ועשה תחנו בציית יד אשכ"ל בהניחו בכלי דהו"ל דרך ביזיון בכל עניו וכן נראה עיקר ואע"פ שהתום' בפ' הניפות ובפרק תיקים בפ' הניחו שבתבו בתבו דלפילו לרבה בכורך ידיה בסובר ונטל הלולב לא שאם לקיחה וכן נראה מדבריהם בפ"ב דזבחים וכ"כ התרבכי פרק לולב הגזול בשם ר"י מ"ת פ"ל דרבינו דהעיקר הוא כמ"ש התום' בפרק לולב הגזול בתוקים לולבות לולב והוא תשבים לפירושו של רש"י דבכורך ידיו בסובר פשוטא דשאם לקיחה לפתוח לולבא דבלא וכן נראה מפסקי הרא"ש שבתב לקיחה בין בכורך הסובר בלולב ובין בכורך בסובר ונטל לולב אלא כדעת התוספות דאחלקין בין בשאחזו בדופני הכלי לי לאחזו בציית יד לאניח ידו תחת שולטי אלא דם"ל דבשהנחו בכלי בכל עניו לא יצא ובדברי הרי"ף וה"ר ש"ם שבתבו בשם דהניחו בכלי הו"ל דרך ביזיון ואשתא לפילו בלאחזו בדופני הכלי או בציית יד של כלי ולא דמי לסובר דסולב ולא הו"ל דרך כבוד בכל עניו בין בכורך הסובר בידו בין בכורך בסובר בלולב ועשה תחנו בציית יד אשכ"ל בהניחו בכלי דהו"ל דרך ביזיון בכל עניו וכן נראה מדבריהם דלפילו לרבה בכורך ידיה בסובר ונטל הלולב לא שאם לקיחה וכן נראה מדבריהם בפ"ב דזבחים וכ"כ התרבכי פרק לולב הגזול בשם ר"י מ"ת פ"ל דרבינו דהעיקר הוא כמ"ש התום' בפרק לולב הגזול בתוקים לולבות לולב והוא תשבים לפירושו של רש"י דבכורך ידיו

והניענוע הוא שמוליך ידו מכנגדו להלאה וניענע סס ג"פ כהלכה וג"פ כהובאה וכו' סס מן התם אחי הלחם וזכי ככבי עלרת כילך סוא עושה מינת ג' הלחם ע"ב ג' הכבשים ומניח ידו תחתיהם ומניף מולך ומביא מעלה ומוריד שנץ' תשר סורס תר"י מולך ומביא למי שד' רוחות שלו מעלה ומוריד למי שהשמים והארץ שלו נא וכן ינענע בהודו שבסוף המזמור (ז) והניענוע הוא שמוליך ידו מכנגדו להלאה וינענע שם ג"פ (ח) בהולכה וג"פ בהובאה ואח"כ משה ידו לצד צפון ועושה כן ג"פ וכן לצד דרום וכן לצד מערב ומעלה ידו למעלה ועושה כן ג"פ ומורידה לצד משה ועושה כך ג"פ סך הכל ל"ז פעמים וב"ה כ' וניענוע דרבנן ואולינן ביה לקולא וא"צ לבל רוח ג"פ הולכה וג"פ הובאה אלא בין הולכה והובאה ג"פ לבל רוח וכ' עוד מנהג אבותינו מוליך ומביא מעלה ומוריד בלבר מוליך ומביא למי שד' רוחות שלו והמושל בכ' מושל בד' והמוליך לציפון ולדרום דעת חיצוני הוא וא"א ז"ל כתב והעולם לא נהגו כן אלא מוליכין לד' רוחות ומנהג בשר הוא הקצרה יד ימיננו להודות למי שד' רוחות שלו ומנהג אחר הוא חיצוני והראשון שהנהיג כן היה נראה לו שהמוליך ומביא לד' הרוחות נראה כמו שהוע"ג עושין והבל הוא דאדרבא כשמוליך ומביא לשתי רוחות ואחר כך מעלה ומוריד נראה כו' שיש לו ארבע קצוות אבל בשמוליך ומביא לד' רוחות ואח"כ מעלה ומוריד יש לו שש קצוות ע"כ כתב ב"ה הולבה והובאה הוא הנענוע וא"צ נעגוע שדרה ועלין וכ"כ נאון ז"ל שא"צ נעגוע שדרה ועלין שלא אמרו אלא כדרך שאמרו בתנופה מוליך ומביא

ג' זוגות קטנות של הולכה ושל הובאה על כל הולכה והובאה גדולה ולפ דק שהרי מבואר בלשון הרמ"ם דדוקא לולי בעייתי דרבי זעירא דייט מפרישים לצדיך לנענע ג' תנועות קטנות על כל הולכה והובאה אבל מכח בעייתי דרבי זירא אומר אתי אתי למתן שי"ל כלל תנועות קטנות אלא ג"פ הולכה והובאה לכל רוח וא"ל כסכוס וטורוף בלולב ועלין כל עיקר כי ההולכה והובאה עצמה סיא הנענוע כמ"ש בשל סיעזר וגם מ"ש הכ"י שהשה המחבונה שכתב הר"ן כשם המחירים והרמב"ן סיא שיטת הרמ"ם הוא אלא בדקדוק שהרי שיטת המחירים והרמב"ן סיא דעל כל דבר שמנענעים בהלל מוליך ומביא ומעלה ומוריד וא"ח מנענע ג' זוגות קטנות של הולכה והובאה ודיו ואילו להרמ"ם בכל ג' והולכה והובאה והעלאה והורדה צריך לנענע ג' פעמים בהולכה והובאה גדולה וכבר בתרבתי בתשובה בדבר הנענוע כל הפורך וכלן מבפיק בח"ם:

ומיש וז"ס כתב אשעטע דרבנן וכו' שמעו דבירושלמי גרסינן תני צריך לנענע ג"פ על כל דבר ודבר ואיבעיא לן הכין חד ג"ד הכין והכין חד ולא מיפשיטא ואזלינן ציה לקולא ומני ר"ח כותאי: וכתב עוד מנהג אבותינו כו' הכי משמע מפשטא דלשונות שלא הזכיר רק מולין ומביא מעלה ומוריד וכתב הריון שכן נהגו: **ומיש** כשם הרמ"ם שהעולם לא נהגו כן וכו' עד ו' קטנות בפ' לולב הגזול כתב כן וכ"כ הסמ"ק והיר ירוחם ומהרי"ל תניא בתשובה סי' ע"ט כתב עוד שאין לאחז לנטות מן המנהג שנהגו ע"פ שכתב הרמ"ם וריגינו להוליך ולהביא לכל ו' קטנות וכן כתבו כל המחרונים שהמנהג כהרמ"ם: **כתב** בעל העיטור הולכה והובאה הוא הנענוע כו' טעמו מבואר בדבריו כדרך שאמרו בתוספה גם בדברי הרמ"ם משמע הכי שכתב בסוף הדברים נמצא שצריך ג' הולכות וג' הובאות לכל לד ולד שסס ל"ו הין הכל וכ"ש הסיו דברי הרמ"ם לדעת מחר ולא דק:

והניענוע הוא שמוליך ידו מכנגדו להלאה וינענע סס ג"פ כהלכה וג"פ כהובאה וכו' סס מן התם אחי הלחם וזכי ככבי עלרת כילך סוא עושה מינת ג' הלחם ע"ב ג' הכבשים ומניח ידו תחתיהם ומניף מולך ומביא מעלה ומוריד למי שד' רוחות שלו מעלה ומוריד למי שהשמים והארץ שלו נא וכן ינענע בהודו שבסוף המזמור (ז) והניענוע הוא שמוליך ידו מכנגדו להלאה וינענע שם ג"פ (ח) בהולכה וג"פ בהובאה ואח"כ משה ידו לצד צפון ועושה כן ג"פ וכן לצד דרום וכן לצד מערב ומעלה ידו למעלה ועושה כן ג"פ ומורידה לצד משה ועושה כך ג"פ סך הכל ל"ז פעמים וב"ה כ' וניענוע דרבנן ואולינן ביה לקולא וא"צ לבל רוח ג"פ הולכה וג"פ הובאה אלא בין הולכה והובאה ג"פ לבל רוח וכ' עוד מנהג אבותינו מוליך ומביא מעלה ומוריד בלבר מוליך ומביא למי שד' רוחות שלו והמושל בכ' מושל בד' והמוליך לציפון ולדרום דעת חיצוני הוא וא"א ז"ל כתב והעולם לא נהגו כן אלא מוליכין לד' רוחות ומנהג בשר הוא הקצרה יד ימיננו להודות למי שד' רוחות שלו ומנהג אחר הוא חיצוני והראשון שהנהיג כן היה נראה לו שהמוליך ומביא לד' הרוחות נראה כמו שהוע"ג עושין והבל הוא דאדרבא כשמוליך ומביא לשתי רוחות ואחר כך מעלה ומוריד נראה כו' שיש לו ארבע קצוות אבל בשמוליך ומביא לד' רוחות ואח"כ מעלה ומוריד יש לו שש קצוות ע"כ כתב ב"ה הולבה והובאה הוא הנענוע וא"צ נעגוע שדרה ועלין וכ"כ נאון ז"ל שא"צ נעגוע שדרה ועלין שלא אמרו אלא כדרך שאמרו בתנופה מוליך ומביא

ג' זוגות קטנות של הולכה ושל הובאה על כל הולכה והובאה גדולה ולפ דק שהרי מבואר בלשון הרמ"ם דדוקא לולי בעייתי דרבי זעירא דייט מפרישים לצדיך לנענע ג' תנועות קטנות על כל הולכה והובאה אבל מכח בעייתי דרבי זירא אומר אתי אתי למתן שי"ל כלל תנועות קטנות אלא ג"פ הולכה והובאה לכל רוח וא"ל כסכוס וטורוף בלולב ועלין כל עיקר כי ההולכה והובאה עצמה סיא הנענוע כמ"ש בשל סיעזר וגם מ"ש הכ"י שהשה המחבונה שכתב הר"ן כשם המחירים והרמב"ן סיא שיטת הרמ"ם הוא אלא בדקדוק שהרי שיטת המחירים והרמב"ן סיא דעל כל דבר שמנענעים בהלל מוליך ומביא ומעלה ומוריד וא"ח מנענע ג' זוגות קטנות של הולכה והובאה ודיו ואילו להרמ"ם בכל ג' והולכה והובאה והעלאה והורדה צריך לנענע ג' פעמים בהולכה והובאה גדולה וכבר בתרבתי בתשובה בדבר הנענוע כל הפורך וכלן מבפיק בח"ם:

ומיש וז"ס כתב אשעטע דרבנן וכו' שמעו דבירושלמי גרסינן תני צריך לנענע ג"פ על כל דבר ודבר ואיבעיא לן הכין חד ג"ד הכין והכין חד ולא מיפשיטא ואזלינן ציה לקולא ומני ר"ח כותאי: וכתב עוד מנהג אבותינו כו' הכי משמע מפשטא דלשונות שלא הזכיר רק מולין ומביא מעלה ומוריד וכתב הריון שכן נהגו: **ומיש** כשם הרמ"ם שהעולם לא נהגו כן וכו' עד ו' קטנות בפ' לולב הגזול כתב כן וכ"כ הסמ"ק והיר ירוחם ומהרי"ל תניא בתשובה סי' ע"ט כתב עוד שאין לאחז לנטות מן המנהג שנהגו ע"פ שכתב הרמ"ם וריגינו להוליך ולהביא לכל ו' קטנות וכן כתבו כל המחרונים שהמנהג כהרמ"ם: **כתב** בעל העיטור הולכה והובאה הוא הנענוע כו' טעמו מבואר בדבריו כדרך שאמרו בתוספה גם בדברי הרמ"ם משמע הכי שכתב בסוף הדברים נמצא שצריך ג' הולכות וג' הובאות לכל לד ולד שסס ל"ו הין הכל וכ"ש הסיו דברי הרמ"ם לדעת מחר ולא דק:

ומלו

דרכי משה

ולא באנא וכ"כ: (ז) וחכלבו כתב וכנענעין שם ג"פ על כל פיסא שיאמר הודו שהם אחת וכ"כ חר"ן וכ"ה במנהגים ובמהרי"ל ובת"ה סימן ע"ז: (ח) כתב מהר"א בהגהותיו אינו ר"ל שינענעו שם ג"פ בהולכה וג"פ בהובאה אחת רק ר"ל שיוליך ויביא ג"פ ובלת שם ר"ל באותו הרוח וכן בכל רוח יוליך ויביא ג"פ כי בהולכה והובאה הם הניעוענין וכ"כ בהר"ן פרק לולב הגזול דף ש"ם ע"ב ובתשובת הרשב"א סימן תל"ו וב"מ מהרי"ל ומהרי"ו שלא תהך ראש הלולב לצד משה אלא באחורי הלולב היה מוליך ומביא לצד משה קב"ל וכן שכעתי מפורי האגור מהור"ר שבטא ז"ל שראה בן מרבו מהור"ר יעקב פאל"ק זצ"ל אבל לשאר רוחות היה מהפך ראש הלולב לצד הרוח והעולם לא נהגו כן אלא גם למשה מהפכין ראש הלו"ב ומהרי ליה דמאחר דהבאה היא ביד דרך גדילתן שוב אין מקפידין על הנענוען שיהיו דרך גדילתן ובאמת שיש לחלמה דשאר שקפדיון להיות אף בנענוע דרך גדילתו א"נ אף בשאר רוחות לא היה להן להפך הראש לצד שסבעגנע אלא לעולם היה ראוי להיות ראש הלולב למעלה דרך גדילתו ולהליך ולהביאו שם כמו בתנופה שלמדיון ממנו בנענוע של לולב וכם"ש ב' בריש דבריו ואפשר לומר דלא דמי דבשאר בנענועים נקרא דרך גדילתו דהיכי דאינו מהפך כ"כ הלולב גם למעלה מהלולבין נופין כן באילן אבל לצד פלפי משה צדיק להפוך הלולב מאי ואו לא יהיה דרך גדילתו וק"ל בב"ל לפי דעת האגודים וכן נהג מהרי"ל וכב"ל: (י) וכ"ה במנהגים של מהרי"ל: (יא) וכ"כ שע"י הלכה והובאה שעשין מכסכסין ומפרשין הלולב ולא כדעת האגור שכתב תמוה למשה שהוא דעת ר"א שהביא הר"ן: וכ"כ

דרישה

קדמת ולד יפיו מסובב ומקיפין לדוס מערב לפון וזו"ק כי כוס ככל מיובב ומיון מקום כן ג' פעמים כמו שעשה למזרח וכן לצפון וכן למערב וכן למעלה וכן למטה וכו' לדברי רש"י ור"ל ר' מיימ טולא במנהגים שלנו ושיבה כמעשה סיח כרשפ"ם ורש"י ומקשה ס"ם דמשמע דמשמע סיח כרשפ"ם ורש"י מלמעלה כב"י שכתב בסוף ג' סגרלפת ומת גירסת סמרדיים שגרסו כן בדברי רבינו ופיקו בו שמלוך ידו למזרח ויעגוע סס ג"פ כהולכה וג"פ כהובאה וח"כ כיוצא ידו לצד דרום ושעשה

ואלו הל' מינין מעכבין זה את זה כו' משנה וגמרא פרק הקומן רנ' ודברי רבינו בפירושם כדברי הרי"ף ולפ"ז דמתמיר לתירוצ בזה אחר זה אפילו כולם לפניו וכולל תפסו עליו בזה :

ומ"ש ויטול הלולב תחלה כ"כ הרמ"ם דהכי משמעינן ופסק הב"י דיברך על הלולב ונשמע מכאן דמ"ל לחבר התירוצין לולב כשעת הנענוע ול"ל דהא אפילו בנטלן בזה אחר זה יצא כשהם כולם לפניו מלא שהרב מהר"ם רמקנט"י כתב שנראין לסמכם ויחד ע"פ הקבלה ופשיטא דלמשנה מן המובחר כתב כן אבל מדינא מ"ל לסמכן יחד :

חסר לו אחד מן המינין לא יקח לו מין אחר במקומו פירוש מע"פ ומביא מעלה ומוריד ואלו הד' מינין מעכבין זה את זה שאם חסר לו אחד מהן לא יברך על הנמצאים בידו אבל אם יש לו כולם אפילו לא נטלן ביחד אלא נטלן זה אחר זה יצא ובלבד שיהו כולם לפניו ויטול הלולב תחלה חסר לו אחד מן המינין לא יקח מין אחר במקומו אפי' אם לא יאגדנו עמהם אם יאחזנו בידו עמהם לישם מצות לולב איכא בל תוסיף אבל

שלא יברך אלא לזכרון בעלמא כדי שלא תשתכח תורת תוקו אין נמי לא דזימנין דנקיף תורבץ תיבה ואתי לאסרך ובכי קיקף בבריית' וצנית' בפ' לולב הגזול . וכתב הר"ן לפי דנוקף אין אחר הוא דלא יביא משום דילמא אתי למיסרך אבל אם לא מצא כשר יוציא בפסול מלהוסיף אין שחסר ובכי מוכח בבריית' דתמרו לו לרבי יהודה על הלולב היבש שהיו טוענין לפיז שעת הדחק רחיב לשלמת דבשעת הדחק מצית הפסולין שבמינן ולפטרוח חיל שהסכים לדעת הרמב"ד שלין לברך על הפסולין אלא ימחוך בידו שלא תשתכח הורת תרבע מינין וע"ל סוף סימן תרמ"ט ובמשובת מהרי"ל כתב דאם חסר אחד מן המינים דיטול אחר שהוא כמינן בידו ולא יברך והעתיקה הב"י ועוד כתב סברות בזה ע"ש ולעניין הלכה נקטינן דאין לברך על השאר אבל מובלע בלא ברכה לזכר בעלמא כיון שחסר מתניתין ורמ"ם ז"ל סתם זה עשות והכי כך נוהגים במקומינו ואני מתיתי כו ובכתבי אותו שלם ואשתומם על המרחה ואין מבין למאר בעת נטילת לולב רמיתי שלא היה מנענע רק הלולב ותיכוז בלא מתרוג ובבתי פתרון חלומי וחזר בו וראי"ל דמזו סוד זה בויקרא רבה אמר עם פרי עץ הדר זה הקב"ה שנאמר הוד והדר לפניו כפות תמריס זה הקב"ה שנאמר לדיק כתמר יפרח ועגף עץ עבות זה הקב"ה שנאמר והוא עותר בין ההדסים וערבי נחל זה הקב"ה שנאמר סולו לרוכב בערבות תרתם שכל המינים הללו רומזים כפי"ת עכ"ל :

ואלו המרובעה מינים מעכבים זה את זה שאם חסר לו אחד מהם לא יברך על המצלחים בידו אבל אם יש לו כולם אפילו לא נטלן ביחד אלא נטלן זה אחר זה יצא ובלבד שיהו כולן לפניו ויטול הלולב תחלה בפרק הקומן דרבה (לו.) חנן ד' מינין שבלולב מעכבין זה את זה ואגמרא אם מ"ר חנן בר רבה לא שנו אלא שאין לו אבל יש לו אין מעכבין וכתבו הרי"ף פרק לולב הגזול וסיים בה ואע"ג דגמל כל חד וחד לחודיה נפיק ר"ת דקי"ל לולב ג"כ מגד וכתב שם הרמ"ם שכ"כ גם ג"ע לא הניחה לר"ת דכיון דכולם תלוה אחד לא מסתבר שיוציא זה אחד זה וכגיה בספריס לא שנו המעכבין זה את זה משום דאחד אלא שאין לו אבל יש לו אחד אינו מעכב ולפיכך אינו נוטל אלא אחד ואין לנו לפקפק בדבריהם לקיימה ולא נסירם לי גירסתו ופירושו אלא אחת לשמעינן דכיון שמוכחין כל הרבעתן לפניו שאחד מהן ואינו זה אחד זה ומסתבר שתגביה כלולב תחלה שמזכירין אותו בברכה עכ"ל . וגם הרמב"ם כתב בפ"ז שאם נטלן אחד אחד יצא וכדברי הרי"ף והרא"ש וכ"כ תלמידי רש"י בפרק הקומן גם הר"ן כתב אלא נראה לו דברי ר"ת ולפיכך אין לנו לפקפק עליהם ולא לשנות מנהג העולם ולא לברך אלא על אחד אחד ואין לחוש לפיק י"ח וכתב עוד הרמב"ן מקילין עוד ומוסיפים שאפ"פ אלא היו ברשותו ביחד כל שנטל כולם יצא וכי אתריען לאין לו מעכבין היינו לומר שאפילו נתנם לאחר שכל אלא נטל את כולן אפי' באחד אחד מהם לא יצא אבל כשנתנם לו ביחד זה אחר זה ואפ"פ כן אין ראוי לברך על הלולב אפ"ה כיון שבאו לידו בזה אחר זה יצא ואין מברכין אלא על הלולב אפ"ה כיון דאתרינן שאם לא יבאו כולן לידו לא יצא שתא לא יבאו לידו והו"ל ברכה לבטלה עכ"ל והרשב"ם חולק וזה לשונו אפילו אגמל כל אחד אחד לא יצא ונטלן אחד אחד יצא ויש אחיו מרבינתם מצוינו מאלו אגמל כל אחד אחד וז"ל כי הרשב"ם לא נטלן אחד אחד אין אחר לו יצוי על שיעמוד השאר וז"ל כי הרשב"ם לא נטלן אחד אחד תברך על כל אחד לעצמו מאחר שאין מברכין אלא על הלולב לבד וכדברי הרמב"ם דבשתוך ברכת הלולב פוטרת עכ"ל . ולענין מעשה ל"ל שיברך על הלולב לבד וכדברי הרמב"ם דבשתוך וכן עוד ל"ח אם נטלן שניהם כאחד כתב הירושלמי אלא יצא כדאתרינן בגמ' אלא מתניתין ואפשר שרבינו סובר אלא פליגי אהדדי דנהי דכתב הרמ"ם דאין לעשות ג"כ על כל הולכה והובאה היינו שעושה ג' הולכות וג' הובאות קטנות דכל הולכה והובאה בלא נענוע בשדרה ועלין . מ"מ אין לחבר המתרוג ללולב בשעת נענוע לנענע שניהם יחד אז אם תאמר מנענע אלא לחוד בלולב לבד ויש שתאמר שהמתרוג בה מתה עומדת בתקומה כלי נענוע דבר זה כתבתי בגמרא ולפ"ז בדברי הפוסקים לכל ה"ר מנחם מרקנ"ט כתב בפרשת תמור אין לשון לסמוך (יב) המתרוג עם שאר המינים שלא להפריד מן שבניין וסוד זה נגלה אלי בחלום בגיל י"ט הש' שלא מצ הפוסקים בהתחכמן אלא תמיד ש' ואחכמני שמו הרב ר' יצחק ראיתי בחלום שהיה כותב הסם יו"ד ה"ש והיה מרמיז הה"ש מחרונה מן הג' התוספות דתשובות ומתירתי לו מה זה עשות והשיב כך נוהגים במקומינו ואני מתיתי כו ובכתבי אותו שלם ואשתומם על המרחה ואין מבין למאר בעת נטילת לולב רמיתי שלא היה מנענע רק הלולב ותיכוז בלא מתרוג ובבתי פתרון חלומי וחזר בו וראי"ל דמזו סוד זה בויקרא רבה אמר עם פרי עץ הדר זה הקב"ה שנאמר הוד והדר לפניו כפות תמריס זה הקב"ה שנאמר לדיק כתמר יפרח ועגף עץ עבות זה הקב"ה שנאמר והוא עותר בין ההדסים וערבי נחל זה הקב"ה שנאמר סולו לרוכב בערבות תרתם שכל המינים הללו רומזים כפי"ת עכ"ל :

ואלו המרובעה מינים מעכבים זה את זה שאם חסר לו אחד מהם לא יברך על המצלחים בידו אבל אם יש לו כולם אפילו לא נטלן ביחד אלא נטלן זה אחר זה יצא ובלבד שיהו כולן לפניו ויטול הלולב תחלה בפרק הקומן דרבה (לו.) חנן ד' מינין שבלולב מעכבין זה את זה ואגמרא אם מ"ר חנן בר רבה לא שנו אלא שאין לו אבל יש לו אין מעכבין וכתבו הרי"ף פרק לולב הגזול וסיים בה ואע"ג דגמל כל חד וחד לחודיה נפיק ר"ת דקי"ל לולב ג"כ מגד וכתב שם הרמ"ם שכ"כ גם ג"ע לא הניחה לר"ת דכיון דכולם תלוה אחד לא מסתבר שיוציא זה אחד זה

אבל מתוחב כמיני יכול להוסיף עליהם וכהדם שוטה שתינו עבות נחלקו בו הגאונים וכו' בפרק לולב הגזול (לד.) מהא דתנן רבי ישמעאל מוסר ג' הדסים וג' ערבות לולב אחד ואתרוג אחד כתב הרמ"ם וכל רבי ישורי שלא למהר רבי ישמעאל ג' הדסים לפי קטומים ואחד לינו קטום דחזר בו ר"י ופירש"י דחזר בו רבי ישמעאל מהלכת דכריו שכיר מצריך ג' שלישים ואומר קטומים וכתב הרמב"ם כתבן לא מייתי לכו לעמרי דכתי קטומים כמתן דליקחנהו דמי עכ"ל מלמד דאין לחוש משום כל תוספי לי מייתי תרתי קטומים ע"ג דלכתחלה לא נמי מלא חד שלישו קטום כתו לולב אחד ואתרוג ג' ומשמע להדיא דלכתחלה קאמר ר"י דמייתי להו גם ה"ה כתב שלא מצינו בתלמוד סיקר תוספת מלא בהדם ו"ו לקייס דבריו מלא על הדרך שכתבתי וכתב ה"ה שדעת הגאונים שתוספת הערבה דומה לתוספת הדם דלא כהרמב"ם שפוסל תו' ח"ק בערב' ות"י בב' לולבים וכב' אתרוגים והרמ"ם כתב שאף הרמב"ם עצמו חזר מדבריו והכשיר כשל ר"ל אף הערבה וכ"כ ה"ר ירוחם שחזרת הרמב"ם היא' בערב' דוקא והטעם דערבי נחל כתיב ומשמע שיעור ג' טפחים ואפילו ק' וכן ענף עץ עבות ג' ואפילו עובות אחד כשל לולב ואתרוג כיון דאחד מד משמע אחור לאוסופי ולא חזר הרמב"ם מזה כל עיקר וכן נראה מדברי התוס' שלא הזכירו בדבריהם רק הדם וערבה אלא שהרמ"ם הוסיף מדעתו וכתב שאף בלולב ואתרוג אין בכן משום כל תוסיף ולפיכך פסק רבינו וכתב דאחותן ד' המינין יכול להוסיף עליהן וכך היא דעת הרמב"ם בהלכות ולענין הלכה נקטינן כרוב גאונים דלא מכשרי אלא כהדם וערבה אבל לא בלולב ואתרוג והכי נהוג . ובתוספתא הרמב"ם בסיפן ע"ה ובסיפן תקל"ב החמיר אף בהדם אם חיו לנאותו דזוקא כשהוא לנאותו אבל לא מחמת חיו משום כל תוסיף ובעריבה אין בו משום יו כתוס' שלו וע"ש ב"ח ובן ה"ר"ם בן ה"ר"ם בן ה"ר"ם כך נמצא בתשובה העתיקה ב"י לקמן בסיפן תרס"ד ולפיכך אלו שמוסיפין ערב' כדי ללמוד ו"ח ערבה כשרה על כל פנים אי נמי לנאותו לא יפה הם עושין דבערבה אין שום יו בתוספת אלו ועיין בסיפן תרס"ד :

ומ"ש ובהדם שוטה נחלקו כו' מחלוקת זו בתוספ' פ"ק דסוכה בתשוי"ו ופ"ב בפירוש דברי ר"ג שכתב אם יכול לעשותו כולו עבות מצוה הוא שלא הזכירו בדבריהם רק הדם וערבה דתמ"ם דסגי בג' עבות מ"מ מצוה מן המובחר לנאותו משום זה אלי ואנוהו וכתוס' הדסים דלוכא תוספת גדולה כזו מצוה כמ"ש הרמב"ם להדיא . אבל אם אינו מצוה גלא ג' הדם עבות תמלא לותו בלולב הגזול בהדם שוטה ובפיר דמי למיצוה להדם הוא : **ומ"ש** וכ"כ הרמ"ם היו מלוקטין שלא כ"כ בפירוש שלא בפיה מחלוקתם ומ"מ משמע דס"ל כר"י מדבריהן דבריו בסמקנא . כתב ר"ש וכו' כמדכי כתב נס כן דעתן ס"ח ערבות כתנין לולב וג' קטרים שהוא ס"ה ע"פ כמנין מנהדרין וג' קטרים הם כנגד ג' אבות לבל בהב"ה מצירי"ו כתב שבג' קטרים הם כנגד מחרות ולולב והדם :

תרנב מצות לולב ביום ולא בלילה כר"ם לולב וערבה מדרבנן דכן ונין לר"ש אין נטילת לולב בלילה אלא בזמן שבית המקדש קיים ולא בלילה ואף אנשי מדינות שאין עושין מלאכה בי"ט אלא בזמן שבית המקדש קיים ולא בלילה ב"ש ב"ה אומרים נוטלין לולב כל שבעת הימים ואין נוטלין אותו בשבת אלא במקדש בלבד ובכל מקום אמרו אין נוטלין אותו בשבת אלא אם כן היה מזומן מאתמול ר"ע אומר אף במקדש לא היו נוטלין אותו בשבת אלא בזמן שבית דין מודיעין את הצבור היום שבו בית דין מקדשין את החדש ואת השנים ואת השלוחים יוצאין ומודיעין אותם עד היכן הגיעו ובמקום שהיו מתפללין מנחה בשבת מתפללין נעילה ביום טוב ואין מתפללין נעילה ביום טוב ואין אומרים ברכת המזון ואין מברכין ברכת יום טוב ואין מברכין

מחפלל ולולבו בידו קורא בתורה וכשמע מניחו על גבי קרקע הלך לנקר וכו' וכשמע מדקאמר התם לגויי קא מצלי היה משמע דכולי עלמא לא עבדי הכי ולפיכך כתב רבינו דהמדקדק במעשיו יעשה כהנהי ירושלים וכן עיקר דלמי שהניחו מדקדק בשאר מעשיו מחזי כיוהרא וכמ"ש רתבי"ם גבי תפלת ערבית:

תרנג אתרוג של מצוה מותר להריח בו כו' מימרא דרבא בפ' לולב הגזול ומחלוקת ר"ר שמחה ומהי העושי בברכת הריח לתקרוב כתובה בתרדבי שם ושמע מלשונו שם"ל כר"ר שמחה לגבי בפסק"ת כתב בהג"י העזרי ולפיכך כתב ועכ"כ טוב למעט שלא להריח בו כו' וכהי נהוג וע"ל בסי' רי"ו ס"ג ובמ"ש לשם בס"ד:

תרנד מקבלת שבת לולב הגזול שריך פשיעא מה"ד דמוקי ואפשר לתו בפ' חיובא היה מיותא לת לדעבד מיכת מיסור טלטול קמ"ל ופירש"י קמ"ל כיון דרשוי לטלטולי לכל עכ"ל ופירוש זה לפי שיטתו דשם"ל בכרתב"ם דאין הנשים מברכין על מ"ע שהזמן גרמא אבל לר"ת דמקיר לברך מפרש בפשוטו קמ"ל כיון דרשוי לה לעצמה ליטול ולברך אין בו משום מיסור טלטול ועיין בהג"ה משי"י לשם:

תרנה עו"ג שהניח לולב וכו' דברי רשב"ם הללו כתוביס גם במרדכי פרק קדר והוסיף שם וז"ל וכאן למדין שייך למיגזר שמא יתמר לעו"ג להניח לו לשמח בו דלא שכיחא מיסה מצוה בעבירה היכך אפילו למ"ד מצות ליהנות ניתנו שרי עכ"ל וכ"כ הסג"ה בשיר"י פרק בתרא דר"ה אבל בר"ם לולב ובערבה כתוב בקיצור. ודע דמאי דמשמע מדברי שרב דאסור לומר לכתחלה לעו"ג להניח התרוג ממון לתוסס מולקים על זה במרדכי פרק קדר וז"ל הר"י הלוי סתיר לומר לעו"ג להניח התרוג לפילו מ"מ חוק ב"ט היכא דאיכא תוסס אלא בשביל לכם תרוג לומר לעו"ג להניח התרוג לפילו בי"ב חיל ע"כ וזה לשיטתו כת"ס המרדכי משמו ספ"ק דעירובין אבל לחאי דקי"ל דתחומין דו"ב חיל ד"ת כת"ס למעלה בסוגין שכ"ו אסור לכתחלה לומר לעו"ג להניח התרוג תרומה וי"ב חיל אבל ממון שניס עשר מיל שרי לדידיה ובשבתה מנהגים הסיג על זה ותמה שבפר בספר מצות גדול למוץ ס"ו דגילוח מצורע מין עוסק על ידי עו"ג אף על גב דליכא אלא מיסור דרבנן ואף דק דהתם ודאי אע"ג דאין בו מלקות כיון דאיכא מיניה מכל מקום מיסורא דאורייתא מיכא אבל בתיסורא דרבנן מיכא למימר דשרי ע"י עו"ג כך, לקיים מצות עשה דאורייתא. לי נמי גלוח מצורע דתיסורא קא עביד גבופו תתיר עפי ואפילו לת הוה אלא מיסורא דרבנן ואי הוה אסור אלא משום לפי דכתיב ומ"מ ודאי אף הר"י הלוי לא התיר אלא דוקא בי"ט מותר להניח ממון לתוסס אבל בשבת לתיכא מיסור הוצאת השבערה בשיעור לתסור ובעולם טועים בזה שמוליכין התרוג ע"י עו"ג אף בשבת הסמוך לי"ט מלבושו או מלתחתיו ועיין מדין זה למעלה בסי' רע"ו ובסימן ת"ו וסי' תקפ"ו גבי סופר ועיין עוד במרדכי פ"ק דלולב הגזול בתשובת הר"ש ב"ן בדין ישראל שהניח לולב ממון לתסוס בי"ט אם מסור ליטלו תשוס מצוה הבאה בעבירה:

תרנו קנה אתרוג שראוי לצאת בו ומצא אחר נאה ממנו מצוה להוסיף עד שליש בדמי הראשון בדי להתליפו ביותר נאה: קמן

ומ"ש אתמי הכא כיון שבדר מצוה הוא לת מיבעיון וכו' פירוש דס"ת ותפילין אין מצוה למוכרן וקיימ עליו למשא ולפיכך עדיף במשמן וכבד עליו משמן ושמירתן מצל לולב נטילתו ולקיחתו מצוה היא ואתתי שתביבה מצוה עליו אין משמן ושמירתן כבד עליו ולא עדיף וכן פירש"י ואתמי דאמרינן קורא בתורה ומניחו ע"ג קרקע נכנס לב"ה מצגרו וכו' פי' קורא בתורה צריך להניח הלולב לפי שגולל ס"ת ופותחו נכנס לביה"מ עדיף בשאתה ויפול מידו והמרדכי כתב קורא בתורה ונותן את כפיו מניחו למרן שתעיון מהכא הקורא למורה לומו בעמוד התורה בשעת ברכה וקורא מתמיהו למרן:

ואסור לטטול קודס שיטלנו שבת ומכל קודס שיטלנו והוא של שולחנו ביום הראשון שהוא מן התורה יפסיק וכו' בפרק לולב הגזול תנן מי שבא בדרך ואין בידו לולב משיכנס לעיר יטול על שולחנו ופירש"י אם שבת ולא נטל קודס מכילה צריך להפסיק סעודה ולטטול לולב ומסיקנא בגמ' דמתני' כי"ע כ' מיירי מדקתני מי שבא בדרך ובת דמפסיק סעודתו ונועלו על שולחנו מיירי בשלין לו שהות ביום שבל לת יפ שהות ביום אלו מפסיק כי היה דתנן גבי תפלה לת התחיל אין מפסיקין ודוקא כי"ע שני לבל כי"ע רלשון תפילו לת יפ שהות מפסיק וכי תמרינן התם דמפסיקין לקרות ק"ש שהות דלורייתא ותתהי על הרי"ף לתה לת בניה שקלא וטריא דגמרא ע"כ הרמ"ז ז"ל וכתב הר"ן דהת דתמרינן דלמיטי דלורייתא תפילו לת התחיל מפסיק ה"מ בדלתתחיל בתר דתעמ זתן תיובא תו מתוך תו דהיינו תני שמא תבל לתתחיל מקמי בי תפילו דלורייתא כיון דתיכא שהות לת מפסיק והבינא דמיה לדבר:

תרנג אתרוג של מצוה מותר להריח בו כדם של מצוה לסור להריח בו וכו' מימרת דרבא בפרק לולב הגזול (לג.) ופירש"י אסור להריח בו דגמרינן מסוכה דילפינן בפ"ק דחל שם שמים על עני סוכה לאסור בהנאה כל שבשבת הואיל והוקצה למצוה כתב בתשובת הרשב"א שחלת הדם של לולב תם מותר להריח בו כמו שתתר בהגדלה בשתנה משתבר שהתנתי מועיל בו דת"ם מתקרוב דתמרינן הפרים ו' תקרובים לו' יומים כ"ת יומא בה ותוכלה לתלתר לריחא תו לתתר לרב תסי ולא דמי לעני סוכה דהתם תג הסוכות לה' כתיבת (ג): **ומ"ש** רבינו והתריח בו כתב רבינו שתתר שתן לו לברך וכו' ותבי העזרי כתב שיש לו לברך תתלוקת וכ כתב המרדכי בפרק לולב הגזול וסת"ק כתב כדברי תבי העזרי וכתב וע"כ טוב לתטוע שלא להריח בו בשעת טעילה דרוב פעמים תינו זכור תברכה זו ותסור ליהנות תן העו"ג בלא ברכה ולתוך התריחים כשתברכין על הטעילה תכבר שטות הוא כדפריבתא עכ"ל (ג):

כתב בסג"ה פרק התניח כדי יין בסס ס"ו עבדה להוסעתא ולא תבבה לתיסק שרי בהגלה דזתמה לתו תילתא היא:

תרנד מקבלת שתתה תיל בגה לו ויוד בעלה ללולב ותתזירתו לתיס ביום טוב וכוסף עליו לברך וכו' תנתה בפרק לולב הגזול כי"ט תוסיפין דטורת תוא לתקוני תגת וכתולו ס"ת תתה לתלוף ע"כ וכ"כ המרדכי בשם רש"ל תכתן דתתגה כאר ושוב לתת הלולב וערבה בתיס שלא ייבשו (ד):

וכתב בס"ת (ב) זשתן הוא שתין לולב ניטל בשבת תם שבע והוללתו תן התיס תין תתזירין תותן לתתן בתוכן בתיס שהרי הוא בתבן לענין טלטול (ג):

תרנה עו"ג שהניח לולב לישראל בי"ט תתן לתתום כתב הרשב"א שתותר ליטלו וכו' בם בהג"ה פרק לולב וערבה כתב בשם ג"ת שתותר ליטלו תתן שיוך לגזור שתא יתמר לעו"ג להניח כדי לגתת בו דתלתת דלא שכיחא הוא דיעבה תדם תלוב בעבירה והתרדכי כתב בפרק לולב הגזול תתרוג ולולב שהוכח תתון לתתום בשבול ישראל תותר לישראל לתר לגתת בו ותפשר כי בס לישראל שהוכח בשבילו תותר לגתת בו כיון שהוא דבר של תלוב בתלתרינן בפרק תלו עוברין וכו' ועוד רתיב תגזל עניים ושכך בשם וכו':

תרנו קנה תתרוג שראוי לגתת בו ומצא תחר נאה ממנו תלוב להוסיף דשתנה עד שליש כדמי הרשתון שליש ניכו שלא תעשה לי תיתרמי ליה תלת תלוחת ליקוב לכולי ניכוי שלא ת"ר זירא בשיטול תלוב עד שליש בעי רב תתי שלים תלבין תו שלים תלבר תיקו בתעברא תמרי עד שליש תשלו תכתן ותילך תשל הקב"ה ופירש"י בשיטול תלוב עד שליש. בתלוב שתם תוצא שני ס"ת לקנות ס' הדור תקניהו יוסף ויקח לת התיס ויקח לת התלוב. תו שליש תלבין. כגון שתכר בשם יוסף כ' דינרין דהיינו שליש שבתוך דתיס ויקח לת התלוב: תו שליש תלבר. דתיס יתלוק לשנים ויוסף חלק ג' תשלו דהיינו תתי שליש. דהיינו תותם שלים

(ב) **קורא** בתיוה כו' לתיק לגלול בידיו ס"ת ולפתחו

סי' תרנד (ת) מקבלת תשה תיל בגה כו' בגמרא פרק קמיטה ומשני מ"ד סומיל ומשה

תרנג (א) וביהושלמי סוף לולב הגזול מסיים בהאי מעשה דאנשי ירושלים הניחו על גבי קרקע שוב אסור לטלטלו עכ"ל משמע דס"ל דלאחר גמר מצות הלולב אם הניחו על הארץ שוב אסור לטלטלו כי"ס תע"ג דתא קי"ל ביצה (כו:) אין מוקצה לתצי שבת וזא הוי ראוי בה"ש וע"ל בדיני מוקצה סימן ש"י.

תרנד (א) **ונהגין** במקומות ליקח כל ימי ה"ח ערבה דרשה אם אפשר וזו היא מצוה מן המובחר (ב) וכ"כ הבלבו. (ג) וכ"כ הר"ן ס"פ לולב הגזול ע"א ולדידן אסור לטלטל לולב בשבת אף אם חל י"ט ראשון בשבת וכ"ה בס"ם ע"ז ומיהו פשוט הוא באתרוג מותר לטלטל בשבת דראוי להריח בו אע"ג דאסור לאוכלו כתב מהרי"ל ולא יניח האתרוג ע"ג בגד בי"ט דמוליר ריחא ואסור:

תרנה (א) וכתב המרדכי פרק הדר ע"ב בהשובה דיש מהירין לומר לעו"ג להביאו מרחוק אפי' בי"ט אבל במרדכי פרק לולב הגזול משמע דאסור וכ"כ באשיר"י ורין זה תלוי ברין אמירה לעו"ג במקום מצוה וע"ל סימן תקפ"ו. גבי שופר וסימן ש"ז וכתב המרדכי ר"פ לולב הגזול אם חל השושנא רבה ביום א' הוע"נ קנינו הערבה בשבת שכשרה כתב הרשב"א בתשובה סימן רצ"ו ערבה שהביא עו"ג לישראל ונתלשה בי"ט שני אסור לטטול אפי' אין לו ערבה אחרת לצאת בה כדין סירות שיש בסיון במחובר וב"י כתב לקמן סי' תרס"ד בשם הרשב"א על אחר שאסר לעו"ג מבע"י בו':

וכבר

פרישה

(ב) **קורא** בתיוה כו' לתיק לגלול בידיו ס"ת ולפתחו

סי' תרנד (ת) מקבלת תשה תיל בגה כו' בגמרא פרק קמיטה ומשני מ"ד סומיל ומשה

לתו בר מיובא היא מיומא לת מתקבל קמ"ל. ופירש"י וכ"ן לגבה מיכא מיסור טלטול מבא כיון דאיכא שהות לת מפסיק:

שלים סיוסיף בהידור מנה משלו הוא שאינו נפרע לו בחייו כדמתניתין היום לעשותם ולא היום ליטול שכרם מכאן ואילך מה שיוסיף בהידור יותר על שלים יפרע לו הקב״ה בחייו עכ״ל וכתב הרמ״ך הידור מנוי עד שלים מנוי סם מצה מתרות שהוא רשות לנתן בו שהוא כתנוי יוסיף שלים לקנות ממנו ולא שיהיה ממויב לקנות מתרוג יפה שיתנה בתוספ׳ שלים על מתרוג שתפן לקנות וז״ל התו׳ פי׳ שסם מצה מתרוג כתנוי כמו שזיערו חכמים ומתר גדול ממנו שלים יקנהו: וסמ״ג כתב תפ׳ רבינו יעקב שתינו ר״ל כם״ת נתן לו כמתרוג נתן ונתר אלא שם שכרו לעולם ימצא נתן ונתר אלא שם יוסיף שלים על מה שהיה מתן לקנות ומצה נתן יש לו ליתן עד שלים יותר מכל שם נדול מכבילה אין לו לסוסיף עליו לשון מורי ר״י ור״ב שקנה מתרוג כלתן זו חומרת הוא מלבו מפני שמנות היו מניניס עליו עכ״ל ונרתה שביותר דבריו וביותר דברי הרמ״ם שסוסיף שלים על מה שזוה מתרוג שיוכלין בו בלולבים שהם פיותת מתוכו השיעור לא היו יוכלין בו ומפ״ב דקי״ל דהלכה כר״י דתתר שיעור מתרוג קנה מתרוג והשיעור כתנוי בו כבילה ומצה נתן רחוי לנתת בו שהוא כתנוי בשיעורו בכילה נקט הרמ״ם שם מצה מתרוג רחוי לנתת בו שהוא כתנוי לזוגתה בשלמת נקטיה לניכה דר״מ ומיניה נשמע לר׳ יהודה בכילה שהם קנה מתרוג בכילה סוסיף שלים לקנות יפה ממנו דכיון דלא כתת הכא לפסוק דין שיעור מתרוג הכשר לא דק וזהו דרכו של סמ״ג שתפ״ש דפסק הלכה כרבי יהודה דתתר בכילה כתב ושיעורו כתנוי בו כבילה מו כ״ל ולא כתו שכתב מהר״י קולון בשורש ס״ב דלהרמ״ם יהודה לכל חד כדתית ליה כר״ל ולא כתו שכתב מהר״י קולון בשורש ס״ב דלהרמ״ם שם קנה מתרוג בכילה מ״ל דלוסיף עליו תפי׳ לר׳ יהודה ותין דבריו נכונים כללו דמ״כ לא הו״ל להרמ״ם לפרש הא דסידור מנה בתתרוג כיון דלר״י דק״ל כוותיה לא שייך להוסיף משום סידור . וגם רבינו שפסק דשל מתרוג שרחוי לנתת בו מנה לוסיף שלים מוכיח בסידור שהיה מפרש דברי הרמ״ם כמו שכתבתי ולרמ״ו שם מנה כ׳ מתרוגים לקנות לשייך ליקנות היפה מהם שם מין מיוקרין מותו יותר משלים בדמי מבירו מכל מקנה מתרוג הכשר לנתת בו אינו חיב שוב לקנות תחר רבינו שסתם לפרוש מתרוג שהוא מהודר ומשובח ולא יפה מלוי הוא יפה ובזוב (ל) ובמתי דסיכעיא לן שלים מלבניו או מלבר כתב הרמ״ם דכיון דלא מיפשטא נקטינן דשלים מלבניו קתתר ורתתה שהשפה משום דספיקא דרבנן הוא ולקולא: **כתב** הרמ״ם מדתתרינן לולו מיוקרתו ליה מלתא מנותה ישיב לבוליה ביתיה שתינן שתן מדם מחוייב לבזוזו הן רב בשביל מנוה ותפי׳ היה מנוה עוברת כנון מתרוג ולולב ותלמודא בפרק לולב הגזול (מח י) תניב נזוזות על ר״ג שהיה נשיא ויתרלל תה שתתן מלא זוז בתתרוג ג׳ וגם תקנו חכמים שהמוזזו לל יבזוז יותר מחומש עכ״ל ור״י כתב דבריס אלו בגיתיב ר״ג חלק ג׳ וכמוב כ׳ ומ״מ בשיעור נכסיו חייב לקנותו עכ״ל ולא ידעתי ממן לו ורשב״ם כתב מכא דתתרינן לולו מתרתי ליה מלתא מנותה ישיב בוליה ביתיה משתע דתפי׳ שלים ממנו חה ׳ותתן לוך ולא יתרתי לוך ולא יבזוז יותר מחומש דתפי׳ למנוה עוברת כתתרוג וסוכה מינו מחוייב לתת תפי׳ שלים דכ״ג מבל דשת רבי׳ דברי הרמ״ם שתרי לתדדי גם בהא פסק לתומרת דבשתין שלים מלבר כמו שנרתה מדבריו בפרק לולב הגזול תקום הלכות לולב שהא העיקר והתתרון כמ״ם בסמוך ודע דתתיהת דשד שלים מבלן ותילך מבל הקב״ה פירש״י מבלו שתינו נפרע לו בחייו כדתתר היום לעשותם ולא היום ליטול שכרם מבל תה שיוסיף יותר על שלים יפרע לו הקב״ה בחייו וכה״ג כתבו התו׳ ו״ל מבל הקב״ה תוכל פירות בעה״ז והקרן קיימת לו לעולם הבא עכ״ל מבל הי׳ בפ״ק דכ״ב כתב ו״ל עד שלים מבלו בלומר ליך להוסיף שלים מינינו ודותק תת תיין כדי להדר תת התנה מבלן ותילך מבלים ולמעלה תם זיתן לו הקב״ה ממון שלם מינינו ויוסיף ותם לתו תיין קודמין ודין בתוספת שלים וכתב הרמ״ה ז״ל מסתברת דה״ה תם העשיר מינינו והרי הוא יכול להוסיף יותר על שלים ותין תיין ליחתן בתן לעשות תול עכ״ל והר״ן הקב״ה שלא מינינו דמי בעניו שנתתר בו הוא הנותן לך בח לעשות תול עכ״ל והר״ן בפרק לולב הגזול בתב מבלן ותילך מבל הקב״ה בלומר לתו עלי ותפי פורש וכו׳ עכ״ל **נרסינן** בבריית׳ בפ״ב דלולב הגזול שלים עד שלים ולא יותר תה תתרוג שלא ר״ג לקח תתרוג אלא מפני הכבוד ותנתרת לתה לי לתיתך עבור ר״ג על מ״ש בל בלולב זו להודיעך בתה תנוחת עליהן ולא קנוץ תדר ויש הפה תתרינן מבלן ותילך תל הקב״ה ובל הפירושים שפיר אניך ותפי׳ לא היה עשיר ותק״ו שהיה ר״ג עשיר ונבוה ובריית׳ תילתא דלתו נוזתא קתתר שלא זו תתם תדקתתר לתודיעך בתה תנוחת עליהן ב״ל תבל הרמ״ם בפ״ק כ׳ תדקתתר נגתי בתנוח עד שלים תתי שלים תילתא שלים ניתו שלא תפתה תי תיקתרתי ליה תלתא תנוח ליתיב לתלא ניתא שתינן שתין תדם תחוייב לבזוזו הן רב בשביל תנוה עוברת כנון תתרוג ולולב ותלתוד תניב נוזתא על ר״ג שהיה נשיא ותיבדל תה שתתן בתלא זו בתתרוג תחד וגם תיקנו תכמים שהמוזזו לל יבזוז יותר תחומש עכ״ל ורתתה שביותר דבריס אלו בגיתיב ר״ג חלק ג׳ וכמוב כ׳ ומ״מ בשיעור נכסיו חייב לקנותו עכ״ל ולא ידעתי ממן לו ורשב״ם כתב מכא דתתרינן לולו מתרתי ליה מלתא מנותה ישיב בוליה ביתיה משתע דתפי׳ שלים ממנו חה ׳ותתן לוך ולא יתרתי לוך ולא יבזוז יותר מחומש

היה ניטל כשבת בין במקדש ובין כל היכא דבקיומי בקניע' דירח' כדאיתא ריש פ' לולב וערב' במשנה וגמרא וז"ש לי"ט אם חל יום ראשון בשבת או ג' ימי חמשה כלומר דאילו זמנן שב"ה קיים יש חילוק בין כשחל יום ראשון בשבת או בג' משאר הימים: **ומ"ש** והילכך יום ראשון שהוא מן התורה ואעפ"כ הוא מן

ומ"ש אבל משאר ימות השנה אפילו אם נתנו לו מתנה ע"מ להחזירו לו אח"כ הוי מתנה גמורה ע"מ שתחזירהו לי אח"כ הרי הוא שלך עד שתצא בו ואח"כ תחזירהו לי לא יצא וצריך שיחזירנו לו אח"כ לקיים תנאו אבל אם לא החזירהו אח"כ הרי לא קיים תנאו ונמצאת המתנה בטילה למפרע ולא יצא ואפי' נאנס מידו בענין שאינו יכול להחזירו ורוצה להחזיר לו דמיו לא יצא ואפי' נתנו לו סתם ולא פירש ע"מ שתחזירהו לי מסתמא רעתו שיחזירנו לו כיון שצריך לצאת בו ואם לא החזירהו לו לא יצא ומיהו אפי' לא ההזירו לידו אלא לאחר ואחר לאחר והאחרון מחזירו לבעליו יצא וי"א שא"צ להחזירו לו אא"כ בפל תנאו שאומר לו הרי הוא לך במתנה ע"מ שתחזירהו לי ואם לא תחזירהו לי לא ליהוי מתנה שאם לא בפל תנאו היו תנאה דהיינו החזרה בטל ומעשה דהיינו המתנה קיים ויצא בו אפי' לא החזיר לו אבל לפי טה שבתב דאפי' בסתמא צריך להחזירו לו כ"ש אם התנה ולא בפל ומטעם זה דבעינן משלכם לא ליקני איניש לולבא לקטן ביומא קמא (א) דקטן מקני קני אקנויי לא מקני ונמצא שאין א' יכול לצאת בו אחר שהניע לידו: אחין או שותפין שיש להן אחרונ בשותפות אם יכול אחד מהן לאכלו ואין הבירו מקפיד עליו

ימים אבל בשבת אינו ניטל בכל מקום לא שנא אם חל יום ראשון בשבת או אחד משאר הימים הלכך ביום ראשון שהוא מן התורה אין אדם יוצא בלולב של חבירו אא"כ יתננו לו במתנה גמורה דדרשי' ולקחתם לכם ביום הראשון משלכם אבל אם נתנו לו במתנה ע"מ להחזירו לו אחר כך הוא מתנה ובלבד שיתננו לו במתנה גמורה ע"מ להחזיר לו במתנה אבל אם אמר עד שתצא בו ואח"כ תחזירהו לי לא יצא וצריך שיחזירנו לו אח"כ לקיים תנאו אבל אם לא החזירהו לו כ"ש הרי לא קיים תנאו ונמצאת המתנה בטילה למפרע ולא יצא ואפי' נאנס מידו בענין שאינו יכול להחזירו ורוצה להחזיר לו דמיו לא יצא ואפי' נתנו לו סתם ולא פירש ע"מ שתחזירהו לי מסתמא רעתו שיחזירנו לו כיון שצריך לצאת בו ואם לא החזירהו לו לא יצא ומיהו אפי' לא ההזירו לידו אלא לאחר ואחר לאחר והאחרון מחזירו לבעליו יצא וי"א שא"צ להחזירו לו אא"כ בפל תנאו שאומר לו הרי הוא לך במתנה ע"מ שתחזירהו לי ואם לא תחזירהו לי לא ליהוי מתנה שאם לא בפל תנאו היו תנאה דהיינו החזרה בטל ומעשה דהיינו המתנה קיים ויצא בו אפי' לא החזיר לו אבל לפי טה שבתב דאפי' בסתמא צריך להחזירו לו כ"ש אם התנה ולא בפל ומטעם זה דבעינן משלכם לא ליקני איניש לולבא לקטן ביומא קמא (א) דקטן מקני קני אקנויי לא מקני ונמצא שאין א' יכול לצאת בו אחר שהניע לידו: אחין או שותפין שיש להן אחרונ בשותפות אם יכול אחד מהן לאכלו ואין הבירו מקפיד עליו

ומ"ש וכלכך שיקננו לו במתנה גמורה ע"מ להחזיר אבל אם אמר לו יהא שלך עד שתצא בו ואח"כ תחזירהו לי לא יצא וצריך כשיחזיר לו כ"כ הרמ"ם וביאור דבריו דאם נותן לו במתנה גמורה ע"מ להחזיר יצא לו מתורת מרשות נותן לרשות מקבל לגמרי והו"ל של מקבל אלא שמתנה עמו שיחזירהו לו אח"כ וזה מיהו אלא מבעי' גרידא כלומ' התנה עמו שוב יהא שלי אמר שהרי אמר ע"מ ואין הכותן חוזר וזוכה בתורת אע"כ חוזר המקבל ונותן לו בתורת במתנה כמו שהתנה עמו אבל אם ס"ל יהא שלך עד שתצא בו וגם לא אמר ע"מ אלא אמר ואח"כ תחזירהו לי הרי לא יצא מדרשת נותן למגרעי ואין המקבל צריך לחזור וליתן לנותן במתנה אחר שיצא דמהימלא הוא שלו כבתחלה אחר שוצא בו התקבל שהרי לא הקנה לו אלא כדי לצאת בו והוי כמו שאול ובלשון הרמ"ם מבואר יותר ע"ש:

ומ"ש וצריך שיחזירנו לו אח"כ כדי לקיים תנאו כו' כן היא מסקנת הרא"ש ס"פ לולב הגזול וכ"כ הסמ"ג כדבריהם · אבל הרמ"ם השמיט דברי התו' בזה וס"ל דהעיקר דאלולבא בתר מומן דעתא וכמ"ש לסם בסם העיטור ס"כ כ"ש אם התנה ולא בפל דאיכא נמי גילוי דעתא ועיין בתשובת הרשב"ץ בסי' קפ"ו גם הוא פסק ללא טעי תנאי בפול וכן פסק המרדכי בשם רשב"ם ור"ם בן חפני הכהן וזכן עמא דבר כ"כ ראבי"ה והכי נקטינן: **ומ"ש** ומטעם זה דבעינן משלכם כו' מיתתא דר' זירא בפ' לולב וערב' ומשמע מדברי הרמ"ם דלוקח לאקנויי לנמרי ע"מ שיחזירהו לו לית ליקני ליגוף, אבל אם אמר ליה יהא שלך עד שתצא בו ואחר כך תחזירהו לי דמיטו אלא כמו שאול אבל התיקוע שפיר דמי ועיין בתשובת הרשב"ץ סימן ס"ב וסי' פ"ו:

ואחר

ואחר שיצא בו צריך לחזור וליקנו לו בתתנה כשעת חזרה אבל אם אמר לו יהא שלך עד שתצא בו ואח"כ יהא שלי כבתחלה לא יצא בו דהוי כמו שאול ודע מדתמרינן לקמן לא ליקני מיניה לולבא דיוקא מקנוי קני לקנויי לא מקני ואם ל"ל לחזור לו בתתנה נהי דקטן לאו בר מקנויי הוא ליקניה ליה עד שיצא בו ולחזור לו ממילא מ"מ צריך לחזור וליתנו לו בתתנה וקטן לאו בר מקנויי הוא כתב בעל העיטור מסתבר כיון שהמקבל מתנה יודע שהנותן אין נותן בתתנה גמורה שצריך הוא עדיין לו ללולב בו שוב לו לולב אחר מ"ל לפרש בו שלא נותן לו אלא מתוך ע"מ להחזיר לו סתם ואע"פ שמחזיר לו סתם ור"ל לקנויי דהא ר"ג נתן בתתנה ולא אמר לו עד שתחזיר לי אלא נתן לו סתם ואע"פ כן עזריה בתתנה נטלו אמר לו ע"מ להחזיר אלא כיון שלקחו בו ולא היה לו אחר מסתמא ע"ת להחזירו נתנו ע"כ ודבר פשוט הוא דלענין לקחת בו יותר טוב תתנה ע"מ להחזיר אלא שבא לחדד דאפילו בתתנה סתם הוא ע"מ להחזיר ואם לא החזירו לו לית ליה ואם אינו גזל ממנו ולא החזירו כתב בעל העיטור מסתברא מע"ג דחזרת דמים הוי מזרא כדאמרי' גבי תיבעלית דאמרינן תהן לו את דמים דוקא בתלטלית דאמרינן מה לי היא מה לי דמים אלא אמר החזירו לי דוקא אחרונו קאמר לקחת בו ו"ח ואם לא החזירו לו יצא כדאמרי' (ב"ב קלו) גבי אחין שקנו אחרונו בתפוסת הבית אם יכול לאכלו יצא ואם לאו לא יצא דחזרת דמים לאו חזרה היא עכ"ל ונ"ל הר"ן כתב יש שלמדו מכאן שהנותן לולב לחבירו בי"ט ראשון שהם מתנה ע"מ להחזיר הוא ותומלמדא דמוכח מילתא דאע"פ שלא פירש דאין אדם מתרוקן מתלוטו ונותן לאחרים להם הכא שהם נתנו להן ר"ג ואע"פ שאמרי' דקמ"ל בתתנה ע"מ להחזיר שהם נתנו ועל זה סמכו ליתן כל אדם ללולבו לחבירו כי"ט שהם ושעתא דמסתבר הוא אע"פ שאין כאן רמיזה מוכרחת ובכך עוד מסתבר דכי אחר החזירו יצא דוקא כשהחזירו בעצין שיכול עדיין ללקח בו הא אם החזירו לאחר שעברה תלוטו לא יצא דמומן דעתא דכי הוי לאו חזרה היא דוקא כשהחזירו לו ולבי דיליה קפיד: **ואיבא** למיקך מהא דאמר רבא הילך תתרוג זה ויצא בו בתוקפו ויצא בו ע"מ שתחזירהו לי כשאחר מעכבו מיירי דכשהחזירו וקיים תנאו מיגלגלי מילתא למפרע דהויא תתנה מעיקרא דמ"ב הו"ל לפרושי למלתיה וי"ל דרבא ס"ל דכל המומר ע"מ כמומר מעכבו דמי כ"כ התוס' בפרק מי שהי (עה ב) ופ"ה ביכה דלא כהחזירו מחתי לא יצא הא תנאי ומעשה בדבר אחד הוי כמומר מעכבו דמי ומעשה קיים כשלחתיון בפרק מי שמחזיר תירלו התוס' בפרק י"ב דרבא סבר לא בעינן תנאי בדבר אחד ומעשה בדבר אחר ס"ג ואחי התוס דס"ל כל המומר ע"מ לאו כמומר מעכבו דמי ומשלמא מעשה מנודעה עד שמחזרת בעייר ואו אינו שלה וסותרין זה את זה התנאי והמעשה אבל רבא דס"ל כל המומר ע"מ כמומר מעכבו דמי לא סתרי אהדדי:

ומ"ש ובלבד שלך אלא שלא יהא לו שום תנאי בדבר ואפי' לא יתנה בתתנה כל זה כ"ש שהמתנה טובה והתנאי בטל ומיהו אם לא יחזיר לו כלל יש לו עכ"ל:

ומ"ש ואפי' אינו אלא לתלמיד ולא לרב אלא שהרב נותן לו מ

סוגה בחתן שקנו מתרוג בחפוסת כיצד נטלו מ' מהן ויצא בו אם יכול לחכלו ינא ואם לאו לא ינא ומרשב"ם שקנו מתרוג וירשו מחביהם או לקחו במתנו' יהושע מחביהם בחפוסת כיצד כל זמן שלא חלקו ונטלו אחד מן החתן כלא דעת חבירו ויצא בו רואין אם אין החתן מקפידין זה על זה ויכול לחכלו כלא רשותו כגון שיש מהרוגים כרשב"ם בחפוסת כיצד מו שכבר ינאו ואין צריכין לו עוד ינא דקרינן בו לכם שהרי טלו שלו הוא ואם לאו לאו לא ינא דכתיב ולקחתם לכם משלכם שיהא טלו שלו ולא מקצתו שלו והרי"ף והרא"ש הביאו מימרא זו בפרק לולב הגזול וכתבו עליה ז"א דהני תרי דזכני לולב בחפוסת לא נפקי ניה ידי חובתייהו ביומא קמא עד דייהיב חד לחבריה מנחת דילהו ואי לא לא נפיק וכ"כ הרמב"ם ז"ל: **ומ"ש** רבינו ומה שנהגין במקום שאין מהרוג בכותפות מצי שכל הקהל קונין מהרוג בכותפות וינתנו בו פרשב"ם כיון שקנאוהו לנתת בו מחתא הוי כאילו פירשו וכ"כ בפ' לולב הגזול: ר"י והביא הרמ"ה בפרק לולב הגזול **ומ"ש** בסוף הסימן כתבו הרמ"ה בפרק לולב הגזול והסילוק שכין דעת רשב"ם ז"ל לדעת רב שרירא פשוט לרשב"ם ז"ל להקנותו לשום מתנ מלא נותן מתנ וקונין אותו מתנ ונוטלו אחד מהם ונוצא בו זמותו לחבירו ויוצא בו ונותנו לחבירו וכן כולם ולרב שרירא צריך להקנות לפירוד הדמיס לו כלולב לאחד מן הקהל ויוצא בו ואח"כ יתנהו מתנה לחבירו ויוצא בו ונותנו לחבירו עד שיבא לידי כולם וה"ה כ' בשם הרשב"ם מסתברא לי דכל דאמרין בגמרא לקמן דאפילו לנתת בו הוי מלא לגמרי ולכריא בו מבל לקנותו לנתת בו ודאי כבל נותן יוצאין בו דאמרינן יש בריריה שברי בשעה שלקנותו היו יודעין שאינו רוצה לילקח ועל דעת כן לקנותו שבשעה שיטלנו כל אחד מהן לנתת בו יוצא כולו אלו דומיא דשותפין שברדו הגמ' זה מזה שהן נכנסין לחנר שיהא שותף בה בין חלוקה כמו שתנור פ"ו מה' נדרים ושטעם שיש בריריה שבשעה שכל אחד מהן נכנס כן נמי שבשעה שכל אחד מהן נוטלו יש בריריה שברי שהרי יכול לומר לחבירו אי אפשי בשלי

ומ"ש וכשבת אין מקיפין טעמו משום דהקפה שלנו היינו בי שם זכר למקדש שהיו מקיפין את המזבח בלולב אז בערבה כדלקמיה בגמרא וכשבת עיקר מן התורה יום מ"ט שבת הקפה ולא תמירון יום בכך שאין שם לא לולב ס"ם ועכשיו הקפה זה אינו דהא בסוגיא קא מסיק דלמ"ע בערבה במקדש כל ז' מן התורה אף"ה לא עכשיו ערבה כל ז' זכר למקדש מאחר דערבה אין לה עיקר מן התורה בגמרא ופסקו הרמב"ם ס"ג דין ב' ושו"ע ס"ו דין ב' דאף בחול מי שאין לו לולב לא יקוף (ג) כמו בשבת שאין מקיפין כיון שאין לו לולב וכ' רב שרירא גאון שאין לומר הושענא בשבת מפני התינוקות שישמעו שאומרים בשבת כמו בחול וילכו גם ליטול הלולב אבל בשאין אומרים הישענא מתברר להם • ונראה דכיון שאין מקיפין בשבת מתברר להם כמה שאין מקיפין וא"צ למנוע מלומר הושענא וכ"כ ב"ח ואומר קדיש ונפטרין לבתיהם :

תרסא למנחה מתפללין כמו ביוצר וכן בערבית כמו בליל ראשון ובקידוש של ליל ב' אומר קידוש וזמן אחריו טיד ואח"כ סובה דזמן לא קאי אלא אקידוש ולא אסובה דאף אם יום ראשון הול יצא בזמן דסוכה הלכך צריך שלא להפסיק בסוכה בין קידוש לזמן • ואבי העזרי כתב שאף בליל ב' יש לומר זמן באחרונה כמו יקנה"ז אע"פ שהזמן אינו חוזר על ההבדלה וא"א ז"ל הסכים לסברא ראשונה (א) :

תרסב וביום ב' מתפללין כמו בראשון וגוטלין לולב ומברכין על נטילת לולב וכן כל שבעה אבל לענין זמן בי"ט ב' נחלקו בו ה' שלמה בר שמשון כתב שאין לאומרו דמ"מ יצא בזמן שאמר בראשון אף אם הוא חול דלא גרע מאילו אמרו בשעת עשייה שיצא ולא דמי ליומן דקידוש שאומר בליל ב' שאותו הוא בשביל היום ולא בשביל הסוכה וכ"כ רש"י ור"י ויו"א שצריך לאומרו משום שלא תקנו זמן אלא או בשעת עשייה או בשעת נטילה ואם היה אתמול הול א"כ לא היה לא שעת עשייה ולא שעת נטילה הלכך לא יצא בזמן של אתמול וא"א הרא"ש ז"ל הסכים לסברא הראשונה וכן נוהגין באשבנז יסיהו נראה שאם חל יום ראשון בשבת שצריך לאומרו בשני בין שלא אמרו בראשון : ומוציאין ב' ספרים וקורין בא' כמו אתמול ומפטיר קורא ג"כ כמו אתמול ומפטיר במלכים ויקהלו עד בהוציאו אותם מארץ מצרים ומהזירין הספרים למקומן ואומר קדיש ומתפללין מוסף כמו אתמול ואומר קרבנות המוספין ובחמישה עשר כמו אתמול ומבאן קשה למנהג טוליטולה שאומרים ביום הב' הושיענו בהגיעת יום ב' דבין שעשינו אותו קודש היאך נעשנו הול לומר יום שני :

בחול

בתב רש"י ז"ל דאף בחול מי שאין לו לולב לא יקוף כמו בשבת שאין מקיפין וכו' כ"כ בהגהת מצוה"י פ' לולב וערבה מהא דתמרינן לולב דאית ליה עיקר מן התורה יום מ' שבת ולא תמרינן יום בכך שאין שם לא לולב ס"ם ועכשיו הקפה זה אינו דהא בסוגיא קא מסיק דאף

עתה אלא בכל יום אחד ליטינו ובשבת אין מקיפין (ב) כ' רש"י דאף בחול מי שאין לו לולב לא יקוף (ג) כמו בשבת שאין מקיפין כיון שאין לו לולב וכ' רב שרירא גאון שאין לומר הושענא בשבת מפני התינוקות שישמעו שאומרים בשבת כמו בחול וילכו גם ליטול הלולב אבל בשאין אומרים הישענא מתברר להם • ונראה דכיון שאין מקיפין בשבת מתברר להם כמה שאין מקיפין וא"צ למנוע מלומר הושענא וכ"כ ב"ח ואומר קדיש ונפטרין לבתיהם :

תרסא למנחה מתפללין כמו ביוצר וכן בערבית כמו בליל ראשון ובקידוש של ליל ב' אומר קידוש וזמן אחריו טיד ואח"כ סובה דזמן לא קאי אלא אקידוש ולא אסובה דאף אם יום ראשון הול יצא בזמן דסוכה הלכך צריך שלא להפסיק בסוכה בין קידוש לזמן • ואבי העזרי כתב שאף בליל ב' יש לומר זמן באחרונה כמו יקנה"ז אע"פ שהזמן אינו חוזר על ההבדלה וא"א ז"ל הסכים לסברא ראשונה (א) :

תרסב וביום ב' מתפללין כמו בראשון וגוטלין לולב ומברכין על נטילת לולב וכן כל שבעה אבל לענין זמן בי"ט ב' נחלקו בו ה' שלמה בר שמשון כתב שאין לאומרו דמ"מ יצא בזמן שאמר בראשון אף אם הוא חול דלא גרע מאילו אמרו בשעת עשייה שיצא ולא דמי ליומן דקידוש שאומר בליל ב' שאותו הוא בשביל היום ולא בשביל הסוכה וכ"כ רש"י ור"י ויו"א שצריך לאומרו משום שלא תקנו זמן אלא או בשעת עשייה או בשעת נטילה ואם היה אתמול הול א"כ לא היה לא שעת עשייה ולא שעת נטילה הלכך לא יצא בזמן של אתמול וא"א הרא"ש ז"ל הסכים לסברא הראשונה וכן נוהגין באשבנז יסיהו נראה שאם חל יום ראשון בשבת שצריך לאומרו בשני בין שלא אמרו בראשון : ומוציאין ב' ספרים וקורין בא' כמו אתמול ומפטיר קורא ג"כ כמו אתמול ומפטיר במלכים ויקהלו עד בהוציאו אותם מארץ מצרים ומהזירין הספרים למקומן ואומר קדיש ומתפללין מוסף כמו אתמול ואומר קרבנות המוספין ובחמישה עשר כמו אתמול ומבאן קשה למנהג טוליטולה שאומרים ביום הב' הושיענו בהגיעת יום ב' דבין שעשינו אותו קודש היאך נעשנו הול לומר יום שני :

בחול

ומ"ש וכשבת אין מקיפין טעמו משום דהקפה שלנו היינו בי שם זכר למקדש שהיו מקיפין את המזבח בלולב אז בערבה כדלקמיה בגמרא וכשבת עיקר מן התורה יום מ' שבת ולא תמרינן יום בכך שאין שם לא לולב ס"ם ועכשיו הקפה זה אינו דהא בסוגיא קא מסיק דלמ"ע בערבה במקדש כל ז' מן התורה אף"ה לא עכשיו ערבה כל ז' זכר למקדש מאחר דערבה אין לה עיקר מן התורה בגמרא ופסקו הרמב"ם ס"ג דין ב' ושו"ע ס"ו דין ב' דאף בחול מי שאין לו לולב לא יקוף (ג) כמו בשבת שאין מקיפין כיון שאין לו לולב וכ' רב שרירא גאון שאין לומר הושענא בשבת מפני התינוקות שישמעו שאומרים בשבת כמו בחול וילכו גם ליטול הלולב אבל בשאין אומרים הישענא מתברר להם • ונראה דכיון שאין מקיפין בשבת מתברר להם כמה שאין מקיפין וא"צ למנוע מלומר הושענא וכ"כ ב"ח ואומר קדיש ונפטרין לבתיהם :

תרסא למנחה מתפללין כמו ביוצר וכן בערבית כמו בליל ראשון ובקידוש של ליל ב' אומר קידוש וזמן אחריו טיד ואח"כ סובה דזמן לא קאי אלא אקידוש ולא אסובה דאף אם יום ראשון הול יצא בזמן דסוכה הלכך צריך שלא להפסיק בסוכה בין קידוש לזמן • ואבי העזרי כתב שאף בליל ב' יש לומר זמן באחרונה כמו יקנה"ז אע"פ שהזמן אינו חוזר על ההבדלה וא"א ז"ל הסכים לסברא ראשונה (א) :

תרסב וביום ב' מתפללין כמו בראשון וגוטלין לולב ומברכין על נטילת לולב וכן כל שבעה אבל לענין זמן בי"ט ב' נחלקו בו ה' שלמה בר שמשון כתב שאין לאומרו דמ"מ יצא בזמן שאמר בראשון אף אם הוא חול דלא גרע מאילו אמרו בשעת עשייה שיצא ולא דמי ליומן דקידוש שאומר בליל ב' שאותו הוא בשביל היום ולא בשביל הסוכה וכ"כ רש"י ור"י ויו"א שצריך לאומרו משום שלא תקנו זמן אלא או בשעת עשייה או בשעת נטילה ואם היה אתמול הול א"כ לא היה לא שעת עשייה ולא שעת נטילה הלכך לא יצא בזמן של אתמול וא"א הרא"ש ז"ל הסכים לסברא הראשונה וכן נוהגין באשבנז יסיהו נראה שאם חל יום ראשון בשבת שצריך לאומרו בשני בין שלא אמרו בראשון : ומוציאין ב' ספרים וקורין בא' כמו אתמול ומפטיר קורא ג"כ כמו אתמול ומפטיר במלכים ויקהלו עד בהוציאו אותם מארץ מצרים ומהזירין הספרים למקומן ואומר קדיש ומתפללין מוסף כמו אתמול ואומר קרבנות המוספין ובחמישה עשר כמו אתמול ומבאן קשה למנהג טוליטולה שאומרים ביום הב' הושיענו בהגיעת יום ב' דבין שעשינו אותו קודש היאך נעשנו הול לומר יום שני :

בחול

ומ"ש וכשבת אין מקיפין טעמו משום דהקפה שלנו היינו בי שם זכר למקדש שהיו מקיפין את המזבח בלולב אז בערבה כדלקמיה בגמרא וכשבת עיקר מן התורה יום מ' שבת ולא תמרינן יום בכך שאין שם לא לולב ס"ם ועכשיו הקפה זה אינו דהא בסוגיא קא מסיק דלמ"ע בערבה במקדש כל ז' מן התורה אף"ה לא עכשיו ערבה כל ז' זכר למקדש מאחר דערבה אין לה עיקר מן התורה בגמרא ופסקו הרמב"ם ס"ג דין ב' ושו"ע ס"ו דין ב' דאף בחול מי שאין לו לולב לא יקוף (ג) כמו בשבת שאין מקיפין כיון שאין לו לולב וכ' רב שרירא גאון שאין לומר הושענא בשבת מפני התינוקות שישמעו שאומרים בשבת כמו בחול וילכו גם ליטול הלולב אבל בשאין אומרים הישענא מתברר להם • ונראה דכיון שאין מקיפין בשבת מתברר להם כמה שאין מקיפין וא"צ למנוע מלומר הושענא וכ"כ ב"ח ואומר קדיש ונפטרין לבתיהם :

תרסא למנחה מתפללין כמו ביוצר וכן בערבית כמו בליל ראשון ובקידוש של ליל ב' אומר קידוש וזמן אחריו טיד ואח"כ סובה דזמן לא קאי אלא אקידוש ולא אסובה דאף אם יום ראשון הול יצא בזמן דסוכה הלכך צריך שלא להפסיק בסוכה בין קידוש לזמן • ואבי העזרי כתב שאף בליל ב' יש לומר זמן באחרונה כמו יקנה"ז אע"פ שהזמן אינו חוזר על ההבדלה וא"א ז"ל הסכים לסברא ראשונה (א) :

תרסב וביום ב' מתפללין כמו בראשון וגוטלין לולב ומברכין על נטילת לולב וכן כל שבעה אבל לענין זמן בי"ט ב' נחלקו בו ה' שלמה בר שמשון כתב שאין לאומרו דמ"מ יצא בזמן שאמר בראשון אף אם הוא חול דלא גרע מאילו אמרו בשעת עשייה שיצא ולא דמי ליומן דקידוש שאומר בליל ב' שאותו הוא בשביל היום ולא בשביל הסוכה וכ"כ רש"י ור"י ויו"א שצריך לאומרו משום שלא תקנו זמן אלא או בשעת עשייה או בשעת נטילה ואם היה אתמול הול א"כ לא היה לא שעת עשייה ולא שעת נטילה הלכך לא יצא בזמן של אתמול וא"א הרא"ש ז"ל הסכים לסברא הראשונה וכן נוהגין באשבנז יסיהו נראה שאם חל יום ראשון בשבת שצריך לאומרו בשני בין שלא אמרו בראשון : ומוציאין ב' ספרים וקורין בא' כמו אתמול ומפטיר קורא ג"כ כמו אתמול ומפטיר במלכים ויקהלו עד בהוציאו אותם מארץ מצרים ומהזירין הספרים למקומן ואומר קדיש ומתפללין מוסף כמו אתמול ואומר קרבנות המוספין ובחמישה עשר כמו אתמול ומבאן קשה למנהג טוליטולה שאומרים ביום הב' הושיענו בהגיעת יום ב' דבין שעשינו אותו קודש היאך נעשנו הול לומר יום שני :

פוליטולה שכבל ספרד לא היו מומרים פסוקי קרבנות מוספין ב וכעיקר הקושיא מ"ט מקרא קודש ומכרזת זמן אמט מומרים כו וכן בכל דכריו מט עושים מומו קודש י"ל דמלי יום שני יום כ' לקפסה ומפ"ג דקאמר בתניגה מהי תניגה לא לשון מג ומועד הוא אלא לשון הקפה וסבוב אלשון יחוגו ויעשו ואפי' אק"ל שהוא אלשון מג ומועד י"ל דלכי קאמר הושיענו בתניגת יום הזה שהוא יום שני להקפה ושי"ל דתניגה אלשון מג ומועד הוא ויום שני לתניגה זו קאמרינן ומפ"ה אין אנו עושין אותו מום בכך שאפ"ם שאנו מוניגים שני יומים לא יתקייב שהיום השני חול דהא אפשר דיום שני שיקר ולא דמי לתרוך על הסוכה בשמיני לתתרוין ניה שהוא עושה חול :

תרסג בחה"מ מתפללין ערבית כדרכה ואומר יעלה ויבא בעבודה בהלי' פסח

נסי' מ"ג :

ומקיפין מתניה בכל יום חוץ מהשבת כתבתי נסי' מ"ב :

ומוציאין ספר תורה וקורין בו ד' בקרבנות המ"ש שבפנחס שקורין בו ד' פעמים בפרק הקורא עומד (כה י) וקורין בקרבנות המ"ש פעמים בני העיר (לא ב) : **ומ"ש** ורבו הדעות בסדר קריאתן והמיקר כך הוא קורא ובפיק שבת ראשונות ובו' אחרונות וקודש היום באמצע ואתה בחרתנו ומפני חטאינו ואומר קדיש ואומרים בכל יום בקרבנות המוספין ספיקא דיומא ביום הא' אומר באמור וביום הב' פרים בני בקר שנים עשר ואילים שנים בכשים בני שנה ארבע עשר תמימים וביום הג' פרים עשתי עשר ונו' ובשני אומר וביום הג' וביום הד' וכן בכל יום וסיפן שלא תטעה לעולם הפרים והימים ביחד הם י"ד ושבת שבח"ה (ב) ערבית שחרית ומנחה מתפללין כדרכן ואומר יעלה ויבא בעבודה ובמוסף ג' ראשונות וג' אחרונות אתה בחרתנו וקדושת היום באמצע וכולל עמו השבת לומר את יום המנוחה הזה ואת יום חג הסוכות הזה וחותם מקדש השבת ישראל והזמנים ומוציאין שני ספרים וקורין בא' ז' בפרשת כי תשא ראה אתה אומר אלי ומפטיר קורא קרבנות של ספיקא דיומא לפי מה שהוא היום ומפטיר ביחזקאל ביום בא גוג ולמעלה בהלכות פסח כתבתי למה מפסידין כך :

תרסד ביום המישי של חול המועד שהוא הושענא רבה נוהגין שמרבין מזמורים כמו בי"ט (א) ואומר קדושה רבה במוסף ומרבים קצת בנרות (ב) כמו בי"ט לפי שבחג נדונין על המים והכל הולך אחר החתום וכל חיי אדם תלויין במים ויש נוהגין להתיר בו אגדו של לולבו ממך לדבר דכתיב בפת חסר ו' פי' ו' ימים יהיה בפות ולא יותר ומקיפין ז"פ ומרבים תהנונים על המים וגולולין ערבה זכר למקדש שהיו מקיפין בו ביום בערבה ופליני

תרסג בחול המועד ובו' ולמעלה בתניתי בי' סימן ת"ן : **ומ"ש** וגומרין הלל מגמר ר"פ לולב וערבה בהלל ואמתה שמגה ופירש"י בהלל מגמה בן מקנו בניהלי דהמשוני וכערבין מפרש מ"ש מפסח מפני שימי החג מלקיים בקרבנות עכ"ל ות"ב ורבו הדעות ובו' ובסוף סוכה מלקיים בקרבנות המוספין ב ובעיקר הקושיא מ"ט מקרא קודש ומכרזת זמן אמט מומרים בו וכן בכל דכריו אמט עושים מומו קודש י"ל דמלי יום שני יום כ' לקפסה ומפ"ג דקאמר בתניגה מהי תניגה לא לשון מג ומועד הוא אלא לשון הקפה וסבוב אלשון יחוגו ויעשו ואפי' אק"ל שהוא אלשון מג ומועד י"ל דלכי קאמר הושיענו בתניגת יום הזה שהוא יום שני להקפה ושי"ל דתניגה אלשון מג ומועד הוא ויום שני לתניגה זו קאמרינן ומפ"ה אין אנו עושין אותו מום בכך שאפ"ם שאנו מוניגים שני יומים לא יתקייב שהיום השני חול דהא אפשר דיום שני שיקר ולא דמי לתרוך על הסוכה בשמיני לתתרוין ניה שהוא עושה חול :

תרסג בחה"מ מתפללין ערבית כדרכה ואומר יעלה ויבא בעבודה בהלי' פסח

נסי' מ"ג :

ומקיפין מתניה בכל יום חוץ מהשבת כתבתי נסי' מ"ב :

ומוציאין ספר תורה וקורין בו ד' בקרבנות המ"ש שבפנחס שקורין בו ד' פעמים בפרק הקורא עומד (כה י) וקורין בקרבנות המ"ש פעמים בני העיר (לא ב) : **ומ"ש** ורבו הדעות בסדר קריאתן והמיקר כך הוא קורא ובפיק שבת ראשונות ובו' אחרונות וקודש היום באמצע ואתה בחרתנו ומפני חטאינו ואומר קדיש ואומרים בכל יום בקרבנות המוספין ספיקא דיומא ביום הא' אומר באמור וביום הב' פרים בני בקר שנים עשר ואילים שנים בכשים בני שנה ארבע עשר תמימים וביום הג' פרים עשתי עשר ונו' ובשני אומר וביום הג' וביום הד' וכן בכל יום וסיפן שלא תטעה לעולם הפרים והימים ביחד הם י"ד ושבת שבח"ה (ב) ערבית שחרית ומנחה מתפללין כדרכן ואומר יעלה ויבא בעבודה ובמוסף ג' ראשונות וג' אחרונות אתה בחרתנו וקדושת היום באמצע וכולל עמו השבת לומר את יום המנוחה הזה ואת יום חג הסוכות הזה וחותם מקדש השבת ישראל והזמנים ומוציאין שני ספרים וקורין בא' ז' בפרשת כי תשא ראה אתה אומר אלי ומפטיר קורא קרבנות של ספיקא דיומא לפי מה שהוא היום ומפטיר ביחזקאל ביום בא גוג ולמעלה בהלכות פסח כתבתי למה מפסידין כך :

תרסד ביום המישי של חול המועד שהוא הושענא רבה נוהגין שמרבין מזמורים כמו בי"ט (א) ואומר קדושה רבה במוסף ומרבים קצת בנרות (ב) כמו בי"ט לפי שבחג נדונין על המים והכל הולך אחר החתום וכל חיי אדם תלויין במים ויש נוהגין להתיר בו אגדו של לולבו ממך לדבר דכתיב בפת חסר ו' פי' ו' ימים יהיה בפות ולא יותר ומקיפין ז"פ ומרבים תהנונים על המים וגולולין ערבה זכר למקדש שהיו מקיפין בו ביום בערבה ופליני

ובארץ ישראל שאין ספיקא דיומא אין קורין כלל יום כי אם פרס' היום בלבד : **ושבת** שבח"ה ערבית שחרית ומנחה מתפללין כדרכן וכו' ובמוסף ג' ראשונות וג' אחרונות אתה בחרתנו וקדושת היום וכו' **ומוציאין** ג' ספרים וקורין בא' ז' בפרס' כי תשא ואתה תחזיק ומפטיר ביחזקאל ניחוקאל ניחוקאל :

תרסה ביום חמישי של ח"ה שהוא הושענא רבה טובים שמרבים מזמורים כתו כי"ט וכו' ומקיפין ז' פעמים זה מפורש במשנה פ' לולב וערבה (מה י) שביום השביעי היו מקיפין את המזבח ז"פ :

ומ"ש ויש מהגיס להתיר בו מלאכה של לולב ושמח לדבר שבקדיש כשמ חסר כ"ב המרדכי בפרק לולב הגזול : **ומ"ש** ומטלין ערבה זכר למקדש שיקר בטילת ערבה זו הלכה למשה מסיני (מד י) ומשמע התם שלא נאמרה הלכה זאת במקדש בלבד ומלומה במקדש להקיף בה כל שבעת הימים והכיתים תקנו ליטלה בגבולין ביום השביעי זכר לשבעת הימים שהיו מקיפין בהם את המזבח בגבולין כמו שתקנו

ופליגי בה וכו' כפרק לולב וערבה הכי ר"ש דכרי ר"ש בן חפני ושמעס נהגו כרב אלפס ורא"ש ר"ת פסק הלכה כריב"ל לגבי ר' יוחנן ובתשובת הגאונים פסק כריב"ל בכל מקום ומ"ש בשם העיטור לחלק בין יחיד לצבור נראה דעתמו משום דקסיל ליה מ"ש המברכין מג' י"ט של גליות שאינן אלא מנהג כדאיתא פ"ק דיבמה דשלחו מתם הזהרו במנהג אבותיכם ומחלק לצבור ולמי מברכין אף על המנהג ומ"ש נמי קשיא י"ח יחיד נומר בהן אף הלל וכנולה כ"ש יום דמשמע דצבור נומרין מזמו שפילו בר"ח ומחילה נמי מברכין עליה אף על פי שאינו אלא מנהג כדמוכח מרב לחילקא לבבל חזי דקרו הלל בר"ח וכו' ויחידים היו דקרו בלילה ועיין בתוס' ובדברי הר"ן בפ' לולב וערבה תפסו לפס שיטה אחרת :

כתב נאון שיעור החבוט ג' פעמים בתפלת מוסף של יום ז' לפי כו' כוונתו לתת טעם למה בתפילת מוסף ולא בתפילת תמיד וקאמר לפי שבתפלת התמיד אנו נוטלין הלולב ולא מוכחת מלות נטילת הערבה שהרואה היה אומר שכבר הוא ערבה שבלולב ולכך אנו נוטלין הערבה בתפלת מוסף בפני עצמה דמוכחת מלות הערבה ולכי פרכותת ולמו דוקא בתפילת מוסף ממש דומני בשעת התפלה אסור לחבוט לכל הפירושים דבחבוט מבטל כוונתו דלעיל דומה למה שנהגינו קורא ק"ש ומתפלל ולולבו בידו דהתם מחויקו בידו בלא נענוע אבל החבוט שהוא הנענוע בלי ספק כשהוא מוחן דעתו לנענע מתבטל מכוונתו וכ"ש אם החבוט הוא על הקרקע אלא על מחיצת המוסגרות בסוף תפילת מוסף קודם קדיש קאמר כי היכי דנעשלת לולב בסוף תפילת תמיד בשעת קריאת ההלל קודם קדיש ויש ללמוד מכאן דבשעת מחיצת ההושענות ישול הערבה בפני עצמה בלא לולב ומע"ג דהקפה בלולב וערבה מ"מ אח"כ יניח הלולב ויקבוס הערבה לבדה ומ"ש שהחבוט ג' פעמים היינו תפי שתאמר בגמרא תניא תניא ולא בירך תמאמע שטולה ומחבוט פעמים ומ"ש ורש"י פי' חבוט לצון נענוע כך פי' בסוגיא דפ' לולב וערבה והיא מלשון מבוט רמי דבפ"ק דסוכה בפירש נענוע :

ומ"ש בשם הרמב"ם נראה שטעמו מפני שטעינו ר"י בן ברוקא מותר הרוזת של דקל היו מניחין וחובטין לוסס בקרקע בשילו החובט כו' וסובר הרב החבוט דערבה נמי בקרקע היא דבפ"ק דלא פליגי :

ועריבה זו לריכה שיעור כו' בפרק לולב וערבה ופרש"י והר"ן שלשה כדין שים בכל אחד שלשה עלין לחין ע"כ : **ומ"ש** והלכה כרב אשי . בתיסורי והר"ן כתב הרמ"ם כתב הטעם משום דקי"ל בהלכה כרב אשי משום דמנהג נניחים הוא ומזלינן ניה לקולא כתב בתרדכי בשם ר' אפרים מרעגנשפור"ק הא דנקטינן שהחזן נוטל עוד ערבה לחרת עם הערבה שבלולב דלמותה ערבה לא חשיבא כערבה אחרת דהא ס"ל לולב ג' מגד ותם הוסיף על הל' מינים שבלולב דלמותה קאי ואפי' הל' מינין שבלולב לריך מגד ולמי אם נוטל עוד ערבה אחרת תוך לגבד ליכא משום בל תוסיף ומע"ג דשם היה תוך המגד ליכא משום בל תוסיף כיון דהכל הוא מין ג' סיינו משום דיכול להוסיף ערבה ערבות מבל תוך למגד ערבה אחרת היא ומינו כתי ערבה שבלולב מאחר דלולב לריך מגד מבל לרבנן דת"ל מגד ותמי' הוסיף מין אחר על ל' מינין שבלולב ומגדו שתתם לא עבר על בל תוסיף כדאיתא בפרק הנאמנין ת"כ נם ערבה לאחרת שנוטל תוך למגד לא חשיבא כערבה אחרת דהמגד כמאן דליתיה דמי והוי כמו ערבה שבלולב כך היא פי' בדברי חולק מדברי הקו' בפרק לולב הגזול בד"ה הואיל ואמר רבי יהודה בדף ל"ז ע"ב ע"ש מבל הר"ש בן ר"ש בר נתת בתשובה בתר דרשינן בעינן שתם נוטל אחרת עם הערבה שבלולב דשובר מזום בל תוסיף ותע"ג דלרבנן ודאי מפילו נוטל מין אחר ליכא משום בל תוסיף על ידי דהמגד כמאן דליתן לליתן דמי והוי כמו ערבה שבלולב דת"ח תוסיף על ג' עירבות ויוכ"ל לתחמיר ולומר דמפילו הכי בערבה ליכא משום בל תוסיף שהרי אסיר להוסיף על ג' ערבות לדעת הרמב"ם ושכן היא דעת הגאונים והרמב"ן בתשובתו וכן בל המחבורות ז"ל שם פרק תהרתשונים הולכין ה"ה כ' לדידהו מפילו לרבנן דהמגד כמאן דליתן דמי והוי כמו ערבה שבלולב דת"ח תוסיף על ג' עירבות ויוכ' משום בל תוסיף ומכ"ש כתב על זה בע"ו ז"ל ומעמ"ש אתה שכתב שתם נטלה עובר משום בל תוסיף עשות הוא בשיני מ"ש מין המפסד לחות לדבריו וכו' כתב כן מפני שכבר קבע ההלכה בסומן תרנ"ו דיכול להוסיף על ג' עירבות ולא ידענו למה לו ליתם שום טעות ע"ז שפסק בתשובה דאוריתא כרבנן דת"ח עדיפי כך משם הגאונים לתיכא בל תוסיף אף בערבה. ומעמ"ש שהרמב"ם חזר בו בסוף ימיו מ"מ הגאונים והרשב"ם לא חזרו מדבריהם וכבתרו לתיכא בל תוסיף ולהרוב וערבה כתבוהר בתשובה סימן ע"ב וסיימן הקל"ח הילכך נרלה עיקר להחמיר ומעמ"ש שהמרדכי בשם ר"ת כתב נם כן בעם למנהג היינו מפני שכובר נ' כ' לתוסיף על ג' עירבות ולפי שהוא מנהג נאוונים שהיכולו בה ע"כ אלא אוהזין ההושענות עם הלולב והקפה וכ"ה במהרי"ל שהוא היה נותן כן להדיוט ערבה עם הילולב בשעה שאומר ההושענות וסיומו בשעת הכנסת רוכבין אותה לבד וכתב יוצאין י"ח כי זהו עיקר מצוה ומ"ם נראה דא"צ לשטול לא בשעת נטילת הלולב והנענוע בתפלה שחרית ועריף שלא ליטלה מאחר שלא נזכר בשום מקום ליטלה עם הלולב . (ה) וכ"כ מהרי"ו ומהרי"ל דאנשי מעשה נוהנין לאחות מצות בעיני הערבה וכ"ה בהנהות אשיר פרק בני העיר :

ופליגי בה רבי יוחנן אמר יפיד נביאים הוא פי' נביאים אהרונים הני זכריה ומלאכי יסדום ולבך מברכין עליה ור' יהושע אומר מנהג נביאים היא פירוש מנהג בעלמא שנהגו כך ואין מברכין עליה ופסק רי"ף שאין לברך עליה דאסיקנא איבו הוה קאי קמיה דר"א בר צדוק ואייתי ההוא גברא ערבה קמיה חביט חביט ולא בריך קסבר מנהג נביאים הוא ואמנהג לא מברכינן ובעל העיטור כתב הא דלא בריך ר"א משום דיחיד הוא ויחיד אינו קובע ברכה לעלמו אבל צבור ודאי מברכין ורב שמואל בן חפני פסק כר' יוחנן שמברכין וא"א הרא"ש ז"ל כתב ונהגו כרי"ף כתב נאון שיעור החבוט ב"פ בתפלת מוסף של יום ז' לפי שבתפלת התמיד אנו נוטלין הלולב ובתפלת המוסף של יום הדא אנו נוטלין הערבה בפני עלמה ורש"י פי' חבוט (ונוהגים לכבות הנרות עם ההושענות לשטחה) לשון ניענוע והרמב"ם ז"ל כתב חובט בה על הקרקע או על הכלי ב"פ או ג' וב"כ הרי"ן גיאת ועריבה זו צריכה שיעור ובמה שיעורה רב נחמן אמר ג' בדי עלין לחין ורב ששת אומר אפי' עלה אחת בבד אחד (ג) והלכתא מרב ששת אלא שבתב רב האי שבשיעור הדבר עלה אחת בבד אחד ואינה ניבולת אלא בפני עלמו פי' שלא יאגד ז"א עמה אבל יש לו בידו ד"א אין להוש ואין אדם יוצא ידי חובתו בערבה שבלולב אפי' אם הנביה אותה ב"פ אחת לשם לולב ואחת לשם ערבה ורב נחמן אומר אדם יוצא ידי חובתו בערבה שבלולב אב הנביה אותה ב"פ ופסק הרמב"ם ז"ל דאין אדם יוצא בה ואבי העזרי פסק שיוצא בה ולזה הסכים א"א ז"ל :

אתרוג

כיון שאין לנו שום בערבה זכר לתקנת מלת יום ז' בלבד לא היה לנו להקיף בלא נטילת לולב בשבילה אבל מי היה בלולב מתוך שהוטל עליהן מוכה לעשות לולב זכר לתקנת שבעה שהיכתו להקיף בו זכר לתקנת בלולב ולא בערבה רמזו להקיף בלולב ולא בערבה על"ל ולפ"ז נהגו כן אף זה בשבילי של ערבה רמזו להקיף בלולב ולא בערבה על"ל ולפ"ז נהגו כן אף לנו להקיף ביום שבשבילי נם בערבה ואפשר שהטעם לעשות ככ"ע דלמ"ד דמקיפין בלולב אם נטל עמו ערבה אין בכך כלום ואם נטל עמה לולב אין בכך כלום :

ופליגי בה (שם מד :) ר"י אמר יסוד בשיעים הוא וכו' שם :

כתב הגאון שיעור החבוט ג' פעמים וכו' עד אלו נוטלין ערבה בפני עלמה כ"כ הרמ"ם בפ' לולב וערבה בשם גאון בישור בדבריו דהא דתמרינן חבוט חבוט ולא בריך היינו כשנוטלה פעם ג' וחובט ג' פעמים : **ומ"ש** ורש"י פי' חובט לצון נענוע וכו' כלומר ולענין מהו תבוע זה ר"י פירש שהוא נענוע והרמב"ם פי' שהוא תבוט ממש על הקרקע או על הכלי :

ועריבה זו לריכה שיעור וכמה שיעורה וכו' בפרק לולב וערבה (שם) וכתב הרמ"ם שפסקו הגאונים כרב ששת משום דהלכתא כוותיה בחיסורי וכן פסק הרמב"ם והר"ן כתב וקי"ל כרב ששת ומיהו מספקא דשיעור מרכה כשיעור מורך ערבה שבלולב אלא מינו נוטלת אף בפ"ע שם מימרא דרבי אמי :

ומ"ש פי' אלא יאגוד דבר אחר עמה וכו' כ"כ הרמ"ם וכ"כ מפי רש"י : **ואין** מדם יולא ידי חובתו בערבה שבלולב אפי' אם הנביה חובה ג' פעמים וי"ל אמר מדם יולא ידי חובתו בערבה שבלולב אפי' אם הנביה חובה ג' פעמים ג"ו שם :

ומ"ש שהרמב"ם פסק דאין מדם יולא בה בפ"ז ומ"ש שאני"ם פסק אילא בה בפסחי הרמ"ם ומרדכי פ' לולב וערבה ומ"ש בה ברייתא דאין מדם יולא בה ומ"ש שם וכתב עוד הרמ"ם דמה שנהגינן שהחזן נוטל עוד ערבה להרחת עם ערבה שבלולב דאוחה ערבה לא חשיבא כערבה אחרת דהא ס"ל לולב ג' מגד ותם וסוסיף על ד' מינים שבלולב ואגד עמהם לא עבר על בל תוסיף ואף על גב דלרבי יהודה דלולב לריך מגד ולמי אם נוטל עוד ערבה אחרת תוך המגד ליכא משום בל תוסיף ומע"ג דשם היה תוך המגד ליכא משום בל תוסיף כיון דהכל הוא מין ג' סיינו משום דיכול להוסיף ערבה ערבות מבל תוך למגד ערבה אחרת היא ומינו כתי ערבה שבלולב מאחר דלולב לריך מגד מבל לרבנן דת"ל מגד ותמי' הוסיף מין אחר על ל' מינין שבלולב ומגדו שתתם לא עבר על בל תוסיף כדאיתא בפרק הנאמנין ת"כ נם ערבה לאחרת שנוטל תוך למגד לא חשיבא כערבה אחרת דהמגד כמאן דליתיה דמי והוי כמו ערבה שבלולב כך היא פי' בדברי חולק מדברי הקו' בפרק לולב הגזול בד"ה הואיל ואמר רבי יהודה בדף ל"ז ע"ב ע"ש מבל הר"ש בן ר"ש בר נתת בתשובה בתר דרשינן בעינן שתם נוטל אחרת עם הערבה שבלולב דשובר מזום בל תוסיף ותע"ג דלרבנן ודאי מפילו נוטל מין אחר ליכא משום בל תוסיף על ידי דהמגד כמאן דליתן לליתן דמי והוי כמו ערבה שבלולב דת"ח תוסיף על ג' עירבות ויוכ' משום בל תוסיף ומכ"ש כתב על זה בע"ו ז"ל ומעמ"ש אתה שכתב שתם נטלה עובר משום בל תוסיף עשות הוא בשיני מ"ש מין המפסד לחות לדבריו וכו' כתב כן מפני שכבר קבע ההלכה בסומן תרנ"ו דיכול להוסיף על ג' עירבות ולא ידענו למה לו ליתם שום טעות ע"ז שפסק בתשובה דאוריתא כרבנן דת"ח עדיפי כך משם הגאונים לתיכא בל תוסיף אף בערבה. ומעמ"ש שהרמב"ם בשם ר"ת כתב נם כן בעם למנהג היינו מפני שכובר נ' כ' לתוסיף על ג' עירבות ולפי שהוא מנהג נאוונים שהיכולו בה ע"כ אלא אוהזין ההושענות עם הלולב והקפה וכ"ה במהרי"ל שהוא היה נותן כן להדיוט ערבה עם הילולב בשעה שאומר ההושענות וסיומו בשעת הכנסת רוכבין אותה לבד וכתב יוצאין י"ח כי זהו עיקר מצוה ומ"ם נראה דא"צ לשטול לא בשעת נטילת הלולב והנענוע בתפלה שחרית ועריף שלא ליטלה מאחר שלא נזכר בשום מקום ליטלה עם הלולב . (ה) וכ"כ מהרי"ו ומהרי"ל דאנשי מעשה נוהנין לאחות מצות בעיני הערבה וכ"ה בהנהות אשיר פרק בני העיר :

מקרוג

דרכי משה

בשבילה זו כתב אבודרהם וש אנשים שנהגו שכורכין עצמן בסדין ויוצאים למקום שמניח שם אור הרבנה ושמשין סעליהן הסדין ונשארים ערומין ושמשין אבריהם ואצבעותיהן אם מצאן שלם סי' טוב ואם יחסר צל ראשו בנפשו הוא ואם יחסר צל אחד מאצבעותיו ס"ל מקרובין יד ימין ס' לא' שאל רבנותיו וכ"כ הרמב"ן בפסוק סר צלם מעליהם וזה הצל אינו צל האדם ממש כי העומד אצל הלבנ' או אצל האור א"א שלא יראה לו צל אלא הוא צל הנקרא בבוא' דבבוא' ויש סעד לדבר מדאמרי' פ"ב דתעניות האי מאן דבעי למיפק לאורויתא ובעי לסידע אי הדר ביבואה דבבואה הדר לביתיה אי דיר בבואה דבבואה חליש דעתיה ואתרע מזלא מכאן אני אומר שאין לנהוג מנהג זה עכ"ל . (ג) וכ' הר"ן ז"ל ולריכ' דק שד"ש ע"א ושיעור אורך הערבה זו כשיעור אורך הערבה שבלולב בה ע"ל וא"כ נראה שכל הפוסל בערבה שבלולב פ סל ג"כ בערבה זו הואיל שלא מצינו שהיכולו בהן (ד) והמבחר אינו כן אלא אוהזין ההושענות עם הלולב בשעת נטילת לולב והקפה וכ"ה במהרי"ל שהוא היה נותן כן להדיוט ערבה עם הילולב בשעה שאומר ההושענות וסיומו בשעת הכנסת רוכבין אותה לבד וכתב יוצאין י"ח כי זהו עיקר מצוה ומ"ם נראה דא"צ לשטול לא בשעת נטילת הלולב והנענוע בתפלה שחרית ועריף שלא ליטלה מאחר שלא נזכר בשום מקום ליטלה עם הלולב . (ה) וכ"כ מהרי"ו ומהרי"ל דאנשי מעשה נוהנין לאחות מצות בעיני הערבה וכ"ה בהנהות אשיר פרק בני העיר :

תרסו אתרוג כשביעי אסור שהרי הוקצה לכל שבעת הימים וכשמיני עצרת מותר שהרי הוקצה למצוה אחרת (מז *) ומיהו לכתחלה אסור כמו שכתב המחבר בסי' תרמ"ט ס"ב ואם נטלו ביום ראשון מותר לטלטלו בכל ימות החג ואפילו לצורך אכילה ואם נפל ממנו מותר לאכול ממנו אפילו ביום ראשון ואפילו לא נטלו ביום ראשון אלא בשאר ימות החג ואפילו לא נפל ממנו אלא בשעת הדחק ואפילו לא נפל ממנו אלא בשעת הדחק ואפילו לא נפל ממנו אלא בשעת הדחק

תר"ז סוכה וגויה וכו' בפרק לולב וערבה אמר ר' יוחנן סוכה שפילו בשמיני אסורה ומפרש מפני דה"ט דכיון דמזיז לגין בשמחות דמי מתרמי ליה פעודתא בעי מיקב בגווה ומיכל מתקנתי לכ"ע ומנו דמתקנתי לכ"ה מתקנתי לכולא יומא וכתבו התו' ור"ת ל"ל טעמא דמי מתרמי פעודתא מיפוק ליה לאסורה משום מפרימ מהל ו"ל לפיעטריך למיסר בשמיני מפני נפלה בתש"ח כו' ג"כ לענין נוי סוכה דאין בהם משום מפרימ מהל עכ"ל וכך הם דברי רבינו סוכה וגויה וכו' כלומר סוכה דומיא דטיה שאין כאן משום מפרימ מהל אסורין גם בשמיני :

ומ"ש ולדידן גם בשמיני וכו' פי' דכיון דמתורת דמיקל ניה ר' יוחנן דמותר בח' לדידהו מ"מ לדידן אסור בשמיני ממילא סוכה דמחמיר בה ר"י דלף בשמיני אסור לדידהו ממילא לדידן אסור מפי כתבי בשמיני ועוד לפי הטעם דפי מתרמי ליה פעודתא וכו' ולפי לף בתשיעי אסור דשייך ניה נמי הפי טעמא לדידן דמיקב יתבינן כל שמיני : וכתב הרמ"ם ז"ל וכך מקלע שבת כו' עד סוף הסי' בפ' לולב וערבה כ"כ וכבר כתבתי בפי' הרמ"י והסיעתיק כדברי הר"פ דשייך דין הכנה בכל מה שהיה אסור בשבת ושרינן ליה בי"ט שאחר השבת מע"ג דלא הוי הכנה ממש דהילכך גם נוי סוכה אין להתיר בשבת דמאחר שהיו אסורין בע"ש שהוא תשיעי ויו"ט אם היה נאכל בשבת הו"ל כאכין מי"ט לשבת והתו' ג"כ כתבו שכבר נהגו העולם לסיומי בזה :

תרסה ליל שמיני כו' בפ' לולב וערבה תניא דשמיני עצרת רגל בפני עצמו הוא לענין ברכה והסכימו הקהל ורה"מ דכיינו לומר בה יום השמיני הנ העצרת הזה בתפלה וברכת המזון ולא כמ"ש בתוספות דהיינו ברכה שמברכין את המלך וכן פירש"י בהא דקאמר רב שמיני שביעי לסוכה ושמיני לעברה : **ומ"ש** ומוכלין בסוכה כו' עסקינן יקובי יתבינן ברוחי לא מברכינן :

ומ"ש שהטעם שאין מברכין על ישיבת שלמ"כ היינו עושין אותו מוהו קדש שאומר את יום שמיני הנ העצרת הזה ומ"כ סתרי אהדדי שאם יום סוכה הוא לאו שמיני עצרת הוא ואי שמיני עצרת הוא הילכך מוליך לאומרת ויושבין בה מספק ולא מברכין ונוהגין בה מנהג י"ט דהוא יום שמיני עצרת ועבדינן לחומרת וכ"כ הרי"ף והרמ"ם ומ"ש ולא שייך ביושבתו וכו' כ"כ הרמ"ם שם :

ומ"ש ומקדשין ואומרין זמן אם כבריותיה רגל בפני עצמו לענין זמן ומ"ש וכן למאר יוסבין בה עד אחר הסעודה נראה שכותבו לומר ללאחר הסעודה כבר הוא מן המנחה ולמעלה ומוזיר כלי להכין עצמו ל"ע בתחלת שהוא שמיני שפק קדושי שביעי וכבר כתבתי בסימן תרס"ו דלאו שפיר עבדי הני דאכלי הסעודה בבית שמילו מקדש הסעודה :

ומ"ש ויש מוהגין וכו' גם על זה כתבתי אם שאפשר שהנו כן כדי לעשות סעודה בין ג' לח' דכיון שאכל בליל ח' בביתו זוב לף אם יאכל כל היום ח' בסוכה אינו נראה כמוסיף מוהי היה לומוסיף מחול על הקודש אם כן אם יאכל בליל ח' בסוכה צריך הוא לברך ליבב בסוכה מאחר שעליון יום ז' הוא בשעת קידוש ומאחר שאומר את יום שמיני עצרת הזה אין לו לברך על הסוכה ולעשותו חול אם כן מפי אהדדי ועל כן נהגו שלא ליבב בה בליל שמיני ותכ' רבינו שאינו מנהג הכל דמה נפקא לם יום הוא בשעת הסעודה אסור לו לאכול חוץ לסוכה מדין התורה ואם לילה הוא יאכל בסוכה ולא יברך וכ"ו פי' בע"ת מכל מקום יראו שלא לעשות קידוש בליל ח' בסוכה אלא ח"כ הוא ולאו לילה וכן נתלה בליקוטים בשם מה"ר טעבלין :

מאי

תרסו עצי הסוכה וגויה אסורים גם בשמיני כפ' לולב וערבה (מו ') אף"י סוכה אפי' בשמיני אסורה ומפרש טעמא משום דמזיז לבתש"מ דאי מתרמי ליה סעודה בעי למיתב בגווה ומיכלא מתקנתי לבתש"מ ומנו דמתקנתי לכ"ה מתקנתי לכולא יומא דשמיני וכתב הרמ"ם מע"ג דלא מיתייב לאכול בה אלא משו' אפפ יום שעבר למת מכתי יום הוא מ"מ מיתייב למיכל בה משיזה טעם שיהיה ונרין לעשות מעשה בין השמשות לאכול בה אלא דתמרינן מנו דמיתקנתי כשהמיטר מחמת יום שעבר מוקצה למחר תמיר טפי כתב סר"ן בפ' המניח כדי יין שם שהתה להטות מעני סוכה ומוייה לבטילה אין תנאו כלום · דכי היכי דסוכה לאסורה כ"ו מצותה אפי' נפלה מוייה נמי לאסורי ומיהו ניום הש' מחמת ודאי דמתני תנאה לסוכה ולמוייה כל שנפלו לכיון דלא מתסר אלא משום מוקצ' מהני בהו תנאה כי היכי דמהני כל מוקצה ע"ל וכבר כתבתי זה בסימן תרל"ח : **ומ"ש** רבינו ולדידן גם בע' שהוא שמיני פשוט הוא : **וכתב** הרמ"ם כדמקלע שבת במוצאי י"ט של המחרון של חג מוהנין אלא להסתפק ז"ל התוספות בפרק התינוק כדי יין נהגו העולם בזמה של חג בע"ש אין מסתפקין מהן בשבת שהוא עשירי מ"ע אי משום סתירת אהל לא שייך כדפי' ואי משום דמתקנתי אין בהשמשות דתשעי תרי מנו כה"ג לא אמרי' דבתשעי נמי לא ר"ל ואי"ו לדהויו טעמא משום הכנה דהואיל וכע"ש היה אסור שהוא תשיעי והוא ס"ס הי' נאכל בשבת מוכן לי"ט אסור בשבת דהוי כעין גולך כיון שבא עתה רשויות שלו ולא בת בי"ט וכבר כתבתי בסי' תרס"ה שהרמ"ם והר"ן חולקים ומומרים דלא מתסר משום הכנה ופמ"ק דסוכ' כתבו התום' ומיכא דמקלע שבת בתו"ט אחרון של חג מוהנין אסור להסתפק בגוי סוכה עד מ"ש ולכאור' שרי דמאחר שעשה נאסור אי משום דמקדושה אחת היא שבת וי"ט הא אמר רב פ"ק דביצה (ז) הלכה כר' זעקיס ומליגי דר"ת דאמר שפי קדושת היו ומי משום הכנה מה הכנה יש בכך ע"כ וכ"כ הרמ"ם בריש מסכת י"ט :

תרסח ליל שמיני עצרת כתיב ביה ביום השמיני עצרה תהיה לכם וכתיב התם ביום השמיני עצרת הוא לכם ומה ראו חכמים לקרות שמיני עצרת בשמחת תורה אלא כך אמרו חכמים יבא שמיני עצרת שבא אחר שבעת ימים שחגגו בהם את החג ויטלו את לולביהם בשביל שבעת הימים ויבא שמחת תורה שבא אחר שבעת ימים שחגגו בהם את החג ואין לולב נוטלין בו ביום ויבא שמיני עצרת שבא אחר שבעת ימים שחגגו בהם את החג ונוטלין בו את הלולב ומברכין עליו ברכה אחת ואין מברכין עליו ברכה שנייה ומה ראו חכמים לקרות שמיני עצרת בשמחת תורה אלא כך אמרו חכמים י

תרע מאי מנוסה דתמיה בכ"ה בכסליו וכו' כמ"ש מדליקין (כמ') ולישנא למיקם כי מתוס בחותמו של כ"ג מפי הוי נסי דתפיי' נעשו בו מבחוץ לא נשמע דכלי מרם ליט בשמע מבחוץ לא מצינו מ"מ ליחוש שמא בסיטומו ונשמע בכר מירעו בחוס, שאם בכר גזרו על העו"ג לחותם בחוסים ל"ל שהיה מונח בחותם בקרקע שלא בסיטו ככלי וכן משמע מדברי רש"י שכתב בחותמו בהנעשו וחתום בטבעתו וכיכיון שלא נעשו בו וכר"ן מירץ שאם בסיטוהו היו מוכרים אותו לרשות אם יש בו זכר אך מן מרבלותם כיון שרשומו בחותם בחותם של כ"ג אלא ודמי לא מצאתו כלל ולא רשומו ומפשר שגם לזה כיון שמא בסיטום ובשמע בכר מירעו בחוס, שאם בכר גזרו על העו"ג לחותם בחוסים ל"ל שהיה מונח בחותם בקרקע שלא בסיטו ככלי וכן משמע מדברי רש"י שכתב בחותמו בהנעשו וחתום בטבעתו וכיכיון שלא נעשו בו וכר"ן מירץ שאם בסיטוהו היו מוכרים אותו לרשות אם יש בו זכר אך מן מרבלותם כיון שרשומו בחותם בחותם של כ"ג אלא ודמי לא מצאתו כלל ולא רשומו ומפשר שגם לזה כיון שמא

הלכות חנוכה

תרע מאי חנוכה דתניא בכ"ה בכסליו יומי חנוכה תמניא אינון דלא למספד בהון ודלא למנזר בהון תענית שבשנכנסו עו"ג בהיכל טמאו כל השמנים שבהיכל וכשנברה יד מלכות בית חשמונאי ונצחום בדקו ולא מצאו אלא פך א' של שמן שהיה חתום בחותמו של כ"ג ולא היה בו אלא כדי להדליק יום א' ונעשה בו נס והדליקו בו ח' ימים לשנה אחרת קבעום ח' י"ט בהלל ובהודאה פי' לומר בהן הלל ולהודות לומר בו על הנסים בהודאה אבל מותרין הן בעשיית המלאכה ונוהגות הנשים שלא לעשות מלאכה בעוד שהנרות דולקות ואין להקל להן: ונם אם יש מקומות שנוהגין איסור בכל היום אין להקל להן משום דברים המותרים ואחרים נהגו בהן איסור אי אתה רשאי להתירם בפניהם וקראום חנוכה חנו בכ"ה והיה אומר הר"ם מרוטנבורק ז"ל שרבוי הסעודה שמרבים בהם הן מעודת הרשות (א) שלא קבעו אלא להלל ולהודות ולא משתה ושמחה אין מספידין בהם אלא לחכם בפניו (ב) ולעיל בהלכות ר"ח כתבתי אם יש לומר בהן צידוק הדין:

תרעא ויין כי אירע הנס בנרות תקנוה להדליק נרות בכל לילה כדי להזכיר הנס וצריך כל אדם ליזהר בהן מאד ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה שואל או מוכר כסותו ולוקח שמן להדליק והזהיר בהן יהיו לו בנים ת"ח וכמה

תרע מאי חנוכה וכו' פי' בפרק כ"מ קף מפרש תלמודא הלכות חנוכה וזתר לכי קתמר מלי חנוכה כלומר על לישה נם קבועה וכן פירש"י ולפ"ז התסובה היא דתניא וכו' ושמעתי דיש מפרשים דתמי חנוכה דתניא וכו' כל זה הוא לשון השאלה והתסובה הוא שבשנכנסו עו"ג כו' ושופין דהא במגלת תענית כתובה בריישא זו בלשון זה בכ"ה בכסליו יומי חנוכה לישנא וכו' וכן בשמ"ג ומניד משנה סוכלה בלשון זה והא דנקט תלמודא לשון שחלה טפי בחנוכה וקתמר מלי חנוכה זהו לפי שכל המועדים וכן יתי פורים וכ' לומות מפורש בכתוב ממ"כ חנוכה: **ה"ג** שהיה מונח בחותמו של כ"ג וכו' ופי' שהיה מונח בהנעשו בקרקע ומיכר שלא הסיטו ככלי וגם היה חתום בחותם של כהן גדול ומיכר שלא פתחוהו ונגעו בשמן וכן פירש"י והחתום ע"ם ובהנהות החדשות למדקדוק כ' ר"ת שהיה מונח בתוך שידה קטנה כתוב בכתב שלא היה יכולים המוינים להסיטה והיה פתחה סנור וחתום בחותמו של כהן גדול ובשמירת הפתח בחותם כיצד שלא נגעו בשך וי"ת זה היה קודם שנזרו עליהם ע"כ וע"ע בתום' ושין עוד בביאורי הרמ"ם שעל הממ"ג ותפשר עוד לומר שהיה פיו לר שהיו יכול לבטל בו מלאכתו וכיון שהי חתום דמי לשלא היה לתוך פתוח עליו ועיין במ"ם הרמ"ם בזה גם מ"ב ס"י שם וכיון שהי חתום דמי לשלא היה לתוך פתוח עליו ועיין במ"ם הרמ"ם בזה גם מ"ב ס"י שם מבואר לעיל בהלכות ר"ח דאם נמלך בשעת הדלקה שלא להדליק אלא ליתן לאורה מותר ואפילו הכי אסור לכתחלה משום דמראית העין כתב הרמ"ם לפי גירסתו זו בכשום קלי מהדלקה לגמרי ובשום קלי מהלך ושולחה מכל לספרים שלא בתכו בהן מלא וקבעום לנר הבית ממה שלא יהא נר מצוי בבתים ולא יכוין בהדלקה שהוא העיקר ע"כ:

ומ"ש ולא היה נר מלא כדי להדליק יום אחד וכו' מיבע להקשות היאך היו הכהנים מדליקין הנרות בעומאתן תירץ הרמ"ם שהדליקו על ידי פשוטי כלי עץ שאינן מטמאין ואח שהקשה הלא גם המטורה היתה טמאה תירץ שהשמנונים עשו מטורה של עץ כדאוכח בפרק כל הכלאים בפירוש רש"י אך קשה הלא נטמאה המטורה בגמר עשייתה וי"ל דלא נטמאו כל ישראל ואי שהיה טהור עשאה ולא קשה אם כן ישנו הטהורים גם כן אחד למספר שלא היו בקיאין בעשיית אחד כאר למטורה וכן צריך לומר להר"ן שכתב שהיה להם אחד טהור ומלכרתו מ' ימים אין הליכה ומזרה דקאמ"ל ג"כ דכו"ע לעשות אחד מיד אלא שלא ס"ל שלא היו בקיאין בעשייתו ומשמע אין צריך לפרש שהדליקו ע"י פשוטי כלי עץ אלא הכהן שלא נטמא הדליקם דהדלקת נרות אין צריך כ"ג ומדע דהא קאמ"ל דאף כשנתן הכהן לתוך הביזיון שלא נטמא מיד כשנטמא נפך אלא ודאי הכהן טהור אחד מהו נתנו לביזיון. ומה שלא הדליקו נרות דומה את הטומאה תירץ הרמ"ם דשמני עשייתן אחד מהכשירי הדלקה ומיבע דומה דומעת המכשירי מילה בשבת ע"ש: **ונוהגות** הנשים וכו' וגם אם יש מקומות שנוהגין היתר וכו' פי' בפרק כ"מ קף מפרש תלמודא הלכות חנוכה וזתר לכי קתמר מלי חנוכה כלומר על לישה נם קבועה וכן

כל כזה אין להקל אחל בהנשים אין מנהג בכלל לאיסור וכבי משמע בספר בדה לדרך: **ומ"ש** משום דהכהנים המטרים וכו' הביא ב"י ואחר ואינו מוכרח למימר דכיון דאין בו כדי שבת אלא נרמה דמיא לכה לפוסק מהר"ם בתשובה שלפני רמז הנה מוה הכשרים ושלא לחתל בכר מ"ו בתחנה לדרך התרה ומע"ג שלוכה התם ב"כ פרק לאיסור מדין התלמוד וה"ט דכיון דקיבל עליו תענוות אלו לכם קשובה ושוייה עילוה מתוכה לאיסור לקבל הנה והיכ נבי חטבה כיון שנשבה כגם ע"י חבה וקבלו עליהם איסור מלאכה כדין ר"ט שויה עליהו מתוכה לאיסור ואין להקל לן וכ"כ בספר בדה לדרך. וי"ל מהרי"ל קבלה בידינו שאין למדם לעשות מלאכה בשעה שנרות דולקים בחנוכה. וי"ל גם בזה ברמתן ובזה המחרון מנהג רבותינו כ"ג לאסור מלאכה ע"כ ובראה קצת רמזה מדקרתו להו חטבה לומר בה כ"ה דאי אין לאיסור כלל במלאכה מאי שנייה אינך כאן לדחוק כזה לומר דר"ל שנייה מחלחתה ושוב דר"ל בחדרש בחנוכה בבחים כיתה בחנוכה והקב"ה שלם להם בכרה נימי מתניתין וכו' הבה בשם שהבחים כל אחד עשה בזמנו יום שוב גם בחנוכה יש להם לעשות י"ט בענין בטול מלאכה וחטעם זה נהגו להרבות בסעודות ובפרט בהנשים שהבם בעשה ע"י חבה והוא הדין לענין מלאכה לאסור לבחים וכדין ר"ח ועיין בהבאות החדשות לספר מרדכי והיה לומר מהר"ם וכו' ואינה למידק היא נופה קצה למה לא קבעום למשתה ולשמחה כמו בפורים ונרמה דבפורים עיקר הבזירה היתה לפי שהבו מסעודתו ועל בן נהגו עליהם להרוג ולשלח מת הנופים שהבו מהילוה ושחיה של מיסור ושמחה של מיסור וכשעשו תשובה עיבו נפשוטה וכמ"ש למפר לך בעום מת כל היהודים ולל תשלחו שלשת ימים וגו' ולפיכך קבעום למשתה ויום טוב לזכור עיקר הבם בחטבה שלא שכחבלו בעבודה ע"כ היה הבזירה לבעל מהם בעבודה בהבריחה בבריחה שנזר עליהן לבעל בהמיד ועוד ל"ל מלה אחת יש בידן מם מהם מבעלין מוהן מידם בבר בם מבחנין ומיהה זה הלכתא מבורה שבחב בה לבעלה נר תמיד כל זמן שהדליקו מוהן תמיד בם שוחדין בו' עמדו ובעלו כל השמים וכבחורו בחשובה לחשוב בפשם על העבודה שבעשם ר' על ידי בהנים שבדי העבודה בבית ר' ע"כ נעשה הבם גם בן בזרות מחת מזר הערו בפשם למות על קיום העבודה ולפיכך לא קבעום מלה לכלל ולמועדות שהיה העבודה שבלה ולעתיד הלבה ורמה לע"ד דלא כמהר"ח דמנכו זה שהרגים בפשוטה בבר נהגו בו גדולי הדור הקדמונים ומהרי"ל בחב גם בן דהרמ"ם משמע דימי שחחה הן וכן בחב המרדכי המרוך שכ"ל ועיין בהמ"ם פרק שלישי הלבה ג' וז"ל מהר"ם מהפסקיריב דבחנוכה יש לנהוג שחחה ומשחה וכן מוכה קלת בהמ"ם ושם מביאין רמיה מפ"ב דשבת בהמרדכי והוכיחו קלת מהבזים יוחל בפסק בבדבת המזון שם לא הזכר על הבסים מחזירין לוחו ת"מ דשלחי בשבת שיחה ולא סבי כלל שם עכ"ל:

תרעא ויין כי אירע הנס בנרות וכו' בפרק כ"מ ומקשה דצריך להדליק בנרות בערב בכל לילה מימי חנוכה על פתחי הבתים כדי לבנות ולהרחות הנס וז"ל הרי"ף והלכך מבדכן לימסח כל יומא מקמינן יומי דחנוכה כולהו יום ויום הוי הנס מתחדש בהוחו פך של שמן עכ"ל:

והזהיר בהן יהיו לו בנים תלמידי חכמים בפרק כ"מ ומיבע"י דכתיב כי נר מצוה ותורה אור על ידי נר מצוה דבפת וחנוכה נא אור תורה והא דלא קתמר מיבו נוסף הוה שהרבה מרבנן בקתמר התם לחתן דחתל מרבנן יש לפרש דקתמר מי לשו נר בכי הוה מ"ת זוכה לבנים ת"ח ואף על גב דלבבי מתן דחתל רבנן קתמר ואף לשו נר בכי הוה ליחתמען מיהה כבהרה מרבנן התם הוי טעמא כי היכי דלידחלו מיניה כתב לחתו הוה לחל מרבנן אבל בכה לא שיך למימר הכי:

וכמה

דרכי משה

ב"ח משום בבור התורה נתנו ויהיר עב"ל וכתב מהרי"ל יש-מקומות שנוהגו החינוקות מורחים חמבות ומבעדים אותם בשמרות תורה ונותנים מעם להיותר זה אבל אבא מרי ז"ל בשהייתי נער מרחה בידי מלמדתי כי"ם עכ"ל:

תרע (א) וכתב מהר"א מפראג וז"ל אבל במרדכי האריך כתב ובמגילת תענית אמרו שקבעום ר"ש משום חנוכת המובח וכ"כ א"ז וכ"ם במרדש רבתי פרשת בהעלותך והבא אומר שקבעוהו משום הנס וז"ל דמשום זה קבעו משתה ושמחה אבל להלל ולהודות קבעו משום נס וכ"ם מהרי"ב עכ"ל ואפשר שלזה נ"ב בכשהתה ושמחה ומצאתי בהגהת מנהגים מהדורה רשות ולבן נוהגין לומר מאמרות לה שבחות כדי שיהא משדה מצוה בן השיב מרחי"ם עכ"ל: (ב) ויש שמועה בכפנין דקי בם"ש המרדכי פ"ד דס"ק דף שצ"ד ע"ב בפי שיחבאר בי"ד הלבות אבילות ומבאתי בקובץ א' חמבות להחענות על אביו ועל אמו בחנוכת עד חצות עכ"ל ולא ראיתי שחרשיין לזה וע"ל סי' הקס"ח אי סיעתין ת"ח בחנוכה אי צריך למיחב חעניות לחתיבתו:

ובמה נרות הם כו' שם מינת מצות נר חנוכה נר איש וביתו והמהדרין נר לכ"ע וע' והמהדרין מן המהדרין כ"ע יוס"ג מלוין ר' מכאן ואילך פותח והולך וכיון דכל המוסיפים יום רשאין מלוין מלוין מלו

מצוה להניחה למטה מי' טפחים סמ תקן נן היועץ מתחת כפתיים ויעמ
והזוז חייב גמל שכשון מסמן והוא עוכר כר"ה וככגם מסמט לתוך
המטח ולקלה בגרו של מטוי והדליקה לת הבית בעל הגמל חייב היה כחטוי
לת גרו מכחון המטוי חייב ר' יהודה לומר כגר חטוכה פטור ממר רבינא מסמיה
דרבינא זחק לומרת גר חטוכה מצוה להניחה בתוך ו' לתי ס"ד למעלה מי'
לימת ליה הוי לך להניחה למעלה מגמל ורובכו ולמת מי מערה ליה טוכה מתי
לימיטבי ממלוה וכתב הר"ן בסם ר"מ דקי"ל כרבינא דלת שכקינן מתי דפתיעה
לה לרבת ורבינא ומקינן מתי דתידמי בגמרת בדרך למת בעלמת וכ"פ מהרי"
ולזה כסכים הרשב"ם ע"כ וכ"כ הרמ"ם וו"ל מע"כ דדתי ליה מצוה להניחה למטה
מי' כדקאמר רבינא משמיה דרבת וגם מיכת פירסום הגם עפי כשיש למטה
דדבר השעה לאור מן דרך להניחה כ"כ למטה וכן כתב בפי' רבינו חננאל ומצוה
להניחה למטה מי' עכ"ל וכן פסק סמ"ק וסמ"ג והרי"ף והרמב"ם משמעו דם
דמצוה להניחה למטה מי' משמע דס"ל דבינן דדמי בגמרת לגם דרבינא לת קי"ל
כוותיה ות"מ לענין מעשה נרמה שנריך להניחה בתוך ו' כין לכתך רשותת
מצוה בתוך ו' והרי"ף והרמב"ם מצוה בין בתוך ו' בין למעלה מי' הלכך למעשה
כמצוה סליכא בי"ט עדיף לכיוט בתוך ו' ואפ"ם שהמרדכי כתב דעכשיו שהרגילו
להניחה בפנים נרמה דאין קפידת להניחה למעלה מי' (לת) [למוכח] פירסום
מחת שרגי' סתם דבריו משמע לת שני ליה כן מינה מכפנים למינת מצוה וכן
נהגו לעשות המדקדקים: **ומ"ש** אבל אם הניחה למעלה מכ' אמה לפי
כדיעבד לא יצא וכו' גז"ש ממר רב כהנא דדב רבי נתן בר מניומי
מצוה דרב תמוה בר מצוה שהניחה למעלה מכ' אמה פסולה כסוכה וכמצוי
ומיב"ע פסולה דלת שלטת ביה שינה למעלה מכ' אמה וליכא פירסומי ניסא וכתבו
התוס' שאם הניחה למעלה מכ' אמה ומיעטה והניחה כמו שהיא זוקקת לו עשה
כלומ דהלקה שעשה מצוה ללת יכבנה ויחזור ויהלוקנה:

וכתב כ"ה יוחל הלוי דוקא כשמניחה נחון וכו' וכ"ל דאין המיון דומה לרחיה
וכו' מלמתי כתוב בשם תוכב"ד יכחק מטוכא ז"ל כ"ל שסברת רבינו
יוחל שכשיש בכלן חוור המאיר הוא מזיק לעיניט ואין המדם יכול להניט למעלה
כל מה שירצה ולזה הניא רחיה מסוכה שאם הדלטת מניעת לסכך מפי למעלה
מכ' כשירה ולעלת ניה עינא ולזה נרמה שאין לו מקום לקושיית התוספ' עכ"ל:

והרי"ם מרוטנבורג היה מדקדק להניחה למעלה מג' טפחים ולמטה מי' כ"כ
המרדכי כפרק כ"מ ושעמת מעוט דכל למטה מג' כמרעת סמיכמת
דמי והיה מניחה למטה מי' שכשעה שנתכבר ללת שכקינן מפי דפיעה להו לרבת
ורבינא ומקינן מפי דתידמי בגמרת בדרך ללת והיה לו לרבינו לכתוב הא
דהר"מ גבי הא דמצוה להניחה למטה מי' ללת ללת דק:

ומצוה להניחה בסמוך לפתח וכו' מימרת שם (כב ב') ופירש"י מצוה
להניחה בסמוך מן כר"ה בסמוך לפתח שסם יהיקוקו להלן מן
הפתח היט ניכר שנעל בית הניהו שם: **ומ"ש** שמניח מזמיל כדי שתסת
מוזה מימן וא"ת מזמיל מסקנא דגמרא **ומ"ש** שם: **ומ"ש** בשם תני"ה
שסם מן מוזה בפתח מניחה מימן כ"כ בהגהות מרדכי בשם רבינו
יקר: ובשו"ע כתב שסם מניחה בללת שנתה יניחה מצוה של כניסה וכו' כפי'
ר"ם וכתב בשם תוכב"ד יכתק מטוכא ז"ל ו"ת מצוה של פתח כשתלקה לשתם
בשם מותה בחליה של כניסה שהוא לגד פניט ויהיה לגד שתאל ומלה לשון פשר
המצות היא יניחנה מצוה של כניסה בבית לגד שתאל ונרמה שפירושו כך בשיכום
לבית יחלוק מפתן הבית לשתים ומצוה של כניסה הוא לגד שתאל יהבד מחלק השתאל
זה יהיה לגד שתאל של כניסה: **ומ"ש** שמניחן גר מצוה בשכ"כ נרמה שתקנו
כן מפני הטורחים שלין לסם בית להדליק בו כמו שתקנו קידוש בשכ"ש
משום טורחים דשלכו ושתו בני כיסתא וכ"כ הכלבו וכתב עשם מחר שהוא כדי
לפרסם הגם בפני כל העם ולמדר הברכות לפניהם לפי שיש בזה פירסום גדול
לע"י וקידוש שהו כשמברכים מוהא בתקבלת ו"ל הריב"ז בתשובה המובא בזה
להדליק בע"ה ותיקון היה משום פירסומי ניסא כיון שלין לו בית יכולין לקיים
המצוה בתקנה להדליק כל ו' בפתח כיצו מכחון מפני שיד השו"ע תקיפה ומברכין
ע"ז כמו שמברכין על הלל דר"ח ופ"ע שלין בלת מנהג ומ"מ בשומה הלקה
של כ"ה לין יוצא נה ונריך לחזור ולהדליק כ"פ בביתו עכ"ל (ה):

ומ"ש שתניחה כדרוס וכר למטורה וכו' בתב"ד כתב שיש מקומות שמסדרים
חומה בין מזרח למערב ומקומות אחרים מסדרים חומה בין לפון
לדרוס וכפ מלמת לליה כפלוגתת התנאי בפרק שני דלחם (לת:) גרות התורה
היתך היו מונחים והיה נרמה להלכה כר' מחבירו וכן פירש"י לליה בפי' החומש
ממנם ברמב"ם וסמ"ג כתבו דמשון לדרוס היו מונחים ורבים מהו לסדר הגרות
כמו שהיו מסודרים בתטורה למר כלחת ליה ולמר כדלחת ליה ונכרת ופשטיה
ממנם שם היתי בחתוס שלין מנהג חיתי מנהג כמו שרגילים כרוב מקומות וכרגי

מחכירו

דרכי משה

הקבמות גם בכפלות ובופלות ולא קיימי מצות הבר של שבת גז י"ם או חנוכה עכ"ל אי"ו: (ג) כתב מהר"א מפראג הייט לס"ד (בסוכה ב') דשוכה גבוה יותר מכ' אמה פסולה מסום דלא שלטא ביה עינא ולבן אם הסכך מניע לדגרת רבה דאבר פעמא דפסול משום דהוי דירת קבע ואנן בעינן דירת עראי בכל ענין מפסל וכ"פ הם לעיל סימן תרנ"ב: (ד) וכתב במהרי"ל שהיה נוהר להניחו במפת הסכך אע"ג דהאידנא מדליקין בפנים וכ"כ מהרא"י בת"ה סימן ק"ו ואף בזמן הזה יליף מבחת הסכך לפתח בשאל אם יש לפתח בוחה ואם אין לה יליף בימין והביא ראיה מסרדכי דאף בזמן הזה יליף ס"ם זה מדברי הטור אמנם מדברי הגהת מיימ"ה שכתבתי לעיל משמע דאין לחוש ומדברי המרדכי אין ראיה לדיק כמ"ש בסכך אי"ה לכן אין נהגרין בזה רק המדקדקים: (ה) וכתב הכלבו דהמצות להדליק בבה"כ בין מנחת למעריב ובע"ש מדליקין אותם קודם הפלת מנחת וכ"כ במהרי"ל ואין אנו נוהגין כן אלא אף בע"ש מדליקין בין מנחה למעריב וכתב עוד מהרי"ל בשובו ימי הטובה והרבו הגרות היה הס"ן מדליק וכרי שלו: יאחר בהלקה נוהל ששש תעיר נר מדו ומדליק הגרות הנשארים וחש"ן אחר למקומו ונתאחל בעוד שחשמש מדליק: (ו) וכ"כ

המבחנים

חדושי הגהות

לא מירי בבי שהיתן שמן כרצוני כלי שיעור נר חנוכה אלא וכרבי הב בנותן בכ"ח שמן כפי חשיעור בביתנים הא צריך לעולם שיהיו החתילות עשויות בשיעור שזה שאם יהיו נפות

המדם דהיינו לגד שתלו בנותו לפתוח הלתת מגל בעגין הגרות בדלת בגד תון לו בגד פניס מוב לת תמר הסמ"ק כלום כ' דוב הלוי בתכונ ולדיון דמדליקין בפניס מדליק בדלת בפניס מחניו של כניסה בנותו לפתוח הלתת ולוכנם וכן עיקר והכי נקטינן: **הצר** שיש לה ב' פתחים וכו' הקשה הב"י דמ"ש מהא דקתני בהכ"נ בשבת שהצבור מתפללין דאי מיכא פתחא אחריתא לא תתי למתחזיה דאימור בפתחא אחריתא יעול וכ"ע ניחא להו דיתיר מה שתירץ ולפעד"ז דליכא הכא קונדא דתפלה לגא עבר ומנה ודאי ליכא תחזא דאימור דבאידך פתחא יעול. אבל בר תוכה דזמנה מסוף שקיעה עד אחי שעה דעבר זמנה מיכא ואיך מיכא תחזא טפי וכן בעגין פלה שהביאו בנמרא עלה התם נמי עבר זמנה מיד בגמר קלירו שהוא מכלה תת הכל תתת לידי תחזא טפי ועי"ל דבאחורי בהכ"נ ודאי תפשר דבאידך פיתחא יעול ולא ידע נודע לשום תדם שהכנם הילכך ליכא תחזא לגבל בג"ם אי מיתא דבאידך פיתחא דדליק היא תפורסם ונודע לעוברים ובניס ומדלת בשתע ולא נרתה שהדליק מיכא תחזא: **וכתב** בעל התרומות לדיון וכו' עד והם יודעים שבני הפתחים של אים אחד אינא להקשות הלא לדידהו נמי ידעי שב' הפתחים של אים אחד ויתחזהו כשם שלא הדליק בזה הפתח כך לא הדליק בחבר ואין לפרש לדידהו ליכא תחזא לפי שתיו מוחז להדליק בב' פתחים כדי ליגגל תן תחזא דהני הלא ידעי דב' הפתחים של אים אחד נותלי יתמרו כשם שלא הדליק וכו' אבל לדיון שתין הילכיתא הלא לבני הבית הני כולהו ידעי שב' הפתחים של אים אחד ולילכא תחזא כלל כשם שלדידהו כשב הפתחים תרות אחד נמי ליכא תחזא מהני הלא ידעי הלא בע"כ הלא תייתן להחזא בעלמא כלל הלא לתחזא דבני מתא ובתיתא להניח בנתרא וע"ל דה"ק לדידהו טע"פ שיודעים שב' הפתחים של אים א' ת"ח כיון הלא ידעי דהדליק בפתח אחד ליכא תחזא לומר כשם שלא הדליק וכו' אבל לדיון דהילכיתא לבני הבית דיודעי בהדליק בפתח אחד ליכא תחזא משום הפתח השניה הלא הולכת שם שהרי הם יודעים שב' הפתחים תרות אחד ואינם בהדליק בפתח אחד ליכא תחזא משום הפתח השניה דהני הלא ידעי הלא בע"כ הלא תייתן להחזא בעלמא כלל הלא מכלן ואילך עבר זמנה ולא תתרינן דאי לא הדליק מדליק כתב הרמ"ס אבל מכלן ואילך עבר זמנה ולא תתרינן דאי לא הדליק מדליק כתב הרמ"ס טע"פ שמתחלת לילה ואתמא מדבריו דהיינו לכתחלה אבל אם עבר ולא הדליק ילילך אפסק בין כתבו תתום כשם ר"י פורת ולא היה לו לרבינו לכתוב ולא כהרמ"ס שכתב עבר זה זמן תיו מדליק מאחר שתף לדברי תאחר מדליק תיו מדליק תלא אפסק: ומ"ש

מחניחו עכ"ל והמנהג פשוט לקנעס בכותל דרום ומנלתו מסודרים בין מזרח למערב (ז): **הצר** בתחך מסס מימרת פרק ב"מ (כב:) וכתב הר"ן ומסתברת דכיון שעיתו מדליק תלא תשוש תשדת לת מתרך תלא תחד פתחת (ח) ות"ת מ"ש מכת דאמרי' בפ"ק (ח:) ובכתרת דברכות (סת:) תאטר לעבור תחורי בהכ"נ בשעה שהצבור מתפללין ולא תאמרן תלא דלית ליה פתחא אחריתי לית לן בה דאמרי בפתחא אחריתי עייל ג' ובכת נמי ניחת דאע"ג דתזי תלא תדליק בתד פתחא לת תתי למיתחזיה דאמרי בתיתך פתחא תדליק וי"ל דלענין תפלה שאני דכיון דתי לת תלי תת תזי ליה פתחא אחריתי תכל תיכא דאיכא למיחש כי היכי דבתתי לת תדליק בתד פתחא אחריתי על שתים תעליו כל היכא דאיכא למיחש דאמרי בפתחא אחריתי לת תתי למיתחזיה תשא"כ לענין תעכה ועי"ל דהדלקת נ"ח כיון דיש בה הפסד ממון תי תיכא פתחא אחריתי תתי למיתחזיה כי היכי דבתתי לת תדליק בהתי תלא תדליק בתד פתחא אחריתי בה הפסד ממון כי היכא פתחא אחריתי לת תתי למיתחזיה:

וכתב בעל התרומות לדיון שתדליקין בפניס תפילו בב' רוחות ול בתתך מסס כ"כ ב"ב בסמ"ג ותרדכי: **תרעב מצותה** מסוף שקיעת ב"מ (כא:) תתתה עד תני שעה תן הליכה וכו' בפרק תניח תפוקה משתקיעת החתה עד שתכלה רגל תן השוק וכתבו הרי"ף והרא"ש כשיעור שתכלה רגל תן השוק הוי כמו תני שעה תחר שקיעת החתה ומפרש בגמרא דהיינו לענין דתי לת תדליק תדליק וה"ג לשיעורא וכתב הרריף והרא"ש תי נמי לשיעורא כלותר שנריך ליתן שתן לתוכו כדי שתכא דולקת והולכת עד השיעור הזה תם היתה דולקת והולכת עד השיעור הוי ורלה לכתותה תו להשתמש לאורה הרשות בידו ותכא דתתרינן דאי לא הדליק תדליק כתב הרא"ש תכל תכתן ותילך עבר זתן הלכך תע"פ שתתרן תירוץ תחר רתוי להתחיר ולהדליק ב"ח בתחלת הלילה ותכי תתי תרי"ת דבקיעת החתה הוי קודתת למשתקיעת החתה וכו' תשנה בפרק ג"ת תלתה שקיעה עד ג"ה ר' תילן כך פר"י וכ"כ בהגהת תרדכי תלתי תתי תרא"ש בפרק תניח תפוקה ר"ת דבקיעת החתה הוי קודתת למשתקיעת החתה עד שתכלה רגל תן השוק ופי' רבינו דתשוק שקיעה עליו החתה לת שתיה תכונה תלותה תדליקת בש

ומ"ש ואם עבר כל הלילה ולא הדליק לא ידליק ביום המחרת וכן לא ישלים בלילה שלאחריו וכו' וי"ל כהרדכי פרק כ"מ הביא ר' מאיר בשם חכמי שלא הדליק בלילה כך דאמרי טעה ולא הדליק שוב לא ידליק ולימוי הוא כדאמרי מטותא מסתפקא האמה עד שתכלה רגל מן השוק דלמא מדליק עבר זה הזמן אינו מדליק אבל אם עבר כל הלילה ולא הדליק לא ידליק ביום המחרת דשרנא בטיהרא מאי אהני וכן לא ישלים בלילה של אחריו שכבר עבר זמנו וב"כ ה"ר יצחק ב"ר יהודה והתוספות כתבו דלדידן בזמן שנתנו חז"ל שיעור שלא נתנוהו אלא להם שהיו מדליקין בחוץ ולאחר זה הזמן אין עוברין ושבין אבל אנו שמדליקין בבית ואין היכירא אלא לבני הבית אין להקפיד על הזמן וכתב בס"ה ומ"ם נכון להדליק בעוד בני הבית נעורין ונראה שאף לדידן צריך לדקדק בשיעור שאע"פ שמדליקין בפנים כיון שמדליקין בפתח הבית והוא פתוח יש היכירא לעוברים ושבים (ד) :

תרעג כך השמנים והפתילות כשרים לה בין בחול בין בשבת אף הפסולים לנר של שבת מפני שאין אורן יפה ושאין השמן נמשך אחר הפתילה כשרים לה דלא היישינן שמא תכבה ויהזור וידליקנה שאף בחול (עסי תרע"ב) אם בבתה קודם שעבר זמנה א"צ לחזור ולהדליקה ולא היישינן נמי שמא יטה מפני שאין אורן יפה שהרי אסור להשתמש לאורה (ב) ל"ש תשמיש של קדושה כגון ללמוד ול"ש שאר תשמיש ואפילו תשמיש עראי בעלמא כגון לעיין מעות לאורה אסור ובעל העיטור כתב דוקא תשמיש של חול אבל תשמיש של קדושה שרי ולא נהירא לא"א הרא"ש

פסק נרמה דאפי' ללמוד לאסור משעה שהגיע זמן הדלקת הגרות שמא יטרד בלימודו ויבוא מלהדליק וכדין נזדקק ממן לעיל בסימן תל"ג ע"ב ואפי' התחיל ללמוד פוסק ומדליק נרות וכמו שקבעתי להלכה לעשה ומפשר דלמך לה"ר יונה דמיקל בתמן מודה בנר חנוכה דצריך להפסיק דכמה לחך ליגמע מס יעבור הזמן דרגל מן השוק שוב אין מדליק מ"כ הו"ל מצוה עוברת ובזיעתא דצריך להפסיק ע"כ הפסק : כתוב במרדכי וכן הם דכמי הכא שיעורא דמתפקא האמה עד שתכלה רגל מן השוק ה"מ לדידהו שהיה צריך היכר גדול מכל מן מין מהו מתסגין כלל ע"כ וזה כמ"ש בסי"ג דמה שנהגו להקל בשיעור הזמן דס"ל דאין מהו צריכין לשיעור כיון שמדליקין בפנים ואין שם פרסום הגם שלא נבני הבית או שמא נהגו העם כלשון הרמשון שתפסו' מוהו עיקר דלא בעי' שום שיעור וי"ל דרשות תהר"ם מפוטרי"ך בספר המצות כתב שכומן הזה אין שיעור לנרות חנוכה וכו' ומה"ט אמר שמי שירצה יקח נרות קטנים מעפ"י שאין דולקים כ"א זמן מועט ומפי' ככי נכון ליקח מעט שיעור לנר ש"כ מיהו למאי שכתבנו דמפסיק להלכה לצריך שיעור לזמן כלשון עני אין להקל בשעור הזמן אף לדידן מלא להסמ"ג מסופק בזה ועוד דבסמ"ק כתב וי"ל ולשטרת מי' הכ"ר ר"ש נס עכשיו והיה מצריך לעשות פתילות מרוכות ש"כ וכן מ"כ ע"ב רמ"ן דיש לעשות קלת גדולות דסמכינן אמי לחיורא דלמי כמי לטיטורא : כתב נהגאות המדפוס לריש דאם הדליקה בפני הרוח וכבתה צריך עוד לחזור ולהדליקה במקום שאין הרוח מצוי שהרי קשובל ואינה יכולה לעמוד בפני הרוח ה"ה כמי שלא נתן בה זמן כשיעור ש"כ ונראה דמכאי טעמא כתב הת"ז שאין לתחוב הגרות מפוטות זו לזו עד שתתחממות וטופלות זו בטפלות דיהן לטפלות זו בטפלות הוי כמי שלא נתן בה זמן כשיעור : **ונראה** שאף לדידן וכו' היינו דוקא לזמן דיבוי שהיו מדליקין בפתח הסמוך לחלר שמדליקין בבית החורף אין צריך לדקדק כלל בשיעור שלא שילליק בשוך בני הבית נעוריס וכמ"ש בסוף סימן הקודם וכן כתב מהרש"ל ומשום הוא · צריך ליתן שיעור זמן כולו בנר קודם שהדלקה כדלקמן סי' תרע"ה :

תרעג כד בשמנים וכו' פלוגתא דאמוראי בפרק כ"מ ופסקו השפסקים כרב דהכי מסתברא דכתב רבינו דלא מיבעיין וכו' ודה"ב"ה בתשובה בסי' קע"ח כתב דבשבת מיהו מותר אלא מ"ב מיהו נותן בנר זמן רק כשיעור מצומו מכל יותר מזה כיון שמותר להשתמש לאורה יש לחוש שמא יטה וכ"י ומביאו וכן פסק בהגהות ש"ע ומיהו לפ"ז בסי' שקיטס לזה לחסור להשתמש לאורה אפי' לאחר שדלק השיעור בכל ענין דהי אפי' בשבת מיהו הגר שהדליק בו הגרות הנקרא שמש דאותר להשתמש לאורו אסור לעשותו משמני' ופתילות שפסולי' בשבת : **ומ"ש** ל"ש תשמיש של קדושה וכו' וכ"כ כתב דוקא תשמיש של חול וכו' פי' לסברת הרשתובה כיון דאתרי' אסור להשתמש לאורה משעה שהגיע מ"ב אסור מכל מקום כל תשמישין אסור להשתמש לאורה משעה שהגיע מ"ב פוסק כשמואל דמדאתר אסור להרלות מעות בשבת בר מטבה משעה דוקא ריטוי מעות דרשות הוא לאסור מכל דאסור שרי וחולק אמ"ד אסור להשתמש לאורה דמשעה דאסור כל תשמישין ופסק כאחרן דאיקל ואפי' אמ"ד אסור מכל מקום כל תשמישין אסור להשתמש לאורה אפי' בשעה שהגיע מ"ב ולדידהו אסור להשתמש לאורה מש

מחריחי כדאמר נבי עירוב ומיהו בהגהת תניב"ח מוסר לעשות כו דבר מלוה ואפי' ללמוד בכן ע"כ וגראה דה"ה לגרות חנוכה דאסור וכ"כ התרדכי ריש פרק ר' ישמעאל שכך קיבל הרמב"ם מהגיו ר"י הלוי בין לגרות חנוכה מו דב"ה מו של שבת וכן עיקר: **ומפני** שאסור להשתמש לאורה וכו' כתב בספר לידה לדרך ורגילין להוסיף נר ת' ולא כסדר שאר הגרות כדי שלא ישתמש לאור של מלוה אם יבא להשתמש שם עכ"ל משמע דאסור להשתמש כי אם לאור מותו נר בלבד וזה שכתב הרמב"ם דאם נתערב נר חנוכה שמילו בחלב לא בטיל ואף על פי דהחלב כולן חול מכל מקום משמע הוא נם לאור הנר שאסור להשתמש לאורו והא דאמרו בגמרא מניחה על שלחנו וכו' אין פירושו שאותר להשתמש לאור נר דאטוכה כיון דיש לשם נר של חול להשתמש בו דהא פשיטא דאסור אלא ה"ק תלמודא כיון דבשעת הסכנה היא וצריך להניחו על שלחנו כי היכי דלתחזי דהאי נר לאו דאלוה היא וכיון שכן אתיא' על שלחנו על כרחו משתמש לאורו בהיסור ולא מהני ליה נר אחר ואפ"ה צריך לנר אחר לעשות סיכר בדבר וז"ש רש"י דצריך נר אחר לעשות סיכר לדבר וכר"ן מפורש להדיא כדפרי' אבל בלא סכנה אסור להשתמש לאורה אעפ"י שיודע שגם השמש בתוכם יכסי משמש בהגה"ש לרי"ף שכתב יש מתכמי נרפת מדיקין שיניח הנר האחד למטה אחר מוכה לא למעלה ולא כנגדה עכ"ל ודעתם דהנר שמונח מלמטה ממנו יתפשט האור למעלה ומתוו מיקר התשמיש וכיון שאסור להשתמש אלא לאורו הנר ינימו אותו ודוקא למטה ובהגהת ש"ע כתב דאם יודוע שהשתמש תוך הגרות מותר להשתמש אלא כולן ודרי ליה מתרי' דפשט ההלמוד והכוסקי' לא משמע הכי בלל אלא כדפרי' ולשנין הנאת השמש למטה יש מולקין ום"ל כיון דעיקר מלות חנוכה להעמיד למטה מי' כמקום שהיו עם השמיש של אדם ויכול שלאורך מלוה הלדיקוהו מ"כ צריך להעמיד הנר הנוסף למעלה מהם במקום שהשמיש של אדם כדי שישתמש לאורו וכ"כ במרדכי"ל שהי' מעמידן ונתן סימן שרפי' עומדים ממעל לו וגרס' שהעמו היה כמ"ש וכן נוהגין ולפעד"ב דמטעם זה נתפשט המנהג לעשות השמש גדול מהגרות חנוכה לכשיבא לסדר הגרות בשוב זה ג' או כשישתמש לאורן יפגע תחלה בנר הנוסף הזקוף בנוחה למעלה מגרות חנוכה מיהו מי שמעתיד השמש לחעשה

מן הגרות כמ"ש מהרי"ל מ"ש לעשותו גדול יותר:

תרעד מדליקין חציב נר של שבת וכו' כלומר בעה"ב תרתי קולי מיקל מלח דמותר להדליק מנר לנר ע"י של חול או ע"י קיסם מיהד דנם מותר להדליק של חנוכה מו שאר נר של מלוה ע"י של חול מנר של שבת מו של ב"ה מבל מ"מ ב"ה ו"ל מותר מנר לנר ע"י של חול וכ"ש לאוש"י של חול מנר של שבת מו של ב"ה ע"י קיסם שרי וכבעה"מ מבל המוס, כתבו ו"ל ש"מ הלדה עושה מלוה ות"ב מותר להדליק מנר לנר ומ"מ כיון שנוהגין העם להחמיר אין לשנות המנהג עכ"ל ומהרדכי מהרוך הוסיף ו"ל מיהו הקופסות כירבו ונהגו להחמיר שלא להדליק מנר לנר ואין לשנות המנהג וכתב בגליון השעם משום דאין חיוב מלוה כ"א בנר ג', והמחריש אינן חלא משום סיכור למהדרין מן המהדרין לכך נהגו העם להחמיר וה"ר יחזקאל כתב הא דמדליקין מנר לנר זהו דוק' קודם שעשיות המלוה אבל כשהה כיון דיקו ל אין זקוק לה אין להדליקה תנר של מלוה אחר להכחיש המלוה חנם עכ"ל וביולא בזה כתבתי בשו' משמע דמותר נמי להדליק ומש דלה השיעור דמותר להשתמש לאורה ללמוד שי משמע דמותר נמי להדליק ממנו נר אחר מיהו לעולם בשי' תרע"ב כתבתי דאין להשתמש לאורן כל זמן שהם דולקין לפ"ז נמי אסור להדליק ממנו נר אחר ונר של אחד הוא נר של אחר וכן להדליקו מנר חנוכה וכ"כ בהגהת מיימוניות אבל בב"ה אין להקפיד שכולם נרות של מלוה וכ"כ מהרש"ל ופשוט הוא. **וכ"ש** וכל שכן שאין להדליק בו נר אחר של חול לצרכו ורשה חזקה לשאר נרכיו אבל לצורך תלמוד תורה מזיב מלוה וכן להנללה וז"ל מהרש"ל וגדולה מזו מנמתי וז"ל מדליקין נר ב"ח מנר ב"ה כדי לילך לביח הכנה נמי מלוה כדאמר במדרש על מה זכה שאול למלוכה על שהאיר פניו במלוחות נרות במלוחות התפילות נרות הרבה כך מנמתי ותי"כ עייטכו בתניא ספריס דר"ב נתון שכתב וז"ל מ"ר לקיש שאול לא זכה למלוכה אלא ע"י וקנו שהיה מדליק נרות לרבים ולבך נקרא שיהו נר כתוב ר' יוחנן ונר שלוה את קיים וכתוב אחר אומר קיים נן מכיס והוא מבזיל וכו' אלא ע"י וקנו שהיה מדליק נרות לרבי' נקרא נר ועוד הארוך וכתב בכמבואות התפלי' היה מדליק ואפי' מבית לבית הספר היה מדליק בהן נרות להאיר לרבים ע"כ מהרש"ל וביולא בזה כתב בתגורה כפ' כ"ת. ואיכא למתוה על מה שהגיהו להדליק נר של היוחן מנר של ב"ה דבעובן דולקין למלוחן אסור ואין היתר אלא בשאריך לבבותן כמ"ש ס"י ה' ניצי' מיהו להדליק נר לחולה או בת"ח ליל בתפילה ודאי שרי ורוב העולם מיג. ובהגהת ש"ע לעיל ס"ם קל"ד כתב עעם למנהג העולם ואלא נהירה אלא מנהג זה טעות הוא ובתב מהרש"ל ונר של הבדלה למחר שהבדיל עליה בבר עבר מלוחה ויטול להדליק ממנה עכ"ל:

הלבתא

ומפני שאסור להשתמש לאורו וכו' כ"כ רבי' ירוחם וכתב עוד כשתניח נר ת' להשתמש לאורה מניחן בפני עלמה שאל"כ יאמר על כולן לנרבו להדליקן (נ) ומקום שהיו רגיל להדליק שם ב' נ"נ נר אחר להשתמש לאורו עכ"ל ומכאן אתי שמדליקין כשתה מקום שהוא מקום שהיו רגיל להדליק שם נר לאקום שהיו רגיל וכתב התרדכי מש"ה נהגו העם גדול יותר מהתחרות שאם בת להשתמש שישתמש בנר של חול:

שאלה למאי ס"ר יחיאל נרות חנוכה שמדליקין מחד יותר בשמש לשמש וכו' כתוב בש"ה סי' ר"ב שבשאל בני מדש שדליקו בניה ג', ובשרב נר אחר בין שתי נרות שהם שתני' מי שרי ע"י ניעול כרוב ומותר ליהנות משלשתן

והרם מרוטנבורג לא היה מדליק בשל תרם אלא בשל תחבת וכשלא מי' לו אלא של תרם היה לוקח מבשיש לבבי בתי' כתב ש"ת מלבנו בתור יפה כ"כ בהגהות מיימון ונם בתרדכי פרק בתה מדליקין בשבלי הלקט: **וכתוב** עוד בשבלי שלקט אין תוטשין לפתילות להחליפם עד שתכלה (ו):

תרעד מדליקין (כב.) מיתיתר רב אחר אין מדליקין שמר מבני כל מילי דתר עביד כרב לבר מהני אלא דעביד בשמואל אחר ואזל מיניהו מדליקין מנר לנר ויביב הוות מדרבנן קתיב דרב אדא בר אהבה ויתיב ויקאתר טעמא דרב משום ניחוי מלוה הוא אחר להו לא מצינו ליה טעמיה דרב משום מבחים מלוה ופירש"י מבחים מלוה. ותחוי לתתן דשקלו בהורא ושוחב קלא מלחלותיה שתו מלי ניעוייהו דקא מדליק מערבא לבערבא מ"ד משום ניחוי מלוה מערבא לבערבא. מבחי בר בלבל בר ושתיהם של מלוה ולא בקיסם ומוקבין בגמ' לת"ד משום מבחוני מלוה ומסיקנא בקשיא ובתר הכי בעי תלמודא מלי הוי עלה ואהדרינן מ"ר הונא בריה דרב יהושע מזיון מי הלקה עושה מלוה מלדיקין מנר לנר ומי הנתה עושה מלוה אין מדליקין מנר לנר ומסיקנ' דהלקה עושה מלוה וכ' הרא"ש מלי קא מבעי ליה מלי הוה עלה לאכוור' משמע דהלכה כשמואל מדעבד רבי ביותיה וכ"ת מלינא דשמואל מבעי' לי אית ליה טעמא דניחוי מלוה ולא פליג עלה בחבחוני הא מיתוחב ליתנא דחבחוני ות"ב בניחוי מלוה פליגי וי"ל דחסקנא דלא מי אית ליה טעמא דניחוי מלוה אלא משום דלא פליגי אדרב הונא בריה דרב יהושע דלאו מוקמת ליה ולמוסרים אמר דפליגי בחבחוני ושמואל אית ליה טעמא דניחוי מלוה הלכך לב' הנתה עושה מלוה אין מדליקין מנר לנר וה"ל כמו קיסם ת"ב מיבעי ליה מי סתכינן מרבי דעביד כשמואל או דלמא הלכתא כרב וניחוי מלוה פליגי ופשיט רב הונא בריה דרב יהושע דהלכתא כרב וניחוי מלוה פליגי דלישנא דחבחוני מיתוחב והלכך מי שהדלקה עושה מלוה מדליקין להני תרי שנוני מדליקין מנר לנר דהנתה עושה מלוה הו"ל כמו קיסם שרי דהא מסיקנא נמתרת בעמתיב דרב דאמר אין מדליקין מבוש בוזי מלוה ובוקא ת"י קיסם הוא דאסור לחילו מנר לנר מנוסה הלכך קיסם ליבא ניחוי מלוה ומיהב דשמואל אפי' ת"י קיסם שרי וזו היא הנחה המחוור, נמי ולא כן דעת הרמב"ן שכתב למסקנא ת"י קיסם אסור והרמב"ם כ' ומדליקין מנר לנר מנוסה לנר מנוסה וכתב עליו הרא"ש ופ"י קיסם ומחלוקת תלוי בהקדוק סוגיית הגמרא וכתבתי בחידושי ומין כאן להאריך עכ"ל והתו' כתבו ש"ת הלכה עושה מלוה וה"ב מותר להדליק מנר לנר וה"מ כיון שהנהו להחמיר אלא שהנהו לא נהירא לה: ב יל"ד בם"ש ואין שם שמש עליו כו' כי כיון שכתב האחרון יהיה שלא לשם ב"ח א"ב חול הוא ומב"ם אם נקרא שמש או לא (ויע' בר"ם) אלא כ"ל שהשואל שאל איזה שם שמש עליו ר"ל כי היה סבור שלפיכך אותו של חול נקרא שמש דשותר לימלו משם לשמש בו לכל תשמיש שירצה למיכך שאל איזהו השמש שמותר לימלו לתשמיש ולאח

נהגו: **תרעד** (א) וכ"כ המרדכי דנהגו להחמיר בנר חנוכה וכ"כ בהג"מ וכתב רבי' שמחה שאם בבת אותו

חדושי הגהות

רקאמר לה: ב יל"ד בם"ש ואין שם שמש עליו כו' כי כיון שכתב האחרון יהיה שלא לשם ב"ח א"ב חול הוא ומב"ם אם נקרא שמש או לא (ויע' בר"ם) אלא כ"ל שהשואל שאל איזה שם שמש עליו ר"ל כי היה סבור שלפיכך אותו של חול נקרא שמש דשותר לימלו משם לשמש בו לכל תשמיש שירצה למיכך שאל איזהו השמש שמותר לימלו לתשמיש ולאח

ומ״ש רבי׳ וכ״ש נר של שבת ונר של כ״ם כולם של מצוה וכו׳ ז״ל נעה״ת סי׳ כ״ה כמשמ״ל דמ״מ מדליקין מנר לנר דהא רבה עדיף כוותיה ס״ב מותר להדליק קיומא מן נר של חול מנר של מצוה הן בנרות שבת הן בנרות חנוכה כן נראי׳ כ״ה מותר להדליק קיום׳ מנר של שבת כדי להדליק בה ר״ח או מיפכח או להדליק קיסם מנר של שבת כדי להדליק נר מארבע של שבת וכן בנרות חנוכה מכל נר של חול מאור להדליק מנר של מצוה מ״מ בנרות של מצוה מדליק מתוקה נר של חול נר מארבע של שבת כלומר שבת עדיף מחנוכה ההיא (שם) דלמן שוקלין כנגד מעשר שני דיוצרי זהב עכ״ל ורבינו לא חשש להזכיר נר חנוכה משום דכיון דעלה קיומא ממילא משמע דכי קאמר כולם של מצה שיכול להדליק מזה לזה דמנר חנוכה נמי קמי׳ : **כתוב** בתה״ד דלמיטי למ״ל מדליקין מנר לנר על ידי קיומן מס יש לחוש שיכבה הקיומא נרות קודם שיגיע למותו נר מצוה ברוצה להדליק מזה למזה (ב) :

תרעה הלכתא

ונ״ש הלכך עשית שיכה דולקת וכו׳ שם מריה״ל עשית שיכה דולקת והולכת כל היום כולו למוצאי שבת מבבה ומדליקה פירש״י שהדליק למוצאי שבת צריך לכבותה ולהדליקה למוצאי שבת ומ״ש נרוך שילוקנה בתקום הנהתה כלומר מע״ג למן שבת שהרוחה מומר וכו׳ עד שהרוחה שוה מנה ג׳ כ׳ טעם זה נראי ומוכח טפי ובמידך דרבא דהלוקה כפניס ונתי תשש להרוחה וכו׳ ולא משום הלוקה בתקומה בעינן כדקס״ד מעיקרא אלא קי״ל דלא בעינן הלוך׳ בתקומה ומקמא מינה לענין נר של שבת וצל״ע ו״ט דלית ליה הכי תשש פרטומי ניסא כדי לחוש להרוחה וכו׳ דמומר הוא להדליקה תחלה ולהניח׳ מ״מ בתקומה לאחר שכבר הודלקה דלא בעינן הלוקה בתקומה מכל להרמב״ם גם בשל שבת וצל״ע ו״ט הלוקה בתקומה בעינן וכן מסקנו להלית המרדכי ותגודא פ״ק ג״ם . וכבר היה מקשה לומר דלהרי״ף ודעימיה נתי הלוקה בתקומה בעינן ולא כתבו הך טעמא דהרוחה וכו׳ אלא לתרוויי׳ לף לריתן שהדליקן כפניס וסהדלוקה בתקומה הוא מע״ב לא עשה כלום משום דהרוחה וכו׳ אלא לתרוויי׳ לף בעינן כיון שנשיטם הלכה כהילכך נרחה עיקר כדפי׳ דלהרי״ף ודעימיה מידמי הך טעמא דהלוקה בתקומה בעינן ולענין הלכה נרחה עיקר כדעת הרמב״ם דסבי מעמא פשט הסוגיא והמרדכי ותגודא נתי הכי ס״ל כדפי׳ וללא כת״ש שכתב בלשון רבינו וללא כ׳ הך טעמא דהלוקה בתקומה בעינן וצל״ק : **ולא** ילוקנה תס״ו פי׳ שלא יעשה שלוחים להדליק עליו מבל משה מדלקת לטוניה מת מתים וכ״כ הסמ״ג להדיא בהלכות מגילה ומע״ג דכמגלה הינה מוניחה מת מתים ומע״ם שגם לשם היו שלוחים בתוקו גם שהי מקדת מגילה דהוי בקריית התורה שהינה מוניחה מת מתים וכן משמע שהיתים מוחך על משהו שהדלקת עליו בניתו ומעפ״י שהיה עצמה מדלקת ולא ע״י שליחו וצ״ק רבינו שלף היה מחיבת עליו בלשון ויש לומר דהכא שנם היה מחיבת כתו מתים לבן יכולה לפניה מת מתים וכן כתב בתגודא שלם משה יודעת לנרך תדליק היא ותפטור כל בני ביתה עכיל ובמקצת ספרי רבינו כתוב שלף היה מיתה בנם ומיבת נכ :

תרעו המדליק

ולא תס״ו לף עשה כלום וכתב הר״ן הלכך הדלוקה תס״ו מע״פ שהניחה גדול לף עשה כלום מיהו כתב בעל השיעור לשם הגיע לחיוב מוחר וכבל תלוי במשב דלמרמיין בירושלמי דמגילה מבמן ומילך התקינו שיהו קטנים קוריס לנרים ע״כ :

אבל משה מלדקת וכו׳ שם בגמ׳ משה ולפי מדליקה דלמר ריב״ל בשים חייבת בשלוחין משעבדו לנשמון תחלה ועי״ו משה נעשה שם דלמרי׳ בתורת דבתו של מע״ג נביאה לברוחו ומחקה את רשמו וברוחו כולם ועל זה נהגו לחבל בשוכה בשוכה עכ״ל (ב) :

תרעו המדליק בליל רשון מנרך להדליק נר ושמש נשם ושהחייונו וכו׳ עד סיום מנרך מלא שמש נשם בלבד פשוט בפרק ב״מ (כב :) כתוב בשבולי הלקט בשם בעל השבת ברבות שבת ה״ר יוסף מלחמי ברבת השוכה שבת׳ להדליק נשות סופר הוא חלא דשני ליה ע״י שלוח ושוך מ״כ מפני שה לא הניח רב פפי כשלחר לו רב פפא לא שני ללמו חיטו מיכל נהי ללא שני ללמו חיטו מיהל להא נר חנוכה שני ע״י שלוח ומברכין להדליק ומפורש בפרק בלה הגזול ירושלמי כיוצ מנרך על נר חנוכה מקט׳ על מנת להדליק נרות חנוכה עכ״ל מבל נוסחת השופטים הוא להדליק וכן נהגו ומפי דשני לי׳ ע״י שלוח ר״ל דכיון דצריך למשתמשי בפרישי ה״ל כמילו חיטה יכולה להשתמש ע״י אחר וכ״כ הר״ן בפ״ק דשבת׳ :

ומ״ש והזקק להדליק מאיזו מקום שיכול להדליק

והזקא שאיזו עתיד להדליק וכו׳ שאיזו עתיד להדליק כמותו לילה אין צריך לכרוך על הרחוק אלא מסדר כל שלשתן כשבה שהדלוק מפי׳ שהדליק מפוב׳ דמסדר לה לכלותו מבשה וכ״כ הגה״מ בשם רבי שמחה והרמ״ה מבל שאיזו עתיד להדליק בניתו כמותו לילה צריך לכרוך מרחוק מע״י שהדליק בניתו בלל שהיה בבל יומו ויומם ומנה שלא בפני עלמה היה ול״ל רבי׳ יהודה שמור ר׳ יעקב בשם ר׳ יהודה שמור ר׳ מלא למי שלא הדליק בניתו מפשיטה וכו׳ משמע שלא בא למעט שלא יכרך ברבה זו אלא למי שהדליק כבר וצריך בניתו מבל מי שלא הדליק בניתו מע״י שהדליק בניתו לילה בתותו צריך לכרך מרחוק

תרעה הלכתא

להקשות דבגמ׳ ה״ל מיבעיא לה להדלקה שנשה מנה וכו׳ עד שהרוחה מומר וכו׳ מיבת מו הבתה שנשה מנו׳ ת״ש דאמר רבא הדלוקה בפניס וכולה׳ לף שנשה בלום מע״ב הדלוקה שנשה מנה שנשה מנה בלום מע״ב לף עשה בלום מע״ה הבתה שנשה מנה בלום מע״ה הבתה שנשה מנה בלום מע״ה לף עשה בלום ופריך הבתה נתי דהרוחה מומר לנרבו הוא דהדלוקה שנשה מנה בלום מע״ג דהדלוקה בתקומה בעינן וה״ב למה ל׳ רבינו טעמא דהרוחה וכו׳ דלא מיבתר מלא ל״ל דהבתה בלום מע״ג

דמן להמתין המצוה ודלמא כמ"ש רבינו והג"מ בשם ר"ש ורא"ה מיהו כמרדכי כתב לשון רש"י בענין אחר מסכים עם רבינו ועם ר"ח ורא"ה וז"ל שלא הוזקקה ברכה זו אלא למי שלא הדליק בניתו עדיין אז ליוצא בספניך וכ"כ הר"ן וז"ל מסתבר' שלא הוזקקה ברכ' זו אלא למי שלא הדליק עליו ולא הדליקו בתוך ביתו ומיהו עתיד להדליק בלילה שלפניו מצינו יוצא בתמוה שיתחייב לחזור ולברך על הרמזיה וכ"כ המרדכי וכ"כ הרמ"ך הרוקח נר חנוכה נר מצוה שהלך בספינה ורוחה גדול בעיר והוא מלך: **ומ"ש** בשם הרמ"ך שאם לא דירך זמן רמעון מבדך בלול ג' או בשבוך בלקט והביא ראיה מדמרינן ס"פ בכל מערבין ס"ע מסתברא דאי ס"ד זמן זמן כל שבעה מי איכא מאן דקאים לה קשיא דאי לא מבדך היכי מדדקא מבדך למאר ולזומא מחרינא עכ"ל מצאתי כתוב בתשובת מרדכי שהרוקח שבירך זמן בלול ג' ולא הדליק ובלול ב' או ג' בא להדליק מיהו מזוך ומבדך זמן (ג) דקי"ל (עירובין מ:) זמן מזומרו מפי בשוך ואפ"ל לחזור ולשמרו על הכוס: **גרסינן** בשם"ם המדליק מחר שהדליק מדליקין וט' כ' הרמ"ך בפ' הנרות הללו אנו מדליקין על התשועות ועל הנסים ועל הנפלאות שעשית לאבותינו ע"י בהניך הקדושים וכל שמונת ימי החנוכה הנרות הללו קודש הן ואין לנו רשות להשתמש בהן אלא לראותן בלבד כדי להודות לשמך על נפלאותיך ועל ניסיך ועל ישועתך וכן היה נוהג ה"ר מאיר מרוטנבורג וא"א הרא"ש ז"ל:

תרעז אבסנאי חייב להדליק בפ"ע ואינו יוצא בשל בעל הבית ומיהו בפרוטה שיתן לו וישתתף עמו סני ואם מדליקין עליו בביתו א"צ יותר ואם יש לו פתח פתוח לעצמו אינו יוצא במה שמדליקין בביתו ולא במה שישתתף עם בע"ה אלא צריך להדליק בפתחו כתב אדוני אבי הרא"ש ז"ל בתשובות בן האובל אצל אביו או האובל אצל חבירו ויש לו בית מיוחד לשינה צריך להדליק שביון שיש לו בית מיוחד לשינה והעולם רואין אותו נכנס ויוצא בו אינא השדא אם אינו מדליק שאין העולם יודעין שאובל במקום אחר ואפילו לדידן (א) שאנו מדליקין בפנים ומסתמא בני חצר יודעין שאובל במקום אחר אפ"ה שייך להדליק ואין מדליקין עליו אם כ' רבינו והג"מ בשם ר"ש ורא"ה מיהו כמרדכי כתב לשון רש"י בענין אחר מסכים עם רבינו ועם ר"ח ורא"ה וז"ל שלא הוזקקה ברכה זו אלא למי שלא הדליק בניתו עדיין אז ליוצא בספניך וכ"כ הר"ן וז"ל מסתבר' שלא הוזקקה ברכ' זו אלא למי שלא הדליק עליו ולא הדליקו בתוך ביתו ומיהו עתיד להדליק בלילה שלפניו מצינו יוצא בתמוה שיתחייב לחזור ולברך על הרמזיה וכ"כ המרדכי וכ"כ הרמ"ך הרוקח נר חנוכה נר מצוה שהלך בספינה ורוחה גדול בעיר והוא מלך: **ומ"ש** בשם הרמ"ך שאם לא דירך זמן רמעון מבדך בלול ג' או בשבוך בלקט והביא ראיה מדמרינן ס"פ בכל מערבין ס"ע מסתברא דאי ס"ד זמן זמן כל שבעה מי איכא מאן דקאים לה קשיא דאי לא מבדך היכי מדדקא מבדך למאר ולזומא מחרינא עכ"ל מצאתי כתוב בתשובת מרדכי שהרוקח שבירך זמן בלול ג' ולא הדליק ובלול ב' או ג' בא להדליק מיהו מזוך ומבדך זמן (ג) דקי"ל (עירובין מ:) זמן מזומרו מפי בשוך ואפ"ל לחזור ולשמרו על הכוס: **גרסינן** בשם"ם המדליק מחר שהדליק מדליקין וט' כ' הרמ"ך בפ' הנרות הללו אנו מדליקין על התשועות ועל הנסים ועל הנפלאות שעשית לאבותינו ע"י בהניך הקדושים וכל שמונת ימי החנוכה הנרות הללו קודש הן ואין לנו רשות להשתמש בהן אלא לראותן בלבד כדי להודות לשמך על נפלאותיך ועל ניסיך ועל ישועתך וכן היה נוהג ה"ר מאיר מרוטנבורג וא"א הרא"ש ז"ל: **ומ"ש** ואין מדליקין עליו כנון שהולך בדרך ורואה הנרות בעיר אבל בעניין אחר א"צ לברך גרסינן במסכת סופרים המדליק אחר שהדליק אומר הנרות הללו אנו מדליקין על התשועות ועל הנסים ועל הנפלאות שעשית לאבותינו ע"י בהניך הקדושים וכל שמונת ימי החנוכה הנרות הללו קודש הן ואין לנו רשות להשתמש בהן אלא לראותן בלבד כדי להודות לשמך על נפלאותיך ועל ניסיך ועל ישועתך וכן היה נוהג ה"ר מאיר מרוטנבורג וא"א הרא"ש ז"ל: **תרעז אבסנאי** חייב להדליק בפ"ע ואינו יוצא בשל בעל הבית ומיהו בפרוטה שיתן לו וישתתף עמו סני ואם מדליקין עליו בביתו א"צ יותר ואם יש לו פתח פתוח לעצמו אינו יוצא במה שמדליקין בביתו ולא במה שישתתף עם בע"ה אלא צריך להדליק בפתחו כתב אדוני אבי הרא"ש ז"ל בתשובות בן האובל אצל אביו או האובל אצל חבירו ויש לו בית מיוחד לשינה צריך להדליק שביון שיש לו בית מיוחד לשינה והעולם רואין אותו נכנס ויוצא בו אינא השדא אם אינו מדליק שאין העולם יודעין שאובל במקום אחר ואפילו לדידן (א) שאנו מדליקין בפנים ומסתמא בני חצר יודעין שאובל במקום אחר אפ"ה שייך להדליק בפתחו כתב אדוני אבי הרא"ש ז"ל בתשובות בן האובל אצל אביו או האובל אצל חבירו ויש לו בית מיוחד לשינה צריך להדליק שביון שיש לו בית מיוחד לשינה והעולם רואין אותו נכנס ויוצא בו אינא השדא אם אינו מדליק שאין העולם יודעין שאובל במקום אחר ואפילו לדידן (א) שאנו מדליקין בפנים ומסתמא בני חצר יודעין שאובל במקום אחר אפ"ה שייך

ומ"ש ואין מדליקין עליו כנון שהולך בדרך ורואה הנרות בעיר אבל בענין אחר א"צ לברך גרסינן במסכת סופרים המדליק אחר שהדליק אומר הנרות הללו אנו מדליקין על התשועות ועל הנסים ועל הנפלאות שעשית לאבותינו ע"י בהניך הקדושים וכל שמונת ימי החנוכה הנרות הללו קודש הן ואין לנו רשות להשתמש בהן אלא לראותן בלבד כדי להודות לשמך על נפלאותיך ועל ניסיך ועל ישועתך וכן היה נוהג ה"ר מאיר מרוטנבורג וא"א הרא"ש ז"ל: **תרעז אבסנאי** חייב להדליק בפ"ע ואינו יוצא בשל בעל הבית ומיהו בפרוטה שיתן לו וישתתף עמו סני ואם מדליקין עליו בביתו א"צ יותר ואם יש לו פתח פתוח לעצמו אינו יוצא במה שמדליקין בביתו ולא במה שישתתף עם בע"ה אלא צריך להדליק בפתחו כתב אדוני אבי הרא"ש ז"ל בתשובות בן האובל אצל אביו או האובל אצל חבירו ויש לו בית מיוחד לשינה צריך להדליק שביון שיש לו בית מיוחד לשינה והעולם רואין אותו נכנס ויוצא בו אינא השדא אם אינו מדליק שאין העולם יודעין שאובל במקום אחר ואפילו לדידן (א) שאנו מדליקין בפנים ומסתמא בני חצר יודעין שאובל במקום אחר אפ"ה שייך

ומ"ש ואין מדליקין עליו כנון שהולך בדרך ורואה הנרות בעיר אבל בענין אחר א"צ לברך גרסינן במסכת סופרים המדליק אחר שהדליק אומר הנרות הללו אנו מדליקין על התשועות ועל הנסים ועל הנפלאות שעשית לאבותינו ע"י בהניך הקדושים וכל שמונת ימי החנוכה הנרות הללו קודש הן ואין לנו רשות להשתמש בהן אלא לראותן בלבד כדי להודות לשמך על נפלאותיך ועל ניסיך ועל ישועתך וכן היה נוהג ה"ר מאיר מרוטנבורג וא"א הרא"ש ז"ל:

**

היה מהב להדליק ולכרוך זכר לנס ע"כ (ג) עוד שם מי שכח כספינה לו שכוח בבית שר"ג מדליק בכרכות ומניחס על שולחנו ולא דמי לשכחנאי דמריגן דמי מדלקק עליו כגו ביתיה לא כגי לשמחתפי דשמי התם שיש פירסום הכם בהדלקת מוסיפו עכ"ל וכ"כ המרדכי (ד) :

הנותר מן השמן והפתילות בלילי רשמון מוסיף עליו ומדליק בלילי ב' וכו' עד שהרי הוקצה למצותו כ"כ הרמ"ם בפ' ג"מ בשם שחלכות דרב אחאי והמרדכי בשם ירמדנו ופסיקתא רבתי ומ"מ והרי כתב רבינו בסימן תרע"ב צריך ליתן בה שמן כזה בשיעור ואם נתן בה יותר יכול לכבותה אחר שעבר זה הזמן וכן יכול להשתמש למור' לאחר זה הזמן שעבר מיקר מלוכה וגם הרי"ף והרמ"ם כתבו כן בפרק הנזכר והרבים מלו סותרים זמ"ש וכ"כ הר"ן שהגחומים שמותרים בשם בשם' ובשאר שמן כיוצא הרמ"ם מוסיף עליו ומדליק כיוצא בהי שכי וכו' בשאר בה כיוצא מאחרון עושה לו מדורה ושורפו במקומו שהרי הוקצה למצותו שם חולקים על מ"ש הרי"ף שאם היתה דולקת והולכת עד כשיעור הזה ונלכה לכבותה לו להשתמש לאורה ברשות מדברי הרמ"ם שאם נשתייר כדי שיעור מדברי הרמ"ם שאם שכחו שהרי זו מדורה לו מדורה בשם הגאונים שאם היתה סוכה סוכר שהיו חולקת על הסברת הרמשונה הו"ל לבטלן כמוכות זו לזו וכדי משום הוא שסוכר שמן חולקו' שהרי כתבו לשהיהו מאם ומצותי כתוב בשם מהררי"ק ז"ל שיש לחלק ביניהם שבשאר השמן בשר ולא הקצו אלא לשיעור זמן הדלקה יכול אחר כך להשתמש ממנו אם ירצה מכל שכאן שאר בשר בשאם לו הוקצה למצות נר חנוכה וצריך לעשות לו זה התיקון עכ"ל ול"ע לחלק ביניהם כעניין אחר שמ"ם בסימן תרע"ב מיירי שאן נר שאן יותר מכשיעור ואחר שדלק כשיעור מוחר ליהנות ממנו אלא הוקצה למצוה אלא כדי שיעור לצריך בלבד ומ"ם בסימן זה מיירי בשנותר מהשמן הצריך לשיעור הדלקה הוא הוקצה למצותו ולפיכך צריך לעשות לו מדורה דכיון דמשיעור הדלקה הוא הוקצה למצותו ואסור ליהנות ממנו וכ"כ בהגהות מיימוניות ואיכא למידק למה צריך לעשות מדורה לשותר השמן והפתילות מ"מ מצטי סוכה ושייה דברי אחר החג בכך מירך כר"ן דהתם לא מקצה להו אלא לימי החג לפי שעשויין להאחר אחר החג ולא מקצה להו לשמוקה לגמרי מאכל שמן ופתילה שעשויה להתבער לגמרי כי היכי להו נר לגמרי מקצה מותן למוקה לאחר מדם מלצה לימתי תכבה נרו ואם נשתיירו דברי הן מסורין שברי הקצה מותן למצותן לגמרי ומותר לעצי סוכה ושייה שנפלו בחג שמסורין כשותה כפ' המביא כדי יין (ל:) ולא דמי לגר של שבת שעשויה להאת כולה למוקה ואפילו הכי ניהנין אחר השבת מן השמן ומן הפתילה משום דהתם לא כשותו דולק לצלמו למצותו ניהנין ממנו משע"כ נ"ח וכיוצא בזה כתבו התו' בפ' כירה (מד :) : **ואם** נתערב ממנו ומין ס' לבטלו כדי לבטלו יוסוף עליו

תרעה מי שאין ידו משגת לקנות נר חנוכה וגר של שבת יקנה של שבת ולא של חנוכה יש לו של שבת ואין לו לקנות של חנוכה ויין לקידוש היום יקנה נרות ולא יין (א) :

תרעט כתב בה"ג נר של שבת ושל חנוכה ידליק של חנוכה ברישא דאי מדליק של שבת ברישא איתמר ליה לאדלוקי של חנוכה דהא קבליה לשבת והתוספות כתבו שאין הקבלה תלויה בהדלקה ויכול להדליק של שבת תחלה ואח"כ של חנוכה כל זמן שלא קבלו לשבת :

תרפ בליל שבת צריך ליתן שום דבר לחוץ בין הנרות לפתח בשביל הרוח שלא יכבה הנרות כשפותח הדלת נר שאחורי הדלת אסור לפתוח ולנעול בבנדו כתב הרים מרושנבורק כשהייתי

כשלא הדליק בביתו במקום שרגיל להדליק ולכך צריך ליך תחלה לביתו ולהדליק ולחזור לסעודתו ומיהו מם מסתו מדלקת עליו מ"ש ליך לביתו כמ"ש בסוף סימן תרע"ב • ומפע"י לצריך לכתחלה לעמוד מכל מי שמדליק עליו מ"מ מיהו מעכב ומדינה יוצא מפי' מיהו שומד מכלו דעיקר החיוב על ממונו להדליק נרות לפרסומי ניסא ומה ולמי לצריך לכרך על הרמייה במקום שסומד מכל מכירו כיון שלא עמד בביתו בשעה שהיו מדליקין עליו כדלעיל בסי' תרע"ב ומ"מ מכאן מן המוכחר שילך לביתו ויהליק בעצמו דכל מצוה מצוה בו יותר מבשלוחו כדלעיל ס"פ בשם מקדש דהא רבא מלא שיבוטא :

כתב רב שר שלום וכו' ויוצאין כולן בנר מ' סי' דמשתתפי ומדליקין בפתחי אחד נר אחד בשביל כל בני ובן בכל הלילות נותר מסנו בליל ח' עושה לו מדורה (ה) ושורפו בפ"ע שהרי הוקצה למצותו ואם נתערב מסנו בשמן אחר ואין ששים לבטלו כתב ה"ר מאיר מרושנבורק שאין להוסיף עליו כדי לבטלו ג ולא דמי לעצים שנשרו מן הדקל לתוך התנור ב"ט שמרבה עליהם עצים מוכנין ומבטלן דשאני התם שאין נהנה מהן עד אחר ביעורן אבל הכא נהנה מסנו בשעה שהנר דולק ואסור נ"כ לשהותו לשנה הבאה לנר של חנוכה דחיישינן שמא יבא ליהנות מסנו כיון ששוהה אותו לזמן מרובה ואפילו אם נותנו ג בבלי מאום חיישינן הלכך אין לו הקנה :

תרעה מי שאין ידו משגת לקנות נר חנוכה וגר של שבת יקנה של שבת ולא של חנוכה יש לו של שבת ואין לו לקנות של חנוכה ויין לקידוש היום יקנה נרות ולא יין (א) :

תרעט כתב בה"ג נר של שבת ושל חנוכה ידליק של חנוכה ברישא דאי מדליק של שבת ברישא איתמר ליה לאדלוקי של חנוכה דהא קבליה לשבת והתוספות כתבו שאין הקבלה תלויה בהדלקה ויכול להדליק של שבת תחלה ואח"כ של חנוכה כל זמן שלא קבלו לשבת :

תרפ בליל שבת צריך ליתן שום דבר לחוץ בין הנרות לפתח בשביל הרוח שלא יכבה הנרות כשפותח הדלת נר שאחורי הדלת אסור לפתוח ולנעול בבנדו כתב הרים מרושנבורק כשהייתי

הנותר מן השמן והפתילות בלילי רשמון מוסיף עליו ומדליק בלילי ב' וכו' עד שהרי הוקצה למצותו כ"כ הרמ"ם בפ' ג"מ בשם שחלכות דרב אחאי והמרדכי בשם ירמדנו ופסיקתא רבתי ומ"מ והרי כתב רבינו בסימן תרע"ב צריך ליתן בה שמן כזה בשיעור ואם נתן בה יותר יכול לכבותה אחר שעבר זה הזמן וכן יכול להשתמש למור' לאחר זה הזמן שעבר מיקר מלוכה וגם הרי"ף והרמ"ם כתבו כן בפרק הנזכר והרבים מלו סותרים זמ"ש וכ"כ הר"ן שהגחומים שמותרים בשם בשם' ובשאר שמן כיוצא הרמ"ם מוסיף עליו ומדליק כיוצא בהי שכי וכו' בשאר בה כיוצא מאחרון עושה לו מדורה ושורפו במקומו שהרי הוקצה למצותו שם חולקים על מ"ש הרי"ף שאם היתה דולקת והולכת עד כשיעור הזה ונלכה לכבותה לו להשתמש לאורה ברשות מדברי הרמ"ם שאם נשתייר כדי שיעור מדברי הרמ"ם שאם שכחו שהרי זו מדורה לו מדורה בשם הגאונים שאם היתה סוכה סוכר שהיו חולקת על הסברת הרמשונה הו"ל לבטלן כמוכות זו לזו וכו' משום הוא שסוכר שמן חולקו' שהרי כתבו לשהיהו מאם ומצותי כתוב בשם מהררי"ק ז"ל שיש לחלק ביניהם שבשאר השמן בשר ולא הקצו אלא לשיעור זמן הדלקה יכול אחר כך להשתמש ממנו אם ירצה מכל שכאן שאר בשר בשאם לו הוקצה למצות נר חנוכה וצריך לעשות לו זה התיקון עכ"ל ול"ע לחלק ביניהם כעניין אחר שמ"ם בסימן תרע"ב מיירי שאן נר שאן יותר מכשיעור ואחר שדלק כשיעור מוחר ליהנות ממנו אלא הוקצה למצוה אלא כדי שיעור לצריך בלבד ומ"ם בסימן זה מיירי בשנותר מהשמן הצריך לשיעור הדלקה הוא הוקצה למצותו ולפיכך צריך לעשות לו מדורה דכיון דמשיעור הדלקה הוא הוקצה למצותו ואסור ליהנות ממנו וכ"כ בהגהות מיימוניות ואיכא למידק למה צריך לעשות מדורה לשותר השמן והפתילות מ"מ מצטי סוכה ושייה דברי אחר החג בכך מירך כר"ן דהתם לא מקצה להו אלא לימי החג לפי שעשויין להאחר אחר החג ולא מקצה להו לשמוקה לגמרי מאכל שמן ופתילה שעשויה להתבער לגמרי כי היכי להו נר לגמרי מקצה מותן למוקה לאחר מדם מלצה לימתי תכבה נרו ואם נשתיירו דברי הן מסורין שברי הקצה מותן למצותן לגמרי ומותר לעצי סוכה ושייה שנפלו בחג שמסורין כשותה כפ' המביא כדי יין (ל:) ולא דמי לגר של שבת שעשויה להאת כולה למוקה ואפילו הכי ניהנין אחר השבת מן השמן ומן הפתילה משום דהתם לא כשותו דולק לצלמו למצותו ניהנין ממנו משע"כ נ"ח וכיוצא בזה כתבו התו' בפ' כירה (מד :) : **ואם** נתערב ממנו ומין ס' לבטלו כדי לבטלו יוסוף עליו

תרעה מי שאין ידו משגת לקנות נר חנוכה וגר של שבת יקנה של שבת ולא של חנוכה יש לו של שבת ואין לו לקנות של חנוכה ויין לקידוש היום יקנה נרות ולא יין (א) :

תרעט כתב בה"ג נר של שבת ושל חנוכה ידליק של חנוכה ברישא דאי מדליק של שבת ברישא איתמר ליה לאדלוקי של חנוכה דהא קבליה לשבת והתוספות כתבו שאין הקבלה תלויה בהדלקה ויכול להדליק של שבת תחלה ואח"כ של חנוכה כל זמן שלא קבלו לשבת :

תרפ בליל שבת צריך ליתן שום דבר לחוץ בין הנרות לפתח בשביל הרוח שלא יכבה הנרות כשפותח הדלת נר שאחורי הדלת אסור לפתוח ולנעול בבנדו כתב הרים מרושנבורק כשהייתי

תרעה מי שאין ידו משגת לקנות נר חנוכה וגר של שבת יקנה של שבת ולא של חנוכה יש לו של שבת ואין לו לקנות של חנוכה ויין לקידוש היום יקנה נרות ולא יין (א) :

תרעט כתב בה"ג נר של שבת ושל חנוכה ידליק של חנוכה ברישא דאי מדליק של שבת ברישא איתמר ליה לאדלוקי של חנוכה דהא קבליה לשבת והתוספות כתבו שאין הקבלה תלויה בהדלקה ויכול להדליק של שבת תחלה ואח"כ של חנוכה כל זמן שלא קבלו לשבת :

תרפ בליל שבת צריך ליתן שום דבר לחוץ בין הנרות לפתח בשביל הרוח שלא יכבה הנרות כשפותח הדלת נר שאחורי הדלת אסור לפתוח ולנעול בבנדו כתב הרים מרושנבורק כשהייתי

הנותר מן השמן והפתילות בלילי רשמון מוסיף עליו ומדליק בלילי ב' וכו' עד שהרי הוקצה למצותו כ"כ הרמ"ם בפ' ג"מ בשם שחלכות דרב אחאי והמרדכי בשם ירמדנו ופסיקתא רבתי ומ"מ והרי כתב רבינו בסימן תרע"ב צריך ליתן בה שמן כזה בשיעור ואם נתן בה יותר יכול לכבותה אחר שעבר זה הזמן וכן יכול להשתמש למור' לאחר זה הזמן שעבר מיקר מלוכה וגם הרי"ף והרמ"ם כתבו כן בפרק הנזכר והרבים מלו סותרים זמ"ש וכ"כ הר"ן שהגחומים שמותרים בשם בשם' ובשאר שמן כיוצא הרמ"ם מוסיף עליו ומדליק כיוצא בהי שכי וכו' בשאר בה כיוצא מאחרון עושה לו מדורה ושורפו במקומו

מדליקין בפתחי הבתים הסמוכים לחצר אלא שהיו מדליקין בפנים מיכף לחוק דבפתיחתו יכבה מהל לדידן שתדליקין בבית החורף ובית לפני בית החורף מן לחוק לכיבוי דתמי' יכבה בפתיחתו מין זה פסיק רישא אלא דבר שאין מתכוין אם לא שבפתח בית החורף מכוון נגד פתח הבית הסמוך לחצר אז ה"ה לדרך ליזהר שלא יפתח פתח בית החורף אע"ג נעול פתח הבית הסמוך לחצר אז מוכיח דאם שניהן פתוחים מיכף פסיק רישיה וכן אם הגרות קבועים בכותל שבחורי דלת אסור אפי לכתחלה לכתחלה אף לדידן דבפתיחתו תהא הדלת מקושקשת על הגרות ותכבה כמו שפי' ר"ת וכדלעיל בסימן רע"ז ואע"ג אם הגרות קבועים בדלת עצמן דאסור לפתוח ולנעול לפי' דאף לדידן אסור אלא דאם הגרות הם בכנגד פתיחת הדלת וקרוב לדלת כמו שהוא לפירש"י לפי מיכף לחלק לדידן לא הוי פסיק רישיה כדפי' ועיין בא"ח בסימן רע"ו: וא"ם ונהן הוא טעם לפסק של ה"ר וכו' פי' הר"מ נהן טעם לפסק של ה"ר שמואל רבו עיין בהגה"ת מיימוניות פ"ה דחלכות שבת:

ומ"ש ולפי מה שפי' ר"י וכו' ומיהו בסמ"ג כתב כמכתב פסק כר"י ומעמ"כ כ' דאין אסור אלא בפותח ונועל כדרכו אבל בנתת בנתת ונזהר בשעה שפותח ובשעה שהוא טועל מוהר וכ"כ הרמב"ם ע"ל וכ"כ במרדכי פרק כל כתבי וזה היה טעמו של ה"ר שמואל שפשה מעשה להעיד דם"ל דכיון דפותחו בנתת ונזהר לאו פסיק רישיה הוא אלא דבר שאין מתכוין ואגרי אבל רבינו שהעיד על ה"ר שמואל שמה שפי' ר"י לא ס"ל לחלק בין פותח כדרכו לפותחו בנתת שהרי לעיל פסק בסמ"ק דאסור אף כשהגר קבוע בכותל שאחורי הדלת ולא התירו בפותחו בנתת כל שכן כשקבוע בדלת עצמו ותו דהא ק"ל דמאורויתא אסור לפתוח אפילו בנתת אלא דאפשר דרבינו סבר דאין איסור דאורייתא אלא בדבר שאין מתכוין אבל בדבר שמתכוין אע"פ שאינו נהנה אסור מדרבנן ומנהג פשוט בכל מדינות אלו להקל בזה ואין לשנות מנהג אבותינו בידינו ואין לנו אלא מה שקבלו מרבותינו ואפשר דרבינו סבר דאין איסור דאורייתא אלא בדבר שמתכוין ומדרבנן אפילו בפותח כדרכו אסור ומ"מ נהגו להקל בזה בשעת הדחק ובמקום מצוה ועוד דאפשר דרבינו סבר דאין איסור

ובמוסף של שבת ור״ח שבחנוכה צריך להזכיר נס של חנוכה אע״פ שאין מוסף בחנוכה כך פסק מסקנת הגמרא בפרק כ״ח מס׳ סוכה ומתוך כך נהגהות מרדכי נרשה שאם לא הזכיר של חנוכה במוסף מחזירין אותו ונרשה מדבריו שם שאם מוליכין בדבר וכל דבריו בסחוך דאילו לדיקן מאי פירוש מוספין אפי׳ מרובין מחרית ומנחה נמי אין מחזירין והרשב״ם כ׳ שאלת מי שלא הזכיר בתפלה בשבת של חנוכה ממחרין אותו אע״פ שאין בחנוכה קרבן מוסף מי אמרי דיהי כרי״ח שחל בשבת שאם טעה בשב״ת מחר משום דבשבת ע״כ אכל ואע״ג דבר״ח לעולם אינו מוחר הכא ל״ש אי דילמא אינו מוחר תשובה אינו מוחר ואינו דומה לסיפא דר״ח שאני שאחר שחל בתפלה לפי שיש לו מלך המחורש בעצמו קרבן מוסף אלא לא מיבעיא לחזור אלא אפי׳ בטעה בתקומות המחיינים בתפלה אבל לא בשב״ת דאינו מחויב לאכול ואינו שכן בשבת דע״כ אכיל מידע אכילתו מחויבת לו ואלכך בשבת מוחר בתפלה שזה וזה היום חובה עליו אבל בחנוכה לתפילה בתפלה המחויבת אינו חוחר אף בתכילה בתחויבת אינו מוחר ע״כ : **ויש** אומרים בשם שבשת וכו׳ זה ל׳ הסוס׳ בס״ק דמגילה (ג׳) וי שאם אומרים בשם לפי שאמרו חכמים לעולם לא יחלל אדם ברבים לא בג׳ ראשונות ולא בג׳ אחרונות ושאות הוא שהרי הא בעמא לא הוי אלא לתפללו בג׳ ואיך אבל בשבת שהרי אבל בשבת לא בג׳ ראשונות ולא בג׳ אחרונות ושאות שאם לאמרו בעצם אחר משום דאמרו חכמים כל דבר דהוי לקבוע תקנו בלהבא ובדבר דהודאה הוי לעבבר וכ״ת כתב הסמג כך היא הנוסחא בדוב התפלות וכן נוסחת הרמב״ם וכ״כ בא״ם הלכך דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד (ד׳) :

תרפג כל ת׳ ימי חנוכה גומרים את הלל בפ״ב דערכין (י׳) מימרא דר׳ יוחנן משום ר״ש בן יהוצדק וכתוב בשבלי הלקט שהטעם משום דאלוק גבורתיו כל יום אלוק מלפניו הוי יום כמו שאלוק בקריבתותיו ועוד טעם אחר לפי שהגם נתחדש בכל יום׳ ועוד שהרי קורחים בשחרי׳ וכבל יום נשיא אלוק מבל הביאו אם כן כל שכן שיש לנו לומר בל יום והלל על קריאת ההלל :

תרפד וקורין בפרשת נשא בשחרית בשבת ומפטיר בפ׳ במי משיר (לח׳) בחנוכה לבשחים ומפטיר בנחות דוברים רבי ושמעי אם כן ג׳ שבחות מפטירין בשני׳ בחלבים בנחות של שלמה משום בם׳ בני משיר (שם) וכתב הרי״ם בפ״ג בנחות דשלמה קדימי אפ״ם עדיפי לן דזבריה משום דבחנוכה עדיף לחדיר לו דלמא בר חנוכה עדיף משום פירסומי ניסא כתב הרא״ם משמע מי לאו משום פירסומי ניסא חדיר קודם אפי׳ לקרות את שלהו את חדיר ויש לדקדק מזה בשחל ר״ח שבת בשבת שמפטירין ההפטורה של ר״ח ולא בנחות דזבריה דחדיר קודם דלא שייך פירסומי ניסא בקדיחא אפי׳ לחחות פירסומי ניסא עדיף כ״ב להקדים וליחת לבך סברת הבי סברת דבך היבא דמ״ל להקדים פירסומי ניסא עדיף מבל להקדים חדיר עדיף לפרסומי ניסא בחחלה בחו בחחלה הלבך קריאת החורה לבפשר לקיים שניהם חדיר קודם מבל מהפטרה שמן מפטירין מלא ג׳ פירסומי ניסא עדיף ועוד דבשן דקורא בשל חנוכה בחחלה יש להפטיר בחלי דבליך ליה ועוד דקריאת החורה אין כ״ב פירסום אבל בנחות דזבריה אוכא פירסום שלבך שבת וכ״ב שם חתי והבחדבי דחפטירין בנחות דזבריי ולא בהבאין ג׳ בפרשי וקורין ג׳ בח׳ בענין ר״ח ובשניה עב״ל בענין חנוכה מפקנא דגמרא בפ׳ במי משיר (שם) בתב יהרוקה פעם ג׳ שבח וקרא ד׳ בפרשת החדש שבת בחנוכה וחמר שם לא היה הס״ת מבחון לא היו צריבים לקרות חמישי בשל חנוכה דהא חמרינן אין מפטירין בחנוכה בל שיבר בלומר שם לא יקרא בל עיבר בחורה אחר לקריאה פעם שנית אלא בבן בלבד קורא בחקום לו עב״ל וזה לשון שבלי הלקט מבאתי בשם רבינו שלמה משבה בח אחין ויקרא ד׳ מבשים בפ׳ ר״ח שבת בחנוכה בחו שרגילין לקרות בשבר ר״ח וחומר רבי שם לא היה חושיב ס״ת לא היה צריך לקרות יותר דהא אמרינן אין מפטירין בחנוכה ור״ח עיבר אבל עבשיו שהושיב ס׳ תורות משום פגמו של ס״ת אני צריך לקרות בשל חנוכה ואין לומר שרבינו עצמו ויקרא בשל חנוכה קודם שיחחום בס״ת הרא״שון בפ׳ ר״ח דהר״ל חלב ואין חלבין בחורה בשני שניהן אלא חחחר שהר׳ הקחול לקרות בשל ר״ח יחחום ויברך ואבל החושי חחרין ויקרא בס״ת השניה בשל חנוכה וחושב שיבטל הא דאמרי׳ (בפ׳) בר״ח חרבע אין פוחחין מבס ואין חוסיפין עליהם ולא יפנם ס״ת עב״ל וזה לשון החוס׳ בפ׳ בקורא עומד (בפ׳) שם הוא ר״ת ויקרא בל המניין שהוא צריך ובבן לקרות בחוכת בחום יחזור ס״ת ויקרא אחר בחוכת היום ואחרון שקרא קודם הוי בחלק אבל בשבת של חנוכה אין בר״ח של חנוכה ס״ב בלאחיה בילאחדו דחנוכה דלהלבחא אין חבניחן בחנוכה בל עיקר עב״ל :

תרפה סדר הפרשיות פרוש ד׳ פרשיות שחקנו הבחוב לקרות אר״ח אדר עד ר״ח ניסן בחו שבעינו בפרק בני משיר (בט׳) ובגמ׳ פירשו שם טעם קריאת

ד׳

תרפג כל ז׳ ימי חנוכה גומרים בהלל טעמו דבבל יום ויום היה הנס מתחדש ומוך בחמרו בו טעמים עיין בבית יוסף :

תרפד וקורין בפ׳ נשא בשחרית בשבת בחנוכה ר״ש בשבת בחנוכה בפ״ב בשבת בחנוכה בפ״ב בשבת בחנוכה בפ״ב

לתת שקליהם לפני שבת זכור ומסור לומר עליהם לפס כופר מלא לפס נדבה וכריכל להספיק מיס וחצי למחיים מצות מתנות לאביונים ויש שמספיקין לחס ויין ויש שמספיקים להם ודגים ת"ח לא יפחות מד' מתנות ומפי' מעים ופולין ע"כ : כתב מהרש"ל דממ"ש מהרש"א בתי"כ סי' ק"ח לדרוך טפי שיטעם קריאת פ' זכור בשבת מתקרא מגלה ירמה להניח שמין הקטן עולה למפטיר בפ' זכור ומע"פ שהש"ץ קורא בתורה מה נכך בעינן כר חיובא לעלות והוא ג"כ קורא בתורה מלא שהש"ץ קורא בקול רם מלא לבייש וכו' ומ"ש בפ' פרה דאוי להזהר מאחר שנאמרו מוספות ירמה שמ"ש פ' פרה דתורייתא הוא וכמדומה שכך מלאתי בתיקוני מרדכי פכ"ל ואינו נכון דבקטן קיודע למי מברכין ודאי ברי מע"פ שהקטן קורא בקול רם דהא קטן עולה למנין ז' וקריאת ס"ת בכל שבת היא לתורייתא מוזהר משה לתת מועדי ה' כדאמרינן בירושלמי שהגיעו לעיל ואפי' בקטן שאינו יודע למי מברכין לא ידעתי למה לא יעלו השומעין בקריאת הש"ץ פ' זכור מן הס"ת דאמרי נפקא מינה בעולה לס"ת אם הוא גדול או קטן עיקר החיוב הוא שיזכרו לקריאת התורה

מהקורא מתוך ספר התורה :

תרפו גרסינן בתענלת תעניות לת יום י"ד וכו' בספ"ב דתעניות ואיתא התם אמר רבה לא נצרכה אלא לאסור על זה בזה ועל זה בזה כלומר אלא לכתחלה לריבוי למיכהב בתגלת תעניות לאסור לבני י"ד בי"ד ולבני ט"ו בט"ו דהא קרא כתיב בהדיא לאיתוי עושים וגו' אלא לאסור על בני ט"ז בי"ד ועל בני י"ד בט"ו וא"כ הא דאמר בפ"ק דר"ה דתע"ב דבטלה תגלת תעניו' בתעניב כפורים לא בטלה הייט לומר דבפורים לא בטל ואסור על זה בזה דאילו הן עצמן לאו מתגלת תעניות ניהו . וא"כ לפניהם ולאחריהם נמי אסור וכו' לאו בניחותא קאמר אלא כלו' לא חיישת כיון דלא בטלה ס"כ מחילה לפניהם ולאחריהם נמי אסור כדאקמן בפסבא תעניות דהא אלא אלא קס"ג מוכיח דלהתעניות בי"ג מסוס דלא עדיף וכו' דהשתא כל לפניהם ולאחריהם מותר וכ"כ ה"ר יהוסף בפירוש וכס מרדכי ברמ"ס בפ"ק דמגילה :

ומ"ש ושוב יש לפמך וכו' כלומר דלמ"ס תחלה ולא עדיף וכו' מתייצב שמין מיסור נמה שנוהגין להתעניות בי"ג ולפ"ז ודאי מפני הטורח לו מלטער בשלמא יכול הוא שלא להתעניות וכמ"ש בשנוי הלקט הביאו כ"י אבל יש עוד שמך וכו' דאלמא דתקנת חכמים היא לפי קודם שבטלה מגלת תעניות להתעניות בי"ג ולא מנכג בעלמא שנהגו אחר שבטלה מגלת תעניות ונסנגין זה הס דברי הרמ"ס לפי ומיהו שמך זה מיהו מלא לפר"ת בפי' זחן הקילה לכל היא וכן הסכים הרמ"ס לפי ר"ת דלא כפרש"י ומכל מקום לפי לדידהו יש להקל למעוברות ומניקות וחולות אחר ז' וכותבי עיניס ויפרעו יום אחר כדקי"ל דמקום חולה לפי' אין בו סכנה לא נזדו רבנן וכ"כ בתגודה לפי פי' ר"ת ותשמע מדברי בתגודה דלאחן דמפיק ליה תעניות זה מדכתיב דברי לומות וזעקתם אבי מעוברות והדומין להס מתייבין להתעניות דד"ק כ"ת ולפ"ז תעניות זה אחיר עפי תל' לומות דצומן יהה דאין שמך ואין שלוס דהלי ברבו ומקילין בס למעוברות כלעיל בסיתן תקי"ד אבל כאן כתיב וכאשר קבלו על נפשם דברי לומות וזעקתם תשמע לשוס זה קבוע תל"ך וכ"כ דעת הרמב"ם בפ"ה מה"ת וכ"כ הר"ן בפ"ב דתעניות מצם הרמב"ד דמפיק לה מדברי הלומות וגרסה דזכו דעת ספר ת"ח בשם הרמב"ד לקרות המגילה מבע"י כדי להקל על המעוברות שלא להתעניות אחר תפלת דשפילו המעוברות והמיניקות חייבים להתעניות ולא היה לנו להקל בשביל דשם לא היו חייבין להתעניות שלא כדין עושים דמתעניין ולא היה לנו להקל בקריאה מבע"י כדי בשביל מיהו דעת שאר הפוסקים ירמה לחין בתעניות זה לכל היותר מלא תקנת חכמים ולאו דברי קבלה והכי נהוג להקל למעוברות ולמניקות וכיולא בהם :

והא דכתב רבינו לפניהם ולאחריהם מותר להתעניות לאו למידק מיניה דבספ"ב מיהא אסור וכה"ר לפניהם שהבילו הרי"ף בפ"ק דמגילה וכן נמצא בתקצח ספרי הרי"ף בשם הא ליתא דשילו ה"ר לפניהם סובר דאפי' לפניהם ולאחריהם לא בטלה בחנוכה ובפורי' אבל רבינו דסבר דבטלה אין לחוק לאסור לפניהם אפי' ברי ולא נקט להתעניות אלא לפי שעיקר דעתו להחזיק בהיתר כתבה שהתעניו בי"ג ואפ"ג דלאסור אפי' ברי לפי שהתו ואפשר עוד כיון דאיכא יחיס דאותר לאסור להתעניות כדאקן בפ"ב דתעניות בי"ב דתעניות ס"כ כשכתב רבינו דאותר להתעניות לפניהם שאני דאפ"ג דאותר לאסור בפ"ח דהלכות אבל דאותר להתעניות בלפניהם נהן . ואיכא להקשות לדעת רבינו דאפילו יכולין לגזור תעניה בלפניהם ולאחריהם כיון דבטלוס זה בזה דאילו הן עצמן לאו תעניה בלפניהם שבטלה אפ"פ שבטלוס ואפשר דדוקא בעיקרן קאחר שאין גוזרין אבל בלפניהם מודה דיכולין לגזור ומה שכתב הרמב"ד דיסד מה שמתענין בי"ג אפ"ג דלפוס

תרפו גרסינן במגילת תעניות את יום י"ד ויום ט"ו באדר זמי פוריא אינון דלא למיספד בהון ודלא למנזר בהון תעניתא ואע"ג דקי"ל בטלה מגילת תעניות בחנוכה ופורים לא בטלה וא"כ לפניהם ולאחריהם נמי אסור כדאיתא בסמבת תעניות דבב"מ שנאמר דלא למספד בהון לפניהם ולאחריהם נמי אסור אפ"ה ניחנין להתעניות בי"ג דלא עדיף לפניהם ואחריהם דחנוכה ופורים משאר יומי דמגילת תעניות וביון ששאר הימים בטלו עיקרן ומיהו להתעניות בהן אע"ג דחנוכה ופורים לא בטלו עיקרן לפניהם ולאחריהם מיהא מיהו ועוד יש סמך מיהא דאיתא בגמרא י"ג זמן קהילה לבל היא פי' שהבל מתקבצין לתעניות אסתר ובאין בני הכפרים לעיירות לומר סליחות ותהנונים לפי שבו נקהלו

לעמוד

הלכות מגילה

ד' פרשיות הלו בשבתות הלו וכתבו בתום' דר"פ היה קורא דיש פרשיות המחויבין לקרות דלוורייתא כמו פרשת זכור ופרשת פרה מדומה (ג) : ר"ח מדר שהל להיות בשבת קורין פרשת שקלים שהיא כי תשא וכו' לכל סיתן זה מטוהר בפ' בני העיר (שם) והכי שכתב זש"ו כ"ו ד"ד וכי"ו מטוהר שם בדברי הרי"ף והרמ"ן :

ומ"ש ולפי תילוק סדריס שלמו לא יבא כך לעולם פי' דלהיתן לא מתרמי פרשת שקלים לא בפרשת ותשה תלוה ולא בפרשת כי תשא :

תרפו גרסינן בתגילת תעניות יום י"ד ויום ט"ו בתדר יומי פוריא תיתן לא למגזר בהון תעניתא ולא למנזר בהון תעניתא הכי תיתא בסוף פ"ב דתעניות (יח :) ופירש"י בספ"ק דר"ה (יח :) מגילת תעניות יתיס טוביס שקבעו תכמים על ידי נסיס שמירטו בהם ותסרום בתעניות ויש מהם לף בהספד וכתבו בתגילת תעניות מילין יומית ללא להתעגלה בהן :

ומ"ש כדלתיתא בתס' תעניות דבכל מקום לגמור ללא למספד בהון לפניו ולמחריו כמי שאסור כלומר דתתן בפ"ב דתעניות (עו :) כל הכתוב בתגילת תעניות ללא למספד לפניו ולמחריו אסור מוקר רבי יוסי לומר לפניו ולמחריו אסור ללא להתעגלה בהון לפניו ולמחריו מותר רבי יוסי לומר לפניו אסור ולמחריו מותר ופירש"י כל הכתוב בתגילת תעניות ללא למספד . לתיס יומין ללא להתעגלה ומקתני דמתירי טפי ללא למספד ואותן שהן חתורים ותסורים בהספד לפניו נמי אסור בהספד ללמת מתי למעבד בי"ט גופיה ולאחריו מותר דכיון שעבר יום לא מייטי' ואותן שהיו חתורים ליאסר בהספד ללא ללא להתעגלה בין לפניו וכו' ותפסיקא הלכתא בגמ' כר' יוסי ולא סיה לריך רבי לכתוב דבכל מקום אסר ללא למספד בהון לפניו אסור דאפילו אס לא נאמר בפורים אלא ללא להתעגלה סיה אסור להתעגות ביום שלפניו כיון דקי"ל כרבי יוסי וכן לא סיה לריך לכתוב לפניהם ולאחריהם נמי אסור למעות מה שאת ר"ל דכיון שלפני פורים אסור להתעגות סוה סגי ליה לרישא דלפניהם אסור להתעגות ללא דקושטא דמלתא קאמר דכיון שכתוב ללא למספד לפניו ולאחריו אסור : **אפ"ה** טהגין להתעגות בי"ג ללא עדיף לפניהם דתטובה ופורים משאר ימים דתגילת תעניות כן כתב הרמ"ם בפ"ק דתגילה וכ"כ סתום בפ"ב דתעניות (יז :) דהא דאמרי תנוכה ופורים לא בטלו ר"ל בדיעים שלהם לעשותן י"ט ולא להתעגלה נהון אבל בדיעים שלפניהם בטלו ותירלו עוד דכיון שלפני הפורים נתבטל מי"ע דיהיה שהו דגילוס לעשות בו ונתבטל י"ט שלו ה"ג יש לנו לומר שיבטל משום טעם יום שלפני הפורים ה"ג אמריען בסמוך גבי יום שלפני נקנור וכו' וכן גבי י"ט טוריעום דכיון דבטלו מיום שלהם לא יהסרו משום י"ט בבא לחריהם והר"ן בקצה על זה בפ"ב דתעניות וכתב שהרי"ה תירן דכיון דפורים דברי קבלה ודברי תורה והו"ל כשתות וי"ט דתניא הס לסורים לפניהם ולאחריהן מוקרין לפי שהם ד"ת וד"ת ס"ל חזק וכשם הרב אלברלוני תמרו דכיון דקי"ל דבטלה מגילת תעניות אלמא דעקר של הכמים להקל ולבטל ולפיכך אע"פ שלא בטלו תנוכה ופורים אין לנו להחמיר כשם ודי לנו לפסוק כשמואל שפסק בגמרא שלכה כרשב"ג דאמר לפניהם ולאחריהם

מוקר עד כאן והרמ"ם כתב בפ"ב דתעניות כדברי הרי"ה :

כתב הרמב"ם בפי"ח מהלכות מגל מוקר לפפוד לפני תעטה ופורים ולאחריהם והוא מהשעם שכתנתיו והבאתיו מיימוניות כתוב ברש"י בפ"ק דתעניות רבי שמ"ש בתב דתנוכה ופורים לפניהם ולאחריהם מוקר דתנוכה תפרסמת ניסא גם מהא כל ישראל להתעגות ביום שלפני פורים מיהו אין זה דומה דתעניות אסתר שתמי דתקיש לן בתעניות תוכה כיון דהוי מדברי הגלוסים ומהא כל ישראל מגל תעניות רשות לעולם לאסור עכ"ל ומיהו לפי התירולים שכתבתי לעיל תעניות רשות נתי ברי ובכי נקטינן (ג) :

ועוד יש סמך מהא דתיתא בגמרא י"ג זמן קהילה לבל היא כלומר עד השתא לומר שרתוי להתעגות בו וכ"כ הרמ"ן וכן"ן בריש מגילה מהא דאמרינן י"ג זמן קהילה לבל היא ופי' רש"י זמן מלחמה ור"ת זמן הקבה עליו ופי' דומן קהילה לבל היא היינו לומר שבבל מתאספין לתעניות אסתר ובאים בני הכפרים לעיירות לומר סליחות ותחנונים לפי שבו נקהלו לעמוד על נפשם ולא מלינו לו סמך בשום מקום אלא מעשה דאחשורוש וכן מלינו בתעניות דיום ה' היכא שהל פורים להיות בתמ"ם ולא שבתי ליה בע"ם מאלא בתשובת

דרכי משה

ומהרא"ם כתב (לא קאי מהרא"ק כי אם כשהל ב' שבתות בתנוכה דבשבת שני שהוא זאת חנוכה מספיר בתתוגה ומסעמא שכתב רש"י ע"ש) להספיר בשל תתוגה וכ"ה בא"ז עכ"ל וע"ל כי' תב"ה דנוהגים להספיר בשל תנוכה וע"ל סי' ק"ם אי סעה להקדים לקריאת בשל תנוכה קדם שקרא של ר"ח :

תרפה (א) וכתב בת"ה סימן ק"ם דלכן יש ליזהר יותר לשמוע פרשת זכור בעשרה יותר מקריאת מגילה שנזדמרים לקריותה בעשרה אלא ש'העולם לא נהגו כן ס"כ בשם שהרי"ש אותן שאינן יכולין לבא למנין לפרשת זכור יש להן ליזהר לאומרה אותה בניגון ובמעמים ע"כ כתב מהרי"ל בכל ד' פרשיות אלו אין מזכירין נשמות וכיון שאין מזכירין נשמות א"א מי שיזהיר של קהל אלא מתחלין אשרי ולמנוחה אומרים צ"ץ ע"כ ע"ל סימן תכ"ה אם חל תתוגה בר' פרשיות אלו בבאי מספיר :

תרפו (א) כתב בחידושי אגודה בשם מחזור ויסר"י דיכולים להקל בתענית זו למעוברות ומניקות וחכאיבי עינים ויפרעו אחר כך אבל הבריאים אסורים לפרוש מן הצבור .

בתשכח הגמוגים לפי שרגילין בתענית להרבות בסליחות ותחנונים ולא יתכן לעשות כן בפ״ם לפי שלא יוכלו לעמוד ולהסכת סופרים שרגילין בתענית דחטוכה ופורים לא בטלו כל עיקר ואפי׳ בלפניהם כמבואר מלשון ע״ב אבל לדעיבו ואינו אומרים מפקת סרפ״ב דמגלה דעיקרן דחטוכה ופורים דוקא הוא דלא בטלו אבל לפניהם בטלו ג״כ ממילא נמי יכולין לגזור תענית בהן. ולענין הלכה בפורים בלפניהם הכל מודים דמתענין ואפי׳ בלפניהם דהא לפניהם היינו משום דס״ל דחטוכה ופורים לא בטלו כל עיקר ואפי׳ בלפניהם כמבואר מלשון ע״ב אבל לדעיבו ואינו אומרים מפקת סרפ״ב דמגלה דעיקרן דחטוכה ופורים דוקא הוא דלא בטלו אבל לפניהם בטלו ג״כ ממילא נמי יכולין לגזור תענית בהן. ולענין הלכה בפורים בלפניהם הכל מודים דמתענין ואפי׳ בלפניהם

לעמוד על נפשם והיו צריכין רחמים ואנו עושין כמו שהם היו עושין בימי מרדכי ואסתר וכשחל פורים ביום א׳ מקדימין התענית ביום ה׳ שלפניו לפי שרגילין להרבות בו בסליחות ותחנונים ולא יתכן לעשות כן בע״ש שלא יוכלו להבין צרכי שבת ויש מתענין ג׳ ימים באדר והבי איתא במסכת סופרים רבותינו שבמערב מתענין באדר ג׳ תעניות של אסתר אע״פ שאותן היו בניסן לא היו רוצין להתענות בניסן לפי שבו נגאלו אבותינו ממצרים והוקם בו המשכן:

תרפז **אמר** ריב״ל חייב אדם לקרוא את המגילה בלילה ולשנותה ביום והיא מצות עשה מדברי סופרים וכברכים עליה כמו שמברכין על מצוה דרבנן [ו] וצריך אדם ליזהר (ב) שלא לבטל קריאתה שהרי אפי׳ כהנים צריכין לבטל מעבודתן כדי לשמוע מקרא מגילה ואפילו ת״ת שאין שקולה כנגד כל המצות מבטלין

תענית ציבור ואפי׳ תענית חלום ואפי׳ תענית שבת ויום הכפורים לבני עיירות וכו׳ אסור מכל מ״ע שהי׳ בזמן שבהמ״ק קיים ואפי׳ מלאכת אוכל נפש ואפי׳ מלאכת עבודת קרבנות ומכל מקום מותר בכל מלאכות שבעולם

עם הצבור נכנס וכנסת הכנסת שעודת פוריס לו אחר מטרח שהרי אפי' כהנים וכו' פי' מ"ש שהיו יכולין לעבוד עבודתן תחלה ותמ"ל לקרות המגלה בעשרה ותמ"ל דריכין לבטל מעבודתן כדי לשמוע מ"מ נצטוו כולו עם מזוזה דהוי עפי פרסומי ניסא וכמ"ש התוס' ק"ק דמגלה מ"מ כל זמן שאר יהודים ואחר עוד ואפילו מ"מ וכו' כלומר ועוד יש להניח דאיכא מ"מ שתקולה כנגד כל שאר מצות מבטלין מזוזה מ"מ מכ"ש שאר מצות והלכך לדיך כל אדם אפי' עסק במצוה רבה ליזהר בה ביום ובלילה לקרותה כולו עם הצבור ולבוש עם משנא ולדוי נב"ה וכ"כ הר"ן דהיום דמבטלין עבודה ושל בית רבי למיהי אפי' היו יכולין לקרות בעשרה היו מבטלין העבודה ומ"מ כדי לקרות עם הצבור מזוזה כולו ועומר ולקמן בסימן תר"ץ בכללי דבריו :

מבטלין אותה לשמוע מקרא מגילה ב"ש שאר המצות ואין לך דבר שאין נדחה מפני מקרא מגילה אלא קבורת מת מצוה בלבד שהמוצא מת מצוה קוברו ואה"נ קורא אבל שאר כל המצות נדחין מפניה הלכך צריך אדם ליזהר בה והגני מסדר הלבושיה זמן קריאתה ומי הם שחייבים לקרותה והבשר קריאתו והבשר תיקונה וברכותיה וסדר היום ומצות סעודתו ומתנות עניים ושלוח מנות ואיסורו בהספד ותענית ובעשיית מלאכה :

ואין לך דבר וכו' עד שמוצא מת מצוה קוברו ותמ"ל קורא כך הוא לשון הרמב"ם כפ"ק מה' מגילה ומשמע מלשון זה דמיירי בדליכא שהות לקרות לאחר הקבורה הא ליכא שהות קודם תחלה וכ"כ הרא"ם בפירושו לסמ"ג ולפ"ז הא דכהנים מבטלין עבודתם לשמוע מקרא יוצא היינו נמי בדליכא שהות להשלים העבודה דהי לאו הכי אין מבטלין העבודה לתורייתא משום מגילה דהרבן ור"כ הר"ן וצ"ע ואין להקשות מה מצוה יתי לתורייתא היא מולתמהוני לא ליבטול אפי' בדליכא שהות לקריאת מגילה דיש לומר הא פשוטא היא דיכול לקיים קבורת מת מצוה אחר קריאת מגילה עכ"פ דלפ עפ"י שיהא שעה מועטת משוכחת התלוי מ"מ לא תכא נידחית לגמרי וכיון דקריאת מגילה תכא נדחה לגמרי תם יהא עוסק בקבורה תחלה כיון דליכא שהות קודם תחלה שהרי עכשיו אתה יכול לקיים שניהם אבל בדליכא שהות אתה מת מצוה קודם משום כבוד הבריות שלא יהא מונח בחצין אפי' זמן מועט אבל בעבודה ושאר מצות הדין הכא דבדליכא שהות מגילה קודם כדדרשינן מעשרה ומשפחה אבל בדליכא שהות עבודה קודמת כיון שהיא לתורייתא ומגילה דרבנן נדחה מפניה כיון דלפי לפסוד לקיים שניהם כל זה בהבנו לדעת הר"ן והרא"ם וכן פסק בש"ע אבל יש לפרש הא דכתב רבינו קוברו ותמ"ל קורא דלאו דוקא בדליכא שהות אלא אפילו בדליכא שהות להקיימה מגילה אחר הקבורה כמי שקורת מ"מ קודם דמכי משמע מסתמא דבדליכא שהות קורא מ"מ קודם שקורת מ"מ למקרא מגילה אלא יהא מונח כלל בצדון ואפי' זמן מועט ורבינו שמומר קוברו ותמ"ל קורא רבותא קמ"ל דאלא יהא כיון דליכא שהות לקיים שניהם נקדים מקרא מגילה למצוה לתלוקה להקדים מצוה פרסומי ניסא קמ"ל דאלא אתי אלא קודם

וקוברו ותמ"ל קורא וכן רמיהי בקוב כשם שהרא"ל ולעניין הלכה ל"ש :

ומ"ש רבינו שמצוה אחר מצוה וכו' נקט לשון יוצא לאורויי דאיירי ב"ח שמצא בדרך שאין לו קוברין ומפני כבוד הבריות שלא יהא מונח בצדון בלי קבורה לפיכך קבורת מ"מ קדים אבל אם יש לו קוברין כגון בעיר מן התגילה נדחית והכי משמע להדיא מסוגיא דתלתודא ול"ל בשלמי הגבורים :

תרפה מגילה

נקראת בי"ג וכו' ומצה רפ"ק דמגילה וכירב"י דהיינו מפני בני הכפרים שמתכנסים לעיירות למשפט ביום ג' וה' ומריכין שיקראו להם ג' מבני העיר וכו' והטום' בפ"ק דיבמות הקשו דת"כ הו"ל כ"ד ג' בעיר ג' פלג מורין כב"ש ופלג מורין כה"א ומיכא משום לת תקנודו ופי' כשם רבינו חיים כהן דלא כפירש"י דלאו בעיירם היו מתכנסים בג' וה' והיו קורין ולא בעיירות והרא"ם לשם פי' כפירש"י דהיו מתכנסין בעיירות הלאו שבני הכפרים היו קורין לעצמן ומה שלא היו קורין בכפר שלהן לפי שלא היו מתקבלין יחד הלאו בעיירות ות"ל כגון בני בית הכנסת בעיר שהיו מתפללין שחרית ושוב חוזרין לתוך שלהן ובן עיר בעיירות ליכא משום לת תקנודו וכו' ובלבתב גם הר"ן בפ"ק דמגלה עיין עליהן ועיין עוד בסמ"ג הלכות מגלה ורבינו לת הזכיר מזה לכלום כיון דלתלוקת מיכא נקראת הלאו בי"ד וליכא קונית כלל : כתב ר"י ליכא למיקץ לתא חלקן מלוה זו לימים תלוקים ותשל"כ בשאר מצות לכל לעשות זכר לת"י בנס שאין מספיק לשעשות בימים תלוקים שהרי בשאר מצות לת תצא לזה כלל לכך ודלי העיקר כדכתב הר"ן שתפני שהנסים מלאוניכים היו בימים תלוקים והוכרכו לתלק בין פרזים שאין תומקים ובין כרכים התוקפין בתרי יומי להלות הדבר בימות יהושע כדי להלות כבוד לת"י ושתכום על היקף דפרזי פרזי והתקבה שהקשה ותמר תלת שושן דעבדת כתלן עבדת כי קמיר תמתחר דשושן דעבדת בט"ו ליכא למימר דתכא דשאר מוקפין בט"ו יאיר לה ג"כ ה"ג שאר התוקפין ליכא למילף מכך ג"כ כיון דשיקרא דשאר מוקפין בט"ו יאיר תלת כדי לתמוכן לשושן ומצאי לתרץ שאני שושן וכו' כלומר לעולם כך ג"כ ילפוק מהתם היו לצאר מוקפין ותפפ"י תלת שייכא כך ג"כ לגבי שושן ליח לן כה לכיון דכשושן ע"כ בט"ו הוא כיון שנעשה כה כאם הוה ליח עדיף בשושן גופיה כנ"ל :

ומ"ש וכן הכפרים הסמוכים להם וכו' בפ"ק מריב"ל כרך וכל הסמוך לו וכל הנראה עמו נדון ככרך ועד כמה פ"ר ירמיה כמתמהין לעכריא מיל וכ"כ הרי"ף

שמרו דמת מצוה ומקרא מגילה מת מצוה עדיף הוא לעניין קדימה אבל לת שתבטל מקרא מגילה מפני מת מצוה ת"כ ה"ה דכשמרו מבטלין מעבודתן בשביל מקרא מגילה לת קאמר אלא קדימה וכן הוא דעת התוספות שכתבו מבטלין כהנים מעבודתן לשמוע מקרא מגילה וקשה ממאי מבטלין אחר הקריאה יש הרבה שהות לעבודה י"ל דכיון דמסתמיר היום הוי עבודה ומניחין אותם בשביל הקריאה משום הכי קרי ליה ביטול ות"ת ועשו עבודתן מיד ומחר כך יקראו מגילה לכבוד ויל"ל דטוב לקרות עם הצבור משום להוי עמי פירסומי ניסא :

תרפה מגילה

נקראת בי"ד בי"ב וכו' מגילה נקראת בי"ד בי"ב בי"ג בי"ד בט"ו לת פחות ולת יותר כרכין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון קודם קריאת מגילה ועיירות גדולות קורין בי"ד לת מלת שבכפרים מקדימין ליום הכניסה ופירש"י מלת שבכפרים מקדימין ליום הכניסה · כלומר מאחר שהמוקפין קורין בט"ו ושאין מוקפין קורין בי"ד הרי הכל בכלל הו היכי משכחת י"ג ו"ד בי"ג מלת שהכפרים נתנו להם חכמים רשות להקדים קריאתה ליום הכניסה יום שני בשבת שלפני י"ד או חמישי בשבת שהוא יום הכניסה משכנסין לעיירות למשפט ליום שני בשבת דיוקא ושבוע בעיירות בשני ובה' בתקנת עזרא והכפרים אינם בקיאים לקרות ומריכים שיקראנה להם ג' מבני העיר ולא העיירות חכמים להקדמה ולבא ביום י"ד וכשעיה מיום שיום הכניסה בי"ג ופעמים שהוא בי"ח : **ומ"ש** ולמידבא מיום שקראת מלת בי"ד מלת שהכרכים המוקפים חומה מימות יהושע בן נון קורין בט"ו אם על משנה זו אתמר רבה בר בר חנה ב"ר יוחנן זו דברי ר"ש בהימהנה שאל חכמים לומריס שמא היה הולול ומסתכלין בו מיו קורין אותה מלת זמנה ופירש"י הכל לופין למקרא מגילה ומומריס יום י"ד בתדר קרינן מגילה נעשרו לאחר ט"ו יום ו"ל ניכן עושין פסח ואם תקדים קריאתה יעשו פסח לסוף שלשים יום של קריאה ונמצאו מוכלין מתן בימים מחרוסים של פסח והרא"ש פירש הולול ומסתכלין בה כלומר הולול ועיניהם של עניים גשושות למקרא מגילה כדי לחלק לסס משום מוסף פוריס אין קורין אותה מלת זמנה ויש שגורסים זמנה שהוא י"ד וט"ו ונרחה שזו היתה גירסתו של הרמב"ם שכתב בד"ה שמקדימין וקורין ביום הכניסה בזמן שיש לישראל מלכות אבל בזמן הזה אין קורין אותה מלת זמנה שהוא יום י"ד ויום ט"ו בני הכפרים ובני עיירות קורמין בי"ד ובני כרכין קורין בט"ו : **ומ"ש** רבינו שהכרכין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון קורין בט"ו אפי' הם בתוכה לחרן כתב הרי"ף מ"ד דבין דמוקפין חומה מימות יהושע בן נון קורין ביהושע דוקא בחרן אבל בתוכה לחרן אפילו מוקפין חומה מימות יהושע קורין בתרמ"ל בכרכים שלא היה מוקפין חומה מימות יהושע בת

ירמיה כתמתן לעכריה מיל וכתב הכי תנא ממוך מע"פ שמינו גרמה מע"פ שמינו ממוך בשלמא גרמה מע"פ שמינו ממוך מכאן לה כגון דיקבע גרמא מלא ממוך מע"פ שמינו גרמה היכי מצכחת לה ס"ר ירמיה ניחקבע בגמל ומשמע דשיעור מיל לא מקמר מלא לממוך ואיט גרמה מבל גרמה מפילו רחוק כמה נידון בכרך ויש לתמוה על לשון רבינו שגרמה שהוא סובר דשיעור מיל שמתרו קמי שגם בגרמה מע"פ שמינו ממוך מ"ב למה כותב גרמה ומע"פ שמינו ממוך ומע"פ שמינו גרמה עתו הוי כמו שכתוב ומפ הוי רחוק יותר מע"פ שגרמה עתו לא ממרת דמין נדון כמותו והרמב"ם כתב כדברי רבינו ומתה עליו הרא"ם והטלה שעיקר הטופחת בדבריו היה כרך וכל כגרמה עתו וכל הממוך לו פם מין ניעיפם יותר על מלפים הרי זה כרך וקורין בע"ו דהשתח פם מין ניעיפם לא קמי מלא לממוך בלבד וזה דבר מוכרח בגמרא ע"כ ודוחק ג"כ לשבש נוסחות רבינו ומיהו מפשר לדחוק ולומר דוקלבד שלא יהיו רחוקים יותר ממיל דקאמר לא קמי מלא מריחם דהיינו הממוכים להם מפילו מינם גרמים עמהם מבל מפיפת דהיינו גרמים עמהם לא קמי דהא בהדיא קאמר בהו מפי' מינם ממוכים וע"ל שהרמב"ם ורבי' מפרשים דכי בעי ועד כמה לאו חבמוך בעי דממוך מסתמא ממוך ממש דהיינו בתוך שיורה של עיר מלא גרמה בעי דאין סברת לומר שפי' רחוק כמה פרסאות מן הכרך לפי שהוא גרמה מן הכרך יהא נידון כמותו מבל הר"ן בתב י"מ דגרמה וממוך דקאמר היינו דמתחבב מתחומי העיר והכי דייק ליעבד דקאמר גרמה מע"פ וכו' ולא קאמר ממוך מיבא בעינן מפי' גרמה אלא מיבא בא בעינן ממוך ולאו דוקא מבל ממוך מיבא בעינן מפי' גרמה אלא מבל מיבא בעינן ממוך ומיהו בא גרמה מבל ממוך מיבא בעינן מפי' גרמה וכיוצא לא דייקת בסיפא ומיהו בא בעינן ממוך מן העיר בעינן מ"ב לפשר דכי מתרינן ועד כמה אמר רבי ירמיה כתמתן לעכריה מיל אלמא מלתא מהדר בין לגרמה עתו בין לממוך ות"מ מיהו גרמה אפי' בא רחוק כמה פרסאות מפני שרואין אותו מן הכרך יהא נידון בכרך ע"כ ולפתח לפי מה שכתב דלפשר דכי יהבינן שיעורא דמיל קאי גם לגרמה עתו קשה דאם כן גרמה עתו למה הוצרך לאם מין ניעיפם יותר ממיל מע"פ שמינו גרמה נדון בכרך כמ"ש ולריך לדחוק ולומר דכי בעי ועד כמה אין ממוך בין מגרמה קאי וכי אמר ר' ירמיה כתמתן לעכריה מיל קאי מתרוייהו ומיהו בא בלאיפת והא בלאיפת דבתוך גרמה משמיע לחיל בתחת שלוכה בקרקע וגרמה דהיינו יושבת בתרם הכר לא משמיע לחיל בקרקע מלא ע"י שנותנין לחבל מעיר לעיר בתמור ומם מין כמוך אותו מבל נדון בכרך דלפתח היו טובא

עפי ממיל בתחת קרקע (ה) :

וביאור דברי הר"ן בך הם ז"ל גרמה וממוך דקאמר היינו בשתחבב מתחומי העיר בלומר שבשר זה נתחבב מבלל תחום אותו כרך מבל מם מינו בתחבב בתחומי אותו כרך מע"פ שהוא גרמה מן הכרך וגם מינו רחוק ממנו מיל מינו נדון בכרך ובשהוא נתחבב מתחומי אותו כרך מם הוא ממוך דהיינו שהוא בתוך מיל אז מם הוא גרמה מע"פ שהוא רחוק ממיל בין בשתחבב מתחומי בכרך נדון בכרך מ"ב אפשר דכי תמרינן ועד כמה אמר מבל לומר שהוא רחוק כמה פרסאות עד שהוא נתחבב מתחומי העיר שפם גרמה מבשר יהא נדון בתוך ת"ח גרמ' לממרו וזהו שבתב ומ"מ מינו גרמה שפם היה רחוק כמה פרסאות מפני שרואים אותו מן בכרך יהא נדון בכרך : **ומה** שבתב רבי' מפילו הכרך מינה מוקפת חומה עתה פם היתה מוקפת בימי יהושע קורין לה פשוט בפרק קמא דמגילה (ג :) ובבר נתבאר שעתו של דבר שהוא בדי לתלוק בבוד לארץ ישראל :

ובין שהיה מוקף מפי' מין נו י' בטלנים וכו' קורין בע"ו פם (ג ·) תמר ריב"ל בך שתין בו עשרה בטלנים נדון בפר ובבריחו פם התים והרמ"ם ללא מיירי ריב"ל במוקף חומה בימי יהושע בשהם בך המור בכל מקום לענין מקרא מגילה בלא בשהיו מוקף חומת מיומת יהושע מיירי והוי בשהם בך המורים בכל התלמוד שבן עיירות גדולות מבל במוקף בימות יהושע בן מין נרוץ עשרה בטלנים וכן גרמה שהוא דעת הרמב"ם ז"ל ובתב הרא"ם ות"ת שהוא מחרת יב בזה לפילו בבך המוקף בימות יהושע בשי עשרה בטלנים ואם לאו בשיעור הר"ן והרמב"ן ז"ל ע"ב ולא נהמורת שהה זו בשיעור הר"ן ות"ת בתב שהוא שבשיו עבשיו בפי' לקרות בע"ו מע"פ שבורב המקומות אין בם עשרה בטלנים שיהיו בטלנים מתלבה לעמוד בבית המוקפת חומה ובתב בית מושב משמעו דמשיבה העיר בתוך החומה ושיהיו שהוקף החומה תחלה ולבסוף יבב ל"ל ומעפ"י דמקרא זה לענין בתי ערי חומה בתיב ילפינן מקרא מגלה מבתי ערי חומה ב"ב שהוספות והרמ"ם וללא בפירוש רש"י :

כרך שהוא בפר וכו' בפ"ק דמגילה מזקיק קרי בטבריה בי"ל ובע"ו מספקא ליה אי מן מוקפת חומה מימות יהושע בן נון וכו' והרי"ף והרמ"ם בשתיהו דין זה מבל הרמב"ם בתבו בפ"ג ותמרינן בתבו דשיו בתבו בשתיהו בי"ל ובע"ו מספקא ליה שורש שני הספרות ולענין ברבה בתב מהי ה"ר יהיתל ומתברת שיקרלו מלא ברבה בב' היתים וכו' בתב מהר"ם לוריא ז"ל ותימה ולמה אין מתרבין עליה בב' היתים בשאר בפרים פפיקא ליומא דיומא בר"ש לענין ברבה ודוחק לומר ולחלק בין י"ט לשאר בפרים דהבי מגלה דרבנן בשלמא בלא בפר הוקף ליבא להקשות למאי לא בקרמת המגילה בירבה עבר ובתמהב עבר משום שפיקא ליומא בשופר ולולב דבבר תירץ המרדבי משום דבתיב ולא יעבור מאחר שאין בקיאין בקביעא דירחא אבל בספר ממש לא שייך לומר ולא יעבור דשמא היום מיקר ואמה ולמה לנו למיחש לספק

ברך שהוא ספק אי מוקפת חומה מימות יהושע בן נון הוא או לא דבי מהרי קרי מגילה בהולל בי"ד ובע"ו מספקא ליה אי מוקפת חומה מימות יהושע בר"ן בתב שהוא בגמרים דשירות המוספקות אם בם מוקפות חומה מימות יהושע הולבין בהן אחר רוב שירות שהוא אינן מוקפות חומה מימות יהושע וקורין בי"ד ומוד שפילו אחד שהוא ספק של דבריהם לקולא ואמרא פעורות בשתיהם ומבטל ממנו בולהי מקרא מגילה לפיבך קורא בתשעה ופעור בשני ואלמרינן בגמרא מעברי והולל שהוא קורין בי"ד ובע"ו בתדא מיוחדת היו מהגין בן משום שפקא דטבריה דחלוים בתגנית ומבטיח בקבלתן

דרבי משה

תרפה (א) ולפי דבריו העיקר חסר מן הספר ע"ב ג"ל דממוך מקרי אם יבול לבוא אל הברך תוך מיל אבל בבראה ואף על גב דלא יבול לבוא אל העיר במיל בגון דאיבא נהר הממפיק

לספק ברכה לבטלה יותר מספיקא דיומא לענין י״ט ויש לחלק דהתם קדושת היום גורם לחייבו אף בברכה מכח ספיקא שהם לא תנהוג בו קדושת היום אף לענין ברכה מ״ב מאה פושה חול ועוד קדושה המועדות תלוי בכ״ד והם כך קבלו עליהם וק״ל עכ״ל: **בן** עיר שהלך לכרך כו׳ בפ״ב דמגילה משנה וגמרא ועל פי פירושו של הרמ״ם המריך בו הכי׳ ומטוחר נדברי הרמ״ם דבן כרך חיינו נחשב ככפי העיר משכ״כ שהיה דעתו לעמוד שם ליל י״ד ומקפת יום י״ד שהוא זמן קריאתן של בני העיר אבל אם לא היה דעתו לעיתוי שם מקפת יום י״ד אף על פי שהיה דעתו לעמוד שם ליל י״ד קורא ככפי תקומו ורבינו לא הזכיר זה בפירושו מאחר שכתב תחלה בדין בן כרך ואפשר דבן עיר שהלך לכרך כלל אם כשהלך היה דעתו לשוב לביתו ליל י״ד קודם שיאור היום אבל אם לא היה דעתו לשוב עד שיאור יום י״ד קורא בבני המקום שהלך שם כיצד בן כרך שהלך לעיר אם היה דעתו לשוב למקומו בליל י״ד קורא בבני מקומו אפילו אם נתעצב אח״כ בעיר אבל אם דעתו לעמוד שם מקצ׳ י״ד ביון שדעתו לעמוד שם מקצת היום של זמן קריאתו חל עליו וזמן הוטבת קריאתן וקורא עמהן ובן בן עיר שהלך לכרך אם דעתו לשוב לביתו בליל י״ד קודם שיאור היום קורא באנשי מקומו אבל אם היה דעתו לעמוד שם מקצת י״ד ביון שלא היה דעתו לשוב למקומו ונהשב בבני המקום שעמד שם להתחייב בזמן קריאתם: פורים שחל להיות בשבת בגון ט״ו לבני כרכים דאילו י״ד לא יבא לעולם בשבת אין קורין את המגילה בשבת אלא מבדימין לקרותה בע״ש וכדי שיזברו בעיר

ברכה בתב אחי הר״י ז״ל מסתברא שיקראו בלא ברכה בשני הימים ביום ט״ז לא יברכו דשמא אינה מוקפת חומה וביום י״ד לא יברכו דשמא היא מוקפת ועדיין לא הגיע זמנה והויא ברכה לבטלה וביון דברכה לא מעכבה למה יבנים עצמו בספק ברכה לבטלה והרמב״ם בתב שמרבין בי״ד ביון שהוא זמן קריאה לרוב העולם ובשושן קורין בט״ז אע״פ שאינה מוקפת חומה מימות יהושע היואיל ונעשה בו הנס: בן עיר שהלך לכרך ובן כרך שהלך לעיר אם כשהלך היה דעתו לשוב לביתו בליל י״ד קודם שיאור היום קורא בבני מקומי אף אם נתעצב שם ואם אין דעתו לשוב עד שיאור יום י״ד קורא בבני המקום שהלך שם כיצד בן כרך שהלך לעיר אם היה דעתו לשוב למקומו בליל י״ד קורא בבני מקומו אפילו אם נתעצב אח״כ בעיר אבל אם דעתו לעמוד שם מקצ׳ י״ד ביון שדעתו לעמוד שם מקצת היום של זמן קריאתו חל עליו וזמן הוטבת קריאתן וקורא עמהן ובן בן עיר שהלך לכרך אם דעתו לשוב לביתו בליל י״ד קודם שיאור היום קורא באנשי מקומו אבל אם היה דעתו לעמוד שם מקצת י״ד ביון שלא היה דעתו לשוב למקומו ונהשב בבני המקום שעמד שם להתחייב בזמן קריאתם: פורים שחל להיות בשבת כגון ט״ו לבני כרכים דאילו י״ד לא יבא לעולם בשבת אין קורין את המגילה בשבת אלא מבדימין לקרותה בע״ש וכדי שיזברו

ענין

פורים שחל להיות בשבת וכו׳ בפ״ק דמגילה ותע״ב שמפטירין בה בשבת הקודם לפרשת זכור מין חשש בזה כלל וע״ש בסימן ל״ב:

סדרו

מלא בי״ד שבשבת ומפטירין בה בשבת הקודם לפרשת זכור מין שהיא בי״ד בלבד שהוא זמן קריאה לרוב העולם ול״ע שמין הנידון דומה לרמיה דמ״ב אפילו מם נתלקו בקבלתם זה לומר מוקפת חומה וזה לומר מיכה מוקפת חומה מדברי הרמב״ם אפשר ומ״מ לומר כן דבשבת הרמב״ם עיר שהיא מוקפת חומה מימות יהושע לה שייכא הך דין דמיכה אלא בשבת שחל להיות בי״ד ובי״ט ומבואר בדברי הרמב״ם אבל מם היתה לפנינו חמיכה אחת ספק אחת ספק שתים ואכלה פעור וע״ש לומר דבשבת הרמב״ם עיר שהיא מוקפת חומה מימות יהושע לה שייכא הך דין דמיכה אלא בשבת שחל להיות בי״ד ובי״ט ומבואר בדברי הרמב״ם אבל מם היתה לפנינו חמיכה אחת ספק אחת ספק שתים ואכלה פעור וע״ש לומר כן דמ״ב הא

פוריס מתחרין ולית מקדימין כשחל י"ד להיות בע"ש שמירות גדילת ומוקפות חומה קורין בו ביום שהין מוקפין חומה שוהין סעודה עד אחר בשבת ונרסינן בירושלמי ויעשו חומה בשבת מ"מ לעשות לחומם ימי משתה כתיב אח שבשתתנו תלתא בשנת דין ינא זה שבשתתנו בידי שמים (שבת) מינה מתקנת מרדכי ואסתר בידי שמים :

שדרן ממתיבתא היכא דנפיק בשייר' או נפיק בספינתא קורא ביי"ד וכל תקנה שיכול לעשות בדי שיקרא בי"ד יעשה ואם אין יכול לעשות קורא אותה ביי"א ביי"ב בי"ג אבל בעשירי ומי ולמטה אינו יכול לקרותה וכ"כ רע"מ ז"ל ובתב שמברך לפניה ולאחריה כשקורא אותה ולמעלה וב"ה ז"ל כתב שהאידנא אין קורין אותה כלל אלא בי"ד אפילו מי שיוצא בשיירא וטוב לקרותה בלא ברכה וקורין אותה בלילה וחוזרים וקורין ביום ושל לילה זמנה כל הלילה ושל היום זמנה כל היום מהנין ההמה עד סוף היום ואם קראה משעלה עמוד השחר יצא קראוה באדר ראשון ואח"כ ראו לעבר השנה קורין אותה באדר שני אבל הפרשיות שעשו באדר ראשון אי"צ לחזור לעשותן בשני :

תרפט הכ חייבין בקריאת מגילה כהנים לוים וישראלים עבדים חלל ממזר נתין טומטום ואנדרוגינוס ומחבנין נמי הקטן בה ונשים נמי חייבות

ענין היום דורשין בענינו : שדרו מתיבתא היכא דנפיק בשייר' כספר הרוקח וז"ל מדם שהולך בספינה וכו' כ"כ מו במדבר אם יכול למצוא מגילה יקח עמו ואם לאו יקרא בי"ב בי"ג שהתיקוה קורין ולא יברך לפניה ולאחריה והמרדכי כ' ברוב מגילה תניא בתוספתא פ"ק דמגילה היכא בשיירא והמפרש בספינה קורין בי"ד וכ"כ בה"ג וע"ש מרבותינו למורים שאם אין בידם מגילה מוצא שקדימו ויקראו ממה שלא יקראו כלל וכ"כ בשיטי דברסי בירושלמי פ"ק דמגילה תניא כל החודש כשר לקריאת מגילה שנאמר והחודש אשר ינהך להם מינן למחר ממר רבי חלבו ולבבל עד ט"ו לא לתימא כל החדש כשר לקריאת מגילה בשביל הולבי דרבים אין בידם מגילה אבל בספינה אין בידם שהרי קודם ר"ח ואפי' קודם י"ח כ"ל מדלא אמר רבי חלבו ולבבל מי"ח עד ט"ו והשתא דתוספתא דתמצר לו לקרות עמהם רמביי"ם עכ"ל וכ"כ בה"ג בשם ס"ו (ד) שאם יודע שלא יהיה לו מגילה בי"ד חייב לקרותה קודם שיצא לדרך אפי' מתקלת החודש והר"ן כתב בפ"ק ופ"ל כתוב בספר התאור תניא בברייתא כמרים ליס והיונה לדרך קורין בי"ג כי' עליה ר' לפרים להא דרב ודרב אסי דתניא לה קריאה שלא בזמנה כגון שחל י"ד בשבת לבני פרזות אין ט"ו לבני כרכים אבל ט"ו ויש לומר קריאה כלל דהא בטלי להו וכרייתא זו לא הזכירה אלא בי"ג שלבד אלו דברי הרב ז"ל ואני אומר הוא הדין לי"ח וי"ט וכלשון הוא ר"ם שהשמיענו למעון עליו בשעת הדחק בגון מפרש ליס ויושלם בשיירא שמאחר שהתירו לו בי"ג ה"ה לי"ב וי"ח ובירושל' גרסי' רבי אלא בשם ר' יהודה כל שאמרו חכמים מתקומו ובלבד בשביה ומן נרסינן בירושל' מפרשי ימים והולכי מדברות קורין בדרכן ובריישא בעבריה כתשמש מ"ש י"ל הא לשמשיה ליה הא דלא משמיה ליה עכ"ל וכ"כ בה"ג בשם הרמ"ה בכי"ם וי"ב וי"ג יכול לקרותה ע"כ וכ"ל דהכיא בירושלמי לכל החודש כשר לקריאת מגילה לא ס"ל לתלמודא דילן מדלא מייתי לה ות"ח בשעת הדחק שמ"מ בענין אחר כלל כדאמי הוא בירושלמי לסמוך עליו ומיהו כל שקרא שלא בזמנה אם נזדמנה לו מגילה בזמנה חוזר וקורא כדילן בן כפר שקדים ליום הכניסה שהם היה בעיר בי"ד חוזר וקורא שהכם (ה) :

כתב שבלי הלקט בן עיר שהיה בה בספינה או בדרך ולא היה עמו מגילה וגזדמנה לו בי"ו קורא אותה בו ו וכ"ר יעקב הביא ראיה לדבריו מדגרסינן בירושלמי כל החודש כשר למגילה ובלבד עד ט"ו (ו) ואם יש מי שמתפלק בדבר יקרא בלא ברכה ע"כ :

וקורין אותה בלילה וחוזרין וקורין אותה ביום שיאמרו בריי"ל בפ"ק (ד ·) וכבר כתבה רבי' נסי' תרמ"ו : **ומ"ש** ושל לילה זמנה כל הלילה ושל יום זמנה כל היום פרק שני (כ ·) מנין כל היום כשר לקריאת מגילה זה שכלל דבר שמצותו ביום כשר כל היום ודבר שמצותו בלילה כשר כל הלילה : **ומ"ש** מכאן ואילך עד סוף היום ואם קראה משעלה עמוד השחר יצא משנה שם : קראוה בשדר רחמן ואח"כ בא לעבר בשנה קורין אותה בשדר שני משנה שרק קמא (ו :) ותייק מינה גמרא היא לענין סדר פרשיותיה זה וזה שוין כלומר שאם קראו כל' פרשיות ברחמן ג"כ לחזור ולקרותן בשני : ב"ח מני מתני' לא ת"ק ולא ר"א בר' ולא רשב"ג ומסיק דמתני' רשב"ג היא דאמר אפי' סדר פרשיות אי קרי בראשון קרי בשני ופסק רי"ו הלכה כרשב"ג א ולכן הנוסחא האמיתית כדברי רבי' וכן הפרשיות שנישנו בברייתא אלו ועשותן בשני ולאשוקי מספרים דגרסי' אשבא ופ"ם יש לתמוה וכו' :

ויש לתמוה על רבינו למה הוצרך לכתוב זה דכיון שאנו קוראין ע"פ התכון לא שייך למימר קראו את המגילה בחדר ג' וחמ"ר ראו לעבר השנה ושמעו שכתב כן ללמדנו שאם טעו בני העיר ושנו שיעור שנה פשוטה וקראו המגילה והפרשיות בשדר רחמן ואח"כ נודע להם שהיא מעוברת חוזרין לקרות המגילה בשדר שני ומיושב לרבינו היטב :

תרפט הכ חייבים בקריאת מגילה כהנים לוים וישראלים בריותא בריש ערכין (ד :) ופרי' הש פשוטה מי שיש לה תחיבי מלן מחיב ומשני לא בריכה ליכתל מעבודתן כלומר רב יהודה אמר שמואל כהנים בעבודתן ולוים בדוכן וישראל במעמדן מבטלין מעבודתן וכהים לשמוע מקרא מגילה : **ומ"ש** רבינו עבדים כל זמן ומחר וכו' מפני דכל הני מיחייבי בתום' ומשום דנקט כהנים לוים וישראלים מיבעי לימנקט הני כי היכי דלא תיתח כהנים לוים וישראלים זוקא הוא דמחייבי : **ומ"ש** ועבדים בעבדים משוחררים מיירי וכדכתבו הרמב"ם וסמ"ג דלזילו עבדים עבדות מלן נשים שהזכיר מח"כ הוא מלמד דכל תלות שהשעה חייבת בהן בעבד נמי חייב בהן ומש"ה שפן חיוב בשאר מצות בשאר מצות שהם היו בכפף שכנה כיון דחזקו הוא מחוייב בהן ומיהו לדברי המפרשים לפ"ה הן היו בחזקו הכם היינו לומר שע"י שהה נעשה הכם מפקר לפיכך ללמוד מנשים לעבדים וכיון דכל תלות עשה שהזמן גרמן עבדים פטורים : **ומ"ש** ומחבנין נמי הקטן בה כ"כ הרמב"ם ופשוט הוא : **ומ"ש** ונשים נמי חייבות בקריאתה בריש מגילה (ד ·) לתר ריב"ל בתקרת מגילה שפן הן היו בחזקו הכם :

ומ"ש

דרכי משה

בשיירה או היה של חים או במדבר ביום י"ד קורא ביום י"ד דכיון שאינו במקומו הולך אחר רוב העולם עכ"ל : (ג) ומה שנהגין לחלק מחנות עניים בו ביום כ"כ הר"ן ספ"ק דמגילה ע"א דבשמקדימין הקריאה נהגים מתנות עניים ביום הקריאה דלא כמרדכי פ"ק דמגילה ס"ק גובין בו ביום ומחלקין בו ביום ומקשין שמחה בזמנה עכ"ל ואפשר לבבות מעות לצבות בשבת אף המרדכי הנזכר בע"ש ובתב הר"ן פ"ק דמגילה דף שכ"ד ע"ב בשמקדימין לקרות ביום י' מ"ם הסעודה אין עושין עד יום א' ובתב דיש חולקין וס"ל דעושין הסעודה בע"ש ביום הקריאה ובבלבו כתב כדברי הר"ן : (ד) וכ"כ מנהגי מהר"א מינא : (ה) וכ"כ הבלבו : (ו) וכ"כ הבלבו : (ז) ב ומשמע

מרדכי

הדושי הגהות

תרפט א עיין מה שנדפס על זה בראש הספר ומה שפלפל הרב"י בזה בתשובתו : ב כל זה עד סוף הסי' נדפס בפורים שלפנינו בכרי שאה"ו בטעות ואבתנו השתקנתו פה :

בר"מ

סתם דברים שבעבים להשתח לפירש"י דנשים תוכיחות לאנשים וה"ה עבדים שמלו ועבלו לשם עבדות ולבה"ג דנשים אינן מוכיחות לאנשים וה"ה עבדים נמי לא חש"ל כ' עבדים משוחררים ודעת הסמ"ג דנשים אין מוכיחות לאנשים כתבותו בדברו לפיכך כ' עבדים משוחררים אבל בתמ"ס כתוב דנשים מוכיחין לאנשים וכמו שפירש ה' המניד ס"ב מ"ם עבדים שאינן משוחררים אלא שחציו עבד וחציו בן חורין אפי' מינו אינו מוציא : חש"ו אפי' הגיע לחינוך אינן מוציאין אחרים ידי חובתם ור"י מבשיר בקטן בין שהגיע לחינוך וב"ה ז"ל פסק כוותיה וא"א ז"ל הביא המשנה בצורתה וא"כ דעתו לפסוק בת"ק וב"כ בה"ג יחוש' ריב"ל הוה מבניש בני ביתיה וקרי קמיהון מבאן ניהגין במקצת מקומות להביא קטנים וקטנות לשמוע מקרא מגילה

ומ"ש ופירש"י שמוציאות לאנשים י"מ דרוש ערכין כתב כן מהא דקאמר התם הכל כשרים לקרות את המגילה תנא למתוויי מאי למתוויי נשים ועשו משום דעיקר הנס היה ע"י אסתר וכתב הרב המגיד שכן נראה שהוא דעת הרמב"ם : **ומ"ש** רבינו בשם ה"ג בתבותו התום' ברוש ערכין ובריש מגילה והרא"ש כ' בריש מגילה דכרי רש"י ודכרי ר"ג ולא ככריע ום"ת דכרי רש"י טעות כדעת ה"ג ולא מהל הר"ן כתב על דברי ה"ג ואין זה מחוור אלא שראוי לחוש להחמיר ומהרדכי כתב שראוי"ה פסק כה"ג ורמזוי מתוספתא דמגילה נשים ועבדים וקטנים פטורים מלקרות את המגילה וכה"ג נרם הכי גריס"ל נשים חייבות בהשמע את המגילה והכי איתא בירושלמי ה"ב אמר רב קפרא צריך לקרותה בפני נשים וקטנים שאף הן היו בהומה הנם בספק וכו' ואפה לא תקשה לריב"ל מהתום' דהא נשים חייבות בקריאה והכיון דערכין י"ל לפי פירוש ה"ג דהא דקאמר נשים כשרות בהקרא מגילה פי' להוציא נשים כיוצא בהקרא מגילה לרבנין ורהא לרבנין"ה נשים מברכות על משמע מגילה ואפי' מי קרי לעצמן מספקא לרבנין"ה מי קטן מני לאפוקי נשים דשמא אע"ג דתרוייהו פטורים מקריאה וחייבים בשמיעה לעולם אין מוציא כשום כלאיתא בפרק מי שהחיינו (קנא) גבי חרש שוטה וקטן הי מיגייהו עדיף עכ"ל : **וב"ה** כתב כי היכי דנשים מוציאות לעצמן ואינן מלטרפות לברכת חיימון ה"נ מאן מלטרפות לעשרה לכתחילה הר"ן כתב כי היכי דנשים מוציאות לעצמן ואינן מלטרפות עם הכתבים בזיימון היינו כאני לנשים ואפה אחת ומשכחת לה לאפה מוציאה לאנשים בב"ה היכא דאיכא ג' אנשים ואפה אחת דהאנשים מלטרפים לזימון ואפה יכולה להוציא לאנשים בברכת חיימון דעיקר קפידא בזירוף משום פרהסיא וה"נ בקריאת המגלה אף על פי דאפה מוציאה לאנשים אפי' הכי אינן מלטרפין לעשרה לכתחלה משום פרהסיא אלא בעינן עשרה אנשים בלא נשים והר"ן ז"ל השיג על דברי ב"ה ואחר דאפשי לאפה אינה מוציאה לאנשים בברכתם וכו' וברהא אפשי סומר עיקר כלישנא בתרא מוציאה לאנשים בברכת המזון ואין זה הפנה כיון דיש דעות אומליאין לאנשים כדפרי' :

ואנדרוגינוס מוציא מינו ולא אף שאינו מינו בחומשת הנזכר ומיהו דכשרינן ליה דבריה נפני עצמו הוא עיין בת"ם לעיל בסי' תקפ"ט בהלכות סופר • ועומעים וכו' אינה לחיוב לפירש"י דנשים מוציאות לאנשים ב"כ עומעם אחתי לא ומסת"ק הוכיח מכאן דאינן מוציאות לאנשים ורהיא לי לפירש"י אף תוספתא דלעו כהלכתא ואף ב"ב דעיתעם מוציא אפי' לזכרים דכעל כרחך לריך לומר לפירוש רש"י דסיפא דתוספתא דהני נשים פעורות דלעו כהלכתא כמו שכתבתי לחעלה ורבי לפי שחוכם לחוחרה בפלוגתא דרבנהתא לכך כתב התוספתא דעומעם הוו מוציא אפי' חינו ואחלי טעמא נחי חי אחלינן עבד ואלינן בן חורין אפי' חינו אינו מוציא דכיון דיש בו לד עבדות שהוא כדין נשים חינו מוציא לכך אחרים של אחרים ומכל מקום לעלמו הוא מוציא אחרים שכך עבדות שבו מוציא בקריאת מגלה ואינו דומה לשופר שכך עבדות שבו פעור לגמרי הילכך אפילו לעלמו אינו מוציא ודו"ק : **חש"ן** אפילו הגיע לחינוך וכו' כסוף פרק שני דמגלה תנן הכל כשרים לקרות התגלה חוץ מחרש שוטה וקטן וה"א מכשיר בקטן ואיכא תרי מוקימתי בגמרא לפוקימתא קמייתא תתניתין ר' יוסי היא דאחר הקורא את שמע ולא השמיע לאזניו לא יצא והלכך חרש הקורא את המגלה כיון שלא השמיע לאזניו לאו בר חיובא הוא ואינו מוציא אחרים ידי חובתן ובכיון שוטה וקטן ואוקימתא בתרייתא לפסקנא דגמרא דקאי אדלא השמיע לאזניו אלא שהגיע לחינוך אפילו הכי יוצא ידי חובתו ר' יהודה ור' מתני' כולה ר"א היא דאחר הקורא את שמע ולא השמיע לאזניו יצא ואסורי מספרת והכי קאמר הכל כשרים לקרות את המגלה חוץ מחרש שוטה וקטן שלא הגיע לחינוך אבל קטן שהגיע לחינוך אפילו לכתחלה מותר ידי חובתן שר' יהודה מכשיר בקטן ולפי זה יש לדקדק שוטה וקטן מאי דניקא דייקי אחרים דאחר שהגיע לחינוך אפילו לכתחלה לא מהל דניעבד שפיר דיי לכשמיע לאזניו יצא אבל שוטה וקטן אפילו דיעבד לא יצא והתוספות קשייתא הא דסכירא ליה לת"ק דקטן אפי' דיעבד לא חיימו אפי' הגיע לחינוך דאחר"י דמכשיר בקטן אפילו לכתחלה דמיירי בהגיע לחינוך נשמע לת"ק דאפילו לכתחלה לחינוך לא ע"ש והכא מ"ש רבינו וב"ה פסק כותיה ברהא עשאו לכשירא ליה לתוקימתא בתרייתא עיקר דהיא מסקנא דתלמודא וכולה ר' יהודה היא ואיכא תלת דפליגי עליה בתתניתין אבל הרמ"ה שהניח כאורחה נרהה חתנו דכשירא ליה כתוקימתא קמייתא שפסק כתנא קמא דהוא סתם ואף על פי שאחריו תחלוקת דרבי יהודה אין זה סתם ואחר כך תחלוקה אלא אי סתם חזינ כרבים לגבי יחיד כמו שפירשו התוספות בריש פילה ובפרק החולץ [דף מ"ד] גב"ד והילחא אלא שקשה לפי זה שהא אפילו דיעבד לא וכרבי יוסי ווה הפך התמקנת דפרק היה קורא את שמע ולא השמיע לאזניו יצא ואפשר לומר דאע"ג דתתניתין ר' יוסי היא הקורא את שמע ולא השמיע לאזניו יצא ואפשר לומר דאע"ג דתתניתין ר' יוסי היא ואפשי לן כר' יוסי בהקורא את שמע ולא השמיע לאזניו ת"ח בר חיובא הוא כיון דשמיע לאזניו ה"א הקורא קרי"ל כר' יוסי וכבה"ג מיהו לן לחיוב נרחין דברי ר' יוסי בהקורא את שמע ואפשי לן כוותיה ונרחין דברי ר' יוסי בחרש הקורא במגלה ואפשי לן כוותיה והיינו הקורא את שמע ע"ג דלא השמיע לאזניו ת"ח בר חיובא הוא כיון דלאו בר שמיעה הוא לא להשמיע לאזניו אם היה רוצה לכל הרש הקורא התגלה כיון דלאו בר שמיעה הוא כל עיקר לאו בר חיובא הוא ואינו מוציא אחרים ידי חובתו ולפ"ז מי שאינו חרש ואינו שומע

ומשום הת לאזניו תע"ג דאינו

כשים כיוצא בזה ומהרי"ו מי לי מי לי בשלמא לרבנין"ה דנשים מברכות על משמע מגילה ואפי' מי קרי לעצמן מספקא לרבנין"ה מי קטן מני לאפוקי נשים דשמא אע"ג דתרוייהו פטורים מקריאה וחייבים בשמיעה לעולם אין מוציא כשום כלאיתא בפרק מי שהחיינו (קנא) גבי חרש שוטה וקטן הי מיגייהו עדיף עכ"ל : **וב"ה** כתב כי היכי דנשים מוציאות לעצמן ואינן מלטרפות לברכת חיימון ה"נ מאן מלטרפות לעשרה לכתחילה הר"ן כתב כי היכי דנשים מוציאות לעצמן ואינן מלטרפות עם הכתבים בזיימון היינו כאני לנשים ואפה אחת ומשכחת לה לאפה מוציאה לאנשים בב"ה היכא דאיכא ג' אנשים ואפה אחת דהאנשים מלטרפים לזימון ואפה יכולה להוציא לאנשים בברכת חיימון דעיקר קפידא בזירוף משום פרהסיא וה"נ בקריאת המגלה אף על פי דאפה מוציאה לאנשים אפי' הכי אינן מלטרפין לעשרה לכתחלה משום פרהסיא אלא בעינן עשרה אנשים בלא נשים והר"ן ז"ל השיג על דברי ב"ה ואחר דאפשי לאפה אינה מוציאה לאנשים בברכתם וכו' וברהא אפשי סומר עיקר כלישנא בתרא מוציאה לאנשים בברכת המזון ואין זה הפנה כיון דיש דעות אומליאין לאנשים כדפרי' :

ואנדרוגינוס מוציא מינו ולא אף שאינו מינו ושומעום ומי שחציו עבד וחציו בן חורין אפילו אינו אלא מוציא אחרים ידי חובתן ב"ק ת"ק דתגלה וכבר נתבאר בסי' תקפ"ט לענין תקיעת שופר ואפשר שאחם למד לענין תקרא מגילה וכבר נתבאר שם דחנינו עבד וחנינו בן חורין אפילו עלמו אינו מוציא ולא חצה דכיון דאינו אלא מוציא אחרים ידי חובתן אבל לפי שאחם רבינו כאן לפי שסמך על מ"ש שם ומיהו אם הוא סומר העבדים שחלו ושבלו לשם עבדות מיירי בחקרא מגילה כשם שנשים חייבות אחי שפיר אלא הזכיר כאן לחיוב מוציא אח עלמו וגם בחוספתא שהביא הרמ"ה לא נזכר משום דכיון דלא שייך לחייבו כיצ לא אחי לד עבדות ומפיק לד מירות דהא לד עבדות נמי חיובי מחייב מוציא הוא אח עלמו וח"ת מהאי טעמא מוציא ג"כ אח אינו ו"ל אע"כ שחצי נדדיו הוא חייב מ"מ מחמר שהוא מורכב מעבדות ומירות כיון דאין לד עבדות ניכרת לעלמו ולד מירות לעלמו אינו רשאי להוציא אח אחרים אפי' אם אותם אחרים מורכבים ג"כ מעבדות ומירות וע"כ כ"ל טעם זה לדעת רש"י שכתב דנשים מוציאות אח האנשים ופ"ה טומעום אינו מוציא אינו ומעמת דעתם דאפי' אם העומע נקיבה ואפי' אם העומע טומעום דסד"א כיון דתרוייהו הד אינו ניהו נקבי אהדדי ידי חובתן קמ"ל דלא מהום דנשים שמוציאות אח אחרים י"ל יהא ניכר אם הוא זכר או אם היא נקיבה ולא תיקבי מאנדרוגינוס שמוציא אח אחרים מינו דהאם שאני שכבר הוא ניכר שהוא בריה בפני עלמו :

חרש שוטה וקטן אפי' הגיע לחינוך אינן מוציאין אחרים י"מ ודבי יהודה מכשיר בקטן ומשנה כפ"ג דמגילה (יט :) הכל כשרים לקרות את המגילה חוץ מחרש שוטה וקטן ור' יהודה מכשיר בקטן וכתבו התום' דע"כ בקטן שהגיע לחינוך מיירי דאי בלא הגיע לחינוך מ"ט דר"י ומ"ש אי הכי מאי טעמייהו דרבנן דכיון דמקרא מגילה דרבנן זכיתי דרבנן זכיתי כדרבנן כדאמרינן בפרק מי שחמו (ך :) גבי בן מנרך דאתי לחנויו מע"פ שהוא קטן ויוצא בברכתו ומוקי לה התם בדאיכא שיעורא דרבנן ואתי הקטן שחיובו דרבנן ומפיק לאו ה"ג ניחא כי כבר חירלו ללא דחי דקריאת מגילה ליכא חיובא אפי' בגדולים אלא מדרבנן וקטן אינו מוציא אלא מדרבנן בשב־ אחא ואכדול ליכא אלא חד דרבנן במגילה ולא אחי חרי דרבנן ומפיק חד דרבנן : **ומ"ש** רבינו שדעת הרמ"ם לפסוק כת"ק כך נרהה שהוא דעת הרי"ף והרמב"ם ואחא הקטן חון מחרש כתב הר"ן כאי חרש להכא אפי' מחדבר ואינו שומע ואינו מדבר אבל חרש המדבר ואינו שומע לא מזי למקרא דאחיא לה כר"י ואחר כ"ש דאינו שומע ואינו מדבר ה"ו כפקחים לכל דבריהם כדאיתא בפרק מי שהחיו (עח :) אפ"ה חרש המדבר ואינו שומע לא מזי למקרא דאחיא לה כר"י ואחר כ"ש דאינו שומע ואינו מדבר ה"ו כפקחים לכל דבריהם כדאיתא בפרק היה קורא (עו :) הקורא את שמע ולא השמיע לאזניו לא יצא וכיון דאיכא לא נפיק נופיה לאחריני נמי לא מפיק עכ"ל ודבריו מבוחרים בגמרא דקאמר מתן תנא חרש דשבד נחי לא אמר רב אחא ר' יוסי היא דתנן הקורא את שמע ולא השמיע לאזניו יצא ור' יוסי אומר אף הקורא את שמע ולא השמיע לאזניו לא יצא ולפ"ז לא קיימא לן כי האי מתני' דהא בפ' היה קורא מיפסיקא להכחא אם בגמרא דלא כרבי יוסי וא"כ חרש המדבר ואינו שומע מוציא אח אחרים ידי חובתם והלא כתבתי לעיל בשם הרמב"ם שפסק בפ"ו מהלכות מגילה שאם היה הקורא חרש השומע אחנו לא יצא וכן יש לחמוה על הרי"ף והרא"ש שכחבו המשנה כצורתה ומשמע דס"ל דהלכה כיוסי ואפשר לחזק ולומר שהם סוברים דתע"ג דתלמודא מוקי מתניתין כרבי יוסי היינו לי מחרינן כי היכי דפליגי בק"ם פליגי במגילה אבל כיון דחזינן דרבי קיימ"ל כר' יוסי בכל מקום אין לנו לחלק ביניהן וכ"ת מאחר שהרמב"ם לא הזכיר אלא הקורא את שמע ולא השמיע לאזניו ומשמע דאפילו חרש המדבר ואינו שומע מוציא אח אחרים ידי חובתם ולא כתב שום חילוק בדבר יש לומר דס"ל כרבי יוסי דאמר הקורא את שמע ולא השמיע לאזניו לא יצא ומשמע דאפילו חרש המדבר ואינו שומע מוציא אח אחרים ידי חובתם ולא כתב שום חילוק בדבר יש לומר דס"ל כרבי יוסי דאמר הקורא את שמע ולא השמיע לאזניו לא יצא ומשמע דאפילו חרש המדבר ואינו שומע מוציא אח אחרים ידי חובתם ולא כתב שום חילוק בדבר

ירושלמי ריב"ל הוה מכניס בני ביתיה וקרי קמיהון בפרק בתרא דמגילה :

הקורא

דרכי משה

מדברי הב"י שס"ל שנוסחא האמיתית היא בספרים אבל הפרשיות א"צ לחזור ולעשותן אמנם במקצת נוסחאות איתא דכל הפרשיות שעשו בארר ראשון צריך לחזור לעשותן בשני וכ"מ בגמ' פ"ק דמגילה (ו) וכ"ה דברי הרא"ש וכ"כ מהרא"ש מפראג שכ"ה הנוסחא האמיתית :

רפט (א) ובא"ו פסק הלכה לפעשה בדברי רש"י אבל מדברי הרא"ש ור"ן נראה דיש להחמיר כדברי בה"ג וכ' המרדכי פ"ק דמגילה דף צ"ד ד"ה ר"ג לראבי"ה :

תרצ הקורא את המגילה עומד מי יושב יצא ר״פ (כפ :) וכתב הרן דיצא למו דוקא לחפי׳ לכתחילה נמי :

ומ״ש רבינו אפי׳ שניים ואפי׳ י׳ יכולין לקרותה ביחד משנה וכרייתא שם ופסק ע״ג דכתורה מן הקורא אלא ג׳ מגילה שמא יכוין ויפטיק למו יכולי דעתייהו ותשתמעי כל הך קולות :

וצריך לקרותה כולה בפ״כ.דמגילה (יט ׳) תנן מהיכן קורא אדם את המגילה ואוקי׳ בה ר״ח ר׳ אומר מומר כולה רבי יהודה אומר מפני יהודי יהודי רבי יוסי אומר מפני הכהנים הגדול ואפיקפיק להכתת גברתי כדברי האומר כולה :

ומ״ש ומתוך הכתב ומפי קרמה על פה לא יצא (יז ׳) : **ומ״ש** הלכך צריך שתהא כתוב כדברי האומר כולה ואפי׳ למ״ד מפני יהודי צריכה שתהא כתובה כולה :

ומ״ש ודוקא לכתחלה אבל בדיעבד אם השמיע כה הסופר תיבות אפי׳ עד הציה וקראה הקורא על פה יצא אבל ביותר מחציה אפילו הן כתובות אלא שהם מטושטשות ואין רישומן ניכר פסולה : קראה סירוגין פי׳ שפסק ושהה בה ואח״כ חזר למקום שפסק אפילו שהה כדי לגמור את כולה יצא (כ) :

קראה סירוסין פירוש שקרא פסוק הראשון ודילג השני וקרא שלישי ואח״כ חזר וקרא הב׳ לא יצא דהוה ליה למפרע והקורא למפרע לא יצא הלכך אם דילג הקורא פסוק לא יקרא לפניו ויחזור ויקרא הפסוק שדילג אלא יתחיל מהפסוק שדילג ויקרא משם ואילך מגילה נקראת בכל לשון ובלבד שיבין אותו הלשון ושתהא כתובה באותו לשון אבל אם אינו מבין בלשון שקורא בו או

תרצ הקורא המגילה עומד או יושב יצא משמע בדיעבד דאפילו לכתחלה לא יקרא יושב ובירושלמי קאמר בצבור מפני כבוד הצבור ואפי׳ עשרה יכולין לקרותה ביחיד וצריך לקרותה כולה ומתוך הכתב ואם קראה ע״פ לא יצא הלכך צריך שתהא כתובה כולה לפניו ודוקא לכתחלה אבל דיעבד אם השמיע כה הסופר תיבות אפי׳ עד הציה וקראה הקורא על פה יצא אבל ביותר מחציה אפילו הן כתובות אלא שהם מטושטשות ואין רישומן ניכר פסולה : קראה סירוגין פי׳ שפסק ושהה בה ואח״כ חזר למקום שפסק אפילו שהה כדי לגמור את כולה יצא (כ) :

קראה סירוסין פירוש שקרא פסוק הראשון ודילג השני וקרא שלישי ואח״כ חזר וקרא הב׳ לא יצא דהוה ליה למפרע והקורא למפרע לא יצא הלכך אם דילג הקורא פסוק לא יקרא לפניו ויחזור ויקרא הפסוק שדילג אלא יתחיל מהפסוק שדילג ויקרא משם ואילך מגילה נקראת בכל לשון ובלבד שיבין אותו הלשון ושתהא כתובה באותו לשון אבל אם אינו מבין בלשון שקורא בו

מתניתא מה שהכניס הריא״ף דברי רב יוסף לכאורה כיון דהלכתא כר׳ יהודה דאפי׳ בק״ש ועל ג׳ ס״ל לה היה צריך להכניס דברי רב יוסף כמו שהקדים ר״ה יומה לכם מכל למאי שכתבתי מתני׳ שפיר דמהכניס דרב יוסף שמעינן פירושא דמתניתין דהכל כשרין לקרות את המגילה שהכניס הרב זי״ל בהלכותיו בלורתה פ״ב דמגילה ולפי דעת הריא״ף מתניתין למו טלה כרבי יהודה היא דמאי דתמיך תלמודא לגוקמי מתניתין כולה כר׳ יהודה וחסורי מחסרא הוא ליישב מנהג דקיי״ל כר׳ יהודה בק״ש ולא השמיע לאזנו יצא הלכך דמקיימ לגוקמיה מתמא דמתניתין לגיכא דהילכתא כדתנן התם בפרק היה קורא וכפ״ב דמגילה וכיון דלרב יוסף בשאר מנות ד״ה דיצא ס״ב סתמא דמתני׳ בחרש הקורא המגילה לכתחלה לא מכל דיעבד יצא ד״ה היא ולא פליגי אלא בקטן ובהגיע לחינוך ורבי יהודה מכשיר בקטן ולית הילכתא כוותיה וכך פסק בעל המאור בפרק היה קורא והכ״י נמי הביא ספר מורחות חיים שכתב כשם הרמב״ם דוקא שומע וקטן הוא למיו מוציא מחריש י״ח וכן ירמה עיקר ואפשר לפי דעת הרמ״ם כך היה והילכך נקטינן דחרש מוציא

מחרים י״ח דיעבד וקטן אפי׳ הגיע למחך מיו מוציא אפי׳ דיעבד כ״ל :

תרצ הקורא את המגילה עומד מי יושב יצא ר״פ הקורא עומד . ומ״ש משמע דדיעבד וכו׳ פי׳ דכיושב דיעבד אין לכתחילה לא ומאי דקתני נמי הקורא דמשמע דיעבד משום יושב נקט הכי וכ״ק הקורא את המגילה יוצא בדיעבד כיושב כעומד ולמי אפי׳ לכתחילה דאי עומד ולמי אפי׳ מפשר בלי עומד מו יושב ומ״מ קשה ל״ל למנקט למיתני עומד ויושב כיון דדין עומד הוא כדין יושב ונראה דאפי׳ למיתי מיניה דמגילה דוקא הוא דיעבי הכי משמ״כ בתורה דעומד דוקא וכדתניא מפ״ב בתורה מנה״מ מ״ר מנהו דאמר קרא ומקרא פה עמוד עמדי אבל יושב אפי׳ דיעבד לא ונראין לאזור ולקרות מעומד ל״ל . ומ״ש וכיוצלמי קאמר דאפי׳ לכתחילה כ״כ הרב המגיד וכ״פ הר״ן וכן ולמי עיקר . ומ״ש והרמב״ם כתב אבל לא יקרא לכתחילה יושב בגמור כו׳ פירוש דגם הוא סובר דאפי׳ לכתחילה קורא יושב אלא שסובר דבגמור לכתחילה הוא דאיכא קורא יושב מפני כבוד הצבור ושמעו לכל מילי דמיושיבון לכבוד צבור בקריאת התורה ה״ה במגילה דהא טעם שניתם אחד ולפ״ז יראה דאפי׳ בדיעבד הרמב״ם כשיש מוציאות למשים בתקרת מגילה ולפ״ה בגמור לכתחילה הוא דאיכא קורא יושב אבל בדיעבד אפי׳ יושב מוציא כמו בקריאת התורה : **ומ״ש** ואפי׳ י׳ בריותא שם ומסיים בבריותא מ״ב כיון דתכניסא יכני דעתייהו ושמעי ונריך לפרש דוקא מפשר לתרי קלי דמשמעי כ״ת אלא שאין השומעין מכוונין לקול שני הקוראים מפני שירב ב׳ הקולות אבל מגילה מנו לחביבה להו יכני דעתייהו למשמע דהא מפשר הוא אבל מי מפשר לפרש דפ״ה לתרי קלי דמשמעי לפ״ב במגילה נמי מפשר יקאו כן פי׳ הרמ״ם וכדרך זה כם דברי הכתת מאירי בפרק רמוהו ב״ד למענין סופר ועי׳ בח״מ לתשלה כמי תקפ״ט : **ומ״ש** וצריך לקרותה כולה בפ״כ דמגילה מנן מהיכן קורא אדם את המגילה ומצא בה י״ח ר״מ אומר כולה ר״י אומר מפני יהודי ובגמרא אמר רב הלכה כדברי האומר כולה ואפי׳ למ״ד מפני יהודי צריכה שתהא כתובה כולה : **ומ״ש** ומתוך הכתב וכו׳ משנה שם קראה על פה לא יצא : **ומ״ש** ודוקא לכתחלה וכו׳ ת״ר הכותב כה הסופר תיבות או פסוקי׳ וקרעלן הקורא כתרגום יצא . מיתיבי היו כה תיבות מטושטשות או מקורעות שם רישומן ניכר כשרה ואם נמחו פסולה ל״ק הא כה בתקנה והכא בשהה דתקנה כשרה היינו פחות מרובה דכל שהוא רובא לגו מקנה מקרי וכן מבואר ברמב״ם ובטאר״י וז״ל בהאיירי בתלי דמסיק ואפי׳ למ״ד מפני יהודי צריכה שתהא כתובה כדברי האומר כולה פירוש לכתחילה צריכה שתהא כתובה כולה מכל מקום בדיעבד הא מתרגין ליה מכל מקום כה הסופר פסוקים עד רובה ולא רובה בכלל וקרעוה על פה יצא עכ״ל וכך הם דברי רבי ואיכא למיתיק מדתנן התם בגמרא אהא דתנן כתב חם כיון לבו מתי הוא ע״פ לבו ולא ה״ל מי דקא מסדר פסוקא פסוקא וכתב ליה כי כיון לבו מתי הוא ע״פ הוי אלא דכתב פסוקא וקרי ליה ומי יצא וכתירוץ הלכה כדברי האומר כולה ואפי׳ למ״ד מפני יהודי צריכה שתהא כתובה כולה אלא למנחה מגילה קמיה וקרי ליה ממיה פסוקא וכתב ליה אלמא דמתני דקתני דמתניתין דצריכה שתהא כתובה כולה לעכב מתרגין דצריכה שתהא כתובה כולה מכל דיעבד ולא דמי דקרי לה עד הניה קורא על פה היה כיון דאיכתב רובה ומאי דקרי לה כתב לה רובה ומאי דקרי ליה אמי יוצא בה ר״ח דהלכה כדברי האומר כולה וכל מאי דקרי לה מקמי הכי למו כלום הוא דמכי מיתין שתהא כתובה כולה ולפחות בדיעבד בעינן רובה והכא מפי רובה לה הוי כדפי׳ והרן ז״ל בשם הרשב״ם

פסק מכח הני סוגיא דמתחלה מיהו יוצא בה מפי׳ דיעבד ולא בכרמ״ם ומביאו ב״י ולפע״ד נראה כדעת הרמ״ם וכיצו :

הילכך אם דילג וכו׳ נראה דלמאן דמתרגין דצריכה שתהא כתובה כולה לעכב מתרגין הכי דאם תימא דוקא בדילג פסוק אחד ומפ״כ קורמו מפי׳ דיעבד כ״ל : משמע דבכולה מגילה אפי׳ בדילג פסוק אחד ומפ״כ קורמו מפי׳ דיעבד כ״ל : משמע דבכולה מגילה אפי׳ בדילג פסוק אחד ומפ״כ קורמו מפי׳ דיעבד כ״ל : משמע דבכולה מגילה אפי׳ בדילג פסוק אחד ומפ״כ קורמו מפי׳ דיעבד כ״ל :

תרצ (א) וכתב המרדכי פרק הקורא שפר ע״ב אמר לחזן לקרות תמגילה עד שאומרים לו קרא מכ״ל : (כ) ובתשובת הרשב״א סימן רמ״ד דאף אם הוא שוח ביניהם אין צריך לחזור

קראה מתנמנם ולא תיר

שקורת הדילוג לכסוף ליה לן בה קמ"ל דלמ"ד לא יצא : לא משנה סז ובגמרא ה"ד מתנמנם ניס ולא ניס תיר דקרי ליה ועני ולא ידע להדורי סברת וכי מדכרי ליה מזכר וכתבו התוספות ספ"ק דתעניח ניס ולא ניס שייך לומר בתחילת שינה תיר שייך לומר בסוף שינה שנת להקין משנתו והקשו ע"ז מפרק ערבי פסחים ופירשו דהכל בתחילת שינה ולא דמ"מ ה"ה דיהיר הוי טפי מניס וכן להיפך מ"מ דניס הוי טפי מתיר הילכך ניעטרך למיתר תרווייהו וכן היה דעת הר"ן בפ"ב דמגילה דהכל בתחילת שינה ע"ש ומשמע לפ"ז דלא יצא בקריאה מתנמנס אלא בדקרא' בתחילת שינה אבל בסוף שינה לא יצא והך דירושלמי דהיה יחיד קמיה דר' שעיה וקא מתנמנס וא"ל חזור בך דלא כיונת היינו לומר שהיה קורא מתנמנס בסוף שינה אבל מ"מ היה קורא בתחילת שינה ולא יצא אבל קריאה מהנמנם בסוף שינה יצא ומיהו דוקא דהוציא מפיו יצא ומכיולו כ"ז ומיהו דוקא בתחילת שינה כדפי' והכי נקטינן :

ומ"ש וכן מ"ם כי' מגילה והורסה פי' או שדרס שקורת פסוק והורסו יהוא משנה מ"ם דרסה ומגיה מ"ם כיון לבו יצא ואם לאו לא יצא וסובר רבינו דהאי מ"ם כיון לבו לכדאיתא בגורסה דילמא קורא מוקו בקריאתו קאמר לעיכוב לבו לעצמו הנאת עיכוב בוונה כדלעיל בפי' תקפ"ט ומתניתה קאמר דלעיל ג"כ עיכוב לקרותה כראוי ולא כמי שקורא להגיה שמדקדק לקרות ע"פ התכורת ביכרות ויקרוק כמיבעיתן שזה לא קרא כולה בטעות ודוקא בטעות דיהודיים לית להן בה בקי אלא קונה בטעות לא יצא ב"כ בירושלמי דתיהא התם ומגיה תני תין מדקדקין בטעויותיה רב יצחק בו' נראה מבואר דמדקתני ומגיה מ"מ כיון לבו יצא למדנו מתניו דתין מדקדקין בטעויותיה שהרי כל מגיה אינו קורא התיבות בקריאתו אלא ע"פ התכורת ומ"ש יצא ואמר זה הניאו הנה עובדא דיהודיים למורויי לן דדוקא בטעויות שהעתיק והלשון אחד ולפ"ז יש לתמוה מקח בדברי רבינו שבניח בירושלמי וכתב עליו ז"ל ודוקא בטעות כי אלי כו' והלא כל עצמו של פסק דינו שכתב תחילה והוא שיכוין לקרותה כראוי ולא כמי שקורא להגיה אינו אלא מעשה שמרמת בירושלמי נדוקא בטעויות כי אלי כו' שאילו היה מפרשו בכל טעויות ב"ש לף בקורא להגיה נמי יצא וב"ש מאי ז"ת דקאמר דמשמע דאיכא אינו אלא תופס מותו פי' ועיין בתוספת דרסב"ג שכתבתי סוף פי' תרי"ח : **וצריך** לומר עשרת בני המן בנשימה אחת בפ"ק דמגילה אמר רב אחא בני המן ועשרת צריך למימריהו בנשימה אחת יפו עשרת בני המן ועשרת צריך למימריהו בנשימה אחת מ"ט כולהו בהדי הדדי נפקו נשמעיתו ופי' רש"י עשרת בני המן ועשרת הוכרת שמותן ותיכף לסמוכה לחבריהן וכך העתיקו הרי"ף והרא"ש ומשמ מחבירים ותיכף לתמוה בדברי רבינו אלא כתב דק"ל עשרת בני המן בנשימה אחת דיהא מדבריהן אלא היה נורס בגמרא עשרת בני המן ועשרת ועוד דמדהכניא גם הירושלמי ופשיטא דאין תילוק בין נשימה לנשימה בע"כ ע"ל שהניאו בשבילו שתוסיף ועשרת עמהם ומ"כ בהלמודנו לא היה נורס ועשרת :

ורבי נתן הקורא מגילה מספר בקבל מרוך לסדרה כהלכה חפני שהיא מגרת ר"ל שלכתחלה לא יקראנה סירוגין שיהא בקריאתה תועא אלא יכתבנה בהכרח כאחד כאחד כמגרת אבל בנשימה אחת מ"ב וכו' כלומר שהתינוק שנוהגין לומר כל סופי פסוקים ורמזי פסוקים בנשימה אחת דלהוי כמגרת זה אין נריך לפי' לכתחילה ותדע

ולית הלכתא כרבב"ג והרמ"ם כתב כדברי רב ושמואל שאם היתה בתורה יוינית ושמעה יצא אף על פי שאינו מכיר אפי' בשאר לשונות ובפ"ת מהלכות תפילין כתב אין כותבין תפילין ויוזוזה אלא כתב אשורית והתירו בספרים לכתוב אף ביוונית בלבד וכבר נתפקע יוניח מעולם ונשתכח ואבד לפיכך אין כותבין היום שלשתן אלא אשורית ע"כ לומר שבהלכות מגילה העתיק דברי רב ושמואל להלכתא בעיקר הדין ומסיק על מ"ש בה' תפילין שכבר נתפקע יוני מעולם ונשתכח ואבד וג"כ אין יתרון לבעלי הלשון היום התלוי היום תשאר לזוזות וארמאה שמפני כך השמיט הרי"ף את דרב ושמואל ולכך נבריתא דיוניח דתשמע דוקא ליוונים אבל לא למי שאינו מכיר בשום לשון וכ"כ הר"ן שזה היא דעתו של הרי"ף וז"ל : **קראה** מתנמנם יצא תשנה שם (יז :) ובגמ' (יח :) ה"ד מתנמנם ניס ולא ניס תיר דקרי ליה ולא ידע להדורי סברת כתב המרדכי ירושלמי מנסח הוא חזור בך דלא כוותה ומיהו דלא פליג ממתני' דאם קראה מתנמנם לא יצא אבל אם שמעה מתנמנם לא יצא וכ"כ שכלי הלקט בשם רבינו שמחה :

היה כותב שקורת פסוק וכותבו ג"ז משנה (שם יז) היה כותבה דורסה ומגיהה אם כיון לבו יצא ואם לאו לא יצא ומוקי לה בגמרא (יח :) כגון דכתיבא כולה קמיה וקרי פסוקא פסוקא בתיבותא דתיבה וכתב לי לפני' למ"ד מיתיב יהודי לריבה שתהא כתובה כולה לפניו וכתב הרמ"ם ודורסה מע"פ שאסור להספיק בחצילה כדפ"ב דברכות (יד :) וכבר כתבתיו הדרכה לריבים או דירד ניהו לבניהו נמצא שתספיק בקריאתה מ"ת יצא לי"ב כיון שאינו דורס אלא בעניינו של מגילה אין זה חשיב הספק והכי מיתיב ירושלמי ודורסה וכלבד שלא יפליגו דעתם לעניינים של"ל וז"ל רבינו נלא קשיא לי' כיון שאינו דורס אלא בעניינו אחריים :

ומ"ש והוא שיכוין לקרותה כראוי לא כתי שקורא להגיה היא מדתנן בפ"ב דברכות (יג :) היה קורא והניא זון המקרא אם כיון לבו יצא ואם לאו לא יצא ומיתמר עלה בגמרא ז"א מלות לריכות כוונה ואלו אתי מלי לריכות ואלו לא קא משמע לן דמלות לריכות כוונה אבל לא מלות שאינן לריכות כוונה ורבינו פירושו נאמרו כה וכתבתיו בפי' ס' ודברי רבינו כאן נראה שהם כדברי התוס' שכתבתי שם : **וצריך** כיכון הקורא לשתא בקריאתה רבינו כאן כדעת הרא"ש שהוא סובר כדעת התוספות מלות לריכות כוונה וכמו שהבאתי בפי' תקפ"ט ואינה למתקיימין דאם כיון לבו יצא בקורא להגיה היינו כי היכי דלא תפשוט מינה דמלות לריכות כוונה אבל למאן דסבר לריכות כוונה אפי' בקורא כדרכו מתוקמא דתס"ה לא יצא עד שיכוין לשתא מתבר שרבינו סותם דבריו במ"ד לריכות כוונה לא היה לו לכתוב ולא כמו שקורא להגיה וע"ל דמ"ת כיון שלא לדברי האומר לריכות כוונה אלא יוצא כתי שקורא להגיה מע"פ שהוא סותם כמ"ד לריכות כוונה כתב כן לומר שהוא כולי עלמא מודו : **ומ"ש** והא דבעינן שיכוין הקורא על האומע בפרט לומר דוקא שיהיו הקורא מבל ס"ל מספתא דעתו על הכל כדתקן בבר נקמר בכיתון הגזבר : ירושלמי מין מדקדקין בטעויותיה רב יצחק בר אבא ור"ח היה יתבו קמיה דרב חד קרי יהודים וחד קרי יהודיים ולא הדר חד מנהין וי"מ דוקא בטעות כי האי שהלשון והענין אחד אבל טעות אחר לא שא"כ לא קראה כולה וצ"ל עשרת בני המן בנשימה אחת ירושלמי צריך לאומרם בנפיהה אחת ועשרת עמהם לרבי נתן ז"ל הקורא מגילת אסתר בקהל צריך לסדרה כאחד

מפני

או שאינה בתובה באותו הלשון לא יצא ובלשון הקודש הבל יוצאים בו אע"פ שאין מבינים בו זר"ע ז"ל כתב שלשון יוני נ"ב בשר לבל וב"ב הרמב"ם ז"ל וב"ה ואין דעת רי"ף ז"ל כן ולזה הסכים א"א הרא"ש ז"ל . קראה מתנמנם פירוש נים ולא נים תיר ולא תיר יצא : היה בוהב שקורא פסוק ובחזרו יצא ובלבד שתהא כתובה כולה לפניו וכן אם היה מניהה ודורשה שקורא פסוק ודורשו יצא והוא שיכוין לקרותה כראוי ולא כמי שקורא להגיה ולא יפסוק בה בענינים אחרים כשדורשה וצריך שיכוין הקורא לצאת בקריאתו וגם להוציא לכל השומעים וגם צריך שיכוין השומע לצאת והא דבעינן שיכוין הקורא על השומע בפרט להוציאו היינו דוקא יחיד הקורא אבל ע"צ מסתמא דעתו על הכל דתנן היה עובר אחורי בה"ב ושמע קול מגילה אם כיון לבו יצא : ירושלמי אין מדקדקין בטעויותיה ר' יצחק בר אבא ור"ח היה יתבו קמיה דרב חד קרי יהודים וחד קרי יהודיים ולא הדר חד מנהין וי"מ דוקא בטעות כי האי שהלשון והענין אחד אבל טעות אחר לא שא"כ לא קראה כולה וצ"ל עשרת בני המן בנשימה אחת ירושלמי צריך לאומרם בנפיהה אחת ועשרת עמהם לרבי נתן ז"ל הקורא מגילת אסתר בקהל צריך לסדרה כאחד

מפני

כל שכתובה בחומו לשון מע"פ שכתובה בכתב אחר ל"ל כה ומדברי הרמב"ם עלמו משמע דהא דקתמר והוא שתהי' כתובה בכתב חומה הלשון לא מכתב קפיד אלא דלשון קדם והוא שיהא כתובה בכתב חומה הלשון לא מכתב קפיד אלא דלשון קדם תשיש כה לכל אם יהיה כתובה בכתב עברי וקרתיב אחרתי לאחרמי לא יצא שמעת זה קורא ע"פ אלמא דמ"מ דקתמר והוא שתהא כתובה בכתב חומה הלשון לא מכתב קפיד אלא הלשון דבלשון הוא דצריך למיתר שהא קורא על פה או שמעו קורא ע"פ ולא בכתב ורמיתי שכתב הריב"ם וז"ל להשתא אין יוצאין אלא בלשון המכיריס בחומה לי ואפי' קראה ללועזים המכיריס בחומה ל' תשוס לחמריען בגמ' אמו אין מחשחריס בני הרחמים מי יודעין ואף על פי שאמו לועזי לוטעטורי"ם פיגו"ם דילמ"ם ייגות"ם אין יוצא בזה לעז על תיכות הללו דמי מכחי התלמוד לא ידעי אלן מנ"ל ומיהו. ול"ל דשפיר מצי נסיב בה ידי חובתיה בה ואיקראה כולה בלעז מתוך הכתב הכתוב בלשון לעז וכשיגיע למותם התיכות יאמרם בלשון המקרא המחשחריס בני הרחמים ואע"פ שהשומע אינו מכיר ל' הקדש ואף על פי שאמו שקראה בל' לשומות לא מחשבן שיפסל מקרא מגילה בכך ולענין כתיבת תיכות הללו במגילה אפי' הן כתובות בלעז ליתן לן בה ללא גרע מהשמיט בה הסופר אותיות או פסוקים וקרתן הקורא ע"פ דילמ אמר שכתכתי זה רמיתי תשובת הר"ן להריב"ם ע"ז וכתב בסוף דבריו אין לפרק כי הלעז הנהו תשובה ושוכל הקראתה לגמרי ע"כ ולא הכיר שום תיקון בדבר וגם מהטעם שכתב בסתום כתב למחות תלקרותה לגשים בלעז וכן יהיה לעשות וכתב ה"ה שנראה מדברי רש"י שאע"פ שיודע אשורית ויודע לעז אינו יולא לקרותה בלעז יולא ש"מ מדברי הרמב"ם אבל אין נראה כן מן הירושלמי שאמרו יודע לעז ויודע אשורית תנו שיולא בהרחים בלעז יפ בהלא כל שאינו מחוייב בדבר אינו מוליא לת הרבים ידי חובתן מלמוד פשיטא לנו שמי שיודע אשורית ולעז הנה עלמו אינו יולא בלעז ע"כ ומתוכני הרמב"ם וכ"כ הרמב"ן ז"ל ע"כ ל והר"ן בפ"ב דמגילה מהריך להביא על דברי הרמב"ן ומתוכת הר"ן שהביא דברי הרמב"ן וכתוב כתב שראוי לחוש לדבריו ומתוכת הר"ן שהביא דברי הריב"ם בפתוכת הריב"ם שכתב דלא היו בקיאין בלעז אינו אלא בהחשחריס בני הרחמים ואפי' הכי היו בקיאין בלעז החשחריס בני הרחמים ואע"כ על דברי הריב"ם שכתב דלא היו בקיאין בלעז הח

לבל נבשימה לחת מ״ג כלומר מ״ג לקרות כל סוף פסוק ותחלת פסוק נבשימה לחת למילו כולה נבשימה לחת לח הוה ל״ל שפ״ל שהרי מלחת ללח מפשר הוח וחרוקה כתב מנכג שלח לנהס בין פסוק לפסוק לפי שנקרחת מגרת ונקנלי הלקט הרבי יעשיה דקדק מדמשמע בגרריתא בגמרא שהוא מהרגמין פסוק לחת עד סופו ותתרגם ושוב וקורחין לחר ולח כמו פלטו נוהגים שלח לעמוד בפסוק הפסוק והרמב״ע כתב בפי׳ פסמך בעבור עזרת הסופר בפסיק הפסוקים ולח היה לחר טעם רבות לזו מבותיו עליהם השלום שלח יפסיק הקורח בפסוק בפסוק עכ״ל : **ירושלמי** נרוך שיאמר לחרור המן וכו׳.

בפרק בני העיר : **כתב** רב חלפי ז״ל מנהג לן מלן דקרי לה למגילה דברי רבינו חלפי כתבו הריי״ף והרח״ש בפ״ק דמגילה וכ״כ הרמב״ם ג״כ והטורים בפ״ק דמגילה כ׳ כ׳ הסברות :

כתב גם״ח כשמוסיר קורח סם המן וכיוי מנקטין הסיטוקות כשנים לו בלחות עין שכידם וכחוב בשם סם המן וכיוי ועי״ש לגיוקום הם נשחקים ולמנהג הזה יש שורש בהגדה דלחרינן כי חלה לחרוץ עלי המנהג ומעל הנשנים לכן יש להעמיד על המנהגים כי לח לחנס נקבעו והמנהג הזה נהוגים בגרמת ובפרובינציה ונותנים טעם ע״ם ושם רשעים ירקב עכ״ל :

מגילה ני״ל שטוח שיקר ומכה קורין חותה לחפי׳ ביחיד לרי״ף בפ״ק דמגילה (ה׳) חמר רב מגילה בזמנה קורין חותה ביחיד שלח בזמנה בי׳ ורב חמי חמר בין בזמנה בין שלח בזמנה קורח חותה בי׳ הוה שבלחל חם לה רב לדרב חמי וחפי פלוגתח דרב ורב חמי חוכח לפרושי דלכתחל׳ בין חכל בציעבד חודה רב חמי בינא ומיפשר לפרושי דבדיעבד פליגי לכתחלה חודה רב דבי׳ ומפשר דכתרוייהו פליגי לרב לפולו לכתחל׳ ביחיד ולרב חמי בדיעבד ממי לח יצח ור״ת פירש דכתרוייהו פליגי לרב לפי לכתחל׳ ביחיד ולרב חמי בדיעבד ממי לח יצח ומ״ב דמ לית לה רב לרב חמי פשי פסק רבי חשוה דקחי בלילה לחמר כ״פ (יט ׳) נבי קורח בחגילה שכחוכה בין שכחוכים לח יצח לח חמרו שלח בלילה דקורין ביחיד וכרב ור״ת בין חפשר לומר דחפרש פלוגחייהו בדיעבד חבל לכתחלה חודה רב לרב לרב חמי חפשר ר׳ ופסק כרב חשוה דקחי רבי יוחנן כוותיה כמו שכתבתי מו חפשר דר״ת חפרש פלוגחייהו בלכתחלה חבל בדיעבד חודה רב חמי בינא ומדחש לה רב לרב חמי חלמח בלכתחל כוותיה ולח חיישינן לדברי יוחנן דסל״ל חך לגבי תרי ור״כ הרמ״ם בפ״ק דמגילה פסק כרב חמי ולח כרב דחמר ר״ע פסק כר׳ חמי מדחש ליה רב לרב חמי וכן מסחבר והח דר״י חיהו לקי לרב חמי קרינחה ביחיד כדפירש״י דחשלה לחזר חחר ר׳ חס לח חנא ר׳ חיהו פטור מקריחחה חלח קורח ביחיד ע״כ וכ״ג נרחה שחפרש בציעבד בלכתחלה חבל בדיעבד חפי׳ בלכתחלה חבל חס חפי׳

לתמוה טובא דבמרדכי משמע שר"ע סובר דלפילו בדיעבד כעין ו' כדעת ר"ג מ"ס ובגמרא מפורש כך וז"ל רבינו שמואל ור"ח ור"ת פסקו כרב ורע"ג גמון ור"ג פסקו כרב דיחיד לית מנרך עכ"ל ונראה ליישב דלפי שרבינו ראה בדברי הרמ"ך שכתב דברי הרי"ף וכן פסק ר"ת ומ"כ מדחק לי' רב לרב אסי וכן מסתבר והא דר' יוחנן אומר רמי' לף לרב אסי קרקה ניחוד ילף כלפי' רב"י וכו' הכין רבינו שכל זה הם דברי ר"ע וליתא דר"ע לית כתב רק דהלכ' כרב אסי והרמ"ך הסכים עמו בזה וכתב שכן מסתבר מדחק לה רב לרב אסי וכמו שפסק ר"ע בכל נפי' דברי רב אסי אינו מכחיש לדברי רב עמרם דמפרש דלפילו בדיעבד נעי' ויחיד אינו מנרך עליה כמ"ש נמגוזה בפירוש וכמו שפי' הרי"ף דברי רב אסי מכל מקום הרמ"ך סובר פירוש דברי רב אסי כפי' רב"י ועל המאור ומכמה דחק רמי' הרי"ף וז"ל והא דרבי יוחנן אומר רמי' וכו' הוא מלשון הרמ"ך עלמו לית מלשון רב עמרם וכתב הר"ן ופ"ת והא דרבי מדכתיב ותשפחה ומשפח להניח תשפחות כהוכה שמבטלין תעבודתן וכו' ומכלן סמכו של בית רבי וכו' ולרב אחאי והא מיהו לאמר דמחמה קורין מוקה ניחוד לכתחילי' ע"ל לאכזי' רב תודס דמלוה מן התובר לקרות עם הציבור משום פרסומי ניסא ולפיכך בשעה שהציבור קורין מבטלין עבודה וכ"ש ובכלן לשמוע עם הציבור ולף ע"פ שיש בנית התפרש לפי' ק' כשל בית רבי היהו תשוש דכתוב עם הדרש מלך ס"ל לרב שלא הטריחוהו חכמים לכלום ו' כדי לקרותה עכ"ל ועל דרך זה הם דברי המרדכי שכתב שר"ת ור"ח פסקו כרב דקרקת ספי' שלא בציבור ומיהו מלוה בי' ורלה לומר דוקאי לא הטריחוהו חכמים לכלום ו' כדי לקרות אלא נקרקת ספרי לף לכתחיל' ניחוד אלא מיהו מלוה מן התובר לקרות כי' אם אפשר ה"ה שלפי' יש סי' מלוה מן התובר לקרותה בדוב עם . ולענין הלכה כבר התבאר דהרי"ף ור"ח ורבינו שמואל ור"ת ורבינו שהיה כתרדכי פסקו כרב דקרקת ספרי אלא בציבור ומיהו מלוה בי' ורב עמרם וכה"ג ור"ג מ"ס פסקו כרב אסי ופירשו לכתחילי' ג"כ לחזר אחר י' ורב עמרם וכה"ג ור"ג מ"ס פסקו כרב דיחיד ובעל המאור והרמ"ך ז"ל פסקו לכתחילי' כריך לחזר אחר י' אבל בדיעבד יצא בניחוד ופירשו דהיינו דרב אסי ניחוד לקרות מנרך עליה ומיהו לכתחילי' אינו מנרך ומיהו לכתחילי' לכתחילי' קורא לכנסת הכנסת ובדרשות מהרי"ל כתב מי שקורא לחולה או ליולדת מנרך לפניה ולאחריה ע"פ שיצא כבר י"ח בבכה"נ כדקיי"ל בסמכת ר"ס כל הברכות ע"פ שיצא מוציא וכו' ואפי' בחקום שאין שם י' וכול אחד לפעור כולן אפי' ליושבין לקרות בעלמן ומכ"ש אם אחד יושב והאחר אינן יושבין כדקיי"ל סופר מנרך ובור יוצא עכ"ל ומצאתי בהגהות על ס"ח שלנו שם שכבר יצא וקורא מגילה לכנסת וכבני ניחו ובנרך על משמע מגילה ע"כ וזה ע"פ שיטת רמב"ה עיין במרדכי פ"ק דמגילה :

תרצא היתה בתובה בסם בסיקרא בקיטום ובקנקנתום על הדיפתרא ועל הנייר פסולה עד שתהא בתובה על הספר ובדיו וקלפין שלנו בשרין אע"פ שאינן מעופצין וצריכה שירטוט ור"ת ז"ל כתב ביון דנקראת ספר נותנים לה כל דין ס"ת (ב) חוץ ממה שמפרש בהדיא דהיינו שאם השיל בה ג' חוטי נידין כשרה אבל לבל שאר הברים היא בספר תורה לענין עיבוד לשמה והיקף גויל והטוטרת חתי"ן ותלויית הזי"ן וקופי"ן וכל נופות האותיות בצורתן ווזונן של שעטנז ג"ץ ובחסירות ויתרות (ה) וצריכה עמוד בראשה וחלק בסופה כדי להקיפה בו הבל ובמקום קריאתה הוא דכעיבן ו' משום פירסומי ניסא והא מיהא ומע"ג דהאי שמע לה במקום לויבא ו' קריאתה מיהא בי' הוא ומתקום לחיבא משום פרסומי ניסא שמע לה ומשום הכי יצא ע"כ ומתלי דתנן ואם לאו לא יצא כתב הירושלמי מ"ר יוסי בר חגינא לא תמרן אלא בעובר אבל בעומד חזקה כיון :

כתב בת"ב בני הישובים שאין להם מנין ורוצים ללבת לקהילות הסמוכים להם לימי הפורים כדי לשמוע מקרא מגילה בזיכור לריכים להקדים ניחתם גם לצבת בסמוך לפורים כדי שישמעו פ' זכור כי כלומר מפני שהיא מן התורה כמו שנתבאר בסי' קמ"ו :

תרצא היתה כתובה בסיקרא וכו'

עד על הספר וכדיו משנה ברפ"ב (יז :) ולימתרת משרע בגמרא דמלין וקמיה ולא עפין ונכתבו התום' והרמ"ב בקלפים שלנו אע"ג דלא עפילי פיקון שלנו מהיב כמו עפלים שלהם :

וצריכה שירטוט מימרת בספ"ק (טז :) וכתב בת"ח בדי בשירטוט שיהא רחשונה (ג) : **ור"ת** כתב כיון דנקראת ספר נותנין לה כל דיני ס"ת וכו' כ"כ המרדכי בפ"ב דמגילה ובת"ח בסי' תרפ"ו ובהגה"מ וכ"כ הגה"מ וכ"כ בסי' תרפ"ח סעיף כ"ב בשם ברייתא ולשון רבינו משמע מכוון דמשמע דר"ת אחת לימיפלוגי על שום דבר שבזכר לעיל ומיהו כן וא"כ לא הול"ל אלא כתב ר"ת כיון דנקראת ספר :

כתב הרשב"ם בתשובה (סי' ע) על מגילה שהיא נקודה מחמת הניקוד מיהו רוחה שתפסל בכך וכתב עוד (סי' ק"ן) מגילה שיש בדף ברכות יפיוטים דבר פזוט שהיא בחזקה מגילה לחיקקה בס"ת ולא דמי למגילה הכתובה בין הכתובים עכ"ל (ג) וחע"פ שנראה מדבריו דמפסיל נמי בפסיל לה על דברי הרשב"ם יש לסמוך להכשירה בדיעבד (ד) :

ומ"ש רבינו ולריכה עמוד בראשה וחלק בסופה כדי להקיפה בו הבל כ"ת בהגה"מ וכתוכים כלחה עושה לראשה כדי לגול עתוד ולסופו כדי ניקף ופי' רש"י כדי לגול עתוד . ונ"ת קלף לגלול ע"ג עתוד של ער שהספר נגלל עליו : ולסופו כדי לגלול ניקף . בסופו מניח קלף גדול כדי לגלול בו כל הקיפו שלין עושה שני עמודים לגוללו למלעני כמו שמו שעיון ל"ת ללא גוללו מתחלתו לסופו וכרך החלק על כל הניקף ע"כ ולפ"ז מ"ש בכל ספר תורה בשאר דבריה הוי בספר תורה ממש ולענין עתוד בראשה וחלק בסופה הוי בספר תורה המחובר עם נביאים וכתובים וקנה שאינה העולה הוא בספר עושים עמוד בסופה וחלק בראשה כדי להקיפה בו ומלאה שהעלה הוא בספר שהטעם הוא מפני שהתוספות הקנו על גירסת זו מדתניא התם בסתוך כל הספרים נגללים לתחילתן ומחרינן כמי ספר עזרא לתחילתו הוא נגלל ובני מוזה מחרינן (תענית לא :) כמי שבורכין לוחה מחמת כלפי שהע דהיינו לתחלתו ע"כ נראה לר"י דנרסינן ועשה בראשו כדי ניקף ובסופו כדי לגלול עתוד וכ"ג בספר תרומות סי' ר"ב בדברי התום' וכתב מה"ב ס"ב בתגילה שיש לו דין שאר ספרים יש לה להיות עתוד אחד בסוף וכדי ניקף בתחלת' ולא עתוד והנקה מוי' כשכתבו דברי ר"ת כתבו ומיהו בסופה כדי לגלול עתוד ובתחלתה לגלול ניקף והרמ"ב כתב בפי' המגנה פ"ג דמסכת יוים שהא דתנן התם גולין שבספר שלמעלה ושלמטה שבתחלה ושבסוף מעשה לת יוים רבי יהודה אומר שבסוף מיהו מעשה עד שיעשה לו עמוד שבתחלה ושבסוף כדלמרינן בפ"ק דב"ב עושה לו כדי לגלול עמוד בתחלתו וכדי ניקף בסופו וק' דבכל מקום שהעתוד היה בסוף ספר והכי משמע דתם היה כדי ניקף בסופו פ"ב כי ספר נגלל ומתחלתו לסופו ומתלת דתם בסוף ספר והכי משמע דתנן בתוספתא דבריו דלא אמר בתגילה ועוד דבהניח שהעתוד בסופו ולריכים לחזור ולגוללו לתחלתו ועוד דבהניח בתגילה בסוף ספר ומתחלתו לסופו ומתלת דתנן בתוספתא כתב עתוד בתחלתו וכדי ניקף בסופו אלא מפני כבוד התורה אלא תהא כשומר לנביאים וכתובים אבל בתגילה לליכא למיחש להכי הוי הוא כל הספרים שנגללין מסופן לתחלתן וי"ל לתמוה על רבינו היאך תתם ספר דבריו היפך דעת התום' והרמ"ב ורבינו שמשון ודוחק לומר אלא רבא דבריהם ואפשר שהתחר שרבא שהרמ"ב ורבינו שמשון כתבו לקיים גירסת הספרים ומגילה ניכיחים וכתוכים ומלה בין לדמותם לס"ת שאין בו אלא עתוד אחד וכי היקף בסופו אלא מפני כבוד התורה שנגללין מסופן לתחלתן וי"ל לתמוה על רבינו היאך תתם

ומ"ש מס כתבה מן ולו עד"ג ממגל ג"ז מדברי הרמב"ם וכ"כ ג' שמן לריכה תנין כלומר ולא כר"ת וזה ל' שבלי הלקט כתב בשל סידור כל הלכות ס"ת כה ומ"ש שיהיו מתוקנות שמעט"ו ג' מזוזות ג' ויניס ושמקפל כל אות מוקפת גויל מל' רוחותיה וכשל הדברות כתב שמן לריך לזיין המזוזות וכ"ג בשיני דגרישע מגילה מס"ת ומעשים בכל יום שקורין במגילה שהיכה מזוזות ולא ראיתי כן מקומינו ממשם לזיין מגילה עכ"ל:

עשרת בני המן לריך לכתוב כסידר ולא כשאר שירות וכו' כל השירות כולן כמקומן מריח ע"ג לגיעה ולגיעה ע"ג מריח חוץ מסידה ז' ומלכי כנגן שמריח ע"ג מריח ולגיעה ע"ג לגיעה מלי טעמא שלא תהא תקומה למפלת ופירש"י מריח. הוא הכתב לגיעה הוא חלק שהוא כפלייס מן הכתב והמריח חני לגיעה שלא תהא תקומה לכסא לרחיב כמלוי המתיו וכ' הר"ן שיותר נרחים דברי ר"ת שכתב שמריח הוא מן הכתב כמו כן לגיעה הוא מן הכתב וכ"פ כל השירות מריח ע"ג לגיעה וכו' וקורל הסיבה האחרונה לגיעה והסקדה מריח כעין שכתובות שירת הים ושירת דבורה חוץ מסידה ז' שמריח ע"ג מריח ואת ואת ואת שכן תיבות קטנות ז' ואת שעמודיה שוים שפי שהם מפלתן של רשעים כדכתיב מרפס פרעה חיל וכתיב כי סס עבדיו יקום ונקם יעיב לצריו ומיהו כל סיבותיה מרוכות כדאוכח בתכלת סופרים ולא תקשי לך הא דתניין כל השירות כולן מריח ע"ג לגיעה וכו' דה"ק כל השירות שיש בהם מריח ולגיעה הם נכתבים מריח ע"ג לגיעה לגיעה ע"ג מריח חוץ מז' שהם ע"ג מריח ולגיעה ולגיעה הם נכתבים מריח ע"ג מריח ולגיעה ע"ג לגיעה מכל שירת המיזו חוץ מריחין כללי עכ"ל וכתב המרדכי בירושל' כעין כדין לעכב אז למלוה ומסיק לעכב ולריך להמריך וי"ו דזיזתא גם זה שם וי"ו דזיזתא לריך למתחתי' וזקיפא מאי טעמא דכולהו כתלת זקיפא מיחדקיפו וכ' הר"ן ר"ל דלמה למימרך דבעי למזרוכי שפי משמר וי"ן שהרי לח שהוא זקוף מל' זקיפה ומחריס פי' שלריך להמריך בה בקריאתה (ה) ולא יתבוש מהם ורמ"ש כתב יש מפרשים מוסח בקריאתה ויש מפרשים בכתיבתה (ע) והיל מלוחיות גדולות ע"כ ול"ל ס"ת פירש הרמ"ם לכך למתחתיו לזקוף רלשו בכפוף וכל המתריכו ליו חלה טועה לפי שלה מלינו ו' ו זה בתוך מוחיות גדולות עכ"ל ירושלמי פ"ר יוסי כ"ר בון לריך שיהא ליס בריס דפא ותא בסופה עשרת בסוף דפא בפרק בני העיר ובתב בה"ג פרי"ו כתב' ליס ותא ומדקדק מל' ותא בסופה ע"כ בסוף שנה ר"ל שתא בסוף עשרת ותא הלי ובלא תמרי שעשרת בסוף דפא תלת בדתא שנה ובסוף שנה ר"ל עכ"ל וכן נהגו: **ומ"ש** ביזוע שנין ונחיץ תספתא ותא כתיבין קנעירע נרשה דשנין היא תלשון שנלים טורתא ותא כלומר כעין שנלים שעשים לכים שתחר מהשנלים כולט תלליא ותא מנד זה ותחמר כולט מהנד האמי כך ליס בריס דפא ותא דרידתא ותא כשגנו בסוף תוכה שנה ותנטריך לתימר הכי כדי שלא פרשתא ותא תטעה לפרש דוקא בסופה בסוף דפא לקמר תלא בסוף תריסי ותא כתב שנין לגמרך דלמו בסוף דפא לקמר תלא בסוף תריסי ותא שנה דסיינו כעין שנין כדפריטית וס"ת ונחיץ כתיבין קנעירע ויוקא עשרת נרשה ר"ל שוב מב' נדלין כמו שמלינו

ותא	פרשנדתא
ותא	דלפון
ותא	וכו'

ליס	ותא
פרשנדתא	ותא
דלפון	וכו'

ותא	פרשנדתא
ותא	דלפון
ותא	וכו'

משקולת בכנסין מרפס לסופה וסיס כך כל תיבות של שתת עשרת בני המן סס ושב"ו בלי שום בלישה וזה בפר"ת בתריא ע"ג מריח ולגיעה ע"ג לגיעה ומתמי כתיב ומיהו פי' לשון חילוק והוא הכתלל ומלה לב' תבנין קנעירע פי' הוא כמו תשה ושבע של בדול שהוא של בנחין לחתוך בו את הכתלל וכן פי' בערוך וכיתור הענין שעשרת בני המן תת תלת תלד ג' והשתות תלד תחד תלו בנגד תלו וזהו כוונת המאמר שנין ומחין וכו' ר"ל כמו שלילות של כים שעשרן תלד זה ותלד זה ומכנים רשעה בין תלו שתלד זה ובין תלו שתלד תחר ושעד הרשעה ונקבר הכים כך תלו תת תלת תלתן ופרשנדתא ושמות האחרים תלתן כמו האנשים ותלקה זו השירה לב' תלקים לכתן ולכתן כמו השבט של בנתן לחוקר תת הכתלל לכתן ולכתן ע"כ:

נקראה ספר שתם תפרה כתובי פסתן פסולה ונקרתת מגרת שתם כתיל כה ג' תוני נידים כשרה כלבד שיהיו מסולסלין פ"כ למגילה (יט.) פירש"י נקרתת ספר. וכתב בספר וכתב הרמב"ם פירש"י שיהא מרפס התפר עד תקום תפירת הגיד כמתו עד הגיד הכי, וכן תן הכי' לב' עד סוף התפר וכפירושו תניא כתוכת (ע.) נבי ערי תקלט לתתרין התם ושלשת שיהא תדרוס בתחברון לשכם ותשכם לקדש בתקדש לנפון והרי"ף כתב שתם בתיל כה ג' תוני נידים כשירה שתם כשני קנות פירשה ותחד כתוך פירשה ובלבד שיהיו תשולשין פי' שתותן שכתוך פירשה יהיו בתתע פירשה ותשכתן נתי תשולשין בכך"ע גם' כיצד תפצרין (נה.) נבי ג' כפרים תשולשין ובנכורות (לה.) שכתן תרי נוונוי תשולשין יש להחתיר במגילה ותבתיל בה נידין כשני התירושים וכם ה' תוני נידין עכ"ל ר"ת התרדכי וכך הם דברי רבי והוי יודע שהרמב"ם תפרש תשולשין היינו שלריך לתפור ג' תפירות ברחש פירשה וג' בסופה וג' בתלשיתה ולפי זה תם נתנו לנתת ידי כל התירושים לריך לתפור ר"ת תפירות ג' ברחש פירשה וג' בסופה וג' תפירה בתת בחלק הד' שתלד בתחר (ו): **ולריך** לרחוץ שיר ברחש פירשה וכסופה כשתוחרים ביחד שלא יתפור הכל ובמשנה שני בם"ת בשיטן שכי כלאיים בפרק שני למגילה (סה:) ושטעתי כדי שלא יקרע **ולריך** שתהא כתובה לשבח שלא תהא תתוכת מתן ולא תגרע ולא תוסיף על ר"ת בזה היכא שכתבה מתן לו עו"ג פסולה ובעל ה"ג חולק ג"כ על ר"ת שסובר שתין לריך תנין:

עשרת בני המן וכו' מימרא בסס"ק שירה ז' תריס על גבי תריס לגיעה ע"ג לגיעה ובדברי רבי' הס על על פי' רש"י לתריס היינו הכתב ולגיעה התלק ומשתע לפירושו דלא בשיון לריהו ותת ותת זו ע"ג זו דהוה הדין שם כתב כזה כמו שפיר דמי כיון דמניח תלק בין כתב לכתב תלק ר"ת פירש תריס היינו ותת ותת דבשיון דלהי כולן זו על זו וכן הסמוך זה ע"ג זה עיין בר"ן וכמרדכי ומ"ש וקשתר בירו שהיא פסולה וכו' כ"כ המרדכי וי"ל בירושלמי בעי כדין לעכב או למלוה ומסיק לעכב ולריך להמריך דירושלמי קאי על עשרת דבשיון להיות בנשיתה תחת אי למלוה או לעכב ובתברי"ל כתב מעשה בתענג"ל שתפסיק בינים בקורת ולא תמרס בנשיתה תחת ואלריכו תכמי תעיר לחוד לרשע המגילה וכתב תחיריהו לרשע דדי לו לחזור לחתת תמות מיס עכ"ל נרשה לחזרה זו כל עיקר היא ע"פ המנהר שסובר דמסקנת ירושלמי לעכב היא קאי על עשרת דבעי למהוי בנשיתה אלא מלתת דבשער' כמי תמן עלמן לא קא מבעיא ליה דשנשיתה דבעי בשיתה תחת אף לשיטתה וכל זה אלא כדברי התי' שכתבו ובשיתת אלא דקאתר לכתחלה אבל דיעבד יצא וכתב"ה מיימוניות כתב דמסקנא ליה לרתבי"ם אי למלוה אי לעכב ע"כ:

ירושלמי אתר ר' יי בר בון לריך שיהא ליס בריס דפ' ותא ותא בסוף שנין ושנין בסדרין קנעירע כבר פי' תכ"י תה שנני ולי ירתה דסירושל' בא לבאר שהשירה הזאת לריך לכתב' לעשין שיהא תת ותא ותא זו למעלה תוו ושתות ברשעי' ג"כ זה למעל' תוה וחכו אנין כעין אנלים לכים רלופה תחת תלד זה ותחת תלד זה כך כל ותא ותא ותא תלד אתר תחת כעין רלופה תחת וכל שתות פרשנדתא תלד תוה כעין רלופה שנייה ותחת לתורוי ללא נימא דעיקר קפידא להניח תלק לבד כין כתב לכתב תיך שיהיה וכתו שפי' לדעת רש"י לריתת ומיין פי' תלשון כהולך כאו לא יטה לא לימין ולא לשמאל ותקנעירע פי' הוא תוט של בנתין שתסתן בו תת הקורה לחתך לומו תלדיו כדי שיהא שוה תכל לא ור"ל שתהא ליס בריס דפא ותת בסוף שיהא כזה ולתפוקי דנכתוב תת בריס דפא ס"כ בסוף הדף דפא כזה פרשנדתא בסוף שיהא דנכתי"ב נמי הוי שנין ותסתעי ירושלמי דלתו שפי' דמי למהוי תכי דע"כ לא תיה שוה תכל לד דהא עשרת תכלל השירה היא ובשיכתוב תת בריס דפא ס"כ בסוף הדף לא יהא שוה וכן בסוף השירה לא יהא שוה תכל תם ליס בריס דפא ותת בסוף שיה

כי אין קצר לשיטה אחת עם חברתה: **ואם** אין מגילה כשרה יש מחורין לקרותה בחומת וכו' כתב ב"י נראה דמדברכן דקתמר ומחזירי בחומתין בגלילה כס"ת והכורה בגידין אלא שמעמידו כדי דבר הפוסלו ואעפ"כ קורין בו ומברך אם אין שם תגלה כשר' וכדעה הרמב"ם שהחיר לברך על ס"ת פסולה אם אי אפשר בס"ת כשרה כלעיל בסי' קמ"ג אבל בחומתין שלנו שהם ככותבים כתובים בכתי עבריים וכ"ש ספרי הדפוס שלנו שאינן נכתבין וקרוע קמתר וכתב בספר דבר פשוט הוא שאין יוצאין בה וכ"ל בקורא ע"פ וחכי' בשעת הדחק אלא אפשר בחחר חיטו מברך וכן הציב הרמב"ם בחשובה סי' ז"ע על תגלה שכחשובה בין ככתובים שלנו שהן כתובין בקונטרסים ונפורין בפנקס ומנוקדין יוצא בה מי לא וכציב דבר ברור הוא שלא יצא בכל שאינו כתובה בגוללו בס"ת פסולה דהא נקרעת ספר ודריכה ניתי שתהא חפורה מקצתו בגידין בס"ת וכו' אבל מתמת הציקות היינו רואה שהפסול בכך עכ"ל וכן נראה עוד מדאיתיה דחיי' מלולב ולסט לולב הוא אלא שנעשה יבש דפוסלו אף כאן בעינן לאיתוי אחי חותם ספר אלא שיש שם דבר שפוסלו התם הוא דקאמרינן שיצא בו בשעת הדחק ומברך עליו כתב הרמב"ם בחשובה סי' תס"ז ודלו הקורא את המגילה להוציא הצבור אפילו לא בשחיטו בה אלא תיבה אחת חוזר וקחמצע בירושלמי בשעות דיהוציאים התם הוא הלשון והבעין אחר מיט חוזר הא לאו הכי חוזר אבל בשותפין ס"ל לכתן בכל תיבה ותיבה והכיון רחיות לבבר:

תרצב הקורא מגלה מברך וכו' ר"פ הקורא עומד וס"ז וכתב ר"ת וכו' כ"כ הקו' והרמ"ה והמרדכי משמו דמהילוף לה ריב"ל דחייב אדם לקרות המגילה בלילה ולשנתה ביום מדקתמר קרא אלהי מקרא יומם ולא תעגה ולילה ולא דומיה לי משמע דהעיקר שי ביומא כיון שכשירה בכתובה בתלה וקרא משמע נמי הכי ולילה ולא דומיה לי כלומר אעפ"י שקורא בלילה לא יצא וכתיב נמי עתה ואקרא ביום ושיקר פרשומי ניסא הוי ביומא וגם עיקר הסעודה ביתיתא הוא כדחמרי' לקמן דאם אכלה בלילה לא יצא וכתיב נזכרים ונעשו' ואיתקש זכירה לעשייה כדאיתא בפרק הקורא לחפרע וכ"כ לאיתקש מה עשייה ביומא אף זכירה כן והכי נהוג: **ולאחריה** במקום שנהגו וכו' עד כאן רב עמרם לא אחרינן להאי וכו' כ"כ המרדכי בשם בה"ג דהכי נהוג בתחיבתא ורב"ח בירושלמי כתב עוד דאף בתחיבתא אין מוחרין בחול אלא בי"י הנפרע כיון שגם עתה הוכיר השם וכתב עוד שיאמר הזן את דיבינו הנוקם וכו' והמלט וכו' והנפרע וכו' סמוך לתחיבתא מעין תחיבתא ולא כספרים שבתוך הזן לפיכך אבל ברמב"ם בשם"ג כתב כרוך אתה ה' תלכינו תלך העולם אחל ברב וכו' והנפרע וכו' והמלט וכו' בא"י ה' אחל הנפרע וכו' ולאחר לייבב דם"ל דלית בפחיתת הברכה נא"י אח"כ וכן בתחיבתא ס"ל בא"י כדין כל הברכות תלוכות אלא שמוסיפין כאן שם אחל לפי שבתחזור על תילת האחר שאתה אסחר הזכירה שם אחל בתפלתה אלי אלי לחי עזבתני והוא לשחר גם זה על ידה היה בשם אל חסד אל כל היום שגם שבחר נגזר וכתב נחתם בב"ד של מעלה להרוג ולאבד וגו' להסוף היה שיאחלו היהודים בשושניהם ואין זה אלא בחתם חסד אל ולכן גם בחתיחה חומרים אחל הנפרע וכו' לפי אלא היתה תשועתם אלוחה אלא בשחי אחל שנפרע לנו חמוניהנו ושניה שהושיעו מידם וכל אחת מהשים אלה לא היתה אלא בחתם חסד אל כי לא היה הדור זכאי. גם אין לשבש הנוסחת בסיוון לחחיחה כי גם החגלה גמול וכו' הוא תעין החחיחה ואיתו כבר נהגו אלא לומר בחל בחחיחה וכדברי ר"ע בחל בחחיחה חומרין אחל **ובה** כתב וכו' אחיכ למיקך אף לדעתו שאין הציבור הפסק ת"ח יש לנעיין כו כדי שיכוין לחתוה דחפילו בחתוה שאין מברכין לחחריהם כגון חקיעת שופר ובדיקת חמץ וכיוצא בהן יש ליזהר אלא לכתיע בחחיחה הפסק ואין היתר אלא כדי גמוחה בלחוד כמ"ש בהגר' מיימוני וירחאי כאחד בלי הפסק ואין ברכה זו לאחר מגלה בברכת יחתבח לאחר פסוקי דזמרה וכיהלולוך אחר הלל ובברכות ק"ש שבתח בהם עבירה הוא בידו וחוזר עליה חחברכי החלחה ולזה אחר אין לנעור וכו' לכלומר אין לנעור כו שיש עבריין ביניהו גערה בידהו דבדוי הא מיהו ודאי יש לנעור בו בלאד זה כדי שיכוין לבו לחוצה ובכל' הרמב"ם בחשובה בסי' רמ"ד וכן לעיל בסי' תל"ג בגי בדיק' חחן בדברי הרח"ם: **ומ"ש** ואינו נראה וכו' טעמו דכיון שמברך הוא עליה חובה כמו ברכת יחתבח אחר פסוקי דזמרה מיהו ב"י כתב דלאעפ"י שהוא מברך לא שייכא התגלה אלא מצבור ומכאי מליצא דלקחר מברך לאחריה דעל המגלה הוא מברך ולא על אחריה:

תרצג כתב ר"ע וכו' עד ואם לא חחרו מחזירין זהו בחריכות סי' תרפ"ג ומהסקנא דבחפלחה אין מחזירין מחוקו

תרצג כתב ר"ע בלול פוריס אחר קריאת המגילה חוזר ואת לעיין גוחל וכו' אלא שמוסיפין על הניסים בהודאה וכן בלילה כתב הנקוח

נכצור י"מ לא אמרו לא יצא אלא בלבד מכל ביחיד יצא וכן דעת הרי"ף ולישנא לא משמע כרי דח"כ הול"ל ה"מ בצבור אבל ביחיד יצא ומדקאמר ואחו ליה אחוחא משמע שאם אחליפוה כח בדבר בעצמו לפיכך נראה דה"ק ואחו ליה אחוחא שאין לך לומר לא יצא אלא בצבור אבל ביחיד יצא אלא בלבד הספרים ואם היא אחוברת עמהם וקרא בה ביחיד יצא בלבד שיחהא נגללת בס"ת אבל בצבור לא יצא ואם יריעוחיה עודפות מעט על שאר היריעות שבספר או חסרות מעט אפילו בצבור יצא בה כתב ב"ה ז"ל הא דאמרי' בצבור לא יצא פי' בב"ה שהוא מקום צבור ובעי פרסומי ניסא אבל שלא בב"ה אפילו בי' יצא ולי נראה דבל"י מקרי צבור לכל דבר ואין הילוק אם הם בב"ה או לא ואם אין מגילה בשירה יש מחירין לקרותה בחומש בדאמר לעניין לולב שיוצא ביבש בשעת הדחק כתב ב"ה ז"ל שאם קרא במגילה גזולה יצא:

תרצב הקורא מגילה מברך לפניה ג' ברכות על מקרא מגילה ושהחיינו ושעשה נסים וכ"כ ר"ת ז"ל שאף ביום צריך לברך שהחיינו שעיקר מצות קריאתה ביום והרמב"ם ז"ל כתב שאין מברכין שהחיינו ביום וא"א ז"ל הסכים לדעת ר"ת ואין נוהגין כן ולאחריה במקום שנוהגים לברך יברך והאידנא נוהגין לברך (ב) מאי מברך בא"י אמ"ה האל הרב את ריבנו והדן את דיננו והנוקם את נקמתינו והנפרע לנו מצרינו והמשלם גמול לכל אויבי נפשנו בא"י הנפרע רעמו ישיאל מכל צריהם האל המושיע כתב ר"ע ז"ל לא יאמרינן האל הרב (ג) דהא אמרינן אלהינו וב"ה ז"ל כתב מסתברא כיון שברכה אחרונה במנהגא תליא מילתא אין לגעור במי שיאמר בקריאתה דלאו הפסקה היא אלא בקריאה תליא מילתא וא"נ נראה דכיון שהוא מברך צריך שלא להפסיק דמאי נפקא מינה דהכי במנהגא סוף סוף הוא מברך: מי שקורא לחבירו אעפ שהוא יצא כבר יברך לחוציא מי שקורא לו דקי"ל כל הברכות אע"פ שיצא מוציא מוסבפחא קרא בין עומד בין יושב בין שבירך לפניה ולא לאחריה בין לאחריה ולא לפניה או שלא בירך כלל לא לפניה ולא לאחריה יצא:

תרצג כתב ר"ע ז"ל בליל פורים (א) אחר קריאת מגילה אומר ובא לציון וי"א שא"א אומה לפי שאין עיקר הגאולה בלילה אלא מתחילין ואתה קדוש ואם חל במ"ש אומרים ויהי נועם

שמיני חוזר לברך שהחיינו ביום וטעמו כדלמסכתן בסוכה שחברך שהחיינו בלילה ואינו חוזר לברך ביום וכן שנש המנהג (ג): **ולאחריה** במקום שנוהגים לברך יברך מצנה בפרק הקורא עומד (כמ.): **ומ"ש** מפי מברך הרב מח ריבנו וכו' ג"ז שם וכתב הר"ן יש לחמוה ברכה זו פוחחת בברוך שהרי הוא שמוכה לברכה שלפניה דהא מגלה ולחר לא משבח כי היכי דלא מפסיק ק"ש בברכותיה דמ"ה מצינן ברכה לחריהה שלה שמוכה לחברת"ו ול"ל דהאי ברכה לחרוהה לחו מקרחת מגילה אלא ברכה בפ"ע שנחקנה על הנס: **כתב** בחשובת חיים מע"ב דחין חוחמין בשחיים שיש שייבי לחבדי ואין ברכה זו אחת מהן ואינו ענין לפורים ואין לנו ללמוד מהן אלא מה שנחקנו לנו ולחרת גדולה חו שהושיענו ולא נפקד חמנו מיש בכתיב ואינו לא עמד בפניהם וכתב ע"ב ירושלמי לא לחרו ברכה לחחריה אלא בנכור (ד): **כתב** ר"ע לא לחרינן האל הרב וכו' וכ"כ התרדכי בשם בה"ג דהכי נהוג בחחיחתא וכ בח"ח: **ובה** כ' כיון שברכה לחרונה במנהגא חליא מלחא כ"כ בשבלי הלקט בשם הדפרוח ואין לנון רבינו מדוקדק וכך היה לו לרבינו לכחוב כחב ב"ח כיון שברכה לחרונה וכו' דהא לא חחא ב"ה לאיפלוגי על שום מדם: **ומ"ש** רבי' ואינו נראה דכיון שהא חחרי ברוך עלא להפסיק וכו' חינה טעמא דכיון שהוא חחויב לברך לבסוף נמצ' שברכה זו לא שייכא למגילה אלא הרי הוא כמצבח ומודה על הנס וכמו שכחב הר"ן והלכך חינה עניין למגילה לוחר אלא יפסיק בקריאתה. ויש לומר כיון בקורא עלמו מכל המועט מעשה אחר אין לו להפסיק דבעוחו מפסיק לא ישמע מה שהקורא קורא ומכל אלא שמעה כולה ולא יצא וו"ל הרמב"ם שאלת ס"ב שבירך על מקרא מגילה וקרא מקלחה ושמע קול קטנה בחוך ויצאו מקלחם ואחר"כ חזרו ואמרו לו שכחכם הר"ן והלכך חינה עניין למגילה לוחר אלא יפסיק בקריאתה. ויש לומר

הגהות מיימוניות כפ"ב מהלכות תפלה נרמה לכה"מ שמומרים על הניסים נערכית פורים אפ"ם שלא קרלו את המגילה ללא כסדר ר"ש שספק שמן לומרו עד למחר קרימת המגילה (ג) **ומ"ש** ואם לא אמרו למחן מחזירין אותו נמקבר בהלכות **ומ"ש** ומן קורין את ההלל כלומר שמן הרמוי היה לקרימת **הלל של** נם הנעשה ניום זה וכבר נתנו טעם לדבר בפ"ק דמגילה (יד ·) משום דקרימת המגילה זו היא הלילה ורבא אמר מי דמי בשלמא התם שלא עבדי ס' ולא עבדי פרעה אבל הכא מאי ניעמ שלו עבדי ס' ולא עבדי מחשורים אכתי עבדי מחשורים מן כלומר דהא לא נגעו אלא מן התיקה ולכך אבל עדיין נשמרו משועבדים למחשורים: **כתב** ר"ע מנכא כב' יהושע ליהול על פניהם וכו' וכתפוחת מלמתי שמן נופלין על פניהם כ"כ התוס' בפ"ק דמגילה וכ' נ"כ דמן מומרין למלמת משום דכתיב ניה נרה ונרה בפורים לא מלכרינן וכן מוכיח התולם ו"ל ס"א מן מומרים תתנה ולא למנמה ושיר מזמור בב' הימים אבל לקרות בתורה ולהזכיר על הנסים בע"ו אמור כי מס ני"ל מכ"ל ומיהו יודע מה אימור כתב הרמ"ם בפרק ד מהלכות מגילה ולכך נהגו לחזור פסוק מחרון כדי להשלים י' פסוקים: **כתב** הכלבו נסוף סי' מ"ח פורים שמל להיות נמ"ש שקורין מגילה לאור כנר מבוך נורת מאורי הים קודם ויז חולקין ואומרים שמיני צריך לנדוך עליו לפי שכבר נפטר ניומר המאורות ממנם נעמת שמל להיות נמ"ש שקורין מגילה לאור כנר המנו נלא נרכה:

תרצד חייב כל אדם ליתן מתנות לעניים ולפחות ב' מתנות לב' עניים נפ"ק דמגילה (ז ·) תני רב יוסף ומשלוח מנות איש לרעהו שני מנות לאיש ל' ומתנות לאביונים ב' מתנות לשני ג"ש וכתן כתב רבינו דין מתנות לאביונים וכבר' תרב"ה כתב דין מתלוה מנות איש לרעהו:

מעות שנהגו לתלק לעניים בפורים אין רשאין לשנותם לצדקה אחרת ואין העני רשאי להוציאן לדבר אחר אלא בסעודת פורים ואין מדקדקין בהן אלא כל מי שפושט ידו ליטול נותנין לו אחד ישראל ואחד עו"ג:

תרצה מצוה להרבות בסעודת פורים וצריך שישתכר עד שלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי מימרא דרבנא נפ"ק דמגילה (ז ·): וכתבו התוספות לא ידע בין

מזמור אלי אלי וגו' וא"נ כן במדינות אלו אלא אומרים מזמור לתודה כמו בשאר ימים: (ב) והלבו כתב שאין לומר ויתן לך אבל באבותיהם כתב ויש לאומרו וכן כתב מרדכי"ל ומנהגים שלנו וכתב עוד ויש להבדיל קודם הקריאה וכ"כ הלבו ולא כמנהג גרבונא ונהגו לקרות קודם הבדלה והמנהג שלנו כמנהג גרבונא קודין המגילה ואשר הניא ואומרים ויהי נועם ובבדלין ואומרים ויתן לך וכ"ה במנהגים: (ג) וכ"ג כדברי מורה"ם וכתוב במנהגים שא"א על הניסים בשושן פורים וכ"כ ב"י בשם א"ח דאמור לומר על הניסים בשושן פורים וכתב עליו ואיני יודע מה אישור יש בהזכרת על הניסים עכ"ל ואיני מבינו דמאחר דא"צ לאומרו אם אמרו היה הפסק בתפלה ובבה"מ ואין לך איסור גדול מזה: (ד) וכתבו מרדכי"ל ומנהגים אם חל מילה בפורים מלין התינוק ואה"כ קורין המגילה כדי שיהיה נ"כ ככלל יהודי ולומר ליהודים היתה אורה · וגו' ועוד דאורתא זו תורה ושמחה זו מילה שנאמר שש אנכי על אמרתיך וגו' והיינו שיסמכו זו לזו וללא בתשובת מהרא"י סי' רס"ו בכתביו דיכול אותו לאחר נמר התפלה כמו בשאר ימים:

תרצד (א) ובפרדכי ריש פ"ק דמגילה כתב"ה מה שנוהגים נ' מחצית לפורים משום דכתיב בפרשת כי תשא נ"פ מחצית השקל ובמקום שאין עניים יכול לעכב מצות פורים לעצמו וליתנו למקום שירצה עכ"ל וכתב מהר"י ברין אף מעוברות נוהגים נ' מחצית ושמעתי זה יתנו כל העובר עכ"ל ול"ל הגה"ה מנאתי מעות פורים בכ"מ שיש מסבבו קבוע לוקדין המחציות של אותה מסבבו ונוהגים מדין נ' מחציות למעות פורים ולא של מסבבו אחרת שהיא נוהנת במקום אחר ומהרי"ל כתב וכל בן כ' שנה יתן מחצית השקל והם ר"ך הל"ש וסימנך והל לא יממיט מחצית שנדין ר"ב ליתן מעות פורים נ' הל"ש ובמנהגים שלנו כתב ליתן ב' הצי ויב"ו וכ"ל דמסבבו שלנו טוב ליתן נ' חצי נחלים כי שמו חצי נדול ושם כחצית עליהן בעל מחצית השקל ועוד דמחצית השקל היה עשרה נרה וחצי נדול הוא ש' פשוטים קטנים ועצמו משלים לי' ועוד דאין לנו שום מסבבו שהיא בהצאין מלבד זו ולא כאותן שנוהגים ליתן נ' חלקים מאחר שכתוב במנהגים ליתן נ' חצאי ויב"ו והוא מעות כי בב"מ יש לישער לפי המסבבו והקובע כמו שנתבאר לעיל (חסר) ומהרבי מהרי"ל דלעיל משמע דאין חייב ליתן רק טבן כ' ולמעלה בעניו מצות מחצית השקל אבל במנהגים כתב דאף הילדים נוהגים אף דמסתבר במהרי"ל אין לישנות המנהג) ובמהרי"ל כתב דבכוונה של העניות אסתר נוהגין לעבותו בש"ה ע"כ"ל וכן המנהג ולא בחידושי אגודה בשם מסכת סופרים שכתב דיש ליתן קודם פרשת זכור עוד כתב בחידושי אגודה דאל יתנו לשם כפרה אלא יתנו לשם נדבה: (ב) וכ"כ הר"ן פרק השוכר האומנים דף ק"ו ע"ב ובתב דיש אומרים דהמותר יניחו לפורים הבא:

כן פי' הר"ן מכל נספר ליה לדרך פי' שיסתכר עד שלפעמים יטעה לומר להפך כדרך מרדכי תרוה המן וז"ל המגוזה י"מ להסזכן כי חסדון זה כזה עכ"ל ולפע"ד כשטוטו לדרוך שיסתכר הרבה עד שלא ידע כלל מה חלוק יש בין תרוה המן לברוך תרדכי שאם יסתכר הרבה עד שלא ידע כלל מה חלוק יש בין תרוה המן לברוך תרדכי שזה הגיע קרוב לשכרותו של לוט ואין לתמוה תיך הרשותו להשתכר כל כך שהרי רבה ור' זירא היו משתכרים עד שקס רבה ושחטיה לר' זירא והנכון מ"ש הרב הגדול רבי' מפריס דמיך עובדא דשחטי רבה לר' זירא מיתמיה לי' מימרא דרבא ולהו שפיר למיעבד הכי וכ"כ בעל המאור והר"ן משמו ונראה דמיך שעמא סיהר נעל התלמוד להך עובדא דרבה ור' זירא נקר מימרא דרבא לתימה דהכי הוי הילכתא ולדחויי לדרבא ותיהו דיוק לנסומי עד שלא ידע בין תרוה המן לברוך תרדכי הוא לתיגון לה מכל מיקו לריך לשתות כדרכה מלמודו שיעור לבו במשתה והיא שהוי לו לשפילו שכור שחיגו יכול לדבר לפני המלך רק שיהא דעתו עליו בהנאת מיימוני כתב כשם רשב"ם כל זה למצוה מכל מ"מ לעבד ובשמחת מהרי"ל סי' כ"ו ניחא טעמו ע"ש:

ואם אכלה בלילה לא יצא מימרא דרבא שם מ"ט ימי משתה ומשתה כתיב המרדכי פי' רשב"ם שלריך להגיע כלילי שבת ויומו דומיא דקריאה דכתיב וימים האלה נזכרים ונעשים ויש היקש למשתה ואיני יודע מה ראה ר"ת לומר שיהא משתה בלילה ויומא דקריאה דכתיב קאמר לרב אשי אמתי עריף רבנן בסעודת פורים וכי לא בהא אפשר למיכל בשחרית ול"ל ולא כ"ל למה לי למיכתב דרבא למאי סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא ו"מ מ"ט ימי משתה כתיב משמע דסעודה אחת די ע"ל ולפע"ד ליישב דברי רשב"ם דסובר דלולי הסעודה החסובה בדבר מיום אינו אלא כיום כדמוכח מהברייתא שנזכרת לעיל דרב כהנא קס"ל דבלילה נמי יצא אם אכל סעודה חשובה בלילה וא"כ לפי זה לא היה לריך להרבות ב"כ בסעודה חשובה ב"כ ביום על לילה ור"ח דבלילה כבר יצא ו"ח אחת שאכל סעודה חשובה בלילה ובב אבי מכדר ליה מדרבא דלא יצא ו"ח בסעודה חשובה שאכל בלילה אלא דוקא באכלה ביום והשתא לפ"ז הוכיח רשב"ם דבע"כ לריך לסעוד גם בלילה לערוך שלחנו ולסעוד ולזינו בלילי שבת ויומו אלא דכבוד יום עדיף דאי אוקימ דל"ק לסעוד בלילה כלל היקף טעם כל כך רב כהנא וקס"ד דיצא בסעודה חשובה בשאכלה בלילה אלא חיוב בלילה אלא לסעוד בלילה אלא ולאי בע"כ אינו לסעוד בלילה אלא ביום ולפי זה אם אכל בלילה סעודה חשובה ולא אכל ביום כלל לא יצא ידי חובתו ומ"מ לפי מה שכתבתי לעיל דלעולם אין חיוב לסעוד בלילה אלא ביום ולכן

ופף משקה ושמחה וי"ט שמחה מלמד שמסורים בספר משקה מלמד שמסור יכתבנית וי"ט מלמד שמסור בעשיית מלאכה רבי בר מרכיסר הוה וכי נטע בחמשה עשר נטע ומי שרי והכי כתיב בתגילת תענית תת יום י"ד ומת יום ט"ו ומת פורים מינן ללא למספד בהון ומאר רבא לא בעבוה מלא לאמור תת של זה בזה ומת של זה כזה ה"מ בספר וכתענית בכל מלאכה יום מחד ומו לא מיבו ומא רב מזייה לספוד בפורים ולטייב ולא קמ שדי כיתבת בפורים ולטייב ולא קמ כיתבת התם בר יומיה הוה רבה בריה דרבא מאר לפי תיתת ניומיה בספר ותענית קבילו עלייהו מלאכה לא קבילו עלייהו דתניקרא כתיב שמחה ומשתה וי"ט ולבסוף כתיב לעשות אותם ימי משתה ושמחה ואילו י"ט לא כתיב ואלא רב מאי טעמא לטייב לההוא גברא משום דברים המותרים ואחרים נהגו בהם היתר וכ"כ הרמב"ם אלא שכתב שמעכ"כ אין ראוי לעשות כן מלאכה מאדו חכמים כל העושה מלאכה ביום פוריס מיט רואה סי' ברכה לעולם ורואה שכ"כ מהסוף שנדע דרב לטייב לההוא גברא ולא קמ כיתבת :

ואסור בהספד ותענית ביד ובט"ו לבני כרכים ועיירות שתיהן אסורות בשניהן והנשים מענות בהם שכולן עונות כאחת ומספחות ושמכות כף אל כף אבל לא מקוננות שתהא אחת מדברת וכולן עונות אחריהן נקבר המת לא מענות ולא מספחות ובהלכות ר"ח כתבתי אם י"ל בו ציזדוק הדין וקדיש : כתוב בשאלתות שאם מת לו מת בפורים אסור להספידו ולא לנהוג אבילות ואם מת קודם פורים ופנע בו פורים בתוך ז' בטל ממנו נזירת ז' ודוקא פורים אבל חנוכה ור"ח אין מבטלין האבלות אלא שאין מספידין בהן והר"ם ברומנבורק כתב (ג) שאין מבטלין האבילות ום"ם אין אבילות נוהג בהם לא כי"ד ולא בט"ו אלא דברים שבצנעה ולאחר שיתפלל בבית האבל בליל פורים ילך לב"ה לשמוע מקרא מגילה וחייב לשלוח מנות (ד) ואע"פ שאינו מתאבל בהן עולין לו ומשלים אבילות אח"כ וי"א שלא ילך האבל לב"ה אלא יקרא המגילה בביתו וכן תהן לא ילך לב"ה (ה) אלא יקרא המגילה בביתו וא"א ז"ל כתב בדברי הר"ם מרוטנבורק :

יום

וכתוב בשבלי הלקט מהו דתמרינן לטייב משום דברים המותרים ותמרים נהגו בהם איסור לתפילו במקום שנהגו לא נהגו אלא ביום מקרא מגילה עצמה אבל לאסור של זה בזה מיבו מנהג ע"כ ל (ו) :

כתוב בפ"ה (ז) תע"ב דמלאכה לא קבילו עלייהו מאר כך נתקבל במנהג ומנהג כל העושה בו מלאכה בימי שפסק מיסורו בכל ישראל מחמת כל מלכים מוחר וכן מלאכת מלוה שרוי כגון כתיבה של מלוה ומוחר לכתוב בפסקי הלכות ופסקי התקרעות שנאמר שמחת כתיבה כדכתיב פקודי ה' ישרים משמחי לב ומגרות של שמלת שלום ומזכרת מוחותיו וכן כל דבר שמ"ל עין גדול גרמה שמחה עכ"ל :

כתב הרשב"ם שאלת אם מוחר ליתן מאה בפורים מפקדרא שאת מוחר לזומפת שנתן כתיב בתגן ולא בתפוח אבל בפורים מוחר ומוחר לכתוב

מד יומא ומשום מד יומא לא משכיל לימים ובימים וכמ"ד משום פריה ורביה ובעניים מלו הולכים בהן להקל דמדרבנן הם : **ואסור** בספר ובתענית בי"ד ובע"ז לבני כרכין ועיירות שתיהן אסורות בשניהן כבר נתבאר בסמוך : **והנשים** מענות בהם שכולן עונות כמ' מטפחות מקוננות שתהא אחת מדברת וכולן עונות אחריהן נקבר המת לא מענות ולא מטפחות מאה בפסקי ת"ח וכ"ם מהגיה ז' מידי דהוה לפרגלים ורגלים מפסיקין ומיהם שלים מ"ט דשמחה כתיב בהו ושמחת בחגך ופורים נמי שמחה כתיב ביה ושמה מותם ימי משתה ושמחה וזוקא פורים אבל מועד לא מפסקת ואסור בספר ת"ל (כת :) בכ"ח בכללו יומי מועד תענית אחינו מינן ללא למספד בהון מספר הוא ללמוד אבל ימי אבלות לא מפסקי וכן רמזי מלכים וכן מפורש בשאלתות ע"כ ובקצה ר"מ כיון דס"ל דשעה אחת לפני הפורים בעלה היאנו גזרת ז' ס"כ ה"ה ז' ויום לפני פורים בעלו ממנו גזרת ל' כי היכא דאמרי לרגל ס"כ כי פליגי בהלי פירקא דר"ל קומר משחרב ב"ה ר"ח ויו"ט כרגלים ופליגי תנאי עליה אחתי לא תשוב נמי פורים ועוד דחזינן לפורים לא תשוב כרגלים דתנן בפ"ג במועד מעטות ולא מטפחות ובפורים מעטות ומטפחות ובורח רבינו מאיר שלא יתאבל כלל בפורים דיומי משקה ושמחה קבילו עלייהו ומקוה ופורים לאסורים בהספד ובתענית ומכ דבטלה מגילת תענית מקוה ופורים לא בטלו ותנן נמי מקוה ופורים מעטות ומטפחות כזה וכזה מינן מקוננות נקבר המת לא מעטות ולא מטפחות אבל דברים של לינעג נוכג דלא עדיף מצבת ולאחר שהתפללו בניית בהבל בליל פורים בשרב הורה לו שילך לב"ה נעת קריאת המגילה דתפוי עבוה שקרבן לבור שדוחה קריאת המגילה דוחה לותה כ"ם מבילות דרבנן ומייב לבלות מעות למבל מייב בכל המעות המחורות בתורה וביום ממשה עשר מינו מתאבל מלמחרינן בפרק שני דתענית (יח :) יום י"ד ויום ט"ו יומי פורים דלא למספד בהון מאר רבא לא נעבוה מלא לאסור של זה בזה ומע"ג דלא מתפבל בהן שולין לו מידי דשה בשבת ומת"כ מבלים אבלותו עכ"ל הרמ"ם ז"ל וכ"כ המרדכי בפ"ק דמגילה והרמ"ם שכתב רבינו כאן כתב שם בשם רבי רבי מאיר מרוטנבורג ונקבל בספרי רבינו הרמב"ם בשם הרב רבי מאיר מרוטנבורג וטעות סופר הוא שהרמב"ם שובר בכל דברי מבילות נוהגים בתוכה ובפורים שכך כתב בפירוש בפ"ח מהלכות מבילות : כתב הרוקח פורים שחל להיות במוצאי שבת ומירש שום מכל קולס הפורים והמבל יוכב בבית הכנסת בשבת במנחה כשיהא שם לא יבא ויבב שם ויתחל כל התפלה והמגילה ולמחרת לא יבא מפתה ביתו אלא מלא קורין לו מתפללים עמו אז קורא בעצמו וכן בם יום פורים בתחלת הבוקר ממרינן בתי"ק מכל מינו יוצא מפתה ביתו ע"כ : **כתב** בפ"ח המוגן מוחר בבבר ויין ללא מהי עבה ליחוד דמבילות ודחי עבה דרבים למוריתא ולשמח בפורים דברי קבלה מינהו שהם כל"ת :

יום

ואסור בספר ובתענית בי"ד ובע"ז לבני כרכין ועיירות שתיהן אסורות בשניהן כבר נתבאר בסמוך : **והנשים** מענות בהם שכולן עונות כמ' מטפחות מקוננות שתהא אחת מדברת וכולן עונות אחריהן נקבר המת לא מענות ולא מטפחות מאה בפסקי ת"ח וכ"ם מהגיה ז' מידי דהוה לפרגלים ורגלים מפסיקין ומיהם שלים מ"ט דשמחה כתיב בהו ושמחת בחגך ופורים נמי שמחה כתיב ביה ושמה מותם ימי משתה ושמחה וזוקא פורים לאסורים בהספד

תרצו יום י"ד וכו' כגר הכאתי בסוף סי' תרפ"ח מ"ש הרמ"ס שהוכיח מהסוגיות דסיפא דתניא קמי ומתילא לפי המסקנא נמי בשאר שנים מתעוברות אינו מכוון בהספד והתענית בתדר הרמצון ולפע"ד יתיהא דוחקי כך הוא בכתב הרמ"ס קודם המסקנא נראה בהפך והוא דכיון דמסקינן מליצא דרבנ"ג דמתני' מתני' כוותה וה"ק אין בין יו"ד של תדר הרמצון וכו' אפילו אי אתא לאיפוכי דתניא קיימת קמי' מתני' דתניתין נופיה דמתני' קתני אין בין י"ד של תדר הת', וכו' ובספר הפרשיות לא מיירי דמתני' שייר טפי מדר הפרשיות מתקרב מגלה ותענית לתעניות דהא הכי הלכתא מילי שוין דיוכיהו שנריך לחור ולעשותן בשני והו"ל למתני נמי סדר הפרשיות ולפרושי אין בין מדר תדר הרמצון וכו' אבל אי אפשר לאו אריכא קמי וכבל השנים המעוברות קתני דמין בין י"ד של תדר הרמצון וכו' ניחא וכן נראה מנאר מלשון הרי"ף והסמ"ג דלמתי' דתסיק אין בין י"ד וכו' אף בכל השנים המעוברות אסור בהספד ובתענית בי"ד תדר הרמצון כל זה בהנחה ליישב התנגא שנוהגין היסור בהספד ובתענית בתדר הרמצון בלא כרמ"ס. שוב ראיתי שכתב כ"כ ויתוכח כי לפי דברי הרי"ף נראה דאסור ע"ס וכן הוא העיקר נראה לי:

תרצו יום י"ד וט"ו שבאדר הראשון מותרים בהספד ובתענית והא דיום י"ד וט"ו דאדר הראשון והשני שוין בהספד ותענית היינו דוקא כשקראו המגילה ובו ביום נראה להם לעבר השנה אבל אם לא קראו המגילה מותרין בהספד ותענית ובספר המצות כתב שאסורין בהספד ותענית בבל השנים אע"פ שלא קראו המגילה וכן יראה מדברי הרמב"ם ז"ל וכן כתב הרי"ף ז"ל שצריך להרבות בו בסעודה בי"ד אבל בט"ו כתב שאין צריך להרבות בו בסעודה וא"א ז"ל כתב כסברא ראשונה:

נשלם הטור הראשון והוא אורח חיים ת"ל

תרצו יום י"ד וט"ו שבאדר הראשון מותרים בהספד ובתענית והא דיום י"ד וט"ו דאדר הראשון והשני שוין בהספד ותענית היינו דוקא כשקראו המגילה ובו ביום נראה להם לעבר השנה אבל אם לא קראו המגילה מותרין בהספד ותענית בשאר שנים אע"פ שלא קראו המגילה וכן יראה מדברי הרמב"ם ז"ל וכן כתב הרי"ף ז"ל שצריך להרבות בו בסעודה בי"ד אבל בט"ו כתב שאין צריך להרבות בו בסעודה וא"א ז"ל כתב כסברא ראשונה:

נשלם הטור הראשון והוא אורח חיים ת"ל

הלכות שבת

רמב שכר המענג את השבת והטשכר בהלבתו:

רכג היתר שכירות בתחין ושדה ותנור לעו"ג:

רמד בנין בית או עשיית מראבה ע"י עו"ג בקבלנות:

רמה ישראל ועו"ג שקבלו שדה או הנר בשותפות או שלקח ישראל משבון טעו"ג:

רמו שליחות אגרת ביד עו"ג קודם השבת:

רמז איסור שהייית צלי והיתרו:

רמח איסור הפלגה בספינה קודם השבת והיתרו:

רמט איסור לציר על העיירות קודם השבת והיתרו:

רנ מצוה להכין לשבת ביום הששי בבקר הוא בעצמו:

רנא איסור מלאכה בע"ש מן המנחה ולמעלה והיתרו:

רנב היתר התחלת מלאכה בערב שבת והיא נגמרת בשבת ואיסורו:

רנג איסור שהייית קדרה על גבי כירה או כופח או תנור או להניח בהם או לבשל לה והיתרו:

רנד איסור שהייית צלי והיתרו:

רנה איסור עשייה מרורה סמוך לחשבה והיתרו:

רנו עניו שש תקיעות שתוקעין בערב שבת:

רנז איסור הטמנה בשבת אפילו בדבר שאינו מיסוף הבל והיתרו:

רנח אם מיתר ליתן בלי שיש בו דבר הם או צונן ע"ג קדירה טמונה ולטוה פיו בבצק:

רנט דברים שטבון בהם איזה אסור לטלטלם וביצד נוטל הקדירה ומחזירה:

רס מצוה רחיצה בע"ש:

רסא דברים האסורים בין השמשות והמותרים:

רסב סדר השלחן מבעוד יום וללבוש בגדים נאים ולשכות בביאת שבת:

רסג ליזהר לעשות נר יפה וידיק ב' פתילות והוא קודם לנר חנוכה וקידוש היום:

רסד איסור שהייית צלי והיתרו:

רסה איסור נתינת כלי מנוקב מלא שמן על פי הנר והיתרו:

פרטי רמזי טור אורח חיים חדושים מהר"י קארו זצ"ל

הלכות שבת

רמב שכר המענג את השבת והטשכר בהלבתו:

רכג היתר שכירות בתחין ושדה ותנור לעו"ג:

רמד בנין בית או עשיית מראבה ע"י עו"ג בקבלנות:

רמה ישראל ועו"ג שקבלו שדה או הנר בשותפות או שלקח ישראל משבון טעו"ג:

רמו שליחות אגרת ביד עו"ג קודם השבת:

רמז איסור שהייית צלי והיתרו:

רמח איסור הפלגה בספינה קודם השבת והיתרו:

רמט איסור לציר על העיירות קודם השבת והיתרו:

רנ מצוה להכין לשבת ביום הששי בבקר הוא בעצמו:

רנא איסור מלאכה בע"ש מן המנחה ולמעלה והיתרו:

רנב היתר התחלת מלאכה בערב שבת והיא נגמרת בשבת ואיסורו:

רנג איסור שהייית קדרה על גבי כירה או כופח או תנור או להניח בהם או לבשל לה והיתרו:

רנד איסור שהייית צלי והיתרו:

רנה איסור עשייה מרורה סמוך לחשבה והיתרו:

רנו עניו שש תקיעות שתוקעין בערב שבת:

רנז איסור הטמנה בשבת אפילו בדבר שאינו מיסוף הבל והיתרו:

רנח אם מיתר ליתן בלי שיש בו דבר הם או צונן ע"ג קדירה טמונה ולטוה פיו בבצק:

רנט דברים שטבון בהם איזה אסור לטלטלם וביצד נוטל הקדירה ומחזירה:

רס מצוה רחיצה בע"ש:

רסא דברים האסורים בין השמשות והמותרים:

רסב סדר השלחן מבעוד יום וללבוש בגדים נאים ולשכות בביאת שבת:

רסג ליזהר לעשות נר יפה וידיק ב' פתילות והוא קודם לנר חנוכה וקידוש היום:

רסד איסור שהייית צלי והיתרו:

רסה איסור נתינת כלי מנוקב מלא שמן על פי הנר והיתרו:

דרכי משה

לא ילבש גבר שמלת אשה או לא יהיה כלי גבר על אשה והמנהג פשוט ואין טוהה והאריך בתשובה למצוא היתר לדבר משום דמאחר דאיש ואשה שוין בו לא שייך משום לא ילבש ותו דנמצא בשם רי"ב על הבתורים שחופפין בפורים אפילו שלא ברשות משעת מקרא מגילה ער סוף סעודת פורים שהם ב' לילות ויום אחד אין בו משום גזל ואין להזמינם לדין על זה ובלבד שלא יעשו שלא כרונן על פי ז' טובי העיר הרי כתב דמשום שמחת פורים ליכא למיחש לאיסור לא הנזול ה"נ בנדון דידן שמכתבניו בפרצופין לשם שמחת פורים ליכא למיחש לאיסור לא ילבש ע"ל דתשובה ואפשר שמזה נתפשט המנהג ללבוש כלאים דרבנן בפורים ועושין לשמרה דהרי רואין דאפי' איסור דאורייתא דורה כי לא מתבוין כ"ש כלאים דרבנן אמנם ראיתי כ' ברי"ן שקרא תגר על המנהג של לבישת כלאים וכתב ויש תולין עצמן בתשובת ריב"א שכתב דליכא למיחש לאיסור גזל משום שמחה ולאו מלתא היא דמכון ניחו למחילה דהפקר ב"ד הפקר משא"כ באיסור ושמעתי מאבא ז"ל שהיה מוחה באותן דילובשים כלאים וכן אני נוהג אחריו ע"כ ל' ולפ"ז כ"ש דאסור ללבוש בפרצופין אמנם מאחר דחזינן דפשט המנהג ואין מוחה ב"ל ליישב דמנהו מרא דאמרינן פרק בתרא דכלאים ובגיא לה ס' הגזול בתרא (קיג) דמותר ללבוש כלאים אם אינו מתבוין ללבישה וב"ש לפי מקצת מפרשים שפירשו שם דלבשו כדי שלא יכירהו ס"ירא יהודי ואפ"ה שרי א"כ ש"ס דכי לבשו להתנכר בהן שרי וה"ה בפורים כן נ"ל טעם המנהג אבל טוב להחמיר ולעבוד ה' בשמחה ולהיות גילה ברעדה:

תרצו (א) וכתב מהרי"ל דכן נוהגין: (ב) ובמנהגים ומהרי"ל כתבו בדברי הר"ן שמצוה לאכול ולשתות ולהרבות משתה ושמחה בפורים ראשון ולא ראיתי נוהגין כן וכ"כ ב"י ואין נוהגין משתה ושמחה אבל נוהגין שא"א בהן התנון ולא אא"א ולא רמנצה ואם חל בשבת א"א צו"צ וכ"כ מנהגים ומהרי"ל וב"י: (ג) דלא כאבודרהם שכ' שנוהגין שלא לעשות מלאכה בפורים קצן ב' היסים:

מ לכי ומלכי יעשי. תליך מתפלל: ש תשגיחו בדרכי משה עבדך. כי בזמת יתפלל התפלל: ה שכל ויהוה תומך. לא בגבורה תכמה ומלל:

ברוך נותן ליעף כח ולאין אונים עצמה ירבה.

רמז מי שהחשיך לו בדרך מה יעשה בביתו ובמציאתו ובתפילין שבראשו ובתבילתו שעל כתיפו והיאך יפרק חבורו :

מי שמסתיר לו בדרך וכניס כיסו של חבירו אם תמהר להכניסה בקול רם . אין עמו פרט שיוכל ויקח אם מותר לסלוק כיסו ממנו ממה שרוצה מד' אמות . מניחה אם מותר להסלקה ממנו ממה שרוצה מד' אמות . אם מותר לרוץ בבית עד שמגיע לביתו : מי שיכח מביתו שמך למשיכה ומשכה לו . אלא מהניקי בשבת אסור ליטלו מי שמסתיר לו בדרך ומוח לוכר על סוס אם יכך לו וכוכ מו ירד ולקן בלבנון :

רמז שרב שבת במנחה אין נופלין על פניהם :

קבלת שבת מבעוד יום אם מותר לאכול מיד :

רסה טסה תפלת ערבית ופירושה ואם טעה בה או לא הזכיר של שבת :

טעה וכתפלל לומר אתה קדשת מטה מונן ומיד כשאומר מגיה אתה מכר קודש שאתה מטה מונן . מי שמתפלל תפלת מוסף ולא הזכיר של שבת כשהוא בתפלות שבת ערבית שחרית מוסף מנחה וכתפלה של ג' בנו . אין מזמירין ברוכה אחת מעין שבע בנית אתנים ומבניים :

רמה תמיהא שנהגו לקדש בב"ה ודין טעימתו :

רע פרק במה מדליקין ומתי אין לאמרו :

טעם למה אין לומרים במה מדליקין בפ"ש של אתכה :

רעא יסדר לאבול מיד וכל דיני קידוש היום :

בצפרי טעמא כבוד יום קודש לבבוד לילה : אם לא קדש בלילה מקדש ביום קידוש של לילה אם מקדש מעומד : מי שאין לו מלא כוס אחד סיפר יפסה קידוש יום ולילה והבדלה : אם לא טעם מ' מכם מלא לוגמיו ובין כולם טעם כשיעור : טעם למה מקדשים אחת בבוקר בין שכית מסוכה לבבכת סין . אם לא אכל אחר קידוש כוית לא יצא ידי חיוביהם :

רעב יינות הכשרים לקידוש והפסולים :

יין לבן אם בשר לקידוש . יין קידוש וכבדלה מיטר יין שבתוך המזון :

רעג פי' אין קידוש אלא במקום סעודה :

כשמפסיק בשבת אם יכול לסיים מהרים ידי קידוש בוסף . כוסות שיקן פוטר בני ביתו . כוס מילה שבת בשבת שאקה לקידוש . אם צריך לאכול במקום בר . קידש על דפת לאכול אם ומאכל לאכול במקום אחר אי אתה מוחיכ :

רעד כיצד בוצע על שתי כברות וישיעורה :

אם בוצע בכבר שמפקין אי בשניין :

רעה איסור לפלות ולקרות ולבדוק כלים לאור הנר והיתרו :

אם מותר לקרות לאור בר של שבוע . אם מותר לקרות לאור בר של שבוע שאל שהיה בשבת .

רעו ע"ג שהדליק את הנר או עשה אש או נתן שמן בנר הדולק איסתי כותר להשתמש :

ע"ג שהדליק את הנר לצורך ישראל שאסור להשתמש לאורו אפי' בקבת קוח . אם מותר לומר לע"ג להבית בר הדלוק . אם יש שם אם חולה וכרוב עליה ע"ג : טעם שהוקנים ביותר לומר לע"ג בשבת לעשות אש שהוא קבוע בכוהל שאחורי הדלת או ברלת עצמה :

רעח חילוקי דינין לכבות נר בשבת : רעט טלטול נר ומנורה ומותר שכן שבנר :

נר שהדליק בו בחותו שבת אם מותר לטלטלו ע"י מנחי : נר שהדליקו בשבת למיר ולמולה וכו' . מותרת שהדליקו בה אסור לטלטלה ע"י ככר אלו מיעוק . נר שהדליקו בו בחותה בשבת אם מותר לטלטלו לצורך גופו או מקומו :

רפ קיום עונה בליל שבת ומותר לבעול בו את הבתולה :

רפא סדר המזמורים ותפלת השחר והוראתה :

פירוש המזמור. ימים שאומר קדושא . פי' ישמחו במלכותך ויקדשו בך . אין לשנות נוסח נוסח מזמור ומזמור בך . אין לשנות נוסח נוסח מנחתו מזמור :

רפב שבעה שקורין ואם מפטיר עולה:

טעם למה קורין ו' בשבת . אם קורין שבעים כנגדים לפ"ת . מאימתי קטן פוצה למנין ו' . מנהג אלו שקורין ג' ס"ת . מנהג מדי בקדים ביום שמחלימין ג' ס"ת . ספר שני שמפלל בו בשבת . ספר שקורא לחר שקראו בו ו' . הקורא בתורה שלישי קטון ממך : **רפג מעם למה אין קורין בשבת בפרשת המוספין :**

רפר כמה פסוקים צריך להפטיר : במקום שמין ס"ת אם קורין בהפטרה . במקום שאין שגרתן יודע לבפטיר אם יפתי . מפטיר שמפטיר בחומש בהפטרה . למה אין המפטיר מפטיר עד שיגמל ס"ת . שבת שמפטירים ממנבחת אינו בפטרה מפטירין . במקבץ ברכת אשר בחר בנביאים טוב מהם שאין לסלק ספר בהפטרה . טעם למה מוכיחין בשחות בשבת ובנרך בשומדים בנרכי בבור . אם מותר לומדים אם משמיעים בנרכי בבור . על מה שכתב בספרי שאוכל דמים מוטל על ידי ולקן בלבנון :

רפו טסה תפלת מוסף ופירושה וזמנה :

אם מקדיש תפלת מוסף לפל שחרית . פירוש תבנת שבת . בשבעים בשחפלל בקול רם אם ס"ת . אין מזמירים ברכו אלא קדש בעמיר :

רפו בקור חולים ואבלים בשבת : רפח אסור להתענות בו שש שעות אם לא בתענית חלום :

אם מקדיש תפלת מוסף לפל שחרית . פירוש תבנת שבת . בשבעים בשחפלל בקול רם אם ס"ת . אין מזמירים ברכו אלא קדש בעמיר :

רפט אם יכול לקדש על שאר משקין ומקום הקידוש :

אם עוה לקדש על בשכר מפל כפת . אם מותר לעשות קידוש בשחרית . שיאכל בשום מילה בשבת :

רצ ירבה בפירות כדי להשלים סאה ברכות :

שמל לאכל שבשו לילות בשבת :

רצא גדול שבר המקיים סעודה שלישית וזמנה :

יכול לשפסק בתפלת שחרית שחרית בברכה ותחר ושאול מיד כדי שתגלה לו לשעורה שלישית אין לדונו בבבר לשפסק בתפלה שעודת שחרית כדי שתגלה לו לשעורה ג' . פי' שיהא מיס בין בשחות כלולו גדול וכו' . פי' מיני תרגימא . בשיס מיניות גב' שעורות ובלבוע של שני בכרכן .

רצב סדר מנחה ומעם למה אומרים ואני תפלתי :

טעם למה פ"ח ואני תפלתי בתחה ב"ש . ע"ש שאל לישות בשבת למה אין קורין בתחה פרשה של ס"ת : טעם למה בקבת ימים קומרים קדיש תחר קדישא עורה מיד ובקבת ימים מתחרין . ל"ל בתפלת התחה יום תוחה וקדושה . סיום תפלת התחה של שבת :

רצג סדר ערבית ולמה מאחרים אותו :

טיעור תוספת שצריך להוסיף תחול על הקודש :

רצד סדר הבדלה :

טעם למה אין תפללין בתיעוד בש"ת סיום ברכת תחת אתה קדשת ובקדושת היום תהרת סכר שלא לבדיל בתפלה :

רצה טעם למה אומרים ויהי נועם וסדר קדושה :

רצו סדר הבדלה :

מי שאין לו נר על מה מברך בורא מאורי האש . מי שאין לו יין אם מבדיל על השת אם על הבכר : אם מבדילין מיוחד . אם שבחו לאם של בשולמן קודם לבשלה . מיחתי יטול הבשמים בימין : אם מקדין מבוס בבדלה לבל בני בית :

רצו אם צריך לחזר אחר הבשמים :

אם מיחתים על בכת ומבדכין עליו . נבוו לבבדיל בבית אף על פי שאשמש כל בני בית בבדלה :

רצח אם אין לו נר אין צריך לחזר אחר נר :

אם צריך לחזר אחר נר במוצאי י"ב : נר בשתי פתילות מבוי בשלשה : מבדכין על בשלבת ולא על הגמלת : במוצאי י"ב אין מבדכין על בר שהדליק יום של מעל"ע : פורים שחל להיות במוצאי שבת אם צריך לבדך על בר בדוש קודם הבדלה . אין מבדכין על בר שבתוך עד שיאכל לוקה בשלבת ומשתמש לאורו :

רצט טסה הבדלה ואיסור אבילה קודם לה : המתענה שלשה ימים ושלשה לילות רצופים :

מתענה בפ"ש סיום ישמח בבום בשבולה . טעם למה מבניו לדעת מיס במוצאי שבת מיבח שאשמש בו :

ש לעולם יסדר אדם שלחנו בש"ש . אפי' יש בחדם אחיו וכבוד אלא מחחיל מ"ש .

טעם למה לחומרים פיוטים בש"ש :

שא איסור לרוץ בשבת והיתרו ודין אבות הטים :

אם מותר לטייל בשבת בני כיסוי בלחם : דין טבעת שקבוע בה אבן או שבחוניס בה חומיות : שחין לבחת בתוך בתי שיניים של בסף שקבוע בשלשלת של בסף . חומה אסור לבחת במקל וחפילו ביי"ש . ואם מותר לבחת בטלית ובידו מקופלים של בתיר : אם מותר לבחת בשמות בחפירים בשבון . אם מיחר לבחת בטלים לו חולי של שלחה : אם מותר לבחת מעטוח בשלים : אם מותר לטלוח אלבוח לו מגורה לבדך שהיו : לבחת בשני מלבושים ושינו בדין אלא לא' משן : אם מיחר לבחת בשני ויים שבקרקעים גיומבני"ם : אם מותר לבחת בטבעת ע"ג דלא מיקוק . שמלית ס"ם וחין בשמים יוחדים : לא יסטיר חדם בלוי בפילו מפני הויפה : היו בלוי שעושין מע"ם ס"ת

לשלחן : מי שבאו בלוי לסטר לשלחן : אם מותר לבחת בשמות שבמכחב שעל הבימה כדי שלא ילבו בשמים של הבשיעים אם יוחלין בשפה בבדיק שבלחם שהיה . אם מותר לבחת בשמים של הבשיעים אם יוחלין בשפה בבדיק שבלחם שהיה : אחד שים לו שבלב בזיון אם יטול מחיבת בגד ויחן עליה . אם מותר לבחת במבנסת שבלין בשתר לתי שים לו מבב בזיון אם מותר לבחת במנבל שלוש על עור : בגדים שבחויים בשים אסור לבגבם שמך לחם : שהוחן בשר בדיך לבגד גוש בשעולה : בילד מותר לדחן בשר :

שב איסור נישר טליתו והיתרו : שג במה אשה יוצאה ובמה אינה יוצאה :

שד במה העבר יוצא וציווי האדון על שביהתו עבדי ע"ג של ישראל אם מותרין לעשות מלאבה : שה במה בהמה יוצאה ובמה אינה יוצאה :

אם אסור ליבב בהדין בשבת"ב מולין שבשחה גבינות שפשות בשרות בשבת אם מותרות אם מותר ליתן בשמה לדובב :

שו אסור לעיין בנבסיו מה צריך או לההשיך על התחום :

דין מוכס שמוכיחים אותם לשפלל בשבת : השלך מותר לפשוח בידה לעניים בשבת . אסור לשלוח ע"ג אחר קודני שמת : אם מותר להשלוח משטן לשו"ב בשבת . אם מותר לקנות בשיס מן בשו"ב בשבת . מותר לבבריו מבוס בשבת : אסור לבבריו שבל מי שלא יודיע וכותו שיס לו על קוקע שבד וכותו : השוקה מקח בשבת בילך קוכסים אותו : אם מותר לנשא מון לחחות לשלוח בפי אחת :

שז אסור לומר דבר פלוני אעשה למחר :

אם מותר לספר שמועות משנינו מלבות ושרים : אם מותר ליתן מעות מעבד שבת לקנות לו מה שיאבל : אם למבור לו בגדים מעבד שבת ושו"ב מוכרס בשבת : שבת ושבות אם שיוה אותר משום מוכרס בשבת : אם מותר לומר לש"ב להלוק לו בר לשעות שבת . אם יבול לומר אני אתן לך ביבוד למבר . אם מיתר לבשוך בדי לעשות מלאבה בשוב או ממרח שבות תוך התחום . היתר שלוה בשבת בלבון לשו שלוחו שבת אם מפנה ליתבב : אסור בבול בשל : אם מותר לקרוע בשבת בבשות מיוחות : אם מותר לשמול מן בשד בשבת : אם מותר לומר לש"ב להניחל מן בשעון שמדקדקים בו בשבת : אם בשמים שבפשקידים טובעת בבגדים : אם מותר לומר לש"ב להבילה : מלאבה שבשות בשבת ע"י אמירה לש"ב : אם מותרת בשלמה : אם מותר לומר לש"ב לבשל לחיטה : מותר לומר לש"ב בשבת שעה מלאבתך . בין השמשות מן חיטה לחמיר לש"ב : אם מותר לבחתים בשבת :

שח היתר טלטול בלים ואיסורם :

ביטול בשיורים בלים בשמי בלים אלים מתבלבלים . אם מותר לטלטל בשעולה בשבל מלך ביטול דיבי היתר לטלטל בשעולה בשבל מלך ומלך : בי שהדליקו בליטו שבח אם מותר לטלטלו : אירוח מן בכן לש"ב : מותר ליבא בדבר שאולה : דבר שמוקלה אסור לטלטל אפילו מקלחו : שותר לטלטל מוקלה ע"י בשיפה : בלי שבתשמשה לא יטול ממנו אפר לבשות בך : אם אסור לשמוך בבולו בשבת : מי שלוח לו בוס אם מותר לקבח בשבר : אם מותר לטלטל בשבת בלים שבשלו לאבול אפי' ביום טוב אלא לאוכלים שבשלו בהן : אם מותר לטלטל בשבת בלים שבשלו לאבול אפי' ביום טוב אלא לאוכלים שבשלו בהן :

שט מלטול בנו וטוקצה בידו :

מה שקלו מנין : בשיכח לים עליו ושמות בתוכו : שטוכח מפות בכים שבבגדו אם מותרות לטלטל :

שי מוקצה האסור והמותר וטוקצה לחצי שבת :

מוקצה שיבא וחין בבעלים מבירין בו : מיפר תמרים שבתוכו בגיבית מיס בש"ם אם מיפר לבתות מבם בשבת : חין מוקצה בשל ע"ב : פיבב בם לוכלים ושפית אם מיפר תמרים ביוחד בשבת ולא מותר לבשבתם ממבר בישוב בשבת בשבת : אם מותר לטלטלם בשלן בבם עשות : שים מוקצה שמת אם מיפר לבתות מבם בש"ם אם מיפר מותר לבשבתם ממבר בישוב בשבת ולא מותר לבשבתם ממבר בישוב בשבת ולא מסרינן ליה משום מוקצה :

שיא היתר טלטול מת והוצאתו ואיסורו :

אם מיפר לטלטל מת פ"י בשיפו : מת שמוכל ע"ב בריס וכשבות וירק שאין יכריס : בשמותבין שמת יפקשה המת ולא יוכל לשמשן : אין מטלטלין מת ע"י בבר אלו מיחוק אלא לצרבו אבל לא לשוך בשריס אלו ל"ת : אם מיפר לטלטל מת מן הבר : מת שמוכל בטוין בב"ם בי מוקום שפלא אם מיפר לבוחלו משם . פיוח בשמוחים בשול אלו בשפר אם מיפר לבוחלו בבדיל :

שיב טלטול אבני בית הבא :

מיפר לקח בשבשים שמפוברים אלא אלו לבשמשם אלא לחילן : אם מיפר לבבים מבלחלים לרב"י בבנים לקבח בומן בוס : אם מיפר לטלטל מבנים לקבח בשם :

שיג דין פקק החלון וגר שנעלין בו :

שפשל אוך שבשמע אחר מרגלין אם מיפר לטלטלו ולבשימו על שפשל אי אלו לשמוך כרגל למקום :

שיד פירוש אין בנין וסתידה בכלים :

סבין שמקוש מע"ם בשבים אם מיפר לבשבימו ולסולפיו : סיפך מיפר לקוח שר שבל פי שבשים לבוחלו ממנו משקין : אם מיפר לקוב שבים בשקום : כרוך שמיים יבולה לנעמ מיפר לבבוח שלים שמרת אם מיפר ליתן בדול לו קנה אלל שבים לבוחלו ממנו יין : מוחלי שמרים מיר ומפקוע ושוחך : דף שפ"ם שמנוי שסוריקין מיחו בשיט מיפר לסטיל בשבת : בוילם לבבניס שפשרת שבים אם מיפר לבבניסה ביו לו בכלי : סכין שמשוף בשבול לו בשבשל אם מיפר לבוחלו בשבת :

שטו עשיית אהל או מחיצה והיתר תוספת אהל :

פרוכת שלפני לחין קידוש אם מיפר לבסיר ולפחות מ"ר במקומו : וילון שחלוי בקטיות אם מיפר לעשותו ולפקרו :

שטז דין צירת שרצים וחבלתן ודין דריסת הרגל :

אם מיפר לעמול ניתו לשמול ויודע שבשבי בשבוכו :

שיח דין קשרים האסורין והמותרין בשבת :

בית בלישר שקשרו בשוטין ואינו יכול לבתיר אלא ע"י שחקבח לו אם בית פחות ואפרו וועלה לבתירו : אם מותר לקשר דלי בשבל : קשר שבבגד שיכול לעשות : הבגד אלא בחבת שקשר : אם מותר לקשר קשר ג' ואין שלין קשר שני : מי שרי לכתיר אלא ע"מ לקשר : אם מותר לנתק זוג מנעלים שנקשים בראשיהם מותר לבבניס שבבגד בשבגדים :

שיח המבשל בשבת והשוחט אם הוא שותר באכילה :

המבשל לחולה שיש בו שבנה אסור לחולה אפר שאין בו שבנה : אפור להדוות שאין עיר ע"ב : שבבה שאסור לבבים בש"ם ואין בו משום שיעור ע"ב : אם נתנו אלא לתון יותר פיפה במוך : בלי שפשרוכו מבשור על שיפתי יש בו אין בלי לאשון : עיירו אם הוא בלי לאשון : ביבלי ב' שרי אפילו בפי אחד בשבת : אסור לתון בלי שאין בו משום שיעור ע"ב : אם מותר ליתן בבגד בשור לבשפיר במקום שרצוי לבבל אין שנתבטל אם מותר לבשימו בבלי לאשון אי אינו במקום שבוא שולבת בו מותר : קדירה שבשבירה דופנות אע"ב שאור אין מולילין ממנה בבף : אם מותר לעות שאן ושוט אי בוא של הלני : אסור לעוות בלים בשבת :

שיט איסור בורר והיתרו :

אין אסור לא שיין בדיוק וכן בשני מינין ושלא מעמיבה קלת : שבי מיני לבים אי שיין בבן בדיוק : מותר לבגביה מבות יין של שום דבר לבילוע יין מן מבית : אין שום בשם פולפוס אי קשין וקמחים מותר לשתותם ע"י מבה : לא יאבון בידו מוגנים השותתין לדבש : אם מותר לשתות ושלוך אין מותר לשתות :

שכ סחיטה זיתים וענבים ומחשת בגר ופסיק רישיה :

אם מותר לסחוט לימוני"ם : אם מותר לתון שבנים וכיוצא בהם אי קנה הסוקר : כוס שבים בתוכו שאוקה אסור לבגבו בשפה אסור בגער בגד שבוני בשים בשיעון ע"ש : ומותר לפקוח בשבר שיבאין בו שיש . דבש שיצא מבלות דבש שחרוסקו' מותר . אם מותר לתת בדבוש בתבשיל בשבת : בשוכל פתוים וביוצא בהם יזהר שלא יבא ידיו בשפה : אם מיתר לבבוח בשבר אי אסור :

שכא עניני תקון מאכלים אסורים וביוצה שנולדה:

אם מותר למלוח כמה מפיוסות כאחת . אם מותר למלוח בשר עז ובקר מעורבים . מלוח בשר ודג מיושן ומלוחים . כיצד דנים את המלח בשבת . כיצד מרפיקים בילה וגרוגרות ומוסיפין : בשר מבושל מיתר להתכבד בו קר . מסור למתוך בשר מי קר קר לשעמה . פריס סלקא למכלו למלחי שרי . אם מותר להתוך מיכזלא״ה : מותר להסקות את המלח כדי שלא יכמוש : אם מותר ליתן מומן ליתוך מרגל מי שום כמרוסקים : אם מותר לקלוף שומים ובצלים :

שכב אמירה לחבירו למלאות לו כלי של חרס או פירות בבנין :

כלים הנקנים משו״ב אסור להשתמש בשבת ואם הקנים . אימתי מותר למוך כלים בשבת ומוך . אם מותר למוך כלי קטן במלא . כוס שנשבר בו קטו״ב מיתר להניחו .

שכד נטילת טוץ מהחבן :

אם מותר לגבל מוקצן לתרנגולים . למתוך בשר מי דק דק למלילות עוסות בשומן שכ״מ מותר להתיר מולעת ממטי :

שכה ויטון עו״ג ולתת לו מזונות או חפצים :

אם מותר להמשיך משכונות בשו״ב בשבת : שבת בשביל ישראל או שמותר לישראל אחר ואפי׳ ודאי כוונה ממון לעצמו מותר לעבד בשבילו .

שכו רחיצה גופו בחמי האור או בחמי טבריה או בצוננין :

אם מותר להכנים כל גופו לתוך מי צוננין ויפה בחמי טבריה אם היא מסוכנת טוב להמנע מלהרחץ בחמי טבריה אם מותר לרחוץ יהיו במורכן או בחפר .

שכז סיכת מתניו כשחושש בהם :

אם מסור לתוך שמן בשעת הסוף :

שכח דיני חולי שמחללין עליו ומתי שאומר לעו״ג :

ומכה ורוטש שעליה וכיוצא בהן אם מחללין שבת בשביל חולה שיש בו סכנה לף ע״פ שאין במיתתו כדבר שעשוין לו סכנה . דבר שאין בו סכנה עתה אבל יכול לבא לידי סכנה אין מחללין עליו שבת . כיצד חולה שיש בו סכנה איבה לתפער בשו״ב שבת דמיה היא אבל חולה ולא כחותה . מי שחמוז יש מקיזין לו יש אפילו חולה על הנגיו ואפי׳ ביום לשעון . אפר אי כותי שעומדים על חולה אחר שלריך לחבלו עליו שבת . פולה שחין בו אפי׳ סכנה אבר אם אותר לשעות ע״י ישראל ושלחו יהודי שבת במקום שישראל אחר לשעות גם הפולה עלמו אסור לעשות לעלמו . חולה שאינו עופל למשכב אע״פ שיש לו חומרו ומתפחד בו אם משפעו . היזק שלא מותר ליתן ע״ג חבל . אבל שבתרפא״ה אם נוחנין עליה רעייה . אם אותר לנשים לקלף טלאן שעושין רעייה . אבל כרי שיחמו כתיעוק כדד אל אבי ע״ה . שבירת אותר לאכול מאכל שאינו של בריא . אותר לאכול ברפים מתוקים ולגמוע ביצה חיה כדי לבטיחם הקול . חולה שלריך לחתם לו יין לבטיחם הקול . חולה שלריך לחתם לו ע״י ע״ג . בישולי ע״ג אותר ולאילה שליו בו סכנה לף יתן ע״י מכך דבר המוסך ליתם חס . אותר לבדוק בלילה לאי אלקה בשלבעו : אם אותר להניח בגד או קרני עבדים ע״ב מכך שוליא ממנה חס . אי שיש לו מטעם בלחם אם אותר לאכול . אם אותר לחתוך בפי חולה בפי הטבעת .

שכט הזריז לפקח על נפש בשבת ה״ז משובח :

של יולדת כיצד מחללין עליה את השבת :

יולדת שמחרה תוך ג׳ חיוב לריכם . כיצד לה ב״ש והיולדת אם חוביים לבשל לה בליל שבת :

שלא עושין כל צרכי מילה בשבת :

שמעו חולי בוכם מבע״י אין מילתו דוחה שבת קונית רשאו אין לפרחוני וגרשו ג׳ כוכבים לענין מילה אין תלוי בקבלת שבת אלא ניכולים לכוכבים מיפתבון ממיחי או מיכבוד סמוי בתר מילה עושין על ידי גיטוי . חיכה ממיחי לחקין קודם למילה וחיפתפון הגן ולאחר למילה אם תלחה למילה . כאחד אם יכול למול בו בשבת . מי שלא מל מעולם אם יחול בשבת :

שלב רפואות בהמה בשבת וולודה :

שלג כיצד בפנין את האוצר או בפני ביטול בית המדרש :

שלד אם נפלה דליקה מזון כמה סעודות מצילין :

מ״ם למולחי שבת מצילין מזון שסועדה פ׳. מצילין למולה ויולן ולרשבאן כביכול : אם מותר לכוכים בשבת אחת יותר מג׳ סעודות בכלים קרנה : אם הותר להציל יותר מדרך אחת : אחרים קבלים להציל אם בשלים להציל יותר מג׳ סעודות וכלים קרנה המציל למהר שלו שחיו קרוב מיושים . כל אם שמותר להציל מפני הדליקה מותר להציל מיום ושמר דברים

המצנים . המכנס ודליקה בשבת אם הוא מייב לו אם הוא מותר :

שלה הצלה לחבית שנשברה ולפירות שנהפוכו :

מחרים המחים להציל רשמים להציל בכלים קרנה . מניח שמפקקה ושמשה עוף עוף מותר להניח כלים להלוח ולנקף : שמקן היין לחוך אם אותר להשתמש בו אם שיולים כדי שלא יעשה יוזב הימום חגיגות שמניח כיצד יעשה :

שלו באיזה אילן אין עולין והילוך ע״ג עשבים :

כיצד מקנן בילון מביע״י לחשר להניחו בשבת . יש ליזהר מלהשליך ובשים במקום ירוחת גשמים אסור לשרות מיטת ושטוחים בחוים . אם מותר לרחות שלות בבא מכבוחת :

שלז דין דבר שאינו מתכוין וכיבוד וריבוין :

אם מותר לכבד בית שים בי קליפת שאסור לטלטלם : אם מותר לשחק בשחיפחים או בגוזים :

שלה השמעה קול שאינו מכוון לשיר :

אם מותר לשחוק ניאוחים ע״ג מיחלת . אם מותר לשחוק בחם ומבר אם מותר בדי בשים ותיעוקות המשחקים בחגוחים . זוג המשחקים בשאת אם לייבר לכבינו ולשרבו כדי שילך ויקשקש כל בשבת :

שלט אין רוכבין ע״ג בהמה ואין שטין בנהר האידנא :

אם מותר לספך ולעשת ולרכך אם מותר לרכך בייש שיחפת עריס אם מותר לספך בלאחר יד שלין למוחת במשפקין ומטפחין ומרקדין . אסור לכבים בי״ש הנשת אשה שמיכה בחולה אע״פ שיש בהיל שיחמיל שאם מיבע״י : אם אותר לגרש בשבת . היזק יותר לשפוך לרחים לעניים בשבת . אם אותר להחדים בום רבר בשבת . אם אותר להשביר בחים עד בוחתו . אם אותר ליכנס בשפיכה . אסור להוליך בגר שחלגלו או להביאו מלגו על גבי בחים . אם אותר ליכנס בשפיכה ויציא לעיל בשחוך אם אותר להשליג בשפיכה :

שמ ליטול שער וצפרנים :

משבש כחותך יבלת . דין לשרוך שפיחים וליליו שבראו : דין שריקת בלחם . עיוות שכותבין עליהם אותיות אם מיומן בחיבורים לחלבם לריך ליזהר שלא לכתוב במחקין על השולחן וגם לא שרשום בחלבשות כמו אותיות בשפר בגגד . דין נחינת שיחשיין ולחוייס לדבם . טעם לימול שבירת חרס וקריעת ניר שמדבק ניירות או עורות ושמרקין :

שמא התרת נדרים בשבת והפרתן :

טעם למה נקנו להחיר חרמי לבור בשבת :

שמב שבות דרבנן מותר בין השמשות ליצורך מצוה : מותר לומר לעו״ג בין השמשות להדליק הנר :

שמג קטן העושה מלאכה בשבת אם ב״ד מצווין להפרישו :

אם חנוי של קטן מוזהר להפריש מיסורי יותר מב״ד . קטן שכבש לעטון אין מצווין להפרישו מיסורי . אם מחכילין לקטן בניוים מיסורים דרבנן .

שמד הדורך במדבר ואינו יודע מתי הוא שבת :

שמה פירוש ערבע רשויות :

מבוחות שחקנון מתקלרים ואין בכם כשיעור אם סם ר״ם . מלברות ויבוחת אם סם ר״ם או כרמלית . משפט שמוד בר״ם .

שמו חילוק משפטי ארבע רשויות : היחבן ופיטורן והיתרן :

שמז זה עיקר וזה מניח פטורים :

שמח הוציא ידו כ״אה פירות לחוץ אם מיתר להחזירה :

שמט ארבע אמות שמותר לטלטל בר״ה באיזה אבה מודדין אותם :

אם מיחר לטלטל בחוך ד׳ אמות בר״ה אלא בשבת הוחיל כיצד מותר לכוליך כמות שחרגב אמות :

שנ עומד אדם בר״ה ומטלטל בר״ה או איפכא :

שנא העומד ברה״ר ומחבר ידו לחזיתילה או לרצונר :

שנב הקורא בספר על האיסקופה או על הנר ונתגלגל בידו :

שנג שני בתים בשני צידי ר״ה אם מותר לזרוק מזה לזה וזיז הבולט :

שנד בור שבר״ה אם ממלאין ממנו מרשות היחיד :

שנה גזוזטרא שהיא למעלה מן הבית וחלון הבית פתוח לה אם ממלאין ממנה :

שנו אמת המים העוברת בחצר אם ממלאים ממנה :

שנז לשפוך מים בחצר או בגומא או ע״פ הבור :

שוקת שמשקין בה בהמ״ד ומשתכין מקלחין לרשות הרבים : בימות כל דבר שאסור בר״ה אסור בכרמלית : שתי דיוטקות זו בנגד זו ומקלחין מצד שוקת :

שנח איסור טלטול בהקף שלא הוקף לדירה והיתרו :

תיקון לריקף יותר ממשתים שלא הוקף לדירה . אם יהיה בקרקף ויתשוב מוקף לדירה : בית וקרקף של אחד מ׳ אם מותר להוליך מזה לזה . ואפילו בית אחד משתים לא הוי בקרקף : קרימפות שלנו אם מוקפים לדירה :

שנט דין רחבה שאחורי הבית : שם דין היתר טלטול על ידי הזקף שתי בלא ערב או ערב בלא שתי לאחד או לשנים ולשלשה :

שסא גג הסמוך לר״ה וחצר שנפרצה לרה״ד :

פי מקרו מוסיל לפי גסוס מעשים :

שסב דין מחיצה שלא נעשית לדירה :

שסג הכשר מבוי סתום בלחי וקורה וכל חילוקים :

למי שחינו יכול לעשות כחוף מלוגה : לריך שלא יהא של אבן רחיק מן הכותל ג׳ טפחים . אפשר מביי שפרנו בלמיים פחות מג׳ : אפשר למי המוסך עם דפנו של מבוי : שיעור למת סוכה ומבוי יש מבוי שלא שבי ליש בלחי וקורה :

שסד תקון מבוי המפולש :

לפנים ד׳ אד גיסא בחוף למחת ומד גיסא בחוף לפנים של כרמים הסניף לגודף ונכנס :

שסה מבוי שנפרץ מצדו או מראשו :

מבוי שנשחפחפו בו ונשבור הקורה : מלר שהשיגוב חוגף בו וחלירות הפחוחים לו מחוברין :

שסו טעם למה אסרו למטלטל מבחים לחצר בלא עירוב :

שיירת הסולכת לדרכה לם פטורים מלערב מלכחלה של קנין יכול לעבד ולהקנות לם מיחין שיורי בצית שכנסת . ונוסף לבני המערב : נבני עיוהב ושכחו מלערב עלו : היכל ללא עירבו מחמול לם יש חקנה : בחים שנפחיהם מיניים בעיוהב ושחין להן בחים ביום כשהויים בחבר : לחוצית שחינה גבוה מן המיה ו׳ טפחים חין מטלטלין בה מלא כד׳ אמות :

שסז כיצר אשתו של אדם מערבת עליו שלא מדעתו :

מערב שמחר מוחרני בי חן העיוהב :

שסח כלה העירוב ושיעורו ונמעט : נתמעט מת העירוב ונמוסמו דיורין : י״ח גרוגרות כמו בוציס סס . שיורי עירוב שנתמעטו :

שסט נותן מעה לחנוני שיזכה לו בערוב :

שע אוכל בטקום אחד ויושן בטקום אחר :

יש לו היכה מיוחדת שים לו בה כלין חשיב חיישה שאים שדיים בניהה אחת ואל ת׳ יש לי בחת אחת לחבר : חנאי המבר שיהו חוכלין על שולחן אחד חין לריכין לערב : דין המחילות בנות שנחבר . ב״ה אם לריך לערב עם בני המבר .

שעא מי שיש לו בית בהבר והלך לשבות אצל בעל הבית או אצל בנו :

שעב דין טלטול גגין וחצרות וקרפיפות מזה לזה :

חלין בחין שחי חלירות שערבו יחד ונחפרדו ע״י חלין או לול אותר לטלטל מזה לזה דין שחי חלירות ובית בניהם ומול אחת לשחתי לשחי חלירות :

שעג שתי גזוזטראות הבולטות משתי עליות :

שעד שתי חצרות שערבו יחד דרך חלון שביניהם ונפתם :

שעה מרפסת אוסר על בני החצר :

שעו בור שבין שתי חצרות אם ממלאין ממנה מים בשבת :

בור שבחצר במרחף סמוך לחצר דר מדם מ׳ יכולה מסבור דרך חלון : בית ככפפ שבין שני בחים כיצד משפחמשין שניהם בו :

שעז שתי עליות הפתוחות לחצר ואחת עשתה נומא בחצר לשפוך מימיה והשניה לא עשתה : שעה ג׳ חצרות פתוחות זו לזו ופתוחות למבוי :

שעט שלשה חצרות ושלשה בתים ביניהן פתוחים זה לזה ורוצים לערב יחד :

שפ אחד או רבים מבני החצר ששבתו ולא עירבו :

אם בטלו בפיוסם רשות מלינין וכיוצין מיוחר להוליך לף מבחיכם ? מבטלים רשותן לחיוך אם לריכין לבטל רשותם בבת אחת :

שפא המבטל רשותו והוציא אח״כ מביתו לחצר :

שפב עו״ג בחצר איטתי אוסר :

שתי מלינות שפחוחות זו לזו ואין לכם דלימת רגל זה על זה ובחלר שחמר לו עו״ג אפי׳ בקשו מפשע״ב לשכור ולא רלם שיכרין מלשמר ואפי׳ מפשיטו ולקיטו אם הלדון רוצה לבשכיר אם שוכרו מפשיטו ולקיטו . שכרו מעבר שחלך ומחלף כבוגר . עו״ג שים לו ס׳ שבלים ישרחלים כ״ם שרוי בחלרו : כל שלריך לחזור ולשכור לריכין לחזור ולעבד : אם יכולין לשכור מחשכיר בשחשכיר מלוי . כשחשכיל יכול לשלחן מי שחני שיפשיטו מהשכיר . מלר של עו״ג ובו ישרחל אחר ונחלכסן שם ישרחל אחר. עו״ג ל׳ וישרחלים מרובים לו ליוכל יכולין שבועלים לכשכיר . דין ישרחל ועו״ג שבשחיכה ושנוי כל אחד בחדרו :

שפג עו״ג שלא היה בביתו ועירבו הישראלים יאח״כ בא העו״ג בשבת :

שפד עו״ג הנכנס בחצר לשם אכסנות אם הוא אוסר :

מרשי שחלך שנכנסו בבחי כיוהוחים שם מוסרי :

שפה דין צרוקי וכותי וישראל מוכר הדרים בחצר :

שפו שיתופי מבואות ובמה משתתפין וישיורו :

ישרחלים שדיים בשים ושלשה מקומות מלוקים שם יכולין להשתתף כאחד שיעור שאר בירות לעירוב : שיתופי מבואות שוטן מחומן : עוסק בבני המשתף מבואות בפי שנ״ם . אם עוד לשתף בכל ע״ם או פעם אחת בשנה שם :

שפז פירוש סוכבין על עירוב במקום שיתוף ועל שיתוף במקום עירוב :

שפח אם מותר לטלטל בלא עירוב :

שפט עו״ג הדר במבוי ויש לו הלון אחוריו ביהו פתוח לבקעה :

שצ מבוי שישראל ועו״ג דרים בו ובית אחד של ישראל פתוח לביתו של זה :

שצא ישראל הדר יחידי בעיר של עו״ג שהיא מוקפת חומה :

ועבר יהודי דרך שם בשבת ונתחכסן במלר חמרת : אם מוטל שכיוות מבר בעיר :

שצב עיר של רבים ושל יחיד ונעשית של רבים או איפכא :

מבוחות שיכולים שתוקנים כשלבתן מותרי לטלטל בהן ומ״ל לעשות דקה לפני פתחו של מ שלא ערב : חין כל שעיר הסוכב כמלר חמת למסור מלו על מלו : עיר של רבים ונתמעטה ועמדה על ממשים דיוירן חיכם לריכם שיור : הסוכב בשיתוף לבל בני המחיצים חינו לריך להוליכים . דין מי שבשם ולא נשתתף עם בני המיליכם מי מי שבלך לשבות בעיר חמרת חו ע״ג שבים שמכם בחיוכם .

שצג אין מערבין ביום טוב אלא אם כן על תנאי :

שצד בשם עירוב אם הוא כשר :

שצה מצוה לחזר אחר עירוב ושיתוף ומברך :

שצו היוצא חוץ לתחום יש לו ארבע אמות וכיצד נמדדין :

שצז כל אדם יש לו אלפים אמה לכל רוח ולכליו ובהמתו :

נסרות סמוסכים וכלים חוץ למחום מהלכין מכם :

שצח הבא למדוד אלפים של תחום העיר :

וחין כל המוסה יכול היפך מידדין : אם מודדין לעיר מיכבחה חו מקומה :

שצט באיזה הבל מודדין ואם היה נהר לפניו וכיצד מודדין :

ת ישב בתוך התהום העיר ולא ידע והשבה לו שם :

תא דין חפצי הפקר וחפצי הע"ג לענין שביתה :
תב דין חריץ שבין שני החומי שבת :
תג שבת בבקעה והקיפוה ע"ג בשבת :
תד יש התומין למעלה מי' :
תה מי שיצא או שחשכה לו חוץ לתחום אפילו אמה אחת :
דין נפחתו זופי כספינה בשבת מס מלכך מת כולה . סע"פ שחיבר בפת בספינה לא יטלך כולה בשבת כיון שלא שבת בתוך מחיצות כי שריון לכלך כל לשיר מס כוח ווקף במוקפת . ספינה שנעלה ממון לתחום בשבת מותר לצאת בי"ט על מקרקע ולכיות בכני קשיר :
תו מי שאין לו ארבע אמות והצורך לנקביו :
מס כשיצא לנקביו נכנס לתחום קשר כמה כוח רשאי לכלך :
תז מי שיצא ברשות כגן חכמה לילד ואמרו לו כבר נעשה המעשה :
תח הנחת עירובי התחומין יש לו אלפים אמות :
מקום שיהיו ומס כלמה מדגו כאלי קשר מן שלין גל מו כמיפה לו בשיר לחמרת :
תט הנותן עירובו בבית הקברות או באילן או בקנה או בבור או נתנו בסנדל :
מו כפל שלין גל מו מנבגל מן לתחום מע"פ שכשיהב למשלם מ' מ"ל מיסא מוכח ע"ג מקום שרשאי ר' . טוב לצאת עירובי תחומין ממקום שרשאין וסקיליס ושומרי פירות מלוה מקום מוחזק בס מלוים בס מלוים שמ :
תי מי שיש לו ביה כאן וביה אחר לסוף ד' אלפים אמה ויצא לילך לביתו :
תיא מי שהיה בשדה ביתו ואמר לשלוחו לערב לו במערב :
תיב עירב חצי היום לצפון וחצי היום האחרון לדרום :
תיג המעריב לרבים מה אומר וכמה שיעורו :
תיד אין מערבין עירובי התחומין לאחד שלא מדעתו ועל מי יכול אדם לערב שלא מדעתו :
תטו אין מערבין עירובי התחומין אלא לדבר מצוה וברכת העירוב :
מס נקרא מלוה לענין עירובי תחומין : ממנו לי מנים מרב מלינו ומסר מרב מלינו מבע"י ומסר משמשיכה :
תטז שבת ויו"ט המסבבים ב' ימים טובים אם יכול לערב יום ראשון למורת והשני למערב :

הלכות ראש חדש

תיז היתר עשיית מלאכה בו ואיסורו :
מיים מעוכבת מלת לעשות מלאכה בע"פ מס מותרים בשיון מלאכה :
תיח איסור התענית בו והיתרו :
תיט דין מעמדת ראש חדש :
דין קבל עלין להתענות ע"פ . מעבר ר"ס ור"פ מס מסור להתענות בכם מן כמנוס : מס ומעבר להתענות בשבתות ויפיום טובים ור"ח ומעבר ופרים . מתענה ב"פ תעבית מלוס מו מפני כלי נרך למיפב תעבית לתעניתו :
תכ דינו בהספד ובצדוק הדין : תבא אמרת פרשת ובראשי חדשיכם :
תכב יעלה ויבא ברצה וחזרתו : מס פשם ומס כוח מפוקך מס שכיר יפלה ויבא : פשם ולא מקבלו מנפש בעבר ל"פ . פשם לפל קוליו פלל ב"פ פשם לפה כופלין כל פשמוש : מי שלא התפלל מדיון ולבעל קוליו פלל מס יכול לגמור . פשם לפל נפלו ע"פ פוסר יפמר נפ ויפמרו כל ומקבל שיהן פלו : פשם לפל מפסיקים מנפ ל' פושפיפ ופשם ומיפו יוזף פיהן פשם . פקוסף מת פכלל לפפרא לא יפל . פשם לפה קוליו מת פסבל משמיד הלילו פשם מיפב :
תכג דין קריאת התורה וסדר הפלת מוסף :
תכד הזכרת יעלה ויבא בברכת המזון :
תכה ראש חודש שחל להיות בשבת : תכו נוסח ברכת הלבנה ופירושה :

כהוסף לנגנב נפיקוסף ביפות פפול פס יפפין למוכלפי מבת :
תכז כללים לידע המולדות והתקופות :
תכח כללים לידע הקביעות והחדשים המעוררות וסימן הפטורת דש"ח ני"ע אר"ק שד"ש :

הלכות פסח

תכט אין מתענין ולא נופלין בניסן עד אסרו חג :
הל למה קורין אותו שבת הגדול : תלא זמן איסור חמץ בערב פסח ובדיקתו :
מס ציך לפנים פביטול מפו :
תלב ברכת הבדיקה ואין אומרים עליה שהחיינו :
תלג במה בודקין ובאיזה מקומות בודקין :
צריך לפבר פמת פפמת ופמת פפיפות :
תלד שמירת החמץ אחר הבדיקה : פיפמ פצריך לבטל צריך לבטל פפס פפמת נוסף פביטול . אם צריך לשרוף פפמץ :
תלה לא ברק בליל י"ד או ביום י"ד :
תלו יוצא בשיירא או עושה ביתו ארצר :
יוצא לדרך מס צריך לפמוך . פפפרם ניפ לו בשיירה ולא בדך . פפפרם ניפ ופוקלא בשיירה מס מבטיין לפוקלא בפיירה :
תלז המשכיר בית לחברו על מי מטול לבדוק :
תלח עבבר שנכנס לביה בדוק ובבר בפיו והיטך שנכנס ובבר בידו :
תלט ספיקות הנולדים בצבורי מצה וחמץ :
תם ע"ג שהפקיד חמצו אצל ישראל ואיפבא :
מס מופר לישרמל להפביל בית לע"ג ליפן בתוכו ממן . ע"ג קבבם לביתו של ישרמל לפפול ממנו .
תמא ע"ג שהלוה לישראל על חמצו וישראל שהלוה לע"ג על חמצו :
תמב דין תערובת חמץ ודין חמץ נוקשה :
נוקף שבפוקף הכלים לו בפלי נלרים . דין פפלים לו שפורים שבפלפו פמיפ . דין פפיפ שבפל פלין ללף בפוקפות פופפיפים . דין פרקפת פיפ לפוף שפל פרבו שפו פלפל .
תמג חמץ משש שעות ומעלה ביום ארבעה עשר :
פפבלת פפ שפב ופעלב פפרופו בפ בפבפפ :
תמד ארבע עשר שחל להיות בשבת מתי בודקין את החמץ ומתי מבערין אותו :
י"ד שפל לפפי' בשבת פין פפבלין לישפל ופיפפל : פיפל נופנין פפין ל"ג. ני"ל שפל לפיות בשבת .
תמה ביצד מבער החמץ ואם מותר לידנות באפרו :
מס יפל להפניף פפפין בפקוס ספקר :
תמו המוצא חמץ בביתו ביום טוב או בשבת :
פפין פפפר לפלפלו בפפפפ : ופפפר לקנות פפין בפפפפ לנוף ל"ג : פעב שפבלת בפלפלת ני"פ :
תמז תערובת חמץ בפסח או לפניו או לאחריו בלה או ביבש :
פיפפ שבפפר פיפורים פגי בקליפה לו בפנפלפ פקום פף פפפין פן . לא בלה לו קפה בקפה שפבפלו קולס בפסח : פופן פפיפר פפפפ בפסח . פרקפת פפפפ בפסח : פעיפב פפפפלת בפפפ בפ יף : בעבר פפיפן פופלת פפפלת בפ יף ישבפנת פפלו בעיפב בפלים לדבר בפפיים . פיבלו לפיף פפבלר פפפלת בפפר ופפפר בפלים . פיבלו לפיף ופפקום שבפלו פיפפר יש לפפפפף פיבלו לבלו פפפלו

מס נדיר לגמור הלל במקום שפוסק :

תפא כוס ה' ומה אומרים עליו :

תפב מי שאין לו אלא כזית מצה שמורה :

תפג מי שאין לו יין כיצד יעשה : שעושה שלוו על ספק מיני מומר גמלנו ולא יכלנו :

תפד הרוצה לעשות הסדר בב' או ג' בתים :

תפה אם נשבע שלא לאכול מצה :

תפו הסדר ברדך קצרה : מס מופס מסולו בתבשילים לו מי שעולמים :

תפז סדר תפלת הלילה ואין אומרים ברכה אחת מעין שבע ואין מקדשין בבהכ"נ .

י"ט שחל להיות בשבת מס מוכיר של שבת בישלה ויבל . טעם למה שוקדין בתפלה יעמד משה ואין שוקדין לכל ומסלילנו בברכת סמוך . מי ששכח לומל לתת במרתינו ומומר יפלה ויבל :

תפח סדר תפלת שחרית וקריאת ההלל ודיניו : סל קלף כל המיין שלריך ושכח לקרות במוצאי סיום :

תפט לעל שני מתחילין לספור העומר ודיניו : המפפלל עם קלטור מבע"י כיצד יעשה עם הספיפור : שוחל לו מביאו כמה ימו הספיפור כיום מס יפיב : כשהמוז מקדים לנדך ושוהין הקהל ממן עם מוזרים לבדך . מס ל"ל סיום כך וכך לשומר . מס סיפר קודם לדוש וכבלה לו מחריפס . טעם למה מפפרימ מלפפיר בע"פ עד תמר סדר קדושה :

תצ סדר תפלת יום ב' וח"ה :

תצא הבדלה בתפלה ועל הכוס במוצאי י"ט לחול או לח"ה : טעם למה ל"ת קדש על הפר ספר לעמוז : טעם למה ל"ת קדש על הפר ספר לעמוז : סבדלה על הכוס בסיומן תפ"ג :

תצב טעם לשלישה תעניות שמתענים אחר הפסה :

תצג איסור מלאכות ונשואין בין פסח לעצרת :

תצד סדר תפלות ב' ימים של עצרת : מסור להתעטות במוצאי מג השבועות .

הלכות יום טוב

תצה דברים שמותרים ביום טוב ואסורים בשבת :

תצו מה עונש העושה מלאכה בי"ט ב' :

תצז צידה חיה ועוף והזמון : דין מווסין ותכנלים ווינים שבבית : מס זמון יוסר ממס שלריך . ע"י שבבית עוזן לישלחל בני ווכה קטנים משוהן שים לו בעיר :

תצח אין מראין סכין לחבס ביו"ט :

תצט עגל שנולד בי"ט מעניפה . אמר שעודה מסיר לשמוט בשמה בריחה אפי' מוכל ממנה כיון . לשמוט בשמה בריחה אפי' מוכל ממנה כיון . המסוכנת אח המסוכנת מיוט טהל עודה אלא במקום שהטיוטפת מצויה . אם שוחטין בשמה בי"ט מותו ואח בנו שנולד לנוד . בשור שנפל לבור . מי שנשבר ואין לו שפר מוכן . בשמה שהובלה ממוז לתשוט ביום טוב אם היא מוכנת .

תצי הפשט העור ומליגתו ומליחתו : אין להעניפס למלוח בשר ע"ג עור . אמר אלילת שמרית . השרמית אלו אי שרי אפי' למי שאינו צורלה מרגנן . מותר לטלטל עוקא השוף :

תצי"א כיצד יעשה עם הבשר כדי שיהא מותר בשמירה : אין לשרוים בשר בחלב אפי' כדי שיהא מותר בשמירה .

מותר לפשות מלמכה פ"י עו"ג . מם מותר ישרמל למלוכ המרות . מם מותר לפשות פרקמטיא בט"כ : מותן ביד כרותים מן המנחה ולמעלה . ט"כ שמל להיות במחשי בשבת ויומים מותר לספר ולכבס :

תקנה ט' באב אינו חייב בכפיית המטה ולא בעיפת הראש

ודין הנחת תפילין וציצית בו :

מם יובך על עליית קטן . עוב לשכב מומה על כחרו ומנן קמת רמשו :

תקנו דין הבדלה בט' באב שחל להיות באחד בשבת :

תקנו נוסה הזכרה מעין המאורע ובאיזו תפלה מזכירין :

עשב ולא כוכיר נשם :

תקנת מניעת בשר ליל י' ויום י' : פעובא לכתענית ט' ו' ; שמל ט"ב לשיות בשבת מינו מתענה מלמ יום מ' :

תקנט סדר היום ואם יש טילה ואם חל בשבת :

לם נהגו לנדך על מגילת מיכה . פיום שפעורך מפטירין במנחה מם מומרים ניזון כהן על מת מפטיו מבנו ונמס :

תקם דברים שאברו חכמים לעשות זכר לחורבן :

עשם לשם לם נהגו לתת פאר מקלס בראש מתניס :

תקמא דין קריאה לרואה ערי ישראל בחורבנן או ירושלים או בית המקדש :

מם קודמין על שחר ערי ישרמל מין מערי יכולם . מה נקרא כחורכנן . מם קרא על מת מערי יכולם מינו קילא על כשחר . שיעור קדישת מלו :

תקסב קבלת תענית והשלמתו ותענית שעות :

צריך להתענות פר לחת שכוכנים : כשכלנים וודמת ומתירה של כחרן ניזון שמקפה ממה : ממן כמתענה ביום מופטו פילך ימשך כתענית כוסות מרוסין ומשתין : פשנת שלם כלו מבע"י שלם משמקה שם מותר למכול בו פי שני בקבלת תענית כמתענת כלב פי לם קבל פעבית פר כלילה שם יתמר עגנו . פשנת שלום שם צריך לכשלים בי ימי משוכה שם מומר עגנו . כהרר ומומר שם יסל כן פשם כתענית :

תקסג באיזה שעה שקבל התענית ואי שני קבלה בדרהור :

עשם לשם צריך לומר מקם בתענית ימיד :

תקסד פירוש אוכל ושותה עד שיעלה עמוד השחר :

תקסה אם אומרי' עננו בכל התפלו' : ימיד בתיוב מקום מומר עגנו . ימיד כמתענה מומר עגנו בלשון רבים . שם נם לכשוף רבני מתעניים שם מומרים בל' רבים . ימיד מומר י"ב מדות דרך קימה . שפור לומר לשמרים שמתענה :

תקסו הזכרת ענגו לש"צ בת"צ :

ש"ץ שמכח מלומר עגנו . כשמין ככלו מתענה יכלו מבה"כ ושומר לקדות בתורה שרמלו כמתענה : ת"ב נש"ם לו בעי"ם לו בר"ח שם טילין על פניסה ובכיום מקום לומר עגנו .

תקסז מטעמת כיצד מוחר וביוה"כ וט' באב אסור :

שם מותר לעשום בת"ב לו לרחון לם פין :

תקסח אם שכח ואכל ביום תענית איכותי משלים :

לוב שדם מעניתו חפילו בלא מוקם גדול מי שקבל עליו להתענות שני ומשיכי של כל כשנם שם יכול לגלת : ת"ב פינו יכול לגלת . שלום שפניתו שם צריך לשהותו בדקה . מי שנדר להתענו' כך תעניות יכול לדחותם עד ימות כחרף . שני ימים ;שחי לילות לגופין שיים כמו מ' יום שתיום לגופס . כתשנה ב"ר שחוכח ושרים ומי"ב צריך למיתב תעניה לתעניתו : ג' שלושת שמתענין עליכן לפילו בשנה : שמתענה יום מיתת מלוי ולם יום קבורה שם פינה יום מיתת מלוי ביום שנה . שבה שנדרה לינן על קברי כדיקים שמתוקם שלוני ולם"ב כשכיוום לגלת שם יכוד לכתענות שכום יפיום לגופים ולוינ נכם תענית מוכה :

תקסט יחד המתענה על הצרה ועברה וצבור המתענין על שום דבר ונענין :

תקע מי שנדר או נשבע להתענות ואירעו בהם שבתות וימים טובים או ר"ח :

לבור שנדרו תעניות בעד לבור למר שכין בלבד ושדם לבם שבבר נשדרו שמקפיקם קודם שקבלו עליכם תעניות :

תקעא היושב בתענית אימתי נקרא קרוש :

פיר שמקיומו פו"ג , וכן ימיד בגרוף פיום ושמיים לכתענות :

תקעב אין נוזרין תענית על הצבור בתחלה בחמישי :

לבל שנוזרו תעניות וכתמילו ונמלמו קלמם מליס בשוב"מ מין מפסיקין ולין לכתענות בש"ק ובשבת :

תקעג בשלה מגילת תעני' אם נוזרין הצבור תענית ביום הכתובים במגילת תענית או לפניהם ולאחריהם :

ר"ח לפניו ולמחרו מותר :

תקעד החולך ממקום שכתענין למקום שאין מתענין או איפכא :

שכח ומכל מל יומם למכיסם ומל יומם עיזונין בעלמו . לכרכיב שלמו בשבת ושבון ושלם לשמם מעטו שלם שם כוס שמין בניס . ענגם לפורש מן שכנור ושבר שמלנור שמכס :

תקעה סדר העניות שמתענין על הנשמים :

מי ו פרשה קורין בתעניות ומס מפטירין בשמיני עוברות ומניקות ומתעטות דע עושות כשמומרים כלל כ"ג: מיכן ימשיכו : ילדו בשמים ביום שלאחר כתעני' ל"מ כלל כגמול : **תקעו** שאר צרות שמתענין ומתריעין עליהם :

דבר בס"י מס מתריעין פליכם בשניות . מס בדבר בשוירים נוזרין עכשיו . מס יש דבר בס"י מס נוזרין תעניות . על מיזו לרם מתריעין ככל שביבותיהם . בתעניות שלו מין מתענ' עוברות ומניקות . מס מתענין בל' מס יש נשב ודבר מתפללין על בדבר . מין מתפללין על שני דברים כת' מס"כ כן מענין לחד . מס גוזרו שמד וגזרו שלא לכתענות :

תקעז באיזה מקום מתפללים על רוב גשמים :

על בשרה היחיד ג"כ מתענה ומתפלל על צרתו :

תקעח סדר תפלה וברכות שמוסיפין בתעניות :

בתעניות שלו בשיוב מקום שומרים עגנו : מס מפסיקין בין בברכות בתפילות : מס מתריעין בשיפר לו בתשובות : בשיוב מתפלל לומר כ"ד ברכות : פי' תקיעות מין מתבדים ו' שת ו' . ברכות מין מתפללת ו' שת ו' . בשיוב פרשב קורין בשמתענין בר"ח לו בשבת ר"ח לו כי בשנת שמל לשיות בש"ק . מס מופיעים על פניסה בשבת : בשמתענין בר"ח שיוב מר' קורין : בשיוב בשני מתפללין תפלת נעילה על שיוב דרש מתפללין כ"ד ברכות :

תקפ סדר שמתענין בהם על דברים שאירעו בדם ולהתענות שני והמישי בכל שבוע :

הלכות ראש השנה

תקפא טעם למה תוקעין בר"ח אלול ואומרים סליחות בהשבמה :

יש מוסיפים שלא להתענו' ערב ר"ה : כשמתענים בפנ"ם יכולים לשכול בשעות של גרות מילה : מתענין ל' יומים לפני ר"ה :

תקפב סדר תפלת ערבית והמלך הקדוש והמלך המשפט :

שם חמר מלך מיכה נדקה ומשפט . טעם ושמר שכל הקדוש ומכ"ל מור ושמר המלך הקדוש . בשבת בימתיים חומר בברכת מעין שבע כמלך הקדוש . כשם לשם לומרים חברון ממת וקיס לעד . טעם בפרנסת של ר"ה ושל כוכיר של י"ם :

תקפג סימן לידע אי מסיק שתא או אי מצלח עיבקיה :

תקפד סדר תפלת שחרית ומפני מה אין אומרים הלל :

ושעם לשם נכנו לומר מניגו מלכנו : בני מרם כמבוטים מין מביאין ס"ת מלנם שפי' בר"ש ויס"ב . בשבת כשכר מלין בין קריאת כתורה לתקיעת שופר :

תקפה תקיעה מעומר ונוסח הברכה וכיצד תוקע סדר תקיעות ואם ההחיל ולא יכול להשלים :

תקפו שופר מאיזה מין ב"ח כשר :

תקפז התוקע בבור או בחבית גדולה :

תקפח איזה זמן ראוי לתקוע :

עשם לשם לם תקנו לומות יום ר"ה . כשמל לשיות בשבת :

תקפט איזה אדם ראוי לתקוע ומי מרציא את אחרים :

תקצ צריך לזקוף השופר :

מקע נגד מרסב לם יצא . כרמקע בשופר מפין ונפח ומקע בו לם יצא :

תקצא למי מוציא ש"צ בתפלת ר"ה :

מומרים לת מוסבי ומס יש מילוק בין לממן לבני בוש :

תקצב חוזרת ש"צ תפלת מוסף וכמה תקיעות תוקע עומר על סדר הברכות :

זכ שתוקע בשבת יצבינס לם קול בשמר לריך לתקוע על סדר הברכות :

תקצג ברכות ותקיעות אם מעכבות זה את זה :

תקצד יחיד מוציא את חבירו ידי חובת תקיעה ולא י"ח ברכות :

תקצה מצוה בתוקעין יותר מבמברכין :

תקצו אם מריעין ותוקעין אחר התפלה :

תקצז אם מתענין בראש השנה ובשבת שבינתיים :

המתענה פעם לחת בר"ח מעניתו פלוס מתענה כל ימי עשי"ם . מס לריך להתענו' כל ימי לפי' כשמל ר"ה בשבת . מס המתענה מעניתו פלוס ביום שני של ר"ה מס לריך להתענו' כל ימי : קרגיל להתענו' בר"ה ושיום רגילתו . לם יפסל מזה בר"ה כל שנה :

תקצח סדר תפלת המנחה ואומרים צדקתך אם חל להיות בשב' :

תקצט סדר תפלת ערבית בליל ב' : תר ביצה שנולדה או רבר שנתל מן המחובר בראשון אסור בשני :

מס מומרים זמן בקומם ליל י"ט שמ וכן ביום שני בשיפר : מס לם מלמ מיי מדם קלן על פי כן מבקר ומן . שיהי מתלה ממן ולפיהם שבבו ני"ט מ' של רמם בשבת מס מומר לקליקם בשני :

תרא סדר תפלת יו"ט שני והבדלה במוצאי יו"ט :

בני מרן יסרל מס לריכים לשמל ב' י"ט של ר"ה :

תרכב סדר הימים שבין ר"ה ליו"כ : מס טופיס של פניסה בשו"כ :

הלכות יוה"כ

תרד שלא להתענות בערב יוה"כ ולהרבות בו בסעודה :

שפסוק לכתענות בערב יוה"כ :

תרה סדר כפרה שנוהגין לעשות בערב יוה"כ :

מס נכון לשמש מעשה כפרות :

תרו לפיים בערב יוה"כ את חבירו אם הקניטו :

ובכיוום שמש לוקה ושונל : סומך על לשלחו ושל נשנו ט' קבין ושולה במקום שנילה . מכל מס משיר לעסול בשיום"כ :

תרז צריך להתודות במנחה קודם שעודה :

תרח להפסיק אכילתו מבעוד יום ושיעור התוספת :

כשיש כשולכלת נשוספת יום כפור מין שעתי בוין :

תרט אם מטמינין חמין מע"כ :

תרי אם מדליקין נר בליל יו"כ :

שמש לשם נכנו להדליק נר לכל לחד :

תריא ליל יוה"כ ביומו ומלאכות האסורות ביוה"כ והוצאה ובלבול :

תריב שיעור אכילה ושתייה האסורים ביוה"כ :

תריג רחיצה האסורה והמותרה :

מס מותר לשמוך על כליס וכסנות על שור :

תריד סיכה ונעילת הסנדל :

תרטו איסור תשמיש המטה :

מסור ליסן עם מלמו במטה :

תרטז באיזה דברים מותרים התינוקות :

קטן פמות מבן ע' שם מותר לכניסמו שמתענה :

תריז עוברות ומניקות משלימות :

תריח איך מאבילין לחולה וליולדת :

סומכין על דברי רופאים פ"י לשפכל כפולה ביה"כ :

תריט כל נדרי וזמן התרה לעבריינים :

מת מי מממין לשבור לשני כתיבה בר"ש ויום כפור :

תרכ סדר תפלת שחרית וזמן סופה :

תרכא סדר תפלת מוסף וסדר הוידוי :

שם מומרים בנרכות שכשנורס מלך מושל ופולם . מילה שמלה ב"כ בתיון שעשה מוכלין . שם מומרים בינת שמילה על שכום . עשם לשם מומרים סדר עבודה בשפלת שמוסף יופר מבשלי תפלו' . שנשות בשדר שבודה : עשם לשם שנשנו ליחד לתקה ב"כ בעד שתתים :

תרכב סדר תפלת המנחה ביו"כ :

שם מומרים שיני מלבנו כשמל לשיות בשבת ושם מומרים מותו בשמנה :

תרכג סדר תפלת נעילה וזמנה :

ש"ץ מוכיר של שבת בשמה מיתן ושם לם שכיר לין ממוירין מותו :

תרכד הבדלה והתקעה והעושה שני ימים יוה"כ :

עשם לתקיעה שמלמי יכ"ב עשם לשם שם מומרים ש"ע ס' שוש שלמים . שמוסיף שם ימים יכ"ב ושל יום שני בש"ם שם ישנו לכניין למעודת שבת :

הלכות סוכה

תרכה טעם למה תלה הבתוב מצות סוכה והרבה מצות ביציאת מצרים :

תרכו פיסול סוכה שתחת האילן והכשורה :

תרכז פיסול כילה בסוכה וסדין שתחת המכך והכשורה :

תרכח פיסול סוכה שתחת סוכה או בראש העגלה :

תרכט דברים שפסלים למכך בהם :

שם כלים פשום כגג לכניעם מכך עגנו :

תרל מנין הדפנות והכשרן וכל מיני דפנות קנה מבאן ומבאן שמניעין למכך אי מהני לצורת פתח אע"פ שאין קנה על גביהן :

תרלא אם היו צלתה וחמתה שוים למעלה או למטה :

תרלב שיעור אויר ופכך פסול באמצע :

תרלג שיעור גובה הסוכה :

תרלד שיעור ארכה ורחבה :

תרלה סוכת גגב"ך ורקב"ש ועיין בסימן תרל"ו :

תרלו סוכה ישנה כמה לריך לחדש בה :

תרלז לא בעיא סוכה א' לכל יומות החג :

תרלח איסור עצי סוכה וגויה והיתידה :

תרלט עשה סוכתו קבע וביתו עראי :

תרמ מי הם הפטורים מסוכה :

תרמא טעם למה אין אנו מברכין שהחיינו בשעת עשיית סוכה :

תרמב סדר תפלת ערבית :

תרמג סדר הקידוש ועיין בסימן תרס"א :

תרמד סדר תפלת שחרית וברכות נשילת לולב :

הלכות לולב

תרמה לולב הפסול והכשר :

תרמו הדס הפסול והכשר :

תרמז ערבה הפסולה והכשרה :

תרמח אתרוג הפסול והכשר :

תרמט ארבעה סינים נזולים או שאולים או של ע"ג :

תרנ שיעור אורך הדס וערבה ולולב :

תרנא מצות לולב ונשילתו וברכה וניענוע ביצד אוגדין את הלולב :

גדם שם נטול נולב . שם כשל נולב ב"ש לשמון וכירך עליו ושם"ב לשם שלא שיש בו שרכה . לריך להקיף בשעוע שלולב דרך ימין מוכף ולוכ מערב ונשון : לריך לשמוך שמאלו.

כמתוג לשמר מינן נשמע נשמע . נעלם ממך ממך מנרך על כל מחר לעצמו . מין ל' מפרוג מם ישול שמר מינים :

תרנב זמן נטילת לולב לכל אדם וליוצא בדרך :

תרנג מותר להריח באתרוג ואם מברך עליו : מותר להריח בהדס של לולב אם התנה :

תרנד חורת לולב לטים ולהוסיף עליהם או להחליפם :

תרנה לולב שהביא ע"ג מחוץ לתחום :

תרנו כמה צריך להוסיף כדי לקנות אתרוג נאה :

תרנז זמן קטן לחנכו בלולב :

תרנח לולב ניטל כל שבעה חוץ משבת :

תרנט סדר היום ותפלת מוסף וחזרתו :

תרם טעם ההקפת התיבה ואין מקיפין בשבת :

מם כמכל. מקיף בלולב :

תרמא סדר הקידוש בליל שני :

תרמב אם אומר זמן בנטילת לולב ביו"ט שני :

תרמג סדר לכל ימי חול המועד ולשבת שחל להיות בו :

תרמד סדר יום השביעי :

ניום שביעי מם מקיפין נפרכב מו בלולב סמטל ערבה מחרת. עם ערבה שבלולב מי עובר משום בל תיסיף מו לא . טעם למה נהגו שמתעסקים בלרבי ניסור מבילין קמרנה : קושמנת שבלולב מע"פ שמוקה מין לפסות עליה . ישרמל מקילין ערבה משדה סע"ג נרקות סע"ג שלא כדין הוא . קושמנת רבה שחל להיות בשבת ומתך ע"ג ערבה וכביכול בשבת :

תרמה אתרוג באיזה יום הוא מותר :

מתמוג שמפל ניום ז' מותר למכלו ענדה לקושמנת ולא מגבנה למוקק בה שריח נהנאה :

תרמו לא יפתור סוכתו בשביעי :

תרמז עד איסתי זמן איסור סוכה ונוייה התנה ליהנות מעצי סוכה וטויה בשיפלו אי מהני :

תרמח סדר תפלת ליל שמיני ויומו ודין ישיבה בו בסוכה :

מם ישיגים בליל שמיני עלמת בסוכם .

תרמט סדר ליל ט' ויומו והבדלה במוצאו :

הלכות חנוכה

תרע טעם לחנוכה ואיסורו בהספד ותענית :

תרעא טעם להדלקת נרות :

תרעב תחלת זמן הדלקתן וסופן :

ומם יש לפפ תשלימין שיעור הממין שיוקן בפן . כך מנוכם שלא ידליק בלילה הין לו תשלומין מי שלא הדליק בליל ג' מלא ב' נרות :

תרעג כל השמנים והפתילות כשרים לה ואפילו בשבת :

מם מותר להוסיף בשמן יותר מכשיעור כשבת להדליק בשבת בשמנים הכשולים מפי' בשבת בע"פ קודם קבלת השבת. שעדיין הוא מבע"י מיטו זקוק לה : בת לתקנה וכבה מותר בשוגג מיטו זקוק לה. מם מותר לקרות בספר לאור מנוכה : מין מוסמין לשתילה להדליקה על שמכנה :

תרעד כיצד מותר להדליק מנר חנוכה לנר חנוכה :

מי של שבת ושל י"ט מם מותר להדליק מזה לזה :

תרעה היתה נר מונחת במקומה שלא לשם מצוה והדליקה :

תרעו ברכות נר הנוכה ואם לא אמר בליל ראשון שהחיינו :

מוסף ברכת ההדלקה לם הוא שלמיד מי בעל . הרוחם נר מנוכה ובירך זמן ושחי"פ בת להדליק מם ישמור ויברך : בחיוב נר הוא מתמיל להדליק בכל לילה :

תרעז דין אכסנאי והאוכל אצל חבירו ואנשים הרבה הדרים בחצר :

תרעח מי שאין ידו משגת לקנות נר חנוכה ונר של שבת :

תרעט איזו מדליק תחלה נר חנוכה או נר של שבת :

תרפ תיקון לשלא יכבה בשבת נרות חנוכה בפתיחת הדלת :

תרפא אין מבדילין במוצאי שבת על נר חנוכה :

בפיו שמש מדליקין נר מנוכה בבכ"ב במו"ש :

תרפב הזכרת על הנסים בתפלה ובבהמ"ז ואם לא אמרו :

מם שכח מלהוכיר של מנוכה בבממ"ז יחמר בסרממן :

תרפג כל שמונה הימים גוטרין את ההלל :

טעם למה גומרין הלל בכל יום :

תרפד סדר קריאת התורה ביטי חנוכה בחול ובשבת ובר"ח וכשחל ר"ח להיות בשבת :

ר"ח של מנוכה שקלמו ד' בפרשת המוסף :

תרפה זמן קריאת ארבע פרשיות שהם שקלים וזכור ופרה והחדש . סימנים לידע זמני הפסקה מהם :

יש פרשיות שמייבין לקרות בכן מדלמרי תפ :

הלכות פורים

תרפו מי שהוא צריך לצאת לדרך אם יכול ללות העניות זה :

תרפז חייב לקרות בלילה המגלה ולשנותה ביום :

כיצד לקיים המגילה ליל י"ד מנע"י :

תרפח זמן קריאתה לעיירות ולכרכים המוקפים חומה ומה נקרא מוקף :

סעם • פעיירות המוקפות מי מספקין לסו במוקפות מימות יהושע ומלין גם בע"ו :

תרפט מי הם חייבים בקריאתה ומי מוציא את אחרים :

תרצ אם יכול לקרותה יושב או סירוגין ומתנמנם ואם אינה כתובה כולה : התופס בידו מגילה שאינה כשרה אסור לו לקרות עם ש"ץ :

מם יוכמין במגילם סכתובה בלמו : יודע משיר ויודע לשו מם יוכל בלמו יחיד סקורא מת סמגלה מם מנוך לפניה ולמחריה :

תרצא במה נכתבת ועל מה נכתבת ומשפטי בתיבתה ותפירתה ועמו דשלה :

מגילה שסיח נקודה מו שכתב בה ברכות ופיוטים : .

תרצב ברכות שלפניה ושלאחריה :

ומם שם בה והקורא לפולה. ביוך על קריאת מגילה והמחיל לקרות וכפסיק ושכח . פוריס שחל לסיות בי"ם מם יבוך בורא מאורי סמם קודם קריאת המגילה :

תרצג סדר תפלת היום והלילה :

תרצד כמה מתנות חייב ליתן לאביונים :

משות שחשב בלמו למלקם ניום פוריס ניט ושמי לשכותם : במקום שחין עניים מב יעשה במעות פוריס :

תרצה מצוה להרבות בסעודת פורים ועד כמה צריך להשתכר ומשלוח מנות :

מם לריך לאכול סעודת פוריס גם בלילה . פוריס שחל להיות בע"ש סיחד עשיות סעודת פוריס : ע"ו דמוקפין שחל לסיות בשבת עשיות סעודת פוריס ניום שבת :

תרצו דינו בעשיית מלאכה וביצד יתנהג האבל :

מפילו במקום שנהגו שלא לעשות מלחכה לא נהגו מלא ניום מקרא מגילה בלבד . ומותר ליסח תשה בפוריס . פוריס שחל לסיות בי"ם ומפלל יושב בכ"ה בשבת במנחה :

תרצז דין יום י"ד וט"ו שבאדר הראשון להספד ותעניות ולהרבות בסעודה :

נשלמו פרטי רמזי טור אורח חיים הדינין המחודשין בסייעתא דשמיא